T M

1 5 8 4

BIBLIOTEKA UNIW. W POZNANIU
Inc. 182 6

Comentar
Landinj
in Virgilium

B
VII
5

VIRGILIVS

Comentar
Landinj
in Virgilium

K. D. 1932.983

Christophori landini florētini in. P. Vergilii interp̄tatōes ꝓœmiū ad Petrū medicū magni Laurēti filiū.

MAGNAS Immortalesq; Petre medices priscis illis viris grās babēdas censeo: q bonis artibus atq; disciplinis excogitatis atq; repertis vitā nostrā ita excoluerunt: vt recte commodeq; degere possemus: atq; intra naturæ humanæ terminos cōsistentes in ferinos cultus moresq; nō laberemur. Maiores tñ ac potius maximas illis babēdas haud dubitauerim: qa ea inuenerūt: qbus ai nīi veluti qbusdā aliis suffulti: & humanā cōditionē transcenderent: & bis q̄ terrena educaq; sunt ꝓ nihilo habitis ad diuinaq; rerū cognitionē euolarent. Ex qb⁹ quidē oibus ego poetica primas sibi vēdicare mō æquos sortiat iudices faci le me cōuicturū existimo. Veq; nos huiuscemodi disputationi & cōuenientiorē & q illā nō solū postulet: veq; potius efflagitet. locū addixim⁹. Interim autē cū eū nobis poetā interp̄tandū assumpserimus: q vel ex oibus terraq; regionib⁹: q̄rū habitatores historia cognoscant: vel ex oibus sæculis: quoq; memoria ad nīa vsq; tpa scriptoq; bñficio puenerint: si nō prim⁹ oīno: primo mō tñ par pene æqlisq; sit opere nīe p̄ciū haud mediocre futurū existimo: si paucis tñ nec plurib⁹q; necessitas exigat oñdero ex oi q̄ innumera pene ē scriptoq; copia illū p̄ter cæteros & ad grauiter ornateq; loquēdū: & ad bene beateq; viuendū plurimū nobis cōferre. Nā cū & intelligētia q̄ oēs disciplinas studio industriaq; adibita assequi possum⁹ & oīde q̄ q̄ didiceri mus alios doceam⁹: bō a cæteris aialibus differat: nōne in vtraq; re ita princeps ē. P. Maro vt cū ab eo discesse ris: vix nisi longo interuallo relicto scām repereāt latini. Nāq; imortalis deus: splendorē q̄s dignitatē oratōni affert: Quid obsecrō aut in maximis reb⁹ sublimius: aut in mediocrib⁹ tēpati⁹ aut in humiliorib⁹ pssius excogitari hoc poeta pōt: Quis in singulis verbis eius elegantiā: Quis in oronis structura cōpositionē: Quis i luminibus verboq; ac sniaq; dignitatē Maronis adeq̄bit: Qd vero iure oēs stupescāt ita dicēdi genus variat: vt rebus: tpibus: psoniscq; inseruiēs mō abundās copiosiusq; fluat: mō breuis concisusq; cuncta pstringat. Decet illū nonunq̄s siccitas. Decet nescio qd pingue floridūq; sæpe autē suauissimo quodā cōtpameto ita huiusmodi in vnū oia cōfundit atq; cōmiscet: vt mirabili voluptate audientiū aures demulceat atq; delectet. Nā qs dicendi ornat⁹ excellētior ee potest: q̄s is in quo nec p̄cipitata breuitas: nec infinita copia: nec ieiuna siccitas: nec postremo nimiū luxurias læticia appareat. Hoc quidē dicēdi genus apud quē aliū inuenias nō facile reperio certe apud neminē adhuc cognoscere potui. Si igit̄ tanq̄ magnū virū: & oī laude dignū eū admiramur: qui bonq; vno vtat egregie: si veluti eloquētiæ deū illū veneramur qui bos oēs sed in diuersis locis adimplet: quib⁹ laudib⁹ obsecro: quib⁹ tandē laudib⁹ būc pseqmur: qui vnū in locū vnā in rē bæc simul oia inaudita suauitate cōiiciat. Adde ad bæc q̄ cū duo sint dicēdi genera: quoq; alteq; a quieto & nulla pturbatōe cōcitato aio mature grauiterq; pferat. Alteq; vero in quo quia nihil rōne: sed oia summa pturbatōe agunt. ardēs ifensum torrēsq; noiarunt: nōne vtrūq; ita distribuit. P. Maro: vt seruato boim igenio ac natura vnicuiq; suū attribuat quid em̄ grauius maturiusq; Aenea latinoq; & si duos boq; similes inducit: quid cōtra ardētius erectius ifensiusq; Pyrrho: Turno: Drāce: sed i primis ipa Iunone troianis semp infensa fingere potuit: Sed vt ad ea mēbra in q̄ totū dictois corpus diuidim⁹: q̄nq; deueniā: ita ꝓponūt: atq; inuocāt poetæ: vt bis ea oia quib⁹ ꝓœmiū pficit summo artificio absoluāt. q̄propter quo artificio: quo diuini ingenii cōsilio tātus vates & a magnitudi ne vtilitatis ac nouitate rerū attentū: & ab erūnis inuicto aio platis & ab iniustis crudelissimæ Iunonis odiis fauorē cōciliat: q̄s pspicue docilē aperte absoluteq; re ꝓposita reddit. Iā vero narrationib⁹ suis nec dilucidius quicq; nec verisimilius iuenies. In ptitionib⁹ autē qd quo minus dare atq; absolutæ sint deesse pturbabim⁹. nā similitudines: amplificatōes: exēpla: digressiones: signa rer: argumētatōnes: cæteraq; hmōi: q̄ quidē tū ad ꝓbandū: tū ad refutandū plurimū valent tā multa tā varia tā vehemētia sunt: neq; copiosiora. neq; efficaciora aliunde exēpla summi possint. Prætereo eius epilogos: p̄tereo diuersis in generib⁹ variis refertā affectib⁹ oratione. Neq; in eo ero occupat⁹: vt oñdā q̄s vehemēs ad idignatiōnē insurgat: q̄s mitis e cuiusuis pectore misericordiā eliciat. Hoc tñ silentio nō p̄termittā. nā in aliis imitādis siue græci illi fuerint siue latini tā diligentē rationē adhibuit tanto cōsilio: vt illa suis q̄drarent: curauit vt nō aliunde accepisse: sed ipe peperisse: ac a se parta ꝓbandū: tū ad refutandū plurimū valent tā multa tā varia tā vehemētia sunt: neq; copiosiora. neq; efficaciora aliunde exēpla summi possint. Prætereo eius epilogos: p̄tereo diuersis in generib⁹ variis refertā affectib⁹ oratione. Neq; in eo ero occupat⁹: vt oñdā q̄s vehemēs ad idignatiōnē insurgat: q̄s mitis e cuiusuis pectore misericordiā eliciat. Hoc tñ silentio nō p̄termittā. nā in aliis imitādis siue græci illi fuerint siue latini tā diligentē rationē adhibuit tanto cōsilio: vt illa suis q̄drarent: curauit vt nō aliunde accepisse: sed ipe peperisse: ac a se parta aliis mutuasse videat. Hesiodū i geor. græco etiā iudice longe supauit. Nā in Theocrito si inde dorica illā locutionis ꝓprietatē: qd græci: ιδιότητα nuncupāt amoueas: qd & morib⁹ & verbis pastoralib⁹ vehemēter q̄drat: qd p̄terea inuenies in quo latinus poeta a siculo vinci putet: Hoc tñ in Ver. admiror: qd in Theocrito & si absit nō delidero. Nā pastoriæ illius ruditatis ita naturā exprimit: vt ne Rosius quidē bucolicā psonā exp̄ssius agat q̄s ille ingenia moresq; refert: qd quidē cū p̄stiterit: ac p oēs numeros ita absoluerit: vt ei quē sibi imitandum ꝓposuerat: nusq̄s cedat: tñ qd poetaq; est eodē figmēto maiora quedā cōtegit: vt q̄uis a psona pastorali no discedat: tñ aliū sensum longe excellentiorē sub illo vulgari abscondit: vt opus duplici argumento ornatū & illi qui in ꝓmptu est inseruiat & illū qui latet pficiat. Quā rē si qui sunt qui vitio illi vertant ii quid ꝓprium poetaq; sit ignorare cōuincent. Et ꝓfecto ad maxima quæq; ac diuina natus hic poeta: ita in humilioribus a prima ætate se exercuit: vt iā tum maiora illa & mente cōcepit: & vt res ferebāt aliq̄ ex parte ita edere incepit: vt intra bucolicos tñ fines bonorate cōstiterit. Verū maius certamē cū Homero restat: cui cū græcoq; scriptorum ingens numerus in huiuscemodi pugna adhæreat: ac ptinacius instet victoria difficillima reddit. verum cū laboriosum magis q̄s piculosum sit collatis signis in acie ꝓdire: non faciet tñ Honorati Seruii opinio: vt in eā locum deserā: q̄uis affirmet Maronē longo interuallo Homerū secutum esse. Magisq; me mouet & Afri Domitii & Quintiliani auctoritas: qui illū ita secundū ponunt: vt pene illū primo æqualē reddant. At dices ii latini sunt: & qui auctoritate potius q̄s argumētis pugnēt. Nam cū quid sentiant explicauerint: nō multum laborāt quare ita senserint rōnibus cōfirmare. Itaq; longe pluris facio Macrobii iudiciū: qui tū eloquentia ex cellens verum facile dep̄hendere pōt tum quia a græcoq; factione est seuerius q̄s forte par est iudicium in eum exercet. Sed tñ vide quid sentiat. Is em̄ innumeris pene locis ex vtroq; poeta in medium adductis decernit.

BIBLIOTEKA GŁÓWNA w Poznaniu Uniw. im. A. Mickiewicza

Ex dono D. Joan: Gronfrid Iudimoderatoris Rotenburg.

T M

1.3.84

Sum Joannis Donfrid : 614

Dar Kuratorjum Okr. Szk. Pozn.
Bibl. Gimn. Hum. Bydgoszcz
1932

Inc. 182

1398924

K. D. 1932. 983

Christophori landini florētini in. P. Vergilii interp̄tatōes, pœmiū ad Petrū medicū magni Laurēti filiū.

MAGNAS Immortalesq; Petre medices priscis illis viris grās habēdas censeo: q bonis artibus atq; disciplinis excogitatis atq; repertis vitā nostrā ita excoluerunt: vt recte commodeq; degere possemus: atq; intra naturæ humanæ terminos cōsistentes in ferinos cultus moresq; nō laberemur. Maiores tn̄ ac potius maximas illis habēdas haud dubitauerim: qa ea inuenerūt: qbus aī nr̄i veluti qbusdā alis suffulti: & humanā cōditionē transcenderent: & bis q̄ terrena educaq; sunt p̄ nihilo habitis ad diuinaq; rerū cognitionē euolarent. Ex qb⁹ quidē oībus ego poeticā primas sibi vēdicare mō æquos sortiat̄ iudices faci le me cōuicturū existimo. Veq; nos huiuscemodi disputationi & cōuenientiorē & q illā nō solū postulet: veq; potius efflagitet. locū addixim⁹. Interim autē cū eū nobis poetā interp̄tandū assumpserimus: q vel ex oībus terraq; regionib⁹: q̄rū habitatores historia cognoscant: vel ex oībus sæculis: quoq; memoria ad nr̄a vsq; tpa scriptoq; bn̄ficio puenerint: si nō prim⁹ oīno: primo mō tn̄ par pene æq̄lisq; sit opere nr̄e p̄ciū haud mediocre futurū existimo: si paucis tn̄ nec plurib⁹ q̄q; necessitas exigat oñdero ex oī q̄ innumera pene ē scriptoq; copia illū p̄ter cæteros & ad grauiter ornateq; loquēdū: & ad bene beateq; viuendū plurimū nobis cōferre. Nā cū & intelligētia q̄ oēs disciplinas studio industriaq; adibita assequ⁹ possum⁹ & oro ē q̄ q̄ dicerē mus alios doceam⁹: bō a cæteris aialibus differat: nōne in vtraq; re ita princeps ē. P. Maro vt cū ab eo discessē ris: vix nisi longo interuallo relicto scām repereāt latini. Nāq; imortalis deus: splendorē q̄q; dignitatē oratōni affert: Quid obsecrō aut in maximis reb⁹ sublimius: aut in mediocrib⁹ tēpati⁹ aut in humilioribus p̄ssius excogitari hoc poeta p̄ot: Quis in singulis verbis eius elegantiā: Quis in oronis structura cōpositionē: Quis i luminibus verboq; ac sniaq; dignitatē Maronis adeq̄bit: Qd vero iure oēs stupescāt ita dicēdi genus variat: vt rebus: tpibus: p̄soniscq; inseruiēs mō abundās copiosiusq; fluat: mō breuis concisusq; cuncta p̄stringat. Decet illū nonunq̄ siccitas. Decet nescio qd pingue floridūq; sæpe autē suauissimo quodā cōtpameto ita huiusmodi in vnū oia cōfundit atq; cōmiscet: vt mirabili voluptate audientiū aures demulceat atq; delectet. Nā qs dicendi ornat⁹ excellētior eē potest: q̄q; is in quo nec p̄cipitata breuitas: nec infinita copia: nec ieiuna siccitas: nec postremo nimiū luxurias læticia appareat. Hoc quidē dicēdi genus apud quē aliū inuenias nō facile reperio ego certe apud neminē adhuc cognoscere potui. Si igit̄ tanq; magnū virū: & oī laude dignū eū admiramur: qui boq; vno vtat̄ egregie: si veluti eloquētiæ deū illū veneramur qui bos oēs sed in diuersis locis adimplet: quib⁹ laudib⁹ obsecro: quib⁹ tandē laudib⁹ būc p̄sequmur: qui vnū in locū vnā in rē bæc simul oīa inaudita suauitate cōiciat. Adde ad bæc q̄ cū duo sint dicēdi genera: quoq; alteq; a quieto & nulla p̄turbatōe cōcitato aio mature grauiterq; p̄ferat̄. Alteq; vero in quo quia nihil rōne: sed oīa summa p̄turbatōe agunt̄. ardēs īfensum torrēsq; noiarunt: nōne vtrūq; ita distribuit. P. Maro: vt seruato boīm īgenio ac natura vnicuiq; suū attribuat quid em̄ grauius maturiusq; Aenea latinoq; & si duos boq; similes inducit: quid cōtra ardētius erectius īfensiusq; Pyrrho: Turno: Drāce: sed i primis ipa Iunone troianis semp infensa fingere potuit: Sed vt ad ea mēbra q totū dictōis corpus diuidim⁹: q̄nq; deueniā: ita p̄ponūt: atq; inuocāt poetæ: vt bis ea oīa quib⁹ pœmiū p̄ficit̄ summo artificio absoluāt. q̄propter quo artificio: quo diuini ingenii cōsilio tātus vates & a magnitudine vtilitatis ac nouitate rerū attentū: & ab erūnis inuicto aio platis & ab iniustis crudelissimæ Iunonis odiis fauorē cōciliat: q̄q; p̄spicue docilē aperte absoluteq; re p̄posita reddit. Iā vero narrationib⁹ suis nec dilucidius quicq̄: nec verisimilius iuenies. In p̄titionib⁹ autē qd quo minus dare atq; absolutæ sint deesse p̄turbabim⁹. nā similitudines: amplificatōes: exēpla: digressiones: signa rer̄: argumētatōnes: cæteraq; hmōi: q̄ quidē tū ad p̄bandū: tū ad refutandū plurimū valent tā multa tā varia tā vehemētia sunt: neq; copiosiora. neq; efficaciora aliunde exēpla summi possint. Prætereo eius epilogos: p̄tereo diuersis in generib⁹ variis refertā affectib⁹ orationē. Neq; in eo ero occupat⁹: vt oñdā q̄q; vehemēs ad indignationē insurgat: q̄q; mitis e cuiusuis pectore misericordiā eliciat. Hoc tn̄ silentio nō p̄termittā. nā in aliis imitādis siue græci illi fuerint siue latini tā diligentē rationē adhibuit tanto cōsilio: vt illa suis q̄drarent: curauit vt nō aliunde accepisse: sed ipe peperisse: ac a se parta aliis mutuasse videat̄. Hesiodū i geor. græco etiā iudice longe supauit. Nā in Teocrito si inde doricā illā locutionis p̄prietatē: qd græci: ιοιὸ μά nuncupāt amoueas: qd & morib⁹ & verbis pastoralib⁹ vehemēter q̄drat: qd p̄terea inuenies in quo latinus poeta a siculo vinci putet̄: Hoc tn̄ in Ver. admiror: qd in Teocrito & si absit nō delidero. Nā pastoriæ illius ruditatis ita naturā exprimit: vt ne Rosius quidē bucolicā p̄sonā exp̄ssius agat q̄q; ille ingenia moresq; refert: qd quidē cū p̄stiterit: ac p oēs numeros ita absoluerit: vt ei quē sibi imitandum p̄posuerat: nusq; cedat: tn̄ qd poetaq; est eo dē figmēto maiora quedā cōtegit: vt q̄uis a p̄sona pastorali nō discedat: tn̄ aliū sensum longe excellentiorē sub illo vulgari abscondit: vt opus duplici argumento ornatū & illi qui in p̄mptu est inseruiat & illū qui latet p̄ficiat. Quā rē si qui sunt qui vitio illi vertant ii quid p̄prium poetaq; sit ignorare cōuincent̄. Et p̄fecto ad maxima quæq; ac diuina natus hic poeta: ita in humilioribus a prima ætate se exercuit: vt iā tum maiora illa & mente cōcepit: & vt res ferebāt aliq̄ ex parte ita edere incepit: vt intra bucolicos tn̄ fines honorate cōstiterit. Verū maius certamē cū Homero restat: cui cū græcoq; scriptorum ingens numerus in huiuscemodi pugna adhæreat: ac p̄tinacius instet victoria difficillima reddit̄. verum cū laboriosum magis q̄q; piculosum sit collatis signis in aciē p̄dire: non faciet tn̄ Honorati Seruii opinio: vt in eā locum deserā: q̄uis affirmet Maronē. longo interuallo Homerū secutum esse. Magisq; me mouet & Afri Domitii & Quintiliani auctoritas: qui illū ita secundū ponunt: vt pene illū primo æqualē reddant. At dices ii latini sunt: & qui auctoritate potius q̄q; argumētis pugnēt. Nam cū quid sentiant explicauerint: nō multum laborāt quare ita senserint rōnibus cōfirmare. Itaq; longe pluris facio Macrobii iudiciū: qui tū eloquentia excellens verum facile dep̄hendere p̄ot tum quia a græcoq; factione est seuerius q̄q; forte par est iudicium in eum exercet. Sed tn̄ vide quid sentiat. Is em̄ innumeris pene locis ex vtroq; poeta in medium adductis decernit.

2

BIBLIOTEKA GŁÓWNA w Poznaniu Univ. im. A. Mickiewicza

Ex dono D. Joan: Gf Konfrid Ludimoderatoris Kotenburg.

Maronẽ nostrũ variis in locis mõ vici ab Homero: mõ victor est ex eo plio discedere. Itaq; qd ab hoie aduer
sæ factionis dat̃ accipiẽdũ puto: & cũ nullã in partẽ inclinata victoria receptui apud illũ canãt egregie nobiscũ
actũ putauim⁹. Nã qui mo vincit̃ mõ vincit: hũc ego ñ scdm sed ptẽ iudico. Verũ qd plura pſertim cũ de poe
tarũ vi nulli poti⁹q̃ poetæ & ei quidẽ egregio credẽdũ oẽs actioris igenii viros iudicaturos nõ ãbigã. Quid
ergo agnas Iuue. iudicet eius e carmine facile ẽ cognoscere, Ait em̃ coditor iliados cãtabit̃ atq; Maronis Ab
tisoni dubiã faciẽtia carmina palmã: atq; hæc de Ho. Nã Nicãdrũ Apolloniũ: Pisandrũ: Eupborionẽ: Eurypi
pficiã: ego Macrobii sniam vehemẽter: qm̃ verissima ẽ: approbo. Nã tãtus phũs: & Platonis in q̃ summa elo
quẽtia summæ sapiæ coiũcta ẽ. optim⁹ imitator. P. Ver. eloquẽtia naturæ oim rer⁹ optime parẽti simile ee do
cet. Nã vt terra hic frugib⁹ arboribusq; lætã dicem⁹. Ibi pratis floribusq; oia ridere. Aliã regionẽ fontib⁹ irri
gari. Aliã oino arescere. Esse & loca q̃ in cãpos porrigant̃. Esse & alia q̃ in mõtes rupesq; cõsurgãt: eosdẽq; ali
bi borrẽdis siluis vestiri: alibi nudo saxo iborrescere. Sic. P. Ver. stilũ suũ ad oẽs vitæ mores integrũ traducit:
vt nũc breuis nũc copiosus sit: nũc siccũ: nũc floridũ sese oñdat. Est ptẽrea vbi leui fluat agmine. Est & cũ velu
ti p cõfragosa torrẽs rapiduſq; pcipitet̃. Atq; hæc indicẽdo. Qd autẽ ad bene beateq; viuẽdũ ptinet qs nõ vi
deat oia qbus vita humana recte instituat̃ pcepta ab hoc poeta veluti ex adorãdis philosophiæ sacrariis pmi
princeps iformari possit. Sic Maronis poema oñe humanæ vitæ genus exprimit: vt nullus hoim ordo nulla
ætas: nullus sexus sit: nulla denicq; cõditio: q̃ ab eo sua officia nõ itegre addiscat. Qua obsecro ille acrimonia: q̃
verbor⁹ fulmine: mœtũ: ignauiã: luxuriã: incõtinẽtiã: ipietatẽ pfidiã: ac oia iiusticiæ genera reliq̃q; vitia isectat̃
vexatq;: quib⁹ cõtra laudib⁹?: quib⁹ pmiis inuictã ai magnitudinẽ: & p patria: p pentib⁹?: p cognatis amicisq;
cõsiderata piculor⁹ susceptõnẽ: religionẽ in deũ: pietatẽ in maiores: charitatẽ in oẽs pſequit̃: Nã cũ hoc in pri
mis sibi ppositum esset P. Ver. vt generi humano q̃plurimũ ꝓdesset eum potissimũ consilio in vno ænea absolu
tũ oino: atq; ex oi parte pfectũ virũ finxit: atq; exp̃sit vt oẽs illũ nobis tãq̃ vnicũ exẽplar ad vitã degendã p
ponerem⁹?. Ac nescio an melius multo apud hunc q̃ apud phõs huiuscemodi oia asseq̃ris. Illi em̃ q̃ vitã beatã
pstent subtiliter docẽt: potius q̃ ad illa trahãt. Hic pstantiũ viror⁹ pclarissima gesta recẽsendo: nos ga oẽs exẽ
plo facile mouemur ad illos imitandos vehemẽter inflãmat. Quapropter q̃ illic aurib⁹ pcipim⁹ hic tanq̃ niti
dissimo i speculo nescio quo pacto nobis intueri & dũ gerunt̃ adesse videmur. Quãobrẽ tãto nos hæc q̃ illa
magis mouebũt: q̃nto oculor⁹ q̃ auriũ sensus acriores ẽe cognoscim⁹?. Nã qs vnq̃ rẽp. meliorib⁹ legib⁹ tpauit
In quo vnq̃ duce aut audistis: aut legistis tantã inesse rei militaris disciplinã: quãta in vno ænea describit̃: Ac
dices nõ oẽs in rep. princeps ẽe: aut exercitib⁹ p̃poni possum⁹?: lõgeq; plures priuati: q̃ cũ potestate viuimus.
Q d quidẽ vt ver⁹ ẽ ita ingenue fatebor. Sed nõne & priuatis hoibus quo pacto secũ: quo cũ suis: quo cũ ciui
bus: q̃ cũ pegrinis agẽdũ sit: frequẽter admonet. Sed video dũ singulis insistere cupio lõgius multo q̃ pœmii
an: gustiæ patiũt̃ ꝓgredi: ac rerũ copia ita vrgeri: vt dũ nihil idictũ relinq̃re nitor. nihil satis p dignitate explicẽ
oia ad illã referri sine dubitatione affirmẽ. Quæ vero ad summũ bonũ q d in diuinis rebus cõtẽplãdis cogno
scendisq; cõsistere scimus: ptinet: quã oino diuinæ. xii. æneidos libris mirifico figmento intexuerit satis p nũ
ingenii viribus in eo libro exp̃simus: in quo parens tuus laurẽtius hæc inuestigãs inducit̃. Adde ad hæc q̃
multa q̃ natura ipa penit⁹ in obscuro cõdidit atq; abstrusit: ille singulis sæpe versiculis: & bæuissimis qd poeta
rũ est: verbis pstringit: q̃ docte vẽtor⁹ vim ac naturã explicat: q̃ signate tũ tẽpestates: tũ multor⁹ syderũ ortus
obitusq; exprimit q̃ elegãter errores lunæ solisq; labores refert. Quã vere vnde pluuiæ: vñ serenitates: vnde
cœli aut clemẽtia aut iclemẽtia sit: oñdit. De aior⁹ autẽ nr̃or⁹ vi naturaq; deq; rerũ principiis nõ ne ita scrutat̃:
vt oẽs oim phor⁹ sectas ac familias nosse illũ manifestũ sit: Adde ad hæc cognitionẽ bistoriarũ: Adde q̃ dili
ciuile. Omitto ius põtificũ priscor⁹. Præmitto id qd augurũ ẽ. q̃ qdẽ oia si ab eo ieiune: si aride: si inculte scri
pta eẽnt: essent tñ ppter eor⁹ variũ multiplicẽ ac maximũ vsum oi studio cognoscẽda. Nũc autẽ tã icredibili ver
bor⁹ copia atq; elegãtia isignita. Tã admirabili sniarũ grauitate illustrata. Tot salib⁹ respersa. Tãta stili varieta
te grauiter ac iucunda cõposita cũ sin: qs nõ vel noctes integras: si opus fuerit: ad diurnas bui⁹ poetæ lectões
addat: cũ summæ vtilitati summa sit adiuncta voluptas: Hoc ego & si oibus diligẽter faciundũ cẽsẽã: nescio tñ
an tibi optime & mihi carissime Petre præ cæteris pstandũ sit: ac apprime deceat. verũ etiam necessariũ existat
Neminẽ em̃ latet quantã de te expectationẽ ob primos ad buiuscemodi studia ingressus: & ingeniũ tuum ad
oia facillime assequẽda singulare parenti tuo. Quantã agnatis atq; amicis. Quantã denicq; ciuibus oibus exci
taueris. Cui: si tm̃ poetã recte tenueris: ita ꝓ cõperto te responsurũ babeo: vt vel buius solius cognitio li ad re
liqua q̃ pclara in te sunt: integra accedat inter pclaros viros oino enumerãdus sis. est iã diu Petre medices prin
ceps in rep. vestra domus tua: q̃ nõ fortunæ solũ munere: sed multo magis virtute ipsa ita primũ locũ sibi in ci
uitate vendicauit: vt ex cæteris oibus nulla ciuib⁹ fuerit nisi longo interiecto interuallo sibi secũda. Incredibi
lis fuit in Cosmo ꝓ auo tuo: sapia: & veluti in eo quẽ variis fluctibus variisq; refluxib⁹ fortuna diutius exercu
erat: tã sagax in oi tpandarũ rerũ genere prudẽtia apparuit: tã ꝓmptũ & cũ res ita flagitaret: q̃si ex tẽporaneũ:
neq; tñ ob id minus graue consiliũ: vt q̃cunq; ille diceret ea nõ ab humano ore pfecta: sed a diuino oraculo de
cantata viderent̃. Erat em̃ in eo viro id pcipue quod Vlixi veluti in rebus humanis oim maximũ Homer. at
tribuit. Nam mores hoim multor⁹ vidit & vrbes. Hoc igit̃ auctore & magnas res in rep. gestas: & grauissi
ma & validissimis hostibus illata bella ppulsata vidimus. Sola denicq; buius viri sapia in subrũ validũ impiũ:
quod venetor⁹ potentia iam pene vorauerat e mediis: vt ita loquar faucibus ereptũ: & Francisco Sfortiæ: qui
diutius nostris exercitibus imperitauerat porrectũ est: quod quidẽ vnicũ eo tẽpore Italiæ remediũ fuerat: ne
vniuersa in

vniuersa ventoꝝ ditionē deueniret. Omitto plurima alia ac maxīe: qbus ille nō solū p vniuersā etruriā ac totā italiā celeber illustrisq; & bacten⁹ fuit: & in futurū erit: sed deinde inges ei⁹ nomē gallias: hispanias: oēmq; germaniā: cūctasq; britānici oceani īsulas repleuit. Successit illi petrus fili⁹ cui⁹ tu nomē refers: q & anteq; aduersa valitudine ipediret plurimis ac maximis de reb⁹ legationib⁹ functus pplo florētino decus gloriāq; imortalē peperit. Ac deinde cū illi pvalitudinē i senectū venire nō liceret domi tn sedēs: ac cū suis ciuib⁹ singulis de reb⁹ disceptās rē nostrā publicā ita adminstrauit: vt summā in eo prudētiā summæ innocētiæ coiunctā oēs cognoscerēt. Multæ elucebāt in eo virtutes. Sed nō ē nīi instituti: vt familiæ tuæ hoc tpe laudes pseqr. Nouissime āt successit defuncto pri laurētius parēs tuus nō dū plene adolescēs. sed quē natura acerrimo igenio: studiū vero a teneris vnguiculis assiduū multis iā lris ornauerat. Vex vix rē attigerat publicā: cū fortuna illū ex tranquillissimo portu in turbulētissimā tēpestatē pepulit: sed vtraq; fortuna illū illustrū reddidit. Nā neq; in secūdis in solētior fact⁹ oia maxia ac grauissima tenera illa ætate sese ferre posse idicauit: In diuersis aūt q̄ vel fortissimoꝝ viroꝝ aios sæpe defatigāt: ac postremo cōtundūt minorē animū nunq; gessit. Nā borrēdis piculis inuicto robore obuiā eundo amota oi penit⁹ temeritatis suspitōe grauissimas difficultates supauit. Exorta ē subita & a nemine expectata volateranoꝝ defectio: eratq; apud oēs fere ciues penit⁹ insita mētib⁹ opinio: illos & situ vrbis & muroꝝ ppugnaculoꝝ robore expugnati: nisi diuturna obsidione nō posse. Accersiter igit̄ senat⁹: rogātur singuli sniam. Quo quidē tpe censebāt pene oēs illoꝝ obstinatissime pticacitati ac insolentiæ cedendū: illoq; mō in finē redire vellēt: qbuscūq; cōditionib⁹ recipiēdos potiusq; armis cogēdos eē. At Laurētius qui boim ex ea re insolentiā cognosceret: quiq; illoꝝ mētes oino alienas a florētino noie itelligeret: iā em & a principibus nōnullis & reb⁹ publicis auxilia p legatōes iplorarēt & societatē polliciti fuerāt. Qui deniq; aia duerteret illos ipunitate: mō ea daret: p victoria cōtra nos vsuros neq; vnq; ad sanam mentē redituros: duxit & ad reip. maiestatē tuendā: & ad manifestissima nouoꝝ p Italiā tumultuū semina anteaq; coalescerent q̄ primū extinguēda vehemēter ptinere: vt illi & violati fœderis & pditæ fidei pœnas penderēt. Itaq; vt ē bō ingenio pspicacissimo: & ad oia vel etiā momētanea celeritate versatili cūctasq; vtrimq; sese rōes efferrēt i vnū adduxit: ac postremo & rei difficultatē & piculoꝝ magnitudinē cū maiestatis publicæ iactura cōponēs: & q̄d nisi cōtra iret dāni ignominiæq; q̄d rursus si iret discrimis subeundū eē: diu pensitās tandē in eā sniam deuenit: vt vinceret ni viro magnanimo: & ad suæ reip. decus nato id q̄d in oibus fortib⁹ insitū semp ac fixū ē vinceret inquā amor priæ: cui⁹ caritatē ois sapiēs cæteris reb⁹ semp pposuit. Quapropter in sniam cū suā ciues hactenus repugnantes tandē traduxisset multa circūspectōe rē aggressus. Inuicto aio psecutus: ac postremo cōtra quā multi putarēt assecut⁹ expugnata vrbe populū q olim municipali iure fuerat in deditionē venire coegit: atq; vectigalē populo florētino eē iussit. Neq; apparebat vñ turbulētior mot⁹ posthac exoriri posset: cū paulopost subita & p̄ter oīm opinionē ex iprouiso exorta pcellate. vniuersamq; simul ciuitatē e tranquillissimo portu rursus in medios fluct⁹: ac cecos scopulos retraxit: vt nō paulopost timendū: sed pñs ineuitabileq; naufragiū appareret. Dabis suauissime Petre in hoc loco rogāti mihi veniā: si barbaricā illā & oīm celeratissimā: ac sine exemplo cōiurationē silentio p̄terierim: q̄ in tēplo maximo inter sacra solennia & Iulianus frater sæuissime trucidatus: & ipse laurētius inter strictos atq; vndiq; eū petentes gladios iā casurus ita elapsus ē: vt nō humano sed diuino auxilio: & sua aī pstantia: q̄ audacissimū quēq; terrere poterat de manu inimicoꝝ ereptus videat̄. Quāobrē cū sceleratissimi hoies q̄d nefarie mēte cōceperāt dolis pficere neqrēt. id armis statim aggressi sunt Quo quidē tpe quot hostiū genera: q̄ idē potētes: q̄ crudeles: q̄ validi exercitus q̄ improuisi. q̄ inexpectati vndiq; nos inuasere: q cū vni⁹ innocentissimi iuuenis & a quo nemo offensum se ne dicā læsum iure q̄ri posset sanguinē appetere p̄ se ferrēt: & illū simul & libertatē nostrā pdere pperabāt. Neq; solū humanis armis quib⁹ mortaliū ambitio nōnunq; sæuire cōsueuit: sed diuinis si ea tn diuina appellanda sunt: q̄ impie ac nefarie aduersus dei p̄cepta adhibent cōtra nos pugnatū ē. Nā eodē tpe & fines nīi igni ferroq; vastabāt. pecora adigebātur. virgines e matrū amplexu in hostilē libidinē rapiebant̄: viri miserrime cedebant̄: eodē inquā tpe hæc oia impie nefarie ac penitus barbarice tragiceq; fiebāt: & romæ prob scelus inauditū oīm grauissimaꝝ nostræ religionis aīaduersione genere sæuiebat̄. Ac in eū virū eūq; populū qui vera religiōe nulli secūdus ē: eas execrationes effundebat: q̄ a bono pōtifice nō nisi extrema necessitate pellēte i pfidos xp̄iani nois hostes raro effundi cōsueuere. Interdictū est sacris in ea vrbe in q̄ nusquā alibi: neq; plura: neq; splendidiora: neq; cultiora tēpla erecta cernunt̄: nec maiori sacroꝝ pompa: nec frequētiori populo res diuina celebrat̄. In ea inq; vrbe in qua quocunq; te vertas: & magna & frequētia & rerū oīm copia ornata ad diuinos honores pagēdos ædificia a medica familia suis votis suisq; sumptib⁹ dedicata sese offerāt. O impiū facinus & multis ætatib⁹ inauditum. o durissima tpa: & sæcula vere ferrea: in quib⁹ a xp̄ana re. is exul fact⁹ sit: qui semp se nō verbis solū ac moribus sed omni rerū genere xp̄ianū exhibuit. multa prudēs sciensq; ptereo: ne tantarū calamitatū acerbissimū vuln⁹ q̄d iā pœne coiuit nunc refricē. cupio em multarū rerū: quarū recordatōe etiā nūc horret anim⁹ obliuisci. Cupio crudelissimoꝝ tragicā: sæuitiē: & barbaricā rabiē e memoria delere. Cupio & id in patris: intestinaq; fraudulentoꝝ auctoꝝ insidiarū nō recordari. Q̄d em eē censes Petre medices: qui nec scelerū magnitudine concitatus reticere: nec rursus multis causis coercitus recensere valeā. Non tn in tā borrēdis piculis cōstitutus laurentius: cū neq; cui se satis tuto crederet: neq; a quo caueret satis certo sciret: ex excellētiæ suæ gradu neq; vnq; cessit: neq; quicq; de aī inuicti magnitudine iminuit. Itaq; cū sapientissime q̄ quæq; via agenda essent: q̄ rōe: aut hoc vitandū aut illi obuiā eundū p̄uidisset: q̄ aī magnitudine imortalis de⁹ maxia quæq; picula aggressus est quā nunq; in gloriæ vitæ cupidū sese oñdit. Quā contra & publicæ libertatis maiestatisq; & suæ dignitatis oi tpe: oi loco apud oēm hoim genus sese acerrimū ppugnatorē exhibuit. Q̄d em vnq; discrimē in tā sibi inimica fortuna adeo tremendū accidit: q̄d eū a cōstanti in decoro seruādo: ppositō alienaret: Quādo illi aut cōfidentia: q̄ auctore in magnis ac bonestis rebus plurimū firmitatis ac roboris certa cū spe anim⁹ sibi cōpat illi

defuit: qñ a pseuerãtia q̃ est in re bñ suscepta stabilis ppetuaq̃ mãsio vnq̃ deiect⁹ est. Quãdo deniq̃ patientia: q̃ pclarissima fortitudis comite res arduas ac difficiles vtilitatis honestatisq̃ cã diuturne æq̃nimiterq̃ pferim⁹ illũ deseruit. Quapropter ita vniuersũ hũc locũ cõdudã huius viri hui⁹ inq̃ viri sapia atq̃ ai excellẽtia nostræ reip. libertatẽ ex sæuissimor̃ hostiũ faucib⁹ ereptã nobisq̃ restituam eẽ. Hoc auctore ac duce maiestatis publi-cæ dignitas. q̃ pene iã extincta eẽt: nõ solũ in pristinũ gradũ reuocata est: sed ãplior multo atq̃ illustrior reddita. Sed vt ad alia laborioſa illa q dẽ: sed minus iniq̃ tãdẽ trãseat oño: cui⁹ obsecro viri in ferrariẽsi iperio a seruitute liberãdo maior ꝓmptiorq̃ opa atq̃ idustria q̃ Laurẽtii appuit: Taceo multaq̃ totius Italiæ firmissimo testõ couincere facile possim, Sed nolo dũ vnũ laudo i nõnullor̃: q etiã magna laude digni sũt odiũ icurrere. Quo bello cõsecto fuit oĩm opinio cũ florẽtini populi opes vehemẽter attritas: & multor̃ ãnor̃ bellis ærarium ex-nihil ex vsu publico eẽ putas: q̃d notã aliq̃ innueret fessã citatẽ grauissimis argumẽtis i eã sniam attraxit: vt sergianã vrbẽ de genuẽsib⁹ pẽso auro a nobis emptã: ac deide p ipsar̃ inducia r̃ tps ab iisdẽ p summã fraudẽ tum. Verũ cum a Petro sactẽsib⁹ nr̃æ copiæ ne in ea q̃ nr̃a eẽnt venirẽt grauia ipedimẽta iferrent: in eos omẽs bellí moles cõuersa est. Erat aũt oppidũ nõ solũ arce mœnibusq̃ munitissimũ. sed magna militũ copia: magna armor̃: magna tormẽtor̃ vi refertissimũ & omni missiliũ gñe structũ. Oppugnabat sũma ducũ prudẽtia: sũ-q̃ ipse in castra pfectus sit: cuius q dẽ aduentu tãta vndiq̃ nr̃is accessit auctoritas: tãtus hostib⁹ metus: vt stati nam obsideremus. Verũ coegit populũ florẽtinũ subita iuasio neapolitani regni: vt iustissimũ bellũ aduersus bic taceo: qbus solis vel ĩmortalis gloria parentis tui ꝓpagari possit. Erat aũt maior ciuium pars in ea sntia: vt ocioſe rei euentũ spectaremus: poterãtq̃ oĩb⁹ bonis id approbãtib⁹ suscipi. Ver̃ ille nihil ãtiqui⁹ reip. eẽ debe-cæ datã seruare id: ne lõgior sim p̃stitit q̃d nisi p̃stitisset: sed nõ possũ omia q̃ sentio. Verum sine iactura silentio bæc p̃tereo: q̃m neminẽ latere p̃nt. Sortitũ est tãdem bellũ illud euentũ in quẽ vires oms suas Lau. intenderat non solũ fortuna: sed multo magis sapia in ea re sibi opam nauãte. Ex qb⁹ oĩbus id iuidor̃ etiã virorũ iudicio assecutus est: vt in rebus maxis agẽdis ac domi foriq̃ admistrãdis vniuersa italia prias prudẽtiæ fortitudisq̃ ptes illi sine cõtrouersia cõcedat. Quod iccirco mirabilius multo vr̃: q̃m paulo añ in eũ locũ infœlicissimis casi-bus deiectus abiectusq̃ fuerat: vt maior boĩm ps fortunæ temeritatẽ secuta illũ penitus negligerẽt. Nihil di-cam de recepta sergiana: q̃ expugnatio & obstinatiõe roboreq̃ hostium & locĩ natura: & numero ex omni ge hostib⁹ adẽpt⁹ anim⁹ ẽ. Cõsilio ãt suo multa quæ ad obsidionẽ expugnationẽq̃ facerẽt: addita mlta ẽt imutata sese dedẽtes in potestatẽ nr̃am redirent sergianẽses. Sed vt ipsum tandẽ in vrbẽ reducã: q d illo in sntia dicenda q̃ attentius: vigilãtius: tolerãtius demũ iuenies. Multæ vt in boie ciuili sunt in eo lr̃æ: bonus est musicus: bo-nus architectus: bonus agricola. Eloquẽtia vero siue extẽporanea sit siue excogitata & a natura copiosã acce-ptinuatũ genus dicẽdi alterũ quoq̃ sit quo aũt dicentẽ ita lacessimus: vt & penitus cõfũdat & q d cotra rñdeat baud facile iueniat: aut lacessiti ita acute rñdemus: vt eũ lacessisse peniteat. Ergo vtrũq̃ hoc ita Laurẽtio cõce-do: vt cum ab eo discesseri quõ illi sẽdm adhibeã non reperiã. Nã q̃ta vehemẽtia & amaritudine si ita necessi-tas cogat aduersariũ veluti telis acerrimis cõfingit: aut q d magis ex ingenio suo est q̃ vrbane q̃ salse q̃ facete q̃ lepide illum eludit. Florentina aũt ligua ita eruditus ita excultus est: vt si eius aut elegos aut lyricos legas eum oĩbus nostri sæculi poetis facile añponas: & ad priscos illos ꝓxie oĩo accedere iudices. Sed dices quorsũ bæc in ꝓœmii angustiis itrudis atq̃ iculcas: quæ vix lõgiori bistoria satis ꝓ dignitate explicari possent? Nẽ-pe vt itelligas voluisse me nõ extremis sed domesticis exẽplis hortari te: vt eadẽ via q̃ parẽs tuus pgens iisdẽ virtutib⁹ ad eandẽ nois gloriã puenires p̃serti cum ille tam exacta cura ac diligẽtia opam sp dederit neq̃ ex iis rebus qbus bonas oẽs artes facilius acquirim⁹ tibi adesset. Plurima sunt quæ in illo admiret: Sed illud per cæ teris q̃ in liberis educãdis idulgẽtioris quidẽ pentis nunq̃: optimi vero ac sapiẽtissimi sp sũma sedulitate offi cium cõpleuerit in re vero iformando istituendo: atq̃ erudiẽdo. q d vnq̃ omisit. Nam q̃uis ipse p se quottidie admoneret: præciperet: ac iuberet: tñ cum sciret q̃ti eẽt. ne a preceptoris latere vnq̃ discederes: ex omni boĩm doctorum copia Angelum politianũ elegit virum multa ac varia doctrina eruditũ: poetã vero egregiũ: egre-giũq̃ oratorẽ: ac deniq̃ totius antiqtatis diligẽtem pscrutatorẽ: cui puerilẽ ætatẽ tuã: & optis morib⁹ fingẽdã & optis artib⁹ ac disciplis excolendã traderet ꝓ miraculo oĩo est q̃ breui q̃ maixe morib⁹ atq̃ doctrina profe ceris. Verum vt alia omittam vix tercium supra decimũ ætatis annum impleueras: cum ita latine loqueris: vt florentinæ ac ita pene græcæ vt latine. Sed ne asentator potius q̃ adbortator videar plurima ad presens omit-tam. Id solum addam tui te parentis veram esse imagiñem esse manifestissima in tua tenera ætate signa: qbus nobis spes certissima sit cum in adultos annos peruenieris illum te per oẽs gradus acturum atq̃ exp̃surum esse. Sed nos iam P. V. interpretationes ita prosequmur: vt seorsum seruianæ a nostris in codice describantur: cum vero ad æneidos volumen deuenerimus ea quoq̃ quæ Donati sunt in breuiarium redacta atq̃ per epi-thoma descripta suo nomine interserenda curabimus.

Habebis verum

Habebis verum ex his tabulis indicem: si tui voluminis paginas arithmeticis notis ita signabis: vt initiũ a principio bucolicorum sumatur: suoq; ordine ad finem vsq; georgicoꝝ & æneidos producatur.

Aborigines 236
Acatus 45
Archates 89
Achelous 25
Acer arbor 116
Acini 25
Achilles 82
Aconitum 47
Actus 125
Adamas 206
Adeps 233
Aditum 116
Adonis 13
Adonis 22
Aduocatus 243
Aetna 149
Aegialeus 59
Aegialea 59
Aegis 247
Aeoliæ insulæ 84
Aeolus 85
Aes 167
Aes 47
Aes 101
Aestas 27
Aethiopia 166
Aethon 286
Aemulus 176
Aetates bois 204
Aegyptus 82
Agathyrsi 158
Aglaopbenus 160
Alba longa 94
Ales 99
Albunea 222
Alcon 11
Alcionus 44
Alcida 83
Alcesta 171
Alimẽtũ bois 129
Amaracus 110
Amazones 102
Amurca 64
Ambrosia 99
Amomum 8
Amomum 10
Amor 192
Amores 179
Anguis 32
Anima 43
Anima 89
Anima 151
Animus 43
Animus 89
Animus 151
Animarum transcoporatio 211
Anio 234
Anus 94
Anus 173
Annales ab isto-ria 98
Anchises 225
Antenor 92
Antenoris filii 205
Aon 22
Aones 22
Apes 66
Aperire 87
Apiastrum 68
Apium 15
Apium 69
Apollo 55
Apostropbe 118
Aquila 99
Araris 3
Ara 12
Ara maxima 243
Arbustum 6
Arbusta 9
Arbutus 8
Arboris mẽbra 42
Arcus 28
Arcturus 28
Ardea 229
Area 31
Argentum 47
Argentum 108
Argos 289
Argosippũ 289
Argyrippa 289
Arion 19
Aristeus 72
Arma 79
Aruisium 44
Aruina 233
Auruspicina 134
Ascanius siluius & succeſſores 94
Asseuerare 114
Asinus 35
Asilum 131
Atblas 112
Atblantides 166
Atys 13
Atys 23
Atbos 212
Atrium 111
Auctũnus 27
Augurium 21
Augustus 56
Audere 189
Auspicia 134
Auguria 134
Auiaria 131
Auentinus 233
Auia 131
Aulis 165
Aures 100
Aurora 173
Aurum 47
Ausones 244
Azanes 131
Baccaris 10
Baccaris 16
Baccæ 23
Bacba 108
Bacca 108
Baccus 41
Bacchi noia 110
Bactra 46
Bactra 253
Baleares 36
Balsamũ 45
Barrus 106
Bellaria 44
Bellona 227
Benacus 47
Bitumen 19
Bidentes 155
Bidental 155
Bos 57
Bonus 11
Briareus 199
Britãnia 3
Brionia 10
Bubo 265
Bulla 216
Buxus 53
Busiris 112
Cacus 24
Cæcus 39
Cæsar 95
Calchas 116
Chaonia 143
Canicula 138
Canes 248
Cano 79
Caieta 220
Camilla 237
Camilla 295
Cãclopdalis 203
Calamus 5
Calamus 156
Camœnæ 192
Capræ 48
Capua 272
Caput 172
Carmenta 244
Cares 253
Capilli 172
Carpo 38
Carbunculus 6
Carthago 81
Carpinus 161
Carcer 176
Castor 28
Castitas 55
Causæ 80
Causæ 116
Cauea 179
Castanea 44
Carpatus 73
Carchesium 111
Ceres 25
Cea 26
Cerinthe 68
Cerui 90
Ceruix 99
Ceruix 130
Certus 106
Cæruleus 136
Cerebrum 180
Cecrops 189
Centauri 199
Cerberus 203
Ceres 30
Ceres 110
Ceres 155
Cedrus 220
Cestus 179
Cestum 179
Chaos 167
Chimera 175
Chimera 200
Charon 203
Cilium 18
Cynthus 103
Circus 174
Circes 220
Circei 220
Cycorium 79
Circenses 250
Classis 188
Clamys 177
Chornix 21
Cornix 38
Cometæ 21
Cometæ 40
Corui 39
Corilus 43
Corinthus 53
Colostrum 61
Corusare 68
Conuoluolũ 69
Coricum 69
Colonus 81
Comes 91
Cortyna 137
Comere 102
Corybantes 131
Cortynari 137
Cocytus 194
Conon 7
Consiliũ 185
Colores 238
Consualia 251
Conuenio 11
Creta 137
Chreston 69
Crocus 69
Crustumi 235
Curculio 32
Cudo 217
Cupido 109
Cucuminis 69
Curetes 131
Cumulus a tumulo 135
Cumea 146
Custodia 207
Cyrnus 21
Cylindrus 31
Cygnus 99
Cylix 100
Cybele 132
Cybele 165
Cyclops 150
Cyclopes 247
Dacus 54
Danaus 82
Dardanus 225
Daui 135
Decutio 67
Decem viri sibylli-ni 191
Decoquit 35

Dædalus 189
Deuotus 294
Delitiæ 4
Delphines 183
Delubrum 155
Delos 136
Denominatio 91
Depono 7
Descensus ad inferos 193
Dextra 100
Deucalion 28
Diana 8
Dia 138
Dictamũ 156
Dierũ spaciũ 27
Dierũ diuisio 35
Dierũ diuisio 121
Dignitas 206
Digiti 100
Diluuium 14
Dimas 225
Dindyma 265
Dionysius 41
Diomedes 238
Diomedes & aues suæ 290
Discutio 67
Dii selecti 225
Diuinationis genera 134
Diuortia 261
Dodoneum oraculum 143
Dolopes 113
Dolus 118
Doris 22
Diuidæ 197
Dulce 35

Ebulus 23
Ebur 106
Exa 220
Effæta 29
Elephas 146
Elices 28
Endiuia 69
Ennio 227
Ephyra 63
Epyrus 28
Epyrus 143
Epulæ 86
Eq Achillis 140
Equus 57
Equre 60
Erichtonius 52
Erichthonius 58
Ergo 211
Eutum 9
Eryge 27
Eryx 106
Eryx 172
Erytræũ mare 253
Euadere 193
Euado 125
Euantes 206
Euander 244
Euander 138
Euocatio 123
Eumenides 166
Euridice 75
Excutio 67
Excudo 217
Experientia 25
Exta 40
Exta 156
Explodere 179

Faba 32
Fabia gens 217
Facundus 43
Facies 106
Fagus 1
Fallum 115
Fama rumor 21
Famula 110
Far 33
Fascina 9
Fastigium 50
Fastus 143
Fateri 115
Fatum 202
Ferula 23
Ferrum 28
Ferrum 30
Festino 34
Festim dies 120
Fœcundus 43
Feriæ 107
Feretrius Iuppiter 218
Fibræ 40
Fides 95
Fictum 115
Focus 138
Fœdu 251
Fœtus 51
Formosum 4
Forma 82
Formido 161
Fraxinus 17
Fraxinus 196
Fremere 179
Fremere 229
Formica 64
Frons 100
Frigus opacũ 2
Fruges 33
Frumentũ 35
Funda 30
Funda 36
Fucus 68
Fucus 100
Fulmen 84
Fuluus 161
Furor 192

Galathæ 252
Galathea 2
Galli 252
Ganges 255
Galbanũ 63
Garamantes 18
Garamãtes 159
Gaudium 25
Geloni 45
Genua 100
Genius 174
Genii 139
Gemma 179
Gemini 193
Germania 3
Gerion 234
Gętuli 155
Glandes 23
Glubit 34
Gloria 160
Gorgones 200
Gratulor 173
Grator 173
Gratificor 173
Gripbes 18
Grando 39
Grues 30
Grynæus 163
Gutta 62

Halciones 38
Harpyiæ 140
Hammon 159
Hammoniæ 192
Hemus 54
Hedera 49
Heros 90
Heneti 93
Hesperus 121
Herebus 198
Hesperides 166
Hernici 234
Hebenus 54
Helicon 272
Helia 135
Hydra 200
Hyrundo 57
Hibiscum 4
Hirpini 299
Hispanis 73
Hyla 2
Hyrcani 14

Iacinthos 15
Ianus 95
Iacto 87
Iasius 139
Iaspis 161
Iapix 289
Ideus 225
Ignis inuẽtio 30
Ignauus 36
Illyria 92
Ilua 272
Ilioneus 103
Ilicet 131
Ilex 196
Impluuiũ 167
Incestus 179
Intubum 30
Inachus 59
Intyba 69
Interrogatio 83
Ingemit 86
Instar 113
Insigna magistratuũ romanor 216
Inclytus 120
Inferæ aues 144
Inflatus 292
Infula 124
Inbianere 156
In Idomenea 137
Inferi 193
Inuidia 57
Interlucare 263
Instita 158
Ironia 157
Iris 171
Iris 85
Ismarus 42
Ixion 208
Ituræus 53
Iturum 53
Iter 125
Itaca 116
Italia 47
Italia 79

Iuno 50
Iuno 82
Iuglans 18
Iuppiter 50
Iuliorũ familia
Ius ciuile 100
Iustitia 105

Lac 4
Lac 61
Lactes 197
Labyrinthus 183
Labrusca 11
Laurus 8
Lapytha 53
Lapillus 179
Lauo 60
Lauis 60
Lacerti 67
Lauinum 79
Latinum 80
Lachrymæ 92
Lares 39
Lana 10
Latinus 222
Lardum 235
Largitio 293
Laruæ 139
Larius 47
Leuis 2
Leuigatum 2
Lemures 139
Lepus 36
Lestrigon 150
Lelegæ 253
Libertas 2
Limus 2
Liber 11
Libetbrides 16
Libum 16
Librare 181
Libraria 38
Librarius 38
Licium 35
Linum 29
Lira 28
Litare 29
Lyrnesus 171
Ligures 298
Lirium 69
Ligneæ statuæ 119
Limes 150
Limes 150
Liberalitas 292
Lymbus 158
Loba 35
Lætitia 25

Lomentum

Lomentum 52
Locri 145
Lorica 147
Lolium 12
Lubricus 176
Ludo 1
Ludi funebres 173
Lupus 20
Lupus 22
Lupus 123
Lupinus 29
Luna 39
Luna 112
Ludorũ genera 56
Ludorũ genera 210
Ludi appollinis 19
Lupercalia 245
Librare 181
Linx 17
Linx 61
Lycus 73
Lympha 110
Lymphatus 110
Lychni 111
Lydius 132
Licurgus 134

Magnitudo planetarum 161
Maialis 6
Malum 8
Maturare 34
Maturo 88
Maronea 42
Macedonicũ 69
Manicæ 117
Mactare 119
Mactare 135
Machaon 120
Mane 121
Manum 121
Mars 134
Mala 141
Mandere 150
Massali 166
Marica 222
Matura 173
Margarita 719
Marubia 236
Marsi 236
Mactus 265
Medica 32
Mæander 177
Mella 66
Metys 66
Meropes 67
Melisphilon 63
Memnon memnonia aues 102
Mœtus 116
Mellibœa 145
Mendicus 150
Mercurius 160
Mergus 175
Metalla 47
Meta 95
Meta 175
Medea 46
Meduſa 200
Mille 4
Migro 20
Minium 23
Milium 33
Miletum 61
Miletum 73
Minerua 83
Minerua 114
Mitra 160
Minos 204
Melibœe 1
Monſtrum 134
Moles ſalſa 117
Moloſſia 143
Molle 162
Moles 197
Mundus 14
Muſcus 15
Muſtum 35
Muſæus 211
Muſaræ 294
Munus 8
Muſica 112
Murex 161
Mutiſcæ 235
Mirica 13
Mirtus 16
Mirtus 135
Mirmidones 113
Mirrha 304

Narciſus 69
Naxos 138
Naüis 186
Nauigium 186
Neptũnus 88
Neptũnus 128
Nereides 187
Nebrides 229
Nitrum 32
Niſus 38
Nouerca 7
Nox 121
Noxia 84
Noxia 84
Noctua 38
Nota 174
Nothus 227
Numerus 14
Numerus 120
Nux 18
Nuces 23
Numide 155
Mumma pompilius 25
Nymphæ 2
Nymphæ 85

O 120
O 177
Oaxes 3
Obſcenũ 141
Obeliſci 290
Obtuſus 106
Ocium 76
Ocrea 233
Oenus 273
Oenottus 104
Oliua 186
Olea 44
Olixatrum 69
Olor 99
Omen 134
Opus 7
Opera 7
Opuncii 145
Orõnis partes 1
Orphæus 10
Orphæus 75
Orphæus 193
Oricos 272
Oritthya 75
Orion 104
Orgia 162
Oreſtes 166
Oſtrea 32
Oſilla 51
Oſtentum 134
Os 106
Oſtendere 156
Oſtentare 156
Othus 138
Ouis 6
Ouatio 140

Pan 4
Palumbes 8
Paliurus 12
Parnaſus 14
Partenope 187
Palma 43
Palma 174
Palam 118
Palilia 55
Pales 55
Patilia 55
Parce 81
Paphus 100
Pathera 111
Pauor 116
Pauimẽtũ 176
Paros 138
Paros 106
Pathinus 145
Pauper 150
Paſiphe 204
Palicæus 244
Pantheræ 268
Pantheræ 164
Palici 264
Pallas 83
Penaces 308
Peculium 2
Pecunia 2
Pecus 4
Perior 55
Pelops 53
Pelorus 145
Peloponẽſus 53
Peſtum 69
Penates 185
Penates 121
Pendere 187
Perturbationes animorum 213
Per 170
Pergo 98
Peplum 102
Penus 110
Penitus 122
Penthesileia 103
Peucetius 104
Pelaſgi 107
Pelaſgus 107
Peripbraſis 121
Periſologia 121
Pelilia 145
Peto cum compoſitis 172
Pean 210
Perturbationes animorum 91
Pendo 246
Pendere 87
Penſum 246
Penſo 246
Philomela 15
Phaneus 44
Phaſis 73
Phocæ 74
Phorbas 103
Phalarica 266
Phalanx 120
Phineia fa. 140
Phorcus 177
Phlegethon 194
Pierides 8
Picea 49
Piſſeceros 66
Pietas 89
Pietas 98
Pili 198
Piſtris 175
Picus 224
Pirithous 208
Plantarum tria genera 42
Platanus 43
Pluuia 112
Plauſus 176
Poma 23
Ponderum diuerſitas 174
Pontus 87
Pœnitus 122
Portentũ 134
Poeſis 192
Porcus 64
Portio 177
Priuignus 7
Prandium 153
Pratum 9
Promethus 14
Priapus 16
Priapus 69
Principia 73
Prædia 125
Præcordia 124
Proſerpina 29
Proſerpina 198
Propero 34
Proſecta 40
Proſecta 156
Propolis 66
Prætorium 68
Prothevs 63
Protheus 74
Procella 86
Præſens 86
Præſtare 88
Præſtolari 88
Pronoſtica 37
Properare 88
Pro 117
Pro 163
Prouidentia 202
Promere 180
Prochita 266
Prodigium 134
Proceres 135
Prophanũ 198

Præcordia 124
Præpetes 144
Prætexta 216
Prætexta 233
Proteruia 249
Pudicitia 55
Pullus 58
Pullus 59
Pubes 99
Purpura 54

Quatio 67
Quercus 16
Quadra 222

Raucus 2
Raucio 2
Radius 7
Renius 105
Recutio 192
Remigare 105
Remulcã 105
Rhea 110
Rhea 132
Religio 241
Roma 80
Rhadamãthus 207
Romulus 215
Rima 87
Rigare 143
Roburunde 181
Rubus 8

Sandix 10
Salire 12
Salax 12
Saliunca 11
Saturnus 56
Saturnus 244
Scandaratũ 66
Sagitte 283
Samos 81
Samos 225
Sal 117
Sabinus 224
Sabini 224
Sabini 235
Sagina 233
Sacrani 236
Saga 252
Sepes 2
Sensus 7
Serpẽs cœlestis 32
Sepeliẽdi mos 174
Sericum 45
Seres 45
Senatus 100
Setæ 198
Sepum 233
Seuum 233
Sequester 287
Scyphius 26
Scobem 43
Serobem 43
Scænæ 51
Sceptrum 86
Scæna 100
Scyrus 126
Scylla 146
Scyllaceũ 149
Scipiones 217
Signum 7
Sillerus 13
Siluanus 23
Siluanus 26
Silica 28
Simois 87
Silex 89
Silenti luna 120
Sirenes 187
Sicani 236
Siculus 244
Smitheus ten? 113
Sol 25
Solsticium 17
Socius 91
Soracte 299
Sortiri 113
Sõniandi spẽs 121
Sortes 134
Somnus vnde 151
Specula 19
Spiramẽta 19
Sperchius 54
Sponda 110
Spiracula 29
Squalor 121
Studium 4
Stilla 62
Stimulus 192
Statio 114
Strongilæ 138
Strophades 140
Stellæ 173
Styx 194
Strata equor 227
Succus 6
Supstitio 241
Superciliũ 18
Sub 101
Sulcus 27
Sus 64
Syene 23
Syrtes 87
Syrius 138
Sybille 190
Silua 194

Talpa 31
Taxus 44
Taurus 33
Tartarus 194
Tarentum 148
Talentum 174
Tenue a subditi 1
Tegea 179
Teges 3
Tæda 17
Terbis 27
Testudines 53
Tempe 53
Templũ Iani 95
Tẽplũ veneris 100
Templum 101
Tenedos 113
Tenedi 114
Testor 114
Testudo 125
Tẽperantia 154
Tæna 178
Tænia 228
Tessera 233
Tempestas 98
Terebinthus 272
Thus masculũ 19
Thus 46
Thus 100
Theologia prisca 160
Teucer 137
Timauus 93
Tiarus 226
Tibia 265
Tymolus 28
Thmolus 44
Torrens 17
Toxicuum 44
Torquet 87
Triton 83
Triton 187
Tritonia 83
Tripodes 144
Translatio 225
Thracia 135
Trabea 232
Tuba 248
Tuba 176
Tugurium 3
Tumulus 135
Turbo 84
Tum vero 116
Tytyrus 1
Tygris 3
Tygris 164

Thymum 16
Thymbra 68
Thymbra 73
Tyrrhenus 132
Tyarus 226
Tyburtes 234

Vallus 54
Vallum 54
Vastus 86
Vaco 98
Vagire 203
Vanum 115
Vaticanus 103
Veruex 6
Vellus 8
Vexo 15
Verbena 16
Verminaria 19
Venus 23
Vetius 94
Venus 108
Vesta 25
Vesta 122
Ver 27
Veteruum 30
Vericulum 30
Vescum 59
Veseuus 48
Verecundia 105
Venustas 106
Vestibulum 126
Vestibulum 199
Victima 2
Victima 97
Vultus 5
Vitula 7
Vitula 8
Vitulus 59
Virgo i zodiaco 27
Vitia 28
Virus 30
Vipera 63
Vis 80
Via 125
Virtutes intellecti uæ 185
Viscum 196
Vitulari 8
Viscus 195
Vixerunt 170
Vlcus 153
Vmbraculum 91
Vmbella 21
Vmbo 127
Votare 150
Vomer 27
Vpilio 23

Vri 51
Vrbs 81
Vulpes 8
Vulnus 153
Vultur 208
Vulcanus 249

Xanthus 158

Zodiaci 173

FINIS.

Vergilius maronis

MARONIS VITA

IR GILIVS MARO parentib⁹ modicis fuit: & p̄cipue patre Marone: quē quidā opi ficem figulū: plures magi cuiusdā viatoris initio mercenariū: mox ob industria generum tradiderūt: quē cū agriculationi reiq; rusticæ & gregib⁹ p̄feciſſet ſocer ſiluis cœmundis: & apibus curādis regulā auxit. Natus eſt. CN. Pompeo magno & M. Licinio Craſſo primum cōſ. Iduum octobriū die in pago qui andes dicit: qui ē a mantua nō ꝓcul. Pregnās eo mater Maia ſomniauit enixē ſe laureū ramū: quē contacta terra confeſtim cerneret coaluiſſe & excreuiſſe ilico in ſpēm mature arboris refertæ variis pomis & floribus ac ſequenti luce cū marito rus ꝓpinquum petens ex itinere diuertit: atq; in ſubiecta foſſa partu leuata eſt. Ferunt infantē vt fuit editus nec euagiſſe: & adeo miti vultu fuiſſe: vt aut dubiā ſpem poſteriori s geniture iam tum indicaret. Et acceſſit aliud præſagium. Siquidē virga populea more regionis in puerperiis eodē ſtati loco depacta ita breui coaluit: vt multo ante ſatas populos adæquaſſet. Quæ arbor Verg. ex eo dicta atq; cōſecrata ē ſumma grauidarū & fetarū religione ſuſcipientiū ibi & ſoluentiū vota. Initia etatis. i. vſq; ad ſeptimū annum cremonæ egit: &. xvii. anno virilē togā cœpit: illis conſulibus iterū quib⁹ natus erat. Euenitq; vt eo ipſo die Lucretius poeta decederet: ſed Vergilius a cremona mediolanū: & inde paulopoſt neapolim trā ſiit: vbi cū litteris & græcis & latinis vehementiſſimā operā dediſſet: tandē omni cura oiq; ſtudio indulſit medicinæ & mathematicis. Quibus rebus cū ante alios eruditior peritiorq; eēt ſe in vrbem cōtulit. Statimq; magiſtri ſtabuli equor⁹ Auguſti amicitiā nactus: multos varioſq; morbos incidētes equis curauit At ille Auguſtus in mercedem ſingulis diebus panes Vergilio vt vni ex ſtabulariis dari iuſſit. Interea a Crotoniatis pullus equi mire pulchritudinis Cæſari dono fuit miſſus qui oīm iudicio ſpē portendebat virtutis & celeritatis immenſe. Hunc cū aſpexiſſet Maro magiſtro ſtabuli dixit natū eſſe ex morboſa eq̄ & nec viri⁹ valiturū. nec celeritate: Idq; verū fuiſſe inuentū eſt: qđ cū magiſter ſtabuli Auguſto recitaſſet duplicari ipſi in mercedē panes iuſſit. Cū itē ex biſpania auguſto canes dono mitterent & parentes eor⁹ dixit. Vergilius & animū celeritatēq; futurā. Quo cognito mandat iterum augmentari Vergilio panes Dubitauit auguſtus Octaui ne filius eſſet an alterius: idq; maronē aperire poſſe arbitratus eſt quia canū & equi naturā parenteſq; cognorat. Amotis igit̄ omnibus arbitris illū in penitiorē partē domus vocat & ſolū rogat an ſciat quiſnā eēt: & quā ad fœlicitādos boies facultatē haberet. Noui inquit Maro te Cæſarem auguſtū: & ferme equā cū diis immortalibus poteſtatē habere: vt quēuis fœlicē facias. Eo aio ſum rīdit Cæſar vt ſi verū ꝓrogatu, dixeris: beatū te fœlicēq; reddā. Vtinā ait maro interroganti tibi vera dicere queā. Tunc Auguſtus: putant alii me natū Octauio quidā ſuſpicant̄ alio me genitū viro. maro ſubridens facile inquit ſi impune licenterq; q̄ ſentio loqui iubes id dicā. Affirmat Cæſar iureiurando nullum eius dictū ægere laturū: imo nō niſi donatū ab eo diſceſſurū. Ad hæc oculos oculis auguſti infigens maro facilius ait in cæteris aialibus qualitates parentū mathematicis & philoſophia cognoſci pñt in homine nequaquā poſſibile eſt: ſed de te cōiecturā habeo ſimilē veri: vt qd exercuerit pater tuus ſcire poſſim Attente expectabat Auguſtus quidnā diceret. At ille quantū ego rem intelligere poſſum: piſtoris fili⁹ es inquit. Obſtupuerat Cæſar: & ſtatim quo id pacto fieri potuerit: aio voluebat. Interrūpēs Vergilius audi inquit quo pacto id coniicio. Cū quædā enunciari p̄dixerimq; q̄ intelligi ſciriq; nō niſi ab eruditiſſimis ſummiſq; viris potuiſſent. Tu princeps orbis item & itē panes in mercedē dari iuſſiſti: quod quidē aut piſtoris aut nati piſtore officiū erat. At deinceps inqt Cæſar. Nō a piſtore ſed a rege magnanimo dona feres. Placuit Cæſari facetia illūq; plurimi fecit: & pollioni cōmendauit. Corpore & ſtatura fuit grandi aquilino colore facie ruſticana: valitudine varia. Nā plerūq; ab ſtomacho & faucib⁹ ac dolore capitis laborabat: ſanguinē etiā ſæpius eiecit: cibi viniq; minimi. Eama ē eū libidinis ꝓnioris in pueros fuiſſe: ſed bonitāta eū pueros amaſſe putauerūt: vt Socrates Alcibiadē: & plato ſuos pueros. Verū inter oēs maxime dilexit Cebetē & Alexandrū: quē ſecunda bucolicor⁹ ægloga Alexim appellat donatum ſibi ab Aſinio Pollione vtrūq; nō ineruditū dimiſit. Nā Alexandrū grāmaticū. Cebetē vero & poetā Vulgatū eſt conſueuiſſe eū cum Plotia Hieria. ſed Aſconius pedianus affirmat ipm poſtea maioribus natu narrare ſolitū inuitatū quidē ſe a Varro ad cōmunionē mulieris: verū ptinaciſſime recuſaſſe: cætera ſane vita & ore & aio tā ꝓbum fuiſſe cōſtat vt neapoli ptbenias appellaret̄ vulgo. Ac ſi qñ romæ quo rariſſime cōmeabat viſeret̄: in publico ſectantes demōſtranteſq; ſe ſubterfugeret in ꝓximū tectū. Bona āt cuiusdā exulantis offerente Auguſto nō ſuſtinuit accipere. Poſſedit ꝓpe ceties ſexterciū ex liberalitatib⁹ amicor⁹: habuitq; domū romæ in æſquiliis iuxta hortos Mecœnatis: q̄q; ſeceſſu cāpaniæ ſiciliæq; plurimū vteret̄. Quæcunq; ab auguſto peteret repulſam nunq; habuit: Parentib⁹ quot annis aurū ad abundantē alitū mittebat: quos iā grandis amiſit ex quib⁹ patrē oculis captū & duos fratres germanos Silonē impuberem. Flaccū iam adultū: cui⁹ exitū ſub noīe Daphnidis deflet. Inter cætera ſtudia: vt ſupra diximus medicinæ quoq; ac maxime mathematicæ operā dedit. Aegit & cām vnā oīno nec amplius q̄q; ſemel. Sermone tardiſſimū ac pene indocto ſimilem fuiſſe Meliſius tradidit.

Poeticam puer adhuc auſpicatus in baliſtā ludi mgrīn ob inſaniā latrocinior⁹ cooptū lapidib⁹ diſtichon fecit. Monte ſub hoc lapidū tegit̄ baliſta ſepult⁹: nocte dieq; tutū carpe viator iter: deinde Catalecton & Moretū: & priapeiā: & Epigrāmata: & Diras & Culicē cū eēt annor⁹. xxv. cui⁹ materia talis ē. Paſtor fatigatus æſtu cū ſub arbore obdormiſſet & ſerpēs ad illū ꝓpereret: e palude culex ꝓuolauit: atq; inter duo tempora aculeum fixit paſtori. At ille continuo culicē contriuit: & viſam ſerpentem interemit: ac ſepulchrum culici ſtatuit: & diſtichon fecit. Parue culex pecudum cuſtos tibi tale merenti. Funeris officium vite ꝓ munere reddit. Scripſit etiā de qua ambigit̄ ætnam: & mox cū rex romanas inchoaſſet offenſus

materia & nominũ aſperitate ad bucolica tranſit maxime vt Aſiniũ Pollionẽ Alphenũ Varrũ: & Cornelium gallum celebraret: quia in diſtributione agrorũ qui poſt philippenſem victoriã veteranis triũ virorũ iuſſu trans padũ diuidebant̃: indẽnem ſe preſtitiſſent: deinde georgica in honorẽ Mecœnatis edidit. cum ſibi vix dũ noto opem tuliſſent aduerſus Claudii veterani milites: vel vt alii putãt Arii cẽturionis violentiã a quo in altercatione litis agrariæ parũ abfuit quin occideret̃. Notiſſime aũt æneidem aggreſſus eſt. Argumentũ variũ & multiplex & quaſi amborũ homeri carminũ inſtar. Præterea noĩbus ac rebus græcis latiniſq; cõmune: & in quo qd maxime ſtudebat romanæ ſimul vrbis & Auguſti origo cõtineret̃. Cum georgica ſcriberet: tradit̃ quotidie mediatos mane plurimos verſus dictare ſolitũ: ac p totum diẽ retractãdo ad pauciſſimos redigere nõ abſurde tamẽ ſe vrſæ more parere dicẽs: & lãbendo demum effingere. Aeneida ꝓſaica prius orone formatã digeſtãq; in duodecim libros ꝓticulatim cõponere inſtituit: vt quidã tradũt. Alii eius ſnie ſunt: vt exiſtimẽt eum ſi diutius vixiſſet quattuor &. xx. libros vſq; Auguſti tpa ſcripturũ: atq; alia quidẽ ꝓcurſurũ. Auguſti vero geſta diligentiſſime executurũ: qppe qui cũ ſcriberet: ne quid impetũ moraret̃: quedã impfecta reliquit. Alia leuiſſimis verſibus ſcripſit: quos p iocum p tigillis vel tibicinib⁹ interponi a ſe dicebat ad ſuſtinendũ opus: donec ſolidæ colomne aduenirent. Bucolica triennio Aſinii Pollionis ſuaſu pfecit. Hic trans padũ ꝓuinciã regebat: cui⁹ fauore cũ veteranis Auguſti militibus cremonenſiũ & mantuanorũ agri diſtribuerẽt̃: ſuos Vergilius nõ amiſit. Facta em̃ diſtributione ſuos Claudio ſeu Atrio datos recuperauit. Hunc pollionẽ maxime amauit Maro: & ab eo magna munera tulit. Quippe qui imitatus ad cœnã captus pulchritudine & diligẽtia Alexandri pollionis pueri eum dono accepit. Huius pollionis filiũ. Caſinium. Cornelium. Gallum oratorẽ clarum & poetam non mediocrem miro amore dilexit Vergilius. Is tranſtulit Eupborionẽ in latinum & libris quattuor amores ſuos de Cytheride ſcripſit. Hic primo in amicicia Cæſaris Auguſti fuit: poſtea in ſuſpitionẽ coniurationis contra illũ ductus occiſus eſt. Verum vſq; adeo hunc Gallum Vergilius amarat: vt quartus georgicorũ a medio vſq; ad finẽ eius laudẽ cõtineret: quẽ poſtea iubente Auguſto in ariſtæi fabulam comutauit. Georgica ſeptẽnio Neapoli. Aeneida partim in ſicilia: partim in campania. xi. annis confecit. Bucolica eo ſucceſſu edit: vt in ſæna quoq; per cantores crebra ꝓnunciatione recitarent̃. At cũ Cycero quoſdã verſus audiſſet & ſtatim acri iudicio intellexiſſet nõ cõmuni venã editos iuſſit ab initio totã æglogã recitari. quã cum accurate pnotaſſet in fine ait. Magnæ ſpes altera romæ: quaſi ipe lingue latine ſpes prima fuiſſet: & Maro futurus eẽt ſecunda: quæ verba poſtea æneidi ipſe inſeruit. Georgica reuerſa ab actiaca Auguſto atq; reficiendarũ virũ cauſa Attelle cõmoranti p cõtinuũ quadriduũ legit ſuſcipiente Mecœnate legendi vicẽ: quotiẽs interpellaret̃ ipſe vocis offenſione. Pronũciauit aũt maxima cũ ſuauitate & lenociniis miris. Sæneca tradidit Juliũ Montanũ ſolitũ dicere inuolaturũ ſe quedã Vergilio: ſi & vocẽ poſſet & os & hypocriſim. Eoſdẽ em̃ verſus eo ꝓnunciante bene ſonare. ſine illo inareſcere quaſi mutos. Aeneidos vix dũ cœptæ tanta exitit fama vt ſextus Põpeius non dubitarit ſic prædicare. Credite romani ſcriptores cedite graii. Neſcio quis maius naſcit̃ iliade. Auguſtus vero cũ iã forte expeditione cantabria abeſſet: et ſupplicibus atq; minacibus p iocum litteris efflagitaret: vt ſibi de æneide vt ipſius verba ſunt: vt prima carminis hypographa vel quodlibet conlon mitteret negauit ſe facturũ Vergilius. Cui tñ multo poſt pfecta demũ materia tris omnino libros recitauit: ſecundũ videlicet quartum: & ſextum. Sed hunc præcipue ob Octauiam quæ cum recitationi intereſſet ad illos de filio ſuo verſus. Tu marcellus eris: defeciſſe fertur: atq; egre refocillata dena ſextercia p ſingulo verſu Vergilio dari iuſſit Recitauit & pluribus: ſed neq; frequẽter & ferme illa de quib⁹ ambigebat quo magis iudiciũ hominum experiret̃. Erotem librariũ & libertũ eius exacte iã ſenectutis tradunt referre ſolitũ quondã in recitando eũ duos dimidiatos verſus cõpleſſe ex tempore. Mſenũ æolidẽ adieciſſe: quo nõ præſtantior alter. Itẽ huic Aere ciete viros ſimili calore iactatum ſubiunxiſſe. martẽq; accendere cantu. Statimq; ſibi impaſſe: vt vtrumq; volumini aſcriberet.

Bucolica Georgicaq; emẽdauit. Anno vero. lii. vt vltimã manũ æneidi ipõneret ſtatuit in græciã & aſiã ſecedere triennioq; cõtinuo oẽm operã limitationi dare: vt in reliqua vita tantum philoſophie vacaret. Sed cũ aggreſſus iter athenis occurriſſet Auguſto ab oriẽte romã reuertenti: vna cũ Cæſare redire deſtinauit. At cũ Megara vicinũ athenis opidũ viſendi gratia peteret: langorẽ nactus eſt: quẽ non intermiſſa nauigatio auxit. Ita vt grauior indies tandẽ Brunduſiũ aduentarit: vbi die⁹ paucis obiit. x. kal'. octob. CN. Plantio. Q. Lucretio cõſulibus qui cũ grauari morbo ſeſe ſentiret: ſcrinia ſæpe & magna inſtãtia petiuit crematurus æneida: quib⁹ negatis teſtamẽto cõburi iuſſit. vt rẽ inemendatã impfectãq;. Verũ Tuca & Varrus monuerũt id Auguſtũ nõ pmiſſurũ. Tunc eidẽ Varro ac ſimul Tuccæ ſcripta ſub ea conditione legauit: ne qd ederẽt qd a ſe editũ n eẽt: & verſus etiã impfectos: ſi qui erãt relinquerẽt. Voluit etiã eius oſſa Neapolim tranſferri vbi diu & ſuauiſſime vixerat: ac extrema valitudie boc ipe ſibi epitaphiũ fecit diſtichon. Tranſlata igitur iuſſu Auguſti eius oſſa ꝓut ſtatuerat Neapolim fuere: ſepultaq; via puteolana intra lapidẽ ſcdm: ſuoq; ſepulchro id diſtichon: qd fecerat inſcriptũ eſt. Mantua me genuit: calabri rapuere. tenet nunc Parthenope: cecini paſcua: rura duces.

Hæredes fecit ex dimidia parte Valeriũ ꝓculũ fratrẽ ex alio patre: ex quarta Auguſtũ ex. xii. Mecœna ex reliqua. L. Varrũ & plocium Tuccã: qui eius æneidẽ poſt obitũ: ꝓut petiuerat iuſſu Cæſaris emẽdarunt. Nam nullius oĩno ſnia crematu æneis digna viſa fuit: de qua re Sulpitii carthaginenſis extant buſcemodi verſus. Juſſerat bæc rapidis aboleri carmina flãmis Vergilius. pbrygũ quæ cecinere ducem. Tuccauerat: variiſq; ſimul: tu maxime Cæſar non ſinis: & latiæ conſulis byſtoriæ. Infœlix gemino cecidit prope pergamos igni. & pene eſt aliotroia cremata rogo. Extant & Auguſti de ipſa eadẽ reuerſus plures &

plures & dariſſimi: quoꝝ initiū ita eſt. Ergo ne ſupmis potuit vox improba verbis Tam dirū mandarē
nefas: ergo ibit in ignis. Magnaq; doctiloqui morietē muſa maronis. Et paulo poſt. ſed legū ſeruanda
fides: ſupma voluntas Quod mandat: fieriq; iubet: parere neceſſe eſt. Frangatē potius legum veneranda
poteſtas. Quā tot congeſtos noctesq; dieſq; labores Hauſerit vna dies. Et quæ ſequuntē. Nihil igitē au-
ctore Auguſto Varrus edidit: quod & Maro p̄ceperat: ſed ſummatim emendauit: vt qui verſus etiam
imperfectos ſi qui erant reliquit. Hos multi mox ſupplere conati nō pinde valuerunt ob difficultatē: qđ
omnia fere apud eum bemiſtichia præter illud Quē tibi iam troia peperit ſenſum videntē habere perfe-
ctum. Niſius grammaticus audiſſe ſe a ſenioribus dicebat Varrum duoꝝ librorum ordinē cōmutaſſe:
& qui tum ſecundus erat in tertium locum tranſtuliſſe: etiam primi libri correxiſſe principium bis dem
ptis verſibus: ille ego qui quondā gracili modulatus auena carmen & egreſſus ſiluis vicina coegi: vt q̄-
uis auido parerent arua colono Gratum opus agricolis at nunc horrentia martis arma virumq; cano.
Nec Vergilius qui columen linguæ latine fuit caruit obtrectatoribus. In bucolicis enim duas æglogas
ſed inſulſiſſime Paro quidam deridet: & ſic deridendo incipit.
Tityre ſi toga calda tibi eſt: quo tegmine fagi. Sequentis. Dic mihi Damœta cuium pecus: an ne lati-
num. Non verum ægonis noſtri ſic rure loquuntē. Alius recitāte eo ex georgicis. Nudus ara ſere nud⁹
ſubiecit babebis frigora febrem. Eſt & aduerſus æneida liber Carbilii pictoris titulo ænei domaſtix. M.
Vipranius eū a Mecœnate ſuppoſitum appellabat noue cacozelliæ repertorem neq; tumidū neq; exilē:
ſed cōmunibus verbis opus illud confeciſſe. Herennius vitia eius tantū contraxit. Perilius Fauſtinus
furta. Sunt & Quinti Octaui Auiti volumina: quibus annotantē quos & vnde verſus trāſtulerit Aſco-
nius pedianus libro quē contra obtrectatores Vergilii ſcripſit pauca admodū ei obiecta ꝓponit: & po-
tiſſimum quod nō recte byſtoriā contexuit: & quod pleraq; ab Homero ſumpſit: ſed hoc crimen ſic de-
fendere aſſuetum ait. Cur nō illi quoq; eadem furta tentarent. Verum intellecturos facilius eē Herculi
dauam q̄ Homero verſum ſurripere: & tamē deſtinaſſe ſecedere vt omnia ad ſacietatē maliuolorum de-
cideret. Refert etiam Pedianus benignū cultoremq; omnium bonorum: atq; eruditorum fuiſſe: & vſq;
adeo inuidia expertem fuiſſe: vt ſi quid erudite dictum inſpiceret alterius. non minus gauderet: ac ſi ſuū
fuiſſet: neminē vituperare: laudare bonos: ea humanitate eſſe: vt niſi p verſus maxime quiſq; illum non
diligeret modo: ſed amaret Nil proprii habere videbatē. Eius bibliotheca nō minus aliis doctis patebat
ac ſibi. Illudq; Euripidis antiquum vſurpabat Τὰ τῶν φίλων κοινά. Communia amicorum eē om-
nia. Quare coœuos omnes poetas ita adiunctos habuit: vt cum inter ſe plurimū inuidia arderent: illum
vna omnes colerent Varrus Tucca. Horatius: Gallus: Propertius. Anſer vero quoniam Antonii par-
tes ſecutus eſt: illum nō obſeruaſſe diciē. Cornificius ob peruerſam naturam illum nō tulit Glorie vero
adeo contēptor fuit: vt cum quidā verſus quoſdā ſibi adſcriberent: eaq; re docti baberentē non mō ægre
nō ferebat: immo voluptuoſum id erat. Cum em̄ diſtichon quod laudem fœlicitatēq; Auguſti contine-
bat feciſſet. valuiſq; nō nominato auctore infixiſſet: id erat buiuſmodi.
Nocte pluit tota: redeunt ſpectacula mane.
Diuiſum imperiū cū ioue Cæſar habet. Diu quæritans Auguſtus cuiuſnā bi verſus eſſent: eoꝝ aucto
rem nō inueniebat: Bactillus vero poeta quidā mediocris tacentibus aliis ſibi adſcripſit. Quāobrē do-
natus bonoratuſq; a Cæſare fuit: qđ æquo animo nō ferens Vergili⁹ iiſdē valuis affixit quater hoc prin-
cipium ſic vos nō vobis Poſtulabat Auguſtus vt bi verſus cōplerentē: qđ cum fruſtra aliqui conati eēnt
Vergilius p̄poſito diſtichon ſic ſubiunxit. Hos ego verſiculos feci tulit alter honores. Sic vos nō vobis
nidificatis aues. Sic vos nō vobis vellera fertis oues. Sic vos nō vobis mellificatis apes. Sic vos nō vo-
bis fertis aratra boues. Quo cognito aliquādiu Bathylus romæ fabula fuit. Maro vero exaltatior. Cum
is aliqn̄ Enniū in manu baberet. rogaretq; quidnā faceret. Reſpondit ſe aurū colligere de ſtercore Enniī
Habet enim poeta ille ægregias ſententias ſub verbis non multum ornatas. Interrogāti Auguſto quo
pacto ciuitas fœliciter gubernareē. Si prudentiores inquit temonē tenuerint: & boni malis præponantē
Itaq; optimi ſuos babeant bonores. nulli tamen aliorum iniuſti quicquā fiat. at Mecœnas quid inquit
Vergilii ſatietatem homini non affert: Omnium rerum reſpondit: aut ſimilitudo: aut multitudo ſtoma-
chon facit præter intelligere. Item interrogauit quo pacto quis altam fœlicemq; eius fortunam ſeruare
poteſt. Cui Maro. Si quantū bonore ac diuitiis aliis præſtantior ſit: tanto libertate & iuſticia alios ſupa-
re nitatur: Solitus erat dicere nullam virtutem commodiorem homini eſſe patientia ac nullam aſperam
adeo eē fortunā quam prudenter patiendo vir fortis nō vincat. Quam ſententiā in quinto æneidos inſe
ruit. Nate dea quo fata trabunt retrabuntq; ſequamur. Quicquid erit ſuperanda omnis fortuna ferēdo
eſt. Cum quidā eius amicus Cornificii in eum maledicta: & inimicitias ſibi enarraret. Quā putas inquit
eē buiuſce rei maliuolētie cām. Nā neq; vnq; Cornificiū offendi & eū amo: an inqt Heſiodi ſnie nō me-
miniſti vbi ait. Architectū architecto iuidere: & poetā poetæ. De malis inqt græcus ille intellexit. Nam
boni eruditiores amāt. Sed magna cū mea laude & glia vindictā in manu babeo. Maiore em̄ cura vtuti
intendā atq; quo elegantior ego fiā: eo magis inuidia rūpetē. Erat Auguſto familiaris Filiſt⁹ qdā orator
& poeſim mediocriter doctus: cui multiplex variū ingeniū erat qui oim omnia dicta reprehendere co-
nabatur: nō vt verum dignoſceret: quod Socrates facere conſueuit: ſed vt eruditior videretur. hic Ver-
gilium vbicunq; conuenire dabatur maledictis ſalibuſq; vexabat. Quare ille ſæpe aut tacibundus diſce-
debat: aut ſuffuſus pudore tacebat. Verum cum Auguſto audiente e linguem illum diceret: & cauſam
etiam ſuā ſi linguā haberet: defendere nequiret. Tace inquit rabula. Nam hæc mea taciturnitas defenſor

cauſaꝝ meaꝝ Auguſtū fecit: & Mecœnatā: & ea tuba cū volo loquor: q̄ vbiq̄ & diutiſſime audiet. Tu loquacitate no modo aures boim: ſed muros rumpis. Auguſtus vero Filiſtum graui vultu increpauit. Tunc Maro ſi tēpus Cæſar inquit tacendi hic ſciret: raro loqueret. Tacendū em̄ ſemp eſt: niſi cū taciturnitas tibi noceat: aut oratio aliis proſit. Nā qui contendit: & cōtentionis finis vtilis ſit non nouit ſtultis illum annumerandū ſapientes putant. Poſteaq̄ Auguſtus ſumma rerum omniū potitus eſt. venit i mentem an conduceret tyrannidē committere: & omnē poteſtatem annuis conſulibus & ſenatui rempu. reddere: in qua re diuerſæ ſententiæ conſultos habuit Mœcenatem & Agrippam. Agrippa em̄ vtile ſibi fore etiā ſi honeſtum non eſſet relinquere tyrannidē longa oratione contendit: quod Mœcenas deortari magnopere conabatur: quare auguſti animus & hinc ferebat & illinc. Erant em̄ diuerſæ ſententiæ variis rationibus firmatæ. Rogauit igitur Maronē an conferat priuato homini ſe in ſua repu. tyrannum facere. Tum ille omnibus ferme inquit rempu. occupantibus moleſta ipſa tyrannis fuit & ciuibus: qui neceſſe erat ꝓpter odia ſubditoꝝ: aut eorum iniuſticiam magna ſuſpitione: magnoq̄ timore viuere. Sed ſi ciues iuſtum aliquē ſcirent: quem amarent plurimum: ciuitati id vtile foret: ſi in eo vno omnis poteſtas eſſet. Quare ſi iuſticiam: quod modo facis omnibus: in futurum nulla hominū facta compoſitione diſtribues dominari te & tibi conducet & orbi. Beniuolentiam enim omnium habes: vt deum te & adorent & credant. Eius ſententiam ſecutus Cæſar principatum tenuit. Audiuit a Silone præcepta Epicuri cuius doctrine ſociū habuit Varrum: quāuis diuerſoꝝ philoſophorum opiniones libris ſuis inſeruiſſe de animo maxime videatur: ipſe tamen fuit academicus. Nam platonis ſententias omnibus aliis pretulit. Nūc quoniam de auctore ſummatim diximus: de ipſo iam carmine dicendū videtur: quod biſariā tractari ſolet: hoc eſt & ante opus & in ipſo opere. Ante opus titulus cauſam intentio. Titulus in quo queriē cuius ſit: & quare hoc potiſſimū ſibi aſcribendum poeta p̄ſumpſerit. Intentio in qua cognoſcit quid eſſi cere conet poeta. In ipſo opere ſane tria ſpectant. Numerus: ordo: explanatio. Quāuis igitur multa Varrus edidit ꝑ ſua: & alia huiuſcemodi: tamē bucolica liquido. Vergilii eſſe minime dubitandum eſt. præſertim cum ipſe poeta tanq̄ hoc metuens principiū huius operis & in principio æne. & in alio carmine ſuum eſſe teſtatus ſit ſic dicens. Ille ego qui quondam gracili modulatus auena: & reliqua. Et carmina qui luſi paſtorum audaxq̄ iuuenta. Titere te patulæ cecini ſub tegmine fagi. Bucolica autē & dici & recte appellari: vel hoc ſolum indiciū ſuffecerat: quod hoc eodē nomine apud Theocritum cenſeatur. Verum ratio quoq̄ demonſtranda eſt. Tria ſunt paſtorum genera: quæ dignitatem in bucolicis habent: quoꝝ qui minimi ſunt αἰπόλοι dicunt a græcis: idem a nobis caprarii. Paulo honoratiores qui ποίμενες. i. opiliones dicunt honeſtiſſimi: & maximi βουκόλοι: quos bubulcos dicimus. Vnde igitur magis decuit paſtorali carmini nomē imponi: quā ab eo gradu qui apud paſtores excellentiſſimus inuenit. Cauſa dupliciter inſpici ſolet ab origine carminis: & a voluntate ſcribentis Originē autem bucolici carminis alii ob aliā cauſā ferunt. Sunt em̄ qui a lacædemoniis paſtoribus dianæ primū carmen hoc redditum dicant: cum eidem deæ ꝓpter bellum quod toti græciæ illo tēpore Perſæ inferebant exhiberi per virgines de more ſacra nō poſſent. Alii ab Oreſte circa ciciliam vago id genus carminis Dianæ redditū loquunt̄ p ipſum atq̄ paſtores: quo tēpore de ſythia cum pylade fugerat ſurrepto numinis ſimulacro & lato in faſce lignoꝝ: vnde faſcelidē dianā phibent nuncupatā apud cuius aras Oreſtes per ſacerdotē eiuſdē numinis iphigeniā ſororē ſuā a parricidio fuerat expiatus. Alii apollini Nomio paſtorali. ſ. deo qua tēpeſtate Admeti boues pauerat. Alii libero nympharū. ſ. & ſatyrorum: & id genus numinū principii; quibus placet ruſticū carmen. Alii mercurio Daphnidis patri paſtorū omniū principi: & apud Theocritū: & apud hunc ipſum poetam. Alii in honorem Panos ſcribi putāt peculiariter paſtoralis dei. Item Seleni: Siluani atq̄ Faunoꝝ. Quæ cum omnia dicant̄: illud erit ꝓbatiſſimū bucolicū carmen originem ducere a priſcis temporibus: quibus vita paſtoralis exercita erat. Et ideo veluti aurei ſæculi ſpeciem in huiuſmodi perſonarū ſimplicitate cognoſci & merito. Vergilium proceſſurum ad alia carmina non aliunde cœpiſſe: niſi ab ea vita: quæ prima in terris fuit. Nam poſtea rura culta: & ad poſtremum pro cultis & feracibus terris bella ſuſcepta: quod videtur Vergilius in ipſo ordine operum ſuorū voluiſſe monſtrare cum paſtores primo: deinde agricolas: & ad vltimū bellatores. Reſtat vt quæ cauſa voluntatem attulerit poetæ bucolica potiſſimum ſcribendi conſideremus. Aut em̄ dulcedine carminis Theocriti: & admiratione eius illectus eſt: aut ordinem temporꝝ eſt ſecutus erga vitā humanā: vt ſupra diximꝰ. Aut tris modos elocutionū: quos χαρακτῆρας græci vocāt ἰσχνὸν: qui tenuis ἁδρὸν qui validus μέσον qui moderatus intelligitur. credibile erat Vergilium qui in omni genere præualuit bucolica primum: georgica ſecundum: æneida tertium voluiſſe conſcribere. Aut ideo potius primo bucolica ſcripſit: vt in eiuſmodi carmine: quod & paulo liberius & magis validum cæteris eſt: facultatem habere captandæ Cæſaris indulgentiæ: repetendiq̄ agri quem amiſerat. Ob hanc cauſam die tertio iduum martiarum. C. Cæſare interfecto: cum Auguſtum Cæſarem pene puerum veterani milites non abnuente ſenatu ſibi ducem conſtituiſſent. Exorto ciuili bello cremonenſes cum cæteris eiuſdem ſtudii aduerſarios auguſti Cæſaris adinuenerunt. Vnde factū eſt: vt cum victor auguſtus in eoꝝ agros veteranos deduci iuſſiſſet non ſufficiente agro cremonenſiū. Mantuani quoq̄ in quibus erat Vergilius maximam partem ſuoꝝ finium perdiderunt: eo ꝙ vicini cremonenſibus fuerant. Sed Virgilius Auguſti familiaritate: ſuoq̄ carmine fretus centurioni ario obſiſtere auſus eſt Ille ſtatim vt miles ad gladium manum admouit. Cunq̄ ſe in fugam proripuiſſet poeta. non prius perſequendi finis fuit: quam ſe in fluuiū Vergilius cōieciſſet: ſed poſtea a Macœnate & pollione in ipo auguſto fauētib⁹ agros ſuos recepit.

Intentio libri

Intentio libri: quã σκοπὸν greci vocant imitatione Theocriti poetæ cõstituitur: q siculus & siracusan⁹ fuit. Est intentio etiam in laudem Cæsaris: & principũ cetæroꝝ: p quos in sedes suas rediit. Vnde & delectationem & vtilitatem finis cõtineret secundum præcepta cũcta cõfecit. Queri solet cur nõ plures q̃ decem æglogas conscripserit: quod nequaquam mirandum videbitur ei q cõsiderauerit ætatẽ sænaꝝ pastoraliũ que vltra bũc numeꝝ nõ põt proferri: præsertim cũ ipse poeta circũspectior Theocrito vt ipsa res indicat: videatur metuere: ne illa ægloga: que pollioni inscribitur minus rustica videaẽ: cũ ipsam sic præstruat ipse dicens. Sicelides musæ paulo maiora canamus: & item similiter in aliis duabus facit: Illud tenẽdũ esse prædicimus in bucolicis Virgilii. neq; nusq̃: neq; vbiq; aliquid figurate dici: hoc est per allegoriam. Vix enim propter laudem Cæsaris & amissos agros hæc Virgilio concedenẽ: cum Theocritus quẽ hic noster toto studio imitari conatur simpliciter omnino conscripserit. Quod autem in ipso carmine tractari solet: est numerus: ordo: explanatio. Numerus æglogarum manifestus est. nam. x. sunt ex quibus prorie bucolicæ. vii. esse credunẽ. Nam tres vltimæ proprie bucolicæ dici nõ debẽt: Pollio. s. Silenus & gallus. Prima igiẽ continet quæstionem publicam: & priuatam gratulationem de agro & diciẽ Tityrus. Secunda amorẽ pueri: & diciẽ Alexis. Tercia certamen pastorum: & diciẽ Palæmon. Quarta genetblicũ. & diciẽ Pollio. Quinta epytaphium: & diciẽ Daphnis: Sexta methamorphosim. & diciẽ Varrus. & Silenus. Septima pharmaceutria. Octaua amores diuersorũ sexuum: et diciẽ damon. Nona cõtinet poetæ conquestionem de amisso agro: et diciẽ Mæris. Decima desiderium galli: et diciẽ Gallus. Quod ad ordinem spectat illud scire debemus. in prima tamen et in vltima ægloga poetam voluisse ordinem seruare quoniam in altera principiũ constituit: vt in geor. ait. Tityre tu patulæ cecini sub tegmine fagi. In altera ostendit finem quippe qui dicat extremum hunc aretbusa mihi concede laborem. Verum inter ipsas æglogas pastoralem conscriptumq; ordinem nullũ esse certissimũ est. Sed sunt qui dicunt initium bucolica carminis nõ Tityre esse: sed prima syracusio dignata est. l. u. supereſt explanatio: ad quã antequã veniamus illud dixerim tenue esse bucolicũ carmẽ: et vsq; adeo ab heroico charactere distare. vt versus quoq; huius carminis suas quasdam cæsuras habeant et suis legibus distinguaẽ. Nã cum tribus probetur metrum. cæsura: scansione. modificacione: nõ erit bucolicus versus: nisi in quo et pes primus partẽ oratiõnis absoluerit. et tercius trocheus fuerit: etiam cæsura: et quartus pes dactylus magis q̃ spondeus partẽ orõnis terminauerit. Quintus et sextus pes ex integris dictionis fuerit: quod Virgilius a Theocrito sæpe seruatum victus operis difficultate neglexit: in solo principio incertũ industria an casu bas cæsuras seruauerit. Nam Tityre dactylus partem orõnis absoluit: tupatu: lærecu: tercium trocheum: quãuis de cõposita dictione concluſit: bans sub: quartum spondeum pro dactylo cũ subiunxit tegmine fagi. Termiatis partibus orõnis integrũ cõma perfecit. Cuius rei diligentiam licet in Theocriti ferme oibus versibus admirari. Qui vero supradicta acri iudicio diligenteq; cõsiderauit. facile intelliget quæ in geor. intentio quiq; finis fuerit: nec minus etiam in æneide.

Poematis stili genera tria sunt: aut enim actiuum vel imitatiuum quod greci Δραματικὸν appellãt in quo persone loquentes introducunẽ sine poetæ interlocutõne. vt sunt tragediæ et commediæ Δραν enim grecæ agere diciẽ: quo genere scripta est prima Tityre. et quo te mœri pe. Aut enarratiuum quod greci Διηγηματικὸν appellãt: in quo poeta ipse loquitur sine interpositione persone: vt tres primi georgicon libri. Item Lucretii carmina: aut commune vel mixtũ: quod greci μικτὸν appellant: ubi et poeta ipse loquiẽ et introducte personæ: vt Vergilii æneis.

SERVII MAVRI HONORATI GRAMMATICI IN BVCOLICA MARONIS COMMENTARIORVM LIBER.

VCOLICA vt ferunt inde dicta sunt a custodia boum. i. ἀπτῶν βουκόωλ. Præcipua enim sunt animalia apud rusticos boues. Huius autem carminis origo varia est. Nam
b alii dicunt eo tempore quo: xerxes persarum rex inuasit græciam cum omnes intra muros lateren: nec possent more solito Dianæ sacra persolui: peruenisse ad montes laconas rusticos: & in eius honorem hymnos dixisse: vnde natum carmen bucolicum ætas posterior elimauit. Alii dicunt Orestem cum Dianæ fascelidis simulachrum raptum ex scythia adueheret ad siciliam esse tempestate delatum. completo anno Dianæ festum celebrasse hymnis collectis nautis suis: & aliquibus pastoribus conuocatis: & exinde permansisse apud rusticos consuetudinem. Alii non Dianæ sed appollini Nomio consecratum carmen hoc volunt: quo tempore Admeti regis pauit armenta. Alii rusticis numinibus a pastoribus dicatum hoc asserunt carmen: vt Pani Faunis: ac satyris: & hic est huius carminis titulus. Qualitas autem hæc est. s. humilis caracter. Tres enim sunt caracteres humilis medii grandiloquus: quos omnes in hoc inuenimus poeta. Nam in æneide grandiloquum habet: in Georgi: medium: in bucolicis humilem pro qualitate negociorum & personarum. Nam personæ hic rustice sunt simplicitate gaudentes. s. a quibus nil altum debet requiri. Adhibentur autem hæc ad carmen bucolicū. Debet quarto pede terminare partem orationis: qui pes si sit dactylus: meliorem efficit versum: vt nos patriæ fines & dulcia. Primus etiam pes secundum Donatum dactilus esse debet: & terminare partē orationis: vt Tytire quam legem theocritus vehementer obseruat: Virgilius non adeo. Ille enim in paucis versibus ab ista ratione deuiauit: hic eam in paucis secutus est Terrentianus cum de hoc metro doceret. Plurimus hoc pollet sicule telluris allumnus. Noster sarus eo pastor Maro. Intentio poetæ hæc est vt imitemur Theocritum syracusanum meliorem Moschо & cæteris qui bucolica scripserunt: vnde est. Prima syracusio dignata est ludere versu nostra: neq; & aliquibus locis per allegoriam agit gratias augusto: vel aliis nobilibus quorum fauore amissum agrum recepit: in qua re tantum dissentit a theocrito. Ille ēm vbiq; simplex est hic necessitate compulsus aliquibus locis miscet figuras: quas perite plerunq; etiam ex Theocriti versibus facit: quos ab illo dictos cōstat simpliciter: hoc autem fit poetica vrbanitate: sic Iuuena. Actoris aurunci spolium. Nam Virgilii de hasta dictū figurate ad speculum transtulit. Et causa scribendorum bucolicurum hæc est. Cum post occisum. iii. idus martias in senatu Cæsarē augustus eius filius contra persecutores patris & antonium ciuilia bella mouisset: victoria potitus cremonensium agros qui contra eum senserant militibus suis dedit: qui cum non sufficerent: etiam mantuanorum iussit distribui: non ꝓpter culpam: sed ꝓpter vicinitatem: vnde est. Mantua væ misere nimium vicina cremonæ. Perdito ergo agro Virgilius romam venit & potentium fauore meruit vt agrū suū solus reciperet. Ad quē recipiendum profectus: ab ario centurione qui eum tenebat pene est interemptus: nisi se præcipitasset in mintium: vñ est ἀλλη γοριηκοώ σ. Ipe aries etiam nūc vellera siccat. Postea ab augusto missis triumuiris & ipi integer ager redditus est & mantuanis pro parte. Hinc est q; in prima ægloga legimus recepisse agrum: postea eum querelantem inuenimus: vt audieras & fama fuit: sed carmina tantum nostra valent. lycida tela inter martia quantum Chaonias dicunt aquila veniente columbas Nec numerus hic dubius est: nec ordo librorum. Quippe cum vnus sit liber. De æglogis tantum multi dubitant. Quæ licet. x. sint incertum tamen est quo ordine scriptæ sint. Pleriq; duas certas volunt ipsius testimonio vltimā. vt extremum bunc: & primam: vt in Georgi. Tityre te patule cecini sub tegmine fagi. Alii primam illam volunt Prima syracusio dignata est ludere versu: sed est sciendum. vii. æglogas eē meras rusticas quas Theocritus. x. habet. Hic in tribus a bucolico carmine: sed cum excusatione discessit: vt in genethlico Saloninі: & in sileni Theologia: vel vt ex insertis altioribus rebus posset placere: vel quia tot varietates implere non poterat. Poetæ vitam in æneide diximus. Operis explanatio in sequentibus comprobabit. Sane sciendum Virgi. xxviii. annorum scripsisse bucolica. Vnde etiam in fine Georgi. Audaxq; inuenta. Tityre te patulæ cecini sub tegmine fagi: & dicit Donatus q; etiam in poetæ memorauimus vita in scribendis carminibus naturalem ordinem secutum eē Virgilium. Primo enim pastoralis fuit in montibus vita. Post agriculture amor. Inde bellorum cura successit. Notandum quoq; bucolica vel georgica cum apud græcos in fine habeant accētum: apud nos in tercia a fine habere. Nam vt in vltima sit latinitas vetat: vt in penultima nō sit breuitatis efficit ratio. Etiam hoc sciendum & psonas huius operis ex maiori parte nomina de rebus rusticis habere cōficta: vt melibœus ὁτι μελέι ἀυτῶτ ὠνβοών. i. qui curam gerit boum q; Tityrus dicit aries maior. Nam laconum lingua Tityrus dicit aries maior: qui gregē anteire cōsueuerit: sicut etiam in comediis inuenimus. Nam pamphilus est totus amās. Glyceriū quasi dulcis mulier: phylomela amabilis: Personæ: sicut supra dixi rusticæ sunt & simplicitate gaudentes. Vñ in bis nihil vrbanum. nihil declamatorium inuenitur: sed ex re rustica sunt omnia negocia compatōnes: & si qua sūt alia. Hinc est q; annos a fructibus computat: vt post aliquot mea regna videns mirabor aristas: hinc etiā illæ comparationes sunt. Nam neq; me tantum venientis sibilus austri: nec percussa iuuant fluctu tam lit tora: nec quæ saxosas inter decurrunt flumina valles.

Tityre

ITYRE tu patulæ. PASTOR inducitur securus: & dare operam cantilenæ sub arbo SERVI
re recubans. Alter qui cum gregibus ex suis pellatur finibus Tityr aspiciens sic alloq
t tur: Tityrū autem pro virgilio accipiamus nō vbiq: sed vbi ratio exigit: Dixit aūt sub
fago allegorice i. sub arbore glādifera quæ fuit uictus causa. Antea. n. homines glandi
bus uescebātur. Nunc fagus ἀπὸ τοῦ φαγεῖν. i. comedere. Ergo sub fago iaces id ē
tuas retentas possessiones: quibus aleris vt olim fago alebātur. Patulæ: proprie quod semp patet di-
cimus patulū: ut nares arbor. Patens quod
aperit & clauditur ut hostiū & oculi. Mu
sam. i. rusticū carmē. Tenui. i. culmo auena
stipula. Vnde rustici cantare consueuerunt:
sic alibi: Stridēti miser stipula disp dere car
men Tenui: Humilē stilū indicat quo hic
vtit Meditaris p ātistichon ab eo est quod
græci μελέτω dicunt. l. eñ &. d. inuicem
cedunt: ut sella p seda. Fugimus: plus est q
relinqmus. sic Oratius: teucer salamina pa
trēq cū fugeret. Lentus. ocios us: ut q nūc
lenti cōsedimus aruis. Resonare. d. a. s. Car
mē tuū de amaryllide cōpositū doces siluis
resonare. itelligimus aūt melius simpliciter
& nō allegorice. ut aiunt quidā. q dicūt tu
carmē de roma condis. plus. n. stupet Meli-
bœus si ita ille securus est. ut tantum de suis
amoribus cantet. Nāq. e. i. m. d. Iteratio
excludit adulatiōis colorē. Semp: & dū vi
uit & post mortē. Alii. n. ipatores post mor
tē inter deos referunt. Augnstus aūt tēpla
viuus meruit. Orati. Præsentiq tibi matu
ros largimur honores. Iurādasq tuū p no
mē ponimus aras. Sic Lucanus de Nerone
sed mihi iā numē es. Imbuet. ibuere ē ppri
inchoare. & initiare. Cur g eandē rē sæpe in
choat. Quia sæpe pascua mutāt pastores: vñ
totiēs aras imbuunt quotiēs pascua mutāt
Sed etiā apud maiores ibuere ē pfundere.
& madefacere. Ergo absolute possumus di
cere sæpe pfundet. Errare: pasci. ut Mille
meæ siculis errāt in mōtibns agnæ. Lude
re: scribere: vt Carmia q lusi pastor. Cala
mo. a rustico stilo. ut supra tenui musa. Nō
inuideo: Ne frequēs interrogatio fortasse
ex inuidia potius q ex admiratōe eē vídea-
tur. Turbat. Turbamur sine discretione
culpæ uel meriti: & inuidiose tēpora Augu
sti latenter carpit. Turbat aūt est impsonale: quod ad oms pertinet: Nā mantuano fuerat cōis expul
sio. Si turbamur legas ad paucos uidet ptinere. Protinus porro tenuus. i. longe a finibus: binc paulo
post: At nos binc alii sitiētes ibimus afros. Aeger: & corpe & aio. Spem gregis. s. marē & fœminā.
In vtroq. n. sexu repatio gregis constat. Ab. s. in nuda. ideo dolet quia solent herbas substernere
Conixa. p enixa. Hiatus ei causa mutauit ppositionē: ut ē secludite p excludite. Leua: stulta cōtraria.
Sensus est p dituros nos qnq agros res manifesta prædicebat: Sed nos intelligere nequiuimus

CHRI. Tityre. Tityrus libyce bircum significat. Meliboeus est grece cura boum. Sunt autem no- Tityrus
mina de Theocrito sumpta. per Tityrum se: per Melibœum reliquos montuanos allegorice intelligit
Et si orationis quinq sint partes: ultimæ tamen duæ memoria & pnunciatio solius dicentis sunt: pri- Oratōnis
mæ autem tres etiā ad scribentē ptinent. hæ sunt inuentio: dispositio: & elocutio. Verum elocutio ea partes
est quæ characterem siue figurā orationis quæ triplex est cōficit: Elocutio aūt habet elegantiā cōpositi-
onem & dignitatem. Elegantia singula verba eligit: Compositio illa iam electa construit atq compo-
nit. Itaq qualem figuram exprimere uolumus: talia verba. talisque compositio est adhibenda. Figura
aūt generi rer quas scribimus accomodāda est: Ergo cum hic res pastoralis agerē: humilis oratio at-
q depressa fuit eligenda: ac humilis infimaq figura. Quapropter cum elegisset Tityre recubans sub
tegmine patulæ fagi quæ verba nihil elatum habent. nihilq grande resonant: tamē ita illa construxit
atq composuit: ut illud infimum elocutionis genus non excederet. Itaq si attente audias Tityre tu
patulæ recubans sub tegmine fagi: intelliges omnia suppressa atque demissa: Nā iudiciū hoc totum

PVBLII VIRGILII MARONIS BUCOLICA. ÆGLOGA PRIMA. Interlocutores Meliboeus: & Tityrus amici.

ME.

ITYRE TV PATVLAE
recubans sub tegmīe fagi
S iluestrem tenui musam me
ditaris auena:
N os patriæ fines: & dulcia lin
quimns arua:
N os patriā fugimus: tu tityre lentus i umbra
Formosā rsonare doces amaryllida siluas TI
O meliboee deus nobis hæc ocia fecit
N anq erit ille mihi semper deus: illius aram
S æpe tener nostris ab ouilibus ībuet agnus
I lle meas errare boues (ut cernis) & ipsum:
L udere quæ uellē calamo pmisit agresti Mę
Nō equidē inuideo: miror magis: undiq totis
Vsq adeo turbatur agris: en ipse capellas:
P rotinus æger ago: hanc etiā vix tityre duco
H ic inter densas corylos mō nanq gemellos
S pē gregis ab silice in nuda cōnixa reliquit:
S æpe malū hoc nobis si mēs non leua fuisset

auriū modo illæ eruditæ sint esse deprehendes. Tityre: Amice ac familiariter incepit a nomie proprio quod in homine æquali aut inferiori beniuolentiam conciliat. Sin aūt superior sit persona a nomie dignitatis suæ apellari postulat. Tu.q.d. solus ex omnibus nobis. Recubans. Quod proprium ociosi securique est. Nam cui aut negocium aut periculum imminet: is minime recubare audet. Tegmine. i. in tegumento a tegēdo: ut agmen ab agedo. Fagi. Glans triangula cute includit: hæc muribus gratissima est & turdis: glires quoq; saginat: suem hilarem facit. carnem coctibilem & leuem & utilē stomacho: Et quāuis ex abietis quoq; & picis & tiliæ cortice vasa fiant ut ex cortice fagi: tn in quodā usu sacroꝝ religiosus est fagi cortex: ait Plinius. Tenui: distat a subtili. Tenue. n. diminutione rei vt plurimū notat: unde est tenuis ubi argilla: & tenue argentum uenæq; secundæ: hinc attenuo & extenuo nec habet laudem nisi illa diminutio sit ex usu: ut si dicamus tenuia uellera. Subtile vero acuita tē habet Ergo laudat subtile ingenium: tenue uituperat. Auena: Pro omni culmo ex quo rustici fistulā faciunt. Nos patriæ fines. Contētio est color retboricus. Est eni cōtentio cū cōtraria cōtrariis opponunt. Itē expolitio quia eadē de re sæpius dicit: sicī boc loco: Nos anxii exulamus: tu ociosus manes. Præterea est repetitio: Nam nos in principio clausule repetit. Item est interpretatio quæ sæpe affert magnum augmentū rei. Nam interpretat fines patriæ esse dulcia arua: quæ res mouet cōmiseratiōnē. Nos patriam fugimus. Dixerat linquimus patriā: verum quia uoluntarium potuisset esse exilium: addidit fugimus: quod summā etiam mouet cōmiserationē. Ham quid potest esse miserius: q̄ incidere in eam calamitatem: ut patriam: qua nibil est dulcius ueluti rem pernicioſam fugere cogaris:

Fbgus

Tenui Subtili

Lentus in umbra. Nos ꝓperamus in fuga: tu ociaris in loco amœno. nos exercemur in labore: tu in iocūdo & voluptuoso cantu. Doces siluas resonare. i. doces siluas ut resonent. i. p. reboatū referant: tuū carmen. Sed de reboatu & qd sit & quomodo fiat dicemus paulo post Resonare aūt amaryllida poeticum est: & p figuram dictum. Nam sonare non transit: sic dicimus currere cursum: Amaryllis:

Meliboeus

Sunt q dicāt esse nomen mulieris: quā Romæ adamauit. O Meliboe. Et bic sermo familiaris est & amicus o vero nō uocantis est: sed pene lætātis: q̄ preter spem amicū nibil tale expectās uiderit: & distinguit. O Meliboe: ut sit salutantis: ac deinde adde: Deus bæc ocia fecit Vel si iungis & cōtinua sit oratio. O Meliboe deus nobis bæc ocia fecit: Erit o hominis admirantis magnitudinem beneficii in se a deo collati: Hæc ocia: Quasi tam magna ocia: & fatet quod ille dixerat: Tu tityre lētus i umbra

Ludere

Ouilibus. Ouiū stabulis. Sic etiam ab equis equile: a capra caprile: & a porco porcile. Ludere. Ita scribere significat: ut nō referat nisi ad poetas: No eni dicimus: aut Ciceronē ludere tusculanas quæstiones: aut Liuiū ludere bistoriam romanam. Neque etiam poetas in omuibns dicimus ludere: sed ī leuioribus iocūdioribusque: Sic & Horacius de se: Poscimus si qd vacui sub umbra lusimus tecū: Quæ propter neque in georgicis neque in æneide ludere dixit: sed canere: sed bic & in libello quem culicē appellat. Ait eni: Lusimus octaui gracili modulāte thalia: Atque ut araneoli tenuē forma vidimus ortum. Lusimus bæc ꝓpter culicis sunt carmina dicta Omnis ut bistorieæ p ludum cōsonet ordo. Capellas: quæ habent r. in ultima sillaba: in diminutiuis mntant. r. in duplex. l. ergo a capra capella: a cultro cultellus: ab umbra umbella. Spē gregis: Vt maius sit detrimentū: q̄ si uterq; eiusdē sexus fuisset

SER. De cœlo tactas. Recte compositū auguriū: Nā quercus in tutela Iouis ē: sed prisci illius glande uescebantur. Tactas leuiter fulminatas. Cicero. Tactus etiā ille q̄ banc urbē condidit: Komulus signif: cabat nutu ímpatoris posse agros partire in quibus fulmiatæ sunt arbores. Nā agri causa victus sunt ut olim quercus. Tactus tpale indicat fore damnū qualiter patiunt arbores leuiter fulminatæ. Prædicere. Præloqui. quoniā manifestum erat auguriū. Da. Dic Sic contra. Accipe nunc danaū. i. audi. Vrbē: De cæsare interrogatus urbē describit:.

D è cœlo tactas memini prædicere quercus
S ed tn íste deus qui sit da tityre nobis TI.
V rbem quā dicunt romam melibœe putauī
S tultus ego buic nr̄æ sil̄em quo sæpe solemus
P astores ouium teneros depellere fœtus.
S ic canibus catulos sil̄es: sic mr̄ibus hædeos
N oram: sic paruis cōponere magna solebam:
V erū bæc tantū alias īter caput extulit urbes
Q uantū lēta solēt īter uiburna cupressi ME.
Ē t quæ tanta fuit romam tibi causa uidendi.
L ibertas: quæ sera tamen respexit inertem
C andidior postquā tondenti barba cadebat.
R espexit tamen: & longo post tēpore uenit:
P ostq̄ nos amaryllis bēt galathea reliqnit:
N amq; fatebor em̄ dū me galathea tenebat:
N ec spes libertatis erat: nec cura peculi.

Vec; id aut rusticana simplicitate est ut ordine narratois ignorato p lōgas ambages ad interrogata delcendit: aut quia sine continente nō potest esse cōtentū: nec psona sine loco: g̃ rogatus de cæsare locū in quo eū viderat describit. Est aūt longū hyberbaton urbē quā dicūt: & bic illum uidi. Stultus: rusticus. Nr̄æ: mantuæ. Quo: ad quā: aduerbium pro nomine Ouium teneros id est agnos: & ē pipbrasis. Depellere: a lacte remouere. Sic canibus catulos. Vult Romam non solum magnitudine: sed etiam genere differre: & esse uelut alteꝝ mundū aut qd

quantitatis &

dam cœlū ī quo Cæsarem uidit: nā in cōpatione catuli ad canē: aut bædi ad capellā quātitatis & nō generis ponit differentiā. Qui uero dicit leo maior ē cane & quātitatis & generis facit drntiā. Cōdudit igit romā ñ solū reliqs urbibus maiorē esse: sed eē aliq̄ aliā rē. ſ. esse sedē deoꝝ hoc ꝓbat p uiburnū & cupressum: nā uiburnū breuissimū ē: cupræssus maxia. Hoc genus argumētationis Aresto. & Cī. ponūt. Cōponere: cōpere. Quæ tāta. Ad magnū. n. aliqd necessitas uenire cōpellit. Hic mirat hominē rusticū Romā uidere potuisse. Libertas. Amor libertatis: Aliter āt seruus cupit libertatē q uult care re seruitute: aliter ingenuus q uult habere liberā uitā. ſ. ꝓ suo arbitrio agere: ut nūc vult Virgi. sub pſona Tityri: Latēter āt carpit ea tpa ī qbus libertas nō erat nisi Romæ. Vel intelligamus Tityꝝ simpliciter vt pastorē locutū. Nā Theocritus eū ubiq̄ mercenariū inducit: sic Virgi. Tityre dū redeo breuis est uia pasce capellas. Respexit inertē. Arguit suā iertiā q nō prius Romā ierit: & ñ sit usus puer libertate qua usus est ꝓuectiori ætate. Cādidior barba Aut mutatio pſonæ ut q dā rusticus senex loquat non Virgi. p allegoriā: nā Virgi. xxviii. an. scripsit Bucco. vel ñ barba sed libertas dicat candidior: an tea libertas illi fuerat sed ñ talis. Lōgo post tpe: Aut Archaismos ē. Antiqui. n. Ante post & circū vtriq̄ casui fuiebāt: aut lōgo post una ps ē: & ut dicat uenit lōgo post: sicut multo magis multo minus: postmō. Hora. Postmō quod mihi absit: Et lōgo post: ut postposita uideatur prepositio: & in unitatē coacta. Peculi. More antiquo: nā illi oē pīmoniū peculiū dicebāt a pecore: in quo erat oīs substātia: Vñ & pecunia dicta ē a peculio: uel ad morsū tpis ptinet: nā nūc tantū serui peculiū dicimus: g̃ pīmoniū suū ueluti seruus peculiū inuidiose dixit: peculi ꝓ peculii: p syneresim dixit.

CHRI. De cœlo tactas. In æneide oīa uaticinā di genera breuiter cōplexi sumus: iter quæ ē aruspicina quæ fulgura ī se cōtinet: nā quæ fulmīe tacta sūt incōmodū aut calamitatem iis ptendūt ad quos ptinent: Quapp cū Romæ: aut capitoliū: aut alia loca publica fulmīe tacta erāt: ad rēpu. malū spectare putabant: statimq̄ auruspices uel ex ipsa etiā Etruria accersebāt. Tamē. Tandē post longū būc de fulmīe ſmonē. Vrbē. Locus & edificia dicimus urbē habitatores aūt ciuitatē. Viburnū: Spēsē fruticis

Libertas. Aliter seruus: aliter ciuis optat libertatē: Seruus. n. optat a dño manumitti: ciuis quærit ut æquo iure ī ciuitate uiuat ut libera sint iudicia & nemī nisi q sit ī mgīatu sit seruiē dū. Est āt libertas alia naturalis: alia de iure gentiū. Natura. n. ii liberi sūt q cū minus ualeāt corpis uiribus sapīa & uirtute reliqs præstāt: qbus uero prudētia nō adest: & sola corpis ui nitunt: ii seruire prudētiori dnt: ut etiā in politicis oñdit Aresto. De iure uero gētiū bii dicūt seruī: q ī bello capti uēdi pñt & seruire coguntē: Dicit preterea libertas excellētia & magnitudo ai cū nullo metu coberceri possumus: qui freti optīa cōsciēcia aptis uerbis bonestati æquitatiq̄ & publicæ utilitati fauemus. Ergo ut illa supior libertas aut a fortuna: aut a natura ē: sic bæc a bōa mēte & uolūtaria ꝓficiscit quēadmodū reliquæ virtutes. Ga

Galath.

lathea: Cōueniēs nomē rusticæ muliebri quasi lactis dea. Sūt q credāt illā poni ꝓ Lidia quā Mantuæ amauit: ut deide Romæ amaryllida. Peculi. Peculiū diffinit Labeo eē id quod seruus dñi pmissu se

Peculium

pati a dñicis ratōnibus bēt. Sed et dño peculiū eē posse oñdit Celsus & castrāse peculiū eē quod a parēbus & cognatis militiæ degētibus dono ē datum: uel q filius militiæ acqsiuit. Rusticos ait audisse. Celsus q pecuniā sine peculio fragilē eē peculiū appellātes. quod presidii cā iponitur: Vñ Vlpianus peculiū ait dictū quasi Pusilla pecūia sit siue pīmoniū pusillū: puto peculiū eē qcqd nīa iduſtria acqrit in quacūque fortūa sumus liberi an serui: & id sensisse senes pecuniā sine peculio. i. sine nō lucro fragilem esse.

SER Septis Septa sūt loca ī cāpo martio iduſa tabulatis: ī qbus populus ro. suffragia fert: & qa sūt similia ouilibus duo bæc inuicē ponunt: ut bic septa ꝓ ouilibus. Contra Luca. Et miseræ maculauit ouilia romæ. i. septa. Et Iuuena. Antiquo quæ ꝓxima surgit ouili. Piguis. Melius ad uictimā q̄ ad casēum referes. Ingratæ. Ex laboribus Rusticoꝝ aliē ciuitas. Cīues aūt derident illos & pretia minuūt. Amarylli. Vtūs a ntō in īs & sp breuiat. Hora. Dulcēq̄ strepitū pieri tēperas. Cui. In cuius bonorē. Quid uocares. Virgilii pſonæ cōuenit. Mœsta. ſ. tibi. Tityrus. Virgilius. Seruicio. Seruiciū ē cōditois indiciū. Iuuenē. Augustū: quē decreuerat senatus: ne qs pueꝝ diceret: ne maiestas tāti imperii minueret. Dies. Vel principia oīm mēsiū uel idus. Fumāt: sacrifi cāt. Primus. Añ quē nullus sit. Senex. ñ ad ætatē Virgilii: sed ad fortunā futurā pre sagiū refert. Lapis: mōs: A mōte em usq̄ ad lacū & inde ad arborē quādā ē terra donata Virgilio. Grauis ꝓ gues. Flumia: Padu. ſ. & Mintbiū. Nota: cara. Sacros.

SERVI.

Quāuis multa meis exiret uictima septis:
Pinguis & ingratæ premeret cāseus urbi
Nōunq̄ guis ære domū mihi dextra redibat
Mirabar qd mœsta deos amaryli uocares
Cui pendere sua patereris in arbore poma:
Tityrus binc aberat: ipse te tityre pinus
Ipsi te fontes: ipsa bæc arbusta uocabant
Quid facerem neq̄ seruicio me exire licebat
Nec tam præsentes alibi cognoscere diuos
Hic illū uidi iuuenē meliboce quotannis:
Bis senos cui nostra dies altaria fumant:
Hic mihi respōsum primus dedit ille petēti
Pascite ut añ boues pueri sūmittite tauros
Fortunate senex ergo tua rura manebunt
Et tibi magna satis quāuis lapis oīa nudus:
Limosoq̄ palus obducat pascua iunco.

Nā oībus aqs nymphæ p̄sidēt. Opacum: quo æstate refrigeramur. A limite. Limes terminus agri ē. Hyblæis: Ab bybla qđ siciliæ opidū est nūc megara dī & ē spēs pro genere. Depasta fl. Depastū florē bñs vel comesta. Salicti. virgulti genus qđ salit: & surgit cito salictū vbi sunt multi salices. Sepe vocat rusticū ad dulcia. Frondator. Rusticus frondes legēs vl̄ pecus frōdibus vescēs. Est tantū triplex frondator & qui arbores amputat: & frondibus manipulos facit: vt byeme pascat pecus. & q manibus vitiū frondes auellit: vt sol ingrediēs vuas cōcoq̄t. Aut auis quæ in frōdibus habitat: & bis vescit: vl̄ palūbes quæ in frōdibus nidificāt.

Ad auras: in die. Raucæ: brōgidæ Cicero in ea quæ talæmastis inscribit. Iam mare tyrrhenū lōge pētusq̄ palūbes reliqt. Vulgus tetas appellat. & nō dicunt latine: sed multoꝝ auctoritas latinū facit. Gemere. canere ꝓprie tñ dī de turture. Hic fœminio ꝓtulit. Plautus vero Obustos turtures masculine dixit. Freta: maria a feruore dicta. Pererras: lustratis vl̄ errore cōfusis. Exul. s. partbus et germanus.

Victima
Hostia
Sepes

CHRI. Victima. i. multi fœtus ad victimā. i. sacrificiū faciēdū. Victima aūt & hostia dī omne aial qđ deo īmolat. sed qđ inter vtrāq̄ intersit: audi Ouidiū. Ille em̄ ait Victima q̄ dextra cecidit victrice vocat. Hostibus a domitis hostia nomē habet. Hinc cristiani hostiā eucharistā noiant: qm̄ illa superatus sit noster aduersarius dyabolus. Septis. Septa loca in qbus pecudes includunt: qm̄ retibus cepta id ē circūdata sint. Sepite em̄ circūdare ē hinc sepes qa illa sepiunt agri. Itē loca inclusa tabulatis i cāpo martio septa dicebāt. Marcialis. In septis mamurra diu mltūq̄ vagatus. Deniq̄ oia loca iclusa septa appellarunt. Grauis ære domū mihi dextra. Quia paruū dabat p̄tiū. Et est modus accomodatus rusticano.

Pecunia

Aere. Pecunia. Nā primi numi ænei nō aūt aurei & argēti fuerūt. Ouí. de Fastis: Aera dabāt olim: melius nūc nomē in auro ē. Victaq̄: cōcessit prisca moneta nouæ. Hinc pecuniam debitā æs alienū dicimus. Aerariū locū vbi publica asseruant. Primus aūt. Seruius Tullius æs signauit. Nā antea rudi vtebāt. Signatū ē nota pecudū: vñ pecunia dicta. Nā argēteus numus primo signatus ē āno vrbis qngētesimo octogesimo qnto. Inde sexagesimo scdo āno signatus ē numus aureus. Qđ mœsta. d. a. u. Significat q; Roma inuocāret deos i auxiliū qa nō bēret q ea suo carmīe illustraret. qa aberat Virgilius. Pēdere sua poma. Nā rusticoꝝ ē sinere sua poma i arboribus cū alicui fuare volūt. Hic aūt fuat Roma poma Tityro fuat sua facta a virgilio celebrāda. Pinus: ꝓ magnis viris qa pinus magnæ sūt. Fōtes ꝓ eloquētibus. Nā recta cōpatōe arbusta ꝓ būiliori ppl̄o dixit. Quid facerē. Modus loquēdi eoꝝ quoꝝ cōsultatio dubia ē. Nā neq̄ patiebat relinq̄re Galatheā. i. Mantuā. Nā cuiq̄ sua patria suauissima ē. Nec rursus alibi q̄ Romæ tā pntem fauorē ꝓspiciebat. Submittite. Supmittite vt sit a subsum antiq̄ ꝓpositōe tauri saliāt vaccas nouā ad fœturā cōpandā: vl̄ submittite. i. sub iuga mittite vt domēt ad agriculturā: & tūc ponet tauros ꝓ validioribus iuuēcis. Manebūt. Pro manebūt in tuo iure: neq̄ mutabūt dñm.

Frigus
Opacū

Lapis nudus. a terra exertus suū q; adeo lapidiosus sit ager vt terra tecta illis vix emittat herbā. Limoso: qa in limo ꝓuenire gaudet. Frigus opacū. Nō bñt latini verbū quo exprimant vim byemalē qua borremus nō sine mlta molestia: sed illā voluptuosā refrigeratōem q̄ nobis calore æstiuātibus ꝓ vmbrā et leuē aurā ꝓuenire solet. Nos aūt bēmus. Nā primū illd appellamus freddo: hoc vero fm̄ fresco

Limus

qđ nūc voluit exprimere cū dixit. Opacū frigus. A limite. Limus latine obliquus est siue trāsuersus: Hic Terētius: Limis oclis. A limo vero dī limes terminus i agris positus. qa ex obliquo ponat. Hinc

Raucus

etiā i foribus limē. Raucæ. Raucā vocē dicimus eā quæ nō cādida solidaq̄ exit: sed itus mag̃ ex ptever sat. Hæc aliq̄n offendit aures cū dissona ē: et quodāmō strepit. Aliq̄n q̄n intra fauces cōtinue versat ve bemēter delectat: vt accidit i orgāis. Nā cū voci denegat liber exitus q̄m intra fistulas nō sine suaui modulatōe agitat: ea vebemēter demulcētur aures. Hoc in gutturis longiusculo spacio cōmode faciūt cygni cū raucos illos appellamus. Hinc. raucio rausi. Turtur ad auras: Quia elata voce canet. Leues:

Rautio
Leui

Leuis. i. sine pōdere. Ouí. Qui q̄nto ē pōdere terræ pōdere aq̄ leuior tāto ē onerosior igne. Et p trāslatiōem leuia dīr q nullū momētū rebus afferūt. Itē q̄ facilia sūt. Itē leues boies q instabiles i ꝓposito & facile mouent. Leues igit nō q sint leues sed q eēnt si æthera ascēderēt. Et in bis oibus ꝓfert pria syllaba breuis. Q̄n aūt ꝓducit pria syllaba significat politū & sine pilo. Vt sæpe i leui quæsissent cornua frōte. Et qa quæ leuia sic sūt lubrica esse solet. dicimus leue. i. lubricū. Hinc dicimus leuigare expolire. Vñ dicimus tectorium leuigatum.

Leuigatū

SER. Ararim: Arar flumē galliæ i Rhodanū fluēs. Tygrim. flumē fluēs i Persi cū sinū. Per hæc aūt flumina diuersa signi

Aut ararim partbus bibet: aut germino tygrī.

Quam nō

Quã nr̃o illius labaſ̃ pectore vultus. ME.
At nos hinc alii ſitientes ibimus afros.
Pars ſcythiam: et rapidũ cretæ vẽiemus oaxẽ:
Et penitus toto diuiſos orbe britannos:
En vnq̃ patrios longo poſt tempore fines:
Pauperis et tugeri congeſtũ ceſpite culmen:
Poſt aliquot mea regna vidẽs mirabor ariſtas
Impius hæc tam culta noualia miles habebit.
Barbarus has ſegetes. en quo diſcordia ciues:
Perduxit miſeros en quis cõſeuimus agros
Inſere nũc meliboce pyros: pone ordine vites:
Ite mee quondam fœlix pecus: ite capellæ:
Non ego vos poſt hac viridi ꝓiectus ĩ antro.
Dumoſa de rupe procul pendere videbo.
Carmina nulla canam: nec me paſcẽte capellæ
Florentẽ cythiſũ et ſalices carpetis amaras TI.
Hinc tñ hac mecũ poteris requieſcere nocte
Fronde ſuper viridi: ſunt nobis mitia poma.
Caſtaneæ molles: et preſſi copia lactis:
Et iam ſumma procul villarum culmina fumãt.
Maioreſq; cadunt altis de mõtibus umbræ.

ficat loca: vt ponat impoſſibilia. Sitientes afros. Synodos. Ab afris em̃ Lybia q̃ aq̃ idi get intelligi vult. Scythiã. Hec regio ſepten trionalis eſt. Oaxẽ crete. i. luculentũ q̃ rapi at cretam. Creta alba terra dr̃. Nã oaxes me ſopotamie fluuius ẽ q̃ ex velocitate ſua cor ripies cretã lutulẽtus fit diuiſos qa oli cõiũ cta fuit cõtinẽti inſula britanie. Eſt aũt i ocea no ſeptentrionali & a poetis alter orbis ap pellaſ̃. En vnq̃. ecce aliq̃n. Alias diuiſit ꝓ interpoſitõem vt en erit vnq̃. i. vnq̃ ne hoc ẽ aliq̃n. Culmẽ. Tectũ qa veteres ædificia de culmis tegebãt. i. e paleis e meſſibus. Tu guri. A tegẽdo dictũ ẽ. Ceſpite Herba cum ꝓpria terra euulſa. Ariſtas. Vt ruſticus per ariſtas nũerat ãnos. Mea regna. Vbi dñatus ſũ. Impius: uel ira motus dicit impium militẽ paſtor uel qa ciuile geſſerit bellum.

Noualia. noua rura q̃ ꝓ ſingl̃os ãnos reno uanſ̃ ſemia. Vel noualia dñr vñ ſilua tollit̃. Hẽbit. ĩ ſpe ponit̃. Quo ad quã miſeriam. Inſere: ad ſeipm apoſtrophat uel dolendo uel iuidẽdo Tityro: Ordie. qa ponunt̃ q̃ drato ordie: Fœlix quõ. Dũ tenebã mea ꝓ dia. Dolet g̃ qa videt ſe nõ bñe quo Tityruſ vtit̃. Dumoſa. i. dumis plena. Pendere. qa paſcẽtes pedent. Caria. q̃ non libet priuato agris canere. Cythiſũ. herba q̃ naſcit̃ inter cãpos & ſiluas in cythiſi ciuitate. Amaras Hoi nã capris dulces ſũt. Mitia. Matura q̃ morſa nõ remordẽt. Molles maturæ: vl̃ ma le antiqores. Preſſi. mulcti: uel ĩ caſeũ coacti.

Fumãt. ad ꝓpandã cœnã veſperi. Maiores. Cũ ſol cadit maiores ſunt vmbræ quemadmodum cũ oritur quia ex tranſuerſo nos feriens longius iacit vmbras.

CHRI. Arari. Araris. & ꝓ ſincopã arar ꝓfert ait priſcianus hic a mõte Vogeſo effluit. & ꝓ fines edu Araris
or̃ ac ſeq̃nor̃ leuiter fluẽs rhodano miſcet̃. Germãia. Hæc trãs Rhenũ icipit: hæc gẽs mores hẽt gal Germãia
licis ſiles. Vñ ſtrabone teſte germani dicũt quaſi gallor̃ germani. i. frẽs ſint. Tigris. Armẽiæ maioris Tygris
fluuius. Vnus ẽ ex illis quatuor. quos xp̃iani ex padiſo delicia r̃ fluere aiũt: dr̃ a velocitate currẽdi. Ty
gris. n. ſagitta lingua medor̃ dr̃. Labaſ̃ nr̃o pectore. i. defluat e mẽte. i. e mẽoria nr̃a. Vultus Nõ inco Vultus
grue. Nõ ſolũ meminerat faciei Auguſti. ſed eius quoq̃ liberal̃ & demẽtis lætitiæ: q̃ ſeſe oñdebat in fa
cie. Vultus ei nõ ẽ facies. ſed affectus ille vel doloris: vel lætitiæ. vel ire: uel amoris: uel alior̃ motuũ qui
apparẽt i facie. Nunq̃ g̃ mãdabit obliuioni liberali: affabil̃ & demẽs lætitia: quã eius vultu depbẽdit.

Oaxẽ. oaxis fluuius e meſopotamiæ labẽs ꝓ regionẽ q̃ ẽ iter caſpiũ & hircanũ mare. Creta. oppidũ Oaxis.
e ſcythiæ Valerius em̃ libro prio. Quotiẽs paucos ad littoris ictus. Dificiã ſcythicũ metuẽs põtũq̃ cre
tãq̃. Oaxũ oppidũ cretæ iſulæ cõditũ ab oaxe filio apollinis & antilenes: ut meminit pliſtenes. Toto
diuiſo orbe. Hic ſeneca Ceſar oibus terra mariq̃ captus reſpexit Oceanũ q̃ſi hic orbis romãis ñ ſuffice
ret aliũ cogitauit. Claſſe igit̃ cõpata Britãniã petit. Eſt ei Britãnia iſula i oceano iter ſeptẽtrionẽ & ocea Britãnia
nũ iacẽs mag̃ circuitu ut alter orbis uideaſ̃. Eius forma teſte Strabone triangula ẽ: & vt refert Plinius:
Albion prius uocabaſ̃ cũ britãnie appellarẽt oẽs circũadiacẽtes iſulæ: Paupis tuguri. Impropꝛie di Tuguriũ.
xit. Nã cũ duor̃ gener̃ ſit paup ñ recte dr̃ paup tuguriũ: ſed poetar̃ ẽ hæc ticẽtia. Sic alibi de paupere Teges.
reg̃: Et proptius: Sydera ſint teſtes. Tuguriũ & teges: a tegẽdo dicũt̃. Nã ĩ illis ꝑter id q̃d recti ſumus
nullã aliã comoditatẽ aſſequmur. Mea regna: Ex affectu q̃ ẽ ex patrio ſolorus ſuũ regnũ appellat. Mi
rabor. Nã carẽtia rei. & diuturnũ illius deſideriũ adducet i admiratõem. Mirabor: g̃. i. ꝑclarã rẽ puta
bo id q̃d dũ poſſidebã ñ mlti faciebã: qm̃ ipa copia faſtidiũ affert. Impius: nã militũ ẽ occidionẽ facere:
ꝑdas abigere: boies ĩ captiuitatẽ ducere. ipuberes i pentũ cõſpectu occidere: aut cõſtupr̃e: ferro & igni
oia popl̃ari. Luca. Nulla fides pietaſq̃ uiris q̃ caſtra ſequũt̃. Venaleſq̃ manus ibi fas ubi maxia merces.

Has. q. d. tã pulcras. Nihil aũt iſta oꝛone cõturbatius eẽ potuit. Nã cũ a pricipio taq̃ ex mœrore cõ
fectus et ex cõpatõe Tityri ſuas ifœlicitates diligẽtius aduerteret cũ ſuſpirio cœpit. At nos hic alii. De
inde cũ iã bilis illũ ex mœrore ad irã cõuocaret: cõcitatius addidit. En vnq̃. poſtremo aũt cũ iã ſolo fu
rore ꝓceps ferret̃ i exclamatõem prupit. Impius hæc. Hicq̃ demũ cõcitata ac pathetica oꝛone vtit̃: &
adhibet interrogatõem: & diſſolutũ: q̃ q̃dẽ ai ſũt ex ira æſtuãtis: & vocat milites ipios: & barbaros: quia
barbarica vtant̃ credulitate. Poſt hæc vero labores ſuos irritos dolet: & pæne ſe ſtultitiæ arguit. Neq̃
caret cõmiſeratõe q̃d ad muta fmonẽ cõuertat: vt turnus equũ alloq̃t̃. Rhebe diu res li q̃diu mortali

bus vlla ẽ Viximus. Cythisũ. Frutex ẽ cythisus ab antinomacho miris laudibus ꝑdicat⁹ pabulo oim Aridus vero etiã suũ illo ꝑ quã modico pingescũt q̃drupedia ita ut iumẽta bordeũ spernãt. Ex nllo alio pabulo lactis maior copia aut melior. Oibus peccor̃ morbis medet̃: Nutricibus in defectu lactis aridũ & aq̃ decoctũ potui cũ vino dat̃: & firmiores celsioresq; infantes fiũt. Viridẽ ẽt gallinis dãt: aut si aruerit madefactũ dant. Plãthæ cubitales pferunt̃ scrobæ pedali demetit̃: verno equoctio cũ florere desinit vel pueri vel anus vilissima opa. Hic tñ. i. cuius tot vrgeãt incõmoda: tñ poteris mecum requiescere. Fronde sup. u. Accomodatũ dat stratũ pastori. Nã cũ pnoctẽt apud greges. stratũ sibi ex frondibus & ramis ita altũ cõstruũt: ut si pluat aq̃ sublabat̃: neq; cubantiũ corpa tangãt. Pressi vel emuncti. & pssis vberibus: vel pssi in caseũ pmẽdo cõsolidati. Castanea: de his in sequentibus dicemus.

SERVI. Ormosũ pastor: Virgilius i psona Corydonis itelligit̃: & cæsar ꝑ alexim. Ardebat: ipatieter diligebat. Alexis. Seru⁹ fuit assinii pollionis: quem in prãdio mistrantẽ cum miræ vidisset pulcritudis amore ci⁹ẽ captus: & dono a dño accepit. Alii pueꝝ Cæsaris fuisse dicũt formosum i opibus & gl'a. quẽ si qs laudasset rẽ gratã Cæsari faciebat. Nã Vir. i pueros dr̃ habuisse amorẽ: nec eum turpiter dilige bat. Nũcupauit Corydonẽ ficto noie: aut a corydali: qa dulce canit. Alexi q̃si s ne rñsione. Alii a Virg. illũ laudatũ vt gtificaretur pollioni. q illũ amabat. Tenebat aũt eo tpe trãspadanã galliã Pollio. & agris diuidũdis ꝑerat. Quid sparet: De eo petendo Tantũ: tm̃mo. Assidue sæpius. Incõdita: Incõposita: agrestia: vel isanæ mẽtis verba vel incõscripta. Salustius. At illi qb⁹ res incognita erat ruere cũcti ad portas icondita tenere. Iactabat: Incassũ fũdebat. Inani: ꝑ amore nihil sibi ꝑcurãs: sed i abntẽ iuuenẽ loq̃bat̃. Crudelis. Qui nõ flecteris meo amore: nec te potiũdũ ꝑbes. Allegorice crudelis cæsar quẽ mea scripta ad agros reddẽdos nõ flectũt. Mori. ꝑ cõtemptu. Frigora: Nõ aprica loca. Thestylis. rustica mlr̃ q̃ ex diuersis cõtusis herbis pulmẽtaria messoribus parat. & est q̃si fictilis q̃d in fictilibus ponat cibum rusticis. Fessis: labore vel æstu fatigatis. Allia serpi. Ad pellẽdos calores: ut teste ẽt Pli. medicina a cõtrario vel ẽt a silꝝ sumat̃. Vñ calor alio calore ꝑt pelli. Hinc cõtra amoris ardorẽ ñ solũ ad scythiæ frigore: sed ad ardentẽ æthiopiã dicit se ituꝝ

D rammaticon: vel misticõ: Aegloga Secũda Poeta Corydonẽ Amantem Alexim scribit:

O rmosũ pastor corydon ardebat. alexim
Delicias domini: nec qd sperare habebat.
T antũ inter densas vmbrose cacumia fagos
A ssidue veniebat: ibi hæc incondita solus
M ontibus & siluis studio iactabat inani:
O crudelis alexi nihil mea carmina curas:
N il nr̃i miserere: mori me deniq; cogis:
N unc etiã pecudes vmbras & frigora captãt:
N unc virides etiã occultãt spineta lacertos:
T estilis & rapido fessis messoribus æstu:
Allia serpillumq; herbas cõtundit olentes:
At mecum raucis tua dum vestigia lustro:
S ole sub ardenti resonane arbusta cicadis:
N onne fuit satius tristis amaryllidis iras:
A tq; superba pati fastidia: nonne menalcam:
Quamuis ille niger: quamuis tu candidus ẽes:
O formose puer nimium ne crede colori:
A lba ligustra cadunt: vacinia nigra leguntur
D espectus tibi sum: nec qs sim quæris alexi:

Serpillũ ꝑ ϖιλλόν graece dr̃: sed nos aspiratõem i s vertimus: & dicimus serpillum sic ἐξ & ἑϖτά sex & septẽ. At mecũ: longũ est hypbatio ut sit dũ tua vestigia lustro mecũ arbusta resonant. Sed melius ẽ ut sit At cõiũctio vt sit arbusta resonãt mecũ raucis cicadis. Tristes: ut verã irã oñderet: & nõ illã irã q̃ est amantiũ: de q̃ Terẽ. Amantiũ iræ amoris reintegtio. de q̃ Hora. Vrit grata ꝓteruitas. Superba fa. Ex fastidio ꝓuenit omis supbia. Amasse ãt tres dr̃ Virg. Alexandrũ quẽ ei donauit Pollio: & cebetẽ pueꝝ: & puellã Leriã: quos a Meccœnãte accepit. Vñ ꝑ Amaryllida Leriã ꝑ Menalcã cebetẽ poni volũt. O formose p. Recte Donatus ait: Suspẽdẽdũ o: & deinde dicendum formose puer: ut intelligamus aliud ꝑ irã dicere voluisse: sed ne Alexim offenderet in hæc verba amore fuisse cõpulsum. Crede cõfide. Alba. l. & rustice & amatorie ex floribus facit compatõnem. Ligustꝝ aũt flos est candidissimus sed vilissimus. Vacinia sunt violæ quas purpurei coloris esse constat.

CHRI. Mira suauitas i hoc poeta: ac sũma ex reꝝ psonaꝝq; varietate oblectatio. Ita. n. bucolicũ carmẽ ꝓsequtur ut nõnunq̃ cuius a stilo naturaq; rei nõ discedat: maiora tñ q̃dã in illo obscõdat: nonnunq̃ simplex ferat̃. In pria ãt ægloga duos pastores iducit: ut alter suã calamitatẽ doleat. Alter eũ laudat cuius bnficio oẽm difficultatẽ euaserit ut gtũ sese oñdat. In scda solũ amãtẽ iducit. Tercia bẽt amarã cõtẽtionẽ. Quarta imutata materia auditori fastidiũ excutit. Quita amicæ ponit execratõem. Sexta epicureã sectã exprimit: & auditorẽ voluptate varia aspgit. Septia acrẽ bẽt cõtẽtionẽ: sed nõ amarã. Octaua amoꝝ ꝓturbatões exprimit. ac deide suis pharmacis. delectat. Nona mutatõem reꝝ deplorat. Decima deniq; amici miserias q̃s i amore gues oñdit nõ sine cõmiseratõe describit. Formosũ pastor. Et sup allegoriã Virg. sub corydõis psona q̃ri possit q⁹ August⁹ quẽ ꝑ Alexi notet ꝑces suas cõtenat. tñ q̃m non mulctum

nō multū dignitas ꝓsonaꝝ obseruaē nescio an rectius amota allegoria simplr interꝑtanda sit. Formo sum. Qꝫis forma turpis esse possit & pulcra: tñ cū corpa oia: ut nūc incorpea relinquam? ꝓpter formā talia etiā dicam? nō ꝓpter materiā. Neꝙ em̄ hic equus ille leo dicit ꝓpter materiā. Vterꝙ em̄ ex q̄tuor cōstat elementis sed ꝓpter formā: idcirco pulcrum formosum dicim? & turpē deformē. Nam q̄ꝫis in vtroꝙ forma sit: tñ qa excellētior est in pulcro eū dicim? formosum q̄si plus in eo formæ sit. Delicias. Delitiæ Deliciæ dicunt illa q̄ ꝓpter voluptatē iucūditatē q̄ inde nobis ꝓuenit ꝓponim?: nō aūt ꝓpter vtilitatē aut dignitatē. Hinc passer delicie meæ puellæ. dixit Catullus. In singulari aūt delitia tigni spēs est qđ a culmie ad tegulas versus fustigiatū collocaē. Vñ & tectū delitiaꝝ & tegule delitiares: Hinc Tyt? Vespasiani fili? propter demētiā & būanā liberalitatē. delitiæ būani generis dict?est. Ne qd speraret. q̄si affirmet illud terētianū. ut quāto min?spei adesset tanto magis amaret. Montib?& siluis. q. d. cū alibi conq̄ri nō liceret conq̄rebaē apud montes & siluas: Qui em̄ amātes re amata potiri nequeūt a mœrore facile in solitudinē adducunt. Studio: ē em̄ studiū vehemēs aī applicatio ad aliquā rem pagendam Studium. Ergo studio inani. qa aīm ad eā rem applicauerat sed frustra. Inde dicim? studiū amorē ac fauorē. quia i vtraꝙ re ē vehemēs applicatio aī. O crudelis. a. Pathetica oratio & amāti accōmodata ut ad abntem vertat sermonē: & crudelē dicat qđ in amore nō corrñdet. Nil nīi miserere. Repetitio & dissolutum: vñ maior est vehemētia sermoni. Mori. m. d: c. Magnā ꝓbat eē crudelitatē eū ad mortē deducat. Nūc virides. Quāto amore efficiaē ꝓbat: q̄m quo tpe & lacerti q̄ sua natura frigidi sūt & messores q̄ assueti sunt calorib? ferre æstū nō p̄nt: ipse cogaē in solē ardētissimo: & quē solæ cicadæ pferāt illi? fugitiui vestigia inq̄rere. Vmbras & f. i. vmbrosa frigora. Ad q̄ in calore nos recipim?. Spineta. Loca spinis dēsa: Vt dicim? a quercub? querceta: a pinu pineta: ab esculis æsculeta: & sic in multis aliis. A salicib? vero & rosis & violis. poti? salicta rosaria & violaria dicim?. Cicadis: Cicadaꝝ duo sunt genera: Minores q̄ priæ ꝓueniūt. & nouissime pereūt: suntꝙ mutæ. Que canūt uocaē achete. Et q̄ minores ex iis dicunt terrigometræ. Nullæ tñ canūt nisi mares. Gētes oriētales & ēt pthi q̄ꝫis opulēti illis vescunt: vnū boc ex iis q̄ viuūt sine ore est: ꝓ eo qddā aculeatū linguis sīle & boc in pectore quo rorē lambūt: pect? ipm fistulosum: Hocꝙ canūt. rore tm̄ viuūt: in vētre nihil ē. Nullo bnt ad excremēta corpis foramē. In agro rheginо silēt oēs: Vltra flumē in locris canūt Hæc Pli. Ait strabo: Cū fluui? Alex rheginū agrū a locrē si diuidat q ꝓ vallē pfundā cursum bēt cicadæ q̄ in locroꝝ ripa versant canoræ sunt. q̄ in rheginoꝝ mutæ. Nā a locrensi agro ripa ē aptica: q̄ illaꝝ alas aridas & corneas reddit: vñ apte stridor emittit. In rhegino āt multa vmbra efficit cicadas ita roscidas: vt allaꝝ pelliculas mīme pandāt. Est apud locros Ennomi cithacœdi statua: q̄ insidentē cytharæ cicadā bēt. Nā cū bic cū Aristone rheginо i pythioꝝ certamine de musica certaret: & iter certādū chorda vna fracta defecisset: cicada supuolās astitit: & supplemēta vocis fecit. Aristo. in li. de aialib? refert i cephaleia insula flumē eē cui? altera ripa cicadaꝝ copiā: altera oio nulla. Solin? aūt tradidit gniū bui? silētii cām scripsisse q cū obmurmurarēt illi Herculi qescēti iussit de? ne streperēt. Itaꝙ cœptū ex eo silentiū pmanet. Lustro. Oc'is cūcta lustrādo circūspitō. Tristis ꝓ tristes ab effectu q̄ mihi tristiciā afferūt. Supbia fastidia. qa ex supbia me fastidit. Colori. Pulcritudini. Est em̄ pulcritudo recta ꝓportio mēbroꝝ decēti colore supinfusa: Admonet igiē ne forme confidat: q̄m res illa caduca & mometanea ē. Nā ut ait Salusti. Dignitas formæ aut morbo aut ætate defloresc it. Liguſtra: Pli. sic scribit. Nō nisi in aquosis ꝓueniūt salices Alni: ppli. siler: liguſtra tesseris vtilissima. Item vacinia Italiæ. ī aucupiis sata: Galliæ vero ēt tingēdi cā ad suoꝝ vestes Columella i hortis sic ait de liguſtro: Et nigro pmixta liguſtro balsama. In quo loco videē ꝓ berba poni liguſtrū: qđ ēt tenēt medici. apud quos liguſtrū berba ē q̄ violabilis maior dr: q ꝓ sepes & macerias serpit. Vel vt aliis placet berba ē q̄ dr caprifoliū. Alio loco idē Pli. ait Liguſtrū eadem arbor ē cui? acini cōtra pbtbyrias im sūt efficacissimi. Ergo & berba & arbor erit: ut de loco & de non nullis aliis videm?. Despectus tibi sum. Iustissima q̄rela quod antea despiciat quā q̄ sit q̄ſiuerit: quod recti est: sed animi iam pturbati:

Quā diues peccoris niuei: quā lactis abūdās.
Mille meæ siculis errāt in montibus agnæ.
Lac mihi nō æstate nouū non frigore defit.
Canto q̄ solitus si qñ armenta vocabat.
Amphion dyrceus in actheco aracynthо.
Nec sum adeo informis: nup me in littore vidi
Cum placidū vētis staret ī mare. n̄ ego daphni
Iudice te metuā: si nunq̄ fallit imago.
O tantum libeat mecum tibi sordida rura.
Atqꝫ humiles habitare casas: & figere ceruos:

SERVI. Quā diues pecoris. Tria sūt quibus possint amatores commēdari pulcritudo: diuitiæ cantilena. A quibus iste se cōmendat. Niuei: Alii niuei casei legūt fm Homerū: qui dixit κάι γάλακτος ὸν. Sed melius est niuei pecoris. Nā candidæ oues maioris pretii sunt vnde ī Ge. Munere sic niueo lanæ si credere dignū est

Errant cum securitate pascunt. Mille. agnæ. A sexu ab ætate cōmandat. Lac mihi. Rectius q̄ꝫ Theocritus qui non lac sed caseum dixit Sed caseus qa seruari pōt omni tēpe haberi pōt. Laudat g̃ quod habeat lac nouum. i. colustrū in neutro genere: nā fœmini esse nō pōt: Virgi. mastix sniam puertes male disponit lac mihi nō æstate nouū: nec frigore defit. i. sp deest. Amphion Hiç frem zetū būit. & filii fuerunt Iouis ex

Antiopa:sed zetus rusticus fuit: Amphiō vero musicæ deditus. Aracynthus mōs ē thebanus. Ergo actbæo.i.littorali ut alibi. At procul in sola secrete troades acte q̄uis ἐκτιϛ prio sint dictæ athenæ Vel dicam? q̄ ipse veluti pastor ignarus duxerit illum athenien sem:q sit thebenus. Nā & Theocrit? ad exprimendā simplicitatē multa aliter dicit q̄ sint. Hac rōne potuit dixisse Oaxē Crætæ fluuiū cū sit Mesopotamiæ. Nec sum adeo. Immodeste pulcritudinē suā cōmemorat. Me in littore. Negatur boc p rerū naturā effici potuisse:sed sequtur theocritū:q ait de Cyclope. Sed ille excusatur vel q̄d ingentē habet oculū cyclops vel quod sit fili? Neptū. Sunt tn qui putēt dictū in littore.i. in aqua ibi a fluctibus relicta:Sed boc excludit illud cū placidū ventis staret mare. Non aūt reddit nobis imaginē mare qa non stat.atq; etiā si stet nō potest reddere. Daphnis. Puto fuit mercurii formosissimus & primus pastor. Te. Q̄uis meam despicias pulcritudinem. Habitare. Melius humiles casas q̄s in humilibus casis:quia frequentatiuum est ab habeo q accusatiuum regit. Ceruos. Vel faucæ sunt ad casas sustentandas sic dicte ad similitudinē cornuū ceruor̄:vel melius iaculari ceruos.i. venari vt ad voluptatem nō ad laborem inuitet. Hibisco.s.a lacte ad bibiscum:vt dicim?: Jt clamor cœlo.i.ad cœlū. Hibiscus est genus berbe. Imitabere.pa.c. Exemplū numinis poteris mecū in siluis canere:Pan aūt deus rusticus in nature similitudinē formatus. Vñ dicit pan.i.omne. Habet em̄ cornua ad similitudinē solis radiorum & lunæ cornuum. Rubet eius facies ad ætheris imitatōnem: In pectore nebridē bēt stellarū vt stellas imitet. Pars inferior bispida pp arbores & feras. Caprinos bēt pedes: vt oñdat terræ soliditatem. Fistulā bēt septē calamor̄ ppter harmoniā ex septē sonis:pedū bēt propter annum quem in se recurrere fingūt poetæ cū amore deū luctatū esse:& ab eo victū:qa oīa vincit amor. Syringā adamauit Pan:& cū deor̄ cōmiseratōne in cannā eēt mutata ad solatiū amoris ex illo fistulam composuit.

CHRI. Diues. Et gtō iungit vt bic:& ablatiuo Hora. Diues agris diues positis in fœnere numis.

Pecus. Pecoris. Quicqd humane effigie caret dicim? pecus:pecudē vero de insectis dicere nō videmur. Cū dicimus bestias crudelitatē videmur exprimere. Cū vero bæluas magnitudinē: & q̄si monstrositatem

Mille. Feras opponimus cicuribus. Mille.s.n. fuit apud priscos. Varro in.xviii.būanarū: Ad Romuli initiū plus mille & centū annor̄ est. Item Cicero p Milone in quo fundo ppter illius insanas substructiones

Lac. mille bominū versabat. Lac nouū.i.recens & nup emunctum:& quod nō sit iam coagulatum & sale conditū. Nō aūt intellexit nouū.i.primū illud qd a fœtu puenit. quam colustram in fœmino genere dixit Plautus:Mea colustra meus mellículus caseus. Et columella ait de lacte scribens: Exiguū emulgendum est quod pastores colastram vocant. Ea nisi aliquatenus mittitur nocet agnō. Ergo non lac nouū est colustrum:sed vt Plinius ait. Spongiosa densitas lactis a partu. Lac igit conueniens cibus est infanti qa est simile menstruo sanguini quo in vtero nutritus est. Lac babentiū dentes in vtraq; maxilla nō coagulat:nisi forte lixet & durescat:qa subtile nimiū & tenue est. In alio coagulatur pinguedo ex frigido:Subtile dulcius est. Camelæ tenuissimū. deinde equæ:postremo asinæ:& io cōsumptis datur vt eos bumefaciat. Lac quod est statim post partū & colostrū vocat:nibil valet:qa est purgamentum matricis Quod autē nimis remotū est a partu nimis est tenue:qa nobilius descendit ad matricem in libidinem quæ desiderat conceptus & sanguis menstruus descendit ad vias consuetas: vnde lac frequentius coeuntiū deterius est:qa pars illa nobilior quæ esset itura ad mammillas per coitum defluit. Substantia lactis triplex est:caseus:serū quod aquosus est:& butyrū q̄d vnctuosius. Amphion. Linceus thebanæ rex vxorē babuit Antiopē. Ex ea iupiter Amphionem ac Zetū filios substulit:alii Calam tercium addunt. Verū bac re offensus cū illam pregnantē nouisset:Linceus ea repudiata. Dyrcem solis filiam nouā. vxorē superinduxit quæ a marito impetrauit ut Antiope in vincula coniiceret. Sed iuppiter calamitatē cōmiseratus eam soluit:illa in cytheronē montem aufugit: vbi filios quos dixi peperit: qui expositi a pastore nutriti sūt. Zetus aūt cū adoleuisset. Dyrcem tauro alligauit:a quo tracta discerptaq; ē & tandem in fontē sui nois imutata. Plutarchus in libro de musica refert Heraclide auctore Amphionem thebanum:quem Antiope ioui peperit primum a ioue patre etbaredicam'poesim cleotum fuisse. Idq; probat ex bis quæ in sycione de sacris argiuor̄ & poetis & musicis scripta sunt: plinius autē vbi de rerū inuentorib? tribuit musice inuentōnem & lydios modulos Amphioni tribuit. Dyrcæ?: Thebanus dyrce fonte q a dyrce i eū cōuersa nomē babuit. Horatius: Multa dyrcæū leuat aura cygnum.i. pyndarum vatem. Aracyntbo: Hic mons vt scribit Pli.in quarto est in Acarnania. Daphnis ut supra dixi fili? fuit Mercurii ex nympba pastorali vite deditus quapropter quem excellentiorem pastorē inducunt poetæ inducunt eum Daphnim appellant. Sordida tibi.i.que tibi sordent. Nā multis amœna voluptuosaq; sunt. ergo repete bis tibi ut sit:libeat tibi:& sordida tibi. Nō.n. vituperat rē ad quam puerum allicere cupit:sed dixit sordida tibi. quasi admirabūdus quot sorderent. Casas. Maiores sunt

Hibiscum Pan. quā domus:& quæ facile male suffulte cadere'possint. Hibisco. In neutro genere posuit Plinius. Eius verba bæc sunt: Hibiscū a pastinaca gracilitate differt. Damnatum in cibo sed medicinæ vtile. Pana Pan fm fabulas natas est ex Demogorgone atq; ex chao una cum tribus parcis:quem domogorgon cū cetæris aptior videret domui præfecit illiq; parcas sorores dedisse q̄s dedit. Demorgonē æternum intelligit:deum:q chaon.i.elementor̄ confusionē distinxit & in ordinem:in quo nūc sunt redegit:Ac

uim quandam

Hædorumq; gregem uiridi cōpellere bibisco
Vna mecum in siluis imitabere pana canendo
Pan primus calamos cæra cōiungere plures
Instituit.pan curat oues: ouiumq; magistros

uim quandã naturã naturatã nũi vocãt reb⁹ omĩb⁹ indidit: q̃ cũcta fierent: creſcerẽtq̃. Hãc pana appellarunt ab eo qđ eſt πᾶν. i. omẽ: qa dei iuſſu oia ide ſũt pp quã rẽ naturæ deũ illũ dixerũt. Aſſunt tibi res pcæ: qa cuncta q̃ elemẽtis cõſtant oriunt̃: creſcũt. atq̃ intereũt. Effigiẽ buius dei pulcerrime Ser. exprimit: Certauit cũ amore & ab eo victus: qa natura naturata: q̃ ſtati a pria cã pducta cũ ſuo ope delectare tur: dictus eſt ab amore deuictus. Dictus ẽ etiã amaſſe ſyringa. i. harmoniã: qa nihil facit natura ſine harmonia & pportõne. Hũc deũ in ſummo honore apud ægyptios habitũ. Dio d. ſcribit. Cũ & in oĩb⁹ ſuis templis ſtatuas poſuiſſent. Et ſm Theben vrbem ædificaſſent quã chẽmon. Id eſt vrbs panos appellarũt. Et cũ Priapo ſacra faciũt pp illud membr̃. Vñ eſt ortus oĩm animaliũ Pana pp eandẽ cãm veſuti naturæ deũ colũt. Euſebius aũt de p̃paratõe euangelica ait: Pana vniuerſi ſymbolum obtinere. Nã quod alibi dicit de morte panos: alia ratio eſt. Nec q̃ huic loco quadrat.

Nec te pœniteat calamo triuiſſe labellum.
Hæc eadam vt ſciret: qd nõ faciebat amyntas:
Eſt mihi diſparibus ſeptem compacta cicutis
Phyſtula damætas dono mihi quã dedit olim
Et dixit moriens te nũc habet iſta ſecundum.
Dixit damœtas: inuidit ſtultus amyntas.
Præterea duo nec tuta mihi ualle reperti.
Capreoli ſparſis etiã nunc pellibus albo.
Bina die ſiccant ouis vbera. quos tibi ſeruo:
Iam pridem a me illos abducere theſtylis orat:
Et faciet: qm̃ ſordent tibi munera noſtra.
Huc addes o formoſe puer: tibi lilia plenis
Ecce ferũt nymphæ calathis: tibi candida nais
Pallentes violas: & ſumma papauera carpens
Narciſſum: & florem iungit bñ olentis anethi
Tum caſia: atq̃ aliis intexens ſuauibus herbis
Mollia luteola pingit vacinia caltha.
Ipſe ego cana legam tenera lanugine mala.
Caſtaneaſq̃ nuces: mea quas amaryll' amabat.
addã cæruleaprũa: et bonos erit huic quoq̃ po (mo
Et vos o lauri carpã: & te ꝓxia myrte:
Sic poſite quoniam ſuaues miſcetis odores.

SER. Nec te. pe. Nõ tibi paꝛ videatur Terẽ. At. n. q̃tũ hic opis fiet pœitet. Triuiſſe. ꝓ terere: vſurpatie hoc ſit niſi ſint defectiua. vbi pñs nõ eſt: vt q̃q̃ aim⁹ memiſſe borret. Labellũ. Inanis diſtinctio. vt viro rũ labra: mlierũ labia ſint. Quid em̃. f. a. q: d. oia. Ex affectu ãt alieno hũc cogere tentat. Diſpib⁹. Inæq̃lib⁹ vt voces inæq̃les faciãt harmoniã. Cicutas. Cicuta ẽ ſpatium qđ ẽ iter cãnaꝛ nodos. Dixit moriẽs. Cõmẽdat q⁹ hæreditariũ ſit datũ & q⁹ inuidiã meruit. Nã res optie difficulter donant̃ a viris: & acceptæ facile merent̃ inuidiã. Tuta. cõmẽdat ad difficultatẽ. ſic in prio ænei. Reliqas troia exardente receptas. Spſis. Hñt macꝛas a pria ætate veniẽtes: q̃ adolẽte ſinũt eẽ illæ macꝛæ. Etiã nũc adhuc q̃ iſroger ab theſtyli. Siccãt. ſugũt. Abducere. vt abducat. eſt ei figuratũ vt donat habere. i. bẽat. Et faciet. Nõ dixit & faciã ne lædat quẽ amat. Nymphe. Tm̃ bonoris hæbet puero vt dicat ẽt numia illi obſecutura Galath⁹: Græcũ ẽ latine q̃ſi illũ dr̃. Cic. in philippicis: At vero iter q̃ſſilla pẽdat̃ aur̃ ¶ Cãdida. pulcra vel dea. Dii. n. vmbris cõtrarii ſũt: q ſũt nigre. Vñ illud Cãdid⁹ iſuetũ mirat̃ limẽ olympi. Pallãtes. Amantiũ tinctas colore. Hor. Et tinct⁹ viola pallor amãtiũ. Nõ igr̃ p̃ter amãtis affectõem eos flores nymphas dicit offerre: q ſũt amantibus ſiles Sane papauer: narciſſus: anethus pueri pulcerrimi fuerũt i flores ſuoꝛ nom̃ verſi: Vñ occulte admonet: caueat ne talia nunq̃ ex amore patiat̃. Caſia. herba ſuauiſſimi odoris: qđ oñdit cũ dicit aliis ſuauib⁹ herbis. Molla. Plumei tactus. Pingit. componit. De caltha luteola in ablto nam alter nõ ſtaret verſus. Querit ãt ornatũ ex coloris diuerſitate. Lanugie mala: Dicit cydonia: q ſunt tenera lanugie. Et ex obliquo tãgit qđ apud cretẽſes infamie gen⁹ erat iuuenibus nõ amatos fuiſſe. Verecũdie igit̃ rem inboneſtã ſupprimit quã Theocritus apte comemorat. Caſtaneas: nuces. Bñ ponit ſpẽm. Nam nuces ſunt q̃cunq̃ hñt corticem duriorẽ. Contra dicunt̃ poma omnia melliora. Amabat. amare dignata ẽ: ne uiles exiſtimes. Nã apud illã i ingẽti fuerũt honore. Cærea: cærei coloris vel mollia. Hor. Cærea telaphi laudat brachia. Huic q. Si a te amabit̃ ſicut fuerũt i honore caſtaneæ qa amabant̃ ab amaryllide. Lauri. Meli⁹ in ſcda ponunt̃ declinatõe. licet. Hora. dixerit: Sub lauru mea. Proxia my. Vel uicia: l' ad odorẽ ꝓxia, Sic poſite. Nã ex cõmixtõe citãt̃ ſuaues odores Calamus.

CHRI Calamo. Grecũ eſt: ꝓprie gracilis barundo q̃uis pro ſegetis culmis capiatur: quia in illis internodia caua ſunt: ut in calamis: puto barundinem veluti genus eſſe cuius duæ ſint ſpecias. Calamus qui gracilior: & canna quæ craſſior. Ait enim Plinius. Nam in india illis eſt arborea amplitudo q̃lem uulgo in templis uidemus. Nauigiorum etiam vicem p̃ſtant ſingula internodia: principatum tenent barundines belli paciſque experimentis neceſſariæ: atq̃ etiam in delitiis gratæ. Tegulo enim earũ domus ſuas ſeptentrionales operiũt. In reliquo orbe & cameras leuiſſime ſuſpendũt chartiſq̃ ſeruiũt calami ægyptii: maxie cognatõe q̃dã papyri. Probatiores tñ gnidii: & q i Aſia circa anaeticũ lacũ naſcunt̃. Ex coma illaꝛ caupones ꝓ pluma ſtrata replent. Orientales populi ꝓ miſſilibus vtunt̃: bis ſoles obũbrant pp hoc dies ſerenos optãt: vẽtos odore & ibres. q iter illos pacẽ eſſe cogũt. Vtunt̃ bis ſpicis.

Aethiopes: Aegyptii: idi: arabes. scythæ: bactræ: sarmatæ: & oms pthos ppli. pcipuus hic vsus in creta. Sed tñ null⁹ sagittis aptior calam⁹: q̄ bis q in rheno bononiēsi amne gignit: cui pluria ē medulla pon-dusq; volucre: & cōtra flatus puicax. Creticus tñ longissim⁹ ē interno diis: estq; illi obsequiū quo libe-at flecti calefacto. Est itidē ali⁹ calam⁹. totus cōcau⁹ quē syringā vocāt vtilissim⁹ fistulis: qm̄ nihil ē ei ne-q; cartilaginis neq; carnis. Est orchomeni⁹ cōtinuo foramie perui⁹ quē euleticon vocāt: Hæctibiis vti-lior fistulis ille. Quapp finxerūt pana syringē amasse q in syringa barūdinē cōuersā sit: qm̄ ex ea barūdi ne prim⁹ fistulā inuenit teste ēt Pli. Est mihi disparib⁹. Comendauerat se a diuitiis: a musica a pulcritu-dine: iuitauerat ad amœnitatē ruris: i quo ēt sit Pan. Nūc offert donū: qđ laude ab auctore. Donaue-rat. i. Damœtas: & ita donauit ut nemo añ illū id habuerit. Qđ aūt donū pulcrū fuerit: oñdit ex iuidia amintæ. Præterea duo. Et hoc etiā mun⁹ cōmēdat. Primo a nūero q duo sint: deinde a difficultate q̄ capti sint i valle: in q̄ a feris imineāt picula postremo ab ætate. Ac demū q̄ sine sumptu alat: quod ouis vbera exhauriāt. Cōmēdat q̄ hmōi sint q̄ cupiant: & cupiant ēt ab ea quā ipe amarit: & tñ q̄uis bina ouis vbera i illis assumat. q̄uis ab amica mliere assiduis pcib⁹ petant: tñ illos sibi fuat. Et si dabūt. Te-stylli nō erit qa illā pponat: sed qa ipe sua mūera fastidiat: ut sic & illi amittēdi timorē incutiat & sibi odi um nō piet. Castaneasq; nuces. i. eā spēm nucis q castanæ dñr. De his Pli. castaneas etiā nuces vocām⁹ q̄uis glandiū generi accōmodatiores sint. Sardib⁹ hæ prio venerāt: vñ græci sardianos balanos appel labant. Macrobi⁹ ait. ex auctoritate Opii eas heradeoticas vocari. De nucū generib⁹ dicūm⁹ alibi.

SER. Rusticus es Corydon. Arguit se stulticiæ q̄ eū sic spat placare mūerib⁹ q po test hīe meliora. Nā supra ait delitias domi. Iollas. vel ditior amator vel ei⁹ domin⁹.

Rusticus es corydon: nec munera curat alexis:
Nec si muneribus certes concedet iollas.

E heu. qd. vo. mi. mihi: Quō eū discedere dicit: quē supra cū eo dixim⁹ ñ fuisse: Nā ait sol⁹ montib⁹ & siluis: sed rōne nō caret. Epicurei em̄ dicūt: qđ ēt Cic. tractat Gemi nā eē voluptatē: vnam q̄ pcipit: & alteram imaginariā. s. eā q̄ nascit ex cogitatiōe. Vñ ita debem⁹ accipe hūc vsū p cogitatiōem il-la imagiaria voluptate. q̄ & cernere & allo q videbat abñtem. sed postq̄ obiurgatiōe sua i naturalē prudētiam ē reuersus: caruit vtiq; illa imagiaria voluptate vbi nūc sibi se obfuisse dicit p hāc ratōcinatiōem. Rusti cus es corydō nec mūera curat Alexis: nec si mūerib⁹ certes cōcedat iollas. Floribus a. quo facili⁹ arescūt. Fōtib⁹ ap. Qui pueros fontes cenosos efficiūt. Quem fugis ab de ite & p phātasiā q̄si ad pñtē loq̄t: & q̄si illa dixisset siluas. hic ifert. Hitarunt dii quoq; siluas: Dardanioq; Paris. Et paris hitauit siluas qui de dea & pulcritudine iudicauit.

Heu quid volui misero mihi: floribus austrū:
Perditus: & liquidis immisi fontibus apros.

Pallas q̄. a. c. Ipa co. iō dea artiū Minerua dr: qa de capite iouis nata ē: sed qa dea ē ar tiū & igenii: iō ista finguntē. Nihil em̄ ē ex-celleti⁹ igenio q̄ppe quo regunt vniuersa.

Quē fugis ab demēs. habitarst dii quoq; siluas
Dardaniusq; paris. pallas quas condidit arces
Ipsa colat nobis placeant añ omnia siluæ.

Torua leæna lupū sequit: lupus ipse capellam:
Florentem cythisum sequitur lasciua capella.

Te corydon o alexi: trahit sua quēq; voluptas
Aspice aratra iugo referūt suspensa iuuenci.
Et sol crescentes decedens duplicat vmbras.
Me tñ vrit amor. qs em̄ modus adsit amori:
Ah corydon corydon quæ te dementia cæpit:
Semiputata tibi frondosa vitis in vlmo est.
Quin tu aliqd saltē potius quoq; indiget vsus
Viminibus: mollique paras detexere iunco:
Inuenies alium: si te hic fastidit alexis.

Torua leæna lu. Theocriti sūt isti versus. Et bñ se refert ad rusticas cōpatōes. Pene. n. fuerat lapsus di-cendo. Pallas q̄s cōdidit arces. Leæna āt dcm̄ ē sicut dracæna: & qđ ait Torua leæna lupū seqt: verū ē. Nā necesse ē vt veniēte lupo aduent⁹ aḡscat leonis. Te co. o. a. Donoa antibacchi⁹ est: sed o breuis fit qa vocalis vocalē seqtur: sic Hom. ὣς ἄρα φωνήσασα θεὰ προΐηκε ἰόντα. Trahit sua q uo. Notat acriti-cūs q̄ hāc sniam dederit rustico supra bucolici caris legē aut possibilitatem. Aratra iugo. re. su. iu. Hora. Videre fessos vomere versū boues collo trahētes lāguido. Et hoc vult dicere: Oia excepto amore fini unt. Sol crescētes de du. vm. variauit: Nā ait supra maioresq; cadūt altis de mōtib⁹ vmbræ. Duplicat āt: auget. Sal. Et mari⁹ vict⁹ duplicauerat bellū. Me tñ u. a. cū iā calor sit solis exhaust⁹. Quæ te de. ce. i. cur amorib⁹ vacas cū mlta sint q̄ debes i agro pficere. Semputata tibi fro. vi. in ul. ē: pl⁹ est q̄ si iputata diceret. Tolerabili⁹ em̄ ē nō incipe aliqd q̄ incepta deserere: Hic ē illud i prio: Me ne incepto desistere victā. Item in georgicis: Atq; ope i medio defixa reliquit aratra. Sane geminani arguit negligentiam & q̄ semiputata vitis sit: & q̄ frodosa vlm⁹. nam vtrūq; obest: vñ est in georgicis: bis vitib⁹ ingruit umbra. Et aut simplr intellígim⁹ hunc locū vt suam arguat negligentiā: aut certe illud est Non mirum me esse dementem: qui habeo vites semputatas. Nā in sacris dicit qđ corripiat furore q sacrificauerit de vino: quod ē de vitib⁹ imputatis. Qui tu: qnimo. hortātis ē. Quoq; indiget vsus. i. q̄ vsus rusticus req-rit. Sane & eget illa re dicim⁹: ut eget illo senatu: & eget illi⁹ rei. inde est indiget. Nam & hoc vtriq; iun-gitur casui. Detexere. Multū texere. Finire. Perficere. Nā de mō nō minuetis est: sed augētis. Inueni es alium si te

es aliū si te binc fastidit Alexis. Aliū Alexim: aliū pueꝝ formosissimum. q te minime spernat. Et uolūt quidā in hoc loco esse allegoriā antiquā in Augustū ut itelligamus aliū impatorē. si te Augustus contenit, p agris rogantē. sed melius simplr accipimus hūc locū. nā nihil hēt: qđ possit ad cæsarē trahi. Illud vero paulopost pene apte dicet in Augustum cæsarē. Qm̄ sors oīa versat.

CHRI. Rusticus arguit seipm. & ait rusticus es. s. nō solū qa sis natus viri. Nā hoc oēs sciūt: sed qa iudiciū. s. tibi rusticanū & insulsū e. Nā putas posse illū capi tuis muneribus: cū neqꝫ donis moueat. & si mouet hēt aliū ditiorē te: q te facile i dādis mūeribus vicat. Austꝫ. Quo flante flores decutiunt: & spes pomoꝝ perit. Quid voluit Dānat stulticiā suā q deterrimū supserit consiliū. Fōtibus apꝝ. Prouerbiū rusticanū quo exprimit stulticia eoꝝ q suis rebus pnicie imittūt. Torua leæna lu. De biis fertis dicet i seqntibus. Voluptas āt leæne i lupo ē vt eū voret. Cythisū. Frutex ē: de quo suo loco dicetur. Aspice. Ex hoc oñdit reliquos a labore, qnqꝫ cessare. Suo āt amori nll'am reqem dari. Semiputata tibi: Duplex libi remediū aduersus amorē adhibet. Primū vt vacando rebus vtilibus ociū fugiat. Nā & qđ Terētianus Menedemus obiurgati filio. Et oui. idē sentit cū ait. Quærit ægiptus q̄re sit factus adulter i, pmptu cā ē desidiosus erat. Et florētius patrarcha: Amorē ex ocio & būana lasciuia natū refert. Alterum vt nouo amore hunc pellat. Nam duo clauus truditur. Et successore nouo tollit omnis amans.

Interlocutores Menalcas Et Damœta Aemuli cōcertātes: Et Palemō iudex ægloga. III

ME.

Ic mibi damœta cuiū pecus: an meliboei D.
Nō: veꝝ ægōis: nup mibi tradidit ægō. M.
Infelix o semp ouis pecus: ipse neæram
Dum fouet: ac ne me sibi p̄ferat illa veret
Hic alienus ouis custos bis mulget in hora:
Et succus peccori: & lac subducit agnis.
Parcius: ista viris tamen obiiciēda memento.
Nouimus & q te transuersa tuentibus hircis.
Et quo: sed faciles nymphæ risere sacello. ME.
Tum credo: cū me arbustū videre miconis:
Atqꝫ mala vites incidere falce nouellas. DA.
Aut hic ad veteres fagos: cū daphnidis arcum
Fregisti: & calamos: q̄ tu puerse menalca:
Et cum vidisti puero donata: dolebas.
Et si nō aliqua nocuisses: mortuus esses. ME.

Ic mibi. Aeglogla plena ē cōtentō SERVI:
d nis & litigii & pastoraliū cōuicioꝝ
Qui em̄ bucolica scribunt curēt ne
sil'es sint æglogæ: qđ Virg. fecit. Nā prima
hēt vnius ociū & alterius q̄relas. Scda rusticū amātē exprimit. hæc lites & altercatō
nes prio occursū hēt: inde q̄rit iudex litis:
postremo seqtur snia q̄ vniuersa cōponit.
Sed cū tres caracteres. Vn? ex egematic?: i
quo tm̄ poeta loqtur vt in tribus libris ge
orgicoꝝ. Alius drāmaticus i quo nusqꝫ poeta loqtur: vt i cōediis ac tragediis. Tercius mixtus est: vbi & poeta aliqn̄ loqtur: &
alios itē loqntes inducit vt sicælides musæ
paulo maiora canam?. Cuiū pecus. Amarū pricipiū: oñdit ei eū ēe mercenariū. Cuium. antiquū ē qđ dixit: ut vitaret omotæleutō. Nā vt ē meus mea meum sic erat cuius cuia cuiū. Ter. Quid virgo cuia ē? Verū agonis. Et bic amare riualis pecus eē dicit vt duras illi ptes cū tā diuite riuali eē de
mōstret cū ille possit ociose amicæ vacare.
Mibi. meæ fidei credidit. Neærā amicam
cōem ægōis & menalcæ. Fouet. Amplectit. Præferat veret. q. d. iō nō discedit ab
ea: qa sit me p̄ferri si ipse discesserit. Bis in
bo. qđ vix p totū diē etiā i secūdis ouib? pt
fieri. Nā in georg. ad laudē dcm̄ ē. Qđ surgēte die mulsere horisqꝫ diurnis. Nocte p̄mūt: qđ iā tenebris
& sole cadēte. Sub lucē reportāt calathis. Et succus. p. &. l. s. a. qa bis i bora mulget. Parcius. Meliusdistinguit vt sit Noli valde hæc obiicere: Et tn̄ scias in viri fortūbus obiiciēdas eē rapias. Nam ipse in
viii. ait. Cōuectare iuuat p̄das & viuere rapto. Possumus tn̄ dicere pcius ista tn̄. Et q te. s. corruperūt
qđ verū de supp̄sit: Licet theocritus apte turpitudinē p̄fatus sit. Sacello i quodā sacro. Nā diminuti
ue, ptulit. Trāsuersa. t. Vīam turpitudinē idignātibus. Alii birqs legunt. bi sūt oculoꝝ anguli: ut ait
Suetonius i viciis corpalibus vt sit sensus trāsuersa tuētibus birqs. i. oclis i birquos retortis: quā rem
solet libido p̄ficere. Vn Iuue. Oc'oscꝫ i fine tremētes. & Persius: Patrāti fractus ocello. Faciles. Jōrisere q̄m faciles sūt. Sic i geor. Facile venerare napæas. i. exorabiles. Tū credo & rustice & naturaliter.
Nā n añ purgat i obicēta sed alia obiicit vt irati solēt. Mala: q̄ male uteris: dcm̄ ex affectu utētis: vt cū
dī iutile ferrū cingit. Nouellas. qđ sūmū ē nefas: nā uetule cū vtilitate icidūt. Erat āt capitale alienas
arbores cedere. Arbustū qđā locū i quo arbores sūt accipiūt ut saliētū. Calamos. sagittas. Nā bnt arma pastores: ut armaqꝫ amyeleūqꝫ canē: cressasqꝫ pbaretras. Peruersa. vl' cōuersa ad turpitudiuē: aut fu
it alius menalcas nobilis cuius cōpatōe būc puersū dixerit. Sic Sal. Seuus iste romulus. Aliq̄. Aliq̄.
ten? aliq̄ rōe. CHRI. Dic mibi. Stati i iurgiū prūpit: & vt oñdat sūmū cōtēptū veluti vilissimo ipat,
& tāq̄ certus q̄ pecus suū n̄ sit cui? sit iterrogat. Ouis pecus. Ouis spēs ē: pecus gen?. Est āt a græco.
illi. n. oīc dicūt nos digāma æolicū. i. u cōsouātē iterponim?& dicim? ouis. sicut ab eo qđ est ὠὸN dici Ouis,
mus ouū. Oues ut refert Aristo. i li. de aialib?: Pascere sedulæ ac stabiles solēt ex potu pinguescūt: itaqꝫ
dāt salē qnto quoqꝫ die. s. singlis cētenis singlos modios. Sicqꝫ icolumes & pigues cōseruāt sale subide
plus æq̄ hauriūt: & bic pl?lactis puenit, opinat illas olea oleaster & palea q̄ omia sallugie solēt aspge,

re. Aq̃ in autũno aglonia q̃ austrina vtilior ẽ. & pascua ad occasũ spectãtia pstũt: iudicãt pastores eã meliorẽ q̃ pruinã susceptã hibernis tpibus fuat. Nã imbecillæ oues pax cõstates discutiunt suo motu. Pelles velleraq; ouiũ qs lupus occiderit & uestes ex is facte aptiores sũt ad pedicl'os gignẽdos. Mulget: Huius pteritũ deberet eẽ mulsi velut indulgeo idulsi: & vrgeo vrsi: sed Prisciano teste ut differat ab eo
Succus qđ ẽ mulceo qđ facit mulsi scribit̃ p x & facit mulgeo mulxi. Succus, ppie humor ẽ quo aialis corp⁹ alit̃ ac sustẽtat̃. Teren. Corpus solidũ & succi plenũ. Qui vero corruptus ẽ humor pus dr̃ si vero nimis mulgeat̃ fæmia macrescat optet qm̃ vniuersus succus quo erat alendũ corpus inde fluit. Parcius ista viris. Nõ videt̃ q̃drare huic loco versus q a Seruio inducit̃ prio. n. cõuectare iuuat p̃das & viuere rapto ad venatões rectius referri vr̃: vt i eo loco exponemus. Deide ẽt si laudaret ibi p̃das ex hostibus raptas laudaret robur & audaciã. Hic aũt qđ robur ẽ lac subripe ac furari. Quapp bãc a Virg. hic inductã credo sniam. Qr̃uis tu ingenii tui p̃uitate mlta mltis obiicias tm̃ hæc quæ obiicis de furto: qm̃ i eo vicio nulla ẽ excellẽtia ai noli obiicere viris. i. fortibus boibus: qm̃ nõ verisilia sunt i eor⁹ ingenio: neq; ipsi æquo aio ferrẽt: g̃ hæc tam vilia tãq; bũilia. Viris: q si qñ peccãt elatiõe ai nõ bũilitate peccãt. Viris. q. d.
Arbustũ. mihi q vir sũ: & iniuriã vlcisci potero. Arbustũ. Locũ arboribus cõsitũ. Columella de re agraria. Qui vineã vel arbustũ cõstituere volet semiaria prius facere debebat. Itẽ alibi: Itaq; cui arbustũ nouũ instituere cordi ẽ. semiaria vlmor⁹ fraxinorũq; pent̃. Ergo semiaria sũt vbi semiant̃ arbores. Arbustum locus quo trãsferunt̃ iã grãdiusculæ facte. Semia etiã dicunt̃ nouelle plãte anteq̃ trãsferant̃. Alii putãt arbustũ cõtinere arbores qbus vites adiũgunt̃.

SER. Fures. Pro furis ponit: qa furta spãliter fuor⁹ sũt. Sic plautus de fuo: Nõ es triũ lr̃ar⁹. i. fur: Vidi. Manifeste furti arguit. Excipe. Dolo cape: vt Excipit incautũ. Lycisca. Canis ex lupo & cane nata: vt ẽt Pli. dicit. Carecta. loca caricibus plena. Carix. n. herba est acuta & durissima. & aspago silis. Rẽ ãt de Virg. nunq̃ lectã allegorice superfluo itelligũt. Aiũt adamasse Virgi. Vari poete vxorẽ. q̃ doctissima fuit & illi tragœdiã quã fecerat dono dedisse. Illã vero tãq̃ a se scriptã viro donasse: & virum p̃ sua edidisse. Capr⁹ g̃ dixit: qa tragœdiæ p̃miũ ẽ cap. sed sũt refutãdæ allegoriæ in bũili carie: nisi ex aliq̃ p̃ditor⁹ agror⁹ necessitate pueniãt. Meus. debitus victoriæ Reddere posse ne suo iudicio supatus eẽ videat̃. Tu illũ. iperitus pitũ. In triuiis. Consuetudo em̃ fuit: ut p triuia & q̃druuia vlularẽt: & flebile cãtarẽt i bonorẽ Dianæ ad reddẽdã Cereris imitatoem: q raptam pserpinã i triuiis clamore req̃rebat. Eadẽ em̃ diana ẽ ac pserpia. Vñ nocturnis q̃ hæc cate triuiis vlulata p vrbes. Miser⁹. flebile q̃le canũt fistule: & q̃le ptiet ad imitationẽ cereris: Inter nos. vel nr̃i cõpatoe: vl̃ nll'o iudice p̃nte. nã palæmõ ex iprouiso adueit
Vicissim. i. amœboeo carie. Id ãt ẽ quotiẽs & æq̃li nũero versuũ vtunt̃: & q rñdet aut maius aut cõtrariũ dicat. Ego bãc vitulã Subitelligere q̃dã volũt iuuencã. Ego bãc iuuencã pono vitulã: ne forte recuses: sed minime est. Nã & vitula a viridiori ætate dicta est: vt virgo g̃ poterit parere. Mulctra. Hæc mulctra & hoc mulctrare dicit̃. Alii mulctrã tps mulgendi: Mulctrare vero vas esse in quod mulget̃. Depono in sponsione colloco. sequestro. De grege nõ ausim. Supra em̃ dixerat illum pascere aliena. Iniusta. Epithetum em̃ nouercar⁹ est. Bis. & dum vadit in pascua: & dum redit. Alter. Male de priuigno quidã intelligũt: Nam alter de duobus tm̃ dicit̃: ergo intelligit de nouerca. Nec nos moueat q̃ illa sit fœmina. Nam in subauditõe ponunt̃ ea q̃ non possumus dicere: & scimus q̃ quotiens hæc duo genera iunguntur: p̃ponderat mas. fæmino. Insanire. Qm̃ tibi vel sub sponsione cotendere: vel qđ melius ẽ caria cõponere. Nã insani dr̃ poetæ qui sunt diuino concit̃ furore. CHRI. Fures. q. d. Quid faciẽt dñi gregũ: cũ fures hoc audẽt: Nã furti coarguit eũ cũ dixit: Et secus pecori: & lac sub ducitur agnis. Ac deinde illi furto addit q̃ ipse suis oc'is vidit. Ca-
Maialis. prũ. Pro hirco vt puto posuit: Nã ppie capri castrati dr̃ in hoc genere: quem [illegible]dũ capi in genere
Veruex gallinaceo Et vter⁹q; qa testibus capti & priuati sint in sue vero dicimus maiales in ouillo peccore veruecẽ in æqs cæterium. De capro vero & hirco audi Martialem cũ iugulas hircum factus es ipse caper:

Quid domini faciẽt: audient cum talia fures.
Non ego te vidi damonis pessime caprum
Excipere insidiis. multũ latrante lycisca.
Et cum clamarẽ quo nunc se proripit ille
Tityre coge pecus: tu post carecta latebas D.
An mihi cantãdo victus nõ redderet ille:
Quẽ mea carminibus meruisset fistula caprũ:
Sic nescis meus ille caper fuit: et mihi damon.
Ipse fatebatur: sed reddere posse negabat ME.
Cantando tu illum. aut vnq̃ tibi fistula cæra
Iuncta fuit. nõ tu in triuiis indocte solebas.
Stridenti miserũ stipula disp̃dere carmẽ. DA.
Vis ergo inter nos quid possit vterq; vicissim
Experiamur. ergo bãc vitulã: ne forte recuses:
Bis venit ad mulctã: binos alit vbere fœtus
Depono: tu dic mecũ quo pignore certes Me
De grege nõ ausim quicq̃ deponere tecũ.
Est mihi nanq; domi pater: est iniusta nouerca
Bisq; die nũerant ambo pecus: alter et hædos.
Verũ id: quod multo tute ipe fatebere maius:
(Insanire libet quoniã tibi) pocula ponam.

Lycisca.

Lycissa. Nomẽ ppriũ suæ canis. Nã qđ ait Seruius nõ memini legisse. Scribit tñ Pli. indos ex tygri bus canes cõcipe. Nã coitus tpe i siluas alligãt fœmias. prio tñ et scdo fœtu nimis feroces putãt gigni: tercio educãt. Hoc idẽ gallos e lupis facere ait. pt tñ eẽ lycissa a lupo: q lycos græce dr. Redderet. Redere debuisset. Ipe fatebaꝫ mihi. q. d. ipe mihi hoc ẽ cũ soli & sine testibus eemus. Fatebat. Quasi coactus a pudore a quo negare phibeaꝫ: Fatemur em̃ coacti: cõfitemur spõte. Sed red. p. n. Fatebaꝫ debitũ cũ nõ adessent testes sed dicebat nõ esse soluẽdo. Cantãdo tu illũ. in singulis verbis magꝝ vis est Cãtãdo. q. d. Ea re cuius tu nullã bẽs expientiã. Tu illũ. i. indoctus doctissimũ. Insurgit aũt ex indigtoe: qđ irati ẽ: & eclipsi vtit. detraxit em̃ verbũ. s. vicisti adhibet etiã interrogatõem quæ frequẽtissime in ore ẽ iratoꝝ. Sic Ter. ego ne illũ: q illã: q me: quæ nõ: Fistula cæra iũcta. Potuisti q dẽ singlas fistulas inflare vt oẽs indocti solẽt: ex q̃ nulla vr erudita musica nasci posse. Plures ãt calamos qđ panos in uẽtũ ẽ cæra cõiũctos: i qbus artificiũ apparere pt ne babuisti qdẽ. Stipula. Placet ãt qđ dicit Seruius de sacris Dianæ. Sed possumus tñ dicere i triuiis. i. carmẽ triuiale: Nã mẽdici q indocti sũt: vl stipe i triuiis puo lucello ducti ita canũt vt carmẽ dispdãt. Dixit em̃ dispdere cũ ex inexpientia ita effluat sonus fistulæ vt nõ cõprimaꝫ debitus refractus & cõueniẽtes distinctões. Vitulã. Optimũ pmiũ. Nã in illa & ppter ætatẽ & ppter sexũ spes est ppagãdæ sobolis. Vitulus aũt ita dr in gne bubulovt in eqno & asinino pullus. Sed etiã i elephãte vitulũ inuenimus posuit ãt vitulã p adulta vaca. Res aũt multi faciẽda q et bis mulgeaꝫ. et qđ rarissimũ ẽ binos alat fœtus. Depono. Depõimus rẽ cũ illã alicuius fidei fiuandã tradimus. Hinc dicimus boni viri eẽ reddere depositũ. Sic pmiũ certamis qm̃ penes aliquẽ seruandũ damus deponere dicimus. Nouerca. dr qsi ΝΕΗΘ ΡΧΗ. i. noua princeps: nã defuncta mre pueri illa quæ supinducit vxor priuigno noua princeps inducit ei. priuignus aũt dr q prius q̃ illæ nouæ nuptiæ factæ fuerint genitus sit. Insanire libet. Putat em̃ insaniã nimis preciosum pignore certare.

Vitula

Depono

Nouerca Priuig

SER. Alchimedontis. Laus ab artifice Cic. policleti eẽ dicebat. Fagina dixit qsi rẽ maximã. Facilis v. fic legit. Donatus legit etiã facili torno ad excludẽda duo epitheta: quæ i latinis sũt vitiosa. Corymbis. Vuæ sũt hederarũ. Conon. dux fuit cuius nomẽ dicit: qa in oĩm ore versatur. phi tacet: qa nõ pt facile ad rusticũ puenire dicũt tñ phi quæ ad rusticũ ptinet. Radio. virga ẽ q̃ gæometræ lineas indicant Inuẽta aũt est gæometria quo tpe Nilus plus æquo crescẽs terminos cõfundebat ad quos innouãdos adhibiti sũt phi q lineis diuiserit agros. In dicta ẽ gæometria quis nõ solũ terræ: sed maris aeris et cœli spacia metiant. Sigficat ãt aut Aratũ: aut Ptolæmeũ: aut Eudoxum. Illis. a. l. ad b. byppallage vt date. dassibus austros. i. nõ admoui illa labris. q. d. ppter veneratõm nõdũ sum vsus Idẽ al. Irrisio fctã ex iteratõe: et q laudauit mire i vitupatõem trabit. Et nobis. q. d. Cui ñ fecit Alchimedõ. Tu ñ tãgis ppter reuerẽtiã: ego qa vilia existio. Molli achãto. Quia ille dixerat lẽta vitis. Seqntes et ñ secutas: sed qsi q ad huc seqnt. Nũq̃ hodie e. q. d. Queris ex cusatõem ne certe: qa pocta vilia existies. Veniã. descẽdã. Audiat itelligit aliqs. Tã tũ. qa suspicaꝫ eũ victũ nõ cessuꝝ cũ añ certamẽ tã sit cõtumax. Vel q. qsi reqrẽtis ẽ cũ subito vẽit Palæmõ. Alii distinguũt vl q vẽit. bñ aũt dubitat: vt cũ ipe imisisse videaꝫ: vñ sit suspitõe ad gram eius videaꝫ. Hoc etiã Damæta sentiẽs dicit. Nec q̃n q̃ effugio. i. cõsentõ etiã ad iudicẽ æditiũ. Is em̃ æditius ẽ a vicinitate. Sic Ter. Vel virtus me tua: vl vicinitas: qđ ego i ppin q̃ pte amiciciæ puto. Frõdet siluæ. Rettulit ad abores steriles: Describit aũt tps quo et delitiæ sũt i agris: & rustici quẽ vna ps elegit. Vicine. cõciliat beniuolẽtiã minus laborãt: vt sit duplex ad cãtilenã inuitatio. Alternis. Quia videbaꝫ iratus. q Damæte prior locus dabaꝫ. Nã in amœbœo carmine difficilior est pars respondẽtis: qa nõ p suo arbitrio dicit: sed aut maiorem aut contrariam format responsionẽ. Camœnæ: musæ. a cantu dicte. A ioue

Fagina cælatum diuini opus alchimedontis.
Lenta quibus torno facili supaddita vitis:
Diffusos hedera vestit pallente corymbos.
In medio duo signa: conon: & quis fuit alter.
Descripsit radio totum qui gentibus orbem.
Tẽpa quæ messor: que curuus arator haberet.
Necdũ illis labra admoui: sq̃ cõdita seruo. DA.
Et nobis idem alchimedon duo pocula fecit:
Et molli circum est ansas amplexus acantho.
Orpheaq; in medio posuit: siluas q̃ sequẽtes.
Necdũ illis labra admoui: sed condita seruo.
Si ad vitulã spectes: nihil ẽ qđ pocta laudes. ME
Nunq̃ hodie effugies veniã quocũq; vocaris:
Audiat hæc tantũ: vel qui venit: ecce palæmon:
Efficiã post hac ne quenquã voce lacessas. DA.
Quin age siqd habes: in me mora nõ erit vlla.
Nec quenquã fugio: tantum vicine palæmon.
Sẽsibus hæc imis (res ẽ nõ parua) reponas. PA.
Dicite qñ qdez in molli cõsedimus herba.
Et nũc omis ager: nũc omis parturit arbos.
Nũc frondẽt siluæ: nũc formosissimus ãnus:
Incipe damœta: tu deinde sequere menalca.
Alternis dicetis: amãt: alterna camœnæ. DA.
Ab ioue principium musæ: iouis omia plena.
Ille colit terras: illi mea carmina curæ.

principium. Vel a Ioue est principiū. Vel sumamus principium a ioue: Ex Arato autem est. Ait enim ἐκ Διὸς ἀρχώμεθα τὸν οὐδὲ πάνδρες ἐόμεν ἄρρηκτον κὲ χάδε Διὸς πᾶσαι κὲν ἀγοιᾶι πᾶσαι δὲ ἀνθρώπων κέχορᾶι. Iouis oia plēa. Luc. Iupiter ē quodcūq; vides: quocūq; moueris. Ipse alibi. Spūs intus alit: totāq; īfusa p arctus. Mens agitat molē. Ipse eñ est spūs sine quo nihil mouet. Colit: amat. Cæterū superior colit nō colit inferiore. Sic alibi vnā post bita coluisse samo i. amasse. Nec mirū si rusticus a Ioue sumpsit principiū: quē amare terras cōstat: & hīc cantuum curā.

Opus — CHRI. Fagina ex fago quæ arbor in precio erat apud priscos. Opus recte. Nā opus est quod factū remanet. Nā domus ē opus fabri. Vñ in quarto. Pendēt opa interrupta minæq; murorū. Opatio ē ipsa actio. Opa vero labor & industria: quæ adhibet circa agendū. Achimedōtis. Torno græcū est

Opera

Signum — Illi τόρνος & inde τορνεύω dicūt. Sīg. Signū est quo aliqd i noticiā nīam inducit. vt sīg tibi data bo tu cōdita mēte teneto. Per quandā deinde similitudinē dicimus signa militaria. i. vexilla: vt Sīg pares aqlas & pila minātia pilis. Itē quēadmodū simulachra picta tabulas appellamus: sic ea quæ cælata sculptā: ficta: fusaue sunt signa dicimus. ḡ signa. i. simulachra: hinc sigilla parua signa: hinc sigillaria. Conon. Duos excellētes viros eodē noie fuisse accepimus. Alterū athenīesem ipatorē egregiū quē respu. sua oibus insulis prefecit. Ipse aūt sua virtute victis lacedemonibus patriæ libertatē restituit. Alterum mathematicū insignē: quē Probus grāmaticus summum fuisse scribit. Hic vt refert Hyginius Ptolæmeo regi retulit se vidisse crinē. Berenices regine iter sydera collocatū. Vñ Catullus: Idē me ille conō cæsti numie vidit E bereniceo vertice cæsariē. Et Propertius Nauta de seipso ait: Me rotat arcbitæ soboles babilonius arops. Oron & a pauo ducta conone domus. Itaq; placet mihi quod & Probo placere video. Maronē cū de altero tanq; de astrologo querat: sic. Cononē nō exercitus ducē: sed astrorū

Radius — peritū itelligit. Hic de astrologia septē reliqt libros. Radio. Virga ē qua mathematici lineas indicāt. Radios etiā solares dicimus. Itē q rotas curruū intersecāt. Ouidius: Aurea summæ curuatura rote radios argēteus ordo. Itē etiā quos textores ad telas adhibēt. Illis labra admoui. Censeo nō byppalla ge vsum esse: sed voluisse vl veneratōem: q̄ pocula coleret demōstrare. Hā huiuscemōi rebus solemus ob reuerētiā potius labra admouere q̄ illas labris: vl morē rusticanū q adeo solēt pocula iplere vt veri tī ne inter mouēdū aliqd inde excutiatur os ad illa demittunt: nō illa ad os attollunt. Alchimedon. Nō puto aūt vt bæc dicat qa velit vilitatē afferre pocīs: sed vt ostendāt se nō minus acceptū alchimedonti fuisse. & quāto pluris illa facit tāto pluris vitula facienda sit. quā illis p̄fert. Acantho. Acāthus frutex in ægypto ē semp frodēs sic dicta: qa spinis ē plena. Orpbea. de boc dicemus in sequētibus. Sequentes magna artificis laus cū siluas dicat nō secutas: sed sequētes. i. ita sculptas vt uideant etiā nunc seq: & q̄si moueri. Ad vitulā spectes. i. si animū ad vitulæ q̄litatē cōuertas. Nihil ē cp p.l. No. cp nō sint dīḡ laude p se sed obruunt ille laudes cōpatōe vitule. Veluti si dicamus lucere qdē lunā: sed si solis luce cōsideremus: euanuerit lux lunæ. Veniā quocūq; vocaris. q. d. q̄uis difficillimā ꝓponas mihi de p̄mio cōditōem: tñ et ad eā descēdā. Vicine. Vicinus dr a vico. Viæ eñ vrbane vicini dicūt: ḡ vicinus q eundē inbabitat vicū. Sensibus imis. i. pfundis. ꝓprie eñ sensus eas vires aiæ dicimus: qbus corporea & q̄ p̄finita sunt pcipimus. Hæ aūt vtunt instīō corpeo vt visus ocl'o: auditus aure. Et qm̄ n nisi p

Sensus — instrm̄ corporeū sentiūt. Optet tales sesus finitos ee. Sūt ḡ bi sensus exteriores qnq;. Visus: Auditus: Olfatus: Gustus & Tactus. Sūt & alii qnq; interni. Sensus cōis. Imaginatio. Phantasia: Existiatio: et mēoria. De qbus alio loco dicemus. Et qm̄ et isti corpeo organo vtūt circa pticlaria tm̄ versant. Rōe vero intellectu et intelligētia vl'ia assequimur. Verū etiā ista tria philosophi aliqn sensus noiant: sed p fundos sensus: et de bis nūc intellīgit poeta: ḡ imis sensibus. i. itimæ mēti. Cōsedimus. Tāq̄ eñ iudex sedere voluit. Hoc pricipiū Arati e: vñ Papius: A ioue pricipiū magno deducit aratus. A ioue pricipiū. Quare pricipiū sit a ioue cōmodius in sexto æneidos lib. explicabimus. Quid muse sint in prio explicabimus. Aprouianus tñ vult p ioue et Apollinē Augustū itelligi: q vtriq; tēplū fecit: et p damatā Cornelīū Gallū: p menalcā virgiliū. At ego credo tm̄ pœtā pfundiorē quādā scietiā Arati secutū esse.

SER. Et me pbœbus amat. Aut sīe ē qa vnicuiq; deus quē colit summus videt: vt Summe deū sctī custos soractis apollo: & ita appollinem Ioui æquat. Aut dicit Iuppiter amat me & .i. etiā pbœbus amat me. Sua sibi ḡta. Nam Daphnē Ladonis fingūt filiā ab Apolline adamatā & in lauꝝ cōuersam: et byacintbū ab eodē et a borea adamatum: et cū illum in pbœbū magis pnū videret: boreas dū puer disco ludit discum iactum i eū retorsit: quo vulnere extinctus in florem sui nomis conuersus est. Añ. q̄ lateat. Offert vl. Plus dicit: ex lege amœboei carmis. Deliā vl' amicā priorem vel Dianam quæ dea venationis canibus est nota. Veneri amicæ. Aeriæ aerei coloris. Congessere. nidificauere. Misi plus est q̄ dicere semissurū. Aurea aurei coloris. Frustra autē volunt esse allegorice de. x. æglogis ad Augustum missis.

Et me pbœbus amat: pbœbo sua sp apud me
Mūera sūt laudi: et suaue rubēs byacitus DA
Malo me galatea petit lasciua puella:
Et fugit ad salices: et se cupit ante videri. ME.
At mibi se se offert vltro meus ignis amyntas
Notior vt iam sit canibus nō delia nr̄is. DA
Parta meæ veneri sunt munera: nanq; notaui.
Ipse locū: aeriæ quo cōgessere palūbes. ME.
Quod potui: puero syluestri ex arbore lecta.
Aurea mala decē misi: cras altera mittā. DA

O quotiēs

O quotiens: & quæ nobis galathea locuta ẽ:
P artẽ aliquã uẽti diuũ ferentis ad aures ME
Quid ꝓdeſt qđ me ipe aio nõ ſpernis amynta
Si dũ tu ſectaris apros: ego rætia ſeruo: DA:
P hyllida mitte mihi: meus ẽ natalis iola.
Cũ faciã uitula ꝓ frugibus ipe uenito: ME
P hyllida amo añ alias: nã me diſcedere fleuit
Et longũ formoſe uale: uale inquit iolla DA:
T riſte lupus ſtabulis maturis frugibus iber
A rboribus uẽti: nobis amaryllidis iræ ME
D ulce ſatis humor ẽ: depulſis arbutus hædis:
L ẽta ſalix fœto pecori: mihi ſolus amyntas D
P ollio amat noſtrã quãuis ſit ruſtica muſam

Nam non eſt neceſſitas hic allegoriæ. Ad aures diuũ: qa adeo dulcia ſũt: ut ſint digna deoꝝ auditu. Non ſpernis Liptote. i. multũ amas. Referũt multi ꝙ allegorice queratur ꝙ cũ Auguſtus cõtra Antoniũ expeditione ſumeret ipſum nõ duxerit. Rætia ſeruo: In quo in venatiõe minus ẽ uoluptatis.

Amynta: græca noia ĩ as uocatiuũ faciũt in a ſiue creſcant ut pallas pallãtis. ſiue non creſcãt ut æneas. Phyllida amicã cõmunem. Nã i ſolis natalis diei ſacris licebat voluptati operã dare: In ceteris caſtitas obſeruabat.

Faciã vitula: figurate ſic: Horatius: Siue poſcat agna ſiue malit hædo. Dicit hoc ſacrificiũ ambaruale: ꝙ arua ambiat victima Sic amburbiũ: ſacrificiũ in quo uictima ãbit vrbẽ. Antiqui aũt natalẽ ſolũ dicebant. Horatius: Natalis grate numeras. Iuniores natalẽ diẽ dixerunt. Iuuena. Natali coruine die mihi gratior hæc lux. Iolla. vel duo habebat nõia ut uocaret Iolla & Menalca: uel ut laudaret denõiauit eũ Iollã ab Iolla optio paſtore: ut viꝝ fortẽ Achillẽ. Adulteꝝ Parim noiamus. Longũ: Longe: nomẽ ꝓ aduerbio. ut toruũ clamat. Vale inqt. Le: corripit ſequens uocalis: ut Te corydono alexi. Satis. Segetibus Depulſis. a lacte phibitis. Pollio Blandit Pollioni patrono. quẽ Horatius hiſtoriaꝝ & tragœdiaꝝ ſcriptorem ponit. Nã in ſecundo carminũ de hiſtoria dicit periculoſe plenũ opus aleæ tractas. Item paulo poſt Paulum ſeuera muſa tragœdiæ deſit theatris.

CHRI Phœbus De hoc dicet ſuo loco. Eſt aũt color rethoricus q dr traductio. Fit aũt cũ idẽ uerbũ mutatis caſibus repetit: ut hic phœbus & phœbo. Munera idẽ munus apud noſtẽ quod apd græcos γέρας. ſignificat. n. donũ. & officiũ. Nã dicimus: pſtitit munus amico. i. fũctus ẽ officio erga amicũ: & obedire mũera i republica dicimus: cũ præſtamus debita officia: ut põdere uectigal: præſtare cuſtodiã. & hmõi. Munera etiã populo exhiberi dicunt: cũ ludi ad illũ oblectandũ exhibẽt. Lauri. Da phnes fabulã enarrat Ouidius quã penei flumis filiã dicit: Seruius aũt Ladonis Hæc imutata ẽ in arborẽ ſui nois. Nã daphne græce latine lauꝝ ſignificat. Hac cã Phœbo lauꝝ ſacrã uolunt fabulæ. Lauri aũt duo genera a pricipio ponit Plinius. deide addit & plura alia. Arbor pacifera ẽ. Nã cũ etiã iter armatos hoſtes põtẽdit: getis ẽ indiciũ: Romaneq uictoriæ nũcia. Hic Iuuena. Miſſa ẽ a cæſare laurus. Addit militũ lanceis pilisq: faſces Impatoꝝ decorat. Ex iis i gremio Iouis optimi maximi deponit: quoties victoria lætitiã attulit. Nõ tn quia ꝑpetuo viret: nec quia pacifera eſt preferẽda myrto: & oleæ ẽ: ſed qa ſpectatiſſima i mõte Parnaſo: Ideoq grata Apollini aſſuetis iã eo dona mittere regibus Romãis teſte Bruto: fortaſſe in argumẽtũ: quoniã ibi libertatẽ publicã is meruiſſet lauriferã tellurẽ illã oſculatus ex rĩſo. Sola ex arboribus fulmie non icit. Ob has res honorẽ habitũ i triũphis potius credideri q ꝙ ſuffimentũ ſit cædi hoſtiũ & purgatio: ut tradit Maſſurius: Adeo i ꝓphanis vſibus pollui lauꝝ: & oleã fas ñ ẽ: ut ne ꝓpiciãdis quidẽ noibus accẽdi ex iis altaria aræue debeant. Laurus manifeſto abdicat ignes crepitu. Euſebius ait: Lauꝝ dicari Apollini: quoniã ignea arbor ẽ. Vñ odio a dæmonibus maxie bẽt: & qua uſta reſonat qđ prædicẽdi vim notat. Tiberius Cæſar tonãte cœlo ea coronabat: laurus triũphis ꝓprie dicat grauiſſima domibus: ianitrix cæſaꝝ põtificumq Sola domos exornat: & añ limia excubat. Hyacinthus. Fabula pueri nota ẽ: hiacinthi autẽ flos duplex ẽ: croceus & ceruleus:

Malo. Hoc pomũ græci μῆλον dicũt: & etiã oues μῆλα appellãt. Hic ãbiguitas nois iduxit fabulã de malis aureis Delia: Diana quæ præeſt canibus ad uigiliã nocturnã adhibitis: ideo nocturna dicta ſanguine catuli placabat. Paulũbes. Siluaticæ ſunt & i arboribus nidificãt: qs Areſto. i libro de aia libus bis i ãno parere ſcribit: ut turtures. Columbæ uero quæ a culmibus ſecũdũ Varro. dicunt quo niam illa frequentant decies in anno parere. Idem auctor ẽ. Et in ægipto duodecies: & plerũq marẽ & fœminã pariũt. Octennis ãnis viuunt ſecundum Pli. Columborum duo genera ponit. M. Varro. Vnum ſaxatile quod in turribus nidificet uel uillæ culmibus maxie timidũ. Alteꝝ clemẽtius quod cibo domeſtico cõtentũ itra limia ianuæ ſolet paſci. Ex duobus bis fit tertiũ genus miſcellũ dictũ. Vitula

Vitularia

tulã. Quædã ſacroꝝ uerba amœne ita iterpretatus ẽ: ut mutato uerbi ſono iteger itellectus maneret. Nã uitulari: ut ẽ apud pictorẽ ẽ uoce lætari: Varro i. xv. reꝝ diuinaꝝ ait: põtifex qbuſdã ſacris uitulari ſolet quod græci τῶ ἰάκχειν dicũt. Hic Hyllus i li. de dĩs uitulã ait uocari deã: quæ lætitiæ præeſt. Piſo ait uitulã uictoriã noiari quod poſt uictoriam certis ſacrificiis fiat uitulatio. Volũtq nonnulli ſic dictã: quod cã ſit uitæ tolerãdæ. Et ob hoc huic deæ pro frugibus q uitã ſubſtẽtat: fiũt ſacra. Vñ hic uitulam ꝓ uitulatione dixit: Tñ alii legũt uitula i ablatio. i. ſacra nõ aliã hoſtia q̃ de uitula. Lupus: De hoc ſequẽtibus dicet. Arbutus: Arbuti radices ualẽt cõtra peſtẽ pomũ ſimilitudinẽ bẽt cũ fragis. Hoc duobus noibus appellãt græci cameron & memecilon: Iuba auctor eſt quiquagenum cubitoꝝ in Asia eſſe arbutos.

Munus

Laurus

Malum

Diana

Palũbes

Colũbæ

Arbutus

SER. Pierides vitulã. pascite eius armenta: quia legit nostra carmina: vel nutrite ei vitulam pro premio. Pollio: Alii p duplex. l. scribunt: ut prima ꝓducat: Alii aũt p simplex: ut polio. Noua. Miranda Thaurũ. Auget. Gaudet. s. venisse. puenerat aũt ad consulatum post dalmaticum triumphum deuictis Salonis urbe Dalmatiæ: ut scribit Hora. Cui laurus æternos bonores dalmatio peperit triũpho.

Amomũ: flos est Assiryæ. Luca. Vicinæ messis amomũ. Bauium ꝓ pœna sit ut qui nõ odit Bauium malum poetam amet Meiuium peiorẽ illo: bi Virgilio Horacioq; inimici fuerũt. Hinc Hora. Mala soluta nauis exit alite ferens olentem meiuiũ. Mulgeat bircos: Faciat quæ cõtra naturã sunt. Fraga mora quæ in berbis nascũt. Latet anguis allegorice ꝓpter mantuanos q versabãtur inter armatos milites q ut anguis mortẽ inferre possunt Nõ bene ripæ. & boc allegorice: Nã post receptos agros pene ab Arrio cẽturione cesus ẽ: nisi se precipitasset in fluuiũ. Parcite. ꝓbibete seruare: ne ꝓcedãt: Tityre. noli o mãtua nunc quicq; agere de repedẽdis agris. Nã ego cũ tempus aderit lauabo oẽs. i. purgabo apud Cæsarẽ: cũ ex actiaco bello redierit. In fonte. Nam cũ suos agros p amicos veluti p riuulos ipetrasset: vult reliquos ab ipso Octauiano veluti a fonte petere. Reiice capellas Proceleusmaticus pro dactylo: ut genua labat. Cogite. s. ad ouilia. Præceperit: Preocupauerit. Nã frigore augeẽ lac: calore minuiẽ. Vix os h. Vix ossa eoꝝ coberẽt. Fascinat: Dicit cãm maciei: & per transitũ ostẽdit suũ pecus esse pulchrũ quod mereẽ fascinari. Eris. m. m. ap. Relicto certamine ꝓponũt ænigmata. Apollo. Quia i rebus incertis ẽ opus diuinatoe Vlnas. Vlna spaciũ est inquantũ vtraq; extendaẽ manus ἀπὸ τῶν ἐλίνων. i. brachiis Hinc Λευκόλενον dicitur: licet Sueto. vnũ solũ cubitũ esse velit. Cœli. Alii dicunt sepulcrum intelligi celii luxurioſi hominis qui ab liguri to patrimonio tantũ solũmodo agri sibi reseruauit: quod ad sepulchꝝ sufficeret. Voluit aũt facere errorẽ ex cœli cœliiq; similitudine. Alii dicũt uoluisse puteũ significare: q est in Syene ægipti parte: quẽ philosophi altũ effoderũt: ut ꝓbarent locũ illũ esse solum quem sol recto intuitu irradiaret. Nã. viii. calendas iulias die qñ in cẽtro suo est sol tam imam q̃ summã putei partẽ irradiat. Sed neutꝝ conuenit rustico. Ergo de quolibet puteo intelligas in cuius fundo qui est tantũ cœli spaciũ videt quanta est cœli latitudo. Dic Cum obiectũ soluere non potuerit ipse aliud obiicit. & captiose quibus in terris dixit. Nam byacinthus ubiq; nascitur. Est aũt rubꝝ quasi liliũ de signans primam byacinthi litterã. Regũ. Non quia regũ sed filii regum. Alii dicunt regum ꝓ regis Sic Theren. Nõ perpeti meritricum cotumelias cum de una loquereẽ. Nam flos iste byacinthi & nõ Aiacis nomen retinet: Tamen hæc ut reliqua ænigmata carent aperta solucione.

Pierides
Rubus
Amomũ

CHRI. Pierides. Musæ a piero monte in quo ex Ioue & Mnemosine natæ sunt. Vnde Hesiodus Μοῦσαι Πιερηθεν αἱ λησικλειουσαι. Cõueniẽs aũt ẽ ut musæ poetæ vitulam nutriant. i. premiũ dent. Rubus. Hic frutex mora fert. Amomũ: ut ait Diascorides ẽ genus berbæ odoratissimæ: cuius frutex similis est botruo in circuitu cuiuslibet arboris nascens: ramulos babẽs siccos & duros virgulis assimiles coloris subruffi: circa quos folia copiosa ex thyrso botruosum semẽ redolẽs & sibi connexũ albũ veluti uiolæ foliis similis brioniæ. Triplex est armenicũ quod cæteris præstat auroſi coloris

Vulpes

uel fului odoris boni. Alterꝝ. medicũ. Terciũ ponticũ. Vulpes: Dicit vulpes quasi volipes: hocanimal in Creta insula non est: sicut nec lupus nec serpens. Fraga. Herbe quæ illa fert fragaria dicit. Latet a. in b: Euridice dũ berbas ꝓambularet calcanit inscia latentem serpentem: cuius morsu periit: sed iã loco ꝓuerbii est ne quid inter res lætas noxiũ nobis incautus eueniat. Frigidus. Noxius: Nã uite ad

Vellus]

uersatur frigus. uel quia frigidæ sit naturæ uel frigidus. Aries. Mas ẽ ñ castratus q oues salit. Qui vero castratus est: & propterea inutilis. Veneri veruex dicitur quoniam in eo versa sit natura. Vellera A uellando dicuntur. Nam prisci ouium lanas non tondebant sed vellebant. Frustra pressabimus.

Pierides vitulam lectori pascite vestro ME.
Pollio & ipe facit noua carmia: pascite taurũ
Iã cornu petat: & pedibus q spgat barenã D
Qui te pollio amat veiat quo te quoq; gaudet
Mella fluãt illi: ferat & rubus asp amomũ M.
Qui bauium nõ odit: amet tua carmia meui.
A tq; idẽ iũgat uulpes & mulgeat bircos D.
Qui legitis flores: & humi nascentia fraga.
Frigidꝰ o pueri fugite bic: latꝫ ãguis i berbaM
Parcite oues nimiũ ꝓcedere: non bene ripæ.
Crediẽ: ipe aries etiã nũc uellera siccat. DA:
Tityre pascentes a flumine reiice capellas
Ipe ubi tempus erit oẽs in fonte lauabo ME
Cogite oues pueri: si lac præceperit æstus
Vt nup frustra pssabimus ubera palmis DA
Ebeu q̃ pingui macer est mibi taurus in aruo
Id amor exitiũ est pecori pecorisq; mgro M
His certe neq; amor causa ẽ: vix ossibus berẽt
Nescio qs teneros oculus mibi fascĩat agnos D
Dic qbus i terris: & eris mibi magnus apollo
Tris pateat cæli spaciũ nõ ãplius ulnas ME.
Dic quibus i terris inscripti nomina regum:

id quãuis

id est quãuis vehemẽter p̃mamus: tamẽ frustra ent. Est aũt præsso frequẽtatiuum a premo. In eruo. Eruum Antiquus bẽt codex & nõ aruo. Dicimus. n. eruũ & eruiliã leguminũ genus: quo. M. Varro pecus pi/ guescere scribit. Fascinat. A græco ẽ hoc verbũ. Ille. n. βασκάινω dicant. Est aũt fascinatio morbus Fascina q ex spũ fascinãtis p oculos fascinati ad cor ipius ingresso puenit. Spũs. n. a cordis calore ex puriori san guine generaẽ. Tales aũt sũt i nobis spũs: qlis ẽ sanguis humor. Spũs aũt sil'es sibi radios p oculos q̃si p vitreas fenestras emittit. Cor. n. suo ppetuo quodã motu ꝓximũ sibi sanguinẽ agitãs ex eo spũ: i totũ corpus pq̃ illos luminũ scintillas p mẽbra diffũdit quidẽ singula p oculos aũt maxie ad altissimas ptes cũ sit leuissimus maxie euolat spũs. eiusq̃ lumẽ p oculos cũ pspicui maxime: ac nitidi sint maxie emicat. Nã q aliqđ lumẽ in oculis sit: patet ex eo q quorũdã brutoꝝ oculi i tenebris micãt. Quin &. A. Octa/ uianus adeo lucidos oculos habuisse ferẽ: vt cũ acrius quẽq̃ itueretur cogeret eũ q̃si ad solis fulgorẽ ocu los submittere. Tiberiũ quoq̃ etiã & i tenebris vidisse. Trãquillus auctor est: sed ad breue: & cũ primũ a somno patuissent. Quod aũt radius ab oculo emissus vaporẽ spiritalẽ secũ trahat: & vapor sanguinẽ ex eo iã pspicuũ est q lippi rubentesq̃ oculi radii sui emissiõe eos q videt eodẽ morbo cogũt laborare. Hoc enĩ indicat radiũ vsq̃ ad obuiũ illũ ptẽdi: & cũ radio vna vaporẽ corrupti sanguis emanare: cuius cotagione oculus spectãtis inficiaẽ. Refert Aristo. mulieres mẽstruo affectas ituitu suo speculũ sangui/ neis guttis sæpe fœdare. Est. n. vapor sanguis sanguis quidẽ tenuissimus q aspectũ fugit oculoꝝ: sed in speculi supficie factus crassior iã appet. Hoc i rariori aut minus tersa materia nõ efficit. qa in ea penetrat aut dissipaẽ radius. Nõ g̃ miꝝ si patefactus & i aliquẽ intẽtus oculus radioꝝ suoꝝ aculeos in aduersos oculos iaculaẽ: & vna cũ aculeis q spirituũ vehicula sunt sanguineũ illũ vaporẽ quẽ spm̃ noiamus inue bit. Hic violẽtus aculeus diuerberat oculos: & cũ a pcutiẽtis corde incitaẽ pcussi p̃cordia q̃si regionem ꝓpriã repetit: & cor vulnerat: neq̃ eius duriori dorso hebescit. reditĩ sanguinẽ: pegrinus hic sanguis & cum ab eius q saucius ẽ alienus sit: sanguinẽ eius ꝓriũ inficit: Infectus aute sanguis ægrotat. Hæc ægro tatio fascinatio ẽ: quæ iccirco magis nocet teneriori ætati: qa illius corda cũ molliora sint minus resiltũt ferieti: & magis ledunt. Dixi vt potui hac verboꝝ breuitate: vnde sit fascinum. Addã illud in illyriis & trabillis homies esse q interimãt videndo si qcq̃ diutius irati pspiciãt eosq̃ binas pupillas habere maxi meq̃ hoc malũ sentire puberes ait Gellius atq̃ Plinius. q etiã in africa familias quasdam esse dicit teste Isogono & Mẽphodoro: quoꝝ laudatiõe intererãt pbata: arescant arbores: emoriãtur infantes. Fœmi nas quidẽ oẽs vbiq̃ nocere: quæ duplices pupillas habeãt. Cic. quoq̃ apud nos auctor est. Fascinũ pro mẽbro virili posuit in priapea. Marro: vt priape q sis fascino grauis tenero: & paulo infra. Placet pria/ pe q sub arboris comis Soles sacꝝ eruinctus pampino caput; rubet sedere cum rubẽte fascino.

SER. Phyllida. plus ẽ bre solũ amicã cõmunẽ. Nã esse Appollinẽ ipossibile est. Nõ. s. est vĩm: sed iudices cõponere lites. Cõponere finire: An diẽ dausum cõponet vesp olympũ. Et qsqs. Et tu & hic digni estis vitula & qsqs sil'is vĩi est. Nã supra aliter dixerit. Triste lupus stabulis. Alter dulce satis bũor. Ad cu/ ius silitudinẽ pertinet. Aut metuet dul ces. Nã Menalcas amabat & amabaẽ:

Nascantur flores: & phyllida solus habeto. Pa.
Non nostrũ inter vos tantas componere lites
Et vitula tu dignus: & hic: & quisquis amores
Aut metuet dulces: aut experiet amaros.
Claudite iam riuos pueri: sat prata biberũt.

sed timebat ne aliqñ amor ille solueret. Damœtas amoritudinẽ amaris exptus fuerat ex amaryllidis ira cũdia. Metuet dulces. Timebit p dulcib?: ne eos mittat. Riuos claudite. Exierat. n. vt iubẽt pueris vt p̃ta irrigaret. quod illis cãtãtibus factũ ẽ. vl' dixit allegorice claudite. i. desine cãtare. Nã iã satiati sumus

CHRI. Cõponere. Finire vt hic. Itẽ trãquillũ reddere: vt Sed motos p̃stat cõponere fluctus: Itẽ cõ/ pare. Sal. Vbi metelli dicta cũ factis cõposuit illud sic paruis cõponere magna solebã. Itẽ ornare. Dul/ cis cõpositis spirauit crinibus aura. Itẽ cõiungere: vt Cõponẽs manibusq̃ manus atq̃ oribus ora. Ri uos. Nã e ppinquo flumie deducũt riui qbus irrigant prata: vñ dicimus deriuare flumia cũ ex alueo p riuos ducunt. Prata. dicunt q̃si pata. qa sine cultura fructũ redũt. Solũ expectaẽ dum herba crescere Pratum desiit & estibus arescere tũc subseccaẽ: vt perarescat furcillis versaẽ. Remoto fœno sitilitẽda sunt prata id est falcibus cõsectanda quæ fœni sic præterierũt & qua herba tuberosum reliquerunt campuma qua se/ ctione arbitraẽ Varro dictum esse sicilire prata.

Laudẽ Pollionis & Saloninj Filii: Aeglo. IIII.

Icelides musæ paulo maiora canamus.
Nõ oẽs arbusta iuuant humilesq̃ myricæ:
Si canimus siluas: siluæ sint consule dignæ:
Vltima cumæi venit iam carminis ætas.

SERVI. Icelides musæ. Asinius Pollio du ctor germanici exercitus captis Solonis vrbe i Dalmatia meruit laureã deinde cõsulatũ: & eodẽ ano suscepit fi/ liũ: quẽ a Solonis captis Soloninũ vo/ cauit. Huic Genethliaco dicit: q statim natus risit. qđ parẽtibus omen fuit fœli citatis. Ipse autẽ inter primordia extin/ ctus est. Sicelides græcũ: nam latine si/ cilienses facit. i. theocritiæ. Nam Theo critum qui syracusanus fuit imitatur.

Paulo. m. Non multo. Nã licet hæc

ægloga diſcedat a carmine bucolico: tñ aliq̃ opi apta inſerunt. Miricæ. Virgulta bũilia ſũt. Cumæi ſibyllæ: q̃ cumana fuit. Hæc ſæcla p metalla diuiſit: & dixit qs quoq; ſæculo impauit et ſolẽ vltimũ poſuit. i. decimũ. vnd̃ ait: tuus iã regnat Apollo. Dixit etiã finitis ſæculis oia renouari. Qd̃ & philoſophi ita colligũt: q; exacto magno ãno oia ſydera ĩ ortus ſuos redeũt: & rurſus referũt eodẽ motu. Si igit̃ idẽ eſt ſydeꝝ motus oia q̃ fuerũt habebũt reiterationẽ. Nã vniuerſa ex aſtroꝝ motu pendẽt. Hinc Virg. dicit reuerti aurea ſæcula: et oia iterari.

Magnus ab integro ſæclorum naſcitur ordo
Iam redit & virgo: redeunt ſaturnia regna.
Iam noua ꝓgenies cœlo demittit̃ alto.
Tu modo naſcenti puero: quo ferrea primũ
Deſinet: ac toto ſurget gens aurea mundo:
Caſta faue lucina: tuus iam regnat apollo.
Teq; adeo decus hoc æui te conſule inibit
Pollio: & incipient magni procedere menſes.

Ab integro: denuo. Virgo: Iuſticia q̃ erigõe fuit. pmiſcet aũt laudes tã pueri q̃ Pollionis q̃ Auguſti. Nã fœlicitas tẽporũ ad impatoris ptinet laudes. Cœlo: Vt videant̃ boies nõ e mortalibus naſci: ſed ex numĩbus cœlo labi & hinc colligit fore aurea ſæcula q; Auguſt⁹ impat q; talis natus ẽ puer: q; cõſul ẽ Pollio. Quo. ſ. naſcẽte. Nã dicit faue Lucina cuius ortus ſæcula immutabit aureis. ſ. ferrea. Lucina. Diana. Hor. Siue lucinã ꝓbas vocari. Ter. Iunonẽ lucinã dixit: vt Iuno lucina fer opẽ tñ ambæ vnũ ſũt. Tuus apollo: Vltimũ ſæculũ oñdit: qd̃ Sibylla ſolis eẽ memorauit: & tãgit Auguſtũ: cuius ſimulachrũ factũ ẽ cũ Apollinis oĩbus inſignib⁹. Inibit. Exordiũ aſſumet. ſ. aureũ ſæculũ. Magni meſes: hoc dicit q; Iulius & Auguſtus menſes ĩ bonorẽ Cæſaris & Auguſti cœperũt vocari: cũ antea qntilis & ſextilis dicerent̃. Et hoc etiã ad argumentũ aurei ſæculi.

CHRI. Sicelides. Depcat̃ errorẽ ſi paulo ſublimius q̃ paſtoria res reqrit canat. Dixit aũt ſicelides & nõ ſicilides. nã cũ vſus ſit patronymico noie: qd̃ potius græcũ eſt q̃ latinũ: deduxit ab eo qd̃ ẽ ſicelia vt dicũt græci. & nõ ſicilia vt dicũt latini. Arbuſta. cũ ꝓprie arbuſtũ ſit locus conſitus nouellis arboribꝰ q̃ ex ſemiario auulſa ſunt: ſemiaq; appellant̃: voluit notare bũiliores arbores. Myricæ: Virgulta nõ multũ a gineſtis diſtãtes. Siluas. Nã in p̃cio fuit paſtoria & agricultura. Vltima cumæi. i. vltimũ ſæculũ ex q̃ttuor ſæculis q̃ p̃dixerat Sibylla cumæa. Verũ de ſibyllis dicem⁹ i æneide. Quod aũt ad bũc locũ attinet: Sibylla cumæa fuit e cuma: quæ vrbs ẽ in locrẽſi agro: q; eſt Ioniæ Aſiæ minoris: quã aliqui vicinitate loci Erithreã appellarũt: Hæc vt ponit Ser. ꝓfecta in Italiam: multa de romanoꝝ fatis vaticinata eſt: Sed vt oñdit Auguſtinus multa etiã de chriſto ẽ vaticinata. cuius verſum vt oſtẽdit Phocianus capitator. Hæc igit̃ illũ de virgine orituꝝ prædixit: Verũ Maro iſtius theologiæ ignarus ad Octauiani felicitatẽ referẽs virginẽ iuſticiã intellexit a q̃ ſit Octauian⁹: quẽ appellat. i. ſolẽ. Nã noſtri quoq; natũ eſſe ſolẽ iuſticiæ chriſtũ dicũt. Priſci vero prima ſæcula aurea. i. ab omni vitio pura fuiſſe dicũt: & ĩ illis virginẽ. i. iuſticiã cũ boĩbus habitaſſe: teſte quoq; ipõ Virg. aſſerũt. Hæc igit̃ ſæcula iã ſua ætate rediiſſe nunc teſtat̃ Maro. Quod etiã mathematice dictũ eẽ põt demõſtrari. Nã apud hebræos inſignis aſtrologus Habrabã ſcripſit ſeptẽ eſſe planetas & septẽ angelos eẽ illoꝝ doctores appoſitos. ſ. Caphphiel Saturno: Sarkiel ioui. Samael Marti. Amael Veneri: Micael Mercurio: Raphael Soli: Gautici Lunæ. Quẽlibet aũt illoꝝ ducere mundũ annos trecẽtos qnquaginta q̃ttuor & meſes q̃tuor. fuiſſeq; ordinẽ vt primus Saturn⁹ duceret: qa hora ſaturni creati ſũt ſol et luna: poſt ſaturnũ duxit ven⁹: poſt venerẽ Iupiter: Ioui ſucceſſit Mercurius: & illi Mars: marti luna. Itaq; ducatus oĩm iſtorũ ſeptẽ abſumit annos circiter ſeptuagita octo ſup̃ duo milia & q̃dringẽtos. Quod ſi ſecũdo pagat̃ buſcemodi ducatus pueniet vltra annũ ſextũ ac qnquageſimũ ſupra q̃ttuor milia ac noningẽtos annos. Sed Maro floruit anno a mũdo cõdito fere ſexageſimo ſup̃ qnq; milia ac centũ annos. Ex qbus oĩbus pſpicit̃ q; tũc teacio iã regnabat Saturnus. Noua ꝓgenies: Quod ſibylla de chriſto p̃dixit: bic ad Octauianũ refert. Noua g̃ in xp̃o qa nuſq̃ alias viſa ẽ in terris ꝓgenies q̃ eẽt deus & bo. Sed noua in octauiano. i. admiranda ꝓpter orbẽ illo regnãte oi ex pte redactum. Vel noua q̃ſi genus nouũ boim renaſcat̃. Apollo. Puto p Apollinẽ Octauianũ intelligẽdũ eſſe q ſit veluti alter ſalutaris ſol orbi infuſus. vl̃ ꝓpter iuſticiã q̃ p ſolẽ exprimit̃ appellat Apollinẽ vt p hoc numẽ oñdat rediiſſe ſaturnia ſæcula in q̃ iuſticia habitauit iter mortales. Eſt etiã Apollo qa ſuo ſplẽdore orbis totus illuſtratus ſit. Qui & alibi inducit Apollinẽ Octauiano i bello acciaco fauentẽ: Vt accius hæc cernẽs arcũ tenebat Apollo. Nec placet q; ad Apollinẽ referat̃. Ipſe nõ regnauit. Tuus. ſ. frater. Nã Lucina Diana eſt ſolis ſoror. Magni. m. Perplacet ſeruiana ſententia: vel magnũ. i. admirabiles propter aurea ſæcula.

SER. Te duce. Vel Auguſto vl̃ Pollione vl̃ Solonino. Veſtigia: vt nullũ ſit pñtis tpis vitiũ: ſed p̃teritoꝝ reliqæ. Sic alibi ferẽt equis auriga: neq; audit currus habenas vt que tunc eẽnt ex reliquis p̃teritoꝝ tẽpoꝝ eẽ videat̃. Veſtigia vero ſcelerum dicit bella ciuilia inter Auguſtum & Antoniũ apud Mutinã. Itẽ contra. L. Antonium fratrẽ huius Antonii

Te duce ſi qua manent ſceleris veſtigia noſtri
Irrita ꝓpetuo ſoluent formidine terras.
Ille deum vitam accipiet: diuiſq; videbit
Permixtos heroas: & ipſe videbit̃ illis:
Pacatumq; reget patriis virtutibus orbem.

At tibi prima

At tibi prima puer nullo munuſcula cultu
Errantes hederas paſſim cum baccare tellus:
Mixtaq; ridenti colocaſia fundet acantho.
Ipſe lacte domũ referent diſtenta capellæ
Vbera:nec magnos metuent armẽta leones:
Ipſa tibi blandos fundent cunabula flores.
Occidet ſerpens:& fallax herba veneni
Occidet:aſſyrium vulgo naſcet amomũ.
At ſimul heroum laudes:& facta parentis
Iam legere:& quæ ſit poteris cognoſcere virtus
Molli paulatim flaueſcet campus ariſta.
Incultiſq; rubens pendebit ſentibus vua.
Et duræ quercus ſudabunt roſcida mella.
Pauca tamẽ ſuberunt priſcæ veſtigia fraudis.
Quæ tentare tethym ratibus:quæ cingere muris
Oppida:quæ iubeant telluri infindere ſulcos:
Alter erit tum typhis.& altera quæ vehat argo.
Delectos heroas:erunt etiã altera bella:
Atq; iterũ ad troiam magnus mittet achilles.
Hinc vbi iam firmata virum te fecerit ætas.

apud Peruſiũ cõtra Brutũ et caſſiũ i Theſſalia cõtra.M.Antoniũ in Epiro. Irrita: ad nihilũ reducta. Perpetua.longa. Illi. deũ.artificioſe cõfundit laudes auguſti & Soloniní. Ad vtrũq; enĩ põt referre ille.

Patriis. vel Cæſaris ſi Auguſt⁹ vel polli onis ſi Soloni⁹. At tibi pria.p.paulatim i laudib⁹ ꝓcedit cũ ætate. Munuſcula.Bñ vtit diminutiuo i reb⁹ mioris ætatis. Errãtes paſſim:vñ antiq lyrici dixerũt flexipedes hederas q̃ hac & illac vagant. Optime aũt dat hederã: q̃ idicit futurũ poetã vt hedera naſcentẽ ornate poetã.Baccbare vero pellit faſcinũ: vt bacchare frontẽ Cingite ne vati noceat mala ligua. Poetæ.futuro:p hoc pulchrũ indicat puerum.

Rideti achãto:leto:berba ẽ q̃ in ægypto naſcit. Lacte:hoc nihil ẽ infantib⁹ aptius

Leones:moderatiõe vtit:nõ negat futuros leones:ſed nõ nocituros. Cunabula: lecti i qbus iacẽt pueri: vel loca i qbus naſcunt κυεῖν eni eſt ꝓgnantẽ eẽ vel eniti.

Fallax:nõ cicuta q̃ oib⁹ nota ẽ: ſed ſardonia q̃ a piaſtro ſilis decipit: vel aconita vt Nec mifos fallũt aconita legẽtes. Amomũ:berba ſuauiſſimi odoris q̃ tm̃ i aſſyria naſcit. Heroũ.l.& facta pa. Epexegeſis: ſed meli⁹ ẽ virtutes parẽtis: q̃ erũt heroũ laudes. Poteris cognoſcẽ:acceſſu.n.ætatis q̃ta ſit virt⁹:& cui⁹ glorie cogſcit. Suberũt erũt ſed latẽter. Priſcæ:vt ſua tpa excuſet. Quæ tẽtare te.ra.que cingere.m. Aſequẽtib⁹ oñdit antecedẽtia q̃ vitauit q̃ſi laudi incõgrua. Per nauigationẽ vero uariciã:p muros bella intelligim⁹:p agricultura famis timorẽ. Typhis:p būc oẽs nautas:p argos omnẽ nauẽ:p troiã oẽm urbẽ:& oẽm virũ fortẽ p achillẽ. Videt tñ loc⁹ dictus p ἀπόκατάστασιν.i.p oim rerũ volubilitatẽ ex ſyderũ rõne venientẽ:vt ſupra diximus.

CHRi. Veſtigia irrita ſoluẽt terras.i.reliquiæ ſceleꝝ iccirco ſoluent.i.liberabũt a ꝓpetua formidine terras:qa erũt irrita.i.ad nihilũ reducta. Paccatũ.ꝓprie paccare ẽ cũ ex bello aut tumultu aut alia turbulẽtia ad pacẽ trãqllitatẽq; rẽ reducim⁹. Hederas:de hederis alibi dicet. Baccare:baccaris.ait Pli.Quia Baccharis radicis odoratæ ẽ quidã nardũ ruſticũ appellauere. Vnguẽta ex eius radice fieri ſolita apud antiquos. Ariſtophanes comicus teſtis ẽ.Odor ei ex cinamomo ꝓxim⁹:& paulo infra.Eorũ error corrigẽdus q̃ baccbar nardũ ruſticũ appellauere.Eſt.n.alia berba ſic cognmiata:quã græci aſarõ vocãt. Diaſcorides ait q̃ aliq ꝓſam vocãt i medicine vſu ẽ.Veſtib⁹ odoris gña miſcet.& poſt ſtatim de aſaron ſubiũgit q̃ alibi ab eo vocat bacchabaris. Collocaſia.ait Pli.quã aliq cinamon.i.fabã dicũt:i ægypto nobiliſſima. Hanc ex nilo metũt caule cũ coct⁹ ẽ bareoſa i mãdẽdo. Thyrſo aũt q̃ iter folia emicat ſpectabili foliis latiſſimis. Diaſcorides Fabã ægyptiacã appellat:arabice culcas dr̃. Acantho.Eſt acanthus arbor i ægypto ſemp frondẽs ſic dicta q̃ ſpinis abũdat. Nã ἀκάνθος ſpina ẽ. Vñ acanthis leuce dicit alba ſpina. Amomũ Amomũ berba odoriſſima:cui⁹ frutex ſilis ẽ butruo:ramulos bẽt ſiccos & duros virgulis aſſilẽs. Ex thyrſo botruoſo ſemẽ redolẽs:& ſibi cõnexũ florẽ albũ velut violæ folia brioniæ ſilia bẽt. Briona vero vitis alba Briona eſt. Triplex aũt inuenit armenicũ q̃d cæteris ꝓſtat auroſi coloris vel fului:odoris boni.Secũdũ medicũ Terciũ ponticũ.Pli.aũt dicit.Amomi vua i vſu ẽ.indica vite labruſca vt aliq exiſtimauere frutice veno ſo palmi altitudine. Carpit q̃ cũ radice manipulati leuiter cõponit ꝓtinus fragile laudat q̃ maxie puni ci mali foliis ſile nec rugolis colore ruffo.Scda bonitas eſt pallido.berbaceũ peius peſſimũ candidũ q̃d vetuſtate euenit.pciũ vuæ i libras ſicci.lxx. Naſcit Mocene:quæ ꝑs Armeniæ ẽ: & i media & i Ponto. Adulterat foliis punicis & gumi liq do vt cobereat:cõuoluat q̃ ſe i vuæ modũ. ſile illi & note & frutice cardomomũ. Heroũ.beros q̃d ſit dicem⁹ æneide. Flaueſcet cãpus ariſta.q.d.ſua ſpõte naſcet. Ariſta ꝓ ſpica.Cæterũ ariſte ſũt tenues illæ virgulæ & aſpæ quæ ſurgũt i ſpica ab aridítate dictæ. Incultis penꝺebũt.ſ.vuæ.Eadẽ ſnia q̃ & i ſupioríb⁹ vt vbiq; oia ſua ſpõte naſcant. Rubẽs: ut oñdat q̃ nõ ſolũ ꝓdu cet vua:ſed etiã matureſcet. Theti.hæc vxor ẽ Oceani. Thetis vero mr̃ Achillis. Aquaꝝ.n.effectiua vis oceanũ dixerũt priſci:cui⁹ ſymbolũ thetis ẽ. Vis aq̃ potabilis achæleus. Marinæ neptun⁹.q̃ inquãtũ gignere põt amphitrites dr̃. Typhis mgr̃ fuit eius nauis q̃ laſon & reliq delecti ex græcia heroes i colchos ad uell⁹ aureũ nauigarũt. Appellata aũt ẽ argo a uelocitate. Ἀρὸς.n.ueloxẽ. Vñ Home. κύνες ἀργοὺς.i.canes veloces dixit. Hãc aũt fuiſſe primã nauẽ longã:& inuẽtã a laſone philoſtephan⁹ auctor ẽ.Quãuis Aegeſias partholo:Creſias ſamytæ.Stephan⁹ Semyramidi:Arcthimac⁹ Aegoni boc

inuentum ascribat.

SER. Cedet marí. Nã si mercimonii cã nauigat̃ cessabit oino cũ oĩs tellus ferat oia. Mẽtiri: nã tincta oñdit colorẽ nõ suũ. Murice coclea vñ tingit̃ purpura. Mutabit vellera: p naturã accipiet alios colores. Luteo colore. rubicũdo & ẽ byppallage p croco luteo. Nã crocũ lutei coloris ẽ: vñ lutea pell̃. Sãdix: herba de q̃ ẽ sandicin⁹ color. Cocordes stabilí. nã q̃ vna dixerit duæ sequũt̃: & fixa sũt statuta fato rũ. Hor. Q̃d semel dictũ stabilisq; rerũ termin⁹ fuet. Incremẽtũ: nutrimẽtũ. & ẽ vulgari q̃d carmini bucolico fuit. Nutantẽ: nutat pñtib⁹ malis: Lætus ẽ bonis futuris. Cõuexo: curuo: inclinato. O vtinã: optat frui lõgissima vita: & bre tm̃ spũs q̃tũ possit sufficere ad tuæ virtutis cõmemorationẽ. Nõ me carmib⁹: nõ p arrogatiã dicit: sed demõstrat tantã eẽ materiã suæ laudis: vt ẽt bũile ingeniũ i ea sup oẽs possit excellere. Lino corripit̃ pria i noie pprio: lõgat̃ cũ ẽ linũ ex quo fit filũ. Pan. Redit ad numia rustica. Nã satis excesserat dicẽdo. Linũ poetã Orpheũ theologũ. Arcadia q̃ ei fauet: qa ibi colit̃. Risu: mãdat ad id q̃d factũ ẽ & naturaliter oñdit q̃ sicut maiores fmone cogscunt̃: ita infates risu se idicãt agnoscere. Ergo icipe parẽtibus arridere: & spe bonis oĩs detrabe solicitudinẽ: vt & ipi tibi arrideãt. Matri. n. decẽ mẽses attulerĩt lõga fastidia: alii abstulerit legũt: vt sit sensus: Si riseris abstulerint mri tuæ decẽ mẽses lõga fastidia. Nec deus. b. d. d. cubili. Sicut Vulcano cotigit q cũ pp deformitatẽ minie sibi Iuno arrisisset a Ioue p̃cipitatus ẽ i Lemnũ insulã: illic nutrit⁹: & cũ Ioui fulmia fabricasset: nõ ẽ admiss⁹ ad epulas deor̃ postea cũ rogaret: vt vel Minerue cõiugiũ sortiret̃ spret⁹ ab ea ẽ. Vñ diui nos bonores nõ meruit ad quos p cõuiuiũ numinũ aut p cõiũctionẽ venit̃ dear̃. Hinc Junoni agit Aeolus grãs q̃ p eius beneficiũ diuinos bonores meruit: Vt tu das epulis accũbere diuum.

CHRI. Tauris: robustis iuuẽcis: Nam tauri cũ sp sint indomiti iutiles sũt aratro.

Lana: A lenitate. i. a mollitudie sua dr̃: hic lanugo primi pili in barba qa cæteris sint molliores & i nõnullis pomis: vt sũt cydonia: lanuginẽ dicim⁹. Estq; i sola oue lana. Nã ceteræ q̃drupedes pilos aut setas bñt Inuenit̃ etiã lanitiũ. Sic i geor. Si tibi lanitiũ sit curæ: vt epla & epistoliũ. Nã Catullus epistoliũ dixit. Suaue rubẽti. Iõ dixit qa i libro Tarquitii ex ostẽtario tusco ita legit̃: Purpureo aureo ue colore ouis aries ue si aspgit̃ principi ordinis & generis sũma cũ fœlicitate largitatẽ auget: genus ppgiẽ ppagat i claritate: lætiorẽq; efficit. Hũc igit̃ augusto trãsitũ statũ vaticinat̃. Spõte sua. Quia color sandicin⁹ cõaest ei stiptica. Inuenit̃ etiã p auripigmẽto usto. Pli. aũt inqt i olere siluestri sandix a grecis ponit̃. Iouis incremẽtũ. Spõdaicus versus. Incremẽtũ Iouis dixit qm̃ impiũ magnũ admistrabat. Q̃d quidã fm mathematicos a Ioue est. Vñ Home. Διοτροφιάσβασυλήσ dixit. Orpheus. Theologus priscæ theologiæ fuit. quã quidẽ rem hymni suí indicãt. Huí⁹ thologie princeps fuit Mercurius trimegistus. Mercurii vero sectator fuit Orpheus. Orphei sacris initiat⁹ ẽ Aglaophæn⁹. Aglaophæni Pythagoras Pythagoræ auditor fuit Philolaus. Philolaũ aũt audiuit Plato. Sed redeo ad orphea. Hic em̃ orgya ab ægyptiis accepta ad græcos trãstulit. q̃ ab eo Orphica dicta sunt. & fret⁹ obscuritate antiqtatis oia quæ de Baccho thebano ex thebe ægyptiaca ferebãt̃ qm̃ Cadmeis amic⁹ eẽt ad Bacchũ thebanũ ex Boetia trãstulit. cui⁹ cũ tãta vis i poetica fuisset: vt aut effrenatos: ut stolidos stopidosq; boies ad mitiorẽ cultũ traduceret dict⁹ ẽ tygres leonesq; demulcere potuisse: & siluas mouisse: Extãt q̃ vt dixim⁹ hymni eius pfunda primæ theologiæ doctrina refecti: & mira suauitate grauitateq; insignes. Dicũt fuisse vnũ ex argonautis & attrocẽ tempestatẽ in quã inciderãt̃ suis sacris auertisse. Volũt Cytheronẽ Boetiæ montẽ q̃m ibi in sacris crebrius caneret: a sua cythara nomen sumpsisse. Scribit Pli. Auguria quæ prius ex auibus tm̃ sumerent̃

Cedet & ipse mari vector: nec nautica pinus
Mutabit merces: omnis feret omnia tellus.
Non rastros patiet̃ humus: nõ vinea falcem.
Robustus quoq; iam tauris iuga soluet arator.
Nec varios discet mentiri lana colores
Ipse sed in pratis aries iam suaue rubẽti
Murice: iam croceo mutabit vellera luto.
Sponte sua sandix pascẽtes vestiet agnos.
Talia sæcla suis dixerunt currite fusis
Concordes stabili fatorum numine parcæ.
Aggredere o magnos: aderit iã tẽpus honores
Cara deũ soboles magnũ iouis incrementũ.
Aspice conuexo nutantẽ pondere mundũ.
Terrasq; tractusq; maris: cœlũq; profundũ:
Aspice venturo lætentur vt omnia sæclo.
O mihi tam longe maneat pars vltima vitæ.
Spiritus & quãtum sat erit tua dicere facta:
Nõ me carmibus vincet nec thracius orpheus:
Nec linus: huic mater q̃uis: atq; huic pr̃ adsit
Orphi calliopea: lino formosus apollo.
Pan etiam arcadia mecũ si iudice certet:
Pan etiam arcadia dicat se iudice victum:
Incipe parue puer risu cognoscere matrẽ.
Matri longa decẽ tulerint fastidia mẽses.
Incipe parue puer: cui non risere parẽtes:
Nec deus hunc mẽsa: dea nec dignata cubili est

Lana

Sandix

Orphe.

bus tantū ſumerent: ex reliquis quoq; aiantibus ſumi poſſe Orpheū demōſtraſſe. Verū cū in Thracia inſtituiſſet vt i ſacris bacchi viri a mulieribus abſtinerēt: ratæ illæ id in earū cōtemptū eſſe inſtitutū facto agmine boiem nil tale timentē inuaſere atq; lacerauere. Plericq; tñ teſte Laertio Diogene illū fulmine ictū periſſe affirmarūt. Quod etiā epigrāma in Dio macedone ſculptū teſtat: quod eſt huiuſmodi θρικὸς χρυσολυρην θ᾽ ὁρφεα μουσαι εθαν ὃν κτάνεν ὑζιμεδόντεος χολι εντι βελει. Quod ſic latine dicem? Orphea chryſolirā muſæ hic poſuere poetā: Flumine quē ſtrauit Iupiter alta reges. Linus aūt thebanus poeta fuit Apollinis ſm eos quos: nūc poeta ſeqt̄ filī? Diogenes vero refert illū a Mercurio ex Vrania nympha genitū fuiſſe: & ab Apolline ſagitta traſſixū piſſe. Cū iam mūdi generationē & ſolis lunæq; curſū & aiantiū fructuūq; originē ſcripſiſſet. Hic i principio poematis dixit oia ſimul fuiſſe ſecut? Anaxagoras oia ſil' nata eſſe dixit. Plut. in li. de muſica cū dixiſſet artē cytharedicā primū Amphionē a Ioue didiciſſe addit eodē tpe Linū thebanū lugubres verſus cecinisse. Pli. vbi de inuētorib? ſcribit: ponit etiā alios q cytharæ inuētionē Amphioni: alios q Orpheo: alios uero q Lino tribuāt. Orphi. datiu? græcus ꝓ datiuo latino. Nā orpheī i datiuo & p ſynereſim ορφεῖ. Matri lōga dece. q. d. ſatis ſit mīi faſtidia. x. meſiū toleraſſe. tu aūt deinceps illā riſu exhylarato. Riſu aūt poterat ꝑbere optimā ſpē de ſe futuraꝝ virtutū. Nā cū pueri fuerit vita qm̄ miſeriaꝝ plena futura ſit a vagitu auſpicent. Neq; ante diē q̄drigeſimū de ortu ſuo rideāt: optimū auſpiciū antiq ee putauerūt: ſiqs circa ortū ſubito riſiſſet. Quapropter zoroaſtrē. qa eadē die q̄ nat? ē riſit: præſagiū ſuaꝝ virtutū dediſſe ferūt. Idē aiūt de Socrate. Erit g̃ ſnia incipe cognoſcere matrē riſu: Nā cū loqui nō poſſint infantes riſu ipo gratulari: & beniuolētiā ondere vident. Cognoſce riſu. vt hoc bono ꝑſagio remoueas matri faſtidia decē mēſiū. Optime aūt dixit. Nā prægnātes redundātia corruptoꝝ humoꝝ cū mēſtruis purgationib? nō purgaret faſtidiū rerū pene oīm incurrūt. Eſt āt huiuſcemodi ꝓgreſſus vt ipſa ſatietas: quæ ex nimia copia ꝓuenit: tediū quoddā afferat. Hoc ſi creuerit faſtidiū gignit: ex quo ſi nimia ſit nauſea gignit abomiatio: quæ poſtremo ſummū rei odiū inducit. Hæc oia ꝓprie in guſtu ſunt: ſed inde a ſenſu ad animū mentēq; trāſferim?. Sūt tñ q intelligāt: Incipe cognoſcere matrē riſu. ſ. ſuo. nā ipſæ tūc maternā indulgentiā oſtēdūt cū infantib? riſū blādiunt. Mihi tñ veriſimilior ſit prima ſnia. Cui nō. r. p. Difficile ē hinc ſentētiā elicere ꝓpter ambiguitatē nominū. Nā ſine apta diſtinctiōe trāſit ad Vulcani fabulā. ergo intelligemus. incipe ſolonine cog̃ſcere matrē riſu: cū placeas vua pulchritudie qā nō fecit Vulcan?. Cui paretes offenſi turpitudine pueri nō riſere. Sed de vulcano dicem? in q̄rto geo. Eſt etiā ſil'is hic locus illi: Quid loquar an ſcyllā niſi quā fama ſecuta ē. Nā cū de Niſi megarēſiū regis ſcylla loqui incipiat ſine manifeſta diſtinctiōe trāſit ad ſcyllā phorci filiā. Hæc difficultas neſcio quo pacto auctoritatē affert & gr̃am carmi-

Inter locutores menalcas & mopſus amici.
Cæſarem ſub Daphnidis nomine deflentes:
Aegloga Quinta. ME.

Vr nō mopſe boni q̄m cōuenimus ambo
Tu calamos inflare leues: ego dicere verſus:
Hic corylis mixtas iter cōſedimus vlmos: MO
Tu maior: tibi me eſt æquū parere menalca.
Siue ſub incertas zephyris motātibus vmbras:
Siue antro potius ſuccedimus: aſpice vt antrū
Siluestris raris ſparſit labruſca racemis. ME.
Mōtibus in nr̄is ſolus tibi certet amyntas. MO
Quid ſi idē certet phœbū ſupare canēdo. ME.
Incipe mopſe prior: ſi quos aut phyllidis ignes:
Aut alconis habes laudes: aut iurgia codri.
Incipe. paſcētes ſeruabit tityrus hædos. MO.
Immo hæc in viridi nuper quæ cortice fagi
Carmina deſcripſi & modulans alterna notaui:
Experiar: tu deīde iubeto certet amyntas. ME.
Lenta ſalix quātum pallenti cedit oliuæ:

c Vr nō mopſe boni: duo amici paſtores inducunt canere ad delectationē: vñ inuicē ſe laudant: & inuicem cedūt. Boni: docti ordo eſt cur non cōſedim? iter vlmos mixtas corylis vt canam?. Inter: qa poſtpoſita mutat accentū. Siue ſub incertas oſtēdit ſe quidē obtemperaturū: & tñ demōſtrat quid ſibi placeat. Nā cū cōparat vmbrā ſtabilem antri cū incertis vmbris arboꝝ dicit ſuā ſententiā eſſe meliorē. Incertas: & ꝓpter mobilitatē ventorū: & etiā ꝓpter ſolis circuitū SERVI.

Tibi: vſurpatū. Nā hodie dicit certo tecū. Quid ſi idē: offenſus cōpatiōe inferioris hoc dixit: nō amore: Sed qa aſpere acceperat ille mitigat compatiōe lenta ſalix.

Phyllis: fuit regina thracū q̄ Demophoontē Theſei athenienſis regis filiū ex troiano bello redeūtē dilexit: & cū nuptias ei? peteret: voluit ille domū ꝓficiſci res ſuas cōpoſitur?: ac inde ad nuptias reuerſurus. Verū cū diuti? tardaret: illa & amoris ipatiēs & doloris: qa ſe ſpretā putaret: vitā laqueo finiuit: & i amygdalū ſine foliis conuerſa ē. Sed cū reuerſus Demophoon: trū cū arboris amplecteret: veluti cōiugis aduentū ſentiret: folia emiſit: q̄ ab ipa phyllide: phylla ſūt dicta: q̄ añ petala dicebant.

Alconis: cretenſis ſagittari?: & cū dragoneus puerū cōplex? eſſet: adeo ſua arte tēpauit ictū ſagitte: vt in dracone tranſfixo conſiſteret: neq; ad puerum peueniret. Codrus autē athenienſium dux cum bellum eſſet cum laconibus

extaretq; oraculũ illos posse vincere: quo rũ dux i bello caderet: sumpta bũili veste iuxta bostilia castra iurgio bostes ita lacessiuit: vt incognit9 necaret. In cortice: vbi em̃ magis scriberet rusticus. Modulans scdm rbythmũ cõponẽs. Alterna: varia ꝓpter musicã q̃ varios babet modos ex pedũ dissilitudine. Significat aũt se epicæ dion aut epitaphion cantaturũ. Epicædion est qđ dicit̃ cadauere nõdum sepulto. Epitaphion aũt post expletã sepulturã dr̃. Salix: bæc vilissima ẽ oliue compatiõe. Saliunca: herba ẽ quã orcitumira vulgo vocãt. Iudicio nostro. q.d. quod alii sentiũt videris. Extinctũ: mlti dicũt pastorẽ quẽdã simpliciter defleri. Alii allegorice Cæsarẽ: q. xxiii. vulneribus a Bruto & Cassio i senatu cæsus ẽ: inteligi volũt. Vñ dicit crudeli funere. Alii Quintiliũ cognatũ Virgilii: de quo Hora. Ergo qntiliũ ꝓpetuus sopor vrget. Testes recte i reb9 incredibilib9 vtit̃ testimonio. Nã fletũ facile psona dearũ nõ recipit: Et bonis vsus est gradibus fleuerũt nymphæ quib9 naturaliter inest pietas. Homies ad quos mortis puenit dolor. Pecudes: quæ licet ratiõe carẽt: no carent sensu. Feræ: quoniã sunt crudeles fuit iterũ testimonio res cõprobanda. Coryli & flumina: testes vsurpate dicimus: non em̃ flumina testes recte dicunt̃. Sed nec hoc teste & bæc testia in eo quod est bic & bæc testis dicimus. Vnde p diffinitionẽ dicemus coryli & flumĩa: quæ res erũt mibi testes. Sic Hor. testis metaurũ flumen. Propertius: Testes sunt sydera nobis.

Bonus

CHRi. Cur nõ mopse boni: bona dicit̃ res quæ cõuenit atq; fm naturã est eius cui accidit. Hinc bonũ dicimus doctũ vt bic. Idẽ liberalis: vt assit læticiæ bacchus dator & bona Iuno. Itẽ aptũ & idoneum

Cõuenio

vt & bona bellocornus. Cõuenim9 in eundẽ locũ venim9. Hoc nõ transit: sed aliq̃n trãsit: vt Conueni Pamphilũ in foro. Est etiã cõuenire in ius vocare. Itẽ quadrate aptũ: vt Cõuenit illa mibi: conuenit illa tibi. Itẽ pacisci. Inflare: cũ instrumẽta musica: aut flatu: aut pcussione resonẽt. Illa inflam9: bæc pulsam9. ergo inflamus tibias tubas: & buiusmodi: pulsam9 cythară. Corylis. bui9 arboris nuces auellanæ dicũ tur siue p̃nestinæ: ex ea faciebãt faces ad nuptias celebrãdas. Vlmos: bui9 arboris quattuor sunt genera: factũ est prodigiũ in bac arbore in bello cimbrico. Nã nuceriæ in luco Iunonis vlmus postq̃ etiã cacumẽ amputatũ est: q̃ũ in arã ipsam ꝓcũbebat restituta spõte ita vt ꝓtinus floreret: a quo dictũ tpe maiestas populi romani resurrexit: quæ ante vastata cladibus fuerat. Tu maior: oñdit q̃liter oporteat esse

Labrusca.

inferiorẽ erga supiorẽ. Nã si iusta causa dissentiẽdi ẽ modestissime dissentiet: neq; discedet a veneratiõe quã illi pstare debet vt bic q nũc menalcæ oia cõcessurus polliceat̃: tñ occulte & vmbrã arboris vitupat & antrũ laudat. Labrusca dr̃: qa i labri. i. in extremitatib9 cãpoꝝ posita sit. Mõtibus i nr̃is. s. t. c. a. tanq̃ q ad magnã laudẽ ptineat dicit hoc q̃ null9 p̃ter Amynta secũ certat. Sed Mopsus moleste fert: q̃ ille si bi cõparet̃. Atq; oñdat si sibi certat: nõ ꝓuenire ex cõsciẽtia cantus: sed ex quadã audacia stulta: q̃ nõ du

Alcon

bitaret etiã Apollini certare. Alconis. vidisti quæ dixerit Serui. Sed & apud eundẽ Maronẽ i libello culice: bæc dicunt̃ de Alcone. Lapidũ nec fulgor in vlla cognit9 vtilitate manet: nec pocula gratũ Alconis referẽt boeticq; toreuma: nec indi conchea bacca p̃cio est. Codri: erectbeidarũ impio destructo atticorũ ad aliud gen9 trãslatũ est. Nã cũ Thymœtes vltim9 i illo genere rex in singulare cartamẽ a Xãtho boetio ꝓuocat9 eẽt: neq; ꝓdire auderet: Melanthus piliẽsis Androxompi fili9 certamẽ singulare susce-

Liber.

pit: vñ rex creatus est cũ regnassent erectbeidæ a Cecrope prio rege ad Tymetẽ annis. ccccxxix. Huius fili9 Codrus i bello pepeloponnesiaco iuxta mersũ seipm morti tradẽs interimit̃. Ait Eusebi9. Seruabit. t. a. vt anxietate omi subleuati cõmodi9 canere possim9. Cortice fagi: cortex ps est exterior i arbore quo munit̃ cõtra frigora & calores. Liber vero est ps interior atq; subtilis: p quã succus terrestris a radicibus quæ ꝓ stomacbo arbori sunt decoctus in arboris alimentũ fœturãq; educit̃: ergo venaꝝ munere fungit̃. Estq; talis i qbusdã arboribus vt inde chartas prisci cõmode facerẽt. Vnde ipa volumĩa libros appellarũt. Redditq; ia ipm attentũ tũ a nouitate rei. Nup. n. fabricata erãt carmĩa: tũ ab artificio: quod tn modeste indicat: cum dicat diligẽter notasse. Tu deinde iub. vt. c. a. nõdum e mẽte abierat indignatio

Saliunca

quã sumpserat ex cõpatione. ergo dixit iubeto vt certe. q.d. Videbis ipsum subcũbere. Hanc ergo mitigat Menalcas bac cõparatiõe. Saliunca: genus est berbæ quæ radiculas & folia subrussa habet & flores plurimos: Nascit̃ in lapidosis locis & in Norica regione. Illa vero est optima quæ est odorifera plurimos ramulos & radices babẽs. Pli. vero ait: Saliunca folia quidẽ est sed breuis: & quæ necti nõ possit radici neruosæ cobæret berba. Iudicio nostro. q.d. ne credas cũ dixi. Solus tibi certat Amyntas: iccirco dixisse vt eum parẽ tibi crederẽ. Nymphæ: quãtũ genera alio loco explicauimus.

SER. Astra crudelia: qa accelerarũt Daphnidis mortẽ. Cõplexa. Nã lugẽtes corpori solent inbærere. Nulla quadrupes: cõis generis ẽ. Alibi: Saucius & q̃drupes nota intra tecta refugit. Montes. f. byperbolice: cum aũt apotbeosim canit dat omibus licẽtiã. Armenias: Apte de Cæsare dicit̃: q primus romæ sacra Liberi patris

Cum complexa sui corpus miserabile nati
Atq; deos: atq; astra vocat crudelia mater.
Nõnulli pastos illis egere diebus
Frigida daphni boues ad flumĩa nllã neq; ãnẽ
Libauit quadrupes.

Libauit quadrupes:nec graminis attigit herbã
Daphni tuũ pænos etiã ingemuisse leones
Interitũ monteſq; feri:ſiluæq; loquũtur.
Daphnis & armenias curru ſubiũgere tygres
Inſtituit:daphnis thiaſos inducere baccho:
Et foliis lentas intexere mollibus haſtas:
Vitis vt arboribus decori eſt:vt vitibus vuæ:
Vt gregibus tauri:ſegetes vt pinguibus aruis:
Tu decus omne tuus:poſtq; te fata tulerunt:
Ipſa pales agros:atq; ipſe reliquit apollo.
Grandia ſæpe quibus mãdauimus ordea ſulcis
Infœlix loliũ:& ſteriles dominant auenæ.
Pro mollio viola:pro purpureo narciſſo:
Carduus & ſpinis ſurgit paliurus acutis.
Spargite humũ foliis. iducite fontibus vmbras
Paſtores:mandat fieri ſibi talia daphnis:
Et tumulũ facite:& tumulo ſupaddite carmẽ.
Daphnis ego ĩ ſiluis hinc uſq; ad ſydera notus:
Formoſi pecoris cuſtos formoſior ipſe. ME.
Tale tuum carmen nobis diuine poeta:
Quale ſopor feſſis ĩ grauamĩe.quale per æſtũ:
Dulcis aquæ ſaliente ſitim reſtinguere riuo.
Nec calamis ſolũ æquiperas: ſed voce magiſtr
Fortunate puer tu nũc eris alter ab illo.
Nos tamẽ hæc quocũq; mõ tibi nr̃a viciſſim
Dicemus:daphninq; tuũ tollemus ad aſtra.
Daphni ad aſtra fere.amauit noſ quoq; daphĩs
An quicq nobis tali ſit munere maius: MO.
Et puer ipſe fuit cantari dignus.& iſta
Iã pridẽ ſtimichõ laudauit carmĩa nobis. ME.
Candidus inſuetũ miratur limen olympi:
Sub pedibuſq; videt nubes.& ſydera daphnis.

inſtituit. Vitis: vt locus ex Theocrito.

Apollo.ſ. nomius.i. paſtoralis. Pales: Dea pabulorũ.q.d.nec pabula naſcũt nec pecora. Infœlix:iutile & infœcũdũ. Sterilis:ſm ſitũ italiæ. Nã in Thracia fructuoſæ ſunt. Hæc aũt oñdũt terrã quoq; dolere Daphnidis morte. Paliurus. Herba ẽ aſpera & ſpinoſa. Spargite:vt ſpargĩt tellus lachrymis. Inducite.ſ.v.facite nemora circa fontes. Quia heroũ aiæ habitãt vl in fontib? vel ĩ nemorib?: vt lucis habitam? opacis riparũq; toros et.p.t.r. Carmẽ de duob? dixit. Nã & alibi de vno:vt Et rem carmie ſigno. Aeneas hæc de danais victorib? arma. In ſiluis aũt dicit hinc uſq; ad ſydera. Formoſi.p.c.ſi ad Cæſarẽ referas ẽ boni populi optim? impator. Quale ſopor.i. q̃lis res eſt ſopor: vt dulce ſatis humor. Nec calamis.ſo. videt allegoria ad Theocritũ & virgiliũ reſpicere. Hinc ẽ Tu nũc eris alter ab illo. Quocũq; mõ: put poſſum?. Tollem?:ad aſtra pollicet ſe dicturum apotheoſim. Tali munere.ſi amicũ laudaueris. Puer: intellige modo Daphnin. Nã Cæſar maioris ætatis cæſ? eſt. Iã pridẽ:q.d.fruſtra extenuas dicẽdo quocũq; mõ. Nã ſcio ẽ optia. Cãdid?.i. deus. Vt cõtra mortuos nígros dicimus. Hora. Hic niger ẽ hũc tu romane caueto.

Sub pedibus. Metitũ eius oñdit q ſummos circulos & cœli ſecreta cõſcendit.

CHRI. Atq; deos atq;: deos incuſat q illũ ſub infœlici aſtro cofiguratiõe pduxerint. Item aſtra: a quibus ſibi infœlicitas influxerit. vel dixit deos & aſtra ipſos deos:q aſtra ſunt vt ſaturnus: iupiter: ſol.

Nõnulli: magnũ argumẽtũ meroris cũ ppter illũ curã pecoris neglexerit. Vlla nec amnẽ: mirũ q boies tantũ dilexerũt. Verũ hoc tñ multo maius mirũ qđ bruta aiantia ppter illi? deſideriũ oblita ſint ꝓpriæ ſalutis. Libauit.nõ.n.ſolũ ingurgitauit ſe aq̃ ſed ne leuiter quidẽ attigit. Eadẽ rõ eſt cũ dicit:attigit herbã: qa nõ ſolũ nõ voluit veſci:ſed ne tãgere quidẽ. Herbã ſic dĩ qa terræ hæreat: nec vt arbor ab ea extollĩt. Pœnos aphricanos: ibi em̃ naſcunt mxie i getulia. Intexere.b.f. haſtæ em̃ frondib? veſtitæ thyrſi appellant. Sũt etiã thyrſi rami cũ ſuis frõdibus. Vt gre.t.greges q̃uis ꝓprie de minorib? dicant: qnq; tñ de maiorib?. Armẽta raro niſi de maiorib?. Peles:de hac in geor. Loliũ Lolium græce zizania dr̃:ſi ſiccũ tritico emolat paniſq; inde fiat:inducit ſomnũ. Dñant:qa penit? ſuffocauerũt fruges. Paliurus:ſm Diaſcoridẽ: Ab aliis palearis acus:ab aliis cicer domeſticũ vocat:a nõnullis lana Paliurus ria. Pli.aũt ait: Paliurus ſpinæ gen? ẽ:ſemẽ eius afri zurã vocãt. cõtra ſcorpiones efficaciſſimũ. Itẽ calculoſis & tuſſi. Radix diſcutit panos & vomicas:pota vrinas trahit. Radix decocta & illita extrahit infixa corpori. Vtiliſſima luxatis & tumoribus. Alibi ait: Fruticoſa eſt fruct? rubeus iocũdus & ſuauis cuius cibus vina ſuauiora reddit. In ſil. optime paſtoris nomie exprimit impatorẽ. Nã & Home. Reges appellat paſtores populoq;: & vrbes ſiluis cõparant. Nã vt ſiluæ feraq; bitacula ſũt:ita ĩ urbibus plericq; ſunt efferatis moribus deprauati. Sopor feſ. nã ex laſſitudie gignit ſomn?. Nã & laſſitudo ẽ ex ipſo motu. Mot? ãt effert vapores ad caput qa cerebro frigefacti craſſiores deſcẽdũt meatuſq; ſpirituũ obturãt vñ fit ſomn?. Saliẽte:ſalire emicare ẽ vt e fonte emicãt riui: Dicim? etiã bruta aialia ſalire fœminas cũ coeũt Salire. qñ ſaliũt ſupra dorſum. Hinc dicim? ſalaces libidinoſos & veneris cupidos: & cibi q ad venerẽ excitãt Salax. dicunt ſalaces: & mebr̃ obſcœnũ caudã ſalacẽ appellam?. Alter. ſcdus. Et puer ipſe. Cæſarẽ intelligit. Nec refert q in ætate matura extinctus ẽ. Nã allegoricus ſermo huiuſcemodi mutationẽ nõ aſpernat:

SER. Ergo alacres. oĩa tenet voluptas quæ actenus occupauerat mœror. Tenet: morat: amplectit. Nec retia: adeo facit simplicitas daphnidi: vt etiã dol⁹ vñ ẽ voluptas cõqescat. Intõsi: syluosi incædui Tuis: nã pcussoribꝰ nocẽtissimꝰ fuit. Nã Augustꝰ filius eiꝰ oẽs insectatꝰ ẽ. Fœlix: ppitius vt sis fœlix nostrũqꝫ leues q cũqꝫ laborẽ. Itẽ cõtra: Quæ potui infœlix. En q̃ttuor aras. s. duas tibi Daphni: & phœbo duas: q̃ sint altaria. Nã aræ inferoꝝ: & supoꝝ sũt. Altaria tm̃ supoꝝ q̃ ab altitudie dicũt. Ergo daphnidi aras dat. Nã q̃uis deus sit: tm̃ ẽ ex mortali. Veꝝ q̃re duas aras Phœbo cũ numero deus si supnꝰ sit ipare gaudet: Sed cõstat phœbo triplicẽ esse potestatẽ ẽm Porphirii librũ. Apud supos sol dr̃. In terris liber pr̃. Apud iferos apollo. Vñ tria illiꝰ simulachro sũt insignia Lyra: q̃ cælestẽ harmoniã exprimit. Gryphen qđ terrenũ indicat nutũ. Sagittas qbꝰ cũ noceat infernꝰ notat dẽ. Vñ apollo ἀπὸ τοῦ ἀπόλλειν. Hinc illũ Home. tã pestilẽtiæ q̃ salutis dicit auctorẽ. Et Hor. Cõdito mitis placiduscꝫ telo supplices audi pueros Apollo. Ergo hic Virg. p altaria supnũ numẽ: p parẽ numeꝝ infernũ indicat. Hilarãs ab hilaro. i. lætũ facere. Est ãt græca dictio ἱλαρος vñ ẽ hoc verbũ. Calathis: calicibꝰ. Nouũ nectar q̃ vina sint: nouũ nectar. i. noua dulcedo. Aruisia: ab aruiso chii pmõtorio. Lyctius. cretẽsis. Alphesibœus nomẽ pastoris. Iõ aũt i religioibꝰ saltabãt maiores: qa nullã corpis ptẽ esse voluerit q̃ nõ sentiret religionẽ. Nã cantꝰ ad aiũm saltꝰ ad mobilitatẽ ptinet corpis.

Lustrabimꝰ agros: vt supꝫ Dũ faciã vitula p frugibꝰ. Baccho cereri: quæ duo numina rustici maxie colũt: & cõia sũt mortalibꝰ cunctis. Dãnabis votis: cũ pstiteris q̃ boies te orauerit: reddes illos obnoxios ad vota soluẽda. Nã sumus dãnati: & obnoxii anteq̃ reddamꝰ. Reddã: ille supꝫ solũmõ laudauerat: hic & laudat et de mune re cogitat. Sibilꝰ: dr̃ res ipa. Nã sibila ora est p sibilãtia. Donabimus añ: anticipat: & offert q̃ ille se facturũ pmiserat. Pedũ: virga est incurua vñ retinẽt pecudũ pes.

Antigenes: aut pastor pulcherrimꝰ ẽ: aut coraulũ vicit: quẽ legimꝰ a Virgilio amatũ. Paribꝰ nodis: pari & æq̃li tumore nodosum: Et honesta ẽ locutio formosus nodis ac si dicas pulcher frænis.

CHRi. Siluas: dicimꝰ loca cõsita densis arboribꝰ nobis nõ domesticis: nec afferẽtibus nobis fructus: qbus vescamur. Nã illa pomaria & viridaria dicunt q̃uis poetæ etiã illa siluas q̃nqꝫ noiant: Siluarũ aũt aliæ glãdiferæ. aliæ cæduæ sunt. Glãdiferæ nõ cædunt: sed seruãt: vt glãdimꝰ alamus pecus. Cæduæ seruãt ad certũ qđã tpus vt cũ arbores puenerint ad eã magnitudinẽ quã cupimꝰ cædant: vel i materiã ædificioꝝ: nauigioꝝqꝫ: ac mltaꝝ aliaꝝ rerũ: vl i vsum pabuli igniscꝫ. Dicunt etiã nemora: q̃ in illis pascantur greges & armenta. νέμειν em̃ pascere ẽ. philosophi etiã nñi siluã posuerũt p materia quia græci ὕλην quæ silua est p materia etiã posuerunt. Dryades: nympharum plura sunt genera. Maris enim nymphæ nerinæ siue nereidis dicũtur: Fontium naiades: Oreades montiũ. ὄρη enim mõtes sunt. Dryades siluarum. Δρυὲς enim quercus dicunt. Hamadryades quæ cum arboribus nascũtur & intereunt. Napeæ herbarũ ac florum. νάπη enim recessus est intra montes vbi flores optime nascũtur. Ipsi lætitia. repetitio ẽ color retboricus. Deus deus cõgeminatio facit vehementẽ affirmationẽ. Ille: habet emphasim. Bonus: beneficus. O: potest esse vocantis: sed rectius optantis. Ara:

Nympbæ

Ergo alacris siluas: & cætera rura voluptas:
Panaq; pastoresq; tenet: dryadasq; puellas.
Nec lupus insidias pecori: nec retia ceruis
Vlla dolũ meditant: amat bonus ocia daphnis
Ipsi lætitia voces ad sydera iactant
Intonsi montes: ipse iam carmina rupes
Ipsa sonant arbusta: deus deus ille menalca.
Sis bonus o fœlixq; tuis: en quattuor aras
Ecce duas tibi daphni: duoq; altaria phœbo.
Pocula bina nouo spumantia lacte quot annis
Crateraq; duos statuam tibi pinguis oliui.
Et multo in primis hilarans cõuiuia baccho:
Ante vocũ si frigus erit: si messis in vmbra.
Vina nouũ fundam calathis aruisia nectar.
Cantabunt mihi damœtas: & lyctius ægon:
Saltantes satyros imitabit alphesiboeus.
Hæc tibi semper erũt: & cum solennia vota
Reddemus nymphis: & cũ lustrabimus agros:
Dũ iuga mõtis aper. fluuios dũ piscis amabit:
Dumq; thymo pascent apes: dũ rore cicadæ.
Semper honos nomẽq; tuũ laudesq; manebũt.
Vt baccho cereriq;. tibi sic vota quot annis.
Agricolæ facient: dãnabis tu quoq; votis. MO:
Quæ tibi quæ tali reddam pro carmie dona:
Nam neq; me tantũ venient sibilus austri:
Nec pcussa iuuant fluctu tam littora. nec que
Saxosas inter decurrũt flumina valles. ME:
Hac te nos fragili donabimus ante cituta.
Hæc nos formosum corydon ardebat elexin.
Hæc eadẽ docuit cuiũ pecus: an mellibœi. Mo:
At tu sume pedũ: quod me cũ sæpe rogaret:
Non tulit antigenes: & erat tum dignus amari.
Formosum paribus nodis atq; ære menalca.

ctius optantis. Ara: fm aliquos dicit ἀπὸ τῆς γῆς ἀρᾶσθαι. i. a terra. Nã vt altare i altũ porrigit: sic contra ara ad terrã deprimit. Varro aũt dicit, vbi frumẽta facta ponunt: vt arescãt area dr. Propt hãc silitudinẽ loca pura i vrbe areæ dicunt. a quo pt etiã esse ara deũ: qa pura sit nisi poti⁹ ab ardore ad quẽ vt sit fit ara Alii uolũt esse ab eo qđ ẽ ἀρᾶσθαι. i. pcatio q⁹ i ea deos pcamur. Ara etiã pria syllaba correpta stabulũ signi- ficat. Ouidi. in eplis. Terciũ imũdæ cura fidelis aræ. Nectar: de boc i æneide dicet. Lyctius: cretẽsis a lycto oppido. Ait em̃ vir eiusdẽ insulæ Strabo: Cũ gnosii qđ Home. cæteris q̃ increta sũt oppidis pfert glia, plapsa eẽt dignitatẽ ad Gortinã & Lyctũ fuisse trãslatã. Et nr̃ vaces in tercio. Lyctius idomeneus. Satyri: de bis i æneide cõmodius dicet. Cicada: dr: qa cito cadat. i. moriat. hæ voce carẽt. Nã q̃ sanguĩ nẽ nõ bñt: nõ bñt pulmões: & q̃ carẽt pulmonib⁹ nõ respirãt: sine spũ aũt nõ fit vox. Ergo nõ canũt: sed stridorẽ illũ ex alaꝝ & reliq corpis cõcussiõe excitãt: diciturq⁹ fringere ex onomatopia. Eadẽq⁹ ratiõe fit bombus i apibus. Cicuta: Hæc herba caulẽ fistulosũ hẽt. Ergo hic p fistula ponit. Cæterũ hanc ber- bam Diascorides comon vocat: arabice dicit succara. Eius frigiditas vim interimendi habet. Sed vino meraco atq⁹ calefacto huic malo subueniẽt. Falluntur autem qui succaram iusquiamon esse dicunt. Hæc nos formosum: Necesse est vt pro Virgilio positus sit Menalca quando æglogas a se factas memorat. Non tulit. a. Laus doni cum illud puero amato & quo tempore dignus amari erat dare nõ sit passus.

Ara

Poeta Sileni cantilenã recitat ad Varrũ de vita Epicaurea: & mũdi ortu. Aegloga Sexta.

Rima syracusio dignata est ludere versu
Nostra: nec erubuit syluas habitare thalia
Cum canerem reges & prælia: cinthius aurem
Vellit: & admouit pastorẽ tityre pingues
Pascere oportet oues: deductũ dicere carmen.
Nunc ego: nãq⁹ sup tibi erũt: qui dicere laudes
Varre tuas cupiãt: & tristia condere bella:
Agrestẽ tenui meditabor arũdine musam.
Non iniussa cano: si quis tamẽ hæc quoq⁹: siqs
Captus amore leget: te nostræ varre myricæ:
Tenemus oẽ canet: nec phœbo gratior vlla ẽ:
Quã sibi: quæ varri præscripsit pagnia nomẽ:
Pergite pierides: chromis & mnasyllus i antro
Silenum pueri somno videre iacẽtem
Inflatum hesterno venas vt semp iaccho.
Serta procul tantũ capiti delapsa iacebant.
Et grauis attrita pẽdebat cantharus ansa.
Agressi: nam sæpe senex spe carminis ambos
Luserat: iniiciũt ipsis ex vincula sertis.

Rima syracusio: Nostra. i. romana p musa non erubuit habitare siluas. i. bucolicã scribere versu syracusio. i. imitãdo Theocritũ poetã syracusanũ. Nã græce a syracusis syracusios dicit: vt a ro- ma ro mœos: latine syracusan⁹: & roman⁹ dicit. Nr̃a. i. romana. Dignata est: dixit q̃si ex loco supiori. Thalia: græce θαλεία Nã latine thalea diceret. Cũ canerẽ: ca- nere vellem. Reges & plia. æneida & res gestas regũ albanoꝝ itelligit: quæ cœptæ omisit nominũ aspitate deterrit⁹. Vellit: mouit vt Posteaq⁹ a cardie vellit. Aurẽ: q̃ memoriæ cõsecrata ẽ vt frons genio: digi ti mineruæ. Genua misericordiæ. Dedu ctũ Tenue trãslatio a lana quæ deducit i tenuitatẽ. Nũc ego: ordo ẽ. Nũc agrestẽ musam meditabor tenui arũdine. i. carmẽ rusticũ scribã. Superũt: supadũdabũt qui ambiãt tua describere. Hic Varus germa nos vicerat: vñ & gloriã & pecuniã fuerat grandẽ cõsecut⁹: p quẽ Virgili⁹ meruerat plurima. Nõ iniussa: vl Apolline vl Au gusto vel Mecœnate. Hæ quoq⁹. q. d. iu sta. Myricæ aũt & nemora bucolicã intel ligit. Scripsit aũt hãc æglogã in laudẽ Va ri: quã magno fauore recitauit: & cũ dein de Cytharis cãtasset i theatro: quã in fine Lycoridẽ vocat: stupefact⁹ Cicero cui⁹ eẽt interrogauit: & cũ eũ aliqñ vidisset ad suã & illi⁹ laudẽ dixit: Magnæ spes altera ro- mæ: qđ iste postea Ad ascaniũ trãstulit: vt cõmentatores loquũt. Pergite. s. ad ea re- ferẽda quæ Silen⁹ cãtauerat pueris. Vult aũt referre epicureã sectã: quã Virgi. Va- rusque a Syrone didicerãt: quẽ sub psona Sileni inducit: Chrominãt & Mnasylon: Varũseque itelligit: Quibus io cõiũgit puellã. nõ vt oñdat plenã sectã epicureã q̃ nihil sine voluptate dicit eẽ pfectũ. Chro mis aũt & mnasylus satyri sũt. Inflatũ venas: figurare. i. cui⁹ venæ eẽnt plenæ. Iaccho. baccho. Procul. mõ ppe. Nã sequit⁹ tantũ capiti delapsa. Attrita frequẽti. s. potu. Ipis ex: Ex ipis vt trãstra p & remos. CHRI. Nostra: Romana quẽadmodũ cũ dixit: Tu quoq⁹ littoribus nostris. Dignata: actiue nũc p- tulit. alibi passiue: Cõiugio anchisæ veneris dignate superbo. Dignare em̃ est dignũ putare: ptineteq⁹ ad facilitatẽ bũanitatẽq⁹. Qz obrẽ q dignat non mõ p sæpe & se de pprio gradu dimittit: & alii pluſq̃ me- retur tribuit. Ergo sensus est: Qz uis musa romana aliqd supra carmẽ bucolicũ efficere mereat: tñ sua fa- cilitate descẽdit in illũ. Vñ seqt. Nec erubuit. q. d. nõ putauit eẽ cõtra suũ decoꝝ. nã cũ facimus aut di- cim⁹ qđ nõ deceat afficimur pudore. est. n. pudor aut obstaculũ qđdã vt faciam⁹ id qđ putam⁹ eẽ cõtra decoꝝ: aut veluti pnia q̃dã q̃ aius confundit se iã id fecisse. Prim⁹ g̃ pudor i virtute ẽ. Scdus pueris dat veniã: qbus cũ adhuc vitæ degẽdæ ignari sint cõdonat delictũ. qđ pnia sequat: nam vident nõ facturi.

SERVI.

fuisse si naturā rei rectius nouissent. Iis aūt quos lōgo vsu atq; multa rez expientia cūcta callere oportuit & quæ bona: quæ ue mala sint cognoscere nō dat. Nō.n. restat spes post eū hæc emendatū iri: cū longa ætate iā obdurauerit. Reges & plia. i. regia plia. Cynthius. apollo q pest vatib?. Deductū extenuatū qle p hūilitate materiæ bucolicæ ee cōuenit: quæ hūilis ē & nō grāde: qle requirūt plia regū. Ergo nō canā iniussa. i. obtempando Apollini sine tua iactura. cū tibi supsint q canāt tuas laudes. & tn siquis hæc nra quæ pastoralia sunt leget: depbendet illa te canere. Captus amore. ductus aliqua voluptate.

Myrica

Myricæ: spes genistæ: myrica e cuius rami stipites & folia rugosa & anguloſa sunt: fert grana rotūda & rubea: cuius radix dicit silis rheubarbaro et in virtute. Quidā tamaricē putāt ppter nomis similitudinē. Nec gracilior vlla: vt oñdat pbibitū esse ab Apolline ne canat plia qa pastor est. i. cui? stilus hūilior existat: nō qa nolit Apollo Vari laudes cani. Pagina. paginæ ppria a pangēdo dicūt: cū plures i pugilaribus aut i libro cōpactæ atq; iter se iūctæ sint chartæ. Chromis & mnasylus: satyroz sunt noia.

Silenū.

Silenū: ait Diodo. siculus Bacchū ex Nysæis nobilissimo duxisse: quos silenos nomiabāt dictos a Sileno q prim? Nysæ impauit: cui? origo ppter antiqtatē ignota fuit: quicq; caudā babuit i latere qd signū poste ris sp adbæsit. Alibi vero idē scriptor refert: Silenū Bacchi alumnū fuisse: et bonaz artiū pceptorē extitisse: ac multa q ad virtutē & ad gloriā collatura essent illū docuisse: atq; i bello armis & pardorū pellib. instruxisse. In pace vero solēnitatib? floridis & deliciosis vestib? exornasse. Refert Eusebi? q prisci voluerūt Atyni Adonē & Silenū ad fruges & ad fruct? ptinere: vt Atys eos flores significat q antea q ad fructū veniāt decidāt: binc ei pudēda ablcisa dicūt: qm flores delapsi semia nō pduxerūt. Adonis vero pfectos fruct? significet. Silenus aūt i illis sit spiritalis mot? symbolū: cui? caput candore fulgēs cælestes motus. Cæsaries vero inferiorib? imaginis apposita crassitudinē terrestris aeris notat. Cantharus: cātharus teste Macrobio Bacchi poculū est. Quapropter recte hic Sileno Bacchi alūno assignat quēadmodū Herculis ē scyphus. Vtrūq; tn dictū est a silitudine nauigii. Nā calix vni? litteræ mutatiōe ab eo est qd græce. κυλιξ dicit: quis sint q velint calicē latinū esse a calido: qa calidā: potionē illo sumeret antiqui. Est cymbiū & populi gen? a nauigio quoq; noiatū: vel a cysimbio p syncopā dicit. cyssimbiū autē poculū vt ait Home. Cyclopi ab Vlysse datū ē ex cysso. i. bedera vt candet cleopbonius & Calimachus tradidere. Est et carchesiū dictū a re nauali. Nā summa velorū carchesium dixerūt. Hoc datū est a Ioue Alcbimenē. s. aureū. Est procerū et circa mediā partē cōpressum ansis a summo ad infimū ptingentibus Plautus aūt nouitatē verbi fugiēs paterā dixit: quæ a patendo dicit.

Atys. Adonis

SER. Timidis. timētib?. Timidus semp timet: timēs ad tempus & ex causa: vel timidis: qa pueris naturaliter inest timiditas. Satis ē. p. v. qa semidei cū volūt tantū vidēt vt fauni nymphæ. Silenus: vel dioſoluite me: nam sufficit qd talis vobis vsus sum vt & ligari possim. Aliud mercedis: Minat nymphæ stuprū: qd latēter ppter pudorē dixit Virgi. In numerū ludere: saltare ad modū rithmi et cantilenæ.

Motare cacumia hoc gen? saltatiōis vult esse i arboribus?. Rhodope et ismarus: mōtes sunt i quib? canebat orpheus. Nā ita gaudebat mūdus vt inde dicat: Et inuito pcessit vesp olympo. Magnū p inane coacta. s. variæ sunt opiniōes de principiis rerū. Anaxagoras em oia igne pcreati dixit Tales ex bumore: vt Oceanūq; patrē rerū: Empedocles ex qttuor elemētis: vnde Lucretius: Ex imbri terra atq; aīa nascūt & igne. Epicurei vero quos nunc sequit ponūt duo principia: corp? et inane. Oīne em qd est aut cōtinet aut cōtinet. Corpus volūt esse atomos id est quasdā minutissimas ptes q τομην. i. sectionē non recipiūt: vn atomi dictæ sunt. Quas Lucreti? iis corpibus minutiores dixit: quæ infusis p fenestrā solarib? radiis videm?. Dicit enim illic nec visum posse accidere. Inane vero dicunt spaciū in quo sunt atomi. Ex bis principiis quattuor. s. ignē: aerē: aquā terrā: volūt creari: & ex illis cætera: vt illa duo elemēta sint. Hæc vero quattuor synthcta. i. cōposita ex aliis duobus. Cōprobant aūt oia ex corporib? et inani cōstare:

Addit se sociam: timidisq; supuenit ægle.
Aegle naiadum pulcberrima: iamq; videnti
Sanguineis frontem moris: & tempora pingit.
Ille dolū ridens quo vincula nectitis: inquit.
Soluite me pueri: satis est potuisse videri.
Carmia quæ vultis: cognoscite carmia vobis.
Huic aliud mercedis erit: simul incipit ipse.
Tum vero in numerū faunosq; ferasq; videres
Ludere: tum rigidas motare cacumia quercus.
Nec tantū pbœbo gaudet parnasia rupes.
Nec tantū rbodope miratz: & ismarus orphea:
Quātum omnis mūdus gaudet cantāte sileno.
Nanq; canebat vti magnū per inane coacta
Semina terrarūq;: animæq; marisq; fuissent:
Et liquidi simul ignis: vt bis exordia primis
Omnia: & ipse tener mūdi cōcreuerit orbis:
Tum durare solū: & discludere nerea ponto
Cœperit: & rerū paulatim sumere formas:
Iamq; nouum terræ stupeant lucescere solē:
Altius: atq; cadant sūmotis nubibus bymbres:
Incipiant siluæ cum primū surgere. cunq;
Rara per ignotos errent animalia montes.
Hinc lapides pyrrbæ iactos saturnia regna.

q nibil sit in

ꝙ nihil ſit in rerũ natura quod nõ corpus habeat: & qa nõ recipit ſectionẽ indicat eſſe inanitatẽ. Canebat g̃ principia. ſ. ꝙ atomi ꝑ inane coactæ fuiſſent origo ignis aeris aquæ & maris. Animæ. aeris vnde & veti ſunt. Liquidi puri. i. ætherei oĩa & ipe tener. m. c. orbis. Ante orbis & ſic oĩa que i orbe ſũt. Nã mutato noĩe ait primo oĩa: & ſic orbis. Cõcreuerit: collectus & informat⁹ ſit. Altius: & quẽadmodũ cadãt imbres nubib⁹ i altũ leuatis. Nubes: cũ ſoli ſint vicinæ eius calore ſoluũt̃ in pluuias. Vñ in ſignis ſerenitatis ait: At nebulæ magis ima petũt. Bonus aũt ordo vt poſt ſolẽ & pluuias ortæ ſint ſiluæ & aialia. Hinc lap. Queſtio ẽ hoc loco: Nã relictis rebus prudẽtiſſimis de mũdi origine ſubito tranſit ad fabulas. Sed dicam⁹ aut voluiſſe exprimere ſectã Epicuri: quæ reb⁹ ſeriis admiſcet voluptatẽ: aut fabulis pueroꝝ pectora quæ plena eẽnt admiratiõib⁹ voluiſſe mulcere. Nã fabulæ delectatiõis cã inuẽtæ ſunt. Vñ in georgicis: Cætera q̃ vacuos tenuiſſent carmia mẽtes. Saturnia regna: puertit ordinẽ tẽpoꝝ & fabulaꝝ. Nã quo tpe Saturn⁹ regnuit nõ fuit diluuiũ: ſed ſub Ogyge rege thebano. Scdm aũt ſub Deucalione & phytra. Sciẽdũ aũt eſt ꝑ diluuiũ & ꝑ emphyteoſim ſignificari temporꝝ mutationẽ.

CHRI. Aeglæ: nomẽ cõueniens pulchritudini puellæ. Nã. ΑΙΓΛΗ græce lucẽ & ſplẽdorẽ ſignificat. Iteratio ãt illa nois efficaciã dictis affert vt illud Ad cœlũ tẽdẽs ardẽtia lumia fruſtra. Lumia nã teneras arcebant vincula palmas. Videti: ergo iã a ſomno excitato. Carmia vobis huic al. m. e. cũ ad voluptatẽ oĩa referãt: videbat pueris carmia voluptuoſa futura: ſed puellæ nullã voluptatẽ afferri poſſe ꝓter veneã. Huic: empbaſim bẽt. q. d. adeo ꝓcaci qđ ſignũ erat laſciuioꝝ morũ. Ludere: moueri. In numerũ Numę. numer⁹ ẽ cõpoſitio quãtitatis diſcretæ. Hic nõ fit ſine ordine. Vnde ꝑ ordine capit̃ vt digerit in numerũ: & qa muſica ſuũ numerũ ſuũq; ordinẽ habet: iccirco numerus ꝑ conſonãtia & modulatiõe capit̃: vt Numeros memini ſi verba tenerem. Faunos: in quib⁹ ratio eſt. Feras: quæ etſi rõne carent: appetitu mouent̃. Quercus: quæ omi motu caret. Ergo & rõnalia & irrõnabilia & ſenſu carẽtia demulcebat: ꝑ quod intelligimus ꝙ muſica & ſapiẽtes & efferatos atq; imanes: ac deniq; ſtupidos: ac pene a ſenſu deſtitutos delectat. Parnaſia. i. parnaſus pbocidis mõs biceps: quoꝝ vertex alter Bacchor alter. pbœbo Parnaſus ſacer eſt. Nõ tñ eſt Helicon aut cytheron. Nã bi in Boetia ſunt. Et muſis natale ſolũ ꝓbuit helicon. Delphi ſub parnaſo ſunt. Cyrrha vero & Niſa noĩa ſunt vrbiũ. Et Niſa in Helicone eſt. Habet tñ duos vertices parnaſus Ouidius: Mons ibi verticibus petit arduus aſtra duobus noĩe parnaſus. Et Herodotus in octauo libro, quẽ Vraniam appellat ſcribit. E parnaſo vero gemini vertices abſciſſi in illos irruentes multos morales ꝓtriuere. Ac paulo infra. Vnũ ex verticibus Hyampeũ nomiat: & i eo Caſtaliũ fontẽ ponit. Hæc iccirco libẽtius ſcripſi: qm̃ ego quoq; in eo errore diu fui: ꝙ helicon & cytheron eſſent parnaſi. vertices. Rhodopę. Mons Thraciæ eſt quem mygdones incolũt: ſacris Bacchi celeber. Iſmarus thraciæ mons. Mũdus: triplex eſt inuiſibilis. Item viſibilis quo quæcũq; creata ſunt continent̃. Et mi- Mũdus crocoſmus. i. paruus mũdus. i. homo. Ergo mũdus. i. oĩa quæ in mundo viſibili ſunt. & eſt intellectio. Nã canebat vt. m. p. m. o. opinionẽ Epicuri ſatis dilucide ponit Seruius. Reliquorũ autẽ philoſophorũ de principiis opiniones apud multos leges Verũ diſtincte dilucideq; rem vniuerſam apud Euſebiũ de præparatiõe euangelica ſcriptã reperies: præſertim quid priſci illi phiſici: quorum volumia nõ extãt ſenſerint. Quibus omnib⁹ cõfutatis conſtat veram eſſe chriſtianorũ opinionẽ: mũdum ex nihilo a deo creatũ. Lapides pyrrę: a rebus phyſicis ad fabulas delabit̃ Marone poetã ſe eſſe obliuiſci videat̃. Idẽ principium rebus ſeriis ponit in georgicis. Idem & Iuuenalis. Ex quo Deucalion nimbis tollentibus æquor: Nauigio aſcendit montẽ ſorteſq; poposcit. Paulatim animas caluerũt mollia ſaxa. Et maribus nudas oſtẽdit pyrrha puellas. Deucalionis aũt & pyrrhæ diluuiũ narrat Ouidius quo tẽpore cum qui ex inundatiõe ſuperfuerũt. montana incolerent ferinã durãq; vitam agentes: neq; in plana diluuiũ formidantes deſcẽdere vellẽt: verbis Deucalionis mares. Pyrrhæ vero hortatu muleres pſuaſæ ſunt: vt in loca culta deſcẽderẽt: & ad mitiorẽ vitã accederẽt: datus eſt fabulæ locus vt ex lapidibus: ab illis iactis reparatũ ſit humanũ genus: quia ex ferinis duriſq; moribus ad humanũ cultũ rediere: Fuit autẽ hoc di. luuiũ regnãte. Athenis: vt ait Vato Crinao cecropis ſucceſſore: vt vero Euſebius & Hyeronym⁹ ſcribunt: nodum defuncto Cecrope: Dictũ aũt eſt Deucalionis diluuiũ: qm̃ maxie eius regionẽ oppreſſit: Ad ægyptũ aũt & eius vicinia nõ puenit. Fuit huiuſcemodi diluuiũ anno mũdi ſeptimo ſupra tria milia ſexcentos ſeptuaginta annos. Ad diluuiũ vero vniuerſale quod fuit temporibus Noe ab Adam. i. a Diluuiũ mũdi principio interceſſerũt anni duceti & quadraginta duo ſupra duo milia. Ait Seuerus: atq; idem affirmat Aphricanus: qui ſcripſit de tẽporibus & hiſtoriis hebræorũ & græcorũ: & perſarũ: & macedonũ: & alexandrinorũ. Item romanorũ quinq; libris: omnia cõplexus eſt. Fuit & aliud diluuiũ regnante Ogyge qui in attica eleuſinam condidit. Cuius etiã temporib⁹ apud lacum Tritonidem virgo apparuit: quam græci Athenen: noſtri aũt Mineruam dicunt. Verum ab hoc diluuio ad mundi primordia interceſſerũt quadraginta & ſeptem anni ſupra tria milia & quadringentos.

Caucaſeaſq; refert volucres: furtũq; promethi.
His adiũgit bylam nautæ quo fonte relictũ
Clamaſſent: vt littus byla byla omne ſonaret.
Et fortunatam ſi nũquã armenta fuiſſent:

SER. Caucaſeaſq;: Ordinẽ fabulæ puertit. Nam Prometheus poſt factos a ſe homines auxilio Mineruæ aſcendit cœlum: & ignẽ ferula de rota ſolis ſubripuit: quẽ hominib⁹ indicauit. Quapropter irati dii duo mala immiſerũt terris. febres & morbos: teſte Sappho & Heſiodo. Hinc Horati. poſt ignem ætherea domo ſubductũ.

Macies & noua febriũ incubuit cohors.
Prometheũ autẽ ꝑ Mercuriũ in Caucaſo
mõte religarũt ad ſaxũ adbibita aqla: que
ei? cor exederet. Qđ ſignificat: ꝙ Prome-
theus vir prudẽtiſſim? fuit: vñ dicit̃ ꝓme
theus ἀπὸ τῆς προμηθίας. i. a pui
dẽtia. Hic prim? Aſſiris aſtrologiã indi-
cauit: quã reſidens in Caucaſo nimia cura
inueſtigauerat: q̃ mons vicin? cœlo maio
ra aſtra demonſtrat: clariuſq; ortus eoꝝ &
occaſus indicat. De aquila dr̃ qm̃ ἀχόσ
id eſt ſolitudo illi? cognitiõis corrodebat
Per Mercuriũ in eũ ductus dicit̃ qa pru-
dẽtiæ & ratiõis deus ẽ Mercuri?. Depbẽ-
dit rationẽ fulminũ: & homib? indicauit.
Vñ ignẽ celeſtẽ furatus dicit̃. Nã quadã
arte ab eo præmõſtrata ſuꝑmus ignis eli-
cebat̃. Qui mortalib? donec bñ ille vteret̃
ꝓfuit. Nã poſtea malo vſu in pnitiẽ cõuer
ſus eſt: Vt oñdit Liuius de Tullio Hoſti-
lio: qui cũ ſuis oĩbus extinctus ẽ. Numa
vero impune vſus eſt tm̃ in ſacris deorũ.
Hinc eſt ꝙ igne rapto ab iratis numibus
morbi dicunt̃ imiſſi. Hylã. puer fuit co-

Paſiphaen niuei ſoluatur amore iuuenci.
Ab virgo infœlix quæ te dementia cœpit:
Proetides implerũt falſis mugitibus agros.
At nõ tam turpes pecudũ tamẽ vlla ſecuta eſt
Concubitus: q̃uis collo timuiſſet aratrũ:
Et ſæpe in leui quæſiſſet cornua fronte.
Ab virgo infœlix: tu nũc in mõtibus erras:
Ille latus niueum molli fultus hiacyntbo
Ilice ſub nigra pallentes ruminat herbas:
Aut aliquã i magno ſeqt̃ grege claudite nĩphæ
Dictæ nymphæ nemorũ iam claudite ſaltus.
Si qua forte ferant oculis ſeſe obuia noſtris
Errabunda bouis veſtigia: forſitan illum
Aut herba captũ viridi: aut armẽta ſecutũ
Perducent aliquæ ſtabula ad cortynia vaccæ.
Tum canit beſperidũ mira tam mala puellã.

mes Herculis: quẽ amiſit in Ionia iuxta Myſiã. Et cũ repertũ fuerit ꝙ extinctus fuiſſet in fonte inſtituta
ſunt ſacra in quibus ſuũ nomẽ clamabat̃ in fontibus. Poſtremũ aũt la breue eſt ꝙ vocalis vocalẽ ſequit̃
Nã vocatiuus græcus a maſculino veniẽs in a terminatus longus eſt vt ænea byla palla. Solatur: quia
amat taurũ qđ fortunæ potius q̃ moꝝ videt̃ eſſe. Virgo. a viridiori ætate. Nã iã mater fuerat pbædræ
Ariadnæ & Androgei. Proetides: proeti filiæ & Sthenobeæ ſiue Antiopæ ſm Homerũ. quæ cum ſe
Junoni ꝓpoſuiſſent illa irata bũc illis errorẽ imiſit: vt ſe vaccas putaret. Has Melampus purgauit. Ru-
minat: euomit & iterũ cõſumit: dicta eſt dictio a ruma eminẽte gutturis pte ꝑ quã admiſſus cibus cer-
tis reuocat̃ aialibus. Pallẽtes: aridas: vel qa ventris calore viriditatẽ amiſerant. Sequit̃ aliquã: vñ tibi
ſit aliqua ſpes: qa nouit amare. Gregẽ: de bobus dixit qa armẽta vocant̃: Sed greges dicunt̃ de quorũ
libet animaliũ cõgregatiõe. Cicero in pbilippicis: Fudit ait pbebecas: cecidit greges armentorũ. Claudi
te: melius a pſona paſypbaes. Errabunda veſtigia. duobus verbis exꝑſſit qđ Homer?. εἰλίπους
βοῦς dixit. ideſt flexis pedibus incedẽtes. Ad cortynia: nã gnoſon vbi erat maritus nolebat taurum
venire. Sed cortynõ vbi fuerãt aliqñ ſolis armẽta. Mala: quibus acceptis a Venere Hippomenes vicit
Atlantã puellã ſcyriam curſu potentẽ quæ multos ſponſos ſuperatos occiderat. De quo plenius in ter-
cio æneidos.

Promẽ. CHRI. prometbei: ex Titano cœli & terræ filio natus ẽ Iapetus: & ex Iapeto ꝓmetbeus: qui matrẽ
babuit Aſiã nymphã. Fingũt bũc auxilio palladis in cœlũ ſublatũ ferulis ignẽ ſolarẽ accepiſſe: & in ſta-
tuã quã de limo finxerat imiſiſſe. Deos vero propter bociratos ꝑ Mercuriũ in Caucaſo religaſſe. aqui-
lãq; quæ eius iecur corroderet appoſuiſſe. Hæc figmẽta exprimũt ꝙ illo relicto fratri regno i cbaldeos
ꝓfectus matbematicã oẽm didicit. Deinde i Caucaſi vertice morat?: ſyderũ ortus occaſuſq; fulminũ na
turã obſeruaſſe. Inde ad aſſyrios reuerſus: illos aſtrologiã docuiſſe: & ciuilib? moribꝰ informaſſe. Sicq;
ex feris mãſuetos reddidiſſe: Euſebius refert nõ nullos ſentire prometbeũ & Epimetbeũ & Atlantẽ fra
trẽ & Argũ cũcta cernentẽ & lo filiã prometbei fuiſſe tẽporibus Cecropis. Alios ante Cecropẽ annos
lx. vel. lxxxx. Lactãtius ait: Illũ primũ ſimulacbrũ bominis feciſſe Plinius ſcribit primũ ẽ ſilice ignẽ ex-
Hyla cudiſſe: & ferula ſeruari docuiſſe: De paſipbæ dicet̃ in æneide. Hyla omne ſonaret: bylas teſte Solino:
Lacus Bitbyniæ eſt in quẽ bylã Herculis delicias cecidiſſe credũt: cuius in memoriã ſolẽni tripudatiõe
populus lacũ circuit: bylã voce clamãs. Proetides. proetus Abantis argiuorũ regis filius & Lini ne-
pos pronepoſq; ægypti: ex Antia quattuor ſuſcepit filias: Meram: Eurialem: Lyſippẽ: & Ipbianaſſam:
quæ cũ ſe Junoni in forma præponerẽt ab ea in eum furorem quẽ ponit Seruius conuerſæ ſunt. Verũ
cum proetus regni partem & vnam ex iis ſe daturum illi polliceret̃: qui eas liberaſſet: Melampus illas
Helleboro liberauit: Ipbianaſſamq; vxorem accepit ex qua ſuſcepit Mantum & Antipbatem: Vnde
eſt oĩdus. Vitruuius tamen in libro de architectura ait illas eſſe a Melampo ductas apud Clitoriũ Ar-
cadiæ oppidum vt ab ebrietate liberarẽtur: cum illic ex ſpelunca limpida aqua fluat: quæ pota vini odiũ
inducit. de quo Ouidius: Clitorio quicunq; ſitim de fonte leuauit: Vina fugit. gaudetq; meris abſte-
mius vndis. Diodorus tamẽ dicit: Melampum vatem fuiſſe: & argiuas mulieres: quæ ob iram Bacchi
furore vexate erant luſtraſſe. Ob quod duas regni partes ab Anaxagora Megapentbei argiuoꝝ rege
accepiſſe: & ex vxore Ipbianira Megapentbei filia Antipbaton & Manto genuiſſe. In leui: in polita.
Iacinthos quaſi diceret. Nullis bubulis ſetis obſita. Iacintbo: ſm Diaſcoridem berba eſt quæ florem purpureũ

habet & radicē ſimilē bulbo: baſtā duor palmor & tenuē: comā viridē & gibboſā. Dicit etiā margaritā. Eſt ēt lapilli ſpēs iacinthus. Ruminat: rumē ps collí quo eſca deuorat: vñ rumare: qđ nūc rumināre ait Feſtus. Dicteæ: ſic appellant a dicte q ſm Strabone eiuſdē inſulæ virū: mons i Creta eſt: in quo a nymphis enutrit? ē Iupiter alētibus illū apib?: quis Diodorus ſiculus dicat Iouē cū ad viridē ætatē peueniſſet vrbē noie Dicten ædificaſſe: cui? etiā ſuā tēpeſtate veſtigia extitiſſe ſcribit. Gortinia: a gortina vrbe quæ poſt Gnoſon prīnpatū in Creta obtinuit: ea ſita eſt i plano: & olim muro teſte Homero circū data: deinde illo fundit? diruto ſine mœnib? fuit vſq; ad Ptolemæi Philopatris tēpora. ille em̄ ad magnā partē reſtituit. Deinde incolæ opus abſoluerūt.

Tum phaetontíades muſco circūdat amaræ
Corticís: atq; ſolo proceras erigit alnos.
Tum canit errantē parmíſſi ad flumína gallū:
Aonas ín montes vt duxerit vna ſororū.
Vtq; víro phœbí chorus aſſurrexerit omnis:
Vt ſínus bæc illí diuíno carmine paſtor
Floribus atq; apio crines ornatus amaro
Dixerit: bos tibi dant calamos: en accipe muſæ:
Aſcræo quos ante ſení: quibus ille ſolebat
Cantando rígidas deducere montibus ornos:
Hís tibí grinei nemoris dicat orígo:
Ne quís ſit lucus: quo ſe plus iactet apollo.
Quíd loquar: aut ſcyllā níſi: quā fama ſecuta eſt
Candída ſuccinctā latrātibus inguina mōſtris
Dulychías vexaſſe rates: & gurgite ín alto
Ab timidos nautas canibus laceraſſe marínis:
Aut vt mutatos teri narrauerit artus:
Quas illí philomela dapes: quæ dona pararit:
Quo curſu deſerta petiuerit: & quibus ante
Infœlix ſua tecta ſuperuolitauerit alís:
Omnía quæ phœbo quondā meditāte beatus
Audít eurotas: iuſſítq; ediſcere lauros.
Ille canit: pulſæ referunt ad ſydera valles.
Cogere donec oues ſtabulís: numerūq; referre
Iuſſit: & inuíto proceſſit veſper olympo.

SER. Phaetōtíades: dímenes & Solís filiæ dū fratrē extinctū lugerēt: vl ín alnos vt hīc dicit vel ī ppl'os arbores vt ín. x. ponit cōuerſæ ſunt: ſed ibí latius díxím? fabulā. Erigit. míra canētis laus vt nō rem factā narrare: ſed eā facere videat. Amaræ: alibi i maſculíno poſuit: vt Raptus de ſubere cortex: qđ magís ſeq debem?. Parmíſſi. elicō Boetiæ mōs ē quæ Aonía nūcupat: vñ plura cadūt flumía. ínter quæ ē parmíſſus: hīc gallū dicūt a muſa captū ad reliquas ductū & factū poetā. Aſſurrexerít: bonoris cauſa ſurrexit: vt aſſurgit qb? rex ipſe phaneus. i. cedit. Diuíno carmíe i. vaticinās. Aſcræo. Heſiodo q aſcræus uít: quē muſæ raptū de mōte parnaſo fecerūt poetā munere calamor. Grineū: nemus i Ionía ē phœbo ſacrū ín quo de peritía diuinādi. Calchas Mopſuſq; certarūt & cū de numero pomor cuiuſdā arboris cōtenderēt ſtetit glía mopſo. Hæc ait Euphorion cuí? carmia Gallus traduxit. Vñ ín fine loquens Gallus dicit: Ibo & chalcidico quæ ſunt míbi cōdita verſu. Nā Euphorion ex chalcide Euboeæ inſulæ fuit.

Scyllā níſi. due fuerūt ſcyllæ. vna phorcí filía: quā cū amaret Glaucus deus marín? Circe quidē q̄ Glaucū amaret fontē ī quo Scylla ſe lauabat venenis infecit: ín quē cū deſcēdíſſet puella media ſui pte ī ferā mutata eſt. Hāc poſtea Glaucus fecit deā marinā. Altera ſcylla fuit filía Níſi megarenſiū regis: cōtra quos victis atheníēſibus: tūc pugnabat Mínos ꝓpter Androgei fílii interitū: quē athenenſes ac megarenſes dolo iteremerāt. Hīc amat? ē a Scylla níſi filía: q̄ vt illí placeret purpureā comā parē tí totō dit. Nā illā ita habuerat níſus vt tā diu regno potiret q̄diu bīret intactā. Illā aūt Minoi tradídit: ſed cū deínde ab eo contēneret dolore ī auē eſt couerſa. Et níſus etiā extinctus ī auē ſui nomis deor cōmíſeratōe ē cōuerſus: que aues flagrāt iter ſe magna díſcordia. Nūc igit Virg. poeta rū more miſcet fabulas vt ſit Scylla Níſi ꝓ Phorci vt alibi. Domit? pollucís habenis. i. caſtoris: q equorū domitor fuerit. Itē & manib? Progne cū philomelæ abſcíſa ſit ligua. Aut ſit hyſteron ꝓteron vt vtrāq; fabulā tangat. Quíd loq̄r ſcyllā níſi. Aut ſcyllā quā fama ſecuta ē ca. ſl. íg. m. Dulychías vexaſſe rates. Dulychiū ithacēſis ē inſula ín q̄ ē itachus mōs: Ergo Vlyſſis. Vexaſſe. tapinoſis ē. Nā nō vexauit ſed euertit Probus ait vexaſſe venire a vebo vecto vexo: vt vexaſſe ſit portaſſe: & ꝓ arbitrio ſuo euertiſſe. Teri: ꝓ terei ꝓ ſinereſim vt furtūq; ꝓmetbi ꝓ ꝓmethei. Tereus thracū rex pandionis athenarū regis Progne vxorē duxit. Et cū poſt aliq̄d tēpus ab ea rogaret vt philomelā ſororē ad ſe vt illā víſeret. adduceret: eā vitiauit i itinere: & linguā abſcidit ne facin? idicaret. Illa tñ rē in veſte ſuo cruore reſcriptā ad ſororē miſit. Progne ꝓpter hoc Itim filiū interemit & pri epulādū dedit: poſtea oēs ī aues mutati ſunt: Tereus ī vpupā Itis i phaſim: Progne in birundinē: Philomela i luſciniā. Philomela dapes. atq ꝓgne fecit: ſed abutit nomie aut illi imputat ꝓpter quā factū eſt. Eurotas fluuius laconie q a phœbo ductus ſuos docet lauros: Et inuito. Ex eo q̄ dies inuitus deceſſit. & ex eo q̄ nimis auidus audiēdi veſper eſt exortus cantilenæ nobilitas oſtendit.

CHRI. Phaetōtiades: patronymicū ē a fratre. Nā ſolis filiæ & ſorores phaetōtis fuere. Muſco cor. i. Muſco

muſcoſo cortice. Muſcū dicimus lanuginē quādam viridē quæ i mucidis locis oriēs aut ſaxis aut imis arboribus hæret. Naſcit & in aqs hæretq; ſaxis. Alnos. Arbor ē alnus: & dr vt placet Iſidoro: qa amne alat. Naſcit. n. iuxta fluuios. Aonas. Mōtes i Boetia: in q̄ etiā aones ppli fuerūt. Chorus pb. Cœtus muſar de qb? i prio ænei. Apio: de hoc Macer. Eſt apiū dictū q̄ apex boc ferre ſolebat Victoris ve
Apium terū fieret dū more triūphus. Græce dr ſelinon. Duo ei? genera domeſticū & agreſte. Agreſtis gnq; ſūt ſpēs: hydroſelinon. i. aq̄ticū apiū: hippoſelinon qd macedonicū appellat. Tercia oroſelinū. i. apiū mōtanū. Quarta petroſelinon petroſū. Quita ſmirmon. Præter hæc ē apiū raninū qd batrachon appellāt. Coronabant apio victores i ludis nemæis. Itē in cōuiuiis: qa ebrietatem ꝓhibere dr. Ornos. Hæc arbor gaudet mōtib?. Vexaſſe. Cornut? Anneus hūc locū reprehendit q̄ vexare i hoc mōſtro leue & pui incomodi putet: nec tāte attrocitati cōgruū. ſed aulus gellus rndet gue eē: tractūq; a verbo i quo iā ineſt
Vexo vis quædā alieni arbitrii. Nō. n. ſui potēs ē q uebit. Vexare q̄ ab eo indinat vi atq; motu auget ſic taxare ꝑſſius crebriuſq; ē q̄ tāgere & iactare multo fuſi? q̄ iacere: & q̄ſſare violēti? q̄ q̄rere. Eode autē mō Cato i oīone ꝓ acheis dixit: Cū Hānibal terrā Italiā laceraret atq; vexaret. Et Cicero i Verrē: Quæ ab iſto ſic ſpoliata atq; direpta ē nō vt ab hoſte aliquo q tn in bello religionē & cōſuetudinis iura retineret ſed vt a barbaris p̄donib? vexata eē videat. Ab. Hac interiectiōe & indignationē cōtra mōſtrū & cōmiſerationē in Vlyſſē oñdit. Erat aūt apud priſcos iteriectio hæc aba vt ſecūda ſyllaba aſpiret: ſed remo
pbilome ta vltia a aſpiratio hæſit priæ: vt ſit ab p̄ter latio? cōſuetudinē: q aſpiratōe nullā dictionē terminat. Philomela: Græce dr q̄ melos amet. latie luſcinia: q̄m de luce canit. Eſt. n. luſciniis dieb? ac noctib? cōtinuis qndecī q̄rulus cant? dēſante ſe frōdiū germie. Mira ꝓfecto res ē: q̄ tāta vox i tātulo corpuſculo ſit: tā pertinax ſpūs & muſicæ pfectæ modulat? ſonus. Certāt iter ſe: & victa morte geſcit prius uita q̄ cantu deſi
cies. Audit diſcipulū attēte & corrigit. Propt hæc paria illis ac ſuis p̄cia erat. In ore Sterſicori poete ad
huc infātis cecinit. Color hui? auiculæ notiſſim? ē Agrippinæ tn Claudii uxori candida luſcinia dono
data ē. Nō ē eadē auis ficedula: ſz tn forma ſili?s. Hæc Pli. q etiā addit iuuenes cæſaris luſcinias habuiſſe
græci latiniq; ſmonis dociles. Docent ſecreto ubi nulla alia vox admiſceat. Pulſe: qa vox aer ē verberat? q itē aliū verberat: & ille rurſus aliū donec aliquē locū pulſet a quo fit reflex?: indeq; gingnit echo.
Propter quod dixit valles referūt: qa verberatæ retro reddūt illā vocē. Cogere. Item colligere.

SERVI. f Orte ſub arguta. Pene Theocriti ægloga ē. Nā & ipſam trāſtulit: & multa ex aliis ad eā cōgeſſit. Arguta: canora ſtridula. alibi breuiis: ut argutūq; caput. Daphni s. Diuinū inducit qa Mercurii fili? ē. Nā q̄ dicit Cap tibi. ſalu? & hædi q̄ſi diuinat. Cōpulerat. ꝓprie eſt diuerſa: vl diuerſor? gener? aialia eodē cogere. Arcades. i. q̄ſi piti vt arcades putares. nā mātuani erāt. Et cantare. p. & r. p. Qui pñt etiā cōtinuū carmē dicere. Hoc em ē: cātare vt Extictū daphnim. Et amœbœū referre. vt Et me phœbus amat. Defendo a frigo. alii ſimpliciter accipiūt dum myrtos tego ne frigus exurat. Alii qa tūc æſtas erat dicūt defendo a frigore: & tego cōtra frig? futur?. Alii dū defendo: dū defenſaculū paro in myrtos a frigore. i. q̄ ſint ſine frigorib?. Vēdicāt. n. paſtores ſibi aliqua loca ꝓpter frig? futur?. Virgi. Abſiue: nā tm in boie dicim? virū. Sic Hora. & olentis vxores mariti. Acyrologia eſt. Cap. t. ſ. & hædi: Vel qa i capro ſpes ē hædorū: vel intelligim? iſtū etiā hædos pdidiſſe: qd neſciret & illū vt diuinū ſciuiſſe. potuit tn ſcire ſed leui? dānū cōpatiōe maioris contēpſiſſe. Ceſſare potes: ſi potes aliquid tibi ociū pſuadere. Alloquit em amantē amoris. Ipſi. i. ſponte ſua. Intelligim? aūt iſtū p̄ter gregē capellarū iuuencos habuiſſe peculiares. vel minci p̄ta dicamus: q venetiæ fluuius eſt. Alcyppen phyllida: amicas intelligamus cātantiū. i. nō habebam alcyppen vt ille: nec phyllida vt alter. Certamen erat: vt ille: eſt certamen cum illo vt magna cōtentio eſt cum Cicerone Virgi. Mea ſeria: Neceſſitatem capri inquirendi. Ludo cantilenæ: vt Ludere q̄ vellem calamo ꝓmiſit agreſti. Alternis igitur. Quēadmodum ſupra & reſpondere parati. Volebant. ſi

Interlocutores Meliboeus Corydon Thyrſis.

Aegloga Septima.

Orte ſub arguta cōſederat ilice daphnis.
Cōpulerātq; greges corydō & thyrſis i vnū
Thyrſis oues. corydon diſtētas lacte capellas:
Ambo florentes ætatibus: arcbades ambo.
Et cantare pares: & reſpondere parati.
Hic mihi dū teneras defendo a frigore myrtos:
Vir gregis ipe cap deerrauerat atq; ego daphni
Aſpicio. ille vbi me cōtra videt ocius inquit
Huc ades o meliboce. caper tibi ſaluus & hædi.
Et ſiquid ceſſare potes: requieſce ſub vmbra.
Huc ipſi potum venient per prata iuuenci:
Hic viridis tenera contexit arundine ripas.
Mincius: eque ſacra reſonant examina quercu.
Quid facerē: neq; ego alcipē nec phyllida bēbā.
Depulſos a lacte domi quæ clauderet agnos:
Et certamē erat corydon cū thyrſide magnū.
Poſt babui tamē illorū mea ſeria ludo.
Alternis igitur cōtendere verſibus ambo.
Cœpere: alternos muſæ meminiſſe volebant.

Volebāt:li volebāt sensus ē. Musæ vtriusq; meminerāt vt amāt alterna camœnæ. Alii legūt volebā: & ē sensus: Optabā o musæ alternos. i. omnia quæ dixerunt tenere. Nā in fine dicet: Hec memini.

CHRI. Forte nō ꝓpter hoc sed cū ꝓpter aliud cōsedisset: forte euenit ꝙ cū illic sederet illi cōpellerēt greges. Distētas lacte. i. hntes vbera distētas. i. plenas lacte. Distēdere em̄ poetæ ꝓ iplere ponūt vt distendāt nectare cellas. Inde tractū ꝙ aliq̄ sunt q̄ dū implent̄ distēdant̄: vt sacculi. vbera: vēter & huiusce modi. Ambo. flo. ætatib⁹. Quod multū facit ad musicā. Nā in grandiori ætate nec firmor nec candida nec sonora ē vox. Arcades ambo q̄si arcades: ga ī arcadia optīe canebāt. Sūt em̄ in singulis regiōibus quædā ꝓpria. Vñ dicimus singulas regiones hre suos cātus. Parati: qd vt arcades eēnt hēbant a natura vim musicæ. Ab exercitatiōe aūt vt & pares cātarēt: & rñderēt. Magna g̃ laus vt dona natura artificio auxisset. Myrtos. Succor̄ natura p̄cipuā admiratiōnē ī myrto bēt: qm̄ ex vna oīm olei viniq; bina genera fiūt. Generosū etiā obsoniū inde faciebāt myrtetū. prima in Italia in Elpenoris tumulo visa est: fuit & vbi nūc Roma ē cū vrbs cōderet̄. Nā tradit̄ myrtea verbena romanos sabinosq; depositis armis pacificatos ī loco q nūc signa Veneris duacinæ hēt. Cluere. n. antiq pugnare dicebāt. Ido tūc electa qa coniuctioni ē: & huic arbori p̄est venus. Ante ædē Quirini due myrti sacræ fuere: altera patritia: altera plebeia: ꝓualuit patritia flacescēte plebeia florēs virēsq; donec floruit senat⁹ auctoritas. Deinde bello marsico cū senat⁹ auctoritas languesceret: validior facta ē plebeia flacescēte patritia. Cato tria myrti genera ponit: candidū: nigrū: cōiugalē fortasse a cōiugis ex illo duacinæ genere. Nūc alia distinctio satiuæ & silueſtris: & ī vtraq; latifoliæ: In siluestai ꝓpria oxii myrsine. Satiuar̄ genera topiarii faciūt. Tarētinā folio minuto. Nostratē patulo latiore: Extica dēlissimo senis filior̄ versibus. Cōiugalē puto nūc nostratē dici. Myrtus odoratissima in ægypto ē. Virgæ myrti gestatæ viatori peditī ī longo itinere ꝓsunt. Hæc & plura alia refert Plini. Myrtus

Ades. veni: Nā si pns sis significaret nō huc sed hic dixisset. Minthius: Fluuius ē q ex benaco lacu exiēs Mātuā vsq; labit̄. Ibi aūt ī circuitu ciuitatis altero lacu facto breui cursu ī Padū influit. Quercu. Nā siluestres apes ī cauis arbor̄ sæpe cōdunt̄. hæc arbor sacrata Ioui ē. Arbores quæ ferūt eas q̄s ꝓprie glādes dicim⁹: sunt quercus: robur: æsculus: cerrus: ilex: suber. Ciuica corona ex ilice primo mox ex æsculo: inde ex quercu. Quercu

Seria. Ea seria dicimus quæ nō ad voluptatē. sed ad veritatem vtilitatēq; spectant. Vñ ioco opponunt̄. hinc comicus: Serion dicis an ioco.

SER. Referebat. Amœboei carmis lege Libetrides. Libetros fons vbi colūt̄ musæ. dixit aūt nymphas qa fm Varronē ex dē sunt nymphæ q̄ & musæ: nec īmerito. nā aquæ motus musicā efficit. Varro tres tm̄ musas noiat: Vnā quæ ex aquæ nasciē motu: Alterā quā aeris icti cōficit sonus. Terciā quæ mera tm̄ voce cōsistit. Multi hic ꝓ Daphnim augustū ꝓ corydonē Virgiliū allegorice intelligūt: ꝓ Thyrsim qui vincit̄ obtrectatorē Virgilii siue Meuiū siue Anserē poetas. Si nō p. o. Scdm illā nō oia possum⁹ oēs. nā debuit dicere: Si ego nō possū. Sacra. s. matri deor̄. Crescentē Nō iā poetā sed nascentē vt modeste de se loquat̄. Exprimit̄ at carmē amœbæū. Nā cū Corydon petiisset vt esset codri filis: Hic se adeo Codrū suparē dixit: vt in se eius inuidiam possit mouere. Hedera autē coronant̄ poetæ quasi Libero cōsecrati: q etiā vt bacchus insaniūt. Hora. Vt male sanos Adscripsit satyris fauniscq; poetas. Vel vt hedera semp viret: sic carmia æternitatē merent̄. Vltra placidū. i. nimie irrisorie vltra q̄ placeo & mereor. Mala. l. Fascinatoria nocendi. s. studio. Micon. vel eius filius vel patronus.

Viuacis. Nam vt ait Plini. cum se cerui ætate grauatos cernūt: serpentes repuirūt vt eos flatu ad se tractos cū comederit reuertant̄ rursus in ætatē priorē. Propriū. vt talia faciat carmina q̄lia Codrus. Tota. Nam solent plerisq; caput tantū vl thoraca facere. Cothurno. In singlari vsus ē: qa hoc gen⁹ calcimēti aptū ē vtriq; pedi. Sic ēt ī æneide. vicere cothurno dixit. Sinū: Sinus genus valis: cuius pria ꝓducit̄

Nos corydon: illos ferebat ī ordie thyrsis. CO
Nymphæ nr̄ amor libethrides: aut mihi carmē
Quale meo codro cōcedite: ꝓxima phœbi
Versibus ille facit: aut si non possumus omnes
Hic arguta sacra pendebit phystula pinu. Thyr
Pastores hedera crescentē ornate poetam
Arcades: inuidia rumpant̄ vt ilia codro:
Aut si vltra placitum laudarit: baccare frontem
Cingite neuati noceat mala ligua futuro. CO.
Setosi caput hoc apri tibi delia paruus
Et ramosa micon viuacis cornua cerui.
Si propriū hoc fuerit: leui de marmore tota
Puniceo stabis suras euincta cothurno. Thyr.
Sinum lactis & hæc te liba priape quot annis
Exspectare sat est: custos es pauperis horti.
Nunc te marmoreū ꝓ tēpore fecimus: at tu
Si fœtura gregē suppleuerit: aureus esto. CO.
Nerine galathea thymo mihi dulcior hyblæ:
Candidior cygnis: hedera formosior alba:
Cum primū pasti repetēt præsepia tauri:
Si qua tui corydonis habet te cura: venito. Th.
Immo ego sardoniis videar tibi amarior herbis
Horridior rusco: proiecta uilior alga:
Si mihi nō hæc lux toto iam longior anno est:

Cum vero gremium significat corripiť. Est autem habenda ratio personarũ. Nam ille supra cũm vene ratione locutus est apud numen seueꝛ. Hic vero iocať: qa alloquitur numen quod iocis gaudet. Pria pus autem deus lampsacenus belleſponti qui hortos tueť: Liba Placenta. Pro tempore. pro neceſſi tate. Si. fœ. g. ſ. Si tot agnos habuerò quot oues. Fœtura enim est ꝓuentus ideſt ipſe fœtus: Galatbea. Quæ mibi talis es qualis fuit Galathea Polypbemo. Nerine. Græcũ patronymicũ fœminiñ quod delinit aut in as vt pelias: aut in eis ut atreis: aut in ne vt nerine adraſtine. Thymo. b. Vel odore biblæi thymi vel melle biblæo: vt a materia rem dicat. Thymus enim apibus nõ bominibus dulcis est. Alba. quia est etiam nigra bedera: ſed vtraq; ex ligno non ex frondibus dinoſciť. Tucory. Plenus affectus vt illud. Siquis amatæ tangit bonos. Sardoniis. In ſardinia ſardoa berba naſciť apiaſtri ſimilis. Hæc ora bominũ in rictus dolore contrabit. vt veluti ridentes morianť.

Libetb. CHRI. Libetbrides. Strabo ſic ponit: Helicon igiť nõ ꝓcul a Parnaſo diſtans illi æmulus est & alti tudine & circuitu. Vterq; eni niuibus pulſanť. Et rupes amboꝝ ſaxea est. Hoc aũt in loco est cõſecrata muſis ædes fonſq; caballinus & libetbrũ ſpelunca nympbarũ. Qua ex re ſuſpicari licet eos qui & belico na & pieriã & libetbrũ & pimpliã eiſdẽ muſis cõſecrauerũt tbraces extitiſſe. Pieres aũt vocabanť qbus extinctis. loca bæc macedones nũc poſſidẽt. Pinu. In Europa ſex genera cognatoꝝ arborũ ſũt pinus pinaſter: ea est pinus ſilueſtris: ẽ mira altitudine: & a medio ramoſa. Inde pix: abies. larix & tæda. Vl tra p. Pluſq; ſibi placeat q̃ſi iuitus vnde poſſit oriri faſcinũ. binc dixit mala lingua: ſed de faſcino dictũ ẽ.

Baccaris. Baccare. Bachara aſaꝝ est: ut quidã volũt. Plini. aũt Bachar eo ꝙ radicis tñ odoratæ ẽ a quibuſdã nar dũ ruſticũ appellatũ. Vnguẽta ex ea radice feciſſe antiquos teſtať Ariſtophanes comicus: odor illi est cinamomo: ꝓximus: gracili ſolo nec bumido ꝓuenit. Et paulo inferius: Sed eoꝝ error corrigẽdus qui bachar nardũ ruſticũ appellãt. Est. n. alia berba ſic cogmiata: quã græci aſaro vocãt: cuius figurã dixim⁹ in nardi generibus. Quin vno aſſaron iuenio vocitari. Alio aũt in loco bachar aliq ex noſtris pſam vo cant in medicinæ vſu & veſtibus odoris gratia admiſceť. Diaſcorides aũt berbã illã ait eſſe odoratã coro nis aptã: & quæ folia habeat aſpa & lata. cuiq; virga angulosa ſit: & cubitalis: ramulis plena aſperis. Flo rẽ aũt bẽat purpureũ & pingue & ſubalbidũ & odoratũ. radicẽ ſimilẽ belleboro albo odorẽ cinamomo ſimilẽ: naſciť aſperis & bũidis locis. Caput. optime. Nam in venatõne cæteris donis caput pferť. Hinc Oui. in venatione apri calidonii a Meleagro caput apri Atlante datũ magna uirorũ iuidia ſcribit. Hoc aial in india cubitales dentiũ flexus gemia ex roſtro totidẽ a fronte ceu vituli cornua bñt: In arabia nulli ſunt. ſed neq; ſues etiã. In macedonia mutos eẽ dicũt. Aper a græco ẽ remota pria lra. Illi eni κεραων. i. a cornibus diciť. Sed de

Libum ceruis alibi. Sinũ. Vas in quo exprimiť lac: & p diminutionẽ dicta volũt ſitellã. Liba. Libũ i ſacris vt placet Serui. fit ex farre & melle & oleo. Marcus tñ Cato ita ait: Libũ ſic facito caſei pondo. n. in morta rio bñ diſterat: vbi bñ diſtriuerit farinæ ſiligineæ librã: aut ſi voles tenerius eſſe ſe librã ſimilaginis ſolũ eodũ indito. pmiſceto q̃ cũ caſeo bñ: ouũ vnũ addito: & vna bñ pmiſceto. inde panẽ facito: folia ſub dito

Priapus i foco calido ſub teſta coqto leuiter. Priape. Diodorus. de diis ægyptiis ſic ait: Hircũ deificarũt vt græ ci priapũ ꝓpter eã corpis ptẽ a qua ſit oim ortus Pudendis eni no ſolũ ægyptii: ſed alii ſacra faciũt tanq̃ cauſæ animatiũ generatiois. Alio aũt loco refert Dyoniſii & Veneris filiũ fuiſſe Priapũ pbyſica ratõne. Nam qui vino calent in venerẽ ꝓni ſunt. Alii dicũt virile mẽbrũ priſcos fabuloſe priapũ appellaſſe: & ꝙ generandoꝝ bominũ cauſa ſit imortalitate donatũ. Aegyptii aſſerunt titanas Oſirim ex inſidiis lace raſſe: & ſingulos ſingula mẽbra dã exportaſſe. Virile ſolũ membrũ ꝙ nullus exportare voluerit in flu men abieciſſe. Itaq; Iſis cũ reliq̃ repperiſſet mẽbra: & cõſecraſſet: & ipm virile inuenire nõ poſſet: ſeor ſum vt deũ colẽdũ inſtituiſſe. Appellãt Itypballũ & nõ ſolũ i templis babebãt: ſed i agris cuſtodẽ viti bus & bortis adbibebãt. Qui & faſcinatiões ꝓbibere putať. Hæc Diodorus. Dať aũt deus bortis qñ nullũ genus agrorũ fertilius: & quod magis gignit iis est. Euſebius aũt demonſtrat priſcos Priapũ ba buiſſe ſymbolũ quo ſignificaret vis illa ſemialis: quæ i terrã deſcendit: cuius quod ad ſiccos ptinet fru

Thymũ ctus bona dea: quod ad plãtaria Dyoniſius diciť. Thymo. Herba notiſſima ẽ: cuius: virtutes infinitæ pene ſunt. calefacit eni & deſiccat: ꝓuocat vrinã & mẽſtrua: pellit fœtũ: Aperit opilationes viſceꝝ cõfert excreatui pectoris & pulmonis: confert pectori & ſtomacho. epota cũ ſale & acceto abſtergit pituitã. Si cũ melle decoquať cõfert aſmaticis. expellit lũbricos. trita in mortario. & ſparſa ſup cibos cõfert obſcu ritati viſus. Et qñ apes paſtæ tymo optima ꝓducũt mella: thymo ꝓ melle poſuit. Hiblæ. Mons est Sici liæ: in quo ꝓpter copiã thymi optima fiũt mella. Ruſco. Sũt q̃ credũt idẽ eſſe quod ſentes.

SER. Ite domũ. Iuuẽnci auidiſſime pa ſcunť. & ideo increpat ꝙ tarde redeant.

I te domñ paſti: ſi quis pudor ite iuuenci. Co:

Muſcoſi Lanugine viridi cõſperſi. Ar buſtus. arbor ẽ frondibus raris. Iam ve. Non ẽ ſed aduẽtat: nã adbuc turgẽt gẽ mæ i palmitibus vitis. Pigues. Deſudã tes picẽ. Aut eni. l. Quia ſolũ p̃daſ cõſide rat. Stãt. plenæ ſũt. alias borrẽt: vt Stãt lumia flama. Hirſutæ. Adbuc itra ſuos ecbios poſitæ. Ridẽt. Læta ſũt vt mixta q̃ ridẽti collocatia fundet acbãto. Hora

Muſcoſi fontes: & ſomno mollior berba:
Et quæ vos rara viridis tegit arbutus vmbra:
Solſtitium peccori defendite: iam venit æſtas:
Torida: iã læto turgẽt in palmite gẽmæ. Thir:
Hic focus: & tædæ pingues: bic plurimus ignis

Semper &

Semp: & assidua postes fuligine nigri.
Hic tantum boreæ curamus frigora: quantum
Aut nūerū lupus: aut torrētia fluia ripas. CO
Stant & iuniperi: & castaneæ hirsutæ.
Strata iacēt passim sua queq; sub arbore poma
Omnia nunc rident. at si formosus alexis.
Mōtibus his abeat: videas & fluia sicca. Thyr.
Aret ager: vicio moriens sitit aeris herba.
Liber pampineas inuidit collibus vmbras.
Phyllidis aduentu nostræ nemus oīe virebit.
Iuppiter & læto descēdet pluribus imbri. CO
Populus alcide gratissima: uitis iacchо:
Formosæ myrtus veneri: sua laurea phœbo:
Phyllis amat corylos: illas dū phyllis amabit:
Nec myrtus uincet corylos: nec laurea phœbi T
Fraxinus in siluis pulcerrima: pinus in hortis:
Populus in fluuiis: abies in montibus altis.
Sæpius at si me lycida formose reuisas:
Fraxinus ī siluis cædet tibi: pinus ī hortis. M.
Hæc memini & victū frustra cōtēdere thyrsim
Ex illo corydon corydon est tēpe nobis.

Ille terraꝝ mihi ꝓter oēs angel⁹ ridet. Flumia sic: hypbolice ꝙ continuo fluentes aq̄ siccent. Vitio. a. pestilētia corrupt. aeris affligit. Inuidet. u. iuideo tibi illā rē dicim⁹ ut te ne inqt miserā de puer cū leta ueniret iuidit fortuna mihi. Virg. nunq̄ pōpinos ī se. ge. ꝓfert sed varro freqnter. Iuppit. et l. d. p. i. Sic alibi: Cōiugis in gremiū lætæ descedit Aer. n. ī pluuias soluit. Fraxin⁹: ita erunt pulcræ hæc arbores ī suis locis natæ ut si tu ad me uenire sæpi⁹ curaueris. Ex illo. c. c. ē. t. em victor nobilis sup oēs quam rē quasi rusticus implere non potuit.

CHRI. Ite. do. p. sensus est pasti estis & tn ꝓpter auidissimā uoraginē: nō desinitis Sed si eēt ullus ī vobis pudor d. scederitis: Demōstrat aūt poeta q̄tū ex nimio amore cupiat vt discedāt. vt possit frui re amata p⁹ q̄s irronalia veluti si ronalia eēnt alloquit. Nā cæcus ex nimio amore ñ uidet qb⁹ dicat. Mollior. h. i. q̄ recūbētibus ī te mollio- Solstitiū:
rē somnū facis. Solstitiū pe. defendite: solsticia duo facit sol Alter ꝙn ingredit capri cornū. qđ hiemale dī. Alter ꝙn puenit ad cancrū: qđ appellat æstiuū. Illud maxia frigora bēt & dies oīm breuissimos: hoc maximos calores & dies lōgissimos: cōstant em ex qndeci horis: ex tercia paulominus pte vni⁹ horæ Noctes sunt ex octo horis: & ex duab⁹ paulomin⁹ ptib⁹ de tribus horæ ptib⁹. Defendite solstitiū pecori. i. arce te vim caloris: q̄ ē in solstitio a pecore. Dixit eo dē mō Stati. Hinc vero ambob⁹ rabiē fortuna cruētam Attulit haud passi socīs defendere noctē culmibus. Hora. Et toga q defendere frigus: quis crassa q̄at. Sic Home. ἀμύνω qđ defendo significat eo dē mō dicit: Χρείω ἐστὸ ὁ ὑένητά ἀ ἐικέα λοι ὑόνα μύνει Gēme: gēmas dicim⁹ lapillos p̄cioſos sed dixit gēmas ī palmite uitis oculi q iam turgendo extāt: ut gēmæ extāt ī annulo. Focus: locus ē vbi fit ignis. Dicit aūt cōtraria supiori: Ille. n. q̄rebat remedia cōtra calores. Hic dicit iā inuenisse cōtra frigora. Tædæ: Tæda arbor ē. In Europa. n. sex ge- Tæda.
nera cognataꝝ arborꝝ sūt q̄ resinē ferūt: pinus: pinaster: pix: abies. larix & tæda. Sed tæda abūdātior est succo q̄ reliq̄: flamis ac lumini sacroꝝ ēt grata. Hæc Pli. Notū aūt ē ꝙ in locis in qb⁹ abūdat tæda illius ligno ꝓ cādelis vtunt. Hic faces tædas p sæpe appellāt poetæ. Torrētia flumia: torrētes dicim⁹ fluui- Torrens.
los puos a mōtibus decurrētes dictos sic: qa ī caloribus & siccitatib⁹ torrēt. i. arescūt. Sed qm̄ qn̄ augētur subitis ibrib⁹ cū maxio impetu p̄cipitia deferunt: Propterea dicim⁹ res torrētes q̄ cōcitate vehemētes q̄ sūt: vt gen⁹ dicēdi torrēs. Vn iuuenalis: Sermo ꝓmptus ē & Isæo torrētior. Ergo torrētia flumia cōcitata & rapida. Castaneæ: castaneas nuces vocam⁹ q̄s q̄s accōmodatiores glādiū generi. Sardib⁹ hæ primū ꝓduxere. Vn græci sardianas balanos appellāt: octo illaꝝ genera sūt: Laudatissimæ q̄s Tarētū tribus vbi ait: Heracleotica nux quā castaenā qđā vocāt. Hirsutæ: birsutas dixit ꝓpter thecas spinosas ꝓ echidni dicuntur a similitudine echidnoꝝ q̄ & ipsi spinosi sūt. Sed & erinatius spinosū aial echidnus dī. Fraxinus. hæc arbor celebratissima ē ab homero i hasta achillis: q̄ in ida troadis nascit adeo silis ē cedro vt dempto cortice emptores fallat. Frondes ei⁹ iumentis mortiferas: ruminātib⁹ innoxias græci Fraxi.
tradidere. In italia nec iumētis nocēt. Succus ad potū expssus cōtra serpentes valet. Arborē ipsam ita refugiūt vt ne vmbrā quidē vnq̄ attingant: Expertū hoc se ait Pli. si necessitas sit ignem potius quam in fraxinū effugere serpentē. De reliquis arboribus dicemus alibi.

Pharmaceutria poetæ interlocutores damō & alphesiboeus ad pollionē. Aegloga. viii.

Astoꝝ musam damonis & alphesiboei
Immemor herbaꝝ quos ē mirata iuuēca

Astoꝝ musam. Theocritus ægloga ꝓ gam φάρμακεύτρια, scribit in q̄ mulier qbusdā sacris mentē amatoris a quo cōtēnebat puertit: Illā Virgi. ad vltimā hui⁹ ægloge ptē trāstulit. Nam prima ps cōqstionē amatoris decepti cōtinet. Musam. Cātilenā amoꝝ quos inter se cecinerūt. Mirata iu. Quā iuuēca quod aial pascendi auidissimū est adeo admirata SERVI.

est ut obliuiscerẽ herbarum. Stupefactę. c.ly. Procedit ad argumenta: Iuuẽcæ oblitæ sunt pascui. Stupefactæ sunt feræ Flumina sensu carent iam cursus retardarunt.

Certantes quoꝝ stupefacta carmine lynces:

Lynx. CHRI. Lynces. Lyncũ humor ita redditus vbi glaciat̃ aresćit ut in gẽmas carbũculis silẽs: & igneo colore fulgentes lyncuriũ uocatas. Nouere boc lynces & inuidẽtes urinã terra operiũt: sed iõ celerius solidat̃. Hæc Pli. Errat aũt q lyncas ceruarioſq; lupos eandẽ velint eẽ ferã. Nã seorsum de ceruario scribit Pli. & spẽm lupi eẽ vult. Aitq; si q̃uis in summa famæ mãdat quicq̃: & forte respexerit: ita obliuisci illius cibi: ut digrediens aliud q̃rat. Ceruarios thoas græci appellãt. Lyncis fabulã narrat Oui.

SER. Requieſt. Quietos eẽ feceſt. Ergo est quiesco: id est quietem capio: & quiesco seruũ. l. quiescere facere. Tu mihi. Sẽtentia ẽ vbicũq; es Auguste: Timauus. Fluuiꝰ ẽ Venetiæ. En erit. Primum en optat. secũdũ cõfirmat: Sola sophocleo tua. c. Acsi diceret q̃q̃ ipar sit ingeniũ: qa tu dignus es stilo sophocleo Sophocles enim tragicus ẽ altisonꝰ. A te. p. Sic Hora. Prima dicte mihi sũma dicẽde camœna iussis. Nã sup̃ dixerat nõ iniussa ca. Atq;. b. s. tẽpora. c. i. u. b. t. s. l. Allegoricos dicit debere meũ carmẽ florere iter tuos triũphos. Nã triũphãtes lauros: poetæ hedera coronãt̃.

Et mutata suos reqerunt flumina cursus:
Damonis musam dicemus & alpheſiboei
Tu mihi: seu magni supas iam saxa timaui:
Siue orã illyrici legis æquoris: en erit vnquam
Ille dies: mihi cum liceat tua dicere facta:
En erit: vt liceat totum mihi ferre p orbem:
Sola sophocleo tua carmina digna cothurno:
A te principium: tibi desinet: accipe iussis
Carmina cœpta tuis: atq; hãc sine tpa circum
Inter victrices hederã tibi serpere lauros
Frigida vix cœlo noctis decesserat umbra.
Cum ros in tenera pecori gratissimus herba ẽ
Incũbens tereti damon sic cepit oliuæ. DA
Nascere: præq; diem veniẽs age lucifer almũ.
Coniugis indigno nysæ deceptus amore
Dum queror: & diuos quãq̃ nil testibus illis
Profeci: extrema moriẽs tñ alloquar hora.
Incipe mænalios mecũ mea tibia versus.
Mænalus argutũq; nemus pinosq; loquentes
Semp habet: semp pastoꝝ ille audit amores
Panaq;: q primus calamos nõ passus inertes.
Incipe mænalios mecũ mea tibia versus:
Mopso nysa datur: quid nõ speremus amãtes
Iungent̃ iam gryphes æqs: æuoq; sequẽti
Cum canibus timidi veniẽt ad pocula damæ.
Mopse nouas incide faces: tibi ducit̃ vxor.

Sẽpe: verecũde dixit. i. hũiliter ꝓcedere. Frigida uix totã uigilasse noctẽ ostendit̃ amator siq dẽ ortũ lucifer̃ primũ aspexit & eũ ut Veneris stellã allocutꝰ ẽ. Tereti: teres ẽ rotũdũ & oblõgũ ut colũna. Præq;. d. pueniẽs. Nil testibꝰ illis: nihil ꝓfeci q̃ illos sum sæpe testatꝰ. Epicurice g̃ dixit qui ait: Næc bñ ꝓ meritis capit̃ nec tangit̃ ira. Cõiugis: nõ q̃ eẽt sed q̃ speraret̃. sic in q̃rto æneidos. Quos ego sũ totiẽs iã dedig̃ta maritos. Extrema bo. paulopost moriturus. Sic i q̃rto incubuitq; toto dixitque nouissima verba. Mænalios: arcadicos a mænalo Arcadiæ mõte. Est hic ẽ versus dictus itercalaris: qa sæpiꝰ iterponit̃ ut dies & mẽses itercalares dicunt̃: q̃m iterponũt̃ i ãno. Fecit ãt hũc versũ ad imitatõem theocriti i pharmaceutria: vbi ẽ iterpositus sæpe versus: O turbo maritũ meũ domũ adducito vt i seq̃ntibꝰ est: Ducite ab vrbe domũ mea carmia ducite daphni. Argutum garulũ stridulũ. Pinosq;. q. idcirco ausus ẽ dicere: qa dicturꝰ ẽ pastoꝝ audit amores. Sic i pr̃a ægloga: Formosam resonare doces amarillyda syluas. Mopso nysa datur: boneſta turpi: pulcra deformi. Gryphes: i hyperboreis nascunt̃ mõtibus oi ex pte leones: alis & facie aquilæ silẽs: eqs infesti: Apollini cõsecrati. Cũ canibꝰ. t. nõ solũ pulcre deformibus nubẽt: sed etiã cõtra riæ naturæ aialia iungentur. Cum canibus. t. u. a. d. mopsus canibus: Nysam damis ad personam alludens cõparat: Damas masculini generis facit: sic alibi: Timidi damæ ceruique fugaces. Hora. in fœmino posuit: superiecto pauidæ natarũt æquore damæ. Faces: quæ solent præire nubẽtes puellas. Varro ideo dicit faces præire nuptas q̃d antea non nisi noctu ducebantur a sponsis: quas ideo dicit limẽ nõ tangere ne a sacrilegio inchoarent si deposituræ virginitatem calcent rem Veste numini castissimo consecratum. Tibi. i. sub tuo nomine alii ducitur: ut ostendat eam corruptoribus seruiturã.

CHRI. Mutata a sua natura ut q̃ mobilia solent esse stent. Damonis musam: quotiẽs clausulam: ac deinde interponimꝰ multa antea quã adiũgamꝰ verbũ repetimꝰ dictõnes politas a pricipio. Timaui. de hoc dicet̃ in prio æneidos. En erit: ꝓterea nimia cupiditate: q̃si desperet talẽ die venturã q̃d maxie ostendit repetitio istius dictõnis ea q̃ dolentis est simul & optãtis. Desperat aũt venturã die illã qa desperat posse acqrere stilũ coueniente rebus q̃ ppter sniaꝝ magnitudinẽ mereant̃ grandi loquentiã tragicã qualis fuit in sophocle. Sophocles. n. tragicus fuit: cuius grauitas & cothurnus & sonꝰ sublimior uideretur quã

videt q̄ꝫ euripidis. Nam bos duos scribit Quintilian⁹ opus tragicū longe clari⁹ illustrasse. Addit etiā qđ dubitat. Vter indispari uia poeta sit melior: sed Euripidē magis imitadū oratorib⁹ dicit. Cotburno, Vt socci calciamēta erāt comicoꝝ ita cotburni tragicoꝝ. vñ & soccus p comico & cotburn⁹ p tragico ponit. Hora. Hūc socci cepe pedes grādesq̄ cotburni. sunt tñ q credāt uoluisse maronē laudare carmina Augusti q ut oñdit Trāq̄llus tragœdiis delectat⁹ est. Nā & aiacē maxio ipetu aggressus ē deinde cū displiceret ꝓpterea q̄ aboleuisset: & iterrogaret qđ ageret Aiax suus: rñdit illū i spongiā incubuisse: vt ait macrobi⁹. Qđ aūt dixit iter victrices hederā tibi sape lauros volūt illū oñdere Augustū laudib⁹ impatoris poeticā miscuisse. A te principiū. sic homerus ἐΝΘΟΙ μὲΝ ΔΗ ϖΘΟΙ Δ' ἄρϗΟΜΑΙ.

Iucūbens. Tanq̄ fessus & lāguescēs ex amore. Nascere: amās apud stellā Veneris conq̄ri cupit. Et impatia more dixit nascere: q̄si dicat: Accelera ad ortū. Almū. oia p q̄ sumus: aut p q̄ alimur alma dicimus. hic almā Venerē: & almā Cererē. Indigno: maxio vel nō dign.s iniuriis qs a Nysa accipit: uł sit bypallage. i. nysæ indigno nr̄o amore. Testib⁹. i. vel sit sensus q̄ nihil mihi ꝓfuerit testari ipsos: vel qđ ipi sūt testes q̄ nihil q̄rendo ꝓfecerim. Minores: optime in pnti pticipio & nō morituros in futuro dixit: q̄si iā nūc nō se oino viuū dicat. g̃ moriens. i. dū morior qđ iā cepi: nam amātes non mō mori: sed iā se mortuos q̄runt. Mænalios arc. i. q̄les solent arcades soli cātare piti. nō em̄ se iactat vt arcad.e canat: sed vt canat tibiā rogat: Menalus aūt mons arcadiæ est iuxta stimphalum. Loqu ētes: ex roboatu referentes vt nō canam⁹ surdis rñdent oia syluæ. Mopso: q̄si viro nauci & indigno tā pulcra puella. Nysa: tam pulcra tā venusta. Sūt aūt hæc ꝓferēda cū maxio pondere ut indignatio ꝓpter acceptā iniuriam & admiratio ꝓpter disparilitatē cōiunctoꝝ & conq̄stio: q̄a dolet tanq̄ amore p̄ditus amata re priuari.

Quid nō sperem⁹. i. timem⁹. Tā em̄ incredibilis videbat illa cōiunctio vt nihil iā tā impossibile sit qđ videat timēdū: ꝓpter qđ ponit duo hæc impossibilia de æqs cū gryphibus: & de damis cum canibus.

Grypbes: de is sic ait Iulius solin⁹ in Asiatica scythia terræ sūt locupleres ibabitabiles tñ. Nā cū auro & gēmis affluāt gryphes tenēt vniuersa alites velocissimi vel poti⁹ fere volātes: & vltra oēm rabiē sæuietes. Sūt em̄ q̄drupedes & corpe quidē leonib⁹ alis aqle simillime: quoꝝ imanitatib⁹ obsistētes adue nis diuitib⁹ rarus accessus ē qppe uisos discerpūt velut geniti ad amplectandā auaritiæ temeritatem. Arimaspi cū bis dimicāt: q vno oculo in fronte media ferunt insigne. vt intercipiant bos lapides mira cupiditas ē: & feris rapientib⁹ & arimaspis custodientib⁹. Hæc solinus. Alii dicūt bas feras eē in tutela Apollinis: & equos vehemēter odisse. Quod nūc & Maro testat. Ego bos eos eē crederi: quos plautinus strobil⁹ picos nūcupat. Ait em̄ picos diuitiis q aureos mōtes colūt: ego solus supero. Faces: sp

fit ex desperatõne. Hinc Terentius: Quãto min⁹ spei ẽ tanto magis amo. Ismarus aut rhodope. montes Thratiæ asperrimi. Recte aũt vitupat amorem ab origine. Itẽ a gestis reb⁹: ut seuus amor docuit. Garamantes: Garamãtes: ppli aphricæ. Extremi quasi sæui qa a cõsortio humano sint remoti. Nec sanguinis: nec generis .i. nihil habentem bũanitatis. Nam nõ negat mortalem. Natorũ scilicet. m. q̃si noua artem

Improbus ille puer: crudelis tu quoq; mater:
Incipe mænalios mecũ mea tibia versus
Nũc & oues vltro fugiat lupus: aurea duræ
Mala ferũt quercus: narcisso floreat alnus
Pinguia corticibus sudent electra myricæ.
Certẽt & cygnis vlulæ: sit tityrus orpheus.

insinuauit & infudit. Et q̃m fabula oĩbus nota est. p transitũ tangit: q⁹ Medea a iasone contempta filios suos interemerit: Moderatõe aũt optima vtiẽ: vt nec totũ amori iputet: ne defendat paricidã: nec totũ matri ne amorẽ culpa eximat: sed & illã quæ paruit: & illũ q coegit accusat. Improbus ille puer: nõ est supflua iteratio nã fit syllogisimus ex ppone assumptõne & cõclusione. Vlulæ: aues ἀπὸ τοῦ ὀλόλυζειν. i. a fletu denoiate. Tityr⁹. Vilis fuit rustic⁹. Arion: Lesbi⁹ citharœdus optimus: qui cũ corinthum tarento cũ multis opibus peteret: & videret sibi i mari a nautis tẽdi insidias: petiit vt cythara paululũ caneret: ad cui⁹ sonũ cũ delphini pueniss̃ent excussit se sup̃ vnũ: & ita iminẽs vitauit periculũ.

Nux Iuglans

CHRI. Nuces. Q̃uis p nuces iuglandes intelligam⁹: tñ nucẽ oẽm fructũ appellamus: cuius cortex durior sit. vt est amygdola: castanea: iuglans: auellana. Juglandẽ secundũ. C. Bassum q̃m antiq eam nucem dulcioris saporis existimauerũt: & Jouí sacrarũt iuglandem appellarũt: Cloatius verius ait: iuglãs quasi diu glans: Græci hanc basilicam. i. regiã nominãt. Nonnulli tn voluerũt esse dictã iuglandẽ a iuuando. Quæ aũt ex corylo est dicit̃ auellana: siue p̃nestina: græci pontică noiant. Castanea beradeotica dicitur Amygdola vero græca & thasia. Est etiam nux pinea. O digno cõiuncta viro. At qui contraria dixerat. Mopso nysa datur. Sed hæc est amãtis inconstantia: in quo amor odiũ indignatio cõmiseratioq; alternatim æstuant. Ibi em̃ ex quadam cõmiseratõne dolebat. Hic indignabundus cum queratur de puellæ supbia affirmat suos fastus esse indignos hac pœna vt illa turpi nubat. Dũ despicis omnes dũ p fastidiũ nemo placet: turpissimũ sortita es. Deinde narrat quæ sint quæ in eo illa oderit quæ potius amanda videbant̃: vt est musica: quam significat p fistulã: vt sunt greges: vt est quidam virilis habitus. Odit fistulã tanq̃ austera: & quæ nulla musicæ voluptate demulceat̃. Odit capellas tanq̃ nimis delitiosa: & cui sorderent greges: inter quos nata est. Odit supciliũ & barbam tanq̃ quam nihil virile delectet: quod in boie laudi datur. Vñ Phædra apud Ouidiũ. Sint pcul a nobis iuuenes vt fœmina compti. Fine colí modico forma virilis amat.

Cilium Supciliũ.

Supcilium: ciliũ dicimus superius oculi operimentũ quod cilatur. i. crebro moueatur. dũ frequenter tegit retegitq; oculum. Inde supcilium infima pars frontis quæ p̃eminet oculo: quod q̃m illo animũ multis modis indicamus ponitur pro grauitate vt hic poeta in Priapea. Conuenies latio pone supcilium. Item p superbia: Iuuenalis: Si cũ magnis virtutib⁹ affers Grande supcilium: numeraq; in dote triumphos. Capitur etiam p eminentiori montis collisue parte editiore. Vnde in georgicis: Ecce supercilio cliuosi tramitis vndam elicit. Dicunt supcilia in tutela Junonis esse: nam illis oculos tegimus p quos luce fruimur. quam Junoni tribuunt: vnde dicta est Lucia Pompeius ait: Ergo hæc hirsutum supcilium p prauitate videtur posuisse. Nec curare deũ: Insultanter ptulit. q. d. ex hac pœna tibi illata vides deos humana curare: quod nõ credebas: Vt vidi vt periit Primũ vt tps significat: nõ tñ idem est vt & postq̃. Nã postq̃ oẽ tps sequẽs significat siue statim seq̃tur siue ex interuallo: vt aũt significat statim. quod & q̃ primũ. Ergo vt vidi. i. statim quod vidi. Secundum aũt vt significat quantitatẽ: veluti cũ dicimus ut magnus est. i. q̃ magn⁹ ẽ. g̃ vt perii. i. pro penitus perii sic & græci ὡς in vtraq; notõne ponũt. Vñ Theocritus ὡς ἐι ἀνὼς ἐμάνη.

Garamãtes.

Garamantes: garamantice regionis caput: est garama oppidũ Debri fonte nobili. Nam illius aquæ noctu feruẽt interdiu frigescũt. Sub principe Vespasiano iter tutũ est factũ ad garamantes cũ prius latrones illud reddere̊nt inuiũ. Cornelius balbus de garamãtibus triumphauit: homo gadib⁹ natus: primusq; ex externis ad gloriã triumphalẽ puectus. Armentba huius gentis obliquis ceruicibus pabulantur. Nam si recta ad pastũ ora dirigãt officiũt prona ad humũ cornua: Garamantes æthiopes matrimonia non nouerũt sed fœminas cõmunes habent: vnde filii patres nesciunt. Hæc Solinus. Strabo aũt refert vlteriorẽ syrtis ac repostam regionem & cirenaicum lybes habent sterilem sane. Primi Nasamones postea psyllii & getulo⁊ pars & garamantes addit. Preterea garamantũ terra quæ silphium fert augusta est & longa & arida. Nec generis. q. d. nõ bũani sed efferati animi. Electra: Succina sunt. Ferũt fabulæ sorores phaetontis: cũ ille apud Padũ fulmie ictus cecidisset: illi flentes astitisse. & i arbores cõuersas gumi quod electrum facit ex se emittere dicíq; electrũ qđ ἥλιος. i. sol ea⊽ pater fuerit. Longũ autẽ eẽt referre diuersorũ scriptor⊽ opiniones de electro. Nã neq; de regionib⁹ in quib⁹ nascat̃ neq; ex qua re gignat̃ inter illos cõuenit. Sed certũ ẽ teste Pli. gigni in insulis septẽtrionalis oceani: & a germanis appelleri glessum Itaq; nostri vinã illa⊽ insula⊽ glessam noiant. Nascitur aũt de fluẽte medulla pinei generis arboribus vt gumi in cerasis: resina in pineis erũpit bũoris abundãtia: quapropter latini succinũ appellãt. Densat̃ deinde frigore: aut tpe vel mari. Cum æstus intumescẽs ex insulis tepuerit expellit i litora. Quod autẽ pinea arbore succus sit indicat pine⁹ in illo ex attritu odor. Et quod accensum tædæ more ac nidore flagret. Liquidũ primo destillare argumento sunt quædam intus transluentia vt formicæ & culices: qui musteo adhæserũt

mūsteo adhæserūt. De qua quidem re & apud Martialem epigramma est: Nasci etiam in india certum est. Nam archelaus q regnauit in Cappadocia illic rude aduehi adhuc inherente cortice: poliriq; lacte incoctum dixit. Electri uis est teste Calistrato. vt cōtra lympbatōnes prosit: Præterea vrinæ difficultati potum alligatumq;. Accepta ex attritu vi caloris paleas & frondes arentes ita rapit vt magnes ferrum. Sed & hæc & multa alia distinctius inuenies in vltimo Plinii libro. Etruria succinnū vmbram vocat.

Orpheus in siluis: inter delphinas arion.
Incipe mænalios mecū mea tibia versus.
Omnia vel mediū fiant mare: viuite syluæ:
Preceps aerii specula de montis in vndas
Deferat: extremū hoc munus moriētis habeto
Desine mænalios: iam desine tibia versus.
Hæc damon: vos q̄ rñderit alphesiboeus
Dicite pierides: nō oīa possumus oīs. AL.
Effer aquam: & molli cinge hæc altaria vitta
Verbenasq; adole pingues: & mascula tura
Coniugis: vt magicis sanos auertere sacris
Experiar sensus: nihil hic nisi carmia desunt:
Ducite ab vrbe domū mea carmina ducite da
Carmia vl' cœlo pnt deducere lunā. phnim
Carminibus circe socios mutauit vlyssis.
Frigidꝰ in pratis cantādo rūpit' angnis. phnī
Ducite ab urbe domū mea carmina ducite da
Terna tibi hæc primum triplici diuersa colore
Licia circundo: terq; hæc altaria circum
Effigiem duco: numero deus impare gaudet:
Ducite ab urbe domū mea carmina ducite da
Necte trib⁹ nodis ternos amarilli colores. (phnī
Necte amarilli mō: & veneris dic vincula necto
Ducite ab urbe domū mea carmina ducite da
Lim⁹ vt hic durescit: & hæc vt cæra liq̄scit (phnī
Vno eodemq; igni: sic nostro daphnis amore.
Sparge molā: & fragiles incēde bitumīe lauros
Daphnis me mal⁹ vrit: ego hāc in daphide laurū
Ducite ab urbe domū mea carmina ducite da
Tālis amor daphnī q̄lis cū fessa iuuēcū (phnī
Per nemora: atq; altos q̄rendo buccula lucos
Propter aq̄ riuum viridi ꝓcumbit in herba.
Perdita: nec seræ meminit decedere nocti:

SER. Orpheus Delphinas: As breuis qa græcū. sic arcades accēsos monitu. Græca em̄ habentia noiatiuū i es ut arcades: habent as correptū in accusatiuo. Viuite: valete ut sit nō optantis sed renunciātis. Extremū hoc. m. Moriar in inuidiā tuā: Amare em̄ dixit mun⁹. sic Mezentius: Hæc tibi porto dona pri⁹. Dicite pierides: Captat attentionē cū nisi a numinib⁹ hoc dici posse negat: cū supiora dixerit. Intelligim⁹ aūt bos pastores referre q̄ aliq̄n audierūt in arcadia. Vñ dixit: Incipe mænalios. Non oia. p. o. Sic cicero. Vñ sustinere vix pauci pñt: vtrūq; nemo. Adole: incēde κάτάτόξυφθιμιξμόν: Nā adole ē auge. Sanos nō amātes: ut isanos amātes dicimus.

Auertere: a sanitate mutare vel auertere ꝑ cōuertere: ut sit mutata ꝓpositio. Vel addit. i. etiā Arguit āt a maiori. nā si hoc faciūt carmia: facilius minora faciēt. Facile ei est ut ex urbe rus redeat rustic⁹. Cantādo dum incantantur. Gerundi⁹ em̄ modus ab oīm verbo silr creant'. Ergo hic passiue ꝓtulit. Cum aūt dixit cantādo tu illū actiue Salustius: Cum ipse ad imperandū vocaretur. i. ut ei imperaret'. Frigidus: Nocens: ut Frigida saturni quo sese stella receptet:

Licia: nā ut licia stamē implicāt: ita adolescentis mentē implicare cōtendit. Effigiē. scilicet amatoris: ut Dido effigiem toro locat. Impare: ꝓ impari scilicet q̄cūq; superorum vel hecate: cui⁹ est triplex ptās. Vñ tria virginis ora dianæ. Hæc āt amaryllis ē quam græci ΘΥΜΡΙΣΤΙΝ dicūt. Veneris dic vincula necto: Anapestus est trimeter hypercatalecticus: qd̄ metrū Veneri est dicatū: Molas: Far & salem. Bitumīe. l. i. lauros diuino igne consume Nā bitumen ex fulmine dicit' ꝓcreari. Vū iuxta Babyloniam quia frequentia cadunt fulmina. hac re lacus abundat: adeo vt ex bitumīe fabricasse muros Semyramis dicat'. In daphnide: Arcaismos ꝓ in daphnidē. vel intelligamus supra daphnidis effigiē eā laurum incendere ꝓpter nominis similitudinem.

Buccula. Bouis ē diminutio. bos anomalū est. nam bos & bob⁹ producit primā syllabam: in reliqs casibus corripitur prima.

Propter: iuxta. Perdita: Ore cōsumpta.

CHRI. Arion: Historiā ponit Seruius Arion: Addit tamen Herodotus hunc virū Methymneum fuisse: ac omnes cytharædos superasse: & a periandro coryntbiorum tyranno abeūtem in italiam venisse: ac multas adeptus opes ex suo artifitio nauem quorundā coryntbiorum qua ad Periandrum rediret cōscendisse: & animaduersis insidiis impetrauit a nautis vt aliquantulum canere cytbara sinerent. Atq; ΝΟΜΟΝΟΡΘΙΟΝ cecinisse: mox se in mare ꝓcipitasse: ac delphino susceptum in insulam Tenaron incolumen delatū esse: atq; inde ad Periandrū rediisse: & nautas q illum in italiam esse mentiti fuerāt ita arguisse: ut scelus fateri cogerentur. Addit etiam idem herodotus æneā statuam Arionis a delphnio uecti posita esse in Tænaro insula. Omnia vel me

dium:Summam ostendit desperatõnem. Viuite.nõ optantis:sed discedentis est:& ad mortem pro-
Specula. ciscentis. Specula modo.Locus editior dicit spécula:vnde ad multum spacium facilis speculatio pro-
spectusq; sit:eadam ratõne specula fenestra appellatur.Inuenitur etiam specula per diminutionẽ a spe.
Vos pierides.Sine quarum auxilio rem ipsam propter suam magnitudinem nos dicere non posse-
mus.Et sic attentõnem instaurat auditoribus:q iam audiendo fessi esse possent. Non oms possum9
Verbena. omnia.Imo fortasse nullus est qui possit omia. Verbenas.Quasi herbena proprie 'pecies herbæ est:
Verbena- quæ alio vocabulo vt est in synonimis verminatia dicit. Græce dicitur hierobotanon quasi sacra ber-
ria. ba:quoniam illam sacrificiis adhibebant antiqui.Capit autem verbena pro omnibus frondibus quæ
Thus ma adhibentur in sacris. Mascula thu.Thus masculum appellant medici quod subalbidum & rotundũ
sculum. & pingue & naturaliter lene & frangibile est:& quod ad ignem cito accendat:odorem suauem copio-
se emittit.Hoc omnium optimum est:vt ait Diascorides. Magicis .De bis dicet in quarto æneidos
Sanos.Nullo amore implicatos.Insanos em dicimus furiosos:at furoris vt Plato ait: quatuor spe-
cies sunt vaticinii qui est ab Apolline poeticæ facultatis qui est a musis Amoris:qui est a Venere.My-
steriorũ:qui est a Baccho.Ergo qui amant furore perciti sunt ergo furiosi:ergo insani.Vnde sequitur q9
qui sani sunt:nõ ament.Vult itaq; auertere.id est remouere sensus viri sui insanos.id est ab amore libe-
ros:qđ faciet si implicabit amorẽ.Vnde erunt insani quemadmodũ dicimus insanũ poetam: insanum
uatem. Ducite ab urbe domũ mea.c.d.d.Sic etiam Theocritus in Pharmaceutria adhibet itercalarem
versum haud dissimilẽ ι ΥυξελκέτόντὴνόνεμόντῶτιΔῶμάτόνυρΔρά. Cœlo possunt
deducere lunam Magorũ est polliceri suis carminibus lunam e cœlo auocari.Vñ Thæssala cum lunam
laborare timerent:quia carminibus incantaretur:tinnitu uasorum æneorum ne illa carmina audiret ob
strepebant.Hinc Iuuenalis.Iam nemo tubas nemo æra fatiget:Vna laboranti poterit succurrere lunæ
Terna.Præter animos negant pythagorici & platonici quicq; numeris esse perfectius: quippe qui
figurarum numerumq; serie ac propositione a summo deo constituta sint omnia:atq; ita digesta:ut nu-
meris & figuris contineri videant.Ait em Pythagoras ex monade oriri numeros:ex numeris pũcta:
ex punctis lineas:ex bis figuras planas:ex planis solidas figuras:ex bis solida corpa.Et ex bis elemen-
ta esse:ex quibus sit mundus.Trinitatem autem pythagorici rerum omnium mensuram dicunt.Nam
deus ternario numero res gubernat.Primo em singula creat. Secundo ad se creata rapit: Tercio rapta
pficit.Res itidẽ primo a perẽni fonte effluũt dum nascunt.Secundo in eundem refluunt: dum suã illã
originem repetunt.Tercio pficiunt in suum principium iam reuersa.Orpheus igitur deũ principium
medium & finem dixit.Principiũ autem ut pducit.Medium ut pducta ad se rapit. Finis vt redeũtia p
ficit. Ternos colores.Manet in eadẽ trinitate.Veneris dic vincula necto. Simile quidã & Theocri-
tus ὥσάμάκάιλέΥέταυτάΔέλφιΔόσόστέάὥσό. Limis ut hic.Quemadmodum vn9
Idemq; ignis liq̃facit cærã:ac cõtra limũ cõsolidat:sic amor q ignis est liquefaciendo te mihi reddet du-
rum aduersus alias.vel cum liquefecerit & mollem reddiderit in nostrũ amorẽ:consolidabit ut pmane-
as in eo.Non dissile ẽ illud Theocriti ὡστόυτόντόνκάρόνέΥόσυνΔάίμόνιτάκὼὡστά
Bitumen. κοιθυὲρτόὡσόμινΔιόσάιτὴκάΔελφιο. Bitumine.ludeæ lacus est quem absphaltẽ no-
minat immẽso ambitu.vnde mare mortuũ a nonnullis nominat:sed sapore corruptior est quam mare
Grauitate odoris accolis est pestifer.Et ut placet Solino animal nullum habet:nihilq; in eo mergi pot.
Vnde etiam teste Cornelio Tacito:nãdi imperitos attollit.Certo em tẽpe bitumen egerit.quod a lacu
etiam asphaltum noiant.Liquor est acer natura sua:& sparso aceto cõcrescit:primum manu trabitur: in
de nullo iuuante influit nõ ære non ferro:sed sanguine mẽstruo scinditur. Iordanem oẽm per huuc la-
bi dicũt nec tamẽ infici.Hoc Semyramim p calce ad structuram babylonicoꝝ mœniũ usam dicũt. Plini
us scribit bituminis naturã pximã esse sulphuri.Idq; esse velut limum qui a Iudeæ lacu emergat. Præ-
tereo multa:quæ de bitumine ab eodem dicunt.Diascorides ait:bitumen aliud aridũ aliud liquidũ es-
se.Aridum gigni in iudea:Phœnice & Sidonia:Liquidũ in Babylonia:Apollonia:& Sicilia. Vocatur
a nõnullis stercus dæmonis.Galienus dicit illud vim habere calefaciẽdi & desiccandi.Serapion scribit:
q̃ phibet apostemationẽ uulnerũ.Suo suffitu cõfert doloribus matricis:potũ cum castoreo & uino ci-
et menses:& cõfert tussi ueteri:& asmaticis.& morsibus uenenosorum:Potum cum aceto soluit sangui
nem coagulatum.Impositum dentibus sedat dolorem.Admixtum farine hordei & nitro & caræ pro-
dest podagræ. Perdita nec seræ meminit decedere nocti.Versus est ex uario de morte: dicit em Non
amnes illi medii nõ ardua dant flumina nec seræ meminit decedere nocti.

SER. Nec sit.m.c.m. Aut noli magicis
artib9 subuenire:aut nolim secũ concũbere
Perfidus:Nũc.s.pfidus. Limine.Ipo lo-
co Veste sacro. Alio traducere messes.s.
magicis sacris:vñ est in.xii.tabu.Neue alie
nam segetẽ pellexeris.Ne respe.Nolũt.n.
se videri lumia nisi ex nimia necessitate. vñ
p miraclo dr:Alma parẽs confessa deã sed
facit in piculo filii. Nihil ille.d.n.c.c.Satis
est q putat carmia magica nihil valere. sed
de bis i q̃rto æneidos pla. Corripuit tre-

Talis amor teneat:nec sit mihi cura mederi.
Ducite ab urbe domum mea carmia ducite da
Has olim exuuias mihi pfidus ille reliqt (phni
Pignora cara sui:q̃ nũc ego limine in ipso
Terra tibi mãdo dnt hæc pignora daphni. (phni
Ducite ab urbe domũ mea carmina ducite da
Has herbas:atq; hæc ponto mihi lecta uenena
Ipse dedit

Ipſe dedit mœris:naſcunt plurima ponto.
His ego ſæpe lupum fieri:& ſe condere ſiluis
Mœrin:ſæpe animas imis excire ſepulchris:
Atq; ſatas alio vidi traducere meſſes.
Ducite ab urbe domũ mea carmina ducite da
Fer cineres amarylli foras:riuoq; fluenti phnĩ
Trãſq; caput iace:ne ſſpexeris.his ego daphnĩ
Aggrediar.nihil ille deos:nil carmĩa curat.
Ducite ab urbe domũ mea carmina ducite da
Aſpice:corripuit tremulis altaria flamis (phnĩ
Sponte ſua dũ fere moror:cinis ipſe bonum ſit.
Neſcio qd certe eſt:& bylas in limine latrat.
Credimus:an q amãt ipſi ſibi ſomnia fingunt.
Parcite.ab urbe venit iã pcite carmĩa daphnis.

Interlocutores:lycida & mœris amici :æglo.ix

mulis.Hoc vxori ciceronis dicũt eueniſſe cũ poſt pactũ ſacrificiũ cũ libare vellet:In cinere viſa eſt flama:qđ ſignificauit ei? maritum eo anno futurũ conſulẽ: vt ipſe in ſuo teſtat poemate. Bonũ ſit. Dubitat & optat qa ignis etiã malũ ſignũ eſſe põt. qa nocet. In limie. In loco vbi amati veſtes obruerat. Ipi.ſ.f. Oĩa de magicis dicta deſtruit dicens:Hæc tantũ deſiderantib? vera videri:qđ p puerbiũ eſt locutus.

CHRI. Nec.ſ.m.c.m. Optat.n.illã amorẽ implicari:& ſe cõtra ita liberari vt eũ negligat. Sic.n.ad plenũ iiurias vlciſcet. Exuuias:Qm̃ p boſte ille ſe geſſerit: exuuias appellat:q̃s ille p amoris pigre reliqt. Cara:Nã res amati vehemẽter diligit amãs. Hæc duo ẽt ĩ didone expſſit: q tũc bẽt p exuuiis:& oli p pigre amoris cara.ſic Iuuenalis:Grato q̃ i dulget baſia plectro. Perfidus.Iurgiũ ẽ amãtiſ.Nã dolet fidẽ frãgi.

Herbas ac ve.Herbas ex qbus facile fiãt venena id eſt philtra amatoria.quæ iure uenena dicuntur:quoniam per uenas ad præcordia diſcurrant: vnde veneficia appellant: & venefice q̃ illa faciant.Probat autem efficaciã veneficii ab auctore:ait g:Ipſe mœris.Nã emphaſim facit pnomen & mœris ea grauitate pnũciat tanq̃ ſi ſonet maximus in ea re artifex.Deinde a patria. Nã in ponto fuit Medea olim venefica maxima. Sed quo mõ lecta ſunt ab eo venena:ſi mœris dedit. Sed legamus. Ipſe mœris dedit venena lecta mihi.i.lecta vt ego baberẽ.q.d.meo noie legit.Nã cum legũt herbas noiant cui legant. Lupũ fi.Refert Aug.in li.de ci.dei.M. Varonẽ ſcribere de arcadibus:q Lupus illi ſorte ducti tranſnatãt quoddã ſtagnũ:ut ibi in lupos conuertant:& cum ſimilibus feris viuũt.Si vero carne bumana nõ veſcant:rurſus poſt nouẽ annos remeato eodẽ ſtagno reformant in boies.Deniq̃ quendã lemenetũ parraſiũ guſtaſſe de ſacrificio:qđ arcades ĩmolato puero faciunt deo ſuo Lycæo & lupum cõuerſum:&.x.ãno in bumanã effigiẽ reuerſum in olympia pugilẽ victoriã meruiſſe:nec ppter aliam cãm & lyceũ Iouem & Lyceũ Pana in arcadia vocari exiſtimat Varro:niſi q ea nõ alia q̃ diuina fieri poſſe exiſtimat.Plini? etiã ſcribit Euanthem inter auctores Græciæ nõ ſpretum tradere qđ arcades ſcribunt ex gente antæi cuiuſdã ſorte ſiliã electũ ad ſtagnũ quoddã ei? regionis duci: ueſtituq̃ in quercu ſuſpenſo tranare atq̃ abire in deſerta trãſſigurariq̃ in lupũ:& iter lupos verſari p ãnos. ix. quo in tpe ſi ab boie abſtinuerit redire ad ſtagnũ:illudq̃ tranare:& effugiẽ bumanã priſtinã recipere addito.x.ãnoꝝ ſenio. Addit idem Aug.mulieres fuiſſe in Italia:q̃ dantes aliq̃d in caſeo:boies in iumẽta mutabant: q̃ neceſſaria quæq̃ portabãt.deinde pfuncti opa ad ſe redibant:nec tñ ſenſus ratonalis in illis mutabat. Et ſe cõ.ſil.Nã vt dixit Varro cũ ſimilib? feris babitabãt. Imis ſepul. Credidit antiqtas umbras defuncto rum in ſepulcris regeſcere. Ac ppterea magnæ illis curæ erant ſepulcra. Hinc Iuue. Dii maiorũ umbris tenuẽ & ſine põdere terrã. Spirateſq̃ crocos & in vrna ppetuũ ver: Qui p̃ceptorẽ ſcti voluere parentis. Eſſe loco. Et Properti?: Terra tuũ ſpinis obducat lena ſepulcꝝ: Et tua qđ non vis ſentiat umbra ſitim.

Atq̃ ſa. al.ui.tra.meſ.Hoc in.xii.tabulis fieri pbibebat. His ego dapb. H s tã validis. Aggrediar. Veluti boſtẽ. Nihil ille.d.n.c.c.Stupefacta bæc dicit.Admirat.n.q cũ ad id ſacroꝝ iam puenerit:tamẽ adbuc illũ moueri nõ ſentiat. Aſpice.Cum ita admirabũda ſtaret:ſecutũ eſt boc monſtrũ. Vñ Amaryllis:q̃ latura erat cineres admonet eos flamas cõcepiſſe. Neſcio qđ.ſ. ſit q̃ſi dicat neſcio audiã an non audiam. Certe eſt.Cum iterũ & darius audiſſet dixit:certe eſt.ſ.aliq̃d. Et ſecutus eſt poeta naturã. Nã aliquid ex longinquo apparet adeo dubia res eſt:vt incerti ſimus ſit ne an non ſit. Deinde cum magis appropinquat videmus etiã:ſed tñ qđ ſit nondũ cõſtat.paulo vero poſt cognoſcimus qđ ſit.vt verbi gratia q ſit equus.Ac demũ cognoſcimus nõ mõ equũ eſſe:ſed etiã meũ vel tuũ.Eadem ratõ eſt in auditu. Credimus.Dubitaret primũ an audiſſet quippiam.Deinde cũ cõſtaret audiſſe dubitauit:qđ audiſſet. poſtremo putauit audiſſe virũ.Verũ cum nimis virũ cupet:dubitauit rurſus an nimia cupiditate deceptus ſenſus id putaret eſſe quod nõ eſſet. Fingũt ſomnia. Prouerbiũ eſt. Nam qui nimia cupiditate decipitur:& credit id eſſe quod non eſt:dicit ſibi fingere ſomnia.

Vo te mœri pedes an quo uia ducit ĩ urbẽ:
Olycida uiui puenimus aduena noſtri
Quod nunq̃ veriti ſumus:vt poſſeſſor agelli

q Vo te mœ.p. Ex diuerſis locis the ocriti aliq̃ ad boc carmẽ tranſtulit SERVI.
Virg.poſtq̃ pene ab arrio cẽturione occiſus e pcepit ſuis:vt tenerẽt agros: ſed ad præſens obſequerentur. Arrio :Ergo Mœris modo bædo Mantuam ad Ar-

rium portat. Et interrogatus ab alio pastore quo pergat. deflet suas miserias. Et hinc variæ p̄statur occasio cātilenæ. Ducit: zeugma est a posterioribꝰ. Viui. Diu viuēdo & ostendit diuturniorē vitam sæpe nocere cum sit interdū causa miseriarꝝ. Qđ nunq̄ v. s. Quia inopinata grauiora sunt mala. hic Dido. Hunc ego si potui tantū sperare dolorem: Et pferre soror potero. Victi. Impotes voti. Vt victores dicimus voti competes: qui quicquid libet faciunt ergo victi: quibus parendum est. Nam victi nō sunt mantuani qui ne bella quidem gesserunt. Versat. Ni si ad rusticanam psonam referas aspere dicitur contra Augustum: cuius fœlicitatem sors posset mutare.

Illi. Arrio. Nec bene vertat. In perniciem eius vertatur: & malo omine munus accip at: tractū est ab Hectore & Aiace: Nam Hector dedit ei gladium: quo deinde Aiax se interfecit. Ab aiace autem ipse baltheum accepit: quo postea circa muros patrie tractus est. Inde natum est illud comicum: Dii bene vertant quod agas. Nam & bona in peius: & mala in melius plerunq̄ mutantur. Subducere. Ex alto in campos dissolui. Aquam. scilicet. Mincii fluminis.

CHRI. Quo te mœ. pe. Rusticanus modus loquendi & pastori vehementer quadrans: quamuis vtatur expolitone. Olycida. Non vocantis: sed dolentis est. O. Viui quasi dicat Hanc calamitatem præstitit diuturna vita. Quod nunq̄ veriti sumus. Vicium enim hominum est vt omnes sibi fœlicitatem proponant: nunq̄ ad tristia respiciant. Q̄obrem impræmeditati sæpe opprimuntur a calamitatibꝰ: quæ quidem quanto magis improuisæ sunt: tanto magis offendunt. Quapropter cicero in tusculanis ostendit perturbatōnes grauiores etiam fieri: cum calamitates impræmeditatos nos subito inuadent. Migro Quapropter grauius urgebatur Mœris q̄ hæc mala non præuidisset. Migrate quasi dicat Non reuersuri discedite. Aliud enim est si dico: discedo hinc: aliter si dico migro. Nam qui discedit redibit fortasse paulopost. Qui autem migrat eo consilio discedit: ut alibi sit domicilium politurꝰ. Qui se describit Maronis prædii terminos.

SERVI. Superiorem circumscriptōnē intelligimus aut Virgilii aut omnium mātuanorum agrorum esse. Fama fuit. Beniuolentiam Augusti fama uulgauerat sed belli actiaci necessitas impediuit. Menalcam: Pro Virgilio ponit. Columbas: Quia minora auguria maioribus cedunt: nec vllarum viriū sunt: Licet priora. Chaonias. Epiroticas. In epiro. n. nemus erat: in quo columbas dare responsa dicebant: quod idcirco fingunt: quoniam thessala lingua peliades & columbæ & vaticinatrices mulieres dicuntur. Quacunq̄ scilicet ratione. Recte autem auguriorum peritiam dat ei de quo dixerat sæpe lupum fieri.

Nouas. l. Magna militaria iurgia: Sinistra: Augures. n. designant lituo spatia: & eis dant nomia: vt prima pars antiqua posterior postica Item dextra & sinistra. Dicit ergo cornicē de nulla parte venisse: sed ab antiqua ad sinistra volasse. Ilex vero quæ glandifera arbor est cum caua. id est vitiosa est vitium agrorum significat p̄ milites clamore & litibus gaudentes: sicut cornix quæ clamore lætatur: & alias aues inuadit. Auguriū ergo probibuit: ut abstineret a militibus: qui retenturi erant agros. Tecū solatia. Nam cum suis solaciis cadet poeta qui nondum editis carminibus moritur. Nondum enim aliqđ opus scripserat Virgilius: Solatia: latenter rempora Augusti carpit: in quibus carmina non oblectationi fuere: sed solatio: quod infelicium esse consuevit. Quis humum florentibus herbis spargeret: sic est dictum: ut Dum phaetontiadas musco circūdat amara cortices: atq̄ solo proceras erigit alnos. Fontes induceret vmbra: tegeret: cooperiret. Vel quæ sublegi tacitus tibi car-

Diceret: hæc mea sunt: veteres migrate coloni.
Nūc victi tristes: q̄m̄ fors omnia versat:
Hos illi: qđ nec bñ uertat: mittimus hædos Ly
Certe eqdem audierā: qua se subducere colles
Incipiūt: molliq; cliuum demittere iugo
Vsq; ad aquā: & veteris iā fracta cacumia fagi
Oia carminibus vīm seruasse menalcā. MOE

Audieras: & fama fuit: sed carmina tantum
Nostra valent lycida tela inter martia: quantū
Chaonias dicūt aquila ueniente columbas.
Quod nisi me quacunq; nouas incidere lites.
Ante siniſtra caua monuisset abilice cornix:
Nec tuꝰ hic mœris: nec uiueret ipe menalcas. L
Heu cadit in quenq̄ tantū scelus: heu tua nobis
Pene simul tecū solatia rapta menalca:
Quis caneret nīphas: qs humū florētibꝰ herbis
Spargeret: aut viridi fontes induceret umbra
Vel q̄ sublegi tacitus tibi carmina nuper:
Cum te ad delitias ferres amaryllida nostras
Tityre dum redeo: breuis est uia: pasce capellas
Et potū pastas age tityre: & inter agendum
Occursare capro: cornu ferit ille caueto. MOE
Immo hæc q̄ uario: nec dum pfecta canebat:
Varre tuū nomen superet mō mantua nobis:
Mantua ue misere nimiū vicina cremonæ.
Cantātes sublime ferēt ad sydera cygni. LY
Sic tua cyrneas fugiant exanima taxos:

tacitus tibi carmina nuper. Rustica affectione se reminiscí illorum carminum fingit: quæ aliquando a virgilio licet inuito Romam eunti abstulerat. Nam sublegi est furatus sum. Vnd & sacrilegus dicitur: qui sacra legit. id est furatur. Delitias nostras: id est communem amicam. Tityre dum redeo: breuis est via: pasce capellas: Theocriti sunt versus: verbum ad uerbum translati: sed tamen Virgilii negocium cõtinentes. Nam allegorice imperat suis: vt rem tueantur: nec tamen audeant contra Arrii præceptum uenire. Inter agendum dum agis & honesta locutio est: si dicamus: Intercœnandum hoc sum locutus.

Necdum perfecta. Nimiæ familiaritatis est signum: cp ei recitabat carmen nondum ad limam reductum. Dicit autem carmen quod quasi cœperat in honorem Varri componere: & per transitum ponit diuersa scbedia. Superet modo mantua nobis: Supersit: reddatur. Et hoc dicit: Si nobis Mantua fuerit reddita: faciam ut te celebrent omnes poetæ. Mantua ue misere nimium vicina cremonæ. Bene ingemit mantuanorũ infelicitatem: quibus sola obfuit vicinitas cremonensium. Nam Cassii: Bruti: & Antonii copias cremonenses susceperunt: quos etiam ipsos mire excusat dicens: Miseræ cremonæ: quæ etiam si vellet: minime tãtis copiis posset resistere. Nimium vicina: id est vsq; ad periculum. Varre tuum nomen. Ordo est: Varre tuum nomen sublime ferant ad sydera cantantes cygni: id poetæ. Sic Horatius de Pindaro: Multa dyreæum leuat aura cygnum. Sic tua cyrnæas fugiant examina taxos: vene nata arbor est: quæ abundat in Corsica. Hæc autem insula græce dr cyrnee: Vnde fecit hãc derivationem cyrnæas taxos. quibus pastæ apes mel amarissimum faciunt.

CHRI. Fama fuit. Est perinde ac si dicat: verum est. Nam hoc differt a rumore fama. Quia rumor est earum rerum: quarum nullus ẽ cert? auctor: ergo falsa res esse potest. Fama vero certos habet auctores: ergo res vera vt plurimum. Chaonias columbas. Speciem pro genere ponit. Cæterum Chaonia pars Epiri est: in qua est silua Dodona. Hæc oraculum habet dodonæi Iouis: quod responsa dat per columbas. Ait autem Herodotus in Clio hoc oraculum omnium quæ in græcia sunt antiquitissimum esse: & circa sui principia vnicum. Addit præterea & hoc quod in dodona: & illud quod in Libya est cõstituisse duas sacerdotes thebani Iouis quæ a phœnicibus abactæ huc altera: illuc altera peruenerũt. Et hæ quidem sacerdotes Iouis dicere: Antrum in loco dodonæi oraculi notatum esse. Duas nigras colũbas ex ægyptiaca Thebe euolasse: & earum alteram in Libya templum Ammonis ædificari iussisse. Alteram in dodona silua super fagum consedisse: voceque humana locuta: illic Iouis oraculum constituendum dixisse. Sacerdotum vero earum quæ in Dodona fuerunt: vetustissimam Promeniam vocatam es se: secundam Timeream: nouissimam Nicandrem Verum idem Herodotus priori opinioni assentitur neque credit columbas: sed mulieres e thebano templo ueniisse. Nec mirum quod peliades. id est colũbas fuisse dicant græci. Nam antiqua pelasgorum lingua mulieres peliades dicebantur. Quod autem dicunt columbas fuisse nigras: est ut notetur mulieres ægyptias fuisse: Et profecto eundem ritum qui i templo thebani Iouis est in dodoneo oraculo obseruari affirmat. Sinistra. Est in libris augurum: cornicem a sinistra parte augurium ratum facere. Et Cicero de diuinatione ait: Aliis auibus a dextra. aliis a sinistra datum est: ut ratum augurium faciant. Et alibi cur a dextra coruus a sinistra cornix facit ratum: Et Plautus in asinaria: picus & cornix est a leua: coruus a dextra. Ilice: glandiferæ arbores maxie sunt hæ: Robur. Quercus: Aesculus: Ilex. cerrus: Suber. Fagus. Solatia Rapta: Non puto poetam voluisse taxare tempora Augusti. Itaque sententiam credo esse hanc. Maximus mœror prouenisset ex morte Menalcæ. Sed tamen si carmina aliqua reliquisset: attulissent illa quidem solatium in dolore. Nũc autem quia extinctus fuisset nullo relicto carmine non solum Menalcas ereptus fuisset nobis. Ex qua re multus sequebatur mœror: sed etiam carmina quæ solatio esse possent. Heu cadit. Magna exaggeratio sceleris cum tantum putatur ut in nullum cadere posse existimetur. Auget deinde duplici repetitione: heu & quis. Item interrogatione. Tityre dum redeo. Mirum poetæ ingenium: ut aliena carmina ita in suum opus transferat: ut seruata æglogæ lege: tamen quod ad negocium suum pertinet allegorice includat. Vario. In honorem Varii. Nondum perfecta: Nam si perfecta fuissent: non fuissent arrepta solatio. Et ut honoret Varum ostendit cp non adhibuerat eum auditorem ut uoluptatem caperet: sed iudicem ut errata corrigeret. Superet: supersit: non deficiat: quod esset nisi restitueretur agri. Cyrnæas: cyrnum appellant græci insulam: quam latini & insulam ipsi corsicam dicunt. De qua Diodor? & Strabo contraria scribunt: Sed de hoc alibi. Dicit autem Diodorus illam abundare terebentina cæra & melle: & incolas pasci lacte & melle & carminibus: plurimas autem ibi oriri taxos ex quibus mella amara sunt.

Fama. Rumor.

Auguriũ. Cornix.

Cyrnus.

Sic cytiso pastæ distentent vbera vaccæ.
Incipe siquid habes: & me fecere poetã
Pierides. sunt & mihi carmia: me quoq; dicũt
Vatem pastores: sed nõ ego credulus illis:

SER. Dicunt: uerecunde suum meritũ extenuat. Non em ait pbant sed dicũt: nec docti: sed pastores: quibus tñ non credo.

Vario poeta est. De quo horati?. Scribe ris uario forti. & bostiũ victor. Cinnam: & hic poeta g scripsit smyrnã: quã. x. annis elimauit. Argutos: canoros. Anser ad anserẽ q̃ndã alludit antonii poetã q ei? lau-

des scribebat. de quo Cicero in philippi. Ex agro phalerno anseres pellant. Ipsum em̄ agro donarat antonius. Huc ades. Versus Theocriti. in quib⁹ Polyphemus in scopulo sedens Galathe ā vocat de fluctibuos ad terrā. Cyclops amauit Galatheam: q̄ acini spreto cyclope amabat. At Cyclops eū interemit: qui deor⁹ miseratone in fontē cōuersus est: qui Acilus dicit latine. Quis nam Ju. in un. Ad maiorē terra⁹ laudē dicit in mari nullā esse voluptatē. Nam plena laus contrariar⁹ rerū cōtinet vitupationē. Insani. Magni. Pura. Serena. Nūeros. Metra rhythmos. Cæsaris a. Cū Augu. Julio patri ludos celebraret die medio stella apparuit. Ille cōfirmauit esse parentis. Vnd hæc scribunt. Dionæi. Longe repetitum epitheton a matre Veneris Dione. Astrū Græce dixit: nā stellā debuit dicere. Gauderent fru. Ad mēsem alludit Juliū: q dictus est in honore cæsaris: quo vuæ & fruges maturescūt. Carpent t. p. n. Ac si diceret: nihil ē q̄ possis timere. Nā respicit qd supra inuidiose dixit. Insere nūc melibœe pyros. Fert. Aufert. Nā subito tacuit: qa nō toti⁹ carminis potuit recordari. Aim. Memoriā. Lōgos so. æstiuos dies vt tris adeo icertos cæca caligie soles. Cōdere. Finire & ad occasum ducere. Lupi mœrim. aiūt phisici voce deseri eū quē prior lupus viderit. Vñ ē puerbiū: Lupus est in fabula Quotiens venit de quo loqmur: & nobis aufert loq̄ndi facultatem. Causando: Causas nectēdo differs nīa desideria. Tibi. In tuā grām. Bianoris: Hic Oen⁹ dictus est de quo in. x. Fatidice mātbus & tusci filius amnis cōditor fuit Mātuæ dict⁹ est bianor q̄si oino & corpe fortissim⁹ ΑΠΟΤΗΣ ΒΙΑΣ ΟΚΑΙΑΝΗΡ. Stringunt. Amputāt: decutiūt: vt in geor. Sed tamen & quernas frōdes tunc stringere tempus.

Nam neq; adhuc vario videor nec dicere cīna
Digna: sed argutos iter strepe anser olores. M
Id qdē ago: & tacitus lycida mecū ipe voluto.
Si valeā memīsse: neq; ē ignobile carmē.
Huc ades o galathea: qs est nā ludus in undis:
Hic ver purpureū: varios hic flumīa circum
Fūdit humus flores hic cōdida populus ātro:
Imminet & lentæ texunt vmbracula vites
Huc ades: insani feriāt sine littora fluctus. LY
Quid q̄ te pura solum sub nocte canentē
Audierā: nūeros memini: si verba tenerē. M
Daphni qd antiquos signor⁹ suspicis ortus.
Ecce dionæi ꝓcessit cæsaris astrum:
Astrū quo segetes gauderēt frugibus: & quo
Duceret apricis i collibus vna colorem:
Insere daphni pyros: carpēt tua poma nepotes.
Oīa fert ætas: aīm quoq;: sæpe ego longos:
Cantando puerum memini me condere soles.
Nūc oblita mihi tot carmīa: vox quoq; mœri
Iam fugit ipsa: lupi mœrim videre priores.
Sed tn̄ ista satis: referet tibi sæpe mænalcas. L.
Causando nostros in longu uu ducis amores.
Et nunc omne tibi stratum silet æquor: & oīs
Aspice ventosi ceciderunt murmuris aurę.
Hinc adeo media ē nobis via nāq; sepulcrum
Incipit appere bianoris: hic vbi dēsas
Agricole strīgūt frondes: hic mœri canamus.

Chri. Cytiso. Quā herbā dixim⁹ afferre copiā lactis. Et me. & ꝓ ēt: g̃ me quoq; vt pierides. Tria dicit qd fecerit illū poetā pierides: vt sit fides ab auctorib⁹. Nā solū musæ faciūt poetā. Sūt &. m. Vt ostendat ad effectū se eē poetā. Dicūt. u. p. Arguit a iudicio eor⁹ q sūt poetæ. Nā pastores hic intelligit: q nouerit canere carmia. ut de corydone & de thyrside dcm̄ est. Nec placet qd dicit Ser. Pastores. i. indocti. Nā i ope bucolico pastores ēt doctos dicim⁹: vt cur nō mopse boni. i. docti: g̃ poetas. Quāobrem q̄uis musas magistras habuerim: q̄uis caria cōdideri: q̄uis pastor⁹ iudicio ꝓber poeta: tn̄ nolo labi nimia crudelitate: cū videam me non posse æquare Varium & Cin. poetas. Nec temere dixit credulus. Nam credulitas videtur esse eorum qui vltra q̄ oportet credunt. Hic. u. ꝓpter colores florum purpureum. ergo pulcrum. Nam vt aurum dicimus pulcrum: quoniam cætera excedat metalla: sic purpuricta: sic nūc dicit populus candida: q̄m frondes habet ex altera pte albas. Texunt. u. Se intexendo faciunt umbracula. Sūt em̄ vmbracula tegumēta: q̄ faciūt vmbras. Vmbella vero ē q̄ manu gestātes oppo nim⁹ soli vt facies n̄ lædat radiis solarib⁹. Hac teneriores mlierculæ vtunt cū i sole sūt. Iuue. n. Et cui vride vmbellā: cui succina mittas. Nūeros. Cōcentū & modulationē: & vt græci dicūt rhythmos. Dionæi. Qui originē ducit ab Aenea filio Vene. cui⁹ mater fuit Dione. Alibi referemus tres Veneres. sed hic tm̄ dicā terciā Venerē tercii Iouis & Dione filiā fuisse. Astrum Cometē intelligit: q augusto faust⁹ appuit: in ludis funebrib⁹ Julii cæsaris quos celebrabat: Veneri genetrici. De quo ipse in quadā epistola: Apparuit ipsis meor⁹ dierū ludis sydus crinitū p septem dies in regione cœli: quæ sub septentrionibus est. Id oriebat circa vndecimā horā: clarum ex omnibus terris conspicuum fuit: eo sydere credidere animam cæsaris inter deos relatam: propterea id insigne capiti statuæ in foro posite adiectum est. Animū memoriam. Nam memorie organum ad siccitatem tendere oportet. Verum in sene quamuis bumor naturalis dese-

Vmbracu lum.

Vmbella.

Cometæ.

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA POZNAŃ

mor naturalis defecerit: & calor defectu pabuli qđ est sibi in humore extinct⁹ sit: abundat humor noxi⁹ qui memoriã humefaciẽs corrũpit. Lupus aũt si añ videat boiem q̃ ab illo videat reddit eum raucum Vnde cũ aliqs loquentibus supuenit: cuius pntia illi tacere cogantur: puerbium est: Lupus est in fabula. Plinius de lupis ita scribit: Sed in Italia quoq; credit̃ luporum visus esse noxius: voce.n.q; hominis quem priores contemplentur adimere ad præsens. Lupus

Hic hædos depone tñ viniemus in vrbem.
Aut si nos pluuiam ne colligat añ veremur
Cantãtes licet vsq; minus uia lædet eamus.
Cantãtes vt eamus: ego hoc te fasce leuabo. M
Desine plura puer: & qđ nũc instat agamus:
Carmia tum melius: cũ uenerit ipse: canemus:

SER. Tamẽ. Etiã si paululũ q̃escẽtes canam⁹. Vsq; iugiter. Hoc fasce. Nam ipse hædos portabo. Fascẽ.n. on⁹ appellat. Sic in georgicis: Inuiso sub fasce viã dũ carpit. Desine plura puer. Arguit nimii desiderii. Qđ instat. Vt placem⁹ cẽturionẽ. Ipe Virgili⁹: cui⁹ reditu spat libertatẽ agrorũ: vel ipe August⁹ q redeat a bello actiaco.

CHRI. Pluuiã. Honestior locutio est: veremur pluuiã ne nos colligat q̃ si dicas: veremur ne nos pluuia colligat. Minus via lædet Nam & caut⁹ & facet⁹ sermo efficit iter ita iocundũ: ut laborem eũdi nõ sentiam⁹. Vñ publi⁹ q minos scripsit ait: Comes facũdus in uia p vehiculo est. Desine plura. Et leuitatẽ in cupiditate pueri & maturũ in sene consiliũ ostendit. Lycidas em̃ nec suo nec congruo tpe cantus q ociosor̃ sunt quærebat Mænalcas in tanta rerũ pturbatõne iis quæ instabãt difficultatibus consulendũ: & cantũ ad ocium reseruandũ esse censebat. Atq; ita seruato decoro: & puer q̃ ardentioris ætatis est voluptatem q̃rebat. Et uir in quo iam maturius esse consiliũ oportet: seria iocis p̃ferenda censebat.

Poeta de galli in sano amore. ægloga decima & vltima.

Xtremũ hũc aretbusa mibi cõcede laborẽ.
Pauca meo gallo: sed q̃ legat ipsa lycoris
Carmina sunt dicenda. neget qs carmia gallo.
Sic tibi cum fluctus subter labere sicanos:
Doris amara suã non intermisceat vndã.
Incipe solicitos galli dicamus amores.
Dum tenera attondent simæ virgulta capellæ.
Non canimus surdis: rñdent omnia syluæ.
Quæ nemora: aut q uos saltus habuere puellæ
Naiades: indigno cum gallus amore periret.
Nam neq; parnasi uobis iuga: nam neq; pindi

Xtremũ hũc aret. Gall⁹ poeta eximi⁹ fuit: q eupborionẽ i latinũ trãstulit. Et de cytheride q̃ fuerat volumini liberta & a se amata: scripsit libros q̃tuor. Primũ iter amicos Augusti enũeratus: prim⁹ ægypti p̃fect⁹ fuit: ac mox in suspitõnẽ taq̃ q in augustũ cõiurasset incidẽs interfectus e. Hũc adeo dilexit maro: ut quarti georgicor̃ a medio ad finem posuerit suas laudes: q̃s deide iussu augusti i fabulã aristæi mutauit. Hũc igit̃ nũc cõsolat̃ cũ Cytheris illo cõtempto Antoniũ in galliã secuta sit. Nõ aũt iussit august⁹ banc æglogã mutari: q̃m potius ad vitupationẽ quã ad galli laudẽ p̃tinet. Nã galli in turpi amore impatia ondit̃: & apte antonius carpit̃ inimicus augusti: quẽ cõtra Romorẽ Cytheris in castra sit secuta. Laborẽ. Non mibi: nam lud⁹ẽ poetar̃ scribere: sed tibi arethusa ut nympha virginitate gaudẽs p̃stet cantilenas de amore. Vñ rogat dicens concede: & uerecunde pauca rogat & adiurat: ut Sic tibi cum fluctus. s.l.s.p Aretbusam aũt musam siculã bucolicũ Theocriti inuocat carmen: Pauca. Non ad cæteras æglogas compatõnem: sed q̃tum ad Galli scripta p̃tinet. Fluctus sub.la.si. Aliq dicũt ad Arethusam nymphã Siciliæ Alpheum de Elide uenire p maria: sedm qđ alibi dixit: Alpheus fama est huc elidis amnẽ. Aliqui dicũt Arethusam in fontem mutatã Alpheũ fugere: & de Elide in Siciliã uenire: qđ nũc sequit̃. Doris. Mater nymphar̃ quã pro mari ponit. Solicitos: solicitudinis & curar̃ plenos. Lycorim aũt p Cytheride posuit. Fuerunt aũt eodem tpe nobiles meretrices tres: Cytheris. Origo. Arbuscula. Hor. Exposa arbuscula dixit. Et alibi: ut quodã Marse⁹ amator originis ille. q patriũ minime donat fundũq; laremq;. Simæ. Græcũ est. i. p̃sis naribus. Hoc epitheton Theoc. dat p̃cipue apibus. Rñdent. per eccho. Quæ ne. Ex ægloga theocriti sunt: in qua Daphnis suum deflet amorem. Maiades. nymphas simpliciter accipe. nam ꝓprie oreades dixisset. Maiades em̃ fontiũ: oreades montium sunt: Sed qa easdem diximus nymphas & musas videt̃ dicere si musæ affuissent. i. si dedisset operam poeticæ: nõ incidisset in has difficultates amoris. Indigno. vel meretricio vel magno: nam Ennius indignas turres magnas dixit. Parnasus & pind⁹ montes sunt Thessaliæ Apollini & musis sacri. SERVI.

CHRI. Extremũ a.l. Recte seruí. laborẽ ad Areth. refert. Verum q̃ dicit poetas ludere: bẽt ꝓfecto buiuscemõi exercitatio mõ recte res ꝓcedat sũmã ai voluptatẽ: sed sũmo labori adiũctã. Nã teste bora. Qui studet optatã cursu cõtingere mætã: Multa tulit fecit q̃ puer sudauit & alsit. Abstinuit Venere & baccho: Et iuue. ẽt de poeta dixit: Vt dignus venias bederis & imagine macra: Et psi. Pailidãq; pyrethem dixit. Est igit̃ laboriosissima res in poeta egregium euadere. Meo. q. d. Cui tm̃ gratificari cupio

Pauca: sed tñ quæ huiuscemodi sint & ipsa Lycoris legat. q. d. iis moueat. Neget. q. c. gallo: cum ille optimus poeta sit: & possit aliis carmina scribere. Vel dicit qs tam durus erit q nollit consolari gallum amore pitū. Arethusam āt nymphā p musa posuit. est tñ vna ex illis nymphis qs in geor. enumerat. Et tandē positis velox arethusa sagittis. Doris: oceani filia & Nerei ei⁹ fratris vxor: Hic vero p ipso mari capitur. Quæ nemora: dolet nō affuisse nymphas in mœrore galli. Nam solitudo oēs dolores auget: & q p nymphas musas intelligat: apparet: qa ponit parnasum quē musæ incolunt. & latenter infert nō superatū fuisse ab amore si musæ affuissent. i. si studiis operam dedisset: & non marcuisset ocio. Nam ait Naso: Ocio si tol. peri. cupi. arcus.

Doris.

SER. Aonie aganippe noiatiui sūt singulares. Arganippe: fons ē boetiæ. q aonia dr. Sola: deserta. Circū. i. circa gallum ei⁹ amore stupētes. Sēsus ē ut non pœnitet oues stare circa te: ita te ñ pœniteat illaꝝ. Nā & adonis ouiū fuit pastor. & q ait nīi miscuit suā psonam vt frequenter consueuit.

Vlla moram facere: neqꝫ aonie aganippe.
Illū etiam lauri etiam fleuere myricæ.
Pinifer illum etiam sola sub rupe iacentē
Mænalus: & gelidi fleuerunt saxa lycæi.
Stant & oues circum: nostri nec pœnitet illas.

Nec te pœniteat. p. allegorice. i. nec erubescas bucolica scribere. Vpilio. pp metrum dixit græce ut ὀυνὸμά pro ὀνὸμά. sic vpilio p opilio: Tardi: stulti: sic Terentius Tard⁹ ē. Nā porci cito ābulāt. Vuid⁹: piguis. est āt vuidū id qđ intrinsecū hēt būorem. Vñ vua. Humidū quod extrinsec⁹. sed confundunt plerunqꝫ. Iste: tam turpis tam impatiens. Tua cura. Irrisorie. q. d. ea p q ita solicitus es te reliquit: & aliū est secuta. Recte aūt cū alii interrogāt ipe Apollo q vaticinii est de⁹ diuinat. Vidimus ipi nam solēt numia plerūqꝫ rusticis se offerre. Dicit aūt ea numina q frequēter amauerūt ad amatorē uenisse. Nam apollo daphnē: Pan Syringa: Siluanus Cupressum amauit. Sanguineis: Facie em̄ rubenti pingitur Pan ppter ætheris silitudinē. Aether autē est iuppiter: Vñ etiā triumphātes q ois habent Iouis insigna: scæptrū & palmatā togam: q̄ vtebant illi qui palmam merebantur: Vnde ait Iuuenalis: in tunica iouis faciem quoqꝫ de rubrica illinunt: instar coloris ætherei. Amor nō talia curat: Quasi exptus loqtur. Tristis at ille: alii tñ superioribus iungunt: Sed meli⁹ est vt sic legamus: Tñ cantabitis. vt sit sensus: licet ego duro amore consumar: tñ erit solatium qa meus amor: erit vīa cantilena qñqꝫ. Ossa quiescent: nā se dicit esse morituru. Olim: futuri temporis est modo. Aut custos gregis ac si diceret. Quid mihi cū vrbib⁹?: vbi sunt meretrices tam pulcræ q̄ pfidæ. Quicunqꝫ furor: ois amor plenus furoris est. Hic gelidi fontes: ac si diceret: Quid te iuuat inter frigora gallicana dēorari. Nūc insanus amor. Hinc vsqꝫ ad finē amatoris oñditur incōstantia: cui electa displicēt statim. Tela inter media atqꝫ. a. d. b. ex affectu amantis. Ibi em̄ se putat vbi amica est.

Vuidus biberna uenit de glande menalcas:
Oms vñ amor iste rogant tibi venit apollo:
Galle quid insanis inquit tua cura lycoris:
Perqꝫ niues aliū perqꝫ borrida castra secuta est
Venit & agresti capitis siluanus honore:
Florentes fetulas & grandia lilia quassans.
Pan deus arcadiæ uenit: quē vidimus ipsi
Sanguīeis ebuli baccis minioqꝫ rubentem:
Et qs erit modus inquit: amor nō talia curat.
Nec lacrymis crudelis amor: nec gramia riuis:
Nec cytiso saturant̄ apes: nec frōde capellæ.
Tristis at ille tñ cantabitis arcades inquit
Montibus hæc vestris: soli cantare periti
Arcades: o mihi tum q̄ molliter ossa quiescēt:
Vestra meos olim si fistula dicat amores:
Atqꝫ vtinā ex vobis vnus vestriqꝫ fuissem
Aut custos gregis: aut maturæ vinitor vuæ
Certe siue mihi phyllis: siue esset amyntas:
Seu qcunqꝫ furor. quid tum si fuscus amyntas
Et nigræ violæ sunt & vaccinia nigra:
Mecum inter salices lenta sub uite iaceret.
Serta mihi phyllis legeret: cantaret amyntas:
Hic gelidi fontes: hic mollia prata lycori:
Hic nemus hic ipso tecum consumeret æuo.
Hunc insanus amor duri me martis in armis
Tela inter media atqꝫ aduersos detinet hostes.

Aones

CHRI. Aonie: aones ppli antiq Boetiæ fuerūt esunio pfugi: a qbus aones mōtes dicunt̄: in qb⁹ fons ē aganippe ait strabo Lactati. vero ait aon Neptūni fili⁹. a quo aonia ps boetiæ dcā est. Theudōti⁹ ait hūc factōe ex Apulia pulsū i boetiā venisse: & ibi ipasse: & Neptūni filiū hītū cū oncbesti apuli uir ditissimi eēt filius: & ab hoc aoniā dictā.

Aon

Adonis

Adoni: ex Paphо Cypri rege nat⁹ est. Cinara vero Myrrhā filiam habuit: q̄ ex patre inscio tñ cum filia concūbere. Adonē genuit: qui a Venere amatus fuit: & demñ ab apro in siluis cæsu. a

Venere post multas

Venere post multas lachrymas in florem purpureū immutat⁹ est. Qui vero ad historiā fabulā referūt: Venerē Syriā fuisse tradūt ex matre Cypria: quæ Adoni nupsit: & vt Lactantio placet meretriciā artē instituit. Macro. aūt rem ad phylicen refert: aitq; adonē p sole: Venerē vero p superiori terre hemisperio quod nos incolimus poni: vt Proserpina ponit pro inferiori. Ergo Venus. i. terra gaudet Adone cū sol p superiorē zodiaci ptem decurrens ver atq; æstatem facit: tuncq; ridet floribus frondibusq; ornata. Cum vero p signa meridiana ferē qñ ad aliud respicit hemisperium: & a nostro recedit: eripitur sibi a Proserpina Adonis atq; ab apro interficit. i. ab hieme: q̄ quidē frigore glacieq; hispida est vt aper: lugetq; tūc terra. i. venus quia nubibus pluuiisq; tristat hiemis tempe. Mox tamen redeunte vere: iterū ridet herbis & floribus & frondib⁹. Ideoq; Aprilis veneri dicat⁹ est. Eadē etiā rōne: Isisq; i. terra Osyrim. i. solem apud ægyptios luget. Hæc ait Macro. Eusebi⁹ aūt Pāphilus ait apud priscos Adoni Atim q̄ arbor frugūq; flores intelligi. Sed volūt Atim eos flores significare q añ maturitatē decidunt: neq; fructum gignūt. Propterea illum emasculatū poetæ fingunt. Adonem vero volunt eos flores significare q fruct⁹ producunt: quapropter illo gaudet terra. Vpilio: cū græci volunt o micron. i. breue longū efficere adiūgūt illi. ῦ. vt ὀρέσ ὀυρέσ. Ergo cū sit opilio quasi ouilio custos ouium. mutauit o in u: est pro ὀυ diphthongo græco: quo diphthongo nos latini caremus. Subulci: A suibus dictum est. Hiberna: Quia hiberno tpe iam maturæ leganē. Glādes: dixim⁹. n. in supioribus Glandes eē a quercu robore Ilice: Aesculo: Cerro. Subere: Fago: & Galla. Et dixim⁹ primū mortaliū cibū glandes fuisse. Asserit tn̄ et Pli. sua tēpestate p Hispanias inseri glādes scdis mensis easq; tn̄ cinere tostas eē dulciores. Erat aūt cautū duodecim tabulis: Glandē in alienū fundū p cidentē licere colligere. Oim aūt arbor fructus aut poma appellanē: ut mala & pyra. Aut nuces: vt iuglandes: glandes: auellanæ: amygdolæ: castaneæ. Aut bac bæ: vt sunt: oleæ: lauri. & corni. Aut sunt acini vt vuæ: malipūici: sambuci: & ebuli. Siluanus: deū siluaq; būc putabāt & fœtis mulieribusq; nocere. Itaq; ne noctu ingrediēs illas vexaret tres illis deos custodes adhibebāt. Sed eoq; deoq; significandoq; cā tres mortales noctu circuire limia dom⁹ videbant: vt prim⁹ limen securi feriret: secund⁹ pilo tonderet: terci⁹ scopis deuerreret: vt bis datis culturæ signis siluanus, phiberē intrare. Nā nec arbores cædunē putanē ue: sine ferro: nec far cōficitur sine pilo: nec fruges coaceruanē sine scopis. Ab iis aūt trib⁹ tres noiant deos ait Varro. De apolline aūt quē hic intelligit nomiū. i. pastoralē dicemus alio loco. Ferulas: ferula vt ait diascorides: enterion appellatur. Hæc in calidis vt ait Pli. nasciē locis atq; trans maria geniculatis nodosa scapis: Duo ei⁹ genera: q̄ in altum assurgit narthex dicie. Marchetia vero semp būilis. Natura eadē q̄ aneto & fructu silis. Nulli fruticū leuitasq; maior: ob id facilē baculū senectuti p̄bet. Quæ ab vno capite diuidit in cacumine fœmina putatur. Ferula reliquis animalibus pestiferū pabulū p̄bet. Asinis vero gratissima est q̄re id animal bacchō assignatur cui & ferula: Semen eius in Italia cibus est: condit in vrceis & durat ad annū. Ignem ferula optime seruari certū est. Et a sole ignē Prometheū furatū ferula seruasse fabulanē. Baccis: pro acinis posuit de quibus diximus ī supioribus. Ebuli: ebulus, chameactis. i. humilis sambucus. Nam actis græce sambucus dicie. Ergo humilis: qa non surgit in altitudinē arboris vt sambucus: sed paꝛ extollitur a terra verū frondes & flores & acinos similes habet sambuco. Si ex ebulo fiat emplastrū cum sepo bircino cōfert podagræ. Si sedeatur in ei⁹ decoctōne expellit scda & confert hydropisi. Succus imissus in aures sedat sibilū. Si ebibaē confert morsibus venenatorū. Minio. In argenteis metallis inuenitur: romæ in summa religione fuit. Nā ioui simulachri faciē diebus festis illini solitum erat. Corpora etiam triumphantiū minio illiniebantur. Quin & a censoribus in primis iuppiter miniandus locabaē. Molibdon vocant græci. Alii cinnabari: q̄uis vidi cinnabare appellare semen draconis elisi pondere elephantis in morte cadentis permixto vtriusq; animalis sanguine. Multa alia de minio reperies apud Plinium.

Tristis ostendit q̄ perditus sit ex amore qui nulla rātone ne adeo quidem inde remoueri possit: potiusq; in illo mori q̄ liberari velit solatiūq; post mortē iam quærat ex arcadum cantibus. Dolet deinde se non fuisse vnum ex illis cum quocunq; alio amore. post hæc inuitat lycori ad voluptates rusticanæ uitæ. In quib⁹? si cū illa fuisset: sperabat se posse cōsūmare æuū. i. puenire ad vltimam ætatem: qua priuatus p̄senten videat mortem.

Venus

Atim

Vpilio

Glandes

Poma. Nuces Baccæ. Acini Siluanus

Ferula.

Ebulus

Minium

Tu procul a patria: nec sit mihi credere tantum:
Alpinas ab dura niues & frigora rheni
Me sine sola uides: ab te ne frigora lædant:
Ab tibi ne teneras glacies secet aspa plantas.
Ibo & chalcidico q̄ sunt mihi condita versu
Carmina pastoris siculi modulabor auena.
Certum ē in siluis inter spelæa ferarum
Malle pati: teneriscq; meos incidere amores.
Arboribus: crescēt illæ: crescetis amores.
Interea mixtis lustrabo mænala nymphis:
Aut acres venabor apros: nō me vlla vetabūt

SER. Nec sit mihi credere. Per parentheſim. & hi versus de galli volumie translati sūt. Dura. Quæ amorē spnis: & gallicana potes frigora ferre. Sola. Vt illā solā domo mœres vacua. Ibo & calcidico. In Euboea īsula chalcis ē vrbs de qua fuit Euphorion: quē trāstulit Gall⁹. g ibo & theocritio stilo canam carmina Euphorionis.

Spelæa græce p spelūcis. Crescēt illæ iterū displicet ne cum arborib⁹ ei⁹ crescāt amores. Parthenios. parthenī⁹ mōs ē i arcadia a virginib⁹ dictus: q̄ illic venari cōsueuerūt

Hamadryades nymphæ quæ cum arboribꝰ oriunt̃ & occidũt: ꝗlis fuit illa quam Eriſichthon occidit. Qui cũ arborẽ inciderẽt vox ide & ſanguis erupit vt Ouid. docet. Nec carmia: qa dixerat carmina paſtoris ſiculi.

Cõcedite ſylue: pp illud: Iã mihi p rupes videor lucoſq; ſonãtes. Nec ſi frigoribus Snia ẽ nec maxis in frigoribꝰ: nec maxis in caloribus poſitꝰ põt carere amore. Et phi ſice loqtur: cp cõtraria cõtrariis curant̃ aut ſilibus. Sytonias. Syton mons ẽ thraciæ.

Verſemus: paſcamus. Gracili. f. allegorice oñdit ſe compoſuiſſe hũc librũ tenui ſtilo. Quantũ ue amo Gallum: ſed latenter ſicut arbores creſcũt & hoc ꝓpter cæſarem.

Frugibus quãto magis boibus. Capellæ verecũde ſe capellaꝝ. i. uilium aialium dicit paſtorem. Nam bucolica ſcribens: boũ ſe paſtorem debuit dicere ſed vitans arrogantiam vltimum ſe & non principem in ſcribendis bucolicis facit.

CHRI. Tu ꝓcul a patria: nec. ſ. m. c. tm ſ. facimꝰ noluit eñ exprimere ne illũ exprimeret: ne illã offenderet. nã ex affectu amoris ita alloquebat̃ ut pñtem eſſe putaret.

Ab: repetitio eſt vt ex vehemẽtia maiorẽ dolorem exprimat. Teneras: huic opponit aſpera quæ oppoſitio contrariorꝫ vehementer affectũ auget. Certũ eſt: penitꝰ decreui. Oſtendit aũt poeta in amantibus iniuria affectis alternatim inſurgere mõ indignationẽ ex ipſa accepta iniuria: quã rem amatam relinquere decernũt paulo autem poſt affectum amoris quo indignatio illa non ſolum mitigatur: ſed penitus tollit̃: Vnde eſt illud ꝓpertianũ: Si dolor affuerit crede redibit amor Hinc orit̃ ſumma leuitas in amante ſummaq; inconſtantia: vt q̃ tam ſeuere pauloante decreuerat mox penitus damnet. Quã rem Terentianꝰ Parmeno mirifice exprimit. Malle pati: malle obdurare cõtra amorem neq; illam amplius curare. Teneriſq; quod ſit ſolatiũ aliquod mei deſiderii. Deinde damnat hoc conſiliũ veluti nociturum: quia ex ea re magis accenderet̃. Poſt hæc quærit duplicem medicinam. Nam amor aut alio amore tollitur: Vñ Ouidius: Succeſſore nouo tollitur omnis amans. Vt enim da uo dauus truditur: ſic amor amore pellitur. Hinc eſt qđ ait: Interea mixtus luſtrabo mænala nymphis Aut qđ multo validius eſt decernit ſe vitã periculoſam & laborioſam exercere. Nam quod apud Terentium ait: Menedemus veriſſimũ eſt amorẽ & gigni & facile nutriri ex ocio & delicata vita. Frigora. Nam ſi amor inflamat facile frigore extinguent̃ flamæ. Saltus: oia loca ſunt q̃ inculta ad ſyluas & ad pecudũ paſtus relinquunt̃. Parthenios. parthenꝰ flumen eſt Arcadiæ dicatũ virginibus. Nã παρθένος virgo eſt. Alii illũ in Papblagonia eſſe volũt. Cydonia. Cydon vrbs ẽ in Creta: vbi ſũt optimi calami ad ſagittas cõficiẽdas. Et qm̃ apud parthos pplos erant optimi ſagittarii admiſcuit cydonia & parthica. Sub ſydere cancri. vbi ingentiſſimi ſunt calores. Nam in prima parte cancri ſolſtitiũ æſtiuum eſt. Et cancer ſupra caput æthiopum perpẽdiculariter radios iacit: adeo ut ſyene quæ ſupra alexandriam quinq; milia ſtadioꝝ eſt in meridie ſolſtitii nulla umbra ſit. Ibi puteus expimenti gratia factus totus illuminatur intrat autem cancrum ſol die tercia decima iulii. Sed ita eſt ſolſtitium vt ab octaua die huius menſis vſq; ad quindecimam ſit ſemp lux quindecim horarum & terciæ partis vniꝰ hore. Hæbrumq; b: Thraciæ flumen eſt: qđ ubi mari admiſcetur Tentoris portum habet: & Polydori tumulũ.

Liber: qui interior eſt nedũ cortex qui eſt exterior. Et nos cedamus amori: quaſi dicat ſi amor omnia vincit: temerarius videar ſi velim illis obſtare. Fiſcellam: vas eſt uimineum. Eſt autem diminutiuũ ſed eius primitiuum potius in maſculino profertur fiſcus: in quo cũ olim pecunia quæ ænea erat i ærario conderetur: pro ipſo ærario ponitur. Ibiſco: ſpecies maluæ eſt: latinum maluauiſcum vocant. i arabice cathyn. Eadem herba althea eſt: de qua Macer. Altheam maluæ ſpẽm nullus negat eſſe. Altheamq; dicũt illam quæ creſcit in altum. In horas: per ſingulas horas. Alnus: arbor fluuiatilis eſt: quæ ꝓpter aſſiduum humorem celerrime creſcit. Subiicit: ſurſum iacit ſe. i. erigitur: puto eſſe ex antiqua præpoſitõne ſubſum quod ẽ ſurſum. Cato de re agraria: Si male arabit radices ſubſum adibũt craſſiores fient: & in radices vires oleæ abibunt.

Frigora parthenios canibus circũdare ſaltus.
Iam mihi ꝓ rupes videor lucoſq; ſonantes
Ire: libet parthо torquere cydonia cornu
Spicula: tanq̃ hæc ſit nr̃i medicina furoris:
Aut deus ille malis hominum miteſcere dicat.
Iã neq; hamadryades rurſus: nec carmia nobis
Ipſa placẽt. ipſæ rurſus concedite ſiluæ.
Non illum noſtri poſſunt mutare labores:
Nec ſi frigoribus mediis hebrũq; bibamus
Sytoniaſq; niues hiemis ſubeamus aquoſæ
Nec ſi cum moriẽs alta liberaret in vlmo:
Aethiopum uerſemus oues ſub ſydere cancri.
Omnia vincit amor: & nos cedamus amori
Hæc ſat erit diuæ veſtrum ceciniſſe poetam
Dum ſedet: & gracili fiſcellam texit bibiſco
Pierides: vos hæc facietis maxima gallo
Gallo: cuius amor tantũ mihi creſcit in horas:
Quantũ vere nouo viridis ſe ſubiicit alnus.
Surgamus: ſolet eẽ grauis cantãtibus vmbra
Iuniperi g̃uis vmbra: nocẽt & frugibus ũbræ:
Ite domũ ſaturæ uenit heſperus ite capellæ.

P Virgilii Maronis Bucolicoꝝ finis.

FINIS. Chriſtopborus.

Cristophori Landini Florentini interpretatones georgicor maronis ad Petrũ medicẽ Prooemiũ.

O Elices pfecto petre medices ac p btos priscos illos mortales vixisse crediderĩ q inter greges armẽ tacꝙ in agris degẽtes procul ab oi aiorꝫ pturbatone ita negocia sua pagebãt: ut tra qllissimo ocio fruerent. Quippe q is: qs scissima oim pates terra pducit opib⁹ cotenti summas tũ demũ se opes assecutos putarẽt: cũ ea q natura desiderat: ẽ ãt paucis mimisꝙ cotenta natura: abũde sibi adessent. Quo q dem tpe suis qsꝙ pntibus rebus delectatus necꝙ auaricia necꝙ ãbitõe cruciabat. Nlla erat in eũ qui aut plura: aut maiora possideret iuidia. Et cũ pp ai modestiã nullũ iurgũ nulla i quẽq coferret iniuria ne minimũ quidẽ odii uestigiũ appebat. In victu vero sobrietas: & epulaꝝ poculoꝝꝙ plebeia simplicitas. ac deiꝙ i oim cult⁹ genere p simonia cũctos mortales itra tpantie fines cotinebat. necꝙ dm vllũ necꝙ fm̃ n dicã libidinosũ: sed ne pauo qdẽ lasciui⁹ vsq appebat. In buiuscemoi igr vitæ genere tã qeto tãꝙ trãqllo qs nõ iure crediderit mortale. ipos necꝙ iani vlla: leuiuscula vel lætitia exultãtes: necꝙ ardẽtioribus cupiditatib⁹ æstuãtes ñ timore iminẽtiũ piculorũ exteriores: ñ ex edẽtibus ægritudinib⁹ cruciatos passim fœlicissime vixisse. Ac si q i tãta turba extiterit i qbus excellẽti⁹ diuiniusꝙ nature bñficio igeniũ eluescceret: potuisse eos sese colligere atꝙ mẽtes ita a sensu se vocare: cunctaꝙ terrena ac momẽtanea ita cotenere: vt cognitoi maxiaꝝ rerũ q bũanus aim⁹ veluti nectare ãbrosiaꝙ alit ardẽter incũberet. Hos igr magrũ rerũ: prios auctores: & g'mltis sæculis añ eos quos nũc pferim⁹ atꝙ pferrim⁹ floruerit facile fuisse crediderĩ. Nã quẽadmodũ q d suape natura fœlix ac pigue solũ ẽ tũ demũ uberrios fructus edit si sentes fructicesꝙ oẽs: atꝙ oẽs q noxiæ sũt herbe ide radicit⁹ vellant: sic boim ingenia & si ad q̃ꝙ maxia pclarissimaꝙ nata sint: tñ nisi variaꝝ ac iter se dissidẽtiũ pturbationũ seia qbus exagitati nihil altũ excelsumue inspicimus pœnitus i nobis extiguãt: nunc̃ꝙ i origis nr̃æ q diuia cælestisꝙ ẽ recordatoem redire valebimus. Quas ob res ne pœnitus i nobis extiguãt: nunc̃ꝙ i origis nr̃æ q diuia cælestisꝙ ẽ recordatoem redire valebimus. Quas ob res ne mo aut tã rerũ oim ignarus: aut i coem oim optimã pentẽ tã iniqu⁹ tãꝙ ipius iudex iuenieꝫ q ñ optie ac liberalissime vel a natura uel ab eo potius quo ois natura ẽ nobiscũ actũ eẽ neget. Nã cũ nos ex aio corpeꝙ cõstare voluerit. Alteri i pris ingeniũ dedit quo illũ excolere atꝙ excultũ ad diuinaꝝ rerũ vñ originẽ ducit cognitionẽ erigere valeamus. Alteri tãꝙ variã ac suauẽ multoꝝ fructuũ diuersarũꝙ frugũ copiã pbuit: ut sine cuiusꝙ iniuria: sine mlto labore abunde ali possit: vt simul & dũ in boc inferiori mõ pegrinamur bac q viuimus vita frui: & cũ inde discesserimus ad supas cælestesꝙ sedes euolare facile possimus. Verũ nos vix dũ in lucẽ pducti sumus cũ malis moribus: ac pessimis exemplis deprauati: naturales voluptates aspnamur: atꝙ innũeris iisdẽꝙ in explebilibus cupiditatibus incẽsi ita i pceps ferimur vt a recta uia lõge aberrãtes naturã nr̃am dediscamus: ac boiem penitus exuamus. Qua q dẽ ex circeis pocis imutati i imanissimas bæluas cõuertimur. Quid. n. a sue voluptuosus differt: aut q d cũ vrso nõ bẽt iracũdus cõe: Nec expssus psonã vllã agit i scena bistrio q̃ꝙ aut crudelitate tygres: aut auaricia lupi a nobis agunt: vt nihil deniꝙ pter sirũ figurarũꝙ mẽbroꝝ q d q dẽ bois sit iã retineamus. Atꝙ vt paucis cõdudã usꝙ adeo vita bũana a prisc̃is illis aureisꝙ sc̃lis degenerauit: ut si uetustissimi illi viri. ñ dicã Abrabã: nõ Isaac nõ Iacob: nõ reliquos eiusdẽ ætatis q in pascuis atꝙ agris degẽtes artes varias ac plurias & bũano generi salutares iuenerũt: i vitã reuocẽt. Sed si alcinous ille pbeacũ rex ad nos reuertat. Si primi romanoꝝ siue reges siue ciuitatis pricipes nũc reuiuiscãt. Si romulus cui⁹ vita iter pastores versata ẽ: Si buma cuius leges agroꝝ culturã i primis tuent atꝙ bonestẽt. Si serani: cicinati: curii reliqꝙ hmoi viri i lucẽ redeãt q in agrñ opus rusticanũ curãtes sæpe in urbẽ: atꝙ in senatũ: ut magistratus quos sibi populus mãdauerat inirẽt p viatorem accersebant si ii inꝙ oim delitiaꝝ: mollioriscꝙ cultus ignari rursus i vitã reuocent vix nos ita pœnitus imutatos sui generis eẽ existiabunt. Que q dem tã pnitiosa pestis vñ bũanũ genus iuasit nisi cp sctissime oim pentis: q̃ nos pduxit: q̃ꝙ productos copiosissime: rectissimeꝙ nutrit atꝙ educat: culto neglecto i oñe flagitiũ ac scelus abiuim⁹: aliicꝙ veluti p sale tm̃ aim q diuinus imortalisꝙ ẽ accipim⁹ somno uẽtricꝙ emãcipati ad normã Sardanapali oi uiuẽdi officia dirigam⁹. Alii i extiguibili bñdi siti vexati cotra oẽ iusticiæ genus p oia pericla psaꝝ opes æqre cotẽdimus. Alii vt cæteris mortalibus quos natura pes æqles nobis pduxit ipemus oia scissime so cietatis vicula arrũpamus nõ ferro ñ igni: ñ aliquo venenoꝝ genere abstineamus: nlla deiꝙ fraude nlla vi tpemus ut pricipatũ. ac potius tyrãnidẽ occupemus scelerati oio q q d in reliquoꝝ vsum sumere oportebat eo vniuerso i nostrã libidinẽ: ac i alioꝝ pernitiẽ abutamur. Necꝙ aiaduertimus q principes esse cupiũt se pastores simillimos eẽ oportet. Nam ut illi i pascuis nõ q d sibi sed q d armẽtis gregibusꝙ cõducũt oio cõsulũt: sic ipsi nisi tota via aberrent oẽm mentẽ: oñe consillũ: conatus leniꝙ oñes suos in coem eorũ vtilitatẽ q sue se tutelæ cõmiserit sua ac ppria neglecta dirigere curabũt. Quapropter iure a pricipe græcorũ poetarũ Homero sæpissime ποιμένες λαῶν. i. pastores pplorũ reges appellabant. Quæ q dem oia si diligẽter itueamur: qs ñ iã videat q̃to bũano generis detrimẽto a duro illo ac p co agrestis vitæ cultu in bũc ciuilẽ si mõ ciuilis ac ñ potius desidiosus appellãdus ẽ luxũ discessũ sit. Ex q̃ta aioꝝ trãqllitate: i quot quantasꝙ procellas nr̃a stultitia sim⁹ detrusi. Quapp si qetã si fœlicẽ uitã: a q̃ depuata falsaꝙ opinio nos deiecit iure nr̃o recuperare nitimur: redeamus q̃so ad illam priscoꝝ virorũ simplicẽ frugilitatẽ: quã q dẽ & si iã nemo propter corruptos depuatosꝙ mores libẽter sequtur. Oẽs tñ vi naturæ ipulsi sũmis laudib⁹ celebrãt: atꝙ excollũt. Nec pudeat i nos agros versari. cũ tot reges totꝙ iuictissimos ipatores ipis triũphalibus manib⁹ agrũ colere ñ puderit. Referrẽ pterea agri co ferrẽ pfco boc i loco quot bonis abũdet res rustica quot rursus q̃tisꝙ malis imunis existat. Referrẽ pterea agri colendi voluptatẽ: pxime ad eã q nobis ex rerũ cognitone euenit accedere: nisi paulopost ipse Maro maximis valedissimisꝙ argumentus id demonstraturus sit Verum Homerum quoꝙ legamus apud quẽ non solũ Alcinous summa cũ voluptate in agro versat. Verum etiam Laertes id q d de filio capiebat desideriũ agricultura leniebat. Verũ quid populo romano. aut maius: aut excellẽtius terrarum orbis vsꝙ uidit. At quoꝝ cõsulis: quoꝝ obsecro uiribus ex bumilis asylo ad tm̃ culmẽ imperiũ illud erectũ est nisi eoꝝ q in agresti opere exercebant virorũ quoꝝ territa asperrimaꝙ disciplina donec in republica uiguit aduersus oms reges: aduersus oẽs pplos ac natones Romanus populus cũ maxia sua gloria uictor semp euasit. Adde cp tãti buiuscemodi disciplina apud priscos habita est vt Romulus rex alioquin in arma potius q̃ꝙ in religionẽ ppensus: tamẽ aruorũ sacerdotes in primis instituit.

atq; se duodecimū fratrē apellari uoluit. Qui & honoris cā spiceā coronā q victis aureis colligaret buiuscemōi sacerdotio insigne ee instituit: Res qdē eo maior: qa añ hāc apud romanos corona fuerat nulla. Nūa āt cū nihil agricultura excellētius putaret: ipsis frugib⁹ deos colere istituit: & mole salsa: q farre horno: horno q sale cōficeret: illis sacrificandū censuit. Idē rex & fortunæ caluæ torrēdi farris ferias celebrādas curauit. Inter pcipuos aūt deos & seram a serēdo: & segesta a segetib⁹ colebant. Nouas vero fruges: nouaq; vina nēo ātea degustabat q; ex illis primitias sacerdotes diis imortalib⁹ offerret. Multis quoq; ac venerādis noib⁹ terrenū numē adorabāt. Dixerit. n. tellurē a fœmia vi: qa ipa in se seia ac varios cōceptus recipit. Dixerūt Tellumonē virili masculoq; genere: qa seia ex se emittit: Dixerit altorē: qđ ex terra alet oia. Dixerit rursorē: qđ rursus eodē cūcta reuoluāt. Dixerit magnā matrem qđ cibū oibus piat. Dixerūt pserpinā: qđ ide pserpāt fruges. Dixerit Opē: qđ ope melior fiat. Dixerūt deniq; Vestam: quod varijs herbis ac arboribus vestiat. Quāti āt terrā facerēt antiq: Vel ex hac maxime cōiectari possumus qđ iuictissimoꝝ ipatoꝝ id laboꝝ piculoꝝq; ac vulnerū pmiū āplissimū putabāt si tm soli accepisset q; tum vna die arari cōtingeret. Ab agricultura honorificetissima cognia pueniebāt. Nā & pilūn⁹ is q prim⁹ pilū pistrino adinueniſſet: cognatus ē. Pisones āt a pisendo vel a pilis qs nomē adinuenisse igrat. A fabis vel a fodendo dixerūt fabios: vt a lentib⁹ lentulos: a ciceribus cicerones. Honorē āt maximū cōsecutū is se putauit: q idcirco bubulcus dictus ē: qm in arādo bob⁹ sciēter vteret: Nec fuit grauior cēsura q; q agꝝ male coleret cēsoria nota affici. Refert āt M. Cato illū āplissime laudatū fuisse quē bonū colonū sui ciues noiaret. Ser. rex boū ouiūq; effigie prim⁹ æra signauit. Cur āt gloriā adoreā a farre dixerit nisi qa eā demū verā laudē iudicabāt: quam ex agroꝝ cultura reportarent: At ne in vno romano ppl'o: q; uis ipe pclarissimū exemplū ee possit diutius cōsistā videam⁹ q̄nto quoq; in honore rei a gratiæ discipliā apud cæteras natōes sp bita sit. Nā apud græcos supꝰ qnq; atq; q̄dringēta de ea re scripto res enūerant. In qbus principes hnt Hieronē syracusanū & epicarmū discipulū attalū preterea & philomatrem: A sapie vero fontib⁹ pfecti Democritus Aderites: Xenophon socraticus: Architas taretinus. Et pipateticoꝝ princeps Aristo. cū tirtamo siue theophrasto ei⁹ discipulo. Nō tñ minorē laudem meruerūt latini scriptores quoꝝ primū sese offert. M. Cato censori⁹. post hūc duo Saserne pr̄ ac filius diligentius rē agrariā erudierūt. Tremellius deinde: Scrofa de eadē re eloquenti⁹ scripsit. Mox doctissim⁹ oim latinoꝝ. M. Varro illam optie expoliuit. Secutus hos ē poeta noster cui⁹ carie tantā auctoritatē cōsecuta ē agricultura: vt nulla ciuilis disciplina magis cū sapia coniūgi posse q; illa videat in q̄ re eū quē sibi imitādū pposuerat hesiodū lōgissimo sibi iteruallo a tergo relicſſe oēs itelligūt. Scripsit Julius iginī⁹: Scripsit corneli. celsus: Scripsit iulius acticus: Scripsit & iulius græcinus. Quid aūt in agricultura explicatius absolutiusq;. Moderato columella legere poterimus. Quid distincti⁹ Rutilio Palladio. Nam in sua illa naturalis historie nūerosa serie suū agroꝝ colendoꝝ disciplīne locū ita tribuit. C. Pli. vt & pluria & pclarissima in eā pcepta dederit. Adde si placet q; ex S. C. decretū fuit vt pœni magonis octo & vigiti meorabilia volumia in latinā liguā cōuerterēt. Nec mirū cupiā videri optet si apud eos q & prudētia & modestia isignes essent viri tāta i veneratōe bita sit huiuscemōi disciplia: qñ qdē ex oib⁹ qbus vita hūana cōtinet artificiis nullū neq; vitæ degendæ nō dicā cōducibilius: sed ne magis qdē necessariū: neq; ad mores optios: & purioris vitæ innocentiā cōseruādā magis ex vsu iueniri possit. Nā vt pterea ml'toꝝ artificioꝝ ihonestas sordes: & mercenarios plerosq; q̄stus: qb⁹ aim⁹ corpusq; effemiat: & iuuent⁹ penit⁹ corrūpit: nōne mercatura ipsa: q tñ si nō sordida sit honores suos: facile tueat maxis grauissimisq; piculis singulis pene horis exponit. Absportāda importādaq; assiduo ml'ta sunt. & sæpe vel vna tepestas: vel vnus pyratarꝝ latronūq; incursus tpis momēto ea oia aufert: q vix multis ānis multisq; laboribus accumulata fuerāt: neq; nostra solū amittimus: verū ēt qa fidē fallere cogimur multos in eādē calamitatē trahimus. Fœnerari vero qs nō nouit oibus mortalibus vehemēter pnitiosum ee. Questū vero ex re militari oms scimus sine rapina & sanguie ee non posse. Oratoria vero facultas: aut medicina: aut iuris ciuilis scia paucis ad modū dat. qbus & a natura igeniū & assiduis vigiliis disciplia pueit: Meq; sine sūma pfidia is q absoluta doctrina caret id pollicet qđ inscitia pbibit⁹ deide pstare n pt. Nā & medic⁹ agrotū suæ fidei cōmissū sepissime ad interitū iducit: & orator causidicusq; dictis cām iscitia decept⁹ pdit. At agricultura bnficia liberalisq; est: & sine cuiusq; scelere mltiplici fœnere q̄cūq; accepit cū sūma fide reddit. Nā q ad victū. q; q ad variū corpis cultū ptinent oīa a cultura agroꝝ sunt. Hæc suis laboribus boies a voluptatibus arcet: & ad oia grauiora fereda istituit. Inuidiæ: auaritie iniqtatis deniq; oia seia extiguit: Cū nos puo viuere assuefaciat. Cōsultores i repu. itegros, pducit & æquitatis cupidos. Milites āt robustos & laborē tolerantes gignit: Longeq; plures ab rusticano aratro q a ciuili delicataq; umbra pfectos ipatores aiaduertes. Et mirant adhuc si oēs pene excellētissimi viri agricultura delectati sūt eāq; solā oblectationē q aios urbāis curis affectos releuarēt: cæteris oibus añposuerūt. In qb⁹ qs ñ iure laurentiū Medicē pentē tuū: vel pcipuū enūeret: Qui q; uis florētine reipublicæ babēas sua sapia moderet: q; uis cuncta primus puideat: & puisa primus obuiā eat: q; uis vniuersæ ciuitatis salus: dignitas maiestas ex ei⁹ consilia pendeat q; uis nihil in italia vniuersa gerat: cui⁹ illū ignarꝝ ee oporteat: q; uis oms pene Italiæ principes oms ppli. Multi ēt extra Italiā tāti illū faciāt: ut nēo maiore auctoritate apud oēs sit: q; uis pp ea oia q dixi nulli⁹ ex his q viuūt viri nl'lius oīno uita occupatior sit. tñ inter tot tanq; varias tāq; difficiles occupatōes ita agricultura delectat⁹ sit vt pdiū suū ambrēse copia cultuq; nulli ex his q Italia uidet: mō iudiciū ipm rectū assit postponēdū videat. Nā & uillā ita ædificauit ut excluso regio nimioq; luxu & urbanos honorificetissime recipiat: & rusticanos cōmodissime tueat frugibus āt & pecori cuiuscūq; generis sint: & horrea & caulæ cōgruis locis suisq; ordinib⁹ ita distincta sint ea q; venustate cōstructa: vt vsu sil & pulcritudine cōmendari iure possint: Nihil deest: nihil vacat nihil deiq; ñ optie ei rei cui æditicatū ē iseruit. Ager āt ipe i oi genere absolutus ē. Neq; ei deest q fruges ferat: nec q uites & reliqs arbores mirifice distictas alat. Nec q pec⁹ pascat: nec deiq; q hortos submistret. Assūt viuaria & piscinæ. Assūt q aq̄tilibus auib⁹ inseruiāt lacūæ. Assūt variarꝝ volucꝝ ornithōes & colūbaria atq; pullaria ut cū eo uētū sit antiq;ꝝ villarꝝ veꝝ simulacꝝ facile sese uiscentib⁹ offerat. Hūc igit tu hmōi pent i: cū nō mō primonii sed virtutū quoq; oim illius beres futurus lis: tibi in hac quoq; re imitādū ppone: & nras hmōi interpt atōes tuo noi dedicatas: diligētib⁹ p lege.

Virgilius i æneide

VIRGILIVS in æneide secutus ē Homerū licet longo interuallo. In bucolicis Theocritū: a quo nō longe abest. In geor. Hesiodum: quē longe reliquit. Hesiodus ex ascræa ciuitate natus scripsit ad psem fratrē librū quē appellauit ἔργα καὶ ἡμέρας. i. opera & dies. Hic liber cōtinet quo modo & quo tpe agri sint colendi. Nō tñ transtulit titulū: vt bucolicorū transtulit. Sicut etiā æneiden appellauit ad imitationē Odysseæ & tamē illū p periphrasim exprimit primo versu dicens: quo opere & qbus tpibus ager colēdo sit indicabo. Ingenti ergo arte sui ingenii vim indicauit lata coartādo & angustiora dilatādo. Nā Homeri & Theocriti prolixitatē coarctauit. breuitatē autē vnius libri Hesiodi in quattuor distinxit libros. Necid temere: nam teste Varrone: aut aruus ē ager. i. fationalis: Aut arboribus cōserēdus: Aut pascuis pecoribus. Aut floribus ī quo sunt horti apibus cōgruētes Nā etsi georgicū sit ἔργον ἁγιος. i. terræ opus. quæ res primis duobus cōtinet. tñ ad vtilitatē agricolæ ptinēt pecus & apes libri sunt didascali. Et qa præceptū & doctoris & discipuli indiget scribit ad Mecœnatē vt Hesiodus ad psam: & Lucretius ad Memiū. Lætas. pingues vt est cinis: Intermissio arādi: Incesio stipulaq; & stercoratio. ergo lætas: qa fimus qui p agros spargit lætamē vulgo dicit. Segetes: terras: Vt borresit strictis seges ensibus. Sydere. tpe & syderibus enim colligunt tpa Quattuor primis versibus qttuor libris ondit sequētes. Vlmisq; adiūgere uites. Quæ res ptinet ad secūdū librū. Quæ cura boū. q. t. b. s. p. Aut in sequēti epexegisis est: vt boc sit quis cultus habēdo sit pecori. quod est quæ cura boū aut p excellētiā ait boues: & postea intulit cætera pecora vt maius animal saperet a minoribus. Sicut de homīb⁹: Relíquias danaū atq; imitis achilli. Habēdo vt habeat. Expientia. Vsu: natura: doctrina. Parcis. Seruatricibus frugi quæ nulla mella custodiūt. Liber & alma ceres. Stoici dicunt vnū esse deū & vnā esse deā: & eandē esse potestatē: quæ p ratiōe nostroq; officioq; variis nomibus appellat. ergo eūdem solē liberū & apollinē vocant. Eandē lunā dianam cererem Junonē & pserpinā dicūt. Vnde p sole & luna liberū & cererem inuocat. Quæ. d. a. Quorū cursu tempora computant. Luna em̄ menses: sol annū facit. Alma. Ab alendo: & ceres a creando. Si. liquid: est em̄ confirmantis. Chaoniam. Epirothicā a loco vbi abūdant. & posuit specie p genere. Glandibus em̄ prisci vescebant. Achelóia. Aut eodem modo speciem pro genere posuit: aut quia vt docet Orpheus genera liter aquam veteres achelóum vocarūt. Arista. pro frumento posuit. vnde affectare pinguem dixit: cū arista ab ariditate dicatur.

Hæc sunt carmina Ouidii.

Vid faciat lætas segetes quo sydere seruet
A gricola vt facilē terrā proscindat aratris:
S emina quo iacienda modo: cultusq; locorū
E docuit messes magno cum fœnore reddi.

P. Virgilii Maronis Georgicorū liber primus

Vid facia t lætas segetes
quo sydere terram
Vertere mœcenas:
vlmisq; adiūgere vites
C onueniat: quæ cura boū quis cultus habēdo
S it pecori: atq; apibus quāta experientia parcis.
H inc canere incipiā. vos o clarissima mundi
L umina labentē cœlo quæ ducitis annū
L iber & alma ceres vestro si munere tellus
C haoniam pingui glandem mutauit arista:
P oculaq; inuentis acheloia miscui vuis.

CHRI. Quid sa. lætas segetes. Quid quæ res. Nam q̄is terra sua sponte producat fruges: tñ multo vberiores fient artificio būano quod nūc demōstrandū pponit. Quapropter cū ppter inquisionē bucolicū carmē: in quo pastorū ruditas sola fuit exprimēda diuersa ratiōe vtrūq; opus aggressus est. Nā in bucolicis: neq; ppondū fuit. neq; inuocandū ppter facilitatē. Nā vt ait Hora. Nec deus intersit nisi dignus indice nodus inciderit: Si qua aūt ægloga fuit quæ pastoralē formā excederet: tūc seorsum diuinū implorauerat auxiliū. Vt Sicelides musæ paulo maiora canamus. Et in alio loco. Pergite pierides chromis & mnasyllus in antro. Itē in amore Galli: qui pene tragicus erat: Extremū bunc arethusa mihi cōcede laborē. Hic vero & distincte absoluteq; pponit: & ea qbus indigebat numina sapiēter iuocat. Quæ duo cū prooemii vice fungant: statim auditores & dociles cum demōstret de qbus rebus sit dicturus reddit: & simul attētos cū pponat se q̄ apprimæ vtilia sint dicturū facit: nec minus attēti etiā reddimur ex inuocatiōe qa ex illa significat rerū magnitudo: quæ & ipsa in primis eos q audiūt attētos facit. Ex ppositiōe igit q̄m ostendit se laboraturū p vtilitate cōmuni: & ex inuocatiōe: q̄m magna quædā videt polliceri beniuolentiā a sua sibi psona. Segetes. Seges a satu dicit. Et q̄m satio fieri no pōt nisi assit terra: quæ veluti mater semē recipiat: atq; fruges concipiat: iccirco & terram ipsam & fruges qui fœtus illius sunt segetem appellant. Lætitia Lætas. Differt lætitia a gaudio. Nam gaudiū est cum animus exhilaratur aliqua re grata atq; iocūda: Gaudiū neq; tamē ita ad exteriora diffundit vltra modum vt facile appareat. Lætitia vero est cum ita mouetur

animus aliqua re iocũda: vt etiã ad exteriora egrediat ille motus: & maxime in vultu appareat in ipso homie. Hinc dicũt Stoici gaudiũ in sapientẽ cadere posse: læticiã nõ posse. Deinde p quãdã trãslationẽ qm̃ pinguis habitu do i brutis aialibus læticiã quãdã p̃ferre videt: dicim⁹ lætũ pingue: vt Glande. Iues læti redeunt. Eadẽ ratiõe & terrã quæ fertilis est: qm̃ ex ipa exuberãtia frugũ videt læticiã ondere. Vnd ipse in supioribus dixit: Omnia nũc ridẽt: dicimus lætas segetes. i. fertiles. Et læta vbera. i. fertilia: quia lacte plena. Et qñ læti notiones exprimere cœpim⁹ dicimus lætũ. i. celerẽ: qm̃ in iis in quib⁹ animus lætatur celeritate vtimur. Ponimus etiã lætum pro bene volẽte: vt vobis lætus ego bũc candentẽ i littore taurũ. Nam qui libenter rem facit cum lætitia facit. Sic cõtra: Tristẽ pro inuito vt Terentius. Inuitat tristis. Vertere. Optime. Nam terra siue aratro: siue ligonibus: siue bipalio: siue quocũq; ferramẽto ex collatur illam vertimus. Ex eo quod dicit vertere: ostendit absolutã. Nam vt ait Donatus: Vertere est

Expiẽtia Perior

in aliam partẽ penitus trãsferre. Expientia. Perior simplex verbũ fuit: quod ab vsu cecidit. Inde experior: & quẽadmodum ab experior fit experientia: sic a perior fit periculũ: quod idem est quod experiẽtia: vt dicit Terentius: Fac periculũ in musicis. Tamen etiam inueniẽ periculum pro discrimine positũ: Sed hoc nõ venit a perior: sed a pereo. Verũ cum experientia nõ possit esse in brutis: quia non est sine ratione dixit experientiã illum naturæ impulsum: quoniam ad suum ædificium impellit apes. Parcis. Laus apium. Rara enim animalia sunt quæ parcant partis. Vos o clarissima mundi lumina la. c. q. d. a. Maximũ ingenium maximaq; doctrina apparet poetæ. Nouerat enĩ omnes deos ad solem: omnesq; deas ad lunam referri. Nam vt ait Plato in Cratylo prisci viri cum solem lunam ac stellas thein. i. currere per cœlum viderent numina esse putarunt & θεους. id est deos appellarunt: q̃ per cœlũ currant.

Sol.

Sed quoniã sol vt ait Heraclitus: fons cælestis luminis est: & vt Cicero dux & princeps & moderator reliquorũ luminũ: & mens mundi & cor cœli a phisicis appellatur: quoniã calor frigus & temperies & cuncta alia quæ per cœlum fiunt a sole sunt ipsum solum deum putarunt: vt lunam solam deam. Sed diuersis nominibus appellanẽ: vt eorum diuersæ sunt potestates. Ergo quia omnes dii qui sunt sub cœlo ad solem referũtur: cum vt dixi moderator reliquorũ luminum sit: & solus stellis lumen præstet. Stellarum autem cursus ordinem rerum humanarũ disponũt: sequit̃ q̃ sol qui temperat nostra temperãtes omniũ rerum erit auctor. Iure igitur inuocat solem tanq; naturæ deum. Verum quoniã ipsum ad disciplinam agrariã inuocat: appellat eum eo nomine quo eius vis circa agriculturã exprimit̃. Dionysius enim qui Bacchus liberq; est vt refert Eusebius igneam vim solis quæ fructus maturat exprimit. Aristoteles autẽ & Eurypides eundẽ solem & bacchũ esse dicunt. Additq; Macrobius q̃ in arcanis sacrorum obseruat̃ q̃ sol in supero. i. diurno hæmisperio cõstitutus Apollo. In inferiori. i. nocturno Dionysius appellet̃. Vnde a romanis Bacchus quoniã sol est: dicit̃ liber: quia liber vagus est vt ait Emnius: Aptissime autem vniuersam hanc rem demonstrat Orpheus. nam de sole ait ΗΛΙΟΣ ὀΝΔΙΟΝΥΣΟΝ ΕΠΙΚΛΗΣΙΝ ἀΛΕΟΥΣΙΝ. Virgilius igitur liberũ patrẽ solẽ inuocauit & cererem lunam: quia noctur-

Ceres Vesta

no temperamẽto & diurno calore cuncta moderanẽ. Ceres. Ait idem Eusebius q̃ terræ vis vesta dicit̃. Rbeam vero quã opem dicimus lapidosæ montanæq; terræ vim vocant. Cererem vero feracis & planæ. Sed de bac in sequẽtibus. Vestro munere. Nam Bacchus fructuũ humidorũ. i. vini & pomorũ. Ceres autẽ siccorum vt fruges sint symbolũ habenẽ.

Achelo⁹

Achelois. Achelous fluuius est: qui ex Pindo Thessaliæ monte pfluens ætholiam ab archania diuidit: & in iliacũ sinũ effluit. Non tamẽ hic speciẽ p genere posuit: sed legerat antiquos ita aquarũ vim distinxisse vt vis effectiua aquarũ oceanus vocaret̃ Symbolũ vero eius tethys esset. Vis aquæ potabilis achelous Marinæ neptũnus quæ inquãtũ gigne re põt Amphitrides dicit̃. Aquarũ dulciũ pticulares vires nymphæ: marinæq; nereides. Ergo cũ vim aquæ potabilis achelouũ appellaret̃ antiqui: nõ sic ratiõe dixit achelois pocula. Nã & antiquissimi græcorũ poetæ sic dixerũt vt apparet apud Aristopbanẽ. Sunt qui dicunt Achelouũ primũ e terræ erupisse: atq; ex eo aquam achelouum nominari.

SER. Presentia. Propria: vt bæc tam presentes alibi cognoscere diuos quia presentia fauẽt. De rebus aũt variis dicturus: varia iuocat numina.

Ferte simul pe. Aut simul venite: aut date carmini meo facultatẽ. i. pstate pedẽ. i. metricũ fauorẽ. Cui pria. f. Cũ Neptũn⁹ atq; Minerua de athenaq; noie cõtenderet: placuit diis vt eius noie appellaret̃ vrbs: q mun⁹ melius mortalib⁹ attulisset. Neptunnus pcusso littore: equũ animal bello aptũ pduxit. Minerua iacta basta oleam creauit: quæ melior iudicata est: qa est insigne pacis. Inuocat g neptunnũ quia de equis i tercio est dictur⁹: Equũ a neptũno pductũ: alii Scythiũ. alii Syronẽ. alii Arionẽ nominãt: Ideo vero fingũt a neptũno pductũ. qa boc animal velox & mobile ẽ vt mare. Hinc etiã Pollux & Castor. quia eoq; stelle velocissimæ sunt equos in tute-

Et vos agrestum præsentia numina fauni
Ferte simul fauniq; pedem dryadesq; puellæ
Munera vestra cano. tuq; o cui prima frementẽ
Fudit equũ magno tellus percussa tridenti
Neptunne: & cultor nemorũ cui pinguia cæsa
Tercentum niuei tondent dumeta iuuenci.
Ipse nemus liquens patrium saltusq; lucei
Pan ouiũ custos tua si tibi mænala curæ
Adsis o tegeæ fauens oleæq; minerua

Inuentrix

Inuentrix vnciq; puer mõstrator aratri.
Et tenerã ab radice ferens siluane cupressum
Dii q; deæq; omnes studiũ quibus arua tueri:
Quiq; nouas alitis nõ nulllo semine fruges
Quiq; satis largũ cœlo demittitis imbrem.
Teq; adeo:quẽ mox quæ sint habitura deorũ
Concilia incertũ est:vrbes ne inuisere cæsar
Terrarũq; velis curã:& te maximus orbis
Auctorem frugũ:tempestatũq; potentem
Accipiat:cingens materna tempora myrto
An deus immensi venias maris:ac tua nautæ

la habere dicunt. Et cultor Aristæũ intelligit Apollinis & Cyrenes filiũ: quẽ Hesiodus dicit Apollinem pastorale. Hic vt ait Salusti? post laniatũ a canib? actæonẽ filiũ matris instinctu thebis relictis cæam insulã bomib? vacuã tenuit primo postea ex ea cũ Dædalo in sardiniã iuit. Menala: Mons arcadiæ ΑΠΟΤΟΝ ΜΕΩΝ.i. ab ouib? dictus. Tegeæ. Vocatiu? est. deriuatũ a tegeo opido:& Thegæũ tribacch? est: Tegeæ peon tercius. Monstrator ar. Alii Triptolemũ:alii Osyrim: qđ veri? ẽ. Nã Triptolemus frumẽta diuisit. Tacuit aũt de nomie:qa nõ vn? i orbe aratri mõstrator fuit:sed diuersi i diuersis locis. Siluane. Hic siluarũ deus ẽ qui Cyparissum amauit. Et cũ ceruã pueri mãsuetã Siluanus inscius interemisset: puer dolore extinctus est. Siluan? aũt in arborẽ sui nomis cõuertit:& ꝓ solatio secũ fert. Dii q deæq;.o. Ttrãsit ad generalitatẽ ne quẽ prætereat. In libris aũt pontificalibus inueniunt bæc nomia:vbi & noia deoꝝ & rones ipsoꝝ numinũ cõtinent. Cõstat.n.noia ex officiis:vt occator deus dicit ab occatione & Sator a satione. Nõ nullo:Aliquo. Sentẽtia ẽ cꝑ a nobis iacta semia vestris semibus alitis. Semia aũt deoꝝ dicit cœli temperiẽ pluuias & rorẽ. Satis.i.segetibus vt sata læta boũq; labores.

Teq; adeo. Adulat Augusto quẽ inter deos inuocat:sed nõ totũ dandũ est adulationi sed veritati. Nã nõ post mortẽ vt reliqui impatores: sed viuẽs inter deos relatus est. Hinc Hora. præsenti tibi maturos largimur bonores:Iurãdasq; tuũ ꝑ nomẽ ponim? aras. Iniuria igit vitupant Virgiliũ cꝑ auiditate adulãdi citum interitũ Augusto optauerit:cũ respexerit ad id quod tũc fiebat. possumus etiã dicere mox pro postea:vt Hora. Mox daturos ꝓgeniẽ vitiosiorẽ. Vel referat mox ad vitæ humanæ breuitatẽ. Vt ipse i decimo. Rbebe diu res siqua diu mortalib? vlla est. Maxia aũt laus cꝑ manifestũ sit eũ futurũ deũ: sed etiã in sua potestate qs deus esse velit. Tempestatũ. Ita bonarũ vt malarũ. vt vnde bæc tam clara repẽte tempestas:vel tempestatũ temporũ: vt vbiq; Salustius. Materna. Quia dedicata est Veneri:a qua originẽ ducit Augustus.

CHRI. Agrestũ numina. Nã boꝝ fauore ẽget in agricultura. Ferre pedẽ. Optime bifariã exponit. Ser. vel ferre pedẽ quasi præstate fœlicẽ nauigationẽ. Nã pedẽ dixerũt latini quã vulgo pogiã nũc dicũt vt Atq; vna facere pedẽ. Cui. Neptũnũ intelligit: cui attribuũt originẽ equoꝝ: quia in equis vt in mari summa velocitas est. Aiunt aũt equũ a Neptũno pcussa terra editũ Scyphiũ esse appellatũ. Hac de causa a græcis bippicos:a latinis equestris dicebat. Et ludi cyrceses q equestres erãt in bonorẽ neptũni exercebant. Frementẽ. Hinnientẽ. binnire eñ equoꝝ ẽ ꝙsi ferocẽ. nã ipso binnitu viuacitatẽ quãdã & vehemẽtiã indicat. Siluane. sunt q de boc deo fabulent. Nã dicũt fuisset i Calabria pastorẽ noie Cratim: qui ex caprarũ grege sibi capellã ad libidinẽ delegerat. Hũc cũ obdormisset i ripa flumis capellæ maritus vt iniurias vlciscerẽt adacto cornu in fluuiũ dereciț:ab eo flumẽ Cratis appellatus. Ex capra vero illa natus est puer:cui? infernæ ptes caprinæ essent. Hunc vt deũ coluerũt: Siluanũq; appellauerũt: q Cyparissum puerũ vt refert Seruí? adamauit. Tenerã: Aludit ad ætatẽ pueri:quæ tenera esset. Prima tellus.i.littus vt primaq; vetãt consistere terra. Nã prima terra quæ sese e mari aduẽtantibus offert littus est. Equũ. de cui? aialis natura suo loco dicet. Frementẽ. Neptũne. Et de boc deo dante in ænei. dicetur. Cæa. Cæa insula i mari egeo:in q pecoris & armẽtoꝝ grauis pestilẽtia fuisse dr ꝓpter iteritũ Actæonis. Aristeꝰ aũt Apollinis & Cyrenes filius mõstrãte patre in bãc insulã ꝓfectus facto sacrificio arã Ioui erexit: quo placato pestis sedata est. Et quoniã agresti studio & cura pecoris nõ mediocriter mortalibus profuit: ab insulanis pro deo habitus est: & nomine atq; Egaros appellatus. Hæc ait Varro scribi ab Atacinio in argonautis. Hic prim? vt ait Plinius mel vino admiscere id est mulsum facere instituit. Tondẽ. Pascunt: nam in corrodendo dumeta tondent. Pan. De boc est dictũ in bucolicis diximus. & de Siluano. Quod autem teneram.i. nouellam feret cupressum:& propter similitudinem pueri a se amati. Dii deæq;. Legerat poeta apud. M. Varronem duodecim illũ in suo de re agraria libro inuocasse deos:quos duces agricolarum appellet. Quapropter cum nõnullos ex illis inuocasset:neq; nunc præteriret addidit. Dii deæq; omnes. Sunt aũt sex mares:totidẽq; fœminæ:quoꝝ primi sunt Iupiter & tellus:qui oẽs fructus agriculture cœlo & terra cõtinent. Quapropter magni paretes dicunt:Iupiter pater & tellus mater. Secũdo in loco posuit solẽ & lunã:quoꝝ tempora obseruant:cum quædã serant & condant in tẽpore. Tercio i loco inuocat Liberum & Cererem: cꝑ horum fructus maxime necessarii sint ad victum. Ab iis enim cibus & potio venit e fundo. Verum bos quattuor ipse duobus nominibus solis & lunæ inuocat. Quarto Robigũ & Floram: quibus propitiis neq; robigo frumenta aut arbores corrũpit: neq; non tempestiue floret. Itaq; robigo feriæ robigalia: & Floræ ludi floralia instituti. Quinto in loco Venerem & Mineruam: cum altera oliueta altera hortos procuret postremo Lympham & bonum euentum quoniam sine aqua omnis est arida & misera agricultura. Sine successu & bono euentu frustratio est:& non ãgricultura. præ-

Scyphius

Siluanus

Cæa

terierat igitur ex iis aliquos. Et ꝑter bos habēt etiā Priapū in hortis: habēt i agris plurima oīno numia: habēt i pascuis paleni. Nomiū ergo iuocat deos qbus ē studiū tueri arua. i. cōseruare & disponere vt bñ cōcipere possint: & emittere fruges: & eos q iam natas alūt vt crescūt aliquo semie. i. vt dicit Ser. tēperie cœli pluuia & rore: & huiuscemodi rebus. Nā q̄is ager ita cultus: ita etiā fimo aspersus: ita semie opplet⁹ sit: vt bñ cūcta nascant. Tamē si aut robigo: aut vredo: aut supfluus hūor: liccitasue nimia: nimiusq; calor instaret: oīa nata ante maturitatē intereāt necesse est. Tuent̄ g arua: qa ita illi ꝑsunt: vt oīa salubria impendeāt: oīa noxia ꝓpulsent. Mox. Paulopost etiā viuēs. Incertū. Nō tibi in cui⁹ potestate est eligere quē deū esse vellis. Sed nobis q nescimus quē potissimū esse velis deū. Iccirco aūt illū inuocat: qa poterit esse deus agricolarū si volet. Auctorē Optime. nā auctoritas ē sentētia imitatiōe digna & æstimatio quæ repræbēsioni obnoxia nō sit. Cingens. m. t. m. Nā cum agrestē deum coronā vti deceat: nō iniuria vteris illa ex materna arbore. An deus im. v. m. Demōstrauit necessitatē inuocādi cū possit eē de⁹ agricolarū. Nūc oñdit quātus vir sit cū sit a diis īmortalibus putatus dignus libera optione.

SER. Numina so. c. i. magna q̄si neptūno & cæteris diis marinis sit maior futurus. Thyle. Insula oceani inter septētrionalē & occidentalē plagā vltra Britanniā et orcadas. Thethys emat. Ad antiquum morē retulit: quo se maritus & vxor inuicem emebant: vt habeā in iure. Tardis. æstiuis. Qua locus. e. Aegyptii duodeci ponūt signa: Chaldei. xi. Nā scorpiū & librā ꝑ vno accipiunt. Chelæ em̄ scorpii faciūt librā: Idem chaldei volūt æquales eē partes in omnib⁹ signis: & aliud. xx. aliud xxx. habere. Ergo ꝑm chaldeos dicit posse eum habere locū inter scorpiū & virginē quæ orygone ē. In iis signis sunt deoꝝ domicilia. Nam solis leo est. lunæ cancer. Cæteri planetæ singuli bina bñt suo ordine: vnū a sequētibus alterū a supioribus. Nā mercurius q post lunā prim⁹ est a terra habet virginē & geminos. Venus taurum & librā. Mars arietē & scorpiū. Iupiter pisces & sagittariū. Saturnus capricornū & aquariū. Ergo Augustū & sortem ꝓpter scorpiū domiciliū. Martis & iustū ꝓpter libram: & prudentē propter vicinā virginem quæ Mercurii est. Tibi in tuū bonorem & gratiā. Ardens. Qua martis est domiciliū. Cæterū eius tempus frigidum est. nam nouēbris mensis. Iusta. p. p. Scdm chaldeos qui dicunt illum duorū signorū spaciū continere. Quicquid eris. Ordo est quicquid eris da facilem cursum. Reliqua dicta sunt ꝑ parētbesim. Nec spectent. t. Allegorice dicit illum nō posse mori. Dira cupido. Ostendit non debere illum velle. Proserpina matrē. Ceres cum raptam a Plutone filiam dui que fuisset: cognouit tandem eam esse apud inferos. Itaq; implorauit auxiliū Iouis: qui ait posse illam ab inferis reuerti: si nihil ibi gustasset. At illa gustauerat iam in elysio malipunici grana. Quā rem Ascalaphus Stygis filius prodidit. Non potuit ergo redire. Sed Virgilius modo necessitatem tribuit voluntati. Meruit tamē a Ioue Ceres vt Proserpina esse⁹ sex menses cum matre: & totidem cum marito. Hæc luna est quæ toto anno sex mensibus crescit: & totidem deficit: vt crescens apud superos: deficiens apud inferos esse videat. Da facilem cursum. Meo pocmati. Audacibus. Verecunde extenuat vires suas. Mecū. Vel mecum ignaros: vel tu mecū miseratus: aut eis mecum faue. Iam nūc. id est adhuc viuus: Nam viuus meruit diuinos bonores. Vere nouo. Quia anni initiū mensis est martius. Decem autē solum menses fuerunt apud antiquos: & Martiū voluerunt anni principiū propter Martem sui gentis auctorem. Aprilis dictus quasi terras aperiens. Maius a maia. Iunius a Iunone. quāq; alii a maioribus maium: & a iuniorib⁹ iunium dictum velint. Nam antea populus romanus in centurias iuniorum & seniorum diuisus erat. Reliqui a numero denominabant: Quintilis: sextilis: septēber. october. nouember & december. Erant igit̄ decem mēses: Sed duo propter rationem signorū anni intercalabant: qui postea a Iano & Februo denominati sunt. Februus enim dicti⁹ est pater: cui eo mense sacrificabat. Quintilis & sextilis postea mutati sunt in bonorem Iulii Cæsaris & Augusti. Vnde Iulius et augustus. Igitur vere nouo. id est anni initio: et in prima parte veris. Anni em̄ veris nouum ducitur ver.

CHRI. Tua sola. Tantū em̄ numē habeare vt reliquos maris deos missos faciat. Vltima. Quia i Oceano posita est. Thyloe: Videt forsitan tulæ esse dicendū: quia in Strabone et Dionysio est ΥΟΛΗ in vltimo septentrione. Ego tamen ab vsu non discederem. De hac Plinius ita ait. Vltima omniū quæ memorantur thylæ in qua solstitio nullas esse noctes indicauimus cancri signum sole transeunte: nullosq; contra per brumam

Numina sola colant: tibi seruiat vltima thyle
Teq; tibi generū tethys emat omnibus vndis:
Anne nouū tardis sydus te mētibus addas
Qua locus erygonem inter chelasq; sequētes
Pandit̄: ipse tibi iam brachia contrahit ardens
Scorpius: & cœli iusta plus parte relinquit:
Quicquid eris: nā nec te spernēt tartara regem:
Nec tibi regnandi veniat tam dira cupido
Quāuis elysios miretur græcia campos:
Nec repetita sequi curet ꝓserpina matrē.
Da facilē cursum: atq; audacibus annue cæptis
Ignarosq; viæ mecū miseratus agrestes
Ingredere & votis iam nūc assuesce vocari.
Vere nouo gelidus canis cū montibus humor

tra per brumam dies. Hæc quidam senis mensibus cõtinuis fieri arbitrant. Nostro tamẽ tempore cum Florentia homines viderit qui circa initia Tanais habitent:omnia de illa regione vera nouit. Ego autẽ interfui cum illos Paulus physicus diligẽter quæq; interrogaret. Hæc ergo insula tempore Maronis vltima fuit de qua haberet cognitio neq; in ea sunt in solstitio dies cõtinui cum sit in.lxiii. paralello:in quo longiores dies nõ excedunt horam decimã nonam & mediam vnius hore. In sexagesimoquarto paralello dies est viginti horarum. In sexagesimoquinto solstitium habet diem vigintiunius horarũ vbi est Gotia & Suetia. In sexagesimosexto habet diem.xxii. horarum:vbi est Ventellant. In sexagesimo septimo est dies maior horis.xxiiii. In sexagesimooctauo dies vnius mẽsis. In sexagesimonono dies est duorum mensiũ. In septuagesimo habent diem trium mensiũ. In septuagesimoprimo est maior tribus mensibus. Generum. Dicitur gener quia generãdi causa comparat. Tethys. Nerei Vxor est. Nam quando est mater Achillis dicit Thetis. Omnibus vndis. Ergo relinquet Oceanum:ergo tua numina sola erũt. Mensibus. Mensis dicit ab eo quod est μὴν id est mensis. Nam vt solis cursus annũ sic lunæ mẽsem facit. Tardis mensibus. Atqui si propter longiores dixit tardos libra in quam vult illum conuerti dies incipit breuiores reddere q̃s noctes. Sed non est legendum: Addas te mensibus in datiuo: sed addas sydus aliis syderibus cum tardis mensibus:id est cum hoc honore vt æstiui mensis denominet alter a patre alter a te:vt sit duplex honor:& q̃ in sydus cæleste conuertat. & q̃ nomen det mensi. Non dixit autem mensibus in plurali vt poneret numerum pro numero. Sed vt non nihil etiam gloriæ ex paterno nomine:a quo Quintilis Iulius est appellatus ad se redundare videretur. Quintilis autem a cæsare Iulio pictus est:quoniam ipse quarto idus illius mensis natus sit. At Augustus sextili mense nõ est natus: sed quoniam primum consulatum in eo mense inierit:& triumphos tres in vrbem retulerit. Et ægyptum in eo mense in potestatem populi romani redegerit: & bellis ciuilibus finem posuerit: ex. S. C. Sextilis Augustus est appellatus: vt refert Macrobius. Fuit etiam aliquãdo September Germanicus a Germanico: & October a Domitiano Domitianus nominatus. Erygonem inter. Anastrophe in qua præpositio postponit vt Transtra per & remos. Virginis autem signum intelligit in quo fabulantur conuersam fuisse. Hæc ex icaro nata est: & Iusta vocata:& a Baccho in formam vue conuerso complexa est. Et demũ cum in Marathonia silua patrem a pastoribus interemptum inuenisset: laqueo se suspendit vt alias prolixius dicetur. Deorum autem miseratione in hoc signũ mutata est: vt ait Hesiodus. Aratus scribit hanc aureo sæculo terram habitasse & a viris abstinentem cum virginibus ludere solitam hominibus æquitatem præstasse. Verum cum inde homines a veritate abirent se magis e conspectu eorum remouit:donec in omnibus in vitia conueriis cœlum petiit. Alii dicunt eam esse Cererem: quæ spicam tenet. Virgo signum est terreum:frigidum:nocturnũ. Domus est Mercurii prima. Et est exaltatio Mercurii in quindecimo gradu prima facies eius est solis:secunda Veneris:tercia Mercurii. In mẽbris humanis habet ventrem & intestina. producit homines pulchros decoram faciem & pulchros oculos:temperat appetitum & significat iusticiam. Dicitur virgo quia vt virgo sterilis est:sic sol hoc signum intrans suo calore humores consumit:& terram a fructibus sterilem reddit. Hæc mathematici de virgine. Macrobius autem ait. Virgo autem aristam manu tenens:quid aliud est q̃is solaris quæ fructus curat. & ideo iusticia credit: que sola facit nascentes fructus ad vsus hominum peruenire. Chælas. scilicet scorpionis. Cœli iusta plus parte:id est reliquit id spacium cœli quod ipe occupauerat plus iusta parte. Nam cum singula signa occupent tricenas partes celi:quæ sunt trecentæ sexaginta scorpius præter triginta partes quas occupat suo corpore:triginta alias partes occupat chelis. Ergo ne Augustus nouum signum futurus efficiatur: contra rationem cœli terciumdecimũ signum extinguet libra scorpione suas chelas contrabente: & Augustus libræ signum subibit. Da facilem cursum. Translatio scriptoris a cursore. Nã vt cursor a carcere ad calcem festinat:ita scriptor ad finem voluminis properat. Vere enim Ver dicitur quia tunc virgulta viuere incipiunt:& vertit se tempus anni:nisi sit a græco. Nam ἰονες ε ρ dicunt. Alii a veniendo dictum putant:quia eo tempore omnia e terra veniant. id est nascant. Habet enim annus qualitates nostrorum corporũ humoribus simillimas. Nam ver quod principiũ anni est. calidum est & humidũ. in quo annus puer dici potest & excitatur sanguis:qui & ipse calidus est. Tempus aptum generationi vnde in eo omnia facile gignũtur & nascũtur. Dicitur autem ver eo q̃ omnia in eo veniant: id est nascantur & crescant. Id enim significat venio: vt Hic segetes illic veniunt fœlicius vuæ. Incipit autem ver sole primã partem arietis ingrediente:quo ingressu æquat sol lucem tenebris: propterea q̃ est æquinoctiũ. post quod dies incipiunt superare noctem. Secũdum tempus est æstas ab æstu. id est a calore nominata. Excitatur q̃ hoc tempore bilis qui humor calidus est & siccus:vt est ipa æstas. Est autem iuuentus anni: Atq; incipit cum sol ad primam partem cancri venit: quæ pars quoniã est altissima in nostro polo: facit diem omniũ longissimum:& solstitium efficitur æstiuum. Tercium tempus Autunnus nominat. quoniam in eo augeamur varia copia fructuum:Hæc autem iure dici potest virilis ætas anni in quo omnia matureſcant. Oriturq; cum sol ad primum libræ gradum peruenit rursusq; æquinoctium efficitur post quod noctes incipiunt superare dies. Vltimũ tempus est hyems cana & vera senectus anni. Efficit autem illam sol q̃primũ capricornum tangit:facitq; aliud solstitium quã brumam quasi βραχυημερον. id est breues dies latini nominarũt. Incipit autem annus fm astrologos cum sol intrat arietem. Arietem autem iccirco principiũ zodiaci faciunt:quia q̃is in sphæra nihil aut primum postremũ sit tamen incipiente die illo qui primũ fulsit:& natalis mundi vocatur arietem in medio cœlo fuisse dicunt: & mediũ vertex mundi est: & quali caput. Tũc luna cancer gestabat sol cum leone oriebatur. Mercurius virginem: Mars scorpium. Iupiter

Dierum spacium

Tethys

Augustꝰ

Erygone

Virgo

Ver

Aestas

Autũnus

ſagittarium: Venus libram. Saturnus capricornū tenebat. Nouo. Quaſi prima ſui parte. Nam ſingula hæc quattuor anni tempora in tres partes diuiduntur: vt dicamus nouum adultum & præceps Ver: & ſic in alis.

SER. Poeta multa huc tranſtulit de vltima pte libri q̄ ē œconomicos Xenophōtis: i q̄ tractat de agricultura. Sic de geor. Māgonis aphri: Catonis: Varronis: Ciceronis quoq; libro tercio œconomicon qui agriculturā cōtinet. Nā primus dat p̄cepta matriſamilias quæ domi agere debeat. Secūdus patriſamilias q̄ foris. Non habet aūt hoc opus difficultati in quæſtionibus: vt æneis niſi i paucis locis: ſed in hoc vt res poſitas intellīgam⁹: vt hæc prima p̄cepta ſignificant. Hoc em̄ dicit agrū fertilē. i. pinguē & herboſum bis arandū eſſe verno tpe: vt herbe adhuc ſine ſemie euellant̄: & humor æſtatis calore exiccēt̄: vel glebarū putreſcat duricies & ſemel in autunno cū ſeminib⁹. Agrū vero tenuem & ſterilē ſemel tm̄ arandū in autūno: ne ſi vere aret̄ exiguus eius humor ſiccetur in æſtate. Canis. Albis niue. Liquitur. Liquor nomē li breuem habet: Verbū vero longā: Sic humus breuiat̄: humanus qui inde eſt longat̄. Item itur p̄ducit̄: iturus breurat̄. Zephyro ſe. g. r. Laxant̄ fauonio flante quæ gelu cōſtricta erant. Ipſe alibi. Rura gelu tū claudit hyemis. Putris: reſolubilis. Depreſſo. Nā ingemet ſi aratrū altius imprimet̄: quæ aratio pinguí cōuenit terræ. Nam de infœcūda terra dicet: Tenui ſat erit ſuſpendere ſulco. Mibi aut vacat vt Cicero Qui mibi accubātes in cōuiuio: vel mibi ruſtico amanti terra. Taurus: Robuſtus bos. Nā tauri difficile iungunt̄. Splendeſcere: Terit̄ aratione ſed ſplendeſcit. Lucretius occulto decreſcit vomer in aruo. Dicim⁹ vomer & vomis: ſed ab vtroq; huj⁹ vomeris facit. Seges. Terra. Demū. Nouiſſime. Votis. Magna rē dixit. Nā ſæpe maiora optamus q̄ ſperam⁹ poſſe cōtingere. Solē: Dierū calorem. Frigora. ſ. nocturnū frigus: in quo duplicē ondit arationē vernalē & autunnalē. Nec ad tēpora æſtatis & hyemis referre poſſumus: qa nō ſunt in italia duæ in anno æſtates & duæ hyemes vt geometræ dicūt eſſe in Taprobane inſula Indiæ. Ruperūt: plus eſt quā impleuerūt. At prius. i. antea q̄ faciamus veruactū. Aequor. Modo lo qui dicit̄ aer. Noſces g̃ aeris qualitatē vtrū gaudeat pluuia: an ſiccitate: an frigore: an calore. Patrios cultus. Quēadmodū cultus ſit a maioribus. Habituſq; lo. i. quid melius ferre cōſueuerit. ergo habitus locorū poſſibilitates accipe. Veniūt creſcūt. vt pulchro veniens in corpore virtus. Fœtus. Poma. Inſuſſa. Nā frumēta iuſſa naſcunt̄. vnde ē illud: Atq; imparat aruis Nōne vides. Si vna p̄uincia nō poteſt ferre oia: quāto minus poterit vnus ager. Tmolus. Mons Ciliciæ: vbi naſcit̄ crocū præcipue. Nā cōmemorat vbi res meliores naſcunt̄. Nā crocū & in Aphrica naſcit̄: ſed non tale ac tantū quale in Cilicia. India. Nā & ſi in Aphrica quoq; ſint elephantes maiores tñ in India. Hinc Teren. Elephantis indicis præfecerat. i. maximis. Sabæi. Populi iuxta Syriā & Arabiā dicti ab eo qđ eſt σαβέϑαι. Nam apud eos thus naſcit̄ quo deos placamus. Molles. Quia ſub aere demētiore ſint. Lucanus: Quicquid ad eos tractus mūdiq; tepore labit̄. Emollit gentes demētia cœli. Aut qa Alexander obſcœniores ſuos milites illic cōdidit. Tus ſine aſpiratiōe dicim⁹. Nā antiqui dicebant tus. σῶτῶνθεῶν quod diſplicuit. Tura em̄ a tudendo dici volūt. i. a glebis tuſis cū quibus dicit̄ fluens ex arboribus coaleſcere.

CHRI. Liquit̄. in hoc prima producit̄: Contra autē in liqueſco vt in bucolicis. Limus vt hic dureſcit & hæc vt cæra liqueſcit. Zephyrus. Ventus eſt occidētalis q̄ ſuo temperato calore: quæ frigore hyemali conſtricta fuerat: relaxat atq; aperit. Nam cū ſol parū moret̄ in occidēti nō multū inflamat huiuſcemodi ventū: neq; humiditatē eius penitus deſiccat. Vnde tēperatus omnia tēperata reddit: Quapropter quis aſtrologi ver ab ingreſſu ſolis in arietem initiū ſumere velint. medici tamē q̄primū incipiūt flare zephyri ver inchoant: ſiue ante huiuſmodi ingreſſum: ſiue poſt id eueniat. Putris gl. r. id eſt reſoluēdo ſe putreſcit. Depreſſo. Vt altius infigat̄. Ingemere. De vi huius verbi dicet̄ in primo æneidos. Sulco. Dicit̄ ſulcus: quia inde ſubſtulit terrā vomer ex qua quidē p̄iecta porcā facit: ergo porca dicit̄ quod ex proiecta terra fiat. Vomer aūt dicit̄ a vomendo. Euomit. n. e ſulco terrā ad porcā faciendā. Demū. Poſt longam & diligentē culturam. Votis. Cupiditatibus: vt cōſequēs p̄ antecedēti. Quia. n. aliquid cupimus vota vt id aſſequimur cōcipimus. Magna ergo res eſt vt reſpondeat cupiditatibus cū ſæpe cupiamus maiora q̄ ſperemus. Sed maior vt reſpodeat cupiditatib⁹ auari in quo explebiles oino ſunt cupiditates.

Sulcus
Vomer

Bis ſolem bis frigora. Nā & ſecūdo & tercio arat̄ ſæpe terra. Nā dicūt p̄ſcindere cū primo arāt: deinde iterari cum

Liquitur: & zephyro putris ſe gleba reſoluit.
Depreſſo incipiat iam tum mihi taurus aratro
Ingemere: & ſulco attritus ſplēdeſcere vomer.
Illa ſeges demū votis reſpondet auari
Agricolæ: bis quæ ſolem bis frigora ſentit:
Illius īmenſe ruperunt horrea meſſes:
Ac prius ignotum ferro quā ſcindimus æquor
Ventos & variū cœli prædicere morem
Cura ſit: ac patrios cultus: habituſq; locorū:
Et quid quæq; ferat regio: & qd quæq; recuſet.
Hic ſegetes: illic veniunt fœlicius vuæ.
Arborei fœtus alibi: atq; iniuſſa vireſcunt
Gramīa: nōne vides croceos vt tmolus odores
India mittit ebur: moles ſua tura ſabæi.

de iterari cū iterū arat. Tercio terciari. Pli. aūt ait quarto seri sulco: hoc in loco existimat voluisse cum de sole æstiuo & frigoribus hibernis loquat. Loquit g etiā auctoritate ꝓbi grāmatici de noualib⁹ q in fine byemis circa veris initiū ꝓscindunt vt æstate ꝓxima siccent: deinde i introitu byemis semēte facta seqnti æstate reddit fructū. Ergo bis sentit frigus: semel añ æstatē. Iterū post sementē. Bis solē semel æstate q cessat: iterū q fructū refert. Vn Columella dixit: Iugeꝝ talis agri qttuor opis expedit. nā cōmode ꝓscindit duab⁹ vna iterat: terciat dodrāte. In lirā statim redigit quadrate ope. Liras aūt rustici vocāt easdē & por cas cū ita arat: vt iter duos latius distātes sulcos medi⁹ cumul⁹ sicca sedē frumētis ꝑbet. Ab eo aūt quod aratri vomer substulit sulcus dicit. Sulcos aūt illos q ex trāsuerso ducunt ampliores: vt ꝑ eos aq ex agro deducat. Elices vocāt qa aquas ex agro eliciāt. Horrea. Granaria sunt. i. loca i quib⁹ fruges cōdunt. Sūt q putēt dicta ab horrore aristaꝝ. Nā prisci fruges in spicis seruabāt. Ventus. Nā multū interest cui vēto exposita sit regio. Morē. Quid ferre cōsueuerit. Hic segetes. Repetit omnē agriculturā. Gramia herbas vt sit loc⁹ aptus pascuis. Tmolus. Mōs de quo Strabo. Tmol⁹ quidē satis coactus ē: & ambitū mediocrē babēs i ipsis. Lydiæ ptib⁹ termiat. Lydiæ quoq; montē esse Plini. & Solin⁹ asserit. Et Ouidius de Aragne: Riget arduus alto Tmolus in ascesu cliuoq; extēsus vtroq; Sardib⁹ bincillinc puis babitat bi peppis. Sardes aūt Lydiæ vrbē ponit herodotus. Tmolū igit croco florētissimo probus Solinus & Columella esse dicūt. Nec puto odores ad vnū esse referēdos vt multi ingenioſi volūt. Elices Tmolus Lira

SER. Chalybes. Populi apud quos nascit ferrū: Vnde chalybs dicit ipsa materies: vt vulnificusq; chalybs. Nudi. apd quos arbores nō sunt: vel nudi ꝓpter cædendi ferri studiū. Viroſa. Fibri canes sūt pōtici. quoꝝ testes apti sunt medicamētis ꝓpter qd vbi se q̄ri senserint: eos secāt. De quibus Cicero: Redimūt se ea pte corpis ꝓpter quā maxime expetunt. Iuuenalis Qui se eunuchū ipse facit cupiēs euadere danno testiculi. Castores aūt a castrādo dicti sūt. Viroſa. Venenata. Nā q̄uis multis morbis sint remedio tn pregnātes illorū odore obiiciūt partū: dicta ab eo qd est virus. Alii fortia a viribꝰ. Eliadū palmas e. e. Hyppallage. Nam dicit Epirus creat eqs optimas: que apud elidē palmas merent i Iouis olympici curuli certamie. profert aūt græce epyros cū accētu in prima. Nā si esset epyrus latine bret accentū i penultima. Dixit aūt eqs: qa velociores sūt eq; equi: qa vt ait Pli. iter currēdū emittūt vrinā. Cōtinuo. Iugit ad ꝓpetuū. Deucalion. Trāsit ad fabulas: vt poetice ponat principiū mundi. Durū genus. Propter ipos lapides a qbus sum⁹. Nam & græci populi λεώι dicunt a lapidib⁹. Pingue solū. Redit ad causam primis a mēsib⁹ anni qd dixi vere nouo. Puluerulēta. Quæ glebas soluit in puluerē. Maturis. Vebemēter calidis. Arcturū. Autūnali tēpore in quo orit arcturus. Sub quādo tēpus significat accusatiuo gaudet vt hic sub arcturū. i. circa arcturū. Et sub lucē exportāt calathis. Illic. in pingui. Hic. in sterili. Tōsas no. Agros messos. Dicim⁹ aūt bas noua-

At calybes nudi ferrum: viroſaq; pontus
Castorea: eliadum palmas epiros equarum.
Continuo bas leges æternaq; fœdera certis
Imposuit natura locis: quo tempore primū
Deucalion vacuū lapides iactauit in orbem:
Vnde bomines nati durū genus. ergo age terræ
Pingue solum primis ex tēplo a mēsibus anni
Fortes inuertant tauri: glebasq; iacentes
Puluerulenta coquat maturis solibus æstas.
At si non fuerit tellus fœcunda: sub ipsum
Arcturum tenui sat erit suspendere sulco.
Illis officiant lætis ne frugibus herbæ.
Hic sterilē exiguus ne deserat bumor barena.
Alternis idem tonsas cessare nouales.
Et segnē patiere situ durescere campum.
Aut tibi flaua ceres mutato sydere farra
Vnde prius siliqua lætū quassante legumē.
Aut tenues fœtus viciæ tristisq; lupini
Sustuleris fragiles calamos siluāq; sonantē
Vrit enim lini campum seges vrit auenæ:
Vrunt lætbæo perfusa papauera somno.
Sed tamē alternis facilis labor: arida tantū
Nec saturare simo pudeat pingui sola: ne ue

uales & bæc noualia: ꝓprie nouales sunt tūc primū arua ꝓscissa. Si tu. d. Vt redeat in vires priores. Cicero aūt in dyalogis & cæteri pbilosopbi tractant nō quid debeat fieri: sed qd potissimū. Sic Virgili⁹ cū ponat multa remedia agrorū ꝑ omnib⁹ ponit intermissionē: vnde hoc frequēter repetit. Aut ibi. Si angustia agrorū nō patit intermissionē ibi frumenta sere inde legumina substulisti: aut si tibi est opus frumento stercora agrū & sparge cinerē & incende stipulas. Sydere. Anno. Letū. Fertile. Legumē. Ita dicitur q manu legat: nec sectionem requirat. Frumēta vero sunt omnia quæ ex se emittūt aristas. nā farra ꝓ frumento dixit: speciē ponēs ꝓ genere. Tenuis. Nā vitia vix ad triplicē puenit fructū. Cum alia legumina puentū fertilē babeāt. Tristis. Amari. Nā incoctus amar⁹ ē. Lini seges. Bene excerpsit linū auenas & paup. nā q̄is legumia sint: qa manu legant: viri⁹ tn frumenti exæquant. Lætbæo. somno. Quia plena

sunt obliuionis. Nã Ceres Ioue admonẽte dĩ papaueris cibo orbitatis oblita: & reuera papauer gignit soporẽ. Alternis. f. l. Redit ad p̃ceptũ intermissiois q̃d dicit eẽ p̃cipuũ. pingui. Vel bũido vel fertili.

Ferrum

CHRI. Chalybes. Populi sunt in ponto apud quos vel nobile ferrũ est: vl primũ ibi repertũ. Nudi. Vel inculti: vel qa in ferri fodinas nudi ferrũ quærunt. Ferrũ. A feriendo dictum nõnulli credunt. Suaeñ sæuicia feriendo domat reliqua metalla attenuat & extendit. Aristoteles ait illud gigni ex argẽto viuo & sulphure grosso nõ puro. In cuius cõmixtione plus est de sulphure q̃ de argento. Quapropter qa dominat̃ illi frigidum & siccum terreum ferrum frigidum est & siccum: & valde durum & compactũ. Et ideo difficile in igne mollit̃: qui minus in se habet rei & aquæi magis q̃ reliqua metalla. Rubigine rodi-tur quod illi accidit pro suæ substantiæ in puritate. Nullius tamẽ rei rubigine quã sanguinis exedit̃: vt videatur sanguis humanus illo pacto se vlcisci. Caret tamẽ rubigine si ceruſa aut medulla ceruina vngat̃.

Castor

Virosa. Ambiguũ an virosa castorea an virosa pontus. nam pontus virosa quasi venenosa dici potest: quoniam teste boc eodem poeta venenis abundat vt in bucolicis: Has herbas atq; hæc ponto mihi læta venena. Ipse dedit meris: nascunt̃ plurima ponto. Castorea. Castor quem alii canem ponticum alii fibrum appellant. Est quadrupes fluuiatilis: parum differt a lutra. Nam Aristoteles in libro de animab⁹ ponit fibrum: saterium satyrium: lutrem & laticem pene i eodem genere: latacemq; dicit lutra latiorem & dentes habere adeo robustos vt virgulta illis vt ferro prædat. Hunc ait Albertus posteriores pedes habere anserinos quibus facilius natet: anteriores autẽ caninos quoniam humi quoq; gradiantur. Vulgo tradit̃ q; seipsos castrent id admonente natura cum propter testes plurimis medicamẽtis apros venatores illum insectent̃. Aiunt p̃terea fel suum euomere: cum id cognoscat ad multa medicamẽta vtile. Item coagulum ad comitiales morbos. Albertus negat posse castrari sine pnicie: qa testes spinæ alligati sint. Si quẽq; morsu depẽdit non antea dimittit q; crepitantis ossis strepitum senserit. Dentibus virgulta cædit: domũq; sibi in fluminũ ripis duabus aut tribus contiguationibus extollit vt pro incremento decrementoq; aquarum ascendat descendatue. Peregrinos castores in seruitutem redigit illisq; pro iumentis ad conuectandã materiã & cibaria vtitur. vescitur pisce pomisq; & arborũ cortice. Eius pellis nota est & in p̃cio habet̃. Nostri galeros inde conficiũt. Barbari autẽ illi apud quos hoc animal nascit̃ beuer appellant: similes lutris sunt: sed paulo maiores. Sunt ventricosi & breuioribus cruribus: quapropter currere haud facile possunt. Caudam plusq; pedalem habẽt sine pilis: pisciũ pelle tecta: appime pinguis & esui suauis sale etiã conditas condũt. Cæteræ eius carnes abominabiles: neq; est qui illis vescant̃. Medicamẽtum quod inde castoreũ vocãt: declinãt ad colorẽ nigri sanguinis. nam si varium est declinans ad nigredinẽ venenũ est: & vl interfecit eodem die vel ad malã ducit ægritudinẽ. Quãdo bonũ est calidum & siccum subtilissimæ exiccationis confert neruis & paraliticis: valet ad fœtum & ad secũdam eiiciendã. Elidum. Elis vrbs erat sub olympo: vbi ludi agebant̃ post finem quarti cuiusq; anni a monte ipso olympici dicti.

Epirus

Epiros. Laudat epirum vehementer Aristo. in li. de animabus dicitq; omnes quadrupedes illam magnas ferre excepto asino. Epiroticas aũt vaccas singulas præ sua p̃cipua magnitudine amphoras singulas implere Atq; erectũ qui mulget stare: quoniã sedendo nõ queat vbera attingere. Neq; id mirandum. Nam cũ opus largiore pastu grandioribus sit scribit banc terrã illud abunde ferre: & esse ibi excellentes oues quæ pyrrhicæ a Pyrro rege cognominent̃. De epiro dicemus in tertio libro æneidos. Epiro nostro tempore. Albania dicit̃. Equarũ. nam vt reliquas quadrupedes sic equos p̃stantes gerit. Continuo. Stat in a primordio suo.

Deucaliõ

Deucalion. Vt philosophus dixit statim a mũdi principio bas leges impositas esse a natura. Sed vt poeta fabulosum ponit principiũ mũdi. Deucalionis aũt diluuiũ nõ fuit vniuersale vt diluuium Noe. Fuit auem vt ait Varro regnante Crimao Cecropis successore: vt Eusebius & Hieronymus nõdum defuncto Cecrope. Dictũ aũt Deucalionis: quoniam maxime eius regionem oppressit. Ad ægyptũ aũt & eius vicinia non puenit. Factum est anno mũdi septimo supra tria milia & sexcentos ac septuaginta: cum vniuersale diluuiũ quod fuit tempore Noe fuerit anno quadragesimo secũdo supra duo milia ac ducentos. Dictus est autẽ Deucalion lapides: In homies cõuertisse: quia q ex diluuio supfuerant timẽtes iterũ diluuiũ se in montibus continebant aspero & ferino modo viuentes. At ille verbis paulatim emolliuit: & in planũ deducens ad mitiorem & humanũ cultum traduxit. Deucalionis autẽ filium fuisse dicunt Hellenem: a quo græci bellenes sunt dicti. Thessaliæ aũt imperasse Deucalionẽ

Arcturus

referẽt. lacẽtes. Inertes. nam qui iacẽt homies inertiã quãdã in se esse ostẽdunt. Arctũ. Arcturus qui & boetes dicit̃ custos plaustri eo quod plaustrũ sequit̃. i. septẽtriones & quasi succinctus sit septẽtrionibus

Arcas

Arcas fuit calistos & Iouis filij: a quo Arcadia nomiata. Hic a Lycaone pelasgi filio epulandus Ioui positus est: cũ an deus esset tentare vellet. At Iupiter Lycaonis domũ vbi Trapetos deinde vrbs fulmine incẽdit: & huius mẽbra restituit: & caprario quidẽ nutriendũ dedit. Verũ cum factus adolescens insciusmatri vim inferre pararet: Incolęq; Lycæi vtrũq; interficere parent. Iupiter ambos eodẽ gestu quo erant astris intulit illa vrsæ natura ille impetũ faciẽs: quẽ Home. boetẽ appellat. Signũ boc constat ex. xiiii. stellis. nã babet in dextra quattuor quæ nõ occidũt. In capite darã vnã. In singulis humeris singulas. In singulis manibus claras singulas. In mãmilla dextra obscurã vnam. In dextro cubito claram vnã. Inter genua vtraq; claram & magnã vnam q̃ est arcturus. In singulis pedibus singulas. Segnẽ. Nihil p̃ducentem quia nõ seres. Translatio ab homie nihil opante. Segnis dicitur sine igne. Quoniã quorũ sanguis frigidior est illi & corpore & animo bebescunt. Situ. Videbis in sexto.

Siliqua

Siliqua. Proprie est quæ arabice carnub dicit̃. Vnde quidam latinoq; cornubiam dixerũt. Græce xilocerata. i. lignea cornua. Huius semen dicit̃ Kirath.

Vitia

Vitiæ. Hac fruge pingueſcũt arua: nec ipsa opposa est agricolis vno sulco sata nõ sterco-

rat̃

tur non ſtercorat. Siccitatē ex omnibus quæ ſerunt maxime amat. Non aſpernat vmbroſa. Vitibus tñ præripit ſuccū: langueſcūtq; ſi in arbuſtis ſerat. Lupini. Hoc legumē & minimū vt ait Columella operarū aſſumit: & viliſſime emit: & maxime ex iis quæ ſerūtur iuuat agrū. Repoſitū in granario patit æuū. Boues in hyeme coctū maceratūq; pbe alit. Famē ſi ſterilitas inceſſit ab homib⁹ ppellit In tabulatū quo ſumus ꝓuenit optime refert. Nā ſi humor inuaſerit vermes gignit: qui: vbi oſilla lupinoꝝ ediderūt: reliqua ps enaſci nō pōt. Iugerū de cē modios occupat. Silua. Nam altius extollunt & denſi ꝓpter ramos ſurgūt. Lini. De quo Columella lini ſemē niſi magn⁹ ē in ea regiōe quā colis ꝓuētus & pciū priorat ſerendū nō eſt. Agris em pcipuæ noxiū eſt. Lupinus Linū

Effœtos cinerē immūdum iactare p agros.
Sic quoq; mutatis requieſcūt fœtibus arua:
Nec nulla interea eſt inaratæ gratia terræ.
Sæpe etiā ſteriles incendere profuit agros:
Atq; leuē ſtipulam crepitantibus vrere flāmis:
Siue inde occultas vires & pabula terræ
Pinguia concipiūt: ſiue illis omne per ignē
Excoquit vicium atq; exudat inutilis humor:
Seu plures calor ille vias & cæca relaxat
Spiramēta nouas: veniat qua ſuccus in herbas.
Seu durat magis & venas aſtringit hiantes.
Ne tenues pluuiæ rapidiue potentia ſolis
Acrior: aut boreæ penetrabile frigus adurat
Multū adeo raſtris glebas qui frangit inertes:
Vimincaſq; trabit crates iuuat arua: neq; illum
Flaua ceres alto ne quicq; ſpectat olympo.
Et qui proſciſſo quæ ſuſcitat æquore terga
Rurſus ī obliquū verſo ꝓrumpit aratro.
Exercetq; freques tellurem atq; imperat aruis.
Humida ſolſticia atq; hyemes orate ſerenas
Agricolæ: hiberno lætiſſima puluere farra:

SER. Effœtos. Cōtinua fertilitate laſſatos: vt mulier dicit effœta frequēti partu laſſata. Immūdū. Ad differētiā illi⁹ quo vtunt puellæ. Reqeſcūt. Nō etiā roborant vt intermiſſioe aratiōis: quod repetit dicēs. Inaratæ gratia terræ. Nec min⁹ liptote eſt. i. multo magis. Agros. Res in agris. ſ. ſtipulas vel qſqlias. i. purgamenta terrarū. Nā vbi ſtipulæ deſunt alimēta incendii aliūde important. Atq; le. ſt. c. v. ſ. Ebaſis poetica. Inde. ex igne. Occultas Arcana rōne celatas. Ex opinione Heraditi. q ponit oia ex igne creari. Exudat. b. Noue locut⁹. Nā nō ipe: ſed terra exudat ergo exudat ꝓ exudat. Cæca ſp. Breues cauernas quæ ſui tenuitate nō poſſunt videri. Tenues. Epithetū aquæ. vel lentæ: & penetrabiles. Adurat. Et ad ſolē: & ad frigus ptinet. Nā hæc duo eundē habent effectū. nā & frigus ē caloris initiū: & ſummus calor frigoris eſt principiū. Raſtris. Et bos raſtros & hæc raſtra legimus. Dicta aūt q terrā radāt. Flaua. Propter ariſtarū maturitatē. Ceres. nomen quod in poliſyllabis in nominatiuo ſingulari producit es cū in obliqs corripiat. Nec quicq̄. non ſine cauſa. Duæ em negatiōes affirmāt. Male g quidā legūt ī Terētio: Pater adeſt: caue ne te triſtē ſentiat. Si. n. boc eſt dicit: vide ne te triſtē eſſe ſentiat: qđ nō pt ꝓducere. Sed intellige cauere triſtem eſſe ſentiat. nā & ne & caue ꝓhibētis eſt. Quæ

ſuſcitat. i. terrā quā arauerat. Rurſus. ſ. autūnali tpe quo iam cū ſemibus arat. nā nemo bis vno tpe arat. Impat. Vt tantū ferat quātū ipſe velit. iccirco ſup dixit: Illa ſeges demū. v. r. a. a Solſticia duo ſunt. Alterum æſtiuū quod ex. viii. Kal. Iulii: cum ſol remeare ad inferiores circirculos incipit. Alterū hyemale. viii. Kal. Ianuarii. Vnde contrariū videt cū dicit hyems ſerenas: quoniā ſolſticiū etiā hyemale eſt. Sed ſciendum annū olim in duas ptes diuiſum: modo vero in quattuor partes.

CHRi. Effœtos. Effœta dicit quaſi extra fœtū. i. ptū: quod q̄uis ad mulierē quæ amplius non emittat fœtū: tñ belle & ad terrā & ad arbores q̄ ſterileſcūt referre poſſum⁹. Gratia inaratæ terræ. Nā ſi nō parit illo anno pariet ſequēti multo plura. Incēdere. Nā incēſa materia decoquit etiā tellus. Crepitātibus. Crepitū emittētibus. Inde. Ex ipſo igne q admixt⁹ humori facile multa gignit. Inutilis. Nā ſuccus naturalis terræ vtilis ē. Vt in corpe aīalis aliūs būor naturalis ē quo alit corp⁹ & gignit. Dicit q̄ ſucc⁹ aliūs noxius ē. & appellat pus. Cæca. Nō viſa. nā apiunt pori in terra q præ tenuitate nō videtur. ſed facile cognoſcunt adeſſe q emittūt ſpiritū & fiūt illi perui. Vñ & ſpiramēta & ſpiracula dicunt rimulæ tenuiores. Adurat: Ad calorē & frigus optime refertur. Ad pluuias aūt referri nō pōt. Sed cōſueuerūt poetæ quædā diuerſa ita adiūgere vni verbo: vt tamē neceſſe ſit alterū ſubintelligere. vt illud: Diſce puer virtutē ex me & tolerare labores: Fortunā ex aliis. Vbi ſubintelligendū ē opta. Sic i boc loco Tenues pluuiæ penetrādo noxiū humorē relinquat: Glebas inertes. ſine arte id eſt rudes nō excultas: nā ſi maiores reſtant glebæ terra pene inculta inarataq; relinquit: Has glebas ita integras inter duos ſulcos relictas ſcina appellauerūt. Vimineas crates quē græco vocabulo. Ceres: Quaſi geres latinæ dicit a gerendo qa omnia gerat & ꝓducat terra: A græcis aūt dicit ΔΗΜΗΤΗΡ quaſi ΓΗΜΗΤΗΡ id eſt terra mater. Eſebius aūt de præparatiōe euāgelica ait priſcos telluris vim veſtā eſſe: Et terræ lapidoſæ ac mōtane vim eſſe rbeam. Feracis aūt ac planæ cererē. Huius imago ſpicis coronat & papauera quæ fertilitatis ſymbolū ſunt circa eā ponunt. Eius filiā Proſerpina quā a Plutone raptā ferunt vis eſt ſeminis in terrā proiecti

Effœta Spiramēta Spiracula

quã ſol qui in hyemali tpe ima tenet: & ꝓpterea Pluto vocat ſub terris fouet. Vnde illã ſub terra latentẽ
Proſerpina quæritat Ceres donec fruges enaſcentes ſupra terrã extẽt. Hinc eſt locus fabulæ ꝙ illa vis id eſt ꝓſerpina
ſex mẽſes apud inferos ſit & totidẽ apud ſupos: qa byeme ſub terra eſt æſtate ſupra terrã. Verũ bas fabulas etiã aliis modis interꝓtant. De quib⁹ fortaſſe alibi. Dicit aũt filia cœli & veſtæ: qa fertilitas frugũ a ſole & a terra ẽ. Rurſus i obliquũ. Arant agricole quater campũ: ꝓſcindũt em iterãt: terciant ꝙ: & quarto
Lirare lirãt. Lirare em dicũt cũ iacto iã ſemie terrã in liras. i. in ſulcos dirigũt. Nã ſulcis muniũt porcas: ac poſtremo ſulcos aquarios: quos nominãt Elices ex trãſuerſo ducũt: ꝑ quos aquæ ex agro in foſſas extra agrũ quas appellãt colliquias deriuent. Humida ſolſticia. Multũ laborat in hoc loco Serui⁹ vt oñdat ꝑ ſolſticia intelligi æſtatẽ. Sed breuiter dicendũ videt ꝙ q̃uis ſit duplex ſolſticiũ: aliud byemale: aliud æſtiuũ: tñ cũ ſimpliciter ꝓferim⁹: ſolſticiũ intelligim⁹ æſtiuũ. Nã byemalẽ brumã a breuitate dieꝝ nũcupare cõſueruũt. Hiberno lætiſſima puluere farra. Refert Macrobi⁹ ꝙ i libro vetuſtiſſimorũ carminũ añ oĩa quæ a latinis ſunt cõpoſita: inuenit hoc ruſticũ carmẽ: Hiberno puluere verno luto grãdia farra carmille metes

SER. Lætus. bi berno ſereno. Myſia. Prouincia e Mœſia vero ciuitas Phrygiæ haud ꝓcula Troia: de qua hic videt loq ꝓpter gargara mõtes phrygiæ. Sentẽtia eſt ꝙ Meſia q̃uis diligẽtiſſima ſit circa cultũ: tñ plus ei ꝑdeſt cultus q̃ hiberna ſerenitas. Mirant gar. Dat ſenſum rei inſenſatæ. Cõminus. Stati. Male. p. Non pinguis. i. ſterilis. Ruit. i. erunt: & eſt agẽtis. Aliter aũt dicim⁹: Ruit alto a culmie troia

Lætus ager: nullo tantũ ſe mœſia cultu
Iactat & ipſa ſuas mirant gargara meſſes:
Quid dicã. iacto qui ſemie cõminus arua
Inſequit: cumuloſq; ruit male pinguis harenæ:
Deinde ſatis fluuiũ inducit: riuoſq; ſequẽtes:
At cũ exuſtus ager moriẽtibus æſtuat herbis:
Ecce ſupcilio cliuoſi tramitis vndam
Elicit: illa cadens raucum ꝑ læuia murmur
Saxa ciet: ſcatebriſq; arentia temperat arua.
Quid: qui ne grauidis procũbat culmus ariſtis
Luxuriẽ ſegetum tenera depaſcit in herba
Cum primũ ſulcos æquant ſata: quiq; paludis:
Collectum humorẽ bibula deducit harena.
Præſertim incertis ſi mẽſibus amnis abũdans
Exit: & obducto late tenet omnia limo.
Vnde cauæ tepido ſudant humore lacunæ.
Nec tamẽ hæc cũ ſint hoĩmq; boũq; labores
Verſando terrã expti: nihil improbus anſer
Strymoniæq; grues: & amaris intyba fibris
Officiũt: aut vmbra nocet. pater ipſe colendi
Haud facilẽ eſſe viã voluit: primuſq; partẽ
Mouit agros curis acuens mortalia corda:
Nec torpere graui paſſus ſua regna veterno.
Ante iouẽ nulli ſubigebant arua coloni:
Nec ſignare quidẽ: aut partiri limine campum
Fas erat: in mediũ quærebant: ipſaq; tellus

Deinde ſatis fl. Poſt generales agriculturas trãſit ad ſpecies: & ad culturas venientes ex tpe. Nã & irrigare & ſiccare nõ ꝓuenit niſi ex magna ſiccitate: aut nimio humore. Sequẽtes: iuges: aut epitheton eſt riuoꝝ. Moriẽtib⁹. Scdm pythagoricos q volũt quicqd creſcit bre aiam. vñ eſt interfice meſſes. Ecce. i. ex improuiſo. Supcilio. Altitudine: ſummitate terrarũ. Raucũ ꝑ læuia murmur: vt nõ ſolũ vtilitatẽ verũ etiã voluptatẽ afferat. Læuia. Lubrica: detrita: nitida. Scatebris. Ebulitiõib⁹: q̃s facit aqua incidens in rimas. vnde & vaſa æſtuatia ſcature dicunt. Ariſtis. Pro ſpicis poſuit. Dicim⁹ aũt hic ſpicus & hoc ſpicũ. Cice. in arato: Spicũ illuſtre gerẽs inſigni corpore virgo. ſed in. m. g. bẽt vtrũq; numerũ: in neu. ſing. tm. Luxuriẽ. Recte dicit vt oñdit rẽ ſupfluam & nociturã niſi amputet. Cũ primũ ſul. e. ſ. Cũ herbæ ad huc teneræ anteq; coganẽt i culmos. Et eſt hoc Vir. bemeſtichiũ vnũ de iuictis. Deducit. Detrahit: hoc ẽ ſiccat: vt Riuos deducere. n. r. v. i. ſiccare. Incertis. Inopportunis ſunt aũt ii veris & autũni. nã & i byeme frigus & i æſtate calor certi ſunt. Obducto. Suplito: ſupfuſo. Tepido: Noxio inutili. Lacunæ ſunt foſſæ i qbus aq̃ collecta manet. nec tñ. h. eſt ordo: nec tñ nihil officiũt. Sentẽtia ẽ ꝙ etiã poſt tot labores nocumẽta inueniunt niſi ꝓuideris. Improbus. Inſatiabilis: nulli ꝓbãdus. Intyba. Male quidã accipiũt
auẽ eſſe intybã amari iecoris. Sũt em cicorea quoꝝ radices multe ſegetes ambiũt & necãt. Fibris ãt abucẽtibus. Viã: rõnem & artẽ colẽdi. Primuſq; p. a. excuſat quæ vident poſſe damnari in Iouẽ ꝙ voluerit illis neceſſitatib⁹ excitare ingenia hoĩm quæ ex abundãtia & ocio torpeſcũt. Veterno. Pigritia. Nã vesiue dixit ꝙ radices intyboꝝ hac atq; illac decurrũt vt fibræ ꝑ iecur. i. vene quædã & nerui. Amaris. No
ternũ eſt morbus intercus. id eſt hydropiſis: quæ homies reddit pigros. In mediũ. In cõmune.

CHRI. Meſia cul. & gar. Hæc vt refert Macrobi. ſunt in Meſia belleſponti ꝓuincia: ſed ſignificatio nominis & loci duplex eſt. nam & cacumẽ mõtis Idæ & opidũ ſub ipſo mõte gargara appellat. Atq; vtrũq; hoc apparet apud Home. ergo Virgi. nõ de ſummo mõte: Nã cõſtat oẽm illã Meſiã feracẽ eſſe ab hũore ſolis. Erat em gargara tanta in fertilitate vt ꝓ imenſa multitudine gargara ponant. vt apparet apud Alceum. Et

ceum. Et Aristopha. cõposuit nomẽ ex area & multitudine. Ergo gargara opidũ positũ in imis Idæ mõtibus vnde defluẽtibus bũoribus irrigẽt: ex quo solstitiales imbres no magnope desiderat. Aeschil? aũt nõ solũ gargara: sed oẽm Mesiã fertilẽ esse scribit Hæc Macro. Vt aũt apud Strab. aparet vt Phrygia duplex est: ita etiã & Mysia. Ex quib? omnib? apparet mysia & nõ mœsia legendũ esse. Et sentẽtia poetæ q̃ hæc regio nõ tantũ cultura quãtũ suo bũore fertilis est. Fluuiũ in His. s. regiõibus quæ nõ ita abũdant bũore vt mysia. Tẽperat. Vt ariditatẽ submoueat: neq; tñ nimiũ humorẽ indicat. Sulcos eq. s. Nã maiusculis factis frugibus nõ discernũtur sulci a porcis. Stymoniæ. Thracẽses a strymone anne hic ab emo mõte fluens macedoniã a thracia diuidit. in. vii. aũt lacus diffundit̃ anteq̃ ripis coartatus vt fluui? fluat.

Grues: vt refert Aristo. de animalib?: Ex campis scythicis ad paludes ægypto supiore deuolãt: Vnde Nilus ꝓfluit: quo in loco pugnare cũ pigmæis dicunt̃. nec id fabula. sed certe genus tũ hominũ tũ equorum pusillũ est. deguntq; in caueruis: vnde nomẽ troblodytæ a subeũdis cauernis habẽt. Idẽ alibi scribit grues sui cõmodi causa lõginqua petũt: volãt alte vt ꝓcul ꝓspiciant. insurgẽte tẽpestate aut nubibus terra petũt. Ducẽ habẽt: & ii qui damẽt positi in extremo agmine vt vox ꝓcipi possit. Cũ dormiũt cæteræ sub ala caput cõdunt alternis pedibus insistẽtes. dux detecto capite ꝓspicit: & quod viderint voce significat. Intuba. Græcũ est latinæ dicit̃ endiuia: Arabice bũdebe. Plini. ait: Intubũ erraticã apud nos quidã ambulã appellãt in ægypto cicoriũ. Pater ipse co. h. fa. e. v. v. Recte ad summũ ipsum deum referri potest qui non inuidia quæ abest a diuina mente sed amore vt humanũ genus excultius redderet: & a segnitie ad actionẽ traduceret: non nobis victum facilem vt reliquis animãtibus præbuit. Veternũ. Graue̅ significat somnũ vt refert Probus: quẽ medici lætargũ nominãt. ponitur aũt ꝓ desidia & squalido situ. Hinc Teren. Veternosum eunuchũ. id est desidem. Alii veternũ volunt esse hydroposiã.

Grues] Intubum Veternũ

SER. Liberius. Supra enim dixit. Atq; impatar. Malũ. Nã & bonũ virus quẽ admodũ bonũ venenũ. dicit̃ aũt a ui: neq; nũc repit̃ nisi in ntõ actõ & vtõ: apud priscos etiam in gtõ. Lucre. Tetri primordia viri. Remouit. Occuluit: & non penitus sustulit. Excuderet. Studiose reperiret.

Omnia liberius nullo poscente ferebat.
Ille malũ virus serpẽtibus addidit atris:
Prædariq; lupos iussit: potatũq; moueri:
Mellaq; decussit foliis: ignẽq; remouit:
Et passim riuis currentia vina repressit:
Vt varias vsus meditando extunderet artes
Paulatim: & sulcis frumẽti quæreret herbam:
Vt silicis venis abstrusum excuderet ignẽ:
Tunc alnos fluuii primũ sensere cauatas:
Nauita dum stellis numeros & nomina fecit
Pleiadas hyadasq; clarã lycaonis arcton.
Tum laqueis captare feras: & fallere visco
Inuẽtum: & magnos canibus circũdare saltus:
Atq; alius latum funda iam verberat amnẽ
Alta petẽs: pelagoq; alius trahit humida lina.
Tum ferri rigor atq; argutæ lamina serræ:
Nam primi cuneis scindebant fissile lignũ:
Tum variæ venere artes. labor omnia vincit
Improbus: & duris vrgẽs in rebus egestas.
Prima ceres ferro mortales vertere terram
Instituit cum iam glandes: atq; arbuta sacræ
Deficerẽt siluæ: & victum dodona negaret.
Mox & frumẽtis labor addit?: vt mala culmos
Esset rubigo: seniscq; horreret in aruis

Numeros. Currendi modos. i. ortus & occasus quod si est q̃si rẽ philosophor̃ ꝑmisit. Nã tm̃ de nomibus dicit vt pleiades hyades. Nã hipparchus scribẽs de signis cõmemorauit quot in quoq; signo claræ quot secũdæ lucis quot obscuræ stellæ sint: Pleiades. signũ est ante genua tauri: quod ortu suo primũ nauigatiõis tempus oñdat. dictæ ab eo quod ẽ πλεειν id est nauigare latine vergiliæ dicuntur a verni tpis significatõe. Hyades vero sunt i fronte tauri q̃ ortu suo concitãt pluuias latine suculæ ab eodẽ humore. Arcton. Elicẽ dicit vrsam maiorẽ: nã minor dicit̃ cynosura. Licaon rex Arcadiæ habuit filiã Calisto qua cum vitiasset Iupiter: Iuno in vrsam cõuertit. postea Iupiter miseratus i signũ cæleste cõuertit. Fallere visco. Nõ ad feras: sed ad aucupium referas. Et magnos can. Iterũ ad venationẽ. Male autẽ de aucupio respuẽtes totũ referũt ad venationẽ cũ dicũt fallere visco ꝓ visceratiõe cõstat em̃ luparios canib? tinctis veneno necare lupos: quod nõ ꝓcedit qa aliud ẽ hoc viscũ visci: & aliud hoc viscus ris. Ergo si de carne loquebat̃ viscere erat dicendũ. Funda. Gen? retis qđ βολὸς dicit̃

Hũida lina. Verriculũ intelligit. Rigor. Duricies. inde rigidus. Serræ. ꝑdix sororis Dædali filius cyrcinũ & serrã inuenisse dicit̃. Improbus. Vel magnus: vel nulli ꝓbabilis. Duris vr. in re. e. ꝓsius: Magister artis ingeniiq; largitor vẽter negatas artifex seq voces. Ceres pria. Oẽm gen? agriculturæ homib? indicauit. Nã q̃is vel Osirim vel Triptolemũ aratrũ inuenisse dicat: illa tñ omnẽ agriculturã docuit. Nã ferrũ dicendũ oia agriculturæ ferramẽta exꝑsit. Sacræ. Etiã sacræ: empbasis ẽ. Dodona. Est vrbs Epiri ꝓiuxta quã nem? ẽ Iouis sacrũ abũdãs glãdibus. vñ ꝓ excellẽtiã illi? meminit. Addit?. vl̃ dat? si nihil male añ habuerit. Vel addit? qa añ erat: ꝟ nõ hmõi. Esset. Cõsumẽt

vt est mollis flama medullas. Rubigo genus est vitii quo culmi pereũt: sed improprie dicit̃. Nam proprie rubigo est vt ait Varro vitium obscœnæ libidinis quod vlcus vocat̃. Segnis. Infœcũdus.

Virus CHRI. Virus. Non solum venenum significat: sed vehementẽ grauẽq; odorẽ & abominabilẽ: Quapropter Pli. in quibusdã herbis huiusmodi odorem virus dixit. Hora. etiã: Sic horridus ille defluxit numerus saturnus. Et graue virus mũdiciæ pepulere. Prædari. Nã & vt inuadit: & insidiis excipit. Mella. De diis dicemus in. iiii. Vina. Fabulosum est tamẽ aqua tradit esse lynceſtis quæ vocatur acidula quæ vini modo temulẽtos facit. Itẽ in Papblagonia & in agro caleno & in andro insula in tẽplo liberi patris fons est qui vt ait Mutianus ter consul singulis annis. Cal. lanua. dinũ fluit. ait Plinius. Vt varias vsus. Nõ odio aut liuore qui vt ait Plato a diuino choro abest. sed vt homies in difficultatib? ita exerceret: vt meliores acutioresq; redderet. Paulatim. Nam nulla ars & inuẽta simul & pfecta est sed per varia addimẽta a tenui principio ad summũ vsq; ꝓducta est. Herbã. Nam primo nascit̃ herba a qua mox culmus erigit̃ qui fert spicas. Primũ. Cum antea nõ nauigasset: nauẽ primã i græciã inuexit Danaus ex ægypto. Ante ratibus nauigabat̃ inuẽtis in mari rubro a rege Erythra. Sunt qui dicant mysios & troianos priores excogitasse i Hellesponto cum trãsirent aduersus thracas. Longa nauí Iasonem primum enauigasse Philostephanus refert. At ægesias parthalum Cresias Samyram: Saphanus: Semiramín: Archimachus

Inuentio Aegonem: biremem erithreos fecisse refert Damasthenes. Triremẽ Amoclem corinthius inuenit: teste

Ignis Thucidide. Ignẽ. Nõnulli ex ægypti sacerdotibus aiunt Vulcanũ primo in ægypto regnasse: qui cum ignis inuẽtor fuisset propter huiusmodi beneficiũ principatũ assumpsit. nam cum in mõtibus habitaret: vidit arborem fulmine tectam cremari: & siluã inde accendi. accessit & vtilitatẽ ignis: nam byemale tẽpus

Funda erat: sensit: & igni deficiẽti ligna addens. ignem nutrire didicit. Hæc Diodorus. Funda. Genus retis a fundendo dicta quia e supiori loco a piscatoribus fundit̃: ita vt in circuitũ se extẽdens quicquid piscium intra se deprẽdit capiat. Dicit̃ & funda instrumentũ quo fundũtur. i. cõtorquẽtur lapide: quæ in balearibus insulis reperta est. Trabit. b. l. Describit aliud genus retis quod p aquas trabit̃. Lina autem pro re-

Verriculũ tibus posuit. s. materiã ꝓ eo quod ex materia fit. Hoc verriculũ dicit̃ ab eo quod est verro id est trabo vt quippe ferant secũ rapidi verrantq; per auras. Lamina. In metallis dicit̃ quotiẽs ipsa materia cudendo

Ferrum extenuat̃. Rigor. Duricies nam cæteris metallis rigidus est: de quo alibi. Sed ferrũ Hesiodus in creta eos qui vocati sunt dactali idæi inuenisse refert. fabricam ferream inuenere cyclopes vt placet Ply. Duo igit̃ dicit inuentũ fuisse ferrum: & deinde ex eo ferro inuentam fuisse serram. Serram autem asciam: perpendiculũ: terebram: & glutinũ: & bithocolliam Dædalum inuenisse auctor est Plini. Diodo. vero sicu. huiuscemodi inuentum Talo eius ex sorore nepoti attribuit. nam cum serpẽtis maxillã inuenisset: illaq; paruum lignum secuisset eius dentiũ imitatiõe ferream serram machinatus est. Scẽm Eusebiũ. Glaucus chius primus ferri glutinũ excogitauit. Labor. industria & exercitatio & expientia diligentissima quæ non fit sine summo labore: vnde dixit improbus: id est in explebilis. vt supra. Improbus an. vt sit sententia nunq; tantũ laboris adhiberi ab hominibus circa rerum inuentiones quin aliquid restet. Ceres. De

Ceres hac dea in supioribus dictum est: Sunt qui dicant Cererem antiquissimã fuisse Siciliæ reginam: & quoniã frumentũ in ea insula primo ꝓpter soli fertilitatẽ natum est potuit rationẽ frumenti serendi aliis ostẽdere. Nam & Diodorus siculus suo tempore frumentũ agreste & in agro leontino: & in multis aliis locis nasci scripsit. Idemq; plura alia de Cerere scripsit. Illud vero in primis. q; etiam plurimas optimasq; leges ad vitam humanã optime instituendã tulit. Vnde Themosphora nominata est. Quibus rebus nihil maius esse potest: cum & viuere & bene viuere in illis sit.

SER. Aspera silua. Notandũ etiam de herbis siluã dictã. Infœlix loliũ. Infœcundũ cõtra Fœlicẽq; trabit limum. Steriles auenæ. Ad discretionẽ earũ quæ serunt̃.

Quod nisi & assiduus terrã. Iã cõcludit & hoc dicit: nisi sæpe sartieris ꝓpter illud. Et amaris i tyba fibris. Officiũt: nisi aues fugaueris ꝓpter illud. Stymoniaq; grues nisi falce amputaueris ramos ꝓpter illud. Aut vmbra nocet: nisi votis inuocaueris pluuias: ꝓpter Humida solsticia atq; byemes orate serenas. sine causa ingentis frumẽti alieni aceruos aspicies. Per qd̃ oñdit rusticũ sua inertia famẽ nõ anni vitio sustinere. Premes vmbrã. Coartabis & imminues. Famẽ solabere. Ac si diceret ne glãdibus quidẽ satiaberis qa dixerat: Et victũ dodona negaret. Arma. Instrumẽta vt alibi: Cerealiaq; arma. Vomis. Et ab eo qd̃ ẽ vomis vomeris: facit: sed ratiõis ẽ vomer. Nã vomis vsurpatũ ẽ: rarũ. n. ẽ vt iis exeũtia ri i obligs recipiãt: vt cinis pul

Cardus: intereunt segetes: subit aspera silua:
Lappæq; tribuliq; interq; nitentia culta
Infœlix loliũ: & steriles dominant̃ auenæ.
Quod nisi & assiduis terrã insectabere rastris.
Et sonitu terrebis aues: & ruris opaci
Falce premes vmbras: votisq; vocaueris imbrẽ
Heu magnũ alterius frustra spectabis aceruũ:
Cõcussaq; famen in siluis solabere quercu.
Dicendũ & quæ sint duris agrestibus arma:
Quis sine nec potuere seri nec surgere messes:
Vomis & inflexi primũ graue robur aratri:
Tardaq; eleusinæ matris voluẽtia plaustra
Tribulaq; trabeæq;: & iniquo pondere rastri:

Virgea præterea

Virgea præterea celei: vilisq; supellex:
Arbuteæ crates & mystica vannus iacchi:
Omnia quæ multo ante memor puisa repones
Si te digna manet diuini gloria ruris.
Continuo in siluis magna vi flexa domatur
In burim: & curui formã accepit vlmus aratri:
Huic a stirpe pedes temo protentus in octo
Bine aures duplici aptantẽ dentalia dorso.
Cæditur & tilia ante iugo leuis: altaq; fagus
Stiuaq; quæ currus a tergo torqueat imos.
Et suspensa focis exploret robora fumus.
Possum multa tibi veterũ præcepta referre
Ni refugis: tenuesq; piget cognoscere curas:

uis. Talis est & in græcis ratio. nã actin & actis dicunt: delphin & delphis: eleusin & eleusis. sed verius in n desinũt: quod i obliquis habẽt: vt actinos: eleusinos: delphinos. Graue robur. Propter sulcos altius imprimẽdos. Inflexi autẽ pro flexi. nam in abundat. Tardataq; eleusinæ matris. Eleusin ciuitas ẽ Atticæ puincie nõ lõge ab athenis: in qua cũ regnaret Celeus: & Cererẽ filiã quærentẽ liberalissime hospitio suscepisset: illa p munere oñdit ei omẽ gen⁹ agriculture: filiũ etiã eius Triptolemũ reces natũ p noctẽ igne vouit: p diem diuino lacte nutriuit: & eũ alatis serpẽtib⁹ suppositũ p totũ orbẽ misit ad vsum frumentorũ hominib⁹ indicandũ. Ergo hoc dicit. Plaustra volubilia matris eleusinæ. i. qualia oñdit ceres apud eleusin. Aut certe q̃libus mater deũ colit. Nã ipsa etiã est ceres. Tribula. Genus vehiculi: quo terunt in area fruges maturæ. Trabeæq;. Epenthesim fecit causa metri. sicut nauita. Traba aũt genus vehiculi dictũ a trabẽdo. nã nõ habet rotas. Iniquo ponderare stri. Pro iniqui ponderis. i. magni. s. vt. sine labore rustici glebas possint infringere. Virgea præterea celei vilisq; supellex. i. vasa de vimine facta: q̃lia ceres aliq̃n mostrauit: vt qualos corbes: & cætera. Sane hæc corbis dicendũ est fœmineo genere fm Tullĩ qui ait: Messoria se corbe cotexit. Sane supellex vsurpatũ: nã aris est supellectilis. Genitiu⁹ em̃ aut par debet esse nomiatiuo: aut maior: vt musa musæ. doctor doctoris. Si duab⁹ maiorẽ inuenerim⁹: cõtra artẽ id esse manifestũ est: vt anceps: præceps: & pauca alia. Et mystica vannus iacchi: id est cribrũ areale. Legimus aũt & vallus fm Varronẽ quod id nihilominus significat. Mystica aũt iacchi ideo ait: quod liberi patris sacra ad purgationẽ animæ ptinebãt: & sic homies eius mysteriis purgabant: sicut vannis frumenta purgant. Hinc est quod dicit Osyridis mẽbra a Thypone dilaniata. Isis cribro supposuisse. Nam idẽ est Liber pater: in cuius mysteriis vannus est: quia vt diximus animas purgat. Vnde & liber ab eo quod liberet dictus est: quẽ Orpheus a gygantib⁹ dicit esse discerptũ. In burim. In curuaturã. Nam buris est curuamentũ aratri: dictũ quasi βοοσουρέ quod sit in similitudinẽ caudæ bouis. Binæ. Duæ: quibus latior sulcus efficiat. Duplici dentalia dorso. Dentale est lignũ ad quod inducit vomer. Duplici autem dorso dicit: aut lato. vt At duplex agit p lumbos spina. Aut re vera duplici: cuius vtrũq; eminet latus. Et fere huiusmodi sunt oẽs vomeres i italia. Iugo. i. ad iugũ. Leuis. Ideo leuis ne boues laborẽt. Stiua. Manica aratri qua regit Cicero in scauriana: Ab ipsa stiua mecũ boies loq̃bant. Currus imos. Currus dixit ppter morẽ puinciæ suæ: in q̃ aratra habẽt rotas q̃bus iuuant. Suspẽsa focis exploret. Probare em̃ soliditatib⁹ sunt ligna si fumo rimas minime effecerit. Totus aũt hic locus de aratro Hesiodi est.

CHRI. Carduus. Herba spinosa: quæ dipsacos græce dicit: id est sitiens q̃ semp aquam habeat in foliis. Arabice vocatur conca. Carduus siluester vt refert Plinius dicitur scolimon & foliis & caule spinosa lanuginem fert florem purpureũ mittit inter medios aculeos. Lappæ. Et maior & inuenitur & minor lappa. Maior vocat bardana. Plinius Mirabile inquit in lapa q̃ adhæresc it: q̃ in ipsa flos nascitur nõ eui dens: sed intus occultus: & intra se seminat velut animalia quæ in se pariunt. Auenæ. Hæc herba græce dicitur egilops. Serpit inter segetes cum foliis tritico. similibus simplicibus quidem sed birsutis cũ tenui calamo habenti in summitate semen tribus tegumentis opertum: ex quibus aristæ similes capillis extãt. Arabice dicit deuser. Steriles. Nam est etiam frugifera auena: cuius granis iumenta pascunt. Votis: Nam quæ non sunt in nostra potestate illa deos rogare debemus. At in hoc loco monet esse religiosos. Vomis. Quod terram vomat. Duris. Quorum corpora laboribus durata sunt. Eleusinæ. m. Cereris quæ apud Eleusinam vrbem Attice regionis colitur. Vide Seruiũ. Sed et Diodorus ait: Cererẽ quæritantẽ filiam ab athenientibus benigno hospitio fuisse susceptã: propterea q̃ illam serere frumentũ illos docuisse. Eleusinãq; ostendere illos: vbi primũ hoc munus dea dederit. Mystica. Quæ in sacris Bacchi per mysteriũ habet. Vannus. enim purgat fruges: & quoniam sacris bacchi putabant animas purgari: iccirco in illis vannum adhibeant: vt huiusmodi purgationem significarent. Est enim mysteriũ cum in sacris aliquid fit non propter illud sed vt illo aliud significet. Tilia: Arbor est cuius fructum animal nullũ attingit: cum foliorũ & corticis dulcis sit succus. Explorat robora. id est nos per fumũ exploramus dũ siccant ad fumum: an biscant vel pandant.

Area tum primũ ingenti est æquãda cylindro:
Et vertẽda manu: & creta solidanda tenaci:

SER. Tum primũ ingenti æquãdam cylindro. Et vertenda manu & creta solidãda tenaci: hæc per hysterion propteron nam primum est vt terra vertatur: deinde solidetur glarea: postmodum æquetur

cylidro.i. lapide tereti in modū colūnæ: q a volubilitate nomē accepit. Neu puluere victa fatbiſcat. Hypallage ē pro ne victa fatbiſcat in puluere. Variæ illudūt pe ſtes. Per ludū nocēt. Exiguus mus. Nitalla: Cuius: Cicero meminit in ſextiana: & qa bic Virg. viliū aialiū mentionē fecit Ideo p̄miſit: Ni refugis tenueſq; piget cognoſcere curas. Aut oculis capti talpæ. Hoc ē oculis debiles: Et mutauit genus. Nā bæc talpa dicit̄: ſicut & de damis fecit vt cū canibus timidi veniēt ad pocula damæ. Buffo. Rana terreſtris nimiæ magnitudinis. Mōſtra: id eſt & alia purgameta terrarū. Curgulio. Varro ait boc nomē p antiſtichon dictū q̄ſi gurgulio eo quod nibil in eo pene aliud quā guttur videt̄.

Inopi metuēs formica ſenectæ. Quæ ſp alienū querit auxiliū. Nā inopi nō tm̄ ad formicā ptinet: ſed generale epitheton eſt ſenectutis. Cōtemplator itē. pnoſticon ē anni fertilis vel infœcūdi. Cōtēplator aūt modi impatiui ē futurū p p̄ſenti cōtēplare: vt cōtēplator aquas dulces: Terē. Loquitor paucula p loquere. Nux plurima id eſt longa ſignificat aūt amygdalum ſed boc græcum eſt ὀτα μύγδαλον κάι ἀμύγδαλα Induet in florē. Se effundet in florē: & bñ eligit arborē: quæ foliis prima veſtit̄. Si ſupant ſœtus. ſupant: abūdant. Magnaq; cū magno veniet tritura calore: aut æſtus nimios futuros ſignificat cū abundātia frugū: aut certe p calorē feſtinationē. alibi Feruet opus. Ne quicq̄ pigues. Nō pingues. i. ſine frugib⁹. vt alibi: Ne quicq̄ ſeros exerceat noctua cantus. i. nō. Et notandū paleā dictā ſingulari numero cōtra artē. Nā quæ ex plurib⁹ cōſtat numeri ſunt tm̄ pluralis ſm artē: vt cācelli: bigæ: ſcopæ. licet abutant̄ poetæ. Semina vidi equidē multos medicare: incipit dicere de medicādis ſeminib⁹ leguminū: quē admodū & maiora fiant: & modico igni ſoluant̄. Bene autē ait equidē: vt a præiudicio inchoaret. nam boc dicit equidē bæc vidi fieri. ſed ſic quoq; legumina degenerant: niſi ſingulis quibuſq; annis boc fiat. Inde em̄ eſt ſic omnia fatis in peius ruere. Medicare aūt antique dixit: Nā maiores medico: & medicor dicebāt: vt populo & populor: quæ verba modo ab vtraq; ſignificatiōe paſſiuæ ſunt declinatiōis. ſed vt medicare p medicari diceret: metri neceſſitas fecit. Sane medicor accuſatiuū regit: vt medicor illā rem. medeor vero illi rei dicim⁹: medeor illā rem figuratū eſt. Nigra. p. a. Olei ſordib⁹: Sed bis quæ p̄cedūt. Nā ſordes quæ oleū ſequūtur fæces vocant̄. & amurca per c ſcribit̄ & p g pronūciat̄: vt. C. gaius. Cn. gneus. Siliquis fallacibus. Que fallere plerūq; ſolent. Interdū em̄ leguminū folliculi maiores vident̄ cum inanes ſint. Properata maderēt. Feſtināter coquerent̄: & cito. Spectata: Probata: vt & rebus ſpectata iuuētus. Ni vis bu. Aut poſſibilitas Saluſtius. Sed noſtra omnis vis in animo & corpore ſita eſt: aut certe multitudo. Tamē verius eſt vt vis quaſi violētia ſit i rebus quæ cōtra naturā vertunt̄ in melius. Sic em̄ & Donatus ſenſit dicens: Niſi violentia fiat nature: oia in deterius cadunt. Manu. l. Hinc quidā volunt dictū legumen. In peius ru. ac. r. ſubl. r. τοαὐτό. Nā bis idem dixit. Lembū. Nauiculā admodū breuem. Subigit. ſurſum agit: vt & corpora ſaltu ſubiiciūt in equos. Aut certe ſubigit eſt vrget & impellit.

Area CHRI. Area. Ab ariditate dicit̄ locus coæquatus ſtratuſq; & vehementer conſolidatus in qua ruſtici triturā faciunt de qua nunc intelligit poeta. In vrbibus autem dicimus areas quas græci plateas nominant. Præterea loca illa coæquata quæ ædificio occupare volumus areas appellauerunt. In bortis etiam

Cylindr⁹ ſpacia quædam ſulcis aut limitibus diſtincta in quibus olera ſerimus areolas nūcupant. Cylindro. Lapis teres eſt quem p auream deuoluūt vt locus coæquet̄ ac conſolidet̄ ab eo quod eſt κυλίνδω. i. deuoluo. Celydrus aūt ornatus eſt muliebris. Iuuena. Donant arcana celydros. Creta. Quod noſtri fimo bu-

Talpa bulo aſſequūtur. Buffo. Rubeta. Talpæ. Talpa ſub terrā degit. Nō diſſimilis eſt a mure. niſi roſtrū anſerinū habeat. Refert Ariſtoteles in orcumenio boetiæ agro multas eſſe talpas: at in lebadico illi vicino nullas. & ſi aliunde illuc important̄ nolle fodere. Pli. aūt cū multa inuectus ſit in magorū vanitatē: tamē ex eorum

Ne ſubeant herbæ: neu puluere victa fatbiſcat.
Tum variæ illudūt peſtes: ſæpe exiguus mus
Sub terris poſuitq; domos: atq; borrea fecit:
Aut oculus capti fodere cubilia talpæ:
Inuentuſq; cauis buffo: & quæ plurima terræ
Monſtra ferūt: populatq; in gentē farris aceruū
Curgulio: atq; inopi metuēs formica ſenectæ.
Contemplator item cū ſe nux plurima ſiluis
Induet in florem: & ramos curuabit olentes
Si ſuperant fœtus: pariter frumenta ſequent̄:
Magnaq; cum magno veniet tritura calore.
At ſi luxuria foliorū exuberat vmbra
Ne quicq̄ pinguis paleæ terret area culmos.
Semina vidi equidē multos medicare ſerentes
Et nitro prius & nigra p̄fundere amurca:
Grandior vt fœtus ſiliquis fallacibus eſſet:
Et q̄uis igni exiguo p̄perata maderent:
Vidi lecta diu & multo ſpectata labore
Degenerare tamē: niuis humana quot annis
Maxima quæq; manu legeret: ſic omnia fatis
In peius ruere ac retro ſublapſa referri:
Non aliter: q̄ qui aduerſo vix flumīe lembum
Remigiis ſubigit: ſi brachia forte remiſit.
Atq; illū in præceps peono rapit alueus amni.

ex eorũ verbis refert. Nullũ religionis capacius esse animal: vt siquis cor talpæ recẽs palpitanicꝫ detuo rauerit diuinatiõis & rerũ efficiendarũ euentus ꝓmittat. Dente talpæ viuæ exẽpto sanari dentiũ dolores alligato affirmãt. Nec quicq̃ ꝓbabilius iuenit q̃ muris aranei morsibus aduersari: qm̃ terrã orbitis depssã auersant. Curgulio. Hoc insertũ ne frumẽto noceat sic ait. M. Cato: caueri posse lutũ de amurca facito paleaꝫ parũ addito Sinito marcescẽt bñ & subigito. Eo granariũ totum oblinito. Crasso luto postea cõspergito amurca bñ omẽ qd lutaueris. Vbi aruerit eo frumẽtũ refrigeratũ cõdito curgulio nõ nocebit. Mures nõ tangẽt. Formica. de qua dicem⁹ alio loco. Plurima. i. longa quæ est amygdala sed de nucib⁹ iam dictũ ẽ. Nitrũ. Ait Diasco. nitrũ est eligendũ leue: rubeũ: spongiosum albũ vero acre est dicit bauracb. Pli. ait: Nitrũ exiguũ fit apud medos canescẽtibus ficcitate cõuallibus quod vocãt almiragora. Minus etiã in Thracia apud philippos terra & appellant agrũ. Optimũ aũt copiosumꝫ Macedonia quod vocãt calestricũ lacus est nitrosus exiliẽte e medio dulci fonticulo ibi fit nitrum circa canis ortũ nouenis diebus: totidẽꝫ cessat: ac rursus innatat & deinde cessat. Mirũ aũt est scatebra fonticuli spumicante lacũ ne augeri nec effluere. Sed hæc pauca de multis satis fuerint. Sic omnia. f. m. p. r. Nã quæ cõstãt ex quattuor elemẽtis semp indeterius ruũt. Atꝫ. Q̃uis copulatiua sit tamẽ bene statim in hoc loco significat: vt sit sensus eodẽ tempore & brachia remittit & in præceps fertur.

Curgulio

Nitrum

Præterea tam sunt arcturi sydera nobis:
Hædorũq; dies seruandi: & lucidus anguis:
Quã quibus in patriã ventosa ꝑ æquora vectis
Pontus & ostriferi fauces tentant̃ abydi.
Libra die somniq; pares tibi fecerit horas:
Et mediũ lũci atq; vmbris iam diuidit orbem
Exercete viri tauros: serite ordea campis
Vsq; sub extremũ brumæ intractabilis imbrẽ:
Nec non & lini segetem & cereale papauer
Tẽpus humo tegere: & iã dudũ ineũbere aratris
Dum sicca tellure licet: dum nubila pendent
Vere fabis satio. tunc te quoq; medica putres
Accipiũt sulci: & milio venit annua cura
Candidus auratis aperit cum cornibus annũ
Taurus: & aduerso cedens canis occidit astro

SER. Præterea tã sunt arcturi sydera nobis: Iã dicit astralogiã ita rusticũ vt nauigantẽ scire debere. Arcturus aũt stella est in signo bootæ post septẽtrionẽ: cui⁹ ort⁹ & occasus tẽpestates grauissimas facit: vñ sydera. i. tempestates: vt alibi dr: Scit triste Minerue sydus Hædorũqꝫ dies seruãdi. Aurigæ signũ est baud longe a pte septẽtrionali cui⁹. s. pedẽ cũ cornu taurivna stella cõiũgit. Hic ĩ manu sinistra fert hædos: in humeris caprã: quæ aluisse dicit Iouẽ. hoc quoꝫ signũ tã ortu q̃ occasu suo efficit tẽpestates. Bñ aũt ait dies: qa & magnitudine sui multis diebus orit̃ & tẽpestas aut p̃cedit signũ: aut sequit̃: aut cum eo ẽ. Sane sciẽdũ oẽs astrologos ꝓ rõne dimatũ dissentire i ortu syderũ: sed ipsã dissensio vltra septẽ dies nõ ꝓcedit: septẽ. n. sunt ipsa quoꝫ dimata. Hinc ẽ cꝫ solẽ ad vnũquodꝫ signũ alii qntodecimo Kal̃. die dicunt venire. Alii. xiii. & infra vsꝫ ad. viii. nec qbusdã ꝓcebit vlterius. Lucidus anguis. Tres sunt angues i cœlo: Vnus q in septẽtrione ẽ. alter ophiuci. tercius australis: in quo sunt crater & coru⁹. de quo nũc ꝓprie ait anguis. nã ὑδρά dicit̃ græce. Et scimus angues aquaꝫ esse: serpẽtes terrarũ. Hæc aũt signa generaliter posuit. Nõ em̃ hæc tria tantũ: sed oia p̃cipit obseruãda. Vectis. His q vebunt̃: cui⁹ significatiõis pticipiũ latinitas nõ bẽt. Pontus & ostriferi fauces tentant̃ abydi. Sestos & abydos ciuitates sunt Hellesponti: quæ angusto & piculoso mari segregant̃. Vñ elegit locũ piculosiorẽ quẽ ꝓ omi poneret pelago. Sane fm artẽ hæc ostrea ostreæ dicim⁹. nullũ. n. bẽt latinitas nomẽ aialis qd neutri sit generis: sicut græce τὸ κήτος τὸ κήτη: licet & Hora. dixerit: Ostrea circæis miseno oriunt̃ echini: & Iuuenalis. Grandia q̃ mediis iam noctib⁹ ostrea mordet: quos tñ possums græce locutos accipe. itaem̃ dicũt τοῦ σφεοὺς κατὰ τοῦς φέας Libera die. Nõ est apocope ꝓ diei: sed regularis genitiu⁹ nã vt sæpe dixim⁹ obliqui casus singularis numeri nõ debẽt eẽ maiores notatiuo plurali: qd verũ eẽ Salusti⁹ ꝓbat q in ꝑsa ait. Dubitauit acie ps. binc ẽ & illud Curruꝫ abscisa duoꝫ Suspẽdit capita. Somni. i. nocẽtis. nam ab officio tẽpus demõstrat. Dicit autẽ æquinoctiũ autũnale: quod fit sole in libra posito: vernale æquinoctiũ sol i ariete efficit. Dicit aũt frumẽta serẽda esse autũnali tpe. Legumia vero vsꝫ ad veris initiũ. Ordea. Vsurpatiue. Et sciendũ in his tres tm̃ casus vsurpari. hæc ordea hæc ordea o ordea sicut vina: vina: vina. & mella: mella: mella. Vsꝫ sub extremũ brumæ. i. nõ vsꝫ ad brumæ finem sed circa. Nẽ bruma finit̃ octauo Kal̃. Ianuarii die. & iste nõ vsꝫ ad ipsum dẽ dicit esse serendũ. Cereale pa. Vel cꝫ est esui sicut frumentũ: Vel quo: Ceres vsa est ad obliuionẽ doloris. Iam dudũ. Q̃ primũ. & dicit serendũ eẽ eo tpe nõ quo iã sunt pluuiæ: sed quo iminet pluuiæ. Satio. Semẽtis. & declinat̃ sicut natuis. Tũ tẽ quoꝫ medica putres accipiũt sulci. ad ipsã herbã apostrophã facit. Hæc autẽ herba a medis trãslata ẽ in græciã: quo tpe eã iuaserũt. bui⁹ plena Venetia ẽ. Et vt dicit dionysi⁹: Triũ foliorũ ẽ semꝫ virẽs. Qd aũt ait: putres sulci: oaturã ipi⁹ herbæ respicit. nã vno anno frequeter serit̃: & postea aliquot ãnis spote ꝓcreat̃: qd etiã seqns idicat versus. nã dicẽdo. Et milio venit ãnua cura. oñdit medicæ curã nõ eẽ annuã. Hæc aũt bærba vulgo dicit̃ sylla. Cãdidus auratis aperit cũ cornib⁹ annũ taurus: quo tpe

annũ aperit candidus taurus: qui est cũ auratis cornibus. nã aperit cornibus non ꝓcedit. nõ eñ a capite sed a dorso oritur. i. a medio sui: vnde incipit apparere. nã ea parte qua latus est oriẽ nõ a fronte. Aperit autẽ ideo ait: aut quia aprili mense sol in tauro est: quo cũcta aperiunt. & aliud est aperire annũ: & aliud inchoare. Nã nullus dubitat martio mẽse vt supra dixim⁹ annũ inchoari: & hoc ẽ melius: Aut certe apit annũ dixit: quia & vnũquodq; signũ põt inchoare annũ & finire: vt aperit annũ dixerit. s. suũ. nã a tauro vsq; ad taurũ. & a geminis vsq; ad geminos annus ẽ. Auerso aũt astro. Duplex lectio est. nã alii aduerso legũt cũ cane em nascit syrius qui est terris aduersus de quo legimus. Ille sitim morbosq; ferens mortalibus ægris nascitur. aut aduerso sit pestifero & contrario mortalibus. Si autẽ auerso legerimus cum subaudiamus necesse est: vt Atq; ixonii vento rota cõstitit orbis. i. cũ vento. vt sit sensus: Quo tpe etiã canis cedens occidit cũ auerso astro. i. cũ argo: quæ & ipsa media est sicut taurus & a puppi oriẽ: cui canẽ cõstat esse cõiunctũ: & cedens canis nõ recedẽs sed incedens accipimus & se mouens. Tempore eñ quo taurus cũ sole est: etiã canis ad ortũ festinat. Quod aũt ait occidit. ad aspectũ nostrũ retulit. Nã ortus & occasus duo sunt. Vnus ἡλιακὸς. i. solis. Alter κόσμικὸς. i. mũdanus. vnde fit: vt ea signa q̃ cũ sole oriũtur a nobis nõ possint videri: & ea quæ videmus q̃tum ad solis rationẽ ptinet: videant occidere. Scdm q̃ nũc ait occidit canis. nam canis paranatelon est cancri id est cum eo oritur. Cancer autẽ quo tempore sol in cancro est: post horã quartã diei oritur. nam taurus & gemini binas boras tenẽt. sic ergo fit vt canis nobis occidat. Q̃tum ad solis ptinet cursum in ortu esse videat. Scdm hãc rõnem etiã paulopost dicturus est. Ante. t. e. a. a. Nã eoas in ortu heliaco positas. vnde & tibi ascondant intulit.

Eríctho/nius. CHRI. Arcturus. Hic & boetes dicit: de quo dictũ est. Hædorũq;. Erichthonius Vulcani & Minerue fi. quoniã primus currui equos iũgere: primus panathenea sacra instituit. primus arcẽ tẽplũq; ædificauit: a Ioue iter astra relatus est. Hic caprã in humero portat quæ Iouẽ nutriuit. Item eius hædos in brachio. Hanc caprã solis filiam dixit Musæus: cuius aspectus ita atrox fuit: vt gygantes terreret. Itaq; rogarunt terram matrem vt eam abderet. terra in antro clausam Amaltheæ tradidit custodiendã. Hæc Iouem cura Amaltheæ nutriuit. Mox cũ aduersus tytanas inermis pugnaturus exiret. eius pellẽ accepit qua illos terruit. Vnde alia pelle capram tectã vite restituit: & imortalitate donatam cœlo imposuit. Habet ergo in capite Erictonius stellã vnã in singulis humeris singulas: clariorẽ tamẽ in sinistro: quæ capra appellat: in singulis genibus singulas: in dextra manu vnam: in sinistra duas: & bi hædi vocant. Sunt omnes octo. Sunt qui dicant hunc nõ Erichthoniũ sed Myrtolũ esse a Mercurio patre astris illatũ.

Aguis Huius caput nõ multũ distat ab elice. Genua geminis opponũt: pedes vero cornibus tauri. Anguis Tres sunt in cœlo serpentes. Primus inter vrsas fuit. Hunc ait phærecides a Iunone custodem positũ. Nam cum in suis nuptiis omnes dii munera obtulissent: ipsa aurea mala quæ terra obtulerat in hortis suis qui apud athlantem sunt inseri iussit. & besperides athlãtides filias custodes apposuit. sed cum illæ mala subriperent: peruigilem draconem arbori applicuit. Hunc Hercules interemit: Iuno inter astra retulit. Habet stellas tres in capite splendidas. in reliquo corpore. xii. Secundus serpens est quem vtraq; manu Opbiochus qui super scorpionem stat. Hic fuit æsculapius: quem interfectum Iouis fulmine: tamẽ ipse Iupiter precibus Apollinis patris in astra retulit cuius imago constat ex. xvii. stellis. Ipse aũt

Serpens cælestis Oſtreæ serpens quem vtraq; manu tenet habet stellas. xxx. Tercius serpens est bydra: super cuius caudam coruus sedet: & in medio vrnam asserunt esse. Signum est in parte australi: caput ad cancrum deflexum habet. corporis medietas connexa est cum leone. caudam extendit ad centaurum. Ostriferi. Ostrearum viuaria primus inuenit. Ser. orata in baiano tempore Crassi oratoris. Primus optimũ saporem lucrinis ostreis diiudicauit: postea brundusium in ostris prælatum est. Nuper excogitatum vt illinc raptas i lucrino pascerent. Ait Plinius. Tegunt autem ostreæ silicum duricie. Abydi. Abydus ac sestus ex aduerso ædificatæ sunt ponto interiacente. distant inter se a portu in portum ad stadia. xxx. Hic aũt nominauit potius abydum: quia vt ait Strabo: Sestus est interius ꝓpontidẽ versus a dextera pte: quia ab ea fertur: quapropter facilius fluxus enauigat e sesto si quis paululũ deflectat: atq; inde soluat cũ fluct⁹ ibi adminiculet. Ex abydo vero trãseuntibus in contraria pter nauigandũ est circiter octo stadia ad turrim sesto oppositã: postea in obliquum eundem est: & nequaq; aduersus fluxum enauigandũ. Thraces abydũ post res troianas: deinde Milesii habitauere. Fauces. Quia pontus angustus est. Libra. Sol cũ est in libra cui⁹ quidẽ primã partẽ ingredit nostro tpe idibus septẽbribus. Die. i. lucis. Sed de hoc genitiuo dicemus in æneide. Somni. i. tenebrarũ. Pars boras. Non modo numero. Nam per vniuersum annũ singuli dies singulæq; noctes duodenas habent boras. sed etiam spacio ipso temporis. Nam pterq; in æquinoctiis horæ inæquales sunt in hyeme longiores sint in nocte: in æstate vero in die. Segetem. Omnia quæ serimus segetem appellare possumus. Fabæ. Faba inter legumina præcipua est. Farina ex illa lomentũ appellatur. Vsus eius multiplex omnibus quadrupedibus præcipue homini. Hilarare tamẽ sensus existimat. Insomnia quoq; facere & ob hoc a Pythagora damnata. Vel vt alii tradidere: quia mortuorũ animæ sunt in ea. Vnde parentando assumitur. Varro ob hæc flaminem eam non vesci tradit: quoniam in flore eius litteræ lugubres reperiantur. Sola frugum etiam exesa repletur crescente luna. Solum in quo sata est pingue facit. ideo cum florere cœpit inuertunt arua. Nascitur sua sponte in pleriscq; locis vt in septemtrionalibus insulis: quas ob id fabarias appellant. Nascitur in mauritania siluestris & prædura: & quæ percoqui non possit. Nascitur in ægypto spinoso caule: vt a crocodilis fugiatur: longitudo scapo quattuor cubitorum in eo fabæ non supra triginta. Fabæ & cætera legumina in vasis olearijs oblita cinere perdiu incolumia seruant ait Varro. Medica. banc herbã Auicenna vocat cot & alistiscor.

Faba Lomentũ

Medica

na uocat cot & aliſtiſcor. & ait eſſe eam cibum omniũ animaliũ. Serapion uocat codab. Diaſcorides ait illam eſſe ſimilẽ trifolio: quod inter fœnũ naſcitur: folia habet anguſta & virgam ſimilẽ trifolio. ſemen vt lenticulam: qđ multi pani admiſcent pro odore & ſale. Iſido. illã inter legumina ſcribit. Paladius in libro de re agraria ait: Medica quæ ſeritur decẽ annis pdurat: ita ut quater aut ſexies poſſit in anno recidi. agrum ſtercorat. aialia macra pinguefacit. curat egrota. Pli. in naturali biſto. ait. Medica peregrina eſt. & in græciam per bella perſaꝝ: quæ a Dario ideo geſta ſunt aduecta a medis ẽ: tanta dos eiꝰ ut vno ſatu amplius tricenis annis duret. ſimilis eſt trifolio caule foliiſq; geniculata. Vnum de ea cythiſo volumen Amphidocus fecit. Opus ẽ cũ ſeritur denſitate ſeminis omnia occupare. Id præſtãt in iugera modia uicena. Secatur incipiens florere: & quotiens refloruit id ſexies euenit per annos: aut cũ minimũ quater. Ad trimatum liberatur herbis ſi marris a ſolo radatur. Nam ipa ita alte radices agit ut ſine ſuo damno herbæ intereant. Milio. ex milio fit panis. Sed ſuo tempore ait Pli. ex India in Italiam inuectum milium nigrum colore amplum granũ barũdineũ culmo. adoleſcit ad pedes altitudine ſeptem prægrandibus culmis Lobas uocant: omniũ frugum fertiliſſimũ. Ex uno grano terni ſextarii gignuntur. Taurus. Hunc dicunt in aſtris poſitum propter eam formam qua Iuppiter europã rapuit. Nigidius ait Iouem a neptuno taurũ per gratiam abduxiſſe: qui ſenſum humanũ haberet: cum ſydonem vt europam ad ſe duceret miſiſſe. Eratoſthenes vero bouem paſiphaes hunc eſſe ſcribit. hæc fabuloſe. Phyſice vero taurum ægiptii ad ſolem referunt: uel quia apud heliopolitaurum quẽ Neuton dicunt ſoli labẽt ſacrum. Et in Memphi bos apis ſolis inſtar accipitur: & in templo hermunti ſoli ſacrũ taurũ colunt hac innominantes inſignem miraculis nature ſolis conuenientibus: nam ſingulis boris immutat colores: & birſutis ſetis in aduerſũ nitentibus contra naturã aliorũ animaliũ. Vnde habetur veluti imago ſolis in aduerſam mundi partem nitentis. Taurus eſt ſignum terreum frigidum fixum nocturnum: prima domus veneris. Dominatẽ collo & gutturi. Dat faciem amplam & curtam: naſum grauem & longum: amplas nares: oculos graues: iocundum efficit hominem honeſte incedentẽ: & tamen vanum. Aperit. Nam relaxatur terra & tota germinat.

Milium

Loba

Taurus

At ſi triticeam in meſſem robuſtaq; farra
Exercebis humum: ſoliſq; inſtabis ariſtis
Ante tibi eoæ atlantides abſcondantur:
Gnoſiaq; ardentis decedat ſtella coronæ.
Debita q̃ ſulcis committas ſemina: quamq;
Inuite properes anni ſpem credere terræ.
Multi ante occaſum maiæ cæpere: ſed illos
Expectata ſeges uanis eluſit auenis.
Si vero vicinaq; ſeres vilemq; faſellum:
Nec peluſiacæ curam aſpernabere lentis:
Haud obſcura cadẽs mittet tibi ſigna bootes.
Incipe: & ad medias ſementẽ extende pruinas
Iccirco certis dimenſum partibns orbem
Per duodena regit mundi ſol aurius aſtra:
Quinq; tenent cœlum zone: quarũ vna coruſco
Semper ſole rubens: & torrida ſemp ab igni eſt
Quam circũ extremæ dextra leuaq; trabuntur
Cærulea glacie concretæ: atq; imbribus atris.
Has inter mediamq; due mortalibus ægris
Munere conceſſe diuũ: & via ſecta per ambas
Obliquus qua ſe ſignorum verteret ordo.
Mundus vt ad ſcythiã ripheaſq; arduus arces
Conſurgit: premit̃ lybyæ deuexus in auſtros.

SERVI Robuſtaq; farra. Frumẽta q̃ plꝰ habent uiriũ q̃ legumina: quo tẽpore atlãtides nobis occidunt ſunt ſerẽda. Atlantides aũt licet ſeptẽ fuiſſe dicanẽ: ſex tñ videtur in cœlo: q̃ nouẽbri mẽſe nobis incipiũt nõ videri. Hæ autẽ ut alii volunt Iouis: vt alii Liberi nutrices fuerũt: alii ipas fuiſſe aſſerit heſperidas. Gnoſiaque ardẽtis. Qum Liber pr̃ Ariadnã Minois regis. Cretæ filiã vxorẽ duceret. Vulcanus ei coronã obtulit: quã ille ad vxoris inſigne inter ſydera collocauit: & hic ſtellã poetica licẽtia dicit. Cæteꝝ ſex ſunt qbus i cœlo corona declaratur. Cõmittas. Quaſi cuſtodibꝰ fidis. Ante occaſum maiæ. Antequã atlantides occidãt: nã Maia vna ẽ eaꝝ. Vilẽ. abundantẽ. Nam omne qđ abundat vile eſt: ut Vilibus aut onerat pomis. Nec peluſiacæ curã aſpernabere lẽtis. Peluſiũ vnũ ẽ de ſeptem oſtiis Nili: vbi optima lens naſcitur. Vñ catexochen locutꝰẽ. Cadens. Occidens verno. ſ. tpe: tunc eñ bootes occidit. quod aũt ſubdidit: Incipe & ad medias ſementẽ extende pruinas. Omnia cõplexꝰẽ tẽpora & vernũ. ſ. quo legumen ſeritur. & autunnale quo frumentũ. Et multi volunt ita banc partẽ aſtrologiæ libraſſe Virgiliũ ut in omnibꝰ vtrunq; ſignificaret: vernale & autũnale. Vnde & ſupra bina ſigna memorauit. taurũ cũ cane: atlantides cũ corona. Tamen quantũ ad neceſſitatẽ loci huiꝰ pertinet: hæc dixiſſe ſufficiat. Nam maioris prudentiæ eſt ad ſubtilẽ harũ rerũ ſcientiam peruenire: adeo ut ſequentẽ rationẽ zonarũ Metrodorus, philoſopꝰ vix qnq; expreſſerit libris inſertis tam aſtronomiæ quã geometriæ partibus: ſine cuius lineis haud facile zonarum deprehenditur ratio. Idem etiã Metrodorus aſſerit fruſtra culpari a pleriſq; Virgilium quaſi ignarum aſtrologiæ: cum eum conſtet operis

Atlãtides

Peluſiũ

Catexochen

lege cõpulsum: vt quædam excerperet: quæ obscura videnť. Ideo quia a naturali ordine remota sunť vt autẽ oia nõ diceret. rusticarũ personarũ habuit considerationẽ: & ipsius est operis breuitate compulsus. Dimensum partibus orbem. Annũ diuisum in quattuor tempora. &. xii. signa. xii. menses accipimus. Extremæ. Bene extremæ addidit: ne eas intelligeremus: quæ circa igneam sunt quas constat esse temperatas vicinitate solis & frigoris: quarum vnam nos habitamus: alteram antipodes: ad quos

Antipodes

hinc torrente zona hinc frigidis ire ꝓhibemur. Antipodes autẽ dicunť qui cõtra nos positi sũt contrariis vestigiis. terram eñ dicunt vndiq; cœlo & aere cingi. Per has autem duas zonas in obliquum vertitur signifer circulus: qui solis continet cursum: vnde etiam fit: vt duæ zonæ frigidissime sint ad quas nunquã accedit: vna feruens a qua pene nunquã recedit. duæ temperate: ad quas vicissim venit.

Mundus vt ad scythiã. Nã hic diffinitio ẽ nostri climatis. i. nostre habitatois. quæ a septẽtrione incipiens in australi plaga desinit. Ripbæas autẽ arces scythiam dicit: cuius sunt montes Ripbæi.

Fruges Frumẽtũ. Legumẽ Farra Farina

CHRI. Triticea in messem. Fruges dicuntur omnia ex quibus grana legimus. Sed frugum duo sunt genera: frumentũ & legumen. Frumentũ est vt triticũ ordeum & similia quæ falce metimus. Legumen autẽ vt est faba cicer & similia quæ nõ metimus: sed manu legimus. Farra. Frumenti genera in Italia vulgatissima ait esse Plinius far quod ordeum veteres dixere: siligo & triticum. Populũ aũt romanũ farre tantum ex frumento trecentis annis vsum Verrius tradidit. Vnde a farre farina nomināta est. Refert autem Plinius populum Romanum longo tempore pulte & non pane vixisse. Quapter Iuuenalis illam vetustam consuetudinẽ ostendere volens ait: Grandes fumabant pultibus ollæ.

Gnosiæ. Coronæ. In fabulis aiunt Liberum ad Minoa venisse vt Adrianam siue Ariadnam vxorẽ duceret: & coronam puellæ dono dedisse a Vulcano ex auro gẽmisq; confecta eo quidem fulgore vt Theseа ex labyrintho liberaret: quæ postea astris infixa est: cum vtriq; in Naxum insulam venissent. Habet stellas octo: quarum tres splendide ad caput arcturi sunt. Inuitæ. Dat sensum rei sensu carenti vt supra. Et ipsas suas miratur gargara messes. Inuitæ ergo quia nollet alieno tẽpore recipere. Auenis. Non ꝓduxerunt grana: & pro tritico surrexerũt auenæ. Quinq; tenent cœlum. Ex vera mathematicorum doctrina: cœlum in quinq; regiones distinguunt: quas græci quia cœlũ circũcingunt zonas nominant. Eademq; ratione orbem terrarum qui cœlo subiacet diuidunt. In qua re est animaduertendum quod cum cœlum in trecentos ac sexaginta gradus diuidať: singuli cœli gradus sena ac quinquagena milea passuum terræ ac insuper ex tribus partibus duas de mille passibus. Itaq; cum nostra zona habitabilis: quæ iacet inter torridam & zonã frigidã septentrionalem quadraginta duobus gradibus & qnquaginta minutis tegatur: occupat in terra circiter duo milia quadraginta ac octo milia passuum Verum quãuis ex priscoꝝ mathematicoꝝ doctrina mediam propter ardentissimos colores ac extremos propter nimiam vim frigoris inhabitabilem dicat: tamen non ita absolute intelligendũ est. Nam quãuis ægre ac difficulter torrida zona: quia sol ab eo nunquã discedat atq; due extreme quoniam ad illas nunquã accedat sol inhabitabiles videantur. Tamen in partibus nobis ꝓpinquioribus a multis magnisq; populis habitantur. Nã vt a torrida zona quæ æquinoctialis Linea dicit exordium summamus scribit Petrus de abano: qđ si sub tropicis habitabiť sub æquinoctiali. quæ est in medio tropicoꝝ .s. cancri & capricorni quãdo quidẽ vt affirmat Aristoteles mediũ extremorum naturã sapit. Sed sub cancro habitari demonstrat Ptolæmeus. Et virgilius in bucolicis scribit. Aethiopum versemus oues sub sydere cancri. Igitur & sub æquinoctiali habitatur. Præterea ratio quare sub tropicis sit difficilis habitatio duplex est. Primo propter longam solis morã supra caput æthiopũ. Secunda ꝓpter directionem solis supra caput ipsorum. In æquinoctiali autem licet sol directus supra capita habitantium sit: tamen nõ diutius moratur: cum ibi equinoctium pene semper sit: raroq; duodecim boras excedat dies: vt quod lux calefecit tenebre refrigerent. Quapropter aerem in ea plaga contemperatissimũ q̃ in aliis zonis credidit idem petrus & fruges reliquosq; terræ fructus bis in anno matureſcere: quoniam quatuor anni tempora bis singulis annis apud illos sunt. Conciliator in æquinoctiali Ararim vrbem ponit. Et Ptolæmeus Taprobanem insulam habitabilem ponit: quæ ex dimidia sua parte sit in æquinoctiali. Quod etiam zona frigida habitetur: & Ptolomeus & qui post Ptolæmeum cosmographiam scripserunt. Sic ꝓbant. primo eñ zonam nostram in septem distinguunt climata. Verum cum vltimũ clima diem qui illi maximus est ex sexdecim boris & dimidia parte vnius horæ cõficiat: quæcunq; regiones longiorẽ diem q̃ ille sit. habent iã extra nostrã zonã positæ in zona frigyda cõsistent. Sed Sythiæ & Sarmatbæ & britania insula & nõ nullæ alie ibi finitimæ. eũ diem habẽt qui plus q̃ decẽ & septẽ horarũ sit constat iam nõ in zona nostra esse sed in frigida vt magis minusq; septẽtrioni ꝓpinquæ sunt vt in bucolicis distinctius demonstrauimus. Mundus vt ad scythiã Ripbæas. Ripbæi montes Sythiæ in extrema parte germaniæ a perpetuo ventorum iactu nominati ΡΙΨΤΕΙΝ eñ iacere est. In bis Thanais fluuius oritur. Vltra bos iacet bora assiduis demersa nebulis.

Ripbæi

SERVI. Vertex nobis semp sublimis. i. hæc ps mũdi a nobis semper videť. At illũ sub pedibus stygatra videt id est axem notion id est australem: qui a nobis nũquã videť: sicut boreas ideſt septẽtrionalis a nobis semper videtur. Et sicut variæ sunt philosophoꝝ opiniones: ita & hic varie loqť. Nã alii dicũt a nobis abscedẽtem solem ire ad antipodas.

Hic vertex nobis semper sublimis: at illum
Sub pedibus stygatra vident manesq; ꝓfundi
Maximus bic flexu sinuoso elabitur anguis
Circum: perq;

Circum:perq; duas in morẽ fluminis arctos:
Arctos oceani metuentes æquore tingi.
Illic vt perhibent aut intẽpesta silet nox
Semper:& optenta densant nocte tenebræ:
Aut redit a nobis aurora:diemq; reducit:
Noscq; vbi primus equis oriẽs afflauit anhelis
Illic sera rubẽs accendit lumina vesper.
Hinc tẽpestates dubio prædiscere cœlo
Possumus hinc messisq; diẽ tempusq; serendi
Et quando infidum remis impellere marmor
Conueniat: quãdo armatas deducere classes:
Aut tempestiuam in siluis euertere pinum
Nec frustra signoꝝ obitus speculamur & ortꝰ
Tẽporibusq; parem diuersis quattuor annũ
Frigidus agricolã: si quando continet imber
Multa forent quæ mox cœlo ꝓperãda sereno
Maturare datur.durum ꝓcudit arator
Vomeris obtusi dentem.cauat arbore lintres.
Aut pecori signũ:aut numeros ĩpsserit aceruis.
Exacuunt alii vallos.furcasq; bicornes:
Atq; amerina parant lentæ retinacula viti
Nunc facilis rubea texatur fiscina virga
Nunc torrete igni fruges:nunc frangite saxo:

Alii negant:& volunt illic tenebras eẽ perpetuas.Mire autẽ ait.Quasi de inferis stygis atra videt manesq; ꝓfundi.Vt ostẽderet illud qđ dicunt philosophi recedentes hinc aias & illic corpora sortiri. vnde & Lucanꝰ ait: Regit idẽ spiritus artus orbe alio. Qđ verisimile est: quia dicitur anima aut igni: aut vento:aut aqua purgari. Quod vt fiat necesse est dum aut per frigidas plagas:aut igneam transeunt.Ft licet hoc alii a Virgilio dictum per poeticam licentiam velint. Tamen sciendum est eum poeticæ licentiæ inseruisse philosophiam. Maximus anguis.quia ipe cæteris est maior. Circum perq; duas.Et circũ enim est & per.nã per vtranq; labitur:maiorẽ cauda tangẽs: aluo cõplectẽs minorẽ. In morẽ flumis arctos Hesiodus ὡς τε μορεόντι ἐοικὼς.

Occeani metuentes æquore tingi. hoc refertur ad fabulam. Nam hæ duæ pellices Iunonis fuisse dicunt: quas postq; Iuppiter in syderum numerũ rettulit:Iuno rogauit Tethim suã nutricem:ne vnq; eas pateretur occidere. Vnde nunc metuẽtes dixit s.nutricẽ Iunonis. Vt perhibent poetice Nam in rebus dubiis suã denegat fidem.

Intempesta.inactuosa:alta: densa: crassa: qualis est intempesta: Posse autẽ hoc fieri in aliqua parte mũdi vt pene totũ sibi vendicet nox: probat Britannia quæ lucis dies vix quoddã spatium noctibus cedit.

Hinc.idest ex rone astrologiæ.& est conclusio. Nam hoc dicit nõ sine causa intuemur syderum ortus & occasus. Hinc enim vniuersa noscunt. Dubio cœlo.id est etiã dubio cœlo Tempestiuam pinum.opportunam.nam tempore importuno cæsæ arbores cito termites faciunt:ita enim ligni vermes vocantur. Temporibusque parem. De rebus contrariis fecit declamationẽ dicendo parem ex diuersis.Reuera enim nihil est tam contrarium inter se quã æstas & hyems:& tamen de bis annus efficitur. Multa forent quæ mox cœlo properanda sereno maturare datur.Ordo est multa datur maturare quæ forent properãda sereno cœlo.i.in serenitate.Nam male quidam forent præsentis temporis esse volunt.vt sit sensus.Multa sunt que maturare datur mox cœlo sereno ꝓperanda.i.in usum sereni cœli:quod nõ est idoneum:licet re vera fore tantũ semper futuri tẽporis sit.nam foret & præteritũ & presens & futurũ complectitur.Salustius: Ni virtus fidesq; vestra spectata mihi foret.i.esset.Ordo est Multa maturare datur.& celeriter facere.quæ si velis cœlo sereno ꝓperanter facere.nõ diligenter poteris facere dũ festinas. Procudit.cudendo extenuat. Vomeris obtusi dentem. Antiqui tamen n addebant:quod nos ꝓpter euphoniã in aliquibus detraximus vt obtusis.In aliquibus n remãsit vt tonsus. Lintres.Fluuiales nauiculas. Aut pecori signũ aut numeros impsslit aceruis.i.facit aut characteres quibꝰ pecora signãtur aut thesseras:quibꝰ frumentoꝝ numerus designat. Nam numeros ꝓ literis posuit quibꝰ numeri continent. Amerina retinacula. Virgas de quibꝰ vites religant:quæ virgæ abundãt circa amerinũ oppidũ Italiæ:cuius crebrã in Roscina facit Cicero mentionẽ. Rubea virga. Quæ abundãt circa Rubos Italiæ oppidũ.Horatius:Inde rubos fessi ꝓuenimꝰ.i.ea virga:quæ apd rubos plurima nascit. Nunc torrete igni fruges. Preparate panẽ:quo vtamini in serenitate:ne ea res ipedimẽto sit postea. CHRI. Vertex vertẽdo. quia circa illũ vertit cœlũ.Grece polus eadẽ rõne dr. Nam πόλεω verto est. Semp qa nunq; suo cursu discedit:ita quin nobis sit supra caput.Styx atra Loquit de antipodibꝰ tanq; de inferis.De stygie vero dicet in.vi.æneidos libro. Intẽpesta.i.talis q̃lis apud nos ẽ quæ intẽpesta hora noctis dr. hæc ẽ circiter mediã noctẽ:qnæ nõ habet idoneũ tps aliqd agẽdi. Tepestiuã.Omne qđ suo tpe fit tẽpestiue fit.M.aũt Cato sic scribit.Materies itẽ ridica vbi solsticiũ fuerit ad brumã semp tẽpestiua est.Quæ materies semen babet cũ maturũ semẽ babet:tẽpestiua ẽ. Quæ vero nõ babet cũ glubit.i.corticẽ detrahit & geminat. Parem. Quãuis ex cõtrariis fiant anni.s.ex frigore & calore:& sicco & humido:tñ eam seruãt parilitatẽ vt byemes oẽs frigidæ estates oẽs calidæ. Quattuor.t.Incipit emꝫ ãnus a vere quod facit introitus solis in arietẽ:non solũ quia illa pars anni infantiæ puritie que similis sit. Verꝫ etiã quia

vt ostendunt mathematici Incipiēte die illo: qui primus oīm illuxit: ꝓptereaq; iure natalis mūdi vocat̄ Aries in medio cœlo fuit: & quia mediū cœlū: quasi mūdi vertex ē. Aries ꝓpterea primū signū inter oīa habitū est: qui vt mundi caput in exordio lucis apparuit. Tunc aut̄ cancer lunā gestabat: Sol cū leone oriebat̄. Mercurius in virgine. Venus in libra. Mars in scorpione. Iuppiter in sagittario. Saturn⁹ in capricorno erat. Frigidus. vel noxius humanis corporibus. Noxiū em̄ perseuerare sub pluuiis. Vel epithetū est aquarū, sunt em̄ frigide: Vel frigidus discretiuū sit epithetū. Operant̄ em̄ nō nulla aliqn̄ in pluuia: quæ nō afferat secū frigus. Ergo frigidus bymber. q. d. nō ois bymber sed ille qui ē frigidus. Properanda. Aduertēda ē vis notioq; verborū. Est em̄ festinare ꝓperare: & maturare. Festinatio igit̄ & ꝓperatio habet in se vtraq; tumultuariā celeritatē: quāuis qui festinat multa quidē inchoæt: sed nihil perficit. Qui aut̄ ꝓperat inchoata quidē ad exitū perducit. Sed tn̄ vrgente celeritate multa: necesse est non omnino absolute fieri. Maturare aut̄ ſm nigidiū est qđ nec citius: nec serius est: sed mediū quoddā. Vn̄ poma matura sunt: quæ neq; acerba & imitia neq; rursus caduca & nimiū cocta sed tēpore suo tēperate adulta. Hanc interptationē nigidinam sic Augustus explicabat σπεύδεβράδεώς per qđ monebat vt ad rē agendā adhiberet̄: & industriæ celeritas: & diligentiæ tarditas. Ex quibus contrariis fit maturitas. Poeta ergo in boc loco ꝓperare & maturare tanq; cotraria ponit. Nam in pluuiis fiunt ea quæ per ociū sub tecto fieri possunt. Ne mox sicco cœlo cogamur eodē tēpore facere: & quæ sub tecto fieri potuerant: & quæ nūc sub diuo facere vrgemur. Ergo vbi diuersis temporibus vtraq; maturari perbelle poterant. Nūc eodē tēpore ꝓperare vrgemur. Vn̄ ait Plinius: Malū patrēfamilias esse quisquis interdiu faceret: qđ noctu posset: nisi in tēpestate cœli. Peiorē qui ꝓ festis dieb⁹ ageret qđ feriatis deberet. Pessimū qui sereno die potius sub tecto operaret̄ q̄ in agro. Vides ergo quid sit maturare. Itaq; cū significam⁹ quid festinātius factū recti⁹ præmature q̄ mature factū dicim⁹ Afranius in rogata. Appetis dnatū petēs præconē atq; imature. Procudit. Procudēdo acuit qui iā a rōne bebes factus erat. Cauat. Si ex vna solida arbore facit lintrē dicem⁹ cauat lintrē in arbore. i. cauando arborē facit lintrē. Valos. In masculino genere significat singulos palos. Vallum vero in neutro significat seriē ex multis palis. Amerina. ab ameria quæ vrbs sabinorū est: vt rubi in Campania oppidum fuerunt.

Festinare
Propare
Maturare
Vallus
Vallum

SER. Quippe etiā. Non mirū est rusticū aliquas res facere debere per pluuias: quom sint quædā quæ facere possit etiā festis dieb⁹. Fas & iura sinūt. diuina humanaq; iura permittūt. Nam fas ad religionē: iura pertinēt ad homines. Riuos deducere nulla religio vetuit. i. siccare. Nā irrigare inducere est: vt Deinde satis fluuiū inducit. Sane sciendum Varronē contra religionē esse vel si irrigent̄ agri vel lauent̄ aialia festis diebus. Nymphæ em̄ sine piaculo nō possūt moueri. sed scimus necessitati religionē cedere. vn̄ perite Virgilius ait. Balantumq; gregē fluuio mersare salubri. i. salutifero. Nā dicturus ē in tercio: Scabie tentari animalia nisi lauent̄. De irrogatōe vero nihil ad hunc pertinēt locum: quia deducere vt diximus significat siccare. Costas aselli aut re vera tostas: aut clitellas vt Horati⁹. Hi muli capuæ clitellas tempore ponunt Agitator: Verberator ab agendo dictus.

Irrigare

Vilibus pomis. Abundātibus vt Vilemq; fasellū. Lapidē incusum: Manualem molā cudendo asperatam. Massam picis vrbe reportat. Aut qui oleū vel poma portauerat ad vrbē. Aut certe ideo reportat: quia pix in agris nasci: & in vrbē distracta in agrū a plerisq; reportat̄. Ipsa dies alio: Plenissime de lunæ diebus oib⁹ exp̄sit Hesiodus: quā rē breuiter iste præ libet. Fœlices. operū. Aptos fœlicibus operibus. Quintā fugæ Dicit̄ em̄ hic numerus Mineruæ eē cōsecratus: quā sterilem eē cōstat. Vn̄ etiā oīa sterilia quinta luna nasci dicunt̄: vt orchus furiæ: gygantes. Pallidus. Quia pallidos facit. Eumenides. Vt sæpe dixim⁹ κάρευφημισμον eumenides vocāt̄. Nefando sacri lego. Percœū aut̄ & Iapetū Typhœū oēs gygantes intelligunt̄. Fratres. Othum & Ephialtē dicit. Pelio ossam. O longa

Quippe etiã festis quædã exercere diebus
Fas & iura sinunt. riuos deducere nulla
Religio vetuit: segeti prætẽdere sepem
Insidias auibus moliri incẽdere vepres:
Balantũq; gregẽ fluuio mersare salubri.
Sæpe oleo tardi costas agitator aselli
Vilibus aut onerat pomis. lapidẽq; reuertẽs
Incussum: aut atræ massam picis vrbe reportat
Ipsa dies alios alio dedit ordine luna
Fœlices operum: quintã fuge pallidus orchus
Eumenidesq; satæ tum partu terra nefando
Cœtumq; iapetũq; creat sæuumq; typhœa:
Et coniuratos cœlum rescindere fratres.
Ter sunt conati imponere pelio ossam
Scilicet atq; ossæ frõdosum inuoluere olympũ
Ter pater extructos disiecit fulmine montes.
Septima post decimã fœlix & ponere vites:
Et prensos domitare boues: & licia telæ
Addere: nona fugæ melior: cõtraria furtis:
Multa adeo melius gelida se nocte dedere
Aut cum sole nouo terras irrorat eous
Nocte leues stipulæ melius: nocte arida prata
Tondẽtur: noctis lentus non deficit humor.

Et quidam

Et quidam seros hyberni ad luminis ignes
Peruigilat: ferroq; faces inspiciat acuto.
Interea longum cantu solata laborem
Arguto coniunx percurrit pectine tælas.
Aut dulcis musti vulcano decoquit humorẽ
Et foliis vndam tepidi despumat abeni:
Aut rubicunda ceres medio succidit æstu:
Et medio tostas æstu terit area fruges.

est sed fit breuis sequenti vocali o: vt Sub illio altos. Septima post decimã vt fœlix. Aut septimã decimã dicit aut hoc dicit: fœlix quidẽ est septima: sed fœlicior decima: vt primũ locũ decimæ relinquat. Alii q̃rtã decimã accipiũt vt si fœlix ẽ septima duplicata. i. cuius numer⁹ post decimã inuenitur: quo die reuera meli⁹ vites ponim⁹.

Nona fugæ melior cõtraria furtis: non vt quibusdã imperitis videt̃. Virgili⁹ aut fugam seruis suadet: aut eis indicat dies: quibus se a rapinis abstineant. Nam & fugam de ꝓfectione & cursu legimus: vt Simul arua fuga simul æquora vertit. Etiã velocẽ equũ fugacẽ dicimus. Et fuga põt etiã honesta esse vt si quis hostẽ si quis imminentẽ tyrannũ si quis sæuũ iudicẽ fugiat. Contraria autẽ furtis illuc spectat: vt dño sit spes inueniendi q̃d amisserit: & seruus rapere aliquid ausfugiens formidet. Adeo. Valde. Terentius. Adolescentẽ adeo nobilẽ. Melius se nocte dederũt. Melius nostro obsequunt̃ labori: Nocte nomen est adeo vt ei Horatius iunxerit præpositionẽ vt. lugulent boies surgũt: de nocte latrones. Nam aduerbium noctu. facit sicut diu. Salustius: Diu noctuq; laborare: festinare. Non deficit. Non deserit. Vnde & qui deserunt exercitũ ad hostes transeuntes: defectores vocant̃. Faces inspiciat. Incidit ad speciẽ & aristã imaginẽ. Aut dulcis musti. Vulcano decoquit humorẽ: hypemetr⁹ versus ẽ: vñ & sequẽs a vocali incboat. Bene aũt ait: Decoquit humorẽ. i. rẽ superfluã. sicut supra posuit: Luxuriẽ segetũ tenera depascit in herba. CHRI. Festis. Dierũ diuisio ẽ: vt alii festi. alii ꝓfesti: alii intercisi dicantur. Festi dies dicti sunt in quib⁹ sunt sacrificia: æpulæ: ludi feriæ. Profesti ii sunt in qbus rẽpublicã & priuatã gerere licet. Hi cõtinent fastos cõtionales cõpendiones & præliares. Intercisi vero deo⁹ hominũq; cões sunt. In his cũ hostia ceditur: fari nefas ẽ: Intercisa & porrecta fari licet. Rursus cũ adolet̃ nõ licet. De festis & profestis ita ait Plautus. Festo die si quid ꝓdegeris ꝓfesto egere liceat nisi peperceris. Longe plura notãda sunt in diuisione dierũ: Sed iis erit accomodatior locus. Consultus autem Sceuola quid feriis agi liceret inquit q̃d prætermissum noceret. Ita neq; q bouẽ adhibitis operis ex specu quo delapsus esset eduxisset. Neq; qui fractã tecti trabẽ fulcisset ferias polluebat. M. autẽ Varro ait negare pontifices sepes feriis sepiri debere. Vetant quoq; oues lanarũ causa lauari: sed ꝓpter medicinã. Vñ poeta fluuio salubri dixit. Licet præterea in feriis far pinsere: faces incidere: candelas seuare: piscinas: lacus: fossas veteres tegere: & purgare: prata sicilire. id est stercora æquare: fœnũ in tabulata cõponere. fructus oliueti conductos cogere caseum facere. arbores serendi causa collo vel mulo ditellario afferre. sed iuncto aduebere nõ permittitur. Neq; apportata serere: neq; terrã aperire: neq; arborẽ collocare: neq; sementẽ administrare nisi catulo feceris. Vuas & oliuas conditu legere licet. In borto quiqd olerum causa facias omne licet. M. Cato: Mulis equis asinis nullas ferias esse dixit. Idemq; iungere boues permittit lignor⁹ & frumentor⁹ adue bendorum causa. Sepes. Qua agrũ circũdamus. binc sepire. Agitator. assiduus ac frequens impulsor. Nam cũ asinus & sensu & corpore tardus sit. quia in eo atrabilis est: nisi assiduo verberet̃ nõ mouet̃ Nam vt ait Albertus magnus: In quibus atrabilis prædominat̃ præduriores corporis sunt: vnde minus sentiunt. Quinetiã si ex corio asini quo onus portat calcei fiunt: nullo quãuis assiduo & longo itinere frangi possunt: sed adeo durescunt vt pedes illud fere nequeant. Verũ adeo lubrici sunt huiusmodi calcei: vt gestantes sæpe ad casum impellant. Adeo frigidus ẽ asinus vt in frigidis locis nõ nascat̃. Sunt asini siluestres quos onagros græci appellant. Ex iis igit̃ mansuefactis. Aequa ueloces in cursu mallæ gignuntur duricia eximia pedũ: sed rugoso corpore: indomito animo: sed generoso. Onagro & alina genitus omnes antecellit. Horũ in Phrygia & Lycaonia greges multi sunt. Qui ad seminationes idonei sũt q̃ ex fero sit mansuetus facile: ex̃ mansueto ferus nunq;. Mansueti in Italia sunt oẽs sed in ea reatini reliquos. antecellunt: præstantissimi etiã in arcadia. Hinc persius. Findor vt arcadiæ pecuaria rudere credas Pullos asinarũ edulari Mœcenas instruit. Post eũ interiit auctoritas saporis. Massam picis. Nã antiqui agricolæ & ad vina condenda & ad varia quadrupedũ hominũq; remedia: & ad multos alios vsus picẽ adhibebant. Ergo emebant picẽ in vrbe q̃ in agrũ referrent. Reportant: Quia e locis vbi enata est in vrbẽ venalis importat̃: atq; ex vrbe a variis empta rursus in agrum reportat̃. Licia telæ. Etiã quo suimus vestes licii dicimus. Florentini a fuendo refe appellant ῥέω τὸ græcæ suo significat: cuius præterito perfectũ est ῥεῤῥα φα Hinc dicimus refe Dulcis musti. Optime dulce dixit mustũ. Nã vt ostendit Macrobius: In musto sola dulcedo ẽ suauitas nulla. Nam vinũ ipsum in sua infantia dulce est. Cum vero pubescit magis suaue q̃ dulce est. Harũ duarũ rerum distantie Homerus testis est. Vocat em̃ mel dulce vinum suaue. Mustũ autẽ latini nõ solum vinũ sed quicqd nouellum ẽ nominauere. Hinc Meui⁹ vxorẽ ducere si musta est. Decoquit. Coquẽdo minuit. Id em̃ ẽ decoquere. Vnde decoquere dicunt̃ mercatores: qñ rones suas vebemẽter minuunt: vt fidẽ fallant. Humorẽ: qui in vino aqueus ẽ. Nam q̃ in musto sit aqua sic ꝓbatur vt ait Macrobius: quia vetustate fit mẽsura minus: sed vi ac robore acrius. Ex decoctione fit defrutum: ac si magis decoquat̃ transit in sapam: Nam passum est id vinũ dulce quod fit ex vuis passis. Patiunt̃ em̃ vuæ cum adhuc in vite pendentes tortis de industria periculis botrionis

Festi dies. Profesti dies. Intercisi dies Licium Refe Dulce Mustum Decoqre Defrutũ

cum iam eas ſuccus qui a vite ꝓuenit deficiunt langueſcunt atq; in rugas cõtrahunt. Faciebãt præterea paſſum ex vna quã græci ſticã vocãt nos apicinã. Vue em̃ in vite diutius ſole adurunt aut oleo feruẽte. Alii ſiccãt in ſole vuas expanſas: donec paulo amplius dimidiũ pondus ſupſit. poſtea aridũ acinũ in dolẽ cõueniũt: inde muſtũ inferũt vt grana ſubmerſa ſint: qd vbi cõbiberint ſeq; impleuerint ꝓlo ꝓmunt.

SER. Nudus ara: ſere nudus. Adeo ſereno vt cœlo amictũ poſſis cõtenere. Sane quidã poſt hoc Hemiſtichiũ dr̃ ſubſecn tus: Habebis frigore febres. Hyems ignauia. Que ignauũ reddit colonũ. Plerumq; Quia dicturus ẽ aliqua: quæ ruſticus etiã byeme poſſit efficere. Genialis byems. Voluptuoſa cõuiualis. Nã quotiens voluptati operã damus indulgere dicimus. Genio vnde. & cõtrario habem? in Terẽtio Suũ defrandãs geniũ. Præſſæ carinæ. Honuſtæ. Impoſuere coronaſ Aut re vera coronas aut ſpiras funiũ accipimus. Sed tñ & quernas glandes ſunt aliquæ deriuationes ex vſu magis q̃ ex rõe veniẽtes vt quernus & ficulnus: iligus: colurnus a corylo: ilice: ficu: quercu. Cruenta Matura em̃ cruoris imitant coloꝛe. Pedicas. Laqueos quibus pedes illaqueant

Indulgere,

Auritos lepores. Maiores aures habẽtes. Horatius aliter ait: Doctũ & auritas fidibus canoris ducere quercus: ſenſum audiendi habẽtes. Balearis fundæ Hiſpanicæ a balearibus inſulis Hiſpaniæ vbi inuenta ẽ funda. Quid tẽpeſtate autumni Verno & autũnali tẽpore fiunt. tẽpeſtates qñ nec plena æſtas ẽ nec plena byems. Vñ mediũ & cõfine vtriuſq; tpis ex cõiunctione contrariarũ rerũ tẽpeſtates efficit. Sane ſciendũ vltimas ptes tã autũni q̃ veris ſignificare quib? ſunt ꝓcellæ: quod de autũno hic idicat verſus: Atq; vbi iã breuiorq; dies & mollior æſtas. De vere hic, Spicea iã campis cũ meſſis inborruit. deinde ait. Ruit. i. præcipitat in finẽ. Vigilanda viris. Vigilanter ꝓuidenda Spicea meſſis. Spicos de maturis frugibus abuſiue dicimus. Nam ꝓprie eſt ſpicus quũ per culmi folliculum. i. extremum tumorẽ ariſtæ adhuc tenues in modũ ſpicule eminẽt. Inborruit. Intremiſcit. Frumẽta lactentia. Adhuc tenuia & lactis plena. Sane ſciẽdũ Varronẽ in libris diuinarũ rerum dicere. Lactantẽ deum eſſe qui ſe infundit ſegetibus: & eas facit lacteſcere. Et ſciendũ inter lactantẽ & lactentẽ hoc intereſſe: q̃ lactãs eſt qui lac præbet: lactens cui lac præbetur

Spicus

Lactans. Lactens

Stringeret. Secaret: vt hic vbi denſas agricolæ ſtringunt frondes. Omnia ventorũ cõcurrere inter ſe: vt Maturi trãſuerſa fremunt. Sublimen expulſam eruerent id eſt per ſublimen portarent erutã ſegetẽ.

Turbine nigro. Tẽpeſtate noxia Horati. Hic niger ẽ: hunc tu romane caueto. Culmũq; leuẽ. Culmus ẽ ipſe calamus. Stipulæ vero folia quæ ambiunt culmũ. Agmen aquarum: Impetus: vt Leni fluit agmine thybris. eſt autẽ hic echaſis poetica ad deſcribendã tẽpeſtatẽ. Collectæ ex alto nubes: ab aquilone qui vtiq; de alto flat. i. a ſeptẽtrione: & tẽpeſtates grauiſſimas facit. Nã auſter humilis ẽ. vt: Mũdq; vt ad ſcythiã ripbæaſq; arduus arces: præmit libiæ deuexus in auſtros. Ruit arduus æther. Tonitribus ꝓcrepat: vt Cœliq; ruina. Caua flumina. Profunda & alta. Lucanus Rutibãq; cauũ. Spirãtibus.

Culmus Stipula

Nudus ara, ſere nudus. byems ignaua colono,
Frigoribus parto agricolæ plerunq; fruunt:
Mutuaq; inter ſe læti conuiuia curant
Inuitat genialis byems: curaſq; reſoluit
Ceu præſſe quum ia portũ tetigere carinæ
Puppibus & læti nautæ impoſuere coronas:
Sed tamẽ & quernas glãdes tũ ſtringere tẽpus
Et lauri baccas. oleamq; cruẽtaq; myrta.
Tunc gruibus pedicas: & retia ponere ceruis:
Auritoſq; ſequi lepores: tum figere dãmas
Stupea torquentem balearis verbera funde:
Quũ nix alta iacet glaciẽ quũ flumina trudunt
Quid tempeſtates autumnis & ſydera dicam.
Atq; vbi iã breuiorq; dies & mollior æſtas
Que vigilãda viris: vel quũ ruit imbrifer ver.
Spicea iã cãpis quum meſſis iborruit: & quum
Frumenta in viridi ſtipula lactentia turgent
Sæpe ego quum flauis meſſorẽ iduceret aruis
Agricola: & fragili iã ſtringeret ordea culmo
Omnia ventor concurrere prœlia vidi:
Quæ grauidã late ſegetem ab radicibus imis
Sublime expulſam eruerent: ita turbine nigro
Ferret byems culmũq; leuẽ ſtipulaſq; volãtes.
Sæpe etiã imenſum cœlo venit agmen aquar
Et fœdã glomerãt tempeſtatẽ imbribus atris
Collecte ex alto nubes: ruit arduus æther:
Et pluuia ingenti ſata læta: boumq; labores
Diluit: implent foſſæ: & caua flumina creſcunt
Cũ ſonitu: feruetq; fretis ſpirantibus æquor.
Ipſe pater media nimbor in nocte coruſca
Fulmina molitur dextra: quo maxima motu
Terra tremit fugere feræ: & mortalia corda
Per gentes humilis ſtrauit pauor: ille flagranti
Aut athon aut rhodopen aut alta ceraunia telo

In motu

In motu positis.alibi.Qua vada nō spirant:nec fracta remurmurat vnda. Coruſca fulmina.i.coruſcantia.vt Sibila lābebāt linguis vibrātibus ora. Humilis pauor.Qui humiles reddit:vt pallidus morbꝰ.

Aut athon aut rhodopē.Per trāsitū ſm epicureos loquitur qui dicunt fulmina nō iudicio deorꝝ.ſed ex nubibus feri. Nā mōtes quid neceſſe fuerit fulminari.Athon aūt mons ē Græciæ:Rhodope mōs Thraciæ: Aut alta ceraunia.Montes ſunt Epiri:a crebris fulminibus dicti. Athon Rhodope Ceraunia

CHRI. Ignaua Ab effectu.i.quæ colonos ignauos.i.pigros facit.Eſt em̄ ignauus ab eo qđ eſt nauus & in priuatiua dictōe: & mutat̄ n in g euphoniæ cā.Nauū em̄ ꝓprie dicimꝰ celerē & vehementē in rebus agendis dictū a nauiū velocitate.hinc dicimus nauare.i.ſtrenue pficere.Cicero in Verrē: Nauus & pudens & ꝓbus filius eſſet.Itē in epiſtola ad torq̄tū.Sed quia nemo ē adeo afflictus qui ſi nihil aliud ſtudeat niſi id qđ agit:poſſint nauare aliquid & efficere.Itē ꝓ.M.Celio.Si me audiāt:nauē aliā operam aliā ineant grām in aliis ſe rebus oſtentēt. Genialis Recte a Seruio exponitur volaptuoſus a Genio. cui indulgere dicimꝰ quotiēs voluptatē q̄rimus.Ouidi.Enodis abies curuatq̄ glādibus ilex:Et plantanus genialis acerq̄ coloribus impar Alii a gignēdo dictū volūt:& aparatū oēm nuptiarꝝ genialē appellant.qa nuptie gignēdi cā inſtitutæ ſint.Oui.de arte amādi:Ducunt̄ raptæ genialis turba puellæ. Et potuit multas ipe decere timor. Glandes.In quercu:ilice:aeſculo cerro & robore.Nuces eorꝝ ſūt quorū cortex durior & magis ligneus eſt:vt in iuglande:& mygdalo:in corilo. Baccæ ſunt oleæ:lauri:corni:& bmōi.Acini vero vuæ:bebuli:ſambuci:malipunici:& ſimiliū dicunt̄.Poma poſtremo mala:pira & talia Lepores.Horū plura ſunt genera.Nā & quos cuniculos appellāt:inter bos ſcriptores reponūt.In alipibus cādidi gignunt̄ qbus hibernis mēſibus ꝓ cibatu niuē ee crediderūt.Certe liq̄ſcente ea rutileſcūt ānis oībus:Archela.leporibꝰ vtrāq̄ vim ſingulis ineſſe ſcribit:ac ſine mare equæ gignere. Lepus ſolus oīm teſtent Ari.prætor hominē & daſipodē ſupfœtat aliū educans:aliū in vtero pilis veſtitū:aliū implumē:aliū inchoatū gerens.Dāmæ māſueſcunt raro cū feræ iure dici nō poſſiut complura ſunt nec placida nec fera:ſed mediæ inter vtrūq̄ naturæ:vt birūdines:apes & delphini. Funde baleares.Baleares duæ biſpanici maris inſule ſunt q̄s inter Tarraconis & Sucronis maritimā ee ſitas cōtingit.De his Philetas ſcribit:Hirta inquit veſtis & ſordida rarus limbus inuoluit̄ & iunceū ornamentū:Fundas vero hūt aut iunceas aut ſetis cōtextas:aut neruis in iis habenæ ſunt:aut longiores: aut mediocres: aut breuiores vt volunt ictus aut longiores ee aut ꝓpinquiores.Pueri ita exercent̄ vt alioquin ne panis quidē illis exhiberet̄ niſi funda prius quicq̄ attigiſſent. Viris.Homibus fortibus.i.a qbus abeſt oīs ſegnitia:& labor̄ patiētes ſunt. Agmē.Magna vis cū ipetu: Fœdā.Nō ſolū aſpectu turpē.ſed quæ oia ꝓſternēdo deturpat:vel fœdā crudelē vt ſenſum det rei ſenſu carenti. Grauidā.Cuius ſpicæ plene ſint. Ruit arduus æther.Hec deſcriptio & cōmiſeratione cōmouet:& locū ipm crebris p̄ceptis horridiorē factum poetico nitore exhilerat.Et qđ in re maximū ē auditorē ad id qđ p̄cepit magnitudine vtilitatis ꝓpoſita vehemēter accendit.Non n.tm̄ noſcendæ aſtrologiæ laborē niſi vt vitetur ſummū incōmodū ſubire par eſſet:De turbine ac fulmine dicemus in primo æneidos.

SER. Plangit reſonare facit:Alii legunt plāgunt vt ſit nemora & littora plāgunt.i.reſonāt. Hoc metuētes cœli mēſes & ſydera ſerua.i.xii.ſigna qbus mēſes cognoſcimus.Sydera aut̄ vel tēpeſtates vel planetarū motus.Sciendū aūt vt diximus de planetis.v.duos ee noxios Martē & Saturnū:duos bonos.Iouē & Venerē.Mercurius vero talis eſt qualis ille cui iungitur Vñ etiā fingit̄ miniſter ee deorū:q̄ eorum obtēperat ptāti.Hinc eſt qđ dicit.In quos cœli orbes erret cyllenius ignis.i.vtrum in ſeptētrionalē aut in auſtralē partē inclinet̄: aut cui planetarū cohæreat: vt qualitatem Mercurii ex illo poſſis agnoſcere:Cylleni? autē ignis ꝓpter ſtellā mercurialē dī: quia in cylleno monte Arcadiæ dī natus ee mercurius.Frigida ſaturni quo ſeſe ſtella receptet.i.nocēs:vt Frigidus o pueri fugite hinc latet anguis in herba.Ideo autē hoc dicit: qa Saturnus deus pluuiarū eſt.Vnde etiā primus ſenex fingit̄.Nam ſenex nouimus ſemp eſſe gelidos.hic aūt in capricorno facit grauiſſimas pluuias & p̄cipue in Italia. vnde & Hora.ait.Seu tyrānus heſperiæ capricornus vnde:vt in ſcorpione grādines. Itē in alio fulmina:in alio ventos.Vñ precipit nos ſcire debere:in qđ ſe ſignū recipiat ſydus ſaturni.Sane perite ait receptet:vt ex frequētatiuo verbo nobis oſtēderet: ſaturnum bis ad vnūqdq̄ ſignū reuerti: qđ alii Plangere. Cyllenius

Deiicit:ingerminat auſtri & denſiſſimus imber
Nūc nemora ingēti vento:nūc littora plangunt
Hoc metuens cœli menſes:& ſydera ſerua.
Frigida ſaturni quo ſeſe ſtella receptet
Quos ignis cœli cyllenius erret in orbes
In primis venerare deos:atq̄ annua magnæ
Sacra refer cereri:lætis operatus in herbis
Extremæ ſub caſu hyemis:iā vere ſereno:
Tunc agni pingues:& tūc molliſſima vina.
Tū ſomni dulces:denſæq̄ in mōtibus vmbræ
Cuncta tibi cererem pubes agreſtis adoret.
Cui tu lacte fauos & miti dilue baccho.
Terq̄ nouas circum fœlix eat hoſtia fruges.
Omnis quā chorus:& ſocii comitent̄ ouantes:
Et cererem clamore vocent in tecta:nec ante
Falcem maturis quiſq̄ ſupponat ariſtis:
Quam ceteri torta redimitus tempora quercu

planetæ minime faciũt, ſolus em̃ eſt qui & longius a ſole diſcedat: & bis ad vnũq̃q; ſignũ recurrat: Quos ignis cyllenius erret i orbes. Ordo ē: in quos orbes cœli erret cyllenius ignis. & bñ erret: Nã planetæ vocantur ἀπὸ τοῦ πλανᾶσθαι. i. ab errore nã interdũ ad auſtrũ, interdũ ad ſeptẽtrionẽ: plerumq; cõtra mundũ: nõnunq; cũ mundo ferunt̃. In primis venerare deos: Poſt hæc cognita da p̃cipue operã ſacrificiis: quibus tẽpeſtates & pluuie poſſint repelli. Et mire hoc ſtatim ſubiunxit. qa occurrebat: quid prodeſt tẽpeſtates futuras videre & bene ait in primis. p̃cipue & ante oĩa. Nã alia neglecta p̃nt habere emẽdationẽ. Tempeſtas aduenies niſi ante p̃uideris vniuerſa ſubuertit. Annua ſacra refer Cereri: Anniuerſaria magna: ſicut. in ænaide. Annua q̃ differre nefas. Lætis opatus in herbis. Aut dans operã conuiuiis: aut poſtq; opa cuncta cõpleueris. Melliſſima vina: Carẽtia aſperitate & deſecata. Tibi. in honorẽ tuũ & in tuã grãm. Cui tu lacte fauos & miti dilue baccho. Cui tu liba de lacte. melle & vino Nã ſupfluũ eſt quod quidã dicũt cõtra religionẽ dixiſſe Virgiliũ licere Cereri de vino ſacrificari pontificales nãq; hoc no vetant libri q̃d aũt ait plautus i aulularia cui? ipſi vtunt̃ exẽplo: Cereri nuptias facturi eſtis: qa timeri allatũ nihil video. nõ ẽ huic loco cõtrariũ: Nã aliud ẽ ſacrificiũ: aliud nuptias cereri celebrare: in quibus re vera vinũ adhiberi nefas erat. q̃ Orci nuptie dicebant̃: q̃s p̃tia ſui pontifices ingenti ſolẽnitate celebrabant. Alii hunc locũ aliter accipiũt: vt miti baccho nõ ſit ſeptim? caſus ſed datiuus: & duo noĩa intelligim? Liberi & Cereris. Nã ſupra quoq; ait: In primis venerare deos vt ſit ſenſus cui cereri & miti baccho fauos lacte dilue. i. eis ſacrifica melle & vino pmixtis. Fœlix boſtia. i. fœcunda: & dicit ambaruale ſacrificium q̃d ſæpe de porca fœcunda & grauida fieri cõſueuerat. Chorus Oĩs quã chorus. Chorus p̃prie ẽ cœtus cãtus atq; ſaltatio. Cererẽ clamore vocẽt. Inuocẽt copiã frumẽtoq;. Torta redimitus tpa quercu. i. habẽs in memoria victũ priorẽ: a quo cereris reuocatus ẽ benignitate: nã olim boies glãdibus veſcebant̃. Det motus incõpoſitos. i. ſaltationẽ aptã religioni: nec ex vlla arte venientẽ: Saluſtius. Saltare elegantius q̃s neceſſe eſt p̃bæ. Carmina dicat: Hymnos. Mẽſtrua luna. Vñ & mene dicitur. Caderent auſtri. Deſinerent venti. Ex hoc etiam loco p̃noſtica ſunt tranſlata de Aratro. & pauca de multis.

Det motus incompoſitos & carmina dicat.
Atq; hæc vt certis poſſimus: diſcere ſignis
Aeſtuſq; pluuias & agentes frigora ventos:
Ipſe pater ſtatuit quid menſtrua luna moneret:
Quo ſigno caderent auſtri: quod ſæpe ludẽtes
Agricole p̃prius ſtabulis armenta tenerent:

Plangere. CHRI Denſiſſimus. Quia ex cõdenſato aere fit pluuia. Mẽſes cœli Qui ex curſu cœleſti fiũt Plangunt. Proprie plãgere ẽ cũ ex mœrore mulieres corpus tundũt: Illa aũt vẽtoq; pcuſſio in tẽpeſtate illum mœrorẽ videt̃ mutari. Saturnus Saturni: Saturnũ: cœli & veſtæ q̃ terra eſſe filiũ dixerũt. Ideo aũt cœli filiũ: quia ſolem? eos quoq; virtutẽ miramur: aut q repẽte veniũt cœlo cecidiſſe dicere. Terræ aũt q̃ ignotis pentibus natos filios terræ dicim?. Sed verius alii putãt eẽ: Saturn? cũ potẽtiſſim? rex eſſet ad memoriã pentũ retinẽdã noĩa coq; cœlo terræq; indidiſſe: vt etiã videm? & montes & maria & flumina a viris nomen ſumpſiſſe. In hiſtoria p̃terea ſacra ſcribit̃: q̃ Saturnus Opẽ in vxorẽ duxit. Titan aũt cum regnare vellet erat em̃ maior natu frater tñ aia duertẽs matrẽ ſororeſq; ſuas Saturno fauere: q̃ forma p̃ſtantior eſſet: cõceſſit: ſed ea lege ne Saturnus p̃lẽ maſculinã tolleret. vt regnũ ad ſobolẽ ſuã eſſet rediturũ: ille tñ q̃ttuor liberos clãculũ ſubſtulit Iouẽ Neptunũ Plutonẽ & Iunonẽ. Titan vbi hæc cognouit: eũ filiis. Qui Titani dicunt̃ aduerſus Saturnũ bellũ parat. illũq; atq; Opẽ ſororẽ bello captũ muro includit. Q̃d etiã affirmat Sibylla: Inde Iuppiter cretẽſiũ manu collecta pentes in libertatẽ reſtituit. Sed Saturnus ex oraculo Latium. noſcens fore vt a filiis regno pelleretur: ob hocq; Ioui inſidias tẽderet a Ioue regno pulſus in italiã p̃fugit: & vbi poſtea Roma fuit latuit: ex q̃ re latiũ illã regionẽ q̃m ibi latuerit appellauit. Receptus eſt aũt a iano illius regionis rege & cũ agriculturã ab eo eẽt edoctus regni illũ ſociũ aſſumpſit. Et cũ primũ aerea ſignaſſet in altera pte vt ait Macrobius Saturni effigiẽ in altera nauẽ q̃ vectus erat expſſit. Verũ cũ interim̃ hæc Saturn? ſubito ñ cõparuiſſet: Ianus i eius bonoris ãplificationẽ oẽm terrã ſuæ ditionis pentẽ ſaturniã appellauit: & arã & ſaturnalia illi inſtituit: & ſimulachrũ ei? tãq; agriculturæ inuẽtoris falce iſigniuit. Et q̃m hoc regnãte nemo ſeruiuit: nullũq; furtũ factũ ẽ. In ſaturnalib? oĩs licẽtie ſeruis pmittit̃: & in eius ædẽ ærariũ inſtitutũ ẽ veluti in illa tutius eẽ poſſet. Atq; hæc in hiſtoria: Referũt p̃terea ad phyſicã rõnẽ & dicunt illũ tp̃s eẽ. Vñ græce cronos appellatur remota h ab eo q̃d eſt chronos: q̃d græce tp̃s ſignificat Vñ volũt illũ voraſſe filios oẽs p̃ter Iouẽ: Iunonẽ: Neptunũ & Plutonẽ: quia tp̃s oĩa cõſumit q̃ corruptibilia ſunt p̃ter q̃ttuor elemẽta. Iuppiter em̃ ignis ẽ: Iuno aer: Neptunus aq̃: & Pluto terra. Latine aũt dr̃ ſaturnus a ſaturitate: q̃m oĩbus reb? corruptibilib? ſaturat̃ tp̃s. Alii dicunt a ſatu: cuius cã de cœlo eſt. Crediderũt em̃ ſaturnũ cœlũ eẽ: & opẽ terrã. cui? ope alimẽta humanæ vitæ q̃runt̃. Vel ab ope quo fructus frugeſq; naſcunt̃. Huic deæ: & Saturno Cecropẽ in Actica primũ ars iſtituiſſe Philochorus refert & illos Iouẽq; p terra coluiſſe. Inſtituiſſeq; patreſſamilias frugib? ac fructib? iã pceptis paſſim cũ ſeruis veſcerent̃: cũ quib? in rure colẽdo labrẽ tolerauerãt. Alii Saturnũ ſolẽ eẽ dicunt: q̃m ipſe ẽ auctor tẽpoq; In ſatnrni tẽpli faſtigio romani tritones cũ tubis ſculpſere caudis terræ inſertis ſignificãtes q̃ a ſua ætate p oĩa deinceps tpa hiſtoria q̃ prius obſcura erat clara ſit. patri ſuo Cœlio virilia amputaſſe referunt & in mare deieciſſe quoq; agitato e ſpuma effecta Venerẽ genuit: quia vis cœleſtis in terrã defluẽs cã eſt generationis. Sin ad ſtellã ipſam ſaturnũ referim? ipſe ẽ ſupremus oĩm planetarũ. Et q̃m habet ſphærã amplioris circũferentiæ oĩm tardiſſimus in curſu ẽ. In ſingulis em̃ ſignis triginta morat̃ mẽſes. Eſt planeta

omnino

omnino maliuolus. Nã vt demonstrat Ptolæmeus in libro de armonia. Vitam nostrã ꝓcipue sol & lunæ moderatẽ. Deinde dicit iouẽ & venerẽ nobis ꝓprios: saturnũ & martẽ ea rõne aduersos: quia certi sũt numeri ꝑ quos oia q̃ sibi cõueniẽter iungunt: & aptanẽ fit iugalis cõpetentia: nec quicq̃ pot alteri nisi per bos numeros cõuenire. post hæc longo ordine explicat hmoi numeros ac oñdit iouẽ & venerẽ interuẽtu numerorũ illorum cũ luminib? bene iungi & cõsociari aliam nullius numeri nexu applicari. Et iouis stellã soli ꝑ oẽs numeros lunæ ꝑ plures. Venerẽ vero lunæ ꝑ oẽs: Soli autẽ ꝑ plures iungi. indeq̃ fieri vt q̃uis vtraq̃ ꝓpitia sit stella ꝓpitior tñ sit Iuppiter. Saturnũ autẽ & a'iq̃ extrema linea ad solem martẽ ad lunã referri: Ideoq̃ minus comodos esse planetas demonstrat. est ergo maliuolus saturnus. Et siccus & frigidus: q̃ duæ qualitates mortiferæ sunt. Est nocturnus ponderosus plus nocet retrogradus q̃ rectus Vñ fabulæ illi falcẽ tribuunt: q̃ tũc maxie secat cũ reducit. Colore plũbeo est. Scdm ptolæmeũ vi ꝓducit hominẽ fuscum turpẽ pigrũ grauẽ ac tristẽ corpore aspero & qui amet turpia & fœtida: Domus saturni capricornus & aq̃rius. Dominiũ habet in Libra. significat edificiũ doctrinã & locum frigidũ. Pingebat autẽ apud priscos bõ senex canus: plixa barba: curuus tristis: pallidus: tecto capite: & qui dextra falcem & in eadẽ serpẽtis imaginẽ caudã suã ore mordentis. sinistra infantẽ filium ori deuoraturus admouebat Iusta hunc quattuor aderãt filii & vxor in formam matronæ: q̃ manu dextra se omnibus opem laturam significaret: sinistra panem pauperibus porrigeret. Receptet. Vsus est frequẽtatiuo: quia velox est planeta. Cyllenius. De mercurio in q̃rto æneidos lib. dicemus. Venerare deos: sapiẽter admonet non sufficere diligentiã atq̃ industriã humanã nisi diuinũ accedat auxiliũ. Et optimus poeta boratur ad religionẽ. Operatus. opari sacrificare significat. Propertius: Cyntia iã noctes est opata decẽ. Nulla enim opera excellentior ẽ q̃ sacrificiũ: Hora. Vnico gaudẽs mulier marito: ꝓdeat iustis operata sacris. Cui tu lacte fauos & miti dilue baccho. Optime hic Seruius. adde etiã q̃ poeta vt ait Macrobius: Ita in reb? doctrinæ sectator vt in verbis eloquentiæ exquisitor legerat q̃ ad. x. kal'. ianuarias Herculi & Cereri faciebant sue prægnante & panibus & mulso iccirco dixit & miti baccho. i. mulso. Nã melle domitũ vinũ mulsum fit. vnde ipse alibi: Et durũ bacchi domitura saporẽ: Diluere autẽ est cum rẽ duriorẽ spissiorẽq̃ admixto humore liquefacimus vt Diluis helleborũ ergo mella quæ crassiora sunt vino diluim?. Terq̃ ambarualem hostiã intelligit de qua diximus in buc. Quercu q̃m Cæsaris beneficio homines fruges adepti a quernis glandibus quibus antea vescebantur abstinere:

Operari.

Aridus. Frabor

SER. Ventis surgẽtibus. Flare incipientibus. Vñ est ecõtrario cum venti posuere. i. flare desierũt Aut freta ponti. Littora ꝑ pelagi: quæ ferunẽ a fluctibus. Duo autẽ dicit naturalia. Futura eñ tẽpestate & ante aduentũ fluctus mouẽ & fragor audiẽ e siluis arcana quadã ratione naturæ. Aridus fragor. Sonitus qualis solet fieri ex aridis cum frangunẽ arboribus: ergo aridus nimius. omne eñ quod aridũ est cum frangi cœperit nimiũ efficit sonum: Fragor etiã a fractarum rerum nominatus est. Aut resonã tia longe Littora misceri: τὸ αὐτο. i. bis idem dixit. Misceri autẽ pturbari: vt Miscet agẽs telis. Iam sibi tum. scias inquit in pelago esse grauissimã tempestatẽ: cum mergi ad littora cõfugiunt. Poetice autẽ ait: Sibi tum c. m. t. v. c. carinis. i. sibi nõ parcit: sed crescit impernitiẽ suam nã in carinã scindendã cõsurgit

Ardea.

Continuo ventis surgẽtibus aut freta ponti.
Incipiunt agitata tumescere: & aridus altis
Montibus audiri fragor: aut resonãtia longe
Littora misceri: & nemoꝝ increbescere murmur
Iam sibi tũ curuis male tẽperat vnda carinis
Qum medio cleres reuolãt ex æquore mergi.
Clamorẽq̃ ferunt ad littora cunq̃ marinæ
In sicco ludunt fullicæ notasq̃ paludes
Deserit: atq̃ altam supra volat ardea nubem.
Sæpe etiã stellas vento impendere videbis
Præcipites cœlo labi: noctisq̃ per vmbras
Flammarũ longos atergo albescere tractus
Sæpe leuẽ paleã: & frondes volitare caducas:
Aut summa nantes in aqua colludere plumas:
At boreæ de parte trucis cũ fulminat: & cum
Euriq̃ zepheriq̃ tonat domus: omnia plenis.
Rura natant fossis: atq̃ omnis nauita ponto
Humida vela legit: nũq̃ imprudẽtibus imber

Clamoremq̃ ferunt ad. i. si cum clamore reuertuntur. Nam plerunq̃ plura dicit signa e quibus vnum nõ sufficit. sed omnia sunt animaduertenda. vt cum cornix plena pluuia iu. i. u. Et sola in. s. s. s. a. Marinæ. f. Ad discretionẽ fluuialiũ. Altam supra ar. nubem. Ardea autẽ dicta est quasi ardua. quæ cum altius volauerat tempestatẽ significat. Lucanus. Quod signũ ausa u. ar. Stellas præcipites: Sequit vulgi opinionẽ nõ eñ omnino prudẽter a poeta dicenda sunt. q̃ autẽ videmus stellas quasi cœlo labi πορρόι. i. sunt ignes æterei quæ fiunt ex igne æthereo cũ vehemẽtior vetus altiora conscẽdit: & inde q̃si q̃sdã pticulas trahere cœperit: q̃ simulãt casum stellarũ. nã stellæ cadere non pñt quarũ natura ẽ vt stent semp vñ & stellæ vocanẽ. Et sciẽdũ ẽ ab alia pte ventum flaturũ in q̃ aeris ignis ceciderit. Col ludere. moueri. Terẽ. Cõgruum istũ maximũ sinito ludere. i. moueri. Virgili?. ludere pendẽtes pueros. At boreæ de pte trucis cũ fulminat. Hoc vult dicere vbiq̃ grauissimas & ingẽtes eiicit pluuias tẽpestas ab his mota ventis. Legit id est colligit.

Nunq̃ imprudẽtib? imber offuit. Alii inuocare volũt alii augẽtis bre significatio

BIBLIOTEKA GŁÓWNA w Poznaniu UAM im. A. Mickiewicza

nē: vt sit nunq̄ imber valde prudētib⁹ obfuit q̄ res satis nō sunt idoneæ. Vñ melius ē intelligere nunq̄ imber offuit nō ante ꝓuisus tā clara sui signa dat vt imprudētib⁹ ignauis accipiam⁹. nā hoc dicit nunq̄ nescienti nocet imber: qa se designat añ venturū. & scimus leuiora ee mala q̄ ex opinione cōtingūt. aut aeri coloris aut i altū volātes. Dicit āt grues de vallibus fugere nō pluuiā de vallib⁹ surgere.

Offuit: aut illum surgentē valibus imis
Aeriæ fugite grues: aut buccula cœlum
Suspiciēs patulis captauit naribus auras:
Aut arguta lacus circū volitauit hirundo:
Et veterē in limo ranæ cecinere querelā
Sæpius & tectis penetrabilis extulit oua
Angustū formica terens iter: & bibit ingens
Arcus: & epastu decedēs agmine magno
Coruorum increpuit densis exercitus alis.

Suspiciēs patul'. hic loc⁹ ois de Varrone ē ille em̄ sic. Tū liceat pelagi volucres tardæq̄ paludes Cernere in expleto studio certare lu dēdi. Et velut insolitū pēnis infundere rorē: Aut arguta lacus arcū volitauit hirundo. Et bos suspiciēs cœlū mirabile visu: Narib⁹ aeriū patulis decerpsit odorē. Nec tenuis formica cauis ñ euebit oua: Et veterē in limo ranæ. Fabula duplex ē. Nā & Ouidius dicit: Ceres cum ꝓserpinā quæreret ad releuandā sitim accessit ad quendā fontē tūc eā lycii rustici a potu ꝓbibere cœperunt & cōturbantes pedibus fontē cū cōtra eā mitteret turpē naribus sonū: illa irata eos couertit in ranas: quæ nūc quoq̄ ad illius soni imitationē coaxāt: sed hoc nō ē valde aptū. nā illud magis insultatio fuerat q̄ q̄rela: & penā sacrilegii iuste ptulerant. Vñ magis æsopus sequēdus ē qui dicit Cū iuppiter reges oībus aialibus daret & ranis dedisset colendū breuissimū lignū tunc illud aspnate sunt tunc Iuppiter iratus hydrū eis dedit qui vescit ranis. Bibit ingens arcus: Sequit rursus vulgi opinionē. Exercitus. Multitudo.

CHRI. Incipiūt agitata. t. Hinc locus ꝓpter ambiguitatē pōt aliq̄d obscurū mētibus nīis afferre: Itaq̄ nō sæpe sunt hæc a scriptore adhibēda. Inuenias quid. Quintilianus sentiat. Pronostico q̄ vero buiuscemodi rōnē diligēter explicat Plinius i libro: xvi. Ait em̄ ē aq̄rū significatio. Mare si in trāquillo portu a cursu stabit & murmurauerit intra se ventū p̄dicit. Si itidē & hiemē & hymbrē littoris ripæq̄ si resonabūt trāquilla asperā tēpestatē: & paulo post sæpe & silentio itumescit: flatuq̄ altius solito iā intra se ee ventos fatet: Verū & in hoc loco cætera oia ꝓsequit ꝓnostica q̄ a Marone ponunt. Pli. ibi etiā hæc sunt

Increbescere

verba. Equidē & montiū sonit⁹: nemorūq̄ mugitus p̄dicūt tēpestatē. Aut resonantia. l. Expositio est: Eandē em̄ sniam repetit. Increbescere. Ab eo qd est creber fit increbesco. Tēperat sibi. i. abstinet. nā qui abstinet ab aliq̄ re sibiipsi iponit tēperantiā. Labi p̄cipites. Labētes p̄cipites. i. ad inferiora tēdere.

Longos tract⁹ logos q̄si sulcos quos a tergo sibi relinquūt. At boreæ de pte. Cū eodē tpe a diuersis locis flant vēti magnæ solēt pluuiæ cōcitari. nā boreas septētrional' vētus ē: eurus orientalis: zephyrus occidētalis. Rura natāt fossis. aliter dicim⁹ rura natāt cū diluuio exundāt. Aliter hō natat. nā hic super aq̄s ferē: illa itra aq̄s dimersa latēt. Imber. Quī cōcitatior maiorq̄ ē q̄ pluuia. Hirūdo. Auis ē. Irudo vero sanguisuga. Est ergo hirūdo ex iis aiantib⁹: q̄ neq̄ fera oino neq̄ māsueta sunt: nidū luto cōstruunt stramēto corroborāt: Si qñ inopia ē luti pēnis multa aq̄ madefactis puluerē spargūt. In ægypti heracleo tico ostio molē cōtinuatione nidoꝝ vagāti nilo inexpugnabilē opponūt stadii vnius spato q̄ hnmano opere perfici non posset. vt latius narrat Plinius.

Imber.
Hirundo
Irudo.

SFR. Iā varias pe. vo. & q̄ a. cir. Dulcib⁹ i stagnis ri. pra. cay. Hæc ē vera lectio. & sensus talis ē. Iam varias volucres pelagi & eas q̄ circū asia prata rimant i dulcib⁹ stagnis caystri videas certatim. largos bumeris ifunderq̄ rores. Nā si iā varie legeris: sensus nulla rōe ꝓcedit. Caystrus aūt fluui⁹ ē. Asia vero palus Vñ facit asia prata. Et de palude asia a longa ē de ꝓuincia breuis vt Europa atq̄ asia pulsus. Et est Homericus versus ὡς ὅτ' ἰὼ ἐνὶ λειμῶνι ὀνὶ κὰτ' ἴσριου ἀμφὶ ῥέεθρα. Rimantur. pascunt in pratis cibū p terræ rimas req̄rētes. Nā rimari tractū ē a porcis: q glandes rimāt de rimis terrarū. Studio gestire lauādi. Lætitiā suā habitu corpis significare Nā vt boies lætitiā suā verbis ita aues corporis gesticulatōe exprimūt. Incassū aūt io: qa plurimarū compositio aquā minime admittit ad corpus. Tūc cornix plena. Rauca cōtra naturā suā & vocat poetice. ñ em̄ vocat sed denūciat pluuiā. Et notandū cornicē rauca voce & solā pluuiā prædicere. Coruos vero & plures & voce tenui & purissima cōtra naturā suā. vt Tū liquidas coruī p̄sso ter gutture voces. Testa cum ardente ꝓpter vtilitatē noluit dicere lucerna sed nec lychnū quēadmodū in heroico carmine. Dependent lychni dixit Medius enim in his stilus est libris sicut diximus supra

Rimari

Iam varias pelagi volucres: & quæ asio circum
Dulcibus in stagnis rimant⁹ prata caystri:
Certatim largos humeris infundere rores:
Nūc caput obiectare fretis: nūc currere iundas
Et studio incassum videas gestire lauādi.
Tū cornix plena pluuiā vocat improba voce
Et sola in sicca secum spatiatur harena:
Et caput obiectat querulū venientibus vndis.
Nec nocturna quidē carpētes pensa puellæ
Nesciuere hyemē: testa quū ardente uiderent
Sintillare oleū: & putres cōcrescere fungos
Nec minus ex imbri soles & aperta serena
Prospicere & certis poteris cognoscere signis.

Nam neq; tum ſtellis ãcies obtuſa videt̃
Nec fratris radiis obnoxia ſurgere luna
Tenuia nec lanæ per cœlum vellera ferri.
Non tepidũ ad ſolẽ pẽnas in littore pandunt
Dilectæ thetidi balcyones: nõ ore ſolutos
Immundi meminere ſues iactare maniplos.
At nebulæ magis ima petũt: cãpoq; recũbũt
Sõlis & occaſum ſeruãs de culmine ſummo
Ne quicq̃ ſeros exercet noctua cantus:
Apparet ſiquido ſublimis in aere niſus:
Et ꝑ purpureo pœnas dat ſcylla capillo.
Quacunq; illa leuẽ fugiẽs ſecat æthera pẽnis
Ecce ĩimicus atrox magno ſtridore ꝑ auras
Inſequit̃ niſus: qua ſe fert niſus ad auras
Illa leuẽ fugiẽs raptim ſecat æthera pennis
Tum liquidis corui preſſo ter gutture voces
Aut q̃ter ingeminãt: & ſæpe cubilibus altis
Neſcio qua præter ſolitũ dulcedine læti
Inter ſe foliis ſtrepitãt: iuuat imbribus actis
Progeniẽ paruã dulceſq; reuiſere nidos.

ſupra. Putres concrescere fungos. Vt dicit Plinius. Cũ aer humid⁹ eẽ cœpit: fauilla quæ cũ fumoſo ſolet egredi ꝓhibita aeris craſſitate in lucernis reſidet & quaſdã velut fungos imitatur imagines. Ex hymbri ſoles ſerenitates & verſa vice dat ꝓnoſtica qbus agnoſcam⁹ etiã tẽpeſtuoſa cœlo futurã ſerenitate. Apta ſerena. Aer em̃ denſat̃ nubilo & rareſcit ſereno: vt Denſa erãt quæ rara mõ & quæ denſa relaxat. Hec fratris radius obnoxia ſurgere luna. Subaudi a ſupioribus obtuſa luna. Nã hoc dicit: nec luna videt̃ obtuſa quæ ẽ radiis ſolis obnoxia Nã vt dicũt phiſici ab eo accipit lumẽ. Tenuia. Proceleuſmaticus eſt ꝓ dactylo quã rem quotieſcunq; facit virgili⁹ ſeruat locũ ſynæreſi vt tenuia itẽ vt genua labãt. Dilectæ thetidi balcyones. Cæyx fili⁹ Luciferi habuit cõiugẽ Halcyonẽ a qua cũ ꝓhibitus iuiſſet ad conſulendũ appollinẽ ſup ſtatu regni ſui naufragio perit: Cuius corpus cũ ad vxorẽ balcyonẽ delatum fuiſſet: illa ſe ꝑcipitauit in pelago poſtea thetidis & Luciferi miſeratõe cõuerſi ſunt ambo i aues marinas q̃ balcyones vocant̃. Et ſciendũ qa cum de muliere dr̃: hæc balcyone facit cũ de auib⁹ hic & hec balcyon: hi & heæ balcyones. Iſtæ ãt aues nidos faciũt i mari media hyeme qbus dieb⁹ ẽ tãta trãqllitas vt penit⁹ nihil in mari poſſint moueri. Inde etiã dies balcyoni vocant̃. Nõ ore ſolutos. ſ. manipulos qđ ſe quit̃ alii ſoluto ore accipiunt. i. nimiũ patenti. Dies balcyoni

Immundi ſues. Luto gaudẽtes. Hor. Et amica luto ſus. Nebulæ ima pe. deprimũtur ad vales. Nec quicq̃ exerceret. i. nõ. Perſius. Nec quicq̃ fundo ſuſpiret numus i imo. Itẽ Vir. Et ſũmo clipei nec qcq̃ vmbone pepẽdit. Seros. n. c. Noctua aũt auis ẽ lucifuga: quæ ſignificat pluuiã ſi cecinerit poſt ſol⁹ occaſum. De hac talis ẽ fabula: Nyctimene poſtq̃ cũ patre cõcubuit: & agnouit facin⁹: in ſiluis ſe abdidit & luce refugit. Vbi deor⁹ voluntate cõuerſa ẽ in auẽ q̃ tãto ſcelere oĩbus auib⁹ ẽ admiratõi. Liqdo aere Niſus rex megarẽtiũ in auẽ mutatus: de quo plenius dictũ eſt in bucolicis: Tũ. l. c. p. t. g. u. Aut q̃ter. Pli. in naturali hiſtoria dicit coruos obliuioſos eẽ & plerũq; minime ad nidos ſuos reuerti ſed quadã ratione nature cõgerũt ad ſuos nidos quæ vermes poſſint creare: ex quib⁹ relicti eor⁹ pulli alunt̃ interdũ: Hor⁹ obliuionẽ ꝓbat etiã ex rebus quas cũ abſcõderint derelinquũt: qđ etiã muſtellæ dicunt̃ efficere. Noctua Carpere Libraria Penſum

CHRI Cornix. Hæc auis cũ noctua graues inimicitias exercet. Ipſa em̃ interdiu oua noctue vorat Noctua cõtra illius noctu abſorbet: ait Ariſtoteles. Nuces ab alto in ſaxa remittũt vt teſtã frangãt. In tẽplis & lucis Mineruæ raro viſunt̃: Athenis nunq̃: Sole volãtes pullos aliquãdiu paſcũt. Poſſidoni⁹ ait i biſpanias cornices nigras eẽ. Acies obtuſa. Nõ mutat̃ in ſe aut materia aut forma ſtellar⁹. Ver⁹ ex aeris q̃litate qui inter nos & illas iteriacet mutari vident̃: Nã cũ denſior ẽ aer hebetiores vident̃ cũ rarior acutiores. Carpẽtes. Propriæ dixit: nã carpere dicim⁹ cũ paulatim aſſumẽdo minuim⁹ hinc dicim⁹: carpere herbas. Dicimus etiã carpere famã: cum famã alicuius minuimus. Penſa a pendẽdo dicunt̃. Nã certo quodã pondere lanæ nendæ dabant̃. Vñ & famula illa quæ certo pondere aliis diuidebat lanas libraria a libra dicebat̃ ut demonſtrat Iuu. Nã librarii nõ a libra dicunt̃ ſed a libris qa libros ab aliis ſcriptos trãſcribunt. Dicim⁹ etiã penſum circũſpectio quædã & cautio ne ab vtili honeſto ve temere aliquid agẽdo diſcedam⁹: quia rẽ illã pẽdimus. i. diligẽtius exiſtimam⁹. Obnoxia fr. r. Luna ex ſe lumen non habet ſed a ſole accipit. Vñ quicqd luminis habet id ſoli debet. Halcyones. De his auibus ita ait Ariſto. in libro de aialibus. Halcyones i byeme tm̃ coeũt. Sũt aũt iſti dies q alcyonei appellant̃ ſeptẽ añ brumã totidẽ poſt brumã: Hinc Simonides poeta Per mẽſem hybernũ iuppiter bis ſeptẽ molitur dies tpis nutricẽ ſacrã. Trãqllũ vero tãtiſp tps efficit ſi ita euenerit vt bruma auſtrina vergiliis aqloneis fiat. Septẽ primis diebns nidificãt: reliquis ſeptẽ parere ac educare dicunt̃. Halcyonios fieri circa brumã nõ ſemp in noſtris locis cõtingere cõſtat: in ſiculo vero mari pene ſemp. oim autẽ rariſſimũ ẽ videre balcyonem. fere circa virgiliar⁹ occaſum brumãq; apparet. Et vbi nõ pluſq̃ ſemel nauẽ circũuolauerit ſtati abit vt huſquã poſtea videat̃. vt ait Steſicho. Hæc Ari. Pli. autẽ addit ipſas aues paulo ãpliores eẽ paſſeribus: colore cianeo ex pte maiore tm̃ purpureis & cãdidis admixtis pẽnis collogracili & ꝓcero. Alterũ gen⁹ earũ magnitudine diſtingui & cãtu: Minores i harũdinetis canere. Nidi balcyonũ i pilæ formã ferro intercidi neq̃unt valido ictu frãgunt̃: Albert⁹ vero magn⁹ ſcribit cãm eẽ q̃ tropico byemali nidificẽt raritatem corporis quod vehemẽter terreũ eſt: itaq; in æſtate vehemẽter exiccatur adeo vt ſemen habere non

possint. In maximo vero frigore clausis vndiq; poris inducit humidũ. Scribit pterea non esse credibile vt possint viuere in regione quæ excedat latitudinẽ quinti climatis ꝓpter nimiũ frigus. Dilectæ thetidi. Diligit eas: qa tranquilitatẽ in illaꝝ nidificatõe parat mari. Immundi. Verũ epithetũ suis quo nullũ aial imũdius ẽ. Magis ima. Quia cũ reddeũt ad terrã vapores purgatior relinq; aer. Noctua. Hoc genere auiũ vehemẽter abũdabat Aethnæ. vñ extat ꝓuerbiũ: Noctuas athenas portas: cũ rẽ aliquẽ eo portam? vbi maxie abundat. Notua cõtra maiorẽ auiũ multitudinẽ illã circũdantẽ collecta in arcũ rostro & vnguib? tota tegit: auxiliat accipiter. Sexaginta illã noctib? cubare & nouẽ voces hẽre ait Nigidius.

Nisus. accipiter minor quẽ sparueriũ esse affirmat Albertus. Liquidas. Candidas nõ raucas.

SER. Haud eqdẽ. c. Proponit sibi qõem accerimã: & de intima philosophia. quã tñ tota facilitate dissoluit. Nã qrit cur boies. quos cõstat esse prudẽtiores aialibus p se nõ sentiãt qlitatẽ futurã aeris sed eã magis ex aliis aiantibus colligant. Et hoc dicit boies prudẽtiã habere naturalẽ. & suo iudicio lætos esse vel tristes quæres i hæc aialia cadere nõ possit quæ nihil suũ habẽtes naturã aeris sequunt. & pro eius qlitate aut læta videtur aut tristia nec p dicere aeris naturã videtur: sed eã vel ꝓsperam vel aduersam sequunt. Nos vero & læti esse inter nubila possumus: & in serenitate sollicити. Sit diui il. in. Non est illis diuinitus concessum ingeniũ: nec prudẽtia: quæ ẽ maior rerum fato alibi. Metus ois & inexorabile factũ Subiecit pedibus strepitũq; acherontis auari Iuppiter hu. i. aer. vt Horati?. Manet sub ioue frigido venator. i. aere. Auiũ con. Cõmixt? cantus. i. symphonia. Lætæ pe. Aeris sereni tate gaudẽtes. Solẽ ad ra. Velocẽ Et notandum hæc signa magis fida & subtiliora esse q ex sole & luna colligimus. Lunasq; se. Or. r. Non ordinem respicies sed ordine. i. rationabiliter ordinẽ sequẽtes. Luna em̃ solis circulũ sequit: licet ipsa sit inferior. Dona. dicit lunas noctes accipiẽdas sed male non em̃ signa quæ dicturus est ex nocte: sed ex luna colligimus.

Nunq; te c. f. H. Hypbole ẽ nec hora quidẽ te decipiet. Capiere. Decipieris: & ẽ aphæresis: Et p. erũq; scimus nos decipi serenitate.

Maximus. a. p. q. pa. imber. i. si nõ habuerit pura cornua. & intra eã nigrũ aerẽ videris erit vbiq; pluuia. sicut supra. Oia plenis. Rura natant fossis atq; ois neuita ponto. Si virgineũ su. o. r. Si ruborẽ forinsecus habuerit. nã de interiori parte infuderit diceret. Aurea. i. pulchra: vt Ad nõ venus aurea cõtra. Phœbe aũt venit ab eo qđ est phœbus. Et sciendũ quædã ꝓpria noia fœmininũ ex se facere tm̃ nõ etiam neutrũ: vt phœbus phœbe: iulius iulia: tulius tulia. nõ vt appellatiuũ doctus. cta. ctum. Sin ortu quarto. Aratus tertiã dicit aiaduertẽdã eẽ lunã hic quartã nõ illud improbãs. sed hoc magis ꝓbans nã ad hoc ptinet: Nanq; is cer. au. Exactũ ad mẽsem Vsq; ad mẽsis vltimam ptẽ nude & exacti mẽses dicunt qui circa ptũ sunt. Ipse in sequẽtibus. Exactis grauidæ cũ mẽlibus errant. Glauco & p. & in. m. Glaucus piscator fuit de Anthedone ciuitate qui cum captos pisces super herbam posuisset in littore: & illi recepto spiritu rursus mare petissent: sensit quandã herbarum potentiã quibus esis conuersus est in numen marinum. Panopea est nympha marina. Inoo autẽ ẽ patronymicũ a matre Ino. Sane Ino & Melicerta filius postq; sunt in numina cõmutati: græce Palæmon: & Leucothoe sunt appellati: latine portunꝰ: & mr Matuta. Cõdit? in nu. i. si orbis eius

Haud equidẽ: credo: quia sit diuinitus illis
Ingeniũ: aut rerũ fato prudẽtia maior.
Verũ vbi tẽpestas: & cœli mobilis humor
Mutauere vias: & iuppiter hũidus austris
Denſat: erãt q̃ rara mõ: & q̃ densa relaxat
Vertunt spẽs animoꝝ: & pectora motus
Nunc alios: alios dum nubila vẽtus agebat
Cõcipiunt: hinc ille auiũ cõcentus in agris.
Et lætæ pecudes: & ouantes guture corui.
Si vero solẽ ad rapidũ lunasq; sequentes
Ordine respicies: nunq; te crastina fallet
Hora: neq; insidiis noctis capiere serenæ.
Luna reuertẽtes cũ primũ collegit ignes:
Si nigrũ obscurũ cõprehenderit aera cornu:
Maximus agricol' pelagoq; parabit imber.
At si virgineũ suffuderit ore ruborem
Vẽtus erit: vento semp rubet aurea phœbe
Sin ortu q̃rto: nãq; is certissimus auctor:
Pura neq; obtusis per cœlũ cornibus ibit:
Totus & ille dies & qui nascent ab illo
Exactũ ad mẽsem pluuia ventisq; carebunt
Votaq; seruati soluent in littore nautæ
Glauco: & panopeæ & inoo melicertæ.
Sol quoq; & exoriẽs: & quũ se cõdet i ũdas
Signa dabit: solẽ certissima signa sequentur
Et quæ mane refert: & q̃ surgẽtibus astris
Ille vbi nascentẽ maculis variauerit ortum
Conditus in nubẽ: medioq; refugerit orbe:
Suspecti tibi sint imbres: nãq; vrget ab alto
Arboribusq; satisq; notus pecoriq; siniſter.
Aut vbi sub lucẽ densa inter nubila sese
Diuersi rũpent radii: aut vbi pallida surget
Tithoni croceum linquens aurora cubile.

Panopea

bis eius quasi concauus fuerit: quod ipse exprimit dicens. Medioq; ref.or. Sinister. Noxius.

CHRI. Haud equidē. Homo solus ex omnib⁹ aī alibus habet principiū sui motus in se. i. suarū actionum ꝓpter diuinitatē animoꝝ: vnde plurima aduersante corpore sensibusq; faciunt: quia sunt dñi suaꝝ actionū. Et sepe euenit vt in corpe egrotāti anim⁹ lætus sit atq; cōtra. Bruta aūt qm̄ instinctu nature mouentē: lætitiā aut tristitiā recipiunt ex affectu corporis. Corpus aūt ex imutatione aeris summopere immutatē vnde redeunte serenitate læta illa esse: quia leuantē corpora. Aere aūt ex assurgētibus vaporib⁹ crascente grauantē corpora: vñ illa tristitia efficiunt̄. Nō igit̄ ꝓuidēt ista sed boies sua prudētia ex illoꝝ variis motib⁹ puidere pñt: q d itidē ex ꝓpriis corporib⁹ multi adnotāt. Corui. Isti pessimā significanē edunt cū glauciūt vocē veluti strāgulari. Nulla auis ē quæ exp̄ssius sermonē humanū imitet̄. Hui⁹ rei exēpla plurima iuenies apud Pli. coruos parere & coire ore vulg⁹ credidit itaq; grauidas se ederint coruinū ouū per os partū reddere: atq; in totū difficulter si tecto inferantur parere. Sed Aristoteles hæc oia negat. Corui

Lunas se. ordine. i. dies lunares. Luna per syncopē dicta ē a lucina. Hui⁹ naturā prim⁹. Endimion adinuenit vt ait Pli. vñ illi⁹ amore captū eū dñt. Hec. xxviiii. diebus & tercia insuper parte diei cursum peragēs ad eādē signi partē a q̄ a sole discesserat reuertit̄. Morat̄ em̄ in quocunq; signo duobus dieb⁹ ac trib⁹ horis & besse. Nā in reliquis vsq; ad. xxx. cōsequit̄ solē qui de loco vbi eū reliqt iā discesserat. Inuenit em̄ solē aliud iā signū pene cōfecisse. Origo eius numer⁹ septenarius est. Nā si ab vno vsq; ad septē quantū singuli numeri exprimūt tm̄ añcedētibus addēdo ꝓcedas iuenies. xxviii. nata de septē Luna etiā septē permutationib⁹ toto mēse distinguit̄. Nā cū nascit̄ est arcualis siue cornicularis dicit̄q; monoides. deinde circa octauā diē est dicotomos q̄si per mediū secta. Circa vero duodecimā diē fit amphicircos & dubia de sua plenitudine. circa aūt quintādecimā est pāselines. i. tota luna cū est i oppositōe solis. Cū vero rursus appropinq̄re incipit soli fit amphicircos: deinde dicotomos. Postremo lumine priuatur. Facit aūt eclypsim solis qn illi ē coiuncta nō tn semper sed eū ipsa coniuuctio fit in linea eclyptica. Vñ Albumasar ait. Si luna inter nos & solē sese iniicit defectū radioꝝ solis necessario facit in capite vel i cauda draconis. nō aūt sol cū deficit quicq̄ de ꝓprio lumine amittit: sed luna quæ sese media interponit radios quos ad nos descēdere oportebat intercipit. Contra vero luna: cui⁹ corpus obscurū est: cū patitē eclypsim lumē amittit. Patitur aūt cū penitus soli opposita est: & sit in linea edyptica ꝓpter interpositionē tumoris terræ intra se & solē. In cœlesti armonia lunæ circulus habet sonū grauissimū: sicut in sphæra cœlesti est acutus. A luna ea ꝓfecto vis ē in gignēdis augēdisq; corporib⁹: quā greci phyticē dicunt. Nā vt diuinis vltima ē: sic in nostris corporib⁹ prima luna etiā aerē purū facit. Nā suo continuo motu rarifi cat atq; attenuat. Nā si esset motus sphæræ lunaris aer ex nocturna vapoꝝ eleuatōe ita crassus efficereē vt no modicā gigneret corruptionē: Hippocrates aūt & Gallien⁹ mādant medicis: vt diligēter spectēt lunā. Nā cōiunctio illius cū stellis fortunatis fœlicē exitū ægrotis: cū infortunatis vero infœlicē demonstrat. Nā vt ait Ptolæmeus luna cū maliuolis malinolus ē planeta. Semp luna dimidiā sui partē habet illustratā a sole: sed quāto magis ē subiecta soli tāto magis illustrat̄ illa pars sua superior q̄ a nobis ñ videtur quāto vero magis discedit tāto magis illustrat̄ pars inferior quæ a nobis videt̄. vñ in oppositōe tota nobis apparet. Vt autē lunæ a terris inter vallū intelligas ē ꝓfecto si Alfragrano credim⁹ trigeties ac ter tantū quantū est dimidiū diametri terræ ac insuper vigesima eius pars. Dimidiū autē terræ diametꝝ amplectit̄ q̄dringenta ac duodecim miliaria supra centū ac septē milia miliariorū. Virgineū: Qui familiaris virginibus est. Nō immutat̄ color lunæ: sed qn̄ pluuiæ futuræ sunt: aer crassior effect⁹ nigrescit vñ luna quæ per aeris mediū a nobis videt̄ nigra apparet qn̄ vero aer siccioribus vaporib⁹ quibus venti gignunt rubescit: & ipsa luna rubea apparet. Hoc faciūt etiā alia intermedia. Nam li trāsuitrū aliquā rē aspicimus: talis in ea color apparet qualis est color vitri per q d aspicimus. Vapores autē a terra eleuati ex quibus pluuiæ sunt futuræ, quoniā ex multo humore condensant̄: nigrescunt. Hi autē ex quib⁹ sunt venti: quoniā siciores sunt: rubescunt. Votaq; seruati. sensus moralis est. Ostendit em̄ oportere pios homines gratias diis immortalibus ꝓ acceptis beneficiis agere. Certissima. Quia certiora q̄ lunæ & q̄ reliqua pronostica. Ille vbi nascentē. expositio est. Nam eadē sententia est quā dixit. Et quæ mare refert & quæ surgentibus astris: Pallida. Et non rosea vt solet.

SERVI. Male defendet. Non defendet. Nam decussis pampinis etiam vna vim grandinis patit̄. Profuerit me. m. Ideo magis addidit: a qa sole venientia vespertina signa meliora sunt: Cæruleus: p. d Breuiter collecta conclusio. Me nogratiorē sensum fecit interposita suæ personæ cōmemoratione: Nā hoc dicit nulli se suadere illa nocte nauigare. At si cum r. q̄. d. condetq; re. Hoc ad future serenitatis pertinet signum. Nam si de ipso die dicas de quo præmisit stultissimū est. Claro aqui. serenifico quia est & nubilus sicut fere omnes venti. Hora. Albus vt obscuro deteret nubila cœlo. Sæpe notus neq; parturit imbres perpetuos. Deniq; q. u. s. u. Conclusio est quæ hoc continet Signa quæ possumus ex stellis vel ex ven-

Heu male tum mites defendet ꝑpinus vuas:
Tū multa ī tectis crepitās salit horrida grando
Hoc etiā emenso cum iā decedet olympo:
Profuerit meminisse magis: nā sæpe videmus
Ipsius in vultu varios errare colores.
Cæruleus pluuiā denunciat: igneus euros:
Sin macule incipiēt rutilo imiscerier igni
Omnia tum pariter vēto nimbisq; videbis

tis colligere:meliꝰ ex ſole colligimꝰ.Quid cogitet.b.a.Id eſt in quã ptẽ ſe flectat vtrũ ad ſerenitatẽ an ad pluuias vt diximꝰ ſupra Quis dicere.f.i.falacẽ:Saluſtiꝰ in catilinario Ambitio mltoſ mortales falſos fieri coegit Tumultus.Cõiuratões & latẽtes iſidias.

Ille etiã ex.m.c.romã.Bonũ epilogi repetit locũ:ut in Auguſti gratiã defleat Cæſaris mortẽ Cõſtat aũt occiſo Cæſare i ſenatu pridie idus martias Solis fuiſſe defectũ ab hora ſexta vſq; ad noctẽ.Qđ quia multis ꝓ tractũ boris: Dicit in ſequẽtibus: Aeternã timuerunt ſecula noctẽ. Ferrugine texit. Ferrugo eſt purpura nigrior biſpana.alibi. Et ferrugine clarus biberna. Impia ſ.Qui bus fuerat Cæſar occiſus. Aequora po. Nõ ſine cã addidit ponti:qa ſunt & campi æquora.vt Ac prius.ignotũ ferro q̃ ſcindimus æquor. Importunæq; volucres. In alienũ tẽpus ruentes: vt ſtryges aut bubones nocte gaudẽtes per diẽ poſſent videri. Vidimꝰ un.r.f.æ.Malũ em̃ omen quotiens ætna mons Sicilie nõ fumũ: ſed flãmarũ erigit globos.Et vt dicit Liuius tãta flãma añ mortẽ Cæſaris ex ætna mõte defluxit:vt n tm̃ vicinæ vrbes ſed etiã Rbegina ciuitas afflareẽ. Vndantẽ aũt.Vnde mõ flãmas euomẽtẽ. Liq̃facta ſa.Igne ſoluta. Sonitũ.t.g.c.a.Bene Germania quam vicerat Cæſar:vt eo occiſo in rebellionẽ videretur exurgere. Inſolitis.t.m.Aut nouis.i.nũq̃ antea in alpibus factis:aut magnis et maioribꝰ ſolito. Sub obſcu.n.Circa noctis obſcurũ. Pecudeſq;.l.i. Aut infanda verba ꝓtulerunt aut bocim̃ infandũ fuit: q̃ ſunt cõtra naturã locutæ. Ebur.ſ.ſimulacrorũ.

Aereaq;.ſ.Signa ſũt laboris futuri. In ſano.Nagno.vt:Quid tantũ inſano iuuat indulgere labori.Et ſcindũ flumina cũ ſupra modũ creſcunt:nõ tantũ ad præſens inferre damnũ:ſed etiam alia futura ſignificare.

Feruere:non illa quiſq̃ me nocte per altum
Ire.neq; a terra moneat conuellere funem
At ſi cum referetq; diem:condetq; relatum
Lucidus orbis erit.fruſtra terebere nimbis
Et claro ſiluas cernes aquilone moueri.
Deniq; quid veſper ſerus vehat vnde ſerenas
Ventus agat nubes q̃d cogitet humidus auſter
Sol tibi ſigna dabit ſolem quis dicere falſum
Audeat ille etiam cæcos inſtare tumultus
Sepe monet:fraudẽq;:& opta tumeſcere bella:
Ille etiam extincto miſeratus cæſare romam
Quum caput obſcura nitidum ferrugine texit:
Impiaq; æternam timuerunt ſæcula noctem
Tẽpore q̃q̃ illo tellus quoq; & æquora ponti
Obſcœniq; canes importunæq; volucres
Signa dabãt:quotiẽs cyclopũ efferuere ĩ agros
Vidimus vndantem ruptis fornacibus ætnam
Flammarumq; globos liq̃factaq; voluere ſaxa
Armorum ſonitum toto germania cœlo
Audiit.inſolitis tremuerunt motibus alpes
Vos quoq; per lucos vulgo exaudita ſilentes
Ingens:& ſimulacra modis pallentia miris
Viſa ſub obſcurum noctis pecudeſq; locutæ
Infandum:ſiſtunt amnes:terræq; debiſcunt.
Et mœſtũ illacbrymat tẽplis ebur:æraq; ſudant
Proluit inſano contorquens vortice ſiluas

Grando

CHRI. Grandine grando ſcdm Ariſtotilẽ eſt ſtilla pluuiæ frigiditatis & venti rigore in aere congelata.fit em̃ ex vapore frigido & humido ad interiora nubis fricato per dñium caloris circũſtantis:q calor in nube recipiẽ.& a frigiditate aeris cõdenſaẽ.Nã frigus fugiẽs calorẽ aeris in interiora nubis ſe recipit.& ex ſua aggregatõe virtꝰ ei cõualeſcit. Vñ vaporẽ quẽ in nube inuenit ſua virtute cõſtringit. Hinc ẽ q̃ mínꝰ in byeme fiunt grandines:qa virtus quæ in æſtate vniẽ.& in vna parte aeris cõgregaẽ in byeme p aerẽ totũ diſpergiẽ.vñ debilior ad vaporẽ cõgelandũ reddiẽ.Fit aũt minor in nubibꝰ a terra longinquis & magis orbiculata:quia longiuſculo ſpacio per aerẽ rotata atteriẽ atq; orbiculaẽ. Nã ſi cõtingat i loco terre ꝓpinquo gigni & maior deſcẽdit:& mínꝰ orbiculaẽ. Cærule pluuiã.i.e.Propter eã ronẽ quã in ꝓnoſticis lunæ diximꝰ. Funẽ.i.anchorã funibꝰ religatã. Lucidꝰ orbis.per quã luciditatẽ aer purus oñdiẽ & ſine vaporibꝰ.ergo neq; pluuiæ neq; vẽti erũt q ſunt a vaporibꝰ Veſp

Cæcus

de quo & de lucifero alibi inuenies. Falſum mẽdacẽ. Cæcos.Qui nũdũ videbant.Nã boiem nõ videntẽ & rẽ quæ nõ videẽ & locꝰ in quo nõ videmꝰ cæcũ dicimꝰ.Ille etiã extincto:Occaſionẽ natꝰ deplorat mortẽ Cæſaris.Nã magne eclypſes ſolares maximorũ virorum iteritũ portẽdere videnẽ. In morte aũt Cæſaris ſolis lumẽ caligine obſeſſũ ſcribũt. Toto em̃ illo ãno pallẽs globus & ſine ſplẽdore exoriẽs ibecilẽ ex ſe calorẽ emittebat.Quapropter grauis & ob defectũ caloris diſptinẽtis obſcuriꝰ aer

Ferrugo

ſemicoctos edebat fructꝰ imaturos & in pfecto flore collabẽtes tãtũ aeri fricus ierat. Ferrugine:Color ẽ purpureus ad nigrũ tendẽs:credo nõ eſſe diſſimilẽ illi quẽ florẽtini pagonaciũ appellãt:& lugubrẽ eẽ idẽ teſtaẽ in vi.Et ferruginea ſubuectat corpa cymba. Aeternã.nã & duratio eclypſis mltarũ

Obſcœne aues.

borarũ fuit & totꝰ inſecutꝰ ãnus nullũ diẽ clarũ habuit. Obſcœni:Multi dñt in auſpiciis aues obſcœnas dici quæ ore futura p̃dicant p̃petes vero quæ volatu alii obſcœnas ꝓprie quæ infœlicia portẽt.aſſe

Prepetes aues

rũtq; illud obſcœnas pelagi fœdare volucres.Sed & boc loco poſſumꝰ intelligere obſcœnas quæ ore p̃ dixerint & nõ volatu.Quod aũt de canibus dicit.mirũ refert Auguſtinꝰ in tercio libro de ciuitate dei ante bellum ſociale eueniſſe. Efferuere in agros.Intellige:Vidimus ætnam vndantẽ.i.vndatũ emit

centẽ flãmas. Efferuere.i.cũ feruore & æstu emittere.Refert aũt Augustinus.Ex ætneo vertice ad lĩtus ignibus maximis defluentib⁹ adeo mare deferbuisse.vt rupes exurerent̃.& pices nauiũ soluerent̃ eodeq; æstu tanta vi fauille oppletã esse Siciliã:vt catinẽsis urbis tecta obruta ruerent. Qua calamitate moti romani tributũ eius anni remiserũt. In agros.Recte & nõ in agris non em̃ efferuebat in agris tanq̃ in loco in quo esset:sed in agros tanq̃ ad locũ ad quẽ flãmas iaceret. Ruptis fornacib⁹.i.a forna cib⁹ quæ ex locis subterraneis erũpebant.Flãmarũ globos.Interptatio ẽ.nã qd aliud ẽ q; ætna efferue at in agros ꝓpinquos q̃ per feruorẽ euoluere globos flãmarũ.i.flãmas conglobatas & saxa liq̃facta.s. ex igne vt videmus calcẽ.Hanc rem latius describit in tercio libro æneidos.Quo in loco respõdendũ erit Macrobio ad ea quæ Maroni obiicit. Toto germania cœlo.Nã legimus in morte Cæsaris nocturnos strepitus per multos deferri lucos visos esse:vt fulgores cœli.Itẽ solitarias i foꝝ aues delapsas Nã strabo philosopbus cõplures ignitos apparuisse boies testat̃. Silentes Eo tpe quo in illis silentiũ esset.ergo certius meliusq; potuit audiri vox in tanto silentio. Simulacra. Phantasmata dicit & nocturna visa. Locute infandũ.i.res infandas.i.quæ pessima portenderet Poeta aũt vt in honorẽ Cæsaris oñdit oẽm naturã morte tanti viri cõmotã fuisse plurima ꝓdigia quæ diuersis tẽporib⁹ acciderunt in vnũ cogit.Nam.L.Quinto Flãmineo.& Cn. Domitio Enobarbo cõsulibus.vt ait Liuius. Rome boue locutũ esse constat.Caue tibi Roma.Et initio vltimi cõsulatus quẽ gessit Marcellus nunciatũ est bouem vocẽ humanã emisisse. Sistunt amnes.t.q.d.Que terræmotibus euenire solent.Proluit. Nimia incremẽta fluminũ calamitatẽ ꝓtendunt:Hora. Vidimus fluuium tyberim retortis Litore etruso violenter vndis ire deiectum monimenta regis: Templaq; vestæ.

SERVI. Fluuioꝝ rex eridan⁹:Padum dicit fluuioꝝ aũt rex per Italiã:aut certe per totũ orbẽ scdm q; dicit Lucanus:q; ait cũ de isto flumine loquerẽ:Non miror bic nilo si nõ per plana iacẽtis Aegipti lybycas nilus stagnaret arenas.non minor bic bistro nisi q; dũ permeat orbẽ Nister: casuros i quælibet æquora fontes Accipit & scyticas exit nõ solus in vndas. Non alias cœlo ceciderũt plura sereno Fulgura: omẽ est in eo:& quia sereno cœlo missa sũt fulgura:& q; plura missa sunt. Diri comete.crinitæ stelle & pessimæ:qa sũt bone ut diximꝰ i æneide:facte ex Ioue vel Venere quã rẽ pleniſſime Auienꝰ exequit̃. Paribus cõcurrere telis.Lucanꝰ. Pares aquilas & pila minãtia pilis. Itez.u.phi.Ciuitas est Tessaliæ in q; primo Cæsar & Põpeius postea Augustꝰ & brutus cũ Cassio dimicauerũt. Nec fuit indignũ superis:quasi exclamatio ẽ ad deos.Aemathiã &.l.bæ.p.c. Aemathiã thessaliã dictã ab æmathio rege Padus

Fluuiorũ rex eridanus:camposq; per omnes
Cum stabulis armẽta tulit:nec tẽpore eodem
Tristibus aut extis fibræ apparere minaces:
Aut puteis manare cruor cessauit:& altæ
Per noctẽ resonare lupis vlulantibus vrbes:
Mon alias cœlo ceciderunt plura sereno
Fulgura:nec diri totiens arsere cometæ.
Ergo inter sese paribus concurrere telis
Romanas acies iterum videre philippi.
Nec fuit indignũ superis bis sanguine nostro
Aemathiã:& latos bæmi pinguescere campos.
Scilicet & tempus veniet:cum finibus illis
Agricola incuruo terram molitus aratro
Exesa inueniet:scabra rubigine pila:
Aut grauibus rastris galeas pulsabit inanes:
Grandiaq; effossis mirabit̃ ossa sepulcbris:
Dii patrii indigetes:& romule:vestaq; mater:
Quæ tuscũ tyberim & romana palatia seruas:
Hunc saltem euerso iuuenẽ succurrere sæclo
Ne ꝓbibete:satis iampridem sanguine nostro
Laumedonteæ luimus periuria troiæ:
Iampridem nobis cœli te regia cæsar
Inuidet:atq; hominũ queritur curare triũphos
Quippevbi fas uersũ atq; nefas tot bella p orbẽ
Iam multæ scelerum facies non vllus aratro
Dignus bonos:squallẽt abductis arua colonis
Et curuæ rigidum falces conflantur in ensem

Hæmus aũt mons ẽ Thessaliæ. Incuruo. Vna ꝑs orõis est.Scabra.r.Aspera vñ & scabies.dr̃ a corpis aspitate.Galeas inanes.cõcauas vt Galeã an pedes ꝓiecit inanẽ. Grandia.o.aut multa aut ingẽtia q̃si antiquoꝝ heroum Dii patrii.i.&.r.u.m. Patrii dii sunt q ꝑsunt singulis ciuitatibus. vt minerua Athenis:Iuno carthagini. Indigetes aũt ꝓprie sunt dii ex boibus facti: q̃si in dũs agentes.abusiue aũt oẽs dii. pñt dici indigetes.tanquã nullius rei egentes. Vestaq; .m.q.t.t.&.r.pr̃.poetice Nã vez nomen numinis q; vrbi romæ pẽsset sciri sacrorum lege ꝓhibet̃:q; ausus quidã tribunus plebis enunciare in crucẽ leuatus est. Laumedõteæ. Excusat augusti tpa & eũ dicit suis viribus nõ cõpensare dãna reip.q̃ ex maioꝝ vitiis descẽdisse confirmat.Hor. Negligis imeritis nocituram post mõ te natis fraudẽ cõmittere. Atq; boim q.Cũ cœlesto possis mereri. Vbi fas.u.a.n.apd bomies.seq; spnũt licita appetẽtes illicita Abductis.c.ad bella.s.ut & latos vastãt cultoribꝰ agros.Hic mouet eupbrates illic germa

Scabres

Patrii dii.

Indigetes

Euphrates Germania

nia bellum. vndiq; mouet bellũ. Euphrates nanq; orientis ẽ fluuius. Germania autem occidentis ꝓuincia. Arma ferunt uicinæ urbes. Hoc ẽ & externa & ciuilia bella desæuiunt. Vt cũ carceribus. Hoc vult dicere. Res quidẽ publica habet optimũ imperatorẽ: sed tanta uicia tẽpoꝝ præteritoꝝ quæ indies singulos aucta sunt. quẽadmodũ in ꝓcessu equoꝝ cursus augetur. vt ea optimus rector refrenare non possit. sicut & auriga a ferenti cursu equos nõ potest plerunq; reuocare.

Hinc mouet euphrates: illinc germania bellũ:
Vicinæ ruptis inter se legibus urbes
Arma ferunt: sæuit toto mars impius orbe:
Vt cum carceribus sese effudere quadrigæ:
Addũt se in spatia: & frustra retinacula tendẽs
Fertur eqs auriga: neq; audit currus habenas

Addunt se in spatia. i. currẽdo plus eorum cursus augetur. Currus. i. equi. sane sciendum translationẽ hanc eẽ: non comparationẽ quæ si ponatur in fine uiciosum est.

Eridanus

CHRI. Fluuiorũ. Sunt mulieres apud germanos quæ fluuiorũ cursum verticesq; ac strepitũ conIectantes futura predicant. Eridanus. Hunc regem appellat. vel quia eius imago relata sit inter astra uel quia nullus maior sit in Italia: uel quia nomen sumpsit ab Eridano rege in eum a Ioue fulmine de iectum. Est em̃ Eridanus & phaeton idem. Quare autem ab inferis ad superos transire dicatur: demon

Fibræ

strabimus in sexto æneidos libro. Fibræ minaces. sub corde atq; pulmone vt ait Cornelius transuersum ex valida membrana septum est. Hoc itaq; a parte superiore habet cor atq; pulmonem. quæ ꝓprie

Exta

Exta ab extando dicunt. A parte inferiore iecur & lien. Sed & hæc exta etiam dicunt: quia super inferiora intestina locantur. Vnde antiqua religio caput extortum iecur dixerunt. Aurispices igit̃ duas fibras: quæ sunt duo capita in iecore ita diuidebant: ut alteram sacrificanti: alteram aduersario assignarent. Hinc

Prosecta

uiscera prosecabant quæ ꝓsecta dicebant. Lucanus. Lauit calido prosecta cerebro: Si quid ergo in extis apparebat futurorum indiciũ putabatur. Hinc principatum portendi Syllæ responsum est ꝙ sacrificanti sibi apud Laurentum in capite uitulini iecoris similitudo coronæ apparuit. Puteis manare cruor. Hoc monstrum in gallico bello euenisse memoriæ proditum est. Nam fluuius qui per agrum picenum fluit sanguinẽ fluere uisus est. Lupis ululantibus. Quod pro monstro prisci habuere. Vñ & Liuius refert: Consule. L. Quintio Flamineo Formias duos lupos ingressos aliquot obuios laniasse.

Cometæ

Cometæ. Stella crinita: quæ greci comiten appellant in morte Cæsaris ad septem usq; noctes eximio fulgore apparuit. postea nunq; visa. Vnde est epistola Augusti. Iis ipsis ludorum meorũ diebus sydus crinitum septem diebus in cœli regione sub septentrionibus est conspectum: id oriebat circa vndecimam horam diei: clarumq; & omnibus terris conspicuũ fuit. Hoc signo putauit vulgus animam Cæsaris inter deos relatam. Cometes ut ait Plini. in vno toti? orbis loco colitur in tẽplo Rome. Sũt qui hæc sydera perpetua eẽ credant: suoq; ambitu ire. sed nõ nisi relicta a sole cerni. Alii putant nasci humore fortuito & ignea ui: ideoq; solui breuissimum quo cernitur spacium septem dierum annotatum est: longissimum vero octoginta. Mouẽtur autem alii errantium modo alii immobiles sunt: & omnes ferme sub ipso septentrione videntur. Ex quibuscunq; autem stellis cometæ nascantur siue ex planetis siue ex stellis fixis semper inflamatio apparet uersus septentrionem. Quapropter stella quæ apparuit in ortu Christi non fuit cometa: quia mouebatur ab oriente ad meridiem uersus occasum: qđ

Ematbia

non facit cometa: ut refert Chrisostomus. Paribus. nam vtrinq; pila erant. Ematbiam. Thessalia quæ ab Emathione rege sic dicitur. Nam grece Ημαθίη dicitur. Hunc Menenonis filii Auroræ &

Hemus

Thitoni fratrem fuisse ait Probus. Hæmi. Mons Thraciæ ab Hæmo filio Boreæ & Orithyæ. Saltẽ. Quasi dicat: Si rapuistis Cæsarem maturum uirum: & qui optimus esset imperii defensor. saltem placeat seruare hũc iuuenem: qui euerso morte Cæsaris imperio succurrere possit. Vestaq;. De uesta & palatio alio loco dicetur. Ne probibite. Tacite ostendit suis uiribus posse modo dii nõ impediant succurrere. Maxima ergo laus ꝙ solus & iuuenis ualet. non dico conseruare bene institutũ sæculum sed restaurare iam euersum. Laumedonteæ periuria troiæ. Laumedontis pfidia in Apolinẽ ac Neptunum vulgatissima est. Sed & aliam in Herculem meminit Diodorus siculus. Ait em̃ Herculem cum argonautis in colchos enauigantem in Phrygium mare peruenisse: & Hesionem filiam Laumedontis in littore religatam: & monstris marinis iussu oraculi deuorandam expositam vidisse: eamq; liberasse: & monstra interfecisse. Propterea q; præmiũ sibi Laumedontẽ obtulisse equos iuictos. At Herculem eosdẽ equos apud ipsum Laumedontẽ donec ex colchis rediret deposuisse. Reuerso deinde Herculi denegasse depositum Laumedontẽ. Qua ex re ira percitũ Herculẽ & Laumedontẽ & reliquos filios qui secum senserat interfecisse. Soli autem Priamo qui fidem seruandã & equos restituendos censuisset troianum regnum reliquisse. Remouet autẽ culpam belli ciuilis a Cæsare Iulio: & reiicit in peccata troianorum: vnde Roma originem ducit. Quæ autem scelera nunc orbem præmunt dicit esse quia dii hominibus Cæsarem inuiderunt. Patrii indigetes. De Iano Fauno: Euandro: Aenea: Carmente & cæteris q ex hominibus dii habiti sunt. Romule. s. urbis cõditor. Palatia. Pro tota urbe. Nam palatium fuit antiquissima sedes romanorum: ut apparet ubi de Euandro naratur. Facies. Formæ. Et curuæ. r. Quid em̃ scelestius esse potest q̃ ferramenta ad usum agriculture instituta vnde vita humana & alitur & assiduo labore pia castaq; conseruatur ad bella que & homines perdunt: & omnium scelerum semina præbent: hinc transferre. Magna ergo indignatio ꝙ nõ solum ab vsu rei sanctissimæ amoneatur sed

ueatur:sed etiam turpissimæ attribuat. Euphrates:Parthos intelligit quorum imperiũ euphratem p̃tingebat. Est aũt euphrates ſm christianos vnus ex quatuor fluminibus qui ex delitiar̃ paradiso affluunt. Prisci vero illum ex armenia maiori nasci volũt & armeniã a Capodocia distinguere: Vt cum carceribus. Non vitio principis sunt bella sed impetus bellor̃ ante ipsum motus nondum reuocari põt:vt ipse aurigæ iam p̃cipiti cursu actos equos sistere nõ possunt. Addunt se in spacia.i.per spacia currendi augent cursum. Fertur equis.i.equor̃ arbitrio agitur & nõ suos.

Ouidii poete tetrasticon in li.ii. georgicon.

Actenus aruorum cultus & sydera cœli.
Pãpineas canit ille comas: colleſq; uirentes
Descriptasq; loci uites & dona liæi.
Atq; oleæ ramos pomor̃ ex ordine letos.

P.Virgilii Maronis Georgicon. Liber ſcdus.

Actenus aruorum cultus:& sydera cœli:
Nũc te bacche canã:necnõ siluestria tecum
Virgulta:& p̃lem tarde crescẽtis oliuæ:
Huc pater o lenæe:tuis hic omnia plena
Muneribus:tibi pampineo grauidus autunno
Floret ager:spumat plenis vindemia labris.
Huc pater o lenæe ueni:nudataq; musto
Tinge nouo mecum direptis crura cothurnis:
Principio arboribus varia est natura creandis
Nanq; aliæ nullus hominũ cogentibus ipse
Sponte sua ueniunt:camposq; & flumina late
Curua tenent:ut molle siler lentæq; genistæ
Populusq; & glauca canentia fronde salicta.
Pars autem posito surgunt de semine: ut altæ
Castanæ:nemorũq; iouiq; maxima frondet
Aesculus:atq; habitæ graiis oracula quercus.
Pullulat ab radice aliis densissima silua
Vt ceraſis ulmisq;:etiam parnasia laurus

SERVI.

b Actenus aruor̃ cultus & sydera cœli Nũc te bacche canã: Mire iterauit illũ versum: Quid faciat lætas segetes quo sydere terram.

In hoc ãt libro exeqtur culturã agri cõsiti:q oim arbor̃ cõtinet genera. Et sciendũ est Virgiliũ vites quoq; arbores dicere: vt Nec seci? ois in vnguẽ Arborib? positis secto via limite quadre. Et bacten? .vt multi volũt vna ps oronis ẽ & est aduerbium significãs bucusq;. Alii duas ptes volunt p̃nomẽ & aduerbiũ:vt si tenus bac.sicut crurũ tenus a mẽto palearia pendẽt. Sed melius ẽ vnã ptem accipe oronis bacten?. Sydera cœli:Pleonasmos nec em̃ sũt alibi q̃ in cœlo sydera. Bacche. Inuẽtorẽ p̃ vitib? posuit de quib? catbesochen in hoc libro loqtur. Nã vites p̃cipuæ sũt licet & aliar̃ arborũ faciat cõmeorationẽ. Necnõ siluestria tecũ virgulta.i.infecundas arbores: quib? p̃cipuæ in Italia vites cobærẽt. Tarde crescẽtis oliuæ.res em̃ diu duratura rardi? crescit. Huic pater o lenæe.pater licet generale sit oim deor̃:tñ p̃prie Libero semp coberet. Nam liber pater vocat. Lenæus autẽ ἀ πότοῦ λήνου id est a lacu. Nam q̃d Donat? dicit ab eo quod mentẽ leniat: nõ p̃cedit nec em̃ põt græcũ nomen latinam æthymologiã recipe. Tibi floret ager. In bonorẽ tuũ exultat & lætus ẽ. Nã autũnali tpe re vera florere nõ põt ager. Pampineo autũno. Pãpinoso: vt nem? frondeũ p̃ frõdosum vindemia. Cum videmiã nũero singl'ari dicim?:vni? anni significam?: cum plurali multor̃ vt messem messes biemem biemes. Hæc em̃ semel tantũ ãnis singulis cõtingũt multi tñ uolũt vindemiã eẽ toti? orbis general'r. vindemias singularũ ptiũ: vt plus significet singl'aris q̃ pl'alis nũerus Sicut plus est cum dicim?:p terram pluit q̃ per terras. Tunc em̃ omne elementum nõ terras aliq̃s significam?: Musto. Mustũ nũero tm̃ singulari dicim?:sicut & vinũ licet Ouidi? abusiue dixerit musta. Sed hoc ille plus fecit q̃d & must? dixit. Cũ vt dixim? de bis noibus tres casus tm̃ vsurpari cõsueuerint. Principio arborib?. Creandar̃ arbor̃ natural'r sunt tria genera. Aut.n.sua spõte nascũtur: aut ex seminib? fortuito iacentib? surgũt:aut ex radicib? pullulãt: Nã cætera vsus inuenit fauẽte natura. Sponte: Sponte sua. Sponte mõ nomen est:qa iunctum est ei genus:quo caret semper aduerbium. Veniunt Crescũt.alibi Illic veniũt fœlicibus vuæ. Camposq; flumina late curua tenent: Per transitum ostendit Terra. in quibus locis arbores sponte nascuntur.s.in humidis. Nam terra est mater oim rerum & seminũ cunctor̃ creatrix. Vt mole siler. Arboris genus est. Et notandũ genus neutrũ de arbore q̃d est admodum rarum. Glauca canentia fronde salicta. Locum salicũ pro ipsis arboribus posuit. Bene autẽ ait :& glauca & canentia. nam salix ab vna pte alba est:ab altera viridis. Sane cacephaton est glauca canentia. Pars autem posito de semine surgunt:quacunq; ratõne proiecto:vel ab auibus vel ab hominibus ne incipiãt esse industriæ. Atq; habitæ graiis oracula quercus. Nam in dodonæo nemore arbores dantes respõsa fuisse dicuntur. Habitæ autem graiis. Vel quasi non credens dixit.vel quasi italus:qui loca illa nesciret vel re vera quondam habitæ:quia illo tempore iam silebant. Pullulat ab radice. Mira in singulis est proprietas. Nam vt sponte sua veniũt. Surgũt de semine. Pullulant ab radicibus. Vt ceraſis vlmisq;

Cerasus Pomum Cerasium Cornocerasium. Parnasia

Hæc cerasus bis cerasis facit. Sane cerasus ciuitas est ponti: q̃ cũ delesset lucullus genus hoc pomi inde aduexit: & a ciuitate cerasum appellauit. Nam arbor cerasus pomũ cerasiũ dicit̃ hoc autem etiam ante Lucullum erat in Italia: sed durum & cornum appellabat̃: quod postea mixto nomie corno cerasium dictum est. Parnasia laurus a parnaso monte Apollini consecrato.

CHRI. Q̃m poetæ est curare vt sequentes libri antecedẽtibus annectant̃. facit hoc Maro vt plurimum p aliquam coniunctionem: vt Te quoq; magna pales. & alibi Postq̃ res asiæ. Itẽ At regina grauí iam diudũ saucia cura: & sic fatur lachrymans. Hic vero vt idem prestet vtitur colore rhetorico: quem Transitionẽ appellãt: quo facile iis q̃ dicta sunt ea q̃ dicenda restãt adnectunt̃. In p̃cedenti igit̃ libro & aruoꝝ cultum & ea q̃ ad rationem syderum ptinent descripserat. Nũc quod secundo loco sibi ꝓposuerat explicat. s. vlmisq; adiungere vites. Te bacche nõ solũ bacchum dicit propter vites quarum inuentor phibetur sed ꝓpter oms arbores: Dionisium em̃ posuerũt pro ignea vi solis quæ poma ac fructus omes arboꝝ decoquit ac maturat. Nam uis seminalis q̃ a sole in terram descendit priapi nomine honoratur: cuius quod ad siccos pertinet fructus bona dea: quod vero ad plantaria Dyonisius dicitur: Ergo quia

Dyonisius. ignea uis solis est Dyonisius: idcirco ægyptii Osirim quem solem interpretantur Dyonisium teste Diodoro siculo appellauerunt. Vnde Eumolpus poeta: Ignoculũ radiis dyonisium dixit. Et Orpheus eũdem splendoris auctorem scribit. Atq; hæc ad phisicen. Historia vero duplex est. Aliter enim græci. aliter ægyptii sentiũt. Aegyptii. n. dyonisium Osirim nominant: quem uolunt diuinis virtutibus virum prædictum fuisse: ægyptiq; regno & isidis quã lunã cererẽq; noiant cõiugio potitũ vniuersum orbẽ pagrasse. Et vt Isis tritici ordeiq; reptrix fuit. Antea em̃ inter alias herbas incognitas oriebant̃ sic Osirim in Nysa qui locus arabiæ fœlicis ægypto conterminus est enutritus ꝓptereaq; & a Ioue patre & a loco illo dyonisius appellatus vitis repertior fuit: bominesq; docuit & uitis cultũ & uini vsum atq; conseruationem Volunt ꝓterea ægyptii Oleam quoq; nõ autem Mineruam vt græci dicunt inuenisse. Hic p Arabiã & rubrũ mare ad indos & orbis terre terminos ꝓgressus est. In iis vero & alias vrbes: & Nysam cõdidit monumentũ eius in qua nutritus fuerat: in qua bacderam etiã seuit ꝓfectus est & in asiam & per Helespontum in Europam & in Thracia sibi aduersantem Lycurgũ interemit Maronẽq; ꝓfectũ suũ & vitis

Macedonia. colende peritũ in regione q̃ ab eo Marone dicta est reliquit & Macedonẽ filium in regno q̃ ab eo Macedonia appellata est. Atq; hæc de dyonisio apud ægyptios. Græci vero varia referunt. Alii enim vnũ alii tres ponunt. Sũt etiam qui huius dei formam humanã fuisse negent sed vim datonem dyonisiũ dicant: Terrãq; sua sponte uites ꝓtulisse: Dimetora autem a Priscis nominatũ quod sit ex duplici matre primãq; genesim noiant qñ in trrra posita planta incrementum accipit. Secundã qñ fructus maturescãt. Vñ altera ex terra: altera ex uite dei origo est. Quod vero dicunt ex Ioue & cerere natũ & a gygantibus discerptũ ac elixatum ac rursus a cerere compositis membris in iuuenem reductum: physicũ est. Nã ex terra & imbre incrementum sumit vitis ad uuas creandas: quæ ab agricolis calcando laniant̃: multiq; uinum decoquunt ut melius fiat vinum. Ceres aũt rursus membra cõponit: qa terra singulis annis succũ uitibus ad nouas uuas subministrat. Est etiã physicũ quod dicant ui fulminis ex utero semeles abductũ: & donec tempus maturo fœtui datũ cõpleret Iouis fœmori assutum. Nam ignea ui in uuis maturescit. Verũ cũ iam ex vuis expssum ẽ vinũ qa nõdum satis cũ coctũ est iterũ in lacubus ebulliat necesse ẽ. Dionysius aũt ait terrã antiquos thyonẽ a sacris quæ sibi fiebãt cũ sacraθυσιας dicant. & semelem quasi castam ab eo qđ est ἐξ ὐ. NH. Bis autem eius genesim a Ioue esse: qa cũ in deucalionis diluuio periret rursus post pluuias in terra apparuit. Sed hæc physice. Fabulose vero dñt tres fuisse Dyonisios primum indum: qui ex uitibus sua sponte nascentibus calcandaq; uuaꝝ inuentor & uini pomorumq; conditor fuit Quoniã aũt barbatus est & barbam indi vsq; ad mortẽ nutriũt. Hic orbem peragrans calcationẽ vuaꝝ in torcularibus adinuenit a quibus lenæus appellatus est. Secundus ex Ioue & proserpina, vel vt alii dicunt ex Cerere fuit q primus boues aratro iunxit. Antea em̃ manibus fodiebant terrã mortales: ꝓpter quod immortales honores meruit: eiusq; simulachꝝ cornibus insignit̃ vt inuentor aratri demonstret̃. Tercius iouis & semeles filius fuit: qui post secundũ ortum ex fœmore Iouis in Nysam indiæ a ioue delatus: & a nymphis educatus est pulcherrimus: et mulieribus delitiis deditus exercitum ex mulieribus confecit: thyrsisq; illas armauit. i. astis bædera implicitis cum ferrea cuspide quo dolo reges nibil tale de mulieribus credentes interemit: Inter quos Pentheus apud græcos. Miranus apud indos: Lycurgus apud thraces fuit. Quoniã vero ex india triennio elephante inuect̃ orbem peragrauit græci illi Trieterida. i. triennalia sacra instituerũt: orbem peragrans docuit sacra & mysteria. Certamina musica ꝓposuit: cunctaq; in pace componebat. Dicũt primũ fuisse qui multis cõgestis spoliis in patriam triũphans rediret. Probus ait. Bacchari est furere: Vnde bacche dicunt̃ sacerdotes quæ p furorẽ sacra Liberi celebrãt: ipse Bacchus dicit̃ a furore quẽ suis incurrit cultoribus. Et plem. Nam a radice pullulat & ueluti filios ꝓducit: Vnde illæ plantæ alio transferunt. Autunno pampineo: Pro uuis pampinos posuit. Labris Vasis maioribus in quibus vinũ ebuliens spumas agit. Labrum enim vas capaceus est. Cicero epistolis: Labrũ fi in balneo nõ est fac ut sit. Huc pater o. l. ueni. Consueuerũt & poete & oratores cum daulam formãt ut plurima interponãt anteq; eã claudãt repetere principiũ sic in buc. Nã cũ incepisset: pastoꝝ musam damonis & alphesiboei. & anteq; adderet verbũ. s. dicem? mlta interposuisset repetit damonis musam dicemus & alphesiboei. Sic & in hoc loco: cũ dixisset: Huc pater o lenæe post longã bybatõ repetiit. Huc pater o ueni. Principio breuiter ꝓposuerat se de arboribus dicturũ. Deinde inuocauerat Huc pater o lenæe: quod probemiũm est. Nam ex ꝓpositõne comparat docilitatem summam rei breuiter exponẽs. Item beniuolentiã a re: qa illã vtilẽ ondit & a psona sua cum aliorꝝ vtilitate se laboraturum proponat

ꝓponaꝫ ex inuocatione autem qa nō adhibetur nisi magna ꝓponanꝫ attentionē sibi conciliat. Princi pio arboribus. Pli. ait. Arbores quas nature debeamus trib⁹ modis nascunꝫ. sponte: semine: radice: Co lumella vero scribit. Placet nobis sicut Virgilio duo genera surculoꝝ: quoꝝ alterū sua sponte gignitur: Alterum humana cura ꝓuenit. Primū materiæ magis aptum: Secundo vero fructibus. Arborib⁹. Et frutices simul & vites intelligit. Verum ita plantas distinguūt vt arbores appellent q̄ magnitudinē ex cellant. vt oleæ: mali: piri: quercus & siles. Frutices vero q ad eam magnitudinē nō pueniūt & tñ herbas excedūt vt sūt rubi: sentes virgæ sanguineæ. Ouid⁹. & desi frutices & victo cortice virgæ. Terciū gen⁹ ē vitis: quæ nec arbor nec frutex appellaꝫ: vt Pli. Columela aq̄ ostendunt. Veniūt nascunꝫ. Campos & flumina. Quia in solo pinguiori vt campi sunt & humidiori quale est iuxta flumē facili⁹ plantæ pueniūt Siler. Fusis faciendis accomodata est arbor. Populi aūt & salices nō nisi in aquosis pueniūt. Vt cerasis Lucullus radiens e mitridatica victoria ex urbe ceraso quæ in ponto est aduexit in Italiam arborē quā ab vrbis nomine ceraſum appellauit pomum eius ceraſium dicitur.

Parua sub ingenti matris se subiicit vmbra.
Hos natura modos primū dedit: bis genus oē
Syluaꝝ fruticūq̄ viret: nemorūq̄ sacrorū
Sunt alii quos ipse via sibi reperit vsus.
Hic plantas tenero abscidēs de corpe matrum
Deposuit sulcis: hic stirpes obruit aruo:
Quadrigasq̄ sudes: & acuto robore valos.
Siluarūq̄ alie præssos ꝓpaginis arcus
Expectant: & viua sua plantaria terra:
Nil radicis egent aliæ: summūq̄ putator
Haud dubitat terræ referēs mandare cacumen
Quī & caudicibus sectis mirabile dictu:
Trudit ē sicco radix oleagina ligno:
Et sæpe alterius ramos impune videmus
Vertere ī alterius mutataq̄ insita mala
Ferre pirum: prunis lapidosa rubescere corna
Quare agite o ꝓprios generatim discite cultus
Agricolæ: fructusq̄ ferox molite collendo:
Neu segnes iaceāt terræ: iuuat ismara baccho
Conserere: atq̄ olea magnum vestire taburnū
Tuq̄ ades: incœptūq̄ vna decurre laborem
O decus o fame merito pars maxīa nr̄e
Mœcenas: pelagoq̄ volans da vela patenti
Non ego cuncta meis amplecti versibus opto
Non mihi si linguæ centū sint oraq̄ centum
Ferrea vox: ades: & primi lege littoris oram
In manibus terræ non hic te carmīe ficto
Atq̄ per ambages & longa exorsa tenebo.

SER. Hos natura modos primū dedit Bñ primū nā ut supꝫ diximus fauor naturæ fuit. et ad alios iuenīēdos vsus. Cōtra natu rā. u. nihil boim iuētū ualeret. Via: Rōne. ut iueni germiana uiā. Hic plātas tenero. Planta Inter plātas & plātaria hoc interest q̄ plātæ Plantaria raptæ sūt de arborib⁹. Plātaria vero q̄ ex se minib⁹ nata cū radicib⁹ & terra ꝓpria transferunt: ut & viua sua plātaria terra. Sulcis. Fossis: ut ausim vel tenui vite committere sulco. Hic stirpes obruit aruo. Alti⁹ depo nit validiores cū radicib⁹ plātas. Quadrifidasq̄ sudes. Ita robustas ut possit in q̄tuor ptes diuidi. Et acuto robore. Pro acuti ro boris accipim⁹. bis idē dixit. Nā & valli & sudes idē sūt: Siluarūq̄ aliæ. Propago p̄ci pue vitib⁹ cōgruit. Vñ appet siluas eū etiā de uitib⁹ dicere. Et viua sua plātaria terra. Et aliæ siluaꝝ expectāt plātaria cū sua terra viua. i. naturali: ut uiuoq̄ sedilia saxo. Inde ē mutata igrent subito ne semina matrem.

Qui & caudicib⁹ sectis. Caudicib⁹ posuit ꝓ codicib⁹: sicut caulē ꝓ colē saurice ꝓ sorice dicimus. Fit aūt qd̄ nūc dicit de oliua & myrto q̄ꝝ sicci stipites secantꝫ vsq̄ medullā & terra ifossi ex se arbores gignūt qd̄ sine dubio mirū ē. Trudit. Vrgēte natura ꝓcreaꝫ. E sicco ligno Ex arido radix oleagina. Deriuatū ab olea impune videm⁹. Sine dāno sui & loqr̄ de insitōne. Sane ifitas arbores dicim⁹: isertas vero cās aut fabulas. Lapidosa corna: dura alibi. Lapidosaq̄ corna Dāt rami. Generatim p singla genera.

Generalr aūt sil' oia ΥΕΝΙΚΟΣΚΑΙΚΑΤΑ ΥΕΝΟΣ. Segnes terræ. Pigræ ifœcūdæ: Et docet posse idustria et loca asprima ad fertilitatē ꝓduci. Ismara mōtes thraciæ. Ismara. Taburn⁹ mōs cāpaniæ. Vestire vero implere Taburn⁹. significat. Tuq̄ ades mœcenas adesto & incœptū fauorē oīb⁹ libris impendito. Nā vbiq̄ eū iuocat. O dec⁹o famæ. m. p. ma. nr̄æ. Hor. O & p̄sidiū: & dulce decus meū:

Pelagoq̄ volās. d. u. p. simplici generi. carmis p̄sta fauorē: vt vela fauorē accipiam⁹: patēs pelag⁹ carmis facilitatē. Hoc aūt carmē facile esse ipsa significat dicēs: an manib⁹ terre: hoc ē in facili & in ꝓmptu res posita ē. Nō ego cūcta. m. am. u. opto. i. nō sum vniuersa ditur⁹: nec eñ possum q̄re & suā extenuat possibilitatē: & mœcenatis auris⁹ ex sui carmis breuitate blādit. Alii aliter accipiūt. Cōstat mœcenaten fuisse lr̄aꝝ peritū & plura cōposuisse carmia. Nā et Aug. Cæsaris gesta descripsit: qd̄ testat Hor. dicēs: Tuq̄ pedestrib⁹ dices historiis plia cæsaris mœcēas meli⁹ ductaq̄ p vias. regū colla minaciū: vt hoc nūc dicat Incœptūq̄ vna decurre laborē. i. adesto: & sil' scribam⁹. Licet eñ q̄ tu scribis esse cōstet ingētē meū āt carmen & breue sit & totū id explicare nō possim. debes tamen fauere minoribus vt: Pelagoq̄ volans da

vela petenti: sit ingentia scribei Et primi lege littoris oram. faueminora scribenti. Nō ego cūcta meis: Lucretii versus sed ille ænea vox ait nō ferrea. Primi lege littoris ora: Lege nauticus sermo est qui nūc & ad nauigandum & lectōnem pōt referri. Nam hoc dicit faueto principio vel humilitati carminis mei In manibus terræ. i. in facili & in promptu est terræ descriptio qđ ΤΩ ΡΟ̄ΧΕΙ ΡΟ̄Ν græci dicūt. Non hic tecto. i. simpliciter vniuersa describā: neq; ut in æneide aliquibus figmentis aut nullis vtar ambagib⁹

Longa aūt exorsa dicit pbemia longe repetita: quæ constat esse vitiosa.

CHRI. Parua sub ingenti. Mirifice delectat oīo q̄ a cōtrario declamat vt hic: paruum est ut ingens. Via. Katio & artificiū. Vsus. Expientia. De tenero corpe. Quia virgulta teneri ora excerpunt ut uidemus in fico & i salice. Quadrifidas. Vt in olea. Et uiua quæ cū radicib⁹ transferunt: Nam vegetiua quæ nutrit & auget a radicibus est: quæ oris stomachiq; officio fungitur. humorē em̄ de ꝓpinqua terra assumūt: atq; decoquūt: vnde decoctus p arborem spargit. Ergo uita vegetatiua in his est. In iis autē q̄ radicibus carent nō ita oīno est. Sua terra: Nam vehementer ꝓficiūt arbores: quæ radicibus sua terra bæret. Nam radices q̄ excussa sua terra transferunt nō ita fœliciter coalescunt. Radices egēt aliæ. Arbor radices habet p ore stomachoq; atq; epate. His em̄ de ꝓxima terra humor attrahit: attratusq; in succum quo arbor alat decoquitur. Surgit a radice trūcus: cui⁹ ps interior medulla pro osse ē. Medulla ligno ambitur: qđ carnis vicē sustinet. Lignū ipsum subtilis cartilago circūdat q̄ arbori pro vena est. Nā p eā humor a radice decoct⁹ & i nutrimētū couersus trahit p oms ptes veluti mēbra arboris. Hic rami: frōdes: flores: fructusq; repant. Hæc circūcisa g̃ arescat oportet arbor. A libro libros dicemus qm̄ in nōnullarū arborū libris an vsum cartæ antiq scribebāt: Cortex postremo: q̄ durior exterioq; est librū ita vestit vt pelles pilicq; aialia tegūt. vt sit tanq; vestis cōtra frigora & calores. Truncū denicq; vnde rami exeūt codicem & caudicē dixerūt: Vetere in alterius. De insitōne tractat. De q̄ paulopost. Ex sicco. Nō ex sicco

Codix Caudix. sed q̄ siccū videat. Segnes. Quare desidiosæ nō ferāt fructus. Vesture. Translatio ab būanis corpibus

Ismara Maronea Ismara. Mons in thratia hic est cui⁹ ps aspa inculta q; est. Altera vero vinetis oliuetisq; spectabilis. Est i regione maronea: in q̄ diodorus ait: Bacchū interfecto Lycurgo reliquisse maronē pfectū: pmonstratorem q; vineæ: & ab eo maroneā dictam. Hæc regione expugnata ait homerus Vlixem vinū exportasse Plinius aūt antiq ssimā daritatē vino maroneo dat: Auditq; Aristeū primū omniū in hac gente mel miscuisse vino suauitate pcipua vtriusq; nature sponte puenientis: Maroneū vices tm̄ addito aq̄ miscendū Homerus prodidit: & Mutianus ter consul sextarios singulos octogenis aq̄ miscerī compuit præsens in eo tractu. Tuburnū. Mons in samio oliuetisq; cōspicuus. Ades. Faue: Nā tanq; deum inuocat Dii aūt sua pntia iuuant. Decurrere laborē. Artificiosissime dixit. Nā decurrere oīdit summā facilitatē adiuuandi in mœcenate. Per laborē aūt difficultatē in se ꝓpter ingenii inopiā significat. Petitio g̃ hæc cōtinet bonestatē. Honestū em̄ est amico subuenire in re pticulari maxime ne turpiter ab icœpto retistat. Cōtinet facilitatē: cum ipse suo stilo ac doctrina facile pstare possit. Continet vtilitatem cum magna ps decoris famæq; virgilianæ in ipsum redundatura sit. Non ego cūcta meis & hoc rem facilem facit q̄ nō in oīa sed in pauciora auxiliū imploret. Primi littoris. Quia nō audeo pfundū petere. i. grandiorē materiam aggredi. In manibus terræ. Terræ sunt in manibus meis: ac si dicat in pnti ope: Vel sunt in manibus omniū hoc est in promptu Nam materia nō est recōdita sed omnibus euidens. Nō hic. te. c. f. non sunt hic poetarū fabulæ quæ plus voluptatis q̄ vtilitatis continēt. Per ambages quod poetarū est q̄ altius repetūt vt Ennius q̄ a materia argos nauis exordit discessum Medeæ. Altius em̄ repetūt ipi poetæ & longius prosequunt. Longa exorsa. exprimit quid intelligit ambages.

SER. Sponte sua ad illd qđ omiserat redit & exequtur q̄litatē triū generū: q̄ sup̄ memorauit arborū. s. spōte natarū ꝓcreatarū ex semīe & earū q̄ de radicib⁹ pullulāt. Infœcūda fœtu caretia & p trāsitū rē pbysicā tangit. Nā semē esum salicis dicit in fœcūdita tem mulierib⁹ gignere. Læta & fortia q̄si i hoc ipsis arboribus genus sit fœcūditatis.

Natura. Quippe solo natura subest qa vt sup̄ dixim⁹ naturaliter rerum oīm mater etiam terra & vniuersa intra se cōtinet semia: Hic ē Quippe solo natura subest natura. n. dcā ē ab eo q̄ nasci aliq̄d faciat: Mire aūt ait subest. i. iest latenter nā. nō appet. Vñ epicurei dicūt nihil eē quod nō bēat originē sui nā hoc ē gigni de nihilo nihil i nihilū nil posse reuerti

Scrobib⁹ mādet mutata subactis. nos scrobes genere dicim⁹ masculino licet lucan⁹ dixerit cōtra artē. Exigua posuit scrobe. Siluestrē aīm naturalē aspitatē & infœcūditatē.

Voces artes: Fœcūditates ex arte venientes. Hoc faciet. i. erit fœcūda si fuerit inde translata. Vrūtq; ferentē. Quæ ferre pōt

Sponte sua q̄ se tollunt in luminis auras
Infœcūda quidem sed læta & fortia surgūt.
Quippe solo natura subest tn̄ hæc quoq; siqs
Inserat: aut scrobibus mandet mutata subactis
Exuerint siluestrē animū: cultuq; frequenti
In quascunq; voces artes baud trada sequent
Nec nō & sterilis q̄ stirpibus exit ab imis
Hoc faciet: vacuos si sit digesta p agros.
Nunc altæ frondes & rami matris opacant:
Crescentiq; adimūt fœtus: vruntq; ferentem.
Nam q̄ & seminibus iactis se sustulit arbor:
Tarda venit: seris factura nepotibus vmbram:
Poma q̄ degenerant succos oblita priores.
Et turpes auibus p̄dam ferit vua racemos.
Scilicet omibus ē labor impendēdus: & omnes

Cogendæ

Cogendæ in ſulcũ multa mercedæ domandæ
Sed truncis oleæ melius: propagine vites
Rñdent: ſolido paphiæ de robore myrtus
Plantis eduræ coryli naſcunt̃: & ingens
Fraxinus: herculeæq; arbos vmbroſa coronæ
Chaoniiq; patris glandes: etiã ardua palma
Naſcit̃: & caſus abies viſura marinos.
Inſerit̃ vero ex fœtu nucis arbutus horrida.
Et ſteriles platani malos geſſere valentes.

ſi ei vmbra ñ noceat. Pomaq; degenerãt. Mõ degenerãt i pei⁹vertũt̃ alias i melius. Poma ãt arbor̃ ex ſemie ꝓcreata dicit q̃ſ cõſtat niſi inſitæ aut trãſlate fuerit nõ rñdere q̃litati ſemis ſui. Fert vua racemos vuã ꝓ vite poſuit. i. fructũ pro arbore Sane racem⁹botryonis ẽ ps & botryo græcũ ẽ. Et ſic vuã pro vite poſuit ſicut Hor. pro vino nam ait cecubũ & p̃lo domitã caleuo tu bibes vuã. Cogẽdæ in ſulcũ. In ordinẽ cõponẽdæ aut certe arãdæ. Mlta mercede. Mlto labore a ſequẽte qđ p̃cedit intellige. Racemus

Sed truncis oleæ. Quia ſup̃ ait. Trudit̃ e ſicco radix. Etiã redit ad eos modos quos inuenit induſtria. Dicẽdo aũt melius oñdit ẽt alias arbores poſſe ex trũcis ꝓcreari: Sane olea eſt arbor ipſa vñ deriuatũ ẽ oleũ. Oliua vero fruct⁹ipe vñ ẽ oliuũ. Legim⁹tñ & oliuã de arbore. vt incũbẽs tereti damõ ſic cœpit oliuæ. Solido. p. ſicut & olea. Paphiæ at venere a papho ĩſula in q̃ ven⁹colit̃. Veneri ãt myrtus ẽ cõſecrata. vel q̃ hæc arbor gaudet littorib⁹& venus de mari dicit̃ ꝓcreata vel q̃ vt medicorũ indicãt libri: hæc arbor apta ẽ mulierũ neceſſitatib⁹plurimis. Plãtis e dure coryli naſcunt̃. Duras dixit nõ ad lignum ſed ad fructũ ipſaq; referẽs. Alii eduræ legũt quaſi nõ duræ vt paulopoſt Enodes truncis id ẽ ſine nodis. vt modo eminentis nõ augẽtis bẽat ſignificationẽ: Sane coryli ꝓprie dicunt̃: nam auellanæ ab auellano cãpaniæ oppido vbi abũdãt notatæ ſũt: Herculeæ. Ipſe alibi: Herculea bicolor cũ ppl's vmbra. Caoniiq; p̃is. iouis epirotici. Ardea palma. Aut alta aut ad quã facile pueniẽt. Caſus abies viſura marinos. Et em̃ abietis ſpecies apta nauibus quã ſappinum vulgo vocãt. Ex fœtu arbutus horrida. Verſus dactilicus Nam male q dẽ borrẽs legũt: Horrida aũt biſpida. Et iã trãſit ad inſitionẽ q̃ duplex ẽ Nã aut inſitio dr̃ cũ inciſo trũco ſurcul⁹fœcũdæ arboris ſterili inſerit̃ aut oculoꝝ impoſitio cũ inciſo cortice libro alienæ arboris germẽ inſerimus. Et ſteriles platani malos geſſere valẽtes. Dicit qd in quã arborem debeam⁹inſerere i arbuto nucẽ: in platano malũ: in orno pyrũ: ſed caſtaneæ fagos eget expoſitiõe nõ em̃ in caſtanea fertili infœcũda fagus inſerit̃ vñ aut bypallage eſt vt ſit caſtaneæ fagos pro fagi caſtaneas geſſere aut eſt mutanda diſtinctio: vt ſit Et ſteriles platani malos geſſere valentes. Olea. Oleum. Oliua. Myrtus. Coryli. Abies. Sappinũ. Inſito. Fœcũdus Facundus

CHRI. Sponte ſua. Suapte natura & nõ humano artificio. Eſt autẽ ſnia q̃ q̃uis terra oĩm reꝝ ſemina in ſe cõtineat tñ in diuerſis locis ſemina diuerſis arboríb⁹accõmodatiora habẽt. Quapropter quem ipſa natura proueniunt: fortius validiuſq; ſurgunt tanq; a ſolo ꝓprium ipſius ſemen cõtinente: ergo natura. ſ. ꝓpria illius arboris. Infœcũda nõ em̃ producit fructum ſed pro fructu ipſa abundantiſſima materia eſt. differt autem fœcundũ & facundũ. fœcundus. i. fertilis a fœtu quaſi plurimum effundens fœtum Facundus vero a fando eloquens & copioſus in oratõne eſt. Inſerat aut ſcrobibus. i. foſſis. Duplici em̃ via miteſcũt: ſiluatice arbores inſerendo & in mitius ſolũ tranſferẽdo: Scribit columella: Añ annũ q̃ poma diſponere voles ſcrobes fodito. Ita ſole pluuiæ macerabunt̃: & quod poſueris cito comp̃bẽdet. Sed ſi eodẽ anno ſemẽ ponere voles: añ duos meſes fodito & ſtramentis eas cõplecto & incẽdito quo latiores ſcrobes feceris: hoc erũt latiores ſapidioreſq; fructus. Dicim⁹aũt ſcrobẽ & ſcobẽ. Scrobẽ em̃ appellam⁹foſſam. Scobẽ vero minutia illa: q̃ aut limando aut terebrãdo aut aliquo modo terendo cadunt: Sed etiam dum locũ deuerrimus quicquid immundiciarum educitur ſcobẽ dicimus. Iuuenalis. Et tñ vnus ſe modio ſcobis hæc emundat ſeruulus vnus: Animũ ſilueſtrem. Antiqui animus rõnalis ẽ & quo ſapimus: aia vero qua viuimus. Ille proprius hominis: Hæc nobis & cũ brutis & cũ plantis cõmunis eſt. Quomodo g̃ deponũt animũ cũ illo careãt. Sed vſus ẽ tranſlatõne ab boie nam ut homo ſi ex aggreſti inculta q; uita in ciuilem & bonis artibus excultã traducat̃ ferina vita depoſita miteſcit: ſic arbor ab inculta regione in cultũ agrũ tranſlatũ ſumat mitiorẽ ſuccum. Artes. i. ſuccos quos ꝑ artificiũ induxeris. Scrobem Scobem Anímus. Anima

Nam quæ ſeminibus: Dicit quidẽ arbor ex ſuis ſeminibus ꝓgignere arbores. Sed in ea re duplex eſt incõmodũ: & q̃ tardius creſcũt & q̃ degenerant. Nam & mali & pyri non referunt maternos ſuccos & vitis uuas rariores minutioreſq; ꝓducit. Recte autẽ dixit poma nã nuces ſiue iuglandes ſint ſiue amygdale ſiue caſtaneæ ſiue auellanæ nõ ita degenerant. Labor. laborioſus cultus. Reſpondent. ſatiſfaciũt votis tuis. Papbiæ. Veneri dedicate: Nam venus papbi colitur quæ urbs Cypri inſulæ ẽ. Cicero. Omnes tibi cyprios commẽdo papbios præſertim. Hora. Venus regina gnidi papbiq;. Ardua quæ ſua natura ardua. i. alta adeo annixa petit vt nullo pondere ſup̃ impoſito inflectat̃ ſed creſcens omnem molem cõſtanter efferat recta ſemp aduerſus difficultatẽ nitens q̃ q̃m ꝓpriũ fortitudinis eſt vt palma victori p̃mium detur. Fœtu. Pro ſurculo poſuit. Platani: Hæc arbor a frondiũ latitudine nomen accepit: Hæc ex alieno orbe vmbræ cauſa expetita eſt & primo per mare ionium in Dyomedis inſulam deuecta eiuſdem tumuli gratia inde in Siciliã ac poſtremo in italiã delata & deinde in galliã. Dyoniſius tyrann⁹ primus in regiam ſuã intra urbẽ tranſtulit. Conſueuere vino irrigare quia compertũ eſt id prodeſſe radicibus. Celebrate primum ſunt in deambulatõne academiæ. Celebrata & in Lycia iuxta fontem domi cui modo quæ imaginem ſpeluncæ facit. intra quam Mutianus ter conſul cũ decem & octo comitibus epulatum copioſe ſcribit. Denſitate frondum omnẽ imbrem excludẽs cũ voluptate crepitus. Eſt in cre- Platanus

ta Platanus nunc̄ folia dimittēs vñ fabulant̄ græci iouē cū europa sub ea cōcubuisse: veluti ī cypro aliæ eiusdē generis nō eēt. Hui⁹ arboris vsus nō ē alius q̄ solē æstate arcere hieme admittere. Qu. Hortensi⁹ in quadā cā a Tullio p̄cario postulauit: vt secū locū dicēdi p̄mutaret cū sibi necesse eēt in tusculanū abire vt platanū quā posuerat vino suffunderet. Sūt & chamo platani coacte breuitatis. Nā de idustria cogūt illas eē breues & veluti inter p̄ceras arbores pumiliones. Fit hoc & serēdo & tundendo. Coryli. Harū nuces auellanæ seu p̄nestinæ dicunt̄: græci ponticas vocāt. Ex corylo prisci faces nuptiales faciebant.

SER. Castaneæ. hoc est infœcūdæ arbores platani fortes ramos castaneæ portauerūt. Fagos ornusq; icanuit albo flore piri. Scdm quā distinctionē fagos licet breuis sit gos finalitatis tn rone p̄ducit̄. Fagos ei incipit eē ntiuus casus græc⁹ singularis: nam p̄alis nt̄ est accusatiu⁹. Alii neutr⁹ p̄bāt & ita accipiunt castaneæ flore fagos incanuit piri flore orn⁹ incanuit ut sit̄ fagos noiatiuus sit græc⁹. Nec mod⁹ inserere: Aut ñ ē simplex & fortuita rō: sed ea q̄ ingēti labore colligit̄. Aut hoc dicit ñ ē idē iserere qđ & ocul⁹ imponere q̄r rer̄ discretionē hoc loco memorat sicut nos diximꝰ sup̄. Trudunt. p̄pellūt eiiciūt. Tunicas. i. libros arboris iteriores. Huc ex aliēa. Quia ait ex aliēa arbore: & ē mutatio. iō nō ait hic iudūt. sed huc: sic cicero. Includunt̄ ī carcerē cōdēnati vtiq; qe illuc fuerāt aliūde deducti. Inolescere. concrescere συμφύειν. Aut rursū enodes trūci resecāt̄. Rursū hic ñ bēt significationē iterādi sed abūdat. Liber liber dr̄ ps corticis iterior. Miratq; ē nouas frōdes & ñ sua poma. Ingēs p̄bātafia. sane mirata est q; legēdū ē: ut stet versus. Præterea gen⁹ baud vnū: Docet nūc ēt ī singlis arbor̄ spēb⁹ eē aliquā varietatem.

Lotos Lotoq;. Lotos nīpha q̄dā fuit quā cū amatā. Priap⁹ pse q̄ret̄: illa deor̄ miseratoe

Faba syriaca. i arborē cōuersa ē: q̄ vulgo faba syriaca dr̄.

Vnam i faciē. In eadē silitudinē: Orchades: Gen⁹ oliuæ a græcia ethymologia sed

Radii ob scæna. i. a testicīs: ορχέις dicunt̄. Radii. Radii oliuæ sūt ita a legingtate noiati.

Amara pausia baccha: oliua a pauiēdo dicta. i. a tūdēdo. Aliter. n. ex se oleū nō faciet

Amara āt baccha viridi ut alibi. Floribus atq; apio crinis ornat⁹ amaro. i. viridi. Nā de pausia viride oleū fit vñ contra dr̄ dulce qđ ū ē viride. Pomaq;. Subaudi a supiori

Castanæe fagos: ornusq; incanuit albo
Flore: piri glandemq; sues fregere sub ulmis.
Nec modus iserere atq; oculos iponere simplex
Nam qua se medio trudūt de cortice gemmæ:
Et tenues rumpūt tunicas: angustus in ipso:
Fit nodo sinus: huc aliena ex arbore germen
Includunt vdoq; docent inolescere libro.
Aut rursum enodes trunci resecant̄: & altæ
Finditur in solidum cuneis via: deinde feraces
Plante imittunt̄: nec longum tps & ingens
Exiit ad cœlum ramis fœlicibus arbos.
Miraturq; nouas frondes & nō sua poma:
Præterea. genus haud vnū: nec fortibus vlmis
Nec salici lotoq;: nec idæis cypariſſis:
Nec pingues vnā in faciē nascunt̄ oliuæ
Orchades & radii: & amara pausia baccha
Pomaq;: & alcyoni siluæ: nec surculus idem
Crustumiis: syriisq; piris: grauibusq; volemis
Non eadem arboribus pendet vindemia nīis:
Quā methymneo carpit de palmite lesbos.
Sunt thasiæ vites: sunt & mareotides albæ.
Pinguibus hę terris habiles leuioribus ille
Et passo psythia vtilior: entuisq; lageos
Tentatura pedes olim iuncturaq; linguam.
Purpuree p̄tieq;. & quo te carmine dicam
Rhetica: nec cellis ideo contēde falernis.

Alcynous bus. Non vnā nascunt̄ in faciē. Alcynoi siluæ. i. pomiferæ arbores. Nā Alcynous rex phæacū fuit: diligens cultor ortorum. Vnde per eius siluas arbores pomiferas intelligimus. de quo homerus ait quod

Crustumia. baberet μῆλον ἐπὶ μήλῳ. Crustumiis. Crustumia pira sunt ex parte rubentia: ab oppido Crustumio nominata. Syriisq; piris grauibusq; volemis. Piriis. id est nigris. Grauibus volemis id est ma-

Volema gnis. Nam & Volema ab eo quod volam impellant dicta sunt. Vola autem est medietas palmæ vel pedis: Vñ & inuiolare dicim⁹. Non eadē arborib⁹ pendet vindemia nīis. i. vites quoq; diuersæ sūt. Nīis aūt italicis. Et bū pendet dixit. Nulla ei vatis in italia est q̄ nō p̄deat. Methymneo carpit de palmite.

Lesbos. Lesbos: Lesbos insula ē ī ægeo mari. cui⁹ ciuitas methymna bns p̄cliſſimū vinū. Thasiæ vites a

Thasiæ Thaso insula nominatæ. Mareotides albæ ægyptiæ. Mareotis em̄ ps est ægypti. Et dicendo albæ oñ-

uites dit etiā purpureas vel alteri⁹ coloris. Pinguibus. b. t. b. pinguib⁹ thasiæ leuiorib⁹ mareotides. nam or-

Mareotis dinem positū sequmur cū apte aliqd nō cōmemorat̄. Passo psythia vtilior. Bñ vtilior vt oñdat etiam de

Passum. alia vua posse passum fieri sed meli⁹ de psythica. Passū aūt dr̄ a patiēdo. Nā mustū decoqtur inde fit pas-

Defructū. sum. hinc defructū dictū q⁹ defraudet̄ & q̄si fraudē patiat̄. Tenuisq; lageo: Lageos est quæ latine lepo-

Lageos. raria dicitur. Tenuis autem penetrabilis: quæ cito descendit in venas. Tentatura pedes. Terentius.

Olim Neq; pes neq; mens suum satis officium facit. Olim aduerbiū ē cuiuslibet tempis. Purpureæ: Purpu-

Præciæ rei coloris. Præciæq;. Hæ cito matureſcunt vnde & præciæ dicte sunt: quasi præcoquæ: q⁹ ante alias coquantur

coquant. Quo te carmie dicã rhetica. Hãc uuã Cato ꝑcipue laudat in libris quos ſcripſit ad iliũ: cõtra Catullus eam vitupat & dicit nulli rei eẽ aptã mirat ꝙ cur eã laudauerat Cato. Sciens. ḡ vtrũq; Vir. medíũ tenuit: dicens quo te carmie dicã Rhetica: Nec cellis ideo cõtende falernis. i. licet ſis a Catone laudata. t. tñ vino te Campano ꝑferre nõ debes. Cellis. autem apothecis dicit. Nam cellas vinarias dicimus. Et falernus mons eſt campaniæ in quo optima vina naſcuntur. Falernus

CHRI. Caſtaneæ. Nux caſtanea beracleoticha vocat. Oppius in libro de arboríb? ſilueſtribus. beracleoticha nux quã quidã caſtaneã vocãt: & vt a quercu dicim? querceta: ſic a caſtanea dicim? caſtaneta ſubtracta ei ſyllaba. Sũt q credũt dictã caſtaneã a caſtrãdo. Nã cũ ſtatuoſa ſit niſi caſtret: crepat i igne non ſine aſtantiũ piculo. Caſtal vocãt arabes nos imitãtes nã ipſi ea carẽt. Sub vlmis. Quia inſita fuerit in vlmo quercus. Nec mod? inſerere. Pro inſerẽdi ponit hic duos modos. At columella refert tres poſtremo addit q̃rtũ tanq̃ a ſe inuẽtũ. Oc'os ponere. Hũc modũ emplaſtrationẽ & ioculationẽ columella teſte antiq dixerũt: Fœlicíb?. Fertilíb? aut mitíb? & ſuauíb?: Mirat Mira ſuauitate & poetica phãtaſia dat ſenſum rei ſenſu carẽti. Fortíb? validis: Huí? duo genera ſunt gallicũ uernaculũ. gallicũ atimã. vernaclm noſtratẽ dñt. Ex atima frõdes pecori ḡtores ſunt. Semi vlmi amara ſiue ſmaria dr. Lotho. arbor i aphri ca. ſed italiæ familiaris verũ cum terra mutata Magnitudo illi q̃ piro. q̃q̃ Cornelius nepos breuem tradat. Frondes bẽt ilicis: niſi inciſura crebriores ſint. D. fferentiæ plẽs maxie in fructíb? . magnitudo fabæ color croci: ſed añ maturitatẽ aliũs atq; alius ſicut in vuis: Naſcit denſus i ramis myrti mõ tam dulcis vt nomẽ genti dederit nõ dicũt ſentire vẽtris morbũ: q eũ mãdãt. Vinũ hic exprimũt ſimile mulſo. Sed vltra denos dies nõ durat bachas cũ ſiliqua dolus ad cibũ cõdiunt. Eradice cultellis capulos faciũt. Eſt & plauſtris berba in ægypto eodẽ noie. recedente nilo puenit ſimilis fabæ: Fructus in capite papaueris ſimiles intus grana ceu miliũ ex iis panẽ faciũt. Sole occidẽte cõprimunt papauera oriẽte apiunt. Idæiſ Ab ida monte cretæ. Nã patriã cretæ fuiſſe Plí. teſtat. Cato Tarẽtinam appellat. Sed crecit Plí. qa illuc prius aduenerit. aitq; eẽ aduenã & ex difficillime naſcẽtẽ. Idem cato ait biatu eẽ moroſam fructus ſupua cuã bachis toruã: foliís amarã odore violentã ac nevmbrã q̃dã gr̃oſam. Diti ſacra ẽ: & iõ funeri ſig̃ appoſita. Aeſculapides ſcribit boreã regem celtaꝝ i tumulo filiæ ſuæ cypariſſe cupſſum ſeuiſſe & ob id bitã eẽ luctuoſam arborẽ. Faciã. Formã a faciẽdo. nã nõ materia ſed foꝛa rẽ facit. Nõ. n. ẽ iouis ſtatua quod ex marmore ære ue ſit ſed ꝙ eius formã bẽt iouis ſtatuta eſt. Vnã in faciẽ. Oleaꝝ genera ſunt. x. pauſia ſiue poſia: Sergia: Regia: Picena. Sidichia: Maioria: Trãſmaria: Radí?a longitudie dict?: Orchis q̃m teſticlo rum formã bẽt. Orchis em̃ græce teſticulus eſt. Hæc idonea eſt cibo. Pauſia optimũ fundit oleũ. Alcynoi Ex neptũno vt ẽ apud Home. natus eſt Nauſithous rex pheacũ: ex nauſithoo Rex enor genit? ẽ q relicta Arite filia ab Appolline pcuſſus piit. Hæc mulier ex alcynoo pepit Nauſithũ Nauſitoi filius fuit Alcynous: q Vlixẽ honorifice ſuſcepit: Nam nauſica eius filia cũ ad fluuiũ cũ pediſeqs veſtes lotura acceſſiſſet: Vlixẽ nudũ & naufragũ & frondíb? ſe tegentẽ & cibũ orãtẽ: ad pr̃em pduxit. Hic rex Corcyræ habitauit: & pulcerrima hũit pomaria: Pira aũt nobiliora ſũt cruſtumia: regia: ſignia tarẽtinia quæ Syria dñr: fauoneana: laterana: dilobelliana: volema. cruſtum: ſyria ſunt purpurea. Volema Virg. a Catone ſũpſit quæ dicunt ſementina & muſtea. qa ſero mature ſunt. Volema qa volam manus impleẽt. vnde dixit grauibus. Methymneo: Methimna vrbs leſbi patria arionis muſici: hinc vinum leſbium. Thaſiæ a thaſo inſula. Mareotides: a marote palude ægypti. Plinius autem refert Virgilium Thaſeas mareotidas etilageas & cum plures alías externas retulit quæ nõ reperiuntur in italia. Paſſo: Paſſum vt fieri iubet Varro. Vuã ꝑcocem bene maturã legito. Acina maculata aut acina reiicito: palis: ſuſpendito & ſinas in ſolare. Et caueto ne irroret. Sic inſolatã & paſſam ꝑmito: & in dolium ponito: Rhetia: De hac Plinius i Veronenſi item rhetia falernis tñ poſt baita a Virgilio noſtro. Falernis: Ager falernus in cãpania ẽ iuxta ſetinos & cecubos: ibi ſunt maſſici gaurani & ſurrentini. Quæ oĩa loca olim vino nobilitata ſunt nec frugibus ignobilitata: Vnde teſte Plí. dixerũt veteres ſummũ fuiſſe Liberi patris cum Cerere certamẽ. Auguſtus ſetinũ prætulit. Secunda nobilitas data eſt falerno. Ac terciam palmã variæ venere. Vinũ ita diſtinguitur ab eodem Plinio in auſterum dulce & tenue: qui etiam addit: quidam ita diſtinguunt: Sũmis colibus gauranum gigni: mediis fauſtianum imis falernum. Falernus Nux beracleotbi. Caſtanea. Lotho Plauſtris Ida Olea Methina. Vinum. Leſbium.

Suntq; amineæ vites firmiſſima vina:
Tmolus aſſurgit quibus: & rex ipſe phaneus:
Argitiſq; minor. cui nõ certauerit vlla:
Aut tantũ fluere: aut totidem durare ꝑ annos:
Non ego te menſis & dis accepta ſecundis
Tranſierim rhodia: & tumidis bumaſte racẽis
Sed neq; quam multæ ſpẽs: nec noia q̃ ſint:
Eſt nũerus neq; eĩ nũero cõpbendere refert
Quẽ q ſcire velit: lybici velit equoris idem

SER. Sũt & amineæ vites firmiſſima vina Ameniũ vinũ dictũ ẽ q̃ſi ſine minio. id ẽ rubore nã albũ ẽ. Sane amineæ dici uerſus pbat q ſtare ñ põt ſi amnineũ dixerimus.

Tmol? aſſurgit. Duplex ẽ hoc loco expoſitio. Nã alii volũt ſine dubio i ſubaudítoe eẽ poſita: q̃ apte dicere nõ poſſum?: vt ſit q bus vinis aſſurgit. i. cedit tmol? & phaneꝰ qđ ſi apte dicat ẽ vtrũq; vicioſũ tñ vinis đ græco traxit nã ὀινος dicũt. Pleraq; autẽ ſubaudiri q̃ apte dicere ñ poſſum?& ipe alibi docet dices de alecto: Nec dextræ errãti de? abfuit. Qđ penit? dicere ñ poſſumus: cũ a lecto fœminínũ ſit: & ſaluſti. q ait. Quia ſertorio triplices inſidiæ p idoneos ſalt? po-

sitæ erãt. Prima & subaudiendũ relict insidia qđ penitus dicere nõ possum⁹. Alii ãt ad supiora referũt: vt qbus nõ ad vina referãt. sed ad vites vt sit Quib⁹ vitibus cedit tmolus & phane⁹ mõtes vitib⁹ cõsiti. & est figura qlis illa i æneide: Me puer ascani⁹ capitisq; iniuria cari: Quẽ regẽ hesperiæ fraudo. s. ascaniũ nõ quẽ caput. Tmol⁹ ãt mõs ẽ ciliciæ. & phane⁹ mõs ẽ i pmõtorio Chii dict⁹ a phaneo rege. Assurgit vero cedit significat qđ tractũ ẽ a sedentib⁹ q in bonorem alicui⁹ surgere cõsueuerunt. Et rex ipse phane⁹ de Lucillo tractũ est q sic ait ΧΙΟΣ ΤΕΛΥΝΑ. i. ΙΟΝΟΣΔΑ. Argitisq; mior: Quantũ ad spẽm solã ptinet. Et mẽsis accepta secũdis. Pomoq; scilicet. Bumaste. Vua i mãmæ bouis silitudinẽ. Quã multæ spẽs. Scit ei Virgilius apud diuersos lecta esse innumera uitiũ genera qb⁹ offẽsus ait: Colligere tãta uitiũ genera nec vtile est nec possibile. Qui eã conat vniuersa cognoscere. debet ẽt impossibilia scire: vt arenarũ vel fluctuũ numerũ. Nec vero terræ. Aut generale est sicut ait in primo libro: Et qd quæq; ferat regio. Et ad supiora ptinet: vt talis sit sensus. Nõ pdest nosce cũcta vitiũ genera nec eã oia pcreant in oibus terris. Crassis paludibus: Lutosis naturaliter: Littora myrtetis lætissima. Locũ posuit p ipsis arboribus sicut salictũ pro salicibus: Nam myrtetũ est locus. ipsa arbor autem myrtus vocat. Apertos baccbus amat colles. Hinc est q vites amãt montium laxiora. Aspice & extremis. Intuere & extremũ orbẽ cũ suis cultorib⁹ domitũ: Nã subaudiam⁹ eũ & p trãsitũ maiestatẽ Romani laudat impii: Eoasq; domos. Arabũ: Arabia pancaia & sabæoq; gens eadem ẽ: apud quã tbus nascit vt solis est tburea virga sabæis: Itẽ Totaq; thuriferis pãcaia piguis. barãis Plautus. Arabico thure. Pictosq; gelonos. Id ẽ stigmata bñtes & sunt populi scythiæ: vt pictiq; Agathyrsi. Diuisæ arboribus priæ. Regiones: vt italiã quæro patriã. Sola india nigrũ fert bebenũ: Atqui & in ægypto nascit sed indiã oẽm plagã etbiopiæ accipim⁹. Sane bæc beben⁹ & boc bebenũ dr bic neutro vsus est. Luca. autem ait bebenus mareotica vastos Nõ opit postes. Hebenus aũt arbor ẽ q cæsa durescit in lapidẽ. Balsamaq;. Vacateq; vt alibi dixitq; & prælia voce diremit: Sane balsamũ est ipsa arbor Opobalsamũ succus collectus ex arbore. Nã ὀπὸυ dr succ⁹ ξύλου lignũ. Vñ xylobalsamũ lignũ ipsius arboris. Probatio aũt opobalsami est vt dicit Pli. si cõtra solem ferat & corruptũ nõ sit manũ ferentis exurit. Et baccbas sp frondẽtis achãti. Achant⁹ arbor ẽ in ægypto semp frondẽs vt oliua laurus & ẽ achantus dicta qsi spinis plena nam ẽ spinosa arbor. Abundat bæc etiam arbor in cyrenatica insula.

Mirtetũ Myrtus

Hebenus Balsamũ Opobal. Xylobal. Achãtus

CHRI. Amineæ vites firmissimas vina. Amenearum vitium genera sunt quinquæ quorum principatum babet minor Aminea quæ austro lædit⁹. ceteris ventis alitur. prima ex amineis cito maturescit & cito putrescit. Tmolus mons lydiæ amineis vitibus consitus est: Sunt amineæ & optimæ in Chio Sed de tmolo monte sic ait strabo. Tmolus quidem satis coact⁹ est & ambitum & mediocrem babens i ipsis lydiæ partibus terminatur lydiæ quoq; montem esse Plinius. & Soli. asserit. & etiam Ouidi. de ara gne. Riget arduus alto. Tmolus in ascensu cliuoq; extensus vtroq;. Sardibus binc illinc paruis babitat bippopis. Sardes autem lydiæ vrbem ponit Herodotus. Phaneus: in Chio insula phaneus port⁹ est. Vnde intelligit Vinum Chium Amineum esse quod & arusium appellatur Argitis minor Duplici. n. laude effert & qnod multum fluat id est magnam vini copiam ex se emittat & etiam quod illud vinum ad multos duret annos. Mensis secundis: In quibus ponebantur poma dicebanturq; bellaria. Cõsueuerat etiam prisci vina pretiosiora in secũdas mensas differre. Vnde vina pretiosiora bellaria. Bacchi nũcupabant. Alni paludibus: Alnus dicitur quasi amne alat quia gaudet locis aquosis. Hæc arbor ad aquarum ductus intubos cauatur obruta terra plurimos durat ãnos. Si non integatur cito senescit.

Tmolus

Pbaneus Arusium.

Orni in saxosis Hæc arbor montes amat. Apertos. Sed meridiem expositos Ex ea enim pte ppter assiduum solem omnia apertiora & vmbris carentia sunt. Aquilonem & frigora. Id est loca ad aquilonem vergentia quæ frigida sunt. Taxi. Taxus arbor gracilis & tristis & minime virens dura & nullũ succũ babens. Mas aũt sola fert baccbas noxio ac lectali fructu. In bispania precipue venenũ inest. Vasa etiã vinatoria & ex ea vinis in gallia facta mortiferas fuisse cõpertum est. Sextius bãc a græcis similiacem dici refert & esse in arcadia tam presentis veneni vt siquis dormiat sub ea cibumue capiat moriatur Sunt qui toxica venena quibus sagittæ tinguntur binc dicta putant. Repertum est innoxiam fieri si in ipsa arbore clauus æneus abdicatur. Hæc Plinius: Cæterum nostris temporibus naxum appellant ex ea q scorpiones balistasq; fabricant. Aspice & extremis orbem cultoribus domitum. A specie transit ad genus. Primo cum demonstrat q in singulis regionibus diuersitas est. Vnde Aliæ campestria ament.

Taxus

Aliæ fluuios

Discere: quã multe zephiro turbent barene
Aut vbi nauigius violetior incidit eurus:
Nosse quod ionii veniant ad littora fluctus
Nec vero terræ ferre oẽs omnia possunt.
Fluminibus salices: crassisq; paludibus alni
Nascuntur: steriles saxosis montibus orni.
Littora myrtetis lætissima deniq; aptos
Bacchus amat colles: aquilonẽ & frigora taxi.
Aspice & extremis domitũ cultoribus orbem
Eoasq; domos arabum: pictosq; gelonos.
Diuisæ arboribus. patriæ sola india nigrum
Fert bebenum solis ẽ thurea virga sabæis.
Quid tibi odorato referam sudantia ligno
Balsamaq;: & baccbas semp frondẽtis acbanti:
Quid nemora etbiopum molli canẽtia lana

Aliæ fluuios: Aliæ paluſtria: Aliæ colles: Aliæ editiores montes. Deinde oſtẽdit non omnes regiones omnia ferre. Pictoſq; gelonos: In budinorum: qui ſcythiæ ſunt regione ampla lataq; vnica urbs ẽ quã Gelonum appellant cuius oĩa ædificia publica ac priuata & ipſa mœnia lignea ſuut. Fuerũt autem geloni a principio græci: qui inter budinos qui paſtoriam vitam exercẽtes nullas certas ſedes hñt: hãc vrbem condidere. Nec linguã moreſq; ſcythicos ſed græcos ſeruant. In eoꝝ regione paluſtri caſtores oriũtur: Vt plene ꝓſequit Herodotus. Pictoſq; gelonos. Sũt em̃ q dicãt gelonos dictos eẽ a gelono filio Herculis & eẽ ruffos & ceſiis oculis & dites & pictos appellatos ꝓpter veſtes verſicolores. Solinus autem refert gelonos de boſtiũ cutib⁹ ſibi veſtes: & eqs tegmina facere. cærulo pinguñ ſuccatis iter cæruleum crinib⁹: & quanto qſq; nobilior tanto magis tingit̃: vt ſit indicũ humilitas minus pingi. Hebenũ Plinius de hebeno ait: Inter indiæ arboꝝ magnitudinẽ vnã cæ peculiarius Virgi. celebrauit Hebenum nuſq; alibi naſci profeſſus Herodotus eam æthiopiæ intelligere maluit & eã æthiopes ꝓ tributo pſarũ regibus olim tradidiſſe aſſerit. Atq; infra duo genera eius Rarum id q melius arboreum trunco enodi materiæ nigri ſplẽdoris ac ſine arte ꝓtinus iocũdi. Alterũ fruticoſum cythiſi mõ: & tota india diſperſum. Alii tercium genus ponũt ſimile therebinto fructu amygdalis: in bactris abũdat. ibiq; therebintus putatur. Romæ eã Magnus Pompeius in triũpho mithridatico oñdit. Accendi eã Fabianus negat. Vrit̃ tñ odore iocundo. Arabes abnum vocãt. Balſamũ in ſola iudæa orit̃: & in duobus tñ hortis vtroq; regio oſtendere arbuſculã hãc vrbi impatores Veſpaſiani. uiti ſimilior eſt cæ myrto: Malleolis ſeruit⁹: & vt vitis vineas implet. itra triẽniũ fructifera ẽ. Incidit̃ vitro lapide oſſeiſue cultellis. Ferro lædi vitalia odit. caueturq; ne vltra corticẽ incidat̃. Succus manat eximiæ ſuauitatis ſed tenui gutta: oĩbus odoribus ꝑfertur. ꝓceritas intra bina cubita conſiſtit. prĩa gratia lachrymæ: ſecunda ſemini: tercia cortici minima ligno. Lachrymæ ꝓbatio: vt ſit tenuis pinguis ac modice rufa & in fricando odorata. Adulteratur multis modis: quos Plinius refert Sed ſumma ꝓbatio eſt vt lac coagulet. & maculas veſte nõ i faciat. Sudantia. Incidit̃ em̃ cortex: & liquor ille tenuiter exſudat. Sed cauet̃ ne plaga vltra corticẽ ꝓcedat. Ligno: Quod Xylobalſamũ appellãt. Nam opobalſamũ balſami ſuccus eſt: qui adeo tenui gutta manat: vt referente Plinio. Alexandro magno ibi res gerente toto die æſtiuo vnã concham impleri viſum eẽt. Diaſcorides vero beleſen arabice dicit vocari: & tantũ ſucci dici legi p annũ: vt vix ſex aut ſeptem vrcei colligantur Plutarchus in vita. M. Antonii ſcripſit ipſum Antonii eam ptem iudeæ in qua balſamũ naſcit̃ Cleopatræ emãcipaſſe. Achanti: Plinius ait. Spinæ albæ ſimilis eſt. Spina illa cæ græci achanthõ dicunt minoribus multo foliis & aculeatis per extremitates & arenoſa lanugine obductis: ex qua collecta veſtes bombicinis ſimiles faciũt in oriente. Idem Pli. pyracanti bacce contra ſerpentũ ictum bibuntur Pyracanthus appellatur ꝓpter aculeum ſpinæ a flama. Vnde ariſta pyra appellantur. inde etiam pyramides Pyracanthus Pyramides

Molli canentia lana Vellera. De bis Plinius in libro ſexto. Poſt ſcythiæ orientalis plagam inter deſerta ſunt Seras lanitio ſiluaq; nobiles pſuſam a qua depectunt frondium canitiem. Vnde geminus fœminis noſtris labor redordienti fila: rurſumq; retexendi tam multiplici opere tam longinquo orbe petitur vt in publico matrona tranſluceat. Ex bis verbis multi putant buiuſcemodi vellera non a vermibus: vt apud nos fit confici: ſed ſua ſponte in frondibus illaq; arboꝝ naſci. Cui etiam opinioni ſuffragantur verba Solini. ait enim ſeres aquarum aſpergine inundatis frondibus vellera arborũ adminuculo depectũt liquoris & lanuginis tenerã ſubtilitatem humore domãt. Hoc illud eſt ſericũ vſum publicũ dano ſeueritatis admiſſum. Ex quo oñdere potius corpora cæ veſtire primo fœminis nunc etiam viris luxuriæ peruaſit libido. Sed fortaſſe buiuſcemodi lanugo e viſceribus vermium eſt qui illa frondes ita veſtiunt vt ægre nec niſi ſine aqua poſſint illa exui frondes: Ego autẽ aut difficile crediderim iuecta illinc eẽ in nũm orbem oua q̃ illos nobis vermes parerent. ex quibus fit boc noſtrũ ſericum. Vel fortaſſe ſericum ꝓpter quandã lanuginis ſimilitudinẽ appellamus vellera bombicina: Nam Pli. in libro. xi. in quo inſectorum naturã ꝓſequit̃ oñdit in aſſyria ex bombili fieri necydalus. & ex illo in ſex mẽſibus bombice. Telas araneoꝝ modo texũt ad veſtẽ luxũq; fœminaꝝ: q̃ bombicina appellat̃: prima eas retorqueri: rurſuſq; texere inuenit in inſula co mulier noie Pamphila Platis filia vt etiã Ariſtoteles refert in libro de animalibus. Addidit idem Pli. & de bombice coa refertq; naſci in ea inſula cupreſſus: therebinthos: fraxinos quercus. Inde florem imbribus decuſſum terræ alitu animari fieri aũt primo papiliones puos nudoſq; mox frigoris patia villis inborreſcere: & aduerſus hiems tunicas ſibi inſtaurare denſas pedũ aſperitate radẽte filiorum lanuginem in vellera. Hãc ab iis quoq; cogi ſubigiq; vnguium carminatione: mox trahi inter ramos tenuar: ceu pectiue poſtea appẽnſam iuuolui nido volubili: Tunc ad boẽs toli fictilibuſq; vaſis tempore & furfurum eſca nutriri. Atq; ita ſubnaſci ſui generis plumas quibus veſtitos ad alia penſa demitti. Quæ vero capta ſunt lanificia humore lenteſcere: mox in fila tenuari iunceo fuſo. Nec puduit has veſtes etiã viros lenitate vſurpare ꝓpter onera æſtiua. Aſſyria aũt bõbicẽ ad hunc fœminis cedimus. Eſt igit̃ aut id quod nos ſericũ dicimus: aut res nõ diſſimilis. Nã cp florẽtini bexamitõ vocãt ab ea textura eſt quã ſex filis ordiunt̃. ἓξ enim græce ſex ẽ latine & μίτος filum. Seres aũt vt ait ſtrabo tã lõgæ vitæ ſunt vt ad ducenteſimum annũ pueniant. Habẽtq; ſenatũ ex quinq; milibus hominum: q ſinguli ſinguloꝝ elephãtes reipublicæ nutriũt. Aut quo occeano proprior gerit india lucos. ſed boc dicit virgilius propter inſulas occeani laniferas. Ait enim clitarchus teſte Plinio. Inſula eſt in æthiopio mari. vbi ſacer mons eſt & ſilua cum arboribus diſtillantibus odorem mirę ſuauitatis. Et Plinius in Tilo inſula maris Perſici ſunt arbores quas egoſampinas vocant: lanigeræ folia habent inſecũda: ferũt cucurbitas amplitudine mali cotonei quæ maturiate aperte oſtendunt lanuginis pilas eſt quibus pretioſa lintea cõficiãt

Bõbices

SER. Velleraq; ut foliis. Apd indos & seres sũt qdã ĩ arboribꝰ vermes: q bõbices appellant q ĩ aranearꝝ morẽ fila tenuissima deducũt: vn ẽ sericũ: nã lanã arboreã ñ possumꝰ accipe: q̃ vbiq; ꝓcreat. Occeano ꝓpior gerit india luco: Hæc em̃ bẽt arbores magnas q̃ est iuxta occeanũ. Hinc ẽ extremi sinꝰ orbis. Depectãt. decerpãt. Sed alii depectãt legũt q; si ẽ seres posuit ꝓ ser: sicut trabes ꝓ trabs. sic Lucanꝰ: Sub iuga iam seres iam barbar ꝰ isset araxes. Nõ tarda. id ẽ strenuissima nam ẽ lipotes figura. Media fert tristes succos Di sine sibilo ꝓferẽda est: græcũ. n. ẽ nomẽ Et media ꝓuincia ẽ. Tristes ãt amaros: vt tristesq; lupini. Tardũq; saporẽ felicis mali apud medos nascit q̃dã arbor ferens mala q̃ medica vocant: quã ꝓ pphrasim oñdit eiꝰ supprimẽs nomẽ. bãc plericq; circũ volũt q; negat apulei ꝰ ĩ libris: quos de arboribꝰ scripsit. Et docet lõge aliud esse genꝰ arboris. Tardũ ãt sapore dicit vix intelligibilẽ q; illi ad carnẽ mediã citri referũt. Nã pria & inferior facile suũ oñdit saporẽ. Felicis mali. Scdm eos q̃ dicũt citrũ fœcũdũ. Nã hæc arbor citrũ oi pene tẽ

Citrum.

pore plena est pomis q̃ in ea ptim matura: ptim acerba: ptim adhuc ĩ flore sunt posita. Aut certe felicis salubris. nulla. n. efficatiores ẽ ad venena pellenda. Sæuæ nouercæ aut illæ q̃ sæuæ sũt aut epitheton ẽ oĩm nouercarꝝ. Nõ inoxia verba lipotes figura ẽ id ẽ nocẽtissima: & ẽ augmẽtũ q̃si parꝝ putent venena miscere: nisi ẽt magicos cantꝰ addiderit. Membris agit atra venena. radices: nuces: lupini: citrũ: apiũ ꝓsunt cõtra suturũ: ñ cõtra iã acceptũ venenũ. Vñ ẽt ante vllas alias epulas hæc solebant mensis apponere. Apparet g̃ eũ de citro loq; in pñti cũ dicit membris agit atra venena iam data. Faciẽq; simillima lauro. figura ciceronis q̃ ait in cæsarianis: Sed simillimũ deo iudicio. Sane etiã hoc ꝓbat citrũ nõ esse: nam citri arbor multũ nõ põt crescere: & multo bẽt folia maiora q̃ laurus. Si nõ aliũ late: & infinitũ emittit suũ odorẽ: & lõge aliũ q̃ laurꝰ. Flos & a. t. Appria. ĩ. maxie: & ẽ nomẽ ꝓ aduerbio Sicut & pede terrã crebra ferit: ꝓ crebro. Aias ΑΥΣΩΝΟΙΣΝ. i. pulmõis vitiosũ anhelitũ: qd exprimit subdẽs senibꝰ medicant anhelis Olẽtia ora. putẽtia. i. ΑΥΣΩΔΙΣΝ oris. Notandũ sane huic vni tm̃ arbori icubuisse. Virg. & exp̃ssisse vbi q̃lis sit: cuiꝰ ptãtis: sicut in q̃rto de herba amello. Qd q̃ de arboribꝰ aut herbis scripserũt ĩ oibꝰ exequunt: Sed neq; m. s. Jã incipit laus italiæ: quã exeq; fm̃ ꝓcepta rhetorica. nã dicit eam

Ganges Hermus.

& hãc bona oĩa: & carere malis vniuersis. Gãges. Indiæ fluuiꝰ: ꝓ quẽ ꝓuincia significat. Hermus Lydiæ fluuiꝰ arenas aureas trabẽs. Laudibus. i. c. Figurate nã certo tecũ dicimꝰ. Nõ bactra. regio iuxta assyrios: vn & ppli bactriani. Pãchaia. Arabiæ vt sup̃ diximꝰ. Hæc loca nõ. t. s. n. i. Quales fuerũt ĩ colchide ciuitate Scythiæ: Nam hoc bẽt fabula: Jason colchos ꝓfectꝰ ad tollendũ vellus aureum: qd dicarat Marti Phryxus: fretus Medeæ auxilio: & puigilem draconem occidit & eiꝰ dentes seuit: iunctis tauris ignẽ flantibꝰ. Vñ nati armati sunt: q primũ fecerũt ipetũ ĩ iasonẽ frustra: postea mutuis vulneribus se cõciderũt. Has aũt & cõditões Oetes rex ꝓposuerat: cui Appollo rñderat tãdiu eum fuisse regeneraturũ. q̃diu illud vellus fuisset ĩ tẽplo. Seges horruit. non placuit. seges aũt qa de semine. Grauidæ fruges. Large: abũdãtes. Massicus humor. i. vinũ campanũ a massico monte cãpaniæ. Arduus. celsus.

CHRI: Media fert. Pli. ait malũ syriã q̃ alii vocãt medicã venenis medet. Foliũ eiꝰ est vnedonis interrẽtibus spinis. pomũ ipm alias nõ mãdit: odore ꝓcellit: folioꝝ quoq; q trãsit ĩ vestes vna cõditus: arcetq; aialiũ noxia. Arbor ipsa oĩbꝰ boris pomifera aliis cadẽtibus: aliis maturescẽtibus aliis subnascentibus Tẽtauere bomies trãsferre: sed nisi apd medos & ĩ plide nasci noluit. Itẽ alibi delpthis sic logẽ: ptho rum pplis grauæ aiæ virus pp idiscretos cibos. nãq; & vino fetẽt ora nimio sed sibi ꝓceres medẽt grano assyrii mali: cuiꝰ suauitas ẽ ꝓcipua ĩ escũlẽta addito. Eandẽ pene refert Soli. ait at malũ inimicũ veneno sapore asperũ: & amaritudis meræ odoris flagrãtia plusq; iocũdũ & lõge sẽsibile. Alii addũt pomũ vtile ee cũ qs potionẽ hauserit ad nares admoueri vt nauseã ꝓpmat. pñtiꝰ. magis idubitatũ: nã d iis q̃ pñtia sẽ.

non est du-

nō est dubitatio. Sic alibi: Pñtemq; viris intentāt oia mortē. Nouercæ. Nouerca ꝓprie ē quæ defuncta priore vxore noua accipit vxor. q̄ filio ex priore nato ꝑsit: q̄si νέα ρχι. i. noua princeps. Victric? autē ē quē mulier defuncto marito nouum accipit maritū q̄ præsit filio ex defuncto supstituti dictus quia metum illi prebeat. Membris. Quia venenū ꝑ oīm membro; venas discurrit. Et si non aliū. Quasi dicat q̄ solo odore differt a lauro. Bactra. Quæ & zariaspa teste strabone dicitur regio est supra ꝑsidem Bactra urbs est Bactrianæ regionis caput a Bactro amne dicta. Indi. Prim? e romanis Traian? bellū indis intulit. Pāthaia. Ait Plí. Thus nō nisi in ista pte Atabiæ nasci: & in silua cui? longitudo. xx. chenos non excedat: cū chen?. xl. stadia amplectat. i. q̄nq; milia passuū & latitudo sit dimidio breuior. Columella tñ dicit sua tempestate plantā thuris romæ coaluisse. Laudibus italiæ. miro artificio ꝓsequitur laudes italiæ. Res aūt posita est in genere demonstratiuo. Et q̄m̄ vna quæq; res laudes sumit a bonis aī corpis & fortunæ: appellabimus hic bona aī italiæ egregios viros: eorūq; imortales virtutes. Bona corpis cōtinent natura situq; regionis. Bona fortunæ como de appellabim? urbes ædificiaq; reliq̄: & alia egregia operæ būano artificio cōfecta. Sumit aūt laudes nō solū a bonis q̄ assunt: verūetiam a pestibus q̄ absunt. Nā ea bona tū demū ꝓfecta absolutaq; est: q̄ & oī vitio exita: & oī virtute ornata existit. Demōstrat igī bonestatē ab excellētia frequētiaq; viro;. Demōstrat vtilitatē facultatēq; ad res oms cōsequēdas ab eadem re & a copia multa; maximarūq; re;. Demōstrat deniq; ab effectu: q̄ tm̄ impiū sibi peperierit. Hæc loca n. t. Fabula Iasonis atq; medeæ nota est apud Nasonē. Sed q̄ de medea scribat Diodo. siculus breuibus perstringā. Soli duos fuisse filios refert Aeetē & ꝑseū & illū colcho;: hunc Tauricæ regionis regē: sed vtrūq; crudelitate insignē. Persem aūt Hecatē filiā habuisse quæ patre crudelior extitit. Nā cum venatione delectaret boies ꝑ feris arcu interimebat & venenis pestiferis opam dans: id q̄ aconitū dicūt adinuenit Venena aūt experiebat illa bospitū cibis admiscēs. Patrē aūt veneno cū extinxisset regnū sibi vēdicauit Post hæc cōdidit templū dianæ: cui bostiæ būanæ sacrificarent. Ex Aeetæ patruo Circē & Medeam filiam pepit & ægialeū filiū Et Circe in veneficiis cūctos supauit oīm herba; viribus cognitis: & altera alteras pepit & ægialeū filiū Et Circe in veneficiis cūctos supauit oīm herba; viribus cognitis: & altera alterum ꝑbarmaco; genus q̄d ad beniuolentiā valet inuenit. Inde sarmata; regi q̄d aliq̄ scytben vocarunt data illū veneno interemit. & cū iam occupato regno multa crudelia fecisset: pulsa inde insulā desertam apud occeanū occupauit: vel potius in italiā fugiēs ꝓmontoriū ab ea deinceps Circeū dictū tenuit. Medea eadem artes & a matre & a sorore edocta longe diuersa uita fuit. Nā bospites quoad potuit seruauit illos modo præcibus a patre liberās: modo ꝑ se e vinculis emittens. At pater & sua crudelitate & vxoris suasu suspectā habēs in liberā custodiā tradidit. Medea aūt effugiēs in solis lucū q̄ iuxta mare est eo tpe quo argonautæ ex Taurica deuecti appulerūt peruenit. Noctu g̃ ad lucū accedētes legem de bospitibus mactandis ab ea audiuerūt: Sed freti virginis mansuetudine suū illi cōsiliū aperuerūt. At illa & quæ essent pícula adeūda exposuit: & se auxiliatricē futurā promisit. Et Iason iureiurādo se illā vxorem ductua; spopōdit. Erat pellis arietis: quā ex quo dā oraculo Phryxus nouercā fugiēs: arietē sacrificans in tēplo martis suspēdit. Post hæc regnāti Aeetæ datū est oraculum: tūc illū moriturū cū aduenæ pellem auferrent. Hac g̃ de causa & propter simul innatā crudelitatē morem mactando; bospitiū induxit quo illos ne in suū regnum venirent absterreret Lucū aūt ipm̄ circūducto muro muniuit: custo desq; ex tauri ca regione multos reduxit. Hinc fabulæ a græcis fictæ a tauris ignē spirantibus custodiri lucū. Nā tauri dicti sunt. s. ꝓpter nominis similitudinē: & ꝓpter crudelitatē humana; bostia; ignis adbibitus est. Per serpentem aūt monstruosā crudelitatē intellexerūt. Dixerūt aūt arietē vectum esse: quoniam eius nauis prora arietē pictū babuit. Alii dicūt scytha; regē q̄ Aeetæs gener erat eo tpe in colchos deuenisse: quo cōtigit Phryxū cum pædagogo captum: eūq; cū adamaret a socero dono accepisse: quem cū pro filio baberet: buissetregnū sibi reliquit. Pædagogū aūt q̄ crios. i. aries nolabat diis mactauit: pelleq; decoriari in templo ex quadā lege suspēdit. Et cū oraculū extitisset peritu; regē cū ipsa pellis ab aduenis diriperet eam deaurauit. & diligēter custodiē dā tradidit. Medea aūt argonautas ad lucū dā duxit: & veniens ad portas urbis: quā sybarim dicunt in qua erat colcho; regia: q̄ nocturno tpe clausæ erant vigiles tauricæ appellauit. At milites illi vtpote regis filiæ statim aperuerunt. Illi impetu facto ac custodibus partim cæsis partim fugatis pellem arripuere: ac euestigio ad naues rediere. Aeetes argonautas insectatus primo cōgressit Ipbitū Eurysthei filium. Mox urgente Meleagro & ipse rex interptatus: est & multi colchi reliq̄ in fugam versi. Iasonē aūt & dearte Atalantāq; & Thespiadas vulneratos paucis diebus Medeæ radici bus berba; sanauit. Hæc diodo. Poeta aūt nō historiam sed fabulā quæ notissima est ꝓsequit. Graui dæ. vt ostendat nō modo esse fruges sed optimas & copiosas. Massicus. Mons est campaniæ olim Mineruæ sacer: cui? in radicibus surrentum est vbi fiunt optima vina. Nam strabo cū de cāpania scribat addit: Hinc roman optima vina aduebi: Falerna setina & calena: quibus surrentina cōtendūt. Facto ei nuper eo; periculo q̄m̄ longā accipiūt vetustatē. Bellator. Q̄uis boc epitheū homini ꝓprie accōmodandum sit tñ equus nescio qua innata prudentia equidem veluti ratōne vtens mirifice in prælio iuuat. Sese. a. i. q̄si dicat de industria & ñ naturali motu magnanimitatē i ingressu ostentat.

Tauri

Pædagogus

Massicus

Clitumnus.

Hinc albi clitumne greges: & maxima taurus
Victima sæpe tuo ꝑfusi flumine sacro
Romanos ad templa deum duxere triūpbos.
Hic ver assiduū: atq; alienis mensibus æstas.

SER. Hinc alibi clitūne greges & maxima taur? victima. clitūne vocatiu? ē. Clitūnus aūt fluui? ē in Mauania: q̄ ps vmbriæ ptis tuscie de quo fluuio dicit Plí. in bistoria naturali: q̄ animalia quæ eū potauerūt

albos fœtus creãt. Maxĩa victima qa triũ phãtes de albis tauris sacrificabãt. Sæpe tuo pfusi flumie sacro flumie fluẽto. Perfusi aũt tauri q añ triũphãtes vsq; ad templa ducebanẽ aut certe pfusi greges itelligam? qđ ad equos triũphales põt referri. Duxere triũphos. Si eq duxerũt. si boues deduxeĩt. Hic ver assiduũ atq; alienis mensib? æstas. Ver assiduũ verna tẽperies. Nã ver assiduũ ppria eẽ nõ põt seu longũ. Bis gui dæ pecudes verũ ẽ. inde eñ est i bucolicis Lac mihi nõ æstate nouũ non frigore defit

Bis pomis vtilis arbos. i. biferæ sũt arbores. At rabidæ tigres absũt: malũ armẽiæ.

Et sæua leonũ semĩa malũ libyæ. Semina genera. & ẽ lucretii fmo Nã q ait sæua aut cruẽta accipim?: aut reuera sæua semĩa: vt ei ait Pli. Aialia q̃ sũt cũ acutis vnguib? freq̃nter parere, nõ põt vitiaẽ eñ intrinsec? se mouentib? pullis. Nec miseros fallũt aconita gẽtes mira arte vsus ẽ vt excusaret rẽ quã negare ñ poterat. Nã aconita nascũẽ i italia sed ea non obesse dicit: qa sũt oib? nota. Aconita ãt nata dicũẽ eẽ dẽ spumis cerberi: quo tpe hercules eũ ab iferis traxit. Qđ qa i saxib? & cotib? nascit aconitũ dr ἀπὸ τοῦ ἀκόνητος. i. a' cote & dicim? τὸ ἀκόνητον καὶ τὸ ἀκόνιτον neq; tãto squãme?. Sũt qdã serpẽtes i italia sed ñ tales q̃les i ægypto aut i aphrica. Inspiram ãt dicit

Bis grauidæ pecudes bis pomis vtilis arbos:
At rabide tygres absunt: & sæua leonũ
Semina: nec miseros fallũt aconita legentes:
Nec rapit immensos orbes p humũ neq; tanto
Squãmeus in spiram tractu se colligit anguis.
Adde tot egregias vrbes: operũq; labore:
Tot congesta manu prupt̃is oppida saxis:
Fluminaq; antiquos supter labentia muros
An mare qđ supra memorẽ: quodq; alluit infra:
An ne lacus tantos: te lari maxime: teq;
Fluctibus: & fremitu assurgẽs benace marino:
An memorẽ portus lucrinoq; addita claustra
Atq; indignatum magnis stridoribus æquor:
Iulia qua ponto longe sonat vnda refuso:
Tyrrhenusq; fretis immittit æstus auernis:
Hæc eadem argenti riuos: æriscq; metalla
Ostendit venis: atq; auro plurima fluxit
Hæc genus acre virũ marsos: pubẽq; sabellã:
Assuetumq; malo ligurẽ: volscosq; verutos
Extulit: hæc decios: marios: magnosq; camillos:

in collectionẽ volubilitatis qđ est a funib? tractũ. Adde tot egregi. urbes. Laudat italiã a ciuitatib?: q̃s & plures hẽt & maximas: & opportunissime collocatas. Flumiaq; antiquos su. la. mu. Qđ laudat ẽt cicero i republica. Mare qđ sup. i. mare adriaticũ. Qđq; alluit infra. i. tyrrhenũ. Te lari maxie larius ẽ lacus vicin? alpib?: q iuxta Catonẽ in originib? p sexagita tendit milia. Et larius lari vocatiu? facit sicut iulius iuli mercuri? mercuri. Teq; fluctibus & fremitu assurgẽs benace marino. Benac?. lac? ẽ italiæ: q magnitudine sui tempestates imitaẽ marinas. Assurgẽs aũt vocatiu? ẽ casus: ut sit memor ẽ & te o Benace assurgens. i. tumescẽs fremitu marino aut certe ãtiptosis ẽ. i. casus p casu assurgẽs p assurgẽtẽ. An memorem portus lucrinoq; addita claustra. In baiano sinu cãpaniæ cõtra Puteolonã ciuitatẽ duo lac?sunt

Benacus

Auernus
Lucrinus

Auernus & lucrinus: q olim pp copiã pisciũ vectigalia magna põstabant. Sed cum maris impet? plerũq; irrũpens exinde pisces excluderet: & redemptores grauia damna paterenẽ: supplicauerunt senatui & p fectus. C. Iulius cæsar ductis brachiis exclusit partem maris: quæ ante infesta esse cõsueuerat. Relinquit breue spaciũ p auernum qua & pisciũ copia posset intrare: & fluctus nõ essent molesti. quod opus Iulii dictũ est. Sed hæc ambitõne vndam iuliã appellauit frementẽ cõtra moles a iulio oppositas. Indignatũ magnis stridorib? æquor Indignatũ a solita exclusum licẽtia: & idignationẽ suã stridorib? prodens.

Opus iulii.

Auro plurima fluxit. i. copiosior fuit i rem pretiosiorẽ. Assuetũq; malo ligurẽ. i. labori. Volscosq; veru tos. Italiæ populi sunt. Extulit hæc decios. Creauit Decii aũt duo fuerũt quoꝝ vnus bello latino alter gallico se p republica deuouerunt. Marios. marii multi fuerunt: quoꝝ vnus fuit septies consul. Camillos. abusiue pluralẽ numerũ p singulari. nam camillus vnus fuit q de gallis sublata signa reuocauit.

Clitũnus

CHRI. Hinc abi ditumne greges. Clitũnus vmbriæ fluui?ẽ apud Menaniã defluẽs: ex quo si vacca ouisue post cõceptũ biberit albos parit. I dẽ scriptores, pbati de cephiso boetiæ flumine asserunt. Cũ melas eiusdẽ regionis flu. nigros greges reddat: vnde melas dicit: qa μέλας graece nigrũ significet. Xãthus graece flauũ significat. Hinc Xanthũ Troiæ fluuiũ dictũ volũt: quia lanas in gregibus flauas producat. Neq; credat quisq; hæc incredibilia. Nã Aristoteles in libro de animalibus ait æquas etiã ad colorem facere. Videmus etiã ex omniũ rerũ optima parẽte terra varios & qui sapore & colore & virtute differant humores emergere: In sicilia Himera fluuius in duas partes diuidit & in altera dulcem saporem retinet: in altera salsum assumit: Sunt & fontes q quoniã p venas pingues fluxerũt oino vncti sint Hinc q in lipari siciliæ flumine natãt ueluti oleo vnguntẽ. Apud bierapolim Phrygiæ urbẽ fontes ebulliunt: ex quibus aquæ pfossas deriuatæ post annũ lapidescunt. In Papblagonia fons est e' natura vini: ex quo qui potant temulenti efficiunẽ. In arcadia Clytoris urbs spelunca hẽt: vnde fluens aqua abstenios potantes reddit. Ad eum fontem Melampum scribunt rabiem filiaꝝ preti sacrificiis purgasse: restituisseq; virginũ mẽtes in pristinã sanitatẽ. Hæc autẽ cur non fieri posse credamus. cum ex vno vnius animalis corpusculo: quod eadem cibo potuq; enutritum sit sanguis pituitabilis atrabilis: ac postremo vrina & sudor

Himera

& sudor colore sapore ac naturali vi multū differentes humores appareant. Maxima victima. Nā triū phantes tauros auratis cornibus insignes sacrificabāt. qua nulla maior est victima. Italia adeo gen⁹ bubulum adamauit: vt ab italis. id est vitulis nomē acceperit. Capitale erat bouem interimere. Reseruabat hæc victima Ioui. Hinc Paulus æmilius in triūpho macedonico. cxxx. boues cū auratis cornib⁹ sacrificauit. Hic. Ista italia. Ver assiduū. Sed quo pacto poterit eē assidua veris tēperies: si ēt sint rapidi calores æstatis. Sed dicit assiduū. qa nō intercedit frigus: sed qđ hiemis est occupat ver. Aestas autē occupat autūnū. vñ dixit alienis mēsibus æstas. Hoc aūt intelligit de ea parte italiæ: quæ ad tyrrhenum mare & ad meridiē vergit. Aconita. aconitum planta est q̄ ab Auicena dicit strāgulator Duæ sunt species: altera dicit lycoctonos. i. strāgulator lupi: altera dicit pardaliphōtes. i. strāgulator leopardi. Prima speci es abundat italia diuerso colore ab altera: sed folia similia platano nisi essent minora & nigriora & magis incisa: hastā habet didomo similem & leuē ad cubitū altā semē in folliculis oblongis pardaliphontes teste Plinio folia habet ciclamis nō plura q̄tuor aut cucumeris leuiter hirsuta sed minora: & hasta duarum palmar⁹ radix similis est gamaro marino: alii dicūt caudæ scorpionis sed limpida vt alabastrix. Sunt qui myoctbonō appellarint: quoniā pcul ex longi quo odore mures necat. Nascit in locis nudis. s. petrosis uio origo est nō pcul ab eo castello quod castaneanū vocant serpentē interfectum vidi: cui⁹ magnitudo quos aconas vocāt. vt ait Pli. Alii dictū volūt ab acone portu q est in pōto. Hāc herbā natā fabulantur ex spuma cerberi ad supos ab hercule extracti. Hæc rapit. Sūt qdē serpētes sed nō tāti quāti apud asacheos æthiopiæ pplos q sunt viginti cubitor⁹: aut quāti in india qui ām Magasthenē ceruos & tauros solidos haurire pnt Regulus autem in punico bello ad flumen bagradā tormentis & balistis serpentē cōfecit centū viginti pedum. Nihilominus & in italia boiæ ita magnæ efficiunt vt sub Claudio imperatore quædā occisa sit: cuius in aluo solidus infans spectatus sit. Ego autē eo anno qui septuagesimus supra mille ac quadringētos a salute nostra enumerat in agro casentinati & in ea apēnini pte vnde Arno fluit origo est nō pcul ab eo castello quod castaneanū vocant serpentē interfectum vidi: cui⁹ magnitudo odorinseci canis magnitudine nō vinceret. Ille aūt q occidit vel tetro serpētis odore: vel alia occultiore cā nullo vulnere ab eo ictus: nullis verberibus pcussus: post paucas dies e vita excessit. Verum hæc rarissima sunt. In spiram. Quid spira sit dicemus in secūdo æneidos. Mare quod supra. mare superū. quod vergit ad superiorē ptem mūdi. i. ad ptem septētrionalē q̄ nobis sublimis ē vt hic vertex nobis sp sublimis. Dicit aūt Adriaticū ab adria colonia & ruscor⁹. Incipit autem a pyreneis montib⁹ Epiri. & per italiam superiorē extendit vsq̄ ad gallos. Quodq̄ abluit infra. Mare tyrrhenū est quod abluit italiā a meridiæ q̄ mundi plaga infima est ac depressa. vnde dixit in supioribus de polo meridionali: Aſt illum sub pedibus styx atra videt: Incipit aūt ab ostio Vari qđ flumen italiā a gallia diuidit: & discurrit ad frētum vsq̄ ad siculum. Quare aūt dicat tyrrhenū. i. etruscū alio loco apparebit. Lari. Larius lacus est piscium copia excellens in gallia cisalpina ppinquus Conio urbi: a q̄ etiā comanus appellat. Ex hoc Abdua fluit. Benacus aūt eiusdē galliæ lac⁹ in montiū faucibus locatus. Vñ vi ventorū insurgente veluti mare variis tempestatib⁹ æstuet. Benac⁹ mintiū flumē emittit. Idem lacus aureas barenas habere dr̄ sed pfecto piscem gignit nusq̄ alio loco repertū quē incolæ carpionē vocāt sapore suauissimo. Aeris metalla. noie metalli venit quicqd ex terra effodit in terræq̄ visceribus venisq̄ diligenti⁹ inquirit: vnde & lapidicinæ metalla appellat ē græco verbo. nā μεταλλέω igro significat Argētū etiā a græca appellatone est. Illi. n. ἀργυρίον. dicūt. Fit aūt ex argento viuo & sulfure albo: plus tamen est de aereo aq̄ argenti viui q̄ de sulfure. vnde minus ponderis in eo q̄ in auro. Duplex aūt argentū ē: simplex & compositum. Simplex liquidū est: & argentū viuū appellat: cui⁹ subtātia aquea ē subtili terreno mixta robusta mixtione & indissolubili: & hoc ineſt sibi ex magna siccitate terrea qua nō liquescit in siccitate plana. albedinem trahit ex subtili terræ albedine & ex admixtone aeris. Argentū aūt viuū cū sulfure sunt materia omniū metallor⁹. Aes vero quod cuprū etiā dicūt ex sulfure & argento viuo vt cætera metalla cōponitur: sed plus est in eo sulfuris q̄ argēti. Sed sulfur est terreū non pure rubeū calorē būs adurentem. Argentū vero est mediocre nec nimis subtile: vt oñdit Aristoteles. Aurum aūt creat ex sulfure subtili & rubeo & ex viuo argento subtili & albo: plus tñ confert ad illud formandum de soliditate sulfuris q̄ de aereo aquoso v̄ui argenti. Quapropter solidi⁹ ponderosiusq̄ est q̄ argentū. Aere virum. de numerosis populis italiæ sic loquit Plinius: Hæc est illa italia quæ Aemilio Paulo &. C. Attilio cōsulibus nuncato gallico tumultu sola sine externis auxiliis & sine trāspadanis equitū. xxx. milia peditū. lxx. milia armauit. Et diodorus libro tercio scribit romanos quasi Hānibalis aduentū præuidentes censum fecerūt & ciuiū suor⁹ & socior⁹ decies cētena milia boim qui essent bello apti descripserūt. Marsos vltra picentū vestini sunt & marsi: & peligni: & marrucini: & ferētani samnites ppli. Natio exigua est: sed fortitudine conspicua. Nam & aduersus romanos fortiter pugnarūt. Idem p illis socii fecerūt. Postremo libertatem & ciuitatis cōmunionē consequi volētes repulsam passi bellū marsicū excitarūt. ait Strabo. De origine marsor⁹ alio loco dicet. Sabellam. samniticā. hæc a sabinis est. Lygurem. lygurū Genua metropolis ē. Verutos. Quia telis quæ verubus similia essent vtebantur in bello.

Aconitū. Lycoctonos. Pardaliphontes. Aconas Adriaticū Larius Comanus Benacus: Carpio. Metalla Argentū: Aes Aurum Lygurum

SER. Scipiadas duros: b. Scipiadas p scipionib⁹ dixit: sicut amazonidum p amazonum alibi posuit Scipiones aūt duo ferunt: auus & nepos. quorum vnus leges victæ carthagini ipo-

Scipiadas duros bello & te maxime cæsar:
Qui nunc extremis asiæ iam victor in oris
Imbellem auertis romanis arcibus indum.
Salue magna parens frugū saturnia tellus:

suit. Alt eādē diruit. Hæc āt oia pleni⁹. i. vi. dixim⁹. Imbellē. a. r. ar. i. auertēdo reddis ibellē. Romāis āt arcib⁹: a romāis urbib⁹ a romano ipio. Magn virū. viror⁹ fortiū. Et

Scipiones

Magna virum tibi res antiquæ laudis: & aris
Ingrediar sanctos ausus recludere fontes
Ascræumq; cano romana p oppida carmen.
Nūc locus aruoꝝ ingeniis: q̄ robora cuiq;
Quis color: aut q̄ sit robus natura ferēdis
Difficiles primū terræ collesq; maligni:
Tenuis vbi argilla: & dumosis calculus aruis
Palladia gaudet silua viuacis oliuæ.
Indicio est tractu surgens oleaster eodem
Plurimus: & strati bacchis siluestribus agri.
At quæ pinguis humus: dulciq; vligine læta:
Quiq; freques herbis: & fertilis vbere campus
Qualem sæpe caua montis cōualle solemus
Despicere huc sūmis liquunt̄ rupibus amnes
Fœlicēq; trahunt limū: quiq; editus austro:
Et filicem curuis inuisam pascit aratris:
Hic tibi p̄ualidas olim multoq; flueutes
Sufficiet baccho vites: hic fertilis vuæ:
Hic laticis: qualē pateris libamus & auro:
Inflauit cum pingui ebur tyrrhenus ad aras.
Lancibus & pandis fumātia reddimus exta:
Sin armenta magis studium: vituloſq; tueri:
Aut fœtus ouiū: aut vrentes culta capellas:
Saltus: & saturi petito longiqua tarenti:
Et qualem infœlix amisit mantua campū:
Pascentem niueos herboso i flumīe cygnos
Non liqdi gregibus fontes. non gramia desūt:
Et qnantum longis carpent armenta diebus:
Exigua tantum gelidus ros nocte reponet.

iam cōcludit laudans eā a viris: a fertilitate rex a saturni ipio. Tibi res & a.l. & a.i. Tibi in tuā vtilitatē scribo carmē georgicū. Antiq ātlaudis vel magnæ. vl' q apd ātiquos ingenti bonore fuit agricultura. Ascræūq; carmē. besiodicū. Nā besiod⁹ ascræ⁹ de ciuitate ascra fuit. Nūc loc⁹ aruoꝝ. Nūc inquit tps ē naturā agroꝝ describere. Ingeniis naturis multi culpāt i hoc loco Virgi. q in vnū coegit q̄tuor librorꝝ ppoes. nā & de aruo: & de cōsito: & de pascuo: & de florido: isto loco cōmēorat: qd io nō ē reprehendendū: qa nō ea late exeqtur. sed capti & breuiter trāsit: q̄ latius explanat i singlis. Quæ robora cuiq;. q̄ sit vniuscuiusq; possibilitas Quis color. q̄ spēs. sicut dicim⁹ quo colore ille recitaui. i. spē. licet breuiter etiam sit dicturus de colore terrarꝝ. Difficiles. pene steriles & parꝝ creātes. Colles maligni. i. infœcūdi. Tenuis. vbi argilla. sine hūore qa ē & piguis. Dumosis. spinosis & vepribꝰ plenis. Calculus. Calcul⁹. lapis breuis terre admixt⁹ dictus calcul⁹ q̄ sine molestia sui breuitate calcet̄. Viuacis oliuæ: diu viuētis: Hic supra Tarde crescētis oliuæ. Res ei⁹ diu duratura tarde crescat necesse ē. Tractu. Plaga regione. Vligo. Dulciq; vligīe læta. terræ vligo p prie ē naturalis ei⁹ humor: ex ea nunq; recedēs. Bene āt dulci addidit ad discretonem amare vliginosus g̃ ager ē sp humid⁹. Humid⁹. Nā humid⁹ dr̄ q aliq̄n siccat̄. Fœlicē limū. terrarꝝ. s. i. fertilē. Nam fluminū lim⁹ ē noxius.

Huc. Illuc. Filicē curuis inuisam. filices radices sibi inuicē nexæ ēt cū auulsæ fuerit renascunt̄. Oli quouis tēpe. Pateris & auro. i. pateris aureis. endiadē facit. vt molemq; & mōtis. Piguis tyrren⁹. Victiarꝝ. s. carnib⁹. Inflauit ebur. tibiarꝝ dicit: qb⁹i aurē sacerdotis cani solebat. Lācib⁹ padis Aut patulis: aut textoꝝ pondere curuatis Fumantia reddim⁹ exta. sacerdotū vsus est verbo. Reddi em̄ dicebant̄ exta cū ꝓbata & elixa aræ supponebant̄. Aut vrentes culta capellas. oīe em̄ q̄ momorderint vrūt: & exiccant. vnde est. Et ad morso signata in stirpe cicatrix. Saturum. Saturi. aut fœcundi: aut q̄ est iuxta oppidum Saturum. Tarentū. Tarentum em̄ & saturum vicinæ sunt sibi Calabriæ ciuitates. Hora: Me satureiano vectari rura caballo. Liquidi fontes. puri sine pestilentia. Et q̄n tū longis carpent armenta diebus Exigua. t. g. r. n. r: vt in ænei. diximus. Hoc dicit Varro vbertatem fu isse in rosulano agro: postq̄ Velinus siccatus est lacus: vt ibi longā perticā magnitudo superaret herbaꝝ

CHRI. Te maxime cæsar. Magno artificio iam puenit ad laudes Cæsaris: quod maxime cupiebat: & ita rem deduxit vt neq; a laudibus italicis quas sibi ꝓposuerat aberrare. Neq; qua quidem re omnis laus euanescit: quicq; p adulationem inferre videatur. Indum. ad indos nunq; peruenit cæsar sed blanditur sibi qa pacato orbe terrarꝝ indorum legatio ad eum Romam venit. Intelligit aūt de arabia quam domuit p. C. aquilīū: & p æthiopiā quā supauit p petronium. Salue. mira & breuissima conclusio: nam hac dictione salue colligit ex superioribus eā esse dignam veneratōne. Deinde per fruges infert copiam omniū quæ ex terra gignunt̄: quæ diximus esse ꝓ bonis corporis. per viros intelligit virtutes illorū & egregia facinora que posuimus pro bonis animi. Præterea opa humano artificio edita vt vrbes oppida & quæ iis similia sunt quæ regioni erūt loco bonorꝝ fortunæ. Saturnia. q. d. digna quæ saturnia appelletur: digna quæ saturnū auctorem p̄ceptoremq; tū morꝝ tum agriculture habuerit. Tūc em̄ præceptore dignus est discipulus: cum illi sese parem addiscēdo reddidit. Saturnia. Saturnum veteres putabant largitorē omniū fœlicitatū. Hinc fertilia loca saturno dedicabant. g̃ saturnia. i. fertilis. Dyonisius autem Alicarnaseus ait in primo libro. Nullā terrā fertilitate Italie compabo. In quo loco demonstrat quicqd est quo carere vita nō debeat nusq; esse præstantius q̄ in Italia. Tibi em̄. i. in bonorē tuū describo artem ipsam agriculturæ: ex quia tibi prouenerūt laudes: q̄ antiquæ fuerunt vtpote a saturno ꝓfecte. Ausus

Tanq; rem

Tanq̃ rẽ arduã & pene ſup̃ meas vires. Aſcræum. Snĩa eſt primus apud latinos de re agraria verſibus ſcribã imitatus Heſiodũ. Nam oſone ſoluta ſcripſerãt añ eum latine. M. Cato ſaſernæ duo pater & filiꝰ: Tremeliꝰ ſtroba. M. Terẽtius Varro. Imitatus g̃ Heſiodũ q̃ verſibus græce de re agraria ſcripſit: Q̃uis idẽ Menetrates Ephesius fecerit. Aſcræũ. Qui ex aſcra fuit: hæc ut ipſe ſcribit penes Heliconẽ eſt. Vituperatẽ ãt ab eo ſuis verſibꝰ. Appellat. n. rus infœlix: & q̃ hieme dirũ ſit æſtu triſte & nullo tpe optabile

Hũc locus. pene ꝓpoſitõnem reſtaurat. Ingenĩs tranſlatio eſt ab boĩe. Habet em̃ animꝰ bũanus duplicẽ vim: alterã qua ꝓcipiant: alterã qua iam ꝓcepta retineant. Et illã quidẽ docilitatẽ: hanc memoriam appellant. Vtrunq; aũt cõplectunt̃ cum ingeniũ dixerũt. Ergo in hoc loco ingeniũ dixit innatã connaturalemq; vim: quæ quidẽ varia in variis terraꝝ generibus reperit̃. Quæ robora. ad q̃d quæq; valeat: & interꝓtatẽ q̃d dixerit igeia. Filicẽ. Filicis teſte plinio duo ſunt genera: Alterũ nec florem habet: nec ſemen ꝓterigia vocant græci: quã maſculum putant vltra bina cubita creſcũt: nec graui dolore ſunt ex vna radice plures exeũt. Alterũ genus ꝓhilipteon dicunt vel pterin eſt nõ fruticoſa breuior moliorq; ac denſior ad radicẽ cauliculta. Radices vtriq; longæ in obliquum nigræ p̃cipue cũ inarueret. Difficile illa agri purgant̃: nec renaſcant̃. nup ortæ & adhuc tenellæ baculo decutiunt̃. Capellas vrẽtes culta. Capraꝝ morſus arboribꝰ exitialis eſt. Oliuã etiã lambẽdo ſterilẽ reddit hoc animal. Sũt q̃ credãt hoc puenire ex illaꝝ fabricitãti aduretiq; & idcirco peſtilẽti anhelitu. Aiũt em̃ capras nunq; febre carere. Ob idq; in vẽditonibus a priſcis nõ eſſe ſolitũ ꝓſtari de ſanitate. ſatiſq; fuiſſe ſi vẽditor diceret: Aio bas capras bene eſſe beneq; bibere. Refert aũt Archelaus nõ naribus ſed auribus ſpirare. Ferũt quinq; menſibus ut oues: pariũtq; etiã q̃ternos raro ſenos. In paſcẽdo ſemp ad altiora ꝓgrediunt̃: pingueſcũt pinguedine ſterili reſcũt. Quibꝰ cornua ſunt annoꝝ nũerũ p incremẽta nodoꝝ ondunt: q̃ illis carẽt mutilæ dicunt̃. Tondentur in cilicia capræ ut alibi oues. In ſyria auribus mẽſura palmari & dodrantali: ac nõnullæ demiſſis adeo vt ſpectent ad terram ait Ariſtoteles. Vita ad octauum annum.

Files.

Capræ

Mutilæ.

Nigra ferre & preſſo pĩguis ſub vomere terra
Et cui putre ſolũ nanq; hoc imitamur arando
Optima frumẽtis: nõ vllo ex æquore cernes
Plura domũ tardis decedere plauſtra iuuencis
Aut vnde iratus ſiluam deuexit arator
Et nemora euertit multos ingnaua per annos
Antiquaſq; domos auiũ cum ſtirpibus imis
Eruitillæ: altum nidis petiere relictis.
At rudis enituit impulſo vomere campus:
Nam ieiuna qdem cliuoſi glarea ruris
Vix humiles apibus caſias: roremq; miniſtrat.
Et topbus ſcaber & nigris exeſa chelydris
Creta: negant alios æque ſerpentibus agros
Dulcem ferre cibum: & curuas ꝑbere latebras:
Quæ tenuẽ exbalat nebulã fumoſq; volucres
Et bibit humorẽ: & cũ vult ex ſe ipſa remittit.
Quæq; ſuo viridi ſemp ſe gramine veſtit
Nec ſcabie & ſalſa lædit rubigine ferrũ.
Illa tibi letis intexet vitibus vlmos:
Illa ferax oleæ eſt illam experire colẽdo:
Et facilẽ pecori: & patientem vomeris vnci.
Talem diues arat capua: & vicina veſeuo
Ora iugo: & vacuis clanius nõ æquus acerris:
Nũc quo quãq; mõ poſſis cognoſcere dicam
Rara ſit an ſupra morẽ ſi denſa requiras:
Altera frumentis quoniã fauet: altera baccho.
Denſa magis cereri rariſſima quæq; liæo

Scabies

Veſeuus.

Acerræ.
Clanius

SER. Aut vñ iratus. ſ. infœcũditate diuturna. Antiquaſq; domos aut re vera ãti q̃s aut caras. Saluſtiꝰ: Tantũ antiqtatis cu ræ q̃ maioribꝰ ꝓ italica gente fuit. Eſt autẽ echaſis i iſta deſcriptõe. Ieiuna glarea. Sicca & ſterilis terra caſia & roſmarinꝰ apibus aptæ ſũt herbæ. Topbꝰ ſcaber. Lapis aſpimus vñ & ſcabies dicta ab aſpitate. Nigriſ chelydris. nocẽtibꝰ Negãt. ſ. nicãder & ſolinus q̃ de bis rebꝰ ſcripſerũt. Dulcẽ ferre cibũ ordo ẽ æq̃ dulcẽ: hoc ẽ tã dulcẽ. Quæ tenuẽ exbalat nebulã nũc dicit agꝝ oim rerum feracẽ. Quatuor qppe imitat̃ genera agroꝝ q̃ solꝰ pot q̃d illi qtuor ſicut ſequentia indicãt. Fumoſq; volucres q̃ſi fumos. ſ. ex hũore. Quæq; ſuo ſemp naturali. ſ. nõ coactõ. Nec ſcabie & ſalſa rubigine ferꝝ ꝓprie ẽ. Nã rubigo q̃ſi ſcabies ferri ẽ. Talẽ diues arat capua. Io diues: q̃a talẽ arat. Et vicia veſeuo. veſeuꝰ mos eſt ligurie ſub alpibus poſitꝰ. Nã cãpaniæ mos q̃dã Veſuuiꝰ dr̃: ꝓ quo multi veſeuũ poſitũ volũt. Et vacuis daniꝰ nõ æquus aceris. Acerræ ciuitas ẽ cãpaniæ baud lõge a neapoli: quã dauiꝰ ꝑterfluit fluuiꝰ: cuiꝰ freq̃s iundatio eã exhaurit: vñ ait vacuis. i. i freq̃ntibus. Supra morẽ. Abundãter plus equo. Iſti autẽ verſus incõpabiles ſunt tantã bñt ſine periſologia aliq̃ repetitionẽ. Deſa magis cereri. Bn addidit magis. Nã boc vult ondere q̃d vbi melius naſcit̃. Pot etem̃ frumentũ i rara. & vinũ in denſa ſed nõ fœliciter naſci.

Locũ capies. Eliges: vt aut cape aut captas iam deſpectare vident̃. In ſolido. Ne ager ſit cõcau. Aptiꝰ vber erit: aptior vbertas & fertilitas. Glebas cunctantes. Validas: graues: & magnas vt Auiduſq; refringit cunctantem. Expecta: ꝓba: Nec mãſueſcit arando. Dum arat vt alibi de arboribus: Ita exuerint ſilueſtrem animum.

Sua noĩa: Propriam generolitatem. vt &

nos aliq̃d nomẽq̃ decus geſſimus. Tale ſpẽm. Talẽ pbationẽ. Spiſſo vimine pſpiſſi viminis. Præloꝝ. i. quallos p quos vinũ defluit: q & ipſi a colãdo dicti ſunt. Præla aũt trabes ſunt: quib⁹ vua iam calcata p̃mit̃. Eluctabit̃. Cũ mora egredietur. Amaror. Amaritudo. & ẽ ſermo Lucretii: & vera lectio. nam mlti amaro legũt ut ſit ſenſu amaro. CHRI. Putre ſolũ Nã hoc faciſe radicib⁹ frumẽti puiũ p̃bet a radicibus aut om̃e alimentũ accipit planta. Tardis. q̃m ponderoſiora g̃na inſunt. Silua. Hoc nr̃a tempeſtate vſu cõpertũ ẽ cũ inculta & ſiluoſa nr̃i appennini iam coli cœpta ſint in quib⁹ ex ſingulis ſextaris ſupra. xxv. reddidiſſe manifeſtũ ſit. Antiq̃s. d. Vtiẽ ebaſi vt aſperitatẽ p̃ceptorum buiuſcemodi feſtiuitate exhilaret. Rorẽ Roſmarinis appellat̃ græce vero dicit̃ libanothis. Veſeuo. Et veſuui⁹ & veſul⁹ & veſen⁹ dicit̃ iſte mõs Veſuuius igit̃ mons companiæ eſt: cui ab oriẽte Põpei ſunt: nec p̃cul ẽ Neapolis: & Nola: & Nuceria. De hoc ſcribit ſtrabo: biſce locis incũbit mõs veſuui⁹ amœniſſimus habitat⁹ agris: excepto cacumie: fructũ nullũ ferentem. Sed cineres in p̃ſpectu hãte & cauernoſa ãtra ſaxis ignibus arroſis. Ergo plagã iſtã priorib⁹ ãnis ardere ſolitã coniecturis aſſeqmur. Reſtinctã aũt eẽ ceſſante materia. Quæ forte fertilitatis illius loci cã extitit. Excoctas em̃ glebas pingue aliq̃d bñe q̃d vberiores fruct⁹ afferat. Eſt aũt loc⁹ iſte nobilitat⁹ morte Plinii nouocomẽſis. Nã dũ igniũ ex hoc mõte ſcatẽtiũ miraculũ viſere cupiẽs incauti⁹ nauí accedit faúilla cinere ac fauilla opſſus neq̃ aduerſantib⁹ vẽtis remeare valẽs: periit. Idẽ baſſo poetæ euenijſſe dicũt Montẽ aũt hũc veſuuiũ vteq̃ Pli. & ſuetoni⁹ de uiris illuſtrib⁹: & pompei⁹ ſtrabo: & euſebi⁹ de tp̃ib⁹ appellãt. Eſt p̃terea veſeu⁹ alpiũ mons: e cui⁹ radicib⁹ effluit Pad⁹: ſed de hui⁹ fertilitate nemo extat auctor.

Præla

Veſuuius

Ante locum capies oculis: alteq̃ videbis
In ſolido puteũ demitti omnemq̃ repones
Rurſus humũ: & pedibus ſumas æq̃bis bateas
Si deerit rarum pecoriq̃ & vitibus vlmis
Aptius vber erit ſi in ſua poſſe negabunt
Ire loca: & ſcrobibus ſuperabit terra repletis:
Spiſſus ager: glebas cunctantes craſſaq̃ terga
Expecta. & validis terram proſcinde iuuencis:
Salſa autem tellus: & quæ p̃hibetur amara:
Frugibus infœlix: ea nec manſueſcit arando
Nec baccho genus aut pomis ſua noĩa ſeruat.
Tale dabit ſpecimen tu ſpiſſo uimine quallos:
Collaq̃ prælorum fumoſis deripe tectis.
Huc ager ille malus: dulceſq̃ a fontibus vndæ
Ad plenũ calcent̃: aqua eluctabit̃ omnis
Scilicet & grandes ibunt p uimina guttæ.
At ſapor indicium faciet manifeſtus: & ora
Triſtia tentantum ſenſu torquebit amaro
Pinguis item quæ ſit tellus hoc deniq̃ pacto
Diſcimus aut vnq̃ manibus iactata fatbiſcit:

Nec baccho gen⁹. eũ ſaporẽ illi naturalis ẽ. Nõ ſeruat g̃ gen⁹: qa degenerat. Specimẽ cognitõnem ab eo q̃d eſt ſpecio verbũ ab vſu remotũ: ſed ſunt in vſu cõpoſita: vt aſpicio deſpicio: reſpicio & alia.

SER. Habendo. dum habetur. Lenteſcit cobæret. Iuſto lætior. vltra modum pluſq̃ oportet. Ab nimiũ ne ſit mibi fertilis illa. i. ne herbæ pl⁹ q̃ optet creſcẽtes ſpem adimãt frumento: vñ ait in prio: Luxuriẽ ſegetũ tenera depaſcit in herba. Primis ariſtis. i. herbis ſurgẽtibus: q̃ luxueries. futuris frugib⁹ nocet: q̃s culmi tenues ferre nõ p̃nt. Et q̃ſq̃s color. Vera lectio ẽ q̃ſq̃s color. Nã male q̃dã & q̃ſcuiq̃ legũt excludẽtes at vt ſit. Et q̃ſcuiq̃ color ſceleratũ exq̃rere frig⁹ difficile ẽ Alii colos legũt vt excluſos fiat ſynalipha: & ſcandam⁹ & q̃ſcuiq̃ colat ſceleratũ vt ſit quẽadmodũ: Inter ſe coiiſſe viros & decernere ferro. q̃d nõ p̃cedit. tũc em̃ r. in. s. mutat̃ cum longa opus eſt ſyllaba vt labor labos: bonor & bonos. hic aũt nõ ſolũ longã facit ſyllabã: ſed etiã excludit̃ s cũ ſuperiori vocali: vñ legendum eſt & q̃ſq̃s color. Q̃d nec obſcuritatũ affert: nec fidem derogat lectioni. Sceleratũ. Nocens omia exurens.

Hederæ

Hedere pandunt veſtigia nigræ: Hederæ indicant frigus: nam veſtigia indicia dicit Nigræ autem dicit ad albarum diſcretionem: vt Hedera formoſior alba. His animaduerſis. id eſt agri qualitate deprehenſa. Terrã multo ante memẽto exco-

Sed picis in morẽ ad dygitos lẽteſcit habendo
Humida maiores bærbas alit ipſaq̃ iuſto
Lætior: ab nimium ne ſit mibi fertilis illa
Neu ſe prævalidam primis oſtendat ariſtis:
Quæ grauis ẽ ipſo tacitam ſe pondere prodit:
Quæq̃ leuis promptũ eſt oculis p̃diſcere nigrã
Et quiſq̃s color: at ſceleratum exquirere frigus
Difficile eſt picæe tantum taxiq̃ nocentes
Interdum aut bædere pandũt veſtigia nigræ
His aĩaduerſis terram multo ante memento
Excoq̃re: & magnos ſcrobibo cõcidere mõtes
Ante ſupinatas aquiloni oſtendere glebas
Quãletum infodias uitis genus optima putri
Arua ſolo id uenti curant gelidæq̃ pruinæ
Et labefacta mouẽs robuſtus iugera foſſor.
At ſi quos haud ulla uiros uigilantia fugit:

Ante locum

Ante locũ ſimilẽ exquirũt: vbi prima paretur
Arboribus ſeges: & quo mox digeſta feratur:
Mutata ignorẽt ſubito ne ſemina matrẽ:
Quin etiã cœli regionẽ in cortice ſignant.
Vt quo quæq; modo ſteterit: qua pte calores
Auſtrinos tulerit: quæ terga obuerterit axi:
Reſtituãt: adeo in teneris cõſueſcere multũ eſt.
Collibus: an plano melius ſit ponere vites
Quære prius: ſi pinguis agros mactabere cãpi
Denſa ſere: in denſo nõ ſegnior vbere bacchus.
Sin tumulis accliue ſolũ colleſq; ſupinos:
Indulge ordinibns: nec ſecius omnis in vnguẽ
Arboribus poſitis ſecto via limite quadret:
Vt ſæpe ingenti bello cum longa cohortes
Explicuit legio: & campo ſtetit agmẽ aperto
Directæq; acies: & late fluctuat omnis
Aere renitenti tellus: nec dum horrida miſcent
Prælia: ſed dubius mediis mars errat in armis.
Omnia ſint paribus numeris dimẽſa viarum
Non animũ modo vti paſcat ꝓſpectus inanem
Sed quia nõ aliter vires dabit omibus æquas
Terra: nec in vacuũ poterũt ſe extendere rami.
Forſitan & ſcrobibus quæ ſint faſtigia quæras

quere. Hoc dicit nõ eſſe eo anno ponendas vites: quo fodiunt̃ ſcrobes: ſed poſt annũ vt calore & frigore: & labore ruſtici poſſit terra putrefieri. Infodias. Obruas Et labefacta mouẽs. Hypallage mouẽs et labefaciẽs. Ante locũ ſimilẽ exqrũt. Dicit in trãſlatiõe arboꝝ ſimilẽ terrã eſſe req rendã. Arboríb⁹ ſeges. Quia de ſemiario loquit̃ arboꝝ: bene ſegetẽ appellauit. Digeſta. Ordinata: vt Digerit in numerum.

Matrẽ. Terrã: vt Antiquã exqrite matrẽ. Quæ terra obuerteret axi. Septẽtrioni. Nã græce ἄρκτος dicit̃. Collib⁹ in plano. At q ſupra ait: Deniq; aptos bacchus amat colles: ſed etiã in vallibus poni poſſe vites ſuperius indicauit: vt Hic tibi prælidas olim multoq; fluẽtes Sufficet baccho vites. Vnde mõ vtrũq; cõplectit̃: & dicit quẽadmodũ in colle vites ponere debeam⁹. Metabere. Eliges & loge alia ſignificatio eſt metor metaris. vnde Lucan⁹: Heſpios audax veniã metator i agros & alia metior metiris. Illud em̃ metat⁹ ſũ: hoc menſus ſum facit. Denſa. Pro denſe: vt Et pede terrã crebra ferit: pro crebro. Metor: Metior

Indulge ordinib⁹. i. da operã: & ordines effice largiores. Nã de plano ait: denſa ſere. In vnguẽ. Ad pfectionẽ & eſt tranſlatio a marmorariis: q iũcturas vnguib⁹ ꝓbant. Horatius. Ad vnguẽ factus homo.

Arboribus poſitis. Vitibus ordinatis.

Secto. Ducto. vnde & ſectæ philoſophorũ dicunt̃. i. ductus. Quadret. Cõſentiat cõgruat. Tranſlatio a quadris lapidibus: qui ſibi bñ cõueniũt. Fluctuat: ſplendet. Numeris ordinationibus. Vti paſcat: delectet. vt atq; animũ pictura paſcit inani.

CHRI. Ab nimiũ ne ſit. Oratio pathetica quæ vt plurimũ impfecta ꝓfertur: aut ex indignatione: vt Quos ego. aut ex dolore: vt Ah ne te frigora lædant. ah tibi. n. t. g. ſ. a. p. Ergo & ex dolore pathetica eſt oratio. Itaq; ſubintelligendũ eſt vereor. Taxiq;. n. De hac arbore in ſupioribus dictũ eſt. Piceæ. arbor vnde ẽ pix. Hæc in frigidis mõtibus orit̃: feralis arbor & funeri inditio ad fores poſita: gemmã candidã gerit: & thuri ita ſimilẽ vt admixta dinoſci nequeat. Aſia picẽ indicã probat: Græcia piericã: Virgili⁹ naritiã. Hederæ nigræ. Hedera iam dicit̃ in aſia naſci: negauerat Theophraſtus: nec in India niſi in monte Mero Harpalus: vt in medis ſereret fruſtra multis modis laborauit. Alexander auctor ex India ob raritatẽ coronato exercitu rediit exemplo Bacchi. inimica arbor ſatis omnib⁹ frigori ſerpentũ gratiſſima. vt mirũ ſit i vllo bonore baberi. Mas inueniẽ & fœmina. Mas maior corpore & filio duriore & pinguiore: flore ad purpurã accedente. Vtriuſq; aũt flos ſimilis ẽ roſæ ſilueſtri niſi q; caret odore berbarũ. Teſte Plinio ſpecies tres ſunt: candida: nigra: & elix. Hæ ſpecies in alias diuidunt̃. Nã alia tm̃ fructu candida: alia & folio. Fructũ vero candidũ ferentiũ aliis denſus acinus & grãdior racemus in orbẽ circũacti q vocant̃ corymbi. aliis minor acinus ſparſioq; racemus. Simili modo in nigra: alii ſemen nigrũ: alii croceũ: ex bis minus nigra folia babentẽ quidã nyſiã: alii bacchiã dicunt maximis exiſtẽtibus inter nigras corymbris. Apud græcos quidã buius duo genera faciũt a colore acinorũ erythranũ. i. rubris acinis & chryſocarpũ. id eſt aureis Elicis tria genera berbacea: altera cãdido folio: tercia verſicolos quæ thracia dr̃. Adoleſcit in longitudine berbacea. Arbores autẽ necat candida: omnẽq; ſuccũ aufert. tanta em̃ craſſitudine augeẽ vt ipſa arbor fiat. Eſt & frigens bedera quæ ſine adminiculo ſtat: ob idq; vocata ciſos: cõtraq; quæ nunq; niſi bumi ſerpit thameciſos dicit̃. Arabice vocat affan ſiue Thalibech: ſimilis bederæ: Similax denſis genicu lata caulibus. Spinoſa fruticoſa ramis folio bederaceo paruo non anguloſo emittit pompinos flore candido olente lilium. Fert racemos labruſcæ modo colore rubro. Infauſta omnib⁹ ſacris & coronis quoniã ſit lugubris virgine eiuſdẽ nominis ꝓpter amorẽ pueri croci mutata in bunc fruticẽ. E ſimilace fiunt cochlli. Huius materia auribus admota leuẽ ſomnũ reddit. Si vas ex bedera fiat & vinũ infundat̃ trãſmittit vinũ aqua ſiqua fuerit admixta remanẽte. Si laurũ bedera terras vel cõtra ignis elicit̃. Mõtes: Saxa. Contra faxũ ꝓ mõte auiloni. Cuius frigore recoquant̃. Lætũ. Vel fertile: vt Quid faciat lætas ſegetes. Vel quod lætũ reddãt bominẽ: vt dicit̃ mors pallida & frigus iners. Iugera. ab eo quod ẽ iuger. Sed &

Semiaria boc iugerũ etiã dicit. Arboribus seges: Seminaria appellant antiqui loca in quibus bene subactis dense sectant arbores quæ deinde adultiores factæ: sed adbuc nouellæ p agrũ deinde in ordinẽ & debitis interuallis digerant. Hãc igit sagetẽ appellat: & semina ipsas arbores nũcupat. Duo autẽ ꝓcipit. Primũ vt vellens e semiario plantã eam transferas in terrã similẽ & nõ dissimilẽ ne ignorẽt matrẽ. i. terrã vñ nutrimentũ accepturæ sunt: quã ignorarẽt si essent dissimiles illi in q̃ satæ natæq; essent. Secũdũ vt partes arboris restẽt vrgẽtes ad eas ptes cœli ad quas vergebãt in semiario. In teneris cõsuescere multũ est. Sententia est color rhetoricus: quæ extendit ad oia in quib⁹ est aliqua aia aut rõnalis aut sensitiua: aut vegetatiua. In bis em ipsa a teneris annis cõsuetudo alterã pene naturã facit. Indulge ordinibus. Vt certo spacio inter se distent vt telus quæ minus succis habet nõ habeat densiora quã alere possit.

SER. Forsitan & scrobibus quæ sint fastigia quæras. Vt etiã sup̃ dixim⁹: scrobes masculini sũt generis. Nã & Cicero i œconomicis sic dicit. & Plaut⁹ ait: Sexagenos scrobes. Minor aũt est Lucani Gracchi auctoritas. Nam Lucan⁹ ait: Exigua posuit scrobe. Gracchus: Abũde. fossa scrobis ẽ. quod exẽplũ in Terẽtiano est. Quæ sint fastigia quæras. Fastigiũ & summæ & infimæ ptis possum⁹ dicere sicut altũ & mare & cœlũ dicim⁹: Hinc est Cœlũq; ꝓfundũ. cũ et puteus sit ꝓfundus. Ausim. ausus sim: vel audebo. Sulco. i. fossa. Aesul⁹ i primis. Arbor est glandifera: quæ licet ab esu habeat deriuationẽ tñ p æscribit: sicut et cælatum qđ est pticipiũ licet a celo celas sit dictũ. Flabra: boc nomẽ tm̃ pluralẽ recipit numerũ: ab eo vero qđ flamina flamẽ possum⁹ accipe: licet sit vitandũ ꝓpter aliã significationẽ. Nam dicit flamẽ dialis: flamẽ martialis. Ne ve inter vites corylum sere. Radices. n. eius nocẽt vitib⁹. Ne ve flagella sũma pete. Flagella dicunt sũmæ arboꝝ ptes: ab eo qđ vẽtoꝝ crebros susti nẽt flat⁹. Tant⁹ amor terræ. i. sic diligẽter a rusticis ager ẽ colẽd⁹. Ferro retuso. Obtuso quo vites q̃ssant potius q̃ putant.

Ne ve oleæ siluestres. Nota q̃ nõ ꝓsit: ꝙ vt etiã ipse dicit ꝓpter casum incẽdii. Incautis pastorib⁹. Negligẽtib⁹: et circa alia occupatis. Ruit atra nubẽ. Egerit et emittit: et ruere facit. Nã mõ ruit actiuã babet significationẽ. A vertice. ab aquilone. vt Hic vertex nobis semp sublimis. Ferẽs. Flans: vt Fieret vẽto mora ne qua ferẽti.

Hoc vbi. Subaudi cõtigerit. Infœlix. infœcũd⁹ et sterilis. Supat. Supest: vt Quid puer ascanius supat ne. Nec tibi tã prudens. Dicit quo tpe vites sunt ponendæ. & ꝓbat tolerabili⁹ autũno: melius verno. Nã dicturus: Ver adeo frõdi nemoꝝ: ver vtile siluis. Cõcretã radi. Añ. n. q̃si gutta q̃dã ex terra & hũore ꝓcreat: q̃ postea tẽ dit in radicẽ. Vere rubẽti. Florib⁹ splendido. Cãdida auis. iuuena. Serpẽte ciconia pullos pascit. Vere tumẽt terræ. Asp simplicit accipit: vt terræ ntũs pluralis numeri sit: q̃ dicunt verno tumere: & semia poscere. Donat⁹ vero terræ genitiuũ vult esse singularẽ: vt sit sensus mutata distinctione Veræ tumẽt siluæ. s. a supiorib⁹ terræ: & genitalia semina reqrũt terrarũ. Sed melius Asperũ seqmur: vt genitalia semia quæ nos iacim⁹ intelligam⁹: nõ q̃ siluæ ex

Fastigiũ.

Aesculus

Flagella

Forsitan & scrobibus quæ sint fastigia quæras:
Ausim vel tenui vitem cõmittere sulco.
Altius ac penitus terræ defigit arbor
Aesculus in primis quæ quãtũ vertice ad auras
Aetherias: tantũ radice in tartara tendit
Ergo nõ hyemes illã: nõ flabra neq; bymbres
Conuellunt: ĩmota manet multosq; ꝑ annos
Multa virũ voluens durando sæcula vincit.
Tum fortes late ramos & barbia tendens
Huc illuc media ipsa ingentẽ sustinet vmbram.
Ne ve tibi ad solẽ vergant vineta cadentem:
Ne ve inter vites corylum sere: ne ve flagella
Sũma pete: aut sũma defringe ex arbore plãtas
Tantus amor terræ: neu ferro læde retuso
Semina ne ve oleæ siluestres insere truncos:
Nam sæpe incautis pastoribus excidit ignis:
Qui furtim pingui primũ sub cortice tectus
Robora cõprendit: frondesq; elapsus in altas
Ingentem cœlo sonitũ dedit: inde secutus
Per ramos victor: perq; alta cacumina regnat.
Et totũ inuoluit flamis nemus: & ruit atram
Ad cœlum picea crassus caligine nubem.
Præsertim si tempestas a vertice siluis
Incubuit: glomeratq; ferens incẽdia ventus.
Hoc vbi: non a stirpe valent: cæsæq; reuerti
Possunt: atq; ima similes reuiresscere terra.
Infœlix sũperat foliis oleaster amaris
Nec tibi tam prudẽs quisq̃ ꝑsuadet auctor
Tellurem borea rigidam spirante mouere.
Rura gelu tunc claudit hyems: nec semĩe iacto
Concretã patitur radicem affigere terræ.
Optima vinetis satio est: cum vere rubenti
Candida venit auis longis inuisa colubris:
Prima vel auctunni sub frigora cũ rapidus sol
Nũdũ hyemẽ cõtingit equis iã præterit æstas:

Genitalia terra suscipiũt. Genitalia aũt dicim⁹ semia: quibus aliquid procreat: & gignitur. Tumẽt. Suspendunt.

Ver adeo

Ver adeo frondí nemorũ ver vtile ſiluís:
Vere tumẽt terræ: & genítalía ſemĩa poſcunt:

CHRI. Faſtígía. Nomẽ mẽſuræ ẽ faſtígiũ mediũ & ad infera vt ĩ hoc loco: & ad ſupera: vt Sũmi ad faſtígía tecti. Sed & id quod erigit̃ ſupra ædificioꝝ culmẽ ornatus gratia: & a tota latitudine ſurgere incipiẽs paulatim tollit̃ ĩ acumẽ: qd vulgus frõtíſpicũ vocat. Hinc illã formã in q̃cũq; re faſtigiũ dixere. Hinc Plí. folía faſtígíata dixit. Aeſcul⁹. In deſcribẽda hac arbore ĩſiſtit vt buiuſcemodi varietate iocũdius reddat poema. Media ipſa. Stipitẽ intelligit qd in medio ramorũ poſitus eſt. Cadentẽ. occidẽtalẽ. Semĩa: tenellas plãtas: Semĩe iacto. Impoſito malleolo. Nã ſemẽ nõ ſolũ de granís ſegetũ líue pomoꝝ dícim⁹: ſed etiã de vírgultís vnde arbores ſerũt & ípſas nouellas arbores quæ e ſemĩario trãſferunt̃: ſemĩa appellãt. Vere tument. q. d. facile cõcipiũt ex natura ſua calida & humída. Faſtígiũ Semina

Tum pater oĩpotens fœcũdís ímbrĩbus æther
Coníugís in gremiũ lætæ deſcẽdit: & omnes
Magnus alit magno cõmíxtus corpore fœtus.
Auía tunc reſonant auíbus vírgulta canorís:
Et venerem certís repetunt armenta díebus.
Parturit almus ager: ẓ epbyríq; tepẽtíbus aurís
Laxant arua ſínus: ſuperat tener oĩbus humor
Inq; nouos ſoles audent ſe gramína tuto
Credere: nec metuit ſurgẽtes pãpínus auſtros:
Aut actum cœlo magnís aquílonĩbus ímbrẽ.
Sed trudit gẽmas: & frondes explícat omnís.
Non alíos príma creſcentís orígine mũdí
Illuxiſſe díes: alíum ue babuiſſe tenorem
Crediderím: ver íllud erat: ver magnus agebat
Orbís: & bíbernís parcebant fratrĩbus euri.
Cum primũ lucem pecudes bauſere: vírũq;
Ferrea ꝓgenies durũ caput extulit aruís.
Immíſæq; feræ ſíluís: & ſydera cœlo:
Nec res hunc teneræ poſſent ꝓferre laborem
Sí non tanta quíes ínter fríguſq; caloremq;
Iret & excípet cœlí índulgẽtía terras.
Quod ſupeſt quæcũq; p̃mes vírgulta ꝑ agros
Sparge ſímo pĩgui. & mĩta memor occule terra
Aut lapidẽ bíbulũ: aut ſqnallẽtís ínfode cõchas
Inter enim labentur aquæ: tenuíſq; ſubíbit
Halítus atq; animos tollent ſata: íamq; reperti
Qui ſaxo ſuperatq; íngentís pondere teſtæ
Vrgerent: boc effuſos munimẽ ad ímbres:
Hoc vbí biulca ſíti findit canis æſtifer arua
Semínibus poſítís ſupeſt deducere terram
Sæpius ad capita: & duros iactare bidentes
Aut preſſo exercere ſolũ ſub vomere. & ípſa
Flectere luctantes ínter vineta iuuencos.

SER. Tũ pater omĩpotens. Interdũ ꝑ aere Iuno: ꝑ æthere Iupiter accipit̃. Aliquotiẽs & ꝑ aere ꝑ æthere Iupiter: Iuno vero ꝑ terra & aq̃ ponit̃: ſicut hoc loco intelligim⁹. Nã æther nõ babet pluuías. vñ Iouẽ ꝑ æthere accípim⁹ cui attribuũt̃ aer & æther: quæ duo mixto terræ & humorí vníuerſa ꝓcreant. Dícit aũt verno tpe eſſe pluuías: q̃bus cũcta naſcunt̃: vñ & fœcũdís ímbrĩb⁹ dixit: quíbus terra fœcũdat̃. Cõmíxtus corpe. Pro corpori: vt Hæret pede pes. Itẽ alíbí & magno ſe corpe míſcet. Licet poſſim⁹ accípe mixt⁹ terræ magno ſuo corpe. í. æthere. Certís díebus. Statutís legítimís a natura arcana quadã rõne díſpoſitis vt tractat Lucreti⁹. q dícit ratíonem banc æthereo calore deſcẽdere. Almus ager. Ab eo q̃ nos alat. Zephyrí. Fauonii: Alíbí zephyro putris ſe gleba reſoluit. Hora. Soluit̃ aeris byems grata vice veris & fauonií. Nouos ſoles. Vernales díes. Nec metuit ſurgẽtes pãpínus auſtros. Varie dícit: nã ſupra ait: Audẽt ſe gramína cõmíttere. Trudit gẽmas. Propellit: effudit ín folía. Nõ alío. p. Hoc ſm licentiã poeticã díxit. Nã falſum eſt. Conſtat em̃ poſt factũ mũdũ ex q̃lítate curſus ſolíí tẽp ora eſſe diuíſa. Tenorẽ. Ductũ. Verillud erat. Abſoluta locutio. quícq̃d íllud fuit: ver fuit. Hibernis. Aſpis: ſæuis Ferrea ꝓgenies. Procreata ex lapidíbus ad laborẽ. Alíbí: Vñ boíes nati durũ genus. Immíſſæq; feræ ſíluís. Hũc ordinẽ ꝓpter arcadas tenuit: q ſe ꝑſelenos eẽ aſſerũt. í. ante lunã natos: q̃d & Cícero ín fundaníana cõmemorat: & Statius q ait: Arcades aſtrís lunaq; priores . Laborẽ. Vel frígoris: vel caloris. Sí nõ tãta quíes íret. Trãquíllítas. & eſt veris díffinitio. Q̃d ſupeſt. Nõ q̃d deeſt: ſed q̃d ſequit̃. Premes: demerges: fodíes. Quacũq; vírgulta. Síue de plãtaríis: ſíue de arborib⁹. Lapidẽ bíbulũ. q arenarí⁹ vocat̃. Aut ſqualẽtes ínfode cõchas. Codeæ. ꝓpter admittenda ſpíramía ínfodiunt̃. Lapis vero arenarius aut ꝓpter ſpíramía: aut ꝓpter bauríẽdũ bũorẽ. ſí forte nímius fuerit. Squallentes. Sordídas. Animos tollẽt. Sumẽt ex bís rebus magnanímitatẽ: Iamq; reperti. Scílicet ſunt dílígentíores. Effuſos ad ímbres. í. cõtra nímías pluuías. Hiulca ſíti. Præ nímíís calorib⁹ ſcíſſa. Ad capita. ſ. vítiũ poſitaq;. Et duros iactare bidẽtes. Hoc ad cõmínuẽdas ptinet glebas. Flectere luctãtes íuuẽcos. Cũ q̃dã moderatiõe ducere: ne tenera adbuc vírgulta cõcutiãt. Leues calamos. í.

nitidos. Et rasæ bastilia virgæ. Præcipit & cānas in virgas radi oportere: ne videlicet ex corticib⁹ rubigo aduersa vitibus

Tabulata

pcreari possit. Tabulata sunt rami effusiores: & ī plana tendētes: ñ ad altiora crescētes. Per purū ī. per aerem.

CHRI. Tū pater. Iouē multis modis intelligi suo loco demonstrauim⁹. Modo em̄ Iouē stellā illā salutarē: quæ in ordine secūda ē mō p aīa mūdi. Sæpissime aūt p ipso summo deo quo oīa sunt intelligim⁹. Nō nunq̄ vim ipsam duoꝝ supioꝝ elemētorū quæ actiua est p Iouē exprimim⁹: quæ dū agit in hæc duo inferiora ad generationē & corruptionē eorūq̄ assiduo mutant oīno facit. Junonē vero ipsa duo inferiora elemēta aquā terrāq̄ intellexerūt pbysici: quæ passiua nūcupat. Vnde q̄m pariter ad gignendū cōcurrūt fratrē ac sororē dixerūt: quoniā vero illa agūt: hæc patiunt: Iouē marītū q̄m masculinā agentēq̄: Junonē vxorē q̄m fœmineā patientēq̄ vim obtinet: appellarūt. Verno igit̄ tpe ppter maximā elemētoꝝ cōtēpantiā cū iā calor ī humidū agere incipiat: recta tēperie dicim⁹ Iouē actiuā vim fœcūdis imbrib⁹. ī. genitiuo humore descēdere in gremiū Junonis. ī. terræ quæ agentē vim tanq̄ fœmina virile semē accipit Late. passim. Auia. ex illa em̄ contēperie caloris in humidū excitat̄ natura ita ducētē desideriū ad pcreandū. ex quo desiderio & aues suauiter querunt̄: & aialia cūcta salire & mire cupiūt: & ī terra ipa plātæ ī qbus nō est sensitiua sed vegetatiua vis pturiūt. Venerē. sic dictā vel q̄ in oīa veniat vt inferi⁹. Oīm adeo gen⁹ ī terris hoīmq̄ ferarū. Et. g. æ. p. p. q. v. in furias ignēq̄ ruūt amor omnibus idē. Certis. d. vernali tpe qđ singulis annis statuto tpe redit: vl̄ qa certo quodā tpe & nō omni fœmina matrē expetit: exceptis vt ait Aristoteles muliere & equa quæ omni tpe etiā fœtæ cōcubitū expetūt. Itē iis quæ supfœtant. ī. quæ adhuc prægnātes aliū fœtū cōcipiūt vt lepores. Almus. qa suis fructibus nos alat. Zephyri. venti sunt occidētales: qui vere flātes suæ

Zephyri

cōtempantia caloris & humoris terrā ad varios cōceptus aptā reddūt. Dicunt̄ aūt ab eo quod est ξέω: id est ferueo: quia illis terræ cōalescētes grauidæ reddunt̄. Laxant. quod caloris est vt frigoris cōdensare. Superat. abunde est quod nō ita in reliquis anni tēporibus accidit. Tener. quasi nouellus ppter anni principiū. & qui facile ad quid vis gignendū verti possit. Nouos. renouatos ppter principiū anni. Sed trudit gēmas &. f. ex: o. aliarū ab altero est. Primo em̄ turgēt oculi in ramis: & hæ gēmæ dicunt̄: p. deunt frondes. Non alios: verisimile vidēt principiū mūdi a vere fuisse. Et fm Macrobiū incipiēte die illo qui primū omniū illuxit: qui ideo iure natalis mūdi vocat̄ fuit aries ī medio cœlī: & quia medium cœlū q̄si mūdi vertex ē: iccirco aries vt mūdi caput ī exordio lucis apparuit: sed de hoc dictū ē in alio loco.

SER. Ipsa acie facilis nōdum tētanda. si acies legerim⁹: hic erit sensus: Teneris adhuc vitibus nondū est falcis acies necessaria. Si acie subaudim⁹ virgulta. vt sit ipsa virgulta nondum falcis acie tētanda sunt. Stirpibus. solidioribus palmitibus: id est trūcis. Texēdæ sepes etiā. alii hic distinguūt: alii separāt Texēdæ sepes: etiā & pecus omne tenendū. Dū frondis tenera. vera lectio ē frōdis. Lucreti⁹: frōdi feraq̄ domos auiū. Hodie vero & a fronte & a fronde vnus ē nomiatiu⁹ frons: vt frons frōtis & frons frōdis: sicut & lens a lente: & a lende capitis breuiore pediculo. Indignas aūt byemes. sæuas. Solē potentē intolerabilē: grauē. Siluestres vri. Boues agrestes q̄ in pirenæo nascūt̄ mōte posito iter gallias & hispanias. Sūt aūt exceptis elephātis maiores cæteris aialib⁹ dicti viri ἀπὸ τοῦ ὀνόματος. ī. a mōtib⁹. Capreæq̄ sequaces pſecutrices: vt Maleæq̄ seq̄cib⁹ vndis. Incūbēs scopulis. ī. etiā saxa calore penetrās. Admorso. pticipiū ē: ac si diceret abroso. Nō aliā ob cul. victimæ numinib⁹ aut p silitudinē: aut p cōtrarietatē imolant̄: per similitudinē vt nigrū pecus Plutoni. p cōtrarietatē vt porca quæ obest frugibus Cereri. & caper qui obest vitibus Libero. Item capra Aesculapio q ē

Tum leues calamos: & rasæ bastilia virgæ
Fraxineasq̄ aptare sudes: furcasq̄ bicornes.
Viribus eniti quarū: & contēnere ventos
Assuescant: sūmasq̄ sequi tabulata per vlmos:
Ac dum prima nouis adolescit frondibus ætas
Parcendum teneris: & dum se lætus ad auras
Palmas agit laxis p purū imissus habenis

Ipsa acie falcis nōdum tentanda: sed vncis
Carpendæ manibus frondes interq̄ legendæ
Inde vbi iam validis amplexæ stirpibus vlmos
Exierint: tū stringe comas: tū brachia tonde
Ante reformidant ferrum: tum deniq̄ dura
Exerce imperia: & ramos compesce fluentes.
Texende sepes etiā: & pecus omne tenēdū est
Præcipue dū frons tenera: imprudēsq̄ laborū:
Cui sup indignas byemes: solēq̄ potentē
Siluestres vri assidue capreæq̄ sequaces
Illudunt: pascunt̄ oues: auidæq̄ iuuencæ
Frigora nec tantū cana concreta pruina:
Aut grauis incūbens scopulis arentibus æstas
Quātū illi nocuere greges: duriq̄ venenū:
Dentis: & admorso signata in stirpe cicatrix.
Non aliā ob culpā baccho caper omnibus aris
Cæditur: & veteres ineunt proscænia ludi:
Præmiaq̄ ingentes pagos: & cōpita circū
Thesidæ posuere: atq̄ inter pocula læti

Mollibus

Mollibus in pratis vnctos saliere per vtres:
Nec nō ausonii:troia gens missa coloni
Versibus incomptis ludunt:risuq; soluto
Oraq; corticibus sumūt horrenda cauatis.
Et te bacche vocant p carmina læta.tibiq;
Oscilla ex alta suspendūt molia pinu.

deus salutis cū capra nunq̄ sine febre sit.

Aris aūt omnib⁹:nō sine causa dixit. Nā cū numinib⁹ cæteris variæ p qualitate regionū sacrificēt: vt Veneri Paphiæ tantū de thure: Vnde est: Haud equidē tali me dignor bonore. Genitrici vero Veneri. id est romanæ etiā de victimis libero vbiq; caper īmolat. Veteres ineunt proscænia ludi. Primi ludi theatrales ex liberalib⁹ nati sunt: ideo veteres ait. Proscænia Proscænia autē sunt pulpita ante scænā:in quibus ludicra exercent. Præmiaq; ingentis.id est p quadriuia:quæ cōpita appellant ab eo quod multæ viæ in vnā confluant.& villas quæ pagi ἀπὸ τῶν πήγων.i. a fontibus circa quos villæ cōsueuerant condi.vnde & pagani dicti sunt quasi ex vno fonte potantes. Com Pagani pita.vnde ludi cōpitalitii. Thesidæ:athenienses:q primi ludos instituere liberales. Mollibus i pratis: vnctos. Vel oleo vel lixiuia.In pratis autē ideo ne læderent cadēies. Vtres vero fiebant ad insultationē etiā mortuorū corporū:ne quid ex eis esset quod non sentiret iniuriam. Saliere.fm artem dixit.Nam antiqui salio saliui dicebant.nunc autē & salui: Vnde dicit Cicero in Miloniana. Cum hic de rbeda reiecta penula desiluisset: sic etiam ab eo quod est cano non cecini sed canui dicebant. Vnde Salustius Cornua occanuerunt. Nec non ausonii troia gens:id est etiam romani bos ludos celebrant & canunt. Nā hoc est versibus incomptis ludunt.id est carminibus saturnio metro cōpositis:quod ad rbythmū solum vulgares componere cōsueuerunt: Horatius: Libertasq; securrentes accepta per annos lusit amabiliter. Risuq; solito.id est cachinno. Oraq; corticibus sumūt:quia necesse erat pro ratione sacrorū aliqua ludrica & turpia fieri:quibus posset populo risus moueri qui ea exercebant ꝓpter verecūdiæ remedium hoc adhibuerunt: vt psonas factas de arborum corticibus sumerent:ne agnoscerent. Et te bacche vocant.Hymnos in tuum bonorem canunt. Tibiq; oscilla mollia.pēsilia:vt Pilentis matres in mollibus. Oscillorū autē variæ sunt opiniones. Nam alii banc asserunt fabulam. Icarus atheniēsis pater Erygones cum acceptum a Libero patre vinum mortalibus indicaret:occisus est a rusticis:qui cum plus æquo potassent & inebriati venenū se accepisse crediderāt. huius canis est reuersus ad Erygonē filiā: quæ cū eius comitata vestigia pueniisset ad patris cadauer:laqueo vitam finiuit. Hæc deorū voluntate inter astra relata est:quam virginem vocant. Canis ille est inter sydera collocatus. Sed post aliquātum temp⁹ athenienſibus morbus imissus est talis:vt eorum virgines quodam furore ad laqueam compellerēt. Respondit q; oraculū sedari posse illam pestilentiā: si Erygones & Icari cadauera requirerent: qnæ cū diu quæsita nusq; inuenirent:ad ostendendā deuotionē suam athenienses:vt etiā in alieno ea quærere viderent elemento:suspenderūt de arboribus funem:ad quem se tenentes homines bac atq; illac agitabantur: vt etiam quasi in aere illorū cadauera quærere viderent. Sed cum inde plerique caderent: inuentū est vt formas:vel psonas ad oris sui similitudinē facerent:& eas pro se suspenderent: & mouerent: vnde & oscilla dicta sunt ab eo quod in iis cillerentur.id est mouerent ora. Nam cillere est mouere. Vnde & furcillæ dictæ sunt:quibus frumenta cillent. Alii dicunt oscilla esse membra virilia de floribas facta quæ suspendebant per intercolūnia:ita vt in ea homines acceptis clausis psonis impingerent:& ea ore cillerent. id est mouerent ad risum populo cōmouendū. Et hoc in Orpheo lectum est. Prudētioribus tamē aliud placet:qui dicunt sacra Liberi patris ad purgationē animæ ptinere. Omnis autē purgatio aut p aquas: aut per ignem fit aut p aerem:sicut in sexto ait: Aliæ pandunt inanes Suspensæ ad ventos: aliis sub gurgite vasto Infectū eluit scelus:aut exuritur igni. Vt nūc per oscilia genus purgatiōis: quod maximū est intelligamus. Nam primū aquæ secundū ignis.terciū aeris.

CHRI. Interq; legendæ:vt rariora oia sint in arbore quo sol facilius p omnia penetret quod interlucare & insolare dicunt q de rustica scribunt. Vri. Soli. ait vbi post scytbas Germania incipit esse Vesontes qui boues feris similes.esse idē vros quos imperitū vulgus vocat bubulos. cū bubali pene ad ceruinam faciē in Aphrica generētur: sed vtis taurina cornua esse: quæ in tantū modū protendūtur: vt inter regias mensas potuū gerula fiant. Et veteres ineunt.p.lu.initium tragœdiæ significat quod a rebus diuinis est inchoatum:quibus pro fructibus vota soluētibus operabant antiqui. Namq; incēsis iam altaribus & admoto byrco id carmē quod sacer chorus Libero patri reddebat tragœdia dicebat. boc est ab Tragœdia byrco vineaq; boste & a cantu vt refert Donatus. Vel q̄ vter ex eius pelle vini plenus solēne præmiū cātoribus fuerat vt in boc loco ostēdit Virgilius. vel quod byrco donabat eius carminis poeta. Veteres ludos dixit quia vetustissimis temporibus ab atheniēsibus reperti fuerūt. Proscænia.dicimus vt propylea. Est aūt proscæniū pulpitum ante scænam. Scænarū autem genera tria sunt. Tragicæ formant co- Scæne lūnis & fastigiis & signis regalibus: Comicæ ædificorū priuatorū babent speciē. Satyricæ arboribus speluncis & motibus ornant. Ob aliam culpam q̄ q̄ vitibus noceat. Pagos & compita.i. circa cōpita pagorū. Nam vetusto tēpore atheniēses nōdum intra vrbem coacti sed per pagos disperſi cōstructis aris bos ludos exercebant. Cauatis cōcauis:& in formā psonarū recuruatis. Oscilla bæc a Seruio exponūtur. Cæterū Herodotus scribit ægyptios similia græcis sacra: Baccbo facere in qbus mulieres cubitales statuas quas pballos vocant circūferunt. Hæ penē maiorē reliquo corpore babent:illūq; solum mouēt. Aliæ aūt mulieres pballos sequūtur Dionysium canētes. Et Varro teste Augustino Liberū esse dictū

vult a liberamẽto quod mares in coeundo p eius beneficiũ emissis seminibus liberent. Hoc idẽ in fœminis agere Liberã quã Venerẽ putãt. Et ob hoc Libero mẽbri virilis Liberæ muliebris formã in templis ponebãt. Ob eandẽ rem mulieres aiũt attributas Libero: & vinũ ꝓpter libidinẽ cõcitandã. Sicꝙ baccha nalia cõcitant. Colebãt ergo auctore eodẽ Augustino in eius sacris virilia. Et p dies festos hoc membrũ postellis positũ primũ rure in cõptis & vsꝙ in vrbẽ postea vectabãt. In oppido vero Lauino vni Libero totus mẽsis tribuebat. cuius diebus flagitiosis verbis vtebat donec illud mẽbrũ p forũ transuectũ suo i loco quiesceret: cui honestissima materfamilias coronã imponebat. Hæc habui quæ de huiuscemodi sacris referrẽ. Oscilla etiã ab ore diminutiuũ esse videt. Nã Columella oscilla lupinoꝝ dixit.

Oscilla.

SER. Hinc.i. post hæc sacra celebrata.

Largo. abũdanti & fertili. Ergo rite suũ baccho dice. bo. iuste igit Liberi sacra celebrabim⁹. Honestũ. pulchrũ. Carmibus patriis. i. romana lingua. Pleraqꝙ. n. sacra p gentiũ qualitate: pleraqꝙ ꝼm suũ ritũ colũtur. Nã hymni Libero apud græcos græca: apud latinos latina voce dicunt. Hymni vero matris deum vbiqꝙ ꝓpriã. i. græcã linguã requirũt. Ductus cornu stabit sacer byrcus ad arã. stabit: placebit tũc. n. est aptũ sacrificiũ: cũ aĩal dedicatũ victimæ patiens inuenit. Vñ alibi sic ait: Et statuã añ aras aurata fronte iuuencũ. i. placere faciã. Cõtra lucan⁹: Discussa taurus ab ara. Nã improbãt aurispices bostiã quæ admota altarib⁹ reluctat. Sacer aũt execrabilis: vt Auri sacra fames. Verubus colubris. i. de corylo factis. Et hoc ꝓpterea qa sicut caper est inimic⁹ vitib⁹: q Libero imolat: ita etiã eis nocẽt coryli. Vñ & supa ait: Ne ue inter vites corylũ sere. Est etiã ille labor. iã se paulatim tendit ad vitiũ vitupationẽ dicẽs: & infinitũ esse eaꝝ laborẽ: vt cui nũ q exbausti satis est: & incertũ fructũ: vt Et iã maturis metuẽd⁹ Iupiter vuis. Et ipm etiã fructum pniciosum: vt Baccbus & adculpã causas dedit. Exbausti. Exbaustionis finitionis: qđ qa asperũ visum ẽ: se ad figurã trãstulit dicens. exbausti: vt Seruãtissim⁹ æqui ꝓ æquitatis. Oñe solũ cõtinens. s. vites. Aeternũ. semp & ꝓpetuo. Et æbsolute locutus ẽ. Leuandũ. releuandũ: spoliãdũ. Oñe aũt nemus dicit & arboꝝ & vitũ. Vñ paulopost dictur⁹ ẽ. Bis vitib⁹ ingruit vmbra. Redit agricolis labor actus i orbẽ. i. in anni circuitu labor se inuicẽ sequit rusticoꝝ. Olim. Qñqꝙ: significat aũt finale tẽpus autũni. Seras frõdes. sero cadẽtes. Tarde eñ spoliant vites frondib⁹. Frigid⁹ & siluis aquilo decussit bonorẽ. Varronis hic versus ẽ. Acer rusticus: nõ qlibet sed acer & diligẽs. Curas venientẽ extẽdit: Quasi in tpe alieno pmeditat futurũ laborẽ. Curuo saturni dẽte. i. falce quæ est in eius tutela. Nã Saturn⁹ dicit patri Cœlo falce virilia amputasse: quæ in mare cadẽtia Venerẽ creauerũt. quod ideo fingit: qa nisi bũor de cœlo in terras descẽderet: nihil crearet. Alii Saturnũ deũ esse tempoꝝ dicũt: quæ sicut falx in se recurrũt. Alii vero dicũt Saturnũ in ꝓgressu nihil nocere: cũ retrogradus est esse piculosum. ideoqꝙ eũ habere falcem i tutela: quod & ipsa protenta nihil valet. Retro vero acta: quicquid ei occurrit secat. Relictam. s. a se paulo ante desertã. Fingit. Cõponit: vt Fingitqꝙ premẽdo. Primus bumũ fodito. id est ad laborem primũ te eẽ cõuenit. Vltimũ ad fructus legẽdos. Vinũ eñ factũ de vuis imaturis cito acescit. Et in hoc loco est vitiũ vitupatio: quarũ fructus aut imaturi collecti depereunt: aut si earũ fuit expectata maturitas: nihilominus pereunt. Nã dicturus est: Et iam maturis metuẽdus Iupiter vuis.

Hinc omnis largo pubescit vinea fœtu.
Complent valleſq; cauæ ſaltuſq; profundi.
Et quocũq; deus circũ caput egit honeſtum.
Ergo rite ſuum baccho dicemus honorem
Carminibus patriis: lanceſq; & liba feremus.
Et ductus cornu ſtabit ſacer byrcus ad aram:
Pinguiaq; i verubus torrebimus exta colurnis
Eſt etiã ille labor curandis vitibus alter
Cui nunq; exbauſti ſatis ẽ. nãq; oñe quot ãnis:
Terq; quaterq; ſolũ ſcindendũ: glebaq; verſis
Aeternũ frangenda bidentibus oñe leuandũ.
Frõde nemus: redit agricolis labor actus i orbẽ
Atq; in ſe ſua p veſtigia voluit annus.
Ac iam olim ſeras poſuit cũ vinea frondes:
Frigidus & ſiluis aquilo decuſſit bonorem:
Iam tum acer curas venientẽ extẽdit in annũ.
Ruſticus & curuo ſaturni dente relictam
Perſequitur vitem attondens. fingitq; putando:
Primus bumũ fodito: primus deuecta cremato

CHRI. Hinc ab istis sacris. Et bortat ad religionẽ quando tantũ ex sacris ꝓueniat cõmodum. Fœtus quicquid concipit fœtus appellatur siue ab animatis siue ab inanimatis proueniat. Vnde & fœminas & arbores quæ coceperint fœtas dicimus. Hinc fœtura est. Hinc etiam fœnus quod pecuniæ fœtus sit. Et quocũq; deus circũ caput. ostendit quid nobis proueniat ex præsentia numinis. Cũ quicqd circũspexerit fœtus vberes ꝓducat. Et tacite admonet non minorẽ circa sacra q̃ circa culturam agroꝝ habendã esse.

Fœtus. Fœcuns

Sacer. execrabilis. Pinguia. nam pingues decet esse bostias quæ sacrificant. Versis. nã capitibus bidentiũ & marrarũ assiduo friant glebas. i. in minutissima tritula terendo frangunt ex quo bumescit soli supficies: & refrigescit: frigefactaqꝙ vitẽ opaco frigore contra caloris vim munitã reddit. Nemus. i. opacitatẽ pãpinoꝝ q̃ specie nemoris ꝓbet. Est igit interlucãda vitis vt sol ad vuas maturãdas facili⁹ penetret.

Redit

Redit agricolis labor actus in orbem. Sentẽtia est. Toto anno laborat circa vites: quo quidẽ finito redit labor redeuntis anni. Per sua vestigia. Nam ita p duodecim zodiaci signa circũagit sola quo annus est: vt nusq̃ ex suo trito cursu discedat. Dente curuo saturni. Falcem putatoriã intelligit: quã inuenisse saturnũ ferunt. Vnde eius simulacra illu insignit. Prosequit vitẽ relictã. q. d. cõtinuat laborẽ anni insequẽtis in vite: cuius pteriti anni culturã reliqrat. Fingit. Cõponit & ĩ debitã formã reducit supuacanea amputando.

Sarmenta: & vallos primus sub tecta referto.
Postremus metito. bis vitibus ingruit vmbra:
Bis segetem densis obducũt sentibus herbæ
Durus vterq; labor: laudato ingentia rura:
Exiguũ colito: necnõ & aspera rusci
Vimina per siluam & ripis fluuialis arundo
Cæditur: incultiq; exercet cura salicti.
Iam vinctæ vites: iam falcem arbusta reponũt:
Iam canit extremos effœtus vinitor antes:
Sollicitanda tamẽ telus: puluisq; mouendus.
Et iam maturis metuendus Iupiter vuis.
Contra non vlla est oleis cultura: neq; illæ
Procuruã expectant falcem: rastrosq; tenaces
Cum semel hæserunt aruis: auraſq; tulerunt
Ipsa satis tellus cum dente recludit vnco:
Sufficit humorẽ: & grauidas cũ vomere fruges
Hoc pinguẽ: & placidam paci nutritor oliuam
Poma quoq; vt primũ trũcos senſere valentes
Et vires habuere suas: ad sydera raptim
Vi propria nitunt: opisq; haud indiga nostræ.
Nec minus interea fœtu nemus omne grauescit
Sanguineisq; inculta rubent auiaria baccis.

SER. Vallos primus sub tecta referto. i. vitiũ sustentacula: quæ nõnullis locis sub tecta portant: ne imbrib⁹ cito depereant.

Metito. Vindemiato. Bis vitibus ingruit vmbra. s. & ipsius vitis & arboris q̃ amputãda ẽ: vt deptis foliis sol admittat: quo possint vuæ matureſcere. Bis segetẽ densis obducũt sentib⁹ herbæ. Semel autũnali & semel vernali tpe. Dur⁹ vterq; labor. & euellẽdarũ herbarũ & secandarũ frondiũ. Laudato ingẽtia rura: exiguum colito. hoc etiã Cato in libris dicit ad filiũ de agricultura. quod ideo dictũ est: vel qa maiores agros incultos rura dicebãt. i. silvas: & pascua. Agrũ vero dicebãt eũ qui colit: vt intelligam⁹ Laudato ingẽtes sil. uas: colito agrũ minorẽ vel quod melius qa ait in primo. Alternis idẽ tonsas cessare nouales. Et segnẽ patiere situ durescere campũ. quod fieri nõ põt nisi fuerit spacia maiora terrarũ. Nã & Cato vt diximus & Cicero in œconomicis ob hoc laudant prædia latifundia: vel qa vt Donat⁹ dicit: etiã nõ culta præstãt aliqd dominis. Ruscum. ruscũ virgultũ est vnde vites liganẽt. & cõmemorat labores q licet circa alia: tamẽ p vitibus exercent. Incultiq; exercet cura salicti. quasi cũ indignatiõe ait: causa vitiũ cura nos etiã spõte nascentiũ rerũ fatigat. Iam falcẽ arbusta reponũt. i. iam putatæ sunt: nec falcẽ requirũt. Iam canit extremos effœtus vinitor antes. melius est effœtus legere q̃ effœtos vt quidã volũt. Et antes alii extremos vineaꝝ ordines accipiũt. Alii macerias qbus vineta claudũtur: quæ maceriæ fiũt de assis. i. de siccis lapidibus vnde & essæ tibiæ dicunt: qbus canit sine chori voce. essæ Dicunt aũt antes a lapidibus eminẽtioribus: qui interponunt ad macerie sustẽtandã. Nã ꝓprie antes sunt eminẽtes lapides vel colũnæ vltimæ: qbus fabrica sustinet: & antes appellant ἀντῶτου ἀντιϑκὴν: ad quã etbymologiã etiã extremos ordines vinearũ possum⁹ trabere: q ante stant. hoc aũt dicit: iam canit rusticus labore finito: tamẽ deesse non põt qd circa culturã vitiũ exercere adhuc debeat. Puluisq; mouẽdus. genus ipsum culturæ puluerationis vocat: quo ĩminutæ glebæ vitibus applicant. Maturis metuendus Iupiter vuis. Aer more suo: cui⁹ varietas laborẽ plerũq; decipit rusticoꝝ: & tacite videt admonere: qd in primo apte dixit: In primis venerare deos: sacrificiis tẽpestates esse pellẽdas. Nõ vlla id est nulla. Alii nonulla legũt: id est aliquã: nõ vt in vitib⁹ nimia. Neq; procuruã expectãt falcẽ. Vt putent. qd tamẽ ad curuã anniuersariã referẽt. Nã necesse ẽ licet tarde oliuã putari. Rastros. Ad fodiendũ scilicet Negligentiã aũt ferũt oleæ cũ iam cœperint esse valẽtiores. Nã adhuc paruæ nimiã curã req̃rũt.

Auraſq; tulerũt. ferre auras ꝓprie est assuescere aeris varietati: quæ obest rebus teneris. Ipsa satis tell⁹: boc dicit aratũ oliuetũ & oleis ꝓdest. & exinde frumẽta gignunt. Sufficit humorẽ: scilicet cũ submini-strat arboribus. Grauidas cũ vomere fruges. cũ abundat. Nã hoc dicit subministrat fruges vomere. i. per vomerem. Ennius: Effundit voces proprio cũ pectore sancto: id est ꝓprio pectore. nam cum vacat. Vrbanus tamen sic accipit: Grauidas cum vomere: id est statim post arationem. Hoc. hac re Nutritor aũt pro nutriti posuit imperatiui passiui futurũ p p̃senti actiui. Et vires habuere suas. qa tenera virgulta solẽt religari validioribus fustibus: sicut supra ait de vitibus. Viribus eniti quaꝝ & cotemnere vẽtos. Fœtũ nemus omne grauescit. fœtu vtilitate. nã ois vtilitas fœtus est. Illuc aũt tẽdit laus ista siluarũ. Vt & pbet nõ mirũ eẽ si & poma & oliuæ sine cultura p̃beant: & crescat vitupatio vitiũ: in q̃s tant⁹ impendit labor. Auiaria. secreta nemora quæ aues frequẽtant. Baccas aũt sanguineas accipim⁹ poma siluestria.

CHRI. Sarmẽta. oia quæ supflua ex arboribus amputamus sarmenta dicunt. Vallos. in masculino

Auiaria

Sarmẽta

Auræ

Pali Pedamẽta. ge.palos dicim⁹.His em̃ subsẽtant̃ vites:& alio vocabulo dicunt̃ pedamẽta. Metito.i.videmiato. Rusci.q sentes alio noie appellant̃.Nascunt̃ vbiq; i agris & sepib⁹.Est aũt ad vitupationẽ vitiũ q; nõ solũ tẽpore maxio studio colẽdæ sunt: Sed & multi frutices ꝓpter vites colunt̃. Puluisq; mouẽdus. Qđ dixerat paulo supra: Glebaq; versis. Aeternũ frangẽda bidẽtib⁹. Vuis. Vua dicit̃ q̃si vuida. Differt aũt vuidũ ab humido. Vuidũ em̃ internũ habet humorẽ vt poma. Humidũ vero externũ: vt dicim⁹ tabulã bumidã. Auras tulerũt. Passe sunt aerẽ.s.& frigus & calorẽ ita vt iã assueuerint. Sanguineis baccbis. Nã frutices quidã sunt quas virgas sanguineas nũcupant.

Vua
Vuidum
Humidũ
Virge sanguineæ.

SER. Tondent̃ cythisi. virgulta a Cytho insula vbi abundãt noiata. Aut illæ.s. salices & genestæ.Multi tñ & tiliæ legunt vt tria dixerit.s. salices tilias: & genestas.

Vndantẽ buxo spectare cythoꝛ. montẽ Macedoniæ i quo abũdat buxus:q̃ mota vẽto æstus imitat̃ vndaꝛ. Naricíæq; picis.a loco i quo abũdant picæ.Nõ vlli obnoxia curæ.nõ debitricia:nihil labori nro debẽtia. Ipse caucaseo.Caucasus mons ẽ Scythiæ positus hic ꝓ qbuslibet asprim⁹ motib⁹.Steriles aũt dicit cõpatiõe pomiferarũ arboꝛ. Hinc:de siluis.s.Nã de cupresso aut de cedro nullus vnq̃ efficit rotas aut radios. Triuere. tornauere cõposuere de torno. Tympana.tecta vehiculorũ

Caucasus

Pandas.curuas. Viminib⁹ salices fœcũdæ.legitur & fœcũdæ frõdibus vlmi. At myrtus validis bastilib⁹.alibi: Et pastorale pfixa cuspide myrtũ. Et bona bello cornus apta ẽ em̃ etiã corn⁹ bastilib⁹. Ityreos taxi torquẽt̃ in arcus. boc ẽ in similitudinẽ arcuũ ityreoꝛ.Ityreos aũt dicit parthicos. Nec tiliæ leues. ordo est nec nõ: boc ẽ etiã Missa pado.species ẽ ꝓ genere. Vicioseq; ilicis aluo.Cariose. Vult ãt ꝓbare etiã putres arbores bñe aliquã vtilitatẽ.Sane bic pro alueo p syneresim aluo dicit̃. Quid memorandũ æque.i. qd sit laudandũ. Tulerũt dona liberi.sicut siluæ multa spõte ꝓcreãtes.Alii & q̃ legunt:vt sit sensus:q d dicendũ quæ tulerũt.i.attulerũt ipsa etiam dona baccheia: vt boc dicat parũ ẽ q; vites tm̃ laborẽ reqrũt etiã munera eaꝛ causas:pstant furoris. Ille furentis cẽtauros. At q in æneide ait: Mars pdere gentẽ Immanẽ lapytũ valuit.sed boc soluit Hora. dicẽs. Nec se meli⁹ cũ marte cõfundet prellathyones. Nã reuera licet irarũ causas Mars habuerit:Lapytæ tñ & cẽtauri in furorẽ sunt ebrietate copulsi. de inde boc loco cẽtauros ait i furorẽ actos a Libero nõ lapytas. Magno byleũ lapytis cratere minantẽ.bonũ schema.ita em̃ pingunt̃:q̃si poculis bella tractãtes. O fortunatos nimiũ sua si bona norint agricolas. Nõ ẽ abrupt⁹ trãsit⁹ ad laudẽ vitæ rusticanæ sed ad supiora ptinet post vitupationẽ quippe vini. Ista quasi cõsolatio ẽ p quã ostẽdit̃ quãtas voluptates rusticis natura pstiterit. Quod aũt ait fortunatos nimiũ nõ ad fortunam sed ad fortunæ ptinet quãtitatẽ. Nã boc dicit quãtũ in se ẽ maxias eis natura pstitit voluptates:q̃s li nõ nosceꝛ essent nõ fortunati sicut nũc sunt:sed nimiũ fortunati. Procul discordib⁹ armis.i. loge a ciuitatib⁹ plenis iurgio & rapinis. Iustissima tellus. ꝓprie.nã si iustus ẽ q; q accipit reddit:terra vtiq; iustissima est q̃ maiore fenore accepta restituit. Si nõ ingentẽ foris dom⁹ alta supbis:Mane salutatũ totis vomit ædibus vndam. vndã.vt etiã i laude fecit italiæ:nõ solũ vitã laudat rusticã ꝛ etiã cõtrariã.i. vrbanã vitupat. Nã ista q̃ de vrbib⁹ dicit opinabilia sũt bona:nõ etiã vera vt rustica sũt.Multũ.n.iterest iter veꝛ & opiatũ malũ seu bonũ. Vñ Iuue.Pauci dignoscere pnt vera bona. CHRI. Tõdent̃ cythisi.nã vt dixim⁹ sexies aut ad minus q̃ ter i anno

T ondent̃ cythisi:tædas silua alta ministrat.
Pascunt̃ q; ignes nocturni:& lumina fundunt
E t dubitant homies serere atq; impẽdere curas
Q uid maiora sequar:salices humilesq; genestæ
A ut illæ pecori frondẽ:aut pastoribus vmbrã
S ufficiũt:sepemq; satis & pabula melli:
E t iuuat vndantẽ buxo spectare cytorum
Naricíæq; picis lucos:iuuat arua videre
N on rastris hominũ nõnulli obnoxia curæ:
I pse caucaseo steriles in vertice siluæ
Q uas animosi euri assidue frangãtq; feruntq;:
D ant alios aliæ fœtus:dant vtile lignum
Nauigiis pinos.domibus cedrosq; cupressosq;
Hinc radios triuere rotis hinc tympana plaustris
A gricolæ:& pandas ratibus posuere carinas.
V iminibus salices fœcũdæ:frondibus vlmi.
A t myrtus validis bastilibus:& bona bello
C ornus:& ityreos taxit torquẽtur in arcu.
N ec tiliæ leues:aut torno rasile buxum
N on formã accipiunt:ferroq; cauant̃ acuto:
N ec non & torrentẽ vndã leuis innatat alnus
M issa pado:nec non & apes examina condunt
C orticibusq; cauis vicioseq; ilicis aluo.
Q uid memorãdũ æque baccheia dona tulerũt
B acchus & ad culpã causas dedit:ille furentes
C entauros læto domuit:rhœtũq; pholũq;
E t magno byleum lapytis cratere minantẽ.
O fortunatos nimiũ sua si bona norint.
A gricolas:qbus ipsa ꝓcul discordibus armis
F undit humo facilẽ victũ iustissima tellus.
S i nõ ingentem foribus domus alta supbis
M ane salutatũ totis vomit ædibus vndam.

nō q̄ter ī āno metāt cythisū. Pascunt. ægytii ignē aīal putauere. & tādiu viuere q̄ diu illi alimētū suppetit Et dubitāt. optima interrogatō: & q̄ magnā habet efficaciā cū re iā ita exaggerata inferāt & aliter q̄ volum⁹ aduersari⁹ rn̄dere nō pot. Quid maiora sequar. sentētia si tāta vtilitas e in minorib⁹ reb⁹ vt sunt salices & genistæ quāta erit i maiorib⁹. Cytorū. refert Strabo in Paphlagonia eē cytoꝛ quod olim synopē sum emporiū fuerit: & vt ait ephorus dictū est a Cytoro Phryxi filio. Ait idē Strabo i amastriana regiōe Buxus plurimā atq̄ optimā buxū nasci p̄sertim circa Cytoꝛ. Buxus aūt arbor ē in ope topiario summopere cō- Opus to- mēdata. Dicit aūt Opus topiariū. i. locale quotiēs arbor suis radicib⁹ adhæret. ac vna in suis sedib⁹ ma- piarum nēs: būano artificio i varias formas flectit: vt aut bomis: aut draconis. Tria eius sunt genera: Gallica amplitudine p̄cerior. Oleastrū i omi vsu dānatū: nā grauē p̄fert odorē. Terciū gen⁹ nostrate est. Buxus pyrenæis ac cytoriis mōtib⁹ plurima ē. In berecinthio tractu carissima. græce πυξος dicit. vñ & Pyxides Pyxides appellāt vasa quæ ex buxo fiāt. Iuue. Cōdita pixide lyde. Nos aūt q boxon etrusce appellem⁹: illa boxo Naricie la dicim⁹. Vndantē: Nā mota vēto silua: cui⁹ virgulta flexibila sunt equor vnda facies imitat. Naritiæ Oppidū est i Locride. Animosi. vehemētes. est aūt epithetō de noie greco ἀνεμός em vētus. Siluæ. Loca arborib⁹ cōsita dicunt. Sed quæ cōstāt ex arborib⁹ pomiferis & pomaria & viridaria dicunt. Siluarū vero alie sunt glā difere q̄m suibus ac reliqs q̄ drupedib⁹ glādes submistrāt. Aliæ cæduæ quæ certo quodā tpe cæsæ aut ædificiis vinearūq̄ pedamētis materiā p̄bent: aut ignē alūt. Cedros. De hac arbore dicem⁹ in. vii. æne. De cupisso vero dictū est. Viminib⁹ salices. Salicis octo genera sunt. Pli. Nā quædā eā p̄ceritatē exeūt vt pticas & pedamēta præbeāt vitib⁹. Itē vimina corbibus & aliis vasis extēdendis. Iturei Vnde terciū ruris salicis i extrematiōe dedit Cato. Ituræos. Iturei populi sunt de qbus ita ait Strabo. Eius initiū est Laodicea. quæ apud Libanū ē. Mōtanā regionē iturei & arabes babēt. Idē auctor i cōfini bus picētinoꝛ q italiæ populi sunt. Ituꝛ ponit oppidū Ispello vicinū. Quid memorādū æque. Artifici Lapyta ose coducit vitupationē vini cū maiori cultura indigeat & ppter illud virgulta colant: ac deniq̄ homies furiosos reddat. Lapyta fm Isidoꝛ Apollinis filia fuit a q̄ Lapytæ populi nomiati sunt: bi i Thessalia sunt Lapytæ centauri: teste Plinio ex equo pugnare inuenerūt: Vebi aūt equo inuenit Bellere fontes. O fortunatos cū iam multos i agricultura labores esse ostēderit ita librū cōcludūt: vt nibilominus sint p̄ferēdi labores q̄n inde summū bonū cōsequmur ppter aioꝛ quietē: quā ibi inuenim⁹: cū ab ea ambitio atq̄ auaricia qb⁹ maxime p̄mitur vita ciuilis: & vnde & ciuilia & externa excudunt bella oīno remota sint. Procul discordib⁹ armis. a qbus extremæ pueniūt calamitates. Iustissima. vrbani q̄stus piculis laboribusq̄ plena sūt Nā ipiger extremos currit mercator ad indos p mire paupiem fugiēs p saxa p ignes. Et sæpe aut naufragiis aut iacturis merces peunt aut vilescūt q̄ cari emptæ fuerāt. Tellus aūt sine vllo piculo semē acceptū cum maximo fœnore reddit.

SER. Inbiāt. babere desiderāt & dicim⁹ inbio illā rē. Pulchra testudine. i. indica: vñ postes ornant vel lectuli. Lucan⁹: Foribus testudinis indæ: Terga sedent fuluo maculas distincta smaragdo. Illusasq̄ auro vestes. i. in qbus artifex ludēs auro aliq̄ depīgit. Male aūt quidā incusas legūt. Ephyræaq̄ æra. corintbia q̄ laudat etiā Cicero. Nā ephyre est corintbo. Alba nec assyrio fucat lana veneno. Assyrii populi Assyrii sunt adiacētes Syriæ apud quos primum vsus inuētus ē purpuræ. Veneno. Colore. Nec casia liquidi corrūpit vsus oliui. Casia berba eū q̄ fit vnguētū. Mire aūt ait vsus oliui corrūpit. Nā oleū generalē vsū babet qđ cū in vnguētum fuerit corruptū vni rei tm̄ esse aptū incipit. Nescia fallere vita. Aut qa innocētes sunt: aut q̄ imobiles ē status vitæ eoꝛ. Vrbanoꝛ em̄ fortuna aut insidiis aut p̄scriptiōe variat. Latis ocia fundis. Fundus dicit ab eo q̄ reꝛ omniū sit fundamētū. Spelūcæ viuiq̄ lacus. i. bona naturalia nō sicut in vrbib⁹ labore quæsita. vnde Iuue. Et spelūcas dissi- Tempe miles veris. Frigida tempe. Tempe sunt ppie loca amœna thessaliæ abusiue cui⁹ vis loci amœnitas. Mollesq̄ sub arbore somni: μαλακοὶ ὑπνοὶ ὑπὸ δένδρεσιν ὑπνοι. Illic saltus & lustra feraꝛ. i. venationes quæ penitus in vrbibus non sunt. Bene autē lustra ferarū: quia sunt in vrbibus lustra meretricū. Paruoq̄ assueta. i. non vt vrbana quæ est segnis & prodigia

Nec varios inbiant pulchra testudine postes:
Illusasq; auro vestes: ephyræa æra
Alba nec assyrio fucatur lana veneno.
Nec casia liquidi corrumpit vsus oliui.
At secura quies: & nescia fallere vita
Diues opum variarū: at latis ocia fundis
Speluncæ: viuiq; lacus: at frigida tempe
Mugitusq; boum molleq; sub arbore somni
Non absunt illic saltus: ac lustra ferarum
Et patiens operū: paruoq; assueta iuuentus.
Sacra deum: sanctiq; patres extrema per illos
Iustitia excedens terris vestigia fecit.
Me vero primū dulces ante omnia musæ
Quarum sacra fero ingenti percussus amore
Accipiant: cœliq; vias: sydera monstrent.
Defectus solis varios: lunæq; labores:
Vnde tremor terris: qua vi maria alta tumescāt
Obicibus ruptis: rursusq; in seipsa resident
Quid tantū occeano properēt se tingere soles
Hiberni: vel quæ tardis mora noctibus obstet.
Si in bas ne possim naturæ accedere partes

Sacra deũ ſanctiq; patres. duo dicit ſacra deorũ ſancta apud illos ſunt ſancti etiam parentes. Extrema per illos iuſticia excedens terris veſtigia fecit. boc & Aratus dicit iuſticiam primo in vrbibus: poſtea tantum in agris fuiſſe: vbi eam inducit loquẽtem cur abſcedat e terris. Me vero primũ dulces ante omnia muſæ accipiant. diu queſitum eſt: vtrum philoſophiæ: an ruſticitatis vita eſſet fœlicior. Vnde nunc dicit Primam eſſe philoſophiam: poſt ipſam ruſticam vitam. Suam autẽ ꝓſonam pro quocũq; ponit ſicut paulopoſt. Rura mihi placeant. Mihi pro cuilibet poſuit. Sic in primo. Non illam quiſq; me nocte per altũ ire. In. iii. Ne mihi tũc moles ſub diuo carpere ſomnos. Et boc eſt quod dicit Hora. in arte poetica. Hoc amet boc ſpernat ꝓmiſſi carminis auctor. Quarũ ſacra fero. Poeta eñ quaſi muſarũ ſacerdos ẽ. Cœliq; vias. aut artes vt alibi: inueni germana viã. Aut certe circulos: gbus ſydera cõtinent. Defectus ſolis varios. atq; vno mõ tñ ſol nobis deficere videt. ſ. cũ prima luna e regione eius obſtiterit radiis & eos nobis fecerit nõ videri. Vnde varios accipimus defectus: nõ quia variatiõe cõtingunt. Nã ratio vna eſt vt diximus: ſed qa vel variis tẽporibus fiunt vel varie. nam interdũ duobus: interdũ quattuor: interdũ plurib⁹ deficit. Lunæq; labores. vel errores. quia nõ recta incedit: vel defectus qui cõtingunt lunæ quoties terræ altitudo interueniẽs radiis ſolis eam illuminari nõ patitur a quibus dicit lumẽ accipe. Vnde tremor terris. varie ſunt opiniones. Nã alii dicũt ventũ eẽ in cõcauis terræ q motus etiã terrã mouet. Salu. Vẽti ꝑ caua terræ citati. Luca. Querentẽ erumpe ventũ credidit. Alii aquã dicũt genitalẽ ſub terris moueri: & eas ſimul cõcurrere: vt vaſa aquæ: vt dicit Lucre. alii σφοῦγγους terrã volunt: cuius plerũq; latentes ruinæ ſuppoſita vniuerſa cõcurrũt. Quæ vi maria alta tumeſcant obicibus ruptis. alii ſic accipiunt ꝙ ruptis obicibus. id eſt calpe & atlante montibus biſpaniæ & mauritanie occeanus eruperit. & iſta fecerit maria quod nõ procedit. Si enim boc eſſet non diceret tumeſcant ſed tumuerũt cum eruperunt occeani maria. Vnde æſtuaria occeani accipimus qui per biſpanias & gallias infinitũ erumpit contempta lege riparum ad quas rurſus recurrit. Cuius rei opinionis: Luca. in primo cõmemorat dicẽs: Ventus ab extremo pelagus ſic axe volutet: Deſtituatq; ferens: an ſydere mota ſecundo Tetbyos vnda vagæ lunaribus æſtuat boris. Flãmiger an titan vt alẽtes bauriat vndas: Erigat occeanũ fluctuſq; ad ſydera tollit. Quid. ob quã cauſam. Occeano ꝓperent ſe tingere ſoles biberni. circulorũ boc efficit ratio vt etiam in æquinoctio. diximus. Tardis autem noctibus. id eſt æſtiuis noctibus tarde venientibus. Sin bas ne poſſim. id eſt ꝓtes phyſicæ philoſophiæ ex qua ſunt illa quæ dixit.

Inbiare Hiare

CHRI. Inbiant. Hiare eſt os aperire. Sed quia qui aliquid admirãtur aut vehementer cupiunt biantes. id eſt aperto ore id ſpectant. Inbiare cõcupiſcere dicimus. Teſtudine. Teſtudines tantæ magnitudinis in indico mari ſunt vt ſingularũ ſuperficie habitabiles caſas integant. Atq; inter inſulas præſertim rubri maris bis nauigant cymbis: cum libertate ſpirandi in ſummo enatent ita deſiccantur dorſa vt mergi requeant. vnde facile capiuntur. Troglodyte cornigeras babens vt in lyra ad nexis cornibus latis ſed

Chenelophagi.

mollibus. quorum in natando remigio ſe adiuuant. Chenelophagi populi ſunt qui illis veſcũtur. Troglodytæ autem ad quos adnatant vt ſacras adorant. Teſtudinum putamina in laminas ſecare: lectoſq; & repoſitoria illis veſtire Carbilius polio inſtituit. Deinde lignarii fabri ex varietate colorum qui in lignis ſunt teſtudinem illud opus imitari cœperunt. Ephiræia. corinthia. Corinthus a Corintho Siſypbi filio prius Ephyra nominata fuit: Aiunt nõnulli. Euſebius autem ponit bæc verba. Ephyra quæ nunc Corinthus vocatur a Siſypho condita eſt anno mundi. 3702. regnante Pelope a quo eſt Peloponeſus vocata & regnante Athenis Erichtheo Pandionis filio. Ephyræia. ſoluitur diphtongus vt ſtet verſus. Nã eſt ἐφυρεῖος græce. Dicebantur autem vaſa corinthia quoniam incenſa Corinthõ fecit caſus vt ſimul liquæfactis auro argento & ære ex admixtione illorũ colorum pulchrius apparet metallũ. Aſſyrio. Tyrio: Nam Tyros phœnicus eſt quæ eſt in Aſſyria. Veneno. colore eo quod veſtem ita percurrat vt venenum corpus. Nam latini id venenum vocant quod græci pharmacon. Carent ergo luxuriosis deliciis. Secura qui. & ne. Quibus rebus nihil eſt in vita iocundius. Viui lac. Ad differentiam ſtagnorũ in

Tempe.

quibus aquæ mortuæ dicũtur. Frigida. voluptuoſa propter æſtiuam refrigidationem. Tempe. ſunt tempe amena loca in Theſſalia circa ripas Penei flumis vt demonſtrat Herodotus quibus reliqua loca ruinis amœna tempe denominãtur. Tempe autem neutri generis numeri pluralis & eſt græca declinatio: τέ τε ωῶν κατὰ τε ωῶν. ſic dicimus cete. Et patiens operum. duo ſummopere optanda & quod corpus facile labores tolleret: & animus naturæ obediens paucas contentus ſit. Sacra deũ ſanctiq; pa. & religionem colũt: & ſenectutem veneranẽ. Quæ duo maxima putanda ſunt. Me vero primũ. Proponit vitam contemplatiuã quæ vnica eſt deinde e vita actiua quæ multiplex variaq; eſt & circa plurima verſatur: eligit vitam ruſticanam tanq; omnium reliquiarum quietiſſimam. Qnarum ſacra fero. nam poetæ muſarum ſacerdotes. Cœli vias. Reuolutiones cœlorum qui omnes ſpacio vigintiquatuor horarum ab oriente toti vertuntur. Sydera. præter planetas reliquæ ſtellæ ſunt in octaua ſphæra: quæ q̃uis & ipſe contra ſuum cœlum ferantur tamen propter ſummam motus tarditatem immobiles dicuntur. Planetæ cum ſeptem ſint ſinguli ſingulis ſphæris: & ipſi contra cœlum ferunt: diſparili tamẽ motu. Saturnus enim triginta annis ſpacium. xii. ſignorum peragit. Iupiter. xii. Mars duobus. Venus in ſingulis ſignis vigenos ac nouenos dies moratur. Mercurius in quolibet ſigno cõſumit dies. xxviii. ac boras. xvi. Sol triginta. Luna duobus diebus & tribus boris & boſſe moratur in quolibet ſigno. Hic curſum zodiaci pficit. xx. ac. viii. diebus. Stellæ vero quæ in octaua ſphæra ſunt ꝓpter illi⁹ imẽſam amplitudinẽ ſingl'os grad⁹ cœli cẽtenis annis trãſeũt. Quapropt cũ cœlũ i trecẽtos ac. lxviii. grad⁹ diuidat nõ añ trigita ac ſex milia annoꝝ totũ ipſum ambiũt. Hæc aũt de qbus nũc q̃rit explicabunt in prio li. æneid.

Frigidus obſtite.

Frigidus obstiterit circũ præcordia sanguis:
Rura mihi:& rigui placeant in vallibus amnes.
Flumina amẽ siluasq; inglorius:o vbi campi
Sperchiusq;:& virginibus bacchata lacænis
Taygeta:o qui me gelidis in vallibus hæmi
Sistat:& ingenti ramorũ protegat vmbra
Fœlix qui potuit rerum cognoscere causas.
Atq; metus omnis & inexorabile fatum
Subiecit pedibus:strepitũq; acherontis auari:
Fortunatus & ille deos qui nouit agrestes:
Panaq; syluanũq; senem:nymphasq; sorores.
Illum nõ populi fasces non purpura regum
Flexit & infidos agitans discordia fratres
Aut coniurato descendens dacus abistro:
Non res romane perituraq; regna:neq; ille
Aut doluit miserans inopẽ.aut inuidit habẽti:
Quos rami fructus:quos ipsa volentia rura
Sponte tulere sua carpsit:nec ferrea iura:
Insanũq; forum:aut populi tabularia vidit.
Sollicitant alii remis freta cæca:ruuntq;
In ferrum:penetrant aulas:& limina regum
Hic petit excidiis vrbem:miseroq; penates
Vt gemma bibat.& sarrano dormiat ostro
Condit opes alius:de fossoq; incubat auro.

SER. Frigidus obstiterit. ſm phyſicos dicit qui dicũt ſtultos homies frigidioris eſſe ſanguis: prudẽtes vero calidi. Vñ & ſenes in qbus friget:& pueri qbus necdũ calet min9 ſapiũt. Inglorius.cõpatione.ſ. philoſophiæ ſic in æneide: Et mutas agitare inglorius artes nõ q9 nulla gloria medicina eẽt:ſed q9 minor q̃ diuinitatis & augurãdi quæ ei obtulerat Apollo munera: vt auguriũ citharãq; dabat celereſq; ſagittas. Sperchiuſq;.fluui9 Theſſaliæ. Taygeta.mõs laconũ Libero & Bacchis cõſecratus. Hæmi mõtis theſſaliæ i quo etiã ſunt tempe. Fœlix q potuit.repetitio eſt ſuperioris coloris. Nã hoc dicit: & ruſtici fœlices ſunt & q tribuũt operam philoſophiæ. Inexorabile fatum. Alibi Fortuna omnipotẽs & ineluctabile factũ. Subiecit.calcauit Fatũ.i.ex fato veniẽtia. Acherõtis auari. oẽm mũdũ in mortẽ trahẽtis. Deos q nouit agreſtes.q abſtinet a viciis malis:& aut rura habitat aut cũ ſuis numinib9 rura deſcripſit. Nymphaſq; ſorores nõ panis ſorores: aut Syluani: ſed inter ſe ſorores: vt ætnæos fratres inter ſe.ſ. Nõ populi faſces.i. honores q a populo præſtanẽ. Proprie aũt locut9 ẽ vt faſces populi regũ purpurã diceret. Infidos agitans diſcordia. diſcordiã poſuit pro auaricia:ab eo q̃d p̃cedit id q̃d ſequit̃. Infidos aũt fratres ideo ait q9 auariciæ cauſa diſſentiunt.

Spchius Taygeta.

Aut cõiurato deſcẽdens dacus abiſtro. nõ eẽ ſollicitat cõiuratio barbarorũ. Iſter aũt fluuius eſt Scythiæ. Nõ res romanæ perituraq; regna. Regna.ſ.barbaro9. Nã duo dicit ruſticũ nec romanũ impiũ mouet.i.ad ambitum cogit nec barbaro9 regna peritura. Nõ eẽ romano maledixit impio licet hoc alii dictũ velit ex generali ſentẽtia venire q9 oĩs impiũ magnitudo piculis ſubiacet. Vñ etiã Iuue.ait: Ad generũ cæſaris ſine cæde & ſanguie pauci deſcendunt reges & ſicca morte tyrãni. Nec9 ille aut doluit miserãs inopẽ aut iuidit bñti. Cice.in tuſculanar9.v. li.hoc tractat dicens: In quẽ cadit vna mõtis pturbato poſſe in eũ oẽs cadere ſicut põt oi virtutẽ pollere: cui virtus vna cõgerit. Vñ nũc Vir.voluit dare ruſtito miſericordiã ne ei daret etiã cæteras animi paſſiones q̃s nouim9 a bonis & a malis venire reb9. A bonis opinatis duas. Vnã p̃ntis tpis vt gaudiũ. Vnã futuri vt ſpẽ. A malis ſilr duas. Vnã p̃ntis vt dolorẽ. Et vnã futuri vt metũ q̃s paſſiones eẽ ai nõ dubiũ eſt. Vñ & ipſe ait in.vi. Hinc metuũt cupiũtq; dolẽt gaudẽtq;. Sal.etiã in Catilinæ bello ait: Oẽs boies q de reb9 dubiis cõſulãt ab odio amititia: ira atq; miſericordia vacuos eſſe decet. Nã anim9. baud facile verũ pnidet vbi illa officiũt. Ergo aut ſm tractatũ Ciceronis hoc dicit: Aut q9 abſolut9 ẽ intelligam9: ideo ruſticũ pauptatẽ nõ dolore q9 eã malũ eſſe nõ credit: ſed munus deorũ. Luca. de pauptate: Et munera nõ dũ intellecta deũ. Eſt & aliud quod poſſum9 accipere. Ideo ruſticũ nec bonis: nec malis alienis moueri: quia eius nõ intereſt: quippe q ab vrbibus ẽ remotus. Nec ferrea iura. Dura inexorabilia: ĩmutabilia. Inſanũq; forũ: litigioſum. Populi tabularia: vbi actus publici cõtinent̃. Significat aũt tẽplũ Saturni. in quo ærrariũ fuerat: & vbi reponebant̃ acta: quæ ſuſceptis liberis faciebant parentes. Iuue. Tollis eẽ & titulis actorũ ſpargere gaudes. Argumẽta viri. Cæca freta. ſubito in tempeſtatẽ ſurgentia. Penetrant aulas.i. pfitent̃ ſatellitiũ. Limina autẽ dicit interiorẽ familiaritatẽ. Sic Turnus Stirpe admiſceri phrygiã ſe limine pelli. Hic petit excidii. vrbẽ incertũ alienã an ſuã. Vt gemma bibat.i. gemmeo poculo: nõ gẽmato: Sarrano oſtro.i. tyria purpura: quæ eẽ nũc tyrios dicit̃: olim ſarra vocabat̃ a piſce quodã q illic abũdat quẽ lingua ſua ſar appellant. Iuue. Aut pictæ ſarrana ferentẽ ex humeris aulea togæ.

Tyrios. Sarra.

CHRI. Frigidus ſangu. ex frigido ſanguie craſſiores bebetioreſq; ſpũs efficiunt̃: Ex buiuſcemodi aũt ſpiritibus ingeniũ babes tardũq; redditur. ergo frigidus ſanguis tardum ingeniũ denotat. Sperchius. Theſſaliæ fluuius eſt cuius in faucibus thermopylarum ſunt anguſtiæ. Huic ſi rediiſſet ſuas comas deuorauerat Achilles præterfluit Anticyrrham vrbem. Taygeta. Mons eſt inter Lacedæmonem & mare poſitus: Libero olim patri & Apollini ſacer. Hinc poeta bacchata dixit. Hæmi. Mons hic Theſſaliam a Thracia diuidit: cuius in radicibus eam eſſe volunt amenitatem quæ græci tempe nominant.

Ex eius cacumine qm̃ excelsissimũ est adriaticũ simul & euxinũ mare cerni crediderũt. Qua fama impulsus Philippus Demetri filiꝰ & Macedoniæ rex triduo nõ sine summa difficultate illũ ascẽdit sed nebulis oia occupata erãt. Vnde re infecta discessit. aris tñ duabus Ioui & Apollini cõsecratis. In huiꝰ radicibus ex pte Thraciæ Triballi sunt apud quos Ouidi. poeta exulauit. Fœlix. q. Nimirũ cũ animus prima ac maxia ps sit bonis: animi aũt pfecti sit ipsa scientia fœlix erit q summã sit philosophiã assecutus. ex qua cũ nouerit excellẽtiã animi sui & imortalitatẽ: & metu mortis & oibus quæ i sapientẽ nõ cadũt pturbatiõibus liberabit. & cũ causas rerũ nouerit nihil timebit. Post vitã aũt cõtemplatiuã accedet pxima vita rusticana quæ in oibus ptibus actiuæ vitæ pius ocii & qetis assequit & minus a pturbatiõibꝰ vexat. Illũ nõ populi fasces. reddit cãm q̃re fœliciores rusticani q̃ vrbani: qm̃ neq; ambitione laborãt neq; ciuilibus dissensionibus vexant: nõ effœminant deliciis nõ miserrimi fiũt auaricia. Fasces. cõsolatũ denotat. Cõsules em̃. xii. mistri pibãt: et singuli singulos fasciculos virgaq; gerebãt i qbꝰ inclusæ eent secures. Et cũ de reo capitale sumendũ suppliciũ erat minister illũ ad palũ ligabat: ex q̃ re lictor nũcupabat. deinde virgis q̃ in fasce erãt verberabat. postremo securi capite pcusso iterficiebat. fasciculos g̃ illos fasces nomiabãt. No

Purpura purpura. Semp romæ fuit vsus purpuræ vt ait Pli. sed Romulo in trabea: Tu Hostilio in toga ptexta & latiore clauo. Tẽpore Cornelii nepotis violacea purpura viguit. deinde rubra tbarẽtina inde cõsule Cicerone dibapba tyria. Dacus. Populi isti in tbracia sunt bellicosi: qui olim boirs & tauriscos superũt: vt ait Strabo: Sunt q credãt banc regionẽ eã esse quæ bodie Volochia dicit vltra citraq; Histrũ: & deduci tur Itala: qm̃ italica vtatur lingua.

SER. Plausus biantẽ p cuneos gemiatus em̃ plebisq; patrũq; corripuit. ordo ẽ corripuit. n. bũc gemiatus p cuneos plausus & plebis & patrũ. Exilio volũtario. s. ppter auariciã. Sub alio sole. sub alio climate. Hinc ãni labor. i. ex agricultura habet totiꝰ anni substãtiã. Hinc patriã sust. Dona. nullã intellígit nõ reuera patriam. Meritos iuuẽcos. laboris sui consortes. Nec reges. i. nunq̃ põt rusticus omni ex pte destitũ. Cerealis mergite culmi. manipulos spicarũ mergites dicimꝰ. Syconia baccba. Oliua ciuitate laconiæ sicyonevbi

Trapetũ. abũdat olea. Trapetis. molis oliuaribus & declinat trapetũ sicut templũ. Terẽcianus. Quo sup insidẽs trapeto signa gyris tẽperat: qđ metrũ aptũ est oliuã terẽtibus Arbusta. poma siluestria. Pendẽt circũ oscula nati. i. nõ solũ aliis rebꝰ sed etiã filio rũ aspectu & frequẽtia gaudẽt cõtra illud: Exilioq; domos & dulcia limina mutant. Casta pudicitiã domus. nõ vt i vrbibus impudica. Ipse dies agitat. hic est suspendendũ & sic inserẽdũ festos. Nã boc dicit oẽs dies sic babet vt festos putes. Alii dicunt festos dies cum religiõe cõcelebrãt.

Palæstra Agresti palæstra. rustica luctatiõe. Palæstra aũt dicta vel ἀπὸ τοῦ παλίσ: id est a luctione. Vel ἀπὸ τοῦ πάλιν. boc est a motu vrnæ. Nã ducti sorte luctant. Sic fortis betruria creuit iuxta bistoriã. Nam cõstat thuscos vsq; ad fretũ siculũ oia possedisse. Ante sceptrũ. i. anteq; regnaret Iupiter qui ẽ in dictæo cretæ mõte nutritus. Impia q̃ cælis gens ẽ arati est boc q dicit maiores boues comedere nefas putasse. Iuuenalis: Nesciuerãt primi gladios extũdere fabri. Iã tpus equũ fumãtia colue re colla: allegorie boc dicit. debemꝰ fatigato ingenio pcere et finẽ facere carmini. Sane nõ est cõpatio sed trãslatio: sicut et in fine primi libri legimꝰ. Et multi volũt ideo dixisse eũ boc loco finẽ carmini georgico esse facturũ: q̃ duo sequẽtes libri pastorales sunt nõ georgici: vt etiã in primã huius carminũ parte cõmorauimus.

Hic stupet attonitus rostris: bũc plausus biantẽ
Per cuneos geminatus. n. plebisq; patrumq;
Corripuit: gaudent perfusi sanguine patrũ.
Exilioq; domos: & dulcia limina mutant.
Atq; alio patriam quærũt sub sole iacentem.
Agricola incuruo terrã dimouit aratro.
Hinc anni labor: binc patriã: puosq; nepotes
Sustinet: binc armẽta bouũ: meritosq; iuuẽcos.
Nec requies: quin aut pomis exuberet annus.
Aut fœtu pecorũ: aut cerealis mergite culmi
Prouentuq; oneret sulcos: atq; borrea vincat.
Venit byems teritur siconia baccba trapetis
Glande sues læti redeũt: dant arbuta syluæ.
Et varios ponit fœtus autũnus: & altæ
Mitis in apricis coquit vindemia saxis.
Interea pendent dulces circũ oscula nati
Casta pudicitiã seruat domus: vbera vaccæ.
Lactea dimittunt pingueq; in gramine læto
Inter se aduersis luctant cornibus bædi.
Ipse dies agitat festos: fusiq; per berbam
Ignis vbi in medio: & socii cratera coronant:
Te libans leneæ vocat: pecoriq; magistris
Velocis iaculi certamina ponit in vlmo
Corporaq; agresti nudant prædura palestra.
Hanc olim veteres vitam coluere sabini:
Hanc remus: & frater sic fortis betruria creuit
Scilicet: & rerum facta est pulcberrima roma:
Septem queæ vna sibi muro circũdedit arces
Ante etiam sceptrum dictæi regis: & ante
Impia q̃p cælis gens est epulata iuuencis:

Aureus banc

Aureus hanc vitam in terris saturnus agebat
Necdum etiã audierant inflari classica: necdũ
Impositos duris crepitare incudibus enses:
Sed nos ĩmensum spaciis cõfecimus æquor
Et iam tẽpus: equum fumantia soluere colla.

CHRI. Stupet. Nã ex admiratione ita pene suas vires amittũt sensus: vt corpore pariter ac aio torpescat. Plausus. nam plausus magnis viris dabaẽ i theatro & a populo & a senatu. Hinc Hora. de mecœnate: Vile potabis modicis sabinũ Cẽtharis græca qđ egoipse testa Cõditũ leuidatus i theatro cũ tibi plausus Charemecœnas eques. Cunei. in theatro i qbus spectatores resident ita diuidunẽ vt anguli trigonoꝝ q currũt circũ curuatura circinationes dirigant assensus ait Vitruuius & paulo infra idem. Hi aũt q sunt in imo & dirigũt scalaria erũt numero septẽ reliqui quinqꝫ scænæ designabũt cõpositionẽ. Et vnus medius cõtra se valuas regias hre debet & q erũt dextra & sinistra hospitaloꝝ designabũt cõpositionẽ. Extremi duo spectabũt itinera versuraꝝ. Patriã. Nã cupidítate quæst? loca a solo natali remotissima sibi patria facit: Alio sub sole. Vnus idẽqꝫ est sol. Sed dicim? solẽ cadentẽ cũ occidẽtalẽ & nascentẽ cũ orientalẽ plagã obtinet. Iacentẽ qa terræ ímas ptes tenẽt in elemẽtis g iacẽtes cõpatiõe alioꝝ elemẽtoꝝ. Cũ aũt dixit cãposqꝫ iacẽtes dixit cõpatione montiũ q attolluntẽ e cãpis. Casta pudicitiã. Pudicitia est ab iniuria turpiũ libinũ libera. Castitas vero & ab iis cõtinẽs & remota. ꝓterea & religiosa mũdicia & puritas. Hanc olim cõmendat auctoritate sabinorũ qui populi sanctissimi fuerũt: & antiquissimi. Nã vt ait Zenodotus trœzenius: Vmbricæ gentis indigne habitauerũt circa agrũ reatinũ. deinde pulsi a pelasgis in eã terrã vbi nũc sunt venerũt & ꝑ vmbris Sabini vocati sunt. Cato aũt ait vocatos esse Sabinos a Sabino Sangi diui genitalis filio. Quod videẽ & Virgili? seq qui vbi ait: Italus paterqꝫ sabinus. Varro aũt scribit. Virginẽ Rbeatinã dũ in Enialli dei templo saltat furore diuino correptã in aditũ dei irruisse. ex eoqꝫ cõcepisse Modiũ fabidiũ virũ bello egregiũ: q Cures Sabinorũ vrbẽ condidit. Fuerũt aũt sabini vt demõstrat Liuius austerioris disciplinæ amatores. Hanc Remus & frater. nã cõditores vrbis Romæ agriculturã in maximo haberi præcio voluerũt. Vnde & cõsules & dictatores ex agros ad magistratus accipiendos acrescebanẽ. Sic fortis betruria creuit. Nã robur corporis ac laborũ difficultatũqꝫ tolerãtia vehemẽter ex opere rustico aut acquiriẽ: aut a natura acceptũ augeẽ. Hetruriã autẽ nominat. qa betrusci tot Italiæ imperarũt cuius rei indiciũ manifestũ est qđ inferũ mare ab illis Tyrrbenũ superũ a colonia illoꝝ Adria Adriaticum nominarũt. Magna ergo laus agriculturæ quod auctores habeat & sanctissimos sabinos & fortissimos betrusco & maximos omniũ Romanos. Sed maior quod a saturno tanto deo adinuenta sunt.

Cunei

Sabini

Ouidii in terciũ Georgicon Tetrasticon.

Eqꝫ pales: & pastorũ memorãde p orbẽ
Et pecorũ cultus: & gramĩe pascua læta:
Quis habitent armẽta locis: stabulẽtur & agni:
Omnia diuino monstrauit carmine vates:

Georgicon ad Mecœnaten Liber Tercius.

Emus

E quoqꝫ magna pales: & te memorãde ca
Pastor ab ãphryso. vos siluæ ãnesqꝫ lícæi
Cætera q̃ vacuas tenuissent carmĩa mẽtes
Omnia iam vulgata quis aut eurysthea durum
Aut illaudati nescit busiridis aras:
Cui non dictus hylas puer & latonia delos.
Hippodameqꝫ: hũeroqꝫ pelops ĩsignis eburno
Acer equis tẽtanda via est q̃p me quoqꝫ possim
Tollere humo: victorqꝫ virũ volitare per ora:
Primus ego in patriã mecũ modo vita supersit:
Aonio rediens deducã vertice musas.

t E quoqꝫ magna pales. Inuocat deã pabuli dicturus de aialibus sicut de frumẽtis & de vitib? dicturus Cererẽ inuocauit & Liberũ. Sane nõ est mirãdũ vsum eẽ eũ probemio sicut ẽ vsus i primo. Nã nũc aliud quodãmõ inchoatur? ẽ carmẽ pastorale. s. post cõpletũ georgicũ. Deinde etiã si vnũ sit scim? cõcessum esse scribẽtib? vt ítiratiõe ꝓbemíi legentũ reficiãt interdũ labore. Nã & Liuius frequẽter innouat príncipia: Vt incẽsa a gallis vrbe & cõpletis cõsulib? & Cicero i verrinis. q in frumẽtaria cõciliauit auditoꝝ aios iteratiõe pricipii. Vt oẽs q alteꝝ iudicãt & reliq̃. Pales aũt vt diximꝰ dea ẽ pabuli quã alii Vestã alii matrẽ deum volũt. Hãc aũt Virg. genere fœminino appellat: alii inter quos Varro masculino. vt hic pales huic sacra soluunẽ xii. Kal'. maias die: q̃ palilia vocanẽ. Ab amphryso. amphrysus fluui? ẽ Thessaliæ: circa quẽ spoliat? apollo diuinitate ob' ocioſos cyclopas admeto regis pauisse armẽta dicit'. vñ eũ nũc inuocat q Nomius vocaẽ vel ἀπὸ τοῦ νομοῦ: id est a pascuis: vel ἀπὸ τῶν νόμων. id ẽ a lege chordaꝝ. Siluæ ãnesqꝫ li. κατ' ἐξοχὴν montẽ Arcadiæ posuit vel qa pecorosa ẽ: vel qa Pan illic est rusticũ numẽ. Cætera quæ vacuas tenuissent car. mẽ. oia iã vulgata. i. fabulæ quæ delectationi esse poterant & occupare mentes curi: solutas iam descriptæ a multis in omniũ ore versanẽ.

Quis aut eurysthea durũ. Eurysthe⁹ fuit rex Græciæ Perſei gen⁹: q Iunonis inſtinctu impabat herculi: vt varia mõſtra ſeparet q̃bus poſſet perire. Vnde eũ durũ appellauit qui potuit ad cõplendũ odiũ nouercale ſufficere. Aut illaudati neſcit buſiridus aras. Buſiris rex fuit ægypti: qui cũ ſuſceptos boſpites īmolaret ab Hercule interemptus ẽ cũ etiã eũ voluiſſet occidere. Huius laudẽ ſcripſit Iſocrates. vnde illaudati ꝓticipiũ eſt ꝓ nomie vt ſit laudabilis nõ qui laudatus nõ ſit ſed qui laudari nõ meruit: vt eſt illud in ſeptimo. Diues inacceſſos vbi ſolis filia lucos. ꝓ inacceſſibiles. nõ quos nullus acceſſit: ſed ad quos accedere nullus debeat. Cui non dictus hylas puer. Cui aũt. i. a quo. Horati⁹ ſcriberis vario fortis & boſtiũ. ꝓ a Vario. Hylas aũt ſocius Herculis fuit qui aquatũ ꝓfectus: raptus eſt a nymphis in Miſia. Latonia delos: Inſula in qua Latona enixa eſt apollinẽ & Dianã quã inſulã ante vagã Apollo vt in tercio legim⁹ Mycone celſa gyaroq; reuixit. Vbi fabulã eius plenius diximus ſtabilẽ fecit. Hippodameq; Græcaq; in H exeunt: plerumq; ipſum H in ia ſoluũt: vt hippodame hippodamia. Penelope penelopeia. Fabula talis eſt. Hippodame filia fuit Oenomai regis ciuitatũ Elidis & Piſæ. hic equos habuit velociſſimos: vtpote ventorum flatu creatos. Qui procos filiæ multos necauit. ſub hac cõditione prouocatos ad currule certamẽ: vt aut victus traderet filiã: aut victos necaret. Cum poſtea Pelopem amaſſet Hippodamia: corrupit Myrtbilum aurigam patris primi coitus pactione qui factis cæreis axibus cum victore Pelope a puella ꝓmiſſum poſceret præmiũ: ab eius marito eſt præcipitatus in mare: cui nomẽ impoſuit. Nam ab eius nomine myrtoũ dicitur pelagus. Humeroq; pelops inſignis eburno Tantalus pater Pelopis volens deorum temptare diuinitatẽ: eis inuitatis filium ſuũ epulandũ appoſuit: a quo omnes dii abſtinuerũt excepta Cerere: quæ brachium eius conſumpſit. poſtea dii petente Tantalo cum voluiſſet eius filiũ reuocare ab inferis Ceres ei eburneum brachium reſtituit. Quod ideo fingit̃: quia Ceres ipſa eſt terra: quæ corpora vniuerſa conſumit oſſa tm̃ reſeruans. Acer equis: Victor etiã Oenomai. Via. Rõ. Me quoq; id eſt ſicut ſe alii ſuſtulerunt carminis merito. Victor: Effector ꝓpoſiti & voti ſicut paulopoſt: Illi victor ego Primus ego i patria. Ideo primus q̃ an illum nullus mãtuanor fuit poeta: aut qa nullus inde talis emerſit. Modo. Tantũmodo. Aonio vertice. Boetio: Aonia ipſa eſt boetia in qua eſt mons Helicon muſis dicatus. Idumæas palmas. Abũdantes quales ſunt & quãtæ apud Idumẽ ciuitatẽ phœnicis Luca. Et arbuſto palmarũ diues idume. In medio mihi cæſar erit templũq; tenebit: id eſt templũ ipſi dabo & verbo vſus eſt pontificali. Nã qui templũ dicabat poſtea tenens: dare ſe dicebat numini: quod ab illo neceſſe fuerat iã teneri: & ab humano iure diſcedere. Quod aũt dicit: In medio eius templũ fore ſignificat. Nã ei ſemp ſacratus numini locus eſt cuius ſimulacrũ in medio cõſtituit̃. Alia em̃ ad ornatũ tm̃ ptinẽt. Tyrio cõſpectus in oſtro. In habitu pontificis cuius ſe officiũ dicit in templi cõcreatione ſumpturũ.

CHRI. Te quoq;. Vt in frugib⁹ inuocauit cererẽ: & in arboribus Bacchũ ſicut in pabulis palẽ hæc dea pabuli eſt. puto eã eſſe quã rheã nominãt quæ mõtanæ lapidoſæq; terræ vim cõtinet q̃ pabulis abdicat̃. Huic ſacra. xi. Kal̃. maias faciebãt q̃ die poſitis in igne fœni manipulis ludibũdi ruſtici ſaliebant. Hoc em̃ ſe ſacro luſtrari putabãt. de q̃bus Cicero ait in Ppbilippicis: Palida quæ nũc parilia mutatis lr̃is dicimus Hæc die cõdita ẽ romana vrbs a Romulo duũ de uiginti nato ãnos bora poſt ſecũda añ tercią vt ſcripſit L. Tarũcius mathematicus in ſignis Ioue in piſcibus: Saturno Marte Venere Mercurio in ſcorpione. Sole in tauro. Luna in libra cõſtitutis. Aut Solin⁹: & obſeruatũ deinceps ne qua boſtia cederet̃ parilibus vt dies ille a ſanguie purus eẽt. Refert aũt Sueto. q̃ ex. S. C. decretũ eſt vt dies quo Calicula impiũ ſumpſit parilia appellaret̃ velut argumentũ rurſus conditæ vrbis. M. aũt Varro ait: Parilia tã priuata ſunt q̃ publica. Eſt em̃ genus hilaritatis & luſus apud ruſticos: vt cõgeſtis cum fœno ſtipulis ignẽ magnũ trãſeant quod pales expiari ſic credat̃. Paſtor Apollinẽ Nomiũ intelligit: De quo Seruius. Cæterũ Cicero in libro de natura deor̃ quattuor ſcribit fuiſſe Apollines. Primũ antiquiſſimũ Vulcani filium cuſtodem Athenarũ: Alterũ Coribantis filium natũ in Creta: cuius de illa inſula cum Ioue fuiſſe certamen tradit̃. Tertiũ Ioue tercio natũ & ex Latona. Qui ex Hyperboreis Delphos venerit: Q̃uis Euſebi⁹ illũ antiquiorẽ deſcribat: Quartũ in arcadia quẽ arcades q̃ illis leges impoſuit nomionẽ appellarũt. Deinde ꝓpter nimiã ſeueritatẽ regno pulſus ad Admetũ Theſſaliæ regẽ cõfugit: & iuxta Amphriſium fluuiũ quibuſdam populis impauit. Credũtq; multi paſtoriã exercuiſſe. ob idq; ꝓ paſtorũ deo fuiſſe cultũ. Amphriſo. Flumẽ eſt Theſſaliæ apud quẽ admeti armenta pauit. Lycæi. Mons arcadiæ a lupis quibus abundat dictus. Vacuas. Ocioſas a curis ceſſantes. Horati⁹: Poſſimus ſi quid vacui ſub vmbra luſimus tecum. Captat aũt attentionẽ cum demonſtret nõ eſſe ſe de rebus tritis & vulgatis dicturũ ſed de inſolitis atq; inuſitatis. Ex q̃ etiã re beniuolẽtiã cõciliat cũ nõ fabuloſam ſed fructuoſa ſe dicturũ policeat̃. Ipſa etiã voluti occupatione qua fabulas nominat duo efficit. Nã & ipſis fabellis principiũ libri exornat & illaq; cõpatione rẽ ſuã extollit. Tentãda via. Aliqua noua & nõ vſitata tritaq; pergendũ. Tollere bumo. Nam bumi ſerpere dicunt̃ quor̃ & fama obſcura eſt: & ſcriptura ſunt ignobilia ſicut cõtra erigi ad aſtra dicuntur quorũ fama ſcriptaq; celeberrima ſunt. Vnde in ſupiorib⁹ Dapbnin ad aſtra feremus. Et Hora. Multa dyrceũ

Buſiris

Hylas
Latonia

Mare myrtoum

Idumæas

Amphryſo.

P rimus idumæas referam tibi mãtua palmas.
E t viridi in campo templũ de marmore ponã:
P ropter aquã: tardis ingens vbi flexibus errat
M incius: & tenera ptexit arundine ripas.
I n medio mihi cæſar erit: templũq; tenebit.
I lli victor ego: & tyrio conſpectus i oſtro
C entũ quadriiugos agitabo ad flumia currus

ta dyrcæũ leuat aurea cygnũ. Idumæas: Idumeæ extrema occidẽtalia Caſio ꝓxima idumæi tenent: vt lacus idumæi nabathæi ſunt: q orta ſeditiõe inde egreſſi ac iudæis inhærẽtes eiuſdẽ legib⁹ cõmunicauerũt Ait Strabo. Pli. aũt Mox idumæa incipit & paleſtina ab emerſu ſurbonis lacus. Herod. Caſio monti applicuit. Palmas. Iudæa palmis inclyta eſt. Sũt in europa vulgoq; i italia ſed ſteriles. Ferũt i maritimis Hiſpaniæ fructũ verũ imitẽ: dulcẽ in Africa: ſed cito euanaſcentẽ. In oriẽte vina ex iis & i aliqbus panis. De marmore. Laus a materia. Mincius. ex Benaco lacu fluit. Minci⁹: qui Mantuã vſq; labit ibi in circuitu vrbis altero læcu facto breui curſu in Padũ deuenit. de ſe quidẽ tenuis ſe imbribus adeo augeẽ: vt nullus tam exiguo curſu tantũ accipiat incrementi. Mincius

Cuncta mihi alpheũ liquẽs: lucoſq; molorchi
Curſibus: & crudo decertet græcia cæſtu
Ipſe caput tonſæ foliis ornatus oliuæ
Dona feram: iam nũc ſolẽnes ducere pompas
Ad delubra iuuat: cæſoſq; videre iuuencos:
Vel ſcæna vt verſis diſcedat frontibus: vtq;
Purperea intexti tollant aulæa britanni.
In foribus pugnam ex auro: ſolidoq; elephãto
Gangaridũ faciam: victoriſq; arma quirini.
Atq; hic vndantẽ bello: magnũq; fluentem
Nilum: ac nauali ſurgẽtes ære colũnas.
Addam vrbes aſiæ domitas: pulſũq; niphatã
Fidentemq; fuga partbũ: verſiſq; ſagittis.
Et duo rapta manu diuerſu ex boſte trophæa:
Biſq; triumphatas vtroq; a littore gentes.
Stabunt & parii lapides ſpirantia ſigna.
Aſſarci prole: demiſſæq; ab Ioue gentis

SER. Centũ quadriiugos. i. vnius diei exhibebo circẽſes ludos: qa vt Varro dicit i libris de reb⁹ populi romani oli. xxv. miſſi exhibebanẽ: ſed vigeſimuſqntus dicebaẽ ærarius eo q; de colatiõe populi exhibebaẽ q deſiit eſſe poſtq; cõferẽde pecuniæ ẽ cõſuetudo ſublata vñ bodie pmãſit. vt vltim⁹ miſſus appellareẽ ærari⁹. Ergo centũ currus ſm antiqtatẽ dixit ſicut etiã ad flumia. Olim eñ in littore flumis circẽſes agitabãẽ i altero latere poſitis gladiis: vt ab vtraq; pte eẽt ignauiæ præſens picturã. Vñ & circẽſes dicti ſunt q exhibebanẽ in circuitu enſib⁹ poſitis: licet alia circuẽdo dicãt cirſenſes vocari. Cũcta mihi alpheũ liquidus. Mihi id eſt ad honorẽ meũ. Et hoc dicit ex aliis agonib⁹ ad me creatura græcoꝝ multitudo cõueni. Per alpheũ ãt Iouis olympici agonẽ ſignificat. Nam alpheus fluuius ẽ Elidis: quæ ciuitas iuxta Piſam ẽ in q; colitẽ olympic⁹ Iupiter. Lucoſq; molorchi. i. tiluã nemæã: in qua celebraẽ ago in honorẽ Archemori cuiuſdã paſtoris. Molorchus autẽ paſtor fuit. qui Herculẽ venientẽ ad occidendũ nemæũ leonẽ ſuſcepit boſpitio. Eos aũt ludos accipimus p Alpheũ q olympiaci dicunt. Circẽſes Alpheus Molorchus Olympiaci.

Per lucos molorchi eos qui nemæa vocanẽ. Crudo. Duro. vt ſeu crudo. fidit pugnam cõmittere cæſtu. Tonſæ oliuæ. Minutis foliis cõpoſitæ: vt Tonſiſq; ferũt mãtilia vilis. habiturũ aũt ſe coronã tõſilẽ dicit. Vel ſcæna vt verſis. Apud maiores theatri gradus tñ fuerũt. Nã ſcæna de lignis fiebat: Vnde bodieq; cõſuetudo pmanſit vt coponaẽ pægmara a ludoꝝ theatraliũ editorib⁹. Scæna aũt quæ fiebat aut verſilis erat: aut ductilis. Verſilis tũc erat cũ ſubito tota machinis quibuſdã vertebaẽ & aliã picturæ faciẽ oſtendebat. Ductilis tunc cum tractis tabulatis hac atq; illac ſpecies picturæ nudabaẽ interior. Vnde perite vtrũq; tetigit dicẽs: Verſis diſcedat frontibus: Singula ſingulis cõplectens ſermonib⁹. Quod Varro & Sueto. cõmemorãt. Purpurea intexti tollãt. Hoc ſm biſtoriã eſt locutus. Nã Auguſtus poſtq; vicit Britanniã plurimos de captiuis quos aduexerat: donauit ad officia theatralia. Dicit etiã aulæa. i. vela inimica in quibus depinxerat victorias ſuas. & quẽadmodũ Britãni ab eo donati eadẽ portarent vela: quæ re uera portare cõſueuerãt. Quã rem mira exꝑſſit ambiguitate dicẽs: Inteſti tollant. Nã in velis ipi erãt picti: qui ea portabãt. Aulæa aũt dicta ſunt ab aula. Attalis regis in q; primũ inuẽta ſunt vela ingẽtia: poſtq; is populũ romanũ ſcripſit heredẽ. Solido elephãte. Ex ebore integro: nõ ſectili. Gangaridũ faciã. Gangaridæ populi ſunt inter indos & aſſyrios habitãtes circa Gangẽ fluuiũ vndẽ etiã gangaridæ dicti ſunt. Hos vicit Auguſtus. vnd etiã imbellẽ auertis romanis arcibus indũ. Gangaridũ aũt ꝓ gangaridaꝝ dixit: qa hic Gangarida facit. Quod aũt ait Victoris arma quirini. Nõ eſt cõtrariũ. Nam vt etiã in primo æneidos diximus: Sueto. Trãquillus hoc de Auguſto cõmemorat quod ãt tpe tres ptes populi cõſentiente ſenatu obtuliſſe ei tria nomia: Quirini: Auguſti: Cæſaris. Illa ne vnũ eligendo alias offenderet ptes. Primo Quirinus eſt dictus: inde Cæſar: poſt in nomie Auguſti pmãſit. Vnde eũ Virg. omib⁹ his nominibus appellat. Nã hic Quirinũ Romulũ nõ poſſum⁹ accipe: qa Gangaridas penit⁹ ignorauit. Vndãte bello nilũ. Quaſi nõ vndas ſed bella portantẽ ꝓpter Antonii & Cleopatre grauiſſimũ præliũ. Magnũq; fluentẽ. Pro magne nomẽ ꝓ aduerbio: vt Toruũq; repente clamat. Ac nauali ſurgẽtes ære colũnas. Auguſtus victor totius ægypti: Quã Cæſar pro patre ſupauit multa de nauali certamine ſuſtulit roſtra ærea: qbus cõflatis quattuor efficit colũnas: quæ poſtea a Domitiano in capitolio ſunt poſitæ quas bodieq; cõſpicimus. Vnde ait Nauali ſurgentes ære colũnas. Nam roſtratas Iulius Cæſar poſuit victis pœnis nauali certamie. E quibus vnã in roſtris: alterã ante arcum videmus a parte ianuarũ. Nyphates. Et fluuius eſt & mons: vt Eu cimini cum mõte lacum. Per eum autẽ populos iuxta habitãtes accipimus Gãgaridæ Nyphates

Nam nec fluuius vnq̃ nec mons potest pelli. Fidentẽq̃ fuga parthum. Bene fidentem. tunc eñ melius iaculãtur sagittas. Rapta manu tropbæa. Raptim & sine labore quæsita. Diuerso ex boste. i. orientis & occidẽtis accipim⁹. Vnde & ab vtroq̃ littore orientis propter grandinar: occidẽtis propter britannor: triumpbũ. Stabũt & parii lapides spirantia signa. In templo Cæsaris. Statuas maiorũ eius dicit se esse posituũ quas cõmendat & a præcioso marmore & arte: dicens Spirantia signa. Iic alibi Viuos ducẽt de marmore vultus. Item Paruisue lapis circũdant auro.

CHRI. Circẽses. ait Pli. in plebeis circencibus excusso auriga equos ita vt si staret in capitoliũ cucurrisse: sedẽq̃ ter lustrasse. Sed de buiuscemodi ludis plura dicemus in æneide de raptu sabinarũ. Molorchus. Hic pastor fuit in silua nemæa & berculẽ ad nemæũ leonẽ occidendũ missus bospitio suscepit. Erãt aũt quattuor p̃cipua apud græcos & ludor: genera q̃is eẽnt & alia. Prima olympia in bonorẽ pelopis quor: corona ex oleastro esset. Agebant in arcadia inter Pisam Elidẽq̃ vrbes finito q̃rto quaq̃ anno & incipiẽte qnto. Hos ludos cõsecrauit Hercules Iouí in bonorẽ vt ait Lactan. Pelopis eius cõsanguinei. Nã Alcmena quæ Herculẽ pepit fuit fila lasidices. quæ ex Pelope & Hippodamia orta est. Tãta autẽ in auctoritate fuerũt apud græcos vt etiã i sũmis bellor: piculis buiuscemodi celebrationũ desisterẽt. Nã et cũ vexaret Xerses græciã tñ vt refert Herodotus nõ sunt intermisi. Deniq̃ tpa p olympiadas enumerãbãt. Fuit aũt prima olympias teste Africano q̃d Eusebius quoq̃ affirmat regnãte in Hierusalẽ Iobatban Anno mũdi. xxiiii. supra q̃ttuor milia ac q̃dringentos. Solin⁹ tñ ait: Olympicũ certamẽ q̃d Hercules in bonorẽ pelopis attaui matrẽ ediderat in termissum Iphitus filius eius instaurauit post excidium Troiæ ccccvíii. anno. Ergo ab Iphito numerant olympias prima. Secũdũ gen⁹ ludor: pithia erãt i bonorẽ apollinis in qbus laurea corona victores donabant. Erat bonos apollini ppter interfectũ phytonẽ. de quo pluríma refert Macro. Post bæc istmia i bonorẽ palæmonis apud corinthũ celebrant i Isthmo quor: corona e pinu est. Palæmon aũt portuũ deus est ac latine Portun⁹ nomiat. Quartũ gen⁹ nemæa dixerũt in bonorẽ Opheltæ Lycurgi filii. q in bello thebano vt ẽ in sexto Statii serpẽtis ictu dũ ab Isipbyle in berba relictus ẽ periit. Propterea q̃ puer archemor⁹ ẽ dictus q̃si fati mortisq̃ principiũ qa prim⁹ ex græcis periit ab adrasti ptib⁹. Hæc ḡ q̃ttuor ludor: genera apud græcos celebratissima erãt quis essent & alia. Nã in attica celebrant Panathenæa: Herculea: Eleusinæa: quor: p̃miũ erat æneus dypeus. Apud argos agebãtur lunonia: quæ dicebãt. Hecatõbea. In arcadia celebrabant. Lycæa Iouí lycæo: vbi victores vasis æneis bonorabant. Apud thebanos erãt berculea & lolẽsia & victori tripus erat ex ære. In boetia plures arãs ludi. Nã apud thespiẽses erãt Cupidini dedicati ludi. Apud platæenses liberati: Oropi: Amphiarao. In ægina æaco. Pallenes vero quæ i achaia est agebant teboxenia & mercurialia quibus præmiũ erat vestis quã Χλαῖναν dicunt.

Ludorũ genera

SER. Assarici ples. Ponã inqt eor: statuas q a Ioue vsq̃ ad assaracũ: & ab assaraco vsq̃ ad augustũ origine ducũt. Assarac⁹ aũt auus Anchise p̃ capis fuit. Trosq̃ parens. Troianor: rex Ganymedis p̃ a quo & Troia nomata est.

Troiæ cyntius auctor. vel apollinẽ dicit ppter muros troiæ ab eo cõditos: vl̃ cyntiũ regẽ troiæ: quẽ i troicis suis Nero cõmemorat. Inuidia infœlix. Quæ iuidẽtes efficit in fœlices dicit aũt se talia scripturũ vl̃ factur: q̃ magnitudie sui mereãt iuidiã ipsam tñ inuidiã nibil eẽ nociturã timore pœnar:. Amnẽq̃ seuerũ. Tristẽ. Contra Terẽ. Tristis seueritas inest i vultu atq̃ in verbis fides. Tortos ixionis angues. q: bus videlicet Ixion ẽ religat⁹ ad rotã. p⁹ q̃ illicitos Iunonis petiuit amplexus. Nõ exupabile saxũ. Quod contra montẽ sysiphus voluit & inexpugnabile dixit nõ q̃ exupari nõ p̃t: sed q̃ exupare nõ valet sũmũ mõtis cacumẽ. Interea dryadũ siluas id est donec laudãdi. Cæsari tp̃us adueniat interi georgica scribam⁹. Te sine nil altũ mens incboat. Ac si diceret nõ meo ingenio sed tuo fretus impio ad boc carmẽ accessi. Vocat ingẽti clamore citberõ. i. bortant ad scribendũ nos illi mõtes q aia lib⁹ sunt referti. Hitberon aũt ps ẽ parnasi. Taygetiq̃ canes. i. lacones. Nã Taygeta ciuitas Laconiæ & bociõ qa dicitur ẽ. Nec tibi cura canũ fuerit postrema. Domitrix epidaur⁹ equorũ: Epiri ciuitas est eq̃s nobilissima. Ingemiata: i. duplicata p

Hiteron.

Nomia: troſq̃ parẽs & troiæ cynthius auctor:
Inuidia infœlix furias amnẽq̃ seuerum
Cocyti metuet: tortosq̃ ixionis angues:
Immanẽq̃ rotam: & nõ exuperabile saxũ.
Interea dryadum siluas: saltusq̃ sequamur
Intactos tua mecœnas baud molia iussa:
Te sine nil altũ mens incboat: en age segnis
Rumpe moras: vocat ingẽti clamore citberon
Taygetiq̃ canes: domitrixq̃ epidaur⁹ equorũ
Et vox assensu nemorum ingeminata remugit
Mox tamẽ ardentis accingar dicere pugnas
Cæsaris: & nomẽ fama tot ferre per annos
Tithoni prima quot abest ab origine cæsar.
Seu quos olympiace miratus præmia palmæ
Pascit equos: seu quis fortes ad aratra iuuẽcos:
Corpora præcipue matrũ legat optima toruæ
Forma bouis: cui turpe caput cui pluria ceruix
Et crurum tenus a mento palearia pendent.
Tum lõgo nullus lateri modus omnia magna:
Pes etiã: & cameris birtæ sub cornibus aures.
Nec mibi displiceat maculis insignis & albo

Aut iuga

Aut iuga detrectans:interdūq; aſpera cornu.
Et faciē tauro propior:quæq; ardua tota:
Et gradiens ima verrit veſtigia cauda.
Aetas lucinā iuſtoſq; pati hymenæos.
Deſinit aut decē:poſt q̄ttuor incipit annos.
Cætera nec fœturæ habilis nec fortis aratris
Interea ſuperat gregibus dū læta iuuentus.
Solue mares:mitte in venerē pecuaria primus.
Atq; aliam ex alia generando ſuffice,plem.

echo Alibi Non canimus ſurdis:rñdet oīa ſiluæ: Mox tñ.i.poſtq̄ georgica ſcripſero Ardētis dicere pugnas cæſaris:Ardentis pugnas legēdū. Nā male quidē ardētis cæſaris accipiūt vt is cōis ſit ſyllaba: Titho/ni prima qđ abeſt ab origine cæſar.i. facta cæſaris tot ānis celebrabunt:quot āni ſunt ab eo vſq; ad mūdi principiū & mō Titho nū ꝓ ſole poſuit ꝓ titane. Nā Titho⁹ Titho⁹. Laumedōtis frater fuit quē prælīantē Au rora dilexit & rapuit quouſq; ad cæſarē nō valde multū tp̄s ē. Seu quis olympiacæ. Dicturus ē de armētis & gregib⁹. Armēta Armenta aūt ſunt equoꝝ & boum q̄ hæc aīalia apta ſunt armis vt ſcutis boū coria equi prælio. Greges capellarū & ouiū ſunt: Ipſe paulo poſt. Hoc ſatis ar- Greges. mentis ſuperat ps altera curæ: Lanigeros agitare greges hirtaſq; capellas. Hæc aūt armenta.ſ.& greges ſciendū q̄ plerūq; cōfundit autoritas. Olympiace miratus præmia palmæ.i. ſtudioſus circulus certa/minis qđ geritē ad Piſam in bonorē Iouis olympiaci. Corpora p̄cipue matrū legat.i.magis matrū.ꝑ quod oſtēdit etiā patrū corpora eſſe requirēda: Optima torue forma bouis. Paulopoſt. Et faciē tau/ri ꝓpior.i.tauro ſimilis.toruæ autē terribilis. Turpe caput.i.magnum: vt Turpes paſcit ſub gurgite pbocas. Plurima ceruix. Longa.vt ibi Cū ſe nux plurima ſiluis induet i florē. Crurū tenus. Vſq; ad crura.& mō tenus ē aduerbiū. Nā ſi eſſet p̄poſitio ablatiuo cobæret. Palearia aūt ſunt pelles depēden Palearia. tes ex gutture. Cameris curnibus.i.curuis vnde & Camere appellate ſunt. Præcipit aut aures & ma/gnas & birſutas eſſe debere: Nec mihi diſpliceat. Liptotes figura ē.i. valde placeat & munara nec ſper no. Faciē. Imaginē & ſimilitudinē totā. Lucinā iuſtoſq; patibymenæos: Hyſteron ꝓteron añ em̄ eſt by menæos pati:poſt Lucina cōſequit. Itē hyſteron ꝓteron ē deſinit ante decē poſt q̄ttuor incipit ānos. añ em̄ icipit ſic deſinit. Cætera ætas.ſ.q̄ eſt vel ante q̄rtū vel poſt decimū ānū Bene oñdit ꝑ hæc quoq; tpa poſſe quidē armētis ſed inutiliter ꝓuenire fœturā Supat gregibus dū læta iuuentus: Dū ſuppetit.& dicit iuueníli eas ætate debere cōcubere: quia cito meliora tpa depeunt. Pecuaria. Ab eo quod eſt pe Pecuaria. cuare veniūt. Nā pecua vt ait in pompeiana cicero ab eo qđ eſt pecu venit vt genu gena.

CHRI. Aſſaraci: Optime aſſarici: Nā binc facta ē diuiſio familiaꝝ. Tros em̄ genuit Ilionē & Aſſa racum.ab Ilione domus priameia ꝓuenit. Si quidē Ilionis filius fuit Laumedon: & Laumedōtis Pria/mus Aſſaracus aūt genuit Capi: Capis anchiſem: Anchiſes Aeneā a quo ē Iulus Julioꝝ familiæ auctor demiſſæ a Ioue. Nam Aſſaracus ex Troe natus eſt Tros ex Erictonio:& ille ex Dardano filio Iouis ex Electra. Inuidia infœlix.i.q̄ miſeros reddat inuidētes: Nā vt ē apud Hora. Inuidus inuidia cōburit in/tus & extra. Inuidia ſiculi nō iuenere tyrāni Maius tormētū Dicit ergo q̄ carebit inuidia ꝓpter magni/tudinē rerū q̄ inuidiā ſupabunt. Eſt em̄ iuidia inter pares aut paulo ſupiores. Quapropter illi qui egre/gijs ſuis virtutib⁹ longo interualo reliquos a tergo reliq̄runt oī carent iuidia & potius ſunt i admiratoe quia iam deſperamus nos illos cōſequi poſſe: Hinc græci quæ p̄clariſſima & maxima ſunt. ἀφθόνα.i. ἀνεῦ φθόνου.i.ſine inuidia appellant. Quapropter recte Flaccus in carmine. Non viſitata nec te/nui ferar pēna biformi p liquidū ætbera Vates neq; in terris morabor longius inuidiaq; maior Vrbes relinquā. Amnē ſeuerum. Quæ de inferis dicunt videbim⁹ in.vi.ænei. Epidaurus Oppidū Epiri Epidaur⁹. vbi ſunt optimi equi. Palearia. Hæc ſyriacis bobus nō ſunt:ſed in dorſo gibū vt refert Plini.hñt. Cor pora matrū. Nā ſemē paternū ꝓ artifice ē:formāq; p̄bet & vitā inducit: Materiā aūt mater ſubminiſtrat. Vñ oportet eā eſſe bñ materioſam & bñe optimā corporaturā. Propior faciē. Per ſynecdochen.i.bñs faciē ꝓpiorē tauro. Vaca vnius āni nō admiſcet ſe mari ſi admiſceť ꝓdigiū ē. Lucinā. Simplr ꝓ partu poſuit. Nā bruta lucinæ opē nō inuocāt. Vaccarū ætas Alberto magno teſte ē quindecim annorū: ea dē eſt tauroꝝ. Caſtrati vero ad vigeſimū pueniūt: Terminus iuuētutis tauri ē qnq; ānoꝝ inde icipit exica/ri. Bene ergo Homerus dixit: Taurus qnq; ānorū in robore ſuo eſt. Magni ſunt boues in Epyro vt ſcri/bit Ariſto. Pli. ait indicos ſua ꝓceritate camellos æquare & cornua q̄ttuor pedes in latitudinē habere. Boues ſoli animaliū retro amulantes paſcunt. Interea ſuperat. Optimū p̄ceptū. nā non ſolū viuentiū corpora curanda ſunt:ſed quia ſingula peunt danda eſt opera ſucceſſioni.

SER. Suffice ꝓplem ſubminiſtra: vnde & ſuffectos cōſules dicimus. Optima quæq; dies. Hæc ſen/tentia nō ſolū ad animalia ptinet ſed generaliter ad oīa. Subeunt morbi triſtiſq; ſenectus. Naturalem ordinē tenuit dicens aduenire morbos ſe/nectutē mortē. Inclemētia mortis. Inex orabilitas & durities. Semp em̄ refice Va/cat em̄. Sane dicit ante veniendum eſſe: aut anteq̄ peant repent armenta. Sobo lem armēto ſortire. Subſtitue ſumminiſtra & eſt verbū iudiciorū. Nā ſubſtitui dicunt Subſtitue iudices qui occupatorū funguntur officio.

Optima queq; dies miſeris moralibus æui
Prima fugit:ſubeunt morbi triſtiſq; ſenectus.
Et labor:& duræ rapit inclementia mortis.
Semper erūt:quarū mutaui corpora mauis

Est idē pecori delectus equino. i. vt habeat matres optimas. In spē statuet sūmittere ,i. quos vis admissarios fieri. Notāda sane exqsita varietas. Nam vt in bobus matres ante describit in eqs admissarios ante commemorat. Altius ingredit .cū exultatōe q̄dā incedit Mollia crura reponit. Enni? de gruib?. Perq; fabā repunt. & mollia crura reponūt. Primus ire viā. Matris pire vestigia. Ignoto ponti. Per quem nunq; transierat. Argutū. breue. Luxuriatq; toris animosum pectus. Nodosum: & emines pulpis. Spadices .Pheniceatos vocant. i. pfessos myrteos. Glauci aūt sunt felineis ocul'. i. quodā splēdore psusis. De terrim?albis & giluo. At qui alibi ait. Qui cādore nues an ire t. Sed aliud est candidū eē. i. quādā nitēti luce pfussum. Aliud albū q̄d pallori cēstat eē vicinū. Giluus āt ē melinus color. Multi ita legunt albis & giluo & nō albū vel giluū sed albogiluū vitupet q̄d si singuli colores vitupandi sunt q̄nto magis mixt? vtroq;. i. albogiluus Tremit artus. Figurate p artubus tremit. Voluit sub narib? ignē. Flatu idicat magnanimitatē suā. At duplex agit̄ p lūbos spina. Aut re vera duplex aut lata: vt alibi. Duplicē gēmis auroq; coronā. Itē Et duplici aptantur dentalia dorso. Talis amyclei domit? pollucis habenis cyllarus. At qui castor domitor equo? fuit sed frat̄ē p fratre posuit poetica licētia. vt Quas illi pbilomena dapes p proge. Itē reuocato a sanguie teucri p Dardani. Aut certe ideo polucē p Castore posuit qa ambo licēter & castores & poluces vocant̄. Nā & ludi & tēplū ei? & stellæ castrorum vocant̄. Martis equi λέιμος & φόβός. Et magni currus achillis. Baliarch? Xanthus Cōiugis aduētū pernix saturnus. Dū cū amica Phillyra Saturnus coiret: Ops eius vxor adueuit cuius pūtia veritus: se in equū cōuertit qualem potuit numen imitari: exinde natus est Chiron dimidia parte homo dimidia equus Sane. Ops cum de vxore Saturni dicimus o corripitur vt ops opis cum de nympha dicimus opis longa est vt opis ad æthereum pēnis auferē olympū: Pernix aūt ad equū referē. Nā saturni stella tardissima est. Pelion: Montē thessaliæ in quo Chiron habitauit. Hunc quoq; licet bonū & tot signis ,pbatū. Vbi aut morbo gravis aut iā senior ānis deficit. Duo sunt qbus minuūt̄ corpis vires: senectus & morbus: vñ mire vtrūq; coplexus ē. Abde domo. in domo. Nā si aduerbialiter vellet loqui domi diceret: Tale est illud m. iiii. Non libye nō ante tyro. Nec turpi ignosce senecte. Cice. in catōe maiore & laudat & vitupat senectutem vñ dupliciter bunc locū intelligim? aut nec ignosce turpi senecte aut nō turpi senecte ignosce. id est abde & ignosce senecte quæ turpis nō est quia per naturam venit.

Giluus

Pelion.

Semper em̄ refice: & ne post amissa requiras
Ante veni: & sobolē armēto sortire quot ānis
Necnō & pecori est idem delectus equino
Tu mō quos in spem statues submittere gētis
Præcipuū iā inde a teneris impende laborem
Continuo pecoris generosi pullus in aruis
Altius ingreditur: & mollia crura reponit:
Primus: & ire viā: & fluuios tantare minaces
Audet: & ignoto sese comittere ponto.
Nec vanos horret strepitus: illi ardua ceruix:
Argutūq; caput. breuis aluus: obesaq; terga
Luxuriatq; toris animosum pectus: honesti
Spadices: glauciq; color deterrimus albis
Et giluo: tum si qua sonū ,pcul arma dedere
Stare loco nescit: micat auribus: & tremit artus
Collectumq; premēs voluit sub uaribus ignē
Densa iuba: & dextro iactata recūbit i barmo
At duplex agit̄ per lumbos spina: cauatq;
Tellurē: & solido grauiter sonat vngula cornu
Talis amyclæi domitus pollucis habenis
Cyllarus: & quorum graii meminere poetæ
Martis equi biiuges & magni currus achillis
Talis & ipse iubam ceruice. effudit equina
Cōiugis aduentu pernix saturnus & altum
Pelion binnitu fugiens ipleuit acuto: ānus
Hūc quoq; vbi aut morbo gūis aut iā segnior
Deficit abde domo: nec turpi ignosce senectæ.
Frigidus in venerē senior frustraq; laborem
Ingratum trabit: & si qñ ad prœlia ventum est:

CHRI. Tu mō quos in spē. Mira varietas. nā in bubulo pecore a mīb? in eqno a pīb? incipit. Sūt aūt hæc tria pecor̄ genera boib? pcipua. Bos em̄ nobis terrā colit: sine cui? opa agricultura oīno difficilis esset. Equus & cōmode nos vehit & i bello auxiliat̄ egregie & i multis reb? comes ē boi: Atq; in vectu ris & veterinos bēm? equos & iumēta. Docilitas maxia ē in equo. Amissos luget dnos: dsideriis lachrimas mittit. Interfecto nicomede rege ei? equus iedia vitā finiuit: Refert pbilar. Cētaretriū e galatis occiso i pugna Autiochō potitū equo ei? illo ascēdisse: At equū idignatōe accēsū pcipitē in abrupta isse ac seq̄tēq; pdidisse. Bucephalus Alexādri equ? neminē ornatu regio isignitū pter ipm alexādrū excipe volui. In expugnatōe thebarū vulnerat? alexandrū in aliū equū trāsire nō est passus. Equus Cæsaris nullū nisi ipm Cæsarem dorso accipe volit. Hic anteriorēs pedes humanos habebat. Semiramis equū vsq; in coitū amauit vt ait Iuba. Aristo. aūt in lib. de aiabus: Equū equāq; post boiem reliqs aialibus salatiorem esse dicit. Addit etiā ipm q̄draginta dentes habere: primiores quattuor trigesimo mense mutare. Anno deinde post

Bucephalus.

deinde post binos vtrinq; nō supne & iferne. Itē alio āno q̄ttuor. Itē alio q̄ttuor. Cōplectis ānis q̄ttuor & mēsibus sex nō emittit & tūc ydoneū tps ad ꝓcurandū habet. Refert ꝓterea equū oībus tpibus & donec viuit coire. Idē facere fœmina. Dicit ꝓterea ætatē ad decimū octauū annū ꝓtendi i equo. Sed ad longum ad trigesimū vsq; ꝓduci: in nōnullis etiā ad qnq̄gesimū: sed min⁹ vruere q domi alunt q̄ gregarii. Albertus aūt cognometo magnus ait equū biēnio inire incipere sed meliorē ee fœtū post trienniū vsq; ad. xx. q est arcus fm quē minori cōiunctoe iungunt iuppiter & saturnus. Inire autē vsq; ad trigesimū annū & equā cōcipere q̄uis debiliter vsq; ad q̄dragesimū q̄d fere spatiū ē suæ vitæ: q̄uis olim iuuentus sit equus. lxx. āno⁹. Ipse aūt Albertus refert vidisse se equū ex maiorib⁹ apud militē q adhuc robustus excesserit ānū sexagesimū. Pullus. Vt pueros dicim⁹ in humano genere. ita in equo: mulo: asino: atq; camelo dicim⁹ pullos. Itē in oi auiū genere. In boue vero & elephāte vitulū. Qui etiā ex arbo⁹ radicib⁹ gignunt: pulli appelant. Hinc pullulare. Luxuriat toris: Abundat modū excedit in toris. q. d. vltra modū torosus ē. Nā mēbra torosa. i. maiores toros. i. musculos & lacertos habētia valdiora sunt. Vñ in Hercule torosa brachia pingunt. Est em̄ torus siue musculus siue lacertus. Spadices. Pallidus. Aemilianus colores in equo refert: badiū aureū. abineū russeū: mureū: ceruinū: giluū: scutulatū: albū: gutatum candidissimū: nigrū pressum. Sequētis meriti enumerat variū cū pulcritudine nigro vel albineo vel badio mixtū. Canū cū quouis colore: spumeū maculo⁹ murinū obscuriorē. Giluus color ē cinericī⁹. Aetatem quoq; ita signat: Nā bimo sex mēsiū dentes medii supiores cadunt. Quadrimo canini mutant in sra sextū ānū moliares supiores cadunt. Sexto āno quos primo mutauit exequeat. Septimo āno oīs dentes ei⁹ explent: latēt ab huic ætatis notæ. Sed ꝓuectiorib⁹ tpa cauari icipiunt supcilia canescere. Dentes plerūq; ꝓminere. Formā vero eq ita describit Columella vt sit capite exiguo: nigris oculis: aptis & breuib⁹ auriculis & arrectis semp ceruice moli lataq; nec longa: densa iuba: & i dexterā ptē ꝓfusa lato & musculo⁹ toris numeroso pectore. grādib⁹ armis: & rectis lateri⁹ inflexis: spina duplici: vētre subacto: Testiculꝰ pibus & exiguis: latis lūbis & subridētibus. i. pulchris & pinguib⁹. cauda loga & seta crispaq; mollibus atq; altis rectisq; cruribus: terete genu paruoq; neq; introrsū spectāt: rotundis dunibus: femoribus torsis ac numerosis: duris vngulis & altis & cōcauis rotundisq; qbus corone mediocres supposi tæ sunt: corpus ipsum sit grande: sublime erectū: aspectu quoq; agile. logitudo q̄ntū naturā pmittit. Cū vero natus est confestim licet indolē existimare: si bilaris si intrepidus: si aspectu nouæ rei auditu vt tere tur. si forsan sine cunctatione transit: potem flumen transcendit.

SER. Si qñ ad plia ventū est. Alibi: nocturnaq; bella.

Vt quōdā in stipul' magnus sine viribus ignis
Incassum furit. ergo animos æuumq; notabis
Præcipue: hinc alias artes ꝓlemq; parentum
Et quis cuiq; dolor victo: q̄ gloria palmæ
Nōne vides cū pcipiti certamine campum
Corripuere: ruuntq; effusi e carcere currus:
Cum spes arrectæ iuuenū: exultātiaq; baurit
Corda pauor pulsans: illi istant verbere torto:
Et proni dant lora: volat vi feruidus axis.
Iamq; bumiles: iamq; elati sublime vident
Aera per vacuū ferri: atq; assurgere in auras.
Nec mora nec reqes: at fuluæ nimbus barenæ
Tollitur: bumescunt spumis flatuq; sequentē.
Tantus amor laudū: tantæq; victoria curæ.
Primus erichthonius currus & q̄ttuor ausus
Iungere equos: rapidisq; rotis insistere victor.
Fræna pelethroni lapiteq; gyrosq; dedere
Imposiri dorso: atq; equitē docuere subarmi:
Insultare solo. & gressus glomerare superbos.
Aequus vterq; labor: æque iuuenēq; magistri
Exquirunt: calidūq; animis: & cursibus acrem
Quāuis sæpe fuga versos ille egerit hostis

Animos æuumq; notabis ꝑcipue ante oīa ætatē & magnanimitatē reqres: post cætera pentes & studiū. Et quis cuiq; dolor victoq; gl'ia palmæ. Vult ꝓbare moueri equos vel amissione vel acqsitione victoriæ. Nā eo tēdit sequēs iste decursus vnde est paulopost Tant⁹ amor laudū tāte victoria curæ. Luca. Quantū clamore iuuatur: Eleus sonipes. Ruunt effusi carcere currus: vsurpatiue ꝓ carceribus q ab arcendo dicti sunt. Nā carcer ē custodia noxiorum.

Iuuenū aurigarū vel spectātiū. Haurit. ferit vt Lat⁹ aurit apertū. Verbere torto. frequenti. s. iteratōne. Volat vi. fer. axis. Alibi. Frenaq; feruētesq; q̄ rotas. Nā tā rotæ q̄ axis cursu calescūt. Prim⁹ Erithoni⁹ Vulcan⁹ ipetrato a Ioue Mineruæ coniugio. illa reluctāte effectū libidis ꝓiecit i terrā inde natus ē puer dracōteis pedib⁹: qui appellat⁹ ē Erictonius q̄si de terra & lite ꝓcreat⁹. Nā ερις est lis & Χθών terra. Sic ad tegendā pedū fœditatem iunctis equis vsus e curru quo tegeret sui corporis turpitudinem. Rapidus. Velox. Victor. Propositi sui effector. Frena Pelethroni Pelethroniū oppidū ē thessaliæ vbi primū domādo⁹ equo⁹ vsus inuētus ē: Nā cum quidā thessalus rex bobus Oestro exagitatis satelites suos ad eas reuocādos ire iussisset: illiq; cursu nō sufficerent: ascenderunt equos & eorū velocitate boues secuti eos stimul' ad tecta reuocārt. sed bi nisi aut cum irēt velociter aut q̄ eorū equi circa flumen Penco potarēt capitib⁹ inclinatis locū fabu

Erictoni⁹.

Pelethronium

læ dederunt vt cẽtauri eẽ crederentẽ qui dicti sunt cẽtauri ἀπὸ τοῦ κὲντεῖν τοὺς ταύρους. Alii dicunt centauroꝝ fabulã esse confictam ad experimẽdã humanæ vitæ velocitatem qa equũ cõstat esse velocissimũ. Beneꝫ aũt ait Pelebtronii. qa sunt & alii lapythæ. Equitem docuere. i. equũ. Nã ꝓ equo rectorẽ posuit. Gressus glomerare supbos. Vt cũ disciplina iiceret. Quãuis sæpe fuga. Ordo ẽ. Quãuis sæpe victor fuerit q̃uis nobili genere ꝓcreatꝰ tñ a mgr̃is ætas ẽ magnanimitasq; reqrenda. q̃ si nõ tuerint. illa nihil ꝓsunt. Neptuniq; ipsa deducat origine dentẽ. i. si sit procreatus ab equo Neptũni. q editus ẽ tridẽtis pcussione. His aiaduersis. Moribꝰ & ætate depbensus. Instãt sub tp̃s. Coeundi. s. quo eis cura maior ãdbibeẽ. Denso distẽdere pingui. Nõ laxo: qđ qbusdã positiõibꝰ agasones ꝓ fraudẽ facere cõsueuerit vñ ait Dẽso pingui. .i. viribꝰ pleno. Sane pingue generis ẽ neutri. & ita i oibus idoneis inuenit̃. nã nec pingue do nec pinguetudo latinũ est. Florentesq; secat herbas. Adultas: maturiores quibus robur acquirit̃.

Ne blando nequeat supesse labori. periphrasis ẽ coitus. Ieiunia. Infirmitatẽ ex media venientem.

Nota voluptas. Dicendo nota ꝓ trãsitũ rẽ ab aliis diligẽter expressam tetigit: Nã equæ puellæ cum primũ coeunt: si macræ sunt & debilitant̃. & debiles gignũt. Post primũ autẽ partum tenues esse debẽt.

Frondesq; negant. Contra illud Florentesq; seccant q̃ herbas fluuiosq; ministrãt. Cũ grauiter tonsis. Hoc ẽ die medio. Hoc aũt ad exprimendũ diei tp̃s ẽ positũ: nõ q̃ equæ tpe æstatis coeant.

CHRI. Dolor. Na & lachrimas victos emittere & victores lœticiã oñdere dixerunt. Cũ spes arrectæ Echasis ornãdi loci cã. Instãt. Nunq̃ cessant ab ope. Torto. Nã ex crebro motu cõtorquent̃ & inflectunt̃ lora. Ruunt effusi. Pinxit illoꝝ celeritate. Iãq; humiles. Tota hæc cursus descriptio pictu ræ q̃ scripture similior ẽ. Ipse etiã cõcisæ breuesq; clausulæ faciũt vt celeritas narrãtis exp̃ssius demostret celeritatẽ currentiũ. Iã humiles iã elati. Quia saltu rẽ pagunt: vt ꝓpter eoꝝ leuitatẽ ꝓ aerẽ potiusq; ꝓ terram ferri videant̃. Tãtus amor laudũ. Iccirco accerãt qa victoriæ cupidissimi sunt. Pelethronii: frenos ac strata equoꝝ primi iuenerũt. Erichtonius. Augustinꝰ in libro de ciuitate dei ait: hunc puerũ Athenis in Vulcani Mineruæq; tẽplo ad iuẽtu serpẽte iplicatũ & qa sibi regnũ ꝓtendebaẽ diligẽter enutritũ. Horũq; deoꝝ filiũ cũ pentes ignorarent̃ iudicatũ. Idẽ Augusti. refert. Hic vt placaret iratum Appollinẽ q eius tẽplũ a Danao rege incẽsum fuerat: nec græci id ꝓbibuerãt: & ꝓpterea sterilitate regionem oppsserat ludos musicos eidẽ Appollini instituit: Itidẽq; Mineruæ vbi victores oleo donabant̃ Pli. ãt scribit Erichtonium q̃drigas inuenisse: Itẽ argentum Athenis.

Pbeletronii

SER. Hoc faciunt nimio ne luxu. Nimio pingui: & bñ rẽ turpẽ apte a Lucre. tractatã vitauit trãslatonibꝰ q̃s oẽs ab agricultura traxit vt luxu ꝓpter luxuriẽ segetum.

Genitali auro. ꝓ muliebri felliculo. quẽ vuluã vocãt. Vt etiã Pli. docet. nã añ follicul⁹ dicebaẽ. Sulcos oblimet iertes. Claudat meatus. & boc fiꝛ p trãslationẽ dixit. Nã legim⁹ supra. Et obducto late tenet oia limo. Exactis. g. c. m. Vicinis ptui. Tunc eñ diligẽti⁹ tractãdæ sũt ne abigant̃. Non saltu supare viã sit passus. Qđ solet fieri cũ pascũt pedib⁹ ipeditis: Saltibus i vacuis. Magnis. Et ple. f. ne ichinẽt̃ ad potũ. Est lucos s. c. i. u. Ordo tal' est. Circa lucos silari flumis lucaniæ & alburnũ eiusdẽ mõtẽ plurim⁹ volitãs. ac si diceret multa musca. Volitans ãt mõ nomẽ ẽ ñ ptcipiũ. Oestꝝ. g. u. vo. Vertere ex somni filitudine onomatopeiã fecere. ñ eñ possum⁹ accipe ex latia lingua mutauere. cũ cõstat greciã primã fuisse Oestrũ ãt græcũ ẽ latine asil⁹ vulgo taban⁹ vocaẽ. Cui nomẽ ãsilo romanũ est. Vt cui

Volitans.

Et patriã epirum referat: fortisq; micenas
Neptuniq; ipsa deducat origine gentem.
His animaduersis instãt sub tp̃s & omnes
Impediunt curas denso distẽdere pingui:
Qnẽ legere ducẽ: & pecori dixere maritum
Florentesq; secãt herbas: fluuiosq; ministrãt
Farraq; nec blando nequeãt supesse labori:
Inualidiq; patrum refrenãt ieiunia nati.
Ipsa autẽ macie tenuãt armenta volentes.
Atq; vbi cõcubit⁹ primos iã nota voluptas
Sollicitãt frondesq; negãt. & fontibus arcẽt.
Sæpe etiã cursu quatiunt. & sole fatigãt
Cũ grauiter tonsis gemit area frugib⁹: & cũ
Surgentẽ ad zephirũ paleæ iactant̃ inanes.

Hoc faciunt: nimio ne luxu obtusior vsus
Sit genitali aruo: & sulcos oblimet inertes.
Sed rapiar sitiẽs venerẽ: interiusq; recondãt
Rursus cura patrũ cadere & succedere matrũ
Incipit: exactis grauidæ cũ mensibus errant
Nõ illas q̃ibus quisq̃ iuga ducere plaustris:
Non saltu superare viam sit passus & acri
Carpere prata fuga: fluuiosq; innare rapaces:
Saltibus in vacuis pascant: & plena secundum
Flumia muscus vbi & viridissima gramie ripa
Speluncæq; tegant: & saxea ꝓcubet vmbra.
Est locus silari circa illicibusq; virentem
Pluribus alburnũ volitãs cui nomen asilo
Romanũ est oestrum graii vertere vocantes
Asper acerba sonans: quo tota exterrat siluis
Diffugiunt

Diffugiunt armenta.furit mugitibus æther
Concussus:siluæq; & sicci ripa tanagri:
Hoc quõdã mõstro horribiles exercuit iras
Inachiæ iuno pestẽ meditata iuuencæ.
Hũc qnoq; nã mediis feruoribꝰ acrior instat
Arcebis ḡuido pecori:armentaq; pasces
Sole recens orto:aut noctẽ ducẽtibus astris.
Post partũ cura in vitulos traducit᷑ omnis
Cõtinuoq; notas & noĩa gentis inurunt.
Et quos aut pecori malint submittere hñdo.
Aut aris seruare sacris:aut scindere terrã.
Et campũ horrentẽ fractis inuertere glebis.
Cætera pascunt᷑ virides armẽta per herbas:
Tu quos ad studiũ atq; vsũ formabis agrestẽ.
Iam vitulos hortare.viãq; insiste domandi.
Dũ faciles animi iuuenũ:dum mobilis ætas.
Ac primũ laxos tenui de vimine circlos
Ceruici subnecte.debinc vbi libera colla
Seruitio assueuerint.ipsis etorqbus aptos
Iunge pares.& coge gradũ cõferre iuuencos
Atq; illis iam sæpe rotæ ducant᷑ inanes
Per terrã:& summo vestigia puluere signent
Post valido nitẽs sub pondere fagínus axis
Instrepat & iũctos temo trabat æreus orbis.

Remulo cognomẽ erat. Sicci tanagri. Nõ multũ valentis. Tanager autẽ fluuius ẽ Lucaniæ. Et hoc dicit armentoꝝ mugitu cuncta resonare. Hoc quondã monstro. Argumẽtatur ab exẽplo dicẽs Junonẽ Oestrũ se contra pellicem defendisse. Mota autẽ fabula. Io Inachi filiã ab ipso quidẽ Ioue Iunouis aduentu cõuersam eẽ in vaccã. cui Iuno immisit oestrũ quo toto orbe fatigata tandẽ aliqñ venit ad ægyptum:& illic in Isim cõuersa ẽ. Transit autem p mare angustũ qđ bosphoron ab ea appellatum est. nunc Hellespontus nominatur. Tanager.

Pestẽ medii. Iuuen. vel quã pestẽ antẽ excogitauerat. vel meditata inferes & exercens accipiam⁹. Hora. Horendaq; cultis Diiuuiũ meditat᷑ agris. i. infert: exercet: nam & in ipsa meditatõe exercitũ ẽ. Hunc quoq; arcebis .i. etiã hoc malũ remoue: Nã mediis. s. a. istat. Tunc ẽ acrior. Et dicẽdo tps oñdit quẽadmodum possit euitari. Arcebis. g. p. i. grauido pecore. nã arceo a te dicim⁹. Sole recẽs. Orto statim. Salust. Coria recens detracta veluti glutino adolescebãt. Post partũ cura i vitu. Modo & de eqs & de bobus accipim⁹ generaliter. Notas. Characteres. Pecori submittere. Admissarios facere. Cãpum borrẽtem. Ecbasis poetica. Sufficerat eñ dicere: Aut scindrre terrã. Cætera pascunt᷑. Per hoc itelligim⁹ illa oĩa q̃ dixit aialia domi eẽ serãda.

Tu quos ad stu. Locus de bobus domãdis Viãq; isiste domãdi. istitue artẽ domãdi. Circlos. Circus ẽ principale: vñ fit circul⁹ & p syncopã circlus sicut pidũ a piculo. sædũ a sæculo

Coge gradũ cõferre. Simul icedere. Rotæ ducant᷑ inanes. Sine pondere. Trabat æreus Fortis. Sic in quito. Aerea quẽ obliquũ rota trãsiit. Hora. in cãm danaẽ terris ærea.

CHRI. Genitalia aluo. Trãslatio ab agricultura. Fit qđ est Inachus. Fuit eñ rex vigesimus prim⁹ Sicynioꝝ q Polybo successerat. Sicyonioꝝ prim⁹ rex ægyaleu fuit a quo ægyalia dicta ẽ q̃ deinde Peloponesus ẽ vocata. Incepit etiã regnũ regnante Nino apud Assyrios ãno mundi quinto ac octogesimo supra mile ac centũ: at pductũ ẽ vsq; ad mundi annũ septagetimũ supra q̃ctuor milia fuitq; vltim⁹ rex zeusippus. In vitulos. Vt pullos dicimus iuniores in equo aũt obscœnitatis vitandæ cã: Inachiæ: Ab eo regnauit ãnos. xlii. cui succedit Phestus. & ipe oue: ac in oñi volatiliũ genere sic in boue & elephanto vitulos dicimus. Sed & in hũana specie pullos dixerunt Amatores pueros obscœne amatos. Vñ fabius qui ob candorem eburnus dicebat᷑ cp eius natis fulmine icta ẽ: Iouis pullus ẽ vocatus. Pullum deniq; nigrum dicimus. Hinc pullã ficũ: & Iuu. pullatos pceres dixit. Vitulos quoq; de maiorib⁹ piscibus vt sunt delphines & balenæ. Quí & vitulus marinus piscis bos phocas appellant.

Interea pubi indomitæ nõ gramina tantum
Nec vescas salicũ frondes vltimãq; palustrẽ
Sed frumẽta manu carpes sata nec tibi fœtæ
More patrũ niuea ĩplebũt mulctraria vaccæ
Sed tota in dulces cõsument vbera natos
Sin ad bella magis studiũ turmasq; feroces
Aut alpbea:rotis prælabi flumina pisæ:
Et iouis in luco currus agitare volãtes
Primus equi labor.est aios atq; arma videre
Bellãtum.lituosq; pati.tractuq; gementẽ
Ferre rotã.& stabulo frenos audire sonãtes
Tũ magis atq; magis blãdis gaudere mgris
Laudibus: & plausæ sonitũ ceruicis amaræ

SER. Pubi indomitæ. Hoc ad iuuẽcos tm̃ ptinet. Nã de equis paulo post dicturus ẽ vt Nãq; ante domandũ ingentes tollũt aios

Nec vesca salicũ frondes. Siccas & teneras nã vescõ hoc est ꝓprie. vnde & aranearũ telæ vescæ vocant᷑. Frumẽta manu. i. etiã farragi nem eis dabis. Aut alpbe ro. p. flu. p. Quia vt supra dixim⁹ circa ea flumina maxie agitabatur curule certamẽ. Inq; vicens frenoꝝ. s. ne adhuc tenera ora ledant᷑. Et iã inscius æui. Nondũ habẽs ab ãnis fiduciam. Vbi q̃rta Vesca Telæ. Velcæ.

acceſſerit ætas.i.q̃rtus ãnus.Nã ætatẽ plerũq; generaliter dicimus & p ãno p.xxx. p cetũ p quouis tpe.Sitq; laborãti ſimilis. Prepareẽ ad futurũ laborẽ. Qualis hyp-
Hyperboreí boreis.Hipborei mõtes ſũt ſcythiæ dicti q ſuꝑ eos flet boreas.Dicit aũt equus ſic currat vt ventus. Arida nubila.Sine pluuiis.

Differt.Diſſipat. Horreſcunt.Contremeſcunt.Perſius:Scis comitẽ horridulum trita donare lacerna.i.trementẽ. Ille volat.Scilicet ventus. Verrens Trabens.

At eli metas:id eſt circi.Eleis namq; ciuitas ẽ Arcadiæ in qua agebaẽ currule certamen. & ſpẽs eſt p genere. Spumas aget ore cruentas.Quod ẽ ſignũ equi fortiſſimi ſi velut rubras egerit ſpumas Belgica eſſeda.Gallicana vehicula. Nã Belge ciuitas ẽ Galliæ in q̃ buiuſcemodi vehiculi vſus repertus ẽ. Molli:domito:vt Et mollia colla reflectit. Duris parere lupatis frenis aſperimis.Dicta autẽ ſupra a lupinis dentibus:qui ineq̃les ſunt:vñ & eoꝝ morſus vehemẽter obeſt. Cæci.Latentis. Amoris.Cupidinis. Relegant:Remouent: Tranſflumina lata.Scilicet ne natatus ſit facilis. Videndo:Dũ videnẽ:gerundi motus a paſſiuo. In magꝫ ſilua. Alii ſila legũt vt ſit mõs Lucaniæ.quod mõ nulla neceſſitas cogit.vt i æneí.Ac velut ingẽti ſila ſummoue taburno.Vbi vtrũq; ſpeciale eſt.

CHRI.n.Veſcas.Hoc nomen vt refert Gellius ex ve & eſca compoſitũ eſt.Et cum ve pticula mõ augmentũ: modo priuationem afferat:Nã dicimus vehemẽtẽ a magnitudine mẽtis: & contra dicitur vecors q̃ſi ſine corde.poterit veſcũ vtrũq; ſignificare:Ergo recte Gellius ait aliter Lucretiũ dicere ſalẽ veſcũ ab intẽſione edendi f. Aliter Luciliũ veſceũ appellare cũ edendi faſtidio: Quapropter veſcas frondes.i.quibus aũde veſcuntur iuuenci. Feſtus quoq; ſcribit veſcũ faſtidioſum ſignificare.& Lucretiũ p edace poſuiſſe vt Nec mare quæ impendit veſco ſale ſalſa peſo.Priſci ve pticulã pro re parua ponebãt.Varro oues vegrãdes fiũt atq; imbeciliæ Frumẽta:Vt ordeũ ſpelta Sin ad bella.Equinũ gen⁹ tripartito ponit Columella.Eſt emꝫ generoſa materies quæ circo ſacriſq; certaminibus equos præbet. Eſt mularis q̃ prætio fœtus ſui cõparaẽ generoſo:Et vulgaris q̃ mediocres fœminas:mareſq; ꝑgenerat.

Frenos:In ſingulari frenũ ẽ:in plurali & freni & frena.Blandis vocibus. Mãſueſcat & vocib⁹ & tactu mgri. Carpe gyrũ. Vt facile in gyrũ fleti aſſueſcat.Sinuet.Incuruet vt pedes altius a terra tollat.

SER. Reboant ſiluæ.Reſultant:remigiunt:Reboo autẽ græcũ verbũ eſt:nã apud latinos nullũ verbum eſt:quod ante o finalẽ o habeat excepto inchoo.Quod tn maiores aliter ſcribebant:tunc aſpirationem interponẽtes duabus vocalibus:& dicebant incohoo.Tria emꝫ tm̃ habebant noſa in quibus clitterã ſequereẽ aſpiratio: ſepulchrum:orchus:pulcher ex quibus pulcher tm̃ hodie recipit aſpirationẽ. Exultat.extra ſolũ ſuũ habitat. Aſpectans. Cice.de Catilina: Retorquet oculos profecto ſæpe ad hanc vrbẽ: quã ex ſuis manibus ereptã

Atq; hæc iã primo depulſus ab vbere matris
Audiat inq; vicem det molibus ora capiſtris
Inualidus & iãq; tremens & iam inſcius æui
At tribus exactis vbi quarta acceſſerit ætas
Carpere mox gyrum incipiat gͣdibuſq; ſonare
Compoſitis:ſinuetq; alterna volumina crurũ:
Sitq; laboranti ſimilis:tunc cruribus auras
Prouocet ac ꝑ aperta volans ceu liber habenis
Aequora vix ſumma veſtigia ponat harena
Qualis hyperboreis aquilo cõdenſus ab oris
Incubuit.ſcythiæq; byemes atq; arida differt
Nubila:tum ſegetes altæ campiq; natantes
Lenibus horreſcunt flabris:ſummeq; ſonorẽ
Dant ſiluæ longiq; vrgẽt ad littora fluctus:
Ille volat ſimul arua fuga ſimul æquora vertẽs
Hic vel ad elei mœtas & maxima campi
Sudabit ſpatia:& ſpumas aget ore cruentas.
Belgica vel molli melius ferret eſſeda collo.
Tum demũ craſſa magnũ farragine corpus
Creſcere iã domitis ſinito nãq; ante domandũ
Ingentes tollent animos prænſiq; negabunt
Verbera lenta pati & duris parere lupatis.
Sed non vlla magis vires induſtria firmat.
Quã venerẽ & cæci ſtimulos auertere amoris
Siue boum ſiue eſt cui gratior vſus equorum:
Atq; ideo tauros procul atq; in ſola relegant
Paſcua poſt montẽ oppoſitũ & trãſflumia lata
Aut intus clauſos ſatura ad ꝑſepia ſeruant.
Carpit enĩ vires paulatim vritq; videndo
Fœmĩa nec nemoꝝ patitẽ meminiſſe nec herbe
Dulcibus illa quidẽ illecebris & ſæpe ſupbos
Cornibus inter ſe ſubigit decernere amantes.
Paſcitur in magna ſilua formoſa iuuenca.
Illi alternantes multa ui prœlia miſcent:

Vulneribus crebris lauit ater corpora ſanguis:
Verſaq; in obnixos vrgentur cornua vaſto
Cũ gemitu reboã ſilueq; & magnus olympus
Nec mos bellantis vna ſtabulare:ſed alter

Victus abit

Victus abit longeq; ignotis exulat oris.
Multa gemens ignominiã:plagasq; superbi
Victoris:tum quos amisit inultus amores.
Et stabula aspectans regnis excessit auitis.
Ergo omnis cura vires exercet:& inter
Dura iacet pernix instrato saxa cubili
Frondibus hirsutis:& carice pastus acuta
Et tentat sese:atq; irasci in cornua dixit
Arboris obnixus trunco:ventosq; lacessit
Ictibus:& sparsa ad pugnã ꝓludit harena.
Post vbi collectum robur:viresq; receptæ:
Signa mouet:precepsq; oblitũ fertur in hostẽ
Fluctus vt in medio cœpit cũ albescere ponto
Longius:exaltoq; sinum trahit:vtq; volutus
At terras immane sonat per saxa:nec ipso
Monte minor ꝓcumbit:at ima exæstuat vnda
Vorticibus:nigramq; alte subiectat harenã
Omne adeo genus ĩ terris hominũq; ferarũq;
Et genus equoreũ pecudes pictæq; volucres
In furias:ignemq; ruunt amor omnibus idem
Tempore nõ alio catulos oblicta leæna
Seuior errauit campis:nec funera vulgo
Tam multa informes vrsu stragemq; dedere
Per siluas:tũc sæuus aper:tũc pessima tigris.
Heu male tunc lybiæ solis erratur in:agris.
Nonne vides vt tota tremor pertentet equorũ
Corpora:si tantũ notas odor attulit auras
At neq; eos iam frena virũ:neq; verbera sæua
Nõ scopuli. rupesq; cauæ at; obiecta retardãt
Flumina correptos vnda torquentia montes.
Ipse ruit.dentesq; sabellicus exacuit sus.
Et pede ꝓsubigit terrã.fricat arbore costas
Atq; hĩc atq; illĩc humerosq; ac vulnera durat
Quid iuuenis magnũ cui versat ĩ ossibus ignẽ
Durus amor nẽpe abruptis turbata procellis
Nocte natat cæca serus freta.quẽ super ingens
Porta tonat cœli & scopulis illisa reclamant

luget. Vires exercet: Ab inculto robur acquirit. Pernix mõ pseuerãs, Horatius Pernicis vxor apuli. Et ẽ tractũ pnix a pnitendo. Carice acuta: Herba durissima.

Oblitũ. Iam sæculũ ex anteacta victoria Fluctus vt ĩ medio. Sic paulatim taurus mouet ad plia Immane sonat Pro immani ter & nomẽ ꝓ aduerbio posuit: Amor omnibus idẽ Idest in vnoquoq; genere vsus ẽ amor. i. similis: vtputat i lupis vnus ẽ amor .i. similis. Itẽ in equis vnus ẽ amor. i. similis Aliisq; oibus ꝓ qlitate generis sui: sicut alibi ait. Sopor suus occupat artus. i. ipis aptꝰ Nã in oibus aialibus nõ ẽ amor vnus atq; idẽ sed in singulis generibꝰ ꝓ qlitate nature. Oblita catulotũ leæna cã. s. nimii amoris. Leæna aũt græcũ est sicut dracena. Nã nos hic & hæc Leo dicimꝰ. Leæanãq; vsurpatũ est qa in o exeuntia fœminã ex se non faciunt: vt fullo latro leo. Informes vrsi. Vel magni vel qa tpe quo nascunt carent forma. Dicit ẽm qdã caro nasci, q; mr̃ lãbendo in mẽbra cõponit. Solis desertis. Libyæ aũt in aruis serpentibꝰ plenis. Vt tota tremor ptentet equorũ corpora. Signatis sermonibus vtit ad vim amoris exaggerãdã: dicẽs & tota corpora & ptentet. i. penitus tentet cũ dicat leuẽ odorẽ equarꝝ. Si tm notas odor attulit auras. Hyppalage ẽ pro si auræ notũ odorem apportauerint. Frena ẽm virorꝝ fortiũ. Rupesq; cauæ. Ad illud respicit qd supra posuit. Post montẽ oppositum & trãsflumina lata. Sabellicus sus, Sabinus. & est spẽs ꝓ genere. Dicit autem suẽ domesticũ: quẽ cicurẽ vocãt nã de apris supra ait.. Tunc sæuus aper. Hoc ẽm vult ꝓbare nõ tm̃ feras sed etiã aialia mãsueta amore ĩ furorẽ moueri. Et ꝓsubigit terrã. i. fodit: & pedibus impellit alternis: qd pugnaturi sues facere cõsueuerunt ad acquirendũ robur: vñ etiã latera & costas terẽtes durãt ea in futura certamina. Hinc atq; illinc. Et ad pedũ motũ & ad tritio nẽ costarum. Cicurem.

Quid iuuenis. Ne forte occurrat illa aialia carere rõne dicit etiã grauius homies in amorem cõmoueri. Fabula talis est. Leãder Abydenus & Hero Sestias fuerũt inuicem se amãtes: Sed Leander ad Hero noctu ire cõsueuerat ꝓ fretũ bellesponticũ qd Seston & Abydon ciuitates interfluit cũ igit iuuenis oppræssi tẽpestate cadauer ad puellam delatu fuisset illa ꝓcipitauit se e turri. Porta tonat cæli. Aer nubibus plenus per quem iter est ad cœlum.

CHRI. Lauit. Presentis tẽpis breuis est. Erat ẽm apud priscos lauo lauas: & lauo lauis. Plautus in pseu. Gestans tabellas eas lacrimis lauis. Ater. Quia q; primũ venas egreditur cõtabescẽs nigrescit: vel quia in tauro sanguis melancholicus est Descriptio autẽ huius certaminis ac deinde fugæ. & postremo reuersionis in vltionẽ verbis a militia humana trãslatis vehemẽter illustrat. Aspectãs: Ex qua re exprimit desideriũ. Ignominia p. Magnũ oportebat eẽ dolorẽ in eo qui ꝓter ignominiã ꝙ victus esset etiã graue dãnũ vulnerũ reportaret. Super oia autẽ intolerabilis videt supbia victoris. Regis auitis: Durũ est exulare: durius ex antiqua patria: durissimũ inde pelli vbi maiores sui nõ vinci sed regnare cõsueuerant. Omnia autẽ q; hic de certamine & fuga victi: & de corpore reficiendi ac de reditu & de vltione vera esse phibent: qui de re pastoria scribunt. Magno autẽ ingenio poeta naturã animantiũ exprimit

vt in secūdis rebus obturpescant. In aduersis aūt magis magisq; excitent: vt fæpissime victores a victis vincant. Cum alteri secordiæ ignauiæq; se dedant: & fortune successu elati a nullo sibi noceri posse putēt Alteri vergentib? rebus asperis nihil inausū nihil intentatū relinq̄t. Omne adeo. Oñdit q̄; vehemēs sit amoris pturbatio. Quæ quidē omni amantiū generi cōmunis sit. Vt tota tremor pcurret equorū corpora. Ex vi. s. amoris. Aristo. em̄ lib. de aialibus Affirmat equū solatiorē esse omnibus aialibus homine excepto ipsumq; inire omni tpe & dū viuit. Quin & equæ sicut mulieres etiā fœtæ coitum patiunt. Cætera mare fugiunt: nisi quæ supfœtant vt lepores. Equæ societate coniunctæ si equa socia moriat: pullum suū nutriunt: Sunt adeo prolis cupidæ vt sæpe steriles auferant pullos a matrib? quos tueant: sed lactæ carentes deprauant quos diligunt. ait Aristoti. Equæ potissimū ex fœminis libidine accēduntur: equiuntq;. Vnde & mulieres libidinosiores equire dicimus. Quid iuuenis. Leandrū abidenū intelligit. Hoc exemplo docet tantam esse vim amoris: vt etiam in quo ratio est illi repugnare nō possit. Fabulam hanc describit Musæus græcus poeta.

SEK. Miseri parentes. i. amor parentū. Imbelles. licet sint imbelles tñ mouent ad prælīū. Furor est insignis equarū. Notabilis & pcipuus. Potniades. Potnia ciuitas est de qua fuit glaucus q cū sacra Veneris sperneret: illa irata equabus eius imisit furorē: qbus vtebat ad currū: & eū morsibus dilacerauerunt: Ordo autē talis ē. Quo tēpore Glauci mēbra malis assumpserunt potniades quadrigæ. Hoc autē ideo fingit: q; eis furorē Venus imiserit: quia dilaniatus est. Glaucus effrenatis nimia cupidine eq̄bus cū eas cohiberet a coitu: vt essent velociores. Trans gargara. trās sonantē ascaniū Gargara pro qbuslibet mōtibus: sicut ascanium pro qbuslibet fluminibus posuit: qđ & sequentia indicant. Superant montes & flumina tranant ore omnis versæ in zephyrum. Hoc etiā Varro dicit in Hispania vlteriore verno tpe equas nimio ardore cōmotas cōtra frigidiores ventos ora patefacere ad sedandū calorē: & eas exinde concipere & edere pullos: licet veloces diu tamen minime duraturos. Nā breuis admodum vitæ sunt. Exceptant: Frequēter accipiunt. Caurū pro eo; sicut saurex pro sorex: caulis pro colis. Hinc demū hippomanes. Scit lectū esse apud Hesiodum berbā cē quandā quæ hippomanes vocatur quasi ἵππου μάνια. si em̄ eā comederint equi furorē patiunt. vnde nūc adicit Vero qđ nomine dicunt. Nā vult illam berbā abusiue hippomanes dictā ab equorum furore & insania cū possint equi furere & alia q̄cunq; rōne. Reuera autē hippomanes dicit esse virus effluens ex equarū inguinibus quo tpe ferunt amoris furore & insania: vt sit hippomanes virus natum ἀπὸ τῆς μανίας τῆς ἵππου.

Potnia.

Hippomanes.

Lentū virtus: vsidū glutile. Miscueruntq; b. Exprimit argumentū maliciæ nouercarū quæ virus berbis & cantibus berbarū augmentāt venena. Singula dum capti. dum speciatim singula describimus, Hirtasq; capellas. Setosas: vt birsutūq; supcilīū. Hinc labor. Ad tuenda imbecilicra aialia. Et angustis hūc addere reb? bonorē. i. humilē materiā alto sermone decorare. Sic illud in q̄rto est. In tenui labor ad tenus nō gloria Sed me parnassi deserta p ardua. Per parnassi ardua Heliconē & citeronē montes multis dicatos significat: & hoc dicit scribendi amor rapit me ad opus arduū & ante a nullo descriptū qđ per periphrasim & allegoriā poeticā indicat. Iugis. Per iuga. Qua nulla priorū. i. dispo-

Aequora: nec miseri pñt reuocare parentes.
Nec moritura super crudeli funere virgo:
Quid linces bacchi variæ. & genus acre lupor;
Atq; canū: quid quæ ibelles dant p̄lia cerui
Scilicet ante oēs furor est insignis æquarum
Et mentē venus ipsa dedit: quo tempore glauci
Potniades malis mēbra assumpsere quadrigæ.
Illas ducit amor trāsgargara: transq; sonante
Ascaniū: superant mōtes: & flumina tranant.
Continuoq; auidis vbi subdita flama medullis
Vere magis quia vere calor redit ossibus: illæ
Ore omnes versis in zephyrū stant rupibus altis
Exceptātq; leues auras: & sæpe sine vllis
Cōiugiis vento grauidæ: mirabile dictu
Saxa per & scopulos: & depressas cōualles
Diffugiunt: nō eure tuos neq; solis ad ortus
In boreā caurumq; aut vnde nigerrimus auster
Nascitur & pluuio contristat frigore cœlū.
Hinc demū hippomanes vero qđ nomine dicūt
Pastores lentum distillat ab inguine virus.
Hippomanes qđ sæpe male legere nouercæ:
Miscueruntq; berbas: & nō innoxia verba
Sed fugit interea: fugit irrepabile tempus
Singula dum capti circūuectamur amore:
Hoc satis armentis superat pars altera curæ
Lanigeros agitare greges: birtasq; capellas.
Hinc labor. hinc laudem fortes sperate coloni.
Nec sū animi dubius verbis ea vincere magnū
Quā sit: & angustis hūc addere rebus bonorē.
Sed me parnassi deserta per ardua dulcis
Raptat amor: iuuat ire iugis qua nulla priorū
Castaliam molli diuertitur orbita cliuo.
Nunc venerāda pales magno nūc ore sanandū

Incipiens

Incipiens ſtabulis edico in mollibus herbam
Carpere oues: dū mox frondoſa reducit æſtas
Et multa duram ſtipula filicūq; maniplis
Sternere ſubter humū: glacies nec frigida lædat
Molle pecus ſcabiēq; ferat: turpeſq; podagras.

herbas aialibus. Frondoſa reducit æſtas. i. donec vernū tps adueniat. Nā vt etiā in primo diximꝰ ver & æſtas ſicut hyems & aūtūnus vnū fuerunt fm rationē hemiſperii. Turpeſq; podagras. Reſpexit ad curam quæ ſine pannis & medicaminibus ſordidis nō fit.

CHRI. Quid linces. Non idē ſunt lynces & ceruarii lupi vt multi crediderunt. Nā Pli: cū de lupis tractet ait: Sunt in eo genere q ceruarii dicant quale e Gallia in Pompeii magni barenā ſpectatū dixi mus. Huic q̄uis in fame mādeati ſi reſpexerit oblīuionē cibi ſurrepere aiūt digreſſumq; q̄rere alium. Lyncū autē humor ita redditus vbi gignunt glaciat areſcitur in gemmas carbunculis ſimiles & igneo colore fulgētes dureſcit. Norunt boc lynces & inuidētes vrniā terra tegunt: ſed eo celerius ſolidat. Lyn ces vulgo frequētes in æthiopia gigni ait Pli. & multa alia monſtroſa aialia: Vento grauidæ. Conſtat in Luſitania circa Lixiponē vrbē & Tagū amnē equas fauonio flante obuerſas animale concipere ſpm: idq; partū fieri & gigni pernicisſimū ita: ſed trienniū vitæ nō excedere ait Pli. Hippomanes ait Ariſto. Equas cū equiunt relictis ſociis ex aduerſo aquilonis aut auſtri currere: nec quēq; appropinquare ſibi pati donec vel defatigatæ cōſiſtant: vel ad marē pueniant: tunq; aliquid emittere qd hippomanes appel latur eodē quo illud qd naſcit nomine. Tale autē boc eſt quale illud ſuis quod apriā vocant. Sed boc pcipue ad amoris beneficia petit. Equarū libido eodē Ariſtotele teſte tonſa iuba extinguit. Pli. autem ſcribit. Et ſane equis amoris innaſci veneficiū hippomanes appellatū in fronte caricæ magnitudine co lore nigro: quod ſtatim edito partu deuorat fœta. Aut ſi præreptum ſit partum ad vbera non admittit. Caſtaliam. A Caſtalio filio Appollinis fons. eſt muſis ſacer. Lynx. Caſtalia

SER. Poſt binc. Cum boc feceris: & binc vnū vacat: ſicut primus ibi ante omnes. Fluuios præ bere recentes: ideſt aquā ſtatim bauſtam. Nam ſi pigram potauerint: morbum ſtatim cōtrabunt. Sta bula a ventis. Figurate ſcilicet vento non perferentia. Hiberno ſoli. ideſt contra plagam meridianam per quam ſol currit per hyemem quod ex planat dicens Ad medium conuerſa diem

Poſt binc digreſſus iubeo frondenta capris
Arbuta ſufficere: & fluuios pbere recentes.
Et ſtabula a ventis hiberno opponere ſoli
Ad mediū conuerſa diem: cū frigidus olim
Iam cadit: extremoq; irrorat aquarius anno
Hæc quoq; nō cura nobis leuiore tuenda.
Nec minor vſus erit: q̄uis mileſia magno
Vellera mutent tyrios incocta rubores.
Denſor binc ſoboles. binc largi copia lactis
Quā magis exhauſto ſpūauerit vbere mulctra
Læta magis præſſis manabunt vbera māmis.
Nec minus interea barbas incanaq; menta
Cynipbi tondent birci, ſetaſq; comantis
Vſum in caſtroꝝ: & miſeris velamina nautis
Paſcuntur vero ſiluas: & ſumma licæi.
Horrentiſq; rubos. & amantes ardua dumos
Atq; ipſe memores redeunt in tecta: ſuoſq;
Ducunt. & grauido ſuperāt vix vbere limen
Ergo omni ſtudio glaciem ventoſq; niuales
Quo minor eſt illis curæ mortalis ægeſtas.
Auertes victumq; feres: & virgea lætus
Pabula, nec tota claudes fœnilia bruma.

Extremoq; a. ideſt menſe ianuario qui ē penultimus. Nam vt etiam in primo dixi mus. Vt primus extemplo a menſibus an nis. Martio menſe inchoabat annus apud maiores Ergo extremo āno dicit extrema parte anni. Hæc quoq; nō cura. Cum de capellis loquitur figurate neu. vſus eſt ge nam integrum erat. He quoq; non curæ nobis leuiore tuendæ. Sane perite quoniā ſcit planā eſſe ouium vtilitatem eam præte rit & exaggerat meritū capellarū vt dictis in lucem ꝓmat rem per ſe minus patentē.

Mileſia magno vellera mutent. Lanæ pcioſiſſimæ: nam miletus ciuitas eſt Aſiæ vbi tinguntē lanæ optimæ. Ipſe in. iiii. Mi leſia vellera nymphæ Carpebant. Cicero in Verrem. Quid a mileſiis lanæ ſuſtulerit. Miletus

Magno autē mutent. Ingenti pcio cō parent. Nam apud maiores omne merci moniū in permutatione cōſtabat: quod & Caius homerico cōfirmat exemplo. Ty rios incocta rubores Figurate. i. q̄ coquen do tyrium traxit ruborē. ideſt migrauit in purpurā. Denſior binc ſoboles. Binos em̄ pariunt capellæ plerūq;. Barbas. Sic de quadrupedibus. Nam hominū barbā vo cam?. Incana autē dicit nimiū cana. Cym phii birci. lidyes a fluuio Cynipbæ. Miſe ris na. qa freq̄nter patiūt pticula: i vſū aūt caſtroꝝ iō dixit qa de ciliciis & poliūt lori cæ & tegūt tabulata turriū ne iactis facib?

ignis possit adherere: & bene laudat capellas dices cilicior̃ vsum & in mari & in terra prodesse mortalib⁹, hoc ē in duob⁹ elemētis concessis boibus. Pascunt̃ siluas: & pasco & pascor illā rē dicim⁹. Sūma lycæi, montis arcadiæ: & est spēs ꝑ genere. Suosq; ducūt educunt. fœtus ꝓprios & nutriūt: vñ & educatos dicimus. Quo minus ē illis curæ mortalis ægestas. Ordo est omni studio auertas ab eis ventos & glaciē. quo ægestas mortalis. i. necessitas mortalitatis minor ē illis curæ: hoc est minus ad ipsar̃ ptinæt curā. Nā hoc dicit q̃nto sibi adesse nō pñt: tanto eis a te maior ē impendēda diligētia. Cū læta æstas. Subaudi aduenerit: Dicit autē ver: quo flare zephyrus incipit vt Et zephiro putris se gleba resoluit.

Aut vero zephyris cū læta vocantibus æstas
Insaltus vtrūq; gregē: atq; in pascua mittes.
Luciferi primo cum sydere frigida rura
Carpamus dū mane nouū: dū ḡmina canent:
Et ros in tenera pecori ḡtissimus herba est.
Inde vbi quarta sitim cœli collegerit hora:
Et cantu querule rumpent arbusta cicadæ:
Ad puteos: aut alta greges ad stagna iubeto
Currentē ilignis potare canalibus vndā
Aestibus at mediis vmbrosā exqrere vallē:
Sic vbi magna iouis antiquo robore q̃rcus
Ingentes tendat ramos: aut sicubi nigrum
Illicibus crebris sacra nemus accubet vmbra
Tū tenuis dare rursus aq̃s: & pascere rursus
Solis ad occasum cū frigidus aera vesper

Carpamus. Carpere cogam⁹ aialia. E mane pasci ꝑcipit oues ꝑm more suæ ꝓuinciæ. Nam in aliqbus locis morbū cōtrahunt nisi iā sicca to rore pascant̃ Dū gramina canēt Nocturni & matutinis lucētes roris herbæ: Et cantu quærule rūpent arbusta cicadæ. Querulæ canoræ. Horati⁹. Sub cantu q̃rule despice tibiæ. Aut certe q̃rulæ ꝓpter illā fabulā dicit. q̃ Titbonus maritus Aurore post optatā lōgissimā vitā in cicadam dicit̃ ee cōuersus. Rūpent nimio. s. clamore. Iuue. assiduo ruptæ lectore colūnæ. Persius. Findor vt arcadiæ pecuaria rudere dicas. Ilignis canalib⁹: ex ilice factis. Sane & canalis melius ge: fœ. q̃ ma. ꝓferim⁹. Sic vbi magna iouis antiquo robore quercus. Quæ ē ioui cōsecrata. Nigrū qđ dicit iouis quercus & ilicibus crebris sacra vmbra. Non re vera cōsecratos lucos dicit nos petere debere: sed ita densos vt sunt illi quos religio defendit. Vñ apparet quercū Iouis & sacrā vmbrā generalia ee nō spālia epitheta. Nā diximus & omnis quercus & ioui est consecrata: & omnis lucus Dianæ. Tenues aquas. Epitheton aquarū. Alibi. At in aquas tenuis dilapsus abibit.

Miletum. Lac Colostrū.

CHRI. Extremo aquarius ano. Nā vt si principiū anni ē aries: aq̃rius. q vndecim⁹ est in zodiaco ē pene in fine ani. Hæc. s. stabula caprarū nō sunt minori cura tuēda q̃ ouiū licet nō ferant lanas vt oues sed tñ in Cilicia vt refert Aristoteles tondent̃ vt oues. Milesia vellera. Miletū in Ionia cōdidit Neleus qui genere pilius fuit: Epborus autē scribit cretenses prius eā supra mare cōdidisse vbi nūc antiqua miletus ē atq; habitatores ex Mileto cretenſi a sarpedone deductos & vbi nomē impositū a Mileto quæ in Creta est cū prius leleges locū tenerent: postea Neleum hāc nouā cōdidisse. Copia lactis. Mulieri ante septimū mēsem ꝓfusum lac inutile. Ab eo mēse quo vitalis est partus salubre pleriscq; totis māmis & in sinus aliar̃ fluit. Cameli lac mulgeb̃ ne iterū graueſcat. Suauissimū boc putat̃ ad vnā mensurā tribus aquæ additis. Bos ante partū nō habet. Ex pro semp a partu colostra fiūt ne admisceat̃ aquæ: in pumicis modū coeunt. Geuus mali vocat̃ colostratio. Caseus nō fit ex vtrinq; dētatis: q̃m eor̃ lac nō coit. Tenuissimū camelis: Mox eq̃bus Carissimū asinis vt coaguli vice vtant̃. Quæ plures q̃ternas māmas habent caseo inutilia Melioraq; binas. Coagulū inutile leperis. hædi laudatū: Melius dusipodis vnius vtrinq; dentator̃. Summa lycei. Allusit ad naturā caprarum quæ est vt pascendo ascendant & nō descendant. Vnde in zodiaco signū in quo sol ab inferioribus partibus meridianis incipit ad septentriona lis atq; supiores ptes ascendere: hac potissimū rone capricornū dixerunt. Est autē magna laus & q̃ lacte pleq; vincant oues: & q̃ loca inculta satis illi sint ad pascua: & q̃ custode non multū indigeant: quando sua sponte paste domum redeant. Ergo. nam cum non egeant auxilio humano nisi in byeme non sunt eo tempore deserendæ.

SER. Tēpat. refrigerat æstatis calorē, Reficit recreat. Luna nox. Litora alcyonē. i. quo tpe resonat p littora alcyō auis: cuius fabulā i primo memorauim⁹ p dumos vero achātis q̃ alii luscinią eē volūt: alii vero carduellum q̃ spinis & carduis pascit̃: vt ide etią apd greco. Achātis dcā sit ab achātis. i. spinis qbus pascit̃. Quid tibi pastores libyæ. dicit ꝓ q̃litate ꝓuinciar̃ diuersa eē genera pastionū. Sine vll' bospitis: sine vllis stabul'. Armētari⁹ afer agit. Abusiue armentiū posuit. Nā nūc đ gregib⁹ loq̃t̃. Tectūq; laręq;. Tētoria militū more: ac si eā diceret.

Temperat: & saltus reficit iam rosida luna:
Littoraq; alcyonē resonant acbandida dumi.
Quid tibi pastores libyæ: quid pascua versu
Prosequar: & rarис habitata mapalia tectis:
Sæpe diem: noctēq; & totū ex ordine mensem
Pascitur: idq; pecus longa in deserta sine vllis
Hospitiis: tantū campi iacet. omnia secū
Armētarius afer agit: tecunq; laremq;:

Amydæ

Amycleūq; canē. Laconicū; & est spēs pro

Armaq; amyclæūq; canē: cressamq; pharetrā

Non secus

Non ſecus ac patriis acer romanus in armis
Iniuſto ſub faſce viã cum carpit: & boſti
Ante expectatum poſitis ſtat in agmine caſtris
At nõ qua ſcythie gentes mæticaq; vnda
Turbidus & torquens flauentes iſter barenas:
Quaq; redit mediũ rhodope porrecta ſub axẽ
Illic clauſa tenent ſtabulis armenta neq; vllæ
Aut herbæ campo apparẽt: aut arbore frondes
Sed iacet aggeribus niueis informis & alto
Terra gelu late: ſeptemq; aſſurgit in vlnas:
Semper hyems: ſemp ſpirãtes frigora cbauri.
Tum ſol pallẽtes baud vnq̃ diſcutit vmbras
Nec cũ inuectus eqs altũ petit æthera nec cum
Præcipitem occeani rubro lauit æquore currũ
Concreſcunt ſubitæ curreti in flumine cruſtæ.
Vndaq; iam tergo ferratos ſuſtinet orbes
Puppib⁹ illa prius patul': nũc boſpita plauſtris
Aeraq; diſſiliunt vulgo: veſteſq; rigeſcunt
Indutæ: cæduntq; ſecuribus humida vina.
Et totæ ſolidam in glaciem vertere lacunæ.
Stiriaq; impexis induruit horrida barbis
Interea toto non ſecius aere mingit.
Intereunt pecudes: ſtat circumfuſa pruinis
Corpora magna boũ cõferroq; agmine cerui
Torpẽt mole noua: & ſũmis vix cornib⁹ extãt.
Hos nõ immiſſis canibus nõ caſſibus vllis
Puniceæ ve agitant pauidos formidine pœnæ
Sed fruſtra oppoſitũ trudentes pectore montẽ
Cõminus obtruncãt ferro: grauiterq; rudẽtes
Cædunt: & magno læti clamore reportant.
Ipſi in defoſſis ſpecubus ſecura ſub alta
Ocia agunt terra: congeſtaq; robora totas
Aduoluere focis vlmos: igniq; dedere:
Hic noctem ludo ducunt & pocula læti
Fermento atq; acidis imitãtur vitea ſorbis.
Talis hyperboreo ſeptẽ ſubiecta trioni
Gens effrena virum ripbæo tundit̃ euro

genere. Amyclæ aũt eſt ciuitas laconiæ: vñ eſt. Talis amyclei domit⁹ pollucis babenis Cyllarus. Patriis armis: acer roman⁹. Generaliter ſibi cõceſſis. ac ſi diceret martiis. In iuſto ſub faſce. ſub magno onere vt ego boc te faſce leuabo. Magnũ aũt onus dicit ꝓpter arma: alimẽta: veſtitũ. Ante expectatã. i. dicto citius. añq̃ ei⁹ expectet̃ aduentus: & ẽ vna ps orõnis: boc eſt aduerbium.

Stat: obſtat nã apbæreſis ẽ. At nõ qua ſcythiæ gẽtes. Subaudi taľ ẽ paſtio. Mæotis Mæotica q; vnda. Mæotis palus ẽ ſcythiæ frigore cõgelaſcẽs. Iſter fluuius ẽ ſcythiæ: qui Iſter & Danubius noiat̃. Danubi⁹. Quaq; redit mediũ rhodope porrecta ſub axem. Qua Rhodope mons Thraciæ ꝓtentus in orientalem plagã in ſeptentrionalẽ reflectit̃. Nã ideo ait redit ſub axem: nã axis eſt ſeptẽtrio: qui græce ἄρκτος dicit̃. Informis: niuis. ſuperfuſione carẽs varietate formarũ: nulliſq; agnoſcenda limitibus: Septẽq; aſſurgit in vlnas. Creſcit in ſeptẽ vlnas: Vlna autẽ Vlna. ſm alios vtriuſq; manus extenſio eſt ſcdm alios cubitus: quod magis verum eſt: quia græce ὠλένη dicitur cubitus vnde eſt λεύκολενος ἥρη. Pallentes baud vnq̃ id eſt nunq̃ nubes diſſoluit. Nã pallentes vmbras nõ ex nocte ſed ex nubibus factas appellat. Concreſcunt ſubitæ currenti in flumine cruſtæ. Aquæ currẽtes repẽte congelaſcunt. Et notandũ quia cum cruſtã dici Cruſta. mus fœminino genere lapidiſ: aut ligni aut gelu partẽ ſignificamus. Cum vero cruſtũ Cruſtum. dicimus eduliũ aliquid ſignificamus partẽ panis vel placentæ. Ipe in ſeptimo: Orbem fatalis cruſti. Horatius Dant cruſtula blãdi Doctores. lunenat Nos colaphũ incutim⁹ labenti cruſtula ſeruo. Hoſpita. Facilis: Vnde & boſpitalis bõ dicit̃ boſpiti ſeruiẽs apte. Aeraq; diſſiliunt Crepant. Vulgo: Paſſim. nam tã nimio frigore q̃ calore æra rumpunt̃. Perſius: Findit infantes ſtatuas. Veſteſq; rigeſcunt. Durant̃ vt frangi potius q̃ ſcindi poſſe videantur. Cæduntq; ſecuribus humida vina. Et vina naturaliter calida illic gelant̃. Intelligim⁹ aũt peregrinã nã illic nõ naſcunt̃ vina ꝓpter nimium frigus & continuum: ſicut ipe paulo poſt docet dicens: Fermẽto atq; acidis imitant̃ vitea ſorbis. Sane volunt phyſici vinũ non gelari. Vñ boc loco aut hyperbole eſt: aut quia dixit humida aquæ mixta intelligimus. Ita eñ gelare dicunt̃. Et totæ ſolidã in glaciẽ vertere lacunæ foſſæ ad ſiccandos agros paratæ: cũ alibi tñ incruſtent̃: illic vſq; imũ gelant̃. Stiriaq; implexis induruit. Stiria. i. gutta: vnde ſit diminutiuũ vt dicamus ſtilla. vñ fit diſtillat. & ſtillicidiũ. Senſus aũt duplex ẽ. Nã vt boc dicit de ipexis barbis pecudũ pẽdẽs gutta durat̃. Aut certe de tectis & arboribus gutta horrida induruit i modũ barbaq;. Nõ ſecius. ñ ſegnius q̃ icboauerat. Pruinis. abuſiue ꝓ niuib⁹. nã pruina ẽ matutini tpis frigus. Confertoq; agmine cerui. Coiuncto. Cerui eñ cõgregatõe gratulant̃. Mole noua: nimia magnitudine. Caſſib⁹. retib⁹. Hinc ẽ q̃ incaſſum dr̃ ſine cã: q̃ſi ſine caſſibus: ſine qbus inutilis venatio ẽ. Grauiterq; rudẽtes Cædũt. Rumore ſuo corripuit. vt i ſeptimo. Et feras ſub nocte rudentũ. Perſius: pducit. Findor vt arcadiæ pecuaria rudere dicas Ipſi in defoſſis ſpecubus ſecura ſub alta. Artis fuerat ſpecib⁹ dicere: vt fluctib⁹: qa q̃rta declinatio i datiuo & ablatiuo pluralib⁹ u in i vertit: vt manu manibus:

ſed quia pinguius ſonat & melius ſpecubus dicim⁹.vñ tñ nomẽ eſt qđ aliter nõ dicim⁹ vt tribub⁹ Hic nocte ludo ducunt:q̃ſi ꝓpetuitatẽ noctis ſub terris locati ludos cõcelebrãt. Fermẽto atq; acidis. Potionis genus ẽ qđ ceruiſia nuncupaẽ:& cõſequens ẽ vt vinũ natura calidũ in ꝓuincia frigida nõ poſſit creari. Septẽ ſubiecta trioni. Temeſis ꝓ ſeptẽtrioni. Gens effrena:Sæua & rectorẽ recuſans. Riphæo euro. Scytico vento. Riphæi autẽ montes ſunt ſcythiæ vt iam dixim⁹ a ꝓpetuo ventoꝝ flatu nominati. Nam ριφν græce impetus:& ορωι dicitur απο του ριπτειν.

CHRI. Roſida luna:Humectãs luna.nã ab aſtrologis dicit̃ mater roris:& humoris miniſtra:humidus em̃ planeta ẽ. Littoraq; alcyonen. De huiuſcemodi aue dictũ ẽ in ſupioribus. Paſtores libyes Hos nomadas appellãt. Nã in humida q̃ ps libyæ ẽ paſtoriã exercẽt. Armẽtarius ſpẽm ꝓ genere poAmyclea ſuit.nã de armẽtis & de gregib⁹ loquit̃. Amycleũ. Amyclæ vrbs ẽ Laconiæ ꝓuinciæ:nã laconia optimos canes habuit. M. em̃ Varro duo genera canũ ponit:alios venaticos: alios ad cuſtodiã pecoris. Inter hos maxie laudat laconicos & epyroticos:& lõgo ordine deſcribit:q̃li figura eos eſſe & quo colore deceat. Et qm̃ emi cõſueuerũt dicit remediũ eẽ vt relicto vẽditore emptorẽ ſequat̃ ranã coctã ſibi obiici Terciũ genus addit Columella:eoꝝ qui ad villæ cuſtodiã comparant̃. In quibus nõ multũ referre ait q̃ veloces nõ ſint.ſed oportere eẽ ampli corporis:& vaſti latratus & canori & auditu & cõſpectu terrorem furi iferat. ſit colore niger:nã in luce terribilior apparet:in tenebris nõ aſpicit̃:Paſtor vero albũ ꝓbat:qm̃ eſt fere diſſimil̃:neq; ꝓ fera i nocte pulſabit̃. Pecuarius aũt vilatico celerior: venatico tardior ſit. Nam ſat eſt vt lupũ ouẽ deportantẽ aſſeq̃tur. Duo ad cuſtodiã vni⁹ gregis ſat ſunt:ſit aũt fœmina & mas quo maiori cõcordia inter ſe degant. Acer roman⁹:Nã refert Cicero i tuſculanis q̃onibus nũ exercit⁹ primũ vnde habeãt nomẽ vides. Deinde qui labor & quãti vides ferre pluſq; dimidiati mẽſis cibaria. Ferre ſi quid ad vſum velint ferre vallũ. Nã ſcutũ:gladiũ galeã ꝓ onere nũ milites ñ plus numerãt q; humeros lacertos man⁹. Poſitis ſtat i agmine caſtris. Nã caſtra munire cũ vallũ tulerint paruo tpis momẽto pnt

At nõ qua ſcythiæ. Sub ſcythia olim magna ps germaniæ fuit & Boæmiæ:Germania attingit amnem Oderã ab oriẽte Dacos.ab occidẽte Gallos:a meridie Italiã. Sarmathia incipit ab Odera flumine vſq; ad Boriſthenem ꝓprie ſarmathæ:nũc ſunt lituani poloni. Sarmathia ſeptẽ linguas habet. Scythia incipit ab oriſthene. Meotia. Hec palus maxia eſt ꝓte eius ſupiori infundit̃ tanais. Aera.i. vaſa aerea. Diſſiliũt. frãgunt̃ qa eoꝝ ptes in diuerſas ptes ſaliunt. Inſolidã. Non em̃ cruſtæ ſupficiẽ tegunt: ſed
Stilla, tota aq̃ ad fundũ vſq; cõgelaſcit. Stiria cuius diminutiuũ eſt ſtilla. Dicit̃ autẽ vt ait Pelæmon grãmati
Gutta. cus ſtilla dum ſtat. Gutta dum cadit. Montẽ. Cumulũ niuis.
Rbenones, SER. Pecudũ fuluis velant̃ corpora ſetis. Rbenonibus.nam vt dicit Saluſtius in hiſtoriis. Veſtes de pellibus rbenones vocant̃. Sit tibi lanicũ curæ. Et hæc lana dicimus & hoc lanicium:ſicut fuga & effugium. Quod autem dicit oues lanæ eam nõ debere pingueſcere pbyſicum eſt. Omne em̃ pingue animal caret pilis:quod birſutum efficit macies.

Lappæq; abſint a quibus rebus lanæ decerpit̃. Villis lege mollib⁹ albos Lana em̃ alba p̃cioſior ẽ.qppe ſuſceptura aliũ quẽlibet colorẽ. Qđ aũt colorẽ hic ꝓ trãſitũ tangit.in alijs plenius legit̃ maritũ pecoris & cornu & vngulis & palato albũ eẽ debere. Alioquin licet aries ſit candidus lanis:conſtat ex eo pullos.i.nigros creati: Aries ſit cãdidus ipſe. Bene addidit ipſe q̃ſi aut dñs gregis ẽ aut qa antea ꝓ dãno capitale dari cõſueuerat: Nam apud maiores homicidi pœnã noxius arietis dãno luebat:qđ in regnũ legib⁹ legit̃. Pullis:nigris. Vdo palato.ſemp humido. Alibi. Vdæ vocis itur. Reiice.rei aut q̃ſi monoſyllabũ ꝓduxit licẽter aut vt ſupra dixim⁹ qa cũ fecit reiecit i ꝓ duplici habeẽ:& rei efficit longã:ideo & in alijs modis p̃ſumit ſibi ꝓductionẽ. Munere ſit niueo.mutat fabulã nã non pan.ſed Endimion amaſſe dicit̃ Lunã q; ſpretus pauit pecora cãdidiſſima & ſic eã i ſuos illexit ãplexus. Cui⁹ rei myſtici volũt q̃dã ſecretã eẽ rõnẽ. Si credere dignũ ẽ:tm̃ de luna ſacri legiũ. Salſaſq; ferat ꝓſepib⁹ herbas. Vt & multum potãtes reddant plurimũ lactis & ipſum lac nõ ſit factũ ſed habeat ſalis occultum ſaporẽ.ideſt vix intelligibilem:& non

Et pecudum fuluis velant̃ corpora ſetis:
Sit tibi lanicium curæ:primum aſpera ſilua
Lappeq; tribuliq; abſint:fuge papula læta
Contiuuoq; greges villis lege mollibus albos
Illum autẽ quãuis aries ſit candidus ipſe:
Nigra ſubeſt vdo tantum cui lingua palato
Reiice:ne maculis infuſcet vellera pullis
Naſcentũ plenoq; alium circumſpice campo
Munere ſit niueo lanæ:ſi credere dignum eſt.
Pan deus arcadiæ captam te luna fefellit
In nemora alta vocãs:nec tu aſpernata vocantẽ
At cui lactis amor cytiſum lotoſq; frequentes
Ille manu ſalſaſq; ferat præſepibus herbas.
Hic amãt fluuios magis:& magis vbera tẽdũt
Et ſalis occultum referunt in lacte ſaporem.
Multi iã excretos ꝓhibent a matribus hædos.
Primaq; ferratis præfigunt ora capiſtris
Quod ſurgente die mulſere horiſq; diurnis
Nocte p̃munt:quod iã tenebris: & ſole cadẽte
Sub lucẽ exportãt calatis addit oppida paſtor
Aut parco ſale cõtingunt:hyemiq; reponunt.
Nec tibi cura canum fuerit poſtrema:ſed vna
Veloces ſpartæ

Veloces ſpartæ catulos acremq; moloſſum
Paſce ſero pingui. nunq̄ cuſtodibus illis
Nocturnū ſtabulis furē incurſuſq; lupoꝝ
Aut impacatos a tergo horrebis biberos.
Sæpe etiā curſu timidos agitabis onagros.
Et canibus leporē: canibus venabere dāmas
Sæpe volutabris pulſos ſilueſtribus apros
Latratu turbabis agens: monteſq; per altos
Ingentē clamore premes ad rætia ceruum.
Diſce & odoratū ſtabulis accendere cædrū
Galbaneoq; agitare graues nidore chelydros
Sepe ſub immotis p̄ſepibus aut mala tactu
Vipera delituit cœlum exterita fugit.
Aut tecto aſſuetus coluber ſuccedere: & ūbræ
Geſtis acerba boum. pecoriq; aſpergere virus.
Fouit humū: cape ſaxa mānu cape robora paſtor
Tollentēq; minas: ei ſibila colla tumentem
Deiice: iāq; fuga tumidum caput abdidit altæ
Cū medii nexus: extremæq; agmina caudæ
Soluunt̄: tardoſq; trahit ſinns vltimus orbes
Eſt etiā ille malus calabris in ſaltibus anguis
Squāmea cōuoluens ſublato pectore terga.

ſtatim apparentē. Excretos: validiores.
Ferratis capiſtris. i. duris: Nocte p. Cogunt i caſeos. Calathis. Vaſis æreis: in q̄bus lac vel recens caſeus in vrbē diſtrahit̄. Calathis.
Aut parco ſale cōtungūt aut modico ſale: aut reuera parco. i. ſeruatorio. qa in q̄d mittit̄ ſeruat. Nā & hō frugi parcū vocat̄: aut certe parco dixit p parce vt ſit nomē p aduerbio. Parcus
Nec tibi cura canū fuerit poſtrema. Lipotes figura: Pro magna tibi cura ſit canū. Poſtrema: vilis. Veloces ſpartæ catulos acrēq; moloſſū. Et in illis velocitas i bis āt fortitudo laudat̄. Sparta āt Laconiæ ē ciuitas. Moloſſia ps Epiri. Paſce ſero pingui: aq̄ lactis: q̄ pingues efficit canes. Sparta Moloſſia
Nocturnū furē. Noctis opportunitatē captantē. Fur āt a furuo dict⁹ ē. i. nigro nā noctis vtit̄ tpe. Horati⁹: Quā pene vidim⁹ furuæ regna Proſerpinæ. Aut certe a græco venit: nā fur φωρ vocat̄. Hiberos abactores. Fere em̄ biſpani oēs acerrimi abactores ſunt: Onagros. Agreſtes aſinos: & ē laus canū. Fur
Sæpe volutabris ſilueſtrib⁹ Volutabra loca ſunt i q̄bus ſe apri volutāt Silueſtrib⁹ āt iō q̄a circā caſas eē & in ciuitatib⁹ p̄nt. Volutabra
Diſce & odoratā. Pro odoriferā Et loquit̄ de ſerpentū remediis q̄ ingreſſi tecta aiāl⁹ nocēt. Agitare. pſequi. Grauí nido. ſerpētibus. ſ. noxio. Galbaneoq; Galbanū eſt multis apta medicaminibus.
Chelydros: Chelydri dicti ſunt q̄ſi cherſydri q̄a in aquis & in terris morant̄. Nam ΧΕΡΣΟΝ dicim⁹ terrā ΥΔΩΡ aut̄ aquā. Chelidri.

Mala tactu vipera. Quæ etiā tacta nocet: eſt pnitioſa dū tangit̄. Vipera aūt ſpēs ē ſerpētis: q̄ vi parit. Nā corroſis ei⁹ lateribꝰ exeunt pulli cū matris interitu. Luca. Viperei coeūt abrupto corpore nodi. Cœlum exterita fugit. i. tectis gaudet: vt ſunt αγαθοι δαίμονες: quos latine geminos vocant. Fouit humū: Amplexa terrā ē in q̄ poſſet latere. Timidū caput. Cui timet. Nam vt Pli. dicit. ſerpētis caput etiā ſi cū duob⁹ euaſerit digitis: nihilomin⁹ viuit. Extremæ agmina caudæ. Motus & hoc dicit cæde ſerpētē donec caudæ volubilitas cōqeſcat. Cōuoluēs ſub. pe. terga. i. erectus: q̄d ad expſſionē ſpētis generis poſuit. Alii em̄ repunt toto corpe: aliæ erigūt̄ corpis pte. Luca. Et cōtēt⁹ id cauda ſulcare parias
CHRI. Munere ſic niueo lanæ. Dicūt lunā adamatā a Pana petiuiſſe munus: & pana obtuliſſe gregem ouillū illā vero dilectatā candore. arietē albū cepiſſe ſed cum nō aia duertiſſet maculas linguæ fuiſſe deceptā. Cythiſum. De hoc frutice in ſuperioribus dictū eſt. Salſas herbas. Oues vt ait Ariſtoteles ex potu pingueſcunt: itaq̄ dant ſalē quinto quoq; die. ſ. ſingulis cētenis ſingulos modios. Sale ſubinde plus aquæ hauriunt: & hinc etiā plus lactis p̄uenit. Fluuios. Aquā quā idē Ariſtoteles ait in autūno aquiloniā quā auſtrinā vtiliorē eē. Excretos. Qui iā p ætatē creſcere deſinunt. Sero. Nā ex ordeacea farina ſero diluta panē in canū cibū faciundos iubēt: q̄ de re pecuaria ſcribūt. iubent & cōtra rabiē ſimū gallinaceū admiſceri. Hiberos: abactores. Nā biberi hoc vicio vehemēter laborabāt: poſuit ergo ſpēm p genere. Onagros. Aſinos ſiſuestres: de q̄bus dictū ē. Galbaneo. in ſyria frutex ē ferulæ ſimilis. ex quo reſina deſtillat: hoc galbanū appellant. Vtile q̄d colorē. thuris habet: & granavt faba limpidū & ſine ligno. Arabice Renech dī: vim habet cōtra venena. Hinc dicit̄ bezard: quo noie oia cōtra venena dicunt̄. Onagri Galbanū.
Vipera. Genus ſerpētis quæ vi parit. Ait em̄ Herodo. q̄ in coitu mas caput in os fœminæ immittit: at ipſa in emiſſione ſeminis illud p̄cidit: fœta vero Vipera non parturit ſed catuli lacerata matrice p ilia erūpunt: Echidna a græcis vocat̄. Et cum relquæ ſerpētes oua pariant ſola echidna & alia ſerpens quæ in arabia pennata ē catulos edunt. Herodotus autē eſt qui ea quæ dixim⁹ de partu viperæ in Melpomēne vt refert. Ariſtoteles autē ſcribit Viperā oua quidē intra ſe cōcipere: ſed tū nō oua ſed catulos parere qui mēbranis obuoluti ſint: ſed illos tercia die diſrumpi. nōnunq̄ tū abruptis in vtero mēbranis p̄dire ſingulis quidē diebus ſingulos: eſſeq; illos ſupra viginti. Albertus autē ait: Vipere venenū non eſſe frigidū q̄uis vulnerati extrema frigeſcant: Id em̄ iccirco euenire affirmat q̄ naturalis calor a veneno ſo calore victus concedat. Coluber quia vmbrā colat. Vñ dixit tecto & vmbræ. Cape ſaxa. Mana exhortatio: & quæ aliqua ex parte increpationē ſapiat. Extonatur autē locus pluribus coloribus in quib⁹ inſit efficacia. ſcilicet repetitione diſſoluto apoſtrophe. Vipera

SER. Vdo vero madẽt terræ. Alibi: Cũ ruit imbriferum ver. Improbus. Insatiabil. Ingluuiẽ. Ventris capacitatẽ. Ranis loq̃cib⁹. Clamosis & loq̃cib⁹ idõ: qa ex bominib⁹ factæ sũt: vt dicit Ouidi⁹ Asperq; si. Salusti⁹: qđ gen⁹ siti magis q̃ alia rẽ accẽditur. Mibi. p cuicũq; vt Nõ illa quisq; me nocte p altũ ire. Nitiduscq; iuuẽta: pelle. n. deposita redit ad priorẽ ætatẽ. Catulos. abusiue dixit. nã catuli pprie canũ sũt. Morborũ quoq; te cãs & signa docebo. Tria dicit signa morborũ: cãs: remedia: sed ñ seruat ordinẽ legitimñ. nã post remedia morborũ signa cõmemorat: Turpis scabies. q̃ aspũ & turpe efficit corp⁹. Alti⁹ ad vi. pse. medullas & ossa penetrat. Illot⁹ adbæsit sudor. Lot⁹ vel laut⁹ dicim⁹. inde ẽ lautũ eo Nã illđ ab Horatõ satis licẽter dictũ ẽ. Ast vbi me fœstũ sol acrior ire lauatum. Admonuit. Dulcibus fluuiis. Salsa eñ aq̃ magis pruriginẽ generat. Vdisq; a. m g. v. mer. dicit ducẽ gregis: quẽ etiã Varro ita cõmemorat. Huic ãt aliquã ptẽ lanæ pastores solent relinq̃re. Vñ ait vdis villis: nã oues sp tonse lauãt. Secũdo defluit amni. cũ aq̃. s.

Tristis amurca. amaris olei sordib⁹. Hoc ãt remediũ ẽ cõtra scabiẽ & læsum vepri⁹ corp⁹. Viuaq; sulfura. dactylicus versus. Ideasq; pices. liq̃das q̃ in Ida Phrygia mõte nascunt. Syllãq; elleboros graues. genera berbarũ sunt. Pñs fortunas. Efficax vtil. p futura. Et dicit incidẽdũ eẽ vulnus: si medicaminib⁹ emolliri minime potuerit.

Sũmũ vlceris os: ergo tũc secãdũ ẽ cũ os bũerit: Viuitq; tegendo. Dũ tegit. Melior a deos oia posces. maiores. n. expugnãtes religionẽ totũ i expiẽtia collocabãt. Salusti⁹: Non votis neq; supplicĩis mulierib⁹ deor̃ auxilia cõparãt vigilãdo & laborãdo pspe oia cædũt: vbi secordiæ tete atq; ignauiæ tradideris: ne quicq; deos iplores: irati ifestiq; sũt. Art⁹ depascit: Et pasco & pascor illã rẽ dicim⁹. Arida febris. Quæ arida efficit corpa. Tñ sciẽdũ febrẽ licet a feruore dicta sit: eẽ etiã frigidã. Vñ mõ ad diastolẽ ait aridã. Incensos æstus. Febre: Salientẽ sanguine venã. i. mobilẽ. Dicit ãt illã venã feriendã eẽ. q̃ sup vngula aialis est tã lata q̃ mobilis. Bisaltæ. ppli Scythar̃ q fugiẽtes e quorũ sanguine alunt lacte pmixto. Cũ fugit: vel re vera fugit: vel pergit celeriter.

Carpentẽ. i. b. Negligẽtius & sine auiditate. Culpã ferro cõpesce. atq; bre morbũ culpæ nõ ẽ: sed hoc dicit occidẽdo eã tuam culpã cõpesce. i. vita crimen in qđ potes incidere: si dũ vni parcis fuerit totus grex ei⁹ cõtagione corruptus. Incautũ vulg⁹. qđ se morbosi pecoris cõtagione abstinere nõ nouit. Tota æstiua loca posuit p aialib⁹ Aestiua. Aestiua autẽ sunt loca vmbrosa: in quibus per æstatẽ pecora vitant solis calorẽ. Stati⁹ Vmbrosi patuere æstiua lycei.

Atq; notis longã masculosus grandibus aluũ:
Qui dũ amnes vlli rumpunt fontibus & dum
Vere madẽt vdo terræ ac pluuialibus austris
Stagna colit: ripisq; babitans bic piscibus atrã
Improbus ingluuiẽ ranisq; loquacibus explet
Postq̃ exusta palus: terræq; ardore debiscunt
Exilit in siccũ: & flãmantia lumina torquens
Sæuit agris asperq; siti atq; exteritus æstu:
Ne mibi tũ molles sub diuo carpere somnos:
Neu dorso nemoris libeat iacuisse per berbas.
Cum positis nouus exuuiis nitiduscq; iuuenta
Voluitur: aut catulos tectis aut oua relinquẽs
Arduus ad solẽ: & linguis micat ore trisulcis.
Morboq; quoq; te causas & signa docebo.
Turpis oues tentat scabies: vbi frigidus imber
Altius ad viuum persedit: & borrida cano
Bruma gelu: vel cũ tonsis illotus adbæsit
Sudor: & birsuti secuerunt corpora vepres.
Dulcibus iccirco fluuiis pecus omnẽ magistri
Perfundunt: vdisq; aries in gurgire villis
Mersat: missusq; secundo defluit amni.
Aut tonsum tristi contingunt corpus amurca:
Et spumas miscent argenti bac sulpbura viua:
Idæasq; pices & pingues vnguine cæras
Scyllãq; elleborosq; grauis nigrũq; bitumen
Non tñ vlla magis pñs fortuna laboq; est
Quã si quis ferro potuit rescindere summũ
Vlceris os alitur vitium viuitq; tegendo:
Dũ medicas adbibere man⁹ ad vulnera pastor
Abnegat & meliora deos sedet oĩa poscens
Quinetiã ima dolor balantũ lapsus ad ossa
Cum fuerit: atq; artus depascit arida febris
Profuit incensos æstus auertere: & inter
Ima ferire pedis salientẽ sanguine venã:
Bisaltæ quo more solent: acerq; gelonus.
Cũ fugit in rbodopen atq; in deserta getar̃:
Et lac concretum cũ sanguine potat equino:
Quã ,pcul aut moli succedere sepius vmbre
Videris: aut summas carpẽtẽ ignauius berbas
Extremãq; sequi: aut medio ,pcumbere cãpo
Pascentẽ: & sere solã decedere nocti.
Continuo culpã ferro compesce: priusq̃
Dira per incautũ serpant contagia vulgus

Non tam

Nõ tã creber agẽs hyemẽ ruit æquore turbo
Quã multe pecudũ pestes nec singula morbi
Corpora corripiunt:sed tota æstiua repente

CHRI. Ranis.Garulũ ẽ aial.nã coaxãt Id em̃ nomẽ ẽ eaꝝ voci:q̃uis i Macedonia teste Plinio ranæ & apri muti sint:mutæ sũt & in Serippho sed aliunde altæ canũt. Ranarũ plures spẽs.Sed q̃ venenosa ẽ dr̃ rana rubeta.Elixatura ranarũ in aq̃ & acetosi dentes abluant̃ sedant dolorẽ. Asperiq̃ siti.Nã vis veneni calore & siccitate auget̃:oñdunt physici mares q̃ fœminas:senes q̃ iuniores:arida q̃ humida habitãtes:iejunos q̃ saturos:iratos q̃ placatos:in calido & sicco tpe q̃ in aduerso magis nocere. Dorso pdiuo posuit & loco editiore. Sub aere.Sub diuo.Diuũ em̃ Iouẽ itelligit q est aer.Hinc Hora.manet sub Ioue frigido teneræ cõiugis imemor venator: Catulos & oua:qa aliæ serpẽtes catulos pariũt:aliæ oua. Vel dixit catulos:qa ex ouis pueniũt catuli. Nã catulos dicim9 & i serpẽtib9 & q̃drupedib9 quæ nõ vngulas sed vngues hnt.vt canes vrsi leones. Trisulcis in nris libris de aia exp̃ssim9 rõne q̃re virga summa velocitate mota nõ simplex sed triplex videat̃.Idẽ igit̃ euenit in lingua serpentis:q̃ q̃uis vnica sit tn̄ sua crebra mobilitate triplex apparet. Scabies.sic dicit̃:qa scabra.i.aspera ẽ.Ad viuũ.quia penetrauit pellẽ:q̃ nõ multũ sensus habet. Tristi.amara.Amurca ẽ humor i oliuis admixtus aq̃ qui dũ terunt̃ ante oleũ effluit:q̃ coqui solet ad mellis spissitudinẽ:& sic vetustatẽ accipit.Nã fex ẽ illa q̃ postrema residet.Amurca decocta in vase æneo & mixta aceto aut vino:aut ouo & melle cõfert doloribus dentiũ & apostemati bus:& miscet̃ in medicinis oculoꝝ.Clistere ex illo cõfert ãno apostemato & callo matricis. Mixta cũ cameleonta:& cũ aqua in q̃ dulcorati sunt lupini sanat scabiẽ q̃drupedũ.Noua.vero & sine decoctione sedat dolorẽ podagræ:Illinit̃ corio & extendit̃ sup ventrẽ ad minuendã tumorẽ hydropici.De scylla elleboro & bitumine dictũ ẽ. Tegendo:dũ tegit̃. Et meliora deos.Moralis locus quo oñdit diuinum auxiliũ nõ pigris desidibusq̃.sed puidis & industriis puenire.Non em̃ negat eẽ auxiliũ a diis poscẽdũ sed nõ esse in socordia sperandũ. Sedet.q̃si penitus cessat. Oia poscens.Nã quæ nobis ipsi præstare nostra opa possumus:ea a diis non sunt petẽda:sed ea quæ nostras vires excedunt. Bisaltæ populi in Thracia sunt. Geloni.Tartari dicunt̃:quos corrupto vocabulo tartaros dicim9. Hi soluunt venena equoꝝ & sanguinẽ admiscẽt lacti & inde bibunt. Tota æstiua.Aestiua appellãt loca montana & frigidiora in quibus pecora a caloribus defendunt̃ vt hyeme in locis maritimis & apricis defenduntur a frigoribus:& hæc hiberna dicunt̃.Quæ vocabula etiã militibus tribuimus.

Rana. Rana rubeta. Catuli Amurca Bisaltæ Geloni

Spẽq̃ gregẽq̃ simul cũctãq̃ ab origine gentẽ
Tum sciat aerias alpes.& norica si quis
Castella in tumulis & lapidis arua timaui.
Nũc quoq̃ post tãto videat disertaq̃ regna
Pastoꝝ:& lõge saltus:lateq̃ vacantes
Hic quondã morbo cœli miserãda coorta est
Tempestas:totoq̃ autũni incanduit æstu
Et genus omne neci pecudũ dedit:omne ferarum
Corrupitq̃ lacus:infecit pabula tabo
Nec via mortis erat simplex:sꝫ vbi ignea venis
Omnibus acta sitis miseros adduxerat artus:
Rursus abũdabat fluuidus liquor:oiaq̃ in se
Ossa minutatim morbo collapsa trahebat.
Sæpe i bonore deũ medio stans hostia ad aras
Laurea dũ niuea circũdatur insula vitta
Inter cunctãtes cecidit moribunda ministros
Aut si quã ferro mactauerat ante sacerdos:
Inde neq̃ impositis ardent altaria fibris:
Nec respõsa potest cõsultus reddere vates:
Aut vix suppositi tinguntẽ sanguine cultri:
Summaq̃ ieiuna sanie infuscatur harena.
Hinc lætis vituli vulgo moriuntẽ in herbis:

SER: Spẽq̃ gregẽq̃.i.agnos piter cũ matrib9.Aerias alpes.Sesus hic est.Siquis est q sciat ista loca q̃lia tũc fuerũt cũ pecoribus erãt referta:nũc quoq̃ ea vacãtia videat:licet plurimũ a pestilẽtia fluxerit tẽpus.

Hic quondã morbũ. Describit pestilẽtiã Venetiæ:Galliæ:Illyrici.Nã quodã tpe cũ Nilus plus æquo excreuisset:& diu pmansisset in cãpis:& aq̃ fluminis & calore,puinciæ diuersa & plurima i limo aialia sũt creata:q̃ recedẽte in alueos suos Nilo & integra & q̃ semiplena fuerãt putrefacta sunt:exide corrupto aere nata pestilentia ẽ.quã auster flans primo ex ægypto ad Atticã puinciã pepulit:mox inde i tractũ Venetiæ & Illyrici vsq̃q̃q̃ versum vniuersa vastauit. Hãc aũt pestilentiã ordine quo dixim9 plenissime Lucreti9 executus ẽ. Aerias alpes.i. galliã.Et dicẽdo aerias verbũ expressit de verbonam gallo9 lingua alti mõtes alpes vocant̃. Norica sigs.Noricũ ps Illyrici.

Et lapidis.i.venetiã. Nã lapidia ps ẽ Venetiæ ab lapido oppido dicta Salu. Primã mõ lapidiã ingressus.Hui9 est fluuius Timauus vnde male quidã lapygis legũt: cũ lapygia sit apulia Miserãda tepestas.pessima inferes rẽ dignã miseratõne. Totoq̃ autũui incãduit æstas.Exarsit prima pte autũni:q̃ semp graue ẽ fficit pestilentiã.Vt ãt autũnus abundet morbis facit cõfine frigoris & caloris.quod licet etiam vernũ tempus habeat:caret tamen morbo quia tunc corpora p̃cedenti durata sunt frigore: quæ autũnus corrumpit laxiora inueniẽs post

æstatis calorẽ. Corruptiq; lacus ifecit pabula tabo. ordinẽ secutus ẽ quẽ & Lucan? tenuit & Salustius. primo aerẽ: inde aquã post pabula eẽ corrupta. Nec via mortis erat simplex: nec moriebantur ex vsu, i. fm naturale ordinẽ: nõ tm̃ fuga animæ sed etiã corporis resolutione. Est autẽ Salustius qui ait, Nec simplici quidẽ morte moriebanť. Oibus & acta sitis: Feruidus calor ab eo qđ p̃cedit id qđ sequiť. Fluuidus liquor humor sordidus. Ossa etiã ossa & p̃ hyperbolẽ totũ hominẽ significat. In honore deũ. in sacrificiis vt baud equidẽ talí me dignor honore. Lanea. i. victima nã nõ stat versus lí lanea vitta dixeris. Mactauerat ante sacerdos. Eius. s. mortem p̃ueniens. Neq; impositis ardent altaria fibris. Quia vt dicit Plinius. Morbosa caro nõ coquiť.

Et dulces animas plena ad præsepia reddunt.
Hinc canibus blãdis rabies venit: & q̃tit ægros
Tussis anhela sues: ac faucibus angit obesis

Nec rñsa pot cõsultus reddere vates. Colligi em̃ nisi ex sana victima futura non p̃nt. Suppositi. sic & in sexto Supponunt alii cultros. Dicẽdo autẽ suppositi feriẽdi genus oñdit. Nã interdũ ab inferiore parte: interdũ desuper feriebanť. Sũmaq; ie. s. i. ba. Signatis vsus ẽ verbis nimiũq; libratis. Vulgo. Vbiq; passim & cateruatim. Lætis autẽ berbis ideo ne eos fame perisse putaremus. Canib? blandis. Etiã blandis canibus ex pestilentia rabies nasciť. Quatit ægros tussis Proprie nã tussis cõmouet corpora. Faucibus obessis. Tumẽtibus. Angit: bene agit angit. Nam angina diciť porco? morb? qui occupat fauces. Pla. Vellẽ me in anginã verti vt huic aniculæ fauces præoccuparem.

Angina,

CHRI. Regna pastorũ. Ambitiose dixit optima pascua. Norica. tract? ille vniuersus q a rheno vsq; ad ea loca quæ Veronæ & Como iminẽt Rhetos cõtinet. Huius nationis Lepuntii: Camuli. Vindelici: ac Norici sunt. Timaui. de quo dicemus in æneide. Aestu autũni. Quia humores cõtracti in æstate tũc rebulliunt & corrupti: pestiferos lætalesq; morbos excitant. Pestis em̃ nõ nunq; æstate desinit: sæpius tm̃ in byeme: in vere raro: in autũno pene nunq;. Pecudũ. Nũc posuit p̃ cucuribus quia sequiť ferarũ. Cæterũ etiã in feris pecudes dicimus. Abduxerat. Contraxerat. Sentẽtia est q̃ desiccato succo naturali i summã maciẽ iã arefacta cõtrabebanť. Mox putrescente toto corpore vniuersa mẽbra q̃ arida exsiccataq; restabant simul atq; etiã ossa liquescebant & tabita fluebant. Sæpe in. h. de. Locus plenus cõmiseratione: cũ ne religio quidẽ morbũ arceret. Insula. de qua dicemus in æneide. Nec responsa põt. quia corrupta erãt exta ac fibræ. Kabies. Et pestilentia oriť. Rabies: quã ne canea vexet mandat Columella vt pani quo vescunť gallinaceus fimus admisceaťur. Tussis anhela sues. Nam hic morbus illis domesticus ẽ. Sues. antiquorũ ꝓuerbiũ fuit: Ignauũ & sumptuosum eũ esse qui succidiã in carnario suspẽderit potius e lanario q̃ ex domestito fundo. Sues: vt ait Varro: Aduertanť a facie & progenie & regione cœli. Si formosi sunt verres & scrofa: si multos pariunt: si in eo loco ampli sunt an exiles. Pararí em̃ sic solent. Illasce sues sanas esse babereq; recte licere; noxisq; præstare: neq; de pecore morboso esse. Spondes ne: Quattuor mẽses fœtũ fert. Volutabrũ illis requies vt lauatio homini. Sus græce diciť ὗς olim θύτης ab eo qđ est θύειν. i. imolare. A suillo em̃ pecore imolandi mitiũ sumptũ videť. Vestigia sunt q̃ initis Cereris porci imolanť. Initus pacis fœdus cũ feriť porc? occidiť. Nuptiaq; initio antiqui reges & sublimes viri in Etruria in cõiunctione nuptiarũ: noua nupta & maritus porcũ imolabant. Idẽ prisci latini & græci in Italia factitarunt. Nostre mulieres & maxime nutrices naturam qua fœmine sunt in virginibus appellant porcũ & græci χοίρον significantes eẽ dignũ insigne nuptiarũ: Suillũ pecus donatũ a natura dicunt ad epulandũ: & iis animã datã p̃ sale vt carnes conseruenť. Ex iis succidias magnas ac optimas galli facere cõsueuerunt. Signũ est quod etiã nunc quot ãnis e Gallia apportanť Romam pernæ: tomacinæ: taniacæ & petasione. In Arcadia teste Varrone. Sus fuit adeo pinguis vt cõsurgere nõ posset. Vt mus in eius corpore exesa cutæ nidum feciss̃et & mures peperisset. Vnaquæq; scrofa sua bara suos alat porculus. Nam inter se dentibus sauciant. In baris bostium ponatur & limen inferius altũ palmipedalene porci ex bara cũ matrẽ sequunť trãsilire possint. Porci a lacte depulsi a quibusdã dilicæ vocanť: neq; iã lactentes dicunť: qui a partu decimo die babenť puri: & ab eo appellanť ab antiqs sacres: q̃ tũ ad sacrificiũ primũ idonei dicunť. Plautus in mẽchinis: eũ insanũ qui putat vt pieť i oppido Epidãno interrogat quanti bic porci sunt sacres. Si fundus ministrat dandi sunt vinacei ac scapi ex vuis Amisso noie lactantis dicunť nefrẽdes q̃ nondũ fabã frẽdere. i. frãgere possint. Porcus græcum nomen est antiquũ: sed obscuratũ; quem nunc χοῖρον dicunt. Tot parere oportet q̃ mãmas habet. lí pauciores nõ est fructuaria: si plures portentũ est. In quo illud est q̃ sus æneæ lauini. xxx. peperit. Nã portẽdit factũ trigesimũ annũ ut lauinẽses cõdiderint Albam. Verres ãniculí castranť: nec minores q̃ semestres. Castrati nõ verres sed maiales dicunť. Angit. Hinc angina diciť qui morbus est gulæ.

Verres Maiales:

SER. Crebra fibris. Crebro nomẽ p̃ adverbio. Incert? sudor: irrõnabilis: sine labore cuius cã nõ apparet. Morituris frigidus aret frigidus sudor mortis future signũ ẽ. Et morituris frigidus pleonasmos ẽ. Pellis dura resistit. Rigida ẽ: nec cobæret digitis. Cœperit crudescere morbus. Validior fieri: vt Deiecta crudescit pugna camilla Et iã dat signa morbi validioris. Obsessas clausas: Aspera lingua

Labiť infœlix studiosq; atq; ĩmemor hærbæ
Victor equus: fonteq; auertiť: & pede terrã
Crebra ferit: demisseq; aures incertus ibidẽ
Sudor: & ille quidẽ morituris frigidus aret
Pellis: & ad tactum tractanti dura resistit

Nec ante

Hec añ exitium primis dant signa diebus.
Sin in ꝓcessu cœpit crudescere morbus:
Tum vero ardẽtes oculi.atq; abtractus ab alto
Spũs interdum gemitu grauis: imaq; longo
Ilia singultu tendunt:id narribus: ater
Sãguis & obsessas fauces ꝑmit aspa lingua
Profuit incerto latices infundere cornu
Leneos ea visa salus moriẽtibus vna.
Mox erat hoc ipsum exitio furiisq; refecti
Ardebant ipsiq; suos iam morte sub egra
Dii meliora piis:errorẽq; bostilibus illum.
Discissos nudis laniabant dentibus artus:
Ecce aũt duro fumans sub vomere taurus.
Concidit & mixtum spumis vomit ore cruorẽ
Extremosq; ciet gemitus.it tristis arator:
Mœrentẽ abiungẽs fraterna morte iuuencum
Atq; ope in medio defixa reliqt aratra.
Non vmbræ altoꝝ nemorũ:nõ mollia pñt
Prata mouere aĩm:nõ qui ꝑ saxa volutus
Purior electro campũ petit amnis at ima
Soluunt̃ latera:atq; oculos stupor vrget ĩertes
Ad terrãq; fluit deuexo pondere ceruix
Quid labor aut bñfacta iuuãt qd vomer̃ terras
Inuertisse graues.at qui non massica bacchi
Munera:non illis æpulæ nocuere repostæ.
Frondibus & victu pascunt̃ simplicis herbæ.
Pocula sunt fontes liquidi:atq; exercita cursu
Flumia:nec somnos abrumpit cura salubres.
Tpe non alio dicunt regionibus illis
Quæsitas ad sacra boues iunonis:& vris
Imparibus ductos alta ad donaria currus.
Ergo ægre rastris terram rimant̃:& ipsis
Vnguibus infodiũt fruges montesq; ꝑ altos
Contenta ceruice trabũt stridẽtia plaustra.
Non lupus insidias explorat ouilia circum

scilicet ex nimia siccitate. Profuit iserto latices. Non sp profuit:sed aliqñ: Nã hoc solũ est.qd aut morbo liberat:aut cõmouet i furorẽ.Mox erat hoc ipm. Qd saluti eẽ putabat̃.Et hoc ẽ qd paulopost dicturus est: Quæsitæq; nocent artes. Furiisq; refec.qa languẽtia corpa in uires quodammõ excitat furor: & facit ea in exicĩũ conualescere.

Dii meliora piis. Per parẽtbesim i execrationẽ bostiũ hãc torquet insaniã. Fumãs: sub vomere taur9. Per hoc oñdit ẽt fortes tauros repẽte morbo cõcidere: Nemo em̃ pestilentẽ ad aratra ducit iuuencũ. Extremosq; ciet gemit9. Vltimũ hoc gemit. Sane & ciet mõ dat significat sicut in tercio de andromache.Lachrymasq; ciebat.Cũ ciere ꝓprie sit alteri aliqd cõmouere. It tristis arat.Morte iuuẽci tristẽ dicit agricolã. Fraterna.Morte.Cõsortis interitu. Et ex affectu dictũ ẽ rustici mouere aĩm.In sui desiderĩũ illicere. Purior electro campũ petit amnis.Nã sicut electrũ defæcati9 ẽ metallis oĩbus:ita & currens aq̃ cæteris purior. Ad terrãq; fluit deuexo põdere ceruix. Luca. Lassũq; capit se ferre recusat. Quid.l.a.b.i. q.u.terras? Si neutrum mortẽ repellit:nec corpis exercitiũ:nec mẽtis religio. Mam si generalis ẽ snia fm epicureos cõtra religiõnẽ ẽ.Si ãt ad bouẽ tm̃ referr̃: hoc dicit: qd ei ꝓdest labore suo aluisse mortales? Atq ñ mass.bacchi mũera. Vina ꝑciosa a massico mõte capaniæ.Et ptrãsitũ tãgit illa:q̃ dicũt pbysici morbos venire ex cibi & pot9 nimi etate:vel mutatõe:ex nimiis vigiliis:& mlta solicitudine: Dicit ẽt sine bis nasci ægritudinẽ: Nã in aialib9 cũ nibil boꝝ sit:tn ægritudies pati cernim9. Epulæ repo.Aut abũdãtes:aut variæ. Siplicis b.pp varietatẽ epulaꝝ dixit simplicis herbæ.Nec somnos abrũpit cura. Ex cura ei nimia vigiliæ ꝓcreant̃. Vris i parib9. Bob9 agrestibus & ipsis inæq̃lib9. Nã vri agrestes boues sunt vt dixim9 lup̃.& hoc poetice dixit.Cæterũ veritas bæc ẽ.Cũ mos eẽt sacerdotẽ Argiuã iũctis bob9 ire ad tẽpla Junonis:& solẽni die boues ñ inuenirent pestilẽtia em̃ q̃ ꝑ atticã ut dixim9 trãsierat vniuersa cõsumserat duo sacerdotis filii cleopis & bitõ matrẽ subeũtes iugo ad tẽpla duxere: Tũc Juno ꝓbãs eoꝝ religionẽ obtulit matri id qd vellet poscere filiis. Illa pia rñsiõe ait ut qd sciret vtile dea mortalib9:ipsa præstaret.Altero itaq; die sacerdotis filii iuuenes reperti sunt mortui: Ex quo ꝓbatum est nibil esse morte pstantius:quod Herodotus apud græcos plenissime cõmemorat i prima bistoria. Donaria aũt ꝓprie sunt loca:in quibus dona repronunt̃ deoꝝ.Abusiue aũt templa.Nam ita & plurima ꝑ templis ponimus:cum sint ꝓprie lectuli:qui sterni in quibusdam templis consueuerant Donaria.

Aegre.difficulter. Terrã rimant̃.In rimas agunt. Vnguibus.Hyꝑbolice ꝑ manibus.

CHRI.Studiorum.i.cupiditatũ erga victoriã.Studiũ est ꝓprie in boue vehemẽs applicatio aĩ ad aliqd pagendum.Equos aũt vebemẽter victoriã & in bello & i cursu appetere vidimus. Vnde victos lachrymis mœrorẽ ondere grauissimi auctores tradidere. Attractus ab alto.difficultas spiritus triplicem ponit speciem Cornelius celsus.nam dũ modica difficultas est:neq; ex toto strangulat dyspnoea dicitur:cũ vehemẽtior est ut spirare æger sine sonno & banelatione nõ possit Asma: cũ postremo accessit id quoq; ne nisi recta ceruice spiritus non attrabetur ortobpnea vocatur. Inserto cornu. imisso cornu. Nã intra

os immittebāt cornu: vt p illud tanq̄ p fistulā infunderēt vinū in gulā: qđ sua sponte absorbere nollent: Furiisq̄ refecti ardebāt. i. recreatis viribꝰ ex vino in maiores furias cōcitabant. Ecce aūt. rē subito ex improuisamq̄ fieri ex hac dictōne oñdunt. & subitaneā mortē describit: vt maior morbi vis appareat: maiorq̄ cōmiseratio concitet: quā absoluit ab oīmibꝰ ptibus. Primo a sæuitia morbi. deinde ab eo qđ est p̄ter spem. cū artes quæsitæ noceant: & quod in eū furorem ruerent vt sui. se dentibus laniarent: quod ex morte iuuenci opus impfectū relinqueret. Quod oīm oblectatōne nemoꝝ ac aquaꝝ vi morbi priuarētur. moriebat & subito: moriebatur maximo cruciatu: moriebantur sine vllo solatio moriebant nulla eorum culpa & de agricultura bene meriti. Tpe nō alio: & hic crescit cōmiseratio cum oñdunt q̄ maximā incomoda secuta sit. Non lupus: magna vis morbi cum illa coganꝫ naturā suam dediscere.

SER: Nec gregibꝰ nocturnꝰ: qđ ait nocturnꝰ figurate rē tpis ad psonā: transtulit.

Nec gregibus nocturnus obādulat: acrior illū
Cura domat. timidi dāmæ ceruiq̄ fugaces
Nūc interq̄ canes & circū tecta vagant
Iā maris immēsi plē: & genus omē natandū
Littore ī extrēo ceu naufraga corpa fluctus
Proluit: insolitæ fugiūt in flumia phocę.
Interit & curuis frustra defensa latebris
Vipa: & attoniti squamis astātibus hydri.
Ipsis ē aer auibus nō æquus & illæ
Præcipites alta vitā sub nube relinquūt:
Præterea nec iam mutari pabula refert:
Quæsiteq̄ nocēt artes: cessere mgri
Phyllirides chyrō amitha oniusq̄ melāphus.
Sæuit & in lucē stygiis emissa tenebris
Pallida tysiphone morbos agit añ metūq̄:
Inq̄ dies auidū surgēs caput altius effert.
Balatu pecorum & crebris mugitibus amnes
Arēteq̄ sonāt ripæ: colleq̄ supini
Iamq̄ cateruatim dat stragē: atq̄ aggerat ipis
In stabulis turpi dilapsa cadauera tabo
Donec humo tegere. ac foueis abscōdere discūt
Nam neq̄ erat coriis vsus nec viscera quisq̄
Aut undis abolere pōt: aut vincere flama
Nec tondere quidē morbo illuuieq̄ pcsa
Vellera nec telas pñt attigere putres.
Verumetiam inuisos si quis tētarat amictus
Ardētes papulæ atq̄ immundus olētia sudor
Membra sequebat nec longo deinde morāti
Tempe contractos artus sacer ignis edebat.

Obādulat. insidiat. Cura. s. pestilentiæ.

Timidi dammæ. mutauit genꝰ vt vitaret ὁμοιότελευτον. Nā bor. in semio genere posuit dicēdo. Et supiecto pauidæ natarūt æquore dāmæ. dicēdo dāmas & cernuos errare cū canibꝰ duo oñdit. & bos tioris & illos ferocitatis oblitos. Fugiūt. q̄si timētes maximā pestilētiā. Ipsis ē aer auibus nō æquꝰ. Suis quo dāmo q̄ alaꝝ velocitate supgredi aerem poterāt pestilentē.

Phyllirides chirō. mediciæ iuētor: saturni & phyllires filiꝰ. Amytha oniusq̄ melāphꝰ Amythaōis filiꝰ. κάθαρτης. i. purgator. Nā petides ipe purgauit lustrationibus q̄s iuenit & hoc dicit coualescente morbo nec medicia pdesse nec religionē posse. Arēteq̄ sonāt ripæ. vult pestilētiā ēt ea sentire. sicut i tercio arebāt herbæ & victū seges æg negabat. nā segetē p terra posuit. Nā neq̄ erat coriis vsus. Quippe morbo putrefactis. Nec viscera q̄sq. nec lauari nec coq poterāt. Caro ei corrupta morbo q̄ndā habet mucorē: q ñ pt abluī: q̄m oē corpꝰ possidet. Itē igni suppositā. aut putrescit: aut durescit: nā ñ coqt. Papulæ. carbūculi. Im mūdꝰ. s. morbꝰ pediculāris φθειριάσις Sacer ignis quem græci ἱερὰν νόσον vocant.

CHRI. Nec iā maris imēsi. nullū aialiū genꝰ immune euasisse uult ab hac peste. Sed descripto potiꝰ poetica est q̄ philosophica. Quæsitæ a. n. maiꝰ ē q̄ si dicat ñ iuuāt. Phillirides: ex phyllire filiꝰ Saturni fuit chiron. Melāphꝰ q argiui peti filiꝰ a furore purgauit. Amithaonis filiꝰ fuit: & frem būit bianē. Inq̄ dies. aliđ ē indies. aliud indiē. In dies ei quotidie cum incremēto. significat. Quapp aut cū cōpatiuo ponit: aut cū verbo qđ incremētū significet: Vt magis magisq̄ indies boies admirabāt. Indiē vero cū dr ita pñtia tpis denotat: vt nulla futuri rō bēat. Vñ ē illđ more feraꝝ indiē viuentes. Nā neq̄ erat coriis vsus. Peste corrupta corpa ouina & pelles & lanas corruptas bñt. Quin ēt refert Aris. in eo libro quē de aialibꝰ scripsit ait pelles & vellera ouium q̄s lupꝰ occiderit: & vestes ex iis factas aptiores ee ad pediculos gignēdos. Sacer ignis. Sacer quoq̄ ignis vt ait cornelꝰ malis vlcerib⁹ annūerari dēt: eiusq̄ duas spēs ponit: vt aliter rubicūdus sit & mixrꝰ rubore & pallore: exptusq̄ p pustulas cōtinuas ac p exiguas. Et i iis sp ferre pus & sæpe rubor cū calore Serpitq̄ n nunq̄ sanescēte qđ incipit vitiari: nō nunq̄ ēt ex vlcerato: vbi abruptis pustulis vlc⁹ cōtinuat būorq̄ exiit q ee inter sanie & pus videri pt. Fit maxie i pectore aut laterib⁹ pcipue i plātis: Alter ē i sūmæ cutis vlceratōe: sed sine altitudie lat⁹ subliuid⁹. Medū sanescit extremis pcedētibus ac sæpe qđ sanū videbit iterū exulcerabit. Cutis q̄ circa pxia uitiū receptura ē tūidior duriorq̄ est: colorēq̄ bēt ex rubro sub nigr. Hoc ferē seniora corpa tētāt. & q̄ mali sūt bi⁹ sed in cruribꝰ maxie. Non aūt idē morbꝰ ē ignis sacer & carbūculus: vt idē Celsus oñdit: nā multo grauior morbus est carbūculus.

Carbunculus.

Protinus

Rotinus aerei mellis cœlestia dona Exequar. Rhetorice dictur⁹ de rebus minimis magꝝ pmittit: vt & leuẽ materiã subleuet: & attentũ faciat auditorẽ: Sane perite: qm̃ scit breue eẽ op⁹ hoc de apibus: & intra paucos versus posse cõsumi: vsus ẽ translatoibus ad dilatandã materiã dicens apes bre reges: ptoria vrbes & ppl'os. Sane sciendũ vt sup̃ diximus vltimã ptem bui⁹ libri eẽ mutatã. Nam galli laudes bũit locus ille: q nũc orphei cõtinet fabulã: q̃ insertae st postꝝ irato augusto occisus ẽ Gallus. Protinus: Deinceps: exinde ẽt floridũ agrũ exequar: sicut sum cæteros execut⁹

Rotinus aerei mellis redolẽtia regna
Hybleas & apes aluoꝝ & cætera tecta
Quidque alibi flores examia queque legenda
Indicat: bumẽtisqꝫ fauos cẽlestia dona.

P. Virgilii Maronis Georgicorũ.
Liber quartus.

Rotinus aerei mellis cẽlestia dona
Exequar bãc ẽt mœcẽas aspice partẽ.
Admiranda tibi leuiũ spectacula rerum.
Magnanimosqꝫ duces totiusqꝫ ex ordie gẽtis
Mores: & studia & ppl'os & prælia dicã.
In tenui labor: at tenuis nõ gloria: siquẽ
Numina leua sinũt: auditque vocatus appollo
Principio sedes apibus statioque petẽda
Quo neqꝫ sit vẽtis aditus: nã pabula vẽti
Ferre domũ ꝓhibẽt: neqꝫ oues: ædiqꝫ petulci
Floribus insultẽt: aut errans bucula campo
Decutiat rorẽ & surgẽtes atterat herbas:
Absint & picti squallẽtia terga lacerti
Piguibus a stablis meropesqꝫ aliqꝫ volucres:
Et manibus ꝓgne pectus signata cruẽtis.
Oĩa nã late uastãt: ipasque volantes
Ore ferũt dulcẽ nidis immitibus escam.
At liquidi fontes: & stagna virẽtia musco
Adsint: & tenuis fugiẽs ꝑ gramina riuus
Palmaqꝫ vestibulũ aut ingẽs oleaster obũbret
Vt cum prima noui ducent examina reges
Vere suo ludetque fauis emisa iuuentus
Vicina inuitet decedere ripa calori
Obuiaque bospiciis teneat frondẽtibus arbor
In mediũ seu stabit iners seu ꝓfluet humor
Transuersas salices: & grandia coniice saxa
Pontibus vt crebris possint cõsistere. & alas
Pandere ad æstiuum solem: si forte morantes
Sparserit: aut ꝓceps neptunno immiserit eurus.

Et aerei mellis dicit: qa mel ex rore colligit̃: q vtiqꝫ ex aere defluit: Vñ ẽ & cælestia dona. i. munus deoꝝ Antea. n. mel inueniebat̃ i foliis. vt Mellaqꝫ decussit foliis Hãc ẽt sicut supiores. Admiranda tibi. audies ex reb⁹ leuib⁹ digna stupore eẽ in apibus ꝓceres & tanta certamina. Mores. qa castæ sunt vt illũ adeo placuisse apibus mirabere morẽ. Et studia. vt Tant⁹ amor floꝝ & generãdi gl'a mellis. Et ppl'os. vt Bigæ regũ facies: ita corpa plebis: Et ꝑlia dicã. vt erũ punt portis: cõcurrit̃ æthere in alto. In tenui labor: at tenuis nõ gl'a: Cõpensatio ẽ laboris qđ magnã dat gl'am si fuerit materia exilis ornata. Numia leua: ꝓspera: vt alibi intonuit leuũ Auditqꝫ vocat⁹ Appollo. aut q̃si poeta appollinẽ inuocat: aut qsi pastoralẽ deũ. Nã appollo Nomius dicitur.

Principio sedes: dicit vbi aluearia ponenda sint: in q̃ eẽ satis pite & ea q̃ abesse debeant. s. ne noceãt apib⁹: & q̃ debeant adesse Virg. optie cõmẽorat Sane sciendũ qm̃ supra ait: Magnanimosqꝫ duces: Iõ itulit mo sedes statioqꝫ: quã trãslationẽ diligẽter reuersat. Hædiqꝫ petulci. Lasciui. & exultãtes: & petulci dci ab appetẽdo: vñ & meretrices petulcas vocam⁹. Picti terga lacer. picta terga bntes. Pinguib⁹ a stabulis: plenis: sicut ẽt ianes res tenues noiam⁹ ecõtrario. Meropesqꝫ aliæqꝫ volucres. dicendo aliæ volucres oñdit meropes eẽ aues: sunt ãt virides & vocãt̃ apiastræ qa aues comedũt. Et manib⁹ ꝓgne. nomẽ posuit ꝓ noie Nã philomẽa i birũdinẽ versa ẽ: ꝑ q ꝓgnẽ vel q̃si sororẽ posuit vel q̃si eã q̃ fuerat illi⁹ sceleris cã. nã ipa miserat tereũ ad ducendã sororẽ. Dulcẽ nidis imitib⁹ escã. i. crudelibus pullis: q apum morte nutriunt̃. Et tenuis fugiẽs. Suspẽdẽdũ ẽ tenuis: ne icipiãt eẽ duo epitheta: qđ apđ latios cõstat ee vitiosũ. Vere suo. Sibi ꝗto & aptissimo. Vicina iuitet decedere ripa calori: vt æst⁹ possint aquaꝝ vicinitate. In mediũ. Ordo est In mediũ trãsuersa. salices & grãdia cõiice saxa. Põtib⁹ vt crebris: Velut põtib⁹. nã ñ sũt põtes. Si forte morãtes. tarde remeantes ex pascuis. Neptũno imerserit. Deũ ꝓ aqs posuit. CHRI. Protin⁹ aerei mellis. Cũ de apib⁹ atqꝫ de eo qđ ab iis ẽ melle narrãdũ sit: ex eoꝝ q bmõi interptatõnem q̃rũt re futurũ arbitror: vt semel sed breuibus cũcta pcurram⁹: de qb⁹ & diligentissime ab iginio ornatissime a Virg. & elegãtissime a Celso dictum affirmat Columella. Principio enim qui fabulose magisqꝫ vere rem prosequũtur. alii mulierem pulcherrimam fuisse Melissam referunt: eam in buiusmõi insectum relicto tamen sibi suo vetusto nomine Iuppiter conuertit. Apes enim græce μέλισσαι dicuntur. Home. autem apes ex cra

bronibus & sole natas scribit: quas nymphæ phryxonides educauere q̃ mox Dictæo antro Iouis nutrices astitere: & dei munere pabula sortite sunt: quibus ipse patuulum aluerũt alũnum. Quærunt præterea. de regione in qua primum natæ sint. Vtrum in Thessalia sub Aristeo: an in insula Cea: vt scribit Homere. An Erictbonii tempibus in monte bymæto. vt refert Euthronius: An Crætæ Saturni tempib⁹ q̃d placet Nicandro. Refert præterea Aristoteles: cp alii putarent apes neqꝫ coire neqꝫ parere: sed aliũde fœturas deportare existimant. Alii ex flore callinthri. Alii ex flore barundinis Alii oleæ Alii dicunt fucorum fœturam ita deportari. Ortum autẽ apum p̃stari a rege qui solus mas sit. Esse autem huius rei augmentũ cp nulla sine illo sit fœtura alii putent apes fœminas fucos mares: atqꝫ inde esse fœturam. Quærũt quoqꝫ vtrum euomant liquorẽ mellis: an alia parte reddant. Genera apum plura idem Aristoteles tradidit Earũqꝫ alias vastas: sed glomerosas easdemqꝫ nigras & birsutas. Alias mĩores quidẽ: sed æque rotundas & fusci coloris borridiqꝫ pili: Alias magis exiguas nec tam rotundas sed obesas: tam̃ & latas & coloris meliusculi nõ nullas minimas gracilesqꝫ & acuti alui & aureolo varias atqꝫ leues. Eiusq; auctoritatem sequẽs Maro maxime pbat paruulas oblongas leues nitidas ardentis auro parib⁹ lito corpa gutis. Moribus etiã placidis. Nam quãto grãdior apis atqꝫ rotondior tanto peior. Si vero seuerior maxime pessima. Sed tñ iracundia notæ melioris facile delinit assiduo interuẽtu eorum: qui curant aluearia. Apes annũ decimũ nõ excedũt: gaudent thymo origano: tymbra: satureia: rore marino: cytiso. Tilia arbor ac taxus repudiat. Crocus colerat at odorat mella. Thymus supra oĩa præcipui saporis mella reddit deinde serpillũ tymbrã & origanũ. Apes oderunt fraudulentũ & immundũ cultorem. Aluearia optima sunt & suberis cortice. quia nec bieme rigent: nec cãdẽt æstate. Ex ferulis etiã quibus cõmode vasa texunt ex fictilibus deterrima sunt: quia accẽdunt caloribus & rigescũt frigore. Emantur apes ex vicinia quia solẽt cœli nouitate lacessiri. Si longe vebant curandũ ne salebris solicitent optime noctu collo portant. Diu requies danda est: Reges sine spiculo sunt. nam plenior quasi capillus quẽ in ventre gerũt spiculũ nõ est. Qui errones sunt illis alæ sunt amputãdæ: ne exire possint. Cũ in examine nata sit pullicies & apiũ sequat in frequẽtia interimat rex nouus: vt nata proles facile remaneat cũ matribus. in ipo fere sine cæra velut papilla vberis apparet eminẽtior & latioris fistulæ in bac semen regios pullos e celsus affirmat in extremis fauis transuersas fistulas eẽ: quæ cõtineant regios pullos. Igitur vero scribit in circuitu fauos maiora eẽ & recta foramina repleta quasi sorde rubri coloris ex qua protinus alatus rex fugere. Apes emortuæ si p bieme in sicco loco seruent. & circa equinoctiũ verũ cum clementia cœli persuasit post borã tertiã in solẽ proferant: siculneoqꝫ cinere obruant infra duas boras reuiuiscẽt. atqꝫ in alueare intrabunt. Ex floribus cæras fieri: & ex matutino rore mella: quæ tanto meliorẽ qualitatẽ capiunt quanto iocundiore sit materia cæra confecta: ait Celsus. Fuci nibil pabulos conferunt: sed quæ ab apib⁹ congesta sunt consumunt. Verũ tamen ad procreationẽ sobolis conferunt aliquid insidentes seminibus quibus apes figurant: Itaqꝫ ad fouendã & ad educandã nouam prolẽ familiaribus ab apibus admittuntur. Incubant em̃ veluti aues seminibus apes: & fuci. & ex iis vermes excudũt candida membrana inclusos sine alis: basqꝫ nymphas nominãt deinde dirupta membrana absolutæ alatæqꝫ euolãt apes etiam refert Aristo. Exclusis ergo pullis extra tecta proturbant. Ergo vindemia mellis tunc matura intelligitur cum fuci ab apibus pellunt. Dicunt autem castrati aluearia cum faui deciduntur. Scribit præterea idem Aristoteles eẽ in ponto apes candidas: quæ bis in mense mellificent: & circa Amysum vrbem apes i arboris sine fauo mellificare: melqꝫ ipsum candidum eẽ: & mirum immodum crassum. Plinius autem scribit: nõ solum mel & cæras in aluearibus reperiri: sed & ab illis congeri quæ operi conducãt Prima enim opis fundamẽta metyn vocãt. Hæc prima crustra est saporis amari. Secũda pissoceros dicit: q̃ super metyn venit picantiũ modo ceu dulcor cæræ initiũ populorumqꝫ mitiore gumi. Tercia est propolis crassioribus iam materiæ additis floribus nondũ tamen cæra: sed fauos stabilimentũ: quo omnes cœli iniuriarum aditus instruuntur odore etiam nũc graui qua plerique pro galbano vtunt: præter hæc conuebitur. Rithacæ: quã alii sandaracũ: alii ceryntũ vocãt. Hic erit apum dum operant cibus qui sæpe inuenit in fauos inanitatibus se positus. & ipse amari saporis: sed plenus bumoris cibus. Gignitur aũt rore vere no & arbos succo gũmi modo africo flante minor: austro nigrior: aquilo rubus melior & rubens plurimum in græcis nucibus. Mel igit ex aere est: siue sit cœli sudor: siue q̃dam syderum saliua: siue purgantis se aeris: succus siue aq̃ est & purus & liquidus & suæ naturæ qualis defluit primo nũc vero e tanta cadit altitudine: multũqꝫ dum venit sordescẽs: & obuio terræ banelitu infectus. Præterea a fronde ac pabulis potus & in vterculos congestus apum ore eñ vomunt. Ad hæc succo flos corruptus & alueis maceratus totiesqꝫ mutatus magnam tñ cælestis naturæ voluptatem affert. Optimum est mel in bymeto attico & in bybla siciliæ. Est ãt initio mel vt aqua dilutũ: & primis diebus feruet: fecq; purgat: vigesimo die crassescit. Sorbet optimũ e quercus tiliæ & arundinũ foliis. Ait pterea Isidorus reperiri etiã nũc in India & Arabia mel ramis adhærens in formam salis qd oñdit ipsum ex rore eẽ. Cæra vero ex omniũ berbarum ac arbos floribus faciũt excepta rumice & cenopede. Refert tamẽ Aristo. cp apes plura florũ genera non petũt: sed singulis temporibus singula. Verbi gratia a viola ad violã aduolãt: nec ad alium florẽ transeunt donec in alueum suum redeant. Opant intra. lx. passum: inde consumptis floribus speculatores ad pabula vlteriora mittunt noctu in expeditione deprehensæ cubant supinæ vt alas a rore protegant fures & mulier mẽses refugiũt. Iliscbus thasius deserta bas amore incoluit: ob idqꝫ agrius cognominatus. Aristomach⁹ solẽsis duo de. xl. ãnis insolis apib⁹ cõtemplãdis versatus ẽ. Ambo de bis scripserunt. Protinus. Ex p & tenus eẽ puto. p aũt in compositione significat denotat rem ad vlteriora duci vt de loco

Pissoceros Meyys Propoli Sandaracum.

ci: vt de loco ad locū moueatur. vnde est ꝓcedo prodo. Hinc Ter ẽ. cum rñsum esse moueo addidit. Sed nihil ꝓmoues: tenus aũt demonstrat ptingentia quandã. vt cum dicim⁹ tenus cruꝝ oñdit ꝙ a collo cõtinuant palearia dum tangãt crura. Ex hoc manifestũ est ꝓtinus significare iugiter. Eadem ratõne deinceps Nam qđ fit iugiter fit sine intermissione: vt post vnũ seq̃tur alterũ erit etiam statim. nam illud statim fit quod nulla interposita mora absoluto priore aggredimur. Quin & cũ Maro dixit: Quo ꝓtinus oñe intonuit nemus. duo simul ostendit sonũ celeriter oñia ptigisse: & ḡdatim ꝓpetua successione ꝓcessisse. Sic in bucolicis: En ipse capellas ꝓtinus æger ago. Nam oñdit fieri iugæ lugẽ ꝓcessum: ex quo oportet illa ad longinqua isse. Aerei. Quia ab aere cœloꝙ vt diximus est ex eadẽ etiam materia refert Albert⁹ cognomento magnus: Manna est quæ nõ apparet nisi in calidis regionibus. quia ros in illis melius decoquit. Hãc etiã m.m.a.p. Aspice. Veluti numẽ mecœnatẽ iuocat. Nã numia solo aspectu ꝓdesse posse sunt. Hinc illud ad iouẽ aspice nos. Admiranda tibi. q.d. talia eẽ vt etiã maximi ingenii viris: qualẽ te eẽ volumus: admiratõnẽ incutere possint. Leuiũ: quid ḡ mai⁹ eẽ põt ꝙ ex rebus leuibus. Maximũ inire quæ admiratiõnẽ afferant Magnũ ergo ꝙ exoriat admiratio: Maius ꝙ ex rebus leuibus. Maximũ ꝙ ꝓueniat sapientibus viris: Ergo qd mai⁹ quadrare potuit ad attentionẽ captandã. Maximũ ergo poetæ ingenium maximumꝙ consiliũ. Nam in re depressa & humili sibi attentionẽ comparat: & pollicetur se & dona cælestia & spectacula rerum q̃uis leuiũ in admiranda relaturum. Rhetoꝝ em præceptũ apprime vtile est: vt in rebus humilioribus & quas auditur iure suo contẽnere posse videat: attentionẽ nobis cõparemus. Deinde cũ ꝓpriis ac suis verbis res suapte natura humilis expelli nõ posset: ipse crebris trãslationibus attollamus. Magnanimoſꝙ. d. Duoꝝ insectoꝝ genera videmus quæ suo cœtu ꝓxime ad ciuilem humanãꝙ vitam accedere videant formica atꝙ apis. Veꝝ formice ꝓpulare statũ. Apes aũt regiã ptãtem imitant. Quapp cũ apum sit naturã descripturus a regibus tum circa disciplinam militarẽ. tum circa reipublice administratõnem translatõnibus crebris vtitur. Oñdit aũt re ipsa in tenui labore esse at nõ tenuem gloriam: q̃quidem rem tam depssam translatõnibus similitudinibusꝙ ac multis aliis variisꝙ tamen figuris: tum verboꝝ ac sententiaꝝ coloribus ita rem exornat. atꝙ erigit vt non apum naturam aluearíaue: sed ꝓstantissimorum ducũ inuictorumꝙ exercituum castra ac prœlia descripsisse putes: Nec vero solum attentõnem vt demonstrauimus captat. Verũ & ab eodem loco beniuolentiam sibi cõciliat vtilitatem rei statim a principio ꝓponens: & vt exordii vim penitus adimpleat breuiter verũ dilucide atꝙ absolute quibus de rebus dicturus sit ꝓponit. Magnanimos. translatio est ab ipsis imperatoribus. Exordine ostendit se gradatim a primis illarũ incunabulis ad extremã senectutẽ vina prosecuturum. Mores & ſt. Solus ex omnibus animalibus bõ est. qui quoniam ratione insignitur suaꝝ actionũ principiũ in se bẽat: itaꝙ & mores & studia & cætera oñia quæ a rõne sunt vere in boie dicimus esse Reliqua aũt aialia nõ rõne: sed naturæ impulsu mouent. Et tamen teste etiã Aristotele ipso. In brutis quoꝙ deprehendit aliquo modo prudentia. Vnde & de apibus nõ incõgrue mores & studia dixit. Exmoribus aũt. i. cõsuetudine in qua sunt assidui actus: & ex studiis quæ habent vehementẽ animi applicatõnem ad aliqd peragendũ proueniũt virtutes morales: quæ habitus sunt ab assiduis actionibus ꝓfecti. Nec mirum huiuscemodi ingeniũ eẽ in apibus. Nam docet Albertus magnus: Astuta eẽ omia genera serpentũ pp subtiliorẽ humorẽ qui in illis est. Frigida em cum sint carent eo calore qui illoꝝ actiones cõmiscere confundereꝙ possit. Inest autem calor ille quẽ cõplexionalẽ nuncupant: quo cũcta & decoquãtur & recte digerant. Hinc spiritus animales in illis lucidiores fiunt et lucidior extimationis intern⁹ sensus quã in quadrupedibus in quibus multũ de terra supereſt. Hinc illud est ingenii acumen in serpentibus. & eadẽ ratione insectis oibus præterꝙ in muscis. Numina leua. Ser. ait leua. i. prospera. Hoc dici in augurijs placet. De q̃ re alio loco dictum est. Sed in cæteris rebus nunꝙ legi leuũ ꝓ prospero. placet quod refert: Gellius eum dicerẽ numina leua nõ deos quos vt ꝓdessent celebrabant. sed eos quos cum nocendi ptãtem haberent ne eẽnt obessent placabant. Principio. Iure a principio elegit locũ & ꝑpant materiã: ostendit quibus in locis constituenda sint apiaria. Insulteut. Verbum bostile posuit vt ostendret nocumentum. Rorem. vñ est mel futurum. Petulci Lasciui. Nam Petul⁹ a petendo est. petit em aut vñ nõ oportet aut plusꝙ oportet. Decutiant. Quatere cõmouere est. inde quasso. Decutere autẽ est quatiendo rem id quod in ea est deiicere excutere idem pene ẽ. Hinc dicimus equum equitem excussisse: qm̃ dum se quatit illum deiicit. Cõcutere est vndiq̃ quatere. Hinc dicimus concutere ciuitatẽ: cum aut pauore: aut grauiori quandã ptурbatione: vehementer cõmouetur. Discutere postremo ẽ cum rem ita vndiq̃ quatimus. vt si quid in ea latebat veniat in lucẽ. Vnde dicimus litem eẽ discussam. Lacerti. Stelliones inimicissimi codeis sunt. Negantur semestrẽ vitam excedere. In arabia cubitales reperiũtur. In Nyso vero indiæ mõte. xxiiii. pedum in longitudine conspiciunt colore fuluſ: aut punicei. aut cerulei. Squallẽtia. Nitẽtia variis maculis. De squallore aũt dicet in æneidæ. Et manib⁹ ꝓgne. Pãdionis Athenaꝝ regi filia fuit Progne: Hæc Tereo thracensi regi nupsit. Verũ cũ ille eius sorori Philomenæ vitiasset: ac mox linguam ꝓgni cidisset: ne illa scelus q̃ri posset: Progne Itim communem filium patri tereo epulandum posuit. Parabat in mulieres vltionem re intellecta Tereus. At dii misericordia morti ip sum in vpupam: Itim filiũ in fasianũ. Progne in birundinẽ. Philomelam in luscinia cõmutauere. Dicunt ꝙ Progne habere purpureum e sanguine interempti filii. Dulcem immittibus: iocundiorem reddunt orationem contraria verba vt sunt dulce & immite. Præterea concitatur commiseratioꝙ tam nobile insectum. esca sit inutilibus pene auibus. Meropes. Aues sunt quas italia appellat barbaros a ptitone cã tilenæ. Et vt ait Plinius quia corporis grauitate in sublime ferri ꝓhibentur: in terra nidificant. Genito-

Quatio
Decutio
Discutio
Excutio.
Lacerti,
Meropes

res suos recondi os aliæ palido intus colore pennaq; sup ne ciano priori subritilo. Nidificat in specu sex pedum defossa altitudine. Vere suo .i. sibi conuenienti. Iners tanq̃ lacuna ꝓfluat vt riuus. Sparserit. torquendo aquam in eas Merserit quia illas in aquam deiecerit.

SER. Grauiter spirantis copia thymbræ
Gen⁹ ẽ herbæ abundãtis i phrygia. Grauiter ãt mõ bñ & multũ significat: alias male: vt Aut vbi odor cœni gũis Itẽ gue olentis auerni. Violaria: loca vbi nascũt violæ

Vtraq; vis apib⁹ piter metuẽda: Tã caloris q̃ frigoris. Qd licet vtrũq; æq̃li mõmetuẽdũ sit: tñ dissimiliter nocet. Nã calore liquefacta defluũt mella: q̃ si fuerint frigore codurata: cõstrictas apes interimũt. Spiramenta. Exit⁹ alibi: Sæui spiracula ditis. Fucoq; gen⁹ ẽ herbæ: vñ tinguunt vestes Fucũ aũt & flores ꝓ cæra posuit: qnam ex his colligũt reb⁹. Hæc ipsa ad mũera: ad officia coangustandaq; cauernaq;. Et visco & phrygiæ. Ordo ẽ feruãt glutẽ: qd ẽ lentius & visco & phrygiæ idæ pice. Seruãt ãt mire ait Nã apes pilas q̃sdã in aluearib⁹ faciũt de qb⁹ postea cærea tecta cõponũt. Si vera ẽ fama. Si credẽdũ est apes posse terrã effore. Et leui rimosa cubicula limo. Alii & leui legũt. Vn⁹ tñ sensus est. Nã hoc dicit ꝙ illæ nimio labore pficiũt: Tu leui iunge rimosa cubilia circũfouẽs limo ẽt raras frondes supiniice. Qd ido fit ne vel lim⁹ crepet: vel cauernæ aut sole penetrent aut frigore.

Taxũ sine. venenatã: arborẽ. Ipse i bucolicis Sic tua cyrnæas fugiãt exaia taxos. mel em̃ exinde pessimũ gignit. Rubẽtes cancros. Odore em̃ ipso pereũt. Rubẽtes autẽ cũ vrunt: nõ q ꝓ naturã sint bui⁹ coloris.

Altæ neu crede paludi. Ne facile mergantur. Vocisq; offensa. Resonat eccho repercussa: quã apes vehemẽter borrere manifestũ ẽ. Pulsam byemẽ. Scdm physicos q dicũt tpe quo hic byems ẽ æstatẽ eẽ sub terris & versa vice: cũ hic æstas illic byemem. Qd etiã Lucreti⁹ exequit. & trahit in argumẽtum putealẽ aquã q̃ æstate frigidissima est: byeme vero calidissima. Metũt flores: secant. Vñ & messores dicti sunt. Sane meto metis ꝓteritũ facit messui. Hic ex florib⁹ .s. ex qb⁹ primo mel: mox pullos efficiunt.

Nescio. q̃ dulcedine. Quadã arcana rõne naturæ. Mella tenacia figũt. Quia cũ iuersi sint faui: mel tñ inde nõ fundit: Vñ ait tenacia: q̃ in resupinatis fauis cohærent. Caueis aluearib⁹. Aestatẽ liquidã: ꝓ vere nũ. Contemplator: Pro intuere: Nã tpus futurum ꝓ pnti posuit ab impatiuo modo.

Aquas dulcis: ꝓpter hoc ait sup̃: Et tenuis fugiens p gramina riuus. Trita melliphylla: Varro hãc herbã apiastrum dicit in tercio libro opis rustici. Cærinthæ ig̃bile Vile vbiq; nascẽs: Matris cymbala. quæ i eius tutela sunt: ideo quod similia sunt hemicyclis cœli. quibus cingitur terra quæ est mater deorum.

Hæc circum casiæ virides & olentia late
Serpillia & grauiter spirãtis copia thymbrę
Florcat: irriguumq; bibãt violaria fontẽ.
Ipsa aũt seu corticibus tibi suta cauatis.
Seu lento fuerint aluearia limine texta
Angustos habeãt aditus: nam frigore mella
Cogit byems: eadẽq; calor liquefacta remittit
Vtraq; vis apibus pariter metuẽda: neq; illæ
Ne quicq̃ in tectis certatim tenuia cæra
Spyramẽta linunt: fucoq; & floribus oras
Explent: collectumq; ipsa hæc ad mũera glutẽ
Et uisco & phrygię seruant pice lentius idæ
Sępe etiã effossis (si vera ẽ fama) latebris
Sub terra fodere larem: penituſq; reptę
Pumicibusq; cauis exesæq; arboris antro
Tu tñ & leui rimosa cubilia limo
Vnge foues circum: & raras supiniice frondes.
Neu ꝓprius tectis taxum sine: ne ve rubẽtes
Vre foco cancros: altæ neu crede paludi.
Aut vbi odor cœni gũis: aut vbi cõcaua pulsu
Saxa sonãt: vociq; offensa resultat imago.
Quod supest vbi pulsam byemẽ sol aureus egit
Sub terras: cœlũq; æstiua luce reclusit
Illę cõtinuo saltus siluasq; pagrant:
Purpureoq; metũt flores: & flumina libãt
Summa leues hinc nescio q̃ dulcedine lætę
Progeniẽ nidosq; fouẽt. hinc arte recẽtes
Excludũt cęras: & mella tenacia fingunt
Hinc vbi iã emissum caueis ad sydera cœli
Nare ꝓ ęstatem liquidam suspextris agmẽ.
Obscurãq; trabi vento mirabere nubem
Contemplator aq̃s dulcis & frondea semp̃
Tecta petũt: huc tu iussos asperge sapores
Trita melliphylla: & cęrintbe ignobile gramẽ:
Tinnituſq; cie: & mris quate cymbala circum:
Ipsę consident medicatis sedibus: ipsæ
Intima more suo sese in cunabula condẽs

More suo naturali ratione cuius causa non redditur. Quis em̃ nouit cur æris sono redeant in aluearia licet ipse paulopost dicat. Crepitanciaq; æra secutæ. Dicteo cœli regem pauere sub antro. Sed & hoc poeticum est.

CHRISTO:

CHRI. Serpilla.latine pip erraticū hæc herba dr̄ Huiꝰ duæ sunt spēs: Vna hortularis siue vsualis:que in cāpis sabulosis siue arenosis crescit.alia agrestis q̄ etiā cor dr̄:q̄ nō serpit sed surgit cū ramis duoꝝ palmoꝝ altitudine. Tymbræ.hæc latine satureia dicit̄ a satyris: qa vtentes i venere pronos redit:vt satyri sunt. Abundat in agro troiano.vbi templū est Appollinis:q inde tymbræus dr̄. Spiramenta linūt. Vt paulo supra demonstratū est. Spiramenta tenues rimas p quas saltem spūs ingredi possit. Fusco.speci es.herbæ fucus est de qua lana inficit̄:fucus etiā dr̄ quo mulieres colorant̄. Et p translationē oīe figmē tum fucum dicunt. Cancros.cancri byeme aprica littora sectant̄:æstate in apoca gurgitū recedunt autūno & vere pingescūt. Plenilunio magis qa noctu sydus tepido fulgore mitificat: Vita iis louga:pedes octeni:fœminæ primus pes duplex:mari simplex. Sole cancri signo transeūte cancri cadauer in sicco positum in scorpionē transfigurari ferunt ait Pli. Nare. Volare:qa mutua est translatio a nauib⁹ ad naues. Vnde mare veliuolū dixit & remigio alaꝝ. Mellispbylla. apiastrum est. Varro ait De apiastro q̄d alii melliſphyllon.alii mellinē appellant. Sunt etiam q credant melliloton eadem esse herbā. Alii volunt differre. Cærinthæ herba est folio candido incuruo capite concauo:& quæ mellis succū habeat. Eius magna est copia in Euboea:in q̄ eiusdem nois etiā oppidū fuisse dicūt. Ipsæ sua sponte.sine tua opera. Medicatis.id est aspersis odoribus de quibus dictum est supra.

Fucus

Mellispbil lon

Apiastrū.

Cærinthæ

Sin aūt ad pugnā exierint:nā sæpe duobus
Regibus incessit magno discordia motu
Continuoq; animos vulgi & trepidātia bello
Corda licet longe p̄scisse. namq; morātes
Martius illę æris raucī canor increpat: & vox
Auditur fractos sonitus imitata tubaꝝ.
Tum trepidæ inter se coeunt:pēnisq; coruscāt.
Spiculaq; exacuūt rostris:aptātq; lacertos.
Et circa regē atq; ipsa ad prętoria densæ
Miscent̄ magnisq; vocāt clamoribus hostem
Ergo vbi ver nactę sudum camposq; patentes
Erumpūt portis:concurritur:æthere in alto
Fit sonitus:magnū mixtę glomerant̄ in orbē
Pręcipitesq; cadūt:nō densior aere grando
Nec de concussa tantū pluit ilice glandis
Ipsi p medias acies in signibus alis
Ingentes animos angusto in pectore versant.
Vsq; adeo obnixi non cedere:dū ḡuis aut bos
Aut bos versa fuga victor dare terga subegit
Hi motus animoꝝ atq; hęc certamina tanta
Pulueris exigui iactu compressa quiescent.
Verum vbi ductores acie reuocaueris ambos
Deterior qui visus eum ne pdigus obsit:
Dede neci:melior vacua sine regnet in aula.
Alter erit maculis auro squalentibus ardens:
Nam duo sūt genera:hic melior i signis & ore
Et rutilis clarus squāmis ille.horridus alter
Desidia latamq; trahens inglorius aluū
Vt binæ regum facies:ita corpora plebis
Nāq; aliæ turpes horrent:ceu puluere ab alto
Cum venit:& terram sicco spuit ore viator

SER. Incessit.igruit:iuasit. Ailibi: Incessi muros:ignes ad tecta volare:& iceſſit regib⁹ figuratū ē. Nā iceſſit reges dicim⁹. Trepidātia bello. Alacritate pugnādi: ñ timore Alibi exultātiaq; baurit Corda pauor pulsans. Morātis.tarde icedētis. Fractos: collisos. Trepide coeūt.festināt iter se i alueario⁹. Pēnisq; coruscant. Quē admodū scuta milites cōmouēt. Vocāt hostē: Prouocāt. Ver nactæ sudū:Serenū p⁹ pluuias vt p sudū rutilare vidēt Cāposq; patentes. Aēreū purū & liquidū:nō nubi.b⁹ dausum & ita aer cāpus est apū:vt mare nauiū: hominū solū. Ipse in qnto dicit. Subtrabit̄q; solū. Glomerant̄ i orbē More bellantum.

Nō densior aere grādo. in aliis em̄ bellis victi tantū peūt:in certamie vero apum ēt victrices. Nā dictur⁹ ē Animasq; in vulnere ponūt. Tantū glādis. erit noiatiuus hæc glans. Ingentes aios angusto in pectore versant. Statius:Maior in exiguo regebat corpe vt⁹: Hom. μικρὸσωμενὲηνδὲμετ ἀλλάμαχητής Pulueris exigui iactu.qa cū pulueē viderint sperāt tēpestatē futurā:q̄ eis plurimū nocet. Deterior qui visus:Peior a malo dr̄ deterior a meliore.

Prodig⁹ nō mella cōficiēs sed mella cōsumens:ideo regē solū p̄cipit occidendū: qa eo amisso su⁹ dissipat̄ exercit⁹ Nā vt Binæ regū facies ita corpa plebis: Squallētib⁹: splendētib⁹ qd a squāmis veit vt Squāmis auroq; trilice. Nā a squallore sordidū significat:vt squallentē herbā. Terram sicco spuit ore:Aut i terrā aut ur re vera terrā pp pulcritudinē. Parib⁹ lita corpa guttis Siluibus.i.aureis bntes distincta corpa. nā lita in lita distincta. Potior soboles. Ad mella.s.p creāda. Cœli tpe certo. Et cū oriunt̄ pleiades & cū occidūt.i.verno tpe: & auctūno.

Dulcia mella. Nō ē supfluū epitbetō Nā iō dicit dulcia:qa etiā sunt amara: vt corsicana.sicut in bucolicis diximꝰ. Liqda defæcata sine sordib⁹.nam quæ fluūt mala sūt

Durū hac.d.s.apta mulso bene autē ait saporē:qa maiores vina asperria mellis dulcedine tempabant. Frigida tecta. Mello vacua inopōsa:contra: Feruet op⁹ Teren.

Nimirum bi boies friget. Instabiles aios
Suades. inanē vagandi licentiam. Quisq; subaudi militū: aut quisq; de exercitu. Al
tum iter. aut ludendo in altum volare: aut
in bella procedere.

CHRI. Aios audaciā & tumorē illū ex
ira: vt pone aios & pulsus abi. Trepidan
tia nō timētia sed festinātia ad pugnā. Au
diē fractos sonit⁹ imitata tubaꝝ dū vult ex
primere q̄ voce sua clangorē tubaꝝ imitā
tur ipe eundē sonitū suoꝝ verboꝝ cōpositi
one exprimit q̄d mirū ē. Fractos. Quia i
nullo musico instīo magis fract⁹ sonit⁹ gig
nit nec min⁹ cōtinuat⁹. Trepidæ festiæ: vt
ne trepidate meas teucri defendere naues.

Cornscare

Coruscāt & crebrū motū simul & splēdo
rem: q expennaꝝ motu exorit exp̄ssit. Est
em̄ coruscare splendere: Sed q̄m̄ splendor crebram habet mobilitatem: idcirco coruscare crebro moueri
sæpe dicitur. Spicula. hoc ex phantasia sua. Cæterum aculei quibus pungunt ex posterioribus sunt. Et
circa regem. præbent em̄ munus deuotorum satellitum: vt paratæ sint regis vitam sua morte defendere.

Prætorium

Prætoria. prætorium in vrbe dicimus vbi prætor ius dicit. Verum militiæ prætorium appellam⁹: vbi
præfectus exercitus præsidet siue prætor: siue consul: siue quicunq; alius sit. Nam & inclasse p̄toriam na
uem dicimus: quæ exercitus imperatorem gerit: & in castris tabernaculum eiusdem prætorium appella
mus. Ergo hic prætorium dixit: quia rege ducem exercitū ponit. Clamoribus sub bombo. Erūpunt:
vt feroces milites. Concurritur. Fit sonitus & cætera hmōi mirum poetæ ingeniū demonstrant vt in re
leuissima fortissimoꝝ exercituum pugnam exprimat. Ipsi quasi dicat præter cæteros: Nam empha
sim habet pnomen. Squallentibus. splendentibus. De quo verbo dicē in æneide: vbi melius cadit. In
aula. Quia vocauerat regem. Liquentia. puram & defecata. Bacchi domitura saporē: Nam vina du
rioris saporis melle concinant. Fitq; mulsum quod Aristei inuentum esse dicunt.

SFR. Inuitēt croceis balātes floribꝰ hor
ti. Tam odoris optimi quā coloris. Non
em̄ dicit debere: sed p̄cipit tales eē illic solū
crocū. eē debere. Hellespōtiaci seruet tute
la priapi. Non dicit Priapū illic eē hortos
vt mereantur deū habere custodē. Hic
autem Priapus fuit de Lampsaco ciuitate
Hellespōti: de qua pulsus propter virilis
membri magnitudinē post in numerū de
orum est recept⁹ meruit numen eē hortoꝝ
De hoc Horatius. Nā fures extra coercet
Obscœnoq; rubet porrectus ab inguine pa
lus: Ast importunas volucres i vertice arū
do Terret fixa. dicit aūt p̄esse hortis ꝓpter
eoꝝ fœcunditatē. Nam cū alia terra semel
creet aliq̄d: horti nunq; sine fructu sūt. Ipse
scilicet diligēs rusticus & cultor agrorum.

Irriget. Infundat. Imbres: Aqs Iuuēal
In tenuis plantas facili diffundit haustu.

Vela trabā: Pro traberem. Et terris fe
stinē aduertere prorā. Illam allegoriam re
spicit q̄ est vsus in primo: Addes & primi
lege littoris orā. Item pelagoq; volans da
vela patēti. Festinē. Pro festinarē. Ping
uis hortos: Fecūdos. Biferiq; rosaria pe
sti. Pestū oppidū est calabriæ: in quo vno
anno bis nascit rosa. Crescere in ventrē
cucumis. In curuaturā. Ideo autē sic quia
p herbam: Nam rectus crescit si pendeat.

Sane hic cucumis hui⁹ cucumis declinat
sicut agilis fm idoneos. Nā neoterici b⁹ cu
cūeris dixerūt sic puluis pulueris. Nec sera
comātē narcissum sero florē bntem. Oeba

Aridus: elucent aliæ: & fulgore coruscant
Ardētes auro. & paribus lita corpa guttis:
Hæc potior soboles. hinc cœli tpe certo
Dulcia mella p̄mes: nec tantum dulcia quantū
Et liquida: & durum bacchi domitura saporē
At cum incerta volant cœloq; examina lud̄ūt:
Cōtemnuntq; fauos: & frigida tecta relinquūt
Instabiles animos ludo ꝓhibebis inani:
Nec magnus ꝓhiberę labor. tu regibus alas
Eripe nō illis quisq; cunctantibus altum
Ire iter: aut castris audebit vellere signa.

Inuitēt croceis balantes floribus horti:
Et custos furū atq; auium cum falce saligna.
Hellespontiaci seruet tutela priapi:
Ipse thymū pinosq; ferēs de montibus altis
Tecta ferat late circū cui talia curæ:
Ipse labore manū duro terat: ipse seraces
Figat humo plantas: & amicos irriget imbres.
Atq; equidē extremo ni iā sub fine laborum
Vela trabā: & terris festinē aduertere prorā
Forsitā & pinguis hortos quæ cura colēdi
Ornaret canerē biferiq; rosaria pesti:
Quoq; mō potis gauderent intyba riuis
Et virides apio ripæ: tortusq; p herbā
Crescceret in ventrē cucumis: nec sera comantē
Narcissum aut flexi tacuissem vimen acanthi:
Pallentesq; hederas: & amātes littora myrtos
Nanq; sub œbaliæ memini me turribus altis
Qua niger humectat flauentia culta galesus
Coryciumvidisse senem cui pauca relicti
Iugera ruris erāt: nec fertilis illa iuuēcis
Nec pecori optuna seges: nec cōmoda baccho

Hic rarum

Hic rarum tñ: in dumis olus albaq; circum
Lylia verbenasq; prẽmẽs vescumq; papauer:
Regum æquabat opes aïs: seraq; reuertẽs
Nocte domũ dapibus mẽsas onerabat inẽptis
Primus vere rosam: atq; autũno carpe poma:
Et cum tristis hyems etiã nũc frigore saxa
Rumpet: & glacie cursus frænaret aquarum
Illę comã mollis iam tum tondebat acanthi
Aestatẽ increpitãs serã: ẓephiroſq; morãtes

liæ turribus altis. Oebalia ipſa ẽ lacõia Vñ de caſtore & polluce ait ſtati⁹: oebalidæ fratres. Galeſus. fluui⁹ calabriæ. q iuxta ciuitatẽ labit tarẽtinã: in q̃ ſe ortos optios vidiſſe cõmemorat. Oebaliæ ãt turres ait q̃s cõdiderãt bi q de oebalia venerant. Nã vt ẽt in. iii. ænei. dixim⁹ Lacões diu bello attriti ab athenienſib⁹ & inopiã timẽtes viros p̃ ceperũt vt virgies cũ qbuſcũq; cõcũberent quo facto cũ p⁹ victoriã iuuenes de icertis pentib⁹ nati erubeſcerent originẽ ſuã: nã & partheniatæ. i. de virginib⁹ nati appellabãtur duce Palanto octauo ab Hercule nauigiis ꝓfecti venerũt ad oppidũ calabriæ qđ Taras neptuni filius condiderat: & id auctum habitauerũt. Corycium vidiſſe ſenem: cilica. Coricos ẽm ciuitas eſt ciliciæ in qua antrũ illud famoſum pene ab oñib⁹ celebratũ. Et hic p tranſitũ tangit hiſtoriam memoratã a Sueto. Pompei⁹ei victis pyratis cilicibus partim ibi dẽ: partim in græcia: partim in calabriæ agros dedit. Vũ Luca. An melius fiẽt piratæ magne coloni. Male aũt quidam corycium ꝓprium eẽ aſſerunt cum ſit appellatiuũ eius q more corycio bortos excoluit. Quod etiã Pli. teſtimonio cõprobat. Et hic ordo eſt memini proprie vidiſſe corycium ſenẽ: Dicimus aũt & memini videre. Terẽ. Memini videre quo æquior ſum pamphilo ſi ſe illam in ſomniis. Relicti: deſerti atq; contempti. Quis ẽm agrum nõ ſpneret nulli rei aptum. nõ vitibus: aut frumentis vel paſcuis. Rarum holus. i. plantatile. Veſcũq; papauer. Quo veſcimur. Nam eſt aliud lethæũ quo nõ vtimur. Nam veſcas ſalicum frondes aliter dictum eſt

Regum æquabat opes animis nõ poteſtate: quia regũ more cibis nõ comparatis vtebat. Frigore ſaxa. Vnus ẽm eſt vt diximus effectus caloris & frigoris. Glatie curſus frenaret aquarum. mira varietas ſupra ait Concreſcuut ſubitæ currenti in flumine cruſtæ. Aeſtatẽ increpitãs ſeram: Tarde venientẽ: cũ ille eius iam caperet fructus.

CHRI. Croceis. Croci vt referunt qui de herbis ſcribũt duplex genus eſt. Alius cõmunis q orientalis dicitur. Alius hortulanus & infectiuus vocat. quia inde ſericũ inficiunt: Carramiq; flos eſt. Dicunt ẽm caramũ herbam quæ habet folia longa diuiſa & ſpinoſa. thirſum autẽ longum & ſpinoſum in quo ſũt capita rotunda cum flore croceo ſemen albũ oblongum & angulo ſum: quo pſytacus auis paſcit. Hunc græce cincũ & gnincum appellant: ait diaſcorides. puto priorem illam ſpeciem apud priſcos non ita vulgo ſeri cõſueuiſſe. vt ſequẽtibus deinde temporibus ſatam eſſe videmus. Nam pauci qui de re agraria ſcripſerunt raro huius meminerũt: Corycium crocum. Diaſcorides ceteris præponit. Priapi. de hoc ita ait Strabo cum de phrygia ſcribit. Priapus portus eſt & vrbs ad mare ſita ſiue a Mileſiis ſiue a cizicenis condita & nomen habet a Priapo qui apud eos colitur ſiue ex borneis: quid apud Corinthum ſunt nomen acceperint: ſiue Liberi patris & nymphæ filius dicatur. Homines profecti ad eum colendum moti ſunt. Nam hæc regio & finitima pariana & Lampſacena vineis habundant. Hic a iunioribus deus babitus eſt: Nam Heſiodus priapum nõ nouit. Diodorus autem ſiculus ſcribit. Hircum ægyptii deificarunt vt græci Priapum propter eam corpis partem a qua ſit omnium ortus. nam pudendis nõ ſolum ægyptii ſed alii plures ſacra faciũt tanq; cauſe aiantiũ generatõnis. Alio autẽ in loco idẽ ait Priapũ Dyoniſii & Veneris filiũ fuiſſe volũt phyſica quadã ratõne. nam q vino calent in venerẽ ꝓni efficiunt. Alii dicũt virile membrum priſcos fabuloſæ Priapũ appellaſſe. Nonulli uolũt hoc membrũ eo ꝙ generandorũ bominum cauſa ſit eẽ immortalitate donatum. Hæc Diodo. Euſebius aũt Pamphilus. Ait vim ſeminalem quæ in terram deſcendit Priapum eſſe. Cuius quod ad ſiccos pertinet fluctus bona dea: quod autẽ ad arbores Dyoniſius appellatur. Ego vero puto idcirco bortorum deum putari: quia nulla agrorum ſpecies bortis feracior eſt: Peſtum. de hoc Strabo ita ſcribit vt ponat poſt Cãpaniã & terram ſamnitum in picentinis: Ait ẽm ad mare Tyrrenum picentinoꝝ nato collit. Eoꝝ pars modica picentinoꝝ qui adriam habitãt: quos romani poſſidoniatẽ inſinum colonos traduxere. Hoc vero tempore ſinus ipſe peſtan⁹ appellat. Vrbs vero ipſa poſſidonia Peſtum vocatur. Quod aũt florida ſit regio plurimi poetæ teſtantẽ qui Peſtanas roſas: Peſtanoſq; flores dicũt. Sic Proptius. Vidi ego odorati victura roſaria peſti. Sub matutino cocta iacere noto. Intyba. Græcũ nomen quidã putant qua Endinia latine dicat. Arabice bũdebe. Pli. aũt ait Intybam erraticam apud nos quidã ambulã appellant in ægypto Cicoriũ vocãt quod ſilueſtre ſit. Satiuum aut ſerin. Et infra quidam ꝓpter ſingularem ſalubritatẽ chreſtõ appellãt. Alii pãcration quod ſilueſtre genus. Alii bedrimoda. Stephanus autẽ cicoriõ endebani intubã appellat. Virides apio ripæ. quia in locis humidioribus viuacius ſurgit apiũ vt ait Macer. Eſt Apiũ dictũ ꝙ apex bãc ferre ſolebat: Victoris veterũ fieret dum more triũphus. Arabice dicit Karphi græce ſelinõ. Huius duo ſunt genera: domeſticum & agreſte. Agreſtis quinq; ſunt ſpecies: aquaticũ: hydroſelinõ qđ & macedonicum dicitur: & latine olixatrũ. Eſt & montanũ oreſolinon. Eſt & quarta ſpẽs dictum a petra petroſelinon. Quinta ſmirinon. Eſt & apum a ranis dictum natrachion: Coronabant apio in cõuiuiis: qa berba huiuſcemodi ebrietatẽ arceri putabant. Huius herbæ virtus. prima calefacit. ſecunda attenuat: & incidit tercia ꝓuocat vrinam & menſes muliebres: Velet ad tuſſim & ad venana. Cucumis. ſi cucumeres ſerant

Taras neptuni filius condiderat: & id auctum habitauerũt. Corycium vidiſſe ſenem: cilica. Coricos ẽm ciuitas eſt ciliciæ in qua antrũ illud famoſum pene ab oñib⁹ celebratũ. Et hic p tranſitũ tangit hiſtoriam memoratã a Sueto. Pompei⁹ei victis pyratis cilicibus partim ibi dẽ: partim in græcia: partim in calabriæ agros dedit. Vũ Luca. An melius fiẽt piratæ magne coloni. Male aũt quidam corycium ꝓprium eẽ aſſerunt cum ſit appellatiuũ eius q more corycio bortos excoluit. Quod etiã Pli. teſtimonio cõprobat. Et hic ordo eſt memini proprie vidiſſe corycium ſenẽ: Dicimus aũt & memini videre. Terẽ. Memini videre quo æquior ſum pamphilo ſi ſe illam in ſomniis. Relicti: deſerti atq; contempti. Quis ẽm agrum nõ ſpneret nulli rei aptum. nõ vitibus: aut frumentis vel paſcuis. Rarum holus. i. plantatile. Veſcũq; papauer. Quo veſcimur. Nam eſt aliud lethæũ quo nõ vtimur. Nam veſcas ſalicum frondes aliter dictum eſt

Regum æquabat opes animis nõ poteſtate: quia regũ more cibis nõ comparatis vtebat. Frigore ſaxa. Vnus ẽm eſt vt diximus effectus caloris & frigoris. Glatie curſus frenaret aquarum. mira varietas ſupra ait Concreſcuut ſubitæ currenti in flumine cruſtæ. Aeſtatẽ increpitãs ſeram: Tarde venientẽ: cũ ille eius iam caperet fructus.

CHRI. Croceis. Croci vt referunt qui de herbis ſcribũt duplex genus eſt. Alius cõmunis q orientalis dicitur. Alius hortulanus & infectiuus vocat. quia inde ſericũ inficiunt: Carramiq; flos eſt. Dicunt ẽm caramũ herbam quæ habet folia longa diuiſa & ſpinoſa. thirſum autẽ longum & ſpinoſum in quo ſũt capita rotunda cum flore croceo ſemen albũ oblongum & angulo ſum: quo pſytacus auis paſcit. Hunc græce cincũ & gnincum appellant: ait diaſcorides. puto priorem illam ſpeciem apud priſcos non ita vulgo ſeri cõſueuiſſe. vt ſequẽtibus deinde temporibus ſatam eſſe videmus. Nam pauci qui de re agraria ſcripſerunt raro huius meminerũt: Corycium crocum. Diaſcorides ceteris præponit. Priapi. de hoc ita ait Strabo cum de phrygia ſcribit. Priapus portus eſt & vrbs ad mare ſita ſiue a Mileſiis ſiue a cizicenis condita & nomen habet a Priapo qui apud eos colitur ſiue ex borneis: quid apud Corinthum ſunt nomen acceperint: ſiue Liberi patris & nymphæ filius dicatur. Homines profecti ad eum colendum moti ſunt. Nam hæc regio & finitima pariana & Lampſacena vineis habundant. Hic a iunioribus deus babitus eſt: Nam Heſiodus priapum nõ nouit. Diodorus autem ſiculus ſcribit. Hircum ægyptii deificarunt vt græci Priapum propter eam corpis partem a qua ſit omnium ortus. nam pudendis nõ ſolum ægyptii ſed alii plures ſacra faciũt tanq; cauſe aiantiũ generatõnis. Alio autẽ in loco idẽ ait Priapũ Dyoniſii & Veneris filiũ fuiſſe volũt phyſica quadã ratõne. nam q vino calent in venerẽ ꝓni efficiunt. Alii dicũt virile membrum priſcos fabuloſæ Priapũ appellaſſe. Nonulli uolũt hoc membrũ eo ꝙ generandorũ bominum cauſa ſit eẽ immortalitate donatum. Hæc Diodo. Euſebius aũt Pamphilus. Ait vim ſeminalem quæ in terram deſcendit Priapum eſſe. Cuius quod ad ſiccos pertinet fluctus bona dea: quod autẽ ad arbores Dyoniſius appellatur. Ego vero puto idcirco bortorum deum putari: quia nulla agrorum ſpecies bortis feracior eſt: Peſtum. de hoc Strabo ita ſcribit vt ponat poſt Cãpaniã & terram ſamnitum in picentinis: Ait ẽm ad mare Tyrrenum picentinoꝝ nato collit. Eoꝝ pars modica picentinoꝝ qui adriam habitãt: quos romani poſſidoniatẽ inſinum colonos traduxere. Hoc vero tempore ſinus ipſe peſtan⁹ appellat. Vrbs vero ipſa poſſidonia Peſtum vocatur. Quod aũt florida ſit regio plurimi poetæ teſtantẽ qui Peſtanas roſas: Peſtanoſq; flores dicũt. Sic Proptius. Vidi ego odorati victura roſaria peſti. Sub matutino cocta iacere noto. Intyba. Græcũ nomen quidã putant qua Endinia latine dicat. Arabice bũdebe. Pli. aũt ait Intybam erraticam apud nos quidã ambulã appellant in ægypto Cicoriũ vocãt quod ſilueſtre ſit. Satiuum aut ſerin. Et infra quidam ꝓpter ſingularem ſalubritatẽ chreſtõ appellãt. Alii pãcration quod ſilueſtre genus. Alii bedrimoda. Stephanus autẽ cicoriõ endebani intubã appellat. Virides apio ripæ. quia in locis humidioribus viuacius ſurgit apiũ vt ait Macer. Eſt Apiũ dictũ ꝙ apex bãc ferre ſolebat: Victoris veterũ fieret dum more triũphus. Arabice dicit Karphi græce ſelinõ. Huius duo ſunt genera: domeſticum & agreſte. Agreſtis quinq; ſunt ſpecies: aquaticũ: hydroſelinõ qđ & macedonicum dicitur: & latine olixatrũ. Eſt & montanũ oreſolinon. Eſt & quarta ſpẽs dictum a petra petroſelinon. Quinta ſmirinon. Eſt & apum a ranis dictum natrachion: Coronabant apio in cõuiuiis: qa berba huiuſcemodi ebrietatẽ arceri putabant. Huius herbæ virtus. prima calefacit. ſecunda attenuat: & incidit tercia ꝓuocat vrinam & menſes muliebres: Velet ad tuſſim & ad venana. Cucumis. ſi cucumeres ſerant

Crocus.

Priapus

Peſtum

Endinia.
Intyba.
Cicorium
Chreſton.

Apium.
Macedonicum
Olixatrũ.
Cucumis.

ſemine per biduũ ante in lacte mulſo macerato: dulcioris ſunt ſaporis. In italia virides & quã minimi: in puinciis maximi & citrini & nigri. oleum oderunt. nam curuanẽ potius q̃ ad illũ creſcant. Aquam diligunt: itaq; modice diſtantes etiam ſecti ad eas adrepũt. Columella docet quomodo toto anno naſci poſſunt: ſi ſemẽ cucumeris herba q̃ culix dicitur trita macereẽ: cucumeres inde nati carent ſemine Quos autem florentini mellones appellant: eos antiqui a forma longa atq; tenui ſinuata cucumeres anguinos: dixerũt. Verum vt aliquid de fabula admiſceamus aiunt cephesi fluuii qui per boetiam labitur & lyropes nymphæ Narciſſum filium fuiſſe adoleſcentulum omniũ pulcherrimũ. Hic cum forte in fonte ſui corporis imaginem conſpicit: illa captus eſt: neq; vnquam a fonte illam intuens diſcedere potuit: donec in florem ſui nominis conuerſus eſt. Fabulæ autem iſti buiuſcemodi ſenſum profundiorem adhibet Orpheus. Sed de boc dicemus in quarto libro æneidos: cũ de amore aliqua deſcribenda erunt Narciſſus. Plinius de liliis boc ait. Lilium impoſitum etiam roſas decet medio illarũ prouentu incipiens: nec vllis florum excelſitas maior languido ſempet collo & non ſufficiente capitis oneri: candore foliis foris ſtriatis ab anguſtiis in latitudinem paulatim ſe laxantibus effigie calathi re ſupinis per ambitum labris tenuiq; filo & ſemine ſtantibus in medio crocis: Et flos non diſſimilis illi in berba quam couoluotum vocant naſcens per fruteta nullo odore nec croceis intus candorem tantum referens & veluti rudimentum naturæ lilia facere condiſcentis: nil facundius vna radice quingenos ſæpe emittente bullos. Eſt & rubens lilium quod græci crinon vocant: alii florem eius cynorodon. Sunt & purpurea Lilia aliquando gemino caule carnoſiore tantum radice maioriſq; bulbi ſed vnius: Narciſſum vocant. Huius alterum genus flore candido calice purpureo. Differentia liliis eſt: & bæc q̃ Narciſſus folia in radice ſunt. Floret aũt Narciſſus poſt arcturi ortum in ipſo autumno. Vnde dicit ſera comantem Narciſſum. Dixi igitur de lilio & de Narciſſo. Coryncium. Cylicem in cilicia eñ eſt corycum, pmontorium vltra quod ad ſtadia viginti eſt antrum corycium: in quo crocus optimus naſcitur. Id autem eſt ingens quædam concauitas in orbem ducta: cui labrum petroſum ac ſatis altum circũadiacet. cum deſcenderis ſolum ex inequale & magna ex parte petroſum materia ſemp virenti plenum. Adiacens vero ſolum crocoſatum eſt: ait Strabo.

Relicti: deſtitutis ab aliis ꝓpter ſterilitatem. Fecit ergo hortum quæ eſt quarta ſpẽs agriculture: cũ neq; aratorius eſſet ager ad fruges. quod genus in primo libro tractauit: Nec paſcuis idoneus: neq; arboribus conſerendus: quæ duo in ſecundo & tercio libro tractata ſunt. Animus. nam opes tantæ ñ erãt quantæ regibus ſunt: ſed ita illis paruis contentus degebat: vt reges ſuis magnis. Et p tranſitũ oſtendit naturã paucis minimiſq; contentã eẽ: & in illis vitam beatã inueniri: modo cupiditates nimias coerceamus. Et laudat vitã pythagoreã. q ab oñi aiante abſtineat. Quod Iuu. ꝓſequit: Viue bidentis amãs & cuſtos pauperis horti: Vñ epulũ poſſis centũ dare pythagoreis.

SER. Ergo apibus. Ne ſine cauſa ortos deſcripſiſſe videretur. Illi tiliæ atq; vberrima pin⁹. Illi. ſilicet vberrima. Nam p naturã & tiliæ & pinus ſteriles eẽ dicunt. Seras vlmos: Maiores qđ nimiæ difficultatis eũ. In verſum: ĩ ordinẽ: vt triplici pubes quã dardana verſu impellũt. Diſtulit. trãſtulit. nam pmutauit ꝓponem. Edurã pinũ. Edurã nimiũ duram: validã. Et ſpinos iam pruna ferẽtes. Prunorum arbor ſpinus vocaẽ genere maſculino. Nam ſentes bas ſpinas dicimus.

Spaciis excluſus iuiqs. Anguſtis vt ſpacioq; ſubit ſergeſt⁹ iniquo. Et dicit ſe carminis breuitate cõſtrictũ bortos pleni⁹ñ poſſe deſcribere. Aliis p⁹ cõmẽoranda relinquo: Gargiliũ martialẽ ſignificat. Naturas apib⁹ qs iuppiter ipſe. Addidit. Naturas ꝓ morib⁹ poſuit. aut dedit ſignificat. aut reuera addidit. Neceſſe eĩ ẽ eas ẽt ante bũiſſe aliquos mores ꝓprios. Pro q̃ merce de Ordo ẽ: Expediã naturas apum q̃ canoros curetum ſonitus crepitantiaq; æra ſecutæ. Dicteo cœli regem parere ſub antro.

Pro qua mercede. i. gratia vel labore. Solæ cõis natos: Nam vt etiam Donatus dicit tragicũ eſt: & vltra carmẽ georgicũ: ſi accipiamus ꝓ q̃ mercede exclamatõnem eſſe vt ſit pro quanta hoc mercede fecerũt: vt. ſ. iouem alerent: quẽ Ops ſaturni vxor curetibus coribãtib⁹ & idæis dactilis cuſtodiẽdũ dedit ĩ mõte cretæ dictæo: ne eũ ſaturn⁹

Ergo apibus fœtis idẽ: atq; examine multo
Primus abundare: & ſpumantia cogere pſſis
Mella fauis: illi tiliæ atq; vberrima pinus:
Quotq; in flore nouo pomis ſe fertilis arbos
Induerat: totidẽ autumno matura tenebat.
Ille etiam ſeras inuerſum diſtulit vlmos
Eduraq; pinũ: & ſpinos iam pruna ferẽtes.
Iamq; miniſtrantẽ platanũ potãtibus vmbras
Verum bęc ipſe quidẽ ſpaciis excluſus iniqs
Prætereo atq; aliis poſt cõmẽorenda relinquo
Nũc age naturas apibus: quas iuppiter ipſe
Addidit expediã: ꝓ qua mercede canoros
Curetũ ſonitus crepitantiaq; æra ſecutæ
Dicteo cœli regẽ pauere ſub antro
Solę cõmunis natos cõſortia tecta
Vrbis bñt: magniſq; agitãt ſub legibus æuum
Et patriã ſolæ & certos nouere penates
Vẽturæq; byemis mẽores eſtate laborẽ

Expiunẽ

Expiuntur: & in medium quęsita reponũt:
Hamq; alię victu inuigilant: & fœdere pacto
Exercẽtur agris: pars intra septa domoꝝ
Narcissi lachrymã: & lẽtum de cortice glutẽ
Prima fauis ponũt fundamina: deinde tenaces
Suspẽdunt cæras: alię spem gẽtis adultos
Educũt fœtus: aliæ purissima mella
Stipant: & liquido distendũt nectare cellas
Sunt quibus ad portas cecidit custodia sorti
Inq; vicẽ speculant aquas: & nubila cœli
Aut onera accipiũt venientũ. aut agmine facto
Ignauũ fucos pecus a psępibus arcẽt:
Feruet opus: redolẽtq; thymo fragrãtia mella
Ac veluti lẽtis cyclopes fulmina massis
Cum ꝑperant: alii taurinis follibus auras
Accipiũt: reddũtq; alii stridẽtia tingũt

cõsumeret ut filios oms solebat. Qđ iõ fingitur: qa saturn⁹ ut diximus tpoꝝ deus est q̃ in se reuoluunt ineternũ: tunc itaq; apes æris sonũ secute Iouẽ melle alluisse dicunt pro q̃ re eis postea pstitit iupiter vt haberent liberos sine vllo eocubitu. Solæ cõmunis natos: Plato in libris quos ϖερὶ ϖολιτεας. i. de republica scripsit: dicit amori reipublice nihil esse ꝑponendũ. Oms ꝑterea & vxores & liberos ita nos tanq; cões bre debere: ut charitas sit nõ libido cõfusa. Quod ꝑceptũ nullũ dicit preter apes seruare potuisse. Magnis agitãt sub legib⁹. i. æternis nunq; mutabilibus. Isdem em̃ legibus semp vtunt: nec eas vt boies sæpe cõmutant. Nouere penates. Charissimos habent: ut hic inter flumia nota. i. chara. Et in mediũ quæsita reponũt. q̃sita & parata i cõmune cõseruãt. Ipse alibi: In mediũ quærebant. Vt victu inuigilãt ꝑ victui. Fœdere pacto. s. ut vicissim in aluearib⁹ vel in agris laborent. Narcissi lachrymã humorẽ Quod autem Narcissi lachrymã allusit ad fabulã: qa vt diximus de puero q̃ conuersus est in florem. Prima fauis ponunt fundamina. Græce ϖρόϐολὴν locant duriore cæra quæ vix ferro potest frangi. quam colligunt de gumi arborum. & berasis lapidibus. Vnde paulopost dicet: Sæpe etiam duris errando in cotibus alas Attriuere. Tenaces cæras: Mella retinentes. Adultos educũt fœtus quos educendo adultos faciũt. Cecidit custodia sorti. Ex sorte. nam aduerbiũ est: quod traxit a militia. Legimus em̃ Partibus equabat iustis aut sorte trahebat. Ac veluti lentis compatio ad festinationẽ pertinens solam.

CHRI. Platanũ. Hac arbore nostro tpe italia caret. Aliis qđ deinde dixit columella & Pli. & Palladius. Naturas. Nõ mores sed natura. Nã naturali vi boc insitũ est apib⁹. Verũ de apib⁹ ac melle semel in huiꝰ libri principio diximꝰ. Cõis natos. In q̃ re nõ solũ optimæ reip. formã q̃les apud boies aliq̃n reperta est. ab Aristo. describit: Sed q̃lis ẽt a Platone fingit describit in q̃ filios cões eẽ vult. Experiunt. Exercent. Iupiter ipse cuius ad fabulã boc iure referri pot: tn etiã veritatẽ sub fabula occultat. Si em̃ prolẽ vt diximꝰ ꝑducũt nemini dubiũ est q̃ boc illis a natura quã iuppiter olim rerũ cõditor imposuit insitum est. Addidit. Inseruit boc fabulæ magis q̃ veritati. q. d. cũ sua priori natura aliter rẽ ꝑficerẽt iuppiter ꝑ accepto bnficio boc extra ordinẽ illis cõcessit: qđ tn nature loco subiuit. Curetũ. de bis a coribantibus in ænei. dicet. Magnis. Vel epithetũ æturnũ est legũ. Sunt em̃ magnæ qa ex illaꝝ obseruatone vita beata ꝓuenit. Vel magnis: qa in magna auctoritate & obseruatones illas habẽt atq; vnq; immutant. Prima fundamina. De qbus iam dictũ est. Educũt. nam cũ paterna aluearia nouã sobolẽ capere nõ possint educitur tanq; in coloniam: Cecidit. casu euenit. i. sorte quasi hominũ consilia imitentur. Ac veluti lentẽ cyclopes. Mirum ingenium quod humiles apum naturas & translatonibus & compatonibus tam mirẽ sice extollat. De cyclopibus autem dicetur in tercio æneidos.

Aera lacu: gemit ĩpositis ĩ cudibus ætna:
Illi inter sese magna vi brachia tollũt
In numerũ: versantq; tenaci forcipe ferrũ
Nõ aliter si parua licet cõponere magnis
Cecropias ĩnatus apes amor vrget hndi
Munere quãq; suo: grandæuis oppida curę
Et munire fauos: & dędala fingere tecta:
At fessę multa referũt se nocte miores
Crura thymo plenę: pascunt & arbuta passim
Et glauces salices: cassiãq; crocũq; rubentẽ:
Et pinguẽ taliã: & ferrugineos hyacintbos.

SER. Cecropias. Atheniẽses a rege cecrope atticæ regionis: vbi optima mella nascunt. Innat⁹. Insit⁹. Vrget ꝑmit. Grãdæuis oppida curæ. Sicut senes muros tuent nec i bella prũpũt. Dædala tec. igenioſa: vt dædala circe. Crocũq; rubentẽ. Sal. i bistonis ait In q̃ crocum gignit. genere neutro sm artẽ vsus ẽ. bic poetice masculino referes se ad puerꝝ: q in bũc florem dr eẽ cõuersus. Ferrugineos hyacitbos. Ferrugineis. i. nigris coloris. Tũc corpa curãt. i. se reficiunt: vt fessiq; equos & corpa curãt. Sane curare corp⁹? si đ boib⁹ dicim⁹? et cibo et lauacro itelligim⁹?: aut alterutro. Si đ apib⁹?: tanũ cibo accipim⁹?. Sapor su⁹?. ipsis apt⁹?. Haud credũt cœlo. s. suos volat⁹?. Sub mœnibus urbis aquant. aquã hauriũt ex vicino. Instabiles. Fluctuãtes. Cõcubitu idulgẽt. ꝑ

concubitui datiu⁹ē. Nā indulgeo illi dici-
mus. Nec corpa ſegnes i venerē ſoluunt. i.
in libidinē n reſoluunt. Perſi⁹. ille i venerē
putris ē. Nixibus. ptubus. Vñ & enixa di
cim⁹. Regē refigūt. i. figūt. Sub faſcē ſub o
nere vt iiuſto ſub faſce viā d. c. Tāt⁹ amor
flor& Sup̄ de eqs tant⁹ amor laudū tantæ ē
victotia curæ. At gen⁹ imortale manet. ſ. p
ſucceſſionē. Dom⁹. Familia: ut Da ꝓpriā
tymbreæ domū. Nec ꝓpli ptbo& aut me
dus hydaſpes: Fluui⁹ mediæ. De bis āt gē-
tib⁹ Saluſ. dicit Adeo illis ingeita ē ſctitas
regii nois q̄s gētes tñ apes dicit amore cir
ca regē ſupare Virg. Regē obſuāt. Vene-
rant: alias obſuare ē callide aduertere. Te-
renti⁹. Obſerues filiū q̄d agat: q̄d cū illo cō
ſilii captet. Cōſtructaq̄ mella diripuere ipæ
Quæ etiā ipſe aiam colligēdo melli impen
dere cōſueuerūt: ut Vltroq̄ aiam ſub faſce
dederūt. Stipantq̄ frequētes. Quas quo
dam ſatellitio ambiūt. Attollūt humeris.
ætate. ſ. feſſum. Pulcrā petūt p vulnera mor
tem. Glorioſam mortem. quippe q̄ ꝓ rege
ſuſcipiē. Traxit aūt hoc de celtiberor& mo-
re: q̄ vt in Saluſt. legimus ſe regibus deuo-
uent: & poſt eos vitam refutant.

CHRI. Cecropias. Athenienſes ꝓpter
nobilitatē mellis himetii. Nā i himeto mō
te attico optima ꝓducunt mella ꝓpter thy
mi copiā. Nobilitatur etiā iſte mons ſpē q̄
dam herbæ in qua vis amatoria ineſſe pu-
tat. Ergo illa brachiis alligatam gerūt mu
lieres quo a viris ardenti⁹ appetant. Præ
terea regē. Duo genera inſector& ſunt q̄ vi-
tam ciuilē baud multum diſſimilem vitæ
hūanæ degunt. formicæ atq̄ apes. Sed for-
mice ſtatū populārē adamant: & tanq̄ ſub
magiſtratib⁹ viuentes in cōmune degūt &
reipublice formā obſeruāt: Apes aūt velu-
ti monarchiā ſectitæ regem habent: illum
q̄ humano pene inuenio obſeruāt. Grādæ
uis imitant mores ciuitatū: in quib⁹ ſe mu
ros cuſtodiunt iuniores in plium aduerſus
hoſtes ꝓdeūt. Ferrugineos hyacithos. nā
in illis ita rubet color ad ferrugineū tēdat.

Veſp. Magna illa& vis vt vniuerſum diē
in opere conterāt: quietem non niſi noctu
accipiāt. Siletur in noctē. Nā vno ſuo bō
bo veluti tuba alueaī circuit: quo veluti ſig
dato oms ſtatim ſilent & quietem capiunt:
Nec vero a ſtabulis. Oñderat illa& tollerā

Omnibus vna qes. operum labor oibus vnus
Mane ruunt portis: nuſq̄ mora: rurſus eaſdem
Veſp vbi epaſtu tandē decedere campis
Admonuit: dum tecta petunt: tū corpa curant
Fit ſonitus muſſantq̄ oras: & lumina circum.
Poſt vbi iam thalamis ſe compoſuere: ſilē
In noctē: feſſoſq̄ ſopor ſuus occupat artus:
Nec vero a ſtabulis pluuia impendēte recedūt
Lōgius: aut cedūt cœlo aduētantibus euris
Sed circū tutæ ſub mœnibus vrbis aquantur.
Excurſuſq̄ breues tentāt. & ſæpe lapillos:
Vt cymbæ inſtabiles fluctu iactante ſaburrā:
Tollunt. bis ſæpe p ianua nubila librant.
Illum adeo placuiſſe apibus mirabere morem
Qd nec cōcubitu indulgēt: nec corpa ſegnes
In venerē ſoluunt: aut fœtus nixibus edunt
Verum ipſe natos foliis & ſuauibus herbis
Ora legunt: ipſe regē paruoſq̄ quirites
Sufficiūt: aulaſq̄ & cęrea regna refigunt.
Sępe etiam duris errando in cotibus alas
Attriuere: vltroq̄ animam ſub faſce dedere
Tantus amor florum & generandi gl'ia mellis
Ergo ipſas quāuis anguſti terminus æui
Excipiat (neq̄ em̄ plus ſeptima ducitur æſtas)
At genus immortale manet: multoſq̄ p annos
Stat fortuna domus: & aui numerant̄ auo&.
Præterea regē: nō ſic ęgyptus & ingēs
Lydia: nec populi ptbo&: aut medus hydaſpes
Obſeruant: rege incolumi mēs oibus vna ē:
Amiſſo rupere fidē. conſtructaq̄ mella:
Diripuere ipſe & crates ſoluere fauorum
Illę operū cuſtos. illum admirantur: & oms
Circumſtant fremitu denſo: ſtipantq̄ freq̄ntes
Et ſępe attollunt humeris & corpa bello
Obiectant: pulcraq̄ petūt p vulnera mortē.

tiam in laboribus. nunc vero deſcribit cautelam in periculis vitandis. In quibus non tamen omnino ab opere ceſſant. Quod nec concubitu. In datiuo caſu eſt. ut Curruq̄ volans dat lora ſecundo. Sequitur opinionē eo& qui negant illas ex concubitu concipere. Aquantur. militare elegit verbū vt maneat in tranſlatone. Genus imortale manet. Hoc cōmune eſt cū cæteris aiantibus. Nam q̄uis ſingula ipſa & p ticularia q̄ in vna quaq̄ ſpecie indiuidua vocant immortalia non ſint: tamen ſucceſſione natorum & re liquorum deſcendentiū ſpecies immortalis relinquī: Nam quāuis nullus ex bis qui in ſuperiorib⁹ ſæculis fuerunt: nunc iuuāt: tamen quia aliis alii aſſiduo ſuccedūt. humana ſpecies immortalis eſt. Aegipt⁹ & lydia. meminit eorum populo& apud quos ea tempeſtate reges pene pro diis colebantur. Nec diſputabo nunc id quod omnes pene philoſophi validiſſimis argumētationibus probant ex omnibus ciuitatum ſtatibus monarchiam cæteris præſtare. Quod ſi approbauerimus optime regi apes concedimus

Amiſſo

Amisso rupere fidem. Omnis enim turba dissoluit & in discordias cadit peunte principe.

SER. His quidã signis atq; hæc exempla secuti esse patrẽ diuine mẽtis. Sane locũ hũc plenius ẽ executus i sexto: quẽ hoc loco breuiter colligit: vt ꝓbet etiã apes partẽ hr̃e diuinitatis. Nãq; oia aialia e q̃ttuor elemẽtis & diuino spiritu cõstare manifestũ est. Trabũt em̃ a terra carnẽ: ab aqua humorẽ: ab aere anbelitũ: ab igne feruorẽ: a diuino spũ ingeniũ qđ qa ẽ in apibus sicut etiã in homib?: nãq; metuũt cupiũtq; dolentq; gaudẽtq;. Quæ ꝓbant̃ ex his q̃ faciũt dimicãt. n. colligũt flores: ꝓuident pluuias. Fateamur necesse est etiam apes ptẽ hr̃e diuinitatis. Vt aũt hoc exemplis. id est rebus sil̃ibus cõprobaret. Lucretiũ secut? ẽ q dicit ea quæ p se ꝓbare nõ possumus: a sil̃ibus cõprobãda. Ventũq; docet esse corporalẽ: no cp eũ tenere vel cernere possim?: sed quod ei? sil̃is aquæ effectus est: q̃ corporalẽ esse manifestũ est. Haustus æthereos. diuinos spũs. Deũ nanq; ire per oẽs terras tractusq; mariscq;. Ipse in sexto: Cœlũ ac terras camposq; liquentes Spũs intus alit Lucan?: Iupiter est quodcũq; vides. quocũq; moueris. Hinc. i. ex deo & diuino em̃ spiritu summũt oia cum nasci cœperint vitã. Cæterũ corpus ex q̃tuor elemẽtis est vt diximus supra. Scilicet buc red. sine dubio etiã cũcta dissolui incipiũt: & redire rursus in originẽ suam necesse est: nec esse locũ morti: id est pditioni. Nil em̃ est cp perire fundit? possit cũ sit τοπαν: id est omne id qđ redeũt vniuersa resoluta. Res aũt hæc quæ mors vocatur nõ est mors: quippe quæ nihil ꝑire facit: sed resolutio: Vñ mors a plerisq; interitus dicta est q̃si interueniens & mixtarũ rerũ cõnexionẽ resoluens. Lucretius. Nã cõtinuo hoc mors ẽ illius qđ fuit ante cõnexio. Si qñ sedẽ augustam: id est aluearia. Et ꝓprie augustũ est tectũ augurio cõsecratũ. Abusiue Augustũ nobile: q̃si maiestatis plenũ. Thesauris. id est repositionib?: ac si diceret apothecis. Haust? sparsus aquarũ. p spargens. participiũ est proticipio. Ore foue. Ipsos haustus. s. & dicit spargendo aquam imutabere pluuiam. Fumos prætende sequaces. Fumũ etiã ꝓfer scilicet vt cũ his rebus territæ illæ discesserint: impune possis mella colligere. Alii legunt: Ore faue. Vt sit tacent etiam ipse in quinto: Ore fauete omnes. Horatius. Fauete linguis. Sequaces fumos. Quippe apum ꝓsecutores: vt Malleæq; sequacibus vndis. Bis grauidos cogunt fœtus: id est gemina est fœcunditas mellis. Duo tempora messis. Fructus. Iuuenalis: Verã depræbendere messem Si libet. Taygete simul os. Taygete vna est de pleiadibus septem. Vt autem etiam supra diximus. Bis mel præcipit colligendũ orientibus pleiadibus: id est verno tempore: & eum occidunt autũnali scilicet tempore. Occeano spreto pede repulsit amnes. Homeri est ὠκεάνοιο ῥόον. Amnes autem bene ait: quia in morem fluminis fluenta reditura prorumpũt. Aut eadem sydus: australem piscem significat. qui aquarii vndam ore suscipit. Vnd & aquosi addidit. Tristior. Vel propter occasum vel propter ꝓpinquitatem iam hyemis asperitatem. Illis ira modum supra est: excedunt in irascendo modum: nam cum suo irascunt̃ interitu. Spicula cæca. Breuia quæ latere possunt. Animasq; in vulnere ponũt. Non in suo sed a se illato. Et amphibologicos dictum est: vt alibi. Cum turni iniuria matrem admonuit: quam inferebat. s. non quã patiebat̃. Item Salustius iniuria validi orũ. s. quam inferebant validiores. Res miserabere fractas. id est afflictas. Suffire thymo: Sufumicare: vt exinde inimica illis animalia fugant. Cæterasq; recidere manes. Sine melle. Et sane hoc dicit si nihil habuerint in aluearibus: vel te tollente: vel ex edentibus prauis animalibus apib? minutatim inciſam cæram ministra. Stelliones vero & cætera thymi fumo ab eis repelle.

CHRISTOPHORVS. Esse apibus partem diuine mentis. Ex philosophia locus grauissimus est De quo explicatius scribemus in sexto æneidos libro. Si quando sedem augustam. Nobilem: Nam & in superioribus & aulam & regiã nominauit. Relines: Ex lino linis leui & liui & lini. Quod signi-

His quidã signis atq; hæc exempla secuti
Esse apibus partẽ diuine mentis: & haustus
Aethereos dixere: deum nãq; ire ꝑ omnes
Terrasq; tractusq; maris cœlũq; profundũ:
Hinc pecudes armẽta viros genus omne ferarũ
Quẽq; sibi tenuis nascentẽ arcessere vitas.
Scilicet huc reddi deinde ac resoluta referri
Omnia: nec morti esse locum: sed viua volare
Sydera in nmerũ: atq; alto succedere cœlo.
Si quãdo sedem augustã seruataq; mella
Thesauris relines prius: haustus sparsus aquaꝝ
Ore foue: fumosq; manu prætende sequaces.
Bis grauidos cogũt fœtus duo tempora messis
Taygete simul os terris ostendit honestũ
Pleias: & occeani spretos pede repulit amnes:
Aut cadam sydus fugiens vbi piscis aquosi
Tristior hibernas cœlo descendit in vndas
Illis ira modũ supra est læsæq; venenum
Morsibus inspirant: & spicula cæra reliquũt
Affixæ: venis animasq; in vulnere ponũt.
Si in duram metues hyemẽ: parcesq; futuro:
Contusosq; animos: & res miserabere fractas
Aut suffire thymo: cæraq; recipere inanes

ficat obturare: quẽadmodũ cum picat̃ aliqd liníri dicit̃. Hinc relinire apire: qđ ita picatũ fuerat. Prætẽde. Profer. Seqces. Vel insecutores: vt Maleæq; seqcib⁹ vndis. Vel seqces q vehemẽter & cotinuata serie siue iterruptiõe sequũt̃. Bis. g. f. bis i anno plẽ ꝓducũt: & bis mella colligunt̃ Dixit aũt messis vt eẽt trãslatio a ꝓceptione frugũ. nã messes colligunt̃ fruges.

SER. Ignotus stellio. Ignobilis: vel ex improuiso veniẽs. Adedit. Cõsumpsit. Lucifugis blactis. Per noctẽ vagãtibus: Immunis. A labore. s. vẽturi tantũ indulgens. Imparib⁹ armis. Inæquali cõsilio. Nã apes laborãt: iste cõsumit. Alibi: Et q̃rere cõsci⁹ arma. i. cõsiliũ. Inuisa mineruæ forib⁹ suspẽdit aranea casses. Araneã. Mineruæ ideo dicit: qđ ab ea i hoc aĩal puella Lyda cõmutata ẽ. cũ deã lanificio ꝓuocasset inferior. Sane Virg. quidem cõfundit. Tamẽ sciẽdũ maiores aĩal ipm masculino genere appellasse hic Aranẽ⁹. Retia vero quæ faciũt fœminino genere: Casus apibus quoq; nñis vita tulit. Vitæ lõgitudo morboꝝ creatrix: sicut i Bucolicis. Olycida viui puenim⁹. Cõtinuo ẽ ægris alius color. i. pallid⁹. qa dixit supra ardẽtes auro & parib⁹ lita corpa guttis. Tristia funera ducũt. Cũ exeqli. s. põpa: & ducere ꝓprie funerũ est. Persius. Nerio iã tercia ducit̃ vxor. Aut ille p. c. a. l. p. Hinc ml'ti dictas apes esse volũt: qꝝ se pedib⁹ inuicẽ tenent licet crebrior sit illa opinio qꝝ sine pedib⁹ primo eẽ dicunt̃: vt Trunca pedũ primo. Tracti sine intermissiõe: iugiter. Frigid⁹ vt quo. Vt ma. s. st. Tres cõpatiões singulis impletæ versiculis de Homero trãslatæ sunt: qs ille binis versib⁹ posuit. Hinc iã g. s. i. odores. i. cũ iã hic ꝓcesserit morb⁹ galban⁹ incẽdẽda ẽ: nõ vt supra thym⁹. mel etiã i aluearia medicatũ tñ est inferẽdũ. nõ vt supra cæræ inanes. Tũsum g. s. multi pilas cyparissi accipit. Est etiã fl. in. p. cui. n. amel. plene hãc herbã vt it supra felicis mali exeqẽ nã dicit vbi creetur: qlis sit: qd possit. Aureus. i. Flos. s. Violæ sub. p. n. mire ait: sublucet: vt oñdat purpurei coloris folia quodã nitore eẽ ꝓfusa. Tõsis i va. nõ siluosis. Vñ est cõtra. intõsi mõtes. Prope flu. mel. Mella fluuius galliæ ẽ. iuxta quẽ herba hæc plurima nascit̃: vñ & amella dr̃ sicut populi habitãtes iuxta lemãnũ lacũ alemani dicunt̃. Vñ Lucr. deseruere cauo tẽtoria fixa lemano. Sed si quẽ. miro vs⁹ est ordine: nã prio ait: quẽadmodũ aialia apib⁹ inimica pellẽda deinde sint qb⁹ medicamib⁹ morbo possint carere: nũc dicit penitus amissæ q̃ possint rõne reparari.

CHRI. Ignotus: cũ indignatione dictũ q. d. qꝝ aĩal inertissimũ deuoret apes qb⁹ nihil sit solertius. Blactis. & hoc insecti gen⁹ ẽ. Fucus. de quo dixim⁹: nã cũ ipse nõ mellificet aliena cõsumit. i. mel ab apibus partũ. Crabro. nã cũ grãdior ape sit validiorẽ habet aculeũ quo apes cõficiat. Solẽt aũt crabrones apũ tergoríb⁹ insidere: atq; dũ missellæ hostẽ fugere nitunt̃: illũ fere cogunt̃: ille ĩterim succũ oẽm ab eis hauriũt: & se pascẽtes illas cõficiũt. Armis: virib⁹. Aranea. arane⁹ insecti gen⁹ est q ex interioribus suis

Quis dubitet. ne sæpe fauos ignotus adedit
Stellio & lucifugis congesta cubilia blactis:
Immunisq; sedens aliena ad pabula fucus:
Aut asper crabro imparibus se imiscuit armis:
Aut dirum tineæ genus aut inuisa mineruæ
Laxos in foribus suspendit aranea casses:
Quo magis exhausste fuerint hoc acrius omnes
Incumbent generis lapsi sarciere ruinas.
Complebũtq; foros: & floribus horrea texent.
Si vero (quoniã casus apibus quoq; nostros
Vita tulit tristi) languebunt corpora morbo:
Quod iam nõ dubiis poteris cognoscere signis
Continuo est ægris alius color: horrida vultũ
Deformat macies tum corpora luce carentũ
Exportant tectis: & tristia funera ducunt:
Aut ille pedibus cõnexæ ad limina pendent
Aut intus clausis cunctant̃ in ædibus omnes
Ignauæq; fame & contracto frigore pigræ.
Tum sonus audit̃ grauior tractimq; susurrant
Frigidus vt quõdam siluis imurmurat auster
Vt mare solicitum stridet refluentibus vndis:
Aestuatur clausis rapidus fornacibus ignis
Hic iam galbaneos suadebo incẽdere odores:
Mellaq; arundineis inferre canalibus vltro
Hortantẽ: & fessas ad pabula nota vocantem:
Proderit: & tunsum gallæ admiscere saporem:
Arentesq; rosas. aut igni pinguia multo
Defruta vel psythia passos de vite racemos
Cecropiũq; thymũ & graue olentia centaurea
Est etiam flos in pratis: cui nomẽ amello
Fecere agricolæ: facilis quærentibus herba
Namq; imo ingentẽ tollit de cespite siluam
Aureus ipse: sed in foliis quæ plurima circũ
Fundunt̃ violæ sublucet purpura nigræ:
Sæpe deum nexis ornatæ torquibus aræ
Asper in ore sapor: tonsis in vallibus illum
Pastores: & curua legunt prope flumina mellæ
Huius odorato radices incoque baccho:
Pabulaq; in foribus plenis appone canistris
Sed si quem proles subito defecerit omnis:
Nec genus vnde nouæ stirpis reuocet̃ hẽbit:

interioribus suis qbus ꝑ filo vtit̃ rætia texit: in qbus herẽtes apes inuadit: irretitasq; necat: atq; depascit̃ Araneorꝝ genera plura sunt. In forib⁹. Vt ingredientes irretirent̃. Foros. Loca ꝓprie i nauib⁹ vacua relicta ꝑ quæ ferant̃ ii q nauí ministrãt. sed hic ꝑ silitudinẽ foros dixit. Galbaneos. Galbanũ teste Diasco/ride lachryma est herbæ silis ferulæ: quæ in Nicomedi & in Syria nascit̃. Multi metoponon vocant: vtile colorẽ thuris habet grana vt faba. arabice Kenech dicit̃. Verũ ꝓpter ꝓprietatẽ quã habet aduersus venena bezard dicũt. quod nomẽ cõe est oibus medicinis cõtra venenũ. Pli. vero ait: Dat & galbanũ Syria in eo dẽ Amano mõte. qđ maxie laudãt cartilaginosum purũ ad silitudinẽ hãmoniaci minimeq; lignosum

Tempus & arcadii memorãda inuẽta magistri
Pandere: quoq; modo cęlis iam sæpe iuuencis
Insincærus apes tulerit cruor: altius omnẽ
Expediam prima repetens ab origine famã:
Nam qua pellæi gens fortunata canopi
Accollit effuso stagnantẽ flumine nilum:
Et circum pictis vehitur sua rura phaselli:
Quaq; pharetratæ vicinia persidis vrget
Et diuersa ruens septem discurit in ora
Et viridem ægyptum nigra fœcũdat harena
Vsq; coloratis amnis deuexus ab indis:
Omnis in hac certam regio iacit arte salutem.
Exiguus primũ atq; ipsos contractus ad vsus
Eligitur locus: hunc angustiq; imbrice tecti
Parietibus præmũt arctis. & quattuor addunt
Quattuor a ventis obliqua luce fenestras.
Tum vitulus bima curuans iam cornua fronte
Querit̃: huic gemine nares & spiritus oris
Multa reluctanti obstruit̃. pelagisq; perempto
Tunsa per integrã soluũtur viscera pellem.
Sic positum in clauso linquũt: & ramea costis
Subiciũt fragmẽta: thymũ casiasq; recentes
Hoc genit̃ ẓephyris primũ impellẽtibus vndas
Ante nouis rubeãt q̃ parata coloribus: ante
Garula quã tignis nidum suspendat byrũdo
Interea teneris tepefactus in ossibus humor
Aestuat: & visenda modis animalia miris
Trunca pedum primo. mox & stridẽtia pennis
Miscent̃: tenuem magis ac magis aera carpunt
Donec vt æstiuis effusus nubibus imber
Erupere: aut vt neruo pulsante sagittæ
Prima leues ineuut si quãdo prælia parthi.
Quis deus hanc mẽsæ quis nobis excudit artẽ.
Vnde noua ingressus hominũ expientia cæpit
Pastor aristæus fugiens peneia tempe
Amissis (vt fama est) apibus morboq; fameq;
Tristis ad extremi sacrũ caput astitit amnis
Multa quærens. atq; hac affatus voce parentẽ.

Sic quoq; adulterat̃ faba aut sagapeno sincerũ si vrat̃ fugat nidore serpẽtes. Defruta. qd defrutũ q due passũ dixim⁹ in. ii. li.

SER. Arcadii ma. Aristei. Cæsis iu. Occisis verberib⁹. Bono aũt sermone vsus ẽ. nã cædi interdũ occidi: interdũ verberari significat. Insincærus c. Viciat⁹: corrupt⁹ nã ideo verberant̃ vt ex putrefacto cruore vermes creent̃: vñ apes sint. Altius o. e. p. r. o. f. Cõtra i ænei. Sed summa sequar fastigia rerũ. Sane sciẽdũ Pli. dicere de bobus apes: de equis crabrones: de mulis fucos: de asinis vespas ꝓcreari. Nã q. p. c. Canopus ciuitas ẽ iuxta Alexandriã quã Alexãder a se dictã cõdidit instar chlamydis suæ q fuit de ciuitate macedoniæ: quæ pella nomiat̃. Canopus aũt dicta ẽ q̃si Canob⁹ a Canobo Menelai gubernatore illic sepulto. Pictis p. Breuibus nauiculis. qbus vtunt̃ cũ stagnauerit nilus. Nigra fœ. ba. Nouũ. n. semp limũ trahit q efficit fœcũditatẽ: vnde & nilus dictus est quasi ΝΕΟϒ ἐΙΛΗΝ. trahẽs. i. nouum limũ. nam antea nilus latine melo dicebat̃. In hac c. i. f. Ponit apũ reparãdarũ salutẽ. Cicero Iacta sũt fundamẽta defensiõis meæ. Ipos cõtractus ad vsus eligit̃ ad sustinẽdũ tantũ & coartãdũ bouis cadauer. Angustiq; im. t. Licet & hic imbrex lectũ sit. melius tamẽ fm Plau. hæc imbrex dicimus. nãq; ait: Fregisti imbrices meas dũ te dignã sectaris simiã. Obliqua. l. f. q̃ ex obliquo lumẽ infundũt: vt in horreis cernim⁹. Multa re. p mltũ nomẽ ꝓ aduerbio. Ramea f. de ramis fracta. i. ramoꝝ fragmia. Dicim⁹ aũt hic ramus & hoc ramale. Persi. Vt ramale vetus. Casiasq; r. statim carptas. Teneris te. in o. b. vtpote bimi vituli: in quo plurimũ feruẽtis est sanguis. Modis v. a. mi. & quod ex cadauere nascunt̃ aialia: & q̃ apes ex vermib⁹ ꝓcreant̃. Trunca p. pri. i. sine pedib⁹. primo & bñ addidit primo. Nã postea tã pẽnas q̃ pedes accipiũt Pẽnis m. inter se pẽnæ leuitate cõueniũt

Excudit. Studiose repperit. Ingressus. Exordia nã est accusatiu⁹ pluralis. Noua e. nullo docẽte ars ꝓ vsum repta. Pastor a. Aristæus filius fuit Apollinis & Cyrenes filiæ. Penei flumis Thessaliæ: q cũ eurydicen nymphã vxorem Orphei vitiare voluisset: & illa fugiẽs a serpẽte fuisset occisa: nympharũ iracũdia cũctis aialib⁹ perditis fundit̃us & cũctis apibus: matris implorauit auxiliũ. Tempe. Sunt in Thessalia loca ameniss̃ima. Extremi a. Summi vnde nascit̃: & sic dicim⁹ Prob supræme pater.

CHRI. Arcadii. Optimū principiū in quo ſummā captat attentionē. Dicit enim ſe dicturū nō fabulas nec præcepta vulgaria: ſed memorāda: nec indocti homis ſed mgī & arcadii vt ſit laus a natiōe. Nā arcades pualuerūt in omī pecore colēdo. Arcadii. ſ. Ariſtæi: q vt meminit luſtin⁹ i arcadia regnauit: primuſq; lactis coagulādi auctor fuit. Melq; repperit: & vt ait Pli. prim⁹ mel vino miſcuit: mulſūq; iuenit. Diodo.
Ariſtæus aūt ait: Ariſtæū primū Baccho cōtra Saturnū pfecturo tanq; deo ſacrificaſſe. Altius omnē: Demonſtra uerat ſe præcepta narraturū. Nunc ſic narraturū pollicet vt altius exponat. q. d. ita a principio repetā vt res facile intelligi poſſit. Canopi pellæi. Nō a pelleo rege cōditi: ſed canopi ægyptiaci i qua ægypto rex Pelleus. i. Alexander ſibi regnū cōſtituit ædificata Alexandria rex cognomiat a pella vrbe Macedoniæ ſuæ patriæ. Vnde & Iuue. Vnus pelleo iuueni vix ſufficit orbis: Canopū aūt vrbs ægypti quaſi canobū a canobo auriga Menelai illic ſepulto. Viridē. ppter abūdantiā & copiā frugū. Quis decaptat attētionem oſtendens magnitudinē rei cū ſine muſarū fauore exprimi non poſſit.

SER. Mater cy. m. inuidioſum eſt noīe parētes vocare: vñ eſt paulopoſt. Et te crudelē noīe dicit: ſic in. xii. in deſpatione ait: Ruitq; implorās nomie turnū. Gurgitis buí⁹. i. Penei flumis. Quid me. i. f. g. Nat⁹ ex diis inuiſus eſt fatis. Sic in primo ænei. Nos tua pgenies cœli qbus annuis arcē. Itē. Quis te nate dea p tanta picula caſus. Inſequit̄. Vitæ mortalis bonorē. Bñ bonorē ait: qa arare bene: aīalia paſcere: apes etiā bñe bonor erat. Nam ingēti bonore fuit ruſticitas. Alibi: Non vllus aratro dignus bonos. Cuſtodia ſp. Diligēs & perita induſtria. Te. m. r. Acſi diceret: Sub ea pdo vſum laboris. ſub q̄ augere debuerā. Fœlices. ſ. fertiles. Fer. Infer. Interfice. m. ſm pythagorā q animā bñe dicit cūcta creſcētia. vnde & alibi. Aret ager vitio moriēs. Tanta m. ſi te. c. t. l. Tediū eſt angor mētis & animi non corpis valitudo.

At ma. ſ. Cur nō etiā vocē audiuit. ſ. qa in ima flumis pte erat lanificiis occupata. Mileſia: Præcioſa. Cice. Nā qd a mileſiis lanæ publicæ abſtulit. Hyali. ſ. f. c. p byalino colore. Vitreo: Viridis nymphis apto Saturo aūt largo abundāti: aut certe tbarētino ab oppido Satureo. Iuxta Tarētū eñ ſunt baphia: in qbus tingit̄ lana. Drimoq; xan. Hæ ſunt vt multi volūt: de qb⁹ ait iuno. Sūt mihi bis ſeptē præſtāti corpe nymphæ: ſed magis poetice conficta noīa accipiam⁹. Sane mira varietate hic vſus ē. nā ne cōtinuatio nominū poſſet creare faſtidiū in aliis habitū: i aliis cōmemorat virginitatē: in aliis pulchritudinē. Aurora a. p. i. p. ambæ. i. nebridas bñtes: ſed hic venatricū eſt habit⁹ quē ideo nymphis dat: qa multas ex eis legim⁹ ex venatricib⁹ factas: vt Et tandē velox poſitis arethuſa ſagittis. Notāda aūt eſt figura boneſtiſſima facta ex repetitiōe ſermonis: vt Occeanides ambæ. Ambæ auro pictis incinctæ pellibus ambæ. Curā inanē. Diffinitio ē amoris. Vulcani martiſq; ſm Donatum hic eſt diſtinguēdū: & ſic inferendū vt dolos ad Vulcanū: furta dulcia: id eſt adulteriū referamus ad Martē. Simus eñ q; ſole indicāte Mars cū Venere p artē Vulcani eſt relīgatus cathenis. Atq; chao. Et a chao narrabat crebros amores deorum.

Summa. f. c. e. v. Mire ptranſitū veritatē tetigit. Nāq; arethuſæ fons dulcia aquæ fluenta iter medios ſeruat fluctus. Cyre/

Mater cyrene materq; gurgitis huius
Ima tenes: quid me præclara ſtirpe deorum
Si mō quē perbibes pater eſt tymbræus apollo
Inuiſum fatis genuiſti. at quo tibi noſtri
Pulſus amor. quid me cœlū ſperare iubebas.
En etiā ipſum hunc vitæ mortalis bonorem:
Quē mihi vix frugū & pecudū cuſtodia ſolers
Omnia tentanti excuderat: te matre relinquo
Quin age & ipſa manu fœlices erue ſiluas
Fer ſtabilis inimicū ignē: atq; interfice meſſes
Vre ſata: & validam inuites molire bipennem
Tantæ meæ ſi te cœperūt tedia laudis.
At mater ſonitum tbalamo ſub fluminis alti
Senſit: eam circū mileſia vellera nymphæ
Carpebant byali ſaturo fucata colore
Drymoq; xantoq; ligeaq; pbylodoceq;
Cæſariem effuſæ nitidam per candida colla
Neſeæq; ſpioq; tbaliaq; cymodoceq;
Cydippe & flaua lycorias: altera virgo:
Altera tum primos lucinæ experta labores
Clyoq; & beroe ſoror oceanitides ambæ
Ambæ auro pictis incincte pellibus ambæ
Atq; ephyre atq; opis & aſia deiopeia:
Et tandē poſitis velox aretuſa ſagittis
Inter quas curam clymene narrabat inanē
Vulcani: martiſq; dolos & dulcia furta:
Atq; chao denſos diuum numerabat amores:
Carmine quo captæ dum fuſis mollia penſa
Deuoluūt: iterum maternas impulit aures
Luctus ariſtæi. vitreiſq; ſedibus omnes
Obſtupuere: ſed ante alias arethuſa ſorores
Proſpiciēs ſumma flauū caput extulit vnda:
Et proculo gemitu nō fruſtra exterrita tanto
Cyrene ſoror: ipſe tibi tua maxima cura
Triſtis ariſtæus penei genitoris ad vndam
Stat lachrymans

ne ſo. propter ſimilitudinẽ poteſtatis ait ſoror. Nã Cyrene Theſſaliæ: Arethuſa vero dea eſt elydis. Tua ma. c. que tu plurimũ diligis. Penei ge. Aut tui genitoris. aut bonoris eſt: vt Tybri pater. Noua. ſ. ma gna: vt Pollio & ipſe facit noua carmina.

CHRI. Tymbræus. tymbra vt ait Diaſcorides: herba ẽ quæ naſcit̃ locis ſaxoſis & aſperis folia habet lilia thymo: ſed molliora & maiora & ſtiptica & viridia: bẽt ſpicã plenã florib⁹: quoꝝ color tẽdit ad citri nitatẽ & viriditatẽ: eadẽ herba dr̃ ſatureia a ſatyris q luxurioſi ſalaceſq; ſũt qm̃ eos q illa vtunt̃ in venerẽ ꝓnos reddat. Hinc dicit̃ Apollo tybræus. Eſt aũt oro phaetica & ab aio pturbato proficiſcẽs. Vñ habet principiũ vix ab iurgio abſtinẽs & q̃relis refertũ. Quid me. c. ſp. iu. nã iniuria ſũma ẽ vt cui cœlũ ꝓmittat̃ is idẽ bũanũ honore tueri nõ poſſit: & eũ q dẽ honorẽ quẽ ipſe ſũma cũ induſtria & labore arãdo paſcen doq; ſibi acq̃ſierit. Eſt. n. locus ꝑter ſpẽ vñ ſũmũ citat̃ pathos q̃ q iubẽte mr̃e cœlũ ſparet is ab bũano ho nore decíderit: q̃ eo etiã infœlici⁹ accidit qa deceptus eẽ vr̃ a mr̃e: in q̃ ſi ſpẽ oẽm repoſuerat iure repbẽdi nõ poterat. & ita deceptus: vt dũ maiora ꝓmittat ea q̃ ſuo ſudore peperat eripiant̃. Oia t. in quo & cor poris extrem⁹ labor: & vt aiũt ſumma induſtria appet. Te. m. ex duob⁹ verbis duplex reſultat argumẽ tatio. Te. ſ. dea: ex quo oñdit qd poſſit mater: & hinc dolet q̃ officiũ maternũ deſerat. Quin a. coceſſio eſt color rethoricus: q̃ fit cũ id concedim⁹ qđ fieri nullo pacto vellem⁹. quo tpe ſemp aliq̃d addim⁹: quo a faciẽdo deterream⁹. vt I ſequare italiã ventis pete regna p vndas. Nã deterret ipſum ab agendo quod cõcedit̃ ꝓpoſito metu tẽpeſtatis. Sic hic ꝓpoſita calamitate in filium: quã nõ eſt veriſimile vt mater vllo pacto euenire cupiat. Eruit. ſ. vt animus impceps ex pturbatione ferebat̃: ita & ea quæ animũ exprimit oratio præcipitet̃: neceſſe eſt hic abrupta & ocioſa & magna ex parte ſine copulis fluctuat. Mileſia. mile tũ vrbẽ Neleus concidit Strabone teſte. nobilitata olim eſt pulchritudine lanæ ioniæ caput eſt ꝓpe quã meander flu. in mare decurrit. Colu. ait oues generis eximii calabras epulaſq; & mileſias noſtri exiſtima bant. Hyali. optimũ nomẽ nympbe fluuiatilis: ὑαλος em̃ vitrũ eſt. Drymo a robore. xanto a flauo colore. lygea a ſomno: philodice ab amico boſpitio: cydippe dec⁹ equeſtre: lycorias dulcedo mõtis. Poſ ſetq;: & in reliquis interptatio dari: ſed non eſt neceſſe: Mira aũt narratio barũ nympharũ ꝓpter mirã di ſtinctionẽ ac varietatẽ quæ mihi cauſa eſt. Modo em̃ diſtinguit epithetis: modo cõiunctim enarrat alias forma: alias ab ætate: alias a vita & moribus: alias ab habitu & laudat vt tot nomia quæ ſine faſtidio ꝓfer ri poſſe nõ videbant̃ ſũma cũ audient̃ voluptate recẽſeat. Miletum

Stat lacbrymans: & te crudelẽ nomine dicit:
Hinc ꝓcuſſa noua mentẽ formidine mater
Duc age duc ad nos: fas illi limina diuum
Tangere ait: ſimul alta iubet diſcedere late
Flumina: qua iuuenis greſſus inferret. at illum
Curuata in montis faciem circũſtetit vnda:
Accepitq; ſinu vaſto: miſitq; ſub amnẽ.
Iamq; domũ mirãs genitricis & humida regna
Speluncis lacus clauſos locoſq; ſonantis
Ibat: & ingenti motu ſtupefactus aquarũ
Omnia ſub magna labentia flumina terra
Spectabat diuerſa locis: pbaſinq; lycumq;
Et caput vnde altus primũ ſe erupit enipeus
Vnde pater tyberinus: & vnde aniena fluenta
Saxoſumq; ſonans byppanis myſuſq; caycus:
Et gemina auratus taurino cornua vultu
Eridanus: quo non alius per pinguia culta
In mare purpureũ violentior influit amnis.
Poſtq; eſt in tbalami pendentia pumice tecta
Peruentum: & nati fletus cognouit inanes
Cyrene: manibus liquidos dant ordine fontes
Germanæ: tonſiſq; ferunt mantilia villis
Pars epulis onerant menſas: & plena reponunt

SER. Fas. i. l. d. t. Vtroq;. n. parẽte deo nat⁹ erat. Spelũciſq; la. c. l. ſ. mirans p oia ſubaudiem⁹. Lacus aũt dicit fontiũ & flu uiorũ receptacula. bæc non ſũt p poeticã licentiam dicta: ſed ægyptiis tracta ſunt ſa cris. Nã certis diebus nilides pueri de ſa cris parẽtib⁹ nati: & ſacerdotib⁹ nymphis dabant̃: q cũ adoleuiſſent rediti narrabãt lucos eẽ ſub terris: & immẽſam aquã oia cõtinentẽ. Ex qua cũcta ꝓcreant̃. vnde & illud ſecũdũ Thaleta: Oceanũq; p. r. Pha ſin. flu. colchidis. Lycũ. flu. aſiæ. Enipe⁹. Theſſaliæ flu. Pater ty. tyberis & Annio italiæ ſunt fluuii. Saxoſum. ſ. & ſaxoſum legendũ eſt nõ ſaxoſus: ne ſint duo epitbe ta: qđ apud latinos vitioſum eſt. Hyppa nis. põti flu. Myſſuſq; ca. q p myſſiã labi tur. Eridan⁹. flu. italiæ q & Padus vocat̃

Purpureũ aũt nigrũ ex altitudine accipi mus. nã padus nõ i rubrũ mare: ſed iuxta rauẽnã i adriaticũ cadit: & purpureũ græ cũ eſt epithetõ mare rubrũ etiã dixit Ho me. ἐιὸ ἁλὸ πόρφυρόεσ σάν: vnde apparet Victorinũ boc loco eraſſe. q pur pureũ mare rubrũ eſſe dixit: qđ eſt iuxta indiã. Nati. f. c. i. bene inanes fletus. His em̃ mouebant̃ rebus: q̃rũ erat facilis repa ratio. Dãt o. f. rite fm ordinẽ epulaꝝ. Mã tilia. qbus man⁹ terguntur. Plena r. p. ite rãt ſæpe offerũt. Pãchæis ig. thure arabi cis odoribus. Adoleſcũt a. p incendunt̃ Κάτεύφημεσ μον ponit̃ & adoleſ cũt. bic vim bẽt frequẽtatiõis. & pãchæis adoleſcũt. i. pãchæis odorib⁹ incẽdũt̃ are.

Meonii bacchi. lidi vini. Carchęſia. aũt poculorũ ſunt genera. Oceano libemus ait. Quaſi nympha oceano ſacrificat. Oce-

anūq; po.r.qđ ex eo oĩa gignanť:& origi
nem ducũt ſm Thaleta:vt ſupra diximus
Centũ.q.ſ.aut ducẽtas nymphas aſſerit:
aut finit? ẽ numer? ꝑ infinito. Ter.l.a.p.
ne.veſtã.i. ignẽ vinũ puriſſimũ fudit:poſt
qđ qa magis flama coualuit: bonũ omen
oſtẽdit. Eſt in.c.n.g.v.c.p. carpathos in
ſula eſt cõtra ægyptũ. a qua vicinũ pelag?
Carpathiũ appellatũ eſt hic aliqñ regna
uit ꝓtheus relicta pallene ciuitate theſſa
liæ:ad quã tamẽ poſtea reuerſus ẽ qđ oſtẽ
dit hoc loco dices:Patriãq; reuiſit pallenẽ
Magnũ q pi:æ.&.i.c.metiť.equi.n.mari
ni prima ꝑte equi ſunt:poſtrema reſoluũť
in piſces. Quæ ſint:quæ fu.quæ m.v.t.vt
Homerus.ὅσ᾽ ἤλη τὰ τ᾽ ἐόντα τά τε ἐ
σσόμενά πρότερον τά. Ita.n.v.e. vbi
deeſt ratio ſic loquiť.nã ita & in tercio di
xit:Sic viſum ſuperis:cũ ꝑmiſiſſet i meritã
CHRI. Fas illi.quia ex oleo natus ſit.
Simul alta.ex phãthaſia poetica ea fingit
Phaſis quæ rẽ faciũt veriſimilẽ. Phaſin. ingens
fluuius colchiã regionẽ illabẽs: oritur ex
Armenia Caucũ & byppũ recipit:illi ad
iacet vrbs eiuſdẽ nomis: cũ ꝑ ſarapanorũ
anguſtias fluit ita flexuoſus ẽ vt.cxx.põtibus trãſeaťi:Habet ꝓpe ſe Leucothoæ tẽplũ a phryxo cõditũ;
quo aureũ vellus dedicauit.naſciť in eo virga quã leuſiphilon dicũt:cui? hæc ẽ vis vt thalamis illata ma
Lycus trimonia pudica cõſeruet. Lycũ fluui? eſt ꝓpe Cizicũ alio noie Rhindacus nomiat?. Eſt & alius lycus q
Hyppanis a ſummo mõte Celenæ vrbis defluit:ſed donec intra mœnia labiť nõ lycus ſed Marſia diciť. Hyppanis
flu.eſt q ex leucos ſcytarũ palude oriť.fluit dulcis donec admiſceaťi fonti q Exãpeus dr:cuius aquæ adeo
amaræ fũt vt deinceps totus fluui? amarus reddať.De hoc ſcribit Ari.in li.de aialib?.& ipm apud cime
riũ boſphorũ:atq; deferre veluti folliculos acinis maiores eqbus q̃drupedes volucres erumpũt viuũtq;
poſt meridianũ tꝑus & volãt.ſole deſcẽdente macreſcũt & languẽt:occidẽte vero moriunť. Hinc ephe
Principia meri dicunť. Oceanũ p.r.Scđm Thaletẽ mileſiũ q aquã principiũ rerũ poſuit hic fuit primus qui apud
reorum græcos hæc ingreret:Heſiodus vero poeta terrã:Anaximander Thalis auditor:& Anaximanes Ana
ximãdri diſcipul?:aeris ſubſtantiã infinitã ponũt.Diogenes appolloniata:infinitũ aerẽ ponit. Anaxago
ras q̃ttuor elemẽta cõfuſa q̃litates quã materiẽ primã appellãt. Archelaus bui? diſcipul? duas ponit ge
neratiõis cauſas: calidum quod agat:& frigidũ quod tanq̃ materia patiaťi. Parmenides Xenophanis &
Anaximãdri diſcipul? ac pythagoreoꝝ ſtudioſus duo ponit elemẽta ignẽ vt artificẽ:& terrã vt materiẽ.
Leucippus Democritus & Epicurus materiã volũt eſſe atomos infinitas quæ p infinitũ volitẽt. Empe
docles Protagoræ auditor quattuor ponit elemẽta:ex qbus amicicia & diſcordia mouẽte cõfici omnia
& in hæc reſoluta referri. Heraclitus epheſius ignẽ eſſe vult: cui? tũ cõpreſſiõe tũ eliquatiõe oĩa cõſtẽt &
flumis inſtat cũcta diffluere. Trimegiſtus:Pytha Plato & Ariſto.mũdi materiã ponũt: nõ q̃ttuor elemẽ
ta:ſed aliud inuiſibile & inſenſibile q̃ oĩbus q̃ videnť ſubiectũ ſit:& omniũ formarũ receptaculũ ſui natu
Carpath? ra informet:ſed oẽs ab alio recipiẽs. Carpathio.carpathiũ mare a Carpatho inſula:hæc excelſa eſt & cir
cuitũ.cc.ſtadiorũ habet.Fuitq; vrbibus q̃ttuor:polles & nomẽ celebre cõſecuta ẽ.a qua pelago nomẽ eſt
Protheus inditũ.Diſtat ab Alexãdria ſtadia mille. Protheus.Deus marinus oceani & Thetidis filiꝰ fuit & vates
qui ab agamẽnone vi coactus ſm Home.futura ꝑdixit.Sũt q dicãt ex Pollene fuiſſe:& apud ægyptios
regnaſſe: & ad eũ poſt excidiũ troianũ tẽpeſtate cõpulſum deueniſſe agamenona. Sed Herodo. ſcribit
Paris rapta belena tẽpeſtate in ægyptũ apud canopicũ Nili oſtiũ delatũ: & ab Othone oſtii cuſtode ad
Protheũ deductũ eſſe.at Protheus cognita rapina Helenã. reſq; ſuas illã menelao reſtituẽdã rctinuit:ac
triduo Pari abire iuſſit:menelaus deinde expugnata troia:Helenaq; in ea vrbe nõ inuẽta in ægyptũ ve
nit:atq; illã a protheo recepit.

SER. Turpes pb.Magnas:vt Cui tur
pe caput. Phocæ autẽ ſunt marini boues.
Expediat m.c.e.q; f.duo emi iſta regrunẽ
in oraculis.cã mali & remediũ. Nãſi.vi n.
v.d.p.ne eum ſperaret poſſe pcibus flecti.
Doli c.h.d.f.in. circa vincula nouiſſimæ
eius deſ.nẽt doli.i.formarũ varietates cui?
figmẽtũ phyſicã volũt eſſe rationẽ. Nãq;
homo habet in ſe libidinẽ:ſtulticiã:ferocitatẽ:dolũ:quæ dũ inuicẽ in vno vrgẽt:ꝑs
illa quæ vicina ẽ diuinitati.i. prudẽtiæ no
appet:quæ tunc põt ſuas vires tenere. Cũ

Pocula:panchæis adoleſcũt ignibus aræ.
Et mater cape meonii carchesia bacchi
Oceano libemus ait:ſimul ipſa præcatur
Oceanũq; patrem rerum:nymphaſq; ſorores:
Centũ quæ ſiluas:centum quæ flumina ſeruant
Ter liquido ardentẽ ꝑfudit nectare veſtam
Ter flamma ad ſummũ tecti ſubiecta reluxit
Omine quo firmãs animũ ſic incipit ipſa.
Eſt in carpathio neptunni gurgite vates
Cæruleus ꝓtheus magnũ qui piſcibus æquor
Et iũcto bipedum curru metitur equorum
Hic nunc emathiæ portus patriamq; reuiſit
Pallenem:hunc & nymphe veneramur & ipſe
Grandeus nereus:nouit namq; omnia vates
Quæ ſint:quæ fuerit:quæ mox vẽtura trahanť
Quippe ita neptunno viſum eſt imania cuius

Armenta.& turpes paſcit ſub gurgite phocas.
Hæc tibi nate prius vinclis capiẽdus:vt omnẽ
Expediat morbi cauſam:euentuſq; ſecundet
Nam ſine vi non vlla dabit præcepta:neq; illũ
Orando flectes:vim duram & vincula capto
Tende:doli demũ circũ hæc frãgenť inanes
Ipſa ego te:medios cum ſol accenderit æſtus:
Cum ſitiunt

Cũ sitiunt herbæ: & pecori iã gratior vmbra est
In secreta senis ducam: quo fessus ab vndis
Se recipit: facile vt somno aggrediare iacentem.
Verũ vbi correptũ manibus vinculisq; tenebis
Tum variæ eludent species atq; ora ferarum.
Fiet enim subito sus horridus. atraq; tigris:
Squamosusq; draco: & fulua ceruice leæna:
Aut acrem flamæ sonitũ dabit. atq; ita vinclis
Excidet: aut in aquas tenuis dilapsus abibit.
Sed quãto ille magis formas se vertet in omnes
Tanto nate magis cõtende tenacia vincla:
Donec talis erit mutato corpore: qualem
Videris incepto tegeret cum lumina somno
Hæc ait: & liquidũ ambrosiæ diffundit odorẽ
Quo totum nati corpus perduxit: at illi
Dulcis compositis spirauit crinibus aura
Atq; habilis mẽbris venit vigor: ẽ specus ingẽs
Exesi latere in montis: quo plurima vento
Cogiẽ: inq; sinus scindit sese vnda reductos
Deprehensis olim statio tutissima nautis:
Intus se casti protheus tegit obiice saxi.
Hic iuuenẽ i latebris auersum a lumĩe nympha
Collocat ipsa procul nebulis obscura resistit.
Iam rapidus torrens sitientes syrius indos
Ardebat cœlo: & mediũ sol igneus orbem
Hauserat: arebant herbæ & caua flumĩa siccis
Faucibus ad limũ radii tepefacta coquebant:
Cum protheus cõsueta petens e fluctibus antra
Ibat: cum vasti circũ gens humida ponti
Exultans rorem late dispergit amarũ.
Sternunt se somno diuerso in littore phocæ:
Ipse velut stabuli custos in montibus olim
Vesper: vbi e pastu vitulos ad tecta reducit:
Auditiq; lupos acuunt balatibus agni:
Consedit scopulo medius: numerũq; recenset.
Cuius aristæo quoniã est oblata facultas
Vix defessa senem passus cõponere membra
Cum clamore ruit magno: manicisq; iacentem
Occupat: ille suæ contra non immemor artis
Omnia transformat sese in miracula rerum
Ignemq; horribilẽq; ferã. fluuiũq; liquẽtem

fuerint illa religata. i. cũ qs caruerit oĩbus viciis. Vñ sacerdotẽ hũc dicit tũc posse vaticinari: & suscipe diuinitatẽ: cũ religata in eo fuerit ignea cupiditas: siluestris aspitas lapsusq; animi: aqrũ mobilitati silis medios. Cũ. s. a. æ. Fere em̃ numĩa tũc videnẽ. Luc. Media cũ phœbus in axe ẽ. Aut cœlũ nox atrat etiã: tũc ipse sacerdos Accessum; dũm; timet depẽdere luci. In secreta se. d. Fere oẽs dii marini senes sunt albent eo; capita spumis aquæ. Atra tigris. i. scæua. Tanto. n. m. Alii legũt: Tm̃ n. m. Liquidũ a. d. o. ideo vnxit eum quo posset vidẽdi numinis capax esse. Habilis. v. Vegetabilis. Specus. i. Insi. nu. hoc specus: in plu. hi specus dicim9. Depẽdens. nautis. Tegit. Tegere cõsueuit. nam tũc illic nõ erat. Obice. Obiectiõe: & melius hic obex q̃ hæc obex dicim9. Auersũ. l. Paululũ obliquũ a lumĩe. Et sciẽdũ Protheũ tpalẽ accipe diuinitatẽ: alioqn potuit etiã aristæũ cognoscere latitantẽ. Iã ra. Hic distinguẽdũ ppter duo epitheta. Syrius aũt est stella in ore canis: p quã minimos æstus accipim9. Sitiẽtes in populos subsolanos. Caua flu. alta. Luca. Deseruere cauo tẽtoria fixa lemãno. Vix de. s. p. c. m. auiditatẽ exprimit tenere cupientis. Vnde em̃ contra matris præceptũ cito in protheũ impetũ fecisse dicit p quod incõtinẽtes boĩm aios docet poeta.

CHRI. Turpes pho. Phocæ vitulí marini dicunẽ spirant vt balenæ & delphini: ac in terra dormiũt: & pfundũ accipiũt sonum pẽsertim cũ multa esca crapulenẽ: nõ squama sed corio bubulo tegunẽ parit in littore & lac pbet teste Aristo. Quapropẽ ambiguũ hoc animal eẽ. i. aquaticũ & terrestre idẽ philosophus asserit. Vindis. c. nã ipsa veritas inter tot verisimilia nisi vi ipsius ingenii colligẽ teneri nõ põt. Do li inanes. i. quos inaniter adbibebit: & reuera omnis fraus & deceptio res vana est Nã oẽ quod est bonũ est: fraus autẽ nihil est: quod autẽ se illũ in secreta senis perductura eo tempore pollicẽ quo sol meridiẽ facit non est ab re. Nã verũ in rebus nisi multa luce sapiẽtiæ ac doctrine discerni nõ põt. In se. s. Veritas em̃ a natura occultanẽ. Senis. Nã nihil vetustius veritate. Ducẽ aũt a matre. i. a. ratione Hominis em̃ verũ inquirẽtis mater ratio est. Ratio em̃ & nõ appetitus optima dux est ad veri inquisitionẽ. Dormit autẽ senes in antrũ: qua ipsa veritas in obscuro latet. Sed cũ ingeniũ nostrũ ad acquirẽdũ illud accedit: tũc cõcutiẽ ois res: & ex ipsa inquisitioni variæ formæ insurgunt aio nro: quæ speciẽ veritatis præse ferãt: vt multa putemus vera esse ac bona. Nã oẽ verbũ bonũ: quæ falsa mala sunt: & tunc cõuertiẽ in

Phocæ

feras Protheo: qa deludiẽ ingeniũ nim falsis imaginibus. putamus em̃ eẽ voluptatẽ coporeã quã sue fingit eẽ summũ bonũ: aut saturare irã vñ nascit crudelitas: quã exprimit i tygride: Aut fallimur pulchritudine rerũ terrenarũ: & credim9 illas eẽ summũ bonũ: qs p draconẽ terrestre aial intelligit. Nõnũq; reponi-

Protheus

mus fœlicitatē in ambitione ac ſuphia quod exprimit leo nā flama ira ē. Verū quāto magis ille mutabit in varias formas. i. quāto plures falſæ opiniones ſeſe offerent tanto acrius vrget vt verū depræhendat.

SER. Hominis o. Hunana. ſ. voce. ¶Nam quis te iuuenū con. id eſt quiſnā hodie enim nam particula poſtponit. antea pponebat: Terē. i phor. nā quæ ē anus a fratre egreſſa meo. Scis ptheu. vocatiu? græcus vt orpheu. Neq; eſt te fal. c. alii quicq; legunt: Hoc aūt dicit cū oia noueris: deſine aduētus mei cauſā velle cognoſcere. Deū p. ſe. ppter matrē.

Grauiter frē. cū ingēti tumultu. Non te nullí?. i. nō hūili ſed magni. Magna lu. c. tibi. i. magnorū ſcelerū eſt iſta pſolutio. Et alii ita diſtinguūt: vt ſi a te cōmiſſa alii. Tibi bas m. o. Nō hūile aūt numē dicit Tiſiphonē. i. mortis vltricē: nā ideo tiſiphone dicta eſt q̄li cui cura ſit θησιφόνου. i. mortis vltio. Haut q̄q̄ obmeritū. i. non tales q̄les mereris: nam eius vxoris cauſa mortis fuiſti. Inferret aūt digna ſupplicia niſi fata ꝓhiberēt. qbus fauētib? ira numinū minora infert: licet maiora non poſſit.

Moritura p. merito nō vidit quippe moritura. Seruantē ri. tenentē vt tantas ſeruabat filia ſedes. At cho. æq̄. d. Et eurydice g̃ dryas & bono cōpendio eius ptermiſit interitū. Supmos. m. ſūmos: vt Prob ſupme iup. Flerūt r. a. Rhodope mōs eſt Thraciæ ſicut panchæa. Rheſi. m. t. Quā poſtea rheſus tenuit & ē plepſis ex pſona poetæ. Quo em̄ tpe Orpheus fuit. Rheſ? nec dū regnabat in thracia. Hebrus. Flu. Thraciæ gelidiſſim?. Actias ori. Athenienſis nympha. quā Boreas in ſuū mrimoniū rapuit. Ipſe. Orphe?. Caua t. pipbra ſis citharæ cui? vſus reptus ē hoc modo. Cū regrediēs Nilus in ſuos meat? varia i terris reliquiſſet aialia: relicta etiā teſtudo eſt: q̄ cū putrefacta eēt: & nerui eius remāſiſſent extenti intra coriū: pcuſſa a Mercurio ſonitū dedit: ex cui? imitatiōe cythara eſt cōpoſita. Aegrum a. mœſtū: deceptū.

Solū in li. deſerto. in quo ſine vxore morabat̄. Thænarias e. f. Thænar? Laconiæ ꝓmōtoriū ē circa finē Maleæ: vbi inferor̄ dicit̄ eſſe deſcēſus. Maneſq; a. r. q̄. t. Hæc oia ad laudē ptinēt citharæ: q̄ fretus iſta ſu pauit. Neſciaq; b. p. m. c. Ad exitū future rei reſpexit non ad principiū. nā primo meruit Eurydicē. Herebi de ſe. i. De interiorib? tenebris inferor̄. Implexæ. Inuolutæ implicite ἐνωεγωλεμεγέι. Ixione i v. r. Deeſt cū: & dicit cū vēto ſuo rota cōſtitit. i. cū cauſa volubilitatis quieuit.

CHRI. Nulla f. r. f. Poſtq̄ ita repertū eſt verū: vt nlla fallacia ocultari quæat ꝓthe? redit i formā humanā in q̄ ſola ineſt rō: q̄ verū diſcernit̄: & dimittit formas ferinas: i qbus ſol? ſenſus ē: i quo nō eſt cognitio veri. Nā qs. i. quiſnā: & eſt anaſtrophe in q̄ ꝓpoſitio poſtponit̄: vt Tranſtra p & remos: Cōfidētiſſime. magna. n. ē cōfidētia audere accedere ad ptheū. i. ad difficultatē verī iueniēdi. Scis ꝓtheu: Sola. n. veritas ſeipſā nouit: neq; a quocūq; decipit̄. Ardē

Verum vbi nulla fugam reperit fallacia: victus
In ſeſe redit: atq; hominis tandem ore locutus.
Nam quis te iuuenū cōfidentiſſime noſtras
Iuſſit adire domos? quidue hic petis inqt? at ille
Scis protheu: ſcis ipſe: neq; eſt te fallere cuiq̄:
Sed tu deſine velle: deum præcepta ſecuti
Venimus huc lapſis quæſitū oracula rebus
Tantū effatus: ad hæc vates vi deniq; multa
Ardentes oculos intorſit lumine glauco:
Et grauiter frendens ſic fatis ora reſoluit.
Non te nullius exercent numinis iræ
Magn̄ lues cōmiſſa tibi bas miſerabiles orpheus
Haut quāq̄ ob meritū pœnas: in fata reſiſtāt
Suſcitat: & rapta grauiter ꝓ cōiuge ſæuit
Illa quidē dū te fugeret per flumina præceps
Immanē ante pedes hydrū moritura puella
Seruantem ripas alta non vidit in herba.
At chorus æqualis dryadū clamore ſupræmos
Implerunt montes: flerunt rhodopeiæ arces.
Altaq; panchea: & rhœſi mauortia tellus:
Atq; gethæ atq; hebrus & actias orithia.
Ipſe caua ſolans ægrum teſtudine amorē
Te dulcis cōiunx te ſolo in littore ſecum
Te veniente die te decedente canebat.
Thænarias etiam fauces alta boſtia ditis
Et caligantem nigra formidine lucum
Ingreſſus: maneſq; adiit regemq; tremendū:
Neſciaq; humanis præcibus māſueſcere corda:
At cantu cōmotæ herebi de ſedibus imis
Vmbræ ibant tenues: ſimulacraq; luce carentū:
Quā multa in ſiluis auium ſe milia condunt:
Veſp vbi: aut hybernus agit de mōtibus imber
Matres atq; viri defunctaq; corpora vita
Magnanimū heroum: pueri innuptæq; puellæ
Impoſitiq; rogis iuuenes ante ora parentū:
Quos circū limus niger & deformis harundo
Cocyti. tardaq; palus inamabilis vnda
Alligat: & nouies ſtyx interfuſa coercet.
Quin ipſe ſtupuere domus: atq; intima læti
Tartara: cæruleoſq; amplexæ crinibus angues:
Eumenides:

Eumenides:tenuitq; inbians tria cerberus ora.
Atq; ixioneí vento rota conſtitit orbis.

tes o.l.g. Ardẽtes:ſplẽdentes. Ingenii ẽm acumẽ indicat ſplẽdor i oculis. Idẽ notat color glaucus i pupillis: Hinc ẽ q̃ Pallas quæ dea ſapiẽtiæ habeť ΓΛΥΚΩΠΙΣ co gnominenť. Eſt aũt glaucus color quẽ latini veteres ceſiũ dixerũt: vñ ceſiã glaucopiã appellarunt. Dicit aũt ceſia teſte Nigidio de colore cœli q̃ſi cœlia. Orpheus: Fabula nota ẽ Orpheũ vxorẽ habuiſſe Eurydicen: quæ dũ Ariſteũ fugeret p loca herbis floribuſq; ornata latentẽq; ſerpentẽ calcauit: cui? venenato morſu extincta ad inferos deſcẽdit: Eſt aũt eurydice hũana aia q̃ dicit eurydice.i.latũ iudiciũ hãs ꝓpterea q̃ ronalis eſt: hæc nubit Orpheo cũ corpori cõiungit & amať ab ariſtæo.i.ab optimo. Illa aũt corporeis voluptatib? irretita.id ẽm ſunt flores atq; herbæ: q̃ terræ ſunt pulchritudo: optimũ q̃d eſt p illã fugit atq; a ſerpẽte.i.a peccato: q̃d inť illas voluptates latet interimit: & ad inferos demergit: ſed cõcedit Orpheo vt illã ſono cythareæ.i.actionũ optima cõpoſitiõe quæ maxia harmonia eſt: vñ virtus exorit ab inferis reuocet.i.a vitiis liberet: ſed ea lege ne reſpiciat.i.ne in vitia relabať: nã relapſa habitũ facit. Actias or. Orithia Erichthonii athenienſiũ regis filia a Borea rapta eſt: & in thraciã trãſlata ex q̃ zetũ & Calani alatos iuuenes ſuſtulit. Te dul.cõ. Repetitio eſt color rethoricus: q multũ valet ad cõmiſerationẽ captandã. Vñ ipſe in æne. Te nemus angitiæ vitrea te fuſcinus vnda: Te liquidi fleuere lacus. Thænarias. in Laconita regione ꝓmontoriũ eſt circa finẽ Malei mõtis in quo ꝙ iatus ẽ & ex eo angẽte ſpũ murmura audiũt inferiorũ dixere fauces. Cõſtitit. reſtitit: nõ mota eſt.

Orpheus Eurydice

Orythia.

SER. Incautũ. a. Epitheton amãtis eſt. Ignoſcẽda q. ſ. ſi ig. m. Participiũ ſine verbi origine: non ẽm facit ignoſcor: ſicut nec triũphor regnor. Eurydicenq; ſuã. i. aliũ legũt. Iã luce ſub ipſa. Vi ctuſq; a. ſic hoc loco dixit: vt O præſtãs animi iuuenis. Reſpexit. i. cõmiſit in legẽ ſibi datã. Tercq; f. a. a. q̃ſi exultarẽt vmbræ reditu Eurydicis Luc. dixit i Orpheo ſtrepitũ factũ redeunte Eurydice ob hoc: ꝙ gaudẽt a luce relictã eurydicẽ: itez ſperãtes orphea manes

Iamq; pedem referẽs caſus euaſerat omnes:
Reditaq; eurydice ſuperas veniebat ad auras
Pone ſequẽs nãq; hãc dederat proſerpina legẽ
Cum ſubita incautũ dementia cœpit amantẽ
Ignoſcenda quidẽ: ſcirent ſi ignoſcere manes
Reſtitit: eurydicenq; ſuam iam luce ſub ipſa
Immemor heu vinctuſq; animi reſpexit ibi oĩs
Effuſus labor atq; immitis rupta tyranni
Fœdera: terq; fragor ſtagnis audit auernis.
Illa quis & me inqt miſerã & te pdidit orpheu.
Quis tantus furor en iterum crudelia retro
Fata vocant: conditq; natantia lumina ſomnus.
Iamq; vale: feror ingenti circũdata nocte.
Invalidaſq; tibi tendens heu non tua palmas
Dixit: & ex oculis ſubito ceu fumus in auras
Cõmixtus tenues fugit diuerſa: neq; illũ
Prẽſantem: ne quicq̃ vmbras & multa volentẽ
Dicere preterea vidit. nec potitor orci
Amplius obiectam paſſus tranſire paludem
Quid faceret: quo ſe rapta bis coniuge ferret.
Quo fletu manes: qua numina voce moueret:
Illa quidem ſtygia nabat iam frigida cymba
Septem illũ totos pbibent ex ordine menſes
Rupe ſub aeria deſerti ad ſtrimonis vndam
Fleuiſſe: & gelidis hæc euoluiſſe ſub antris
Mulcentẽ tigres: & agentẽ carmine quercus.
Qualis populea mœrens philomela ſub vmbra
Amiſſos queritur fœtus: quos durus arator
Obſeruans nido implumes detraxit: at illa

Ite c.r.f.r.v. Ouidi. Bis rapit vixitq; ſe mel. Natãtia lu. In mortẽ reducta. Inualidas p. In vmbre tenuitatẽ redactaſ. Heu n.t.qa ſupra dixit: Eurydicẽq; ſuã. Iã f.d. p diuerſa. Preterea. poſtea: vt qſq; numẽ iunonis adorat. Preterea. Nec p.o.a. myſticũ eſt dicit ẽm bis eandẽ vmbrã euocari nõ licere. Ex or. ſine itermiſſiõe. Deſerti eſt aſpi inculti. Strymon aũt ẽ flu. Thraciæ. circa quẽ ad extinguẽdũ amoris morabať calorẽ. Hæc eu. Talia q̃lia ipſe cõmemorat. Philomela. p quauis aue: nã ſpeciẽ p genere poſuit. Flet no. Iugi nocte cõtinuo fletu. Tanaimq; n. fluuiũ Scythiæ. Nunq; v. pru. ſemp niuibus plena.

Spretæ. c.q.m.m. nuptiali. ſ. Cicones aũt ſunt thraces mlieres quæ ab orpheo ſpretæ diſcrepſcere eũ p liberi ſacra ſimulata.

Marmorea c.a.c.r.i. pulchra ſane alludit ad id q̃d dicit Ouidi. ꝙ cũ caput eius delatũ ad ripas ſerpẽs mordere voluiſſet. & cõuerſus in lapidẽ. Oeagri? be. Oeagri? flu. eſt pater Orpbei de quo Hereb? naſcitur vnde eum appellauit Oeagriũ. Hæc protheus. Subaudi dixit.

CHRI. Iamq; pe. maxia cõmiſeratio q̃ veluti nauis quæ multas euaſerit tẽpaſtates i portu pierit: & eſt pathos ab eo q̃d ẽ ꝓter ſpem: Reddita q̃ſi reddita. Demẽtia nã vis amoris demẽtia eſt. Incautũ. nihil tã ꝓpriũ amãti vnde pueris equiparanť. Et ꝓpterea Proper. ii. Quicũq; ille fuit puerũ qui pinxit amorẽ. Nõne putas miras hunc habuiſſe manus. is primũ vidit ſine ſenſu viuere amates. Et leuibus curis magna pire bona. Ignoſcẽda. nã ſi cognoſceremus q̃ miſeræ cupiãt amãtes viſere rem

amatã: & q̃ vehemẽs ſit hæc perturbatio in hac re iudicaremus illis hmõi erratum cõ donandũ. Sed manes ꝓpter illoꝝ crudeli tatẽ nullã nouerũt bũanitatẽ. Immittis. vñ nulla eſſet cõmiſeratio ſperãda. Illa qs & me.i.m. & te p. oratio vehemẽter pathe tica: nã & ſuũ vehemẽter exprimit dolorẽ Demõſtrat. n. eo deueniſſe amãtes: vt culpa illi? q nihil min? q̃ hoc voluiſſet infœliciſſimo ac æterna diſſidio ſparent. Heu non tua. q. d. qđ vtrũq; miſerrimũ accidit.

Quid fa. Dubitatio eſt quã græci aporeſin dicũt. quæ vehemẽter mouet cũ dolentis vel iraſcẽtis ſit dubitare. Sic Dido: En qđ agã rurſus ne ꝓcos oblita priores ex.

Septẽ il. A tpe etiã vehemẽter citat pathos. Sic de Palinuro: Tris motus hibernas imẽſa p æquora noctes Vexit me vio lẽtus aqua vix lumine q̃rto Aſpexi italiã. Et Achimenides: Tercia iam lunæ ſe cornua lumie cõplent. Et ſeptima poſt troiæ excidiũ iã vertit æſtas. Auget aũt hic locus q̃ dixit tortos: id ẽ integros: & ex ordine. i. ſine interruptiõe potuiſſet res geri verbi gr̃a ab idib? martijs ad nonas auguſti vt eſſent ſex mẽſes: ſed nõ integri i minuto marcio & auguſto. Et potuiſſet poni mẽſes intermedii ſine mœrore vñ illa egritudo habuiſſet aliq̃d interuallũ & pauſa q̃ facili? ferri poſſet. Qualis p. m. p. ſ. v. Parabola ẽ vñ ſæpiſſime mouet pathos: aut i miſericordia ẽ: aut i indignatiõe. in miſericordia vt hic. Itẽ Qualis cõmotis excita ſaxis thyas. Et q̃lẽ virgineo demeſſũ pollice florẽ. in indignatiõe vt illud: Ac veluti pleno lupis in o. Cũ fremit ad caulas. & q̃lis mugit? fugit cũ ſa. arã Taur?. Durus. inexorabilis & q mino affectu nõ mouet. Implumes. cõmiſeratio ab ætate & ab imbecillitate. Oeagrius. refert Diodo. ſiculus Bacchũ inſidias Lycurgi Thracenſiũ regis admonitu Theropis viri thracis vitaſſe: ac paulo poſt victor Lycurgũ regno ſpoliaſſe. Illudq; bñficii memor Theropi tradidiſſe. q moriẽs Oeagrũ filiũ a quo & fluuj. denomiatus ẽ beredẽ reliqt. Ex oeagro aũt nat? ẽ Orpheus: Dicit Oeagrũ fuiſſe ꝓnepotẽ Athlantis ex Alciade vna ex filiab? Athlantis. de Orpheo plura alio loco dixim?. Addã hic fuiſſe & eiuſdẽ nomis poetã in arcadia: & ali? crotinias q cũ Pyſiſtrato atheniẽſiũ tyrãno vixit. Sũt q etiã ſex orpheos nominẽt Hoc aũt quẽ p̃cio habem? ſcribũt Lybiã & ægyptũ pagraſſe & Trimegiſti Mercurii doctrinã imbibiſſe. Quã q̃ teſte Cicero. Ariſtoteles docet Orpheũ poetã nunq; fuiſſe. & hoc Orphicũ carmẽ Pythagoræi ferũt cuiuſdã fuiſſe cercõis. Se de. i. a. Nã veritas cũ aliqua ex pte ſeſe oſtẽdit refugit in ꝓfundũ. i. in obſcurũ: & nunq; ſe totã oſtendit.

Orpbeus

SER. At nõ cyre. deeſt terita eſt: quod ex ſequẽtibus datur intelligi. Pacem p. pacem beneficium & beniuolentiã. Faciles. n. exorabiles nympbas: & ad ignoſcendũ partas. Sane ſciendũ eaſdẽ eſſe napæas q̃ & dryades ſũt. Nã ſup̃ ait: At chorus æq̃lis dryadũ. Intacta cer. i. indomita & dicit ita aialiũ ſacrificiũ eſſe faciendũ: vt nõ tm̃ occidant hoſtiæ ſed cædant. Orpbi. datiu? græcus ẽ. Læthea papauera. i. agreſtia. Placatã eu. vi. ve. c. Hyppallage ꝓ veneratã placabis. Præcepta fa. i. facit: & eſt frequẽtatiuũ ꝓ principali: aut certo iõ faceſſit: qa plures hoſtias imolauit. Hic ſub. ac di. mi. m. res eñ hæc ex iprouiſo venit: vt apes ex bobus erũpent. nã p̃cepta cyrenes tm̃ ad placãda numina ptinebãt. Notandũ ſane qa ex hoc euẽtu illa ars inuenta eſt quã ſupra memorauit: & melior facta p induſtriã. Stridare a. v. & ru. ef. c. Hæc verba & ſecũdæ ſunt cõiugatiõis & terciæ: nunc tm̃ terciæ. Lentis v. de. ra. In modũ vuæ. i. britonis defluere. qđ græci βόθρυλον dicũt. Hæc ſup aruorũ. per aruorum cultum primũ librum ſignificat: per pecora autẽ tercium & quartum quia

Flet noctem: ramoq; ſedens miſerabile carmen
Integrat: & mœſtis late loca queſtibus implet
Nulla venus: nulliq; animũ flexere hymænei
Solus byperboreas glacies tanaimq; niualem
Arua q; riphæis nunq̃ viduata pruinis
Luſtrabat: raptam eurydicen: atq; irita ditis
Dona q̃rens ſpretæ ciconũ quo munere matres
Inter ſacra deum: nocturniq; orgia bacchi
Diſcerptũ latos iuuentẽ ſparſere per agros:
Tum quoq; marmorea caput ceruice reuulſum
Gurgite cum medio portans œagrius hebrus
Volueret: eurydicen vox ipſa & frigida lingua
Ab miſerã eurydicen anima fugiente vocabat
Eurydicen toto referebant flumina ripæ.
Hæc protheus: & ſe iactu dedit æquor in altũ:
Quaq; dedit ſpumantẽ vndã ſub vertice torſis.

At non cyrene: nãq; vltro affata timentem:
Nate licet triſtes animo deponere curas.
Hæc oĩs morbi cauſa: hinc miſerabile nymphæ
Cum quibus illa choros lucis agitabat in altis
Exitium miſeræ apibus: tu munera ſuplex
Tende petẽs pacem. & faciles venerare napæas
Namq; dabunt veniam votis: iraſq; remittent.
Sed modus orandi qs ſit prius ordine dicam.
Quattuor eximios præſtanti corpore tauros
Qui tibi nunc viridis depaſcunt ſumma lycæi:
Delige: & intacta totidem ceruice iuuencas:
Quattuor bis aras alta ad delubra dearum
Conſtitue: & ſacrum iugulis demite cruorem
Corporaq; ipſa boum frondoſo deſere luco.
Poſt vbi nona ſuos aurora oſtenderit ortus:
In ferias orphi lætea papauera mittes:
Et nigrã ma/

Et nigram mactabis ouem: lucumq; reuises.
Placatam eutydicen vitula venerabere cæsa
Haud mora: cõtinuo matris præcepta facessit:
Ad delubra venit: monstratas excitat aras.
Quattuor eximios præstanti corpore tauros
Ducit & intactas totidem ceruice iuuencas:
Post vbi nona suos aurora induxerit ortus:
Inferias orphi mittit: lucumq; reuisit.
Hic vero subitum ac dictu mirabile monstrũ
Aspiciunt liquefacta boum per viscera toto
Stridere apes vtero: & ruptis efferuere costis
Immensasq; trahi nubes: iamq; arbore summa
Conflecuere: & lentis vuam demittere ramis.
Hæc super aruorum cultu: pecorũq; canebam.
Et super arboribus cæsar dũ magnus ad altum
Fulminat euphraten bello: victorq; volentis
Per populos dat iura. viãq; affectat olympo.
Illo virgiliũ me tempore dulcis alebat
Parthenope studiis florentem ignobilis oci
Carmina qui lusi pastorum: audaxq; iuuenta
Tityre te patulæ cecini sub tegmine fagi:

P. VIRGILII MARONIS GEORGICORVM Libri Quarti ac Vltimi Finis.

& apes pecora sunt: per arbores secũ dũ & boc dicit. Hæc ego. i. Georgica scripsi: dũ Cæsar in oriẽte pugnaret. Fulminat. fortiter facit. Victorq; vo. p po. dat iu. Vnũ virtutis est: alterũ iusticiæ. Nã vincere virtutis. Volẽtibus nõ inuitus imperare iusticiæ est. Viãq; af. olym. Præparat sibi diuinos bonores. Dulcis ale. par. id est neapolis: quæ primo ex corpore vnius syrẽnis illic sepultæ parthenope est appellata.

Studiis flo. igno. oci. id est artis poeticæ quã ociũ ignobile appellauit: ne qd de se videreẽ arrogãter dicere. Carmina qui. l. Qui etiã bucolicã scripsi. Audaxq; iuuẽta. Aetate iuueníli. nam vt diximus supra. xxviii. annorũ erat cũ Bucolicã scripsit & bene breuiter a se scripturam rerum executus est titulum.

CHRI. At non cy. Quia ratio nunq; a nobis fugit. Placatã. Vel byppalage est: vt ait Ser. Vel est ordo. Venerabere Eurydicen placatã ante a te cæsa vitula. Martis p. fa. Nam semp est rationi obtemperãdum si verũ inuenire cupimus. Vuã. qa cõsistunt ita inter se hærent: vt formã pendentis racemi faciant. Refert autẽ Plinius q; in totũ amissas apes reparanẽ ventrib? bubulis recẽtibus cum fimo obrutis. Virgilius vt vides iuuenci corpore exanimato sicut equorũ vespas atq; cabrones. asinorũ scarabeos nasci putant. Sunt q mortuas si intra tectũ byeme seruenẽ. deinde sole verno terreanẽ: ac ficulneo cinere toto die foueanẽ putent reuiuiscere. Alebat: quia inde assequebar doctrinam quo animi humani ita alunẽ: vt corpora quatuor elementis. Animus eñ imortalis doctrinæ veritate quæ imortalis est pascitur: corpus ex elemẽtis ex quibus est compositũ. Omnia eñ ex iis alunẽ ex quibus constãt. Ignobilis oci. Ociũ aliquãdo cessatio est omniũ rerum: & boc damnaẽ. Aliquãdo dicit ocium cum animus ab agendo ad contemplandũ reuocaẽ: ita vt ocia studia significent: in illo primo ita cessamus a negociis vt in pigricia contabescamus. In altero ita a reliquis actionibus auocamur: vt mentẽ nostrã ad eam ad quã nata est rerum humanarũ & diuinarũ contemplationẽ adducamus. Dixit autẽ ignobile ex maioris bominũ patris opinione q auariciæ aut ambitioni dediti diuinũ buiuscemodi ocium vituperent: & sua stulticia ignobile putent cũ nibil sit nobilius. Vel potius dixit ignobile. id est valde nobile: volens ambiguo verbo & verũ ostendere: & stultorũ falsam opinionem ludere: vt illi aliud putarent dici: cum ille aliud diceret. Carmina q lu. pa. Cũ essent ea tempestate qui aliena subriperent: & pro suis ꝓponerent: voluit ostendere vtrũq; opus Virgi. fuisse: Quod etiã in initio quod in ænei. scripsit manifestũ fecit.

Ocium

FINIS.

CHRISTOPHORI LANDINI FLORENTINI AD PETRVM MEDICEM LAVRENTII FILIVM. P. VIRGILII INTERPRETATIONES PROOEMIVM INCIPIT FOELICITER.

XOmibus disciplinis Petre medices ex qbus boies & dū in hac infima mūdi regiōe pegrinant: mortalē vitā qete ac trāquille traducere pnt: et cū inde ad supas ac paternas sedes euo lauerint: summū sempiternūqꝫ bonū assequunt: nullā oino cuncta quæ in mentē venire pnt circūspicies atqꝫ colluſtras reperio: quæ poeticæ facultati anteponenda vlla quidem ex parte videat. Nam cum animi nostri diuini atqꝫ imortales diuinis immortalibusqꝫ doctrinis veluti suauissima ambrosia alant: Atqꝫ illaꝝ cognitione p nectare fruant: quæ nam alia est quæ non bis boc accumulatius cꝫ poetica pstare possit. Nam hæc sola est: q omnia q̄cunqꝫ hacten⁹ humana ingenia excogitarunt ita cōplectat: vt cū illa suo artificio exornauerit: et noua q̄dam pulchritudine: vel vt rectius loquar maiestate maiora angustioraqꝫ reddiderit alia penitus reddat. Maxima oino res est philosophia et q̄ oim bonaꝝ artiū p creatrix iure baberi possit: Sed si plericqꝫ cui ab ea sunt loci in se spectent: erūt illi q dē gnissimi ac p̄clarissimi. Verū illos ita admiramur: vt tn ab humano ingenio pfectos iudicemus. Quod si eosdē illos poeta illustrādos accepit: statim humanā conditōnem excedentes pxime ad diuinitatē accessisse iudicabimus. Est magna pfecto vis oratoria facultas: & cui etiā cū hac cōmune sit quæcūqꝫ in ditionē cadūt ea posse illustriora vi dicendi reddere. nam et acute ac apte docet: Copiose aūt & ornate delectat: & i quo penitus tanqꝫ in suo regno imperat: auditoꝝ aios veluti quibusdā verboꝝ ac sniaꝝ machinis atqꝫ tormentis adbibitis p arbitrio suo abducit: trabit atqꝫ impellit. Atqꝫ ita hæc oīa efficit: vt nibil tn supra humani tatem extolli sed omnē bois vim impellere videat. Poeta vero eadē hæc oia cū et integre suscepit & suscepta mira q̄dam et reꝝ et verboꝝ maiestate p̄stiterit intra bos cācellos intra quos q cq̄d vis ac facultas būana

mouent̃ eē volūt. Hinc iure Maro a ioue principiū musæ dixit iouis oīa plena. Qua rōne mot⁹ Alexāder pipateticus iuppiter inqt cœlū veluti cythara tenēs cælestem efficit harmoniā. Vides g̃ huiꝰ facultatis principiū loge excellentiꝰ eē q̃ illud sit: ex quo reliq̃ nīræ disciplinæ fluāt. Ille em̃ humana diligentia acquirunt̃. Facultatē vero poeticā nisi diuinꝰ furor nos rapiat. nunq̃ assequmur. Quā qdem rē is que toties noio Plato in eo q lon. inscribit̃ libro ita edocet. Videmꝰ em̃ inqt singulas artes non nisi post longū tps neq̃ sine summa industria maxisq̃ laboribꝰ aquiri. Veri vero poetæ qlem affirmat Homerum fuisse Hesiodū & pindarꝝ in suo carmie multa ponūt: q̃ indicāt illos oms doctrinas nosice. Addit ad hæc q̃ & paulo sup̃ diximꝰ vates furore pcitos multa canere: q̃ idem ipsi abeūte furore vix intelligāt: veluti no ipi ediderūt: sed deus eoꝝ ore pnūciauerit. Oñdit p̃terea neq̃ prudētiores neq̃ q a primis ānis eruditores q fuerit in maxios poetas euadere: sed eos solū quos diuinꝰ afflauerit furor: Qđ Ioni ac tymarcho chalcidensi ac postremo heliodo euenisse scribit: Quin etiā oñdit psæpe ineptioris ingenii viros ipso furore corripi quasi id nos monere velit diuina puidētia p̃clarꝝ poema nō hoim inuentū sed deoꝝ munus esse. Sed vt plurima maxiaq̃ missa faciamus: qua nō obsecro rōne fem̃ eē arbitramur: qđ soli poetæ cōtra aliorum scriptoꝝ cōsuetudinē diuinū sibi fauorē implorēt: nisi qa intelligūt n̄ hūana se: sed diuina temptare atq̃ eo pgere: quo nisi ducente deo puenire nō possint. Q̃obrem neminē mirari optet: si poetæ cæteris scriptoribus antiqores exist̃at: q̃q̃dem summꝰ oim rerū opifex ab ipsis orbis incunabulis mysteria sua p poetas describēda mādasse videat̃. Neq̃ em̃ aliꝰ ẽ magnus veruscq̃ poeta q̃ theologus qđ nō solū aristotelis tāti philosophi auctoritas testioniūq̃ oñdit: sed ipsoꝝ quoq̃ scripta aptissime docet. Duplex ei theologia ẽ. Altera quā prisca vocāt: cuiꝰ diuinus ille vir Mercurius cognomie trimegistus primꝰ fonte apuit. Altera nr̄a est: quē nō mō verior cōprobat̃: sed ita verissima: vt neq̃ addi q̃q̃: neq̃ imminui inde possit. In prisca igr̄ nō ne Orpheus ita versat̃: vt multa de deo: multa de angelis: multa de incorpeis mentibus: multa de būanis ais describat. Is em̃ oñdit deū vnū eē eūdēq̃ vbiq̃ nullis locis aut tpib⁹ circūscriptū eē. Oīa agere: oīa seruare. In oībus opari. aut q̃q̃d agit p id qđ ipse ẽ agere. Ac seipm̃ pmū deinde singl'a intelligere. Intelligere itidē ifinita. Addit ad hæc deū volūtatē br̄e: pq̃ illam extra se cūcta efficere eāq̃ volūtatē necessariā simul ac liberā eē: q̃ qdē vt libere aīo agit: atq̃ ita agit. vt summꝰ in eo amor sit & summa in rebꝰ oībus puidētia. Eadē pene Linu ad musæū cecinisse ex iis q̃ de vtroq̃ ab aliis scripta vidimus credendū iudico. Nā homerū si eos q ab eo scripti sunt hymnos diligentiꝰ legamꝰ. Si ēt q̃ de vlysse fabulatur ita ituamur: vt q̃ sub figmētis latet in lucē eruamus: nōne in eade theologia admirabimur: Verū vt aliq̃n ad Maronē nr̄m veniamus: qs mō acrioris ingenii sit & diuini illiꝰ poetæ diuinitatē mēte assequat̃: nō pspicuo intelliget illū dum troianū excidiū nobis depingit: dū septē annoꝝ æneæ errores miserat̃: dū sæuissimā illā ab iunone eoloq̃ tēpestatē imissā lamentat̃: dum naufragii pene ducis i africā digressum & amores mortēq̃ Didois deplorat: dū aduētū tādē troianoꝝ i italiā narrat: dū ad iferos descēsum describit: & bella i italia gesta decātat: qs inq̃ n̄ intelligat admirabili ac pene dīno artificio illū nobis demōstrat̃ summū hois bonū in diuinaꝝ reꝝ speculatōne cōsistere: ac difficillimā q̃ illuc ferat viā ostendere. Quæ qdē cum nos vix a paucis pauca a nullo āt oīa interptata videremus: & ea tn̄ q̃ interptata essent ita inter se dissidere vt nulla certa serie satis cōstāter cōponi posse existimarē: dedi adnixe operā p viribꝰ rem vniuersam a carcere ad calcē pseq̃. Itaq̃ in tercio ac q̃rto nr̄aꝝ camaldulensiū disputatōnū libro rem vniuersam ppetuo interptatōnis tenore psecuti sumus. Idq̃ in primis p̃standum curauimus: vt ita cūcta pcederēt vt nihil ex cōsequentibꝰ iis q̃ priꝰ dicta fuerāt pugnare videat̃. Verū q̃tum i iis meis lucubratōnibꝰ pfecerim doctoꝝ viroꝝ iudicio relinquo. Laboꝝ tn̄ meoꝝ q̃m̄ pentis tui Laurentii viri plurimis lr̄is ac varia doctrina excellētis: & ingenio acerrimo p̃diti: iudicio eos approbatos sensi: me nunq̃ poenitebit. Sed hæc cū voles: sæpe āt velle debebis: in eo qđ dixi volumie facile cogñscēs. In nr̄a vero theologia: nōne apud hebreos gentē vt ipsi volūt & nos facile concedimus omniū antiquissimam eoꝝ rex Dauid psalmos suos elegātissimis versibus diuino afflatus furore ita descripsit: vt q̃cunq̃ de deo: de angelis: de aīa sentiūt xp̃iani i illis cōplexus sit. Extant eiꝰ filii Salomonis: extāt Deuteronomii: extant hysaiæ volumina versibus edita. His āt oībus antiqorē Moysen qs cū eius viri libꝝ hebraice scriptū viderit. nō mō poetā verūetiā egregiū poetā negauerit. Qui & idumene⁹ Iob volumē illud qđ oms admirant̃ poetici scriptū nūeris reliqt. Hoc in loco cū pleroscq̃ alios obmittā: florentinū Dantē nullo modo tacitus p̃terire possum: cū ipse volumie suo nihil prsus ex rebus oībus silentio p̃terierit cū illo mare terras cœlos cōplexus sit. Descēdit ad inferos e quoꝝ fundo ad aliud hemisperiū emergit. Inde ad supos paulatim ascendens quæcūq̃ in Lunæ: quæcūq̃ in mercurii: quæcūq̃ in Veneris sit orbibꝰ demonstrāt. Ambitū deinde Solis ingressus illiusq̃ magnitudinē ac æternā ducē admirat̃: Nō ardorē Martis: nō humano generi salutem iouis cōtēperiē tacet. Frigidi pꝰ hæc Saturni & si eū multis in rebus noxium eē mathematici docent quot quātaq̃ bona sint enumerat. Atq̃ in his singulis ita versat̃: vt qbus inde nos igniculis ad beatā vitā accēdamur nō mentibꝰ solū nr̄is veꝝ oculis quoq̃ subiiciat. Penetrat tandē ad supmas cælestiū sedes & ad dei thronū. Veꝝ hæc nec meaꝝ virtū nec huius loci ē referre. Et sūt adhuc q velamia solū poetaꝝ cōspicētes nihil āt intra illa latere suspicātes nihil aliđ p̃ter oblectamēta q̃dā qbus ociosoꝝ aures delectent poetas afferre putēt. cum huiuscemodi oīa p illis q̃ sub ipso in tegumēto obstrussa addita q̃ latet vix satis digna videant̃ q̃ in doctioꝝ manus pueniāt. Veꝝ vt hæc i nr̄o Marone cogñscamus quēadmodum duo sunt apud homines viuēdi genera: quoꝝ alteꝝ in speculatione alterum in actione positum est ita & in hoc poeta vt hoiem nobis totum informaret duplicē sensum depbendens. Nam si ea q̃ extrinsecus apparēt ex verboꝝ notōne iudicabis vitam oīno ciuilē rectaq̃ & ab iis quæ de vita & moribus sunt

virtutibus

virtutibus ꝓfectas actōnes ita nō descriptas solum verūetiā depictas inuenies vt nō solū ꝑspicue sua illas doctrina doceat: veꝝ tū mira oīonis suauitate ad illas alliciat: tū etiā cū opus est dicendi vehementia atq; impetu ꝓmoueat. atq; impellat. Sinaūt i itima eius penetralia intrare licebit q̄ multa immortalis deus: q̄ magna: q̄ admiranda: q̄ deniq; nobis salutaria inuenies: Nam cū boies ita a summo deo ꝓductos tū ex se ꝑ summā sapientiā cognosceret: tum a diuino platone accepisset: vt nō nobis solū sed cæteris omnibus quo ad id fieri liceret vsui eē studerem⁹: id cōscribere statuit quo & qd sit vltimum illud ꝓpter quod reliq; expetunt̄: & quā etiā ratione veluti certa & indubitata via eo feramur nos doceret. Idq; nō vulgatōri mō toꝝ philosophoꝝ instituto sed raro poetico q; more sibi tractandū ꝓposuit. Atq; ita in vtraq; re. Homeꝝ imitatus est: vt qualia ipse in Vlysse ac in bellis iliacis talia hic. Aenea ac in bellis italicis expresserit: Atq; interim ita historiam composuit: vt multa interciderent: quibus & res romanas & Julioꝝ domum mirifi cis laudibus extolleret. Sed de sensu illo interno quid ego iudicarem a nobis in duobus vltimis libris q sub titulo chamaldulensium disputationū in lucem venerūt ꝑ viribus ingenii: vt paulo supra dixim⁹: demonstratum est. Quos libros cum edidissem rogarunt me amici tui vt Dantis quoq; florentini qui Maronem in suo volumine ducem sequit̄: easdem ꝑsequerer allegorias. Edidi quoq; in flacci Horatii volumina interpretatōnes: sed cum eodem tpe & a me scriberent̄: & scripta sed nondū emendata imprimenda amici curarent: pauca est iis deprehendi q̄ emendari cupere: Sed redeo ad Maronē. Nam quemadmodū in chamaldulensibus philosophi interpretis munus obiuimus: sic in his cōmentarii grammatici rhetoris q̄ vices præstabimus. Placuit aūt in maioribus illis rebus parentē tuū disputantē inducere. Hæc autē quibus adolescentuloꝝ ingenia mirifice ali possint: cui potissimum q̄ tibi optima indole & excitatissimo ingenio adolescenti scribere malim. Non tamen q̄ præcepta Angeli politiani viri multa doctrina nec minori eloquentia exculti tibi satis superq; eē ignorem: Sed dedicaui tibi hæc nostra qualiacunq; sint: vt essent testimonium summi amoris erga te mei. Tu vale & duodecim æneidos libros quos ordine in codicibus conscripti sunt pellagito.

SERVII Mauri Honorati grāmatici in. P. Virgilii Maronis æneidē cōmentatioꝝ Liber primus.

IN exponendis auctoribus hæc consideranda sunt: Poetæ vita: Titulus opis: Qualitas carminis: Scribentis intentio: Numer⁹ libroꝝ. Explanatio. Virgilii vita hæc est. Ortus fuit patre Virgilio: Matre vero Maia. Fuit ciuis mantuanus: quæ ciuitas est Venetiæ. Diuersis i locis literis opam dedit. Nā & cremonæ & mediolani & neapoli studuit. Adeo āt verecundissimus fuit: vt ex moribus cognomē accipet. Nam dict⁹ est Partbenias omni vita probatus. Vno tñ morbo laborabat: Nā impatiens libidinis fuit. Primū a Virgilio hoc distichō factū est in balistam latronē. Monte sub hoc lapidū tegit̄ balista sepultus: Nocte dieq; tutū carpe viator iter. Scripsit etiam octo libros bos. Cirinā Atenā: Culicē: Priapeia: Catalecton: Epigrāmata: Copā: Diras. postea ortis ciuilibus bellis inter Antonium & Augustū: Augustus victor Cremonensium agros q pro Antonio senserant: dedit militibus suis. q cum nō sufficeret: bis addidit agros mātuanos sublatos non ꝓp ciuiū culpam sed ꝓp vicinitatē cremonensiū. Vnde ipse in bucolicis Mantua ve miseræ nimium vicina cremonæ. Amissis q agris Romā venit: & vsus patrocinio Pollionis & mœcenatis solus agrum quem amisserat: meruit. Tūc ei proposuit pollio: vt carmen bucolicū scriberet: Quod eum constat triennio scripsisse: & emendasse. Item ꝓposuit georgica: quæ scripsit: emendauit septem annis. Postea ab Augusto æneidem ꝓpositā scripsit annis vndecim: sed nec emendauit: net edidit: vnde eam moriens ꝑcepit incendi: Augustus vero ne tantum opus periret: Tuccam & Varrum hac lege iussit emendare: vt supflua demerent nil adderent tamen: vñ & semiplenos eius inuenimus versiculos: vt Hic currus fuit: & aliquos detractos: vt in principio. Nam ab armis non cœpit: Sed sic. Ille ego q quondā gracili modulatus auena Carmen & egressus siluis vicina coegi: Vt q̄uis auido parerent aura colono Gratum opus agricolis: at nūc horrentia martis. Arma virumq; cano. Et in secundo constat bos versos esse detractos.

Aut ignibus ægra dedere
Iamq; adeo sup vnus eram: cum limina vestæ
Seruante: & tacitā secrata in sede latentem
Tyndarida aspicio: dant clara incendia lucem
Erranti: passimq; oculos ꝑ cuncta ferenti.
Illa sibi infestos euersa ꝓgama teucros
Et danaum pœnas: et deserti coniugis iras
Præmetuens troiæ & patriæ cōmunis erynnis
Abdiderat sese atq; aris inuisa sedebat.
Exarsere ignes animo. subit ira cadentem
Vlcisci patriam. & sceleratas sumere pœnas
Scilicet hæc spartā incolumis. patriasq; mycenas
Aspiciet: partoq; ibit regina triumpho.
Coniugiūq; domūq; patres natosq; videbit
Iliadum turba & phrygiis comittata magistris.
Occiderit ferro priamus: troia arserit igni.
Dardaniū totiens: sudarit sanguine littus.
Non ita nanq; & ſ̄ nullū memorabile nomen
Fœminea in pœna est: habet hæc victoria laudem
Extinxisse nefas: tñ & sumpsisse merentis
Laudabor pœnas: animūq; expleſſe iuuabit
Vltricis flamæ: & cineres satiasse meoꝝ.
Talia iactabam & furiata mente ferebar
Cum mihi se non ante alias.

Periit autem Tarenti in apuliæ ciuitate. Nā dū Metapontum cupit videre: valitudinē ex solis: ardore contraxit. Sepultus est autem Neapoli: in cuius tumulo ab ipso compositum est tale distichon. Mantua me genuit: calabri rapuere: tenet nunc Partbenope: cecini pascua: rura duces. Titulus est æneis deriuatū nomen ab Aenea: vt Theseo theseis. Sic Juuenalis. Vexatus totiens rauci theseidæ codri. Qualitas carminis patet: Nam ē metrum heroicum & actus mixtus vbi & poeta loq̄tur: & alios inducit loq̄ntes. Est

aũt heroicũ qd cõstat ex diuinis hũanisq; psonis' cõtinẽs vera cũ fictis: Nã æneã ad italiã veniſſe manifeſtũ eſt. Venerẽ vero locutã cũ ioue miſſum ue mercuriũ cõſtat eẽ cõpoſitũ. Eſt aũt ſtil⁹ grãdiloquus q cõſtat alto ſermone: magniſq; ſnüs. Scim⁹ em̃ tria eẽ genera dicẽdi. humile: mediũ: grãdiloquũ. Intẽtio Virbæc ẽ Homer⁹ imitari: & Auguſtũ laudare a pentib⁹. Nãq; eſt fili⁹ Actie: q̃ nata eſt de Iulia ſorore cæſaris Iuli⁹ aũt a Iulo filio æneæ originẽ ducit. vt cõfirmat ipſe Virg. dicẽs: A magno demiſſum nomẽ Iulo De nũero libro⁹ nulla hic qõ eſt licet in aliis inueniatur auctorib⁹: Nam plautũ alii dicunt ſcripſiſſe fabulas. xxi. alii. xl. alii centũ. Ordo quoq; manifeſtus eſt: licet quidã ſupflue dicant ſcdm primum eẽ: terciũ ſcdm: & primũ terciũ. Ideo qa primũ concidit: poſt errauit: Aeneas ad Didonis regna puenit neſcientes hãc eẽ artem poeticam: vt a mediis incipientes p narratõnem prima reddamus: et nonunq; futura p̃occupemus vt p vaticinatõnem. Quod et Horati. ſic p̃cipit in arte poetica dicens. Vt iam nũc dicat: iam nũc debentia dici: Pleraq; differat: et pñs in tp̃s omittat Vnde conſtat perite feciſſe Virg. ſola ſupeſt explanatio q̃ in ſequenti expoſitõne ꝓbabitur: hæc q̃tum ad æneidem ptinet dixiſſe ſufficiat. Nam in bucolicis et georgicis alia ratio eſt: licet eadẽ ſit obſeruatio. Sciendũ p̃terea eſt q̃ ſicut nũc dicturi thema ꝓponimus: ita veteres incipiebant carmen a titulo carminis ſui vtpote. Arma vtrunq; cano. Lucanus: Bella per ema. Stati⁹. Fraternas acies: alternaq; reg.

Quæ contineant duodecim æneidos libri.

Rimns bẽt libycã veniãt vt troes ī vrbẽ
Edocet excidiũ troiæ clademq; ſcds.
Tercius a troia vectos canit equore teucros.
Quartus itẽ miſeræ duo vulnera narrat eliſſe.
Manibus ad tumulũ qnto celebrant̃ honores
Aeneam mẽorat viſentẽ tartara ſextus.
In phrygas italiam bello iam ſeptimus armat.
Dat ſimul æneę ſocios octauus: & arma.
Daunius expugnat nono noua mœnia troiæ.
Exponit decimus tuſcor⁹ in littore pugnas.
Vndecimo rutuli ſupant̃ morte camillæ.
Vltimus imponit bello turni nece finẽ.

Quæ primo eneidos libro contineantur:

Eneas primo libyes appellitur oris
Vir magnus bello nulli pietate ſcdus
Aeneas odiis Iunonis p̃ſſus iniquę
Italiam quęrẽs ſiculis errauit in vndis.
Iactatus tamen libyæ puenit ad oras.
Ignaruſq; loci fido comitatus achate
Indicio matris deum regnum cognouit eliſſæ.
Quinetiã nebula ſeptus puenit ad vrbẽ:
Arreptoſq; vndis ſocios cum claſſe recepit
Hoſpicioq; vſus didonis cũcta benignæ
Excidium troię iuſſus narrare parabat.

P. Virgilii Marronis eneidos liber primus

Lle ego q quondã gẽcili modulat⁹ auena
Carmẽ: & egreſſus ſiluis vicina coegi
Vt quamuis auido parerent arua colono
Gratum opus agricolis. at nũc horrentia mſis

Arma

Rma. Oīms fatentᵉ aliud fuisse principiū huiᵘ operis: vt in vita eiᵘ demonstratū est. Arma. i. SERVI
bellū p metonymian: qm illis in bello vtimur: Vt toga p pace. Cic. Cedant arma togæ. i. cedant bella paci. Arma virūq;. Nō mdet vt proponit. Nā primo virū. i. errores æneæ. Deinde arma. i. bella narrat. Hac figura ēt in psa vtimur. Ci. in verrinis: Nā sine vllo sumptu nostro corris tunicis frumētoq; supediato maxios exercituᵘ nros vestiuit: aluit armauit: Virum nō dicit quē: sed circūstantiis oīdit eū eē æneā. Cano. Sermo polysemᵘ: Nā alias laudo: Alias diuino. Alias cāto: vt hic: Nā canunt carmia. Troiæ. Hæc regio i asia ē: & i ea iliū ciuitas poetæ tm plerūq; & regionē et puinciā p vrbe ponūt: Iuue. Flamis assiā ferroq; cadetem.

Rma virumq; cano: troię
qui primus ab oris
Italiam fato ꝓfugus Laui
naq; venit
Littora: multum ille & ter
ris iactatus & alto ——

Primᵘ. at q paulopost Antenorē priᵘ venisse oīdet: sed cum illi venert venetia: vbi Antenor urbē cōdidit: Italiæ ps n erat: sed galliæ: cū italia rubiconē fluuiū nudū trāiret. Quapp Lu. Gallica certᵘ Limes ab ausonis distermiat arua colonis. Vel excluſit Antenorē. cū addiderit lauina littora. Sed prima expō melior. Italiā. Ars exigit: vt ciuitatū noīb ꝓpositōem nō ponamᵘ. Reliqs aūt ponamᵘ. Sed plerūq; vsurpāt scriptores contrariū. Nā et Ci. Eo die Verres ad messanā venturᵘ erat dixit. & hic Maro italiā: & nō ad italiā. Italia europæ ps ab italo siciliæ rege q iuxta Tyberim sedes posuit: dicta ē. Virg. Siculi gētesq; sicanæ. Et alibi. Et getes venere sicanæ. Fato. ad id qđ fugit: & ad id qđ in italiā venit: Ne aut cris cā patriā deseruisse: aut impandi cupiditatē in italiā venisse videaᵗ: Profugos eos eē certum est q procul a sedibᵘ suis vaganᵗ: quasi porro fugatos. Falsum vero qđ multi dicūt ꝓfugos eē q necessitatę excluſi: de suis sedibus vaganᵗ. Exules vero q iam sibi sedes inuenerūt. Nam & Luca: ꝓfugos appellat q iam sibi sedes inuenerūt: vt Profugiq; a gētę vetusta Gallo; celtæ miscentes nomē biberis: et Salu. adhuc vagantes exules nomiat. Lauina. Tria babuit noīa hæc vrbs. Prius emᵗ Lauinū dictū est a lauino frē. Deinde Laurentiū a lauro a Latino inuenta: dum mortuo frē vrbē auget. Postremo Lauiniū a lauinia latini filia ergo lauina littora. & nō lauinia. Littora. Atq lauinū octo milibus distat a mari. Sed litᵗ terra est q̄ cuneq; mari vicina. Ipse emᵗ iiii. cui littus arandū. Ille. Vacat: sed positū vt stet versus. Nam q primᵘ ad oia referᵗ. Sic alibi: Nūc dextra ingemmat ictus: nūc ille siniſtra. Terris. vt i thracia mōstruoso sanguie e tumulo polydori: in creta pestilentia: Apđ strophadas harpyis. Alto. Mō p mari ppter varias tepestates. Cæteq; supiorē & inferiorē altitudinē significat. Nā mesuræ nomē ē altitudo. Iactatᵘ iactari in mari dī. Defatigari vero in terris. Iactari defatigari. littus arandū. Ille. Vacat: sed positū vt stet versus. Nam q primᵘ ad oia referᵗ. Sic alibi: Nūc dextra ingemmat ictus: nūc ille siniſtra. Terris. vt i thracia mōstruoso sanguie e tumulo polydori: in creta pestilentia: Apđ strophadas harpyis. Alto. Mō p mari ppter varias tepestates. Cæteq; supiorē & inferiorē altitudinē significat. Nā mesuræ nomē ē altitudo. Iactatᵘ iactari in mari dī. Defatigari vero in terris. Iactari defatigari.

DO. Proponit et diuidit: et sese cōmendat: q neq; iudicra: ne turpia: sed spectata elegerit. Scutū et reliq quæ æneæ fabricauit Vulcanus. Virum. nō sexus sed excellentiæ. Ergo virū q talia arma & tam pulcra et habere et gerere potuerit. q Romani imperii auctor eē meruerit: q iunonis inimicitias: et reliquoq; deoq; factiones superauerit: qui tot aduersa mari perpessus tolerando transmiserit: Nec errauit: si primo rem: deinde personam posuit. Nam Salu. nulla metri necessitate coactus primo rem: deinde Po. Ro. personā posuit Virg. in ꝓpositione liberā orandi būit licentiā: Exequendi vero aliū ordinem tenuit. Cano arma et virū: Sed armoq; descriptōnem primo ꝓpositam sequenti dispūtatōni reseruauit.

Troiæ: altera cū ꝓpositōne diuisio: vt oīdat qđ æneas fatali rone cōpulsus: et qđ extra fatū ppessus sic Fati emᵗ fuit vt relicta Troia italiā peteret. Ergo crie desertæ patriæ absoluit. Non potuit emᵗ defendi q̄ fato interitura erat: Sed neq; pena fuit q; sit asia pulsus: sed gloria. Nam minori detrimento affectᵘ maiᵉ emolumentum cōsecutus. s. vt Ro. imperium cōderet. Non ergo malo fatoq; patriam perdidit: sed ne ab ea detineretur. Aeneas: qui imperio Ro. constituendo dignus auctor parabaᵗ. Lauina littora. cū alii ante æneam in italiā venerint. ille tm primus venit ad eam ptem: vbi deinde fuerūt littora Lauina. et primus fato venit: cum alii casu venissent. ergo fato pdidit patriā. Fato excluſus: fato puenit in littora Lauina. Multū ille. t. i. & a: alia cum ꝓpositōne diuisio est. Scribit emᵗ q̄ mari: q̄ terra sit passus.

CHRI. Arma virū. & si heroici poetæ tā græci q̄ latini ꝓponāt: inuocēt & narrēt: tm græci eodem tpe ꝓponūt & inuocant. Hom. emᵗ in ilia de ait μῆνιν ἄειδε θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος οὐλομένην. & in odyssea ἄνδρα μοι ἔννεπε μοῦσα πολύτροπον ὃς μάλα πολλὰ πλάγχθη. Sic hesiodus μοῦσαί νυν ἱερήθεν ἀοιδήσι κλείουσαι. Latini vero ꝓponūt: deinde inuocāt: hoc apud Nasonē: Lucanū: ac Statium inuenies. Proponit primo Virg. Verū in ipsa ꝓpositōne in seruat ordinē. Nam cū primo arma deinde virū: sed dicturū polliceaᵗ. primᵘ virū. i. errores æneæ deinde arma. i. bella psequiᵗ. Peruenit aūt ordinē huiᵘ ꝓpositōnis quæ vniuersalis est: & totū opus non aūt opis partē diuidit poetis qdem cōcediᵗ. Nam et eruditioribus et ociosis et eadē sæpe legētibᵘ scribunt quos puer fio ordinis neq; fallere neq; pturbare pōt. Oratori vero nō cōcediᵗ. Oratᵗ emᵗ p sæpe apđ indoctos & occupatos: & q rem semel audituri sint Quapp monet Cic. vt in ea diuisione q̄ tercia inter partes oratōnis totā causam cōtinet quo ordine proponimus eodem narremᵘ: in cæteris vero ꝓpositōnibus non totam causam sed pticulam aliquā continētibus nihil intereſt peruertaᵗ an obseruet ordo. Propositio autē & inuocatio in poetis ꝓœmii officio funguntᵉ Hu iuscemodi aūt exordiū accomodatū cāe turpi. Hēt enim etiᵃ turpē nō natura rei. sed opinione. Laudandum emᵗ sibi ꝓponit Aeneam: de quo erat inueterata opi-

nio illũ patriæ desertorẽ fuisse. Quapp a validissimo aduersario argumento incipit: & quod a patria discesserit: in fatũ transfert. Captat ãt beniuolentiã a psona sua qm se nõ in nugis: sed in maximis reb⁹ occupatũ oñdit. Captat a psona iunonis cũ illã in odiũ ppter iniquã in virũ piũ crudelitatẽ & inuidiã pp abusionẽ suæ potẽtiæ trahat. Captat pcipue ab ænea: cũ in tot erumnas illũ aliena iniuria incidisse: & tñ inuicto aio illas ptulisse oñdat. Attentũ ãt auditorẽ reddit: tum qa nõ in nugis sed i maximis reb⁹ se occupatũ oñdit: tum qa aliter q̃ multor opinio ferat se dicturũ polliceat. Ipa pterea inuocatio qm nõ nisi i maximis rebus adhibet summa sibi audientiũ attentionẽ cõciliat. Reddit postremo eum q lecturus sit docilem: qa & summã rei breuiter atq̃ distincte ꝓponit: & dilucide explicat. Arma. sunt q putẽt arma dicta

Arma

a græco verbo ~~ἁρμόζειν~~ i. cõuenire & q̃drare. Inutilia em̃ sunt arma: nisi ita quadrent corpori: vt neq̃ angustiora arctiora ue: neq̃ rursus ampliora laxiora ue sint: vt neq̃ lædat: neq̃ contra se in illis traducat & fluctuet: vt de Vlysse in armis Achillis scribit Iuue. Vñ cũ interrogasset quendã Xenophon cur sua arma pluris q̃ cæteris venderet. qa inqt mea oibus corporib⁹ meli⁹ q̃drant: Sunt q velint arma ab armis id est humeris dici: qa & inferiora inde pendẽt & supiora iisdẽ sustẽtant: Virũ. i. boiem plurimis maximisq̃ virtutibus p̃ditũ. Huiuscemodi em̃ bõ ꝓprie vir dr̃ ab ipsa. s. vi. i. ab excellẽtia ai: & a viro dr̃ virtus: Vnde in. iiii. dixit Multa viri virtutis: aio: multusq̃ recusat Gẽtis bonos. Nõnunq̃ tñ p virũ marem sim pliciter exprimim⁹. Nonnunq̃ maritũ. Ter. o mi vir o mea vxor. Cano nã canunt̃ versus poetarum:

Cano

Sic bome. μῆνιν ἄειδε θεά. Vña canendo dictum carmen volũt. Sed qa Cic. teste claror viror laudes ad tibiã canebant̃: Canere laudare significat: vt ibat æq̃ti nũero. regẽq̃ canebant. Quia ẽt syllabæ priscæ oracula verlibus edebant. dicimus canere vaticinari: vt sola mihi tales casus cassandra canebat. Troiæ græca noia nonnunq̃ ita mutãt latini ut diphthongũ vbi sit i litera dissoluãt & i in cõsonantẽ versum sequenti syllabæ adiũgũt vt αἰετός aiax μαία: maia: hic τροία troia. Littora: Terra quã mare tãgit: littꝰ ẽ dictum fm sceuolã q̃ ad id aqua alludat: vel q̃ aqua alluatur: vel q̃ ibi aqua elidatur. Sed & vicinæ maris terræ littora dicuntur: ut hic. Ille nõ modo nõ vacat. verũ empbasin facit vt sit ille quasi tantus vir & tam crudeliter vexatus. Italiam. Sunt q dicant a bobus denominatam: qd græcor prisca lingua boues italæ dicebant̃. Quod aũt bobus abundaret ex eo patet q̃ mulcta quæ supma dicebat̃ instituta erat duarũ ouiũ: boum vero triginta. p copia boum & ouiũ penuria: Ait gellius Seruius aũt ab italo rege siciliæ dicta putant: q in eam regionẽ veniens in qua postea regnauit. Turnus: italiã de suo noie illã appellauit. Festus aũt scripsit italiã dici q̃ magnos italos. i. boues habeat: quia vituli ab italis sunt dicti itali. Fato: de fato q̃m plurima dicenda sunt: in alium locum differemus. Latina. Placent q̃ dicunt̃ a Seruio. Tamen si Dyonisiũ audiamus: cum æneas in italiam venisset auspicato opidũ in eo loco cõdere cœpit: i quo sus ꝓgnans: & iam aræ ab ænea destinata diffugiens reqeuerat: Veꝝ Latinus qui tũ aduersus rutilos bellum gerebat peregrinos regnũ suum intrãsse & urbem ædificare cœpisse audiens: illuc cũ exercitu cõuolauit ferro aduenas expulsurus. Verũ cũ deor monitu vterq̃ ad amicitiã conuertere: adiuuante latino: urbem absoluit æneas: nominauitq̃ Lauiniũ: vt romani volũt a Lauinia Latini regis filia: vt aũt quidam græci fabulose historiæ scriptores ponunt a Lauinia Geloni regis delior filia æneæ roganti data a patre: cum fatidica eẽt & sapiens. Euenit aũt: vt dum lauiniũ conderet igne per se ex saltu accenso lupus aridam ligna ore ferens sup ignem iecerit: Aduolansq̃ aquila motu alar flamas excitarit: Vulpes aute contra eadam e fluuio madefactã ferens ignẽ extinguere conaret̃: Sed tandem victa discessit vulpes Quod monstrum boc imperium tandem supperaturꝝ: ꝙuis cum difficultate ostendit.

Italia

Lauinium

SER. Vi superũ. i. violẽtia: Nã & Homeros in troianos a iunone cõcitatos scribit Defendit ẽ troianos q̃ nõ suo merito: sed iunonis impulsu psecuti eos sint dii. Sæue putãt multi epitbetũ eẽ tpalẽ: cũ a iuuando dicta sit: qa sæua eẽt i troianos Sed sæu⁹ p magno ponit̃. Enni⁹ induta fuit sæua stella. i. magna. Et ipe de ænea: quẽ piũ semp inducit: Maternis sæuus in armis. i. magnus. Memorẽ. Inuenies sæpe p actiuis passiua posita vt Pictis bellant̃ amazones armis: aut cõtra vt populat ingentẽ ferris aceruũ. Hæc varietas vel potius cõtrarietas reperit̃ in aliis ptibus oronis: vt lit nomẽ p aduerbio vt boc tũ igni potẽs cœlo d. ab a. p buc Sic in pticipio: vt Et q̃ uectus abas. i. q̃ vehebat̃: & in noie ut hic memorem: nõ quæ meminerit: Sed qua in memoria erat. Hæc nos imitamur: sed noua ad illor exempla nõ formam⁹. Quoq̃ & Duas cõiunctiones separatas naturaliter nõ coniungimus: nisi metri necessitate: ergo vna vacat: sic alibi. Dixitq̃ & palia voce diremit. Bello. quod cõtra Turnũ gessit. Dũ conderet vrbẽ. Aut troiam intelligit: quam veniens in littore cõdidit: de qua Liuius & Cato in originib⁹ meminit. Aut laurũ lauinũ: & tũc est: dũ. i. donec q. d. donec Turnus occũberet: & tps condendæ ciuitatis veniret: Vel romã intelligit: & est dũ. i. dũmodo Latiũ. duplex ẽ. Vnũ a Tyberi fundos vsq̃. Alterũ vsq̃ ad vulturnũ fluuiũ: dictũ q̃ in eo saturnus iouẽ fugiens latuerit. Latio. i. i latiũ datiu⁹ est p accusatiuo cũ p̃positõne. sic alibi: It clamor cœlo. Hoc freqnter ipse facit. Genus vn. la. At prius latium & latini fuerant. ergo a loco & non a persona erit. Vnde i. à quo latio. Vel dicas secundũ Catonem in originibus: Venisse ante æneam pop⁹os aborigenes: & deinde aductu æneæ pbryges aborigenesq̃ vno noie latinos eẽ dictos vel rectiꝰ: Victis latinis debebat nomen imponi

Vi superum: sæue memorem iunonis ob iram:
Multa quoq̃ & bello passus dũ cõderet vrbẽ.
Inferretq̃ deos latio: genus vnde latinum
Albaniq̃ patres atq̃ altæ mœnia romæ.
Musa mihi causas memora quo numine lęso

mẽ ponī eoꝝ qui vicerãt & appellari phryges: ſed dono æneæ remãſit nomẽ priſcũ tam latinis ꝙ phrygibus. Ergo dat æneæ qđ in ipſo fuit: vt piret. Hinc ímp catõe Iunonis dixit: Nec cũ ſe ſub leges patis iniq. Nã iniqua ppea fuit ꝙ victoribus nomẽ eſt adẽptũ et victis reſaruatũ. Et in li. xii. rogat Iuno ne peat nomẽ latinũ. Albani. Alba ab Aſcanio condita ſiue Creuſæ ille fuerit: ſiue Lauiniæ filius: Nam de hoc etiam Liuius dubitat. Haca Tulio Hoſtilio euerſa oẽs nobiles familiæ romã migrarũt. Semper aũt ſeruat Virgilius vt primo latinoꝝ: deinde albanoꝝ poſtremo romanoꝝ meminerit. Sic i. v. priſcos docuit celebrare latinos: Albani docuere ſuos: Nunc maxima porro accepit Roma. Item in. vii. Mors erat beſperio in latio: quem protinus vrbes Albanæ coluere ſacrũ: Nunc maxima rerum Roma colit. Altæ. vel propter gloriam. vel propter ædificia: vel quia in montibus eſt collocata. Muſa. proponunt inuocant. ac tertio loco narrant poetæ. Lucanus tñ peruertit. Nam proponit: deinde narrat: poſtremo iuocat. Nam eſt tamẽ inuocandũ niſi quippiã ſupra humanas vires requirim⁹. Hinc Hor. in arte poetica. Nec deus interſit niſi dignus vindice nodus incíderit Vt hic. nam non poterat p ſe irã Iunonis noſſe. Itẽ in. vii. quomõ euaſiſſet Turnus. niſi Iuno vires animũq; miniſtrat. Quo. n. le. i. Quo. i. in qua re: vel quo numine. i. qua ptãte: Nam multa habet numina iuno. Eſt. n. curetis quæ vtitur curru et haſta: vt Hic illius arma Hic currus fuit Præeſt parientibus: Hinc Ter. Iuno lucina fer opem. Eſt regina deorum: ergo dubitat quod numen in ea læſerit: Alii ſeparant: vt non dubitet de odio Iunonis: Sed ꝙ aliud numen. id eſt deum læſerit.

DON. Vi ſuperũ. Vis eſt cum fit aliquid contra leges. id eſt contra fatum Vt autem oſtendat nihil tale de ſuperis meruiſſe æneam addit. Sæuæ. m. id eſt obi. Ergo non propter culpam æneæ fecerũt ſupi: ſed vt obſequerentur Iunoni tanq; omniũ reginæ. Purgatur igitur æneas: & deformatur Iuno aduerſaria Sæuæ. i. crudelis q̃ ꝓſequatur innocentẽ et qui deoꝝ oim. atq; ipſius cultor ſit. Onerat etiã eã ꝙ inimicitias nulla Aenæ culpa ſuſceptas diutiſſime tenaciterq; retineret: cum ne id quidẽ etiã ſi iuſte ſint inimicitiæ facere probis cõueniat. Hoc latius in. v. Iunonis grauis ira: nec exaturabile pectus: Quam nec lõga dies nec pietas mitigat vlla. Dũ. c. vr. Exaggerat ꝙ æneã bello appetiſſet: cum conderet vrbẽ: & deos impio publico ꝓfuturos inferret. Quod ſi obtinuiſſet Iuno: nec latinũ genus: nec albani principes. nec ro. impium fuiſſe: futurũ. nec Cæſar impii ro. culmẽ habiturus. Indoluit. n. cũ moliri iã tecta videt iã fidere terræ. et bellum per furiã excitauit. propoſitiõe aũt iſta nõ ſolũ q̃ dictur⁹ ſit oſtẽdit: ſed multiformi rõne diuiſionis vtitur. Cõmendat carmẽ. Aeneã a culpa liberat. Iunonẽ multa variaq; inuidia obruit. Caput carminis ab inuocatiõe muſæ aggreditur: Cui niſi lectoris inſtruẽdi cauſa thema pmiſiſſet laboris grãm pdidiſſet: cũ qd lecturus eſſet neſciret. Quod ſi cũcta non impleuit morti imature attribuendũ ẽ: Nã albaniq; patres atq; altæ mœnia romæ non ſcripſit. Muſa. Ab inuocatiõe muſæ qđ erat ſcripturus incœpit: quã cũ dea ſit nihil latere oportet. Interrogat g̃ vt cũ nulla in ænea culpa inueniatur: confirmet Iunonis ſæuitiã.

CHRI. Vi. vis vim et vi in ſingl'ari habet. Eſt aũt a greco. βιᾶ. n. apd illos dicitur & ſignificat robur vt fit via vi: Itẽ virtutẽ: vt Multa vi muniet albã. Itẽ violẽtiã: Vnde dicimus illatã vim virgini. Significat copiã: Vis magna auri homini illi fuit. Vi ergo ſupeꝝ. i. nõ iuſtitia et æquitate ſed violẽtia a qua non abeſt crudelitas. Cõciliat ergo beniuolẽtiam æneæ ab pſona aduerſarioꝝ: qui tã iniq; æneã inſectarẽtur: & a pſona æneæ cõmiſeratione excitat: ꝙ nõ ſua culpa ſed alioꝝ crudelitate in tãtas tamq; graues erũnas inciderit & tamẽ oĩa animi magnitudine & ſapiẽtia tolerauerit & ſupauerit. Et cũ nõ veriſimile videretur ꝙ ſuperi dii ita iniq; fuerint boiem piũ inſectati oſtendit illos ſtudia Iunonis eſſe ſecutos: quam homerus etiã ſcribit deos in troianos cõcitaſſe. Sæuæ. Crudelis: qa iuſta ira cõtra troianos moueretur. Oſtendit ex hac re quãta fuerit troianoꝝ miſeria: cũ dea q̃ a iuuãdo nomẽ ſortitur tã iniq; crudelitatẽ exercuerit: Ergo & dea cũ munus ppriũ dei ſit iuſtitia vti: & ea dea quæ a iuuãdo dicitẽ p ſũmã iniqtatẽ invictos crudelis fuit. Memorẽ. Multa noĩa actiẽ paſſiueq; ponũtur. Actiue dicius ſis fœlix: nr̃umq; leues quecũq; laborẽ. i. ſis propitia ac da fœlicitatẽ. Paſſiue aũt: Viuite fœlices. Nõ ꝙ inferãt aliis: ſed ipſi accipiant. Sic formidoloſus et q̃ infert: & cui inferẽ formido. Aliter ergo Terẽt. Nimis formidoloſa es. Aliter Salu. Semp illis aliena virtus formidoloſa eſt. Sic memor actiẽ ponitur. vt dũ memor ipe mei: dum ſpũs bos reget artus. Paſſiue cũ ait Hora. Siue puer furens Impſſit memorẽ dẽtibus notã. i. de qua illa memierit: Sic nunc memorẽ iram ~~i. de qua meminiſſet Iuno. Latio Pli. latium antiquum a tyberi circeos vſq; producit.~~ deinde ad liri vſq; fluuium miturnẽſium proceſſiſſe ſcribit. Idẽ ſẽtit Solius. Vnde. a quo Aenea: Nam ipe auctor generis latiniẽ. Ait. n. Euſebi⁹ de tpibus Latis q poſtea romãi nũcupati ſũt: poſt terciũ annũ captiuitatis troiæ Seu vt quidã volũt: poſt octauũ regnauit æneas ãnis tribus. Añ æneã Iãus. Saturnus. Picus: Faunus: Latinus in italia regnarũt circiter annis centũ quiquagita: Hec euſe. Verũ ii populi qui ſub Iano Saturno: Pico ac fauno fuerũt ñ latini: ſed aborigenes noiati ſunt. Ipe. n. Diony. alycarnaſæus antiquitatis diligẽtiſſimus ſcrutator latinoꝝ añ aduentũ Aeneæ nuſq; meminit. Et Liuius ait Aeneas aduerſus tãti belli terrorẽ aut aios aboriginũ ſibi cõciliaret. ne ſub eodẽ iure ſolũ ſed ẽt noie oẽs eẽnt latinos vtrãq; gentẽ appellauit. Et Strabo ide pene ſentit. Iuſtinus ãt in li. xx. Quid latinos. populos qui ab Aenea cõditi videntur. Aeneas igr̃ vt exẽplũ ſuæ demẽtiæ pplis nup victis ꝓberet: vtq; ex duob⁹ populis vnũ efficeret vtrũq; ñ ab'aucto re ſe ſed aut a latio aut a lato deuicto latios dixit: remittẽtes multũ de iure ſuo cui licebat vel a pria troian⁹ vel a ſe æneadas illos denoĩare. Inſtituit aũt hoc imperiũ Aeneas anno poſt mundũ conditũ vigeſſimo ſuprà quatuor milia. ~~Albani patres. Nam aſcanius relicto lauinio~~ ſuæ nouercæ albam longã cõdidit in q̃ ipſi ſuiq; poſteri ſedes regiãq; habuerũt vſq; Romulũ rõæ conditorẽ. de iure igitur patres rõanorũ albani dicentur. ~~Regnauerũt autẽ iſti reges annos~~ circiter centũ ac quiquagita. Quo ãt tpe roma cõdita ſit. & q̃re romã vocata: mira inter ſcriptores varietas appet: Frequẽs tn opinio eſt illã cõditã a Romo & Rẽulo anno

Vis.

Latium.

4020.
Albani x.
150.

primo:vii.olympiadis.ãno aũt post captũ iliũ scdo atq; trigesimo sup̃ tricentesimũ regnãte athenis charopo:Cephalon aũt gergithi⁹ vetustissim⁹ scriptor illam coditã ponit.scda ætate post troianũ bellum ab

Roma

iis q exilio cũ ænea seruati sunt a Romo æneæ filio. Idẽ pene Demagoras & Agathyllus ponũt. Alii asserũt æneã q ex molossis venit p⁹ Vlyssẽ romã cõdidisse:& esse ab vna ilienſiũ mulier̃ q Roma dicebat romã denoiasse. Hæc em̃ alias troianas mulieres:vt naues incẽderẽt:hortata ẽ: errores grauiter ferens. Aristo.phũs scribit achinos quosdã a troia reuectos tẽpestate in italiã cõpulsos eẽ:& q̃uis exacta hyeme inde enauigare decreuissent.tñ cõbustis nauib⁹ab iis q̃s captiuas adduxerãt mulierib⁹ cõsiliũ necessitate implẽte imutasse:& romã cõdidisse:callias refert romã troianã mulierẽ:q cũ aliis troianis venerat nupsisse latino aborigenũ regi:eiusq; deinde filios vrbẽ cõdidisse.& a matre denoiasse. Xenagoras historicus refert Vlyssi ex Circe tres filios fuisse Romũ:Antiũ:& Ardeã:q tres vrbes cõdidere:& condidas a se denoiauere.Dyon.chalcidẽsis Romũ qdẽ cõditorẽ ait fuisse:siue Ascanii: siue Emachionis filio fuerit. Alii volũt romã cõditã fuisse:a romo itali filio.Hæc igit̃ græci scribũt.Ex romanis aũt null⁹ scriptor vestutus ẽ.Sed ex vetustis sermonib⁹ seruatis i sacris tabulis nõnulli sumũt æneæ filios fuisse Romũ & Remulũ romæ cõditores: Alii ex æneæ filia illos natos dicunt: & latino obsides datos:atq; ab eo sine filiis decedẽte heredes regni relictos. Alii dicunt ascaniũ succesſisse:& cũ fribus regnũ diuidisse.Ipmq; albã & alia oppida.Romũ vero capuã a pauo capy.Anchisen ab anchise et æneã q postea ianiculũ ẽ vocata a pre.a se vero romã denoiasse.Hæc quodã tpe fuit deserta:Sed seqntib⁹ deinde tpibus aduẽtantibus colonis:quos albani sub Romo et Remulo duce miserũt antiq cõstitutoem resumpsit. Vt duplex fuerit cõstitutio. Alia paulopost res troianas alia qndecim ætatib⁹ inferior. Antioch⁹ syracusan⁹ terciam ponit multo antiqorẽ regnãte i italia Motgete.Solinus ãt refert Euãd̃r cũ in italiã veniſſet oppidũ ibi i mõte eueisse.qua vallẽtiã latini appellauerãt:Ergo ipe bãc ne nomẽ imutaret romam græco vocabulo dixit.Verius tñ putãt a romulo coditã romã eãq; q̃drata dicta ẽ:eo quod eq libra foret posita.Incipit a silua q̃ est i ara Appollis:et ad supciliũ scalar̃ Caci finit̃:vbi tuguriũ fuit Fastuli in quo mãsit Romulus. Romulus auspicato fundamẽta iecit duũ de viginti natus ãnos.xi.Kal'.maias hora p⁹secundã añ tertiã vt ait.L.Taruncius matenaticus nobilissimus Ioue in piscibus:Saturno: Venere:marte et mercurio in scorpione:sole i tauro:Luna in libra cõstitutis.Dies illa pilia bẽt obseruatũq; ẽ deinceps ne q̃ bostia cederẽt pilib⁹:vt dies ille a sanguie pur⁹ eẽt .Musa.ab eo q ẽ μυινὲ.i.docere dr̃ Vel πάρτομώ.i.ingro:nam olim bonar̃ artium illas inuẽtrices eẽ volũt.Hesio.in sua thegonia musas a ioue eẽ cretas ait ex Mnemosine.i.mẽoria. Nouẽ em̃ noctes cũ illa in pierio mõte cõcubuisse ferẽt:Hic nouẽ genite sunt musæ q̃ a mõte ipo pierides appellãt:Vñ idem Hesio. μοσάιωιέρινθεν.dixit noia ãt bis versib⁹ refert

Musæ

Κλείώ τεὐτερπήτε θαλεήτε μελπόμενήτερψηχόρή τεράτωτε πολυμνίήτ
ουρανονήντεκαλλιόπηθ̓ ἠδὲ πρόώερέτ ατήεσ̓ inαπασεων Anaxiander lãpsacen⁹ et Xenophanes heracleopolites dicũt poetas eẽ i tutela Appollinis q lyra canit:et nouẽ musar̃ i q̃r̃ medio ipse residet.Et p appollinẽ bũanã vocẽ intelligũt q̃ nouẽ instrũs pficit̃. Hæc ãt fulgẽtio teste intelligũt q̃tuor ãteriores dẽtes quor̃ si qs desit sibil⁹ et nõ vox ex ore pueniat:Itẽ duo labia septia est lingua, octauũ palatũ qd̃ græci vraniõ dicũt:qm̃ sit ad formã cœli q vranos appellat̃:q ex re octaua musa dicit̃ vrania.Nona ẽ gutturis pfunditas:p quã spus egredit̃.Ego ãt platoi libẽter adhæreo:Poit em̃ tantus phũs diuini furoris genera q̃tuor:de qb⁹ alio fortasse i loco dicem⁹.Inter eos ponit poeticũ. eũq; a musis pueire demõstrat.musas ãt appellat̃ cælestiũ spar̃ cant⁹.Nã i li.de rep. singlis spbæris singlas syreas appositas dicit motũ ipm spbæraꝝ ac sonũ q ide fit:significãs.Quapp octo spas octo musas:ac p illar̃ cõcentũ nonã poit quã:qm̃ harmõia vna ẽ ex oib⁹ suauissime cõposita excellẽtissimã reliq̃r̃ dixit Hesiod. Ergo poesis a diuio furore:furor a musis:musæ a ioue eodẽ Pla.teste pueniunt: Sed de bis alio i loco lati⁹ Alcmeon ac nõnulli alii eas Cœli & terræ filias dicũt:Sed & de nũero nõ omes idẽ sentiũt: cũ sint qui tres tm̃ ponãt musas:sed nobiliores nouẽ dicũt. Ait em̃ Hom. μοισάιλέννεἀωάσάμοίβόμενσι ὀωνκαλὴ. Addit ẽt Diod.cp dio dr̃ ga κλέος gloria est.& poetæ ex laudibus q̃s aliis tribuũt & sibi et illis maximã gloriã vendicãt.Euterpe qm̃ ex bonis q̃ ex illa doctrina pueniũt nõ mediocrẽ voluptatẽ capiãt.Talia qd̃ ad multũ tps floreãt poetæ θάλλειν.n.florere & germinare est. Melpomene a cãtus suauitate p quã auditores delectãt.μέλπω.n.canto est Terpsicore cp auditores voluptate capiant ex bis bonis q̃ ex ea doctrina pueniãt τέρπομάι.n.lector significat.Erato ab amore nomẽ accepit qa amabiles suo carie reddant̃ poetæ.Polymnia qa in diuturna mẽoria sint. Vrania:qa fama ac animi magnitudine cœlũ ascendũt ουρανός.n.cœlũ est·Calliope cp pulcrã reddat vocẽ q cæteris cãtibus antecellat; Quo numine læso:Quid ve dolẽs:q̃si stupeat:cũ ignoret:aut quo numine læsa sit: aut pp quã rem doleat & cur dea eũ sit substinuerit i tot calamitates inducere vir̃ nõ mõ piũ sed pietate pstantẽ: cum nulla virtus acceptior diis imortalib⁹ eẽ debeat.est em̃ pietas q̃ quo oportet amore in patriã in parẽtes ac in reliquos sanguie cõiunctos affecti sumus. Læso.lædere & offendere differunt.Lædit em̃ q damnũ detrimentũ dolorẽ ve affert. Offendit vero q ex dicto facto ve stomachũ indignationẽq; comouet:& si dãnũ nullũ inferat, Cãs.s.efficiẽtes tã graue irã:tanq̃ sæuũ odiũ. Cæter̃ cãs Aristo.quatuor ponit efficiẽtẽ materialẽ:formalẽ:ac finalẽ.Quod vt exp̃ssius intelligat̃:ponam⁹ iouis olympici simulachr̃ & in eo regremus cãs:inueniemusq; efficiẽtẽ cãm Phidiã eẽ athenien̄sem q illud insculpsit: Materialẽ vero ebur ex quo factũ est formalẽ:aut imaginẽ iouis q̃ in ebore sit exp̃ssa ac postremo finalẽ: qa nihil sit qd̃ finis alicui⁹ gratia nõ fiat.g̃ huius simulachri erit:vt appeat cp ioui sint cõsecrati ludi olympiaci. Plato vero preter bas q̃tuor exemplarem ponit & instr̃alem.Dicit aũt cã id qd̃ ex eo quod sit sequit̃ vt aliud

Causæ

fiat. Verũ

fiat. Verū cā finalis dicit cā cāz: nam pp finē reliq tres sunt. Nec̄ est nūc qđ pſequar qđ inter ſe cā: elemē tum: & principiū aut cōueniāt: aut differant nō em̄ adhuc locum attinet talis inquiſitio.

Quid ue dolēs regina deum tot voluere caſus
Inſignē pietate virum: tot adire labores
Impulerit: tantæ ne animis cęleſtibus iræ.
Vrbs antiqua fuit: tyrii tenuere coloni:
Carthago: italiam contra: tyberinaq̄ longe
Hoſtia: diues opum ſtudiiſq̄ aſperrima belli:
Quam iuno fertur terris magis omībus vnam
Poſthabita coluiſſe ſamo: hic illius arma
Hic currus fuit: hoc regnum dea gentibus eſſe
Siqua fata ſinant: iam tum tenditq̄ fouetq̄
Progeniē: ſed enim troiano a ſanguine duci
Audierat: tyrias olim q̄ verteret arces
Hinc populū late regē: belloq̄ ſuperbum
Venturū excidio libyæ: ſic voluere parcas.

SER. Tot voluere cāus. Hypallage ē. i. pmutatio. i. volui a tot caſib⁹. Intelligūt̄. n. verba p cōtrariū vt alibi dare claſſibus auſtros. i. dare auſtros claſſib⁹. Inſignē. p. nā p̄em patrioſq̄ deos ab incēdio liberauit. Oñdit igit̄ merito inuocaſſe muſam: Nā ſi pius cur odio deoz laborat: Tātæ ñ de q̄ litate ſed de q̄titate q̄rimur Nimia ei ira eſt q̄ ñ bēt pietatis rōnē Stoice āt loq̄t̄: nā epi curei dicūt deos būana nō curare. Eſt excla matio admirātis. Ais cæle. q oīb⁹ pturba tōnib⁹ carere cōſueuerūt. Nā apd inferos eſt ira cū aſſint furiæ. Vrbs. ab orbe: qa antiq tus i orbē fiebāt vrbes: vl ab vrbo pte ara tri Nā ſulco muri deſigbant̄. Antiq. f. nā añ. lxx. annos vrbis romæ cōdita erat: quā Scipio deleuit: nā q̄ nūc ē a romanis cōdita fuit. Ergo antiq cōpatōne ei⁹ q̄ nūc ē & rōa antiqor. Tyrii te. deeſt quā ſic alibi: Eſt lo cus italiā grai cognoie dicūt. i. quā dicunt. Coloni. cultores aduenæ ſūt. Italiā con tra: Qm̄ tria bēt latera. ſ. maris ſuperi: inferi: & alpiū: vt diſcerneret addit tyberia littora Lōge. valde: Sal. lōge alia mihi mens ē. Di ues op. Abſolute antiq dicebāt diuites nūc iungnt cuius rei vt diues equum diues pictai veſtis & auri Studiis belli. Quod miraculū eſt cū ociosa ſit ſp opulētia. Studiis. & nō ſtudio. Ter. n. rebellauit cōtra Romanos. Vult iuno iſtis regna ſortiri Fert̄. dī & artificioſe in reb⁹ fabuloſis denegat ſuā fidem poe ta. Poſthbita. nō neglecta ſed bita in ſcdis ptibus amoris. Amabat em̄ ſamū gēnitale ſolū. ſed magis Car thaginē. Hic p illic & ē figura crebro in vſu. Arma nā armatā alibi inducit vt ferro accicta vacca. Curr⁹ aut vere curr⁹ quo ipſa in cœlo vtit̄: vel thēſa q̄ dī a θέω ó σ. i. a re diuia. & ē q̄ deoz ſimulachra portātur. Fuit: quoties ſunt diuerſoz nūeroz noia verbum rñdet viciniori. Ergo ſi eēt hic illius currus. hic arma dixiſſet fuerūt: & nō fuit: Si ſint noia diuerſoz generū: adiectiuū rñdet vicino vt vir mulierq̄ magna & ñ magnus: niſi tranſeat ad pluralē: nam tunc erit maſculinum: vt vir mulierq̄ magni. Qua. Vacat metri cauſa ut gentiū locoz: & tandē. Iam tū. i. ab ipſo edificatōis pricipio. Tēditq̄ fouetq̄. i. tendit & fouet vt regnū eē poſſit. Duci. i. ductū iri: vt ſit pñs tps p futuro. Audierat a ioue vel a fatis. Nam nō oms dii futura ſciūt. Quapp & apollo q̄q̄ vates ē a ioue accipit. vt quæ pbœbo pater oīpotens mihi pbœbus apollo p̄dixit: & perite audierat. Nam apud Enniū iuppiter romanis p̄mittit excidiū cartbaginis. Ty rias. Cartbaginenſes a tyriis cōditas. Olim. in futurū: ſed et pñs & p̄teritum ſignificat. Supbum. no bilem. Excidio. ad excidium nota figura. Libyæ: regionē pro vrbe. Dicta aūt ē libya qa inde flat libs ventus: Vt ait Var. quaſi λέιπω ρα. i. egens pluuiis. Hinc Sal. Cœlo terra penuria aquaz. Voluere: a filio dixit. Vna em̄ loquit̄: altera ſcribit. Tercia fila deducit. Dicunt̄ parcæ p antipbraſin. i. contrariū ſer monē: quia nemini parcant. Sic lucus cum nō luceat: bellum q̄ nulla res bella in eo ſit.

DO. Inſignē p. i. deoz cultorē & ſpectatæ vitæ. Quid g̃ delinquēti feciſſet: cū ita inſectetur inoxium? Ergo collige. nā cū iraſci cā nō ſit: & nō ſatiati inumeris tormētis & grauiſſimis caſib⁹ pbat illā eē ſæuam. His dictis inſtruit boies ad bonū viuendū rōnē bonū em̄ virū iuſt⁹ dolor mouerat & tñ nō ſit i vltōe im moderat⁹: nec iuſtas iras diuti⁹ retineat. Vñ Sal. & iniuria accepta ignoſcere q̄ pſeq malebāt. Tātæ ne a. admirat̄ hoc poeta cū dii lenes eē ſoleāt & miſericordes q̄ repbendat̄ i eis qđ i boib⁹ diſplicet. Pt⁹ inuo cationē aūt i adiumētū caris ſed i fauorē ſuſcepti ſui opis poſitā cās enumerat: q̄bus lector i initio aduer tat & iunonē ſæuā: et deos malo ſtudio iunonis motos. & æneā nō ſua culpa hæc eē paſſū. Vrbs an. pri mā iunonis odioz cām dicit q̄ æneā inſectat̄. qm̄ ab eo gēs oritura erat: q̄ impiū qđ ipſa cartbagini ſerua ri cupiebat p̄ruptura eēt. Volebat g̃ ſi poſſit illū extingui. igit̄ hæc ſola cā ſatis erat ad odia excitāda. Ve rū aliæ quoq̄ enūerant̄: vt cū ſint p̄cul a culpa æneæ & ipſe purgē & iunonis factio iniqſſima cog̃ſcatur Laudat̄ multipliciter cartbago: vt oſtendat̄ illa ro. imperiū op̄mere potuiſſe maxime annitēte iunone. Antiqua nō magna vt multi dñt. ſed prolapſi tp̄is: vt annoſitate corroborata imperiū ro. naſcens lōge uis viribus p̄meret. Coloni. vt p̄ter incolas etiā aucta ſit colonis. Italiam con. laus eſt a ſitu. Diues a fortuna. Studiiſq̄ a natura & a morib⁹: g̃ omnis erat occaſio iunonis fauor. locoz p̄ximitas ſubſtantia rei familiaris: bellatoz numerus fiducia naturalis: & innatū ſtudium dimicandi. Poſthabita. c. ſ. Tanta obſtinatōne contra ro. imperiū nitebatur p cartbaginis opibus: vt omnibus terris & ipſi ſolo genitali il lam p̄poſuerit: et inſignia ſui numinis: & quicqd potuit in ea collocauerit. Verteret eam habet ſignifica tionem: vt nihil poſt excidiū ſupſit. Vñ alibi quæ te genitor ſententia vertit. i. penitus ita immutauerit: vt nihil in illo pietatis relictū ſit. Item: & oīs imo verti neptūnia troia.

CHRI. Tot vo.c.fortasse nō est hypallage: Nā q̄uis a iunone impulsus sit ad multos casus: ille tn̄ sua
sap:a & ai magnitudine poti⁹ voluit casus q̄ ab illis voluereť. Præstātissimi em̄ viri poti⁹ fortunā regunt
Vrbs q̄ ab alia regantur. Vrbs an. Laudat carthaginē: vt oñdat nō oio stultā rei pficiendæ spē fuisse iunonis:
& sumūt loci de ꝓbabili qđ ponit in cōstitutoe cōiecturali. In hac ē signū: & signi ptes sūt loc⁹: tps: spaciū
occasio: spes pficiendi: et spes celādi. Locus ḡ idone⁹ dabit spē: q̄ eēt ꝓpinqua italiæ: et opposita romæ.
Erat spes perficiēdi q̄m et antiq̄: et diues. et populosa: et bellicosa: Ergo quis ēt accēsa eēt odio. nō tn̄ p̄-
ceps cōsiliū cœpisset: nisi fuisset spes perficiēdi antiq̄ ḡ corroborata viribꝰ opponebatur nascēti. Sic inferi-
us dolet q̄ vrbs antiq̄ ruat multos dñata p̄ānos. Vrbs hāc designabat sulco qui eo ducebatur q̄ mœnia
futura eēnt: Et cū illuc pueiebatur. vbi eēt futura porta: id spaciū nō sig̃batur sulco sed portabať aratrum
ne terrā tangeret: Vñ a portādo portā dici volūt. Ipse alibi interea æneas vrbē designat aratro. Nā Ca-
to ait cōditores vrbiū tauꝝ in dexterā vaccā interi⁹ iungebāt ipi incincti ritu sabino. i. togæ pte caput ve
lati tenebāt stiuā incuruā vt glebæ oms intro ruerent: Vñ territoriū q̄si terribouiū dictū est a tritu boum
et aratri. Erāt boues albi: vt illo cādore oñdereť ciues sine labe eā opportere. Glebæ internæ reiiciebanť
q̄m ois fertilitas i vrbē importāda sit. Erāt ita boues iūcti vt vacca interior taur⁹ exterior eēt qa mulieris
est q̄ intra domū sūt curare: Viri vero q̄ extra de hac re Oui. in li. fastoꝝ inde p̄mēs stiuā designat mœnia
sulco Alba iugū niueo cū boue vacca tulit. Sulc⁹ aūt ille q sic tūc imprimebať teste Pompeio Festo primi
Coloni geni⁹ dicebatur. Vomis aūt æne⁹ adhibebať. vt refert Macro. Coloni: Noui & aliūde ꝓfecti habitato-
res urbiū: Sed & agrū alienū q ea cōditōe erāt vt ptē fructuū capiāt colonos appellant q de re rustica scri
Cathago. bunt: Carthago cōdita ē: ut q̄dam volūt: a carchedone tyrio. vt vero alii a didone eius filia ānis. cxliii: p⁹
troianū bellū. Alii vero dicūt cōditā a didone anno mūdi. lxxxx. ac cētesimo sup̄ q̄tuor milia. Postremo
vero sunt q uelint regnāte Auētino in latio p⁹ q̄tuor milia et trecentos et qnq̄ginta mundi ānos eā con
Samos ditam: Sed poeta suo iure hac fingit. Ait Euse. Samo. quā insulā vehemēter amabat: q̄m in ea adoleuit
et ioui nupsit: et ut scribit varro: pthenia prius est appellata. Itaq̄ antiq̄ssimū bēt ibi templū et simulacrū
habitu nubētis figuratū: et sacra ei⁹ anniuersaria nuptiaꝝ ritu celebrātur. Ait Hero. templa samū hr̄e pul
cherrima oīm q̄ in græcia sunt. Hic il. a. b. c. f. Repetitio est color rhetoricus. Dea tendit. q. d. Idcirco au-
det niti cōtra fata qa dea est. Libyæ ps tercia terraꝝ ē quā latini africā noiant græci dñt libyā denoiatam
a libya epbasi filia q̄ Busiridis mr̄ fuit. Parcas q̄m vita humana initiū habet ꝓgressum et finē: hæc tria p
Parcæ tres parcas antiq noiauerūt. Noīa q̄ sunt apud græcos Clotho: Lachesis: et Atropos. Clotho q̄ initium
vitæ Typū bēt colū cū penso gestat: vt sit ortus nr̄i q materiā viuendi p̄bet. Lachesis vero filū expenso de
ducit. Id em̄ est tps viuēdi qđ sortiti sum⁹ Vñ et ipīa a λάγχανω qđ est sortior dr̄. Tercia vero filum
Lachesi iam deductū abrūpit: et denotat mortē: Vñ dr̄ Atropos: q̄si ἀνέυτροπος. i. sine cōuersione
qa implacabilis ē mors et nulli parcit: Gelli⁹ ām refert trib⁹ fatis tria noīa eē latina: Et primā dici parcam a
pariendo: Sc̄am Nonā: Tertiā Decimā: qa nono et decimo mense part⁹ maturi sint. Ceselli⁹ vero vin-
dex parcaꝝ ponit tria noīa latina: Nonā. Decimā: et Mortā: ꝓducitq̄ Liuii versum. Q̄n dies adueniet:
quā p̄fata est morta. Has alii Demogorgonis ex Chao filia dicūt. Alii noctis. Alii qbus assentiē Mar-
cus Tulli⁹ in libro de natura deoꝝ Herebi et noctis. Has ait Hesiodus bona et mala boib⁹ sortiri.

SER. Id metuēs. de futuro timor ē. Odium de p̄nti. Metuebat ḡ carthagini. Odiū aūt bēbat ꝓp causas seq̄ntes: & ē de vtroq̄ exemplū coueniūt qb⁹ aut odiū crudele ty-
rāni: Aut met⁹ acer erat. Veteris bel. Q̄tum ad virgiliū p̄tinet antiq. Si ad Iunonē referas diu gesti. Tūc āt ad p̄sonā referēdū est: cū ipsa loq̄t: qđ si nlla p̄sona sit: ad poe-
tam referť. nūc ḡ veteris ex p̄sona poetæ i-
telligendū ē: sicut ipe alibi miranť dona æ-
neæ: miranť iulū flagrātisq̄ dei vultū. Par-
tē ad se rettulit: ptē ad tyrios: q deū eē nesci
ebāt. Saturnia: Antonomasia ē: nō epitbe
ton: q̄ fit q̄tiēs p ꝓprio noie ponit: qđ p̄t
eē cū ꝓprio noie: & epitbetō dici. Prima.
At q hercules prior cōtra troianos puḡuit
vñ mō prima princeps accipiendū ē. Nam
plerūq̄ poeta significationē noīm dat pti-
cipiis. Vel ecōtra: ut voluētib⁹ ānis signifi-
cat ei volubilib⁹. Hac licētia & in noie vsus
est: ut prima p principe poneret ad troiam:

Id metuēs: veterisq̄ mēor saturnia belli
Prima quod ad troiā ꝓ caris gesserat argis:
Nec dum etiā causæ iraꝝ: sæuiq̄ dolores
Exciderant aio: manet alta mēte repostum
Iudicium paridis: sprctæq̄ iniuria formę
Et genus inuisū: & rapti ganymedis honores.
His accēsa sup: iactatos æquore toto
Troas reliquias danaum: atq̄ īmitis achilli
Arcebat longe latio: multosq̄ p annos
Errabant acti fatis maria omnia circum.
Tantæ molis erat romanam condere gentem.
Vix e conspectu siculæ: telluris in altum
Vela dabant læti. & spumas salis ære ruebant.

& ad et apud accusatiue sunt præpositōnes: sed apud semp in loco significat: ad & in loco & ad locū: vt ad
quē tum iuno supplex his vocib⁹ vsa ex. Ci. in verinis: Decē fiscos ad senatorē quendā. relictos: Item ad
Marcū Leccā te habitare velle dixisti. Caris argis: illic em̄ eā coli oibus notū est. Argos aūt in nūero sin-
gulari neutri generis ē: vt Hora. Aptū dicet eqs argo s. in plurali vero masculini vt bi argi. Cæterū deri-
uatio nois argiuos facit nō argos. Causæ iraꝝ. nūc de p̄teritis loq̄t. Manet alta mente repostū. Iudiciū
paridis in quo

paridis. In quo p venere Alexãder cõtra iunonẽ Mineruãq; iudicauit. Alta mente. secreta recondita. Repostũ aũt syncopa ẽ. Vnã em̃ e medio lr̃am vel syllabã tulit: Sed cum oẽs sermones aut integri sint aut pathos bẽant: bi q pathos babent: ita vt lecti sunt: debẽt poni: qđ etiã maro facit. Nã repostus & porgite de Ennio transtulit. integris aũt & ipis vtimur: & eoꝝ exẽplo aliis. Spretæq; iniuria formæ epexegesis est. Hoc em̃ fuit iudiciũ paridis. vtq; pticula vacet: sicut alio loco. Dixitq; & plia voce diremit. Licet nonulli separent dicẽtes aliud eẽ. Nusq; em̃ cõiunctio ponit nisi inter duas res. Et spretæ formæ referunt ad Antigonẽ Laumedontis filiã: quã a iunone pp formæ arrogantiã in ciconiã cõstat eẽ conuersam. Et genus inuisum. pp Dardanũ electre pellicis filiũ. Electra pellex fuit iouis ex qua Dardan⁹ natus ẽ. a quo troiani ducũt originẽ. Rapti. stupрati: vt est Rapta garamãtide nympha. Item & raptas sine more sabinas. Ganymedis honores. Trois regis troianoꝝ filii. Honores aũt dixit vel pp ministeriũ poculoꝝ ad quod receptus est remota Hebe iunonis filia: q̃ ioui bibere ministrabat: vel ob boc q̃ inter sydera colloca tus aquarii nomen accepit. His accẽsa sup. iac. æ. t. sup. bis aut de bis: aut sup metũ carthaginis: bis quo q; accensa. Reliqas. vt stet versus geminauit. l. Nam in psa reliqas dicimus. Atq; imittis Achil. Bene fm Home. segregauit ducem a populo. Sic æneas in scdo post oim casum priami sepauit interitũ: vt forsitan & priami fuerint q̃ fata requiras. Immittem aũt dixit etiam circa extinctũ Hectorem crudelẽ. Achil li ppter ὸ μὸ ὸτὲλευτον detraxit s. lr̃am: q̃ plerũq; p sibilo babeẽ nõ solum necessitatis sed etiam eupboniæ causa: vt Salu. A principio vrbis ad bellũ Persi macedonicum. Detrabitur aũt s terciæ declinatio nis genitiuo. Acti. fatis. si odio iunonis quõ acti fatis: sed boc ipsum iunonis odium fatale est. Laborat enim Virgilius nil troianorum meritis: sed omnia fatis ascribere. Est & alter sensus: Nam fatũ volũtatem legimus: vt Fatis iunonis iniquæ: vt bic intelligamus agebant fatis iunonis. i. voluntate. Maria oĩa circum. In fine accentum ponimus cõtra morem latinũ: sed corruptio boc facit. Nanq; p̃positio p⁹ posita corrupta est sine dubio. Tantæ molis erat. difficultatis. Romanã cõdere gentẽ. Latãter ostendit binc odiũ iunonis æneã pertulisse q; romanæ gẽtis auctor extabat. Vix. boc loco mox significat. Ecõspectu. vt adbuc de sicilia possent videri: Læti. vel alacres & veloces: vt est lætus eois eurus eqs. Item & virgea lætus pabula festinus: Et cũ oi intẽtione. Vel re vera læti q̃q̃ incõgruũ sit post anchisæ mortẽ. Sed & interitus senũ minus dolet: & magis lætos intelligendũ est: vt sit iunoni cã maioris iracũdiæ. Sic enim & in septimo irascit vbi lætũ æneã siculo prospexit abusq; pachynno. Salis. maris fm Home: Salẽ autẽ quo vtimur singulari numero tm̃ dicimus: cũ iocos significamus: pluralẽ tantũ ponimus numerũ secundum Lucanum. qui ait: Nõ soliti lusere sales. Aliquando autem & vrbanitatem per singularem numerũ significamus: vt Terentius Qui babet sal quod in te est id est quæ res in te est. Masculini enim generis est no neutri: & neutra triptota sunt: nec ob boc accusatiuo naminatiuus esse potest boc sale.

DO. Id metuens. vt firmet primã fuisse principalem cãm: incipit dicere alias. Timet ergo ne Troiani ab excidio liberati vel vires aduersus græcos reparent: vel in italia consistentes carthagini officiãt Artificiose deinde aliam cãm addit iudiciũ paridis: & vnã iniuriã facit duplicẽ. s. qđ offensa sit in eo iudicio q; minori sit postposita: & q; sit spreta forma sua: quia in pomo scriptũ erat: Pulcriori detur. Hoc maxime vexat mulieres. Hãc igit ptem faciat Virgiliũ: cum dicit Manet alta mente repostum iudiciũ paridis: spretæq; iniuria formæ: Vt nõ tantum irascat quod victa ẽ: quantũ qđ forma sua sit spreta. Manet ergo ad omnia pertinet. Repostũ autem ad iudiciũ paridis. Iudiciũ. s. corruptum libidinis premio. Paridis vt conuitiũ sit nõ bois nomẽ. s. quasi abiecti: venalis: vulgaris & inbonesti. Fallunt autem qui referũt iniuria formæ ad Antigonẽ: Vnde addit Et genus inuisum: vt ad principalẽ cãm gẽtis æstus reduceret ganymedis. Qui turpiter amatus est a ioue. Est aũt fœdũ boc loco aliquid intelligere de Zodiaco: in quo Ganymedes dicit collocat⁹: ne infames inter sancta sydera sint collocati: & sentiamus id qđ poeta nõ dixit. Ostendit oĩs bas cãs esse alienas ab ænea. Atq; vt posterius dicta. oñderet incidentes ait. His ac. sup. i. sup illã q̃ fuit ob excidiũ carthaginis. Vix e conspectu. A septimo anno incipit narratõem: vt prius reseruet ad conuiuiũ Didonis. Lactatos æquore hæc oĩa ad exprimendã iunonis iniqtatem pertinent vt ostendat excidium carthaginis solam causam fuisse: ne ipsa misereret: nec desereret intentõnem suam q̃ cognoscens nõ posse expugnare fata: cupiebat saltem illos arcere quos ad plenũ superare nõ potebat: Non miserebaẽ igitur vt iactatos toto æquore: & eos qui ex infinito numero ad paucos redacti eẽnt quos e manibus sæuissimorum bostiũ fortuna seruauerat: insidiis assiduis obterreret. Reliquias dana um. magna crudelitas quæ nullis dadibus satiari poterat. Laus autem æneæ magna quod de solis reliqis Troianoꝝ imperiũ romanum condere potuerit. Ergo in fata obstassent: patriam integris opibus defendisset: cum in aliena terra imperium condiderit. Acti fatis. id est ipsi qui fatis agebant in italia errabant Iunonis inimicitus. Tantæ molis. Non fiunt sine magno labore magna. Laudatur aũt æneas: qui nullo labore nulla diuturnitate erroris desistebat ab incepto. Vix læti. Vtrunq; temperat. Nam læti erãt quod eẽnt ppinqui italiæ: Sed morte anchisæ contristari vix erant læti.

CHRI. Id metuẽs. Nam bæc est prima cã: reliq̃ sunt accessorie. Veteris. ac si diceret impfecti operis. Hoc alibi. ipa dolẽs ait: Nõ capti potuere capi. & paulopost: Me ne inceptis desistere victã Vel memor belli. i. iniuriaꝝ: ob q̃s bellũ susceperat. Saturnia. q. d. crudelis: vt a Saturno eẽ se ostendat. Dr autẽ Iuno Iuno a iuuãdo: sed qm̃ in boc loco troianos nõ iuuare sed ledere conaẽ: optimus vates illã a saturno stella noxia denoiare maluit. Cæterũ poetæ cum eã pbisica quadã rõne describũt terrã intelligunt. Hæc pulcbre ostendit Dyonisius ac Eusebius & Varro. Quapp bac ratiõe ipsam deam regnorum nomiauit: quia bæc terrena sunt atq; oĩs cõtentio inter mortales de terraꝝ possessione ẽ. Capit aũt a marrone allego-

rice p ambitõne q̃ ẽ cupidítas regnãdí & impandí. Huí⁹ deæ ſimulachꝝ ligneum apud ſamios vbi appri
me colebaẽ: fuiſſe refert Calimachus. Iunonẽ priſci noluerũt eſſe nuptialẽ viri ac fœminæ coniũctionem
Quapp illi ſacrificantes bilẽ ab boſtia ſe moucbãt: ac iuxta arã infodiebãt vt oſtenderẽt ſine ira & odio &
amaritudíne matrimoniũ eẽ oportere. Iunonis ãt et latonæ ptãtem líc iungũt: qđ iuno terra ſit: Latona
nox. Nam obliuío et nocte p ſomnũ fit. Nox aũt eſt terræ vmbra matrimonii vero finis p creatio eſt. id
eſt a tenebris ad ſolis lumina p greſſio. Dicũt aũt iouí iunone irata et ab eo diſſidente mœſtũ iouẽ ab ala
beomene indigna doctũ vt alterã ducere ſimularet: Quapp ille ex quercu muliebre ſimulachrum cõpo
ſuit: nuptiaſqꝫ prepauit: ad quas tritonides nymphæ & vniuerſa boetia confluebat. Quare cõmota iuno
a cithcrone deſcendit: et planteſiũ mulierũ turba ſequente ad iouem peruenit: ſimulatoneqꝫ patefacta illi
ſumma cum lætícia reconciliata eſt. Simulachro aũt quod dedalen appellarũt: Iunonis gratia feſta deda
la inſtituta ſũt. Iunoní p̃terea oím menſe calendæ dicatæ ſunt. Vnde illi duodecím aras inſtituũt. Cauſæ
iratum. iniuriæ. Iniuria enim iram gignit. quæ eſt accenſio ſanguínis ad vlciſcendum. Dolores. Qui &
ipſi ab iniuriis naſcunt: Ait Diod. mulieres diopolitanas ſiuæ thebanas quæ in ægypto ſunt: Nam dío
polis thebe ẽ pharmacũ aduerſus iram & mœrorẽ inueniſſe. Aio. Mente. i. memoria vt manet alta mẽ
te repoſtum iudiciũ paridis. Iactatos æquore arcebat. Oñib⁹ ex locís iunonẽ inuidía onerat: patboſ
qꝫ cõmouet. In hoc aũt loco citat a modo: vt ipſe alibi altaria ad ipſa trementẽ Traxit & in multo lapſan
tem ſanguine nati. Sic demoſthenes ſe pulſatũ cothurno queritur: in quo erat cõtumelia Nam nõ ſolum
iniuria ex ſe ſpectatur: ſed etiã modus inferendæ iniuriæ. Iniuria eſt q̃ arceret italia. Modus aũt quod ar
ceret crudeliſſime illos p oñia maria iactando: & vt magis illius odiũ inſatiabile oſtendat: dixit troianoſ
nõ integros et florentes in patria in quos poſſet citari aliqua inuidia: ſed miſeros atqꝫ infœlices: & q ex
græcoꝝ p̃ſertim Achillis crudelitate ſuperfuerãt: q nõ ſolũ venia ſed etiã cõmiſeratõne digni eſſent eoqꝫ
magis quod iam tamdiu in eos ſæuierat: vt iam ois ira ſatiata eẽ potuiſſet. Læti capiebant lætíciã ppter
ppinqtatẽ italiæ q̃ res magis iunonẽ incendebat. Nã ex inimicoꝝ lætícia dolent inimici. Caris: Sic &
apd Hom. loqẽ Ἠτοιἐμοὶτρεῖς μὲνπολυφιλτάτοιεἰσ ἰπόλιεσ αργοστέσωάρτήτε
κάιεὐρυσθυαμυκήρή. Iudiciũ paridis. De paride: Ganymede atqꝫ aliis troianis dícem⁹ ſuo loco
Hic ad ea q̃ dícit donat⁹ addã ingenioſiſſime poetã noſtrũ cũ cauſas q̃ iunonẽ excitabãt poneret ita nar
rare voluiſſe: vt ipſa ſi adeſſet narraret. Nam vt ait Cic. a natura & vſu nõ eſt recedendũ. Nõ ergo ronem
habuit tempoꝝ: ſed ſi irata iuno loqueret: ſemp ea prima p̃ferret qbus magis p̃mereẽ. Et qa nihil grauí
us accidit reginæ q̃ poſtponi minorib⁹: nihilqꝫ moleſtius fœminæ qꝫ in iudicio formæ ſuccumbere: iudici
um in quo vtrũqꝫ incõmodũ eſt prius dixit. Deinde moleſtius in ſcdo loco erat: Electrã viro ſuo poeticã
Forma q̃ ganymedẽ filiæ i munere ſuccedere. Forma a græco eſt p tranſpoſitõnem litteraꝝ. Illi emμόρφην.
nos formã dícim⁹. Eſt aũt forma ppter quã aliqd quod nõ erat: eẽ incipit. Nam ebur pbidiæ iouis ſimu
lacꝝ nõ erat: ſed poſtqꝫ addita ẽ ad materiã forma cœpit eẽ ſimulacrũ. ergo qa dat eſſentiam & pulcritudi
nem: forma p ipſa pulcritudine capiẽ. His accenſa ſup. A duerbíũ eſt in hoc loco ſup ſcdm Priſcianum.

Danaus ægyptias. Achilles. Danaum: græcoꝝ a danao antiqſſimo rege fratre ægypti: q relicti ægypto regno fratre in græciã nauí
gauit: argoſqꝫ venit: & nomẽ genti dedit. Ait aũt Pli. hũc primũ nauí nauigaſſe: cũ antea boies ratib⁹ ab
Erithra in mari rubro inſtitutis vterenẽ. Euſebius ita ſcribit. ægyptus quæ prius aeria dicebaẽ: ab ægyp
ti ibi regnante nomen accepit: cui datũ eſt regnũ eiecto danao q in græcia argos occupauit ac aqs abũda
re fecit. Achilles. Dictus eſt quaſi ἀνεύχίλου. i. ſine cocto: qm illũ Chyron ita educaſſet herbis bac
ciſqꝫ ſilueſtribus: vt nullum cibum coctum guſtaret: Vnde Euphorion poeta Εἰθ υθιήν χιλόυκατ
ηιε ωαμωαναγέροσ τουνέκαμυρμιδόνεῤ μινᾳχιλλέα φήπιȝαντο. Errabant.
Arecto curſu vagabanẽ aliquando peccare. Item paſci: vt Mille meæ ſiculæ errant in montibus agne
Tantæ molis. Tanti ponderis id eſt difficultati. Lege allegorias noſtras: & inuenies quid proprie ve
lit. Tantæ molis. Epiphonema eſt: quæ eſt rei enarratæ vel probatæ ſumma acclamatio. Sic Cicero: Fa
cere enim probus adoleſcens piculoſe q̃ perpeti turpiter maluit. Vix e conſpectu ſiculæ telluris in al
tum: Vela dabãt læti: erat adeo intenta bis
reb⁹ iuno vt vix nauigare inceperit. cũ ani
maduertit. Et ſpumas ſalis ære ruebant. id
eſt aquã ruendo ſpumoſam reddebant.

Cum iuno æternũ ſeruans ſub pectore vulnus
Hęc ſecum. me ne incepto deſiſtere victam
Nec poſſe italia teucroꝝ auertere regem
Quippe vetor fatis: pallas ne exurere claſſem
Argiuũ: atqꝫ ipſos potuit ſubmergere e ponto
Vnius obnoxam: & furias aiacis oili.
Ipa iouis rapidum iaculata e nubibus ignẽ.
Diſiecitqꝫ rates: euertitqꝫ ęquora vẽtis.
Illum expirantẽ tranſfixo pectore flamas
Turbine corripuit: ſcopuloqꝫ infixit acuto
Aſt ego q̃ diuum incedo regina: iouiſqꝫ
Et ſoror &

SER. Cũ iuno æternũ ſeruãs ſub pecto
re vul. De p̃terito dolorem dixit: de futuro
metũ ad vtrũqꝫ vuln⁹ retulit. Hæc ſecũ. ſub
audi locuta deeſt. n. Et hoc fictũ ẽ: vt ſupiuſ
dixim⁹: Vñ em̃ hoc ſciret poeta bene autẽ
impatiam doloris oñdit detrabẽdo ei ſola
tia: vt i q̃rto ſolã inducit Dido. en qd ago:
rurſus ne pcos. irriſa priores. Me ne ñ va
cat ſignificat em̃ g̃: & eſt cõiunctio rõnalis.
Incepto deſiſtere. rõnabilius eſt em̃ nõ in
choare q̃ incepta deſere. Nec poſſe italia
teucroꝝ auertere regẽ Sic & i. vii. Vicor ab
æneа. Et detraxit more ſuo, puinciæ p̃poſi-

Et soror & cõiunx vna cum gente tot annos
Bella gero: & quisquã numẽ iunonis adorat:
Præterea: aut supplex aris imponit honorem
Talia flammato secum dea corda volutans

tionem: Nõ em̃ dixit de italia: sed italia.

Quippe vetor fa. Re uera inqt fata me p̃ hibent g̃ Juno igrat vim fatorꝝ: Sed boc ñ possum⁹ dicere: qa superi⁹ lectũ est. Si qua fata sinant: Et p̃geniem troiano a sanguine duci: Audierat. boc ergo est: Oms res bominũ aut ex nr̃a volũtate descendũt. vt puta sedere: surgere: aut ex fati necessitate: vtputa nasci. mori. aut ex deorꝝ volũtate: vtputa nauigare: vl̃ honoribus frui. Nunc de nauigatõne agitur & bene inuidiose: quasi etiam buius rei ptãtem ei possint fata detrabere: Est & alter latens sensus: vt speret reginã cõtra exulem fata posse aliquid: si miuerua numẽ in ferius valuit contra fata victorꝝ: Pallas ne. minerua ἀπότουπαλλεῖντοδοῦρι. i. ab bastæ concussione: vel q̃ pallantẽ gigantem occiderit. Classem. Ad inuidiam posuit: vt p̃ vna naui classem dicat Sic Venus nauibus infandum amissis: cum orontis sola periisset. Aut reuera vnam nauem significat: vt Hora. Me vel extremos numidarum in agros classe releget. Classis em̃ dicta est. ἀπὸτῶνδώλων: id est a lignis: vnde & calones dicuntur qui militibus ligna portãt: & κάλόποδια. Potuit ad illud refertur: quod supra dixit: Nec posse. Vnius ob noxam. In istis sermonibus vnius illius ipsius naturaliter media p̃ducitur syllaba: sed cum opus est corripitur hac excusatõne: quod quotiens vocalem longam vocalis sequitur: ei vires detrabit: vt est insulæ ionio in magno: Et sub ilio alto: & ob boc mutat accentum. In latino enim sermone cum penultima corripitur: antepẽultima bebet accentum: vt boc loco. Vnius ob noxam: & contra Nauibus infandum amissis vnius ob iram p̃dimur. Noxã. pro noxiã: Et boc interest inter noxã & noxiã: q̃ noxia culpa est. s. peccatum. Noxa autẽ pœna. Et furias aiacis oilei amorem: vt in bucolicis seu quicunq̃ furor. Oilei. nõ vacat. nam & duo aiaces fuerunt: & ambo fuerũt sed ira Telamonis: bic amore: & est græca figura si dicamus Aeneas Anchisæ: & subaudiamus fili⁹. Hac autem figura vtimur circa patres & circa maritos tm̃ vt Virgili⁹. Deiphœbe glauci. i. filia. Item Hectoris andromache. i. vxor. Ipsa. Bñ dulcis: est em̃ p̃pria manu quesita vindicta. Vñ plus dolet iuno alienis viribꝰ se vti: vt Aeoli: vt inferiorꝝ: sicut ipsa Flectere si nequeo superos acberõta mouebo. Rapidũ velocem vt ẽ Cũ rapid⁹ sol mũdũ byemẽ cõtingit eqs: Iam p̃terit æstas. Item rapidi ve potẽtia solis. Iaculata. In libris etruscorꝝ lectũ ẽ: iact⁹ fulminũ manubias dici: & certa eẽ numia possidentia fulminũ iactus: vt Iouẽ Vulcanũ & Mineruã: Vñ cauendũ ẽ: nec aliis bæc numinib⁹ demus. Enubius. Scd̃m physicos q̃ dicũt collisione nubiũ fulmẽ creari. Rates. Abusiue naues. nã proprie rates sunt connexæ inuicẽ trabes Illũ. auctorẽ. s. criminis. Expirantẽ flamas. Non aiam dicit flamas: sed cũ aia fulminis flamã euomentem. vt superi⁹ Pleno nomini adiecit opũ. i. diues opũ. Sic bic verbo cũ plenũ sit expirat: addit flamas: vt alio loco. Cõfixi expirant aias. Turbine. volubilitatẽ ventorꝝ. Scopulo. Saxo eminẽti. Scopul⁹ãt aut a speculando dict⁹ est: aut a tegmẽto nauiũ ἀπότουσκέπάζειν. Cõtingerũt ãt ista circa capbareum montẽ euboeæ. Ast ego. nũc cõpat singula: & ne leue eẽt qd̃ dixerat ego. addidit deorꝝ regina. Sic Sallusti⁹ Nos ãt: boc ẽ Pplus Ro. Incedo. Incedere p̃prie est nobiliũ p̃sonarꝝ. Iouisq̃ & soror & coniunx Physici Iouẽ ætherẽ. i. ignẽ volũt intelligi: Junonẽ vero aerẽ. Et qm̃ tenuitate bæc elemẽta paria sunt: dixerũt eẽ germana. Sed qm̃ Juno boc ẽ aer subiectus ẽ igni. i. iouí iure supposito elemento mariti traditũ nomẽ ẽ. Iouẽ aũt a iuuãdo dixerũt. Nulla em̃ res fiẽ fouet oia quẽ admodũ calor. Tot ãnos Licenter in isus locutõnib⁹ & actõ vtimur & ablatiuo. Dicim⁹ em̃ & tota nocte legi. & totã nocte legi Honestior ãt locutio ẽ p̃ accusatiuũ. Et qnisq̃. nõ troianorꝝ: sed oim̃ generaliꝝ. Præterea. postea: vt præterea vidit nec portitor orci Amplius obiectã passus transire paludem. Talia flamato. Quod superius intermiserat: nũc reddit. Nam dixerat superi⁹ Hæc secum & modo ait Volutãs. i. cogitans. Nimborꝝ. Nimbi nunc ventos significãt plerunq̃ nubes & pluuias: Ergo p̃ut locus fuerit intelligendũ est. Proprie tñ dicuntur Nimbi repentinæ & p̃cipites pluuiæ. nam pluuias vocamus lentas et iuges.

DONA. Cũ iuno. æ. s. p. u. Aduertẽs Juno troiãos de p̃ximitate italiæ laborare: recrudescebat vulnus: Et excluſa ab inuentõe nocẽdi: & a loco & tpe sic suos dolores intimis sensibus enumerat. Me ne cõponit summa arte quales babere debuerit c̃gitatones carẽs inuẽtione ad nocẽdũ: & inducto qualitatis statu p̃ exempla aliẽa inuẽta cõsilia enũerat. Et cõparat p̃sonã suã cum p̃sona miueruæ. & troianorum et græcorꝝ et inimicitiarꝝ causas. Me ne. Empbasim habet p̃nomen & magnum dicendi pondus: qd̃ infra aperuit: cum dicit: Ast ego quæ diuũ incedo regina: iouisq̃ Et soror & cõiunx. Inceptis desistere victã Incepta sunt animorum destinatones. Salu. Nam talia incepta nõ cõsultorẽ vertissent rerꝝ pestẽ facturæ Dolet igit̃ intentõem suã sine effectu defecisse: nec supesse nocẽdi consiliũ vel tempus. Et qa bonorum est incepta deserere si aut p̃ce flectanẽ: aut sponte ig̃scant: oñdit vtrãq̃ occasionẽ p̃didisse: & incidisse i lubrium. vt. s. supata discederet. Regẽ. i. si pdere nõ potui: debui supare teucrorꝝ regem: Italia. id ẽ ab italia. Sic alibi bellum ingens gerat italia: ergo si nõ poterat perdere saltem disiungere ab italia: & si oms nõ perirẽt: saltem id obtineret iuxta vnũ æneam: cuius stirpi deberi sciebat imperiũ Romanũ. Quippe vetor satis. Ergo magis debuit vetari Minerua fatis græcorꝝ. Pallas ne. Quæ nõ eẽt tanti meriti aut potestatis, Exuere classem. Comparatio pœnarꝝ. minerua potuit naues græcorum et ipos exuere. ego vnum ab italia arcere nõ potui. Exurere. vrere est aliquid lædere incendio. Exurere est penitus abolere incendio Confirmat autem poeta soli æneæ debere impium: cũ de ipso solo laboret Juno. Illũ expirantẽ: illa propter vnum plurimos perdidit. ego a plurimis offensa vnum ab italia arcerɔ non possum

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA POZNAŃ

Et quod auget dolorē ostendit Minerua minorē deam Iouis fulmie vti potuisse: Et in pena delicti defendit auctorē. Si ergo ille iniuste grauissimū pertulit suppliciū: multo magis eius socii. Defendit aūt culpam in amorē reiicies. et vtitur veniali statu. Factū. n. quod manifestū est nō purgatur nisi dicatur non erat suæ mētis nec sui cōsilii Aiax: sed furore amoris trahebatur. Nā quicquid fit per pathos: nō ascribitur homini

Disiecitq; rates. Ne si alicui cōtigisset euadere. haberet nauigādi subsidiū. Euertitq; æquora ventis: Alieno vsa est imperio. Nam iouis fulmen arripuit: & neptūni imperiū. Habuit enim potestatē inuentos qui alieno subiecti sunt imperio. Illū. Emphasim pronomē habet: quasi temerariū. inconsideratū sacrilegum: prophanum qui in templo deæ virginis ante aras in conspectu numinis regiam sacerdotē intactam violauit. Pectore. quo vulnus omnino lœtale esset. Turbine corripuit. Nā aliter infigi non poterat et ostēdit vim iræ in tāto impulsu. Voluit infigi scopulo: ne ad littus deueniens saltē sepulturā acquirere. Ast ego quæ diuum incendo regina iouisq; Et soror et coniūx. Declarat quid illud sit: Ast ego. s. quæ oī genere rerū Minernā supero. Sū. n. regina: Sum soror et cōiunx Iouis. Vnde debere ab eo qui frater est & maritus oia impetrare. Vna cū gente tot annos. Cum Minerua vno ictu potuerit. Preterea: In medio posuit: & bis est repetēda. Flāmato supius dicit accensa: sed plus est flāmato p. Vt ondat q̄tū accreuerit ira ex cōparatiōe Mineruæ. Nocēdi āt cōsiliū de Mineruæ exeplo cœpit. p̄serti cū troianos videret nauigātes

CHRI. Cū iuno æternū. De hac dea deq; Ioue alio loco dicet. Quare āt troian? inimica implacabilis fingatur: nos in nostris disputationibus chamaldulensibus in quibus sex primos libros secūdum allegoriam interpretati sumus: diligenter expressimus. Nam cum iuno dea regnorum sit iureq; possit pro cupiditate imperandi et pro omni ambitione capi. Quid est quod egregium virum ab italia: id est a cōtemplatione diuinarum rerum in qua est summum bonum magis amouere possit: Sed hæc et reliqua omnia in eo loco intelliges. Mene. Hoc iratorum est: vt principia orationis habeant abrupta et precipitata: clausulas breues et verba subtrahant: et ab interrogatione incipiant: cui vix aliter q̄ quod volunt responderi

Interrogatio

possit. Hec omnia in illa terrentiana deprehenduntur. Ego ne illam: quæ illum: quæ me quæ non. Præterea non possunt explicare a principio id quod postquam irā euomerunt facilis exprimūt. Itaque a principio dixit me: nec potuit explicare quid oneris habeat me. Explicauit autem postq̄ in oratiōe debacchata euomerat iram: et se non nihil collegerat: Ast ego quæ diuum incedo regina iouisq; Et soror et coniūx.

Pallas. Minerua.

Pallas exurere dassem. Hæc latine Minerua dicitur quam nō solum lanificii ac multarum muliebrium artium deam esse volunt: sed ipsius quoq; sapientiæ. Aiuntq; non ex muliere conceptā: esse sed ex capite Iouis ortam. Est ergo fabula Iouem cum Iunonem sterilem videret vt liberos haberet sæpius cōcusso capite Mineruam edidisse: Per quod ostendunt nulla admixtione rerum humanarum aut corporearum ab ipso deo nobis sapientiam prouenire. Et revera haberi omnino ingenio ille erit qui sapientiam: quæ intelligentiam scientiamq; amplectitur: ex corporum commixtione nobis prouenire opinetur. Ipsa enim ex intellectu siue potius intelligentia: quæ plura simplex incorporeaq; est prouenit: Cicero in libro de natura deorum quinq; mineruas ponit. Primam quæ Apollinis mater fuerit: Secundam ortam Nilo: quam ægyptii colunt. Terciam quæ sit ex iouis capite. Quartam Iouis & Corybes Occeani filiæ filiam: quam arcades Coriam vocant: & quadrigarum inuentricem fuerunt. Quintam ex Palante natam: quæ patrem suum Pallantem dicitur interemisse: quia virginitatem suam sibi violare vellet. Huic penarum talaria assignant. græci mineruam athenam dicunt: a qua dictæ sint athenæ vrbs de qua re in Geor. dictum est. Minerua lanificium & texturam reperit. & numeros atq; illorum figuras. Hanc Vulcanus adamauit vxorē q; petiit. Verum cum illa concubitum refugeret: semen in terram fluxit natusq; inde est Ericythonius. sic dictus a terra in qua natus est: quæ Χθών græce dicitur: & a contētione quæ inter Vulcanum & ipsam fuit: quæ græce ἔρις dicitur. Pallas præterea appellatur: vel a Pallante eius parente interfecto: vel a confusione hastæ. Nam πάλλειν concutere est. Appellatur etiam Tritonia a Tritone Aphricæ palude.

Triton. Tritonia.

Apud quam vt scribit Augusti. regnante Ogygio apparuit. Fuit autē Cecrops. quo regnante ab Athena. i. Minerua athenæ denoiatæ sunt Anno mundi quinquagesimo supra tria milia ac secētos: quo tēpore Moyses ex ægypto populum eduxit. Herod. aūt in africa maclyes esse populos iuxta quos Tritō sit fluex quo fit Tritonis palus ex qua dicunt Neptunum Mineruam suscepisse: Sed cum pater illi qnandoq; succēsuisset: se ioui adoptandam dedit: Nuic virgines singulis annis sacra faciētes in duas acies diuidun-
tur: ac lapidibus fustibusq; inter se decertant: & si qua in pugna occubuerit ea pseudoparthenos id est non vera virgo appellatur. Ante autē q; pugnam ineāt pulcherrimam omnium ex iis corinthia galea & tota armatura græca ornatam curru imponunt. illamq; paludē lustrantē sequuntur. Cretenses tamen in creta Tritonē fluuium esse dicunt. & apud illius fontem ex ioue natam affirmat. ibiq; illius tēplum ostendunt. Addit Diodorus siculus Mineruam in Tritone flumine natam ab ammone coniuge Rheæ aduersus illam custodem positam filio quem ex Amalthea susceperat: ipsamq; perpetuam virginitatem seruasse: &

Alcida

propter animi solertiam multas artes inuenisse: & in bello plurimum valuisse. Atq; Alcidā bælluam quæ igne vomens omnia inflammaret ingenio ac viribus interemisse. Dicunt hanc bælluam primum in phrygia apparuisse: quæ ex boc combusta vocatur. deinde in taurum montem conuersam cuncta nemora perpetuo tenore ad Indos vsq; incendio consumpsisse: Deinde per Phœniciam conuersam ac libani siluis exustis per ægyptum in libyam transisse vsq; ad besperum: ibique in ceraunis siluis omnia cremantem omnes mortales aut perdidisse aut in fugam vertisse: donec pallas eam perdiderit. Aegipti vero Mineruam ætherem esse interprætantur: & Iouis filiam volunt ac virginem: quia æther naturam semper incorruptam habeat. Sed vt ad rem redeam: Ex comparatione maxime crescit indignatio ac dolor. est autem

duplex comparatio

duplex comparatio & ad ꝓsonam & ad rem. Dolet em̃ primum q̃ Pallas minor dea nõ ꝓhibita sit quin se de hoste vlciscere. Ipsa vero maior dea prohibeat. Ad rem aũt ptinet q̃ multo minus flagitiũ fuit qđ commisit Aiax in Palladem q̃ q̃ troiam in se. Vnius obnoxiam. Nescio an Seruii sententia vera sit. Illud scio minime obseruari. Nam noxa frequẽter pro pœna ponit: Sed in iure ciuili de verbor̃ significatione; scriptum est noxe appellatõne omne delitum contineri. Ouidius: Inuidiam noxæ continet ille meæ. & alibi. Nocte nocent poenæ sine noxa luce bibũt. Noxia adiectiuum potius est. nam noxios & innoxios dicimus. Furias. Inualidat cãm: quæ nõ fuerit p ratiocinatõnẽ sed p impulsionẽ: scilicet p vim amoris: Verũ de furiis amoris latius in quarto disputabit. Aiacis oili. Pro olæi per synæresim: Et posuit dativum græcũ pro genitiuo latino: Alibi in datiuo dixit: vt Orphi caliopea lino formosos Apollo. vbi est orphi pro orpheo. Oilus rex locrorum fuit. Ignem iouis: Potuit vt se vlciscere alienis vti armis. Cæterum fulmen ſm phisicos est vapor ignitus compactus & solidus impetuose cadẽs. Gignit ex vapore grosso ex cõtrariis & diuersis compost. to vehementi calore inflamato & ventor̃ nubiũq̃ cõcussione impulso: & quasi lapis igneus sit, de cõcauitate nubis deorsum per violentiam pulso. Raro cadit in frigidissima hyeme: quia propter frigus vapor in aere nõ gignit. Raro etiã in vehementi æstate. qa ꝓpter siccitatẽ & subtilitatem aeris vapore in nubibus nõ aggregantur. sed calore consumunt. Eadem ratione in partibus orbis aut calidissimus aut frigidissimus rariora cadũt. Et in ea parte italiæ quæ a septẽtrione ad meridiem discedit: crebriora apparẽt. Ergo in vere & autunno vapores multi eleuant & condensant et ignescunt. Prisci fulmen quibusdã sacris alliciebant nõ sine periculo: Nam Hostilius rex cum eliceret cũ omni regia crematus est. Etrusto litteræ teste Pli. nouem deos fulmina emittere dicunt. eaq̃ esse vndecim generum: sed iouem tria emittere: Romani duo tm̃ statuerunt: diurna: quæ Ioui & nocturna quæ Sumano tribuunt. De sumano meminit Plautus: Refert Aristoteles tria esse genera fulminum: Vnum quod aduritt: Alterum quod quia humidum est non vrit: sed quæ tangit nigra reddit. Tercium est clarum & miræ naturæ. Nam vinum effundit intactis vasis. Aliquando fracto vase ita obstupescit vinum: vt p tres dies non fluat. Aurum in saccis & vasa argentea in capsulis ita liquefacit vt sacci capsulæq̃ integræ maneant: comburunt corpora intactis vestibus Martia romana mulier grauida icta fulmine partu exanimato illæsa permansit: Propter hanc triplicem naturam trisulcum fingitur a poetis fulmen Refert Acron cæterorũ deorum manubias albas nigrasq̃ esse: Iouis vero rubras Hui⁹rei haud ignarus Horatius de Ioue dixit Et rubenti dextra sacras iaculatus arces Disiecitq̃ rates euertitq̃ æquora ventis. Exaggerat rem quod illa propter vnius scelus multos vlta est. Exonerat autem locum colore rbetorico: qui est similiter desinẽs: scilicet auertere: exurere: summergere. Turbine corripuit. vi ventorũ in circuitum se notante: & quæq̃ Turbo prosternente. Plinius autem ponit repentinos flatus: qui exbalante terra cooriuntur: & nubium cute obducta multiplices existunt: Inter hos enumerat tybophem & turbinem. Ac turbinem eum dicit. qui maiore depræsse nubis specu erumpit: sed minus lato q̃ procella: nec sine fragore proxima quæq̃ prosternit Si idem ardentior fuerit: prester vocatur amburens cuncta pariter ac proterrens Ab hac circulari reuolutione turbinem dicunt latini ludum puerorum: quem græci trochon nuncupant. Ipse alibi. Ceu q̃ndam torto volitans sub verbere turbo. Scopulo. s. saxo euboico. Quisquam adoret. Interrogatio q̃ simplex quandoq̃ est: vt Sed nos qui tandem? Aliquando figurata: cum nõ scitandi sed instandi gr̃a fit: Cic. Quid em̃ tuus ille tubero districtus gladius in acie pharsalica agebat. Item quousq̃ Catilina abuteris patia nostra? Nam magis ardet q̃ si dicam⁹ diutius abuteris. Interrogamus etiã quod negari nõ potest. Cic. Dixit ne tãdem. C. figulanus facula. Item vbi difficilis est rnsio ista vt vulgo dicimus quõ pt hoc fieri. Item inuidiæ gr̃a: vt Medea Quas peti terras vrbes? Aut miseratõnis vt Virgi. Heu quæ me inq̃ tellus quæ me æquora possunt accipe? Conuenit itidem indignatõni vt hic: Quisq̃ numẽ iu. a. Item admiratõni. ut Quid nõ mortalia pectora cogis improbe amor.

SER. Loca fœta. Nunc plena: ut alio loco: Fœta armis. Sciendũ est aũt dici fœtam & grauidam & partu liberatam: ut Fecerat & uiridi fœtã mauortis in antro. Enixam autẽ eã fuisse lac quod pueris præbebat oñdit. Item fœtã i illo loco grauidã oñdit: Nõ insueta gũis tentabũt pabula fœtas & qa fœta medi⁹ sermo est. bũ hoc epitheto discernit dicens grauis fœtas vt bonũ facinus & malũ facinus dicimus & bonũ venenum & malũ venenũ. Austris. Figura ẽ celebrata apud Virg. vt est spẽs p genere. Legerat apud enni. furẽtib⁹ vẽtis. sed q̃si asperũ fugit: & posuit austris p ventis. Aeoliã venit: nouẽ insulæ q̃ sunt p⁹ fretũ siciliæ appellant̃ æoliæ ab æolo rege hippote filio licet & hẽant ppria noia: Vñ Virg. ait. Aeoliã liparim: Poetæ quadã fingũt hũc eẽ regẽ ventor̃. Sed vt varro dixit. rex fuit insulæ ex qua nebulis & fumo vulcaniæ insulæ p̃dices futura flabra ventor̃ ab imperitis visus ẽ ventos sua ptãte retinere. Hic

Noxa
Noxia

Fulmen

Nimbor̃ in patriã loca fœta furẽtibus austris
Aeoliam venit: hic vasto rex æolus antro
Luctantes ventos tempestatesq̃ sonoras
Imperio p̃mit: ac vinclis & carcere frenat.
Illi indignantes magno cum murmure montis
Circum claustra fremũt: celsa sedet æolus arce.
Sceptra tenẽs: mollitq̃ aios: & tempat iras
Ni facient: maria ac terras cælũq̃ ꝓfundum
Quippe ferant rapidi secum: verrantq̃ p auras:
Sed pater omnipotens speluncis abdidit atris
Hoc metuens: molemq̃ & montes insup altos

Illic.vt superi?: Hic currus fuit. Vasto antro. Physica rone hoc fingit poeta. Naturale em ē vt loca cocaua plena sint vētis. Luctantes.elaborātes egredi. Sonoras.gui sonās:& ē tēpestatis epitheto. Ordo aūt talis ē. Aeol? luctātes vētos & tēpestates sonoras vasto antro pmit. Ac vndis & carcere frenat. Translatio ē p poeticā licētiā facta. Carcere.carcer ē vñcūq; phibemur exire dict? q̄si arcer ab arcēdo. Locū aūt in quo seruant noxii carcerē dicim? nūero tantū singulari: Vñ vero erūpunt q̄drigæ carceres dicim? nūero tantū plurali. licet plerūq; vsurpet: poeta: vt ē Ruūtq; effusi carcere currus. Illi indignantes. Hic aperte oñdit q̄d sit luctātes. Magno cū mur.m. Nō circū mōtis clausta sed cū mag mōtis murmure fremeb āt sic fremebāt: vt etiā antra possent sonare. Celsa arce. Scdm q̄d superi? dixim?. Venti em meli? depbendunt ex alto. Sedet.nō ociat: sed curat. Apud antiquos em sedet cōsiderat: significabat vt alio loco ait Turnus secreta valle sedebat: Mollitq; aios. Id est ventos ἐκ τῶ λῶν ἀνέτον: vt alibi Quantū ignes aiæq; valēt: Et boratius. Impellūtq; aiæ lintea thraciæ. Mollit aūt iō dixit vt p transitū oñderet vicia naturæ nulla rone mutari. sed mitigari aliquaten? posse. Maria ac terras celūq; pfundū. Atq; q̄tuor elementa sunt terra: mare: aer. æther. Sed hoc loco rite ptermisit ætherē: qa venti non turbāt supiora vt ait Lucanus. Pacē summa tenēt: Sed aut terras: aut maria: aut aerē. Nam celū hoc loco p aere posuit: vt Lucretius: In hoc cœlo q dicit aer. Ferant. i. auferāt: & est apbæresis. Rapidi. veloces vt supra.

Vertātq; Vertere est trabere a rete quod verriculū dicit. Est aūt principalitas verbi verro verris pteritū versi vñ sit participiū versus. Hinc alibi: Et versa puluis inscribit basta. i. tracta. Hoc metuens. Timens ergo iuppiter timet nō sibi sed elementis: ne turbent eruptone ventoq;: vt si dicas bellorum tempore virum fortem timere. non sibi sed liberis suis. Molemq; & montis. Id est molem mōtis & ē figura vt vna res in duas diuidat metri causa interposita cōiunctone vt alibi: pateris liban? & auro. i. pateris aureis. Fœdere. modo lege: modo pace quæ fit inter dimicantes. Fœdus aūt dictū: vel a fecialibus id est sacerdotib? per quos fiunt fœdera: vel a porca fœdelacerata: id est lapidibus cæsa: vt ipse alibi: Et cæsa iungebat fœdera porca. Et premere & laxas sciret dare iussus habenas. pmansit in translatone. Iussus aūt hoc posuit, quia suo nihil facit imperio. Nam tolle hoc. & maior est oñdis diis. si ad eius voluntatē possint elementa cōfundi. vt ipse æolus Mihi iussa capescere fas est: Simul & ventoq; oñdit vis. quib? parū fuerat montem supponi: nisi et regē acciperet. q ipse quoq; alieno pareret imperio. Ad quē. p apud quē: vt supra. Aeolæ. theoricū est in omni petitone hoc obseruare: vt possit pstari quod petitur. i. vt sit possibilitas & sit res iusta: vt habeat modum petitio. vt sequatur remuneratio. Et sciendum fm hunc ordinē omnes petitiones formare. Virgi. vt in hoc loco possibilitas est. Et mulcere dedit fluctus & tollere vento: iusta petitio est. Gens inimica mihi. Omne enim quod contra inimicos petimus: iustum est. modus est petitionis. Et disiice corpora ponto. Remuneratio. Sunt mihi bis septē. Ordo est. Aeolæ incute vim ventis & est figura parentbesis: Inter parentbesim & ecclypsim hoc interest: quia parentbesis est quotiens remota de medio sententia integer sermo pdurat. Plenū nanq; est: Aeolæ incute vin ventis. Item æneas rapidū ad naues pmittit acbatem: Ecclypsis aūt est quotiens remotis iuterpositis deest aliqd: vt Quos ego: id ē em affligam. Diuū pater atq; hominū rex. Perypbrasis est id est circūlocutio.

DONA. Nimboq; in patriam. Habet rōnem psone nō reginæ: sed irate quæ occasionē nolit omittere loci & temporis. Nam si rōnem reginæ haberet: mitteret aliquem qui Aeolo iuberet. Sed qua mādata: nisi ipsa adesset: poterant aut negligentius agi aut differri: & sic pteriret nocendi occasio: omisit per sonam reginæ: Et sic monet poeta per nos ipsos agendum: quod rectius curari volumus: & inferiori persone exhibendum honorem: si illa indigemus. Mam gratatur sibi a potiore esse delatum. Cætera significant ventos cauis terræ oriri. Supplex. Non quia supplicantis verba sit locuta: sed quia venit. Aeolæ. omnia in hac oratione satiata sunt summo artificio. Incipit a nomine: quod nec iunonē humilem facit: & æolo gratum est. Oñdit em se illi beniuolam cum norit nomen. Et ipe lætat se potiori notum: pindeq; acceptum atq; earum. ergo captat beniuolentiā Juno: Facit item attentū. cū idem cōiiciat æol? officiū suū Junoni eē necessariū: cū subtiliter intellexisset baberet in uentos pleniſſimā ptātem. Diuū pater Ne arrogantē faceret iunonē: si dixisset maritus & frater: vt supra cum locuta est secū: g̃ bic satius fuit id intelligi posse q̄ dici. Ne aūt plixior eēt futura oratio: ipsa occulte sibi pponit quæ excusatonis cā potuisset æolus opponere: & illis rndet ne vlterius accedi possit: & ne negaret æolus ventos eē in ptāte sua preuenit ostendens plenum illum a ioue in eos babere potestatem.

Aeoliæ. insulæ

CHRI. Aeoliā. Aeoliæ inter siciliā & italiā insulæ sūt. Hæ i cōmētariis Seruii nouē eē dñr. In quo numero librarioꝝ errorē eē putant. Nam Pli. atq; Stra. optimi geographi septē ponūt: Has græci a Vulcano q ab illis ΝΦΕΣΤΝΟ vocat epbestiades dicūt. Latini ab eodem deo vulcanias nominat. Noia singulæ etiā extant. Nā prima dicta est Lipara a Liparo Ausonii filio. q italia a fratribus pulsus illuc uēit eius filiā æolus vxorē duxit: & regno successit. Lipara olim longina nomiata est. Hiera secūda est olim Thrasia dicta. Collem babet noturnas euomentem flammas. Tercia. Strongile apprime ignita si futurus ē auster. caliginem euomit: si Zepbyrus: fumum mixtum igni. Quarta Dydime. Quintam Ericussa. Sexta Pbenicusa. Septima Euonymos. Ptolæmeus circa Siciliam ponit bas insulas: Dydima: Icesie: Ericodes. pbænicodes: Vulcani insula. Lipara: euonymos: strongile: ustica: osteodes: pborbantia: æguſa & bierapaconia

hierapaconia æoli insula. Austris. vētis spēs p genere ponit. Est āt vt? vēt placet Ari. i mœteoris vapor siccus a terra resolut? cū aliq̄ virtute cælesti coposit?. Auerro. ait ventū vaporē ee frigidū & siccū ex terris & aqs p calorē resolutū: q aerē vehemēter impellit. Dict? ē aūt vent? a veniēdo. qa nō stat sed venit. Vel a vehemētia q̄ in illo ē q̄ terrā ac cœlū cōturbat: maria cōcitat. Sūt etiā q̄tuor venti a q̄tuor mūdi ptib? Sed singuli in ternos diuidunt. Ergo ab oriente eq noctiali subsolanus ē: Sed ad septētrionē bēt vulturnum a voluēdis nubib? dictū. Ad meridiē eurū sic dictū qa late flat. Hi sunt calidi & sicci. qa sub sole diu morā tur: et vt placet Auerroi in ortu diei sunt salubres: qa veniūt ab aere tpato. Hinc flumia ad orientē laben tia salubriora sunt: qa oriētaliū ventoꝝ occursu & solis oriētalis reuerberatu purgant & tenuiores fiunt. Ab occasu æqnoctiali fauoni? ē dict?: q d foueat q̄ nascunt. Huic circius ē ad septētrionē: zephirus ad au strū. Sūt isti tpate frigidi & humidi: qa sol puam facit morā i occidente ppeaq̄ nec multū calefacit nec ml tum desiccat. In fine diei salubres sunt: qa a sole tūc subtiliores reddunt. A meridie auster ē dictus: q d au riat aq̄s. Huic ad orientē not? ē: q græce sic dr ab būore. Africus ad occidentē: calidi humidiq̄ nubes plu uiasq̄ inducūt. aerē densū. fulmineūq̄ reddūt. Citāt tēpestates marinas. Impediūt virtutes aiales & gra uitatē corpi afferūt. Ait em Hippo. cp grauāt auditū & caput: Hūores dissoluūt: & ad exteriora trabūt: sensus grauitatē faciūt: bilē corrūpunt: & in recidiuā morbos trabūt. apiūt tn̄ poros terræ & germia pro ducūt: a septētrione boreas ē. Huic ad orientē aqlo surgit. Ad occasum chor?. Hi vēti frigidi sunt & sicci Vn̄ corpa indurāt: poros cōstringūt: būores purificāt: Spūs subtiliores reddūt. Vim decoquēdi & reti nēdi corroborat: Masculos teste Ari. pducūt quēadmodum austri fœmias. Nec me fugit priscos q̄tuor dūtaxat vētos a q̄tuor mūdi ptib? flātes noiasse. Vn̄ pl'es nō meminit Hom: deide additos fuisse singu lis singulos vt eēnt octo. Postremo alios q̄tuor vt sint. xii. Præterea idē vēti diuersis noib? vocant. Nā Eurū vulturnū appellāt: & subsolanū empbeliotē. Africū lybi noiant. Poetice tn̄ ipsi venti Astræi & Au roræ filii dn̄r. q a iunone pp natū Epaphū: vt ait Lact. cōcitati a ioue repsi sunt. Theodonti? ait illos a fu riis cōmotos: sed a ioue boratu litigū cœlo pulsos: & cū oia in diuersa traberēt a ioue æolo subiectos fuis se. Aeol? æolo Hellenii deucalionis frater. Mimas fili? fuit. ex hoc & Menallipa natas est bippotes. Hic aliū æolū genuit: q arnē suscepit ex q̄ neptūnus boetū genuit: Verū pr illā & neptūno grauidā nō credēs bospiti metatōtio ab ducē da tradidit. At illa æolū & boetū pepit: quos metaponti? ex oraculo. adopta uit. Ipsi āt viri facti metaponti tyrrānidē occuparūt: Metapontiiq̄ vxorē Autolide: qa arnæ matri eorū aduersabat interemerūt: Q d cū ægreferet Metaponti?: sumpta arna mre abierūt. Et æolus q dem ad eas insulas tyrrheni maris: quas a se æolias noiauit emigrauit. Hæc Diod. Alii scribūt hūc æolū regē ventō rum fuisse filiū Iouis ex sergesta bippote troiani filia. & būit fm Hom. vi. filios totidēq̄ filias q̄s mrimo nio illis copulauit: Hoc interptant: qa. xii. venti sunt quoꝝ. vi. terrā disponūt vt vires suas emittat &. vi. illā ad suscipiendā ppant. Tpat. nō penitus tollit q̄ naturalia sunt. Cic. ad Qu. fratrem: Neq̄ ego hoc cō tendo q d fortasse tū in oi natura: tū in nr̄a ætate difficile est mutare aīm: & si q d ē penit? insitū subito euel lere. Atris. obscuris. Laxas: remissas: per. x. scribit. Lassus aūt defessus: Sed lapsus a labor laberis est: Habenas. Lora sunt freno alligata q̄ manibus babemus vt equū regamus. g̃ ab babendo.

Aeolus:

Et mulcere dedit fluctus: & tollere vēto
Gēs inimica mibi tyrrbenū nauigat equor
Ilium in italiam portans: victosq̄ penates
Incute vim vētis: submersasq̄ obrue puppes:
Aut age diuersas: & disiice corpa ponto.
Sunt mibi bis septē pstanti corpe nympbæ
Quaꝝ quę forma pulcerrima deiopeiam
Cōnubio iungā stabili: ppriāq̄ dicabo.
Oēs ut tecum meritis pro talibus annos
Exigat: & pulcra faciat te prole pentem.
Aeolus bæc contra: tuus o regina q d optes
Explorare labor: mibi iussa capessere fas ē.

SER. Et mulcere. d. Alteꝝ ex altero pē det. Nā q mulcere valet: valet et erigere.

Gēs. potēs ad nationē troianoꝝ et famī liā æneæ referre. Nā vtrūq̄ significat. Tyr rbenū. vel qa tyrrbeniā. i. tuscia abluit: vel a nautis. tyrrbēis q i boc mare se p̄cipites de dērt: Hi ei bacchū i littore dormiētē in nauē substulert: Mox illi expgefcō et quo nauigarēt iterrogāti rndert q̄ vellet. At ille nauxū tēdite inqt. veꝝ cū alio vela tēderēt irat? tygrides sibi sacras eoꝝ visib? obiecit: qb? p terrefci sese i mare p̄cipitart. Aeq̄r. i. p æq̄r græca locutio: sic alibi. Terrā mar sydera vi ro. i. p sydera. Cū āt tyrrbenū dixit oñdit iā ilios italiæ vicios ee. Iliū: iuidiose q̄si ipsā vrbē aspexerit cū troianos aspexit: Victos g̃ q̄s cōtēnas. Incute ilice: et vētis erit da tiui cāus: vl'icute. i. fac vētis. i. cū vētis. Sub mersasq̄ o. p. ordo est cōfusus. Añ ei vt ob ruant deiñ mergāt. Corpa nō viroꝝ solū sed. nauium: Alibi de nauib?: Et toto descendit corpe pestis. Est aūt ex arte vt minora cupiens maiora poscat. Ergo cū sciat nō posse obstare fatis: vult arcere ab Ita lia. Bis septem. Iure babet nympbas in potestate iuno. aer esñ est de quo nubes creant: Vn̄ Atq̄ in nu bes cogit aer: et ex nubib? aq̄ quæ nympbæ sunt. Pollicet aūt nympbas æolo: qa vētoꝝ rex ē: p motū ae ris creant. Bn̄ g̃ illi iungit origo vētoꝝ. notāt aūt critici Virg. q marito iungit vxorē: Sed excusat regū licentia: Nam ait Salust. Denas aliis alii plures babet. Sed reges eo amplius. Præstanti c. Laudat cæte ras vt maior appeat in deiopeia pulcritudo: cū supet laudatas: Sic alibi laudat Turnū victū ad gloriā ví ctoris æneæ: Haꝝ aūt noia in geor. iueniunt. Cōnubio. i. ius legitimi mrimonii g̃ cōnubio vt ab aliis se

paretur: q̃ a regib⁹ sine lege bñtur. Ipsi em̃ inter plures vni dãt p̃cipue nomẽ vxoris: In cõubio nu sylla-bam corripuit p sistolẽ: cũ i nubo vn est ꝓducat. Alibi vero legẽ secut⁹ dixit Pyrrbi cõubia seruas: Item Cuiꝯ loci leges dedim⁹ cõubia nr̃a reppulit: Sciendũ tn̄ ꝙ i cõpositõe vl̃ deriuatões pricipalitatis iter-dum natura corripiunt. Ergo p cõubiũ legitimã oñdit: Cũ ait stabili diuturnã cõcordiã. & q̃ diuortio careat ꝓmittit. Propriã. remouet adulterii suspitionẽ. Dicabo. Obseqntẽ futurã demõstrat. nã dicatus deo sacerdos illi obsequẽs ẽ. Meritis. p̃stitis sic alibi. Nec te regina negabo ꝓmeritã. Alterũ em̃ ẽ ex al-tero. Meritũ em̃ ex p̃stãtis bñficio manat. Pulcra. positus ẽ p figurã septimus casus p gtõ. i. pulcer pro-lis. Nec dixit propter canacẽ & macareũ turpissimos inter se frẽs: nam illi alteri⁹ æoli filii fuerũt. Aeoli⁹ hæc. s. dixit. Regina. inferior maiorẽ nõ proprio sed dignitatis noie appellat. Contra vero superior. nisi iræ aut indignatonis cã vt in. xii. Ruitꝯ implorans noie Turnũ. Et de Aristæo: Et te crudelẽ noie dicit.

Explorare tuũ est deliberare q̃ velis mibi est fas obsequi. Est fas. liptotes est Nã minus dicit q̃ intel-ligit: g̃ fas est capescere. i. nefas eẽt non capescere: sic alibi Munera nec spernõ. i. libẽter accipio.

DO⁰. Gẽs i. Hic ñ noiauit æneã ne rñderet æol⁹ñ audeo i nepotẽ iouis a q̃ impiũ sumpsi. Spãle igr̃ sub traxit generale posuit. Inimica ñ dicit se gẽti inimicã sed gẽte sibi: q̃si iferiores potiores ꝓuocẽt: q̃ res ẽt æolo indignationẽ moueat vt iunõi auxiliareẽ. Mibi. q. d. regiæ & iouis sorori & cõiugi qđ arrogans vr̃ subtraxit. Tyrrbenũ. qđ facili⁹ cõcitaẽ & italiæ vicin⁹ẽ. Iliũ. q. d. oẽs opes suas si amisisset ñ eẽt facul tas recupandi. Ne ãt excusaret æol⁹ deoꝝ cãm addidit. Victosq̃. p. Nã q̃is dii sint tn̄: qa victi cõtẽne-di. Incute u. u. exp̃sit pathos pp qđ ñ explicat rẽ ordie. Dixit g̃ q̃ cupiebat sed pp pturbatõnem line or dine: q erat. Incute u. u. s. q̃. o. p. & dissice corpa põto: qđ necesse erat fieri nauib⁹ submersis. Deide pone-re Aut age diuersas: Vt si nõ possit puenire primũ pueniat scdm: qm̃ sperti nec qcq̃ audere: nec ad italiã puenire poterant. Sunt m. Addidit mun⁹ vt explicẽt ardor cupiditatis ei⁹. Et ex obliquo pulsat vene-ris mun⁹i paridẽ q̃ dedit mr̃ẽ q̃ ñ erat i ptãte sua. Vñ cõtra iuno dicit. Sũt m. nec poterat belẽa eẽ pro-pria vxor nec inde creari legitia soboles: g̃ acute dixit: Sũt m. Et cõnu. iũgã sta. p. q. d. o. vt. t. m. p. t. a. ex. & p. f. t. p. p. q̃ꝝ rerꝝ nulla fuit i belena. Nõ erat Veneris g̃ nõ potuit dare stabile: nec legitime collocare. Faciat te prolep. Nã ex legitio & stabili cõubio bæc ꝑples spanda. Extollit etiã mun⁹ primũ numero ais septẽ: Deinde a q̃litate p̃stanti corꝑe. Oms pulcræ sunt: qđ difficile ẽ: Ipsa ãt oim pulcerrima. in paridẽ ãt nõ erãt talia: qa ex adulterio nõ põt dici pr̃: nec legitia ẽ proles: g̃ nõ pulcra. Nam pulcritudinẽ hãc nõ in corpe ponit sed in bonestate nataliũ: sic alibi. Nascẽt pulcra troianus origine cæsar. Oñdit ãt poe-ta debere nos dare ea q magna sũt apud nos: vt voto potiamur. Aeolus hæc c. nõ cõtra volũtatẽ iuno nis: sed cõtra verba: nõ em̃ ad p̃mia rndet: ne videaẽ moueri libidine vt paris. Reddit beniuolã cum dicit discernẽdo officia Tuũ est iubere: Meũ cõplere iussa. Fas est. licebit facere etiam si illicita iusseris. Rñdet contra veluti si dicat. etiam si victi nõ sint penates licebit facere: Nam cũ q ptãtem babet iubet illicita fiũt licita inferiori. Vel dixit contra qa iuno dixit babere imperiũ a ioue bic respondet babere ab ipsa iuno-ne: & vt videtur memor beneficiorꝝ addit. Tu sceptra iouemq̃.

CHRI. Gẽs. ita ad nationẽ referẽ. vt ẽt i brutis dicam⁹ gentem. Vñ alibi de apib⁹. Cũ gẽtis adultos educũt fœt⁹. Imitat⁹ Hom. q de muscis gẽtes dixit. vt illd. μυ ώ ν ἔθνεά πόλλά. Tyrrbenũ. n. æ. Figurata locutio. vt oñdit Qui. Dicim⁹ ei nauigo i æquore. ẽ ãt hæc oõ æoli & supior Junonis i genere deliberatiuo. cui⁹ finis est vtilitas. Quæ bẽt bonestũ & tutũ. i. vtile & in eo q̃ritur quid facile fieri pot. Ca-ptat igr̃ beniuolentiã iuno a noie ꝓprio: qa illo oñdit notã familiaritatẽ. Item ex eo ꝙ extollit illud impe rium: atq̃ eadẽ re captat attentõnem: qa no nisi ꝓpter aliq̃d magnũ id memorare vt. Præterea id facile fie-ri posse qđ petit. Esse vtile sibi ꝓpter p̃miũ qđ ꝓponit. Est bonestũ: qa vlciscat inimicitias tantæ deæ. Ob seruat ãt boc Maro vt anteq̃ petitionẽ ponat: id facile & bonestũ oñdat. Erat igr̃ ordo. Aeole incute vi vẽtis. sed interposuit facilitatẽ dicens. Nãq̃ ti. d. p. b. r. Item bonestatẽ cũ addit. Gẽs i. m. t. n. æ. Illum. q. d.

Penates Sacra & profana ita in italiã transfert. vt integrã ciuitatẽ restauraturus sit. Penates. De bis diis varia apd antiquos opinio fuit. Nã Nigidi. regrit an sint troianoꝝ. s. apollo & neptũnus q mœnia illis ædificarunt & nõ in italiã eos æneas vexerit. Idem affir. Corn. Labeo. Hãc opi. tangit poeta ibi: Taurũ neptũno: tau-rum tibi pulcer apollo: Var. ãt refert penates. dardanũ ex samotbracia in pbrygiam: ex pbrygia vero i ita liam æneam portasse. Sed cum eos qui sint nõ dicat: sunt q affirment penates eẽ p quos penitus spiramus p quos babemus corpus: per quos rationem animi: Erit g̃ medi⁹ æther. i. iuppiter & supmus. i. Minerua & imus aer cum tẽra. id est Juno. Huius inditium est ꝙ Tarquinus priscus samotbracum sacris imbutus bæc tria numina sub eodem tecto temploq̃ posuit: Cassius Emina dicit bos esse quos appellãt magnos. Vnde poeta alibi cum sociis natoq̃ penatibus & magnis diis. Higi. addit eos esse deos pr̃os: binc poe-

Nymphæ ta: Patriiq̃ penates. Incute vi. infer vi: & recte incute: Nam vis ventorum est ipsa incussio et commotõ

Bis septem. De bis meminit in geor. vt multi putant. Sed nos in nostris disputatõnibus in quibus al-legoricũ sensum bui⁹ poetæ exp̃ssim⁹: bũc locũ physice interp̃tati sumus: Nã pbœbi auroræq̃ filias. xiiii. fuisse dicunt: easq̃ Junoni nymphas attributas. Iuno aer est. Aeri ãt septem attribuũt: septẽ itidem gig-nunt q̃ oia solus opa dũ in nr̃o hemisperio est pueniũt. Est igr̃ aeris vt leuis sit: vt mobilis: vt calidus: vt

Iris bumidus: serenus quoq̃ taciturnus: spirabilis. Ista ergo septẽ aeri attribuunt. In aere ãt gignũ i primis ir̃is: cui tres adsunt ministræ pluuia. grãdo: nix: In hac cõtingit nubes soli opponunt sed nubium corpus ita est vt alia sui parte densum: alia densius: alia densissimum sit a prima subrubens a secunda cerũleus a ter cia niger est color. Contra vero partes quæ in eo puræ sunt Croceum: quæ priores viridem: quæ purissi-me album ꝓducunt: Hæc ergo prima ex aliis septem nympha est: post eã python cometa. Fulmen exbala tio tonitruum ac terræ motus. Verum hæc vt dixi in nostris chamaldulensibus disputatõnibus lati⁹ inue-

nies. Explorare

nies. Explorare. Vide in Georg. Explorat robora fumo. Capescere. proprie est suscipere: vt tuteris aut perficias. Salust. Expergiscimini & capescite rempublicam.

Tu mihi quodcūq; hoc rgni: tu sceptra: iouēq;
Concilias: tu das epulis accumbere diuū:
Nimborūq; facis: tempestatumq; potentem.
Hæc vbi dicta: cauū conuersa cuspide montem
Impulit in latus: ac vēti velut agmine facto
Qua data porta ruūt: & terras turbine perflant:
Incubuere mari: totumq; a sedibus imis
Vna eurusq; notusq; ruūt. creberq; pcellis
Aphricus: & vastos voluūt ad littora fluctus.
Insequitur clamorq; virū stridorq; rudentum
Eripiūt subito nubes: cœlumq; diemq;
Teucrorꝝ ex oculis ponto nox incubat atra
Intonuere poli: & crebris micat ignibus æther
Presentemq; viris intentant omnia mortem
Exemplo æneę soluunt frigore membra:
Ingemit. & duplices tendēs ad sydera palmas:
Talia voce refert. o terq; quaterq; beati
Quis añ ora patrū troiæ sub mœnibus altis
Contigit oppetere: o danaum fortissime gentis

SER. Tu mihi qđcūq. phisice exprimit motū aeris. i. iunonis vētos creare. Qđcūq. vel vt vitet arrogātiā sua extenuat. Vel latēter iocat poeta. Quis ei posset ventos rē inanē tenere. Iouē cōcilias hysterō. pterō i insensu. Nā ñ iuppiter sibi: sed ipse iouiqa supior ē cōciliat. Cōciliamur aūt nouis: Recōciliamur antiqs. Epul. tu me deū facis: nam & deaꝝ cōnubio & deoꝝ cōiuuio dii efficiunt. Vñ i buco. Nec deꝰ būc mēsa: dea nec dignata cubili ē. In latꝰ. q. d. irem q̄ facili cedat ictui. Sic alibi: In latꝰ inq; feri curuā cōpagibꝰ aluū. Agmine ipetu: vt illi agmie fcō laocoōta petūt: Vel multitudine vt Vocat agmia scæua sororꝝ. Qui & exercitū icedētē agmē vocamꝰ. Porta. ois exitꝰ est: dicta q̄ iportari vel exportari aliqd pōt. Eurꝰ. q̄tuor cardiales vētos poit nūc tres. paulopost q̄rtū q aqlo ē. Procella. bæc vis vētorꝝ ē cū pluuia q̄ oia pcellat. Insequit. s. pcedētē vētorꝝ sonū: quē ēt damorē possumꝰ appellare: Stridor q̄ ppie i funibus dr. Teucrorꝝ ex. o. qa nunq totū cœlū nubibus opplet. Sed q̄ vēti flant. Die ad videtiū oculos retulit ñ ad naturā. Nox. dr qa oculis noceat. Incubat qa alienū tps inuasit. Incubare em ē p vim aliēa detinere. Poli. extremæ ptes cœli. Aether. p aere posuit in quo nubes & fulmia creant. Poeta āt sæpe ista duo cōfundit: Intentant: minantur. Extemplo. statim Nā templū ē locus quē augures i aere signant: quo facto illico capiūt auguria. Aeneæ seruat p̄pō vt vltimū æneā territū ponat: Frigore. i. timore: & ē mutua trāslatio. Cōtra Terē. Vxorem tuā pauitare aiūt. i. frigescere. Vtrūq; em in vnū exitū cadit vt de calore & frigore vrere dicimus. vt aut boreæ penetrabile frigus adurat. Ingemit. nō ppter mortē sed ppter mortis genus. Nā fm Hom. graue ē pire naufragio. Nā aia ignea extingui vr. Vt igneꝰ ē ollis uigor. Duplices duas. antiq em duplices & binos duos dicebāt. Terq; q̄terq;. i. sæpiꝰ Finitꝰ em nūerus ē p infinito. Quis. & qbus in datiuo est. Nā ab eo qđ ē q in bus mittit: & ab eo qđ ē a quo in is: Sed a tercia declinatōe in vsu sūt datiui & ablatiui pl̄es: licet antiq oibꝰ vsi sint casibꝰ. Cato in originibꝰ. Ques sūt po. ro. Dixit em ques quiū: vt puppes puppiū. Altis. pp pgama q̄ altissima fuerūt. Ex qbus teste Aeschilo oia alta ædificia pgama vocantur. Oppetere. ore terrā petere. i. mori: g̃ dicimꝰ oppetit & mortē oppetit: vt expirat & aiam expirat. Gentis. Atq suplatiuū exigit pluralē: Sed gēs collectiuū nomē pluralitatē cōtinet. Sic Salusti. Romani generis differtissimus: sed q̄re fortissimū dixit cū tercius sit post Achilē & Aiacē. Ergo fortissimū qa Venerē vulnerauit & Martem: Vel ad genus referas. nam Achiles thessalus fuit: Aiax græcus: Diomedes Danus: Alii ad excusatōnem æneæ dictū volūt. nam ipse ab eo vulneratus est.

DOHA. Tu. m. qđ vult eē Iunonis q̄ iuno illū a ioue accepisse mēorauit. Das epulis. supius bñficium būanitatis accumulat. si cōuiuiū cū potiore misceat. Tercio si cū potioribus plurimis quarto si inferior psona nō sedeat. vt fieri solet: sed accūbat: Posuit in fine hoc quod desideras tuum ē. Personarum igitur in vtraq; oratōne rōnem habuit. s. iunonis: æoli: troianorꝝ: penatiū victorꝝ: Veneris Helenæ Paridis & Deiopeiæ: Itē loci ppter mobilitatē tyrrbēi maris & pximitatē italiæ. Itē tēpis: nā iuno breuiter orauit: & æolus breuis rndit ne longitudine tps nocendi subtraberetur. Hæc vbi. Post vtriusq; orationem cœpit æolus iussa cōplere. Emisit plurimos ac cōtrarios ventos: vt cōfingētibus inter se fluctibus regendis nauibus consiliū nō suppeteret. & deficiente industria facilius mergerent: & mersis nauibus corpora disiucerentur: & vt cōplerent iussa iunonis accessit ad violentiā maris aliorꝝ quoq; elemētorꝝ pturbatio nam nox eripuit cœlū ac lucē: vt esset eadem facies maris & terre: ne cōtra mala consilium suscipi posset ne ve scirēt gubernatores in q̄ partē niterent. Mittebant tonitrua & fulgura: vt multiplici metu troiani desperantes nihil aliud q̄ mortē expectarent. Extemplo æneæ. exprimit quale & animi & corporis senserit pathos. Frigore nō p timore posuit: nam derogaret eius virtuti: ergo frigus dixit ppie q̄ oriebat nō ex casu euidētissime mortis sed ex tot aduersis q̄ corpis calorē extinxerūt: qa cruciabat animus vir fortis q̄ maluisset gloriosius in cāpo occūbere q̄ ignobiliter in fluctibus interire. O terq; q̄. i. multifariā. Quis añ o. de polyte ex iis quæ in. ii. dicunt intelligemus: qui cede pyrbi cōspectu patris occubuit

Altis.q.d.integra adhuc ciuitate. Ipse enim æneas non troiam altam: sed campos vbi troia fuit reliquit & in fluctibus periditaturus est. O danaum fortissime gentis. ex illo ad aliud raptus est: existimãs se infelicem qui et hunc exitum vitæ sortiatur: & ignobili morte periturus.

Scæptrũ Epulæ Procella

CHRI. Scæptrũ. græcũ est baculus quo vtebant reges. Hom. σκηπτρόνβαλέγαιη. Inde σκηπτοῦκοι reges dicunt. Epulis. pro dapibus: si vera e dña q epulæ priuatoꝝ sint: dapes regũ & deoꝝ illud aũt verissimũ est epulũ in singulari. n. g. eẽ significare cõuiuiũ qđ publico ppl'o dat. Procellis. Pli. verba sunt eẽ ventos repẽtinos exhalante terra editos q vagi ruentes torentiũ more tonitrua & fulgura edãt: maioriq; illatos pondere cursuq; si siccã rapiũt nubẽ ꝓcellam gignũt: Hãc aũt tempestatẽ: & querelã Veneris ad iouẽ: & q iuppiter rñdet ex neuio de primo bello punico cœpit. Poli. extremitates sphęræ sunt duo q circa axem vertunt. hic dicti. qa πολέω verto significat. Vñ alibi ipse. a vertẽdo vertices pos los appellãt: vt Hic vertex nobis semp sublimis. at illũ Sub pedib⁹ nox atra videt. Statius: Atq; oia mundi Claustra tonãt multusq; polos inclinat oriõ.

Vastus

Vastos: pprie vastũ e qđ adeo exercuit: vt forma q̃ est vellut pierit aliud eẽ videat. Hinc dicim⁹ vastũ boiem: cui⁹ gestus nõ appareãt bois: & vastã vocẽ q̃ formam humane vocis amilit: Hinc vastare agros dicim⁹. Ergo vastos fluctus adeo magnos vt mõtes aut aliqd hmõi potius q̃ fluctus viderent. Oculos: oculi ab oculẽdo dicti: nã in cõcauis latẽt vt eminẽtia vndiq; eos defendãt: ppea meli⁹ cernũt ex obscuriori loco. Et cerberus m. ig. recte qa eo dẽ tẽpe sunt fulgetræ &

Præsens.

tonitrua. Pñtem. Ineuitabilẽ: Nam q̃ pñtia sũt iam venere: g̃ vitari nõ pñt: Aliq̃n fauens: vt idẽ in buco. Nec tam pñtes alibi cognoscere diuos: Nã sola p̃senta sua fauẽt dii: Aliq̃n potens: Hora. O diua q̃ gratũ regis antiũ pñs vel imo tollere de gradu mortale corpus. Frigore. cum aliqd horrendũ vẽti in mentẽ timet interritũ natura: & cũ diffidat totũ corpus veluti Ipam vrbẽ tueri posse saltẽ conat cor. i. toti⁹ vitæ arcem tutari. atq; oẽm sanguinẽ & spũs vbi calor ẽ vt munimẽ sit illuc cogit. Hic mẽbra externa a calore deserta frigescũt: & absentia sanguis in quo calor ẽ pallescũt: Et nerui amisso calore debilitati dissoluunt: &

Ingemit

tremescũt. Viris. ita borrẽda erãt: vt etiã fortes bœies mortẽ timere cogerent. Ingemit. recte: nam legerat apd Cice. in scda tusculana. Ingemiscere nõnunq; viro cõcessum ẽ. Idq; raro. Eiulat⁹ aũt ne mulieri qdem. O terq; q̃terq;. ait Macro. aiam cõstare ex symphõiis musicis & primũ hemioliũ ternariũ: & primũ epitritũ q̃ternariũ eẽ dicit & ex his duob⁹ cõstare diatessero & diapẽte: ex qbus diapason symphõia genẽrat: Vñ Virg. nullins doctrine exps plene & p oia beatos exprimere volẽs ait. o terq; q̃terq; beati. Añ ora. p. nam pulcrum fuit & suaue pugnãtes p patria spectãtibus ptibus satisfacere. Oppetere. ore terrã petere: Nam q viriliter occũbebãt: ne quã vocẽ indignam viro forti emitterent. mordicus terrã petebãt. Quod sic expressit Home. πρήνεσ ἔνκονίηοινοδάυλαξόιάτογάιαν.

SER. Tydide. vocatiuus græcus. Nam cũ patronymica ma. primæ declinatiõis sint apud latinos esset a tytida. Hanc cum dolore profert. q. d. quæ ad laborẽ nata est.

Tytide: me ne iliacis occumbere campis
Nõ potuisse: tuaq; aiam bãc effundere dextra:
Sæuus vbi æacide telo iacet hector': vbi ingẽs
Sarpedon: vbi tot simois correpta sub vndis
Scuta virũ galeasq; & fortia corpa voluit

Effundere: Secundũ eos q eam sanguiem dicunt eẽ. vt alibi ipse Purpurea vomit illæ animã. Alibi sequit eos q animam spm̃ ponunt: vt atq; inuentos vita recessit. Sæu⁹. magnus. Optime aũt delegit cum quibus periret: Ipse em̃ fortis & deoꝝ ples: Sarpedon. Si sarpedontis facit: habebit circumflexum in vltima. Si sarpedonis habebit accentũ in pẽultima: sed sarpedõtis vsurpauit Natural is em̃ declinatio sarpedonis vt mẽnonis syndonis. Genitiuus aũt in dontis a nominatiuo circumflexo est: vt demophõ demophontis. Sarpedon filius fuit Iouis: & Laodamiæ cæsus a patroclo. Simois integrum ad nos tranlit Vnde suo accentu ẽ proferendũ: Nam si latinum eẽt in antepenultima haberet accentũ: quia a secũda breuis est. Sub vndis. s. voluit. Legitur & sub vndas: tũc erit correpta sub vndas. Fortia c. i. viroꝝ fortium. Nam in cadauere nulla est fortitudo. Lactanti. inaniter loquenti: Sic alibi: Voces dum iactat inanes. Aq lone ab aqlone. Aduersa. contraria. Est. n. i italiã nauiganti cõtrarius aqlo. Remi. vl gubernacula: vel re vera remi: qa antiq Remis velisq; nauigabant. Auertit. p auertitur:: vt & nox humida cœlo p̃cipitat. p p̃cipitat. Ea aũt verba inuicẽ ponunt: q̃ actiua & passiua eẽ pñt vt auerto & auertor: p̃cipito & p̃cipitor. Dat latus inclinat. Cumulo. altitudine. Præruptus. in altum ele

Tris notbus arreptas in saxa latẽtia torquet
Saxa vocãt itali mediis q̃ in fluctibus aras
Dorsum immane mari sũmo tris eurus ab alto
In breuia & syrtes vrget miserabile visu:
Illiditq; vadis: atq; aggere cingit harenæ.
Vnamq; lycios fidũq; vehebat orontem
Ipsius ante oculos: ignes a vertice pontus

uatus. Debiscẽs. valde biscens. de enim auget. vt deamo te syre. Aperit ostendit. Saluſt. Caput aperire solitus. i. nudare

ſolitus.i.nudare & oſtendere. Arenis.i.ab arenis.i.ab imo: vel cum arenis vt in tẽpeſtate ſolet. Tris: Quotiens gtũs in ium facit: accuſatiuus in is exit: vt pupiũ pupis. Si vero in um: in es: vt patrum pres: Latentia. propter tempeſtatẽ. Hæc ſaxa inter aphricã & ſardiniam ſunt: & itali aras appellant: Quod ibi aphri & Romani fœdus inierunt. Quæ aræ a Siſenna ꝓpitiæ dicunt. Eſt aũt ordo q̃ ſaxa in mediis fluctibus itali aras vocant. Dorſum: eminẽs altũ ſm Homerũ. Summo: vel in ſummo. In breuia & ſyrtes. in breuia ſyrtiũ: vt molemq; & mõtes inſup altos. Breuia: vadoſa: ꝙ quæ poſſumus vadere. Syrtiũ aũt ſinus duo ſunt pares natura: impares magnitudine: vt ait Sal. Lycios. hi ſub Pandaro troianis auxilio fuerũt: ſed eo mortuo æneã ſecuti ſunt. Vñ in ſecundo ait Comitũ affluxiſſe nouoꝝ. Fidum: idem & fidelẽ. Ante oculos. ad maiorẽ dolorem. Vñ alibi. Quæq; ipſe miſerrima vidi. Ingens. p. magna pars ponti: & eſt ſynecdoche. Auertice. a puppi: quæ vertex nauis eſt Vel ab aquilone q̃ flat a mundi vertice ſeptentrione. Vñ in georg. Hic vertex nobis ſemp ſublimis.

DONA. Me ne iliacis. ex bis ſe infelicẽ exiſtimãs q̃ hũc exitum vitæ nõ habuerit: ſed vir fortis i pelago eẽt moriturus. Nõ potuit aũt expellere rõnem interueniẽte fluctu. Eſſet aũt vitiũ poetæ: ſi finitis q̃relis fluctus interueniſſet. Semp g̃ impfectas reliqt q̃relas: vt Hæc dũ dardanio æneæ mirãda vidẽtur. Et alibi: Talia fundebat lachrymas. Iactanti. adhuc loquẽti interuenit vis fluctus: Nec ꝓmiſſit explicare. Felices: q̃ in troia perierũt: Se infelicẽ q̃ in fluctib9 ſit piturus. Hi ſũmo in. f. fluctib9 vario motu venientib9 aliæ erigebant tumore fluctuũ: Aliæ deprimebant. Ab alto: perit9 locoꝝ: Eurũ dixit ducere in ſyrtes ab alto. i. a pelago. Alter eñ nõ pot cũ flatus bẽbat ab oriẽtis ptibus in q̃bus ſunt ſyrtes eo nauigia cogere vñ potuit renocare. Sex igit̃ naues alienatæ ſuut a cæteris. Vna turbata ꝑmit̃ vbi erat æneas. Nũc caſus octauæ deſcribit̃. Apparẽt r. n. vt cõpleatur. id Submerſaſq; obruere. p. Periit g̃ amicus & fidus & in eius cõſpectu excuſat̃. Orantes: q̃ nõ imprudentiæ: ſed vi tẽpeſtatis perierit.

CHRI: Tua. q. d. adeo forti. Hãc quaſi infelicẽ. Pronomia eñ efficaciã ſummã bñt. Ergo mirũ q̃ a tam forti tam miſer nõ pierit: niſi q̃ ad maiorẽ miſeriã reſeruabat̃: Nõ potuiſſe. cũ nunq̃ pugnare deſiiterim & ſp me piculis obiecerim. Hector: ſi piit Hector fortiſſim9 troiænoꝝ ego quoq; piiſſem niſi fortuna ad maiorẽ miſeriã me reſeruaſſet. Vbi. vt oñdat ſe i eadẽ acie vbi ille pugnabit pugnaſſe. Vbi. repetitionẽ facit: ex q̃ oꝛo vehemẽtior eſt. Simois. fluit ex ida ſub ilio curẽs & ꝓpe mare xanthо mixtus: facta palude: apud ſigeũ ꝓmontoriũ in mare cadit. Vnus ẽ ex fluminibus q̃ teſte Herd. defecerũt potante Xerſis exercitu. Apud hũc ex Anchiſe Venus æneam cõcepit. Scuta. eqtum dicũt q̃ maiora. Clypeos vero peditũ & maiores a græco vocabulo q̃ totũ corp9 tegeret clipeus. i. abſcõdat. ΚΛΕΠΤΕΙΝ eñ furari eſt. Iactãti. inaniter loquẽti. Iacto a iaceo frequẽtatiuũ. & q̃ iacit amittit: g̃ inaniter loqtur q̃ verba amittit: Item iactat gloriat̃: q̃ multa fruſtra loqt̃ Iuue: Ipſe lacernatæ cũ ſe iactaret amicæ: Hinc iactura eſt detrimentũ ꝓprie q̃d accipimus cũ in tempeſtate e naui res in mare ꝓiicimus: vt exonerata nauis facilius fluctibus reſiſtat. Sed ꝓ tranſlationẽ ꝓ oñi dãno capit̃. Aq̃lone. q̃ ab alto. i. a ſeptentrione veiat. Fluctũq; ad ſy. bybole ẽ: quã latini ſuplationẽ noiant: Hæc nõ fit vt id credatur quod dicimus: ſed vt ex eo quod incredibile eſt credatur aliquid pene incredibile. Non poſtulat ergo vt credat̃ fluctum ſydera tetigiſſe: ſed ad incredibilẽ pene altitudinẽ ſe erexiſſe. In hac virtus eſt augendi & minuendi. Eit autẽ cum aut plus facto dicimus vt hic & Cice. Vomens fruſtis eſculentis gremium ſuum & totum tribunal impleuit. Aut per ſimilitudinem: vt credas innare reuulſas cycladas. Aut per comparatõnem: vt Et fulminis acior alis. Aut ſignis quibuſdam: vt illa vel intactæ ſegetis ꝓ ſumma volaret gramina: nec teneras pedibus leſiſſet ariſtas. Prora: prior pars nauis: quia proruat aquas. Huius extrema acuta & ferro munita pars roſtrũ dicit̃. Pendent. ſuſpenſi ſunt: Pendere eñ ponderare eſt: Et quia antiquitus pecunia quæ ænea erat ponderabat̃ & nõ numerabat̃. pendere & expendere pecunias dicũt. Item pendẽ pœnas quia oñs pœne pecuniariæ erant. Dicimus pendere corpa quæ ſupernæ alligata nullo inferiori fundamento hæret. Item animo pendere dicimus: cum ita ambigui ſumus. vt nulli certe rei hæreamus. vnde infra ſuſpenſi erypilum ſcitatum oracula phœbi mittimus. Aperit. oſtendit: quia res prius dauſæ ſe aperiuntur oſtenduntẽ. Item aperire vulnerare. quia vuln9 quod latebat oſtendit. Iuue. Fuſte aperire caput candelã apponere valuis. Item detegere. Statius. ſic fatus aperto Enſe vocat ſocios. Syrtes. duo ſuut ſinus affricani maris diſpari magnitudine ſed pari piculo. dicte ſunt ϖάρατὸ σ υράω. i. trabo. Vento eñ trabunt̃ harenæ. Vñ idem locus modo vadoſus fit accedẽte cumulo harenaꝝ: mõ ꝓfundior illis alio depulſis. Eſt aũt & minor ſyrtis & maior. Minor lotũ cibũ ſuauem ꝓducit. Inde lotophagitis appellat̃. De bis Salu. Nam ꝓpe duo ſunt ſinus in extrema affrica impares magnitudine: pari natura. quoꝝ loca ꝓxima terræ palta ſunt. Cætera interiora vbi fors tulit alta alia: alia in tempeſtate vadoſa. Nam in tempeſtate fluctus quaſi limũ harenam & ſaxa trabũt. & hinc facies locoꝝ mutat̃. Ipſius añ o. Citat pathos. Grauiora eñ quæ vident̃ q̃ quæ audiunt̃. Cice. ad brutum: Nam & ſi quocunq; in loco quiſq; ſit idem eſt ei ſenſus: & eadem acerbitas interitu rerum ſuarum & publicarum: oculi temen augent dolorem. Mouet g̃ pathos atteſtatio rei viſæ: vt ipſe caput niuei fultum pallantis & ora & vidi leuiq; patens in pectore vulnus.

Prora.
Roſtrum.
Pendere.
Aperire
Lotophagitis

In puppim ferit: excutitur ꝓnuſq; magiſter
Voluit̃ in caput: aſt illam ter fluctus ibidem

SER. In puppim. f. magiſter. hic Leucaſpis vocabat̃. Ipſe in ſexto: Leucaſpin & lyciæ ductorem claſſis orontem. Ter ſæpius. Crebros. Saluſti. Crebritate fluctuum vt aquilo ſolet. Apparent. videntur Apparet liquido ſublimis in aere niſus.

Parere aut̃ obedire vt paret amor dictis.
Rari vel ꝓpter maris magnitudinẽ vel qa
vna pierat nauis. Nãtes.ab eo qd̃ ẽ Nõ
nas:vt nare ꝓ æstatẽ liqdã:bẽtꝫ primã lon
Arma gã. Inde nato natas:& corripit primã.Ar
ma instra sũt cuiuscũꝫ.artis. Gurgite.om
nẽ cõgeriẽ aq̃ꝫ significat g̃ tapinosis est.i.
bũilitas i sermõe sed auget epitbetõ cũ di
cat vasto. Troia.possessiuum ẽ troi⁹troia
troiũ.i.troiana:& bẽt primã longã. Troia
primitiuũ duaꝝ syllabaꝝ est. Gaza.plicus
sermo ẽ & significat diuitias.i.oẽ qd̃ possi
demus.Frustra g̃ q̃riẽ quõ aurũ natare po
tuerit. Illioni.ꝓ ilionei.Antiptosis est:vt
bæret pede pes ꝓ pedi. & posuit datiuum
græcũ pro gtõ latino. Sic orphi caliopea.
Vect⁹.i.q̃ vebebat̃:Nã nos a p̃nti passi
uo pticipio carem⁹. Hyems .bibernũ tps
significat.Sed ẽt ponit̃ ꝓ vi vẽtoꝝ: vt bic.
Imbrẽ.oẽm humorem dicim⁹.Lucre.Ex
igni terra atꝫ aq̃ nascunt̃ & imbri. Fatbi
scũt.fatim abũdanter. Vñ affatim: & biscũt
apiunt̃. Imis ꝓptereaꝫ nõ coguit nisi p⁹
Stagna factã tempestatẽ. Stagna.aq̃ stantes sunt:
sed bic ꝓ ipso fundo:qd̃ nisi magna tempestate nõ mouet̃.g̃ stagna & imis vadis refusa aliud pendet ex
alio:qa immobilis aq̃ in imo maris tm̃modo est. Alto ꝓspiciens.e mari caput tollens ꝓspicit.vel alto.i.
ipsi mari ꝓspicit.i.cõsuluit. Placitũ.s.troianis.cuis ventis sit iratus. Vno aũt epitbeto suo more babitũ
future oratonis significat.Ruina.tonitrib⁹:quoꝝ somn⁹silis ẽ ruinæ. Iunonis.aut doli Iunonis.aut fra
trem Iunonis. Eurũ ad se.p bos.reliquos intelligit. Generis.qa ex astreo vno ex titanibus q aduer
Fiducia sus deos arma sumpserũt & aurora nati sunt vẽti. Fiducia.ꝓ fidentia.Nã fiducia in bonis:Confidentia
Confiden in malis dicit̃. DO. In puppim ferit.bos spãliter cũ eoꝝ noibus ponit:q in iis potiores nauigabãt
tia & vno casu ferebant̃. Oms accipiũt.i.vna oim cã ac silis fortuna fuit.Sed neptũni dat̃ occasio:ne peni
tus iunonis iussa implerent̃: Nec latuere.Frẽm sororis studia ñ latebãt.Ergo vocatis vẽtis.oone bũit
pathetica vtpote commoti ai. Absciã.i.nec cõtinuã nec cõposita. Fuit breuis.qa subueniẽtis i boc cãu
nõ erat mlta loq.Tãta ne.Hoc gen⁹mutatõis ñ bẽt principiũ.& crimẽ exaggerat:oñdẽs illos ñ tm̃ suã:
sed bæreditariã sectari temeritate: qd̃ vitiũ:qa naturale ẽ:nõ põt emẽdari. Sũt em̃ vẽti a gigãtib⁹q bellũ
diis iferre ausi sũt:sed pœnas dedere. Oñdit igr̃ eoꝝ eẽ crimẽ qd̃ admiserãt:eẽ ẽt originale ſanguinis.
CHRI. Ferit:boc verbũ ꝑterito caret:teste prisciano:sed a pcutio mutuat̃ & facit ꝑcussi.Sic in multis
Excutere. Nam sisto statui habet a statuo.Fero tuli.Nam antiqui dicebant tulo.Cerno creui a cresco. Excutitur:
eiicitur.Dicim⁹em̃ excutere cũ dum aliqd quatitur:id qd̃ inest vel supest deiicitur: Vñ equite ab equo
excuti dicim⁹. Voluit̃ in caput.nã caput qd̃ stante illo supius erat.cadendo quia voluit̃ bomo fit infe
rius. Torquet.In gyrum vertit:binc torque ornamenta militaria quia circuli sunt.Item torquere.id
est iaculari:quia vt impetus sit:torquemus rem:prius cꝫ emittamus.Inde tormenta machinæ quib⁹mis
silia iacimus.Item cruciari.Vñ tormenta cruciatus quoꝫ dicimus. Vortex.fit cũ aqua in gyrum acta
Vastum. absorbetur. Vasto imenso.Proprie em̃ vastũ dicim⁹id quod ita modũ excedit.vt destruat formã suam
Vastare. Hinc vastã vocẽ dicim⁹:quæ nimia sit:& nõ seruet decoꝝ.Inde vastare agros.i.populari:qa formam su
am amittãt. Inimicũ.temporaneũ epitbetũ:& nõ ꝑpetuũ.Non em̃ absolute ita dicit̃ inimicus imber:
& palidi morbi:& turpis egestas:qa põt esse amicus. Fatbiscũt.bio est:& deberet eẽ biasco:sed fit by
Rimæ sco.i.fatbisco valde bisco.Mã statim & affatim valde ẽ. Rimis.rimæ biatus sunt angustiores & fissure
Rimari in re q̃ rũpi incipit Inde rimari inquirere:tractũ a suibus q pascentes intra rimas terræ sibi cibum q̃runt.
Est autem ab eo qd̃ est ῥΗΥνυώ.i.scindo: Pontũ græcũ est Pont⁹.Dyonisi⁹ ΠΟΝΤΩΚΕΑΝΟΥΤΕΡΟ
ΔΙ ΚΑΙΤΑΡΤΑΡΑΥΕΙΗΣ. Hyemẽ & plixe & cõstati ordine ita exprimim⁹allegorias siue morales sen
sus buius poetæ:vt quod semel in sua significatõe positũ sit in eadem deinceps sp ponat̃. Tendit igr̃
æneas in italiã.i.laude dign⁹vir tẽdit ad summũ bonũ qd̃ est positũ i cõtẽplatõe reꝝ diuinaꝝ teste Plato
ne quẽ ipse segtur.Huic implacabilis inimica est Iuno.Nam dea regnoꝝ fingit̃ ab antiqs.g̃ erit cupidi
tas regẽdi admistrãdiq̃ in vita ciuili rẽp.Hæc em̃ virũ excellentẽ ab italia carthaginẽ.i.a vita cõtempla
tiua ad actiuã traducere conat̃.Sed cũ ille a pposita nõ flectatur ipa p æolũ tẽpestatẽ citat.i.p rõnẽ inferi
orem:q̃ cũ circa pticularia versetur:facile fallit:qa pturbatõnibus cõmouetur.Sed neptũnus.i.ratio supi
or & intellectus nõ corrũpitur a Iunone.sed sedat tẽpestatẽ.Quæ oñia quæso te lector vt diligẽter in il
lis libris nris cbamaldulesib⁹ legas.Puto em̃ fore vt te mirabiliter pœniteat.Comot⁹. cõtra vẽtos. Placidũ
erga troianos. Frẽm Iunonis.Saturni filios fabulant̃ ãtiq̃ iouẽ:iunonẽ:neptũnũ & plutonẽ. Addũtq;
ipm cæteros oms q̃ sibi nascebant̃ filios voraſſe.Saturnum em̃ ꝓ tpe ponũt: Vnde græce subtracta aspi
ratione cronos

Torquet agens circũ:& rapidus vorat æquore
Apparẽt rari nãtes i gurgite vasto vortex
Arma virũ tabulæq;:& troia gaza p vndas
Iam validã ilioni nauẽ iam fortis achatæ
Et qua vectus abas & qua grãdeuus alethes
Vicit byems:laxis laterũ compagibus oms
Accipiũt inimicũ imbrẽ rimisq; fatbiscũt
Interea magno miscerí murmure pontũ
Emissamq; byemẽ sensit neptunnus & imis
Stagna refusa vadis:grauiter cõmotus & alto
Prospiciẽs summa placidũ caput extulit vnda:
Disiectã æneę toto videt æquore classem
Fluctibus oppressos troas:cœliq; ruina.
Nec latuere doli fratrẽ iunonis & iræ
Eurũ ad se zephirũq; vocat:de binc talia fatur
Tanta ne vos generis tenuit fiducia vestri:

ratione cronos dicit a chrono quod est tpus. Tempus aũt oia creat: atq; creata adultaq; cõsumit: præter qttuor elemẽta. ea em̃ sunt Iupiter. i. ignis. Iuno aer. Neptũnus aqua. & Pluto terra. ergo frater Iunonis est Neptũnus. Hic cũ aqua sit a nãdo Neptũnus dicit. græce aũt appellat ὥσις. qa potũ præbet. ὥσις. n. potus ẽ & Δίδωμι do. Ipse qñq; Ampbitrites dicit. Aquarũ dulciũ pticularis vis naiades sunt. Marinaq; vero nereides. Sed vt aliis videt Ampbitritæ vxori suæ nomẽ est. Fũdamẽta illi sacra sũt qa eius opa terra mouet: ob idq; enosigæus. i. terrã q̃tiẽs dicit. Physici aq̃rũ effectiuã vim oceanũ ponũt Symbolũ aũt tethyn. Vis aquæ potabilis achelous ẽ Marinæ neptũn⁹. Quæ inquãtũ gignere pot Ampbitrites dr̃. Mouet terrã: qa aquæ terræ mot⁹ cã videnẽ. Cõsolidat terrã illã a se excludẽdo. Hinc illum σφάλιος Net. i. terrã stabilientẽ appellãt. Tanta ne. v. Optimũ oronis patheticæ gen⁹: qa abruptũ & cõcisum ẽ: & ab interrogatiõe incipit: & cũ ppriũ gygãtũ fuerit aduersus deos bellũ gerere. Vñ venti in regnũ neptũni irrũpe nisi a temeritate paterna ausi essent.

Naiades

Nereides

Iam cœlum terramq; meo sine numine venti
Miscere: & tantas audetis tollere moles:
Quos ego: sed motos præstat opponere fluctus
Post mihi non simili pœna cõmissa luetis
Maturate fugam: regiq; hæc dicite vestro
Non illi imperiũ pelagi: sæuumq; tridentem
Sed mihi sorte datum: tenet ille ĩmania saxa
Vestras eure domos: illa se iactet in aula
Aeolus: & clauso ventorũ carcere regnet:
Sic ait: & dicto citius tumida æquora placat:
Collectasq; fugat nubes: solemq; reducit:
Cymothoe simul. & triton annexus acuto
Detrudũt naues scopulo: leuat ipse tridenti
Et vastas aperit syrtes: & temperat æquor:
Atq; rotis summas leuibus perlabit vndas:
Ac veluti magno in populo cũ semp coorta est

SER. Iã cœlũ. cur de celo & terris q̃rit: & nõ de sola aqua: qm̃ hæc tria numia licq; habeãt impia diuisa tñ toti⁹ regni videnẽ hr̃e potestatẽ. Nã & ipsa tria elemẽta physica quadã rõne iũgunt: vt & ipoq; numinũ scæptra significãt. Iouis. n. fulmẽ tricuspe est. Neptũn⁹ tridẽte vtit: & Pluto tricipiti cerbero. Quos ego. Mens turbata verbũ reliqt. s. puniã. Sic sup: Me ne incepto desistere victã: & Terẽti⁹. Quẽ quidẽ ego si sensero. Sed motos. prudẽtis. n. est poti⁹ innocẽtib⁹ succurrere q̃ nocẽtes punire. Præstat. meli⁹ ẽ. Est aũt plenũ: & tũ accusatiuo tũ septimo iũgit vt præstat illũ & p̃stat illi. Nõ simili pœna nõ ea q̃ troianos affecistis: Vel mihi nõ sili. i. vehemẽter irato. Luetis. soluetis. Nã apud priscos oẽs pœnæ pecuniariæ erãt. Maturate. cũ maturitate discedite. Pernicioſũ em̃ eẽt troianis si acceleraret. Dicim⁹. n. matura iracũdiã tuã. Sæuũ magnũ. Vel sæuũ in vẽtos. Sorte. ac si diceret potuisse etiã cœlũ tenere. Aeolũ aũt bñficio carceris regũ tenere. Immania. aspa. Manũ. n. bonũ antiq dicebãt. Hinc mare. Quid. n. meli⁹ & p antipbrasin manes infert: qa non sint boni. Eure. irascẽtis est pprio vti nomie. Sic Terẽ. Ego in pristinũ te daue dedã. Vel contra eurũ solum iascit: qa primus egressus ẽ. Quod aũt dixit vestrã domũ de Plauti pseudo est. Nisi carcerẽ effregeritis vestrã domũ. Aula. p irrisionẽ. Nam nibil tã cõtrariũ aulæ q̃ carcer. Clauso. qa nõ ipsius: sed iubẽtis est emittere ventos. Carcere regnet. ex affectu possidentis carcerẽ regnũ dixit. Sic alibi: de rure: Postq; aliquot mea regna videns mirabor aristis. Dicto citius. i. citius q̃ dici posset. Placat. physcie. Nam neptũnus mare est: boc dixit cõmotũ nunc inducit placatũ. Collectas. aut colligit & deinde fugat: aut ante a ventis collectas fugat & dissoluit. Cymothoe. cõueniens nomẽ nymphæ: κυμά em̃ fluct⁹ est & θέειν currere quasi fluctus currens. Elemẽta em̃ antiqui deos esse voluere. Triton. deus marinus neptũni & salicæ a salsa aqua dictæ nymphæ filius. Annixus. antiquũ est. Iuniores annisus & ninsus dicũt. Sed alia & vsus cõtra antiquitatẽ induxit. Illi em̃ parsi nos peperci: Illi suscepi nos suscepi: vt Suscepitq; ignem. f. Leuat. leues & nauigabiles facit. Accomodat aũt tpi orationẽ. Nã hic qa pidĩtantibus subueniẽdum erat: breuiloquit. In. v. aũt vbi nullũ est periculũ latius placeat mare neptũnus. Per labit. v. iabit p vndas. antiqui em̃ ppositionẽ nomini subtractã verbo addebãt: vt pcurro forũ. Ac veluti. hic populũ comptũ cõpat tẽpestati. Cice. aũt populo tempestatẽ: vt p Milone. Et quidẽ cæteras tẽpestates & pcellas in illius dũtaxat fluctibus contionũ. Magno. quiavbi frequẽs est: ibi crebra seditio.

Triton

DONA. Generis. nõ maculãt filios pñna scelera: pollunt tñ si illa sectant. Iam cœlũ. obscura breuisq; oro & qa iratus erat & ad succurrendũ pperabat. Deniq; trãsit ab aliorũ elemẽtorũ iniuria a qbus erat alienũ & venit ad ppriã. Meo. q. d. me cõcepto. Vẽti. abiecte pnũciãdũ vt cõuitiũ sit nõ nome. Tãtas moles mira pbatio crimis: vt nõ solũ asserat verbis: sed & ipsis aspectib⁹ subdat. Quos e. duo pnoia cũ põdere maxio. Quos. s. sceleratos & ex peximis ortos: & quæ similiter intelligi possunt. Ego. s. imperator loci & de potioribus diis. Nã vlciscit: Sed nõ dimittit eos sine metu futuræ pœnæ. ne se inualidũ demõstraret. Sed motos. p. addit cãm dilatæ pœnæ. Post mihi. si qd deinceps ausi fueritis re non verbis puniã. Maturate. celerius remeate. Regi. mittit & regi cõuitia deformans regni ipius potestatẽ: & plonã asserẽs nõ hr̃e regnũ sed saxa: nõ aulã sed esse custodẽ carceris. Dicto citius. effectus statim apparet obiurgationis & dilatæ pœnæ: vt dicto citius placidum fiat mare: & omnũ elementorũ remouet iniuriam. Ac veluti. hac cõparatione dat occasio: vt ostẽdat cuius meriti & grauitatis debet esse q in ciuitate sua

princeps est. Nã cũ ventũ est ad furorẽ: si virũ præstantẽ meritis audiũt: eius dictis acquiescũt.

CHRI. Iam cœlũ terrã. cõquerit̃ prius de alienis elemẽtis: ne si de suo tãtũ min⁹ credibile & nimis sibi indulgere videat̃. Auxesis est: Nã mai⁹ q dã est moles q̃ fluctus: & mira variatio vt mõ fluctus ad syderа tollut: mõ ꝓruptus aquæ mons: mõ tantas moles dicat. Quos ego. mouet pathos Aposiopesis: quã Cice. reticẽtiã. Celsus obticẽtiã nõnulli: vt Quintiliano placet interruptionẽ noiant. Sic alibi: Q̃q̃ o. sed superẽt q̃bus hoc Neptũne dedisti. Et nouim⁹ & q te trãsuersa tuentib⁹ birq̃s. Sed motos obseruat op. Nã sapientẽ deũ rõne duci potius q̃ ira rapi oportebat. Ergo prius piclitantibus subuenit q̃ noxios puniat. Præstat. i. ante stat: ergo melio⁹ ẽ: Nã cũ plura se offerũt: illud ante stat q̃d prius ẽ eligendũ. i. quod ẽ melius. Sic alibi: Præstat trinacrii metas supare pachim. Eadẽ rõne dicim⁹ ꝑstare q̃si ꝓptos patosq̃ esse vt quæ tenemur faciam⁹. Cice. Pueris albini oĩa recepi & ꝑstabo. Vñ est ꝑsto nomẽ quasi ꝓmptus & parat⁹. Hinc dicim⁹ seruos ꝑstolari dños. i. ꝓmptos patosq̃ se ꝑbere ne in mora sint: cũ illi eoꝝ opa vti volunt. Terẽ. quẽ ꝑstolare. Est etiã ꝑstare añ stare. i. excellere. Cice. in rhetoricis cõtra Hermagorã: At mihi videnť homies cũ multis reb⁹ bũiliores & inferiores sint bac re maxie bestiis ꝑstare ꝙ loqui possint. Cõponere. simul ponere: ne alius aliũ excedat: ergo placare & adæquare hic dicim⁹: cõponere lites. Nã quod Marcellus ait: recreare & reficere: vt Vix defessa senis passus cõponere mẽbra: ab eadẽ rõne est. Sic ꝙ significet cõparare & disponere & ornare & colligere & reliq̃ eiusce modi hinc originẽ habẽt. Post. deinceps cũ vacauero a cõponẽdis fluctib⁹. Nõ simili pœna. nã erit tũc re q̃ nũc est minis: vel nõ sit̃ mihi q̃a tũc ero ociosus vt possim vlcisci. nõ aũt impeditus negociis vt nũc cõmissa: peccata. sic alibi: Quid meus æneas i te cõmittere tm̃. Maturate fugã: maturare ſm Nigidiũ est: cũ neq̃ citius neq̃ serius: sed cõueniẽti tpe fit. Vñ poma matura dicim⁹: quæ neq̃ acerba et imitia sunt: neq̃ nimis caduca et decocta: sed tẽpate adulta. Hãc tẽpationẽ Augustus hic græce exprimebat. σπέυδε βράδεως. Sic igit̃ monebat vt ad rẽ agendã et industriæ celeritas: et diligẽtiæ tarditas adbiberet̃: ex q̃bus cõtrariis fit maturitas. Vnd nr̃ poeta alibi maturare et ꝑperare: vt cõtraria ponit. Frigidus agricolã si qñ cõtinet imber. Multa foret quæ mox cœlo ꝑperãda sereno Maturare dat̃. Vestro ignominiose dixit: q̃si dicat vilissime rei regem populo. Cõtra Stati⁹ populũ tẽpestati: vt Sic vbi diuersis maria euertere ꝓcellis. Hinc boreas eurusq̃ illinc niger imbrib⁹ auster Pulsat dies regnãtq̃ byemes venit æquoris alti Rex sublimis eqs. geminusq̃ ad spumea triton Fræna natãs late pelago dat signa cadẽti.

Præsto

Compo/nere

Maturare

SER. Ignobile. stultũ vt nobilẽ animũ prudẽtẽ dicim⁹. Vñ paulopost. Arrectis auribus. Sũpsit trãslationẽ a brutis: Sic Terẽ. Arrige aures pãphile. Vulg⁹. neutri generis e: Inuenit̃ etiã masculini: vt Spargere voces in vulgũ ãbiguas. Regula ẽ vt si masculini. Nã nomẽ in us secũdæ declinatiõis. m. g. est. Sed vsurpatũ ẽ ad formã nois græci pelagus: q̃d in secũda declinatiõe neutrũ est. Furor ar. m. sic alibi: Rimãti tælũ ira facit. Grauẽ. venerabilẽ: vt Cõtra leuẽ cõtẽnendũ. Dat aũt sibi iustitiã & pitiã dicẽdi. Genitor. veneratiõis est: vt Tybri pr̃. Est aũt vectus p maria cœlo iam existẽte apto. i. sereno. Curru. nõ est pro curruí p apocopẽ. Sed ars antiq̃ volebat ꝙ noiatiu⁹ pluralis regat genitiuũ singularẽ: vt hæ musæ hui⁹ musæ: hi docti hui⁹ docti. Et datiu⁹ singularis regit̃ a genitiuo singlari: vt hui⁹ docti huic docto. Ergo hi currus hui⁹ currus facit: & hui⁹ huic curru. Hinc ẽ: Curruq̃ abscisa duoꝝ suspẽdit capitã. Secũdo. troianis obsequẽti. Tractus sermo a sequẽtib⁹ seruis. i. pedissequs. Hic secũda fortuna qa ſm nos. i. ꝓpe nos sit. Aeneadæ. nũc troiani: aliq̃n romani: vt Aeneadæ in ferrũ p libertate ruebant. Cursu: vel datũ est p cursui: vt sit ꝓxima cursui: vl̃ cõtendũt cũ cursu. Vertunt̃. ab italia. est em̃ topothesia. i. ficta loci descriptio. Hic em̃ locus i africa nusq̃ est: sed apd aliã carthaginẽ quæ est i hispania. ergo similitudo nois facit rẽ cõgruã. Topographia aũt ẽ vera loci descriptio. Secessu. sinu secreto. Loc⁹. subaudi quẽ. Cũ aũt ꝓnomẽ est i medio duoꝝ noim quoꝝ vnũ ꝓpriũ sit id ꝓnomẽ seq̃t̃ gen⁹ ꝓprii nomis. Sic Sal. Est loc⁹ i carcere q̃d tullianũ appellat̃. Si aũt vtrũq̃ nomẽ appellatiuũ sit licet̃ cui volum⁹ rñdemus. Inq̃ sinus

Vulgus

Seditio: fæuitq̃ animis ignobile vulgus:
Iamq̃ faces & saxa volãt furor arma ministrat
Tum pietate grauẽ: ac meritis si forte virũ quẽ
Conspexere silent: arrectisq̃ auribus astant:
Ille regit dictis animos & pectora mulcet.
Sic cũctus pelagi cecidit fragor æquora postq̃
Prospiciens genitor cœloq̃ inuectus aperto
Flectit equos curruq̃ volans dat lora secũdo
Defessi æneadæ quæ ꝓxima littora cursu
Cõtendunt petere: & libyæ vertunt̃ ad oras.
Est in secessu longo locus: insula portum
Efficit obiectu laterũ: quibus omnis ab alto
Frangit̃: inq̃ sinus scidit sese vnda reductos:
Hinc atq̃ hinc vastæ rupes: geminiq̃ minantur
In cœlum scopuli: quorũ sub vertice late
Aequora tuta silent: tum siluis scæna coruscis
Desuper horentiq̃ atrũ nemus imminet vmbra
Fronte sub aduersa scopulis pendẽtibus antrũ
Intus aquæ dulces: viuoq̃ sedilia saxo
Nympharũ domus bic fessas nõ vincula naues

Topogra/phia

mus. Inq; sinus. diuidit se vnda in sinus reductos. i. replicabiles. Gemini pares: siles. Aliqñ duo. Minant. eminet. Sub vertice. circa radices quæ ad rectã lineã suspiciũt vertice. Siluis coruscis. i. siluarũ. c. Septim⁹ em̃ est ꝑ gtõ. Coruscis. i. crispãtibus. Iuue. Lõga coruscat sarraco venie te abies. Scæna. inumbratio dicta ἀπὸ τῆς σκηνῆς. Antiqs em̃ theatralis scæna parietes non habebat. Sed de frondibus vmbracula quærebãt. Postea tabulata cõposuerũt i modũ parietis. Horrenti. mõ ad odiũ refert: modo vmbracula quærebãt. Postea tabulata cõposuerũt i modũ parietis. Horrenti. mõ ad odiũ refert: modo ad venerationem: vt hic. Sic Luc. Arboriḃ⁹ suus horror ineſt. Atrũ. tropus est. Per atrũ nigrũ: ꝑ nigrũ vmbrosum: ꝑ vmbrosum frondiḃ⁹ densũ. Viuo. naturali: vt Viuo ꝑteruebor bestia saxo. Nymphарũ d. aut verũ dr̃ sit historia. Aut ꝑtinet ad laudẽ loci: vt talis sit vt nymphарũ dom⁹ credi possit. Hic ꝑ illic.

DONA. Seditio. vt popul⁹ furẽs mot⁹ grauitate viri qescit: sic mare auctoritate rectoris qeuit. Cœlo apto: qa dixerat eripiũt subito nubes cœlũ. Liberauit igit̃ a tẽpestate troianos Neptũnus: sed euẽtus aliud attulit. Nã illos i lybiẽ terrã inimicæ Iunonis detulit. ergo i casum deteriorẽ deuecti sunt. Defessi licet fessi nitebanť ꝓximã terrã attigere: ne interea aliqs casus emergeret. Cõtendũt. oñdit cursus difficultatẽ quẽ fessi cõplere nitebanť maxie qa in aq̃ difficilior gressus ẽ ꝓperãtib⁹ cursũ. Est in secessu. loci bæc descriptio negocio necessaria est. Placiditas em̃ fuerat pelagi ꝓcurãda ꝓpter corruptas naues. Hãc ꝑbebat obiectis laterũ. Secretũ vero ꝓficiebat qa cauẽdũ erat ꝓpter regiões incognitas. Hoc dabat logi tudo secessus. Nymphарũ: dom⁹ aq̃rũ copiã pstat. Sũt & defensacula aduersus solẽ antrũ & nem⁹. Tãtaq; erat oportunitas loci vt naues anchoris nõ eẽnt tenẽdæ. Ab alto. a mari: Mira igit̃ breuitas: quæ conneat oia necessaria. Cũ aũt locus cõtineat̃ q̃ttuor ptibus ponit duo latera & ingressũ. Quartã deinde ptẽ posuit. Frõte sub aduersa. Semp aũt loca sic poeta describit: vt ingrediẽs. Sic facit Sal. Quæ oia mutabũt̃ si vt recedẽs scribat. Addit aũt descriptioi duos altos scopulos: vt sit Vñ latus ꝓspectus in pelag⁹ apparet ad inquirẽdas naues ab Aenea sepatas. Opacitas aũt vt minus ab externis cõspiciat̃ facit.

CHRI. Seditio. Ciuilis discordia seorsũ eũdo. Vulgus. Nã impita multitudo ꝑturbatiõe potius rapiť q̃ rone ducit̃. Animis. anim⁹ ẽ quo sapim⁹. Anima q̃ viuim⁹. ergo bruta animã babẽt. Iuue. Principio indulsit cõmunis cõditor illius tm̃ aias: nobis animũ quoq; . Verũ aios in plurali etiã accipim⁹ ꝓ vebemẽtia & ꝑturbatiõe ipsi⁹ animi. Sic illud: Pone aios & pulsus abi. Et Iuue. Nos aioq; impulsu & cæca: magnaq; cupidine ducti. Ergo animis furoriḃ⁹ & ꝑturbationiḃ⁹. Itẽ aios dicim⁹ vehemẽti aio prædítos Iaq; fa. & s. v. Ponit rem ante oculos: vt pingere eã videat̃. Furor. Explicat qd sit sæuit animis. Tũ pie tate. Pietas iusticiæ ps est q̃ diligẽs officiũ tribuim⁹ patriæ & iis q nobis ꝓpinquitate cõiuncti sũt. Hui⁹ ptes sunt amicicia & liberalitas. Pietate g̃ huius viri cogunť reliq: vt eos pudeat furoris. Grauitate vero vt pudeat leuitatis. Virũ. hominẽ bis virtutiḃ⁹ excellentẽ. Cõspexere. Cũ orator si vix bonus dicendi pitus: ex ipsæ bonitate fidem sibi cõciliat: & ex ea silentiũ: Ergo silent & attentionẽ præbẽt. Vnde arectis auribus astant. Dictis. i. sua eloquẽtia. Regit animos. Qui sine rectore in omne facinus cadũt. Et ꝓfecto vt ait Cice. Oratoris ẽ posse dicẽdo: genus hominũ tenere: mentes allicere: volũtates impellere quo velit: vnde aũt velit deducere. Prospicies genitor. Grauis est in hoc loco & digna quæ a bonis viris audiant̃ allegoria. Sed hãc vide in disputatioibus nostris chamaldulẽsibus. Regit. Ne tũc ruant. Mulcet vt discedant a ꝓposito. Aenaedæ. q. d. tales qui a tanto bæroe cognominãdi sint. Nã q̃uis defessi non ꝓterea obmiserũt gn strẽnue aliquẽ portũ tenerant. Cõtendũt. Omnibus viribus incũbũt. Est in secessu. Descriptio istius portus a poeta cõficta ẽ. in qua nõnulla sumit a portu bispanicæ carthaginis. Imitat̃ aũt Homerũ q itacẽsem portũ describẽs eum aliter quã sit ponat. Syllius quoq; sic describit. Carthago impenso taturæ adiuta fauore: Excelsos tollit pelago circũflua muros: Arctatas ponit fauces modica insula claudit: Qua titan ortu terras aspexit eo. Rupes abrupta mõtiũ sunt. Ripæ vero margines fluuiorum: & Littora sunt maris. Corrusis. Coruscare proprie splendere est. Et quoniã splendor crispat̃ & tremulo motu mouet̃. iccirco pro crispare accipiť quẽadmodũ micare. Nemus dicit̃ ab eo ϕνεμεῖν. i. pascere: hoc etrusci appellant boscũ ab eadẽ ratione. Nam βόσκω pasco est: vt Teocritus βόσκετάς ἀγέλας. In illo em̃ armẽta pascunť. Nymphæ. aquæ dulciũ ꝑticulares vires nymphæ symbolũ sunt: vt marinarũ nereides: Verũetiã montiũ nymphæ dicunť oreades: quia ὄρος mons est. Syluarum dryades ἅρυμός. n. græce silua est. Hamadryades dicunť quæ cũ arboriḃ⁹ & nascunť & intereunt. Napeæ florum & vallíũ sunt. Νάω. n. cõuallis est. Naiades postremo fontiũ dicunť: vt multi tradiderũt.

SER. Anchora. a græco est & cũ ibi nõ aspireť: nos aspiramus. Tũ in cæteris potius aspiratione remoueam⁹ vbi adest q̃ addam⁹ vbi nõ ẽ. Morsu. sic alibi: Tũ dente tenaci Anchora fundabat naues. Amore. nã oẽs in tẽpestate amãt terrã. Vñ paulopost. Optata potiũtur troes barena. Posuit aũt tellurẽ q̃ dea terræ ẽ ꝓ ipsa terra quæ ẽ elemẽtũ: vt Vulcan⁹ ꝓ igne. Arena. si ab aridítate nõ aspiratur: si ab bærẽdo aspiratur: ait Varro. Melior tñ pria sentẽtia. Sale. aspgie. Silicis. bñ ponit speciẽ: qa in certis lapidibus inuenit̃ ignis. Excudit. feriendo elicit. Nã cudere ẽ ferire. Inde incus qa illic aliqd cudamus. Acbates. allusit ad nomẽ. Lapi-

Vlla tenent: vnco nõ alligat anchora morsu:
Huc septem æneas collectis nauibus omni
Ex numero subit: ac magno telluris amore
Egressi optata potiunť troes barena:
Et sale tabentes artus in littore ponunt.
Ac primũ silicis scintillam excudit acbates:
Succepitq; ignem foliis: atq; arida circũ

Animus
Anima
Pietas
Abrupta.
Ripa
Littora
Coruscare

dis em̄ ſpecies eſt achates. Facit illū æneæ comitē qa vt refert Pli. hic lapis ſi annulo gerat̄ gratioſior ille videat̄. Succepit. p ſuſcepit. Rapuit in fomite. pœnæ Solecophanes ē. Nā verbo cōmutationē ſignificanti dat ablatiuū. Sed fuit antiq̄ circa cōmunes p̄poſitiōes licētia: Vt ē cōditus in nubē. Cōtra vero. Nota cōdunt̄ in aluo. Itē ſæua ſedēs ſup arma. Cice. Quod ille i capite ab boſtiū duce accepat. Aut rapuit raptim fecit in fomite. Cærealia. vt vilia fugiat ad generalia trāſit. Rē ergo vilē auget honeſtate ſermonis: ſic alibi ne lucernā diceret ſcripſit Texta cū ardēte videret. ſ.o. Iudice aūt euphonia dicim⁹ cærealea & cærealia: cæſareus & cæſarius: typhœa & typhoia. Feſſi re⁊. penuria fatigati. Dicit feſſus oīa: vt ter feſſus i valle reſedit. Itē corpore: qd magis eſt p̄priū. Itē rebus fortunæ. Fruges. errant qui frumēta a frugib⁹ diſcernūt. Cice. Olei & frugū minutarū de leguminib⁹ intelligēs: ergo frumēta & fruges vocant̄. Fruges aūt ſunt a frumie: quæ ps eſt eminēs gutturis ſub mento. Receptas. liberatas: vt Medioq̄ ex boſte recepi. Et torrere. p. f. & fr. ſ. non eſt hyſteron protheron. Nā hodie videmus ante ſiccari fruges: deinde frangi ſaxo. Nam apud priſcos molarū vſus non erat. fruges ante torrebant: & eas in pilas miſſas pinſebant: & hoc erat genus molendi: vnde pinſores dicti ſunt: qui nūc piſtores vocant̄. Pinſere em̄ teſte Perſio dicit̄: vt Oiane a tergo quem nulla ciconia pinſi. Aeneam aūt & in hoc loco & vbiq̄ & maxime in. vi. a vilioribus officiis ſegregat: vbi ait: At pius æneas arces quib⁹ altus apollo præſidet: Niſi pia ſit cauſa: vt ad humandū ſociū. Nam tunc pius æneas opera inter talie primus hortat̄ ſocios. Late petit. Inquātum poteſt. Pelago. in pelagus. Antea ordo eſt. aſcendit ſcopulum requiſiturus antea: Capyn. Caycū: ſiquidē videat. ſic Teren. Quod pleriq̄ omne faciunt adoleſcentuli: Ordo eſt quod omnes faciunt adoleſcentuli: vt animū ad aliquod ſtudiū adiungāt pleriq̄ equos alere. Vel quem vacat vt alibi: Rhebe diu res ſiqua diu mortalibus vlla eſt. Nemo enim dicit ſiqua vlla. Biremis. naues quæ duplicem habent ordinem remorum.

Fruges

Pinſores
Piſtores

Biremes

DONA. Septē. vna in qua ipſe erat: tres de ſaxis: tres de ſyrtibus ereptæ. Optata. qa cōtrariā i pturbatiōe pelagi viderāt cū nauigia ad imū vſq̄ deprimerent̄. Tabētes ſale. a cōtrario. Sal. em̄ cōſeruat. Sed inuētus ē caſus vt tabeſcat ſale qd ſeruari cōuenit. Aqua. n. maris q̄is ſalſa admittit corruptionē. Achates. ignē fieri curabat vt madidas fruges torreret: vt ſic ſiccatæ frangi poſſent. Nō ergo eſt p̄poſtera ordinatio. neq̄ dixit coquere: ſed torreret. Nā meminerat dixiſſe. Oēs accipiūt inimicū imbrē. Relig igit̄ leipſos curabāt. æneas aūt anxius de ſalute ſocio⁊ labori nō pepcit: ſed altitudinē ſcopuli aſcēdit. Nō ergo tm̄ ptinet ad p̄ſpectū deſcripta altitudo ſcopuli q̄ tū ad laudē æneæ. Qui aut non p̄ſpexit vim pelagi: aut de refectiōe corpis nō curauit: & vt ſalutē ſocio⁊ p̄curaret nullo victus labore tantā altitudinē aſcēdit.

CHRI. Vnco morſu. vnco dente quo terrā mordet. Anchora. græce ἀγκύρα dicit̄. Telluris. deos terræ habuerūt antiq. Tellurē dictā a vi fœminia q̄ ſemia recipit. Itē tellumonē a vi maſculina q̄ ſemia terra emittit. Appellāt etiā altorē q⁹ oia ex terra alunt. Itē rurſorē q⁹ rurſus eodē cūcta reuoluunt̄. ergo iſta ſunt noia deo⁊ terræ. Terra aūt ē ip̄m elemētū. Sale tabētes. pathos mouet hæc declinatio a cōtrario: nā miſerū ē mēbra ea re tabeſcere q̄ carnes ſeruari ſolēt. Ponūt i li. ponūt art⁹ tanq̄ effœti oīb⁹ viribus. Silicis. Pli. de filice ſcribit. nigri ſilices optimi qbuſdā in locis & rubētes nonuſq̄ & alibi ſicut i targnēſi & anitianis lapidicinis circa locū volſinēſem & i ſtrotoniēſi ſunt qbus necignis nocet. Idē & i monumēta ſculpti cōtra vetuſtatē incorrupti p̄manēt. ex iis formæ fiūt i qbus æra fūdunt̄. Achates. ſpēs lapidis ē. Oli teſte Pli. in magna auctoritate nūc nulla. repta primū i Sicilia iuxta achatē fluuiū: poſtea in plurib⁹ locis excedens amplitudine & varietatib⁹ diuerſis mutātib⁹ cognomia ei⁹. ſpēs queda ē in ipis q̄ cōtra araneo⁊ & ſcorpionū ictus valeat hæc i creta repit̄: ſed idē ſiculas poſſe crediderī q̄m prio afflatu illi⁹ p̄uinciæ ſcorpionū peſtis extiguit̄. In india inuētæ q̄ idē faciūt & aliis miraculis pollēt. Redūt. n. ſpēs nemorū fluminū & iumēto⁊ & hederæ & equo⁊ ornamēta. Spectaſſe etiā p̄deſt oculi. Siti ſedāt i os aditæ ſūt & ip̄ſis: q⁊ ſuffitu tēpeſtates auertāt̄ & fulmia ſiſtant̄. argumētū ē ſi i feruēs abenū cōiectæ nō frigerēt. Eſt & quæda vni⁹ coloris q̄ iuictos athletas illā geſtātes facit. argumētū q⁹ i olla olei plena cocta cū diuerſis pigmētis & intra duas oras ſubferuefacta vnū colorē ex oibus faciat minii. hæc pauca e multis quæ ap̄d Pli. ſcripta ſunt excerpſi. Nuſq̄ tm̄ illic eſt q⁹ geſtata fauorē cōcilies: Sed vel geſtabat vt eſſet inuincibilis. Vel potius refrenamus achatē ad id qd eſt ἀχαῆ. i. cura. Nā cura et ſollicitudo ſemp comitat̄ principes. Scintillā recte. nā ſcintilla ardēs eſt: Fauilla vero extincta. Vñ in. vi. Reliquas vino et nigrā lauere fauillā. Excudit. fm Diomedē Carſiū. et Focā p̄ntis tp̄is eſt. dicunt em̄ cudo cuſi. alii tm̄ volūt eſſe p̄teriti: quod melius videtur: quia ſequit̄ ſuccepit.

Scintilla'
Fauilla

SER. Puppibus arma. milites. n. nauigantes puppibus arma religabant. Sic alibi: pacem orare manu præfigere puppib⁹ arma. Errantes. paſcentes. Sic in bucoli. Mille meæ ſiculis errāt in mōtibus agnæ.

Nutrimenta dedit: rapuitq⁊ in fomite flamam:
Tunc cererē corruptā vndis: cerealiaq⁊ arma
Expediūt feſſi rurum: frugeſq⁊ receptas
Et torrere parant flamis: & frangere ſaxo:
Aeneas ſcopulū interea cōſcendit: & omne
Proſpectū late pelago petit antea: ſi quē
Iactatum vento videat: phrygiaſq⁊ biremes.

Aut capyn: aut celſis in puppibus arma caici.
Nauem in conſpectu nullā: tris littore ceruos
Proſpicit errantes: hos tota armenta ſequūtur
A tergo: &

A tergo: & longũ per valles pascitur agmen:
Constitit hic: arcũq; manu: celeresq; sagittas
Corripuit: fiduscq; tela gerebat achates.
Ductoresq; ipsos primũ capita alta ferentes
Cornibus arboreis sternit: tum vulgus & oẽm
Miscet agens telis nemora inter frondea turbã:
Nec prius absistit: q̃ septem ingentia victor
Corpa fundat būi: & numeꝝ cũ nauibus æquat
Hinc portum petit: & socios partitur in omnes
Vina bonus quæ deinde cadis onerarat acestes
Littore trinacrio: dederatq; abeũtibus heros:
Diuidit: & dictis mœrentia pectora mulcet.
O socii neq; eñ ignari sumus ante malorꝝ

Ceruos. hi dicti sunt ΤΩΝ ΚΕΡΑΤΩΝ. i. a cornib⁹. Nã et latina noia aliqñ a græcis sũt: sed q̃is i ꝓuincia cõsulari in quã venit cerui non sint tñ aut fixit more poetico. Vel qa heroicis tpibus vbiq; oia nascebãtur: vt ipse Omis ferret oia tellus. Tota armẽta. differt ab omi. Totũ ẽ vni⁹ corpis plenitudo: vt totũ adiutoriũ. i. integrũ adiutoriũ. Omne de vniuersis dicimus: vt oẽe adiutoriũ. i. vniuersa adiutoria. Ergo hic tota. i. oia. alibi cõtra: vt Omnẽq; reuerti p troiã. Agmẽ. ꝓprie ẽ ordinata multitudo vt ẽ ambulãtis exercitus. Nõ g̃ stãs dr̃ nisi vsurpatiue. Vñ lõgũ vt incedẽs illud oñderũt. Corripuit. aut dẽ pharetra aut ab achate. Intelligim⁹ eñ eũ esse subsecutũ vt i illo loco. Ni iã ꝑmissus achates afforet. Gerebat. aut tũc aut quæ gerere cõsueuerat. Cornib⁹: aut sit ꝑ cornuũ: aut intellige cũ ait: atq; ixioni vento rota cõstitit. i. cũ vẽto: et hoc meli⁹. Vulgus. nã ductores iã interẽpti erãt. Miscet. ꝓturbat circũ agit: in segẽ. Frõdea. ꝑ frondosa. Frõdeũ eñ totũ est de frõdib⁹: vt totus frõdeus. Frõdosum frõdibus ornatũ. Septẽ. finiuit numerũ. Nã necessitatis erat hæc venatio ñ voluptatis. Victor. ꝑ ꝓpositi cõpos: vt atq; rotis insistere victor. Humi. ꝑ humũ aduerbialiter: vt ꝑsit būi nitẽs. Cũ nauib⁹. cacepbaton i sermone: Nã post eũ segẽ na. Hinc. ꝑ inde. Partiẽ. & partit iueniẽ i eadẽ significatiõe. Sal. Prouicias iter se partiuerãt: vt punio punior: fabrico fabrior. Sũt g̃ verba i actiua & passiua voce actionẽ significãtia. Sũt itidẽ quæ i actiua voce passionẽ significẽt: vt vapulo. Rursus q̃ in passiua actionẽ: vt loquor. Trinacrio. siculo Trinacria. n. dr̃ sic li a ꝓpter tria ΤΡΙΑ. i. ꝓmõtoria li lybeũ pachynũ & pelorum. Latine aũt triquetra dr̃. Heros. vir fortis. Semideus: plus ab boie bñs: ait Hesio. O socii reuocate aios. dixit aũt socios: vt se illis æqret. Ignari. imemores: Acyrologia ẽ. Ignar⁹. n. est q̃ ignorat. Immemor q̃ oblit⁹ ẽ. Antemalorꝝ. ΥΦΕΝ est: vt cœli subter labẽtia signa. Ante eñ hic ad solã ptinet cõiunctionẽ & plenitudinẽ versus. DONA. Prospicit. bis accipe: vt nauẽ nullã ꝓspicit: sed tñ ꝓspicit ceruos. Gerebat. vel tũc ꝑsens vel portabat æneas tela q̃ achates intẽtus igni excitãdo reliq̃rat. Nõ vidit naues: sed euẽtus oñdit ceruos: q̃ res nõ ad venãdi voluptatẽ: sed ad victũ necessitatẽ recepta ẽ. Septẽ ergo maiores statuit. In qbus alimoniæ maior eẽt copia. Multos deinde puulos interemit. Repbendũt ãt temerarii qđ poeta dixit. A tergo sequũt. Error ẽ interꝑtãtiũ. Nã tres ceruos errãtes i littore seqbant. Alii ꝑ valles a tergo pascebant. Ita ergo legit: Prospicit tris ceruos & bos sequũt tota armẽta. A tergo vero totũ agmẽ pascit. Ergo illi errabãt: bi pascebant. Neq;. n. oẽs errabãt aut oẽs pascebãtur. Sed alii erãt subiecti oculis eius. Alii fuerãt post ipm. Silis aũt versus est. Thestylis & rapido fessis me. æ. boc est & Thestylis. Itẽ puppib⁹ & læti im. c. id est & puppibus. Ipsi quoq; numeri gregũ diuersitatẽ significãt. De errãtib⁹. n. pluraliter dixit. de pascẽtibus vero ait: A tergo & longũ ꝑ valles pascit agmẽ. Ergo i littore positos pluraliter dixit. In vallib⁹ vero pascitur agmẽ. Huc accedit q̃ pascit nõ errat: & q errat nõ pascit. Hinc. q. p. pacta ceruorꝝ strage q̃ troianis satis sit: remeat ad naues. Bonus. bon⁹ ciuis & bonus largitor. Cadis. ꝑtermisso cadorꝝ numero. oñdit vini copia. Onerarat. oñdit nõ quãtũ voluerit largitor datũ sed quãtũ troiani ferre potuerũt. Abeũtibus. q. d. ꝑter id qđ manẽtib⁹ dederat. Dictis nõ poterãt i maxio mœrore cibũ capere. Ergo adbibẽda cõsolatio erat. Verũ a ꝑsona aliena a mœrore sed hæc i solitudine nõ repiebatur. Hãc igit subit æneas q animi ꝑstãtia mœrorẽ vincere poterat. Hic ita se gerit vt neq; se satis tristẽ oñderet ne a cõsolatione illos deiiceret neq; oino a doloribus imunẽ. Ne in sua cã oino alienus videretur. Mulcet. nã grauissime inflictus mœrore penitus remoueri nõ poterat. Sũpto aũt cibo & vino more bũani ingenii ꝑperatur aiorꝝ vẽtura relaxatio. Si aũt hæc cõsolatio ab alieno sit possit rñderi terẽtianũ illud: Tu si hic sis aliter sentias. Cũ aũt a socio malorũ põt attẽte audiri. O socii. s. laborũ. Mira arte loqtur. Norat. n. odiosum illud esse laborãtib⁹: vtpote cuius cã vniuersi trahebantur p tot & tã diuturnas calamitates. Ponit ergo præmiũ: o socii laborũ. q. d. q nil sine me passi estis: ergo debetis audire q̃ dicã. Ignari. mira cõsolatio: nã cũ odiosa sit infortuniorꝝ dura cõmemoratio exulcerãs eorũ corda q passi sunt adiũgi poeta cõmemorationi cõparationẽ vt dicta ipsa potius medicinæ sint q̃ exulcerationi. Nã enumeratio ꝑteritorũ malorũ ac gratuitorũ ostẽdit ferenda esse præsentia. Addit & substinẽdi cõsuetudinẽ nutrice patientiã.

CHRI. Ceruos. aial timidũ: sed lõgissimæ vitæ. Scribit Ari. q prudẽtia reliq̃ bruta anteit & iuxta vias parit vt boim et feras ab iuadẽdis natis arceat. In volucrũ ꝓtus excedit. inde herbã sesili petit. mox redit ad ꝓlẽ: nullũ ducẽs ad lustrũ assuefacit quo fugere discat: vno aditu est lustrũ quẽ a feris tuetur. mas fructuũ tpe pinguior factus secedit sentiẽs se facilius capi posse. Cornua in locis vbi difficilius inueniri possit: deponit vnde est ꝓuerbiũ q̃ cerui cornua. Nõ vult eñ inermis repiri. Siniſtrũ cornu a nemine adhuc reptũ est. Id eñ medicamẽto ꝑditũ est. Bimis cornua oriũtur simplicia & recta ad subularũ silitudinẽ: vñ et ipsi subulone dicũtur. Singulis annis mẽse aprili cornua amittunt: et donec renascãtur noctu pascũtur.

A venenata fera morsi cāeros edūt: quod & homi ꝓdesse credit. Sibilo & cātu demulcent a venatorib⁹ quo allecti facile capiunt. Ita vnus venator cantat alter sibilat tergi⁹ a tergo ferit: sed si aures arrectas habeat ita sentit vt insidiæ illū nō lateāt. Hæc Ari. Plí. aūt ait: Ceruus herba cimaræ venenatis pabulis resistit. vi canū vrgēte: vltro ad hoiem cōfugit. Ceruæ fœtus cursu fugā meditari docet ad pcipitia duci & salū oñdet semp in fuga acqescūt: stāteſq; respiciūt cū ꝓpe ventū est rursus fugā repetūt. hoc intestini dolore adeo infirmi vt ictu leui intus rūpat. Simplex aial & oim rerū miraculo stupet adeo vt equo vel boue accedēte ꝓcul hoiem iuxta venantē nō videat: aut si videat arcū ipm sagittasq; miret. Cornua mares habent: solicq; aialiū singulis annis deponūt: sed ita inuidēt vt dextrū cornu negēt inueniri ceu medicameto aliquo pditū. Hoc quoq; mirabilius ē cū in viuariis mutent oibus annis. Singulis annis adiiciūt ramos vsq; ad sextū annū. deinceps sil'ia renascunt. Singulare remediū ad venena ē odor adusto cornu ceruino. Nā bis ē cū serpētib⁹ pugna. nā illos e cauernis etiā renitētes narriū spū extrahūt. Vita lōga. nā post centū annos capti sunt cū torqbus aureis quos Alex. ita reliqrat. febriū morbū nō sentit hoc aial: q & medet huic timori. Nos scim⁹ q̄sdā fœmias pricipes oibus dieb⁹ matutinis carnē eā degustare solitas: & longo æuo caruisse febrib⁹. Tragelaphus i nulla re distat a ceruo nisi ꝙ barbat⁹ ē & armo⁹ vilis armat⁹. Placet aūt qd ait Ser. qd nō sint i ꝓuincia africæ. nā vt ait Hero. ceruis & apris oīs lybia caret cum habeat leones elephātes vrsos serpētes & asinos cornua bntes. Itē capite canino. Itē sine capite oculos i pectore bntes.

Agmē ab agēdo dr & qa agere impellere ē nō nūq; significat impetū: vt ibi agmie facto lacoonta petūt. Itē ducere. Hinc exercitū ordine ductū agmē dixerūt. Et qa ad impetū faciēdū oēs i vnū coeūt: agmē ꝓ multitudie capim⁹. Quæ onor. ca. poti⁹ q̄ qb⁹ onerarat cados. nā cū vinū sit ex illis noib⁹ q̄ in plurali carēt trib⁹ casib⁹: si dixisset qbus subintelligēdū erat vinis cōtra vsū.

Heros

Heros dr ab eo qd ē ἀρετή. i. virt⁹: q̄ maxia i illis fuit. Hic Ari. excellētissima virtutē beroicā vocat: vel ab eo qd ē ἀήρ: ꝙ post mortē nubibus iuoluti a Ioue homib⁹ ꝓpositi dicant: vl' ab ἐρώ. i. terra: qa eo⁹ bella de impiis fuerūt. Aug. aūt hoc nomē a Iunōe dicit tractū: q̄ græce bera dr: q etiā refert filiū illi fuisse Heroa nūcupatū. hoc mysticū significāte fabula ꝙ aer Iunoni deputet: vbi volūt cū demonib⁹ beroas bitare: quo noie appellāt alicui⁹ meriti aias defunto⁹. Itē ait alibi girū & nymbo⁹ ac ventō⁹ cacumia æres ee aias: q̄ aio nō oculis cernat & vocari beroas & genios & lares. Trimegi. auctor est beroas babitare iter aeris potissimā ptē sup nos: & terrā vbi nullæ sunt nebulæ. Acestes hic crinisi flumis filius fuit ex ægyptæ bippotæ troiani filiæ.

SER. O passi gra. artificiose demōstrat ꝑterita grauiora vt ꝑsentia facili⁹ tollerēt. His. sicut et grauiorib⁹. Sylleā. exēpla ꝓ negocii q̄litate ponēda sunt. Ergo i maris piculis ponit tepestatis exēpla. Penit⁹. valde. Accestis. ꝓ accessistis: aut valde sonantes: aut valde accessistis: qua nō passi sunt hæc. sed bis fuerūt vicini. Cyclopea. aut q cyclops i vlyssem iecit: Aut Siciliā i q̄ cyclopes fuere. Vel ætnā intelligit. Nā ipse i tercio ait: Noctē illā tecti siluis i mania mōstra pferim⁹. Mœstū. q mœstus facit: vt mors pallida. Mittite. omittite: et ē aphæresis: vt tenite ꝓ cōtemnite. Forsan fortasse: fortassis: et fors idem significant.

O passi grauiora. dabit deus bis quoq; finem:
Vos & scyllæam rabiem: penituſq; sonantes
Accestis scopulos: vos & cyclopea saxa
Experti: reuocate animos mœstūq; timorē
Mittite: forsan & hæc olim meminisse iuuabit.
Per varios casus: per tot discrimina rerum
Tendimus in latium: sedes vbi fata quietas
Ostendunt: illic fas regna resurgere troiæ.
Durate: & vos met rebus seruate secūdis.
Talia voce refert: curisq; ingentibus æger
Spem vultu simulat: premit altū corde dolorē.
Illi se prædæ accingunt: dapibusq; futuris.
Tergora diripiunt costis: & viscera nudant.
Pars in frustra secāt: verubusq; tremētia figunt.

Olim i futurū. Meminisse et accusatiuū et genitiuū regit. Nā obliuiscor qd illi⁹ cōtrariū ē idē facit. Iuuabit. anomalū verbū est. Nā cū pria cōiugatio aut i aui vt amaui: aut in ui vt sonui hoc facit in ui: vt iuui.

Per varios casus. argumētū a cōpositōe.

Quietas. nā habuerūt sedes i thracia et i creta: sed nō getas. Fas illic. ergo alibi nefas. Occurrūt aūt cogitatiōib⁹ sociorū ne fatigati malis q̄scūq; reqrerēt sedes. Hoc idē facit in gnto incēsis nauib⁹. Durate. duri estote. Vos met ϖαρεδκόν. Hæ. n. pticulæ met: pia: pte vt egomet q̄spiam suapte: ornatus cā ponunt. Aduerbia aute sunt. Nā qcq d ab illis septē ptibus recesserit fit aduerbiū. Voce. Pleonasmos ē. Fit aūt quoties addunt supflua: vt alibi: vocemq; bis auribus bausi. Teren. His oculis egomet vidi. Curis. cura dicta ꝙ corurat. Aeger & tristis & male valēs significat. Aegrotus aut ægrotās male valēs tm. Spem læticiā. Significat aūt ab eo quod præcedit id quod sequit. Hac figura crebro vtit poeta. Læticia em spē sequit: & i vultu videt. Spes vero nō videt. Cōtra aliq̄n significat id quod pcedit ab eo quod sequit: vt Meritæq; expectent gloria: palmæ. Palmā em ꝓ virtute posuit: quæ præmiū meret: & palmā post accipit. Prædæ. ad pdam. Accingūt. Studiose se parāt. Sic alibi: accingūt operi. Accinctos. n. industrios dicim⁹. Hora. altius ac nos pcincti. Cōtra negligētes discinctos vocam⁹: vt Discinctos mulciber afros. Dapibus. ambitiose de ceruis dixit dapibus. Tergora. tergus tergoris coriū. Tergū tergi dorsum. Viscera. nō intestina tm sed oīs caro sub tergore ē. Vn in albano latinis visceratio dabat. i. caro. Ntūs ē hoc viscus: Lucre. viscus gigni sanguineq;

gigni sanguinẽq; creari. Sanguen aũt dixit: vnde fit sanguinis in gtõ. Nã a nomiatiuo sanguis fit huius sanguis. Verubus. Ex is est q̃ in singulari indeclinabilia sunt vt cornu et genu. Trementia. palpitãtia.

DONA. Grauiora. vt incõmodoꝝ nouitas grauiꝰ puertit. Sic ferẽdi cõsuetudo quicq; acciderit facilius tolerat. Dabit d. f. vltro rñdit si quereret: qñ hæc mala inueniẽt finẽ: & post cõpationẽ grauat p̃teri-ta: & leuat p̃sentia: & a generali ad specialẽ rõnem venit. Scylleã. In mari siculo ẽ lecus horredis saxis ob sessus. Nõ aũt mulier vsq; ad pubẽ humani corpis. Inferius vero canibꝰ armata. Accestis. Ostẽdit fortunæ suffragio ex intima saxoꝝ pte liberatos. Forsan & hæc. delectabit nos cũ p̃spera venerimus etiam hæc inter mala enumerare. Olim tria tpa significat. p̃teritũ presens & futurũ. Durate. qñ p mala ad bona trãseundũ est spe bonoꝝ tolerãda sunt aduersa: p̃sertim vbi spondeẽ p breuissimũ tẽpus ociũ sempiternũ. Fata. ergo parẽdũ est. Nã illis obsisti nõ põt. Illic fas. & euadendi & pueniẽdi spẽ pollicẽ & asserit italiã solã esse quæ digna sit in q̃ troiæ imperiũ resurgat. Curisq; ingẽtibꝰ ae. psuasoris erat vt metũ dissimularet cũ spem psuadere tẽtaret: & regis erat afferre consolationẽ vtrũq; ergo præstitit. neq; oportebat illũ in sua causa sine cura esse. Illi. ostẽdit qd potuerit cõsolatio. Nam nisi mœror sublatus fuisset refectionẽ aliquã nõ quæsissent. Tergora. diripiũt diuidit̃ p officia ꝓcuratio epulaꝝ: neq; delicioſæ dapes aut irritameta gulæ erãt iis paranda: q̃ naufragio & inedia laborauerũt. Tergora. eodẽ tpe alii detrahebãt coria. Alii anteq; tota corpora appareret̃ resecabant ptes: & vt plenã ꝓperationẽ ostendat addit. Verubus t. f. boc est in quibus adhuc aliquid spiritus teneret̃.

CHRI. O socii. oratio est i genere deliberatiuo. Suadet em̃ esse deponẽdũ timorẽ: & more suo antea q̃ ponat quod petit: interponit ea qbus illud vtile bonestũ & facile esse ostẽdat̃. Est em̃ ordo: o socii mittite mœstũ: timorẽ ostẽdit aũt facile fieri posse & debere qm̃ assuetis accidat & q grauiora passi sint: & pollicet̃ deũ vt aliis præteritis malis: sic huic præsenti finẽ daturũ. Ponit aũt bonestũ & vtile boc ne succũbãt malis sed magno aio patiant̃: qm̃ sic assecuturi sint nõ modo sedes sed trãquillas sedes: nec trãquillas solũ: verũetiã in quibꝰ cõstituãt imperiũ. Deniq; addit id qđ in deliberãdo plurimũ valet. s. necessitatẽ: qñ facta qbus obsisti non põt ita velint. O socii. exæquat se illis & sic captat beniuolentiã. Nã socius par dignitate & reliqs rebus est. Comes vero sequit̃ vt si seruus nõ sit tñ priori par nõ extet. ergo Cice. p marcello dixit illũ sociũ & comitẽ: sociũ quidẽ qa in rep. par sibi erat: comitẽ autẽ qa cũ nõ esset sibi collega in cõsulatu i eo nõ erat socius sed suffragator. Ignari. ppríe põt poni. Nã q iam cõsocii sunt malοꝝ ex cõsuetudine iam sunt i ea specie fortitudinis: de q̃ dicit Aristo. veteranos esse fortiores tyronibꝰ. O passi gra. captat beniuolẽtiã vel a cõmiseratiõe: vel qa laudat eoꝝ aioꝝ robur. Et simul arguit a maiori. Nã q sunt passi grauiora: multo magis patient̃ minora: & tacite innuit turpe futurũ: si passi grauiora nũc deficiant. Verũ qa potuissent obiicere grauia ad certũ tpus ferri posse nõ posse. Addit. Dabit d. b. q. E. boc ꝓbat cõiectura reliquoꝝ calamitatũ quæ tñ finẽ habuerũt. Animos: vehemẽtia aioꝝ quasi fortitudinẽ quæ in calamitate occubuerat. Per varios casus. duo facit: primo ostẽdit nõ eẽ refugiẽda mala p q̃ venit̃ ad tantũ bonũ: deinde nõ esse dubitandũ de eo bono qđ ꝓmittũt fata. Durate. non boc dixit nisi postq̃ oñderat quare eẽnt tolerãda. Rebus secũdis. q̃si indubitate oñdat euasionẽ. Aeger. magna sapientia: qua poterat vim afferre pturbatiõibus & ita coercere ne appareret. Spem. quomo p lætitia ponit̃ quæ est de præsenti bono: Quod nullũ bic est. Ergo in ppria significatione dixit spem quæ ita vultu demõstrari poterat vt lætitia. Nã vtraq; res bilaritatẽ habet. Verũ de spe ac reliquis animorũ motibꝰ alio i loco distinctius dicet̃. Dapibus fu. ex affectu illorũ loquit̃: qui in tanta ægestate vilia p̃ciosissima putabant: vt illud Post aliquot mea regna videns mirabor aristas.

SER. Abena. quibus lauabãt carnes nõ elixabãt. Nã heroicis tẽporibus non vescebant̃ elixis. Autiq abenã sic aspirabãt. Victu. cibo. Inde cõuictor. Hora. nõ qa sim tibi mecœnas cõuictor. Fusi. discũbẽtes Alis aũt fugati & occisi. Vteris q. huic verbo & genitiuũ dam̃. Cice. Sq̃loris pleñ ac pulueris. Et Ter. Pleñ rimaꝝ sũ: & ablatiuo Iuuenal. Lectica matonis Plena ipso. Ferinæ. feræ dicunt̃ vel q̃ omni corpe ferant̃: vel q̃ naturali vtunt̃ libertate: & pro desiderio suo ferunt̃. Exempta. i. fugata vt sufficientia non aũt affluẽtia quæsita sit. Mensæ duæ enim apponebant̃ vna carnis: altera pomorũ.

Littore abæna locant alii: flamaſq; miniſtrant:
Tum victu reuocant vires: fuſiq; per herbã
Implent̃ veteris bacchi pinguiſq; ferinæ.
Poſtq̃ exempta fames epulis: mẽſæq; remotæ
Amiſſos longo ſocios ſermone requirũt
Spemq; metuq; inter dubii: ſeu viuere credant:
Siue extrema pati: nec iam exaudire vocatos:
Precipue pius æneas: nũc acris oronti
Nunc amyci caſum gemit: & crudelia ſecum
Fata lyci: fortemq; gyan: fortemq; cloantũ.
Et iam finis erat: cum iupiter æthere ſummo

Amissos. nõ reuera. Sed quos putabãt

Vocatos. vel subaudi deos: vt sit cõquestio illos p̃cibus nõ flecti. Vel intelligit nõ solũ pisse: sed nec sepulturã hẽ ad quã vocent̃. Vñ ẽ. Manesq; vocabat hectoreũ ad tumulũ. Et ẽ figura ab eo qđ præcedit id qđ sequit̃: quia post facta sepulcra manes vocant̃. Præcipue. qa pius. Oronti. pro orontis: vt Immitis achilli. Secũ. qa alit̃ apud socios simulabãt. Finis Vel fabularum vel diei. Sequit̃ em̃ p noctẽ plurima volens. Non em̃ semp ortũ vel occasum ponit. Sed vel intellectui relinquit: vt hic vel negociis tempus significat. Est autem poeticæ pulchritudinis nõ oia exprimere. Homerus aũt ista contemnẽs tpa omnia

describit. Cum Iupiter. Oeconomiã fm mathesim ordinauit. Nã ioue i altitudine sua cũ venere posito significat fœlicitas p mulierẽ vẽtura: Et æneas a didone i partẽ regni receptus est: Per Venerẽ vero tristẽ exitũ vxoris infœlicẽ futuꝝ notat: Mercurius vero a Ioue ad occasum. i. ad ima terrarũ defluens significat amicitiã futurã: sed nõ diuturnã. Addũt etiã mathematici Venere in virgine posita misericordẽ nasci fœminã. Hinc Maro in habitu virginis veris summo. nã oibus elemẽtis supius est.

Despiciens mare veliuolũ: terrasq; iacentes
Littoraq; & latos populos: sic vertice cœli
Constitit: & libyæ defixit lumina regnis.

Deduco Diduco Nare Volatus

Despicies. deorsũ aspicies. Despicies aũt diligẽter inqrens. Sic deduco deorsum duco. Diduco vero diuido. Veliuolũ. quod velis volat. Als qđ velis volet. Ennius Naues veliuolas. Est aũt reciproca translatio nauiũ & auiũ. Vnde est: Et velocꝝ pandim⁹ alas: & de apib⁹ Nare p æstatẽ liquidã. Nã nare nauiũ volatus auiũ. Trãslatio ergo aut reciproca est aut ptis vni⁹. Iacẽtes. vel in longũ expositas: vel stabiles. Hoc eñ terræ est: cum reliqua elemẽta mobilia sint: vnde & bruta dicũt. Vel inferius positas: Nã elementũ infimũ est terra. Sic. is vt ista cõspiceret. Et lybiæ. p œconomia. i. dispositio carminis. Vitupabile eñ fuerat si ex abrupto trãsitum faceret vt in nono: Atq; ea diuersa penitus dum pte gerunt. Sed excusat vero sermone. Atq; ea. i. eodẽ tpe. Nũc vero bene trãsit qa inducit Iouẽ & de rebus humanis cogitantẽ & africã intuentẽ. Vnde honestus color est: Vt venus timẽs ne Iupiter romana fata carthaginí cõcedat eum adeat. Nã fœlix euentus est locis: quæ Iupiter cõspicit. Vñ in secũdo: Aspice nos hoc tantũ. Cõtra alibi: Atq; oculos rutilorũ reiicit aruis.

DONA. Abena. Aquã imponebãt igni vt elixã facerẽt carnẽ. Hæc coquẽdis visceribus celeritatem præstant. Deniq; epulis paratis vires labore & fame pditas reuocãt. Fusiq; p. adeo aduersariorũ oblitꝰ erãt: vt fusi p herbã plus sibi ingererẽt q̃ refectio postulabat. Hoc aũt præstitit psuasio cõsulti regis. Ferina. p se suauis caro est hæc: sed addit pinguedo vt suauior aio appetentiũ irriter. Vino aũt accesserat gña a tpe qualitate & quãtitate. Nã & vetus & optimũ & abundãs fuerat. Hinc dixit: Implenẽ veteris bacchi. Postq; exempta f. fame & lassitudine oppssos nulli⁹ cura tangebat. Refectis vero venit in mentẽ recordatio socioꝝ quoꝝ cũ de morte icerti eẽnt erãt inter spem vitæ & metũ mortis. Aeneæ aũt maior ponit virtus: qui nec cibũ sumpsit: nec dissimulare a pditis potuit: nec eoꝝ curã posuit: q nec supesse poterant. Secũ. nã apud alios spem vultu simulat. Finis. epulaꝝ vel fabulaꝝ vel lucis Despiciẽs. Iupiter ex alto actus hominũ cõsiderabat. Venus aũt arrepta occasione eũ alloquit. Tristior. q̃ antea. Lachrymis ille est maximus dolor q ante vocis exortũ lachrymis præcedẽtibus nunciat.

CHRI. Abena. ab eo qđ æs fit æreus atq; æneus: & substantiuũ p dissolutionẽ diphthongi & interpositionẽ h. abenũ vas ex ære quo aqua calefit. Si aũt capacius sit vt id quo vtunt infectores ad vestes tingendas. & huiusmodi artifices cortina dicit: vt inuenies apud Pli. Flamas. qa flando excitant. Bacchi id est vini: & est Denominatio color rhetoricus: quæ trahit orationẽ a rebus ppinquis: vt intelligat res q̃ suo nõ sit appellata noie: vt ab inuẽtore vt si tarpeia capitoliũ dicam⁹ ab inuẽto: vt si p libero vinũ ponat aut ab instrumẽto vt si sarissas p macedonib⁹ ponas: aut qđ sit p eo qđ facit: vt cũ dicim⁹ Mars hoc fecit id est bellũ: aut qđ facit p eo qđ fit: vt pigrũ frigus qa pigros facit. Itẽ cũ ponit cõtinẽs p cõtento: aut cõtra. Spẽq; metũ inter. Anastrophe est qa ppositio postponit: vt Trãstra p & remos. i. p transtra. Posuit aũt hic duas pturbatiões ambas de futuro. Nã metus ẽ opinio impendẽtis mali. Spes ẽ impẽdẽtis boni. Sed posuit spẽ p libidine. Nã spes sedatus ẽ mot⁹ i bono qđ expectat: & cadit in sapientẽ. Quattuor eñ sũt pturbatiões. Hæ aũt i sapientẽ nõ cadũt: qa expellũt trãqllitatẽ ex aio in q̃ semp ẽ sapiẽs. Excitant eñ nõ sua natura: sed falsa nostra opinione: & habẽt motu aduersantẽ rõni. Nã cum de bono psenti supra modũ lætat: dicit lætitia gestiens: Si aũt ex futuro bono nimis pẽdet dicit libido. Ergo lætitia gestiens est opinio recẽs boni pntis i quo efferi rectũ videat. Libido aũt est opinio futuri boni qđ si ex vsu iã pns esse & adesse. Sin aũt in malo psenti simus dicit illa ægritudo. Quæ est opinio recens mali psentis in quo demitti cõtrabiq; aio rectũ esse videat. Si aũt est impendẽs ac futurũ malũ dicit metus q ẽ opinio impẽdẽtis mali qđ intollerabile eẽ videat. Vel vt pturbatio ois mot⁹ est aduersans rõni. Sic inuenit appetit⁹ q rõni obtempet & cõstãter sedatecq; insurgat. Ergo i bono futuro ẽ volũtas. Ea aũt ẽ quæ qđ cũ rone deliberat. In psenti aũt ẽ gaudiũ qđ placide cõstãterq; mouet. Sin aũt sit de futuro malo appellatur cautio. Præsentis aũt mali nulla bona affectio ẽ. Ergo posuit spem p libidine & nimia cupiditate. Præcipue p. Semp in officiis iusticiæ pietatis ac fortitudinis bũc pcipuũ facit. Gemit. optime dixit vt supra ingemit. Variat aũt hunc locũ ne similitudo fastidiũ afferat. Nõ. n. dixit gemit casũ orõtis lyci gye & doanthi. Sed distinxit & insup exornauit repetiõe. Vertice cœli. eũ locũ significat: quẽ mathematici appellant decimã domũ. Et est i medio cœli. Quæ domus ẽ decima i ordine duo decim domoꝝ cœli q̃ significat reges sublimitatẽ exaltationẽ dignitates & laudẽ.

Metus Spes

Lætitia Libido

SER. Tales. de rebus bũanis. Iactantẽ pecto. cu. Loquit stoice. Ii eñ dicũt deos bũana curare. Als fm epicuros q negant deos curare bũana. vnd illud. Nec curare deũ credis mortalia quẽq. Tristior comparatiuũ p positiuo. Quãdo eñ tristis est

Atq; illum tales. iactantem pectore curas
Tristior & lachrymis oculos suffusa nitentis
Alloquit venus: o qui rex hominũq; deumq;
Aeternis regis imperiis: & fulmine terres:

Quid meus

Quid meus æneas in te cõmittere tantũ:
Quid troes potuere: quibus tot funera paſſis:
Cunctus ob italiam terrarũ claudit orbis:
Certe hinc romanos olim voluẽtibus annis
Hinc fore ductores reuocato a ſanguine teucri:
Qui mare: qui terras omni ditioni tenerent
Pollicitus: que te genitor ſententia vertit:
Hoc equidem occaſum troiæ: triſtiſq; ruinas
Solabar fatis contraria fata rependens.
Nunc eadem fortuna viros tot caſibas actos
Inſequit: quẽ das finem rex magne laborũ
Antenor potuit mediis elapſus achiuis

venus vt nũc triſtior dicat. Oculos ſuffuſa. oculos ſuffuſos habẽs. Dicẽdo aũt nitẽtes expſſit nimiã in lachrymis pulchritudinẽ ſicut in Eurialo: Lachrymæq; decoræ. Impiis & fulmie. errant qui primũ ad deos: ſecũdũ ad homies referũt. Sed maioris poteſtatis ẽ. idẽ poſſe circa deos qd circa hoies. Terret. nã fulminũ alia terret alia afflant: vt Fulmis afflauit ventis: Alia puniũt: vt Vel pater omipotẽs adigat me fulmie ad vmbras. Alia præſagiũt: vt De cœlo tactas m.p.q. Quid meus. ſubaudi filius: vt Aiacis oili. In te: cõtra te. Alias prout benignũ accipit in teucros animũ.

Quid argumẽtũ ab impoſſibili. & plus vales nõ poſſe q̃ nolle. Troes. Cui⁹ nominatiu⁹ ẽ tros. Oia aũt græca monoſyllaba in latinũ trãſeuntia ſunt terciæ declinatiõis: & grece latinæq; declinat: vt tros trois & troos: pan panis & panos. Cũctus ob italiã. ne ad italiã pueniãt nuſq; cõſiſtere pmittunt. Nam etiã in africa boſpitio ꝓbibent barenæ. Certe hinc r. & ſi hoc nuſq; legim⁹: tn ꝓ ſcilentiũ intelligim⁹ vel a ioue ſupius audiuit. Voluẽtibus. i. volubilib⁹. Voluẽs em voluit: Volubili. voluit. Anni aũt voluũt: vt Atq; ſua in ſe ꝓ veſtigia voluit annus. Dicẽdo aũt reuocato: oſtẽdit italiã vnde dardanus fuit. Teucri: ꝓ dardano poſuit. Ille em venit de italia: Teucer de crete. Mutant em poetæ nomia ꝓpinqua: vt Domitus pollucis habenis. i. Caſtoris. Item Et manib⁹ pgne. p. ſ. c. ꝓ philomela. Ditione. poteſtate. i. pace legibus bello. Pollicitus. policemur ſponte ꝓmittimus rogati. Quæ ſentẽtia. Verecũde agit. nec enim conueniebat: vt apte cõtra vxorem ageret apud maritũ. Sic etiã rñdet Iupiter: Nec me ſententia v. Hoc. hac re. Rependes. recõpenſans: Trãllatio a pecunia quæ antea pendebat. Eadẽ. qualis antea: vt longi tudo tpis nihil troianis ꝓdeſſe videat. Finẽ non regnũ ſed laboꝝ finẽ: Antenor. cur hunc ſolũ noiant cũ a troia Capys cãpaniã: Helenus macedoniã alii ſardiniã ſm Salu. occuparint: Quia ſi ꝓditiõis argueret ponerẽt ſimilis ꝑſona. Antenor em & æneas teſte Liuio patriam ꝓdidiſſe dicunt. Quod Vir. tangit ibi. Se quoq; principib⁹ pmixtũ a. a. Horati⁹ tn excuſans ait: Ardentẽ ſine fraude. i. ſine ꝓditiõe. Nemo aũt excuſat niſi rem plenã ſuſpitiõe. Siſenna tn dicit ſolũ Antenorẽ ꝓdidiſſe. Quod arguit: quia legatos Helenã repetẽtes boſpitio accepit & Vlyxem ſub mẽdici habitu cognitũ nõ ꝓdidit. Et ſi ſic eſt: augem⁹ exemplũ. Si proditor regnat cur non pius.

DONA. Tales. res plena ſubtili arte: vbi nõ ꝑſonaꝝ ſolũ: ſed reꝝ habet ratio. Loquit Venus ad Iouẽ ſe priuata filia ad patrẽ: ſi publica inferior dea apud ſummũ deoꝝ. Vicit aũt qd publicũ fuit. Cõcitat ſubtilẽ inuidiã: qđ iupiter: cui⁹ ſit iuſte curare qd dii: qd boies agãt: omiſerit verũ in æneã iudiciũ: & innoxiũ tot tormẽtis diſſimulãs vexari ſinat. Præponit ergo publica ꝑſona & ſubnectit priuata. Apud. n. patrẽ nõ potuit cõqueri de diis: ſed apud deoꝝ regẽ. Diis aũt applicauit æternis r. im. Et boib⁹ fulmie t. Aeternis. Ergo nõ ſunt cõtẽnenda veluti ea quæ ad tẽpus ſunt. q. d. nõ veniũt dii cõtra fata. Quid freta innocẽtia troianoꝝ: quærit nomẽ delicti: quo nõ inuẽto: cõſtet eos imeritos pati. Aeneas. ſpeciale ponit nomẽ atq; inde trãſit ad genus. In te. Regẽ d. & b. Qui oĩa babes in poteſtate. Auũ ſuũ: ꝓmiſſorẽ noui imperii: quẽ oẽs dii ſuſpiciũt: & homies fulmie territi venerant. Meus. ſ. filius: tuus nepos. Tantũ. Bis repete qd tantũ æneas: & qd tantũ troes. Tantũ. tã magnũ tã imane. Cũctus. ad id redigit: vt nec alibi ſtare: nec in italiam venire poſſit. Ergo reſtat vt in fluctibus ſemp exagitet. Pollicitus. cõuenit ex veteris ꝓmiſſi imo pollicitationis fide. Turpe. n. eſt decedere de fide: Turpiſſimũ cuiuis mutare ſententiã. Quid ergo tanto deo præſertim vbi filiæ nepotiſq; vertat incõmodũ. Genitor. ponit poſt publicã ꝑſonã patre: vt appareat neutrã illarũ decere ꝓfidia traduci. Vertit. cum vas vertit: oĩne qd habet effundit. Ergo oſtẽdit q̃ iupiter inimica ꝑſuaſione ita ſit verſus: vt nihil pietatis ſit in eo relictũ: Quã integrã filiæ ꝑſtare debuit. Genitor. multũ valet hæc ꝑſona in ꝓmiſſis: quæ nõ liberis ſolum verũ & poſteris ſint ꝓfutura. Quæ ſentẽtia. q. d. qs te potior eſt q̃ te poſſit vertere. Hoc equidẽ diſſimulandũ ẽ damnũ: ſi qd amiſſũ eſt alterius cõmodi rone penſat. Vn cõpenſatio dicit veluti ſi in alte. a lance damno poſito i altera cõmodum par aut maius ponat. Occaſum troiæ. oñdit rẽ maximã piſſe. Caſus em paruæ rei ẽ vel ꝑſonæ inferioris. Occaſus diuinæ rei vel ꝑſonæ ſupioris. Nã ſolẽ lunãq; occidere & viros ꝓclaros occidiſſe dicim⁹: Rependes. cõparãs & exæquẽs mala fata bonis. Nũc eadẽ. nõ ſolũ nõ inueniũt bona: ſed manẽt mala. Quẽ das f. q̃ iupiter põt poſtulata cõplere: & potuit efficere ne aliq̃n occideret. Põt & ſic intelligi. Quẽ das finẽ. i. q̃n troiani veniẽt in italiã: aut q̃n carebũt bis malis. Antenor p. cõparatio a minore ad maius exaggerat mœrorẽ. Antenor q̃ alien⁹ neceſſitudie tua bõ bũlis & deꝑſſus man⁹ boſtiũ potuit effugere.

CHRI. Triſtior. Subtriſtis: Significat enim comparatiuũ aliquãdo minus q̃ poſitiuum vt crudior fuit hodie roſcius. Lachrymis ſunt quia lacerando lachrymas dici putant. Sua enim ſalſedine genas lacerant: Vt enim e naribus pituita & ex auribus bilis ſic ex oculis atra bilis emittitur. Hic autem bumor quia terram refert ſalſus eſt: ꝓptereaq; corrodit. Alii dicunt lachrymas dici a græco verbo. Nam illi

Δάκρυά dicũt lachrymas ab eo quod est Δακρύω mordeo: qa oculos modent. Antiqui autẽ lachrymas. ſepulchrũ. & pulcher aſpirauerũt. O qui. o vocãtis eſt. Item admirãtis: vt O qualis facies & qualis digna tabella. Indignãtis: vt O tpa o mores. Optãtis: vt Q3 o ſed ſupent quibus hoc neptũne dediſti. Eſt aũt oratio in genere deliberatiuo. Suadet em̃ Ioui vt liberet troianos a piculis: & deducat iu italiam. Ponit rem facilẽ: cũ ille oia poſſit. Ponit honeſtã: cũ pollicitus fuerit. Ponit vtilẽ qa det filio & poſteris. Captat beniuolentiã: cũ appellet regem hoim & deoꝝ. Eſt ſermo patheticus. Nã ſtatim a principio latẽter cõqueritur qđ cũ oia poſſit ꝓmiſſa nõ obſeruet. Prorũpit i interrogationẽ quæ tũc grauiſſima ẽ: cũ aliter q3 velit interrogator reſpõderi nõ poſſit: vt hic Nã cũ dicat qd meus æneas cõmiſit nõ põt reſpõderi niſi Nihil. agit aũt tanq̃ apud deoꝝ regẽ de iure: tanq̃ aũt apud patrẽ de cõmiſeratiõe. Quib9 duob9 cõiũctis oportet cãm cõuinci. O qui res b. Hoc principio & beniuolẽtiã ſimul captat & facultatẽ ineſſe in Ioue oſtẽdit: vt det quod petit: cũ multo maiora poſſit. Aeternis. ergo nec defuit adhuc: nec defutura ẽ ſibi facultas. Regis. In qua re includit iuſticia q̃ in eo laudat: cũ iuſta ab eo impetrare cõtendat. Terres. Ergo & aduerſarios noſtros ne iniuſte i nos agant terrore cõtinebis. Quid æneas & qd tros: Vt cũ rex & popul9 extra noxã ſint: nuſq3 crimẽ relinquat. Magna aũt miſericordiæ motio eſt: vt poſt tot calamitates etiã regno excludant: vt nuſq3 cõſiſtere liceat. Et latẽter Iunonẽ ingenti inuidia oneret. Certe hinc aſſertio primi aduerbii & repetitio alterius maximũ affert põdus oroni. Maximũ aũt exaggeratio pollicitationis cũ alia repetitiõe: cũ dicit Qui mare q t.c.d.t. Quæ t.g. Quis adeo potẽs apud te vt deducat te & penitus deducat. Id em̃ ẽ Vertit de via recta p̃ſertim cõtra filiã & nepotẽ. Id em̃ ẽ genitor. Hoc eqdem. A duplici loco mouet pathos & ꝙ in calamitatib9 maximis diutius fuerit. Nã diuturnitas hoc facit: vt illud Septẽ illũ pbibẽt totos ex ordine menſes. Et qd præter ſpem cõſolationem amiſerit: vt illud Olycida viui puenim9 aduena noſtri. Quod nunq3 veriti ſumus. Antenor. admiror dicere Seruiũ teſte Liuio Antenorẽ & Aeneã ꝓditores patriæ dictos fuiſſe. Quæ. n. ſcribit Liuius hæc ad verbũ ſunt. Satis cõſtat troia capta in cæteros ſæuitũ eſſe troianos a duobus Aenea Antenoreq3 & vetuſti iure boſpitii & qa pacis reddẽdæq3. Helenæ ſemp auctores fuerãt omne ius belli achiuos abſtinuiſſe. Duo ergo dicit Liuius: & antiquos græcoꝝ boſpites bos duos fuiſſe: & pacis reddendæq3 Helenæ ſemp auctores extitiſſe. In horũ vtro ꝓditionis accuſanẽ? An qa boſpites fuerint ante bellũ? Nã in bello nõ potuerũt. Atqui hoc nõ eſt patriã ꝓdere: ſed potius illius maieſtatẽ ꝓpagare. An quia pacis ac reddendæ Helenæ p ſummã iniuriã ereptæ auctores fuerint: cũ id fuerit patriã ab iis quæ ſecutæ ſunt calamitatib9 liberare: illamq3 iuſticia illuſtrare cũ ius faſq3 poſtulent vt rapta ac raptores repetẽtib9 tradant. Hecq3 veriſimile ẽ voluiſſe poetã cũ virũ quẽ omni laudũ genere ad diuinitatẽ vſq3 extollere cõtendat vel minima infamiæ ſuſpitiõe deturpare: Necq3 cũ dixit: Se quoq3 principib9 pmixtũ agnouit achiuis. Oſtẽdit illũ aduerſus patriã pugnaſſe qđ neq3 Homerus neq3 alius ſcriptor vnq3 ponit: ſed amore in patriã adeo flagraſſe: vt dũ illã tutetur vel inter cõfertiſſimos hoſtes ferri nõ dubitauerit. Dixit ergo Antenor potuit: vt a maiori argumẽtum faceret. Nomiauit autẽ potius Antenorẽ q̃ cæteros troianos: quia illi in italiã nõ puenerãt excepto capy: q vnus vt puto e comitibus æneæ fuerat. Q3obrẽ ego is ſum q libẽter illis aſſentio q ciuẽ optimũ eum fuiſſe dicũt: & de recõciliatiõe inter Priamũ & græcos ægiſſe: ſuaſorẽq3 ſemp reddendæ Helenæ ſe præbuiſſe. Glaucũ filiũ qa ſequebat Paridẽ ab dicauiſſe: eundemq3 ab Agamemnone cæſum nõ fleuiſſe Hic capto ilio cũ nũciaret i eũ cõſpirari: mare cũ ſuis cõſcẽdit: Henetis q ſub Philemõe fuerãt eũ ſecutis Itaq3 ſupato ægeo acionio adriaticũ puenit ac hinc dalmatas illyricos: liburnoſq3 liquẽs. Hinc apulos & picenos in euganiã venit: pulſiſq3 inde euganeis patauiũ cõdidit. Prouincia ipa ab Heneto q ſub eo erat
Venetia benetia primũ poſt venetia eſt appellata: Nec vident buic ſententie cõtraria ea eſſe quæ ab Euſebio ponũtur: q3uis ſcribat Hectoris filios adiuuãte Heleno ilium recuperaſſe pulſis inde Antenoris poſteris. Nã potuerũt illi & fortunæ auxilio: & boſpitalitate Antenoris intercedẽte ita ſine vlla fraude patriã recupare: vt Helenus inter inimicos græcos regnare potuit. Quapropter nõ hæc ſcripſit poeta vt duos buiuſcemodi viros ꝓditionis argueret: qua re nihil magis a ſuo cõſilio quo auctorẽ romani generis illuſtrandũ ſibi ꝓpoſuerat: alienũ eſſe potuit: ſed vt oſtẽderet ſi Antenor tanta fœlicitate in italia ſedes regnumq3 occupauit nullo ſanguie Ioui cõiunctus nõ debere ab eadẽ italia Aeneã nepotẽ ſuũ arceri.

SER. Illyricos pe. ſ. Antenor nõ illyricũ nec liburniã venit ſed Venetiã: Sed inde venit quidã Henetus a quo denomiata ẽ benetia: deinde Venetia. Tutus. cũ liburni ſint rheti vindelici fæuiſſimi populi ab amazonib9 originẽ teſte Hora. ducentes Hos ſupauit Druſus. Dictum ergo eſt ad argumentũ q̃ tutus etiã inter fæuos fuerit. Fontẽ ty. circuitionẽ vtunt ſæpe poetæ: vt dicant Arcem butroti pro butroto: ſic hic Fontẽ ty. pro tymauo & paulopoſt Vrbẽ pataui ꝓ patauio. Noue multi ſeptẽ dicũt. Qđ ſi incerta fides ẽ: erit numer9 terminatus ꝓ indeterminato. Cũ mur. m. nã tãta vi exit i mare: vt vicin9 mõs reſonet.

Illyricos penetrare ſinus: atq3 intima tutus
Regna lyburnorũ & fontem ſuperare tymaui
Vnde per ora nouem vaſto cũ murmure mõtis
It mare præruptũ & pelago præmit arua ſonãti
Hic tamẽ ille vrbem pataui: ſedeſq3 locauit
Teucrorũ: & genti nomẽ dedit: armaq3 fixit
Troia nũc placida compoſtus pace quieſcit:
Nos tua progenies cœli quibus annuis arcem
Nauibus infandum amiſſis vnius ob iram
Prodimur atq3

Prodimur:atq; italis longe disiungimur oris.
Hic pietatis honos:sic nos in sceptra reponis:
Olli subridens hominū sator atq; deorum
Vultu quo cœlum tempestates q serenat.
Oscula libauit natæ de hinc talia fatur

Mare.historiā tangit. Nā fluuius hic ab incolis mari vocari ait Varro. Proruptū. id est effusum fluēs:& meli? ē q̄ præruptū Bn̄ aūt diffiniūt qđ largus fons sit solutū mare. Pelago.aquaꝝ abūdantia. Præmit populat̄. Hic.in difficili loco. Patauí. Patauiū tauiū vel a padi vicinitate q̄si padauiū:vel a græco πετόθαι.i.volare:qa capto augurio sit cōditū: vel q̄ vrbē ibi cōdiderit vbi auē telo petiuerit. Sedesq;.l. ex votis suis mouet inuidiā quod id sit cōcessū Antenori: quod ipsa desiderat. Et genti.n.d.quod victori Aeneæ nō cōcedit̄ ꝓhibente Iunone: contra quā oblique loquit̄ respectu maritī. Hic autē primis tēporibus a duce Antenoridæ dicti sunt. Arma fixit. Nā finita militia siue gladiatura templis arma suspendebat: Hora. Veranius armis herculis ad postē fixis. Compostus. cōposit? ꝑ syncopē. Nos.tanq̄ vna de troianis loquit̄. Tua ꝓgenies.epexegesis est:vt Ast ego q̄ diuū in.re. Annuis.qa nutu ꝓmittit: Infandū:ꝑ infande: vt Miserū septena quot annis:& toruūq; repente clamat.Figura hæc in qua nomē ꝑ aduerbio ponit̄ poetica est:oratores nō vtunt̄. Infandū tn̄ hic pōt eē interiectio dolētis. Prodimur:poro damur. Als multa significat. Ergo vt qđ ꝓdimur hic significet explanaret:addit.Disiūgimur italis oris. Hic.i.talis:vt Hūc te euryale aspicio. Honos.fm artē est bonor arbor:lepor:& est or breuis:poetæ aūt mutāt in os longā. Salu.etiā pene vbiq; labos posuit. Melius est seruire regulæ. Sic.Hoc est ꝑ naufragia. In sceptra r.ad imperia reseruas. Aut antiqua licētia est cōiunctionū ꝓpositionū. Olli.modo tūc. Pronomē enim non ponit̄ cū nomie sed ꝑ nomie. Als olli pro illi est:vt Olli dura quies.o.&.f.v.somnus. Subridens lætus erat & qualis solet esse cū facit serenū. Dant.n.poetæ elementorū habitū numinibus:vt supra de Neptūno dictū est. Serenat.paret prima ꝑsona:vt fulmino pluo & similia:nisi loquat̄ qui potest eē:vt si Iupiter dicat:ego sereno. Libauit.leniter tetigit.Est aūt osculum dare religionis suauiū voluptatis. Teren. O thais meū suauium.

Olli

DONA. Illyricos penetrare.voluit demōstrare difficultatē pueniēdi: & ad hostiles partes penetrādi quæ oīa facit dictis posterius annexis. Penetrare.n.est penit? intrare:& sinus sunt recessus terraꝝ penit? remotaꝝ:quib? dausis nō potuisset euadere si pericula extitisset. Et miro verbo vsa est trāsire quod est sine molestia vel impedimēto quouis puenire. Et qa fontē supare difficultatē nō demōstrat addit Vñ ꝑ oram nouē & cætera:vt cōmemoret tātæ illū fontē virtutis eē:vt ꝑ nouem illius ora tutus transiderat. Vasto cū.m.m.i.m.pr. Vt fons solo vocabulo reuera sui abūdantiā in terris pelagi faciē ostēderet. Repete ergo potuit hostis euadere potuit penetrare:si illi potuit supare.f.t. Hic.s.in regionib? hostilibus & ꝑ omnes difficultates. Ergo vnum aduerbiū & ꝓnomē graue pondus doloris adiecit. Ille minoris dignitatis cum tm̄ fœlicitatis adeptus ē:vt tutus transierit:tutus puenerit:tutus vrbē suis cōdiderit: tutus nomie troiano vocitari indigenas fecerit:tutus arma troianā.i.victa in eorū ptibus fixerit:quos nō constat victores fuisse. Nos.transit ad cōpationē. Tua ꝓgenies.interptatio ē. Tua q deos homies i ptāte habes. Apd quē priuilegiū primi gradus hīe debemus. Dū spe ꝓmissoꝝ ducimur naues amisimus: & ꝓmissam:italiā tenere no possum?. Vnius ob.i.optime ad finē oīonis reseruauit ne si iter initia dixisset offensus Iupiter sororis & cōiugis iniuria alienaret̄. Nec etiā nomē Iunonis posuit vt sine offensa ad iuriaꝝ numerū pueniret. Olli sub.vt venus lachrymis anteq̄ loqueret̄ significauit dolorē internū:& qđ dictura esset Sic iupiter statim debuit hilaritate vult? & osculo & prima pte oīonis demere angorē filiæ nec oportuit eā circuitioe deferri. Subrisit.risu vtit̄ vt eam exhilararet:sed subrisit vt maiestatē seruaret ex modestia. Nā fatori hominū & deoꝝ turpis erat plenus risus. Subrisit vt ptē daret troianoꝝ casibus ptē reseruaret illis q̄ erat ꝓmissur?. Vultu quo cœlū.tali q̄lē habet cū elemēta trāquillat: Oscula.signū optimū cū beni uolentiā suā osculo publicat. De hinc.oñdit signa ista nō frustra fuisse p̄missa:q̄ veneris mœtū leuarēt.

Penetrare

CHRI. Henetos aūt de qbus meminit Seruí? in paphlagonia asiatica regiōe fuisse a qbus italici oriūdi sunt Liuí? & Pli.scribūt. Strabo tn̄ venetos italicos a venetis coloniæ populis coloniā eē censet. Alii dicūt benetos venisse i italiā cū Antenore. Illyricos.illyrici tenēt q̄ Istro sunt alpibusq; cōtinua iterq; italiā & germaniā iacētia: Incobāt aūt a lacu vēdelicoꝝ:& rhetoꝝ & rœnioꝝ: Ipsi? oræ ptē occuparūt daci q̄ boios & tauriscos deleuerūt. Est aūt dicta illyria ab Illyrio Polyphemi filio. Intima.suplatiuū ab eo q̄ est intus. Lyburni.sinus ionicus adriatici ps est:hui? a dextra latus facit illyriā. Sinstrū vero italia vsq; aqueiæ recessus. Ad terrā illyricā insulæ sūt absytides:ceriētica: lyburnice. Item issa.traguriū:mellina: corcyra:pharus. Tymauus.fluuius est venetoꝝ cōcordiæ atq; trigestæ oppidis vicin?: ex mōte grādi ꝑ nouē ora effusus amplissimū ante alia fonte facit: ex quo tandē vno alueo fluens in adriaticū exit mare in sinū trigestinū. Ait florētinus Boccacius. Strabo vero nō ꝓcul ab aquileia:quæ venetias regionem terminat Diomedis templū est & portus tymauus & lucus miro decore. Septē assunt fluuiatilis aquæ fontes mare irrumpentes lato & ꝓfundo sane fluuio:Reliquos:vno excepto:salsas habere aquas Polybius scribit: locūq; ipsum maris fontem & matrē ab incolis vocari. Tymauus:vt ait Posidonius:e montibus delatus decidit in ꝓfundum:deinde intra terrā absorptus stadiis circiter.cxxx. decidit in mare. Nos tua.p.per cōtentionē qui color rhetoricus summā vim orationi affert. Est em̄ huiuscemodi Antenor vir nulla cognatione:ant affinitate tibi cōiunctus.in italiam incolumis venit:& sine difficultate vrbē cōdidit: in qua cū suis i summa trāquillitate degit. Nos aūt q tua ꝓgenies sumus post diuturnos grauissimosq; errores

Illyria

Tymau?

& multa picula in ea terra quã fata cõceserũt cõsistere nõ possumus: Nos admiscet psonã suã. Nam cũ filius ex matris viscerib⁹: nihil euenit nato: quin idẽ & matri nõ eueniat. Quin etiã dolẽtius i filio q̃ in se damna sentiũt matres Maximope igit̃ mouet Iouem cũ ostẽdat se Iouis filiã iisdem calamitatib⁹ qbus æneas premi. Cœli.q.a.a. Quid grauius accidere põt: q̃ illis q iubẽte Ioue tanto deo cœlũ superabant nũc terras denegari? Est aũt maximũ pathos cũ aliquid præter spẽ euenit: vt alibi demõstrauim⁹. Vni⁹. q.d. etiã si plures irati nobis essent nedũ vna tamẽ cõtra tua iussa nullũ efficacẽ conatũ habere deberent.

Disiungimur. miserũ nõ tenere italiam: sed miserius ab longe remoueri: vt omis spes potiundi eripiat̃. Hic pietatis b. Cum validis iam argumẽtis occupauerit mentẽ Iouis: ad postremũ grauissima interrogatione vehemẽter vrget vt nõ solum psonã deæ ad deũ agat: sed licẽtius filiæ ad patrẽ: & ea interrogat ad quæ aliter q̃ ipsa velit Iupiter respõdere nõ possit. Subridens. optimũ tempamentũ nõ solũ qa tantæ maiestatis nõ erat ꝓfusius ridere verũ quia vt hac modesta exhilaratiõe spem auxilii præstabat sic seuritiori risu contemptũ ostendisset.

SER. Parce metu. Cũ arguimur in causis prio nos purgari oportet: & sic ad actiõnẽ descẽdere. Ergo ante obiecta purgat Iupiter deinde ꝓmittit. Parce metu. dimitte metũ: vt parce verbis. Cytherea. q̃ græce ei diphthongũ habẽt: latine in e ꝓductũ cõuertunt̃. Ergo κυθερείη citherea μηδήα medea. Quæ aũt dicit Iupiter ad solutionẽ antedictor⁹ ptinẽt. Ergo qm̃ dixerat tristior nũc dicit parce metu.

Immota. qa dixerat: Quæ te sentẽtia vertit. Et stoice p transitũ ponit nõ mutari fata. Nam fati imobilis ratio est. Tuorum. Troianor⁹ vel romanor⁹. Tibi nõ ꝓpter te: Sed vacat: vel tibi quasi quæ tua sunt.

Vrbem. Aut mœnia lauini: aut romã: qa cum ꝓprietatẽ detrahimus: quod magnũ est intelligim⁹. Vt si dicã: Lego oratorem intelligo Ciceronẽ. Et ne sit longa expectatio adiicit: & per. l.m. Aut subtrahat & atq; p epexegesin erit vrbẽ. i. ꝓmissa. l.m.

Sublimẽ ad sy.c. Propter illud Cœli q.a.a. Aeneas em̃ fm quosdã in numicũ flumẽ cecidit. Quidius autẽ in cœlũ raptum asserit. Estq; Iupiter indiges dictus. Hic ordo est Hic. geret ingens bel. in. i. Fabor. n. excusat quæstionem futurã: & quasi dolenti Veneri vera dicit. Sed aliter loquet̃ cæteris diis præsentibus in decimo. Abnueram bello italiam cõcurrere teucris. Remordet. sollicitat: Terent. Par pari referto quod illam remordeat. Arcana. secreta. Vnde arca & arx quasi res secretæ. Italia. in italia. Sic non ante tyro despect⁹ iarbas. i. in tyro: Nam si aduerbialiter dixisset posuisset tyri. Contundet. incõgrue consolabat̃ bella prædicens nisi victoriam poneret. Leges & mœnia. hysteron proteron. primo em̃ ciuitas deinde mores ponunt̃. Mores. leges. Tercia. rethorice ne breue esset si trienniũ diceret tempora diuisit in speciem. At puer. prudẽter exitũ æneæ ostẽdit: & tacuit dicẽdo filium postea regnaturũ. Cui nũc co. ait Cato æneã cum patre ad italiam venisse: & ꝓpter inuasos agros contra Latinũ & Turnũ pugnasse: & in eo bello peruisse Latinum. Turnũ aũt auxilio Mezentii bellum renouasse: in quo æneas turnusq; pariter rapti sunt. Migrasseq; in Ascaniũ & Mezentiũ: eosq; singulari certamine cõcurrisse: victoq; Mezentio Ascaniũ cẽptũ iulium vocari a primabarbæ lanugine. quæ victoriæ tempore illi nascebat̃. Nam Ascani⁹ ab ascano phrygiæ flumine dictus est. Deinde Iulus ab Ilo rege. Ergo nunc dum gerit bellum. Ab hac historia ita discedit poeta: vt sæpe ostẽdat poetice & nõ per ignorantiã discedere: sic & cũ dicit de Anchise: Quo magis italia mecũ lætare repta. Nam ambibolice ostẽdit Anchisen ad italiam venisse. Eodẽ pacto etiã fingit æneam cõdidisse carthaginem: cum septuaginta annos ante vrbẽ romã cõdita sit: Et inter excidiũ troiæ et ortũ romæ. ccc. xl. anni intersint. Cognomẽ. magis ꝓpriæ dixisse agnomẽ: Sed ad familiã quæ inde iulia dicta est respexit. Dicimus autẽ nomẽ est mihi Cice. Te. Ecyra nomẽ est huic fabulæ et Ciceronis. Salustius. Cui nomẽ obliuionis condiderãt et Ciceroni vt cui Remulo cognomẽ erat. et Ciceronẽ. Aeneadasq; meo nomẽ de nomine fingo. Rectius tamẽ vtimur datiuo. ¶ Magnos o. tres sunt anni lunaris triginta dierũ. Solaris duodecim mesium. Et magnus qui fm Ciceronẽ in Hortensio. xii. milia annorũ et quingẽtos qnquaginta quattuor continet. Sed hoc loco dicit magnũ cõparatione lunaris: vt alibi.

Annus — Interea magnũ sol circũuoluit̃ annũ. Annus dicit̃ quasi anus. i. anulus: quia in se redeat: vt Atq; in se sua ꝓ vestigia vertit̃ annus. Vel ab ἀνανέοῦσθαι. id est ab innouatiõe. Voluẽdis. volubilibus. A sede lauini. vitans enim nouercalẽ inuidiam deserto lauino. Albam longã condidit. ab alba porca et situ longo dictam. Vi. Nunc virtute als multa significat.

DONA. Parce. Si solũ hoc dixisset: abunde suffecerat ad demulcẽdũ animũ. Reddit em̃ securã: et nihil

Parce metu cythara manent ĩmota tuorũ
Fata tibi: cernes vrbem & promissa lauini
Mœnia: sublimẽq; feres ad sydera cœli
Magnanimũ æneam: neq; me sententia vertit
Hic tibi fabor enĩ: quãdo hæc te cura remorde
Longius & voluens fatorum arcana mouebo
Bellum ingens geret italia: populosq; feroces
Contundet: moresq; vires: & mœnia ponet:
Tercia dum latio regnantẽ viderit æstas
Ternaq; transierint rutulis hiberna subactis.
At puer ascanius cui nunc cognomẽ iulo
Additur: ilus erat dum res stetit ilia regno
Triginta magnos volueṅdis mensibus orbes
Imperio explebit. regnũq; a sede lauini
Transferet: & longam multa vi muniet albam.

immutatum esse demonstrat. Dat autem huic poeta psonam regis non patris: De futuris em nō nisi de us loqtur. Ergo cytherea dixit & nō filia: & tuoꝝ & nō nostroꝝ: Manent tibi fata. hoc sat erat: sed vt sati aret quod asserebat addidit imota. Deinde enūerat spāliter quod generalitate dauserat. Respondet eti am quærimoniis veneris. Nā cū illa dixisset. Cuntus ob i.t.c.a. Hic dicit Cernes vrbē. Et ad id Cœli q: a.a. ponit Magnanimū. a.e.f.s. ad sydera cœli Vt aūt aptiorē faceret generalitatē addit fatoꝝ dispositio nem. Tangit autē gesta ab ænea ad cæsarē tpa cæsaris: Quæ scribenda cū ppositisset: morte puentus: nō impleuit breui igitur oīone securā facit Venerē longo deinde ordine futura explicat. Nō em ocioſe au disset Ven⁹: q̄ ptinerēt ad gaudiū: nisi prius amotus eēt metus. Sic Ter. Vbi inueniā pamphilū vt metū in quo nūc est adimā: atq; explea aīm gaudio. Fabor em Arcana fatoꝝ quæ nulli fas est nosse: cōmen dat sensib⁹ filiæ: & se illicite facere demostrat vt cognoscat illa beniuolū studiū pris. Tibi. quia filia es qa solicita: qa nolo te vexari angoribus Tu docta tuoꝝ facta lætaberis. Bellū ponit curā belli sed bōa ve tura pmittit. Mortē aūt æneæ quod erat triste subticet. Ad puer oīdit quod optabile ē æneæ nō exter num: sed filios succesſurū eo fœlicioꝛē vt nō triēnio: vt ipse: sed triginta ānos sit regnaturus.

CHRI. Cytherea. Venus a cytheris insula dicta. Sūt aūt cythere insula a regione lacedæmonis loc⁹ contra spartem bellum gerētibus apprime aptus: De qua insula dixit Chilon spartanus vir sapiēs pstare lacedæmonibus illam demergi q̄s extare. Venus prima cœli & diei filia fuit. Ex ioue seu Libero amorem geminum & gratias genuit: Filia cœli qa suo cœlo affixa est. & diei qa lucidus est planeta. Geminū amorem. s. castū & lasciuū. Gratias quæ sine amore nō sunt. Venes secunda ex virilibus cœlii nata est: Saturn⁹ em vt ait Hesiodus: accepta falce a matre: quæ illū vlcisci cupiebat: ex insidiis virilia amputauit cœlio. Ex coꝝ sanguineis guttis terra gigantes Erynes & nymphas melias genuit. Virilia autē in mare proiecta: & fluctibus agitata spumā fecerūt. ex qua Venus creata est: Vnde a virilibus quæ αἰδοῖα dicū tur philomedea. A spuma vero quæ ἀφρός appellatur aphrodite dicitur: & qa e mari primo cytheris insulæ adhæsit: ac mox in cyprū profecta est cytherea ac cyprogenia dicitur. Tercia aūt venus iouis & dioneæ filia: ex qua est æneas. Antiquissimū aūt illi templū ascaloniæ vrbis syriæ fuit. Nam q̄d in cypro ē: hinc venisse cyprii volūt. Quod aūt in cytheris phœnices: qui ex hac sunt: ædificarūt: Hoc scythæ q̄ syriam inuaserūt cum rapuissent: Venus in eos fœmineum morbū immisit. Vocatur ab assyriis militia. Arabes alitam: Persæ mitrā nominā: ait Herodotus. Venus latine dicitur vel qꝛ ad oīa aialia veniat: vl̄ qꝛ p eam oīa veniant. i. oriantē. Venerē gignēdi vim dicūt. Si aūt ad historiā referas dicūt cretensis iouis illā filiā fuisse: & qua ætate & quibus sacris nuptiæ sint celebrandæ inuenisse. Ac primum in siciliā iuxta Ericā nauidasse. Inde in paphū cypri & in insulā cytherā: & in asiā & syriā: vt Diodorus. Est pterea stella Venus in tercio cœlo amoris conciliatrix: & apprime salutaris ppter optimū in ea cōtempamentū bumoris & caloris. Solus planetaꝝ excedit zodiacū duobus gradibus. Nunq̄ a sole discedit vltra. xlvi. Gradus: qm̄ illum subsequitur motu naturali: Antecedit autē motu pprio planetaꝝ: qui est ab occidente in orientē contra motum firmamēti: apparet in occidente post occasum solis: & dicitur hesperus siue vesper. quando autem contra apparet in oriente añ ortum solis. & dicit lucifer: & iubar. Primus autem apud græcos Pythagoras auctore Parmenide deprehendit eundē esse luciferum & hesperum. Inducit amatores musice & versuū Domicilia sua sunt libra & taurus. Manet in vno quoq; signo. xxix. dies: & pficit cursum trecentis ac quadraginta octo diebus. Cytherea Venus Venus Hesperus Lucifer

Hic iam tercentū totus regnabit annos
Gente sub hectorea: donec regina sacerdos
Marte grauis geminā partu dabit ilia prolem.
Inde lupæ fuluo nutricis tegmine lætus
Romulus excipiet gentē: & mauortia condet
Mœnia: romanosq; suo de nomine dicet.
His ego nec metas rerum: nec tempa pono.
Imperiū sine fine dedi: quin aspera iuno
Quæ mare nūc terrasq; metu cœlūq; fatigat
Consilia in melius referet. mecumq; fouebit
Romanos rerum dominos gentēq; togatam:
Sic placitū veniet lustris labentibus etas
Cū domus assaraci phthiam: clarasq; myrcenas
Seruitio p̄met: & victis dominabitur argis.
Nascetur pulchra troianus origine cæsar
Imperium occeano: famam qui terminet astris.

SFR. Hic iam tercentū. vsq; ad ortū vrbis romæ: Nam ipsa q̄dringentos regnit. Hinc dixit Donec regia sacerdos: Ipsa aūt ad regnū hostilii puenit: a quo ē diruta.

Totos: Sine intermissione. Sacerdos: amuli⁹ & numitor frēs fuerūt: sed amulius fratrē regno pepulit. Filiū interfecit. Filiā vero iliā Vestæ sacerdotē fecit. Ex hac mars geminos Romū ac Remū suscepit. Amulius eos cū matre i tyberim deiici iussit: & illa flumis vxor facta ē. Hic Horat. Vxori⁹ amnis dixit pueros faustul⁹ pastor substulit & acce laurētiæ nutriēdos dedit. Sed cū hæc meretrix eēt fingunt a lupa nutriti: qa illæ lupæ vocāt & loca illaꝝ lupanaria. Vl qa lupa marti cōsecrata est. Vn marti⁹ a stabulis rapuit lup⁹. Hi cæso amulio regnum auo restituerūt: ac romā cōdiderūt a Romo qui deinde blandimenti cā romulus dict⁹ est nominatā. Viderat prior Rem⁹ sex vultures. Romus autē posterior sed duodeci. Quæ res bellū creauit: & rom⁹ extinctus ē Lupæ Lupanaria

Regina regis filia: sic de Palipbæ Magnum reginæ. f.n.m.a. Grauis grauida: vt

Non insueta graues.t.p.f. Fuluo.t.vtebaꝫ pelle lupe more pastorum: cur autem nutricis pelle vtebaꝫ? Vel ad imitationē Iouis qui amaltneæ capræ nutricis suæ pelle vtebatur. Vel excusatur falsitate fabulæ. Excipiet.g.cæso remo cuius cæde cum pestilentia exorta esset fuit oraculum placandos esse suos manes: Ergo agenti aliquid Romulo semp sella curulis vacua cum reliquis insignibus regis iuxta apponebatur: vt pariter imperare videretur. Romanos.nō Romam. Vrbis ēm illius verum nomen nemo vel in sacris enunciat: Vū Trib.pleb. vt ait Varro: Id ausus nominare in crucē sublatus est. Hoc nec Iginꝰ de situ vrbis loquēs exprimit. Metas.ad terras metas: Ad tempa aūt annos retulit. Nam sine lauino & albæ dato Romanis æternitatē tribuit. Quin: minus est eēt. Planum aūt quinetiam. Aspera iu. tolerabilis maritus vxorē criminaꝫ q̄ alius. Metu.nā supra Id metuens. Terras.c.q.f. Sic alibi Ab. sumptæ in teucros vires cœli q.m. Consilia.quia bello punico secundo Romanis placata fauere cœpit.

Ricinus. Lustrum

Gentem q.t. bene quia omnis sexus & conditio toga vtebaꝫ. Nam illam fœminas babuisse cycladū & ricini vsum ostendit. Ricinus ex eo dicitur q̄ post terga reiicitur vulgo mauorte appellaꝫ. Placitū vel fatis vel mihi. Lustris. quinquēnariis. Numerat aūt ab olympiadibus: qa nondum erat Roma & cōsules. Lustrū aūt dictum est q̄ post qnquēnium vnaquæq̄ vrbs lustrabatur: Domus.familia troiana. Assaracus ēm capym: capis anchisem: & illæ ænæam genuit. Vnde romani ex quibus Mimius achaiam vicit. Pbtbiam. Achillis est patria. Claras. propter Agamenonē cuius fuit patria. Nascetur Cōtra illud Certe binc ro. Et omnis intentio poetæ ad Augusti laudem tendit: vt in sexti cathalogo & in clypeo apparet. Iuppiter autem & obiecta purgat & aliquid pollicetur: Pulchra. alluſit ad Venerē

Cæsar

Cæsar. C. Iulius cæsar. Et cæsar dicitur q̄ cæso matris ventre natus est. Vel quod auus eius manu sua in aphrica elephantem: qui punica lingua cæsar appellatur: cecidit. Imperium o. ad laudem dixit. Vel bistoria est: Nam & brittannos qui in occeano sunt vicit. Et cum post mortem ludi funebres ab augusto adoptiuo filio celebrarentē stella medio die visa est. Vnde Ecce dionei processit cæsaris astrum.

Do. Hic iam tercentū: post trienniū ænæe. xxx. Ascanio &. ccc. bæctoreæ genti danē. Regina. quæ q̄uis geminos pariat: ad vnum Romulū imperium puenturū ostendit & parricidū occultat & romāos a Romo appellatū iri: qui tāta sint fœlicitate regnaturi vt nullis alteroꝝ regnum tempoꝝ terminis daudanē. Aspera iuno. apte ponit quod Venus vniꝰ ob iram dixit. Ergo tantā fœlicitatē pollicēr: vt acerrima inimica posito odio futura sit. At domus asc. extremus cumulus lætitiæ: vt qui ad tempus victores erant iis quos vicerant seruituri essent. Quod est plus q̄ Antenorem inter victores populos consedisse: & per medios achiuos plapsos eē. Verum quia bæc in honorem cæsaris scribebat: apuit qđ in posterioribus fuisset scripturas nisi mors pueniſſet. Nam post mortē Turni sequebanē. xxx. ac. ccc. annorum gesta: ac deinceps vsq̄ ad cæsaris tpa facta. Et cæsarem ita amplificaturū romanū impium vt nibil relinq̄ret qđ nō se subactū fateretē. Pulchra. optima & honesta: vt nō corpis sit: sed originis.

Alba longa

CHRI. Regnabitur refert Liuius albā longā nomē sumpsisse & ab alba porca cuius nomine cōdita est: & a situ vrbis. quoniā in mōtis iugo in longitudinē porrecta sit & conditā eē ab Ascanio æneæ filio. Sed vtrum ab eo quē ex creusa in phrigya: an ab alio quē ex lauina in italia genuerat ambigit: Tamē ita psequiē. Is Ascanius quacūq̄ sit matre natus: abundāte Lauini multitudine albā cōdidit: atq̄ inter Lauinū & albā trigita interfuere āni. Siluius deinde regnat Ascanii filiꝰ casu quodā in siluis natus. Is æneā siluiū creat. Inde latinū Siluiū a quo aliquo coloniæ deductæ prisci latini sunt appellati. Mansit deinceps siluius oīmbus cognomē. Alba ex latino ortus & ex alba Atis ex Ate Capis ex capi Capetꝰ ex capeto Tyberinꝰ q in traiectu albulæ submersus nomē suū flumini reliqt. Ex tiberino oriē Agrippa & ex agrippa Romulus q fulmine ictus periit ex quo ē Auentinꝰ. a quo mōs auētinus qa in illo sepultus est nom sumpsit. Auentini filiꝰ Procas est: q Numitorē creat & Amuliū. Amulius Numitorē cui regnū legatū erat quoniā grandior esset natu pellit: filiūq̄ intermittit: & filiā vestalem virginē facit: quæ grauida facta Martē siue q̄ ita crederet. siue vt quia deus auctor culpæ honestior eēt: partem nuncupat. Eius partu natus est Romulus & Remus. Hæc Liuius Dyonisius aūt balycarnaseus refert Ascaniū Creusæ filium qui antea Euryleon vocabaē: albā cōdidisse. Erat æneæ & alter filius: sed ex Lauinia: Hic siluius vocabatur quoniā mater ilia metuēs priuignum illū clanculū in siluis alendū curauerat tradens illū Tirrbeo pastori: quē latino sciebat fuisse acceptū. Mortuo aūt ascanio certabāt de regno bic siluius: & Iulus ascani filiꝰ. Sed populus litem diremit: Siluiūq̄ regnare iussit. Iulo aūt regni loco sacram quandam potestatem attribuit honorem periculis imperii vacantem. Quem idem Dyonisius scribit in domo Iulioꝝ ad suā vsq̄ ætatem durasse: in qua cæsar mirifice floruit. Regnauit aūt Siluius vnde triginta annis. Aenea. filiꝰ. xxxi Latinus. li. Alba. xl. Capis. xxviii. Calpetus. xxvi. Post būc ponit Dyonisius regnasse Calpetum ānos xiii. Tiberiū. viii. Agrippā. xxxiii. Post būc loco Romuli ponit Alladiū tyrannica violentia viꝝ: q deos cōtemnens fulminū & tonitruū imitationibus se deū credi cupiebat. Verū bymbribus & fulminibus in eius domū cadentibus: & lacu iuxta quē babitabat in eiꝰ domū exundante cū tota domo absorptus est Auentinꝰ regnauit ānoꝭ. xxxvii. Procas. xxiii. Amulius q fratri regnum eripuit duos & q̄draginta regnauit ānos. Eusebius ait Ascaniū albā cōdidisse āno mundi. xxvii. supra quatuor milia: & regnasse annos xxxviii. Deindē siluiū postbumū. xxix. Aeneā siluiū. xxxi. Latinū. l. Albā. xxxix. Atin liue ægyptū. xxiiii. Capi. xxviii. Calpetū. xiii. Tiberiū. viii. Agrippā. xl. Aremulū quem alibi Remulum vel Romulum xxxix. Auentiū. xxxvii. Procam. xxiii. Amulū. xliii. Annos. anni certus modus apud solos ægyptios sp fuit. Aliæ gentes dispari numero pari errore nutabāt. Arcades ēm triū mēsiū bebant annū. Acarnanes sex. Reliq̄ græci. cccliii. dieq̄. Romulꝰ romanus ex decē mensibꝰ instituit: ānū a martio initium sumentē con

mentē cōfectū ex. ccciiii. diebus. Numa deinde pōpilius addidit quinq̄gintas. Mox etiā vnū diē ad bonorē iparis numeri addidit. Vex cū sol. ccc. & lxv. dieb⁹ ac q̄drante zodiacū cōficiens ānū faciat: sicq̄ deessent. xi. dies āno ac q̄drans grecor⁹ q dā instituerūt vt octauo quoq̄ āno nonaginta dies intercalarent diesq̄ illos ὑπερβαίνοντας: & menses ἐμβολισμους: appellarūt. Romani autem alternis ānis binos & vigenos alternis ternos & vigenos intercalabāt. Vñ octauo āno q̄ttuor actis intercalationib⁹ ꝓpter illū quē addiderat Numa octo dies superāt. Itaq̄ errore cognito ist̄ituerūt vt tercio quoq̄ octennio nō. xc: sed. lxvi. intercalarent remotis. xxiiii. diebus q totidē ānis afluebāt. Intercalatio aūt fiebat p⁹ xxiii. diē februarii intermalibus sacris pactis: deinde reliq qui erant qnq̄ religionis cā post intercalares ponebant ne marti⁹ a februario disiungerē. Fuit etiā tps in quo itercalatio regionis cā sublata sit. Quin & sacerdotes ī fauorē publicanor⁹ numer⁹ dier⁹ mō augebāt: mō diminuebant. Cæsar aūt ad ver⁹ cursum solis ānū redegit cōsumptis iis dieb⁹ qbus cōfusionē facerēt. Itaq̄ fuit ille ānus: cccc xliiii. dier⁹. Voluitq̄ ē ex. cccl xv. dieb⁹: & q̄rto quoq̄ āno ꝓpter q̄drantē supabundantē diē intercalari iussit. Annū romani a bruma: hebræi ab æquoctio verno: Græci a solstitio Aegiptii ab auctūuo incipiūt. ait Isidor⁹. Atq̄ hæc de solari āno. Est & ānus lunaris. xxx. fere dierū. Est & ānus magn⁹ qui ipleť quotiēscunq̄ oēs plænetæ ac oēs octauæ sphære stellæ eodēq̄ redierint vñ a principio mundi motū incepeŕt. De hoc spatio variæ apud priscos fuerť opiniones. Tñ Andalo & Paul⁹ florētin⁹ eū ex. xxx. & sex milib⁹ ānor⁹ cōstare dixerť qm̄ gdus in cœlo. ccc. ac. lx. sunt: & stellæ fixæ nō nisi cētenis ānis singulos gdus conficiunt. Quapropter totū cœli spatiū minori tpe pagrare minime pñt. Metas sic dicta ē meta vel qa sit posita in dimēso spatio: vel qa illā metiant q̄drigæ. Est autē termin⁹ ad quē curriť & cū illuc puentū sit necesse ē vt circa ipsā flectant. Hinc Iuue. Per quē magn⁹ equos arūcæ flexit alūnus Et Statius flectere si posset circū cōpedia & lōgos vbi circū flectere cursus. Ponit tñ ꝓ poi termino. Togatā sic Laberius poeta licētiā & libidinē vt tollā petis togatæ stirpis. Phtbia ps thessaliæ australis ē. in q̄ thetidis fanū ꝓpe pharsalū veterē & nouum ē iuxta magnesiū pelagus. Strabo. Mycenas. peloponesi est vrbs cōdita a Perseo Iouis & Danaæ si. Cæsar. nō hic prim⁹ cæsar cognominat⁹ ē. Nā & in Iulior⁹ familia plerisq̄ ante būc cæsares fuerť. Et Plinius lib. vii. ait. Auspicatius enecta pente gignunť sicut Scipio african⁹ prior natus est primusq̄ Cæsar a cæso matris vcero dict⁹. Helius aūt spartan⁹ scribit primū q cæsar appellat⁹ sit nomē accepisse ab elephanto: qui maurica lingua cæsar dr̄ in plio a se cæso: Vel qa mortua matre cæso ventre sit nat⁹: vel qa magnis crinib⁹ vt ro materno sit effusus. vel q⁹ oculos cesios habuerit. Habuit aūt originē iulior⁹ dom⁹ a regib⁹ albanis: quia Iulio ascanio sunt. Nā Aremulus siue Remulus filium habuit Iuliū: vt placet Eusebio. qui fuit ꝓauus Iuli ꝓculi: qui cū Romulo romā cōmigrans iuliā gentē fundauit.

Metæ

Phtbia

Mycenas

Iulius a magno demissum nomen iulo
Hunc tu olim cœlo spoliis orientis onustū
Accipies secura vocabiť hic quoq̄ votis
Aspera tū positis mitescent sæcula bellis
Cana fides & vesta remo cū fratre quirinus
Iura dabūt: diræ ferro: & compagibus arctis
Claudentť belli portæ: furor impius intus
Sæua sedēs sup arma: & cētū vinctus abenis
Post tergū nodis: fremet horrid⁹ ore cruēto:
Hæc ait. & maiæ genitū demittit ab alto.

SER. Iulius a magno. sicut Alexāder & Pōpeius. Cœlo. in cœlū. Spoliis or. victo Pharnace Mithridatis fi. Hic in oriēte ē. Nā ægypt⁹ in q̄ inuenit ptolæmeū meridiana est regio. Onustū. onerat⁹ ē q̄cunq̄ pōdere p̄ssus ab onere. Honust⁹ aūt is ē cui on⁹ bonori ē ab bonore dict⁹. Accipies. nā post mortē cæsar meruit aram. Fastigiū: flaminē. Hic quoq̄. vel sicut romul⁹ vel meli⁹ sicut æneas. Quoq̄ eī ad similitudinē ponit: vt Tu quoq̄ littoribus nostris æ. n. Votis. ad vota: vel in votis: Tūc. Cæsare cōsecrato regnante Augustos. Tēplū aūt hoc ter ē clausū. Primū regnāte Numa. Post bellum punicū secundū. Terciū post bella actiaca ab augusto gesta. Quo tñ tpe flagrauerūt bella ciuilia. vñ ait furor ipius intus. Apiendi aūt vel claudēdi rō fuit hæc. Romulo cōtra sabinos pugnāte cū iā vincerēt romani calidā aquā ex eo loco scaturisse dicunt: q̄ sabini fugati sunt Hinc ergo mos deductus vt pugnaturi tēplū apirent in eo loco cōstitutū ad spem pristini auxilii. Alii dicūt Romulū & Tatiū hoc tēplo icto iā fœdere ædificasse ꝓptereaq̄ Ianū duas br̄e facies: q̄si oñdat duor⁹ regū coitionē: vel q⁹ ad bellū ituri debent de pace cogitare: vel q⁹ melius ē q⁹ ad p̄lium ituri optent reuersionē. Cana fides. vel q⁹ in canis boibus inueniť: vel q⁹ manu albo pāno inuoluta illi sacrificať vt ostendatur fidē debere esse secretā. Hora: & albo rara fides colit velata pāno. Vestā. religionē quia nullū sacrificiū fit sine igne. vñ ipsa & ianus oibus sacrificiis inuocanť. Vesta autē dr̄ vel ἀπὸ τῆς ἑστιάσεως addito digāma vt enetus venetus: vel q⁹ variis sit vestita floribus. est em̄ terra quā ignē habere nō dubiū est. Remo cū f. multi intelligunt it q̄d dixim⁹ Romulū post cæsum fratrē oibus geminis vsum esse: vñ est Videē vt gemine stent vertice cristæ. Sed esset aut iterato sup̄dict⁹ aut ordo ꝓposterus. s. post cæsarem Romulū reperit. Cōstat ꝓterea Iani tēplū patuisse sub Romulo alii volunt ꝓ bos romanos intelligi: sed si Quirinus augustus ē ꝓ Remo erit Agrippa: qui sororē augusti duxit vxorē & cū eo pariter bella tractauit: vñ est: parte alia ventis: & diis. agrippa secundis. Nam p adulationē tria noia Octauiano obtulit populus ro. Quirinū. Cæsarē. Augustū. Ille autē ne vno accepto partē quæ aliud afferret læderet: oibus

Vesta

diuerso tpe vsus est vt ait Suet. & Vir. in georgicis cũ de gangaridis populis iuxta gangẽ ab Augusto victis intellig eret: dixit Victorisq; arma quirini. Nã Remũ p Agrippa ponẽs poetico vsus est more: vt nomen ex vicino sumeret. Dicit ergo cũ cœperit Iulius Cæsar cœlũ tenere patratis oĩbus bellis iura dabunt Augustus & Agrippa. Romulus autẽ Quirinus dictus ẽ qđ basta vtebatur: q̃ lingua sabina curis dicit̃: & est telũ longũ: vnde ẽ securis quasi semicuris: vel quia græce κόρυσ rex dr̃. Constat autem græcos fuisse romanos. Vel ꝓpter generis nobilitatẽ. Mars em̃ cũ sæuit gradiuus: cũ trãquillus qrinus dicit̃. Vñ duo habet tẽpla: alterꝝ in vrbe qđ quirini ẽ. Aliud extra vrbẽ in appia via ꝓpe portã q̃si bellatoris & gradiui. Diræ. cũ apertæ sunt. Copagibus. cõpages & ambages antiquitus est in noiatiuo: vñ genitiuus ambagis & cõpagis. nã cõpago & ambago vsurpat̃. Vnde nõ ẽ ambaginis & cõpaginis.

Furor impius. ꝓpter bella ciuilia contra Brutũ & Cassiũ in philippicis & contra Sex. Pompeiũ in sicilia. Sup arma. fm antiquã licentiã. Hodie tm̃ In & sub cõmunes sunt. Subter vero & Super accusatiue sunt. Sic dam & post prius cõmunes naturã mutarunt. Nodis. nõ centũ nodis: sed cathenis: q̃s circũlocutione significauit. Nã cathenæ plures nodi sunt. Maiæ. mercuriũ p circũlocutionẽ. Cice. in libro de natura deorꝝ plures ponit mercurios. Sed in deorꝝ rõne fabule sequendæ sunt: Nam veritas ignorat̃ Simul etiã alluslt poeta: quia p caductatores. i. internuncios pax fieri solet.

In
Sub
Subter
Super
Cathenæ.

DO. Iulius. Cæsar trabens nomẽ demissum In tm̃ autẽ domitorꝝ oẽs gentes vt existentib9 triũphis eius pax: debinc & fides. ꝑpetua ꝑmaneret. Iura dabunt. i. leges Romuli ꝑdurabunt. Et deniq; cessura oĩa mala fœlicitate Cæsaris dixit furorẽ. s. & bellandi necessitatẽ. Hæc ait. & m. Exposita futurorꝝ ꝓmissione ꝓuideri securitas debuit: ne naufragi in terris alienis: & in qbus inimica regnabat Iuno: aliquã violentiã paterent̃. Procurat̃ autẽ troianis securitas p duos: quorꝝ alter auus alter affinis ẽ. Nam Maia Mercurii mater troianorꝝ generi nectebat̃. Debuit ergo ad effectus implendos talis mitti psona: q̃ præceptorꝝ auctoritate duplici ratione ducta celerius maturaret alarum iuuante subsidio.

CHRI. Nomẽ in Cæsare nomẽ fuit: In a scanio vero cognomen. Nã a lanugine qua primũ eĩ9 genæ vestiri ceperãt: dictus ẽ Iulus. Est aũt Iulus dissyllabũ nomẽ: sed metri rõne fit diæresis in prima syllaba & efficit̃ trisyllabũ. Cana. Quia qui fidẽ seruat: nõ mutat̃: sed cõstanter i amicitia pseuerans: in eaq; sine aliq̃ nouitate cõsenescunt. Vesta. de bacalio in loco: Secura. pollicet̃ nõ solũ fugã piculorꝝ: veretiã vacationẽ curarũ. Fides. bæc duplex ẽ. Alia em̃ dr̃ a fidẽdo: qa p eã cõfidim9 aliq đ futurũ. Hæc aũt vna ẽ ex trib9 illis theologicis virtutib9. Alia aũt est quã Cicero fundamẽtum iusticiæ nũcupat: diciturq; fides qđ fiat qđ dictũ ẽ. Iusticiæ em̃ ptes sunt Religio: Innocentia: Pax. Concordia: Pietas: Integritas: & Vendicatio. Integritas aũt est iusticia quæ rerũ cõstantiã dictorũq; veritatẽ inuiolabiliter cõseruat. fides est integritas qua dictorꝝ cõuentorꝝ cõmuniter vel spãliter cõstitutorꝝ intemerata veritas custodit̃. Verũ de iusticia latius paulo post. Cõpagibus & cõpagem & cõpaginẽ dixerunt. Ouidi. Atq; ita depositis calamis cõpagine cætæ. Et Seneca in epistolis cõpaginẽ dixit. Belli portæ. scribit Piso in ãnalibus ædificatum templũ a Numa Pompilio inter romanũ boariumq; forꝝ Iano gemino fuisse: & ab eo institutũ vt eius porta clausa pacẽ: aperta bellũ significaret. Clausa est ter primo suo tẽpe. Secundo in primo bello punico a Luctatio finito. Tercio sub Augusto finitis bellis ciuilibus. Ianus vt refert Macrobius: siue sol siue mũdus putet̃ ab eundo dr̃ quia mundus semp est in motu. Appellaturq; Ianus. Itẽ pater geminus Itẽ Iunonius: quia calendarũ est princeps quæ Iunoni dicatæ sunt: vnde illi vt ait Varro duodecim aræ dicatæ ꝓ duodecim mẽsibus dicatæ erant. Dicit̃ cõsinus a cõserendo. s. ꝓpaginẽ generis humani. Item qrinus: qa belli sit portus. Dicit̃ patultius & clausinius: qa bello valuæ eius pateãt & pace claudant̃. Volebant romani i bello sabino qđ raptis virginib9 gestũ est portã quæ erat in radicib9 collis viminalis deinde ab euẽtu ianuale vocatã claudere. Sed cũ ter clausissent: & totidẽ sua spõte pateret armati ingressum custodiebãt: mox cũ audirẽt ab alia ꝑte suos a Tacio fugatos fuga arrepta custodiã deseruerũt. Erãt irruꝑturi sabini cũ exẽplo p hãc portã magna vis torrentiũ scatẽtib9 vndis erupit: & multas cateruas hostiũ aut feruẽtib9 vstas: aut vasta voragine deuoratas fuerũt. Hinc mos mãsit Iani ianuamẽ in bello ad auxiliũ patere. Maia filia fuit Athlantis: Sed de ipso eiusq; natis in georgicis diximus. ex Maia & Ioue natus est Mercurius: cũ ex eodẽ Ioue atq; electra nat9 etiã Dardanus sit. ergo vtraq; ab origine cõiunctus erat troianis Mercurius: & qa ex Ioue nat9 esset: & Aeneas Iouẽ auũ habebat: & qa ex Maia q̃ electræ soror esset: ex q̃ erat dardanus. Itaq; nõ solũ qa nũcius ẽ deorꝝ mittẽdus erat Mercurius. verũetiã quia cognatus troianis ꝓ illorꝝ salute laboraturus esset. De mercurio autẽ dicem9 in. v. huius voluminis libro.

Eides

Ianus
Geminus
Iunonius
Cõsinus.
Quirinus
Patultius
Clausin9
Maia

SER: Vt terræ. ꝓpter illud Hospicio ꝓhibemur barenæ. Pateant. ꝓpter illud Cunctus ob italiã terarũ claudit̃ orbis. Hospitio. ad hospitium. Fati non sui. Si em̃ exitũ suũ sciret magis vetaret: sed fati. id est voluntatis Ionis vt Fati Iunonis iniquæ. Vel fati troianorũ qui nõ sponte: sed necessitate africam tenuerãt. g̃ vt discat Dido troianos ad italiam tẽdere. Sed q̃re se æneæ iunxit: Verũ illud fuit furoris nõ cõsilii: Nã nec sacerdotibus bæc dicẽtib9 credidit. Vñ ẽ Quid vota furentem: Quid delubra iuuat. Citus nã velox est in cursu Mercurius. Pœni.

Vt terræ: vtq; nouæ pateant carthaginis arces
Hospicio teucris: ne fati nescia dido
Finibus arceret: volat ille per aera magnum
Remigio alarum: ac libyæ citus astitit oris.
Et iam iussa facit: ponuntq; ferocia pœni
Corda volente deo: in primis regina quietũ
Accipit in teucros animũ mentẽq; benignam.
At pius æneas

At pius æneas per noctẽ plurima voluens:
Vt primũ lux alma data est exire:locosq;
Explorare nouos:quas vento accesserit oras:
Qui teneat:nã inculta videt:boies ne feræne
Quærere constituit:sociisq; exacta referre:
Classem in conuexo nemoꝝ sub rupe cauata
Arboribus clausã circũ:atq; borrẽtib⁹ vmbris
Occulit:ipse vno gradiẽ comitatus achate
Bina manu lato crispans hastilia ferro.
Cui mater media sese tulit obuia silua
Virginis os:habitumq; gerẽs:& virginis arma
Spartanæ:vel qualis equos:threissa fatigat
Harpalice:volucrẽq; fuga preuertit̃ hebrum
Nãq; humeris de more habilẽ supẽderat arcũ

Quasi phœni p antistichõ.Deo.Mercurio vel Ioue. Per noctẽ decet em̃ p cunctis regẽ sollicitũ esse. Alma.qa alat.Sic & alma ceres.nã dicũt physici oia p diẽ crescere Nam qd alibi dicit exigua tm̃ gelidus ros nocte reponit:p miraculo dixit:vt etiã Plinius sentit. Locos.i plurali masculini & neutri generis ẽ.In singulari masculini tm̃. Sic etiã iocus iocos & ioca facit. Accesserit.ꝑpositio detracta noi dat̃ verbo:& ẽ hysterologia:vt hic accesserit boras. Cũ autẽ mutat̃ figura est:vt Cumarũ allabit̃ oris p oras. Qui teneãt.iure dubitat:Nã cernit inculta. Exacta exqsita. In cõuexo.p œconomia:vt nõ terreat̃ veluti classis Ilionei. Cõuexo.cõcauo. Vñ cõuexũ dicim⁹ cœlũ & intellige loco:vt Castroꝝ vt campi medio.s.hospicio Rupe cauata.spelunca p peripbrasim. Arboribꝰ vmbris.i.vmbris arboꝝ. Achate.multi multa dicunt quare comes sit Achates:Meli⁹tñ ẽ vt sit a græca ætymologia:oχoσ em̃ cura est:q̃ sp

comes ẽ regũ. Bina.si ad vtrũq; referas bñ dictũ ẽ bina.Si ad æneã bina.i.duo:sicuti duplices palmas.

Lato ferro.i.lati ferri.Silua.υληv græci dicũt.i.elementoꝝ cõgerie Vñ oia creanẽ.Multi volũt æneã in horoscopo virginẽ habuisse.igit̃ i media silua virginis habitu venerẽ facit occurrere: qa venere i virgine cõstituta misericordes,p creanẽ fœminæ:& viri p illas fœlicitatẽ cõsequũt Os habitũ.facie & amictum. Spartanæ.nã sparta habet venatrices virgines. Treissa.Thracia:& ẽ solutio: Nã thressa facit sicut cressa:vt Cressa genus pholoe.Sũt aũt ab eo qd ẽ thres & cres.Sed threissa quia p ei diphthõgon scribit̃:habet dissolutionẽ:Cressa vero quia scribit̃ p h nõ habet dissolutionẽ. Harpalice. Hæc collecta multitudine patrẽ suum agetis captum celerius liberauit quã de fœmina posset credi. Vnde fluuium dicitur celeritate transisse. Præuertitur.transit & præuertit dicit̃. Arcum.vt credatur venatrix. Habilem aptum sexui. Vnusquisq; enim habet arcum pro viribus suis.

DO. Nouæ.quia nouitas regni cuncta habet suspecta: vt ipse Res dura & regni nouitas.m.t.c.m. Vel lege:vt Terræ carthaginis:& nouitas ædificoꝝ pateat teucris. Solus autẽ Iuppiter ministro Mercurio potuit pstare.vt inimicos suos carthago susciperet:Sed oia cũ celeritate erãt agẽda:quã breui sermone est amplexus. Terras autẽ dixit:ne in regionibus carthaginis aut in littoribus a gentibus vexarent̃.

Nouas ar.Etiã sic accipimus ne carthaginẽ incogniti venientes aduersa paterent̃. Remigio alarũ. aliter em̃ volare nõ potuisset. Et iam iussa.Fructum executionis impletæ posuit. Ponunt ferocia c. Natura ferox in leuitatẽ mutatur. Volente deo. nã nisi dei.i.Iouis vel Mercurii iussus intercessisset: natura ferox immutari nõ potuit.Et qua reginæ partes in secundo loco posuit:correxit dicendo in primis.Nam ipsa fuit lenienda:quæ vel incitare illos posset:vel violentiã cõprimere.Et quoniã fieri nõ poterat vt eodẽ tẽporis puncto ferocitatẽ ponerent & amarent librauit verba:& nõ dixit amant sed ponũt corda ferocia. At pius æneas. Interposita narrationi fuerant verba veneris & Iouis in luctu troianorum:nunc ad narrationẽ reddit eũ vnde digressus fuerat.s.Et iam finis erat. Exacta.proposuerat plura in masculino & fœminino.Hæc autẽ vt complecterẽt̃:posuit neutrũ Classem in conuexo:exiturus cũ solo achate nec omnino inermis fuit:vt temerarius:nec omnino armatus vt timidus:cum solis igitur inquit hastilibus & vno socio.In solitudinẽ em̃ iturus debebat esse expeditus propter requisitionẽ celerẽ & maturum reditũ.Ad omnia circũspectus socios omni cautela occultat.Cui rei inseruit descriptio portus Classem in conuexo nemoꝝ.Quinta ergo diligentia fuit qui nõ antea pfectus q̃ socioꝝ saluti consuluisset:Et cum vno ad incertũ pergit.Additur aliud ad laudẽ a loco tempore & psona.Nam cũ sese fœmina ad fallendũ composita sola in silua obtulisset motus libidine nõ est:q̃uis virginitas pulcritudo & vestitus accenderet.Accedebat ad castitatẽ congeries calamitatũ: quæ etiam libidinosos coercet. Vnde Teren.nulla adeo ex re istud fit nisi ex nimio ocio.

CHRI. Pateant. Vt quasi vrbe penoꝝ pro sua vtantur teucri. Carthaginis cum stupore pronunciatur.q.d.vrbis omnino inimicæ:& ꝑpter naturalem crudelitatem: & propter aduersariam Iunonem.

At pius æneas.Describit principem omni virtutum genere accumulatissimum.Est em̃ & summa diligentia & summa in suos charitate præditus:qui ne noctu quidem salutis inuestigandæ curam omittat. Est & summa prudentia:qui & socios optime occultat: & cautissime ad explorationem rerum accedat. Nec defuit magn⁹ animus & in rebus periculosis tẽtandis excluſa temeritate fortitudo. Deniq; magna in illo apparet castitas:qui aspectu pulcerrimæ virginis minime motus sit. Per noctem.vt quietẽ mortalibus a natura datam sibi subtrahens publicæ curæ inuigilaret.Quod Iouis apud Homerum ꝑceptum est.ουχρήπάήυχιοyἐυδεινβούλήφορόνάνδρά Non enim decet totam noctem dormire

populi consultorē virum. Plurima:nā nunq; recte cōsulit nisi prius oēs quæ in causam cadere pnt rationes in vnū cōferamus:ac quibusq; vel falsis vel ineptioribus electis solidas verasq; teneam? Vt primum.optimus pgressus. Nā & prius cōsulto:& vbi cōsulueris mature facto opus ē: Consulit ergo prudenter p noctē. Deinde prima luce qđ decreuit fortiter aggredit. Mater.quare Ven? in excidio troiano se vt deā filio oñdit:& q̄re hic vt venatricē:in nostris chamaldulensibus expressim?:qui locus non te fugiat obsecro lector: Videbis q̄ altos q̄q; pfundos sensus diuin? poeta sub huiuscemodi fabulaq; figmentis abscondat. Spartanæ.ex legibus Lycurgi cogebant spartanæ mulieres virilibus officiis exerceri.

Parthēos Vñ & mons in laconia parthenos ē a virginib? dictus:q̄ in eo virgines venarent. Et Propertius sic bu ius rei meminit:Multa tuæ spartæ miramur iura palestre. Sed magē virginei tot bona gymnasii. Et infra Et mō taygeti crines aspsa pruina Sectatur patrios p iuga longa canes. Et Plato in rep.sua oñdit qđ si in cæteris animātibus fœmineus sexus par viribus est masculino:ita & mulieres virilia munera obire pnt. Harpalyce.fabulā narrat Seruius. Sed etiā legitur Boreæ filiam fuisse Harpalicen:in qua par est rapiditi mi patris fuisse velocitatē. Hæc Phineo regi nupsit priuignisq; infensa fuit.

SER. Diffundere.vt diffunderetur & est græca figura. Sic Et magnū dat ferre talētum. Inde da bibere vsus obtinuit:qđ facere nō debemus vt duo verba iungant nisi i poemate.

Sinus collecta.oculos diffusa.n. Heus.vocatus est aduerbiū. Alias interiectio dolentis: vt heus etiā mensas cōsumimus inquit iulus.

Errantē.inuestigantē. Succinctā.instructam. Vel fm alios in cingulo habentē pharetram & pellē.

Lyncis Lyncis.fuit rex thraciæ. Lynx Hic Triptolemū vt boibus frumēta monstraret a Cerere missum suscepit hospicio:ac mox vt gloria in se migraret occidere tentauit. At Ceres irata illū in lyncem ferā variæ pellis conuertit:vt ipse variæ mentis fuerat. Cursum clamore præmētē.plerūq; duo diuersa in vnū exitū cadunt:vt hic vidisti etiā ad vocē refert: Quod ex æneæ responsione patet. Orsus. nunc incœpit Alias finiuit:vt Sic iuppiter orsus:& pprie posuit. Hit vero vsurpatū ē. Præteritum em participiū est. O quā te.non dubitat eē deam:sed quæ dea sit. Nec vox hominē sonat.græca figura ē. O dea. cōclusio syllogismi qui cōstat ex ppositiōe:assumptione.& cōclusione. Nam si nec vox: nec vultus mortalis est: restat vt dea sit. An phœbi soror.a loco & ab habitu putat esse Dianā: quæ

Fœlix in siluis venat. Sanguinis.i.generis. Fœlix.propitia. Nā & qui dat:& qui recipit fœlicitatē fœlix dicit. Sic in bucolicis. Sis bonus o fœlixq; tuis. Et in septimo. Quæ potui infœlix.i.aduersa troianis: Leues. Leuem facias Quæcunq;. Seu diana seu nympha. Quō sub cœlo.sub quā parte cœli. Vel fm Epicurū qui plures posuit mundos. Tandē:vacat. Ad ornatū em ponunt. Tandē. Quidē puta: em:dum:gentiū:locoq;: terrarū. Locorūq.

Venatrix:dederatq; comas diffundere vētis
Nuda genu:nodoq; sinus collecta fluentis
Ac prior heus inqt iuuenes mōstrate mearū
Vidistis siquā hic errantem forte sororum
Succinctā pharetra:& maculosæ tegmīe lyncis
Aut spumātis apri cursū clamore præmentē
Sic venus:& veneris contra sic filius orsus
Nulla tuarū audita mihi: neq; visa sororum.
O quā te memorē virgo:nāq; haud tibi vultus
Mortalis:nec vox hominē sonat:o dea certe:
An phœbi soror:an nymphaq; sāguinis vna
Sis fœlix:nostrūq; leues quæcunq; laborē.
Et quo sub cœlo:tandē quibus orbis in oris
Iactemur doceas:ignari hominūq; locorūq;
Erramus:vento huc vastis & fluctibus acti.
Multa tibi ante aras nra cadet hostia dextra.
Tū venus haud eqdē tali me dignor honore
Virginibus tyriis mos ē gestare pharetram:
Purpureoq; alte suras vincire cothurno.
Punica regna vides: tyrios & agenoris vrbē
Sed fines lybici:genus intractabile bello.
Imperiū dido tyria regit vrbe profecta
Germanū fugiens.longa ē iniuria:longæ
Ambages.sed summa sequar fastigia rerum.

hypermetrus versus vna em syllaba abundat:qui quotiens fit:debet sequens a vocali incipere vt hic. Sic etiā Oia mercurio similis vocēq; colorēq;:Et crines:Nili in fine fiat synæresis:vt nec cura peculii:p peculii. Hostia:sacrificū qđ fit cū itur in hostes. Victima autē qđ fit post victoriā. Tamē licenter hæc confundit auctoritas. Honore.i.sacrificio. Et aut vult pbare se no esse numen:sed hominē. Aut quia paphiæ veneri:quæ in cypro colitur:thure tm & floribus sacrificat. Dignor.dignā iudico: vt cōiugio anchisa veneris dignate superbo.i.digne habitæ: Purpureo pulcbro:aut rosei coloris:

Cothurn? Agenor Cothurno.calcei species est venatorii:quo etiā sura vincit. Et aptus vtriq; pedi vnde singulari vsus est. Punica regna vides.attentū facit. Agenoris.quā fecerunt agenori dæ. Agenor Rex phœnicū fuit. Sic illud Euboicis. c.al.oris.i.cuius quas ædificarunt ii qui de chalcide euboiæ venerunt. Lybici.dubia dicta aperit. Nam & tyrii alibi esse potuerunt:Intractabile:insuperabile:asperum:sæuum. Germanum fugiens. hoc stupuit Aeneas. Vnde suæ auiditati præscribit Venus dicens:Longa est iniuria:lon.am:Iniuria.i.causa ab eo quod sequitur

eo quod sequit̃ id quod præcedit. Ambages.circuitus. Fastigia.primordio.Scit em̃ historiam carthaginis longã Sic Salustius.De carthagine silere melius puto:q̃ parum dicere.

DO Debuit Venus offerre loquendi fiduciã: Ne improbũ videret̃:qđ cũ virgine cũ sola tunc esse putaret̃:misceret colloquiũ:Sed & adfallendũ quoq; ptinebat:vt nõ solũ specie:sed ctiã sermone imprudentes traduceret:vt ad interrogandi necessitatẽ venire potuissent. Monstrate.iterrogatio ẽ breuissima q̃ tñ necessaria ad fallendũ cõtinet.Dixit & signa vestitus & habitu exp̃sit.Breuius aũt rñdet Aeneas:nec tñ a ppositis aberrat. Oquã te.Cõpleto responso explicat.seriẽ.estimationis:quã de ea habuit.

O dea.cũ hoc pnunciatũ sit:sequat̃ certe an phœbi soror: Quæcunq; siue diana siue nympha. Hæc aũt Aeneæ dat̃ scia religionũ nõ em̃ posset aliquid diuinũ intelligere in bois forma nisi quia pollebat oĩ scia sacroꝝ. Multa hostia.cogebat nõ ad interrogata respondere.quia & ipsa ignorantes cupiebat instruere.Sed primo nõ primis:sed nouissimis occurrit.nã si oblationẽ sacrificii in extremo positã tacẽdo acceptasset:cõfirmasset se deã:qđ cõfutare festinat. Tali.nã si honorificentiã mereor talis erit:q̃ hominiꝑstanda nõ deo exhibenda sit. Virginibus tyriis.quiavenus suspicari poterat quibus signis illi dea se putabat.Iccirco illa conat̃ auertere.Habitus em̃ inquit quo me deã suspicamini nõ meus ẽ inquit:sed oĩm tyriarũ virginũ:quæ in his regionibus sunt.Ergo patrius mos pharetrã & cothurnos p̃bet.Hoc aũt facile poterat illa psuadere:quia æneas se regiones hac boies gnorare dixerat. Punica.r.v.breuis & cõcinna narratio.Non em̃ debuit æneas sub incerto diutius teneri.& ipa idẽ volebat.Rñdet aũt eo ordine quo interrogat̃.Ille em̃ quo sub cœlo &.q.o.m.o.hæc punica regna vides & designato loco dicit̃ personas tyrios inquit & addit supioris conditoris nomẽ: Fines lybici.illic em̃ occurrente pelago africæ termini claudunt̃. Insuperabile.meminerat em̃ ex psona sua dixisse.Studiisq; asperrima belli.Nec est hic repetitio eiusdẽ rei:q̃m & dici necesse fuit & ex alterius psona dictũ ẽ. Imperium.d.mira breuitas: sed quæ multa complectatur.Præteritũ em̃.& p̃sens ponit:& quæ vocare̊:& quid ageret quæ illic impabat Compendii vero causa fuit ne interrogando respondendoq; longũ fieret:qđ mature debuit fieri. Germanum fugiens.potuit em̃ quæri qua causa impulsa fuerit:vt relicta patria mulier:qđ difficile est:longinqua sectaretur Longa est in.Hoc addit:quia incredibile fuerat tantam interuenisse causam.q̃ cogeret germanã dura sectari relinquentẽ eũ quẽ amare debebat. Sed summa.s.Artificiosa narratio.Nã multa p̃termissurã se simulat:vt spe breuitatis attentius audiretur.

CHRISTO. Succinctam pharetrã & maculosæ tegmine ly.copulat diuersos casus cõtra cõsuetudinẽ.Sed melius in aliquib9 codicibus legit̃ pharetra in ablatiuo.Eandẽ quæstionẽ habet.Quod scelus aut lapithis aut calidona merentẽ.Sed & lapithas inuenit̃ & calidone.Itẽ iusticia ne prior mirer belli nelaboꝝ.Sed & iusticie legit̃.Ait priscianus. Apri.a græcõ est remota prima littera.κα̃ρος em̃ dicit̃ Apri semel in anno gignunt.Plurima feritas eo tpe in maribus.Nam inter se dimicant durantes costas attritu arboꝝ.In india cubitales dentiũ flexus gemini ex rostro totidẽ a fronte ceu vituli cornua In arabia nullũ est suillum genus.bedera apri sibi in morbis medentur.& cancros vescendo maxime mari eiectos.Ait Plinius Nãq; baud t.u.fic ſtat Diua potens nemoꝝ nã te vultusq; pudoꝝq; mortali de stirpe negant. Phœbi.s.diana quæ venatrix est. Vñ Qualis in eurotæ ripis aut p iuga cynthi exercet Diana choros. Himpbarũ fm Aristotilẽ moriunt̃ tandẽ nymphæ:Sed ad plurima sæcula durant.De his vero & faunis & panibus idẽ inuenies apud Eusebiũ pamphilũ. Hostia.quid a victima differat tic ponit Ouidius. Victima quæ dextra cecidit victrice vocat̃:Hostibus a domitis hostia nomen habet. Agenoris vrbem. Poetæ auctorẽ generis p ipsa gente ponunt.vt supra Reuocato a sanguine teucri. Genus istoꝝ sic se habet.Ex Ioue primo natus ẽ epaphus:ex hoc Belus prise?. ex Belo Agenor.Hic Phœnicẽ genuit:ex Phœnice secundus Belus natus est: qui Metbres est appellatus. Huius filii sunt Pygmaleon & Dido & Anna:Eiusdem autẽ phœnicis filius fuit Pristbenes:ex quo natus Sicarbas qui patri in sacerdotio succedit:& Elissam quæ Dido a Marone appellat̃ vxorẽ cepit.Est ab eodẽ Belo prisco alia successio.Fuerunt em̃ sibi filii Danaus & Aegiptus.Aegiptus Lynceũ genuit:qui pulso siue cæso patruo suo Danao argis regnauit:Relinquitq; Abantẽ filiiũq; quis sunt qui hũc a prisco Belo genitũ scribant.Abas genuit lasiũ:& hic Amphionẽ:qui orcomeni & pili regnauit.Item Taleonẽ ex quo natus est Adrastus ex eodẽ Belo Agenor est.Huius filius fuit Cylix:ex Cylice Pigmaleon oritur:qui cylicuna manu cypr occupauit & Paphum genuit:qui oppidũ de suo nomine & in eo templũ Veneris condidit: Cinerãq; filium reliquit.Hic ex Myrrha filia ab ea tamẽ deceptus Adonẽ genuit.Hæc omnia iccirco adiungi q̃m multi incident loci in quibus hæc nosse ex vsu erit. Germanũ fugiens.nã nisi magna iniuria coactam patria pudicã mulierẽ relinquere nõ decet.Iudicant̃ em̃ turpioris vitæ quæ patriã mutant. Hinc Parmeno terentianus se tacere posse dicit:cum Thais narrat Samiam sibi matrẽ fuisse & habitasse Rhodi:quasi ex patriæ mutatione impudicitiæ illa arguerẽt. Hocidem & Simo in andria cum exclamet: Adeo est demens & peregrina.Et Cicero ad Trebatiũ ex medea versus pfert idẽ ostendentes: Ait em̃ Quibus illa persuasit ne sibi vicio verterent quod abesset a patria.

Huic cõiunx sichæus erat ditissimus agri
Phœnicũ:& magno miseræ dilectus amore:
Cui pater intactã dederat:primisq; iugarat

SER. Huic cõiunx.cũ noĩa a versib9 abhorrẽtia inuenit poeta aut ea mutat:aut aliqd inde mutilat.Nã hic Sichabas dic?ẽ. Belus Didonis p̃ dic?ẽ Metbres. Carthago a cartha lectũ ẽ in historia poetico ꝝ.Sichæ? primã natura corripit:sed hic ectåsi facit licentia qua Sichabas Metbres Carthago

in ppriis noibus est: in quibus licet in quauis pte syllabæ mutare naturã: Idẽ euenit in appellatiuis si a ppriis sunt: vt Sicanio prætẽta sinu q̃ a sicano rege ẽ. Miseræ. datiui ẽ. Omnibus. auguriis fm romanos q̃ nihil sine auguriis agebãt. Luc. Duce bruto & auspice bruto

Tyri. aduerbiũ. Alios quos: inter m. u. f. q̃si dicat Atreo & Thyeste: vel Et eode & Polynice. Sichæũ. Si hic fm naturã ẽ. Ante aras ꝓbat cur impius: qa ante aras. Securus. cõtẽnens: vt Securi pelagi atq; mei. i. cõtempto res: vt secur⁹ erat de amore germanæ erga maritũ ob quẽ post mortẽ sichæi iteremptura se putabat. Nam nisi & ipa piret auro ille potiri nõ poterat. Amores in plurali numero ad voluptatem: in singulari ad religionem ptinent:

Aegrã. mœstã. Multa. m. s. sed quõ hoc: cũ alibi sit qs fallere possit amantẽ. Sed oñdit nimia illius malicia: qui etiã amantẽ fefellerit.

Vana spe. dicebat em̃ illum reuersurũ. In somnis. si ab insomnio est erit synæresis: vt peculi. Si a sõno erit isomnis. i. dũ somnos caperet. Crudelis. epitheton de causa ẽ. Nã aræ piæ sunt. Retexit. oñdit qd sit nudauit. Suadet. fm naturã duæ sunt syllabæ. Multi vero trisyllabũ putãt: qd si inueniat dissolutio ẽ: vt dicim⁹ ænea & abena. Hoc aũt solũ huiusmodi verbũ in latino inuenit Ignotũ aut quod ignorabat Dido: Vel tantũ quantũ null⁹ vnq̃ nouit. Quibus aut. Oderant læsi: metuebant lædendi nõ ergo voluntate sed odio & metu abibant. Propter hoc in quarto dixit: Quos ego sidonia vix vrbe reuelli. Crudele. i. crudelis tyranni ꝓ hypallagen: Nam in tyrannũ iustũ est odiũ.

Pygmalionis. i. quas suas putabat. Hinc in quarto vlta virum. Nam quæ maior potuit esse pœna: q̃ aurũ ꝓpter qd pecauerat perdere: Aliter falsum ẽ vlta virũ. Paratis. nã phœnices a rege pecuniam accipiebat vt de pegrinis frumenta coemerẽt. Naues igit ad hoc paratas accepit Dido quã cũ a fratre missi insequerent: illa aurum in mare deiecit: quod illi videntes reuersi sunt. Surgentẽ: erigentẽ se. Nouæ. carthago lingua pœnor⁹ noua est ciuitas: vt docet Liuius.

DO. Huic coiunx. amoris inter cõiuges honestas inserit cãs. Amabas inqt hominẽ secuta iudiciũ patris & diuitẽ & probũ: Intactã. multũ em̃ differt inter affectũ virginis: & eius q̃ scẽdo nupsit Primis nullis aliis sed solis. Sed regna. tyri. exquo intelligit habuisse spem faciẽdi: & factũ defendendi qa rex

Immanior scelere. nõ ẽ intelligendũ qd furor medius inter Sichæũ & Pygmalionẽ venit: Nã sic defendi posset Pygmalionis factũ: si nõ volũtate sed furore peccauit: & furẽs fuisset Sichæus: ergo pares. Quapropter ita ꝓnunciãdũ: vt Sichæus fuerit innoxius. Pygmalion vero oib⁹ aliis sceleratior: quos in facin⁹ ipulit furor. Ergo alii si in crimina inciderũt furor causa fuit aut isania: aut animi dolor. & pñt habere venia facti. Pygmalion vero alio⁹ cõparatione sceleratior oñdit: quia volũtate nõ casu: aut necessitate scelus admisit. Cæcus amore. vnã cãm ponit a vicio nature ꝓfectã: Sed cui alia crimina adnectunt. Nam Sal. ait. Auaritia fidẽ ꝓbitatẽ cæterasq; bonas artes subuertit. Pro iis supbiã crudelitatẽ: deos negligere oia venalia habere edocuit. Auariciæ ergo crudelitas comes pfidiaq; cõiuncta. Non em̃ põt voto poturi nisi ad id p scelus venerit. Habem⁹ exẽpla apud poetã hic pygmalionis In. iii. polynestoris. In. vi. q auro patriã pdiderit. Nihil aũt i prima narratois pte: frustra positũ ẽ. Ditissim⁹ a. imitat passima natura opulentia. Et magno. m. d. a. hic grauat factũ vt carissimũ sorori virũ necarit. Cui pr. vt cõtra iudiciũ patris fecerit. Clam. grauat factũ. Nullus em̃ dam facit: nisi illicitã eẽ sciat. Vel clam: Ne si palã innocens defendi posset. Ergo dam vt lateret auctor. Quis em̃ crederet sororis virũ innoxiũ amabilẽ nullis interuenientibus inimicitiis ab eo cæsum. Ante aras. occidit ꝓpter solã anaritiã. cũ rex nulla inopia vrgeret occidit innoxiũ: icautũ sororis virũ. Ergo virtute oratoria vnũ admissũ q̃ntis criminũ generibus aggrauat poeta & ptes cõis loci igressus: q̃ late discussit nõ omissa breuitate q̃ æneæ necessaria erat: ꝓpter tot calamitates festinãti. Ille. de quo nihil tale sperabat. Ille quẽ nulla vrgebat iopia: q germana viro priuare nõ debebat: q affinẽ seruare debuit. Qui cõtra naturæ religionẽ faceret. Contra iudiciũ patris rupto hũanitatis & affinitatis vinculo. Ante aras vt sceleri sacrilegiũ adderet. Ante aras. i. diis spectãtib⁹ quos humana cæde funestare nõ debuit. Auri cæcus. a cupiditate em̃ ipeditus nõ cõsiderauit vbi qd cur & in quẽ faceret. Factũ celauit. Duplici de cã. Prima ne manifesta cæde ad auctorẽ aliq̃ via iret. Secunda ne re patefacta

Ominibus: ſz regna tyri germanus habebat
Pygmalion ſcelere ante alios imanior oẽs
Quos intermedius venit furor: ille ſichæum
Impius ante aras atq; auri cæcus amore
Clam ferro incautũ ſuperat ſecurus amor⁹
Germanæ: factumq; diu celauit: & ægram
Multa malus ſimulãs vana ſpe luſit amantẽ.
Ipſa ſed in ſomnis inhumati venit imago
Coniugis ora modis attollẽs pallida miris
Crudelis aras: traiectaq; pectora ferro
Nudauit cecũq; domus ſcelus omne retexit
Tũ celerare fugã: patriaq; excedere ſuadet:
Auxiliumq; viæ veteres tellure recludit
Theſauros ignotum argenti pondus & auri.
His cõmota fugã dido ſocioſq; parabat
Cõueniunt: quibus aut odiũ crudele tyranni:
Aut metus acer erat: naues quæ forte paratæ
Corripiunt: onerantq; auro: portant auari:
Pygmalionis opes pelago: dux fœmina facti
Deuenere locos: vbi nunc ingentia cernes
Mœnia ſurgentẽq; nouæ carthaginis arcem

repatefacta potiendi viri occasione priuaretur. Ipsa sed in.qm̃ neq; suspicio in Pigmalionẽ duci ꝓpter affinitatẽ poterat nec testis extabat:posita ẽ imago. Inbumati.vnde augeẽ credulitas q̃ cæsum sepultura priuauerit. Pallẽtia;vt iã illũ cæsum itelligat auditor. Crudeles aras.boc ꝑverba. Traiecta.boc ꝑ visum nudatẽ. Cæcũq; d.stricti ponit q̃ sup̃ diffusius dicta fuerãt. Suadet aũt fugã q̃m neq; vlcisci valet apud sceleratũ tuta nõ pot: Auxiliũq; v.ꝓposita fuga addit facilitatẽ in tanta thesauroꝝ copia. Odiũ. eoꝝ q nõnullis viríb9 potuissent resistere. Mœtus.eoꝝ qui aliqd crudelitatis expectarẽt. Ergo alii faue bant. Didoni:ne ille occupato auro fieret fortior. Alii ꝓpter metũ quib9 ferebat occasio vt careret sæuissi mi homis dominatõe. Paratæ.Si em̃ aliqd innouassent in nauigiis dabat̃ apta suspicio. Onerarãt auro.aurũ om̃e & argentũ iusserat tolli sichæus. Sed isti quia maior nauiũ copia ad omne tollendum opus fuisset:id tulerunt qd̃ naues capere possent. Ergo auro quidẽ ꝑciosus ẽ & nõ argentum. Onerãt vt plus etiã q̃ naues ferre possent impositũ esse videat̃. Quanta ergo fuit thesauroꝝ copia cũ relicto argento ne totũ quidẽ aurũ naues ferre possent. Auari pigmalionis.omne illuc tendit:vt ꝓbet̃ qd̃ dictum est. Sed quo mõ pigmalionis:Quia illas suas futuras animo cõceperat:ꝓpter qd̃ sibi erepta.iniq̃ ferret. Dux.s. Ad insultationẽ pigmalionis dictũ vt ea duce p̃diderit:qua assecuturũ se putabat.

CHRI. Primis.i.optimis. Nã q̃ bono omine fiunt maiorẽ bñt efficaciã: Vñ in Didonis coniugio q̃m diuortiũ futurũ erat:mala ponit auguria. Primis.optimis:Statius aduenisse ducis genero primisq; bymenæis Egregiã argiã:nec formæ laude secundã Deiphilẽ. Ante aras Pathos a loco:Sic de Orpheo inter sacra deũ nocturnaq; orgya bacchi. Securus:Contẽptor. Persius:Hic ego securus pelagi & quid ꝓparet auster. Nã qui securus ẽ nõ timet:qui nõ timet cõtemnit. Celauit: Nã facile fratri soror credere poterat. Amantẽ. Et ꝓpterea reditũ viri cupientẽ. Facile autẽ credunt qd̃ cupiunt misceri. Ipsa sed in somnis. Tragœdiã excitat. Mire autẽ & tẽpori & psonis accõmodat̃ narratio:quia cũ nihil breuius sit: ẽ omnia verisimilia & aperta ponũt̃. Recludit. Nã si in promptu fuissent iã rapuisset illos pygmalion Nec etiã tuti fuissent:si ita latuissent:vt tñ noti Didoni fuissent. Facile em̃ nihil de fratre suspicans illos si bi indicasset:ignotum ergo Didoni. Portant̃ auari. Exprobatio in auaritiã quæ sæpe impellit nos pro pter quæstum ad scelus ex quo ab euentu decepti nullum cõmodum consequimur.

SER. Mercatiq; .s.pellebat̃ lybia ab Iarba Dido:Itaq; callide emit tantũ soli q̃ntũ posset bubulo corio teneri. Verũ coriũ i tenuissimas corrigias sectũ tetẽdit. occupauitq; stadia.xxii Hoc breuiter tãgit cũ dicit ñ tegere sed circũdare. Facti de.n. De causæ q̃litate. Tandem vacat. Et ẽ natural' interrogatio qum vnde & quo. Sic in:viii. licet mutato ordine. Quo tenditis. Et qd̃ gen9. Vnde domo. Trabes.p.v. Subaudi dixit. Nã quotiẽs lõge rñdet paren thesis ẽ quotiẽs nusq; eclypsis. O dea Ita p seuerat i opinione sua:vt illi q̃nq; cõcedat. Si vestras forte.p.au.t.n.it.vel illud ẽ qd̃ supius dixit An nymphaꝝ.s.v. Quæ nõ oia sciunt & moriunẽ fm̃ Aristotilẽ vt fauni & panes Ab origine.a raptu belenæ Pergã.pseuerẽ.i.vniuersa diẽã. Annales.historia est eoꝝ tẽpoꝝ q̃ vidim9 aut videre potuim9 dicta ab ΣΤΟΡΕΙΝ .i.videre. Annales sunt eoꝝ ãnoꝝ & tẽpoꝝ q̃ nr̃a ætas nõ vidit. Sed confunduut̃ vt hic vbi annales ꝓ historia ponunt̃. Clauso fm̃ poetas qui dicũt nocte claudi:die apiri cœlũ. Cõponet. Finiet. Antiq̃. Nobili:vt terra antiq̃. id ẽ nobilis:nec em̃ poterat esse noua. Forte sua. Casu suo.i.quo solet. Est aũt nomẽ a noiatiuo fors. Terẽt. Fors fiat. Libycis:boc iam audierat. Oris.datiuus ẽ ꝓ accusatiuo vt supra Pius.nõ arrogãti:sed indiciũ ẽ. Nõ em̃ scientibus sed nesciẽtib9 de re loquit̃: Vel vt beroes loquit̃:quib9q; mẽtiri turpe erat: tã vera reticere: Deniq; Vlixes quoq; in Homero ait suã fãmã vsq; ad cœlũ venisse. Hoste.optima elocutio:plusq; significat de plurali ad singularẽ trãsire. Hora. Et binc multa cane apros in obstantis plagas trudit. Patriã. Distinguit ab italia. Nã ꝓincia nõ patria ẽ:sed ciuitas licet Salusti9 scribat hispaniã antiquã sibi patriã ee: sed illic ad laudẽ ptinet:nõ ad veritatẽ. Tria g̃ querit ꝓincia.s.italiã patriã corythũ. vñ Dardan9 fuit: Genus.s.quia ex Ioue & Electra Dardan9 natus troia- Methres næ gẽtis auctor. Phrygiũ:Hellespontũ. Cõscendi.bene dictũ quia terra:vt aiunt physici inferius est ele Carthago mentũ aqua:Nã cõtinẽs sup̃ cõtentũ ẽ. Matre dea.tãgit historiã:quã poetice scribens:nõ põt aperte ponere. ꝓpterea Lucanus nõ meruit ee in numero poetaꝝ:quia historiã & nõ poema videt̃ cõponere. Nã

Mercatiq; solũ facti de nomine byrsam
Taurino quantũ possent circũdare tergo.
Sed vos qui tandẽ:q̃bus aut venistis ab oris
Quoue tenetis iter:quærenti talibus ille
Suspirans:imoq; trahens a pectore vocem
O dea si prima repetens ab origine pergam
Et vacet annales nostroꝝ audire laborum
Ante diẽ clauso cõponet uesper olympo.
Nos troia antiqua:si vestras forte per aures
Troiæ nomẽ ait:diuersa per æquora vectos
Forte sua libycis tempestas appulit oris.
Sum pius æneas:rapto qui ex hoste penates
Classe vebo mecũ:fama sup̃ æthera notus
Italiã quæro patriã:& genus a ioue summo
Bis denis pbrygiũ cõscendi nauibus æquor
Matre dea monstrante viã data fata secutus.
Vix septẽ conuulsæ vndis euroq; superstant.
Ipse ignotus:egens libyæ deserta peragro

Varro in.ii.rerũ diuinarũ ait. Exquo a troia ẽ ꝓfectus æneas: Veneris ꝑ diẽ ſtellã ſemp vidiſſe: donec in laurentũ agrũ veniret: vbi nõ ẽ ampli⁹ viſa: q̃re cognouit terras eẽ fatales: Ergo & alibi Nuſq; abero. Et Iãq; iugis ſummæ ſurgebat lucifer idæ. Data.f.a Ioue. Cõuulſæ. Aut ſupſunt vndis euroq; cõuulſæ aut cõuulſæ vndis & euro: quia ſuꝑ ẽ Laxis laterũ cõpagibus Ignotus. Deeſt quaſi. Nã cõtrariũ dicit Fama.ſ.æ.r.n. Subtrahit.n. alias hanc dictionẽ vt medias inter exultat amazon: Nam volſca fuit.

DO. Deuenere locos ordina ſic Deuenere locos: mercatiq; ſolũ.v.v.m.o:m. Nã ædificiũ iſtitui nõ potuit: niſi prius empto ſolo. Taurino q̃ntũ. alii dicũt pecuniã tũc ex corio bubulo fuiſſe: & pecuniã dictã ꝙ ex pecore originẽ duceret: tãtũq; fuiſſe i ꝓcio loci: q̃ntũ bouis coriũ cõficere potuiſſet. Alii fraudẽ emptoris ponũt q tm̃ mercat⁹ ſit. q̃ntũ corio bouis poſſit circũdari. At vẽditor nihil tale ſuſpicãs arbitratus ẽ tm̃ dediſſe: q̃ntũ integrũ coriũ poſſet occupare. Emptores vero i tenuẽ corrigiã illud ſecãtes pluſq; deberẽt occupãtes. Sed fabuloſa ſunt oĩa. nã ſi attendaẽ magnitudo vrbis: & q̃nta a Virgi. deſcribit: no poterat niſi latioribꝰ locis cõdi: licet poeta. hoc credibile faciat dicẽdo facti de noie byrſa: qđ & lĩgua græca vñ fuit Dido: & punica. i. ipſi⁹ regionis. i q̃ res ẽ geſta: coriũ ſignificat. Sed vos. mira breuitas iterrogãtis: nec fraude caret: Nã conaẽ oñdere: ſe nõ eẽ deã: Sed nõ fallit æneã. Nã cũ magna ai laceratõne rñdet.

O dea. Duo dicit ipedire. Vnũ qa nõ vacat. Alterꝝ quia breuitas tpis narrationẽ expleri nõ patiẽ ꝓparat redire ad ſuos a quib⁹ i locis deſertis noctu ſepari nõ debuit. Beniuolã autẽ facit & bonorificã: cũ deã appellat. Et attentã cũ multitudine calamitatũ ſuarꝝ ꝓponit: & tm̃ oẽs ſe dicturũ. Rñdet ad oĩa: ſed nõ ordine. Primo em̃ rñdet ſecũdæ: Quib⁹ aut veniſtis ab oris. Et q̃uis narratõe toti⁹ diei nõ poſſe expleri calamitates dixerit: tm̃ breuitate mirãda labores oĩm cõduſit ãnorꝝ. nã dicẽdo nos troia ãtiqua: primã tpis ptẽ poſuit. Dũ aũt diuerſa p e.v. tãgit mediã: & forte ſua lybicis ponit poſtremã. & ſimul oñdit: ꝙ violentia fluctuũ illic appulerit. & qa cũ deputabat ſe loqui: cõmẽdat pſonã ſuã dicẽdo Raptos. q.e.b.p.o.v.m. Fama: Mediæ poſuit: nec dixit q̃ fama: nã & multi mala fama noti ſunt: ſed q̃ fama intelligat: ponit: cũ illũ religione in deos Fama ſup æ.n. dicit. Cũ em̃ laborib⁹ meis eſſem notus toti orbi fama nois mei ſine fine decurrẽs ad cœlũ venit. Italiã quæro: ad id Quoue tenetis iter: & ornatus gen⁹ addit: qđ nõ q̃ſitũ fuerat. Et gen⁹a ioue ſummo Matre dea. libẽter audiẽ qđ grãs agat matri quaſi abſenti: Data.f. ergo non voluntario a patria diſceſſerat. Sic ꝓteritã ſtrictim tãgit: & in pnti immoraẽ: vt maiorẽ moueat miſericordiã. Bis d. oñdit magnũ numerũ: Sunt aũt ſi dolentis animũ excutere volumus ſeparatim ſingula cogitanda. Vix. oñdit quãta difficultate euaſit. Ignotus. ſumma in humanis miſeria in alienis terris nullã habere noticiã. Augeẽ autẽ ſi ſit egens: Nã ſi egeret: nõ eſſet cuiuſquã ei noticia neceſſaria. Ad hæc duo mala ignotus & egẽs addiẽ terciũ ſolitudo vt nihil ad victũ ſuppeterũt nec inuenireẽ qui daret.

Terra
Taurus
Iuuencus
Vitulus

CHRI. Solũ. nõ ſolũ terra ẽ ſolũ: verũ quicq̃d aliqđ ſubſtinet aĩal. Vñ & de mari ſolũ dixit: vt ſubtrahiturq; ſolũ. Noie. aliqñ famã ſignificat: vt infra & nos aliqđ nomenq; decuſq;: Taurino. Taurus eſt bos nõ caſtrat⁹ & armẽti marit⁹. Iuuecus aũt q in iuniori ſit ætate. Vitulus q adhuc nõ ſit pfect⁹ tãq; puer in boie. Sed & i elephãto vitulũ dicimus. Circũdare dupl̃r dicim⁹ vt circũdo ſolũ corio: ut hic & circũdo corium ſolo: Martialis Qui recitaturus circũdat vellera collo Hic ſe poſſe loquí: poſſe tacere negat.

Pergere
Vacare

Tandẽ. nõ vacat: ſed ſignificat affectũ loquẽtis: qui q̃uis breuiſſime porauerit. tm̃ pluſq; vellet tpis conſumpſiſſe dolet dixit ergo tandẽ: quia ſibi nimiũ tps q̃uis breue fuerit cõſumpſiſſe videẽ. Nã aio ꝓperãti nihil ſatis feſtinaẽ. Pergã. pgere ẽ ſuo ordine ꝓcedere. Ergo ẽ ac ſi dicat Ita narrẽ vt nihil omittã. Hic dicim⁹ pgere pſeuerare. Vacet: ociũ ſit: Vacare em̃ ẽ vacuũ eẽ. Vñ dicim⁹ vacare impiũ qđ impatore caret & q̃m̃ q curis vacui ſunt ociоſi ſunt dicim⁹ vacare ociоſum eẽ. Et q̃m̃ qđ ociоſũ ẽ nihilq; agit ſupabundat: dicim⁹ vacare ſupfluũ eẽ. Prætea qa quib⁹ nullũ negociũ ẽ ni attẽtius aliud aduertũt dicim⁹ vacare attente incũbere: qa qui diligẽtius intẽdũt vacuos ſe ab oi alia cura ꝓbẽt. Erit igiẽ ſnia. Si ego ordine cuncta narrẽ: & tu attẽte audias erit prius diei q̃ narratõis finis. Olympo: Cœlo q̃ſi ololãpos. i. totũ ſplendens. Forte. noiatiuũ habet fors. Sponte aũt ſolũ habet ablatiuũ. Tẽpeſtas. Qualitas ẽ tpis. & q̃uis ꝓ tpis ſæuitia ſæpius ponaẽ: tm̃ verbũ mediũ eſt: vt ꝓ bono capiaẽ: vt vnde hæc tã dara repente tẽpeſtas. Capiẽ autẽ ꝓ ipſo tpe abſolute. vt ſæpe apud Sal. inuenies. Annales. Põtificẽ facit æneã fm̃ Macrobiũ Nã pontificib⁹ pmiſſa ẽ ptãs. memoriã rerũ geſtarũ in tabulis cõferẽdi: & hos Annales maxios vocant: quaſi a pontificib⁹ maxis factos. Differũt aũt ãnales ab biſtoria. Hyſtoria em̃ ñ ſolũ res geſtas lõgo ordie explicat. Sed & cõſilia quib⁹ geſtæ ſunt ponit: & cõtiones facit & acies inſtruit: & litus locorum deſcribit. Annales aũt ſingulorꝝ ãnorꝝ geſta inde ac breuiſſime notãt vñ ãnales Piſonis & pictoris dicim⁹. Liuii ãt & Saluſtii biſtorias. Has cronicas græci nũcupãt. pius. eſt em̃ pietas gratũ & diligẽs officiũ qđ tribuim⁹ iis qui ꝓpinquitat⁹ nobis cõiũcti ſunt: & patriæ etiã deuotis. Libyæ deſerta. pathos a loco: vt cũ vitã i ſiluis inter deſerta ferarꝝ. Itẽ At nos hinc alii ſitientes ibim⁹ afros. Vix ſeptẽ. vnus ẽ ex locis ad captandã miſericordiã: cũ ex ampla fortuna in calamitatẽ incidiſſe oſtẽdimus. Sic infra Hic finis priami.

SER. Europa atq; aſia. aut orbẽ in tres ptes diuiſit: & abſolutũ eſt. Aut ſi europã tm̃ & aſiã intelligimus inuidioſe loquit̃: vt Venus cunctus ob i.t.c.o. quaſi dicat ꝑ troiã aſia careo per italiã europa. Paſſa venus. vel ꝓpter ſuũ vel ꝓpter filii dolorem. Quiſquis es. audierat ſump. æ. ſed quiſquis es. q.d. etiã ſi hæc in te nõ ſint Sic infra Quiſquis es amiſſos. n.o.g. Hoc ẽ quacunq; rone cõtra nos pgnaueris. Haud in-

Europa: atq; aſia pulſus. nec plura querentẽ
Paſſa venus medio ſic inter fata dolore eſt
Quiſqs es haud credo: inuiſus cœleſtib⁹ auras
Vitales carpis: tyriam qui aduenieris vrbem.

Perge

Perge mõ:atq; hic te reginæ ad limina perfer
Nanq; tibi reduces socios:classemq; relatam
Nuncio:& in tutũ versis aquilonibus actam
Si frustra auguriũ vani docuere parentes
Aspice bissenos lætantes agmine cygnos
Aetherea quos lapsa plaga iouis ales aperto
Turbabat cœlo nunc terras ordine longo
Aut capere aut captas iã despectare videntẽ
Vt reduces illi ludunt stridentibus alis
Et cœtu cinxere polum:cantusq; dedere:
Haud aliter puppesq; tuæ: pubesq; tuorum
Aut portũ tenet:aut pleno subit hostia velo.
Perge modo:& q̃ te ducit via dirige gressum
Dixit & auertens rosea ceruice refulsit
Ambrosiæq; comæ diuinũ vertice odorem
Spirauere pedes vestis defluxit ad imos

uisus.liptote ẽ.i.carus. Cœlestibus.fm Pytag. & Plat.qui affirmant viuos superis:mortuos vero inferis caros eẽ. Vñ de pallante Nil iam mortalibus vllis debentẽ. Contra vero vos o mihi manes este boni.q.s.a.v. Vitales quibus viuimus.nã reciprocus spũs vita est. Hic Iuppiter quo constant oĩa dicitur ΖΗΝ ΑΕΡΤΗΝ ΖΩΗΝ.i.a vita. Tyriã.a colonis:Aduenerís v.Hysterologia. Perge mõ.q.d.hæc tibi sola sit cura. Nã naues libertate sunt. Reduces. bi sunt qui pícula euaduut. Versis. nã qui italiã tendẽtibus aduersi erãt: nauigãtibus in africã fiunt ꝓsperi. Ni frustra. vt cõfirmaret æneæ errorem ne diuinando dea credereẽ. est autẽ vani parentes.i.vanũ anguriũ ꝑ hypallagem vel vani parentes qui res falsas & vanas docent.& sic ostendit multos decipere augu ria. Alii dicunt ad nimiũ affectũ parentũ ptinere quo etiã vana docẽt filios: Cygnos:hos nauib⁹ aquilã tẽpestati cõpat. In auguriis ãt ñ solũ aues cõsideranẽ:sed volatus in ꝓpetib⁹ & cantus in desidibus quia nõ omnes nec omnibus dant auguria. Columbæ nõ nisi regibus quia nunq; singulæ volant vt reges nunquã soli sint:vnde in.vi.posuit regis auguriũ. Cygnis dant solum nautis vc apparet in ornithogonia. Cygn⁹ in auguriis nautis grauissimus ales. Hunc optãt semp quia nunq; mergitẽ vndis. Lætantes.post picu lum. Agmine.impetu.s.volandi. Iouis ales.aquila q̃ dicitẽ dimicanti illi cõtra gigãtes fulmina mini strasse:hoc fingitẽ quia natura nimii ẽ caloris:vt oua quib⁹ incubat possit coquere:nisi admoneat gagatõ lapidẽ frigidissimũ. Hinc Luca. Fœta tepefacta sub alite saxa. Capere.eligere. Stridẽtibus.a.signum augurii e. Cœtu.aues colli lõgioris:teste Plinio:aut recto ordine volant:vt sequẽs põdus capitis cauda ꝑcedẽtis substentẽt:vñ sæpe prima laborãs relicto loco efficitẽ postrema. Aut in cœtu se oẽs inuicẽ sub stinent. Hoc volatu litteras quasdã imitanẽ. Luc. Et turbata perit dispersis littera pẽnis. Cantus.alusit ad nautas. Puppes:naues per synecdochẽ. Hostia ꝓ portu posuit:sed proprie exitus fluuioꝝ sunt. Auertentes se.i.cũ auerteret vt tum prora auertit. Rosea.pulchra. Ambrosiæ aut diuinæ:aut ambrosia oblitæ. Spirauere.Exalauere. Defluxit.quia dixerat Sinus electa flu.

DO. Europa atq; asia.tacuit de africa quia in ipa erat.ven⁹ aũt sermonẽ interrupit: vel qa norat cuncta:vel qa nõ libẽter audiebat:vel quia maturã dũ:qm̃ añ noctẽ via mõstrãda erat. Quisquis es adhuc veluti cũ ignoto loquitẽ. Haud equidẽ.oportet te diis carũ eẽ:qm̃ carthaginẽ veneris. Hæc verba oĩm spondebat effectũ de quib⁹ cõquestũ erat. Nã & notitiã sui & celebritatẽ & humanitatẽ pollicetẽ. Perge.hortanẽ ne redeat ad suos vt ꝓposuerat:sed eat carthaginẽ. Nãq; tibi.demit solicitudinẽ de sociis saltẽ illoꝝ augurio nunciãs. Ni frustra a.v.d.p.ordina sic:ni vani fuere pentes.i.maiores nri:& frustra nos docuerunt. Bissenos.numero nauiũ coæquanẽ q̃s æneas putabat oppssas. Aetherea quos vt cygni post pturbationẽ illatã ab aquila liberati suo ordine læti volãtes terrã captã petunt:sic tui a tẽpesta te erepti tuti sunt. Et q̃ t.v.ne ille diceret nõ noui iter. Et vera incessu p.d.cõplectis q̃ voluit dimisit loquẽtũ & instructũ.& plurimis signis se manifestauit & splẽdore & odore & deflexu vestis. Ambrosiæq; o.sic eius comæ se effuderãt:vt putarenẽ ambrosia:qua mulieres in vngentis admiscent perfusæ.

CHRI Europa.ab europa Agenoris filia quã Iuppiter sub forma tauri rapuit:& ꝑ mare trãsuexit: Hora. Vxor inuicti iouis eẽ nescis Mitte singultus bene ferre magnã Disce fortunã tua sectus orbis nomina ducet. Qui aduenerís.pæpe relatiuũ & vim suã retinet & qa significat: sed tũc subiũctiuo iungitẽ vt hic qui aduenerís.i.qa aduenerís. Sic Plaut⁹ Aut qui cõfidẽtior iuuẽtus mores qui sciat qui hoc noctis sol⁹ ambulẽ. Vani.nõ qui sint vani:sed qui eẽnt si frustra docuissent:Sic Hora. At tu nauta vagene parce malign⁹ arenæ O.&.c.m.p.d.Id est q esses malign⁹ si ꝑceres. Bissenos.poetice:Nam oratores nõ ponunt hæc noia ꝑ numerabilib⁹:nisi cũ noibus caretib⁹ singulari:vt senas lras binas nuptias. Cygnus.græcũ est nomẽ.latine dr olor.de hoc in huc. Iouis ales.io astra Iouis armiger dr teste Acrone:qa cũ titanib⁹ pugnatur⁹ bonũ auguriũ ab ea accepit Iuppiter.alii dicunt eã aquilã in vexillo habuisse:quæ cõsuetudo apud cretenses mãsit:& inde ad troianos hoc signũ trãstulisse teucrũ: inde in italiã induxisse æneã. ꝓptereaq; romanos aquilã in vexillis habuisse.Refert ꝓterea Plinius aquilã solam ex auibus flumine:qd a Ioue mitti fingunt poetæ:nõ tangi:sicut ex piscibus solus vitulus marinus & ex arboribus sola laurus fulmine nõ tangitẽ. Quapropter & Tyberiũ imperatorẽ:quoniã fulmina vehementer timebat semp turbatiore cœlo laureã coronã in capite gestabat. Alii dicũt aquilam ideo in tutela Iouis esse qui æther est:quoniã nulla auis altitudine volatus ꝓpinquior ætheri accedit. Ales fm Lactantium in fœmi nino genere pro malo augurio ponitẽ Horatius. Mala soluta naue exit alite:In masculino vero ꝓ bono. Ales.

Pubes. Pili. Aetas pubertas Impuberes Puberes. Ceruix Ambrosia

Vir. Nanq; volans sidus iouis ales ab æthra. De auguriis aũt & cæteris diuinãdi generib⁹ dicem⁹ in secundo. Loquiẽ aũt more romano: apud quos in maxio p̃cio erãt auspicia. Cic. de oratore. Q d leges vetares: moresq; maiores qd auspicia qbus ego & tu cũ magna salute reip. p̃sumus. Pubes puppes. color rhetoricus traductio vt ẽ illud in hac calamitosa fama q̃ in aliq̃ pnitiosa flãma: Itẽ intellectio nam posuit puppes ptẽ nauis p totis nauib⁹. Cæterũ pubes pili sunt: q in humano corpore nascunt̃. Hoc fit circiter quartũdecimũ annũ q̃ ætas pubertas dr̃: Hinc impuberes q nondũ pilis vestiunt̃ & puberes qui iã vestiti. Et qm̃ pubes maxie circũ pudibũda oriẽ: illã p pudibũdis capim⁹. Oui. Ipsa ven⁹ pubes quotiens velamina ponit Protegiẽ leua semi reducta manu. Ceruice. ceruix posterior ps colli ẽ dicta q p eã portem cerebrũ ad medullã spinæ dirigiẽ q̃si cerebri via. Supbiã significat. Ci. in verrinis. Prætorẽ tuas frangere ceruices. Hortẽsius prim⁹ hoc noie in singulari vsus ẽ: Ait Quintilian⁹. Ambrosia. apd medicos herba ẽ: de q̃ Diascorides. Ambrosia quã multi brotim. aut artimisiã vocãt frutex ẽ multas virgas bñs lõgas palmis trib⁹. & folia initio simillima rutæ. Virge sũt plene semine. vt sint q̃si acini odorẽ vini bñtes Nasciẽ i capadocia: q̃ circa se habuerit amplectiẽ. Fingũt tm̃ poete ambrosiã eẽ cibũ deor⁹ suauissimũ vt nectar ẽ potio ipsor⁹. Plato tm̃ ponit ambrosiã p cognitione rerũ cælestiũ. Nectar vero p gaudio quod inde percipimus.

SER. Vera. optime de qua dubitabatur Fugientẽ. celeriter discedentẽ. Totiẽs. aut κατατοσιὼπωμένον intelligimus sæpe eum eẽ deluſum. Vel fm ipm̃ poetã: q ait i scdo. Cũ mihi se nõ añ oculis tã clara videdã. Multi tm̃ dicũt sæpe i hoc loco vt i habitu: i integratõe: in rnsione: & in auguriis. Tu quoq; sicut Iuno & cæteri dii nobis inimici. Cur dextrã. Maior⁹ fuit hæc salutatio: cui⁹ cãm dicit Var. Callimachũ secutus asserẽs oẽm eor⁹ honorẽ dexterarũ constitisse virtute. Ob quã rẽ hac se venerabant̃ corpis pte Veras au. & r. v. sunt mltæ reciprocæ locutões: vt hic. Multæ vni⁹ptis vtriq; sufficiẽtes vt tenemur amicitiis. supfluũq; ẽ dicere mutuis. Nã amicitiis vtrũq; signat: vt Frõto testat̃. Aliæ sunt quar⁹ vna ps plena ẽ: at cõuersæ bñt aliqd supfluum Salu. In tugurio mulieris ãcillæ. Nam si dicis ancillæ mulieris supfluũ ẽ mulieris: quia ãcilla sexũ & cõditõnẽ ponit. Incusat. Supioris ẽ: Ter. pr̃ ad filiũ Quid me icusas ditipho: Accusare ẽ vel parẽ iferiorẽ: vt in eodẽ loco vxor Quã ob cãm accuser nescio. Proprietate autẽ Terẽ. oibus p̃ponit̃ comicis: licet i cæteris sit inferior. Obscuro aere. nebula cui⁹ diffinitio vicio ẽ. Circũ. d. f. circũfudit. themesis ẽ: cum secto verbo aliquid iterponim⁹: vt Septẽ subiecta trioni. sed in cõpositio recte. In simplicib⁹ nimis ẽ asper⁹. Antiqtas tm̃ fecit vt Saxo cere cõminuit brũ. Aut. v. p. c. ne sæpe narrando crebro patiat̃ dolore. Paphũ. cypri est ciuitas. Sublimis. diuino incessu. Læta. veneris ppriũ epitheto. Sabæo. arabico. Tres sunt arabiæ: Inferior: Petrodes: & Eudemõ: in qua sunt sabæi apud quos nascit̃ thus dicti ἀπὸ τοῦ σέβεσθαι. i. venerari q dii eor⁹ thure venerent̃. Thure. c. a. s. q. r. b. ppter qd dixit aut equidẽ t. m. d. b. Recentib⁹. laus loci qui semp flore vestiẽ: Sertis. sertũ in neutro simpliciter poniẽ. si autẽ sertã dicim⁹: intelligim⁹ coronã: si sertos flores vt piscinalis locus & piscinale. Viã. i. officiũ eundi: nõ eñ via corripiẽ. Plurimus. i. longus: vt cũ se nux plurima siluis: Aspectat. dat sensum rei insensatæ. Molẽ: ad ipm̃ referẽ. Magalia. ad poetã: nã hoc nõ norat æneas. Est ãt antistico p magaria. Magar eñ lingua punica villã significat. Ardẽtes. multũ festinãtes: vel ingenioſi. Vñ contrariũ dicimus segnẽ quasi sine igni. Vñ catus. i. ingenioſus est ἀπὸ τοῦ κάτ ἔστι Ducere. ædificare. Moliri molidus factis extollere. Optare. eligere: vt Tuus o regina qd optes. Sulco. fossa Ciuitas eñ nõ domus circundat̃ sulco. sic Ausim vel tenui vitem cõmittere sulco.

DO. Voce. qñ gradiendo vel currẽdo nõ potuit. Quid incusatio nõ cõtumelioſa. sed ex affectu & religione p̃cedẽs. Ergo mater nomẽ tuũ cõfiteri noluisti & q̃si aliena locuta mecũ mrnis verbis miserias meas nõ leuasti. Nec semel hoc feci sti: sed sæpe. Cõstat eñ inter ipos multa & varia fuisse colloq̃a: in quibus ille vult: habitu & colloquio matris. falsus est. Debuit aũt incusatio ad abeuntem non esse longior: q̃ vt celeriter fugientis aures peruenire posset. Obscuro aere. Non satis fuit vrbis instruxisse filium licet sciret

Et uera incessu patuit dea. ille vbi matrem
Agnouit: tali fugientẽ est voce secutus
Quid natũ totiens crudelis tu quoq; falsis
Ludis imaginibus: cur dextre iũgere dextrã
Non datẽ: ac veras audire: & reddere voces:
Talibus incusat: gressumq; ad mœnia tendit.
Atuenus obscuro gradientis aere sepsit:
Et multo nebulæ circum dea fudit amictu
Cernere ne quis eos: neu qs cõtingere possit:
Moliri ve morã: & veniẽdi exquirere causas
Ipsa paphũ sublimis abit: sedesq; reuisit
Læta suas: vbi templũ illi: centũq; sabæo
Thure calent aræ: sertisq; recentibus halant.
Corripuere viã interea: qua semita monstrat
Iamq; ascendebant collẽ: qui plurimus vrbi
Imminet. aduersasq; aspectat desuper arces:
Miratur molem æneas magalia quondam.
Miratur portas: strepitumq;: & strata viarum
Instant ardentes tyrii: pars ducere muros:
Moliriq; arcẽ: & manibus subuoluere saxa:
Pars optare locũ tecto: & concludere sulco.

licet sciret oia eadē cōposuisse Mercuriū: sed quattuor de causis texit: ne viderent: ne tangerentur. ne interrogationibus varijs detinerent. vel veniendi causas querētes eos qui ante noctē venire debebāt detinerent. Mirat. ponit generaliter q̄ oms viae & portae feruebant: & strepitus agentiū psonabant. Instant. itur iam per species laudant autē q̄ non initi agebant. Pars ducere: primo curabant quae aduersus hostes fuerant necessaria. Locum tecto. priuata ædificia curabantur.

CHRI. Incessu. deor̄ & nobiliū ē: sic sup̄. Ast ego q̄ diuū incedo regina. Tu quoq; q. d. sat est q̄ iudar ab hostib⁹. Dextrā. hoc mēbr̄ antiq fortitudini & fidei cōsecrarūt: quēadmodū frontem genio. Digitos Minerue: Genua miseri cordiae: Aures memoriae. Ergo i ingressione iungunt dextre: q̄si sit pignus fidei & beniuolētiae. At venus. Totus locus vsq; ad moliri ve morā: ex Homero ē. Papbum

Papbum

vrbs i Cypro. Cice. ad sextiliū: Oēs tibi cōmēdo cyprios: sed magis paphios: Papbus Cylicis a quo cylicia denoiata ē: fili⁹ & successor fuit: & in cypro vrbē cōdidit papbon a se denoiatā & in ea tēplū Veneri cō sacratū. Sedes suas i cypro em̄ colit. Illucq; primū ex mari appulisse nōnulli affirmant. Vnde κυπρι Βορῆϊς dixit Theocrit⁹: & cyprogenia etiā appellat. Libido aūt & lasciui mores ei⁹ gētis illam sibi asciuerūt: Nā virgines cypriae nō an̄ nubebāt q̄ apud portū aduenas excipiētes cōcubinit⁹ dotes lucrarent. Scriptū aūt ē in bystoria quā prisci sacrā appellāt. Venerē artē meretriciā inuenisse: auctorēq; mulierib⁹ in cypro fuisse: vt vulgato corpore quæstū facerēt: ne sola ipudica & viror̄ appetētes viderēt. Tēplū. antiq̄ssimū oim q̄ veneri ædificata sunt tēpla fuit Ascalone q̄ vrbs est syriae. Hinc aūt aiunt cypri pfectos eos ee q̄ in cypro hoc tēplū cōdiderūt. Qd vero i cytheris īsula ē: cōdiderit pbœnices: q & ipsi ex eadē syria sunt. Hæc Hero. Cornelius aūt Tacit⁹ scribit Tēpli Veneris q̄d paphi est cōditore venerianū vetus memoria tradit. Fama recētior tradidit a Cynara sacratū tēplū: deamq; ipam cōceptā mari huic apulsam. Sed scia aruspicū huc accitā: & paulo infra cynarides sacerdos consulit. Certissima fides bædor̄ fibris br̄. Sanguinē aræ effundere vetitū. Precibus & igne puro altaria adolent: Nec vllis imbrib⁹ q̄q̄ in aperto madescūt: Simulachr̄ deae nō effigies humana Sed cōtinu⁹ orbis latiore initio tenue in ābitu metae mō exurgēs. Et rō in obscuro. Thure. thura nō nisi in pte vna arabiae nascunt in mōte excelso: Hæc regio

Cylicia

Cyprogenia

Tus

thurifera saba appellat: q̄d mysteriū significat. Nec arboris ipsius q̄ sit facies cōstat. Cū alii folia piri mino ra & berbidi coloris habere dicāt. alii lentisco simile arborē dicunt rutilo folio. Quidā therebinthū esse: & sic putauit Antigonus allato frutice. Prima vindemia circa ortū canis ē: q̄ maxime pgnans videt. Inciditur cortex: & exit spumā tegice palmea excipiente. Quod in arbore hæret: ferro decidit: vnde cortex̄ sum est. Legit autūno ex æstiuo partu. Hoc candidū est. Altera vindemia ē in vere ex cortice in byeme inciso. Rufum hoc nec priori cōparandum. Illud carpbiatum boc datiacū vocant. Quod ex eo rotundi tate guttæ pependit masculū vocat religioni tributū. Ergo sabæū thus a saba dr̄. Strata. v. vias lapidibus strata. Manibus. s. nā sua magnitudine ferri non poterat.

Saba thurifera

Iura magistratusq; legunt: sanctūq; senatum
Hic portus alii effodiunt: bic alta theatri
Fundamenta locant alii immanesq; columnas:
Rupibus excidunt: scænis decora alta futuris.
Qualis apes æstate noua per florea rura
Exercet sub sole labor: cum gentis adultos
Educunt fœtus: aut cum liquentia mella
Stipant: & dulci distendunt nectare cellas
Aut onera accipiūt venientū: aut agmine facto
Ignauū fucos pecus a præsepibus arcent.
Feruet opus: redolentq; thymo fragrātia mella
O fortunati quor̄ iam mœnia surgunt
Aeneas ait: & fastigia suspicit vrbis.
Infert seseptus nebula: mirabile dictu
Per medios: miscetq; viris: neq; cernitur vlli.
Lucus in vrbe fuit media lætissimus vmbra
Quo primum iactati vndis & turbine pœni
Effodere loco signū: quod regia iuno
Monstrarat: caput acris equi: sic nā fore bello
Egregiam: & facilem victu per sæcula gentem.

SER. Iura. m. q. le. eligūt. Port⁹ ef. i. cotgona faciūt. Alta binc futura magnitudo oñdit. Apes. tercie declinatois gtūs pluralis i iū & um exit. Sed tū pro nro arbitrio cū ntūs singularis sit i n & s: vt amās amantiū & amantū dicim⁹: si aūt fuerit i er & ur: vt pr̄ & murmur tm̄ in vm. Cætera noia auctoritate firmam⁹: vt apis apiū vel apum.

Noua. quia etiā adulta & p̄ceps inuenit.

Florea: p florida. Rura. a græco p aphæresin. Illi enim ἀρόυρα. Exercet. fatigat. Sub sole. in sole: vt infra. sub ingenti tēplo.

Gentis fœtus. ad laudē apiū ptinet: vt latius patet i geor. Liquētia. defæcata & pura: Nā dura mella meliora sunt. Stipant. densant: translatio est a nauibus in quibus stupa interponit vasis: quā stipam dicunt.

Distendūt. implent: vt Denso d. p. Nectare. melle ppter suauitatis similitudinem abusio facta est. Cellas. p fauorum cauernis: traxit a reponēdi similitudine vel a celando: Vnde cellam appellarūt. Ignauū. sine industria. Nam gnauū industriū appellamus. Fucos. fm Plinium. apum multa sunt genera. Apes tamē oriunt de bobus: Fuci de equis Crabrones d mulis. Vespæ de asinis: Fucus fm Aemiliū marcū maior est ape. Pecus. omne aial est q̄d humana lingua & effigie caret. Hora. Oē cū pteus

Ignauum Gnauum

pecꝰegit a.u.m. Præsepibꝰ:aluerariis. Feruet.cū celebrat. Cōtra friget cū cessat dicimꝰ Fragrātia.cū incendiū significat p.l.scribit:qđ ē a flatu vel a flama:cū odorē quia fracta re maior ē p.r.Pœnoꝝ ergo labor opi apū:custodia litoꝝ expulsioni fucoꝝ cōpant. O fortunati.qui iā faciūt qđ ipse desiderat. Suspicit.mirat:vt despicit cōtēnit vel alta aspicit. Per me.signra ē. Nā planū fuerat. Mediis se ifert. Lucꝰ. Lucus. vbicūq; lucū ponit Virg.sequit cōsecratio:In.vi.Nulli certa domꝰ lu.b.o.dī lucus qđ nō luceat:& nō ꝙ ibi sint lumina cā religionis. Vmbra.vel septimꝰ casus ē vel scđm pbū gtūs.Sicut Sal. Frugū pabuli lætus ager. Quo primū.quo simul. Nā scđo ad africam nō venerūt Effodere.historiā per trāsitū tangit. Dido p insulā quandā Junonis trāsiens accepit oraculū: & sacerdotē secū abduxit parū illi credens carthaginem pmittenti. Quo cum venissēt sacerdos effosso loco caput bouis inuenit. Hoc displicuit quia bos semp subiugatus est. Alio loco effosso caput equi inuenit. Nā q̄uis subiugeē: tn̄ bellicosum aial est ita vt quia cōcordes iugū subeunt sit spes pacis. Illic igit templū Junonis factū:ergo fertile ppter bouis omen bellicosa ppter equū futura erat. Monstrarat.monstro dederat. Facilē victu p bouem.

DO Iura disponit leges & honores curiales. Portus.& hoc ad salutis subsidium. Alta theatri, post ea q̄ ad salntē & honorē ptinēt pspicit voluptatibꝰ ppter scænas qđ nō sit nisi in ociosa ciuitate: qđ æneæ erat necessariū Colūnas.vt nō solū theatri gesta:verū aspectus opis iuuaret. Ponit apū comparationē:q̄ & industria & labore & equitate opis & cōcordia excellentes sunt: & q̄ fucos aial non solū iners verūetiā vorax a sedibꝰ pellāt. O fortunati.nō inuidet alienæ fœlicitati:sed psequit laude.q.d.qn̄ ego ad hanc fœlicitatē pueniā:An vrbe an vmbra nihil refert. Quo primū vt sup p cygnos demōstrata fuerat fœlicitas:sic nunc p pœnos qui tēpestate vexati huc incolumes venerunt:& fundamēta fodientes caput equi inuenerant:signum habuerūt vt in bellicis copiis essent futuri copipsi.

CHRI. Iura.m.q.optime nā primū iura cōdenda sunt:deinde magistratꝰ creandi:qui viri plint:Jus autē triplex ē.s.ius naturale:ius gentiū:& ius ciuile. Naturale duce natura ꝓuenit:nā ꝙ vim vi repellere Jus natur. liceat ꝙ filii alant impulsu nature fit. Jus gentiū dī ꝙ tacito quoddā boim oīm cōsensu approbatur quo Jus gētiū. parentes maioresq; natu veneramur & legatos incolumes ee volumꝰ. Ciuile vero est qđ sibi vnaquæq; Jus ciuile. ciuitas sanciuit:vt ius ciuile atheniēsiū:spartanoꝝ romanoꝝ. Sed vt iuris ciuilis romanoꝝ origine prosequar:Romulus cū in.xxx.curias populū diuisisset leges tulit q̄s curiatas appellauit. Tulerūt & sequentes leges q̄s omne.qm̄ a Sexto papirio suo ordine in vnū volumē redactæ sunt ius papirianū appellarūt Curiatas. Jus papi Verū vt de multis pauca dicā:lex fuit a Romalo lata.q̄ oēm potestatē p oīne tps vitæ patri i filiū cōcessit siue coercere:siue verberare:siue vinctū rustico opere detineri:siue mallet etiā occidere. Lex autē Numæ ita fuit. Si pater filio pmisit vxorē ducere:sacrorūq; & pecuniarū legibꝰ futurā nō amplius ptātē ee vendendi filiū patri:qđ non scripsisset nisi priorib⁹legibus filios vendere patri licuisset. Inuenies & alia regiū ro.leges apud Dionisiū alycarnaseū:Exactis vero regibꝰlege a tribunis latas oēs leges exoluere:ac deinde ad multos ānos cōsuetudine potius q̄ lege vixit. Pop.ro. Inde creati sunt decē viri āno vrbis altero & trecentesimo:qui cōquirerēt leges a græcis ciuitatibꝰ:quas in.x.tabulas eburneas pscriptas in rostris posuerūt. Fuitq; illis ius sine ꝓuocatione eo āno vt leges corrigerēt & si qđ viderēt adderēt. Vn̄ sequenti āno alias duas addiderūt tabulas:ꝓptereaq; fuit duodecim tabularū liber:Harū ferendarū auctore dicunt fuisse Hermodoꝝ quēdā ephesiū in italia exulantē. Hinc aūt exorta ē prudētiū interptatio & disputatio fori. Hæc interptetio sine scriptis ꝓpriū nomen nō hns ius ciuile dī. Inde ex iis legibꝰeo dē fere tpe actiones cōpositæ sunt;quibꝰinter se boies disceptarent:q̄s ne pro suo arbitrio boies instituerent:certas & solennes esse voluerūt. Hæc autē ps iuris legis actiones appellant:Scientia tn̄ interptandi:& actiones apud collegiū pontificū erat:ex quibus cōstituebat quis quoq; āno pesset. Hæc consuetudo annis fere centū durauit. Postea cū Appius Claudius ppositisset:& ad formas redegisset has actōes. C.flauiꝰ scriba eius & libertini fi.subreptū librū populo tradidit. Vn̄ meruit tri.ploe.ædilis ac senator fieri: Hocq; ius Jus flauia flauianū dixerūt. Inde sex. Helius illas actōes cōposuit:& hoc ius belianū dictum ē. Intercedēte deinde num discordia discessit populus & sibi iura cōstituit:q̄ plebiscita dicunt. Inde cū tm̄ populū coire difficile eet; Jus belia cura ad senatū reiecta. Senatusc̄sulta facta sunt. Senatū.secundæ declinatōis antiqtus fuit. Plau.i casti num na sede eccū senati columē ꝓfidiū populi. Senatꝰab eo qđ ē senex & natu:vt placet Ciceroni. Nam maio Plebiscita res natu in eū ordinē legebant. Theatri.de hoc dictū ē in geor. Scænis q̄uis græcū nomē sit:& apd Senatus illos p h scribat:tn̄ latinæ p æ diptbongū scribit. Qualis apes duæ sunt cōparatōes apud Homeꝝ. Altera apiū:altera muscarū. Elegantissimꝰaūt poeta muscaꝝ cōparationē tanq̄ sordidioē nusq; ponit. Apiū vero veluti elegantioē elegit eāq; ꝓsecutus ē. Homerus em̄ vagas apes ponit. Maro vero vt rē penitꝰ exprimat industriosas laboriosasq; effugit. Neq; potuit ex brutis eligere aial qđ magis rē exprimeret. Formicæ Duo em̄ sunt genera insectoꝝ quæ ad humanā atq; ad remp. ꝓxime accedunt formicæ atq; apes:sed formice statū populare imitant. Apes autē regiū & monarchicū. Nā regē habēt cuius iussu omnia agunt. Apes Quapropter optime pœni sub Didone regina sc̄ summa cū industria exercentes apibus cōparant. De Fuci his abunde diximꝰ in georgicis. Fucos. Fuci maiores sunt apibus:sed ab illis nouissime tanq̄ a sessis impfectæ veluti apes sine aculeo ꝓducunt serotinus fœtus & quasi seruitia verarū apum. Adiuuant tamē circa fœtum multū ad calorem adiuuante turba. Verum cū mella matureſcere cœperunt ambigunt eos apes:multæq; singulos aggressæ interimunt.

SER. Hic tēplū sidonia. Tyria. Donis & numie duæ.aut numē ꝓ simulachro qđ aureū velut fuisse:vel ostēdit plenum fuisse pnia nu-

Hic templū iunoni ingens sidonia dido
Condebat donis opulentū:& numine diuæ:
Aerea cui

Aerea cui gradibus surgebãt limina: nexæq;
Aere trabes: foribus cardo stridebat aenis
Hoc primum in luco noua res oblata timorem
Leniit: hic primũ æneas sperare salutem
Ausus: & afflictis melius cõfidere rebus
Nanq; sub ingenti lustrat dum singula templo
Reginã opperiens: dũ quæ fortuna sit vrbi
Artificũq; manus inter se operũq; labores
Miratur: videt iliacas ex ordine pugnas.
Bellaq; iam fama totum vulgata per orbem
Atridas priamũq; & sæuũ ambobus achillem
Cõstitit. & lachrymans qs iã locus inqt achate
Quæ regio in terris nostri nõ plena laboris?
En priamus: sunt hic etiã sua præmia laudi.
Sunt lachryme rerũ: & mentẽ mortalia tangũt
Solue metus ferret hæc aliquã tibi fama saluta.
Sic ait: atq; animũ pictura pascit inani
Multa gemẽs: largoq; humectat flumine uultũ

minis tẽplũ. Aurea: vel q̃ magis in vsu haberent veteres: vel q̃ religioni magis eẽt aptũ. Nã flamẽ dialis æreis cultris todebatur: vel significat sæcula ærea: q̃ boc tẽpe vt ait Hesi. fuerit. Foribꝰ. Fores sunt q̃ foras apiunt̃: vt erat olim. Valuæ vt ait Varro. q̃ reuoluunt̃: & se velãt: Ianua ẽ primꝰ domꝰ ingressus qm̃ Iano oẽ principiũ cõsecratũ est. Cætera intra ianuã hostia vocant̃ generaliter: siue valuæ sint siue fores. Vsus tamẽ corrũpit. Cardo. q̃si cor ianuæ quo mouet̃ Fores. Valuæ. Ianua. Hostium. Inaua. Cardo.

Stridebat a. ad fua retulit tpa. Nã post pditũ a Tarpeia capitoliũ æreꝰ cardines istituti sunt: vt stridore apta hostia indicarent̃

Primũ. nã & alia secuta sunt q̃ detraxerũt formidinẽ Timorẽ. cur pꝰ visam matrẽ timuit: Quia nõ penitꝰ putarat matrẽ. cuius nulla verba secuta sunt. Sed dic veriꝰq; venus nil de aforꝫ moribus. vñ nũc formidat: dixerat. Tñ in Vir. aliqñ validiora sunt obiecta purgatis vt hic. Ausus. qa inter incerta satis audacter salus sepat̃. Afflictis. de afflictis nõ em̃ pt eẽ septimꝰ casus. Sub templo. i. in tẽplo: vt exercet sub sole labor

Expectans. vel ex pperatõe artificũ venturã cõcipiebat: vel videdæ reginæ occasionẽ requirẽs. Fortuna. fœlicitas. Inter se. id est habebat artificũ cõparationẽ. Ex ordine. oĩs ergo pugna picta erat: sed ea tm̃ dicit q̃ Achilles vel Diomedes gesserat: vt excuset̃ æneas si est a fortibus victus. Totũ. quia europa intulit: Asia passa est. Africa pinxit. Atridas. vsurpatũ ẽ. Nã philistenis filii fuerũt Agamẽnõ & Menelaus Ambobus. s. atridis: quos p vna pte capit & Priamo. Plena la. melius genitiuo iungit̃. Teren. Plenus rimarꝫ sum.

En priamꝰ: laus picturæ. p quã nõ imago sed ipse oñdit̃. Sua pmia. oĩs æneæ solicitudo de moribꝰ aforꝫ fuerat: q uã nũc deponit ppter picturã. Nã qui pingunt virtutẽ diligũt: & miserent̃. Sua. i. conuenientia: vt struerẽq; suis al. d. Laudi. virtuti: vt Primã merui qui laude coronã. Mortalia. aduersa: quibus mortales subiacẽt. Feret. afferet. Inani. Epitheto picturæ: vel quia caret corpore q̃d imitat̃: vel quia nullius ẽ vtilitatis. Humectat. catinosis ẽ. Nã largo flumine ẽ fluere. i. fluxu ipso.

DO. Hic oportuit em̃ deã in eo loco habere honestissimã sedẽ: in quo virtutẽ sue maiestatis ostenderat. Et cũ nondũ pfectũ esset: tanta reuerentia collebat̃: vt donis copiosum esset. & dea ipsa pñs esse crederet̃. Hoc primũ: ppositionis genus ẽ. Dicturus ẽ em̃ quid viderit. Vñ aliquid separit. Vñ sit lenitꝰ metus. Nã totus eradi nõ potuit. Noua: vel cõtra spẽ: cũ paulo ante vidisset oĩa. deserta: vel noua: qa videbat troiana certamina depicta. Nanq;. reddidit rationẽ quid sit q̃d leniebat metũ & spẽ: inopiam pmittebat. Reginã o. non leuibus picturis tenebat̃: sed q̃d necessariũ erat reginã operiebat̃. Ergo ad sui excusationẽ hoc dixit. Circũspectabat etiã veluti & ipse nouã vrbẽ conditurus vt aduerteret q̃nto id labore cõstaret. Artificũ. q. m. ita oẽs pariter vna grã & vna subtilitate certabãt: vt intuens nullam aliis præferre potuisset. Descripta aũt magnitudine & fortitudine transit ad ornatũ picture. Sæuũq; cõparationis species vt sit Sæuior fuit achilles Agamãnone & Menelao. Constitit: mente: Dolebat de aduersis suis imperiiq; troiani calamitatibꝰ: & suoꝝ interitu factas esse fabulas: quas loquerent̃: & oblectationis causa pingerent. Sic tamẽ ita dolenda ptulit: vt partes etiã cõsolationis inferret. Feret hæc aliquã t. f. s. Nam calamitas citat cõmiserationẽ. En. nõ tantũ demonstrantis est: verum etiã dolentis. q. d. ecce ad quã infœlicitatẽ perductus est priamus. exponit iam suos dolores: quos ex persona potentissimi regis senis & soceri sumebat. Sunt &: s. p. l. sunt. l. r. & hæc ppositio. Dicturus est em̃ quæ laudãda & quæ dolenda. Mortalia. quæcunq; aduersa mortalibus acciderint. Multa gemens. a. a. p. p. i. Propositio Monstrat quæ res in pictura animum reficiat: & quæ dolorem afferat. Vtrunq; tamen animum considerantis ducebat ad lachrymas. En.

CHRISTO. Templum. Quasi tectum amplum. Varro autẽ dixit a tuendo. Hinc contemplor & addit triplex esse templum. A natura vt in cœlo: vt Contremuit templum magnum Iouis altitonãtis. Ab auspiciis in terra: A similitudine sub terra: vt in Andromeda. Acherusia templa alta ora saluete infra. Templum illud quod in aere ab auguribus designatur quattuor habet partes: Sinistrã ab oriente. Dextram ab occasu: Anticam a meridie. Posticam a septentrione. & quia q̃ primum aues templum ingrediebantur augurium captabantur: dictum est extemplo. i. statim. Hoc igitur secundum est templum. Tercio quod homines deo construunt. Aera: æs primum metalorum in vsum venisse multis coniecturis facile crediderim. Naturam habet stipticam: vnde squamas eius adhibent remedio contra putredinem.

Aes

Sub.

Bellum
Pugna

Qui vero in metallo æris morant̃:semp sanitate oculoꝝ pollent:vt ait Macrobi⁹. Aura em̃ q̃ ex aere p̃cedit in os incidẽs haurit & exsiccat qđ male influit. Aristoteles aũt ait vulnera ex aere min⁹ ee noxia q̃ q̃ ex ferro Poeta vero ærea hic dixit:qa ad rẽ diuinã pleraq; ærea adhibent̃ p̃cipue i sacris lunæ: qb⁹ aut deuouere:aut pellere aliquos morbos volebãt. Vñ plaut⁹ Mecũ habet pagus morbũ æs. Et Sophocles Medeã iducit herbas nocuas auersa secat:& succũ i cados æneos fundit. Et Virg. Curetũ sonitũ crepitãtiaq; æra. & Carmini⁹ & Tuscos æreis aratris ad cõdendas vrbes vt i sacris tagetis apparet eẽ vsos. Sabinosq; æneos cultros ad tũdendos sacerdotes facere. Aes dr etiã cuprũ. & fm Aristote. cõponit̃ ex sulphure & argẽtouiuo:vt alia matalla. Sed tũc fit æs cũ plus ẽ ibi de sulphure q̃ de argẽtouiuo: & sulphur ẽ terreũ nõ pure rubeũ bñs colorẽ adurentẽ. Argẽtũ ãt viuũ ẽ mediocre nec nimis subtile: Est ãt hic traductio color rbe. aerea aere abeni Cõnexe aere. arbitecti em̃ antiq i magnis ædificiis ñ ferreis sed æreis clauis vtebant̃:qa es ñ ita erugine cõsumit̃ vt ferrũ. Noua. i. isolita fortunæ troianoꝝ. Et auget lætitiã spes iprouisa. Ex eisdẽ em̃ locis diuersa argumẽta reducũt̃ Vt em̃ ille magis ẽ doliturus ex eo qđ ponit̃ Et nũc ille qdẽ spe mltũ capt⁹ iani. Ita magis gauisur⁹ qđ ait via pria salutis qđ minie reris:graia pãdetur ab vrbe. Sub ingẽti. i. in. Stat. Primæq; occiduæq; dom⁹ effusa sub oi terra die:Sic græci ὑποπέν. Hesiod⁹ i theogonia ἀρνάσ ποίμαίνον θέλικώνόσ ὑπόζαθέοιο Sub qñ ad locũ significat accusatiuo iungit̃ & ponit̃ p añ aut p:vt Potesq; sub ipos. Itẽ At si ñ fuerit tellus fœcũda sub ipm arcturũ. Itẽ sub lucẽ exportãt calatis. i. añlucẽ. Itẽ & sub noctẽ cura recursat. i. p noctẽ. Qñ vero i loco significat ablatiuo iungit̃: vt Arma sub aduersa posuit radiãtia quercu. In cõpositõe mõ iocalis ẽ: vt subduco. Aliqñ minuit: vt subtristis. Ait Prisian⁹. Est color rb. repetitio Dũ singula tẽplo & Dũ q̃. f. f. v. Ex ordine: ergo & oes pugnæ & suo quæq; loco erãt. Quæ res oñdit accuratã inqsitionẽ afroꝝ ei⁹ belli. Pugna aũt a bello differt. Bellũ em̃ cõtinet vniuersum illud spatiũ discordiarũ & quicqd in eo gestũ dictũ ve ẽ. Pugna ãt est cũ mauus bostiliter conserunt̃. ergo vnũ bellum plurimas habet pugnas.

SER. Pergama. Abusiue. Nõ em̃ circa pgama sed circa troiã pugnabãt. Troiana iuuetus. Diffinitio Hectoris: vt Catillus acerq; corax argiua iuuet⁹. Nã Homer⁹ pene vbiq; exercitum Achilli & Hectori cedentẽ scribit. Phryges: dat troianis nomẽ p q̃litate rei. Cũ em̃ timidos iducit phryges appellat vt hic & alibi Quere phrygiæ neq; em̃ phryges. Cũ generosos dardanidas dicũt: vt Dardanidæ magni gen⁹. a. as. d. Laomedõtiades perfidos: vt Laomedonteæ sentis piuria gẽtis. Troas: bectoreosq; fortes. Cristat⁹. nã Homer⁹ in eius cristis qddã terribile scribit fuisse. Rhesus rex thraciæ i auxiliũ venit troianis & dauf iã portis i littore tetẽdit: pdenteq; Dolone troiano speculatore misso ab Vlixe & Diomede interfectus ẽ. Nã & ipsi speculatũ venerat. Abductiq; sunt ei⁹ equi qbus pẽdebãt fata troiana. Prio som. Pria pte noctis vt Libra die somni q. p. v. f. b. Tydides. Diomedes. celat autẽ Vlixẽ ꝓpter æneã: vt iã dixi. aut qa fm Homerũ occidẽte Diomede cadauera Vlixes trahebat. Ardẽtes cãdidos & veloces: vt pnícibus ignea plãtis. i. velox. Troilus. Achilles Troili amore capt⁹ palũbes qb⁹ ille delectabatur ei obiecit: quas cũ vellet tenere captus ab Achille i ei⁹ amplexib⁹ periit. Sed veluti indignũ mutauit poeta. Fugiẽs. fugere volens. Acipar. q. d. etiã si puer n eẽt. Achilli. congredior tibi & pugno tibi antiq dixeĩt hodie tecũ dicim⁹. Curru. currib⁹ falcatis vsus antiquos Liuius & Sal. docent. Inani sine rectore. Tñ: q̃q̃ mortuus. Versa: tracta ab eo qđ ẽ verro: Inscribit̃. dilacerat̃. Plau. Corpus tuũ virginis inscribam. Hasta. quã ab ea trãsfixus trahebat. Nõ æque. iniq Liptote ẽ: vt & vacu⁹ clanius ñ æqu⁹ acerris. Passis. ab eo qđ ẽ pãdo: Nõ ãt facit pãsus: qa plerũq; em̃ qđ i pñti fuit: nõ ẽ in participio pteriti. De q̃re iudicat euphonia. a tundo tunsus ẽ & tusus. Quãuis aũt reliqua mutẽt: Nactus tñ & passus nũq; em̃ accipiunt.

Peplũ. palla ficta fœminea Mineruæ cõsecrata: Plau. Nunq; ad ciuitatẽ venio nisi cũ inferẽ peplũ. Hodie tñ abutunt̃ hoc noie. Supplíciter. bene additũ qa & p iracundiã & p grauitatẽ etiã tristes sumus.

Auersa. irata. Nec em̃ poterat cõuertere se simulachrũ sic Talia dicentem iamdudũ auersa tuetur: quo modo auersa nisi iratam intelligas. Ter. ad sensum referas: Nam in pictura terciũ tractũ inspicere non possumus. Sic illud Mulcere alterno &. c. f. l. Raptauerat. frequentatio ostẽdit quod numero dixerat.

Nãq; videbat vti bellantes pergama circum
Hac fugerent graii: p̃meret troiana iuuentus
Hãc phryges: instaret curru cristatus achilles
Nec ꝓcul hinc rhœsi niueis tentoria velis
Agnoscit lachrymãs: primo q̃ ꝓdita somno
Tytides multa vastabat cæde cruentus
Ardẽtesq; auertit equos in castra: priusquam
Pabula gustassent troiæ xanthũq; bibissent
Parte alia fugiens amissis troilus armis
Infœlix puer atq; impar cõgressus achilli
Fertur equis curruq; hæret resupinus inani:
Lora tenẽs tñ huic ceruixq; comæq; trahũt̃
Per terrã: & versa puluis inscribit̃ hasta.
Interea ad templum nõ æquæ palladis ibant
Crinibus iliades passis: peplũq; ferebant
Suppliciter tristes: & tunsæ pectora palmis
Diua solo fixos oculos auersa tenebat
Ter circũ iliacos raptauerat hectora muros:
Exanimũq; auro corpus vendebat achilles.

Exanimũ.exanimis & exanim⁹ dr & significat mortuũ. Exanimat⁹ vero timidũ. Vẽdebat. sũmo artificio vtiẽ. Nã qđ pingi potuit vẽdebat dixit. qđ nõ potuit in ꝑterito dixit raptauerat & non raptabat. DO. Hãcꝫ v. oñdit vñ læticiã capet. s. hac fugerẽt graii & vnde dolorẽ. s. hac phryges. Prius q̃ꝫ p. g. t. A. x. q. b. Voluit oñdere celerẽ exitũ & finẽ eius. Tentoria. vt oñdat plures fuisse mactatos. Nõ em solus in tẽtoris fuisset. Infœlix. quia puer & impar ei cõgressus ẽ: quẽ iuuenis supare nõ potuisset. Est aũt descriptio eius q supin⁹ ferebaẽ. Peplũ. gen⁹ vestis ptinẽtis ad ritũ secretor⁹ Mineruæ. Alii scutum modicũ dicũt. Oculos auersa t. qđ faciũt irati ne videãt qđ oderũt: Achillis ãt actio nõ solũ dolorẽ cõsiderãtis: sed etiã crudelitatẽ agẽtis exprimit & auaritiã: Nõ em odiũ vltra mortẽ ꝓcedere debet. Ter. augeẽ crudelitas q̃ nõ semel & q̃ circa eos muros quos defenderat. Gemuit g̃ primo fortunã tãti viri: Deinde q̃ de eo triũphus actus ẽ: & qđ peius erat sub ipsis mœnib⁹ vt ciuitas defensorẽ suũ in ea calami tate cerneret. Trabebaẽ ergo extinctus ante eos muros quos tãta fortitudine defenderat: & totiẽs circũ ducebaẽ ne qs ab ea cognitõe subtraberet: tãtaq̃ fuit imanitas: vt patri orbitatẽ suã vẽderet: Est antẽ ꝓ dolore m. ꝓnunciãdo extollendũ Hectoris nomẽ & Achillis deprimẽdũ. Quis em mortuum vendidit nisi ipius: Quis in regno positus ideoq̃ diues aurũ desiderat nisi auarus: ergo ipius & auarus achilles. CHRI. Troilus. alii dicũt Troilũ cũ captus eẽt ab Achille iugulari iussum fuisse. Eius pueri casum miserãdũ troia fleuit: & qa imatura ætate pierat & qa pulcherrim⁹ erat. Alii dicunt q̃ refert Ser. Curru. antiq em in curru pugnabãt. Duo em erãt: Alter qui equos auriga regeret: vñ illud Martis eq biuuges & magni currus achillis: Alter qui soli pugnæ intẽtus eẽt. ꝓptereaq̃ bmõi currũ ΔιφρὸΝ qđ duos fer ret noiabant. Lora tenẽs tñ. Amphibologia. i. dubius sermo est. Nã dubitaẽ vtrũ q̃ teneat tñ lora: an q̃uis teneat tñ trabaẽ. Amphibologiæ aut in singul⁹ verbis sunt vt gallus in quo q̃ritur sit ne gentile no men an ꝓpriũ. Aut in cõiunctis: vt cũ id qđ mediũ ẽ vtrinq̃ possit trahi vt hic. Aut cũ id qđ vltimũ est dubiũ sit vtri referaẽ: vt hæres vxori dato qđcunq̃ volet. Nã q̃riẽ qđ volet vxor an hæres. Quintilian⁹ Ardentes. q. d. vehemẽtes. Nã quib⁹ calidior est sanguis ii vehementiores sunt: Sic etiam Homerus ΟΝΟΡΙΣΒΙΘΕΥΦΕΡΟΝΙΩΠΙΘΩΝΕΣΜΕΥΔΑΙΟΤΟΤΑΜΟΥΑΤΟ ΣΕΛΗΕΝΤΟΣ. Ardere etiam cupere significat: vt Ardet abire fuga d. q. r. t. Itẽ vehemẽter amare: vt Ardet amãs dido. Item splendere vt Tyrioq̃ ardebat murice lena. Itẽ irasci. Iuuenal⁹. Quid referã quanta siccũ iecur ardeat ira. Puer. pathos ab ætate: vt paruũq̃ patri tendebat Iulũ: vt nõ minus miserabile sit piculũ in paruo q̃ in filio: Et superet cõiunx ne Creusa Ascanius ne puer. Comæ. græcum verbũ est. Sunt em ꝓprie ornati & nõ cæsi capilli. Vnde ẽ comere. i. ornare. Quapropter ꝓprie mulierũ dici pñt. Ouidi. Sint ꝓcul a nobis iuuenes vt fœmina compti: Cæsaries autẽ quia cedendo dr. videẽ esse viror⁹. Crines vero dicunẽ a cernẽdo. i. diuidendo: quia ducta p mediũ caput diuisione vtrinq̃ ꝓ sua portione pendẽt: Capilli aũt dicuntur quasi capitis pili. Pastis. a trib⁹ verbis ẽ hoc ꝓticipiũ a Pando: Patior: & Pateo. Peplum. fm Lactantiũ in Statiũ Peplũ est vestis candida aureis clauis picta sine manicis qđ simulachris fiebat: Sed hoc peplũ primum ab atheniẽsibus institutũ ẽ: qđ matrone suis manib⁹ faciebãt: & intra trienniũ numinib⁹ offerebãt. Recte ergo peplũ quoniã athenienses maxime Minerue quã ꝑcipue colebant offerre cõsueuere. Homerus refert Hecubam ex consilio Heleni vatis ex vestibus suis ꝑciosissimũ peplũ comitante cœtu matronarum ad templũ Palladis tulisse. Vxorem autẽ Antenoris cui esset nomen Theano obtulisse: Verum huiuscemodi: dono minime placatam fuisse Mineruam. Hectora ab eo quod est ἔΧω. i. habeo & defendo: quoniam ipse defensor vrbis fuit. Sed vtrũ ab Achille cæsus fuerit: an Achilles ab ipso: in sequentibus disputabitur.

Exanimis Exanima tus Peplum Ardere. Comæ Comere Cæsaries. Crines Capilli Hector

Tũ vero ingentẽ gemitũ dat pectore ab imo
Vt spolia: vt currũ: ipmq̃ vt corpus amici
Tendẽtẽq̃ manus priamũ cõspexit inermes
Se quoq̃ principib⁹ pmixtũ agnouit achiuis.
Aeoasq̃ acies: & nigri mẽnonis arma
Ducit amazonidũ lunatis agmina peltis
Pentbesilea furens mediisq̃ in milibus ardet
Aurea subnectens exertæ cingula mammæ
Bellatrix: audetq̃ viris cõcurrere virgo.
Hæc dũ dardanio æneæ miranda videnẽ
Dum stupet. obtutuq̃ hæret defixus in vno
Regina ad templũ forma pulcherrima dido
Incessit magna iuuenum stipante caterua.
Qualis in eurotæ ripis: aut p iuga cynthi
Exercet diana choros. quam mille secutæ

Inermis

RER. Tũ vero. Lachrymauerat supius: Nũc viso Hectore ḡuiter gemuit. Currũ. quo tract⁹ ẽ. Amici. plus ẽ q̃ꝫ Hectoris Inermos aut sine sceptro: aut duplices: vt dextras tendam⁹ inermes. Nã cũ victi se dedunt inermes supplicant: aut tunc inermis: quia contra Pyrrhũ ꝓcessit armatus. Constat aũt Priamũ tentoriũ Achillis ingressum q̃m dormiẽtem inuenerat excitasse. vt ꝑ filii corpore ꝑcaretur cum eũ posset occidere: Homerus hoc ꝓpter Achillis turpitudinẽ supprimit. Se quoq̃: Aut latenter ꝓditionẽ tangit: aut fortitudinẽ qua inter hostiũ tela versabaẽ. Sic Sal. Catilina longe a suis inter hostiliũ cadauera reptus est. Aeoas. prima natural⁹ lõga ẽ. Pot tñ coripi: qa sequiẽ vocal⁹ vt Primo surgebaẽ æoo. Mẽnonis: Tithon⁹ Priami frater raptus ab Aurora Mẽnonẽ quẽ ex illa genuit troianis misit auxiliũ Nigri. qa ex æthiopia. Arma. q̃ sibi Vulcan⁹ fabricauit: vt ipe Te potuit lachrymis tithonia flectere cõiunx Amazonidũ. ꝓ amazonũ. vt Scipiadas duros bello. i. scipiones

Tithon⁹

Amazões

Homerus hæc oia tacuit: q̃ sunt facta post mortẽ Hectoris. Amazones dictæ sunt vl̃ qa simul iuuãt sine viris q̃si ἀμα ζόνες vl̃ qa vnã mãmã exustã habent q̃si ἀ στῆθος. Has ãt iã nõ eẽ cõstat. Sed extictas

Peltæ

ptim ab Hercule: ptim ab Achille Peltis scutis breuissimis inmodũ lunæ iã mediæ:

Furẽs p transitũ tangit cp sororẽ in venatione cõfixit simulãs se ceruã videre. Cum furor bellicus itelligat. Aurea. amphibologia vel ipa vel cingula. Exertæ. nudatæ: qa adusta erat. Virgo. ætatẽ & sexũ oñdit. Obtutu. i. aspectu: In vno. in vno quoq;. i. singula admirabat. Stipante cat. ad hoc eñ sequẽs ptinet cõparatio. Nã

Eurotæ Cynthi Oreades.

cõparationes pabole & exẽpla no semp vsq; quaq; cõgruũt: sed mõ p oia mõ p aliquã ptẽ. Eurotæ. in la coniã fluuius ẽ. Cynthi. mons i delo in quo nata ẽ diana. Exercet d. c. Euagatio ẽ poetica. Nã ad com parationẽ nõ ptinet. Mille. finit? numerus p infinito. Nã de nympharũ numero nõ cõstat. Oreades, nymphæ montiũ sunt: vt Dryades siluarũ. Quæ vero cũ siluis nascunt hamadryades. Naiades fontiũ vl̃ napeæ: Nereides maris: Tacitũ. maior taciturnitatis ẽ affectus. Teren. Vt mecũ tacita gaudeã. Perten tant: vehemẽter tentãt. Alibi leuiter: vt Blanda vicissim gaudia ptentãt mentẽ: Multa eñ p locis intelligunt: vt Impotẽs: Satis: Minus. Regnis. q. f. Regnaturæ carthagini. Tũ. q. d. pcipue. Magno eñ studio & labore fores tẽpli fiebant: quas quibusdã historiis insignibãt: vt infra. In forib? lætũ androgeo. Et in georg. In foribus pugnã ex auro. Aliqui legunt foribus diuæ media testudine tẽpli vt vnũ intelligas tectũ templi & fores. Et sic sub medio tecto sunt fores: sed primũ melius Testudine. camera incurua: Hoc fm eos qui de rõne temploꝝ scribunt fit vt cœli imago redat: quod connexũ est.

DO. Tum vero: Ex hoc oñdit aliquot ai dolorib? pgressis hũc maiorẽ eẽ. Nã dixerat. Cõstitit & lachrymãs. Item multa gemẽs. Itẽ agnoscit lachrymans. Hic autẽ addit ingentẽ g. d. p. ab imo multiplici acerbitate pcussus. Vidit eñ spolia erepta viro forti: & ciui optimo. Amici etiã corpus. En priam?. In eius noie latissimũ dedit intelligendi tractũ. s. qui fuerit grauioris ætatis ptãtis regiæ & diu fœlix. Dolebat in eo socerũ suũ: & tot p̃dito; patrẽ atq; auũ eo redactũ: vt in sũma orbitate hostẽ rogare cogeret si ne regiis insignib?: Nã qui rogatũ venerat. oibus inferiorẽ se mõstrare debebat. Se quoq; honorificũ fuerat cõfertos hostes no timuisse. Hæc dũ. nõ sola hæc fuerat picta. Sed aduẽtus reginæ interrupit ne reliq; cõsiderare posset. Est autẽ vna res q̃ drupartito posita breuissime dicta. Nã vt ẽ summi oratoris res breues late disserere ita & latitudinẽ coercere. Regina ad tẽplũ & qa regina. i. pcuratrix negocii publici: & quia ad tẽplũ accedebat meret excusationẽ: q̃d publice mulier iuuenis seviris admisceret. Religio & necessitas impulit. vt tẽpli opa inspiceret & ad maturandũ artifices cogeret. Latonæ tacitũ. Occasio ne cõparationis exp̃sit poeta q̃ læti sint pentes successibus filioꝝ. Instans. Vna cura testabat religionem pficiendi tẽpli. Altera imperantis iusticiã oñdebat. Lætã. ex successu rerũ. Tum foribus d. m. t. t. Septa ar. Nisi ordinato sensu q̃rat intellectus: nõ poterit cõphendi. Erit satis incertũ q̃d poeta descripserit. Nescire quippe vbi sederit Dido: & vbi armis septa sit. Ordinam? ergo sic: Tum foribus diuæ septa armis media testudine templi solioq; alte subnixa resedit. Quõ est iudicioꝝ oim cõsuetudo: Ducunt iudices vsq; ad fores secretarii: ibidẽq; officiũ remanet. Illi vero ingressi solium ascendunt. & sedent. Oñs igit qui pgredientẽ comitabant reginã: erant vt armati ante fores remanserunt. Illa ingressa vbi ad mediam testudinẽ. i. ad mediã aram puenit ascendit solium: & alte sedit.

CHRI. Tum vero: cõiungunt istæ duæ particulæ cũ rem reliquis maiorẽ ostendere volumus. Ergo ostendit hic cp q̃uis in aliis doluisset: non tamen tantũ doluisset: Sic infra. Tum vero ingentẽ pugnã ceu cætera nusq; bella forent. Vt spolia. auxesis est. Doluit spoliis Hectoris: magis autem curro: maxime tandẽ corpore. Turpissimũ enim erat cadauere hostem potiri: Cum vero indignitatem tanti regis

Memnon

cerneret: accumulati sunt omnes dolores. Memnon. fabula est Titonum Laomedontis filium ab Aurora ob pulchritudinem in æthiopiam raptu: & inde natum esse memnonem: qui cum maximo exercitu in auxilium Priami venit: & tandẽ ab Achille cæsus: cum corpus eius cremaretur: præcibus Aurore in

Memoniæ aues.

auem mutatus est. ex eademq; pyra multæ aliæ aues euolarunt: quas memnonias vocant. In Solini autẽ gæographia scriptũ ita est: Iuxta ilium memnonis stat sepulchrũ: ad quod sempiterno ex æthiopia aues volant: quas memnonias dicunt. Crenuntius auctor est has easdẽ anno quinto in æthiopia cateruatim coire: inde ad regiã memnonis cõuenire. Diodorus autẽ ex testimonio. Cteſiæ historici refert Teutamũ syrioꝝ regẽ: cum sibi societas esset cũ troianis Memnonẽ Titoni filiũ cũ. x. milibus æthiopũ totidem sagittariorũ & cũ. cc. curribus in auxiliũ Priami misisse: qui cũ egregia facinora edidisset: tandẽ insidiis thessalorum circũuentus periit. Cadauer autẽ a suis crematũ est: & ad Titonum ossa delata. Hic susis regiã addificauit: quæ vsq; ad tpa persarũ durauit: Nigri: quia æthiops. Amazones hoc genus mulierũ apud thermodontẽ fluuiũ fuisse testat Diodorus: quæ simul cũ viris bellicas artes tractabant. Itaq; quædã ex iis regia potestate potita robore autẽ insignis exercitum mulierũ instruxit & multas gentes debellauit. Qua fortuna elata: se e Martem genitam dixit: legemq; tulit: vt viri muliebria: mulieres virilia exercerent. Ipsosq; viros vt imbelles redderet cruribus brachiisq; inutiles reddidit Mulieribus autem dextrã mammillam vt in pugna expeditiores eẽnt inuri iussit. A qua re amazones appellate sunt. Vrbẽ quoq;

themiscyram

Hinc atq; hic glomerãt oreades: illa pharetrã
Fert humero: gradiensq; deas supereminet oẽs:
Latonæ tacitũ pertentant gaudia pectus
Talis erat dido: talem se læta ferebat
Per medios instans operi: regnisq; futuris:
Tum foribus diuæ: media testudine templi

themiscyrā iuxta thermodontis hostia cōsiderūt. Fuitq; florentissimū illarū imperiū: donec tandē Hercules ab Eurysteo missus est & vt baltheū illarū reginæ referret iussus illas collatis signis supauit. Hippolitēq; reginā captiuā abduxit. Quo cōflictu ita extenuatæ eaq; vires sūt vt a vicinis deinde populis vexatæ pene ad nihilū redierint. Paucis tñ annis post victoriā Herculis Pātasilea earūq; reliquiæ erāt regina cōsanguine cæde poluta exulans p troianis pugnās ab Achille interfecta est. Hæc Diodorus. Herodotus aūt scribit victas amazonas nauib⁹ a græcis impositas. Verū illas cū altū tenuissent viros a qbus ducebant interfecisse et insita nauigādi ad fontes vsq; meotidis delatas primū ad scythias liberos: deinde ad māgones pueniſle: cū qbus post prælia coiere: et cū maritis tanaim trāsiere: atq; inde natos fuisse sauromatas: quorū mulieres ex instituto parentū bellica exercēt: Amazones aūt a scythis dictæ sunt corpatæ. i. viricidæ. Nā eoꝝ lingua æor virū et pata interficere significat. Longū aūt eēt scribere quæ a Strabone dicunt. Qui autē gesta Alexādri scribūt illū cū Talestria amazonū regina cōcubuisse volūt. Cingula. Baltheū intellīgit quo pendebāt arma quæ ventrē et ppinquas illi ptes tegerēt. Dardanio. Quasi magnanimo: et q vera posteritas dardani eēt. Obtutu. cōspectu a tuor tueris. Est em̄ tueor: et tuor. Lucre. Nec calidos æstus tuimur: nec frigora quimus vsurpare oculis. Cynthus. Delī mons adeo excelsus vt vmbra sua omnē ægei maris ambitū tegat. Latonæ t. tā grata mulieri est pulchritudo vt illā reliquis bonis p̄ferāt. voluit g exprimere poeta q̄ lætent̄ mlieres pulchritudine filiarū gaudeāt. Hinc Iuue. Formā optat mō dīco pueris maiore puellis Murmure cū venerit fanū videt anxia mr̄ Vsq; ad delicias votorū. Læta. Ostēdit q; bñ volēs et cū summa diligētia cūcta p̄curabat. Lætus em̄ bñ volēs est: vt Vobis Lætus ego hūc cadentē in littore taurū: Contra tristis inuitus est: Terētius. Inuitat tristis.

Septa armis solioq; altæ subnixa resedit.
Iura dabat: legesq; viris: operūq; laborem
Partibus æquabat iustis: aut forte trahebat:
Cum subito æneas cursu accedere magno
Antea sergestūq; videt: fortemq; cloantbum
Teucrorūq; alios: ater quos æquore turbo
Dispulerat. penitusq; alias abduxerat oras
Obstupuit simul ipse: simul perculsus acbates:
Lætitiaq; metuq; auidi cōiungere dextras
Ardebant: sed res animos incognita turbat.
Dissimulant: & nube caua speculant̄ amicti
Quæ fortuna diris classem quo littore linquant
Quid veniant cuncti nam lecti nauibus ibant
Orantes veniam: & templū clamore petebant
Postq; introgressi & coram data copia fandi:
Maximus ilioneus placido sic pectore. cœpit.
O regina nouam cui condere iupiter vrbem:
Iusticiaq; dedit gentes frenare superbas:
Troes te miseri ventis maria omnia vecti
Oramus: probibe infandos a nauibus ignes
Parce pio generi: & propius res aspice nostras
Non nos aut ferro libycos populare pœnates
Venimus: aut raptas ad littora vertere prædas.
Non ea vis animo: nec tanta superbia victis

SER. Armis. s. satellitū. Solio. Soliū ē armariū vno ligno factū: in quo reges tutelæ causa sedebāt: dictū q̄si solidū abusiue sella regia dr̄. Alte. q. d. in tribunali. Iura. generale ē. Leges. spēs ē. ad Didonis aūt ptinet laudem. Trahebat. educebat. Solium

Cōcursu. s. afroꝝ. qđ formidat æneas incertus q̄ mēte veniāt. Pœnitus. lōge a regina remotos q̄ res etiā insolentes custodes littoꝝ facit. Lætitia. ppter socios liberatos. Metu. ppter cōcursū. Ardebant. cupiebant. & regit accusatiuū & ablatiuū.

Res in. q̄ affectiōe eēnt pœni. Dissimulamus aūt nota. Simulam⁹ ignota Sal. Cuiuslibet rei simulator & dissimulator. Lecti. ne pœnitus oēs intelligerem⁹. Si autē lectis nauib⁹ legat̄: Hyppalage erit. Veniā. Pacē ppter incēdiū nauiū: et ppriē est verbū pontificale: Vñ Tu mō posce deos veniā. Et paulopost. Pacēq; p aras exquirūt. Dicta aūt venia ad elicied̄ā misericordiā. Nā si licet inocēs veniā petat. mereē beniuolētā numinū. Maxim⁹. reb⁹ oīb⁹. Nā nihil addit. dat āt ei eloquētia qa Homerus Mercuriū fauentē in pugnā phorbāti pri inducit. Placido p. more suo vno sermone babitū futuræ ōtonis exprimit. Dissimulamus Simulam⁹

O regina. oratorie id ei dat qđ impetrare desiderat. Nā eā p laudē beniuolā reddit. Iusticia. cōsiderauit sexū: nec. n. virtutē dicere poterat. Frenare. Sic contra: Et numidæ i fræni cingūt. Miseri. ne ad populationē veniſle crederet more latrocinādi q tūc vigebat. Maria. p maria. Vecti. vt oñdat nō spōte veniſle. Pio generi. Rbetoricū ē vt quotiēs p̄sentes p̄sonæ sint ad alias cōfugat̄. Propius. Vicinus: vt tanq̄ victi cōsiderent̄: nō vt veluti Paris q iuit raptū Helenā. Sic em̄ veritas bistoriæ ē: ppterea q; a marito recepi meruit: Vnde Virg. alibi Me duce dardanius spartā expugnauit adulter. Populare. Populo & populor antiq dixerūt: vt populataq; ingentē farris acceruū Nūc deponēti vtimur. Nō ea vis. i. possibilitas. Argumetū ab impossibile.

DONA. Iura d. meritū reginæ. Nō em̄ tot viri fœminæ patuissent nisi qa egregiæ in ea virtutes eēnt Sed specialiter ponit. Iura d. l. q; v. Quod nō est exponendū impat: sed cōstituebat iura. Præcipua ergo

laus cū ſcriberet leget leges & iura: qa acquieſcebāt viri iuſſis fœminæ. Cū aūt a publicis cōſultis ad opē ram veniebat oſtēdebat equitatē ſua & in cōſulēdo prudētiā. Partib⁹ æ.iu. aut ſo.t. quæ æſtimatione iuſticiæ æquari poterāt diſtribuebat. Quæ aūt natura ſua ad plenū æquari nō poterāt ſortis iudicio dabat vt qui grauius onus ſubiret: fortunā ſuā non reginam accuſaret. Antea ſer. eſt a dimpletum cp mater de ſaluis ſociis dixerat. Diſſimulāt. cōſiliū prudētiæ vt euentū rei ſpectarēt. Quæ for. Quā euaſerat & quā eſſet accepturi. Cūcti. nō abſolute. Nā cū veniſſent lecti nō omnes venerāt: ſed cūcti qui venerāt. Orā tes veniā. Et tem. d. p. nō cōueniūt. Nam orare eſt pcibus petere. Clamare eſt inuerecūdo ſtrepitu vocē maiorē emittere. Coniiciebāt igit̄ damoribus magna illos vrgeri neceſſitate. Hos effundebant antea cp Didonē orare poſſent. Ergo iuxta cā nō ſe Didone clamabāt. nā cū nullus nūciaret didoni: quæ int⁹ erat nō poterat niſi clamore rē pcipere Dido. Sed poſtcp int⁹ fuere: ſed ſeruatū eſt decor in verbis cū facta ſit copia Didonis. O regina. magna oino arte ſcribit. Primo pricipia ſūma breuitate ſubiūgit q tn plurima neceſſaria cōtinēt. Primo pſonā Didonis laudat. Subtilē obiurgationē nō omittit: & in ipa obiurgatiōe beniuolētiā reddit. Inhumanitatē & ſupbiā reiicit i alios. Ipſā iuſtā dicit: ne eā lædat a qua auxiliū poſtulat. veniebat igit̄ incognit⁹ ad incognita: vn ignarus omniū cōiectura rimat̄ quomō aliq laude illam ſibi beniuolā faciat. Suſpitiōe aūt debuit duci: cū homies impii eēnt ipſā quocp quæ imparet iiſdē moribꝰ ee. Sed de illis apte dixit: Partē vero bui⁹ meliore rōne argumētā di correxit: tn illā oblique tangit ex alie na. i. ſuorū repbenſiōe cōfuſam. Collectis igit̄ cōtrariis omib⁹ cōponit̄ duobus verſibus plena laudatio.

O regina. a difficultate laus. Difficile eſt em̄ fœminā regnare. Nouā. c. c. Alia magna laus qđ fœmina faciat: qđ difficulter viris euenire ſolet. Duo ergo miracula. Primū regnat mulier. Secūdū cōdit vrbem. Addit̄ tertiū vt regnat homies: qbus natura parēdi ſtudiū denegauit. Et ſic oñdit plenā afrorū feritatē. Mali aūt homies nō parib⁹ ſed cōtrariis ſupant̄ hūanitate. ſ. regnātis & volūtate: qs in Didone fuiſſe colligit Ilioneus q vitupando incolas imanitatis laudat eā: quā oñdit humanitate cōpellere id ad quod alii impoſitis frenis impellunt̄. Troes te. m. collecta rōne principio⁹ qbus mores incola⁹ vitupat: & regiā laudat: Purgat troianos ne violētiā iuſte paſſi eē videant̄. Ergo cp cito & cp euidēter exp̄ſſit pſonā & fortunā. Miſeri. p hoc oñdit miſeros nihil audere poſſe vel potuiſſe cōtra Didonē. Ventis vecti. ergo nō ſponte venerāt. Prohibe. Simili breuitate ſummā petitionis ponit iuſtā & ſine præſtātis detrimēto: quibus vel duriſſimis flectat̄. poſita aūt ſunt tria ne incenderent̄ naues: volūtatē & neceſſitatē abeundi: & caſu veniſſe. Pio generi. reus erit qui pio nocebit: & maior noſtra eſt pietas. cp illā natura ſanguinis ducti nō cōſtricti lege ſeruamus. Propius res a. n. tercia petitio generalis: vt quicquid ad comodū noſtrū ſpectat præſtes. Quā rem boneſtius nō ponēdo p ſpecies amplexus eſt.

CHRI. Iura dabit legeſcp. Interp̄tatio. Nam cū ius genus ſit: addit leges quæ ps ſunt iuris. Ius em̄ triplex. Naturale. Gentiū. & Ciuile. Et rurſus ciuile aliud ſcriptū eſt: aliud nō ſcriptū. Scriptū vero leges cōtinet. Ilioneus. Pborbas Priami fi. fuit ex Epithesia: quæ mygdonii Staſappi filia fuit. Hic in bello troiano aduerſante priamo in prælio deſcēdit: & cū multa egregia facinora edidiſſet: tandē a Menelao gladio ſaucius periit. Erat aūt belli tpe ita grādis natu: vt priamo frater potius q filius videret̄. Dicit p̄terea Homer. illū in plio ſemp a Mercurio aditū: in quo eloquentia eius iudicat̄. Hinc igit̄ Maro eius filiū Ilioneū tanq eloquētiæ paternæ heredē: & regio genere illuſtrē principē legatiōis facit & maximū appellat. Nā quid maius ē in homie q eloquētia cui ſapiētia cōiuncta ſit. O regina. Oratio i genere deliberatiuo: in q petit vt recipiant̄ hoſpitio barenæ: dū naues reficiāt: ac abeant. Captat beniuolētiā cū appellet nomie dignitatis. Magna aūt laus vt vrbē cōdere potuerit. Maior vt cōdiderit nouā. i. magnā. Nam niſi magnā ſignificet: ſupuacaneæ: diceret nouā: cū omnia quæ cōdunt̄ noua ſint. ergo nouā magnā. vt Pollio & ipſe facit noua carmia. Magnū ergo vt cōderet vrbem: vt: vt cōderet magna. Maximū vt vrbe condita poſſit iuſticia gentes ſupbas frenare. Iuſticia. maxima laus in fœmina vt iuſticia quod in ſeipſa eſt & non vi armorū quæ nō poteſt ſine multis exerceri pbibeat effrenatas gentes: quæ nō ſua ſpōte obtempent ſed vi ſint cogēdæ. Eſt aūt iuſticia ppetua quædā cōſtāſcp volūtas ius ſuū vnicuicp tribues. Sed illā triplici rōne colim⁹. Eſt. n. quā erga deos: quā erga alios homies: quā poſtremo erga noſipſos gerim⁹ erga deū ē religio: qua diligētiſſimū cultū deo exhibem⁹. Erga nos ē qua rationi appetituicp qđ vtricp ꝓpriū eſt cōcedimus. ſ. vt ratio p̄ſit appetitus obtempet. Eſt em̄ iuſtus ordo naturæ: vt aia ſubdat̄ deo: aie caro: ac p hoc aia & caro deo. Eius iuſticiæ: quā in alios vtimur ptes ſunt Innocētia: Pax: Cōcordia: Pietas: Integritas: & Vindicatio. Innocētia iuſticia eſt nullā alicui leſionē violentiā vl̄ cōtumeliā inferēs ſine rōnabili cauſa. Huius ptes ſunt: Humilitas quæ eſt innocētia a ſuo ſe iure ſubmittēs: & a ꝓpria gloria excellētiacp rationabili volūtate refrenās: & māſuetudo quæ ita dulcedine quadā gratificat animū: & benignitatē conformat vt ſemp acceptabilis videat̄. Pacis ſpecies eſt tranqllitas: quæ ſincera placabilitate animū pfundens: funditus remouet pturbationē. Concordia volūtates rationabiliter copulat: vel aliquid boneſtū fortiter iungit. Pietas eſt gratia quæ diligens officium tribuit ꝓpinquitate nobis cōiunctis & patriæ deuotis. Sub pietate amicitia eſt & liberalitas. Integritas habet fidem quæ intemerata cuſtos eſt conuentorū promiſſorūcp omniū publice priuatimcp factorū. Habet veriloquiū qđ ſine animi fallacia vt vt ſeſe res habet ita illam pronūciat. Habet ſimplicitatē quæ nihil aliter cp in corde conceperit ſimulat intentione fallendi. Sed vt rem latius amplectar quēadmodum lex & regula ordinis in diuino intellectu. ita iuſticia eſt regula ordinis in diuina voluntate: & quia intellectus præcedit volūtatem prior erit lex q iuſticia. Et qa deus eſt regula totius ordinis. neceſſe eſt legem & iuſticiam eſſe in deo. Hinc Orpheus iuſticiam oculū amoremcp Iouis dicit. Pytbagoras arithmeticā: muſicam: & geometriam dei dixit iuſticiam. Pla. in Cratillo iuſticiam dixit deū

Orare
Clamare

Pborbas

Pietas

iusticiã dixit deũ penetrantẽ: & disponẽtẽ cũcta deniq; cõcludemus iusticiã quadruplicẽ eẽ. Diuinã. Naturalẽ. Domesticã & Ciuilẽ. Domestica respicit cœlos: spũs & elemẽta. Naturalis continet ꝓportionẽ in rebus naturalib⁹: sine qua illa nõ durarẽt. Nullũ em̃ corpus duraret: nisi calori & frigori humori & licco q tũ illa singula mœrentẽ: distribuerẽt. Domestica seipsum ac familiã tutatẽ. Ciuilis vniuersam rõnem politicã respicit. Troes. Captat beniuolentiã ꝑ cõmiserationẽ q locus efficacissimus est. Quis em̃ dignior misericordia est: q̃ is qui tã diuturna iactatus tẽpestate a littore ꝓhibeatẽ. Verũ qm̃ eo maxie vngebantẽ: qa putabantẽ ex cõsuetudine pyratarũ venisse ad ambigẽdas pdas i primis hoc erat cõfutandũ. Quo nõ confutato nihil oino quod spare possent relinquebatẽ. Ergo post hoc exordiũ adhibet hãc partẽ cõfutatiõis sine qua vniuersa cã ruat necesse est: quẽadmodũ & Cice. pro Milone post exodiũ cõfutat: quæ nisi cõfutasset æquis auribus a iudice audiri nõ poterat. Non ea vis animo probat a necessitate.

Est locus: hesperiam graii cognomine dicũt
Terra antiqua potẽs armis: atq; vbere glebæ.
Oenotri coluere viri: nunc fama minores
Italiam dixisse ducis de nomine gentẽ.
Hic cursus fuit.
Cum subito assurgens fluctu. nimbosus orion
In uada cæca tulit. penitusq; procacibus austris
Perq; vndas superante salo: perq; inuia saxa
Dispulit: huc pauci vestris adnauimus oris.
Qd genus hoc hoim: quæ ve tã barbara morẽ
Permittit patria: hospitio prohibemur harenæ
Bella cient: primaq; vetant consistere terra.
Si genus humanũ & mortalia tẽnitis arma.
At sperate deos memores fandi atq; nefandi:

SER. Est locus h. cõpatione orbis totiꝰ Italia locꝰ ẽ. Hesperiæ duæ sunt: Vna hispania: Altera italia. Cũ autẽ simpliciter dicitẽ hesperia italia est: si addit̃ vltima est hispania quæ i occidẽtis fine ẽ. Hora. Qui nũc hesperia sospes ab vltima: Et est dicta hæc ab hespero stella occidẽtali. Italia vero dr̃ hespida ab hespo fratre Atblãtis: q pulsꝰ a germano Italiã tenuit eiq; nomẽ pristinæ regiõis imposuit. ait byginus. Antiq̃ nobilis. Vbere: Vbertate. Laudat fertilitatẽ & potentiã italiæ ne africã petisse videantẽ. Oenotri co. deest quã. Oenotria autẽ vel a vino optimo: qd in italia nasciẽ dicta ẽ vel vt placet Varroni ab Oenotro rege sabinorũ. Fama. subintellige: est. Minores. maiores & miores cũ de genere dicimꝰ singulari carẽt. Italiã. Italus rex Scilicet Italus
liæ vbi regnauit Turnus venit: & a suo noie appellauit. Vñ est fines sup vsq; sicca nos. Orion. Oenopius filiis carẽs a Ioue Neptũno et Mercurio: quos hospitio acceperat: peti vt sibi filios cõcederẽt. Illi vrina intracoriũ bouis sibi imolari iussẽrt vt obrutũ terra cõpletis maternis mẽsibꝰ solueret. Inuẽtusq; puer q ab vrina ὁ ὐ ριὼν est appellatus: et dorica lingua factũ ẽ: vt ὁ ὐ diphtongon in o verteret. Et q̃uis o naturaliter sit lõga: inueniẽ aliq̃n breuis vt hic qa trahit̃ ὐ. & o breuis remanet. Orion igit̃ venator factus dũ vellet cũ Diana cõcubere eius sagittis ꝑm Hora. ꝑm vero Lucanũ imisso scorpione periit. Verisimilius est a scorpione interemptũ: quo oriẽte occidit. Et qa sua magnitudine pluribꝰ diebus oriẽt̃ ꝓpterea q etiã apud pitos incerta eius tẽpestas ẽ. dictus ẽ cũ subito assurgẽs: vt excuset̃ nõ puisa tẽpestas. Frustra aũt quærit̃ cur cõmemoret̃ Orion. cũ a Iunone sit mota tẽpestas. Nã Ilioneus ista nõ nouit quæ poeta p musam cognouit: & cõstat numine nisi mutata occasiõe nocere nõ posse: qd Vir. vbiq; obseruat. Cæca. incognita: latẽtia. Procacibꝰ. pseuerãti bus: procax petax est. Procare em̃ petere: vnde procl. Superãte. s. eleuato & in vndas diuiso. Salo. est. n. salũ sali. Inuia. Aspera & imania. bene & Dido. Quæuis in manibꝰ a. o. Nam nõ suos sed naturã littoris culpat. Quod. g. Rhetorice mores vitupaturus non ad Didonẽ loquit̃ sed ad terciã se confert psonam. Hospitio. p. a. Vt alibi: Lituscq; rogamus. Occupãtis est em̃ possessio littoris vnde oñdunt̃ crudeles qui etiã a comunibꝰ ꝓhibẽt. Prima. t. id est in littore: vt Tuq; o cui prima. f. f. e. t. Mortalia a. mortalẽ possibilitatẽ. Arma etiã cõsilia significãt. Sperate. abusiue timete. Memores. nam si nõ statim puniũt: sunt tñ memores Horatius raro antecedentẽ scelestũ deseruit pede pœna claudo.

DONA. Est locus. & locorũ & hoim carthaginis plena deformatio: sed nõ apta. Dicit g tendebamꝰ in Italiã fertilẽ terrã: & potentẽ fortibꝰ virisꝫ & bonis. Itaq; nõ venissemꝰ ad solitudines bas: & ad feros bomines nisi tẽpestate coacti. Ergo nõ est studiũ in nobis violẽtiæ inferẽde. Descriptio aũt naufragii mouet misericordiã. Et cũ oia violẽtiæ quæ obiici possent: purgari: retorquet i inuidiã i calũniantes vsus antica tegoria. Dicit em̃ nõ nos fecimꝰ: sed tui inoxios violẽti fuerũt. Pauci. & misericordiã captat: & suspitiones grauiter rep̃bendit: ab iis se alienũ demõstrat. Adeo aũt displicent mores vt nomẽ nõ inueniat. Oẽs enim feros imanitate vicerũt tyrii. Quæ ve. h. cuius regionis est tã sæua barbaries quã est tuæ. Nomen ergo quo eos appellaret nõ inuenit: Exẽplũ nõ repit: qd erat graui⁹. Potuissent em̃ defendi simílitudine alteriꝰ gẽtis. Hospitio barenæ. qd ergo facerẽt si hũano more tectorũ peteremus hospitiũ. Bella c. nõ patiunt̃ sed inferũt. Nec leuiter ꝓhibẽt: sed bellãtiũ more vtunt̃ armis. Prima terra. vel quæ prima nau fragos cœpat post naufragiũ: & captat misericordiã. Vel prima. i. littus quæ terra prima est e mari egressus: vt satiet. illud hospito ꝓhibemur harenæ. Cũ aũt de tyriis cõquærit̃ etiã de Didone quæ illos regit. Deinde relicta hac subtilitate: apte Didonẽ taxat cũ dicit: Tẽnitis & spernite. Et nõ temnũt & spernunt.

œnotrus CHRI. Oenotri c.v. Ex arcadia decē & septē ætatibus añ troiā obsessā nauigauit Oenotrus Licaonis fi. q̄ntus erat ab ægeo & Phoreoneo q̄ primi i peloponēso regnarūt: & venit cū suis i Italiā nō satisfaciente sibi in græcia portiōe sua. Nā cū eēnt lycaoni viginti duo filii in totidē ptes diuisa erat arcadia. Venit
Peuceti⁹ & cū eo Peucetius vnus ex fratrib⁹. Sed Peucetius sedes supra mōtes iapigios cōstituit. Ab eoq̄ Peucetii sunt noiati. Oenotrius maiori exercitu i sinū q̄ ex accolis ausoniis Auson. dicebaē enauigās orā multā occupauit: eāq̄ œnotriā vocauit: & populos œnotrios: vt apparet in Sophoclis trag. Triptolemo. Si aūt ab originib⁹ populis græca origo fuit: sicuti Catoni & Sēpronio placet: œnotroꝝ pgeniē fuisse arbitrator. Hæc ait Dy. alycarnaseus. Qui œnotri pgeniē sic ponit Aegeus & phoroneus primi i peloponēso regnarūt: Phoroneo fi. fuit Niobe: hæc ex Ioue Pelasgū pepit. Aegeo aūt fi. fuit Lycō: & Lyaonis filia Deianira. Ex ea vero & pelasgo alter lycaon q̄ œnotrū genuit. Sola aūt œnotri vt ait Strabo: Italia olim appellata est. Orion. De hoc audisti Ser. Asiū tn̄ dicūt cū Dianæ se comitē i venatiōe dedisset & cū oēm ferā supare auderet: terra eū scorpione misso iteremit. Dyana i sydus cæleste trāstulit & canē suū syrū. Seralibi ait būc œnopionis filiū habitū virū imēsæ staturæ & venatorē. Verū cū œnopionis filiā violare vellet ab eo luminib⁹ priuatū q̄ inde ab oraculo accepit si lumia recupare vellet p mare ita ad orientē tēderet vt sinus oculoꝝ soli semp opponeret. Sic g̃ duce sene ad cyclopas accessit & ab vno eoꝝ būeris impositus iussa oraculi pgit & lumia recupauit. Theodotius eū œnopionis siciliæ regis fuisse filiū & a Venere p quietē admonitū vt ei quæ sibi prius obuiā fieret mulieris cōcubitū peteret: Surrexisseq̄ ex antro ac ororē Cādiopeiā q̄ & ipsa venatris eēt obuiā factā cōpræssisse: ex ipsaq̄ Hypologū genuisse. hic idem mox ob hoc exul factus iubēte oraculo vt i orientē tēderet cū cādiope & filio in thraciā enauigauit. Ibiq̄ subactis incolis neptūni filiꝰ bitus est. Hygi. aūt de cōfiguratiōe syderū ait illū ab inundatiōe aq̄rū græce Orionē dii q̄ eius tpe byems habeat orcū & mare ac terras tēpestatibus turbet. Latini eū iugulā dicūt q̄ sit vt gladius armatoꝝ fulgore stellaꝝ terribilis q̄ si fulget serenitatē: si obscuraē tēpestatē ptendit. Hesiodus illū Neptūni filiū ait: a quo accepit vt mare ita vt terrā pambulare posset. Hūc œnoius ob viciatā filiā Mœrope excæcauit. Ille in lēnū pfectus & a vulcano caballo accepto ad ortus solis prexit: ac ab eo lumē recepit. voluit vlcisci œnopione. sed cū ille a diuib⁹ suis occultaret: in cretā pfectus ē verū cū nullā se ferā relicturū minaret: tellus indignata scorpionē extulit: q̄ eū interemit: Sed a Ioue ob virtutē suā in astra relatꝰ est. Habet aūt bas stellas: in capite tres sed media ē splēdidior: in singulis būeris singulas claras: i dextro cubito obscurā vnā. in eadē manu vnā. in zona tres. in gladio quā manu tenet tres. in singulis genib⁹ singulas. Quod genus boc b. corroborata causa sua tū deniq̄ audet prūpere in grauissimā quærelā. Habet aūt tantā vim hæc interrogatio: vt aliter q̄ ille postulet rn̄deri nō possit. Hospitio barenæ, cū stupore cū, q̄ dolore est pnūciandū: quare manifeste demōstrat barbaros mores: cū paucos egenos inermes ac naufragos quos alii intra tecta misericordia moti susciperēt: ipsi a terra sterili & inutili arceant.

SER. Rex erat æneas. pietas ps iusticiæ sed naturalis. Nunc ergo dicit qua pte sit iustus. i. pietate. Bene aūt laudat & pietatē quā a Didone ipetrare intēdit & virtutē q̄ vult timeri. Bello & ar. Nō est iteratio. Nā bellū & cōsiliū habet: Arma tm̄ in actu sūt. Nō met⁹. Vult eā nō timere ne hæc inaniter pstet. Pœniteat. nō parū videaē prima bnficia pstitisse cū possis maiora recipe. Troiano a san. cū Laumedon pmissam muroꝝ mercedem Neptūno & Apollini denegasset: Neptūnus irat⁹ cetos troiam imisit: quo cā vastaret. Apollo aūt cōsultus & ipe irat⁹ pperā rn̄dit obiici endas bestiæ nobiles puellas. Quod cum fieret timēt Hippotes quidā nobiles filiæ Segestæ cū Laumedōtis regis Hesiona iā orta seditōne eēt mōstro exposita iposuit eā nauiac amisit quo fors ferret. Hæc ad silicliā delata a crinisio fluuio: quē crinisium Virgi. licētia poetica vocat cōuerso i vrsū in canē cōpræsa edidit acestē: q̄ ex matris noie Segestā vrbē cōdidit. Subducere. i.
Deducere in terrā trabere. Deducere aūt i mare mittere: vt Deducūt naues socii. Aptare. aptas legere. Stringere. aut defrondare: vt agricolæ stringūt frondes. aut fractos colligare. Soc̄ijs & rege re. Sylepsis p numeros: vt Hic illius arma b. c. f. Salus æneas qui salus nr̄a est. Spes. Recte ppter ætatem. Sedeq̄ q. p. ppter Acestis cogna-

Rex erat eneas nobis: quo iustior alter
Nec pietate fuit: nec bello maior & armis:
Quem si fata virum seruant: si vescit aura
Aetherea: nec adhuc crudelib⁹ occubat vmbris
Non metus: officio nec te certasse priorem
Pœniteat. sunt & siculis regionibus vrbes:
Armaq̄: troianoq̄ a sanguie clarus acestes:
Quassatam ventis liceat subducere classem
Et siluis aptare trabes: & stringere remos.
Si datur italiam sociis & rege recepto
Tendere: vt italiam læti latiumq̄ petamus.
Sin assumpta salus: & te pater optime teucrū
Pontus habet libyæ nec spes iam restat iuli:
At freta sicaniæ saltem sedesq̄ paratas:
Vnde huc aduecti regēq̄ petamus acestem.
Talibus ilioneus. cuncti simul ore fremebant
Dardanidæ.
Tum breuiter dido vultū demissa profatur:
Soluite corde metum teucri secludite curas
Res dura: & regni nouitas me talia cogunt
Moliri: &

Moliri: & late fines custode tueri.
Quis genus æneadum: quis troiæ nesciat vrbē:
Virtutesq; viroſq; aut tanti incendia belli:

tionē. Rege. q nobis est futurus rex: aut q rex est. Ore. nam & armis fit fremitus. Ore ergo cognoscebāt. Breuiter: at q nō breuiter: ſ longū & breue. Magnū et paruū pfectū nihil habēt: sed p cōpationē intelliguntē. Ergo breuiter minus q̄ Ilione?.

Notandū autē regū esse breuiloquē tiam fœminarū verecundiā. Quapropter vtrūq; dat Didoni. Soluite. sicut supra Iouis oratio obiecta purgat & petita pmittit. Cum petunt̄ aut ꝓmittunt̄ a validissimis est inchoandū: vt hic: & arguit a necessario. Seludite. iteratio ad augumētū beniuolentiæ. Secludite. ꝓ reludite: quod fit ꝓpter hiatū aut p suauitatē vt Ab silice in vnda conixa reliquit ꝓ enixa. Res dura. vicinos barbaros & fratrē formidat. Regni. quæ semp habet timorē. Moliri. & nō facere: vt terroris sit & nō crudelitatis. Aeneadū. satis ꝓpere. Sed in opere inemēdato nō mirandū. Troiæ vrbem. aut Ilium quod in troia ꝓuincia est: aut troiæ vrbē vt vrbē patauī. Incendia b. i. vi. Semp em̄ diluuio & incendio coparat bellū: vt In segetē veluti cū flama furētibus austris Incidit a. r. m. f. t.

DONA. Rex. In hoc virtutes animi laudat. ſ. iusticiā & pietatem: & corporis. ſ. fortitudinē: quæ est in exercitationē bellādi. Vult em̄ pro benefactis cōsimilē vicem ꝓmittere: quæ est a iusticia & pietate & pro iniuria vltionē quæ est a fortitudine. Quē si fa. v. quā pulchre variando. idem. i. si viuit tripliciter ꝓfert. Magna autē arte parua petit: & magnā remunerationē promittit. et audientē terret. Nam cū demōstramus posse multū prodesse intelligit̄ asserere posse et multū nocere: si res exigat: hoc modo si æneas viuit: nihil nobis est metuendū: sin contra habemus. Aceste regem magnū et opulentū viris armis diuitiis. His ergo ꝓponit spem et ingerit metū. Quassatā ventis. ingerit summā petitiōis nō onerosam danti. ſ. vt liceat in siluis refarcire cōuulsas naues: vt possit si viuit æneas in italiā tendere. Sin autē nō, viuit in sicilia. Si te pater. ex apstropbe captat cōmiserationē Didonis. Breuiter. pōt intelligi ꝓpter pſonā locuturæ mulieres et sermonē facturæ ad viros incognitos. Vultū d. nō solū ꝓpter verecūdiā muliebrē: verūetiā ꝓpter obiecta: et eo magis erubescat q̄ nec barbara fuit. Artificiose autē nō negat quæ manifesta sunt: sed purgat. Soluite. paucis securos reddit: vt cætera libētius audiāt. Regni no. errant qui rem durā et nouitatē regni vnū putant. Nam rem durā interritū mariti et metū fratris intelligit: ne regnum adhuc infirmū inuaderet: sed nec exp̄ssit: ne narrando quod teucros latebat: vulnus antiquū refricaret: & scelus domus detegeret. Cōsuluit etiā poeta negocio suo: ne quod p Venerē narrauerat: iterū ponat. Cogūt. exprimit quæ fecisset esse a sua natura aliena: vt custodia littorū non ad inferēdam iniuriam: q̄d cōquerit̄ Ilioneus: sed ad ꝓpulsandā posita videat̄. Quid genus. ostēdit beniuolentiā: vt credat̄ vera dixisse: vt turbatos cōgruæ honorificētiæ rōne cōponeret. Nouimus ingt virtutes vestras et aduersam troiæ fortunā quæ cū dicit hūanitatis spem p̄bet. Facile. n. bis succurrit̄ quoꝝ aduersa nota sunt.

CHRI. Rex erat. cū pōdere verboꝝ legēda sunt & suspirio: vt quātus fuerit & quāto damno inde affecti sint appareat. Laudat aūt a iusticia & a fortitudine. Nā etsi omnes maximas virtutes in rege eē oporteat: tn̄ quia regiū est & populū suū in trāquillitate p summā cōcordiā regere: & ab omni externa virtutū præstare. Neq; illud primum sine iusticia: neq; hoc fm sine fortitudine vnq; potest fieri. Iccirco has præter cæteras optimus rex habere curabit. Quem virum. & hoc cum eleuatione ꝓferendum. Seruant & vescitur: nec occubat. Expolitio est color rhetoricus: quæ tunc fit cum eodem in loco manemus: & aliud atq; aliud dicere videmur. Ea fit dupliciter si aut eādē rem plane dicemus: aut de eadem re. Eandem dicemus nō eodem modo: sed cōmutabimus tripliciter verbis pronūciando & tractando. De eadem re cum dicemus pluribus vtemur cōmutationibus. Nam rei rationem afferre poterimus cum illam simpliciter pronūciauerimus: deinde dupliciter efferemus vel cum ratione vel sine: deinde contrariū afferem?. Hinc simile & exemplū & post hæc conclusionē. Vescitur. cur de aere dixit vesci. cum vesci & comedere idem sit referaturq; ad alimētum: Quia fm Albertum magnū in libro de animalibus. Aer quē pulmones veluti follos attribuūt: non solum cor refrigerat: verūetiam vt nutriat et restauret spiritum vitalem in corde gignit ex substantia aerea decocta atq; digesta. Nam talis substantia exuberat in substātia spūs vitalis: licet sit mixtus ex pluriū elemētorū substātiis. Nō em̄ solus aer cōuersus fit spiritus nec solus nutrit ipsum sicut nec sola aqua nutrit mēbrū: sed aerea est maior pars substātiæ. Crudelibus. in exorabilibus et quæ nullis p̄cibus placant̄. Vñ ipse alibi: Ignoscēda quidē scirēt se ignoscere manes. Officio. Est autē officiū actus cōgruus vnicuiq;. Vñ id ad quod natura ipsa impellit officiū dicit̄. Itaq; ē officiū bonis p̄stare bn̄ficiū aliis cū pōt: qa bō nō sibi soli: vt ingt Plato nat? ē: sed omib?. Remos. dicit̄ fortasse remus a græco verbo ῥέω q̄ facile p aquā fluat. Inde Remigare. i. remi nauigiū agere. Inde remiges q remos agūt. Inde remigiū no solū remigū actus verūetiā ipa remigū turba: vt seruitiū dr̄ et officiū ipm et turba seruoꝝ. Inde remulcū quod est cū aliud dum nr̄oꝝ remis impellimus alligatū trahimus. Cæsar in comēt. Postq; relictā in littore nauē cōspexit hāc remulco abstraxit: quod Etrusci dicunt rimorchiare. Læti. ꝓpter receptū regem: vel veloces ꝓpter auiditatē veniēdi. Pater optimæ. cum eadē cura sit in ciuitate admistrāda regis: quæ ē patris in sua domo a similitudine rex p̄ appellatur: et est maxima laus regis quod pater habeat̄. i. oēs ciues veluti filios amore paterno curet. Sedes pa. facit discessum verisimile: vt malint illuc ire vbi sedes sunt patæ: q̄ in libya vbi eēt parandæ imorari. Vultum demissa: propter pudorē quæ laus in muliere maxima ē. Nam vt ait Cic. Custos vero virtutū omniū dedecus fugies laudisq; maxime cōsequēs verecūdia est. Hæc igit̄ efficit vt apud alienos neq; diuti? loquaret̄: neq; lasciuus intueret̄. Quo

Remus
Remigare
Remiges
Remigiū
Remulcū

vtroq; vicio maxime onerat eas quas vitupat mulierẽs: Iuue. Audax.n.iquit & cœtus quæ possit ferre virorũ. Cũq; paludatis ducibus p̃sente marito ipsa loqui recta facie strictisq; mãmillis. Vtitur autem ipsa statu assumptiuo in cõcessione criminis per purgationẽ. Nam afferet necessitatẽ. Soluite. Beniuolentiã & attentionẽ mirifice captat: Statim enim eos a timore liberet neq; solum id iubet verbis. verũetiã affert rationẽ & quare coacta sit talia facere & quare debeat in illos esse mitis.

SER. Nõ obtusa adeo. Aut adeo id est multũ. Terẽ. Adolescentẽ adeo nobilẽ vl̃ in tantũ vt dicis. Obtusa. nõ stulta. ꝛ crudelia. Nec tã a.e.ty.s.iũ.ab vr. Fabula est: Attreũ & tyestẽ germanos cũ in dissensione sibi nocere nõ possent i simulatã gratiã rediisse. Hac occasiõe Tyestes cũ fratris vxore cõcubuit Atre? vero sibi filios epulãdos apposuit quæ sol ne pollueret: effugit. Sed veritas est. Atreũ apud myncenẽses primũ ecclipsim solis inuenisse cui inuidẽs frater ex vrbe discessit tpe quo eius ꝓbata sunt dicta. Hesperiã. μεγάλη. n. ελλας appellata est. i qua tarẽto vsq; cumas oẽs vrbes cõdiderũt græci. Erix: Veneris & Butæ filiꝰ fuit: q occisus ab Hercule: monti ex sepultura nomẽ dedit. in quo matri fecerat templũ qđ æneæ ascribit poeta: In hoc mõte dicit etiã anchises sepult? licet Cato in italiã venisse scribat. Vrbẽ. ꝑ vrbs p antiptosim: vt multi volũt: Melius tñ vultis bis repetendũ: vt vultis cõsidere mecũ: & vultis vrbẽ quã statuo: vt Eruet ille argos a.q.my. Ipsumq; æacid. subaudis ille: Nam alter Mycenas expugnauit: Alter vicit Pyrrũ. Ageẽ. Regeẽ Noto. Aut simpliciter ꝑ vento aut vere noto: q desyrtib? carthaginẽ impellit. Asforet. aduenìat tpis futuræ. Equidẽ semp Virg. ego q dẽ. Alibi etiã quidẽ tm̃. Perſ. Nõ equidẽ boc dubites ambos fœdere c.c.a. Certos. vel veloces vl̃ fideles. Vtrũ q̃ em̃ boc loco sigt. Itẽ firmos: Sal. Apud latera certos locauerat. Itẽ deliberatiui iudicii. Eiectus. Naufragus: vt Eiectum & littore egentẽ. Iã dudũ. Olim. aliqñ cito vt Iã dudũ sumite pœnas. Surgit. oriẽ: & est trãslatio corpis ad animũ: vt alibi. Stat cõferre manũ. Vidimus. Ante doloris fuerat. Nũc ẽ cõsolationis: qa cæteri erepti sunt. Respondẽt. cõsentiũt. Nam illa dixerat: Nãq; tibi reduces socios. Nubes. nec etiã dicit nubs q̃uis trabs dicat & trabes stirpes & stirps: ꝑcepes & præceps ples & plebes. Sũt em̃ ponendæ quæ legim?. Nã nõ sunt artis sed vsurpatiõis qua poetæ metri causa vtunt augendo vel minuendo nominatiuũ. Inde est suplex & supellectilis. Clara. q. in. l. r. Laus pulchritudinis cui ne lucis quidẽ claritas derogauit. Ipsa. Aut genetrix aut pulchritudinis dea. Decorã: Vt ostẽdat etiam naturalẽ pulchritudinẽ fuisse in ænea. Ergo pars æneæ relinquitur. Pars fauoris matris tribuit. Hoc sequẽs indicat
Iuuentus cõparatio: vt Hora. Fortes creant fortibus. Nã artificiose nec eruditioni nec natalibus derogat. Iuuen
Iuuenta tus. multitudo iuuenũ. Iuuentas dea vt libertas. Inuẽta ætas. Sed hæc cõfundunt a poetis.

DONA. Nõ obtusa adeo. nõ sunt corda nostra ab humanitate aliena nec sic viuimus vt solis equitas a nobis auertat cursus suos propter facinus quod videat. Seu vos h. Prosequit summã beneficiorũ suorum: propositis respondet vt quocũq; ire voluerint auxilio prosequat. Vultis. ecce plena beniuolentia: vt in societatem regni eos vocet. qui omnia desperarint. Vestra est. Auget studiũ beniuolentiæ offerent plenam facultatem possidendæ vrbis. Lege aũt ne sit error. Quã statuo vrbem vestra est. Tros tyrius. Mire tẽperauit dicẽs troianos cũ incolis vno futuros affectu vt bonorifica iuxta hospites nõ illos ponet. Nec ue rursus deiiciẽs suos q ex tyro illam secuti erãt inter populos inimicicias excitaret. Atq; vtinã. Quia viderat troianos anxios de rege optat aduẽtũ: & refert inq̃sitiõis auxiliũ & vt satiaret oblati beneficii gratiã addit. Lybiæ l. ex iu. Et in boc loco ostendit Virgi. non solũ carthaginẽ sed multas alias ciuitates esse sub Didone. Hic animũ. Cũ iã omnia tuta esse explorassent statuunt se offerre ne illa inquirendi negocium assumat. Nate dea. Quia inferior nõ a ꝓprio nomie appellat sed bonorifico. Et q̃uis prior loquatur

Non obtusa adeo gestamus pectora pœni:
Nec tam aduersus equos tyria sol iũgit ab vrbe
Seu vos hesperiam magnã saturniaq; arua.
Siue erycis fines: regemq; optatis acestem:
Auxilio tutos dimittam: opibusq; iuuabo:
Vultis & bis mecũ pariter consistere regnis:
Vrbem quã statuo vestra est: subducite naues
Tros tyriusq; mihi nullo discrimine agetur.
Atq; vtinã rex ipse noto compulsus eodem
Afforet æneas: equidem per littora certos
Dimittam: & lybiæ lustrare extrema iubebo
Si quibus eiectus siluis aut vrbibus errat.
His animũ arrecti dictis & fortis achates
Et pater æneas iãdudum erumpere nubem
Ardebant: prior æneam compellat achates:
Nate dea quæ nũc animo sententia surgit:
Omnia tuta vides: classem sociosq; receptos:
Vnus abest medio in fluctu quem vidimus ipsi
Summersum: dictis respondent cætera matris
Vix ea fatus erat: cum circumfusa repente
Scindit se nubes: & in æthera purgat apertum
Restitit æneas: claraq; in luce refulsit
Os humeroq; deo similis nãq; ipsa decoram
Cæsariem nato genitrix lumenq; iuuentæ

prior loquatur nihil iubet aut cõsulit. Sic em̃ æneæ prudẽtia inferior fuisset & ille arrogãs: sed interrogat tanq̃ prudentiorẽ. Oia t.v. ne plixitate mora afferret: quã breuiter oia trãsit. Scindit se. n. Nõ ipi ex nube pgressi sunt: sed nubes discessit: vt oñdat rerũ natura cõmodis æneæ inseruire. Ergo tãdiu fuit tectus q̃diu opus fuit. Deinde discessit nubes. Claraq̃. dicit æneã splẽdore suo lucẽ diei fecisse meliorẽ.

CHRI. Non obtusa. i. crudelia. & causam p effectu posuit. Obtusum em̃ dicim⁹ ingeniũ cũ tardũ est; & est translatio a ferro: cp amittẽdo aciẽ efficit obtusum: Ex tarditate aũt ingenii atq̃ insciti amittimus humanitatẽ. Nec tam a. Sta. Quid nota recondis. Scimus ait: nec sic aduersum sol fama micenis verti iter Sol aduersus. Placet fabula Atrei: Sed physici ostendũt regiones frigidiores efferatiores homies p ducere cõsueuisse. Magnã. hoc epitheto discernit italiam ab Hispania. Saturniaq̃ ar. nõ solũ opponit italiam sed eam partẽ italiæ, quam petunt. f. latium quo a filiis fugatus Saturnus cõfugit: idq̃ latiũ vocari voluit. quoniã tutus in eo latuisset. Erycis. hic mons drepano vicinus est: denominatus ab Eryce. cuius genus ita dicit. Neptũnus Amycũ genuit ex mliere nympha. Hic a Poluce arte pugili supatus: cæsusq̃ est relicto filio: qui Butes vocatus est. Fuit aũt rex bebriace quæ post Bithyniã est. Butes autẽ post mortem patris ab argonautis domo pulsus drepanũ in sicilia venit. Vbi a Lycaste nobili meretrice: quia formosus corpe eẽt aclamatus: ex ea Erycẽ genuit. Verũ cũ Lycaste ppter pulchritudinẽ Venus appellaretẽ Veneris filiũ Erycẽ dixerũt. Hic & diuitiis matris & viribus patris insolẽtior fact⁹: ab Hercule ex hispania reuertente occisus: & in mõte ppinquo q ab eo eryx dicit. sepultus est. Dio. autẽ sicu. ait Butẽ regem Siciliæ fuisse. & ex Venere Erycẽ sustulisse. q ob genus maternũ in maxia gloria habitus est. Vrbemq̃ in alto loco a se denominatã cõdidit: atq̃ i arce templũ matri posuit: Cuius famã nõ vt alia pleraq̃ vetustas minuit: sed indies auxit. Vnde & æneas in italiã veniẽs vehemẽter honorauit. Idem fecerũt carthaginẽses magna parte insulæ potiti. Multo autẽ magis Romani. Nã. xvii. ex fidelissimis vrbibus huic templo aurũ pendere iusserũt: & milites q illud custo dirẽt posuerũt. Auxilio t.p. opibusq̃. i. Duo magna polícetur: & quod tm̃ militũ dabit vt q̃uis pauci relicti sint: tñ tuti suo exercitu ad suos peruenire possint. Et quod insup bis muneribus ab ea donabant: vt vbicũq̃ cõsiderint. ibi cõmode & sine inopia eẽ possint.

Pariter. Vno aduerbio adimpleuit quod tamẽ in sequẽtibus aptius interpretat. Nam pollicet illis et possessionẽ vrbis cõmunẽ cũ suis & eodẽ iure quo sui sunt illos apud se futuros. Vrbem quã statuo. & quæ dicta sunt placet & fortasse, motẽ imitatus est grecorũ qui antecedẽs in casu in quo sit relatiũ sæpi⁹ q in eo quẽ requirit verbũ reponere malũt. Sic Terẽ. Fabulas quas fecisset placerent populo. Certos. id certũ est de quo ita exploratũ sit: vt nulla penitus restet dubitatio. Vnde & fortẽ & fidum dicim⁹ certũ qm̃ nulla aut de fide aut de fortitudine eius dubitatio sit. Prior. quia animi cupiditatem non potuit ita coprimere vt æneas cõprimebat: & pariter sapientiorem cõsulere placebat. Vix ea. f. e. ex sapientia erat æneæ cum se diuino materno q̃ fauore occultatũ cerneret. omia deæ matri integra relinquære: nec quicq̃ illius in iussu decernere. Ergo nõ erupit de nube: sed illa ita iubẽte dea scindit se. Extrema libyæ. vt nõ solum p suũ imperiũ: verũetiã per omnes longinquiores libyæ partes cõquireret.

SER. Purpureũ. pulchrum & floridũ: Hora. Purpureus ales oloribus. Lætos nõ terribiles: vt solẽt eẽ in virib⁹ fortibus.

Manus. vel artificis: vel ars ipsa. Ebur. a barro. i. elephãto. Hor. Quid tibi vis mulier nigris dignissima barris. Non seruat aũt naturã nomis nec oblig casus nec deriuatio: eboris em̃ & eburn⁹ facit nõ eburis sicut murmuris. Parius. i. candidissimus ẽ lapis lygdius noie: & nascit i paro insula. Sic. sua gra & mris auxilio ppotẽs

Corã q. q. a. distinguẽdũ. Nã si vnũ esset diceret adest. O sola. ppter Polymnestorẽ q fidẽ violauit. Miserata. Idẽ est miseror & misereor: sed alterũ genitiuũ regit: alteq̃ accusatiuũ. Reliqas d. vel troianos dicit simpliciter vel se: qa auxilio neptũni euasit Achillẽ. Terræ. ppter cretẽsem pestẽ. Maris. ppter Orotis casũ. Egenus. honesti⁹ gto q̃ ablatiuo iũgit egeo. Vrbe domo. i. publico & priuato bospitio recipis. Opis. possibilitatis. Vbiq̃ ẽ. Multi em̃ post excidiũ troiæ orbis diuersa tenuerũt. Helen⁹ epyrũ: antenor venetiam: Alii sardiniã fm Salustiũ. Alii syrtibus vicina loca fm Lucan. Portusq̃ getos Ostẽdit libyæ phrygio placuisse magistro. Si qua. siquidẽ: Hora. Si tamẽ impiæ nõ tangẽda rates trãsiliũt vada. Nec em̃ cõgruit

Purpureum: & lætos oculis afflarat honores:
Quale manus addũt ebori decus: aut vbi flauo
Argentũ: pariusue lapis circũdatur auro.
Tunc sic reginã alloquit: cunctisq̃ repente
Improuisus ait: coram quem quæritis adsum
Troius æneas: libycis ereptus ab vndis.
O sola infandos troiæ miserata labores:
Quæ nos reliquias danaum terræq̃ marisq̃
Omnibus exhaustos iam casibus oĩm egenos
Vrbe domo socias: grates psoluere dignas
Nõ opis est nostræ dido: nec qcquid vbiq̃ est
Gentis dardaniæ: magnũq̃ sparsa per orbem.
Dii si qua pios respectant numina: si quid
Vsquã iusticiæ est: & mens sibi conscia recti:
Præmia digna ferant quæ te tanta læta tulerunt
Sæcula: qui tanti talem genuere parentes:
In freta dũ fluuii current: dũ mõtibus vmbræ
Lustrabunt: conuexa polus dum sydera pascet:

optare dubitantē: aut ad se retulit q pius tamē laborat. Si v.iu.si valet apud boies iusticia.& mēs s.c.r.Stoice:bi ēm dicūt virtutē esse pro pmio:& si nulla sint præmia.

Semper bonos: nomēq; tuū:laudesq; manebūt
Quæ me cūq; vocant terræ:sic fatus amicum
Ilionea petit dextra:leuaq; sereſtum:
Post alios:fortemq; gyam:fortemq; cloantū
Obstipuit primo aspectu sidonia dido.
Casu deinde viri tanto:& sic ore locuta est.

Tā læta. Alibi nati meliorib⁹ annis. Fœlicita s.n.tēpoꝝ ex nascētiū meritis cōprobatur. Parētes. rhetorice. parētes quos ignorat laudat ex liberis. Seruata aūt sūt oia laudis p̄cepta. nā ab ipsa laudauit & a parētib⁹. In freta. in maria.nā ꝓprie fretū mare ē naturaliter mobile ab vndaꝝ feruore. Cōuexa. Alii intelligūt indinata mōtis latera:ergo vmbræ lustrabūt.i.flexib⁹ circuibūt cōuexa latera:vt Lustrat auētini montē: Aut lustrabūt inumbrabūt. Vñ lustra feraꝝ:& lupanaria p contrariū dicimus:qa parū lustrant. Alii cōuexa sydera.i.pendētia planetasq; intelligūt:qui nō sunt fixi. Pasci aūt aquis marinis cælestes ignes physici dicūt. Luc. Atq; vnde plusq; qd digerat aer. Obstupuit.Quod signum est futuri amoris. Aspectu.pulchritudine. Casu.miseratione.

Fretum

Ore.pleonasmos est.

DONA. Cōstitit:vt dictum est sed pulchrior q̄ fuit. Nam hoc curauit mater ꝓpter iunonia auspicia. Cōparat auro & argento:quæ cū p se splendeāt arte tamē meliora fiūt. Cōparat deo: quia nepos Iouis est:& Veneris filius:& Cæsaris pinde affinis:quē omni occasiōe poeta laudat. Virorū aūt forma & splendor corporis iungit fortitudini. Pulchritudo ēm sola plurimoꝝ obfuit famæ. Nāq; ipsa c.d. Ad pulchritudinē ptinet. Humeros.ad fortitudinē. Tūc sic.debuit loqui prior:vt & ex se indicaret & ageret gratias:& vt oñderet se affuisse. Corā.vno versu oibus rñdet;vt ꝓperaret ad grās agēdas. O sola infan.sūma arte loquit & habet rōnem loci tpis & psonæ.Loquæbat carthagine vrbe inimica ꝓpter Iunonē & i tēplo ipi⁹ apud eā q̄ summā teneret imperii:& eo tpe quo post naufragiū terras cupiebat.Ergo nihil de Iunonis factiōe cōquestus est. Grās agit nullū culpans. Sola.laudat factū qd̄ sit sine exēplo & occulte mirat inuentā ibi requiē vnd̄ piculū fuisset timendū. Causas aduētus qa Ilioneus dixerat pterit.

Quæ nos.s.reliquias danaū:reliquias terræ:reliqas maris.Demū qa infiniti pierant & vrbs ceciderat.

Terræ.ꝓpter pestem cretēsem qua multi pierant. Maris. Quia naufragio Orontes pierat. Vrbe domo.currit p amplificationē extō lēs præstitū in maius:vt nō solū in hospitiū suscepti sint sed etiā in societatis fœdera vocati. Casib⁹ exhaustū. Ostēdit inopiā nō esse originalē: q̄si abiectæ psonæ:sed fortunæ violētia ꝓuenisse.Docet quæ sit curanda in laudibus. nam imparem se in reciprocis beneficiis vt debuit demonstrare.Inuenit tamē in hoc occasionem a laudis officio non alienam: qua multitudinē quoq; troianorū laudaret:qui per orbem sparsi exigui in numero carthagine erant. Dii tibi.quoniā beneficiis tuis singularib⁹ & in æternū præferēdis humana vox respondere nō potest. Dii pro nobis quæ mereris exoluāt. Quæ t.t.l.t.S.quis dicat cur tu sola talis & nō aliis similes bis sæculis nati sunt: vt supra O sola infandos & occulte innuit sæculoꝝ esse:vt aut boni aut mali nascant. Quærit igitur sæcula quibus Dido talis potuit nasci:qa p totū orbē iactati troiani solā benuolā & liberalē illā inuenerūt. Qui tanti.qa nascēdi ratio p parētes ꝓuenit.Horū est fœlicitas:si p̄cipuos suscipiāt liberos.Quærunt sæcula q̄runt parētes.Dido sola in toto orbe iustissima memorat:vt quod summū est.etiā totū suū sit nec habeat parē. Dii tibi.Ne omnē reciprocā vicē referēdæ gratiæ omittat deos rogat:vt cp ipse nō pōt illi p̄stent. quod autē ipse pōt nō tacebit. In freta.Ostēdit oim rerū finē futurū:cum illius bonos nō stabit.Simile illud:Dum domus æneæ capitolii imobile saxum Accollet imperiūq; pater romanis habebit. Meq;.Subtiliter se nec cessaturū dixit nec est pollicitus habiturū.ne Didonē læderet vrbis societatē offerendo. Amicum. quod ꝓbauit amici absentis causam defendendo. Obstupuit.visa eius forma:& cū casum eius vehemēter.miraret quomō liberari potuerit:& ad ipsam nulli visus ꝓuenire.

CHRI. Os humeroscq.d.s. Habebat simile os deo:quia in ore id est in facie apparebat diuinus aspectus.Os ēm latini nō solum appellant hiatum ipsum in quo dentes linguaq; latet: sed totū illud a principio frontis mentū. Facies autem omnis cuiuscūq; rei forma est: vt Quibus aspera quōdam visa maris facies.Sed quia in homine ea pars alium ab alio distinguit:ideirco faciem dicimus quia sit forma hominis: & dicitur a faciendo:quia non materia:sed forma rem facit. Lumēq;.donum ēm est iuuentutis:vt i formoso corpore appareat nitor ex candido simul & sub rubenti colore suauissimo quodam temperamēto permixtus. Honores le.Grāmatici pulchritudinē interpretant:vt Apud Stat. Quātus bonos quātusq; pudor ne credite patri. Et super besterna licuit cognoscere bella.Ego credo honores esse aspectū illum in facie quo honore digni putamur.Hoc in muliere dicitur venustas in viro dignitas.Hanc igitur dignitatem ita fuisse ostendit in ænea: vt grauitati quæ propria viri est admixta tamen esset iocunditas, ergo erāt honores ꝓpter dignitatē aspectus:sed erāt læti ꝓpter admixtā iocūditatē. Nā sūmope laudat in viro sūma grauitas sūmæ iocūditati cōiuncta. Ebori.Ebur a barro dr̄:& elephantis dens est:vt multis i locis inueries.Barrbus aūt.i.elephas ē p onomatopiā qa vox eius sonū bui⁹ nois imittat, ait tn Teopbr.ebur fossile nigro & cādido colore inueniri & ossa e terra nasci.inueniriq; osseos lapides. Paros vna est e cycladibus insulis a Paro Iasonis nepote sic dicta: cū antea minoia diceret.Gignit marmor candidissimū:quo quidē primi sculptores Dipeleus & Scilus in sculpendo vsi sūt & deinde Melas & Mictiades eius fili.& Butalis.Et quoniā buiuscemodi lapis in cuniculis ad lucernam cedebat:lichnix appellatus

Os
Facies
Venustas
Dignitas
Ebur
Barrus
Paros

appellatus est. Læta sæcula.i. fœlicia sydera: quorũ cursu sæcula cõstant. Nã & si animi humani suapte natura pares sint: neq; astris subiecti: tamẽ cum inclusi sint corporibus sortiunt̃ inde multas inclinationes: & ꝓcliuitates: vt a stellis habeant & acumen ingenii & hebetudinem: & proni sint ad virtutem & ad vicia. Hinc Sta. Dic age quãdo tuis alacres assistimus vndis: Quæ domus aut tellus animã: quibus hausęris astris. Qui tanti. Sta. Dic quis & ille pater: nec enim tibi numina longe transierit fortun. icet. Laudatio ẽm in tria tpa diuidit̃. s. quod ante eos fuit: vt patria parẽtes: & maiores. Qui ipsi vixerint. Et quid boni aut mali eorũ causa post mortẽ sit secutũ. Si qua pios. Nam i tantis calamitatibus cõstitutus nõ dubitat numina pios: despicere: Sed hæc veluti si dubitaret conquerit̃. Sydera pascet. Quod semp est fm platonicos: qui dicũt sydera animata esse. & humore qui a sole attrabit̃ pasci.

Quis te nate dea per tot pericula casus
Insequit̃: quæ vis ĩmanibus applicat oris:
Tu ne ille æneas quem dardanio anchisæ
Alma venus phrygii genuit simeontis ad vndã
Atq; equidẽ teucrum memini sidona venire
Finibus expulsum patriis noua regna petentẽ
Auxilio belli genitor tum belus opimam
Vastabat cyprum: & victor ditione tenebat.
Tẽpore iam ex illo casus mihi cognitus vrbis
Troianæ: nomẽq; tuum: regesq; pelasgi
Ipse hostis teucros insigni laude ferebat.
Secq; ortum antiqua teucrorũ a stirpe volebat
Quare agite o tectis iuuenes succedite nostris:
Me quoq; p multos similis fortuna labores
Iactatam hac demũ voluit consistere terra.
Non ignara mali miseris succurrere disco:
Sic memorat. simul æneam in regia ducit
Tecta simul diuum templis indicit honorem.
Nec minus interea sociis ad littora mittit
Viginti tauros: magnorũ horrentia centum
Terga suum: pingues centũ cũ matribus agnos
Munera læticiaq; dei.
At domus interior regali splendida luxu
Instruit̃: mediisq; parant cõuiuia tectis.
Arte laboratæ vestes ostroq; superbo:

SER. Quis. qualis: & ẽ admirãtis & nõ interrogãtis: vt Quis glob⁹ o ciues. Nõ ẽm interrogat q nũciat. Norat aũt hæc dido ex teucro: vt postea dicet. Quæ. q̃lis. Immanib⁹. Sic Salu. Mare sæuũ & iportuosum. Adplicat. nũc p d. prima syllaba scribit̃. Antiquit⁹ aũt ꝓpositio vltimã litterã i vicinã mutabat. Scdm vero eupboniã p'a tm̃. Præpositio. n. in cõpositiõe aut suã vim retinet vt induco: aut mutat vltimã vt sufficio aut pdit vt coeo. Anchisæ. bñ addidit anchisæ. Nã cũ mltis cõcubuit Venus. Fit aũt pastor Anchises: & cũ eo amato cõcubuit venus. Vñ æneas circa simoim fluuiũ nat⁹ ẽ. Deæ ẽm vel nymphæ enitunt̃ iuxta flumia vel nemora. qđ cum iactaret Anchises afflatus fulmie oculisq; priuat⁹ ẽ. Sidona. hercules i colchos p ficiscẽs perdito Hylla post pagratã mysiã nauib⁹ troiã venit: a cui⁹ portu cũ ipm Laomedon pbiberet occisus est: & eius filia Hesiona Talamoni q prim⁹ ascẽderat murũ tradita est. Inde nat⁹ Teucer. Nã Aiax ex alia fuit: Hercules aũt Priamũ redẽptũ a vicinis hostib⁹ i regno collocauit. Vnde priam⁹ dictus ẽ: qa ϖριαμαι emo significat. Quæ aũt deliberata Hesiona dicunt̃ fabulosa sunt. Teucer aũt sine fratre: q per furorẽ ꝓpter pdita Achillis arma se interemerat salamia reuersus: a patre pulsus Sidona venit: ex quo hæc cũcta dido cognouit. Aiax aũt Achillis patruelis fuit: quia Telamon & Peleus frẽs fuerũt. Vastabat. c. quã subactã Teucro cõcessit. Casus Ruinæ & nõ fortunæ. Ipse hostis. magnalaus q̃ ab hoste venit. Teucro& ast. Propter gen⁹ maternũ. Volebat. Plus est q̃ si materno gaudẽs paternũ refutaret gen⁹. Tectis. Ad cõuiuiũ vocat. Nõ ignara. Indicit. b. iussit fieri supplicatiões: & bene indicit: qa troiani inopinato venerãt. Feriæ aũt aut legitimæ sunt aut indictæ. Indici vero dicunt̃: qa prisca pauptas ex collatiõe sacrificabat de bonis dãnato&. Vñ supplicia dicunt̃ supplicatiões: qa sunt de bonis supplicia passo&. Sal. In suppliciis deo& magnifici. Hinc sacrũ & venerabile & execrandũ dicim⁹: qa sacræres de bonis execrãdo& fiebãt. Dei. i. vinũ: vel legas die. i. diei: vt supradicta sufficiãt multo& diei& vsui. Intelligam⁹ & aliq̃ missa etiã ad vsũ diei. Luxu. abundãtia hic. Alibi luxuria. Dat aũt semp poeta abũdantiã exteris gẽtib⁹. Romanis vero frugalitatẽ q duob⁹ tm̃ cibis vtebant̃ & i atriis edebãt sedẽtes. Iuue. Quis fercula septẽ Secreto cenauit auus: Et Virg. Perpetuis soliti dapibus cõsidere mẽsis Laboratæ labore pfecte: vt laborataq; præmũt ad pectora cæras: Et est sermo in cõpendiũ coactus vt Rapuit q; in fomite flamã. id est raptim fecit.

DONA. Quis te nate dea. Ex his verbis oñdit aliquã sui generis notitiã hẽ & q̃is hoc apud æneã possit eẽ mirabile: ait indigne illũ pati: vt dea genit⁹ tẽpestate ad regiones sæuas delat⁹ sit. Per tanta. p. Miratur pericula in eo quem potentia numinis tueri debuit. Atq; æquidẽ. Exponit quomo hæc scierit. Quare. s. cum videatis vos nõ esse incognitos: & morem esse familiæ meæ: vt venientes excipiat: vt Teucer a patre susceptus est. Me quoq;. Quam nunc videtis fœlicem: aliquando fortuna depræssit: vt non

pudeat calamitatū quæ sunt æquo aio ferēdæ. Et qm̄ nō p̄sentibus solū cōsulendum erat: mittit ad absentes munera. Laudat a magnitudine q̄ tauri: & a numero q̄ vigīti. Si em̄ boues dixisset iminuisset gratiā. Pingues. Et ergo pingues erant: & ducenta ostendit capita. Munera lætitiāq; dei. Vinū qđ suffuceret omnib⁹. Ad littora. ſ. ad illos quos reliquerat æneas: & ad illos quos Ilioneus. At domus, ostēdit q̄ cū hospites recepimus: domus pro eorū meritis est componēda. Ergo cum accipiēdus esset æneas tantus vir domū regali luxu p̄ se splendidā. tamen additis multis repentinis ornauit: ergo legendū. Domus splendida regali luxu: & interiecta mora dicamus instruitur. Interior. quia interim in exteriorem partē troianos induxerat: interior melius solito ornabat̄. Mediis tectis. nam cū multa turba esset accipienda: alibi tot tricliniā sterni nō poterant. Omnia cōuiuia vehemēter splendebant. Sed fuit in apparatu diuersitas ꝓpter distantiā p̄sonarū. Nam hospites cum regina recepti sunt in ostro supbo. Tyrii vero tanq̄ minoris dignitatis in vestibus pictis: vt in textu videbis.

Sidon

Pelasgi

CHRI. Tu ne ille. habet emphasim ille; quasi dicat tant⁹ vir. Dardanio. q̄si generoso: & cū quo Venerē cōcubuisse nō puderet. nam a Dardano Iouis filio originē ducit. Ad vndā. cōsueuere poetæ vt diis genitos: iuxta flumia genitos dicerēt: Sic stat: Nāq; vt passa deū nemei ad flumis vndā Bis quinos plena cū fronte resumeret orbes cinthia. Sidona. Vrbs phœniciæ est Sidon. Auxilio belli. Patris mei de quo dixim⁹: De teucro. Hora. Teucer salamina patrēq; cū fugeret: & reliqua. Cyprū. Quā subactā concessit teucro. Pelasgi. populi sunt q̄ prius samothraciā coluerūt: Deinde cū atheniēses totū suū agrū colere nō possent bos suos vicinos receperūt & partē illis agri habitandā dederūt pacti vt sibi murū qui ē circa arcē ædificarēt. Hic græci vocari pelasgi cæpti sunt Ait Herodot⁹. Sūt aūt pelasgi fm Dionysiū halycarnaseum dicti a Pelasgo eorū rege quē ex Ioue & Niobe Phoronei filia: cui primæ mortaliū comixtus ē natū dicūt. Ipse hostis. ipse q̄si tant⁹ vir. Hostis. q̄uis eēt hostis. Solebat. q̄si hoc importat vt se troianū q̄ græcū ee mallet. Similis for. ne credāt se cōtemni ab ea: qa deiecti sint. Hac demū. Dat spem: & illos inuicturos sedes. Nō ignara. Possum⁹ legere simplicit. Ergo cū animaduerto calamitatē vestrā disco succurrere: qa nō ignara mali. i. qa expta sum in me hæc mala. Indicit bonores. i. sacrificia: & oñdit

Feriæ stātiuæ

Feriæ cōceptiuæ

Feriæ impatiuæ

Nūdinæ.

ferias fuisse imperatiuas. Feriarū em̄ aliæ erant statiuæ: quæ omnes cōmunes & certis mēsibus & diebus in fastis annotatæ erāt: vt Agonalia: Carmētalia: Compitalia. Aliæ conceptiuæ: quæ quot annis a sacerdotibus vel magistratib⁹ cōcipiunt̄ in dies certos vel incertos: vt erāt latinæ: Semētinæ: Paganalia. Aliæ imperatiuæ: quas consules vel p̄tores p̄ arbitrio indicebāt. Aliæ nundinæ dicunt̄ paganorū & rusticorū: quibus cōueniunt negociis p̄priis & mercibus emendis vendendisue. Polluunt̄ feriæ si in iis opus fit. Regi aut̄ sacrorū & flami in ipsis feriis opus fieri videre nō licet: & ideo per præconē nūciabat: ne quid tale fieret: & inobtemperantē mulctabāt. Sed de feriis latius est in geor. Vbi est Festis quædam exercere diebus Fas & iura sinunt: Ergo in hoc loco notat ferias indictas. Læticiāq; die. Apronianus dei legit ea ratione: qd nō tm̄ inter diu: sed noctu bibat̄. ergo munera & læticiā bacchi. Sed Gellius dii legendū ait: quia antiqua declinatio erat dies huius dii pernicies pernicii. Lucilius: Rugosum atq; fami plenū. & Sisenna libro septimo: Romanos inferendæ pernicii causa venisse. & Cato pueri & mulieres extrudebant̄ famii causa. Cn. Magius in iliadæ Altera pars acii vitasset & fluminis vndas. Item An maneant specii simulacra in morte silentū. Tullius p̄ Roscio Pernicii scriptū reliqt. Dixerūt aliqui hic dies bui⁹ dies. Nāq; Aulus Gellius ideo graphū Virgilii in georgicis dicit habuisse Libra dies somniq; pares vbi fecerit horas. Dixerūt & huius die & huius acie: vt ostendit Cæsar. Regali luxu. i. tanto quātum reginā decebat. Lux⁹ aūt nō vitupat̄ in ditissimis: qm̄ id opes ferūt suæ. Vitupat̄ i tenui cēsu: Quapropt̄ recte Iuuenalis Atticus eximie si cœnat lautus habeb̄. Si rutilus demēs: qd em̄ maiore cachino: Excipit̄ vulgi q̄ miser.

SER. Ingens argentū: Vel subaudi exponūt: vel mēsas argenteas intellige. Cælata. sculpta. Cælū em̄ ferrū est quo opant̄ argētarii & p̄ducit̄. In deriuatioe aūt mutat̄ diphtogus. Series. Ordo cōnexus.

Per. t. d. v. A belo primo assyriorū rege: vt ab antiquo durātia cynnama belo vsq; ad Belū patrē Didonis. Nec caret ratioe hoc nomē. Nā oēs in illis ptibus solē colūt q̄ ipsoꝝ lingua bel dicit̄: vnde ē belios ergo addita digāma & in fine facta detractione bellū dicūt. Rapidū præmittit. nō præmittit: nā ipse sequit̄: sed p̄rapidū mittit. qđ ex affectu p̄is potius q̄ ex achate velocitate intellige. Dixit prærapidū: vt Teren. Perpolina pol iurātis est: cui p̄positio separata nunq̄ coberet. Ferat. afferat. nūciet. Stat. est alibi horret: vt stant lumina flama: & stabat acuta silex. Plenū esse. Iā puluere cælum stare vident. Item positum esse: Stant manibus aræ. Item placet.

Ingens argentū mensis: cœlataq; in auro
Fortia facta patrum: series longissima rerum
Per tot ducta viros: antiquæ ab origine gentis:
Aeneas. neq; enim patrius consistere mentē
Passus amor. rapidū ad naues præmittit achatē
Ascanio ferat hæc ipsumq; ad mœnia ducat.
Omnis in ascanio cari stat cura parentis.
Munera præterea iliacis erepta ruinis
Ferre iubet pallam signis: auroq; rigentem.
Et circū textū croceo velamen acantho.
Ornatus argiuæ helenæ: quos illa mycenis
Pergama cū peteret: incōcessosq; hymenæos
Extulerat: matris ledæ mirabile donum.

Preterea

Præterea ſceptrum ilioñe quod geſſerat olim
Maxima natarum priami: colloq; monile
Bacchatũ: & duplicem gẽmis: auroq; coronã

Stat cõfere manus. Erepta r. cõmẽdat a difficultate: vt Nec tuta i valle reperi. Itẽ ex pſona Ornatus argiuæ helenæ: ſic hoc priami geſtamẽ erat. Cõmẽdat & a lõgitudine: vt Terẽ. Ex æthiopia eſt vſq; hæc.

Erepta. Conat defendere nõ eẽ ab ænea ꝓditã patriã: quã cũ Antenore ꝓdidiſſe manifeſtũ eſt. Sĩ ornatus Helenæ ex incẽdio abſtulit: nõ præmiũ ꝓditioĩs accepit. Signis auroq; ſignis aureis. Rigentẽ. inflexibilẽ ꝓpter aurũ ſignificat tunicæ pallium: quod ſm Varronem palla dicta eſt ab irrigatione & mobilitate: quæ eſt circa finem buiuſmodi veſtitum Palla
ἀπὸ τοῦ πάλλειν. Velamen. cyclade. Acanthо. Virgultũ flexuoſum berbacanthũ vulgo dictũ. Herbacãtbum
cuius imitatione veſtis ornat. Argiuæ. a. vicinitate: ſic etiã mycenis. Nam ſpartana fuit. Eſt autẽ omen Hymeneꝰ
futuræ infœlicitatis: cum Dido adultere ſuſcipit munera. Incoceſſos. fato & legibus. Hymenæos. Eſt hymenæus deus nuptiarũ: Vel quidã iuuenis fuit qui die nuptiarũ oppreſſus eſt ruina. Vnde expiationis cauſa nominat in nuptiis: ſed falſum eſt. Nam vitari debuit nomẽ extincti. Ergo Hymenæus vir fuit atheniẽſis: q inter bella fœuiſſima virgines liberauit: ꝓptereaq; nomẽ eius in nuptiis inuocat quaſi liberatoris virginitatis. ſic Talas apud romanos. Nã cum Plebeius in raptu ſabinarũ virginẽ pulchrã duceret ne ei auferret ab aliis Talaſſionis eã ducis eẽ ſimulauit: cui? nomie fuit puellæ tuta virginitas. Ledæ. Vel qã ipſa filiæ: vel qđ ei Iupiter dedit. Sceptrũ ilione. Munera offert apta pſonæ ſicut latino in ſeptimo. Maxima antiquitus etiã femine regnabant. præſertim primogenitæ: vnde ait maxima. Hæc vxor Polymneſtoris fuit. Monile. qđ & ſegmentũ dicit. Iuuenalis: Segmẽta & longos habitus licet ſegmẽtatas veſtes dicamus: vt ipſe & Segmẽtatis dormiſſet paruula cunis. Bacchatũ. ornatũ margaritis. Dicitur aũt hoc margaritũ: & hæc margarita & hæc margaris: vt hæc nais. ſunt q ſeparãt gẽmas & margaritas. Cicero: Nullã gemmã aut margaritã. Et gẽmas dicũt diuerſi coloris: Margaritas vero albas: vel gẽmas integras. Margaritas ptuſas. Duplicẽ. vel latam: vel duplicẽ gẽmis & auro. Gemmæ Margaritæ.

DONA. Argentũ. m. Adiecit mẽſis vt oſtẽderet eſcariũ argentũ: ne putaret in ea ſpecie eſſe: quæ longe eſſet ab vſu menſarũ. Eſt multiplex argenti laudatio. Nam fuit magnũ inſignitũ auro: & miro artificio vt ars cum ipſius præcio certaret. Sculptura autẽ geſta maiorũ cõtinebat. quorũ cõtemplatiõe meruit lõgiſſimũ tẽpus cõſeruari. Præmittit. Nõ quia eẽt ſecuturus: nec intelligit prærapidũ mittit. Sed ꝑmittit. id eſt ante prãdiũ mittit vt maturius videret filiũ: & vt afferrenẽ munera: quæ Didoni dare volens inter epulaudũ cõmodiſſime dabant. Maior em erat futura cõuiuii voluptas & pñtia Aſcanii & oblatiõe munerũ. Omnis in a. Nã reliquæ curæ iam ſemotæ erãt. Munera. Hæc cõuiuiũ gratius factura erãt. & poterant õdere quãta vrbis fuiſſet fœlicitas. Erepta: de magnis & plurimis credendũ eſt meliora rapuiſſe Argluæ. b. Hãc adeo formoſam fuiſſe dicũt: vt eius forma redacto maximo pitiſſimoq; pictorũ in vnũ numero ꝓpoſitis etiã formoſiſſimarũ mulierũ nudis corporibus pingi nequierit: ergo quæcũq; erat formoſa ab ea appellabat belena. Sed Virg. argiuæ dixit: vt de illa ſola intelligeret. Extulerat. Nã cum eẽt regis vxor & locupletiſſima: & iret ad troiã bas vt præcipuas ſecũ abſtulit nõ redditurã ſe ſperans ꝓpter admiſſum adulteriũ: ꝓpterea addidit incõceſſos bymenæos. Ledæ mirabile. Vt tã pulchra niſi a matre donari nõ potuiſſent: & cũ donarent miratos eẽ qui videret. Adduxit aũt vt bis vteret quotiẽs adultero formoſior videri volebat. Ergo ſuperabãt formã quæ pingi nõ potuit: pulchriorẽq; reddebãt. Maxima: ſolent em religioſi parẽtes: quæ habent optima filiis deferre maioribus. Bacchatũ. Neq; hæc diſſimilia eẽ debebãt: quæ optimus pater & ditiſſimus maximæ filiæ dederat.

CHRI. Ingẽs argentũ. Hoc metallũ poſt auꝝ ꝓciоſiſſimũ eſt. Videt aũt a græca eſſe dictione. illi enim ἀργυρὸν dicunt. Habet hoc ꝙ cũ albũ ſit linea: ducit nigras. Gignit ex argento viuo & ſulphure albo. Vñ albũ & lucidũ ſonoꝝ purum: & excepto auro magis q̃ cætera metalla ductilæ: balſamũ potiſſime cõſeruat. Item iaſpidis lapidis vim vehemẽter cõſeruat vt poletior in argento q̃ in auro ſit. Valet argentũ & ad plurima remedia. Nã eius ſpuma vulnera ſanat: neq; ſinit ſuperfluas carnes excreſcere. Sordes cordis mũdificat. Aduſtionẽ i corpe factã ne putreſcat tutat. Fluxibilia mẽbra corroborat. Series. dicit aſerẽdo q̃ſi ordo i quo res cõnexæ ſint cũ elatiõe ꝓnũciandũ. q. d. ꝓ tot fortes principes. Amor. p. q. oim efficaciſſim? eſt. Nã in ſeipm diffundit cũ in filiũ diffundit: q viſcera patris eſt. Acbatẽ. Allegorice. Nã ſi curã ſignificat: cura ẽ quæ ptingit filiũ. Ois in. a. ſublato noie ꝓprio erit ſentẽtia. Munera & dona ſignificat: vt hic & officia: vnde imunes dicunt q a munere. i. officio publico pſtando liberati ſunt. Hæc eadẽ ſignificat. Ἑρκος apud grecos. Signis. Quicquid ſculptura fictura ue aut arte fuſili ſtatuarũ eſt ſignũ dicimus: vt pictura dicit tabula. Item ſigna militaria vexilla appellam?: Luc. Signa pares aqlas & pila minãtia pilis. Ornatus ar. b. Non laudat ab auctore vt eſt ſceptrũ ilione qđ geſſerat olim. Sed oñdit magnitudine ornatus: cum tam pulchræ mulieri ornamento eſſe poſſet: præſertim cũ adultero placere ſtuderet quo tẽpore ſe ſolito vehemẽtius comant. Hinc Iuuenalis: Mœchis ſoliata parant. Bacchatũ: baccha cũ aſpiratione bacchi ſacerdos eſt: & eſt græcum nomen. latine autem Bacca ſine aſpiratione fructus eſt lauri myrthi: oleæ bederæ: & ſimilia. Verum a ſimilitudine rotũdi corporis baccas appellant: & vniones quas græci margaritas nominãt. Naſcunt in mari indico. Fertiliſſima eſt Taproabane inſula & perimula promontoriũ indiæ. Præcipue laudant circa arabiã ꝑſico ſinu maris rubri. Sunt em cõchæ quæ vbi genitalis anni ſtimulauit hora: prudentes ſeſe quadã oſcitatione impleui roſcido conceptu traduntur: Grauidaſq; poſtea eniti: partumq; eſſe margaritas pro qualitate roris accepti. Si purus influxerit candorem cõſpici. Argentũ Series Bacca

Si turbidus contra. Pallet si cœlo minante concipiẽ. Nam cœli maior est sibi societas q̃ maris. Inde ergo trahunt colorẽ aut nubilũ aut serenũ vt fuerit aer. Quapropter orientales margaritæ propter assiduam aeris serenitatẽ lucidæ sunt: sed minores propter paucitatẽ roris. Sed septẽtrionales contra: quoniã magis abundat ros: sed cœlum turbulentũ est: maiores sunt sed colore turbido.

SER. Hæc celerans. Celeriter facere cupiẽs. Cytherea. Ab insula q̃ tm̃ in plurali declinat̃: vt sunt alta cythera. Artes. mediũ vocabulũ ẽ. Nã & bonas artes & malas dicim⁹. Faciẽ & no. Perissologia est.

Furentẽ incẽdat. Incẽdat & fuere faciat. Ambiguã. i. quã habitat mutabilis fœmina: vt suspectas habuisse domos carthaginis altæ. Bilingues. Fallaces ad mentẽ et nõ ad linguã retulit. Sub n. Circa. n. & cũ tpus significat accusatiuo fuit: vt Aut vbi sub lucemq̃ densa inter nubila sese d. r. r.

Amorẽ. latini deũ cupidinẽ appellãt: eo quod facit amorẽ: Sed hic imitat̃ græcos qui eodẽ nomie vtrũq̃ vocant. Distinxit tñ epitheto. Pingit̃ puer: qa turpitudinis est stulta cupiditas vt inter q̃s curã dimene narrabat inanẽ. Itẽ qa impfectus est in amãtibus sermo: vt Incipit affari mediaq̃ in voce resistit. Itẽ alatus qa nihil amãtib⁹ leuius vel mutabili⁹: vt ipsa oñdit Dido. Sagittæ dant̃ vl̃ qa ipse incertæ velocesq̃ sint: Et hoc ratio i reliquis numinib⁹ pro potestatũ qualitate format. Meæ r. Quia venerea voluptas exerceri sine amore nõ põt. Vel fm Simonidẽ q dicit cupidinem ex sola Venere natũ. Alii tñ ex ipa & marte. Alii ex Vulcano. Alii chaí & primæ rũ naturæ filiũ dicunt. Patri summi. i. Iouis. Typhœa. multi Typhoia legunt: vt cærealia & cærialia. Nõ aũt dicit qbus typhœus vsus ẽ sed qbus Iupiter i typhœũ a spoliis & virtute: vt Scipio aphricanus. Hoc aũt agit facile eũ posse cõtemnere Iunonẽ q cõtẽnit Iouẽ Numina possibilitatẽ. Vnus aũt deus plura habet numia. Frater. conciliatio a qualitate psonæ. Iactet̃q̃. Vacatq̃. Odiis. iusta cã petitiõis ostẽdit̃. Odiũ primã corripit. Odi vero verbũ pducit. sic liquor & liquit̃. Nostro. d. s. d. Aut eo quo & ego: aut doluisti qa me dolere vidisti. Quo. i. in quã ptẽ. Iunonia Carthaginẽsia vbi colit̃ iuno: aut verius cp æneæ carthago i hospitiũ patuit vt ẽ Timeo danaos & dona ferẽtes. Tantũ. aut ne in tantũ quidẽ. i. breui occasiõe cessabit. aut nõ poterit i tanta reꝛ oportunitate recte nomẽ iunonis: ne illi⁹ frequẽti cõmemoratiõe cupidinẽ terreat: Vel sit aduerbiũ quo. i. i aliquã ptẽ. Mecũ. i. cũ officio venereo. nec põt intelligi quẽ admodũ ego. Nã aliter a mr̃e: alit̃ a didone amat̃ æneas

DONA. Hæc cel. Laudat bonis diligẽtiã. At cytherea. i. dũ bæc gererent̃. Necessaria metuẽtis Veneris deliberatio: cuius æstus augebat cõsideratio loci temporis & psonæ. Erãt ab achate pficienda iussa. Et piculosum credere nepotem eidem periculo in quo erat æneas: ne tota simul pgenies interiret: Namq̃ uis traiani essent humane suscepti metuebant̃ fallax natura tyriorum & stimulus Iunonis: ne ipsa opportunitatem loci & occasionem temporis nacta terra opprimeret: quos mari extinguere non poterat. Artes. ergo nouæ. id est consilia elaborata exquirunt̃: vt Ascanius nõ pgeret: & tamẽ achates iussa faceret. Fallit ergo oẽs & pfert æneæ amorẽ sibi cõsilias Didonẽ: Nã neq̃ æneas iratæ resistere potuisset exigua substãtia. Neq̃ couulsis nauibus: & in hyeme effugere. Nate. breuiter oia cõsilia sua exprimit & quo fieri posset oñdit: & bonestũ facile & necessariũ demostrat. Meæ vires. vẽdicat sibi necessitudo paretũ qd liberi possũt. Et docet iter filios & parẽtes tale debere eẽ volẽdi & nolẽdi studiũ: vt i multis licet coporibus volũtas vna & necessitudinis vinculũ indistinctũ integrũq̃ pduret. Tela ty. Facile ostẽdit esse quod petit. Qui. n. potuit Iouis fulmẽ cõtemnere: facilius poterit fœminæ mentẽ pollidere. Ergo ita dixit: ne ille excusaret ppter Iunonẽ. Fecit ergo beniuolũ filiũ dicẽdo nate. Itẽ cp potior eẽt Ioue: & eẽt potẽtia sua. Ad te. Quasi dicat: Nõ est q tantũ: aut debeat: aut possit. Simplex. admonuit pietatis vt filiũ rogauit vt deũ. Quid igit̃ accessit oneris: cum est rogatus ab ea quæ auctoritate parentis iubere poterat. Frater vt æ. fecit beniuolũ & attentũ. Nũc facit docilem subiũcta narratione totius negocii. Dixit frater tuus vt appareat operã nõ in extraneo ponẽdã: sed in fratre esse necessariã. Ergo bonestũ piũ: vt frater p

Hæc celerans iter ad naues tendebat achates.
At cytherea nouas artes: noua pectore versat
Consilia: vt faciem mutatus: & ora cupido
Pro dulci ascanio veniat: doniscq̃ furentem
Incendat reginam: atcq̃ ossibus implicet ignem.
Quippe domũ timet ãbiguã: tyrioscq̃ bilingues
Vrit atrox iuno: & sub noctẽ cura recursat.
Ergo his aligerum victis affatur amorem.
Nate meæ vires: mea magna potentia: solus
Nate patris summi qui tela typhœa temnis:
Ad te confugio: & supplex tua numina posco.
Frater vt æneas pelago tuus ommia circũ
Littora iactetur odiis iunonis iniquæ
Nota tibi: & nostro doluisti sæpe dolore
Hunc phœnissa tenet dido: blandisq̃ morat̃
Vocibus: & vereor quo se iunonia vertant
Hospitia: haud tanto cessabit cardine rerum.
Quo circa capere ante dolis: & cingere flama
Reginam meditor: ne quo se numine mutet:
Sed magno æneæ mecũ teneatur amore.

a fratre labores

fratre laboret: præsertim in causa salutis. Adiũgit labores vt moueat cõmiserationẽ: & ostẽdit iniuste pati & deformat psonã aduersariæ: quæ psequat innoxiũ. Nota tibi. Hoc ad laudẽ Cupidinis ptinet. Maximũ em crime esset eius: si fratris piculũ nesciret. Doluisti. si ptera doluit: debet cauere ne rursus doleda succedãt. Dido tenet. Ostẽdit facilitatẽ petitiois. Nã si iam æneæ effecta est nõ est opus initio amoris in quo magna ẽ difficultas: ꝫ augumẽto. Desiderat aũt augumẽtũ: q timet iuno: a q̃ amor talis posset abrũpi: ergo opus erat tali amore: q nõ posset abrumpi a Iunone. Cardine. Hic fidẽ facit: cũ fores claudunt: & tribuit firmitatẽ: ergo dixit: Tanto cesslabit. c. r. Erat em in potestate absoluere amorẽ: quem voluntate suscepat. Sed diuinitus impactus nõ posset humano arbitrio sũmoueri. Asserit ergo necessariũ remediũ quo ois illa factio succũbat. Mecũ tanto amore amet: quãto mater amet filiũ: cui? amor nullius violentia numinis valet abrũpi. Capere ante. Ostendit melius eẽ vẽtura ppulsare: q̃ iis q̃ venerũt remedia q̃rere.

CHRI. Faciẽ & ora. expllit quã faciẽ dicere. Nã facies dicit de cuiusꝫ rei forma: vt Quib? aspa quõdam visa maris facies. os aũt homis ẽ: vt Os homerosꝫ deo similes. Artes. Ars & prudẽtia i vita actiua versant: quẽadmodũ intelligẽtia: scientia & sapiẽtia in cõtemplatiua est igit ars recta ratio rerũ faciẽdarũ: et artis remanet opus: vt Phydiæ artis remanet statua Iouis. Prudẽtiæ vero est actio quẽadmodũ videmus in administratore rei aut publicæ aut priuatæ. Tamẽ ars aliqñ capit ꝑ scientia quæ est rerũ vniuersaliũ. Itẽ pro astutia quadã: & transit ad prudentiã siue in virtute sit: vt in hoc loco: siue in vicio: vt Instructus es arte pelasga. ergo nouas artes inauditã & mirã astutiã in cõsultando. Ars aũt quæ est ꝑ disciplina fm Varronẽ duplex est. extrinsecus & intrinsecus. Ars extrinsecus scientiã solã demõstrat: vt cum scio quid sit eloquẽtia: & quid sit finis & officiũ eius: & quid oratio: & in quod partes diuidat: quib? cognitis: nõ tamẽ scio loqui ex arte. Intrinsecus est cũ artẽ ipsam cõsequor: ita vt ex arte loqui scientia: vt cũ doceor quomõ exordiũ faciã: quomõ narrationem: diuisionem: ac confirmationẽ: et reliqua. Intrinsecus igit ita dat scientiã: vt quibus rõnibus id quod scientiã dat assequi possim. Augu. aũt in quarto de ciuitate dei inquit. Ars bene rectꝫ viuẽdi virtus a veteribus diffinita est. Vnde ab eo quod græce dicitur ἀρ̃ΤΗ nomẽ artis latinos tradidisse putauerũt. Noua. c. exponit quid sit nouas artes. Consiliũ aũt est vt placet Aristoteli eoꝝ quæ ad finẽ sunt inquisitio: cuius tria sunt officia. Primũ si quæ sunt quæ ad finẽ ducant viæ ꝑquirere. Secũdũ si sint quot sint. Terciũ si vna plures ve sint: quoniã modo illis vti valeam? Dulci. sibi ga nepos. Ossibus. in ipsis medullis q̃ intra ossa sunt. Ignem. amorẽ. Domũ. Didonẽ & omnes domesticos: quoꝝ consilio ipsa mutari poterat. Amorẽ. i. cupidinẽ. Cice. in libro de natura deorũ tres ponit Cupidines: borũ primũ Mercurio Dianaꝫ prima natũ tulit. Alterũ Mercurio & Venere secũda. Terciũ qui anteros nominat ex Venere: & ꝑfecto triplex est amor. Diuinarũ rerum & naturaliũ ac postremo lasciuiæ. Primũ cõcipit Diana quæ dea casta puraꝫ est ex Mercurio. Nam cũ mens nostra omni labe pura ad deũ cõuertit ex Mercurio. i. ex sapiẽtia atꝫ doctrina amorẽ diuinarũ rerum cõcipit. secũdis aũt ex eodẽ Mercurio sed ex Venere orit: ga amor rerũ naturaliũ doctrina earũ est: sed ex Venere quia ea doctrina nõ in corporeis vt in diuinis: sed corporeis admisceт. Tercius aũt ex secũda Venere: ga lasciuia tota corporea ẽ: & nihil egregiũ suspicit. Vñ recte Petrarcha noster illũ ex ocio lasciuiaꝫ natũ asserit. Hic optime a Proptio describit ea elegia cui? est initiũ. Quicũꝫ ille fuit puerũ qui pinxit amorem. Nõne putas miras hũc habuisse manus. Hesiodus aũt in theogonia ait: Chaos ante ꝙa fuit. Terra post chaon pauimẽtũ deoꝝ. Itẽ tartara. Itẽ amor. Alii dicũt primũ cupidinẽ secũdi mercuri & primæ diane filiũ fuisse. Secundũ vt placet Symonidi: ex sola Venere. Terciũ ex Venere & Marte. Alii dicunt Venerẽ fuisse: vnã ex cupidinibus reliquis antiquiorẽ. Refert aũt Ausonius Cupidinẽ quãdoꝫ in myrteto berebi deuolasse: atꝫ ibi ab heroidibus: quæ propter illum multos labores: ac demũ mortẽ passæ fuerunt captum fuisse: & in alta myrto crucі affixum. Ipse tamẽ mox interuentu Veneris quæ illi cathenas a Vulcano fabricatas minitabat non solum liberauerũt: verũ etiã a Venere vt illi veniam daret impetrarũt

Nate. Oratio in genere deliberatiuo versatur. Quãto autẽ artificio conscripta sit Donatus demõstrat. Captat enim beniuolentiã: attentionẽ: & docilitatẽ & ostendit quod petit facile vtile. honestũ & necessarium. Summi. ad omnipotentiã refert: Sic Cicero pro domo sua. Quo circa capitolinæ Iupiter quẽ populus romanus propter beneficia optimũ: propter vim maximũ nominauit. Typhœa. E pro ei diphthongon posuit: Sed alibi longã posuit Stirpis achilleæ fastus iuuenẽꝫ superbũ hic breuem. Ait priscianus. Typhœa. id est quasi dicat maxima: quia maioribus in corpus gygantheum vsum fuisse Iouẽ credimus vel Typhœa. id est ætnensia: quia ibi sit Typhœus: & in illius antris fulmia fabricat Vulcanus. Fuit aũt Typhœus Titanis & terræ filius: Et in bello titanũ a Ioue fulmine p. ussus sub ætnea vt placet Ouidio: vt nero Maroni: sub inarime relegatus est. Fuit & alius Typhon: vir omniũ crudelissimus: & q fratrem Osyrim de humano genere optime meritũ interemit: eiusꝫ corpus in viginti & sex ptes discerpsit: singulisꝫ coniuratis singulas dedit. Mox ab Iside vt Osyrim maritũ vleiscereт interẽptus est. Frater. dicitur quasi fere alter. Hospitia. Hospitalitas amicitia est: quæ contrabit inter eos qui nõ sunt eiusdẽ patriæ: Sed alter cum in alterius patriã venit: illius domo vt sua vtitur: diciturꝫ illud hospitiũ: & illi hospites. Quæ autẽ non beniuolentiã: sed pecunia nos recipiũt: nõ hospitia dicunt: sed diuersoria & cauponæ

Ars extrinsecus

Ars intrinsecus

Frater

Flama. amore: quod vinculũ omniũ tenacissimũ indissolubile est.

Qua facere id possis: nostrã nunc accipe mentẽ.
Regius accitu cbari genitoris ad vrbem

SER. Qua facere. i. Quo mõ. Accipe. Audi: vt ecõtra. Da. i. dic: vt Da tityre nobis da nõ idebita posco. Mentẽ. Dispositionẽ: cõsiliũ. Accitu. Euocatõe: & ẽ q̃rtæ

declinatiõis. Vrbẽ sido. quã tenẽt sidonii. Mea m.c.et æneas cura ẽ:sed Ascanio maxia cui regnũ italiæ romanaq; tellꝰ debenẽ:et vbiq; ascanioꝰ maxia cura Veneris introducit: vt veneris iustissima cura. Itẽ Hũc tegere et diræ valeã subducẽ pugnæ

Sopitũ somno. Vnũ quidẽ est sopor: et somnꝰ sed mõ sopitũ irrigatũ intelligimꝰ.

Idalium Idaliũ cypri nemus ẽ:in quo oppidũ breue:vt paulopost. Idaliæ lucos: Itẽ Idaliũq; nemus. Sacrata sede. Vel tẽpli vel oppidi. Ne qua. Qua vacat. Mediꝰ.importunus.incogruus. Et faciẽ illiꝰ. Faciẽ pro vultu posuit. Nullꝰ emꝫ potest accipe faciẽ alteriꝰ: sed vultũ q ꝑ mẽtis qualitate formaẽ. Nõ ampliꝰ v. Artis ẽ nõ oia dicere nec emꝫ dicturꝰ ẽ discessum cupidinis:neq; accessum Ascanii. Pueri puer. Arguit a facili. Regales.nã in illa intẽpantia.facilis amori est aditus: Hinc Teren. Sine cerere et baccho friget venus. Latex.aqua ẽ ꝑprie quæ intra venas lateat: sed hic ꝑ vino qđ latet intra vuã: Aut lyæũ ꝑ lyeiũ dixit. Occultũ.diffinitio amoris ẽ:ignis occultus. Patet amor:vt supra ꝑ cupidine amorem posuit. Et alas exuit. Laus magna ascanii ꝑ transitũ. Si cupido alis tãtũ depositis ascanius fuit. Placidã. Epitheton eius est vl ad discretionẽ eius quietis quæ in somniis pturbaẽ. Fotũ:sublatũ a

Amaracꝰ fouẽdo. Amaracus:hic puer regius vnguẽtarius fuit q casu lapsus dũ ferret vnguẽta maiorẽ cõfusione odorem creauit. Vñ optima vnguẽta amaracina dicunẽ. Hic postea i herbam Sampsucũ cõuersus ẽ. quã nũc amaracũ dixit. Iãq; ibat. Cũ vix Venus ista dixisset. Sane nec festinãtibus psonis:neq; minoribꝰ est respõdendi facultas. vt hoc loco Cupidini: vt Mercurio supra. Idẽ in q̃rto vt in septimo furiæ. Cũ venit. Aut ꝑ cũ veniret:aut cum sit aduerbiũ temporis ꝑ dum. Nec emꝫ potest

Aulæa cõiunctiui modi pticula iũgi indicatiuo. Sane sciendũ cũ & dũ malo errore a romanis eẽ cõfusa. Aulæis. Velis pictis quæ ideo aulæa dicta sunt q primũ in aula Attali. regis Asiæ: qui populũ Romanũ scripsit hæredẽ inuẽta sunt. Ideo etiã in domibus tendebẽt vt aulæa: vt imitatio tentoriorũ fieret. sub qbus bellantes semp habitauere maiores: vnde & in thalamis hoc fieri hodie cõspicimꝰ. Varro tñ dicit vela solere suspendi ad excipiendũ pulurem: quia vsus cameræ ignorabaẽ. Horatius. Interea suspensa grauis aulæa ruinas In patinas fecere.t.p.a. Quãtum non.a.c.ex.a. Cum vero.a.nomine græco desinente.in.H.fiat declinatio cõuertit in æ vt ἀ υλὴ æthnea: Superbis.nobilibus. Aurea.si dido pulchra. Si spõda est septimus casus.fitq; synæresis:& est spondeus. Sponda. Stipadia antiqui nõ habebãt sed stratis tribus lectis epulabantur. Vnde tridiniũ sterni dicit. Cicero: Sterni tridinia: & in foro sterni iubebat. Errant ergo qui tridiniũ dicunt ipsam basylicam vel cœnationem. Mediã. Qui maioris locus est: Salu. Igit discubuere: Sertorius inferior in medio sup eum. T. fabius hispanẽsis senator. Ex ꝑscriptis in summo Antonius: Et infra scriba Sertorii Versus & alter scriba Mœcenas in imo. Medius inter Tarquiniũ & Deaciũ Perpẽna.

DONA. Pueri.p. Ostẽdit i cõmutatiõe formæ ætatis cõmutationẽ non fore difficilẽ. Maxima.c.nolebat mittere Ascaniũ:ne duorũ solicitudine frangereẽ: vel is mittereẽ q ex oriente tumultu sibi perpẽnatẽ cauere nõ posset. Hũc ego.ne diceret cupido qđ fiet de ascanio si ibo. Sopitũ.nam illa ætas multũ ꝑfundeq; dormit. Ergo erit sat tpis ad capiẽdos mulieris aios. Designat etiã tpus & locũ amoribꝰ aptũ. Noctẽ.v. erat spaciũ breue: sed erat ꝑperandũ:ne longi tpis opera esset necessaria: qa ascanius longiori somno teneri nõ potuit. Paret nõ rndet. Quid emꝫ psonæ matris vel maxime in tali causa respondere:& tempus facta:non fabulas exigebat:ergo se officiosum matri præstat. Gaudens. Vel vt filiũ exprimeret ad patrẽ euntẽ:vel quia plena volũtate iussa matris implebat. At venus.natura puerũ tangit:qui securius & diu dormiũt si etiã accedãt alia oblectameta:vt secessus:flores: & odores: & mollicies:opacitasq; vmbraꝝ. Duce achate. ergo hunc fallebat:& lætus portabat dona:quia nõ frangebaẽ onere munerũ: nec tedio viarum. Cum venit.executus est iussa mature:quia præuenit cõuiuium:& venit cum iam discũberent in aptissimo tpe. Mediã. Nam is locus potior apud veteres fuit. Nam Salustius: Ita sertorii cõuiuium describit:vt ipsum quia potior fuit collocasset in medio.

CHRI. Mentẽ.animũ & volũtatem. Anima enim teste Aug. spũs intellectualis:rõnalis semp viuens semp in motu

Sidoniam puer ire parat mea maxima cura
Dona ferens pelago:& flamis restantia troiæ.
Hunc ego sopitum somno sup alta cythera:
Aut super idalium sacrata sede recondam.
Ne qua scire dolos:medius ue occurrere possit:
Tu faciem illius noctem non amplius vnam
Falle dolo:& notos pueri puer indue vultus.
Vt cum te græmio accipiet lætissima dido
Regales inter mensas:latycemq; lyæum:
Et dabit amplexus:atq; oscula dulcia figet:
Occultum inspires ignem:fallasq; veneno.
Paret amor dictis caræ genitricis:& alas
Exuit:& gressu gaudens incedit iuli.
At venus ascanio placidam ꝑ mẽbra quietẽ
Irrigat:& fotum græmio dea tollit in altos
Idalie lucos:vbi mollis amaracus illum
Floribus:& dulci aspirãs complectit vmbra.
Iamq; ibat dicto parens:& dona cupido
Regia portabat tyriis duce lætus achate:
Cum venit:aulæis iam se regina superbis
Aurea composuit sponda:mediãq; locauit.

semp in motu bonæ malæq; volũtatis capax fm benignitatẽ creatoris: ac fm sui opis officiũ variis nominib⁹ dr. s. aia dũ vegetat. Spũs dũ cõtemplat. Sẽsus dũ sentit. Anim⁹ dũ sapit. Mens dũ intelligit. Ratio dũ discernit. Memoria dũ recordat. Volũtas dũ vult. differũt ista nõ substãtia: sed nomib⁹. Vna aia ẽ: proprietates diuersæ. In spũ tñ & aia põt esse differẽtia. Nã ois aia spũs: nõ ois spũs aia. Sidoniã. cartbaginẽ quã cõdiderũt q de sidoniis ptibus venerãt. Est. n. in phœnicia post orthosiã & Eluetherũ Tripolis: quæ nomẽ a re ipsa accepit. Tres em̃ vrbes habet: Tyrũ: Sidonẽ: & Aradũ. Idalius. mons Veneri sacer i Cypro est insula in sinu issico & pamphilio posita. quæ pelago cõtigua est ægyptio. Lyæũ vnũ est ex nomib⁹ Bacchi ab eo qđ est λυεῖν. i. soluere: qa homies a curis liberet. De his nomib⁹ scribit Ouí. Thuraq; dãt bacchũq; vocãt bromiũq; lyæũ. Ignigenãq; satũq; itez solũq; bimatrẽ Addit q; bis niseusq; indomitusq; thioneus & cũ leneo genialis cõsitor vuæ: Nicteleusq; Eleus parius & iacbus & euan. Sed de baccho alibi. Occultũ inspires ignẽ. i. occulte & dissimulãtes imittas. Venenũ. quia pestifera res est amor: & cito transcurrens occupat venas. Fotũ. ab eo qđ est foueo. Dicunt em̃ aues pullos suos fouere: cũ alarũ amplexu incubãt. Amaracus. recte exponit a Seruio: Hãc berbã thusci psam appellãt. Sãsucus vt ait Dioscorides a siculis amaracus dicit ramosa berba multas virgas sup terrã spargit foliis paruis & rotũdis nõ dissimilibus nepitæ: tota berba odorata est. Simon illã maioranã & psam vocat Amaracũ Cynaræ regis cypri filiũ in hãc berbã mutatũ fabulant. Sponda. exterior ps lecti: vt plutec interior.

Idalius

Lyæum

Sponda

SER. Pater. Religiosus quia pater oim deorũ epitheton est: vt ostẽdit Virgilius vbiq;. Ostro. Vñ tingit purpura: & pro purpura posuit. Dãt. s. Humilis caracter ἰάχνος dicit. Tõsis. minutis vel villosis. Maiores. n. mappas babuere villosas.

Iam pater æneas: & iam troiana iuuentus
Cõueniunt: stratoq; super discumbit ostro.
Dãt manibus famuli lymphas. cereremq; canistris
Expediunt: tonsisq; ferunt mantilia villis.
Quinq;ginta intus famulæ: qbus ordine longo
Cura pœnũ struere: & flamis adolere pœnates.
Centũ aliæ: totidemq; pares ætate ministri:
Qui dapibus onerent mensas: & pocula ponãt.
Necnõ & tyrri per limina læta frequentes
Conuenere: toris iussi discumbere pictis.
Mirantur dona æneæ: mirant̃ iulum:
Flagrantisq; dei vultus: simulataq; verba
Pallãq;: & pictum croceo velamen acantho.
Præcipue infœlix pesti deuota futuræ
Expleri mentẽ nequit: ardescitq; tuendo
Phœnissa: & puero pariter donisq; mouet̃.
Ille vbi complexu æneæ colloq; pependit:
Et magnũ falsi impleuit genitoris amorem
Reginam petit: hæc oculis: hæc pectore toto
Hæret: & interdum gremio fouet insci a dido
Insideat quãtus miseræ deus: ac memor ille
Matris acidaliæ: paulatim abolere sichæum
Incipit: & viuo tentat peruertere amore
Iam pridem resides animos: desuetaq; corda

Mãtilia. a manib⁹ ante lotis dicta vt Toraleatero. Nã Horati. p apocopen dixit: Ne turpe toral. Ordinẽ. dispositiõe: Nã Cice. in œconomicis. Quid vbi ponendũ sit. Nec em̃ debẽt vniuersa cõfundi. Pœnũ: Differt a cellario. Cellariũ paucoz dicrũ est: Vñ & in cellã imperatũ frumẽtũ dicũt. Pœnũ vero lõgi tpis. Pœnus i masculino & fœminino inuenit̃ quartæ declinatiõis. In neutro terciæ: velut pecus pecoris. Horati⁹. Portet frumẽta pœnusq;. Et Plaut⁹ i masculino dixit. Nisi mihi annu⁹ pœnus dat̃. Et Lucili⁹ in fœminino: vt Et vxori legata pœnus. Persius aũt ostendit quartæ esse declinationis: vt In locuplete pœnu defensis pinguib⁹ vmbris. Struere. cõponere: vnde structores epularũ dicunt̃. Adolere. colere. Sed adolere ppie est augere. In sacris aũt adolere p bonum omẽ dicit̃: nã in aris nõ adolet̃ quicq; sed cremat̃. Pares. Nõ in numero sed i ætatis parilitate ẽ admiratio. Dapib⁹. bæ regũ sunt: Epulæ priuatoz. Ponũt fm antiquũ loquit̃ morẽ. Iulũ. Ad cõuiuas refert. Diei. ad poetã. Simulata. Cõposita in Ascanii silitudinẽ. Infœlix. ppter casũ futurũ. Tuẽdo. dũ intuet̃. Ois aũt gerũdii modus siue ab actiuo: siue a passiuo sit siliter pferẽ: vt Cantãdo tu illũ. i. dũ cantas. Et frigidus in pratis cantãdo rumpit̃ anguis. i. dũ incantat̃. Vbi. postq;: Interdũ qñ: interdũ in quo loco. Magnũ. arduũ:

Dapes
Epulæ

Difficile est em̃ imitari filii affectum. Petit. petere est nõ solũ adire. verũetiã insidiari: & sic nũc intellige. Fouet. Substinet. Insidiat. legit̃ etiã insideat. Matris. id est eius præceptoz. Acidalia. Venus inuicit curas ἀπὸ τοῦ κάω. enim cura: vel ab Acidalio fonte q est in orcomeno boetiæ vrbe. In quo se gratiæ lauant q Veneri sacræ sunt: Ipsi⁹ em̃ & liberi filiæ sunt & iure. Nã gratiæ fere p horum numinũ munera cõciliant̃. Sũt aũt nudæ: quia gratiæ sine fuco esse debẽt. Ideo cõnexæ: qa insolubiles esse oportet: Hora. Segnesq; nodũ resoluere gratiæ. Quod vero vna auersa pingit̃: duæ aũt nos respiciente: est quia profecta a nobis gratia duplex solet reuerti. Vnde illud: Nec te certasse priorem pœniteat. Abolere. ordo est naturalis: vt primo vellamus berentia: deinde inferamus noua. Sic Teren. Vt metum in quo nunc est adimã: atq;

Petere
Acidalia

Gratiæ

expleã animũ gaudio. Viuo. Aut viui hominis: aut vehemẽti. Præuertere. ꝓoccupare ꝓpter Iunonẽ. Reſides. pigros ad amandũ. Iurauerat. n. nulli eſſe nupturã. Cõtra vero inſtãt induſtrios dicimus.

DONA. Iam pater æneas. Diſcernit ipſe & troiani ſedibus purpureis. Dant. deſcribit familiæ ordinem. Caniſtris. Mos apud veteres fertur fuiſſe: vt panis non argenteis ſed vimineis vaſculis inferret. Longo ordine. vbi fuerãt quinquaginta ad quarũ curam ptinebat procuratio cellarii & deorum pœnatũ cultus illas ſine dubio viciſſitudo longo ordine tangebat. Centũ aliæ: elegãter atq; breuiter diuitias expreſſit: laudauitq;. Voluit em̃ demõſtrare ducentos: & ſexum & ætatẽ diſcernere. Numerus autẽ non eſt res magna in rege ſed parilitas ætatis. quæ oſtẽdit quãta ſibi ſeruorũ eſſet multitudo: ex qua docenti pari ætate eligi potuerint digni: qui curarent ſupradicta. Nec nõ ſupra oſtrũ troiani qui magis dent honorandi ſederunt. Tyrii vero in veſtibus pictis. Mirant. Per hoc oſtendit regina q̃q; ditiſſima & ditiſſimi viri vxor fuiſſet talia nunq; habuiſſe: cum hæc ipſa & ſui tyrii mirẽtur. Alius intellectus eſt: Mirantur dona æneæ. id eſt mirant talia æneam vel habere vel donare potuiſſe. Mirant ergo ſubſtantiã animi largientis. Ardeſcitq; tuendo. contrariũ poſſit. Nam cõſiderationi intenta faſtidiũ incurrere debuit Falſi. magna res vt etiã pater deceptus ſit. Inſideat quãtus. Tanto libẽtius imprudẽs complectebat: quãtum neſciebat qualẽ deum amplectereť. Infœlix. Quia benignum animũ exhibebat: quem deberet inimicũ exhibere: cum ex eo pararet ſibi mors. Abolere. Prius enim debebat remouere amorem priſtini viri & paulatim: quia cum vehemẽter hæreret: non poterat vno impulſu dimoueri. Iccirco autẽ Didonẽ caſtã: diuitem: pulchram: deceptam inducit per cupidinẽ: vt non ſolum Didonis: verũetiã æneæ eſtimationem oſtenderet: Ne illum ignobilis fœminæ proiecti pudoris ſponte amaſſe: aut ꝓuocata mulieribus videat. Aut ille malis ſubmerſus inumeris de amoribus illicitis cogitaſſe.

CHRI. Lympbas: Aquas quæ ducunt a nymphis. Vulgo autẽ teſte Pompeio memoriæ proditũ eſt quicũq; ſpeciem quãdam efonte. id eſt imaginẽ nympbæ viderint furere cœperunt: quos græci lympholeptos latini lympbatos appellant. Cereremq;. id eſt panem: & denominatio quoniã capit auctor pro re cuius eſt auctor: Teren. Sine cerere & libero friget venus. Cererem deam frugum fabulantur: Cœli & Veſtæ filiam. Alii Iouis dicunt. Ferunt præterea cum frater Saturnus cui fauebat pulſus eſſet metu. Titani in antro latuiſſe. Præſertim autẽ pudore ductã quia creſceret ſibi vterus. nam cõceperat iam: Acherontẽ: qui & ipſe cum natus eſſet: eodẽ pudore affectus delituit & ad inferos defluxit. Concepit Acherontẽ ex captiuitate fratris. i. mœrorem ex quo ſolitudine gaudebat. Ad id em̃ impellit mœror. Qui rem ad hiſtoriã referunt: aiunt illã Sicani antiquiſſimi Siciliæ regis filiam fuiſſe: & ab ea ſiculos vſum colendi frumẽti cœpiſſe. Diodorus vero ſiculus qui ex hac inſula oriundus rem diligẽtius proſequit: Siciliã Cereri & filiæ eius ſacratam incolas a maioribus ſuis per ſucceſſiones ſemp accepiſſe affirmat. Addunt etiã poetæ in nuptiis Plutonis & Proſerpinæ banc inſulam ſponſæ a Ioue dono datam: ipſaſq; deas primo hic apparuiſſe grauiſſimi ſcriptores tradidere: primoq; hic frumẽtum eſſe natum propter loci fertilitatẽ. Vnde etiam nunc in agro leontino & aliis in locis quod agreſte frumẽtum nũcupant naſcitur: ergo hanc deam volunt non modo ſerendi fruges præcepta dediſſe: ſed & leges ad iuſte viuendum tuliſſe. vnde themoſphora dicitur. Quapropter & viuendi & bene viuendi auctor fuit. Sunt quoq; qui dicant: Cererem Saturni & Rheæ filiam fuiſſe: & frugum culturam inueniſſe: & quidem ante Proſerpinã natam & a Plutone raptam. Nam in rapina ipſa omnes ſegetes incendit: tum propter inimicitias quas contra Iouẽ ſuſcepit: tum ꝓpter filiæ mœrorẽ. Inuenta autẽ filia & Ioui reconciliata eſt: & Triptolemũ miſit: qui fruges ſerere doceret. Multi deniq; populi de hac dea contendunt. Aegyptii enim dicunt Cererem ac Iſim eandẽ deam eſſe: & in ægyptũ ſemen intuliſſe: quo tẽpore Nilo ſtagnante regio optime ſemen exciperet Athenienſes in atbica eleuſina oſtendunt: vbi primũ hoc minus dea dederit: Hæc omnia Dioderus. Euſebius autẽ Pamphilus ita rem partitur: vt Telluris vim Veſtam appellet: cuius virginale ſimulachrũ in foco ignis ſtatuit: que virtus quoniã ferax eſt muliebri ſpecie fingit. Rhea quedã opem dicunt lapidoſæ mõtanæq; terræ vis eſt: Ceres feracis & plenæ. Hæc bonam quæ Proſerpina eſt Ioui peperit. Ac ideo banc ſpicis coronamus: & papauera iuxta ponimus: quoniã fertilitatis ſymbolũ ſunt. Proſerpina vis eſt ꝓiecti ſeminis in terrã: quã Pluto. i. ſol qui in byeme remotiorẽ partẽ luſtrat ad inferos rapit. Villis. ge-

Mantilia neris maſculini & ſecundæ declinationis. Vellus autẽ generis neutri & tercie declinationis. Mantilia a manu et tegeo volunt q̃ illis manus lotæ abſterganť: Vnde mantelta plerique dicunt. Famulæ. Ancillæ ab oſcis origo eſt huiꝰ nomis: apud quos ſeruus famel dicit. Caniſtris. a capiendo dicunť. Aliqui a græ-

Struere co eẽ credũt. Illi enim τεκτενητε dicunt. Struere. Ordine & in rectam figurã res diuulſas cõponere. Hinc dicimus ſtruere orationẽ. Hinc ſtruẽ ligno. Hinc deſtruo cum cõpoſita diſiiciunť. Hinc inſtruere acie: & mentẽ ꝓ tranſlationẽ inſtruere dicimus. Cura pœnũ. Et longo & longã legit: vt ſit lõgo ordine

Pœnus vel longũ pœnũ. Pœnus eſt omne quo veſcunť homies: vt ait Cice. in li. ſecũdo de natura deorũ. Et Feſtus ſcribit pœnora res eẽ neceſſarias ad victũ quottidianũ. Et Sceuola ait pœnus eſt quod eſculentũ poculentũ ve eſt. Gellius vero refert quæ longe vſionis gratia contrabunť & recõdunť: quia nõ in ꝓmptu ſint: ſed intus & pœnitus habeant pœnus dicta ſunt. Eſt ꝓterea apud iuriſcõſultos titulus de pœnu legato i quo pœnus appellatiõe venire demõſtrãt. quæ eſui potuiq; ſũt. Neq; ſolũ qđ vt panis caro caſeus vinũ. Sed et quo; vt ſũt cõdimẽta ſal piper garũ crocũ. Et in quo vt vaſa i qbus eſculẽta poculẽtaq; tenenť

Cellarius pœnariũ aũt vt etiã cellariũ nõ pœnũ eẽ dicem? ſed cellã ipſã & repoſitoriũ: in quo pœnus ſeruať vt granariũ vbi grana cõdunť. Cellarius ẽ q præeſt pœnori: q vt optari põt apud Plautũ a ꝓmendo & cõdendo nomẽ etiã accipit. Sum pronus condus: ꝓcurator pœni. Adolere. Qui aurendo odor elicitur. Hinc

Homerus

Homē. κἀΔΔείσεν θἀκεάμώ ἔυωΔεί κΗώἔντι. id est ardenti: hoc est dolenti. Hæret. affixa manet est aūt hic repetitio hæc. o. hæc. p. t. Abolere. remouere. Sunt aūt exoleo & aboleo composita nō cū so, leo: sed cum oleo: vt placet Prisciano.

Postq̄ prima quies epulis mensæq; remotæ:
Crateras magnos statuunt: & vina coronant.
Fit strepitus tectis vocemq; p ampla volutāt.
Atria: dependēt lychni laquearibus aureis
Incensi: & noctem flamis funalia vincūt.
Hic regina grauē gemmis auroq; popposcit
Impleuitq; mero pateram: quam belus & oms
A belo solíti: tum facta scilentia tectis.
Iuppiter: hospitibus nā te dare iura loquentur:
Hunc lætū tyriisq; diem: troiaq; ꝓfectis
Esse velis. nostroscq; huius meminisse minores.
Adsit lętitiæ bacchus dator: & bona iuno.
Et vos o cœtū tyrii celebrate fauentes.
Dixit: & in mensa laticum libauit honorē:
Primaq; libato summo tenus attigit ore.
Tum bitiæ dedit increpitās ille impiger hausit
Spumantē paterā: & pleno se ꝓpluit auro.
Post alii ꝓceres: cythara crinitus iopas

SER. Postq̄ prima qes Propter regalē affluentiā. Cōtra sup̄. Postq̄ exepta. s. Mē sæ sub externa psona morē ponit romano, rū: apud quos duæ mēsæ erāt: altera epula, rū: altera pomoꝝ. Crateras. est hic crater græcū nomē. Latine hæc cratera dr̄. Persius Si tibi crateras. Vina ꝓ poculis per synedo chē Coronāt. Aut implēt vsq; ad marginē aut qa antiq pocula coronabāt: vñ ē: & ma gnū cratera corona induit. Tectis. i. ad te, cta. Legit̄ et Fit strepit⁹ tecti. Atria. Roma ni duab⁹ tm̄ epulis i atrio uescebant̄: Vñ p cōtrariū Iuuenalis Quis fercula septē secre to cœnauit auus: & ibi pecunias bēbāt. vñ q honoratiores serui erāt liminū custo dib⁹ adhibebant̄. Hinc q dardanio anchisæ Ar miger añ fuit. fiduscq; ad limia custos. Ibi & culina: vñ atriū. qa eēt atrū ex fumo. Lich ni. Græco verbo vtit̄ ne vile aliq̄d afferret A lychno aūt lucerna dicta ē: vñ lu corripi, tur Horat. Nō quo fraudatis imūd⁹ nacta lucernis: Si em̄ a luce nō staret versus. Laq̄ arib⁹ lacus principale ē: Lucilius Resultant ædescq; lacuscq; ꝓ diminutionem lacunar fa, cit Horat. Nec mea reuidet i æde lacunar. Inde ꝓ aliā diminutionē lacunaꝝ: & ꝓ anti, sticū laquearīū. Funalia a funib⁹ q̄ intra cæ ram sunt. Hos añ vsum papyri cæra circun, datos bēbant. Vñ funera dicta qa funis in, censi illa p̄cedebant. Belus. prim⁹ assyrioꝝ rex: q̄ constat Saturnū: quē & solē dicūt iunonēcq; coluisse: q̄ numina postea apud apbros culta sunt vnde lingua punica bel dicitur deus apud assyrios bel quadam sa eroꝝ ratone & saturnus & sol. Hospitibus. Exemplo ious qa a lycane susceptus ipm: qa bospitē ma, ctarat: in lupū cōuertit. Profectis. Noluit pfugis dicere. Velis. ex etrusa disciplina q̄ dicūt volēs ꝓ, pitiusq; sis: Adsit. alii adsis legūt vnde bacchus aut per antiptosin ē aut antiquus est vocatiuus: vt Socer arma latinos babeto bene autē addidit dator lætitiæ: qa est & dator furoris. Bona. vel ꝓpitia & non irata troianis: vel bona. i. cælestis. est em̄ & inferna & iunonis infernæ dictus sacer. In mēsa tangi morē roma, noꝝ q̄ paniceas sacratasq; mēsas bēbant in qbus libabāt: vt Heus etiā mēsas cōsumim⁹ inqt iul⁹. Sūmo tenus. & verecūdiā reginæ & morē romanū tangit. Nā apud antiquos nros fœmiæ nō vtebant̄ vino ni, si sacroꝝ cā certis diebus. Deniq; fœmina q̄ sub Romulo vinū bibit occisa est a marito: Mecennius autem maritus absolutus est. sic Granius Lucian⁹ cœnæ suæ. Bitiæ. ꝓ transitū pœnoꝝ ducū noia introducit. nam Bitias dassis punicæ fuit p̄fectus: ait Liuius. Iopas vero rex aphroꝝ vnus de procis didonis: vt ē in pu nica bistoria. Increpitās. inclamās vt æstatē increpitās. Aut familiariter arguens segnitiē tarde capietis pateram: cum eēt auidus in bibendo. Hausit: Mō accepit: nec intelligas bibit. cū seq̄tur Et pleno se ꝓ, luit auro. Alias vidit: vt bausit cœlū mentēcq; recepit: Alibi audiuit: vt vocemq; bis auribus bausi. Alibi vulnerat. Et lat⁹ baurit apertū: & multa alia ꝓ loco significat. Proceres. g & bitias vnus erat de ꝓceribus: Proceres. boc aūt nomē noiatiuū in vsu nō bēt. sic vt nec dictone q̄uis in compositone dicit̄ cōditio. Proceres aūt: teste Varrone: principes in circo dicunt̄ qa eminēt in ea: sicut in ædificiis mutili q̄dam boc ē capita trabiū q̄ proceres nominantur. Crinitus vel qa imitabatur apollinis formā: cui⁹ etiā artis erat imitator.

DO. Postq̄ p. q. cōuiuit plixi mos describitur: nam cōfectis epulis studiū bibendi psequūtur. Fu nalia. faces ex funib⁹ procreatæ. Grauē. laudat a pondere & a materia. Deinde q̄ maiores didonis nisi sint & durante merito transierit ad didonē. Fata. s. rem em̄ diuinam actura silentium induxit. Iuppiter ro gat iouē: & eius virtutē narrat: vt oñdat plenovoto troianos excepisse: cū initā societatē testimonio bos, pitalis iouis cōfirmet: Cū aūt ipa eēt sydonia q̄si mortis suæ presagio: tyrioꝝ solū & troianoꝝ meminit & merito diei meminit quo cōfirmabat societatē per sacra & cōuiuiū. Triste aūt fuit tenebras nominare vel noctē: vel maxime qa cōtinuationē diei nocti coiunxerat: & nōdum tm̄ erat ad requiem. Nostroscq; bu ius. & sic factum: vt etiā nūc duret de actibus didonis fabula. Bacchus vinum sine quo letitia in conui uiis eē nō pōt. Nā si alibi ē bacchus. & ad culpam causas dedit: id nō vini vitiū ē: sed bois vino vti nesciē tis. Bona iuno. nā norat illā inimicā troianis: ergo vt sit bona & beniuola. Tyrii. ne eēt aliq̄ incolarū aduersus peregrinos æmulatio: In mensa. in cōuiuiis em̄ cum huiusmodi bonorificētia numinibus ex

bibeꝫ. ꝓara mẽsa succedit. Prima: vel qa ipsa libabat: vel qa potior oĩbus fuit: vtpote regina. Summo tenus. summis labris vt religionis & nõ vini cupidam demõstraret. Increpitans. clara voce exhortans. Hũc aũt elegit qa sciebat vini eẽ amatorẽ. vñ sequiꝫ ille impiger hausit. Et pleno. s. p. & paterã ingt vacuã fecit: & cum auide biberet: & tantũ infunderet quantũ fauces trãsmittere no possent: pfudit etiã se.

Post intellige ritum executi sunt post acta conuiuia: post consecrationẽ fœderum. Ludos; autem fit descriptio: qbus reges ꝓ voluptatẽ ad ꝓducendũ potationem vtunt. Ludi aũt didonis nihil turpe factu: nihil obscœnũ dictu habuerũt. Nam cytharea artẽ inter honestas numerari constat ꝙ hanc Orpheus plurimum potuit. hãc graues & prudẽtes amãt. hãc diligũt musæ: qbus tradentib⁹ in vsum hoĩm venit. Hæc in agonibus. i. in sacris certaminibus coronat. Ars ergo honesta. Conuiuiũ quoq; non dissimile.

CHRI. Vina co. sic Homc. ϖινόντες κρατηρας ἐϖιστέφεας οἰνοιο. Fit st. nõ em sine strepitu potuisse lætũ et numerosum conuiuiũ. Volutãt. vndatim enim effluit vox per camerata loca.

Atrium. Atriũ. genus ædificii est: quod mediam aream continet. in quam collecta ex omni tecto pluuia descendit dictum atriũ: vel quia id genus edificii primũ atriæ: quæ est vrbs etruriæ inuentum est. Vel quod a terra oriatur quasi aterrium. ait Pompeius Festus.

Lychni Lychni. λυχνο. i. omne quod lucet: Lucerna aũt nõ hinc eẽ puto: sed a luceo: nam q̃uis primã corripiat quã luceo, ꝓducit. nõ caret exemplo. Nam a dico dicacem et a duco ducem: et a vito vicium. Quæ oĩa noia a verbis primam. producentibus deriuata corripiunt.

Patera. Laquearibus. Lucretius Nec cytherea reboant laqueata auratæq; tecta. Patera: aũt poculum teste Macrobio larinum est planũ & patens a patendo dictum.

Carchesium. Carchesium autem ꝓcerum & circa mediã partem compressum ansatum mediocriter. ansis ad summum ad infimum ptingentibus. Verum Plautus cum apud pherecidem legisset Alcmenæ a ioue carchesium dono datũ insuetũ nomen & græcis dumtaxat notũ reliquiis paterã cui⁹ figura longe diuersa est dixit. Tunc facta. s. nam factura sacrificiũ scilentium induxit more ro. Apud quos ne omen malũ sequereꝫ aiebat sacerdos Fauere linguis. i. tacere Iuuenalis. Ite igitur pueri linguis animisq; fauẽtes. Iuppiter: Iouẽ aũt bospitibus iura dare dixerũt nõ solum ꝓp fabulã Licaõis: sed magis qa ab eo planeta maxia ẽ iusticia & religio: atq; hũanitas oĩs: Hinc & apd Homerũ Menelaus violati a paride hospitii pœnas iouẽ poscit: Et Sta. eadẽ de re ait: Non gentib⁹ æquũ fas aut cura iouis: melius legat⁹ adissem sauronatas auidos Lætitiæ. b. p. nam vinũ lætitiã inferre testis est Salomon. Horati⁹ aũt O fortes peioraq; passi sæpe viri mecũ nũc vino pellite curas. Et Hom. αρηϊφιλον καὶ οἰνόν ἐυφροναι καρϖον ἀρούρας. Bona. benigna ẽ em religio in deos: pietas in patriam pẽs & sanguine cõiunctos: bonitas i vulg⁹. Immẽsa Nunq; amore ro. descẽdit poeta: Ergo q̃uis nõ nisi in ara libeꝫ. tñ legerat in papiriano iure vicẽ aræ pstare mẽsam dicatã. vt in tẽplo iunonis populoniæ augusta mẽsa ẽ: Ergo i mẽsa libat Euãder: qm̃ sacrata erat. Hic aũt qm̃ conuiuiũ erat regiũ non sacrũ apud humanam mensam: i triclinio nõ in templo: quia nõ erat religiosa: sed vsurpata libatio: sola libat regina. in qua nõ obseruatõnis necessitas est: sed vsurpatõnis licentia. Ait Macrobi⁹. Bitiæ dedit: recte de Bitia Seruius. Verũ iegiꝫ etiã didonẽ fratrẽ fugientẽ primũ in Cyprum nauigasse Ibiq; bitiam veneris sacerdotem cum magna puellarum manu quæ ad sacra venerant Didoni sese dedicasse. Ipsamq; inde in aphricam nauigasse Ergo dedit bitiæ veneris sacerdoti: qui vt verisimile est conuiuio intererat.

SER. Personat au. docuit q̃. Nõ quẽ docuit: nã nõ potuit docere hũc: q tpe Didonis non fuit: sed q̃ potuit Herculẽ: vñ dicit cœlũ ab Atlante susceptum substinuisse ꝓp cœli sciam traditã. Constat em̃ herculem fuisse phũ: & est ratio cur monstra illa vicisse dicaꝫ. Sane atlas græcũ est sicut et nil⁹. quẽ nilũ Ennius melonẽ vocat. atlantẽ vero telamonẽ. Recte aũt in cõuiuio ẽginæ adhuc castæ inducit carmẽ philosophicum. inter nymphas ϑo vulcani martisq; dolos & dulcia furta. Errantẽ. Quia obliquo incedit cursu nõ recto vt sol: ne icidat incẽtrũ terræ & freq̃nter patiaꝫ edypsum. Solisq; l. Planetæ septẽ sunt ex qbus qnq; ferunt cõtra mundũ. Sed & cũ mũdo q̃n sũt retrogradi. Sol vero & luna sp cõtra mũdũ. Io dixit labores solis nitẽtis cõtra. volubilitatẽ sphæræ Nã ꝙ Hom. eũ appellat ἀκάμοντα nõ dixit nõ laborantẽ sed labores ñ sentientem. Hoĩm gen⁹. si fabulose a ꝓmeteo vel Deucalione & Pyrrha. si phisice: varia ẽ opinio. Alii em̃ de hũore: alii de igne: alii de atomis. alii ex q̃tuor elemẽtis boies natos dicũt. Imber de nubib⁹ q̃ fm lucretiũ nascũtur de terræ Hanelitu: A quo sunt nebulæ

Personat aurata: docuit q̃ maximus atlas.
Hic canit errantẽ lunam: solisq; labores:
Vnde hoĩm genus: pecudes: vñ imber & ignes
Arcturũ pluuiasq; hyadas: geminosq; triones:
Quid tantũ occeano ꝓperent se tingere soles.
Hyberni: vel q̃ tardis mora noctibus obstet.
Ingeminãt plausum tyrii: troesq; sequuntur.
Nec nõ & vario noctẽ sermone trahebat
Infœlix dido: longumq; bibebat amorem.
Multa sup priamo rogitãs sup hectore multa.
Nũc quibus auroræ venisset filius armis.
Nũc q̃les diomedis equi: nũc quantus achilles
Immo age & a prima dic bospes origie nobis
Insidias inquit danaum: casusq; tuos;:
Erroresq; tuos: nam te iam septima portat
Oĩbus errantẽ terris: & fluctibus æstas.
Funera dardanię narrat: fletusq; secundo:

quæ altius

quæ altius eleuatæ: & aut solis calore resolutæ: aut vi ventoꝝ compressæ mittunt pluuias. Ignes. s. ex nubiū collisione. Nam oim rerū collisio ignē creat. Arcturū Stella est post caudam maioris vrsæ posita in signo bootæ & dicitur arcturos. i. ἀρκτου οὐρά. i. vrsæ cauda. Hyadas. Stellæ sunt in fronte tauri: quaꝝ ortus pluuias inducit. Vnde hyadas ἀπὸ τοῦ ὑειν quod pluere est dici credunt. Latine Succulæ a succo. Alii dicūt dictas ab y littera: vel ab υός. i. a suæ: in cuius formatæ sunt faciem: Fuerūt vel Atlantis filiæ vel liberi nutrices. Geminoscꝫ. t. Septentriones: Triones sunt boues aratorii. Recte ergo dixit: quia a nonnullus appellantur plaustra. Quid. Ratio hoc facit hemispærii: quia byeme breuiore sol vtitur circulo. Tingere. demergere. Soles. id est dies: vt Tris adeo erramus cæca. c. soles. Tardis æstiuis tarde venientibus. Vel em̄ disiūctiua est nec patitur bis eandem rem dici. Ergo dicit quæ causa ē lōgorum dierum. sed & hic ratio hemisperii est. Ingeminant. non em̄ peregrini auderent nisi incœpissent ciues. Bibebat alluxit ad conuiuium. Super. pro de Quibus quia Vulcani vsus fuerat armis. Diomedis equi. quos theso substulit. Quales. an sic feroces vt ii a quibus habuerunt originem Diomedes em̄ rex thracum habuit equos: qui humanis carnibus vescebantur. bos Hercules occiso crudeli tyrāno abduxisse se phibetur: a quibus hi originem ducūt. Immo age. cum specialia cito finiri possent: contulit se ad generalitatem. A prima. s. a raptu belenæ: sed hoc æneas excusat: dicitcꝫ ruinam troiæ breuiter est dicturum. Insidias. ne troiani virtute superati videant. Casus. vt euentu non fati necessitate troia ruisse videatur. Errores cꝫ. t. eodem ordine respondet æneas. Nam primo dicit ruinā troiæ postea suos errores. Septima ætas. septem annos intellige. septem aūt annos dido cognouit ex Teucro.

DO. Ingeminat. Troiani em̄ nescientes reginæ consuetudinē nihil debuerūt priores efficere: ne in aliquo displicerēt: sed seq eos qui ex more faciebant: nō fuit temerariū. Vniuersi interea occupati fuerāt cantando: plaudendo: bibendo. Regina autem quæ æneæ conspectu satiari nō poterat: maiore temporis moram desiderabat: & aliis potantibus vinū ipsa bibebat amorem. Et superflue quærebat quæ vela Teucro audierat. vel picta viderat: sed moram vt dixi: q̄rebat. Immo age. breuis ꝓpositio: sed quæ non breuem narratōnem eēt habitura. Respondeē g̃ primis duabus ꝓpositonibus in secnndo libro: q̄ sunt Errores cꝫ tuos casuscꝫ tuoꝝ. In tercio erroribus suis: quamcꝫ & quedam de suis etiam ibi.

CHRI. Cytbara inuentū apollinis dicitur. alii volūt reptam eē a Mercurio: q cū p ægyptū iter ageret offendit cadauer testudinis cui? intexta cū neruos extensos pulsaret: ab eo sonitu admonitus tythară reperit: eācꝫ dono apollini dedit. Hebræi Tubal ex stirpe Cain añ diluuiū eā reperisse volunt: fecitcꝫ a pri cipio trichordē imitatus tria anni tpa. nam ab æstate acutam: ab byeme graue a vere mediā sumpsit Fuit autem eius forma initio similis pectori humano: quod vt vox ex pectore. sic ex ea sonus exit: Vnde nomen sumpsit: Nam lingua dorica cythara pectus significat. Paulatim deinde plures eius fuerūt formæ ut psalteria lyræ: barbytæ: pbœnices: pectides: indicēq̄ ferunt a duobus simul. Docuit. q. Musica. De bac Quintilianus. Quis ignorat musicē tum iam illis temporibus tantū nō studii solum verūetiam veneration is babuisse: vt iidē musici & vates & sapientes iudicarent Et paulo infra: Timagenes auctor est omnium in litteris studioꝝ antiquissimam musicem extitisse: & testimonio sunt clarissimi poetæ apud quos inter regalia conuiuia laudes heroum ac deoꝝ ad cytharam canebant: Multa nos colligimus de musica in ꝓœmio interpretationū nostraꝝ in Horatium. Est aūt musica adeo naturalis vt omnes sexus atcꝫ omnis ætas illa demulceatur. est adeo potens vt penit? hominē immutet. Pythagoras em̄ furorem tauromuniani ebrii iuuenis ædes in quibus amica cū riuali erat incendere volētis demulsit. Eo dē pacto alios q accensi cantu tybiaꝝ pudicæ mulieris fores effringere pabant. Aristoteles in libro ꝓblematum ait & qui dolent & q lætant tristitis: vti bi vt magis lætent illi vt min? doleant. Verū vt grauius musica optime instituit ita lasciua deprauat. Quapp plato nō oīni musica instituē dos pueros sed simplici & mascula q̄li lacedæmoni & Romani vsi sunt. Atrū anasi? ad vitandā lasciuiā a nris sacris amouit. Ambrosi? ad inuitandā pietatem induxit. Augustin? in vtrācꝫ ptem disputat: ac tandē graue adiungendā putat lasciuiā abiicien dam. Atlas. paulopost annū sexcētesimū sup̄ tria milia a mūdi principio Eriasso argis satro assyriis & Orthopole sicyonis regnantib? viuente Moyse floruit Atlas astrolog? Prometei phylici frater: ac maternus auus maioris Mercurii ait Eusebius atcꝫ Augustinus. Diodorus autem siculus scribit fuisse fratres duos gl̃a excellētes besperū & atlantē. & hos gregē pecudū possedisse pulcritudine insignem: colore vero fuluo & auro simili: qua de causa poetæ pecudes τελαμῶνες vocantes aurea mala illos babuisse dixerunt Hesperū aūt filiā suā besperidē vocatā fratri in vxorē dedisse: & ex ea regionē besperitum nominatā. ex hac vero atlantē septem filias substulisse: quæ a patre Atlantides a matre vero besperides appellatæ sunt Harū pulcritudine captus busiris rex ægypti misit latrones q illas ex orto quodā subripuere. Verū cum interim bercules a busiride quē iussu euristbei interfecerat rediret: latrones quos in quodā littore deprehenderat interemit puellasqꝫ liberatas ad pentes reduxit. Ob qd̄ meritū astrologiā berculē docuit. Atlas eo cœlū substinuisse būeris credit? est atlas qd̄ rationē sphæræ prim? docuerit eodemcꝫ & bercules ex sphæricā rōnē in græciā importās maximā gloriā cōsecut? ē tanq̄ q atlāticū mūdū suscepisset. Hæc Diodorus: vt dixi. Errantē lunā. Luna em̄ inter oēs planetas ē magis icerto & vago motu i curso ꝓcessiuo: Nam pp breuitatē sui cursus: nūc sub sole: nūc añ nunc retro semp vagat. & cum sol circuit p circulos australes inferiores & luna pagit circulos boreales supiores: tunc luna est supina velut nauicula sursum babens cornua cum ipsa sit versus terrā inclinata qñ vero descrescit est erecta. Præterea ē aliqñ recto diametro inter nos & sole interposito: quo tpe facit soliseclypsim. Vñ bominum genus. De quo latius in sexto: Imber. Pluuiæ: est aūt pluuia scdm Aristotelicos impressio aeris qui fit ex plurimo vapore q frigidus

Arcturū Hyadas Succulæ Triones Cythara Musica Atlas. Hesperitim Atlantides Hesperides Luna. Busiris

humectuſq; in aere ſit aggregat⁹. Siue ei ex terra & aq̄ reſoluti hi vapores coloris cæleſtis vi ad infimā p̄tem medii iterſtitio attracti regiōis illi⁹ frigore cōdēſati tā dēq; calore ita diſſoluti: ut nō tñ penit⁹ abſumpti ſint guttati i imbres reſoluūt. Id p̄terea ñ ē ſilētio p̄tereūdū: Nā quāto nubes vñ pluuia manat a terra longi⁹ abeſt: tanto terrā ſuaui⁹ tenuiuſq; petit. Si āt de p̄cipitq; cadat craſſior impetuoſiorq; ruit. cū āt multū ineſt de pluuiali materia i nube: & nubes ipſa denſa vebemēti ſolariū radiorū vi verberet: fit ut ex illorū cōfractione vebemēs augeat calor: atq; illi⁹ vi i vebementē pluuiā ſoluat nubes. quapp p⁹ intēſos æſtus vebemētes imbres ſæpe videm⁹: Nōnuuq; ex huiuſcemodi additamēto caloris vrit nubes: & rubeum cōcipit calorē humorq; ſic aduſt⁹ nube ſtillās ſpēm ignaris hoīb⁹ ſanguinolente pluuiæ p̄cet. Hinc ignes: fulmia et fulgetra: de qb⁹ alibi dcm eſt. appellāt āt fulmē: i pōpeio credim⁹: a fluore flamæ. Alii intelligūt imber et ignes p aq̄ ethæriſq; elemētis. Arcturū ē minor vrſa: nōnull⁹ cynoſura appellat. ab q̄ſi
Cynoſura dones nauigāt iō in cœlo a ioue tranſlata ē. vt duplex belice bonor eēt. Agathoſtenes vero ait cynoſurā vnā fuiſſe ex idæis nymphis. q̄ ioue nutrit: a q̄ in creta regio q̄dā cynoſura ē appellata. Cretenſes & Diodorus ſicul⁹ & hāc et Helicē iouis nutrices fuiſſe dicūt. Alii uolūt arcadē fuiſſe: a q̄ arcadia ſit dicta Caliſtos et iouis filius: de quo fabula eſt apud Ouid. hic fm iginium a Lycaone Pelaſgi filio ioui epulandus appoſitus eſt. At iuppiter Domo Lycaonis fulmie incēſa: vbi trapetos deinde vrbs fuit: bui⁹ mēbra reſtituit: et cuidā caprario nutriendū dedit. Mox cū adoleſcēs fact⁹ vim matri inſcius inferre vellet incolæq; lycæi vtrūq; interficere pararēt: Iuppiter ābos aſtris intulit. Hūc Hom. bootē appellat. Tritones hæc belice. i. vrſa maior ad quā græci latiniq; nauigāt: ut pbœnices ad cynoſurā filia fuit Lycaonis arcadiæ regis: q̄ a diana ſiue ut aliis placet: a iunone qa ex ioue pregnans cēt i vrſam cōuerſa ē & beſtia facta arctum quē arcadē appellāt pepit. Amphis comic⁹ poeta addit illā ad lycaonē cū filio p̄ductā: Sed mox cū in templo lycæi iouis quo ſibi intrare nō liceret ſequente filio fugere vellet a paſtoribus cū nato occiſa: & a ioue in ſignū cæleſte tranſlata ē. Geminos triones. & ſeptētriones dicūt. Septē qdem a nūero: Nā q̄tuor ſtellas bēt plauſtrū: tres vero ſunt añ plauſtrū et bos ſeptētriones appellāt ea rōne q̄ dicit Ser. Gemios itidē triones. qa duplici linea cōficiūt plauſtrū ipſe q̄tuor ſtellæ. Nō tñ ſolæ bæ ſeptē ſtellæ faciūt vrſam maiorē verum ſeptē caput faciūt. In ſingulis humeris ſingulæ obſcuræ ſunt in armo duæ in ſumma cauda vna data in ventre itidē vna clara. in ſpina vna. in crure poſteriore duæ. in extremo pede duæ. ſup caudā tres. hyades: De bis dictū alibi. De die⁹ aūt breuitate & lōgitudie facilis ē q̄ſtio. Nā cū ſol p ſigna auſtrina ferē: quo⁹ potiſſimū eſt capricorn⁹: qm̄ breuiſſimū illi eſt iter p nrm hemiſperiū curſum facit breuiorē. Cōtra vero euenit: cū p ſigna ſeptētrionalia in q̄ pte maxie ē cancer fertur. Sed de bis latius in bucolī. Trabebat. Idcirco trabebat qa inuitus pene aliis nox in ſomnis peragabatur. Multa ſup priamo auidiſſima mulier fruendi æneæ colloquio cuncta circumſpiciebat: quibus illū: diutius detineret.

SERVI: Onticuere. p cōticuēt: Neq; ē dubiis nūeri qa apd latinos nō inuenit. Oms poterāt ei nōnulli: ſed oio oēs tacuere: Intētq; o. t. aut ituebāt ora loq̄ntis aut imobiles uult⁹ bēbāt ut tenuitq; ibi ans tria ceberus ora. i. imobilia būit. Aut tenebāt. i. bēbāt p figurā. i. ora intēta bēbant Ter. Nā illi ādriæ nomē erat teneo: Et boc idcirco addidit qa p̄t qs tacere & ñ aduerte re. Inde deinde. Et ē aphæreſis. Alto. ſummus ei ſp ē pōtificalī loc⁹ et æneas vbiq; q̄ſi ſacrat⁹ iducit. Tor⁹ āt a tortis berbis ē dict⁹ Infādū. dolor ei & pudor eſt viro forti victū ſe dicere: Iubes. vix aliter ei boc verbū æneā p̄ſonā ñ recipit. Troianas. o. ſic Hora. Aut pinguis pbrygiæ aut mygdonias opes. Lamētabile regnū q̄ſi dignū multa lamētatoe: vt bi multum fleti ad ſupos. Danai. argiui a danao rege: Nam græci ppriē ſūt theſſali a græco rege. Pars mag. ppter amiſſā cōiugē & boc ſe cōmēdat: infra Aut q̄d ieuerſa vid. c. u. Fādo. dum dico: Alibi dū dī: vt fando aliq̄d ſi forte. t. p. ad. a. Myr-
Myrmidonum midonū. iſti acbillis ſūt ſocii. Dolopes. Pyrbi q eū de ſcyro ſecuti ſūt myrmidoes autē
Dolopes. dicti ſunt a formicis q̄ appellāt μυρμικες. Nā æac⁹ cū ob peſtē pp̄lm emiſiſſet: oravit ioue patrē ut tot ſibi ſocii adeēnt quot i arbore ſici formicas vidiſſet. Et ſtati formicæ ſūt in boies verſæ Hoc fabulæ. Eraſthenes āt ait mirmidonas a myrmidone rege dictos. Duri. crudel. Vir. n. p negociorū

Quę ſcdo æneidos libro contineantur.

Onticuere oms: tūc ſic fortiſſimus bæros
Fata recenſebat troię: caſuſq; ſuo⁹:
Fallaces graios ſimulataq; dona mineruæ
Laocoontis pœnā: & laxantē clauſtra ſimonē:
Somnū quo monitus accepat bectoris atrum:
Iam flamas cœli: troum: patriæq; ruinas:
Et regis priami fatum miſerabile ſemp.
Impoſitumq; patrem collo: dextraq; p̄benſum
Aſcaniū fruſtra tergū comitante creuſa:
Ereptam banc fato: ſocios in monte reptos.

P. Virgilii Maronis æneidos liber ſcds.

Onticuere oms: intentiq; ora tenebant.
Inde toro pater æneas ſic orſus ab alto
Infandum regina iubes remouere dolorem
Troianas vt opes: & lamentabile regnū
Eruerint danai: queq; ipſe miſerima vidi:
Et quo⁹ ps magna fui: qs talia fando
Myrmidonū dolopū ue: aut duri miles vlyſſi
Temperet

Tempet a lachrymis. & iam nox humida cęlo
Præcipitat: suadentq; cadẽtia sydera somnos.
Sed si tantus amor casus cognoscere nostros:
Et breuiter troię sup̃mũ audire laborem
Quã q̃ aĩm⁹ memisse horret: luctuq; refugit:

qualitate eptibeta ponit: Cum Homerus eadem esse in contrariis obseruet. Quod aũt asin⁹ pollio de achimenide socio vlyssis dcm̃ refert caret rõne. Myrmidões vero & dolopas pntes esse acceptos ab beleno: sed ut tanq̃ de ipsis æneam intelligam⁹ dixisse ne eos q dem posse calamitates Troiæ sine lachrymis referre sed si sic intelligam⁹ frãgitur dicti dignitas. Præcipitat. p p̃cipitatur. Cadentia epitheto̅ sydez ẽ: q̃ sp cadũt: & oriunt̃: Aut maiorẽ noctis ptem vult eẽ trãsactã. Casus co. casus cognoscendoz: & ẽ græca figura. Et breuiter p̃scribit qa dido dixerat Pria dic bos. or. n. Quãq̃. meli⁹ p̃senti tpi iungit̃. vt q̃q̃ scio Horret memisse pp defectu verboz nõ potui dicere memiere. Hæc aũt odi. uoui. cœpi: & mẽini ad oia tpa q̃ inueniunt̃ & suo & alioz funguntur officio: Terẽ. Memini videre: q̃ æqor sum P̃aphilo: vbi p̃teritũ pns significat. Item memini me turrib⁹ altis corythiũ vidisse senẽ. Hoc q̃nq̃ fit in integris verbis vt iuuat euasisse tot urbes: g̃ magis in corruptis. Refugit. pp metz p̃teritum p p̃nti.

DO. Cõticuere qa dixerat Fit strepit⁹ tectis: & eyth. c. t. psonat aurata & ingeminãt plausuz tyrii. Cõticuere ptim ppter ei⁹ bonorificentiã ptim qa mẽs boim cupida ẽ audiẽdi nouas res & regina indixerat silentiũ. Intenti desiderio inducebant̃ audiẽdi. Incipiã i hoc principio narratõnis loci: tpis & psonaz memor ẽ æneas. Ergo pposita retinet: sed oñdit esse plixa: & multa nec tpi nec loco nec personis cogrua: sed qa cupiebat id regina cui⁹ volũtas p rõne cẽt recurrit ad breuitatẽ: vt neq; ipse multa dura narrando dolores incurreret nec didonẽ multũ vigilare cogeret. Hoc loco docet q̃ q̃uis ois narratio breuis eẽ debeat tñ illa breuissima: cũ ppria mala narrat̃ nisi necessitas cogat. g̃ cõtra erit cũ narrant̃ bona. Nã prospera & referre iuuat: & exigũt audientẽ. Infandũ. Q̃m grauissima erant in cõuiuio lætissimo narranda & nõ aliena mala: sed sua narrabat. Troianas. q. d. magnas. Danai abiecte legẽdũ quasi imbelles. Pars magna. Quia pdidit regnũ. Vidit miserandã priami & polytæ mortẽ. Amisit vxorẽ & deniq; patrẽ. Certe neq; dido deberet audire q mala sua fleret. Quis talia q̃ris me narrare q̃ ẽt hostis: si audiret ñ abstineret a lachrymis ibi eñ fuit vnus ex græcis Achemenides. quẽ fleturũ dicit. Nox. b. c. p̃cipitat somnos nõ p̃cipitat p p̃cipitatur: Sed lege Nox humida cœlo præcipitat somnos suadẽteq; cadẽtia sydera. Nox. b. c. p. hoc voluit dicere. Iam media nox assumpta est: si quidem aura humida iam cœpit & sydera in occasum labnntur. hæc eñ nõ sunt nisi maxima parte noctis transacta.

CHRI. Toro ab alto. nã et ibi discubuerat. et inde veluti ex loco supiori ab oĩb⁹ audiri poterat. Infandum. optimũ exordiũ et huic loco accõmodatissimũ: et viscerib⁹ causæ eductũ. Non ei poterãt abire troiani sæuiẽte hyeme et nauibus fractis. Neq; oio fidẽdũ videbat̃ mulieri: nã variũ et mutabile semp fœmina: et Qui. Fallẽtes: fallentes nam magna ex pte p fanũ est gen⁹ in laqueos quos posuere cadãt. Õmis g̃ oõ ad miscdiam cõuertenda erat. Captat g̃ beniuolentiã per miscdiam tũ a re ipsa: tũ a persona sua: maxime aũt a virtute troianoz: Nam maxime mouemur: cũ videmus virtutẽ a fortuna supari. vñ dixit infandum dolorẽ: Et q̃m tps alienũ hmõi narratõni videbaẽ. reddit auditores attentos a magnitudine rei. Iubes. captat beniuolentiã ex eo q̃ se inferiorem oñdit Dixit eñ iubes quasi inferat q̃ ois supioris postulatio p iussis apd̃ inferiorẽ bñi debet. Et simul excusat apd̃ alios suã in tpe incõgruo narrationẽ. Renouare nam quẽadmodũ refricãdo exacerbat̃ uuln⁹ et si pene coierit: Sic et iã inueterat⁹ dolor cũ narrando redit ad memoriã exasperat̃. Vidi pathos a sensu videdi: vt vidi egomet duo de nũero cũ corpa nr̃o. nã ut oñdit Cic. in eplis: Eadẽ calamitas grauior fit si videat̃ q̃ si eadẽ audiat̃. Et quoz ps magna fui. et boc auget vehemẽter. q. d. Vidi in me et in meis. Quis. t. l. Maxim⁹ p fecto dolor. quẽ ne sæuissimi q dem homines sine lachrymis audiãt meminit aũt achillis et vllyssis. q̃m vterq; p̃ter cæteros alter vi alter dolis troianis nocuerãt. Myrmidonũ. fabulã de formicis ponit Seruí⁹. Strabo aũt ait dictos myrmidonas æginẽses q a ut petrosam regionẽ incolere possent formicaz more terrã fodiẽtes ad petras trãsportabãt: ut materiã agri colẽdi bñrent. Fossas quoq; habitarẽt. ne lateritiũ op⁹ illis ad ædificia eẽt exercendũ. Eratosthenes eos ait appellatos a rege myrmidone: q añ Aeacũ fuit. Militauerũt isti sub achille: nam Home. indu-
cit Pyrrhũ: cũ p⁹ mortẽ patris in troiã pueniss̃et illos morte achillis mœstos cõsolantẽ. Dolopũ. dolo- Dolopes.
pes teste strabone ad extrema phthiæ ptingũt. Pind⁹ eñ mons ad septẽtrionẽ macedonum ptem bẽt ad Pindus.
occasũ perebos boies nugatores. ad meridiẽ dolopas. Alii dicũt dolopas antiq̃s fuisse ætholoz pplos: et inde venisse i magnetiã thessaliæ et lapithis auxilio fuisse cõtra centauros. Isti sub pyrrho militarunt.

Cadẽtia. vel sit epitheto̅ syderũ: vel oñdit multũ noctis p̃cessisse: cũ ea sydera q̃ in p̃rin. noctis surgebãt a nrõ orizõte nũc a medio cœlo iã cadãt. Metuq; refugit. sic Ci. i tusculãis ægritudo q̃si morsũ aliquẽ doloris affert. Met⁹ recessũ quẽdã ai et fugã. Lætitia p fusam hylaritatatẽ libido effrænata appetentiam.

Incipiam. fracti bello: fatisq; repulsi
Ductores danaũ tot iam labentibus annis
Instar montis equũ diuina palludis arte
Aedificant: sectaq; intexũt abiete costas
Votũ p reddituʼ simulant ea fama vagatur.

SER. Incipiã. f. b. duplex i hoc libro intẽtio ẽ. Ne vel troiæ qd̃ victa ẽ: vel æneæ turpe videat̃ q̃ cõfugit. Fatis. q̃ tria fuerunt fm plautũ: Vita troili: palladii conseruatio Laomedõtis sepulcz integz: qd̃ i scæa porta fuit. vt in bacchidib⁹ lectũ ẽ. Scdm alios plura: vt q̃ de Aeaci gẽte aliqs itteresset. vñ Pyrrh⁹ adhuc puer vocat⁹ ad bellũ, est. vnd

Neoptolem⁹ dict⁹: vt Rboeſi eq̄ tollerent: vt herculis intereēnt ſagittæ q̄s miſit Philoctetes: cū ipſe morte p̄uētus nō potuiſſet afferre. Ductores. Sonantius ē q̄ dux: Sic alibi regnatorē aſiæ p rege. Labētib⁹. i. celerib⁹: nā curſu velocior ē lapſus. Inſtar. in declinabile: licet p̄b⁹ iſtaris dixerit: & caret p̄pone ut pegre: cuius Seren⁹ lyricus adinſtar dixerit. Inſtar ad ſilitudinē: vñ n reſtaurata. ſed inſtaurata: dnr ædificia ad antiquā ſilitudinē facta: vt g̃ inſtauram⁹ Polydoro funus. Equū. fm Higi. machinamētum fuit bellicū: vñ Aut bæc in nros. f. e. machia muros. Alii portā quā illis apuit antenor equū pictū būiſſe. vel ātenoris domū quo poſſet aḡſci. Vel eq̄ſtri p̄lio victa eſt Troia Aut abſcondiderūt ſe p⁹ montē bippiū. vel fuit qđ Virgi. ſeqtur. Pal. arte. aut ingenioſe. aut doloſe. q. d. cōſilio iratæ deæ. Edificāt. Tranſlatio a nauibus: Ci. Nauē tibi ædificatā eē meſſanæ. Intexūt. Vt bis denas italo texamus robore naues. Abiete. ponit abietem: nam fulminata interitū dn̄æ ſignificat: & troia p fœminā perit. Acer vero in tutela ſtuporis eſt. & viſo equo ſtipuere troiani: vt pars ſtupet innuptæ. d. ex Pinus in tutela eſt matris deū: ſed et fraudis: quia eius poma cadentia p fraudem interimūt: & hic equus plenus inſidiarū eſt. Abiete. ſolutio ſpondei. nūc in p̄celeuſmaticū: alias in dactylo: vt Arma virū tabulæq̄ & troiæ gaza p vndas: Alias in anapeſtū: vt fluuioq̄ rex eridanus. Vir. tñ in hac ſolutōne ſemp ſeruat ſibi excuſationem ſynaliphe: qđ alii contēnunt. Fama. excuſat: ne reus ſit conſciæ. Sortiti. Contraria ſunt ſortiri & eligere: ſed elegerunt plures: ac deinde de illis ſortiti ſunt quos includerent. Cæco. obſcuro: & in quo nō videt. Cæcū autē bominē dicimus nō videntē: Ingentis. Epitheto leuauit tapinoſim. Vterū. vterus eſt mulierū: quē mō dixit qa dicturus erat fœta armis. Aluus ē quo defluūt ſordes: Salu. Simulās aluū purgare. venter vero q̄ videt. Iuue. Montani quoq̄ venter adeſt ab dn̄e tardus. Tenedos. Tenes qdā infamat⁹ q̄ cū nouerca cōcubuiſſet: bāc inſulā vacuā cultorib⁹ tenuit inde tenedos dicta. Hic dixit Notiſſima fama. Ci. in verrinis Tenē ipſum cui⁹ ex noie tenedos noiat. Statio. in q̄ ad tp̄s ſtant naues. Port⁹ āt vbi byemāt. Maleſida. aut minus fida p̄pter perid̄m nauiū quā plagiā dicūt: Aut fida græcis male. i. in nr̄am p̄nitiē: Luca. de ſyrtibus Sic male deſeruit. Sed hæc ſignificatio raro inueniē. Maleſidus min⁹ fidus. Male em̄ minuit nō negat. Oīs teucria: ſubaudi gens: & abſoluta ē locutio. Dorica. ca. mala ē cōpoſitio ab ea ſyllaba incipere qua ſupior finitus eſt ſermo. Nā plerūq̄ cacepbaton facit vt hic. Dori a doro ſunt neptūni filio.

DO. Subtilis narratio bois victi et eius q patriæ adeſſe neqerit. Cuius auxilium didoni oia metuenti videri debeat neceſſariū: Qđ in ſpē certā venire nō potuit. niſi æneas prius p̄ſonā ſuā iuſta defenſiōe purgaret. Qđ ab occaſioue tp̄s & p̄ſonæ ſumit. Nō nos ſtrēnui ſed imbelles vicerūt. Argumentū g̃ a perſona. Fracti bello nullus bello frangitur niſi imbellis: & niſi fortis ſit q reſiſtit. A tpe tot iā labētibus ānis nam tā diu reſtitim⁹: q̄ diu fata imperiū ſtare cōſenſerūt. Inſtar. m. e. Fracti bello ſe ad inſidias cōuerterūt.

Palladis. Quo poſſent ab inſidiaq̄ ſuſpitōne abduci equū. Maxiæ inſidiæ. Nam qđ abſcondere nō potuerūt: ſpe religionis cōtexerūt. Electa: nō g̃ plebea: & eſt ad excuſatōem troianoq̄ Elegerūt ex duabꝰ plurimos: & q̄m periculoſa nō p̄nt ſponte appeti: ſors dedit ex pluribus ſortibus quos equus caperet. Oīndit āt poeta paucoq̄ periclo p̄uidēdū oibus neq̄ debere boies refugere mortē p ſalute p̄riæ Cauernas Loca q̄ p̄ter vteq̄ caua eēnt. vt circa armos & collū & ilia. Eſt in cōſpectu. loc⁹ ē q boſtiles iſidias facile celarūt cōſpectu erat ſed inſula q̄ nō facilis eēt trāſit⁹ & mare interiectū occultabat iſidias malefida: ergo credēdū illos enauigaſſe. Nos abiſſe. cū & litt⁹ reliq̄ſſent & malefida eēt ſtatio n̄ miq̄ ſi credideŕt abiſſe.

CHSI Fatis. fatū in req̄ ordie. i. fm platonicos. i. quod in mente dei p̄uidētia: nam vt apuleius ac boetius volūt rō & ordo rerū ſingulaq̄ in diuine mētis adunata p̄ſpectu p̄uidētia nūcupat. eadē deinde ratō ac ordo ſiue ſeries in rebus mobilibus actpibus explicata fatū dnt. ſed de boc latius in ſexto vbi eſt Si te fata vocant fm Aureliū Auguſtinū. Inſta. potius ad æqparationē q̄ ad ſimilitudinē ſignificare videt Ci. de finibus: Idq̄ ſi accidat mortis inſtar putem⁹ Lucre. vi. Tū facit vim plagæ mactabilis inſtar g̃ inſtar montis ad altitudinē mōtis nō āt ad figurā. nō ei de forma ſed de quāto fit cōparatio. Abiete: in europa ſex genera cognataq̄ arboq̄ ſūt: vt placet Plinio: Pinus: pinaſter: pix: abies: larix & tæda. Abies maxia arbor efficit: ſed nulla viſa maior q̄ q̄ in naui fuit: quæ Cai principis iuſſu ex ægypto obeliſcum in vaticano ſtatutū vexit. c. xx. modios lētis p ſenburra būit. Votū. pticipiū. i. ſimulāt equū eē votum. Fama. A fando dr: vel a græco ΦΗΜΗ. Differt āt a rumore. Nā fama ē ei⁹ rei c⁹ certi reſtant auctores. Rumores illius cuius nullus certus extat auctor: ſed de fama in q̄rto libro explicatius. Sortiti. ſortimur rē: cum illā ga ſorte euenit accipimus: hic dicimus Scipio cōſul ſortitus eſt aphricā. Armato militie. intellectio eſt.

Tenedos. a ſtrabone ponit diſtare a cotinenti ad ſtadia. xl. & brē ambitū ſtadioq̄: lxxx. & vrbem æolicā & portus duos. & apollinis ſminthei delubrū: vt etiam Home. teſtat. Leucrophris oli hæc inſula dicta ē ſed tenus Cigni filius cū nouis colonis illā occupās ſe denominauit. Tenedi vero dicūt Tenum calumnia nouercę

Inſtar

Huc delecta virū ſortiti corpa furtim
Includūt cæto lateri: penituſq̄ cauernas
Ingentes: vterūq̄ armato milite complēt
Eſt in conſpectu tenedos notiſſima fama
Inſula: diues opū: priami dū regna manebāt
Nūc tantū ſinus: & ſtatio malefida carinis.
Huc ſe p̄uecti deſerto in littore condūt.
Nos abiſſe rati: & vento petiiſſe mycenas
Ergo oīs longo ſoluit ſe teucria luctu.
Pandunt̄ portę: iuuat ire & dorica caſtra:
Deſertoſq̄ videre locos: lituſq̄ relictum:

Cæcus
Vterus
Aluus
Venter

Statio.
Portus.

nia nouercæ indusum a pñę ī arca & ī mare ꝓiectū huc appulisse: & ꝓ deo habitū: quē aliq appollinē credi dere. Templū tybicines nō intrāt: qa nouercæ fauerūt. Aristo. putat cū tenedíis teneates q in græcia sunt affinitatē habere: & certe apud vtroſq apollo colit. Tenedi port⁹ paucas naues capit teste Quintiliano.

Statio. nō port⁹ ē paucas naues ī tuto stare pñt: sed quo ad tempus sese recipiūt quā plagiā appellant. Statio. Dicimus etiā stationē loca in mœnib⁹ illoꝝ custodib⁹ destinata. Liui. in. vii. de bello punico. Qđ vbi aiad uertit Scipio duabus sil' ptibus vrbē est aggressus: q̄ res tm̄ terroris adiecit: vt opidani mœnia relinq̄rēt & primū presidiū relictis statiōibus in vnum sese colligerent. Item quæ in castris aut pro castris eiusdem custodiæ causa sunt. Et in cœlo planetarum statione dicimus.

Hic dolopū manus: hic sæuus tēdebat achilles
Classibus hic locus: hic acies certare solebant.
Pars stupet: innuptæ donū exitiale mineruæ:
Et molem mirant̄ equi: primusq thymœtes
Duci intra muros hortat̄. & arce locari.
Siue dolo seu iam troiæ sic fata ferebant.
At capis: & quorum melior sententia menti
Aut pelago danaum insidias suspectaq dona
Precipitare iubent: subiectisq vrere flamis:
Aut terebrare cauas uteri & tentare latebras
Scindit̄ incertum studia in cōtraria vulgus:
Primus ibi añ omīs magna comitante caterua
Laocoon ardens summa decurrit ab arce:
Et ꝓcul o miseri quę tanta insania ciues
Creditis auectos hostes? aut vlla putatis
Dona carere dolis dauaum? sic notus vlyxes.
Aut hoc inclusi ligno occultant̄ achiui:
Aut hæc ī nros fabricata est machina muros:
Inspectura domos venturaq desup vrbi
Aut aliqs latet error: equo ne credite teucri.
Quicqd id est: timeo danaos & dona ferentes.
Sic fatus validis ingentē viribus hastam
In latus inq ferit curuā compagibus aluū
Contorsit: stetit illa tremens: uteroq recusso
Intonuere cauæ: gemitūq dedere cauernæ.
Et si fata deum: si mens nō leua fuisset:
Impulerat fero argolicas fœdare latebras.
Troiaq nūc stares: priamiq arx alta maneres.
Ecce manus iuuenē interea post terga reuictū

SER. Tēdebat. Tentoria bēbat: vt & latis tēdebat ī aruis. Sæu⁹. pp hectorem tractū. Classis. Ad eqtes debemus magis referre vt ordiæ classes: Vñ & classica dicunt̄ Acies: Legit̄ & acie. Innuptæ. Quæ nūq̄. nubit. Exitiale: Q̄ tū ad troiāos. Thymœtes. Ait euphorio priam⁹ ex arisba filium uatē susceptum: q cū dixisset q̄dam die nasci puer⁹ ꝓ quē troia euerteret̄: pepierūt sil' Thymœtæ vxor & hecuba. At priam⁹ filiū vxorēq Thymœtæ iussit occidi. Ergo sine dolo qa iustam cām ꝓ dictois būisse vr: Alii dolo volūt q̄ oms decepti sūt. Fata f. Vt ēt ciues cōtra patriā sentirēt. Capys. Nō pr̄ Anchisæ. Bn ät nec se nec patrē huic cōsilio admiscet. quo pria euersa ē: q̄q̄ æneas tanq̄ obtrectator priami nō assit: vt ait Hom. Anchises vero ꝓpter cæcitatē: vt ait Theocrit⁹. Subiectisq. q̄ ꝓ vel: vt Saxū ingens voluūt alii radiisq rotarūq ꝓ vel posuit tāq̄ sonanti⁹. Incertū. Instabile. Vulg⁹ melius masculini generis ē q̄ neutrum: qa in us exeūtia neutra ī ris sūt: vt fun⁹ funeris. Excepto pelag⁹ qđ in hoc creauit errorē. Añ ois. aut pisslologia ē prim⁹ & añ ois: aut añ ois videtib⁹ oib⁹. Laocoon. oia i on exeūtia terciæ sūt declinatois. Insania. insanoꝝ ē cōtra se sentire. Sic not⁹ vly. qa vt ait homerus voluūtate verberat⁹: & sub hitu mendici troiā ingressus explorauit vniuersa. Vulgus

In ligno: q̄si dissuasor & nō in simulachro Suadere
in suadēdo ei & dissuadēdo ñ sensus solum
sed verba attēdunt̄. Error. dolus: vt inextricabilis error. Feri. q̄drupedis eo qđ toto corpe se ferat. Aluū. Plau. in masculino posuit quo nō vtimur. Percussus ät ē inter vētrē & lat⁹. Recusso: ꝓ cōcusso. Cauæ c. figura græca ē: vt viuere vitā: Fata. pticipiū est. i. q̄ dii loquunt̄. Stat. & vocē fata sequūtur. Leua. cōtraria: nā de būanis reb⁹ id significat: de diuinis vero ꝓspere: vt intonuit leuū: qa sinistra numinum intuētib⁹ dextra sūt. Fœdare. lacerare: nā fœdū tā apd būc q̄ apd Salu. nō turpe: sed crudele sigt vt sanguine fœdantem quos ipse sacrauerat ignes. Quadrupedis Fœdum

Salu. Fœdi oculi. Stares. apostropha ē: Nā si staret legeris: maneres sequtur pp ομοιοτέλευτον.

DO Ergo ois. mortalitas plena monstrat̄. Vbi ei creditū ē bellū amotū: solut⁹ est ei logi tempis luctus At capys. sñia Thymœtæ suspitiose tracta ē: Capys aūt sñia nō nūc melior: sed post factum cognita est. Scindit̄. nam cum totū suspitionibus ageret̄ nihil potuit recte firmari. Primus ibi nō erat Laocoon inter ambigētes: sed descēdit ab arce excitus cōtrarietate sñiaꝝ: & cupiebat pueire ne quid in pnitiē reip. decerneret̄. Ardēs. vel ingeio vigilās: aut vehemēter ꝓ statu publico cōmot⁹. Et ꝓcul. nisi arderet: verba donec aduētaret: distulisset. O miseri. iuectio ardētis ai nō cōtumelioſa ī ciues sed ꝓ statu publico necessaria: Miseri q ea q̄rūt qbus efficiant̄ miseri. Auectos. Qui p tot ānos bellū gesserūt. Aut vlla. q. d. Creditis id tutū qđ reliq̄rint hostes aut aliud q̄ ppiā: qđ beniuolentiæ simulationem afferant. Dana

um.q̄ſi callidoꝝ & verſutoꝝ: Vlyxes quaſi ſi nō eēnt doloſi ab hoc mg̃ro addiſcere poterūt. Hoc opor-
tebat oñdere ſi in cōtraria iā raptos auertere a ꝓpoſito volebat. g̃ notiſſima fraude vni? vniuerſam gentē
vitupat. Equo. qa originē ducit a fraudulētis boſtibus: q tūc maxime timendi ſunt: cū beniuolentiam ſi
mulāt. Sic fatus nō verbis ſolū: ſed re voluit affirmare ſniam. Fata. Deoꝝ volūtatē accipe debemus qua
ſi dicat Niſi dii auertiſſent intentionē noſtrā: ſtati inſidias bas cognouiſſem?. Nūc ſicuti ſtetiſti añ bas
inſidias. Ecce. ſp ponit ecce Vir. vbi ſignificat aliquod malū repentiuū: dū igit̄ illa diſputant aliꝺ inter-
uenit: quod ab eq tentatu auerteret. Prim? aūt aduentus effecit vt res in pñtia omitterē: ſimulata deinde
oratio penitus religione nos aſtrinxit: ne mineruæ dona fœdarem?. Accedente maximenio latoris mor-
Ecce te. Ecce rem improuiſam exoriri oñdit: quæ magis mouet p̄ſertim cum aſſit ſigna nocentis.

CHRI. Hic. repetitio ē item diſſolutū: qa q̄tuor clauſulæ ſūt ſine copula. Stupet. i. ita admirat̄ vt ſtu
Minerua. peat. Mineruæ Minerua: q̄ Iouis filiā eē dicūt ſine cōmixtōne muliebri ex ſuo capite orta oñdit nulla ad-
mixtōne reꝝ humanaꝝ & corporeaꝝ ab ipſo deo nobis intellectū pueníre. Ci. gnq̄ mineruas ponit Pri
mā quā appollinis matrē dicit: Scḋam ortā ex nilo. Terciā ex ioue. Quartā ioue natā ex Coryphe nym-
pha Oceani filia: quā arcades Coryan vocāt & q̄drigaꝝ inuētricē dicūt. Quintā pallātis filiā q̄ patrē vir-
ginitatē ſuā violare conantē interemit. cū igit̄ iuppiter iunonē ſterilē videret: vt liberos bret: ſæpe cōcuſ-
ſo capite mineruā edidit. Hæc lanificiū & texturā repperit: & numeros: atq̄ illoꝝ figuras: banc Vulcanus
adamauit: ſed illa cōcubitū refugiente: ſemē in terrā fluxit: natuſq̄ inde Erychthonius ſic ab illa cōtentiōe
& terra noiatus. Dicit Pallas a pallante interfecto: vel poti? cōcuſſione haſtæ: qua in bello vtit̄: eſt em̄ bel-
loꝝ pacisq̄ dea. Nam ſapia q̄ ab intellectu puenít potiuſq̄ a corpis viribus bella ita admiſtranē vt ad pa-
cem deueniat̄. Appellatur tritonia ab aphricæ palude tritonide: apud quam: vt Auguſtinus ſcribit regn
te Ogygio apparuit. Herodotus aūt refert in aphrica madyes eē populos iuxta quos triton ſit fluuius:
ex eoq̄ efficiat̄ tritonis palus: ex qua dicūt Neptunnū Mineruā genuiſſe: Verū cū illi q̄nq̄ pater ſubcē-
ſuiſſet: illa ſe ioui tradidit: & ab eo p adoptionē ſibi filiā factā. Huic ſingulis ānis virgines ſacra faciūt Nā
in duas acies diuiſæ lapidibus fuſtibuſq̄ decertāt: & ſi qua in pugnā occubuerit ea pſeudo partbenos. i.
nō vera virgo credit̄. Añ aūt q̄ pugnā ineāt: oīm pulcherrimā virginē corynthia galea: & tota armatura
græca ornatā in curru ponūt. Illāq̄ paludē circumeuntē oīs ſequunt̄. hæc herodotus. Didorus aūt ſicu
lus addit mineruā paulo añ in tritonio flumine natā ab Hamone cōiuge Rheæ cuſtodē poſitā eē contra
ipſam Rheā p tutela filii: quē ex Amalthea ſuſcepat: Ipamq̄ ppetuā virginitatē ſeruaſſe: & pp ai ſollertiā
multas artes inueniſſe: & i bello plurimū valuiſſe: & alcidā bælluā quæ ignē ore vomēs oia inflamaret in-
genio & viribus interemiſſe. Cretēſes in ſua inſula tritonē flumē dicūt & apud illi? fontē ex ioue natā mi
neruā affirmāt: ibiq̄ eius templū oñdunt: Dicūt q̄ alcidā bælluā hāc primū apparuiſſe in phrygia. q̄ pro-
pter hoc cōbuſta vocat̄: deinde in taurꝝ cōuerſa cūcta nemora ppetuo tenore i indos vſq̄ incēdio coſum
pſiſſe Inde p phœniciā cōuerſā libani ſiluis exuſtis p ægyptū i lybiā trāſiſſe: vſq̄ ad heſperꝝ: ibiq̄ oia exu-
rentē ipſos mortales aut pdidiſſe: aut i fugā vertiſſe donec illā pallas pdidit Auguſtin? āt cū de mercurio
ac Hercule dixiſſet: addidit mineruā longe bis antiqorē fuiſſe: eā tpibus Ogygis ad lacum tritonis vir-
ginali facie apparuiſſe: Vnde tritonia ſit nūcupata multoꝝ operū inuentrix: & tanto magis dea credita q̄
to minus eius origo innotuit. Dr. ἀ θήνη ab eo qđ eſt ἀ θρῶ. i. video: q̄m dea ſapiæ eſt quæ omia cernit
vel ab ἀ priuatiua & θώ quod ſigt lac ſugo. Nam cū ex capite iouis maiuſcula nata ſit. lacte nō eguit. Ab
ea ergo dictæ ſunt athenæ: Nam cū certaret cum neptūno ab vtro eoꝝ denominata eēt vrbs. Neptūnus
terrā tridēte pcuſſit: atq̄ inde natus eſt equus. Ipſa vero cū haſta terrā pcuſſiſſet: nata eſt oliua. Cunq̄ per
equū bellū p oliuā pacē q̄ bello anteponēda ſit: intelligamus: iudiciū fuit vt athenæ. i. minerua nomen vr
bi daret. Varro vero refert cum cecrops vel cōderet vel reſtauraret vrbē apparuiſſe repente oliuā arborē
& alibi eripuiſſe aquas: ac p delphicum oraculum accepiſſe regē p oleā mineruā: p aquam neptunnū in-
telligi & poſſe ciues ab vtro illoꝝ deoꝝ vellent vrbē nominare. Coegit ergo ciues vtriuſq̄ ſexus. Nam
etiam mulieres tunc ſuffragiis publicis intererant: Mares ergo p neptūno: fœminæ p minerua ſentētias
tulere. Et quoniam vna plus fœminæ fuere athenæ nomen vrbi fuit. Iratus Neptunnus porrectis fluctī-
bus athenienſium agros populatus eſt: ergo ad eum placandum triplici ſupplicio mulieres affectæ ſunt:
ne deinceps ſuffragia ferrent: Ne quis natſcens nomē matris ferret: Ne quis eas athenas nūcuparet. Sci
ditur: Statius a cōtrario imitat̄: nec varius fremor aut ſtudia in contraria rapti diſſenſus vt plebe ſolet fu-
ror omnibus idem. Magna comitante caterua. Nam & hi libi aderant ſententiæ fautores. Laocoon
Inſania frater Priami fuit & phœbi ſacerdos: dicitur etiam Laocoon per ſynæreſim: Inſania. ſemper mala eſt &
Furor. ſtulta: furor autem etiam diuinus eſt: Sed inſanum tamen aliquādo dicimus qui diuino ſit percitus furo
re: vt inſanam vatem aſpicies. De diuino furore ſuo loco dicetur. Ciues: inuectiua: plena tamen amore
Et huiuſmodi interrogatio multam affert vehementiam: & maximum exprimit ardorem dicentis. Pro
Aſſeuera- nunciandum ergo eſt vno ſpiritu velociſſime & ardentiſſime. Deinde cum ait Aut hoc inclusi & cætera:
tio. profertur cum mora & aſſeueratione. Ex quo. n. c. t. elatiori voce & cum eadem aſſeueratione. Eſt enim
aſſeueratio quotiens non ſolum verbis ſed etiam ipſa actione et geſtu rem affirmamus: et inter argumē
tandum admiſcemus vim motumq̄ animoꝝ. Quintilianus: Altera ex aſſeueratōne probatio eſt: vt ego
hoc feci. Tu mihi hoc dixiſti: o facinus indignum: et Cicero in bruto: Magni intereſt coram videre quē
admodum aduerſarius de qualibet re aſſeueret. Maxime autem vt quæq̄ res audiatur. Valid? u. vt nō
eſſet minor vehementia in actōne q̄ in oratōne. Gemitū. omnē ſonum qui p̄ anguſtia emittit̄ gemitū
dicim?, in hoc āt loco dixit gemitum vt quaſi eēt omē futuræ calamitatis. Et ſi ſa. il. cū ſuſpiro pronunci-

Paſtores

Pastores magno ad regē clamore trahebāt
Dardanidæ: q se ignotū venientibus vltro:
Hoc ipsum vt strueret.troiāq; apiret acbiuis:
Obtulerat fidēs animi:atq; in vtrūq; paratus:
Seu versare dolos:seu certe occūbere morti.
Vndiq; visendi studio troiana iuuentus
Circūfusa ruit:certantq; illudere capto.
Accipe nūc danaum insidias:& crimīe ab vno
Disce omnes.
Nanq; vt cōspectu in medio turbatus inermis
Cōstitit:atq; oclis phrygia agmīa circūspexit
Heu q̄ nunc tellus inqt.q̄ me ęquora pn̄t
Accipe:aut qd iam misero mihi deniq; restat
Cui neq; apud danaos vsq; locus. insup ipsi
Dardanidæ infensi pœnas cū sanguīe poscunt
Quo gemitu cōuersi ai compressus & oīmis
Impetus:hortamur fari quo sanguīe cretus.
Quid ue ferat:memoret q̄ sit fiducia capto:
Ille hęc deposita tandē formidine fatur.
Cūcta eqdem tibi rex fuerit qdcunq; fatebor
Vera inqt:neq; me argolica de gente negabo.
Hoc primū:nec si miserū fortuna sinonē
Finxit:vanū etiā mendacēq; improba finget

anda:& sic troiaq; nūc starēs pamiq;.a.a.m.

SER. Trahebāt.cū festinatōe adducebāt Et ptinet ad desideriū ducētiū & sinonis simulationē. Quis.p qb⁹ vel q in ntō. Strueret.cōfirmaret piuria & dolor semia: & respexit ad supiora. Fidens ai.sic o pstans ai iuuenis. Et ē nomē:& desinit ee pticipium: qa gtō casui cobæret:& p̄t recipe cōpatōez. Participiū āt accusatiuo cobæret: & nō recipit cōpatōez. In.ad. Versare.i.euertere:& subaudi troiāos:aut dolos versare.i.exercere. Visendi.viso freq̄ntatiuū verbū est:vt verso:& facesso:ꝭ rar sit. Nā i to exit freqntatiuū. Circū f.r.i.ruit & circum fusa ē p hypallagē. Capto nā illudo tibi vt hic: & te vt verbis virtutē illude supbis. Crine.i.cā vt crimē amor vīm & ē seqns p ancedenti: Si ei intelligas simplr de negocio:ad personā vitiosā trāsitū facis. Alii legūt danaū insidias & crimē. Turbat⁹.q̄si turbat⁹:vt exultat amazō q̄si amazō. Heu.vna syllaba ē Aliq̄n fiūt duæ metri cā vt heu q̄ pigui macer ē mihi taur⁹i aruo sicut p̄hendit:& scdm Pli.mlta sūt alia. Tell⁹æ.bn̄ cōciliat miserationē de coib⁹ duobus exclusus elementis. Tell⁹.noia ī us q̄ p ducūt pēultimā gtī habent us longā vt senect⁹ iuuētus:sal⁹:virt⁹: seruit⁹:incus:tb⁹:rus:mus:pus:si in gtō tis vel ris ē. Nā pal⁹ q̄ ē in dis breuis nonunq̄ inuenit̄:Hor.sterilisq; diu pal⁹ aptaq; rmis

Aeq̄ra.ab æq̄litate & mō campos mō maria:qa æq̄lia sūt:sig̃nt: Deniq; vel vacat:vel nouissima sig̃t. Ipsi. qbus sum p̄stiturus salutē. Infensi.infensus est plus q̄s inimic⁹:

Pœnas cum.s. Tormēta & mortē. Sanguīe pentibus.nam græcū ee cōstabat. Mēoret.q.s.f.c.aut dicat q̄ tanta sit in captiuo fiducia. Aut audiat dicere insup ipsi aut memoret.i.meminerit in captiuo verilo quiū fiducīa ee vitæ: vñ rn̄det fatebor vera. Alii memorē legūt id ē hortabamur ad loq̄ndū memorē id ē q̄ suæ fictōnis meminerat. Qdcunq;:qcunq; casus seq̄tur me. Primū maximū apud me verum dicere.

Sinon.auctolicus q dam fur fuit:q se varias formabat in spēs. Habuit aūt filiū Sisiphum vñ nat⁹ est Sinon. Auctoliam vnde vlyxes. Consobrini g̃ sunt: Nec in merito illi dat & fallaciam & p ditōnis officium: ne multū discedat a fabula:nam fm Eupborionē Vlyxes hoc fecit. Finxit:composuit. Est aūt oīmis ei⁹ oīo diasytica. Nam & negocium exprimit:& troianorum insultat stultitiæ vt hic finxit. Vanū. fallacē: & vanum etiam qui sine vtilitate mentitur. Mendax qui tm̄ ad decipiendum. Vanus apud idoneos stultus inuenitur: Iuue.sic libitum vano qui nos distinxit otboni.

DO. Qui se.consiliū Sinonis fuit p̄uenire:ne eq fraudes anerterent. Hoc ip̄m patus ēt mortē subire nam nō fit facin⁹ magnū sine magno piculo. Vndiq; em̄ exp̄ssit boim morē:qs em̄ nō cupiat hostē suū captū vidēre:& viso illudere. Accipe.destruit græcor psonam oi occasiōe:& defendit lua. Nā totam rē in deor aduersum studiū reuocat:vt oñdat græcos tū insidiis tū deor iiusto fauore victoriā obtinuisse

Quo gemitu bonitatē troianor oñdit q p supplicio vltimo qd spabat solo gemitu ei⁹ p pœna cōtenti sunt. Hortamur fari. Vim ppositois bēt:& tria pponit:ad q̄ sinonem rn̄dere conueniret. Cūcta. pmittit oīa vera dicturū:q nulla in pte fuerat veritatē retacturus. Tibi rex.assumit fiduciā cōfitendi apud eū q & cognoscendi & agnoscendi facultatē baberet. Cōmendat aūt se q vera pollicet:et q regem appellat captat beniuolentiā. Fatebor.aliud est q̄ referā. Referim⁹ cū dicimus aliq d simplex:et pōt proferri sine tormentor metu. Fatemur aūt cum p dimus id qd sit cōtrarium cōfitenti. & possint tormentis exprimi. se pectore negantis:et repente bis fatebor cuncta:& fatebor quodcūq; erit. Argolica.d.g. ad id q̄ sanguine cretus. Græcus sum. Acti dicat hostis sum. Nec si.m.f.s.f.u.e.m.q.i.f. potuit eripere mibi fortuna priorē fœlicitatē. At nō poterit me mendacē fingere. Hoc argumēto psuasit:vt troiani crederent reliqua & ne videat incredibile q ipse solus ex oīmbus græcis remāserit:ad hāc ptem ducit ex alto principiū: & narrat rem oīmbus notam & magna ex parte veram:qua exposita subiungit falsa.

CHRI. Pastores.nā cū deuia colāt:illū facile i deuiis iuenere. Magno cl.& cōuit⁹ in eū & cōgratulatōne turbæ cōcurrētis. Ignotū. Ignoratū: Nā nō vidisset nisi se vltro obtulisset: Vel ignotū:nam si eū nouissent nō potuisset decipe. Vel ignobilē:& deest q̄si: Nam se nobilē oñdere sine maxima suspitōne non poterat. Hoc ipsum.no adisset tm̄ periculū nisi fuisset fidenti aio:& nisi p ponere ingens premium peri-

Viso

Heu

Momina in us

Aequor

Infensus

Referre Fateri

Vanus Mendax.

culo.ſ.aperite troiã ſuis:& niſi eẽt paratus etiam obire mortem. Hæc igit oĩa rem incredibilem veriſimilẽ faciũt. Et oñdit q̃lem eẽ oporteat ciuẽ pro ſalute pr̃iæ. Accipe. cũ indignatõe i græcos protulit. Nam q̃ mirifice deſcribit boiem ſimulantẽ metũ: vt maior deinde fides ſibi adhibeat. Turbatus. q turbatõnem ſimulãs. Atq o. p. a. c. Qd fit ab his q vebemẽter timẽt. Heu q̃. n. t. q. m. æ. p. a. q̃ qdem re qd pt eẽ miſerius. Dixim⁹ de interrogatõe alio in loco plura. Hic ãt cõmiſeratiõẽ auget. Quo g. q̃tum verbis & actõne ſimulata potuerit: facile appet: cũ infenſos ad miſcdiam ſolo gemitu pduxerit. Depoſita f. & hoc ẽt finxit. Fatebor. coact⁹ proferã. Nã fingit ſe niſi coactũ nolle dicere q̃ ſimulat timere ne noceant. Nec ſi miſerũ. optia ſnia: niſi ſit in ore fraudulẽti. Fortunæ vis nulla ẽ cõtra virtutẽ. Põt auferre q̃ in temeritate ſua poſita ſunt. Sed nõ q̃ in nr̃o aio ſunt. Vanũ. differt a falſo & ficto: Falſum ẽ quo tegit id qd fcm̃ eſt. Vanũ qd fieri nõ põt. Factũ qd nõ eſt fcm̃ & fieri potuit. Fictũ g̃ totũ eſt ſine vero: ſed veriſimile. Falſũ loq mendacis eſt. Fictũ callidi. Vanũ ſtulti. Falſum loq culpæ eſt. Fictũ virtus. Vanũ vecordiæ. Fallis decipimur. Fictis delectamur. Vana cõtemnimus. Mendacẽ. mẽtiri differt ab eo qd eſt mendaciũ dicere: vt ait. P. Nigidius quẽ Ci. ingenii & doctrinæ noie ſumme reuerit⁹ eſt. Nam q mentitur nõ fallit: ſed alterũ fallere tentat. Qui mendaciũ dicit: ipſe nõ fallit quantũ in ſe eſt. Itaq vir bonus nõ mentit. Prudẽs autem non dicit mendaciũ Ait Au. ge.

Falſum
Vanum
Fictum.

Mendacium

SER. Fãdo aliq d. artificioſe pmittit vera vt ſubiũgat falſa. veræ ei de palamede dicit: de ſe ãt fallũ. Ex hac hiſtoria ptẽ dici: ptem ſupprimi ptem intelligẽtib⁹ relinq. Palamedes ei vt ait appollini⁹: ſeptim⁹ a belo cũ delectũ militũ p græciã ageret: ſimulãtẽ iſaniã vlixẽ duxit iuitũ. ſerebat ille ſalẽ iunctis diuerſe naturæ aialib⁹. At palamedes obiecit ſibi filiũ: Subſtulit aratæ vlixes ne eũ læderet. hoc argumẽto illũ ñ inſanũ oñdit: & ad bellũ duct⁹ hũit iuſtã cãm doloris. miſſ⁹ de inde i thraciã Vlixes nihil aduexit frumẽti. Increpitãtiq palamedi rñdit ñ ſua negligẽtia id euenisſe: neq illũ ſi illuc pficiſcat qcq aduectuæ. pfect⁹ palamedes plimũ frumẽti aduexit. vlixes iuidia mot⁹ adulterinam priami noie epl'am ſcripſit: in q̃ agebat palamedi pditõis gr̃am & cõmẽorabat ſecretũ auri pond⁹ eẽ trãſmiſſũ deditq captiuo ferendã eoq cæſo epl'a ad regẽ ẽ portata: corruptiſq ſeruis aure i tẽtoriũ iuexit: Citat⁹ ẽ palamedes epl'a i cõſpeccu pricipũ lecta. Simulabat reo adeſſe vlixes ſuadebantq aut aurũ i tẽtorio ſi eẽt ingreret. repto ãt auro palamedes lapidib⁹ obrut⁹ ẽ. Hic prudens fuit: Nã & tabulã luſoriã ad comprimẽdas ocioſi exercit⁹ ſeditões teſte Var. iuenit. ſm quoſdã iuenit l'ras. Certũ ãt cõſtat iueniſſe. xxi. c. cũ. b. Gl'a ppter delectũ & frumẽta.

Falſã p. falſo crine pditõis & rẽ notã p trãſitũ dicit. ſciẽdũ ſane fcm̃ boc & troiãos ſciſſe: ſed Si nõ callide q̃ſi igrantib⁹ q̃ vera ſunt dicit: vt tidẽ ſequẽtibus faciat. Infando. ppter aurũ clã ſuppoſitũ. Vetabat. hoc falſum ſed a cõmẽdatione ſinonis. Caſſum. priuatũ: vacuũ. Paup. hæc fuerat cã militãdi. Te. Cum hinc egens pfugiet alĩ quo militatũ. Regnũ. nam vnus de regibus fuit. Nos. p ego ad euitandã iactantiã dixit. Nomẽ gloriã. Inuidia. pp aduectũ frumentũ. Pellacis. p blãditias decipiẽtis. Pellicere ei blãdiẽdo elicere. Me cũ. intellige a principio tacuiſſe. poſtea in patia doloris eripuiſſe. Siq. qa ẽ bona & mala. Promiſi. p cõtrariũ. i. minat⁹ ſum. Mlamur mala: pmittimus bõa. cõtra Hor. Atq vult⁹ erat multa & pclara minãtis.

Fando aliq d: ſi forte tuas puenit ad aures
Belidę nomẽ palamedis: & inclyta fama
Gloria: quẽ falſa ſub pditione pelaſgi
Inſontem infando indicio quia bella vetabat
Demiſere neci: nũc caſſum lumine lugent.
Illi me comitẽ & cõſanguinitate ppinquum
Paup in arma pr̃ primis huc miſit ab annis
Dũ ſtabat regno incolumis. regnũq vigebat
Conſiliis: & nos aliq d nomenq decuſq
Geſſimus: inuidia poſtq pellacis vlyxi
Haud ignota loquor ſuperis conceſſit ab oris
Afflictus vitam in tenebris luctuq trahebam.
Et caſum inſontis mecũ indignabar amici:
Nec tacui demẽs & me fors ſiqua tuliſſet
Si patrios vnq remeaſſem victor ad argos:
Promiſi vltorẽ: & verbis odia aſpera moui:
Hinc mihi prima mali labes: hinc ſemp vlyxes
Criminibus terrere nouis: hinc ſpgere voces
In vulgũ ambiguas: & q̃rere cõſcius arma.
Nec requeuit enim donec calcante miniſtro.
Sed qd ego hęc aũt ne qcq ingta reuoluo:
Quid ue moror ſi oẽs vno ordie bẽtis achiuos

Prima. nam ſecuta ſunt oracl'a. & cbalcãtis aſcita factio. Labes. ruina a lapſu. Criminibus. cãis: vt ſupra. Spgere u. Ci. ſpgere venta dicerẽt. Ambiguas. ne ſi apte ageret: accuſatio videret. Conſcius. aut pacti ſceleris: aut dolo: vt in. iii. Oblutus ne ſui eſt ithacus. Arma fraudes. ſũt eñ arma inſtra cuiuſlibet rei. Ergo inſidiãtis arma fraudes ſunt. Eñ. aut vacat: aut pẽdet ſenſus ex poſterioribus. Donec c. m. arte vtitur ſemiplena dicẽdo: vt cogat interrogare auidos audire troianos: & intelligit: Deſtina aræ p apo ſiopoſim. Ingrata. nec nobis placitura: nec mihi grãm cõciliatura. Oñs. q. d. etiã eos qui nobis pdeſſe diſponũt. Vno ordine. vno reatu ex antiqua tractũ ſcia. qa in ordie dicebant cauſæ pp multitudinem vl' tumultũ cũ erat annus litiũ: Iuue. Expectandus erit qui lites incobet annus.

DO. Palamedis. eadẽ dicit q̃ ſeruius de palamede. Et nos aliquod. de pterita eius floreti fortuna & de preſenti

de pñti miseria sibi compat beniuolentiã. Cõmẽdat ẽt Palamedis memoriã dicendo qa bella vertabat vt amico viuenti pstarẽt q defuncto nõ poterãt: Supis c.a.o. nõ dixit mortuus ẽ: ne eius memoria digna post boim finem viuere minoraretur. Vitã in t. vt illi q cupiũt mori & nõ viuere.

CHRI. Aures. qa vocẽ audiãt: vt vocẽ bis auribus hausi. Vel a græco. Illi ei ὠτός dñt. Inclyta. nobilis. Nã κλεὸς apd græcos. Gla q̃ diffinit a Ci. vt gla sit cõsentiens laus bonoꝝ incorrupta vox bñ iudicantiũ de excellente virtute: vt ait i tusculanis. Quia bella ne. pathos a cã. Inde em malũ puenit, vnd bonũ puenire debuit. Nã cã rẽ miserabilẽ facit: vt de aleso dũ sese mediũ paci offert. Item q sanguie nobis hãc pñiam pepere suo. Itẽ indignatio a cã: vt At tu dictis albane maneres. Lumie. nã vitã lumẽ vocam? sicut mortẽ tenebras & noctẽ: vt In ætærnã daudunt lumia noctẽ. Comitẽ. is est q principalẽ seqtur.

Decus. a græco ẽ p antistitõ. Illi ei κυλός dicũt. Trabebã. q̃si inuit? viuebã. Amici. mouet vehemẽter amicitiã: Sed ẽt si nõ eẽt amicus tñ qa insons moueret. Promisi q̃uis pmittamus bona & minemur mala: tñ qa pmittere ẽ veluti se debitorẽ astringere: idcirco dixit pmisi: vt nõ ex ira minitaret: sed ẽt fidẽ astringeret se facturũ. Minari. aũt pfert sui quãdã fiduciã se facturũ: Vñ Hor. Multa ac pclara minantis. Qm̃ g minari videt pollicẽri de se quãdã inuitã supeminẽtiã dicimus minas muroꝝ: & dicim? ædificia minari ruinã. Hinc. repetitio est q sæpe cõmiserationẽ mouet. Vno ordine. q̃si pari gradu: Nã ordines dñt in theatro illa ascesio graduũ: & q in eodem ordie sunt ptes nec alter altero supior aut inferior. Habetis. iudicatis: existimetis.

Idq; audire sat est: iamdudũ sumite pœnas.
Hoc ithacus velit: & magno mercent atridæ.
Tum vero ardemus scitari: & q̃rere causas
Ignari scelerũ tantoꝝ: artisq; pelasgæ.
Prosequit pauitans: & ficto pectore fat.
Sæpe fugã danai troia cupiere relicta
Moliri: & longo fessi discedere bello.
Fecissentq; vtinã sæpe illos aspera ponti
Intercluserit hyems: & terruit auster euntes.
Pręcipue cũ iam hic trabibus cõtextus acernis
Staret ęquus: toto sonuerũt ęthere nimbi
Suspensi eurypilũ scitatum oracula phœbi
Mittimus: isq; adytis hęc tristia dicta reportat.
Sanguine placastis vẽtos: & virgine cęsa
Cum primũ iliacas danai venistis ad oras:
Sanguine quęrẽdi reditus: animaq; litandum
Argolica: vulgi quę vox vt venit ad aures
Obstupuere animi: gelidisq; p ima cucurrit
Ossa tremor: cui fata parent: quẽ poscat apollo.
Hic ithacus vatem magno chalcanta tumultu
Protrahit in medios: q̃ sint ea numina diuũ
Flagitat: & mihi iam multi crudele canebãt
Artificis scelus: & taciti ventura videbãt:

SER. Iãdudũ. q̃primũ. Hoc ithac?. cali de vitã ipetrat oñdẽs mortẽ suã hostib? eorũ gratã. Mercent. qa sacroꝝ ẽ vt victia fugies vbicũq; iuẽta fuerit occidat ne piacl'm cõmittat. Ithac?. p ithacẽsis pricipale p deriuatio. Ardem? festinem?. Cãs. pp qs e? interit? a græcis expectat. Pelasgæ. qa artis mediũ ẽ. Pauitãs. q̃si pauitãs. Ficto p. fictis verbis. Nã nũq̃ fingit pect?. Sæpe f. hoc fm Hom. veꝝ ẽ. Fessi. fauorẽ cõciliat: cũ dicit illos fessos virtute troianorum.

Põti. recte: Nã hyẽs ẽt tpis ẽ. Euntes. ire cupiẽtes vt cũ canerẽ reges. Hẽt ei statuisse aliqd p inchoatõe. Præcipue. cõtra illã ne diceret numia eẽ placata. Aethere. pro aere. Suspẽsi, solliciti: vt Nr̃oq; ĩ limie pendẽs qa nec tẽpestas p? dõa mutabat aut ad nũbos refert distinctõe mutata. Scitantẽ. p scisciatuꝝ: alii scitatũ legũt. Oracla. tẽpla de qb? dant oracla. Adytũ. ẽ loc? templi secretior: ad quẽ nlli adyt? nisi sacerdoti. Adytum.

Sanguie p.u. & u. cæsa. cũ primũ. Hic distinguẽdũ qa & sel ad troiã vẽtũ ẽ: & ãteq̃ ad eã veniret de ipbiginea ẽ sacrificatũ. Cũ ei græci ad aulidẽ venissent. Agamẽtõ dianæ ceruũ ignar? occidit. Dea vero irata flatũ vẽtoꝝ remouit. Cum igit nec nauigare possent & pestilẽtiã substineret oracla consulta deã agamẽnonio sanguie placãda dixerũt g̃ cũ ab vlysse p nuptiaꝝ simulatiõem adducta ipbigenia i eo eẽt: vt imolaret: numis miseratõe subrupta ẽ & cerua ipsa i taurica regionẽ ad regẽ thoantẽ trãslata: sacerdosq; dianæ dictynæ facta cũ deã fm morẽ sanguie bũano placaret: aguit boresẽ frẽm q carendi furoris cã cũ amico pylade chonon tñ a facie cum qua pingit ppter quod & lucifera dicitur & aritiam detulit: sed cum postea romanis crudelitas displiceret: quamq̃ serui immolarent ad laconas est Diana translata: vbi sacrificii consuetudo adolescentorum verberibus seruatur: qui appellant bomonice: quia aris superpositi cõtendebant q plura possent verbera substinere: Horestis ossa. ab Aricia romani translata sunt & conditã ante templũ Saturni: quod est ante diũ capitolium iuxta concordiæ templum. Virginæ cæsa: nõ vere sed vt videbatur: & sciendum in sacris simulata pro veris accipi: vnde cum de animalibus quæ difficile inueniuntur est sacrificandum: de pane vel de cæra fiunt & pro veris accipiunt: Hinc ẽ etiã illud sparserat & latices simulatos fontis auerni: nam & in tẽplo Isidis aq̃ sparsa de nilo eẽ dicebat. Argolica. qa occurrebat occidi pro. d. p oraculis posuit & q̃rit modo nõ quod dicat: nam planũ ẽ sed qs debeat immolari. Multi crudele

Bomonice.

cos petierat & cum his occiso thoante simulachꝝ substulit absconditũ fasce lignoꝝ: Vñ & falcellis dicitur

canebāt.multi bis intelligẽdũ.i.multi videbāt taciti.multi ẽt dicebāt ne sit cõtrariũ canebant taciti.

DO. Idq; au.sat ẽ.vbi ad cardinẽ venit ī qno mẽdacioꝝ cõsistit affect?:negauit se dicturũ ne vltro omnia referẽdo daret suspitõem falsitatis.ait igit cũ sciat se periturũ melius eẽ ne secreta græcoꝝ ꝓdat. Neq; em̃ pp vnũ boiem debeo oẽs meos ꝓdere. Quid ue moror.cur differo pœnas meas p?relatonis bñficiũ cõtinuo moriturus: Vllysses em̃ om̃e malũ videbit intulisse:q me quolibet pctõ q̃rebat occidere. Tũ vero.hoc cõsiliũ nr̃am cupiditatẽ audiendi accendit. Ignari.nam nr̃a simplici natura pendentes græcos illum vera dicere putabamus:Sed illi om̃s sunt dolosi:vñ satiauit illud & crimine ab vno disce omnes.

Pauitans.aut pauorẽ simulans:aut putas ne lingua titubante in cursu insidiarũ detectio nasceret quã iam videbāt in tuto eẽ. Sæpe fugã.cũ boc falsum eẽt:parat cãm q̃ sit credibile.s. bello fessi. Fecisseq; u.recte optare simulat:nã troianos placebat & sibi cõmiseratõe capiebat. Sæpe illos a.nõ cõsiliũ facto sed euent? volũtas defuit. Sanguie.veꝝ dicit de Ipbigenia.Falsum adit de p̃cepto Apollinis.Miscet ergo vera vt credant falsa. Argolica.ne credaẽ potuisse litari alienigena: Nec q̃renda erat virgo cũ exercitus fœminis careret. Vulgiq; vox.cũ em̃ generalitatẽ ꝓposuisset:qa res incerta erat:vnusq;q; timebat sibi. Excusat aũt chalcantẽ q falsa dixerit. Nam oñdit vim eẽ passum.Remouet a se odium:quia nõ græci assensere de eo q̃m odissent:sed vt ipsi interitu qui incertus erat liberarentur.

CHR. Iamdudũ.Iamdiu significat:& qa vehementer ꝓperantibus ẽt velocissima vñr lõgissima dicim?iã dudũ cũ volumus exprimere ẽ̃ primũ:vt oñdamus ẽ̃ uis ocyus fiat nobis sero videri. Pœnas.p

Ithaca. œ scribit:qa ẽa græco ΩΟΙΥΗΡ ὸι. Ithacus.Ithaca & cephalenia & zacynt?añ sinũ corinthiacũ insulæ e Ithaca:in qua regnauit Vllysses aspa montuosaq; ẽ de q̃ Cic. At sinos id qđ maxime debet nr̃a p̃ia delectat.cui?rei tanta ẽ vis et tanta natura vt ithacã illã in aspimis saxulis tanq; nidulũ affixã sapientissim? vir immortalitati añponeret. Mercent.nõ solũ cupiũt:sed ita cupiũt:vt sint ꝓ eo daturi p̃tiũ:neq; solũ p̃tiũ:

Causa sed magnũ p̃tiũ. Tũ vero.Istæ duæ dictões iũctæ hoc significãt ut si alias tñ nũc maxie.

Causas cã est

Pauere. ꝓ quã res fit.Sũt aũt q̃tuor causæ efficiẽs:materialis:finalis:& formalis:vt in boc equo cã efficiens fuit is faber in materiã induxit.Finalis ut.s.p eũ fallerent troiani. Pauitãs.pauere tũdere ẽ:vñ pauimentũ qđ pedib?tũdat.binc dicim?pauere boiem cum ex mag̃ timore tũdunt pectora crebro magnoq; motu pulmonũ:& tremitu q est a frigore totũ cõcutit corpus. Ex timore refugit sãguis ad cor:& ptes externæ ab

Pauitare. eo relictæ frigescũt. Vũ pauitare ẽ frigescere & tremescere. Ergo qđ tremit tior:qđ pauet pauor dr̃. Met?

Pauor. aũt a q̃d̃ motu ai dr̃:cũ illđ qđ casuꝝ putat:refugit mẽs. Cũ aũt ita vehementer se moueat vt abeat foras formido dr̃.Pauitãs g̃ q̃si pauorẽ simulãs: Nõ ei pauebat ex tiore sed simulabat. Ficto p.fingebat aliđ

Acer. bre in mẽte.q; beat. Moliri.tanq; rẽ arduã. Acernis.ex acere:ẽ ei acer ope elegãtia ac subtilitate cedro scda plura eius genera. Albũ qđ p̃cipui cãdoris gallicũ vocat. Alteꝝ gen?crispũ maculaꝝ discursu q cum excellentior fuit:a silitudine caudæ pauonis nomẽ accepit ī bistria venetiaq; p̃cipuũ. Euiliori genere crassiueniũ vocat. Terciũ genus zigiã rubet & fixili ligno:Sed boc alii ꝓprii generis volũt:& Carpinũ latini appellãt. Aethere.i.aere. Nam pturbatones istæ ut sunt vẽti:pluuiæ:grãdines:nubes:& silia:quorum motus Ari.in metoris.exeq̃ nõ solũ nõ trãscendũt ad ætherẽ:sed ne ī aere qdem sup̃ octo stadia.i. qnq; milia inueniunt. Nam cacumia nonnulloꝝ montiũ qa hãc altitudinẽ superãt ut est olympus ĩmunia barũ pturbationũ eẽ multi scribũt. Eutypilum.bic Euemois filius orthomeni quæ vrbs boetiæ ẽ regnauit: de quo nũc intelligit. Alter fuit Eurypilus filius. Tercius fuit filius Telephi ex Athocle. Adytis.Adytum neutri generis est.& græcũ nomen & dicit ab α priatiua & λυω subeo:qa illũ locũ nemini nisi sacerdoti subire licet. Adytus aũt ab adeo adis verbale est:& signifícat ingressum:vt solla vtri moles adytus & tpa noras. Gelidus.qa gelu est. Nerui em̃ & ligamenta:vñ motus & firmamentũ:calore roborantur.

Chalcas Frigore aũt debilitant:atq; inde vacillãt:& inde fit tremor. Chalcanta.bic uates fuit Testoris filius sic dictus vt græci grãmatici volũt α ΩΤΗΣ ΚΑΛΚΗΣ. Id aũt est ΩΡΦΥΡΑ ΩΡΦΥΡΕΙΝ autẽ est μẽ ρι μνεῖν.i.accurate futura excogitaret. Hic apud troiam ex nũero passerũ a serpẽte voratoꝝ quot ãnorũ obsidio troiæ futura eẽt p̃dixit. Post vero troianũ bellũ aiũt illum cum Amphilocho Amphiarai filio terrestri itinere colophonẽ quæ urbs cariæ est pueniss̃e:& cum apud fanũ cla.i Apollinis:qđ ante eam urbem est in Mopsum augurẽ p̃stantissimũ incidisse:p̃ mœrore mortuũ eẽ:Helio.scribit chalcantẽ Mopso ꝓposuisse:vt diceret quot ficus ea q̃ aderat caprific?ferret:ac mopsum dixisse decies mille vnaq; amplius ac cũ vera de nũero dixisset:cõtinuo chalcantẽ e uita migrasse. Pherecides aũt scribit p̃gnante sue oblata chalcantẽ interrogasse mopsum quot illa porculos in vtero gereret:& mopsum rñdisse tres atq; ex illis vnã fœminã et cũ vera dixisset:illũ p̃ dolore mortuũ. Sũt q dicũt Chalcantẽ suẽ ꝓposuisse:& mopsum caprificum ac Mopsum uera dixisse:Chalcantẽ vero minime:& p̃ mœrore mortuum.& Sopbocles in quodam loco scribit cum Helena reposcereẽ:tunc Chalcanti fata mortem decreuerũt:cum p̃stantiorẽ augurem offendisset.Sed bic chalcantis mortem transfert.in cilitiam. Refert p̃terea Strabo q̃ in agro saunio:q nõ procul siponte est.circa tumulum quem dryon vocant basilicæ duæ demonstrantur. Vnam quidem Chalcantis in summo vertice cui petentes oracula nigrantem sacrificant arietem & strata in pelle dormiunt:Altera Podalyri in infima montis radice posita.

SER. Bis qnos dies.bis qnis dieb?silet dicim?. Tect?. Aut mltitudini se sbtrabẽs:aut tegẽs cõsiliũ suũ. Vix tãdẽ. Aut iũge & vacat tandẽ aut sepa & ẽ exaggeratio a sinonynis:ut abiit excessit. Compoito

Bis quinos silet ille dies.tectusq; recusat
Prodere voce sua quenq̃:aut opponere morti.
Vix tandem magnis ithaci clamoribus actus
Compolito

Compoſito rumpit vocem:& me deſtinat aræ.
Aſſenſere oēs:& quæ ſibi quiſq; timebat:
Vnius in miſeri exitiū conuerſa tulere.
Iamq; dies infanda aderat. mihi ſacra parari
Et falſę fruges:& circum tpa vittæ:
Eripui fateor lęto me & vincula rupi.
Limoſoq; lacu p noctem obſcurus in vlua
Delitui:dum vela darent:ſi forte dediſſent.
Nec mihi iam patriā antiqua ſpes vlla videndi
Nec dulces natos:exoptatūq; parentē:
Quos illi fors ad pœnas ob noſtra repoſcent
Effugia:& culpā hāc miſeroꝝ morte piabūt
Quod te p ſuperos & conſcia numina veri
Per ſiqua eſt q̄ reſtat adhuc mortalibus vſq;
Intemerata fides:oro:miſerere laboꝝ
Tantoꝝ:miſerere animi non digna ferentis.
His lachrymis vitā dam⁹:& miſere ſcim⁹ vltro
Ipſe viro primus manicas atq; arcta leuari
Vinela iubet priamus:dictiſq; ita fat̄ amicis:
Quiſqs es amiſſos hinc iam obliuiſcere graios
Noſter eris:mihiq; hæc ediſſere vera roganti.

ex pacto. Rupit u. erupit ī vocē dcm̄ p cōtrariū nā rūpe ſilētiū ē loq: vt Quid me alta ſilētia cogis rūpe. Rūpe ei vocē ē taceť. Et q̄ ſ. q. t. aſſenſere g̃ non ga mihi eēnt inuiſi. Rumpere ſilentium. Rumpere vocem.

Parari. infinit⁹ mod⁹ p indicatio: & ē figura ppria biſtoricoꝝ: vt Sal. equitari iaculari vt poetaꝝ ē vnda genu: & toruū clamat. nā q̄ ait Ci. Bellicū canit n̄ ē figura. nam ē ſoni nomē. Salſæ f. Sal. Et far q̄d dī mola ſalſa q̄ & frōs victimæ & foci aſpgebanť & cultri. fit āt ex borna fruge & borno ſale. Hor. Et borne fruge. Vittæ. qbus victimæ coronāť. Leto. nō ſacrificio: iuidioſe loquutus ē. Vinc̄a r. atq ſolutæ ſūt boſtiæ cū piaculū ſit aliq̄d in ſacrificio eē ligatū: vñ vnū exuta pedē vinciſq; i vexe recinctis. Ergo vincla religiōis intellige: vt & vidis inaret doelia ruptis. ſ. fœderis. Sed dices vñ iſte ligat⁹ fuerit: nō em̄ troiani ligauerūt: cū vltro ſe obtulerit: vñ itelligēdū ē a grǽcis magis ligatū: qa & conſuetudo illa q̄ ſup̄ diximus erat i ipſo tpe ſacrificioꝝ. Antea ei ligabantur: Iuue. Sed pcul extēſum petulās quatit boſtia funē. Limoſoq; l. vtiť circūſtātiis q bus fuga veriſimilis fiat. Sæpe āt ſub alioꝝ p ſonis poeta cās exeq̄ť nobiliū vt hic marii Infra āt pōpeii vt iacet ingēs i littore truncus p noctē o. rē tpis ad pſonam trāſſert: vt matutin⁹ veit & ē hoeſta locutio. Si forte d. nec negat nec affirmat eos nauigaſſe: ne aut eis det ſecuritatē: aut ne falſū ſit q̄d dixerat nō poſſe nauigare grǽcos niſi boie īmolato: vt illoꝝ ſit q̄q̄d elegerit. & artis eſt in anguſtiis argumētoꝝ vti i certis ſermonib⁹. Antiquā carā. Cōmēorat āt liberos & pentes: vt oñdat nō ſe deſeruiſſe vt vilē ſed mortis fugiſſe terrore. Fors & pœnas. forte & pœnas. Alii iungūt fore & vt lit forſan. Elicit miſcdiā oñdens non bñe cām redeūdi p⁹ mortē ſuoꝝ. Effugia. nā fugā & effugiū dicim⁹. ſicut lana & laniciū: vt ſi tibi lanitiū curæ. Piabūt. expiabūt: & τὸ ν μὲ σωγ ē: Nā plerūq; ipiare ſignificat. Per ſiq̄. dyaſiritice irridet. Nō digna indigno luctu affecta. Miſere ſcim⁹ vltro: aut p ſe plenū ē: aut cobæret ſeqntib⁹: qa nō pōt primis. Dicim⁹ em̄ illā rem. & illi⁹ rei miſereor: nō āt illa. Vltro nō ſponte: nā iam rogauerat: Sed inſup ab vltra qa pluſq̄ rogauerat pſtiterť. Manicas a. a. aut epexegis ē arctas manicas: aut vtrūq; habuit.

Quiſqs es. licet boſtis ſis: & ſunt: vt bēmus in Liuio: verba impatoris trāſfugā recipiētis in fidē: Quiſqs es nr̄ eris. Item vigilas ne deū gens verba ſunt qbus pontifex maxim⁹ vtiť in puluianarib⁹: qa variā ſciam ſuā inſerit carmini. Hinc iam. Aut ex hoc tpe: aut ex hac oīone aut ex eo q̄d te dicis vllyſſis factō ne laboraſſe. Ediſſe re vera. Hic diſtinguendum: Vera em̄ audire deſiderat.

DO. Fugi. nō culpā eris: ſed innocēs crudeliſſimā mortē: Ne ea gauderet inimic⁹: & ne qs q̄rat quō potuerit fugere: addit vinc̄a rupi. Limoſoq; la. lim⁹ em̄ & lacus ſuffragabanť ne poſſent inſequētes intrare. Poſuit & noctē nam tenebre adiuuabāt. In vlua timiditatē maximā ſimulat: vt cū in loco eſſet ad quē nulli eēt aditus: tñ in eo q̄reret latebras. vlua dicūt rem quā vulgus budā vocat: Sed nihil intereſt q̄ ſpēs ſit herbæ mō illū occultare poſſet. Vela darent. vt oñdat ſuos pluſq̄ troianos timuiſſe. Nec mihi. ponit cōſultationē quā in lacu habuit. Hinc em̄ niſi nauigarent erat periculum vitæ: ſi nauigaſſent priuabar antiqua id eſt magna patria. Vel antiqua id eſt cuius affectum diuturnitas temporis accumulauerat & filiis: et parentem: & ſingula ſingulis dedit. Patriam dixit antiquam natos dulcis expectatum patrem in quibus rebus occurrunt peiora: quod græci illos eſſent occiſuri propter ſuam fugam piandā: q̄d erat neceſſarium. Hæc autem omnia dicta ſunt: vt faceret veriſimilia quæ fingebat. Per ſuperos. quos non latet veritas. Per ſiqua eſt quæ r. ſciebat apud ſe nō eſſe fidem: vnde arbitrabatur apud nullos eſſe. Et cum perſona ſua eēt odioſa quia boſtis mouet miſericordiam a ſuis calamitatibus Priamus autem ut omnia vera eliceret: depoſita regia auctoritate vt amicus cum boſte locutus eſt: Noſter eris. aperta benuolentia cum recipiat eum pro ciue: Mihi. ſcilicet regi qui poſſem tormentis inquirere veritatem et ſimpliciter quæro. Mihi qui te ſeruaui: & in eoꝝ numerum recepi.

CHRI. Bis q nos. poetice: Nā orator n̄ ponit hoc nomē p nūerali niſi ſit bis vt tinglis dieb⁹ terni veniebāt & niſi ſit nomē q̄d careat ſingl̄ari: Nā tūc ſp ponit̄ p nūerali: vt binas līas & ternas nuptias. Prodere ſimpl̄r manifeſtare ſignat & eſt ex p & dare. Pro em̄ in cōpoſitōe demrāt rem in pmptu & apto poi: vt pmo pmulgo. Sed q̄m q ſibi cōmiſſa manifeſtāt fidē frangunt: dicim⁹ prodere fidē frangere. Morti

Mors. mors ē ois sepatio aiā a corpe. Cædē āt & necē dicim⁹ cū vi aīa pellit̄, Aræ. de q̄ vide i buc. Timebat si bi. timeo te vel a te cū formido ne damnū vis ne a te inferat̄. Timeo āt tibi. i. tico ne tibi noceat̄. Tulere. æquo aīo passi sunt. Nō ei lætati sunt. In q̄ oñderet̄ ipm eē suis odiū: Sed tulere tanq̄ rē molestā moti misericordia tulere tñ qm̄ ipsi se extra piculū videbāt. Infanda. nā nō ex religiōe sed ex crudelitate parabā

Sal. tur sacra. Salsæfruges. sine sale vita būaua elegantior eē neqt. Et in aio sales appellantur. Varro pulmentarii vice vsos. sale antiquos refert. Maxia tñ in sacris appet auctoritas: qm̄ nulla cōficiunt̄ sine mole salsa. Ait Plī: Salsæ g̃ fruges. i. moles salsa: Faciebāt em̄ molē. i. pultē ex sale & farina borna. i. buius anni.

Antiquā. carā. Qđ te p superos. callide loqt̄ vt argui nō possit. Ait em̄ numina scire verū. Non aūt scire illū ea nō eē mētitū. Neq; dicit eē aliquē locū incorruptæ fidei. His. q. d. adeo callide vt queuis decipe potuissent: & cōmēdat troianos a demētia. Nā artis ē nos sp ab ea virtute auditores commēdare q̄

Manicæ cupimus illos in nos vti. Manicas. vincula manuū. Alias ornamentū vestium circa man⁹: vt Et tunicæ manicas & hñt redimicula mitræ. Arcta vinc. Interpretatus est manicas in qua significatione poneret.

SER. Quo: q̄ cā q̄ in cōiecturali statu sæpe q̄rit̄ cui rñdet ne recipiat̄ portis. Quis auctor. rñdet calchas attollere iussit. Quid ue p. vt placet̄ minerua. Ignes aut ararū q̄s fugit: vt sit execratio ꝓpter posteriora.

Vos aræ: aut solē & lunā sigt. execratō āt est aduersaꝝ depcatio. Iusiurādū vero optare ꝓspa: Testor mō iuro. alibi Testificor vt testor i occasu vestro. Vīm ei. sydera ei fm phōs dñr elemēta & brē ꝓprias ptātes.

Enses iuidiose ad pl̄alē trāstulit. Ter. Nō ppeti meretricū cōtumelias. Vittæ. vel q̄ bñtur i honorē deoꝝ aut q̄ bñt ipa simulachra vt virgineas ausi dīræ cōtingere vittas

Gessi. pene gessi. Fas. petit veniā a diis ne videat̄ ꝓditor Tacuit āt bæc anteq̄ audiret nī eris. si ei volūtate ꝓditor eēt: occurrebat illā Cic. Nemo vnq̄ sapiēs ꝓditori credendū putauit. Sacrata r. iu. ne incidat in sacri pœnā: Sūt ei tria militiæ genera. Plerū q; ei euocati dñr: & nō sūt milites sed ꝓ milite: Sal. Neu qs miles siue ꝓ milite. Itē ipse ab iis oms euocatos & cēturiones plerūq; tumultuarii: boc ē: q ad vnū militāt bellum plerūq; sacro rogati: qa p⁹ electionē i repu. iurant & hi sūt q̄ bñt plenā militiā: nā qnq; & viginti ānis tenent̄ bæc tria genera tangit Virg. sacri in boc loco. Tumultuarii: vt sil̄ oñe tumultu cōiurat trepido latiū: euocatōnis Mittit̄ & magni venul⁹ diomedis ad vrbē. Odisse viros & boc diasyrice: nā & ad græcos & ad troianos pōt referri. Si q̄ t. ppea q̄ latet̄ in equo. Legib⁹ vllis. si græcoꝝ pp illud nī eris: Si troianoꝝ qa græc⁹. Troia. nā qđ rex ꝓmittit vt resp. ꝓmittere. Ois. s. d. a veris incipit more suo: nā fauit græcis Minerua. & ereptū erat palladiū. Sed ei bisteron proterō. sed ei ex quo impi⁹ tydides. nā bisterologia vni⁹ ē sermonis: vt trāstra p & remos. Impius. ꝓpter vulnerata numia. Inuētor sc. pp palamedē occisū sua actōe. Auellere. inuitū oñdit eē sublatum. Helen⁹ apud aristā capt⁹a græcis idicauit p vi fata troiana in gb⁹ erat palladiū Vñ dī a pyrro regna meru ille. Quā q̄ pstiterit pyrro vt rediret p terrā p̄dicens græcoꝝ naufragiū. Tūc diomedes & vlysses seu cuniculis seu cloacis ascendert arcē: & occisis custodib⁹ substulert simulachꝝ. Dat̄ āt bis boc negocīū qa fuerūt cultores mineruæ. Hoc deinde bñs diomedes: vt Vir. tāgit: & Varro dscribit credēs sibi nō eē aptū ꝓpter sua picula trāseūti æneæ offerre conatus ē sed se ille velato capite sacrificās conuertisset nautes qđā simulachꝝ accepit: Vñ non iuliorꝝ sed nauticoꝝ familia sacra mineruæ būit: vñ in. v. vnum troiana pālas quē docuit. Alii dicunt boc simulachrū a troianis eē absc̄ditū intra extructū parietē postq̄ troiā peritura agnouerūt & deinde i bello mithridatico a fimbria quodā romano idicatū romā aduectū eē & cum rñsum eēt ibi impiū futurū vbi & palladiū adbibito mamurio fabro mlta sīlia facta sunt. Sed verū agnoscitur bastæ oculoꝝq; mobilitate. Vñ est arescere coruscæ luminib⁹ flamæ: sed ab vno tm̄ sacerdote agnoscitur: Luc. Troianā soli cui fas vidisse mineruā. Dicūt alii vnū simulachrum cœlo lapsum apud athenas. Alii duo volūt boc de quo diximus & illud athenience. Sacram ef. quasi cœlo lapsam.

DO. Quo molē. Breuissima proposito sed pfecta. Quæsitum ē cur equus eēt fact⁹. Cur tantæ magnitudinis. Quo auctore. vtrū religionis. an belli causa. Ille dolis. q. d. natura sua & arte pelasga mandatis suorum & ostendit nullū græcum carere dolis. Vos æter. iurauit sed subtiliter: Nam Troianos fallit: & nō prodit arcana suoꝝ Adbibuit iusiurandū qa non videbat̄ verisimile illum suoꝝ secreta sine tormentis ꝓ

Quo molē bāc īmanis eq statuere. qs auctor
Quidue petūt: q̄ religio: aut q̄ machina belli:
Dixerat. ille dolis instructus & arte pelasga
Subtulit exutas vinclis ad sydera palmas
Vos æterni ignes: & nō violabile vestrū
Testor numen ait: vos aræ ensesq; nefandi:
Quos fugi: vittæq; deum quas hostia gessi:
Fas mihi graioꝝ sacrata resoluere iura.
Fas odisse viros: atq; omnia ferre sub auras
Si qua tegūt: teneor patriæ nec legibus vllis
Tu modo ꝓmissis maneas seruataq; serues
Troia fidem: si vera feram si magna rependam.
Omīs spes danaum & cœpti fiducia belli
Palladis auxiliis semp stetit impius ex quo
Tydides sed em̄ scelerumq; inuētor vlysses
Fatale aggressi sacrato auellere templo
Palladiū cæsis summæ custodibus arcis
Corripuere sacram effigiem: manibusq; cruētis
Virgineas ausi diuæ contigere vittas.

mentis ꝓdere. Teſtat⁹ eſt igit̃ nō ꝓpter narratōis veritatē: ſed ꝓpter īniam q̄ſi ꝓditōuis. Fas mihi graio rū. q̄ſi iam ipſe græc⁹ nō eēt: vel illi ei⁹ ſocii nō fuiſſent. Et liceat eos odiſſe: q ciues mei eē voluerūt. Tenor patriæ. plus eſt voluntate q̄ legib⁹ retineri. Alterū eſt ex ſtudio puræ mentis: alterum ex neceſſitate.

Tu modo: ꝓ tu troia conſeruatori tuo fidem ſerua. Rependā. quaſi dicat tantū recipiet q̄tum dederat. i. vt ſalutē mœrereт̃ ſalutis auctor. Oīs ſpes. rn̄det vltimæ pti: vt fallendi ꝓmptior pateret occaſio & primo vni⁹ criminis inuidiā pluribus criminib⁹ maculat in Vlyſſe: & oñdit Mineruā grauiter iratā ſacrilegis. & Inuentor ſce. q nunq̄ inuenit q d ꝓbari potuiſſet. Fatale ag. ſ. a templo. In ſingulis ſingl'a fūt genera ſacrilegii. Fatale. in qno ſtaret fatū græcor̄. Dixerat em̃ palladis auxiliis. Auellere. vt cum ſacrilegio eēt crimē violentiæ. Palladiū. cū pondere ꝓnunciandū. In ipſo em̃ noie magnitudo numis exprimit. Q d vero de Maumurio dicit Seruius nuſq̄ in palladio legit̃: ſed in anculi cælitus de lapſo d quo ſuo loco dicemus. Cæſis. ad ſacrilegiū accedit homicidiū: cū illi humanitatis cauſa. & numinis veneratione ne leui q dem iniuria contingi debebāt. Augeт̃ homicidium ex merito perſonar̄ qa cuſtodes neq̄ eēnt electi cuſtodes niſi ꝓbatæ vitæ. Vide autē exageratōnem criminis. Aggreſſi ſunt templū ſacratum: quod ingredi quando q̄ ſine veneratōne nefas eēt. Cuſtodes cæſi & vſq̄ ad ipſum ſimulachr̄ gradatim ventum. Viſum nefario⁹ oculis & pollutis humano ſanguine manibus tactū: neq̄ ſolum corp⁹: ſed vultus & virginales vittas: quas in capite geſtabat: incеſtare ſunt auſi.

Fatale.

Dolus

CHRI. Quo molē. ex curſu & celeritate integratōnis exprimit̃ cupiditas rem intelligendi in Priamo Nam & breues clauſulæ ſunt & ſine copula: & paucis verbis multa cōplectit̃. Molē & imanis. Exprimit magnitudinē immēſam. Hāc q̄ſi tantā & tam mirabilē. Statuere vero firmitatē oñdit. Quis auctor cū ſtupore ꝓfer: q. d. nō potuit non eē magno ingenio. Auctor aūt cōmunis generis eſt. Dolis. Dolus eſt mentis calliditas ab eo q ꝓ deludat. Teſte autem Feſto in malis ſolum nunc vtimur: apud antiquos vero etiam in bonis: Vnde adhuc dicimus ſine dolo malo. Teſtor. in teſtimonium: vt Teſtor vtrūq̄ caput: Alias teſtificor: Alias teſtamētū cōdo. Vos ethærni ignes. Apoſtrophe vt vides vtit̃ in hoc loco. Apoſtrophe aūt maiorē bēt vehementiā q̄ ſi dixiſſet Teſtor ignes & aras. Quos fugi. cum horrore periculi ꝓnūcia. Fas repetitio & diſſolutio. Et hæc tota teſtificatio attentos facit ex magnitudine inuocationis & beniuolos ex demonſtratōne ſui periculi. qa citat̃ cōmiſeratō. Hēt & ſummā vim apoſtrophe: p̄ſertim ſi ad res mutas cōuertat̃ ſermo: vt Dulces exuuias dū fata deuſq̄ ſinebāt. Et Turn⁹ Tuq̄ optima ferrum Terra tene. Fas odiſſe. fas diuina lex eſt: vt ius humana. Auxelis g̃ eſt q non ſolum lege humana ſed q ꝓ plus eſt diuina liceat nō ſolū deſerere ſed odio hr̃e: Troia. troiane populе: vt iam nūc intelligat̃ quod ſibi ꝓmiſſum eſt a rege q ꝓ ſonam populi ſubſtinet: promiſſum eē a populo. Omnis ſpes. ergo hoc ſublato nulla alia ſpes relinquæbat̃. Stetit. q. d. veluti fundamentum penitus hæſit.

Fas.

SER. Ex illo. facto vel tpe. Fluere. mediū eſt hic hr̃e retro. Alibi cōtra Salu. Reb⁹ ſup̄ votū fluentib⁹.

Auerſa ꝓpter illud Manib⁹ cu. Tritonia quaſi terribilis ἀπὸ τρέιν. i. timere vel ſm Lucanū: Et ſe dilecta tritonida dixit ab vnda. Eſt āt ātonomaſia: qa ꝓpriū ē minerua. Vix. mox. Salſus. ne forte aliter niſi ſimulacro intelligeret & ſignificat ſudor laborē futur̄: Emicuit. q̄ſi q̄ iuita cōſiſtebat

Argis aduerbiū i loco. Repetāt. ex mor̄ romano qui ſi male expugnſſent redibāt vt rurſus captaret auguria. Reducant. recōciliet Arma. artificioſe iniicit de futuro metū vt pñtē fieret ſecuritatē. Improuiſi a. ſicut fem̃ ē. Digerit o. iterp̄tat̃ numis cōmotionē. Antiq̄ re. fauore priſtio. Nā ſi uſa m. occurrebat ei exurēdū equū ſi itro iferi nō poſſet. Aſiā. aſiaticos. Pelopeia. argiua: a pelope. Nr̄os ne. q̄ſi troian⁹ loq̄t̃ & dia ſyritice tn̄. Periurii. i verbo. r. rēouet̃. Peiero em̃ dicim⁹. Credita. r. aut fide bita aut ei cōmiſſa res p. Dolis. fuit g̃ turpi⁹ græciſ viciſſe dol' q troiāis vici. Coactis. ſic Ter. Vna me herde falſa lachrymula quā oc'os terēdo miſere vix vi exp̄ſſerit. Lariſſæus. achilles: a vicinitate. Nā phti⁹ fuit vtraq̄ tn̄ i theſſalia ē. Hic tūc: Mai⁹ m. m. nā apd āti quos ab iiſdē incipe vicioſum nō erat vt & ſale ſalſa ſonabāt & cāus caſandra canebat.

Laocoō. vt ait eupborio⁹ p⁹ aduentū græcor̄ ſacerdos neptūni lapidib⁹ occiſus ē qa ſacrificiis n̄ p̄dixit eor̄ aduentum. poſtea ſi ſcandētibus græcis cum vellent ſacrificare

Ex illo fluere: ac retro ſublapſa referri
Spes danaum: fractæ vires: aduerſa deę mens.
Nec dubiis ea ſigna dedit tritonia monſtris
Vix poſitū caſtis ſimulachrū: arſere coruſcę
Luminibus flammæ arectis: ſalſuſq̄ ꝑ artus
Sudor iit: terq̄ ipſa ſolo mirabile dictu
Emicuit: palmāq̄ ferens haſtamq̄ trementem
Extemplo tentanda fuga canit æquora calchas
Nec poſſe argolicis excindi pgama telis
Oīa ni repetant argis: numenq̄ reducant
Quod pelago & curui: ſecū aduexere carinis
Et nūc quod patrias vento petiere mycenas:
Arma deoſq̄ parāt comites: pelagoq̄ remēſo
Improuiſi aderūt ita degerit omnia calchas
Hanc ꝓ palladio moniti ꝓ numine læſo
Effigiem ſtatuere: nefas quę triſte piaret.
Hanc tamē immenſam calchas attollere molē
Roboribus textis: cœloq̄ educere iuſſit.
Neu recipi portis. aut duci in mœnia poſſit:

Neptūno laocoon tymbræi apollinis sacerdos forte ductꝰ est: vt solet fieri cū certus deest. Hic piaculū cōmisit ante simulachꝝ numis cū vxore coeūdo & ob hoc imissis draconibꝰ cū filiis interemptꝰ ē. Sed poeta hāc rem interptatur ad troianoꝝ excusatōnem.

DO. Ex illo fluere. nā sup̄ dixerat Palladis auxiliis sp stetit. Cum g̃ irata eēt cœpit fluere. Aduersa. duoꝝ sceleratoꝝ cōmisso oīmibꝰ irata ē. Vix positū. sig̃ sunt qbꝰ oñdit irā. Primū flamæ in oculis inaiatis. Sudor. Scām signū. Non pōt ex simulachro fluere: nisi portēdit malū. Idē dicas ꝺ motu simulachri. Paruā. f. b. q. t. manifestū signū se bostē pliteri deā. Arma. q. d. Hoc contra troianos vt reliq̃ facit verisilia. Capti d. Nō poterat obiici troianis cur ita crediderint: Quia iurauit & qa lachrymas veras credidimꝰ ē. Ergo nō virtute. ñ nūero boīm nō diuturnitate belli. sed insidiis victi sumꝰ. Hic aliud m. nam vehemēter dolos poterat confirmare hoc monstrum.

Neu pplm antiqua sub religione tueri.
Nam si vestra manus violasset dona mineruæ:
Tū magnū exitium qd dii prius omē in ipsum
Conuertant priami impio pbrygibusq; futurū
Sin manibus vris vram ascendisset in vrbē
Vltro asiam magno pelopeia ad mœnia bello
Venturā: & nros ea fata manere nepotes:
Talibus insidiis periuriq; arte sinonis
Credita res: captiq; dolis lachrimisq; coacti
Quos neq; tyti des: nec lariss æus achilles
Nō anni domuere decem: nō mile carinę
Hic aliud maius miseris multoq; tremendum
Obiicit magis: atq; improuida pectora turbat
Laocoon ductus neptunno forte sacerdos

CHRI. Sublapsa. retro & sub & re interitum significat. Cum em̃ res aut retrocedit aut deiicit ad interitum tendit: Nec dubiis. nō fuit difficile cognoscere iratā deam: qa signa dedit manifesta. Quo tempore Ilus Trois filius Ilium cōdidit: quod fuit āno fere septimo supra tria milia & octingentos pꝰ mundi initium aiunt breue scutum de cœlo lapsum in templum quod in arce condebat: idq; palladium eē vocatum: & elegisse sibi locum in media æde: cui adhuc superindicte regulæ non erant. Id signum ligneum fuisse multi tradiderunt. Hoc igitur allecto per illecebras theano custode Antenorem accepisse volunt: & græcis tradidisse. Callistratus autem de samothracia scribens & Satyrus: vt refert Dyonisius: dicūt cū santem Pallantis filiam cum nuberet Dardano attulisse Palladis munera. Hæc autem fuisse palladium & magnorum deorum simulachra. Deinde dardanū diluuiū fugientem arcadia profectum tulisse in samothraciam: ibiq; illis templum struxisse. Mox cum maiorē ptem populi transuexisset in asiam sacrificia ac ceremonias samothracibus reliquisse. Palladia vero & deorum imagines secum aduexisse & ex oraculo accepisse vrbem illā duraturam in qua hæc pmanerent. ac ppterea vrbem cōdidisse: & a se denominasse: & in ea collocasse. Condito deinde ab eius posteris ilio: eo esse translata: Postea vero capta vrbe inferiore Sicam dominum arcis factum subtulisse ex adytis sacra & quod supererat Palladium: Nam alterum Vlysses & Diomedes furtim vrbem ingressi abstulerant: Aretinus eodē Dyonisio teste scribit Palladiū a ioue dardano datū: & locatū in loco inaccessibili: Sed fabricatum aliud ad eius similitudinem & positū & hoc eripuisse græcos. Illud accepisse æneam. Alii scribunt palladium absconsum ab ilonensibns in cauernis: ne hostes eriperent & post multas ætates a Fimbria questore: cum ilium expugnasset: ablatum ac Romani peruectum. Seruabatur autem in templo Vestæ: quod erat inter capitolium & palatium quo iī censo. L. Celius Metellus illud liberauit. Ipse ignis ardore cæcus euasit. Syluius autem scribit cum Diomedes: in vrbe quā in apulia condebat palladium collocare vellet monitum eē a dea nocturna quiete. vt in latium vbi vera erat numinis sedes illud deportaret. Detulit diomedes: et palladium tradidit. Tritonia. de hac dea in supioribus dictū est. Fractæ vires: nam vt spe erigit animus et quodammō augentur vires sic cōtra desperatiōe deprimit: et minuūtur vires. Auersa deæ mens. cā quare amissa sit spes.

Sudor. quod calamitates portendere etiam in georgicis oñdit: Et mœstum illachrymat templis ebur æraq; sudant. Tentanda. q. d. q̃uis alias nō succesisset: vt supra Sæpe fugā danai troia cupiere relicta. Et sæpe illos aspera ponti interdusit byems. Numen. pscientiā et fauorem. Hic aliud maius. Ostenderat hactenus virtute nō potuisse superari troianos deinceps neq; prudentia quidem victos fuisse demonstrat Nō em̃ a Simone decipi potuissent: Nā ñ temere illi credidissent aut decepti fuissent nisi deoꝝ studium contra illos niteretur dum obiicitur percussoris: Laocoontis interitus.

SER. Solēnes aras. anniuersatio sacrificio religiosas: Dicimꝰ sacrificium solenne et aras. solennes: vt apricū et boiem et locum Per. Apricos meminisse senes. Hora. Cur Apricū oderit campū. Ingentem vt alio loco iam cornupetat. In sacrificiis em̃ certis numibꝰ certæ ætatis aialia mactanē. Gemini. Duo: vel sīles. Angues. Angues aq̃ sūt: Serpentes terraꝝ: Dracones teplorū: vt i hoc loco apet. Sed non obseruat sp. Iubæ. crista aut barbæ. Sanguinæ. san-

Angues Serpentes Dracones

Solennes taurum ingentē mactabat ad aras:
Ecce autem gemini a tenedo tranquilla p alta
Horresco referens. immensis orbibus angues
Incumbūt pelago: pariterq; ad littora tendunt
Pectora quorū inter fluctibus arrecta: iubæq;
Sanguineæ superant vndas ps cætera pontum

Pone legit

Pone legit sinuatq; in mensa volumine terga
Fit sonitus spumãte salo: iamq; arua tenebant.
Ardentesq; oculos suffecti sanguie & igni.
Sibila lambebant linguis vibrantibus ora:
Diffugimus visu exangues. illi agmine certo
Laocoonta petunt: & primum parua duorum
Corpora natorum serpens amplexus vterq;
Implicat: & miseros morsu depascitur artus
Post ipsũ auxilio subeuntem. ac tela ferentem
Corripiunt: spiriscq; ligãt ingentibus: & iam
Bis mediũ amplexi: bis collo squamea circum
Terga dati superant capite: & ceruicibus altis.
Ille simul manibus tendit diuellere nodos.
Perfusus sanie vittas atroq; veneno
Clamores simul horrendos ad sydera tollit.
Qualis mugitus fugit cum saucius aram
Taurus: & incerta excussit ceruice securim.
At gemini lapsu delubra ad summa dracones.
Effugiunt: sæuæq; petunt tritonidis arcem
Sub pedibusq; deæ clypeiq; sub orbe tegũtur.
Tum vero tremefacta nouꝰ per pectora cũctis
Insinuat pauor & scelus expendisse merentem
Laocoonta ferũt sacrum qui cuspide robur
Leserit: & tergo sceleratam intorserit hastam.
Ducendũ ad sedes simulacrũ: orãdaq; diuæ
Numina conclamant.
Diuidimus muros: & mœnia pãdimus vrbis.
Accingunt omnes operi: pedibusq; rotarum
Subiciunt lapsus: & stupea vincula collo

guinei coloris. Legit: trãsit. vt Littora epiri legimꝰ Sinuat. In sinũ curuat. Suffecti: proiecti: vt cõixa ꝓ enixa. Sibila. sibilantia: & pticipiũ est. Nã nomẽ Sibilus dr. Vibrãtibus. mobilibꝰ: l Nulũ eni aial tanta celeritate linguã mouet vt triplicẽ bre videat. Spiris. nodis: vñ & bases colũnarꝫ spiras dicũt. Spira ꝓprie volubilitas funiũ. Squamea pro squamosa. Atro. vt Pallida mors: tristisq; senectꝰ. Qualis mugitꝰ, i. tollit. Fctã ãt cõpatio est pp sacerdotis psonã. Incertã. dubie illisam: q̃ nõ haberet mortis effectũ Lapsu. labi ꝓprie serpentũ ẽ. Delubra. delubꝝ dr qđ vno tecto plura ãplectit numia: qa vno tecto diuit: vt capitoliũ i quo ẽ Iuppiter: Iuno & Minerua. Alii dicũt delubꝝ eẽ locũ añ tẽplũ vbi aq̃ currit a diluẽdo. Est aũt sinecdoche. i. a pte totum. Sæuæ. fortis: aut nobilis Sub pedibꝰ maioris simulachri qđ ab oibus videt. Nã qđ colit & breue est & latet sicut palladiũ fuerat. Clypeiq; s. o. vt maxia ps in spirã collecta sit añ pedes. Colla vero cũ capitibꝰ erectis post clypeũ. i. iter scutũ & simulachꝝ hẽbãt vt ẽ i tẽplo vrbis romæ. Nouꝰ magnꝰ: vt Pollio &. i. f. n. c. Insinuat: ꝓ insinuat. Scelus. suppliciũ: Añcedẽs ꝓ coseqnti. Expẽdidisse. tractũ a pecunia: Nã apud ãtiquos oẽs pœne pecuniariæ erãt. Sedes per boc oñdit domũ Mineruæ Orãda. placãda. Muros. suppositos portæ scææ Mœnia p. patefacta porta vel diruta interiora vrbis sũt nudata Accigũt o. ꝑpant. se ad opus

DO. Sorte. in qua fuerat arbitriũ diuinũ Ergo debuit nisi fuisset futuꝝ exitiũ publicũ ꝓuare sacerdotẽ diuina volũtate ductũ: & nõ arbitrio bũano mactantẽ tauꝝ igentẽ. i. excellentẽ bostiã. Ecce aũt. ꝓ hoc significabat bostes vẽturos a tenẽdo Ecce semp ponit vbi res borrẽda & repẽtina significatur. Festiatio aũt & oculi ardetes & liguæ mobilitas demõstrabãt alicui illos laturos iteritũ.

Agmine. agmẽ dr act? serpentũ. Cursus. n. & iter pedum est quibus carent serpentes.

Laocoonta. exprimitur deoꝝ impietas. Sacerdos. n. in ipso sacrificio petit: sed primo in eius cõspectu filii crudelissime iterficiunt puuli & insontes. Cætera serpẽtum descriptio crudelitatẽ designat Qualis mugitus, alluit ad tanꝝ quia sacrificabat taurus. Tollit. bis accipe tollit laocoon tollit taurus. At ge. non inertia sua decepti sunt a Sinone: sed iniquo deoꝝ studio præsertim Mineruæ: Petitꝰ est laocoon qui equũ vulnerauerat: Et dracões ad simulachꝝ deæ refugerãt Tum vero. tum magis. Nã supẽ dixerat borresco referens. Et scelus. nam ex hac cõiectura argumentum ducebant: Ducendum ad sedes. eadem omnium ex corde Laocoontis fuit sniã: & concordi voce clamabant. Diuidimus muros. plena describitur troianoꝝ dementia. Nam quo tempore bellum nec positum fuerat: nec sopitum muros diuidebant. Omnes Ne quis a nefario ope abesset. Pedibꝰ q. r. Quærebat celeritas: vt quã primum immitteretur interitus.

CHRI. Improuida. p. iprouida dixit. quia oia repẽtina maiorẽ pturbationem afferũt. Cic. in tuscul. Sed diligenter cum nec opinatoꝝ naturam consideres. nibil aliud reperies nisi omnia subdita videri maiora: & quidem ob duas causas. Primum q̃ quãta sint quæ accidunt cõsiderãdi spaciũ nõ dat. Deide cum videant ꝑcaueri potuisse si ꝓuisum eẽt q̃si culpa cõtractũ malũ ægritudinẽ acriorem facit. Quod ita esse dies declarat q̃ ꝓcedens ita mitigat: vt iisdẽ malis manentibus non modo leniat ægritudo. sed in plerisq; tollat Aras. de bis dictũ in buc. Mactabat. mactare est magis augere. Vñ qã sacra rẽ augẽt bostiæ nõ cædi sed mactari dicunt. Inde in abusu est mactare pro iterficere Pone. a. tergo: vt Pone subit coniunx. Describit aũt aduentus draconũ: vt Horrorẽ incutere possit. Sanguie & igni. micãti & ardẽti rubore. Vibrãtibus. crebro motibus. Diffugimus. magnus effectus borroris. i. in diuersas partes fugimꝰ. Nã in summa trepidatione nusq; sibi consulit: & eo fugit quo commodius putat posse fugere nõ habita reli-

Mactare

quoꝝ ratione. Exangues. & boc a metu eſt: non quia ſint ſine ſanguine: aut importat vocabulum: ſed quorum ſanguis relictus exterioribus partibus ad cor cõfugerit Illi bic maxia fides velle. deos vulneratum equum vlciſci: cum ex omni turba ſolum vulneratorem peterent Spiris. ſpira baſis columnæ eſt vnius tori aut duorum. Item genus operis piſtorii. Item funis nauticus in orbẽ conuolutus. Enniꝰ vero hominum ſimilitudinem ſpiram vocauit. Ait Feſtus. Spirulã appellant catellã ſiue aliquid buiuſmodi quod circa collum ponunt mulieres: vt eſt apud diuum Hieronimum. Deniq; ſpira eſt cũ longior res ita in gyrum complicatur: vt inde plures fiant circuli. Sed differt a circulis: qa circuli in ſeipſos reddunt. Spira cum ipſe orbis ad principium ſuum rediit non deſinit in eo: ſed ſumit principium alterius orbis Circum terga dati. i. circũdati Nodos. Nexus. Qualis. Simile eſt. Simile autem habet exemplũ. parabolam: & imaginem. Ab omnibus bis indignatio elicitur & miſericordia. In exẽplo miſericordia. ſic Anthenor potuit mediis elapſus achiuis Illiricos penetrare ſinus. Item Si potuit manes arceſſere coniugis orpheus. Indignatio ſic Pallas ne exurere daſſem argiuum. In parabola eſt miſericordia: Qualis populea mœrens philomena ſub vmbra Amiſſos queritur fœtus. Et bic: Qualis mugitus. Indignatio autem vt Ac veluti pleno lupus inſidiatur ouili Cum fremit ad caulas. Imago autem miſericordiã cum aut forma corporis abſentis ſcribit: vt eſt Sic oculos ſic ille manus ſic ora gerebat. Aut illa quæ nulla eſt fingit: vt Quã fama ſecuta eſt Candida ſuccinctam latrantibus inguina monſtris Dulichias vexaſſe rates. Et aſcilla vadit diſcordia palla Et conſanguineo gaudens bellona flagello. Delubra. delubrum Varro in octauo diuinarum rerum alios ait exiſtimare locum in quo preter edem ſit area aſſumpta deorum cauſa: vt eſt in circo flamineo Iouis piſtoris. Alios locum in quo dei ſimulachrum dedicatum: ſicuti in quo candela ponitur: candelabrum dicimus: & boc ille affirmare videt: & boc bic tangit poeta. Nam dicit Sub pedibuſq; dex: Illud ſupius tangit in quarto: vt principio delubra adeũt pacẽq; per aras exquirũt: Et vt arã ibi deoꝝ cã aſſumpta eſſe oñdat ait paulo infra Aut ante ora deum pingues ſpatiat ad aras. Hæc ex Macrobio. Feſtꝰ aũt ait delubꝝ fuſtẽ eſſe delubratũ. i. decorticatũ q̃ſi ſine libro. i. cortice quem venerebant pro deo. Plinius ait mirum videri: qd cum ſtatuarum origo ita vetuſta ſit ſimlachra tamen deorum lignea potius aut fictilia in templis vſq; ad deuictã aſiam dicata fuiſſe. Euſebius autem pamphilus ſcribit idem additq; ex ligno Appollini primã in deo ſtatuã fuiſſe ex ligno palladi: qd deinde apud athenienſes fuit. Itẽ Junoni apud ſamios: vt refert calliachꝰ: pas q primꝰ Junois argolicæ tẽplũ cõdidit: ex piri trũco ipſiꝰ deæ ſimulachꝝ finxit. Plato in legibus vetat ſimulachra deoꝝ ex terra fieri: qm̃ deoꝝ ſit pauimentum. Vetat ebur quia animam depoſuit: vñ ad deoꝝ ſimulachra ineptum eſt. Aes & ferrum belli ſunt inſtrumenta. Auꝝ & argentũ etiã inutile quia infecũdæ terræ colores putabãt: Vel qa inuidioſa poſſeſſio eſt. Condamant. non. n. vt ſupra diuiſæ ſunt ſententiæ: ſed oim vna eſt. Diuidimus. plena amentia troianoꝝ: ſed quæ deoꝝ ira proueniret: vt nec fatorum ſepulchri non frangendi meminerint: nec aduerterint non eſſe propter boſtile mentum mœnia deuidenda. Vnde exprimit quod dixit. Et ſi fata deum ſi mens non leua fuſſet.

Lignæ ſtatuæ

SER. Intendũt. Ligant. Intẽdũtq; locũ ſertis. Sacra. c. Hymnos dicũt. Minãs. Eminẽs vel minitãs. O patria. exclamatio qd tãta fuerit vis cõſecratiois: vt ẽt poſt ꝓpbanatiõẽ boſtes ab igreſſu vetaret. Nã ſepulchro Laumedontis ſuꝑ portã ſcæã collocato tuta erãt fata troiana. Inclyta. b. Quia myſitã totam ſupauerat. Quater. ſæpiꝰ. Immemores. iprouidi: aut ñ memores miraculoꝝ. Tunc ẽt. Nã ſæpe alias & Helena veniẽte p̃dixerat. Dei. Appolis q ſub ſpe coitꝰ diuinitatẽ dedit: deide deceptꝰ fidẽ vera dicẽti ſubſtulit. Feſta. quæ feſtos iducat dies vt laurꝰ: oliua: bedera. Velamꝰ. vt victori velatũ auro victiſq; iuuencũ Vertit. In aliã ſpẽm cõmutat. alias ſp vertit cœlũ. Ruit. naſcit de oceano: ideo ruit: qa altiꝰ eſt mare q̃ terra. Vmbra. f. terræ: & ẽ diffinitio noctis. Myrmidonũq; a gñalibus ad ſpãlia venire vitioſũ eſt: niſi redeat ad cãm vt bic. p mœnia p domos vt mœnia pandimꝰ vrbis. Phalãx: ligua macedõia legio ẽ: & eſt a pte totũ. i. ſynecdoche Ibat. veniebat. Lunæ: ſeptima luna capta eſt troia: cuius ſimulachꝝ apud argos eſt cõſtitutum. Hinc eſt q̃ dicit oblati per lunam: & alibi per cecã noctẽ Tacitæ lunæ aut noctis aut phyſice: quia cum ſeptem ſint circuli & ſupremus. ſ. ſaturni vehementer ſonet: reliq ſecundum ordinem luna quæ vltima eſt mi-

Intendunt ſcandit fatalis machina muros
Fœta armis: pueri circum innuptæq; puellæ
Sacra canũt: funẽq; manu cõtingere gaudent
Illa ſubit mediæq; minans illabitur vrbi
O patria o diuum domus ilion: & iclyta bello
Mœnia dardanidũ: quater ipſo in limine portæ
Subſtitit: atq; vtero ſonitũ quater arma dedere
Inſtamus tamen immemores cæciq; furore
Et monſtrum infœlix ſacrata ſiſtimus arce.
Tunc etiam fatis aperit caſſandra futuris
Ora dei iuſſu non vnquam credita teucris:
Nos delubra deum miſeri qbus vltimus eſſet
Ille dies: feſta velamus fronde per vrbem.
Vertitur interea cœlum: & ruit oceano nox
Inuoluens vmbra magna terramq; polumq;
Myrmidonumq; dolos: fuſi per mœnia teucri
Conticuere ſopor feſſos complectitur artus
Et iam argiua phalanx inſtructis nauibus ibat
A tenẽdo tacitæ per amica ſilentia lunæ

Littora

Littora nota petens: flammas cum regia pupis
Extulerat: fatisq; deum defensus iniquis
Inclusos vtero danaos & pinea furtim
Laxat claustra sinon illos patefactus ad auras
Reddit equus. lætiq; cauo se robore promunt.
Thersadrus sthelenusq; duces & dirus vlysses
Demissum lapsi per funē athamasq; thoasq;
Pelidesq; neoptolemus primusq; machaon
Et menelaus & ipse doli fabricator epeus
Inuadunt vrbem somno vinoq; sepultam
Cæduntur vigiles: portisq; patentibus omnes.

nūs sonāt. Hoc idē videmus in chordis cytharæ. Fatis iiquis. volūtate numinū vobis iiqua. Reddit. quasi debitor: vt reddit? bis terris. Et Hor. Nauis q̄ vbi creditū virgiliū debes finib? atticis Reddas. Thersandrus. Polynicis & Argiæ fi. Tthēelus. Capāei & Euadnes fili?. Vlixes. Laertis & Anthicliæ Neptolem?. sic vocat?: qa ad bellū duct? est puer: dictus pri? Pyrrhus a q̄litate capilor̄: Achillis & deidamiæ fili?: Pelei & Thedidis nepos ex patre. Ex matre vero Lycomedis regis sciriæ insulæ. Primusq; machaon. aut princeps aut numeri sui: Nā per numeros distixit. Vrbē. i. ciues. Cæduntē vigiles Nō act? sed officii nomē est. Vigiles. em capitolii significat. Nam paulo post Vix primi prælia tendant Portarum vigiles. Tbersandrus Sthelēus Vlyxes

DO. Nos delubra. tanta amentia fuit: vt quo exitium imminebat lætis frondib? templa nō coronarem? solū: sed tegeremus deor̄ qui vna nobiscū perituri erant. Vertiē. versa re aliqua fundūtur qđ in ea erat. Ergo versato cœlo qđ præbebat lucē tenebræ ex eo ceciderunt Inuoluunt. nā q̄ iuoluta sunt nō videntur. Fusi. p. m. t. c. & labore trabēdi eg & tpe nocturno iciderūt in somnū. Ibat. improprie dixit de nauigatiōe sed adiunxit nauib? Tacita per amicas. i. nullum est scriptoris vitiū cp nunc dicat silentia lunæ: & supra meminerit tenebrar̄. Nam elegerunt eam noctem quæ partim tenebrosa occultaret insidias partim adueniente luna illustris esset. vt sine errore veniret. Ergo & noticia littoris & luna suffragabatur. Flāmas. quo signo aduentū grecor̄ cognoscens Si nō rem pageret Reddit. vsus est bono verbo: Nam quos occultandos tenebris acceperat: reddit aeri. Vlysses. & ipse dux intelligitur.

CHRI. Mediæq; m. il. v. At q nondū igressa erat: Sed illabit̄ & nondū igressa mediæ. vrbi minari vi debatur. O patria cū quattuor sint genera dicēdi: Copiosum: Breue: Siccū: & Floridū noster Maro diuinitate ingenii sui singula p loci tpis rei ac psonar̄ rōe adhibet. Ergo hic breui vti? vt ibi Venit summa dies: & alibi & cāpos vbi troia fuit. O patria. o aliq̄n vocantis est: vt O socii neq; em ignari sumus ante malor̄: Et semp iungit̄ vocatio: nisi per antiptosin ponat̄ p illo ntūs: vt Persius. Vos o pōpilius sanguis qn aūt nō vocat. sed affectū vel admiratiōis vel exclamatiōis exprimit: & accusatiuo & vocatiuo iungitur Accusatiuo Ci. O variā volucrēq; fortunā. Idē O me miser̄ o te ifelicē. Vocatiuo vt O nonæ illæ decembris q̄ me cōsule fuistis. Sic & in hoc loco admirat̄ & indignat̄: & exclamat tā nobilē patriā ita ifœliciter pisse. O litterā aliquot populi italiæ & maxie vmbri & vsi teste Plinio nō babebāt: sed eius loco. u. ponebant: Ait prisciā?. Indyta. a græco est κλεος em famā & gloriā significat. Ergo eum idytum dicim? cuius fama pspicua illustriq; est. Quater. ait Lactātius in Statiū numer̄ iparem ppera significare: & dīs psperis ascribi: Vn illud numero deus ipare gaudet. Parem vero mortuis dari: & Statiū cum aduersum augurium significaret dixisse. Quare axe sereno intonuit: Sic & in hoc loco Vir. Qnater potuisse. Addit prætera idē Lactā. Imparē numer̄ a pythagora repetitū esse masculinæ virtutis: & deor̄ supum pp trinā regulam diuinæ rōnis. Quater repetitio est quæ semp oīonis pōdus affert. Atq; vtero so. q. ar. d. ex hac coꝑositione verbor̄ citat sonū quē describit. Nam si recta pnuncie? sonitū quater arma dedere Ipse ververbor̄ cōtextus pnunciando imitat̄ sonitū armor̄. Cæciq; f. excusat quare imemores fuerint: Nā furor mētē euertit. Cassandra. De qua in sequentib?. Festa: diē festū dicim?: boiem vero festiuū: Dicit̄ autē festus. a feria. In bis em feriant̄. i. ociant̄ boies. Dies igit̄ aut festi. aut pfesti: aut intercisi sunt. Festi. ergo dicati sunt: In quib? insunt sacrificia: epulæ: ludi: feriæ. in pfestis rem p. & priuatam gerere licet & fastos comiciales: cōperendinos & præliares in se cōtinēt. Vtriq; sic exprimit Plautus. Festo die si qđ pdegeris pfesto egere licet nisi pepceris. Intercisi boium deorūq; cōmunes sunt. In bis cum hostia cedit̄ fari nefas est. Intercisa vero cum fuerit & porrecta fari licet. Rursus cum adolet̄: non licet. Ergo festi sunt cum est sacra celebritas: in qua aut sacrificia fiunt: aut diuinæ epulatiōes: vel ludi in honorē deor̄: vel feriæ. Et de feriis dictum est. Sunt ꝑterea in pfestis dies fasti: in quibus pretori licet fari tria verba do dico addico. Nefasti bis cōtrarii sunt. Atri dies sunt infœlices q erant postridie oēs idus. Immemores. ignari. Memoria em pro intelligētia ponit̄. Terē. in andria Misis nūc opus est tua mihi ad hāc rem exprompta memoria atq; astutia. Vertit̄ interea. Locus ex Homero. Ennius tñ Vertit̄ iterea cœlum cum igentibus signis. Legendū puto simpliciter. Vertit̄ cœlū. i. ex cōuersione cœli fit nox. cum signū illud in quo erat sol ex vertigie cœli occideret: secūq; solem traberet. Nam ridiculū qđ dicūt longo itinere lassatū solem cum ad vltimum cœli spatium venerit: elāgueſcere ac tabefactū efflare suo ignes. Ruit oceano nox. vt supr̄ oñdimus poetā contextu verbor̄ excitasse pnunciando sonitū armor̄ quē describebat: Sic nūc monosyllaba dictiōe versuū ruere facit: & versu rē imitat̄. Sic alibi pcumbit humi bos. Facit autem rem verisimilem. Nam lassitudo Nox curarum solutio: & vinum profundum somnum inducere poterant. Phalāx. acies est macedonica: quæ vt ait Liuius: nisi prælongis hastis velut vallū ante clypeos obiiciat: ad quam rem libero cāpo opus est inutilis est. Curtius aūt ait: Macedones phalangem vocāt peditum stabile agmen. Et Cæsar in comen

O

Indytus

numerus

Festi dies

Phalanx

tariis ait beluetios: fecisse phalangē: hoc est clypeorū cōnexionē: quæ etiam testudo nuncupat. Quapp & Iuuenalis per trāslationē dixit Iunctoq; vmbone phalanges. Ait præterea Plinius phalangas significare fustes: quib⁹ afri prœlium cōtra egyptios primi fecerunt. Nonius vero. phalanges esse fustes teretes: qui nauibus subiiciunt. Posuit āt spem pro genere. Silentia lunæ. cato de re rustica: Ficos. oleas: mala: pira: vites inseri oportet luna silenti post meridiem sine vento austro. Item prata primo vere stercorabis luna silenti. Pinea: veru est qđ Seruius dicit esse pniciosam arborem: Hinc græcæ φθείρ. quia φτιρώ corrūpo est. Homer⁹ in ſcđo οἰμιλήτου ἐχόν φθείρωντο ρόσακρτοφυλλον Troas. fi. Andrēonis ex ætholia. Machaon & podalirī⁹ æsculapii filii ꝓpter pitiam medicinæ ad bellum troianum sunt vocati.

Silenti luna

Machaon

SER. Cōscia. cōiurata. Tps erat. describit noctis iitiū. Alibi totā nocte: vt i q̄rto: Nox erat & placidā carpebāt cūcta qetē Corpora p terras. Descriptiones āt ꝓ reg̃ q̄litate vel tēdunt vel corripiūt. Illo. n. loco ptētio ad inuidiā Didōis ptinet vt vigiliarū. Sūt āt noctis ptes ſm Varronē Vespera conticinium intēpesta: gallicinīū lucifer. Die mane: ortus meridies occasus: de crepusculo vero quod est dubia lux. Nam creperū dubiū significat q̄rit. Et licet vtriq; tēpori possit iungi: vsus tñ obtinuit vt matutino iungatur: licet Luc. dixerit longa repcussio nituere crepuscula phœbo. Mane vero a mano ē: Nā manū veteres bonū dixerūt. Serpit: Latāter mēbris infundit. In somnis. per somnos: aut ꝓ in somniis p sinæresim. Ecce. Ponit hæc dictio cum aliquid repētinū significat. Ecce man⁹ iuuenē i. p. t. r. Visus. Nā somnia vident & nō sunt. Qđ paulo post dicit. Effert penetra lib⁹ igne confirmātis est. Mā illud fuisse verū cōtēdit. Raptat⁹. Frequētatiuo vtit vt supra Ter circū iliacos r. b. m. Bigis. Secundū artem locut⁹: Nam quæ de plurib⁹ cōstāt pluraliter ꝓferunt. vt bigæ mappæ: Horati⁹ tñ dixit Ne sordida mappa. Itē Stati⁹ Rorifera placidū tenuauerat aera biga Traiect⁹. l. Traiecta lora habēs. Hei mi. Versus Ennii: Exuuias. Celauit mortē Patrocli ad laudis argumentū. Phrygios ignes. Quib⁹ ꝓ telīlai nauis icēsa est Barba. in singlari numero boīm est: in plrali brutorū. Vñ dubitat de qbus dixerit Stiriaq; ipexis induruit horrida barbis. Pluria. ait Homer⁹ in extinctum. Hectorē oēs tela iacere morte maiorū. Vñ ē Et bis sex thoraca petitū pfossūq; locis: pp duodeci ppl'os tuscīæ. Duodeci em̄ lucumones q ligua etrusca reges sunt tusci habebāt. Vñ est gēs illi triplex: ppli sub gente q̄terni.

Vltro. nā ratio postulabat vt loq̄ret q venerat. Spes fi. spes sp infida: sed in Hectore fidissima. Expectare ꝓ expectat⁹ antipto sis est. Fœdauit. Cruētauit: vt Sanguie fœdātem: & māsit in trāslatiōe. Nam sup̄ dixerat O lux. ideo & serenos: & Salu. De nubibus fœdantē lumē. Ille nihil. s. ad interrogata.

Accipiunt socios: atque agmīa cōscia iungunt
Tēpus erat quo prima quies mortalib⁹ ægris
Incipit: & dono diuum gratissima serpit.
In somnis ecce añ oculos mœstissimus hector:
Visus adesse mihi largosq; effundere fletus:
Raptatus bigis vt quondam: aterq; cruento
Puluere: perq; pedes traiectus lora tumentes.
Hei mihi qualis erat: quantum mutatus ab illo
Hectore: qui rediit exuuias inductus achilli
Vel danaū phrygios iaculatus puppib⁹ ignes:
Squallentē barbā: & cōcretos sanguine crines:
Vulneraq; illa gerens quæ circū pluria muros
Accepit patrios: vltro flens ipse videbar
Compellare virū: & mœstas expromere voces
O lux dardaniæ: spes o fidissima teucrum:
Quæ tātæ tenuere moræ qbus hector ab oris:
Expectate venis: vt te post multa tuorum
Funera post varios hominūq; vrbisq; labores
Defessi aspicimus: q̄ causa indigna serenos
Fœdauit vultus: aut cur hæc vulnera cernot
Ille nihil: nec me quærentem vana moratur:
Sed grauiter gemitus imo de pectore ducens.
Heu fuge nate dea: teq; his ait eripe flammis.
Hostis habet muros: ruit alto a culmine troia.
Sat patriæ priamoq; datū: si pergama dextra
Defendi possent: etiam hac defensa fuissent.
Sacra suosq; tibi cōmendat troia penates.
Hos cape fatorum comites: his mœnia quære
Magna: pererrato statues quæ denīq; ponto.

Vana. falsa. Gemitus nec em̄ paruus dolor est viro forti fugā forti suadere. Sunt autē oēs hic partes suasoriæ. Fugæ. ꝓpositio est. His tr. f. Vtile. Sat p. bonestū. Nam nemo pōt contra fata. Hac. f. tua: vt & participem gloriæ faciat æneā: & ipse vitet superbiam. Sacra. s. q. t. c. t. p. Necessarium: Sacrilegium em̄ est non liberare commendatos deos Fatorum co. possibile qa occurrebat Hostis habet muros & ideo dat comites deos. Pererrato. boc verbo ostendit erroris longinquitatem.

DO. Inuadunt. Ordo est Ceduntur vigiles po. q. p. o. accipiunt s. a. a. c. iu. & deinde inuadūt vrbē. s. u. q. s. Ne sit vitiū: vt primū inuadant vrbē: & postea recipiant socios per portam. Primo enim patefactus est equus. deinde vigiles occisi: & postremo per vrbē sparsi sunt: & potuerūt ciues latere qui duplici malo essent affecti

sent affecti vino & ꝓfundo somno. Prima ges. Excusat æneas si somnū ea hora cupiebat qua oīa animan
tia reficit somnus. cuius initia tm ponderis habet. & tāta vi mētes opprimūt: vt oī cura sub mota altius so
porent. Et cum munus deoꝝ sit somnus ad refectionē nobis datū: crimē nō est si cōcesso tēpore dormiat.
Visus adesse. ostēdit poeta non vera sed verisimiles imagines videre cum dormientibus afferūt. Ex me
rore autē & squalore imaginis etiā si nihil verbis nunciasset: cōiectura colligeret funesta portēdere. Vide
bat. & hic oīdit imagines non esse veras. O lux errorē describit dormientis: vt qd optime quasi nescius
interrogaret. Heu fuge. viro forti fugā suadet quā non suaderet si supesset aliquid cui posset subueniri.
Mox subnectit cām quæ oēm vim desperationis cōtinet. Heu fuge. incipit recte a doloris signo. Dolebat
em̄ ꝙ qui debebat honorari ad auxiliū fugam suaderet viro forti. Et ꝙ sic interierat tota res: vt nihil supes
set quod auxilio fulciri posset. Hostis h.m. secunda desperatio. Muros. quibus se tutari potuissent.
Ruit a.a.t. tercia desperatio. i. cōcidit iā cui ptās subuenerat. Sat patriæ. p.q: d. vt primū venisse interitum
denotaret. Si pgama d. quasi dicat cōtra tantā vim nihil valere humanā virtutē & ꝓbat qui si posset de
fendi: defensa fuissent bac. s. mea. Sacra d. p. nō est ergo flagitium ꝙ fugiat: cum patria suos deos fuga li
berandos velit. Nimium etiam religiosum probare voluit: cum ipsis religionibus conseruādis sit aptissi
mus aut etiā diis potiorē. Nullus em̄ cōmendatur inferiori. De his diis meminit in themate iferretq; de
os latio. Omni culpa vacat fugiturus: si fugam suadet imago viri fortis: & patria cōcedit fugā. & deorum
sacroꝝq; societas. Fatoꝝ co. adiuuabāt tua fata: cū tui comites fuerint. Quid em̄ potuit æneas: si dii ipsi
non potuerunt. Magna: qnia magni sunt dii. Et ꝓponit spem futuri tpis: vt sit tolleratio præsentis cala
mitatis. Pererrato ponto. vt oīderet se vera insinuare: prædixit prospera: & bis laboriosa addidit.

Peripbra sis

CHRI. Tempus erat. pipbrasis est. Nam teste Quitiliano qcqd singularib⁹ breuius pōt & cum orna
tu latius oīditur pipbrasis est. latine circūlocutio dr̄. Verum vt decoꝝ habet pipbrasis: ita cū in vitiū inci
dit pissologia dr̄. Quitilianus ait. Est præterea chronographia. i. tpis descriptio: Sed vt semel rem totam
exponam: Reuolutio totius cœli. xxiiii. horis absoluit. Duodeci em̄ signa sunt in zodiaco: ac singula si or
tū simul & occasum cōsideremus: binas horas occupāt. Hoc spaciū dies nuncupat: qui diuidit in lucem
& in tenebras: Sed tenebris nox nomē est. Lux aūt ꝓprie dies dr̄. M. igitur Varro in scdo rer̄ humanar̄
libro die ait qui ex media nocte ad ꝓximā mediā noctē nati sunt vno die nati dicunt. Itē dicit ab occasu
ad occasum solis atheniensis diem finire: babylonios ab ortu ad ortum: vmbros meridie ad meridiē. Er
go tribunus pl. cui diem integram ab vrbe abesse nō licebat: si post mediā noctē egressus añ aliā mediam
noctē reuerteret: die integr̄ nō abfuerat. A media āt nocte icipere oīdit noster poeta in. v. Torquet me
dios nox humida cursus Et sæuus eqs orīes afflauit banelis. Idē in. vi. initium noctis oīdit. Hac vice ser
monū roseis a. q. Jam mediū æthereo cursu traiecerat axē: mox addit nox ruit æneas. Diei igitē prima ps
est mediæ noctis iclinato. Inde gallicinīū. Inde cōticinīū cū galli tacent & boies etiā tūc qescunt. Diluculū
cum dies ag̃nosci cepit: Mane dcm̄ ꝙ ab inferis locis. i. a manibus veniat: aut verius a nomie boni ominis
Nā lanubini manum bonū dicūt cuius cōtrarium est imanis. Hinc meridies a quo cæter̄ tps occiduū dr̄:
Mox supma tēpestas. Vnde est in. xii. tabulis Supma tempestas solis occasus esto. Deinde vespera a stella
hespero: Inde pria fax. Deinde cōcubiæ. Deide intempestas q̄ nō bēt idoneū tps aliqd agendi. Noctu nomē
posuerunt prisca. Ennius in annalibus Hac noctu f lio pendebit etruria tota: & Claudius Quadrigarius:
Senatus de noctu cōuenire: Noctu multa domum demitti. Et nox pro noctu posuerunt in. xii. tabulis: vt
Si nox furtum factum sit: Si im occisit iure cæsus esto vbi est im pro eum. Die quiti & die quite dicebant
antiq: & quia vna ps est scda syllaba naturaliter producta corripitur. Nā indifferēter e. & i. iponebāt i fine
vt bere & beri. Die q̄rte de futuro die quarto de preterito dicebāt. Mortalibus. substantiue positum. i.
hominibus. Gratissima. suauis em̄ est somnus: & mēbra laboribus fessa mire restaurat. Mœstissimus be.

Mane. Manum

Somnian di species.

somniādi spēs quicq; sunt: Sonium: visio: oraculum: insonium: aut phantasma: quod Cicero visum appel
lat. Sed ista duo vltima interpretatiōe non egēt: qa nihil diuinationis apportāt. Est enim quotiēs oppressi
ai corporis ve aut fortunæ incōmodis q̄lis vigilantē fatigauerat: talē se ingerit dormienti anim⁹. Lætus em̄
anim⁹ læta videt: mœstus mœsta: aut deceptus in somno cotraria. Sic corpis qualitatib⁹. Nam cum cibo
temeto ve grauati sumus: aut suffocari aut exonerari videmur: Si ianes cibo potu ve simus: aut desidera
re aut inuenisse videmur. Fortunæ etiam potentia aut minui aut augeri putamus. Dicit autem insonium
nō qa accidat p sonum: sed qa in ipso somno tm̄ est. Cum autē corporis humoꝝ. quies est: vt neq; bilis in
nobis: neq; atrabilis: nō pituita: nō sanguis exupet: aut degrauet: Neq; rursus aut crapula aut vino oppri
mamur: Neq; rursus cibo potu ve egeat natura: Aut postremo nulla pturbatiōe prematur anim⁹: nulla re
angatur: nulla leticiæ exultet: nihil timeat: nihil cōcupiscat: Tunc mens ipsa nostra: quæ diuina est. ab om
ni cōtagione corporis soluta. & per sonum libera in suam naturam reuersa pōt ex diuinitate sua futura p̄
uidere: Et aut aperte præuidet: vt cum apte aliquid aliquis loquēs nobis vera prædicit: & hoc oraculum
appellatur. Aut insonis aliquid videmus: & eodē modo quo apparuerat euenit. & hæc visio appellatur.
Aut nō nunq; videmus quidem futura in sono: sed quibusdā figuris iuoluta atq; cōtecta quēadmodum
filia Polycratis samii: q̄ p quitē viderat patrē Polycratem a Joue lauari: & a pbebo vngi: Quod ita euenit.
Nā cruci a pfecto Xerxis affixus & in patibulo relictus est. ac mox eius cadauer pluuia lautum: deinde a
sole pingui resoluto punctum est. Prædixit ergo vera sonium: sed ea obscura atq; abdita fuerunt. Ergo. v.
sunt visionū spēs q̄r̄ due insonium & phātasma falsæ sunt: Oracula autē visio & sonium veræ. In hoc au
tem loco & visio simul & oraculum fuit. Bigis. Bigæ sunt duo equi simul iuncti: Itaq; neq; hoc neq; ille
hoc noie appellant: sed ambo simul: Sic & quadrigæ quattuor sunt equi simul iuncti. Ab illo hectore

Squallor

Vnus est hector: nec mutatur essentia: sed dicim⁹ alium hectorē cum ita imutato sunt accidētia & q̄litates vt ali⁹ appareat: Ignes. nam primū appellentib⁹ grecis obuiā armat⁹ factus hector nauē Protesilai: q̄ prima litus tetigerat: exussit. & victoria lætus ad suos rediit. Squalentē b. ex Auli ge. snia sq̄lere dc̄m ē a squama⁊ crebritate asperitate⁊ q̄ in serpentū & piscium coriis visunt. Quicq̄ igit numis icultatū atq̄ obsitū aliqua re est: & icutere facie noua horrorē visentib⁹ pōt id squalere dicebatur: ita in re lucida vt surdida. In lucida posuit poeta in sequētibus per tunicā squalentē auro latus aurit apertū. Sic & Accius in pelopedis Eius serpētis squamæ squalido auro & purpura cōtextæ. In sordida hic ergo squalentē b. i. sordib⁹ nimis inculcatā ei obsitā. Sed teste eodē. Gellio multo assiduoq̄ vsu ita cōtaminatū est hoc verbū vt iam squalor de inquinamētis dūtaxat dici cepit. Cōcretos. cōcerni dr res q̄ ante fluxilis: vel sua spōte cōdensat & coheret: vt sanguis postq̄ de venis egressus est: vel alia accedēte materia. Nā crines natura fluxiles implicīti sanguie cōdensant & cohærēt. O lux. ex Ennio est. ille em̄ O lux troiæ germāe hector: Quid ita cū tuo lacerato corpe miser. Lux ergo ad p̄teritū & p̄s: Spes vero ad futur⁊ refert. Vt em̄ lux lucc res restaurat sic egregiis huius viri factoribus troianū ipium illustre reddebat & ex his meritis ois de futuro spes in eo reponebat. Quæ tāte t. m. oīdit naturā somnio⁊: Nā somniās nō mēinerat æneas hectorē occubuisse: nec ab Achille cōfossum. Nā qua sup̄ ait Vulnera q̄ illa gerēs: & cætera huiusmōi ex vigilātis mēoria ad p̄s narrat. Vt admirātis est: in bucolicis expressim⁹. Indigna nā digne nō poterāt fœdari optimi viri vult⁹ Est q̄ vniuersa hæc iterrogatio p̄nunciāda cum summo dolore ac stupore. Etiā. adhuc: vt placido ne etiā pugnabis amori. Hac. s. mea. q. d. adhuc viuerē si fata troiā defendi voluissent. Vel dicamus Et hac. q. d. hac quoq̄ tua dextera q̄ius ego spes fiducissima occubuissem. Suos. recte suos. Nam illos ex ſaothracia in phrygiā trāsportauit Dardan⁹. Et vt addā aliq d ad ea q̄ in supioribus dixi de penatib⁹: Refert Dionysius penates q in græcā linguā trāsferūt: alios patrios: alios genethlios: alios etbesios: alios mychios: q̄si arcanos: alios ercios fortasse q in occulto cōclusi essent appellasse. De figura autē & forma eo⁊ refert Timæus bistoricus lituos ferreos & æneos & troianū vas quoddā fictile esse ea q̄ in occultis & recōditis latuinii iacent sacra. Dionysius aūt scibit se romæ uidisse templū apprime tenebrosum. neq̄ tn magnū: i quo sitæ sunt deo⁊ troiano⁊ simulachra: q̄ inscriptionē hnt. d. penates. Sunt aūt duo adolescētes qui sedeant pila tenentes militari habitu. Refert idem Diony. constructa iam alba trāslatos fuisse lauinio albam deos ipsos quos Aeneas ex troia aduectos illic collocarat. Ve⁊ sequēti nocte q̄ius clauso templo ad suas lauinas sedes rediisse: atq̄ scdo albā reportatos scdo quoq̄ lauinīū rediisse. Quapp eos illic relinq placuit missis alba sexcētis cum duce Egesto qui lauinii habitantes sacra curarent.

Penates

SER. Vestā. Deā ignis q̄ terra est. Diuerso. Proœconomia q̄ demōstret Aeneā p̄dito rē nō fuisse: sed lōgingtate dom⁹ & tardi⁹ bella cognouisse: & facilius euitasse discrimen.

Magis. a m. augmentū q̄si maxie sic minus atq̄ min⁹. i. minime: & vt. i. vtcūq̄. Anchisæ nā vbicūq̄ dum viuit Anchises sibi vniuersa concedit. Religiose ergo. Arboris. q. o. Laus domus. Recessit a frequentia se remouit est āt pulchra trāslatio quotiens rei mobilis ad imobile vel cōtra trāsferē officiū. Ingruit in uadit: vt igruit Aeneas italis. Excutior sōno Vt appareat terroris esse & nō societatis. Arrectis auri. Trāslatio a brutis: sic Ter. Arrige aures Pāpbile. Flumie. fluxu: vt Humectat flumie vultū. Torrēs. Fluui⁹ qui æstate siccat a torrēdo dict⁹ contra græci a tempore quo crescit Χειμάρρους appellant sicut equinoctī ισημερίον. Insciꝰ. nō ignar⁹: Nā videt: sed qui nō valde sit causar⁊ perit⁹ q̄si simplex. Saxi. Montis. Cōtra in sexto: Prænsantemq̄ vncis manibus capita aspera montis. id est saxi. Manifesta fides. Non somni sed fraudis grecorum: vnde Danaumq̄ p. i. Deiphœbi. qui post morem Paridis belenam duxit vxorē. Vcalegon. rem domus ad boiem trāstulit. Sygæa duo sunt troiæ promontoria Rhœtū & sygeum quod dictū est quia Hercules bospitio probibitus simulauit discessū: & binc contra troiam venit cum silētio quod σῦγη dicitur. Relucent magnitudinem incendii denotat. Lata. Quia Ilic pōti angustiæ se dilatēt. Clāgor. græcū est illi. n. κλαγγή,

Sic ait: & manibus vittas vestamq̄ potentem
Aeternumq̄ adytis effert penetralibus ignem
Diuerso inter ea miscemur mœnia luctu
Et magis atq̄ magis: quāquā secreta parentis
Anchisæ domus arboribusq̄ obtecta recessit.
Clarescūt sonitus: armorumq̄ ingruit horror:
Excutior somno: & summi fastigia tecti
Ascensu supero: atq̄ arrectis auribus asto.
In segetem veluti cum flāma furētibus austris
Incidit: aut rapidus mōtano flumīe torrens
Sternit agros: sternit sata læta: boūq̄ labores
Præcipitesq̄ trabit siluas stupet insciꝰ alto
Accipiens sonitum saxi de vertice pastor
Tum vero manifesta fides: danaūq̄ patescunt
Insidiæ. iam deiphobi dedit ampla ruinam
Vulcano superante domus: iā p̄ximus ardet
Vcalegon. sygæa igni freta lata relucent.
Exoritur clamorq̄ virum clangorq̄ tubarum
Arma amens capio: nec sat ratiōis in armis:
Sed glomerare manū bello & cōcurrere i arcē.
Cum sociis ardent animi: furor iraq̄ mētem
Præcipitāt: pulchrūq̄ mori succurrit in armis.

Ecce autem

Ecce autem tælis panthus elapsus ab iuum
Panthus othriades arcis phœbiq; sacerdos
Sacra manu victosq; deos paruumq; nepotẽ
Ipse trahit: cursuq; amens ad limina tendit.
Quo res sũma loco pãthu: quã prẽdimus arcẽ:
Vix ea fatus eram gemitu cum talia reddit
Venit summa dies: et ineluctabile tempus.

Tangit aũt morẽ: quia vrbes plerũq; a sono tubaꝝ diruunt̃. Sicut Albã Hostili? Tulli? iussit euerti. Amẽs. qa nec somnio nec reb? aspectis credidi. Furor ira q.m.p. Põt spãliter accipi qa furore atq; ira pceps ferebatur. Vel generaliter. Nam furor & ira mẽtes humanas pcipitant. Vñ non miꝝ si arma cœpi.

Arcis. p.q.s. Aut quia abrogatus esset: aut ex more roano. In capitolio em̃ oim deoꝝ simulachra colebantur. Sacra victosq; deos. Hoc est pp qđ supra ait Sacra suosq; t.c.t.p. Victos. q egebãt sacerdotis auxilio. Et simꝫ excusatur æneæ discessus. Ipse trahit. septima sylepsis. Nam cũius ad nepotẽ solũ spectet: tñ ad omia superiora referẽ. Cursu. & cursum legit̃. Ad limina. Aeneæ & religio laudat̃ & virtus. Quo res s.l. admirãtis est. nõ iterrogãtis. Pãthu ntũs est. Res sũma. res publica. Quã prẽdimus arcẽ. cũ tu bãc relinquas nõ em̃ plures erãt arces. Vnde admirãtis & notãda simul oĩonis breuitas quæ in piculis congruit. DO. Excutior nõ dixit expgiscor qđ eẽt aut ex sacietate somni aut ex aĩ trãqllitate. Quies ergo dormiẽtis abrupta est: Et sũmi fa.t.as. supo. Vt posset vel videndo per flãmas: vel audiẽdo cuncta percipere. Iam deiphœbi. Narratisq; audierat: ponit q̃ videbat. Exorit̃. c.q.v. eo ptinet quia dixit. Tum vero manifesta fides. d.q.p. inf. Quãtus ãt fuit affectus æneæ: q nec somno hectoris admõitus neq; manifesta captiuitate vrbis deterritus arma cœpit. Amẽs oibus aduersis mente turbata nõ in fugam: sed in arma cõuertitur. Et q̃rit manũ socioꝝ: quibus arcẽ amissis iam mœnibus defẽdat. Furor itaq; optie posuit. Quicq d em̃ pcipitanter vrgẽt nõ quo aĩus voluerit: sed in eã ptem cadit in q̃ ruinæ põd? adduxit. Pulchrũq; m. nõ erat spes victoriæ: sed armatus q̃ iermis pulchrã mortem ignominiose vitæ pponebat Ecce aũt. aduentu pẽthei spẽ cõceptã arcis defendẽdæ amittit. At ille nõ metu hostili deterritus erat. vt nõ ferret secum qcq d deorum in arce colebat̃. Portabat em̃ sacra & deos victos vt oñderet humanum auxilium aduersus eam vim nõ fuisse necessariũ. cui ipsi quoq; dii resistere p se nõ potuerãt. Amens a tutis excusus ad ituta fugiens oñdebat plenã amentiã. Quo res summa iterrogatio breuis p rõe tpis sũpta. Quæsita ẽt pro pso na fugientis: & pro eius qui licet aduersa maturæ tñ scire cupiebat. Sũma rer̃ est bonoꝝ & maloꝝ. Concinnam diffinitio: qua celerius exprimi possit aduersa vel pspera. Quã p.ar. arx est secunda defensio vt euictus muris ipsa succedat. Recte ergo q̃situm quã prẽdimus arcẽ. Intelligebat em̃ ex fuga penthei arcẽ captã: neq; aliã pterea esse. Vix ea f. prædicanda artificiosa subtilitas poetæ in rñdendo. Hisdẽ em̃ verbis & eadẽ breuitate & instruxit insciũ: & quæ summa esset rer̃ perdocuit. Ille em̃ Quo r.s.p. Hic Venit sũma dies ineluctabile Quod luctando superari nõ potest. Ingens gloria t. Periit quicquid apd nos floruit.

CHRI. Aeternum. in tẽplo em̃ veste ignis ppetuus seruabat̃. Sed quot annis kalẽdis martiis renouabat̃. Vestam. Percurrã semel rem totam: ne iterꝝ de ea narrandũ sit. Eam igitur Saturni & Opis filiã fabulãtur. Quidi? semine saturni tercia Vesta fuit. Hoc numen troianũ fuit: & Vestã vnã e penatibus putant: vel saltẽ illoꝝ comitem. Hinc cõsules macrobio teste & dictatores cum magistratu ibant Vestæ & penatibus sacrificabant: pptereaq; hic poeta cum de penatib? meminisset addidit. vestã. Cicero in libro de natura deoꝝ ait vestã dicit ab bestia græco verbo: vimq; eius ad aras focosq; pertinere: & q̃m custos sit rerum intimaꝝ: oẽm illius precationẽ & sacrificationẽ extremã esse. Ouidius illam mõ ignem ponit vt Nil aliud vestam q̃ merã intellige flãmam: Modo terram vt Sic incesta pit quia quã volauit in illam conditur est tellus vestaq; numẽ idẽ. Diodorus siculus scribit vestam domoꝝ cõstructricẽ fuisse pptereaq; institutũ vt in oibus domibus colat̃. Plato aũt in pbædro p ænigma ita loquit̃. Magnus rex citas alatũ currũ incedit exornãs cũcta ac disponẽs: ac postremo demõstrat: q̃ cæteri dii currũ sequunt̃: Sola autem vesta domi manet per qđ intellige vestã terrã esse q̃ imobilis est & ignẽ inclusum terræ. Quapp vestæ simulachrũ nullum erãt. Sed in media tẽpli testudie pẽdebat terra. Putant multi dici vestam a græco verbo bestia mutata aspiratiõe in digãma eolicum: vel a vestiendo q̃ terra herbis ac arboribus vestiat̃. Ferũt autem illam adamatã a priapo fuisse: qui vim seminalẽ significat. quia nihil pductura sit terra sine vi semiali. Volũt pterea vestam nutricẽ Iouis fuisse: eãq; illum suo gremio substẽtasse. Exprimebãt aũt illã buiusmõi pictura Templum pingebam latum ac spacioſum cũ ara in medio: & ea vtrinq; ignẽ babebat: q ppetuus seruabat̃ cum eum extingui nullo pacto fas esset. Cui ministerio vestales virgines præerant: sicq; ibi depicte ignẽ fouere videbant̃. Supra vero pinnaculũ templi depicta erat ipsa vesta in formã virginis infantẽ ipsum Iouem in suo sinu fouẽs. Sacra vestæ ex troia in Italiã vexit Aeneas. Templũ illi albæ erexit Ascanius. Romæ vero an Romulus an Numa erexerit dubitat̃. Positũ autẽ erat iter capitolium & palatium: vt est apud Diony. Illud ẽt scribit̃ apd eundẽ Dionysium. Præter hæc coia sacra singulas etiam curias: quæ. xxxvi. erãt vestã priuatã habuisse. Essecq pleroscq qui q̃rentibus custoditus ignis quid sit & quare virginibus seruandus mandet̃ rñdeant: q̃ ignis res est imaculata & virgines incorruptæ ppeaq; castissimo diuinoꝝ purissimum mortaliũ amicũ esse. Vestæ aũt pponi ignẽ: quia tellus cum sit: mediũq; mundi teneat locũ inflammatões excelsi facit ex se ipsa. Verũ etiã præter ignẽ arcana quedã esse in tẽplo deæ sacra multi crediderunt: quoꝝ necq virgines necq ipsi põtifices cognitionẽ habeant: qđ nisi esset: nũq; tanto se piculo exposuisset flagran te templo L. Cecilius metellus. Refert præterea Aulus Gellius priæ quæ buiuscemodi sit adhabita mini-

Vesta

sterio. Amatæ nomẽ fuisse ac ꝓpterea reliquas deiceps oẽs amatas appellatas fuisse. dicicꝫ nõ electas: necꝫ creatas vestales: sed captas. eo q̃ capiebaẽ a pontifice de manu patris vestalis virgo: & tancꝫ bello capta de ꝓpriis ptãte egrediebatur. Nõ licebat aũt capi aut sex annis minorem aut decẽ maiorẽ. Necꝫ capi poterat: q̃ lingua debilis esset: sensu ve auriũ diminuta: aut aliq̃ corporis labe insignita necꝫ rursus cuius parentes alter ambo ve seruitute seruisset: aut fuissent: in negociis sordidis versati. Addũt nonulli nõ eẽ fas eam capi quæ in Italia nõ bñet domicilĩũ. Virgo vestalis simul capta: & in atrium vestæ deducta: & pontificibus tradita patria ptãte exibat: & testi condendi ius habebat. Erãt põtificis verba in capiẽdo vt sacerdotem vestalẽ quæ sacra faciat: & q̃ iussi & sacerdotẽ vestalẽ facere pro populo quiritibus ve quæ optima lege fiunt ita te amata capio. Fuerãt aũt a principio vestales q̃ttuor a Numa cõstitutæ. postea vero ꝓ sacroꝝ ministeriorum multitudinẽ sex factæ. Vbi sunt ĩgredi interdiu nulli ex maribus interdicebaẽ: Noctu ãt nemini ĩmorari fas erat. Trigita vero annos necesse erat eas manere ĩnuptas & castas: Quo tpe primis decẽ annis sacra addicebãt. Aliis decẽ ꝓficiebant. Vltimis vero decẽ alias docebant. Expleto trigesimo anno licebat illis ipune nubere depositis vittis ac reliqs sacerdotĩi insignibus. Pleraq̃ tñ ad mortẽ manebãt: deterritæ maxime eaꝝ q̃ nupsissent infœlicibus exitibus in quos plerũq̃ incidebãt. Multi ãt & pulchri vestalibus a ciuitate honores reddebanẽ. Contra vero minoribꝰ cribus dãnatæ verberanẽ. Corruptas autem huiusce modi morte mulctabanẽ. Viuæ ei freto vt mortui soluet effereb anẽ cũ luctu eas amicis & cognatis prosequentibus: ferebanturq̃ vsq̃ ad portã collinã. Erat eñ vt etiam Plutar. oñdit: ibi intra muros tumultus & domus subterranea a Numa istituta: in q̃ lectus erat stratus: & lucerna ardens. Erat panis aq̃ & lac: ne vir/go sacrata fame ad mortẽ cõpelli videret. Pontifex igiẽ arcana q̃dam præcatus in scalis in domũ descendẽtibus illam ponebat statiq̃ sese auertebat: ac præsto aderãt qui humũ iniicerent. Hinc Iuue. Cum quo nupta intacta iacebat Sanguine adhuc viuo terrã subitura sacerdos. Penetralibus adiectiuũ est in hoc loco quasi penitus remotis. Alias substantiuũ: & significat secretiores domi partes a penitus & intrãdo dictum. Penitus

Penitus aũt & si aduerbiũ sit: vt penituscꝫ reposras: Tñ & nomẽ inueniẽ Plau. Excrea vsq̃ penitus faucibus: Miscẽtur. cõturbanẽ: confũduntur & cõmixtiõe clamantiũ & vlulantiũ. Arboribus. viridantiis arboribus refertis. Recessit. in recessu vrbis posita. Clarescũt. nã iam vrbe potiti aperte cuncta inuadebant. Ingruit. imminet. Horror. bostilia eñ arma horrorẽ incutiunt: & qa obstrepebat: & quia flammis micabant. Ingentẽ. vel Pulcherrimæ cõparatiões quibus & diripientiũ cũcta græcoꝝ ipetus vrbis ruina añ oculos ponit: & ipsius æneas ai corporiscꝫ stupor exprimit. Vulcano. Igni et est intellectio. Clãgor. Sonitus est refractus & crepitãs: qualẽ in tubis asseribusq̃ depẽdim?. & ẽ onoatopheia. Tube ait telte Lactãtio fuit Maletus etruscoꝝ rex. Hic pyraticã exercuit: & ꝓmontoriũ liconicæ ꝓuinciæ insedit: & maleã de suo noie appellauit. Arma a cõgens in patriam caritas q̃ q̃uis nullã salutẽ cerneret cũ patria occumbere cupiebat. Elapsus. tũ noctis tum deoꝝ quos ab icendio liberabat auxilio. Ipse trahit. nonũ q̃ eidẽ verbo quæ nõ cõueniunt cõiungunt vt in georgicis ostendim?. Trahebaẽ eñ puer qui paternos passus æquare non poterat. Deos aute portabat potius q̃ trahebat. Vel dixit de oibus trahebat vt oñdat longe plura abstulisse q̃ ferre posset. Amens ꝓ subditum maximũq̃ timorẽ & manifestũ interitum. Admina. s. æneæ. Et magna laus est ipsius: vt ad eum potius q̃ ad alios cõfugeret: veluti in fortiori viro spem aliquã reponeret. Quo res auxiliũ solitumq̃ aim ostendit: qui non expectaret donec ille loqueretur.

SER. Dardaniæ. aut a Dardão Iouis & Electre filio: aut ẽm Sal. a Mida dardano ꝝ rege q̃ phrygiã tenuit. Ferus. sũme necessitatis ẽ: cũ et sacerdos cõuitia in deos iacit Fer? ergo q̃ equ? oibus esse solet: vt rex iuppiter oib? idẽ. Astãs. ꝓstans ꝓthelis ẽ. Miscet. s. cædibus. Bipatetib?. duæ eñ sũt. Milia. Subaudi tot. Est eñ ἀνακόλουθον: Dixit ei quot cũ ꝓmiserit tot. Angusta viaꝝ. Vicos stricta Nuda. cæco. Vel nocturno: vel epitheton ẽ martis cui? exitu. icert? ẽ. Numie. s. tali. q. d. iniiciẽte mala desideria. Erynnis. ipatietia ai hic. Alibi significat furia. Adglomerãt. Adglomerãt. Mygdonides. Patronymicũ est. Nã si gẽtis eet Migdoni? diceret. Hũc Euphorio stultũ iducit. Vñ Vir. sibi dat Dolus an virt? qs i boste regret. cũ sit turpissima dolo q̃sita victoria. Gener. ñ q eẽt sed cupiebat eẽ. Sic & alibi Quos ego sum toties iam dedignata maritos. Furentis vaticinãtis. Incipio super bis. i. bis icipio sup: qa iã audebant Est autẽ ordo. O iuuenes fortissima pectora frustra succurritis vrbi icẽsæ: qa excessert dii: Vnde si vobis certa cupido est me sequi audẽtem extrema moriamur: & in media arma

Dardaniæ: fuimus troes: fuit ilium: & ingens
Gloria teucrorum: ferus omnia iuppiter argos
Transtulit: incensa danai dominantur in vrbe:
Arduus armatos mediis in mœnibus astas
Fundit equus: victorq̃ si non incendia miscet
Insultans: portis alii bipatentibus adsunt:
Millia quot magnis nunquã venere mycenis:
Obsidere alii telis angusta viarum
Oppositis: stat ferri acies mucrone coruſco
Stricta parata neci: vix primi prœlia tentãt.
Portarum vigiles: & cæco marte resistunt.
Talibus otriade dictis & numine diuum
In flãmas: & in arma feror: quo tristis erynnis
Quo frẽitus vocat: & sublatus ad æthera clãor
Addũt se socios rhipheus & maximus armis.
Ipbitus oblati per lunam bypaniscꝫ dymascꝫ

Et lateri

Et lateri adglomerāt nr̄o: iuuenisq; chorebus
Mygdonides: illis qui ad troiam forte diebus.
Venerat insano cassandræ incensus amore.
Et gener auxiliū priamo: phrygibusq; ferebat.
Infœlix qui non sponsæ præcepta furētis
Audierat.
Quos vbi confertos audere in prœlia vidi
Incipio super his: iuuenes fortissima frustra
Pectora: si vobis audētem extrema cupido est
Certa sequi: quæ sit rebus fortuna videtis.
Excessere omnes adytis: arisque relictis
Dii qbus imperiū hoc steterat succurritis vrbi
Incensæ: moriamur: & in media arma ruamus:
Vna salus victis nullam sperare salutem.
Sic animis iuuenū furor additus inde lupi ceu
Raptores atra in nebula quos improba vētris
Exegit cæcos rabies: catuliq; relicti
Faucibus expectant siccis: per tela per hostes:
Vadim⁹ baud dubiā i mortē: mediæq; tenem⁹:
Vrbis iter: nox atra caua circūuolat vmbra

ruamus. Obscuritatē āt facit synthesis. i. hypbati. lōga cōfusio & falsa lectio. Nā mlti au dēdi legūt: mlti audēti. Sed audētē legēdū ē Excesser: Quia añ expugnatiōem euocabāt ab hostib⁹ pp euitāda sacrilegia. Vna. s. v. n. s. s. Plerūq; ei despatōe auget robur. Stat. Est vbi dat vires nimi⁹ timor. Et captiuitatis remediū ē mors. Ergo aut despatione vincāt: aut vitē morte captiuitas. Saluſ. Nūc remedīū. Lupi ad ferocitatē ptiet: nebla ad noctē: catuli ad liberos ferant. Exegit. excluſit de latebris: Terē. Spectādæ an exigēdæ nobis sint. Caua. nam oē cōcauū obscuq; est.

DO. Dardaniæ f. periit q cq d apd nos erat. Ferus nā in aduersis ēt deos male tractam⁹. Fer⁹qa oibus ad græcos traductis nihil nobis reliq fecit. Argos. ñ ad argos. i. græcos: sed i eā vrbē. Dñant. ñ pugnāt: sed ardēte vrbe securi de victoria dñant. Fūdit. Nā q̄ us is iā fudisset: tñ ex pturbatōe ai adhuc equū fūdere armatos putabat. Insultās. Refert grās nā iteruētu ei⁹ troiāi certabāt illudere capto. Portis bip. oñdit vnā portā q̄ igrediētibus atq; regrediētibus in muris præpata fuerat. Altera q̄ dirutis muris fuerat patefactā: vt eq moles imēsa posset i duci. per bas portas dixerat poeta imissos hoste: vt oēs accipiūt so. a. a. e. m. Veq; Pēthe⁹ eadē rōne adhuc imitti dicit. Obsedere. Cā ponit cur æneas & panthus fugere non posset. Numine diuum.

nam sic sum accensus verbis panthi: quasi deorum numine ím afflatus. Clamor. Ergo ibi maior erat cædes: vnde mors facilior. Addunt se. s. Ne narratio multoq; noīm ex similitudine fiat odiosa: mirifice distinguit interpositione verborum: sed ordina Ad s. so. & la. ag. n. oblati per lunam Ripb. Ephi. b. pa. da. & chorebus per lunā. Mā principiū huius noctis luna caruit. Sequentia habuerūt. Iuuenes. ordo ē iuuenes fortissima pectora. Quæ s. r. f. Ex. oēs ady. ar. q. r: Dii. q. im. hoc ste. fru. suc. v. in. Si vobis audendi ex c. c. Moriamur & in m. a. r. Vna sa. vi. nul. spe. sa. ergo iuuenes fortes estis: & pmpti: sed auxilium vīm incensæ vrbi qd proderit: sed vna est salus victis: si salutē quā tueri non possent: desperādo cōtennant. Inde lupi c. mira coparatio. Lupus enim īprobus & sæuus est: & in prædam intentus: præsertim cum catulos habet: cui quide aptissimæ tenebræ sint ad complendas insidias: sic & nos auxilio vnico noctis in hostes ferebamur. Oblati per. l. Nā luna iam exorta erat: sed quomodo paulo infra: Nox atra caua circūuolat vmbra: Intellige debere conuenire in luporum comparatione etiam noctis similitudinē. Sed hic accipiamus pro seuerare lunam: Sed fumo ex incendio proueniente obscuratūm eius lumen esse.

CHRI. Fuit iliū modus loquēdi. q. d. ad interitū venit: nec āplius est. Sic Cic. Cū supplicīū iam de coniuratis sumptū esset: cōuersus ad populū dixit Vixerūt Ferūs iup. q. d. nō potuisset dirui tanta vrbs nisi iouis potētia: Nec religiosa ciuitas fuisset perdita nisi feritate deorum. Incendia m. s. præliis armorum. Astans. ita stās: vt multo supior. sit. Bipatētibus: q̄si in totū patētibus. nā duæ sūt ptes qb⁹ portæ claduntur. Milia, plures putabāt eē q̄ oēs q a principio e græciā venerāt. nā timor & nocturnū tps oia picula maiora pponit. Stricta. nudata: nō q̄ stringere nudare significet: sed qa nō nudant gladii: neq; e vagina eripiunt nisi manubria manibus strigamus. Acies. in q̄cunq; re esse pōt. Vñ dixit ferri. Audentem legit Seruius: Donatus vero audendi. Excessere oēs a. a. q. r. Consueuere prisci antea q̄ vrbem expugnaret oēs illos deos in quoq; tutela ea vrbs eēt euocare. aliter eīm vrbē capi posse desperābāt. Carmē āt quo dii euocant̄ est in libro Sāmonici Sereni in. v. req; recōditaq;: qđ ipse ait in cuiusdā Furii vetustissimo libro reppisse huiusmodi: Si deus si dea est cui populus ciuitasq; carthaginēsis est in tutela. Teq; maxie ille q vrbis huius populiq; tutelā recepisti pcor: veneror veniāq; a vobis peto: vt vos populū ciuitatēq; carthaginiensem deseratis. Loca: tēpla: sacra: vrbēq; eoq; relinq̄tis: atq; ab iis abeatis: eiq; populo ciuitatiq; metum: formidinem: obliuionem iniiciatis: proditiq; romam ad me noscq; veniatis: Nostraq; vobis loca templa sacra vrbs acceptior probatiorq; sit: Mihiq; popu. Ro. militibusq; meis præpositi sitis: vt sciamus intelligamusq;. Si ita feceritis vouero vobis templum ludosq; facturum: Sic animus. Locus ex Homero. Lupi ceu r. Similitudo est quæ modo pcedit: vt hic modo subsequit: vt in geor. vt cum carceribus sese effudere quadrigæ. Addunt se in sp. & fr. r. tēdens f. e. a. n. audit currus habenas. Quintilianus ait. De lupis dixi- Lupus
mus in huc. Hoc addam ex plinio: Lupi rostq; inueteratū veneficiis resistere aiunt: ob idq; portis pfigunt. Vestigia eius calcata equū torpescere faciūt. Lardū, ius q̄ argentū viuū biberit remedio: est. In excremētis

eius inueniunt̃ ossa. Hæc oĩa alligata dẽtium sedant dolores. Lupi nocturni raptores sunt̃ feroces: esurientes ruunt in omnia: deniq; terram edunt: neq; creta insula neq; olympus mons lupos habet.

SER. Quis etiã græcor̃: vt Quis talia fando. Lachrymis æ.l. Id est lachrymas laborib? per hypallagen.

Antiqua. Vel nobilis: vel quia duobus milibus & octingentis annis regnasse dr̃. Inertia. aut nõ repugnãtia aut inertia pecora: vel inertia dũ occidũt̃: vt imbellẽ auertis rõanis ar. indũ. i. auertẽdo reddis imbellẽ. Religiosa. Gradati ascẽdit religio ãt metri causã gemiat l. Reddi in p. v. non ob. qđ Hora. cõtra dicat. Nec vera virt? cũ semel excidit: curat reponi deteriorib̃: Nã sniæ mutant̃ ꝓ negocior̃ & tẽpor̃ qualitate. Victores gnaliter dictum. Plurima ima. vel diffinitio mortis ẽ vel varietas mortis oñdit̃. Androgeos. & græca & attica declinatio: vñ est in fontibus lætum androgeo. Facit eñ ὁ ἀνδρόγεως τοῦ ἀνδρόγεω. Viri. increpantis. Sera quæ saros facit Pergama. ἐμφατικὸς vt Iliũ in italiã portans. Itis. Venitis: Contra Ter. nisi ego ad mercatũ venio. i. eo. Fida vt oñdat symbolũ quo vtebant̃ i bello. Medios. mãifestos. vt Medioq; ex hoste recepi. Aspiris. ꝓ asperis ꝓ syneresim. Abibat. recte impfecto vsus & nõ abiit. Ignaros. His circũstãtiis facit credibile plures a paucis cæsos. Aspirat fauet: vt Aspirãt auræ in noctẽ. Vñ aura fauor est: vt Gaudẽs popularib? auris successus fœlicitate: Quod est stultitiæ Humi. per humũ aduerbium est. Nitens. incedẽs. Clypeos. Maiora scuta. Insignia. arma oĩa. Arma. Distingue vt sit interrogantis. Comantẽ. Aut crista tum: quia de caudis aialium bẽbant cristas: vt Cristaq; birsutus equina: Aut comas habentẽ. Sta. Nõ ego i terga comãtes abãtiadas. Insigne. Ornamẽtũ & decor̃ adiectiuũ est: ne sint duo epitbeta qđ apđ latios vitiosũ est. Fecit tñ Virg. paucis versib?: qui tamẽ emẽdati sunt: vt Læta quib? torno facilis superaddita vitis. nã pri?erat facilis. Induitur. Multa sũt in scuto lora: qbus manum inserebat: vt clypeoq; sinistram insertabam aptans Hoc pe. Multi distiguũt vt sit hoc ipse æneas. Immixti. in vacat. Numie n. vel dĩis contrariis: vel quia in scutis grecor̃ Neptunus: in troianorum Minerua erat depicta.

DO. Quis. c. i. n. Vt sup̃. qs talia. m. d. v. aut. d. m. v. Vrbs antiqua. Dolet ꝙ periit patria. Antiquã nobilem & maximi meriti veteres posuerunt. Cõparat ergo tẽpus: ꝙ fœlicitas tot annor̃ vnius noctis spatio assumpta est. Ergo cũ ꝑdita gemeret: vehementer mouebat tam longũ spaciũ vna nocte assũptum. Adiecit miseranda: quor̃ alia significabant i dignitatem rerum. alia crudelitatem hostiũ: Alia sacrilegia in deos. Indignitatẽ ꝙ cæsi opplerẽt vias: ꝙ ꝓprias domos: ꝙ ꝓ templa qđ pertinet ad sacrilegium. Ergo eo processerunt troianor̃ mala: vt qui hostiarum sanguine deos placare consueuerant: ii suo cruore eorum templa fœdarent. Nec s. excusant̃ troiãi. hoc tñ ad victoriã ñ poterat ẽ: sed erat ad solatiũ. Alii rap. in. Obseruat

Quis cladem illius noctis quis funera fando
Explicet: aut possit lachrymis aquare labores:
Vrbs antiqua ruit mltos dominata per annos:
Plurima perq; vias sternuntur inertia passim
Corpora: perq; domos: et religiosa deor̃
Limina: nec soli pœnas dant sanguine teucri.
Quondam etiã victis redit i præcordia virtus:
Victoresq; cadunt danai: crudelis vbiq;
Luctus. vbiq; pauor: et plurima mortis imago.
Primus se danaũ magna comitante caterua
Androgeos offert nobis socia agmia credens:
Inscius atq; vltro verbis compellat amicis.
Festinate viri. nam quæ tam sera moratur
Segnities: alii rapiunt incensa feruntq;
Pergama: vos celsis nunc primũ nauibus itis
Dixit: & extemplo: neq; enim responsa dabant̃
Fida satis: sensit medios delapsus in hostes.
Obstipuit: retroq; pedem cum voce repressit.
Improuisum aspris veluti qui sentibus anguẽ
Pressit humi nitens: trepiduq; repente refugit
Attollentem iras: & cærula colla tumentem
Haut secus ãdrogeos visu tremefactus abibat.
Irruimus: densis & circunfundimur armis:
Ignaroq; loci passim & formidine captos
Sternimus: aspirat primo fortuna labori.
Atq; hic successu exultãs animisq; choroebus
O socii qua prima inquit fortuna salutis
Monstrat iter: quaq; ostẽdit dextra sequamur
Mutemus clypeos: danaumq; insignia nobis
Aptemus: dolus an virtus quis in hoste requrat
Arma dabunt ipsi: sic fatus deinde comantem:
Androgeo galeam: clypeiq; insigne decorum
Induitur: lateriq; argiuum acommodat ensem
Hoc ripheus hoc ipse dymas: omisq; iuuentus
Læta facit: spoliisq; se: q̃squis recentibus armat
Vadimus immixti danais haud numie nostro
Multaq; per cæcam congressi prœlia noctem
Conserimus: multos danaũ demittimus orco.
Diffugiunt alii ad naues: & littora cursu

militarem

militarẽ diſciplínã q̃ ẽ vt primũ victoria gl'aq̃ obtineat. Deide in prædã eat. Ait igit androgeos nõ bellum confecim⁹ nos qui p̃dam egimus de boſtibus victis. Recẽtibus quia nuper erant detracta mactatis. CHRI. Quis interrogatio & repetitio grauitatẽ affert & efficaciã. Vrbs an. Nobilis: nã nobilia diuitus conſeruant. Perq̃ do. Pathos a loco: nã idignũ eſt aliquem occidi in viis publicis. Indignius domi ſuæ Indigniſſimũ in tẽplis deor̃. Sic alibi Mœnib⁹ in patriis atq̃ ĩtra tutta domor̃ & alibi iter ſacra deum nocturnaq̃ orgya bacchi. Multos. d. p. a. Nã nõ ſolum diurnitate tpis ſed ẽt maieſtate ĩperii nobilis erat. Præcordia alibi. Cõiicit inq̃ ſuũ p̃cordia ad ĩtima ſubdit: Sunt em̃ cordi vicia q̃bus ſenſus pcipit. Plin. autẽ ait Exta boim ab iferiori viſcer̃ parte ſeparantẽ mẽbrana. quã p̃cordia appellat: q a cordi ptendit: q̃ græci φρένας dicũt. Poſita aũt eſt ꝓpter vicinitatẽ alii ne cibis ſupprimeret animus. Hinc certe refert accepta ſubtilitas mẽtis: Ideo nulla eſt ei caro: ſed neruoſa exilitas. in eadem p̃cipua bilaritatis ſedes: quod titilatu alarum intelligitur. Ob boc in gladiatorum ſpectaculis mortẽ cum riſu traiecta p̃cordia attulerũt. Home. autem quia ineſt mentis ſubtilitas dixit ἀλλὰ δὲ τοὶ ἱερῆος υἱὸν φρεσὶ βαλλέ᾽ ὀϊστῷ. Plato p̃terea vult eam ai partẽ quæ iraſcibilis eſt in p̃cordiis ſedẽ habere q̃ ſibili ificiunt: maxima exoritur ira. Hic Home. cum Agamenonem Achilli iratum oſtenderet ait ἀχνυμένῳ κραδίη μεμαὼς ἐνὶ φρεσὶ πῆλεν. ergo ſecundum pipatheticos locut⁹ eſt poeta: qui dicũt irã tanq̃ cotẽ eſſe ad acuẽdã fortitudinẽ. Irruimus ponit multa quæ veriſimile faciant a paucis multos eſſe victos. Metus. nam nõ poterat nocturno tpe aduerti paucitas: error viar̃ & fortuna ac armor̃ imutatio. Exultans. ſ. qd ſtulti eſt: nam ſapiẽs ſicut aduerſis nõ frangit: ſic ẽt minie rebus ſcdis effert. Quoniã aũt a principio ſtultũ hunc induxerat obſeruat illud boratianũ. Siqs inexptum ſcænæ committis & audes perſonam formare nouam ſeruetur ad imum. Quali ab incepto pro & ſ. c.

Præcordia

Fida petunt: pars ingentem. formidine turpi
Scandũt rurſus equũ: & nota condunt in aluo
Heu nihil inuitis fas quenquã fidere diuis.
Ecce trahebatur paſſis priameia virgo
Crinibus a tẽplo caſſandra adytiſq̃ miueruæ
Ad cœlum tendens ardentia lumina fruſtra
Lumina nam teneras arcebãt vincula palmas
Nõ tulit hanc ſpeciẽ furiata mente chorœbus:
Et ſeſe medium iniecit periturus in agmen.
Conſeqmur cuncti: & dẽſis incurrimus armis.
Hic primum ex alto delubri culmine tẽlis:
Noſtror̃ obruimur oriturq̃ miſerrima cædes
Armorum facie: & graiarum errore tubarum.
Tum danai gemitu atq̃ ereptæ virginis ira
Vndiq̃ collecti inuadunt: acerrimus aiax:
Et gemini atridæ dolupum ve exercitus omis
Aduerſi rupto ceu quondam turbine venti
Conffligunt zephyruſq̃ notuſq̃ & lætus æois:
Eurus equis: ſtridunt ſiluæ: ſæuitq̃ tridenti
Spumeus: atq̃ imo nereus ciet æquora fundo:
Illi etiam ſi quos obſcura nocte per vmbram:
Fundimus inſidiis: totaq̃ agitauimus vrbe
Apparent primi: clypeos mentitaq̃ tela
Agnoſcunt: atq̃ ora ſõno diſcordia ſignant
Ilicet obruimur numero: primuſq̃ chorebus
Penelei dextra diuæ armipotentis ad aram
Procumbit: cadit & ripheus iuſtiſſimus vnus
Qui fuit in teucris: & ſeruantiſſimus æqui.
Diis aliter viſum pereũt hypaniſq̃ dimaſq̃
Confixi a ſociis: nec te tua plurima panthu

SER. Fida ſ. ſibi. Turpi. epith. ẽ tioris. Sal. Carbo turpi formidie italiã atq̃ exercitũ de ſeruit. In al. nõ dũ eũt ſed cũ venerit iccirco in aluo & ñ ĩ aluũ dixit: vt ẽ cõdit⁹ i nubẽ. Heu n. i. f. q. f. d. Seqẽ. n. Caſſãdræ captiuitas ſacerdotio fidẽtis & armor̃ patefactio. Priameia patronymicũ ſed ſpẽs poſſeſſiui: priãis vero tm̃ p̃onymicũ ſicut priãides. Fruſtra ſcdm Epicurũ. Furiata. furioſus a quo furor nũq̃ ꝛcedit. Furiat⁹. q furit ex eã. Peritur⁹. Meli⁹ vt ad affectũ ei⁹ referat ſicut de Tarconte Et medios ferẽ moritur⁹ i h. c̃ꝫuis vicerit. Culmie. tecto qd añ culmis tegebat. Miſria: qa iter ciues. Gemini: duo & excuſat ga frẽs: na ꝓprie gemini ſũt eodẽ ptu nati. Exercit⁹ o. Excuſatio victi. Aduerſi. econtrario flantes. Aeois. corripuit eã q̃ lõga ẽ qa ſeqẽ vocalis Hoc raro fit: qa nec ꝓpriũ vt diana nec cõpoſitũ vt ſubdit⁹ ve p̃uſtis. Stridũt ſ. Excurſus poetæ q vltra tres verſus ꝓcedẽr ñ dẽt ne ſit vitioſus. Spume⁹. ſpumoſus. Obſcurã. n. p. v. i. p vmbrã obſcuræ noctis. Fũdim⁹ fugamus. alibi iteremim⁹. Mẽtita. q̃ nos græcos eẽ mẽtiebant. & ſenſũ rei inaiate dedit. Signãt. deſignãt aut p vocẽ: aut per ſymbolũ: quo vtebat exercit⁹. Vn⁹. p̃cipu⁹. Aeq. æqtatis. Diis al. v. magna idignatio: ſed nihil lacrilegũ æneæ dat. Teſtor. teſtificor: & deeſt vos. Vices. pugnas: qa p viciſſitudies pugnabatur: vt docet Sal. Item pœnas. Hora. Viceſq̃ ſuperbæ te maneant ipſum

DO. Diffugiũt a. nã q ñ penit⁹ turbati erãt fugiebãt ad littora: q ãt erãt amẽtes tiore ſcã debãt rurſus equũ. Heu nihil. fauebat nobis nĩ dol⁹ ſed ieficax reddit qcq̃ bũana iduſtria aduerſus dei volũtatẽ molit qd ondit i Caſſandra: Sed ſingl'a notent verba. Ecce. i. dũ bene ac pſpere noſtra certamia ꝓcederent repente apparuit qd mltiplici idignitate & ſcelere noſtros actus turbaret. Trahebat per publicũ q̃ paterno merito ac ſuo ne cum honeſtis quidẽ officiis multor̃ decuit offerri.

Labentem pietas nec apollinis infula texit:
Iliaci cineres & flamma extrema meorum
Teſtor in occaſu veſtro: nec tela nec vllas
Vitauiſſe vices danaum. & ſi fata fuiſſent

¶ Crinibus. ſ. qđ fuit virgialis verecūdiæ ſactū inimicū: Trahebaſ virgo viroꝝ pluriorꝝ manib⁹. trahebaſ ſacerdos manib⁹ impioꝝ trahebaſ a tēplo & ab ipſi⁹ deæ penetralib⁹ rapta & māib⁹ poſt terga cōſtrictis: & q̄uis hæc pferret tē debat ad cœlū oculos: cū non poſſet man⁹ qđ faciebat fruſtra q̄rebat em̄ in cœlo vltores deos qb⁹ aduerſātib⁹ ipiū ceciderat: & eos quoꝝ cū dom⁹ eēt iliū tēplis ſuis ꝓdeſſe voluerīt aut nō potuerūt. Cōllige ergo in Caſſādrā cria qđ regalis qđ virgo: ꝙ paſſis quos habuit ad ornatū: ꝙ ꝓ publicū ꝙvi acta: ꝙ a plurimis. In deos vero ꝙ a tēplo ꝙ ſacerdos: ꝙ a cōſpectib⁹ deæ. Hoꝝ alteꝝ affinitatis cā: alteꝝ religiōis qa antiſtes eēt deoꝝ mouere debebat æneā. Nō tulit etiā Choreb⁹ & reliquī illī moriturō ſuccurrūt. Hic error armoꝝ: q añ iuuabat noceī cepit. Nā a ſuis putati græci telis. i. lapidibus & ſimilibus cedebanī. Tum. d. cōpendiū adhibet: vt nō tm̄ ereptā virginē diceret: veꝝ etiā moltos hoſtes ob eam rem occiſos: & cōnexuit pcipuoꝝ noia: & alioꝝ numeꝝ generaliter poſuit. ¶Illi etiā alia calāitas vt ab hoſtib⁹ cognoſceremur q acri⁹ēt q̄ hoſtes mouebanī qa ſe deceptos viderāt. ¶Illicet. vbicūq; poniī illicet: extrema oia occidere vel occidiſſe ſignificaſ. Chorebus deniq; prim⁹ inſidiāꝝ auctor prius interficitur: Et ante ipſius Mineruæ aram occubuit pp cuius ſacerdotē defendendā eramus collecti. Juſtiſſimus vnus perierūt inoxii: & ſceleratis ius vicēdi datū eſt. Viſum. Vbi poniī hoc nō iuſtū iudiciū: ſed prauæ volūtatis ſtudiū & libido ſignificaſ. Cōfixi. a ſ. Augeī cōmiſeratio. Interfici em̄ durum eſt: ſed durius a ſuis interfici. Et exageraſ qđ dixerat Heu nihil iuit⁹ f. q. Nec te tua p. p. Seruauit i fine deos tm̄ fuiſſe a troiāis alienus: vt etiam pāthus occūberet vir pius grauis religioſus cum ipſis inſignibus ſacerdotis. Iliaci ci. Quia videbat vel crimini vel eſſe poſſe dedecori ꝙ tot tātiſq; cadētibus euaſerit iurādi religionē vltro añ obiectu qđ metuebat oppoſuit. Habet. n. maiorē fidē q̄ añq; exigaſ offerī. Hēt & bonæ cōſtantiæ firmū teſtimoniū nō extorta ſed oblata purgatio. Et ſi fata fuiſſent vt caderē q. d. ſi fata pmiſiſſent interitum meū Meruiſſe manu. i. ita ſine aliquo reſpectu meæ ſalutis pugnaſſe: vt meruerim ab hoſtibus interimi.

CHRI. Formidie. Eſt metus formido & pauor. Metus dī a motu aī: cū id qđ caſuꝝ eſt refugit mens: Cum āt vehemētior eſt in mouēdo vt a ſe abeat foras formido dī. Sin āt ex horrore vēturæ rei tundaſ pectus pauor dī a pauēdo. Pauere em̄ tūdere eſt. Inde pauīmētū ꝙ pedibus paueaſ. i. tundaſ. Et ꝙa hac perturbatiōe frigeſcimus a frigēdo dī timor. Tremor āt dictū a ſimilitudie vocis q̄ tūc maxie fit: Ait Varro. Nam cum vehemēter cōtraria ſit fortitudini: q̄ virtute nihil pulchrius ē in hoie iure turpis habeī. Qui et ipſum corpus dedecorat formido: cum illi & colorē. & oēm gr̄am adimat. Heu nihil i. f. q. f. d. Crauiſſima ſnia Nullum em̄ humanū remediū qcq̄ valet aduerſus dei voluntatē. Sta. Quid numia cōtra tē deere bas homini. Ecce trabe. Loc⁹ plen⁹ eſt cōmiſeratiōe. prio a modo. Nō em̄ ducebaſ ſed trabebaſ crinibus nō collectis ſed ſpſis: & manus ab ipſoꝝ deoꝝ veneratiōe arcebanī: Simile illud de Orpheo: Et latos iuuenē ſparſere per agros. Deide a gñe priameia. Poſtremo a loco adytiſq; mineruæ. Paſſis. ſpſis. Non a patior ſed a pādo. Lumia. Cōgemiatio eſt: vt addidit ſe ſociā timidiſq; ſupuenit Aegle Aegle naiadū pulcherrima. Vincula t. & hæc duo verba citāt cōmiſeratiōnē: nam ſi teneræ magis ledæbanī. Palmas a græco illi em̄ παλάμη dicūt. At palmiſeptū magis in brutis dicim⁹: vt ſūt anſeres. Hāc ſ. Hā tā ſæuā. Spēm formā rei & ſpectaculū. Furiata m. & erat furor ex amore puellæ: & ex crudelitate hoſtiū. Moriturus Nulla ſpe ſalutis ſed cupidie vlciſcēdi ad qđ ipellebat furiata mens. Cōſcqmur. Simul ſequimur: nihilo tardiores. Noſtroꝝ ob. boc em̄ ſolū videbaī ad miſeriā reſtare: vt ide vēiret cædes vñ ſperabaſ auxilium.

Infula Nereus ꝓ neptūo: qm̄ ē tridēs. Diſcordia. Vel diuerſitate liguæ: vel qa nō reddebāt ſymbolū troiāi. Infula: Faſcia eſt i modum diadematis: a q̄ vittæ vtriq; dependēt: q̄ plerūq; tortilis eſt & de albo & de croceo facta: vt ait Lactantius.

Vt caderem meruiſſe manu: diuellimur inde
Hyphitus & pelias mecū quoꝝ hyphitus æuo
Iam grauior: pelias & vulnere tardus vlyxi
Protinus ad ſedes priami clamore vocati.
Hic vero ingentē pugnā ceu cetera nuſquā
Bella forent: nulli tota morerentur in vrbe:
Sic martē indomitū. danaoſq; ad tecta ruentis
Cernimus: obſeſſumq; acta teſtudine limen.
Hærent parietibus ſcalæ: poſteſq; ſub ipſos
Nituntur gradibus: clypeoſq; ac tela ſiniſtris
Protecti obiiciunt: prenſant faſtigia dextris:
Dardanidæ contra turres ac tecta domorum
Culmina conuellūt: his ſe quādo vltia cernunt

Extrema

Extrema iam in morte parant defendere tælis
Auratasq; trabes veterũ decora alta parentũ.
Deuoluunt: alíi ſtrictis mucronibus imas
Obſedere fores: has ſeruant agmine denſo.
Inſtaurati animi regis ſuccurere tectis
Auxilioq; leuare viros: vimq; addere victis.
Limen erat cæcæq; fores: & peruius vſus
Tectorum inter ſe priami: poſteſq; relicti
A tergo: infœlix qua ſe dum regna manebant:
Sæpius andromache ferre incomitata ſolebat.
Ad ſoceros: & auo puerũ aſtyanacta trahebat.
Euado ad ſummi faſtigia culminis: vnde
Tæla manu miſeri iactabant irrita teucri.
Turrim ĩpræcipiti ſtantem ſummiſq; ſub aſtra
Eductam tectis: vnde omnis troia videri
Et danum ſolitæ naues & achaica caſtra
Aggreſſi ferro circum: qua ſumma labantes
Iuncturas tabulata dabant cõuellimus altis
Sedibus ĩpulimuſq; : ea lapſa repente ruinam
Cum ſonitu trahit: & danaũ ſuper agmina late
Incidit: aſt alíi ſubeunt: nec ſaxa nec vllum
Tælorum interea ceſſat genus.

vt parũq; nepotẽ ipſa trahit. Euado. i. vado & euacat: vt emortu⁹. Iactabãt. Quaſi ſpargebãt nihil ꝓfutura. Præcipiti. alto: vñ qs ꝓceps dari pot. Caſtra. vbi exercit⁹ fit: ibi caſtra dñr. Vñ & nos caſtra mouem⁹. Sũma. extrema: vt Supremũ ſummũ dicim⁹. Labãtes. faciles ad reſolutionẽ. & eſt ordo Turrĩ cõuellim⁹ ĩpulimuſq;. Teloꝝ g. Telũ eñ dr: ἀπὸτουτηλόθεν qcq d lõge iaci pot: q̃q̃ legim⁹ de gladio. At ñ hoc telũ mea qđ vi dextera verſat: & ſeqr̃ cõſurgit ĩ enſe. Dr̃ ãt a lõgitudine: vnde & muſtellã dicimus.

DO. Diuellimur. Inuiti neceſſitate adacti ĩpellimur abire: oñdit ãt meruiſſe manu mori cũ pri⁹ cũ paucis: nunc vero ſol⁹ pugnaret.

Clamore. nõ ſpãliter ab aliquo: ſed clãore pugnãtiũ quo indicat̃ op⁹ eẽ auxilio ad defendendã regiã: Apud quã acri⁹ pugnabat̃ pp gliam & prædã. His ſe. ad excuſationem q̃re pulchra deſtruerẽt. Scalæ. Non ſolũ qa in plurali declinant̃: ſed quia plures eſſent.

CHRI. Hypbit⁹ & pelias. ẽ gen⁹ qđdam repetẽdi. quã regreſſionẽ vocant. qđ ſemel poſita iterat & diuidit: ait Quintilian⁹. Protinus deide: Teſtudo. aial ẽ a tegẽdo dcm. Tegit̃. n. oſſeo tegmie: cui a natura datũ ẽ teſte Plínio: vt paſtu cuniculæ quã bubulã vocãt ſe cõtra ſpẽtes ſfoueat. In idico mari ita magnæ ſũt: vt ſingl'aꝝ ſupficies bitabiles caſas tegãt iter iſulas vero rubri maris biſ nauigãt cymbis. Capiũt̃ meridiano tpe: cũ i trãqllo dorſo extãtes enatãt ocioſe: q̃ voluptas libere ſpirãdi itm̃ fallit: vt vapore ſolis exiccato corticeq; nequeãt mergi. Inuenit ãt Mercurius in egypto cadauer teſtudis: in quo cõſumpta carne nerui exiccati: atq; ꝓtẽſi forte pulſi ſonitũ reddidere. Qua re admonit⁹ in buí⁹ formam cythará cõpoſuit. Vnde & poetæ illam teſtudinẽ appellant: Hor. O decus phœbi & dapibus ſupmi grata teſtudo iouis. Milites etiã mœnia boſtilia diruturi. ita accedũt vt ex ligno tegmertũ ſibi ꝓparẽt: quo ſaxa & reliq̃ ſupne a defenſorib⁹ deuoluta euitẽt: idq; teſtudinẽ appellãt Hanc primum artemonẽ clazomeniũ adinueniſſe tradit Plini⁹. Teſtudo

Parietibus. Procelleumaticus eſt pes ex quattuor ſyllabis breuib⁹. ſi pieti ꝓ dactylo ponit̃: vt Pectunt tenuia ſeres. Poſteſq; ſubi. Ante ſcãm priſcianum. His t. Cum maxia cõmiſeratiõe dictum: vt id eruere cogeret̃ ꝓ cuius icolumitate pugnabãt: Sic Luca. Atq; in pugnã frãgere naues. Auratas. Alía cõmiſeratio a materia. Iuue. Fundite q̃ mea ſunt dicebat cũcta catullus Præcipitare volens ẽt pulcherrima Veſtẽ purpureã teneris quoq; mecœnatibus aptã. Relicti. q. d. cõmunes ergo relicti qa nemo ſibi ꝓprios aſſumpſerat. Ego quidẽ iudico eſſe plures domos q̃ ſingulæ a ſingulis Priami filiis hẽrent̃ iure priuato: eſq; eas cõtiguas atq; a tergo fuiſſe angiportũ: q̃ in nullius ꝓprietatẽ veniret: ſed ꝓberet cõmunẽ trãſitum oibus ipſaꝝ domoꝝ habitatoribus: poſſentq; oẽs illo vti dum eunt redeũtq; in regiã priami. q̃ oib⁹ cius filiis nuribus: atq; nepotibus pateret. Veꝝ vt breuiter rem ex iuris diſciplia intelligamus p̃dia ipſa ſiue ruſticana ſint ſiue vrbana ſeruitutẽ habere poſſunt. ſ. vt nõ poſſit dñs prædii vetare vicinũ tranſitũ. Et ruſticoꝝ prædioꝝ iura ſunt hæc iter: actus: via: aquæductus: Iter eſt ius eundi ambulãdi bois nõ iumẽtũ agẽdi vehiculũ. Actus eſt ius eundi ambulãtis bois: agẽdi iumẽtum vel vehiculũ. Itaq; qui hẽt iter actum nõ habet: ſed qui habet actum iter habet: eo q⁹ vti poteſt etiam ſine iumento. Via eſt ius eundi & agẽdi & ambulandi hominis. Nam iter & actum via in ſe continet. Aquæductus eſt ius aquæ ducẽde per fundum alienum. Prædioꝝ vrbanoꝝ ſunt ſeruitutes quæ ædificiis inhærent. Nam oia ædificia etiam ſi in villa ædificata ſint vrbana prædia dicuntur. Hæ ſunt vt vicinus onera vicini ſubſtineat: vt in parietem eius liceat vicino tignum immitere: aut ſtillicidium aut flumen recipiat quis in ædes ſuas: vel in aeram vel in cloacam: & ne alius quis tollat ædes ſuas: ne luminibus vicini officiant. Hæc ergo in iure. Nunc videamus quid ſibi vellit Virgilius. Ait enim limen erat cæciq; fores. i. erant fores poſtici. Vnde addit Poſteſq; relicti a tergo & iſtorum poſtium qui erãt ſingulo⁹ tectorum: erat vſus peruius. i. erat via per quam eſſet vſus ambulandi. i. qua poterant habitatores illorum tectoꝝ vti donec irent in ædes priami: & quemadmodum in re ruſtica dicitur vſus in prædio vrbano in quo licet oleribus pomis: floribus: fœno: ſtramentis: lignis: ad vſum quotidiauum vti: & in eo fundo hactenus licet morari vt neq; domino fundi moleſtus ſit: neq; iis per quos opera fiunt ĩpedimento: nec vlli alíi ius quod habet locare aut vendere aut gratis donare poteſt

Prædii

Actus
Iter
Via

Sic hac via poterant ad trantitum vti sine alioꝝ molestia: non tamen alii huiuscemodi transitum præberẽ.

Andromache. Filia Ethionis thebaꝝ quæ in lycia sunt regis. Hanc vrbem græci eruerũt. Hinc Achilles apd Homerꝝ ait ὡς Χο μεθέσθη Βήνι ἐρήυτο λιν Ἕτιον ὃς τὴν Δε Διέπερ θόμεν κα ἱὴν ὁ μά γενθ Δ ἐπ α ντό Tectis. Tabulatis: vt supra dixim?. Astianacta interpretatur vrbis regem. Nã ἄξυ vrbs est & ἀνάξ rex. Hic capta troia ex turri precipitatus est: vel vt alii volunt. ad saxum illisus ne quis ex Priami genere supereſſet: Ait aũt Homerus ꝙ a parte Hectore vocabatur Scamander Euado. cum difficultate pueniõ. Euadere em̃ est cum per difficultatẽ aut labores aut picula quo volum? pueninus. Hic dicim? euadere mortẽ. Euadere ad cõsulatum. E nanꝙ præpositio extra significat: q̃ oñditur non posse huiuscemodi rebus puenire quo volumus nisi per eg. essum piculoꝝ & laboꝝ. ergo non vacat e præpositio: Vñ ois troia videri. Nam Homerus Priamũ cum seniorib? & cum Helena e turri hac pugnam spectare solitos dicit. Sũma tabulata. Vltiæ & supiores cõtiguationes. Dabãt iuncturas. Stia ẽ ꝙ euerterũt turrim ab illo loco vbi paries erat inualidior pp crebra foramia quæ admittebãt capita tignoꝝ & trabium vltimi tabulati. Ibi em̃ erat iunctura trabiũ & parietis Circũ. q. d. in circuitu: & est aduerbium & nõ ppositio. Iuncturas ergo labantes. i. q̃ parietẽ labantẽ reddebãt. Cõuellimus. Nã pars supiorcturis ab inferiori facili? cõuulsa est in illis iuncturis: & postꝙ est cõuulsa ipulerunt. Altis. quia in vltio tabl'ato

Euado

Lapsa repẽte ruina. Sonitus cõpositionis istoꝝ verboꝝ ponit añ oculos illã ruinam. Late. Magna em̃ res multos simul obruere potuit. Ast alii. s. Obstiatio oñditur & opugnantium & repugnantium.

SER: Vestibulum. Vestibulũ dicit̃ prima ianuæ pars. dictum aũt vel ꝙ ianuam vestiat: vt videmus cameram duabus substentatam columnis: vel quoniam vestæ consecratum est. Vnde nubentes puellæ limen non tãgunt: ne numini dicatum locum calcantes sacrilegium committant: Luca. Transflataq̃ vetat contingere planta. Singula enim domus sacrata sunt diis: vt culmia diis: penatib?. Maceries q̃ ambit domum berceo ioui. Pyrrbus. Pyrrb? dict? a colore cõæ: qui latine byrrbus dicit̃ a colore quo tingebat̃.

Grãina past?. legim? & silua past? arũdinea. Nã aliud ẽ: pascũt vero siluas. Sed sciedũ ẽ ꝙ licet hoc in vsu sit: raꝝ tñ est apd ãtiquos. Past? ãt p q pascebat̃: qa vt supꝝ dixim? i boc latinitas defecit. Brũa. i. biẽs dicta q̃si βρα Χεῖα ἡμέρα. i. breuis dies. Est ãt vt bic indicat loc?: gñis fœminini nũeri singl'aris. Lubrica terga. Lubricũ dr̃: & labit̃ dũ tenet̃: vt piscis serpẽs: & loc? in quo labimur: vt Sese opposuit salio p lubrica surgẽs. Peripbas. Nec vltia accẽtũ hẽt. ne fœmininũ sit: nec prima qa vltia lõga ẽ. Ergo media bẽbit accẽtũ

Armiger aut omedo Pyrrbi. nã achillis auriga fuit. Scyria p. Scyros vna est ex cycladibus i q̃ Lycomedes pr̃ Deidamiæ regnauit. Succedũt tecto. Pro sub tectũ cedũt: & ẽ figura qa mutãs ẽ casus. Bipẽni Hoc nomen tuauit antiquitatẽ: Nã veteres pẽnas dicebãt & ñ pinnas. Vellit. nõ deiecit: Nã seqẽ paulo post Labat ariete crebro: sed mouet: vt Cinthi? aurẽ vellit & admouit. Ingentẽ lato dedit ore fenestrã. Epitheto auget tapinosim: vt solet. Armatosq̃ vidẽt astates Vt supꝝ Strictis mucronib? imas obsidere fores At dom? interior. De albano excidio loc? ẽ

Tumult?. Quasi timor mult? dr̃. Misero bñ additũ. qa ẽ ẽt terribilis. Miscẽt. pturbat̃ Cauæ ædes. tecta camerata. In singl'ari tẽplũ tm̃ significat. In plurali tẽplũ & domũ. Ferit scdm̃ phos q dicũt vocẽ corpus esse. Aurea sy. multi stulti ad laquearia referũt. Pauidæ. p pauẽtes. Pauidus em̃ q sp timet. Pauẽs q ex causa. Amplexæq̃ t. p. ex Appollonio qui inducit Medeam patrem salutasse: dum domum relinquit. Vi patria. est testimoniũ generis sui: vt de hercule. Salue vera Iouis proles. Non sic. Grauius vastata est troia q̃ agri fluuiorum eruptione vastentur.

Cumulo. Augmento. Vidi: vt Quecq̃ ipse miserrima vidi. Geminos: duos:

Vestibulũ ante ipsũ primoq̃ in limie pyrrbus
Exultat telis & luce coruscus abena:
Qualis vbi in lucẽ coluber mala gramia pastus
Frigida sub terra tumidũ quẽ bruma tegebat.
Nunc positus nouus exuuiis nitiduſq̃ iuuẽta
Lubrica conuoluit sublato pectore terga
Arduus ad solem: & linguis micat ore trisulcis
Vna ingẽs pipbas: & equoꝝ agitator achillis
Armiger automedon: vna omis scyria pubes
Succedunt tecto: & flammas ad culmia iactãt:
Ipse inter primos correpta dura bipenni:
Limina perrumpit: posteſq̃ a cardine vellit
Aeratos: ianq̃ excisa trabe firma cauauit
Robora: & ingentem lato dedit ore fenestram:
Apparet domus intus: & atria longa patescũt.
Apparẽt priami. & veterum penetralia regum
Armatosq̃ vident stantes in limine primo.
Ad domus interior gemitu miseroq̃ tumultu
Miscetur: penituſq̃ cauæ plãgoribus ædes
Fœmineis vlulant: ferit aurea sydera clamor
Tum pauidæ tectis matres ingentibus errant.
Amplexæq̃ tenent postes: atq̃ oscula figunt:
Instat vi patria pyrrbus: nec clausta: nec ipsi
Custodes sufferre valent: labat ariete crebro
Ianua: & emoti procũbunt cardine postes
Fit via vi: rumpunt aditus: primoſq̃ trucidant

Immissi

Immissi danai: et late loca millite complent.
Non sic aggeribus ruptis cū spumeus amnis
Exit oppositasq; euicit gurgite moles
Fertur in arua furens cumulo cāposq; per oēs:
Cum stabulis armenta trahit vidi ipse furētem
Cæde ne optolemū: gemiosq; in lumie atridas

Nam eodem partu nati proprie gemini sūt.

DO. Primoq; in limie pirrh?. Ferocē naturā bui? oñdit: & q plene victoriæ fiduciam cerneret. Qualis vbi. descriptur? hostē natura ferrū ætate isolentē succesu superbū & ipe æneas hostilē aim in aduersariū gerens: huic aiali illum cōparandum putauit. Sequiebat vt serpens qui vomit venena: qui nescit aliquādo misereri: qui captat tpa: qbus pcedat aut lateat. Hac igit cōparatione Pyrrbū de

format: Nā vt serpēs. non virtute sed veneno confidit: ita huic non arma sed insidiæ ad victoriā pfuerunt nec vnq; in prælijs visus est nisi cum alienis dolis procurata est victoria. Dura limina. quæ facile superari non possent. Pot tn videri dixisse durā bipennē. i. idoneā quæ frāgere potuerit firmitatē æratoq; postium Alluſit aūt de bostio ad fenestrā: sed debuit dicere cauernā factā in ostio. per quā nō igrederet: sed videret interiora. Ergo videbant itus armati. Intercepta aūt spe: dausa añ domus patuit: Plangebant fœminæ & summis vlulatibus pdebant bostib? suam formidinē: q̄ augebat illis spes. Ergo Instat vi patria p. Quis em̄ n̄ puocaret audiēdo talia: Descriptio āt regiæ auget nobilitatē & amplitudinē fœlicitatemq; priami. Veteq; regū: vt oñderet regnū priamo a maiorib? suis prouenisse. Quant? āt dolor vt vna nocte cōciderit qđ per infinitos reges: multis etiam seculis seruatum fuerat. Nec ipsi custodes. Vigiles: de quib? dixerat imas obsedere fores. Possumus etiam custodes ipsos postes itelligere q̄m custodes custodiendo appellā tur: Cum igit oia deficerent Fit via vi. Vis iquit ianuā patefecit: Vis auditū ad iteriora tenenda reduſit.

CHRI. Vestibulū. fm Gallū de significationib? verboq;: q̄ pertinēt ad ius ciuile nō est in ædib? neq; ædiū pars: sed loc? añ ianuā vacuus: p quē a via ad ædes additus est. Ipsa em̄ ianua pcul a via fiebat & area iterfecta quæ vacaret. Est aūt vestibulū dictū a ve & stabulū. Ve āt dictio est aliq̄n intēsiua: Nam vetus ab ætatis magnitudine dicit: sed elisum est. Vehemēs aūt ab animi ipetu. Aliq̄n priuat: vt vecors & vesan?. Ergo qui salutatū dām ædium veniebant: ibi expectabant donec admitterent. Quapropter ab ea quasi cōstabulatione vestibulum nōnulli dici volunt. Alii referūt ad eos qui in domo manet & q̄m isti illic nūq; consistunt: sed soli? transit? cā ad būc locū pueniunt exeūdo siue redeundo: volunt vestibulum dictū esse a ve particula priuata. Exultat. Præcōcepta victoria! Luce abena. luce quæ ex æneis armis pueniebat ex repercussione luminum. Dixit autē æs & non ferrū. qa prius inuentū est æs q̄ ferrū: & ex eo arma fiebāt. Vnde & Homerus Χάλκεά τεύχη dixit. Bruma. Quasi βραχημερά. i. breuis dies: & est initiū byemis quæ fit sole primā partem capricorni ingrediente: quo tpe dies habet octo boras & quadraginta vnum: minuta: nox vero habet quindecim bora & minuta decem & nouē. Neq; em̄ toto anno breuior ē dies. Hoc tn ad situ nr̄i clymatis referas: Nam & longitudinē & breuitatē dieq; scim? pro varietate clymatum variari: vt in geor. oñdimus. Trisculis. Vnicā linguā habet serpēs sed tam velociter mouet vt tres appareāt: veluti nigra velociter mota nō simplex: sed triplex apparet: Cuius rei rōnem in libris nr̄is de aia ex opinioe antiquoq; reddim? Agitator. Auriga Achillis armiger Phirrbi. Scyria. Scyros īsula est: De qua Strabo cōtra magnesios frequētes iucūbunt īsulæ. Nobiliores sūt sciath?: peparethus: icus alonesus: & scyrus cum eiusdē noīs vrbib?. Clarissima vero scyrus pp Lyconedis cū Achille affinitatē & achilis filiū neoptolemū. Ergo scyria pubes q̄ Pyrrbū in bellū troianū secuta erat. Cauaut. in cauernā pforauit: qđ declarat dicēs Fenestrā dedit. Ore. Hiatu: Idēq; est os & fenestra in boc loco Apparet. aspicientib? per fenestram. Est autē repetitio qua augeē pathos: qđ mirifice: hac narratioe citat poeta. Penetralia priami & veteq; regum. Quæ aspicere bostes sūma erat in miseria troianis Armatus. Distributio: est: Nam & virīs prælium & mulierculis vlulatum tribuit. Ergo & illi ex sua fortitudine: & illæ ex lachrymis sibi miseri cordiam cōcitant Stātes. Pugnātes Nam nō deserunt locum in acie qui viriliter pugnāt Gemitu referas ad aios viriles Tumultu. an effeminatos. Plāgores vero & vlulatus ad mulierculas. Est āt plāgere cum ex dolore pectora percutiunt Vlulare ē clamorē mœstum extollere: vt faciūt mulieres q̄uis ppriq; lupoq; sit. Aedes cauæi. cōcauæ Vlulant. i. per reboatum qui facile fit in locis cōcauis & cameratis vlulatū mulieq; igeminat. Ferit sydera. Hyperbole ē: quā latini superlationē vocāt. Ferio āt præterito carens pcutio mutuat: vt sisto statui a statuo: fero tuli: Nam antiqui tulo dixerunt. Ait priscianus. Aurea. Pulchra. vt infra Aurea circe: vel aureo fulgore nitētia. Tum pauidæ. Ponit qđ vsu euenire solet in tāta calamitate. Errāt: q̄si omnes ptes nouissime salutaturæ: cum paulo post in captiuitatē abductum iri se videant. Oscula fi. Vehemēter imprimunt Vi patria. nulla in parte minor prē: nā nisi esset & dausira & custodes substinuissent. Ariete. c. i. crebra percussione arietis. Arietis āt nomē spēs dedit. nā ipetu murum ipingit pugnātium arietum forma. Validæ em̄ ac nodose arboris caput vestitur ferro: eaq; suspēsa funibus multoq; manu in murū pellit: deide retrorsum ducta maiori ipetu destinat. Cōtra boc remedium est saccus pileis plen?: & in eum locum demissus quo aries ipellitur. Laxo. n. sacroq; sinu ictus arietis mollit. Dure. n. mollioribus facile cedunt inuetionē: vt refert plinius Aepio ad troiā tribuerunt antiqui.

Vidi becubā: cētūq; nurus: priamūq; per aras:

SER. Vidi becu. c. Aut numer? p nūero est: aut qa barbari nō singulas sed plures babebāt vxores. Aut nur?. i. fœmias: Luc. Cultus gestaī decores vix virib? rapuere mares

Vestibulum

Scyrus

Quos.i.ſ.i. Latēter oñdit nil ꝑdeſſe religiōē Quinquagita tha. Illi celebrati ab Homero: & bene de thalamis verū expreſſit numerꝫ. Pōt.n. vnus thalamꝰ plures habere cōiuges. Barbarico aut mlto: aut vere barbarico. barbarorꝫ.n.ē copia. Spoliiſqꝫ.ſ. Hic em̄ erat ātiquorꝫ moꝰ: Vñ ait in ſeptio: Captiui pendēt curruꝫ curuæqꝫ ſecures: Forſitā &. p. Bono vſus ē ordie: vt primo reipu. deiderēgis poſtremo priuati.i. ſua narraret fata. De morte āt Priami varia tradūt. Alii.n. dicunt ꝙ a Pyrrho in domo captꝰ: ſed ide in ſigæū tractꝰ ad tumulū Achillis caſus eſt. Nam in rheteo ſepultꝰ eſt aiax Tunc eius caput cōto affixū pyrrhus circuntulit. Alii iuxta aram hercæi Ioūis extinctū tradunt: Hinc Luca. Hercæas mōſtrator ait nō reſpicis aras. Hāc opinionē proſequit poeta: ſed & illam præli bat. vt ſuo loco dicet Mediū bo. Hyppallage. i. in mediis ædibꝰ. Nā ſi mediis legeris n ſtat verſus niſi eliſo. ſ. vt inter ſe coiſe viros: & decernere ferro. Recte aūt nō armat priamū niſi in extremis pictis Aeuo. ñ timore.

Circundat. non.n. apte cohærent: ſed oneri ſunt Inutile. ipſe inutilis: Nā ferrū de iis eſt quæ a cōiunctis ſumit epitheta vt venenum

Sub axe. ſub diuo: qđ ipluuiū dicit Axis aūt eſt plauſtrū ſeptētrionale: aut pars ſeptētrionis aut ſpiritꝰ quo mundꝰ mouet vt docet Luca. Veterrima. vſurpatū eſt ergo boc tm̄ vti licet: ſi meceſſe ſit. Ne qcqꝫ. aut ſcđm epicureos: aut pp vi bellicā. Altaria. ſuporꝫ ſunt. Aræ inferorum. Ara ἀπὸτῆσδρᾶς dr. i. a precib. Vñ cōtra iprecatio κάτάρα dr. Dira. mō ꝓpria. Dira.n.ē deorꝫ ira. Ergo q mēs dira: id eſt ifuſa ex deorꝫ ira. Ruis: aut feſtinas: aut incedis ſeniliter Orei Abūdat

Vulnere bonū ſchema: vulnus ꝓ telo. Cū ſanguine. Ex opinione eorꝫ qui ſanguinē ſe dē vitæ volūt. Alibi eos q ipſū ſanguinē vitam volunt: vt Purpurea vomit ille aiam.

DO. Vidi. b. & reliqua: Reſpōdet ad id Quæqꝫ ipſe miſeria vidi Euit g cædis eorꝫ hoim ſpectator: quos venerat defenſurus.

Qua deficit ignis oia occupauerat: ſed cū cōſumptis rebꝰ ignis extinguatur danai occupabāt ea loca in qbus nō dixit nō fuit ignis: ſed iam deficiebat. Superbi. ornatu artis & materia. Forſitan & priami. Bono cōpendio vtit: vt vltro ſuggerat qđ interrogari poterat: Debebat em̄ eo tēpore: qđ omibus quietem deſtinauerat: vti breuitate. Exponit igit quomodo ſanguine aras fœdauerat. Vrbis vbi captæ. Cū iā nihil eſſet reliq de vrbe regiaqꝫ ſua: nullaqꝫ omnino ſpes reſtaret: ſtatuit ſapiēs & fortis aliter occūberet. Ponit āt & hoiem & arma iutilia: qm̄ ipſe ſenex iamdiu arma nō ſumpſerat. Vnde illa rubigine contabuerāt: & inutilia: reddita erant His armis. Auctorē mortis quærit: nō amētia ſed ſapiētia vt morte captiuitatē fugiat. Ergo ſapientiſſimus. poeta decorꝫ in boc rege ſeruauit. Dedit & conuenientem naturā mulieri & reginæ & vxori. Recepit. Quā ibecillis eſſet ex eo apparet: qđ mulier auus eum ab incepto ſe vocauit. Ecce aūt elapſus: Voluit mori Priamus: Vetuit vxor. At caſus attulit ſibi qđ cupiebat.

CHRI. Nō ſic aggeribus. Quadrās cōparatio. nam & trāſlatio etiam. a diluuio ad bellum fit: vt infra: Diluuio ex illo tot vaſta per æquora vecti. Et parabola mouet miſericordiā: vt ac veluti pleno lupus inſidiatus ouili Cum fremit ad caulas. Vidi. Atteſtatio rei viſæ mouet patbos: vt dictum eſt. Quos ipſe ſacrauerat ignes. Mouet ſumma cōmiſeratio. Quid enim indignius eſt qꝫ eum qui ignes ad ſacrificium parauerit ita interfici vt illos ſuo ſanguine extinguat. Thalami. græcum verbum eſt. Homerus. κεῖται ἐνθάλαμῳ. Nurus. nubendo ſumptū eſt verbū. Spes tanta. n. & locꝰ g eſt ab bis q̄ preter ſpem ſunt.

Sanguīe fœdātem quos ipſe ſacrauerat ignes
Quinquagīta illi thalami ſpes tanta nepotum:
Barbarico poſtes auro ſpoliiſqꝫ ſuperbi
Procubuere: tenent danai qua deficit ignis
Forſitan & priami fuerint quæ fata requiras
Vrbis vbi captæ caſum cōuulſaſqꝫ vidit
Limina tectorꝫ: & mediū ī penetralibus hoſtē:
Arma diu ſenior deſueta trementibus æuo
Ciſcūdat ne quicquā humeris: & inutile ferrū
Cingit: ac denſos fertur moriturus in hoſtes.
Aedibus in mediis nudoqꝫ ſub ætheris axe
Ingens ara fuit iuxtaqꝫ veterrima laurus
Incūbens aræ: atqꝫ vmbra complexa penates
Hic becuba: & natæ ne quicquā altaria circum
Præcipites: atra ceu tempeſtate columbæ
Cundēſæ: & diuū amplexe ſimlacbra tenebāt.
Ipſum autē ſūptis priamum iuuenilibus armis
Vt vidit: qꝫ mens tam dira miſerrime coniunx
Impulit: bis cingi telis aut quo ruis inquit:
Non tali auxilio nec defenſoribus iſtis
Tēpus eget: nō ſi ipſe meus nūc afforet bector:
Huc tandem concede: bæc ara tuebitur omēs:
Aut moriere ſimul. ſic ore effata recepit
Ad ſe ſe: & ſacra longeuum in ſede locauit.
Ecce autem elapſus pyrrbi de cæde polytes
Vnus natorum priami per tæla per hoſtes
Porticibus longis fugit: & vacua atria luſtrat
Saucius illum ardens infeſto vulnere pyrrbus
Inſequitur: iam iāqꝫ manu tenet: & premit aſta
Vt tandem ante oculos euaſit: & ora parentum
Concidit ac vitam multo cum ſanguine fudit.

ſpem ſunt:& vehemẽter mouet pathos:vt Olycida viui puenimus aduena noſtri Qđ nunq̃ veriti ſum⁹ poſſeſſor:a.d.b.m.ſ.u.m.c. Barbarico:multo:vt eſt apud barbaros. Humeris. optime: meminit bui⁹ membri:nam ſupioravt galea illis ſubſtinent̃:inferiora vt lorica & ſimilia ab illis pendet. Moriturus:eo cõſilio vt morte ſeruitute fugeret. Sub nudo axe.id eſt ſub diuo. Tũc em̃ ſub diuo ſum⁹.i.ſub ioue: boc eſt ſub aere qñ nulla re tegimur In domib⁹ aũt ſunt in pluuia.i.loca quædam detecta:p q̃ et pluuiæ & reliq̃ buiuſcemodi deſcendũt. Ibi igit̃ erat laurus. Axis ꝓprie in cœlo eſt linea imaginata q̃ ab vno ad alterum polum p mediũ cœlũ dirigitur ad ſimilitudinẽ axis qui eſt in curru:qui p ipſum mediũ a rota ad rotã pertingit. Diuidit̃ aũt cœlum in coum:axem:cardines:cõuexa:polos:climata:& hemiſperia. Penates. Arã i qua erant penates. Hecuba. Priami vxor fuit et filia Eetionis thebani regis:vt ſupra oſtendim⁹. Colũ bæ. Optime comparat huic animali qđ timidiſſimum eſt.& velociter congregatim q̃ voluat fœminas in vnum ex timore velociter cõgregatas:quæ cum diu p ædes erraſſent huc tandẽ cõuenere. Iuuenilibus. Atq ſua erant & vetuſta:ſed iuuenilibus.i.q̃ iuuenibus et nõ ſenibus cõueniũt: Vñ paulo poſt ait His telis.q.d.q nõ tibi ſed iuuenibus quadrant. Ruis.ſine rõne ꝓperas. Meus. Nõ ſine ingẽti dolore buius meminit. Hæc ara.cõplexio eſt.nam quicq d euenerit meli⁹ eſt q̃ ſic ruere: Arã hãc dicũt fuiſſe iouis bercæi:q̃ erat in pluuio domus.qđ vndiq̃ ſeptũ eẽt parietibus a græca ſignificatõne nã ΤΌΕΡΚΟϹ ſeptum ſigt. Vñ ara bercæa dicta ſit ſiue iouis:fuerit:ſiue q̃m ſub lauro erat potius apollinis.

Hic priamus quãq̃ in media iam morte tenet̃:
Non tñ abſtinuit:nec voci iræq̃ pepercit
At tibi ꝓ ſcelere exclamat ꝓ talibus auſis.
Dii ſi qua eſt cœlo pietas:quæ talia curet
Perſoluãt grates dignas:& p̃mia reddãt
Debita:qui nati coram me cernere lœtũ
Feciſti:& patrios fœdaſti funere vultus.
At nõ ille ſatum quo te mentiris achilles
Talis in hoſte fuit priamo:ſed iura fidemq̃
Supplicis erubuit:corpuſq̃ exangue ſepulcro
Reddit hectoreũ:neq̃ ĩ mea regna remiſit:
Sic fatus ſenior:tælũq̃ imbelle ſine ictu
Coniecit:rauco:qđ ꝓtinus ære repulſum
Eſummo clypei neqq̃ vmbone pepẽdit.
Cui pyrrhus:referes ergo hec & nuncius ibis
Pellidę genitori:illi mea triſtia facta:
Degenereq̃ ne optolemũ narrare memẽto
Nũc morere:boc dicẽs altaria ad ipſa trementẽ
Traxit:& multo lapſantẽ ſanguĩe nati
Impleuitq̃ comã leua:dextraq̃ coruſcum
Extulit:ac lateri capulo tenus abdidit enſem.
Hęc finis priami fatoq̃:hic exitus illum
Sorte tulit:troiam incẽſam & ꝓlapſa videntem
Pergama tot quondã ppſis terriſq̃ ſuꝑbum
Regnatorẽ aſiæ:iacet ingẽs littore truncus.
Auulſumq̃ humeris caput & ſine noĩe corpus
At me tum primũ ſęuus circũſtetit horror.
Obſtupui:ſubiit chari genitoris imago.
Vtregẽ ęquęuũ crudeli vulnere vidi
Vitã exhalantẽ:ſubiit deſerta creuſa
Et direpta domus: & parui caſus iuli

SER. Hic nũc. Media. Manifeſta. Si q̃ eſt:epicuree: vel deſpat qa apud arã reſpicit cædẽ. Curet:vlciſcat̃. Grates. mediũ ẽ vt ꝑmiũ. Cernere. de ſpectaculo ñ de morte q̃rit̃. Funere. cadauere: Fun⁹ em̃ eſt iam ardẽs cadauer:qđ dum portat̃ exeqas dicimus: Crematũ reliqas & buſtũ. Coditũ iã ſepulcrũ. In hoſte. aut archaiſmos ꝓ in hoſtem aut ĩ hoſte cũ hoſtẽ gereret cũ ipſe hoſtis eẽt. Iura fidẽq̃. qa qđ Hom. mutat & celat ꝓp turpitudinẽ achillis dr̃. Priam⁹ duce mercurio ingreſſus achillis tẽtoriũ eum excitatũ rogaſſe quẽ dormiẽtẽ poſſet occidere: Iura vero qđ a rege rogabat̃. Remiſit. qa comitat⁹ vſq̃ ad troiã ẽ. Ne quicq̃ nõ. Referes. ſarcaſmos loc⁹ cũ amaritudie: vt en agros & quã bello troiane petiſti beſperiã Aſtymos ãt ẽ vrbãitas ſine iracũdia: vt atq̃ idẽ iũgat vulpes & mulgeat bircos

Altaria vñ ſpabat auxiliũ. Coruſcũ. ſi ornatũ gẽmis caput regis accipis:ſenſus eſt. Sublato capite gladiũ ĩ vagia recõdit: q̃ lateri ſp cobæret. Si coruſcũ gladiũ lateri priami infixũ accipe & p ſilẽtiũ caput poſtea eẽ ſublatũ. Finis. oia nomia in aia ſimplicia a verbo nõ venientia ĩ nis ſyllaba termiata maſculina. ſũt. In aia ꝓpter canis ſimplicia propter bipẽnis a verbo nõ venientia ꝓpter finis dcm̃ ẽ: Ergo recte Iuue. Ad terrã tremulo deſcẽdũt dune puellæ. Hor. nõ recte Qđ pulcræ dunes. Sorte: Fatali neceſſitate. troiam incẽſam: ꝓpter illũ. Pergama: q̃ troianæ arces ſũt. Sed ΚΑΤΙΈΞΌΧΗΝ oẽs arces ꝑgama dñr: vt cũ poetã dicim⁹ intelligim⁹ Vir. Aſiæ: qa impauerat phrygiæ & mygdoniæ. Littore t. Popei tãgit hiſtoriã: qđ dixit littore tãgit id qđ ĩ pacuuii tragœdia cõtinet̃. nec recte ſenſit donat⁹ litt⁹ eſſe locũ añ arã a litãdo dcm̃: Nã lito primã breuem bẽt litus vero longã. Sine noie. Sine agnitione. Sæuus. qa ẽ & bon⁹ vt lat⁹ p arctus borror ſit. Exhalantẽ: ſm eos q vitã ventum volũt. Direpta: ꝓ diripiẽda. Copia. Improprie dixit. Nã ꝓ exercitu in pl'ali dicimus copias. Copia vero aliaq̃ rerum eſt.

DO. Hic priamus. voluit fortũa vt mors

BIBLIOTEKA GŁÓWNA w Pszczynie Uniw. Im. A. Mickiewicza

polytæ eẽt i cõſpectu ſuo: vt inde ſua mors orietᷣ. Dii. ſ. pntes ad quoꝝ ſe ſuffragium cõtulerat et ſi ẽ in cœlo aliq̃ pietas q̃ nefaria cõmiſſa vindicet. Qui nati. Nõ culpat pirrhũ q̃ occiderit: ſed q̃ cædem in conſpectu paternũ reſeruauerit: nam ſtulte rep̃benderet q̃ iure belli licebat. At non ille conaᷣ priuare eũ oĩ gl'a & nobili genere q̃ nõ ſit filius Achillis: quod probat q̃ in ſe non ſeruauerit iura quæ ſeruauerat Achilles. Reddidit corpus. Quod iniuſte retinuiſſet. Sola em̃ anima debetur boſti. corpns autem: qm̃ in nullius eſt ptãte: dimittiᷣ ſepulturæ: Reddidit ergo. quoniã contra humanitatis iura id tenebat. Sic fatus. eſt deſiderium manifeſtum mortis q̃ poſt contumeliam etiã armis iuuenem ſenex, puocet. Telum imbelle. confirmat quod dixit inutile ferruum ſine ictu. probat humeris trementibus æuo. Pependit ſtulte dicunt non poſſe pendere quod repellitur.

CHRI. Nõ tm̃ ab. oñdit q̃tum poſſit amor natoꝝ: cũ tm̃ poſſit mœror mortis illi⁹: vt ſuæ ſalutis oĩo obliuiſcaᷣ. Nec voci iræq̃: declarat modũ futuræ oratõnis. At tibi, p ſcelere. oratio pathetica initia ſp habet abrupta. Et vt plurimũ multa aĩo voluit pturbatus et cum tandẽ ad cõcluſionem intra ſe puenerit: tum demũ in exclamatõnem, prumpit: Sic terrentianus Phædria cũ multa tacitus de amica aĩo voluiſſet a cõcluſione, prũpit: Quid nã igiᷣ faciam. Sic iuno Me ne incœpto deſiſtere victã: g̃ & priamus abrupte. At tibi. neq̃ em̃ poniᷣ at coniũctio niſi p̃ceſſerit aliqua ſententia. Pro ſcelere, p talibus auſis. q̃ſi qui auſus ſit ſupra omnẽ humanitatẽ. At nõ ille ſatũ: exemplũ a cõtrario. Hectoreũ. q. d. c̃uis boſtis illi fuiſſ̃ potentiſſimus: & mihi excellentior filius q̃ Polytes. Vmbone: hæc ps media in ſcuto eſt. q̃ turgeſcit atq̃ eminet. ſic dicta q̃ vmbilicus. i. mediũ ſit ſcuti: Stat accellers vaſto metuẽda vmbone feraꝝ excutiẽs ſtabula. Cui pyrrhus: Duo ſunt genera dicendi a moribꝰ potius q̃ ab arte, puenientia: Maturũ vnũ & graue in quo oia cũ cõſilio & ſedate & nihil ex cõcitatõne aĩ aut pturbatõne efferimꝰ. quale Cice. Craſſo tribuit. Alterũ ardẽs & erectũ & infenſum: cui ardor & impetꝰ aĩ potiꝰ q̃ cõſiliũ impat: q̃ſi Antoniũ vſum dicunt. At Vir. cuiꝰ ingeniũ diuinũ & ad oĩa ita flectiᷣ vt p q̃litate pſonaꝝ rerũ et tporũ ſtilũ variet mõ hoc mõ illo: vt naturã hoim exprimat: vtiᷣ. Aeneæ g̃ & latino & cæteris: q̃s ſapictes inducit: graue attribuit: vt ibi o pſtans aĩ iuuenis q̃tum ipſe feroci virtute exupans tãto me impenliꝰ equũ ẽ cõſulere ipẽ tibi. Turno vero & pyrrho & ĩi q aliĩ ſunt q furore potiꝰ q̃ rõne ducanᷣ: infenſum attribuit vt hic: ſic alibi: Haud talia dudũ dicta dabas morere & fratrẽ ne deſere frater. Item En agros & quã bello troianæ petiſti heſperiã metire iacens: Traxit: Pathos a mõ nõ em̃ duxit: Et mirã facit auxeſim. Crudele em̃ fuit ſenẽ regẽ p coram trahere. Crudelius in nati ſanguie, puoluere. Crudeliſſimũ necare. Quid g̃ añ aram Hæc fi. p. cũ ſummo gemitu, pnũciandũ. Videntem. Locus tractꝰe tuſculanis Tullii: & ex tragœdia vteuſti poetæ: Hæc oĩa vidi inflamari. Priamo vt vitã euitari. Iouis arã ſanguine turpari. Iacet ingens in littore t. Ita narrat mortẽ Priami: vt mõ tangat opinionẽ illoꝝ q volũt illũ cæſum ad bercæã aram: mõ illoꝝ q aiũt ipſum a Pyrrho tractũ ad ſygæũ vbi erat ſepulcꝝ achillis: & ibi in littore ãputato capite interfectũ. Sæuꝰ. Inuictũ æneæ animi oñdit: ſed et piũ: q ſuo piculo nunq̃ motus: oĩa extrema, p patriæ defenſione adiit. Exbalãtem. fm Anaximenẽ: qui dicebat vitam ſpiritu contineri.

Vmbo

SER. Dextra. q̃ ictu belenæ miabaᷣ. ſũt eĩ hic ſubtracti verſus i qbꝰ voluit belenã occidere. Primo qa turpe erat viro fortι in fœminã rapi. Deinde contrariũ eſt qđ ſit in domo priami: cũ i ſexto dicat illã fuiſſe i domo deiphœbi. Non tibi tyndaridis. declarant hæc verba verſus illos eẽ ſublatos. In ſup. ſup qđ cõtinuerat. Indomitas. mags. Quid fu. furor ei ẽ viꝝ fortẽ ruere i mlierẽ Nri. genitiuꝰ pl'alis ẽ. facit aũt ſe vnã de familia æneæ. Puer. filiꝰ. Horatiꝰ dicã & alcyde puerosq̃ ledæ. Hauſerit. pcuſſerit vt latus haurit aptũ. Aut vorauerit. Tyndaridis. Ita de belena dr̃ vt de hercule ãphitronides: nã de læda et ioue fuit belena et pollux. de tyndaro et dytẽneſtra et caſtor q ſolus mortalis fuit. Sed pollux ſecũ ptitꝰ ẽ immortalitatẽ. De belenæ ãt imortalitate apparet nã frẽs cũ argonautis, pfecti ſũt: q̃ꝝ ſi lii cũ thebanis dimicauerit: deinde nepotes cũ troiãis: g̃ nõ duraſſet belena p tot ſæcla niſi imortal' fuiſſet. ñ ẽ error pri⁹a theſeo rapta i ægypto, pteo cõmẽdata ẽ. Lacæna. a laconia, puicia: et ẽ mior deriuatio pricipalitate: qđ raꝝ ẽ. Aſpice. de Hom. tractũ q̃ induxit mineruã pſtantẽ iſta diomedi. Nubẽ: or

Reſpicio: & quę ſit me circum copia luſtro
Deſeruere omnes defeſſi: & corpa ſaltu
Ad terram miſere: aut ignibus ægra dedere
Iamq̃ adeo ſup vnus eram: cũ limina veſtæ
Seruantẽ & tacitam ſecreta in ſede latẽtẽ
Tyndarida aſpicio: dant clara incendia lucem
Erranti: paſſimq̃ oculos p cuncta ferenti.
Illa ſibi infeſtos euerſa ob pgama teucros
Et pœnas danaum & deſerti coniugis iras
Permetuẽs troiæ: & patriæ communis erynnis
Abdiderat ſeſe: atq̃ aris inuiſſa ſedebat.
Exarſere ignes animo: ſubit ira cadentẽ
Vlciſci patriam: & ſceleratas ſumere pœnas:
Scilicet hæc ſpartã incolumis: priaſq̃ mycenas
Aſpiciet: partoq̃ ibit regina triumpho:
Coniugiũq̃ domũq̃ pres natoſq̃ videbit:
Ilia dum turba & phrygiis comitata miniſtris:
Occiderit ferro priamus: troia arſerat igni:
Dardaniũ totiens ſudarit ſanguine littus

Non ita

Non ita namq;. & si nullū memorabile nomen
Fœmina ī pœna ẽ: nec habet victoria laudem
Extinxisse nefas tñ & sumpsisse merentis
Laudabor pœnas: animumq; explesse iuuabit
Vltricis famæ: & cineres sacrasse meoꝝ.
Talia iactabam: & furiata mente ferebar
Cum mihi se nō añ oculis tam clara videndam
Obtulit: & pura p noctem in luce refulsit
Alma parens cōfessa deam: qualisq; videri
Cœlicolis & quanta solet dextraq; p̄hensum
Continuit: roseoq; hęc insup addidit ore
Nate qs indomitas tantus furor excitat iras:
Quid furis: aut quo nā nostri tibi cura recessit:
Nō prius aspicies vbi fessum ętate parentē
Liqueris anchisen: supet coniunx ne creusa:
Ascaniusq; puer: quos oīs vndiq; graię
Circum errant acies: & ni mea cura resistat:
Iam flamę tulerint: inimicus & hauserit ensis.
Non tibi tyndaridis facies inuisa lacęnæ.
Culpatus ve paris: verū inclementia diuum
Has euertit opes: sternitq; a culmīe troiam.
Aspice nanq; omnē q̄ nunc obducta tuenti
Mortales hebetat visus tibi & humida circum
Caligat nubem eripiam: tu ne qua parentis
Iussa time: neu p̄ceptis parere recusa.

linē troiæ fabricatū eē muros verū cōstat laumedontē bis diis certā voluisse pecuniā ad sacra faciēda quā deinde trāstulit ad fabricā murorꝝ: vñ dii fecisse muros & offensi eē dicunt. Facit aūt eos opa sua euertere Nam iuno portarꝝ dea est portā em̄ lumis nascentib⁹ p̄bet Minerua arces cōdidit: vt pallas q̄s cōdidit arces ipsa colat. neptūno aūt fundamēta sunt cōsecrata cui⁹ arbitrio mouēt. ἀνεγοσιχθών dr̄. i. terrā mouēs aq̄ cōcussiōe: vt terræ mot⁹ cōtinet opiniōes. Tridēti distinctiones i ens si noia sint in e faciūt ablatiuū: Si ptícipia ī e & in i. Qđ si ptícipiū efficiat̄ nomen: in e tm̄ vt amāte virtutis: g̃ affectauit nouitatē cū deberet dicere tridētē. Sic q̄ ex appellatiuis faciēt ib⁹ in i efficiūt ꝓpria exeunt i e: vt liberalis. felix: Iuuenal: Furēs. irascēs. Tritonia pallas: duo ātonomasia sine noie ꝓprio. Nibo. nube diuina. alii limbo legūt: & ē ps vestis extrema q̄ istita dr̄ Hora. Quaꝝ sub sita talos tegit istita veste. Pater: q oībus. i. eē cōsueuit vt rex iuppiter oibus idē. g̃ honesta cā fugiēdi ē æneæ. Scđas nam & in troianis fuerunt sed non ꝓspere.

Hic vbi disiectas moles: auulsaq; saxis
Saxa vides: mixtoq; vndantē puluere fumum
Neptūnus muros magnoq; emota tridenti
Fundamenta quatit: totamq; a sedibus vrbem
Eruit: hic iuno scęas sæuissima portas
Prima tenet: sociumq; furens a nauibus agmen
Ferro accincta vocat.
Iam summas arces tritonia respice pallas
Insedit nimbo effulgens & gorgone sęua
Ipse pater danais animos viresq; secundas
Sufficit ipse deos in dardana suscitat arma:
Eripe nate fugā: finemq; impone labori.
Nusq; abero: & tutū patrio te limine sistam
Dixerat: & spissis noctis se cōdidit vmbris
Apparent diræ facies: inimicaq; troię

do ē oēm nubē eripiā: q̄ hūida circū caligat & hebetat mortales visus dr̄ nebula orta d terris obeē nris visib⁹ vñ aqla qa sup̄ nebulas ē plus videt. Vel qa ígrantes vsū venereū dñr videre numia. Ergo merito ília videt æneas p⁹ veneris discessū. Obducta. supinducta. Ne p̄hibētis ē: & ipatio iūgr̄.

CHR. Ad terrā misere. nā q̄ validiores erāt saltu se dimisere: q vero vulneribus cōfecti igni se aduoluebāt. Oia aūt sunt ad laudē æneæ: q nō pri⁹ pugre destitit: q̄ se ab oibus relictū aduertit. Cū mihi sese. i nris allegoriis oñdim⁹ q̄re ī hoc loco se bitu diuio & q̄ lis ē appet æneæ. Alibi vero sub bitu mortali: estq; b⁹ rei sensus ꝓfund⁹ quē ibi repies

Alma. epitbetū cōueniētissimum Veneri nā cūcta aiantia gignādo oia genera alit: sic Lucre. Aeneadū genitrix hoim diuūq; voluptas almaven⁹. Aspice. sile ē. i. iiii. Hom. vbi pallas ait diome. ἀχλυν δέ τοι ἀπο ὀφθαλμῶν ἐλόν ἠπρὶν ἐπῇ ἐν ὀφρ ἀεὶ γινώσκῃς ἠμὲν θεὸν ἠδὲ καὶ ἀνδρά. oēm nubē eripiā: est sniа platonici porphiri q ingt latꝝ oē venenū: tñ aia cū ab officiis corpis paululū libera ē: interdū aspicit. nōnūq̄ intēdit aciē: nec tñ pueit: & cum aspicit: tñ n libero & directo lumīe videt: ſ; iteriecto velamīe qđ nex⁹ naturæ calígātis obducit boc in natura esse Virgi. teste Macrobio his versib⁹ asserit Hoc velamē cū ingete ad verā vsq; aciē aiæ vt introspiciat admittet de cornu crediť. cui⁹ natura est vt tenuatū visui sit puiū. Cū āt a vero bētat acre pellit obtutū: tūc ebur putať: cui⁹ corp⁹ obdensitatē ne tenuatū qdem visum ad mittit boc maro ꝓ gemias somni portas exprimit

SER. Neptūn⁹. aiūt Neptūnū cū apol

Nam iuno portarꝝ dea est portā em̄ lumis nascentib⁹ p̄bet Minerua arces cōdidit: vt pallas q̄s cōdidit arces ipsa colat. neptūno aūt fundamēta sunt cōsecrata cui⁹ arbitrio mouēt. ἀνεγοσιχθών dr̄. i. terrā mouēs aq̄ cōcussiōe: vt terræ mot⁹ cōtinet opiniōes. Tridēti distinctiones i ens si noia sint in e faciūt ablatiuū: Si ptícipia ī e & in i. Qđ si ptícipiū efficiat̄ nomen: in e tm̄ vt amāte virtutis: g̃ affectauit nouitatē cū deberet dicere tridētē. Sic q̄ ex appellatiuis faciēt ib⁹ in i efficiūt ꝓpria exeunt i e: vt liberalis. felix: Iuuenal: Furēs. irascēs. Tritonia pallas: duo ātonomasia sine noie ꝓprio. Nibo. nube diuina. alii limbo legūt: & ē ps vestis extrema q̄ istita dr̄ Hora. Quaꝝ sub sita talos tegit istita veste. Pater: q oībus. i. eē cōsueuit vt rex iuppiter oibus idē. g̃ honesta cā fugiēdi ē æneæ. Scđas nam & in troianis fuerunt sed non ꝓspere.

Eripe. raptum fac. Nusq; abero. necessarium erat illi numinis auxilium si tenent danai q̄ deficit ignis. Limine. id est in limine

Apparent. d. f. fm Matbesim post abscessum Veneris dira dicuntur apparuisse numina cuius p̄sentes radii interuenientes anæ

reticos temperāt. Tū vero.hā antea & ab hectore audierat:& p seviderat euerti troiā sed nō oēm. Ferro &bi. Tantologia est. Minaē:aut eminet:aut moueē. Ruinā aliaq; arboꝝ. Deo. fm eos q dicunt vtriusq; sexus pticipationē hr̄e numia: Caluo: pollē temq; deū venerē. Itē Vir. Nec dextræ errāti deo abfuit cū aut iuno aut a lecto fuerit. est ēt in cypro barbatæ Veneris simulachrū

Numina magna deum.

Antiqs caras:aliud pendet ex alio. Nihil ei interest caq; dicas an caritatis cām. Dom? āt ambitiose. dixit. Primū. pcipuum.

Tum vero oms mihi visum considere in ignes
Ilium:& ex imo veriti neptunnia troia.
Ac veluti summis antiquā in montibus ornū
Cum ferro accisam crebrisq; bipēnibus instāt
Eruere agricolæ certatim:illa vsq; minatur:
Et tremefacta comam concusso vertice mutat
Vulneribus donec paulatim euicta supremum
Congemuit:traxitq; iugis auulsa ruinam.
Descendo:ac ducente deo flammā iter & hostes:
Expedior:dant tela locum flamæq; recedunt.
Ast vbi iam patriæ puentum ad limia sedis
Antiquasq; domos:genitor quē tollere ī altos
Optabam primū montes primūq; potebam.
Abnegat excisa vitam producere troia

DO. Neptunn?. cū deos inimicos troianis enūerasset:ponit iouē. Ipse pr̄. qsi nos cōtra alios:cū maioris sit ptātis:defendere debuit g boc destituti auxilio: cū sim? cedendū ē nobis. Eripe nate fugā. qa sciebat nō facile posse suaderi fugā æneæidcirco dixerat tu ne q pentis iussa time neu pceptis pere recusa. Quapp cedendū erat:cū q pōt oia & fauere debebat cōtrari? eēt. Nusq; abero nā sine suo auxilio|cū eēt flamis telisq; hostilib? circumdat? quō fugere potuisset? Flamā inter & hostes expedior debuit hoc pstare Venus:& qa mater:& qa dixerat Nusq; abero.

CHRI. Neptunnus.a nādo dr̄ latine.qa vis aquea est:& qm̄ ab aqua nobis potus puenit.apud græcos ωοσιλαῶν qa potum det appellaē. Venus ē e filiis saturni:Fingitur em̄ saturn? oms filios voasse exceptis bis qtuor Ioue:Iunone:Neptūno.& Plutone. Hi qtuor sunt elemēta. Iuppiter æther. Iuno aer Neptunn?. aq̄:Pluto terra. Ergo saturnus.i.tps q cætera oia apud nos generata cōsumit:ipsa elemēta ex quibus reliqua cōponunē:nō cōsumit:Sed ipsa assidua mutuaq; trāsmutatōne:vt nihil tamē inde pereat alia in aliud imutanē. Hæc pbysice. Scdm vero bistoriā saturni regis filius fuit:& qm̄ in diuisione regni sibi insulæ obuenerūt. deus maris putaē:Diodorus ait Neptunnū primū ea q̄ ad nauigandum pertinent inuenisse a saturno buiuscemodi rebus præfectum:Et primū equum domuisse:& p̄cepta:æquestris artis pbuisse:ex eoq; hippum eē nominatum. Appellatur præterea Ennoligæus.& Ennosichthon qm̄ terram quatiat mare:εγνόσιος em̄ concussio est:terra aūt Χθων & Γαια dicit̄. Credit̄ em̄ terremotus aqs gigni quapropter thessali:vt ait herodotus dicunt olim flumina quæ in thessaliam cadūt exitu nō habuisse: ppterea regionē omnē illā stagnū fuisse.sed deinde Neptunnū illis viā aperuisse. Hoc idcirco fingūt qm̄ terremotu montes qui hactenus sibi inuicē coniuncti exitum fluminis denegabant diuulsi viā aquis pbuerūt. Fundamenta aūt quatere inducit̄ a poeta quia illi sacra sunt:nec id temere. Nam arcbitecti cū solidum in iacendis fundamentis non reperiant: ad quam vsq; illa dimittunt. Iuno. est bæc dea portis idcirco ppositā quia ipsa lucina est. quæ infantibus exitum in lucem prebet. Quia autem portis per quas est ingressus perat:calendæ quoq; mensiū illi erant sacræ:quia ingressus sunt mensiū: Pallas. qa nata est e vertice iouis arcibus p̄est. quæ vrbis sunt vertices:vel quia bellicosa dea est vel potius quia sapia potiq; corporis vires tutelam pbet vrbi. Ipse. Empbasis:quasi q omibus æquus eē debet & tūc est pater. boim & deoꝝ. Vel pater. s. meus:qđ oñdit pter oia eē dolendū. Eripe fugā:nō em̄ fugā viro forti pstare sisset:nisi prius omnē defendendi spē excluisset. Quis em̄ audeat contra tales deos Verū ex bis verlib? grauissima elicit̄ p allegoriā snīa. Sistam. Plus est q̄ si dicat ponam. nam sistere est ita collocare: vt nō facile inde deturbari queat. Tum vero. nam & si aī in summo periculo rem eē putarē. tñ cum tūc cōtra nos talia numia stare viderē:iudicaui ita eē in igne troia:vt nlla vi eripi posset. ex cōpatōe aūt circūcisæ arboris nititur oñdere nisi vndiq; & a dūs & ab hominibus oppugnata fuisset illā expugnari nō potuisse. Ducē te deo. recte Seruius. Adde etiam ex Macrobio quod simulacrū illud barbatum vestem tñ mulierem bebat:& sceptrū virile:qua eandem marē ac fœminā putarent. Aristophanes quoq; poeta Aphroditon illam in masculino genere appellat.& Leuinus ait Venerem igit̄ almum adorans siue fœmina siue mas ē ita vti alma noēticula. Philocborus eandem putat eē lunam: Illiq; sacrificare viros veste muliebri:& mulieres veste virili.q; et mas æstimetur & femia. Varro aūt affirmat sub regibus apud romanos nullum Veneris neq; græcum neq; latinum nomen fuisse.

Venus

SER. Vos o. obliqua oō est. nā apte g. dē i boc agit:vt reliquaē:latēter vero aliud p qđ nimia æneæ oñdit̄ pietas:q nec iustus causis moueē:vt patrē relinq̄t. Integer æui sanguis:Plenā ætatē sig̃t ex sanguine. g nō est integer nisi ī iuuenibus:nam dicūt pbysici minui sanguinē p ætatem: Vñ in senibus

Exiliumq; patri:vos o quibus integer æui
Sanguis ait solidæq; suo stant robore vires:
Vos agitate fugam:
Me si cęlicolæ voluissent ducere vitam
Has mihi seruassent

Has mihi seruassent sedes: satis una supq;
Vidimus excidia. & captæ superauimus vrbi
Sic o sic positum affati discedite corpus.
Ipse manu mortẽ inueniã: miserabit hostis:
Exuuiasq; petet: facilis iactura sepulcri ẽ:
Iampridem inuisus diuis & inutilis annos
Demoror ex quo me diuũ pater atq; hoim rex
Fulminis afflauit ventis: & contigit igni.
Talia pstabat memorans fixusq; manebat.
Nos cõtra effusi lachrimis coniunxq; creusa
Ascaniusq;: omnisq; domus: nec vertere secum
Cuncta pater fatoq; vrgenti incumbere vellet
Abnegat: incœptoq; & sedibus heret in iisdẽ.
Rursus in arma feror: mortẽq; miserrim⁹ opto.
Nam qd consilium aut q̃ iam fortuna dabatur:
Me ne efferre pedem genitor te posse relicto
Sperasti: tantumq; nefas patrio excidit ore:
Si nihil ex tanta superis placet vrbe relinqui
Et sedet hoc animo: perituræq; addere troie
Tẽq; tuosq; iuuat: patet ist̃i ianua læto.
Iam q; aderit multo priami de sanguĩe pyrrhus
Natũ añ ora patris: patrẽ q obtrũcat ad aras
Hoc erat alma parens: qd me p tela p ignes
Eripis: vt mediis hostem in penatralibus: vtq;
Ascaniũq; patrẽq; meũ iuxtaq; creusam
Alterũ in alterius mactatos sanguine cernam
Arma viri ferte arma: vocat lux vltima victos

tremor ẽ. Suo robore. i. ꝓprio sine alteri⁹ auxilio quo ẽget anchises. Cælicolæ: ad q̃s nã ptinet vita vt haud credo inuisus cælestibus auras Vitalis carpis. Et nos iuuenẽ exanimũ & nil iam cælestib⁹ vllis Debentẽ & igne⁹ ẽ ollis vigor & cælestib⁹ origo. aia em̃ cœli ps est vmbra inferor̃. Ideo g̃ n̄ po suit generale deor̃ nomẽ: & addidit cælesti bus: ne crederent̃ inferni dii: q datores vite nõ sunt. Satis supq;. ad augmẽtũ supq; addidit. Est ãt temesis. Sane sciẽdũ ẽ eẽ aliq̃ q̃ augmentũ nõ recipiũt: ne min⁹ significẽt: vt satis pfect⁹. Nam q̃rit̃ vtrũ pfectior possit facere: ne incipiat pfect⁹ minus significare:

Vna excidia. sub laomedonte vnũ excidi um viderat: ſz emphaticos dixit excidia. sic o sic positũ affati d. c. sensus talis ẽ pstare vos mihi funebre solatiũ. i. affamini me: vt dici mortuis solet Vale vale vale. vñ & mag̃ su premũ voce ciemus. mortẽ ãt ego mãu bo stis inueniã. Nã hic ordo ẽ: Ego inueniam mortẽ manu hostis. Ille miserebit̃ & petet exuuias. Miserebit̃ vero dixit affectu ei⁹ q cupiebat interemi: vt eũ hostis q̃si miserat⁹ occidere. sicĩ octauo mr̃ euryali: aut tu sum me pr̃ diuũ miserere tuoq; inuisũ hoc detru de caput sub tartara tello. Exuuiasq; petet Quasi obiectõ: sed expoliatũ linq̃t cadauer & rñsio. Facilis iactura sepulcri. aut fm epi cureos: q dicũt nil supesse p⁹ mortẽ: aut faci lis sepulturæ iactura est: q̃ põt ruina pstare.

Annos demoror. q̃si festinãtes diu viuen do detineo. Fulmis afflauit vẽtis & c. i.

Tria sũt fulminũ genera. Est qd afflat: qd incẽdit: qd scindit. De hoc ãt liluit. fulmiat⁹ est anchises. qa se cũ venere concubuisse ia ctabat. Nos cõtra. ꝑpones vel aduerbia i a exeũtia mõ ꝓducũt vltimã lr̃am excepto puta & ita: qa apud Enniũ & pacuuiũ bre uia sũt: hic ẽ cp et nũer̃ noia indeclinabi lia a ꝓducũt: vt Trigita mag̃s voluẽdis mẽ sib⁹ orbes. Alia vero q̃ declinant̃ breuia fm rõnem noim in a exeũtiũ. Omĩsq; dom⁹: mo familia: vel do miciliũ. interdũ re uera dom⁹. Mortẽ opto. cõtra fator̃ vim & mr̃is auxiliũ. Me ne. ꝓbatæ pietatis filiũ. Nã ꝓnoia bñt vim suã nõnunq̃ & empbasim: vt cantando tu illũ. Posse plus ẽ cp̃ velle. Excidit. bñ ex cusat patrẽ dicẽdo excidit. & nõ põt: qa nõ p̃cedit nomẽ. Natũ añ a. o. p. bis reb⁹ teret eũ q non pot mor tem timere. Obtrũcat. Obtrũcare cõsueuit. Arma viri f. a. notãt hoc critici: quia sæpius armari aliquos dicit cñ ex armatos nusq̃ oñdat q nesciũt nõ oia a poeta: vt supra diximus. dici debere: nã & diẽ describit nocte nõ p̃missa. supflue em̃ dicunt ea q̃ necesse ẽ fieri. Quis em̃ domũ ingressus nõ arma deponat.

DO. Me si cælicolæ. apta cõiectura me inuisũ supis. Satis vna scel⁹ẽ patriã vidisse: & dolor imensus q̃ adhuc p⁹ eius interitũ viuimus: & adhuc de viuẽdo cogitam⁹. Corp⁹. nõ dixit viuũ hoiem sed corp⁹. i. eius q nõ viuẽdi sed moriendi cupid⁹ eẽt. Ipse ma. m. r̃ndet oibus q̃ pñt obiici. Fixus. Immobilis sen tentia. Nos cõtra: qa fuga eẽt salus petenda. & sine ipso fuga nõ erat: orabamus: ne vniuersam domum dum negat se fugitur̃: pderet: Ergo oia ex illi⁹ voluntate pendebãt. Me ne. inuidiosa dictio: sed q̃ plena eẽt pietatis & ex affecto religioso pfecta. Hẽt autẽ grauissimũ pondus in pnoibus me & te me. s. filiũ tuũ cuius pietatẽ officia religionẽq; optime cõprobasti. Te. q sis pater meus: & pbe nostri qd patres liberis ac patribus liberi debeãt. Te. q senectute & morbo grauis sit: et quẽ ita reliquere sit scelus hoc tempe & hoc loco vbi hostes sint & flama. Potuisti ergo loq̃ p me faceret paricidã. Si nihil. artificiosa oratio: nã eẽt cã interitus oim: et ex exemplo oñdit affuturũ q filiũ nepotẽq; in suo cõspectu interimat cum iam ea crudelitate vsus in polyte sit: qui nunq̃ patrẽ interemptur⁹ sit nisi prius cæso filio. Hoc erat alma p. oñ dit materna beneficia cõuerti in pniciẽ. Cernã. ad oia ptinet. & ppea nõ semel accipiendũ est.

CHRI. Exiliũ. qd apud mortales ita durũ videtur: vt mors illi videat præferenda. præsertim seni qui omnia meliora desperat. Inter sanguinis alit. quoniam inanimatum corporibus calor semper agit in

Alimentū hominis

in humore: ipsumq; veluti suū pabulū absumit: pereat animal necesse est. nisi assiduo alimento restaurē/tur corpora. hoc igit quod sumimus alimentū: quarto intra nos decoquit. Primo in stomacho. secūdo in epate. Tercia aūt decoctio fit cordis epatisq; opa: ac postremo pficit: quarto in venis. Appellantq; hmōi totū decoctū tū chilū: tū chimū qđ p venas discurrēs in id mēbrū cōuertit cui adheret & restaurat: qđ in de ex calore pierat. & q̄uis vniuersa hæc res ex quatuor cōstet humorib⁹ sanguine. pituita. bili. & atra bi/li tn ga sanguis in illa maior nobiliorq; ps existit: sanguis appellat. Hic qa pollentior calidiorq; in iuueni/li ætate est: reddit iuuenū corpa robustiora. Nam vires sunt ex neruis: qui nisi calore iuuent debiliores reddunt. Est igit in ea ætate integer nec dum p ætatem iminutus. In senibus vero contra. Solido nulla ex parte diminuto. Me si cælicolæ. quasi nō videant velle eos viuere quibus adimant ea quibus cōmo/de viuere possint: Est autem oratio quæ non caret indignatōne: & ex obliquo imputat mortem suā diis: quod nō ex ratōne sed ex turbatōne facit. Vna excidia: ex licentia poetica vtitur plurali in ea significa/tione quā singularem ee vult: cum & vnū dicat & in singulari inueniat excidiū: sed reddit nescio quō ma/ior ipsa oratio: Ventis fluminis: nam si ictus fuisset fulmine perisset ptinus: Verum vento fuit pcussus: De qua re & de omni genere fulminū alio loco scripsimus. Nos contra: nihil ex bis ptermissum a qui/bus ad fugam capiendā psuaderi potuit. nam nō debuit æneas in eam desperatōnē deduci: vt reiecto fu/gæ pposito indubitatam mortem rueret: nisi prius omnia tentasset: quibus patrem quē relinquere ne/fas putabat: in sniam suā traducere posset. Me ne. efferre p. obiurgatio in parentē asperrima est: sed tamē ita circūspecta. vt nō sit impia. Efferre pedē. plus est q̄si dicat discedere Nam possum⁹ e domo pedē. pro ferre: & tn nō alio migrare. habet aūt vim maximā me & te. Me. s. filiū parenti deditissimū & te. s. tale tan/tumq; patrē: & cui omnia debeo. ergo nefas est qđ dixisti Vos agitate fugam. Conuincit igit parentem sed nō tamen omni excusatione priuare illum debuit. Itaq; non dixit tantum nefas extulisti quod potu/it fuisse pmeditati hominis sed dixit excidit: quod nō a ratione sed a casu est: nam dicimus excidere ver/ba: cum impmeditata ex ore pfluunt: vt sit sententia nō hoc dixisses si rem diligenti⁹ considerasses. Si nihil ex tanta. Cum nō possit illum pprio suo periculo. conatur mouere periculo totius familiæ. Nam se num est magis suorum posteritati q̄ sibi ipsis consulere.

SER. Reddite me d. quibus me substulit mater. Tendebat. offerebat. Si periturus. Argumentū dilēma. i. cōplexio q̄ aduersarium ab vtraq; pte concludit. Cui paruus. Et interrogat. & epitheto cōmēdat ætatē. Quondā. aut aliqn̄. & q̄si nūc nō sit q̄ relinquit: vel quō/dam. i. semp. Sic in georg. Vt quōdā in sti/pulis magnis sine viri⁹ igni: & ē sensus: q̄ ip cōiugē nō noiasti. Habet em̄ q̄uis noia/ri non nisi nobilis. Inter. mutauit accentū cū sit postpolita. Sigt aūt aliqn̄ p. Fuit inter manus pentū. i. inter cōplexus: Nō ei por/tatū dicem⁹ eo tpe qui post septem ānos et ve/natus est: et pugnauit. Monstrū. medi/um ē a monstrado dcm̄: et refert ad pn̄s ei⁹ significatio. Prodigiū autē est qđ in longū tps pdigit significatōe. Apex. pprie dici/tur in summo flumis pilleo virga lanata. id est cui⁹ extremitati modica lana est: qđ pri/mum constat apud albā Ascaniū constituis/se modo p summitate pilllei intelligim⁹ Tā/git autem latenter historiam: hocq; đ igne ad Seruiū Tulliū ptinet: nam cum o tricu/lauam vrbem cepisset Tarquinus priscus ex serua domi natus est Serui⁹ Tullius: cui dormienti flama caput corripuit: quā cum vellet restringere Tanaquil regis vxor au/gurioq; perita, phibuit Flama puerum cum somno deseruit vn intellexit eum clarū for/te. Lucem. perite dixit & nō vt in. vii. Tū fumida lumine fulno. Nam & illic splēdor cum fumo est: qui semp cā lachrymarū est. In ascanio aūt solus ondit splēdor. Pasci. crescere: vt sacrū tibi pascere crinē ponit au/tem historice infinitā p indicatiuis: sanctos nō quos tūc sciebant sanctos: sed postea p/barūt. Oculos contra opinionē theocriti q̄ ercatū fuisse cōmēorat. Si flecteris. Aut se

Reddite me danais: sinite instaurata reuisam
Prœlia: nunq; oms hodie moriemur inulti.
Hinc ferro accingor rursus: clypeoq; sinistram
Insertabam aptans: meq; extra tecta ferebam.
Ecce aūt cōplexa pedes in limine coniunx
Hærebat: paruūq; patri tendebat iulum.
Si periturus abis: & nos rape in omnia tecum.
Sin aliquā exptus sumptis spem ponis i armis.
Hanc primū tutare domū: cui paruus iulus:
Cui pater & cōiunx quōdā tua dicta relīquor.
Talia vociferās gemitu tectū omne replebat.
Tum subitū dictuq; oritur mirabile monstrū;
Nanq; manus inter mœstorūq; ora parentum:
Ecce leuis summo de vertice visus iuli
Fundere lumē apex: tactuq; innoxia molli
Lambere flama comas: & circum tpa pasci.
Nos pauidi trepidare mœtu crinēq; flagrantē
Excutere: & sctōs restringere fontibus ignes.
At pī anchises oculos ad sydera lętus
Extulit: & cœlo palmas cum voce tetendit.
Iuppiter oīpotens pcibus si flecteris vllis
Aspice nos: hoc tantū & si pietate meremur
Da deinde auxiliū pater: atq; hæc omina firma
Vix ea fatus erat senio: subitoq; fragore

Intonuit

Intonuit leuũ: & de cœlo lapſa p vmbras
Stella facem ducẽs multa cum luce cucurrit.
Illam ſumma ſup labentem culmina tecti

cũdũ ſtoicos q fati aſſerẽt neceſſitatẽ: aut ſm epicureos q dicũt deos nõ curare humana

Aſpice. Nã intuẽtes dii iuuãt: Vñ ẽ Atq; oculos rutilo⁹ r.a.a. & diua ſole fixos o.a.t. Oĩa fir. nã ñ ſufficit romano more vnum vidiſſe auguriũ niſi firmet ex ſili: Nã ex diſ

ſimilibus poſteriorib⁹ diſſoluunt priora: vñ ẽ Quantũ chaonias aqla veniẽte colũbas. Nã ea illis pl⁹ pt.

Leuũ. pſpe⁹ ẽ qa cæleſte. Iniſtrũ aũt q̃tum ad auguria a ſinẽdo eſt: qđ vos agere aliqd ſinat. Mlta cum luce ſm theologicã rõnẽ: q̃ aſſerit flama⁹ tract⁹ nimbũ eẽ deſcẽdẽtis numis. Alibi ſm phyſicã vt vẽto impendẽte videbis flama⁹ longos tergo albeſcere tractus. Facẽ lumẽ qđ vtiq; ex facibus naſcit.

DO. Arma viri ferte. conabat flectere patrẽ in ſuam ſnĩa⁹. cũ filii periculũ cerneret. Vocat luxu vl. u. vt intelligat nõ ſumi arma ad ſalutẽ ſed ad mortẽ: nec inde aliud ſperari q̃ aliquã vltionẽ. Hinc ferro accingor. qm̃ ne bis quidẽ dictis motus erat. Patri. nõ dixit mihi: ſed patri. vt ſi maritum nõ flecteret: ſaltẽ patriũ affectum moueret. Quondã tua. nã ſi diſcedã nõ potero eẽ deinceps tua. Vociferas non ſolum verbis. verũ etiã gemitu oſtendens. Cum ſubito. talis eſt locus iſte qualis eſt Talia iactãt ſtridẽs aquilone procella. Item hæc dum dardanio æneæ miranda vidẽt. & cætera. Item talia fundebat lachrimãs longoq; ciebat incaſſum fletus. nam incerta & inſperata innectit: nõ expectans verboſum finem: Mirabile. nã fiebãt multa cõtra naturã: vt flama q̃ tangebat ea nõ vreret. Pater anchiſes. apud quẽ cæleſtiu⁹ rerũ ſcientia erat: Vix ea fatus erat. oſtendit ex hoc magnũ anchiſæ meritum.

CHRI. Inſtaurata. p reſtaurata: vel q̃ græci iam deficientib⁹ nobis reſtauratũt. vel inſtaurata. i. inſtaurabilia: q̃ ego meo aduentu reſtaurabo. Moriemur m. oñdit ſe pficiſci ad certã mortẽ: vt incuteret terrorem patri: ſed tñ oſtendit fortitudinem animi: cum nõ morier inultus. Hinc ferro. nõ enim depoſuerat arma quib⁹ corpus tegebat: vt eſt lorica & ſimilia: ſed q̃ facile eẽt & deponere & reſumere. Inſertabam. Vehemẽter inſerebam. nam plura lora ſunt in ſcuto: in quibus manus brachiũq; inſerit. Ferebam: ferre volebã: Sed ipſa coniunx ſe mihi in limine opponẽs pedes amplectens detinebat: & hærebat mihi. i. ñ diſcedebat a me: & qm̃ nõ potuiſſet vincere viri⁹: voluit flectere miſcẽdia oſtendendo filiũ: cui⁹ ſalutem p dere videbar. Captat autem miſericordiã ab ætate: nam ducit pathos ab infantia: vt intantũq; animæ flectes in limine primo. A pueritia: vt infœlix puer atq; impar congreſſus achilli. A iuuentute: vt impoſiticq; rogo iuuenes ante ora pentum. A ſenecta: vt Danai miſerere ſenecte Et hic Cui pater. item a ſexu femineo

Dicta quondã. q. d. priuabor hoc honore: ne dicar amplius tua cõiunx. Vociferãs. Vociferare eſt elata voce nõ mõ indignationẽ: ſed etiã dolorẽ: vt hic oñdere. Aliq̃n etiã vehemẽter clamare. Flama. ex hiſtoria Seruii Tullii ſexti regis romanor⁹ eduxit. De qua plinius in hiſtoria naturali ſic ait: Tarquino priſco regnante tradũt repente in foco appuiſſe genitale ex cinere maſculini ſex⁹: emq; q̃ ibi inſederat Tanaquis reginæ ancillã Ocreſtã captiuã cõſurrexiſſe grauidã: vñ Serui⁹ Tullius natus eſt: cui deinde in regia accubanti caput ardere viſum ẽ: creditu ſq; laris familiaris filius. Ob id cõpitalia ludos laribus primus inſtituit. Paſci. Voluit naturã ignis exprimere. Solet em̃ flama vbi nutrimẽtum deficit in aliã ptem more paſcẽt: atq; ſaturũ vna cũ depaſta re interire. Quapp cũ Cãbiſes pſa⁹ rex cadauer Amaſis regis e monumẽ

tis eductũ vri iuſſiſſet: & pſas offendit. q ignẽ deũ cum putẽt: in quinare cadauerib⁹ lege vetẽtur: & ægyptios q̃ cadauera ita nefas ab aiali attingi putẽt: vt ea cõdiant ne a vermibus corrodant. Sanctos: ſctm ſm Trebatiũ aliq̃n ſacrum & religioſum ẽ. Aliq̃n caſtũ & purum. g̃ hic ſanctos qa cælitus ſunt: ſacros diceṁ. ſic ibi Tuq; o ſanctiſſima vates Præſia venturi. nam & vates & deo plena & ſacerdos. In ſcda ſignificatõne ẽ ibi ſancta ad vos aia. atq; iſtius inſcia culpe. Itẽ Tuq; o ſanctiſſima cõiunx fœlix morte tua. i. incorrupta & caſta. At pr̃ an. Anchiſes vates habitus ẽ Hinc Enni⁹: Doctuſq; anchiſeſq; venus quẽ pulchra dea⁹ Fari donauit diuinũ pectus bñe & Neuius in libro tercio belli punici Sic poſtq̃ auẽ aſpexit in templo anchiſa ſacra immẽſa penatiũ ordine ponunt immolabat aureã victimã pulchrã. Firma. petebãt em̃ augures cũ nõ eẽt ſatis vnũ vidiſſe vt alio augurio cõfirmarẽtur. Aſpiciebãt. n. orientẽ & q̃ videbantur a ſeptẽtrione q̃ ps mũdi ſupior ẽ: pſpera & fauſta putabãt. At illa ps leua ẽ ait Dyoniſi⁹. Læuũ g̃ p ſperũ qa ſeptẽtrionale. Si flecteris. addubitat an flectat: qm̃ peuntiũ ciuiũ pcibus nõ ſit hactenus flexus. Vel expone vt Seruius. Intonuit læuũ. Etruſci cœlũ in. xvi. partes diuiſerũt: ex quibus octo ab exortu ſiniſtras totidẽ e cõtrario dextras nũcupauere: Hinc omnia flumina leua apud latinos habent: pſpera: qm̃ leua mũdi ps ẽ ortus: vt Plinius oñdit. Et Ci. in libro de diuinatõne ſcdo Optimũ auſpiciũ hẽbatur apud romanos ſiniſtrũ. Græcis aũt & barbaris dextra videbant auſpicatiora vt Aiax apud Homerum ait: pſpera iuppiter bis dextris fulgoribus edit. Stella. nõ ſtella. ſed vapor ignitus.

SER. Idæa. ſ. p qđ ſigtur troianos apud æneã cõgregatos pituros idã. Cũ luce. oñdit claros. Scintillæ relictæ ſignt in variis locis remanſuros long⁹ limes: errorẽ p ſulcum longu⁹ maris æq̃r arãdũ pſignificat. Sulfure f. dini ignis odor ẽ. Ex fumo mors ãchiſæ oñdit. Cedo eq dẽ. q. d. & ſi mortu⁹ ſim. Vict⁹ a ſuo ppoſito diſcedẽs. Se tol. augu⁹ verbũ q viſo augurio ſurgebant exẽplo. Vtq; in

Cernimus idæa claram ſe condere ſilua.
Signantẽq; vias: tum longo limite ſulcus
Dat lucem: & late circũ loca ſulphure fumant.
Hic verò victus genitor ſe tollit in aras.

nu.i vobis bēo troiā. Comes.tm̄ ad ſolati
um itineris:nā moritur⁹erat. Et iā.ſ.dū ne
gat dū oñdūt auſpicia. Ergo.qa aſſenſiſti:
& incēdia appropiquant. Age. aduerbiū
hortātis ē adeo vt ſæpe pl'ali iungat vt age
facite hoc:Ceruix i ſingl'ari nūero collum i
pl'ali ſupbiā ſigt. Lōge.valde:nā ſeqt po
ne ſubit cōiūx. Vrbe.abltm̄ dat: Sic Hor.
Egreſſū mag̃ me excepit aritia r. Salu.actū
dat raro egreſſa ſuos fines. Tumul⁹.nunc
terra tumens alias ſepulcr̃.Recte āt turba
tis dat pl'a p̄cepta ſcit ei ē tioris comitē ob
liuionē. Ceteris optīe ponit hui⁹ deæ tem
plū añ vrbē:nā ē dea ruſticor̃. Liberate aūt
cereris tēplū & vetuſtū dixit. Nam illuc vt
putabāt hoſtes ñ erat viris aditus & æneas
ſciebat eē pfanatū nec p̄dæ ſpe duci hoſtes
poterāt. Deſerte.an a ſacerdote q i. vi.idu
cit extinct⁹:vt cereric̃ ſacr̃ poly.an pp de
cēnalē obſidionē:an a filia deſerte vt nec re
petita ſeq c.p.m. Religiōe. Tiore:ſic Ter.
Nā mihi nihil eē religio ē dicere.i.tior.Et ē
reciprocū vñ Virg.Multoſc̃ metu fuata p
an.Cōnexa ei ſūt tior & religio:Sta. Prim⁹
in orbe deos fecit tior Cape.Nō dat ſz hor
tat.Nā ipe ait ſibi nefas eē tāgere cū ſit cæ
de pollut⁹:ſcit ei græcos ex pollutōe palla
di piacl'm cōmiſiſſe. Viuo.ſp fluēt. i.natu
rali vt viuoc̃ ſedilia ſaxo.ē āt augurale ver
bū. Latos.aut more heroum ſe laudat:aut
ſternēdo latos facit. Succedo oneri figura
ē. DO. Seqr & q̄ d.ad primū ē ducere.
ſcdm ſeq.ſed ordinato ſenſu corrigit vt ſit
q̄ me ducitis ſequor. Vīm hoc au. ga ve
ſtrū ē auguriū:vīm ē tueri qđ agim⁹. Ce
do ſ.potiorib⁹. Ergo.a.Nā cū ipetraſſem

Affaturq; deos:& ſanctū ſydus adorat.
Iam iā nulla mora ē:ſequor:& q̄ ducitis adſum
Dii patrii ſeruate domū ſeruate nepotē.
Veſtrū hoc augurium.vr̃oq; in numīe troia eſt
Cedo equidem:nec nate tibi comes ire recuſo.
Dixerat ille:& iam p mœnia clarior ignis
Auditur:ppiuſq; æſtus incendia voluunt
Ergo age care pater ceruici imponere noſtræ.
Ipſe ſubibo būeris:nec me labor iſte grauabit.
Quo res:cūq; cadent:vnū & cōmune pīclum
Vna ſalus ambobus erit:mihi paruus iulus
Sit comes:& longe ſeruet veſtigia coniunx
Vos famuli q̄ dicā animis aduertite vr̃is.
Eſt vrbe egreſſis tumulus:templūq; vetuſtum
Deſertæ cereris:iuxtaq; antiqua cupreſſus:
Religione patrū multos ſeruata p annos
Hanc ex diuerſo ſedem venimus in vnā.
Tu geitor cape ſacra mānu:patrioſq; penates
Me bello ex tanto digreſſum & cæde recenti
Attrectare nefas:donec me flumine viuo
Abluero.
Hęc fatus latos humero:ſubiectaq; colla.
Veſte ſup fuluiq; inſternor pelle leonis.
Succedoq; oneri.dextræ ſe paruus iulus

paternū aſſenſum q̄ difficilimū fuit.arripui ſubitā occaſionē:& oībus difficultatibus q̄s obiicere potuiſt
anchiſes occurrit.Nam ſe illū ſenē & impeditū latur̃ pollicē.& oia coia ipis futura ondit:qa nuſq; illum
deſeret.& ne q̄rat qđ de filio & de vxore faciat iuuabo inqt filium auxilio dextræ:& vxor veſtigia mea ſe
ctabit quod vero ait ſolus iulus ſit co.& longe.ſ.u.c.fuit conſilium vt tutior fieret fuga.nam ſi plures fuil
ſent congregati nō facile latuiſſent. CHRI. Ida.Mons in pbrygia ē ſic appellata a teucro q̄ de creta
venit:q̄m in ea inſula mons ida eſt. Signantē u.ſignis.i.lumie facientē vias. Limite. limites viæ ſunt
q̄ ex tranſuerſo p agros ferūt:nā limis tranſuerſus ē:Hinc Ter.limis oculis dixit q̄ obliquo aſpiceret. hic
limites agroc̃ termini dīt.hinc ē limē q̄ ex trāſuerſo in ianua ponat. Sulfure.ſulfuris ignē diuinū puta
bant hinc græci ſulfur θεῖoy vocant. Seruate ne.nam veluti vates ad būc puentuc̃ impiū p̄nouerat.

Mihi ſo.iu.ita em̄ legit donatus:& nō puus. Nolebat em̄ plures bīe apud ſe vt meli⁹ hoſtes lateret.
Comes.differt a ſocio.ſocius em̄ dī a ſocco q calceus ē vtriq; pedi aptus.Socii autē in aliq̄ re dīr q̄s ita
pares ſunt:vt in eo i q̄ ſūt ſocii alter altero maior minor ue ñ ſit.Comes āt i eo i q̄ ē comes mior ē ēt ſi dig
nitate aut fortuna in cæteris maior ſit.Quapp Ci.in oīone ad cæſarē p reſtituto marcello marcellū ipſum
ſociū ſibi & comitē appellat:ſociū qa multa parit in rep.egerāt.Comitē qa conſul cū dignitate pīret mul
ta ab illo adiumēta aſſecutus ē ita cū anchiſes ducatū hui⁹ exercitus relinqt æneæ:pptereaq; ille i hoc ma
ior ſit:nō dat ſe ſociū ſed comitē. Propius Appe ppior & ppius ē:ita vt in ſcda ſyllaba nō ſit r. qñ aūtē
nō compatiuū ſed poſitiuū pprius a.um:bēt u.& in ſcda. Æſtus. pprie ē exundatio aq̄ cū feruet i abēo
pptерea capit p calore.hinc æſtas qa calida ſit:Sed etiā cū vento impulſa in mari exultat aq̄ dī ille fluctus
æſtus:q̄uis feruor abſit:& q̄m ita in aere fluctuāt voluunt̄ q̄ flamæ vt in mari aq̄:pptерea dixit æſtus.i.il
le flamar̃ fluctuatōnes voluūt p aerē incēdia.i.ignes ab ipis incēſis ædificiis. Ceruix.Poſterior ps col
li anterior gula.Incipit ab occipitio:eſtq̄ ex ſeptē oſſibus orbiculati vertebratis:vt caput q̄cūq; velit fa
cile ſe vertat:vñ q inflexibili aio ſunt duræ ceruicis dīr dicta ē ceruix q̄ p eā cerebrū ad medulla ſpinæ di
rigit q̄ſi cerebri via. Ceruicē vt ait Quinti.primus Hortēſius in ſingl'ari dixit.In vtroq; tm̄ nūero & pro
mebro & p ſupbia ponit.Ci.in vatiniū:Inflato collo tumidis ceruicib⁹ intuliſti.Et cato:ſi caput aut ceruī
ces dolēt lotio caldo lauatio.Et cornelius:ſeptē vertebræ in cerebro ſunt. Tugē.cum eēnt ſacrificaturi
ſuperis viuo flumine:abluebant. Perſ.Hæc ſancte vt poſcas tyberino gur.m. Mane c.bis terq; & noc.fl.
p.Obſeruat vbiq; Virg.vt hic.Item poſt caietæ ſepulturā ad eam ptem appellit p quā fluuius tyberinus
amœno Ver-

amœno Verticibus rapidis: & m.f. harena in mare ꝓrumpit. Euandrũq; ꝑ tyberim petit: vt herculis sacris ablutus interesse possit: & Iuno nõ tm̃ in italiã venisse dolet: q̃ꝫ ꝙ optato potiunt̃ tybridis aluo: quo flumine purificatus posset etiã illam placare: qđ numie volebat. Cũ aũt sacrificarẽt inferis aspgi sat erat. Ergo dido Dic corpus ꝓperet f.sp.l. Item spserat & latices s.f.a. Item idem: ter soc.p.c.vn. spergẽs rore leui. Item occupat æneas aditũ corpusq; recẽti spargit aq̃. Pelle in brutis pellis dr̃: in hoĩe cutis: Vñ iuue. & durã ꝑ cute pellẽ. Et hor. Incute curãda pl⁹ e.o.i. Patriosq; p. ex illoꝝ opinione q penates deos putabant patrios. Hinc paulo supra Dii patrii seruare d.

Implicuit: seqturq; patrẽ nõ passibus ęquis.
Pone subit cõiunx. ferimur ꝑ opaca locoꝝ:
Et me quẽ dudũ nõ vlla iniecta mouebãt
Tela: neq; aduerso glomerari ex agmine graii:
Nũc om̃s terrent auræ: sonus excitat omnis
Suspensũ & pariter comitiq; oneriq; timentẽ
Iamq; ꝓpinquabã portis omnẽq; videbar
Euasisse viã: subito cũ creber ad aures
Visus adesse pedũ sonitus: genitorq; ꝑ vmbraꝫ
Prospiciẽs nate exclamat: fuge nate: ꝓpinquãt
Ardentes clypeos: atq; æra micantia cerno.
Hic mihi nescio qđ trepido male numẽ amicũ
Confusam eripuit mentẽ: namq; auia cursu
Dum sequor: & nota excedo regione viarum:
Heu misero coniunx fato ne erepta creusa
Substitit: errauit ne via seu lassa resedit:
Incertũ: nec post oculis est reddita nostris.
Nec prius amissam respexi: animumq; reflexi:
Quam tumulũ antiq̃ cereris sedẽq; sacratam
Venimus: vt hic demũ collectis oĩbus vna
Defuit: & comites natũq; virũq; fefellit.
Quẽ nõ incusaui amens hoĩmq; deorumq;?
Aut qd in euersa vidi crudelius vrbe?
Ascaniũ anchisenq; patrẽ teucrosq; penates
Commẽdo sociis: & curua valle recondo
Ipse vrbẽ repeto: & cingor fulgentibus armis.
Stat casus renouare om̃s: omnẽq; reuerti
Per troiam: & rursus caput obiectare periclis.
Principio muros obscuraq; limina portæ
Qua gressum extulerã repeto: & vestigia retro
Obscura sequor ꝑ noctẽ & lumĩe lustro.
Horror vbiq; animos sil' ipsa silentia terrent:
Inde domũ si forte pedẽ si forte tulisset:
Me refero: irruerant danai: & tectũ oẽ tenebãt
Ilicet ignis edax summa ad vastigia vento
Voluit̃: exuperãt flamæ: fuerit æstus ad auras
Procedo ad priami sedes: arcẽq; reuiso.
Etiam porticibus vacuis iunonis asylo
Custodes lecti phœnix & dirus vlyxes

SER. Impleuit puerilẽ explesit. timorẽ Pone. aduerbiũ & hẽt accentũ in vltima. Opaca. nã dixerat arboribusq; obiecta r. & ẽ op.l. veluti strata viaꝝ. Et me naturalia pl⁹ timet vir fortis & ñ bellica arma. Vñ sequit̃ Comitiq; oneriq; timentẽ. Excitat cõsternat subito. Creber ad au. histerologia nate. singl'a ꝓnũciãda sũt: qa ꝑtubantis nõ dat̃ iugis oratio. Propinquãt. nõ dicit q ꝓpter sequentẽ de corybantibus œconomiam. Cerno. q altius intuent̃ æneæ dãt.

Male a. nam nõ cũ mea vtilitate fauerũt vxori illã in ministrã deoꝝ matris adducẽtes. Mentẽ. memoriã vt paulopost: Nec prius amissam respexi. Fato ne erep. ordo ẽ Fato erepta creusa substitit ne errauit ne viã. Non em̃ dubitat fato ne eẽt sublata cũ audierit Nõ hæc sine numĩe diuũ eueniunt: Reddita. Nã postea vmbrã vidit ñ ip̃am. Natũ. q maxime illã ꝑ ætatẽ debebat desiderare. Deorũq; hypmeter versus. Vidi cr. bñ se his versib⁹ cõmendat futurus maritus. Valle re. oñdit̃ iam nimia multitudo. Stat. placet Obscura. aut ꝑ obscurã noctẽ: aut posticũ intellige. Retro. obseruata s. relego mea vestigia. Lumine l. oculos circũfero. Ip̃a q̃ nõ debent p̃cipue inter hostes: Sed vt dixi naturalib⁹ tantũ cedit. Si forte iteratio auget dubitationem. Irruerãt. quos ven⁹ cohibuerat. Ilicet. cõfestim & illico: sed metri necessitate variat̃. Vento: Qui auget flammas. Fastigia. Mõ de sũmitate: Alibi de imo: vt Forsitan & scrobibus q̃ sint fastigia q̃res: Priami. p̃ris ei⁹. Arcem. ne vel illuc confugisset. Vacuis. Magnis: nam illic erãt oĩa. Asylo. templo vñ null⁹ posset extrahi: dictũ asylũ q̃si asyrũ. Hoc nõ erat om̃ibus templis nisi q̃bus cõsecrationis lege id eẽt cõcessum. Primo aũt apud athenienses statutũ est ab herculis filiis quos inseq̃bantur ii q erãt a patre opp̃ssi sicut docet in. vii. Stati⁹: fama ẽ defensos acie post busta p̃rni numis herculeos sedẽ fũdasse ne potes hos Romul⁹ imitat⁹ est. vnđ est: Quẽ romuleos acer asyl⁹ retulit & ñ statuit. Phœnix achillis magister. Huc. pro illuc.

DO. Implicuit. exprimit cãm & fcm̃: nã puer p̃ris fugiẽtis æq̃re pass⁹ ñ poterat. exprimit ẽt laborẽ suũ ꝙ ĩ tãta celeritate p̃rẽ ferret filiũ traheret. Male amicũ: amicũ nõ põt dici qa nõ seruauit vniuersos. Nec rursus inimicũ qa p̃stitit inimicũ. Ipse vrbem ostendit affectũ pueri matrimonii.

CHRI. Implicuit.nã pueri timẽtes nõ solũ manibus appẽdũt:sed toti hærent. Ferimur. ex hoc ẽ/lerior ingressus oñdit. Opaca.vel pp vmbras arboꝝ q̃ eẽnt in viridariis:vel pp vmbrã nocturnã. Facit autẽ rem verisi'lem. Nam quõ hostes q̃bus plena vrbs erat fefellisset:nisi iter faceret p loca vnda ædificiis ex quo cessabant ignes:& oia erãt opaca. Nec hostes versabant vbi nõ eẽnt ædificia: qa ibi nulla eẽt spes p̃dæ. Dudũ.dum sui ipsi?solũ curam hꝫet. Suspensum.anxium de salute alioꝝ. Comiti o.q.t.pathos a causa. Iamq̃ p.ad excusatõnem suã hæc ptinent. Nã nõ oportuit eũ ita eẽ anxiũ de vxore cũ ad tutõra loca pueniſſet. Diligẽtissime aũt apud mulierẽ mortẽ vxoris excusat:ne in illi?odiũ ex hoc incurreret.

Corybantes. Curetes Azanes. Genitor.qa & min?occupatus & in editiori loco erat. Ardentes cly.ex hoc fallebat Anchises.vt bo/stes crederet inseq:& nõ eẽ corybantes. Figmentũ poetæ est:Matrẽ deoꝝ Cybelẽ miseratã exiliũ Creusæ misisse corybantes ministros suos:qui mulierẽ ad se traducerent suã ministrã futurã. Sũt aũt nõnulli: in/ter quos Lactantius est:q̃ dicant corybantes eosdẽ eẽ & curetes:& latine lares familiares eẽ. Dicunt eti/am azanes apud arcades a monte azania. Seruius scribit corybãtes demones eẽ matris deum ministros. Curetas aũt affirmat primos cultores cretæ fuisse. Eusebi?de p̃paratõne euãgelica ponit hæc nomia cory bantũ Baubon:Diasaub:Triptolemũ:Eumolpũ:& Eubolcũ. Diodor? aũt sicul?refert amazonas dixisse in samothracia corybantes a Cybele habitatores constitutos eẽ:& eos eẽ eius filios. Ex quo aũt p̃e sint in arcanis tradi. Alii dicũt curetas terra genitos cretã post idæos dactilos habitasse:dictosq̃ a cure.i.ton sura: cosq̃ iouẽ nutrisse:& a saltatione corybãtes noiatos. Alii ab heroe vel a monte curo curetas appella tos dicũt:aut a lõga veste:& olim ætholiæ habitatores fuisse. Nec desunt q scribant corybãtes Mineruæ & solis filios fuisse. Alii saturni. Alii iouis & alopes. Alii ex cabera pthei filia ortos dicũt: & caberos dictos Alii postremo eosdẽ putãt fuisse dactylos idæos:& centũ a principio extitisse:vt diodor?& strabo scribit

Auia Auiaria. Mentẽ c.e.i.consuetudo eripuit. Auia.sine via. Auiaria autẽ loca referta auibus. Nec prius respexi amissam.i.respiciẽdo aiaduerti eẽ amissam. Eratq̃ dignus venia:si nõ prius hæc cogitauit q̃ ad locũ tutũ veniret:qa in tanta pperatõne & in tantis piculis etiã sui ipsi?obliuisci posse videbat. Vna def.hoc ar/guit de industria a dea iussam rapi fuisse. Comites quos cũ tot eẽnt difficile erat fallere. Natũ.nã filio/li semp in matrẽ respicere solent. Virum.q vnice diligebat:g̃ vis quedã supior cõtra quã ire boies non pñt:eripuit. Amens.ex desiderio amissæ coniugis:Excusat deoꝝ incusationẽ:qm̃ amens.

Ilicet. Asylum. Ilicet tractum aũt inde est. Nã sacerdos cũ iam pactis sacris ppl'm dimitteret:ad illũ conuersus dicebat. Ilicet.i. abire licet:statim ppl'us abibat. Asylum.placent q̃ dixit Seruius. Diodorus sicu.tñ scribit Thesum sedi/tione athenis pulsum apud bospitẽ mortuũ eẽ athenienses inde pœnitentia ducti ei?ossa retulerũt: & se mideoꝝ honores ei decreuerũt. templũq̃ asylũ constituerũt:atq̃ illud Theseũ denoiauerũt. Strabo ephe si quoq̃ templũ asylũ fuisse scribit:cui?libertatis termini sæpe sunt mutati. Alexander ad stadiũ extendit. Mithridati dimissa ab angulo cerami sagitta visum ẽ paululũ ipm stadiũ transcendere Antoni?huic pro xime accessit:& cũ eo termio vrbis ptem cõprebẽdit. Postea cæsar Aug.cũ id dãnosuꝫ existimaret:& mi/tis malefaciẽdi cãm eẽ putaret:id irritũ fecit. Nunc tñ intelligit de asylo:qd Ilus troian? rex ædificauerat. Dicit ãt asylũ q̃si asyrũ συρο.n.græce significat trabo:& a priuatia ẽ:qa q ad hũc locũ cõfugerat eũ inde abstrabi nefas erat. Vlyxes.huic cõsilia potius q̃ vires sp tribuit Homeꝝ secut?:q tanto plus cõsilio q̃ corpis robori tribuit:vt eum & nõ achillẽ πτολυπορθον.i.euersorẽ vrbis nominet.

SER. Gaza.cẽsus ligua psica: & caret.p. n. Captiua ue.i.captiuoꝝ:Lõgo or.longa ml'titudie Sic i.vñ.vñ oẽs logo or. Nã or dinẽ linqt. Voces i.nãi tenebris visus nõ valebat.ĩ cõtrarie erãt latere cupiẽti. Te ctis.p tecta ãtiptosis ẽ. Infœlix.mihi& nõ sibi.p simulacꝝ ãt apotheosin oñdit simula cra ei deoꝝ sũt. Vmbræ iferioꝝ. Sic vlyxes apud Hom.vmbrã berculis cernit. Maior. qa ũbra maior est corpe. Quid tm̃. cõsola tio ẽ segẽ & diuiatõ:q̃ ais a corpe libertatis dat. Insano magꝫ vt insani feriãt sñ littora fluctus. Nũne diuũ.fati necessitate. Nã vt ait stati?:Fata sũt q̃ dii fant vel q̃ idubitãter eueniũt: Nec te hic comitẽ as.cr.caret scãsio ne: Vñ ml'ti demũt hic ml'ti as. Si ãt vis fide fuata scãdere fit cõuersio: vt eueniũt nec te hic comitẽ & scandit p synaliphã.aliter nec eclypsim:nec synaliphã.nec biatum recipit.

Arandũ.hoc dixit.qa legim? subtrabit q̃ solum. Hesperiã. qa hic Hispania hesperia dicit:p sequentia italiã oñdit. Lydi?.etru scus.nã lydi?& tyrrheus duo frẽs fuerũt: q cũ ambos puicia nõ referret:sortib?comile/rũt vt alter cũ pte ppli ad nouas sedes q̃ren das exiret. euenit g̃ Tyrrheno qui de suo noie thusços tyrrhenos vocauit. Lydia aũt

Prædã aduectabã:huc vndiqꝫ troia gaza:
Incensis erepta adytis: mensæqꝫ deorum
Crateresqꝫ auro solidi: captiuaqꝫ vestis
Congerit̃:pueri & pauidę longo ordine mꝰes
Stant circũ:& tacitis implent mugitibus aures
Ausus quin etiã voces iactare p vmbrã
Impleui clamore vas:mœstusqꝫ creusam
Ne quicq̃ ingeminans iterũqꝫ iterũqꝫ vocaui.
Querenti & tectis vrbis sine fine furenti
Infœlix simulacrũ atqꝫ ipsius vmbra creusę
Visa mihi ante oculos:& nota maior imago.
Obstupui:steterũtqꝫ comę & vox faucib?hesit
Tunc sic affari & curas his demere dictis.
Quid tm̃ insano iuuat indulgere labori.
O dulcis coniunx:nõ hęc sine numine diuum
Eueniũt:nec te:hinc comitẽ asportare creusam
Fas aut ille sinit supi regnator olimpi.

Longa tibi

Longa tibi exilia: & vastū maris ęquor arādū
Ad terrā hesperiā venies: vbi lydius arua
Inter opima virū leni fluit agmine tybris
Illic reslæte regnūq: & regia coniunx
Parta tibi: lachrymas dilecte pelle creusæ
Nō ego myrmidonū sedes dolopū ue supbas
Aspiciā: aut graiis seruitū matribus ibo
Dardanis: & diuę veneris nurus:
Sed me magna deū genitrix his detinet oris.
Iamq; vale. & nati serua cōmunis amorē.
Hęc vbi dicta dedit lacrimātē & mlta volentē
Dicere: deseruit tenuesq; recessit in auras.
Ter conatus ibi collo dare brachia circū.
Ter frustra cōprensa manus effugit imago
Par leuibus ventis volucriq; simillima somno.

dicta est: in qua frater remāsit. Vñ nūc lydius dixit. Thusci aūt dicti sunt ꝓpter freqntiam sacrificioꝝ ab eo qđ ē θυειν. Ibi. n. a Tage & aruspicina repta. Hinc Luc. sed cōditor artis finxerit ista tages lachrias Quia captiua nō sum nō āt qa hēas vxorē patam Seruitū. vt seruiā. Modꝰ gerū diuꝰ ē. Dardani laus. a maioribꝰ. Nurus. laus a cognitōne. His. in qbꝰ colit. Iamq; vale. recedentis sigtio ē. Vñ mortuis dicit vt Salue maxie pala Aeternunq; vale. Serua. pp futurā nouercā. Effugit imago. teneri ei nō pōt imago. Nā qđ in sexto dixit Da dextrā misero: auxiliū sigt. Somno. sic & Ci. si millimū deo iudico. nā somni debuit dicer. DO. Dardanis. laus cōis a genere. Veneris nurꝰ. laus ꝓpria ipsius. Sū g liberata ab boim infirmoꝝ seruitute: & ei deæ collocata: ex q̄ se ortos oēs dii gliant: & habitatio in locis originalibꝰ. Magna g cōsolatio. q vxorē nec captiuā nec occisā inuenit: sed detentā volūtatē eiꝰ deæ: q̄ nulla ē potior. Nati cōmūis nam & illo poterit leuare vxoris amissionē: & etiā admonet ꝓpter nouercæ suspitionem: vt magis indulgeat filio. Ac ꝓpterea hoc nouissimū collocauit: vt magis pectori infixū relinq̄ret. Nō tn aptius hoc dixit: ne si aliter sentire videret: recessurī aim læderet. Hæc vbi dcā: ingratū facinꝰ fuissetꝰ: nisi demōstrasset & plā se fuisse dictuꝝ: & ad illius dicta rnsurum: ac diutiꝰ eā retenturū: nisi ipa decississet. Ter conatus. demonstrat ꝓprie volentē amplecti: quod corpale nō fuerat. Conatus. ibi em̄ ponitur conatus: vbi effectus seq̄tur. CHRI. Simulachꝝ. constat bō ex animo & corpe & vmbra. Animus supernus cœlum repetit: In terram cadit corpus. Vmbra autem quæ: vt ait Lucretius: est supra spoliatus luminis aer. corpus sequitur: Quid g inferos petet: sed depbenderūt philosophi eē simulachꝝ: qđ ad nostri corpis effigiē factū inferos petat. Id autem species est corporea: q̄ tangi nō pōt sicut ventus. Hanc rem & Home. requirit viso Hercules simulacbro apud inferos. Maior quia diuina potius q̄ bumana eēt. Steterunt. correptione penultimæ syllabæ per systolen: quæ longa eē debuit celeritate borroris expressit. Hæsit. retenta est: Sed de boc verbo alibi. Non bæc. s. n. d. nibil validus ad consolationē obiicere potuit q̄ necessitatē: q̄ cum omnem admat spem. nos q̄ primum obdurare suadet. Est enim ipsa spes ingens tormentum mortalibꝰ Itaq; iure quæritur a doctis mali ne an boni plus afferat hominibus spes. Longa tibi ex. iure illi diuinationem tribuit: quæ omnem mortalitatem exuta immortalis sit effecta. Lydius. Tyrrbenos intelligit: qui a Lydis sunt borum ita meminit Herodotus. Cum quandoq; Lydi fame opprimerentur curauit eorum rex Manus: vt altera die cibum caperent: altera ludis quibus oblectarentur: intenti sine cibo degerent. Sed cum iam ad decimumoctauum annum in bac calamitate versarentur: constaretq; tantam turbam a regione ali non posse: bifariam diuisit populos rex: & illam partem cui sorte vt exiret euenit cū Tyrrbeno eius filio ad nouas sedes occupandas emisit. Venerunt ergo in italiam: & pulsis vmbris: vbi nunc sunt regnauere. & se a nomine ducis Tyrrbenos appellauere. Lydia autem ipsas glebas babet. vnd aurum ducitur. Fuerunt primi Lydi qui numismata aurea & argentea cuderent: primiq; ludos talorum & pilæ in ea quam duxi difficultate inueńerunt. Virgines Lydorum vulgo prostantes dotes lucrantur. Hæc Herodotus. Dyoniosius vero balycarnensæus plures de tyrrbenis refert opiniones: & ab aliis eos indigenas putatos scribit. Ab aliis aduenas: Et qui indigenas putant aiunt tyrrbenos dictos fuisse a tyrrbeno duce denoiatos asserūt. Hic ex ea lydia fuitq; meonia vocitata ē. Quintus a ioue. nam bic deꝰ ex Tellure genuit Mesuem primum lydiæ regem qui ex Callíroe occeani filia Cotym susćepit. Ex Cotytum: et imperium partū. & illi a ducis noie tyrrbeni dicti sunt. Alii dixerūt Herculis filium fuisse būc tyrrbenum ex Ompbale lyda: qui pulsis pelasgis ex parte septētrionali italiæ circa tyberim sedes posuerunt Alii telaphi filium fuisse tyrrbenum scribunt profectumq; in italiam post troiam captam. Xanthus autē Lydius veteris bistoriæ scriptor neq; buius in italiam ꝓfectionis: neq; tyrrbeniæ tanē lydoꝝ coloniæ meminit cum bumiliora multa commemoret. Sed dicit Aty filios fuisse Lydum & Corebum: & ab altero lydos: ab altero corebos populos eē noiatos. Hæc oīa apud Dionisium sunt: qui tyrrbenos minime putat fuisse lydoꝝ colonos: cū neq; eodē sermone: neq; iisdē diis aut sacris vterent: nec rursus iisdem studiis aut legibus sed credit vocatos a græcis tyrrbenos siue ex babitatōne in tyrsibꝰ: siue ab eorum duce. Strabo autem assentit bis q̄ dicunt Aty Herculis & Ompbales filio filios fuisse lydum & tyrrbenū: & ipsum Tyrrbenum ꝓpter eam causam quā scribit Herodotus parte cū ppli in italiā venisse. Leni agmine. sic

Lydus Tyrrbenū

Ennius. Qui per amœnã vrbem leni fuit agmine tybris. Parta. nam cũ a fatis deſtinata ſint: parta iam dici pñt. Dilectæ. q. d. cuius me diligas: tamen pellendæ ſunt lachrymæ. Magna. nam μεγάλη a græcis dicit. Appellatur autem ops Rhea: berecinthia: Cybele bona dea. Matrem Saturni eam fabulantur. Græci hanc gynæciam nominant. Phryges illam Midæ regis parentem aſſerunt. Romani dryadem puellam Fauni vxorem. Nonnulli græcorũ illam ex matricib⁹ Liberi eẽ volunt: quam nec fari licet. vnde mulieres eius ſacra colentes: tabernacula vitigineis intexũt ramis. Sacris nefas eſt viris adeſſe. Itaq; cum inſtant ſacra ipſe vir ſiue prætor ſiue conſul ſit: cunctiq; mares vna cõmigrant. Vxor magnifice domum inſtruit magna ſacrorũ pars ibi noctu conficitur. Ait Plutarchus in vita Cæſaris. Auguſtinus autem in lib. ſecundo de ci. d. ait Oblectabamur cæleſti virgini berecinthi; ante cuius lecticam die ſolenni lauatõis eius talia per publicum cantitabãtur a nequiſſimis ſcænicis: qualia nec matrem ipſorũ ſcænicorũ deceret audire ſpectante & audiente vtriuſq; ſexus multitudine. De hac etiam ita refert Diodorus. Apud atlantios cœlum quem. ΟΥΡΑΝΟΝ græci appellant olim regnaſſe homineſq; bactenus ſoliuagos errantes in vnum coegiſſe: & moribus ac legibus informaſſe frugumq; & aliarum vtilium rerum inuentorem fuiſſe. & qm̃ ſyderũ diligentiſſim⁹ ſcrutator eẽt multa futura hominibus predixiſſe: & annum ad ſolis & menſem & lunæ reuolutionem inſtituiſſe: Quapropter cum e vita migraſſet: illum & diuinis honoribus proſecuti ſunt & ꝑpetuum regem putarunt: cœlumq; de ſuo nomine appellarunt. Hic & Titea vxore quindecim filios creauit: quos a matre titanes appellant. Habuit & filias: quasq; excellentes fuerẽt Baſylea. i. regina: & rhea: Sed baſylea maior natu quoniam fratres affectu materno educauit: magna mater eſt nominata: & Cybele et Dindimene vocatur: Traditur tamen huius deæ & alia in phrygia origo. Dicunt enim vetuſtum & lydiæ & phrygiæ Meonem ex Dindime vxore filiam ſuſcepiſſe quam nutrire nolens exponendam ſilvis curauit: quæ diuinitus a pardis & huiuſcemodi feris nutrita a muliere paſtoris inuenta domumq; adducta. Cybele appellata eſt. Mox iam adulta forma: modeſtia: ac prudentia excelluit. Nam ex pluribꝰ calamis fiſtulã prima inuenit: & cymbala & tympana ad ludos ad choreas & contra pecudum ac puerorum morbos ſalutaria remedia. Hæc fratris Saturni vxor iouem: iunonem: neptunnum: & plutonem genuit Dicta eſt deorum mater: & datus currus & leones ad illum vincti: et corona turrita in capite. Terconatus. locus ex Homero eſt. In idæ montibus vrbem Scepſim fuiſſe dicunt: in qua æneas regiam habuit Huc ex troia fugiens venit cum familia: & ad eum breui conueuit ingens turba At græci miſſo caduceatore iuſſerunt vt cum omnibus prouincia cederet.

Cybele

Rhea.

SER. Demũ. nouiſſime. Admirãs. cũ iueniſſem admirat⁹ ſũ. Exilio. ad exiliũ. nã donat⁹ cõtra metrũ ſenſit dicẽs exilio. Nã ilion bẽt primã longã. Vulg⁹. magni ẽ qđ addidit vulg⁹. Idæ. nã ſic troianis videtur Sic alibi. tibi deſerit heſper⁹ octã: Inde ei vl oriri vel occidere ſydera dicimus: vñ vel videri aut incipiũt: aut deſinũt. Ducebatq; diem. quia lucis eſt ꝑuius. Ceſſi. deeſt igitur Montẽ. ſ. idam: vt apparet in nono.

Sic demũ ſocios conſumpta nocte reuiſo.
Atq; hic ingentẽ comitum effluxiſſe nouorũ
Inuenio admirans numerum: matreſq; viroſq;
Collectam exilio pubem: miſerabile vulgus
Vndiq; conuenere animis opibuſq; parati
In quaſcunq; velim pelago deducere terras
Iamq; iugis ſummæ ſurgebat lucifer idæ
Ducebatq; diem: danaiq; obſeſſa tenebãt
Limina portarũ: nec ſpes opis vlla dabat̃
Ceſſi: & ſublato montem genitore petiui.

DO. Ingentẽ numerũ. ꝑter eos ꝙs dimiſerat: inuenit aduenisſe mltos alios: Hoc aũt dictũ: ne ſol⁹ ꝓriam deſeruiſſe videat̃. Lucifer. idæ noua deſcriptõe vſus ẽ diei natẽtis. Nã añ ipm exorit̃ lucifer. Hũc ſeqt̃ lux q̃ diẽ plenũ cõfirmat. g̃ nõ tã nunci⁹ veniẽtis diei eſt: ſed fidus certuſq; ꝓductor. Danaiq; obſeſſa. t. l. por. hoc ſignũ erat illos potitos eſſe victoria: & lux contraria ſaluti ſuæ & ſuorũ erat. ergo ſpoliatus omni ſpe: Ceſſi veluti neceſſitate coactus per Laocoontis exitium ꝓ diligentiam martis q̃ mihi deos potius q̃ græcos inimicos oñdit: ꝓ incendium ex filii mei vertice: ꝓ hortationẽ patris & religioſas voces vxoris. Ceſſi potioribus. Neq; debui niti: q totiens repugnantibus diis fruſtra certaui.

CHRI. Sic demũ ſ. ſic. ſ. in multo mœrore in multa anxietate: vt & patri exilium ſuaderet: & perſuaſũ vna cum filio & vxore & reliquis comitibus intutum p tot pericula educeret: vt animaduerſa coiugis amiſſione tamdiu tam diligenter cum tanto periculo eam vbiq; inquireret. Demum. oſtendit cum multa feciſſet per eam noctem potuiſſe eam videri longam: Vel demum. q. d. poſt multos labores tandẽ omnis res in caſſum rediit. Conſumpta. idcirco conſumpta qa nihil in ea perfeciſſet. Comitum affluẽtes ad eum tanq; ad fortiſſimũ ſapientiſſimñq; ducem & patriæ amatorem confugerãt veluti ſperantes ſi aliquod remedium patriæ afferri poſſet: ab eo facile allatum iri. Sin non poſſet illius ſapientia & fortitudine exilii miſerias facile poſſe mitigari. Vndiq; ex oñi ordine ciuitatis & ex omni loco ꝓpter quod oſtenditur magnã fuiſſe æneæ auctoritatem cum oñes in eo omnẽ ſpem repoſuiſſent. Parati. no ergo venerant conſultaturi: ſed illius cõſilium veluti potioris: accepturi: nec ſe ſolum ſed opes ſuas cõmittebãt. Qđ nõ feciſſent niſi probum fortem ac ſapientem ciuem cognouiſſent. Quod autem dicit Collectam exilio: oſtendit omnem ſpem defendendæ vrbis depoſuiſſe. Lucifer. ſtella veneris luciduſſima eſt omniũ planetarum: vt diximus: cum de Venere verba fecimus.

Poſtq̃ res

Oſtq̃ res aſiæ. ſm interrogationē Didonis poſt inſidias græcoꝝ & caſus ſuoꝝ ꝓprios erro
p res narrat quos ptulit anteq̃ ad Africā pueniret. Fuga ſua hæc eſt: Linquēs ilium: idam ten SERVI.
dit. Inde antandrū vrbem: iuxta quā cōditis nauigiis thraciā tenuit: vbi Aenū cōdidit. Hic
in delum ꝓdigiis territus venit A delo aūt errore patris circa auguria venit in cretam. Atq;
inde peſte fatigatus ex rñſo penatū, venit ad ſtrophadas. Inde p̃teruectus maritima græciæ i
epirum ꝓfectus Helen. boſpitio ſuſcipicit. Ab epiro venit in calabriā. Illucq; aduentu. Diomedis territ?
nauigauit ad ſcyllam & carybdim que: ætnæ vicinæ ſunt: atq; circuita magna ſiciliæ parte drepanum venit
vbi ſm poetā ꝓdidit patrem inde venit ad
Didonē. Poſtq̃. hac dictōne ſequentia di
ctis cōnectuntur: vt poſtq̃ altos tetigit flu
ctus ſic em̃ dictis ſequētia copulant: Res
impia: vt res agamemnonias. Aſiæ. q. d.
terciæ ptis orbis. Nā phrygia in aſia ē: & ili
um in phrygia miore. Priamiq̃. nō eſt ite
ratio. nam potuit alteꝝ eē ſine altero: vt vel
tota phrygia euertereť: vel ſolū ilium. Im
meritam. nam laumedontis paridiſq; culpæ
tota gens pire nō debuit: Supis. Laus illi
qđ no niſi dii ſubuertere potuerint. Quoti
ens aūt nō apparet rō ſic viſum interponiť:
Hora. Sic viſum veneri: cū amorē oñderet
nō eē pulcritudis: Et actio in deos bēt aliq̃
venerationē: aliter ſacrilegiū eēt. Superbū
nobile: Vir. in neutro ponit. Hor. i fœmini
no: vt nō ſemel ilios vexata. Eſt aūt ciuitas:
troia vero ꝓuincia in q̃ eſt ilion: ſed ponitur
pro vrbe: vt & campos vbi troia fuit. Hu
mo. ab bumo: & ſigt ſolū quoq; patriæ arſi
ſiſſe: Quō aūt dixit fumat & cecidit. Quia
aut poetice tps ꝓ tēpe poſuit: vt meminiſſe
borret luctuq; refugit: Aut certe naturā re
rum expſſit. nam ruina in breui fit: Fum? ve
ro longo ꝑmanet tpe. nam qđ ait ꝓbus cir
cūflectandā ſyllabā. vt ſit fumat ꝓ fumauit:
nō ꝓcedit qa pone tm̃ verbū i vltia bēt accē
tum: vt ſignificet retro.

Quæ tercio æneidos libro contineantur.

Oſt euerſa phigū regna: fuga cœpta moueri
Vtq; ſit in thracē primo deuectus: ibiq;
Mœnia condiderit polydori. cæde piata
Regis & boſpiciū vt phœbi reſponſa canebāt
Cœptū iter in creten: rurſus noua fata reperta
Naufrag? vt fuerit ſtrophadas ? pulſus ad ūdas
Inde fugā atq; iterū enarrat p̃cepta celeno.
Liquerit vtq; belenū ꝓceptis ordine fatis.
Supplicē achimēidē polyphemo vrgēte ſcepit
Amiſſumq; patrē drepāi: atq; hic deinde qeuit

P. Virgilii Maronis æneidos liber tercius.

Oſtq̃ res aſiæ priamiq; euertere gentem
Immeritā viſum ſupis: ceciditq; ſupbum
Ilium: & omnis bumo fumat neptunnia troia:

DO. Narraturus errores ſuos optime incœpit recedēdi de troia neceſſitate. nō tñ omittit excuſatōem
ſuā q̃ vult eē firmatū nō tam græcis: ſed diis aduerſantib? ob nullā culpā periiſſe impium troiæ. Poſtq̃
res aſiæ. Ponit q̃tuor diuerſa p̃terita qbus affligebatur: & totidem futura: vt ſpes acerba futuroꝝ augeret
mala p̃terita. Præterita ſunt interitum iliēſis impii. Euerſio familiæ priami: qđ maxie dolet pp vxorē q̃ fi
lia priami fuit. Cū vero dicit viſum ſupis: oñdit nō meritis troianoꝝ: ſed deoꝝ intolerabili prauitate eue
niſſe vt regnū funditus interiret. Supbū. nobile: vt nō leuis res videreť: cuiꝰ interitū dolebat. Oēs
eē em̃ ſolatiū ſi aliqđ ſemiuſtū & ſemidirutū relinqueret. Fumat. oñdit oia fuiſſe cōſumpta. nā oibus in
cendio aſſumptis: ſolū fumū reſpirat terra. Ergo repete hic poſtq̃ res aſiæ: poſtq̃ viſum ſuperis: poſtq̃ ce
cidit ſupbum iliū: poſtq̃ oīs bumo f. n. t. Atq; babes q̃tuor p̃terita. Futura aūt ſunt alia q̃tuor: Et quod
auelleť a patrio ſolo: quod q̃rerent deſertas terras: & qđ eēnt incerti quo irent & vbi poſſent ſiſtere. Nā
hoc ipſum incertum pœna eſt: cum laboꝝ finis nuſq̃ appareat.
CHRI. Poſtq̃ res aſiæ. optio artificio cōſtitutū ē hoc principiū. Nam cū in longo ſmone defeſſos eē
opteret auditores: ita incipit: vt oia magna ꝓponat. Nā & regnū aſiæ & gentē priami & ſupbum iliū ve
luti quedā magna ꝓnunciat: vñ capteť attentio. ex eo aūt q̃ oñdit & p̃tia miſeria eē: & ſpē futuroꝝ mul
to miſeriorē ſibi ſummā ex cōmiſeratōne beniuolentiā cōciliat. Nam in terra aliena & inimicæ iunoni ad
dicta conſtituť: & oīm reꝝ egenus ſe oīm miſcdia dignū exhibere debebat. Viſum ſupis magis placet.
Seruius in hoc loco q̃ Donatus. Fumat. recte exponiť a ſeruio. Priſcianus tam̃ fumat: agimur: & moli
mur p̃tia tempora ꝓ p̃teritis poſita dicit. Fumat. pathos a mō.

Diuerſa exilia: & deſertas querere terras
Auguriis agimur diuū: claſſemq; ſub ipſa
Antandro & phrygiæ molimur mōtibus idæ
Incerti quo fata ferāt: vbi ſiſtere detur.

SER. Diuerſa exilia. nō referē ad id
qđ gens troiana ſit ſparſa p diuerſum orbē
ſed ad diuerſa loca quæ act? auguriis adiit
æneas. Deſertas. a dardano intellige. Nā
vbiq; fertiles demonſtrant. Auguriis. vt
fuit flama i capite aſcani: ſtella curreſ: & creu
ſæ verba: q̃ dixit beſperiā venies. Sub ipſa
antandro. iuxta antandrū ē aūt ciuitas phri
giæ dicta antandros vel ꝙ de andro inſula
eā condiderūt coloni quaſi ἀντὶ ἀνδρου

Vel qa græci venientes p thraciã cepe Polydorꝝ: p cui⁹ ptio hãc a priamo vrbẽ accepe-
rũt. q ex facto nomẽ accepit: q̃uis huic opi
nioni nõ assentiat Vir. Fertur tñ qp p⁹ ac-
ceptũ ptium græci eũ lapidib⁹ occiderunt.
Alii scribũt illũ a polymnestore occisum p⁹
dirutã troiam: & in mare pcipitatũ cui⁹ viso
cadauere mater dũ captiua abducit fiendo
in canẽ cõuersa est. Hoc fingit qp nimio do
lore græcis inaniter conuiciabat. Phrigiæ
idæ ad discretoez cretẽsis. Molimur. para-
mus & bñ petit loca in qb⁹ & lateret & na-
uigia ꝓparet. Incerti q̃ fata ferãt. qa nihil i-
certi⁹ e nauigatoe: q̃uis locũ certũ nobis p
ponam⁹. Cõtrahim⁹. congregam⁹ ex ad-
uersis ppl'is: q auxilio venerãt. Vix. mox
vt Vix e conspectu siculæ telluris in al. u. d.
Prima. aut vernũ tps: aut qa ẽ et adulta &
ꝑceps. Anchises. fuat ꝓpon. Cum sociis
duo diuia posuit: & duo bũana: Nõ memi
nit patris: quia fm Virg. nõ venit in italiam.

Contrahimusq; viros vix prima incepat æstas
Et pater anchises dare fatis vela iubebat
Littora cũ patriæ lachrymãs: portusq; relinquo
Et campos vbi troia fuit: feror exul in altum
Cum sociis natoq; penatibus: & magnis diis
Terra ꝓcul vastis colit mauortia campis
Thraces arant: acri quondam regnata lycurgo
Hospitiũ antiquũ troiæ. sociiq; penates
Dum fortuna fuit: feror huc: & littore curuo
Mœnia prima loco: fatis ingressus iniqs:
Aeneadasq; meo nomen de nomine fingo.
Sacra dioneæ matri diuisq; ferebam
Auspicibus cœptoꝝ operũ: superoq; nitente:

Penatibus & m. d. Varro eosdem dicit penates & magnos deos. Nam in basi scribebat magnis diis. Vel honoris cã dixit: Nam dii magni sunt iuppiter. Minerua: & mercurius: q romæ colebant. Penates apud laurolauinũ: Vñ apparet nõ esse vnũ. Procul. porro ab oculis: & pot satis longæ significare: & nõ valde: vt in qnto: Est ꝓcul in pelago saxũ: quod nõ erat longe: Sed & hic eadem pot ee significatio. Breuis est enim bellesponti transitus. Vastis. vastatis: vel magnis. Acri. sæuo: vel cruento. Hic dum bacchũ contennens vites amputare parat: sibi crura amputauit. Sed constat abstemiũ fuisse: & hi sunt acrioris naturæ: vt de Domesthene legit. Antiquũ. vetustũ: vel carũ Ilione em priami filia Polymnestori nupserat & illi priam⁹ polydorꝝ paruũ filiũ dederat alendũ. Dum fortuna. s. bona. Nam si absolute ponit: intelligitur fœlix: Inde fortunatos. i. fœlices. Curuo. ꝓpetuum est littoꝝ epitheton. Nam quod dixit in sexto Recto fere li. significat eũ ita nauigasse: vt non relinqueret litus. Prima. nam in creta alia locauit: Intelligit aũt aenũ: Salu. Aenum marmoreamq; & viam militarem: q̃q̃ Home. dicat inde auxilia ad troiã venisse Euphorion & Callimachus a socio Vlyxis dictũ volunt illic sepulto: quo tempe missus fuerat ad frumenta portanda. Iniqs. qa scit futurũ præoccupat. Aeneadas. nec Vir. aeneũ dicit. Dioneæ. a matre Veneris. Bñ aũt dispensat: vt si sequant aduersa: dionæam venerem dicat. Si ꝓspera erit nauigatio: illam e mari ortam dicat. Non tñ semper obseruat. Auspicibus. Ioui quod aeris deus est: & appollini ꝓpter auguria. Libero causa libertatis. Sin vero alii dii inuocẽtur: ad priuatã pertinẽt causam. Vñ de didone Junoni ante alios cui vincla i. c. Nam q̃uis cã publica simularetur erat tñ ꝓpria didonis: Sic æneas sacrificat Veneri: vt placeat matri. Liberum dixit vt sit signum liberæ ciuitati: Nam apud maiores aut stipendiariæ erant: aut cõfœderatæ: aut liberæ: Sed in liberis ciuitatis simulachrum erat Marsiæ: qui in tutela liberi patris est.

DO. Vix. nam fugitiui maturũ tempus expectare nõ pñt: & qa definita loca nõ habuimus. nauigauimus quo fata ducebant. Littora. nam patria pierat: & comitto terram locũ stabilem & certum: & lequor incerta maris. Et campos. nõ sine summo dolore videt latitudinem camposꝝ: in qua mœnia diruta iacebant: Et tria posuit: quæ per naturã suam non potuerũt perire littus: portum: campum. Cum sociis n. q. p. & m. d. Tacuit patrem: quia iam eum nominauerat. Terra. p. optime ignoranti didoni terram exponit: in qua situs loci & incolaꝝ persona & oportunitas cũ ꝓpter ꝓpinquitatẽ laborẽ longioris itineris leuiaret: & propter fertilitatẽ indigentibus posset opitulari. Qm autem thraces amiserant Lycurgum regem videbatur quod nullus aduersarius venientes pbibere posset. Firmabat aũt spẽ religio fœderis diuturnitate temporis roborata. Feror. nam nõ suo consilio venit. Fatis iniqs. hoc exitus rerum non initia docuerũt. Sacra. primo inuocabã auxiliũ maternum. Deinde aliorum deorum: qui auspicia nouorum fundamentorum essent necessarii.

CHRI. Diuersa exilia. s. chersonesum: macedonia: arcadiã: cretã: epiꝝ: siciliã: africã. Si g durissimum est vnũ exiliũ: q d erit quærere nõ vnũ sed plura & ea diuersa. Diuersa exilia. iudicaui operæ ꝓtium esse vt ꝓter ipsum poetæ figmentũ ea quoq; breuib⁹ adderẽ. q̃ veteres scriptores de æneæ exilio tradidere in qua re dyonisiũ halycarnaseũ maxime sequar. Capto igit ab achiuis ilio siue ẽq ligneo dolo siue antenoridarum ꝓditione cætera quidẽ multitudo in cubilib⁹ depbensa cæsa est æneas vero & q cũ eo troiani erant iliensibus auxiliares ex vrbe dardano & ophrinio sup tuta pgami cõfugiẽtes arcem capiũt: In qua & sacra patria erãt & thesauri magni: ad eũq; locũ dilapsa quoq; multitudo angiportoꝝ pitia confluxit: vt maior fugientiũ q̃ captoꝝ numerus fuerit. Verũ cũ neq; arcẽ iam vrbe capta seruari posse speraret æneas: statuit vrbe cedere: & sequẽtibus cũctis sacra ac opes quas posset efferre. Itaq; in belli turba cũ aliquo pfidio vitã in idã ferentib⁹ egredi pri⁹ iussa ipse cũ armatis subsecutus est: cũ diu circa oppugnationẽ bostibus tamẽ restitisset. patrẽ aũt & sacra & vxorẽ & liberos curribus impositos secũ eduxit atq; tutissima idæ occupat ac

cesserunt etiam

cesserũt etiã & ii q dardanũ incolebãt:et ophriniũ & alias troianas vrbes. Itaq; bis fretus copiis æneas in vrbẽ reuerti posse spabat. Sed cũ oia diripissent græci:tandẽ in pactionẽ descendũt: vt æneæ cũ suis abire liceat. Itaq; ipse natoꝝ maximũ ascaniũ cum pte socioꝝ in dasylitẽ agrũ mittit:vbi etiã lacus est Ascanius Regnauitq; ibi ascaniꝰ donec Scaniãdrũ & alios hectoris filios e græcia a Neoptolemo dimissus ad patriũ impiũ reducẽs in troiã rediit. Ipse ãt æneas in thraciã enauigauit. Hæc ait Hellanicus. Sophocles ãt in tragœdia laocoonte ait iussu Anchisæ cũ recordareꝫ eoꝝ qbus a venere in stuporẽ ducti ẽ æneã in idã veniſſe:& hũeris patrẽ portasse. Naucerathes aũt xanthiꝰ ait illũ vrbẽ achiuis pdidisse:pp inimicitias qs cum Alexandro gerebat:qm̃ ab eo a dignioribus sacris phibitus eẽt. Hoc igitẽ beneficio achiui domum seruarũt. Alii dicũt contigisse tunc eum in portu troiano fuisse. Alii priamo militaris rei causa in phrygiam missum. Cephalon gergithius & Egilippus:qui de Pallena scripsit: æneam in thracia perisse dicunt. Alii in borcomenũ arcadiæ venisse volunt:vt ait Arietbas qui de arcadia scribit. Agatyllus poeta arcas scribit illum ex arcadia in italiam venisse:& Romulum genuisse:Sed de aduentu ipsius in italiã alibi scriptum a nobis est. Auguriis agimur.nam nostra sponte quieuissemus in patria. Anguriis.placet semel totam diuinatonem pscribere. Diuinãdi igitẽ teste Cicerone duo sunt genera. Naturæ vnum. Alteꝝ artis. Natura aũt furorem habet & somnium. Furor est quo pciti aut sacerdotes aut alii futura predicunt Hic aũt diuinus est veluti is quo afflati ppbetæ vera pdicunt. Hic aũt nunq; fallit.quia a spũ paraclito est Aut a demonibus,puenit.qualia fuerunt oracula Apollinis aut Ammonis aut reliquoꝝ. In quibus nõ nunq; ludunt boies. Somniandi spes quinq; sunt:ex quibus tres vere sunt.sed de bis dictum ẽ. Ars ãt apud priscos babuit aruspicinam:auguria:astrologiam & sortes. Aruspicina inuenta est apud betrucos. Mam aranti cuidã in agro tarquiniẽsi & sulcũ pfundius imprimenti subito e terra extitit quidam qui Tages appellatus est:facie quidẽ puerili:sed senili prudentia. Ab hoc igitẽ vniuersa betruria aruspicinã edocta est. Aruspicina aũt ab ara & inspiciendo dicitẽ. Continet aut hæc in se exta.fulgura & ostenta. Nã mactata bostia apud aram:eaq; apta quomodo cor epar & reliqua exta sese bnt inspiciunt:ex eorumq; babitu dispositione et colore futura coniectabant:vt quo die primũ in sella aurea sedit Cæsar in boue quem immolauit cor nõ appuit:ex quo futuram infœlictatem pdixerũt aruspices. Ostenta sunt quæ præter naturam euenientia futurũ aliquid significant. Nam cũ in exercitu Xersis equa aial bellicosum leporem timidissimã ferã pepisset:portendebatẽ tm̃ exercitũ;& tantis opibus suffultũ turpem eẽ fugã moliturum. Vt aũt inqt Cice.hæc qa aliquid futurũ ostentant:portendũt:monstrant:et pdicunt:ostenta:portenta:prodigia et monstra appellantẽ:quibus priscoꝝ bistoriæ refertissimæ sunt. Tercia pars aruspicinæ in fulmine & fulgure et tonitru cõsistit. Vnde est illud De cœlo tactas memini pdicere quercus. Huc sub aruspicina repoñi ostendit Cicero bis bis verbis. Ait eñ sed quoniam de extis et de fulgoribus satis est disputatum ostenta restant:vt tota aruspicina sit ptractata. Hæc est igitẽ aruspicina:et q eam exercent tũ aruspices tum extispices dicunt. In scda aũt parte eiꝰ diuinatonis:q̃ artis est auspicia ponunt siue auguria. Auspicia ab auibus inspiciendis. Auguria ab auiũ gustu vel garritu dicunt. Erãt aũt apud antiquos tria diuinãdi genera in auibus. Nam aliæ volatu.aliæ cantu:aliæ gustatu futura indicabãt:Quæ vero volatu ppetes quæ cantu oscinæ vocabant. Gellius aũt refert.inferas aues ab auguribus dici:quæ iis cõtrariæ sunt quæ ppetes dicunt. Tercium genus ex tripudio solistimo ventura notabat. Vnde damnat Mancinus. qui cum e cauea pducti pulli escam cape nollent siue iratus ea re siue artem irridens iussit in aquas,pici addens vt biberent postq; esse nollent. Ci.ait in li.de diuinatione: Quid de auguriis loquar:tuæ partes sunt Tum inquam auspicioꝝ patrocinium eẽ debet. Augures igitẽ et Auspices hæc considerabant:atq; etiã oña. Dicunt autem oña quæ cum ob aliam causam ab aliis dicta sunt. Nos tñ ea ad nostrũ negociũ transferimus:cuiꝰ exemplũ boc sit. L. Paulus æmilius cõsul cõtra Persem macedonũ regẽ creatus domũ ẽ senatu rediẽs offendit filiã noie Terciã lacbrymantẽ:& cũ interrogasset cur tristis esset:Mi pr̃ inqt illa psa periit. Erat aũt psa nomen catellæ:q̃ illa in deliciis bẽbat sed Paulus ex bis verbis Persis regis mortẽ futurã aiocepit. Hæc igitẽ idcirco oia dñr eo q̃ boim ore plata sũt. Sortiũ ãt origine buiusce modi referũt. Nũerius qdam fuscus apud pnestinos p somniũ admonitꝰ:certo i loco silicẽ pforauit. Atq; forato saxo sortes in robore sculptas priscaꝝ lraꝝ notis iuenit. Quæ bitæ i maxia veneratõe fortunæ monitu mãu pueri miscebant:atq; educebant. Habes igitẽ oim istoꝝ generũ noia. Nã astrologia ita late patet:vt ne volumine quidem nõ dicã explicari:sed notari possit: Nõ tñ marcelli me drix fugiunt. Ait eñ mõstra & ostenta eẽ deorum. Prodigia iras vel minas. Portenta q̃ aliq̃d imminere signt. Seruius aũt monstrũ ad pns vult referri. Prodigiũ ad id quod in longum tps dirigit significationẽ:Sed mibi placent q̃ dixi ex sententia Ciceronis. Incerti quo fata f.vide boc in allegoriis quid sibi velit. Contrabimus.in vnũ cogim?. Contrabere tamen exercitũ cum dicũt bistorici potius paucitatem militum q̃ copiam significare videnẽ:quod quadrat buic loco: Nam cum ad nouas sedes pandas maiori esset opus exercitu:erant ita congregandæ copiæ vt ne miles quidem vnus relinqueretẽ. Prima æstas.in quatuor tempa distinguit ãnus. Nam ingrediente sole in arietem incipit ver:cum autez tangit cancrũ initiũ facit æstatis. A libra aũt exorit autumnus bruma demũ siue byẽs tũc incipit cũ sol capricornũ ascẽdere incipit. Sunt g̃ singula tpa ex ternis mẽsibus. Ergo in primo mense dicit primum ver.in secundo adultũ ver. In tercio pceps ver. Littora cũ pathos a loco:vt nos patriæ fines & dulcia liqmus arua, Et campos vt t.f.q̃ narratio hæc breuiꝰ eẽ potuit:Nam integrũ totius vrbis et ædificioꝝ q̃ vrbi adiacebãt solũ sic oñdit. Exul in altum.nam miserum est exulare a patria mlto erit miserius exulare p loca incerta & piculosa vt est mare. Procul quasi dicerz in conspectu:boc est præ oculis:vt Serta procul tantũ capiti de lapsa iacebat. Mauortia:marti consecra

Diuinationis genera

Aruspicia

Ostẽtum.

Auspicia. Auguria.

Omen Sortes

Monstrũ. Portentũ Prodigiũ

Mars ta: Hoc pp belli studia finxerũt. Statius in ea templum Martis & siluã ponit: vt hic steriles delubra notãt mauortia siluæ. Dicũt fabulæ Martẽ fuisse filiũ iunonis sine viri admixtõne: quod ideo fingũt: qa bella a sola iunone. i. a terrenis rebus nõ aũt a iunone. i. a cælestibus sunt. Eius auriga at soror bellona est. Lupus & picus illi sacrati sunt. Nam lupus animal est rapax & insidiosum. Picus autem duritiæ rostri dura robo

Lycurgus ra cauat Lycurgo. Orion vt in eius fabula dictũ est in thraciam vectus domitis populis ibi regnauit: ac Hippolagum filium successorem reliquit. Ex hippolago natus est Dryas & ex dryante Lycurgus. Hinc ait Homerus a diis luminibus priuatum eẽ q: Bacchi nutrices i nysa latentes psecutus est: ob idq; timẽs bacchus in mare profugit. Seruius autem dicit q cum in contemptu Bacchi vites cæderet sibi crura amputauit. Lactantius ait in mare illum præcipitatum fuisse: quia aquam vino tanq; veneno infecerit. Sacra. sacrum fm Trebatium est quicq d deorum habetur. ergo Virg. vbicunq; sacrum dicit: deorum memi nit: vt hic. Item sacra iouí stygio quæ. r. m. cepta parauí.

SER. Mactabã. cõtra rõne tauq; mactat iouí: Vñ putant hic subsecutũ pdigiũ. iouí eñ iuuẽcus vbiq; mactaẽ: vt statuã añ aras aurata fronte iuuẽcũ. Itẽ cornupetat & p. q s. bar. & iuuena. Quí vexat nascenti robora cornu. Nã in victimis ætas ẽ cõsideranda.

Tumul⁹. & collẽ & sepulcrum fuisse sigt.

Cornea & myrtea. nã hæ aptæ hastilib⁹ sũt vt & bona bello corn⁹. Item et pastoralẽ pfixit cuspide myrtũ. Cornus ãt de arbore dicitur vt ficus: Nam de a: ali indeclinabile ẽ cornu. Lucanus tñ vsurpauit genitiuum: vt Cornus tibi cura sinistri. Et Cice. in Arato hui⁹ genus dixit. Ipse aũt accessit ad myrtũ q̃ inter verbenas ẽ: et matrí cuí sacrificabat sacra. Siluã. bñ variat modo siluã: mõ virgulta: mõ vimina dicẽs. Monstrum. recte: Nam statim apparuit qd id eẽt: & hoc proprie q̃uis alias abutãt. Liquunt. In verbo pria syllaba longa ẽ. Sic alibi. Canis cũ mõtib⁹ humor liqt: Liquor ãt nomẽ primam breuem hẽt. Quatit. cã pendet ex cã: Timor eñ sanguinem gelat q coactus gignit frig⁹ lentũ: molle et flexuosum: Vnde & victos curuos dicim⁹ p senectutẽ. Mlta mouẽs. Quæ illa sint indicat ex seq̃ntibus. Nã putabat eẽ hamadryadas: q̃ cũ arboríb⁹ nascunt: & intereunt qđ demonstrat Ouidi⁹: cum ereſictbon arborem incidit: vnde sanguis prio deinde vlulat⁹ exiit: & Stati⁹: nec amplexæ dimittũt robora nymphæ. Gradiuũ patrẽ: θόυρον αρηα. i. exilientẽ in plia. Geticis. Thraciis. Getæ eñ ppli sunt mysiæ: q̃ cũ lata sit multas continet gentes.

Rite. recte. Secũdaret psperos facerent.

Visus p visa posuit. Nam visus est quo videmus. Visa sunt q̃ videmus. Similia sunt nunci⁹ & nunciũ: auditus & auditũ. Leuarent. Bonũ ac leue faceret. Eloq̃r a. s. ad miraculũ posita parenthesis. Gemitus & lachrimabilis potest esse & irascentis. Reddita. p data. Reddit quicq d ad nos p alterum transit: Sed & hic possumus intelligere q̃ ad eum vox missa per tumulum est.

Sepulto iacenti: vt inuadunt vrbem somno vinoq; sepultam: quasi sine pulsu. Nam sepultus non erat cum sepultura non eẽt rite facta. Pias. etiam qui læditur excusat æneam. quod pietatis magnũ testimonium est. Scelerare: polluere: plautinus sermo hodie nõ in vsu. Nõ externũ: nam ciuis erat & cognatus. Nam polydorus ego: vel distingue: vel subintellige sum.

DO. Gemitus. mortaliter primo gemitus: deinde voces auditæ sunt. Quid miserũ æneam. artificiosa res. si eñ æneas loqueret: diceret feci: & absoluta qualitate sese defenderet qa nescius fecerat: sed poeta eũ inducit defensorem: q accusator esse debuit. Ideoq; acerbitatem latius extendit: & ex vno crimine multa posse exoriri euidenter oñdit: sed instruit: & non arguit. Primũ crimen est sepulchrũ violatum: & hoc ratione loci temporis et personaq;. Addit miseriã: quæ subleuatõne & non oppressione digna ẽ. Aeneas ex noie pprio. apparet notũ cũ noto log. Pias manus. cur pace si iã patrata res fuerat. Quia q̃ ignorans fecerat merebat

Cælicolũ regi mactabant in littore taurũ
Forte fuit iuxta tumulus: quo cornea summo
Virgulta: & densis hastilibus horrida myrtus
Accessi: viridemq; ab humo cõuellere siluam
Conatus armis tegerẽ vt frondentibus aras
Horrendũ & dictu video mirabile monstrum
Nam q̃ prima solo ruptis radicibus arbor
Vellit̃: huic atro liquuntur sanguine guttę:
Et terram tabo maculant mihi frigidus horror
Mẽbra quatit: gelidusq; coit formidine sanguis
Rursus & alterius lentũ conuellere vimen
Insequor: & causas penitus tentare latentes.
Alter & alterius sequit̃ de cortice sanguis:
Mlta mouẽs aio nymphas venerabar agrestes
Gradiuumq; patrẽ geticis q̃ psidet aruis
Rite secundaret visus: omenq; leuarent.
Tercia sed post̃q̃ maiore hastilia nixu
Aggredior: geib⁹ q; aduersæ obluctor harenę
Eloquar: an sileã: gemitus lachrymabilis imo
Audit̃ tumulo: & vox reddita fertur ad aures
Quid miserũ æneа laceras: iam parce sepulto:
Parce pias scelerare manus: nõ me tibi troia
Externũ tulit: aut cruor hic de stipite manat
Heu fuge crudeles terras: fuge littus auarũ.
Nam polydorus ego: hic confixũ ferrea texit

fecerat merebaꝫ veniã: Nõ aũt mererer: qd deinde esset factur⁹. Sic Si mihi ꝓces te crimine solues Non me tibi t. peccares em̃ in boiem: in miserũ: in defunctũ: in ciuẽ: in tuũ. Ergo nõ vult me tibi troia externũ .i. nõ solũ ciuẽ sed affinẽ: frater em̃ creusæ erat De stipite manat. psonaꝝ & tpis posuerat ptes: nũc ponit loci Crudeles terras. demõstrat hoc eẽ vicio terræ pentis: vt ꝓ hoc oẽs eodẽ vicio laborare significaret Ergo & ab aliis poterat eãdẽ iniuriã expectare: atqꝫ etiã nõ decebat: etiã si tutus pmansisset: pium inter impios versari. Fuge fuge. ex duplicatione verbi necessitatem ostendit fugiendi.

CHRI. Mactare. ꝓprie magis augeri est. vnde macte puer. i. magis aucte. Et qm̃ que deo sacrifican tur nõ petunt: sed magis crescũt. Ido fugiebãt verba mali ominis: neqꝫ decebãt interficio aut iugulo: sed potius macto: & tñ qm̃ q̃ sacrificabanẽ interficiebanẽ aliqñ mactare ponẽ simplr. i. interficere. Myrt⁹ de hac arbore alio loco dixi. Hic addã: qd in sepulchris libẽter nasci videẽ. Nã in italia primũ visa fuit in Alpinoris tumulo: qd circeis ẽ. Tumulus. terra tumẽs. Itaqꝫ ꝓt eẽ collis naturalis: vt Et tumulũ capit vnde ois troia videri. Et etiã terra opa humana coaceruata tumulus dr̃. Ft quia sepulchra ornabanẽ bu iuscemodi aceruis: tumulus ꝓ sepultura ponẽ: & sic in hoc loco. Cumulus aũt nõ natura ẽ. sed manu bo minũ factꝰ. Hic aũt locus appellatꝰ ẽ polydori tumulus etiã sequẽtib⁹ tpibus: vt appareti Plinii gæogra pbia iuxta ænon vrbẽ. Frigidus horror tremit⁹. Horrere ꝓprie est cum res cõtrahit: & ipso contractu aspescit: piloscꝫ & similia erigit. Et qm̃ timore sanguis ad cor refugit: & extremæ ptes relinquunt frigide & ex frigore horrescũt dicim⁹ horrere frigescere. Vñ est Scis comitẽ horridulũ tria domare lacerna. Item timere. Vñ paulo sup̃ horrendũ: cuius Marcellus exponat nouũ & mirabile. Venerabar. veniam pete bam. Id em̃ ꝓprie ẽ venerari. Geticis: Thracẽsibus: & est ps ꝓ toto. Thracia aũt inter validissimas eu ropæ gentes late patet: quippe q̃ in quinquaginta stratageas sit diuisa. In planis aũt thraciæ scythaꝝ gen tes sunt variæ quidẽ: sed littori opposita tenuerunt: getæ a Romanis daci noiati. Hæc Pli. Strabo aũt di uidit & getas dicit esse qui ad pontũ in orientẽ vergunt. Dacos aũt qui i oppositã in germaniã ad histri fontẽ. Hos putat dauos olim noiatos exquo apud athenienses getarũ & dauoꝝ noia seruilia sunt. Pro pter autẽ gentis ferocitatẽ: & robur militare hæc terra marti sacra dr̃: & ibi eũ suũ templũ habere: De quo Sta. Hic steriles delubra notat mauortia siluas. Horrescitqꝫ tuens vbi mille furoribus illi Fingiẽ aduerso domus in mansueta sub æmo. Ferrea cõpago laterũ ferro atra terunẽ Limine ferratis incũbunt tecta co lumnis. Lædiẽ aduersum phœbi iubar ipsaqꝫ sedẽ Lux timet: & durus cõtristat sydera fulgor Digna loco statio. Secundarent. pspera facerent. Sic Luca. Dii visa secundent Atqꝫ extis sit nulla fides. Omen. pro mõstro & pdigio posuit. Hastilia variat noia: ne inducat fastidiũ. Nã mõ virgulta mõ bastilia mõ vimẽ dicit. Obluctor barenæ. Luctari em̃ cõtra tẽdere & niti significat: Vñ lucta ludus ẽ: in quo alter cõ tra alteꝝ nitiẽ. Ergo obluctabaẽ bareuæ veluti illa niteretẽ ne dimitteret: ille ãt vt ad se attraberet. Eloqr an sileã. Nã magnitudo rei vt loqreẽ ipellebat: Incredibilitas ãt debortabaẽ. Recte aũt & attẽtum reddit auditorẽ: & ꝓ fidẽ sibi cõpat: cũ deꝑcatur incredulitatẽ. Pias. Magꝫ laus æneæ: cũ etiã ab eo q̃ lacerabaẽ ita appellaretẽ. illud etiã magnũ qd adbortareẽ vt fugeret piculũ. Qd aũt crudele & auarũ dixit: demon strat auaritiã parentẽ eẽ crudelitatis. Seges. quia ad similitudinẽ segetis & herebãt & crescebãt hastæ.

SER. Increuit. reuiruit. Tractũ ex historia. Nã Romulus captato augurio hastã ex auentino colle in palatiũ iecit: q̃ fixa fronduit: & arborẽ fe cit. Vitupabile em̃ est poetã aliqd fingere: qd penitus discedat a veritate. Deniqꝫ obii citur Virgilio qd in nimphas naues mu tasset: & qd ꝓ aureũ ramũ descẽsum ad infe ros: & q ꝓ iris Didoni comam secuerit. Sed hoc purgaẽ exemplo Euripidis: qui de Al ceste hoc dixit: cũ subiret fatũ mariti. In fœlix. vel quia iã esse cœperat vel cui etiam ꝓuisa nocuerũt. Mandarat. cõmẽdarat: vel emẽdarat. Aphæresis ẽ. Treicio a: lo co auget crudelitatem. ex q̃ Diomedes Ly curgus & Tereus sunt. Threicio ꝓ thrai cio: vt sup̃ Threissa. Nam solutio e ionicæ linguæ. Cum enim sit θρᾴξ iones dicunt θρειξ: & eius solutio facit Threicius vel threissa. Cingi v. videret apparari obsi dionẽ. Nã post obsessam vrbẽ ñ potuisset.

Tælorum seges: & iaculis increuit acutis
Tum vero ancipiti mentẽ formidine pressus
Obstupui: steteruntqꝫ comæ: & vox faucib⁹ hæsit
Hũc polydoꝝ auri quondã cũ põdere magno
Infœlix priamus furtim mandarat alendum
Threicio regi: cũ iam diffideret armis.
Dardaniæ: cingiqꝫ vrbem obsidione videret.
Ille vt opes fractæ teucrũ: & fortuna recessit:
Rex agamẽonias: victriciaqꝫ arma secutus
Fas omne abrũpit: polydoꝝ obtruncat & auro
Vi potitur. quid nõ mortalia pectora cogis
Auri sacra fames: post quẽ pauor ossa reliquit:
Delectos populi ad ꝓceres primũqꝫ parentem
Monstra deũ refero: & quæ sit sententia posco.
Omnibus idẽ animus scelerata excedere terra:
Linq; pollutũ hospitiũ: & dare classib⁹ austros
Ergo instauramus polydoro funus: & ingens

Fortuna. s. melior. Victricia. verbalia in trix fœmina sunt: & tñ in plurali neutrũ habẽt Fas oẽ. & affinitatis & hospitalita tis. Obtruncat. Cædit. Propriæ tñ signi ficat caput amputare. Potiẽ. ex his ver bis est q̃ miscent cõiugationẽ. Nã terciæ li cet sit: facit tñ potiri. Sic & fio ꝓ firi facit fieri. Sacra execrabilis. Tractũ ex more gal

lorum. Nã cũ masilienses peste laborabant vn⁹ se ex pauperib⁹ offerebat alendũ anno inregro publicis & puriorib⁹ cibis post ea verbenis vestibusq; sacris ornat⁹ circũduce batur p vrbẽ cũ execrationib⁹: vt in eũ inci derent cĩa mala ciuitatis: & sic ꝓiiciebatur. Hoc aũt i Petronio lectũ ẽ. Latẽter ãt tẽtat æneas ex similitudine calamitatis troianos didoni cõmẽdare. Nã & eius marito causa auri frater intulit necẽ. Idẽ. priusq; si diceret similis. Sce lerata t. i. sceleratoꝝ: vt Captiuaq; vestis. i. captiuoꝝ. Classibus austros. byppallage est. Funus. mo do sepulchꝝ. qđ bastas auellendo diruerat. Nã funus ꝓprie incensum est cadauer. Stant. positæ sunt.

Aggeritur tumulo tellus: stant manibus aræ
Cæruleis mœstæ victis: atraq; cupresso:
Et circum iliades crinem de more solutæ
Inferimus tepido spumantia cymbia lactæ:
Sanguinis & sacri pateras animãq; sepulchro

Manes. animæ sunt q̃ egressæ corporib⁹ nondũ alia intrãt corpora. Sunt autẽ maxie: & dicunt̃ p anti phrasim nã manũ bonũ: vnde & mane dictũ: vt Eumenidas parcas: bellũ: lucũ. Alii manes dicũt a manẽ do. Nã animabus plena sunt loca inter lunarẽ circulũ & terra vnde defluunt. Alii manes deos infernales putãt. Atra. nigra: funesta: quia inferis cõsecrata q̃ cæsa ñ reuirescit. Romæ autẽ ramũ cupressi ante do mum funestã ponebãt: ne quisq; pontifex p ignorantiã ingressus pollueret. Hora. Nec p̃ter inuisam cu pressum Vlla breuẽ dominũ sequent̃. Atra. qđ atros boies significet. De more. s. gẽtis. Vel de mo re plangentiũ. Tepido. statim muncto. Cymbia. pocula i modũ cymbe. Sacri. de victimis sumpti Bene autẽ lacte & sanguine aĩa ad sepulchꝝ elicit̃. Lacte em̃ corpus nutrit̃ post aĩæ cõiunctionẽ: & aĩa si ne sanguine nunq; est. Nã illo effuso recedit. Et quia insepultoꝝ aĩæ vagæ sunt: & hic nõ fuerat legittime sepultus rite reddita legittima sepultura redit aĩa ad quietẽ sepulturi: quã stoici medium sequẽtes tã diu aĩam durare dicũt: q̃diu durat & corpus. Vnde ægyptii cõdita cadauera diutius seruãt: vt multũ duret aĩa: & corpori sit obnoxia ne cito ad alia trãseat: Romani cõtra cõburebant corpora vt statim in suã natu ram rediret aĩa. Ergo hic obnoxiã facit animã corpori. qđ antea borrebat. quasi p vim extorta. Plato per petuã dicit animã: & ad diuersa corpora statim transire ꝓ meritis quæ vitæ prioris. Pythagoras vero nõ μετεμψυχώσιν. Sed παλιγγενεσίαν. i. redire sed post tempus dicit.

DO. Tum vero: quia supr̃ dixerat. Mihi frigidus horror mẽbra quatit. Nã ad illũ horrorẽ qui fuit ex sanguine accedens vos lamẽtabilis Polydori mentẽ in bebetudinẽ cõuertit: & vox in silentiũ transit.

Hunc. ea rone misit priamus: vt cũ se in summis piculis cerneret: saltẽ posteritas sua in hoc filio rema neret & auri vim magnã dedit: vt eẽnt quo viuerent: & ex se naturã polymnestoris cõiectans tutũ filium apud veterẽ amicũ credidit. Infœlix ergo qui dũ filiũ in tuto collocare putat: eũ pdidit. Ergo priam⁹ nec incautus nec imprudẽs nec in filii causa indiligens fuisse demonstrat̃. Dederat em̃ vicino affini amico ve teri: dederat cũ diuitiis: dederat regi. Ille. s. qui sperare t̃ humanus cui⁹ fidei cõmissus fuerat qui diues qui ex plurimis plectus: qui susceperat innocentẽ amici filiũ notat̃ hic ꝑsona. s. auara: Itẽ locus. Nã mare interpositũ erat inter se & troiã. Itẽ tẽpus. s. in quo perierat imperiũ: vt nõ timeret vltioue. Oñdit p̃terea poeta in rebus aduersis: ne amicis quidẽ fidendum. Damnat auaritiã tanq; quæ ad oia scelera impellat.

Priamũq; p. Qui iudicare de mõstris posset: & ad ꝓceres quia qđ facto opus esset debuit oĩm diffini ri snia. Idẽ. solet decerni qđ maiori parti placet: sed hic tam manifestũ scelus fuit: vt omnes fugiendum censerent inde: vbi per scelus fuerat soluta amicitia: quæ fœdere deuincta erat. Non ergo vtile illic mora ri: Nec religiosum cum sanguinis pueri pollutus esset locus.

CHRI Pressus mentẽ. Habens mentẽ pressam p synedochen. Formidine. Quæ plus est q̃ met⁹ aut timor: vt iã in superioribus demonstratũ est. Steterunt. sistole est: nã corripuit mediã syllabã: quæ ꝓduci debet vt breuitate dictionis notaret subitaneã erectionẽ comarũ. Hæsit constitit: nõ egressa est q̃ euenit timentibus. Hærere autẽ est cũ res cõsistit neq; mouet̃: & q̃m qui cogitantes in dubiũ incidunt cõsistunt in cogitatione: neq; vlterius ꝓcedunt: dicit̃ hærere dubitare. Dicimus eadẽ ratõne feras aues q̃ captæ retibus hærere illis: q̃m nequeunt discedere. Itẽ id qđ alii rei nitit̃ quia non dimouet̃ illinc hærere dicitur. Vnde hærent parietibus scalæ. Hinc hæredes: quia hærent bonis testatoris. Polydoꝝ. nomen cõueniens homini: qui multa secũ attulerit. Nã multoꝝ donoꝝ significat. Quid. Ecphonesis ẽ: latine dicit̃ exclamatio: quæ fit a scriptore cũ aliquid aut summopere detestatur: aut vehemẽter admirat̃ Hæc figura summã affert rei grauitatẽ: vt Dii talẽ terris auertite pestẽ. Est autẽ grauis poetæ ita auctoritatem suã admiscere: vt & bonos amare: & malos odisse: indignis inuidere: erranres repbendere: & miseros mi seraꝝ videat̃. Hinc Hora. ille bonis faueat & cõsiliet amice. Et regat iratos: & amet peccare timẽtes. Ille. dapes laudet mensæ breuis ille salubrẽ. Iusticiã legesq; & apertis ocia portis. Infœlix priamus. Nõ em̃ imprudẽter sibi cõsuluerat: sed infœliciter succesit: vt crimen nõ bois sed fortunæ sit. Ex qua re maiorẽ si bi cõmiseratiouẽ cõparat. Victricia ar. Vt nõ bominẽ sed fortunã secutus eẽ demõstret̃. Est aũt ex lo cis quib⁹ ꝓbet̃ auariciã oĩm scelerũ parentẽ esse. Refero. Recte ex more romano. Nam cõsules res ma gnas ac dubias ad senatũ referebãt Proceres. ppriæ in cõtiguationib⁹ multi sunt e parietib⁹ ꝓminẽtes qui capita trabiũ substentãt. Hinc primiores vrbis ꝓceres dicunt̃: qa rẽpub. fulciũt. Primũq; p. Videt̃ em̃ facere eũ principẽ senatus. Consul em̃ quẽ vellet sententiã rogabat. Consuetudo erat vt primo consu les designati. si ii aderant rogarent̃: deinde is qui a censoribus princeps senat⁹ electus esset. Fuerunt tñ qui ꝓ suo arbitrio quẽ vellent rogabant: in quo tñ obseruatũ est. vt is qui rogabat̃ esset ex consularibus

Hærere

Proceres.

Cæruleis. Varro & Cato dicit consuesse antiquos in funeribus nigro & cæruleo colore vti. Nam in adolescentis

adolescentis morte nō nigrum sed cæruleum adhibebant. Est aucē cæruleus viridis cū nigro mixtus: vt est illud Cœperat humenti phœbum subtexere palla Nox & cæruleam terris infuderat vmbrā. Cymbia. species poculi est. Sed & de cymbiis & cæteris poculis dictum est in huc. Cæruleus

SER. Supremū aduerbium. vt Toruum clamat. Ciemus. dicebant eī. Vale nos te omnes ordine quo natura pmiserit cūcti sequemur. Lenis crepitās. duo epitheta posuit vicioſe. Fecit aūt hoc ppe in decē versib⁹ Auster: p oi veto. Recedūt. nā videt nauigātib⁹ q nō ipse a terris: sed ab ipsis terræ recedāt. Mari. ordia in mēdio mari ægeo. Nereidū matri. i. doridi. Fabula ē. Iuppiter viciata Latona etiā asteriē sororē vitiare voluit. Illa aūt rogans a diis vt in auē verteret: cothurnix effecta ē. Sed cū mare trāsfretaret: afflata a Ioue in saxū cōuersa: sub aquis versa ē. Inde supplicante Ioui latona supnatauit: ac primo Neptunno & dori di cōsecrata ē. Deinde cū Iuno Latonā imisso Phytone insectaret littori adhæsit sororemq; excluso serpēte intra mare recepit. In hac insula ipsa Dianā ac Apollinē peperit. Sed Diana iam nata p obstetrice se matri Phœbū parieti pbuit. Vñ q̄uis virgo a parientib⁹ inuocatur Apollo vt primū natus ē phytone sagittis interempto matrē est vltus. Et terrā in qua duo numina sint nata errare non sunt passi isti dii sed duab⁹ insulis religauerūt. Veritas est q cū insula terræmotu laboraret: cōsuluerunt oraculum Apollinis: cui⁹ respōsum fuit: ne mortuos ibi sepelirent: & sacra quædā facerent postea e gyaro miconeq; vicinis insulis venerunt qui eā habitaret. Dicunt dianā primo natam: quia nox primū fuit. Dicta ē insula primo ortygia. quia græce ορφυξ dicit cothurnix: & quia postea emergens aparuit delos. Nā ΔΗ ΛΟΝ manifestū dicūt. Vel quia apollinis oracula: q̄ alibi obscura sunt: illic manifesta dant. Delos & ciuitas & insula. Vñ interdū recipit pposition em. Pius. quia vltus est matrem.

Cōdimus: & magna supremū voce ciemus
Inde vbi prima fides pelago: placataq; venti
Dāt maria & leuis crepitās vocat auster ī altū
Deducunt socii naues: & littora complent
Prouehimur portu: terræq; vrbesq; recedūt.
Sacra mari colitur medio gratissima tellus
Nereidum matri & neptunnio ægeo:
Quā prius arciteneus oras: & littora circum
Errantem mycone celsa gyaroq; reuinxit.
Immortāq; coli dedit: & contēnere ventos.
Huc feror: hæc fessos tuto placidissima portu
Accipit: egressi veneramur apollinis vrbem.
Rex anius rex idē hoim phœbiq; sacerdos:
Vittis & sacra redimitus tempora lauro
Occurrit: veterē anchisen agnoscit amicum.
Iūgimus hospitio dextras: & tecta subimus.
Templa dei saxo venerabar structa vetusto.
Da, ppriā tymbreæ domū: da mœnia fessis.
Et genus & mansurā vrbē: serua altera troiæ
Pergama: reliquias danaū atq; īmitis achilli
Quē seqmur: q̄ ve ire iubes: vbi ponere sedes
Da pater auguriū: atq; animis illabere nr̄is.

Coli. a vicinis. Ventos ppter terræmotū. Sacerdos. nā apud maiores rex erat sacerdos & pontifex. Sic hodie impatores pōtifices dicim⁹. Amicū. p silentiū intelligim⁹. Hospitio. i. iure hospitalitatis. Nā ad hospitiū nō pt intelligi: cū iā eēt amicus. Propriā. ppetuā. Sic ppriāq; dicabo. Nā q̄ condiderat nō fuerat ppria. Tymbreæ. ab agro troiæ vicino: q tymbra plenus fuit in quo eius ē & nemus & templum: In quo Achilles a Paride fuit iterfect⁹ θυμβρη græce vnde ή in æ diptbongon vt ΔΥΡΚΗ dyrcæus. Domū. familiā. Mansurā. duo petit vrbē & ppetuitatē ad hoc vel ppter troiā vel ppter eam quā in thracia condidit. Pater. veneratois est. Vñ & diis dat. Quid ve pater neptunne paras: & montibus vt Pater appenninus: & fluuius vt tybri pr̄. Auguriū. p oraculo posuit Illabere. nam q̄uis obscura sint: tñ semp vera sunt Apollinis oracula. Ergo postulat illud oraculum intelligere.

DO. Condimus. erāt placandi manes læsi: p̄sertim illius q ciuis & affinis & regis filius erat: & qui recte monuerat troianos: vt sceleratā terrā relinquerēt. Docet aūt poeta que possint curare q̄ male sint gesta esse curanda. Deducūt. quā miseri subduxerāt. Occurrit magna beniuolentia vt rex & sacerdos nō expectauerint pegrinos ad se venire. sed vltro occurrerint. Veterē amicū. q. d: illū talē tūc habuit amicum q̄lē habebat stante troianor⁹ fœlicitate: neq; secutus ē fortunā vt polymnestor & tm̄ habuit amicum q̄ntus fuit. nō q̄ntus veniebat. Sacra. vt oñderet victas & laurū nō eē signa lætitiæ: quæ tristitiæ troianor⁹ nō cōueniebat: sed sacerdotii. Magna āt exēpla posuit malæ bonæq; amicitiæ polymnestorē & Animum q̄ nos ad bonū bortentē: & a malo reuocēt. Propriā. nā incerti hactenus vagabāt: vt incerti quo fata ferāt. vbi sistere detur. Est aūt p̄catio breuis: & quæ oīa cōtineat. Nam petit & mouet cōmiserationē. Da. i. oñde. Da pater augurū. Paterno aio infunde ais nr̄is aperta & pscicua oracula. Vsus est aūt imperatiuo da & illabere: q̄d est dep̄cantis ex fiducia in Apollinē. qui ti oianis fauebat.

CHRI. Ciemus. a cico es secūdæ cōiugationis: vt Bella cient primaq; vetant cōsistere terra. Inueniter etiā in quarta: vnde Regius accitu cari genitoris ad vrbē Sidoniā puer ire parat. Inde vbi prima f. Pulchra narratio: & quæ facilitatē & celeritatē nauigandi oñdat. Tellus. Delon insulam intelligit. De qua Plinius. Ipsa quoq; clarissima cycladū media & tēplo Apollinis & mercatu celebrata: q̄ diu fluctua- Delos

ta: vt ꝓditur: sola motū terræ nō sensit. Ad. M. Varronis ætatem Mutianus ꝓdidit bis cōcussam. Hanc Aristotiles ita appellatā putat. qm̄ repente apparuerit enata: Eglatosthenes cynthiā. Alii orthygiā: asteriam lagiā: mydiā: cynetū pyrpilē igne ibi primū reperto. Herodo. aūt ita scribit. Ferunt autem delii post discessum Dr̄ctis Xerxis p̄fecti delon se mouisse primo: atq; postremo vsq; in mea tēpora. Strabo ait. In ægeo mari magis delos eminet: & circūstantes illi cyclades & ipsi incumbentes sporades. i. sparsæ. Delos vrbē habet & apollinis latonæq; templū & cynthus mons sublimis ei asper incūbit vrbi: Pyndar⁹ quoq; illā olim errabundā fuisse: sed aduentante partu Latonæ q̄tuor terrestrib⁹ e truncis colūnæ dura in petra solido ex adamāte cōtinuerūt. Saxo vetusto. Credunt aliqui dictū qa insula saxū sit in qđ asteria tā corthurnix versa ē. Cloatius aūt. Verius referente Macrobio scribit in delo arā eē Apollinis genitoris. in q̄ nullū aial sacrificaī. quā Pythagorā veluti inuiolatā adorauisse ferunt. Hāc igit̄ Virg. esse ab ænea adoratam: demonstrat siquidē nullo acto sacrificio p̄ces inchoat: & vt genitoris arā demonstret dixit. Da pater. At mox cū taurū mactat apud aliā aram intelligimus. Vnde hic patrē quod sibi ꝓprium est: ibi apollinē noīat. Cato de liberis educandis ita ait. Nutrix hæc oīa faciebat in verbenis: & tubis sine hostia: vt deli ē ara Apollinis genitoris. Quod ait saxo vesto: dicit epaphus delphis quondā eueniſſe: vt templū antea religiosum & intactū: spoliatum: incensumq; sit & addit multas circa coryntbum vrbes insulasq; ꝓximis terræmotu hausstas. Delon neq; antea nec postea boc incōmoda vexatam: sed semper eodē manere saxo. Thucydides autē in tercio bistoriarū scribit. Non mirū ergo si p̄sidio religionis tutam insulā semp ostenderit: & reuerentiā loco⁹ sibi accesſlisse dicit cōtinua saxi eiusdē. i. insulæ firmitate. Anius Apollinis filius fuit: qui babuit andrum filiū. Arcitenens. ex Neuio qui in secundo libro belli punici ait. Deinde pollens sagittis indutus arcbitenens. Et ab Homero est: a quo Apollo dicitur ἀ ρ γ υ ρ ὸ τ ό ξ ὸ ς Pius. quia iniurias maternas in Pbytone necando vltus est.

SER. Visa. stoice & academice: q dicunt q̄ sunt cōtra naturā nō fieri: sed fieri videri. Vñ magica ois excluſa ē. vt ait Plini⁹. Liminaq;. breuis ꝓ longa posita est. Defendit̄ aūt vel qa monosyllaba ad artem nō ptinēt: vel pticula q̄ sui substantiā nō babet: membrū putāt̄ supioris orationis: Vnde liminaq; vna erit dictio: & q̄ finalitatis gratia ꝓduci & corripi potest.

Vix ea fatus eram. tremere oīa visa repente
Liminaq; lauruſq; dei: totusq; moueri
Mons circū: & mugire adytis cortina reclusis
Sūmissi petimus terrā: & vox fert̄ ad aures:
Dardanidæ duri quæ vos a stirpe parentum
Prima tulit tellus: eadē vos vbere læto
Accipiet reduces: antiquā exquirite matrē.
Hic domus æneæ cunctis dominabitur oris:
Et nati natoꝝ & qui nascentur ab illis.
Hæc pbœbus: mixtoq; ingēs exorta tumultu
Lætitia: & cuncti q̄ sint ea mœnia quærunt:
Quo pbœbus vocet errātes iubar ve reuerti.
Tū genitor vetes voluēs monumēta virorū
Audite o ꝓceres ait: & spes discite vestras
Creta iouis magni medio iacet insula ponto.
Mons idæus vbi: & gentis cunabula nostræ

Mons. cynthius. Cortina. loc⁹ vnde oraculum exit. Vel quia Apollinis tripos corio pythonis tectus est. Vel quia ibi sint certa responsa quasi certina. Vel qđ est verius qa illic cor vatis tenet̄. Nā cauerna in templo fuit ad quā pbœbus raptavaticinabat̄. Summissi. inclinati ꝓ qualitate em̄ nimiū orantes interdum summa interdū ima respiciebant. Cū potestates aliæ cœlestes sint aliæ terrenæ. aliæ permixtæ. Terrā nūc petunt: quia Apollo & sol & liber pater est qui inferos petit. Horati. Te vidit insons cerber⁹: Petūt terrā vnde ad eos responsa pueniunt: & quia Apollo est inferis notus. Dardanidæ. Obscura sunt: sed tamē vera. Nam dardanus ab italia venit. Nā si cretam significaret Teucriadæ diceret. Duri. Vel ꝓpter futurū laborē. Vel eoꝝ arguit insipientiā. A stirpe. In genere f. genus significat: vt Heu stirpem inuisam: in masculino arborē. Sed stirpem teucri nullo discrimine sacrū. Hora. contra regulā dixit stirpesq; raptas & pecus & domos. Prima. Italia vnde dardanus venit. Nā teucer postea de creta. Matrē. Terrā. Tractū de bistoria Bruti. Nā cum filii Tarquini ab Apolline accepissent qui primus terrā oscularet̄ eū imperio potiturū. Brutus e naui egressus fingens casum terram oscultatus est. Domus. Ad illud Da ꝓpriā tbymbreæ domū. Et nati n. ad illud Et mansurā vrbem. Hic versus ex Home. est: quē illæ ex Orpheo sustulit: & Orpheus ex oraculo Apollinis byperborei. Mire. boc ostendit poeta dicendo. Hæc pbœbus. Tumultu. Quia dixit ex quirite. Vestras. vt senex loquit̄: aut qa scit se esse moriturū. Creta. Dardanus Iouis filius & Electræ ꝓfectus de coritovrbe tbuscie primus venit ad troiam: & illic parua ædificia collocauit. Post cuius obitū Teucer venit: & arces & mœnia cōstituit Errat ergo anchises arguens abida qui mons etiā in creta est. Creta Iouis. ibi natus fingit̄: qui cretenses teste Salustio primo religionē inuenerunt. Dicunt autē Saturnū cum a Tbemide accepisset se a filio pulsum iri regno vorabat omnes filios quos de Rbea vxore timeret. Sed nati Iouis pulcbritudine deletata dam illum sustulit: & nympbis in monte dyctæo cōmendauit: qui ab apibus nutritus est & adbibiti curetes & corybantes: qui tinnitu æris ꝓbiberent audituri pueri vagitum. Vnde ipsi sunt matris deū ministri. Fingitur boc. qui Saturnus æternitatis & seculoꝝ deus est. Sæcula annos in se reuoluunt. Vnde græce

græcekpona σῆσιχρόνου σ.i.tps dr.Medio ponto. Vel fm Salu.pcul a cõtinenti. Vel si pateret latinitas i medio pontoꝝ. Cosmographi em̃ dubitãt in quo mari creta sit. Nã ptim lybicũ:ptim ioniũ:partim ægyptiũ.ptim acaicũ respicit. Cunabula.origines. Nã in cunabul' iacẽt infantes. Latẽter dat gloriã troianis dices se a diis originẽ ducere. Vñ ẽ Aioue pricipiũ generis:vbi & de dardano & d teutro itelligit.

DO. Vix ea fatus erat.motio earũ rerũ psentiã dei ondit. Sũmissi.pauore nimio vestigiis firmis stare nõ potuimus:sed ad terrã demissi sumus: Quæ nos.a.st.p.nihil breuius aut eminentius hoc responso. Nã & in fine verboꝝ consulentis ꝓbatum est:& incertos securos reddidit. Ostendit em̃ troianos apud ilium pegrinos fuisse. Nunc originalibus terris a suis pentibus reddi:qd beneficium & nõ iniuria est:pertim cũ vrbẽ perpetuã ꝓmittat:& troianos maxima incrementa sumpturos. Mixtoq; m.e.t.b. læti oes erant:sed qrebant nomen loci. Nã antiqua memoria ignorabaẽ. Sed anchises oim vetustissim? rem aggressus ẽ:Fuit aũt pulchꝝ ac religiosum bis terris reddi:quæ pentes ab origine rettulerunt:& ne timerent ne a melioribus ad deteriora pgerent:addit vbere læto. Vbere.alluit ad id qd terram latam appellauit. Reduces:ne timeant se futuros oneri iis terris quæ nõ aduenas:sed suos reciperent. Creta i.o.m.dixit & nomẽ & ad quẽ deum ipsa maxime ptineret:qui cum magnus sit magnũ possit incolis pstare fauorẽ. Medio p.vt vndiq; fluctibus clausa aduersus hostes esset tuta. Iacet.p hoc eius imen sam magnitudinẽ ostendit. Mons.idæus ponit signa specialia.

CHRI. Cortina.tripos sup quã phœbus vaticinabaẽ:vide Seruiũ. Cortinare apud antiquos erat meditari. Hinc cortinionẽ meditationẽ dixerũt. Dardanidæ.rñsum verũ est sed nõ intellectũ ab Anchise Quia vt in allegoris nostris demõstrauimus appetitus illius qui sensum nõ autẽ rationẽ sequit typater tenet Anchises. Inde igit̃ pmes quæ bunc locũ aperte interptent̃. Dardanidæ:indicat qd italiã intelligat:de qua Dardanus venerat ex deo natus. Nã de creta nõ oportuit intelligi:vnde venerat. Teucer. nõ Iouis sed Scamandri mortalis viri filius. Duri.nõ ergo reformidandæ difficultates longioris itineris cũ durare in laboribus possitis:qui in decẽnali bello:summa patiẽtia durastis. Ostendit igit̃ rẽ facilẽ. Nã facile est durioribus aduersa pati. Prima tellus & læto vbere.hæc duo italiã ostendit. Nã prior dardanus de italia q̃ Teucer de creta venit:& de italiæ vbertate multi scribunt Et nati natoꝝ:ab Homero sunt hi versus Ait em̃ Aeneã tenuisse imperiũ cũ eius successorib? in ilio. Iã priami genus ẽ miserat? Iuppiter. vñ imperiũ troiæ æneas manifest? habebit. Et nati natoꝝ & q nascent̃ ab illis. Et rursus At genus æneæ cũctis dñabit̃ oris. Nã hoc carmẽ Home.ab Orpheo sumpsit:& Orpheus ab oraculo Apollinis.

Tumultu. Dicit̃ tumulus timor mult? vel timor multoꝝ. Nã lætitia illa q̃ erat ex ꝓmissione æternitatis iperii corrũpebaẽ:cũ diffideret posse intelligere qs terras phœb? significaret. Erat igit̃ & lætitia & tumultus pariter in oibus:qa populariter oes ea res tangebat. Volues.voluit.sed nõ valuit distinguere

SER. Habitant.subintellige cretenses. Vel habitant ꝓ habitaret:vt insinuat pauor ꝓ insinuat. Creta primo habuit centũ ciuitates. Inde vigintiquattuor. Inde duas.s.gnoson & bierapidnã. Vberrima r.

Centũ vrbes habitãt magnas:vberrima regna
Maximus vnde pater(si rite audita recordor)
Teucrus rhoeteas primũ est aduectus in oras:
Optauitq; locum regno nondũ ilium & arces
Pergameæ steterant:habitabant vallibus imis
Hinc mater cultrix cybele corybantiaq; æra:
Ideumq; nemus:hinc fida silentia sacris:
Et iuncti currum dominæ subiere leones
Ergo agite:& diuũ ducunt qua iussa sequamur
Placemus ventos:& gnosia regna petamus:
Nec longo distant cursu: modo iuppiter adsit:
Tercia lux classem creteis sistet in oris.
Sic fatus meritos aris mactauit honores.
Taurum neptũno:taurũ tibi pulcher apollo
Nigrã hyemi pecudẽ:zephyris fœlicibus albã:
Fama volat pulsum regnis cessisse paternis
Idomenea ducem desertaq; littora cretæ:
Hostẽ vocare domos:sedesq; astare relictas
Lingmus ortygiæ portus pelagoq; volamus

decipitur qui audiuit vbere glebæ. Maximus fallit̃. Nã prior dardanus venit. Sirite.dubitatione excusaẽ error. Rhoeteas.ei in e longã mutauit. Nã ῥοίτειον ẽ græce. Sic μήδεια & αἰνείας. Medea & Aeneas. Optauit.elegit. Habitabãt hic sunt qui cũ Dardano venerant. Mater cultrix cybelæ mõtis phrigiæ.a quo dicta est. Alii dicunt cybelũ fuisse primũ eius sacerdotẽ:vnde nomẽ ipa sumpsit. Alii cultrix cybele legunt:vt sit quasi cybeleia. Alii cybelem ἀπὸ τοῦ κυβὲς θάϊτην κὲφαλήν.i.a capitis rotatione.quod ꝓprium est eius sacerdotũ. Corybantia.corybantes mistri cybeles dmones.i.δάημονες id est totũ scientes. Fida s.Hinc inquit inuentum est seruare sacris fidele silentium.

Dominæ. domínas deas dicunt: vt Hi dominã ditis thalamo deducere adorti.fabula est ex schoenovrbe Atlanta fuit adeo præpotens cursu:vt sponsos ꝓuocaret victosq; occideret. Hippomanes autẽ Venerem vt sibi adesset rogauit:a qua vt accepisset de hortis hesperidum tria mala aurea ꝓuocauit puellam& singula cœpit iacere. At illa cupiditate legendoꝝ malorꝝ retenta superata est. At Hippomenes cum illa in luco matris deũ concubuit. Vnde irata dea eos in leones conuertit & suo currui subiu

gauit: ꝑcipitꝙ vt nunꝙ inter ſe coirent: Nã Pli. ait leonẽ cũ pardali & pardũ cũ leena cõcubere. Ideo autẽ vbi mater deũ curru dr quia terra eſt q̃ in aere pendet. Suſtinet rotis: qa mundus rotat & volubilis eſt. Leones ſibi ſubiiciunt: quia materna pietas oia pot ſuperare. Corybantes ſui miniſtri cũ gladiis fingunt quia oẽs ꝓpterea ſua debent pugnare. Turrita corona oſtendit oppida ſuppoſita terris. Gnoſo. a gnoſo oppido cretæ. Iuppiter. aer. q. d. modo ſit ſerenum. Horatius. Manet ſub ioue frigido venator. Vel Iuppiter qui ẽ eſt inſulæ quã petunt. Cretæis. Quia κρίτη. Taurũ em. Hoſtiæ immolant aut ꝓ qualitate numinis: vt Nigra pecus byemi: & zephyris fœlicibus albam. Aut per cõtrarium vt Porcus cereri quia nocet frugibus. Caper baccho: quia nocet vitibus. Neptũno ꝓpter futurã nauigationẽ: Apollini ꝓpter oraculũ. Nigrã byemi. bono vſus eſt ordine: vt prius auertat mala. deinde cõciliet bona. Idomenea. Idomeneus troia rediens vouit in tẽpeſtate ſacrificaturũ de re q̃ prius occurriſſet. Cũ ergo filius illi occurriſſet: & illũ aut immolaſſet aut immolare voluiſſet pulſus a ciuibus pelago ſalentinũ calabriæ promontoriũ tenuit: & ciuitatẽ condidit: vt Et ſalenti nos obſedit milite campos Lyctius idomeneus. Hæc ratio troianos impulit. Nam aliter ad boſtis regnũ ire non potuerunt. Idomenea. Quinꝙ ſunt græce linguæ æolica; ionica: dorica: attica: cõmunis. Vnde fit in eodẽ nomine variatio.

DO. Centũ vr. Exponit qd̃ dixit iacet: & oñdit mãgnitudine & vbertate ꝑcipuũ regnũ: vt & intimet qd̃ dixit gentis in. n. ponit teucrũ. Maximus. vbi deeſt nomẽ cõſanguinitatis dicim⁹ maiores: & patres. Ergo maximus ẽ pater ipſoꝝ maioꝝ. Hinc mater cybele. ab obſeruatõe ſacroꝝ arguit eos eſſe maiores ſuos. Diuũ qua iuſſa ſe. Nã non amplius ſunt incerti quo fata ferant. Placemus v. nõ quia tũc eſſent aſperi: ſed vt deinceps illis ꝓſperis vtant. Facit aũt rẽ facilẽ a breuitate nauigatõis. Iuppiter. Temerariũ em eſt polliceri aliquid de futuro: cui⁹ ſumus incerti: niſi deus faueat. Meritos. conuenientes Neptũno ꝓpter ingruentẽ nauigationẽ: apollini ꝓpter acceptũ oraculũ. Fama vo. opportunitatẽ cõuenientẽ oblatã oñdit. Fauebat ergo troianis locus: quia fm anchiſen fata cretã portendebant. Itẽ tempus quia regnũ vacabat. Erantꝙ domus paratæ ne eent cũ magno labore ædificandæ. Volam⁹. oſtendit ex proſpera nauigatione quantũ valuerint obſequia ſacrificiorum.

CRI. Centũ vr. Strabo qui de hac inſula diligentiſſime ſcripſit troianis tpibus cretã nonaginta vrbes habuiſſe tradidit: nititurꝙ Homeri teſtimonio: qui in odyſſea Vlixẽ inducit. qui cretã ait bre nonaginta vrbes. Sed poſt tpa troiana decẽ ꝓterea cõditas eẽ ab Altbemene argiuo illuc cõitantibus dorienſibus ꝓfecto: Quapropter idẽ Home. ex ꝓſona ſua loquẽs becatompolim eã dicit nõ troiana ſed ſua tpa inſpiciens. Verſus eſt ἄλλοιθοι κρήτην ἑκατόμπολιν ὠλινάμφινέμοντο. Hæc a ſeptentrione ægeo & cretico mari alluit. Ab auſtro africano ægyptũ attingente pelagus. Creta fm Plinĩ a Creta nympha heſperidis filia. Anaximãder a rege curetũ noiatã eſſe vult. Philiſtides autẽ moletes & Crates olim aeriã dictã eẽ volũt. Deinde poſteros curetẽ appellauiſſe. Sunt q̃ macharon a tẽperie celi dictã affirment cretenſes primi religionẽ inſtituerũt: ideo putati ſunt nutriſſe Iouẽ: vt Salu. ait. Teucrus. Noia græca in ros exeuntia & in us & in r faciunt apud latinos: vt Euander Euandrus. Sic Teucer Teucrus. Teucer. cretenſes moniti ab oraculo Apollinis vt ibi ſedes ponerẽt: vbi a terrigenis vexarent duce teucro venerunt in montẽ phrygiæ: quã a nomine montis patrii idã appellauerunt. Vbi cũ mures arma arroſiſſent intellexerunt eas ſedes ſibi ab oraculo ꝑdictas. Sunt tñ qui teucrũ dicant nõ ex creta ſed ex vrbe attici ſoli coo quã deinde oxipeton nominauerunt ꝓfectũ eſſe. Idꝙ argumentũ eſſe volunt q ꝓ & troiani & attici eundẽ ſibi ericbthoniũ auctorẽ eſſe ꝓponunt: & vtriꝙ pallada veneranter. Illi peplum ferunt Teucrum ait Scamandri fluui & ideæ nymphæ filiũ fuiſſe. Filiã habuit Batheã quã Dardano vxorẽ dedit ꝓpter quam affinitatẽ meruit illi in regno ſuccedere. Rheteas. A rheteo ꝓmontorio iuxta troiam

Creta

Teucer

Optauit. Elegit: vnde dicimus dare adoptionem. i. dare eligendi poteſtatem. Mixtoꝙ m. oſtendit quanta ſit errantiũ cupiditas firmam ſedẽ acquirendi. Vallibus imis. ꝓpterea magis credidit de Teucro. quia qui cum dardano venerat: habitabant in imis vallibus. Ipſe autem videtur fundaſſe imperium Vallem dicimus anguſtã planiciem montibus vtrinꝙ arctatam. Conuallem vero pene vndiꝙ clauſam. Et ſitus locorum ſic ſe habet vt ſic aut mõtanus: aut collinus: aut campeſtris: aut vallis. Cybele. de hac dictũ eſt. Fida ſilen. Nefas erat paucis tantũ nota erat. Nam ſi iuſſit ipſa Cybele cũ erudiret idæos dactylos: & doceret initiandi mores. Diodorus ait morẽ initiandi quẽ Dardanus accepit a Ioue nefas erat aperire niſi intranti. Ideo ergo fida dixit ſilentia. Nec longo c. arguit a facilitate nauigationis. Taurum. victimam bis diis conuenientẽ. Nam vt cornu petit taurus Sic Neptũnus littora ferit. Et phœbus cornua habet. i. radios. Fama eſt: Narratio quæ incurrit fidei faciendæ cauſa. Nam & apud oratores præter narrationem qua continetur cauſa inciduntur & alie aut criminationis: aut laudationis: aut confirmationis: aut fidei faciendæ cauſa. Idomenea. Nam ex Minoe cretenſium rege natus eſt Deucalion. Ex Deucalione autem idomeneus qui cretenſes contra troianos duxit vna cũ reliquis græcis. De hoc Homerus in catbalago κρήτων Ἰδομενῆος ἀδουρικλυτὸς ἡγήσαιεν. Volamus. Et quia celerrima fuit nauigatio: & quia mutua tranſlatio eſt a volatu ad remigationem.

Idomenea

SER. Bacchatãꝙ iugis naxon. Aut vitib⁹ conſitã: aut celebratam bacchis: aut vbi bacchus ex diis egit triumphũ. Nam vt ſuꝑ diximus ipſi ꝯ ſecrata eſt: quæ & dia dr. Viridemꝙ dony. A colore marmoris lacedemonii. Olearon Non adiicit epytheton cauſa varietatis. Niueam. ꝓpter marmor candidum: vt Parius ve

Bacchatãꝙ iugis naxon: viridẽꝙ donyſam
Olearon: niueãꝙ paron: ſparſaſꝙ per æquor Cycladas

Cycladas & crebris legim⁹ freta cõcita terris
Nauticus exorit̃ vario certamine clamor
Hortant̃ socii cretã proauosq; petamus.
Prosequit̃ surgens a puppi ventus euntes
Et tandẽ antiquis curretũ allabimur oris.
Ergo auidus muros optata molior vrbis
Pergameãq; voco & lætã cognomine gentẽ
Hortor amore focos arcemq; attollere tectis
Iamq; fere sicco subductæ littore puppes:
Connubiis aruisq; nouisq; operata iuuentus
Iura domosq; dabã: subito cũ tabida mẽbris
Corrupto cœli tractu miserandaq; venit
Arboribusq; satisq; lues: & lœtifer annus
Linq̃bãt dulces animas: aut ægra trahebant
Corpora: tum sterilis exurere syrius agros.
Arebãt herbæ: & victũ seges ægra negabat.
Rursus ad oraculũ ortygie phœbũq; remẽso
Hortatur pater ire mari: veniãq; precari.
Quem fessis finẽ rebus ferat: vnde laborum
Tẽptare auxiliũ iubeat: quo vertere cursus.
Nox erat: & terris aĩalia somnus habebat
Effigies sacræ diuũ phrygiiq; penates
Quos mecũ a troia mediisq; ex ignib⁹ vrbis
Extulerant: nisi ante oculos astare iacentis
lapis circũdat̃ auro. Sparsasq; p æquor cyclas. Sed & hæ q̃s dixit cyclades sunt. Sparsas. quia nullo ordine cõtinet̃. Nõ autẽ dictæ sunt cyclades: qa in circuitu sint: sed q; lõgo ordine eas circuire necesse ẽ vel propter ꝓmontoria vel quia naturale est vt concitatiora sint maria vicinitate terrarũ q̃ anbelitũ ex se emittunt. Vñ in quinto nauigaturus Eryci sacrificat. Legimus. Præterimus: tractũ a nautis: qui funes legendo. i. colligendo aspera loca p̃tereunt. Hortant̃. Celeuma ẽ. Et bene vtit̃ metro celeumatico. i. anapestico trimetro hypercatalectico celeuma ẽ quasi p̃ceptũ. Vnde Sal. Impediebãt iussa nautarũ. Surgentes. flantes. Contra nõ flans ponẽs dicit̃. vt Cum venti posuere omnisq; repente resedit flatus.

Cutetũ. curetes sunt primi cultores cretæ.

Pergamea v. zeuma a superioribus: boc est vrbẽ. Gentẽ. Socioꝝ multitudinẽ. lætã autem ꝓpter pergama restituta. Amare fo. sacrificia celebrare. Arcẽq; peripbrasis. i. domos ædificare. Nã arx est in ciuitate munitus locus. Operata. pfecit sacrificia ꝓpter cõnubia & nouas sedes. Quia neq; cõiunx dici: neq; ager coli sine sacrificiis poterat. Operari. sacrificare: vt Lætis operat⁹ in berbis. Corrupto. c. t. Ordo bic est pestilẽtie: vt docet Lucretius: primo aeris corruptio: post aquarũ: & terrarũ: mox animaliũ. Appolline autẽ offenso creatur pestilentia. Hoc ostẽdit Homerus. cum eũ armatũ sagittis describit. Vnde Apollo dicit̃ ἑκατοῦ ἑκατόλλειν. Si contra cytbaram tenet mitis est. Hora. Condito mitis placiduq; telo supplices audi pueros Apollo

Linquebant. Nã anima fm eos qui dicunt illam immortalẽ relinquit̃ & non relinquit: & ad diuersa corpora transit: vt Et cũ frigida mors aĩa seduxerit artus. Sic em̃ nos relinquit: quoꝝ nibil preter corpus est. Vnde Palinurus. Nunc me fluctus babent: boc est corpus quod solum meũ est. Syrius stella in ore canis: quæ oritur circa. viii. Cal. iulii: quæ orta plerũq; pestilentiã toto anno facit: plærũq; paucis diebus interdũ innoxia nascit̃. Creat pestilentiã: si in bac rem etiam cæteroꝝ consentiat astroꝝ cursus

Seges. terra. Visi astare. nõ astabant: sed videbantur.

DO. Sparsasq; post specialia transit ad generalitatẽ. Nam cũ dixisset noĩa aliquarũ insularum addit crebris legimus f. c. t: Quia nec cognitionẽ babere Aeneas oim vocabuloꝝ potuit: & odiosum fuit relationẽ ipsam facere longiorẽ. Legere autẽ est nauticũ verbũ: cum colligunt funes: cũ pelagi ꝓlixa trãsmittunt: Et ptinet ad oẽs insulas: & ad freta ptinent. Clamor. vel more nautarũ expressit vel eoꝝ gaudiũ qui suffragantibus ventis ꝓspera sperabant. Vario c. nam varia officia sunt: & oĩa cũ certamine & labore. Tandẽ. non ꝓlixe nauigationis fuit. sed cupiditatis nauigantiũ. Nam cupienti omnia tarda sunt: & si summopere ꝓperent̃. Auidus: nõ auarus: sed quasi ociũ cupidus. Focos. vt baberẽt cũ laribus nouis affectus; Arcemq;. quæ præcipue amauit in troia bæc repare cupiebat. Siccò. nã vdum etiam est littus. Connubiis aruisq;. Quæ res ostendebat magnã fiduciam manendi. Iura domosq;. Leges vivendi & domos: aut ipsarũ domoꝝ iura. i. dominos a legibus deputant. Subito c. t. m. securis ac dispositis omnib⁹ subita pestilẽtia coorta est ex aeris corruptione nõ boĩbus solũ: sed arboribus & satis victus causa. Supra em̃ dixerat Aruis operata iuuẽtus. Langore autẽ corporis lœtũ effugere nõ poterat. Linquebant. ex principali malo bæc ꝓueniebant: aut moriebant̃ boies: aut corporibus tabe dissolutis trabebant miserabilẽ vitã. Exurere sy. Ergo qui spem euadendi babebãt fame perituri videbant̃: cũ syri⁹ exurendo oĩa sterilia redderet Rursus. pater qui prudentia alios præibat primus sensit aliquid factũ contra præcepta Apollinis. Nox erat. virtutes animi sui & meritũ gratia deoꝝ comendat. Et ostẽdit q; cæteris dormientibus ipse acriter rebus publicis inuigilabat.

CHRI. Naxũ. inter cycladas insulas enumerat̃ ortbygia: naxus. dionysa & paros. Naxos teste Plinio strogyle dicebat̃. Butes Boreæ filius a Lycurgo fratre pulsus in banc insulã venit rapta ex thessalico littore. Coronide vna ex baccbantibus: quo furto a Baccbo in furorẽ versus est: ob quã rem se in puteũ iecit. Deinde Epbialtes & Otbus raptam matrẽ & sororẽ Pancratidẽ inquirentes in strogylem venere Naxos

Othus Strongle Dia. eamq; diam quia vt heroes in ea culti sunt nominauere. Hinc Catullus. Nãq; fluentisonæ ꝓspectans lit tora diæ Theseæ cædentẽ celeri cũ classe tuetur. Siue dicta est dia a Ioue: quia in hac insula impetũ aduersus Titanas fecit. Cares etiã aliqñ banc insulam duce naxo Palemonis filio tenuerunt & naxum appellauerunt. Dicunt Naxi Bacchum apud eos nutritũ: ac ꝓpterea eam dionisam appellarunt. Alii a fertilitate siciliã minorẽ dixerunt. Eius ambitus est. lxxv. mil. pas. Distat a Delo. xviii. mil. pas.

Paros Viridem. habet eñ viride marmor. quod Plinius Lacedæmoniũ vocat cunctisq; hilarius est. Paron. a Paro nepote Iasonis hæc insula dicta est. Parus eñ est philomeso Iasonis filio natus: & oppidũ in hac insula condidit & eam a se paron noiauit: cũ antea Minoia appellaret. Cycladas. circa delon teste Pli. in orbem sitæ sunt.

Clamor. Celeuma dicit clamor quo inter se nautæ hortauñ. & quo qui ꝑest nauí imperat illis quæ facienda sunt. κελεύω eñ impero & adhortor. Curetum. bi prisc̃is temporibus in creta regnarunt: dicunturq; ante lunã fuisse. Diodo. autẽ ex secundo Ioue olympo refert decẽ filios natos qui curetes dicti sunt. Ergo antiquis oris dixit ꝓpter antiquitatẽ curetum. Auidus. Nam errantiũ desideriũ est sedes sibi ponere. Molior. recte. Nam ipsi duces sulcũ fundamento; aratro faciebant: vt interea Aeneas vrbem designat aratro. Hortor amare f. Optimũ institutũ sapientissimi viri. Primo eñ illos religione imbuit. Deinde quia nõ suppliciis solũ: vt inquit Salu. sed recte agẽdo auxilia deo; comparãt. admonet vt arcem parant qua se tutari possint. Ergo quoniã hæc ꝑsentibus consulunt: prospicit & in futurum vt ex

Focus agricultura compareñ victus: & ex connubiis ꝓpagetur soboles qua ciuitas duret. Focus: locus vbi ignis sit. Sedes autẽ est diis laribus sacra. Vnde florentini focolarẽ dicunt: quasi focum ipso; lariũ Optimus igit̃ legum lator qui primo populũ religione imbuit. Deinde remedia contra bostilẽ impetũ docet Postremo vnde alimenta sibi acquiret & quo ꝓ successionẽ populosa ꝓpetuaq; fiat ciuitas demonstrat.

Iam subductæ. Ostendit iã se esse ꝑsuasos inuenisse sedes ꝓpetuas: & ꝓpterea in siccum duxisse naues Deceptio aũt. Anchise in oracvlo intrerꝑtando & pestis increta & monita penatum pulcerrimũ sensum habent: & ex intima philophia deductum: vt nos in nostris allegoriis ostendimus. Videbis eñ illic Anchisen sensus & nõ ronis typum habere. Quapropter cũ dei præceptũ esse vt redirẽt in originẽ suã: quæ cœlestis est. Et significat ꝑ Dardanũ Iouis filiũ. Sensus qui nihil supra corpus videt. Intellexit de origine corporis quæ per teucrũ mortalis hominis fi. exprimit̃. Lætifer annus. patbos a tẽpore quod. s. nõ

Syrius. esset vnius diei. Syrius. Syrium dictũ putant propter stellæ candorem. Alii a longo tractu. Nam sua magnitudine trium signorum spatium occupare videtur. Latini caniculã appellãt. Est in medio centro cœli

Canicula. Ad quem cum sol ascendit corpora humana langore afficiuntur: Per se noxia est: & morbos creat. Canem esse dicunt: quæ cum dracone Europæ custos data est. Eandem postea Procridi dono datam, quam Cephalus Procridis maritus thebas adduxit contra vulpem quæ thebanos agros vastabat. Sed cum & vulpi & cani fatum esset ne possent interfici: Iuppiter vulpem in saxum vertit. Canem in astra retulit. Alii dicunt Neream canem esse: quæ Icarum a pastoribus cæsum Erygonæ filiæ sue insepultum ostẽdit. Inde cum Erygonæ post humatum patrem se in hymeto laqueo suspendisset. Liber Iouem orauit: vt Icarus in arcturum. Erygonæ in virginẽ verterent̃. Canis autẽ quæ ad pedes pendentis dominæ mortuus est κυών astrum facta est. Home. autem canis Orionis dicit esse hoc versu. Ὀντέκυνώριώνώόἐῶτ κλῃσινκαλέουσι λάμπροτάτοσμὲνοὗτοκακὸνδὲτεθνηῶσὶτέτυκταικαὶτέ φερειπολλονπυρετονδειλοισιβροτοισι. Habet hæc imago in capite stellam vnam claram quæ illis dicit̃. In lingua vnam quã syrium & caniculam vocant magnã & splendidam. In collo duas. In singulis humeris singulas. In pectore duas. In anteriore pede sinistro tres: In dextro vnam claram. In extremo dorso tres. In ventre duas. In sinistro fœmore vnam: In posteriore pede sinistro vnã. In summitate caude vnam. Nox erat. Duo notanẽ præcipua. Primũ esse semper incumbendum religioni. Nam tutantur dii eos a quibus coluntur. Secundũ oportere administratorem reipubli. etiam nocturno tempore inuigilare rebus sibi commissis. Ergo & penates culti ab Aenea sibi vigilanti quo pacto pestẽ euitet: & sedem inueniat: ostendunt.

SER. Insomnis. i. vigilantis: vt vna sit pars. Vel insomnis ꝓ insomniis per apocopen: vt peculi pro peculii. Multo lumine. cum nimbo suo:

Insomnis multo manifesto lumine: qua se
Plena per insertas fundebat luna fenestras.
Tum sic affari: & curas his demere dictis
Quod tibi delato orthygiã dicturus apollo est
Hic canit: & tua nos en vltro ad limina mittit.
Nos te dardania incensa: tuaq; arma secuti:
Nos tumidũ sub te permensi classibus æquor:
Idem venturos tollemus in astra nepotes:
Imperiumq; vrbi dabimus: tu mœnia magnis
Magna para: longumq; fuge ne linque laborẽ.

Mutandæ

Insertas. aut clatratas aut non seratas: vt sit ꝓ inseratas: vt Asproq; molares ꝓ aspe ros. Orthygiam. i. ad orthygiam. En. demonstrantis est: vt fidẽ faciat: ne somnũ videatur. Dardania. deriuatiuum ab auctore. Tua arma. q. d. tuas partes. Ne potes: significat. C. Cæsarẽ qui primus inter deos relatus est: & cuí? sydus apparuit: vt Ecce Dionæi processit cæsaris astrum.

Oenotrii. vel a regꝫ vel a vino. Nam vitem serere italis ostendit Saturnus. Propriæ: perpetuæ. Dardanus & lasius fratres fuerunt Electræ filii: sed Dardanus de Ioue: lasius de Corito: a quo mõs & vrbs nomen accepit. Postea Dardanus dicit̃ lasiũ

Mutandæ ſedes: non hæc tibi littora ſuaſit
Delius aut cretæ iuſſit conſidere apollo.
Eſt locus: heſperiã graii cognomine dicunt:
Terra antiqua: potens armis: atq; vbere glebæ
Oenotrii coluere viri: nunc fama minores
Italiam dixiſſe ducis de nomine gentem
Hæ nobis ꝓpriæ ſedes: hinc dardanus ortus:
Iaſiuſq; pater: genus a quo principe noſtrum
Surge age: & hæc lætus longeuo dicta parenti
Haud dubitãda refer: coritũ terraſq; require
Auſonias: dictæa negat tibi iuppiter arua.
Talibus attonitus viſis. ac voce deorum:
Nec ſopor illud erat: ſed corã agnoſcere vultus
Velataſq; comas præſentiaq; ora videbar.
Tum gelidus toto manabat corpore ſudor
Corripio e ſtratis corpus: tendoq; ſupinas
Ad cœlum cum voce manus: & munera libo

occidiſſe: A quo. Dardano. Noſtrum. ergo deos penates quaſi troianos intelligas. Poteſt & ad ritũ referri. Nam labeo in libro de diis animalibus ait eſſe quædã ſacra quib⁹ humanæ animæ vertunt̃ in deos qui dicunt̃ animales qđ de animalib⁹ fiant & ſunt dii penates & vitales. Haud dubitanda. Quia aut dubitaret de conſilio an diſſæ: aut ne ꝓpter ſomnium nõ crederet.

Dictææ. eſt mõs cretæ dict⁹ a Dicte nympha: in quo nutritus dr iuppiter. Iuppiter. quia ipſe cretenſib⁹ p̃eſt. Viſis. deorum vultib⁹. Attonit⁹ ſtupefact⁹. ꝓpriæ is attonitus dr cui caſus vicini fulminis & ſoni tus tonitruũ dant ſtuporẽ. Velatas. vitatas: vt victori velatũ auro victiſq; iuuencũ. Nã dii qui erant apud laurũ lauinũ nõ habebãt caput velatũ: Corripio. ne ſatietate videat reliqſſe ſomnũ. Quotiens aũt ex arrupto ſomn⁹ aufugerit: omen infelix ſignificat. Nã hic tẽpeſtas ſeqt̃: & i ſcdo Executior ſomno & ſeqt̃ Excidiuũ vrbis. Nec ſine rõe. Nã ſi ſomnus mun⁹ deor⁹ ẽ: vt Dono diuũ gratiſſima ſerpit. Nõ ſine infœlicitate mun⁹ deor⁹ diſcedit. Tendoq;. ſ. honeſta locutio: cũ vno ſermone rñdem⁹ duobus: vt Interea feſſos vẽtus cũ ſole reliquit

DO. Qua ſe plena. voluit demonſtrare quomõin nocte videre potuit. ſ. per radios lunæ. Tunc ſic. ne vlterius recurrentibus curis frangeret. Quod tibi delato. ne geminetur labor redeundo Apollo facit vt hæc referentibus nobis hic audias quæ apud eum eſſes auditurus. Magnus ergo numinis fauor: nõ rogat & faueẽt. Non nauigas neq; domo egrederis: & dei iuſſa famulantibus diis ad tuas aures veniunt. Nos te: ad hominẽ errore iam a patre imbutus debuit mitti ꝑſona cuius auctoritate ac merĩtis etiam incredibilia credi poſſint. Dii ergo penates huiuſcemodi erant: qui ꝑterita memorando futura meliora pollicerent̃. Artis eſt igit̃ excludere ante ſolicitudinẽ primã: & liberato angorib⁹ animo alteri⁹ nauigationis labores ingerere. Ac monſtrarit. nõ eas ſedes oſtendiſſe Apollinẽ deſcribit: nec eũ monſtraſſe locum. Hinc dardanus ortus. Oſtendit cũ apollo dixit Quæ nos a ſtirpe parentũ Prima tulit tellus: non decreta & Teucro: ſed de italia & dardano eſſe intelligendum. Longeuo. Occulte corripit ipſum ſenem de origine ſuor⁹ nõ debuiſſe falli. Iuppiter. qui cretæ peculiaris amator eſt. Surge age oſtendit̃ per ſomnũ hoc vidiſſe. cuius aliqui exponant inſomnis ideſt vigilantis. Attonitus. duo erat miranda: & eos videre: & optata loquentes audire. Nec ſopor. non em̃ pleno ſomno viderat: aut audiuerat. Nam nec plene vigilabat: nec plene dormiebat. Gelidus ſudor. & hoc confirmat deos vidiſſe æneam. Corripio e ſtratis. oſtendit prope vigilantem. Nam poſuiſſet expergefactus ſum li dormiſſet Exprimit autem feſtinantem.

CHRI. Inſomnis vigilantis. Hoc em̃ decet populi adminiſtratorem. Manifeſto. Adeo claro vt cuncta faceret manifeſta. Plena. in plenilunio em̃ maius lumen reddit: & pernox eſt luna. Inſertas. i. luna inſerta. Hic canit. cũ non ſit penatũ diuinare comparat ſibi fidem. dũ ſe ab Apolline hæc accepiſſe referunt: Item beniuolentiã: dum magna pollicetur. Sed & hoc ad fidẽ faciendã pertinet. Hos. repetitio eſt & diſſolutio: qui duo colores grauitatẽ atq; inde fidem afferunt orationi. Sub te. magna æneæ laus. Oportuit em̃ magnũ eſſe ducem quẽ dii nõ dedignarent̃. Idẽ venturos. magna em̃ ꝓmittenda erant: ſi feſſos nouos errores & noua picula ſubire ꝑſuadere volebat: Promittit em̃ fœlicitatẽ poſteris: in quibus nos immortales quo dãmodo futuros eſſe ſperamus: & tamen ſibi imperiũ nõ denegat. Magna. nã ꝓ magnis magna etiã picula ſubeunda ſunt. Delius. vel ab inſula in qua natus ẽ vel quia eius oracula præ cæteris certa manifeſta ſint: Nam Δηλος manifeſtũ certũq; ſignificat. Hinc Hora. Cert⁹ em̃ ꝓmiſit Apollo Negat tibi iup. a. Arguerat ab vtili & ab honeſto eſſe nauigandũ: quoniã & quietẽ & fertile: amplum & duraturũ imperium eſſent acquiſituri. Validiſſimũ autẽ argumentũ neceſſitatis in poſtremis reſeruauit. Eſt em̃ neceſſarium diſcedere inde vbi deus loci te eſſe nolit: Eſt locus. fertilitate & pulchritudine regionis eos inuitat. Hinc laſius. Poſui in alio loco troianor⁹ originem. Verum quia non omnes ſcriptores idem ſentiunt ponam & aliam quæ de ea eſt opinionem Iuppiter ex Electra filia exiones filiæ Dana: genuit Dardanum. Dardanus ex Batea Teucri filia erichthonium. Erichthonius. Troem a quo troiani. Tros Ilium. Aſſaracum.. & Gammedem: Ilus ilium condidit: & genuit Laumedontem: Titonum & Priamum. Aſſaracus Capim. Capis Anchiſem. Anchiſes ex Venere Aeneam. Scilus tragicus ait Erichthonium fuiſſe filium Iouis & Electræ: Humerus illum fuiſſe hominum ditiſſimum.

Laſius

Genii Lemures. Lares Laruæ.

Iuppiter igit̃ ex electra in samothracia genuit Dardanũ & lasiũ. Dardanus quasdam cerimonias a patre didicit: q̃s erat nefas aperire nisi initiatis: Prim⁹ aũt initiandi mores ĩstituit: & vxorẽ duxit. Cybelẽ: ex q̃ genuit corybantũ. Defuncto lasio Dardanus & Corybãtus petiere phrygiã: secũq; asportarũt mystica sacra & penates: Corybãtus a se initiatos appellauit coribantas. Is thebẽ Cylicis filiã duxit. Ex lasio & Cerere volunt natũ Plutonẽ. His factis initiati fortunati fiebãt: vt de argonautis dicũt. lasiũ patrẽ dixit propter cerimonias: qa Corybãtus eius fili⁹ princeps sacro⁹ in phrygia fuit. Hæc sacra appellata fuere cybeleia: & mystica cybeles. Fuit lasius antiquissim⁹ argo⁹ rex pr̃ Talaonis. & auus regis Adrasti: & ab eo argos iasiũ nominatũ. A quo: s. dardano Genus nostro⁹: q̃d in hoc loco de diis aialib⁹ refert Seruius possum⁹ fm platonicos dicere dæmonas eẽ ministros deo⁹: custodesq; boim: & interp̃tes si quid a diis velint. Et qui melioris meriti in corpore nostro sunt: genii dicunt̃. Corpori vero renunciantes lemures.

Tum si domos incursionib⁹ infestant laruæ. Contra si boni fuerint: lares familiares dicunt̃. Longæuo parenti. facit fidẽ: cũ nõ dubitent & parenti q̃uis cõtraria senserint: hæc placitura. Quid aut̃ senserit ex diuinitate sui ingenii & ex profunda platonico⁹ doctrina nunc poeta: expressimus in chamaldulensibus disputationbus.

SER. Intemerata. rite facta. Vt si leniter vinũ infundendũ sit: & mola iniicienda sic fiant vt ratio sacrificii exigit. Aliter temerata sunt sacra. Vñ Helenus. Neq; inter sctos ignes ĩ bonore deo⁹ Hostilis facies occurrat & oia turbet. Focis & nõ aris. qa penatib⁹ sacrificabãt

Ambiguã. duplicẽ: & nõ incertã. Geminos. duos. Nouo. Aut p cõtrarietatẽ sermo nũ declamauit: aut nouũ in magnũ. Exercite. defatigate. Exercitat⁹ aũt pitus. Casus cassandra ca. hæc cõpositio antiquis placuit: quæ iã vitiosa ẽ: vt anchisen agnouit amicũ. Portendere. deberi. Crederet. ppter longitudinem spatii. Hãc quoq; vt troiã & thraciam Et cũ dolore dixit. Caua trabe. pipbrasis: i. naue. Supra caput. pnitiosus. Noctẽ bye. pluuiã cũ obscuritate. Vasto. epitheto auxit tapinosim. Nox b. Nubes caliginosa. Cæcis. incertis. quia sydera nõ apparebãt. Ipse. i. nauigandi pitus. Empbasis hoc significat.

Incertos. s. bene incertos: quia q̃uis sit obscuritas: tñ noctis ẽ manifesta discretõ. Frustra ergo q̃rũt cur tres dies cognoscere potuerint.

Cæca cal. cacephaton ẽ. Attollere. nã cũ appropinq̃mus: surgere videt̃ terra: & fumũ emittere. Seruatũ ex. Ac si diceret ex periculis in grauiora pericula incidisse. Stropbadum. pbineus rex arcadiæ liberis nouercã supinduxit: eosq; illius instinctu excæcauit. Ob quã rem irati .ñ ei oculos substulerunt: & immiserunt harpyias quæ illi diu cibũ arriperent Hic Iasonẽ cũ argonautis velluꝰ aureũ petentem susceperit bospitio & ductorem dedit. Hoc beneficio argonautæ zetũ & Calaim boreæ filios & Orythiæ alatos iuuenes ad pellendas harpyias miserunt: Ille ex arcadia armatos iuuenes fugientes ad insulas plotas puenerunt. Et cũ vltra tendere vellent ab Iride admoniti vt a Iouis canibus abstinerẽt cõuerterũt suos volatus Hæc conuersio id est strophe nomen insulis dedit. Quod Appollonius late exequitur. Dicunt̃ canes Iouis quia furiæ habentur. Vnde epulas dicunt̃ arripere: quod est furiar⁹ vt & manibus prohibent contingere mensas Vnde & auari fingunt̃ furias pati. Item furias esse idẽ paulopost testat̃ dicens. Vobis furiarum ego maxima pando. Furias autem canes dici & Lucan⁹ testat̃: vt Stygiasq; canes in lu-

Intemerata focis: perfecto lætus honore
Anchisen facio certũ: remq; ordine pando
Agnouit, plem ambiguã geminosq; parẽtes
Seq; nouo veterũ deceptum errore locorum
Tum memorat: nate iliacis exercite fatis
Sola mihi tales casus cassandra canebat:
Nũc repeto hec generi portẽdere debita nr̃o
Et sæpe hesperiã: sæpe itala regna vocare:
Sed qs ad hesperiæ venturos littora teucros
Crederet̃ aut tunc vates cassandra moueret̃
Cedamus phœbo: & moniti meliora seq̃mur
Sic ait: & cuncti dictis paremus ouantes.
Hanc quoq; deserimus sedẽ: paucisq; relictis
Vela dam⁹ vastũq; caua trabe currim⁹ æquor
Postq; altũ tenuere rates: nec iã amplius vllæ
Apparẽt terræ: cœlũ vndiq; & vndiq; põtus
Tũ mihi cæruleus supra caput astitit imber
noctẽ hiemẽq; ferẽs & iborruit ũbra tenebris
Cõtinuo venti voluũt mare: magnaq; surgũt
Aequora: dispersi iactamur gurgite vasto:
Inuoluere diẽ nimbi: nox humida cœlum
Abstulit: ingeminãt abruptis nubib⁹ ignes.
Excutimur cursu: & cæcis erramus in vndis.
Ipse diem: noctẽq; negat discernere cœlo:
Nec meminisse viæ media pallinurus ĩ vnda
Tris adeo incertos cæca caligine soles
Erramus pelago: totidẽ sine sydere noctes
Quarto terra die primũ se attollere tandem:
Visa aperire, pcul montes: ac voluere fumũ
Vela cadũt: remis ĩsurgim⁹ haud mora naute
Adnixi, torquent spumas. & cærula verrunt.
Seruatũ ex vndis strophadũ me littora primũ
Excipiunt stropbades graio stant nomine dictæ

ce superna

ce ſuperna Deſtituunt. Et in ſexto Virgi. Viſæq; canes vlulare p vmbrã Aduentante dea. Sane apud inferos furiæ dicunt & canes: apud ſuperos diræ & manes. vt ipſe in duodecimo oſtendit. In medio vero harpyiæ dicunt. Vnde duplex in his effigies inuenit: Has Virgilius tres dicit Aello. Ocypete & Celeno. Apollonius duas: quæ Virgilius in duodecimo ſequit. vt Sunt geminæ peſtes.

DO. Munera. quæ ſunt vinũ & thus. Certũ. quia primæ interpretationis vitio reddebat incertus Oñdit autẽ poeta diuinas admonitiones referẽdas nõ eſſe niſi primo patri ſacroꝝ. & pcis obſequia ſunt vt pſperent q̃ bona ſunt. Quæ autẽ mala vertant in melius. Deceptus aũt fuerat Anchiſes: qa memoria Dardani antiquior erat q̃ Teucri: & ppterea obſcurior. Apollo aũt cum dixiſſet antiquã: oñdit fuiſſe recentiorẽ. Norat em̃ & primã eſſe & ſecundã. Fatis iliacis. nõ pprio fato laborabat. Excuſat igit & laborem irritæ nauigatois ad cretã fatis adnectit: vt inuidiã qua afficiebat qđ illi fruſtra laboraſſet purget excuſatione: cũ factũ negari nõ poſſit. Sola mihi. vni em̃ Caſſandræ credendũ nõ fuit. Deinde nõ videbatur veriſimile tã longinq̃s ſedes eſſe petendas. Dicto vel Apollinis vel Anchiſæ. Ouãtes. & ppter ereptum laborẽ iterũ in delũ enauigãdi: & ppter magnã ſpem ppoſitã. Eſt ãt hæc deſcriptio nauigatois in qua eadẽ res ſæpius dicit diuerſa & ſplendida cõpoſitione verboꝝ. Tempeſtas aũt ægregie deſcripta eſt: cum vno pulſu omnia ſimul elementa turbant. In hoc & initium poſuit: vt Cæruleus ſupra caput a. i. Et augmentum: vt noctem hyemẽq; ferens. Et quæ ſolent conſequi ex huiuſcemodi rebus: vt Inborruit vmbra tenebris: & continuo voluunt fluctus mare & reliqua: que maximã oſtendunt violentiã vt q̃uis multũ laborarent tñ a curſu detorti quo volebant nõ puenirẽt. Ipſe. maximũ habet intellectũ. i. q peritiſſimus eẽt gubernator qui nauigãdi arte polebat: qui viã in fluctib⁹ obſeruatione ſyderũ norat. Deſcriptis autẽ oibus q̃ orta tẽpeſtas & cuncta pfecerat: vt finẽ oñdat addit. Vela cadunt. verũ cõtraria vident cp cũ dixerit Ipſe diẽ noctẽq; negat diſcernere cœlo: deinde addat. Tris adeo incertos ceca caligine ſoles. Quõ em̃ hæc ſcire potuit: ſi nulla erat diſtinctio noctis & diei: Sed reſponde voluiſſe poetã obſcuritatem aeris nimis ſatiare. Nã qui fieri potuit ſic accidere tenebras: vt inter ipſas & veram noctẽ nihil intereſſet. Vel intellige dierũ & noctiũ numerũ diſtinxiſſe crebris coruſcationib⁹: quæ vel ſtellas vel ſole oſtendere potuerunt. Seruatum ex vndis. nõ pſeuerauit mala fortuna. Sed nec in totum pſpera puenit. Nam in littus fertiles venerunt quod fuiſſet fœliciſſimum: niſi harpyis eſſet occupatum.

CHRI. Agnouit. agnoſcendo approbauit. Ambiguã. duplicẽ. Horatius. Certus em̃ promiſit Apollo Ambiguã tellure noua ſalamina futurã. Ouantes. Lætantes. Ouatio em̃ minor eſt triumpho Ouatio. Dabatur autẽ teſte Pompeio ouatio cum bella nõ erant indicta: aut ſine ſanguine cõfecta. Imperator igitur ouans vrbẽ ingreſſus ex myrto coronabat. Hanc. M. Craſſus fugitiuoꝝ bello confecto aſpernatus. S. C. per gratiã fieri curauit: quo nõ ex myrto ſed ex lauro coronaret. Gelius aũtẽ ait. Ouabat imperator cum aut bella non rite indicta neq; cũ iuſto boſte geſta erant aut boſtium nomen humile: paruũq; erat vt ſeruoꝝ & pyratarꝝ: aut cum deditio repente fiebat: eratq; victoria incruenta: cui fœlicitati Venere q̃ Martem aptiore putantes coronã ex myrto dabant. Nonnulli dicunt ouantes vrbem equo vectos ingredi conſueſſe. Maſſurius autẽ Sabinus pedibus ingreſſos ait comitante non militibus ſed ſenatu vniuerſo. Putant alii ouationẽ dictam: quia no bos vt in triumpho ſed ouis mactabat. Alii vero a clamore quem faciunt milites ex victoria redeuntes geminantes o litterã. Vaſtũ æquor trabe. Abominatio nauigationis q̃ tã amplũ mare caua trabe. q. d. tantillo nauigio ſi ad maris magnitudinẽ compareẽ curramus. Vñ excellens pbũs in numero mortuoꝝ nauigantes babẽdos cenſuit. & Anacharſis ſcytha cũ craſſitudinem nauis q̃tuor eſſe digitoꝝ didiciſſet: tantũ dixit a morte diſtamus. Hinc Iuuenal. Digitis a morte remulſus quattuor aut ſeptẽ ſi ſit longiſſima tæda. Eſt em̃ pathos ac ſi dicat iterũ nos morti exponimus.

Poſtq̃ altũ tenuere. imitatio huius tẽpeſtatis ex Homero eſt in Vlyxe. Cæruleus. q̃ſi denſus & multus. Cæruleus em̃ color viridis ẽ nigro admixtus: q̃lem ſe oñdit maris pfunditas. Himber. violentior eſt q̃ pluuia. Inborruit vnda t. Erat em̃ terribilis aſpectus vndarũ: ſed accedentib⁹ tenebris magis inborrebat. Nã nox omnia pericula terribiliora facit. Continuo venti. pulcherrima narratio. Singulis em̃ dauſulis iiſdemq; breuibus celeritatẽ venientis tempeſtatis ita exprimit: vt pingere illam videatur.

Voluunt mare magnaq; ſ. &. Qui fluctus cũ iſti cõparari poſſunt. Nã totũ pene mare voluit a ventis & totũ in fluctus ſurgit. Diſperſi iactamur. magna miſeria cp iactatur. Maior cp diſperſi cũ cõſilio auxilioq; alterius alter careat. Maxima autẽ eſſe in vaſto gurgite. q. d. pcul a littore. In qua naufragiũ cum ali quoꝝ ſalutæ ppter terre ppinquitatẽ futurũ eſſet. Quid autẽ miſerius qđ Palinurus: in quo erat omnis ſpes: oblitus eſſet viæ nõ ppe portũ ſed in medio mari. Tris. Pathos a diuturnitate tẽporis: vt Septẽ illum totos perbibent ex ordine menſes.

Inſulæ ionio in magno: quas dira cæleno
Harpyiæ colunt aliæ: phineia poſtquã
Clauſa domus: mẽſaſq; metu liq̃re priores.
Triſtius haud illis monſtrũ: nec ſæuior vlla
Peſtis & ira deũ ſtygiis ſeſe extulit vndis.
Virginei volucrũ vultus: fœdiſſima ventris

SER. Ionio i magno. Nã ſin⁹ioni⁹ magn⁹ eſt a bionia ad ſiciliã. Hui⁹ptes ſunt adriaticũ achaicũ: & epiroticum: In magno g̃ in quo & alia maria ſunt. Stygiis. ñ dicit gas apuu inſeros natas: ſed peioreſ eẽ oib⁹ ide pereatis. Pro luuies. ſordiũ effuſio: Vncæq; m. p vnguib⁹ poſuit. i. κ&HXóuiX&óFame. q̃ ñ iopia ſed auaritia iferebat. Delati. neceſſitate. Nã volũtate ñ deferimur: ſed venim⁹. Læta. Pinguia. Caprigenum. Satis noue & affectate dixit.

Per.ber.p cãpos in herbis. Ipm.Deoꝝ regẽ:aut p̃datorẽ.i.cui de p̃da debeť aliqd Nã Romani bella gesturi de parte p̃dæ ali quid numinib⁹ policebanť. Vñ tome tem plum fuit Iouis p̃datoris non qđ p̃sit p̃dæ. sed qđ ex p̃da aliquid ei debeť. In partẽ prædãq;.i.in partẽ prædæ. Dapibus.da pes deoꝝ: epulæ hominũ sunt ergo rectũ vtrũq; posuit. Nã & sacrificio & cõuiuio in dulgebant. Harpyiæ. ʋi græca diptbon gus. Nã latine ʋ no habem⁹. Clangori bus.i.cũ clangorib⁹:vt Atq; ixionii vento rota cõstitit orbis.i.cũ vento. Aliter acyro logia est. si clangorẽ dixit strepitũ alarum. Tum.p̃terea:& deest erat. Rursum.ad id solũ:q; instituimus mensas. Nã ante in spe luncis nõ fuerãt. Interdũ aut sic ponit hæc particula:vt iteratum aliquid significet: vt Veni ad te mane. Rursus venio. Interdum sine iteratione: vt fui rursum veniã etiam. Non ideo dicis rursum:quia etiam primo venisti sed qa illic fuisti. Reponim⁹ignẽ. fit autẽ iteratio hæc fm rõnẽ sacroꝝ. Nam displicuisse prima ex p̃digiis iudicať. Sũt aũt hæ aiales hostiæ q̃ tãtũ imolanť. Alibi sanguinẽ tantũ in aram fundi significat: vt Sanguinis & sacri pateras. Alibi patrẽ cor poris:vt Extaq; salsos porriciã i fluct⁹. Ali bi integram victimã: vt Et solida imponit tauroꝝ viscera flãmis. Ex diuerso cœli. ex secreto montis & subaudi loco. Tur bat at. tres sunt sed p emphasin rettulit ad sæuitiam earum: & turbã ꝓpterea dicit: &

Proluuies vncæq; manus & pallida semper
Ora fame.
Huc vbi delati portus intrauimus:ecce
Læta boum passim campis armẽta videmus.
Caprigenũq; pecus nullo custode per herbam
Irruimus ferro:& diuos ipsumq; vocamus
In prædam partemq; iouem:tunc littore curuo
Extruimusq; toros:dapib⁹q; epulamur opimis
At subitæ horrifico lapsu de montibus adsunt
Harpyiæ:& magnis quatiũt clangoribus alas.
Diripiuntq; dapes: contactuq; omnia fœdant
Immundo tum vox tetrũ dira inter odorem
Rursum in secessu longo sub rupe cauata
Arboribus clausi circũ atq; horrẽtibus vmbris
Instruimus mensas arisq; reponimus ignem
Rursum ex diuerso cœli cecisq; latebris
Turba sonans prædã p̃dibus circũ volat vncis
Polluit ore dapes:sociis tunc arma capessant
Edico:& dira bellum cum gente gerendum
Haud secus ac iussi faciunt:tectosq; per herbã
Disponunt enses:& scuta latentia condunt.
Ergo vbi delapsæ sonitum per curua dedere

alluſit ad furias:de qbus alibi. Vocat agmina sæua sororꝝ Prædã.aut circũ p̃dã volat vncis pedibus aut intra volã amplectit prædã. Vñ & inuolare dicim⁹ intra volã tenere. Vnde & pira quædã volema dicun tur. Tectosq; p herbã disponũt: disponunt: & tectos faciunt: & sic scuta cõdendo latere faciunt.

DO. Tristis baud.nõ p̃t ab inferis tristius quicq̃ excitari q̃ sint harpyiæ. Virginei v.nõ esset hoc mõstruosum:si cætera eẽnt similia. Proluuies.nihil i itestinis morari patiunť:sed statim effundũt. Ergo nõ solũ nõ satiabanť:sed semp famescebãt. Indeq; erat palor.ecce læta boum. Oia cõuenerat qbus illa inuadere cuperem⁹. Diuersitas generis:abũdãtia:pinguedo ex copia herbaꝝ. Et diuos.vt qđ fiebat il licitũ:esset nobis cõe cũ diis. Tũ li.c.tacuit de apparatu epularũ:quẽ descripsit i primo de ceruis. Ibi eñ nulla necessitas exigebat breuitatẽ. Hic ãt qa ꝓposuerat. Et breuiter troiæ s.a.l.& ꝓpter noctis tps:i quo auditores q̃rebãt quietẽ erat ꝓperandũ. Extruim⁹.in prio dixit. Fusiq; p herbã:qa lassitudine & fame naufragi vrgebanť. Hinc dicit Extruimusq; t.qa in magna copia herbarũ ñ fuit magnũ cõgeries cespitũ struere.qbus discũbi posset;& magna ꝓperandi ad epulas necessitas vrgebat. At subito res oino abomi nabilis insult⁹ improuisus. Sonit⁹ alarũ.vñ metus.cõtactus fœdus:odor teter fugiẽdas faciebat: Rur sum.antrũ & rami volatũ barpyiaꝝ ipedire poterãt. Ibi igiť securiores dapes & sacrificium restaurarunt.

Sed frustra nã p insperatas cœli ptes occultas latebras venerũt:& cibũ rapuerũt:& quicq d reliq̃rãt.ore polluerũt. Ergo deficiẽte industria:fuit necessitas vt ad vim recurrerem⁹. Cũ dira gente.excusat crimen violentiæ:quã celæno faciẽs p cã sua plenissime exequiť. Iussi.verbũ ẽ nõ pticipiũ. Disponunt enses Breuissima fuit narratio i q̃ solũ videt & bellũ esse gerendũ:& ꝓpterea arma capiũt. At illi.q̃q̃ ñ iusse rat:industria sua capta arma occultarunt. Sapientibus enim locutus fuerat.

Strophades

CHRI. Insulæ. Strophades duæ insulæ sunt nõ longe ab Asteria. Ioniũ. Hoc mare duplex. Nam aliud ps est maris asiatici ab ionia:cui subiacet denominatum. Aliud a ꝓmontorio maleæ sumit initium.

Harpyiæ

Celæno. Harpyiæ græce dicunť. ϖάρατό ἁρπάζω.i.rapio. Nam quemadmodũ p auaritia hoc in loco a poeta ponant:& quid sibi ex hac vniuersa re velit:abunde in nostris allegoriis expressimus. He siodus & Apollinius duas tantũmodo ponunt Aelo & Ocypitem. Aitq; Hesiodus illas filias fuisse Tu

Eq Achil lis

mantis ex Electra Oceani filia. Alii tres ponunt:& filias Neptunni & terræ dicũt Aello:Ocypite:& Ce læno. Homerus autem ex harpyia & zephyro Achillis equos natos scribit: quos nominat Xanthum

Phinei fa bula

& Balium. Ait eñ ξάνθου καὶ βαλιον τώ ἄμα πνοιησι μετέσθην τόυς ἐτεκέτην ἀνέμω ποδάρκει. De Phineo aut archadie rege ita sentit Coluccius floretinus vir mul ta doctrina insignis. Ponit enim Phineũ quasi phileũ:id est boni amatorẽ ex priori coniuge: quam ra tionem esse

tionem esse vult filios bene videntes ꝓcreare.i.bonos affectus. Extinguitur deinde prima vxor.i.extinguitur lumen rationis in homine. At ille secundã ducit: quæ sensualitas est: cuius blãditiis illectus priores filios luminibus priuat:nam hæc ꝓ vero bono falsum psuadet:& quicunq; boni affectus a ratione iã extincta fuerant eos penitus ab homine excecandos curat. Irascitur deus homini nõ apprehendenti disciplinam & perit de via iusta. Efficitur cæcus:quia amisit lumen rationis. Et harpyia sibi epulas eripiunt: id est maxima auaritia infestatur. Verum vbi ergo nautas.i.virtutes recepit:fugantur harpyiæ per zetum id est inquisitionẽ & calaim.id est ꝑbitatem. Læta boum.quomodo hæc ptineant ad auaritiam:videbis in nostris allegoriis Caprigenũ nõ a se fictum nomen est:vt dicit Seruius:sed legerat apud Accium in Philotete Caprigenum trita vngulis.

Littora.dat signũ specula misenus ab alta
Aere cauo:inuadũt socii:& noua plia tentant
Obscœnas pelagi ferro fœdare volucres:
Sed neq; vim plumis vllã:neq; vulnera tergo
Accipiunt:celeriq; fuga sub sydera lapsæ
Semesam prædã:& vestigia fœda relinquũt.
Vna in præcelsa consedit rupe celæno
Infœlix vates:rupitq; hanc pectore vocem.
Bellũ etiã pro cæde boum:stratisq; iuuẽcis
Laomedontiade bellũ ne inferre paratis:
Et patrio harpyias insontes pellere regno:
Accipite ergo aĩs atq; hæc mea figite dicta:
Quæ phœbo pr̃ oĩpotẽs:mihi phœb⁹ apollo
Prædixit:nobis furiarũ ego maxima pando
Italiam cursu petitis:ventisq; vocatis:
Ibitis italiam:portusq; intrare licebit.
Sed non ante datã cingetis mœnibus vrbem
Quã vos dira fames nostræq; iniuria cædis
Ambesas subigat malis absumere mensas
Dixit:& in siluas pennis ablata refugit
At sociis subita gelidus formidine sanguis
Diriguit:cecidere aĩ:nec iam amplius armis:
Sed votis præcibusq; iubent exposcere pacẽ
Siue deæ seu sint diræ obscœnæq; volucres.
At pater anchises passis de littore palmis
Numĩa mag̃ vocat.meritosq; ĩdicit honores
Dii ꝑbibete minas:dii talẽ auertite casum
Et placidi seruate pios:tum littore funem
Diripere:excussosq; iubet laxare rudentes.
Tendũt vela noti: fugim⁹ spumãtibus vndis

SER. Misenus.optime tybicẽ dr̃. Nam æoli filiꝰ ẽ:vt Miscenũ æolidẽ. Et sonus ois ex vento ẽ. Noua.mira.vt Pollio& ipe facit noua carmina. Nouũ em̃ nõ ẽ cuiꝰ cõstat exẽplũ. Nã Hercules in stimpbalo monte vicit stimpbalidas. Vel ideo noua:q vulnerari nõ poterant. Obscœnas.eas aues dicunt:q̃ cantu ad uersa p̃dicunt. Pelagi.qa dicunt ponti & terræ filiæ. Vñ insulas colunt partẽ maris & ptẽ terræ tenẽtes. Alii dicũt Neptũni filias:qui pr̃ ꝓdigioꝝ est. Nã fm Thaletẽ milesiũ oĩa sunt ex humore. Inde. Occeanũq; patrẽ reꝝ. Ergo quotiens pentes desunt:redimus ad illã tanq̃ ad genus. Alii dicunt harpyias filias Taumãtis & Electræ. Vim plumis. Naturale est vt eludat ictus plumarũ leuitas. nã nõ ꝓbat Donati snia qđ fuerint inuulnerabiles:qa sint natæ de styge Infœlix v.nũcia infœlicitatis homerus ΜΕΝΤΙΚΕΚΩΝ. Rupit vo.cũ indignatione loquit:vt Quid me alta silentia cogis rũpere. Laomedontiadæ. Nati ex rege q deos fefellit. Patrio r.Neptũnio. Accipite. Vt futuram famã iam nunc timere possitis.

Quæ phœbo p.addit auctoritatẽ. Et simul oñdit q̃ dicit Apollo a ioue accipere. Phœbus:purus & impollutus:& solius Apollinis epitbetũ est. Furiarum ma.ideo sunt furiæ & idẽ:epitheton bñt. Nã & de Tisiphone ait furiarũ maxima accubat & manibus p.c.m. Q đ & iste faciunt inferẽtes troianis famẽ & pnunciantes. Italiã p.ex his quæ norunt fidẽ dicendis accõmodat. Quã vos d.s.boc oraculum teste Varrone in secũdo diuinarũ a dodoneo ioue acceperũt. Quapropter colorate tangit bistortã cũ dicit. Quæ phœbo pr̃ oĩpotẽs.

Nostreq; mẽtiẽ:Fatalis em̃ ẽ troianis fames

Ambesas.vndiq; esas.i.rotundas. Maiores em̃ bas babebãt in bonore deorum paniceas. Refugit.nõ mœtu. Nã minãtibus no cõgruit sed ne possit placari. Armis.s.vsi sunt. Nec potest eẽ zeuma:sed plerũq; aliquid subintelligitur:vt illud Disce puer virtutẽ ex me:& tolera re labores. Fortunam ex aliis. Subaudi opta. Nã fortuna nõ discitur. Votis p̃cibusq;. Nã duobus placant numina: votis & p̃cibꝰ. Vñ est Iunonis:magnæ primũ prece numen adora. Item Iunoni cane vota libens. Iubent.volunt:vt Infandum regina iubes renouare dolorẽ. Deæ quia diuinant. Volucres.quia in illis ventris cernebant proluuiem. Etiã si aues erant placandæ ꝓpter pessima omnia. Passis.solutis. Magna.Jouem.Mineruã.& Mercurium fm Sarmotbracas. Meritos:congruos.i.expiatorios. Vnde sequit:Dii ꝑbibete minas: Casum.bene etiã si contingat casum esse credit nõ vltionem. Pios.propter facta ab eis sacrificia.

DO. Præcelsa rupe.quia viderat parari vebementiam belli. Bellum.inuectio quam nõ oportuit babere principia.fuit em̃ irascentis. Fuit breuis inuectio.sed omnia continet. Nam asseruit psonã suã in

noxiã. Deformauit aduersam appellã do laumedõtiadas. Dixit cãm Iuuẽcos ſtratos & ꝓpoſuit iuaſionis crimen. Dixit criminis augmentũ: vt poſt violentiã in armẽta addit ꝙ de expugnatõe dominarũ cogitauerint. Dixit ĩſontes. Dixit factũ. Non tñ factũ fuit: ſed ꝓ facto tenet qđ facere cogitarũt. Nam inuadere greges. Armare iuuẽtutẽ eo tẽdit: vt eriperẽt alienũ impiũ. Nõ male q̃ſitũ. ſed relictũ a pentib⁹. Vltio ãt eſt qđ diu expectãt qđ metuãt. Figite. i. q̃ infixa vos vulnerẽt. Dat aũt orõni auctoritatẽ: cũ veluti ex ꝓcepto Iouis illa dicere demõſtret: & Apollinis iuſſu: & ſibi aliquã tribuit ptãtẽ: cũ dicit Furiarũ maxima Nã ꝓpter hoc digna videt ꝓpter quã triſtia nunciarent. Italiã. hæc poſuit vt ex iis faceret fidẽ ſequentibus. Sed nõ ante datã. Ondit ꝙ neceſſitati famis nõ licito remedio ſed ſacrilegio eẽnt ſubuẽturi. Nã menſas dicit q̃ ex frumẽto cõfectæ diis penatib⁹ cõſecrant. Et ne hoc genus pœne ab vltione barpyarum diſcretũ videat: addit. Noſtræq̃ iniuria cædis. Cecidere. Qui ſpe ꝓſperoꝝ fuerãt in ſublime producti

Siue deæ. Quaſi dicat: nõ erat reſpiciendũ an deæ eſſent: an monſtruoſe volucres: dũmodo fierent ea quibus imminentia mala remoueri poſſent. At pater anchiſes. Hinc ſemp dat ptes conſiliorꝝ & ſcientiã ſacrorꝝ. Sic in flama Aſcanii. Sic in piaculo Polydori. Ergo & hic omiſſo errore aliorꝝ nõ rogat harpyam quã conſtat eſſe monſtruoſam, & quæ aliorꝝ iuſſiones ptuliſſe ꝓfiteẽ: ſed magna numina. Ipſa em̃ placanda fuerant: a quibus diri nuncii eſſet origo. Obſcœnas. Aliqui putant dici obſcœnũ ex ob & cœnũ: & cœnũ dici a græco κοινὸν. i. ſordidũ reddo: vnde nos dicimus in quinto. Ergo ꝙ œ diptbongon ſcribendum eſſet. Alii volunt ex ob & cano: & tunc careret diptbongo. Varro tñ ait ex obſcœna: & ſic haberet diptbongon æ. Alii dicunt obſcœnos dici ab oſcis: qui eſſent populi malis moribus. Meritos. ꝓ magnitudine petitionis cõuenientis: vel meritos ſm interiorẽ ſacrorꝝ ſcientiã. Dii ꝓbibete. poterant hæc eſſe vera & nõ vera: hocq̃ cognoſcebat Anchiſes: qđ ex verbis ſuis apparet. Nam cũ dicit Dii ꝓbibete minas. Oñdit nihil fuiſſe diſpoſitũ: ſed ꝓbibete inquit minas ne oriret fauor diuinus. Auertite caſum Vt ſi vere eſſet caſus eiuſmodi qui potuiſſet exiſtere auertereẽt. Ergo ſingula ſingulis dedit. Supra dixit ꝓbibete. hic auertite: vt ꝓbiberet̃ naſci qđ nõ erat. Auertereẽt autẽ quod credebat̃ ingruere.

CHRI. Dat ſignũ. q. d. canit claſſicũ. Claſſicum em̃ canere dicebant̃ cum ſignũ dabant quo milites pugnã irent. Cum autẽ reuocabant̃: tunc canere receptui dicebant. Specula. ex loco eminentiori vnde latus ſit ꝓſpectus: hinc feneſtræ ſpeculæ dicunt̃. Rupit vocẽ. Quod iraſcentis ſignũ erat: Bellũ. optimum principiũ pathetice orationis: quoniã abruptũ eſt: & a criminatione cũ interrogatione incipit. Vituperatq̃ a noie vel a genere: quæ ſunt de attributis ꝓſonis. Laomedontiadæ ergo. i. impii infideleſq̃ in deos: vt Laumedon fuit. Hic em̃ pater priamo extitit: de quo fabula eſt ipſum ad mœnia vrbis q̃ ab Hercule diruta fuerant reſtauranda Apollinẽ & Neptũnum conuocaſſe: & prætium ingens pollicitũ fuiſſe: ſed pfecto opere nõ ſoluiſſe. Hinc in georgicis. Satis iam ſanguine noſtro Laomedonteæ luimus periuria troiæ. Bellum. Cognominatio eſt: qua ſummopere exprimit̃ inuebentis: indignatio & ardor. Pro cæde boum. q. d. petitis pœnas ꝓ ea re ꝓ q̃ dare deberetis. Patrio inſontes a. loco: vt Nos patriã fugimus. Et a cauſa: vt Periit iuſtiſſimus vnus: qui fuit in teucris. Quæ phœbo p. Imitatus ẽ Aeſchilũ: qui refert omnia vaticinia eſſe a Ioue. Ait Macrobius Ibitis italiam: amara omnino oratio. Pronoſticatur em̃ in eo quod cupiunt eos inuenturos calamitatẽ. Naſcitur em̃ maximus mœror. cum in eo qđ tanto pere quæſiuimus: & concupiuimus euenit præter ſpem. Prædicendo autẽ incipit a veris: vt illis ſibi fidem comparans. quæ infert deinde falſa veriſimilia reddat. Ambeſas. Circũ eſas. Am em̃ teſte Priſciano circũ ſignificat. Sunt autẽ qui dicant cõſueſſe priſcos orbiculatas paniceas menſas adhibere: in quibus carnes inciderẽt: vt q̃nq̃ faciunt reges Subigat. cogat: vt Caſtigat auditq̃ dolos ſubigitq̃ fateri. Item excolere: vt Ante Iouẽ nulli ſubigebant arua coloni. Hinc etiã bene ſubactũ ingeniũ dicimus. i. bene excultum. Et ꝓ quandã tranſlatione dicimus acuere ferrũ: vt Subiguntq̃ in cote ſecurim. Malis. maxillis. Antiqui em̃ maxillas axillas & vexillas dixerunt. Iuniores aũt vt vaſtioris litteræ ſonitũ effugerẽt ꝓ iis malas alas & vela dixerunt. Cum autẽ mala in hac ſignificatione eſt: aut arborem fructũ ve: & quem in naui arborẽ quoq̃ dicimus. notare volumus. prima ꝓducta ꝓferẽ. Tum littore funẽ. quo eſſent religatæ naues. Excuſſos laxare. Nam excutiendo vellebant̃ anchora. atq̃ inde rudentes prius extenſi laxabant̃. Oſtendit autẽ ex his verſibus q̃ ꝓperanter enauigauerint.

SER. Vocabant. Põterat & in ſingulari poni: ſed honeſtior in plurali ẽ locutio. Zacynthos. inſulæ græciæ ſunt Same. Cephalenix ẽ. Nã ſamos in Aſia ẽ: Laertia regna. Ithariſorie: cũ pmiſerit ſcopulos: vt Immania ſaxa veſtras eure domos. Leucas aũt mõs ẽ altiſſimus in pmõtorio epyri iuxta ambrachiã quã Auguſt⁹ Nicopolim appellauit victis illic antonio & Cleopatra: & templũ Apollini in promontorio actiaco condidit: & ludos inſtituit actiacos. poeta autẽ in honorẽ Auguſti ea q̃ fecit dat eius origini. Dicit em̃ æneã ibi ludos celebraſſe: & alibi inducit illũ ꝓmittentẽ templum Apollini: quod fecit Auguſtus: vt Tũ phœbo & triuiæ ſolido de marmore templũ

Qua curſum vẽtuſq̃ gubernatorq̃ vocabãt.
Iã medio apparet fluctu nemoroſa zacynthos
Dulychiũq̃: ſameq̃: & neritos ardua ſaxis:
Effugimus ſcopulos itacæ laercia regna:
Et terrã altricẽ ſæui execramur ulixis.
Mox & leucatæ nimboſa cacumina montis:
Et formidatus nautis aperitur apollo.
Hũc petimus feſſi: & paruæ ſuccedimus vrbi
Anchora de prora iacit̃. ſtãt littore puppes:
Ergo inſperata

Ergo insperata tandem tellure potiti
Lustramurq; Ioui: votisq; incendimus aras
Actiacq; iliacis celebramus littora ludis.
Exercent patrias oleo labente palestras
Nudati socii iuuat euasisse tot vrbes
Argolicas medioq; fugã tenuisse per hostes
Interea magnũ sol circumuoluitur annum:
Et glacialis hiems aquilonibus asperat undas.
Aere cauo clypeum magnis gestamen abantis.
Postibus aduersis figo: & rem carmine signo
Aeneas hæc de danais victoribus arma.
Linquere tũ portus iubeo: & cõsidere transtris
Certatim socii feriunt mare: & æquora vertunt.
Protinus aerias phæacum abscondimus arces

cõstituã. Formidatus. Vel quia ibi loca saxosa erãt: vel vt quidã putãt: quia moris erat aliquẽ de nautis ei imolare. Fessi. ꝓpter hoc ergo formidatũ petimus. Parue v. ambracie. Potiti: ablatiuus ei dat. Sed figurate etiã gtũs. Terentius aũt i accusatiuo dixit. Patria potiẽ cõmoda. Lustramurq; ioui. purgamur vt ioui sacrificem⁹ vel expiamur. Piaculũ em̃ cõmissũ fuerat in tbracia imolato tauro. Nã q̃uis multa essent secuta sacrificia tñ intelligebat iratũ. numẽ nõ cessantib⁹ malis. Piaculo autẽ cõmisso celebrabãt ludi. Nã cũ iracũdia matris deũ Romani laborarẽt: & eã nec sacris nec lupis placare possint q dã senex statutis ludis circẽsib⁹ saltauit. q̃ sola fuit cã placatõis. Vñ puerbiũ ẽ ad oia secũda. Saltat senex. Actia. ꝓpter Augustũ dicit: quivt dixi illic ludos statuit agonales. Patrias. palæstra maxie apud atheniẽses celebrat. Sed troiani ꝓter dardanũ & Teucq; etiã ab atheniẽsib⁹ originẽ trabũt: ꝓpterea q; Mineruã colunt. Hinc dixit Neu populũ antiq̃. s. r. t. Antiq̃. i. ab atheniẽsib⁹ tradita. Fugãt. t. fœliciter enauigasse. Tenere ẽ implere. vt Ni teneãt cursus. i. impleãt. Et ꝑ̃ itelligi ꝑm cõem sensum ob hoc eos lustratos. i. expiatos sacrificasse & ludos celebrasse: qa bostiles terras ꝓspera nauigatõe trãsissent. Magnum sol. Erat ãnus triginta dierũ. s. lunaris. Vñ inuenit̃ in aliqbus vita nõingentoq; ãnoq;. s. lunariũ. Postea repertus ẽ ãnus solaris: q est. xii. mẽsiũ. post ãnũ eẽ magnũ voluerũt oib⁹ planetis in eundẽ recurrẽtib⁹ locũ q ꝑm Ciceronis Hortesiũ cõtinet duodecim milia noningẽtos quinq̃ginta q̃tuor ãnos. Sed de boc varia ẽ opinio & Mentoris & Eudoxi & Ptolæmei. Quin eidẽ Cicero in libro de natura deoq; eũ putat eẽ triũ miliũ annoq;. Hic ergo dixit magnũ vt excluderet lunarẽ & solis vt excluderet magnũ. Abantis. bunc cũ Androgeo occisum intelligamus. Victoribus. Irrisio ẽ: vt Victoresq; cadunt danai. Arma subaudi cõsecrauit: Phæacum. Corcyrã dicit insulã inter epirum & calabriam: vbi regnauit Alcinous.

Abscondim⁹. Nauticns sermo: & mira ẽ vsus celeritate: vt ante absconditã q̃ visam dicat. Qua cur. nullum sibi locum ꝓponit. sed sequit̃ ventum & gubernatorem: qui vento obtemperat.

DO. Formidatus. Non fugerũt quia fessi indigebãt refectione: & fuit occasio vt ludos celebrarent in bonorẽ eius dei cui tãtũ debebãt. Ergo nõ luxus fuit cã ludoq; e gentib⁹ & pegrinãtibus: sed gratulatio seruatæ salutis. Magnũ: deest per. Aeneas hæc. Breuis titulus vberem continet latitudinẽ. Aeneas posuit: æneas scripsit. Nã fuit memorabile ad illa eũ loca venire potuisse: tutũq; fuisse vbi erat periculum manifestum: habuisse arma sublata victoribus: & in ipsoq; sedibus ostẽtationis causa posuisse. Addidisse quoq; epigramma: quod & suam gloriã testaretur. & illoq; qui victores recesserant ludibria: fecitq; fortunæ beneficio. vt apud victores arma ipsis erepta publice locaret.

CHRI. Gubernator. græcñ est. Illi em̃ κυβερνητήν dicunt κ in g. & υ in u mutamus. Nã g media ẽ inter c. & cb. vnde fit crebra mutatio: vt κυβιός gobius ἀράχνη aragne: est autẽ gubernator ꝓprie nauis rector: sed ꝑ translationẽ refert̃ ad multa: & maxime ad rẽpublicã. Zacynthos. de bac ĩsula Homerus οἳ τὲ ζακύνθου ἐχόν ἠλοί σάμου ἀφ ἱνεμόεντα. Sunt autẽ ĩstæ insulæ e regione corynthiaci sinus: vbi etiã sunt echidnades. enumero quarũ est dulichiũ. De qnibus Homerus οἱ ῥ ἰθάκην εἶχον Χυκάλιν ἠῤῥιτόν εἰνόσιφυλλόν. Ex oibus bis insulis milites ad bellum troianũ duxit Vlixes. Ardua saxis. Mõtuosam oñdit. Qđ etiã demõstrat Homerus: cũ eã appellet εἰνόσιφυλλόν. i. frondes quatientẽ. Nã in mõtuosis locis magis vigẽt venti: q frõdes arboresq; dimouẽt. Laertia. A Laerte patre. Vlyssis. Nã ex Ioue natus ẽ Archisius. ex Archisio Laertes qui Vlyssem genuit. Theodoti⁹ autẽ refert Anticliã Vlyssis mãtrẽ anteq̃ Laerti cõiungeretur. Sisipho Aeoli filio nupsisse: & Vlyssem concepisse. Leontius vero addit illã cũ ad oraculũ consultura accederet a Sisipho captã & grauidã factam discessisse. Altricẽ. Nutricẽ: alo em̃ in supino alitũ facit Leucatæ. ꝓmontorium epiri est: de quo scribũt: si quis nimio affectus amore ex eo in mare subiectũ se deiceret liberari ab amore. Hinc Sappho. Cur nũc nõ ignibus æquis Vreris ambrachiæ terra petenda tibi. est. Phœbus ab excelso q̃ntũ patet aspicit æquor Actium populi leucateumq; vocãt: Hinc se Deucalion pyrrbæ succensus amore Misit & illæso corpore pressit aquas. Nec mora iussus amor tetigit lætissima pyrrbæ. Pectora deucalion igne leuatus erat. Appellatur autẽ a colore petræ candidantis. Nam λευκὸν album est. Apollo. Sinus ambracius ẽ: cuius bostium paulo maius est q̃ stadia. iiii. Circuitus vero amplectitur stadia. ccc: Ingredientibus bostiũ a dextra Appollinis actu templũ quoddã in tumulo ad bostium eminens. Ait Strabo. Circũuoluitur. Hinc Homerus de anno ἡμιγλήνατός ἐστι περιτρόπεων ἐνιαύτος. Phæacum. apud bos regnauit Alcinous: qui Vlyssem naufragum bospitio susceptt.

SER. Chaonio. Vt subeunt muro. Nã si chanios legeris: difficilis est scansio nõ elisos. Vrbẽ h. Vt fontẽ timaui. Est hæc vrbs i epiro: cuiꝰ ps est chaonia ante molossa appellata. Incredibilis f. i. rerũ icredibiliũ. Patrio m. At qui theba fuit. Sed aut posuit, puinciã pro patria: vt Italiã ꝙro patriã: & Salust. Hispaniã sibi patriã eẽ. Vel fm ius loquiẽ. Nã vxor domiciliũ viri sequiẽ. Nã & cessisse d iure verbũ est. Cædi eñ hereditas dr. Fuit autẽ mos regũ legittimã vxorẽ nõ habentiũ, vt aliquã captiuam pro legittima haberẽt. Sic & Pyrrhus hãc habuit. & ex ea molosum substulit. Deide cũ Herminionẽ Menelai & Helenæ filiã iam Horesti desponsatã ducere vxorẽ vellet in tẽplo delphici Apollinis occisus est. Sed moriens præcipit vt Andromache Heleno daret ꝓpter supradictũ beneficiũ. Molossa aũt hæc deide ab heleno chaonia dicta ẽ a Chaone fratre suo: quẽ ipe imprudẽs in veneratõe interemit. Linquens. finitus ẽ versus ꝓticipio qđ raro fit apud latinos. Apud græcos vero ẽ vicioſissimum. Solẽnes. legitimas anniuersarias. Tristia dona. tale est illud quẽ semper acerbum semp bonoratũ sic dii voluistis habebo. In luco. nunq̃ ponit sine religione. nam in ipsis habitant manes pioꝝ qui lares viales sunt sic in sexto: Nulli certa dom? lucis habitamus opacis. Falsi. simulati. Ad tumulũ. ad cenotaphiũ. Viridi. Herboso. Geminas. vnã marito: alterã filio. aut geminas: quia inferi pari gaudẽt numero Monstris. reb? inſperatis. Diriguit v. in m. dum me cernit obstupuit: Calor o. re. Extimuit: vt Soluunt frigore mẽbra. Viuis ne. Ex affectu muliebri loquiẽ: & bene inferis sacrificãs & in luco vbi manes habitãt addubitare videtur. Hector vbi est. ad æneæ ꝓtinet gloriã: qui ab Hectore nusq̃ discessisse videatur. Si igiẽ in sacris videntur vmbræ cur nõ magis eoꝝ quib? sacrificatur. Furẽti. incõsolabilis dolenti. Hisco. Hio nec loq possũ. Viuo. Ac si dicat si vita ẽ infœliciter viuere. Excipit. signate loquiẽ: quia deiectam dixerat: excipiunt enim quæ cadunt. Digna. Congrua: & priori cõueniens. Andromache. si andromache sequentibus iunge: si andromacha superioribus. Seruas. tenes: vt & nunc seruat bonos sedem tuus osseq̃ nomen. Demissa: humili.

Littoraq̃ epiri legimus: portuq̃ subimus
Chaonio: & celsã buthroti ascẽdimus vrbẽ.
Hic incredibilis rerũ fama occupat aures.
Priamidẽ helenũ graias regnare per vrbes:
Coniugio æacidæ pyrrhi sceptrisq̃ potitum,
Et patrio andromachen iterũ cessisse marito.
Obstupui: miroq̃ incẽsum pectus amore
Cõpellare virũ: & casus cognoscere tantos.
Progredior portu classes: & littora linquens
Solẽnes tum forte dapes & tristia dona
Ante vrbẽ in luco falsi simeontis ad vndam
Libabat cineri ãdromache: manesq̃ vocabat
Hectoreũ ad tumulũ: viridi quẽ cespite ianẽ
Et geminas cãm lachrymis sacrauerat aras.
Vt ne conspexit venientẽ: & troia circum
Arma amẽs vidit magnis exterrita monstris
Diriguit visu in medio: calor ossa reliquit:
Labitur. & longo vix tandẽ tempore fatur.
Vera ne te facies: verus mihi nuncius affers
Nate dea: viuis ne: aut si lux alma recessit:
Hector vbi ẽ: dixit: lacrymasq̃ effudit & oẽs
Impleuit clamore locũ: vix pauca furenti
Subiicio: & raris turbatus vocibus hisco.
Viuo equidẽ: & vitã extremã p omnia duco
Ne dubita: nam vera vides
Heu quis te casus deiectã coniuge tanto
Excipit: aut q̃ digna satis fortuna reuisit:
Hectoris andromache pyrrhi cõnubia fuas:
Deiecit vultũ. & demissa voce locuta est.

DO. Priamidẽ helenũ. Mira res a psona q̃ frater Paridis victus regnaret inter victores. A loco vt troianis in græcia. A numero: a numero nõ p vnã vrbẽ sed p plures. A fortuna vt regnaret poti? Pyrrhi cõiugio ac sceptro. Ergo incredibile vxorẽ pyrrhi euersoris troiæ hominẽ ex Priami genere habere. & cũ Pyrrhus vita cessisset Andromachen iterũ patrio marito cessisse. Ergo obstupuit æneas potius q̃ maritus sit. Monstris. monstrũ fuit vt quo tpe manib? parẽtaret æneas appareret: vt & ipse mortuus putari posset. Calor ossa r. nã turbata mẽte recedit calor. Est autẽ sapiens cõsiliũ poetæ tractãtis psonam mulieris soluẽtis inferias mortuo & illius amorẽ retinẽtis. Ex cõfusione autẽ mẽtis quia pfecte videre nõ potuit: incidit in errorẽ ne esset mortuus. Prior vidit mulier. Prior loquiẽ Aeneæ verecundia intemerata reseruaẽ. Vera ne te. f. & quia armatus & quia in die in qua nõ solent videri mortui apparuit: existimauit viuũ. Ex occasione autẽ loci & parentationis causa putabat mortuũ. Lachrymasq̃ ef. hæc oia ꝓ uenerunt ex mariti recordatione. Nec debuit de alio q̃ de marito in tanto dolore q̃rere. Pauca. vel qa plura turbatus nõ possem: vel quia ipsa ex dolore nõ fuisset plura auditura. Heu. & ipse incipit a gemitu ꝓpter Hectoris recordationẽ. Hectoris andromache. cũ laude hæc duo noia extollenda sunt. Pyrrhi. cũ depressione: q̃m hostis erat: & patris achillis qui Hectorẽ occiderat: memoria fuerat odiosa: Deiecit vultũ. Mota pudore: & q̃m factũ negare nõ poterat summissæ vocis purgatione defendit.

CHRI. Legimus. Transimus. Neq̃ solũ in mari dicimus: sed etiã in terris. Statius. Talis opaca legens nemorum

gens nemorū cadmeius heros. Epiri: erat hæc regio ea tēpestate vrbibus populisq; frequētissima: sed deinde sub romano impio ꝓpter crebras defectiōes ad solitudinē pene a romanis redacta est. nā Paulus æmiliꝰ subacta macedonia supato Persæ septuagita epirotarū vrbes euertit: & centū atq; quīquīginta boīm milia i seruitutē redegit. Ait Polybius. Molossia dicta ē a Molosso filio Pyrrbi & Hermiones filiæ Menalai & Helenæ. Alii filiū Pyrrbi & Andromaches volūt eē Molossū Buthroti. Hæc vrbs sequētibꝰ tēporibꝰ romanoꝝ colonia facta ē. Incredibilis. qs. n. credat victos iter victores regnare. Priamidē. q. d. filiū eius: i quo euertēdo decē annos vniuersa græcia laborauit. Priamidē. ergo & paridis raptoris fratrē eius i quā paridis q dolo: si Homerꝰ sequmur: pyrrbi patrē achillē iteremit. Priamidē. p graias. victū ꝓ victores. Cōiugio æacide py. auget q̄ nō mō reguerit: Sed & cōiugio pyrrbi victoris supbissimi: et a quo i seruitutē abductus fuerat sit potiꝰ: & Andromachæ ex captiua se ad patrias nuptias et ad regiā familiā reuocauerit. nō g̃ mirū si obstupuit æneas hæc audiēs. Obstupere aūt ꝓprie ē cū corpꝰ aut aliq̄d in corpe mēbrū aut sensū aut motū amittit: Sed ad animū trāsferrim?: et eū dicim? stupere cū aliq̄ magna re aut borrēda aut summope mirabili oēm aliū sensū amisit: et i ea sola attonitꝰ est. Cōpellare. familiariter alloqui. Interpellare vero ē molestū sermonē inferre. Appellare vero ē cū a iudicio q̄d iniquū putamꝰ ad aliū iudicē cōfugimꝰ: Quod et ꝓuocare dicimꝰ: sed dicimus Apello populū et ꝓduco ad populū. Falsi nā cū fuisset huic aliud nomē a simeōte suæ patriæ flumie sic illud appellabat. Diriguit: ex subita ac maxima animi ꝑturbatiōe timet sibi vita et ois sanguis ad tutandū cor: q̄d arx vitæ ē: recurrit: vnde corpus destitutū a sanguīe: in quo vita caloreq; ē: frigescit et pallescit. Hinc nerui q̄bus mēbra flectunt̄ ex frigore suū officiū præstare nō possunt: ac ꝓpterea corpꝰ riget. i. inflexibile manet. Trāsfert̄ & ad animū: & dicimus iudicē rigidū. i. inflexibilē. Labit̄. ex supioribus hoc sequit̄: vt & cadamus & nō nisi cū se animus cōsternatus recepit: loqui possimus. Hæc ꝑturbatio maxime apparet in fœminis: quarꝝ animꝰ imbecilior est. Vera. sunt bæ clausulæ submissa & deficienti voce difficulter & lōgiusculis interuallis ꝓnunciandæ. Lachrymas effudit. ordinē naturæ seruauit i muliere prima em̄ consternatio cogit sanguinē ad cor: quo confugiūt & spūs: binc frigescit corpus & debilitat̄: vnde cadit & amittit vocē: Ergo nec flet: nec lachrymat: donec paulatim ad se redeat animus & spiritus ad sua officia: ac demū & vociferare & clamare valet. Vix p. f. tanto em̄ furore ex desiderio pristini mariti ferebat̄: vt nō relinqueret vices respondēdi æneæ. Vel quod melius ē adeo ꝑturbatus erā: vt vix pauca rn̄dere possem. Hisco. est bio bias os apio binc debet esse biasco: sed ꝓ syncopam fit bisco. Vera. nō em̄ sum phantasma aut vmbra sed verū corpus.

Epirus

Molossia

Rigare

O fœlix vna ante alias priameia virgo
Hostilem ad tumulū troiæ sub mœnibus altis
Iussa mori: quæ sortitus non ꝓtulit vllos:
Nec victoris heri tetigit captiua cubile:
Nos patria incensa diuersa per æquora vectæ:
Stirpis achilleæ fastus iuuenēq; superbū
Seruitio enixæ tulimus: qui deinde secutus
Ledæā hermionē lacedemonioſq; hymenæos
Me famulo famulāq; beleno trāsmisit habendā
Ast illum ereptæ magno inflamatus amore
Cōiugis: & scelerum furiis agitatus horestes
Excipit incautū: patriasq; obtruncat ad aras.
Morte neoptolemi regnorū reddita cessit
Pars beleno: qui chaonios cognomine campos
Chaoniāq; omnē troiano a chaone dixit.
Pergamaq; iliacāq; iugis hanc addidit arcem.
Sed tibi qui cursum venti quæ fata dedere:
Aut quis te ignarum nostris deus appulit oris:
Quid puer ascanius: supat ne: & vescit̄ aura:
Quem tibi iam troia.
Et quæ nam puero est amissæ cura parentis:
Et quid in antiquam virtutem animosq; viriles

SER. O fœlix. recte virginitatē laudat & mortē: vt se inuitā Pyrrbi cōiugē fuisse oñdat. Priameia. Polyxena. hāc achilles circa troiana mœnia cōspiciens adamauit: & cōditiōe pacis in mr̄imoniū postulauit Sub dole aūt ꝓmiserūt troiani. Quapropt̄ cū ad fœdus Achilles in tēplū Apollinis tymbræi venisset: paris post simulacrū dei latēs sagitta vl'nerauit. Itaq; moriēs achilles iussit vt Polyxena diruta troia ad suū sepulcrū īmolaret̄ quod Pyrrbus pfecit. Hostilē. ad t. nā magnū mortis solatium ē p̄missus hostis interit?. Heri. parū erat nisi victoris adderet fastū. Tetigit. & non ascēdit. Nec genialē lectū dixit: sed cubile Fastus. qn̄ supbiā significat: quarte declinatiōis est: qn̄ vero librū in quo ē cōputatio dieꝝ ē secūdæ. ergo abusus ē Lucanus cū dixit: nec meus eudoſi vincet̄ fastibus annis. Enixe tul. ptulimꝰ donec i seruitio eniteremur: Vtit̄ plurali ad excusandū pudorē. Ledæā. ledæ neptē. Lacedemonis. Cū ingenti felle: ac si diceret infœlices. Maritis: vt Paridi & deiphebo. Trāsmisit. Heri volūtate et nō cōiugi: vñ et habēdā dixit. Scelerū. matricidū. Excipit. dolo intercipit. Patrias. Achilleas. nā Pyrrbus i patriā reuersus ga p̄ in tēplo apollinis tymbræi cæsus erat i insultatōeq; dei i tēplo illius delphico aras patri instituit et illi sacrificare cœpit. Alii patrias. i. Apollineas a patris achaiæ ciuitate vbi Apollo colit̄: nec q̄ras cur dixerit delphicas: quia epitbeta i alieno negocio plerūq; alia ponunt̄ vt i q̄rto Grygnæꝰ apollo: et Lyciæ

sortes: cū a Delio acceperit oracula. Cessit. per priuignum. Pergama. & nō pergameā. Quid. admiratioe quali tā ꝓsperi. Quis deus. q ꝑstitit nobis vt te videre possem⁹. Tale ē illud æneæ ad didonē adulatoriū: Hinc me digressū vestris de⁹ apulit oris. Ignarum. Aliud disponēte.

Supat ne. viuit: Sane noue dictū: & caret cxēplo vt pauca in Virgilio. Alii dicūt Supat. i. supstes est: sed supstes præsentē significat. Cic. in Mureuiana: Suis vtriusq; supstitibus. i. ꝑsentibus. Quē tibi iā troia bemysticon nec sensu plenū: & sunt duo talia vt hoc: Et concessere deum quem quidam ita compleuit. Cōcessere deum profugis noua mœnia teucris. Amissæ parentis. sed vnde sciebat hoc andromache: Responde vel ab Heleno diuinate: vel æneā querēte ꝓ troiā: sed vtrūq; inualidū. g parētis. i. patriæ. Tullí⁹: Si tibi patria q̄ cōmunis oim parens est.

Et pater æneas. & auūculus excitat hector:
Talia fundebat lachrymās: longoq; ciebat
In cassum fletus: cum sese a mœnibus heros
Priamides multis helenus comitantibus affert:
Agnoscitq; suos: lætusq; ad limina ducit.
Et multū lachrymas verba inter singula fundit
Procedo: & paruam troiam: simulataq; magnis
Pergama: & arentem xanthi cognomine riuū

DONA. O fœlix. ex cōparatiōe ondit miserrimā esse fœlicē cōpatione sui q̄ pudorē amiserit q̄n mors in illa excluserit violentiā pudoris & cū illā solā fœlicē dicit: nō se solā oñdit in causa turpi. Virgo. g̃ perit salua castitate. Ad tumulū. & nō ad cubile: vnde nulla voluptas potuit puenire ad mortuū. Captiua cubile. Nouissima posuit q̄ maxie p̄mebat cā. Heri. vt q inimicus fuerat: esset dns. Cubile. Nō ad honestatē: sed ad ludibriū est inuita ꝓducta. Nos patria. coclusa cōparatiōis pte qua se purgauit redit ad se & opponit sua bis quæ euenerāt cassandræ. Illa. n. incolumē patriā reliquit. Nos incensam illius funus solū patriā tenet. Nos ꝓ diuersa maria sumus tractæ: ptulimus natū ex achille q nulla miseratione mouebat. Supbus ex victoria. Seruitium aūt nimis ponderosum fuisse ex eo ostēdit q̄ dixit tulimus: & nixe.

Qui deinde. ostēdit necessitate pyrrbo necessitate etiā Heleno fuisse cōiunctā.

CHRI. O fœlix. ex boc maxie patet q̄ maluisset nō corrūpi: cū fœlicē apellet Pollyxenā ex hoc solo q̄ incorrupta fuerit: quis & in prima ætate & i regia potestate cōstituta: qbus duobus priuari miserū videt fœlix dicēda est. Mouet aūt hoc pathos a minori: cū ꝓponit qđ p se magnū est: deinde minus oñdimus q̄ illud qđ volumus augere. ergo auget a loco q̄ dixit bostilē ad tumulū. A modo: Iussa mori: ergo quis bostilē ad tumulū: q̄uis iussa mori tn̄ sortitus nō ptulit vllos. Simile ē illud: O ter quaterq; beati: & illud Prœtides implerūt falsis mug. agr. Virgo. pathos ab ætate: nā virgo dicit a viridiori ætate. Priameia a. fortuna. Hostilē ad. t. A loco. Durissimū em̄ est iuuēculā mulierē & in tā ampla fortuna collocatā mori p̄sertim ad t. b.

Fastus

Fastus. nō multū a vero aberrare puto Seruiū: quis sint q velint q̄ fastus i q̄rta declinatioe etiā de libris intelligat: afferūtq; auctoritatē nō solū Lucani sed etiā Varronis. q ait: Cæsar fastus correxit & Columella: Sequor nūc Eudoxi fastus. tn̄ Oui. nō de fastib⁹ sed de fastis dixit. Neq; supbiā fastos sed fastus appellatā vsq; inueni. Verū vt notio fastus appareat. Fastus ē ea supbia q̄ quēpiā nō dignamur

Sortitus. Nā sortib⁹ sibi diuidūt p̄das: & sorte euenit pyrrbo. Tetigit cubile. Tanq; cōstuprāda & nō vxor ducenda. Secutus. l. b. purgat suspitionē amoris. Nā si amor interesset: nō eā reliquisset. Lædæa q. d. eius mulieris ptū: cui⁹ nuptiæ solēt ee infœlices. qđ explanat cū dicit Lac. by. fuit em̄ Hermione Menelai & helenæ filia: & Horesti nupsit. Vex deinde occiso Agamēnone & fugato Horeste illā rapuit pyrrbus. Mox iterfecto pyrrbo: priori marito reddita ē. Patrias. qa vt supradixim⁹ i delo erat ara Apollinis genitoris. Reddita. vt debita data. nā id mādarat ex testamēto pyrrbus. Cessit. vt iferior & sibi subiecta: nā cedit maior minori.

Chaonia Dodonæum oraculum.

Chaoniā. bæc gens nobilissima est reliq̄rū epiroticaꝝ. est. n. ex genere æcidarū: & q̄nq; toti epiro iperitauit. Maxie aūt nobilitat oraculo Iouis dodonæo: qđ antiqssimū oim q̄ in græcia sūt Herodot⁹ asserit: Hācq; refert originē Duæ. n. sacerdotes thebani Iouis ab ægypto a pbœnicibus ab aciæ ita discesserūt: vt altera i lybiā altera huc veniret: & vtraq; in iis locis oraculū cōstituerūt: vt testant sacerdotes Iouis. Verū i loco oraculi dodonæi notādū ē duas colūbas nigras ex ægyptiaca thebe euolasse: & alterā i lybia bamonis tēplū ædificari iussisse: alterā i dodona silua sup fagum cōsidisse: voceq; būana locutā dixisse Iouis illico oraculū cōstituēdū: sacerdotū aūt eaꝝ q̄ i dodona fuerūt vetustissima ꝓmenia vocitata ē. q̄ vero fuit post hāc Tiniarea. Nouissima nicādris: Sed idē Hero. putat bas n colūbas sed mulieres fuisse. vex cū apud græcos antiq̄ ligua pelasgica peliades. i. colūbæ mulieres dicerent credi tas fuisse colūbas: & iccirco nigras: q̄m fusci sūt boies i thebaica regiōe. Qui vēti & q̄ fata. snia ē si venisti certo quodā cōsilio secūdos ꝓfecto habuisti vētos & secūda fata. nā ꝓ miraculo ē posuisse te ꝓ tot victores bostes incolumē euadere. ergo q vēti cū admiratiōe. i. q̄ ꝓspi: & q̄ fata q̄ fœlicita fata: nā sine summo illoꝝ auxilio tn̄ piculū nō effugisses. sin aūt tibi huc enauigare nō ꝓposueras: qs deus hāc fœlicitatē concessit: vt ad tuos nihil tale expectās venires. Ascanius. interroga: de eo quē amare p̄cipue oportuit: q̄n mariti ex sorore fuisset nepos & i quo magna eet spes futuræ fortitudis ac ꝓbitatis ponēda: & qa æneæ filiꝰ & Hectoris nepos eet. prudēs ergo poeta q & affectū mulieris satiauerit: & æneæ Ascaniiq; laudādi sibi occasionē cōparauerit. Antiquā. q. d. semp assuetā illi familiæ. ergo iam ꝓpriā. Paruā. & simulata magnis & arentē. bæc oia pathos babēt qđ citat cū ꝓ maximis rebus nimia nobis cōpensata videnť.

SER. Agnosco. aut cognomie agnosco: aut certe qa repatā audierat troiā: vt bic i credibilis rex fama. Scæaq; porta nō

Agnosco: scæaq; amplector limina portæ.
Nec non & teucri

Nec non & teucri socia simul vrbe fruunt̃
Illos porticibus rex accipiebat in amplis.
Aulai in medio libabant pocula bacchi
Impositis auro dapibus pateraſq; tenebant.
Iamq; dies alterq; dies proceſſit: & auræ
Vela vocant: tumidoq; inflatur carbasus auſtro
His vatem aggredior dictis: ac talia queſo.
Troiugena interpres diuũ: qui numina pbœbi:
Qui tripodas clarii lauros: qui ſydera ſentis.
Et volucrũ linguas: & præpetis omnia pennæ:
Fare age (nãq; oẽm curſum mihi ꝓſpera dixit
Religio: & cuncti ſuaſerunt numine diui
Italiam petere: & terras tentare repoſtas.
Sola nouum dictuq; nefas harpyia celæno
Prodigiũ canit: & triſtis denunciat iras.
Obſcenamq; famem) quæ prima pericula vito.
Quid ue ſequẽs tantos paſſim ſuperare labores
Hic belenus cæſis primũ de more iuuencis
Exorat pacem diuum: vittaſq; reſoluit
Sacrati capitis: meq; ad tua lumina pbœbæ

eſt dicta pugnis ſeæis. i. malis añ ſe factis. nã & an tea ſic vocabat̃: nec ab itinere ingreſſis ſcæuo. i. ſiniſtro: ꝙ ingreſſi ñ recto eũt itinere ſed ſiniſtro: ſed a cadeuere Laomedõtis: boc ẽ ſcenomate qđ in ei⁹ fuerat ſuplimínio. Teucri. ꝓ teucridæ. Accipiebat. paſcebat. Terẽ. accipit nemo melius nec plixius. Aulai. ꝓ aulæ: eſt. n. diæreſis e græca ſcriptura reſoluta diphtõgo. Carbaſus. líni ẽ gen⁹: qđ plerũq; abuſiue ꝓ velo ponit̃. Et i ſingulari ẽ bæc Carbalus: in plurali bæc Carbaſa. Troiugena. ac ſi diceret generoſe: vt alibi Dardanide magni gen⁹ alto a ſanguĩe diuũ. Interpres. Vaticinator: q mortalib⁹ deo⁹ mentẽ publicas: Sed qa interp̃s nomẽ generale ẽ currit ꝓ ſpẽs. Ois. n. diuinatio teſte Cicerone in duas ptes diuidit̃: nã aut Furor ẽ vt in vaticinãtib⁹: aut ars vt i auriſpicib⁹: fulguratorib⁹: & auguribꝰ. oĩa aũt iſta ex ſe pendent: licet ꝓpriis finib⁹ contineant̃. Ergo Virgi. oĩa ei dat quẽ vult ꝓfectũ intelligi vt ꝺ loco Heleno: & i decimo Aſylæ: Cui pecudũ fibræ: cœli cui ſydera parẽt: Et linguæ volucrum & Præſagi fulminis ignes

Diuũ q numia. põt & iterpres diuũ diſti gui ſane ꝓ oĩa zeuma ẽ ab inferioribꝰ ſentis. Qui numia ſentis: q ſuſcipis numẽ & futura p̃dictis. Qui tripodas. tripodes mẽſæ fuerũt i tẽplo Apollinis Delphici in qbus poſitæ pbœbades futura p̃dicebãt. Clarii. Clariũ oppidũ i finib⁹ colopboniox. Eſt aũt clarii duplici. i. vt dã breue ſit ſic. n. ꝓferẽt: Statius Nec clarias bac luce fores Dydimeiaq; quiſq̃: ꝓ laurũ autẽ oraculũ intelligim⁹. Sydera. q es pitus aſtrologiæ. Volucrũ. l. qa augur. Præpetis. aues oſcinæ ſunt aut præpetes. Oſcinæ ab os & cano dictæ ore futura p̃dicũt. Præpetes vero volatu: ſed p̃petes aut ſupiora tenẽt: & p̃petes dicunt̃. Aut inferiora: & inferæ appellant̃: Præpetes aũt qa oẽs aues ſupiora tenẽt volãtes. Fare age. ordo ẽ troiugena fare age q̃ pria picula vito cætera ſunt ꝓ parẽtheſim. Oẽm curſũ religio. i. ois religio ꝓ hypallagẽ. Cũcti. diui: qa qcq; d audiuit a diuerſis ad Iouẽ recurrit. Vñ ſupra Quæ pbœbo pr̃ oĩpotes mihi pbœbus apollo p̃dixit. Numie oraculo. Repoſtas patbos. i. lõge poſitas Prodigiũ aũt mõſtrũ & portentũ modico fine diſcernũt̃. Sed cõfuſæ plerũq; ponũt̃. Obſcœna. aut quæ boies ad obſcœna cõpellit: vt Mala ſuada fames aut quã obſcœna auis p̃dixit. Quæ pri. p. v. duo petit: aut quomõ piculis careat: aut qb⁹ cõſiliis par eẽ poſſit laborib⁹. Tãtos: quãtos harpyia p̃dixit. De more. ſ. ſacrificantũ: aut vt ẽ mos ſacrificãtũ regrit an eẽt tp̃us cõſulẽdi. vñ in ſexto: Tũ virgo poſcere fata tp̃us ait: aut certe q̃dẽ meli⁹ de ſacrificantũ more añ nefas expiat ab harpyia p̃dictũ & ſic venit ad vaticinationẽ. Sequẽs vero locus declarat famẽ bic eẽ expiatã. ſ. Aderit q̃ vocat⁹ Apollo. Nã niſi i boc loco intellexeris: nuſq̃ inuocãdũ eſt Apollinis numẽ famis cã. Dubitationẽ aũt i boc loco exorat facit. Nã orare ẽ petere: Exorare impetrare ꝙ ipetrat pacẽ aut ad ingrẽdũ tp̃s: aut ad mitigãdũ famis piculũ. Reſoluit. i ſacris par ẽ corp⁹ & aie cã. nã q̃ nõ pñt circa aiaz fieri fiũt circa corp⁹ vt ſoluere vel ligare quo poſſit aĩa qđ ꝓ ſe nõ põt ex cognatiõe ſentire: vnde eſt: vnũ exuta pedẽ vinclis in veſte recincta. ergo bic cuncta corporis reſoluit: ne qua parte animo religato ad numẽ accederunt.

DONA. Paruã troiã. in oĩbus iſtis verſib⁹ ne minuat magnitudinẽ troiæ patriæ oñdit bãc nõ tantã eẽ ſed ſimilẽ. nã dixit paruã taoiã & ſimulata ꝓgama arẽtẽq; riuũ xantbi. nec nõ & teucris æneã: Anchiſen et Aſcaniũ duxit in ſuã domũ: Reliquos boſpitia per ciuitatẽ acceperũt. Accipiebat. paſcebat. Aliter enim nõ i amplis porticib⁹ ſed i amplas portic⁹ dicendũ fuerat. Iãq; dies. Argumẽtũ benignitatis: cũ nõ vni⁹ ſed pluriũ dieꝝ ſit boſpitiũ. Troiugena. plurimũ dat ei generi ex quo fuit etiã ipe q laudabat. Interp̃s. Quid fœlicius q̃ noſſe qđ velint dii: & dignũ eẽ ꝓ quẽ loquat̃ i boibus. Tripodas. triũ pedũ ſunt. Alio Tripodes noie cortina appellat̃. eſt aũt laus plena: nã cũ ſint diuerſa vatũ genera: & vix ſingula vaticinatiõis in ſingulis repiant̃: ipe erat i oĩbus verſatus. eſt color rbetoric⁹ repetitio. Fare age. nõ iubet ſed hortat̃. prodigia aũt dicunt̃ qbus nũciant̃ aduerſa. Poſcit inde remediũ quo aduerſa toleret: aut poſſit fugere.

CHRI. Agnoſco. bactenus muliebrẽ oĩonẽ muliebri coceſſit: nunc virũ vt virũ inducit. Sceæ amplector li. po. ex amplexu oñdit ſibi carã eẽ: & eẽ carã ꝓpter noĩa q̃ ferebat ex veteri troia. Fruunt̃. non mõ. n. inde capiebãt ſua cõmoda: ſed etiã voluptuoſe tractabant̃. nã fruimur re de q̃ ſummã capimus voluptatẽ. Accipiebat. paſcebat. Terẽ. accipit nemo lautius. Aliqñ accipe eſt intelligere vel audire: vt Accipe nũc danaũ inſidias: & crimẽ ab vno diſce oẽs. Aulai. æ diphthõgus apud nos ẽ q̃ aqud græcos ẽ ꝙ

Sed nos in dissolutione nō dicimus aulæ vt ē diphtōgus latina: sed aulai vt est ēi græca: Sic Lucre. Nūc q̄ mobilitas sit reddita materiei. Clarii. Apollinis a claria vrbe q̄ colit. In bac aūt Iupiter Neptūn⁹ & Pluto: vt ait Lactā. in Statiū: regnū diuiserūt. Laudat aūt cōuiuiū & a copia vini & ab aureis vasis: & a splendore epulæ cū dicat dapes. Numia phœbi. Id vaticinii gen⁹ intelligit q̄d ex diuino furore ꝓuenit. Sed de tota diuinatione dictū ē. Sydera. ꝓpter astrologū. Volucrū. ꝓpt auguria. Præpetis. præpetes aues dicunt ab agellio quæ opportune ꝓuolāt: aut idoneas sedes capiūt: qbus vt ait Nigidius Figulus: contrariæ q̄ sunt inferæ appellant: Apollinaris vero Sulpiti⁹ eas dicit ꝓpetes: q̄s Homer⁹ οἰωνοὺς appellat: q̄m iste maxie ab augurib⁹ spectant: q̄ ingētib⁹ alis patulæ & porrecte ꝓuolāt. Enni. etiā præpes ꝓ veloci posuit i annalib⁹ Brūdusiū pulchro ꝑcinctū ꝓpete portu. Victasq; r. Volebāt antiq i sacris corp⁹ soluti ēē: vt ꝓ id significaret animū ab omi cura solutū debere ad sacra accedere. Sic Pythagoras symbolis corporeis indicabat ea q̄ eēnt animi. Nāq; oēm. oñdit necesse eē sibi accipe oraculū quo certior reddat q̄n iis q̄ bacten⁹ accepit: qa inter se aliq̄d cōtrariū habeāt incert⁹ relinquat. Prima picula. i. maxia. nā in nulla re magis ē elaborādū administratori reipu. q̄ vt a populo famē ꝓpulset. Illa em̄ ad omnē seditionē & ad oēm iniustū ac nefas impellit. nam nescit plebs ieiuna timere: ergo q̄ prima piculo vito. i. q̄ ego veluti maxia oīm picula vitare cupio. Cæsis iuuencis. vt eo sacrificio placatus Apollo vera i suū pectus infundat. Sacrati capitis. i. ipi⁹ q apollini sacer erat.

Præpetes Infernæ Aues

SER. Suspēsum. sollicitū & attentū. Si suspēsus ipe plen⁹ numinis. Deinde. per actis sacris. Nate. ordo ē nate dea tibi ex pedīā dictis: ꝓhibent nā cætera pauca par cæ scire belenū fariq; vetat saturnia iuno. Oia inqt vates nouit: sed nō ꝓmittit dicere fatis. Et etiā ex iis q̄ nouit: ml'ta ꝓhibet dicere iuno. Maiorib⁹: Cælestibus ꝓpter syderis cursū cui⁹ fuit explanatio ꝓ creusā.

Per altū. ꝓ limitē supioris fortune. Sortit. disponit: ordinat: Allusit aūt ad id q̄d sortib⁹ Apollo dat respōsa. Voluit. diffinitio fati. Ait em̄ Tullius q⁹ ē cōnexio rerū ꝓ æternitatē se inuicē tenēs: q̄ suo ordie & lege variat: ita tn̄ vt ipa varietas habeat æternitatē. Pauca. duo dicit & quō tute possit nauigare: & qbus signis italiaq; cognoscat. Prohibēt. lege Cætera te scire ꝓhibēt fata. Helenū vero ꝓhibet Iuno dicere ea etiam q̄ audire poteras: & q̄ vacat. Male aūt legūt ꝓhibēt scire belenū: cū sit i Lucano: Venit ætas ois i vnā cōgerie miserūq; ꝓmunt tot secula peet⁹: & alibi Nec tantū ꝓdere nati quātū scire licet. ergo nō ꝓhibet scire belenū. Quō. n. vetaret Iuno dicere q̄d nesciret. Sūt aūt mors patris ad augēdū inopinatū dolorē: Tempestas ab æolo imissa amor Didonis i quo gaudiū esset: Sed q̄d añ ꝓuisū est vile credit: & sciret de africa se exiturū non facile assentiret Didonis amorib⁹. At Iuno cupiebat illū remanere: quo regnū italiæ libycas aduertet oras. Et ipe rē inopinatā conquerit. Nec vates belenus: cū multa borrēda caneret: bos mihi ꝑdixit. Ignare. ꝓ ignar⁹.

Ipse manu multo suspensum numine ducit.
Atq; hæc deinde canit diuino ex ore sacerdos.
Nate dea (nam te maioribus ire per altum
Auspiciis manifesta fides: sic fata deum rex
Sortitur: voluitq; vices. hic vertit ordo)
Pauca tibi ex multis quo tutior hospita lustres
Aequora: & ausonio possis considere portu:
Expediam dictis: prohibent nam cætera parcæ
Scire: belenum fariq; vetat saturnia iuno.
Principio italiam quā tu iam rere ꝓpinquā.
Vicinosq; ignare paras inuadere portus:
Longa procul longis via diuidit inuia terris.
Ante & trinacria lentandus remus in vnda.
Et salis ausonii lustrandū nauibus æquor:
Inferniq; lacus: ææææq; insula circes
Quā tuta possis vrbem componere terra.
Signa tibi dicam: tu cōdita mente teneto.
Cum tibi sollicito secreti ad fluminis vndam
Littoreis ingens inuenta sub ilicibus sus,
Triginta capitum fœtus enixa iacebit
Alba solo recubans: albi circū vbera nati:
Is locus vrbis erit: requies ea certa laborum
Nec tu mēsarum morsus horresce futuros.
Fata viam inuenient: aderitq; vocatus apollo.

Lōga. nō situ sed necessitate fatali & tardiore nauigatione. Via. iuia. æneæ. s. Lentādus: aut lēte tibi nauigādū ē. nā totā circuiuit siciliā Aut lentādus. i. flectēdus: Lentū. n. flexibile ē. Lacus lucrinus & auernus: inter quos spelūca ē ad inferos tēdēs vñ eos infernos dixit. Circes. q̄ nūc mōs cyrceus est: olim vt ait Varro insula fuit nō dū siccatis paludibus: qbus diuidebat a cōtinēti. Æææ. sic dicta ab asperātiū voce ꝓpter cōmutatiōes corpo; illic celebratas Tutā. ꝓpter traciæ & cretæ discrimia. Signa deest g: & puertit ordinē. ante em̄ de vrbe condenda q̄ de nauigatione dicit. Flumis. tyberis. Littoreis. Littus ē quicq̄d iuxta aquā est: hic igit ꝓ ripa posuit. Sus naturaliter lōga ē: licet in gtō breuis sit: vt bos. pes. res. spes. Hāc suē alii dicūt: vt Virgi. i italia inuēta fuisse Alii secū iportasse troianos nauigātiū more & oraculo cognouisse vbi vrbs eēt cōdēda. Dicit aūt in campania fugisse & inuētæ i lauro lauineo: a q̄ ascani⁹ deinde nomē albe iposuit. Triginta. ꝓdigiale est boc: & ꝓpter q̄d signific at. xxx. annos regnatur⁹ ascani⁹. Viā. rōnē: & nō dicit quā. qa etiā ꝓfutura ē fames: vt Hæc illa fames: bæc nos supma manebat: Exitiis positura modū. Vocatus. nūc vocatus: quia vt dixi: expiatoriū fecit sacrificiū.

Donatus. Manū

DONA. Manū.quod est aptū signū beniuolētiæ. Suspēsum. aut numinis veneratiōe turbatū: aut inde suspēsum ne cōtraria q̄optet:audiret. Diuino:qa diuina canit. Nā cum sit cōiunctio rōnalis nō debet prima cōstitui: ergo lege: Nate dea m.t.ire p al. Auspiciis m.f. Nam sic fata deū rex sortitur. Pauca. multa instructiōis causa fuerāt referēda:sed ne id fieret: dii ꝓhibent me scire.& iuno aliqua referre nō patitur:tamē dicā quæ possunt eē in ea potestate. Deinde narrat q̄ q̄uis italia ꝓxima sit:tamē lōgo circuitu ambiēda est sicilia. Signa tibi dicā. Comendat quod fuerat dicturus: vt oñderet id magnū eē & verū deinde dat signa flumis:dat porcæ:dat numerū fœtus:dat colorē.quod si ē præter naturā porcā edere.xxx. multa p sæpe quæ bonū aut malū portēderent:euenerūt præter naturā:vt ignis ex capite ascanii mitis & innoxius vt in Polidori sepulcro sanguis ex viminib?:vt vox humana ex pecudibus. Nec tu mensarū ostendit futurā famem:sed non nocituram.

CHRI. Manifesta fi.adeo video oia manifesta:vt fides indubitata adhibēda sit. Probibent.nā cætera ostēdit Macrobius ex intima disciplinæ ꝓfunditate boc positū a poeta: sed qa res breuib? explicari non pōt:nō est visum bic inserere. Voluit vi.nā ipm fatū reuolutiōe cœlorꝫ fit. Ordo.syderū & cœli. Hospita.quæ cingūt italiā:cui? bospitio recipieris. Via inuia d.nō ergo lōge distat:sed cū via quæ breuis illuc est tibi inuia sit:qa nō potes illa vti:iccirco ē ac si lōge distet. Signa tibi d.ex Homero. Ille em̄ συλεεγι φρεσι τιθεο σοισι. Certa.nā requiē & ī tbracia & in Creta speraſti:ꝑ illa incerta fuerunt.

Has autem terras italiq; banc littoris oram.
Proxima quæ nostri perfundit æquoris æstu
Effuge:cuncta malis habitant̄ mœnia graiis.
Hic & nauritii posuerunt mœnia locri:
Et salentinos obsedit milite campos
Lyctius idomeneus.bic illa ducis meliboei
Parua philoctetæ subnixa petilia muro:
Quin vbi trās̄missæ.steterit trās æquora classes:
Et positis aris iam vota in littore solues:
Purpureo velare comas adopertus amictu:
Ne qua inter sanctos ignes in bonore deorum
Hostilis facies occurrat:& omnia turbet.
Huc socii morē sacrorum:hunc ipse teneto.
Has casti maneant in religione nepotes
Ast vbi digressum siculæ te admouerit boræ
Ventus:& angusti rarescent claustra pelori:
Leua tibi tellus:& longo leua petantur
Aequora circuitu.dextrū fuge littus:& vndas.
Hæc loca vi quōdam & vasta cōuulsa ruina
Tantū æui longinqua valet mutare vetustas:
Dissiluisse ferunt:cum ꝓtinus vtraq; tellus

SER. Has aūt terras.quasi ostēdētis ē. Nō em̄ ab epiro lōge abest calabria. Nāt æ.epirotici:quo calabriæ littus alluit̄. Nariti locri. socii Aiacis oilei fuerunt Epizephyrii & Ozolei:sed post tēpestatē mōtis capbarei epizephyrii tenuerūt brutios:& bos nūc dicit ozolei vero pētapolim: vel lybiā.vñ est Lybico ue habitātes littore locros.legit̄ & de ozoleis q̄ delati Tinneā vlteri?acceslerint:& ciuitatē cōdiderint:q̄ nūc ozalis dicit̄. Maritii aūt sunt dicti a loco ꝓuinciæ suæ. Ozolei vero a putore paludis vicine. Salētinos obse.m.c. Salētinū ꝓmōtoriū italiæ est: nā vt ait Sal. Ois italia coacta ī angustias scindit̄ in duo ꝓmōtoria:Brutiū & salētinū. Lyctius ido. a lyctio cretæ vrbe:de quo supra diximus

Meliboei philoctetæ a meliboea ciuitate thessaliæ de q̄ fuit & ē ꝓ meliboensis. Subnixa.cincta muro modico:vt Crinēq; mandentē Subnixus. Petilia. aūt dicta vel q̄ ωετεσθαι.i.volare:qa augurio cōdita ē vel qa post relictū Iliū quo ducebat̄ a græcis eā petiuit ciuitatē. Philoctetes fuit Peantis filius Herculis comes:quē bercules cū ī oeta bominē exueret: petiuit ne alicui sui corpis reliquias indicaret: iurareq; coegit:& suas sagittas bydræ felle tinctas dedit. Et cum rñsum fuisset berculis sagittis opus eē ad expugnādā troiā: inuētus est Philoctetes: & de Hercule interrogatus: negauit se scire. Deinde cū cogeret̄:cōfessus est mortuū: Sepulcrūq; ne iusiurandū frangeret nō voce sed pede ostēdit. Post bæc cum ducerēt̄ ad bellū:casu in eum pedē quo sepulcrū oñdit sagitta cecidit:vulnereq; imedicabili affectus est. Ac demū cum vulneris fetor a græcis ferri nō posset: in leno relictus & pudore ne ī patriā rediret impedit?:in calabriā venit:& petiliā cōdidit. Purpureo velare comas ado.a.subaudi cura:aut memēto: Aut certe quod meli? ē: velare impatiuus sit nō infinitiu?. Oia turbet.sacrificii ordinē rumpat:quod est piaculū. Significat aūt Diomedē:quia cū multis casibus affligeret̄ palladiū ex oraculo troianis iussus est reddere. Inuenit autē æneam sacrificantē:q cuꝫ sacrificiū nollet rumpere palladiū suscepit Nautes:vnde nautiorū familia sacra Mineruæ seruabat. Sane sacrificātes omnibus diis soliti sunt caput velare:ne se inter religionē vagis aliquid offerret obtutibus excepto solū Saturno ne numinis imitatio esse videret̄. Casti. Pii.vt Nulli fas casto sceleratū insistere limē. Angusti.qa a cōtinēti.i.a colūna vsq̄ ad pharon trib? milibus distāt. Rarescēt.qa venientib? de ionio in calabriā ꝓpter curuaturā littorꝫ clausæ videt̄ angustiæ q̄ paulatim ꝓpinquātib? apiri videnē. Pelori.ꝓmōtoriū siciliæ ſm Salustiū dictū a gubernatore Hānibalis illic sepulto: q fuerat occisus p ignorātiā regis cū se ei? dolo crederet ēē deceptū:q̄q̄ legam? an̄ peloꝫ dictū. Leua tibi.venientis pſonā respexit. nā si de ionio nauigā-

tes fretũ petant dextrũ teneãt littus necesse est: sin alias siniſtrũ. Circuitu. Totã. n. pene siciliã circuitus est. Hæc loca. etiã Saluſtius siciliã italiæ fuisse cõiunctã dicit: sed mediũ spaciũ aut bũilitate fuisse obrutũ: aut ꝓpter anguſtiã scisſũ. vt aũt tã curuũ sit facit natura mollioris italiæ in quã asperitas & altitudo siciliæ æstũ relidit. Quõdã. tria habet tpa: sicut olim. Disſiluisse. Hic apparet bn dictũ: Vnctos saliere ꝑ vtres. nam vt disſilui sic salui Cice. ꝓ Milone: cũ hic de rbeda reiecta penula disſiluisset. Protinus. Continue. & modo aduerbiũ loci est. alibi tẽporis: vt ꝓtinus aereas phæacũ abscõdimus arces.

DONA. Malis. Vt æneã absterreat q ꝑ multas vrbes græcas trãsierit: & etiã ipse q captiu⁹ fuisset boſtiũ pſonã deformare debebat. Hæc loca. hui⁹ loci descriptionẽ cũ omni cautela ꝓsequit. Dicit em̃ veterũ sequi opinionẽ: facitq; verisimile: qa vetuſtate tẽporis multi situs locoꝝ mutati sũt. Leua tibi. aduertendũ est q tendẽtib⁹ ad italiã dicit leuũ latus & dextrũ: cæterũ redeũtibus siniſtrũ fit qđ fuerat dextrũ.

Locri. CHRI. Locri. bi populi iuxta phocidẽ sunt. Locridis em̃ regio teste Strabone in duas plagas diuidit. Vna locoꝝ ẽ in euboea vergẽtiũ: q ad vtrũq; daphnũtis vrbis latus discidunt. Horꝝ alteri opũtii ab vrbe metropoli: alteri epicnemedii a Cnemede mõte vocabant. Qui aũt ad occidentẽ spectãt occidui locri

Opontii & ozole dicunt: Diuidũt aũt bos ab opuntiis epicnemidus & parnaſus mõtes. Ozoli aũt dicunt: qm̃ in eoꝝ regiõe Tapboſis ẽ collis in quo & nesi & alioꝝ centauroꝝ tumulus locatus est. Equoꝝ thabo teterrimus odor fundit: & bumor craſſioribus guttis manat: vnde illi ozoli. i. odoris mali appellant. Verũ ab epicnemediis dicta colonia: & ab bis locri epizephyrii; deriuati. est em̃ zephyrũ ꝓmotoriũ in italia poſt

Melibœa berculeũ ꝓmontoriũ. Meliboei. qbus aũt vrbibus Philoctetes imperauerit Homerus sic exponit. Οι λαρά μιθονιν και ταυμακιην ενεμόντο και μελιβοιάν εχον και ολι τών α τρηχείαν

Petilia του δε φιλοκτητης ηρχε τοζών ενεί λος. Petilia. de hac Stra. ait: petilia lucanoꝝ metropolis putat bãc Philoctetes e melibœa p seditionẽ ꝓfugus ædificauit egregiis monumẽtis validam̃ samnites em̃ qñq; castellis exædificatis e corroborarũt. Solues. Tanq; debitor. nã q facto voto accepit qđ petierat: debitor voti factus ẽ. Vñ in buco. Dãnabis tu quoq; votis. Sanctos. qa sacrificiis parati eẽnt. Honore. sacrificio vt supẽ: Aut supplex aris imponet bonores. Turbet oia. i. turbãdo sacrificio inferat malũ omẽ. Casti. pii. Pelorus. ait Strabo: Est sicilia trib⁹ formata angulis: figurã vero eius tria terminãt pro-

Pelotus mõtoria. Ora quidẽ pelori ad faucẽ & columellã & rheginos agros anguſtũ facit eripũ. Pachinus siculo

Pachinus alluit pelago i peloponẽſũ cretẽsemq; cursũ ꝓspectãs. Lilibeus in libiã respicit. Hãc insulã teste Solino ac Diodoro Sican⁹ cũ hiberoꝝ manu añ troiana bella coluit: Deinde Siculus Neptũni filí⁹: vñ & sicania & sicilia ẽ denomiata. dicit triquetra ꝓpter triangularẽ formã. Dicit itidem trinacria ꝓpter tria ꝓmõtoria. Nã ακρον græce ꝓmotoriũ est. Est aũt ambitus insulæ stadioꝝ triũ miliũ: vt placet Solino. Disſiluisse ferũt. Credit antiqtas siciliã iunctã italiæ fuisse: & pellorũ siciliæ partẽ esse apẽnini. Sed cũ ea pte vehemẽter depſla esset italia terræmotu vel alia vi: cũ locus scinderet mare irrupisse & siciliam a cõtinẽti diuisisse.

Disſiluisse diuisam ẽ. Disſilire est i diuersas ptes salire: & quæ in diuersas partes saliũt diuidunt. Vnde Aera; disſiliunt vulgo vesteſq; rigescũt.

SER. Foret. ab infinito ẽ: sed mõ ꝑteritũ significat tpus qđ rarũ ẽ. Sæpi⁹ em̃ futurũ significat. Medio. In mediũ: vt It clamor cœlo. Hesperiũ. ſ. byppallage. nã minora a maiorib⁹ sepant. Abscidit. metri causa ei syllabã corripuit. Interluit iterlabit. Dextr. de ionio venientib⁹ Scylla. n. in italia ẽ. Charybdis i sicilia. Scylla Phorci & Creteidos Nymphæ filia fuit. Hanc amabat Glaucus: quẽ Circe dilígebat: sed qm̃ in scyllã ꝓnior erat irata Circe fontẽ i quo illa lauabat venenis infecit: in quẽ cũ illa descẽdisset pube tenus i varias mutata est formas. Horrẽs itaq; suã deformita tẽ se i mare ꝓcipitauit. Homer⁹ dicit banc imortale mõstrũ fuisse. Salu. dicit saxũ eẽ sile formæ celebratæ ꝓcul visentibus. Canes vero & lupi ex ea nati iccirco finguntur qa ipa loca plena sunt mõstris marinis: & saxorũ asperitas illic imitat canũ latratus. Legimus etiã: Nũc nemora ingẽti vento nũc littora plãgũt: ergo & latrare nõ incõgrue dicũt. Charybdis aũt fœmia fuit voracissima. quæ qa boues Herculis rapuit: a Ioue fulmiata est & i mare ꝓcipitata: vbi seruat naturã. nã sorbet vniuersa: & fm Saluſtiũ ea circa tauromimtanũ egerit littus

Vna foret: venit medio vi pontus: & vndis
Hesperiũ siculo latus abscidit: aruaq; & vrbes
Littore diductas anguſto interluit æstu.
Dextrũ scylla latus leuũ implicata charybdis
Obsidet: atq; imo barathri ter gurgite vastos
Sorbet in abruptũ fluctus: rursusq; sub auras
Erigit alternos: & sydera verberat vnda.
At scyllam cæcis cohibet spelunca latebris
Ora exertantem: & naues in saxa trabẽtem.
Prima homis facies: & pulchro pectore virgo
Pube tenus: poſtrema imani corpore piſtrix
Delphinũ caudas vtero commiſſa luporum.
Prestat trinacrii metas luſtrare pachynni
Cessantem: longos & circũflectere cursus:
Quã semel informem vasto vidisse sub antro
Scyllam: & cæruleis canibus resonãtia saxa.
Præterea si qua est beleno prudentia vati:
Si qua fides: animũ si veris implet apollo:
Vnũ illud

Cice. in philippicis Charybdis quæ si fuit aial fuit vnũ. Obscidet. ad trãseũtiũ insidias. Barathri. est im-

Vnum illud tibi nate dea præq; omnibus vnū
Prædicam: & repetens iterūq; iterūq; monebo.
Iunonis magnæ primū prece numen adora:
Iunoni cane vota libens: domināq; potentem
Supplicibus supera donis: sic deniq; victor
Trinaria fines italos metiere relicta.
Huc vbi delatus cumæam acceſſeris vrbem
Diuinoſq; lacus: & auerna ſonantia ſyluis:

mensæ altitudinis nomen græcū enim eſt βεράθρον. Cohibet. byppallage i ſenſu. Nā ipa ſe in ſpelūca cohibet. Prima. i. primæ ptes. Pube tenus. tenus ꝓpoſitio gaudet poſtpoſitōe. Et aliqn ſeruit gtō: vt Currūq; tenus a mēto palearca pendent Piſtrix. Si bellua piſtrix piſtricis: ſi nauis piſtris piſtris dicat. Cōmiſſa. cōiuncta & coagmētata ipſa. ſ. & figurate locut? eſt: vt Oculos ſuffuſa. Eſt autē hæc locutio poſtrema. i. τὰ ἔσχατά. Cōmiſſio erat vtero lupoꝝ caudas delphinū. i. cōmiſſas babebat. Ceſſantē. Immorātem Præterea.

Hic oñdit cūcta ſcire Helenū & infenſam Iunonē ſed ꝓhiberi dicere. Heleno pr. in boie. n. prudētia: eſt in vatib? fides. Veris imp. Oraculis: vt Luc. Atq; hominē toto ſibi cedere iuſſit pectore. Magnæ. ſupnæ. nā in. vi. eſt Iunoni infernæ dictus ſacer. Delectat autē Iuno his duob? hymnis & p̄ce. Victor. ꝓpoſiti ſui effector. Cumeā. Euboea inſula ē: & i illa chalcis vrbs: vñ ꝓfecti ſunt ad nouas ſedes q̄rendas q nō ꝓcul bais q locus a baio Vlyxis ſocio illic ſepulto nomē accepit: inuenerūt vacuū littus: vbi viſa muliere grauida ab augurio fertilitatis vrbem cōdiderūt: & eā cumas vocarūt: ſiue ab ϛγκύον. i. pregnāte: ſiue ἀπὸ τῶν κυμάτων. i. ab vndis: quæ κύματα appellant: ū autē latini i v ſepi? vertūt. Diuinos: cōſecratos auernū & lucrinū. Auern? antea ſiluarū dēſitate ſic ambiebat: vt exhalans ꝓ anguſtias aque ſulpbureæ odor grauiſſimus ſupuolātes aues necaret: vnde auernus dictus eſt quaſi ἄορνος hoc Auguſtus intelligēs deiectus ſiluis peſtilētibus amœna reddit loca.

DONA. Ter gurgite vaſto ſorbet. vtrūq; pniciosum nauigātib? aut cū ſorbet nauigia: aut cū eructat & excutit. Scyllā. Hāc vt mōſtrū more poetaꝝ deſcribit. ſ. pube tenus. i. vſq; ad inguina facie būana ē: ꝓ pedib? autē bē ſæuoꝝ aialiū gen? lupoꝝ fœditate armatū. Eligit autē aialiū natura q̄ inſatiabilia ſint. Cæterū locus ē in mari ſaxa babēs latētia cui? natura ſit vt de lōginqs ptib? nauigia trabat: & cōtineat aſpitate ſaxoꝝ: & retēta cōminuat. Præſtat metas. ꝓpoſitis vtriuſq; lateris malis indicat eūdū q̄ charybdis ē ma lū leuius & labores ſubire lōgioris curſus q̄ cōpendio nauigare ꝓ Scyllā. Semel. qa iterū videri cū pieris nō potes. Præſea. dictur? re magnā & ad æneæ ſalutē in primis ptinentē cōmendat altis. ſenſib? tenacit retinēdā. Prudētia. qđ ad eū ptinet: cū nōdū numine pcitus ſit. Fides. hoc ptinet ad ꝓſonā vatis. Præq; oībus. p cōmodo oīm deſiderioꝝ. Iunonis. m. oñdit poeta maioris potētiæ inimicos obſequēdo poti? q̄ reſiſtendo poſſe ſupari. Quapropter precibus & donis placandā admonet Iunonē: vt poſſit in italiam venire. Inſanam. plenā numinis.

CHRI. Vi. nā vi terræ motus ſciſſus ē locus: & mare intrauit. Anguſto. freto. Scylla. qđ de iis monſtris intelligāt poetæ in nris allegoriis dixim?. Homer? bāc latrantē more canis nuper geniti inducit: & xii. pedes et. vi. capita brē affirmat: quæ ex ſpelūca emittēs balenas & buiuſcemodi piſces rapit. Obſidet. tranſlatio ab obſidione vrbiū: vel ꝓ tanq̄ inſidias venientibus nauibus ponat. Ter. Numerus ternarius vt etiā affirmat Ariſtoteles: cōplet omnē dimenſionē: & ideo a poetis ponit ꝓ omni numero. Naues. Alluſit ad veritatē rei. nā vident illis vndatiōibus attrahi naues. Prima bo. fa. & hoc exꝑſſum eſt in allegoriis. Quā ſemel inf. Si omnē moram ne ſemel videas ferre præſtati: quid patieris ne te abſorbeat. Eſt igit optima adbortatio. Præterea ſi qua eſt. reintegrat exordiū & captat attentionē cuꝫ interponit: fidē quia vates & prudentiā qa homo. His em rebus videt hoc vehemēter affirmare tanq̄ primū maximū q̄ & in quo ſumma ſalutis æneæ conſiſtat. Cumeā vr. de hac vrbe ita ait Strabo. Poſt bas cumeæ ſunt veteriſſimū calcidenſiū & cumæorū ædificiū. antiqtate. n. cūctas & ſiciliæ & italiæ vrbes antecellit: ipius autē claſſis ductores Hippodes cumæus: & megaſthenes chalcidēſis iter ſe pepigerūt vt boꝝ quidē colonia fieret boꝝ aūt appellatiōe noiaret. vñ cumæ nūcupant: a chalcidēſib? tn̄ conditū putat oppidū. Auerna. id eſt Strabo: Cotiguus bais lucrinus adeſt ſinus: intra quē auernus ē. Sed de hoc i ſexto latius dicem?. Cumæa Cumæa

Inſanam vatem aſpicies: quæ rupe ſub ima
Fata canit: foliiſq; notas: & nomina mandat.
Quæcūq; in foliis deſcripſit carmina virgo:
Digerit in numerū: atq; antro ſecluſa relinquit.
Illa manent īmota locis: neq; ab ordine cedunt.
Verum eadem verſo tenuis cum cardine vētus
Impulit: & teneras turbauit ianua frondes:
Nunq̄ deinde: cauo volitantia prēdere ſaxo:
Nec reuocare ſitus: aut iūgere carmina curat.
Inconſulti abeunt: ſedemq; odere ſybillæ.

SER. Inſanā. magnā. Sed meli? eſt deo plenā. Sub. i. In ima: vt Exercet ſub ſole labor. Fata. c. trib? modis futura p̄dicit: aut voce: aut ſcriptura: aut ſignis. i. qbuſdā notis vt i obeliſco romæ videmus: vel notis lrāꝝ: vt p vnā litterā ſignificet aliq d. in foliis aūt palmarū ſyllabā ſcribere ſolitā ſcribit Varro. Carmia. qa eius rñſa verſibus ſcribebant. Virgo vero ꝓbemonœ dicta ē: nā ſyllaba nomē ē oīm vaticinātiū Aeoli em σουσόν deos dicūt: & βουλὴ cōſiliū eſt. Vnde dixerūt σύβηλλάς quaſi σοῦ βουλάς. Digerit. ordinat. diſponit. Seduſa. ꝓ induſa. Cardine verſo Apta ianua. Ianua. i. vent? q̄ p ianuā venit Inconſulti ſine cōſilio. Cōſult? ē q cōſulit

Incõsultus q̃ nõ recipit cõsiliũ. Volẽs. q̃ velle habet. nã volitura ꝓpter aspitatẽ noluit dicere. Hæc sunt. bñ cũ circũscriptiõe: ne postea falsidicus aut minus pitus putaret. Grauia. finalitatis rõne ꝓducit. sed satis aspe. nã in nullã desinit cõsonantẽ: vt Oĩa vincit amor: & nos cedam⁹ amori: & At tibi thymbreæ caput euãdrius abstulit ensis. Stipat. Densat: binc stipatores q aliqd i nauib⁹ cõponũt a stipa. Dodoneas a dodona vrbe epirotica: & laudauit a loco vt vasa corinthia. Lebetes. ollas æreas

Hamis. au. cꝫ. bamis aureis ꝓ endiadyn.

Conũ. curuatura est q̃ ꝓminet: sup quã cristæ sunt. Sua. cõgrua ætati. Supplet. Bñ supplemẽtũ dixit: qd verbũ ẽ militare nã multos i creta amiserat. Ferẽti. flanti.

Anchisa. græc⁹ vocatiu⁹ ẽ. nã si latin⁹ breuis eẽt. Sed q̃riẽ quẽadmodũ is exeat: nã Tydides tydide facit: Atrides atrida: Hora. Ne qs bumasse velit aiacẽ atrida vetas cur. Apud latinos boꝛ nominũ cã est manifesta. Nã noiatiuũ ipm in a mittũt: & latinã recipiũt declinationẽ vt atrides atrida facit & scythes scytha. Dignate. digne habitæ i passiua significatiõe. In primo aliter: Haud equidẽ tali me dignor honore.

DONA Morẽ dixit sybille: & i quo loco sit: & quo ordine singloꝛ desideriis respõdeat: Scribit i foliis: ordinat: & dimittit homies i illis futura legũt. Sed si vento pturbaẽ ordo folioꝛ peunt cõsulta: & dubii remanẽt q venerãt cõsulturi. Illa tibi. edicet illa quæ ego ꝓhibeor apire: q̃ bella sint ventura & quõ singulos labores vel

Hic tibi nequa moræ fuerint dispensa tanti,
Quãuis increpitent socii: & vi cursus in altum
Vela vocent: possisq; sinus implere secundos.
Quin adeas vatem: precibusq; oracula poscas.
Ipsa canat: vocẽq; volens: atq; ora resoluat.
Illa tibi italiæ populos venturaq; bella:
Et quo quẽq; modo fugiasq; ferasq; laborem
Expediet: cursusq; dabit venerata sacerdos:
Hæc sunt. quæ nostra liceat te voce moneri.
Vade age: & ingentẽ fatis fer ad æthera troiã.
Quæ postq̃ vates sic ore effatus amico est:
Dona de binc auro grauia: sectoq; elephanto
Imperat ad naues ferri: stipatq; carinis
Ingens argentum: dodoneosq; lebetes
Loricam consertã bamis: auroq; trilicem.
Et conũ insignis galeæ cristasq; comantes:
Arma neoptolomi sunt & sua dona parenti.
Addit equos: additq; duces.
Remigiũ supplet. socios simul ingruit armis
Interea classem velis aptare iubebat
Anchisen: fieret vento mora ne qua ferenti:
Quẽ phœbi interpres multo compellat honore
Cõiugio anchisa veneris dignate superbo:

tolerãdo trãseas: vel supando cõpescas. Vade age & ingentẽ. Quædã ꝑdicit vt vates quædã admonuit vt amicus cessantib⁹ ꝓbus vatis. Stipat. largitorẽ ꝓcipuũ indicat: q tantũ donasset argẽti quãtũ naues nisi stipate capere nõ possent. Loricã. & dona quæ augeãt suas opes dat: & ea qbus se ab hoste tuteẽ & oĩa cũ decoro: & dicit arma fuisse illi⁹ q troiã vicerat: vt sit insultatio arma victũ ferre victoris. Sua. ætati cõueniẽtia. Socios. nullũ indonatũ reliqt dans quæ cõpetebant viris fortibus. Dignate. quasi q dign⁹ sit inuẽtus qui filiæ Iouis iungereẽ. Bis ꝓgameis. ostẽdit q̃ sit cura deũ: qui cũ debilis esset: liberatus tñ sit peciculis patriæ in qua pierunt viri fortes.

CHRI. Insanã. furore diuino plenã: Sed & de eo furore quo ꝓcita mens bũana futura præuidet: & de sybillis latius in sexto dicem⁹. Rupe. rupes ꝓcipitia latera mõtis sunt. Ripæ vero fluuioꝛ extremitates.

Mãdat. Cõmittit. q. d. rei instabili credit. In numerũ. In ordine. Aliqñ numeros ribthmos & modulatiões i musica dicim⁹: vt Numeros memini si verba tenerẽt. Relinqt. Quasi nõ curet maneãt an dissipẽtur. nã relinqmus ea q̃ pauci facim⁹. Ab ordine. exprimit qd dixit: Digerit i numerũ. Tenuis. cũ velit damnare bũc modũ rndendi: oñdit quãtũ insit piculi: cũ mãdeẽ rñsum foliis. i. rei leuissimæ: & cũ deseraẽ extra suã custodiã: & cũ tenui vẽto turbari res possit: & cum sybilla q̃ semel turbata sint i ordinẽ reuocare negligat: quo piculo sua dere põt vt æneas omnẽ morã ꝓferat: donec rñsum sibi ore reddi impetret. Illa quæ poterit q̃ ego nõ possum. Elephãto. elepbas vt apud Plinĩũ est: maximũ ẽ oĩm aĩaliũ ꝓximũq; bumanis sensib⁹. intelligit sermonẽ patriũ habet obediẽtiã officioꝛ: amoris & gloriæ voluptatẽ ꝓbitatẽ memoriã. prudẽtiã. religionẽ. nã in mauritania nitescẽte luna ad milon flumẽ veniũt aquaq; lustrant: atq; salutato sydere i siluas redeũt. Regẽ adorãt. genua submittũt. Romæ primũ currũ Põpei i africano triũpho comitati sunt: vt prius de Baccho ferẽ deuicta india. Sed i triũpho iũcti portas ingredi vt refert Protilio non potuerũt. Aliqs ductus lĩaꝛ græcaꝛ didicit: scripsitq; illa lingua. Ipse ego bæc scripsi & celtica spolia dicaui: vt ait Mutian⁹: qui ter cõsul fuit. Prædã vero quæ de iis petaẽ sciũt ee sua arma. quæ iuba cornua. Hero. vero tãto antiqor dẽtes appellat: Hos vel casu aliquo vel senecta deciduos defodiunt. bocq; solũ ebur ẽ cui⁹ cãdore intelligiẽ iuueta. Ipsi boꝛ dentiũ alteri⁹ mucroni parcũt ne sit prœliis hebes. Alterius vero mucrone radices opario vsu fodiũt. Homini simpliciter errãti i solitudine mitis ẽ: viãq; demõstrat. Gregati incedũt. Ducũt agmẽ senior. Cogit ꝓximus ætate. Domitis noia imponebãt. In exercitu Anti ochi cũ Aiax ductor agminis fluuiũ trãsire denegaret. pnũciauit rex principatũ fore eius q trãsiret: alius Patrod⁹ noie trãsiuit. Quapropter faleris argẽteis ab Aiace detractis donat⁹ est. Ipse aũt Aiax ex ignominia mœrore

Elepbas

mínia mœrore cõfectus inedea seipsum extinxit. Primũ in italia víli sunt i bello Pyrrhi in lucanis: vñ illos boues lucas appellarũt: Anno vrbis. cccclxxii. Itẽ post. vii. annos romæ in triũpho. Inde anno dii. In victoria. L. Metelli põtificis capti sunt i sicilia. cxlii. victis pœnis & vecti ratib⁹: q̃s dolio⁹ structis ordinib⁹ ipsuere. Verri⁹ illos pugnasse in circeo cõfectosq; iaculis penuria cõsilii q̃m neq; ali neq; regib⁹ donari placuit. Oriunt̃ i africa vltra syrticas solitudines: & in mauritania. Itẽ apud æthiopas & troglodytas: sed maximos oĩm fert india. Eos aphri pauẽt: nec intueri audẽt. Decẽ annos vtero gestari credidit vulgus. Aristo. scribit bienniũ: nec ampli⁹ q̃ singulos semel gignere. Plures. cc. annos uiuũt. Quidã. ccc. Latini a sonitu vocis eos barros appellãt: eosq; barrire dicũt vt boues mugire. Hinc ebur eo⁹ dentem dicũt q; e barro sit: Hora. Quid tibi vis mulier nigris dignissima barris. Græci & aial & dentẽ elephantẽ appellãt: q latine & i secũda elephãtus elephãti: & i tercia elephas elephãtis dicit̃. Hic igit̃ poeta elephãto p ebore græci dixit. Loricã. quidã dictã putãt q; sine loris ita cõserat̃ vt bamus bamũ capiat. Trilicẽ. i. triplici bamo⁹ ordine cõsertã. ergo densior ẽ: & pptera min⁹ penetrabilis. Conũ. figura orbiculata ẽ: sed in altitudinẽ extenuata. Ab hac formæ sĩlitudine & trochũ quo pueri ludũt: & curuaturã i galea pminentẽ supra quã cristæ imponũt̃: & cupræssi baccã conũ dixerũt. Addit equos. nã ii in epiro optimi sunt: vt in geor. Eliadũ palmas epiros equa⁹.

Cura deum bis pergameis erepte ruinis:
Ecce tibi ausonie tellus: hanc arripe velis.
Et tamẽ hanc pelago præter labere necesse est
Ausonie ps illa procul: quã pandit apollo:
Vade ait o fœlix nati pietate: quid vltra
Prouebor⁹ & fando surgentis demoror austros
Nec min⁹ andromache digressu mœsta supmo
Fert picturatas auri sub tegimine vestes
Et phrygiã ascanio chlamidẽ: nec cedit honori
Textilibusq; onerat donis: ac talia fatur:
Accipe & hæc manuũ tibi q̃ monumẽta mearũ
Sint puer: & lõgũ andromaches testent̃ amorẽ
Cõiugis hectoreæ cape dona extrema tuo⁹
O mihi sola mei super astyanactis imago.
Sic oculos sic illa manus: sic ora ferebat.
Et nunc æquali tecũ pubesceret æuo.
Hos ego digrediens lachrymis affabar obortis
Viuite fœlices: quibus est fortuna peracta
Iam sua: nos alia ex aliis in fata vocamur.
Vobis parta quies: nullũ maris æquor arandũ ẽ
Arua neq; ausoniæ semper cedentia retro
Quærenda effigiem xanthi troiãq; videtis:
Quã vestræ fecere manus: melioribus opto
Auspiciis: & quæ fuerint minus obuia graiis.

SER. Cura. amor: vt Veneris iustissima cura. Bis p. oratoriũ est vt qd supi⁹ Anchises infœlicitatis putauit: vt satis vna superq; v. ex & captæ s. v. hoc nũc cõuertit i laudẽ. Bis. nã prius Hercules: nũc græci expugnarũt. Tibi. Vel vacat: vt Ci. q mihi accubãtes in cõuiuio: Aut dixit qa ipse bãc solã italiæ ptẽ visur⁹ eẽt: & nõ quã fata æneæ promittũt. Ausoniæ italiæ a rege Ausono. Arripe. inuade: illic em̃ ẽ sacrificatur⁹. Et tñ. ὰνακολουθόν est. Non em̃ pmisit q̃q vicina sit. Pãdit apollo lauro lauini agrũ itelligit. Vade ait. bis hoc mõ repetit Virgi. hic nã cũ supra cõpellat dixerit: mõ intulit Ait. Itẽ in qnto cũ pmi serit fidã sic fat̃ ad aurẽ: subiicit rursus: & sese oñdat i armis dic ait. O fœlix nati pie latẽtẽr oñdit mortẽ futurã. Non em̃ dixit vitæ lõginqtate vel aduẽtu in italiã: ꝙ nati pietate: q poterit exeqas celebrare. Prouebor. s. sermone. Digressũ mœsta supmo vltimo: postq; eo⁹ despabat aspectũ. Picturatas. principiũ sine origine verbi. Sub tegmine. Filũ est q d inter stamẽ currit: qd Persius tramã dixit mihi trama figuræ sit reliqua. Nõ ergo p stamie ponẽdũ est: cũ stamẽ de auro eẽ nõ possit. Phrygiã. acupictã. Nã bos artifices phrygiones appellam⁹ fm Plautũ. Phrygiã. i qua sit patriæ memoria. Nec cedit bono. dat tanta munera quãta merebat̃ Ascanius. Nã nõ cedere honori ẽ esse parẽ meritis accipietis. Textilib⁹. qd mun⁹ decebat mulierẽ. Et hæc. intelligim⁹ & alia prius data: vel iure hereditario data æneæ et anchisæ ad se spectant. Monumẽta. memoria: & a mentis admonitiõe sunt dicta. Longũ amorẽ. & de ꝑterito & de futuro: vt cognoscas quãtũ te vel amaueri: vel amatura sim. Hectoreæ. habuit rõnẽ pso ne cũ q̃ loquebat̃. q. d. auũculi tui. Sup. i. valde. Valde vehemẽter & exp̃sse mihi es imago. Quo sermõe etiã Homerus vtit̃ in simili significatiõe. Viuite. f. modo bene optãtis est nõ vt in bucolicis male dicẽtis: vt Viuite siluæ. i. perite. Similiter est & valete. Teren. Valeant qui inter nos dissidiũ quærunt. Videt̃ autẽ melius dici p optatiuũ q̃ per imperatiuũ: quia possunt optari nõ imperari ꝓspera vel aduersa. Ergo vsurpat̃ impatiuũ. Sua. q. d. dura & ꝓpria troianor⁹: vt Hac troiana tenus fuerit fortuna secuta. Peracta. parata. Cedentia. retro: vt iam tandem italiæ fugientis prendimus oras. Vestræ manus. quod est dulcius. Minus obuia. i. quæ nullũ patiant̃ excidium.

DONA. Nec cedit bo. duo notat i chlamyde. Et q; eẽt sibi solatio qa eẽt de originalib⁹ terris: & q; cõueniret honori Ascanii. nã digna fuit q̃ vteret̃. Tali etiã dign⁹ Ascani⁹ q tantã rẽ applicaret vsib⁹ suis. Sũt em̃ quidã abiecti: q vtunt̃ vestib⁹ sibi nõ cõueniẽtib⁹: sũt rursus adeo excellẽtes: vt cũ suis vestib⁹ pi honore cõtẽdãt. Laudauit aũt solã chlamydẽ. Cætera gn̄aliter dixit. Onerat. vt i Heleno dixit stipatq; carí-

nis. Ille vir fortis donat aurũ.argentũ: arma viro forti. Hæc mulier donat puero textilia. Ergo habuit rationẽ pſonarũ. Hæc etiã duo genera munerũ ponit: Chlamydẽ auri ſub tegmie variatã: quæ eẽt ex antiqs. Itẽ alia munera q̃ nõ eẽnt tanti p̃cii: ſed ſuis manib⁹. Vñ cũ hæc offerret: dixit accipe: & hec p̃ter chlamydẽ & p̃dicta: vt alterũ haberet p̃ciũ: alterũ amoris religionẽ & dantis affinis affectũ. Ergo ſi nõ valent dona: valeat pſona andromaches tui auuũculi vxoris. Lachrymis affabar. nõ poterat ab iis qui & ciues & in ſe liberales eẽnt ſine lachrymis diſcedere. Viuite f. fœliciter viuere dicit manere ocioſũ in eodẽ loco & aduerſa fortunæ vlteri⁹ nõ timere. Sibi aũt oia cõtraria eẽ oñdit. Cedẽtia retro. impoſſibilia dicit: ſed p illa ſuũ tediũ exprimit: q tot annos laborioſe piculoſeq; nauigãs nõdũ veniebat quo puenire cupiebat.

CHRI. Ecce ti. q̃ſi i manu haberet. Chlamydẽ. puerili ſeruit ætati cũ dat purpura diſtinctas, veſtes veluti ſi p̃textã deſignet: & tñ natũ ad fortitudinẽ oñdit cũ p̃beat chlamydẽ. Ea em̃ veſtis militaris eſt: vt & Plautus & Terẽ. oſtendũt. Eſt aũt a greco verbo chlæna. Vnde Homerus de Vlyxe ϖΗΛΕΘΕΙΝ ΑΠΟ ΛΕΧΛΑΙΝΑΝ ΒΑΛΕ. Cõiugis. b. nõ ſolũ dixit. ꝓpter affinitatẽ ſed ꝓpter fortitudinẽ: cui⁹ illũ imitatorem eſſe cupiebat. Vñ alibi: & pater æneas & auũcalus excitat hectorem. O mihi. locus ex Homero eſt. Eſt aũt exclamatio: cũ ſtupeat tantã in duobus pueris ſimilitudinẽ: & etiã dolorẽ indicat: quẽ capiebat p defuncto filio. Sup. p ſupes ſm Priſcianũ. Nã & græci p̃poſitionẽ ꝓ verbo ponũt. Vel ſup. i. valde: Ouid. in faſtis Extulit & velox auſa ſup alta feneſtra ſe iacit: audacẽ fecerit ipſe timor. Sic oculos imago eſt. de qua alibi diximus: & vnde gignit̃ patbos. Itẽ repetio & diſſolutio q colores apti ſunt comiſerationi: vt Te nemus angitiæ vitrea te fuſcinus vnda: Te liquidi fleuere lacus. Viuite. f. affectũ & ex affectu deſideriũ ſuorũ exprimit: & ex fœlicitatẽ illo⁹ auget ſuas calamitates: & tamẽ nulla mouet̃ inuidia. Nam & fœlices dixit & melioribus opto auſpiciis. Nos alia ex. patbos a deſperatione pueniendi. Quã veſtræ. f. m. multo iocũdiora ſunt quæ per nos ipſos q̃ quæ per alios conficimus. Vnde ad conſolandã venerem Sublimẽq; feres ad ſydera cœli Magnanimũ æneam.

SER. Tybrim. a rege q in eũ cecidit. Nã ante albula dicebat̃. Alii tyberinũ albano rũ regẽ i eũ cecidiſſe volũt. Alí dicũt quõdã ſyracuſani victores cœpiſſe magnã vim atheniẽſiũ: & eã cæſis motib⁹ fecerũt addẽ munimẽta ciuitati: tunc auctis muris etiã foſſa intrinſec⁹ facta ẽ quæ flumie admiſſo repleta munitiorẽ reddidit vrbẽ. Hãc foſſã p iiuriã boſtiũ factã tybrim ΑΓΩΤΗΣ ΥΒΡΕΩΣ appellarũt. Inde cum ſiculi loca iuxta romã occupaſſent: vnde ẽ fines vſq; ad ſicanos: Albulã ad imaginẽ foſſæ p̃iæ rybrim vocarũt. De tybri vero ſyracuſana foſſa Theocritus meminit. Gẽtiq; meæ. & nõ ſibi. Nam ſcit aſcanio regna deberi.

Si quãdo tybrim vicinaq; tybridis arua
Intrato: gentiq; meæ data mœnia cernam:
Cognataſq; vrbes olim: populoſq; ꝓpinquos
Epiro heſperia: quibus idem dardanus auctor:
Atq; idem caſus vnam faciemus vtrãq;
Troiã animis: maneat noſtros ea cura nepotes.
Prouebimur pelago vicina ceraunia iuxta.
Vnde iter italiã curſuſq; breuiſſimus vndis.
Sol ruit interea: & montes vmbrant̃ opaci.
Sternimur optatæ gremio telluris ad vndã
Sortiti remos: paſſimq; in littore ſicco
Corpora curamus: feſſos ſopor irrigat artus.
Necdum vrbem mediũ nox boris acta ſubibat
Haud ſegnis ſtrato ſurgit palinurus: & omnes
Explorat ventos: atq; auribus aera captat.
Sydera cuncta notat tacito labentia cœlo.
Arcturũ pluuiaſq; hyadas geminoſq; triones:
Armatumq; auro circũſpicit oriona.
Poſtq̃ cuncta videt cœlo conſtare ſereno:
Dat clarũ e puppi ſignũ: nos caſtra mouemus:
Tentamuſq; viam: & velorũ pandimus alas.
Iamq; rubeſcebat ſtellis aurora fugatis:
Cum ꝓcul obſcuros colles: humileq; videmus

Data mœnia cernã cognataſq; vrbes olí qñq; & p oia cernã ſubaudis. Senſus autẽ talis ẽ. Si potero ad italiam puenire: & regna cõſtituere: & videre & vrbes & populos tibi cognatos. Nã æneas & Helen⁹ a Dardano originẽ ducũt. Ergo hoc dicit: qm̃ & ab vno originẽ ducim⁹: & iiſdẽ caſi b⁹ ſubiacuim⁹. Troiã vtrãq;. & quã tu feciſti: & ego factur⁹ ſum: iũgam⁹ & faciam⁹ vnã: ſed animis: hoc ẽ fœdere & affectiõe: qm̃ reuerą eas natura iungí nõ ſinit. Sane qm̃ occurrebat bũanæ breuitas: vitæ. bñ ſubiũxit: Maneat nr̃os ea c. nep. Diſtiguẽ dũ aũt populoſq; ꝓpinquos epiro: Et ex ſequẽtib⁹ oñdit quõ. Heſpia. i. qbus populis auctor eſt dardanus. Heſpia boqeſt ΕΣΩΠΡΟΘΕΝ: Nã græce dixit & ẽ de loco aduerbiũ Dardan⁹ ΕΣΩΠΡΟΡΕΝ. Figura. n. nõ nunq̃ pulchra ẽ: ſi elocutio impfecta ſit: vt Ci. in verrinis: Qui verrẽ romulea nõ addidit tribu. Prouebimur p. Butbroto derelicto. Ceraunia, pmõtoria epiri a crebris fulminibus ꝓpter altitudinẽ nominata. Breuiſſimus. nam medio noctis ſpacio tranſiit. Optatæ. t. ſemper enim a nauigantibus optatur. Sortiti remos. p ſortẽ diuiſi ad officiũ remigandi quis eſſet ꝓpreta: quis pedem teneret. Littore. ſ. nã eſt & quo aqua alluit̃. Horis. a. p boras decurrẽs. Auríb⁹. qua. n. vẽti veniũt ea pte auris frigidior eſt. Cuncta. nã in pnoſticis legit̃ nõ ſufficere vnũ ad explorandã ſerenitatẽ. Tacito. c. aut nocturno: p quod tacetur: aut ipſe tacitus

aut ipſe tacitus: aut ad homies retulit. Nã licet æternus ſit axiũ ſonus: tñ audit a nobis. Armatũq; auro cir. o. ſic Luc. Enſiferi nimiũ fulget latus orionis. Intuet hæc nõ vt cernat. Nã oĩbus patent: ſed vt explo ret ſtellar vigorẽ quo futura ſerenitas indicat. In geor. Nã neq; tũ ſtellis acies obtuſa videt. nõ em q̃rit q̃ſi nõ orta. nã ſeptẽtrio ſemp apparet. Cõſtare. ſuppetere: Iuue. Quis ferat vxorẽ cui cõſtent oĩa. Clarum. ſ. fatulã eleuauit: vt Flãmas cũ regia pupis extulit. Caſtra. m. caſtra oĩa loca ſunt vbi miltes ſteterint. Dicta aũt caſtra q̃ſi caſta: vel q̃ illic caſtrarẽt libido: nã nunq̃ iis intererat mulier. Tentat? viã. i. naues p ducimus. Pandiam? alas. cõtos intẽdimus. Humilẽq; videmus italiã. aut naturã oſtendit puinciæ: vt Salu. italia plana ac mollis: Aut rẽ phyſicã exprimit. Nã oĩe quod continet humili? eſt quod cõtinetur. Aut qa procul viſcẽtibus terra humilis ſemp videt: Luc. Et dubios cernit vaneſcere mõtes.

DONA. In his verſibus nihil refert Donatus dignũ quod ſcribat. Niſi q̃ ait non eſſe italiã humilem ſed quia etiã alta nauigãtibus cum longe apparent vidẽt humilia.

CHRI. Sortiti remos. in quos em ſortes ceciderãt ii remos ſeruabant. Oſtẽdit em diligentiã ducis. nã q̃uis in terra deſcẽdiſſent: tñ cuſtodes intra naues linquebant: & q deſcenderãt ad vndã. i. iuxta mare: in ſicco corpora curabãt. Ipſe aũt Palinur? & cura & diligẽtia maxia vſus eſt. Horis acta. lunæ ſolis equos borę: vt poetis placet: admiſtrãt. Oui. iũgere equos titã velocib? iperat horis. Notat. diligẽti? cõſiderat

Italiam: italiam primus conclamat acbates.
Italiam læto ſocii clamore ſalutant.
Tum pater anchiſes magnũ cratera corona
Induit impleuitq; mero: diuoſq; vocauit
Stans celſa in puppi.
Dii maris & terræ tempeſtatũq; potentes
Ferte viam vento facilem: & ſpirate ſecundi.
Crebreſcunt optatæ auræ: portuſq; pateſcit.
Iam ꝓprior: templũq; apparet in arce minerũæ.
Vela legunt ſocii: & proras ad littora torquent.
Portus ab eoo fluctu curuatus in arcum:
Obiectæ ſalſa ſpumant aſpergine cautes.
Ipſe latet: gemino dimittunt brachia muro
Turriti ſcopuli: refugitq; a littore templũ.
Quattuor hic primũ omen equos ĩ gramĩe vidi
Tondentes campũ late candore niuali.
Et pater anchiſes bellum o terra hoſpita portas.
Bello armant equi: bellũ hæc armẽta minant
Sed tamẽ iidem olim curru ſuccedere ſueti
Quadrupedes: & fræna iugo concordia ferre.
Spes eſt pacis ait: tum numina ſancta precamur
Palladis armiſonæ: quæ prima accepit ouantes
Et capita ante aras phrygio velamus amictu.
Præceptiſq; heleni dederat quæ maxima rite
Iunoni argiuæ iuſſos adolemus honores.
Haud mora: continuo perfectis ordine votis
Cornua velatarũ obuertimus antennarũ
Graiugenũq; domos: ſuſpectaq; linquimus arua
Hinc ſinus herculei: ſi vera eſt: fama tarenti
Cernitur: attollit ſe diua lacinia contra:

SER. Italiã. tantologia vſus ẽ ad exprimendũ affectũ nauigantiũ. Corona ind. vſq; ad ſummũ impleuit. Aut reuera coronauit. Maris. p q̃d nauigio. Terræ. ad quã vado. Tẽpeſtatũ. ventor̃: aurarũ: tẽporũ ſerenitatis: vt Vñ hæc tã clara repẽte tempeſtas: nã multa ſignificat. Spirare. & ad ventũ ptinet & ad furorẽ. Crebreſcũt oſtẽdit magnũ anchiſæ meritũ. Pateſcit. ꝓpinquãtib?: vt Auguſti rareſcũt clauſtra pelori. In arcũ. in arcus ſilitudinẽ: vt Exciſum euboicæ lat? ingẽs rupis in antrũ. i. in antri ſilitudinẽ. Latet. ſ. longe intuẽti. nam late patet ſm Donatũ nõ ſtat verſus.

Refugitq; a littore tẽ. nã ꝓcul intuẽtib? i mari videt: & appropiquãtib? paulatim diſcedere. Vel qa ſitũ eſt in colle: q ſenſum creſcit a littore ideo dixit: refugit. Primũ aut quale nunq̃ viderat añ: aut qa ſequit: Porcæ albæ omẽ. Vel primũ. i. primã ptẽ cãpi. Candore. boc ad victoriæ omẽ. Habet aũt anchiſes diuinãdi peritiã: vñ diuiniq; oſſa parentis. Hoſpita. vſurpatũ eſt. Nã q̃ in es exeũt cõia ſunt & fœmininũ in a mittunt. Luc. Hoſpes in extremis audiuit curia tectis. Sed Plaut? cũ pauper cõe ſit: vt pauperq; ſenatus: & paupq; domus nec nota potentũ munera paupera tñ dixit. Armẽta. armẽta dicunt q̃ſi armis apta. Nã equi interſunt plũis: boues armant ex coriis. Sed tñ. anacoluton ẽ: nã q̃q̃ nõ ꝓmiſit. Spes. p. ait latenter poſſe vincere troianos dicendo. Curru ſuccedere ſueti.

Palladis. poſt belli omẽ deã belli ꝓcatur. Sed & boc tẽplũ viſũ ad omẽ ptinet. Rite. ſm ritũ: vnd ſeqt: pfectis ordine notis.

Argiuæ. i. magnæ. Haud m. co. vnũ vacat. Graiugenũ. vt troiugenas. Sacror ãt tñ cã hãc tetigit calabriã vbi dicit: Palladiũ a Diomede accepiſſe vel ab Vlyxe: nã ambo rapuerũt. Herculei. deficienti ppl'o laconib? ꝓpter aſſiduũ cũ athenienſib? bellũ iuſſerũt vt virgines vulgo pſtarẽt. Hic icerta nata ſoboles cũ ſibi et patriæ eẽt ob probrio. nã ptheniatæ appellabant: accepto duce Phalãto octauo ab hercule nauigãtes ad breue calabriæ oppidũ deuene-

rũt: q̃d Taras neptũni fil? fabricauerat. Id auxerũt ſ̃ priſco noie Tarẽtũ appellarũt. Bñ g herculei tarẽti:

ſi vera ē fama quod taras cōdiderat: & auxerat Phalētus. Attollit. qa ꝑpinquātibus aut recederet mōtes videnť: aut ſurgere. Lacinia templū Iunonis laciniæ a rege cōditore: vt qbuſdā placet dicit. Vel ſm alios a latrone Lacinio: quē illic Hercules interemit: & in hoc expiato loco templū Iunoni cōdidit.

DONA. Crebreſcūt. f. apparet petitiōis fructꝰ. Ferre viā. f. ꝓbete facilē viā. In arce. in altitudie. Legūt verbū nautis familiare: nā funes & vela cū colligūt: vel aliq̄ loca cū trāſeūt: legere appellāt. Aure. naturaliter dixit. Aura. n. naſcit cū primū exorit lux quā ſup induxit naſcentē. Portus. ab oriēte q̄ fluctibus portꝰ infeſtari poterat: magnas natura obiecit cautes. Ergo latet portꝰ: qa fluctus illū repire neq̄unt. Cautes aūt ſunt i formā brachioꝝ. Refugit. cōſtitutis i portu nō appet tēplū: qa obſtāt ſcopuli. Hic primū. honeſta elocutio paſcētes campū & no paſcētes herbā i cāpo: & cū dicit qbus herbis paſcerent: oſtēdit ſola gramia illic fuiſſe. Cādore ni. oſtēdit & equos & niueos & cōſtitutos i magna vbertate. Bello armant eq. nō qa equo troia pierit: vt qdā ridicule dicūt: ſed doctrina ſua equos ondere bella dixit. Palladis armiſonæ: ad alia ſigna belli accedit tēplū armatæ Palladis: quā merito orat vt ꝓſperū faceret ſi qd aduerſi imineret: & ouātes dimitteret quos ouātes accepant. An aras. vt oſtēdit ꝓter ꝓces etiā munera fuiſſe dicit aras fuiſſe in naui: quæ nō erant vt demōſtret aram dici poſſe vbicūq̄ ſacrificarē.

CHRI. Stās celſa. nā altior ps nauis ē. Spumāt. ſpuma in aq̄. Quattuor diximꝰ numerū parē infœlicē eſſe. vñ fuit: Quater ipſe fœlix fuit troianis dixit q̄ttuor reſpiciēs omen in equis tm̄ & non in numero: Sed cedere ſuēti. Cōcordia: qbus cōcordes equi reddunť ab effectu: vt dī mors pallida. Ouātes. lætos. Cæterū ouatio & ipa honor ē ꝓmiūq̄ virtutis: qđ victoribꝰ ducibus exhibebant. Minor tn̄ q̄ triūphus. Sed de triūpho & de ouatiōe iā diximꝰ. Herculei. ſunt q dicāt q̄ cū lacædemonii iā decē annos i meſſenioꝝ obſidione occupati fuiſſent: & viderēt domi prolē deficere: remiſerūt ſpartā eos iuuenes qui ad bellū nō iurati venerāt: vt operā liberis cū ſpartanis virginib ꝓmiſcue darēt & reliq̄ vt narrat Ser. Antiochꝰ aūt huiꝰ vrbis origine ſic ſcribit. Qđ cōflato iter lacædemonios ac miſſenios bello q lacædemonioꝝ in illud vocati nō ſūt ꝓ ſeruis babebanť: quos elotes noiabāt: & quicūq̄ ea durāte militia nati ſūt: infames ignobileſq̄ putabanť. Quapropter oēs ii duce Phalāto i populares cōiurarūt: vt illos ꝑderent: ſed patefactis inſidiis cū phalātus oraculū tale ab Apolline accepiſſet Satyreū: & pingue populū tibi trado tarēti cum ſuis ꝓfectus tarentū venit. Incolebāt ea loca cretēſes q poſt lætū Minois i camicis apud cocalū buc nauigarāt: Et regionē oēm lapygiā a lapyge Minois & cretēſis mulieris filio appellarūt. Tarentū aūt a Tareto heroe quodā dixerūt. At Epborus ſcribit meſſenios regē lacædemoniorū Teledū illuc ſacrorū cauſa ꝓfectū interemiſſe. Lacædemonios aūt iuratos nūq̄ niſi vrbe capta diſceſſuros meſſeniā obſediſſe: & cū iā annꝰ decimꝰ eēt admoniti ab vxoribꝰ plē deficere: eos remiſerūt q qa pueri venerāt: iniurati erāt: iuſſerūtq̄ vt paſſim cū virginib coirent: & q inde nati ſunt: parthemiæ noiabanť. Decimonono anno expugnata meſſena ſpartani domū reuerſi in nullo bonore q iuſto mrimonio nō eēnt nati bēbant. Ac mox in coiuratiōe cōtra ſe depbenſos ad nouas ſedes inqrēdas emiſerūt. At partheniæ adbuos cōtra barbaros bellātes iuenere. & in ptē piculoꝝ aſſūpti tarentū cōdiderūt. Hæc apud Dionyſiū halycarnaſæū inueniēs.

Tarentū

Fuerūt aliqñ maxie tarentinoꝝ opes. Nā & claſſe maxia inſignes fuerūt & peditū. xxx. milia: eqtū tria milia: & ductores eqtū mille i expeditiōe miſerūt. Pollebāt diſciplina pythagorica: & arcbitā ciuē būerūt

SER. Caulonis. caulon ē mōs calabriæ: vt Hora. & amicus caulon fertilis baccbo in quo oppidū fuit: quod ſm Hyginū: q ſcripſit de ſitu vrbiū italicarū: olim nō eſt.

Naufragiū ſcy. piculoſum nauib. Dictū ſcyllaceū vel a tractu vel piculi ſilitudine: nā inde ſcylla lōge eſt. Et gemitū. in. p. videť delatus primo ad fretuꝫ poſt ad ætnā reuerſus. Fractaſq̄. nimias vt fractor ſonitus imitata tubaꝝ. Aeſtu miſcenť bar. deſcribit loca carybdi vicina quā eē credit ex piculi magnitudie. Saxa bor. c. retulit ſe ad biſtoriā. Nā ꝓ ſcylla dicit borrēda ſaxa. Eripite. de piculis: deeſt vos. Leuas vndas. de ionio veniētib?: aliter ñ ꝓcedit.

Cūcta cobors. qa ſupius dixit: Nos caſtra mouem?. Ad manes: imos. poetica bypbole. Scopuli clamorē. de biſtoria vt ſupra diximꝰ: boc traxit. Vñ em̄ illiſæ cōcauis ſaxis canū imitanť latrat?. Eliſā. ex duſā: vt Eliſos oculos & ſiccū ſanguie gut tur. Rorātia raſtra. Pro irrorata. i. q̄ irrorabanť. a q̄ ſignificatōe nō ē apud latinos ptcipiū. ſane bypbole ē. Vētus cū. ſ. vēto rū. n. mutatōeꝫ neceſſe ē fieri vl oriēte die:

Cauloniſq̄ arces: & naufragum ſcyllaceum.
Tum procul e fluctu trinacria cernitᵉ ætna:
Et gemitum ingentem pelagi: pulſataq̄ ſaxa
Audimus longe: fractaſq̄ ad littora voces:
Exultantq̄ vada: atq̄ æſtu miſcentᵉ barenæ:
Et pater an cbiſes nimirū bæc illa cbarybdis.
Hos belenꝰ ſcopulos: bæc ſaxa borrēda canebat
Eripite o ſocii: pariterq̄ inſurgite remis
Haud minus ac iuſſu faciūt: primuſq̄ rudentē
Contorſit leuas proram palinurus ad vndas
Leuam cuncta cobors remis ventiſq̄ petiuit.
Tollimur in cœlū curuato gurgite: & iidem
Subducta ad manes imos deſcendimus vnda.
Ter ſcopuli clamorē inter caua ſaxa dedere.
Ter ſpumam eliſam: & rorantia vidimus aſtra.
Interea feſſos ventus cum ſole reliquit.

Ignariq̄

Ignariq; viæ cyclopum allabimur oris.
Portus ab accessu ventorũ imotus & ingens
Ipse sed horrificis iuxta sonat ætna ruinis.
Interdũq; atram prorumpit ad æthera nubem:
Turbine fumantẽ piceo & candente fauilla.
Attollitq; globos flamarum: & sydera lambit:
Interdum scopulos auulsaq; viscera montis
Erigit eructans: liquefactaq; saxa sub auras.
Cum gemitu glomerat: fundoq; exæstuat imo:
Eama est enceladi semustum fulmine corpus
Vrgeri mole hac: ingentẽq; insup ætnam

vel occidẽte. Ignariq; viæ cyclopũ al.o: vt Seruatũ ex vndis strophadũ me littora primũ accipiũt. silis. n. est sonus. Cyclopũ. clo habet accentũ: qa latina declinatio est in actõ. ga græce posuit cyclopas: cyba bet accentũ: sic cyclopes clo habebit. Tonat ætna ruinis. cã hui⁹ incẽdii fm Virgi. ætnæ est hæc. Sũt terræ desudãtes sulphur vt pene totus tractus cãpaniæ: vbi ẽ Veseuus & Gaurus mõtes quod indicat aq̃rũ odor calentiũ. Itẽ nouim⁹ ex aquæ motu ventum creari. Esse etiã cõcauas terras ætnã cõstat: & ab ea pte qua eurus vel africus flant bre spelũcas: & plenas sulphuris & vsq; ad mare deductas hæ spelũcæ recipiẽtes in se fluctus ventũ creãt: q agitatus ignẽ gignit ex sulphure. Vñ est qđ videt incendiũ. Hoc aũt esse verũ illa cõprobat ratio: qa & aliis flantibus ventis nihil ex se emittit: & ꝑ modo flantũ eurũ vel africũ interdũ fumum: interdũ fauillas: nõnunq; vomit incẽdia: quod & hoc loco ostendit. Nã affectũ indicans supprimit causas. Prorũpit nubem. poetica descriptio. Nam nõ dicimus ꝓpter illam rem. Cadente. f. scintillis & est bona peripbrasis. Nã fauilla est scintilla ab igne deserta. Viscera. i. partes: sic dixit vt ossa terræ dicimus. Eructans. Cicero Eructans sermonib⁹ suis cædem bonorũ. Horatius vsurpauit: Hic dũ sublimis versus ructat. Liquefacta. putrida decocta in modũ calcis. Imo. ab imo: & reddit causam latenter. Inde eñ ventus ex aqua natus erumpit. Fama est. excusat fabulã dicturus: nã si in pblægra loco thessaliæ pugnarũt gygantes quomõ Enceladus i sicilia: Othus in creta fm Salustium vnde othũ campi dicunt: Typhœus in campania: vt inarme Iouis imperiis imposta typhœo sed Varro dicit in diluuio aliquos cõfugisse in montes qui bello postea lacessiti ab iis qui de aliis veniebant montibus: facile ex locis supioribus vicerunt. Inde fictum est vt dii superiores dicerent. Inferiores vero terrigenæ. Et quia de humillimis ad summa reptabant: dicti sunt pro pedibus habuisse serpentes.

Semustum. pro semiustum. sic autẽ ponitur veluti semianimis sit Enceladus: vnde est Motat latus & est quasi ex fulmine natum sit incendiũ.

DONA. Socios. nã in cõmune vbi piculũ est: omnib⁹ laborandũ est. Fama est. recte inducit æneam in iis quæ fabulosa erant dicentẽ: fama est. ne se auctorẽ rerũ impossibiliũ faciat.

CHRI. Caulonis. mons est. vt dicit Seruius: sed vt vrbs est caulonia post sagrã fluuiũ teste Strabone quæ prius aulonia dicta est q̃si vallonia a vicina cõualle denoiata. Hãc acbiui cõdidisse idẽ Strabo auctor est. Addit etiã suo tpe vacuã fuisse. Qui. n. eã bitant e sicilia a barbaris electi illã ædificauere coloniã. Scyl laceũ. scribit idẽ post cauloniã scylletiũ esse atheniẽsiũ coloniã: q Mnestei comites fuere: sed suo tempore scyllaceũ vocari scribit. Aetna. Mons in media sicilia est: & cũ sublimis plurimũ sit: e celso culmine glo- Aetna.
bos olim ignis emittebat. Nro vero tpe deficiẽte fortasse subterraneo sulphure fumos solũ emittit. Loca supiora: vt scribit Strabo: nuda cineroſaq; sunt: & p hyemẽ niuibus opta. Inferiora vero ags arboribusq; amœnia. Ipsa vero mõtis cacumina multas recipiunt mutatiões vescentibus incendiis: nunc quidẽ vnũ in craterẽ collabente igne nunc diuiso effluente. Nũc igniti emittunt̃ riui: nunc flamæ fumosæ ue fuligines. Nunc ardẽtes exbalat lapides. Nã necesse est meatus subterraneos cũ bis accidẽtibus piter variari. Horrificis iuxta sonat ætna ruini. In hoc loco Macrobius mentẽ suã: quã multis in locis dissimulauerat: tandem apuit. Vir. n. alioqn ægregius & multiplici ac varia doctrina insignis: sed dum Homerũ Maroni lõge tentat præponere nimis: ni fallor: inuide poetæ nostro detrahit: sed de aliis: alio fortasse in loco dicem⁹ interim videamus quid in ætnæ descriptione Virgilio obiiciat. Primo eñ a Pindaro hũc locũ sumpsisse demonstrat. Nã est in hoc nimis curiosus vt nihil vnq̃ a scriptore vllo siue græcus is fuerit siue latinus in suũ opus transtulerit: qn ille statim secũ furti agat: q̃q̃ hæc admirationem potius excitãt q̃ excusationem requirãt. Sed redeo ad ætnã: vbi Pindarũ extollit: q tanq̃ veritati obsecut⁹ dixerit interdiu fumare ætnã noctu flamigare: veluti natura edicto suo ætnæ ꝓbibuerint: aut in luce ignẽ: aut in tenebris fumũ euomere. Repbendis g Pindar: Immo laudo: qui cũ vtrũq; vtroq; tpe euomi nõ neget: tñ & fumũ diei & ignẽ nocti dedit qm̃ neq; flamæ interdiu multũ appent: & fumus difficile nocturno tpe dinoscit. Cõsulit ergo visibus nostris Pindarus: At Maro naturã exequens: quod sæpe eodem tpe fit: ipse quoq; simul ponit. Nã raro sine fumo flamæ exeunt: Sed ita alternatim vt modo exuperet fum⁹: modo vincant flamæ. Nõ ergo cõfundit tpa: sed quæ simul fiunt simul enarrat. Neq; absonũ est appellare densissimũ fumum: & in alta surgentẽ atram nubem: ꝑsertim cum illam fumantẽ appellet: & vt fumi illam cõtortam & nigrã reuolutione exprimat: addit Turbine piceo. Nec est inenarrabile cp nubẽ atram fumare dixit turbine piceo & fauilla candẽte. Quis enim nõ vidit vel sæpissime spissum atrũq; fumum ita e fornace ab igne pelli vt illi nigredini admixtæ sint plurimæ scintille. Ipse eñ hoc loco fauillã pro scintilla posuit: ꝓptereaq; candẽtem dixit a cãdore ignis. Ad id aũt quod dicit omniũ quæ mõstra sunt mõstruosissimũ esse qđ Maro ait scopulos eructari & erigi: eosdẽq; ipsos statim liquefieri. Neq; vsq; a pindaro scriptũ. Primũ ita respon-

deo nō videre qua rōne vteť Maro aliqd ſcribere qđ nō ſcripſerit Pindarus: pſertim cū poetaę lit de magnis maiora loq: & multa ſupra fidē pferre: & veris ficta ſæpe addere. Deinde obſecro qd hoc tā abſonū eſt an qđ dicit ſcopolos auulſaq; viſcera mōtis erigit: At hoc ab ipſa natura fit: vt ex humore & calore in arcto coclusis is ventus gignať: vt maximas molles vi pellat: quod videri licet in lapidib⁹: qui eadē cauſa maxio impetu e boardis pellunť: ſed ſit aliquod fictū: nōne licet poetæ fingere: cū ſi figmentū a poeta remoueris: iam ipe poeta nō erit. Sed videamus q̄ cōtra naturā hæc ſint. Emittit nōnunq; fumū in ſimilitudinē nubis: qui veluti turbo circūuoluať: & cui ſcintillæ admixtæ ſint. Nā fauilla candēs hoc exprimit Et interdū accendiť locus: vt globi flamarū ad cœlū extollanť: Quis hic error eſt: an qa fumus interdū flamæ noctu ſolū emittanť. Ridiculū eſt hoc credere: cum vtraq; hæc vtroq; tpe accidere poſſint q̄uis fumus interdiu: flama vero noctu melius cōſpiciať. Nōnunq; vero præter fumū flamāq; etiā ingentia ſaxa aſſiduo igne liquefacta eo vento q in anguſtiis cauernarū calore in humorē agente cōticiť maxio impetu cōtorqueri. Quæ quidē oia ſiquis extra naturæ vim poſita eē putauerit is fortaſſe naturā recte nō tenet. Glomerat. quaſi rotat p aerem. Cum gemitu. cū ſonitu: illo maximo qui ex anguſtiis caruernæ ita puenit: vt is qui ex cauo boardarū exoriť. Nam & Strabo nō poeta ſed biſtoricus de ætna ait: Nunc igniti emittunť riui: Nunc flamæ fumoſæ ue fuligines. Nunc ardentes exhalat lapides. Quid ergo miꝛ ſi Virgilius hæc oia exaggerat: & quod poetarū ppriū eſt verborū ſtrepitu grādiora facit. Fundoq; ex imo. quaſi ponit cauſam efficientē. vnde hæc ad exteriora pueniant. In qua quidē deſcriptiōe & doctrina ſimul & ingeniū poetæ quis ſumma admiratione dignū nō putabit. Fama eſt enceladi. fabula hæc a Cicerone optime interptať. Nihil eī aliud ē cōtra deos gigātes pugnare. q̄ boies nature repugnare. Nam cum noſtro ingenio volumus ipſum deum & res altas ſpeculari cuꝛ paulo quodāmō altius erecti ſumus: ab ipo fulmīamur. Nam recte apud noſtros monemur qđ ſcrutator maieſtatis reiiciet a deo.

SER. Caminis. græcū eſt latine fornax.

Motat. frequēter mouet. Nā ſi mutuas dixeris: das refectionē laboꝛi. Noctem. meli⁹ p accuſatiuū dixit. Videm⁹. vl mē te vel oculis. Aetra. ſplēdorē ætheris. ſane Home. ætherē & aerē cōis generis poſuit. ergo pōt eē æthra p æthere. Intempeſta. media: hoc ē nimiū obſcura. Intēpeſta ē dicta nox media: inactuoſa carēt actibus: p quos tpa cognoſcimus. Ait. n. Lucre. tpus nō intelligi niſi p actus būanos. Mediū aūt noctis tpus caret actu. Ergo itēpeſta inactuoſa quaſi ſine tpe hoc ē ſine actu: p quē dinoſciť tpus. Vñ ē intēpeſtiue veniſti. i. ακρηρώσ. Ergo intēpeſta dī qa caret tpe. Aurora polo. d. v. Hyſterō pteron i ſenſu. Ante. n. aurora eſt q̄ dies.

Forma. bn dixit formā & nō boiem. Illuuies. ſordes. Cōſertū ſpinis: ligatū ſpinis. Hinc Teren. Video quēdam ſentū.

Graius. habet. n. vnaq; gens inceſſum & vocē ppriā. Ad troiā. aut ex cōfeſſiōe ſubſequēti hoc dicit: Aut græcū eē cognoſcit ex trepidatōe: vt Tere. Neſcio qd peccati portet hæc purgatio. Preceps. ſine reſpectu ſalutis. Teſtor. obteſtor. Spirabile. vitale q̄ ſpiram⁹. Cice. vero i li. de natura deoꝛ ſpiritabile dixit. Quaſcūq; cōparatiōe eorū q̄ fugit nō cogitat quo eat.

Hoc ſat erit. vitaſſe cyclopas. E claſſib⁹ ex eqtib⁹: vt & ortinæ claſſes. Petiiſſe. cāmetri addidit ſyllabā: vt nos abiiſſe rati & vento petiiſſe mycenas. Tāta. vt nō poſſit fortunæ pntis q̄litate molliri. Spargite. hoc ē dilacerate: & noua breuitate vſus eſt: Hoīm. m. oblique loqť. Vult. n. oñdere bās hoīs nō eē crudelitatē. Genua. phyſici genua miſericordiæ cōſecrata volunt: vt aures Memoriæ: Frontē Genio. Dextrā Fidei. Quis. cuí⁹ fili⁹ nā ſe græcū iā dixerat: & ipe ſic rndet. Agitet fortuna. bortanť fateri quæ cum fo rtuna vexit vt agitata numina troiæ. Haud multa moratus. nimiæ benignitatis eſt non expectare plurimas præces.

Impoſitam ruptis flamam expirare caminis.
Et feſſum quotiens motat latus. intremere oēm
Murmure trinacriā: & cœlum ſubtexere fumo
Noctem illam tecti in ſiluis īmania monſtra
Perferimus: nec quæ ſonitū det cauſa videmus:
Namq; erant aſtrorū ignes: nec lucidus æthra
Syderea polus: obſcuro ſed nubilia cœlo:
Et lunam in nimbo nox intempeſta tenebat.
Poſtera iam dies primo ſurgebat eoo:
Humentēq; aurora polo dimouerat vmbram:
Cum ſubito e ſiluis macie cōfecta ſuprema
Ignoti noua forma viri miſerandaq; cultu
Procedit: ſupplexq; manus ad littora tendit.
Reſpicimus: dira illuuies: īmiſſaq; barba.
Conſertum tegimen ſpinis: ac cætera graius:
Et quōdam patriis ad troiam miſſus in armis.
Iſq; vbi dardanios habitus: & troia vidit
Arma procul: paulum aſpectu cōterītus hæſit.
Cōtinuitq; gradū: mox ſeſe ad littora præceps
Cum fletu præcibuſq; tulit: per ſydera teſtor:
Per ſuperos: atq; hoc cœli ſpirabile lumen:
Tollite me teucri: quaſcūq; abducite terras:
Hoc ſat erit. ſcio me danais e claſſibus vnum:
Et bello iliacos fateor petiiſſe pœnates:
Pro quo ſi ſceleris tanta eſt iniuria noſtri:
Spargite me in fluctus: vaſtoq; īmergite pōto:
Si pereo manibus hominū periiſſe iuuabit.

Dixerat &

Dixerat:& genua amplex⁹:genibusq; volutas
Hærebat.qui sit fari:quo sanguine cretus
Hortamur:quæ deinde agitet fortuna fateri:
Ipse pater dextrã ancbises haud multa moratus
Dat iuueni:atq; animũ ꝑsenti pignore firmat.
Ille hæc deposita tandẽ formidine fatur.
Sum patria ex ithaca comes infœlicis vlyxi
Nomĩe achemenides: troiã genitore adamasco

Præsenti p.manuũ cõiunctiõe:qa firmat amicicia:vt iũgim⁹ hospitio dextras:ac tecta subimus. Sũ patria ex ithaca. circũstãtias oẽs exequit loci:psonæ:tẽpoꝝ. Infœlicis.quærit fauorẽ vitupatõe eius quẽ scit odio esse troianis.

DONA. Ignoti.noua fi.nõ idẽ ignoti & noua forma. Nã noua forma ptinet ad id qđ infra de cultu & eius sordib⁹ dicent. Ignoti aũt quẽ reuera nescissent. Respicimus.qa nõ audiebat vox rogãtis. Immissa vltra modũ grãdis. Consertũ.connatũ spinis.nõ em̃ textũ erat spinis:sed

spinis frustra pãnorũ cõtinẽtibus cõsertũ illius fuerat tegmẽ. inimicũ. Mox.vbi metũ vicit necessitas. Per sydera testor.cũ ꝑcul eẽt se gestu supplicẽ exhibuit mox ꝑpinquus factus preceps adhibuit & lachrymas. Cõfitet originẽ:vt misericordiã captet. Spargite.in ptes.s.diuisim qđ ne fieret crudelitas facti descripta est. Si pereo.oñdit male viuere. Nã si pereo dixit & nõ cũ periero. Et genua amp.ad pceps adhibet obsequiũ corporis. Fari.fari & fateri differũt:Nã fari ẽ simpliciter aliquid referre.Fateri aũt est ex necessitate quæ secreto cõtingunt publicare.

CHRI. Subtexere.recte.nã fumus ex pte inferiori sese opponebat cœlo. Noua forma.inaudita:incognita:& qualẽ nunq; videram⁹.Nõ ergo vir eẽ apparebat:quia forma adeo degenerauerat a forma bũana:vt vix tenue vestigiũ in ea relictũ bomis eẽt. Ignoti.multi exponũt ignobilis:vt ea miseria cõfectus eẽt:vt non nisi ignobilis appareret:sed verius ignoti ꝑ ignoscibilis:vt alibi Aut illaudati nescit busiridis aras ꝑ illaudabilis.Discesserat em̃ adeo a forma humana: vt vix bõ esset agnoscerẽt. Cõterritus hæsit. primo aspectu exhorruit troianos:deinde cũ cõsideraret quãta in miseria versarẽt:statuit pstare sibi manifestissimis hostibus se credere q̃ apud monstra viuere. Tollite me.veluti non depreceẽt seruitutẽ:nec q̃uis durã fortẽ perpeti nõ recusẽt:ac deniq; mori apud homies malit q̃ ita apud feras degere.Qualis g̃ vita sibi erat:cũ vt illã fugiat ita auide mortẽ petat. Spargite.cõcessio est ꝑ quã etiã apud crudelissimos homies misericordiã captare possit.Nam caute dicit eã mortẽ quæ cũ ipsi eã sæpe timuerint:possit facile illos ad misericordiã flectere.Nã nõ temere eo supplicio alios afficimus:quod nobis diu borrori fuerit.Vtiẽ itaq; insinuatiõe:vt nõ antea ad veniæ petitionẽ descẽdat:q̃ buiuscemodi pmissione aios hostiũ mitigauerit. Sũ patria ex ithaca.quæ irã moliat. Infœlicis.hoc dicto gratificat iis q illũ oderãt. Paupere.nõ ergo voluntaria aut troianorũ odio:sed vrgente necessitate suscepta eius militia fuit.

Paupere:mansissetq; vtinam fortuna profectus.
Hic me dum trepidi crudelia limina linquũt
Immemores socii vasto cyclopis in antro
Deseruere.domus sanie dapibusq; cruentis
Intus opaca ingens:ipse arduus:altaq; pulsat
Sydera:dii talem terris auertite pestem.
Nec visu facilis:nec dictu affabilis vlli:
Viscerib⁹ miserorũ:& sanguine vescitur atro.
Vidi egomet duo de numero cũ corpora nro
Prensa manu magna medio resupinus in antro
Frangeret ad saxum:sanieq; aspersa natarent
Limina.vidi atro cum membra fluentia tabo
Manderet:& tepidi tremerẽt sub dẽtibus artus.
Haud impune quidẽ.nec talia passus vlyxes
Oblitus ue sui est ithacus:discrimine tanto
Nam simul expletus dapibus:vinoq; sepultus:
Ceruicẽ inflexam posuit:iacuitq; per antrum
Immẽsum saniem eructans:& frustra cruento
Per somnũ cõmixta mero:nos magna precati

SER. Paupere. pauptas em̃ apud antiquos militiæ causa fuit: vt de Sinone dixi mus.vtiẽ venali statu ꝑ excusationẽ. Trepidi.ergo ꝑpter timorẽ & nõ ꝑpter cõceptũ & cãm timori ostẽdit fuisse Polyphemi descriptionẽ. Nec visu fa.nã etiã aspectu infert formidinẽ. Nec dictu affabilis vlli.sermone nõ explicabilis:& mire exaggerauit p⁹ descriptiõẽ. Viscerib⁹.viscera ꝑprie carnes sunt.Atro.hoc ẽ sanie. Duo Home.dicit q̃tuor: q etiã scribit æneã priusq; Vlyxẽ ad siciliã venisse.Ergo vl dissẽtit:vel dicit duos vidisse:sed quot occiderit nescio. Resupinus.magnitudo virtutis oñdit. Expsa.madefacta. Si aũt aspsa dicat:tapinosis & hypbole iũgent. Trepidi.q.d.adhuc viui: & non trepidi: ne sit iteratio. Vlyxes.solo noie emphasim fecit:vnde ẽ Oblitus ue sui ẽ. Ithacus.ithacẽsis. Sepultus.stratus iacuit. Immẽsũ. ad Polyphemi magnitudinẽ refert: quasi toto antro iacuerit. Circũfundimur. ſm Homerũ:q dicit alios eũ tenuisse:alios cæcasse oculũ acuto fuste & obusto. Nã ſm istũ sensum multi terebramus accipiũt:alii tenebram⁹ legũt. Illud primũ sequit verba Homeri. Telo aũt acuto pot & simpliciter accipi. Solũ sub forte la.Multi Polyphemũ dicũt vnum babuisse oculum: alii

duos:alii tres:sed totū fabulosum est. Nā hic vir prudētissim⁹ fuit:& ob hoc oculū i capite habuisse dr.i. iuxta cerebrū: q prudētia plus videbat. Verū Vlyxes eū prudentia supauit: & ob hoc eū fingit obcæcasse. Latebat.dormiētis ē. Nā male sentit Donatus dicēs: Late patebat:qa cōtra metrū ē: Aut latabat corpis cōpatiōe: sed prior sensus absolut⁹ ē. Argolici clypei & phœbeæ lam.in. Vnū magnitudinis ē. aliud splēdoris. Pœbeæ.& a luna & a sole esse pōt. Fugite.nā etsi hic cæcus sit plures alii assunt. Miseri.aut blādiētis ē: vt in Terē. O misera. Aut miseri: qa ad cyclopas sint delati. Qualis.ad mores. Q̄uis ad corpus. Curua hæc habitāt ad littora vulgo. ne tantū in mōtib⁹ esse putent. Vulgo.passim. Tercia iā lunæ.bene in desertis locis ex lunæ rōne colligit tēpora Se cōplent. qa nō ex se lumē habēt: sed a sole accipiūt. Lustra.cubilia:hinc lupanaria etiā lustra dicunt: vbi bitant lupæ.i. meretrices: dictæ ab obscœnitatis & odoris sil'itudine. Bacchas generale est nomē fructus arbor& agrestiū. Corna hæc corn⁹ arbor ipsa ē:& hoc cornū fructus.

Numina:sortitiq; vices vna vndiq; circum
Fundimur:& telo lumen terebramus acuto
Ingens quod torua solum sub fronte latebat
Argolici clypei:aut phœbeę lampadis instar.
Et tandem læti sociorum vlciscimur vmbras.
Sed fugite o miseri:fugite:atq; ad littore funem
Rumpite.
Nā qualis quātusq; cauo polyphemus in antro
Lanigeras claudit pecudes:atq; vbera pressat:
Centū alii curua hæc habitant ad littora vulgo
Infandi cyclopes:& altis montibus errant.
Tercia iam lunæ se cornua lumine complent:
Cum vitā in siluis inter deserta ferarum (pas
Lustra domosq; trabo:vastosq; ab rupe cyclo,
Prospicio:sonitūq; pedum: vocemq; tremisco.
Victum infœlicem baccas:lapidosaq; corna
Dant rami:& vulsis pascunt radicibus herbæ.
Omnia collustrās hāc primū ad littora classem
Conspexi venientē.huic me quæcūq; fuissent

DONA. Oblit⁹ ue sui.oēs nos vehemēter turbati sum⁹?:Solus Vlyxes natura calidus & vsu & ingenio instructus tantæ crudelitatis visu deterrit⁹ nō est:nec ē oblitus sui.i.nō pdidit suā industriā. Nā sil' explet⁹. oia signa ponit belluæ occasionē ad cædā præbentis. Dederat aūt cōsiliū Vlyxes: vt vnicū illi oculū excæcarēt:sed hoc periculosum fuit:q̄uis dormiret sepultus. Ergo precati sunt numina. Et quoniā nō idē periculum erat omnibus varias corporis partes tenentibus eas inter se sortiti sunt.

Pauper Mēdicus

CHRI. Paupere.paup a paruo dicit. Ergo habet:sed parū. Mēdicus aūt minus q̄ dicit habet:ergo nihil. Māsisset.ex p̄nti miseria pauptatē q̄ calamitatē putabat:nūc putat fœlicitatē. Trepidi.nō ergo q⁹ me neglexerint:aut oderint:sed qa sibi timer ēt:me reliquerūt. Eadē excusatione vtit Sinon:cum dicit & quæ sibi quisq; timebat vnius in miseri exitium cōuersa tulere. Vlyxes ex lotophagis in siciliā delatus in eam partē venit.vbi duo fratres erant Cyclops:& Lestrigon qui inhumane eū exceperūt: & ni fuisset filiorū benignitas cū sociis periisset Vlyxes. Cyclopis fili⁹ erat Antiphates:Lestrigonis Polyphemus. Scopuli tres cyclopū sunt:iuxta est portus Vlyxis. Cyclopis.cyclopes vnicum oculū in fronte circulare habuisse ferūt: Vnde cyclopes a græco verbo nomē habuerūt. Quopropter & latini Oratiū illū qui Romā abscisso ponte sublicio ab etruscis defendit: q̄m altero oculo caret:cū cyclopē appellare vellent: ex linguæ insciti a p cyclope coditem dixerūt. Nam eadē insciti a pyrrhū & byrrhū & burrhū dixerūt. Domus sanie. color rhetoricus demōstratio. est em demōstratio cum ita verbis res exprimit:vt geri negociū & res ante oculos esse videat. Dii talē terris a.p. exclamatio est:quæ habet pathos: vt Quid nō mortalia pectora cogis Auri sacra fames? & Dii talia grais instaurate pio si pœnas ore reposco. Fit aliq̄n ex persona poetæ:vt Mantua ue misere nimiū vicina cremonæ: & Infœlix vtcūq; ferāt ea fata minores. Dicit græce Ecphonesis. Nec visu facilis.quid ergo imanius si ne aspectus quidē eius sustineri poterat. Nec dictu affabilis vllī.admiratione in mētibus auditorū relinquim⁹?:cū ostēdimus rem ob magnitudinē dictis exæquari nō posse. Sic alibi:Simulachra modis pallentia miris. Visceribus miserorum.pathos a re ipsa.

Cyclops Lestrigon

Frangeret ad saxū.pathos a modo interficiēdi & ab instrumēto. Māderet.pathos e modo quod dētibus cōficeret anteq̄ deglutiret. Māder em est cibū intra os dentibus malisq; antea quā in stomachum trudat cōficere. vorare aūt est ipm integrū deglutire. vnde & Cicero dixit partim vorant: partim mandunt. Vlyxes apud Homerū in libro nono cum in patriā ferret tempestate nouē dies iactatū fuisse: deinde ad lotophagos venisse. Emisi duos socios cum præcone exploraturos. Hi gustato loco:redire non curabant.ego vi redire coegi. Hinc venimus ad cyclopas: vbi omnia sua sponte pueniūt. ex eorū grege aliquot oues mactatas sociis diuisi. Horum in littus cum duodecim sociis descendi vtreq; suauissimi vini:quod Maro ismari accola & Apollinis sacerdos dederat mecū aduexi. antrū intrauimus caseo agnis hœdisq; refertū. Volebant socii illis onusti ad naues redire.at ego vetui expectans an iure hospitii aliqd donare vellet. Interim caseo vescimur. venit custos:& saxum ingens bostio apposuit. Dicimus hospites esse:& aliqd vt det supplicamus: quoniā hospites in tutela sunt Iouis. Tum illi dii nō sunt cyclopib⁹ curæ: atq; duos e nobis eripuit:& more leonis integros depastus est postridie pfectus in pascua nos antro obiecto saxo.

Mandere Vorare

obiecto saxo inclusit. Vespere rediens duas in cœna capras vorauit. Ergo igit̃ paterã sibi acutissimi vini porrexi. At ille cũ suaue videret̃: petiit scdam: acitidẽ terciã. Inde aũt illi ebrio facto & dormiẽti oculum ꝓsto cõto terebrauim⁹. Inde ego me ac socios sub villosis aretib⁹ alligauit vt tangẽti oues viderent̃: & q̃drupedes ꝓcedẽtes iter ei⁹ crura elapsi fugim⁹. Interrogauerat prius quo noie Vlyxes vocaret̃. At ille dixit vtis. Vtis em̃ nemo græce dr̃. Ergo acclamãte illo accurrerũt cæteri cyclopes: atq; interrogauert qs illũ ita male affecisset: & cũ rñderet vtis. At illi dicebãt si tibi nemo nocuit: ceruis. iouis mala euitare neq;

Expletus dap. facit rẽ verisimilẽ: Nã ex crapula validiores fumi a sthomaco ad caput euaporãt ac cerebro refrigerati crassiores q; ꝓpterea facti meat⁹ ꝓ quos spũs a corde ad caput ascẽdũt: obturãt: ex q̃ re somnus orit̃: vt phisici oñdũt. Nos magna p̃cati em̃ oñdit ꝓ trãsitũ añ oia a deo auxiliũ petendũ: vt alibi in primis venerare deos. Præcabant̃ g̃: sed q̃m nõ desidib⁹ ignauisq; opẽ dii ferũt: sed bñ cõsulẽtib⁹ & recte agentib⁹: iccirco illos & prudẽter & fortiter oia tẽtare inducit. Qđ exprimit Salu. Nõ votis neq; supplicijs mulierib⁹ auxilia deor̃ parant̃: sed agẽdo & bene cõsulendo. Nõ igit̃ imitãdæ sunt mulierculæ q̃ in p̃ces effusæ nihil ex se tentãt. Neq; rursus a deo nobis fidendũ ẽ vt sine diuina ope q̃q; cõsequi posse putemus: sed vtrũq; adhibendũ ẽ. Latebat. nã dormiẽs illũ claudebat. Sed fugite o miseri. optima abruptio. Et q̃ dũ horrorẽ suũ exprimit: sibi beniuolentiã cõciliat: & eos vt se sublato aufugiant suadet. Nã qualis. mira breuitas quæ volenti: præcipitẽ fugã oñdere necessaria erat. Nã cũ esset dicturus illos esse magnos & crudeles & vnioculos & pastores & reliqua quæ de polyphemo dixerat: vnico versu ꝓ hanc cõparationẽ rem expediuit. Inter deserta. nõ ergo in iis siluis in quib⁹ cyclopes pascebant oues. Nam fuisset ab illis depẽsus: sed in asperioribus remotioribusq; quæ a solis feris habitabant̃: quid ergo infœlicius illi esse potuit q̃ nõ posse nisi cũ feris habitare. Quid autẽ crudelius cyclopibus quibus immanissimæ feræ mitiores deprehenderent̃. Trabo. difficultatẽ viuendi ostendit. Non em̃ duco dixit: sed trabo. Baccas. bacca est & baccha. Nam cũ aspiratione sacerdos est bacchi: sine aspiratione fructus arboris vt plurimũ siluestris: Sed de bacca: acino: nuce: & pomo dictũ est in geor. Lapidosa. nã plus ossu lorum habent q̃ carnium. Cornum em̃ bacca est eius arboris quæ cornus dicit̃. Cornu autẽ in quarta declinatione quadrupedũ est. Neq; solũ. i. nõ multũ dissimile ab osse quod est in fronte quadrupedum extat. sed pedum quoq; vngulas eodem nomine appellant.

Somnus vnde

SER. Addixi. signato verbo exprimit desperationẽ. Nota ante oculi amissionẽ. Stat. Sequit̃ tñ improb⁹ bostẽ q̃ meminit Postq;. Histe ron ꝓteron in sensũ: vt ꝓgressi subeũt luco fluuiũq; relinquit. Fluuidũ. ꝓ fluentẽ. vt euitaret omiote leutõ. Nõ fluit ex defosso oculo sanies: sed supra demõstratũ ẽ nõ defossum: sed terrebratũ. Inde. aut de fluctibus: aut de spatio. oculi. Gemitu. cũ gemitu. Mediũ sic altum vt mediũ puta res: vt Mediũ æneas iã classe tenebat. Fluctu. legitur etiã & fluct⁹. Trepidi. festini: vt Ne trepidate meas teucri defẽdere naues Sic merito: qa oia eius ꝓbauerat dicta: ac si diceret nõ fallacẽ vt sinonẽ. Vocis. remorũ sonitũ vocem dixit. Est em̃ vox oñe qđ sonat: vt fractasq; ad littora voces. Affectare. intendere: vt autẽ tenere posset. Ter. ad dominã q̃ affectant viã. Nã si legas dextra affectare. i. cõtingere caret exẽplo. Potis. nomẽ indeclinabile: vñ potissim⁹. Et q̃uis difficile inueniat̃ i obliquis: iueniũt̃ cõpo sita ipotis ꝓ cõpotis ꝓ cõpositis & ipotẽ & cõpotẽ. Exterrita. t. poetica hypbole.

Addixi. satis est gentẽ effugisse nefandam.
Vos aiam bãc potius quocunq; absumite lœto
Vix ea fatus erat: summo cũ monte videmus
Ipsum inter pecudes vasta se mole mouentẽ
Pastorẽ Polyphemũ: & littora nota petentem.
Mõstr̃ horrẽdũ iforme ingẽs: cui lumẽ adẽptũ
Trunca manũ pinus regit: & vestigia firmat
Lanigeræ comitant̃ oues: ea sola voluptas:
Solamenq; mali de collo fistula pendet.
Postq; altos tetigit fluctus: & ad æquora venit
Luminis effossi fluidũ lauit inde cruorem.
Dentibus infrẽdens gemitu: g̃ditur q; ꝓ æquor
Iam mediũ: necdũ fluctus latera ardua tinxit.
Nos procul inde fugã trepidi celerare recepto
Supplice sic merito: tacitiq; incidere funem:
Verrimus & proni certantibus æquora remis.
Sensit: & ad sonitũ vocis vestigia torsit.
Verũ vbi nulla dat̃ dextrã affectare potestas:
Nec potis ionios fluctus æquare sequendo
Clamorẽ immensum tollit: quo pontus: & oẽs
Intremuere vndæ: penituq; exterrita tellus
Italiæ: curriq; immugiit ætna cauernis.
At genus e siluis cyclopũ & montibus altis
Excitum ruit ad portũ: & littora complent.

Curuis ca: ibi em̃ ecchо est. Ne q̃q;. ga nocere nõ poterãt Fratres. aut similes aut feritate germanos. Nã polipbemi nõ sunt frẽs: que Home. Neptũni filiũ dicit. Vñ eo cæcato Vlyxes tẽpestatẽ ptulit: q ad eũ venit filicta Calypso: cũ q̃ fuerat. x. ãnis Vñ virgilii dictis dissentit tẽpor̃ rõ. Conifere. con⁹ dr̃ fruct⁹ cupressi. Ipsa em̃ ΧΟΝΟΙ ει ΔΗϚ est. Nã a rotũ ditate in acumẽ leuat̃ cyparissus Telepbi fili⁹ fuit amat⁹ ab Apolline. Vel vt alii dicũt a Siluano: q cũ ceruũ quẽ in delitiis babebat ꝓ ignorantiã occidisset: flendo numinũ misericordiã meruit atq; in cupressum arborẽ luctib⁹ aptã conuer

ſus eſt. Silua al.io. ꝓpter q̄cū. Dianæ. ꝓpter cupreſſum. Ipſa em̄ eſt etiā ꝓſerpina: cui dicat̄ cupreſſus ꝓpter luctus morientiū. Alta aūt q̄ manet in celſo vertice & luctus ꝓpter religionem diu permanet.

DO. Addixi. hoc cōſilio advos veni melius eē manib⁹ boim pire q̄ cyclopū. Nota. exponēdū fuit: quō cecus venire potuerit qa nouerat añq̄ obcæcareť. Trūca. m. p. tota arbor erat ꝓ baculo. Ea. ſ. v. voluptatē ex aialibus habuit: cū videbat. Cecus aūt ſolamen capiebat. Lauit cruorē. adhuc em̄ inflicta cæcitas noua putabat̄: cū adhuc funderet ſanguinē. Graditurq̄ ꝓ æquor. īmēſæ ꝓceritatis ex præſſio gradiebat̄ in medio mari vt in terra: neq̄ ꝓfundi maris latus ei⁹ vnda tangebat. Taciti. ceſſantes remoꝝ ſtrepitu: & cantilena nautaꝝ: ſine q̄ remi operari nō poſſunt. Senſit. qđ nō videbat auribꝰ ꝓcepit. Nam q̄uis ſilentiū adhiberēť nō potuit penitus vacua ſtrepitu eſſe nauigatio. Ventis ſecundis. i. ſequi quocūq̄ venti ferrēt. Nam oēs venti ſecundi ſunt: ſi quo ipellant eam⁹. Eſt ergo ſenſus. Modo cyclopas fugerem⁹: nō curabamus quocūq̄ nauigaremus. Quod erat cōtra iuſſa beleni: qui vetebat illos temere nauigare: ſed diligenter vitare carybdim & ſcyllam. Sed iſtoꝝ malorꝝ metu turbati decreuimus vt vel tranſiremus.

Anima CHRI. Animā. vitā Iuue. Summū crede nefas animā p̄ferre pudori. Itē ventū Hora. Impellūt aiæ lintea thraciæ. Et ipſe alibi. Quantū ignes aiæq̄ valent. Itē anhelitū. Idē in geor. Aias & olētia medi ora fouent illo: & ſenibus medicant̄ anhelis. Eſt igit̄ aia ꝓprie in boie qua viuimus & ſentimus: ita vt contineat vim vegetandi: mouendi & ſentiendi: qua oīa coia ſunt nobis: cū cæteris aiantib⁹. Nam ipſa alunt̄: creſcunt & gignunt. Mouent̄ p̄terea ac ſentiūt. Anim⁹ aūt eſt quo boies ſum⁹ quo ſapim⁹ & intelligim⁹ quæ vis nō eſt educta de potentia materiæ: ſed adeo imortalis de nihilo creat̄ eodem tpe & infunditē in
Animus. corpus noſtrū. Ergo aia cōis eſt nobis cū brutis. Anim⁹ ꝓprius eſt bois: Iuue. Principio indulſit cōis cōditor illis Tantū aias nobis animū quoq̄. Ergo aiæ partes ſunt vegetandi mouēdi & ſentiendi. Animi autē ratio intellectus & intelligentia: mens ſpūs. Sed hæc oīa in boie vna eēntia ſunt. Leto. morte: ab eo qđ eſt leo les vnde de leo. Nā oīa delet mors. Vaſta mole. oſtendit ꝓceritatē. Nā non videbat humanū corpus moueri. Sed immēſa quædā machina & moles humano artificio cōfecta & humano ingenio ꝓtracta. Informe. Adeo magnū vt ſuperet omnē conſuetā formā. Trunca pinus. inaudita res: vt baculū nō ex ramis ſed ex trunco arboris faciat: & ipſam arborē nō ferro incidat: ſed vna manu obruncet: Quid ergo aut maius aut robuſtius fingi potuit: cui ꝓ baculo integra arbor eſſet: & ea quidē pinus: quæ aliis arboribus ꝓcerior eſt: & eam ipſe vna manu truncare poſſet. Infrendens. ꝓprie infrendunt ſues quando fabas dentibus frangunt. Vnde nefrendens ii ſunt porcelli qui per ætatē adhuc frendere nō poſſunt. Ergo infrendens. i. vocē inter dentes refrangēs: qđ irati eſt. Exterrita. t. it. Nec ipſe ita acciditſſet ex horrendæ vocis magnitudine putauit. Fratres. inter ſe nō fratres Polyphemi vt Oceanūq̄ patrem rerum nymphaſq̄ ſorores. Non em̄ ſunt ſorores oceani: ſed ſorores inter ſe Coniferæ: ferentes conos. i. ſuas baccas. Conus em̄ ꝓprie eſt forma rotunda ſurgens in acutum: & quia bacca cupreſſi huiuſcemodi formā habet conus dicit̄. Ornatus etiā galeæ conus dicit̄. Cypariſſus: nomē pueri eſt in arborem conuerſi. Arbor autē ipſa etiā cypariſſus appellat̄: & p ſincopen cypreſſus & mutatōne. y. in u. cupreſſus. Secundis. ſententia eſt. Tantus erat terror: vt modo inde abirent oēs venti ſibi eſſent ſecūdi. Ergo & in ſcyllam & in carybdim nauigaſſent: ſi venti illuc tuliſſent. Sed Helenus contra monuerat. Qua propter cupiebant vitare hoc periculum.

SER. Ni teneāt. Antiq ni ꝓ ne ponebant. Plut⁹ Ni mala ni ſtulta ſis. Sēſus igit̄ ē Timor cogebat vt quocūq̄ nauigaremus: & ventū ſeq̄remur non iudiciū. Sed helenus iubebat vitari ſcyllā & carybdim. Quare placuit ne curſus teneant. i. agant̄ & impleant̄ inter vtrāq̄ viā modico mortis interſtitio. i. ſcyllæ & carybdis retro da re lintea: qđ dū cogitam⁹ ꝓperior nobis flare cœpit boreas. Miſſus. fauore numinū: quē anchiſes optauerat. Adeſſe aūt ē ad fauorem vel patrociniū venire. Pantagias. fluuius ē: qui cū plenus incederet ſonitu iplebat pœne totā ſiciliam. Hinc pantagias dict⁹ q̄ſi vbiq̄ ſonās. Sed a Cerere filiā quærente tacere iuſſus eſt. Megara aūt oppidū ē nō ꝓcul ſyracuſis. Tapſum. Inſula ꝓpe ſyracuſas pene fluctib⁹ par. Errata. participiū ſine verbo: nō em̄ inuenit̄ error. Vndoſum. expreſſit græcū. Nā idē eſt

Cernimus aſtantes ne quicq̄ lumine toruo
Aetnæos fratres cœlo capita alta ferentes.
Conciliū horrendum. quales cū vertice celſo
Aeriæ quercus: aut coniferæ cypariſſi
Conſtiterant ſilua alta iouis: lucus ve dianæ.
Præcipites metus acer agit quocūq̄ rudētes
Excutere: & ventis intendere vela ſecundis
Cōtra iuſſa mouēt beleni: ſcyllā atq̄ carybdim
Inter vtranq̄ viam lœti diſcrimine paruo

Ore arethusa tuo siculis cōfundit vndis.
Numina magna loci iussi veneramur: & inde
Exupero ꝓpingue solū stagnantis helori.
Hinc altas cautes: ꝓiectaq; saxa pachynni
Radimus: & fatis nunquā cōcessa moueri
Apparet camerina procul: campiq; geloi.
Immanisq; gela fluuii cognomine dicta.
Arduus inde agragas ostentat maxia longe
Mœnia magnimū quōdā generator æquoꝝ
Teque datis linquo vētis palmosa selinis:
Et vada dura lego saxis lilybeia cæcis.
Hinc drepani me portus & illetabilis ora
Accipit. hic pelagi tot tēpestatibus actis
Heu genitorē omnis curæ casusq; leuamen

plēmyrrū q; vndosum. Orthygia. hæc alia est a delo q̄ & ipa orthygia appellat. Elidis. elis & ipsa i archadia vrbes sunt in quib⁹ ē fons in gens qui ex se duos alueos creat Alpheum & Arethusam Vñ fit vt fingat cōiungi in exitu quos origo non cōiunxit: Arethusam autē in elide eē testat Virgi. Sic tibi cū fluct⁹ subter labere sicanos doris amara s.n.m.v. Hæc venatrix dī fuisse: q̄ cum fessa se in alpheo abluere: ab ea adamata ē: & cū fugeret. in fontē mutata ad siciliā p secretos venit meatus. Alpheum. Græce ἀλφειὸς vt ἀινειὰς Aeneas μηλείὰ Medea. Stagnātis. q ad sili̅tudinē nili supfundit capis Pachynni. pmōtoriū austꝝ spectās dictus ab aeris crassitudine πάχυς ē̄ pinguis ē & crassus. Camerina. pal⁹ ē iuxta oppidū q̄ cū olim siccata pestilētiā creasset cōsuluerūt oraculū an penit⁹ eā desiccare p̄staret Vetuit. at illi exsiccarūt: & cessauit quidē pestilentiā: sed p eā ingressis hostib⁹ pœnas dedere. Immanisq; gela. vrbs a fluuio dicta.

Agragas. mōs ē muro cinct⁹: cui⁹ in summa pte oppidū ē: vñ & Cic. ait ad mare intra mœnia añ oppidū expectabat. Refert aūt hæc poeta ꝑm sua tpa Nā tpib⁹ æneæ palus hæc exsiccata nō fuerat: nec gelas aut agrigētū cōditæ. Hoc facit freq̄nter. Sed nūc vitiosum: qa ex psona facit æneæ. Generator equoꝝ. nā Pindaro teste bi eq ad agōes græcie mittebāt Legim⁹ etiā cū in capadocia equoꝝ greges pisset adductis oraculo Apollinis ex agrigēto gregib⁹ meliores reparūt. Palmosa selinis. vrbs iuxta lilybeū abundās palmis & apio. Drepanon. ciuitas ē n̄ longe ab eryce: dicta vel ꝓpter curuaturā littoris in quo posita ē. Vel q̄d saturn⁹ post amputata virilia cœlo patri illuc ꝓiecit falcē: quæ repanos dr̄. Q̄d verisimile putat ꝓpter vicinitatē erycis Veneri consecrati: q̄ dicit nata ex cœli cruore & spuma maris. Illetabilis: ꝓpter parentis amissionem.

DO. Longe. quia excelsus ē mons. Saxis cæ. quæ naute subaquanea appellāt. Illetabil. Ex pressit plenā mortalitatē. Nā si q̄n aliqua infortunia accidunt: nos in dolore positi locis attribuimus q̄si nobis aliquid inflixerint. Ergo hic drepanitano loco applicat q̄d fato acciderat. Amitto anchisen. dolet pisse in portu qui tot maris picula euasisset. Nec dixit mortuū: sed deseruisse filium Veteres em̄ egregios viros nō mortuos: sed per cōmutationē locorum translatos putabant.

CHRI. Ecce. q̄si n̄ expectat⁹: Nā subito dei fauore venit. Pantagiæ. q̄d ad fabule tegmētū attinet est q̄ incolæ offenso tāto strepitu q erat ex mōtis saxis q̄b⁹ vndæ flumis illidebāt ea āt sustuleīt aut fregerunt. Thapsum. isula ē decē stadia a sicilia distās plana & penit⁹ iacēs: vt vndis mersa videat: dicta ταφὸς τοῦ. i. sepelio. Infœlicis. voluit explere versū ex verbis acchimenide. Vel infœlicis. ꝓpter errores: & captat misericordiā a sili̅tudie fortunæ. Arethusa. de q̄ diximꝰ i buc. Elorus. hoc flumē ex pachio mōte fluit. Proiecta. i mare extātia. Camerina. q̄ deide romanoꝝ colonia fuit. Cāpi geloi: hic stagnū geloū ē: q̄d tetro odore abigit: ꝓximātes. Ibi fontes duo. Alteꝝ si sterilis bibat: cōcipit. Alteꝝ si fœcūda: sterilis fit. Agragas. sal agrigētin⁹ vstione liq̄scit: humore admixt⁹ crepitat: cōtra naturā reliqui salis.

Amitto anchisen: hic me pater optime fessum
Deseris heu tātis: nequicq; erepte periclis
Nec vates helen⁹ cū multa horrēda moneret
Hos mihi prædixit luctus: non dira celæno:
Hic labor extremus: longarū hæc meta viaꝝ
Hinc me digressū vestris deus appulit horis.
Sic pater æneas intentis omnibus vnus
Fata renarrabat diuū: cursusq; docebat
Conticuit tandē: factoq; hic fine quieuit.

SER. Fessū. deseris. sic ipe. cato āt ad italiā venisse dicit. Vñ & in. vi. illā amphibolon est. Quo magis italia mecū letere repta. Nec vates. h. qa dixerat ꝓbent nam cætera parcæ.

Cdæno. q̄ vel irata debuit aduersa p̄dicere & bona pietate mortē patris grauiore dicit quā famē. Deus. cōmendat se didoni dicēs ad eā deoꝝ volūtate venisse Fata di. q̄ dii hoib⁹ tribuunt. Renarrabit. re vacat: vt cōsiteri possit Sane i principio secūdi duo sunt versus ex p̄sona poetæ sicut hic tres: & silis est finis initio Cōticuit tandē: & cōticuere oēs. Tandē. diu turnitatē narrādi exp̄sit. Epilogus aūt sniarū more sex istis prioribus libris dedit quos etiā bioticos voluit eē. nā singulis res singulas dedit. Primo oia. Secūdo patbos. Tercio errores. Quarto etbos. i. mores. Quinto festiuitatē. Sexto sciam Epilogos aūt sic variauit: vt in principio esset miseratio didonis. In secundo mors Creusæ. In tertio anchisæ. In quarto didonis. In quinto Palinuri. In sexto immaturū interitum deflet Marcelli.

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA POZNAŃ

DO. Heu tantis.tant⁹ fuit dolor: vt etiã apud didonẽ posit⁹ q̃si cũ eo p̃sente loquereẽ. Tantis ad generalitatẽ trãsit: ne si spãliter enumeraret: lõgior fieret. Dolebat aũt vehemẽter q̃ infinitis casib⁹ liberat⁹ ad italiã puenire nõ potuisset. Diffinit ergo poeta quã vim habeat apud filiũ incolumitas patris: cũ dicit Oĩs curæ casusq̃ leuamen. Nec belenus. cũ multa borrẽda p̃diceret. Nec celæno: cũ multa optaret male dicta. Ergo nec amicus p̃dixit: nec inimica. Tacuit aũt de tẽpestate siciliensi: ne bis repeteret q̃d dictum fuerat ab Ilioneo. Intẽtis oĩbus. adhuc intẽtis: vt oñderet æneã libenter auditũ. Intenti fuerãt. cũ incepit. Intenti: cũ finiret. Oĩbus. oñdit nullũ illic fuisse: qui nõ adhuc desideraret audire. Tandẽ. ad ipsum ptinet: qui casus suos narrabit inuitus. Nã auditores adhuc intenti erant.

CHRI Nec vates hel. patbos ab eo q̃ ẽ p̃ter spẽ. Nã q̃ puidim⁹ solent leuiora accidere. Sic alibi. Et nũc ille quidẽ spe multũ capt⁹ inani Fors & vota facit. Hic labor. dissolutio & admonitio. Deus. cociliat sibi fauorẽ regine cũ deoq̃ eẽ munus putet q̃ ad sua littora venerit. Sic & Anna. Diis equidẽ auspicii reor & iunone secũda Huc cursum iliacas vẽto tenuisse carinas. Fata: q̃ntũ ad euersionẽ vrbis Vñ ipse Sic visum supis: & hæc in scdo libro. Cursus ad errores suos referas: quos narrauit in tercio.

T Regina graui iamdudũ saucia
Apollonius argonautica scripsit: vbi inducit amantẽ Medeã: inde totus hic liber trãslatus est de tercio apollini. Est autẽ pene tot⁹ in affectione: licet sine pathos habeat vbi absces-sus Aeneæ gignit dolorẽ. Sane totus in consiliis & subtilitatibus: nã pene comicus stilus est nec mirũ vbi de amore tractatur. Iunctus quoq̃ supioribꝰ ẽ: q̃d artis eẽ videreẽ: vt frequẽter diximꝰ. Nã ex abrupto vitiosus ẽ trãsitus licet stulte q̃ dẽ dicãt hũc tercio nõ eẽ coniunctũ. In illo em̃ nauigationẽ picula. In hoc amores exequit nõ videtes optimã cõiũctionem: cũ em̃ terciũ sic clauserit. Factoq̃ hic fine q̃euit: subsecut⁹ ẽ. At regina graui i.s.c. Item paulo post. Nec placidã mẽbris dat cura qetẽ Nã cũ æneã q̃euisse dixerit satis cõgrue subiunxit: vt somno amans careret: Iãdudũ. aut nimiũ: vt Ter. Iãdudũ te amat. Iãdudũ illi faci le sit quod doleat: aut iãdudũ a quo tpe vidit æneã. Legim⁹ em̃. Obstupuit primo aspectu sidonia dido. Saucia hic subiũgit Vuln⁹ alit. & bene alludit ad cupidinis tela vt paulo post ad faculã. Et cæco carpit̃ igni: nã sagittarum vuln⁹ ẽ facis incendiũ. Cura. amore: ab eo q̃d cor vrat: vt veneris iustissima cura. Item mea maxia cura. Venis. Quia p venas amor currit: sicut venenũ: inde dictũ Fallasq̃ veneno. Item longũ bibat amorẽ. Cæco carpit̃ igni: agit Virg. vt inuẽtas frangat declamatões: vt hoc loco: rẽ dixit sine declamatõe. Oui. quoq̃ magis tegit̃ tanto magis æstuat ignis. Cæco igit̃ igni. i. validiore: cui⁹ hæc natura ẽ vt compressus magis cõualescat. Multa viri virtus aio bene mediã se facit p̃bere Didonẽ inter regalem pudorẽ & amoris ipulsum: simulat em̃ se virtutẽ mirari: cui⁹ pulchritudine mouebat̃. Multa autẽ virtus figurate dixit: nã ad numerũ trãstulit: q̃d est q̃ntitatis. Recursat. bene frequẽtatiuo vsus ẽ verbo in frequẽti amãtis cogitatõne. Gentis. nõ æneæ: vt sit velut excusatio: sed dardani a numinib⁹ aut veneris. Infixi. pectore vultus: verbaq̃. Tale & illud ẽ illũ absens absentẽ: auditq̃ videtq̃. Nec placidam. m.d.c.q. aut penit⁹ quiete caruit: vt placida epitheton qetis sit: aut habuit quidẽ quietẽ: sed nõ placidam .i. turbatã somnis: vñ ipsa paulo post. Quæ me suspẽsam insomnia terrent: Postera phœbea lu.l.t. Circũlocutio orietis diei. Scdm em̃ & terciũ librũ æneas p noctẽ in conuiuiis didonis narrauerat: licet vt supra diximꝰ. Vir. ista q̃ p naturã necesse ẽ fieri plerũq̃ cotẽnat. Lustrabat. aut illustrabat. aut re vera lustrabat .i. purgabat. Nã nox quodãmõ poluit mundũ. Humentẽ vmbrã. Quia nox oĩs humida est: vt noctis lentus nõ deficit humor. Et nihil interest vtrũ vmbrã an noctẽ dicat. Nox em̃ vmbra terre ẽ: vt supra Inuoluens vmbra magna terrãq̃ polũq̃. Est etiã hysteron ꝓteron in sensu. Aurora em̃ ꝓcessit solẽ. Cum sic v. De re pudẽda locuturã parũ fuerat sororẽ eligere: nisi etiã vnanimẽ. Dicim⁹ autẽ vnanim⁹ sicut inermus & inermis. Male sana. nõ plene sana. i. amore viciata. Male. n. plerũq̃ non. plerũq̃ minus significat sicut ve: vt vecors

Descriptio quarti libri.

Ritur in q̃rto dido: flãmasq̃ fatetur:
At regina graui veneris iã carpit̃ igne:
Consulit̃ soror anna: placet succũbere amori
Fiunt sacra deis: onerant̃ numina donis.
Itur venat̃: veneris clam fœdera iungunt.
Facti fama volat: monitus tũc numine diuũ
Aeneas classemq̃ fugæ: socioq̃ parabat.
Sensit amans dido p̃cibus conata morari
Postq̃ fata iubent nec iã dat̃ vlla facultas
Conscenditq̃ pyrã: dixitq̃ nouissima verba.
Et vitã infœlix multo cũ sanguine fudit.

P. Virgilii Maronis æneidos liber quartus.

T regina graui iã dudũ saucia cura
Vuln⁹ alit venis: & cæco carpit̃ igni
Multa viri virt⁹ aio mltusq̃ recursat
Gentis bonos: hærent infixi pectore vultus:
Verbaq̃: nec placidã mẽbris dat cura qetẽ.
Postera phœbea lustrabat lampade terras
Humentẽq̃ aurora polo dimouerat vmbrã.
Cũ sit vnanimẽ alloquit̃ male sana sororem.
Anna soror q̃ me suspẽsam insomnia terrent:

sicut ve:vt vetoris vesanus.q̄q̄ male & pnitiose significat.Lu.Sic male deseruit. Insomnia terrent.& terret & terrēt legimus.Nam est hæc insomnia insomniæ vigilia:& hoc insomniū insomnii id qđ p somnum apparet:vt Falsa ad cœlum mittunt insomnia manes. Nam insomnia in singlari Paccuuius & Ennius frequēter dixerunt.Plinius tñ de vsu remouet.Sed ambiguitatem lectionis hæc res facit q̄ non ex aperto vigilasse se dixit:sed habuisse quietē implacidam.i.somnus interruptam.Ergo & insomniis terri tam:& propter terrorem vigilias passa est.

DO. Enarratis oībus ad quietē secessit æneas.Dido aut itolerabili cura mota recordatōe loquētis & secreto incēdio torrebat. Multa viri.v.erāt em & corpis.qa multos labores ptulerat. Erāt ai:q̄ erat deoꝝ cultor.Amator patriæ:pentis:vxoris Quapropter etiā sublato amore cōflato a cupidie cur ñ amaret virū domi foriscq̄ pstantē:bello strenuū i pace religiosū necessariū sibi viduæ destitutæ: cōdēti ciuitatē necessariū cōtra pigmaleonē.Forma āt corpis ceteris ai virtutib⁹ afferebat dec⁹.Accedebat nobilitas generis.Erat em Veneris fili⁹.Cupidini fr:nepos Iouis. Fixi.figi ea dicūt q̄ facile auelli ñ pnt:& hæret qđ no pt repari. Vult⁹.ad corpis laudē.Verba āt ad aīm referas. Quietē.diuersa res ē somn⁹ & amor.Ergo æneas quiescebat.Dido inqeta erat. Anna soror:elegit sororē & vnanimē:cui turpiorē amorē cōfitereť.Neq̄ tñ aperte.sed p insinuationē longo circulo verboꝝ cōfessa ē. Quæ me suspensam insomnia terrent.Patior insomnia dū considero nihil esse in hospite:qđ præferri nō debeat.

CHRISTOPHORVS.

Vm mecū sæpe multūq̄ aio totaq̄ mēte Maronis ingeniū repeto:nihil mihi oēm doctrinā ac oē dicēdi gen⁹ poetaꝝ diligenti⁹ circūspiciēti sese offert qđ si cū huiuscemodi vate cōpare voluero nō pene euanescat.Itaq̄ & si multa apd nōnullos pbē:laudēq̄:būc tñ solū admiror atq̄ stupesco. Veꝝ de cæteris q in eo diuini loci depbēdunt & dixim⁹ sæpe ac deinceps dicemus. Pnti aūt tpe cū ei⁹ sit q̄rt⁹ liber interptand⁹:qs satis p magnitudie ac diuinitate rei illū admirabit̄:Nouerat em ex oīb⁹ pturbationib⁹:q̄ aios būanos cruciāt atq̄ excedūt:amoris vim amoris in q̄ illi⁹ qui i nīis pectoribꝰ depuatus adulteratusq̄ penit⁹ a vero degenerat eē oio maximā:ac maxiarū calamitatū:quib⁹ mortale gen⁹ pmit̄:semia cāmq̄ pbere būc igit̄ sapientissim⁹ poeta ita psecutus ē:vt nihil maius no dicā verbis exprimi:sed ne mēte qdē atq̄ aio sup hoc cōcipi possit. Et qm optimi vatis id ppriū ē:vt nō solū nīas aures dicēdi suauitate demulceat. Verū multo magis:vt q̄uitate reꝝ ac optimis pceptis humana pectora a vitiis purget:& virtutib⁹ informet:ita miseras oēs q̄ maxie i amore sunt pse quit̄:vt nos q̄ntū in se ē inde penit⁹ abstrahat. Veꝝ ne qs sibi psuaserit me adeo ipiū eē.vt sceleristissime in amore iuebar:nō ab re eē iudicaui:vt de ipso distincti⁹ nō p magnitudine ac dignitate sua:sed p tpis angustiis differrē.Nā cū innumere pene res a nobis cōplectēdæ sint:ita i singulis tēperandū ē:ne dū vnam alterā ne nimis lōge lateq̄ pseqmur:reliqs in pscripto spatio aut nullū aut oino exiguū locū relinq̄mus. Dicā igit̄ nihil amore maius excellētiusq̄ apud mortales eē:dicā rursus nihil miserius nihil infœlici⁹ excogitari posse:Qđ ne cui incredibile putari possit & qd sit amor verus:& qd adulterin⁹.breuib⁹ pcurramus.Est igit̄ amor desideriū pulchri.Pulchritudo aūt ipsa ē gīa q̄dā vluax & spiritalis dei radio illustrāte iprimis angelo infusa:inde ais boim corporūq̄ figuris & vocib⁹ q̄ rōnē visum & auditū mouet atq̄ delectat:delectādo rapit:rapiēdo ardēti inflāmat amore. Pulchritudo triplex ē.In aio q̄ orit̄ ex cōcinnitate virtutū.In corpore q̄ ē ex pluriū colorꝝ linearūq̄ cōcordia.Gīa itidē maxia in sonis:q̄ ex vocū diuersarū cōsonātia nascit̄.Pulchritudo ergo aiorꝝ mēte corporꝝ oculis vocū auri⁹ pcipit̄.Cū igit̄ amor sit fruendæ pulchritudis desideriū sp mēte:oculis:atq̄ auri⁹ erit cōtētus q̄m istis solis pcipit̄ pulchritudo. Olfatū aūt gustū ac tactū negliget:qa istoꝝ sensuū appetitio nō amor est:sed furiosa libido rabiesq̄ vocatur: Adde etiā ad hæc q̄ si amor erga boiem pulchritudinē desiderat: humani aūt corpis pulchritudo i q̄dā cōcinnitate cōsistit:Ipsaq̄ cōcinnitas tpantia q̄dā est:sola ea exiget amor q̄ tpata:q̄ modesta:quæ decora sunt.Quapropter voluptates q̄ a tactu gustuq̄ sunt:q̄m adeo vehemētes furiosæq̄ existūt:vt mentē ex suo statu deiiciāt:hominēq̄ penit⁹ pturbēt:amor oino refugiet:veluti eas:q̄ ppter intpantiā pulchritudi sint aduersæ.Et em furor venereus ad intpantiā trahit.g̃ ad incōcinnantē g̃ ad deformitatē trahit.Amor vero ad pulchritudinē rapit̄:At deformitas & pulchritudo cōtrarie sunt.Nō g̃ deformia appetet amor: cū solā pulchritudinē spectet.Quapropter nō solū veteres illi theologi & q ante xp̄m natū floruerť.veꝝ nīi quoq̄ amorē diuinitatis nomē eē voluerūt.Nā & tercīa in trinitate pson̄ amorē nūcuparūt:& in angelorꝝ bierarchiis primū ordinē amoris noie insignē reddiderūt.Seraphin em ardēs vel incēdens ē: vel ardētes & incendētes.Hæc igit̄ & plæraq̄ alia bis cōgruētia apud plato.disputat Phædrus: ac veris argumētationib⁹ pbat & nobilissimū & maximū:& vtilissimū eē amorē.Et cū duo sint apprime vtilia generī humano pudor:atq̄ studiū:q̄m pudore ab oi turpitudine abstinem⁹:studio aūt ad maxia queq̄ atq̄ honestissima accēdimur vtrūq̄ ab amore pfectū demōstrat.Lōgior pfecto sim si illa quoq̄ q̄ eo dē in cōuiuio a Pausania de amore disserunt:referā.& quib⁹ roib⁹ bonū simul ac pulchrū illū demostret cōscribā Quapropter ñ solū hui⁹ de amore snias pteribo. Sed etiā q̄ eriximach⁹ q̄ Aristophanes:q̄ Agathon posuerūt:omittā est em p cæteris oīb⁹ ipe amor & benefic⁹ & curator:& medicus ē.Nā nō qa cognoscimus sed qa amam⁹ deū:ab illo amamur.Quapropter nō cognitio dei sed amor i deū nos cœlo restituit. Itaq̄ & qa pulcherrim⁹ amād⁹ ē:qa optim⁹ mutād⁹:qa beatissim⁹ venerād⁹.Socratis aūt rō multo pfundior altiorq̄ ē.Verū nos de multis pauca:& ea quidē q̄ nobis i hoc loco magis q̄drent. Cū igit̄ corpis alicui⁹ figura talis ē maxie q̄lem in eius idea diuina mēs cōtinet eaq̄ oculis sese obuiā offert:ac p oculos in spiritū penetrat aio statim placet.Nec iniuria.Nā illa iis cōsonat rōnibus:q̄s veluti rei ipsius exēplaria

ttū mens nra: tū gignēdi vis olim diuinit⁹ accepta cōseruat. Quapropter huic triplex subrepit amor. Nā huiuscemodi pulchritudo q̄ ab oculis p spm̄ ad animū vsq; puenit ita nos affectos iuenit: vt vel ad rerū supnarū speculationē erigi: vel in reb⁹ agēdis manere: vel postremo ad voluptatē deprimi ꝓmpti patiq; simus. Si igit̄ primū fuerit: statim a forme illi⁹ corporalis aspectu ad eā q̄ spiritalis diuinaq; ē formā cōtemplandā erigimur. Sin scdm erit ita nos illā aspicie do oblectabim⁹: vt nihil altius q̄ram⁹. Sin terciū: statim ex eo mediocri statu i turpissimā cupiditatē tangēdi attrectādiq; rē amatā dilabit̄. Primo igit̄ amore nihil sublimius. postremo nil humili⁹ cogitari pt. Inter hos aūt ii q medii sunt: & si ad diuina celæstiaq; non ascēdunt de būano tn gradu nō deturbant̄. Est igit̄ ois amor ab aspectu. Sed amor ei⁹ q magnaq; diuinarūq; rerū cognitōi dedit⁹ ē: ab aspectu ad mentē ascēdit. Voluptuosi in turpē tactū descēdit. Eius aūt q in vite ciuilis actionib⁹ versat̄: ab aspectu nō descēdit. Horq; igit̄ q tres sunt amores is q speculationē sequitur diuin⁹. Qui i aspectu solo cōsistit buman⁹ appellat̄. Qui demū intactū ꝓlabit̄: ita ab hoie degenerat: vt ferin⁹ noiet̄. Quapropter cū in rerū oim ordine ita collocet̄ bō: vt in cōfinio posit⁹ sit imortaliū mortaliūq; oim i manu sua ē vt primo illo amore sup̄ suā se cōditionē erigat: ac se deo cōiungat. Est itidē & in manu sua: vt lasciuo & turpi amore q̄d bois ē exuat: ac in ferā circeis poculis. i. turpissimarū voluptatum illecebris penit⁹ cōuertat̄. Quapropter cū amorē pulchri desideriū eē diffiniuerim⁹: cunq; bois forma rō sit: q̄ in aio ē: nec quicq̄ ꝑter animū vere bō dici possit: amor ipe verus hominē a corporea pulchritudine ad animū reuocat: atq; deinde ab aio i angelū traducit. Et ab angelo postremo i deū trāsfert. Qua quidē re nihil boi excellētius accidere pōt. cōtra vero amor q corpis formā sectat̄: nos i oim pturbationū erūnas coniicit. Nō em̄ verā pulchritudinē: q̄ sola ai est: & in veritate & iusticia cōsistit: desiderat. Sed illi⁹ oblitus corpis formā: q̄ animi pulchritudinis vmbra ē exquirit. Negligit igit̄ verā pulchritudinē sectatur vmbrā q̄ ad extremā pnitiē nos deducit. Quā quidē rē apud Orpheū ex narcissi fabula pulcherrimus: vt poetā decet: integumētis expressā videm⁹. Narcissus em̄ pulcherrim⁹ adolescens sui vultū nō aspicit: sed eius vmbrā in aq̄ ꝓsequit̄: & amplecti conat̄. Suā igit̄ figurā deserit. Vmbrā aūt nūq; assequit̄. Vñ in lachrymas resolut⁹ cōsumit̄. Per Narcissū em̄ adolescentē temerarii ac impiti animū intelligim⁹: q sui vultū nō aspicit. Id em̄ est verā ac ꝓpriā sui eētiā neq̄q aiaduertit. Sed suæ eētiæ vmbrā in aq̄ ꝓsequit̄ atq; eā amplecti conat̄. Hoc quidnā aliud ē nisi q̄ pulchritudinē in corpore: q̄d quidē & fragile ē & caducū: & ad sil'itudinē aquæ sp fluit: q̄ ipsi⁹ ai vmbra ē admirat̄. Suā ergo figurā deserit: vmbrā nunq; assequit̄: q̄m anim⁹ corp⁹ sectādo se neglīgit: & vsu corporis nō impleт̄ neq; satiat̄. Nō em̄ ipm re vera appetit corpus: sed sui ipsius spēm a corporea forma: q̄ speciei suæ imago ē illect⁹ tanq; narcissus affectat: cunq; id minime aduertat: dū aliud quidē cupit: atq; aliud sequit̄: desideriū suū explere nunq; pōt. Qua de cā in lachrymas resolut⁹ cōsumit̄: q̄d iccirco ita euenit: qa extra se positus anim⁹: & in corpus delapsus: pnitiosis pturbationib⁹ cruciat̄: atq; corporis infect⁹ sordibus q̄si morit̄: cū iā corpus potius q̄ anim⁹ esse videatur. Vides ergo tres esse amores: ex quib⁹ diuin⁹ nos sup̄ hominē erigēs deo cōiungit: atq; vt illo veluti nr̄o summo bono fruamur: efficit nosq; ex boc beatos reddit. Humanus aūt si nos ad diuinitatē nō pducit: intra boiem ita tn cōtinet: vt in deteriora nō labamur. At is qui vltim⁹ ē: quēq; ego iā toties ferī nū appello: nō mō beatos nō reddit: verū ita nos in nr̄e naturæ obliuionē inducit: vt ꝓ boie bestiā faciat. Et q̄m nihil in nobis ꝑter corpus cognoscimus: nihil ꝓfecto nos aliud q̄ corpus eē putam⁹: atq; ad solas corporis voluptates nos natos eē censentes: illis penit⁹ vt īmunda sus luto demergi delectamur. Hinc innumeræ miseriæ ac grauissimæ calamitates nos vexant: excedūtq; vt verū esse experiamur ꝓpertianū illud. durius in terris nihil est q̄d viuat amāte. Tantā igit̄ pnitiē: tanq; grauē pestē humano generi cōsulere cupiēs poeta: ita eā in Didone exprimit: vt nos ꝓ viri⁹ ab huiuscemodi īsania auocare conet̄. Dixi deī amore, Nunc vt ad Maronē redeā: Imitat̄ apes nr̄ poeta q̄ ex diuersis floribus id excerpunt q̄d operi suo cōducit. Nā vt in buc. Theocritū: in geor. Hesiodū. sic in æneide Homerū imitat⁹ ē. Verū ita tn imitatus: vt ex aliis poetis tā græcis q̄ latinis multa in rē suā transtulerit: vt sup̄ oñdimus: nunc cū maxime varietati studuerit: in boc qrto Didonis amorē exprimēs: græcū appolloniū imitat̄: qui de argonautis scribens amores Medeæ exprimit. quē poeta doctissimoq; viroq; iudicio longe supauit. Vulnus. Vlcus

Vulnus. amor fingit̄ sagittis corda trāsfodere. Hinc Proper. Et manus amatis nō frustra armata sagittis. Et pharetra ex humeris gnoscia veraq; iacet. Sed illarū alias aurea alias plumbea cuspide eē dicit. Oui. Et aurea cū ferit cogit amare: cū vero plumbea pcutit fugat amorē. Versus sunt. Atque sagittifera prompsit duo tela pharetra Diuersoq; operum fugat boc facit illud amorē. Quod facit auratū est: & cuspide fulget acuta. Quod fugat obtusum est: & habet sub arundine plumbū. Differunt autē vulnus & vlcus. Nā vulnus est quiqd externa vi aut pulsu corpori infigit̄. Vlcus autē est ex interni humoris corruptione. Alit. nā amorē ipsum diuturna cogitatione augemus. Quid ergo infœlicius amante: qui ipse suas nutriat miserias. Igni. nā ꝑter sagittas etiā faces gerere dicit̄ amor. Carpit̄. recte posuit. Proprie em̄ carpere dicimus ea quæ paulatim capiendo minuimus: vnde carpere iter & carpere herbas. Vtrūq; em̄ capiendo minuitur. Sic etiā carpere famā: cū veris vel falsis crinibus illatis illā minuim⁹. Prisc. ia. autē in boc loco Alit & carpit̄ ꝓ alebat & carpebat̄ positū dicit. Carpitur ergo. i. minuit̄ amantis corpus: & macilentū aridūq; reddit̄. Nā cū vis ipsa nature duobus simul actionibus sufficere penitus nō possit animi amātis intētio in assidua amati cognitione tota se versat. illic & naturalis complexionis vis ois intenta est. Ideoq; neq; cibus in stomacho perfecte concoquit̄: quo fit vt maior pars in supflua excrementa abeat. Sed id etiam q̄d in nutrimentū reseruatū est. crudius ad epar trabitur: ab eoq; secunda decoctione male decoquitur. Quo fit vt & paucus omnino sanguis & is quidē crudor per venas trabat̄ vnde necesse est vt membra

oia tum inopia

oia tū inopia: tū cruditate alimenti extenuerūt apalleſcāt. Præterea quo anim⁹ intēdit: illuc & ſpūs aduolant. At anim⁹ amati imaginē phātaſiæ ifixā i ipm̄q amatū rapit. Ergo ſpūs quoq illuc ferunt: ibiq; reſoluunt: & cū ſpūs ex ſubtiliſſima ſanguis pte i cor decreent: op⁹ ē ad cōſumptos ſpūs reſtaurandos puri ſanguis frequētiſſimo alimēto. Quā ob rē cū ſubtiliores q̄q; ac lucidiores ſanguis ptes in ſpūs reſtauratione exhalet: maculoſus craſſuſq; atq; ater reſtat ſanguis. Hic macilētus ſqualiduſq; efficit amās: & melancolic⁹ reddit. Nā ex ſicco atroq; atq; craſſo ſāguie atrabil' efficit. Vides g̃ q̄ re cæco igni recto carpat amās. Cæco. occulto. Nā q̄nto occultior eſt tāto vehemētior. Oui. q̄q; magis tegit tect⁹ magis æſtuat ignis. Vel qa amor cæc⁹ pingit. qm̄ lumie rōnis priuat eos quos afficit. Multa viri virt⁹. decor; ſeruat poeta. Nā cū caſtiſſimā & ex oib⁹ ptib⁹ tēperatā finxiſſet Didonē: ñ fiebat veriſile illā niſi g̃uiſſimis cauſ i amorē ipelli potuiſſe. Neq; i amorē penit⁹ laſciuū & ferinū: ſed i bumanū q aliquo mō diuinū quoq; ſapperet. No g̃ capta ē a principio forma ſpē ve corporis. Sed multa virtute viri quā admirata ē: & admirā do amare cepit. Incepit igit irrepe vitiū i eā ſub virtutis ſpē. Aliter em̄ capi mulier tēpata ñ poterat cum aūt patefacta iā eēt amori via p virtutē icepit admiſcere aliq̄d deteri⁹: ſed ñ tñ malū. Nā obtulit bois nobilitatē generis: q̄ illā vehemētius coligaret. Ac demū illā iā iſtis reb⁹ occupatā: ipſa corpis ſpē ac pulcritudine aggredit: vt tādē a pudico i pudicū trabat. Nā cū veluti i nīis allegoriis oñdim⁹ p didonē vitam actiuā & ciuilē itelligam⁹ ē q̄dē ipſa vita ciuilis a principio ita iſtituta vt ad virtutis finē dirigat. Verū cū i reb⁹ corporeis & mortalib⁹ verſet illaq; illecebris delinita a virtute ad laſciuiā deflectit ac ḋgenerat. Sed redeo ad didonē: quā cū a principio tēperatā induxiſſet nō vult illā ad intēperantiā iam niſi p cōtinentiā ac incōtinentiā deduci. Nō em̄ ab extremo ad extremū niſi p mediū itur. Quapropter vt hæc oia videamus. Virt⁹ eſt q̄dā q̄ facit ne i aliquā turpē libidinē deferamur. Hāc āt tēpantiā appellāt. quā ita diffiniūt ē firmū modeſtūq; rōnis dīm libidinē cæteroſq; iportunus ai motus quodā vigore coercēs. Hui⁹ contrariū ē intpantia. Vtraq; āt iſtaq; bitus ē. Ergo illa virt⁹: hæc vitiū. Cognoſcim⁹ aūt bitū factū ee aut i virtute aut i vitio: cū id agim⁹ & libēter & cū voluptate nulla in pte repugnāte aio: Ergo q tpatus eſt ſine labore aliquo ſine aliq̄ moleſtia volēs libenſq; & cum voluptate ab oi libidine ita abſtinet: vt gaudeat cū id agit. Intpatus aūt & ipſe libēs & cū voluptate i oīm gen⁹ libidinū fluit. Inter aūt tpantiā & intpantiā: cōtinentia ē & incōtinentia. In quib⁹ q̄m̄ nō adbuc factus ē bitus: pugna apparet & difficultas. Ergo continens abſtinet quidē a libidinoſa voluptate: ſed pugnat i eo ſenſu aduerſus rōnē: inuituſq; cogit. Inconti nens vero & ipe pugnat. ſed tandē vincit rō & appetit⁹ inobediēs: & tanq; puicax ſupat. In boc appetit⁹ turpiter cupit: & trabit rōnē. Ergo nec ſiſtit: nec pet rōni. In eo vero qui ē cōtinēs appetit⁹ ſiſtit. Nā a rōe ita cohibet vt q̄uis afferri cupiat tñ firmet veſtigia: nec vlteri⁹ dilabat: nō tñ paret. Si q̄dē pere ē q̄d iubet turpiter libēter exequi. Appetitio bois cōtinētis nō oē q̄d rō iubet exequit. Nā illa duo rō p̄cipit: & ne appetat: & ne agat turpiter. Appetit⁹ primū p̄ceptū negligit: ſcdm ſeruat: ſed nō pfecte. Nā q̄uis abſtineat a voluptate quā cupit coact⁹ abſtinet. Coacte aūt facere cogi poti⁹ ē q̄ obtpare: Tēpat⁹ āt vtrūq; p̄ceptū libēter exequit. Quapropter cū Pla. de incōtinēte loquit: ait illū deniq; cū errata ſua cognoſceret penitere. Et qa: vt ait Seneca: principiū ſalutis ē pnia: iccirco ait Pla. deinde illū frena iponere cupiditati. Habes igit qd ſit tpantia qd cōtinētia qd incōtinētia: qd deniq; intpantia. Quo āt pacto Didonē ex tpata cōtinentē reddat: atq; ex cōtinēte incōtinētē: poſtremaq; intpatā paulo iferi⁹ exprimem⁹. Neq; tñ q̄rat aliqs quō poſſet mulier i bitu virtutis cōſtituta inde dimoueri. Nā & ſi ſūma ſit difficultas tollere bitū: tñ nō ē de reb⁹ ipoſſibilib⁹ p̄ſertim i virtutib⁹ ciuilib⁹. Nā i purgatoriis & i bis q̄ ſunt aī iā purgati lōge alia rō ē. Quin & ipſe poeta illā ab bitu dimotā oñdit nō facile. Sed adbibita vi cupidis: quē deū i reliquos deos poſſe nō fabuloſe fabulant. Infixi p. nā q̄ vehemēter cupim⁹ e mente nunq; amouent. Humētē vmbram. noctē: q̄ vmbra terræ ē & bumeſcit. Nā būore p diē a ſole attracto: neq; ab eo abſumpto bumeſcit

Tempe-
rantiā

Male ſana. nos ab amore debortabat cū iſanos reddat. Terret. nā viſis nocturnis borreſcit anim⁹ vel terret inſomnia. i. vigilia ꝓpter varias cogitatōes q̄ aio aduenium. Anna ſoror. Optimū initiū patbeti ce orōnis. Nā a noie ꝓprio incipit: vt oſtendat q̄ amice & familiariter apud ſororē cōquerat. Sic Terē.

O mea glyceriū quo is te perditū: Et crebris interrogationibus ac diſſoluto rem auget.

SER. Nouus. magnus: vt Pollio & ipſe facit noua carina. Succeſſit ſedib⁹. vt Succedoq; oneri: & ſuccedūt tecto. Quem ſeſe. o. ſ. Vt Obſtupuit primo aſpectu ſidonia Dido. Forti p. Hoc ab ilionea audierat. Et fortitudis cōmemoratione excurſat pulcbritudinis laudē. Credo equidē g. eſſe d. nec em̄ vana fides ē. i. falſa. nā degeneres animos timor arguit. i. pbat. Heu ipulſū amoris ſignificat. Iactat⁹ ſa. vt Quis te nate dea p tot picula caſus iactauit. Exbauſta. terminata q̄d maxīe virtutis eſt. nā inchoare bella cuiuſcūq; ē Vincere paucoꝝ. Fixum īmotūq;. cogi ſeſe optat q̄ ſic negat: Sederet. placeret: vt Et ſedet boc aio. Iugali. ꝓpter iugum q̄d ponebat mīimonio cōiungēdis: vñ & Iuno iugalis dī. Prim⁹ amor. i. marit⁹. Decepta m. ſ. Decepit me morte ſua: & fefelliit Perteſū. pticipiū fine origine verbi: & gtīm regit & accuſatiuū. Nā gtūs ſingularis ē & actīm: vt par-

Quis nouus hic nīis ſucceſſit ſedibus boſpes
Quē ſeſe ore ferēs quā forti pectore & armis.
Credo equidē nec vana fides genus eē deoꝝ
Degeneres amicos timor arguit. heu qb⁹ ille
Iactatus fatis: quæ bella exbauſta canebat
Si mibi nō animo fixū immotūq; ſederet:
Ne cui me vinclo vellem ſociare iugali
Poſtq̄ primus amor deceptā morte fefellit:
Si non perteſum tbalami tædæq; fuiſſet:
Huic vni forſan potui ſuccumbere culpæ:

teſus ignauiã ſuã. Huic vni.f.p.ſ.c. Singula ꝑnũ cianda ſunt. Ingẽti em̃ dicta ſunt libra & moderatione: quib⁹ cõfeſſionib⁹ deſiderii ſui q̃ndã iniicit refrenationẽ. Culpæ. Nã antiqui repellebãt a ſacerdotio bis nuptos. Fatebor em̃ vno ſermone culpã exprimit & neceſſitatẽ. Fateri.n. & coactoꝝ eſt & culpabiliũ. Miſeri poſt f.ſ. Aut muliebriter dixit: aut mortui ꝑm Cice. q i tuſculanis miſeros mortuos vocat: aut cui⁹ſic obliuiſcit aut ſic ocioſi

Spſos. ſi ſichei ſpſos. i. pollutos. Si didonis ſperſos. i. diſpſos ꝓpter fugã. Inflexit. a rigido ꝓpoſito: qa ſup̃ dixit ifixũ imotũq; ſederet. Labantẽ ipul. ipulit & labare fecit. Nõ em̃ labat qui añ imobilis fuerat. ñ em̃ labentẽ legẽdũ ẽ: nã habet labor primã lõgã ſyllabã vt labere nympha polo. Veteris v.f. rẽ turpẽ ſub honeſta fatet: dicẽs ſe agnoſcere maritalis cõiugii ardorẽ: Sed mihi. Callide ac diceret poſſe ſe cõiũgi æneæ ſi mors ſecuta non fuerit Herebo. i berebo. Alii berebi legũt. Aut tua i.r. ꝓpter vinculũ iugale. Abſtulit a. cum illo conſumpta ſunt deſideria & voluptates. Sinus. Hos dicim⁹ orbes oculoꝝ. i. palpebras: q̃ a palpatione dictæ ſunt: qa ſp̃ mouẽt. Bñ aũt bis lachrymis excuſationẽ comemorati prioris mariti p̃mi

Anna fatebor enĩ miſeri poſt fata ſichæi
Cõiugis: & ſparſos fraterna cæde penates
Solus hic inflexit ſenſus: animũq; labantẽ
Impulit: agnoſco veteris veſtigia flãmæ:
Sed mihi vel tell⁹ optẽ prius ima dehiſcat
Vel pr̃ oĩpotẽs adigat me fulmĩe ad ũbras
Pallẽtes vmbras herebi noctẽq; ꝑfundã
Añ pudor q̃ te violẽ: aut tua iura reſoluã
Ille meos primus q me ſibi iunxit amores
Abſtulit: ille hẽat ſecũ: ſeruetq; ſepulchro
Sic effata: ſinus lachrymis ipleuit obortis.
Anna refert o luce magis dilecta ſorori:
Sola ne ꝑpetua mœrens carpere iuuenta:
Nec dulces natos veneris nec p̃mia noris
Id cinerẽ aut manes credis curare ſepultos
Eſto ægrã nulli quondã flexere mariti

ſit. Anna refert. ſuaſoria ẽ oĩ ꝑte plena: Nã & purgat obiecta: & oñdit vtilitatẽ. & a timore ꝑſuadet. O luce m.d.i. dilectior. Nã antiq freq̃nter ꝑ cõpatiuo iũgebant ꝓticulã magis: tale & illũ ẽ Nata mihi vita quondã dũ vita manebat Care magis. Sola ne. Sola ne mœres i oĩ carpe iuuẽta. Dulcis em̃ ꝓpter liberos qui ſunt cã ſecundi mr̃imonii. Alii male iungũt natos Veneris cupidinẽ & æneã. Veneris p̃mia. voluptates. Home. ΤΟΤΕΔΩΡΑ ΦΡΟΔΙΤΗΣ. Id cinerẽ aut ma. ꝓpter illud nec ſeruata fides cineri promiſſa ſichęo. Bene aũt extenuat no animã dicens ſed cinerẽ & manes ſepultos. Et eſt ex ſnia Epicuri: qui dicit animã cũ corpore interire. Eſto. aduerbiũ cõcedentis. & eſt græcũ. Mariti. Nõ qui eſſent: ſed qui eſſe cuperent. Alii legunt ægrã mariti vt ſit numeri ſingularis. i. triſtem ꝓpter maritum.

DO. Quis nouus. Noua i illo ſunt oĩa tã in corpore q̃ in aĩo: neq; vnq̃ i alio viſa: & hæc dicunt ꝑ amãtis aĩo. Quæ ſeſe o.f. q̃ gtũ q̃ iocũdũ ẽ q̃ viro forti cõueniens ꝙ tacet ꝙ loquit̃ ꝙ mouẽt. Laudat etiã æneas hic ꝙ ñ amauit vt vulgaris & turpis: ſed amat⁹ ẽ: ñ tñ ab ea q̃ eẽt pudoris abiecti: ſed etiã petita cõſilio veneris & cupidis fraude. Heu. Incipit ſenſim cõfiteri ꝙ amet ꝙ dolet caſus ei⁹. Si mihi nõ. Adeo illũ ꝓbat: vt illũ iudicet dignũ mr̃imonio ſuo niſi priori cõiugio ſit decepta. Sed mihi vel tel. confeſſa de amore melius ꝑ venere ſibi mortẽ dicit. Ille prim⁹. oñdit ſorori viã neceſſariæ ꝑſuaſionis: vt qđ erat amoris ipulſu factura. hortatu alieno magis facere videt̃. Ait em̃ ſemel nupſi. Habeat ille q̃uis mortuus pudoris mei pign⁹: q mihi florẽ virgitatis eripuit: & ſecũ hẽat: ac ſuo ſepulcro cõſeruet. & ſic obliq dicit. Quid dubitẽ nubere? cũ alteri⁹ nuptias ſepult⁹ ille nõ videat: nec ſentire poſſit. Sufficiat illi qđ præcipuũ habuit virginitatis meæ decus tuliſſe. Relinquat viduã neceſſitatib⁹ ſuis inſeruire. & ſi ſentit fidẽ debitã illi ſubſtulit mors: q̃ nouitatẽ q̃ndã ꝓcurauit. Vis maior vrget: & itolerabilis cogit. Impune ſcdi cõiugii fortuna ſuſcipit̃. & ſi aliq d manes ſentire pñt impune p̃cat̃. Lachrymas. q̃s effundebat vel recordatione veteris mariti: vel ꝙ cogat̃ id facere qđ aĩo reſpuente dãnauerat. Obortis. ſubito coortis. ſic em̃ fit q̃n dolore animi fundunt̃. Cõtra Sinone Lachrymiſq; coactis. O luce m.d.ſ. oñdit cãm meri cõſilii fuiſſe: cũ ex amore loquat̃. & deinde aggredit̃ deſtruere cãs ꝑpter q̃s ipſa negauerat ſcdas nuptias.

Nec dulcis. n. Honeſtã cãm ꝓponit: ne libidis ſed liberoꝝ creandoꝝ cã illã hortari videat̃. Id cinerẽ. id ẽ hic cũ deferre cõtendis: neſcit honorificentiã tuã. Cũ aĩa em̃ ſenſus morientis extinguit̃ totũ interit: ꝓditq; obſequiũ quiſquis illud nõ hoĩ ſed cineri ꝓgare contendit. Eſto ægrã. cũ adhuc eſſes ægra ex recenti dolore: nulli flexerunt te. Nunc nõ repugnabis placido amori.

CHRI. Quis nouus. q. d. cui null⁹ unq̃ ſilis inuẽtus ſit: g̃ nouus ſine exẽplo. Credo equidẽ ex nimio amore ẽ ꝙ ñ ſolũ hæc credat rõe quoq; cur credat afferat Heu. vis amoris exprimit̃: cũ doleat ꝑteritis: & q̃ iã euaſerit ei⁹ malis: ex hac admiratoe illi⁹ fortitudis innuit illũ indignũ tã iniq fortuna fuiſſe. Si mihi nõ aĩo fixũ. Sapiẽtiſſim⁹ poeta cũ didonẽ i ipſa pudicicia tpantiæ hitu cõfirmatã oñdiſſet recte nũc antea q̃ intpatã iducat prio illã ex tpata cõtinẽtẽ: deinde ex cõtinẽti in cõtinentẽ fieri demõſtrat ac poſtremo i vitii hitũ deducit. Fuerat em̃ a principio tpata: vbi ait Tũ breuiter dido vultũ dimiſſa ꝑfat̃. Nunc vero Veneris cõſilio & cupidis viri⁹. ac poſtremo virtutib⁹ ac pulchritudie Aeneæ ipulſa labaſcit: & debitu tpantiæ in quo bñ volẽs & ſine difficultate opabat̃ deiecta nõ a bono adhuc diſcedit: ſed pugnat rõ aduerſus appetitũ: q olim obtpans fuerat nũc ab ea deficit: vicit tñ adhuc rõ: & idẽ agit nũc dido: qđ agebat dũ erat tpata: ſed cũ difficultate. In ipſa em̃ tpantia nulla erat pugna: nã appetit⁹ ita obtpans erat rõni vt pene illi cõiunct⁹ cũcta ꝑ illi⁹ impio exeq̃ret̃. nũc vero i cõtrariũ nitit̃. Inſurgit em̃ appetit⁹. Cũ vulnus alit venis: cũ cæco carpit̃ igni. Cũ berẽt ifixi pectore vult⁹. & cũ huic vni ꝑt ſuccũbere culpæ. Cũ ſentit veteris veſtigia flãmæ. Sed tũ i hoc acerrimo certamie tãdẽ ſuccũbit: cũ ita decernit̃ a rõe. Sed mihi vl tell⁹

optem prius

optē prius ima debiscat. Paulo vero postea cū ad tot acerrimos hostes blādæ sororis psuasiones accederent: supior euasit appetit⁹: & rōnē q̄uis iuitā traxit: factaq̄ ē mulier ex cōtinēti incōtinēs. Vñ ē illd His dictis icensū aim iflāmauit amore. Spēq̄ dedit dubiæ mēti: soluitq̄ pudorē. Ac demū p incōtinētiā obduxit bitū intpantiæ: qđ oñdit cū ait. Nec iā furtiuū Dido meditat amorē. Spēq̄ dedit dubiæ mēti soluitq̄ pudorē. Pertesū. tedet em̄ i voce actiā pteritū bēt: ptesū ē i voce passiua. Tæde. p face ponit. Cæterū tæda arbor ē de q̄ dixim⁹ i geor. Huic. tā gui tā vehemēti. Vni. q. d. tali vt exēplo careat. Inflexit sensus. Mouit appetitū: & repugnātē rōni fecit & deduxit a via recta. Veteris v. f. oñdit q̄nt⁹ sit amor cū circa hæc principia notet eū ee sisem illi q fuerat maxim⁹. Ima tell⁹. imæ terræ ptes: vt eo biatu deuoluar vsq̄ i cētrū Debiscat. valde biscat: vt nulla sit retētio tuēti. Viget āt hæc rō: sed cū appetitu certamē. init.

Vel pr̄o. auget nā minor pœna ē p biatū adiferos deduci q̄ Iouis fulmie pcussā eodē trudi. Pallētes v. b. n. q̄. p. excludit elysioq̄ cāpoq̄ lucos vbi btē degūt: & i maifesta luce & amœna versant. Vñ ē solēq̄ suū sua sydera norūt. Et tartara exprimit vbi nocētes puniūt. Sic affata s. Quia repugnat appetit⁹ rōni & coactus obtpat O luce i. d. s. oro ē i genere dliberatiuo: & arguit a tuto & honesto. Captat beniuolētiā & attētionē: cū oñdat tm̄ illā amare. In primis āt demōstrat quib⁹ bonis caritura sit: si voluptate & liberis si amori illi repugnet. & cōfutat q̄ illa dixit de Sicheo. Mœrēs. Est mœror fm̄ stoicos ægritudo flebil. Sepultos. q. d. sesu carētes. Logē ex snia Aris. q ait mortuos parū d supis curare Manis. p mānes fm̄ Prisci.

Non libyæ: nō ante tyro despectus biarbas:
Ductoresq̄ alii: quos africa terra triūphis
Diues alit: placido ne etiā pugnabis amori
Nō venit in mentē quoq̄ cōsederis aruis:
Hic getulæ vrbes genus insuperabile bello:
Et numidæ infreni cingūt: & inhospita syrtis
Hinc deserta siti regio: lateq̄ furentes
Barchæi: quid bella tyro surgentia dicam
Germaniq̄ minas:
Diis equidē auspicibus reor & iunone scda
Huc cursum iliacas vento tenuisse carinas
Quā tu vrbē soror hāc cernes: q̄ surgere rgna
Cōiugio tali teucrū cōita antibus armis
Punica se quantis attollet gloria rebus:
Tu modo posce deos veniā sacrisq̄ litatis
Indulge hospitio: cāsq̄ innecte morandi:
Dū pelago desæuit hyems & aquosus orion
Quassatæq̄ rates: dum nō tractabile cœlum
His dictis incēsum animū inflāmauit amore
Spēq̄ dedit dubiæ menti: soluitq̄ pudorem.
Principio delubra adeunt: pacemq̄ per aras
Exquirūt: mactant lætas de more bidentis
Legiferæ cereri phœboq̄ patriq̄ lyeo:

SER. Nō añ tyro. aut i tyro ac si diceret tyri: aut ΤΥΡΌΘΕΝ. i. de tyro: vt Dardan⁹ hesperia. Iarbas. rex libyæ: q fm̄ historiā Didonem petiit: & cū illa recusaret carthagini itulit bellū: cui⁹ timore cū cogeret a ciuib⁹: petiit: vt añ placaret manes mariti: & ædificata pyra se i eā pcipitauit. Vñ dido. i. virago est appellata. Nā elissa ꝓprie dicebat. Ductoresq̄ alii. ergo Iarbas ductor. Aphrica. deriuationes frequēter sunt maiores principalitate. Interdum pares iueniūt: Raro minores. Vñ sup̄ de lacæna notandū dixim⁹. Triūphus d. i. bellicosa.

Pugnabis amori. græcū ē. Nā nos dicimus pugno tecū: & nō pugno tibi. Vrbes. ad terrore dixit. Nā in mapalib⁹ habitāt Infreni: sæni: vel qui equo sine freno vtunt. Inhospita. barbara. aspera. Deserta s. r. Inhabitabil: & itel ligit xerolibyen: q̄ ē inter tripolim & pentapolim. Terret ergo: cū iuxta sint aut bellicosæ gētes aut deserta: vñ non speret auxilium. Barcæi. Hi loge sunt a carthagine: vñ dixit Lateq̄ furētes: & fm̄ Titianū i chirographia phœnices quondā nauali pugna supauere. Barce autē ciuitas ē pentapoleos: quæ hodie Ptolemais dr̄. Nā cyrene & barce reginæ fuerunt: a quib⁹ cyrenæ & barce vrbes dicunt. Minas. ꝓpter aurū q̄d dolet sibi ereptum vt in primo dixim⁹. Auspicib⁹. nuptiæ em̄ captatis auguriis fiebāt: vt Luca. Contētiq̄ auspice bruto.

Secūda. i. pspera. q̄ pest cōiugiis. Tenuisse pfecisse: iplesse. Tali. tam fortis viri. hoc sciebat a didone dictū. Veniā. beneficiū: aut veniā piurii: vt nō cineri seruata fides ꝓmissa Sicheo. Sacris litatis. noue dictū: nā deos litamus nō sacra. Indulge. Da operā: vt idulgēt vino & vertūt crateres alienos. Aquosus orion. corripuit rōnē sup̄ dictā. Nō tractabile asperū: itracta bile. Incēsū inflāmauit. Hora. Oleū adde camino. Soluitq̄ p. ꝓpter vicula castitatis. Delubra. delubr̄ dictū vt sup̄ ꝓpter laqū i quo man⁹ abluunt. Vel ꝓpter tectū coiunctū. Aut ligneū simulachr̄ delubrum dicim⁹ a libro. i. raso ligno factū: q̄d græce ξόανον dicit, Pacē. beniuolentiā. Exquirūt: sacrificādo explorant: an dii velint huic rei assentiri. Per aras. auspiciale artem ostendit: hic ē & spirantia cōsulit exta.

Mactant. verbū sacror̄ p euphemismū dictū vt adolere. Nā mactare ꝓpriū est magis augere. Lætas ad sacrificia em̄ eligebant oues: quib⁹ nil deesset: vt in sexto. Nunc grege de intacto septē mactare iuuencos. Bidentes. aut dictæ quasi biēnes: quia neq̄ maiores neq̄ minores licebat hostias dare. Sunt em̄ in quib⁹: duo: eminētiores dentes inter octo: qui nō nisi circa bimatū apparēt: nec in oibus: sed in iis q̄ apte sacrificio inueniunt. Legiferæ. leges em̄ dicitur inuenisse. Vnde sua sacra theosmopboria appellantur. Fingitur autem hoc: quia ante inuentum a Cerere frumentum passim homines vagabant: quæ feritas rupta est inuento frumento: propter quod ex diuisione nata sunt iura: Phœboq̄. qui preest auspiciis quibus vrbes reguntur. Patriq̄ lyeo, qui a vrbibus aptæ libertatis est deus. Vñ Marsias ei⁹ minister

in ciuitatib⁹ libertatis ẽ indiciũ. Sacrificabat g̃ primo diis: q vrbib⁹ p̃sunt q̃si nuptura ꝓ vtilitate reip. Deinde Iunoni: cui curæ sũt nuptiæ. Est etiã sensus altior. Nã facturi aliqd añ aduersos placam⁹ & sic ꝓpriosuocam⁹: vt Nigrã hyemi pecudẽ zephyris fœlicib⁹ albã. Ergo nuptura placat cererẽ: q̃ ꝓpter raptũ filiæ nuptias execrat̃. Apollinẽ: q exps vxoris ẽ. Liberũ: q nisi raptã cõiugẽ bñ ñ potuit & sic Iunonẽ cõciliat.

DO. Hinc getulæ vr. exprimit qđ obscure dixit quoꝝ cõs. ar. Post ãt multa necessaria: q̃ supius posuit addit faciẽdi necessitatẽ singula cũ metu discurrẽs. Dicit g̃. Nõ cõsideras te pegrinã: & i locis pegrinis te iperiũ velle fundare: & oia initia p̃sertim impii bñ laborẽ duꝝ: Q đ fœmia & sola ps vrbẽ fundare: cũ innumere gẽtes possint te magno numero vrbiũ infestare: q̃ virib⁹ & ferocitate valẽt. Insepabile & infreni inuincibiles oñdit. Infreni q suis legib⁹ viuẽtes nollẽt alieno impio subiugari. Inhospita. nõ qđ ñ suscipiat hospites. sed quã ibũanitatis ca oĩs formidet aduenies: vel oderit pegrinos. Hocip̃m cingũt habet magnã vim. Nã cingere ẽ ãbire. vt infiniti mõstrent̃ iimici vndiq; : ne p illos neue etiã p defta fugere possis. Germani minas. Hoc vt validissimũ posuit. q̃si istis addet̃ qui mare obsidebit nẽ fugere possis. Postremo illi hũc cogitãdũ ꝓponit: cui ipiũ sit relictura: si careat liberis Diis eq dẽ. poterat timere Dido Iunoni hoc ñ placere: sed cõiecturaliꝝ remouet Anna. Ait em̃ si nollẽt dii nobis cõiũgi troianos. nũq; illi nãta littora tetigissent. Et credit Iunonẽ ꝓcurasse vt troiani a pria pellerent̃: vt huic regno fauerẽt. Quã tu vrbẽ. si sola tm̃ regnũ pasti: qd facies troianis adiuta: Ergo fauorẽ deoꝝ sacrificiis cõcilia. Indulge hospiti. i. illoꝝ pegrinatõe vberi⁹ foue: ne deficiẽtib⁹ reb⁹ troiani recedere coganẽ. Cãsq; ĩ. m. p̃tende cãs q̃ illos a nauigatõe arceãt. Incẽsum inf. bis repete. s. Animũ incẽsum amore iflãmauit amore. Nã data spe cõmodi ex his q̃ ꝓfutura dicebat adeo dubitationẽ remouit: vt oĩs verecũdia & pudor cesserit. Legiferæ. quapopulo; cõsensus nisi legib⁹ retineri nõ possit. Phœbo. vt i futuꝝ ꝓsperiora ꝓficeret q̃ optabãt. Libero. vt p̃staret læticiã sempiternã. Iunoni. Quia coniugioꝝ tenet plenissimã potestatem.

CHRI Delubra. Dixim⁹ ea tẽpla eẽ in quib⁹ eẽnt simulachra deoꝝ delibrata decorticata. Nã vt est
Delubrũ. apud Plinĩũ: q̃uis statuaria ars apud italos vetusta fuerit: vt apparet in Hercule ab Euã do sacrato in foroboario: qui triũphalis dr̃: & p triũphũ triũphali habitu vestit̃. Itẽ in iano gemino: q a Numa dicat⁹ est digitis: ita figuratis: vt. dxv. notet: quo & ãni & tpis sed deũ idicet: tñ vsq; ad deuictã asiam simulachra deoꝝ potius lignea fuerũt. Vñ legit̃ in vrbe populonia simulachrũ Iouis ex vna vite fuisse. Nã ita magnæ ac crassæ vites reptæ sunt: vt i metaponto tẽplũ Iunonis colũnas ex vite habuerit. Quã q; apud priscos nulla fuit dei imago. Clemẽs em̃ ait numã regẽ mosayca vsum disciplina istituisse nullã imaginẽ deo tribuere. Vñ ãnis. dxx. nulla imago neq; picta in tẽplis deoꝝ visa fuit. Ita occultæ significauit nullo mõ nisi mẽte ad dei similitudinẽ hoiem venire posse. Ait Eusebius de p̃par. e. Plutar. autem ait. Ex ligno prisca deoꝝ simulachra fieri solita. Ex hoc em̃ prima Apollini ĩ delo statua ẽ: ex hoc palladii q̃ suo etiã tpe apud athenienses fuisse scribit. Itẽ iunonis apud samios: vt Callimachus asserit. Peras etiã qui prim⁹ argolicæ Iunonis tẽplũ cõdidit: & p Calythiã filiã suã antistidẽ cõsecrauit ex piri trũco illi simulachrum finxit. Lapidẽ em̃ rẽ durã & inanimẽ i deoꝝ effigiẽ celare nolebãt. Auꝝ vero & argẽtũ infœcũdæ terræ colores putabãt. Hæc Plutarchus. Plato vero i legib⁹ ait terra & vesta deoꝝ ẽ habitatio. Nemo igit̃ ex ea cæteris diis simulachra faciat. Aurũ vero & argentũ inuidiosa possessio ẽ. Ebur animã deposuit. Ideoq; ad simulachra deoꝝ ineptũ ẽ. Aes & ferrũ belli sunt instra.
Bidentes. Pacẽ. ppiationẽ fm Marcellũ. Bidẽtis. ꝓ bidentes fm Prisci. Refert aũt Marcellus: qui existimant bidentes oues a Virgi. dictas: q; duos bẽant dentes pessime itelligunt. Nã hoc mõstri genus ẽ. Sed meli⁹ intelligi p̃t si bñes dixerint auctoritate Põponi. Mars tibi voueo facturũ si vnq; redierit bidẽtim verre & Nigidus figulus ait bidẽtal vocari q; bimæ pecudes imolent̃. Macro. aũt refert i libris põtificalib⁹ legi bidẽtes primo dictas d. lra ad biatũ duaꝝ vocalium iteriecta. vt ẽ redamare & redire ꝓ reamare & reire: & redarguere ꝓ rearguere. Higinius tñ: qui ius pontificiũ ignorauit: dixit bidẽtes eẽ hostias: q ꝓ ætatẽ duos dentes altiores bñt: ꝓ quos & minore i maiorem trãscendisse cõstat ætatẽ. Seruii aũt sniam scripsim⁹ in eo. Põpeius vero refert bidẽtal tẽplũ quod
Bidental dam dici: q; in eo bidẽtibus hostiis sacrificaret̃ bidẽtes aũt esse oues duos dentes longiores cæteris ba-
Ceres bentes. Legiferæ. Oui. Prima Ceres vnco glebam dimouit aratro. Prima dedit fruges alimẽtaq; mitia terris. prima dedit leges cereris sunt oĩa munus. Sũt qui dicãt eandẽ esse q̃ isis quæ ægyptus leges dedit Fuit aũt Ceres Saturni & Opis filia. Oui. Ex ope Iunonẽ memorat cererẽq; creatã Semine saturni: tercia vesta fuit. Ops em̃ terra ẽ. Saturnus vero tp̃s interp̃tat̃. Cererẽ igit̃ q̃ fruges sunt terra ac tẽpoꝝ q̃litates ꝓducunt. Sed de hac i geor. latius dictũ ẽ. Tyro. ait Stra. in descriptõe phœniciæ Post orthosiam & eleucterũ ẽ tripolis: q̃ nomẽ aræ accepit. Tres em̃ vrbes habet Tyrũ. Sidonẽ. & Aradũ. Non igit̃ mirũ si didonẽ: quæ tyria fuit: sidoniã appellet a vicinitate: Non veniti mentẽ. q. d. A deo parũ te circũspicis: vt nõ recorderis inter q̃ imanes gẽtes versaris. Getulæ. De his Salu. scribit africã initio habuere getuli & libyes asperi incultiq; : quib⁹ cibus erat caro ferina: atq; humipabulũ veluti pecorib⁹. Neq; lege neq; im-
Numidæ perio cuiusq; regebant̃: vagi palãtes: q̃ nox cogebat: sedes bẽbant. Numidæ. ait Herodotus bos suis pueris in triẽnio tẽpoꝝ venas inurere: ne phlegma. i. pituita i pniciẽ corporis decidat: Veꝝ qa dolor illetẽsissimus & pestifer: quẽ spasmon græci vocant: ex ipsa inustione oriri posset birci vrina locũ inustum spargũt. Et pfecto siue hoc sit siue alia res oĩbus gẽtib⁹ valẽtiores viuũt. Numidæ psæ fuerũt: q defuncto in hispania Hercule ab exercitu ei⁹ cũ medis i africã enauigarũt: & ibi deficiente materia ad domos ædificandas alueos nauiũ iuersos ꝓ tuguriis habuere. Inde p conubia getulis admixti sunt. Et q̃m vagantes
Getuli alia: deinde alia loca petebãt: se ipsos numidas appellauerũt. Ait Salustius. Batcei. battus ex therea insula coloniã in libiã in regionẽ axiriston nomẽ est duxit. Atq; binc septimo anno in cyrenen cõcessit: populumq; cyrenẽsium auxit. Batto successit Arcesilaus: & huic alius Battus: qui cum solus regnaret eius fratres in

fratres in lybyã migrãtes barcẽ cõdidere. Ait Hero. at Stra. ait barcẽ ptolomaidẽ appellatã. Est autẽ post arsionẽ. Quã vrbẽ. ꝯegregiã: ꝯnobilẽ ꝯpotentẽ cũ duplicate erũt vires. cum troianos tuis adiũxeris. Erit ḡ voluptuosa ex coiugio tãti & tãpulcri viri. Augebit iperii maiestas aucto ppło: & pulso eo i quo nũc es timore viues nacta tãtas troianoꝝ vires. Punica se. q. d. augebit impiũ tuũ viriꝫ troianoꝝ & tñ ois glia i tuos redũdabit. nã punica & troiana regna dicẽt. Mira ḡ auxesis: vt nõ solũ tuta veꝝ etiã i summa vtilitate viuere possit. Recte aũt hoc collocat pꝰ approbatione. Tu mõ p. oñdit rẽ voluptate: bone state & vtilitate plenã. Nũc facilẽ facit. si dii iuocabũt: si idulgẽtiorẽ se in hospitẽ ꝓbebit: si occasionẽ byemis q̃ illos nauigare ꝓhibet: ñ omittet. His aim. Terẽtiana snia ẽ. ait em̃ Symõ q̃ demõstrat quã noxia sit res aio ægroto si iprobũ assumeret mgm̃ Dubiæ mẽti. nã cũ anim⁹ i dubio ẽ paulo momẽto huc vel illuc ipellit. Soluitꝯ pu. Atq cõtra Platonis: quẽ sp obseruat: snĩam dici videt: cꝑ illa ex amore pudorẽ soluat. Ait em̃ Plato pudorẽ & studiũ ab amore oriri. Hic aũt dr ab amore extingui. Sed plato intelligit de diuio amore: q nos ab oi turpitudie remouet iiecto pudore: & ad oẽs egregias res impellit addẽs studiũ: qd ẽ vehemẽs applicatio ai ad aliqd pagẽdũ. Sed plato de diuio amore loqt̃. Poeta ferinũ describit.

Iunoni ante omnes: cui vincla iugalia curæ
Ipsa tenens dextra paterã pulcherrima dido
Candẽtis vaccæ media inter cornua fundit.
Aut ante ora deũ pingues spatiat̃ ad aras
Instauratꝯ diem donis: pecudũꝯ reclusis
Pectoribus inbians spirantia consulit extra:
Heu vatũ ignaræ mẽtes: quid vota furentem
Quid delubra iuuãt: ẽ molis flãma medullas
Interea: & tacitũ viuit sub pectore vulnus
Vritur infœlix dido: totaꝯ vagatur
Vrbe furens: qlis coniecta cerua sagitta
Quã ꝓcul incautã nemora inter cressia fixit
Pastor agens telis: liquitꝯ volatile ferrum
Nescius illa fuga siluas saltusꝯ peragrat
Dictæos: hæret lateri lœtalis arundo.
Nunc media æneã secũ per mœnia ducit:
Sidoniasꝯ ostentat opes: vrbemꝯ paratam.
Incipit effari: mediaꝯ in voce resistit.
Nunc eadẽ labente die conuiuia quærit.
Iliacosꝯ iterũ demens audire labores
Exposcit: pendetꝯ iterum narrantis ab ore.
Post vbi digressi: lumẽꝯ obscura uicissim
Luna ꝓmit: suadẽtꝯ cadentia sydera somnos
Sola domo mœret vacua stratisꝯ relictis
Incubat. illũ absens absentẽ auditꝯ videtꝯ.

SER. Cui vincla: qa ẽ & curetis & matrona & regina. Candẽtis. cãdidæ: ꝓticipiũ ẽ ꝓ nomine. Media iter c. Nõ sacrificiũ ẽ. sed explo ratio hostiæ vtrũ apta sit. Ora d. ante simulacbra Spatiat̃. Matronæ em̃ sacrificature circa aras fibulas tenẽtes ferebãt̃ q̃si cũ q̃dã gestu. Vñ Sallusti⁹ saltare elegãti⁹ ꝯ necesse ẽ ꝓbe. Instauratꝯ diẽ do. Munerib⁹: q̃ aut diis offerebat: aut donabat tyriis vl troianis. Instaurat aũt iõ qa iã sup̃ sacrificauerat: vt simul Aeneã i regia ducit tecta: simul d. t. ind. b. Inbiãs. intẽta ꝓ solicitudinẽ Spirãtia. palpitãtia. q̃si ad huc viua. Heu vatũ ignare mẽtes. Nõ sacerdotes vituperat q̃si nescios futuroꝝ: sed vim amãtis exprimit: & ide vitupat sacerdotes: q admonuert̃ ñ creditura. Nã oia futura a sacerdotib⁹ p̃dicta eẽ sequẽs idicat loc⁹ vt multaꝯ p̃terea vatũ p̃dicta prioꝝ. Est. verbũ ideclinabile ẽ. Hã frequẽter deficit. Est ãt hui⁹ positio edo es est Inuenim⁹ sed qd abolitũ ẽ edo edis edit vñ ẽ edere & comedere: qd hodie dicim⁹ nã ab eo qd es ẽ eẽ & comesse facit. q̃ tpe etiã pñti vtimur vt volo eẽ. Nã i defectiuis tpa ꝓ tpib⁹ ponim⁹ vt odi noui memi odisse nouisse memisse etiã ꝓ pñti ponunt̃ ñ odire nouire meminire nec em̃ possum⁹ dicere. Vrbe furens. Furor em̃ ẽ amor: i quo nil stabile. Vñ & Cupido puer iducit̃ q̃si istabil' & ifans: q ñ p̃t fari. Vñ ẽ paulo p⁹. Incipit effari mediaꝯ i voce resistit. Qualis cõ. cer. sa. satis cõgrua cõparatio. Cressia. cretẽsia: nã græce cres facit Vñ est cres & cressa facit latine cretãsis Agẽs tel' vrgẽs: psequẽs. Nescius. ignorat⁹: latẽs ñ q ceruã nesciret: & rara sunt verba q̃ cõtrariũ significãt. Nã vector cũ sit ꝓprie q vehit: iueni m⁹ etiã eũ vectorẽ dici q vehit̃. vt Luc. Vectoris patiẽs tumidũ supnatat amnẽ, Et venia est hæc sola pauoris. Vectorẽ ñ nosse tuũ. Tale ẽ formidolosus cũ sit timid⁹ & timẽdũ significat Cũ em̃ exigit rõ vt noia verbalia agẽtis bẽant significatio nẽ: ꝓ passiua significatõe plerũꝯ ponũt̃. Fuga. cursu: vt Simul arua fuga. simul æquora vertit. Nã intelligere nõ possum⁹ fuga cũ dicat pagrat. Peragrare em̃ ẽ circũ ire iqrẽdo. Dictæos. Cretẽses. Ceruæ vulneraræ dictamũ q̃rũt: vt i duo decio legim⁹. Nõ illa feris icognita capris Gramia Lœtal' arũdo. pp futuꝝ omẽ didonis. Sidonias. Pygmaleonis: vel Sichei. Vrbẽ patã. paratã ad illd ptinet: qd Aeneas ꝓpter ciuitatẽ nauigat. Sed alii mouẽt qõnẽ quõ paratã: cũ paulo pꝰ iferat: pendẽt opa iterrupta mineꝯ muroꝝ sed paratũ p̃t dici cui paululũ etiã supest: vñ ẽ Minæꝯ muroꝝ ingẽtes. Incipit effari mediaꝯ in voce resistit. fic Hora. Cur facũda parũ decoro iter verba cedit ligua silẽtio. Labẽte die. Quia i vsu nõ erãt prandia: vt Iuue: Exul ab octaua marius bibit. Demens. Quæ ea q̃ nouerat cupiebet audire. Narrantis ab ore. vt eũ ituret̃: & hoc loco p oia amãtis affect⁹ exprimit̃. Obscura luna. i. nox: nã nil tã cõtrariũ ẽ luæ ꝯ obscuritas. Sola. sine eo quẽ amabat. Nã regina sola eẽ nõ poterat. Est aũt plauti q inducit ama-

torē inter multos positū dicentē q̄ solus sit. Mœret. p diptongū est tristis: aliter significat militat: vt Aere merēt paruo. Sane mereor aliud ē: Absens absentē: Ter. Præsens p̄sentē eripi abduci ab oculis.

DO. Ipsa tenēs. alii alia faciebāt: ipsa sacer dotis munere fungebat. Pingues. pecor̄ corpib⁹ oneratas. Spatiat. eūdi & redeūdi vices crebras ꝓcurabat. Instaurat. sæpi⁹ hoc faciebat: vt ꝓduceret diem volēs diuti⁹ bñe p̄sentē quē amabat. Heu vatū. i. fiebāt ab iprudētib⁹ sacra nullis amor̄ necessitatib⁹ pro futura. Fiebāt ab iis q sibi veluti vaticinādi sniam vēdicabāt: & cū aliud augeret nō intellígebāt didonis ardorē. Profuturos se arbitrabant iis q̄ interueniēte ignoratōe nescirēt. Qui em̄ q̄ soluebant diis vota ꝓ desse poterāt amāti cū ardor iā imoderata incēdia dedisset Tota v. v. f. Cū oia frustra agerent ex nimio amore nullo in loco cōsistere poterat: & vaganti toti⁹ ciuitatis spatiū nō sufficiebat. Qualis. Didonē ceruæ siluas ciuitati: mobilitatē ceruæ Didonis discursibus: sagittā pastoris sagitte cupidinis cōparat. Sidonias opes. Ne sua p̄sentia supflua videret. Et ostendebat vrbē paratā: vt a nauigandi cupiditate auocaret. Incipit af. p̄cidebat cōtextū verbor̄: vt loquendi spatia. ꝓferret in longum. Illiacos. Cōsumptis oibus inuentionib⁹ redibat ad ea quæ prius erant narrata: misere illum detinere cupiebat. Illum ab. tñ fallebat amantis animus: vt absentē videre & audire sibi videretur.

CHRI Paterā. poculū ē dictū q̄d patēs sit. Est̄ g̃ latinū nomē. Crater vero græcū. Sed de poculis in bucolicis dictū ē Candētis vaccæ. oñdit q̄ ex magno affectu parauit bostias maiores. sed de bis i geor. Hinc alibi ditūne greges. Elegit aūt vaccā maxie ꝓpter iunonē: cui vaccā sacrificabant. Refert aūt Pli. q̄ apud antiquos deor̄ honori i sacris nihil aliud excogitatū erat q̄ vt auratis cornib⁹ bostiæ dūtaxat maiores īmolarent. Hinc Iuue. Et auratā iunoni cedit iuuēcā. Spatiat. tāgit illor̄ opinionē: q delubra ea
Inbiare tēpla dicūt q̄ añ se areā bñt. Inbians. cū aliq̄d vehemēter cupim⁹ anim⁹ relictis cæteris actionib⁹ illi vni hæret. Vñ aptis oculis patētibusq̄ auris⁹ neq̄ videm⁹ q cq̄ neq̄ audim⁹. Quinetiā vis illa q̄ continet ab officio auertit. Vñ oia stupēt. Hic os aptū remanēt: q̄d biare dicim⁹. Quapropt poete potētes subseqūns ꝓ añcedēti biare & inbiare. i. vehemēter cupe dicūt. Sic i geor. Hinc stupet attonitus rostris būc plausus biantē Per cuneos geminat⁹ em̄ populiq̄ patrūq̄ corripuit. Spirātia. & hic impatiētia expectādi ex nimio amore oñdit: vt bostias adhuc semiuiuas apiret. Sunt aūt duo bostiarū genera alter̄ In quo tm̄ alia deo dicat: vt aiaq̄ litā dū argolica. Alterū i quo auruspices futura ꝑuidēt: vt hic. Dicebat āt hæc auruspicina ab ara & inspiciēdo: qa i ipa ara aptā bostiā ispiciebāt: auruspices em̄ duas fibras. i. duas i iecore capi
Prosecta ta ita diuidebāt vt alterū sacrificāti alterū parti aduersæ darēt. Inde viscera ꝓsectabāt. Hinc ꝓsecta dicūt Luc. Et lauī calido ꝓsecta cerebro. Pro te aūt maxia bēbant siq̄d i extis nō cosuetū appareret. Vñ cū sacrificanti apd laurētū Syllæ i capite vitulini iecoris si. titudo coronæ appareret regnū illi portēdi auruspices dixerūt. Sed & color futura oñdebat. Luca. Terruit ipe color vate. Circa mortē marcelli iecur in extis defuit. Tristia exta piacularia erāt. Itē si bostia ab ara ꝓfugisset: aut pcussa mugitū dedisset: aut alia ps q̄ pe-
Exta terēt crederet. Exta: dicta sunt q̄ extent. i. emineāt: & sunt ꝓprie cor & pulmo: qa in pte supiore locāt. Sed etiā lien & iecur exta dicunt. qa sup iferiora itestina locant. Hæc oia coplexa ē antiquor̄ religio: & caput extor̄ iecur dixerūt: Heu vatū ignaræ mētes. fortasse rep̄bendit vates q putent amorē aliquib⁹ sacris pelli posse. Hæc aūt exclamatio adiūcta repetitōi & interrogatōi vim ac grauitatē & pathos affert orōni. Medullas. vt oñdat vehemēter internū amorē. Tacitū. Cæcū & occultū. Mutuat aūt ab auditu id q̄d ē visus. Qualis cōiecta. cōparatio ex Homero. sed loco maxie q̄drans Cretenses em̄ venenatis sa-
Dictamū gittis petūt ceruos. At illi ad dictamū currētes illo gustato venenū ferrūq̄ e vulnerib⁹ pellunt. Dictamū: siue diptamū: nā vtroq̄ mō scriptū iueniō apud medicos: sm Diascoridē dr̄ pulegiū siluestre: & bathin: folia habet maiora & lanosa sup oēm frutice velut lana ineſt illi: sed nec florē nec habet semen. Est & aliud genus diptami folia hñs simlia sisimbrio. sed virgā maiorē. supra q̄ florem ormino agresti habet simílem & maiorē & nigrū & mollē: cuius folia odorem bñt sisimbrii. Plinius autē ait a vulneratis aialibus diptamum comestū statim de vulnere tela deiicit. Est post multa dicit q̄ species sit pulegii. Antiqui pulegium Martis dixerūt. Habet eandē virtutē: quā pulegiū: sed vehementiorē. Ait aūt Serapio: Defert ex insula creta alia spēs dictami: cui⁹ folia foliis s. fimbrii simília sint: sed virgas habet maiores: & in summitatib⁹ sūt folia simília foliis origani agrestis nigri coloris & pulchra. Odor aūt in eo tenet mediū inter sisimbrū & saliuā. Diptamū etiā suffitu educit abortus. Et cōbustū fugat venenosa. Nescius. nescitus. Sicut vector qui vebit & qui vebit: sic fœlix & qui dat & q accipit fœlicitatē. Vel dixit nescius: vt oñderet licuisse fere vulnerate diutius euagari: q̄m nō insectabat illā venator: q ppe qui illā vulnerasse nesciret. Nā si sciuisset cito illā fuisset assecutus. Cerua. ceruus mulcet fistula pastorali: si ceruis arcū & sagittas mirat. Hæret. sic & Didonis vulnus q̄uis tota vrbe vagē bærebat Harundo. calamus. Calami subtiliores cānæ sunt
Calamus. & vt refert Pli. Calamis orientis populi bella cōficiunt. Calamis spicula addūt q̄ irreuocabili bamo noxia mortē accelerāt. His armis solē ip̄m obumbrāt: ꝓpter q̄d serenos dies optant. Odere ventos & imbres, qui inter illos pacē ee cogunt. Aegyptii igit̄ æthiopes: arabes: indi: scythæ: bactri: partbi bis armis vtuntur. Nullus tn̄ sagittis eodē Plinio teste calamus aptior est q̄ qui in rheno bononiensi amne oritur: cui plurima est medulla ponduſq̄ volucre: & contra flatus peruicax: sed libio nō eadē gratia. Paratā. a quo opere turpius erat desistere: Per mœnia ducit sidoniasq̄ ostendit opes: duo ponit quib⁹ maxime gaudent amantes. Nā & rem amatā libenter apud se habent: & siqua pulchriora bñt nō sine vanitate ostentant. Nā oñdere est simpliciter demonstrare. Ostentare vero ē ad pompā gloriāq̄ oñdere. Iucipit affari
Ostēdere. Signum maximi amoris est: cum oratione integra non potest vti amans: sed vt puer interrupit. Hanc rē mire ostendit florentinus Petrarcha in eo lyrico Benchio tabbia guardato da mēzogna iuxta mia posſa

& bonorato

& bonorato assai Ingrata lingua ñ pogia inbai Rẽduto bonore:ma factomi vergogna. Che q̃nto piu il tuo aiutomi bisogna p domãdare mercede allbor tistai semp̃ piu fredda:& se paro le fa sono impfecte & come dbuom che sogna. Sed dicet aliqs cũ amor caut⁹ callidusq; sit etiã eloquẽs erit. Vñ est illud disertũ faciebat amor. Est qdẽ disert⁹ amãs:sed sæpe vel ĩ teruẽtu vl' vebemẽti aliq̃ cogitatõe ita cõsternat̃:vt oĩa e memoria excidãt:subitoq; mutescãt. Labẽte d.ex more romano q semel ĩ die & id p⁹ solis occasũ cibũ capiebãt. Hinc Iuue. Exul.ab octaua marius bibit. Eãq; cœnã appellabãt. Deinde ceptũ ẽ vt bis ĩ die epularent̃ primãq; epulationẽ prãdiũ dixerũt. Sed de boc raro meminerũt scriptores nisi in vita lasciuiori vt sæpe in cõicis videm⁹. Pendet ab ore.nã amãtes oĩa q̃ ab amato dicunt̃ q̃liacunq; sunt admirant̃. Prandiũ.

Aut gremio ascaniũ genitoris imagĩe capta
Detinet:infandum si fallere possit amorem.
Nõ cœptæ assurgũt turres:nõ arma iuuentus
Exercent:portus ve:aut ꝓpugnacula bello
Tuta parãt:pendent opera ĩterrupta:minæq;
Muroꝝ ingentes:æquataq; machina cœlo.
Quã simul ac talí persensit peste teneri
Cara iouis coniunx:nec famã obstare furori
Talibus aggredit̃ uenerẽ saturnia dictis.
Egregiã vero laudẽ:& spolia ampla refertis
Tuq; puerq; tuꝰ.magnũ:& mẽorabile numẽ
Vna dolo diuũ si fœmina victa duorum est.
Nec me adeo fallit:veritatẽ te mœnia nostra
Suspectas habuisse domos carthaginis altæ:
Sed qs erit modꝰ:aut quo nũc certamie tãto:
Quin potiꝰ pacẽ æternã:pactosq; hymenæos
Exercemus:habes qđ tota mente petisti.
Ardet amans dido:traxitq; p ossa furorẽ.
Cõem bũc ergo populũ: paribusq; regamus
Auspiciis:liceat phrygio seruire marito:
Dotalisq; tuæ tyrios permittere dextræ:
Olli(sensit enĩ simulata mente locutam
Quo regnũ italiæ libycas auerteret oras)
Sic cõtra ẽ ingressa venus:quis talia demens
Abnuat:aut tecũ malit contendere bello:
Si mõ qđ memores factum fortuna sequatur
Sed fatis incerta feror:si iuppiter vnam
Esse velit tyriis vrbem troiaq; profectis:
Miscerí ve ꝓbet populos:aut fœdera iungi
Tu cõiunx:tibí fas animũ tentare precando.
Perge:sequar:tum sic excepit regia iuno:
Mecum erit iste labor:nunc q̃ rone:qđ instat
Confieri possit paucis(aduerte)docebo:
Venatũ æneas vnaq; miserrima dido
In nemus ire parãt:vbi prios crastinus ortus
Extulerit titan:radiisq; retexerit orbem:
His ego nigrantẽ cõmixta grandine nimbũ

SER. Imagine c.amãtis sĩlitudie. Minæ Eminẽtiæ muroꝝ q̃s pinas dicũt Famã.s.bonestã. Nã τῶν μέσων est. Furori.iam nõ amori. Aggredit̃.cũ callíditate loqẽ. Egregiã.ironia ẽ.iter quã & cõfessionẽ sola ꝓnunciatio ĩterest Ironia ẽ in q̃ aliud verba alíd sensus cõtinet. Puer.filíꝰ ὡραῖος em̃ græce dixit.

Adeo.multũ. Terẽ. Adolescẽtẽ ado nobilẽ.

Veritã t.m:n.legimꝰ.n. Quo se iunonia vertãt bospitia ꝓpter illd. Haud tãto cessabat cardine rex Mœnia nr̃a.iunonis bospitiũ Modus. Finis. Iuue. Nullo quippe mo milleſima pagina surgit. Quo nũc certamie tãto.quid opꝰ ẽ certamine: Aeternã.ñ inducias tpales.

Hẽs qđ t.m.p.ꝓpter illd Nostrã nũc accipe mẽtẽ. Paribꝰ auspicãq; ptãte:& ab eo qđ p̃ce dit id qđ seqt̃:& dictũ a comitiis ĩ quibꝰ iisdẽ auspiciis creati:licet simul ñ crearẽt̃:parẽ tñ habebãt bonorẽ ꝓpter eadẽ auspicia. Vñ & consules pares sũt cũ necesse eẽt vt vnꝰ prior crearet̃: Phrygio:empbaticos.q.d.exuli. Dotales ty.regale spectauit psonã Permittere dextræ.q̃si p manũ cõiunctionẽ fm ius locutus ẽ.

Olli.illi:vel tũc. Cætera p parẽtbesim dicta sunt. Simulata mẽte. Hoc ẽ talibꝰ aggredit̃.

Libycas aduerteret o. Hæc absolutior ẽ eloeutio:sed verior & magis figurata Libycas aduerteret orat. Nam plærũq; trabit̃ schema:vt aliquo ituri loco nõ ad locũ:sed de loco significationẽ ponamꝰ:vt si dicas de cãpania abeo in tusciã bonestiꝰ ẽ q̃s si dicas de cãpania eo in tusciã. Hinc ẽ ripã ve iiussus abibis Ingressa venꝰ. Callíditatis ẽ:vt supꝝ Fortuna ad casum ꝓtinet. Fatis oĩa tangit: quibꝰ res humanæ regunt̃.casum:fata & voluntatẽ deoꝝ. Fœdera:Absolutũ ẽ:si fœdere ad populos ptinet

Tibí fas animum tentare p̃cando.sic æolus.
Tuus o regina quid optes Explorare labor.

Perge sequí. Aliud agẽs aliud oñdit. Antea est em̃ iunonis officiũ ĩ mr̃imonio: deide vsus venereus. Vñ paulo post. Adero & tua si mibi certa voluntas. Excepit.subsecuta ẽ. Iste labor.s.explorationis a Ioue. Cõfiteri. Conabundat Retexerit orbẽ. Quẽ nox tegebat. Nigrantem.nigrum participium ꝓ nomine.

Alæ.equites:ob boc alæ dicti:quia pedites teguntur alarum vice.

DONATVS. Non cœptæ. Mirifice mortalitas expressa est Nam cum multa mala in amore insint illud præcipuũ qđ negociorũ omniũ obliuionem inducit. Eadem em̃ Dido quæ instabat operi regnisq; futuris: nunc oĩa omittit:& cũ omiserit tyrii quoq; qui stabant ardẽtes:oĩa nũc deserunt. Vñ ostendit recto-

rem cõplere oĩa cũ insistit. Cum vero cõtra agit oĩa frigescere. Quã simul aggredit .p hoc oñdit aliqd inuidiose se esse dicturã. Tractatus veneris magnus atq; astutus cernit. Tuæ. quasi indiguæ. Tyrii inuidiose q̃si potentissimi. Quo regnũ. Sensit nõ potuisse fieri vt tã graues tanq; diuturnas inimicitias sic subito deponeret. Nouerat em̃ quid Aeneæ deberet: quo magis nitebat id aduertere. Sic contra. melius visum ẽ dolos dolis excludere veluti approbatis p dissimulationẽ p̃sentibus: ne deteriorem viã inquireret atrox inimica: si contrariã se ostenderet venus. Quis t. d. hæc vox quasi cõsentientis ẽ.

Sed fatis incerta feror. nã fuit incerta: sed ita posuit: vt neq; reniti videret: & tñ non posse fieri subdole demonstraret. Si iuppiter. sciebat nõ posse fieri: sed noluit ostendere se nolle: sed ad Iouẽ eam dimisit: vt adeo sciret nõ posse fieri. Nam virorũ secreta facile intelligunt vxores.

CHRI. Si fallere p. a. q̃si dicat conabat̃ ipossibilia: Nã amor falli nõ pot. Nõ cœpte as. miserabilis cõquestio ex psona poetæ: & q velit oñdere q̃ntas vires habeat amor quãq; pnitiosus mortaliũ generi: cũ demõstret eã reginã: q̃ paulo ante sapiẽtissima fuerat & in condenda vrbe solertissima amoris beneficiis ita imutatã ee: vt etiã maximarũ rerũ curã negligat. Auget p̃terea cõquestionis grauitatẽ repetitio.

Nõ corp. turpissimũ em̃ ẽ rẽ inceptã deserere. Turres. q̃ ptinẽt ad salutẽ cõseruãdã. Nõ arma. vñ est corruptio morũ: Portus. q si negligat̃: nõ sit fertilitas. Propugnacula. quib9 tuti ee possint. Ergo magna facta ẽ oĩm in deterius imutatio: cũ sup̃ scriptũ sit. Stabãt ardẽtes tyrii. Tali. q. d. q̃ oĩm maxia pnitiosissima q; oĩm sit. Saturnia. ex syderis malignitate facile fraudulẽta mens oñdit. Egregiã. oro est in genere deliberatiuo: quo suadere cupit veneri vt omissis dolis apertã cõstituat pacẽ. Est ei9 initiũ a validissima argumẽtione. vt sit statim vehemẽtissima a turpi: cũ nihil turpius ee possit q̃ duos diuos fraudẽ mortalẽ supare. Vtiẽ aũt ironia: q̃ est cũ aliud verba indicãt: alius aũt sensus ineſt: vt: egregia interea coniunx. Hãc nisi gũitas pnũciationis & p̃spicuitas rei adiuuerit videbit̃ fateri qd negat. Quid aũt differat ironia q̃ est schema ab illa q̃ est tropos oñdit Quintilian9. Tu & puer tuus. q ambo magna numia estis

Magnũ & m. n. ironia nõ ad naturã ipsorũ deorũ. Nã ipsos poetæ maxios fingũt: sed ad pñs factũ. Nã sequẽti versu .pbat ignominiosum illis ee: si fœmia & vna fœmia vbi numerus & natura ipar ẽ sit supata nõ ab vna neq; ab vno. sed a duob9 nõ boibus sed diis: & nõ apto marte sed dolo. Ergo singula verba huius versus vehemẽter opanẽ. Vna fœmina victo dolo duorũ diuorũ. Simile ẽ illud terẽtianũ Vna lachrymula: quã oculos vix vi expresserit. Nec me. noui te timere nostrã vrbẽ .pter eas q̃ intercedũt inimicitias. Sed qs erit modus. p. d. hic .pgressus i infinitum vtriq; pnitiosus erit. Quin p. optima .pponit. Quis em̃ pacẽ æternã .p bello nõ malit. Cũ bella nulla alia cã sint suscipiẽda nisi vt i pace degat̃. Pactos hymenæos. nã spes ẽ duraturæ pacis ip̃m cõiugiũ. Pactos hymeneos. paciscamur & exerceam9. Habes. cũ victoria sis nacta: quere hãc pacẽ quã tuis honorificis cõditionib9 .ppono: cũ regina in suo regno florẽs æneæ exuli seruire sustineat. Olli: oñdit poeta prudẽtis ee quãuis dolos intelligat: tamẽ dissimulare cum id in rem tuã sit. Tecũ. quæ diuũ incedis regina Iouisq; & soror & cõiunx. Miserrima. nam omnes qui amant miseri sunt: vt ait Terentius: & Propertius. Durius in terris nihil est qd iuuat amãte: nec modo si sapias: qd minus esse velis. Retexerit. nã si recte dicit̃ nox operit terrã & inuolues vmbra magna cœlum polumque: ita contra sol aperit rectissime dicetur.

SER. Trepidãt: festinãt: vt hic me dũ trepidi crudelia limina linquũt. Indagine. ferarũ ingsitione. Desup infundã. qa aer est iuno. bñ hic se facturã dicit qd habẽt in ptãte. Nocte opaca. nubium caligine. Oñe ciebo: .p totũ. omne em̃ numeri est: totũ quantitatis. Tua si mibi certa voluntas. Hoc ẽ: si tuũ etiã subsequat̃ officium. Connubio. naturaliter lõga est ab eo qd est nubere vt Cõnubia nra repulit: sed mõmetri cã corripuit. Nõ aduersata. legit̃ & auersata Iubare exorto. nato lucifero. Nã iubar .pprie lucifer est: q̃ lucis iubas effundat: sed transitiue splendor gẽmarũ & auri & similiũ iubar dr. Lucifer interdũ Iouis. interdũ veneris stella dicit̃. Est aũt hysterõ .pteron in sensu. Ante em̃ oritẽ iubar. deinde aurora. Retia rara plagæ. Multi distinguunt: vt sint retia rara maiora & plage minora: Alii plagas p diffinitionẽ accipiunt. vt plagæ sint rara retia. Plagæ tamen .pprie sunt funes quibus retia tendunt̃ circa imã & summã partẽ. Venabula: qd sint apta venatui. Lato fer. .p lati ferri. Massili. Gens est non longe a mauritania: & massyli per vnum. i. legendum est. Nam si lon-

Dum trepidant alæ: saltusq; indagine cingunt
Desuper infundã: & tonitru cœlũ omne ciebo
Diffugient comites: & nocte tegent̃ opaca:
Speluncam dido dux & troianus eandem
Deuenient: adero: & tua si mibi certa voluntas
Connubio iungã stabili: propriãq; dicabo.
Hic hymenæus erit: nõ aduersata petenti
Annuit atq; dolis risit cytherea repertis.
Oceanum interea surgens aurora reliquit.
It portis iubare exorto delecta iuuentus:
Retia rara plagæ: lato venabula ferro
Massyliq; ruunt equites: & odora canum vis:
Reginã thalamo cunctantẽ ad limina primi
Pœnorũ expectant: ostroq; insignis & auro
Stat sonipes: ac frena ferox spumantia mandit
Tandẽ progredit̃ magna stipante caterua
Sydoniã picto chlamidem circũdata limbo
Cui pharetra

Cui pharetra ex humero:crines nodãt ĩ aurũ
Aurea purpureã subnectit fibula vestem.
Nec nõ & phrygii comites:& letus Iulus
Incedunt:ipse ante alios pulcerrimus omnes
Infert se sociũ æneas:atq; agmina iungit:
Qualis vbi hybernã lyciam xanthiq; fluenta
Deserit:ac delon maternã inuisit apollo:
Instauratq; choros:mixtiq; altaria circum
Cretesq;:dryopesq; fremunt:picti agathyrsi:

ga est.Massylia incipit statim post mauritaniã & est ps getuliæ & numidie:Vis.Plus est q̃ si dixerit multitudo.Salusti?.Qua tẽpestate ex ponto vis pisciũ erumpit. Odora.odor est qđ ex se odorẽ emittit.Statius.Et odore vulnere pinus.Sic est inter odoratũ lauri nemus ꝑ odor.Nã odoratum est qđ aliunde recipit odorẽ:vt odoratũ templũ. Ergo odor quod p se olet. Odoratũ qđ aliunde odorẽ recipit. Odorinsequũ qđ odorẽ sequat:vt mõ de canibus dicere debuit. Cunctantẽ:at qui amatrix debuit ꝑparare:sed patbos natura vicit. Terentius.Dũ moliunt dũ comunt annus ẽ Deinde hæc morabat studio placẽdi. Ad. ante:vel apud. Stat.s.adest:ꝑsens est. Nam

si simpliciter vituperatio est.Legitur em stare loco nescit:sed sequentia hoc explanant. Ac frena f.sp.m. spumantia spumã vomentia vt mare naufragum qđ naufragos faciat. Limbus.fascia quæ ambit extremitatẽ vestium fm antiquũ ritũ:vt Victori chlamidẽ auratũ quã plurima circũ purpura. Crines em in a veluti retiolum:qđ colligit comas κρόβυλη. Ipse.Qua amat dat ei pulchritudinẽ. Hibernam. Non asperam:sed aptam byemare cupientibus:sic em est regio illa.Et aliud agens:aliud ostendit. Nam apollo sex mensibus byemalibus apud patarã liceæ vrbẽ:& sex æstiuis apud delum dat responsa. Comparat autẽ illi Aneã vel ꝑpter sagittas quibus vtebat in venatione:vel ꝑpter futurũ infœlix matrimonium.Nam nuptiis hoc numen infensum est. Cretes.ab eo q̃ est cres. Dryopes.populi iuxta parna sum vt Dryopumq; trabens erasinus aristas.Agathyrsi.populi sunt scithiæ colentes Apollinẽ byperbo reum dicti nõ stigmata habentes sed pulchri.i.cyanea coma placentes.

DO. Limbo.limb?regibus deputat & diis:q eor caput candido orbe circũdat. Cui pb.Totũ qđ habuit aut aurũ fuit:aut purpura:vt placeret. Qualis.aut æneæ pulcritudo ꝑferri cæteris posset deficientibus humanis ad diuinã cõparationẽ accessit:& qa Didonẽ Diane cõparauerat hũc cõparat Apollini.

CHRI. Alæ.turmæ sunt equitũ:quæ vt alæ auium ita iste legionũ in acie pugnantiũ latera tegant. Nocte op.adeo obscura nube vt opaca nox videdeat. Ostro.purpura. Limbus.fascia quæ extremam ambit vestem:& alio vocabulo institita appellatur. Qualis vbi ad inferendam rebus lucẽ repertæ sunt similitudines:quarũ aliæ ꝑbationis gratia inter argumenta ponunt. Aliæ ad exprimendã rerũ imaginem:vt illud Inde lupi ceu raptores atra in nebula.Obseruandũ tñ est:ne id qđ similitudinis gratia sumitur aut obscurũ:aut ignotũ sit.Ergo quãuis Apollinẽ nemo viderit:tamẽ adeo iam insedit in opinionibus hominũ hæc fabula:vt omnibus notissimus esse videat. Xanthus. Hunc fluuiũ ait Homerus a diis Xanthum ab hominibus vero Scamandrũ vocari. Scribit enim Ον ξανθὸν καλέουσι θεοί τὸν Δρεστῆ πάντες σκαμάνδρον.Fluit ex ida monte: & simoenti iungit. Vnus est ex fluuiis q exercitu Xerxis potante defecerunt.ait Herodotus. Dryopes.Hi populi e ꝓuincia quæ doris nũc dicitur ab Hercule educti sunt. Agathyrsi:Iuxta scythas sunt omniũ hominũ mollissimi:Auro ornant. Vnde eos χρυσοφόρους appellat Herodotus.Coniuges cõmunes bnt. Et quia oẽs fratres existimantur:neq; inimicitias neq; inuidiã inter se exercent:in reliquis rebus scyticas leges obseruat.Ait Herodotus scitbis petentibus negauerũt auxilia contra Darium q nollent in eum bellũ gerere a quo nulla essent iniuria prouocati.Marcellianus scribit bos cæruleo colore pictos esse Plini.ait ipsos cæruleis crinibus esse.At Pomponius agathyrsos refert ora artusq; pingere:adeo vt abluí nequeat: ac q̃nto quisq; excellentior est:tanto magis pingit.Aiunt Bacchum ab Indis victorem redeuntem primũ agathyrsos pinxisse.Apollinem bi vehementer colunt.

Limbus

Institita

Xanthus

Agathyrsi.

SER. Fluentẽ.vnguẽtis. Finges.cõpones. Tela s.Sic i octauo.Ppharetrãq; fuga sensere sonantẽ. Segnior.pulchrior.Nã virtus & pulchritudo inuicẽ ponũt.Sic Satus Hercule pulchro pulcher auentinus.Sic Plautus i pyrgo de muliere polynice:quid fortis est.i.pulchra. Feræ capræ.i.capreæ.Optime aũt ceruis cãpos capreis saxa pmittit. Decurrere.ꝑterito vsus ẽ ad exprimendã celeritatẽ. Trãsmittũt celerrime trãseũt. Iam.mõ.vt Iãq; eadẽ digitis iã pectine pulsat eburno. Et puerilẽ oñdit animũ:qui p mobilitatẽ frequẽtẽ optat timẽda. Leonẽ.tangit bistoriã.Nã Ascanus Iulius & Laodamas & Dardanus ẽ dict?.Et Aeneas etiã Dardan?ẽ dictus: vñ Hauriat hũc oculꝰ ignẽ crudelꝰ ab alto Dardanus.Et Ilionius occulte dixit.Hinc Dardanus ort?huc repetit. Grandinẽ:Nã nimbys simplex poterat cõtẽni.Amnes.ne possent tyrii iuestigare reginã. Deueniũt.supprimit pudẽda.Ter.Quid tũ fatue? Prima tell.Nã fm etruscam disciplinã nibil tam incongrunm nubentibus q̃ motus terræ & cœli. Iuno.hæc signa per tempestatẽ dedit & pluuias quæ de

Ipse iugis cynthi graditur:molliq; fluentem
Fronde premit crinẽ fingẽs:atq; iplicat auro
Tæla sonant humeris.baud illo senior ibat.
Aeneas:tantum egregio decus enitet ore
Postq; altos ventũ in mõtes atq; inuia lustra
Ecce feræ saxi deiectæ vertice capræ

aere fiunt. Ignes. Varro dicit Aq̃ & igni mariti vxores accipiebãt. Vñ hodie faces p̃lucẽt: & aq̃ de puro fonte interest nuptus. Vlularunt. Mediũ elegit sermonẽ Lucani. Nam lætus vlulare triũphis. In luctu autẽ vlulari non dubiũ est. Specie. rerum p̃sentiũ est q̃ quasi aspicitur. Fama autẽ rerũ absentiũ. Non ergo mouebat̃ p̃senti deformitate q̃ in spelunca conueniret: nec futura mox fama. Meditat̃. exercet. Nec incõgrue. Act9 inest eĩ in ipsa meditatione. Nã exercitiũ est ipsa meditatio. hoc tñ in vsu hodie nõ est. Fama malũ. Diffinitio est vt quo ex p̃cedenti pendent noĩe. Alii tamẽ qua legunt. Quo certe nisi diffinitio sit legi nõ potest. Nec eĩ p̃cedit vt ordo sit. Fama quo nõ aliud malũ velocius. Mobilitate v. Dat ei onomatopeiam: & laudat a cõtrario. Nam cum omnia labore minuantur: hæc crescit. Ingrediturq̃. s. nec humili parcit fortunæ: nec superiori. Parens. generaliter omnium rerũ. Irritata. Amphibolon est: vtrum sua ira p̃pter extinctos gigantes: an ira deorũ quæ extinxerat gigantes.

DO. In his versibus nihil dignũ memoratu ponitur a Donato.

CHRI Fronde, s. lauri. Tela so. b. Sic Homer9 ἐκάγξαν δὲ θοὶ στῶμεν δ' ἐπὶ νῶτα ἑκάστου. Segnior. nõ puto referri ad formam mẽbrorũ: sed ad corporis agilitatẽ leuitatemq̃ ac dexteritatẽ. Tantũ decus. cum admonitione. Capræ. s. Ex licentia poetica videtur dictũ vt supra de ceruis. Nam Aristoteles in libro de animalibus capras siluestres & ceruos in africa esse negat. Transmittũt. celeriter trãseunt. Lucre. in secundo. Et circũuolitant equites medioq̃ repente Transmittũt valido q̃tientes impete cãpos. Acri. veloci

Decurrere iugis: alia de parte patentes
Transmittũt cursu cãpos: atq̃ agmina cerui
Puluerulẽta fuga glomerãt: mõtesq̃ relinquũt
At puer ascanius mediis in vallibus acri
Gaudet equo: iãq̃ hos cursu iã præterit illos
Spumantẽq̃ dari pecora inter inertia votis
Optat aprũ: aut fuluũ descẽdere mõte leonẽ.
Interea magno misceri murmure cœlum
Incipit. insequit̃ cõmixta grandine nimbus:
Et tyrii comites passim & troiana iuuentus:
Dardaniusq̃ nepos veneris diuersa p agros
Tecta metu petiere: ruũt de mõtibus amnes:
Speluncã dido: dux & troianus eandem
Deueniunt: prima & tellus: p̃nuba iuno
Dant signũ: fulsere ignes: & conscius æther
Cõnubii: summoq̃ vlularũt vertice nymphæ
Ille dies primus lœti: primusq̃ malorum
Causa fuit: neq̃ eĩ specie fama ve mouet̃.
Nec iam furtiuũ dido meditat̃ amorem:
Coniugiũ vocat: hoc prætexit noĩe culpam.
Ex templo libyæ magnas it fama per vrbes.
Fama malũ: quo nõ aliud velocius vllum
Mobilitate viget: viresq̃ acquirit eundo:
Parua metu primo: mox sese attollit in auras
Ingrediturq̃ solo. & caput inter nubila cõdit
Illam terra parens ira irritata deorum

Gaudet. e. Naturam exprimit adolescẽtis: sic Hora. Imberbis iuuenis tandẽ custode remoto Gaudet equis canibusq̃ & aprici gramine campi. Leonẽ. Seneca ex sñia Plotini demonstrat esse q̃tuor genera virtutũ: & affirmat voluisse poetã demonstrare illud tertiũ genus virtutũ quæ dicunt̃ animi iam purgati: sed tantæ vitæ p̃fectio non videtur adolescenti quadrare. Et nos totam hanc rem latius in. vi. explicabimus. Misceri. nam in serenitate vnus est color & vna res. In tempestate vero plura eodem tempore commiscent̃. Ruunt cũ impetu in planum descendunt. Exprimit autem torrentũ naturã: qui in serenitate torrent. i. exiccantur: in pluuiis subito crescunt: & quia per abrupta descendunt: magno feruntur impetu. Ergo latine dicunt̃ ab eo quod illis euenit in siccitate. Græce autem ab ipsa tempestuosa pluuia Χειμαρρος dicitur. Fulsere ignes. quia vt ait Varro: incõnubiis adhibebatur ignis & aqua. Nam sm Taletem ignis & aqua omnia gignunt. Hinc Ouidius. Quippe vbi temperiẽ sumpsere humorq̃ calorq̃ Concipiunt: & ab iis generantur cuncta duobus. Nec spem fama. v. m. Iam ab incontinenti a transit ad intemperãtiam. Non eĩ iam amplius luctatur aduersus libidinẽ: nec pudet aut dolet facti: nec latebras quærit peccato. Quæ omnia sunt incõtinenti: quãuis tandẽ succumbat. Speciæ. q. d. qualitate rei. Fama. vel a fando: vel a græco. Nam φήμη dicit̃. Differunt autẽ fama & rumor: vt dictum est in buc. Impudens ergo cum iam non moueat̃ fama: cum in p̃uerbiis philosophantium pro ꝯpuũ locum teneat curandum fama. Mouet ergo cauendam intemperantiã: in quã qui labuntur nihil famam faciant. Fama malum. imago est. Est autẽ imago cum aut forma absentis corporis describitur: vt Sic oculos sic ille manu9 sic ora gerebat. Aut illa quæ nulla est fingitur: vt sunt hæc omnia quæ hic de fama describit: & alibi Quid loquar an scyllã nisi quã fama secuta est. Candida succinctis latrantibus inguina monstris. d. u. r. & g. in alto Ab timidos nautas c. l. m. Est autem locus ex Homero: & quod hic de fama ille de cõtentione refert. Optime autẽ describitur fama ab Ouidio. Velocius. Nam dissipatur fama præsertim malorum. Viresq̃ acquirit eundo Sic & Ouidius. Censuraq̃ facti Crescit & auditis aliquid nouus addidit auctor. Sese attollit in auras Ingrediturq̃ solo. Ostendit neq̃ humilioribus neq̃ maioribus illam parcere.

Seruius. Extremum

Extremã: vt pbibent: cæo enchelado q̃ sororẽ
Progenuit: pedibus celerem: & pernicibus alis:
Mõstrũ borrẽdũ ingẽs: cui quot sũt corpe plu-
Tot vigiles oculi subter: mirabile dictu (mæ:
Tot linguæ: totidẽ ora sonãt: tot surrigit aures:
Nocte volat cœli medio: terræq̃ per vmbram
Stridens: nec dulci declinat lumina somno:
Luce sedet custos: aut summi culmine tecti
Turribus aut altis: & magnas territat vrbes:
Tam facti prauiq̃ tenax q̃ nuncia veri:
Hæc tũc multiplici populos sermone replebat
Gaudens: & pariter facta atq̃ infecta canebat
Venisse æneam troiano sanguine cretum:
Cui se pulcbra viro dignet̃ iungere dido:
Nunc byemem inter se luxu q̃ longa fouere
Regnorum ĩmemores: turpiq̃ cupidine captos
Hæc passim dea fœda virũ diffundit in ora:
Protinus ad regem cursus detorquet biarbam:
Incenditq̃ animum dictis: atq; aggerat iras:
Hic bãmone satus: rapta garamantide nympba
Templa ioui centum latis ĩmania regnis
Centum aras posuit: vigilẽq; sacrauerat ignem
Excubias diuum æternas: pecudũq; cruore
Pingue solum: & variis florentia limina sertis
Isq; amens animi: & rumore accensus amaro
Dicit̃ ante aras media inter numina diuum
Multa iouem manibus supplex orasse supinis.
Iupiter omnipotens: cui nũc maurusia dictis

SER. Extremã. post oẽs gygãtes: nã ad illoꝝ vltionẽ nata ẽ: Vel extremã pestimã Nã q̃ de medicina tractãt: dicũt inutilio-res ee q̃ nascunt̃ vltimi. Vt pbibẽt. cũ fa-bulosum aliq̃d refert: dicit vt fama ẽ. Nũc de fama loquẽs mire dixit vt pbibẽt. Pe-dib⁹ c. Couertit epitbeta: nã pedũ ẽ pnix: vt pnicibus ignea plãtis: Celeritas pẽnaꝝ vt Celeriq̃ fuga sub sydera lapsæ. Corpe plu. Nõ ipi⁹ sed oĩm. Est em̃ exaggeratio ac si diceret quot sunt arenæ. Oculis sub. aduerbiũ ac si diceret nõ sub plumis ꝙ sub ipa. Tot lin. quot em̃ sũt bomies ĩ qbus fama ẽ: tot ora babet q̃ sunt boĩm. Nocte v. Nã quãto magis celatũ tãto magis cõ-quirit̃. & certe incipiẽs fama semp obscu-ra est q̃ diuulgata cõquiescit: vñ luce sedet Custos. speculatrix. Sũmi c.t.p domos nobiliũ. Turribus. p domos regũ. Ma-gnas v. magnos pplos & dicit plebeios.

Tenax. in omnib⁹ pseuerãs. Facta atq̃ infe. vt sequẽtia indicãt. Dignet̃. q̃si ipsa sit psona supior. Q̃ longa. i. q̃ longa ẽ ipa byems. Sic alibi Tybris ea fluuiũ q̃ longa est nocte tumentẽ Leniit. Regnoꝝ im. ꝙ fingit. nã huic carthago: & illi italia curæ ẽ

Fœda. crudelis. larbas. fili⁹ Iouis bãmo-nis liber. p lybiã exercitũ ducẽs siti affect⁹ auxiliũ a patre petiit: & statim viso ariete fons secut⁹ ẽ. Vñ factũ est Iouis bãmonis ab arenis dicti simulacrũ cũ capite arieti-no. q̃d fingit̃ qa satis inuoluta sunt ei⁹ re-sponsa. Rapta. stuprata. vt rapti ganime-dis bonores. Garamãtide. vel nomẽ pro priũ ẽ vel gẽtile. nã garamãtes iuxta lybiã sunt. Excubias d. e. Diffinitio est æterni ignis. Quid ẽ ignis puigil: excubie deoꝝ nec vacat rõne: vt ĩ aliqbus tẽplis sit ignis puigil. Naꝝ potestates aut terrenæ sũt aut aereæ aut ætbereæ. In ætbereis ignis ẽ: qa ille ignes sũt. est igit̃ ĩ tẽplo Iouis q̃ ætber est: & Mineruæ: qa sup ætberẽ ẽ vn ex ca-

pite patris ꝓcreata dicit̃. Isq; am. a. & amator & barbarus. Amens nomẽ ostendit̃: cũ babeat genitiuũ. Amaro. aspero: vt Hostis amare q̃d increpitas. Media m. n. d. Ac si dicat: Diis testib⁹. Salu. Quã me-dius fidius verã licet recognoscas. Medius fidius. i. Διὸς υἱὸς Supplex orasse. oratio bec ptim babet precationẽ quia supplex: partim conquestionẽ qa orasse. Orasse aũt dixisse vnde oratores dicti: nã roga re nõ ꝓcedit: quia coquerit̃ magis. Mauru-sia. mauritania: nam ꝓtensio est.

CHRI. Surrigit. nã bruta cũ attente audiũt: aures erigũt. Ficti prauiq̃. Nã multa sũt ficta quæ non sunt praua: vt poemata ficta sunt: & nõ sũt praua. Dignet̃. q. d. illa q̃ tot reges dedignata ẽ: exulẽ dignat̃

Hãmone. scribit Diodorus siculus Osirim ægyptũ instituisse Ioui duo tẽpla aurea: alterũ maius cælesti Hãmon
Ioui: alterũ min⁹ parẽti quẽ Hammonẽ vocãt: quis alia sit fabula. Nã dicũt cũ liber pater p aridã lybiam exercitũ duceret: ac siti laboraret: opẽ a Ioue prẽ petiisset: et ĩ mediis barenis arietẽ apparuisse cornib⁹ ter-rã effodientẽ fontẽq̃ inde emanasse: institutũq̃ ee Iouis templũ. quẽ Hãmonẽ vocarũt. i. barenarũ. Nã bamos barena graece dicit̃. De boc multa Curtius. Habitãt aũt loca bæc bãmonii: qbus vicini sunt gara Garamã-
mãtes. larbas bui⁹ bãmonis filius fuit. Garamãtide. aut ꝓpriũ nomẽ est: aut patronimicũ positũ ꝓ gen tes
tili: vt sit garamãtide ꝓ garamãte. De garamãtibus ita scribit Strabo. A maioris syrtis recessu die⁹ qua tuor ad byemales ortus dicunt̃ puenire etiãq̃ placide otioseq̃ incedũt. Hic locus ẽ Hãmoni silis palmi-fer & aquosus: Imminet aũt cyrenaice ad meridiẽ vergẽti vsq̃ ad. c. stadia: & arbores fert vsq̃ ad alia cen-tũ. Serit̃ solũmõ bæc terra etiã orizã gignit: vltra bãc est regio quæ silphiũ fert & postea inbabitata & ga ramãtũ terra quæ silpbiũ fert angusta est & longa & arida lõgitudo ad orientẽ solẽ circiter mille stadia: la titudo. cc. quæ quidẽ cognita sit. Amaro. aspero. trãstulit id quod torquet gustũ ad tormentũ animi. sic alibi: Quid bostis amare increpitas: & Horati⁹: Cõfides tumidus adeo sermonis amari. Mauru-sia. græ ca declinatio: Dionysi⁹ in cosmografia αγκὼν λεστηλάτὸν μαυρόνησος ἑῴα γάιης. mauri

em̄ in lybia populi sunt. Et Strabo de his ait a ptibus occidētalibus habitāt q a grǣcis maurusii appellāt Romani vero & indigenæ mauros vocāt. Lybicū gen⁹ magnū & opulētū: hispaniæ sūt oppositi: & iuxta est colūnaꝝ fretū. Extra colūnaꝝ fretū ꝓcedenti ad siniſtra mons est in Lybia: quē grǣci atblantē vocant. Barbari vero dyrim.

SER. Nūc epulata. dū in epulis ē & est ꝓteritū ꝓ pnti: & bn nūc dixit. nā q̄uis officia i deos habeāt æternā gr̄am: & spectēt tā ꝓteritū q̄ futurū: tn̄ in pnti plus valent: Semp aūt Iouī ꝓpter hospitalitatē libant quē xenion dicim⁹: & bn̄ dixit q⁹ hūanas res ne tūc quidē curat: cū ei tribuīt bonos sacrificii. Leneū. leneus Bacchus dicit: q⁹ ꝑest lacub⁹ ϛωτὸτιϛ ληγου. nam cū sit grǣcū a mētis delinimēto nō pōt accipi.

Ne quicq̄. qa nō iudicio hoc facis. Cæci. quoꝝ origo nō apparet. Alii em̄ de vētis fieri dicūt: alii de nubibus: alii de aere.

In nubib⁹. q. d. nō ex te sunt. Fœmina. inuidia a sexu: & ī incipit quæstio specialis. Precio. ergo nec ꝓ gratiā meruit: nec ꝓ virtutē inuasit. Sed si vendidit q̄d conquerit. Quod defraudatus sit ꝓ coriū: vel ex nuptiaꝝ ꝓmissiōe. Littus. ergo infertilē terrā. Loci. vel vt tributaria eēt: vel in nostrū deueniret mīmoniū. Dominū. vt supius Phrygio seruire marito. Est aūt de iure q̄si ꝓ coemptionē quæ certis solēnitatibus apud priscos pagebat in cōtrahendo mīmonio & sese coemēdo inuicē vir & vxor interrogabant. Vir ita: an mulier sibi materfamilias esse vellet. Illa rn̄debat velle. Itē mulier interrogabat virū vtrum vir sibi paterfamilias eē vellet: ille rn̄debat velle: itaq⁹ mulier in viri matrimoniū cōueniebat: & vocabat hæ nuptiæ ꝓ coemptionē: & erat mulier materfamilias viro loco filiæ. Paris. filius Paridis. Iniuria. a ꝑsona: & bn̄ paris: q̄si q substulit pactū. Sic Iuue. Et caluo seruiret roma Neroni. Semiuiro co. vt O vere phrygiæ: neq⁹ em̄ phryges. Mœnia: lydia. nā phryges & lydii vtebant. Mitra. i. incuruo pileo: de quo pendebat bucarū tegmē. Crinēq⁹ m. s. Crinē vnguētatū subnixū babēs. Rapto. stupro. Nā raptus est illicitus coitus: nec em̄ hic rapuerat. Templis quippe t. ac si diceret: nō mirū si hæc patimur te colētes: sic supra ad irrisionē dictū Iupiter omnipotēs: ac si diceret: tu es qui oia potes. Inanē. aut qa frustra mundi te credimus eē rectorē: aut qa me tuū filiū esse cōfido. Fouemus. quasi rem ꝓ se infirmā. Ad mœnia. vt inde pellat æneā: ne videat esse contrariū: q⁹ oia cōturbent Ioue aphricā respiciēte. nā vtrūq⁹ a turpi libe rat fama: Vocat zephy. vel qbus æneas nauiget: vel qui vebāt Mercuriū: vt Ventosq⁹ secabat. Carthagine. ꝓ carthagini: ꝓ aduerbio in loco de loco posuit. Sic Hora. Romæ tybur amen ventosus tybure romā. Expectat. terit tp̄us. Nō illū. ꝓ silentiū intellige. Pulcherrima. Epitheton ꝓpetuū: nec ad præsens negociū ptinens. Bis semel sc̄z in singulari certamine cū Diomede: in quo a Diomede saxo pcussus est: Iuue. Vel quo tidydes pcussit pondere cossā æneæ. Itē in excidio sicut legimus: Descēdo ac ducēte deo. Alii dicūt ꝓpter Diomedis & achillis singularia certamia: Sed qn̄ cū Achille dimicauit: a Neptūno liberatus est pot tn̄ quod ꝓ Venere fit ab ea factū videri. Sic Iuno imputat veneri q̄d ꝓ ea factū ē: vt Tu potes in totidē classes cōuertere nymphas: Vel intelligim⁹ æneā iam tunc natū: cū Hercules troiam diruit: nam cōstat priamo tunc ab hercule imperiū traditum.

DONA. Media inter numina. q. d. diis testib⁹. Iupiter omnipotēs. Si hæc vides: cur nō punis. si nō vides: nō es dignus vt colaris. Fœmina. quasi abiecti sexus: vnde magis dolendū. Sic Teren. Tu inquā mulier quæ oīno lapidem nō hominē putas. Errans. exul pegrina & sine vrbe. Cōnubia nostra. a facto & psona facit cōparationē. Nostra. q. d. tanti viri: & dolet q⁹ suū cōnubiū repulit. id est se maritū: & accepit æneā exulē nō maritū: sed dominū: quē deinde ab habitu vituperat. Semiuiro. duos ꝓferunt sexus. sed dimidiatos: vt neq⁹ viri neq⁹ fœminæ sint: qua coniectura probet infames esse. Nos munera. q. d. incassum sacrificamus: cum nō tuis cultoribus: sed alienigenis prodes.

CHRI. Aspicis b. Oratio plena indignatiōis: & in deum nimis aspera. non īmerito dixit: amens animi. Nam quis amentior est: q̄ qui in deos sæuit. Ne quicq̄ bor. ſm Epicurum qui deos negat humana curare. Vnde Iuuenalis. Sunt fortunæ q casibus oia ponant: & nullo credāt mundū rectore moueri. Nā

Gens epulata toris: lenæum libat honorem
Aspicis hæc: an te genitor cum fulmina torques
Ne quicq̄ horremus: cæcique in nubibus ignes
Terrificant animos: & inania murmura miscēt:
Fœmina quæ nostris errans in finibus vrbem
Exiguam precio posuit: cui littus arandū:
Cuiq⁹ loci leges dedimus: cōnubia nostra
Reppulit: ac dominū æneam in regna recepit:
Et nunc ille paris cum semiuiro comitatu
Mœnia mentū mitra: crinemq⁹ madentem
Subnixus rapto potitur: nos munera templis
Quippe tuis ferimus: famāq⁹ fouemus inanem:
Talibus orantē dictis: aramq⁹ tenentem
Audiit omnipotēs: oculosq⁹ ad mœnia torsit
Regia: & oblitos famæ melioris amantes
Tum sic mercuriū alloquit: ac talia mandat.
Vade age nate: voca zephyros: & labere pennis
Dardaniūq⁹ ducem tyria carthagine qui nunc
Expectat: fatisq⁹ datas non respicit vrbes
Alloquere: & celeres defer mea dicta p auras:
Non illum nobis genitrix pulcherrima talē
Promisit: graiumq⁹ ideo bis vindicat armis.

voluente

volũente vices & lucis & anni Atq; ideo intrepidi quæcũq; altaria iurant. Fœmina. indignatio a sexu. Errãs. q. d. exul & pfuga. indignatio a fortuna. Nã cũ durũ sit iniuria affici: durissimũ tñ est id a fœmina & exule pati. Nostris in finib⁹. indignatio a loco: vt In regnis boc ausa tuis. Exiguã. nã supra Taurino quãtũ possit circũdare tergo. Præcio. & nõ virtute. Leges. ergo tributaria est. Dominũ. indignatiõis exaggeratio q̃ nõ solũ in maritũ vbi æqualia pene iura sunt: sed in dominũ accepit. Habet aũt magnã vim nãa & æneã ac si diceret cõtempsit regẽ accepit exulẽ. Collige igit̃ vt sit plenissima cõquestio. Neglect⁹ sum qđ durũ est: nã durũ ẽ despici vt suaue amari: & neglectus a fœmia & ab ea q̃ exul: & q̃ emit littus exiguũ: in quo vrbẽ ampliorẽ: nisi decepisset me ædificare nõ poterat: & quæ mihi obnoxia eẽt: & neglect⁹ i meo regno: & ita neglectus vt postpos⁹ sim deterior. nã cõpatione augeẽt indignatio. Paris. vitupatio a nomie. q. d. silis paridi viro effœminato & q alienas mulieres rapiat. Est aute pmutatio p silitudinẽ. Mitra. Tegmẽ capitis incuruũ ponit̃ etiã apud græcos p fascia in loricæ modũ cõtexta ad latera defendẽda. Subnixũ. p enixo fm Marcellũ: quasi sursum crispatã & calamistratã comã. Fouem⁹. nutrimus & augemus. Aras. litare sola oratiõe nõ posse antiq credebãt: nisi aras manib⁹ tenerẽt. Vnde Varro ait: aras primo ausas dictas q̃ esset necesse illas manu tenere: vt vase antis tenent̃. Cõmutatiõe deind e lr̃a: aras dici cœptũ vt Valerii & Furii: q olim Valesii & Fusii dicebant̃: ergo cum audiẽdus eẽt larbas dixit: arasq; tenentẽ: vt alibi: Tango aras medios ignes numina testor. Expectat morat̃. Mitra

Sed fore qui grauidã imperiis: belloq; frementẽ
Italiam regeret: genus alto a sanguine teucri
Proderet: ac totum sub leges mitteret orbem
Si nulla accendit tantarũ gloria rerum:
Nec super ipse sua molit̃ laude laborem:
Ascanio ne pater romanas inuidet arces.
Quid struit: aut qua spe inimica i gente morat̃:
Nec prolem ausoniã: & lauinia respicit arua:
Nauiget: bæc summa ẽ: hic nostri nũcius est.
Dixerat. ille patris magni parere parabat
Imperio: & primũ pedibus talaria nectit
Aurea: quæ sub limen alis siue æquora supra
Seu terram: rapido pariter cum flamine portat.
Tum virgam capit: hac animas ille euocat orco
Pallentes: alias sub tristia tartara mittit.
Dat somnos: adimitq;: & lumia morte resignat.
Illa fretus agit ventos: & turbida tranat
Nubila: iãq; volans: apicẽ & latera ardua cernit
Atlantis duri: cælũ qui vertice fulcit:
Atlantis cinctũ assidue cui nubibus atris
Piniferũ caput: & vento pulsatur & imbri:
Nix humeros infusa tegit: tum flumina mento
Præcipitãt senis: & glaciæ riget horrida barba.
Hic primũ paribus nitens cyllenius alis
Cõstitit: hinc toto præceps se corpore ad vndas

SER. Grauidã impe. vñ multi i impatores possent creari. Iũgim⁹ aũt ablatiuo: qa & grauis vñ est ablatiuo iũgit̃. Belloq; fre. exceptis tpib⁹ qb⁹ a Latino regebat̃.

Proderet. ptẽderet. i. ppagaret. Propago. i. gen⁹ p breuis ẽ: vt sit romana potes italia virtute ppago. p arbore pducit̃: vt Flexos ppaginis arcus. Alias deciperet: vt Vnius ob irã pdimur. Sup sua laude. i. p sua & græcũ est scbema. Sic em̃ Demosthenes. ὑπὲρ τοὺς τετάγους. i. pro corona. Molit̃. præparat. exercet. Ascanio. cui imperiũ debeẽ. Hoc autem asserit poeta: vt laudãdo Iuliũ cæsarẽ laudet: qui ab eo originẽ ducit: vt Iulius a magno demissũ nomẽ iulo. Romanas ar. honestior elocutio: si addam⁹ quã rẽ inuidemus: vt Liber pãpineas iuidit collib⁹ vmbras. Inimica. poccupat q̃si præscius. Nec plẽ ausoniã: sic in. vi. Nũc age dardaniã prolẽ quæ deinde sequat̃ gloria. Sũma. mei pcepti collectio. Iuue. Ad summã nõ maurus erat. Parere. nõ rñdet vt numẽ inferi⁹ ꝟ obtẽperat. Talaria. dant̃ Mercurio pẽnæ: qa citius oĩbus planetis in suũ ortũ recurrit̃ vñ & velox & errans inducit̃: vt Quos ignes cœli cyllenius erret in orbes.

Tũ virgã capit. i. caduceũ quod primo Apollo habuit: & donauit Mercurio accepta ab eo lyra. Hora. Fraternãq; humero lyra. Mercuri⁹ fert virgã qa deus oõnis est: & deoꝝ interpres. Vnd̃ virga bellantes diuidit. id est bellum. nam bellantes & interpretũ oõne sedant̃. vñ fm Liuiũ legati pacis caduceatores dicunt̃. Sicut em̃ p feciales bella indicebant̃. ita pax p caduceatores fiebat ἐρμὴς aũt græce dicit̃ ἀπὸ τοῦ ἐρμηνεύω. i. interpres.

Aias. vmbras. aiæ em̃ in cœlo sunt. Resignat. Claudit. pturbat: & ẽ qa dicũt pbyfici morituros pupillas i oculis añ triduũ nõ brẽ: qbus nõ visus ẽ sũma despatio. Resignat ergo. i. aufert signa luminibus. Tranat. trãsuolat vt Nare per æstatem liquidam suspexeris agmen. Latera. dat quæ sunt hominis: nam rex fuit qui cũ Perseũ hospitio nõ suscipet. quoniã ab oraculo admonitus fuerat: vt a Iouis filio caueret a perseo in monte cõuersus est viso gorgonis capite. Latine Telamon dicit̃: licut nilus melon. Fulcit. sustinet: nam altus est nimis. Nix. niuis facit: sed verbũ niguit nõ hinc venit: sed ab eo quod est niguis: Lucre. Albas effundere nigues. Niguit aũt prima & secũda pson̄a caret. nã nõ est in nr̃o arbitrio: sed ad deũ ptinet. Præcipitãt. p pcipitant̃. Senis. ppter ætatẽ: vel alluit ad niues: vt Gelidus

canis cũ mõtibus humor Loquit. Paribus alis.leni volatu: vt dixit: & in cœlum paribus se sustulit alis Cyllenus.ab auia.vñ paulopost Cyllenia proles: aut a cylleno monte arcadiæ vbi nutritus est. Toto.c. vno impetu excussus. Sic Luca. Nec se tellure cadauer paulatim p mẽbra leuat terraq; repulsum.

CHRI. Teucri.i.dardani.nã Dardan⁹ a Ioue est. Regeret.quod nõ solũ potentis: sed multo magis prudẽtis est.nã rex is est: qui iuste prudẽterq; gubernat. Sub leges.nã optimi reges nõ suæ libidini qđ tyrannor̃ est: sed iuri & legibus: quos subiectos habent: parere volunt. Gloria.nam q̃is homies ipla virtute sola moueri debeãt: tñ bonos gloriaq; egregia facta vt vmbra corpus sequit: & omnes accendũtur ad studia gloria. Est aũt gloria cõsentiens laus bonorũ incorrupta vox bene iudicantiũ de excellente virtute: vt est in tusculanis Ciceronis. Ascanio nep.nam multa liberorũ causa facimus: quæ nostra non faceremus. Arguit ergo ab vtili & ab honesto: q; negligit regnũ & opes: vnde etiã gloria magna sit puẽtura: Et arguit nõ solũ a se: sed etiã a filio. Romanas ar.ac si dicat: id imperiũ quod omnia superet imperia. Quid struit.magna auxesis: & hæc sit sentẽtia: Amittit imperiũ: & id magnũ & gloria plenũ: nec solũ sibi: sed & filio amittit: sed quod magis dolendũ est: nihil est qđ recõpensare huic detrimẽto possit: ai nihil debeat in gente inimica cõstitutus sperare. Nauiget.bene quadrat & psone & rei hoc impatiuũ. nam & Iupiter & qa summ⁹ deus: & quia auus iure suo impat pertim cũ id agi mandet quod sit ex sũma obsequẽtis vtilitate. Hæc sũma ẽ.q.d.etiã si nullũ argumẽtũ vtilitatis & honestatis intulissem: tñ volo obtẽperet mãdatis. Hic quasi in hac re: vt ostẽdat hoc iã a se decretũ eẽ. Talaria.exigit loc⁹ vt paulo altius de Merturio repetamus. ait ergo Cice.in li.de natura deorũ: Mercuriũ primũ Cœlo patre die matre natũ fuisse: cuius obscenius excitata natura tradit: q; aspectu Proserpinæ comotus sit. Alterũ Valentis & Phenoridis filium: qui sub terris habeãt: idem Triphonius. Terciũ ponit ex Ioue tercio & maia natũ: ex quo & Penelope pana natũ dicunt. Quartũ Nilo patre: quẽ ægyptii nefas babẽt nominare: q Argũ interemit: ob idq; in ægyptũ fugiens: leges ac litteras illis tradidit. sunt qui ex hoc quintũ natũ Mercuriũ velint. eum qui ex die & cœlo natus est aiunt ex Proserpina filia: quã nudam cernens turpiter amauit: Philonem arcadem genuisse ac ignominia territum illum exponere voluisse: sed cum esset oraculo admonitus illum diuinũ interpretem futurũ: & nutriri iussit: & Hermen appellari voluit. Hinc ob ignominiã patriã fugiens in ægyptũ venit. Ibiq; in omni mathematica claruit Diodorus siculus i suis mythologis tres maxie nominãt. primũ ægyptiũ: quẽ multa adiumẽta vitæ hũanæ adinuenisse scribit. inuenit.n. palæstrã & lyrã: quã tricordẽ fecit imitatus tria anni tpa. nam ab æstate acutã: ab hyeme grauẽ: a vere mediã assumpsit vocẽ. Inuenit litteras & deorũ sacra. & qa græcos ea quæ ad interptationẽ ptinẽt edocuit: ab illis Hermes.i.interpres noiat⁹ ẽ. Secũdũ in creta natũ scribit ex Ioue: & caduceatoriã: inducias: ac fœdera q̃ in bello adhibent: iuenisse pertim vt vbiq; inuiolabiles eẽnt caduceatores. qđ iccirco obseruabãt: qm̃ Mercuri⁹ medius vtriq; hosti putabat: sed nris tpibus tubicines caduceatorũ loco habent. Dicũt inuenisse etiã põdera & mẽsuras: & mercaturæ quæstus & i furtis faciẽdis qstrigiatorẽ fuisse maximũ. Terciũ eũ ponit: quẽ athlãtici suũ eẽ dicũt: Natũq; ex Ioue & maia: cui q̃ de creteſi & ægyptio dicũt ferre oia tribuũt. Eusebi⁹ de præp.euãg. Sãchu mathonis q añ troiana tpa in fœnicia floruit testimonio fretus ait Mercuriũ apud phœnices Tantũ: apud ægyptios toyht: apud alexãdrẽses thoth vocari. & primũ litteras iuenisse: & ea q̃ de diis fabulose dici videant: vel allegorice ad naturã vel tropologice ad mores reducere studuisse: & fabulas fabularũq; allegorias excogitasse: q̃ tantã mysteriis obscuritatẽ afferũt: vt difficile sit verũ iuenire. Alio aũt loco oronis & facultatis interptandi symbolũ Mercuriũ priscos posuisse scribit & filiũ Cupidinis Mercuriũ dici: qa amãdi virtus oroni quoq; attribuat. Sed bæc fabulose ac mystice poti⁹ q̃ bistorice scribunt. Aureli⁹ aũt Augusti⁹ refert quo tpe Moyses ẽ nat⁹ floruisse Athlaute astrologũ Promethei phylici fratrẽ ac maternũ auũ maioris Mercurii: cui nepos fuit is Mercurius: qui græce ἑρμηστριμέγιστος.i.Mercuri⁹ trimegistus.i.ter maxim⁹ dicit. Priorẽ ego illũ puto: quẽ Nili filiũ fabulant. Hũc tñ secũdũ asserũt occidisse Argũ: ægyptiisq; præfuisse: & leges ac litteras tradidisse: sed litteraꝝ characteres: aialiũ arborũq; figuras babuisse bũc i deoꝝ numeꝝ retulerũt: nec erat fas eius nomẽ temere vulgo ꝓferre primũq; anni mesem ab eo cognominauerũt. Condidit vrbẽ: quã a se bermopolim nominãt. Nuncuparũt autẽ illũ Trimegistũ. id est ter maximũ q; & philosoph⁹ maxim⁹: ac sacerdos maximus: ac maximus deniq; rex fuisset. Consueuerãt eñ ægyptii: vt apud Platonẽ legit: ex omni philosopborũ numero sacerdotes: ac rursus ex sacerdotib⁹ regẽ eligere, bic aũt vt philosophos sapientia: ita religione sacerdotes excelluit: ac mox in imperio administrãdo supiores oẽs reges superauit. Hic primus a physicis mathematicisq; ad diuinorũ speculationẽ erexit: primusq; de maiestate dei: de dæmonũ ordine: animarũq; mutatiõibus sapientissime disputauit: ex qua re primus theologiæ auctor habet: hunc sectatus diuinus vates Orpheus secũdas philosophiæ aflecutus est partes cui⁹ sacris initiatus est Aglaophenus i philosophia Pythagoras: Pythagoræ succesſit Philolaus diuini Platonis præceptor qua omnia indicant priscã theologiã a Mercurio inuetam: & a Platone absolutã fuisse. Verũ Mercurius plurima volumina scripsit quibus diuinarũ rerum cognitionẽ traderet: quibus arcana mysteria: & stupenda oracula pandunt. non eñ vt philosopbus solum loquit: sed vt ꝓpbeta futura sæpe prædicit: Ruinam buic priscæ religionis vidit: Ortũ nouæ fidei: Aduentũ Christi: Futurũ iudiciũ: resurrectionẽ renouationem sæculi: bonorũ gloriã: Tormẽta nocentũ prædixit. Quapropter dubitat Augustin⁹ an obseruatioe syderũ an reuelatione dæmonũ bæc ille ꝓuiderit. Lactãtius illum sybillis ꝓpbetisq; annumerat. Ex huius viri libris duo præcipui ferunt: alter de volũtate diuina: alter de voluntate & sapientia dei & ille quidem Asclepius inscribit quem Apuleius platonicus supiorib⁹ tẽporibus latinũ fecit. Hic Pimander: sed & bunc per nostrũ marsiliũ ficinũ ex cadeꝫ familia philosophũ nobilissimũ nuper ad latinos migrasse videmus: Atq; bæc

Gloria

Mercuri⁹

Aglaophenus Theologica prisca.

mus: Atq; hæc siue de fabulosis diis inquiramus: siue de tanto viro inuestigamus nos hoc tempore non narrãda: nã id rei loci q; ratio minime patiebat: sed ex plurimis libris in vnũ locũ: coartãda duxim⁹. Deinceps aũt qđ ad Mercurii sydus ptinet: eadẽ breuitate pstringemus. Mercurius: quẽ stilbon vocãt planeta est tẽperatus nocturn⁹ mõ mãsculin⁹: mõ fœminin⁹: & ꝓpter suũ tẽperamentũ cito se vertit ad eius cui adhæserit naturã. Itaq; cũ fœlicibus fœlicitatẽ: cũ infœlicibus infœlicitatẽ præbet. Auctore autẽ Ptolæmeo sapientiã simul & eloquẽtiã mortalib⁹ ꝑbet. Hinc eloquẽtiæ deus a poetis dr̃. Inducit ad arithmeticã & ad mercaturã. Facit Palestritas: ac præstigiatores: ac si in genesi malignus ẽ fraudulẽtos ꝓducit & fures. Raro videt: qm̃ plerũq; tpis sub solarib⁹ radiis occultat. Neq; em̃ ab illo vltra trigita grad⁹ abest. Qua ex re ꝓpter phœbi ardoris vim fuscus pingit. Exustio tn̄ a sole quæ oĩbus planetis nocet illi qm̃ ex frequẽtia facti assuetus ẽ min⁹ incõmoda ẽ. Habet nũcius deoꝝ: qa nihil ex sua: sed ex eorũ qbus adhæret natura agit. nã nũcius nõ ex sua: sed ex alioꝝ sentẽtia verba refert. eius domicilia gemini ac virgo sunt. Morat in singulis signis vigenis ac octenis diebus ac senis boris: Ergo trecẽtis ac trigintaocto diebus totũ zodiacũ ꝑcurrit. Pingit aũt i buiusmodi formã: vt i capite ac talis alas gerat: qbus & planetæ & eloquẽtiæ indicat celeritas. in leua virgã serpẽtib⁹ iuolutã. Hæc illi⁹ ad oĩa nõ tn̄ sine prudẽtia impulsũ deonat. in dextra barpẽ ẽẽ incuruũ tenet. Syringa aũt sibi ad os fistulã ex calamis factã admouet. Ille eã inflat. Ex barpe vim ac vehemẽtiã eloquẽtiæ: ex fistula vero eiusdẽ suauitatẽ significãt. Caput galero ornat q̃ se a solarib⁹ radiis tutet: sed idẽ ex albo nigroq; cõfectus ẽ: qa eloquẽtia & alba nigra & nigra alba reddere põt. Argus auulso a collo capite eoq; oculis pleno e regiõe pingit: vt oñdat eloquẽtia: cui sapiẽtia sit adiũcta: oem caliditatẽ supare. Corã ipo gallus pingit: vt mercatoꝝ quoꝝ deus ẽ astuta notetur garulitas. Atq; buiuscemodi ẽ forma: Tenet aũt cœlũ secũdũ: quod supra luna est q̃uis multi ex ægyptiis illud soli attribuerit. corp⁹ eius minimũ est oĩm exceptis corruptibilib⁹. Nã maxim⁹ oĩm ẽ sol q centies ac sexagies ac sexies tant⁹ ẽ quãta ẽ terra. Post solẽ maiores sũt qndecim stellæ primi ordinis. nã quæq; eaꝝ cõtinet corpus terræ centies septies. Terci⁹ i magnitudine ẽ Iupiter. Quart⁹ Saturn⁹. post quẽ sunt stellæ secũdi ordinis: q̃rũ singulæ cotinẽt terrã nonagies. Post bas sũt stellæ tercii ordinis: q̃rũ singulæ cõtinẽt terrã septuagies: ac bis post bas sũt stellæ quarti ordinis: q̃ꝝ singulæ cõtinẽt terrã qnquagies q̃ter. Post bas sũt stellæ qnti ordinis. Haꝝ vnaquæq; terrã cõtinet trigeties ac septies. Inde sũt stellæ sexti ordinis: q̃rũ q̃ minorẽ decies atq; octies terrã cotinet. Post bas maius corpus ẽ mars. Post martẽ terra. Post terrã Ven⁹ Post venerẽ luna. Post lunã mercuri⁹. Vidim⁹ quãta lint hæc corpa: nũc quãtũ distẽt aĩaduerte. Luna em̃ q̃uis oĩm ꝓxima sit terræ distat tm̃ ab ea trigeties ter tantũ quãtũ ẽ dimidiũ diametri terræ & vigesima ps ei⁹: Eritq; hoc 107412 miliaria. nã dimidiũ diametri terræ: vt oñdit ẽ 3245 miliarioꝝ & qnq; insup ptes ex vndeci ptib⁹ vni⁹ miliarii. Mercuri⁹ ãt a terra dista 542750 miliaria. Ven⁹ a ẽra distat 3670000 miliarioꝝ. Sol aũt 3965000. Post quẽ mars segt: & hic a terra 28847000 Iouis ãt interuallũ appet eẽ 46816250. Lõgitudo Saturni ẽ 65357500 Hoc aũt duplicatũ facit interuallũ qđ est a terra ad octauã ſphærã. Hoc aũt erit 130715000. & cũ multiplicatũ fuerit hoc per 3. & septimã vnius ꝓueniet quãtitas circũferẽtiæ circuli signoꝝ: vel cuiuscũq; circuli maioris descripti i octaua ſphæra q̃ est 41081857⁰ miliariorũ: eritq; mẽsura vniuscuiusq; gradus circuli maioris 1141160 miliariorũ. Singula aũt miliaria tria milia cubitorũ cõtinent. Atblãtidis. De hoc monte Strabo sic scribit. extra colũnarũ fretũ ꝓcedenti ad sinistrã mons est in lybia: quẽ atlantẽ vocãt. Barbari vero dyrim. Mons est supra nubes excelsus: q̃ mare a se dominatũ spectat squalidus & incultus qua vero africã respicit arboribus vestit: & fluminib⁹ irrigat: omni genere fructuũ abundans. Interdiu ex miro silentio stupore inducit. Noctu crebris lucet luminib⁹ resonareq; dicunt cantibus: ac tinnitib⁹ cymbalorũ atq; tibiarũ ægypauorũ & satyrorũ.

Magnitudo. Planetaꝝ

Atlas.

Misit: aui similis. quæ circũ littora. circum
Piscosos scopulos. humilis volat æquora iuxta
Haud aliter terras inter cœlũq; volabat.
Littus barenosum lybiæ: ventosq; secabat.
Materno veniens ab auo cyllenia proles.
Vt primũ alatis tetigit magalia plantis
Aeneam fundantẽ arces: & tecta nouantem
Conspicit: atq; illi stellatus iaspide fulua
Ensis erat: tyrioq; ardebat murice lena
Demissa ex humeris: diues quæ munera dido
Fecerat: & tenui telas discreuerat auro:
Continuo inuadit: tu nunc cartbaginis altæ

SER. Aui silis. incõgruũ beroico carmini erat si mergũ dicẽt. Sic alibi ꝑ peripbrasim ciconiã dixit: Cãdida venit auis logis inuisa colubris. Sic est: Testa cũ ardẽte videbis scintillare oleũ: ne diceret lucernã nimis tenuiter. Harenosum. Recte. Nã in lybia erat: sed nõ in barenosa. Mauritania em̃ est aspera & siluosa. Materno. ꝑ maiã athlãtis filiã. Magalia. Aphroꝝ casas & mapalia idem significant: sed magaliama ꝓducit. Mapalia vero corripit: vt Et raris habitata mapalia tectis. Fulua. viridi: vt Fuluaq; caput innectit oliua. Sed Plinius inter spẽs iaspidũ vnã ponit fuluã. Et mlti volũt iaspidẽ ad gratiã ptinere. Ensis. ꝑ vagina posuit. Leua. gen⁹ est vestis. Est aũt ꝓprie toga duplex amictus augularis

Inuadit. Habitũ futuræ oratiõis ostẽdit Et notandũ non tm̃ eum nũcii: sed etiam caduceatoris. id est oratoris officio fungi. nam & persuadet & nunciat. Vxorius. vxori seruiẽs: Sic Horati⁹. Vxorius am-

nis. Ipſe.dat dictis auctoritatē: vt Quæ phebo pater omipotēs. Olympo.olympus q̄ſi ololāpos.i.totū ſplēdēs:ſiue mōs ſit macedoniæ: qui dicit etiam diuerſoriū deoꝝ ſiue cœlum: Vñ addidit daro:vt plemyriū vndoſum: Accentꝰ ſane græcꝰ tūc pōt eē:ſi ſit græca declinatio:vt ολυμπω ολολυμπους. nā latine olympi facit.

Torquet.Agit:ſuſtinet:vt Cūcta tuo q̄ bella pater ſub noīe torques. numine aūt eſt aut nutu:aut poteſtate. Hæc.quæ dicturꝰ ē.Nā ſupradicta ex ſe dixerat. Teris.p negligētiā cōſumis. Debent.bone ſtius plurali numero rñdit. Surgentem. creſcentē:vt Surgentē i cornua ceruū. Itē Surgentēq̄ nouæ carthaginis arcē. Cyllenius.Antonomaſiuū ē p ꝓprio. Ore. oratōne. Mortales vi.aut oculis æneæ ſe ſubſtulit:aut humanā reliqt effigiem:quā ſumpſerat:vt ab ænea poſſet videri. Medio ſer.at q executus ē oia q̄ Iupiter dixerat:ſed ſermo ē cōſortio oīonis duoꝝ vel pluriū. medius g̃ eſt: cū pſona cū q̄ qs loquit nō rñdet. Dulcis.minꝰ eſt:ſed ne videat ingratus: deoꝝ excuſat impio: Sic i ſexto:Sed me iuſſa deū. Ambire. Blanditiis circūuenire: vt Nec cōnubiis ambire latinū. Exordia.oīonē:ſic i retboricis legim. Alternāti.varia mēte tractāti.& p ꝟ oñdit cogitaſſe eū etiā amorē:ſed ptuliſſe volūtate deoꝝ. Tacīti.ſine ſtrepitu celātes cōſilia. Arma.Forte cōtra iperiū iratæ reginæ.

DONA. Auo materno.ab atblāte mōte:in quē athlātē patrē Maie cōuertit Perſes. Inuadit.Inuectiuā futurā eē hoc verbū oſtēdit.Et ex hoc acri habitu Mercurii oñdit q̄li habitu debuit eſſe Iupiter. Tu

Fundamenta locas:pulchrāq̄ vxorius vrbem
Extruis:heu regni rerumq̄ oblitæ aurum
Ipſe deum tibi me claro demittit olympo
Regnator:cœlum & terras qui numine torquet
Ipſe hæc ferre iubet celeres mādata per auras:
Quid ſtruis:aut qua ſpe lybicis teris ocia terris:
Si te nulla mouet tantarū gloria rerum:
Nec ſuper ipſe tua moliris laude laborum:
Aſcanium ſurgentem:& ſpes hæredis iuli
Reſpice:cui regnum italiæ romanaq̄ tellus
Debent:tali cyllenius ore locutus:
Mortales viſus medio ſermone reliquit:
Et procul intenuem ex oculis euanuit auram:
At vero æneas aſpectu obmutuit amens.
Arrectæq̄ horrere comæ:& vox faucib⁹ hæſit:
Ardet abire fuga:dulceſq̄ relinquere terras
Attonitus tanto monitu imperioq̄ deorum.
Heu qd agat:quo nūc reginā ambire furentem
Audeat affatu:& quæ prima exordia ſumat:
Atq̄ animū nūc huc celerem nunc diuidit illuc:
In parteſq̄ rapit varias:perq̄ omnia verſat:
Hæc alternanti potior ſententia viſa eſt:
Mneſthea:ſergeſtūq̄ vocat:fortēq̄ cloanthū
Claſſem aptent taciti:ſocioſq̄ ad littora cogant:
Arma parent:& quæ ſit rebus cauſa nouandis

nūc obiurgatio ē potiꝰ q̄ inuectio.nā cōe ſibi facit hoc damnū & dolet decipi ſpē īpius & filii qđ nō faceret ſi accuſatoris animū gereret. Pulchrā vxorius vrbē.ſtulti ē aliena curare ſua negligere. Ipſe deum. Huius pſonæ auctoritate grauiorē:facit ſuā obiurgationē & vt maior ſit metus:poteſtatē īpius deſcribit. Vtrūq̄ aūt dānat:& q̄ ſubleuet inimicoꝝ opes:& q̄ i re agēda ociū ſibi ꝓponat: q̄m negligētis eſt & incauti. Addit ne p eū pereat qđ Aſcanio debeē:quod niſi p īpm. p̄ſtari nō pōt. Medio ſermone.q̄a non expectauit reſpōſum qđ erat dimidiū ſermonis:q̄ oritur inter duos. Atq̄ animū nūc huc.in tam ambigua cōſolatione p̄ualuit in religioſo viro diuinū præceptū.

CHRI. Piſcoſos.piſcibus abundātes. Inter cœlū.t.ita inter infimā partē aeris vt pene terrā tangeret.

Murex

Materno auo. Athlante:q̄ maiā genuit: ex qua cōceptus ipſe ē. Fundantē.ædificantē.Nā iam fūdatæ erāt. Nouantē.i.facientē q̄ noua eſſent.Stellatꝰ.ornatus vt illa ſplēdida vt ſtella fulgeret. Murice:murices piſces ſūt ſiſes purpuræ:nā vt ait Plini. purpuræ latent ſicut murices circa canis ortū.Et paulo infra Purpuræ cōgregant verno tpē mutuoq̄ attritu lentorē cuiuſdā ceræ ſaliuāt ſimili mō & muricēs. Sed in hoc loco murice ꝓ purpurea poſuit. Diues quæ.m.d.pulcherrima ꝓpter diuitias q̄s habebat:nā pau-

Iaſpis

per tantū ſumptū nō feciſſet. Iaſpide.Iaſpis græce latine viridis gēma. Nouē teſte Plinio ſunt eius ſpēs eſt aūt viridis vt ſmaragdus:ſed craſſi coloris. Iaſpidē.e.talētis parauit Nero in q̄ fuit effigies eiꝰ thoracata.ſpēs ē iaſpis i oriēte ſmaragdo ſiſis e petra ex trāſuerſo linea alba p̄cingit:quā magi cocionātibꝰ vti-

Fuluus

q̄ fulua aqla:fuluū aurū:fulua iaſpis & fuluꝰ leo:ait Aulꝰ gellius. Carthaginis.q.d.terræ alienē:& q̄ tuis nocitura ſint. Vehemēs.ergo diſſuaſio vt nocitura faciat:& ꝓfutura deſerat. Ipſe d.dat auctoritatē oratioi ſuæ Mortales v.nā ſpiritus incorporei aerē ex quo corpus ſibi conficiūt: ita cōdenſant:vt in viſum cadant vt videmꝰ nubes quæ aer denſatus ſūt. Obmutuit.nam tanto ſtupore affectus eſt:vt vocē emittere nō potuerit.nam & maxima animi cōſternatio fari nos ꝓhibet & contra veriſſimā accuſationē nullā excuſationē: quā ꝓferet:inueniebat. Dulces q.r.t.quomodo relinquere ſi dulces: Oſtendit ſibi vehementer curā eſſe Didonem: ſed tamē malē deo obtēperare. In pugna ergo quæ erat inter appetitū & rationē ſupabat ipſa ratio. Quæ exordia.nam cauſam apud Didonem turpiſſimā brē videat:in qua diffidebat cōueniēs

fidebat cõueniens exordium reperire posse maxime cum esset habendũ per insinuationẽ in quã maiori artificio opus erat. In partes q.r.v.cum modo traberet libidine modo duceret ratione.

Dissimulent:sese interea quãdo optima dido
Nesciat:& tantos rumpi nõ speret amores
Tentaturũ aditus:& quæ mollissima fandi
Tempora:quis rebus dexter modus:ocyus oẽs
Imperio læti parent:ac iussa facessunt.
At regina dolos qui fallere possit amantem:
Præsensit:motusq; excepit prima futuros:
Omnia tuta timens eadẽ impia phama furẽti
Detulit armari classem:cursumq; parari.
Sæuit inops animi:totãq; incensa per vrbem
Bacchatur:qualis cõmotis excita sacris
Thyas:vbi audito stimulant trieterica baccho
Orgia:nocturnusq; vocat clamore cithæron:
Tandẽ bis æneam compellat vocibus vltro:
Dissimulare etiam sperasti perfide tantũ
Posse nefas:tacituq; mea decedere terra?
Nec te noster amor: nec te data dextera quõdã:
Nec moritura tenet crudeli funere dido:
Quin etiam iberno moliris sydere classem
Et mediis properas aquilonibus ire per altũ
Crudelis:quid si non arua aliena domosq;
Ignotas peteres:& troia antiqua maneret?
Troia p vndosum peteret classibus æquor. (te
Me ne fugis? p ego has lachrymas dextrãq; tuã
Quãdo aliud mihi iam miseræ nihil ipsa reliqui
Per cõubia nostra:per inceptos hymenæos:
Si bene quid de te merui:fuit aut tibi quicq;
Dulce meũ:miserere domus labentis & istam
Oro siquis adhuc precibus locus exue mẽtem:
Te propter lybicæ gentes:nomadũq; tyranni
Odere:infensi tyrii:te propter eundem
Extinctus pudor:& qua sola sydera adibam
Phama prior cui me moribũdã desieris hospes
Hoc solum nomẽ quoniã de cõiuge restat.
Quid moror? an mea pygmalion dũ menia frat
Destruat.aut captam ducat getulus iarbas

SER. Quãdo.non est hoc loco tẽporis. sed significat siqdẽ & est cõiunctio rationãtis. Sane qñ do breuis ẽ naturaliter sic Seren?. Qñ flagella ligas. Vir.vsurpat:Si qñ tybri vicinaq; tybridis arua. Quis rebus dexter m. q sit rebus optim? euẽtus.

Læti alacres festini. Facessunt.frequẽtatiuũ est.vt in geor.Matris pcepta facessit. Aliqñ discedere significat. Terẽtius.Hæc hinc facessat. Præsensit.Ac si diceret anteq̃ ille molirẽt: & nimia in hoc vis amãtis exprimit. Oia tu.Deest etiã:& est exaggeratio. Eadẽ.quæ larbæ. Cursũ.nauigationẽ. Inops a.sine aio sine consilio.

Bacchat.vt bacchãtes furit. Et vno sermone poccupat futurã orationẽ. Thyas. baccha.Nã vt a baccho baccbas sic a Thyoneo thyades dicunt. Cõmotis.quia in sacrorũ renouatiõe cõmouebant simulacra.Horati?:Nõ ego te candidæ bassareu inuitũ quatiã. Trieterica.trienalia.Nam Liberi sacra tercio quoq; anno innouabãtur. Orgia aũt apud græcos oia sunt sacra vt apud latinos cerimoniæ: sed iã ab usiue sacra liberi orgia vocãt:vel ἀπὸ τῆς ὀργῆς.i. a furore: Vel Ἀπὸ τοῦ ὄρους. Nocturnusq; vocat.Quia noctu celebrat vnde ei? sacra nyctelia appellant:quæ populus Ro.excusit cã turpitudinis.Cithæron aũt mons est ex quo clamor numinis veluti baccbas vocabat. Dissimulare.artificiosa allocutio. Nã sibi cõsulit sub facie vtilitatis æneæ.Dissimulare.q.d.ita pudẽ dam rẽ aggrederis:vt eã fateri nolis. Data d.fœdus amicitiarũ. Hiberno sydere. nõ byeme:sed byemali sydere: Aut ꝓprie quod ait supꝫ: Dũ Pelago desæuit byems & aquosus orion. Ergo aut tpe: vt Quo sydere terrã vertere mecœnas: Aut reuera sydere ꝓpter orationẽ. Crudelis.etiã i te odio mei. Domosq; ignotas. ac si dicat: Carthago iã tibi nota est:licet etiã hic aliena sint arua. Et troia a.m. Deest si. Mene fu. adhuc nõ vult apte exprobrare bñficia sicut paulopost irata. Inceptos.q ipa nouitatæ sunt dulces. Dulcẽ.tetigit rem inhonestã.Sic Terẽti?:Seu tibi morigera fui in omibus reb?. Tyranni.nil intereat apud maiores inter regẽ & tyrannũ:vt ps mihi pacis erit dextram tetigisse tyranni.

Fama prior.quæ melior fuit sine dubio. Hospes.& hospes fuerat & maritus: sed maritũ se negat & hospitẽ cõfitet:vt nunc dido dicit:Cui me deseris hospes qm̃ hoc solũ nomen de cõiuge restat.i.supest. Alii restat.i.resistit:id est in cõtrariũ tibi est. Alii dicũt hoc solũ nomẽ qm̃ supest vt te coniugẽ dicã .Dicit autẽ ingenti affectu hos versus Virgiliũ priuatim: cum pauci adessent Augusto recitasse.nam recitauit voce optima primum terciũ & quartum.

CHRI. Dissimulẽt.dissimulamus cũ ostendimus id nõ esse quod est:simulamus cũ ostẽdimus id esse quod nõ ẽ.Qui igit doctus nõ vult haberi doctus dissimulat doctrinã. Qui cõtra indoct? cupit doctus haberi simulat doctrinã. Speret.timeat:nã spes de bonis ẽ. Mollissima.quæ tactus sunt retulit ad oe-

Molle

casionē. Ergo mollissima tpa p occasiōe posuit vt sit qsi diffinitio occasionē esse tpus mollissimū. i. quod præbet facilitatē rei agēdæ. Molle ēm in tactu dicim⁹: quod facile cedit: cui cōtrariū est durū. Ergo tepus tandi molle ē: cū is q auditur⁹ ē: facile nobis cōcedit. Quis fallere p. a. adeo ēm suspicios anxiiq; sunt: vt nihil inexploratū relinquāt. Motus f. id est mot⁹ nōdū p̄sentes: sed qm̄ nō fit verisimile: vt ea quæ nōdū sunt sentiam⁹; reddit verisimile ex amātiū natura. nā amātes timēt etiā tuta. Quapropter facile miserrimi sint necesse est: Qui ēm est i metu miser est: & qui etiā tuta timet semp est in metu: vt ait Socrates. Sæuit inops animi. Qm̄ i mœrore erat. Nā vt rebus lætis animi extollunt: vñ iure possum⁹ dici diuites animi: sic in mœrore deprimūtur: vnde sum⁹ inopes animi. vel animi. i. mētis & cōsilii. Totāq; in. p. vr. quid ḡ infœlicius est amāte. Nā dū illi assunt res fœlices: ita tamē anxius ē: vt etiā tuta timeat. cum aūt imutant: adeo tota mēte cōcutit: vt in maxima pturbatiōe cōstitutus mentē consiliūq; amittat: & furiis ita agitat: vt obliuiscat pudoris & modestiæ: & publice debacchet. Thiades autē sacerdotes bacchi dicūtur ab eo quod est θυειν. id est furere. Sic etiā mænades τομαίνομαι insanio & bassarides & ipe bassareus appellat a veste vel a pelle lyncū. Sed de hoc in cōmentariis Horatii dixim⁹. Trieterica. ab eo quod ē tris

Orgya

id est tres & ἔτος annus. nā trienalia erāt sacra bacchi. Orgya. oia sacra sunt apud græcos: vt apud latinos cerimoniæ. nam apud Herodotū orgya de sacris dianæ inuenies. Cytheron. mons est thebis imminens: in quo nocturna sacra Bacchi colebant: quæ nyctilea dicebant: & ipse bacchus nyctileus. Cōpellat vltro. Et qa amātes moræ impatientes sunt: & qa quoad posset a principio rem præuenire cupiebat: ē: malo anteq; veniret: occurrere. Dissimulare. oratio oīno pathetica: & ab animo extuāti quippe q amore indignatioeq; simul impulsus pficiscat. Et quoniā in deliberatiuo genere est: premit æneā a turpi: qm̄ fidem frangat. Ingratusq; in eam sit a qua tantū ametur: & cui sit futuræ mortis causa: si eā relinquat. Auget banc rem q relinquat eam petitur⁹ loca sibi incognita: & cū magno suo piculo sit nauigatur⁹: cum in tanto periculo ne in patriā quidē nauigare deberet. Quæ omnia no modo neglectū illius: verūetiā crudelitatē in eam ostēdere vident. Quapropter & a turpi & a damnoso premit. Tantū nefas. nam amās nihil maius nefas putat q̄ deseri. Tacitus. q. d. furtim. Noster. q. d. tam magnus. Data dextera. pfidiæ arguit. Moritura. ostēdit quātum peccet si quidē suæ mortis causa futurus sit. Dido. emphasim facit in nomie. q. d. ea a qua tot beneficia acceperis. Quin etiā. magnū scelus prodere quēq; Maius eā quæ de te bene merita sit. Maximū prodere cum tuo periculo. Quid si non arua. Non deberes etiā si patriam peteres & sine periculo sic deserere: quanto minus cum aliena petas & cum periculo. Mene. Multa complectit illud me. Me quæ ignotum liberali suscepi hospitio. Me quæ tantū amo: quæ pudicitiā tua causa abieci. Per ego bas l. Postq; vsa est cōstitutōne iuridiciali absoluta quod nefas sit deserere quæ tot causis mereat amari descēdit ad cōcessionem per dep̄cationem: ita tamē vt a priore non discedat.

Nihil aliud. quā ergo meretur ab illo non deseri. propter quæ ipsa sibi nihil reliquit. Nam & cæteros homines & pudorem & pudicitiā & famā ppter illū cōtempsit. Per cōnubia nostra. arguit a voluptuoso. Te ppter lybicæ, ostendit quos cōtempserit ppter illū: & i quæ picula cadat si ab eo deserat.

SER. Saltem. Vel hoc. Est autē tractū a captiuis, q cū tenerent ab hostib⁹ dicebāt sublatis oibus: salutē cōcede. hinc p synere sim nat⁹ ē sermo: vt in cōtemptu rerū multarū petituri aliqd saltē dicam⁹. Ante fugā so. Et amatorie & amare loquit. Nam hāc fugā dicit: quā ille pfectionē nomiat. Amor autē ex filii desiderio cōprobat. Si qua mihi. De iure loquit. Nam liberi vbi nō est iustū matrimoniū: matrē sequūtur.

Qui te tantū ore referret. Aut sic dixit q̄si amatrix: vt supra de Ascanio. Infandū si fallere posset amorē. Aut illā dicit: Optarem filiū simile vultui & nō moribus tuis.

Iouis monitis. Et hæc monita dicimus: vt Carmētis nympbæ monita: & hos monitus Persius: Hos pueri monit⁹ patres infundere lippos. Immota l. Ppysicū ēm est: vt qualitatē animi ex oculorū: aut corporis mobilitate ostēdam⁹: ergo mō vult oñdere æneā a ppositō nō esse deuiatuꝝ. Ego te quæ p. f. cōtrouersia ē plena in q̄ & purgat obiecta remoues a se crimē ingrati: & venali vtiq; statu pfectionē suā retorques in voluntatē deoꝝ. Habet etiā finē: nā purgat obiectā fugā nomie pfectiois.

Pro meritā. p̄stitisse bñficia: & est sermo de iis quæ p cōtrariū magis lucet. Teren. Ita me velim ames pmerentē pater. i. bñ

Saltem si qua mihi de te suscepta fuisset
Ante fugam soboles: si quis mihi paruulus aula
Ludere æneas: qui te tantū ore referret:
Non equidē oīno capta aut deserta viderer.
Dixerat: ille iouis monitus īmota tenebat
Lumina: & obnixus curam sub corde p̄mebat.
Tandē pauca refert: ego te quæ plurima fando
Enumerare vales nunq; regina negabo
Promeritā: nec me meminisse pigebit elisæ
Dum memor ipse mei: dū spūs hos reget artus:
Pro re pauca loq̄r: nec ego hāc abscōdere furto
Speraui: nec finge fugam: nec coniugis vnq;
Prætendi tedas: aut hæc in fœdera veni.
Me si fata meis paterent ē ducere vitam
Auspiciis: & sponte meas componere curas
Vrbem troianam primū: ducesq; meorū
Reliquias colerē: & priami tecta alta manerēt:
Et recidiua manu posuissem pgama victis:

Sed nunc

Sed nunc italiam magnã grinæus apollo:
Italiam lyciæ iussere capessere sortes:
Hic amor: hæc patria est: si te carthaginis arces
Phœnisam lybicæq; aspectus detinet vrbis:
Quæ tandem ausonia teucros considere terra
Inuidia est: & nos fas extera quærere regna:
Me patris anchisæ: quotiẽs humẽtibus vmbris
Nox operit terras: quotiens astra ignea surgũt

agentẽ cõtra alibi: quid cõmerui: aut peccaui pater. i. male egi. Meminisse pigebit eli. memini & illi9 rei dicim9 vt hoc loco: & memini illã rem: vt Numeros memini si verba tenerẽ. Memor ipse mei. de futuro dixit: Piget aũt ad futurũ spectat. pudet ad ꝑteritũ. Et licet pene vna sit significatio. tñ dicim9: piget me illud facere: & pudet me fecisse. Vnde interdũ præcipue a Salustio simul ponũtur. Pro re. p. l. remoto ingrati crimie: descendit ad causam.

Hanc. ꝓfessionẽ. Prætẽdit. ꝓbat nõ eẽ matrimoniũ. In fœdera. aut matrimonii: vel adiũge sequẽtibus: & dicet nõ veni vt hic morarer: sicut nũc probat. Me si fata meis paterenẽ duce re vitã auspiciis: & dixit in primo: Quo me cũq; vocãt terræ vbi significauit nolle apud carthaginẽ ꝓpe tuo manere: sed velle quærere sedes fatis cõcessas. Ergo veni: cõsensi: hoc est: nõ ad hæc cõsensi fœdera: vt cũ vellẽ discedere nõ liceret. Auspiciis. dispositonib9: qa maiores oia auspicato gerebãt. Spõte mea. nomẽ est: cũ ei casus & genus imponit. Sic & mane: vt Dũ mane nouũ dũ gramina canẽt. Sic & forte. al's aduerbia sunt: Nõ aũt sua spõte. Nã supra dictũ est: nos cape fatorũ comites. Itẽ diuersas quærere terras augurijs agimur diuũ. Recidiua. post casum restituta. Grynæus iuxta clazomenas vrbẽ asiæ nemus est gryneũ: vbi Apollo colit. Inde igit sumit epytheton: licet nõ inde sumpserit oraculũ. Lyciæ sortes. nec hinc accepit respõsum: sed fic dicit lyciæ: hoc est apollineæ. Hic amor. eo dicit desiderio ꝓ voluntatẽ deorum circa italiã teneor: quo si possem circa troiam: & ad illud respicit Troia ꝓ vndosum petereẽ dassibus æquor. Et nos est fas. dicit mihi fas est & nõ me: sed lege: Etiã nos fas est extera quærere regna. Nox operit. a verisimili id tempus posuit. Quotiẽs astra. i. per vnã quãq; noctem.

DONA. Ante fugã. nam nõ vult honestare rem si dicat discessum ille iouis. cõfundebat pudore vtpote g ingrati: q fallacis: q fugitiui infamiã subiret cõtra institutũ suũ: Sed solũ Iouem sibi ante oculos ponebat: quod efficiebat vt vir alioquin mitis & humanus q̃is moueret officiis didonis: tamẽ a ꝓposito nõ discederet. Recte aũt dixit monitis potius q̃ iussis qa nõ solum imperiũ eum mouebat: sed ea quæ imperabat quæ ad regnũ italicũ acquirendũ ptinebant: & ne carthaginẽ suo imperio inimicã futuram foueret. Nec te reg. n. p. palã habet bñficia accepta: sed necessitate impulsum & nõ volũtate ostẽdit se illi nõ obsequi. Breuiter aũt purgauit quæ obiiciebanẽ: ne multiloquio tẽpus tereret: & ingratitudinis viciũ primo cõfutat: vt fm arte incipiat a validioribus aduersarijs obiectis. Neq; hãc ab. f. ꝓbat q nõ fugã sed nauigationẽ parauit: quia nõ venerat vt matrimoniũ cõficeret: quod probat qđ nullis solitis cerimoniis coniugiũ celebratum sit. Sed nunc italiã. facit rem verisimilẽ. Nam nullus ab ocio ad negociũ nisi inuitus accedit. Hic amor: hæc pa. est. Si te cœpit amor nouæ patriæ: non ægre feras q; ego quoq; nouæ patriæ amore capiar. Et nos. quẽadmodum et te.

CHRI. Referret te. esset tibi similis. Ore. forma corpis. Obnixus. afficiebat amore didonis: Sed cũ mallet deo. i. rationi potius q̃ libidini obtẽperare obnitebat. i. nitebat cõtra libidinis ardores. Premebat. reprimebat: quod est cõtinẽtis potius q̃ temperãtis: vt freno ratiõis coerceret libidines. Tandem. alternãtibus in eo libidine & ratione & amore in didonem: & iussis eoꝝ dubius erat in cõsultatiõe.

Ego te quæ. oratio est in genere deliberatiuo in cõstitutione iuridiciali assumptiua & in cõcessione criminis ꝓ purgationẽ. Nam ostẽdit se hoc nõ cõsulto facere: sed reiicit crimẽ in necessitatẽ. Necesse em est deo obtẽperare. In principio ergo cõciliat sibi fauorẽ a ꝑsona didonis cũ illã affirmet optime de se meritã esse. Item a ꝑsona sua. Ostendit em se memorẽ esse beneficioꝝ futurũq; diu duꝫ viuet: nec orationẽ sumere: vt cõtra hæc dicat: sed vt defendat factũ. Pro re. ꝓ defensione rei ꝓ em aliq̃ defensionẽ significat: Pro vt stabat ꝓ templo. Aliq̃ ante: vt babuit orationẽ ꝓ nostris: aliq̃ vicem & locũ: vt nos: vt etiã ꝓ fratre respondeã vehementer cupimus: & missus est ꝓ consule. est etiam temporalis: vt ꝑspicio ꝓuideo. Item pro super vt ꝓminet. Item ꝓ ad vel scdm vt nitar ꝓ viribus. est etiã interiectio: sed tunc circũflectit vt ꝓ deũ fidem. Me si fata. m. p. d. v. diximus in allegoriis italiam pro ꝑspiculatione. Carthaginẽ pro actione & vita ciuili ponit: ergo nisi fata me ad ꝑspeculationẽ vocarent in vita ciuili libentius degerem apud meos troiæ q̃ carthagine. Sed hæc ibi latius. Grynæus. de hoc ita refert Strabo: In freto quod est inter asiam Grynæus aclesbũ insulæ sunt vel. xx. vel vt placet Timosthenj quadraginta quæ cõposito vocabulo Ecatõnesi geminata n. vocanẽ ab eo quod est ecatos. i. Apollo & nesos insula. Nam per totã banc oram Apollo colitur vsq; in te: nedum vocatur q; Smintheus: aut cylleus: aut grynæus: aut alio nomie. Alij dicũt clazomenem: que vrbs ioniæ est: olim gryniam vocatã vicinã colophoni: & in bis locis fuisse oraculũ Apollinis grynæi idq; idem esse & dariũ. Si te. si cum phœnissa sis tñ detineris amore carthaginis alieni soli non sit inuidia nos quærere italiã. Me patris an. argumẽta sunt quæ græci appellant atebna: id est inartificiosa: qa q̃uis artificiose tractenẽ tamẽ nõ sunt ab arte: sed natura causæ secum illa affert & nõ oratoris industria. & rem verisimilẽ achronographia facit.

SER. Insomnis. p insomniis more suo.
Turbida. terribilis: quod & umbræ conuenit & parētis auctoritati. Interps. bermes expsſit. Ab ipo. i. magno vt supra ipe deū tibi m. c. d. o. Vtrūq; meū & tuū: aut Iouis & Mercurii: aut meum & Ascanii.
Manifesto. l. aut claro aut i nimbo qđ lumē maius est. Luca. Postq; se lumie vero.
His auribꝰ. pleonasmos est. Hausꝰ. accepi. Iādudū. ab initio oīonis. Auersa. irata vt Diua solo fixos o. a. t. Luminibꝰ, t. ipsa tacita: vt Tacitūq; obsedit limē amatæ. Sequit aūt inuectio: quæ semp statu caret. Nec tibi. nō solū in æneā est vitupatio: sed etiā in se obiurgatio. Nā dixerat: Credo genꝰ esse deorū: nūc nō credit esse dardani. Perfide. more amātiū obiurgat
Caucasus. mōs scythiæ iboſpitalis. Hyrcanæ. Arabicæ: ab byrcania Arabiæ silua. Relictis aūt mediis cōpatonibꝰ augmēta fecit. nā post deos nō homies: sed saxa intulit. Nā quid d. q̄si dicat nō ē sperandū posse illū mitigari pcibus: & iccirco nō eē exaspandū iurgiis. Miseratꝰ. miseror accusatiuū regit: misereor vero genitiuū: vt Miserere animi non digna feretis. Quæ q. a. f. ampbibologia est. i. qđ prius qđ posterius dicā. Maxima. aut couicū in Iunonē q̄ eā dicat nō esse maximā: vt i Iouē quē dicit Saturnū quasi nocentē. Aut iūgit vt nec Iuno nec Iupiter aspicit, Nusq̄ neq; apud rē: neq; apud hoiem. Terē. Quid credas: aut cui credas? Aut declamauit p cōtrariū. nā ois fides tuta ē. Eiectū. naufragū. Littore egentē: vt Hospitio pbibemur barenæ. Et regni d. sic querit barbas. Et dīm æneā i regna recepit. Amissam c. subaudi renouaui. Heu. f. ga multa erat in deos oblocuta: nā credere deos nō cutare mortalia: & ab ipis nō sperare auxiliū furoris ē. Præmittit g̃ excusatio: Si qđ pia numina possunt. Nūq; y. irrisio bone sta satis cū iis verbis fit qbus laus p̃eesi it; vt & nobis idē alchimedo duo pocula fecit necdū illis labra admoui: sed cōdita seruo. Quietos sollicitat Cice. in li. de natura deoꝝ triplicē ponit opinionē. Non esse deos: cuiꝰ rei auctor apud athenas exustꝰ ē: esse & nihil curare vt epicurei: esse & curare vt stoici. Ergo hic epicureæ: paulopost stoice. Si qđ pia numina possunt, Isequere italiā, artificiosa, pbibitio: q̄ fit p cōcessionē: & tn̄ ne intelligat psuasio miscentē q̄dā quæ nocet: vt vētis & p vndas: Ter. Profundat: pdat: pereat: nihil ad me attinet. Refello. redarguo.

DONA. Astra ignea. facit verisimile ex ipso tpe, in quo somnꝰ capit. Manifesto in lumie. cōfirmatio rei: ne credat eē deceptū: & interponit iusiurandū vtrūq; s. Iouis qui misit: & Mercurii q̄ missus est. Desine. quia cognouisti iustas discessus cās. Totūq; perrat. irascentis signū: vt cum totū nolit visum totum tn̄ oculis erratibus cernat. Iamdudū. ex quo incepit loqui quæ sibi nō placerēt: qua cōsideratione incēsa fuerat. Nec tibi d. p. vbi vidit illū nō flecti pcibus vertit se ad cōuitia: vt saltem aio suo morē gereret. Est aūt animoꝝ maxima cōmutatio. nā cum amaret dixit: Genus credo esse deorū. Duris cautibus caucasus. quia asper es: & ab humanitate alienus. Vbera tygres. ppter quod hominū mansuetudinē nefcis ostēdit aūt per alimoniā lactis mores pueris infundi: quod & Ciceroni placet: qui in educatioe oratoris iubet pcipuas adhiberi mulieres: cū p obsequia vberum natura ex alia in aliā mutet. Nū fletu i. n. v. l. f. ostendit non esse in æneā quæ in bono viro esse solent. Tria aūc hæc sunt p quæ homo miseratione motꝰ esse videt: gemitus: lachrymæ: oculoꝝ flexio. Iuno. Quæ vel quia deoꝝ sit regina vel a se colatur prima vlciscei debebat: vel quia inimica esset troianis. Amissam classem. quasi cōtra me feci: nā sine illa nauigare nō posset. Reduxi. de classe dicamus solū reduxi classem: de sociis vero reduxi socios a morte. Nūc quasi dicat nūc cum vult abire: sed cur non antea: cum opera mea egeret.

Admonet insomnis: & turbida teret imago
Me puer ascanius: capitisq; iniuria cari:
Quē regno hesperiæ fraudo: & fatalibus aruis.
Nunc etiā interpres diuum ioue missus ab ipso
Testor vtrūq; caput celeres mandata per auras
Detulit: ipse deum manifesto in lumine vidi
Intrantē muros: vocemq; his auribus ausi.
Desine meq; tuis incendere: teq; querelis:
Italiam non sponte sequor.
Talia dicentē iam dudum auersa tuetur
Huc illuc voluens oculos: totumq; pererrat
Luminibus tacitis: & sic accensa profatur.
Nec tibi diua parēs: generis nec dardanꝰ auctor
Perfide: sed duris genuit te cautibus horrens
Caucasus: byrcanæq; admorūt vbera tygres
Nam qd dissimulo: aut q̄ me ad maiora reseruo
Num fletu ingemuit nostro? nū lumina flexit:
Nū lachrymas victus dedit aut miseratꝰ amātē ē
Quæ qbus ante ferā? iam iam nec maxima iuno
Nec saturnius hæc oculis pater aspicit æquis.
Nusq̄ tuta fides eiectū & littore egentem
Excepi: & regni demens in parte locaui.
Amissam classem: socios q; a morte reduxi:
Heu furiis incensa feror: nunc augur apollo:
Nūc licyæ sortes: nūc & ioue missus ab ipso
Interpres diuum fert horrida iussa per auras:
Scilicet his superis labor est: ea cura quietos
Sollicitat: neq; te teneo. neq; dicta refello:
Isequere italiam venti s: pete regna p vndas

CHRI. Capitis.q.i.c.interptatio:interptatē quō Aſcanius admoneat.i.iniuria qua illū afficit:dū fraudat regno a fatis dato:eū ſtimulat. Interpres.nā hermes græce interptē ſignificat. Celeres.reſpexit ad naturā planetæ. Deſinæ.nā & mihi & tibi moleſta es ſine vtilitate. Oñdit ergo ſe cōmotū: & neceſſitatē excuſat. Nā fruſtra conaris pſuadere eū q nō ſponte agit. Huc illuc.hæc oia ſigna ſūt animi ex ira æſtuantis. Nā ex crebro motu animi fit oculoꝝ motꝰ. Nec tibi d.p.principiū abruptū qđ cōuenit aio ex ira pcipiti:& amātis ē:cū ardet amore nimiū laudare:& rē amatā diuinā putare:vñ dixit:credo eq dē genꝰ eſſe deoꝝ:Et rurſus cū iraſcit palino diā canere:& contraria iis quæ dixerat dicere:vt hic:Nec ti.d.p. Præſerti eſt hoc fœminæ cōueniēs:q aut amat:aut odit:nihilq habet mediū. Perfide.hoc primū maximūq iurgiū eſt ab amāte. Nec ē qꝫ magis doleat q ſibi fidē nō ſeruari.& pdi etiā:cū nō pdat:cōqueriť. Duris.vitupatio a natura. Eſt aūt locus ex Homero. Caucaſus.ait Stra. Altiſſimæ veri caucaſi ptes albaniā & iberiā & colchos & beniochos verſus ſunt auſtrales. Sed de his plixius ſcribit Boccatiꝰ florētinus. Hircanæ tygres.vitupatio ab educatiōe. Hircani vt placet Solino: oſtia oxi flumis habēt gens ſiluis aſpera imani- Tygris.
buſq fœta feris fœta tygribus:qbus inſignes maculis notæ & pnicitas ineſt:fuluo nitēt. hoc fuluū nigrā-
tibꝰ ſegmētis interundatā varietatē decentē facit. Nihil tā longū quo nō breui penetrēt. Nihil adeo ān-
cedit qđ nō illico aſſequent. Pantheræ quoq ſunt in hircania minutis orbiculis ſupuictæ:ita vt oculatis Pantheræ
ex fuluo circulis vel cerula:vel alba diſtinguāť tergi Suppellex. Ferūt odorē eaꝝ ad cōtēplationē armēta
mire affici:atq vbi eas pſentiſcāt pperato cōuenire:nec terreri niſi ſola oris toruitate. Ergo pantheræ ab
ſcōditis capitibꝰ reliqua ſpectāda pbent:vt greges ſtupidos i obtutū populent. Hircani carnes aconito
illatas illis paſſim obiiciūt. At pantheræ aduerſus hoc virus excremēta būana deuorāt. Lenta illis viua
citas eſt:adeo vt eiectis intereaneis mortē diu differāt. In his locis & pardi ſunt. Pli.vero ait: Hircani &
indi ferūt tygrim aial velocitatis tremēdæ & maxie cognitæ dū capiť totus eius fœtus:q ſemp numero-
ſus eſt ab inſidiāte rapiť equo q maxie pnici atq in recentē ſubinde tranſferē: at vbi vacuū cubile iuenit
fœta maribꝰ em̄ nō eſt cura ſobolis.ferē pceps odore veſtigās. Raptor vero appropinquāte fremitu abii-
cit vnū ex catulis. Tollit illa morſu & depoſito etiā ocior remeat:iterūq cōſequiť. Jacit ille aliū inde aliū
donec nauē regreſſo irrata feritas ſæuit i littore. Nū fletu.repetitio & diſſolutio colores ſunt indigna-
tioni & vehemētiæ oīonis accomodati. Quæ qbus ante ferā. dubitatio ē color rhetoricus: qui pathos
mouet. Eſt em̄ dolētis vel iraſcētis dubitare q̄d agas:vt hic. Itē illud En quid agā rurſus ne procos irriſa
priores experiar. Alii legūt quæ.i.quas res qbus.ſ.diis auferā narrē:& i cōſpectu pferā. Jam iā nec m.i.
maxia animi cōmotio:cum religioſa olim mulier in deos inuebiť. Nuſq tuta f. Neminē inuenias apud
quē fidē tuā tuto colloces: & amātis ē vt doleat qđ nō eſt. Sic Terē. facit: Sic Accius in antigona. Jam iā
nec dii regūt:nec pfecto deū ſummꝰ ex oībus curat. Et nimis amatorie queriť nuſq eē qđ in vno nō iue-
nit. Sic Terē. Nulla ne in re eſſe cuiq boīm fidē. Queriť aūt de Iunone:qm̄ ab ea vehemēter culta banc
iniuriā ppulſare debeat:& dea mrimonii:mſrmonii deſertorē vlciſci. Saturniꝰ.q boſpites curat. Miſe-
ratus.nedū miſertꝰ. Nā q miſereť opem ex miſericordia affert q miſerať ſe miſericordia motū tm̄ oñdit.
Deinde qđ ab vno ppeſſa eſt:id vbiq patiundū lamētareť. Eiectū neq bñficioꝝ exprobatio apud mo-
deſtā niſi ex ingēti pturbatiōe. Nūc ly.ea quæ aliter cōfutari nō pōt:p irriſionē tanq q falſo obiecta ſint
refert. Scilicet.ironia eſt:vt nō ſit credendū deos q in æterna trāquillitate degūt: in hac re q ſi rerū natu-
rā inſpicias illis minima eſt tm̄ laborare. Neq loquiť epicuree:cū paulopoſt dicat. Si qđ pia numina poſ-
ſunt. Sic Terē. Id populꝰ curat ſcz. Iſequere italiā v. Artificioſa cōceſſio:quæ habet aliquā correctionē.
Nā ſi pvndas nō debet ſequi. Statiꝰ: Moue pharetras arcuſq intē de ſonoros Inſignēq animā læto de-
mittit. Nā ſi inſignis nō mereť mori. Eſt aūt hæc Ironia teſte Quitiliano: quæ fit cū ſimiles pmittētibꝰ vel
impantibꝰ ſumꝰ:& cū ea quæ volumꝰ:aduerſariis eē cōcedimꝰ. Id acrius fit cū in nobis ſunt:in illis nō ſūt
vt Meq timoris argue tu drances qñ tot cedis aceruos teucroꝝ tua dextera dedit. Aut cū ea quæ a no-
bis abſunt in aduerſarios eē redarguimꝰ:vt Me duce dardanius ſpartā expugnauit adulter.

Spēro equidē mediis:ſiqd pia numina poſſunt:
Supplicia hauſurum ſcopulis:& nomine dido
Sæpe vocaturū.ſequar atris ignibus abſens:
Et cum frigida mors anima ſeduxerit artus:
Oībus vmbra locis adero:dabis īprobe pœnas
Audiā:& hæc manes veniť mihi fama ſub imos
His mediū dictis ſermonē abrumpit:& auras
Aegra fugit:ſeq ex oculis auertit:& aufert:
Linquēs multa metu cunctantē: & multa pentē
Dicere:ſuſcipiunt famulæ:collapſaq membra
Marmoreo referunt thalamo:ſtratiſq reponūt:

SER. Mediis. manifeſtis: Vel illa ſaxa dicit:q̄ inter aphricā:ſardiniā:ſiciliāq media ſūt. Hauſuꝝ:luiturū:daturū. Dido. & vocatiuus eē pōt & accuſatiuꝰ. Atris ignibꝰ. iuocatas tibi īmittā furias: q faces habēt. Alii dicūt atris ignibꝰ.ſ.ſociorū: vt paulopoſt ite ferte citi flamas. Meliꝰ ē vt ſm Vrbanū dicamꝰ atris.i.rogalibꝰ:q niſi tēpeſtatē ſignificāt: vt æneæ in qnto euenit: Ergo eſt occidā me & rogalibꝰ te pſequar flamis. Abſes.q̄ſi mortua. Atris. mali omnis. Horatiꝰ: Nigrorūq memor dum licet igniū. Anima arctus.i.animā arbutus. Vmbra adde.biotanathoꝝ animas dicūt phyſici non recipi in ſedes ſuas niſi vagātes legitimū tempus expleuerit. Quod poetæ ad ſepulturā trnſferunt. Ergo extinctā ante diem vagans te pſequar

Si aũt fuero recepta ĩ origĩnẽ pœnas tuas audiã. Ergo ſenſus totus e. Si viſis rogali bus flamis euaſeris tẽpeſtatẽ vmbra mea te ꝓſequeẽ: ſi bãc euaſeris vel recepta audiã famã tuoꝝ ſupplicioꝝ. Medio ſ. ꝓpẽ id quod ſequiẽ: Cũctantẽ & mlta p. dice.

Tũ vero. regis ꝑſentia. Remoſ. q eſſet futuri: vt Quos ego ſũ totiẽs iã dedigna ta maritos. Fugæ. cæleri ꝓfectioni: vt ille vollans ſimul arua fuga ſimul æquora ver tit. Cernas. boneſta locutio: vt rẽ terciæ ꝑſonæ ad ſecũdã referas. Formicæ. ad ſtu diũ fit cõparatio: & cautela exprimiẽ per formicas. Hora. paruula nã exẽplũ ẽ ma gni formica laboris. Iuue. Formica tandẽ quidã expauere magiſtra. Formica dicta eſt qđ ferat micas. Farris. nomen eſt ſolũ quod r. gemiat ĩ genitiuo. Monodicon g eſt ſicut ſol. Itẽ cor cordis ſolũ ĩ dis mittit genitiuũ. Itẽ ſ. geminat as aſſis. Et bæc ca rẽt exẽplis. Populãt. antiquæ dixit. Nã boc verbũ apud veteres actiuũ fuit: nũc ẽ deponẽs. Hyemis m. Hora. Quæ ſimul inuerſũ cõtriſtat aquariꝰ annũ: Nõ vſq; ꝓ repit. It nigrũ cãpis agmẽ. Hemiſtichiũ Ennii de elephãtis: Quod ante ab Accio eſt dictũ de indis. Calle. callis ẽ ſemita tenuior callo pedũ pecudũ ꝑdurata. Semita ẽ ſemis via vñ ſemita dicta eſt. Via eſt actus dimidius q̃ põt ire vehiculũ. Nã actus duos capit ꝓpter euntiã & veniẽtiũ vehi culorũ occurſus. Trudũt. quæ portare nõ poſſunt. Moras. tardas morãtes. Feruere late. infinit? hic ẽ a tercia cõiugatiõe. i. feruo feruis: nã ſecũdæ cõiugatiõis verba ꝑdito e qđ babẽt ante o in terciã migrant: vt ferueo feruo: fulgeo fulgo: binc eſt: Feruere leucatẽ: auroq; effulgere fluctus. Sic Hora. Vade vale caue ne titubes mãdataq; frangas. Nã caue ue longa ẽ: nec vocalis ſequiẽ: vt ĩ buco. Vale vale ingt iola: ſed di cim? a tercia cõiugatiõe eſſe impatiui: vt cauo cauis: binc etiã Catul. cauere dixit.

CHRI. Auras ægra fugit. nam q in mœtorẽ incidũt ex atra bili quæ in eo redundat tenebras adamãt & lucẽ fugiunt. Auertit. quia dat ſibi terga Aufert. remouet ſe e cõſpectu. Metu. nam cũ furentẽ vide ret metuebat ne aut ſibi æneæ: aut ſibi ipſi didoni noceret. Nã furente ex amore fœmina nihil ſæuius: vn Sæuus amor docuit natorũ ſanguine matrẽ Cõmaculare manus. Cunctantẽ & parantẽ. nã multa q̃bus poſſet cauſam defendere: qm̃ illã irritaſſent omittebat multa rurſus quibus illa placareẽ diceret ꝓparabat Suſcipiũt ſ. oſtẽdit q̃ vehemẽs ſit animi pturbatio amor: cum corpus ex ea in tantã cadat imbecillitatẽ. Q̃q̃ leuire. nam ſemp ita illũ poeta deo obſequẽtem inducit: vt tñ gratũ, quoq; oſtẽdat in didonẽ. Tũ vero. q. d. quod ꝑſentia ducis oĩa diligẽtius & ardẽtius curanẽ. Migrantes cer. ad maiorẽ didonis do lorẽ. Nã migrare eſt eo aĩo abire e loco: vt nõ ſis reuerſurus. Ruentes tota vr. q. d. ſine vlla diſſimulatõe populariter ex oĩbus vrbis ptibus eodẽ tpe ſimul abeuntes. Ergo qa cognoſcebat quo aĩo diſcederẽt: & quia apta & popularis diſceſſio quædã inſultatio videbaẽ: maiorẽ cõcipiebat dolorẽ. Formicæ. origa ni & ſulpburis iniecto cauernas ſuas relinquũt. Ait Ariſto. Optima cõparatio. Nam laborioſum & in duſtria plenum eſt animal: & veluti in populari rep. degunt. Semina arroſa cõdunt: ne in fruges exeant. Madefacta imbræ ꝓferunt: & exiccant. Operanẽ & noctu plena luna. Et qm̃ ex diuerſis coeũt altera alte rius ignara certi dies ad cognitionẽ mutuã nundinis danẽ tunc inuicẽ veluti quædã collocutio & pcu ctatio. Solæ viuentiũ veluti homies inter ſe ſepeliunẽ. In ſicilia nõ ſunt pẽnatæ: vt ait Pli. in religione ſe ptẽtrionaliũ indoꝝ e cauernis aurũ egerunt. Ipſis color fœdus. magnitudo ægyptii lupi. Erutũ tempore biberno indi furanẽ æſtate cõditis ipſis in cuniculis ꝓpter calorẽ. Quæ tñ odore excitæ q̃uis in velocib? camelis fugiẽtes cõſequunẽ & lacerãt. Pli. bæc & Herodotus. Quis tibi tum d. ex hac interrogatiõe & apoſtrophe mouet pathos auditoribus. Adducit em̃ pene ante oculos dolorẽ eius mulieris. Cerneti & eo magis dolenti. Nã multo magis mouẽt quæ videmus q̃ quæ audimus: vt iam dictũ eſt.

Formica

SER. Arce. nã in arcib? tutelæ cã babi tarũt reges. Deinde Vale. publicola cũ in æqliis loco alto bẽt ædes iuidiæ cã illas diruit: & in plano ædificauit. Itẽ Auguſt? poſt actiacũ bellum palatiũ ex ſuo ꝓcepto ædificatũ cũ eſſet domus priuata reip. do nauit. Improbe. exclamatio cõtra amo rẽ. Et boc ait Ho. boc amet bocſp. ꝓmiſ. car. auc. q̃q̃ de ordine artificiali et naturali

At pius æneas q̃q̃ lenire dolentem
Solando cupit: & dictis auertere curas
Multa gemẽs: magnoq; aĩm labefactus amore:
Iuſſa tamẽ diuum exequiẽ: claſſemq; reuiſit.
Tum vero teucri incumbũt: & littore celſas
Deducunt toto naues: natat vncta carina:
Frondenteſq; ferunt remos: & robora ſiluis
Infabricata fugæ ſtudio.
Migrantes cernas: totaq; ex vrbe ruentes.
Ac veluti ingentem formicæ farris aceruum
Cũ populãt: byemis memores: tectoq; reponũt
It nigrũ campis agmen: prædãq; per berbas
Conuectant calle anguſto: pars grandia trudũt.
Obnixæ frumẽta humeris: pars agmina cogũt.
Caſtigãtq; moras: opere omnis ſemita feruet.
Quis tibi tunc dido cernenti talia ſenſus:
Quotue dabas gemitus: cũ littora feruere late

Proſpiceres arce ex ſumma: totũq; videres
Miſeri ante oculos tantis clamoribus æquor:
Improbe amor qđ nõ mortalia pectora cogis:
Ire iterum in lachrymas: iterũ tentare præcando
Cogitur:

Cogitẽ: & ſupplex animos ſummittere amori:
Ne quid inexpertũ fruſtra moritura relinquat.
Anna vides toto properari littore circũ:
Vndiq; cõuenere: vocat iam carbaſus auras:
Puppibus & læti nautæ impoſuere coronas.
Hunc ego ſi potui tantũ ſperare dolorem:
Et perferre ſoror potero: miſeræ hoc tamẽ vnũ
Exequere anna mihi: ſolam nam perfidus ille
Te colere: arcanos etiam tibi credere ſenſus.
Sola viri molles aditus: & tempora noras.
I ſoror: atq; hoſtẽ ſupplex affare ſuperbũ.
Non ego cum danais troianã excidere gentẽ
Aulide iurauí: claſſem ue ad pergama miſi:
Nec patris anchiſæ cineres manes ue reuelli.
Cur mea dicta negat duras dimittere in aures?
Quo ruit? extremũ hoc miſeræ det mun⁹ amãti
Expectet facilẽq; fugam: ventoſq; ferentes.
Non iam coniugiũ antiquũ quod ꝓdidit oro:
Nec pulchro vt latio careat: regnũq; relinquat
Tempus inane peto: requiem: ſpaciũq; furori.
Dum mea me victam doceat fortuna dolere:
Extremam hanc oro veniam: miſeræ ſororis:

ibi dictũ ſit. Tale & illud. Auri ſacra fa. nã illic amoris ẽ increpatio q ſm philoſophos oim generalis ẽ rerũ. Hinc Eriphile apud inferos iter amãtes numerat: q̃ moniſe cõ cupierat. Ire i lachry. amoris iprobitas q̃ lachrymis cogit rogare dudũ ſupbã. Præ cãdo: vt & cantãdo do breuiat naturalit. hoc mõ Terẽtian⁹: vt vide dubius varios renouãdo dolores. Plerũq; tñ a Vir. ꝓducit: vt Cantãdo tu illũ. Itẽ cantãdo rũpit anguis. Amori. q. d. & nõ æneæ. vl' æneã amorẽ vocauit. Ne qd inexper. nõ ſperabat ipetrare: ſed ne q d ſibi imputaret ſi nõ rogaſſet: Et fruſtra ex ꝑſona poetæ dictũ ẽ ſic Sal. Falſi q̃rit de natura ſui gen⁹ hũanũ vt ſuꝑ hoc amet hoc ſpnat ꝓ c. au. Littore circu. i. circũ littora: ſed ꝓpoſitio poſtpoſita mutauit accentũ & ꝓdidit vires. Propari. impſonale ẽ. Læti. minime timẽtes.

Spare. i. timere: & ẽ acyrologia. Dicit aũt ſi ſcirẽ abiturũ æneã nõ tm̃ diligerẽ. Si nõ dilexiſſẽ: min⁹ dolorẽ. Potui. ꝓ potuiſſẽ & ſic eſt dictũ: vt Oia pcepi atq; aio mecũ añ pegi. Ac ſi diceret nihil mihi nouũ contingeret. Mihi. ꝓ me exeq̃re. Cõlere. ꝓ colebat. Molles. faciles: vt Et q̃ molliſſima fandi tpa. Hoſtẽ ſup. poſtq̃ denegauerat Carthagini ſe mãſurũ. Aulide. aulis portus i quo cõiurarũt græci nõ añ reuerſuros q̃ troia caperet. Aulide aũt vel i aulide: vel ꝓ aulidi. Cineres reuel. quod ex oraculo dr̃ feciſſe Diomedes & ſecũ eius oſſa portaſſe: q̃ poſtea redidit cũ multa ad uerſa pferret. hinc Saluere recepti ne qcq̃ cineres. Hoc ait Varro. Cato aũt ꝙ i italiã venit anchiſes. Reuelli. no reuulſum. Vulſus aũt & reuulſus vſurpatũ eſt tm̃ in ptcipiis cõtra naturã. Quo ruit. ſine aſpectu ſalutis. Nã qd peto ſibi etiã ꝓdeſt. Ferẽtes. bñ flãtes: ꝓpitios. Prodidit. decepit: & recte. Nã ad diruptionẽ cõiugii imutata volũtas ſufficit. Pulchro. qd illi pulchrũ videt. Sic dictũ & illud: O tantũ libeat mecũ vbi ſordida rura. i. quæ tibi ſic vident. Inane. ſine officio coeũdi. Nã ſine bñficio non ꝓcedit: cũ ſpaciũ petit & requiẽ. Mea. i. aduerſa: vt Hac troiana tenus f. f. ſ. Ex eo ſtatu in quo eſt fortuna dixit. Doceat dolere illud eſt: qa nõ habet i aduerſis patientiã: niſi q̃ dolore cõſueuit. Petit ergo ſibi ꝑſtari tꝑus: ꝓ quod diſcat aduerſa pferre. Veniã. beneficiũ: vt Orantes veniã. Miſerere ſororis. genitiuũ tm̃ regit.

DONA. In duobus codicib⁹ qui ad meas manus puenerũt. cc. verſuũ interꝑtatiões deſunt.

CHRI. Totũq; vide. exagerat dolorẽ: nã in bis ſingulis videdis ſingulos: vt ita loquar: dolores ſentiebat. Improbe. nulli. ꝓbatæ: vel nulli ꝓbandæ. Seruat aũt ꝑpon poeta: vt excãmatione hac deteſtatur amorẽ: vel inſatiabilis: vt Nihil improbus anſer Strymoniæq; grues: & amaris intyba fibris. Inſatiabilẽ aũt alibi oſtendit: vt nec lachrymis crudelis amor nec gramie ripæ nec cytiſo ſaturant apes. Inexpertã. nõ quia quicq̃ ſperet: ſed ne remordeat inde cõſcientia: vt ſi ita feciſſem hoc nõ eueniſſet. Cogit. nam indignatio alienabat eã a pcibus: & animi magnitudo: At amor cõtra cogebat. Submittere animos. indignationẽ quæ ꝓuenit ex magnitudine animi: vt Pone aios & pulſus abi. Et i iſta ſignificatiõe pluralis adhibet: & no ſingularis. Anna vides. oõ eius q̃ ꝓperato opus eẽ iudicet: & ꝓpterea breuis: ſed q̃ etiã Annæ oñdat eẽ ꝓperãdũ: cũ iã ita cõuenerint troiani: vt paulo poſt ſint abituri. Cũ et oẽs cõuenerint ad portũ: et venti ſint ꝓſperi. Vocat carbaſus auras. i. auræ vocãt carbaſũ. i. vela: nã carbaſus lini ſpecies eſt. Carbaſina aũt vela prim⁹ in theatrũ tranſtãlit Lẽtulus Spinter Apollinarib⁹ ludis. Hoſtẽ. nimis indignãter dictũ: nã nec ſatis aio ſuo fecit: ſed addidit ſupbũ. Coronas. qa naues coronabant. Vel intellexit ſpiras funiũ. Si potui. ſ̃ qa nõ potui timere: nõ potero pferre: nã q̃ ꝓmeditati fuerim⁹: ea min⁹ offendũt. Sola. arguit a facili & optime. Nã ſi ipa amãs nõ poterat: quõ potuiſſet ali⁹. Molles. ſm Marcellũ recẽtes. Affare. ꝑcare ſm Marcellũ. Nõ ego cum da. patbos ab eo qd eſt ꝑter ſpẽ. Quinti. aũt ait: illa quoq; vocat auerſio quæ a ꝓpoſita queſtiõe abducit audientẽ: quale eſt illud: non ego cũ danais troianã excindere gentẽ Aulide iurauí. Aulis in ſinu euboico portus eſt qnquaginta nauium capax ora ſana lapidoſa. Huc cõiurauí in troianos græci cõuenerunt. Cineres. bos Var. dixit Diomedẽ ex Sicilia ſubſtuliſſe: et ob hoc multa paſſum reſtituiſſe cũ palladio Aeneæ. Tempus. qd etiã ſtultis mederi: vt ait Cice. ſolet.

Quã mihi cũ dederis cumulatã morte relinquã

SER. Quã mihi cũ. i. qd bñficiũ cũ mihi cumulatũ dederis ſola morte reliquã. Et h̃

intellectus ē melior q̄ mihi cū dederis cumulatā. Quā lectione Tucca & Varus p̄bant. Nā male quidā legūt: Quā mihi cū dederit.i.æneas cumulata m.r.& itelligūt acceptū ab eo bñficiū morte cumulabo:& sic relinquā vt amātes dicē solēt: vt Aerei specula de mōtis in vndas Deferat:extremū hoc mun⁹ moriētis habeto. Nā si illā oderit:eius morte lætabit̄. Sed nō p̄cedit Nemo.n.dicit venia cumulata:sed cumulatā. Fert refert.nō ab ænea q nihil dicit: sed a didone fert & refert.i.iterum portat.

Deus.Iupiter. Alpini. lingua gallorū alpes alti montes vocant̄. Hinc & illic:vt æneas ab anna & didone. It stri.ad æneæ dolorē p̄tinet: vnd et magnos p̄sentit pectore curas. Alte:iugiter:diu. Consternūt.implēt. Strata iacēt passim s.q.sub arbore po. Frōdes.vt lachryme æneæ.Hæret.vt ille i cōsilio p̄seueret. Tantū.dicūt phy̆sici parē esse radicū & arborū altitudinē. Tū.post desperationē. Exterrita.p̄cipitata turbata.Orat.desiderat: Vel quia cōsecrata nō poterat mori:nisi a cōsecratione solueret̄. Thuricremis.cremātibus thura. Visum.Quod viderat. Antiqui. prioris:aut cari. Miro bo.exhibēdo ea q̄ circa viuos exhiberi solēt. Nubētes em̄ si venissent ad limē mariti postes añq̄ ingrederent̄ ornabat laneis vittis:vñ ait: Velleribus niueis:& oleo vngebāt: vñ vxores q̄si vnxores dicebant̄. Festa.diuina veluti numē colerēt. Tāgit aūt latēter bistoriā:quā supra dixi. Nā si amasset æneā nō coleret extinctū maritū. Nox cū te.verisimilitudo. Sola.abutit̄ genere:nā masculinū est:Luc.Et letæ iurant̄ aues bubone siniſtro:& Oui.Infandus: sed Vir.mutauit referēs ad auē. Sæpe em̄ mutam⁹ gen⁹ referētes ad generalitatē: vt si dicam⁹ bona. turdus referēdo ad auē:aut prima est a referēdo ad litterā: cum a sit neutri generis.

Ferali.c.nā nō est mali homis semp bubo: sed cū canit. Cant⁹ em̄ gemitū imitat̄ & fletū. Tacēs oñdit fœlicitatē. Oēs em̄ aues oscines bonæ:præpetes malæ sunt:& cōtra. Piorū.& priorū legit̄:sed illud spectat:Heu vatū ignarē. Insomnis p̄ insomniis.i.vigiliis:& declinat̄ hæc insomnia nix. Sempq̄ o.omēs noctes nauigare videbat̄ æneas:quasi eam semp desereret.

Talibus orabat:talesq̄ miserrima fletus
Fertq̄ refertq̄ soror:sed nullis ille mouet̄
Fletibus:aut voces vllas tractabilis audit
Fata obstāt:placidasq̄ viri deus obstruit aures:
Ac veluti annosā valido cū robore quercū
Alpini boreæ:nūc hinc:nūc flatibus illinc
Eruere inter se certant:it stridor:& alte
Consternūt terras concusso stipite frondes:
Ipsa hæret scopulis: & quātum vertice ad auras
Aethereas:tantū radicem in tartara tendit:
Haud secus assiduis hīc atq̄ hinc vocib⁹ heros
Tundit̄:& magno p̄sentit pectore curas.
Mens īmota manet:lachrymæ voluūtur inanes:
Tum vero infœlix fatis exterrita dido
Mortē orat:tedet cœli conuexa tueri
Quo magis inceptū pagat:lucemq̄ relinquat
Vidit thuricremis cum dona imponeret aris
Horrendū dictu:latices nigrescere sacros:
Fusaq̄ in obscœnū se vertere vina cruorem:
Hoc visum nulli:non ipsi effata sorori:
Præterea fuit in tectis de marmore templum
Coniugis antiqui miro quod honore colebat
Velleribus niueis:& festa fronde reuinctū
Hinc exaudiri voces:& verba vocantis
Visa viri:nox cum terras obscura teneret:
Solaq̄ culminibus ferali carmine bubo
Sæpe queri:& longas in fletū ducere voces:
Multaq̄ præterea vatum prædicta priorū
Terribili monitu horrificant:agit ipse furentem
Insomnis ferus æneas:semperq̄ relinqui

CHRI. Cumulatā.oībus p̄tibus absolutā:& a qua nihil desit:translatio a cumulo. Cū em̄ ex omnibus vndiq̄ cōgestis factus ē cumul⁹ nihil abest. Fertq̄ refert.nā noīe Didonus orabat æneā: & ab ænea ferebat didoni nō posse illū desistere ab incepto. Tractabilis.q̄is tractabilis nō mouet̄. nō ergo ingenii duritie:sic em̄ eū excusat:sed dei.i.Iouis volūtate nō mouet̄. Ac veluti.cōparatio.i qua cōstantiā æneæ æquiparat durissimæ quercui. nā vt illa nullis ventis a suis sedib⁹ mouet̄: sic & æneas nullis animi p̄turbatiōibus nō amore nō misericordia:quib⁹ vehemēter in didone afficiebat̄: nō cupiditate illi⁹ regni: nō metu ne irata mulier aliq̄d in eū moliret̄ ab recte suscupto p̄posito pellabat̄. Annosam.vetustate enim magis magisq̄ durescit multa sæcula durat.nā refert Plinius suo tēpore fuisse quercū iuxta ilium vrbem in tumulo illi tunc satam cum cepit ilium vocari:& in ponto duas iuxta beradeam ab hercule satas. Inanes.quia non proficiūt. Tedet c.c.t. ex ægritudine enim ita exundabat atra bili: vt illā tenebras amare cogeret.& oderat lucem. Thuricremis.ab Ennio Ante deum vitulus thuricremas mactatus ad aras

Nigrescere.quod mortē portendit. Cruorem. quoniā vulnere seipsam perditura erat. Non ipsi, cui omnia credere solita erat.Hoc autem vel quia pudebat se ita esse inuisam diis: vel quia nolebat ab ea quā iam animo cōceperat morte prohiberi:& in ea re diligētius obseruari. Bubo.Funebris ē & maxime abominatus

Bubo.

me abominatus publicis præcipue auſpiciis. Deſerta incolit nec tm̃ deſolata: ſed dira etiã & inacceſſa noctis monſtrũ: nec cantu aliquo vocali ſed gemitu. Itaq; in vrbibus haud oino in luce viſus. Dirũ oſtentũ eſt: priuatorũ domibus inſidentem plurimũ ſcio nõ fuiſſe feralem. Nunq; volat quolibet: ſed tranſuerſus auferẽ. Capitolii cellã intrauit. S. papellio inſtro &. L. pedamo cõſulibus: ꝓpter qd nonis martii vrbs luſtrata eſt eo anno. Ait Pli. Gufus eſt. Ariſto. in li. de aialibus ait nocturnas aues q̃ vnguib9 ad uncis ſunt eſſe noctuã & vlulã & bubonẽ qui ſpecie ſimilis noctuæ nõ minor eſt aquila: & aluconẽ quẽ Pli. ab auribus quas plumeas habet otum dicit appellari: & maior gallinaceo eſt: & aſionẽ qui minor q̃ noctua eſt. Omnes aũt carniuoræ aues ſunt. Scribit ꝑterea Pli. ſi cor buboni ſiniſtræ mammæ dormientis mulieris imponaẽ efficere: vt illa omnia ſecreta ꝓmat: & eos qui illud in pugnã ferunt. fortiores effici.

Sola ſibi: ſemp longam incomitata videtur
Ire viam: & tyrios deſerta querere terra:
Eumenidũ veluti demẽs videt agmia pentheus
Et ſolem geminũ: & duplicis ſe oſtẽdere thebas
Aut agamẽnonius ſcænis agitatus oreſtes
Armatam facibus matrem: & ſerpentibus atris
Cum fugit: vltriceſq; ſedent in limine diræ.
Ergo vbi concepit furias euicta dolore.
Decreuitq; mori tempus ſecum ipſa: modũq;
Exigit: & mœſtã dictis aggreſſa ſororem
Conſiliũ vultu tegit: ac ſpem fronte ſerenat.
Inueni germana viam: gratare ſorori.
Quæ mihi reddat eum vel eo me ſoluat amantẽ
Oceani finem iuxta ſolemq; cadentem
Vltimus æthiopũ locus eſt: vbi maximus atlas
Axem humero torquet: ſtellis ardẽtibus aptũ.
Hinc mihi maſſyllæ gentis monſtrata ſacerdos
Heſperidũ templi cuſtos: epulaſq; draconi
Quæ dabat: & ſacros ſeruabat in arbore ramos
Spargẽs humida mella: ſoporiferũq; papauer.
Hæc ſe carminibus promittit ſoluere mẽtes
Quas velit: aſt aliis duras imittere curas:
Siſtere aquam fluuiis: & vertere ſydera retro:
Nocturnoſq; ciet manes: mugire videbis
Sub pedib9 terrã. & deſcẽdere mõtibus ornos:
Teſtor cara deos & te germana tuumq;
Dulce caput: magicas inuitam accingier artes:
Tu ſecretam pyram tecto interiore ſub auras:

SER. Incomitata. qd ferale. i. mortiferũ omẽ eſt: & p̃cipue regi. Agmia. vl impetus: vel agmia ſerpentũ. Pentheꝰ. ſm pacuuii tragœdiã furuit etiã ipſe. Agitatꝰ. qa multæ de eo ſcriptæ ſunt tragœdiæ q̃ſi frequẽter actus: & qa furiis pcitus ẽ. Armatã ma. cãm furoris oñdit. Sedẽt. a pacuuio. Oreſtes inducit Pyladis admonitu ꝓpter vitãdas furias ingreſſus apollinis templũ: & cũ inde vellet exire inuadebaẽ a furiis. Hinc g̃ eſt: Sedẽt in limie diræ. Gratare. gratulare: ſuſcipe gladiũ pro ſorore. Dicimus em̃ grator tibi honore.

Eum. æneã quẽ vt notũ noluit dicere: q̃ſi eius faſtidio nomẽ abhorreat. Oceani finẽ. nemo nouit oceani finẽ: ſed ꝓ principio ponit aliunde ſumpto initio. Aethiopũ: duæ ſunt æthiopæ. Vna circa ortum ſolis: altera circa occaſum i mauritania: quã nũc dicit. Dicta ẽ æthiopia a calore populorũ quos ſolis vicinitas torret. Atlas. nullũ nomẽ græcũ in nſ. termiaẽ. Torquet. ſuſtinet. Aptum. cõiunctũ: ab eo quod eſt ἁπτεσθαι: nõ aũt inſignitũ ſtellis. Axis em̃ nõ habet ſtellas q eſt medius inter ſeptẽtriones: vñ eos nõ occidere axis vicinitas facit: non qa in axe ſunt. Mõſtrata. ꝑdicta quæ eſt oriũda maſſyla. a q̃ nõ longe abſunt horti heſperidũ. ſacerdos nunc venit de locis quæ ſunt circa atblantẽ. Nãaliter ñ ꝓcedit. Maſſyla em̃ mediterranea eſt ciuitas beronycæ lybiæ vñ haud longe horti heſperidũ ſunt. Atlas vero maximꝰ in mauritania ẽ. Heſperides athlãtis filiæ nymphæ hortũ ſm fabulas habuerũt: in q̃ erãt aurea mala Veneri cõſecrata q̃ Hercules miſſus ab Euriſtheo argiuo rege occiſo puigili dracone ſubſtulit. Reuera fuerunt nobiles puellæ quarũ greges abegit Hercules occiſo eo cuſtode. Vnde fingitẽ mala ſubſtuliſſe. i. oues. Nã græce μῆλα & mala & oues ſignificãt. Vñ μηλοψόμος ouiũ paſtor. Soporiferũ. quõ ſopo

Sic forſan papauer quod dat homib9 ſomnũ: adimit ſerpẽtib9. Vel cõſtrue: q̃ ſeruabat in arbore ramos plenũ ſit: Deinde ſequãtur: Hæc ſe ꝓmittit carminib9 curas ſoluere ſpargens humida mella ſoporiferũq; papauer. i. miſcens: vt Cice. Spargere venena dicerũt. Nec incõgrue ad amaritudinẽ amoris mel adhibet: & ad obliuionẽ papauer. Siſtere a. f. ſi hæc poterit mlto magis poterit æneã ab amore reuocare. Mugire videbis: videbit qs vt migrantes cernas. Teſtor c. d. quia cũ multa ſacra romani ſuſciperent: magica: ſemp damnarũt. Accingier. addit er metri cauſa: & i quæ in vltima longa erat breuiaẽ. Secreta. ſine arbitris: & eſt bona elocutio rem loci vel tempus ad pſonã tranſferre: vt nocturnꝰ venit: ſecretus fecit. Pyram. ſub ſpecie ſacrificii præparabat mortis exequias.

CHRI. Incomitata. hoc in ſomniũ regibus mortẽ prænũciare dicunt. Priuatis autẽ ſi ſe frumentũ me-

tere ſomniã: ſemp reliqui. Oibus noctibus ſe ab ænea relinq ſomniabat. Eumenidũ furias tres ponunt poetæ: Alecto Tiſiphonẽ & Megerã: eaſq; dicũt filias Acherõtis et Noctis: qa ex nocte. i. ex ignoratõe rerũ oriẽt pturbatio mẽtis: quæ no abſq; cæcitate iudicii pſeuerat: et pſeueratiõe fit maior donec erũpat in furorẽ. Ergo acheron. i. priuatio gaudii: et nox. i. rerũ ignorãtia gignit furias. Heſiodus tñ in theogonia ſcribit terrã ſanguinẽ q ex amputatis cœli virilib? fluxerat: excepiſſe: et poſt cõgruũ tpus Erinas. i. furias: et gygãtes et nymphas: qs melius dicunt: peperiſſe. Dicunt ergo Erines a cõtentione ἔριϛ eñ cõtentio eſt. Apud ſupos dicunt diræ: qa furor ſupiorũ crudelitatẽ exercet i inferiores. Apud inferos canes: quia inferiores ſolo latratu. i. iurgiis vlciſcunt ſupiorũ iniurias. Apud littorales harpyæ vocant: qm magno furore in prædas vertunt. Sed vt ad textũ redeã nõ veriſimile videbat vt ſe ex amore interemiſſet dido niſi grauiſſimo exagitata furore. Ergo cõpationẽ ponit: et ait Cõcepit furias euicta dolore. Pentheus. hic Echionis et Agaues filiꝰ fuit: et qm Bachũ deũ eſſe negabat. matrẽq; et materteras illi ſacra facere prohibebat: ab ipſo in furorẽ cõuerſus eſt. Sũt q ad hiſtoriã fabulã referãt: et ...cũt illã abſtemiũ fuiſſe: et quia mulieres illas a temulẽtia coberceret: ab illis ebriis fuiſſe laniatũ. Apud pacuuiũ fures inducit: qui videt

Oreſtes

duos ſoles et duas thebas. Oreſtes. quaſi mõtanus: Ορος eñ mons eſt: qa fuerit montanis. i. efferatis moribꝰ: vt ait Plato. Sic Agamemnon a valde manẽdo qa cõſtãter pſeuerauit. Fuit Oreſtes Agaméonis filius: et Clytemneſtrã matrẽ qm illa vnacũ Aegypto Agamẽnonẽ interemerat: interfecit & ægyptũ ſimul: et cũ in furias incidiſſet comite Pylade Aſtrophili filio in tauricã regionẽ ad dianã acceſſit: et liberatus furiis inde cũ ſorore rediit: et fraude Macarei ſacerdotis Pyrrhũ in templo Apollinis interemit: et eodem pacto Hermionẽ ſibi olim puero deſponſatã recupauit. Seruius ait: huius oſſa ariciã quo dianæ ſimulacrũ attulerat romã trãſlata et ſepulta ante templũ Saturni. Solinus aũt ſcribit aſpartanis inuenta in tegea vrbe olympiade. lviiii. tanta magnitudine vt impleret longitudinẽ ſeptẽ cubitoꝝ. Exigit. cõſtituit

Serenat ſpẽ f. byppallage eſt. i. ſerenat frontẽ ſpe. Soleq; candentẽ. oñdit in q̃ pte oceani ſit: cũ oceanus i

æthiopia

oibus terræ finibꝰ inueniat. Aethiopũ. duplex ẽ æthiopia. Alia ſub ægypto. Hæc a borea habet ægyptũ & marmaridẽ lybiã: ab ortu arabicũ ſinũ: Ab occaſu lybiã deſertã & parte cyrenaice regionis. A meridie aliã æthiopiã quæ interior dicit. Hæc aũt habet ab ortu barbaricũ ſinũ: ab occaſu heſperiũ: a meridie terrã incognitã: a ſeptentrione æthiopiã ſub ægypto in lybiã interiorẽ. Ait Ptolæmeus.

Maſſyli

Maſylæ. hæc vrbs poſt mauritaniã eſt. Regio iſta a molochath flumie initiũ ſumit. Facit rẽ veriſimilẽ ex eo q mulieres maiorẽ fidẽ pegrinis præſtent. Aptũ. ſic Ennius: Qui cœlũ verſat ſtellis fulgentibus aptũ. Oceani finẽ. ad rem veriſimilẽ faciendã narratio eſt. Heſperides. exqſitio athlantico mari vſq; ad occaſum gordanũ inſularũ meminit iuba: ſed de iis dicẽt in. vi. Heſperidũ aũt inſulæ: vt ait Seboſus: vltra gorgades dierũ. xl. nauigatione in vltimos ſinus receſſerũt. Ait ſolinus. In barũ hortis aurea mala alii fuiſſe dicũt: eaq; a terribili ſerpẽte obſeruari ſolita. Alii dicũt pulcherrimos ouiũ greges heſperidas puellas habuiſſe. aureas aũt pecudes ob pulchritudinẽ poetice dictas: vt Venus ꝓpter decus aurea appellat. Nõnulli affirmat q colorẽ aureũ illæ pecudes haberẽt. Draconẽ autẽ vocatũ paſtorem: qui corporis robore excellentiſſimus latrones abigebat: atq; interimebat. Ait Diodorus. Qui etiam addit heſperidum genus buiuſmodi fuiſſe

Athlantides Heſperides

fratres gloria excellentes Heſperum & athlantem: eoſq; habuiſſe inſignes omniũ greges colore fuluo & auro ſimili: hacq; de cauſa poetæ pecudes ταυρηλα vocãtes: quod nomẽ etiã mala ſignificat aurea malla habuiſſe dixerunt. Heſperũ autẽ filiam heſperam fratri in matrimonio copulaſſe: vnde natæ ſunt puellæ. vii. & a patre athlantides & a matre heſperides nominatæ. Has etiã a Buſiride adamatas et ab eo miſſos qui raperent: verum Herculem illos in littore offendentẽ interemiſſe: & puellas parẽtibus reſtituiſſe ſcribit. Eorum nomina ita ponuntur ab Aratro ἀλκυονὴ μεροπητεκελαινὼτηλ ἑκτρντε κὰι ϛτεροπὴκὰι ταυγέτηκὰι ϖοτνια μαῖα Hæ in cœlo pleiades ſunt: ſed de pleiadibus alibi. Nomia etiã ab Ouidio in faſtis ponunt ita. Pleiades incipient humeros releuare paternos: quæ ſeptem dici: ſex tamẽ eſſe ſolent. Seu q in amplexus ſex binc venere deorũ. Nam ſteropem marti cõcubuiſſe ferunt Neptũno alcyone & te formoſa celæno. Maiam & electram taygetem Ioui ſeptima mortali mero, pem tibi ſiſiphe nupſit: Pœnitet & facti ſola pudore latet. Carminibꝰ. incantationibꝰ. Mugire v. Solet eñ cõtingere in necromantia vt terra mugiat: Inde manes emergũt. Magicas. apuleius accuſatus q magicã exerceret: pulcherrimã habuit oratione de hac arte: & tamẽ damnatus eſt.

SER. Arma. gladiũ abuſiue. arma ꝓprie ſunt quæ armos tegũt. Impius: q gladiũ furenti reliquit. Ex Homero eſt: q gladiũ aiaci datũ ab Hectore & Hectori balteũ ab aiace refert: & hic de balteo tractus eſt: ille gladio incubuit. Exuuias. veſtẽ æneæ quẽ boſtẽ dixerat ſupra: Quo perii. Propter extinctũ pudorẽ. Prætexere. abſcõdere: præuertere. Tantos furores. quãtos cogitabat dido. At regina pyra. notatus eſt verſus. Vicioſa eſt enim elocutio: quæ habet exitus ſimiles: licet ſit caſuum diſſimilitudo. Intenditq; locum ſertis ligat: vt Stupea vincula collo intendunt: & eſt

Erige: & arma viri thalamo quæ fixa reliquit
Impius: exuuiaſq; omnes: lectumq; iugalem
Quo perii; ſuper imponas: abolere nefandi
Cũcta viri monumẽta iubet: mõſtratq; ſacerdos
Hæc effata ſilet: pallor ſimul occupat ora
Non tamẽ anna nouis prætexere funera ſacris
Germanã credit: nec tantos mente furores
Concipit: aut grauiora timet q̃ morte ſichei.
Ergo viſa parat

Ergo iussa parat.
At regina pyra penetrali in sede sub auras:
Erecta ingenti tedis atq; ilice secta
Intenditq; locum: sertis & fronte coronat
Funera: super exuuias ensemq; relictum:
Effigiemq; toro locat baud ignara futuri:
Stant aræ circum. & crines effusa sacerdos:
Ter centum tonat ore deos: berebūq; chaosq;
Tergemināq; becaten: tria virginis ora dianę
Sparserat & larices simulatos fotis auerni:
Falcibus & messæ ad lunā quæruntur abenis
Pubentes herbæ: nigri cum lacte veneni:
Quæritur & nascentis equi de frōte reuulsus
Et matri præreptus amor:
Ipsa mola mānibusq; piis altaria iuxta.
Vnum exuta pedem vinclisq; in veste recincta
Testatur moritura deos: & conscia fati
Sydera: tum si qđ non æquo fœdere amantes.
Curæ numē habet iustūq; memorq; precatē
Nox erat: & placidum carpebāt fessa soporē
Corpora per terras: syluæq; & sæua quierant

bypallage: Intendit serta per locū. Funera. cupressu. Nā & supiora ligna ad funus ptinent: vt procumbūt piceæ sonat icta securibus ilex.

Effigiē. exprimit affectū amātis: quæ etiā in morte amici imagini vult cōiungi. Ignara f. imemor suæ dispositionis. Ter centū. deos. i. ter centū numina: vñ Hecatæ dicta ē: qa centū bēt ptātes. Tonat. pite dixit: Nā in aliqb? sacris imitabanē tonitrua. Herebum. i. ferox p. funditatē. Tria v. o. d. iteratio ē Lunæ dianæ pserpinæ. Simlatos. nā q̄ in sacris bēri nō poterāt simlabanē: & habebāt p veris. Per auernū āt descēsus est ad iferos. Ad lunā. nā herbæ p lunæ rōne tollunē: Nec oēs eodē mō. Abenis. perite dixit. Nā aliæ vellunē: aliæ icidunē & hæc ad lunā. i. ad lunæ obseruationē. Pubētes. qa aliæ siccæ: aliæ viridiores legunē: & iter boies & herbas reciprocæ sunt trāslatiōes: sic. ei pubētes herbas dicim? : quēadmodū florē ætatis. Nigri. noxii vel quia nigri sunt boies post venenū: vel sūt herbæ nigri lactis. i. succi: & p piphrasim dicunt significari agreste papauer. Matri p. a. refert Pli. pullos eqnos bere i frūte quandā carnē: quā statī iis natis adimit mr. quā si qs pcipuerit pullū odit: & lac ei denegat. Iuue. Cui totā tremuli frōtē cesonia pulli infudit Merito ergo credūt amorē creari ex carne: sine qua mater non alit ex se creatū. Mola. farre & sale. Ergo ipsa dido mola & piis manibus deos testatē. Vnū ex. p. Id. n. agitē vt ista soluanē: & innectatē æneas In veste re. qa sup diximus in sacris nihil solere eē ligatū pcipue eius q̄ amore vult solui. Conscia fa. sy. planetas qbus fatorū rō continet: Si quod. cōpone Tū numē pcatur si qđ curæ bēt amātes nō equo fœdere. Si qđ. bene dubitat vtrū sup res male positas bēat ptātes. Inuocat aūt ἀντερώτα contrariū cupidini q amorē resoluit: aut certæ cui curæ ē iniquus amor: s. vt imꝑlicet nō amantē. Iustū. m. q. p. vt expugnet q est cā discordiæ. Nox erat. ptenditur hæc descriptio ad exagitationem vigiliaꝝ didonis. Syluæ. Ex opinione eorū qui dicūt oia quæ crescunt animalia esse.

CHRI. Verisimilē facit narrationē. nā oia monumēta remouēdā ex oculis sunt eius rei cuius obliuisci cupimus. Exuuias. Quoniā æneā p boste iam bēt. Quo perii. nā tū demū deuicta ē extremo amore Amātes autem pire dicunē: nec iiuria. Se ipsū em̄ pdit bō in ipsa pturbatiōe amoris: & si in suo mortuus in amati corpe viuit. vt pbe oñdit Pla. i symposio: & qdā poeta ΤΗΝ ΧΥΧΗΝ ΤΟΥ ΕΡΩΤΟΣ ΕΝ ΑΛΛΟΤΡΙ ΦΩΣΩΣΑΝΤΙΒΗΝ: Vel quo perii qa tunc actū ē de pudicitia sua: sine q̄ iure mulier pisse dici pōt: Hinc optime Petrarcha nī Et cbise lascia delsu bonor priuare Ne dōna e piu ne vina. Abolere. nā phōr pceptū ē: vt cū ab amore discedere cupimus: omia rei amatæ monumenta a nobis remoueamus. Iubet. præcipit: neq; solū præcipit: sed monstrat. i. rōnes quoq; oñdit cur ita faciēdum sit. Pallor oc. o. vim maximā oñdit perturbationis: Nam & si a principio dissimulare potuit: in fine non potuit. Vel ostēdit q̄ q̄uis mortem sibi decreuisset tn̄ ipsa natura: quæ sui ipsius conseruationē quærit & interitum exhorresci pallere coacta est. Non tn̄. excusat Annā: Nam ex incredibilibus est qđ aliquis se perdere velit: præsertim cum in morte sichæi quem tm̄ amabat se occidere non tentauerit. Penetrali. in sede suba. Impluuium describit. Dicitur em̄ impluuia loca quæ intra domum sub diuo sunt: quæ in villis coortes dicunē: qm̄ intro pluat aqua circunstantiū tectorū. Tædis. de tæda & ilice dictum in geor. Ter centū. i. ter tonat centū ptātes lunæ: vñ. & ipsa ecate qm̄ ecaton. i. centū bēt dr̄. Ter dixit: quia hic numer? sacris aptissim? est: vnde in buc. Terna tibi hæc primū triplici diuersa colore Licia circūdo: terq; hæc altaria circū. Effigiē duco. Terminam. quasi triformem. Triformis em̄ est eius virtus. Nouilunii ei ei? vim candidis & aureis vestibus & ardente face exprimunt. Cista vero cum iam media sit: qm̄ crescente lumine fruges maturat. Pleniluniū autem ferrugineo colore notarunt. Ait Eusebius de præp. euan. Tria virginis ora. idem dicit: vel exprimit tria noia lunæ: dianæ: & pserpinæ. Chaos. i. oim elementorū cōfusio ϖάρα τοχέω fundo: quā sociā Demogorgois poete fingunt: & ex eius tumultuāte vtero eundē Demogorgonē forti manu adiuuātē tres parcas & pana eduxisse ferunt. Aenis. ab eo qđ est aes fit æneus æreus: & p dissolutionē diptongi ænus. Imitatē āt Sophoclem: qui inducit Medeam herbas noxias: sed auersam ne se ledant secare: & succos in cados æneos infundere. Oio autē ad rē diuinā plæraq; ænea adhibebanē: præcipue in sacris lunæ: qbus aut deuouere: aut pellere aliquos morbos volebant hinc Plautus. Mecū bēt pagus morbū aes: & Carminius

Implu uium

Chaos

Aes

ait Aeneis aratris ad cõdẽdas vrbes esse vsos: vt in sacris taigeticis apparet: & sabino æneos cultros ad cõ
dendos sacerdotes facere. Aes naturã bẽt stipticã: vñ medici squamas eius adhibẽt remediis: q̃ contra pu
tredinẽ aduocanẽ. Præterea q in metallo æris morantẽ: sp sanitate oculoꝝ pollẽt: & qb⁹ antea nudatæ pal
pebræ fuerãt: illic cõuestiunẽ. Aura em̃ q̃ ex ære ꝓcedit in oculis incidẽs haurit: & exsiccat qđ male influit
Lactes Arist. ait vulnera ex aere minus esse noxia: & facili⁹ curari q̃ quæ ex ferro. Nigri cũ lacte. pulchre vsurpa
uit vt sæpe cũ verba pro verbis ponit: vt Oraq̃ corticibus sumũt borrẽda cuatis: pro psonis: Et discolor:
vñ auri p ramos aura refulsit: Quid em̃ est aura auri. Ergo ẽt pulchꝝ fecit cũ opponit nigꝝ lacti: Dicimus
em̃ lac lactis: vt lac mihi nõ æstate nouũ nec frigore defit. Plautus tñ lacte in nto posuit: vt Nec aqua aquæ
nec lacte lacti. In plurali aũt numero hæ lactes pro pingui sumantẽ: tñ ꝓprie sunt crassius & tenue intestinũ
pp molitiẽ vel cãdorẽ sic dicte. Priscia. ait hæ lactes partes sunt intestinoꝝ a græco Γαλάκτια δές. Pers⁹
cũ lactibus vnctis. Et matri præreptus amor. Pli. ait Equa stãs parit: præter cæteras diligit fœtus. Et sane
equis amoris inascitur veneficiũ hippomanes appellatũ. Est enim carnicula in puli fronte nigro colore ca
rice magnitudine: quam statim edito partu vorat: sed si eripiatur fœtum non amat.

SER. Aequorã. elementa etiã aialia esse voluerunt: Vnde in: vii. Aequora mulcebant cantu. Tacet
ag. ea quæ in agris sũt Oculis aut pecto. Nã pot aliquis somniũ sensibus capere: & mente turbari. Resurgens. grauior est cum resurgit
En qd ago. demonstrãtis pticula: & p quam multa cogitasse demõstrat: & sic ꝓrupisse: En quid actura sum. Est ãt comicũ pricipiũ & cõ
grue amatrici datũ. Sic Ter. Quid igit̃ faciam Nam hæc cõiunctio mlta eam cogitasse signi
ficat. Rursus. duo significat frequenter iterũ raro vicissim. i. mutuo. i. denuo: vt hic. No
madũ pe. iuidia a psonis: petã mulier & regia nomadas. i. vagos. Maritos. s. futuros. Est aũt elocutio dedignor illã rẽ & illa re. Vltima ius
sa. aut itelligamus æneã obtulisse nauigãdi fa
cultatẽ aut teucroꝝ iussa. i. quæ ipsi iussi sunt a Ioue vt nauiget hæc sũma c. Quia ne. reuera:
& est vna pars. Stat. manet. Nautas. iuidio se. q. d. assuetos laboribus. Ouantes abusiue lætãtes: sed ꝓprie ouatio ẽ minor triumphus.
Qui ouat̃ & vno equo vtitur: & a plebeis vel equitib⁹ ro. deducit̃ ad capitolium: & de oui
bus sacrificabat̃. Triumphãs albis eqs vtitur quattuor: & senatu præeunte de tauro sacrifi
cat. Vix. aut mox. i. paulo ante: aut vere vix.
Nam nulla ratiõe dimisissent patriam: nisi aut odio: aut metu regis vrgẽte: vt in primo dcm̃
est. Quin morere: Quin imo: & bene oĩs eius intẽtio tendit ad mortẽ. Nam si ꝓcos rogare turpe est: solã sequi: ibonestum: tyrios trahere
difficille sola mors supereſt. Tum lachry. to
tũ ei imputat: sed cũ excusatione. Tu prima f. sic diuidit Vrban⁹: Tu persuasisti vt nuberẽ
victa lachrymis meis: tu nũc bis oneras malis Nam me olim occidissem: nisi te deserere for
midarẽ. Obiicis. ob naturaliter corripitur: sed positõe longat̃: nã pria est i cõsonans ex ob &
iaceo fit obiicio. More fe. Plini. asserit lyncas post amissos cõiuges aliis nõ cõiungi. Alii fe
re aduerbiũ volunt: vt sit sensus amore quo iã ad viduitatẽ fere cosueuerat. Crimie. vt supra
potui succũbere culpe. Sichæo. p sicheio. Cer
tus eun. idubitabiliter ꝓfectur⁹. Carpebat s.
hoc accusat paulo post Mercuri⁹: sed excusat̃
bis reb⁹. nã & cert⁹ eũdi erat: & cũcta rite præ
parauerat: aut p̃œconomia est vt possit videre mercuriũ. CHRI. Cum tacet omis ager.
Summa excitatur in didonem cõmiseratio ex
hac chronographia & longiuscula narratione

Aequora: cum medio voluũtur sydera lapsu:
Cũ tacet ois ager: pecudes pictæq̃ volucres:
Quæq̃ lacus late liquidos: q̃q̃ aspera dumis
Rura: tenẽt somno positæ sub nocte silenti
Lenibant curas: & corda oblita laborum.
At non infœlix animi phœnissa nec vnquam
Soluit̃ in somnos oculis ve aut pectore nocte
Accipit: in geminãt curæ: rursusq̃ resurgens
Sæuit amor: magnoq̃ irarum fluctuat æstu:
Sic adeo insistit: secumq̃ ita corde volutat
En quid ago: rursus ne procos irrisa priores
Experiar: nomadũq̃ petã cõnubia supplex:
Quos ego sum totiens iã dedignata maritos:
Iliacas igitur classes: atq̃ vltima teucrum.
Iussa sequar: quia ne auxilio iuuat añ leuatos
Et bene apud memores veteris stat gr̃a facti.
Quis me autẽ fac velle sinet: ratibusq̃ superbis:
Irrisam accipiet: nescis heu perdita: nec dum:
Laomedonteæ sentis periuria gentis:
Quid tũ: sola fuga nautas comitabor ouantes
An tyriis omniq̃ manu stipata meorum
Inferar: & quos sydonia vix vrbe reuelli:
Rursus agã pelago: & vẽtis dar̃ vela iubebo:
Qui morer̃ ut merita es: ferroq̃ auerte dolorẽ
Tu lachrymis euicta meis: tu prima furentem
His germana malis oneras: atq̃ obiicis hosti
Nõ licuit thalami expertẽ sine crimine vitam
Degere more feræ: tales nec tangere curas:
Non seruata fides cineri promissa sichæo:
Tantos illa suo rumpebat pectore questus:
Aeneas celsa in puppi iam certus eundi
Carpebat somnos: rebus iam rite paratis:

Cum ostendatur

Cum ostendat nullū esse aialium genus qđ nocturno tēpore somnū non capiat: solā aūt didonē ex nimio amore nō posse dormire. Nocte.somnū. Ingeminat.duplicant: Nā per tenebras spūs obscuriores red dunt: Vn oia quæ nobis tristia obueniūt tūc tristiora officiunt. Amor itē crescit: Nam in die multis negotiis occupatus aius amori se subtrabit: noctu vero: cū ab his cessemus: solus amor mentē occupat. Hinc in somnē noctē ducūt amātes: & añ lucē surgūt: qđ p damonē in buc.significauit. Iraꝝ. & ad amorē referas & ad mortē: Nam & si amabat: tñ amori irata erat tāq̄ ab eo male affecta. Cōtra ēt q̄uis mori decreuisset: tñ repugnabat natura quæ cōseruationē sui exoptat. Fluctuat æstu.simillim? est mari appetitus. Nam mare ventis nō agitatū trāquillū est: Si rursus ab illis vexet: in maximas tēpestates erigit: Sic appetitus si nulla pturbatiōe moueat: pacatus manet. Sin vero i eo vna plures ve pturbatiōes citant: nihil illo turbulentius efficit. Recte ergo fluctuat æstu: vt sit a mari trāslatio. Insistit.quia nō discedit a turbulentissima rōcinatione. Secū.qđ duꝝ est: quia caret eo qui cōsulat: & q consulet. Rursus ꝓcos ne cōsolatio erat cū amore piret: qđ potissimū faceret: vtꝝ amori ne mederet qđ maxie fit si nouū amorē ineamus. Nam amor amore velut clau? clauo trudit: Et vt ait Naso Successore nouo tollit ois amās: An pristinū retinēs æneam sequeret: an morte dolores exueret. Cōdudit autē cum non possit mederi nouo successore: qa in aliis iā a se irritis nulla esset spes babēda: cūque rursus æneā seq non valeat pp rationes quas affert solum boc restare vt moriat: cum æneæ desideriū ferre nequeat. Quia ne auxilio i.a.l. irronia est: quæ recte facta grauitatē summam oīoni affert presertim in confutatione. Stat.collocata est. Veteris. nā qui veteꝝ beneficiorum memor est: in eum noua nō sunt cōferēda. Quis me.demonstrauerat nec vtile sibi nec bonestum esse q̄ relicta vrbe iam edificata: & imperio constituto exulē & ad incerta ꝓficiscētem sequatur: pīertim cum iam ludibrio habita a nemine sit recipienda. Cū etiā gens illa pfida sit & ab Laumedōte q non in boies solum sed in deos quoq̄ pfidus fuerit: originē ducat. Perdita.s.ex amore: & seipsā increpat: quæ nisi amore pdita esset in cōsulatiōe de sequēdo ænea non veniret. Nec dum sentis.q.d.& experta es ex quibus iam dudū sentire debebas. Nondum sentis: quia id veꝝ est q̄ qui perdite amat: nullū in amatū vitium recognoscit

Quid tū.nunc oñdit esse ipossibile. Ergo ait sed fac illos me recepturos: fac non esse pfidos nec ignaros erga me possū ne regina ire sola: Aut tētabo abducere mecū tyrios: q cum me ex tyro vix secuti sunt nullo pacto coposītis iā sedib? scdm exiliū pati volēt. Nam discesserunt tyro vt fugerēt tyrannum: Nunc vero vt tyrannū sequant: patriā suā & suis manibus factā non desererēt. Ergo: cū neq̄ alii sint mariti: neq̄ æneā sequi possim: moriendū est. Quæ quidē cōsolatio non solum incontinentis: sed oīno intempate est: cum sit adeo pdita: vt sine amore viuere possit: desperet. Ex quibus oībus oñdit poeta esse a principio resistē dum Nam cum in tm furorē ꝓlapsi fuerimus. nullū inuenit remediū. Quod non fecisse illa sibi ipsi exprobrat cum dicit morere vt merita es. More ferę. more ferarum: quæ sine certo coniugio viuunt. Hoc dixit coacta dolore: quē tm sentiebat: vt potius ipudice viuere voluisset: q̄ hæc sentire. q.d. si vixissem more ferarum explessem libidinem: neq̄ hunc potius q̄ alium amassem. Cogitur ergo dolore impulsa in tam turpē sniam deuenire. Sed magis: placet quæ de lynce ꝓferunt. Non seruata fides. q.d. ad alia mala boc quoq̄ additur: vt boc promissam fidem fregerim: non vt voluptatem consequerer: sed dolorem. Hæc igitur illi propter insaniam amoris eueniebant. At æneas tanta cura liber dormiebat.

Huic se forma dei vultu redeuntis eodem
Obtulit in sōnis: rursusq̄ ita visa monere est.
Omia mercurio similis: vocemq̄ coloremq̄:
Et crines flauos: & membra decora iuuentæ:
Natæ dea potes hoc sub casu ducere somnos
Nec quæ circunstēt te deinde pericula cernis
Demens ne zephiros audis spirare secundos.
Illa dolos: dirumq̄ nefas in pectore versat
Certa mori: varioq̄ irarum fluctuat æstu:
Non fugis hic pręceps: dū ꝑcipitare potestas
Iam mare turbari trabibus sæuasq̄ videbis
Collucere faces: iam feruere littora flāmis:
Si te bis attigerit terris aurora morantem:
Eia age: rūpe moras variū & mutabile semp
Fœmina: sic fatus nocti se immiscuit atræ
Tum vero æneas subitus exterritus vmbris.
Corripit somno corpus: socioq̄ fatigat:
Præcipites vigilate viri: & cōscēdite trāstris:

SER. Forma dei.nō deus sed forma dei. Nā raro se videnda præbēt numia. Eodē.o semp longū est qa eodē abltūs est semp. Eadem aūt & ꝓducit & corripit. Nā & ntūs est: vt eadem mulier fecit: & ablatiu? in eadē muliere faciēte

Visa monere. bene visa non enim re vera ē.

Similis. aliud est idē esse: aut similis esse: Ergo nunc cert? est æneas. Vocē oīonis est de?: Horatius Mercuri facūde nepos atlātis. Flauos. & perustus & flauus mercurius fingitur: qa satis vicinus est soli præter cæteras stellas.

Et membra decora iu. quia deus palestræ est

Iuuētæ. Aetatis cū iuuētus sit psonaꝝ vt Et rebus spectata iuuētus. Figura vero est vocē mēbra & colorē. Zephyros. vētos: nā zephyris de aphryca nauigare nō poterat. Dirū. etiā amatrix timēda est: q̄ sit certa mori. Nephas in p.v. ne nō timeret amatricē bñ addidit Certa mori. Itē Variū & mutabile semp fœmina.

Præceps. festinus. Collucere faces. propter illud ferte citi flammas. Vmbris. sicut supra Forma dei. Corripit. Omē futuræ tēpestatis

Sancte deoꝝ. aut distiguit sancte. aut secundum Enniū Respōdit iuno saturnia sācta deorum. Quisqs es. at dixerat omnia mercurio similis: Sed teste Ciceroe in li. de natura deo-

rum tres sunt mercurii: supnus: terren⁹: & infern⁹. Ergo quisqs de trib⁹. Aut referas ad ioue. i. qsquis es q̄ præcipis: vt i nono. Quisqs in arma vocas: cū Irim vidisset. i. quicūqꝫ irim misisti. Plane illd occurrit qd ait Deus æthere missus ab alto: vbi & ioue & supnū cōplectit Mercuriū. Potest ēt quasi phantasiā facē pp socios: & qsquis es ideo dicere. Quia licet viderit nō tn re vera nouit eē mercuriū: vñ ait supra: Et forma & vultū visa monere. Iteꝫ paremus. nā iam parauerat præparatiōe nauigioꝫ

Soluite vela citi: deus æthere missus ab alto
Festinare fugam: tortosqꝫ incidere funes
Ecce iteꝫ stimulat: sequmur te sancte deoꝫ
Quisquis es: imperioqꝫ iteꝫ paremus ouātes
Adsis o placidusqꝫ iuues: & sydera cœlo
Dextra feras: dixit: vaginaqꝫ eripit ensem
Fulmineum: strictoqꝫ ferit retinacula ferro
Idem oēs simul ardor habet: rapiūtqꝫ ruūtqꝫ
Littora deseruere: latet sub classibus æquor
Annixi torquent spumas: & cærula verrunt.
Et iam prima nouo spargebat lumine terras
Tithoni croceum linquens aurora cubile:
Regina e speculis vt primum albescere lucem
Vidit: & æquatis classem procedere velis:
Littoraqꝫ & vacuos sensit sine remige portus
Terqꝫ q̄terqꝫ manu pectus percussa decoꝫ:

Et sydera. d. f. Hoc est vētos: q ex ortu sydeꝫ aut ꝓsperi aut aduersi sūt: Sic in geor. Præterea tā sunt arcturi sydera nobis. Nec em̄ sydera dicit re vera: cum arcturus vna sit stella. Ergo dextra dixit sydera vētos: vel tpa. Prima aurora. designatio tpis est nō diei descriptio: vñ infert: vt primo albescere lucē vidit: Sic in. vii. Cū primū crastina cœlo puniceis iuecta rosis aurora rubebit. Et bene bāc primū inducit vidisse crepusculū: qnæ quasi amatrix totā vigilauerat noctē. Sic in buc. de amatore Nascere præcꝫ diē veniens age lucifer almum. Nouo Epicureos imitat quī aiūt solē de atomis cōstare & cum die nasci & cū illo perire. Tithoni cubile tithonus Laomedontis frater fuit: hunc ab aurora amatum in cœlum leuauit. quem longinquitas vitæ in cicadam conuertit: Hora. Longa tithonum minuit senectus. Albescere l. bypallage est: Luce em̄ albescunt: omnia non lux albescit. Aequatis v. fœliciter plenis sine motu aliquo.

CHRI. Omnia mercurio. v. q. c, nā & eloquētie fuit & palæstræ repertor. Hor. Mercuri facūde nepos atlantis: Qui feros cultus boim recentum voce formasti catus & decore more palæstræ Te canam magni iouis & deoꝝ nunciū curuæcꝫ liræ parentē callidū qcquid placuit iocoso condere furto. Nate dea, optimū pricipiū arguentis. q. d: cū sis nat⁹ dea: & ꝓpterea oporteat te eē magni & iuicti ai & mirificæ solertiæ pōt ne cadere in te tāta segnities: vt in tāto periculo dormias: p̄serti cū sūmam enauigandi nactus sis occasionē argumentat igit: ab honesto vtili: & facili. Irarum æstu: admonet āt ne idē sibi eueniat de Ascanio qd & Iasoni & Tereo euenit. Confutat amorē: neqꝫ illi credendū oñdit: cum & percita sit maximo irarum furem & mortē sibi decreuerit. Variū & m. sic Catullus: Ab crudele genus nec fidum fœmina nomen: Et Qui. fallite fallentes ex magna parte ꝓpbanū Sūt genus in laqueos quos posuere cadant. Nocti l. nā cū dissoluerint corpus: qd ex cōdensato aere eos visibiles fecerat relinquunt inuisibiles. Est autē oro & Mercurii & æneæ p̄ceps & velocissima: vt imitet agendi præcipitem celeritatem. Tortos. Qui ex torta stupa vel canabe fiunt. Ferit. nam more ipatiens id ipse facit quod aliis faciendum iusserat. Fulmineū actū vt fulmen. Rapiunt. ruunt ponit ante oculos miram illam celeritatem. Littora des. Posuit præteritū vt melius celeritatem notet. Et iam p. Lucretius. Cum primum aurora respergit lumine terras.

SER. Prob. Iascētis exclamatio: Ter. Prob supreme iuppiter. Aut testat ioue: quē in aduetu æneæ inuocauerat: Inppiter hospitibus nam te dare iura loquūt. Ibit & illuserit. ibit & illudet tps ꝓ tpe: sic dixit: vt Certāqꝫ illudere capto. Non ar. ex. Furētis verba: vt ipsa paulo post Quæ mentē insania mutat: Nā sana nō iperat absētibus: cū sola sit. Nauālibus. loca sunt in qbus stant naues. Vbi. q. d. an in cœtu sū. Cū scæptra dabas. Vt Ac dñm æneā in scæptra recepit. Fidesqꝫ. subaudi en etiam in sequentibus: aut certe hic est quē dicūt portare deos. Sane en ntō meli⁹ iungit: vt En primus. Ipsum ascaniū. aut qa est cā nauigationis: vt Quē regno hesperiæ fraudo. aut ad patris dolorē: vt Qui nati coram me lœtū cernere fecisti. Epulādū ponere. Quod facit Progne occiso Itbi filio pp sororis stuprū. In castra. in classes vt nos castra mouemus. Foros. tabulata nauiū ab eo qd iacessus ferāt: & est gñis ma-

Flauēteqꝫ abscisa comas: prob iuppiter ibit
Hic ait & nostris illuserit aduena regnis:
Non arma expediēt: totaqꝫ ex vrbe sequentē
Diripientqꝫ rates alii naualibus: ite:
Ferte citi flāmas: date tela: impellite remos
Quid loquor: aut vbi sū: q̄ mētē insania mutat:
Infœlix dido: nunc te fata impia tangunt
Tū decuit cū scæptra dabas: en dextra fideqꝫ
Quem secū patrios aiunt portare penates:
Quē subiisse humeris confectū ætate parentē
Nō potui abreptū diuellere corpus: & vndis
Spargere: non socios: non ipsū assumere ferro
Ascaniū: patrisqꝫ epulandū apponere mensis

Verum anceps

Verum anceps pugnæ fuerat fortuna: fuisset
Quē metui moritura: faces in castra tulissem:
Implessemq; foros flāmis: natūq; patremq;
Cū genere extīsem: memet sup ipsa dedissem.
Sol qui terraq; flāmis opera omnia lustras
Tuq; harum ĩterpres curarum & cōscia iuno
Nocturnisq; hecate triuiis vlulata per vrbes:
Et diræ vltrices: & dii morientis elisæ
Accipite hæc: meritūq; malis auertite numē:
Et nostras audite preces: si tangere portus.
Infandum caput: ac terris adnare necesse est:
Et si fata iouis poscunt: hic terminus hæret
At bello audacis populi: vexatus: & armis.
Finibus extorris: complexu auulsus iuli.
Auxilium imploret: videatq; indigna suoq;.

Verum anceps pugnæ fuerat fortuna: fuissem. Quē metui moritura: faces in castra tulissem: Implessemq; foros flāmis: natūq; patremq; Cū genere extīsem: memet sup ipsa dedissem. Sol qui terraq; flāmis opera omnia lustras. Sol. iā vtiq; ipreçationibus & deuotionibus: vñ deuotor & deuotrix q ipreçatē dr. Nō aūt terraq; flāmis: sed opera terraq;. Recte āt inuocat solem: vt sup per nomen liberi sacrificauit.

Tuq; harum ĩterpres curarum & cōscia iuno. Curaq;. aut quas patior: aut generaliter curarū cōiugaliū interpres hoc est media & cōciliatrix. Cicero Qui interptes corrūpendi iudici ee solent. Consciia iuno. siluit rē turpē: sic sup Et pnuba iuno. Nocturnis. non triuiis: sed p nocturnū tps. Vlulata p vr. pserpinā raptā a Dite pre Ceres cū p orbe icēsis faculis quæreret p triuia & q̄driuia vocabat. Hic in ei⁹ sacris a matrōis p triuia exercet vlulat⁹ sicuti in Isidis sacris vbi est imitatio inuenti Osyridis: quē dilaniatū a Typhone fratre vxor Isis p totū orbē quæsiuit: Iuue. Plangentis populi curit derisor anubis: Hecatē āt iuocat cā vltiōis: vñ furias iuocat: Sed vsurpatiue dixit diras Nā diræ in cœlo furiæ i terris. Eumenides ad iferos: vñ & tres ee dicunt: sed hæc noia confundunt poetæ. Vltrix. i. tisiphone. Græce em̄ τισιφονη vltio est. Dii mē. eli. autē manes dicit. vñ est Vos o mihi manes este boni, qm̄ supis auersa voluntas: Aut anæreticos dicit. i. Martē & saturnū q intercidunt vitæ rōnē si radiis suis ortū genituræ pulsauerint: Hora. te iouis ipio tutela saturno refulgens eripuit: volucresq; fati tardauit alas: & bñ tardauit: Nā necessitas fati tardari pōt nō penitus tolli. Vir. Nec fata vetabant stare: decēq; alios priamū supesse per annos. Meritūq; malis a. n. qd̄ mali merent. Preces. iprecationes: vt paulo post iprecor arma armis pugnent. Adnare. vt in primo: Huc pauci vris adnauimus oris. i. p tēpestatē venimus: & bono colore futura p̄dicit. Fata iouis. pticipiū est no nomē. Termin⁹ b. si hoc est imutabile. Audacis p. rutiloq;: quos semp inducit audaces Finibus extorris. extra suas terras remotus: & significat qñ Euandri & tarcontis petiuit auxilium. Indigna suoq; f. pallantis dicit & cæterum.

CHRI. Prob. necesse est vt oratio pathetica. i. pturbationibus plena principiū habeat vehemēs & abruptū: qm̄ indignātibus leniter ex oratiōe incipe nō dat: non em̄ mente dicuut: sed appetitu agunt ac vebunt. Sic Iuno. Quid me alta silētia cogis Rūpe & obductū verbis vulgare dolorem: & Heu stirpem invisam. Et nostris illuserit ad. indignatio a fortuna: Nām & misericordia a fortuna elicit: cum demonstramus quēpiā. ex sublimi gradu sine vlla sua culpa in calamitates maxias deiectū: vt tot quondā populis regnisq; supbum regnatorē asiæ: Et indignatio cum dolemus ab iis qui aut aduersa aut humili fortuna premuntur supari: ut hic dolet q̄ tanta regina ab hoie aduena: & a patria extorre illudat: & illud exulib⁹ redat ducenda lauinia cōiunx. Dolet em̄ ab exule ænea vinci Turnū. qui florēti in regno constitutus sit. Illuxerit. recte dixit: & nō illudet: vt sit sensus iste mihi illuserit: & deide nulla data pœna tutus abire poterit Ergo ponēdo tps magis pteritum oñdit nō solū illusuq;: sed post illusionē incolumē futuq;: cum nemo ex suis illū insectatus fuerit cum deberent insectari ex tota vrbe. i. oēs ciues populariter ex ipsa vrbe. Auget aurē res ab ipsa interrogatione: Diripiētq; r. auget indignationē a facili. Illudor ab aduena: nec tñ mei ciues: ad quos hæc vltio ptinet: isectabunt: cum facile sit illoq; naues diripe. Ite. oñdit cēq; vehemēti furore correpta sit cum absentibus. nihilq; tale audiētibus imperet. Date tella ipellite r. breues clausule & sine copula. pnunciate iratı ai festinationē exprimūt. Quid loquor. alternatim modo pturbatio: mō ratio pua lebat: Qui em̄ præcepisset vltionē absectibus: nisi furiis ageret: Nunc autē se colliges stulticiā suā recognoscit. Ergo quid loquor. q. d. Cur. hæc p̄cipio non audiētibus. Aut vbi sum. nō ne video abesse me ab iis qbus frustra cum absint ipero. Quæ insania. Quā magna isania mutat & puertit mentē. Tunc decuit cū sceptra d. tūc oportuit me hæc iperare cum æneas adhuc est in mea ptāte. Vel referam⁹ ad occultiorem sensum: vt oñdimus in allegoriis. Et sit sīa: Nunc demū cum habitū culpæ ita obduxerim: vt nō sim amplius mei iuris: nec possim me ab huiuscemōi furoribus explicare: ista volo: Sed debebam velle cum sceptra dabā. i. cum impabā: Nā cum in nobis ratio appetitusq; insint: & ratio natura ipsa præsit: & veluti regina cuncta ex eius iperio agat: Appetitū aūt veluti seruū illi obtempare oporteat: tunc dicimur dare sceptra. i. impare: cū oia ex ipsa rone: qua sola boies sumus: agimus: Nam si bō ratio est: cū rō sit forma bomis tunc bō agere dicit cū ratio agit. Cum aūt vitiis iuoluti sumus: & appetitus victa rōne in nobis regnat: seruire dicimur & nō impare: Vnde est illud paradoxon Oēs sapiētes liberos ee: & oēs stultos seruos. Ergo antea; q̄ contrabam⁹ habitū vitioq; cū adhuc rō vitæ nostræ habenas teneat damus sceptra: & possumus a vitiis abstinere: & appetitū coercere. Vbi vero habitū vitii ex assiduis actibus a qbus abstiere poteramus facerimus regnat appetitus: & pulsa a sua sede nobis impat: & nos serui effecti nō amplius damus sceptra Sed hæc latius in allegoriis nr̄is diximus. En dextra. non tot fluctibus agitat mare cōtrariis vētis vexa-

tum: quot exagitat mulieris & amantis & furore iraq; percitæ animo. Ergo nunc dolet illum impune abire: Nunc vltione suis mãdat: nunc seipsam stultitiæ arguit: Nunc æneã illis virtutibus priuat: quas a principio maximas in eo esse dixerat En dextra. Ironica oratio. Dicit em ex hoc suo facto indicat & fides & pietas sua: & cõprobat esse ver; quod dicũt & penates deos & patrẽ ab incẽdio liberasse vt sit snia ex psenti crudelitate & pfidia oia quæ de illo recte facta dicunt falsa esse demonstrant. Nõ potui. ex ratiocinatione recãdescit ita & dolet non potuisse id quod si præuidisset: poterat: & ex hoc qđ cupit muliebre ostẽditur odium. Et pbat illud Senecæ ipsam mulierem a maximo amore in maximũ odium ferri. concluditq; fuisse ineundã hanc pugnam: qđ probat cõplexione. Nã si superasset expleſſet aim suũ cæde: quã sitiebat: Si supata fuisset: inuenisset mortẽ: quã etiam sibi nunc decreuit. Est autem iratis aliqua voluptas: cum narrant rem quam cupiunt eo ordine eoq; modo quo exequi voluissent. Sol. factura imprecationem adnitit̃ a diis exaudiri. Si necesse est. quod minime vellem.

SER. Pacis iniq̃. pp perditã linguã babitũ & nomẽ: quæ oia solet victor ponẽ victis sicut postulat iuno. Sed cadat. cato dicit iuxta lauro lauinũ cũ æneæ socii prædas agerent: bellũ esse cõmissũ: in quo Latinus occisus est. Turnus fugit: & auxilio mezẽtii cõpato victꝰ quidem est. Sed in eo prælio æneas cõ cõparuit. Ascanius postea Mezentiũ interemit. Alii dicũt cp victor æneas cũ sacrificaret sup numicũ fluuiũ lapsus est: & eius cadauer nusq; appuit Vnde ipse dicit Mediaq; inhumatus harena. Postea dixerunt inter diuos receptũ: & Iouẽ indigerẽ appellatũ. Ante diem. ante fati necessitate. & bñ qđ passura est optat æneæ. Cum sanguie. q̃si iprecationes suo sanguie cõsæcret

O tyrii. nõ sũt mandata: sed iprecatiões: Nã si mãdata sunt qũo gen⁹ futuræ. Sunto. vrban⁹ ait verbo eam iuris vsam pp odia hæreditaria Exoriare. exoriat: & oñdit Hãnibalẽ. Ex ossibus. sm Anaxagorã q bõ omeriã dicit. i. oim mẽbro; similitudinẽ esse in rebus creãdis ergo sicut ex ossibus sic ex sanguie & medullis. Nã oia p parte sui trãseunt in ꝓcreationẽ. Lucretius. Nũc ad Anaxagoræ veniam⁹ homo omeriã. Fluctibus vn. pp illud qđ in fœdere sancitũ est. vt corsica media esset iter romanos & carthaginẽses. Pugnẽt ipsiq; em põt ad ciuile bellũ referri. Tũ breuiter. festinatiõe mortis simul nectit causam morarum & sibi & sorori.

Hucsiste. huc adhuc: vt & gregẽ sistit ad arã Hinc & sistat. i. abducat: nã stare aliud est: nec aliter possumus dicere q̃s sta hic: & siste huc. Fallit em plerũq; verbi similitudo: qa dicimus sto & sisto. cũ diuersa significẽt p eodẽ. Spargere lym. Nã inferis sacrificãtes aspgebãt: vt Spargẽs rore leui & ramo fœlicis oliuæ Superis abluebãt: vt Donec me flumie viuo Abluero: Mõ iferis sacrificabat: vt Sacra iouí stigio

Piacula. purgatiões: alias sacrilegia. Sic veniat. ne ptermitteret: aut pcederet. Tege corona. vt ipsa tardaret. Iouí stigio. hoc est Plutoni. Dicunt stoici vnũ esse deũ: cui noia variant̃ p actib⁹ & officiis: vñ etiã duplicis sexus numina eẽ dicũt: vt in agẽdo mares: in patiendo fœminæ sint natura: vñ est Cõiugis ingeniũ late descendit. Ab actibus autẽ vocant̃: vt Iuppiter iuuans pater: Mercurius cp præest mercibus: Liber a libertate. sic modo iouem stygium dicit inferis sacrificatura: vt Junoni infernæ dictus sacer. Hinc est Iouis oratio Cælicolæ mea membra dei quos nostra ptãs Officiis diuisa facit. Quæ rite incepta p. Ordo est incepta quæ prauí animo⁹ est rite perficere. Dardaniiq; rogum cap. in quo eius imago fuerat. Studio anili, aut pro ætatis possibilitate: aut pro industria: qua vtunt̃ anniculæ. Ad trepida. nã festina moritura nil timebat. Cœptis efferata. furiata seuis cognitionibus. Pallida morte s. vel pallidior q̃s soleant esse boies post mortem

Funera: nec cum se sub leges pacis iniquæ
Tradiderit: regno aut optata luce fruatur.
Sed cadat añ diẽ: mediaq; ibumatus harena:
Hæc pcor: hãc vocẽ ex tremã cũ sanguie fũdo
Tum vos o tyrii stirpẽ: & genus omne futurũ:
Exercete odiis: cineriq; hæc mittite nostro.
Munera: nullus amor pplis nec fœdera sunto
Exoriare aliquis nostris ex ossibus vltor:
Qui face dardanios ferroq; sequare colonos:
Nunc olim quocũq; dabũt se tempora vires:
Littora littoribus contraria: fluctibus vndas
Imprecor arma armis pugnẽt: ipsiq; nepotes:
Hæc ait: & partes animũ versabat in omnes:
Inuisam quærens quã primũ abrũpere lucem
Tum breuiter barcen nutricẽ affata sichei.
Namq; suã patria antiqua cinis ater habebat
Annam cara mihi nutris huc siste sororem
Dic corpus properet fluuiali spargẽ lympha
Et pecudes secum: & mõstrata piacula ducat:
Sic veniat: tuq; ipsa pia tege tempora vitta
Sacra iouí stygio: quæ rite incœpta paraui
Perficere est animus: finemq; imponere curis
Dardaniq; rogum capitis permittere flãmæ.
Sic ait: illa gradum studio celebrat anili:
At trepida & cœptis immanibus effera dido
Sanguinea voluens aciẽ: maculisq; trementes.
Interfusa genas: & pallida morte futura
Interiora domus irrumpit limina: & altos
Cõscendit furibũda rogos: ensemq; recludit.

post mortem: aut pallida omine morte future. Furibunda. furenti similis.

DO. Exercete. odiis qđ factū est trib⁹ bellis punicis. Exoriare aliqs. aliqui de Hānibale volūt intelligere: Sed melius est vt sit hoc pturbate psone quæ nesciat se ipossibilia postulare: qđ sequētia indicāt cum postulet: & littora & vndas iter se discordare. Pugnēt ipsiq; nepotes. hoc dixit possibile: Nam & furētes q̄q; qđ rectū est sentiunt. Tum breuiter. nā hoc cōueniebat q̄ q̄ primū mori cupet. Huc siste. huc instā ter adhuc. Cata. blandiē vt iperet p blādimēta. qđ illa pp igrauescentē ætatē poterat recusare. Elegit psonam quæ tarde pgeret: & cum mora remearet: vt sibi logius culū ad mortē patrandā spaciū daret. Et ppter hoc dixit siste & no mitte. Dic corp⁹. & hoc ad morā inectendā ptiet. Et pecudes: & hoc similiter.

CHRI. Finibus extorris. morieti nō imerito: vt ostendit Cicero: dat diuinationem. Optata luce. i. vita. Fruat. infœlicissimū est multos labores tulisse: multaq; adisse picula vt aliqd asequamur quo acquisito morte intercepti frui non possimus: vt frustra omia illa dura atq; aspera pepersli videamur. Ante diē q. d. Cum vita adhuc durare posset. Longo autē ordine narrat hæc tanq; si illa imperare possit. Nam hæc dicens videtur aliquo modo saturare iram: & explere animum. Mediaq; inhumatus h. cæterum hoc exhistoria est: Nam æneas cum rutulis & cum Mezentio pugnans superueniente nocte nusquam apparuit. Alii putant in deos relatum. Alii submersum in numico fluuio: & ideo templum illi dicatum est cum hoc titulo patris diui terrestris: qui fluuii numici aquas gubernat. Ait Dionysius. Optat autē & vitam & mortem inhonoratam. O tyrii. apostrophe ad absentes: vt ignes animi affectus demonstret. Excercete. q. d. perseuerare in odiis. Nā excercere non est semel infestare: sed diuturno tpe in laborib⁹ defatigare. Exoriare. per hos aliquot versus quanto odio feratur ostendit. In omnes p. eodem enim tempore cūcta animo complectebat: Ex quibus in eandem sniam trahebat: vt q̄ primum moreretur. Nihil enim re amata caritatis qđ dignū vita videret occurrebat. Nutricem sichæi. hac vtit̄ ministra: vt per illam magis recordet pristini mariti: Atq; i de magis ex aio pellat æneas. Properet. nō ga illā cuperet pperaī: sed vt magis dissimulet consilium mortis. Ergo quāuis impet festinationē: tamē multa adnectit quibus morari illam cogat

Finemq; imponere curis. ex his verbis simulat consilium vitæ. Effera. ponit ante oculos qūo affecti sint qui sibi mortē iā decreuerint. Sanguineā. Nam furore accensæ oculi ex furore veluti sanguinei rubebāt. nam ex vehementi furoris impetu sanguis ad exteriora pellitur: & spiritus veluti ardētes in oculis apparent: & tm genæ. i. palpebræ & oculorum sinus alternantibus furore simul & timore mortis maculis inficiuntur. Nam & si mortem ex impetu appetamus: tamen natura ab ea abborret.

Dardaniū: non bos quesitū munus in vsus
Hic postq̄ iliacas vestes: notumq; cubile
Conspexit: paulū lachrymis: & mēte morata
Incubuitq; toro: dixitq; nouissima verba:
Dulces exuuiæ dum fata deusq; sinebant
Accipite hanc aiam: neq; his exoluite curis:
Vixi: & quem dederat cursum fortūa peregi
Et nunc magna mei sub terras ibit imago:
Vrbem perclaram statui: mea mœnia vidi
Vlta virum pœnas inimico a fratre recepi:
Fœlix heu nimium fœlix si littora tantum
Nunq̄ dardaniæ tetigissent nostra carinæ
Dixit: & os impressa toro moriemur inultæ:
Sed moriamur ait: sic: sic iuuat ire sub vmbras
Hauriat hunc oculis ignem crudelis ab alto:
Dardanus. & nostræ secum ferat oia mortis.
Dixerat: atq; illam media inter talia ferro
Collapsam aspiciūt comites: ensemq; cruore
Spumantē: sparsasq; manus: it clamor ad alta
Atria: concussam bacchatur fama per vrbem
Lamentis gemituq; & fœmineo vlulatu
Tecta fremūt: resonat magnis plāgorib⁹ æther
Non aliter q̄ si immissis ruat hostibus omis

SER. Quæsitum m. in vsus. quē æneas nō adhuc vsum reliquerat: vt supra dixim⁹ secundum Homerū vertit̄ munus in pniciem: tale est in huc. Hos illi quod nec bene vertat mittimus bædos. Et mente consilio|. Deusq; sinebant. Aut iuppiter q æneam discedē iubebat aut amor aut necessitas fati. Vixi. excusat vitæ abruptionē: nā ait Plato magna pœna affici animas eor̄ qui vitā añ tempus reliquunt.

Et quē dederat cursum fortuna pegi. nō natura neq; fatū. Trib⁹ em̄ vita humana continet Natura cui vltra n. cxx. solares ānos cōcedit. Fato cui nonagita āni. i. tres saturni cursus exitium creāt nisi alia⁹ stella⁹ benignitas tertiū supet cursū. Fortuna. i. casu: qui ad oia ptinet q̄ extrinsecus sunt ad ruinam: naufragia: & buiuscemodi. Bn ergo fortuna: sic Cicero in philippicis: Multa mihi iminere videbant̄ preter naturā preterq; fatum. i. gladii Antonii ex casu

Sub terras ibi imago. valde querit̄ qđ illud sit qđ iferos petat. Nā tribus cōstamus: aia q̄ supernā originē suā petit. Corpe qđ i terrā deficit. Vmbra: quā Lucre. sic diffinit supra spoliatus luminis aer: quæ si ex corpe creatur vna secū perit: nec est quicq̄ reliquū ex boie qđ in feros petat. sed deprehēderunt eē quoddā simulachr⁹: qđ ad nīi corporis effigiem factū in feros petat & est spes corporea: q̄ nō pōt tāgi sicut vetus. Hic in sexto. Corpa viua nefas stygia vectā carina. Hoc & Home. reqrit simlachro Herculis apd iferos viso. Et sciēdū simlachra eē hæc etiā eor̄ qui per apotheosin dii facti sunt: vn̄ aut nisi eē apud iferos: aut illuc descendisse dicunt̄: Hora. de libero Te vidit in-

ſons cerberus aureo cornu decorꝫ. Sciendū tñ abuti poetas: & cōfuſe vel ſimulachꝛ vel vmbrā dicere. Vrbē p. nō eſt contrarium illi Pēdent opa interrupta. Nam & ſi paulū ſupeſſet tamen quantū ad ipſam ptinet fecerat: & re vera quid ſupeſt ciuitati factis muris templo portu & theatro.

Cartbago: aut antiqua tyrus: flāmæq; furētes
Culmia perq; bominū voluātur: perq; deoꝝ

Mea mœnia. a me facta & ptinet ad effectum: vt Quā veſtræ fecere manus. Vlta virꝫ. Puniendo eius interfectorē: Nam ideo addidit Pœnas inimico a fratre recepit: Et re vera nulla auaro maior pœna eſt amitte re pecuniā: pp quā amiſerat ſcelus. Recepi. tāquā debitas. Ergo boc dicit feci iſtud & illud: fœlix fuiſſem ſi tantū æneas carthaginē nō veniſſet. Alii per interrogationē legi volunt: vt nibil dicat eſſe pfectū: vt nūquid vrbē ſtatui: nunqd vlta ſum virum: & tamen fœlix fuiſſem ſi tm æneas non veniſſet: & banc varietatem gignit boc verbum tantum: nam vtrunq; admittit. Superior tamē ſenſus melior: quem nōnulli ſic exponūt propter illud pendent opera: vt ſit ordo Vrbem præclaram & mœnia vidi ſtatui. i. dum ſtatuerētur.

Os imp. t. Applicito ore ad lectulum: quaſi amatrix: vt Stratiſq; relictis incubat Vel inſenſibili rei dans ſenſum lectulum alloquitur: vt Haſtam turnus & mezentius equum: Rebe diu res ſi qua diu mortalibus vlla eſt. Sic ſic. Interrogatio & reſponſio placet eam ſic mori: & in boc loco ſe percuſſiſſe intelligimus. Hauriat. vel capiat bæc omnia tēpeſtatis ſuturæ: Vel ſatiſfaciat ſuæ crudelitati. Inter talia. per talia: vt Hūc inter fluuio tyberinus amœno. Sparſas. aut perfuſas ſanguine: aut more reſolutas. Fœmineo. nam propꝛie fœminarꝫ eſt: Hor. Et illa non virilis eiulatio. Antiqua. Vel nobilem dicit: vel illud oñdit: quia Carthago ante Byrſa poſt tyros dicta eſt poſt cartbago a cartba oppido inter tyron & bryſeon vnde fuit dido.

DO. Moriemur. in plurali dixit: vel quia ſic ſepe vſurpamus: vt de vno dicamus nos: vel quia & reliquæ erant perituræ. Hauriat. pars vltionis erit: ſi boſtis abiens rogi flammas aſpiciat: et triſtis omnibus nauigat. Atq; illam. oñdit celeritatem in didone: vt nemo ictum viderit: ſed illam cadentē aſpexerunt.

CHRI. Hic poſtquā. qm̄ alternati in ea æſtuabant modo odiū modo amor: cū reliquias videret non potuit nō detineri aliquātulū. Dulces ex. exuuias dicimus quas boſtē exuuimus: ergo nec olim exuuias nec nunc dulces: ſed o reliqæ quæ fuiſtis dulces: nunc eſtis exuuiæ. Sic in buc. Has olim exuuias mihi pſidus ille reliqt. Vel ſimpliciter dulces exuuias: qa boc odium nō excuſerat oio amorem: Nec pōt auditor buiuſcemōi apoſtropben ſine ſumma cōmiſeratiōe audire. Nam citaē inde maxia preſertim ſi ſit ad mutā rem. Dū. ſ. d. q. ſ. ex amore ita videē aliquo mō excuſare æneā: & rem in fata & deū reiicere. Accipite b. a. q. d. Si morte tantis curis ſoluor: cupio mortua vobiſcū eſſe. Vixi. boneſta locutio: vt quos piſſe ſignificare volumus: dicamus. vixerunt. Sic Cic. de iis de quibus ſuppliciū iā ſumpſerat dixit: vixerūt. Peregi. penitus abſolui atq; expleui. Per eſt in cōpoſitione aliqñ vim retinet: vnde dicimus totum pcurrere campum. i. currere per totum campum. Aliqñ ſignificat actus pfectionē: binc Cic. Quoniā bæc nos nō ſolum ferre ſed ēt pferre decreuimus. Magna imago: dixit magna q̄ſi dolens tantā fœminam ſic perire. ſ. ſine vlla vltione: vñ eſt moriemur inultæ: & oñdit ēt q̄ in extremo tpis puncto alternati mō buc mō illuc fluctuās mouebaē anim⁹: Et ꝓpterea dixit ſic: q̄ſi non placeret: Deinde affirmauit cum dixit ſic. Nunq̄ dardaniæ. Sic varius poeta Iuppiter omnipotens vtinam non tempore primo Gnoſia cecropiæ tetigiſſent littora puppes. Moriemur inultæ. Non potuit excellentius ſcribere poeta æſtuationem illam animi modo in amorem modo in odium inſurgentis. nam que paulo ante dixerat ex nimio amore Accipite banc animā nunc ex odio conqueriē q̄ moriaē antequam illum vlta ſit. Media inter talia. Apronianus legit mediam nam qui ſe tranſodit: medius videtur eſſe gladii. ſic Scyllius Concidit exacti medius per viſcera teli.

Vixerunt

Per

Collapſam aſpiciunt. Ita callide rem pegit: vt animaduertere illæ potuerint eam collabentem dum enſi incumberet: ſed viderunt iam prolapſam. Concuſſam baccbaē fama per vrbem. Fama ſtatim per vrbem ſparſa tam ſubito dolore vniuerſa vrbs concuſſa eſt furentibus omnibus præ dolore. Itq; clamor. facit rem veriſimilem ex eo quod ſolet fieri. Non aliter. patbos a maiori. Dicit enim non minorem fuiſſe luctum morte vnius quam ſi tota vrbs periſſet.

SER. Audiit exanimis. Tercia. Nā ſup̄ diximus exanimus mortuus ſignificat. Ora ſoror fœ. Cruentās ſanguine. Nomine clamat. Didonē vocat: quæ viraginē ſignificat lingua punica. nam eliſſa dicta eſt ſed virago appellata cum ſe in ignem præcipitauit: Vel nomine clamat. i. nominauit: vt Homerus dixit ἐκτο νὸ μέζεν. Aut certo vero noie vt ſolēt dolentes: vt Hūc te euryale aſpicio. & Mater cyrenæ mater. Sed quomodo clamat nomie: cū nunquam ſequatur: ſed cum plures non haberet ſorores: pro nomine germana intellīgitur. Sic de iure cum vnicum babeat quis filium nihil intereſt vtrum dicat fili bæres eſto: an titi bæres eſto: & tanquam conturbata integrum ſermonem non edidit. Hos rogus. Refert ad biſtoriā. Quid p. q. d. Dolet no eſſe vocatam

Audiit exanimis: trepidoq; exterrita curſu
Vnguib⁹ ora ſoror fœdās & pectora pugnis:
Per medios ruit: ac morientem noie clamat.
Hoc illud germana fuit: me fraude petebas:
Hoc rog⁹ iſte mibi: boc ignes: araq; parabāt
Quid primū deſerta querat: comitē ne ſororē:
Spreuiſti moriēs: eadem me ad fata vocaſſes:
Idem ābas ferro dolor: atq; eadē bora tuliſſet
His etiam ſtruxi manibus: patrioſq; vocaui
Voce deos: ſic te vt poſita crudelis abeſſem.
Extinxi te: meq; ſoror: populumq; patreſq;
Sidonios: vrbem

Sidonios: vrbēq; tuā: date vulnera lymphis
Abluā: & extremus si quis sup halitus errat
Ore legam: sic fata gradus euaserat altos:
Semianimēq; sinu germanā āplexa fouebat.
Cū gemitu: atq; atros siccabat veste cruores:
Illa graues oculos conata attollere rursus
Deficit: infixum stridet sub pectore vulnus:
Ter sese. attollens cubitoq; innixa leuauit
Ter reuoluta toto est: oculisq; errātibus alto.
Quæsiuit cœlo lucem: ingemuitq; reperta
Tum iuno oīpotens longū miserata dolorē
Difficilesq; obitus: irim demisit olympo:
Quæ lucrantē aīam: nexosq; resolueret artus
Nam quia nec fato: merita nec morte peribat:
Sed misera ante diem subitoq; accensa furore
Nondum illi flauū proserpina vertice crinem
Abstulerat: stygioq; caput damnauerat orco
Ergo iris croceis per cœlum rosida pennis
Mille trahens varios aduerso sole colores
Deuolat: & supra caput astitit. hunc ego diti.

ad par supplicium. Comitem ne sororem spreuisti. I dest illud ne quod spreuisti comitē sororem: & semiplene loquitur: quod afflictis conuenit. Struxi manibus. subaudi rogos. Patrios. Saturnum & Iunonem. Posita. exanimata Statius Posituscq beata morte pater. Date. scilicet aquam. Vel date. i. permittite Lauare aūt cadauera dabāt ꝓximis: vnde mater Euryali: Nec vulnera laui veste tegens. Ore l. Cicero in verrinis: Vt extremum filiorum spiritū ore excipere liceret. Gradus euaserat al. ascendebat rogum scilicet quæ pro qualitate fortunarum fiebat: vnde in sexto. Cœloq; educere certant. Cruores. Vsurpauit: Nam nec sanguies nec cruores in plurali dicimus. Siccabat. exprimebat. Sub pectore. Nunc per transitum dicit vulneris locum. Ter. Vel numer? pro numero: vel ꝓmathesis idest prædiuinatio: quia tria fuerant bella punica. Ingemuitq; rep. At qui dixerat Inuisam quærēs abrumpere lucē: Sed ostendit moriētes sua improbare desideria: vt in sexto. Quam vellent æthere in alto. Nunc & pauperiē & duros perferre labores. Iuno. aut pronuba: vt iferna. Difficiles. quia superat vita: quia nō fato aut fortuna perierat sed casu. vt Nā quia nec fato merita: nec morte peribat: id est naturalis. Irim demittit olympo. Traxit de Alceste Euripidis qui induxit Mercurium ei comam secantem: quia fato peribat mariti Hoc ideo nūc fit quia certis cōsecrationibus solebant homines facere: vt muniti aduersus fortunæ impetus nō posslēt mori nisi exauctorata illa consecratione. Ergo dicit ista circa didonem: seruanda: quia misera ante diem peribat: Nec est contrarium illi quod ait in decimo. Stat sua cuiq; dies: Nam loquitur modo secundum banc: modo secūdum illam sectam. Quanquam grāmatice possit responderi Omnia vincit amor & nos cedamus amori. Flauum. Matronæ nunq; datur flauus crinis: sed niger: vnde Iuuena. Et nigros flauum crinem abscondente galero. Huic ergo dat quasi turpi. Caput d. nec etiam morti destinauerat. Rosida. Quia cum nubibus est: quæ non carent rore. Aduersos. Naturalem rem expressit. Iris enim nisi e regione solis non fit cui varios colores illa dat res: quia aqua tenuis aer lucidus: & nubes caligantes irradiatæ varios creāt colores.

DONA. Nomine. At qui non dixit dido sed germana. Sed duplex est nobis nomen. alteq; naturæ & sanguinis quo coniuncte personæ appellant: vt mater: pater: frater: soror: & similia. Alteq; quod imponitur ab extraneis: ergo soror sororem nomine sanguinis appellare debuit: vnde dixit germana.

CHRI. Hoc illud. boc. s. quod te interficeres. Illud. quod sacra simulares. Ergo illud fuit boc. i. ea ic circo simulasti vt mortē tibi cōscires. Ergo petebas me fraude. i. fraudulēter egisti mecum: nam petere ex se boc significat: vt Reginā petit: bæc oculis: bæc pectore toto bæret. Repetitio autē vehemētiā oīoni prebet: ac deniq; sibi cōmiserationē citat qđ per errorē dū sacra se sorori pare credit: mortē illi parauit. Comitem ne. Quā infœlix sit oīdit: cum pro beneficio habitura fuisset: si comitem se ad mortē vocasset. Extinxi. Durum est incidere in calamitatem: sed durius in eam qua omnia sua perdiderit: durissimum autem cum id sit sua tristia contractum. Quid autem erit si illud annixe conficere tentauerit: tanq; si summopere profuturum fuerit. Deinde vniuersa illa sedula executio officii ꝙ aquam ad abluendum petiuerit. Quod extremum spiritum ore legere tentauerit: Quod celerrime ascendens germanam amplexa sit. & ꝙ dido eam aspicere conata sit: & ꝙ pœnitentiæ signa tribuerit: quod mortem sibi conscisset comiserationem summam excitant. Ore legam. Nam propinquorum erat boc officium: sic Cicero de prætura vrbana: Ait enim vt extremum filiorum spiritum ore excipere liceret. Irim demisit olympo. quanuis Cornutus dicat ꝙ more poetico sicut de ramo aureo boc finxit poeta: tamen de Alceste euripidis tragœdia traxit. Alceste em Pelei Iasonis patrui filia Admeti regi thessalo nupsit: & cum Admeto esset moriēdum adeo illa virū dilexit: vt pro illo mortem subire voluerit. In bac tragœdia inducit Eurypides orcū gladium gestantem: quo crinē incidat Alcestæ. ergo quēadmodū cum illi de vita supesset: & tñ p viro obire eligeret finxit opus esse eurypides vt crinis secaret: sic cum didoni supesset de vita: & tñ eligeret mori vt amoris vitaret dolores idē Virgilio fingere placuit. Croceis pennis. alatā deā bāc fingūt: & filiā Thaumantis ex Pōto & Terra geniti & ex vxore electra Oceani filia: quod iccirco fingunt ꝙ illam homines admirantur: Nam θαυμαζω admiror significat. est filia electræ Oceani: quoniam ex humore nascitur. Verum phōs bac de re audiamus. Ii em aiunt irim esse impressionē generatā ex nube cōcaua simul & rosida ad pluuiā præ-

pārātā ſtillicidiis infinitis tanq̄ in ſpeculo relucentē: habentēq̄ f̄igurā arcualē & colores varios a radiis ſolis ſiue lunæ generatā: ſed Ariſtoteles ait non generari a luna niſi bis in quinquaginta annis. Erit ergo Iris nubes aquoſa per oēs ſui partes a radiis penetrata. Forma eſt arcualis: & duobus capitibus terræ affixis in figurā circuli ad cœlū eleuat̄. Colores trahit vt placet: nōnullis: ex quattuor elemētis. Ex igne ēm rubeus eſt in ſummo: ex terra viridis in infimo: ex aere lacteus: ex aqua ceruleus. Sed Ariſtoteles in meteoris ait q̄ color rubeus vel vinoſus fit ex radio tangēte ſuperficiem rotunditatis nubis: poſt quem ſequitur color mixtus ex albo & ceruleo ſcd̄m qualitatē dominantē in medio nubis: tn̄ apparet in vno color viridis vbi vapor magis eſt terreſtris: & bi colores ſunt aliis pricipaliores: quia mīstos bēt colores: quos pictor nullo exprimeret. Eſt igit̄ eodem ariſtotele auctore iris repercuſſio radii redūdātis ad vaporē ſibi oppoſitæ nubis: ſicut ſplendor in aqua refulgēs in pariete refulget rediens ad ipſum. Sua interpoſitione feruorem ſolis temperat. Reſolutione in pluuias inferiora fœcundat. Specie ſua ſuperiora pulchra reddit. Dominium humiditatis in aere eſſe oñdit: vnde infra quadragiuta annos a mundi fine non apparebit: quod elementorū deſiccationem indicabit. Pacem inter deum & mundū denūciat. Semp ex oppoſito ſolis eſt. Ergo nunq̄ apparet in meridie: quia ſol nunq̄ eſt in ſeptētrione. Pli. tn̄ ait q̄ poſt autūni æquinoctium appareat quaci q̄ hora. Nec vnq̄ plures ſimul q̄ duo. Nondū illi flauū. nō placet quod Seruius ſcribit mulieres pudicas non eſſe vſas flauo crine. Nam Ouid. in libro de faſtis ſic ait de Lucretia: cui palma pudicitiæ tribuit̄: Forma placet niueuſq̄ color flauiq̄ capilli: Quoq̄ adderat nulla factus ab arte color.

SER. Corpore ſoluo. nā ſupra dixit Nexoſq̄ reſolueret arctus. Omis & vna. vno impetu effuſa eſt vita. i. anima. Calor ſcd̄m eos qui dicunt animam calorem eſſe. qua diſcedē te friget corpus. In ventos vita r. Anima: vt in ſexto Quem ſibi tenuis naſcentem accerſere vitas. Et dicendo in ventos aut eo ſequitur qui animam aerem dicunt: hoc eſt in materiam ſuam reddit: aut certe eos qui dicunt, animā perire cum corpore: vt intellīgamus euanuit in ventos receſſit vt in nono: Sed auræ oīa diſcerpunt: id eſt euaneſcunt.

Sacrum iuſſa fero: teq̄ iſto corpore ſoluo.
Sic ait: & dextra crinem ſecat: omnis & vna
Dilapſus calor: atq̄ in ventos vita receſſit.

DO. Soluo. Oīa q̄bus vita cōſtat ſibi iuicē nexa ſūt: ſed cū reſoluta fuerit: atq̄ a ſeſe receſſerit: tūc mors ſequtur. Nec fato nec morte merita. Non ſcd̄m inſtitutū naturæ: qd̄ fatis atribuit̄. Difficilis ēm mors eſt: cū non cōſenſu naturæ ſpiritus reddit̄: ſed vi extorquet̄. Añ diē. ante tēpus qd̄ natura potuit afferre.

CHRI. Soluo. Quia ſecundum platonicos homo anima eſt: quæ in corpore veluti moleſtiſſimo in carcere includit̄. Ergo ſoluo tāquam a corporeis vinculis. & ipſe in ſexto: Nec auras reſpiciunt clauſæ tenebris & carcere cæco.

Deſcriptio quinti libri.

Vitus bēt ludos: & claſſē corripit ignis
Nauigat æneas: ſiculas defert̄ ad oras:
Ludos ad tumulū faciūt certamīa ponunt
Prodigioſa. & cūctis ardēs allapſa ſagitta:
Iris nutricem habitu mentita ſenili
Incendit naues: ſubitus quas vindicat imber:
In ſomnis pater anchiſes quæ bella gerēda
Quoq̄ duce ad naues poſſit deſcēdēre narrat.
Tranſcribit matres vrbi populūq̄ volentem:
Et placidum æneas palinurū quærit in vndis.

P. Virgilii Marōis Aeneidos Liber Quintus

NTerea mediū æneas iam claſſe tenebat
Cert̄ iter: fluctuſq̄ atros aq̄lōe ſecabat
Mœnia r̄ſpiciēs: q̄ iā ifelicis elīſæ
Collucēt flāmis: q̄ tantum accenderit ignem
Cauſa latet. duri magno ſed amore dolores
Polluto notūq̄ furens quid fœmina poſſit
Triſte per auguriū teucrorum pectora ducūt

Vt pelagus

NTerea mediū æneas iam. Ideſt dū fletur: aut ſepelitur dido. Et hoc ſermone librum vt ſolet: ſuperioribus iungit Cui⁹ pars maior ex homero eſt de funere Patrocli ſumpta: niſi q̄ hic certamen eſt nauale: illic curule. Nō potuit aūt vna die in ſiciliam nauigare. Ergo itellige q̄ enauigauit prima luce: ſed leniter ſpirātibus ventis dū Dido ſe interficit: & dū fletur: tota die parū profecit: & flāmam rogi circa veſperam vidit quo tempore per naturam ignē videri potuit: & etiā in cōſuetudine erat q̄ cadauera p̄ diē n̄ vrerentur: Deide tota nauigās nocte, & ſequētis diei parte ad ſiciliā venit. Certus. Indubitabiliter pergēs: Aut cert⁹ æneas: id eſt ſollers & ſtrenuus: vt Equidem per littora certos dimittam. Atros aquilone. Quos aquilo nup flās atros fecerat. Tempeſtatis enim hæc ē natura: vt reliquias vēti teneat etiam in alterius flatu. Atros. Ait Plini⁹ non eſſe maris certū colorem: ſed pro ventorum qualitate mutari: & aut flauum eſſe: aut luculentum aut atrum.

Collucēt. In honorem enim regis cum facūlis procedebatur a populo Hinc de Pallante: Lucet viam longo ordie flammarum: Poſtea etiam funebres lectos proferre cœperunt: Vñ in ſexto Vel quæ tyberine videbis funera cū tumulum præter labere iacentem. Quæ tantū Ait Varro æneā ab anna eſſe adamatū: quā-

Vt pelagus tenuere rates: nec iã amplius vlla:
Occurrit tellus maria vndiq; & vndiq; cœlũ:

uis enim plurimũ interſit tẽpus: tñ lectum eſt.
Duri magno. neſciebãt cauſas. ſed coniecturis illuc ferebanẽ. Multi dicũt ducũt. í. lacerãt. vt ad dictas duas cauſas tercia accedat. Percellebat inquit animos troianorum quo naſcebãtur duri dolores amore polluto q̃ notus erat fœminæ furor q̃ ignem rogi videbant id eſt omen nauigantibus triſte: vt per triſte valde triſte: Sed ſi ſic intellexerimus tertio dicto congruit tantum. non etiam ſuperioribus: Nec enim troiani nauigantes poterant aut de amore aut de furore Didonis eſſe ſolliciti. Rates. pro nauibus abuſiue ponitur.

CHRI. Fluctuſq; atros. Varii eñ venti varios mari colores afferũt: vt apparet apud Homer. Reſpiciens ex amore. Nam quãuis italiã: vt deo obſequereẽ: peteret. tñ nõ poterat nõ moueri amore: quẽ erga Didonẽ gerebat. Diſcedere eñ æneã a dídone nihil aliud eſt: vt in allegoriis oñdim? : q̃ vir egregiũ a Ioue per Mercuriũ monitũ. i. adeo p doctrinã eruditũ a vita actiua ad cõtemplatiuã trãſire Sed cum nondũ in eo virtutũ gñe q̃ ai iã purgati dicũẽ cõſiſtat: ſed in virtutibus purgatoriis cõſtitutus ſit q̃uis diuia p̃cepta gb? cæleſtia contẽplari: & terrena deſpicere iubemur ſeq decreuerit: tñ nõ põt nõ cõmoueri cupiditate rerum terrenar̃ p̃ræſertim ear̃ in qbus virtutes ciuiles verianẽ. Nã bene regere ſe domũq; ſuam ac etiam remp. nõ minima virt? eſt: neq; damnaẽ vita actiua: quæ a iuſticia nõ diſcedat. Nam ſi legiẽ Maria optimã ptem elegit: ſequtur q̃ & Martha bonã potuerit eligere. Sed de his plenius diſputauim? in prio libro cha mal dulenſiũ q̃ſtionũ. Cauſa latet. neſciebat quidẽ ſed vis polluti amoris & furor fœmineus cõiecturam faciebant ignes eſſe rogales q̃ dido ſe iterfeciſſet: quod eos triſticia afficiebat: q̃ñ eſſet illã malũ auguriũ.

Olli cæruleus ſupra caput aſtitit imber
Noctẽ hiemẽq; ferẽs: & ihorruit vnda teñbris
Ipſe gubernator puppi palinurus ab alta
Heu quianam tanti cinxerunt æthera nimbi:
Quidue p̃ neptũnæ paras: ſic deide locutus.
Colligere arma iubet validiſq; icũbere remis
Obliquatq; ſinus in ventum: ac talia fatur:
Magnanime æneа nõ ſi mihi iuppiter auctor
Spondeat: hoc ſperem italiã contingere cœlo
Mutati tranſuerſa fremunt: & veſpere ab atro
Conſurgunt venti: atq; in nubem cogitur aer
Nec nos obniti cõtra: nec tendere tantum
Sufficimus: ſuperat quoniã fortũa ſequamur:
Quoq; vocat vertamus iter: nec littora longe
Fida reor fraterna erycis. portuſq; ſicanos:
Si modo rite memor ſeruata remetior aſtra.
Tum pius æneas equidem ſic poſcere ventos
Iamdudũ: & fruſtra cerno te tendere contra.
Flecte viam velis: an ſit mihi gratior vlla
Quoue magis feſſas optem dimittere naues:
Quã quæ dardaniũ tellus mihi ſeruet aceſtẽ:
Et patris anchiſæ gremio complectitur oſſa
Hæc vbi dicta: petunt portus: & vela ſecundi
Intendũt zephyri: fertur cita gurgite claſſis
Et tandem læti notæ aduertũtur harenæ.
At procul excelſo miratus vertice montis
Aduentum: ſociaſq; rates occurrit aceſtes
Horridus in iaculis: & pelle libyſtidis vrſæ

SER. Olli. Tũc: aut illi. Supra caput. ineuitabilis: peſtifer: Nec ſimpliciter dictũ eſt: cum omnis imber ſupra caput ſit. Tenebris. & noctis & nubium. Ipſe. Qui debuit eſſe ſolatio Quianã. cur: aduerbiũ eſt interrogãtis: quo vſus eſt bis: Hic & ĩ decimo Cælicolæ magni quianã ſnia vobis Verſa retro. Colligere. cõtrahere: nã penitus deponere: nam dicit Obliquatq; ſinus inuentũ. Arma. vela: Auctor. ſ. noſtræ nauigatiõis: vel loquiẽ ſecundũ vſum nec ſi huius rei auctorẽ ſe iuppiter faciat. Sed cur hoc dicit: cũ Apolliní hoc det ſcribẽs Tot maria intrauí duce te: Sed legimus Quæ phœbo pater omnipotẽs. & ſpecialiter nauigatõis ex africa auctor eſt iuppiter. Tranſuerſa. Ad uerbiũ factũ de noie: vt Rauca ſonant. Nã nomen & aduerbiũ ſæpe tranſeunt in ſe: vt Toruumq; repẽte clamat. Itẽ aduerbiũ ĩ nomẽ: vt Dũ mane nouũ: & Perſ. Iam cras beſternũ cõſumpſim? ecce aliud cras. Sed nomẽ in aduerbiũ trãſiens fit indeclinabile. Aduerbiũ aũt in nomẽ fit declinabile: Plau. A mani ad veſperũ Mane ãt pp tetraptotõ ñ dixit. Cũ ei in alienũ ius trãſeunt bæ partes non ſuis: ſed earũ ad q̃s tranſeũt vtunẽ poteſtatib? dũtaxat in declinatione. Nã tẽporũ rationẽ ſuã ſeruãt: vt hic Nã cũ aduerbia a in vltimis ꝓducãt: vt fruſtra: Inde Et fruſtra cerno te tẽdere cõtra: Tñ hic torua ſcdm rõnem nois corripuit. Et veſpere. ſ. quo tendim?: nec ſine rõe poſt gñalitatem addidit ſpeciẽ. In nubẽ cogitẽ aer. nã aeris denſitas facit nubẽ: vt Dẽſat erãt quæ rara mõ & q̃ denſa relaxat. Seq̃mur fortunã. ſ. Nec littora. lõge. ſuadet a facili. Fida. pp Aceſtis affinitatẽ Fraterna. pp erycẽ butæ & veneris filiũ. ſecũdũ alios Neptũni & Veneris, Sicanios. corripuit ſi: alibi ꝓducit: vt Sicanio prætẽta ſinu. Rite. i. ſi rite remetior aſtra cœlo añ ſeruata. ſ. añ tẽpeſtatẽ. colligit ãt vicinitatẽ ex rõe curſ? q̃ peritis boris colligiẽ. q̃s idicãt ſydera. Iãdudũ. ñ tñ heroicũ ẽ q̃ dat Aeneæ peritiã gubernãdi: ſed ẽt ad ꝓconomiã ptiet. Dicitur? eñ eſt: Et ipſe ratem nocturnus vexit in boris.

Flecte viam.in terra nos flectimus de via.In mari ipsam viam flectimus. Fessas na.i.nos fessos. Dardaniũ acestẽ.vt supra diximus Hippotes filiã suã Agestam ne ad cetos religaret: nauiculae superposuit:& misit quo fors tulisset.Hanc ad siciliã delatã Criniſius fluuius amplexus est:cõuersus in canem: vnde acestes est natus. Seruat.tenet:vt Et tantas seruabat filia sedes. Secundi.iam secũdi post cõuersationẽ. Tãdẽ.vacat:vt Et quo sub cœlo tandẽ:Nam vt tandẽ cũ dicat Ferẽ cita gurgite dassis. Miratus.is q mirabat:Aut certe miratus occurrit. Horridus.terribilis. Libistydis v.aut re vera vrsæ:aut ferae africanæ.

DO. Atro aquilone.at qui non est aptus ex africa in italiam nauigãtibus: Sed vel posuit speciem p genere:vel nauigabat aquilone:quia ex secundo Iouis præcepto statuerat carthaginem relinquere quocunq; illo ferrent venti:vt etiam aquilone flante enauigaret quo illi ferrent.

Caput Capilli

CHRI. Imber.qui maiori ipetu ferẽ.Nã pluuia letior est & magis iugis. Caput a capiẽdo dĩ:qa oẽs sensus capiat:qđ alii mẽbro nõ cõtigit.Inde capilli capitis pilli. Validis remis.i.ipsos validos incũbere remis.Ipse.q.d.cui credẽdũ erat pp rei scientiã.Ab alta p.i.e loco quo cũcta recte ꝓspicere posset. Hoc cœlo hac qualitate cœli.i.aeris.Optie aũt iouẽ noiat:& qa diis oibus præest.& qa aer interpretaẽ.Ostẽdit autẽ nõ vanũ fuisse triste auguriũ:qm̃ secuta sit atra tẽpestas.In nubẽ.ex vaporibus em̃ a terra ascẽdentib9 condensaẽ aer:& ptes in illo dẽsiores vertũẽ in aquã.Hæc ei mutua ẽ elemẽtoꝝ cõuersio:vt ætheris crassiores ptes in aerẽ:& aeris in aquã:& aq̃ i terrã vertãẽ:& rursus subtiliores terraꝝ in aquã & aq̃ in aerẽ & aeris in ætherã vertanẽ:Nihilq; ex ipsis depit:sed mutua fit cõuersio. Erycis.eryx quartus fuit a Neptũno.Neptũni em̃ filius fuit Amicus Amici aũt Butes:Butes ãt ex Venere gẽuit erycẽ:q teste Diodoro eiusdẽ insule viro rex siciliæ fuit:q ob maternũ genus in maxia gloria fuit:& in eo mõte:quẽ a se denoiauit:vrbẽ condidit & in arce tẽplũ matri posuit multis donariis ornatũ:qđ vetustate ipsa creuit: nã & æneas i italiã veniẽs illud vehemẽter excoluit.Deide multis sæculis illud siculi celebrarũt. Pie etiam carthaginenses coluerunt Postremo romani in eo oẽs superarũt.Quisq; em̃ cũ iperio in insulã veniebat:donis tẽplũ ornabat: & ludis & mulieꝝ consuetudine omni abiecta tristia hilare sacra faciebant. Sed qđ maximũ fuit.xvii. ex siciliæ vrbibus huic tẽplo auꝝ pẽdere iusserunt additis militibus qui templũ custodirent:Hec Diodorus. Strabo autem etiã scribit illud singulari veneratione coli:& antiquitus mulieꝝ frequentia refertũ illius ministeriũ dicataꝝ: quas & ex sicilia & ex externis regionibus multi lorãt.Hac tempestate & ipsa colonia & templũ pene desolatũ est.Sed & romæ est ante portã collinã templum:quod appellant erycinæ Veneris: cui cum æde sacra insignis adiacet porticus. Cæteꝝ mons ipse drepano ꝓpinquus est.Supat qm̃ for.s.oñdit prudẽtis esse fortunæ cedre & inseruiẽdũ tpi.Quare ãt prius eẽt paretandũ anchisæ q̃s eundum in italiam in allegoriis dictum est.

Eryx

Peto cũ cõpositis.

Petũt.petimus cũ rõne.Appetimus cum affectu.Expetimus honesta. Ferẽ c.g.e.ipsa compositio verboꝝ celeritatẽ fugiẽtis nauis & sonitũ quẽ edit nobis ante oculos ponit. Tandẽ.potius ad desideriũ.Nã aio cupiẽti nihil satis festinaẽ.q̃s ad lõgitudinẽ tpis referẽ: Nam nauigatio breuis & celerrima fuit. Libystidis.puto voluisse significari fabulã. Ibysta em̃ Sisiphi filius cõdidit in sicilia vrbem de suo nomine appellatã:Syluius Sed decus baud,vllum pulchrius oris q̃s quæ formauit nomẽ Ibystæ.

SER. Gaza.omnis fructus est. Fugat.poetice dixit.Nam stellæ affixæ cœlo sunt præter planetas: & a stando dicuntur. Dardanidæ magni frequẽter vt diximus ad opus suũ Virgili9 aliq̃ ex historia deriuat.Hã sic oia iducit q̃si diuini honores soluanẽ.Anchisæ:q̃s cõstat.C.Iulio Cæsari fecisse Augustũ:Et bene dicit Gen9altũ a sanguie diuũ: Nã p tacitã œconomiã oñdit debere Anchisẽ generis sui bonorẽ mereri Vñ ẽ Diis gẽite & gẽituræ deos. A sãguie d. diuũ ãt & deoꝝ sæpe indifferẽter ponit quãq̃ sit discretio vt deos ppetuos dicam9 diuos ãt ex boie fcos q̃si q diẽ obierit: vñ diuos & impatores dicim9.Sed Varro & atteius cõtra sẽtiũt dicẽtes diuos ppetuos:deos q pp sui cõsecrationẽ timenẽ:vt sunt dii manes: quod tãgit in.xii. Turni sic ẽ affata sororem:Diua deã stagnis quæ fluminibusq; sonoris Præsidet.

Troia crinisio conceptum flumine mater
Quẽ genuit veteꝝ non ĩmemor ille parẽtum.
Gratatur reduces: & gaza lætus agresti
Excipit:ac fessos opibus solatur amicis
Postera cum primo stellas oriente fugarat
Clara dies socios in cetum littore ab omni
Aduocat æneas:tumuliq; ex aggere fatur
Dardanidę magni genus alto a sanguie diuũ
Annuus exactis cõpletur mensibus orbis
Ex quo reliquias diuiniq; ossa parentis
Cõdidimus terræ:mœstasq; sacrauimus aras
Iamq; dies(nisi fallor adest)quẽ semp acerbũ
Semp honoratum (sic dii voluistis) habebo.
Hunc ego gætulis agerem:si syrtibus exul
Argolico ve mari deprensus & vrbe mycene
Annua vota tamen:solẽnisq; ordine pompas
Exequerer: strueremq; suis altaria donis.
Nunc vltro ad cineres ipsius: & ossa parentis

Annuus or.quia menses in se currunt:& annum faciũt vñ annulus quasi:& annus.Sic alibi:Atq; in se sua per vestigia voluit ann9.Diuini.aut laus ẽ:vt Diuini opus alcbimedõtis Aut vaticinãtis:vnde est Nunc repeto anchisen fatoꝝ arcana reliquit. Aras.medium se præbet. Nam & bominẽ fuisse nouit & vult. eum ex consecratione numen effectum. Nam mestas aras ad bominem ptinet idest diis manibus cõsecratas quod paulo post dicit Altaria liquit ptinet ad diuinitatẽ post apotheo-

Haud equidē sine mēte reor: sine numīe dīuū
Adsumus: & portus delatis ītramus amicos:
Ergo agite: & cūcti lætū celebremus honorē.
Poscam⁹ vētos: atq; hæc mea sacra quot ānis.
Vrbe velit posita templis sibi ferre dicatis.
Bina boum vobis troia generatus aceſtes
Dat nūero in capita: dīuos adhibete panates:
Et patrios epulis & quos colit hospes aceſtes

sīn: vñ est & ādytis: quæ sūt tēplor̄: & succeſſit tumulo: quod est hominū. Nisi fallor, non quasi nesci⁹ dixit, sed pp anni cōfusionē: nā añ Cesarē cuius rōnem de anno nunc segmur intercalabāt dies vt in verrinis legimus. s. lunæ nō cōgruente ratione. Annū āt primo Eudoxus: deinde Hipparc⁹: deinde Ptolemeus: ad vltimū Cæsar deprehēdit. Acerbū, propter perditū patrē. Honoratū, quia deus sit effectus. Sic dīi v. De dīis semp salua veneratiōe loquīt: sicut in tercio Sic visū superis. Agerē: essem: & bene aut dēctos aut hostiles memorat locos. Argolico, īōico & adriatico Deprehensus, occupatus: & ꝓprie nauigantium est: vt Deprehensis olim statio grauissima nautis. Mycenæ vt vrbē patauī: & græce vsus est singulari: vt Iuuena. Atq; vetus thebæ cētum iacet obrupta portis. Et ab eo q; est mycenæ mycenes dixit mycena mycenæ. Vel est mīcene in ablatiuo. Annua nota & pomp. Hæc q̄si numini. Suis do, congruis: Sunt em̄ tātum superor̄: Munera sūt inferor̄: vt in buc. Phebo sua semp apud me sunt munera lauri. Nunc vltro, argumentū a minori ad maius. Vltro, i. vltra, i. insuper vel spōte sua non volentibus nobis. Quasi velit tempestatem ortam non vt ab italia arceretur: sed vt sacra renouarentur anchisæ. Honorem, non dixit exequias: Nam & ventos quasi a numine vult petere. Posita, cōstituta: vt Et posuerunt in montibus vrbem, dicit autem petamus etiam hoc vt velit nos etiam in vrbe constituta singulis annis sacra persoluere. In naues, per naues. Multa enim significat: vt supra diximus.

DO. Occurrit, impatientiā cupiētis gratulari significat. Et pelle, refert habitū paternū. Erat em̄ natus ex fluuio: & fluui pene nudi sine ambitione vestium pingunt̄. Agrestis, sunt epulæ de quib⁹ ait in buc. Sunt nobis mitia poma Castaneæ molles & pressi copia lactis. His addere possumus oua & berbas

Grator Gratulor Gratificor

CHRI. Gratatur, grator te & gratulor tibi dicimus, i. lætū me pro tua re prospa præbeo. Gratificari autē rem gratā facere: & habet nescio quia cōiunctū cum adulatione. Sal. in Iugurta. Nisi forte quē inhonesta & pernicioſa libido tenet paucor̄ potētiæ decus atq; libertatē suā gratificari. Lætus, liberalis. Nam liberales læti dant. Sic cōtra Teren. dixit Inuitat tristis: quasi inuitus. Nā isti nō dant læti. Solat̄ nā præteritas angustias rer̄ præsentiū copia solari poterāt. Stellas, quæ oēs dicunt̄ fixæ octauo cœlo, nō quin ipse quoq; cōtra suū cœlū nō eāt: sed adeo tardo sunt motu: vt moueri non videat̄: Nam cētesimo fere anno gradū vnū qui est trigesima pars vnius signi: quæ duodecī sunt: conficiunt. Vnde totus zodiacus pagitur sex & triginta milibus annor̄. Stellar̄ numerus īcognitus est astronomis. Mille em̄ & sexcentæ sūt solū illæ: quar̄ cognitionē habent: quæ quidē duo a septuaginta signa conficiunt: vt si exempli causa dicamus cygnum in cœlo esse vnum signū & arietē aliud signum & cygnū quidē habere stellas. xiii. Arietem xviii. Ergo stellas dicimus illas singulas. Conf guratione autē ex multis stellis appellam⁹ signa: Quāuis iuniores astrologi signa solum dicant illa. xii. quæ sunt in zodiaco. s. Arietem: tauꝝ: geminos: cancrum: leonem: virginem: libram: scorpiū: sagittariū: capr̄. cornū: aquariū: pisces. Reliquas autem cōfigurationes imagines & non signa nominant. Sed apud scriptores promiscue & signa & imagines inuenimus. Præter aūt has oēs stellas septē aliæ sunt non in octauo cœlo vt illæ: sed singulæ in singulis septem cœlis inferioribus: vt in septimo sit saturn⁹: in sexto iuppiter: in quinto mars: in quarto sol: in tercio venus: in secundo mercurius: in primo luna: & hæ stellæ planetæ dicunt̄. i. erratiles. Nam πλάνου μαι græce erro significat: qa manifesto cernunt̄ cōtra suū cœlum ferri nisi retrogradi s nt. Cœtū, concilīū: vt Et cœtu cinxere polum.

Stellæ

Zodiaci signa

Exaggere. Nā qui verba bēnt ad populū: ex loco supiore fant̄. Dardanidæ m. Captat beniuolētiā a nobilitate: quā cū comemorat, oñdit esse cām ne deserāt bonores Anchisæ: & facit rem verisimilē. Facile ei pōt credi ex genere dīis ꝓfecto oriri aliquē deū. Annus, apud antiquos ann⁹ qa ex reuolutiōe syder̄ est triplex notat. Minor em̄ est ex reuolutione lunæ: quæ cū terræ ꝓxima sit vehemēter in corpa agit. Cōstat autē ex diebus viginti & octo: Celerrima pp breuitatē suæ sperę: & qm̄ est ꝓxima terræ videt̄ maior relīquis syderibus: excepto sole; & tn̄ minima est oium excepto mercurio. Post hunc est annus solaris: qui vere annus dici potest: quia cursu suo oia tpa distinguunt̄. Efficit em̄ lucē: efficit tenebras: mane: meridiem vesperū: efficit ver: æstatē: aut autumnū: byemē: totū deniq; zodiacū trecētis ac sexagintaquinq; diebus & besse semisse pagit: ac præterea centusse, i. centesima parte vnius diei. Ergo vt omitā annum priscor̄ romanor̄; de quo explicatissime dicit̄ apud Macrobiū; Iulius Cæsar dictator primus ad rationem mathematicor̄ vt etiā ægyptii faciebāt, Romæ annū redegit: q constaret ex. ccc. &. lxv. diebus & quadrante. Et quoniam singulis annis quadrantis ratio haberi non poterat īstituit vt quarto quoq; anno dies vn⁹ intercalaret̄ post vigesimū quartū diem februarii, i. Kalendis martii. & qm̄ is dies bis repetebatur: bis sexto dictus est. In capita. Per capita: vt Diggerit in numer̄ id est p ordinem. Aliquando significat similitudinē: vt curuatus in arcum, i. in similitudinē arcus.

Annus

In

Præterea si nona diem mortalibus almum
Aurora extulerit. radiisq; retexerit orbem:
Prima citæ teucris ponam certamina classis.

SER. Si nona diē. non de die q cert⁹ est dubitat: sed de serenitate. Vñ paulo post. Serena iā luce. Et est sciendū: quia apud maiores vbicūq; quis fuisset extictus ad domū suam refere-

bat. & illic septē reseruabat diebus. Octauo die incendebat: nono sepeliebat. Vñ & Hora. Nouēdiales dissipat pulueres. nā & ludi q in mortuoꝝ bonorē celebrāt. nouēdiales dicūt Sciēdū qa ēt domi suæ sepeliebāt: vñ est orta cōsuetudo vt dii penates in domib? colāt. Prima. re vera pria. Nā cætera ñ ea quo dicit edituras est ordie. Et viribus au. bocad oia pti/net. Aut iaculo ice. m. Id ē actu velociū sagittaꝝ: vt vacet ve. Sic ista iūxit i nono Insidiis iaculo & lōge fallēte sagitta: boc ē i actu lōge fallētis sagittæ: Nā nō exhibuit iactatores. Crudo cæ. crudeli: vel duro: & diptbongat cæstus qñ pugillū arma significat: & pluraliē bēt nūerū & ē q̄rtæ formæ. Cest? āt cesti sine diptbōgo tm̄ singl'aris numeri est: & significat cingulū Veneris. Palmæ. i. virtutis: cōsequēs p̄ p̄cedēti positū. Ore fa. Apto sermōe & sacris ludis vtit. Nā i sacris taciturnitas: i ludis necessari? est fauor. Fauet quis ore etiā per taciturnitatē Hora. Fauete linguis carmia non pri? audita musaꝝ sacerdos. Cigite t. r. Ex more romāo vbi ois ætas coronata ludos spectabat: quod oñdit per Aencā: Acestē: & Ascaniū: p quos oēs oñdit ætates. Materna. vel qa fili?. vel quia veneris sacrificaturus marito. Helymus. prīceps troianoꝝ: qui dicit tres in sicilia cōdidisse ciuitates. Aeui ma. Honestius q̄ si æuo maturus diceret. Ritu. secūdum ritū sacrificii: qđ exigebat: vt liberaret de mero baccbo. i. puro vino. Carchesia. genus poculorum. Humi terræ. Nouo. vel stati mūcto: vel post fœtū: qđ colustæ dicit neutro genere. Sāguie sacro. s. victimarum. Sacrificat āt parti q̄si mortuo nūero pari: ptim q̄si deo nūero ipari: vt cædit qnas de more bidētes Nā nūero deus ipare gaudet. Purpureos ad sanguinis imitationē in quo est sedes aiæ. Sic in. vi. Purpureos spargā flores. Itē purpureasq̄ sup vestes velamina nota: s. vt sedis suæ cognoscat imitationē. Salue. salue & vale fm Varronē i logistoricis synonyma sūt: Vñ bis & in salutatōibus & in exercationib? vtimur Teren. Valeāt qui iter nos dissidiū volūt. Vnde bæc etiā mortuis dicim?: nō q̄ eis optemus salutē: in quibus nulla esse pot: sed vt significemus ita nos digredi: vt oñdamus illos nunq̄ in nostrā cōmunionem esse vēturos. Distigue etiā: Nam quo tpe sepeliit dixit salue & vale. Recepti ne quicq̄ cine. cineres p̄ ipso patre posuit: ac si diceret Salue pater de troia liberata sine cā. pp qđ sequit: Nō licuit fines italos fataliaq̄ arua. Recepti iteꝝ alii ad bistoriā referunt supradicta distinctioe mutata: vt dicāt. Recepti iteꝝ cineres semel ex troia: semel a Diomede qui dī ossa eius eruta cū palladio redidisse. Ne q̄q̄. āt secundum epicureos qui dicūt oia pire cum corpe. Aiæq̄ vmbræq̄. Plato & aristoteles & oēs pitī dnt in bomīe quattuor esse aias. Aliam vitalē: vt in vermibus qui tm̄ mouent. Aliam sensualē vt in mutis aialibus: in quibus est sensus timoris & gaudii. Tertiā itellectualē vt in boibus. qui & cogitare & iudicare possunt. Est quarta infra oēs: quæ pbysice dicit in berbis & arboribus: quæ motu carētes oriunt: crescunt & occidunt. Homo boꝝ oim particeps est. Vnde Salu. Alterū nobis cum diis alteꝝ cū beluis cōe est. Si autē quattuor sunt animæ totidē erūt vmbræ: vt si quis iter gēmas sit lucernas geminā vmbrā creat. Hoc de animis etiam Lucretius tradit: sed non tm̄ veritati studet q̄tum secte epicureæ: Alii tamen dicunt vmbræ esse genitiui singularis vt sit cineres aiæ & vmbræ paternæ qđ non valde probandū: qđ nec vmbra nec anima cineres babeat.

DO. Nona dies. p̄scripsit tēpus ludoꝝ. si tm̄ aeris tēperies eēt: & id ipsum nec nimis p̄pinquū vt posset p̄parari celebritas: nec nimis lōginquū ne bēret diutinæ expectatiōis tediū. Almū. trāquillum: debemus accipere. Edixit aūt ludos nō ipudicos: vt mimi sūt sed fortes & quibus virtutes in boie accēdunt: Spectet. vel videat: vel speret. Meritæ. pmonet q̄ recto iudicio attribuetur palma. Ore fauete. in sacris boc significat inducere silētiū. Hic vero admonet vt lætis clamoribus fauorem accōmodēt. Hoc belynus Acestes & Ascanius. quia omni ætati cōgruebat. iteꝝ. Nā primo salutauerat: cum sepeliit. Sācte. Vt significet inter deos receptū: Nā in scdo libro quia viuus erat: & ab eo minime diuelli volebat non sancte dixit. sed care. Aiæ vmbræq̄. Casus genitiui est in singl'ari. Rursus. quia inimicoꝝ manibus fuerāt effossi & iteꝝ sua opa cōditi: qđ bnficiū cū senserit mortuus dixit. ne q̄q̄: & bene dictū est ex psona filii q viuo q̄ mortuo beneficiū p̄stare maluisset. Nō licuit. ppter qđ in tercio dixit Heu tātis ne q̄q̄ ereptæ periclis.

Aurora Matuta Ludi funebres

CHRI. Aurora. pria ps lucis nōdū sole apparēte dcā ab auri colore: quo oriēs vestit cū appareret. Appellat & matuta: bic dicim? matutinū tps. Certamia. mos fuit apd priscos. vt i bonorē maxioꝝ virorꝝ p̄sertim eoꝝ q̄ i bello oppetissēt fūebres ludi exhiberēt. Fuerūtq̄ priæ iferiæ: vt ex captiuis nonulli ad tumulū mactarēt. Hic gladiatoꝝ man? originē sūpsit. Primi āt ludi fūebres: quoꝝ mēoria extet: istituti sunt ab bercule i bonorē pelopis eius attaui & Ioui cōsecrati: dictiq̄ sūt olympici: qa apud olympū arcadiæ mōtē celebrabāt in piseis finib?. Hos itermissos Iphitus eius filius instaurauit. bic utiū būit pria olimpias. Hi lu/

di iam expleto

Quiq̄ pedū cursu valet: & q viribus audax:
Aut iaculo incedit melior leuibusue sagittis:
Seu crudo fidit pugnam committere cestu
Cūcti adsint: meritæq̄ expectāt p̄mia palmæ
Ore fauete omnes: & cīgite tempora ramis.
Sic fatus: velat materna tempora myrto
Hoc belymus facit: hoc æui maturus aceſtes:
Hoc puer ascanius: seq̄ quos cætera pubes:
Ille e concilio multis cum milibus ibat
Ad tumulū: magna mediusq̄ comitāte caterua
Hic duo rite mero libās carchesia baccho
Fūdit humi: duo lacte nouo duo sāguie sacro
Purpureosq̄ iacit flores: ac talia fatur.
Salue sancte parens iterum: saluete recepti
Neq̄q̄p cineres: animæq̄ vmbræq̄ paternæ
Non licuit fines italos fataliaq̄ arua:

dtiã expleto quarto ãnno quinto incipiẽte agebanẽ. Primus in illis ipse Hercules conat⁹ est. Qui cum a bello ad sacra couersus esset etiã a diis secundũ Didoꝛ munera accepit a Minerua peplũ: a Vulcano clauã & thoracẽ. Dedit Neptũnus equum: Mercurius ensem: Apollo arcum: & in illo vti docuit. Ceres parua mysteria ad purgandã centauroꝛ cædẽ illi oñdit. In his ludis victores oleastro coronabanẽ. Secũ di fuere phocenses post phytonẽ serpentẽ ab Apolline cæsum in Apollinis honorem constituti. Eratq; victoribus corona ex lauro: Tercii achei in isthmo ob idq; isthmii dicti in honorẽ Polemõis: quẽ latini Portunnum noiant: qui ex Melicerta boĩe deus marinus effectus. In his corona ex pinu victoribus decerniẽ. Quarti argolici: qui nemæi a nemæi silua nominanẽ: in Archemori honorẽ instituti sunt. Hic em̃ puer Lycurgi filius fuit: & Opheltes appellatus. Veꝛ a nutrice dum fontẽ argiuis in thebanũ bellũ ꝓficiscentib⁹ temere humi relictus a dracone ictus periit. Argiui autem in patris solatiũ illi ludos instituerũt. & ga pricipiũ fati inde cœptum est pro Opheltoarchemorẽ appellarunt. Est illis corona ex apio: vel, vt ex herbæ humilitate ætas infantulis exprimereẽ: vel qa in apio iacens extinctus sit. Hæc igiẽ erãt præcipua gña ludorum in græcia: q̃uis & plericq; alii extarent: vt in attica vbi celebrabant ludos Mineruæ: In ægina Aeaco in arcadia lyceo ioui. Thespiis amori: Oropi Anphiarao: Agris Junõi: & alibi aliis. Palma. ac arbore donantur victores. non solum qa semper vireat. qđ sibi cõmune cũ multis est: sed qđ adeo pseuerãti motu erigitur: vt etiam oĩa grauissima sufferat. Sunt qdẽ palmæ in europa vulgoq; in italia sed steriles: In maritimis hispaniæ fructũ ferunt: sed imitẽ. Dulcẽ in: aprica: sed cito euanescẽtem. In oriẽte vero plurimi ex hoc fructu vna faciunt. Alii etiã panem. Alii ex eo pecudes saginãt. Nulla spõte sua nascitur nisi in callida terra: nulla frugifera nisi in feruida. Mas est & fœmina: plurimæq; fœminæ vni mari circunsistunt: quo remoto sterilescunt. In cypro q̃uis non matureſcat dulcis tñ est: Assyria & persis siluas palmaꝛ cæduas bẽt: & ad lautioꝛa vtiẽ. Nouelli fructus ituꝰ lignũ nõ bñt: vnde a spadonibus nomẽ sũpserũt. Differunt colore vt fici candidi: tñ gratiores. Palma.

Cineres. hic mos apud romanos fuit: vt cadauera cõbureret. quã cõsuetudinẽ oñdit in Miseni funere. Fuit etiã & apud alios. Nã cũ Plinius ponat esse speciẽ lini quæ no vraẽ addidit regũ fu nebres tunicas ex hoc lino corporis cineres reliquo separare cinere. Non tñ apud oẽs cõburebanẽ. Neq; semp romæ cõbusta sunt. Aegyptii vero tãto artificio cadauera cõdiebant: vt ne pili qdẽ inde defluerent. Quaqp multi ita suos domi bñt: vt multaꝛ ætatũ ꝓgenitores suos cõspicere possint: quãtitate & habitu corporis ac forma & liniamẽtis itegris. ait Herodo. & Didorus. Idẽ Didorus refert quosdã eẽ in æthiopia populos: q cadauera in flumẽ iaciãt. id optimũ sepulchꝛ putantes: aut vitro circunlitos domi seruant: Aliq fictilibus condunt: ac infodiũt. Idẽ refert in balearibus insulis cadauera in funere fustibus cõfringi solere. ac mox fictilibus cõdita multo lapide obruere. Herodotus scribit ethiopas quos a lõga vita macrobios appellãt cadauera desiccare: deinde pingendo ad pristinã figurã reducere: deinde colũnis adnixos ad annũ domi retinẽt quo exacto magna põpa per vrbẽ circũferũt. Nasamões mertuos sedẽtes in sepulchro collocãt. Cauẽt etiã ne qs aliter q̃ sedẽs animã emittat. Massagetæ eos qui morbo peunt vt impios & dignos qui a feris lanientẽ obiiciunt. Caspii eũ qui septuagesimũ annũ excesserit in sollitudine exponũt: qui si ab auibus lanieẽ fœlix crediẽ: si a feris: aut canibus nequaq; si a nullo infœlix. Quidã in india vulturibus mortuos exponunt. Assyrii a melle condunt & cæra obliniunt. Sabæi ꝓ stercore cadauera bñt: & in sterq; linis etiam reges sepeliunt. Magi non humant corpora: nisi antea canibus lanienẽ. In bircania plebs communes alit canes: optimates domesticos vt ab eis lanienẽ. Plutonem ainnt primum funera instituisse. Sepelicndi mos.

Nec tecum ausoniũ: quicũq; est q̃rere tybrim
Dixerat hæc: adytis cũ lubric⁹ ã quis ab imis
Septẽ ingens gyros septena volumina traxit
Amplexus placide tumulũ: lapsusq; per aras
Cæruleæ cui terga notæ maculosus: & auro
Squamã icẽdebat fulgor: ceu nubibus arcus
Mille trahit varios aduerso sole colores.
Obstupuit visu æneas: ille agmine longo
Tandem inter pateras: & leuia pocula serpẽs
Libauitq; dapes: rursusq; innoxius imo
Successit tumulo: & depasta altaria liquit.
Hoc magis iceptos genitori instaurat honores:
Incertus geniũ ne loci: famulũ ne parentis
Esse putet: cædit quinas de morte bidentes:
Totque sues: totidẽ nigrãtes terga iuuencos.
Vinaq; fundebat pateris: aiamq; vocabat.

SER. Quicũq; ẽ. tedio lõgæ nauigatiõis hoc dicit. Lubricus an. labilis. Alias locũ dicit: vt Per lubrica surgẽs. Septem gy. per magnitudinẽ loci genium vult probare: Nullus em̃ locus caret genio: qui per anguẽ plerunq; ostendiẽ. Persi⁹ Pinge duos angues pueri sacer est locus extrameite discedo. Loc⁹ ex Homero: q inducit græcos apud aulidem omen detennalis belli ex serpẽte collegisse: qui etiã matrẽ cõsũpsit nouẽ pullis comesis. Sic & nũc gyris finẽ erroꝛ Aeneæ oñdit: qui septẽ ãnos durarũt: & est optimũ figmẽtũ. Ann⁹ em̃ ante inuẽtas litteras idicabaẽ picto serpẽte ore caudã tenẽte: qui annus in se recurrit. Gyros. nomen legim⁹: nomẽ exinde nõ inuenimus: Incẽdebat. illustrabat. Agmie lõgo tandẽ. post illos gyros tandẽ lõgo repere cœpit. Agmie ipetu. Serpẽs. repes: pticipiũ ẽ. Libauit. leuiter tetigit dapes suppositas: q̃ silicerniũ dicũẽ q̃si siliceniũ sup̃ silicem positum. Depasta. nõ a se: nã ipse libauit: sed tãdiu mãsit: donec flamma oĩa aris ipposita cõsumeret. Gẽnio ne loci. qa vt sup̃ dixim⁹ nullus locus est sine gẽio. Famulum ne. Cõsueuerãt prisci: vt hodie apud

indos vt quoties reges moriebant: cum iis delecti equi vel serui & vna ex vxoribꝰ carior incedebant: iter quas de hoc ipo magna erat contentio. Possumus igit intelligere seruum sepultu cu Anchise: vel per apoteosim deu vult esse effectu: vnde dat famulum quasi ministru Sigula enim numina habet inferiores potestates ministras: vt Venꝰ adonim: Diana virbiu. Aut ex sntia Pythagoræ dicit: q primꝰ deprehendit de medulla bois: quæ est in spina angue creari: quod Ouidius in quinto decimo metamorphoseos dicit: loquete Pythagora. Acheronte r. aut venietes de Acherote: aut acherota remissos: q ia in acherote no esset post apotheosim facta. Phetotis ἐπωτουφόιν. Circo: spatiosu ludoꝝ loco. Sacri tripodes. Sic pulchri vt sacros putares: nec em sacrilegꝰ erat vt sacra donaret: & sic dictu est: vt Dodoæ oscꝫ lebetes. i. quales sut in dodona. Et palmæ zeugma ex vtroꝫ latere. Na victoribꝰ preciu & ad supradicta & ad dicenda ptiet. Argeti auriꝫ talenta Talentu scdm varias getes varii e poderis. Apd Romanos talentu e septuagita libræ sicut Plautus ondit in mustellaria: q ait duo talenta esse cetu sexagita libras. Legimꝰ et talentu ee paululu qd da. Na Home. in ludis funebribꝰ Patrocli vltia pmia ponit ee duo talenta: qd nos cogit aliqd minimu intelligere: Na si prior victor boue accepit: cosequens non est vt dicamꝰ vltimu ta magnu accepisse pmium Vn apparet talentu etia minimu qdda significare. Et tuba. romano more sicut hodieꝫ videmus oibus ludibus funebribus: vt sunt diuoꝝ. Na si sacri sunt. i. votiui illustrane faculis. Añ etiam hymnis incipiebat

Anchisæ magni: manesqꝫ acherõte remissos
Nec non & socii: quæ cuiqꝫ est copia læti
Dona ferunt: onerãtqꝫ aras: mactãqꝫ iuuencos
Ordine abena locãt alii: fusiqꝫ per herbam
Subiiciunt verubus prunas: & viscera torrẽt.
Expectata dies aderat: nonamqꝫ serena
Auroram phœtontis equi iam luce vehebãt
Famaqꝫ finitimos: & clari nomen aceste
Excierat: læto complerant littora cœtu
Visuri æneadas: & pars certare prati.
Munera prĩcipio añ oculos circoqꝫ locantur:
In medio sacri tripodes: virideſqꝫ coronæ:
Et palmæ prætiu victoribus: armaqꝫ & ostro
Perfusæ vestes: argenti auriqꝫ talenta.
Et tuba cõmissos medio canit aggere ludos.

DONA. Agmine. dixit agmen quo naturaliter impellie serpens. Pulchritudo & inocentia serpentis rem cælestẽ & non noxium animal significat: ꝓpter quod magis honores restaurauit. Expectata. quasi tardius desiderantibus venisset. Visuri æneadas: expressit plenissimam laudem troianorum: cum siculi non solum causa ludoꝝ conuenirent: Circo. non quod esset circus: sed locus in formam circi. In medio. vt ab oibus spectari posset. Armaqꝫ & ostro. p. v. transit ad generalitatem: ne speciatim diceret.

CHRI. Septena. no solum septẽ: sed quæ dum traberet semp essent septẽ. Nam retinet nõ solum numeralẽ significationẽ: sed etiã propriã. Volumina. plicas. Notæ. quãuis vt plurimu notã id dicamus quo corpus animusue aliqua labe polluit: tamẽ etiã & ad honorẽ pulchritudineꝫ refertur. vt Ouidius in fastis. Quiqꝫ numantina duxit ab vrbe notam. Sic in hoc loco dixit notas illa interpũcta cærulea: quæ fuluum aureũqꝫ colorem variabãt. Maculosus ful. id est ille color fuluus vnde splendor tanꝫ ex auro micabat distictus maculis cæruleis. Squamã. de squama & squalore dictu est in secundo. Genium. ait Censorinus dictos esse: quia vt gignamur curẽt: vel quia genitos curẽt: Credebantqꝫ vnicuiqꝫ duos esse, alteꝝ bonum: alteꝝ malũ: vt cristiani quoqꝫ duos angelos bonũ malumqꝫ in custodiam singuloꝝ hoim esse volunt. Apuleius autẽ in libro de dæmonio Socratis scribit Dæmonas quos genios & lares possumus appellare: ministros deoꝝ arbitranꝫ: custodesqꝫ hoim: & interpretes si quid a diis velint. Ergo qui melioris meriti in corpore sunt nostro genii dicuntur. Corpori renunciantes lemures. Tum si donos icursionibus infestarẽt. larue appellabantur. Contra si boni fuerint: lares familiares dicuntur. Prunas. a perurendo dictas volũt. Phætontis. i. solis: q phæton qsi splendes dr. Vel appellauit equos solis quos phætontis: quia phæton Solis ex Clymene filius eos male rexit. Fingunt autem poetæ solẽ habere quadrigas. i. currũ cui quattuor sunt iũcti eq. Eoꝝ noia sic ponit Ouid. Interea volucres pyrois eous & æthon Solis equi quartusqꝫ phlegon binnitibus auras Flamiferis implent: Circo. locus est spaciosus & capax turbæ hoim ad ludos spectãdos dictus: vel a circuitu: vel a Circe solis filia: quæ prima ludos quos soli patri instituerat edidit. Romæ erat circus maximus inter palatiũ & auẽtinum. Talẽta. talentũ græcũ est apud quos actice inuenitur & euboicũ: ac rursus actice magnũ ac paruum. Nec credo fuisse pecuniã pcussam poderis certe nomẽ est. Nam magnũ: vt notabis apd Liuiũ libro. xxxiii. habet libras. lxxxiii. & vncias quattuor. Ergo Prisciano teste sex milia continet denarioꝝ romanoꝝ. Veꝝ vt de ponderib⁹ latius prosequamur minutissimum qd est: latini siliquã nominãt. Est em siliqua quã græci Κέρατον dicunt. i. granum ex siliqua: quã vulgo fabam græcã nominãt. Hæc autẽ cẽtesimã ac quadragesimã quartã partẽ vnciæ habet. Obolꝰ deinde est: q tres continet siliquas. Est em pars octauæ atqꝫ quadragesima vnciæ. Inde scrupulus siue dragma vigesima quarta pars vncie duos cõtinet obolos: siliquas sex. Dragma pars vnciæ octaua. Cõtinet scrupulos tres obolos sex: siliquas duodeuiginti. Sextula vnciæ pars sexta bet scrupulos quattuor: obolos octo siliquas viginti quattuor. Siliquus siue siliquũ quarta vnciæ pars habet scrupulos sex: obolos duodecim siliquas trigita sex: Duella tercia vnciæ pars habet sextulas duas: scruplos octo: obolos sexdecim: siliquas quadraginta octo. Semiuncia habet dragmas quattuor: scrupulos duodecim: obolos viginti quattuor siliquas septuaginta

Nota.

Genus

Circus

Talẽtum

Põderꝫ diuersitas.

siliquas septuaginta duas. Vncia ps duodecimà assis. As aũt & libra & pondo idem est: & duodecim cõtinet vncias. est & mina & semi vncia maior nra lytra. q̃uis libra apud attitos mior eet nra libra vna & viginti dragmis. Sextãs ps sexta assis duas bẽt vncias. Deinde ex ordie ẽ q̃drans siue terunciũ. Triẽs: quncunx: semis: septunx: bes dodrãs siue nunciũ. dextãs: deunx. Dipundiũ duæ sunt libræ. Sexterti⁹ siue sextertiũ qua semis tertiũ: in quo duo integre sũt: & tercia ẽ dimidia. Sũt igit̃ duo asses & dimidiũ: vñ veteres bis notis. cxv. sestertiũ significabant. est triessis. q̃drassis. nonussis: Decussis siue denarius. est etiã vigessis. trigessis vsq; ad centussem quo maius æris ppriũ vocabulũ nõ est. Talentũ igit̃ duplex est Atticũ & euboicũ. Atticũ ãt ipm duplex est: magnũ & paruũ. est aũt ponderis nomẽ. Magnum teste Liuio libro. xxxiii. bẽt octoginta tres libras & quatuor vncias. Hẽt aũt fm Prisciani sex milia romanor̃ denarior̃: Sed vt dixi mna videt̃ maior q̃ libra nrã nam ait Pli. de thure Inueniunt̃ guttæ q̃ terciã ptem minæ id est. xxxiii. denariũ pond⁹ æquẽt. Hic romæ: vt ait Liui⁹: institutũ ẽ ne talentũ min⁹ pondo. lxxx. romãis põderib⁹ pẽderet & alio loco decreuit senat⁹ vt nõ plus q̃ ternæ libræ & q̃ternæ vnciæ singulis desinit talẽtis. Paruũ talentũ libras bẽt. lx. vt ait Dardanus. & Seneca ad Nouaciũ. xxiiii. sestertia. i. talentũ atticum: puũ. talentũ. Talentũ euboicũ erat q̃tuor miliũ romanor̃ denariũ. Denari⁹ autẽ teste Prisciano ex. xxiiii. filiqs constabat: sed Gellius Plinius & pompei⁹ ex. xviii. i. ex dragma argẽtea siue aurea dicũt. Idẽ ait Remus fauinus. Ergo cõtinebit. xli. asses & bessem. Ponit p̃terea Home. talentũ p re pua: nam i patrodi funebrib⁹ ludis cũ victori p̃miũ bouẽ faciat: alteri duo talẽta tanq; mioris sint q̃ bos dat. Nõ est autẽ visum abre ponere versus Remi fauini de ponderibus ac mẽsuris. Ea sũt huiuscemodi. Pondera pœoniis veteror̃ memorata libellis Nosse iuuat põdus reb⁹ natura locauit. Corpeis elemẽta suũ regit oia pond⁹. Ponere terra manet vacuus quoq; ponderis æquor. Indefessa rapit voluẽtis sydera mundi. Ordiar a minimis: post hæc maiora sequent̃: Nam maius nihil ẽ aliud q̃ multa minuta. Semiobolo duplũ ẽ obol⁹ quẽ pondere duplo. Grãma vocãt: scrupulũ nũi dixere priores. Semia sex alii siliquis latitãtia curuis. Attribuunt scrupulo lẽtis verganẽ ut octo: Aut totidẽ speltas nũerant tristes ue lupinos. Bis duo sed si par generati bis pondus inesset Seruarẽt ea dẽ diuersæ pondera gẽtes. Nũc variãt & ei cũcta nõ fœdere certo naturæ: sed lege valent boimq; reptis. Scrupula nanq; tria dragmã q̃ pondere doctis Argẽti facili signat̃ nũmus aenis Olee q̃ a dragma nostræ: sed noie differt Dragmã si gemines aderit: quẽ dicier audis Siculicus dragmæ scripulũ si adiecero fiet Sextula q̃ fertur: nam sex bis vncia cõstat. Sextula cũ dupla est veteres dixere duellã. Vncia fit dragmis bis quatuor vñ putandũ Grãmata dicta qa hæc viginti quatuor in se vncia habet: Tot em̃ formis vox nrã notat̃ Horis q̃d mũdus pagit noctez diemq;. Vncia q̃ in libras ps est quemensis in anno: Hæc magno latio libra est gẽticq; togatæ: Attica nam minor ẽ ter qnq; hanc deniq; dragmis. Et ter vigenis tradũt expelier vnã. Accipe p̃terea paruo quã noie grai Mnam vocitãt nũi minã dixere priores Centũ hæ sunt dragmæ: q⁹ si decerpseris illis quatuor: efficies hanc nostrã deniq; libram: Attica q̃ fiet si quartam dempseris emnã. Cecropiũ supest post hæc docuisse talentum Sexaginta minas seu bis sex milia dragmas. Quod summũ doctis phibet̃ pondus aenis: nam nihil his obolo ue minus mai⁹ habemur habere. dicimus aũt partis dñi p ptibus huius. Vncia nam libræ si deest dixere deuncem: At si sextantẽ retrabas erit ille deuncis: sed nullum reliquo nomen semuncia certum Dempta dabit neq; euim est huius secuntia triplex. Dodrantem reliquũ vocitant quadrante retracto. Cunq; triens desit besen dixere priores Idem septuncẽ dempto qncunce vocarũt: post hæc semissis solidi pars maxima ferẽ: Nam q̃ dimidiũ superat ps eẽ negatur: vt docuit tenui scribens in puluere musa: Cætera dicta prius qbus est semuncia maior: Hæc de ponderibus superat ps altera nobis Humida seu frugũ fœmina maius pes longo spacio latoq; notat̃ angulus & sparsit quem claudat linea triplex: Quatuor & quadris mediũ cingat̃ in ane Ampbora fit cui vis q ne violare liceret Sacrauere ioui tarpeio in monte q rites. Huius dimidiũ fertur velut ipsa medimni Amphora: terq; capit modiũ sextarius vnũ. Sedecies haurit quod soluit̃ in digitos pes At quottilas: quas si placet: dixisse licebit Eminas recipit gemias sextarius vnus Qui quater assumptus fit graio noie chenix: Adde duos chius fit vulgo q est congius idem: A quo sextarii nomen fecisse priores Crediderim: qa eos capit sex congius vnus. At quottila ciatos bis ternos vna receptat Deciato nobis pondus sed sæpe notat̃ Bisq; hunc faciũt dragmæ si appendere velis. Oxibatũ facient si quisq; addant̃ ad istas Armistrũ ciati quarta est at tercia mistri. Quã vocitant ciamen capit hæc cochlearia bina Quod si mensuræ pondus componere fas est Sextarii ciatus pars est q̃ est vncia libræ: Nec nõ oxibati similis sexcuncia fiet: Siculicũq; tibi mistro simulare licebit.

Prima pares ineunt grauibus certamina remis
Quatuor ex omni delectæ classe carinæ
Velocem mnesthea agit acri remige pistrim
Mox italus mneæsthe⁹: gen⁹ a quo noie mẽmi:
Ingentẽq; gyas ingenti mole mole chimeram
Vrbis opus: triplici pubes quã dardana versu
Impellũt: terno consurgunt ordine remi

SER. Prima certamia. primo bello puni co naumachiã ad exercitũ istituẽdũ romãi ceperũt: postq; pharũt gẽtes ẽt nauali certamine plimũ posse ad quã rẽ in hoc certamine plimũ alludit poeta. Pares. diuerſ cõpabiles reb⁹: vt seq̃ntia idicãt. Melior: fortiof. Grauib⁹ remis. fortib⁹. vt ferit ense gẽ uẽ thymbræ⁹ osyrim Nã gues inferũt tardi tatẽ. Remige. erit noiatiũ⁹ remex: Sereníus Semiremex hercules. Pistrim. vl̃ a tutela depicta vel ἀπὸ τοῦ πρίσσειν τὰκύ-

μετρ. i. a secādis fluctibus. Mox italus. subaudi futurus. nā memiox familiā cōstituit. Bñ āt laudat familias nobiliū: nā a Sergesto sergia failia fuit & a cloante duētia: & a Gia gigania. nobiles āt fuisse failias a troianis testat Iuue. Iubet a pcone vocari ipos troiugenas. A q̄ noie. s. Mnestbei: & mnestbeus sic ē: vt tideus: nā dipthōgus græca est. Ingēti mol. motu vt magē se mole mouentē. Vrbis o tā magna vt vrbē putares. Triplici versu. oēs ei triremes fuert. Versu āt ordie vt ille ēt seras i versū distulit vlmos aut versu tracto a verēdo: vt æquora verrebāt caudis æstūq̄ secabāt: sane vn? ē sensus.

Pubes ipellūt. Figura ē: vt ps in frusta secāt: sane sciēdū iter barbarismū & lexin: boc ē latinā elocutōe & pfectū metaplasmū eē q vno fmōe fit rōne vitiosus. Itē iter solœcismū & scbema. i. pfectā fmonū cōnexōnē figura ē: q̄ fit cōtextu fmonū rōne vitiosa. Ergo metaplasmus & figura media sunt: & discernunt pitia & impitia. Fiūt āt ad ornatū. Domus sergia. Familia: vt da ppriā tym breæ domū: Cētauro mag. Fœminini generis ē cū de nauī dr: Terē. In eunuchū suam cū comediā diceret. Iuue. cōtra sensit: vt scriptus & in tergo nec dū finit? orestes: Sz cōfundit genus aut metri aut biatus cā: sic Hora. Nec cupido sordib? aufert: cum cupido p cupiditate generis sit fœminini. & Vir. ait Timidi dāmæ: ceruiq̄ fugaces: cum ipse fm fidē dixerit. Cū canibus timidi venient ad pocula dāmæ. Cærulea. aut nigra: aut alta carina: oīe eī altū nigrū ē: vt scrupea tuta lacu nigro nemorūq̄ tenebris. Cluenti. ad ipm apostropha ē. Procul. aut nō nimis longe: vt Serta pcul tñ capiti delapsa iacebāt. interdū satis longe significat. Tranqllo. melius septimus casus est q̄ datiuus. Camp?. saxi latitudo. Apricis. apricū locū sole gaudentē dicim? cui cōtrarius ē opacus & abditus. Vir. Duceret apricis in collibus vna colorē. item apricū boiem q sole geudet. Pers. nostra floralia possint aprici meminisse senes. Apricū quasi αγευχυχουσ sine frigore. Mergis. Esacus filius priami fuit: Hic se pcipitauit a muro: nec periit: & cum sæpius boc faceret: deox miseratone in auē cōuersus ē: q̄ ad imitatione boc facit. Circūflectere. Vno sermone & pfectionē & reuersionē cōplexus ē. Ductores. dñi natuū gubernatores. Populea vestit fr. iu. bebe ē iuuētus vxor Herculis. Nūc g aut pp boc iuuētus vtit populeis coronis: aut ad imitatōem virtutis. Ppl's eī arbor berculi sacra ē: vt ppl's alcide gratissima. Nudatos. bñ nudatos: q tecti eē cōsueuerūt. Nā nudū est nunq̄ tectū: vt nuda facies. Transtris. & transtra dñr & iuga: vt in. vi. Inde alias aias q̄ p iuga longa sedebant. Intēti. eodē sermone in diuersis rebus vtit: Aliter eī brachia aliter mentem tendim?. Exultantiaq̄ b. c. pa. pul. bypallage ē: oīm pte pulsans pauor corda baurit. i. ferit: vt latus baurit apertū & exultare facit. Laudūq̄. Ne esset turpe q̄ ait pauor. Sane bæ sunt bellox plusiones: vñ etiā ad tubā gerunt. sed sciendū maioris ætatis funera ad tubā solere pferri: Pers. bic tuba cā delæ: Minoris vero ad tibias: Sta. de archenoro Tibia cui teneros solitū deducere manes.

Sergestusq̄ domus tenet a quo sergia nomen
Centauro inuebit magna: scyllaq̄ cloanthus
Cærulea genus. vnd tibi romanę cloāthi.
Est pcul in pelago saxū spumantia cōtra
Littora qd tumidis submersuq̄ tondit olim
Fluctib us hiberni condūt vbi sydera chori:
Tranquillo silet: immotaq̄ attollit vnda
Campus: & apricis statio gtissima mergis
Hic viridē æneas frondēti ex ilice metā
Constituit signū nautis pater: vñ reuerti
Scirēt: & longos vbi circūflectere cursus
Tum loca sorte legūt: ipsiq̄ in puppibus auro
Ductores longo effulgent: ostroq̄ decoris.
Cętera populea vestit fronde iuuentus:
Nudatosq̄ humeros oleo pfusa nitescit.
Cōsidunt transtris: intentaq̄ brachia remis
Intenti expectāt signū: exultantiaq̄ haurit.
Corda: pauor pulsans laudūq̄ arrecta cupido

Pistris. CHRI. Pistrim. Cum aq̄tilia maiora pp copiā humoris ceteris aialibus sint: tñ i indico mari maxime repiunt: & iter ipa magnitudie excedūt balena & pistris. Itaq̄ balenæ q̄ternox iugex sūt. pistres ducēto-
Chimæra rū cubitox. Vestit pilo pistris: & aial nō ouū parit: sed boc ē cōe oibus aq̄tilibus pilo vestitis vt aial: & nō ouū pariāt: vt balenæ: pistres: hippotami & vituli marini. Chimæra. Hoc mōstrū ex typhaone & echidna natū fingūt poetæ. Idq̄ dicūt ignē expirare: Vñ in. vi. Et flamis armata Chimæra. Item tria capita bīe. Vnū leonis: alterx draconis: terciū chimæræ. i. capræ. Dicit enim hesiodus in theogonia. προσθε λεων οπιστε δρακων μεσον δε χιμαιρα. Hāc pegasus & bellerophōn deuicit: q̄ tn ex ortho cane Gerionis spingē et leonē nemæū pepit. Cētauro. Horx fabula in. vi. enarrabit. Scylla. De bac dcm in tercio: Singulæ ergo bæ quatuor naues singula bæc mōstra i se picta bēbant: & ab illis noiabant. Cærulea. Nā marino monstro marinū colorē eē oportuit. Cōsueuerūt aūt latini si a noie appellatiuo nomē pprium ali cui rei faciāt mutare genus masculinū in fœmininū: vt bic cētauro magna. Sin āt deducat a noie pprio vi ri reseruat genus: vt scriptus & i tergo nec dū finitus orestes. Chori. Nomē vēti septētrionalis a pte occidentis. Cōsueuerūt aūt latini o longā in au aliq̄n cōuertere: Vñ p choro & chore chaux & cautē dicunt
Mergus Hic cū florus grāmaticus boc doceret deinceps flaur? ē appellatus. Mergis. Mergi fabulā narrat seruius. Dr aūt mergus: qa frequēter aqs imergit. Auis aq̄tilis: & tñ in arboribus teste Pli. nidificat:
Meta. Meta terminus ē ipsius cursus: ad quē nō satis ē pueniss̄e: nisi ēt circueat: i quo idustria laborq̄ regitur. Nā si lōgo spacio ipam vitam? subit iter illā noscq̄ alius: & minori gyro curres puertet: sin cōtra vt boc fu-

gianus nimis

giamus nimis adhæremus: periculũ est ne in illam illidamur. Dicta aũt meta vel qđ in dimẽso spatio posita sit vel quia illam metiãtur quadrigæ circuncurrẽtes. hinc Iuuenalis: Per quẽ magnus equos arũcæ flexit alũnus: & Cic. in libris de oratore Si infinitus reꝫ forẽsium labor & ambitiõis occupatio deflexo bonorum & ætatis cursu cõstitisset. & Statius Flectere si posset circũ compẽdia metæ: & Pers. Ordo quis reꝫ aut metæ ꝯ mollis flexus & vñ. Sorte legũt. nam cũ difficultas rei cõmoda & incõmoda æque partiri nõ pmittit ad sortes recurrimus ne quis iure conqueri possit. Oleo pfusa. vt brachiis & totum reliquo corpe in remigatione agilius vterẽtur. Id enim præstat oleum. nam ex illo robustiores magisq; flexibiles reddunt

Pauor non timor sed pcussio: nam pauere pcutere est: inde pausia oliua dicta quia antea ꝯ trapetib⁹ demolitaꝫ pauẽt ideſt pcutiũt. vnde pauimentum quia pedibus pcutiatur: inde impullaria aruspicina tripudium quasi terri pauium dicitur: q; pulli dum escam sumunt rostro terram pauent: ideſt tondunt. Pauimentum

SER. Finibus omnes. secundum naturam ante generali vsus descriptione vẽturus ad specialitatem. Præcipites. veloces vt præcipites vigilate viri. Biiugo. & hoc celeritatis est. plures. n. se ipediũt Carcere. pro carcerib⁹: nã in singl'ari sigt custodiam noxioꝝ. in pl'rali ãt repagulũ quo eq arcentẽ. Vñ carceres q̃si arceres scđm Varrõnẽ Iugis iugalib⁹. Vndãtia. valde effusa. Cõsonat. pp ecchon quæ est nostræ vocis æmula: vñ & resultata. Elabit̃. celeriter pcurrit: vt Labere nympha polo. Turbã iter. i. ipo pricipio. Discrimie. interstitio: Sane variat & nũc naues nũc ductores cõmemorãs. Prior ẽ iter se: hoc ẽ terciũ. Metãq; tenebat. nauticum verbũ. Priceps. mõ ordis. Mihi. vacat: vt solet frequẽter. Litt⁹. litt⁹ ẽ oẽ qđ aq̃ alluit̃. vñ saxũ litt⁹ vocauit. Strigat. radat. q. d. hoc nolo qđ times. Palmula. extrema pars remi in modũ palmæ pẽta. Iteꝫ. hoc verbũ & a poeta põt dici qđ iteꝫ vocabat & a Gia: vt quo abis iteꝫ nõ iterũ pete. Nauẽꝯ. ꝯ vacat. DO. Intẽti expectãtes signũ Exultãtia c. pter sollicitudine victorie q̃ erat incerta. CHRI. Sonitũ. erat signum quo erũpe debebãt. Tuba. inuẽta ẽ a maleo siue maleto rege etruriæ: vñ ipe alibi Tyrrhenus ꝯ tubæ mugire p æthera clãgor. Clamor. quo se inuice q eiusdẽ nauis sũt hortãt̃. Fretaversa. oñdit maximũ studiũ maxiasq; vires cũ nõ vndas dicat versas: sed totũ fretũ: ũ q̃ sẽtia psistit cũ dicit. Totũq; debiscit. cõuulsũ r. r. q. s. æ. Nã tã. cõparatio a certamie curruli: quæ vehemẽter q̃drat: nã & inde trãslatio fieri potuisset. Ruunt. magno ipetu ferũt̃. Carcere: ñ obseruat̃: qđ a Seruio dicit̃ nã & Cic. i oratione soluta vsus ẽ singl'ari nũero p repagulo quo arcẽtur cursores: ne añ signũ erũpant. Ait. n. a calce ad carcerẽ reuocari. Mihi. nõ vacat: vt ait Seruius: sed vehemẽter q̃drat: nã qcqđ agebat gubernator siue recte siue cõtrã no sibi sed Gyæ agebat Huc. Digito. n. oñdebat nauigatione: quæ metæ p pinqor eẽt. Altũ alii teneãt. q. d. id facis qđ ego cupio facere aduersarios. Saxa timẽs. tanta fuit timoris pturbatio: vt iussa suparet impantis Gyæ. Ecce. q. d. qđ non ꝓuiderat: qđ nõ putauerat. Propiora. magis ꝓpinquã etæ ꝯ nauis Gyæ est ãt a ꝓpe ꝓpior: põt ꝯ retinere vi ꝓpositiõis a q̃ est: vt dicam⁹ tenentem propiora metam ꝯ Gyas. Carcer

SER. Exarsit iu. cã ex cã pẽdet. Hor. Nõ ego ferrẽ calid⁹ inuẽta cõsule Plãco. Nec lachrymis. nimis irascẽtis ẽ: Cic. de Verre cũ ira sceret̃ lachrymas interdũ vix tenere. Oblit⁹ decorisq; sui. In bonestũ. n. ẽ irasci: dũci pre-

Inde vbi clara dedit sonitum tuba finibus oẽs
Haud mora, ꝓsiluere suis: ferit æthera clamor
Nauticus adductis spumant freta versa lacertis
Infundunt pariter sulcos: totumq; debiscit
Cõuulsum remis rostrisq; stridentibus æquor
Non tam præcipites biiugo certamine campũ
Corripuere: ruuntq; affusi carcere currus
Non sic immissus aurigæ vndantia lora
Concussere iugis: proniq; in verbera pendent
Tum plausu fremituq; virum studiisq; fauentũ
Consonat omne nemus: vocẽq; inclusa volutãt
Littora: pulsati colles clamore resultant:
Effugit ante alios: primisq; elabitur vndis
Turbã iter fremitũq; gyas: quẽ deide cloãthus
Consequitur melior remis: sed põdere pinnus
Tarda tenet post hos æquo discrimine pistris
Centauruſq; locum tendũt superare priorem:
Et nunc pistris abit: nunc victam præterit ingẽs
Centaurus: nunc vna ambæ: iunctisq; feruntur
Frontibus: & longe sulcant vada salsa carine
Iamq; propinquabãt scopulo: metãq; tenebãt
Cum princeps: medioq; gyas in gurgite victor
Rectorem nauis compellat voce menetem
Quo tãtum mihi dexter abis: huc dirige cursũ:
Littus ama: & leuas strigat sine palmula cautes
Altum alii teneant dixit: sed cæca menetes
Saxa timẽs prorã pelagi detorquet ad vndas:
Quo diuersis abis: iterum pete saxa menete
Cum clamore gyas reuocabat: & ecce cloãthũ
Respicit instantem tergo: & propiora tenentẽ
Ille inter nauemq; gyæ: scopulosq; sonantes
Radit iter leuũ interior subitoq; priorem
Præterit: & metis tenet æquora tuta relictis
Tum vero exarsit iuueni dolor ossibus ingens

serti. Sociũq; salu. possumus & sociũ salutis
suæ oblit? itelligere: & sociũ salutis p socio;
p̃cipitato scilicet gubernatore. Ip̃e guber-
naculo. vt oñderet nihil eẽ: qđ nõ posset effi
cere. Hortaẽ q; viros. aut ip̃e dicit celeuma
nã oratores dicũẽ: aut qa cõsternati fuerant
pdito gubernatore. Clauũ. Fustẽ guberna
culi. Iã senior madidaq;. cõtra illđ quia oc-
currebat gubernatorẽ natãdi pitũ fuisse de-
bere: addidit seniorẽ. Fluẽs investe. cuive
stes fluebãt: honeste locut? est: sic Iuuena. Et
mlto stillaret penula nymbo. Risere natãtẽ
vñ i ludis voluptas queriẽ. Reuomẽtẽ. sæ-
pi? vomẽtẽ. Aemla pistris euusdẽ rei studio
sa: vt Cic. p. M. Marcello Illo æmlo atq; imi
tatore studio; meo; Alias iimicũ significat
Insurgite. cõtra Lucan? Atq; i trãstra cadũt
Hectorei. aut fortissimi: aut reuera quõdã
Getuł. africanis: a pte totũ: nã getulia me-
diterranea ẽ. Syrtes vero iuxta libyã sunt: sic
de syrtib? Horati? Vbi maura sp estuat vn-
da. Euisse aũt troianos in syrtib? ille indicat
loc?: In breuia & syrtes vrget miſabile visu.
Ionio. Qñ iuxta charibdim nauigarunt.
Maleaq;. malea, pmõtoriũ ẽ laconiæ puiciæ
vbivndæ sũt seq̃ces. i. psecutrices: vt Capreæ
q; seq̃ces illudũt. Prima. q. d. q̃ soleo. Mne
stheus. semp illevictor. Hocvicite. Loco vi-
ctoriæ sit postremos nõ redire. Nephas.
mõ obprobriũ. Aerea: fortis: vt & iunctos
temo trabat æreus orbis. nã ærea nõ ẽ pup
pis: sed pra Subtrabiťq; solũ. vnicuiq; rei
qđ subiacet solũ ẽ ei: cui subiacet: vñ ẽ nauis
solũ mar̃: & aer auiũ: & ẽ verbũ cui? plucida
significatio p naturã nõ iueniť. Riuis. more
riuo;. ac si riuati diceret. Furẽs aĩ. Figurate
dixit: vt p̃stans animi iuuenis Interior. si-
nistior: Cic. In quẽ intus oia canere dicebãt
Sal. legiť introrsus prima asiæ bithynia est.
Iniquo. angusto vt siluis isedit iniq;s. Pro-
currẽtibus: prominẽtib?: & veluti obuiãve-
nietib?. Murice. saxi acumẽ eminẽs p trã
quillitatẽ. Morant. retro agũt. Legũt.
Alii p̃tereũt: sed meli? legũt. i. colligũt. nã se-
quiť Et fractis discentẽ currere remis Pro-
na. vicina littoribus: vñ altum est lõge posi-
tum. Columba. vbiq; de bis domesticis co
lumba Virgili. dicit. Pers. vero ait Tenero q;
columbo es similis. nam agrestes palũbes
vocantur. Exterrita pennis pẽnarum cõ-
cussione terrorem significans: vt Timuitq;
exterrita pennis. Ales. non enim pennis
timet: sed timorem inducit.

DO. nihil habet Donat? in bis verlib?
qđvł mediocriter erudit? desiderare queat.

Aemulus CHRI. Oblit?. & quiavt mulier cła la-
chrymauit. & qa sup modũ sæuiuit. Aemu
la. est æmul? qui alios aliqua re ægregia su-
pare nitiť: Hoc si facim? ne in virtute vinca-
mur res laude digna est. non enim hoc facim? vt cuiquã quicquã detrabam?: sed vt nos ipsos excellen-
tes in ea re reddamus: Sin autem non quia virtutem diligamus: sed quia alium florere doleamus vicere
supioresq; euadere nitimur inuidia id est: & propterea vitiũ est. Menetæ autẽ & Sergesti exẽplo monet
nos poeta: ne

Nec lachrymis caruere genæ: segnẽq; menetẽ
Oblitus decorisq; sui: sociumq; salutis
In mare præcipitem puppi de turbat ab alta
Ipse gubernaculo rector subit: ipse magister
Hortaturq; viros: clauumq; ad littora torquet
At grauis vt fundo vix tãdẽ redditus imo est
Iam senior: madidaq; fluens in veste menetes
Summa petit scopuli: siccaq; in rupe resedit:
Illum & labentem teucri: & risere natantem
Et falsos rident reuomẽtem pectore fluctus
Hic læta extremis spes est accensa duobus
Sergesto mnestheoq; gyan superare morantẽ
Sergestus capit añ locũ: scopuloq; propiquat
Nec tota tamen ille prior præeunte carina
Parte prior: partẽ rostro premit æmula pistris.
At media socios incedens naue per ipsos
Hortatur mnesteus: nũc nunc insurgite remis
Hectorei socii: troiæ quos sorte suprema
Delegi comites: nunc illas promitte vires
Hunc animos: quibus in gettulis syrtibus vsi:
Ionioq; mari: maleæq; sequacibus vndis:
Non iã prima peto mnesteus: neq; vincere certo
Quãq; o sed superẽt: qbus hoc neptũne dedisti
Extremos pudeat redisse: hoc vincite ciues
Et probibere nephas: olli certamine summo
Procumbũt vastis tremit ictibus æra puppis
Subtrabiturq; solum: tũ creber anbelitus artus
Aridaq; ora quatit: sudor fluit vudiq; riuis
Attulit ipse viris optatum casus bonorem:
Nanq; furẽs animi dũ prorã ad saxa suburget
Interior spacioq; subit sergestus iniquo
Infœlix saxis in procurrentibus hæsit.
Concussæ cautes: & acuto in murice remi
Obnixi crepuere: illisaq; prora pependit
Consurgũt nautæ: & magno clamore morantẽ
Ferratalq; trudes: & acuta cuspide contos
Expediunt: fractosq; legunt in gurgite remos
At lætus mnestheus. successuq; acrior ipso
Agmine remorum celeri: ventisq; vocatis
Prona petit maria: et pelago decurrit aperto.

nos poeta: ne aut nimia quadã timiditate nõ audeamus in bis ĩ qbus audiendũ ẽ aut cõtra ita parũ cauti res aggrediamur: vt nimia audacia p temeritatẽ ĩ picula incidam⁹. Vtrũq; em̃ vitiũ vitandũ est. Hecto rei socii. Oro in genere deliberatiuo. Hortat a victoria: & arguit a facili. Est enĩz facile supare iis'q ei⁹ socii fuerũt q sp superauit: & simul eos sibi beniuolos reddit cum appellet socios hectoreos: & cum ondat se il los plurimi facere: cum nõ casu sibi socios illos sumpserit: sed elegerit ẽt eo tpe in quo pter metũ hostilem & fugiendi cupiditatẽ tñ non quos sors daret accepit: sed ipse elegerit. Debet g̃ eos pudere non vincere. q et hectorei socii fuerint & a se electi. Ergo eodẽ tpe illos sibi beniuolos facit et ne in rem pudendã incidant clanculũ monet: & a facili arguit. Deinde a maiori pbat hoc illos optime posse: q difficiliora & i syrtibus & in ionio mari potuerint: psertim cum nõ primas habere ptes: sed fugere extremas contendat.

Quãq; o. O aliqñ vocantis est: vt et pcul o miseri q̃ tanta insania ciues. Aliqñ exclamantis: vt hic: & illã O O mihi ptas referat si iuppiter annos. Aliqñ optantis ẽ vt hic: et vel solum ponit vel coniungit huic dictoni si: vt Pers. O si ebulliat patrui p̃clarum funus. Aliqñ illi q̃ est vtinã. Oui. O vtinã tũc cum lacedæmona classe petebat Obrutus insanis eẽt adulter aqs: O lr̃am ppli italiæ psertim vmbri & thusci teste prisciano nõ habebant. Neptunne. Apostropben facit: vñ ẽ pathos. & simul oñdit nõ desperare victoriã quia diffidat illis: sed qa maris deus illam aliis decreuerit. Optima ergo oratio: q̃ cum in temporis articulo breuissima eẽt habenda: tñ: & beniuolentiã captat: & a facili multis modis arguit: et pudorem incutit: et sibi quod sua natura paruũ videbatur gratissimũ ostẽdit: & ita de deo queritur: q d̃ indicat ipa apostrophe vt omnẽ impietatẽ effugiat. Hoc u. & probibete em̃. Res igit facilis q non sint extremi: & tñ ipsa & duci desideriũ complebunt: & ignominia euitabunt. Procumbunt: et breuter et tamẽ absolutissime ita describit illorum studium: vt rem non solum auribus exponat: sed ipsis etiã oculis subiiciat. Trudes Pertice sunt: sic dicte qa illis naues trudantur.

Qualis spelunca subito commota columba
Cui domus: & dulces latebroso in punice nidi
Ferẽ in arua volans: plausumq; exterrita pẽnis
Dat tecto ingentem: mox aera lapsa quieto
Radit iter liquidũ: celeris neq; cõmouet alas
Sic mnesthеus: sic ipsa fuga secat vltima pistris:
Aequora: sic illã fert impetus ipse volantem
Et primũ ĩ scopulo luctantẽ deserit alto.
Sergestũ: breuibusq; vadis: frustraq; vocantẽ
Auxilia: & fractis discentẽ currere remis
Inde gyan: ipsamq; ingenti mole chimeram
Consequit: cedit qm̃ spoliata mgr̃o est
Solus iamq; ipso supest ĩ fine cloanthus
Quẽ petit: & summis annixus viribus vrget.
Tum vero ingemĩat clamor: cũctiq; frequentẽ
Instigant studiis resonat clamoribus æther.
Hi, ppriũ decus: & partũ indignant̃ bonorẽ
Ni teneãt: vitamq; volũt p laude pacisci.
Hos successus alit: pñt: qa posse vident̃:
Et fors æquatis cœpissent p̃mia rostris
Ni palmas ponto tendẽs vtrasq; cloanthus
Fudisset q̃ pces diuosq; in vota vocasset:
Dii qbus impiũ pelagi: quor̃ æquora curro
Vobis lętus ego hoc candentẽ in littore taurũ
Constituã añ aras voti reus: extaq; salsos
Porriciã in fluctus: & vina liquẽtia fundam
Dixit: eũq; imis sub fluctibus audiit om̃is
Nereidũ phorciq; chorus panopęaq; virgo.

SER. Radit. Secat purũ aerẽ. Frustra. Quis em̃ ei relicta victoria subueniret. ipso supest ĩ fine: vt et spacia et si pla supsint: transeat elapsus prior. Propriũ d. q̃si iã pactã victoriã. et honorẽ ni teneãt id igñt. Successi⁹. Felicitas. Pñt. qa posse vñr. Spabãt victoriã spectãtiũ opinione. vt cũctiq; seqn tem instigãt studiis. Palmas. Vt diximus sup̃ antiquũ hoc eẽ. Capri⁹ tñ dicit p naturã viciosam hãc eẽ elocutõem. siue vtranq; palmã: siue vtrasq; palmas dixerim⁹ eẽ i aliquo vsurpatione. Impiũ ẽ pelagi. i. i pelago: vt dii qbus impiũ ẽ aiaq;. i. i aiab⁹. Lætus vi: a p̃cedẽti q; seq̃t. Añ aras. De qb⁹ paulopost: ps spoliant aras. Voti re. debitor: vn et vota soluentes dicim⁹ absolutos. Porriciã. exta porriciũt̃. i. porrigũt̃: nili forte dicam⁹: & fluctibus maris offerri: q; si est porriciã. i. porru iaciã legẽdũ ẽ. Phorci. Latine hic phorc⁹ h⁹ phorci dicimus: nã apud nos græca ligua h⁹ nois nõ ẽ declinato: ẽ ãt deus marin⁹. Panopæaq; vir Vna de Nereidib⁹: q̃ iõ sepati dixit: vt illas ñ virgines itelligam⁹. Portũn⁹. De⁹ marin⁹: q portubus p̃est: et bñ ipulit eũ ipse iã vicinũ portui Nota ãt ẽ fabula. Athamas p⁹ furorẽ a Junone imissũ cũ occiso learcho melicertã altex filiã cũ Ino vxore sua pseq̃ret̃: cũ se illi ĩ mare p̃cipitassent: volũtate numinũ ĩ deos versi sũt melicerta ĩ portũnũ q græce palæmon dr̃. Ino ĩ matrẽ matutã. q̃ græce dr̃ leucothoa. Portu se cõdidit alto. i. vsq; ad interiora pueit. Ex more. Ludor̃. s. p p̃conẽ Victorẽ. primũ subaudi. Nã illi duo victores sũt sergesti: bic paulo p⁹. Quẽ mõ nauali mnesthe⁹ certamie victor. Dat ferre græ cũ ẽ duo verba cõiũgere: vt paulopost: donat bre viro. Sed hoc dat̃ poetis. Magnũ r. Vt dixim⁹ breue q dd̃ã: sed magnũ alterius mioris cõpatõe. Circũ. In pte extrẽa: vt diximus. Duplici. Furioso: & hoc dixit erat in chlamyde flexuosa & in se remeabilis purpura ĩ modũ meãdri flumis cariæ p-

uincia. Meliboea. Pro meliboēsis. Est aūt thessaliæ ciuitas meliboea. Regi⁹. Troisregis phrygiæ filiꝰ. Fatigat. Laus picturæ q̄si gerat & nō gerere videat. Præpes. Mō volās. Sublime. In altū. Palmas. ne q̄q̄ ad sydera tendūt. aut admirātes: aut increpā tes deos. DO. Victori chlamydē. Laudat chlamydē ꝓpter bonorē dantis & meritum victoris. Laudat materiā aurū. s. & purpurā. Laudat artificiū & speciem rei.

CHRI. Celeres n. c. a. Nā imobilib⁹ alis aerē scindit q volat⁹ celerior ē: q̄ is in q̄ alæ q̄tiunt. Sic m. sic imago & repetitio colores rhetorici. Discente. tantātē & expientē: vt ait marcellus: Nā id agabat qđ nusq̄ bacten⁹ egerat: expiēdo q̄ id tētabat: & aliqđ assequebat: qđ pri⁹ nō norat egestas ei ingeniosū faciebat. Mirifice āt variat bos ludos vt ex variatōe piat auditorib⁹ voluptatē: & sil' oñdit q̄ varii q̄q̄ inexpectati sint rerꝫ euentus: & sæpe euenire vt victores victi victores fortunæ fauore reddant. Est ꝓterea color rhetoricus sil'r cadēs. Q̄m spo. ma. q. d. sua stultitia qa mgīm ꝑcipitauerit: accidere vt vincat. Hi ꝓpriū d. Nil'm ei laborē recusāt boies: sed oia pfert: ne id qđ iā ptum est: amittāt. Cōtra vero ii qbus fortūa fauet sæpe sup̄ vires suas multa sperāt. & pnt qa posse vident: Nā cū spectantes suaderēt eos posse vincere: iō posse credebant. Lætus. Quia ero. Voti reus. i. qa assecutus a vobis id pp qd votū cōceperā: ero debitor ipius voti: qđ mihi lætitiā affert: Vñ alibi Vt baccho ceriq̄: sic tibi vota quot ānis agricolæ faciēt. dānabis tu quoq̄ votis: Nam ex pōtificio iure verba i sacris elegit. Reū em̄ dicūt sacerdotes q̄ suscepto voto se numibus obligat. Dānatus q̄ ꝓmissa vota iam soluit.

Porricio. Porriciā. & nō ꝓiciā: & hoc verbū sacroꝝ ē: ut Veranius ex prio libro sabii pictoris executus est. Extra porriciūto diis i altaria arā ve focū ve quo exta dari debebūt: Nūc ꝓara & foco mare accipit: cuius diis sacrificaturus est. Ait macrobius. Nereidū, nymphæ sunt Nerei marini dei filiæ: q̄s es Doride filia oceani

Phorcus. vxore sua genuit. Has besiodus in theogonia enumerat qnquaginta: ac eaꝝ noia ponit. Phorciq̄. phorcus filius fuit neptūni ex Thoosa nympha: & impauit corsicæ & sardiniæ: & fm Varro. ab Athlāte victo bello nauali mari obrutus ē: & a supstitib⁹ sociis diuinos honores meruit. Portunn⁹. Stat. Cur sumpserit arcus infœlix atamas Cur nō expauerit ingēs Ioniū socio casura palæmone mī. Fabula late explicata ē apud Oui. Nō ꝑcul athenis saxa scyronia sunt: qa illic scyronem Thesseus interfecit. Hic se Ino ꝑcipitauit cū filio. Ait Soli. Ternos. i singulas naues tres: vl' singl'os i tres naues. Ferre. Hīc fm marcellū.

Chlamys. Chlamydē. viro egregio cōueniēs donū. nā chlamys vestis ē militaris & nomē græcū Χλαμυς vt Ter. ci mīlite glorioso et Plau. oñdit. Sūt q̄ dicāt vestē: q̄ sup alias vestes induit. Laudat bāc a materia q̄ ex auro & purpura. Laudat ab artificio q̄ i textura illa res viua videret: vñ dicit fatigat ceruos: Nā ita intextus est vt fatigare videat: & anhelāti sil'is et p̄pes armiger rapuit: & tendūt palmas: et sæuit canū latratus. Nam

Mæāder. hæc oia geri videbant. Meliboea. in thessalia ē: vñ ē philoctetes iuxta magnesiā. Mæādro. mæāder fluuius ē q̄ ex alotrie lacu: q̄ ē in alotriæ mōte mioris asiæ: fluit: et adeo sinuosis circū agit flexib⁹: vt nōnunq̄ in suos ortus redire videat: Oui. Quicq̄ recuruatis ludit mæādrus i undis: et apameæ primū irrigat regionē: postea birgaleticos cāpos et nouissime carīā oms fertilissimo limo fœcūdas effluit i mare icareū antī eo nasci lapidē: quē p ātiphrasim euphrona vocāt: q̄ alicui⁹ pectori alligatus tātā subito insaniā cōcitet: vt aliquē ex ꝓpinqs interficiat. Sol. scribit iuxta celenas q̄ inde apamea dcā ē: vallē aulocrenā et fontē eiusdē nois ee: et ex eo fluere mæandrū: q̄ iter cariā et ioniā in sinū exit: q̄ miletū et prienā diuidit.

SER. Virtute. Quia ille fanoꝝ viceret numinū vñ & ꝓmia dant cōgruit illi chlamys deoꝝ cōtines fabulā: illi lorica virtutis insigne. Hamis auro. hamis aureis. Simoenta. A nominatiuo ē græco nō in ι sed in ει exeunte. Ilio alto. O breuis fit sequēte vocali. Deus: qa aurea. Tutamen. qa triplex. Phege⁹ sagaris. nomiatiui dicēdo addidit laudē. Cursu palantes troas agebat. Ad æneæ q̄ eū vicit ptiet laudē. Cymbiaq̄. pocla in formā cymbæ. Aspa signis. ἀγαλυφα. Oēs q̄ vicerāt. Puniceis a

Et pr̄ ipse manu magna portunnus euntem
Impulit: illa noto citius volucriq̄ sagitta
Ad terrā fugit: & portu se cōdidit alto
Tum satus anchisa cunctis ex more vocatis
Victorē magna p̄conis voce cloanthum
Declarat: viridiq̄ aduelat tpa lauro:
Muneraq̄ in naues ternos aptare iuuencos
Vinaq̄ & argenti magnū dat ferre talentū
Ipsis p̄cipuos ductoribus addit honores
Victori chlamydē auratā quā plurima circum
Purpura mœandro duplici melibœa cucurrit
Intextusq̄ puer frōdosa regius ida
Veloces iaculo ceruos: cursuq̄ fatigat:
Acer anhelāti sil'is: quem p̄ceps ab ida
Sublimē pedibus rapuit iouis armiger vncis
Longæui palmas ne quicq̄ ad sydera tendunt
Custodes: sæuitq̄ canū latratus in auras.

At q̄ deinde locū tenuit virtute scđm
Leuibus huic hamis cōsertam auroq̄ trilicem
Loricā: quā demoleo detraxerat ipse
Victor apud rapidū simoenta sub ilio alto
Donat hr̄e viro decus: & tutamen in armis.
Vix illā famuli phegeus sagarisq̄ ferebant
Multiplicem cōnixi humeris: indutus at olim
Demoleus

Demoleus curſu palantes troas agebat.
Tercia dona facit geminos ex ære lebetas.
Cymbiaq; argento pfecta atq; aſpa ſignis:
Iamq; adeo donati oēs opibuſq; ſupbi
Puniceis ibant euicti tpa tenis
Cū ſeꝛuo e ſcopulo multa vix arte reuulſus
Amiſſis remis:atq; ordie debilis vno
Irriſam ſine bonore ratem ſergeſtus agebat:
Qualis ſæpe vię deprenſus in aggere ſerpēs
Aerea quē obliquū rota tranſiit: aut ḡuis ictu
Semineceſ liquit ſaxo:lacerūq; viator
Nequicq; longos fugiens dat corpe tortus
Parte ferox:ardenſq; oculis:& ſibila coma
Arduus attollens ps vulnere clauda retentat
Nexantē nodis:ſeq; in ſua mēbra plicantē:
Tali remigio nauis ſe tarda mouebat:
Vela facit tm̄:& plenis ſubit oſtia velis
Sergeſtum æneas ꝓmiſſo munere donat
Seruatā ob nauem lætus ſocioſq; reductos.
Olli ſerua datē operum baud ignara mineruæ
Creſſa genus pholoæ:geminiq; ſub vbere nati.
Hoc pius ęneas miſſo certamie tendit
Gramineū in cāpū:quē collibus vndiq; curuis
Cingebant ſiluæ mediaq; in valle theatri
Circus erat:quo ſe multis cū milibus heros
Conſeſſu mediū tulit:extructoq; reſedit
Hic qui forte velint:rapido cōtendere curſu
Inuitat pciis animos:& ꝑmia ponit.
Vndiq; conueniūt teucri mixtiq; ſicani:
Niſus & euryalus primi.
Euryalus forma inſignis viridiq; iuuenta.
Victis roſeis & ſigt lenniſcatas coronas: q̄
ſūt de frōdibus & diſcoloribus faſcis: & vt
ait Var. magni bonoris ſūt. Tenis. āt mō
vittis: alias extrēitates vittaq; dicit: vt fit lō
ge tænia vittæ. Atq; ordie debil' vno. Ser
geſtus et bn̄ ex mutatiōe ſenſuū q̄ſiuit orna
tū. nā irrideri & ſine bonore eē boim ē. Re-
mis carere nauis: Viæ i ag. aggere ē media
vie eminētia coaggeratis lapidib⁹ ſtrata: vn̄
viæ aggeꝛ dixit. Aerea. fortis vt aerea pup
pis. Grauis. fortis vt ḡuib⁹ certamia rmis
Tortus. bos tort⁹. i. ſine cā tentat inceſſus.
Clauda. ab boie trāſtulit: Ci. mancā ac de-
bilē fore ꝑturā ſuā. Mēbra ēt boc ab boie
trāſtulit. Vela facit tn̄. ἀνάκολουθον:
nā no ꝑmiſit: q̄q̄ remigare n̄ poſſet. Subit
oſtia port⁹ vt ſup̄ dixim⁹: iō qa exit⁹ flumi-
nū freq̄nter portuſ efficiūt. Promiſſio. aut
mag̃: aut an̄ ꝓmiſſio: vt itelligam⁹ i oīb⁹ lu-
dis illd eē ꝓuatū. Nēo ex boc nūero mihi n̄
donatus abibit. qd ēt i pyctali certamie: vi-
ctori velatū auro vittiſq; iuuēcū: Enſē atq;
inſignē galeā ſolatia victo. Aut certe ꝓmi-
ſiſſe eū itelligamus qn̄ vidit nauē piclitātē.
Opeꝛ baud ig. m. pita lanificii. Craſſa ge
nus. Figura græca: vt q genus vnd domo.
Pholoe nomē ꝓpriū Erat āt lactās. Nā infā
tes lactētes dicim⁹. Gramie ū. ḡmioſum:
Ci. de baſtis. Bn̄ ēt ne gramieas baſtas. Col
libus, vndiq; c. mutauit. n̄ ei ſilua colles bēt
ſed ē i collibus ſilua debuit ḡ dicere Quem
colles cingebāt ſiluis. Mediaq; i valle the.
media i vallę erat circus theatri. i. ſpatiū ſpe
ctaclī: & theatri græce dixit ἀπὸ τοῦ θεᾶ
σθαι ꝙ nō ei eſt ſpēale. Cōſeſſu me. t. or-
do ē quo ſe æneas mediū tulit cū mltis mili
bus: & extructo cōſeſſu reſedit. Aios. eoq;
ſubaudi. Mixtiq; ſicani. Qd ps ait. Et certa
re pati. Viridiq; iuuēta. ætates oēs Varro
ſic diuidit. Infantiā: pueritiā: adoleſcētiā: iu
uētā: ſenectā. Hæc tn̄ ſicut ēt de tpib⁹ ſupra
diximus ſingłæ trifariā diuidunt̄: vt ſit pri
ma viridis adulta & p̄ceps: hic eſt Viridiq;
iuuēta: & cruda deo viridiſq; ſenectus. I tez
Sal. ſed mithridates extrema pueritia reg-
nū ingreſſus matre ſua veneno interfecta.

DO. Leuib⁹ minutis & oīm̄ ſubtilitate pfectis. oñdit illā fortē & pulcrā. Deinde accedit tercia la-
ſs auctore. Decus. pp aurum. Tutamē. pp texturā trilicē laudat Demoleū. qa illa armatus agebat bo-
ſtes. Laudat magis æneā: q illū vicerit: ac ſpoliauerit: & portauerit. Laudat eū cui donat̄: qa & ipſe porta
re optie poſſet, ꝓptereaq; eēt dignus dono. Puniceis tænis. vitis roſeis. Planis velis. facit cōtra nauticam Tæna
conſuetudinem nam ſubituri portum dimittunt vella ſed neceſſitas coegerat: qa carebant remis. Craſ-
ſa genus: plena laus ſeruæ. quæ eſt ab artificio: a genere: & a fecunditate.
CHRI. Leuib⁹. politis. bic leuigare. i. expolire. Trilicē. ex triplici ordie bamoꝝ. ſ. i q̄ ſingłī bami. i. ma
culæ ternos capiebāt: vt validior eē lorica. ḡ qa aurea: pulcra erat: qa trilix: robuſta: & infrāgibil'. Demo
leo. viro illi forti. et dū laudat loricā laudat Demoleū: ſz magis æneā: q talē virū ſupauit. Pbegeus &
ſagaris. Hæc noia vim bn̄t. q. d. valentes robuſtiq; ſerui. ḡ connixi humeris. i. q̄uis ambo humeros ſimł
nitendo ſupponerent: vix ferebant: Vt ſit ſnia: duo valentes etiam vebementer nitendo vix ferebant. At
demoleus vnus illā indutus troas fugabat: & fugatos curſu conſequebat̄ ita vt & vires inaudite et ani-
mus maximus in eodē oñderet̄. Qualis igit̄ quātuſq; erat æneas: qa talia arma tali viro detraxerat. ergo
ex boc fortiſſimus: & qa & p̄cioſa et maxime tuta: et ꝓptereā q̄ boſti cū ſumma gloria detraxerat ſibi gra
tiſſima donabat: liberaliſſimus apparebat. Geminos. A numero laus ē. Argento. A materia. Aſpe
ra. ab artificio. Cū ſæuo. Cōtraria cōtrariis opponit: Vū ſpectantibus ex varietate orit̄ voluptas. & oc

cultius humane conditõnis sortem dolet. Parte ferox. Nam in secta q̃ nostroꝝ tempoꝝ pbim anulosa appellant etiã in mẽbris abscisis viuũt. Tali remigio. Nã ab eo latere cui⁹ remi fracti erant tarda oĩo ab eo cuius integri velox apparebat. Donat. erat em̃ demẽtis principis fortunæ vulneribus mederi: & simul nõ decebat in ludis quenq̃ mœstissimũ sine aliquo solatio dimittere. Queꝝ collibus elegit locum quẽ natura pene theatrũ effecerat. Premia p. Nam vt ait Ci. bonos alii artes oms accendunt ad studia gloria. Primi vndiq̃. verisimile est ad cursum pedestrem multos conuenisse. Mam & extra periculum est cursus: Neq̃ sumptu opus erat huic certamini. Nam alter ꝓpter iuuentam ardens erat ad certamẽ: Alter amore pio ipellabat ne sociũ vsq̃ desereret.

SER. Nisus amo. p. p. aut gtus est & dicit eũ ob hoc venisse: ne amicũ relinq̃ret: aut distinguẽdũ p se: & erit ntus pl'alis: vt pueri n̄ referas ad ætatẽ: sed ad agonale studiũ: in q̃ sũt viroꝝ & pueroꝝ sepata certamia. nã ἀν Δρεσκαι πάι Δες dnr licet cõfusio sit etatũ. Acarnan. epirota. arcanania ei ẽ ps epiri. Tegeæ. si deriuatm̃ fuerit de n̄ segẽ. si te geæ legerim⁹: n̄ stat versus: nisi addita de syraba. Deriuatiuũ ãt ille idicat loc⁹ Tn̄ lateri atq̃ bũeris tegæũ sublígat ense. & tegæum oppidũ ẽ arcadiæ. Quos fa. ob. r. p cõtrarium illos supiores oẽs eẽ nobiles indicauit Gnosia. cretẽsia: Gnosos citas cretæ. & bn̄ sic ẽt i nauib⁹ generalia dat spãlia. Leuato. nitido: vt at leuẽ dypeũ sublatis cornib⁹ io. Primi. alioꝝ cõpatõe nõ vn⁹ ẽ prim⁹. Flaua. viridi: vt sup̃ iaspide fulua. Phaleris. eq̃rũ ornamẽtis: ꝑmo grec⁹ ẽ. Habeto. Hẽat tercia psona ẽ a futuro impatiui: q̃ in b̃ mõ nũeri singularis sil'is ẽ scdæ. Amazoniam. Quasi amazoniã. vt sacri tripodes. Balthe um. balthe⁹ dr̃ n̄ tm̃ quo cigit̃: sed ẽt a quo arma depẽdẽt. Cõtẽt⁹ abito. q̃si de puo munere. Corripiũt spacia. raptim eũt: vt corripit æneas exẽplo auiduscq̃ refrigit. Limẽq̃ reli. aut regulã: aut signũ de creta fcm̃. Sil' vltia signãt. ituent̃ vltia spacia auiditate vicẽdi: vt notat & designt oclis aut signt vltia .i. cumuloꝝ sumitatẽ signãt vestigus: vt alibi. vix sũma fastigia sigt barena. Prim⁹ abit sicut de nauib⁹ p⁹ generalitatẽ trãsit ad spãlitatem: & bn̄ qa trib⁹ statuta sũt ꝑmia: gnq̃ cõmẽorat duob⁹ casuris. Alis velocitate: qa tã vẽtos q̃ flumia fingũt alata poetæ vt alitis austri. Proxim⁹ b. ꝑm bũ locũ. ꝓximũ dicim⁹ ẽt lõge positũ nllo interueniẽte. Quo deide sub ipo .i. p⁹ ipm. Calcẽ calce terit. calcẽ dicim⁹ vn̄ terrã calcam⁹. g̃ n̄ ꝓprie dixit calcẽ calce terit. plãta ei calce potuit terere: vn̄ a pte totũ accipiẽdũ. i. calcẽ pade tereat. Incumbẽs b. aut belymi humero: aut currẽtis ẽ gest⁹. Elapsus prior. iõ labit̃. i. celeriter currit: vt prior fiat: & satis liceter ẽ dictũ. Ambiguũq̃ reli. Min⁹ firmũ ad celeritatẽ. Sub ipam finẽ. Bis subaudi finẽ: sb ipsam finẽ fessi aduẽtabãt ad finẽ. Labit̃ infœlix. qa pata victoria caruit. Cæsis vt f. i. bn̄ rẽ notã trãsitũ tetigit. Agonal'. n. moris fuerat p⁹ sacrificia ad certamen venire. Fusus humũ. Ordo ẽ supfusus. Titubata. pticipium sine verbi origĩe. In ipo. cõcidit abltm posuit quia non est mutatio.

DO. Quia igbilior fuisset hic lud⁹ exornat illũ descripsitõne: qa ponit varios casus. Sil' vltima signãt. Desigbãt locũ: q finẽ cursibus daret.

Nísus amore pío pueri quos deinde secutus
Regius egregía priami de stírpe díores:
Hũc salíus síl' & patron quoꝝ alter acarnan
Alter ab arcadía tegeæ de sanguine gentis:
Tum duo trinacíi iuuenes belymus: panopesq̃
Assueti síluis comites seniores acestę.
Multi p̃terea quos fama obscura recondit:
Aeneas quibus in mediis sic deinde locutus.
Accípe hęc aĩs lætasq̃ aduertite mentes:
Nemo ex hoc nũero mibi non donatus abíbit.
Gnosía bína dabo leuato lucída ferro
Spícula cęlatamq̃ argento ferre bipennẽ
Omnibus hic erit vnus bonos: tres p̃mia primi
Accipiẽt flauaq̃ caput nectent̃ oliua.
Primus equũ phaleris insignẽq̃ victor habeto:
Alter amazoniã pharetram plenãq̃ sagittis
Threicíis: lato quã circũplectit̃ auro
Baltheus: & tereti subnectit fibula gẽma
Tercius argolica hac galea contentus abíto
Hęc vbi dicta locũ capiunt: signoq̃ repente
Corrípiũt spacía audito: límenq̃ relinquunt
Effusi nymbo síl'es: simul vltima signant.
Primus abit longeq̃ añ omia corpa nisus
Emicat: & ventis fulminis ocior alis.
Proximus huic longo sed ꝓximus intervallo
Insequtur salius: spacio post deinde relicto
Tercius euryalus.
Eurialũq̃ belymus sequtur: quo deinde sub ipo
Ecce volat: calcẽq̃ terit iam calce diores
Incũbens hũero: spacia & si plura supsint
Trãseat elapsus prior: ambiguũq̃ relinquat
Iamq̃ fere spacio extremo fessiq̃ sub ipsum
Finẽ aduentabãt: leui cũ sanguine nisus
Labit̃ infœlix: cęsis vt forte iuuencis
Fusus humũ: viridesq̃ supma defecerat herbas
Hic iuuenis iam victor ouãs vestigia presso
Haud tenuit titula solo: sed ꝓnus in ipso

CHRI. Regius. Non enũerat illos ſm ordinẽ dignitatũ: ſed cupiditatuꝫ. Acarnan: Acarnania ẽ ab acheloo fluuio ad euenũ iuxta ætholiã. Tegea pẽultima correpta vrbs ẽ: quã argiui nouẽ pplis vt ait Strabo: habitandã dederũt: a tegea aũt fit tægetis tegæa tegæũ deriuatiuũ: & in penultima pducit̃ qa habet diptõgõ vt Nemea: a q̃ ẽ nemæus nemæa nemæũ. Siluis. Quaſi venatonib⁹: in qbus curſus exerceãt. Mlti ꝓterea. ſic enni⁹ in alexãdro: Mlti alii aduẽtãt pauptas quoꝝ obſcurat noia: Gẽma. vlpianus iuriſcõſult⁹ ait iter ſe gẽmas & lapillos & magaritas differre: & gẽmas eẽ pellucidæ materiæ vt ſma ragdi & chryſoliti & hmõi. Lapillos ãt eẽ cõtrariæ naturæ: vt abſiani. Magaritas nec in gẽmis nec in lapillis eẽ vult Sabi. ſed hãc dr̃iam nec rõ nec mos approbare videt̃. Proxim⁹ huic ſed longo pximus iter uallo. ex Ci. in bruto. Duobus igit̃ ſummis Craſſio & Antonio. L. Philippus pximus accedebat. ſꝫ longo interuallo tñ pximus: Sta. a cotrario imitat̃ Trio damanta volũt q cum ipſe arcana deoꝝ ptiri & viſas vni ſociare ſolebat amphiara⁹ aues tantæꝫ haud inuid⁹ artis gaudebãt ſil'em iuxtaq; ſcdm. Ambiguũ. Magis placet vt dicamus mente dubiũ: nam vix credebat ſe eſſe ſepatũ q hactenus ſupaſſet.

Gemma

Lapillus

Margarita.

SER. Oblitus amoꝝ. i. amoris Mec ſup dictis cõgruit: Ait em̃ amore pio pueri: nũc amoꝝ q̃ pluraliter nõ niſi turpitudinẽ ſigt. Spiſſa barena. Tenui: Quãto ei qd minuti⁹ tanto ẽ dẽſius. Prima tenet. τα πρώτα. Fremituꝫ ſcdo. Bñ ſcdo addit: qa eſt & iratorum Per caueã aũt plebẽ ſignificat: Nã cauea cõ ſeſſus eſt ppli. Oraq; ꝑ. p. Hoc ẽ qd Iuuenal'. dixit Oĩbus ad podiũ ſpectantibus.

Decoræ. nã ipſe fletus bẽbat aliq d venuſtatis ortus a gaudio. Terent. Lacbrymo p̃ gaudio. qd puero cõuenit pp victoriã inopinatã: Aut etiã ptinet ad comiſeratiõnem cõmouendã cõtra eũ q ſe victorẽ aſſerebat

Veniẽs. creſcẽs. vt hic ſegetes illic veniunt fœlici⁹ vuæ. Pueri. qa vt ſup dixim⁹: πάιδες dñr. Me li. i. liceat me miſerari. Nã nõ me licet ſed mihi dicim⁹. Caſum. alluſit a cadẽdo. Tergũ. ꝓ tergus poſuit

Oneroſum. plus eſt q̃ oneratum: ſic aut celeroſum plus eſt q̃ celeratum. Laude. Virtute: conſequens pro antecedente: ex virtute em̃ ſeq̃t laus. Fortuna. excuſat dolũ. Olli. illi. ſ. arriſit vel iuſſit afferri. Recte ãt arma dat iuueni: & laudat illa ab artifice vt diuinũ opus achimedõtis. Neptuni ſacro intelligim⁹ ad æneã trãſiſſe p helenũ: ne videat̃ ex ſacrilegio q̃ſitũ. Pñs. fortis plenus aio. Auro. qa ſolẽt lamias q̃ſdã bĩe: vt & ſtatuã añ aras aurata fronte iuuencũ. Virũ mur. Suffragio viroꝝ. Sol⁹ q p. verba ſunt murmurantis ppli. Paridæ. ab eo qd eſt paridis vel paridos. Qd aũt legimus parim venit ἀποτουπάριοστ ωπάριτόυπάριν. & volũt ſi ꝓpriũ ſit in dos exire: ſi appellatiuũ in os ſm vero troica. Neronis adeo fuit fortiſ: vt i agonali certamine ſuparet oñs etiã ipm hectorẽ: q cum iratus in ſe ſtringeret gladiũ: dixit ſe eẽ germanũ: qd allatis crepũdiis ꝓbauit: Nã ſub habitu ruſtici adhuc latebat. hos aũt ludos tranſfert Vir. ad hectoris tumulũ: q ſũt facti cũ debuiſſet hector occidi: cũ ludi funebres celebrarent̃ cadaueri hectoris ab achille occiſi. Amici neptunni hic rex filius fuit ex Melie nympha: q a polluce victus eſt in pyctali certamine. Bibricia. bithymia ẽ. Sal. igit̃ introrſus aſiæ pria bithinia ẽ multis añ noibus appellata. ipa em̃ eſt maior phrygia Moribundum. Morienti ſil'em. Talis. q̃ lem multitudo loquebatur.

Concidit immundoq; ſimo: ſacroq; cruore
Non tñ euryali nõ ille oblitus amoꝝ:
Nam ſede oppoſuit ſalio p lubrica ſurgens.
Illa aũt ſpiſſa iacuit reuolutus harena.
Emicat euryalus & munere victor amici
Prima tenet: plauſuq; volat fremituq; ſcdo
Poſt helymus ſubit: nũc tercia palma diores
Hic totũ caueæ cõſeſſuꝫ ingentis: & ora
Prima partũ magnis ſalius clamoribus implet
Ereptũq; dolo reddi ſibi poſcit honorẽ:
Tutat̃ fauor euryalum lachrymæq; decorq;
Gratior & pulcro veniẽs in corpe virtus
Adiuuat: & magna pclamat voce diores
Qui ſubiit palmæ: fruſtraq; ad prẽmia venit
Vltima ſi primi ſalio reddunt̃ honores.
Tum pius æneaſ veſtra inquit munera nobis
Certa manẽt pueri: & palmã mouet ordie nẽo
Me liceat caſum miſerari inſontis amici.
Sic fatus tergũ getuli immanis leonis
Dat ſalio villis oneroſum atq; vnguibus aureis
Hic niſus ſi tanta inquit ſunt ꝑmia victis:
Et te lapſurũ miſeret q̃ munera niſo
Digna dabis: primã merui q laude coronã
Nime q̃ ſaliũ fortuna inimica tuliſſet:
Et ſimul his dictis faciẽ oſtentabat: & vdo
Turpia mẽbra fimo riſit pr̃ oĩpotẽs olli
Et clypeũ efferri iuſſit dydimaonis artes.
Neptũno ſacro danais de poſte refixum
Hoc iuuenẽ egregiũ pſtanti munere donat
Poſt vbi confecti curſus & dona peregit
Nunc ſicui virtus animuſq; in pectore pñs
Adſit: & cũctis attollat brachia palmis.
Sic ait: & geminũ pugnæ ꝓponit honorem:

DO: Non ille oblitus amoꝝ pp hãc cãm poſuit inſupioribus tñ inter illos amorẽ. Cauea idcirco

Amores

theatꝙ cauea dr̃ ꝙ índuſos cõtiet ſpectatores. CHRI. Amoꝝ. nõ puto amores in plꝫli dici ſolũ ípudicos: Nã Ci. in li. de offi. Formã q dẽ ipam & tanꝫ boneſti faciẽ vides: q̃ ſi oculis decerneret̃ mirabiles amores: vt ait plato: excitaret ſapie. Lubrica. & qd nõ põt teneri vt anguilla ẽ: lubricũ dicitur: & ſilr̃ loc⁹ in quo conſiſtere nõ poſſum⁹ appellat̃ lubricus: & p trãſlatõẽz referimus ad res íncorpeas: & dicimus lubricũ id per qd facile labimur i errorẽ aut vitiũ. Iacuit. ita lapſus ẽ: vt penitus bumi ꝓſtaret̃: nec poſſet ſurgere. Plauſu. ſtrepitu & pulſatione cuiuſcumq rei fit plauſus. i. ſonitus quo alicui⁹ fcm̃ dcm̃ ve pbamus. Id ei ẽ plaudere. Cõtra explodere ẽ: cũ eo dẽ ſonitu et pulſu improbamus qd fcm̃ dcm̃ ue ſit. Inde dicimus ẽt explodere a pte et cũ irriſione cõfutare. Ci. in prio officioꝝ: qm̃ ariſtõis pyronis et erylli iã prdẽ explosa ſnia ẽ. Fremere ãt ẽ cõfuſã ore vocẽ emittere: et ga boc nõ ſolũ plaudẽtis ſed iraſcẽtis quoq; idignãtiſq ẽ idcirco dixit ſcdo q̃ſi fauẽte. Caueæ. Oẽm locũ. in quo feras ícludimus ne effugiãt ſiue aues ſint ſiue q̃drupedes: vt ſunt vrſi et leones: caueam appellamus. ẽ ẽt cauea i theatro loc⁹: vbi ppl̃s ſpectat: q̃ diuidit̃ i ſuos cuneos. Caueã poſuit alibi cõſenſu caueæ magnis círcencibus actis: et de cuneis i geor. dcm̃ eſt. Hi quo pacto ſeſe i theatro bñe debeãt. optime deſcribit Vitruuius. Primaq ora p. podium intelligit: in quo nobiliores ludos ſpectabãt. Hinc Iuue. Oibus ad podiũ ſpectãtibus. De boc vitruuius podii altitudo ab líbramento pulpiti cũ corona. Sup̃ podiũ colũnæ cũ capitulis & ſpiris. Reddi. Veluti rẽ ſibi debitã dari. Lachrymæq d. ſic Sta. Ipſe re geſta ptbeõpeus bumo vultũq oculoſq madẽtis obruit: acceſſitq lachrymaꝝ ꝙtia formæ: Decoræ. Quanta ḡ erat pulcbritudo: cum lætus eẽt: líç et venerẽ laudauit Triſtior & lachrymis oculos ſuffuſa nitentes. Veniens. creſcens: vt bic ſegetes: illic veniũt fœlicius vuæ. Gratior. Nã vulgo ſic euenit: vt virtutes in pulcritudine corpis ſint maioris p̃cii. et Ariſto. ait pulcritudinẽ plus omnibus eplis ad cõmendationẽ valere: et in æthicis nõ eſſe habilẽ ad fœlicitatẽ capeſſendã boiem penitus deformẽ. Recte tñ Auguſtinus aſſerit nõ oportere eſſe gratioſiorẽ virtutẽ in vno q̃ in alio corpe. ſed poeta nõ q̃rit qd ſit fm verum: ſed qd appareat boibus nõ rectã habentibus opinionem. Animus pñs. Fortis: Nam cõtra iis q metuũt animũ refugere dicimus: Vnde quibus animus nõ refugit: ſed pñs eſt fortes ſunt. Euictis. erat durũ certamẽ cæſtuum: raroq; ſine cæde cõmittebatur. Nã ex ferro erant: et vt babilius faciliuſq manibus generent̃: pendebant ab illis lora: quibus nõ ſolum manus ſed brachia humeroſq alligabantur: vt ẽt remiſſis digitis palmæ tñ bærerent. Cæſtus a cædendo dictus eſt. Cæſtũ aũt ſine diſtbongo cingulũ illud veneris appellabant: quo in legitimis ſolũ nuptiis vterentur: Hinc incæſtũ appellamus omnẽ q iure nõ licet concubitũ: q̃ſi ſine ceſtu. Amici. Bebrycioꝝ rex: Bebrycia em̃ bithinia ẽ ſolinus bithinia in ponti exordio tbraciã ab oriẽte tangit: prius bebrycia: inde migdonia: poſtremo a rege bithinio bithinia dcã. Hic aduenis in nemore bebrycio inſidiabat̃. & cæſtibus interficiebat. Ergo cũ pollux q illuc cũ argonautis acceſſerat ab eodẽ puo caret̃ vicit eũ. et interfecit. De boc pli. In eodẽ tractu portus amyci ẽ bibryciæ rege interfecto clarus. Eius tumulus lauro tegitur: q̃ inſaniã vocãt: qm̃ ſiqd ex ea decreptũ manibus referat̃ iurgia fiũt: donec abiiciat̃ Hæc de amyco. Butes vero occiſo patre amyco drepanũ cõfugit in ſiciliã: et a Lycaſte nobili meretrice ob pulcritudinẽ adamatus eſt: ex eaq; Erycem ſubſtulit. Hæc mulier ob admirabilẽ formã venus dicta ab incolis ẽ. Quapp eryx filius Veneris eſt putatus.

Cæſtus
Ceſtum.
Inceſtus

SER. Oñdit. Melius dixiſſet oſtentat. Alacris. Q̃uis acer dicat ſemp: tñ nuſq; dicit alacer: ſ alacris: q̃uis inde naſcatur. Inde eſt q papinius ſupprimit genus: ga dubitatur. Grauis ætate vel obiurgatione. Obiurgat. faſtigat. Toro berbæ. Verbum de verbo. Mam ab berbis tortis dictus ẽ torus. Fruſtra. Ordo eſt Tanta ne dona fruſtra tolli ſines tam patiẽs. Scdm aũt Igniũ q de familiis troianis ſcit pſit vnus fuit ex troianis de quo poeta mutat biſtoriã. Nobis nõ vocat vt ibi: q mibi accubãtes i cõuiuiis: ſed nobis ꝓ nr̃i poſituꝫ ẽ cã vitãdi omœoteleutõ. Sub bæc. ſtatim vel p⁹ bæc. Gelidus. Alid ex alio pẽdet. q̃re em̃ bẽt: ga gelidus: & q̃re gelid⁹ ga ſenis ẽ. Effœte. exbaſtæ trãſlatio a mlierib⁹ q̃s pt⁹ debiles reddit: q̃ſi p⁹ fœtũ. Improbus. nimis auidus: q ſin̄ certamie poſtulat p̃miũ. illa magna: aut quæ quondã fuerat. Moror expecto. Nam ſupra dixerat: ſe non mouerí præmiſ: et paulo poſt victor bouem interemit. Quibus. quorũ ſtructu. Ferrem. pugnare cõtendere. Nam vtraq; manus armatur. Intendere. Ligare: vt In-

Victori velatũ auro vittiſq; iuuencum
Enſem atq; inſignẽ galeam ſolatia victo
Nec mora continuo vaſtis cũ viribus effert
Ora dares: magnoq; virũ ſe murmure tollit
Solus q paridem ſolitus contendere contra.
Ideq; ad tumulũ quo maxim⁹ occupat hector
Victorẽ buten immani corpe: qui ſe
Bebrycia veniẽs amici de gente ferebat
Pertulit: & fulua moribundũ extendit barena
Talis prima dares caput altum in p̃lia tollit

Plauſus.
Explodere.

Fremere

Cauea.

Oſtenditq; bumeros latos alternaq; iactat
Brachia ptendẽs: & verberat ictibus auras
Queritẽ huic alius: nec quiſq; ex agmine tanto
Audet adire virũ: manibuſq; inducere cæſtus
Ergo alacris cũctoſq; putans excedere pugna:
Aeneæ ſtetit ante pedes: nec plura moratus
Tum leua taurũ cornu tenet: atq; ita faẽ.
Nate dea ſi nemo audet ſe credere pugnę
Quę finis ſtandi? quo me decet vſq; teneri?
Ducere dona

Ducere dona iube: cũcti simul ore fremebãt
Dardanidæ: reddiq; viro ꝓmissa iubebãt.
Hic grauis entellũ dictis castigat acestes
Proximus vt viridãte toro cõsederat herbę.
Entelle heroum quõdam fortissime frustra
Tanta ne tam patiens nullo certamine tolli
Dona sines: vbi nũc nobis deus ille mgr̃
Ne quicq̃ mẽoratus eryx: vbi pbama p oẽm
Trinacriã: & spolia illa tuis prudẽtia tectis:
Ille sub bæc: non laudis amor nec gloria cessit
Pulsa metu: sed em̃ gelidus tardante senecta
Sanguis hebet: frigentq; offœtæ in corpe vires
Si mihi q̃ quondã fuerat: quaq; improbus iste
Exultat fidens: si nũc foret illa iuuenta
Aut eqdem p̃cio inductus pulchroq; iuuenco
Venissem: nec dona moror: sic deinde locutus
In mediũ geminos ĩmani pondere cęstus
Proiecit: qbus acer eryx in plia suetus
Ferre manũ: duroq; intendere brachia tergo.
Obstupuere animi tanto⁹ ingentia septem
Terga boum plũbo insuto ferroq; rigebãt.
Añ oms stupet ipse dares: longeq; recusat:
Magnanimusq; anchisiades: & põdus: & ipsa
Huc illuc vinclo⁹ imensa volumina versat

tẽditq; locũ sertis. Tãto⁹. viro⁹. Iunge Vl̃de. Versat. cõsiderat: Sal. Exercitũ vertere. Tũ senior. Iunior & senior p̃ diminutionẽ sũt hæc cõpatiua: vt iã senior: ſ cruda deo viridisq; senect⁹. Cæst⁹ & arma. p endi adin: arma. i. cæst⁹. Tristẽq; hoc ipo in littore pugnã. Aut in quo mgr̃ occisus ẽ: aut in tristi littore. i. i fœcũdo. Var. n. dicit sub eryce monte eẽ infœcũdũ cãpũ fere ĩ trib⁹ iugeribus: in quo eryx & hercules dimicarunt.

DO. Putãs. iam ex hoc sigt emersur̃ alium q vicat. Cũcti. vt p victore ab oĩb⁹ haberi oñdat & sil̃ est testioniũ suo⁹ meritor̃.

Entelle heroũ. Obiurgatio ñ iurioſa: cui sit admixta laus. Frustra tãta ne tã patiẽs. singl̃a verba cũ põdere pnũciãda. Frustra .i. sine laboris merito. Tanta. Tã p̃cioſa tã pulcra sine gl̃a vincendi toli dona patieris. Est aũt snia: qm̃ in supioribus ille dixerat: si nemo audet videberis tu etiã timuisse.

CHR. Ergo alacris. Admonet neminẽ oportere tm̃ sibi arrogare: vt nll̃m sibi parẽ esse cõfidat cuius fortissim⁹ sit: vt hic q leua sola tau⁹ validissimũ tenere posset. Oñdit ãt cũ sine negocio illũ teneret: cũ ẽt qete eu⁹ tenẽs loq̃ret. Quo me decet vsq; quoq; p temesim. i. vsq; ad qd̃ tps & recte hec ĩ patia arrogãtiã exprimit. Cũcti dardãidæ. Nõ ppli iudiciũ sæpe labit. Reddi. tanq̃ rẽ debitã dari: vt & horrẽti tunicã ñ reddere seruo. Fortissime frustra. nã oia ægregie gesta sua ĩ hoc extrẽo actu deturpabant: vt videret illa frustra fecisse: & optie eũ icitat: & a p̃ceptore quẽ hũit & a reb⁹ gestis qb⁹ gl̃a bat̃ & a pbama: q̃ omia oñdit euanescere: si nũc sic cedat. Ille ãt excusat senectutẽ q̃ a natura ẽ. Versat. ad laudẽ æneæ. Nã dũ reliq stupebãt: ipse manib⁹ sin̄ negocõ huc & illuc uertebat. Immẽsa volumia. Nã cũ eẽnt cæstus imanis põderis optebat ab illis eẽ lõgissima lora: q̃ totũ ambirẽt corpus: vt facilius manib⁹ tenerent̃. Tales. Oñdit maguanimã orationẽ futurã. Pectore. Vt ea diceret quæ sentiret: & non quæ fingeret.

Tum senior tales referebat pectore voces:
Quid: siqs cæstus ipsius & herculis arma
Vidisset: tristemq; hoc ipso in littore pugnam
Hæc german⁹ eryx quõdã tuus arma gerebat.
Sanguiẽ cernis adhuc sps̃oq; infecta cerebro
His magnũ alciden cõtra stetit: his ego suetus
Dũ melior vires sanguis dabat: ęmula necdum
Tẽporibus geminis canebat spsa senectus
Sed si nr̃a dares hęc troius arma recusat:
Idq; pio sedet æneæ: ꝓbat auctor acestes
Aeq̃mus pugnas: erycis tibi terga remitto.
Solue metus: & tu troianos exue cæstus
Hęc fatus duplicẽ ex humeris reiecit amictum
Et magnos mẽbro⁹ artus mag̃ ossa lacertosq;
Exuit: atq; ingens media consistit harena

Vl̃de. Versat. cõsiderat: Sal. Exercitũ vertere. Tũ senior. Iunior & senior p̃ diminutionẽ sũt hæc cõpatiua: vt iã senior: ſ cruda deo viridisq; senect⁹. Cæst⁹ & arma. p endi adin: arma. i. cæst⁹. Tristẽq; hoc ipo in littore pugnã. Aut in quo mgr̃ occisus ẽ: aut in tristi littore. i. i fœcũdo. Var. n. dicit sub eryce monte eẽ infœcũdũ cãpũ fere ĩ trib⁹ iugeribus: in quo eryx & hercules dimicarunt.

DO. Putãs. iam ex hoc sigt emersur̃ alium q vicat. Cũcti. vt p victore ab oĩb⁹ haberi oñdat & sil̃ est testioniũ suo⁹ meritor̃.

Entelle heroũ. Obiurgatio ñ iurioſa: cui sit admixta laus. Frustra tãta ne tã patiẽs. singl̃a verba cũ põdere pnũciãda. Frustra .i. sine laboris merito. Tanta. Tã p̃cioſa tã pulcra sine gl̃a vincendi toli dona patieris. Est aũt snia: qm̃ in supioribus ille dixerat: si nemo audet videberis tu etiã timuisse.

CHR. Ergo alacris. Admonet neminẽ oportere tm̃ sibi arrogare: vt nll̃m sibi parẽ esse cõfidat cuius fortissim⁹ sit: vt hic q leua sola tau⁹ validissimũ tenere posset. Oñdit ãt cũ sine negocio illũ teneret: cũ ẽt qete eu⁹ tenẽs loq̃ret. Quo me decet vsq; quoq; p temesim. i. vsq; ad qd̃ tps & recte hec ĩ patia arrogãtiã exprimit. Cũcti dardãidæ. Nõ ppli iudiciũ sæpe labit. Reddi. tanq̃ rẽ debitã dari: vt & horrẽti tunicã ñ reddere seruo. Fortissime frustra. nã oia ægregie gesta sua ĩ hoc extrẽo actu deturpabant: vt videret illa frustra fecisse: & optie eũ icitat: & a p̃ceptore quẽ hũit & a reb⁹ gestis qb⁹ gl̃a bat̃ & a pbama: q̃ omia oñdit euanescere: si nũc sic cedat. Ille ãt excusat senectutẽ q̃ a natura ẽ. Versat. ad laudẽ æneæ. Nã dũ reliq stupebãt: ipse manib⁹ sin̄ negocõ huc & illuc uertebat. Immẽsa volumia. Nã cũ eẽnt cæstus imanis põderis optebat ab illis eẽ lõgissima lora: q̃ totũ ambirẽt corpus: vt facilius manib⁹ tenerent̃. Tales. Oñdit maguanimã orationẽ futurã. Pectore. Vt ea diceret quæ sentiret: & non quæ fingeret.

SER. Nec german⁹ eryx. Germanus fm Varronẽ ĩ libris de gradib⁹ ex eadẽ genitrice nat⁹ ẽ nõ vt multi dicũt de eodẽ germine q̃s ille tm̃ frẽs vocat: fm quẽ bñ nũc erycem veneris & butæ filiũ Aeneæ dicit fuisse germanũ. Sãguie. nõ herclis q victor euaserat sed ipsi⁹ erycis quo infecerat se tegẽdo. Geminis. duob⁹. Auctor. b⁹ certamis. Pugnas. i. arma: seq̃ns p añcedẽti: Tibi. p te vt tibi deserit hesper⁹ oetã. Duplicẽ a. i. abolã: q̃ duplex ẽ sicut chlamys Hor. cõtra quẽ duplici panno patia velat. Constitit. erectus in digitos. & locus est translatus de apollonio. Lacessunt. puocãt potius cũ gerunt. Membris & mole. Endiadis. i. mole membro⁹. Genua la. pceleumatic⁹ ẽ quę iste ita ponit vt possit reduci ad dactylum.

Ne qcq̃. nõ. Vulnera iactant. iact⁹. Tela ictus. Exit vitat declinat vñ de tarcõte. Virib⁹ exit. & bis hoc tm̃ vsus ẽ. Qui molibus vrbẽ. ãphibolõ ẽ: aut celsa molib⁹ aut q̃ molib⁹ oppugnat̃. Sedet circũ castella: Temesis ẽ. i. circũsidet. Oñdit dextrã Aut fiducia fortitudinis est oñdere quo minatur

aut certe puect⁹ætatis oñdit: q̄ ei ex iprouiſo ferire n̄ ſinit. Velox. Velociter: nomē p aduerbio. Vltro. Ecōtrario. Ille em̄ cadere debuerat. Grauis. Grauit: a ſilitudie figura. Caua pin⁹. Bñ reſpexit ad ætatē. Erymātho. Erymātbus mōs ē arcadiæ. Ida in magḡ Mō n̄ cretæ: ſed phrygiæ pp pin⁹. Cō ſurgūt ſtudiis In ſtudiis. Precipitēq; darē Celerē: vt p̄cipites vigilare viri. Nunc ille ſiniſtra. Vacat ille: addit ū pp metr. De ipo ei dr̄ creber vtraq; mānu pulſat verſatq; dareta. Q̄ multa grandie nibi. Hypallage: nā debuit dicere q̄ mlto nibo grādo p̄cipitat

Cerebrū

CHRI. Cerebro. Hoc mēbr frigidū ē & humidū nā niſi ſic eēt ex aſſiduis ſuis motibus & iis q̄ ſenſib⁹ i ſe recipiūt nimis inflammareť. Preterea cū ſpūs i illū duplici arteria calid⁹a corde pueiat: ex nimio calore nimiſ cōfuſas ſuas actōes redderet. Itaq; optuit vt ſuo ſibi inato frigore ſpm̄ tparet. Humidū āt illud efficit natura: ne mot⁹ ipm̄ deſiccent: & vt facile i illū iprimāť figuræ virtutū aialiū. Humor āt buiuſcemodi pigue hz vt ſua viſcoſitate formas cōmodi⁹ retineat & vt nerui q ab ipſo ſūt ſua viſcoſitate facili⁹ p varias corpis curuaturas flectāť: & extendāť. Triplex i eo ē ſubā: Cartilago: medulla: et vēnres. Optuit ei eē velamē: qđ os cōtineret: vbi radices ſūt neruor: P⁹boc lacuna ē in quā venæ ab epate ſanguinē fundūt ibiq; decoqť: et de calore ēmittit: mox avenis nutrietib⁹ cerebr ſugitť. Deide ſunt duæ cartilagies: q̄ cerebr tāgūt. Supior durior reſiſtit craneo: et noxia a cerebro arcet: vñ pp duritiē & mīnā cuſto diā dura mr̄ dr̄ Inferior tenuis cerebro adhærēs q̄ extēditť & contrahitť p̄ſertim in clamore & cantu & dr̄ pia mater: & ē ligamentū alterna & venar ad cerebr veniētiū. Stetit. puḡuit nō ceſſit. Sanguis melior. Junior: & ſi q̄tuor cōſtem⁹ būoribus: Sāguie q calid⁹ atq; būidus ē: pituita q̄ græce pblegma dr̄ frigida atq; humida: Bili q̄ colere. dicit græce: & ē calida et ſicca: & atra bili: ea em̄ ē melancholia: tñ qa ex bis oibus melior maiorq; ps ſāguis ē & eo maxie alimur. Capim⁹ ſāguiez p tota illa b ūor cōpoſitōe. Nam ei⁹ calore atq; būore iualeſcūt nerui: in qb⁹ cōſiſtit robur corpis. & q̄m ſāguis q viuacior validiorq; fuerat & i iuuēta pp vehemtē calorē & depuratū būorē: i ſenectute reddit: frigidior et amittit de ſucco naturali: vires minuūtur. Canebat. Canicies ē ex defectu naturalis būoris. Oſſa q̄ magḡ ſunt meli⁹ pond⁹oē & oēm ipetū incōmodūq; pferūt. Lacerti āt q̄s ēt totos muſculoſq; appellam⁹: carnes ſūt vehemēter neruoſæ: & neruor cartilagie iuolutæ: qb⁹ corp⁹ veluti qbuſdam machinis intēditť et remittitť. His & aduerſus p̄dera cōtra nitimur: & oēs ipet⁹ mouem⁹: quapp q lacertos oſſaq; magḡ bñt eos fortiores valētioreſq; eē cōſtat. Abduxere c. nam artis erat non ſolū in aduerſariū inferre ictum. ſed ēt ſe p̄ſertim caput cuſto dire ab ictu boſtili. Pugnāq;. l. i. alr̄ alter ad pugnā irritat. Labāt. Vacillāt: qa nerui & ligameta illi⁹ iūcturæ ex defectu ſāguis iualidiora ſūt. Aeger ban. q̄ſi difficilis nā pp multū motū vehemēter accenditur cor: & in nimio calore opus eſt maiore refrigeratōne. g̃ maiorē aeris baſtū et attrahunt et emittunt pulmones: vnde tantus anhelitus difficultatem præbet anhelanti. Male. antiquitas fugiēs vaſtioris litteræ ſonum malas et alas ro maxillis & axillis dixerunt. Exit. vitat ait Seruius: ſed vt rē intelligas nō recedit a ſua notione. Nam ille q

Tum ſatus anchiſa ceſtus pr̄ extulit æquos:
Et paribus palmas amboḡ inexuit armis.
Conſtitit in digitos ex templo arrectus vterq;
Brachiaq; ad ſupas interitus extulit auras.
Obduxere retro lōge capita ardua ab ictu:
Immiſcētq; manus manibus: pugnāq; laceſſūt
Ille pedū melior motu: fretuſq; iuuenta.
Hic mēbris & mole valens: ſed tarda trementi
Genua labāt: vaſtos quatit ęger anhelitus artꝰ
Multa viri ne quicq̄ inter ſe vulnera iactāt.
Multa cauo lateri ingemināt: & pectore vaſto
Dant ſonitus: errātq; aues & tpa circum
Crebra manus: duro crepitāt ſub vulnere malę
Stat grauis entellus: niſuq; imotus eodē:
Corpe tella mō atq; oculis vigilātibus exit.
Ille velut celſam oppugnat q molibus vrbem.
Aut montana ſedet circū caſtella ſub armis
Nūc hos nūc illos aditus: omnēq; perrat
Arte locū: & variis aſſultibus irritus vrget:
Oſtendit dextrā inſurgens entellus: & alte
Extulit: ille ictū venientē a vertice velox
Præuidit: cęleriq; elapſus corpe ceſſit:
Entellus vires iuuentum effudit: & vltro
Ipſe grauis grauiterq; ad terrā pondere vaſto
Concidit: vt quondā caua cōcidit aut erimāto
Aut ida in magna radicitus eruta pinus.
Conſurgūt ſtudiis teucri: & trinacria pubes:
It clamor cœlo: primuſq; accurrit aceſtus:
Aequeuumq; ab humo miſerās attollit amicū
At nō tardatus caſu neq; territus heros
Acrior ad pugnā redit: & vim ſuſcitat ira:
Tum pudor incendit vires: & cōſcia virtus:
Præcipitēq; daren ardens agit ęquore toto.
Nūc dextra ingeminans ictus: nunc illi ſiniſtra
Nec mora nec reqes: quā multa grandine nibi

Nam ille qui ictum venientē vitare vult: exit eā lineā: p q̄s ventu⁹ videt telū: & sic exeūdo vitat. Oñdit. Dextrā erigit: cōsequens pro añcedēdi: Nam q̄d in altū extollit: ab oibus videt. Vel oñdit. s. ne dolo sed apto marte agat: Vel denotat tarditatē senilē. Vel librat ictū: vt destiatū locū assequat. Caua. Carie cor rosa: Vim suscitat ira. scdm pipateticos q aiūtvti fer⁹ cote acuit sic fortitudo ira. Tū pudor. ponit Ari sto. quicq̄ spēs fortitudis: q̄ ꝓprie fortitudo nō sunt: sed tñ idē opant: iter quas est cū pudore ipellimur vt forti ato rem aggrediamur: & hec ciuilis appellat. Affertq̄ auctoritatē ex Homero de Hectore: qui pudo re cogebat: ne hostibus cederet. Dicebat em polydamas Me prim⁹ redarguet pugnabat ergo potius pu dore q̄s recta ratione mot⁹. Quapp erit teste ipo aristotele tercia spēs nōvere fortitudis Et cōscia virtus Nam cum cōscius sit qua virtute bacten⁹ fuerit: nō vult ab ea degenerare. Nunc ille. Nō vacat ille meo iudicio: sed poti⁹ empbasim facit. Idq̄ mir⁹ in poeta q̄ strepitu & tumultu. vt ita loquar: & vehementi ver borum celeritate vehementiam huius viri exprimit. Robur vnde

Culminibus crepitant: sic densis ictibus heros
Creber vtraq; manu pulsat: versatq; dareta.
Tum pater æneas procedere longius iras:
Et sæuire animis entellum haud passus acerbis
Sed finem imposuit pugnæ: fessumq; dareta
Eripuit mulcens dictis: ac talia fatur.
Infœlix quæ tanta animum dementia cœpit.
Non vires alias. conuersaq; numina sentis.
Cede deo: dixitq; : et prœlia voce diremit.
Ast illum fidi æquales genua ægra trahentem
Iactantemq; vtroq; caput: crassumq; cruorem
Ore reiectantem mixtosq; in sanguine dentes
Ducūt ad naues: galeamq; ensemq; vocati
Accipiunt: palmā entello taurumq; relinquūt
Hic victor superans animis tauroq; superbus
Nate dea: vosq; hæc inquit cognoscite teucri
Et mihi quæ fuerint iuuenili in corpore vires:
Et qua seruetis reuocatum a morte dareta.
Dixit: et aduersi contra stetit ora iuuenci:
Qui donum astabat pugnæ: durosq; reducta
Librauit dextra media inter cornua cæstus
Arduus: effractoq; illisit in ossa cerebro.
Sternit̄: exanimisq; tremēs ꝓcūbit humi bos:
Ille super tales effudit pectore voces.
Hanc tibi eryx meliorē aiam ꝓ morte daretis
Persoluo: hic victor cæstus artemq; repono.
Protinus æneas celeri certare sagitta
Inuitat qui forte velint: et premia ponit:
Ingentiq; manu malum de naue seresti
Erigit: et volucrem traiecto in sune columbam
Quo tendant telum malo suspendit ab alto
Conuenere viri: deiectamq; ærea sortem
Accepit galea: et primus clamore secundo
Hyrtacidæ ante omēs exit locus byppocoōtis
Quē modo nauali mnestheus certamie victor

SER. Versatq; dareta. Dares daris. vñ da en. Et dares daretis: vñ dareta. sicut cbremes cbremis & cbremetis. vñ cbremē & cbremeta Infœlix. Cōsolatio vt fortūæ videat q̄d vict⁹ sit. Dixitq̄. q̄s vacat metri cā: & malnit pissologiā facere q̄s vti cōi syllaba: q̄ frequēs vitiosa est. Hic Terentian⁹ Nec tāta in meritis venia cōcedit̄ vti. Ast illū fidi æquales. Home. φιλοιέτοιροι Vtroq;. Aduerbium: in vtrāq; ptē. Vocati Oñdit eos ꝓ pudorē ꝑterea circa amicū erāt occupati. Teucri. & ñ siculi. qa illi ei⁹ virtutē norāt. Effractoq; Hypalage: Nā fregit os: & illisit i cerebr⁹ Humi bos. pessim⁹ versus in monosyllabis desinēs Meliorē. Aptiorē: nā aialē bostiā dāt. Cæstus ar. q. r. & arma dicit se repōere: & arti re nūciare. Ingētiq; manu. ingēti multitudie

Malū. Mal⁹ arbor ē nauis gnis masculini. Hor. Nec mal⁹ & celeri sauci⁹ aphrico. & dictus ē mal⁹: vl̄ qa bēt istar mali i sūmitate: vl̄ qa q̄si qbusdā cigit̄ malis ligneis quo⁹ vo lubilitate facili⁹ vela eleuant̄. Traiecto. extēto: vñ trāsēna dr̄ extēsus funis Sal. Trāsēna dimissū victoriæ simulacb⁹ cū machiato strepitu tonitruū coronā capiti imponebāt Quo. i quā: nā ponit aduerbiū ꝓ noibus vt Gen⁹ vñ latinū. Clamore scdo. vt sup̄ dixit Magnoq; vi⁹ se murmure tolit. Quē mō Nup. nā vt sup̄ dixi us victor fuit duo⁹ Vrban⁹ vero dicit mō ꝓpemodū. Pene nam scds de⁹ fuit. Alii victor. i. cōposvoti: vt Rapidisq; rotis ist̄istere victor. Optauerat. n. ne rediret extrem⁹ Clarissime. notissime. q fuit Licaōis fl̄i⁹. pādar⁹ āt fm bomer⁹ Mineruæ iussu turbauit certamē singl̄are pidis & Menelai. Subsedit. Remansit: neq;. n. pferebāt sors: aut delituit. vñ subsessores dñt: q occisuri aliquē delitescūt. sed boc dilucidi⁹ ibi de uicta asia subsedit adulter. Flexos icur. Curuos iflectūt d̄buit dicere. ē g̃ vsus mutatōe.

DO. Infœlix. Qui audeas cōtra numia. ē āt optia cōsolatio: cū oñdat non illū ab boie sed a numine vici. Cede d. errāt q putāt entellū deū ab æneavocari: sed deū dicit fauēs illi numē. Aegre. Quib⁹ paulo añ tātope videbat. Caput. Qd paulo añ in celū pp supbiā. Palmā taurūq; reliquūt exprimit quāro cū cum dolore bæc facerēt. CHRI. Alias Quā bois esse cōsueuerint. Mutata. in fauorem suū. solatur⁹. n. cōat oñdere ñ ab illo sed a dīs esse victum ergo cede deo. iactantē et

Librare. reiectãtẽ. Color ẽ ſiliter cadẽs. Librauit. q. d collineauit. ꝓprie dicius liberare rẽ cũ illã ingenio & artificio nr̃o ita collam⁹ vel ſua ſpõte ſine viculis ſtet vel cõuolum⁹ et quo volumus ſuo põdere nullo ipellẽte declinet. Qđ florẽtini dicũt cõgegnare vt maxie appet in inſtr̃is horologiũ. Dicius etiã librare: cum id qđ ꝓcuſſuri ſum⁹ ita collineam⁹ vt nõ niſi ꝓpoſitũ nobis locũ feriat. Et dr̃ a libra: qm̃ maxima rõne ingenii tota res ponderaẽ. i. diligẽter p̃cogitaẽ. Ergo librauit. i. collineauit: vt mediũ inter cornua ferirẽt. Dicim⁹ ẽt librare: cũ aliqua moles ita cõſtituaẽ: vt vel pueri manu facile vel cir cũagaẽ vel quouis iflectaẽ. Nos ãt id dicius bilicare. Pli. Quaꝝ in officina turbines ita librati pepẽderũt. vt puero circũagẽte tonarẽtur. Humi bos. Male deſinũt verſus in monoſyllabiſ: ſed hic de iduſtria poſuit vt caſu bouis caſu carmis añ oculos poneret. Meliorẽ. Nõ excellẽtiorẽ: Nã melior ẽ aia bũana quæ rõnalis eſt q̃ feria quæ caret rõne: ſed aptiorẽ: vt et bona bello corn⁹. i. apta Pandare. iure in vota vocauit: Nã ſtrabone teſte apud pinarã maximã ex lyciæ ciuitatibus pandarus colitur. Hic Licaonis filius fuit: et emiſſa ſagitta vulnerauit menelaum cogreſſum paridi.

SER. Pro ſe q̃ſq; ꝓ ſui roboris q̃litate. Arbore ma. Vt dixit Luſtrat auentini mõtẽ Cxterrita p. Timorẽ pẽnis ſignificãs. Sigña eni aialia ſigna bñt qb⁹ idicãt timorẽ: hic de lupo Caudãq; remulcẽs ſubiecit pauitatem vtero Oclĩ ãt i boie primi idicãt timorẽ: Vñ de Caco: Turbatũq; oculis. Plauſũ. alii pẽnarũ dicũt: ſed meli⁹ẽ ſpectãtiũ fauore. Adducto arcu t. t. Hypallage ẽ: nã telũ adducir̃: & arc⁹ tẽdir̃. Miſerand⁹. Qui difficiliore pfectare caruit victoria. Tũ. Deide: ordis aduerbiũ

Arcu c. pa. Cõtẽto arcu tela tenẽs pata. In uota. nã pãdar⁹ veluti bæros apd licio. colir̃

Nigra. alta. In aſtris. Vñ aſſũpſerat: vt Hic boim pecudũq; gen⁹ vitæq; volantũ: & loc⁹ ẽ ex Home. Vñ ianis ẽ vitupatio æneæ q̃ ſuſpẽderit auẽ maternã. nã & res trãſlata ẽ ſimpliciter: et q̃cũq; auẽ ſuſpẽdiſſet: i eã dẽ icidiſſet vitupationẽ: cũ q̃cũq; auiſ alicui deo ſacra ſit: Vrban⁹ ãt dicit matrẽ citi⁹ potuiſſe placari. Artẽ cul pat locũ Vir. maſtyx: cũ iua cuo aere artẽ nõ poſſet oñdere: q̃q̃ dicã piti ex ipo ſagittario; geſtu artis pitiam idicari. Augurio. Dicir̃ auguriũ q̃ſi auigeriũ: qđ aues gerũt. & bñ de ſagitta dixit q̃ bẽt pẽnas q̃q̃ oia advnũ cõgeſſerit locũ. Mõſtrũ. Auguriũ. auſpiciũ: Oraculũ. Ser̃. Graue: Salu. Ser̃ bellũ i anguſtiis cõmittir̃: & qđ iprobat vates æneaſ coplectir̃: decept⁹ auguriis ſili die qđ apd troiã ꝓbauerat pr̃vt ſtella facẽ ducẽs Liq dis. at nõ poſſũt eẽ liquidæ nubes: ſed ꝓ aere poſuit. Refixa. ex vulgari opione: Nã ſe cũdũ Lucretiũ vent⁹ altiora petes æthereum ignẽ ſecũ torq̃t: q imitaẽ ſtellã cadẽtẽ. Attõitis ſtupefctis p tonitrua q̃ celeſtib⁹ ignib⁹ ſp cobærẽt. Omẽ. ñ abnuit æneas: ſed ꝓbauit ñ ſcdm auguriũ diſciplinã dixit ad ſe ñ ptinere. Nã nr̃i arbitri ẽ viſa aiavel iprobare: vl̃ recipe. Sũe pr̃. pcipe: nã ẽ verbũ q̃ vtunt̃ iuriſcõſulti quoties legatũ ñ ab hærede daẽ: ſed excipientis arbitrio. Exortẽ. σκλήρον. Anchiſæ munus qđ accepit a ciſſeo r̃ge thraciæ

Promere pr̃e becubæ. Do. Nihil occurit dignũ qđ aſcribaẽ. CHRI. Depromũt. Promere ẽ

Conſequitur viridi mneſtheus euinctus oliua.
Tercius eurytion tuus o clariſſime frater
Pandare: qui quondã iuſſus confũdere fœdus
In medios telum torſiſti primus achiuos:
Extremus galeaq; ima ſubſedit aceſtes
Auſus & ipſe manu iuuenum tentare laborem.
Tunc validis flexos incuruãt viribus arcus

Pro ſe quiſquis viri: & depromũt tela pharetris
Primaque per cœlum neruo ſtridẽte ſagitta
Hyrtacidæ iuuenis volucres diuerberat auras:
Etvenit: aduerſiq; infigitur arbore mali.
Intremuit malus: timuitq; exterrita pennis
Ales: & ingenti ſonuerunt omnia plauſu
Poſt acer mneſteus adducto conſtitit arcu
Alta petens: pariterq; oculos telumq; tetendit
Aſt ipſam miſerandus auem contingere ferro
Hon valuit: nodos & vincula linea rupit:
Quis innexa pedem malo pẽdebat ab alto:
Illa notos atq; atra volans in nubila fugit.
Tum rapidus iã dudum arcu contenta parato
Tela tenens fratrem eurytion in vota vocauit
Iam vacuo lætam cœlo ſpeculatus: et alis
Plaudentem nigra figit ſub nube columbam
Decidit exanimis: vitamq; reliquit in aſtris
Aeris: fixamq; refert delapſa ſagittam.
Amiſſa ſolus palma ſuperabat aceſtes:
Qui tamen æthereas telum contorſit in auras
Oſtentans artem pariterq; arcumq; ſonantem
Hinc culis ſubito obiicitur magnoq; futurum
Augurio mõſtrum: docuit poſt exitus ingẽs
Seraq; terifici cecinerunt omnia vates:
Nanquevolãs liquidis in nubibus arſit arũdo
Signauitq; viam flammis: tenueſq; receſſit
Conſumpta in ventos: cœlo ceu ſæpe refixa
Tranſcurrunt: crinemq; volantia ſydera ducũt:
Attonitis hæſere animis: ſuperoſq; precati

Trinacrii

Trinacrii teucriq; viri: nec maximus omen
Abnuit æneas: sed lętũ amplexus aceſtẽ
Muneribus cumulat magnis: ad talia fat̃.
Sume pater: nam te voluit rex magnus olympi
Talibus auſpiciis exortẽ ducere bonorem.
Ipſius anchiſæ longeui hoc munus habebis

rẽ recõditã ita educere: vt ad manũ pata ſit: vñ ꝓmptũ patũ dicim⁹. Neruo. chorda: q̃ ex neruis qñq; fit. Volucres. q̃ tactũ celer rime effugiũt. Arbore ma. in malo q arbor dr̃. Intremuit m. ſuo ordie ponit prio mali tremorẽ. i. tremulã cõcuſſionẽ: & ex ea re timorem auis atq; ex iis duob⁹ plauſus ſpectantiũ. Acer. Acuto ingenio. Conſtitit. Nã dũ ita tẽdim⁹ arcũ: vt nlla ſit manuũ vacillatio: certiſſim⁹ ictus ẽ. Oc̃los & telũ. ſic:

eñ colliniam⁹ ſagittas: vt oc̃o p lineã illã q̃ ad ſignũ fert ſagittã dirigam⁹. Supabat. ſupat et neutrũ i hac ſigtione eſt. Qñ ãt trãſit vincere ſigt. Docuit poſt exitus. Nã oñdit illũ infœlix fuiſſe qđ fœlix eẽ æneas putauit. & p trãſitũ oñdit poeta q̃ difficile futura auguriis mõſtriſue cõiectari poſſum⁹: cũ ſæpe et prudẽtiſſimi viri fallãt̃. vt i ꝫ loco æneas q putauit felicia portẽ di cũ ifelicia portẽderent̃. Sydera refixa. Nã cũ affixa cœlo ſint ſydera refixi putant̃ ab impitis fm quos nũc vt poeta loq̃t̃. illi ei credũt vapores ignitos q ſæpe p aerẽ ferunt̃ ſtellas eẽ e cœlo cadẽtes: vñ et Oui: Quæ ſi nõ cecidit potuit cecidiſſe videri. ſi ãt qđ & puerile cogitatu ẽ caderet: terrã vniuerſã tegeret: cũ ſingulæ ſtellæ magnitudine terrã ſupent. Crinem ide eſt qđ dixit ſignauitq; viã flamis. Exortẽ. q tibi eẽt ꝓprius neq; eũ cum aliis ſortireris.

SER. Impſſum ſ. impreſſa ſigna habentẽ. i. emblemata.

Cratera impſſum ſignis: quẽ thracius olim
Anchiſę genitori in magno munere ciſſeus
Ferre ſui dederat monumentũ: & pign⁹ amoris
Sic fatus: cingit viridãti tpa lauro:
Et primũ añ oms victorẽ appellat aceſtẽ:
Nec bonus eurycion p̃lato inuidit honori
Quãuis ſolus auẽ cœlo deiecit ab alto.
Proximus ingredit̃ donis: q vincula rupit:
Extremus volucri q fixit arũdine malũ.
At p̃ æneas nondum certamie miſſo
Cuſtodẽ ad ſe comitẽq; impubis iuli
Epitidẽ vocat: & fidã ſic fat̃ ad aurem
Vade age: & aſcanio ſi iam puer ille patum
Agmen bẽt ſecum: curſuſq; inſtruxit equorum
Ducat auo turmas: & ſeſe oñdat i armis:
Sic ait: ipſe omnẽ longo decedere circo
Infuſum pp̃lm: & campos iubet eẽ patentes
Incedũt pueri: piterq; añ ora pentum
Frenatis lucẽt in eqs: quos omnis euntes
Trinacrię mirata fremit troięq; iuuẽtus
Oñibus in morẽ tonſa coma p̃ſſa corona
Cornea bina ferũt p̃fixa baſtilia ferro:
Pars leues humero pharetras: & pectore ſũmo
Flexilis obtorti p collũ it circulus auri.
Tres equitũ nũero turmę terniq; vagant̃
Ductores: pueri biſſeni quenq; ſecuti.
Agmine ptito fulgẽt p̃ibuſq; mgr̃is:
Vna acies iuuenũ ducit: quã puus ouantem
Nomẽ aui referẽs priamus: tua clara polyte
Progenies: auctura italos: quẽ thracius albis

Primũ añ o. Vnũ vacat. Donis. Ad dona. Extremũ. oñdit bos ſua munera percipiſſe: Aceſtẽ vero ſumpſiſſe ꝓcipua. Cuſtodem. fm Tullium q dicit ad militiã euntibus ſolitũ eẽ dari cuſtodes. qbus prio anno regant̃: Vñ ait de pallante ſub te tolerare magiſtro: Militiã & graue martis opus.

Impubis. Ab eo qđ eſt bic pubis. Nam qđ ait Sal. Puberes oms interfici iubet. venit ab eo qđ eſt puber: & ſunt cõis generis ſi referant̃ ad ſingl⁹os: ſi aũt ad multitudinẽ bæc pubes. Fat̃ ad aurem. Seq̃t̃ & dicait: vñ ſicut & in tercio dixim⁹ vnũ vacet neceſſe ẽ. Cãpos iubet eẽ patẽtes. Diſceſſu populi. ſ. iubet fieri cãpos patẽtes. Incedunt pueri. Aut poetica licẽtia confundit ætates vt mõ pueros: modo iuuenes dicat: Nam ait vna acies iuuenũ Aut certe fm quoſdã ſequenti diſtinctiõe mutata mgr̃os pueros dicit. Sequentes vero maturioris ætatis.

Quos omnis euntes. Quos eũtes omnis turba fremit. i. cum fauore proſequitur.

Tonſa coma. i. compoſita. Preſſa corona. Id ẽ galea: & ſermone Home. vſus eſt: Nã galea ϛτέφανον dixit. Nã ꝓprie coma nõ tonſi capilli: & re uera corona nõ p̃t eẽ cũ ſeq̃tur Galeã añ pedes, piecit inanem Alii dicũt potuiſſe eos br̃e galeas coronatas. Bebius tñ macer dicit a cæſare auguſto pueris q luxerũt troiã denotas eẽ galeas & bina baſtilia: ad qđ Vir. cõſtat alludere. It pectore ſũmo. Sic legẽdũ ẽ: ne ſit ſoleciſm⁹ & rei aiali dedit motũ dicendo It. Summũ autẽ pectus ait pectoris & colli continuum.

Tres equitũ nũero turmæ. Rẽ romane militiæ ſuo inſerit carmi. Nã conſtat prio tres fuiſſe ptes populi romani: Vna tatienſiũ a Tito Tatio duce ſabino⁹q; iam amico p⁹ fœdrra. Altera ramnerũ a romulo. Tercie Lucerum: quorum fm Liuium & nomen et cauſa in occulto ſũt Varro tñ dicit Romulũ dimicantẽ cõtra Titũ tatiũ a lucumonibus boc ẽ thuſcis auxilia poſtulaſſe: vñ qđ venit cũ exercitu: cui r̃cepto iã tatio p̃ſvrbis ẽ data vñ in vrbe thuſcus dictus eſt vic⁹: Ho

ratius Actbuſci turba impia vici. Ergo a lucumone luceres dicti ſũt. Ergo in tres ptes diuiſus erat ppl'us adeo vt q ẽt vni ꝑerat parti tribun⁹ dicebaẽ: vñ etiã ſumptus dati ppl'o tributa noiauẽ. Terni ductores. More ſuo: boc eſt tres. Ductores pueri. Hic q dam diſtinguunt: vt dixim⁹ ſupra. Paribuſq; mgr̃is. Et boc alludit: Nam bodie equitũq; mgr̃i dicunẽ. Polite ꝓgenies. illũ dicit quem ſupra a pyrrho introducit occiſum: de quo Cato in originibus dicit: q ad italiã venerit: & ſegregatus ab ænea cõſiderit oppidũ politoriũ a ſuo noie: Quẽ thracius albis. Cum tres dixerit duces: quoꝝ equos cõmemorat: Sed aut ꝑ termiſit: q vt cõſeq̃reẽ neceſſe erat: nec ei vnus pedes eẽ poterat: aut illo reddidit loco: vt cætera pubes ſenioris aceſtæ fertur eqs. Quãq̃ multi diſtinctõne mutata tres equos cõmẽorant: vt ſit plane prim⁹ equ⁹ bicolor maculis: & de alio dicat Veſtigia primi alba pedis. i. primoꝝ pedũ veſtigia: & frontẽ albã oñdebat alter. CHRI. Et primũ añ oẽs. Pnt eẽ duo: vt primũ referaẽ ad tps primũ. i. q̃primũ & ſtati vt res ſtatim facta ſint: & añ oẽs ad ordinẽ. Infuſũ. Cõfuſe & nullo ordie ingeſtũ. Añ ora p. Quæ res magnam illis voluptatẽ ꝑbebat. Frenatis. Nam & infrenes aliqñ i bello adbibebãt. Lucẽt. Propter arma: & nibil mẽorat qd horrorẽ ab armis afferat: vt in bello ſolet. ſed oĩa oñdit voluptuoſa: qualia in ludis eẽ decebat.

Mirata fremit. nam illoꝝ indoles ſpẽ futuræ fortitudinis afferebat. Priamus. Filius fuit politæ que in conſpectu pr̃is a Pyrrho cæſum ſcripſit poeta: q̃uis Cato illum in italiam veniſſe: & polytorium vrbẽ condidiſſe dicat. Alii dicunt priamũ ædificaſſe: & illam a patre denominaſſe.

SER. Actii dixere. latini. Propter actiã matrẽ Octauiani dixit: De q̃ dixit Antoni⁹ actia latini mater. Vult em̃ eius ẽt maternũ genus eẽ antiqſſimũ. Cætera tri. Cætera pubes eqs aceſtæ ferẽ. Pauidos. Gl'iæ cupiditatæ ſolicitos. Flagello: Virga: q̃ ſonat i modũ flagelli. Choris. Acieb⁹. Vocatis. Ictu virgæ. Et nũc terga n. Tria cõmẽorat q̃ i bello gerũẽ Pugnã: fugã: & pacẽ. Labyrinth⁹. Loc⁹ apd cretã fcũs a dædalo pplexis pietib⁹: vbi minotaur⁹ iduſus ẽ. parietib⁹ itextũ cæcis. i. cæcũ itextis pietib⁹. Ancipitẽ dolũ. pplexuꝫ errorẽ eũdi ac redeũdi. Frãgeret. Decipet falleret. Eſt em̃ catulli verſus: Errabũda regẽs tenui veſtigia filio ne labyrintheis e flexib⁹ egredietẽ. Tecti fruſtraret inexplicabil' error. Impediũt. Implicãt: intexũt: q̃ a veſtib⁹ tractũ. Delphinũ. aut venit ab eo qd ẽ delphi delphinis a delphie: Aut delphinũ ꝑ delphioꝝ poſuit: Maria humi: Home. ὑγρὰκέλευθα. Carpathiũ. iter ægiptũ & rhodũ a carpatho iſula. Nec mirandũ cũ duas poſuiſſe cõpatoes: cũ & i ſcdo boc fecerit i ſegetẽ veluti & cætera i geor. tres ponat. frigid⁹ vt quondã ſiluis imurmurat auſter: vt mare ſollicitũ ſtridet refluẽtib⁹ vndiſ æſtuat vt clauſis rapid⁹ fornacib⁹ ignis. Primus aſcani⁹ generis ordinẽ docet: vt in primo dixim⁹. Retulit. inouauit qd iã fecerat Priſcos q tenuerãt loca vbi alba ẽ cõdita. Porro. p⁹ longũ iteruallũ. & ẽ aduerbium tpis. Troia q̃ nũc p. Vt ait ſuetoni⁹ tranqllus lud⁹ ipe quẽ vulgo pyrricã appellãt: troia vocaẽ cui⁹ origine exp̃ſlit i li. de pueroꝝ luſib⁹. Hac celebrata ten⁹. Temeſis eſt bacten⁹ & hic ꝓmo q̃tum ad artẽ ſpectat duas cõtinet ptes or̃onis vt hac ꝓnomẽ ſit: ten⁹ ꝓpoſitõ: ſicut pube ten⁹ & crurũ ten⁹: ſed iã vſus obtinuit vt ꝑ vna pte habeaẽ. g aduerbium eſt: Omis em̃ pars or̃onis cũ deſierit eẽ qd ẽ: in aduerbiũ migrat: & eſt tpis. Nã bucuſq; ſignificat. Hic primũ. Sequetur em̃ palinuri vel miſeni mors iõ mutata fortuna ẽ. Irim de cœlo m. ſ. i. ex magẽ pte ſeruat vt mercuri⁹ ad cõcordiã: iris ad diſcordiam mittaẽ vñ & iris dcã eſt q̃ſi ἔριδος. Fal-

Portat equus bicolor maculis: veſtigia primi
Alba pedis: fortẽq; oſtentans arduus albã
Alter atis genus vñ atii dixere latini
Paruus atis pueroq; puer dilectus iulo:
Extremus formaq; añ omẽs pulcer iulus
Sidonio eſt inuectus equo: quẽ candida dido
Eſſe ſui dederat monumentũ & pignus amoris
Cætera trinacriæ pubes ſenioris aceſtę
Fertur equis.
Excipiũt plauſu pauidos: gaudentq; tuẽtes
Dardanidæ: veterũq; agnoſcũt ora parentum
Poſtq̃ omnem lęti cõſeſſum: oculoſq; ſuoꝝ
Luſtrauere in eqs: ſignũ clamore pararis
Epitides longe dedit: inſonuitq; flagello.
Olli diſcurrere pares: atq; agmina terni
Diductis ſoluere choris rurſuſq; vocati
Conuertere vias: infeſtaq; tela tulere
Inde alios ineũt curſus: alioſq; recurſus:
Aduerſis ſpaciis. alternoq; orbibus orbes
Impediũt: pugnęq; cient ſimulacra ſub armis:
Et nũc terga fugę: nudãt nũc ſpicla vertũt
Infenſi: facta piter nũc pace ferunẽ.
Vt quondã creta ferẽ labyrinthus in alta
Parietibus textũ cęcis iter: ancipitẽq;
Mille viis habuiſſe dolũ: qua ſigna ſequẽdi
Falleret indeprẽſus: & irremediabilis error.
Haud aliter teucoꝝ nati veſtigia curſu
Impediũt: texũtq; fugas: & plia ludo
Delphinũ ſil'es: qui ꝑ maria humida nando
Carpathiũ libycũq; ſecant: ludũtq; ꝑ vndas

Hunc morem

Hũc morẽ curſus: atq; hæc certamĩa primus
Aſcanius longã muris cũ cingeret albam
Rettulit: & priſcos docuit celebrare latinos:
Quo puer ipſe modo ſecum: quo troia pubes
Albani docuere ſuos: hinc maxima porro
Accepit roma: & patrium ſeruauit honorem
Troiaq; nunc pueri troianũ dicit agmen
Hac celebrata tenus ſancto certamina patri
Hic primũ fortuna fidem mutata nouauit
Dum variis tumulo referunt ſolẽnia ludis
Irim de cœlo miſit ſaturnia iuno

ſum eſt autẽ qđ dicit mĩniſtra eſſe tantũ dearũ cũ & a Ioue plerũq; mittat: vt Aereã cœlo cũ iuppiter irim. Dimittit germanæ baud mollia iuſſa ferentẽ. Et bene irim mittit: quæ fit de nubibus: quarum dea eſt Iuno

CHRI. Gaudẽt tuentes d. fit eñ natura vt puerili ætate: in q̃ aliq̃ ſit indoles: gaudeamus: & ipſa ſimilitudine formæ paternæ illos a moribus ipſoꝝ nõ degeneraturos putemus

Choris. maluit q̃ acie dicere: qa ludus & nõ boſtile certamẽ erat. Labyrinthus. hoc ædifi cii genꝰ portentoſiſſimũ iure appellat Plinius Eſt eñ ingentiſſimi diſpendii: & nulli viſui neceſſariũ. Ponit autẽ q̃tuor fuiſſe. Primũ i bera cleopolite: quẽ Herodotꝰ. xii. regũ q ægypto ſimul iperarunt opus fuiſſe refert: & tria milia habitacula habuiſſe: mille qngenta ſup̃ terrã Labyrínthus

& totidẽ ſub terranea. Demoteles regiã Mocberudis fuiſſe dicit. Lycias ſepulchrũ Metidis plures Soli ſacrũ eẽ extructũ. Hinc Dedalus exẽplar in eo quẽ in creta ædificauit Sumpſit. Sed illiꝰ cẽteſimã ptẽ imitatus ẽ: q̃ itinerũ ãbages occurſuſq; ac recurſus inexplicabiles cõtinet crebris fõribꝰ inditis: ad falledũ occurſus redeundũq; i errores eoſdẽ. Tertius fuit i Lemno ſiꝝ illis colũnis tñ centũ qnq̃ginta memorabilior. Quaꝝ i officina turbines ita Librati pepẽderũt: vt puero circũagente tornarẽt. Quartũ porſena clu ſii rex ſibi facit ſepulchri cã ſub vrbe cluſio: de quo Varro ſepultus ẽ ſub vrbe cluſio i quo loco monumẽtũ reliqt lapide qdrato. Singula latera pedũ lata tricenũ. alta quinq̃genũ in quæ baſi q̃drata intus labyrinthum inextricabilẽ: quo ſiquis ꝓperet ſine globo lini exitũ inuenire nequeat. Sup̃ ad quadratũ pyramides quinq; ſunt: q̃tuor in angulis in medio vna in imo latæ pedũ ſeptuagenũ quinũ altæ centũ quinquagenũ ita faſtigiatæ vt in ſummo orbis æneus & pegaſus vnus oibus ſit ipoſitus ex quo pẽdeant excepta catenis tintinabula: quæ vento agitata longe reſonãt. Sup̃ quẽ orbẽ aliæ quattuor pyramides extant altæ pẽdes centenũ: ſup̃ quas vno ſolo quinq; pyramides quarũ altitudinẽ Varronem puduit ponere. Fabulæ ætruſcæ eandẽ dicunt quã totius opis. Diodo. ſicu. ſcribit de labyrinthо ægyptio eſſe qui illũ a Mena rege ædificatũ velint. Eſſe itidẽ alios qui a mẽdite: alios qui a Barone poſitũ referãt. Ancipitẽ dolũ. errore ex ambiguitate. Indeprenſus. ꝓ indeꝑbendibilis. Texunt fugas. ita fugiũt vt inexplicabiles cõnectendo curſus reddãt. Delphinũ delphinus delphini & delphin delphinis. Velociſſimus oĩm aialiũ delphinus eſt. ocior volucre: acrior telo. Tardaẽ tñ in feriendo: qa nõ niſi reſupinꝰ atq; iuerſus ferire pot̃ qm̃ multũ infra roſtrũ os illi ẽ medio pene in ventre. Cũ diutius ſpm̃ cõtinuerit veluti arcu emiſſus adrepirandũ emicat. Parit catulos decẽ. Nutrit vberibꝰ. Fœtus infantia ifirmos geſtat. Adultos diu comitatur. Viuit. xxx. ãnis. Lingua illi cõtra naturã aquatiliũ mobilis & ſuillæ ſimilis. Pro voce gemitus bumano ſimilis. Dorſum repandũ. Roſtrũ ſimũ. Qua de cã nomẽ ſymonis miro mõ agnoſcunt malũtq; ita appellari boĩ amiciſſimi ſunt: & muſica delectanẽ. Huius rei & Arionis & multoꝝ alioꝝ exẽpla narrat Pli. Corio veſtiunẽ. ſed non cũ pilis vt vituli marini & Hippotami. Fortuna mutata. i. fortuna innouata. i. alia facta mutauit fidẽ. In quo loco docet poeta nullã fidẽ habendã eã fortunæ: quia mobilis inſtabiliſq; ſemp ẽ: & ſemp infida: vt recte monere videaẽ Seneca nemo cõfidat nimiũ ſecundis nemo deſperet meliora lapſis. Fortuna mutata nouauit fidẽ. i. mutauit fidẽ innouata quaſi alia effecta.

Delphínes

Iliacam ad claſſem: ventoſq; aſpirat eunti
Multa monẽs: nec dũ ãtiquũ ſaturata dolorẽ
Illa viã celerans per mille coloribus arcum
Nulli viſa cito decurrit tramite virgo.
Cõſpicit ingentẽ cõcurſum: & littora luſtrat:
Deſertoſq; videt portus claſſemq; relictam.
At procul in ſola ſecretæ troades acta
Amiſſum anchiſen flebãt: cũctæq; ꝓfundum
Pontũ aſpectabãt flentes: heu tot vada feſſis
Et tantũ ſupereſſe maris: vox omnibus vna
Vrbem orant: tedet pelagi perferre laborem
Ergo inter medias ſeſe baud ignara nocendi

SER. Ventoſq; aſpirat eunti. Vt de mercurio Vocat zephyros. Mille coloribꝰ. ſ. factũ vel mille coloꝝ per antiptoſim. Nulli viſa. ſ. ipſa dea. Nã arcus videt: quẽ nõ irim ſed viã iridis dicit. Alii celeritatis eẽ volũt nulli viſa. De iride arcũ i genere maſculino dixit Virgilius Catullꝰ & alii i fœminino: referẽtes ad originẽ Deſertos. a viris In ſolo. deſerta Terẽ. Venit meditatꝰ ex ſolo loco. Acta. ἀκτὴ græcũ eſt. Flentes heu. i. miſerabiliꝛ flẽtes: & a ꝑſona poetæ dꝛ. Vel ſit ipſarũ mulierũ. Reponit. duobꝰ diuerſis adiunxit. Iſmarii. thracis: Iſmarus mons thraciæ: & bene ſuadet ab auctoritate. Sic. aut mutato habitu: aut iſta dictura. O miſeræ. magna arte nõ ex abrupto qđ vult ꝑſuadere dicit: ſed vtitur circũſtantiis Exitio. dixit & nõ regno. Septima. At qui & dido etiã ſeptima dixit. Vñ quidam dicunt

&

eneã paucis dieb⁹ fuisse carthagine nam dixit
Cũ subito assurgens fluctu nymbosus orion
q ſm Sallu. oriẽ iuxta solis æstiui pulsum. Itẽ
ait. Dũ pelago desæuit byems & aquosus ori-
on: vt byemẽ ꝓ tẽpestate posuerit. Sed illẽ oc
currit Nũc byemẽ inter se luxu q̃ longa foue
re. Sed quidã ita purgãt vt intra ãni metas &
ad aphricã venerit & inde decesserit: Sed i pri
mo ait septima æstas. Vñ apparet hãc octauã
fuisse: qđ & ab anchisæ morte idicat iplet⁹ ãn⁹
Ergo insolubilis ẽ locus & quẽ Virgi. emen-
dasset. Cũ terras oms. qa pagrauerat multa.
Syderaq; emensæ ferimur. aut tẽpestates aut
prouincias: q̃ syderib⁹ subiacent: vt in buc. Ae
thiopũ versem⁹ oues sub sydere cancri. Per
magnũ. ꝓcelloſũ Lucre. Suaue mari magno.
Italiã segmur fugientẽ. vt tã tandẽ italiæ fu-
gientis prendimus oras: Et re vera nullus se-
quitẽ nisi q̃ fugit. Voluimur nõ nauigamus
Hic ery. fi. argumentũ a facili. Nequicq̃. q
nõ ꝓderãt. cũ cẽnt fatoꝝ comites. Infaustas
mali ominis. Nã mihi cassandræ. nõ cui cre-
dere nõ debeant: sed cui cũ sua pnitie nõ credi
derant. Iã tẽpus agi res. i. troiã fieri. Mora
pdigiis. ecce pdigiũ de bono: & argumentat
ad incẽdiũ nauiũ. Aras ardere neptũni. quas
ideo q̃tuor dicit: quia singuli duces singulas
posuerãt. Nã cõtrariũ. Numero deus impare
gaudet. Alii dicunt a Cloantho positas: quas
ꝓmiserat se daturum.

Coniicit: & faciẽq; deæ vestemq; reponit.
Fit heroe ismarii cõiunx longeua doriclí:
Cui genus: & quondã nomen natiq; fuissent:
Ac sic dardanidũ mediam se matribus infert
O misere q̃s non manus inquit achaica bello
Traxerit ad letũ patrie sub mœnibus: o gens
Infœlix cui te exitio fortuna reseruat:
Septima post troiæ excidiũ iam vertit ẽ æstas
Cum freta cũ terras oẽs tot inhospita saxa
Syderaq; emẽsæ ferimur: dũ per mare magnũ
Italiã sequimur fugientẽ: & voluimur vndis.
Hic erycis fines fraterni: atq; hospes aceſtæ
Quis ꝓhibẽ muros iacere & dare ciuib⁹ vrbẽ
O patria & rapti nequicq̃ ex hoste penates.
Nulla ne iã troiæ dicent ẽ mœnia ẽ nusquam
Hectoreos amnes xanthũ & simẽta videbo
Quin agite & mecũ infaustas exurite puppes
Nã mihi cassandræ per somnũ vatis imago
Ardentes dare visa faces: hic q̃rite troiam
Hic domus est inqt vobis nunc tps agires
Nec tantis mora ꝓdigiis: en quatuor aræ

CHRI. Aspirat. spirãdo imittit. Nã vẽti
spũs sunt: & simul fauorẽ significat: vt Aspirat
primo fortuna labori. Pontũ aspectabant. tanq̃ exose nauigationẽ. & q̃ dolerent & tantũ nauigasse &
tantũ adhuc esse nauigandũ. Vox oibus vna. Optimã captauit occasionẽ dassis incẽdendæ: cũ oẽs a
nauigatione abborrerent. Haud ignara. arguit a possibili. Faciẽ vestẽq; reponit. nõ eñ poterat indue
re formã Heroes: nisi suã prius reponeret. i. seorsum poneret. In eã autẽ mulierẽ se vertit: quæ & propter
viri auctoritatẽ: & ꝓpter ætatẽ: & ꝓpter natos fidem haberet. O misere. idem locus est qui fuit. Fœlix
ante oẽs priameia virgo hostilẽ ad tumulũ iussa mori. Quanta ergo est p̃sens infœlicitas cũ fuissent futu
ræ fœlices: si cæsæ in patria fuissent. Est autẽ ꝓemiũ per insinuationẽ. Hoc eñ id agere velle videt: vt ea
rum miserias deploret. Neq; antea demonstrat quid velit: quã ni faciant: illas infœliciſſimas futuras de-
monstret. Cui exitio. Quasi dicat nullum esse tam sæuum: quod illi satisfacere videat. Septima. pa-
thos a longitudine temporis: vt septẽ illum phibent toto ex ordine menses. Item a difficultatib⁹ & peri-
culis: quæ diutius perpessæ sunt. Fugientem. pathos a desperatione futuri. Ex quibus recte conclud
tur debere eas quærere sedes. Ergo & incendere naues. O patria. quam relinquimus: vt nouã restau-
raremus. Nequicquã. Si sedes nobis paramus. Hic erycis fines nõ satis erat demonstrasse non esse
nauigandum: nisi etiam ꝓbaret cõmode illic consistere licere. O patria & rapti. concitat maximã cõmi
seratione buiuscemodi interposita exclamatio. Quin agite. quod hactenus occultauerat: nunc demũ
& cõfutatis quæ cõtra dici poterant: & cõfirmatis quæ in rẽ faciebant; audentius ꝓfert ais iam ex superi
orõne ad id sua sponte inclinatis. Nã mihi. cõfirmat ea quæ ꝓponit vatis auctoritate: cuius vaticinia
neglecta calamitatũ causa fuerũt. Hic vbi summa adest facultas. Nunc tps. nec abest occasio tpis. En
quattuor aræ. vt nõ solum ex hoc facultas ostendat ẽ: sed etiã deoꝝ indicet ẽ voluntate fieri posse.

SER. Neptũno de⁹. cui⁹ sunt naues In
sensum. i. ipa insensa. Tot. Aut multoꝝ aut su
pradictoꝝ: vt Quinq̃ginta illi thalami. Nõ
heroe. hortat ẽ numinis auctoritate. Diuina
collegit signa qbus dii cognoscunt ẽ: vt Nãq;
baud tibi visus mortalis aut vox hominẽ so-
nat. Spiritus. odor vt Comæ diuinũ vertice
odorẽ spirauere. Vel gress. vt Et vera incess
su patuit dea. Primo. ante q̃ numen agnosce
rent. Miserũ. aut magnum Ter. Eam misere
amabat: aut quo efficeret ẽ miseriores. Abiete

Neptunno deus ipe faces animũq; ministrat
Hæc memorãs prima insensũ vi corripit ignẽ:
Sublataq; ꝓcul dextra connixa coruscat
Et iacit: arrectæq; mẽtes stupefactaq; corda
Iliadum: hic vna in multis q̃ maxima natu
Virgo tot priami natoꝝ regia nutrix.

Non heroe

Nō heroe vobis nō hæc rhœteia matres
Est doricli cōiunx: diuini signa decoris
Ardentesq; notatæ oculos: qui spiritus illi
Quib⁹ vult⁹ vocis vē sonus: vel gressus eunti.
Ipsa egomet dudū heroem digressa reliqui
Aegram indignantem tali quod sola careret
Munere: nec meritos anchisæ iferret honores
Hæc effata.
At matres primo ancipites oculisq; malignis
Ambiguæ spectare rates miserū inter amorē
Præsentis terræ: fatisq; vocantia regna:
Cum dea se paribus per cœlum substulit alis
Ingentēq; fuga secuit sub nubibus arcum
Tum vero attonitæ monstris: actæq; furore
Conclamāt: rapiuntq; focis penetralib⁹ ignē:
Pars spoliant aras: frondē ac virgulta faceſq;
Coniiciūt: furit īmissis vulcanus habenis.
Transtra p & remos & pictas abiete puppes
Nūcius anchisæ ad tumulū cuneosq; theatri
Incensas præfert naues eumelus: & ipsi
Respiciunt atrā in nimbo volitare fauillam:
Primus & ascanius cursusq; vt lætus æq̄stres
Ducebat: sic acer equo turbata petiuit
Castra: nec exanimes pñt retinere magistri.
Qui furor iste nouus q̄ nūc quo tenditis inqt
Heu miserę ciues: non hostē inimicaq; castra
Argiuū: vestras spes vritis: en ego vester
Ascanius: galeam ante pedes ꝓiecit inanem:
Qua ludo indutus belli simulacbra ciebat
Accelerat simul æneas: simul agmina teucrū:
Ast ille diuersa metu per littora passim
Diffugiūt: siluasq; & sicubi cōcaua furtim
Saxa petunt. piget incepti luciſq; suoſq;
Mutatæ agnoscūt: excussaq; pectora iuno ē:
Sed non iccirco flāme atq; incendia vires
Indomitas posuere: vdo sub robore viuit
Stuppa vomēs tardū fumū: lentusq; carinas
Est vapor: & toto descendit corpore pestis
Nec vires heroum infusaq; flumina prosunt.
Tum pius æneas humeris abscindere vestē:
Auxilioq; vocare deos: & tendere palmas.

.i. in abiete. Pictas. vel q̄ essent picte & de abiete. Magistri. custodes Ter. me filiis reliquit q̄si magistr⁹. Furor. q̄si ad furētes loq̄t: & veluti ne nunc q dē agnit⁹ cū dicat En ego vester ascani⁹: galeā ꝓiecit inanē. Nouus. aūt ē magnus aut inopinat⁹. Quo tēditis. i. q d bētis intētionis. Vestras spes vritis. nauib⁹ em ad regna tendebāt. Inanem. cōcauā: sine capite: Ludo. p ludū. Excussaq; p. iu. ē. Furoris cā nō furor: iccirco quia furor desierat Vdo sub robore: vicino aqs. Stuppa. ſm antiquā orthographiā. Nam stuppa dicta ē a stipando. Abusiue etiā līnū dicimus. Tardū. densum: crassum: nā ignē solet fumus præire vnde tardum addidit. Corpore. nauium vt Disiice corpora ponto. Descēdit pestis. incendium more suo: & dedamauit p cōtrariū. Nā ignis supiora semp petit. Flumina ꝓsunt: ius aquæ Humeris abscindere vestē notāt quidam q̄ æneas damnū q̄tuor nauiū impatiēter doleat: sed magis illud cōsiderādū est: q d ait sup Ascanius. Vestras spes vritis: dānū non doleat: sed spem nauigationis ereptam.

CHRI. Prima. nō em orōne solū: sed exemplo illas mouere voluit. Ardētes. ñ ex ira sed diuino splēdore. Qui spūs. q̄ aī vehemētia. Qui vultus. nā in facie illi apparet nescio quid diuinū reliq ægrā. recte ergo ei⁹ formā sumpsit iris: q̄ morbo abfutura illā simulatōis arguere nō poterat. Primo ancipites. nam a principio q̄uis suasæ eēnt: tn magnitudo facinoris absterrebat. Atq; etiā desiderium fatalis terræ extinguebat ardentē cupiditatē in sicilia qescēdi. Focis ignē. Recte. Nā focus est vbi ignis fit. Transtra. p anastropbe. i. p trānstra. Eumelus. accōmodatū rei nomē: nā eumel⁹ pōt interptari q recte curet Lætus. velox. Et recte prim⁹ ascani⁹. Nam & in equo erat: & ad deum ꝓter cæteros ea res ptinebat. Nouus. magn⁹ vel sine exēplo: q̄ i mulieres tāta venerit amētia: vt suas naues vrant. Ast illæ. non discedit ab ingenio mulebri: q̄si p furorē i audaciā ꝓruperint depbensæ fuga sibi cōsulunt: & latibula nullo delectu babito metu & pudore sibi oīno q̄ritant. Mutatæ. nā relictæ a furore in sanā mentē redierāt. Sed ñ iccirco. Admonet diligēt aīa duertēdū antea q̄ q cq̄ agere incipiam⁹. Nā q̄ facta sunt pnia infecta reddere nō possum⁹. Est cōsumit vt ē mollis flā ma medullas Vires heroū & infusa flumia. i. tanta vis aquæ quāta heroica virtute infundi posset: q̄ instar flumis erāt. Humeris abscindere v. ergo aī desperatōe agebat. Sed nō mirandū. Nā cū cōstitutus esset in eo genere virtutū q̄ purgatoriæ: sunt nō dū ad id robur peruenerat: vt tam sæuæ posset obsistere fortune: q d earū est virtutū q̄ sunt animi iā purgati: vt nos latius in disputationibus nostris chamaldulensibus diximus.

SER. Iuppiter oipotēs figuratis boc agit coloribus: nec vt pereat: sed vt restinguat incendiū. Si optimus ductus ē: qui agētis voluntatē latenter ostendit. Exosus antiqui dicebāt odi & osus sum: binc exosus: nunc nomē in vsu est: verbo nō vtimur

Ad vnũ.nullo excepto. Si qđ tibi pietas aut si tibi pietas ꝑstat aliquid humanis laboribus Aut si quid meremur ꝓpter pietatis cultũ:vt Parce pio generi: hocip̃m remunera. Vel si respicit res bũanas pietas q̃ de terris olim recessit. Res eripe leto. Acyrologia est.i. ꝓprietas sermonis nõ em̃ letũ dr̃ nisi de viuẽtib⁹ aialib⁹

Qđ supest.i.qđ cõgrue sequit̃. Sine more sine exẽplo Tonitrucꝫ.tremiscũt ablatiu⁹ hic incertus est vtrũ a neutro indeclinabili veniat hoc tonitru:vt hoc cornu. Nam inde ẽ. Fractæꝫ tonitrua nubis:vt cornua:an a masculino fm q̃rtã declinationẽ:hinc em̃ est tonitrus agis:& mea fulmina torques. Ardua terraꝝ periphrasis mõtiũ. Aethere toto. ꝓ aere posuit. Madescũt robora.aut humectãt: aut resoluunt̃ in cinerẽ qđ naturale ẽ post incendiũ

Fatoꝝ.oraculoꝝ. Tũ senior nautes.Bene daturũ cõsiliũ & ab ætate & a prudẽtia & religione cõmẽdat.Qđ autẽ dixit pallas quẽ docuit.ꝓpter illud qđ supꝰ dixim⁹ fingit̃: qa ipse Romã palladiũ detulit. Vñ nautioꝝ familia. Mineruæ sacra retinebat. qđ etiã Varro dicit in libris quos de familiis troianis scripsit.

Vnũ.ꝑcipuũ. Tritonia pallas. ꝓ vno ꝓprio duo antonomasia posuit. Reddidit arte.virtute ἀπὸ τοῦ θο ἀρέτης. Rñsa dabat, laus cõsilii vel q̃ portenderet ira magna deũ.i.iuno & alibi Cælestũ vis magna iubet. Solat⁹ vocibus infit.solat̃ & infit.Nã solãs debuit dicere:sicut sequẽs ei⁹ indicat cõsolatio. Quicqd erit.vt alibi.Fuerit qđcunqꝫ fatebor. Ferẽdo est.dũ ferẽ.Modus gerũdii a passiuo. Et tibi iã hoc cõsiliũ ẽ.Diuinæ stirpis.ꝓpter dardanũ

Volentẽ.voliturũ.Nã velle habebit:non iã vult. Supant.supsunt:supfluunt. Dicit autẽ nõ tãtũ debiles:sed etiã volentes iuuenes vñ sequit̃. Longæuosꝫ senes.nec em̃ adderetꝫ nisi supꝰ iuuenes dixisset. Itẽ exꝑsti⁹.Et qcqd tecũ inualidũ ẽ metuẽsꝫ pigri. Pertesum magni incepti.vt sit non ptesum tbalami tædæꝫ fuisset. Promisso noie.ab aceste.s.Dicta autẽ Acesta deinde Segesta. Tũ vero. nã & ante cogitauerat: vt pectore curas Mutabat versans. Animũ diducit̃:græca figura: vt Mentem læsus. Et nox atra polũ.q̃si maior cã cogitationis vt Et sub noctẽ cura recursat. Bigis.ꝓprie mõ.Bigis em̃ meli⁹ plurali vtimur quã singulari. Ideo Rorifera gelidũ tentauerat aera biga:abusiue dixit Statius.

Iuppiter oĩpotens si nondũ exosus ad vnum
Troianos si quid pietas antiqua labores
Respieit humanos:da flãmam euadere classi
Nunc pater:& tenues teucrũ res eripe leto:
Vel tu quod superest infesto fulmine morti
Si mereor dimitte:tuaꝫ hic obrue dextra
Vix hæc ediderat:cum effusis imbribus atra
Tẽpestas sine more furit: tonitrucꝫ tremiscũt
Ardua terrarũ & campi:ruit æthere toto
Turbidus imber aq̃:dẽsiscꝫ nigerrimꝰ austris
Implenturqꝫ sup puppes:semusta madescũt
Robora:restinctus donec vapor oĩs:& oẽs
Quattuor amissis seruatæ a peste carinæ.
At pater æneas casu concussus acerbo
Nunc huc ingentes nunc illuc pectore curas
Mutabat:versans siculis ne resideret aruis
Oblitus fatoꝝ:italas:ne capesseret oras
Tum senior nautes:vnũ tritonia pallas
Quẽ docuit:multaqꝫ insignẽ reddidit arte
Hæc responsa dabat:vel q̃ portenderit ira
Magna deũ:vel quæ fatoꝝ poscceret ordo.
Isque his æneam solatus vocibus infit.
Nate dea quo fata trahũt retrahũtqꝫ seq̃mur:
Quicqd erit:superanda oĩs fortuna ferẽdo ẽ.
Est tibi dardanius diuinæ stirpis acestes:
Hunc cape consiliis socĩũ: & cõiuge volentẽ
Huic trade amissis superãt q nauib⁹:& quos
Pertesum magni incepti:rerũqꝫ tuarum est:
Longeuosꝫ senes ac fessas æquore matres:
Et quicqd tecũ inualidũ metuẽsqꝫ pericli est
Delige:& his habeant terris sine mœnia fessi
Vrbem appellabunt ꝓmisso noie acestam.
Talibus incensus dictis senioribus amici
Tum vero in curas animũ diducit̃ omnes:
Et nox atra polum bigis subuecta tenebat:

DO. Iuppiter oĩpotens.amplexus ẽ oĩa quæ ꝓ maloꝝ necessitate fuerant postulanda. Iuppiter.hoc solũ satis est ad auxiliandũ. Oĩpotẽs.vt nõ solũ ꝑstandi habeat potẽtiã:sed etiã difficilia possit remouere. Sed qm̃ nõ satis est posse nisi etiã velit addit Si nõ oẽs aduersũ odisti.i.nisi me quoꝫ odisti. Addit etiã cõmiserationẽ ponẽs egestatis angustias Postremo ponit meritũ postulãtis:& plenũ auxiliũ dantis. Senior.& ætate & arte a pallade accepta meruerat audiri. Est aũt suæ snie cõsona illa terrẽtiana. Qñ id fieri nõ põt qđ vis:id velis qđ possis.

CHRI. Iuppiter oĩpotens.oro est in genere deliberatiuo. In qua cũ petat primo ondit facilitatem rei. Nã oĩpotenti Ioui nihil difficile fit. Deinde oñdit rẽ honestã. Pertinet em̃ ad diuinã clementiã cũ res amplæ i angustias redactæ sunt illarũ misereri:q locus nõ solũ honestatẽ oñdit:sed summã quoꝫ concitat cõmiserationẽ. Si nõdũ.q.d.nisi das euadere flãmã:videberis exosus oẽs troianos:& nõ videbitur esse pietas humanis laboribus.qđ nõ est diuinæ clementiæ. Tenues.quasi dicat: exgbus si aliquid demitur:nihil

demitur:nihil iã supesse videbit. Satis em iam punisti:si ex tã magnis ita tenues redditæ sunt. Ergo ne fœui:qa nõ meruim? puniri:vel si meruim?:satis amplas iã pœnas dedim? ad huiuscemodi tenuitatem redacti. Pater.q.d.oib? cõis:& ad quẽ oim cura ptinet. Vel tu.nã auctor pœnæ eã leuiorẽ faciet Quod supest.q.d.illud exiguũ qđ restat. Vix bæc e.oñdit quã acceptus diis eẽt:cũ tã subito eius sint exaudite pces. Effusis imb.imbres em vehemẽtiores sunt quã pluuiæ. Præterea erãt effusi. Quo fata trabũt.nã q̃ mutari nõ pñt:si illis credẽdo æquo aio feram?:minus nos affligunt. Nã vt ẽ apud Hora. Leui? fit patientia qcqd corrigere nefas. Et arguit ẽ tibi. Arguit a facili & ab honesto a tuto. Facile est em vrbẽ condere i regione:vbi & cognat? & liberalis princeps regnet:onestecꝫ ac tuto illi ii q relinquunt creduntur Fit etiã sine suo dãno:cũ illis exonereẽ:q aut senectute debiles sunt:aut naturali ignauia oi virilitate careant. Inualidũ ad corpus referas. Metuẽs.ad animũ hoc spectat. Ergo reliquæ illos qbus necꝫ corporis necꝫ ai vires sufficiũt. Tũ vero nã cuis bæc ita essent vt dicebat nautes tñ magnanim? vir nihil magis cupiebat q̃ oẽs suos incolumes in italiã transuebere. Ergo binc necessitas:illinc excellentia rei illum distrahebant. Fuit ergo opus ad consiliũ dandum eo in quo maior esset auctoritas.

Visa dehinc cœlo facies delapsa parentis
Anchisæ subito tales effundere voces
Nate mihi vita quondã:dum vita manebat
Care magis nate:illiacis exercite fatis.
Imperio iouis huc venio:qui classibus ignem
Depulit:& cœlo tandem miseratus ab alto est.
Consiliis pare:quæ nunc pulcherrima nautes
Dat senior.lectos iuuenes fortissima corda
Defert in italiam:gens dura atqꝫ aspera cultu
Debellanda tibi latio est:ditis tamen ante
Infernas accede domos:& auerna per alta
Congressus pete nate meos:nõ me impia nanqꝫ
Tartara habet:tristesve vmbræ:sꝫ amena piorꝫ
Concilia:elysiumqꝫ colo:huc casta sibylla
Nigrarum multo pecudum te sanguine ducet.
Tum genus omne tuũ:& q̃ denẽ mœnia disces
Iãqꝫ vale:torquet medios nox humida cursus:
Et me sæuus æquis oriens afflauit anhelis.
Dixerat:& tenues fugit ceu fumus in auras.
Aeneas quo deinde ruis:quo ꝓripis inquit
Quẽ fugis:aut qs te nostris cõplexibus arcet:
Hæc memorãs cinerẽ:& sopitos suscitat ignes
Pergameumqꝫ larem:& canæ penetralia vestæ
Farre pio:& plena supplex veneratur acerra
Extemplo:socios primũqꝫ acersit acestem.
Et iouis imperiũ:& cari præcepta parentis
Edocet:& quæ nunc animo sententia constet.
Haud mora cõsiliis:nec iussa recusat acestes

SER. Cœlo facies delapsa pentis. aut fm qđ sup̃ dixim?:qa aiæ cœlũ tenẽt simulachra vero apd iferos sunt:aut ad errorem ptinet somni. Nã & visa ait aut certe a ioue missã ptãtẽ aliquã:q̃ se i Anchisæ cõuerteret vultũ. Nã & ipe dicit Impio Iouis huc venio:& ifert Elysiũqꝫ colo. Care magis. ꝑ carior. bñ autẽ addidit dũ vita manebat. Nulla em ẽ vita post mortẽ. Impio iouis ab auctoritate:vt ipse deũ tibi me claro demittit olympo Regnator. Nautes dat senior.vt solet iisdẽ vsus ẽ sermonib?. Nam ait tunc senior nautes. Atqꝫ aspera cultu. Qđ i nouo alti? exequit̃ Natos ad flumia primũ Deferim? Debellãda tibi.bñ victoriã nõ bella sola ꝑ dicit:in qbus esse poterat terror. Auerna alta.vt gargarus gargara & tartar? tartara. Nõ me ipia nãqꝫ ꝓpter facilitatẽ Amœna.loca sunt soli? voluptatis plena:q̃si amunia:vñ nullus fluct? exoluit̃. Vñ nil pstantes imunes vocamus. Piorũ cõsilia elysiũqꝫ colo. Elysiũ est vbi pioꝝ aiæ habitãt post corporis aiæqꝫ discretionem. Vñ & interitus dr̃ res inter animã & corp? veniens. Ergo elysiũ ἀπὸ τοῦ ἁλισθῆναι Quod fm poetas in medio inferoꝝ ẽ suis fœlicitatibus plenũ vt Solemqꝫ suũ sua sydera norunt. Scdm philosophos elysiũ est insulæ fortunatæ:quas ait Sallustius inclytas esse. Homeri carminibus quarũ descriptionẽ pius cõmentator dicit esse sublatã: fm theologos circa lunarem circulum:vbi aer purior est. Vnde ait ipse Virgili? Aeris in campis. Item Luca. Non illuc auro positi nec thure sepulti pueniunt. Tum gen? omne tuum & quæ dentur mœnia disces. Hæ sunt causæ ꝓpter quas æneas descẽdit ad inferos. Generis agnitio:& ciuitatis nomen: quod ei nullus vnqꝫ prædixerat: sed solus indicat pater. Latet em vt supra diximus:verum vrbis nomen. Vnde ei pater quasi ꝑ mysterio & affectione ait:illa inclyta roma. Torquet medios nox humida cursus. Et me sæuus equis oriens afflauit anhelis. Dies ẽ plenus qui habet horas.xxiiii. Nã & nox pars diei est. Dicimus autẽ diem a parte meliore: vnde vsus est: vt sine cõmemoratione noctis numerũ dicamus dierum. Hic autẽ dies fm ægyptios incboat ab occasu solis:fm persas ab ortu solis:fm etruscos & athenienses a sexta bora diei:fm romanos a media nocte:& boc nunc secutus ait. Medios cursus nox humida torquet. Et me sæuus equis oriens afflauit anhelis. Hæc autem plene exequitur. & Cicero in auguralibus:& Aulu. gel. in libris noctium acticarũ. Hoc etiã

illa res iuris indicat: quod cū tribunū plebis abnoctare ab vrbe nō liceret: licebat tamē exire post noctem mediam: & ante mediā reuerti. Seuus oriens sol. cuius lux est vmbris inimica. Vnde Luca. Et medio ferit axe diem. est autē physicum. Nam pereunt vmbræ solis aduentū. Aeneas quo deinde ruitis: ordo est. Aeneas deinde quo ruis: Quem fugis. Quasi ignorans rationē qua fugeret. Farre pio. vel qa exinde sacrificabant: vel quia mos fuit apud maiores: vt diuinum ignē farre seruarent: quia si durasset in alterum diem: eum aptum agendis rebus sacrificabant. Canæ. aut antiquæ: aut ꝓpter ignis fauillas.

Primum. principem. Acerra. i. arca thuralis. id quod continet ꝓ eo quod continet. Haud mora. hoc est quod ait. Et coniunge volentē. Nec iussa voluntatem: vt supra infandū regina iubes renouare dolorem. Aut certe quæ iuppiter iusserat.

CHRI. Facies. prima ex tribus Seruii expositionibus magis placet. Et elysium intelligēs in circulo lunari. Fortissima corda gens dura. ꝓpterea oīdit esse relinquendos imbelles qm̄ nō sine magnis bellis in italia cōsistere liceat. Nigrarū. quia inferis nigra hostia conuenit vt supis alba. Fumus in auras. nā fumus in aerē ascendēs euanescit. Quē fu. q. d. Nō decet patrē filiū fugere. Quis. q. d. tā crudelis. Canæ. antiquæ: vel alluſit ad extinctū cinerē. Acerra. in singulari numero arcula thuraria ē. In plurali nomē vrbis: vt Et vacuis nō æquis acerris. Socios. ſm morē romanū. Nam cōsules oia referebant ad senatū. Et iouis in primis ꝑfert illud eē imperiū Iouis: vt fidem ex auctoritate facias. Haud mora. quis em̄ recto cōsilio: & a ioue ꝓficiscenti aduersaret. Sed de consilio altius repetā. Mens bois triplex est: q̄ contēplamur: q̄ agimus: & q̄ efficimus. A prima si diuina pscrutemur: nascimur sapientiā: quæ est diuinarū rerū cognitio. Sin autē ea quæ sunt ſm naturæ ordinē inquirimus: euentū ac principioꝝ naturalium cōsequimur cognitionē: & illā scientiā hanc intelligentiā nomināt. Ab altera vero. i. ab ea quæ agit qm̄ curam capit rerū agendarū: acquirimus prudentiā: quā & Plato & Aristo. habitū diffiniunt rerū ronabiliter agendarū. Huic Aristoteles in sexto de moribus q̄tuor adiungit virtutes bonā consulationē solertium: sagacitatem & sententiā. Nā vt hic idē philosophus in septimo eius libro: quem de rep. scripsit duo sunt quibus cōmendatio recte agendi consistit. Nā & finē quo oia referamus ꝑuidere nos oportet & oēs quæ ad illū ferunt rōnes recte inueniamus. Quapropter & iis q̄ circa finē versant & iis q̄ ad finem ducunt indiget prudentia. Ergo in primis cōsultationē: iudiciū & electionē desiderat. Consiliū autem est eoꝝ quæ ad finē ferunt inquisitio. Huius triplex est officiū. Primū em̄ ꝓquirendū est an aliquæ viæ sint q̄ ad eum quē nobis iam ꝓposuimus finem ducant. Deinde si sint quot illæ sint. Postremo si vna plures ve inuentæ fuerint quo pacto illis vti valeamus. Atq; hoc totū deliberationis esse volunt. His autē ita consquisitis disceptandū erit: vtra potius si duæ sint: an si plures: quæ potissimum ex illis aptior honestior ve aut vtilior sit: quod iudicii est. Post hæc autē iā aptissima inuenta insurgit electio: quæ est eoꝝ q̄ ad finem faciunt consulta appetitio. Nec illud ꝓtereundum. Nam quia huiuscemodi & bona & mala esse possunt: oportet quosdam esse habitus: qui omnia ad bonum honestumq; dirigant. Consultatio itaq; dirigitur bona consultatione & sollertia bene consulere est honesta via ad finem rectum commode perducere sollertia est earum viarū promptissima adinuentio. Iudiciū rectum absolutumq; redditur sagacitate ac sententia. Sagacitas est rectum promptumq; iudiciū. Sententia autē est iudicium boni & æqui. Et sagacitas quidē in iis quæ a legibus instituta sunt: versat: & summa vtiē celeritate & acumine in iudicādo. Sagire em̄ acute callideq; sentire. Hinc odorinsecos canes sagaces appellamus. Sentētia autē illa est virtus: qua & sapimus & volumus in iis quæ ad æquitatē ꝓtinent prudenter: clementer ac leniter iudicare: quod ad æquitatē & sententiā ꝓtinet. Hæc paulo explicatius posui: vt cui? virtutis pars sit cōsiliū intelligeres.

Consiliū Virtutes Intellectiuæ.

SER. Trāscribūt vrbi mres. Romani moris verbū ē. trāscripti em̄ i colonias deducebā tur. Vrbi. ad vrbē. Deponūt. q̄si de manib? Aios nil magne laudis e. aut æneas deponit eos q nulla glīæ cupiditate tangunt. Aut ii q erāt trāscripti. i. matres & volētiū multitudo deponunt aios. i. submittūt inertiæ. Robora nauigiis. meli? sic distinguit. Exigui numero s. b. v. virtus. Trāsit ad re a numero. Vrbē designat aratro. quē Cato i originib? dicit morē fuisse: Conditores em̄ ciuitatis tauæ in dextrā vaccā intrinsecus iūgebāt & incincti ritu sabino. i. togæ pte caput velati: parte succincti tenebant stiuā incuruā: vt glebæ oms intrinsecus euaderent. Et ita sulco ducto loca murorū designabant: & aratrum suspendentes circa loca portarū: vnde territoriū dictum est q̄si terribo uium: tritū bobus & aratro. Regno troian? aceſtes. Suo nomine em̄ fuerat ciuitas appellata. Indicitq; foꝝ. i. tēpus & locum designat agendoꝝ negociorum: qui cōuentus vocat.

Transcribūt vrbi matres: populūq; volentē.
Deponūt animos: nil magnæ laudis egentes
Ipsi transtra nouāt: flāmisq; ambesa reponūt
Robora nauigiis: aptant: remosq; rudentesq;
Exigui numero: sed bello viuida virtus.
Interea æneas vrbem designat aratro:
Sortiturq; domos: hoc illiū: & hæc loca troiæ
Esse iubet: gaudet regno troianus aceſtes
Indicitq; foꝝ: & patribus dat iura vocatis
Tunc vicina astris: erycino in vertice sedes
Fundat veneri idaliæ: tumuloq; sacerdos
Aclucus late sacer aditur anchisæo
Iamq; dies epulata nouē gens omnis: & ari
Factus bonos: placidi strauerat æquora venti

Crebr

Creber & aſpirans rurſus vocat auſter in altũ
Exoritur ꝓcurua ingens per littora fletus
Complexi inter ſe noctẽq; diemq; morant̃.
Ipſe iam matres ipſi quibus aſpera quondam
Viſa maris facies: & nõ tolerabile numen
Ire volunt: omnẽq; fugæ perferre laborem.
Quos bonus æneas dictis ſolatur amicis:
Et cũ ſanguineo lachrymans cõmẽdat aceſte
Tres eryci vitulos: & tempeſtatibus agnam
Cædere deĩde iubet: ſoluiq; ex ordie funes:
Ipſe caput tonſæ foliis euinctus oliuæ
Stans celſa i puppi paterã tenet: extaq; ſalſas
Proiicit in fluctus: ac vina liquentia fundit.
Proſequitur ſurgens a puppi ventus euntes.
Certatim ſocii feriũt mare: & æquora verrũt.
At venus interea neptunnũ exercita curis
Alloquit̃: taleſq; effundit pectore queſtus.
Iunonis grauis ira: nec exaturabile pectus
Cogunt me neptũne ꝑces deſcendere in oẽs:
Quã nec longa dies: pietas nec mitigat vlla:
Nec iouis imperio: fatis ve infracta quieſcit.
Nõ media de gẽte phrygũ exediſſe nefandis
Indicit aũt verbũ iuris eſt: & ꝓ hoc potentem
vult ſignificare ciuitatẽ. Et patribus dat iura
vocan. Dat condendi iuris ptãtẽ his quos ap
pellauerat patres: aut certe vocatis patrib⁹ iu-
ra diſtribuit. Hi autẽ vt Sal. dicit: vel ætate vel
cure ſimilitudine pres appellati ſunt Senato-
res aũt: vt alii a ſenecta ætate: alii a ſinendo di-
ctos accipiũt. Ipſi em̃ agẽdi facultatẽ dabant ꝓ
ſenatuſcõſultũ. Idaliæ. cypriæ. Sacerdos alii
ad tumultũ: alii verſo ordine ad tẽplũ referunt
vt lucus tantũ tumulo detur anchiſæ: vt indu
cite fontib⁹ vmbra. paſtores. Nemora em̃ apta
bant ſepulchris. Viſa maris ſa. Vt me ne ſalis
placidi vultũ. Vult ãt iſtos aſpectũ quoq; ma
ris horrere. Fugæ. ꝓfectionis. Eryci & tẽpe-
ſtatibus. Bene iunxit. Procellæ em̃ aut de flu-
minib⁹: aut de mõtibus quaſi ὡς ὡνοιέω
dicunt̃. Soluiq; ex ordine ſu. Ordo ẽ. Iubet
cædere ex ordine. i. rite pagi ſacrificiũ: & ſic ſol
ui funẽ. Sic in. vii. Phrygiãq; ex ordine matrẽ
Inuocat. i. rite. Tonſæ oliuæ. Comptæ minu
tis foliis. Procul in prora. i. in parte extrema

Effudit p. Hoc ẽ cũ dolore: vt Funditq; pre-
ces rex pectore ab imo. Preces deſcẽdere in
oẽs. Si quid inuidie ẽ in humilimis ꝑtib⁹ im-
putandũ ẽ Iunoni. Nã oẽs dicẽdo etiã humi
les ſignificat: vñ ait etiã deſcẽdere. Quã nec
longa dies. i. tps de quo licet meli⁹ fœminino
genere dicam⁹ tñ etiã maſculino dicimus. Nã
de certo die maſculino tm̃ vtendũ ẽ. Pietas
nec mitigat vr. Aut troianor̃. qui pii ſunt: aut
certe ꝓpter illud: iunoni argiuæ iuſſos adole-
mus honores: q̃ſi q̃ nec ſacrificiis placaretur.
Infracta. Valde fracta: vt Turnus vt infractos aduerſo marte latinos. Media de gente. i. totius gentis
potentẽ. Exediſſe. Muliebriter dictũ: nam inde eſt quod ſequit̃. Cineres atq; oſſa peremptæ. Sane edo
babet & rectã ſed antiquã declinationẽ: vt edo edis edit. Et anormalã: vt edo es eſt: quarũ ſecunda & ter
tia ſonæ longæ ſunt ꝓpter differentiã Sum es eſt. Edit autẽ in præterito producit e. vt legit.
DO. Patribus dat iura v. Hoc ad æneã refertur: ad quẽ redit poſt expletã Aceſtæ beniuolentiam.
CHRI. Tranſcribũt. Triumuiri. n. creabant̃ apd Ro. qui ciues qui trãſcripti eſſent in colonias de-
ducerẽt. Tranſtra nouant. Nam q̃uis q̃tuor dũtaxat exuſtæ eſſent naues: tñ plurimæ ex aliis reſtabant
viciatæ. Reponunt a. r. Vel iterũ ponunt robora q̃ ſint ambeſor̃ loco. Vel dolant ambeſa: & deinde rur
ſus ponunt a. Nauigiis. nauẽ cũ dicimus ſpem ponim⁹. Nauigiũ autẽ genus ẽ: nã om̃e quo nauigam⁹ Nauis.
nauigiũ eſt. Sortiturq; nũc ſorte diſtribuit. Alias ſortiri eſt ꝓ ſortẽ accipere: vt eſt Scipio ſortitus ẽ africã Nauigiũ
Inducitq; f. Inducit dies quibus foro vtant̃. i. ius dicatur. Placidi ſtatuerunt æ. v. Ita placidi flabant vt
non in fluctus æquor erigerent. Sed ſtratũ æquatũ redderent. Aſpirans. ita ſpirans vt fauorẽ non incõ-
modũ afferret. Exoritur. nã & ſi nauigationẽ exoſi in ſicilia relinqui paterent̃: tamen duriſſimum erat a
ſuis diſiungi. Ergo & qui ituri & qui manſuri erant diuortiũ hoc grauiter ferebant. Tres. nam numero
deus impari gaudet. Oliua autẽ coronatus erat: quoniã Mineruæ ſacra eſt arbor ſine qua dea qm̃ ſapia Oliua
eſt in italia. i. ad vitã contẽplatiuã accedere nõ licet. Præterea pacis ſignũ eſt hæc arbor: & niſi animũ paca
tum extinctis ꝑturbationib⁹ geremus: nunq; res altas ſpeculabimur. Sacrificantẽ autẽ ꝓſper ventus ꝓſe
quebat̃. i. comitabat̃: quia ꝓpiciati dii auxiliũ ferunt: ſine quo ad tantã vitæ ſublimitatẽ nunq; erigemur
Certatim ſocii. Non ꝓueniente diuino furore oẽs animi vires vtunt̃. Venus autẽ. i. ipſe amor rerũ di-
uinarum extat Neptunnũ. id eſt rationẽ ſuperiorẽ qui curet ne mare tempeſtatibus inſurgat. i. ne appeti
tus perturbationibus ſupra modũ concitet̃. Eſt autẽ ventus a puppi ꝓſper. Nam impellit nauẽ quo vo
lumus: quo ſignificat̃ appetitus rationi obtẽperans: quo facile in italiã. i. incontemplationẽ ferimur. In-
uebitur autẽ in Iunonẽ. i. in ambitionẽ: quia nullum vitiũ eſt: quod tantũ aduerſetur volentibus ad con
templationem proficiſci. Sed hæc latius in noſtris allegoriis inuenies. Iunonis grauis ira. Vehemens
principium & quod prouenit ab inuectiua. Captat beniuolentiam ab aduerſaria: quam onerat inuidia:
cum abutat̃ potentia ſua feraturq; animi ꝑturbatione. ſ. grauiſſima ira. Et cum etiã crudeliſſimi ſoleant
vt tpis diuturnitate q̃ omnib⁹ ꝑturbationib⁹ ſolet mederi: aut aduerſarior̃ pietate moliri: ipſa inota ma
net. Onerat & ſuperbia cũ oñdat illam aduerſus fata & Iouis imperiũ audere. Poſtremo q̃ diruta vrbe
& gente troianor̃ magna ex parte deleta: adhuc in reliquias ſæuiat. Reliquias t. Cum odiũ vltra mor
tem procedere non debeat ipſa etiam cineres inſectatur.

SER. Causas tantis.il.furoris. Bene supprimit cõtra.ipsam em̃ sunt q̃ iuno exequit̃ in.x. vt me duce dardan⁹ spartã ex.a. Quã.m. vt tãtas audetis tollere mol. Nequicq̃ aut sine cã & nulla ex tãte rõe aut ne q cq̃ ad ei⁹ ptinet mentẽ. Vnã em̃ nauẽ ex oĩbus vertit ĩ regnis. b. a. t. vt Nõ illi imperiũ pelagi sæuiq̃ tridentẽ. Actis. furore cõpulsis: vt Reginã a lecto stimulis agit vndiq̃ bacchi. Ignotæ. ignobili: vt nã sæpe fauos ignot⁹ adedit ste. Et dixit ignote ad italiã cõpationẽ: nã ignota nõ erat. ad quã troiani bis ve nerant. Tibi. Per tuũ regnũ: Si cõcessa. Siquidẽ. nã si modo cõfirmantis est. Arguit antẽ a possibili.

Fas om̃e est. possibile ẽ. Meis. r. f. nã fido da tiuũ tm̃ regit. Vñ g. d. nã Saturnus Celio pa tri falce virilia amputauit q̃ lapsa in mare sunt: de quor̃ cruore & maris spuma nata ẽ Ven⁹. Vnde ἀφρόδιτη dicit̃. namq; ἀφρός spuma est. Ratio ẽ q̃ oẽs vires vsu venereo debilitãt̃ q̃ sine corporis dãno non gerit̃ ergo de dãno orta ẽ venus & ex mari: qa sudor salsus ẽ. qui semp elicit coitũ. Hinc myrtus ei sacrat̃ q̃ litto rib⁹ orit̃. Meruí. etiã pstiti: vt Nec te regina negabo p. Alii dicũt militaui: vt Aere merẽt paruo. Rabiẽ tantã c. q̃. m. Vt in primo legi mus. In terris. etiã in terris nã augmentũ est

In mare sex. Om̃ia hæc Homeri sunt. Nec dis. n. v. æ. Id est auersis: liptote ẽ figura: aut nõ æq̃li fauore. Plures em̃ dii græcis fauebãt. De matrib⁹ aũt itelligere nõ possum⁹ qa Thetide melior est Venus: & ei pnti derogare nollet.

Vertere ab imo. qđ ꝓpriũ ei⁹ ẽ: vt magno q̃ emota trideti Fundamẽta q̃rit. Hinc: vt supra dixim⁹ ἐνόσιχθών dictus ẽ & fecit augmẽ tum: cũ se pstitisse dicit iratũ. Portus accedet hic distinguẽdũ ne sit cõtrariũ veneris petitõi q̃ ait Liceat laurẽtẽ attingere thybrim Amis sum quẽ gurgite q̃rens. Misenũ dicit de quo legim⁹. Inter saxa virũ spumosa emerserat vn da. Vnus erit. Misenũ dicit. Vnũ ꝓ multis dabit̃ caput. Palinurũ itelligit. Nã falsũ erit si vnũ voluerim⁹ accipere. Duo em̃ perierũt. Pa linurus & Misenus. Læta pmulsit. aut pmul sit & lætã fecit: vt animũq̃ libantẽ ipulit. Aut epithetũ æternũ est veneris. Spumantia. spu mas vomẽtia Feris. Equis: vt Inq̃ feri curuã compagibus almum impulit.

DO. Iunonis gra. Magnũ artificiũ: nam in ipso principio & suã psonã cõmẽdat: & ad uersariæ deturpat: & icipit a noĩe: & addit gra uis ira: & exaggerat qđ pectus eius dicat insa turabile. Quã autẽ crudelis in troianis sit: ipi⁹ Neptunni testimonio probat.

CHRI Traxisse. q̃si inuitã: nã pœna in uita seq videt̃: cũ excedit modũ cũ inferẽ quo nõ ẽ inferẽda Cineres & ossa. nã vt dãnat̃ illa crudelitas q̃ sæuit ĩ mortuos: sic & illa q̃ sæuit in eos quor̃ iã patria diruta est. Sciat illa. q̃si dicat: q̃s nemo scit: qa nõ sunt. Et est q̃si occu patio: vt si diceret. Nõ dicã q̃ iniuste hæc fece rit. Ipse mihi. ꝓsequit̃ in occupatõe: vt sit & illa dicat cãs q̃ nullæ sunt: neq̃ narrabo q̃ tem pestate illos affecerit: qa tu nosti. Quã molẽ. Vnico verbo mĩta meti auditor̃ subiicit. q. d. cq̃ imensam cq̃ ponderosam tẽpestatẽ cq̃ exur gentẽ cq̃ tũ cũcta obruentẽ. Subito, ergo ex improuiso: ergo magis ineuitabilem. Maria oia celi m. ergo qđ magis excogitari pt. In re gnis hoc cã tuis. oĩb⁹ ex locis augeb̃ res qa si ne cã: qa iextinguibilis ira fuerit. qa ĩ miseros excitata tẽpestas: qa ita magna vt nõ possit exprimi: qa de nicq̃ in regnis

Vrbẽ odiis satis est: pœnã traxisse per omnẽ
Reliquias troiæ cineres: atq; ossa peremptæ
Insequit̃: causas tanti sciat illa furoris.
Ipse mihi nuper libycis: tu testis: in vndis
Quã molem subito excierit: maria oĩa cœlo
Miscuit æoliis ne quicquã freta procellis
In regnis hoc ausa tuis:
Prob scelus ecce: iã troianis matribus actis
Exussit fœde puppes: & classe subegit
Amissa socios ignote linquere terræ
Qđ superest: oro liceat dare tuta per vndas
Vela tibi: liceat laurentem attingere thybrim
Si concessa peto: si dant ea mœnia parcæ.
Tũc saturnius: hæc domitor maris edidit alti
Fas omne est cytherea meis te fidere regnis.
Vnde gen⁹ ducis: merui quoq;: sæpe furores
Compressi: & rabiẽ tantã cœliq; mariq;:
Nec minor ĩ terris: xanthũ simœntaq̃ testo r
Aeneæ mihi cura tui cum troia achilles
Exanimata sequẽs ipingeret agmina muris:
Milia multa daret leto: gemerẽtq̃ repleti
Amnes nec repire viam: atq̃ euoluere posset
In mare se xanthus: pelidæ tunc ego forti
Cõgressum æneã: nec diis: nec viribus æquis
Nube caua eripui: cuperẽ cũ vertere ab imo
Structa meis manibus periuræ mœnia troiæ
Nũc q̃q̃ mẽs eadẽ mihi pstat: pelle timores
Tutus quos optas portus accedet auerni.
Vnus erit tãtũ amissum: quẽ gurgite quæres
Vnum pro multis dabitur caput
His vbi læta deæ permulsit pectora dictis
Iũgit equos curru genitor: spumãtiaq̃ addit
Frena feris: manibusq̃ oẽs effundit habenas
Cæruleo p summa leuis volat æquora curru
Subsidunt vndæ: tumidũq̃ sub axe tonanti
Sternit̃ æquor aqs: fugiũt vasto æthere nibi

nisq; in regnis alienis. Prob scelus.ab exclamatione auget. Ecce.ex improuiso.q.d.qđ nemo vnq; crediderit. Troianis matrib⁹actis.nã qđ potuit eẽ crudelius q troianis a troianis mulieribꝰtantã classem inferri. Qđ supest.Nõ sine magne cõditione miscdie petit auxiliũ bis paucis q de mltis supsunt.Neq; petit res magna.sed q̃ cuicũq; cocedi soleat:vt liceat enauigare & ad ea loca q̃ a fatis cõcedunt. Fas oẽ est cytherea meis te fidere regnis.Cõpone est omne fas te fidere.i.ita iustũ esse te fidere:vt nihil sit in hac fiducia:qđ nõ sit iustum. Vnde.Ex quibꝰ. Merui.Quod fideres.Nam ea feci:quæ te facile psuadere possint vt fidas.Nam si extra mea regna & vbi sine fraude id officiũ negligere potui:& cuperem troiam perire:ego tamẽ æneã a morte eripui:quanto magis quod ad meã fidẽ pertinere videtur: vt nauigãtes per mea regna tuti sunt ipsum incolumẽ esse operam dabo.

Tunc variæ comitũ facies immania cete:
Et senior glauci chorus:inousq; palæmon
Tritoneſq; citi:phorciq; exercitus omnis
Leua tenent thetis:& melite panopeaq; virgo:
Nisææ spioq;:thaliaq; cymodoceq;
Hic patris æneæ suspensam blanda vicissim
Gaudia pertentant mentẽ:iubet ocius omnes
Attolli malos:intendi brachia velis:
Vna omnes fecere pedem pariterq; sinistros
Nũc dextros soluere sinus:vna ardua torquẽt
Cornua:detorquentq; ferũt sua flamia classem:
Princeps ante oẽs densum palinurus agebat
Agmen:ad hunc alii cursum cõtendere iussi
Iamq; fere mediã cœli nox humida metam
Contigerat:placida laxabant membra quiete
Sub remis fusi per dura sedilia nautæ
Cum leuis æthereis delapsus somnus ab astris
Aera dimouit tenebrosum:& dispulit vmbras
Te palinure petens:tibi tristia somnia portans
Insonti puppiq; deus consedit in alta
Phorbanti similis:fuditq; has ore loquelas
Iasidæ palinure ferunt ipsa æquora classem
Aequate spirant auræ:datur hora quieti
Pone caput:fessosq; oculos furare labori.
Ipse ego paulisper ꝓ te tua munera inibo
Cui vix attollens palinurus lumina fatur
Me ne salis placidi vultũ fluctusq; quietos
Ignorare iubes:me ne huic confidere monstro:
Aeneam credã:quid enim fallacibus austris
Et cœli totiens deceptus fraude sereni:
Talia dicta dabat:clauumq; affixus:& hærens
Nusquã amittebat:oculosq; sub astra tenebat:
Ecce deus ramum leteo rore madentem

SER. Tũc varie boim facies.Aut beluas dicit marinas ſm naturas:aut poetice deos marinos. Immania c.Græca declinatio τὸ κήτος κήτους κήτει vt βέλος βέλους βέλει nullum em apd nos aial neutri generis est:nisi forte hic cetus huiꝰceti dicam⁹:qđ nusquã lectũ e.Nã dicunt canes marini Et senior gla.c.Hic piscator fuit:& cum exanimes pisces in herbã abiecisset:& eo illos vitã recipere vidisset:ipe eadẽ herba gustata in deũ marinũ mutat⁹ ẽ. Et senior gla.c.qa glaucus senex fuerat:vel ꝓpter spumaꝫ colorẽ Iouisq; p.melicerta Inois filiꝰ. Et notãdũ patronymicũ a matre in auctore idoneo.

Phorciq;.hic neptunni ex Thoose nympha fi.fuit. Varro ait qđ fuit rex corsicæ & sardiniæ q cũ ab Atlante rege bello nauali cũ magna pte exercit⁹ victus fuisset & demersus:finxerũt socii eũ in deũ marinũ esse conuersum. Leua te.perite sexũ debiliorẽ leuæ applicat parti Nisææ.Media diptbõgus ẽ. Vicissim.qa reliqrat socios:sed fœliciter petebat italiã. Malos.i.vela p malorum volubilitatẽ.Nã cũ nauigarent nõ est dubiũ qđ olim erexerãt arbores: Pedẽ.i. podiã.i.funẽ in quo tẽdit velũ. Sinistros Nũc d.p auræ mobilitate. Cornua.extremitatẽ. Sua f.pspera:& a puppi venietia. Princeps a.o.vnũ vacat. Meta.perite.nã mediũ cœli meta est ἀνάβασις ὀυτός.i. ascendẽtis circuli hic meridianus dr: & medius est inter ortum & occasum. A medio em cœlo & finit ortus & occasus incipit syderum. Alter orizontis:q seperat aspectũ huius cœli ab alio in alio inuisibili nobis.

Sub remis.requierant paulum sic remos tenentes. Leuis vel aduentu vel discessu. In vtroq; em leuis est. Dispulit. nã semp deos ambit nimbus. Petens.factiose aggrediẽs.Et more poetico in manꝰcelebrat funꝰpalinuri:quẽ dormiẽtẽ cecidisse cõstat Sõnia.soporẽ.Bene hæc distinguit:vt somnũ ipm deũ dicat.Sõniũ qđ dormimus.In somniũ qđ dormiẽtes videm⁹ vt Falsa ad cœlũ mittũt insomnia manes. Ferũt ipsa æ.d.Aestu & aura nra vtimur. Pone caput particulatim ad id venit qđ aperte dictum cõfutaret Labori.ex intuẽtis syderibus Attollẽs l.aut a syderibꝰremoues:aut pñtia numinis deguatus:qđ ẽ meliꝰ. Nã & sequẽs eius orõ turbata ẽ:qđ & semiplenæ indicant elocutiones. Vultũ.mutabilitatẽ ꝓ q̃litate ventoꝝ. Jubes.vis:vt infandũ regina iu.r.d. Me ne huic cõfidere modo.Subaudi vis. Aeneã credã qđ em p cõtrarium Cur æneã cõmittã cœlo & astris fallacibus:qui sum totiens serenitatis

fraude deceptus. Quid em̃. quid ni. cur nō. Sereni. serenitatis: vt Seruātiſſim⁹ æqui ꝓ æquitatis.

CHRI. Cete. q̃ adeo magna iueniunt̃ i indico mari: vt q̃tuor iugeꝝ ſint: ergo imania. i. vltra modū magna Phorcus. neptūni: & thooſæ nymphæ filiæ. Var. ait illū impaſſe corſicæ & ſardiniæ: alii inſul' ocea/ni aphrici & victū ab Atlante poſtea ꝓ numine marino bitū. pr̃ fuit induſæ & cæteraꝝ gorgonū. Probus ait fuiſſe duos phorcos. Alterū deū maris alterū regē in africa. Melite. μελιτα em̃ dicit ab Heſiodo: qbus has oēs nymphas enumerat i theogonia filias Nerei ex doride: quinq̃ginta eſſe dicit. Tritones. Tiberio principi nūciauit oliſiponēſiū legatio ob id miſſa viſum auditūq; in quo dā ſpecu concha canētē Tritonē: qua noſcit̃ forma. Et nereidū nymphārū falſa opinio nō ē. Sunt em̃ humano corpore: veꝝ ſqua mis biſpido: Nā & harū vna in eodē littore ſpectata eſt: cui⁹ morientis gemitū triſtē etiā acolæ longe au diuere. Et diuo Auguſto legatus galliæ cōplures in littore apparere exanimes nereidas ſcripſit. Pariter .i. in eodē tpe oīm nauiū nautæ hæc viciſim faciebāt. ſed ita vt ſemp palinurū tanq̃ doctiorē imitarentur. Neq; minus eleganter in hoc loco trāquillitatē deſcribit q̃ alibi tēpeſtatē. Mediā metā. meridianū cir/culum intelligit quē mathematici æquatorē appellant. Te palinure petens. qd ꝓ mortē palinuri intelli/gatur: expreſſius enarrauimus in noſtris allegoriis. Laſidæ palinure. cōciliat beniuolentiā q̃d deus ho/minem ꝓprio noie alloquat̃. neq; ſolū ſuo ſed & paterno. Ipſa æquora claſſem. arguit a facili. Datur hora quieti. ponit occaſionem temporis.

Triton
Nereides

SER Viq; ſoporatū ſtygia. morte plenū. Vtraq; tpa. ꝓ vtrūq; tēpus. Cunctāti. quaſi reluctanti. Natantia. errātia ſomni vicinitate Cū puppis parte. proœconomia: vt tritudo narrare potuerit. Currit iter. vt Cice. ꝓ Mu/rena. Ite viā redite viā. Tutū. pſidio Neptū/ni. Syrenum. ſyrenes fm̃ fabulā tres in parte virgines fuerūt: in parte volucres Acheloi flu/minis & Calliopes muſæ filiæ. Harū vna vo/ce: altera tibiis: alia lyra canebat. Et primo iux/ta pellor⁹ poſt in capreis inſula habitauerunt: quæ illectos ſuo cantu i naufragia deducebāt. Scd̃m veritatē meretrices fuerūt: quæ trāſeun/tes quoniā deducebant ad egeſtatē bis fictæ ſunt inferre naufragia. Has Vlyxes contēnen/do deduxit ad mortē. Syrenū autē genitiuus eſt veniens ab hac ſyrene. Tū rauca. ac ſi dice/ret ante hac delectabili voce reſonabāt. Tūc fluctibus ſolis. & bene imitatus eſt maris ſtri/dorem Sale ſalſa ſonabat cū pater amiſſo flui/tatem errare magiſtro naturale em̃ eſt: vt flu/ctuet nauis ſine gubernatore. Nocturnis re/xit in vndis. dat ei hoc & in decimo: vt ipſe ſe/dens clauūq; regit: veliſq; miniſtrat. Multa gemens. nomē pro aduerbio ꝓ multū. Caſu amici. ꝓpter ruinā alluſit ad nomē. Pelago confiſe. hoc eſt quod ſupra palinurus excuſat.

Vique ſoporatū ſtygia ſup vtraq; quaſſat
Tempora cunctanti natantia lumina ſoluit
Vix primos iopina quies laxauerat artus
Et ſuper incūbens: cum puppis parte repulſa
Cunq; gubernaculo liqdas ꝓiecit in vndas
Præcipitē ac ſocios nequicq; ſæpe vocantem
Ipſe volans tenues ſe ſuſtulit ales in auras.
Currit iter tutū non ſecius æquore claſſis
Promiſſiſq; patris neptunni interita fertur
Iamq; adeo ſcopulos ſyrenū aduecta ſubibat
Difficiles quondā: multorūq; oſſibus albos.
Tunc rauca aſſiduo longe ſale ſaxa ſonabant
Cum pater amiſſo fluitātem errare magiſtro
Senſit: & ipſe ratem nocturnis rexit in vndis
Multa gemēs: caſuq; animū cōcuſſus amici
O nimiū cœlo & pelago confiſe ſereno
Nudus in ignota palinure iacebis barena

Nudus. inſepultus: mortuus: vt Et freta de/ſtituent nudos in littore piſces. Ignota. peregrina: ante non viſa. Nam in ſexto dicturus eſt Paulatim adnabam terræ: iamq; arua tenebam. Sciendū ſane Tuccam & Varrum hunc finem quinti eſſe voluiſſe. Nam a Virgilio duo verſus ſequentes huic iuncti fuerunt. Vnde in nonnullis antiquis codicibus ſexti initium eſt. Obuertuut pelago proras tum dente tenaci.

CHRI. Viq;. Virtute alicuius rei. Soporatū. Vim ſoporem inferendi habentē Natantia. Ex/preſſit fluctuationē illā qua oculi ſomno grauati premunt̃. Laxauerat. nam reſoluunt̃ ſomno. Ino/pina. nam naturali via nō venerat ſomnus. Ergo nō antea illū præſenſit. Syrenum. ſunt qui dicant ba/rum nomina eſſe Parthenopen: Leucoſiam: & Lygiam. Dicunt̃ autem ab eo quod eſt ἐιρέιν: qđ ſigni/ficat connectere & retinere: & aſpiratio conuertitur in ſ. vt cum dicimus ἑξ ſex & ἑπτα ſeptem & ει in ι longam. A parthenope vna ex ſyrenibus dicta eſt parthenope vrbs quam deinde Auguſtus Neapolim nuncupari voluit. Plato tamen in libro de republi. cum de ſphærarum cœleſtium volubilitate tractaret ſingulas dixit ſyrenas ſingulis orbibus inſidere motum ſphærarum ſignificans. Nam ſyren græce deo canens recte exprimitur vt etiam Macrobius oſtendit. Poete tamen capiunt ſyrenas pro ſenſuum volu/ptatibus quæ virilem etiam animum effœminare poſſunt niſi aſſit ſapientia: quæ mentē noſtram ab illa/rum illecebris auertat. Vnde fingunt Vlyxem aures ſibi ſuiſque cera obturaſſe: ne cantus ſyrenum audi/ret. Nam ſapientū præcepta ſunt ne illas audiamus. Non enim facile eſt deinde abſtinere. Quod vero palinurus deceptus a ſomno periret: & æneas temoni regendo ſubierit nō caret ratione. Sed hæc in alle/goriis dilucide inuenies.

Syrenes.

Parthe/nope

Sic. Fatur

Ic fat. Totus Vir. plenus ē scīa in q̄ hic liber tenet principatū. Cui⁹ ex Home. ps maior sūpta est: & dicunt aliq̄ simplr: multa p historiā. multa p altā scīam ægyptioꝝ. Adeo vt plericꝫ de his singulis hui⁹ libri integras scripserint pragmatis. licet aūt ꝓbus & alii primos duos versus reliq̄rint in fine q̄nti: tn prudēter sunt ad initiū sexti trāslati. Nā & cōiunctio poematis melior est: & Home. etiā icipit ὡς ὅφα τολακρυχέων Classi. nauib⁹: vl suæ naui. Et dr classis: qa fiat ā fustib⁹. Calas eū dixerūt prisci fustes quos portabāt serui sequētes dn̄m ad plīū. Vn & calones dicebant. Nam cōsuetudo erat militis romani vt arma sibi portaret & vallū. Id dicebant calā. Lucili⁹. Scinde puer calā vt caleas. i. frāge fustē & fac focū. Hic classē dictā volūt. Alii sic dictā credūt: qa olim in terrestri plio stipēdiū pedes dabat in nauali eques & qa ab eq̄tib⁹ dabat stipēdiū dicta est classis. Proprie em̄ classes eq̄tū dicim⁹. g̊ classi aut suæ nauī: vt dicat ἀπὸ τῶν κάλων. i. a lignis. Hic Hora. Me vl extremos numidaꝝ i agros classe releget: aut oīm q̄ ei⁹ cursū seqt̄. Palinur⁹ em̄ implet officiū: de quo dictū ē. Ad hūc alii cursū cotendere iussi. Habenas. aut funes p metaphorā dicit: aut fm Home. q̄ ait ὀτρέῳ τόισι βοέοισι. i. loris retortis. His. n. vtebant antiq. Tandē. ad æneæ desideriū ad italiā venire cupiētis refert. Nā mora nō congruit de capreis cumas vsq̄ advicinitatē tā lōgā fuisse nauigationē p̄sertim accedēte fauore Neptūni Euboicis. a colonia cumas appellauit. Nā euboea īsula ē: in q̄ chalcis ciuitas: ā q̄ venerūt q̄ in cāpania cumas cōdiderūt: dictas vl ἀπὸ τῶν κυμάτων. i. a fluctib⁹ erat enim iuxta mare Vel ab augurio grauidæ mulieris q̄ ἐγκυόσ dr. Allabit. venit celeriter: vt Labere nympha polo. Pellago. i pelagus: vt it clamor cœlo Obuertūt. Recte: nā aliis dat viliora officia. Aeneæ āt artē gubernādi. Dēte. t. vt i prio Vllo n̄ allīgat ancbora morsu. Græce nō aspirat ἀγκυρα. Vn apd antiq̄s n̄ aspirabat ancora. Cōtra thus & orcbus & Iurcbo. i. vorax dicebāt: quib⁹ sequens ætas detrabit aspirationē. Iuuenū. nā post vrbē in sicilia cōdita aut nulla: aut rara fit senū mētio. Ardēs. festinās. Hesperiū oīdit oēm italiā maiorē hesperiā dictā vel a rege vel a stella. Semina fla. Sic Home. στεμάτατυροσ Abstrusa Sic in geor. Vt sylicis venis abstrusum ex. ig. Ferarū t. epexegesis siluæ. Mōstrauit aūt flumia æneæ ad expiandū pp mortē palinuri: nō q̄ eū viderit: sed q̄ fun⁹ agnouerat & doluerat In eo. n. ē pollutio qd ait Casuq̄ aīm cōcussus amici. nā ipa incipiāt q̄ cognoscim⁹. Vnde cū Hora. puluillus apud Liui. capitoliū dedicaret: & audiret ab inimico mortuū filiū: ne pollutus dedicaret rūdit cadauer sit. Hāc aūt purgationē polluto æneæ vbicꝫ dat: vt hic & paulo post Corpusq̄ recēti. sp. a. Arces. cū vbicꝫ ioui dent arces. Cumis i arce apollinis tēplū ē. Altus. magn⁹. vt Jacet altus orodes & alibi Sic pr̄ ille deū f. sic al. ap. Vel ad simulachri altitudinē rettulit: qd constat eē altissimū. Præsidet. p̄est defendit. Horrēdæ. venerādæ: vt Horrēdū siluis & rel. p. Procul. aut qd præ oculis ē: aut porro. i. lōge Significat ergo iuxta & longe Antrū. epexegesis ē dom⁹ sibyllæ. Mēte aīm. pissologia. Nā fm Lucre. vnū ē mens & anim⁹. Delius. Sic ait: vt Nūc lyciæ sortes. i. apollineæ. Expōsit aūt qd sit sibylla. Magnā cui mentē animūq̄ Delius in v. Nā vt dixim⁹ sibylla est q̄si συουβουλή. i. dei snia. Aeolici em̄ σιόσ deos dicunt Triuiæ l. cōgrue apollini & dianæ iuncta sunt tēpla: vt paulo p̄bœbi triuiæq̄ sacerdos Et bene fit lucoꝝ dianæ cōmemoratio: quia petituros est inferos. Aurea tecta. Apollinis.

DO. Commentū non extat vsq̄ ad eū locum Cui fidus achates It comes.

CHRI. Sic fat. l. Cū ea rōe ex troia discessisset æneas: vt i italiā. i. ad sūmū bonū ueniret: oportuit eū variis errorib⁹ versatū cognoscere id qd q̄rebat sūmū bonū i nulla alia re nisi i diuinaꝝ reꝝ cognitōe consistere discessit ergo ex troia. i. ex corporea voluptate q̄ venus cōfessa deā & q̄s cœlicolis videri soleti.

Descriptio sexti libri.

Værunt sexto manes: & tartara ditis
Cumas deidevenit: fert hic rn̄sa sibyllæ
Misenū sepelit: mons seruat nomē bumati
Ramū etiā ante deū placato numine portat.
At vates longæua vna descendit auernum:
Agnoscit palinurū: & ibi solatur elyssam
Deiphobūq̄ videt lacerū crudeliter ora.
Vmbrarum pœnas dixit narrante sibylla.
Conuenit anchisen: penituſq̄ in valle virenti
Agnoscitq̄ suam ꝓlem monstrante parente.
Hæc vbi pcepit: gradit socioſq̄ reuisit.

P. Virgilii Maronis æneidos Liber Sextus

Ic fat lacrymās classiq̄ īmittit habenas
Et tandē euboicis cumarū allabit oris
Obuertūt pelago ꝓras: tū dente tenaci
Anchora fundabat naues: & littora curuæ
Pretexūt puppes: iuuenū man⁹ emicat ardēs
Littus in hesperium: quærit ps semina flāmæ
Abstrusa in venis silicis: pars densa ferarum
Tecta rapit siluas: inuētaq̄ flumina mōstrat.
At pius æneas: arces quibus altus apollo
Præsidet: horrendæq̄ ꝓcul secreta sibyllæ
Antrū īmane petit. magnā cui mētē animūq̄
Delius inspirat vates: aperitq̄ futura:
Iam subeunt triuiæ lucos atq̄ aurea tecta.

verus amor rerũ diuinarũ demonstrauit nulli deo placere. Discessit ex thracia atq; ex strophadib⁹ cũ cognosceret diuitias siue dolo siue vi partas nõ bñe summũ bonũ. Discessit ex creta: q̃ vite ciuil' & q̃ magis corpus q̃ animũ spectet: symbolũ bẽt: cũ depẽderet originẽ nostrã nõ a corpe re caduca & mometanea sed ab aio esse. Quæ oia nos dilr̃gẽtius cũ huiuscemodi ꝓfundiores sensus figmentis poeticis abstrusos eruere & in lucẽ ꝓferre conaremur ꝓ virib⁹ aperuim⁹. Nec absonũ fuit ꝙ petentes italiã iuno. i. ambitio illũ Carthaginẽ. i. ad vitã ciuilẽ retruderet. Nũc vero cũ tandẽ e sicilia loco oino italiæ vicino enauigaret Non prius tñ portũ tangere potuit q̃ Neptũnus: quẽ nos rõnẽ superiorẽ esse oñdim⁹ maria. i. partẽ aĩ cõcupiscibilẽ penitus placuerit. Et Palinurus. i. appetit⁹ rõni repugnans a temone. i. a vitæ administratõe remotus sit & ipse æneas. i. ipse intellectus gubernaculo subiret. Nunq̃ em̃ in trãquillũ portũ. in quo cognitioni inuigilem⁹: venire poterim⁹: nisi prius mare a tẽpestatib⁹ sedeẽ. i. appetit⁹ oĩbus pturbationib⁹ vacet. Et nisi appetit⁹ qui rõni aduersat̃ ab ipso temone. i. a vitæ administratione dimoueat̃. Hic palinur⁹ iure appellat̃. Nam ΠΑΛΙΝ retro significat & ΟΥΡΟΟ ventus q̃si cõtrarius vẽtus. Et nisi æneas temonẽ suscipiat. i. vir laude dignus q̃ ΑΝΗΡ ὁ ΕΠΑΙΝΟΣ em̃ laudẽ. Laus em̃ nõ est nisi in virtute. Reb⁹ itaq̃ sic dispositis portum tandẽ intrat. Hoc em̃ nõ nisi post longũ tp̃s & multa cũ difficultate nobis euenit. Sed huiuscemodi rebus ꝓfundioris sensus omissis redeam⁹ ad historiã Sic fatur lachrymãs. prepon. i. decor⁹ ĩ ænea seruat poeta. Lachrymas ergo emittit tribuẽs hoc amicitiæ. Nec tñ ita ex mœrore torpet: quin ea quæ agenda sunt: strenue agat. Classi. ꝓter eã significationẽ quã dat Seruius: classes etiã dixerũt distinctiones ciuitatis & populi ꝟm census diuisionẽ. Itaq̃ prima erat classis eor⁹ qui centũ miliũ æris aut maiorẽ censum haberent: & habebat. lxxx. centurias q̃dragenas iunior⁹ & totidem senior⁹: & iuniores quidẽ vt foris bella gererẽt: seniores vrbis custodiã haberẽt. Additæ duæ fabrũ centuriæ: q̃ sine armis stipẽdia facerẽt. Munẽ datũ vt machinas in bello ferrent. Secunda classis infra centũ vsq̃ ad. lxxv. milia ex bis seniorib⁹ iuniorib⁹q̃. xx. cõscriptæ centuriæ. Tercia classis quinquaginta miliũ census fuit. Quarta classis. xxv. milium. Quinta classis. xxx. centurias habuit: fundas lapidesq̃ missiles hi gerebant. In iis cornices ac tibicines in iii. centurias distributi. Et tandẽ. non referẽ ad breuẽ hanc ex sicilia nauigationẽ. sed ad id tẽpus exquo e troiana nauigauit ergo tandẽ post errores septẽnales. Euboicis. de cui⁹ diximus in tercio. Prætexũt operiunt: abscondunt: vt hocq̃ ꝓtexit noĩe culpam: & est hyperbole. Abstrusum. sic in geor. Mellaq̃ de cussit foliis: ignẽq̃ remouit: & paulo infra. Abstrusum in venis silicis excuderet ignẽ. At pius æne. Obseruat id in suo libro poeta: qđ in vita humana omniũ maximũ ac p̃stantissimũ dicit̃: & quod ab omnib⁹ philosophis tantis laudibus decantat̃: quod græci prepon nostri decor⁹ appellant. Reliqui igit̃ humilioribus rebus intenti erant: q̃m & humilius in illis erat ingeniũ & animus. Aeneas autem qui oĩa humana inferiora se esse putaret: nihilq̃ nõ altũ mente tractaret: iis omissis religioni & diuinis rebus operã dabat Possumus & altiorẽ sensum afferre. Nam cũ reliqui quor⁹ ratio pturbationibus obsistere nequit semiflãmæ. i. materiã & iracundiæ & reliquis ardentiorib⁹ cupiditatibus q̃rant: cũ obscuritatẽ nemor⁹. i. oĩm rerum inscitiã: vnde vicia sunt: subeant: cũ tecta ferarũ. i. vitior⁹ habitacula: qui habitus appellat̃: petant. Vir alti & magni ingenii terrena oĩa despiciẽs tẽplũ Appollinis petit: vt fœlicitatẽ cõsequi possit. Quã quidẽ partim nr̃a sapientia: partim diuini furore acquirere possum⁹. Addit ergo templũ apollinis. Nam vt etiã nostri theologi testant̃ initiũ sapientiæ ẽ timor dñi. Altus. nam nihil excelsius ipsa diuinitate. Et montẽ etiã nostræ lr̃æ ꝓ speculatione ponũt. Vñ illud. Quis ascendet in montẽ dñi: aut quis stabit in loco sancto eius. Altus. cuius tẽplũ in alto. i. in monte positus esset. Vel altus ꝓpter ꝓprietatẽ simulachri Nã apud antiquos pleræq̃ ex maiorib⁹ statuis quos coleseos appellãt. Apollini etiã dedicatæ. Nam in capitolio vna erat translata a Lucullo ex apollonia ponti vrbe. xxx. cubitorũ. Cares autẽ Lydius Lysipi discipulus solus colossum rhodi fecit. lxx. cubitor⁹ quæ statua post. lvi. annos terremotu diruta est: & in plurimas partes disrupta: cuius pollicem: vt ait Pli. pauci amplecti valebant. Erat Apollo in biblyotheca Augusti. l. pedũ. Xenodorus romæ statuã. cxx. pedũ neroni erexit. q̃ post illius mortẽ dãnatis suis moribus soli ẽ dedicata. Mentẽ animũq̃ pissologia. sic Terẽ. Mala mens malus anim⁹. Et Lucre. primũ animum dico mentẽ quẽ sæpe vocamus: & alibi idẽ cõsiliũ qđ nos animũ mentẽq̃ vocam⁹. Aurea. i. aurata: vel pulchra. vt picus equũ domitor quẽ capta cupidine cõiunx Aurea pcussum virga: versumq̃ venenis fecit auẽ cyrce. Item dicimus aureã: quã multi facimus: & carã habemus. Tibul. Non ego te propter parco tibi. sed tua mater me mouet: atq̃ iras aurea vincit anus.

SER. Dædal⁹. vt fama ẽ fugiẽs m. r. Indicato a sole adulterio martis & veneris: Vulcanus minutissimis cathenis lectulũ cinxit: qb⁹ Ven⁹ & Mars ignorãtes ĩplicati sunt: & cũ ingenti turpitudie resoluti sub testimonio cunctor⁹ deor⁹. Hoc dolẽs Ven⁹ oẽm solis stirpẽ infandis amorib⁹ ꝓsecuta ẽ. Vñ pasiphæ sol'fi lia minois cretẽsis regis vxor tauri amore arsit & arte dædali ĩdusa i ligneã vaccã septã corio iuuẽcæ cũ eo cõcubuit. Hinc nat⁹ minotaur⁹: q labyrintho ĩdusus carnib⁹ bũanis vescebat̃. Sed minos de pasiphæ plures susceꝑit filios. Androgeũ: Ariadnẽ Phædrã sed androgeus

Dædalus: vt fama est: fugiens minoia regna
Præpetibus pẽnis ausus se credere cœlo:
Insuetũ per iter gelidos enauit ad arctos:
Chalcidicaq̃ leuis tandẽ superastitit arce.
Reddit⁹ his primũ terris tibi phœbe sacrauit
Remigiũ alarũ. posuitq̃ immania templa
In foribus lætũ androgeo: tũ pẽdere pœnas
Cecropidæ iussi: miserũ septena quot annis
Corpora

Corpora natoꝝ: ſtat ductis ſortibus vrna.
Contra elata mari reſpondet gnoſcia tellus.
Hic crudelis amor tauri: ſuppoſtaq; furto
Paſyphæ: mixtūq; genus: proleſq; biformis
Minotaur⁹ ineſt: veneris monumēta nefande
Hic labor ille domus: & inextricabilis error
Magnū reginæ ſed enī miſeratus amorem
Dædalus ipe dolos tecti: ambageſq; reſoluit
Cæca regens fila veſtigia: tu quoq; magnam
Partē opei tanto ſineret dolor icare haberes.
Bis conatus erat caſus effingere in auro:

athlæta inuict⁹ cū cunctos in agonib⁹ ſuparet: ab atheniēſib⁹ & vicinis megareſibus occiſus eſt. At Minos bello atheniēſes vicit: coegitq; vt ſingulis ānis ſeptē filios: ſeptēq; filias eden dos minotauro darent: Tercio anno Theſeo Aegei regis filio ſorte euenit. Hunc Ariadna Minois filia adamauit: & cōſilio Dedali mino taurū interfecit: filiūq; ſequēs ex Labyrintho egreſſus cū Ariadna aufugit. At Minos Dædalū cū Icaro filio i labyrintho incluſit: Dædalus corruptis cuſtodibus ſub faciēdi muneris ſpecie quo ſimulabat poſſe regē placari: cæra & pennis alas ſibi & filio fabricauit: & aufugit volando. Sed Icarus altiora petens ſolutis ex calore ſolis pennis mari in q̄d cecidit nomen impoſuit. Dædalus primo in ſardiniam: vt ait Sal. deinde cumas delatus ē: & templo Apollini condito hæc oīa in foribus pinxit. Dicendo autē Virg. vt fama ē: oſtendit requirendā eē veritatem. Nam Taurus ſeu notarius: ſeu magiſter militū Minois fuit: cū quo Paſiphæ in domo Dædali cōcubuit: & q̄m geminos peperit vnū de Minoe: alterum de tauro fingitur minotaurū peperiſſe: quod ipſe paulo poſt exprimit dicens Mixtūq; genus plemq; biformē. Dædalus autē non p aerē volans ſed p mare naui gans aufugit. Vnde ait Remigio alarū. Alæ eī & volucrū ſunt: & nauiū. Vnde eſt velorum pandim⁹ alas. Præpetibus pennis. Fœlicibus præpetes eī ſunt aues boni auguri: q̄d huic dat: quia peruenit.

Auſus ſe credere cœlo. Quaſi alienis ſedibus: Horatius. Expertum vacuū dædalus aera pennis. Non homini datis. Inſuetū. ſ. hominibus. Enauit ad arctos. Vtrunq; miſcet: Nam nō ſolum nauium eſt ſed & auium: vt Nare per æſtatem liquidū ſuſpexeris agmen. Ad arctos. Si ad fabulā reſpicias contra ſeptē trionē: ſi ad hiſtoriam ad ſeptētrionis obſeruationē. Chalcidica. Quam ciuitatem chalcidenſes condiderunt: vt ſupra ab inſula nunc a ciuitate epitheton dedit: Redditus his. Quaſi de alieno elemēto. Horatius. Finibus atticis reddas incolumē precor. Remigium alarum. Artem volandi. Poſuit. ædificauit: Androgeo. Secundū atticam linguam genitiuus ſingularis eſt. Cecropidæ. atheniēſes a Cecrope rege: vt romani a romulo romulidæ. Pendere. ſoluere: quod eſt tractum a pecuniaria damnatione. Miſerum. dolentis interiectio: ac ſi diceret nefas. Corpora. Quæ adempta vita conſumebanē. Stat. Horret: vt Stant lumina flāma. Aut ſtat re vera poſt ductas ſortes. Vel ad picturam reſpexit: nam voluī in pictura non poterat. Sed ſi ſtat id eſt horret intelligimus: dicemus ductis de qua ducebanē. Flata. perite ſitum expreſſit. Nam Sallu. ait Creta altior eſt qua parte ſpectat orientem. Reſpondet: aſpicit: nam contra athenas eſt poſita. Furto. Adulterio. vt Vulcani martiſq; dolos & dulcia furta. Vel ad vacuam refertur. Mixtumq; genus. ſm veritatem: nam duos peperit vnum ex tauro: alterum ex minoe. Proleſq; biformis. Ad fabulam refertur. Veneris monumenta nefandæ. Aut memoria turpiſſimi coitus: aut vltio Veneris proditæ. Inextricabilis. inſolubilis: indeprehenſibilis. Horatius ſi purgat ex tricata denſis cerua plagis. Extricata ſoluta. Inextricata ergo inſoluta. Reginæ. regis filiæ Ariadnes.

Opere in tanto. in foribus fabrefactis.

CHRI. Dædalus. hic athenienſis fuit ab Erechtheo gen⁹ ducēs. Nā erechthei filius fuit Athien⁹: Dædalus Athienei: Eupalmus: Eupalmi: Hymetion: Hymetionis: Dædalus. Hic longe ſuperiores excellēs in architectura ac ſtatuaria floruit: primuſq; oculos aſpicientes & manus ptentas fecit: cum in priſcis ſtatuis oculi clauſi & manus laterib⁹ appoſitæ eēnt. Abiit autē ex patria tali cā. erat ei nepos ex ſorore quē Dorus Talum noiat. Alii aūt perdicā apud eū inſtructus puer adhuc: ſed qui igenio & ſollertia magiſtrū ſuparet. Hic rotā figuli & ſerrā ex ſerpentinor⁹ dentiū imitatione adinuenit. Ite Tornū & alia multa. itaque motus inuidia Dædalus eū interfecit. Vnde ab ariopagitis damnat⁹ in cretam diſceſſit: & ob induſtriam regi amicus factus eſt. Sed cū ille ſingulis annis Neptunno pulcherrimū tauror⁹ ſacrificare ſolit⁹ eſſet: tunc autē pulcherrimo relicto ꝓximū illi ſacrificaſſet: iratus deus Paſypben in eius tauri amorē impulit: Itaq; Dædalus ligneā vaccam fabricauit: in qua incluſa Paſiphæ cū tauro concubuit. Mox re patefacta in ſiciliam ad regē Cocalum fugit Paſiphæ ſubminiſtrante nauigio. Ibi multa miranda ædificia regi ædificauit. Et in eryce petrā circūcidedo imenſam altitudinē erexit: & in cacumie tēplū poſuit. Auſus. Audere hoc verbū aut periculū notat: vt Auſus quin etiā voces iactare p vmbras. Horatius Audax oia perpeti gens humana ruit per vetitū nefas. aut ſcelus vt in regnis hoc auſa tuis. Leuis. quia p aerem volauit. Redditus. reſtitutus illi elemento cui debebatur. Aer eī elementum hominis non eſt. Sic Horatius. Nauis quæ tibi creditum debes virgiliū finibus atticis reddas incolumē precor. Sacrauit. antiqui eī cum ab aliquo artificio diſcederent: artificia illius ei deo ſacrabant in cuius tutela eſſet ars. Ergo cum gladiatoria Herculi attribuaē. dixit Hora. Veianius armis herculis ad poſtes fixis Latet abditus agris Ne populū extrema totiēs exoret harena. & alibi vixi puellis nuper idoneus. Et militaui nō ſine gloria nūc arma defunctūq; bello barbiton hic paries habebit leuū marinæ q veneris latus cuſtodit. Et Saphpho: unde chelim phœbo cōia munera ponā. Et ſub ea verſus vnus & alter erit Grata lyram poſuit tibi phœ-

be poetica ſaphpbo. Cõuenít illa míbí: cõuenít illa tibí. In foribus lœtũ: non ſine ꝓfunda ſcía & myſtica theologia hæc figurant. Tría em vícia oñdit æneã fugíſſe. Superbíã ꝓpter Icarũ q̃ alta petẽs ĩ mare decidit Luxuríã ꝓpter Paſypbæn. Inuidíã ꝓpter vltionẽ Androgei. Cecropídæ. Athenięſes a Cecrope eoꝝ rege. Fuit em Cecrops prim⁹ qui dipbyes. i. duab⁹ naturís e dict⁹: ſiue ob longitudínẽ corporis: ſiue q̃ cũ eẽt ægypti⁹ duas línguas ægyptiã. ſ. & græcã teneret. Incepit regnare: vt placet Euſebio: ãno a mundi origine q̃rto ſup̃ tría mília ac ſexcentos & q̃draginta ãnos. Regnauitq; ãnos qnq̃ginta: primuſq; bouem imolãs Iouẽ appellauit: & cecropía regio ab eo nũcupata ẽ. hic vrbẽ vel condídit vel reſtauravit: & athenas a Minerua denoíauit: vt alío in loco demonſtratũ ẽ. Hoc regnante Moyſes populũ ex ægypto eduxit. Ariopagũ boc regnãte cõſtitutñ athenís ferunt. Fuit & alíus Cecrops athenięſiũ rex ſeptim⁹ ab boc. Iuſſi. qm̃ vícti cõditiones acceperãt Septena de boc Plato ĩ phædone ait. Hæc ẽ ílla nauis vt aiũt athenięſes: in q̃ Theſeus olím bis ſeptẽ illos tulit in cretã ſeruauitq; eos: & ipſe ſeruatus eſt. Crudelís ex cupídinis veneríſq; ſiue neptũni crudelitate ꝓueníẽs. Crudele em̃ fuit vt vírgo culpa vacans in tã monſtruoſum amorẽ ſiue a venere vt iníuriã ſolis patris vlciſcereť: ſiue a neptunno: quia Minos optimũ taurum nõ ímolaſſet ipellereť. Labor ílle do. Labyrínthũ íntelligit: de quo díximus in quarto. Míxtum genus. nõ abborret a natura q̃ refert Seruíus. Nã Ariſto. in eo quẽ de aialíbus ſcríbit mulierẽ & equam ſolas ex aialíbus fœtus coítum pati aſſerit reliqua vero marẽ fugere: præter ea quæ ſupfœtant vt lepores Ac paulo poſt addít accidere nõ nunq̃ ſed raro vt mulier poſt conceptũ fœtũ etiã alíũ cõcipíat: ſed poſteriorẽ partũ nõ pfecit. Verũ cũ maturo ímmaturũ cadit níſi ꝓxime a primo fact⁹ ſit: tunc em̃ incolumẽ ædi poſſe: vt Hercule & Iphicle fabulanť. Affirmatq; eueníſſe adulteræ vt ſupfœtata geminos pareret. Alterum marito alterũ adultero ſímilem.

Cecrops

SER. Bís patrie cecídere manus. Quía patríæ. Quín ꝓtinus oẽm: oſtẽdit plura fuiſſe quæ dixerit. Perlegerent. ſ. pícturã: nec incõgrue legí pícturã dixit: cũ græce ΥΡΑΦΕΙΝ & píngere dicať & ſcríbere. Hoc eſt quod ait Hora. in arte poetica. Et noua fictaq; nup̃ babebunt Verba fidẽ ſi græco fonte cadant parte detorta. Præmíſſus achates. ΚΑΤΑΤΟΙΩΩΩΜΕΝΟΝ intelligímus Deíphœbe glauci. ſubaudí fília & eſt ꝓpríũ nomẽ ſibylle. Multæ em̃ fuerunt: vt ſupra díximus in tercia quas oẽs Varro cõmemorat & requírit a qua ſint fata romana conſcripta: & multis ſequentes Vírgilíũ ab hac Cumana dícunt: quæ lícet longæua dicať: non tñ valde congruit eã vſq; ad Tarquínií tpa duraſſe: cui líbros ſybillínos conſtat oblatos. Dícit tñ Varro Erythræã credam ſcripſiſſe quia poſt íncenſum Apollínis templũ in quo fuerant apud erythræã ínſulã ípſa inuenta ſunt carmína. Non boc iſta ſibí tẽpus ſpectacula poſcit. Et ſupra dixim⁹ Apollínem ſex menſibus apud Lycios. & ſex apud delum dediſſe reſponſa. Item lectum eſt deos alíquotíens calendís alíquotíens tantũ ídib⁹ vaticínarí. Nõ unquã díei vel prima: vel poſtrema parte. Vnde eſt in íure fiſſus dies id eſt nõ totus religíoſus: quẽ nunc oſtendit dicẽs nõ oportere æneã religioſam díei partẽ perdere íd eſt oraculo congruã. Sane ſciendũ poſcit lectionem eſſe meliorẽ. Tempus em̃ poſcit ſpectacula: nõ a ſpectaculís poſcitur. Nunc grege de intacto. gregem pro armẽto poſuit nam de iuuencis dicturus eſt: quæ per poeticam licentiã ſæpe confundit íllo loco proprie poſuit. Quinq; greges illí balatũ quina redíbant Armenta. Intacto autẽ indomito: vt intacta totidem ceruice iuuencas. Lectas de more bidẽtes de more antíquo ſcílicet quẽ prætermíſit. quaſi tunc omnibus notũ. i. ne babeant caudã aculeatã. nec línguam nígrã: nec aurẽ fiſſam. quod docet aliud eſſe intactũ: aliud lectum. Bidentes autẽ vt díximus. oues ſunt circa bimatum babentes duos dentes eminentiores: quæ erant aptæ ſacrificiís. Euboícis rupís latus. boc ẽ montis Cumani. quẽ Euboíci babítauerunt. eſt autẽ acyrologia. Coloníæ em̃ epytheton rei dedit ímmobilí. Antrũ. in antri ſímilitudinẽ: vt portus ab eoo fluctu curuatus in arcũ. Quo lati ducunt additus centum

Bís patrie cecídere manus: qn ꝓtinus omnẽ
Perlegerent oculís: ni iam premíſſus achates
Afforet: atq; vna pbœbiq; triuie ſacerdos
Deíphœbe glauci: faturq; talía regi.
Non boc iſta ſibí tempus ſpectacula poſcit
Nunc grege de ĩtacto ſeptẽ mactare iuuẽcos
Preſtiterit: totidem lectas de more bidentes.
Talibus affata æneam: nec ſacra morantur
Iuſſa víri: teucros vocat alta ĩ tẽpla ſacerdos.
Exciſum euboícæ latus ĩgens rupís antrum
Quo late ducunt aditus centum: oſtía cẽtum:
Vnde ruunt totidem voces reſpõſa ſibyllæ:
Ventum erat ad límen: cũ vírgo poſcere fata
Tempus ait: deus ecce deus: cuí talía fanti
Ante fores ſubito: nõ vultus non color vnus
Non cõptæ mãſere comæ: ſed pectus anbelũ:
Et rabie fera corda tument: maiorq; víderi
Nec mortale ſonãs: afflata eſt numíe quando
Iam propíorem dei: ceſſas: ínvota preceſq;
Tros ait ænea ceſſas: neq; enĩ ante debíſcent
Attonitæ magna ora domus: & talía fata
Conticuit: gelídus teucris per dura cucurrit
Oſſa tremor: fudiq; p̃ces rex pectore ab ímo

aditus centū. Nō sine cā aditus dixit & ostia. Nā Vitruuius q de architectonica scripsit ait cū ab aliquo arcemur ingressu id ostiū dici ab ostādo cū ingredimur aditū āb adeundo. Ostia centū. finit⁹ numerus p infinito: licet possit & rōnabiliter dictū eē. Respōsa em̄ sibylle in boc loco plus minus centū sermonum sunt. Conueniunt tn̄ Apollinis elogia & viginti: & quinq; & triū sermonū. Vñ melius ē finitū p infinito accipi. Totidē voces. ac si diceret tot sermones. Deus ecce deus. vicinitate tēpli iā afflata ē numine. Nā furētis verba sunt deū velle oñdere: q ipsi tm̄ videt. Sane cauti esse debemus qñ plena sit numine & qñ deū deponat. Nō em̄ post vaticinationē dictura ē. Nō color vn⁹. itē Luc. Stat nusq; facies. Com pte comæ. ante bac. s. Nā p sacra resolute sunt: vt Vitasq; resoluit Sacrati capitis. Maiorq; videri. vide bat sicut solebat in vaticinationib⁹ apparere numinis pntia: qđ humanis illudebat aspectib⁹. Vñ ait. Ma iorq; videri: nō em̄ ē re vera. Nec mortale sonās. alia em̄ vox numinū ē: vt Nec vox hoim̄ sonat. Item Vocis ve sonus. Afflata ē nondū deo plena: sed afflata vicinitate numinis. Qñ. siquidē. Nā cōiunctio est: nō aduerbiū. Cessas i vota: Tardus es ad vota faciēda. Nā si dixeris. Cessas i votis: boc significat: tardus es dū vota facis. Aliud em̄ ē cessas in illā rē: & aliud cessas i illa re: tardus es ad faciēdā: rem: & tar dus es in faciēda re. Figurate aūt dixit cessas circa vota. pmittēda numinib⁹. Tros. principale p deri uatiuo. i. p troius. Neq; em̄ ante debiscēt. tractū ē de matris deū tēplo. qđ nō manibus sed precibus ape riebatur. Attonitæ. stupendæ: nō stupēdis. ergo attonitæ faciētis attonitos vt mors pallida. Tristis se nectus: Ora domus. Quia supra ait Vñ ruunt totidē voces. Per dura cucurrit. Ossa tremor. Reli gionis ē & diuine reuerentiæ. Alibi ipse manū multo suspensum numine ducit Pectore ab imo. amen tis intimo. Nec immerito: nā illa re diuinitas flectitur q̄ est nobis cū diuinitate cōmunis. i. sensu.

CHRI. Præmissus acbates. Demōstrauim⁹ acbatē p cura poni: quæ semp magnos viros comitat. Recte ergo p̄missus: nā sapientes semp oia sua cura p̄ueniunt. Q đ nisi esset: etiā ipsi qñq; variis voluptatū illecebris allecti laberent̄ nisi acbates. i. cura & solicitudo & ipsius: vt ita loquar: cōsciētiæ stimulus admo neret paululū illud vitæ ac tpis qđ humanæ sorti cōcessum est: nō nisi in magnis excelsisq; rebus esse po nendū. Nā boc inter stultos sapientesq; interest. Stulti em̄ si semel e via recta labant̄: nunq; ad eam reuer tunt̄. Sapientes aūt etiā si qm̄ boies nati sunt: qñq; paululū e recta via deflexerint: statim adest illor⁹ acba tes: qui eos ad rectū reducat. Atq; vna pbœbi. nā ipsa cura excitat mentē: quæ excitata ad suā sapiētiā & scientiā reuertit̄. Hæc em̄ sibylla est. quæ nos ita alloquitur. Non boc ista sibi. nā tēpus qđ breue est & semp labit̄ nō posсit vt in rebus futilibus & vanis cōteraī. Vt em̄ ait Cice. Horæ quidē cedūt & dies & menses & anni: nec tps p̄teritū vnq; reuertit̄. Verum si illud nō huiusmodi spectaculis cōteramus sed maioribus quibusdā rebus impēdamus: nō erit breue: teste eodē Cicerone: cuius sn̄ia est. Omne breue tēpus satis est longū ad bene beateq; viuēdū. Nā & Sallu. Sed dux atq; imperator vitæ mortaliū ani mus est: qui vbi ad gloriā virtutis via crassat̄: abunde pollens potensq; & clarus est neq; fortunæ eget: q̄ virtutes neq; dare neq; eripere pōt. Sin captus prauis cupidinibus ad inertiā & voluptates pessundatur pernitiosa libidine paulisper vsus: vbi per secordiā vires ætas tps ingeniū defluxerunt naturæ infirmitas accusat̄ suam quisq; culpam auctores ad negocia transferunt. Tempus igit̄ quod recte illo vtentibus sa tis longum. Abutentibus aut̄ nimis etiā breue non posсit bæc spectacula. De intacto. Qm̄ bostiæ ab antiquis adbibebant̄ indomitæ: & iniuges appellabant̄. Septem. fm̄ pytbagoricos bic numerus omniū est perfectissimus: & attribuit̄ sapientiæ. Vnde & virgo & pallas appellatur. Ergo septem quia sa pientiam optat. Iuuencos. quantū ad contemplatiuā vitā: in qua & maiora querunt̄: & maiores sunt tentationes quibus animus impedit̄. Oues aut̄ quo ad actiuā in qua vtrūq; minus. Antrum ponit p fœlicitate. Nam vt ait Aristoteles ipsa in centro est: & vndiq; ad ea sunt aditus. Centum. multæ enim sunt res viæq; quibus fœlicitatibus consequi possumus: dūmodo recte viuamus. Vnde & in euangelio In domo patris mei mansiones multæ sunt. Sibyllæ. sibyllæ teste. M. Varrone in libris rer⁹ diuinarum ad Cæsarem pontificem maximū appellatæ sunt omnes vates fœminæ: vel ab vnius delpbidis nomine: vel a diuinis consiliis enunciatis. Veteres græci æolice deos ϭυοὺϭ dixerunt: & βοόλη consilium est Ergo sibylla est: ac si dicatur θεόβουλη. Ait aut̄ idem Varro sibyllas decem fuisse. Primam de persis: cuius meminit Nicanor: qui gesta Alexandri scripsit. Secundam libycam ab Eurypide in lamiæ prologo nominatā. Terciā delpbicā: de qua Cbrysippus in libro de diuinatione meminit. Quartā cumæā in ita lia: de qua & Neuius in libro de bello punico: & Piso in annalibus scribit. Quintam erithræam quā Eri tbæus Apollodorus suā ciuem affirmat: eamq; vaticinatā grais ilium petentibus & troiam perituram & Homerū mendacia scripturum. Sextā samiam: de qua Eratostbenes in antiquis annalibus samior⁹ repe risse se scriptū ait. Septimā cumanā nomine Amaltbeam: quæ ab aliis Erophile nominat̄: quæ libros ad Tarquiniū: vt Liuius narrat: detulit: quor⁹ numerū auxerunt restituto capitolio: quod ex omnibus græ ciæ italiæq; p̄cipue erithreis coacti allatiq; sunt cuiuscunq; sibyllæ noie fuerint. Octauā bellespontiam in agro troiano Solonis & Cyri: vt ait Heraclides ponticus: tpibus. Nonā pbrygiam: quæ ancyræ vatici nata sit. Decimā tyburtē noie Albumeā: quæ tyburi colitur vt dea iuxta ripā anienis: cuius in gurgite si mulcbrum eius inuentū dicit̄ tenens manu librū: cui⁹ sortes senatus in capitoliū abstulerit. Harū omniū sibyllarum carmina babent̄ præterq; cumeæ: cuius libri a romanis occultant̄. nec nisi a quindecim viris inspici fas est. Sunt aut̄ singularū singuli libri: qui quia sibyllæ noie scribuntur: veluti vnius esse credun tur: & ita confusi vt suus cuiq; assignari nō possit. nisi erithreæ: quæ nomen sui carminis inseruit: quæ no bilior cæteris babet̄. Siquidem Fenestella de quindecimuiris ait restituto capitolio retulisse ad senatū. C. Curionem consulem vt legati erycteas mitterent̄: qui carmina sibyllæ conquisita romam deportarent

Sibyllæ

ítaq;.P.Gabínius.M.Octalícius.L.Valerius legatí míſſí deſcriptos a príuatis verſus circa mílle romã re tulerunt. Extant illaꝝ verſus θλλὰ θεος μορου.Nõ vultus nõ color.Pathos ab habítu. Nã habit⁹ pleroſq; oñdit affectus.vt eſt illud pauitãtẽ & dura tegentẽ ſupplícia.Luctũ vt Excuſſi manib⁹ radíi re/ uolutaq; penſa.Admiratiõnẽ defixa obtutu tenet ora. Venus rogatura Triſtior & lachrymis o.ſ.n. Sta tius aũt etiã de vate inſano ait Sertaq; mixta comis ſparſa ceruice flagellat. Anbelũ. Sic ſtatí? Quin & cornígeri vatis nemus atq; moloſſi.Quercus anbela Iouis troianaq; tymbra placebit. Ceſſas.Nõ eñ, p ociũ in quo oia vitia ſedẽt:vñ ocia ſi tollas pire cupidínis arcus:ſed i vigilãdo agẽdo cũcta circũſpicien do & labores ſudoreſq; tolerãdo ſapia acquiritẽ.Hinc Hora.Qui ſtudet optatã curſu contingere metam Multa tulit fecitq; puer ſudauit & alſit. Pectore ab imo.Oſtendit quales p̃ces eſſe debeant.

SER Phœbe graues.Scdm Home.q eũ dicit ſemp ꝓpugnatorẽ fuiſſe troiæ. Et bñ mí ſerate:qa troia defendí nõ potuit.Ideo ñ dixit defendiſtí:ſed miſeratus es. Dardana q pa. Achílles a matre tinctus in ſtygẽ paludẽ toto corpore iuulnerabilís fuit excepta parte q̃ ten tus ẽ manu matrís:vñ Stati.Si te ſtygis amne ſeuero Armauí:totũq; vtinã.Quí cũ amatam Polyxenã in tẽplo accipere ſtatuiſſet: inſidíis paridís poſt ſimulachrũ latentis occiſus ẽ. vñ fingit ẽ cp tenente arcũ Apolline.Paris dixerit tela.Et bene dixerit quaſi ad ſolũ vulnerabilẽ locum.Dardana autẽ ideo:vt nõ adultero:ſed genti preſtitiſſe videat. Tela manuſq;.Vel quía aliud ſine alio eſſe non põt.Vel hoc dicit & artem per tela:vt poſſet quid feriret: & vir/ tutem per manus dediſti vt eius fata cõpleret

Phœbe graues troiæ ſemp míſerate labores:
Dardana quí paridís direxit tela manuſq;
Corpus ín æacidæ:magnas obeuntia terras
Tot maría íntrauí duce te:penituſq; repoſtas
Maſſylũ gentes:ꝓtentaq; ſyrtibus arua
Iam tandem ítaliæ fugientís prendímus oras
Hac troiana tenus fuerit fortuna ſecuta
Vos quoq; ꝓgameæ iam fas eſt parcere genti
Díí deæq; oẽs:quibus obſtitit ílion & igens
Gloría dardaníæ:tuq; o ſanctiſſima vates
Preſcía venturí da:non índebita poſco
Regna meis fatís:latio conſídere teucros:
Erranteſq; deos:agítataq; numína troiæ:
Tũ phœbo & tríuíæ ſolído ð marmore tẽpla
Inſtituã:feſtoſq; díes de nomíne phœbí.
Te quoq; magꝫ manẽt regnís penetralía nr̃ís:
Híc ergo nãq; tuas ſortes:arcanaq; fata

Magnas obeuntia ter.Cingentia terras tot maria.Oceanus eñ oñs ambit terras. & licet iſte per ea maría nauígauerit:q̃ terris cinguntẽ tñ non dixit improprie:cum de oceano iſta na ſcantur:& tot dicendo maría partẽ eum maris nauigaſſe ſignificat nõ totũ mare.Mare enim elementũ eſt totũ:maría vero ptes maris ſicut terræ ptes ſunt:terra vero totũ elementũ. Pe nituſq; repoſtas.Lõge ſemotas auías Maſſy lum gen.Maſſyli ſunt mauri.Vnde ſpẽm pro genere poſuit.Nam æneas ad africã venit:cuius partẽ conſtat eſſe maſſyliã. Prætenta.circũfuſa.Incer/ ta eñ illic maria & terræ:vnde ait Luca.Aequora fracta vadís: abruptaq; terra ꝓfundo. Prendimus. Quippe fugientem italiam. Hæc troiana tenus.i.hactenus:hucuſq;.i.hic ſit finis. Nam tenus ꝓprie ẽ extrema pars arcus:vt Plau.oſtendit.Vnde tractum eſt vt hactenus hucuſq; ſignificet. Troiana fortu na:præiudicio.i.mala.Et dicit iniquũ eſſe vt troianã fortunã patiantẽ in italia. Fas eſt p.g.quia ſe victã fatetur. Quibus ob.il.Ganymedes enim obfuit Hebæ:paris Mineruæ & Iunoni.Quod autẽ dixerit. Díí deæq;:& dearum tantum reperimus exempla:non eſt mirum.cum ſupra dixerimus αρσενόθηλ εα omnes deos poſſumus ergo per vnam remvtrunq; intelligere:licet dicatur etiã Neptũno obfuiſſe troiam in denegatione mercedum.Nouimus præterea eſſe morem poeticum:vt duabus præpoſitis re bus vni reſpondeant:vt Nauita tum ſtellis numeros & nomina fecit plyadas hyadas: daramq; lycaonis arcton. Nam ſuppreſſo numero dixit nomina. Preſcía venturí.Abſolutum eſt rerum venturarum.

Da.dic:vt Qui ſit da tytire nobis.vnde eſt contra.Accipe nũc danaũ inſidias.Non eñ præſtare aliqd poterat:ſed indicare futura. Non índebita p.deeſt ſi.Eſt autem ειρηος.i. longiſſimum hyperbaton: Phœbe:& vos díí deæq;:& tu o vates da.i.dic Latio teucros conſídere.i.vtrum poſſumus cõſidere. Ve recunde autem dictum eſt Sí non índebita poſco:cum certum eſſet:quia debebantur eis regna. Erran teſq; deos. Vt díis ſedem exíguam pãtríis. Agitataq; n.t. Aut mecum vexata: aut certe ζοανα dicit. id eſt ſimulachra breuia:quæ portabantẽ in lecticis:& ab ipſis mota infundebant vaticinationẽ:quod fuit apud ægyptios & carthaginenſes Tum phœbo & tríuíæ.Vt ſolet míſcet hiſtoriã.Nam hoc templum in palatio ab Auguſto factum eſt:ſed quía auguſtus cohæret Iulo:qui ab ænea originem ducit:vult Au guſtum patrum vota ſoluiſſe. Feſtoſq; díes de noíe phœbí.Ludos apollínares qui fm quoſdã bello punico ſecundo inſtituti ſunt:fm alios tempore ſyllano ex reſponſo Martiorum fratrum:quibus Sibyl/ la prophetauerat:quoꝝ extabant vt ſibyllina reſponſa. Te quoq; magna m.n.p.r.id eſt coleris vt nu/ men.Manent autẽ:expectant in futurum. Penetralía.ſecreta templorum. Tuas ſortes:ſibyllina re/ ſponſa:quæ vt ſupra díximus incertum eſt:cuius ſybillæ fuerint. quãquam cumanæ Virgilí.dicat.Var/ ro erytreæ.Sed conſtat Seruio Tullo regnãte Tarquínio quandam mulíerem nominæ Amaltheã ob/

tuliſſe ei noucm

tulisse ei nouē libros in qbus erant fata & remedia romana: & p his popoſcisse tercentū philipeios: quæ aurei tunc præcioſi erant: quæ cōtempta alio die tribus incenſis reuerſa eſt: & taurū popoſcit. Item tercio aliis tribus incenſis cū tribus reuerſa eſt: & accepit p tribus tercentū quartū poſtulauerat p nouem. Hac ipſa rege cōmoto q preciū nō mutabat: quia libri i templo Apollinis ſeruabant: nec ipi tm̄: ſed & Martiorū & begoes nymphæ: quæ artē ſcripſerat fulguritarū apud thuſcos: vnde addidit: Tuas ſortes arcanaq; fata: & hoc idem trahit poeta: æneā tamē inducit quaſi de præſenti dicēte oracu-

CHRI. Pbœbe. captat beniuolentiā cōmemoratiōe bn̄ficioꝝ: eadēq; illū ad alia inferēda p̄mptū reddit. Semp miſerate. ſic etiā Home. illū inducit. Duce te. Et certe maris fluctus. i. animi pturbatiōes duce Apolline. i. ſapiētia toleram⁹. Fugiētis. ipa. n. būana fœlicitas ſemp fugere videt aliq̄ aſſiduo ſupueniēte moleſtia: vñ fuit illud Solonis: ſed. ſ. vltima ſemp expectāda dies homi eſt dicitq; beatus Añ obitū nemo: poſtremaq; funera debet. Templū. hoc templū Auguſt⁹ i palatio cōdidit poſt pugnā actiacā: in qua ſe ab Apolline adiutū putauit Auguſtus: vnde in octauo Actius hæc cernēs arcū tendebat Apollo. Deſup otis eo terrore ægyptus & indus. Otis arabs: oēs verterūt terga ſabæi. Et p̄pter. Muſa paulati refe ramus apollinis ædē. Rex eſt calliope digna fauore tuo: & paulo infra. Feſtoſq; dies. in Macrobii ſaturnalib⁹ ſic ſcriptū eſt: Romæ cū ex vaticinio Martii vatis carmineq; ſibyllino ludi celebrarent Apollini repētino aduetu boſtis plebs ro. ad arma excitata occurrit boſti quo tpe nubes ſagittaꝝ i aduerſos ferri viſa boſtes fugauit: & victores romanos ad ſpectacula dei ſoſpitalis reduxit. & paulo infra: ſed inuētio i lris bos ludos victoriæ ñ valitudinis cā: vt quidā putāt inſtitutos. Bello. n. punico bi ludi ex libris ſibyllinis primo ſunt inſtituti ſuadēte Cornelio rufo decēuiro: q p̄pterea ſibylla cognomīat⁹ ē: & poſtea corruptione prim⁹ cœpit Sylla vocari. Ferē etiā i carmib⁹ Martii vatis: cui⁹ duo volamia illata ſunt i ſenatū inuētū eſſe ita ſcriptū: Hoſtē romani ſi ex agro expellere vultis. Vomicā quæ gentiū venit lōge: Apollini cē- Ludi
ſeo vouēdos ludos: q quot annis comiter apollini fiāt: lis faciēdis p̄ſit is p̄tor q ius populo plebiq; dabit Apollinis
ſummū: decē uiri greco ritu boſtiis ſacra faciāt. Hoc ſi recte facietis gaudebitis ſp: fietq; reſpu. melior. Nā Decē uiri
iis diuus extinguet p duellos vros: q vros cāpos paſcūt placide. ex hoc carmīe dies vn⁹ p̄curādi cā reb⁹ Sibyllini
diuinis impēſus ē: poſtea ſenatuſcōſultū factū vt decēuiri libros ſibylli nos adirēt: in qbus cū eadē repta nūciatū eēt. cenſuerūt patres Apollini ludos vouēdos: faciēdoſq;. Inq; eā rem. xii. milia aeris prætori: & duas boſtias maiores dari: decēq; viris præceptū vt apollini facerēt aurato tauro: & duabus capris albis auratis latonæ boue fœmina aurata. Ludos iccirco populus coronatus ſpectare iuſſus eſt.

Dicta meæ genti ponam lectoſq; ſacrabo
Alma viros: foliis tantū ne nomina manda.
Ne turbata volent rapidis ludibria ventis:
Ipſa canas oro. finem dedit ore loquendi.
At pbœbi nondū patiens īmanis in antro
Bacchatur vates: magnū ſi pectore poſſit
Excuſſiſſe deum. tanto magis ille fatigat
Os rabidū fera corda domās: fingitq; p̄mendo.
Oſtia iamq; domus patuere ingentia centum
Sponte ſua: vatiſq; ferunt reſponſa per auras
O tandem magnis pelagi defunctæ periclis:
Sed terra grauiora manent: in regna lauini
Dardanidæ venient: mitte hāc de pectore curā:
Sed non eueniſſe volent: bella horrida bella.
Et tybrim multo ſpumantē ſanguine cerno.
Non ſimois tibi: nec xāthus: nec dorica caſtra
Defuerint: alius latio iam partu: achilles:
Natus & ipſe dea: nec teucris addita iuno
Vſq; aberit: cum tu ſupplex in rebus egenis:
Quas gentes italū: aut quas nō orauer⁹ vrbes:
Cauſa tanti mali cōiunx iterum ſoſpita teucris:
Externiq; iterum thalami.

SER. Lectoſq; ſacrabo viros: Quia niſi patritii nō fiebāt ſane ſciēdū primo duos librorū fuiſſe cuſtodes. Inde decē: Inde qn deci vſq; ad tpa ſyllana. Poſt creuit numerus. nā ſexagita fuerūt: ſed remāſit qn deci virorū vocabulum. Foliis ne tm̄ n. m. Vt Varro dicit: in foliis palmæ interdū notis interdū ſcribebāt ſermonib⁹: vt i tercio ſupra diximus. Ipa. p tu: & p nomē poſuit eius p̄ſonæ de q̄ loqmur p illi⁹ cū q̄ loqmur: eſt āt græcū: nā dicūt ΣὺΤΗΣΥΤΕ. i. tu dic. Finē de. o. l. hoc eſt definiuit ei vt ore loq̄reť: neci foliis ſcriberēt. Nondū patiēs. aut q̄ nō dū poſſet iplere oracloꝝ ſermōes: aut dū vacat: & eſt ipatiēs. Pbœbi bacchat vates. bn̄ bacchatur. idē em̄ eſt apollo q liber p̄: q Sol: vñ ait Luc. cui numine mixto Delphica thebanæ referūt trieterica bacchæ: vñ in eoꝝ ſacris erat pbœbadū bacchārūq; cōuent⁹. Excuſſiſſe deū excuti p̄prie de eqs dicimus: qđ iō traxit: qa pbœbus. i. ſol eqs vtit: & nūc ſibyllā q̄ ſi equū: Apollinē q̄ſi equitē inducit in ea pmanēs trāſlatiōe excuſſiſſe ait: vt excuſſus acōteus. Itē fera corda domās: qđ p̄prie equorū ē & frena & ſtimulos pati: vt Ea frena furēti Cōcutit: & ſtimulos ſub pectore vertit. Quod autē dicit magnū deū: nō reuera ait: ſed retulit ad affectū colētis: vt ſūme deū ſancti cuſtos ſoractis apollo. vnicuiq; em̄ deus ipe quē colit magn⁹ videt. Excuſſiſſe deū. p excutere: tepus p tpe. eſt aūt attica figura: quā nos vti nō conuenit. hac licēter vtunt poetæ. Fingitq;

p̄mēdo. cōponit: vt & corpora fingere lingua. Cōponit etiā ad moderationē certā dicēdi: vt em̄ ſup dixi

mus oia quidē videt: sed nō oia indicāt sacerdotes: vt supᵖ Luc. Nec tātū ꝓdere vati
Quātū scire licet. Ostia iāq; d.p.ꝓcibꝰ.s. & quæ añ ostia erāt patefacta adit? eē coperūt. Ferunt respōsa. Quia supᵖ ait: Ora
Tu ne cede malis: sed contra audentior ito:
Quā tua fortuna sinet: via prima salutis
domus. Pelagi defuncte periclis. nō liberate pelago: sed marinis periculis: nā adhuc nauigaturus ē: sed sine vllo discrimine. Defuncte aūt liberate. nā dicimꝰ functos officio q officia debita cōpleuerūt: vñ & honoribus functi: & hinc defunctos mortuos dicimꝰ q cōpleuerūt vitæ officia. Vñ vt nil iam cælestibꝰ vllis
Debentē. Sed terræ. legit & terra vnū tamē est. In regna lauini. alii latini legūt cuiꝰ tūc erāt: sed qa diuina loquit futura ꝓoccupat. Postea em Lauinū dicet: licet posset ad Lauinū latini fratrē referri q illic ante regnauit. Horrida bella. quæ cōtra hospitē cognatūq; suscepta sunt: vt Latinus dicturꝰ est: arma impia sumpsi: ꝓmissa eripui. Spumantē s.c. quasi nō ꝓuideat: sed videat quæ facturus ē. Turnus: vt redolēt tyberina fluēta sanguie adhuc. Nō simois tibi nec xanthus. Tyberinus & numicus in quē cecidit. Nec dorica castra græca & reuera. nā turnus græcus fuit: vt Et turno si prima domus repetat origo: Inachus acrisiusq; pares mediæq; mycenæ. Partus achilles. turnū significat: & sic hoc dictū est in buco. Alter erit tūc typhis & altera quæ vehat argo Heroas. Et hoc est qđ dicit Obscuris vera inuoluēs. nā licet vera sint: latēt vñ Apollo λοξίας dicit. i. oblicus. Natus & ipse dea. De Venilia sorore Amatæ: vt cui diua venilia mī. nec debet mirū esse amatā fuisse mortalē cū & Turnus Juturnæ frater mortalis fuerit. nam hæc fuerant diuina bñficia. Addita iuno. inimica: est aūt verbū Lucilii: & antiquorū: vt Plautus: Additus Ioni argus. in rebus egenis. ꝓ transitū ostēdit famē. Cōiunx iterū hospita: nā & Paris ab Helena fuerat susceptus hospitio. Hospita aūt more suo dixit & bene ne aliquid imputet æneæ quasi hoc fatorū esse ꝓdixit.

Tu ne cede. ne cedas sed esto audētior q̄ tua te fortuna ꝑmittit. & bene aduersam fortunā edocet virtute aut vitari: aut minui: aut patiēter sustineri. Via. ratio: oportunitas.

CHRI. Lectosq; s. nam a principio duo lecti sunt ex patricio ordine custodes librorum sibyllinorum: & dicti sunt duumuiri. deinde cum plebs istius quoq; magistratus participes reddi adnixe contenderet: pro duobus decemuiri creati sunt: quinq; ex patriciis totidemq; ex plebeis: & sunt appellati decemuiri: quod nomē etiam deinceps mansit q̄uis numerus auctus esset. Foliis. Tantū: nam in tercio admonitus ab Heleno fuerat: vt peteret sibi oracula sermone sibyllæ dari: non autē mandari. nam quæcūq; in foliis descripsit carmina virgo: Degerit in numerū atq; antro seclusa reliquit: illa manent imota locis: neq; ab ordine cedunt. Verum eadem verso tenuis cum cardine ventus impulit: & teneras turbauit ianua frondes: nunq; deinde cauo volitantia ꝑbendere saxo nec reuocare situs: aut iungere carmina curat inconsulti abeunt: sedēq; odere sibyllæ. Hic tibi nequa moræ fuerint dispendia tanti: Quin adeas vatem ꝓcibusq; oracula poscas: ipsa canat vocēq; volēs atq; ora resoluat. Foliis. Folia frondes sunt. sunt q putent frondes solū arborū esse: folia vero arborū & herbarū. Itē folia dicimꝰ in qbus scribimus: & est genus cuiꝰ species sint mēbranæ & chartæ. Mēbranæ ex pellibus & chartæ ex papyro. Phœbi nōdum patiēs. nō em valet mens humana ea quæ adeo excellūt vt supra: nostras vires sint suscipe: donec Apollo. i. sapiētia nos cōponat: adeo vt oia nobis facilia esse videant. Excussisse. sæpe em in mentē venit aliquid magnū: qđ nostrū ingeniolū supet: vnde conamur illud a nobis abiicere. Bacchat. quod sol liberq; idem sit nūmē: & ipse ostēdit i georgicis: vt Vos o clarissima mūdi Lumia labentē cœlo q̄ ducitis annū Liber & alma ceres: & Macrobius multis argumētis ostendit: & Orpheus hoc versu exprimit ΗΛΙΟΣ ΟΥ.ΔΙΟΝΥΣΟΥ ἐΩΙΚΛΗΣΙΝ ΚΑΛΕΟΥΣΙΝ. sed nō eueniſſe voles. Iure dixit Aristo. eos q in solitudine seorsuꝫ ab aliis viuūt aut bestias esse aut plus q̄ homies. adeo. n. supra hoiem est relinquere ciuilē societatē: vt id nō fiat nisi aut ex sensuū ꝓturbatione & ex ipsa atra bili vt videmus quosdā furiosos: quos mysantbropos græci appellāt: aut cū mens nostra ad originē suā redire cupiēs oia humana quippe q̄ caduca corruptibilia q̄ sint cōtemnit: solaq; diuina respicit. Verū anteq; iis virtutibꝰ corroborata sit: q̄ animi iā purgati appellāt sæpe vacillat i cōsilio: qa multo maiora sese vndiq; offerūt impedimēta i hoc viuēdi genere q̄ in ciuili. iure ergo dixit grauiora bella nobis excitari terra. i. in hac solida vita cōtēplandi q̄ in mari. i. in vita ciuili: in q̄ appetitꝰ ꝓturbationibꝰ excitat: sed postq; iis virtutibꝰ q̄ animi iā purgati vocant corroborata est mens: hostes oēs cedūt: et veluti i naturā suā reuersus animꝰ etiā i corpe nulla corpis cōtagione ꝑeditus sūma cū voluptate diuinis pfruit. ergo i primis istis difficultatibꝰ nō est cedendū: sed audacius cōtra eundū.

SER. Graia pandet ab vrbe. Propter euādrū: q eū in thuscia missurus ad Tarcontē ē. Ex adyto. Locū vatinatiōis ostēdit. Cumæa sibylla. Cumæa bñ addidit ꝓpter discretionē. Antroq; r. Quia i antro: vt pulsati colles clamore resultāt. Obscuris v. in. vera et obscura cōfundens. est aūt byppallage veris obscurum inferens.

Quod minime reris graia pandetur ab vrbe:
Talibus ex adyto dictis cumæa sibylla
Horrendas canit ambages: antroq; remugit
Obscuris vera inuoluens: ea frena furenti
Concutit: & stimulos sub pectore vertit apollo.
Vt primū cessit furor: & rabida ora quierunt:

Cessit. s. nō penitus recessit: sed paulatim cœpit iminui. nā et paulopost ē de Miseni morte dictura: qđ nō ꝓcedit si nūc nūmē recessit. Nō vlla laboꝝ o virgo. O licꝫ sit

Incipit æneas heros non vlla laborum
O virgo noua mi facies inopinaue surgit
Omnia percepi:atq; animo mecũ ante peregi:
Vnum oro quãdo hic inferni ianua regis
Dicit̃:& tenebrosa palus acheronte refuso:
Ire ad conspectũ chari genitoris:& ora
Contingat:doceas iter:& sacra ostia pandas.
Illum ego per flamas:& mille sequẽtia tela
Eripui his humeris:medioq; ex hoste recepi.

naturaliter brẽuis in sermonibus latinis: apud Virgiliũ tñ ꝓ longa habet̃: vt i hoc loco. O virgo. Item alibi: Quis te magne Cato intacitum exceptis ego: vt ast ego q̃ diuum:& duo: vt Si duo ꝑterea:& scio: vt nunc scio qd sit amor:& nescio: vt Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos. Apud alios o nisi i græcis noĩb⁹ nõ ꝓducit̃: qd & nũc sequi debem⁹. Dicũt tñ quidam o tũc ꝓduci in ntõ qñ & in gtõ fuerit ꝓducta qd falsũ est. nã & Virgili⁹ ꝓduxit virgo cũ virginis faciat:& Luc. Cato corripuit. vt Nos Cato da veniã: cũ catonis faciat. Item Juno: cũ ꝓducat Virgi. Sta. tñ corripit. Sane sciendũ allocutionẽ hãc esse suasoriã cũ ptibus suis nã honestũ est quærere patrẽ. Vtile qd ab eo patriæ originẽ discat. Necessariũ qa iusserat pr̃. Possibile qa hic inferni ianua ditis. Iteq; potes nãq; oia. Facies. species. Mi. nõ ꝓferẽ ꝓ synæresin: ne sit blandiẽtis aduerbiũ: neq; nitendũ est hoc exẽplo:& qa vnicũ est:& qa bladiẽtis pot esse: nihil vero ꝓ metri necessitate ponit̃: nã si sequẽs syllaba incipit a vocali nihil dicim⁹: vt Heu nihil inuitis fas quẽq; ꝓdere diuis. Sin autẽ a cõsonãte Nil: vt Iuue. Nil tale expectes emit sibi. Inopia. nomẽ & nõ pticipiũ: nã inopinata diceret qd nõ ꝓcederet. nã nõ inueniẽ inopinor vt opinor: ergo nocẽs a noceo pticipiũ est. Innocẽs vero nomẽ: qa nõ inueniẽ inoceo. nullũ em̃ pticipiũ quod a verbo nõ trahit̃: licet a sui verbi forma nõ veniat vt placita: licet placeor nõ iueniat̃: tñ placeo inueniẽ. Sic cœnatus & prãsus & regnata & triũphata: vnde galeat⁹ & tunicat⁹ noia sunt: qa nullũ extat verbũ. Percepi. ab beleno vel a patre. dicit aũt futura partim audisse partim mẽte pcepisse. Sed si nouit oia: cur cõsulit numẽ nosse se oia q̃tũ ad labores ptinet dicit & cõcedit totã petitionẽ: vt ad illud veniat: vt possit patrẽ videre. nã cũ dicit vnũ oro nõ solũ id dicit: sed præcipuũ: vt Vnã postbabita coluisse samo. Palus. pro lacu: nã auernũ significat: quẽ vult nasci de acherontis æstuariis. Palus. bene ꝓduxit lus: qa paludis facit. Hora. corripuit: vt Steriliscq; diu palus aptaq; remis. Tenebrosa. nigra & nigra ꝓ alta: vt nigra figit sub nube colũba. i. alta. Acheron fluuius inferoꝝ q̃si sine gaudio. Sed locus nõ ꝓcul ẽ bais mõtibus ita septus: vt neq; orientẽ neq; occidentẽ solẽ aspiciat sed mediũ diẽ. Dicit̃ ignib⁹ plenus qa circũstãtia loca sulpburatis & calidis aquis scaturiũt. dicit̃ sine gaudio. ꝙ nisi ibi nœromãtia nõ pot effici: vt aiũt. Hæc sine cæso bomie nõ fiebat: vnde æneas Misenũ & Vlyxes Elpenorẽ pro sacris faciendis occiderunt q̃q̃ fingat̃ in extrema parte oceani Vlyxes fuisse: quod & ipse Homerus falsum eẽ ostendit ex qualitate locoꝝ quæ cõmemorat & tpe nauigationis. dicit em̃ circa vnã noctẽ nauigasse:& ad locũ venisse vbi sacra pfecit: quod de oceano nõ ꝓcedit. de cãpania manifestũ est ꝑterea a Baio eius socio illic mortuo baias dictas esse cõstat. dicit̃ etiã vidisse Herculẽ: qa illic sunt baulie: quasi boaulia vbi boues tenuit: q̃s Geriõni detractas ex bispania abduxerat. Sacra. aut venerabilia: aut execranda: vt De tartaro sacræ pandunt̃ portæ. Illum ego. meritũ probat patris vt iustũ videat̃ esse desideriũ. Sequẽtia t. Vt ardẽtis clypeos. Ex hoste. plus est q̃ si ex hostibus dicat ex hoste em̃ generaliter dicit̃: ex hostibus partẽ ostendit: vt terram cũ dicimus significam⁹ elementũ: terras vero singulas partes.

CHRI. Frena. in singulari tm̃ neutri generis est. In plurali vero masculini & neutri. Furẽti. eo. s. furore quo pcita vaticinari possit. Furor em̃ duplex ẽ. alter malus: bon⁹ alter. nã q ex humoꝝ ꝑturbatiõe nascit̃: is hoiem a rõne deiicit:& insaniã adducit. Qui vero diuinitus infundit̃: hoiem supra hoiem erigit & deo proximũ: dum illo afflat̃: reddit. quapropt̃ apud platonẽ q̃ttuor diuini furoris spẽs ponunt̃: ait em̃ aios nostros anteq; reꝝ terrenaꝝ desiderio grauarent̃: æternis sedes habitasse:& i deo speculo i quo oẽs ideæ elucescũt vidisse iustitiã: sapiẽtiã: harmoniã:& diuinæ naturæ pulchritudinẽ: q̃s ideas diuinas essentias primas naturas q̃s in æternitate dei sint noiat: q̃rũ pfecta cognitione animi illic nutriunt̃ ad corpora inde terrenoꝝ cognitoe appetitoeq; delati q pri⁹ ambrosia & nectare. i. cognitiõe dei & gaudio fruebant̃ leteũ. i. obliuionẽ in descensu bauriũt nec prius ad supa reuolãt: q̃ cognitionẽ illã recuperẽt. hoc duabus virtutibus. id est morali & cõtemplatiua assequũt̃: moraleq; iusticiã:& sapientiã nũcupãt. bis ergo tanq; geminis alis nos ad superos reuolare in phædone demonstrat:& in phædro sola phi mens ait recuperat alas. In qua recupatiõe abstrahit̃ a corpe. deoq; plen⁹ ad cœlũ trahit̃ anim⁹. quæ abstractio furor est: q in quattuor ptes diuidit̃: neq; diuinoꝝ remiscimur nisi qbusdã vmbris ac imagin̄ib⁹: q̃ corporeis sensibus ꝓcipiunt̃. His Paulus & q paulũ sectat̃ Dionysius inuisibilia dei ꝑ ea q̃ hic facta sũt aiũt. Diuinæ igit̃ sapientiæ imago ẽ nra saqiẽtia. Harmoniæ ea q̃ instrumẽtis musicis & vocib⁹ hũanis orit̃ harmonia. Pulchritudinis aũt ea q̃ ex partiũ mẽbrorũq; corpis q̃ aptissima cõpositiõe cõficit̃: cõueniẽtia venustasq; imago ẽ. sed cũ sapiẽtia nullis aut paucis ꝓcipiatur: neq; corporeis sensibus cõprehendat̃: diuinæ sapientiæ paucæ apud nos extant imagines:& hæc quidẽ sensibus incognitæ sunt. Itaq; in phædro dicit simulacrũ sapientiæ oculis cerni nõ pot: quod si cernat̃: mirabiles amores diuinæ illius cui⁹ est simulacrũ nobis excitaturum sit. Pulchritudinis aũt imago oculis harmoniæ auri b⁹ ꝓcipit̃ q reliquorũ sensuũ teste eodẽ Platone sunt acerrimi. quapropt̃ iis simulacris q corporib⁹ insunt: in animũ ꝑ corporis sensus penetrãtibus remiscimur eorũ q̃ extra corpns cõstituti videramus: q̃ recordatiõe alas recupamus: & a cõtagione corpis

Furor

paulatim purgati diuino furore afficimur. pulchritudinis aũt specie quã oculi porrigũt illius q̃ diuina est pulchritudo recordati ardẽtissima cupiditate illã desideramus: qui furor diuinus est: & a Platone amor

Amor appellat: atq; diffinit amor ẽ corporeæ pulchritudinis desideriũ ad cõtemplandã rursus diuinã pulchritudinẽ redeundi: atq; is q sic afficit nõ mõ diuinã pulchritudinẽ desiderat: sed ea q̃ oculis patet. delectat: nam amãtes nõ solũ re amata: verũetiã illius simulacris delectant: sed crassioris ingenii est huiuscemodi solum: vt ita loquar: vmbras sectari. Verã autẽ illã pulchritudinẽ negligere. Huius aũt stulti amoris pe-
tulãtia lasciuiaq; comes est. Isq; diffinit irrationalis insolensq; eius quæ sensu pcipit circa corpis formam voluptatis cupiditas: vel est ardor animi ĩ pprio corpe mortui in alieno viuetis: vñ epicurei credũt amo
rẽ esse nixũ atomor sese ei a quo simulacra pulchritudinis hausta sunt penitus infundẽdi: hunc Plato ab humanis morbis natũ sollicitudine plenũ esse vult: & in illos puenire: quorũ mens tenebris adeo circũ-
fusa sit: vt nihil altũ suspiciẽs solã fragilis corpusculi imaginẽ admiret: q aũt huiuscemodi tenebris liberi sunt: ti obiecta corpora forma illa primo vt diuinæ pulchritudinis simulacro delectatur: ac statim ex hac
in diuinorũ memoriã rediens: eius ardentissimo desiderio ad supra ferunt: atq; furor qui p oculos pcipi-
tur: huiuscemodi ẽ p aures vero musice numeros animi pcipit: qbus imaginib; admouet vt diuinã har-
moniã acrioris quodã animi intimo sensu cõderet. Diuina aũt harmonia eo dẽ platone auctore duplex ẽ

Harmo- niæ, Altera em in æterna dei mẽte pdurat: altera in cœlor ordine ac motib; q̃ mirabilẽ cœli concentũ faciũt: ergo animi q ante corporis ingressum illã audiebat: nũc p aures imagines illius pcipiẽs desiderio veræ
harmoniæ pcipiẽdæ afficit: & ad supas sedes reuolare contẽdit. Interim ĩ carcere corpis clausus illã nitit imitari: sed alii vt illã imitent aut vocibus: aut bũanis instrumẽtis vtunt: quos leues vulgaresq; musicos dicim; nonnulli grauiori iudicio intime rõnis sensum pfundasq; notiões versib; numerisq; illustrãt. Hiq;
sũt q diuino furore pciti grauissima quædã ac plenissima carmia ingẽti ore effundũt. Hæc aũt poesis ap-
pellat: quæ vocũ ac motuũ numeris grauissimos quosdã et delphicos sensus summo ardore exprimit. Vñ nõ solũ cõcentu vocũ auribus blandit: verũetiã ambrosiæ cælesti simillimũ mẽti pabulũ affert. Iõq;
pxime ad diuinitatẽ accedit: Oririq; poeticũ hũc furorẽ a musis existimat. Qui autẽ sine musarũ instin-
ctu poeticas ad fores accedit sperãs q̃si arte quadã in poetã bonũ euasurũ: inanis quidẽ ipse ac eins poe
sis efficit: q aũt cælesti vi inspirant: adeo diuinos sæpe musis afflatos sensus exprimũt: vt ipemet deinde a

Camœnæ furore derelicti vix illos intelligãt. Musas aũt plato cælestes cant; intelligit: vn a cãtu etiã camœnas illas latini appellãt. Quapropter musis. i. cælestib; numinib; ac cantibus incitati ad eorũ imitationẽ poeticos
modos ac numeros meditant. Itaq; in li. de rep. vbi de sphæraq; motu scribit Plato singulis orbibus sin
gulas insidere syrenas refert motũ sphæraq; significãs. Nã syren deo canere est. Theologi quoq; veteres

Poesis octo musas octo sphæras cant; & nonã maximã quæ ex oĩbus cõficit harmoniã esse dixere: ergo poesis a diuino furore: furor a musis: Musæ a Ioue pficiscunt. Iouẽ em mũdi totius animũ platonici intelligunt:
vt in sequẽtibus apparebit: & in bucolicis a Ioue principiũ musæ iouis oĩa plena: animus ergo iste quo-
niã vbiq; viget: & cœlũ quasi cytharã quãdam: vt Alexander milesius pythagoricus inqt exagitã. cæle-
stẽ pficit harmoniã: atq; Orpheus iupiter inqt primogenitus. Iupiter nouissimus. Iupiter caput. Iupiter
mediũ. Iupiter fundum terræ ac cœli stelliferi. Iupiter prodit masculus. Iupiter incorruptibilis sponsa: &
plura alia dicit: ex quibus intelligit illũ omnib; infusum corporibus cõtinere asq; alere cũcta. Vnde Lu-
canus Iupiter est quodcũq; vides: quodcũq; moueris. Sunt præter ea duæ aliæ furoris species. altera cir-
ca mysteria: altera circa vaticinia. Primus furor est vehementior animi cõcitatio in iis quæ ad eorum cul-
tum ac religionem ptinent pficiendis. Affectus vero mentis qui talẽ furorẽ falso imitat supstitio dicitur.
Vaticiniũ autẽ est diuino afflatu inspirata præsensio. Ergo in vaticinio furor est: si animus acrius exarserit
cum mens a corpore abstracta diuino instinctu concitat. Nam si futura quadam humana sagacitate præ-
uident: nõ vaticiniũ sed prudentia & coniectatio appellat: ergo amori diuino libidinosus amor poesi le-
uior musica. Mysterio supstitio: Vaticinio prudẽtia opponit. Amori ven; poesi musæ Mysterio Bacch;
Vaticinio Apollo præest. Habes ex platonica disciplina quattuor diuinos furores. Quapropter recte
dixit poeta: Et frena furenti: quia vaticinii furore pcita esset. Concutit. Ex eo q̃d est quatio fit excutio
quod significat quatiẽdo eiicere: & incutio quatiẽdo imittere. Nã quæ nõ sedate sed cũ impetu subeunt
incuti dicunt. Discutere quatiendo in diuersas ptes deiicere: & p similitudinẽ dicimus discutere rẽ quã
diligẽter rimamur: & eius oẽs partes inqrimus. Hinc discussum dicimus negociũ: cũ p oẽs suas partes
diligẽter est cognitũ. Nã vt ex discussa veste oĩa quæ intus latebant: pdeunt. & apparẽt sic ex discussa re:
de qua ambigit q̃d latebat: verũ apparet Percutio verbero. Recutire aũt nõ est a quatio: nec in præterito

Recutio recussi est: sed recutiui recutitũ. Est autẽ acute: vnde recutitos dicimus iudæos: qui circũcisione cutẽ quæ

Stimulus pputiũ est deponũt q̃uis sunt qui velint hoc participiũ esse sine origine verbi. Stimulus. est omne quo pungimus: & est a græco. Illi em στιγώ pungo & verbero dicũt: hinc CTHγμά. Aeneas heros. q̃si
dicat: Propterea fuit tanti animi: vt hæc petere nõ formidaret: qm eẽt heros. Heroicæ em virtutes opus
sunt siquis hanc speculandi difficultatẽ tolerare vult. De his loquitur Aristoteles in æthicis. Noua mi
facies. Ostendit ex grauissimor philosophorũ sententia quæcũq; ex improuiso accidant solere esse gra-
uiora: ppter quod ait se prius excogitasse q̃ res maxime medet pturbationib;. Nam vt ait Cicero: Ni-
hil est q̃d tã obtũdat: eleuetq; ægritudinẽ q̃ perpetua in omni vita cogitatio: nihil esse quod nõ accidere
possit q̃ meditatio conditionis humanæ q̃. vitæ lex cõmentatioq; parendi: quæ nõ hoc affert vt semp me-
reamus: sed vt nunq̃. Neq; em qui rerũ naturã: q vitæ veritatẽ: q imbecillitatẽ generis bũani cogitat mæ
ret: cum hoc cogitat. Sed tum maxime sapientiæ fungit munere. Vtrũq; enim consequet: vt & conside-
randis rebus

randis rebus humanis' ꝓprio fungat' philosophiæ officio:& aduersis casibus triplici consolatione saneꝫ: primũ ꝙ posse accidere diu cogitauerit: quæ cogitatio vna maxime molestias oẽs extenuat ac diluit. Deinde quod humana ferenda intelligit postremo ꝙ videt malũ nullũ esse nisi culpam.

Ille meũ comitatus iter maria omnia mecũ
Atq; omnes pelagiq; minas cœliq; ferebat
Inualidus vires vltra sortemq; senectæ:
Quin vt te supplex peterem: & tua limina adirẽ
Idem orans mandata dabat:natiq; patrisq;
Alma precor miserere:potes nãq; omnia:nec te
Ne quicq̃ lucis hecate præfecit auernis.
Si potuit manes arcessere coniugis orpheus:
Threicia fretus cythara.fidibusq; canoris:
Si fratrem polux alterna morte redemit.
Itq; reditq; viam totiens:quid theseа:magnũ
Quid memorẽ alciden:& mi genus a ioue sũmo
Talibus orabat dictis:arasq; tenebat:
Tum sic orsa loqui vates:sate sanguĩe diuum
Tros anchisiadæ:facilis descensus auerni:
Noctes atq; dies patet atri ianua ditis:
Sed reuocare gradũ:superasq; euadere ad auras

SER. Comitatus iter.nõ spe salutis:sed mei cã:vt Cedo nec tibi nate comes ire recuso. Vñ addidit tibi.i.tui cã:nõ mei. Cœliq; ferebat. vt ante morte ꝑuẽt? sit q̃ ferre desierit. Et mire impfecto vsus est tpe ac si diceret etiaꝫ si adhuc viueret ferret. Vires vltra sortẽq; s. Quia senectæ sors est quies & ociũ: sicut puericiæ ludus:amor adolescẽtiæ: ambit? iuuenilis ætatis. ergo aliud ferebat pr̃ q̃ sors exigebat senectæ. Orãs m.d. Sic dictũ est:vt Et supplex tua numina posco. Maior.n.ad imperãdũ ius est eũ rogare:cui possis iubere. Mãdata dabat. vt Huc casta sibylla Nigrarũ multo pecudũ te sanguĩe ducet. Lucis hecatæ p.a.hecatæ triũ potestatũ numẽ ipa est.n.Diana: Luna: ꝓserpina.sed solã ꝓserpinã dicere ñ potuit ꝓpter lucos:q Dianæ sũt. Itẽ Dianã:qa auernis ait:Bñ elegit nomẽ.in quo vtrũq; cõstabat:vnd Luc.de ꝓserpina ait: Nostræq; hecates pars vltima. Si potuit manes.vtiẽ exemplis:quæ inferiora sũt p cõparationẽ vt ipe videat iust? velle descedere. nã Orpheus conat? ẽ reuocare vxorẽ:hic vult tm̃ patrẽ videre. Orpheus aũt voluit q busdã carmib? reducere aiam cõiugis: quod qa implere ñ potuit a poetis fingiẽ receptã iam cõiugẽ ꝓdidisse dura lege Plutonis:qđ etiã Virgilius ondit dicẽdo arcessere. qđ euocatis est ꝓpriũ. Fidibusq; c.bñ sonãtib? chordis.fidibus aũt est a noiatiuo hæc fidis vt sit pyrichius.nam fides iambus est. Si fratrẽ pollux al.m.r.vt supra dixim?: Helena & Pollux de Ioue nati imortales fuerũt.nã Castor Tyndari filius fuit cui? mortẽ suo interitu fraterna pietas redemit qđ ideo fingiẽ:qa borũ stellæ ita se habent:vt occidẽte vna oriat̃ altera:& iterũ exemplũ p cõparationẽ:ꝙ qa piũ est se ad frequẽtiã cõtulit dicẽdo:Itq; reditq; viam totiens:ꝓpter stellas inter se oriẽtes & occidẽtes Castoris & Pollucis. Quid theseа.durũ exemplũ:vñ nec imoratus est i eo:dicit aũt inferos debere patere pietati: q̃ patuerũt infanda cupiẽti.nã hic ad capiendũ ꝓserpinã ierat cũ Pyrithoo:& ibi retentus luit pœnas:vt Sedet æternũq; sedebit infœlix theseus. Magnũ qđ m.al.Meli? sic distinguiẽ:licet quidã legãt:Quid theseа magnũ vt epitheton ei dent:q ꝓ se nõ est magn?.nã Herculẽ sine epitheto etiã magnũ intelligim?. Sed melius ẽ magnũ dare Herculi q̃ sacrilego. Et mi gen? a.i.s.Occurrit tacite q̃stioni tanq̃ sibylla dixerit:Ii em̃ q descenderũt a diis ducebãt originẽ. Arasq;.t.rogabãt em̃ deos ararũ ansas tenẽtes. Sate.s.d.vndẽ æneas desiit.inde hæc sumpsit exordiũ. Facilis d.a.legiẽ & auerno.i.ad auernũ:sed si auerni inferorũ significat: & lacũ ꝓ inferis ponit. Noctes atq; dies patet a.i.d.omni tpe homies i fata cõcidũt:& hoc poetice.nam & Lucre.ex maiori pte & alii integre docẽt inferoꝝ regna nec eẽ quidẽ posse.nã locũ ipoꝝ quẽ possum? dicere:cũ sub terris dicanẽ eẽ antipodes:in media vero terra eos eẽ nec solidatas patiẽ: nec centrũ terræ: quæ terra si i medio mũdi ẽ tanta eius eẽ ꝓfunditas nõ põt:vt i medio sui habeat inferos i qbus ẽ Tartarus:de qbus legiẽ. Bis patet i ꝓceps tm̃:tenditq; sub vmbras quãtus ad æthereũ cœli suspectus olympũ. Ergo hac terrã in q̃ viuim? inferos eẽ voluerũt:qa ẽ oim circuloꝝ infima planetaꝝ.s.septẽ:Saturni:Iouis Martis:Solis:Veneris:Mercurii:Lunæ:& duoꝝ magnoꝝ. Hinc ẽ ꝙ habemus: Et nouies styx interfusa cohercet.nã nouẽ circulis cingiẽ terra:ergo oia quæ de inferis finguntẽ suis locis hic eẽ cõprobabim?.qđ aũt dicit patet atri ianua ditis. Sed reuocare gradũ superasq; euadere ad auras Hoc opus:hic labor est: aut poetice dictũ est:aut fm philosophorũ altã scientiã:q dẽphenderũt bene viuentiũ aias ad supiores circulos id est ad originẽ suam redire: qđ dat Luc.Pompeio:vt Vidit quãta sub nocte iaceret: Nostra dies.male viuentiũ vero diutius in his pmorari corporibus pmutatione diuersa & apud inferos semp.

CHRI. Recepi.locus est ab honesto. Orãs a necessitate.nõ em̃ spernenda sunt parentũ iussa.est etiã a possibili.nã cũ post mortẽ hæc impasset minime credibile ẽ illã impossibilia impasse. Potes n.o.arguit a facili. Nec te.probat illã esse ꝙ frustra præposita esset illi loco a dea harũ rerum potentissima. nisi data simul facultas fuisset. Si potuit ma.ꝓbat exemplo illã posse Orphei aũt fabulã sic interptat̃ Boeti?. Eurydicen quæ interptat̃ lata iusticia.i.omnẽ virtutẽ amat vir excellens:quã si quis amittat cythara.i.bonis artibus & actionibus recuperat:quod si iterũ ab eo labat̃ difficile est reuocare.sed de Orpheo in georgi. dictũ est. Si fratrẽ pollux. Fabula est Iouẽ captũ amore Ledæ cũ ea sub forma cygni cocubuisse. Atq; inde duo oua nata: & ex altero pollucẽ & Helenã: & ex altero Castorẽ & Clytemnestrã prouenisse.alii di-

Orpheus Pollux

cunt primũ ouũ solũmõ Iouis fuisse: ꝓptereaq; Pollucẽ & Helenã imortales extitisse: secũdũ ex Pynda-
ro Castorẽ & Clytemnestrã ꝓduxisse mortales. Addit Hyginius bos fratres maxia cõcordia regnasse:
& mare pyratis infestatũ sua opa pacauisse. verum cũ Castor in pugna aduersus atheniẽses cecidisset. Pol
Gemini lux suam imortalitatẽ cũ illo comunicauit: & impetrauit a Ioue: vt alternatim viuerẽt. Sũtq; a Ioue in ge
minos cæleste signũ cõuersi: quod adeo amplũ est: vt cũ alter iam oriat̃: alter adhuc lateat: hinc alternatim
viuere dicanẽ. Iccircoq; a periclitantibus nautis in tempestate inuocanẽ: qm̃ dum in terris essent: illos a
pyratis seruarent. Diodorus aũt refert Orpheũ in argonautarũ grauissima tempestate sacra pegisse: quæ
apud ægyptios didicerat: ac deinde samothracas docuerat: ac paulopost duos iguiculos sup capita Pol-
lucis & Castoris apparuisse. statimq; tẽpestatẽ cessasse: quæ sacra deinde a nauigatibus obseruata sunt: &
igniculi illi dioscuroꝝ numẽ esse putanẽ. Hæc Diodorus. Plinii autẽ verba de hac reponã. Inquit ergo:
Vidi in nocturnis militũ vigiliis inhærere pilis ꝓ vallo fulgurũ effigies. Eæ & antẽnis nauigantiũ aliisq;
nauiũ ptibus ceu vocali quodã sono insistunt: vt volucres sedẽ ex sede mutãtes graues cũ solitariæ vene
re mergẽtesq; nauigia: & si in carinæ ima deciderint exurẽtes. geminæ aũt salũtares & ꝓsperi cursus præ-
nunciæ: quarũ aduentu fugari dirã illã ac minacẽ appellatã Helenã ferũt & ob id polluci & castori nomẽ
assignãt eosq; i mari deos inuocãt. Horũ cæleste signũ Gemini vocanẽ: Is q ꝓximus cancro est tres cla-
ras stellas habet. Vnã in capite: & i singulis humeris singulas. Deinde i dextro cubito vnã. In vtroq; ge-
nu singulas. In singulis pedib⁹ singulas. Alter in capite vnã. In singulis hũeris singulas. In singulis ma-
nib⁹ singulas. In singulis genib⁹ singulas. In singulis pedibus singulas. Infra siniſtrũ pedẽ vnã. Sũt itaq;
stellæ quæ hoc signũ faciunt. xviii. Est aũt domiciliũ Mercurii. Disponit hominẽ ad litteraturam & scri-
pturam. In corpore dominat̃ humeris brachiis & manibus. Efficit mediocrem staturam & hominẽ pul-
chrum. Facilis. d. a. infernũ prisci illi mortales qui anteq; studiũ philosophiæ ad tantũ vigoris adolesce
ret fuerunt nihil aliud esse voluerũt q; ipsa corpora quibus inclusæ animæ carcerẽ fædũ ferunt. Et corpo
Inferi ri infernos fluuios & supplicia quæ apud inferos sunt attribuerũt. Platonici autẽ de inferni finib⁹ no idẽ
sentiunt. Alii em̃ in duas ptes mundũ diuidũt: & alterã quæ faciat: quã aplamẽ dicũt: vsq; ad globũ lunæ
ptingere voluerũt quæ sit imobilis. Alterã: quæ patiat̃ & mutabilis sit: a globo lunæ ad terra vsq; pdu-
cũt. Et viuere aiam asserũt dũ est in pte imutabili. Mori aũt cũ ad ptẽ cecidit: quæ inter lunã et terras est:
et eũ mortis & inferoꝝ locũ posuerũt vt lunæ globus vitæ mortisq; confiniũ sit. a luna em̃ deorsum natu-
ra incipit caducorũ. Alii mundũ in triplicem ordinẽ elemẽtoꝝ distinxerũt: vt Primus sit terra: aqua: aer:
ignis. Secũdus sit luna ꝓ terra. Mercurius ꝓ aqua. Venus pro aere. Sol pro igne. Tercius aũt ordo vni-
uersus sit: vt Mars sit ignis. Iupiter aer. Saturn⁹ aqua. Aplanes terra: & i ea sint campi elysii puris animis
deputati. ex his cãpis cũ aiæ emittunt̃ ꝓ tres elemẽtoꝝ ordines trina morte i corpus descẽdũt. Alii mũ-
dũ vt primi in duas ptes diuidũt: sed solã aplamẽ vnã ptẽ ponũt: reliqua oĩa. s. septẽ sphæræ & q̃ttuor ele
menta alterã ptẽ faciũt: & is locus inferoꝝ dicit̃. Christiani aũt i centro terræ. nã ibi sunt tenebræ exterio-
res. i. a luce distantes fletus & stridor dentiũ. & si ait ꝓpheta: Eripuit dñs animã meã de inferno inferiori.
Nihil ẽ centro inferius. Et dñs dixit q̃ filiꝰ homis eẽt futurus i corde terræ tribus diebꝰ & tribꝰ noctibꝰ
Centrũ em̃ ita nouimus eẽ in medio terræ: vt cor est in medio corpis. Nec obstat q̃ terræ soliditas cõca-
uitas nõ patiat̃. nã sic spiritibus aut cælestibus aut malis: sic aiabus nũis oĩa puia sunt: vt eãt quo volũt: ni
si deus vetet: q̃uis etiã ꝓfundæ spelũcæ i mõtibus testenẽ q̃ possint illic eẽ cõcaua. Iob ait i ꝓfundissimũ
infernũ descẽdẽt oĩa mea. Si aũt cõsiderem⁹ ea q̃ dicunt̃ a diuino Gregorio: infern⁹ erit ab aere hoc cali-
ginoso & repleto illis spiritibus: q nec deo nec lucifero assenserũt vsq; ad centrũ terræ: sed de inferno ba-
ctenus. nã noĩa qbus vocanẽ suis i locis explicabunt̃. Descẽsus aũt ad inferos qnq; sunt. Prim⁹ cum fm
platonicos anim⁹ in corp⁹ descẽdit: & hæc mors animi dr̃. nã cũ a corpe inde dissoluit̃ dr̃ mors aialis. De
Descẽsus quo descẽsu plurima p̃claraq; apud Macrobiũ philosophũ platonicũ repies. Secũdus descẽsus ẽ cũ anima
ad inferos suis sceleribꝰ dãnati ad æterna supplicia descẽdũt. Tercius ẽ cũ sacris qbusdã & necromãtia aias inde euo
cam⁹: vt latius patet apud Luc. Quart⁹ cũ in vicia labimur. Quitus cũ in cõtẽplationẽ vicioꝝ descẽdim⁹:
vt illoꝝ pnicie cognita ab eis abstineam⁹: q̃ rõne & Vir. nũc æneã descẽdisse fingit duce Sibylla: & noster
diuinus poeta Dãtes seip̃m descẽdere duce Virgilio cõminiscit̃. Ponit em̃ ille ex diuina christianorum
sapiẽtia summũ homi bonũ eẽ frui deo: ergo mẽte cõtẽplatiõeq; cœlũ ascẽdat oportet: sed qm̃ nemo ascẽ
dit i montẽ dñi. i. in istiusmodi cõtẽplationẽ nisi innoces manib⁹ & mũdo corde. i. nisi mẽte actiõesq; a vi
ciis mũdas gerat. iccirco oportet vt prio i infernũ. i. in cõtẽplationẽ vicioꝝ descẽdat: deinde illorũ pnicie
cognita in purgatoriũ assurgat. i. purgatoriis virtutib⁹ animũ ab omi labe mũdũ reddat: atq; inde i ipos
cœlos penetret. i. earũ virtutũ q̃ animi iã purgati dicunt̃ alis ad diuinas res cõtẽplẽdas eleuet̃: ea dẽ ergo
rõne quoad licet homi xp̃iana veritate nõ ibuto rẽ tractat Vir. sed ita vt mõ descẽsum sceleratoꝝ in vicia:
mõ eorũ q ad illa cõtẽplãda descẽdũt ꝓsequat̃ g facilis descẽsus si descensũ aiæ ad corpus intelligas nihil
est veloci⁹: si descensũ rõnis insensualitatẽ: qm̃ primi mot⁹ i potestate nra nõ sũt q d est celeri⁹: ga labi in vi
cia qm̃ a stultitia id ꝓuenit facile ẽ. stultorũ ãt infinita ẽ copia. Quapropt̃ ẽ snia phi clausis etiã oclis posse
ad inferos descẽdere. Hic Hesiodus ΤΗΝ μὲΝ ΤΟΙ ΚΆΚΟΤΙΤΑ ὡΣ ΙΛΆΔΟΥΔΕ ΤΈΙΝ ἘΛΈΣΘΑΙ ἀΝ αὐτε
ῖpam virtutẽ sudorẽ & laborem esse dixit ΤΗΣ ΔΈ ΡΈΤΗΣ ΥΠΡΘΕ ΘΕΟΙ ΠΡΟΠΆΡΟΙΘΕΝ ἜΤΗΚΑΝ ΑΘΆΝΑΤΟΙ.
Noctes atq; dies. peccat̃ noctu. i. p ignorãtiã peccat̃. diu. i. p malicia. Sed reuocare g. nã cũ ex
Euadere bitu vicioꝝ i ipo infimo appetit⁹ fundo iaceat ro difficile ẽ illi redire ad supos. i. ad virtutẽ. Euadere. hoc
verbo vtit̃ i reb⁹ difficillimis & laboriosis. videt̃ verbũ eẽ a vado adꝝ e quo nõ egredimur sine difficulta
te: vñ dicim⁹ euasit ad cõsultatũ: Euasit i sũmũ virũ: q̃ qdẽ nõ fiũt sine difficultatibus & laboribus magnis.

SER. Pauci

Hoc opus:hic labor ē:pauci quos æqu⁹ amauit
Iupiter:aut ardēs euexit ad æthera virtus
Diis geniti potuere:tenēt media omnia ſyluæ:
Cocytuſq; ſinu labens circūuenit atro.
Quod ſi tantus amor mēti:ſi tanta cupido eſt
Bis ſtygios innare lacus:bis nigra videre
Tartara:& inſano iuuat indulgere labori
Accipe quæ pagenda prius:latet arbore opaca
Aureus:& foliis:& lento vimine ramus:
Iunoni infernæ dictus ſacer:hunc tegit omnis
Lucus:& obſcuris claudunt cōuallibus vmbræ
Sed non ante datur telluris operta ſubire
Auricomos quā quis decerpſerit arbore fœtus:
Hoc ſibi pulchra ſuum ferri proſerpina munus
Inſtituit:primo auulſo non deficit alter

SER. Pauci quos æ.a.tria hoim genera poſſūt remeare ad ſupos: quos diligit Iupiter.i.bos quos in ortu benignus ſyderū aſpectus irradiat: Iuue. Diſtat em̄ q̄ ſydera te excipiāt mō primos icipiēte edere vagitus: Quos prudētia ſubleuat. nā hoc ē. Quos ardēs euexit ad æthera virtus. Itē religioſos: quos a diis genitos dixit. Cōſequēs em̄ eſt vt deorū ſoboles religionibus vacet. Diis aūt geniti: qa corpibus ſe infundebāt poteſtates ſupnæ vndæ heroes p̄creabant. Siluæ.i.oia polluta & inquinata ſunt ſiluæ.n.tenebras & luſtra habēt: qbus feritas & libido dominat. Cocyt⁹. flumē inferni dict⁹ ab eo qđ ē κώκυξιν id eſt lugere. Eſt aūt locus vicin⁹ acheronti. Fingit luctuoſus: qa ex ſacra morte hoīs fiebāt. Bis. modo & poſt mortē. nā q̄uis Oui. dicat inter deos relatū fuiſſe æneā tn̄ neceſſe eſt etiā iſtos apud inferos ee ſimulacra vt Herculis: Liberi patris: Caſtoris & Pollucis: alii ad ſibyllā referūt vt dicat: Vis me bis cernere mō & cū me lucis becate p̄fecit auernis. Sed nō bis erit: ſed ter. nā & ipſa moritura eſt. Ergo dicim⁹ vt ſupra: etiā poſt apotheoſim apud inferos remanere ſimulacra. Stygios. ſtix palus apud inferos de q̄ dicit: Dii cui⁹ iurare timent & fallere numē. Hoc aūt ē: qa Victoria ſtygis filia bellogygantū Iouī fauiſſe dicit. p cuius remuneratiōe Iupiter tribuit: vt dii iurātes p eius matrē nō audeāt fallere. rō aūt ē: ſtyx mœrorē ſignificat: vñ ἀπὸ τοῦ στυγέρου. i. a triſticia dī. Dii aūt ſp læti: vñ & imortales. Ergo iurāt p rē ſuæ naturæ æt̄ne cōtrariā. i. p triſticiā ergo p execrationē. Tartara. loc⁹ inferorū, pfund⁹: Luc. ad inferos ait: Cui⁹ vos eſtis ſupi. Inſano. magno. Accipe. audi & ſub fabularū p̄textu docet rectā vitā: p quā dat̄ aiabus ad ſupos regreſſus Ram⁹. licet q de ſacris ꝓſerpinæ ſcribūt dicāt aliqd ieſſe myſticū publica tn̄ opinio hæc ē. Oreſtes poſtq̄ Thoantē regē in taurica regiōe occiderat cū Ipbigenia ſorore & ſimulacro dianæ aufugit. Idq; non ꝓcul ab aricia collocauit. In hoc tēplo poſt mutatū ritū ſacro⁹ fuit arbor de q̄ ramū infringi nō licebat. Dabat̄ aūt fugitiuo: vt ſi ex ea arbore ramū effringere potuiſſet cū fugitiuo eius tēpli ſacerdote monomachia pugnaret. nā fugitiu⁹ ille erat ſacerdos ad priſtinæ fugæ imaginē. dimicādi vero dabat̄ facultas q̄ſi ad priſtini ſacrificii repationē. Hūc ergo inde ſumpſit colorē. Ramus em̄ neceſſe erat vt vnius cā eēt interit⁹. Vñ ſtatim ſubiūgit mortē. Miſeni: & ad ſacra dianæ accedere: niſi ſublato ramo nō poterat. inferos aūt ſubire eſt ſacra celebrare ꝓſerpinæ. de reditu aūt aiæ hoc dicit. Pythagoras vitā humanā diuiſit i modū y lr̄æ: q⁹ prima ætas incerta ſit: q̄m nondū ſe aut virtuti aut vicio dederit biuiū: aut y lr̄æ a iuuētūte incipe: quo tpe aut vicia i ſiniſtrā: aut virtutē in dexterā ptē ſequmur. hinc Perſ. Traducit trepidas ramoſa i cōpita mētes: ergo p ramos virtutes dicit ſectādas. Latet i ſiluis: qa in bui⁹ vitæ cōfuſiōe ex maiori pte viciorū virtutis integritas latet. alii dicūt aureo ramo inferos peti: qa mortales facile diuitiis intereūt. Tyberianus Auro quo p̄cio referant limia ditis. Lēto. flexibili: vt Lēto qbus torno facili ſupaddita viris. Iunoni infert. ꝓſerpinæ: vt ſacra Iouī ſtygio. i. plutoni. Dictus. dicat⁹. Obſcurius vm. Reuera em̄ venus aricinū denſum ē. Sed nō añ dat̄. ſiue iuſtis ſiue iniuſtis: & ſic intelligētes remouem⁹ q̄ſtionē. Hinc. n. dicit: Longo poſt tpe viſū, ex eo. n. qđ dicit deſcēdiſſe aliquos: ramū quoq; depoſitū ee ſignificat. Telluris opta. fm eos q dicūt inferos ee i medio fraū: quos Iuue. dicit putari ee ſub terris: vt ee aliquos manes & ſubterranea regna. Pulchra. quæ rapi meruit a Plutone. Suū. ſibi earū. Non deficit alter. ne diceret ab illis qui primo deſcenderūt eſſe ſublatum.

CHRI. Hoc opus. hæc eſt difficultas hoc ē neceſſe. Pauci quos equus a. iupi. ex⁹ pfunda Platonis ſcientia hæc ſunt. Refert. n. Plato aios noſtros dū in cœlis degūt ambroſia ac nectare paſci. i. deo frui: ac inde ſummū gaudiū p̄cipere verū cū homo in cōfinio rōnalis creature poſitus poſſit p virtutē deo fauēte ſup ſe emergere: ſic vicius infra ſe i infernū ruit. iſta demerſio q̄m de cōfinio nr̄æ cōditiois labimur iure deſcenſio ad inferos dicit. Quapropter cū in inferno ſim⁹ demerſi: nō poſſum⁹ niſi duab⁹ alis recupatis ad ſuperos redire. Hæ aūt ſunt iuſticia & religio. Per iuſticiā intelligit plato oēs virtutes morales. qbus a viciis lta purgam⁹: vt facile ad cognitionē rerū cæleſtiū valeam⁹ erigi. Nā q viciis inquinati ſunt diuina cōtemplari no poſſunt. Quapropter & apud Socratē eſt qđ impuro purū attingere nefas ē: & ſacrorū carminū poeta, ppbeta; cū interrogarit. Quis aſcēdet in montē dn̄i: aut qs ſtabit i loco ſancto ei⁹? i. qs pueníre ad diuinaq; rerū ſpeculationē valebit: rn̄det: Innocēs manib⁹ & mūdo corde. i. q nec faciat nec; cogitet vicia & ipſa veritas i euāgelio dicat: Beati mūdo corde: q̄m ipſi deū videbūt. ergo prima ala iuſticia ē. i. virtutes morales. Secūda vero religio. i. virtutes intellectiuæ q̄ ſunt intelligētia ſcientia. ſapiētia & prudētia. nam purgati a viciis: & ꝓpterea idonei ad cōtēplandū effecti p has virtutes. p̄cipue aūt p ſapiētiā in diuinarū

rerũ cognitionẽ deuenimus: quapropter cũ Maro dixit: pauci quos ardẽs virtus ad æthera vexit: primã alã intellexit. cũ vero Diis geniti: adiũxit: secũdã alã notauit: neq; fruſtra poſitũ eſt: Quos æquus amauit Iupiter. Nã q̃is aio; noſtro; ſolus deus creator extiterit. ꝓptereaq; nullis ſint ſyderibus ſubiecti: tñ ex cõtagione corporũ q̃bus indudunt quæ ſyderib⁹ ſubiecta ſunt: trahũt concupiſcibilẽ & iraſcibilẽ vim: & irrationalẽ appetitũ: atq; inde varias & ad virtutẽ affectiões & ad viciũ inclinatiões. Quapropter pmulti intereſt quo q̃ſq; ſydere natus ſit neq; ſolũ hæc res circa morales virtutes cognoſcit: ſed & ad veri cognitionẽ ptinẽt. Nã q̃uis ominiũ aio; eadẽ natura ſit: vnde niſi a corpore erit: qd alii ingenio memoria mirifice excellãt: alii cõtra hebetiſſimi ſint. Quapropter ſi benigno ſyderũ aſpectu q̃s naſcat: et ad bonũ ſit et ad verũ excitabit: ſin cõtra & ad vicia ꝓcliuis erit: & ingenio hebeti exiſtet. Quare autẽ Iouẽ poti⁹ q̃ aliũ planetã nomiauerit facile ẽ reſpõdere. nã refert Ptolæme⁹ i libro d̃ harmonia certos quoſdã numeros eẽ quos nũc omittam: ꝓ quos in omnib⁹ quæ ſibi cõuenienter iũgunt: & aptant fit iugalis cõpetentia: nec quicq; eſt quod alteri niſi per hos poſſit conuenire: & cum vitã noſtram ꝑcipue ſol & luna moderẽt oſtẽdit Iouẽ omnib⁹ illis numeris ſoli pluribus aũt lunæ aſſociari. Venerẽ vero omnibus lunæ pluribus ſoli adiungi ac ꝓptereа concludit Iouẽ primũ deinde Venerẽ datores eẽ bonoꝝ & animi & corporis. ꝓterea oſtendũt mathematici optimos mores atq; omnẽ iuſticiam a Iouis influxu hominibus prouenire.

Silua

Siluæ. pro inſcitia & ſtultitia optime ponit ſilua. vnde oia initia ſunt quæ reditũ nobis ad ſuperos iterdudũt: ſed & ſilua ꝓ materia ponũt platonici. A materia aũt. i. a corpore omnia vicia hominibus ꝓueniũt. Quapropter Pythagoras & Pla. ſiluã malã & peſtiferã nuncupãt: & vt deus fons eſt & cã bonoꝝ omniũ ſiluã cãm oim maloꝝ ponũt. Prolixũ oino etiã ſi ſiluæ noia oia q̃ illi a philoſophis dant nũc recenſea. Exnouẽ aũt quæ illi Trimegiſtus dat nominibus tria ſpectant ad eſſentiã ꝓpriã. ſ. natura: mater: ſilua: Tria ad inchoatioẽ. i. vim recipiẽdi fœcũditas: ſinus: receptaculũ. Tria ad defectũ malignitas: inuidia: fraus. Plato vero deũ appellat patrẽ: qm̃ oia gignit. Siluã matrẽ: qa materiã præbet. Animã mũdi ſemen. Formas genitas prplẽ. Et qa vt faber lignarius ex ſilua quæ habet deformia ligna & incurua & rudia: materiã in illã rudem reducit in quãcunq; vult formã: ſic deus ex materia prima informi elicit omnes formas: iccirco ſiluam illam philoſophi nũcupant.

Cocytus

Cocytus. Cum multa alia de ſilua dixiſſet. Plato dedit poſtremo nouẽ nomia: quibus illius prauitatẽ exprimit cõfuſionẽ: errorẽ: maliciã: inuidiã: fraudẽ: lætheũ: acherõtẽ: cocytũ: ſtygem: & ꝓfecto vt ſapientiſſime idẽ philoſoph⁹ oñdit illi⁹ lubricæ rei nullã ſpeciẽ formã ue propriã inueniem⁹: & tñ oẽs habere videt: cũ intra gremiũ eius cõuerſiõe ad aliud ex alio formæ trãſfiguẽtur. Sed de cæteris alias: vt aũt quid de fluminib⁹ ſentiat: intelligam⁹: animaduerte platonicos totã materiã i duas regiones diſtribuere. Primãq; faciũt cœlũ ipſum primũ: quas beatoꝝ inſulas appellat: & cæleſtem terrã: ſecũdã reliqua oia quæ ſub cœlo cõtinent: quos dicunt inferos: & hãc rem totã: quoniã varie fluitet: æſtuatq;: et nunq; eodẽ ſtatu ꝑmanet: flumẽ vocant: primã quoq; partẽ nectar nominãt: potum. ſ. quo dii alant. Hãc aũt ſecũdã potũ aiaꝝ. Nã vt muſca potu mellis imergit: ita anim⁹ harũ rerũ pniciosa dulcedine delinitus in ſiluæ viſceribus demergit. Atq; ita ebrius efficit: vt neq; facile reuiuiſcat: neq; expergiſcat: nec veri gaudii pabulũ quod ex cõtemplatione eſt valeat deguſtare. Cum em̃ animus noſter exactiſſima diuinitatis cõtemplatione frueret in cœlo cõſiſtens: tandem terrenarũ rerum cõtagiõe ac deſiderio infectus ipſa cogitationis mole in corporis craſſitudinem deſcendere cœpit: ac nouam ſiluæ ebrietatẽ haurire: & in ea veluti flumine mergi: quod in quattuor diſtributũ eſt flumina. Lætheum. i. obliuionẽ. Acheronta. i. priuationẽ gaudii. Stygem. i. triſticiã. Cocytum luctũ. Acheron ex lætheo fluit. nam vt

Styx

animus ex cognitiõe dei purus inuiolatuſq; exiſtens ineffabile ꝑcipiebat gadiũ: ita ex obliuione gaudio illo priuat: ex priuatione gaudii triſticia naſcit. Ex triſticia luctus orit. Vnica igit materia apud inferos flumẽ igitur vnũ: ſed quia quattuor malorum cauſa eſt: & quattuor habet ꝓprietates: quattuor fluminũ nominib⁹ appellat: ſed hac in phœdro diligentius. Hæc ergo ſentiũt platonici euenire mala animis nũs: cum cæleſtibus ſedibus delapſi: ac in hunc infimũ mundũ deuoluti corporeo ſunt carcere incluſi. Addũt

Phlegetõ

etiam alium fluuiũ phlegethonta dictũ ab arbore. Nam demerſa in corpus anima obliuiſcit maieſtatis prioris vitæ: qui fluuius lætheus eſt. Deinde ꝓ phlegethontẽ ardores irarum: ꝓ acherontẽ quicq̃d nos feciſſe vſq; ad triſticiã pœnitet: ꝓ cocytũ lachrymas: ꝓ ſtygẽ qcq̃d inter nos odiũ parit. Poſſum⁹ etiã cocytũ & phlegethõtẽ alio mõ diuidere. Cũ. n. ex obliuiõe rerũ cæleſtiũ & ex cõtagiõe rerũ terrenaꝝ i pturbatiões incidam⁹: & illæ aut ab opiniõe boni qualis de præſenti lætitia geſtiẽs: aut de futuro libido. Aut ab opinione mali: vt eſt mœror de præſenti: & timor de futuro ꝓueniũt. Ab opinione boni phlegethon. id eſt ardẽtes cupiditares ab opinione mali. Cocytus: id eſt luctus ꝓuenit. Mã ex altero lachrymæ emanãt:

Tartarus

ex altero ardẽtiſſimæ cupiditates accẽdunt. Tartara. Proprie loca ſunt infima inferorũ dicta ἀπὸ τοῦ τάρταρίζειν: quod ẽ a frigore tremere: eſt em̃ locus adeo remotus a cœlo: vt ibi ſint tenebræ & ſtridor dentiũ. Ramus aureus. Sapientia eſt: q̃ eſt rerũ oim humanrũ diuinarũq; ſcientia. Sine hac nõ eſt contẽplatio: quæ eſt fugiẽdaꝝ eligẽdarũ rerũ iudex. Vñ ſapiẽs. aurũ & multitudo gẽmaꝝ & vas præcioſum labia ſcientiæ. Aurũ. n. interptat ipſe nitor ſapientiæ. Multitudo vero gẽmarũ varietas virtutũ: & Gregorius in Iob ꝓ aurũ ſapientiã intelligit. Latet. Nã vt teſte Cicerone dicit Democritus: veritatẽ natura i ꝓfundo abſtruſit: ꝓ ramũ aũt eſſentiã: ꝓ frõdes accidẽtia intelligam⁹. Lucus & vmbræ. Per lucũ: quæ ſilua eſt: intellige contagionẽ corporis: qua oppreſſi nihil recte ſentim⁹. Per vmbras vero inanes appetitus cupiditates. Nã & ipſæ a veritate dinoſcẽda arcẽt. Sed nõ dat nobis ſubire opta. i. deꝑhendere ipſam veritatẽ q̃ a noſtra molæ corporea oppꝑſſa latet: niſi hũc ramũ. i. banc ſapientiã aſſecuti fuerimus. Primo auulſo non deficit alter. Quia veritatẽ veritas aperit: nec vetamur idẽ illud intelligere quod alter intellexerat prius.

SER. Frondeſcit.

Aureus:& ſimili frondeſcit virga metallo:
Ergo alte veſtiga oculis:& rite repertum
Carpe manu:nãq; ipſe volẽs faciliſq; ſequet̃
Si te fata vocant:alter non viribus vllis
Vincere:nec duro poteris conuellere ferro:
Preterea iacet exanimũ tibi corpus amici
Heu neſcis:totamq; inceſtat funere claſſem
Dum conſulta petis:noſtroq; in limine pendes.
Sedibus hũc refert ante ſuis:& conde ſepulcro
Duc nigras pecudes:ea prima piacula ſunto:
Sic demũ lucos ſtygios & regna inuia viuis
Aſpicies:dixit:preſſoq; obmutuit ore:
Aeneas mœſto defixus lumina vultu
Ingrediẽ linquens antrum:cæcoſq; volutat
Euentus animo ſecum:cui fidus achates
It comes:& paribus curis veſtigia figit.
Multa inter ſeſe vario ſermone ſerebant:
Quẽ ſociũ exanimẽ vates qđ corpus humandũ
Diceret:atq; illi miſenũ in littore ſicco
Vt venere vident indigna morte pemptum:
Miſenũ æoliden.quo non preſtantior alter

SER. Fron deſcit.In naturã redit: & bo neſte locut? ẽ dicẽs: habẽs frõdes ſui me talli. Alte v.o.Reqre omĩ intẽtõe. Rite rep.car.Rite carpe:& nõ rite reptũ. Si te f.v.Nunc.n.quẽ fata vocant facile ſequit̃.

Poteris.poterit qs: nã ſi de ænea dicat: careret deo:nec poſſet de miſeno vaticina ri. Duro f.& gen? eſſe põt & ſpẽs. Præ terea.q.d.eſt alia oportunitas deſcẽdendi ad inferos.i. ꝓſerpinæ ſacra pagẽdi. Duo em̃ bor̃ genera ſacror̃ fuiſſe dicũt:vnũ ne cromãtiæ:qđ Luc.exequit̃: aliud ſcyomã tiæ:qđ in Homero quẽ Vir. ſeqt̃ lectũ ẽ. Sed ſm Luc. ad eleuãdũ cadauer ſanguis eſt neceſſari?: vt pectora tũ primo feruẽti ſanguie ſupplet. In ſcyomãtia qa vmbræ tm̃ ẽ euocatio ſufficit tm̃ ſolus interit?. Vñ inducit̃ miſen? ẽ in fluctib? occiſus. Tibi Ideo addidit.ne amici poſſet etiã ad ſibyl lã referri. Inceſtat.polluit.Inceſtus ẽ qua cũq; pollutio. Pendes.Sollicit?es:vt ipe manu multo ſuſpẽſuz numie ducit. Suis. Apud priſcos:vt ſup̃ diximus:oẽs in ſuis domib? ſepeliebant̃.Hinc ortũ vt lares in domib? colerent̃:vñ.vmbras laruas voca m?. Nã dii penates alii ſunt. Propter hoc Dido cœnotaphiũ fecit marito:ꝫ quõ ſm hũc morẽ loquit̃ cũ troiani nõdũ haberẽt domos:ergo aut ſm iſtũ locutus ẽ morẽ. q̃uis troiani adhuc domos non haberẽt. Aut dicit: refer hũc naturalib? ſedib? ter ræ.nã in aq̃ pierat. Verũtn illud ẽ vt intel

ligamus eã dicere ſepeli eũ.nã ſepulcrũ ſedes vocat̃.Hora.Mulla certior tm̃ rapacis orci fine deſtinata di uitẽ manet berũ.Itẽ Vir.& nũc ſeruat bonos ſedẽ tuus oſſaq; nomẽ:ꝑſuadet aũt ſepulturã:vt poſſit recẽ tis cadaueris vti aĩa:vt ait Luc.Nõ in tartareo latitantẽ poſcimus antro. Aſſuetãq; diu tenebris mõ luce fugata.Deſcẽdentẽ aĩam primo pallẽtis hiatu:Hæret adhuc orci. Prima piacula ſ. ꝓpter pollutionẽ ex morte Miſeni. Lucos ſtygis.Seneca de ſacris ægyptior̃ ſcribẽs refert iuxta ſyenẽ in extremo ægypti lo cũ eſſe q̃s ꝓbilas.i. amicas vocãt: qa illic placata e Iſis irata q; mẽbra Oſiridis mariti nõ inueniebat: quæ inuẽta cũ ſepelire vellet:elegit vicinas paludis tutiſſimũ locũ:quẽ ad tranſitũ cõſtat eẽ difficilẽ.Limoſa.n. eſt palus:& papyris referta. Vltra hãc breuis inſula inacceſſa homib? dicta ab hoc ἀβάτος. Hinc Luc. Hinc abatos quod nẽa vocat venerãda vetuſtas hæc palus ſtyx vocat̃:qđ triſticiã trãſeũtibus affert:ſane ad illã inſulã ab iis q ſacris imbuti ſunt certis tranſit̃ diebus. Vicini aũt populi cadauera ſuor̃ ad alteram regionẽ trãſferũt:ſed ſiquis i fluuio pereat:nec eius inueniat̃ cadauer:poſt centũ ei annos ꝓſoluũt officia: hinc tractũ eſt:Centũ errãt annos:volitãtq; hæc littora circũ. Inuia.Quæ cõtra naturã ſunt nõ afferũt ꝓ iudiciũ generalitati:vñ ait:Inuia.licet Hercules & alii tranſierint:& ſit æneas trãſiturus.Sic dictũ & illud: Euaditq; celer ripa irremeabilis vnde. Mœſto.vult ꝓpter mortẽ amici & rami inqſitionẽ. Defixus lu. Quod mœſticiã ſignificat. Ingrediẽ.ꝓgradit:vacat ꝓpolitio:vt ingrediẽ q; ſolo:& caput iter nubila cõ dit. Et parib? c.v.f.Aut ſimili ſollicitudine incedit:aut figit veſtigia.i.ſtat ex improuiſo:quod cogitãtes ſolent. Serebãt.Hinc proprie dictus ſermo q; inter duos ſerat̃. Indigna.Miſerabili non cõgrua eius meritis:vel ꝓpter animæ extinctionẽ elementi contrarietate.

CHRI. Veſtigia.Diligẽter inqre.Trãſlatio a venatorib? q ſequẽtes veſtigia aialia q̃rũt. Si te fata vo cãt:ſi datũ eſt a ſupis. Alter.Nã diuina ꝓuidẽtia cõtraria diſponẽte nihil ꝓficere poſſumus:nec ingenii vis nec corporis robur quicq; valet.Mortuũ aũt Miſenũ extinctã inanẽ gloriã intellige. nã q ſciẽtia q̃rit nunq; ꝓficit:ſi inani gloria intumeſcit:ſunt.n.q addiſcũt:vt ex ſua doctrina gloriã aucupent̃:ſũt itidẽ q vt inſtruant̃:ſed quor̃ gloria finis ẽ:Ii nunq; meliores ex ſua doctrina reddunt̃:ſed poti? vanitate deterio res.Quapropt q ſummũ bonũ ex diuina rerũ cognitiõe aſſecuturi ſũt:addiſcãt vt ſciãt:& vt ſe ad eor̃ q didicerint normã dirigẽt:& cũ inde ſuã originẽ diuinã eſſe cognouerint: ſe omi corporea cõtagiõe pur gãtes veluti dii i terris degant.Neq; iccirco diſcãt:vt deinde ſuã ſapientiã iactẽt: & nihil recte agẽtes tu midi inflatiq; reddant̃.A qua quidẽ re nos vehemẽter Paulus deterret.Eſt & terciũ quoq; genus eorũ q diſcũt:vt inde q̃ſtũ faciãt:& hi improbant̃ tanq; auari.Iure igit̃ æneas cũ banc vitã ſibi ꝓpoſuiſſet dum pendent in limine ſibyllæ.i.dũ ſibi qd agendũ ſit: conſultat:intererit miſenus.i. euaneſcit ab eo ois inanis gloria. Nã q recta ingredit̃ via nihil agat ꝓpter vanitatẽ & inanẽ gloriã: ſed cũcta eo referat:vt ſeipſum

optimo inſtituat. Dicit̃ em̃ miſenus odioſa laus. Quid em̃ apud mortales odioſius eſt vanis inflatiſq; hominib?. Dat̃ aũt comes Hectori: qm̃ ille ab Homero nõ vera virtute pugnaſſe: ſed ne gloriã exiſtimaito; ue amitteret apud ſuos. Quapropt̃ etiã ab Ariſto. exẽplo ponit̃ i quadã ſpecie nõ vere fœtitudinis. Qm̃ ergo res tota vẽtoſa eſt æoli regis ventorũ filius dicit̃. Eſt tubicen: quo artifice nihil inflati? repit̃: nihilq; præter ventũ p̃ſtat. Hic ergo polluit totã claſſem. Nã oẽm virtutẽ deturpat huiuſcemodi vanitas. Ergo nõ ſolum extinguat̃ in nobis: ſed penitus ſepeliat̃. Regna inuia v. nã qui viciis nõ ſunt extincti: ſed ſuis virtutibus viuũt: nõ deſcendũt ad inferos: ſic & Dauid dixit. Non mortui laudabũt te domine: neq; oẽs qui deſcendũt ad infernũ: ſed nos qui viuimus. Recte aũt ignorat æneas quẽ ſociũ humandũ p̃dicat ſibylla. nam ante ſapientiã quã adhuc nõ acquiſiuerat vicia nõ recte cognoſcit. Laudes autẽ Miſeni nõ ad allegoriam: ſed ad hiſtoriã referas: vel dicas in bellis nihil præſtantius eſſe inani gloria: vbi cupiditas gloriæ pluſq; virtus valet. nam vt ait Iuue. Quis. n. virtutẽ amplectit̃ ipſam: præmia ſi tollas:

SER. Martẽq; accẽdere cãtu. Hemiſtichiũ. i. dimidiũ verſũ hoc dicit̃ addidiſſe: dũ Auguſto hunc ſextũ librũ recitaret. nã ante fecerat hemiſtichiũ dicẽdo aere ciere viros poſtea i p̃ntia Auguſti ex abũdãtia intellect? addidit ſubdito: martẽq; accẽdere cãtu. Vita ſpo. ad bellũ retulit: in quo victis tollunt̃ exuuiæ. Non inferiora ſ. vbiq; Aeneã Hectori cõpat vt ambo ais: ambo inf. p. ar. Caua dũ p̃ſo. æ. aut p̃ſonare facit: aut byſterologia ẽ dũ p caua æquora ſonat. Demẽs. Improuid?: q nõ cõſiderauit etiã deos i æmulatiõe poſſe defendere. Aemulus. Mõ eiuſdẽ rei ſtudioſus al's inimicus inuenit̃. Exceptũ. Oppſſũ inſidiis: vt fuerit tãtæ virtutis: vt ne adeo quidẽ ſine inſidiis: opprimi poſſet. Tritõ i penultima accentũ habet. Nã ſi i vltima: tritõtis faceret vt demophoon demophontis. Ergo. vel qa talis interierat: vel ſic pierat. Præcipue. ſemp illũ ſup̃ alios amicorũ mortẽ inducit dolere: vt Nũc amici caſum gemit. Item caſuq; animũ cõcuſſus amici. Hinc ei dat circa ſepulturã ſordida officia: q̃ i aliis denegat locis. nã primũ locũ pietati in ſepultura tribuũt: ergo cũ nefas eẽt p̃tificib? cadauer videre: magis tñ nefas erat viſũ inſepultũ reliquere. Gen? aũt ſepulturæ fuerat iniectio puluerís. vñ eſt: Aut tu mihi terrã Iniice: Hora. nõ eſt mora lõga iniecto ter puluẽ curras. Arãq; ſ. pyrã dicit: quæ i modũ aræ lignis cõſtruebãt. vñ ſequit̃: Cõgerere arboríb? certãt Nã arã q̃ añ ſepulcrũ cõſtituit̃ intelligere nõ poſſum?: vt Stãt manibus aræ: Cũ nõ dũ facta ſit funeratio quæ p̃cedit ſepulcrũ. Probus tñ & Donat? de hoc loco reqrendũ adhuc indixerũt. Certãt ſ. mẽte ptractando. nã adhuc ſiluas erãt ituri. Itur. eo e breuẽ habet. Itur i p̃ducit: qa igit̃ verbũ hoc breue ẽ origine: & declinatiõe fit longũ: ideo eius certa natura: nec i tpibus: nec i ptícipiis apparet. nã itur longa: iturus breuis eſt: vt Superũq; in lumẽ ituras. Multi tñ tentant dicẽtes: itur p̃pter eo quæ prima verbi ergo eſt per dipbtbongũ ſcribit debere: quod nõ p̃cedit: qa dipbtbong? ſemp longa ẽ. Iaũt & p̃duci põt & corripi: hinc eſt q̃ fortuito & p̃ducit i & corripit Iuuenalis nõ quaſi fortuitus nec ventorũ rabie: ſed iratus cadat in terras & vindicet ignis. Cõtra Hora. Nec fortuitũ ſpernere ceſpitẽ leges ſinebãt. Fortuit? a fortuna & eũdo cõponit̃. Piceæ. qnta ſpes cedri eſt: vt ait Pli. Nã cedria dicta ẽ quaſi κέδριος ὑγρὸς ὑγρον. i. arboris humor ardẽtis. Necnõ Bona œconomia venit̃ ad arborẽ. Accingit̃ ar. Inſtruit̃ officiis. Forte. Vacat: & eſt de verſibus q̃ tibicines appellant̃: q̃bus addit̃ aliq̃d ad ſolã metri ſubſtẽtationẽ: ne poſſum? intelligere eũ forte rogaſſe. Si. Rogãtis & optãtis ẽ p ſe plenũ ſicut o: licet neoterici hæc iũgãt: & p vna ponãt: Perſ. O ſi ebulliat patruus p̃clarũ funus & o. ſ. Qñ. Siquidẽ: nimiũ vere. Cũ affectu dixit: quaſi mors p̃dicta falſa eſſe debuerit.

DONA. Enumerat q̃ in tali viro eẽnt dolendũ: primo qa æolides. i. nobili genere. Quo nõ p̃ſtatior

Aere ciere viros: martẽq; accendere cantu:
Hectoris hic magni fuerat comes: hectora circũ
Et lituo pugnas inſignis obibat & aſta.
Poſtq̃ illum vita victor ſpoliauit achilles
Dardanio æneæ ſeſe fortiſſimus heros
Addiderat ſocium: non inferiora ſecutus.
Sed tum forte caua dum p̃ſonat æquora cõcha
Demens: & cantu vocat in certamina diuos
Aemulus exceptũ triton (ſi credere dignũ eſt)
Inter ſaxa virum ſpumoſa imerſerat vnda.
Ergo omnes magno circũ clamore fremebant:
Precipue pius æneas: tum iuſſa ſibyllæ
Haud mora feſtinãt flentes: aramq; ſepulcri
Congerere arboribus cœloq; educere certant.
Itur in antiquã ſiluam ſtabula alta ferarum.
Procũbunt piceæ: ſonat icta ſecuribus ilex:
Fraxineæq; trabes: cuneis & fixile robur
Scindit̃: abuoluũt ingentes montibus ornos:
Nec non æneas opera inter talia primus
Hortatur ſocios: paribuſq; accingit̃ armis:
Atq; hæc ipſe ſuo triſti dum corde volutat
Aſpectans ſyluam imenſam: & ſic forte precat̃.
Si nunc ſe nobis ille aureus arbore ramus
Oſtendat nemore in tanto: quãdo omnia vere
Heu nimium de te vates miſene locuta eſt.

aere ciere. ſcdo q; ſummus artifex i ſono tubæ. Viros. homies fortes qa imbelles nullis exhortatioibus citari poſſunt

citari possunt. Et lituo pugnas & hasta. non solum tuba alios accendere poterat: sed & ipse pugnabat. Hectoris hic comes. Maxia laus q̄ nunq̄ nisi p̄cipuis comes eēt. Si credere d.e. Quasi incredibile sit q̄ bō deū p̄uocauerit. Exceptū. Vt venabulo ferā quæ dū sua feritate plurimū posse credat incauta rudens in ferrū temeritatis pœnas dat. Indigna morte. Quæ nō cōuenit viro forti: ergo nō tant⁹ dolor fuisset si in bello cecidisset. Aramq̄ sepulcri. Meritū defuncti p̄ter lachrimas postulabat exequias. Antiquā. In q̄ eēnt arbores multis sæculis auctæ. Stabula ferarū. ergo maiores feræ stare cōsueuerāt: quarū metus arcebat homines ne irēt cæsum lingua laus troianor̄ q nō sunt deterriti stabulis ferarū: vbi multæ eēt cōgeries magnarū: & nā de minorib⁹ cubilia diceret. Tristi. Q̄uis de morte amici tristis eēt: nō omittebat curā rami inuestigādi. Precat. Nā auxilio diuino sciebat opus eē: vt i tanta silua ram⁹ inueniret. CHRI. Arce ciere v. apud em̄ mortales nullus ē stimulus quo vehemētius boies agant̄ q̄ ipsa nimia cupiditas gloriæ. Ipa. n. tuba ænea ē q̄ Mars accendit̄. i. ad oia grauia ac difficilia excitamur. Recte g̃ Ci. bonos alit artes oēsq̄ accēdimur ad studia gloria. Martē. pro bello: posuit. n. auctorē rei p ipsa re: & est Denomiatio color rhetoricus. Spoliauit. Vitā em̄ veluti exuuias hostis ab hoste petit: & Homer⁹ ait ἐνὸς ῥιʒέγ. Hectora circū. Anastrophe ē: vbi p̄positio postponit̄: vt Trāstra p & remos. Oēs aūt: in q̄bus anim⁹ excelsus est: neq̄ adhuc veræ virtutis habitū obduxerūt: magis gloria q̄ virtutis amore mouent̄. Quod & æneæ cōtigit anteq̄ in italia. i. i virtutis habitu cōsisteret. Quæ quidē res magnis olim rebuspu. calamitatē extremūq̄ exitiū attulerūt. Dū. n. ingētes honores sūmaq̄ impia assequi volūt: huiuscemodi viri reip. suæ libertatē ademerūt: vt de Sylla: Mario: Cæsare ac Pōpeio legimus. Hinc Iuue. Populos tātū obruit olim Gloria paucorū laudūq̄ imensa cupido. Aemus. Inuidus teste Nonio. Itur in antiquā siluā. quoties volum⁹ demōstrare rē popularitēr ab oīb⁹ fieri impsonali vtimur. Sic & Terē. Et q̄m nemini obtrudi p̄ot ad me itur. Extrema aūt mortuorū quosq̄ mouēs. Sic Terē. Venim⁹ ad sepulcrum: In ignē posita ē: fletur interea. Antiquā. Ideo dixit: q̄m inde ingētes arbores eēnt adducturi. Siluā aūt posuit: quæ ramū aureū occuparet: vt oñderet ab byle nobis oīa puenire vicia: quæ obsunt ne sapiētiā assequ possimus. Vñ est: In aīam maliuolā nō introibit spūs sapiētiæ. Propterea addidit. Stabula alta ferarū. Vicia em̄ nos ex boie feras reddūt. Piceæ. sex sunt genera cognatarū arborū Pinus: Pinaster: Pix: Abies: Larix & Tæda. Pix mōtes & frigora amat: feralis arbor & funebri indicio ad fores posita. Gemmā cādicā gerit: & tburi ita similē: vt illi admixta nō dinoscat̄. Ilex. spēs ē q̄rcus. Hinc pontē sublicīū dicimus. i. ligneū: q̄m ex ilice sit. Ad multa sæcula durat. Nā sua tēpestate refert Pli. ilicē in vaticano fuisse ante vrbē codītā. In q̄ titul⁹ cereris lr̄is etruscis religiōe iā tum dignā arborē fuisse significat Pli. aut fuit āno ab vrbe cōdita. Fraxinus celebratissima ab homero i hasta achillis. Quæ in ida troadis nascit̄ adeo cedro silis est: vt dēpto cortice emptores fallat. Folia eius iumētis mortifera: ruminātib⁹ aūt inoxia græci scripserūt In italia nec iumētis quidē nocet. Succus ad potū exp̄ssus, cōtra serpētes valet. Arborē ipsam ita fugiūt: vt ne vmbrā quidē vnq̄ attingāt. Expertū se dicit Pli. si necessitas sit in ignē potius q̄ in Fraxinū effuge re serpentē. Robur. iter spēs querc⁹ reponit̄. Est arbor durissima: vñ nomē sūpsit. Aspectās siluā imēsam. ꝓpterea tristis q̄ imensa silua p̄bebat difficultatē inueniēdi. Vel etiā tristis ꝓpter amissum amicū. Ilice Fraxinus

Vix ea fatus erat: gemine cum forte columbæ
Ipsa sub ora viri: cœlo venere volantes:
Et viridi sedere solo: tum maximus heros
Maternas agnoscit aues: lætusq̄ precatur
Este duces: o si qua via est: cursumq̄ per auras
Dirigite in lucos: vbi pinguem dives opacat
Ramus humū: tuq̄ o dubiis ne defice rebus
Alma parens. sic effatus vestigia pressit:
Obseruās quæ signa ferāt: quo tendere pgant
Pascentes: illæ tantū prodire volando
Quātum acie possent oculi seruare sequētum.
Inde vbi venere ad fauces graue olentis auerni:
Tollunt se celeres: liquidūq̄ per aera lapsæ
Sedibus optatis gemina super arbore sidunt
Discolor vnde auri per ramos aura refulsit.
Quale solet siluis brumali frigore viscum
Fronde virere noua: quod nō sua semīat arbos:

SER. Cū forte colūbæ. auguria aut oblatiua sunt: quæ nō poscunt̄: aut impetrati ua: q̄ optata veniūt. Quia g̃ hoc oblatiuū est: dixit forte. Bñ aūt dant̄ auguria a colūbis & veneris filio & regi. Nā ptinent ad regē: qa colūbæ nūq̄ solæ sunt: sicut nec reges quidē. Ipa sub ora. nā si lōgius volarent ad ipm ptinere nō viderēt. Nā captātes auguria certa sibi spacia designabāt: quibus volabāt videnda ad se ptinere. Maternas. sunt em̄ veneri sacræ ꝓpter fœtum frequentē & coitū. Via. i. ratio: & incipit eē impetratiuū: qd oblatiuū fuerat. Cursum. impetū. Nā & nauiū cursum dicim⁹.

Ne defice rebus. ne desere i rebus incertis. Et bñ in siluis inuocat matrē: quā iam scit sibi visā esse habitu venatricis: vt i primo legim⁹. Et fatus. ꝓprie effatæ sunt augurū p̄ces. Vnde ager post pomeria vocabat̄ effatus: vbi captabant̄ auguria. Vestigia p. qa ad captāda auguria post p̄ces imobiles vel stabāt vel sedebāt. Pascētes optimū auguriū qd pascerēt. Nā romani i bellis agēdis aut i comitiis habēdis pullaria captabāt auguria. Vnde est in Liuio q̄ cū quidā cupid⁹ belligerēdi a tribuno prohiberet̄ ne iret pullos iussit afferri qui

cum missas fruges nō ederēt irridēs cōsul auguriū ait vel bibāt: & eos ꝓiecit i tyberim. Inde nauib⁹ victor ex aphrica reuertens i mari cū oībus quos ducebat extinctus ē. Pascētes.alii distinguūt:& absolutus est sensus.alii pascētes volādo:& referūt ad naturā colūbar⁹: q̄ exiliētes pascere cōsueuerūt:alii volādo ambulādo dicunt. Vola.n.media ps pedis vel manus dicit̄.

Graue olētis auerni. Male olentis:alibi bn̄ olētis:vt Et grauit̄ spirātis copia thymbræ floreat. Liquidūq; p a. Mō ē aeris ꝑpetuū epitheto: sed purū ait auerni cōparatiōe. Dicit aūt eas alte volasse ad vitandū auerni odorē. Sup arbore s. fm antiquā licētiā sup iūgit ablatiuo. Auri aura. splēdor auri. Hora. Tua ne retardet aura maritos. i. splēdor. Hic & aurū dicit̄ a splēdore qui ē in eo metallo: binc & aurarii dicti: quor⁹ fauor splēdidos reddit. Brumali frigore v. Bene brumali addidit: tūc em̄ matur⁹ ē: & auri imitat̄ colorē. Nā noua frōde viret: qđ vt ait Pli. de fimo turdelar⁹ i certis arboribꝰ nascit̄. Vñ Plautꝰ: Ipsa sibi auis mortē creat. Teretes. Teres ē rotūdū aliq̄d cū ꝑceritate: vt Incūbēs tereti damōsie cœpit oliuæ. Hora. Brachia & vultū teretesq; suras. Exēplo. Bn̄ verbo vsus est augurū: vt dixim⁹ supra. Cunctantē. Aliud pendet ex alio: qa auidus vt oīdat tantā fuisse auellēdi cupiditatē: vt nulla ei posset satisfacere celeritas. Nā tardantē dicere nō possum⁹ eū q̄ fataliter sequebat̄. alii cunctantē ad auri naturā referūt. i. mollē: q̄ paulatim frangit̄. i. lentescit. alii cunctantē grauē dicūt: vt Glebas cūctantes crassaq; terga expecta. Nec mi. Nihilominus ille deflebat̄. Interea dū itur ad siluas. Ingrato. Tristi vt gratū aliq̄d lætū dicim⁹: alii ingrato dicūt gratiā nō sentiēti. Pinguē. aut de græco trāstulit λυπρόν: aut bypallage ē: boc ē de pinguib⁹ tædis. Frotibus atris. aptis ad funera. Cupressus adhibet̄ ad funera: vel ꝙ cæsa nō repullat: vel ꝙ ꝑ eam funestata oīdit̄ domus: sicut lætā frōdes indicāt festæ Varro tn̄ dicit pyras ideo cupresso circūdari ꝓpter grauē vstrinæ odorē ne eo offendat̄ pupuli circūstantiū corona: quæ tādiu stabat rn̄dens fletib⁹ pficæ. i. planctuū pricipi: q̄diu cōsumpto cadauere & collecti. cineribus dicebat nouissimū verbum ilicet: quod ire licet significat. Vnde est dixit nouissima verba.

DONA. O posuit cū loquerēt̄ cū colūbis: O cum pces torsisset ad matrē. illic em̄ ponit̄: vbi simplex hortatio ē & blāda. Vestigia pressit. Obseruabat diligēti⁹: qa sciebat posse illas pter aduentū suū aliq̄d ꝑpriis motibus nūciare. Prodire volādo. prodire pedū est: Volare alarū: sed quō ambulabāt & volabant sed intellige volam eē mediā partē plātæ & manus. Ergo volabāt ambulabāt ꝑ volā. Vñ iuolare dicim⁹ cū aliq̄d furtim volæ manus subtrahim⁹. Itē inuolare cū violēter manus i aliquē dirigunt̄. Terē. in faciē inuolē venefico: ergo hic ambulare intelligit. Nā cū alar⁹ motū exprimere voluit: dixit: Cœlo venere volātes: cū aūt demōstrasset ambulationē i eo q̄d est ꝓdire volādo:& deinde volatū exprimere vellet: dixit Tollunt se celeres liquidūq; p a. al. Ergo vsq; ad auernū ambulauerāt. Discolor. Nā p arborē viridē fulsit color aureus. Corripit. ne plixior eēt narratio nō dixit quō ad ipsam arborē æneas venerit: sed p aliā viā intellige puenit. Cineri. nōdum cinis erat: sed mox cōbusto cadauere erat futurus. Principio pinguē. Ea adhibuerūt quæ non solū pyram instruerent: sed eā facile incenderēt. Armis. nam virorū fortiū arma & cætera quæ charissima haberēt cum ipis cōsumebant.

CHRI. Cœlo. Venerūt ex alto:& sederūt i virēti solo: qa erat auguriū ipsam sapiātiā q̄ cælestis ē daturā sibi cognitionē viciorū q̄ terrena sunt. Est q; optimus ꝓgressus: vt primū viciis exuamur: deinde cælestibus virtutib⁹ oppleamur. nā virtus ē viciū fugere:& sapiētia prima stulticia caruisse: vt ait Hora. Heros. nā nisi heroicis virtutib⁹: vt oīdit Aristo. sūmi boni ꝓticeps eē nō possum⁹: dixit aūt geminas colūbas: qa fm Eurypedē duæ sunt veneres: cælestē & bumanā. i. amor rerū cælestiū i qbus est cōtēplatiua: & būanar⁹ i qbus ē actiua. vñ recte sapiētiā dicūt rer⁹ diuinar⁹ & būanar⁹ sciētiā. nō aūt temere Orphe⁹ vnā tm̄ argonautis tribuit: nā ipi solā būanā sapiētiā secuti sunt. Est duces. nā frustra ducimur nisi ardētissim⁹ amor nos ducat. Si q̄ via. Recte addubitat i reb⁹ difficillimis. Pinguē. qm̄ sūmū bonū ꝓducit. Dubius Facile em̄ i ambiguis ꝓpter difficultatē torpescerem⁹: nisi adesset ardor amoris. Pressit. nā nō nisi pedetētim ꝓcedendū est: neq; prius ad subsequētia ꝓcedendū q̄ añcedētia recte nouerim⁹: si veritatē cōsequi cupim⁹: nec q̄q; ē inexplorabilē omittēdū. Hoc & ciuis nōster Dātbes exꝑsit: cū in mōtis ascensu diceret: Si cbel pie fremo sempre era elpiu basso. Apprime. n. ardua ē via & sudoris plena q̄ ducit ad virtutē.

Pascētes. Pabulū. n. aior⁹ ē ipa veri iuestigatio. Prodire volādo. Nō. n. debet amor iuestigādi longi⁹ ꝓcedere: q̄ ingenii acies cōseq; possit. Auerni. de q̄ videbis apud Seruiū. Vitāt aūt odorē auerni. i. fugiūt rerū frenar⁹ corruptelas:& ab iis eleuatæ p liquidū. i. purū aerē. i. p supnar⁹ rerū affectū deueniūt ad ipam sapientiā. Nā quotiēscūq; nos incitāt res terrenæ: debem⁹ illis opponere diuinar⁹ rerū excellētiā.

Viscum
Viscus

Viscus neutri generis est & secūde declinationis. Nā viscus visceris carnē dicim⁹. Quicq̄d em̄ intra cutē pellē ue animalis est viscus, appellat̄. viscū aūt in quercu robore. Ilice. pruno silueſtri terebinto nascitur nullo semine nisi

Et croceo fœtu teretes circūdare truncos:
Talis erat ſpecies auri fondentis opaca
Ilice: ſic leni crepitabat bractea vento
Corripit æneas exemplo auiduſq; refringit
Cunctantē: & vatis portat ſubtecta ſibyllæ.
Nec minus interea miſenū in littore teucri
Flebant: & cineri ingrato ſuprema ferebant.
Principio pinguem tædis & robore ſecto
Ingentē ſtruxere pyram: cui frondibus atris
Intexunt latera: & ferales ante cupreſſos
Conſtituūt: decorantq; ſuper fulgētibus armis:

mine nisi in aluo auiũ maturo palumbi maxime & turdi. humi nunq̃ nascit. Druidæ q magi galorũ sunt Druidæ nihil sacratius habẽt viſco & arbore qua gignit mõ robur ſit. nã roborũ eligunt lucos: nec vlla ſacra ſine roboris fronde faciũt. vñ græca interpretatioe ἀπὸ τοῦ Δρυος druidæ appellari poſſũt. Certe quicq d illi adnascit e cœlo miſſũ putant: & id electæ arboris ſignũ putant. Hoc repertũ maxima religioe petitur: & ante oĩa ſexta luna quæ menſiũ annorũq̃ principiũ iis facit: ſacrificio epuliſq̃ rite ſub arbore patis duos admoueat cãdidos tauros ſacerdos cãdida veſte cultus arborẽ ſcãdit. Falce aurea demetit. Cãdido id excipit ſago. Tũ domũ victimas immolant: p̃cantes vt ſuũ donũ deus p̃ſperũ faciat iis q̃bus dederint. Fœcũditatẽ eo dari cuicũq̃ ſterili aiali arbitrant̃ cõtraq̃ venena oĩa eẽ remedio: ait Plí. Bractea. ſubtilis lamĩna. Ingrato. nõ q̃a eẽt ingrat⁹: ſed q nõ ſentiret officia funeris: q̃d ingratitudinis eẽ videt̃. Robore. nulla arbor durior ẽ robore. Robur vere cæſum teredinẽ ſentit. Bruma aũt neq̃ vitiat̃: neq̃ fundit̃. al's obnoxiũ vt etiã torqueat ſe findat q̃. Lignũ decorticatũ candidũ ẽ & iocũdũ aſpect⁹. Corripit. nã vir alto ingenio aia duerſa ſapia illã ſtati capit. Cũctantẽ. vide Seruiũ: ſed & ad mores refert̃. nã virtus circa difficilia conſiſtit: Neq̃ de repente ſapientiã in mentẽ noſtrã aſciſcere valemus.

Pars calidos latices: & abena vndãtia flamis
Expediũt: corpuſq̃ lauant frigẽtis: & vngũt.
Fit gemitus: tum membra toro defleta reponũt:
Purpureaſq̃ ſup veſtes velamina nota
Coniiciunt: pars ingentis ſubiere pberetro
Triſte miniſteriũ: & ſubiectam more parentũ
Auerſi tenuere facem: congeſta cremant̃
Tburea dona: dapes fuſo crateres oliuo.
Poſtq̃ collapſi cineres: & flama quieuit
Reliquias vino: & bibulam lauere fauillam
Oſſaq̃ lecta cado texit choryneus abeno:
Idem ter ſocios pura circũtulit vnda
Spargens rore leui: & ramo fœlicis oliuæ
Luſtrauitq̃ viros: dixitq̃ nouiſſima verba
At pius æneas ingenti mole ſepulcrum
Impoſuit: ſuaq̃ arma viro: remũq̃: tubamq̃
Monte ſub aereo: qui nũc miſenus ab illo
Dicit̃: æternumq̃ tenet per ſæcula nomẽ:
His actis propere exequit̃ præcepta ſibyllæ:
Spelunca alta fuit: vaſtoq̃ immanis hiatu
Scrupea: tuta lacu nigro: nemorũq̃ tenebris:
Quã ſuper haud ullæ poterãt impune volantes:
Tendere iter pennis: talis ſeſe halitus atris
Faucibus effundens ſupera ad cõuexa ferebat:
Vnde locum graii dixerunt nomine auernum.
Quattuor hic primũ nigrantes terga iuuencos

SER. Pars calidos latices. Plini⁹ in nat. hi. dicit hãc eẽ cãm: vt mortui & calida aq̃ abluant̃: & p interualla cõclament̃: q̃d ſolet plerũq̃ vitalis ſpũs excluſus putari: & homies fallere. denicq̃ refert quẽdã ſuppoſitũ pyræ adhibitis ignib⁹ erectũ eſſe: nec potuiſſe liberari. vñ & ſeruabant̃ cadauera ſeptẽ dieb⁹: et calida abluebant̃ aqua: et poſt vltimã cõclamatioẽq̃ cõburebant̃: vñ. traxit Terẽtius: Deſine iã cõclamatũ eſt.

Abena vndãtia. f. hoc eſt p flamas: alibí: Nec ſe iã capit vnda volat vapor ater ad auras. Lauãt frigẽtis & vn. verſus Enníi q ait: Tarquíni corp⁹ bona fœmĩa lauit & vnxit. Defleta. pticipiũ ab eo q̃d ẽ fleor. ſi tñ inueniat̃ al's ſine verbi origine eẽ dicemus. Purpureas. ad imitationẽ ſanguínis ĩ quo ẽ aia: vt ſupra dixim⁹: purpureã vomit ille animã. Velamia no. vel ipi cara: vel aiæ. Ex noticia em̃ gignit̃ charitas: vt Hic inter flumĩa nota. Pberetro. græce dixit: nã capulus dicit̃ a capiẽdo. Vnde ait Plaut⁹: Capularis ſenex. i. capulo vicinus. Subiere pberetro. vt ſubeũt muro.

More par. ꝓpinquiorib⁹ em̃ virilis ſex⁹ hoc dabat̃ officiũ. Facẽ. de fune vt Varro dicit: vnde & fun⁹ dictũ ẽ. p noctẽ aũt vrebat̃: vñ pmãſit vt & mortuos faces antecedãt. Fuſo crateres oliuo. Diis ſupis tãtũ libabãt: inferis vero ſacrificãtes etiã vaſa in iguẽ mittebãt: vñ ait crateres: Quod etiã Stati⁹ in Archemori ſepultura comemorat. Oliuũ aũt ab oliua dixit: nam oleũ ab olea dr̃. Flama q̃uit. quaſi pyræ ingẽtis: q̃a vt in q̃rto dixim⁹ p q̃litate pſonæ pyræ fiebãt: ſepulcra etiã vel maiora vl̃ minora fiebant. Oſſaq̃ lecta. Aut collecta aut lecta: ideo q̃a vt ſupra dixim⁹: nobiles nunq̃ ſoli cõburebant̃: ſed cũ dilectis eq̃s vel canib⁹: vel famulo. Terſo. aut ſæpius aut reuera ter. Licet. n. a funere cõtraxerit polluticonẽ: tñ oĩs purgatio ad ſuperos ptinet. Vñ & ait imparẽ numerũ: aut q̃a hoc ratio exigit luſtratioĩs. Circũtulit. Purgauit: antiquũ verbũ. Plaut⁹ p laruatore circũferã. i. purgabo. Nã luſtratio a circũlatioe dicta ẽ vel tædæ vel victimæ ĩ q̃buſdã vel ſulpburis. Iuue. Cuperẽt luſtrari ſi qua darẽtur ſulpbura cũ tædis: aut ſi foret bũida laurus. Spargẽs. Quia res agunt̃ inferiæ: in ſecũdo vero æneas deos portatur⁹ ait: donec me flumĩe viuo abluero. Hic em̃ erat mos: vt dixim⁹ ſupra. Fœlicis o. Arboris feſtæ: ſed moris fuerat: vt de lauro fieret: q̃d ꝓpter Auguſtũ mutauit: vt dicit Donat⁹. nã nata erat laur⁹ eo die quo nat⁹ ẽ Auguſt⁹ i palatio. Vnde triũpbãtes coronari cõſueuerãt: ꝓpter quã rẽ noluit laurũ dicere ad officiũ lugubre ptinere. Nouiſſima verba. i. iliceat. nã vale dicebat̃ p tumuli peracta ſolẽnia. Suaq̃ arma viro. Ipſi cara ſculpſit i ſaxo. Nã ſupra ea iam legimus concremata. Remũq̃ tubãq̃. Quia & bellator & remex fuerat: licet poſſumus etiã ſolã tubã accipere. Remus enim

dicit lorū: quod cōtinet tubā. Mōte ſub aereo. In aereo. nā ſupra ē poſitus. Aereū aūt alii altū dicūt: alii nomē antiquū mōtis intelligūt. vñ ē: Qui nūc miſen⁹ ab illo dicit. Præcepta ſibyl. vt Duc nigras pecudes ea prima piacula ſunto. Spelūca alta fuit. Qua ad inferos deſcēdebat nō vbi fuerat ſibylla vaticinata

Scrupea. Lapillo ſa: nā ſcrupus ē ꝓprie lapillus breuis: q̄ pſſus ſollicitudinē creat. Vñ etiā ſcrupul⁹ dict⁹ eſt: vñ Terē. Inieci ſcrupulū. Lacu nigro. aut alto: aut vere nigro inferor̄ vicinitate. Tuta aūt. Quia hic lacu hinc gignit ſiluis. dicit aūt locū: quē nūc doliola vocāt apud cumas. Volātes. Volucres: pticipiū ꝓ nomie poſuit: vt Plurim⁹ alburnū volitās: cui nomē aſyllo eſt. Sane ſciendū Lucre. & aliquos alios pbyſicos dicere aerē corporeū ee: vñ aues ſubſtinet: ſed būc cedere vapori ſulpbureo. vñ aues i illis locis deſertæ aere quo portari ſolēt: cōcidūt nō odore: ſed pōdere. q̄d pōt ee veriſimile: qa altius i eodē loco poſſūt volare: vt Tollūt ſe celeres liquidūq; ꝑ aera lapſæ. Ad cōuexa. ad cœli curuitatē.

DONA. Purpureas. ex p̄cio veſtiū meritū mortui vult oñdere. Has veſtes illū amaſſe ex eo demonſtrat: qa frequēter illis vſus ē: & ꝓpterea mltis erāt notæ. Tburea dona cōgeſta. Meritū viri oſtēdit ex multitudine ſpecier̄: & cū nō dicat: quāta etiā plura intelligunt. Cōgeſta. copioſe tradita. Fuſo cratere. nō paulatim: ſed ſemel cecidit. Lecta. ex cineri⁹ lignor̄. Reliquias. oſſa quæ reſtabāt ex cadauere cōbuſto. Luſtrauit viros. qa totius daſſis pollutione poſuerat. iccirco oēs bic luſtrat. At pius æneas. ſu piora cæteri cōpleuerāt: ſepulcrū vero iccirco curauit æneas: vt magna mole fieret: qa cōtemplabat eius maximū meritū: Arma etiā poſuit: vt q̄bus i vita floruit: illis i morte ornaret. Aereo. boc nomē monti illi apud priſcos fuerat. Ergo mira breuitate & vetus & nouū ponit nomē. Aeternū ꝑ ſecula. & propter meritū defuncti & ꝓpter auctoritatē æneæ qui boc voluit. Neq; placet q̄ aereū nō ſit nomē ꝓpriū: ſed ſignificet altū. Nā q̄d vetuſtū illud nomē fuerit. oſtēdit Maro cū de miſeno dicat q nūc: q̄ſi inferat dū nunc miſenus q olim dictus ē aereus. Tuta lacu. Hoc facit natura loci & nō bumanū artificiū q̄ tuta ſit. Talis balitus. Refert cām nō poſſent volare. ſ. ꝓpter vim vaporis inde ſurgētis: quo ſtatim necabant. Quatuor. ꝓcurabat ſibylla remediū ad trāſitū. Nā ſi aues ꝑ altitudinē cœli citæ trāſire nō poterāt: quid bomo efficeret per teterrimū locum & tenebras tranſiturū tardo greſſu. Numerus autē & color & reliqua quæ adbibent: pertinent ad rationem ſacrificii.

CHRI. Expediūt. In prōptu ponūt: vt ſint pata vti volētib⁹. Quod aūt refert Seruius de iis q mortui vident nec ſunt: patet: & Pliniū inducit: verū videt. nā Pli. ait: Auiolā quēdā cōſularē in rogo reuixiſſe: ſed q̄m ꝑualēte flāma ſubueniri nō potuit: viu⁹ cremat⁹ ē. Idē dicit eueniſſe. L. Lamiæ p̄torio viri. Celius aūt Tubero & ipe p̄torius a rogo relat⁹ ē: vt Meſſala Ruffus & alii teſtant. Nos aūt florētiæ vidim⁹ mulierculā infectoris vxorē ꝓ mortua elatā cū ad Remigii tēplū iā portata eſſet in feretro aſſurrexiſſe: & ad multos annos vixiſſe. Hoc malo laborāt fœminæ: cū vuluæ puerſioe ſpūs p̄cludit: quæ ſi corrigit reddit ſpūs. Hoc mō ait Heraclit⁹ epheſius fœminā: quæ ſeptē dieb⁹ exanimis iacuerat: ad vitā reuocaſſe: ꝟ multa i biſtoria audēt græci. Dicūt em Hermotini clazomenii aiaz relicto corpe errare ſolitā: & e longinquo multa nūciare. corpe interi ſemianimi iacēte: donec cremato eo inimici eius: q cātaride dicebat: remeanti aiæ veluti magnā ademerint. Auerſi. nā de more erat. cū rogū eēnt intēſuri. facie auertere: ne id volētes ſed officio aſtricti facere viderent. Cōgeſta. oñdit cū magna re; copia oia geſta fuiſſe. Collapſi. nā oib⁹ cōcrematis cineres collabunt & reſidēt. Quieuit. cōſumpto. n. omi būore diſcedit flama cū pabulū quo alebat amiſerit. Bibulā. Quicqd bumore ſugit: id bibulū dicim⁹. boc & cineri⁹ euenit. Fauillā dicim⁹ rem extinctā: accēſam aūt ſcintillā. Abeno. aes em præter cætera metalla ad ſacra adbibebāt. Circūtulit Luſtrauit. ſic Plautus. Oportet bāc circūferri ꝓcerita. Rore leui. aqua. minuta vt ros eē ſolet. Rore & ramo. i. rore ꝓueniēte a ramo madefacto. Ingēti mole. nā aut cōgeſtis lapidib⁹ & terra: aut magno ædificio magnā molē ſupimponebāt ſepulturæ. Vnde & moles dicebant ſepulcra. Hinc moles Adriani. i. ſepulcrū dicta eſt: quæ noſtris tēporibus ſancti angeli arx nomiat: quā duplici puioq; muro palacio pontificali quod in vaticano eſt iūxit Nicolaus qntus pontifex maxim⁹. His actis. nā nō ſolū extincta ſed magna etiā mole obruta inani gloriæ: qa virtutē ꝓpter ſe nō ꝓpter gloriā amam⁹ ſibyllæ. i. diuino cōſilio obteperauit. Spelūca. nā ingreſſus ad inferos obſcur⁹ ē: ex ratiois em cæcitate in vicia labimur.

Moles

SER. Cōſtituit frōtiq; inuergit. in q̄rto ait: Media iter cornua fudit. & fundere eſt ſupina manu liberare: q̄d fit i ſacris ſupnis Vergere aūt eſt cōuerſa i ſiniſtrā manū ita fundere: vt patera cōuertat: q̄d i infernis fit: Hæc ptinēt ad victimar̄ explorationē: vt ſi nō ſtupuerit aptæ ꝓbent. Voce vo. Nō verbo ſed certis myſticis ſonis. nā varie numia iuocabant q̄d apte Luc. exp̄ſſit vt Latratus bz ille canū gemituſq; lupor̄. Q̄d ſtridūt vlulātq; feræ q̄ ſibilat anguis. exprimit & plāctus fractiq; tonitrua nubis Tot rerū vox vna fuit. Cœloq; bereboq; potentē. boc ē q̄ ait becatē: vt plenū numē oſtēderet. Supponūt c. Victimas cedūt. eſt aūt ſacrorū: in q̄bus mali omnis

Conſtituit: frontiq; inuergit vina ſacerdos:
Et ſummas carpens media inter cornua ſetas
Ignibus imponūt ſacris libamina prima
Voce vocās hecatem cœloq; bereboq; potentē.
Supponunt alii cultros: tepidumq; cruorem
Suſcipiūt pateris: ipſe atri velleris agnam
Aeneas matri eumenidū: magnæq; ſorori
Enſe ferit: ſterilemq; tibi proſerpina vaccam
Tum ſtygio regi nocturnas inchoat aras:
Et ſolida

Et ſolida imponit taurorũ viſcera flamis.
Pingue ſuperq; oleum fundẽs ardẽtibus extis.
Ecce autẽ primi ſub limina ſolis & ortus
Sub pedib' mugire ſolũ: & iuga cœpta moueri
Siluarũ: viſæq; canes vlulare per vmbrã
Aduentante dea: procul o procul eſte ꝓphani
Conclamat vates: totoq; abſiſtite luco:
Tuq; inuade viam: vaginaq; eripe ferrum:
Nunc animis opus æneas: nunc pectore firmo:
Tantũ effata furens antro ſe immiſit aperto:
Ille ducẽ haud timidis vadentẽ paſſibus æquat
Dii quibus imperiũ eſt aiarũ vmbræq; ſilentes
Et chaos & phegeton: loca nocte ſilentia late

verba vitam us, Hinc mactare dicimus. i. magis auger e. Dicit' aũt hic culter. Nam cultell' dimi nutiuũ ẽ. Hoc cultellũ latinũ nõ eſt. Succipiũt. antiquũ ẽ: Mõ ſuſcipiũt dicim': vt ſup: ſuſcepitq; ignẽ foliis. Matri eumenidũ. i. nocti: vt Hunc mihi da p̃priũ virgo ſata nocte laborem. Eumenides. dicuũt p cõtrariũ: cũ ſint imites. Sorori. i. terræ. Nox. n. vmbra terræ ẽ. Enſe fe. vt eũ cõtra vmbras bĩet cõſecratũ vñ infra: Vaginaq; eripe ferrũ. Item ſtrictãq; acie venientib' offert. Sterilẽ. cõgruã deæ nunq; enitẽti. Nocturnas. Tota nocte ardẽtes. Inchoat. pficit: & eſt verbũ ſacrorũ.

Solida. nõ exta dicit ſed carnes. Viſc'. n. eſt qcq; d inter oſſa & cutẽ eſt. Hinc viſceratio couiuiũ qđ fit de carne. Solida ergo id eſt holocauſtum qđ detractis extis aræ ſupimponebant'. quæ nõnũq; ablata elixa etiã reddebant': vñ infert: Fundẽs ardẽtibus extis: q̃q; alii ꝓ ꝑte totũ velint: vt ꝓ exta totũ aial intelligat'. Primi ſub l. ſ. at q hæc ſacra p̃ noctẽ fiebant: ſed locut' ẽ ſm romanũ morẽ: quo dies a media nocte incipit. Nã vbi dicit: nox ruit: non venit: ſed finit' ſignificat. Q̃q; alii dicãt hæc ſacra incipe a medio die: & ꝓduci ad mediã noctẽ. Canes vl. Ita numinis oñdebat' aduẽtus. Canes aũt furias dicit: Luc. ſtygiæq; canes in luce ſupna: Vlulare & canũ & furiarũ eſſe dixim'. Dea. ſ. pſerpina. Profani. Nõ initiati ſacris. Toto luco. nõ tm̃ a luco: ſed ab omi vicinitate luci. Inuade viã. ingredere. Furẽs. deo plena: vel ſiliis furẽti. Dii qbus. plen' locus alta ſapiẽtia: de q̃ varie dixerũt philoſophi. nã dicũt p alios aias ad inferos dici: vt hac aias ille euocat orco. Pallentes alias ſub tartara t. m. Itẽ p alios trãſferri: vt nauita ſed triſtis. p alios purgari: vt aliæ pãdunt' inanes ſuſpẽ ſæ ad vẽtos. Per alios ad ſupa reuocari: vt Letbæũ ad flumẽ deus euocat agmie magno. ſciẽs. n. de deor impio varias eẽ opiniões: prudẽtiſſime tenuit generalitatẽ. ex maiore aũt ꝑte Sironẽ Epicurũ magiſtrũ ſuũ imitat'. Quæ ſecta ſupficiẽ tractat rerũ. Altiora nõ diſgrit. Vmbræq; ſilẽtes. ſecreta inferor ſemp ſilẽtia. nã boim vmbræ loquũt'. hinc eſt: Quẽ ſacra ſilẽtia norũt. inuocat aũt ſummũ bonũ: qđ in ſilẽtio coſtare certũ eſt. Et chaos. elemẽtor cõfuſio. Inuocat aũt rerũ primordia: quæ ĩ elemẽtor fuerãt cõfuſione. p phlegetonta fluuiũ inferor ignẽ ſignificat. Nã φλοξ græce ignis ẽ: a quo ſm Heraclitũ cũcta ſunt. nam de frigore nihil naſcit': vt de ſeptẽtrione dicat ſterili nõ quicq; frigore gigni. Loca nocte ſ. l. aut hoc eſt quod dixit vmbræq; ſilẽtes. aut oſtẽdit eſſe partẽ mũdi: in q̃ ꝓpetuæ ſunt tenebræ. nam ſi verũ eſt: Et minima cõtentos nocte britãnos: Sphæræ exigit ratio: vt ecõtrario ſit regio noctibus vacãs.

DONA. Succipiũt. ne iã ſacratus in terrã cadat. Ipſe atri. Oia nigra inferis mactat & ſterilẽ vaccã ga nihil ab inferis naſcit'. demõſtrat quattuor colorẽ gen' aialis cũ primo vellere intactũ: ergo nõ attonſum & veneris imune. Nocturnas. nã & tẽpus tenebroſum inferis conuenit. Oleũ. Vt validius vrerentur oleũ infundit. Oſtẽdit igit' quo more vel qbus & q̃libus & quãtis aialibus cæſis inferorũ numinũ fauor acquirit'. Ecce vbicũq; ponit' ecce: neceſſario ſequit' alig d quod metũ afferat vel admirationẽ. Ortus. ne incertũ eſſet quid ſit ſub lumina ſolis addidit ortus. Per vmbrã. ad oia ptinet: quæ deſcripſit. Toto luco. vt penitus lucũ relinquatis. Apto. i. quod ſemp patebat. Vadentẽ paſſib' æquat. Magnã fiducã æneæ oſtẽdit. Dii qbus im. Dicturus q̃les eſſe ſedes inferni aſſerant': & quæ illic gerant': quæ ſũt incognita viuẽtibus. ne temorarius videat': veniã a diis petit: aſſerens nõ ſe auctore: ſed aliũs ꝓferẽtibus illa dicere: ne ſibi incognita & in vulgus nõ ꝓferenda videat' retegere.

CHRI. Quattuor. Quoniã diis inferis numerũ parẽ dam': vñ apud antiquos februario mẽſe. xxviii. dies dederũt. Cui cũ inferis ſacer eẽt: diminut' & par numerus cõueniebat. Inuergit. Vergere verti & exponi dicim'. Hinc aliquã regionẽ ad meridiẽ vel ad occaſũ vergere dicimus. i. verti & exponi & inclinari. Hinc inuergere ẽ ita fundere: vt vas in quo res eſt cõuertat'. Sũmas. Quæ ĩ ſũmo capite ſunt. Setas. Molliores lanã dicimus vt ẽ in ouibus: duriores ſetas vt ẽ in ſue: mediocres pilos vt ſunt in bomie. Media inter cor. i. in eo medio qđ ẽ inter cornua. Libamia. De vino recte. de ſetis. improprie. nã libare de rebus liquidis eſt. Herebo. Inferno dicit' em̃ herebus. ἀπὸ τῆς ἔρας. i. terra: & βοάω. i. clamo. ga querelis dãnator ibi terra roboret. ſm autẽ Heſiodũ: Herebus & nox ex chao ſunt. Matri eumenidũ. id eſt nocti. Furiæ. n. eumenides dicunt': & ſunt filiæ noctis & Acherõtis. Proſerpina. A græco ẽ mutatione lr̃æ. Illi em̃ περσεφονην dicũt. ponũt aũt proſerpinã pro ea vi quæ eſt in ſemine in terram proiecto. Hanc rapere Plutonẽ dixerunt. i. ſolẽ qui byemali tẽpore remotiorẽ quandã mundi partem perluſtrat. Hanc igit' raptam ab eo proſerpinã dicunt: quam ſub terra latentẽ Ceres quærit at. Ceres autẽ ſymbolũ eſt feracis & campeſtris terræ. Hæc proſerpinã ſub terra latentẽ quærit. Eſt autẽ fertilis & nõ ſterilis hæc vis: ſed in hoc loco alluſit ad naturã inferni: vbi nihil gignit'. Vaccã. de vacca: boue: vitula: iuuenco: & tauro diximus i bucolicis. Extis. & de his alibi. Primi ſolis & ortus. i. ſub ortum quẽ primũ ſolem.

Setæ. Pili. Proſerpina. Herebus

Profanũ dicimus. Iuga. Magna vis vt nõ solũ cãpestria: verũetiã mõtes tremãt. Profani. Duplicẽ habet significationẽ. Nã simplicit̃ ꝓfanũ habet̃: qđ nõ ẽ sacris addictũ aut initiatũ: & qđ denicꝫ nõ ẽ inter sacra. Vnde est illa historicoꝝ diuisio publica & priuata: sacra & ꝓfana. Est itidẽ ꝓfanũ: qđ ex religiõe ĩ vsum humanũ puenit. Vñ est: Faune precor miserere inq; tucꝫ optima ferrũ terra tene colui vros si semp bonores quos cõtra æneadæ bello fecere ꝓfanos. Itẽ impiũ & sceleratũ. Nã isti ꝓcul sunt a fano. i. ab omi religione. Sta. Fraternas acies alternaq; bella ꝓfanis decertata odiis. Inuade. Cũ audacia & fortitudine tanq rẽ difficile ingredere. Nã hostes iuadere dicim⁹ qđ nõ fit sine labore & piculo. & euadere cũ labore & difficultate puenire significat. Res. n. difficilis ẽ descẽdere i infernũ ea rõne vt a cognitis vitiis abstineas. Nã si in ea ꝓcipitatis: facilis descẽsus auerni. Vñ opus est: vt ensem strictũ teneat. i. adbibeat animi pstantiã: q̃ pturbationib⁹ resistat: nã vi ea re opus est. Aequat ducẽ passib⁹ nõ timidis. qa diuinũ cõsiliũ ita sequi debem⁹: vt pstanti oia exæquamur. Chaos. Χάος τὸ χεῶ. i. misceo: oĩm elemẽtoꝝ imixta & confusa materia dr. Hãc vna cũ æternitate sociã Demogorgonis primi dei fuisse arcades volũt: & ex ea natũ eẽ litigiũ dicũt. Nã inde sunt q̃ttuor elemẽta: inter quæ assidua discordia cum humida siccis & calida frigidis pugnẽt. ex chao igitur quæ ẽ materia prima: quã bylen. i. siluã appellãt: oia elemẽta orta sunt.

SER. Sit mihi fas a. l. De alta dicturus prudẽtia miscet poeticã licẽtiã. Sit numine v. Cõcedat̃ a vestro numie. Caligine. Bene iũxit ex terra. n. gignit̃ caligo. s. vmbra obscurior. Obscuri. aut hypallage sub nocte obscura soli ibãt: aut sub sola nocte. id est vbi nibil ẽ ꝓter noctẽ. Domos vacuas. nostri mũdi cõparatiõe. simulacra. n. quæ illic sunt inania sunt. Inania regna. Inaniũ: p qđ oñdit̃ vacuũ. Inceptã. alii incertã legũt: sed idẽ est. Nã incertũ incipiẽtẽ. i. minorẽ significat. Maligna. Obscura Malignũ ꝓprie angustũ ẽ: vt Aditusq; maligni. i. minores & obscuri. Vult aũt oñdere fuisse aliqd lucis. Nã aliter q̃ dictur⁹ est videre ñ poterat. Vbi. Qñ. Nã nõ ẽ loci sed tẽporis. Nox abstulit colorẽ. dicunt em̃ epicurei noctẽ auferre varietatẽ colorꝫ Cõtra bos academici repugnãt ꝫ q; squamæ piscium nocte lucẽt. Vestibulũ ethimologiæ nõ habet ꝓprietatẽ: vt ait Varro: ꝫ fit ꝓ captu ingenii: dicit̃. n. q; vestiat ianuã Alii a vesta dictũ volũt. Nã illi ianua cõsecrata ẽ. alii q; nemo illic stet. In limine em̃ solus ẽ trãsit⁹: vt em̃ vestibulũ nõ stabulũ. Orci. deũ posuit pro loco: vt Iouẽ ꝓ æthere: Hora. Manet sub Ioue frigido venator. Orcũ igit̃ Plutonẽ dici: Cice. ĩ verrinis. Vt alter orcus veniisse ætna & nõ ꝓserpinã: sed ipam cererẽ rapuisse videat̃. Luctus & curæ. ea dicit esse ĩ auditu inferoꝝ: quæ vicinæ sũt morti. Vltrices c. cõsciẽtiæ quæ puniũt semp nocẽtes. Tristis. seuera quæ gignit seueritatẽ. Cice. Iudex tristis integer. Tũ cõsanguine⁹ læti sopor. ꝼm Homerꝝ. Egestas turpis: quæ turpes facit: & q̃si baꝝ rerũ imagines facit: q̃s dicit eẽ apud inferos: iõ qa ĩ quẽ ista cõcurrũt: sit mortalis necesse est: vñ deos imortales dicũt q ista nõ sentiũt: qbus mors creat̃. Mala mẽtis gaudia generaliter oĩm scelerũ dicit: ac si diceret malæ mẽtis gaudia. Eumenidũ thalami: furiæ nunq; nupserũt: Vñ thalamos accipim⁹: ĩ qbus natæ sũt, alii thalamos dicũt q facti sũt auctorib⁹ furiis sed nõ ꝓcedit: qa ait: Terribiles visu formæ: & vt nõ videat̃ eẽ cõtrariũ: qa paulopost furias alibi dicit eẽ nã possũt bic natæ eẽ: & alibi manere: & alibi officiũ exercere pœnaꝝ. In medio. aut vestibulo: aut absolutũ est: & intelligim⁹ bãc eẽ eburneã portã: ꝓ quã exitur⁹ ẽ: quæ res bæc oĩa indicat eẽ simulata: si ei ingressus et exit⁹ falsus ẽ. Vlmus opaca ingẽs. Distinguẽda sũt ista ꝓpter duo epitheta. Vulgo tenere, passim cateruati. Foliisq; sub o. Qui de somniis scripserũt dicũt quo tpe folia de arboribus cadũt vana eẽ somnia: q; ꝓ transitũ tetigit. Vana aũt ideo qa inferis. Nã vana supi nõ mittũt. Home. Κεῖ γάρ τοι ἐκ Διός ἔσπιν. Cẽtauri in foribus. s. Bene i foribus: qa ea quæ cõtra naturã possunt creari: statim pereũt ex pte equi sunt. Centauri aũt Ixionis & Nubis filii sunt. Ixion. n. amatã Iunonẽ de stupro interpellauit Illa cõfessa Ioui ẽ ex eius volũtate nubẽ i suã formã cõuersam ei obtulit: vñ ferunt̃ nati eẽ cẽtauri. Scyllæq; b. Bene plurali vsus est numero. Nã scylla filia. Nisi ꝼm alios in auẽ cõuersa est. ꝼm alios i piscẽ. ergo etiam ipsa

Sit mihi fas audita loqui: sit numine vestro:
Pandere res alta terra: & caligine mersas.
Ibant obscuri sola sub nocte per vmbras.
Perq; domos ditis vacuas: & inania regna
Quale per incertã lunam sub luce maligna
Est iter in siluis: vbi cœlum condidit vmbra
Iupiter: & rebus nox abstulit atra colorem
Vestibulũ ante ipsum primisq; in faucibus orci
Luctus: & vltrices posuere cubilia curæ:
Pallentesq; habitant morbi: tristisq; senectus:
Et metus: & male suada fames: ac turpis egestas
Terribiles visu formæ: lætumq; laborq;:
Tum cõsanguineus læti sopor: & mala mentis
Gaudia mortiferũq; aduerso in limine bellum
Ferriq; eumenidũ thalami: & discordia demens
Vipereum crinem vittis innexa cruentis.
In medio ramos annosaq; brachia pandit
Vlmus opaca ingens: quã sedem somnia vulgo
Vana tenere ferunt: foliisq; sub omnibus hæret.
Multaq; præterea variarum monstra ferarũ
Centauri in foribus stabulãt: scyllæq; biformes

etiam ipſa biformi. fuit ſicut hæc in ſiciliæ freto. Dictum eſt autem per poetæ ſcientiam.

DO. Sola nox ẽ cui lux nulla ſuccedit. Incertã. in ipſis initiis politã. In ſiluis. q̃ ẽt illud exiguũ lucis ſua dẽſitate poſſint eripere. Vacua in q̃bus nihil videri põt neq; illi occurri. Veſtibulũ ante ipſum. in hoc erãt oĩa q̃ cruciãt viuos: aut defunctos affligũt. Luctus. quor̃ ſordibus & miſerabilis cultus eſt. Curæ. q̃ quæcũq; poſſidẽt torquẽt. Triſtiſq; ſenectus. & qa noſtros cõtrahit vultus & morti vicinos facit. Fames: nõ ſolũ q̃ egeſtatẽ affert victus: ſed q̃ cupiditatẽ rapiẽdi affert. Turpis egeſtas: nã & macie deturpat faciẽ & neceſſitate ſordidũ reliquit victũ & veſtitũ. Mala gaudia. mẽtis. hæc ſũt q̃ in ſcelera ducũt. Adulter em̃ & latro cũ luctu de ſceleribus voluptatẽ capiũt. Mala ergo quia apud inferos puniunt̃. Diſcordia demẽs. in quã ex demẽtia incidimus. Neq; iniuria dat ſanguine & ſerpentes. In medio ramos. poſt veſtibulũ ponit interiorẽ partẽ: q̃ nõ eẽt ſub tecto. Poſuit vlmũ annoſã: & quia non oẽs annoſæ ſunt mentes & opace frõdibus iccirco hæc addit. Vana ſomnia. vult hæc eſſe errores: q̃ p̃ neceſſariis inaniter occurunt.

CHRI. Sit mihi fas a. i. dicturus de deſcenſu aĩor̃ ad infernũ. i. ad vitia: quia res hæc queſtionẽ habet varĩã & multiplicẽ. & p̃pterea iure dici põt eſſe merſam terra & caligine. i. ſumma obſcuritate: iccirco excuſat difficultatẽ & petit veniã ſi referat audita. Ibant obſcuri. qui in vitia labunt̃: eunt in obſcurũ: quoniam oĩa vitia ex cecitate mẽtis & ex ſola ſtultitia ſunt. Vacuas domos. Nõ ſolũ alludit ad aĩas quæ ĩcorporeæ nullũ locũ occupant: verũ oſtendit vitia nihil eſſe. q̃m priuatiões ſunt: Quapropter optime Perſius. O curas hominum o quantũ eſt in rebus inane. Nec mihi placet c̃p multi putãt voluiſſe poetã ſectam epicureã tangere quod iccirco ſint inania regna: quoniã cum aĩæ mortales ſint: nihil ſit apud inferos. nam minime quadrat tam humilis ſnĩa tam profundæ doctrinæ: quam huic libro inſerit. Quale per incertam. exprimit ingreſſũ ad vitia. Nam in principio & ſi mentis cecitate in vitiũ deſcendimus: tamẽ adhuc rationis lumen quãuis exiguũ retinemus: nondũ facto habitu. Maligna. quæ ſe diminute & illiberaliter præbeat: vt cõtra liberalẽ & copioſũ benignũ dicimus: vt Accipit in teucros animũ mentẽq; benignã. In ſiluis. nam accidente opacitate ſiluar̃ ad lucis diminutionẽ: vix luminis relinquit̃ veſtigium. Nec temere meminit ſilua rũ quia vt iam diximus oĩa vitia nobis a ſilua. i. a materia & corpe ſunt. Nox abſtulit c. etiã ſi nõ ſecundũ epicureos loquat̃ ſatis auferunt̃ colores tenebris: cum nulli in illis appareant. Veſtibulũ. cecilius Gallus in libro de verbor̃ ſignificatione Veſtibulũ dicit eſſe nõ in ædibus neq; in ædiũ parte: ſed locũ ante ianuã domus: per quẽ de via aditus acceſſuq; ad fores ædiũ ſit. Janua enim procul via fiebat aerea tum interſita quæ vacaret. Putant dictum a ve & ſtando. Ve aũt aliquãdo intẽdit: vt vetus quaſi magnæ ætatis & vebemens. i. magnæ mentis & impetus. Aliquãdo minuit: vt vecors & veſanus. Ergo ſiue auget in hoc vocabulo: dicitur a magna ſtatione. quã illic habebãt qui veniebant: & dominũ ædiũ expectabãt: vt illũ deducerẽt: reducerent. Si aũt priuat: dicit̃ a domeſticis qui frequẽter ingredientes egredienteſq; domũ ibi nunquã cõſiſtũt. Ergo veſtibulũ conſtat aream dici: quæ a via domũ diuidit. Fauces autẽ inter anguſtũ eſt: per quod ad veſtibulũ de via flectitur. Ergo Aeneas cũ uidit fauces atq; veſtibulũ domus impiorum non eſt intra domũ: ſed de via videt loca inter viam & ædes locata. Hæc Macrobius. Sunt tñ qui dicant veſtibulũ eſſe a veſta: cui primæ domus partes ſacrate ſunt. Alii quia domũ veſtiat. Luctus. ſequitur enim vitia luctus ex pœnitentia ſcelerum. Vltrices. nam poſt cõmiſſũ ſcelus exagitamur a cõſcientia: quæ nos aſſiduo torquet. Hinc Iuuenal̃. Exemplo quodcũq; malo cõmittit̃ idem diſplicet auctori. Prima hæc eſt vltio: q̃d ſi iudice nemo nocens abſoluit̃. Et alibi Nocte dieq; ſuũ geſtare in pectore teſte Spartano cuidã rñdit pithia vates. Pallentes. ab effectu. Morbi. vel quia ex deſcẽſu aĩorum in corpora naſcuntur morbi & egeſtas. Nam a corpore hæc ſunt nõ ab aĩo & vebemẽter illa exborrere mortales. Vel morbos more ſtoicor̃ pro vitiis: & egeſtatẽ pro auaricia: a quo oĩa pene inſint mala: ponit. Soli autem ſapientes vt oñdunt ſtoici diuites ſunt. Senectus. ad ſeniũ vergit ipſe aius: cum vergit ad vitia. Puto tñ ex platonicor̃ ſentẽtia poetam immerſionẽ animi in corpus appellare infernũ: atq; ex ipſo corpore oĩa ſibi hæc mala p̃uenire oñdere Nam & per quattuor flumina etiã quattuor corporis humores platonem expreſſiſſe nõnulli volũt. Sunt mala mentis gaudia: q̃n lætatur ſtultus c̃p male fecerit. Bellum autem & diſcordia & furiarum Thalami in hac mundi parte facile. deprendunt̃. In limine aduerſo. quia ſemper aduerſat̃ & contrarium eſt. Diſcordia demens eſt: quia a ſtultitia boim p̃uenit: cum natura nos ad ſocietatem concordiamq; creauerit. Vlmus. cum ſomnia vana exprimat: & nullum fructũ p̃ducentia optime vlmum poſuit: quæ arbor ſterilis eſt

Veſtibulum

Centauri. Ixion cũ Junone concũbere credẽs cum eius ſimulachro ex nube facto cõcubuit. Vñ nati ſũt centauri: quorum ſupernæ partes humanæ: infernæ equinæ erant. In quo exprimitur euentus nimiæ ambitionis: Nam qui tyrannidi & nimiæ imperandi cupiditati incumbunt putãt ſe iunone ideſt maximis regnis potiri poſſe: & homines deæ nuptias petunt ideſt euentus ſibi ſupra humanam facultatẽ proponũt. Vnde pro rebus ſolidis nubem ideſt manes aſſequuntur: vnde non humana quædam: ſed monſtruoſa & efferata enaſcuntur: quibus ex alto ad ima precipicantur. Sed de centauris alibi atq; de ſybillis.

Cẽtauri

Et centum geminus briareus: ac belua lernæ
Horrendũ ſtridens: flãmiſq; armata chimera
Gorgões: harpyęq; & forma tricorpis vmbrę
Corripit hic ſubita trepidus formidine ferrum
Aeneas ſtrictamq; aciem venientibus offert:

SER. Centũ geminus briareus. cẽties duplex. Scdm fabulas ipe eſt Aegeõ. Ac belua l. Hydrã dicit: quæ fuit in lerna argiuor̃ palude ſed latine excetra dicitur q̃d vno cæſo tria capita excreſcebãt. ſed cõſtat hydrã locum fuiſſe euomẽtẽ aquas vaſtãtes vicias ciuitates i quo vno meatu clauſo mlti erũpebãt: q̃d Hercules vidẽs: loca ipſa exuſſit: & ſic aquæ dauſit mea-

tus. Nã hydra ab aq̃ dicta ẽ. i. ἀπὸ τοῦ ὑδατος. Potuisse autẽ hoc fieri ille indicat locus. Excoquitur virum atq; exudat iutilis humor

Flãmisq; armata chimera. ore leo: postremis partibus draco: media capra: secundũ fabulas fuit. Re vera autẽ est mõs lyciæ: cuius hodieq; ardet cacumẽ: iuxta qđ sunt leones media aũt pascua sũt: ima vero mõtis serpentibus plena: Hunc Bellerophon habitabilẽ fecit: vnde chimerã dicit occidisse. Gorgones. tres fuerunt in extrema aphrica circa atlantẽ mõtem: quæ oẽs vnũ oculũ habebant: quo inuicẽ vtebantẽ Sthenio: Euryale: Meduſa. Seren⁹ tamẽ dicit puellas fuisse vnius pulchritudinis: quas cum vidissent adolescentes stupore torpebant. Vñ fingitur ꝙ siquis eas vidisset: vertebatur in lapidẽ. Harpyæq;. aut iam occisas itelligit: aut secundũ Platonem & alios simulachra licet viuarũ illic fuisse. Nã dicũt omniũ rerum idæas quasdã. i. imagines: ad quaꝝ similitudinẽ procreãtur vniuersa. Hic est ꝙ in Statio Thyoda mas plutoni dicit. Omib⁹ finitor esse videris: mihi vero & sator. Harũ aũt simulachra bene apud inferos sunt quæ esse dicuntur & furiæ.

Tricorporis vmbras. eryli & Gerionis. Offert. nõ ad feriendũ: sed ad repellẽdas vmbras vnde & offert dixit. Sacerdos ãt ferire phibet.

Tartarei quæ fert acherõtis ad un. sequitur illud pythagoricũ dicẽs eos tenuisse viã post errorem siluarũ: quæ vel ad vitia vel ad virtutes ducit. Tartarei ach. acheronta vult quasi de imo nasci tartaro: buí⁹ æstuaria stygem creari de stygie aũt nasci cocytõ. Et hæc ẽ ethymologia nã physiologia hoc habet. Qui caret gaudio: sine dubio tristis ẽ: tristitia ãt sine dubio vicina luctui est: qui procreat ex morte. Vnde hæc esse apud inferos dicit. Cocyto eructat barenã. in cocytũ. s. per stygem

Has horrendus aquas. propter tria flumina. Portitor. proprie qui portat: abusiue etiã qui portat portor dicit: sicut vector. Terribili squallore. terribilis squalloris. Charon. per antiphrasim: quasi acheron.

Mento canicies in. i. veteres em̃ non solũ comas ornabant, sed etiã barbã: vt nonnullas vidimus statuas.

Stant horrẽt. & est polysemus sermo: vt dixim⁹ supra: sicut & subigit ꝑ impellit: sursũ agit: regit & est polysemus sermo. Nam & acuit significat: vt Subigũtq; in cote secures. Velisq; ministrat, aut per vela & est septimus: aut velis obsequit: & est datiuus. Ferruginea. nigra: tristi: Nam lugubrem esse hunc colorem ostendit dicens: Cum caput obscura nitidũ ferrugine texit. Corpora cymba. omẽ qđ potest videri corpus dicit: Nam paulo post discretionẽ fecit dicẽs: Corpora viua nefas stygia vectare carina. Iam senior. aut cõparatiuum pro positiuo posuit: aut vt diximus: senior est virens senex: vt iunior intra iuuenẽ est. quã rem a Varrone tractã cõfirmat etiã Plinius. Cruda deo viridisq;. ſ. τοᾳιτιον: quia in deo. Autunni frigore primo. extremitate vult oñdere: qđ ait Iuuena. iam letifero cedent pruinis autunno. Nam eius pria pars feruet: vt Totoq; autunni incãduit æstu: Sane sciendũ scđm Plinĩũ folia autunnali tpe ideo cadere: ga ois tunc in arboribus humor æstatis calore inueniẽt exhaustus. Ergo cadũt: nõ quia tunc siccari incipiat: sed qa tunc eis iam deest humor. Glomerantẽ aues. bene rebus volantibus cõparuit animas: quia & ipsæ volant.

Immittit apricis. i. sine frigore: vt diximus supra. Vnde nõnulli & aphrycam dictam volunt.

DO. Turbidus hic cœno. pro qualitate inferno fuit natura aquæ turbida cœnosa odoris pessimi: vt pote quæ ructaretur a cœno. Portitor. is proprie est qui portum obseruat vt null⁹ eius iniussu in alienas regiones transeat. His igit̃ aquis tam male olentibus tam horridis aspectu erat par custos: nec dissimilis loco & regioni. Stare lumina fl. inflexibiles oculi quasi flãmam emitebant. Sordidus amictus. sordidum erat velamen: neq; tantũ vt totũ tegeret corpus & nõ fibula: sed nodo nectebatur. Ipse ratem. non agẽdi potestatem sed pœnã habebat: quia mlta simul officia implebat. Nam dabat vela. vectabat corpora subigebat ideſt non sine labore agebat. Viridis. non propter colorem sed quæ adhuc non parum de pristinis temporibus retinẽt. Cruda & viridis: quia nondum tendebat ad maturitatẽ. Iuuenes. qui adhuc suis commodis inseruire patriæ potuisset. Pueri & virgines. quos in spem posteritatis seruandæ cõuenerat in longum senium perduci Distinguit sexus & ætates: vt oñdat mortẽ oĩbus esse communem: nec moriendi esse ordinem. Quam multa. ex hac comparatione quanta fuerit turba ostenditur.

Briareus. CHRI. Briareus. Cottus Briareus & Gyges fratres fuerunt scđm Hesiodũ cœli & terræ filii: & titanes dicti. Decennale

Et ni docta comes tenuis sine corpore vitas;
Admoneat volitare caua sub imagine formæ
Irruat: & frustra ferro diuerberet vmbras.
Hinc via tartarei quæ fert acherõtis ad vndas
Turbidus hic cœno vastaq; voragine gurges
Aestuat: aq; oẽm cocyto eructat barenam
Portitor has horrẽdus aquas: & flumia seruat.
Terribili squallore charon: cui pluria mento.
Canicies inculta iacet: stant lumia flamma
Sordidus ex hũeris nodo dependet amictus
Ipse ratem conto subigit: velisq; ministrat:
Et ferruginea subuectat corpora cymba
Iam senior: sed cruda deo viridisq; senectus.
Huc omnis turba ad ripas effusa ruebat:
Matres atq; viri. defunctaq; corpora vita
Magnanimũ heroum: pueri: inuptæq; puellæ
Impositiq; rogis iuuenes ante ora parẽtum
Quam multa in siluis autũni frigore primo
Lapsa cadũt folia: aut ad terrã gurgite ab alto
Quã multæ glomerãt aues: vbi frigidus ãnus
Trans pontum fugat: & terris immittit apricis.

dicti. Decennale bellū cum filiis saturni gesserunt. Et illi quidē ab otry hi ab olympo monte impetū faciebant. Tandē a dīs victi in tartara deiecti sunt: Habebāt autē singuli quiquaginta capita & cētum manus & otium fortissimi ac pulcherrimi fuerunt. Briereū aūt dicit Homerus ægona ab hominibus appellatum esse ουβριάρεουκαλέουσιθεοιάνλρεσδέτεωαντεσάι γαιώνα. Addit̄q; cū quādoq; Iuno Neptunnus & Pallas Iouē in vincula coniecisset: neq; esset p auxiliū ferret: cū Thetis Achillis mater cœlū ascedit: & secū adduxit cētimanū Briareū: eiusq; auxilio iouem soluit. Hesiodus scribit Neptunnum hunc sibi generū asciuisse tradita sibi Opya filia: Vnde & Ouid. Basenarū prementem Aegacona suis immania terga lacertis. Belua. l. Hydram dicit: Hanc auctore Hesiodo peperit Echidna ex Tiphaone. Iuno aūt il- Hydrā
lam in lernæ palude nutriendā curauit contra Herculē: Sed illa Hercules cum Iolao flāmis interemit con
filiis Mineruæ adiutis. Dicit̄ excetra latine: quia vno cæso tria orientur capita. Hydram Plato refert fuisse
callidissimū sophistā: quem bercules doctus phūs flāmis. i. feruore ingenii superauit. Est autem sophistica
ratio cauillosa: vt vno sublato capite plura nascantur. Est enim loicis duplex disputandi ratio & per veras
& per sophicas rōnes. Horridū s. si ad fabulā referas expressit naturā serpētis: si ad sophisticam rationem Chime-
notauit huiuscemodi disputationis rabiē. Chimerā. hanc etiam ignē expirantē bisdē parētibus quibus ra
hydrā ortam ait Hesiodus. Habuit secundū hunc poetam tria capita. Primū leonis: vltimū draconis: me-
diū capre. Ait ei προσθελέωνοπιόθεδρακονμεσηδέχιμαιρά. Hāc pegasus & Bellerophō-
tes deuicit. Quæ tn ex orthо cane Geriōis prius peperit Spingē leonē nemæū & draconē: qui mala aurea
custodiuit. Itē peperit Ceto ex phorco: De hac etiā Ouid. Quæq; chimera iugo mediis in partibus ignem
Pectus & ora leæ caudā serpētis bēbat. Re vera mons in lycia est cariæ cōterminus: de quo vide Seruium
Gorgones. phorci & Ceto filiæ sunt Stheno Euryale & Medusa. Harum primæ duæ imortales fuerunt Gorgōes
Medusa mortalis. quæ qa in tēplo Palladis cū Neptūno cōcubuit: irata dea crines suos quorū splendore Medusa
captus fuerat neptūnus in serpetes conuertit. Quo pacto autem a perseo interfecta sit: describit Ouidi. Ex
eius moriētis vtero emicuere duo fœtus Chrysaor sit dict⁹: qa cū aureo ense natus est: & hic ad deos ascē-
dit Iouī fulmē & tonitruū ferēs. Et equus allatus: q Pegasus est appellat⁹ αποτωσωνγαιω. i. a fonti-
bus oceani: iuxta quos fit natus. De harpys dictū est in tercio. Oia hæc monstruosa sunt. Omis autē mon
struositas vitiosa: qm̄ aut excedūt aut deficiūt. Ergo in vestibulo iferni defectus & excessus sunt. Qua pp
inde via est ad tartara. i. ad habitus vitioz vn̄ est charon. i. priuatō gaudii. Portitor charon. si nauis volū-
tatis typū bēt p libertatis arbitrio capit̄ charon. Ergo charon agit nauē. i. volūtatē cōto. i. electione q̄ arbi
triū se dirigit. Dī em̄ cōtus q̄si cōutus. Nā ex tereti in acutū tēdit q̄ figura conus appellatur. Ministramus
igit̄ nauē. i. volūtatē velis. i. pparamus volūtati cælestī: qm̄ qd influit cœlū libēter vult. nisi sese ratio oppo-
nat: cuius est syderibus dominari. Senex f. ngit̄ qa nihil antiquius aīa in q̄ libez arbitriū semp fuit Sed viri
dis senectus: qa nunq; deficit. Per amictū solidū itellige corpus: qd putre corruptibileq; est. Duo lumia f.
qa libez arbitriū ad vtrūq; tēdere pōt: ad lumē rōnis: & ad ardorē cupiditatis. qd aūt hic de charōe dicim⁹
idē & Sene. i descēsu Herculis itelligere videt. It ei ad eū bercules cedente turba: qm̄ erat in tercio genere
virtutū aī iam purgati. vbi nō diuīa solū in electiōe pferimus sed tanq; nihil aliud sit intuemur bocq; pacto
libez arbitriū absolutū est: & cedit ei turba pturbationū exclamat charō quo pgis audax qa libez arbitriū
vellet discutere qd esset agēdū: aut virtus ipsa beroica qm̄ tā electionē fecit: pellit moras: & nautā cōto do-
mitat. i. cogit libez arbitriū in suū babitū sua electiōe: Cōsūmata em̄ virt⁹ no amplius deliberat: Charō ob
receptū berculē āno in cōpedibus fuit: qa arbitriū in bitu virtutis beroicæ nō amplī⁹ libez est in vitia flue-
re actu. s. nā potētia pōt: Sed redeam⁹ ad Maronē. Ferruginea. a ferro est ferrugo color est purpureus ad
nigrū tendens: vt lugubris sit: Stat. Et ferrugineū nemo astupet ipsaq; tellus Miratur patuisse retro.

Stabant orantes primi trāsmittere cursum
Tendebantq; manus ripæ vlterioris amore:
Nauita sed tristis nunc hos nunc accipit illos
Ast alios longe summotos arcet arena.
Aeneas: miratus enim motusq; tumultu:
Dic ait o virgo qd vult concursus ad amnem
Quidue petūt animæ: vel quo discrimīe ripas
Hæ linquunt: ille remis vada liuida vertunt:
Olli sic breuiter fata est longeua sacerdos.
Anchisa generate deum certissima proles
Cocyti stagna alta vides: stygiamq; paludem
Dii cuius iurare timent & fallere numen.
Hæc cōis quā cernis iops ibumataq; turba est

SER. Primi trāsmitere. Figura græca est: vt primi transirent. Tristis. asper & miserabilis. Aeneas. ordo ē: Aeneas ait dico virgo: Cetera per parentbesim sunt Discrimine. differentia.

Linquūt. redeūtes nō trāseūtes. Liuida nigra Nā liuidū. i. inuidū non nisi apud neotericos iuenies: Luca. Liuor edax tibi cūcta negat Licet Ouidi⁹ dixerit: Liuor edax tibi cūcta negat: licet Oui. dixerit. Liuor edax vitiū mores non exit in altos. Longeua. apollo Sibyllam pie dilexit: & poscēdi qd vellet arbitriū dedit Illa bausit barenā manib⁹: & tā longā vitā poposcit. Id Apollo posse fieri respondit. si Erythræā isulā reliqueret illā nūq; reuisura. Venit ergo Cumas: vbi corpis viribꝰ deserta vitā in sola voce retinuit. Hoc itelligētes eius ciues siue iuuidia siue cōmiseratiōe moti epistolā miserunt creta ātiquo more signatā. At illa visa terra patria in mortē resoluta est. Vn̄ sunt qui dicāt bāc esse quæ romana fata scripsit: qd incēso Apollinis tēplo ide romā illati sūt libri: vnde

hæc fuerat. Certissima p. eũ subire iferos potuerit. Multi em̃ ad gloriã genus sibi fingunt: vt Romul⁹ ex marte: Alexãder ex Ioue hãmone. Sic de Hercule Salue vera Iouis ꝓles. Fallere numẽ. siue pp victoriæ fauorem Stygis filiæ: Nã statuit Iuppiter si qs fefellisset eius numẽ: vno anno & nouẽ dieb⁹ ambrosia & nectare priuaret: Sed rõ est q ideo p stygẽ dii iurãt: qa tristitia cõtraria est æternitati. Inops. ibumata. duo dicit q neq; legitimã bet nec imaginariã sepulturã. Iopẽ em̃ dicit sine puluere iactu. Nã ops terra est. Inops sine terra: sine bumatiõe. Vult aũt ostẽdere tãtũ valere inanem q̃tum plenã sepl'turã: Nã & deiphœbi vmbra trãsuecta est: cui æneas cœnotaphium fecit: vt Nũc egomet tumulũ rhetœo in littore inanẽ Cõstituã. Bene aũt sepl'tos. i. fletos. Nã sine fletu sepl'tura nõ est. Vñ legimus Inbumata iflet aq; turba facit supradicta flumina trãsire: quibus luctus nomẽ iposuit. Cẽtũ ãt annos ideo dicit: qa illi sũt legitimi vitæ humanæ: quibus cõpletis põt aia trãsire ripas. i. ad locũ purgatiõis venire: vt redeat rursus in corpa. Sane sciendũ: qa cũ terrã dicim⁹ hæc ops facit: si nymphã dicimus: hæc opis: si diuitias: hæ opes numero tm̃ plurali. Rauca fl. aut reumata. i. æstuaria dicit: aut bene pluraliter: qa de tribus loqẽ. Sedibus o. q. i. prius q̃ corpus in naturã suam redeat. i. in terram. Stagna exoptata reuisũt. lethæi. s. fluminis. Vestigia p. cogitatione. s. tardatus

Portitor ille charõ: hi quos vegit vnda sepulti;
Nec ripas datur horrendas: nec rauca fluenta
Trãsportare prius quã sedibus ossa quierunt
Centũ erãt annos: volitãtq; hæc littora circũ:
Tum demũ admissi stagna exoptata reuisũt.
Constitit anchisa satus: & vestigia pressit
Multa putãs: sortẽq; animo miseratus iniquã
Cernit ibi mœstos: & mortis honore carẽtes:
Leucaspim: & lycię ductorem classis orontẽ.
Quos simila troia vẽtosa per æquora vectos:
Obruit auster: aqua inuoluẽs nauẽq; virosq;
Ecce gubernator sese palinurus agebat
Qui libyco nuper cursu dum sydera seruat
Exciderat pupi mediis effusis in vndis:

Putans. reputãs: cũ aio ptractãs. Sortẽq; aio m. i. iniqua em̃ sors est puniri pp alterius negligentiã: nec enim quis culpa sua caret sepulchro. Bene ãt animo quasi repræsago: vt alibi Præsaga mali mẽs. Ipse enim æneas insepultus iacebit: vt Mediusq; inbumatus harena. Mortis honore. sepultura: vt Quisq; bonor tumuli. Ductorẽ classis. apertũ exẽplũ classẽ etiã dici vnam nauẽ: Nam legimus Vnã quæ lycios fidũq; vehebat orontẽ. Auster. hic distinguẽdum. Sese agebat. sese agere eẽ sine negocio incedere. Qui libyco nuper cursu. bene libyco. Nauigatio enim non a diuerticulo: sed ab intentione accepit nomen. Effusus in vndis. sarchaismos est. quanq̃ Donatus esse ordinem velit: dum seruat sydera in vndis mediis.

DO. Tristis. dirus: & nũq; affabilis. Nũc bos. nã omnes simul nõ poterat. Breuiter. ne qua fieret rebus necessariis mora. Certissima ꝓles. natus ex boie non imerito paues: Sed nihil debes metuere: quia a diis principium ducis. Cocyti stagna. nõ auget morã: qa respõdet ad id qđ nõ iterrogat: sed minuit: Nã curat ne postea iterroget: Stagnum igit̃ inquit cocyti habet nomẽ. Palus vero quæ ex superfusione aquæ efficit̃ stix appellatur. Nec indiget probatione q insepulti non transportent̃. quoniã cernit ibi quos sepelire non potuit. Quos simula a troia. reuocat in memoriam legenti qui isti essent: & vbi; & quãdo: & qua vi perissent. Et simul ne quis daret vitio æneæ ne suo sepelisset: quoniam sepelire nõ potuit. In vndis nõ effusus in vndis. ne sit vitium in casu: sed effusus cum in vndis esset.

CHRI. Stabãt. astabãt illi. Vel stabãt quasi nõ discedebãt sed pseuerabãt in orãdo: & t ita vt vnusq; primus esse cõtenderet. Transmittere cursum. mittere cursum trãs fluuium: ideſt veloci nauigatione trãsire. Tendebant. protensis palmis orabant. Tristis. seuerus: qui nõ ex cupiditate illo⁹: sed ex iusto ordine eos admittebat̃. Hoc autem significat̃ q ex ardore pturbationũ oẽs in vitiũ ruere cupiũt. Id em̃ est ad inferos descẽdere Ve⁹ nõ trãsuebunt̃ nisi quo⁹ corpa sepulta sũt. i. qui ex habitu vitiis penit⁹ sunt obruti: Insepulti aut̃ ideſt ii q non iacẽt in habitu demersi: erant circum littora: ideſt peccant frequentib⁹ actibus Et post centum annos. ideſt post diuturnũ tẽpus admittunt̃: quia ex illis efficitur habitus. Nauita. pro nauta per epenthesim. Cõcursus. nam ab omnibus pari studio curritur. Liuida. nam vt omnia cælestia cãdida sũt: sic inferna nigra: Possumus & ad descensum illũ quo speculationẽ vitio⁹ exprimimus ita rem referre cõcurrunt ad nautam: quod omnes natura scire cupimus: sed libe⁹ mentis arbitrium non omnes admittit ad speculationẽ. Quod autem nõ admittant̃ inbumatis qui corporibus sunt: notat per corpora perturbationes aio⁹: quæ a cõtagione corporis sũt: q̃ nisi penit⁹ bument̃. nos ad speculationẽ proficisci non refert. Sed Herodotus ex hac ægyptio⁹ cõsuetudine ait Orpheũ infero⁹ fabulã scripsisse. Leucaspim. id em̃ nomen erat magistro nauis Orõtis: qđ ille in prio libello omiserat. Dixit em̃ Excutit̃ ꝓnusq; magistẽ

SER. Mlta mœstũ cognouit in vmbra. pru dẽtiores dicũt animas recedẽtes a corpib⁹ fordidiores eẽ: donec purgẽt̃: quæ purgate icipiunt esse clariores. Vnde paulo post Donec lõga dies pfecto tempis orbe Cõcretã exemit labẽ purũq; reliqt Aethereũ sensũ atq; auari simplicis ignẽ: ideſt nõ vrentis: vt ẽ sol. Inde ẽ qđ

Hũc vbi vix mlta mœstũ cognouit in vmbra
Sic prior alloquitur: quis te palinure deorum
Eripuit nobis: medioq; sub æquore mersit:
Dicage: nãq; mihi fallax haud ante repertus

Hoc vno

Hoc vno responso animum delusit apollo
Qui fore te pōto incolumem: finesq; canebat.
Venturum ausonios: en hæc promissa fides ē:
Ille autem: neq; te phœbi cortina fefellit
Dux anchisiade: nec me deus æquore mersit:
Namq; gubernaculū mlta vi forte reuulsum:
Cui datus hærebam custos: cursusq; regebā.
Præcipitans traxi mecum: maria aspera iuro:
Non vllum pro me tantum cœpisse timorem
Quā tua ne spoliata armis excussa magistro
Deficeret tantis nauis surgentibus vndis.
Tris notus hibernas īmensa p ęquora noctes
Vexit me violentus aqua: vix lumine quarto
Prospexi italiam: summa sublimis ab vnda:
Paulatim adnabam terræ: iam tuta tenebam:
Ni gens crudelis madida cum veste grauatū
Prelentēq; vncis manib⁹ capita aspera mōtis.
Ferro inuasisset: prædamq; ignara putasset.
Nunc me fluctus hēt: versatq; in littora venti
Quod te per cæli iocundum lumen: & auras:
Per genitorem oro: per spes surgentis iuli
Eripe me his inuicte malis: aut tu mihi terrā
Iniice: nāq; potes: portusq; require velinos:
Aut tu si qua via est: siquam tibi diua creatrix
Ostendit: neq; enim credo sine numine diuum
Flumia tanta paras stygiāq; innare paludem:

aliæ animæ lunarem circulū: ālíæ solsticialē reti nere dicunt̄ ꝓ mō purgatōis. Recte ergo Pali nur⁹ obscura vmbra circūdatū dicit & vix agni tū: qa nec ad loca qdē venerat purgatiōis. Sic & de Didōe Agnouitq; p vmbrā obscuram. Quis deor⁹. græce ΤΙΣΘΕΩΝ. Nobis. nā gu bernator cōi perit pclo. Sub æquore. mersit. Themesis. submersit æquore. Venturum κἀ ΤΑΤΟΣΙΩΩΤΕΤΕΥΟΝ itelligim⁹. Cortina: vl̄ cp cor teneat: vl̄ cp trípos septus erat corío ser pētis vel qa ΚΟΡΗΝΤΕΙΝΕΙ. i. extēdit puellā: vt Maiorq; videri. Nec me. hic distīguēdū: ne sit cōtrariū. Nam eū somnū deiecit: quāq; alii frustra dicāt cp credebat Phorbātē: cū ex tictis diuinā di sit cōcessa licētia: vt iā nūc sciat som num fuisse. Gubernaculū: vt sit verisimile qd̄ venerit ad italiā. Præcipitās. dum pcipitaret.

Iuro. aut execratio: aut q̄si nauta iurat p ma ria. Spoliata armis. pdito gubernaculo. Ex cussa magistro. noue dictū: de q̄ fuerat excus sus magister. Surgētib⁹ vndis. significat fuis se pelag⁹ tumēs. Nā tēpestas fauēte Neptūno nō erat: Nec de Aeneæ pitia dubitauit: pp̄ per ditū gubernaculū. Hibernas. asperas. & rettu lit ad affectū nauigātis. Adnabā. & hic distin gui pōt adnabā terræ. Gēs crudelis. lucano⁹ & dicit eū a veliēsib⁹ iterēptū: vt Portusq; req re velinos. Sed velia quo tpe æneas in italiā venit nondū erat: quæ anticipatio si a poetæ p sona sit: est tollerabilis: si p aliū: est vitiosa. Sed palinuro diuinā di scientiā dant quasi ab vmbra sit dictū. Velia āt dicta est a paludibus quibus cingit̄: quas græci ἕλη dicūt. Fuit ergo bèlia: sed accipit digamō: vt enetus venetus. Mōtis saxi. Alibi cōtra Saxi de vertice pastor. i. mōtis Itē ferē in abruptū magno mōs iprobus āctu pro saxo. Nā ista reciproca sūt. Me fluctus ha bet. qa secundū philosophos corpus solū no strū ē: qd̄ nobiscū oriē nobiscū moriē. Anima enim generalitatis est: & adeo nō est nostra: vt etiā in alia corpora plerūq; trāseat. Eripe me. corpus meum qd̄ est homis proprium. Est autem Homeri ἀυτουσἑλωριάτερχεκυέσιν. Cœli iocundum lumen. bene iocundum addidit. Est enim etiam apud inferos: sed nō iocūdum: His inuicte malis. qui in feros subire potuisti. His autem. Ac si diceret quæ cernis. Terrā iniice. bene autem maius petiit vt vel hoc impetraret. Terre aūt iniectio scdm pontificalē ritum poterat fieri: & circa cadauer & circa absentium corpora quibusdā solennibus sacris. Nanq; potes. quia vbiq; eū rerum diuinarum inducit peritum. Si qua via est. si est vlla ratio. Diua creatrix. rerum oīm generaliter. Innare. nauigare more suo.

DO. Multa vmbra. hoc excusat cp amicū nō statim agnouerit. Qui fore te pōto. nihil dixerat de pa linuro Apollo: sed tacēdo de suis aduersis boni aliq̄d promisisse videt̄. Deus cognouit vim illā esse di uinam: sed quis deus fuerit ignorat: quia non vidit nisi pborbantem. Vi reuulsum. ostendit pro viribus pugnasse vt excuset factum. Capita aspera. aspera saxorum quæ ex mōtis radicibus veluti capita in mare extant. Versāt in littore. ne in profundo esse videret̄. Per iocundum. qa apd̄ inferos nō est iocūdū. Qua si dicat. p id ad quod cupis remeare. Per genitorem. cuius causa tot subis labores. Malis bis. captat hinc cōmiserationē. Iniice terrā. ostēdit facilitatē. Portus require velinos. remouet laborē quærendi. At tu si qua via est. ostendit illū posse & qa tanto vir est corpis robore: & animi ingenio: qa nat⁹ ex diis. qa Ve nerem matrem habet quia sibi maiora dii concesserunt: quando viuenti hunc descensum permiserunt.

CHRI. Prior. hoc pertinet ad clemētiam ducis. Quis deor⁹ admirat̄ aliquē deū vsū ēe tanta cru delitate. Eripuit. vt oīdat & vim illatā & damnū: Nec putabat hoc eueniſſe nisi a deo: cum Apollo illum in columen in italiā venturum prædixisset. Ad ille respōdet venisse quidē in italiā: sed ibi cæsū fuisse. Com pone autē Nec cortina phœbi fefellit te nec me. Gubernaculū. temonē: Et facit narrationē verisimilem Nā si ne temone nō erat credēdū illū tam diu natare potuisse. Aspera. ex affectu natantis: vel epithetum est æternū maris: Nā tēpestas nulla fuerat fauēte neptūno. Nō vllū. exprimit quæ sit vera amicitia: & qua les in amicos esse debeam⁹. Simul etiā palinurus beniuolētiā captat: vt facilius possit qd̄ petit impetrare

Tantis ſ. atq; trāqlla fuerat nauigatio: ſed loquit̄ ex ea q̄ ſibi erat ſolicitudie: & ex eo qđ ſæpe id ſibi acci-derat. Aut qa ſic natāti videri potuit. Nam & mediocres vnde videri ingētes natāti pnt. Vix lumie q. pa-thos a diuturnitate tpis: vt Septē illū pbibent totos ex ordie mēſes: & Septia poſt troiæ excidiū iā vertit̄ æſtas. A ſūma vn. docēt mathematici: vt reliquor̄ elementor̄ ita aq̄ corpus ſphæricū eſſe: ac ppea mare nō planū eē. ſed turgeſcere: vñ eſt cp pp iterpoſitū būc tumorē maris aliqs poſitus in nauí non videbit mō tem e regione poſitū. quē tn videbit q eſt in ſūmitate mali eiuſdē nauis. Paulati adnabā. oñdit difficulta-tē & feſſitudinē. Et terræ iā tuta. pathos ab eo qđ eſt pter ſpē. Nā vbi tutus eſſe credidit: ibi crudeliſſime occiſus eſt. Crudelis. & qa in naufragū nulla iniuria ꝓuocati ſæuiſſēt: & qa ſpoliati ſepultura neglexiſſēt.

Madida tū veſte grauatū. & q̄ ſequūt̄ buiuſcemōi ſūt: vt ēt in īmaniſſimis cōmiſeratione cōmouere po-tuerit. Ergo crūdelis gens. Preſantē. ponit rē añ oculos: Nam ſæpe prebēdebat: qa ſæpe a fluctib⁹ illinc remouebat̄. Ferro iuaſiſſet. pathos a modo & a materia. Prædāq; i. rē veriſimilē facit. Qui em̄ iuaſiſſēt niſi inde queſtū ſperarēt: Sed nō pp boc minuit̄ crudelitas. Iocundum. ex affectu iferor̄. Vita em̄ nra bu-iuſcemodi eſt: vt ſi illā iferis cōpares iocūdiſſima eſſe videat̄: ſinautē ſupis calamitoſa ſit. Inuicte. ergo po-tes. Creatrix. ſic Lucret. Aeneadū genitrix boim diuūq; voluptas: Quæ mare nauiger̄ q̄ terras frugife-rentes cōcelebras per te qm̄ genus oē aiantū concipit̄. Viſitq; exortū lumia ſolis. Vel potius creatrix tua ex quo facilius etiā poſſe illū oñdit. Terrā inice. fac cœnotaph iū. Sic alibi: Tūc egomet tbœteo in litore inanē cōſtituí. Nāq; potes. Sic Hora. Quāq; feſtinas nō ē mora lōga licebit Iniecto tercio puluere curras.

SER. Da dextrā. Da auxiliū. Vmbra em̄ nū quā tenet: vt Ter fruſtra cōpreſſa manus effu-git imago. Quieſcā ſaltē in morte. Nā naturæ ſemp vagāt̄. Tam dira cup. ex deor̄ ira veni-ens: aut magna: vt Sua cuiq; deus ſit dira cupi-do. Seuer̄. triſtē: & ſunt reciproca. Eumeni-dū. circa quē habitāt eumenides. Ripam abi-bis. vt abeo i tbuſcos. Alii habēt adibis. Fata. quæ ſemel decreuerūt: & locutus eſt ſecū dum epicureos: qui dicūt Nec bene ꝓ meritis capi-tur nec tāgit̄ ira. Duri. ipoſſibilis ad mutatio-nē. Lōge lateq;. de biſtoria ē. Lucan⁹ em̄ peſte laborātibus reſpōdit oraculū manes Palinuri eſſe placādos q; obrem baud procul a velia & nemus ei dederūt & cœnotaphiū. Prodigiis cæleſtibus. & peſtilētiā & oraculū cōpēdioſe tā-git. Piabūt. expiabūt placabūt. Aeternū. in æternū: & eſt aduerbiū. Palinuri. plus eſt q; ſi tuū dixiſſet. Parūper. paulatim lætari cœpit Spes enim ſola nondū beneficiū acceperat pa-tris. alii parūper valde parū volūt. Gaudet co-gnomine terra: eſt em̄ hic & bæc cognominis. In Plauto enim vna de bacchidibus dicit: Illa mea cognominis ē. Metri aūt neceſſitate a cō-muni genere in e miſit ablatiuū. Nauita. Epē tbeſis: vt mauors ꝓ mars. Inde vt ſtygia pro-ſpexit ab vnda. Vt ſiculo proſpexit Abuſq; pa-chynno: & ſic intelligimus bæc tria iuncta eſſe Acberontē ſtygē & cocyton. De bis em̄ naſcū-tur alia. Hinc eſt Nouies ſtyx interfuſa cober-cet. Tacitū. aut ſolū: aut ipſi taciti. Aggredit̄ Hoc ſermōe oñdit eum iratum. Armatus. ac ſi diceret nibil pium molit̄ armatus. Qui. cur Iſtinc. a loco in quo es. Viua. nam ſunt cor-pora mortuor̄ quæ tantū videntur. i. vmbræ.

Me ſum lætat⁹. lectū em̄ eſt in Orpheo q; qm̄ Hercules ad iferos deſcēdit: Charon territus eū ſtatim ſuſcepit: pp quod anno itegro in cō-pedib⁹ fuit. Alcides. ἀπὸ τῆς ἀλκῆς qđā dictū volūt: qđ nō procedit: qa a prima ætatæ ſic dictus ē. ergo ab Alceo patre Amphitrioīs

Quanquā. ac ſi dicat boc in te nondū proba-ui: ſed per ſimulationē: Nam norat. In vinda Hercules a prudētioribus mēte magis q; corpore fortis dr̄. Ergo cū plura fecerit: duodeci ei labores dan-tur propter duodecim agnita ſigna: Quod igitur ab inferis cerberum traxerit: notatur cp omnes cupidita-

Da dexterā miſero: & tecū me tolle p vndas
Sedibus vt ſaltem placidis in morte quieſcam
Talia fatus erat cœpit cum talia vates
Vnde bæc o palinure tibi tam dira cupido:
Tu ſtygias ībumatus aquas: amnēq; ſeuerū
Eumenidum aſpicies: ripā ve iniuſſus abibis:
Deſine fata deum flecti ſperare precando:
Sed cape dicta memor duri ſolatia caſus:
Nam tua finitimi longe lateq; per vrbes
Prodigiis acti cæleſtibus oſſa piabant:
Et ſtatuēt tumulū: & tumulo ſolēnia mittent:
Aeternumq; locus palinuri nomen habebit,
His dictis curæ emotæ: pulſuſq; parumper
Corde dolor triſti: gaudet cognomine terra.
Ergo iter ĩceptū peragūt: fluuioq; ꝓpinquāt:
Nauita quos iā īde vt ſtygia ꝓſpexit abvnda
Per tacitū nemus ire: pedemq; auertere ripæ:
Sic prior aggredit̄ dictis: atq; increpat vltro:
Quiſqs es armatus q noſtra ad flumia tendis:
Fare age qd venias: iā iſtic & cōprime greſſus
Vmbraꝝ hic locus eſt: ſomni noctiſq; ſopore
Corpora viua nefas ſtygia vectare carina.
Nec vero alcidem me ſum lætatus euntem
Accepiſſe lacu: nec tbeſea pyritboumq;
Diis quanquā geniti: atq; īuicti viribus eſſēt:
Tartareū ille manu cuſtodē in vincla petiuit:
Ipſius a ſolio regis traxitq; trementem:
Hi dominā ditis tbalamo deducere adorti:

tes & oīa vilia terrena tōtempſit.nam cerberus eſt terra:quæ eſt conſūptrix corporū: Vnde cerberus quaſi κρεοβορος.i.carniuorus dicitur. Vñ eſt oſſa ſup recubās: Nā oſſa nō cito terra conſūmit. Ipſius a rēgis ſ.atquí cerberus ſtatim poſt flumīa ē:vbi eſt quaſi additus inferorū.Soliū autē Plutonis interius eſt:Ergo vel ad naturā canū referas: q territi ad dām refugiūt: Aut ſoliū p impio accipias:vt alibi arces p imperio vt Imbellē auertis romanis arcibus idum.cū indi vſq; ad primos uenerint fines.i.vſq; ad arces: Dominā. vel de græco eſt:quí vxorem Δεσποινάν dicunt:aut ditis thalamo & dominā charon ad ſe retulit.

DO. Cœpit cum talía vates.Reſpondet ſibylla cuí leges inferorū notiores eſſent. Fata. fatum dixit iudicatum cuius firmitas moueri non poſſit. Nec vero alcí.dat exempla eorum quí apud inferos illicita commiſi eſſent ſub occaſione q deorū originem ducerēt. Tartareum.vna iniuria priuare omnes inferos ſuo cuſtode. Ipſius a ſolio.alia ipſius regis iniuria. Trementem.iniecit timorem Hercules illi qui neminem timuit. Hi dominam ditis.peius conati ſunt. Quod hic loca ſunt accuſationes:Facere vim vxori alienæ. Vxorí regis & præſentis. Ipſi quoq; reginæ.& hæc a perſona. A loco vero de ipſo thalamo quē noſſe præter maritum nemini licuit. A facto extrahi quem honeſto tangere non licuit.

CHRI. Miſero.ſi miſerí ſunt quí in inferno mergunt.quid miſerius eo qui ne hoc quidē aſſequi poteſt. Saltē.Patbos q nunq; in vita qeuerit:& nūc etiā in morte nulla qetis ſpes dat. Talía fatus erat cœpit:Oratio indignatione plena quæ nō ſolū verbis oñdit:verū etiā feſtinatione reſpōſionis.cum vix expectauerit:vt ille finiret. Vnde. Addubitatio auget indignationē:cū videat q ne ſuſpicari quidem poſſit. vnde hæc cupido illi veniat. Tu ſtygias inhumatus.Grauiſſima interrogatio: cum ita vrgemns aduerſariū vt nō poſſit niſi id qđ nobis placet rndere.Hñt autē hæc ſi ingula verba magnū pondus. Tu.q.d.cuí nullum tale meritū eſt vt ſupra fata quicquā ſit tribuendū. Stygias.quas in tanta dii veneratione habent Inhumatus:cū magno pōdere.q.d.qđ nunq; factitatū eſt. Seuerū.q.d.vis quicquam in eo flumine adueſus ius facere:in quo ſumma ſemp obſeruata ſit ſeueritas: Eumenidū.quæ omnium ſcelerum vltrices ſunt. Aſpicies.ſi tantū admiratur ſi aſpiciat:qđ erat ſi trāſeat. Repete ergo Tu q nihil extra ſortem a diis mereris:nulloq; illis ſanguie cōiunct⁹ es inhumatus.qđ ſemp nefas fuit talē fluuiū: & q tales hñt vitrices nō dicāt trāſibis:ſed aſpicies. Aut abibis ripā.vt oñdat maximū nefas eſſe ipſū trāſire etiā ſi poſt tranſitū a ripa nō diſcedēs vlterius nō pgrediat. Deſine ſa.d.f.ſ.oſtendit q trāſire fluuiū aliquē inhumatū ſit vel le flectere fata:quæ ſecūdum ſtoicos ne a Ioue quidem frangi poſſū. Fatū.de fato ita ſcribit Auguſtinus in quinto eius voluminis:q inſcribit de ciuitate dei.Quí no aſtrorū cōſtitutionē ſicuti eſt cum quodq; concipitur vel naſcitur vel inchoat:ſed oēm cōnexionē ſeriēq; cauſarū.qua fit omne quod fit: fati noīe appellāt:nō multū cū iis de vi verbi eſt laborandū:qm̄ hāc ſeriem dei volūtati & poteſtati ſubiiciunt: quí cuncta ſcit anteq; fiāt:& nihil inordinatū relinqt: a quo ſūt oīm poteſtates: quāuis ab illo ſunt omniū voluntates Hæc Auguſtinus.Seneca aūt bis verſibus oſtēdit dei volūtatē: cui⁹ poteſtas per cūcta porrigit fatū illos dicere.Duc me ſūme pater altiq; dominator poli quocūq; placuit.nulla parēdi mora eſt. Aſſum ipiger.fac nolle comitabor gemēs:maluſq; patiar facere qđ licuit bono.Ducūt volentē fata:trabūt nolentem. Poſtremo addit Auguſtinus ordinē cauſarū vbi dei volūtas plurimū valet:nec negamus nec fati vocabulo nūcupamus niſi forte a fūdo fatū dicam⁹. Nā ſcriptū ē in libris ſanctis. Semel locut⁹ eſt deus qm̄ poteſtas dei eſt & tibi dñe miſericordia: Semel.i.incōmutabiliter oīa quæ factur⁹ eſt. Hac ergo rōne fatū appellare poſſumus a fando.ſed qm̄ in alia re intelligi ſolet:corda hoīm nolumus idinare. Plato ſcribit fatum eſſe diuinam legem:per quā ieuitabiles cogitatiões dei ac icepta cōplent. Hāc aūt legē i mūdi aio inſitam ingenitāq; ab ipſa dei ꝓuidentia putat:vt idē ſit hic factū qđ in mente dei eſt ꝓuidentia. Anim⁹ em̄ mūdi miniſter eſt dei q ea quæ ꝓuidentia ſancit:& nouit:diligenter exequit:ac cōplet:ac etiā exequenda miniſtris ſuis:ideſt ſyderibus ac dæmonibus mandat:Quo fit vt lex adminiſtrādi mūdi ſit & in principe deo & i mundi ſpiritu ac ſyderibus. Hoc oē exprimit Plato. Ineuitabiles primo dixit cogitationes dei:ſecundo legē per quam illæ complent:& alibi dixit fatū eē ſyderū legem:vt oñderet ꝓuidentiā in deo eſſe.fatū vero in mūdi ſpiritu ac ſyderibus. Sæpe etiam vniuerſi mentē fatū nūcupāt. Sæpe & ipſius legis executionē. Ergo apud platonicos q̄ttuor ſignificat fatū:Mentē ipſā cœli:Legē quæ illi ingenita eſt. Legem quæ cæteris diis attribuit. Ac deniq; executionē quā ſanxit deus primus:quas adminiſtrandas ſuſceperint ſecundi. Hæc de platone Trimegiſtus aūt primo dedit diffinitionē:quæ ad ipſius legis temporalē executionē ptinet dicēs. Fatum eſſe neceſſitatē oium quæ geruntur ſemp ſibi catenatis nexibus iunctam. Secūdo applellauit mundi aiam fati noīe:& ſimul aliā diffinitionē poſuit:qua fatum & in mundi mente & in cæteris diis poſuit. Dicit enim Fatum eſt aut ſecundus deus.i.vniuerſitatis anim⁹:aut omnium cœleſtium terrorūq; firmata diuinis legibus diſciplina:ideſt ratio & ordo rerū adminiſtrandarū in diis in ſummi dei ꝓuidētia. Ac idē Trimegiſtus tria putat in rebus adminiſtrandis pricipatum tenere bis verbis. Hæc tria fatum:neceſſitas: ordo nutu dei effecta ſunt. Prima igitur eſt prouidentia diuina gubernans mundum. A qua gubernanda mundi ratio ſi miliſ mundi menti tradita eſt: quā hic fatum nominat. Ab hoc neceſſitatē vult oriri.ideſt rationis huius ineuitabilē executionem. A neceſſitate cenſet ordinem emanare. Hæ autē ſunt eius verba. Fatū & neceſſitas ambo ſibi inuicem indiuiduo nexe ſunt glutiuo. Fatum rerum initia parit. Neceſſitas cogit effectum: quæ ex illius primordiis pendet. Has ordo conſequitur: ideſt textus & diſpoſitio tpis rerū pficiendarum Nabil eſt enim ſine ordinis diſpoſitione & compoſitione. Eſt igit eodem Trimegiſto teſte prouidētia lex rerum agendarū in ſummo principe conſtituta. Ab hac fluit fatum:lex.ſ. ꝓuidentiæ ſimilis: ſed in mundi ſpiritu inſita. Hic neceſſitas deinde ordo. Cæteri philoſophi nō integrā hāc Trimegiſti ſniam acceperunt præter platonem. Pythagoras em̄ ꝓuidentia mundū adminiſtrari dixit. Fatum aute diffiniens id quod ad

Fatum

Prouidentiæ

legem & ad legis executionem ordinem explicuit scribēs Fatum esse eorum quæ sunt per partes adminis/strandorum causam. Ad idem quoq; respiciēs Aristoteles Fatum inquit est decretum causarū attractu se inuicē continentiū. Stoici idē pene exprimūt: cum dicant fatum esse conexam rerū seriē siue rationem per quā mundus administratur. Democritus aūt Heraclitus: Empedocles: Xenophanes: & Melissus sola ne cessitatē in fati diffinitiōe posuerunt: dicūt em̄ fatum esse euentum ineuitabilem ac necessarium. Boetius aūt solā executionis connexionem posuit. Fatum em̄ ait est inhærens rebus mobilibus dispositio: p quā diuina prouidentia suis quæq; nectit ordinibus: Hæc fortasse: dum breuitati studeo: obscur⁹ q̄q; par erat retuli. Sed inuenies apud Marsiliū nostrum vicinum & hæc & plurima alia enodatius explicatiusq; scripta.

Memor. q. d. quæ te non fallēt: Nam qui narrat: non iubet memoriæ mandari quæ non credat futura: ne aliquādo mēdacio argui possit. Cælestibus. q. d. quæ non sunt contēnenda. Ergo non est dubitandū q̄ exequat̄. Palinurus. Diximus de elia siue velia. Palinurus autē promotorium est nō procul ab hac vrbe

Parump. statim secundum Marcellū: Sed magis Seruio assentior. His dictis. nō potuit venire in itali am. i. ad cōtemplationē æneas: nisi palinurus quē appetitū rationi repugnātem interpretati sumus: quin nimis vehemēs nimis cōcitatus est a somno. i. a sūma ai & placida qete de temone. i. de vitæ administratio ne deiiceret̄: Nunc aūt cum in iferno. i. in vitioꝝ speculatiōe iteꝝ sese offerat. iteꝝ repellit̄: qa non possu/mus vitia cōtemplari: vt ab eis liberemur: nisi prius relicto hoc appesitu. Nauita. de charonte abunde dictum est: & q̄ vim nolit pati: etiā demonstratium est. Somni noctisq;. vt ostendat oia cū iam sit amissa ratio q̄si dormire: aut in reꝝ oium tenebris & cæcitate versari. Petiuit. abduxit secundū Marcellum.

SER. Amphrysia vates. apollinea: & ē lōge repetitū epitheton. nam Aphrysis est thes/saliæ fluuius: iuxta quem Apollo priuatus di uinitate ab Ioue irato Admeti regis pauit ar/menta: qa occiderat cyclopas fabricatores ful/minū: qbus Aesculapi⁹ Apollinis filius extin ctus est: quia Hipollytū ab inferis potētia ber/barum reuocauerat. Nec vim tela ferunt. Ac si diceret tantum repellit. Licet. fas est: Et est concedentis aduerbiū sicut esto. Aeternum. aduerbium est: vt supra: & subaudit̄ bis æter/num: latrans æternum tereat. Patrui. quia Io uis est filia ex cerere. Seruet. custodiat: vt Tā tas seruabat filia sedes. Troius. q. d. a dīs ori ginem ducens. Pietate insignis & ar. ppter illā pauci quos æquus amauit iup. aut ard. e. ad æ. v. Herebi. proprie pars inferoꝝ: in qua qui bene vixerunt morātur: Nam ad elysium non nisi purgati veniūt: Vnde est Et pauci læ/ta arua tenemus. Hic deprēsum est animas de elysio ad corpora non redire. quia per purgati onem carent cupiditate. Si te nulla m. necessi tate vult persuadere: quia scit manes nulla re flecti. Pietatis imago. i. pietas: vt vis berculea ideſt bercules: & est pipbrasis. Aperit. nudat vt Aperire procul mōtes ac voluere fumū. Fa talis virgæ. nā est Si te fata vocāt. Lōgo post aut aduerbiū ē: aut præpositio antique posita.

Iuga. grece dixit ζυγα. q̄ transtra vocamus

Laxat. Vacuat: vt supra. Foros. Tabulata. Multitudie em̄ remota quasi laxantur spacia.

Alueo. Fluminis. & per synerefin aluo. Ingē tem æneā. vt oñdat per purgationē animi etiā corpora fieri leuiora: qd̄ de sibylla vult accipi.

Sutilis. itexta: ergo fragilis. Tādē. Propter paludis magnitudinē: aut qd̄ melius ē pp pō/dus æneæ: & ppter cœni densitatē. Informi. sine forma. Personat. aut psonare facit: aut p regna sonat. Et qa de animis dictur⁹ ē: bene fa cit ante cerberi mētionē cōsumptoris corpoꝝ Luc. Qui viscera sæuo spargis nra cani. Tūc ei anime locum suum recipiunt. cum fuerit cor/pus cōsumptū. Colubris. fingit̄ p pilis habe re serpētes: & bypallage: qa in collo eius bor/

Quem cōtra breuiter fata est amphrysia vates
Nullæ hic insidiæ tales absiste moueri:
Nec vim tela ferūt: licet ingens ianitor antro:
Aeternum latrās exangues terreat vmbras:
Casta licet patrui seruet proserpina limen.
Troius æneas pietate insignis & armis:
Ad genitorē imas berebi descēdit ad vmbras
Si te nulla mouet tantæ pietatis imago:
At ramum hūc: aperit ramū qui veste latebat
Agnoscas: rabida ex ira tum corda resident:
Nec plura bis. ille admirans venerabile donū
Fatalis virgæ: longo post tempore visum:
Cæruleam aduertit puppim: ripæq; ꝑpiquat
Inde alias aīas: quæ per iuga longa sedebant
Deturbat: laxatq; foro simul accipit alueo
Igentem æneam. gemuit sub pondere cymba
Sutilis: & multam accepit rimosa paludem.
Tandem trans fluuiū icolumes vateq; virūq;
Informi limo: glaucaq; exponit in vlua
Cerberus hæc ingens latratu regna trifauci
Personat aduerso recubans īmanis in antro:
Cui vates horrere vidēs iam colla colubris:
Melle soporatā & medicatis frugibus offam
Obiicit. ille fame rabida tria guttura pādens
Corripit obiectā: atq; īmania terga resoluit
Fusus humi: totoq; ingens extēditur antro:
Occupat æneas aditum: custode sepulto:
Euaditq; celer ripam irremeabilis vndæ.
Continuo auditæ voces: uagitus & ingens:

rebant colubræ

rebant colubræ. Offa.hinc diminutiuũ ofella quæ nõ geminat f. Quod ait melle:alluſit ad corpora quæ cũ melle obruunt. Toto antro.per hoc eius magnitudo oñdit: vt de Polyphemo iacuitq; p antrũ imẽſum. Occupat.raptim ingredit. Sepulto.ſine pulſu.i.ſine motu dormiente. Irremeabilis.epithetum æternũ:& etiã ipſi æneæ irremeabilis:qa per aliã portã egreſſurus eſt. Cõtinuo au.vo. Nouem circuliſ inferi cincti dicunt:quos nunc exequit. Primus aias infantium tenet. Stãs eorum qui per ſimplicitatem adeſſe nequierunt. Tercius eorũ qui euitantes erũnas ſe interemerũt. Quartus eorũ qui amauerũt. Quintus virorũ fortiũ. Sextus nocentum qui puniunt a iudicibus. In ſeptimo aiæ purgant. In octauo ſunt aiæ ita purgatæ vt redeant. In nono vt iam non redeant in cãpo elyſio. Vagitus.poetice dixit. Ploratus tm̃ lachrymarũ.planctus tantum vocum. Fletus ad vtrunq; pertinet. Sed confunduntur plerunq;.

DO. Breuiter. Quia quæ iuxta ſunt longo ſermone nõ egẽt. Nullæ iſidiæ. loqt ergo contra vt dixit Nã loquitur cõtra illa quæ ſuſpicabat. Nec.n.tel.f.cõfutat qđ ille vehementer timebat. Ferr̃ em̃ ferrum plerunq; nõ vt iferat. ſed vt repellat iniuria. Pietate & armis.nã pp pietatẽ deſcẽdit ad patrẽ:ppter vero fortitudinẽ nõ reformidauit pigula:q̃ ſunt apti iferos. Alias aias.quo facilius æneam ferret. Ingentem. aut q̃ re vera eẽt magnus:aut cõparatiõe exiguæ nauis:q̃as icorporeas aias vehendas inuentã eſſet. Tãdem. Aũt.mora fuit:quia nauis præter ſolitũ eſſet onuſta. Vel ex affectu æneæ qui properabat ad patrem.

CHRI. Nullæ hic iſidiæ. Purgat quæ ille timebat:& oñdit q̃ alienus ſit a fraude & a rapina. poſt hæc oñdit ramũ. Hæc oĩa huc tẽdunt: vt qui ad ſpeculationẽ tendunt:primo vacẽt & dolo & vi:hoc eſt omi vitio. Nã ille aſcẽdet in montẽ dñi:& ſtabit in loco ſcto eius:q eſt innocẽs manibus & mũdo corde:& nõ accepit in vanũ aiam ſuã. Sed neq; hoc ſatis ẽ:vt vitio careas:vt in ſpeculationẽ recipiaris: Sed op? ẽ vt ramũ aperias.i.pferas ipſã ſapientiã:quã,ſine dei diſpoſitiõe nemo aſſequit: Vñ dixit donum fatalis virgæ. Mirabilem:qa nil ſapientia mirabilius eſt. Lõgo poſt t.v. Nihil em̃ rarius videre cõtingit. Miratur ergo ramũ aureũ: Nã q̃uis nolit cogi liber arbitriũ:tñ cõcedit ſapiæ. Cæruleã aduertit p. Aduertit voluntatẽ q̃ videnda diſcutiat. Hæc bẽt prã.i. ipetũ in obiectũ:bẽt in puppi clauũ.i.rõnem q̃ cuncta ponderet & regat:nã & in malo eligẽdo adhibet rõnẽ licet falſã. Charõ igit.i.liber arbitriũ viſo ramo.i. ſapiẽtia libenter ad illum ſe vertit. Nauis cærulea eſt. Cæruleus ãt color ex albo cõſtat & nigro:qa anim? p ſpeculationẽ ad inferna tendẽs nigrũ.i.vitiũ & albũ.i.virtutẽ cogitat. Vel per nigrũ infitiã p albũ cognitionem intellige. Speculator em̃ niſi videret aliqd:nõ moueret ad ſpeculãdum. Si vero omia videret:ceſſaret ipſa ſpeculatio Remouet charõ cæteras aias.i.cæteros oẽs ai affectus & pturbatiões:& recipit æneã cũ Sibylla.i.aim cum ſolo intellectu. Cymba ſutilis eſt:qa ſcitis ſcienda annectit. Eſt rimoſa ppterea qđ in eadẽ re ſcibiliũ ſciterũ que diuerſitas nulla eſt:diſtãtq; longe iter ſe:ac differũt:& pugnare ſæpe videntur. Gemit cymba ex anguſtia:q̃ præmit pp ſpeculatiõis difficultatẽ:& qa rimoſa eſt accipit multã paludẽ. Nam ſæpe inter ſpeculandũ corporeaq; req; illecebræ ſubeũt. Cerberus.hic ſecundũ Heſiodũ natus eſt ex Echidna & Typhaone ſimul cũ Orto cane Gerionis & hydra & chimera:& vt idẽ poeta ſcribit:hẽt centum capita. Janitor eſt plutonis:& cuicunq; venienti cauda atq; auribus blandit:ſed exire neminẽ patit. Siquidem in iſidiis colloca tus quẽcunq; extra ianuã offendit:deuorat. Alii nõ centũ ſibi capita:ſed tria dant. Veq; qđ magis abſonũ iudicari poſſit cõtraria ſentire Heſio.ac Virg.vident. Siquidẽ Heſio.ait illum intrãtibus blãdiri:Egredientibus vero aduerſari. Contra Virg.ipſum viuentibus obſtare & ne igrediat eos ipedire iducit. Quoq; cõtrouerſiã vt facili? tollamus: meminiſſe oportet deſcenſũ ad inferos eſſe:tum eorũ qui in vitia labuntur tũ eorũ qui deſcẽdũt in cõtẽplationẽ vitioq;:vt cũ illoq; pnitioſam peſtẽ cognouerint: ab illis ſe purgẽt Cerberq; aũt pro eo poni qđ in nobis terrenũ ac ppea caducũ eſt. Si igitur intelligamus nos ad inferos deſcendere:cũ in vitia labimus:erit id qđ ſcribit Heſio. Nam labentibus ita ad inferos blandit cerberus.i. corporei ſenſus. Nam illi nos in vitia pcipites agũt:& ad oẽs voluptates inuitãt. quæ aĩm effœminãt: cõtraq; ab omi req; celeſtiũ iueſtigatiõe remouẽt & quia nihil niſi corporeũ nobis ſeſe offert: nos nihil niſi corp? eſſe putamus. Sin aũt hinc abire tẽtamus:repugnauit oĩo eadẽ voluptates. Itaq; hortant ad ingreſſũ: deborrantur ab ingreſſu. Sin aũt eũ deſcenſum ad inferos intelligamus: per quẽ contẽplationẽ vitioq; vt ab illis diſcedamus ſignificamus:cõtra eſt de cerbero. Nã repugnat aduerſaturq; ingredi volentibus. Impediunt em̃ nos ea oĩa q̃ q̃uis caduca momẽtaneaq; ſint.tñ ſenſus demulcẽt. Præſertim aũt ipedit nos timor:ne eaqbus corpus indiget nos deficiãt. Itaq; ſapiens q eſt cõſiderat tria genera eſſe eaq; req; q̃ ad corpus ptinẽt voluptatũ. Primæ illaq; req; ſunt quæ nec neceſſariæ nec naturales ſunt. Altera eaq; req;: quæ & ſi non ſunt neceſſariæ: tamen ſunt naturales. Tercia vero illaq; quæ naturales neceſſariæq; ſunt. Itaq; primã tanq̃ oĩo pnitioſã refugiendã eſſe cenſet. Secunda vero ſpẽm facile caremus. Tertiã poſtremo q̃uis ea contineat ſine qbus eſſe nõ poſſumus:facile tñ parari illa poſſe:qa natura paucis minimiſq; cõtenta ſit aiaduertit. Iſta ergo facile ſine multa ipenſa & paruo labore ſibi cõparat:ac deinceps reliquũ tẽpus maxiarum rerum contẽplatõi ipendit. Qua quidẽ laute abũdeq; aliter anim? eaq; viget ac beate degit. vt ipſa inueſtigatio pabulũ ſit:ac vera ambroſia. Gaudium aũt qđ ex illarum rerum cognitione puenit ſuauiſſimum nectar pbet. Dat igit cerbero.i.neceſſitati corpis offam.i.vilem ac facile parabilem cibum:in quo ſit etiam potus: & ex quo dignat ſomnus:vt ad plenũ ſatiſſaciat neceſſitati corporeæ. Nam cibo: potu ac ſomno indiget vita anima lis:vn de trifauci latratu illum perſonare dicit. Soporatam.nam vt diximus: ſomnus neceſſarius eſt vitæ corporeæ. Ille fame rabida.oſtendit per tranſitum nullũ obſonium melius eſſe q̃ fames:cum tunc etiam viliſſima ſuauiſſima ſint:& illud ſimul docet fame ipſa oĩa latrare:& in omnem rabiem verti. Hinc ipſe alibi Et male ſuada fames. Occupat.e.a.cuſtode ſepulto.nam cum ita curatum eſt corpus: vt neq; nimio luxu contumax ſit:neq; rurſus rebus neceſſariis laboret:iacet obtemperans. nec animo contemplari volẽti aduerſatur. Ergo valet æneas ideſt vir ſapiens occupare ingreſſum ad contemplationem.

Charon

Cerberus

SER. In limie primo. Qui de prima ipsi subrepti sunt vita. Exortes. expertes sine parte ἔκληρους græce. Acerbo. Immaturo trãslatio a pomis. Sine sorte. sine iudicio. nã antiq nõ audiebãt cãs nisi sorte ordiatas. Nam tpe quo agebãt cãæ cõueniebãt oẽs: vñ & cõciliũ ait. Et ex sorte dieꝝ ordinẽ capiebãt: quo post diẽ trigesimũ suas cãs exeq̃bant: vñ ẽ Vrnam mouet: Iuue. Gña fallacis ptoris, vicerit vrnã.

Quæsitor. proprie is est q exercẽdis qõnib⁹ præest. Inducit aũt Minoa tanq̃ crudelẽ: qđ epitheton Pla. & Home. ei dant. Nã Aeac⁹ & Rhadamãtus fres minores fũt. Mœsti. qa secundũ Pla. grauiter puniunt eoꝝ aiæ qui sibi inferunt mortẽ. Lucẽ. figurate: nã perosum illius dicimus. Proiecere. quasi rem vilem. Duros perferre. Home. Achillis vmbram inducit dicentem libentius se omnia aduersa apud superos tolerare: q̃ apud inferos iperare. Aethere. Nostrũ habitaculũ ætherem vocauit inferoꝝ comparatiõe. Fata. iura naturæ. Nouies styx interfusa. qui altius de mundi ratiõe quæsierunt dicunt intra mundi bos nouem circulos inclusas esse virtutes: in quib⁹ & iracũdiæ sunt & cupiditates. de qbus tristicia. i. stix: vñ dici nouẽ esse circulos stygis: quæ inferos cingit. i. vt supra diximus terrã. Nã dicũt alias eẽ purgatiores extra bos mũdi circulos potestates. Partẽ fusi monstrant in oẽm. Plures vult ostendere eos in quib⁹ libido dominat. Lugentes cãpi. Quasi lucis egẽtes: qđ etiã a morib⁹ cõgruit. Durus a. Immitis inexorabilis. Tabe p. Corpe paulatim defluente. Secreti celant c. amãtibus cõgruit. Myrtea silua q̃ est Veneri cõsecrata. Curæ non ipsa in morte r: Hoc est etiã illic amant: & habẽt peractoꝝ imaginẽ criminũ. sicut ẽt de piis dicturus est: vt Quæ gratia currũ Armorũq̃ fuit viuis q̃ cura nitẽtes. Pascere equos eadem sequit tellure repostos. Sane sciendũ vt supra diximus: loqui eũ de armore generali: sicut etiã plato in sympositio tractat. Nihil em inter est qđ qs amet: dũmodo amore teneat. Notãdũ etiã est: nã rarꝝ est quia cum masculino genere supra vsus fuerit: vt Hic quos durus amor: Nunc tm fœminarꝝ ponit exẽpla: nõ q̃ desinit viri: sed elegit sexũ impatientẽ ad amandũ. tn paulopost etiã Sichæi facturus est cõmemorationẽ. His phædram. Hæc fuit filia Minois & Pasiphes & vxor Thesei: quæ priuignum Hypolitũ amore capta de stupro interpellauit: & desperata apud maritũ eum falsi criminis detulit: qui iratus inuocauit Aegeum patrem: vt Hypolito currum agitanti imitteret phocã: quo facto & Hipolito interempto: Phædra amoris ipatientia laqueo vitam finiuit. Procrin. Hæc vxor Cephali fuit: qui cum venandi studio teneretur: labore fessus locũ quendã adire consueuerat: & illic ad se recreandũ aurã vocare: qđ cum sæpe faceret: amorem in se mouit Aurore: quæ ei canem velocissimã Lælapa nomie donauit. & duo hastilia ineuitabilia: eumq̃ in amplexus rogauit. Ille ait iusiurandũ se bre cum coniuge mutuæ castitatis: quo audito Aurora rñdit: vt pbes igit cõiugis castitatẽ mutua te in mercatorẽ: quo facto ille iuit ad procrin: & oblatis muneribus inpetratoq̃ coitu: confessus est se eẽ maritũ: qđ illa dolens cum audisset a rustico amare eum auroram: quã iuocare consueuerat: ad siluas profecta est: & in frutetis latuit ad deprehẽdendũ maritũ: qui cum amore solito auroram vocaret: Procris egredi cupiens fruteta cõmouit: sperãs Cephalus ferã: hastã ieuitabilẽ iecit: & ignarus interemit vxorem Mœstãq̃ eryphilẽ. Hæc Amphiarai auguriis argiui vxor fuit: quæ latentẽ bello thebano maritum polynici prodidit: monili accepto quod ãte vxori dederat: qui ductus ad prœlium hiatu terræ periit: cuius filius Alcmæon postea matrẽ necauit: & est vt Horrestes furore correptus. Vituperat sane Virg. q̃ mœstam dixerit: quam stygerem legit apud Homerꝝ. i. nocentem. Nam mœsta est στυγερη.

DO. Dulcis vitæ ex. quos dulcis vita cito deseruit: & fecit exortes. i. extra sortẽ viuendi maiorẽ. Abvbere. ad augmentũ miseratiõis q̃ isontes a mris vberibus rapti añ extinguerẽt q̃s loq cœpisset. Quæsitor m. Et inquirendi & vrnæ agitãdæ bẽt ptãtem. Insontes. dr cã facti. Nihil em fit nisi qđ faciendi habet necessitatẽ. Fusi in oẽm partẽ. quo cũq̃ oculos tẽdere poterãt. Secretos. aut in abdito cõstitutos aut seorsum paratos. Curæ nõ ipsa in mor. r. Tauta fuit vis amoris: vt post mortem ab iisdẽ curis non deserentur.

CHRISTOPHORVS. Vagitus. Vagire infantium est: quoniam pueri simul atq̃ parti sunt eam primum vocem edunt: quæ prima syllaba in dictione est: Vnde & vaticanus deus is est: penes quem vocis humanæ initia sunt a quo acer vaticanus est dictus: vt ait Varro: q̃uis alii hunc deũ a vaticiniis nominatum velint: & agrum vaticanum q̃ a vaticiniis quæ vi atq̃ instictu eius det in eo agro fieri solita essent.

Vagire
Vaticanus

Flentes.

Infantumq̃ animæ flentes in limie primo:
Quos dulcis vitæ exortes: & abvbere raptos
Abstulit atra dies: & funere mersit acerbo
Hos iuxta falso damnati crimine mortis:
Nec vero hæ sine sorte datæ: sine iudice sedes
Quæsitor minos vrnã mouet: ille silentum
Conciliumq̃ vocat: vitasq̃ & crimina discit.
Proxima deinde tenẽt mœsti loca: q̃ sibi letũ
Insontes peperere manu: lucemq̃ perosi
Proiecere animas: quã vellent æthere in alto.
Nunc & pauperiẽ: & duros perferre labores:
Fata obstant: tristiq̃ palus inamabilis vnda
Alligat: & nouies styx interfusa coercet.
Nec procul hinc partẽ fusi monstrãt in oẽm.
Lugentes campi: sic illos nomine dicunt.
Hic quos durus amor crudeli tabe peredit
Secreti cælant cales: & myrtea circum
Silua tegit: curæ nõ ipsa in morte relinquunt.
His phædrã, pcrinq̃ locis: mœstãq̃ eriphylẽ
Crudelis nati monstrantem vulnera cernit.

Elentes. Flere est tantum lachrymis: Gemere pectore cum præ angustia in sonum prorumpimus. Ideo & iumēta sub nimio pōdere gemūt: & inaiata ea rōne gemere dicunt: vt Gemuit sub pōdere cymba. plorare est voce flebili dolorē ondere: vñ est iplorare: Plangere est pcussiōe mēbroꝝ dolorem oñdere: & percutere capit. Eiulare est acutiori & magis sublata voce flere: qđ est mulieꝝ: & pene idē qđ vlulare: cuius hoc lupoꝝ canūcꝫ sit. Nam vociferāt q no mō dolorē: sed idignationē voce effrenata demōstrant: qđ & vemēter clamare aliqñ significat. Lamētare est voce q̄rela & tristi orōne calamitatē testari. Infātia āt secundum doctiores phōs septimo anno finit: quæ est pria ætas. Scda vero pueritia nuncupat vsqꝫ ad puberta tem: scdo septēnario. i. quarto decimo anno finit. Tercia. i. adolescētia. ad. xxi. annū extēdit. Deinde septēnario geminato ad. xxxv. annū pducit iuuētus: quia ætate pfecta vxorē ducere Aristo. iubet. Rursus septēnario geminato vsqꝫ ad. xlix. vel. l. annū: est ætas virilis: matura ac pfecta. Senectus demū triplicato septanario cōstituit. Ait āt Aristo. in li. de rep. q ebdomatibus diuidūt ætates: plurimū bene dicūt. Sequenda eī est naturæ dictio. Abubere rap. Pathos a breuitate vite & ab ætate. A cerbo. ab eo qđ est acer. Nā quæ acerba sunt: acriorē hnt saporē. Dānati falso. c. Iure post ifātilē inocētiā ponunt q innocentes mortē subire. Sorte. Vide Seruiū. Sed & Quinti. ait: Quod in foro vel atrocitate formulaꝝ vel modo petitionum vel nouissimæ sorte iudicat. Minos. Scripserūt multi plurios deos in creta fuisse: ac deiñ mītis ætatib⁹ post deos beroas eandē insulā būisse: quoꝝ clariores teste Hero. Minos & Rbadamātus fuere Europes & Iouis filii. minoaꝫ maiorē natu regnū accepisse: ac plres vrbes cōdidisse. Sed ex iis tres nobiliores Gnosū quod asiā spectat. Pbesum vero ad meridiē positū: & Cydon ad occasū vergēs. Dedit leges cretēsibus: qs a pre accepit: q in spelunca sibi cōgrediēs eas dabat. Ac bello nauali multas insulas cœpit: primꝰ græcoꝝ mari iperauit. Magnoꝫ in bonore ppter iustitiam & fortitudinē fuit. Classe primus teste Plinio pugnauit Epborus autē scribit Minoa cuiusdā antiquissimi Rbadamātis imitatorē extisse viri iustitia & æquitate celeberimi: qua appellatione Minois frater fuit. Hunc igit sectatus Minos p nouē annos Iouis antrum cōscendebat: ac postea inde descendēs leges q̄ mādata iouis dicebat boib⁹ ferebat. Vnde poeta dixit Hinc quondā minos nouū regnauerat annū. Excelsa mandata iouis captās Ait Stra. Mœsti. qm̄ contra imperiū deoꝝ fecerunt. Erat em in arcanis antiquoꝝ nō licere cuiꝫ se ipsum interimere: cuius rei banc rationē Socrates apud Pla. refert: boies in quadā custodia esse: nec oportere quenꝫ seipsum dissoluere: ne ꝫ fugere dicitꝫ deos nostri curam babere nos vero boies in rebus esse deoꝝ. Ergo quēadmodum siquis ex nostris seruis se occideret cum hoc nō mandaremus grauiter feremus: atꝫ si possemus puniremus: ita & deus facit siquis banc custodiam effugiat prius ꝫ sibi deus aliquam necessitatem iposuerit: vt tunc Socrati fecit. Nouies. Quia octo cœlorum spbæris: & corpore inclusa est aia: in inferis esse dicitur. Alii dicūt nouem circuitiones stygis nouē esse cōplexiones ex qualitatibus quattuor humoꝝ: quibus anima a diuinitate sequestratur: quaꝝ q̄ttuor sunt simplices. Nā bili color: sanguini humor: pituitæ frigiditas atræ bili siccitas. Quattuor coiunctē. Nam siccitas mixta frigori terrestrem corporaturam facit calori igneam. Humiditas cum frigore aquaticā cum calore aereā facit. Nouam volunt æqualē: in qua quia secundum iustitiā oms operent qualitates nulla superet. Lugentes. nam luctus maxime amātū est. Vnde in buc. Nec lachrymis crudelis amor nec gramine ripæ Nec cithiso saturantur apes: nec fronde capellæ.

SER. Euadnem. Hæc vxor capanei fuit: quæ se in ardentem maritī rogum præcipitauit. Pasipbæn. Hæc aūt vt supra diximus: tauri amore flagrauit. Laodomia. Vxor protesilai fuit: q̄ cū maritū in bello troiāo pisse cognouisset: optauit vt eius vmbrā videret: q̄re cōcessa nō deserēs eā in eius āplexib⁹ periit. Nunc fœmia c. Ceneus virgo fuit: quæ a Neptūno p strupri pcio meruit sexus mutationē. Fuit etiā iuulnerabilis: q pugnādo p lapytis a cētauris crebris ictibus fustiū paulatim fix⁹ in terrā ē: post mortē tn in sexum redit. Hoc āt dictū ondit platonicū illud animas per μετεμψυχωσιν sexū plerunꝫ mutare. Errabat. Vagabatur: & bene alluſit: quia & amauerat & se iteremerat: vt quasi incertū eēt quē circulum posset tenere. Obscuram. Receti morte: vt supra diximus. Infœlix di. Veniali vtit statu: & excusat se p necessitatē: ne mortis cā fuisse videat. Verus mihi nunci⁹. κατάτοδιώτωμενόν intelligendū quod si nunciatus Didonis interitus Alii ad ignem referunt visum. Alii ad Mercurium qui ait certa mori: sed in neutro etiam ei genus mortis significatū ē: & hic dicit Ferroꝫ extrema secutā. Sane qui nūciat genere tn dī masculino: quod autem nunciat: licet neutro dicat inuenit tamen etiā masculino. Funeris

Euadnemqꝫ: & pasiphæn laodomia
It comes & iuuenis quōdā nūc fœmia cæneꝰ:
Rursus & in veterem fato reuoluta figuram
Inter quas fœnisa recens a vulnere dido
Errabar silua in magna: quam troius heros
Vt primū iusta stetit: agnouitqꝫ per vmbram
Obscuram: qualem primo quis surgere mēse
Aut videt aut vidisse putat per nubila lunam
Demisit lachrymas: dulciqꝫ affatus amore est
Infœlix dido verus mihi nuncius ergo
Venerat extinctam: ferroqꝫ extrema secutam
Funeris heu tibi causa fui: per sydera iuro
Per superos: & siqua fides tellure sub ima est.
Inuitus regina tuo de littore cessi:
Sed me iussa deū quæ nūc bas ire per vmbras
Per loca senta situ cogunt noctēqꝫ ꝓfundam:

Aetates hominis

Minos

beu tibi cā f.ac si diceret.q fuerā añ cā volupta tis. Siqua f.t.sub ima ē.vbi ꝓmissa exitū non bñt.Respexit āt ad Orpheū: q̄ receptā ꝓdidit cōiugē. Quæ nunc b.i.p vm.argumentatur ex eo ꝙ est inferos subire cōpulsus inuitū se re liquisse carthaginē. Senta.squallida:& ē trās latio a terra inculta. Situs āt ꝓprie est lanugo quedā ex humore procreata. Fit āt in locis ca rentibus sole. Nec credere quiui. argumēta tionē tendit: ac si diceret si credidissē forte etiā deoꝝ iussa contēnerē. Siste gradum:discedere eam datur intelligi. Extremū fato q̄ te allo quor b.e.aut qa deus futurus est:aut q̄ melī us ē: qa post mortē tenebit alterū circulū viris fortibus.s.nō amātibus datū. Torua.ꝑ torue i.terribiliter. Lenibat.pro leniebat:& antique dixit:vt Sq̄mis auroq̄ polibat.ꝑ poliebat.Ma iores em̄ in oīb⁹ cōiugationib⁹ iperatiuo bam addebāt:& faciebāt iperfectū indicatiui:q̄ ad huc in tribus obseruaē. In quarta etiā e addiē vt nutri nutriebat. Lachrymasq̄ ciebat.Sibi:

Imperiis egere suis:nec credere quiui
Hunc tantum tibi me discessu ferre dolorem:
Siste gradum: teq̄ aspectu ne subtrahe nō:
Quē fugis: extremū fato q̄ te alloquor hocē
Talibus æneas ardentem & torua tuētem
Lenibat dictis animum: lachrymasq̄ ciebat:
Illa solo fixos oculos auersa tenebat
Nec magis incepto vultum sermone mouet:
Quam si dura silex aut stet marpesia cautes.
Tandem corripuit sese: atq̄ inimica refugit.
In nemus vmbriferū: cōiunx tibi pristinus illi
Respondet curis:æquatq̄ sichæus amorem
Nec minus æneas casu perculsus iniquo.
Prosequit lachrymās longe & miseratus euntē

aut certe illud dicit.Sermo quidē eius lachrymas exciebat:sed illa īmobilis mansit.Nam ciere ꝓprie est al teri fletū mouere. Tractū est āt hoc de Home.q̄ iducit Aiacis vmbrā Vlyxis colloquia fugientē: q̄ ei fue rat cā mortis. Incepto sermone.a principio orationis. Dura silex. Saxi est spēs generalitas em̄ ē nō pōt sequente spālitate.nam cautem marpesiam pariū lapidē dicit. Marpesos em̄ mōs est parie īsulæ habens du rissimos lapides. Tandē.quasi diu deliberauerit. Vmbriferum.frondosū. Pristinus.prior:q̄ difficile inueniē. Nā de hoc sermone q̄rit & probus & alii. Rñdet cu.aut pari eā diligit affectione:q̄ in ænea non fuit:vt expressio rei supradictę sit. Aequatq̄ sichæus amorē:Aut certe rñdet curis:par est mortis similitu dine.Ferro em̄ vterq̄ consumptus est. Prosequit̄ l.Longe oculis eā sequebatur bumentibus.

DO. Vmbrā ob.cū dicit vmbrā obscurā:habuit aliquit luminis.Id em̄ est obscuꝝ q̄ oñdat aliquā lu cē:sed & maxias bēt mixtas tenebras. Demisit la.nō cogitauit flere:nā dolor verus repētinos fletus non coactus excludit. Infœlix dido.personaꝝ & causaꝝ ratio babeē.Dido fuit aspera ꝓp recētis facti causam: cuius q̄tus dolor fuerit:oñdit exit⁹. Acerbitas etiā vulneris & aspectus auctoris dolorē duplicabat. Ae neas autem se reum agnoscit:& interposita purgatiōe factū fatē. Infœlix dido.oñdit dolorē ꝙ miserabi liter ferat:& augē ꝙ ferro perierit Per sydera. Firmamentum ponit purgationis: quia apud illā fide ca rebat:& quia boim testimoniū adhiberi non poterat:adhibet deoꝝ. Et si qua fides. quia nesciebat q̄ ge nus iurisiurādi apud iferos eēt:posuit generalē iurationē. Inuitus. non te fugi:sed potiorum iussis cessi.

De tuo littore.q.d.mutaui locum:sed te animo retinui. Nec credere q.Mendacio verisimili tutatur cau sam.Ipsa primo silendo:& se auertendo:& postremo fugiendo ostendit iram.

CHRI. Euadnē.Hæc Martis ex thebe Asopi fluminis vxore filia fuit: & Capaneo cōiuncta illi Stele nū genuit. Tāto aūt amore in virū affecta ē: vt in eundē rogū se ꝓcipitās arserit. Pasiphæ.Solis filia fuit:& Pasiphæ Minois regis vxor:occupatoq̄ marito in bello atheniēsi tauri amore affecta ē. Venere q̄m sol suū cū Mar te adulteriū oībus diis palā fecerat hoc pacto iniurias suas vlciscēte. Alii dicūt Minoē q̄nq̄ dignā quā sibi sacrificaret hostiā a Ioue patentē tauꝝ ab illo pulcherrimū accepisse. captūq̄ auaritia tauro ab armēta mis so alium deteriorē sacrificasse:ob idq̄ Iouem iratum effecisse:vt vxor tam nefario concubitu se inquinaret

Recēs a.v.De recenti ad iferos ꝓp vulnus missa. Prīo mense:pria pte mēsis:hoc est in nouilunio:nam cū mēsis qa ex cursu lunæ conficit a mene.i. a luna dicaē ab eadē luna initiū accipiet:vt tūc incipiat mēsis: cum incipit noua luna. Infœlix dido.Oratio causis & psonis accōmodata. Erat em̄ dido reddita infensa æneæ q̄m suo habitu mortē sibi consciuerat. Tanta aūt acerbitas augebaē cōspectu ipsius:ergo erat ex re:vt ſta tu veniali vteret:ex quo maxiopere nobis misericordiā cōparamus. Infœlix.quia non sua sed aliena cul pa sibi mortē consciuerat. Infœlix. Cū tm̄ in eam sæuierit amor:vt ad mortem cōpulerit.ergo illam culpa absoluit:se aūt dānat:sed mox artificiose rem vniuersā in necessitatem reicit. Ergo.oratio pathetica sæpe a conclusione erumpit.Sic Ter.Quid nam igitur faciam:Et Propertius: Ergo solicitæ tu cā pecunia vitæ ex parte immatuꝝ mortis adimus iter. Funeris heu tibi. Confiteē peccasse:vt placet iratā:verum crimen in necessitatē refert:vt sit cōstitutio iuridicialis absumptiua. Per sydera:affert iusiurandum:cum testes ani mi sui apud iferos habere nō posset. Si qua fides.nā nesciebat q̄ iusiurandū illic haberetur.Sed me iussa Augmentum ex tpe & causa sumptum.Dicit ergo coactus sum:quia iusserūt dii:quoꝝ imperio nefas ne fas repugnare est.Ex quo etiā adii loca hæc tenebrosa.Non igiē mirum est:si illis iubētib⁹ a te mihi carissi ma discesserim:cum eorundē imperio tm̄ laborem inferoꝝ petendoꝝ subierim: Quæ tm̄ omia & si justam faciant causam:nō te reliquissem:nec diis obtemperassem:si tantum te inde dolorem susceptura putassem Auersa.remota a conspectu Aeneæ. Fixos.ex quo illam in ꝓposito perseuerare oñditur. Stet marpesia cautes.Ita obstinate hæreat immobiliscq̄ maneat:vt saxa marpesi montis qui in paro est.

SER. Inde

Inde datum molit̃ iter: iamq; arua tenebant
Vltima que bello clari secreta frequentant:
Hic illi occurit tydeus: hic inclytus armis
Parthenopeus: & adrasti pallentis imago.
Hic multum fleti ad superos: belloq; caduci
Dardanidę: quos ille oẽs longo ordine cernẽs
Ingemuit: glaucũq;: medontaq;: thersilocũq;
Tris antenoridas: cæreriq; sacrum polybetẽ:
Idæumq; etiam currus: etiam arma tenentem
Circunstant animæ dextra leuaq; frequentes
Nec vidisse semel satis est: iuuat vsq; morari:
Et conferre gradum: & veniẽti discere causas.
Et danaum ꝓceres: agamẽnoniæq; phalãges
Vt videre virũ: fulgentiaq; arma per vmbras
Ingenti trepidare mœtu: pars vertere terga
Ceu quondã petiere rates: pars tollere vocem
Exiguam: inceptus clamor frustratur hiãtes.
Atq; hic priamidem laniatum corpore toto.
Deiphobum vidit lacerum crudeliter ora
Ora manusq; ambas: populata tẽpora raptis
Auribus: & truncas inhoneſto vulnere nares
Vix adeo agnouit pauitantẽ: & dira tegentẽ
Supplicia: & notis compellat vocibus vltro.
Deiphębe armipotẽs gen⁹ alto a sãguĩe teucri
Quis tam crudelis optauit sumere pœnas:
Cui tãtum de te licuit: mihi fama suprema.
Nocte tulit fessum vasta de cæde pelasgum
Procubuisse super confusæ stragis aceruum:
Tũc egomet tumulũ rœtheo in littore inanẽ
Constituí: & magna manes ter voce vocaui:
Nomẽ: & arma locũ seruãt: te amice nequiui
Conspicere: & patria decedens ponere terra.
Atq; hic priamidę nihil o tibi amice relictũ ẽ

SER. Inde datum. aut rõne facti: aut oblatũ fortuito: qã τυχόν dicunt. Vltima aq multa supsũt: sed dixit ꝗ̃tũ ad ylĩam ptinet. In bis eñ q̃ dixit mixta sũt virtutib⁹ vitia. In iis autẽ q̃ sequunt̃ pœnas nocẽtũ a meritis pior⁹ segregat. Nã iferi aiam in corpe cõstitutã continent Hic oia mixta. Licet em̃ laudet̃ in viris virtus tñ vituperat̃ in illis alienũ iperium cædib⁹ occupare. Itẽ amare priuignum crimẽ est: virtus maritũ alii legunt tenebant arua q̃ vltima viri fortes frequentãt. i. q̃ possidẽt vltia. Hic illic. Tydeus. Oenei & althęæ fili⁹ a Menalippo in bello thebano extictus. Parthenope⁹ Menalippe & Martis siue Menalionis fili⁹ rex arcadum: qui puer admodum bella thebana petiit

Adrasti pallẽtis. i. rex sicionis deide argiuor⁹ Tydei & polynicis socer. Pallẽtis. aut epitheto est vmbrar⁹: aut qa extictis sex aliis sol⁹ aufugit. Fugæ aũt comes est pallor. Fleti. nabiles quor⁹ mortẽ magna sequit̃ lamentatio. Ad. apud. Caduci. mortui a cadendo: hinc cadauer. Longo ordie. ingenti multitudie. Tris ant. multi supradictos accipiunt: sed falsum est nã Home. alios esse oñdit. Sacrũ. sacratũ: nomen ꝑ participio. Idæum: priami aurigam legimus fuisse. Etiam. adhuc. Vsq; diu. Ceu quondã p. r. Oñdit vitia nec morte finiri. Hiantes. clamare cupiẽtes. dat aliis vmbris bis silentium vt exprimat mœtum qui viuis quoq; admit vocẽ: vt Obstupui steteruntq; come & vox faucibus hæsit. Deiphobũ. hic belenã duxerat mortuo Paride ad cuius domũ prius ire necesse erat. Laceꝛ ora. habentẽ ora lacerata.

Populata. vastata. i. deformia sublatis auribus

Truncas. truncatas. Inhoneſto. turpi. Ter. illum ne obsecro inhonestum senem. Pauitãtẽ timentẽ ne agnoscereť. Tegentẽ. tegere volentẽ: nã trũcatis manib⁹ qui tegebat. Notis. amicabilibus. Optauit sumere. Elegit vt sumeret. De te. inte. Retheo Vbi erat asylum Aiacis sicut in sygeo Achillis: & bñ illic q̃si vbi tutus eẽ potuerã. Sane retheiũ dr̃ & retheũ facit sicut citharœia. Arma depicta. s. Te tuum corpus: vt Nunc me fluctus habet.

DO. Multũ fleti. qa pp suas virtutes magnũ reliquerãt luctũ. Sacrũ ꝑ. oñdit numina suis i morte iuuare nõ posse. Proceres. nõ tñ ordine: sed meritis. Phalãges. ac si tota græcia ad iferos migrasse videreť. Oñdit igr̃ quãti æneã hostes feciſſet in bello: oñdit ẽt nõ sine multa sua cæde vicisse græcos. Tegentẽ. nõ qa posset manib⁹: sed qa toto se corpe subtrahere conabat: aut totũ auertere. Quis. nõ tam iterrogãtis bæc sũt q̃ admirãtis & dolẽtis. Amirat̃ prio cogitare quẽpiã potuisse tot aduersa supplicia in viro tam forti. Deide ꝙ ausus esset iplere: deide ꝙ totũ corpus supplicio isectat⁹ esset. Fessũ ꝓcubuisse sup aceruum. magna laude afficit: non enim dixit occisum sed ꝓcubuisse lassatum. Egomet. q. d. Nõ aliis cõmisi. Inanẽ. quia inter hostes cõsus iacens reperiri nõ potuisti. Te a. n. Feci quod potui non quod volui: quia te reperire non potui

CHRI. Secreta. a supioribus. Tydeus. filius Oenei calidois regis fuit: corpe fuit exiguo viribus vero excellẽs: hinc Sta. Maior in exiguo regnabat corpe virtus. hic cũ Alcatũ & Lycoteũ patrueles iteremisset Argos ad Adrastũ exulauit: ab eoq; filiã Deiphylẽ vxorẽ accepit: cũ Argiã aliã filiã Polynici tradidisset. Hic. repetitio est: q̃ locũ bonestat grauitatẽ addẽs. Partheopeus. sic dict⁹ q̃m faciem virginalẽ bret: me legari filius fuit ex Atlanta Iasii regis arcadiæ filia: q̃ diu aspnata maritum tandem virtuti Melegari cessit. Ter. tñ bũc melãipis & martis siue Menaliõis filiã fuisse scribit. Adrasti. hic rex argiuor⁹ fuit ad quẽ & polynices a fratre eteocle regno cõtra fœd⁹ exclusus fugit septẽq; ducib⁹ in auxiliũ polynicis gñi bellũ the

banū geſſit. Reliqſq; extīctus ſolus aufugit: Talaonis & Eurynomes filius fuit: Cūq; argīa & Diipyle filias haberet: p quiete vīſus ē alterā leoni alterā apro vxorē dare: Cūq; Tydeus & Polynices eodē tpe ſorte q̄dā ad eius regiā appuliſſent: acq; de porticu ſub q̄ libres euitarēt: cōtēderēt deſcēdit ſenex vt eos placeret & cū polynicē leonina pelle tectū iueniſſet: q; thebāi herculis īſigne eſſet: Tydeū vero a primo corio ornatū: pp aprū a pre intereptū: eos ſibi generos aſciuit. Pallentis. nam & Sta. de eo ſcribit: Hic boſti iplicitus piter ruit būc fuga retro voluit agēs ſocie linquētem fata cateruæ. Tris anthenoridas. Præter tres cōmoratos. Hi ēm antenoris nō fuēre filii: cū Home. duos ipſoꝝ in tathalogo noīa: ſic ΑΜΕΤΩΥΕΛΥΟΦΟΥ ΤΗΝΟΡΟΣΙΕΦΡΧΕΛΟΧΟΣΤΑΧΑΜΑΣΤΕ. Et ī. iii. li. ponit terciū Ait ei ΦΗΝΟΥΤΗΝΟΡΙΔΗΣ ΕΙΧΕ ΚΡΕΩΝΕΛΙΚΑΩΝ. Sūt ergo Archelocus: Acamas & Elicaon filii Antenoris. Circūſtāt. tāq; quē opprime de ſua pīa meritū: & quē pp p̄claras virtutes & amarēt & colerēt: & eius viuētis adhuc aduentum admirarent: Danaū p. oīdit virtutē troianoꝝ cū plurimi ex græcis p̄ceribus ceciderit: & ſimul timidos fuiſſe græcos & dolo nō virtute viciſſe. ergo & poſt mortē in eodē fuiſſe timore. Pars v. t. Vt cū viuerent. Et turpi formidie capti Scādunt rurſus equū & nota cōdunt in aluo. Fruſtrat b. cā q; vox deficit timentes eſt fuga ſpirituū a reliquo corpe ad cor. Atq; b. p. q̄tus in detrimētis fuerit: ex hoc itelligit: q; affinis amicus vix cognoſceret. Deiphœbe optimū initiū ad mittigādū dolorē. Cupiebat ei ſe occītare q timebat ne ob accepta vulnera ibellis videreret i bello fuiſſe. remouet ergo buiuſcemoi ſuſpitionē: cū eū appellet & armipotētē: & cū ita admirabū de loq̄t. Quis. ſ. adeo po. te fortiſſimū. Arguit deinde a fama q; relatum ſibi fuerit nō niſi mīti pri? cæſis eū occubuiſſe. Inanē. ga tuū cadauer tot boſtibus admixtū inuenire no potui.

Antenoris filii

SER. Omnia. Quia cōſtituto tumolo manes vocauit. Funeris. eſſe nō potuit: vbi ne cadauer quidē fuerat. Fata: ſecundum mathematicos qui dicunt inimicitias etiā ex fato diſcedere: Vñ cōiunxit fatū & ſcelus Helenæ: p quæ ſibi mors venit. Monumēta. q̄d mētes moneat: & mediū eſt: Vnde hic de malis: cōtra vero in tercio Manuū tibi quæ monumenta meaꝝ ſint puer

Egerimus. metri cā corripuit. Meminiſſe nece. e. Sic Cice. Cui placet obliuiſci: Cui dolet meminit. Sup ard. aut quia in arce collocatus eſt aut qa fractis muris ſup̄ tract? eſt. Grauis grauidus: vt nec graues tētabūt pabula fœtas. Euantis. Bacchātes. ſ. phrygias: aliter nō ſtat verſus. Euā ēm bacchus. Choꝝ. multitudinē ad ſacra collectā. Circū ducebat. In duos diuiſit verſus cōpoſitā dictionē: Nā lyrici etiā ſimplicē diuidūt. Confectū cu. nam ſi gaudiis vacauerāt: tn oīdit illud Statii Stāt veteres ante ora metus: vt nō diſcederent curæ p̄teriti belli. Alii dicūt curas: quia haberet cōiugem pernitioſam maritis: Vnde ſequitur ironia. Egregia coniunx. Vocat & pandit. i. pandit & vocat. Aeolides. Vlixes. quia vbiq; ſic inducit: nā Anticlia mater ante Laertis nuptias clā cum Siſypho Aeolī filio concubuit. Alii Ilidem legunt de quo non legim?. Actus. nō ad iferos ſed ad locum: in quo inferorum deſcenſus eſt: Nam ſub terra ſunt inferi. Vel altius intellige ſecundum chorographos: qui volunt terram ſpbæricā eſſe: & vndiq; aqua & aere ſubſtētari Quod ſi ē ad antipodes pōt nauigatōe pueniri: q nobis inferi ſunt vt nos illis: hic eſt q; ſub terra iferos dicim?. Tyberianus etiā dicit epiſtolam eſſe ab antipodibus ad nos vēto allatā quæ habet ſuperi inferis ſalutem: qua occaſione tractat hoc reciprocū q̄d diximus ſupra. & prudētiores dīt alias p ΜΕΤΕΜΨΥΧΩΣΙΝ ad alteri? terre ptis corpa trāſitū facere. i. nō in eodē climitate verſari: hic Luc. Regit idē ſpūs art? orbe alio lōge canicies ſi cognita vitæ. Eſt āt bōericū: nā illic Vlyxē Elpenor ſimiliter interrogauit. Sine ſole. nā q; dixit ſolē ſuum ſua ſydera norūt de elyſiis itelligit. Hac vice. hæc ſacra p̄ter vni? diei ſpaciū nō tenebāt: vñ timet

Omnia deiphobo ſoluiſtis: & funeris vmbris
Sed me fata mea: & ſcelus exitiale lacænæ
His merſere malis: illa hæc monumēta reliqt.
Nanque vt ſupremā falſa iter gaudia noctem
Egerimus noſti: at nimiū meminiſſe neceſſe ē:
Cum fatalis equus ſaltu ſuper ardua venit
Pergama: & armatū peditē grauis attulit aluo
Illa chorum ſimulans euātis orgia circum
Ducebat phrygias: flāmā media ipſa tenebat
Ingentem: & ſūma danaos ex arce vocabat.
Tum me confectum curis ſomnoq; grauatū.
Infœlix habuit thalamus: preſſitq; iacentem
Dulcis: & alta qes placidæq; ſimillima morti
Egregia interea coniunx arma omnia tectis
Emouet: & fidum capiti ſubduxerat enſem
Intra tecta vocat menelaum: & limina pādit:
Scilicet id magnū ſperās fore munus amanti:
Et famam extingui veterum ſic poſſe malorū;
Quid moror irrupūt thalāo: comes addit vna
Hortator ſcelerum æolides: dii talia graiis
Inſtaurate: pio ſi pœnas ore repoſco.
Sed te qui viuum caſus age fare viciſſim
Attulerint pelagi ne venis erroribus actus:
An monitu diuū. an quæ te fortuna fatigat
Vt triſtes ſine ſole domos loca turbida adires
Hac vice ſermonum roſeis aurora quadrigis
Iam mediū æthereo curſu traiecerat axem
Et fors oīe datum traherent per talia tēpus:
Sz comes admouit: breuiterq; affata ſibylla ē

ſibylla ne datum

sibylla ne datum.i. constitutum tempus manibus fabulis terat̃.Quod aut̃ dicit aurora mediũ axem traiecerat:ondit ꝙ scdm thuscos diei ortus est a sexta diei hora. Ortus ei diei habet auroram. Donatus tamen dicit auroram cum quadrigis solem significare. Breuiter.Quod congruit moram obiurganti.

DO. Illa.ppter odiũ nom̃ posuit:sic supra lacenæ dixit.Infœlix tha.vel qa in eo tal̃ habuit vxor̃:vel qa ibi tot supplicijs sũ affectus. Coniunx.Ex hoc noie detestabilius scelus facit: qđ violatũ sit coniugium qđ sacrũ esse oportet. Cõiunx.Nõ dixit mea:sed q̃ multoꝝ fuisset:neꝯ se amaret. Dii talia gra.Pulchra apostrophe:& multa cõtinens. Ondit autem tanti sceleris solos deos vltores esse posse. Age fare.quærit optime deiphobus: sed poeta optimo consilio ascindit responsionem: ne dicta iterum dicenda sint.

CHRI. Soluisti.qm̃ mortuis ea pstare tenemur. Fata mea.primo respondet vltissimis. ne acceptoꝝ bñficioꝝ videatur ingratus. Deide ondit nec sua ignauia:neꝯ alioꝝ culpa in eas calamitates incidisse: sed suo malo fato:& scelere Helenæ:est hæc oratio absoluta.Principio enim comparat sibi beniuolentiã a persona æneæ:ꝙ officium pstiterit non solũ vt officiosus:sed vt amicus.Deinde a sua:& ꝙ gratũ se beneficioꝝ ostendat:& ꝙ non sua culpa in eam miseriam inciderit.Hinc enim concitatur misericordia:qua nihil vehemẽtius est ad beniuolentiã cõciliandã.Deinde ita narrat: vt ondat quo hæc gesta sint quæ æneas nosse nõ poterat eo tpe quo sunt gesta ea quæ ipse nouerat obtruncat.Nouerat ei nãꝯ vt supma & reliqua.Nõ nouerat aũt hæc illa choꝝ:& quæ sequuntur. Nãꝯ vt.Cum magno ai dolore hæc pnuncianda sunt. Et nimium m.nam & si miseriaꝝ obliuisci cupiamus : tñ qm̃ vehementer infixa memoriæ sunt pp illarũ magnitudinẽ necesse est etiã:si nolimus vt recordemur. Cum fatalis equus.narratio hæc & breuis est: quia neꝯ altius q̃quam repetit:neꝯ longius c̃ oportet psequit̃:Neꝯ supuacaneũ quic̃ addit.Est dilucida quia & suo ordie narrat:& verbis aptis.& pspicuis:Est verisimilis:qa neꝯ a natura reꝝ & psonaꝝ:neꝯ a cõsuetudine discedit.Et qm̃ accusatoris est oratio dispersa est variis accusationũ seminibus. Euantis.pro euantes.Dicunt̃ em̃ euanthes bacchãtes:qa bacchus Euam dicit̃.Fuit ãt duplex occasio: & ꝙ sub specie sacrorum danaos euocare:& ꝙ dormiente marito sine negocio intra domũ admittere potuit. Tunc me. Excusat suã somnolentiã:ne iners fuisse videat̃. Infœlix. Actiue posuit.Nam ex matrimonio hæc oia sibi mala euenerant.Pot & absolute pferri infœlix thalamus:Nam oibus infœlix fuit helenæ thalamus. Egregia. Grauissima ironia. Interea.Dum profunde dormiebam.Fuerat circũspectus ꝙ arma reliquerat:sed dolo vxoris illis expoliatus est. Intra tecta vocat m.Quomodo ergo se defendere potuit:si astutia & dolo mulieris & armis exutus & hostibus circũuentus est. Menelaũ.Ad quem vltio in primis pertinebat. Scilicet: Demõstrat fuisse cãm cur ei expediret deiphobũ prodere:quæ est in partibus pbabilis : Sperabat em̃ tanto beneficio & maritũ sibi reconciliare:in cuius manus oio vẽtura erat:& infamiã sui egregia discessus purgare:Nam si troianos non amaret:non volens secuta videbatur Paridem sed inuita abducta.

Euantes

Nox ruit ænea:nos flendo dicimus horas
Hic locus est:partes vbi se via findit in ambas
Dextera quæ ditis magni sub mœnia tendit:
Hac iter elisium nobis: at læua malorum
Exercet pœnas: & ad impia tartara mittit.
Deiphobus contra ne sæui magna sacerdos.
Discedã:explebo numeꝝ reddarq; tenebris.
I decus i nostrum: melioribus vtere fatis.
Tantum effatus:& in verbo vestigia torsit.
Respicit æneas subito:& sub rupe sinistra
Mœnia lata videt triplici circũdata muro:
Quæ rapidus flãmis ambit torrẽtibus amnis
Tartareus flegethon:torquetq; sonãtia saxa.
Porta aduersa ingẽs: solideq; adamãte colũnę
Vis vt nulla virum:non ipsi excindere ferro.
Cælicolæ valeant: stat ferrea turris ad auras
Tisiphoneq; sedens palla succincta cruenta.
Vestibulum ipsa somnis seruat noctesq; diesq;.
Hinc exaudiri gemitus: & sæua sonare
Verbera: tum stridor ferri tractæq; catenæ:

SER. Nox ruit.i. iminet:si per diẽ sacra celebrabant̃:si per noctẽ finiẽ̃. Flendo.ppriẽ nã & lachrymæ & gemitꝰ fuerant. In ambas.Cõpendiosius c̃ si duas diceret. Poteramus em̃ etiã spare.Sic Sal.inter scdm atq; vltimum bellum carthaginẽse:& non terciũ. Elysium.Ad elysiũ. Maloꝝ.Impio.Impia.Vbi impii puniuntur. Nec sæui.antiquius dictũ.i.ne sæuias: Nec iperatiuũ iũgimus aduerbio imperantis Explebo.Vt diximus explebo est minuã Ennius:Nauibus explebãt sese terrãq; replebãt. Quẽ caper secutus cũ de ppositõe ex tractaret hoc exẽplũ posuit.Ergo minuã vestꝝ numeꝝ & reddar tenebris. Nã circa æneæ & sibyllã aliq d lucis fuisse itelligimus. Alii explebo male putãt cõplebo esse vmbraꝝ.s. qbus excesserat nũeꝝ.Alii explebo numeꝝ dicũt eẽ finitũ tps statutũ purgationi:& in corpꝰ reuertar:vt hoc sit Reddareq; tenebris: vt illã Clausæ tenebris & car.c.vt sit sensus: Irascęris mihi q̃si bõ non ne & ego bõ futurus sum.Alii legũt cur irascęris in bis locis sum c̃ diu vitæ per vim ereptæ explẽã tps post tenebris.i. meis sedibꝰ reddar Sed hæc no cõgruũt.Non em̃ itelligeꝝ possumus deiphobum respondisse ad alia c̃ sibylla voluerit.s.illum abscedere. I decus i nostrum m.v.f.Vel I decus nostꝝ & vtere melioribꝰ fatis inferorum comparatiõe:quia ait supra An quæ te fortuna fatigat: Vt tristes sine sole domos:Vel vtere melioribus fatis nostrũ.i. quã aut ego aut tu habuerimus. Mœnia.Tartarũ

exprimit quem vult esse carcerem nocentum.
Lata. vt ostendat numerum malorum. Tri-
plici. valde munitum explicat locum. Tor-
quet. trahit. Aduersa ingens: distinctione tolli
tur vitium duorum epitbetorum. Adamante.
quo lapide nihil est durius. Virum. Virorũ.
fortium: Cice. Virũ res illa quærebat. Per boc
ostendit nullum de tartaro posse ad superos
egredi: ne deorum quidem fauore. Stat. Emi-
net: Auras autẽ inferis cõgruas intelligamus
Et Sta. de Mercurio ait pigræ auræ eius impe

Constitit æneas: strepitũq; exterritus hausit:
Quæ scelerũ facies o virgo effare: quibus ve
Vrgent̃ pœnis: quis tantus plangor ad auras
Tum vates sic orsa loqui: dux inclyte teucrũ
Nulli fas casto sceleratum insistere limen.
Sed me cum lucis hecate præfecit auernis
Ipsa deum pœnas docuit: per quæ oia duxit.

diebant volatum. De illo enim loco multi quærunt Quis tantus plangor ad auras pollio dicit æneæ & Si byllæ: quæ secum traxerant illi: cum constet esse illic auras. Strepitumq; exterritus hausit. Hausit & exter ritus est per hypallagen. Facies. Species. Casto. pio. Ostendit̃ æneam ingredi voluisse: sed quasi pium esse prohibitum. Insistere. Insisto illam rem dicimus: & insto illi rei. Sed me ne forte queratur vnde illa cognouerit. Pœnas deum docuit: quas dii statuerunt: aut Titanũ: quos deos legimus: Vel vere pœnis deorum: quia ait orpheus q̃ dii peierantes per stygem nouem milibus annorũq; puniũtur in tartaro: Vnde ait Statius: Et styx periuria diuum Arguit.

DO. Sed comes. Quæ illi ppea iuncta fuit: vt oibus instrueret ignorantem. Breuiter. ne longitudi ne sermonis tempus terreret: cum ipsa breuitatis admõeret. In ambas: Honesta locutio in ambas potius q̃ in duas. Intelligeenim q̃ ambas vias dixerit: quæ essent natæ ex vna. Melioribus vtere fatis. placuit sibyllã & æneæ fœlicia ominatus est. Mœnia lata videt. Locũ describit idoneum coercendis reis. Primo tri plici muro clauditur: ne facile euadere possint. Portæ ita sunt robustæ: vt neq; diuina neq; humana possint frangi. Postremo omnia fluuius claudit: qui & saxis & flammis transitum prohibet. Dux inclyte. magna poetæ copia. quotiẽs em̃ sibyllã loquentẽ inducit cum æneа: totiẽs principia cum eius laude variauit.

CHRI. Nox ruit æneas: nos f. d. b. Grauissima increpatio. q. d. Nos tempus ipsum q̃d nõ nisi in rebus seriis adhiberi cõuenit in vanis futilibusq;: & nihil profuturis terimus. Partis. pro partes Ait Priscianus Ambas. compendiose loquitur ne in id incidat vitiũ: cuius æneam damnabat. Posuerat ãt hactenus eos in quibus vitia ac virtutes promiscue esse possent: nũc aliam dicit esse viam: quæ ducit ad bonos aliam q̃ ad malos. Dextera. nam omnia dextera bona quẽadmodum omia sinistra mala. Ergo recte ad beatos de ducit dextra via. Quod etiam samius pythagoras expressit in littera y. cuius ipse auctor extitit. Nã cum unica linea ad aliquod spacium ferat̃ indicat eam vitæ partẽ: quæ nec virtuti nec vitio pp teneram ætatem emancipatur. Cum vero peruentum est ad biuium: & alter ramus in dexteram surgit: alter in sinistram flectitur: tunc bonos a malis diuidit: vt ostendat qua via pergant soli boni: & quia rursus soli mali. Vñ Per sius: Deducit trepidas ramosa incompita mentes. Explebo. recte Seruius: Vel audiamus Macrobium: qui ait animam corpori quadam certa numerorum ratione sociari: qui cum defecerint: illa arcana vis soluitur: qua societas vitæ constabat. quo in loco adducit auctoritatem huius carminis. Muro. Ambitus murorum. Ostendit ambitum contractus in vitiis a quibus ita complexi sumus: vt inde abire non liceat.

Triplici. Quia mente. verbis & actione peccatur. Vel notatur q̃ initium peccati a mala mente est a qua secundo loco surgunt actiones ex quibus frequentatis tertio in loco contrabitur habitus. Huiuscemodi in peccatis progressum ita explicat sacrorum carminum poeta: Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum: ideest qui non vertit animum ad deprauatas cogitationes. Et in via peccatorum non stetit. i. non frequentauit actiones secundum malas cogitationes. Et in cathedra pestilentiæ non sedit. i. non obduxit in illis habitum. Porta ingens. nam late patet via quæ ducit ad vitia. Solitudo. duro. Nihil enim est adamãte durius. Vel solido: quia columnæ non sunt tabulis adamantinis incrustatæ: sed sunt totæ ex adamante. Adamas autem græce dictus: quia nulla vi dometur ab α priuatiua & damao domo. Nam neq; ferro neq; igni vincitur. Nam in cudibus positus ita ictus respuit: vt ferrum vtrunq; dissultet. Ignium autem adeo victrix est eius durities: vt igni imposita nunq; incalescat. Verum vt appareat concordia discordia q̃ rerum naturæ: quam sympathiam antipathiam græci vocant. Hæc vis ferri igniscq; cõtemptrix sanguine bircino frangitur: ac non aliter q̃ recẽti calidoq; macerata. Dissidet cum magnate lapide intantum. vt iuxta positus ferrum non sinat trahi. Venena facit irrita. Timores pellit. ponit autem locum & ædificiis & materia qua sunt ædificia & situ & custodibus inexpugnabilem: quia ex habitu vitiorum impossibile pene est ad virtutem gradum reuocare nec tamen excusatur: quia in eo est. Nam quãuis non videatur voluntario peccare: quia ab habitu cogitatur: tamẽ quia actus ex quibus ipse cognoscebat se in habitum labi voluntarii: & in sua potestate erant voluntarium dicitur peccatum. Quapropter quẽadmodum qui lapidem contorturus erat: poterat non torquere: quãuis deinde cupiat cum iecerit reuocare tamen dicitur voluntario ferire: quia principium contorquendi in eius arbitrio fuerat. Sic ille qui habitu iam contracto peccat iure dicitur voluntario peccare: quoniam viderat ex actis a quibus abstinere facile poterat se venturum in illam necessitatem. Cælicolæ. Nam etiam vis illa rationis q̃ in nobis cælestis diuinaq; est vix habitũ tollere potest. Stat. erecta est. Tisiphone. recte pro conscientia nostra ponit̃. Nam illa semper cruciamur. Quæ scelerum facies. Iure miratur vir bonus: vnde sint animi tormenta: interrogauitq; sibyllam. i. rationem: illa autem docet quæ diuino fauore didicerat. Nulli casto. impolluto a vitiis non licet esse inter

Vitia ergo

uitia: ergo illa ratione nec vitia norit ratio: nec quæ supplicia sint vitiis: Sed intelligimus noster is enim est syllaba: cum ab immortali deo pfectus sit inferno. i. appetui quæ pars inferior est & in qua vitia versantur illa diuino adiutus fauore cognoscere valet.

Gnosius hęc rhadamãthus hẽt durissima rægẽ
Castigatq; auditq; dolos: subigitq; fateri
Quę qs apud superos furto lętatus inani
Distulit in serã durissima piacula mortẽ.
Continuo sontes vltrix accinta flagello
Tisiphone quatit insultãs: toruosq; sinistra
Intentãs ãgues vocat agmia sæua soroꝝ.
Tum demũ borrisono stridẽtes cardine sacræ
Pandunt portæ: cernis custodia qualis
Vestibulo sedeat: facies q̃ limina seruet.
Quinq̃ginta atris imanis hiatibus hydra
Sæuior intus habet sedẽ: tum tartarus ipse
Bis patet in p̃ceps tantum: tẽditq; sub vmbras
Quantus ad ętbereũ cœli suspectus olympum:
Hic genus antiquũ terræ titania pubes
Fulmine deiecti fundo voluunt in imo.
Hic & aloidas gemios imania vidi
Corpa: q manibus magnum rescindere cœlum
Aggressi: superisq; iouẽ detrudere regnis:
Vidi & crudelis dantẽ salmonea pœnas:
Dum flamas iouis: & sonitus imitat olympi.
Quatuor hic infectus eqs: & lampada q̃ssans.
Per graium pp̃los mediæq; p elidis vrbem
Ibat ouãs: diuũq; sibi poscebat bonores
Demens: q nymbos: & nõ imitabile fulmen
Aere: & cornipedũ cursu simularat equoꝝ.
At pater oĩpotens densa ĩter nubila tellum
Contorsit: nõn ille faces: nec fumea tedis

SER. Rhadamãt⁹: hic & minos & aeacus filii iouis & europæ fuerũt. q postea facti sũt apd inferos iudices. Subigitq; fateri. cõpellit ad cõfessionẽ. Furto lætat⁹ iani. latebra nõ valde pfutura. quippe quæ fuerat publicanda pt⁹ mortẽ. Distulit in serã. in grauẽ: vt serũ bellũ in angustiis futurũ. Piacula cõmissa pp q̃ expiatio adhibet. Accicta fla. aut hoc dixit q̃d videm⁹: ga q lõgo flagello vtit. vt is p⁹ictũ in se reuoluat necesse est Aut accicta ẽ instructa ad verbera. s. id ẽ nocẽtes flagello q̃tit ipsa prepata. Agmia sæua soroꝝ. aut impetus aut de harpyis: dixit aut serpentũ agmia quos p comis hnt. Tũ demũ borrisono. mittunt ĩnqt pt⁹ verbera ad æternũ supplicĩũ. & ẽ secut⁹ ordinẽ iuris antiquũ. nã p⁹hibitam qõnem ad tullianũ ad vltimũ supplicĩũ mittebãt. Alii hoc a poeta dcm̃ volũt: vt illa loq̃nte intelligam⁹ portã cẽ patefactã. Alii cõtinuãt narratõeꝫ. Sacre. execrabiles. Cernis custodia q̃lis. custodia ẽ q̃ custodit: nõ q̃ custodit: Vsurpatũ ãt ẽ sicut hospita: sicut neptis: nam hic & hæc custos facit: Hæc ei q̃ finiunt ĩ o: vt fullo: i os vt nepos: i es vt hospes fœmínia ex se nõ faciũt: q̃ ãt iuenim⁹ vsurpata sũt. Vñ & dissilĩa iueniunt: nã custos, custodia facit & nepos neptis. Vestibulo se. Sigt megarã: hoc ãt dicit. Cernis hãc cꝫ sæua sit: sũt & int⁹ aliæ. Atris imanis hiatib⁹. q̃ sæuior cꝫ hydra fuit. Mlti ipsã hydrã fuisse dnt: q̃d n̄ pcedit: nã eã ĩ auditu legim⁹ iferoꝝ: vt Ac belua lernæ: q̃ alii tria volũt habuisse capita alii noue: vt simonides dicit qnq̃gita. Tartar⁹. Vel qa oĩa illic turbata sunt. ἀπὸ τοῦ ταράχου: aut q̃d ẽ meli⁹ ἀπὸ τοῦ ταράττειν. i. a treore frigoris. Sole ei caret

Bis pt; in p̃. Ideo in p̃ceps addidit: qa põt q̃d ẽt sursũ patere. Videt ãt hoc a prudẽtioribꝰ: ideo dcm̃ qa fm rõnẽ sphæræ sol cũ in vnã cõcesserit ptẽ: duæ quasi tartaꝝ faciũt: vna a q̃ discessit: & alterã ad quã nunq; accedit. q̃d meli⁹ sphæræ idicat rõ: hoc ãt dicit

Tartarus ipse bis tm̃ in p̃ceps patet & tendit sub vmbras: quant⁹ ẽ suspectus. i. altitudo ad olympũ æthereũ. Hic gen⁹ antiquũ terræ. i. primũ. Titanas em̃ contra saturnũ genuit: gigantes postea contra Iouẽ & ferunt fabulæ Titanas ab irata contra deos terra in eius vltionẽ creatos. vnde & titanes dicti sũt ἀπὸ τῆς τίσεως. id est ab vltione. De bis autem sol abstinuisse narratur ab iniuria numinum. vnde & cœlũ meruit. Aloidas geminos. Aloeus Ipbimedíam vxorem habuit: q̃ compressa a Neptunno duos pepit: Othum & Ephialtem: qui digitis nouem p singulos menses crescebant. Freti itaq; altitudine cœlũ voluere subuertere: sed confixi sunt Dianæ & Appollinis telis. Aloidas aũt sic dixit. vt de hercule amphytrionades diximus. Geminos. sui similes. Crudelis pœnas. Sæuas nimias. Nam nõ dicit indignas ferentẽ q̃ sacrilegus fuit. Salmonea. salmoneus aeoli filius fuit nõ regis ventoꝝ: sed cuiusdã apud elidẽ vbi regnauit: q̃ fabricato ponte ereo sup eum agitabat currus ad imitanda tonitrua. & in quẽ fuisset iaculatus facem: eum iubebat occidi. Hic postea verum expertus est fulmen. Mediæq; p elidis vrbem binc ẽ indignatio q; in ea ciuitate Iouem imitebant: in qua spãliter iuppiter colitur. Densa inter nubila. oñdit fulminis cãm & originem. Fumea lumina. i. terrena. Nam æthereus ignis caret fumo: solo em̃ splẽdore viget. Contorsit: proiecit cum impetu.

DO. Distulit, nam quis boies latuerint scelerati nõ pœnas euaserũt: sed in aliud tps distulerũt: Custodia qualis. nõ expssit quæ esset. vt q̃q̃d tetrũ borrendũ. ac detestabile cẽt cõtuẽs colligeret æstimatio Ergo suppssit spãlitatem: ne sola putaret quæ forte posuisset. Sedeat. vt oñdat assiduitatem & conti-

nuationē facti. Bis patet in p̄ceps. vt si cœli altitudo sit centū. pfunditas inferni sit. cc. Ne aloidæ: q̄ manibus cœlum tangerent: ex infimo inferno fastigium possent tangere & inde abire.

CHR. Cnosius cretensis a Cnoso vrbe: nā q̄uis multas vrbes hꝫet creta: tres tamē olim reliquæ teste Strabone in eadē insula nato excellentissime fuerūt. Cnosos: Gortina: & cydonia. Est cnosus i insula a parte aglonari e regione peloponēsi. q̄ seq̄ntib⁹ tpibus romano colonia facta ē. Rhadamātius. vide seruium: Strabo tñ dicit auctore Epboro Rhadamantū antiqssimū cretæ regē fuisse: & primū legibus cretenses instituisse: cui⁹ imitator Minos deinde extitit: fratrēq̄ bñit ex hui⁹ imitatōne rhadamantū appellatū. Diodorus tñ siculus ait Iouem e pbœnicia in cretā europā rapuisse: & ex ea minone: rhadamantū. & sarpedonē genuisse: ac deinde europē Asterio regi cretensi vxorē dedisse: q cū filiis careret: illos successiōe regni adoptauit: & Minos regnū suscepit: Rhadamātus leges cretēsibus tulit. Durissima. Quia ibi iudices inexorabiles grauissima supplicia inferūt. Subigit. Cogit. Flagello. ppie flagra sunt virgæ subtiliores in arboribus dictæ qa vento flatu facile cōmoueant. His aptissime verba incutiunt. a flagro vero fit flagellū. Iuue. Mittent bracæ frena flagellū: ē aūt ex more ro. tractū: q prius verberabāt: deinde capite mulctabant. Custodia. Custodia ēt p eo q custodit ponit: vt in iure ciuili: Si custodia se interfecerit: vel pcipitauerit: militis culpæ ascribitur. Et suetonius de domitiano Nec nisi secreto: & solus plærasq̄ custodias receptis in mano catenis audiebat. Hic aūt p custode ponit. Qualis. Nihil āt diffiniuit: sed ita locutus ē: vt qcqd terribile & horrendū inueniri possit: cogitatio auditoris colligere q̄at. Vocat ag. Sic statius Stridor ibi & gemitus pœnaq̄ atroq̄ tumultu Feruet ager sæpe enmenidū vocesq̄ manusq̄ i medium sonuere diē. Hydra de hac dcm ē in supioribꝰ. Bis pꝫ in p̄ceps. Demōstrat eē æquales descēsum & ascensum: qa inter vitia & virtutes ē positus. Alii dicūt qđ tanta ē ista imersio quāta eē pōt sensibilis affectus emersio si rectū desideret: & tñ bis patet tartarus: qa cū virtutum sit vnica ratio: nā nunq̄ descendūt a mediocritate: sed circa illā sp versantur: vitioq̄ cōtra duplex ē pcipitiū: alteq̄ qđ in excessum: alterū quod i defectū plabitur. Genus antiquū terræ. Iure optimo tanq̄ maximū olim vitioq̄ supbiam in imo fundo collocat. Nam oīe vitiū tanto magis distat a cœlo quāto ipm maius est: bñ aūt titanas & gigātes p supbia ponunt. Quid em̄ supbius q̄ naturæ repugnare: Neq̄ aliud ē: si Ci. audiuimus: bellū more titanum & gigantū aduersus deos gerere: q̄ naturæ repugnare quare nihil alienius est ab humanitate. Voluuntur. Quasi dicat bumi pstrantur: q̄ pœna cōuenientissima est supbis: vt q supra cæteros sese extollere tentant ii infra cæteros iaceant: Vñ illud Deposuit potentes de sede. & exaltauit humiles. Eadem ratione & aloidæ et salmoneus p supbis ponunt. Hic repetitio est color rbetoricus. Elidis vrbem. nam cum summū sit scelus Iouē contenere: qd dicemus de eo q illū in ea continebat vrbe in qua ipse ērat: vt sit similis hæc querela illi loco in regnis hoc ausa tuis Genealogia aūt est: qđ ex Deucalione natus sit Aeolus: ex æolo salmoneus. ex salmoneo Tyro pulla. Vlyxes apud Homerū ait: inter quas Tyro nobili patre genita: fortis em̄ salmonei filia erat. Hæc Creteo æoli filio nupsit. Hæc eripheū fluuioq̄ pulcherrimū adamauit. Igit tyro filia fuit salmonei & alcides filiæ Elei ex Neptunno cōuerso Enipæum. pelian & neleum genuit: ex Creteo vero amithaonem. Pheretum & Esonem patrem Iasonis.

Rhadamātus

Custodia.

SER. Adegit. Impegit. Necnō & tityō Titius fm aliquos filiꝰ terræ fuit: fm alios a terra nutritus. Vñ elegit sermonē: q̄ vtrūq̄ significaret: nam alumnū dixit. Hic amauit Latonā: ppter qđ apollinis telis cōfixꝰ ē. Dānatus ē aūt hac lege apd inferos: vt eꝰ iecur vultur exedat. Qđq̄ homerꝰ vicissim dicat duos vultures sibi i eiꝰ pœnā succedere: sane in vsu ē vultur: licet Ci. vulturis dixerit: & plautus i curculione: Iacit vulturios q̄tuor: qđ qdem pōt eē etiā deriuatiuū Ennius vulturis i siluis miserū mandebat bomonē. Declinat aūt hic tityos buiꝰ Tityi vt delos deli. Per tota noue cui iugera corpꝰ porrigit. Q̄tum ad publicam faciē magnitudinē ostendit corpis: sed illud significat: qnod qa de amore loquit. libidinē late patere: vt ait sup̄: Nec pcul hic ptem fusi monstrant in omnē lugetes campi. Sane de bis omnibus rebꝰ mire reddidit rōnez lucre. & confirmat in nostra eē vita oīa ea q̄ fingūtur de inferis. Dicit em̄ tityon amorem esse boc est libidinē: quæ fm pbysicos & medicos in iecore est: vt risus in splene: iracundia in felle. Vnde etiam exesum a vulture dicit in pœnam renasci: & em̄ libidini non satisfit re semel peracta: sed recrudescit semp. Vnd ait Horatius incontinentis: aut tity iecur.

Lumina: p̄cipitemq̄ immani turbine adegit.
Nec nō & tityon terre oīparentis alumnum
Cernere erat: p tota nouē cui iugera corpus
Porrigit: rostroq̄ immanis vultur adunco
Immortale iecur tondens fœcundaq̄ pœnis
Viscera: rimaturq̄ epulis: habitatq̄ sub alto
Pectore: nec fibris requies datꝰ vlla renatis
Quid memorē lapytas: ixiona: pirithoūq̄
Quos sup astra silex iam iam lapsura cadēti
Imminet ad similis: lucēt genialibus altis
Aurea fulcra toris: epuleq̄ añ ora paratę
Regifico luxu: furiaq̄ maxima iuxta
Accubat: & manibus pbibet cōtingere mēsas:
Exurgitq̄ facem attollens: atq̄ intonat ore
Hic qbus inuisi fratres: dū vita manebat:
Pulsatus ue parens: & fraus innexa cliēti
Aut q diuitiis soli incubuere repertis:
Nec ptem posuere suis: q̄ maxima turba est.

Quiq̄ ob

Quiq; ob adulteriū cæsi:quiq; arma secuti
Impia:nec veriti dñoꝝ fallere dextras
Inclusi pœnas expectāt.ne q̄re doceri
Quaꝝ pœnā:aut q̄ forma viros: fortūaue mersit
Saxū ingens voluunt alii radiisq; rotaꝝ
Districti pendēt sedet:ęternunq; sedebit
Infœlix theseus:phlęgyasq; miserrimus omnes
Admonet:& magna testat̄ voce p vmbras
Discite iusticiā moniti.& nō temnere diuos
Vendidit hic auro patriā:dñmq; potentē

Ipse etiā Lucre.dicit p eos:sup quos casur⁹ iminet lapis supstitiosos sīgrī: q inaniter sp verent̄.& de diis & cœlo & locis superioribus male opinant̄.Nam religiosi sunt.q p reuerentiā timēt.Per eos āt q saxū voluūt ambitumvult & repulsam significari.qa sel repulsi petitores ambire nō desinūt.Per rotam autē oñdit negociatores.qa sp tempestatibus turbinibusq; voluunt̄. Fœcunda q̄ pœnis.fœcūda in pœnā. Rimat̄ pascit̄ vt rimant̄ prata caystri. Nec fibris. fibræ sunt eminētiæ iecoris. Quid memorē lapythas. Hi ppli thessalie.qb⁹ impabat Ixion amicissimus.vt sup̄ diximus. Ioui pblegiæ filius:q post nubis coitū ficte in formā Iunonis:cū se de eius stupro iactaret:ab irato Ioue ad inferos trusus est:& illic religatus ad rotā circumfusam serpentibus. Pirithoumq;.Hic vnus de lapithis fuit:qui descendit cū Theseo ad rapiendā Proserpinam. Ad similis.Ad vacat:& a maioribus ad ornatū adhibebat̄. Horat. Qua popul⁹ adsit a certis limitibus vicina refugit iurgia. Lucent genialibus altis.Aliud est:Tantalus rex Corinthioꝝ amicus numinibus fuit:qui cū frequenter eos susciperet:& quodam tpe defuissent epulæ filiū suū Pelopem occidit & diis epulandū apposuit. Tūc abstinentibus cunctis Ceres humerū eius exedit:& cū eum dii p Mercurium reuocare ad superos vellēt:eburneus est ei humerus restitutus: sicut supra Humeroq; pelops insignis eburno.Ideo aūt sola Ceres dicit̄ comesse:qa ipsa est Terra:quæ corp⁹ soluit.p Mercuriū autem ob hoc fingit̄ esse reuocatus:quod ipse est deus prudentiæ:p quam philosophi deprehenderūt πάνυ ἐνθύμητον:vel μετεμψύχωσιν. Tantulus autem hac lege apud inferos dicitur esse damnatus:vt in Eridano inferoꝝ stans nec undis p̄sentibus:nec vicinis eius pomariis pfruatur.p hoc autē auaritia significatur:vt etiam Horatius Tantalus a labris sitiens fugientia captat Flumina.Quid rides:mutato nomine de te fabula narrat̄. Genialibus. Veluti genialibus.nam ganiales pprie sunt qui sternunt̄ puellis nubentibus dicti a generandis liberis. Aurea fulcra toris:quibus fulcimur.i.sustiemur. Regifico luxu Regio ambitu. Furiaꝝ maxima iuxta. Vnde & famem pnunciat:vt banc esse furiarum maximam doceat. Et manibus probibent.Eoꝝ scilicet:non suis. Facem attollens.Iniiciens ignem auaritiæ:vt abstineāt. Quib⁹ inuisi fratres:dum vita manebat.Hæc quidem constat esse dicta generaliter. Possunt tñ & ad spem trahi:vt Aegystum & Danaum.Atreum similiter & Thyestē:Et bœdem & Polynicem significare videant̄.Bene autē dicendo inuisi per id quod leue est:etiam maiora amplexus est. Pulsatus veparens.Item quod leuius est dixit parricidii comparatone.Possumus autē Oedipum accipere Laii exterminatorem. Aut fraus innexa clienti.Ex lege duodecim tabularumvenit:in quibus scriptum est:Patronus si clienti fraudē fecerit:sacer esto.si enim clientes quasi colentes sunt:patroni quasi patres: tantūdem est clientem quantū filium fallere.& hoc posse fieri ex Horatii dictis intelligimus: qui cum loquerē de auaris potentibus.ait de vicino diente.Pellit̄ paternos in sinu ferens deos Vrbano tñ hoc displicet: & dicit raꝝ esse hoc:magisq; contrariū:cum magis patronos decipiāt frequenter clientes. Vult aūt intelligi puaricatores:qui patroni sunt clientum:quos nunc susceptos vocamus. Nec partem posuere suis:quemaxima turba est:Bñ addidit suis.i.cognitis affinibus.Hæc em̄ fuerat apud maiores donādi ratio.nō pfusa passim.nam boc est velle inaniter pdere.Vnde Cicero in libris legum:Stipem prohibeo.nam auget superstitionem:exaurit domos.Dignis igitur largiendum est:vnde ait Hora.Cur eget indignus quisq; te diuite:id est indignus paupertate. Quisq; ob adulterium cæsi:si occisi Aegystum significat Thyestefilium.si reuera cæsi Salustium quem Milo deprehensum sub serui habitu verberauit in adulterio sue vxoris filiæ Sillæ. Quiq; arma secuti impia:nec veriti dominorum fallere dextras:hoc loco videtur blandiri Augusto quia:contra Cæsarem patrē eius multi:quibus ignouit:arma suscepant:est nanq; eius dem̄dare quidem se veniā pompeianis:sed ab ipsis quādoq; esse periturū:vt arma impia ciuilia dixerit bella. Vel ea quæ mouerūt pompeiani contra acceptæ venie fidē:sed nō procedit.nam si arma impia dixit bellum ciuile tangi & Augustum & Cæsarem qui & ipsi bella ciuilia tractarūt:Item si culpat eos: qui contra fidem datæ veniæ dimicarunt:tangit Augustum.nam transierūt ad eum ab Antonio duo milia equitum q̄ quos est victoriam consecuturus:Vnde Hora.Adbuc frementes verterūt bis mille equos Galli canentes Cæsarem.fecit præterea iniuriam Augusto vel Cæsari:si eos dominos dixit:quod apud maiores inuidiosum fuerat:nam patres patriæ dicebant̄:Iuuenalis.Roma patrem patriæ Ciceronē libera dixit.Melius ergo est:vt bellū a Sexto Pompeio Pompei filio in siculo freto gestum accipiamus.Nam occiso patre Siciliā tenuit:& collectis inde seruitiis vastauit sex annis vltro citroq; Siciliam.Postea victus ē ab augusto & Agrippa:vnde Horatius Minatus vrbi vincula quæ detraxerat seruis amicus pfidis:& hoc sefu tam arma impia q̄ dominoꝝ congruit commemoratio. Pœnam expectant.quod grauius est:nam i expectatione & presens metus est:& dolor futurus.In ipsa autem pena solus est dolor. Forma viros regula singulis em̄ sceleribus statuta sunt supplicia.Nam morem romanum sequitur. Saxum ingēs voluunt alii.Sisypbum dicit qui deorum consilia bominibus publicauit. Radiisq; rotarum.Ixionem dicit vt alibi ostendit:atq; Ixioni vento rota constitit orbis:licet super dixerit. Quos supra atra silex iā iam

BIBLIOTEKA GŁÓWNA w Poznaniu Univ. im. A. Mickiewicza

lapſura cadenti: nam de his fabulis variæ ſunt in ipſis opiniones auctoribus. Aetherniq; ſedebit infœlix Theſeus. Contra opinionem: nam fertur ab Hercule eſſe liberatus: quo tempore eum ita abſtraxit: vt illic corporis eius relinqueret partem. Frequenter enim variant fabulas poetæ. Hyppolitum ab inferis liberatum Virgilius dicit. Horatius neq; enim Diana pudicum Liberat Hyppolitum. Phlegyasq; miſerrimus omnes admonet. Si nominatiuus eſt ſingularis: hoc dicit Phlegyas omnes admonet apud inferos pœnas ferentes: ſi autem accuſatiuus pluralis eſt. Theſeum omnes phlegyas admonentem debem? accipe. Hi nanq; ſm Euphorionem populi inſulani fuerunt ſatis in deos impii & ſacrilegi: vñ iratus Neptunnus percuſſit tridente eam ptem inſulæ: quã phlegyæ tenebant. phlegyas aut pater Ixionis habuit Coronidem filiam quam apollo vitiauit: vñ ſuſcepit Aeſculapium: quo pater dolens incendit Apollinis templũ: & eius ſagittis eſt ad inferos truſus. Statius phlegyam ſubter caua ſaxa iacentẽ Aetherno p̃mit accubitu. Diſcite iuſticiam moniti. & nõ temnere diuos. Vel nũc in pœnis locati. Vendidit hic auro patriã: & hæc licq; generaliter dicant: habent tñ ſpecialitatem: nam Laſthenes Olynthum Philippo vendidit: Curio Cæſari viginti ſeptem milibus aureis Romã: de quo Lucanus Gallo& captus ſpoliis & Cæſaris auro: & illud Emere oms hic vendidit vrbem.

DO. Tityon. Monoptoton declinatur. Nam tityonem diceret: ſi p caſus variari potuiſſet. Quid me morẽ lapythas. Gen? eſt tranſit? p omiſſionẽ: & ponit ne cõtinuatio narratõnis borreſcat.

CHRI. Necnõ & tityon terræ omniparentis alumnum. De his fabulis hæc eſt Macrobi ſententia. vulturem eſſe tormentum conſcientiæ obnoxia flagitio inteſtina rimantis: & ipſa vitalia admonitionis ſceleris lacerantis: & ſemper curas: ſi requieſcere tentes excitantis: nec vlla libi miſeratõne parcentis: nam ſe iudice nemo nocens abſoluitur. Illos autem quibus epulæ ante ora paratæ ſunt: auaros eſſe intelligit: eſt enim auaritiæ ſemper quærere: ſed ab acquiſitis abſtinere. Qui radiis rotarum deſtricti pendent: ſunt qui nihil ratione & conſilio praui dentes nihil virtutibus explicantes ſe fortunæ committunt: cuius caſibus ſemper rotantur. Saxum ingens voluunt: qui inefficacibus laborioſiſque conatibus vitam terunt. Quos ſuper atra ſilex ú ſunt qui nimias poteſtates & infauſtas tyrannides ambiunt nunquam ſine timore victuri: Lucretius autem pro Tityo intelligit eos: qui amorum: aut reliquarum turpitudinum curis laniantur. Vnde ait Sed tytus nobis eſt ipſe in amore iacentem. Quem volucres lacerent atque exeſt anxius angor: Aut alia quauis ſcindunt turpidine curæ Vlyxes apud Humerũ de Tityo ſic ait: Inde Tityon almæ terræ indytum filium per nouem iugera humi porrectum vidi Gryphes vtrinq; eius epar exedũt.

Vultur

Neque ipſe eos abigit. Latonæ enim pulchræ vim inferre tentauit. Nouem iugera. Sic idem Lucretius. Qui nõ ſola nouẽ diſperſis iugera membris obtineat. De iugere autem diximus in georgicis. Vulturis. Nidũ vulturis teſte Plinio nemo attigit. Nidificat em̃ in excelſiſſimis rupibus. Fœtus quidem ſæpe cernunt fere bini. Refert idem Plinius Vmbritium in ſuo æuo Aruſpicum peritiſſimum tradere qđ vultures pariũt oua tredecim: & vno ex iis reliqua oua & nidum luſtrant: mox illud abiiciũt. Triduo autem ante: aut biduo eo aduolãt: vbi cadauera futura ſunt. Rimaturq; epulis. Rimari ꝓprie eſt diligenter inquirere: tranſlatio ab iis qui in rimis aliquid inueſtigant: & dicimus rimari paſci vt ſunt aues: & ſues qui in rimis eſcam quærũt. Habitatq; ſub alto pectore. Oſtendit firmam ibi auis eſſe ſedem: tanquã nuſq; alibi paſcatur. Nec fibris requies datur vlla renatis. Nam iecoris duo ſunt capita: quas fibras appellant. Hæc aruſpices ita diuidebãt: vt alter& ſacrificandi: alterũ eius aduerſario aſſignarent. Erat aũt maximi momenti ſi qd in extis appareret. Vñ ſacrificanti apud Laurentũ ſyllæ in capite vitulini iecoris ſimilitudo coronæ apparuit: qđ ſi regnũ portendit. Eſt aũt iecur amoris ſedes: quare recte fingit iecur in homine libidinoſo depaſci. Quid memorẽ lapythas. Lapytæ ppli ſunt theſſaliæ: quor& ſedes in otri monte fuit.

Ixion

Ixiona. Hic ex phlegya martis filio natus eſt: Iouis ſecretari? factus iunonẽ de ſtupro compellauit: Aut iuppiter ſimulacrũ iunonis ex nube fabricatũ ſibi obiecit: In quã cum ſemen emitteret centauros genuit. Hæc fabella denotant tyranni: q ad alta cogitatõne rapiunt: Iunonemq; interpellant deã regnorum: quia regna nullo iuſto titulo inuadere audent. Ex nube gignũt centauros: qa eor& monſtruoſa opera inſtabilia ſunt. Fuit aũt Ixion primus: q apud græcos tyrannidẽ occupare aggreſſus eſt: & cum ab aliqua humanitate inceperint: in feritatẽ poſtremo deueniunt. Iure igitur Centauri geniti ſunt: q primas partes hominis: poſtremas feræ habent.

Piritbous

Piritboumq;. Piritbous filius fuit Ixionis nõ ex nubẽ: ſed ex coiuge: q cum eſſet Theſeo amicicia iunctus: & Hippodamiæ nuptias celebraret: & in ſacris Martem in honoratum reliquiſſet: Centauri Marte inſtimulante rapere Hippodamiã conati ſunt. Deinde mortua hippodamia relicto Polypote filio coniurarũt ipſe & Theſeus nullam ducturos vxorem niſi Iouis filiam: & cum Helenam rapuiſſent: q̃ omniũ pulcherrima annũ decimum tũc agebat: euenit ſorte: vt ait Diodorus ſiculus: vt Theſeo illa contingeret. Itaq; ad inferos: vt raperent Proſerpinam: deſcenderunt: vbi Piritbous a Cerbero interemptus: & Theſeus retentus eſt. Hiſtoria eſt bos moloſſorum Regi vxorem ſubripere tentaſſe: ſed canem regis Piritboum interemiſſe: Theſeum vero captum in vinculis fuiſſe retentum: donec ab Hercule liberatus fuit. Quos ſuper atra ſilex. pœnam ſupſtitioſorũ exprimi buiuſcemodi volunt: qui deorum iram atque pœnas ſibi ſemper iminere putant: nunquamq; anxietate carent: tanquam illa iam iam ſuper eos lapſura ſit. Lucent genialibus altis. Notat auaritiam: in qua tanto furore afficiũtur: vt cum indies magis magiſque diuitias augeant: nihil tamen inde in vſus etiam neceſſarios aſſumere audent. Huiuſcemodi homines per Tantalũ exprimuntur: qui cum in aquis ad mentum vſque ſint: & ad hos pœne deſcendant arborum rami pulcherrimis optimiſque pomis bonuſti: tamen neque cum ſiti at bibere: neque cum eſuriat eſſe aliquid valet aquis pomiſque: cum capere cupiat recedentibus. Hoc

Horatius

Horatius exprimit: Tantalus a labris sitiẽs fugiẽtia captat flumina. quid rides mutato noĩe de te fabula narratur? cogestus vndiq; saccis Indormis inbians: & tanq; patere sacris cogeris. De Tantalo Vlyxes Homericus ait: Vidi tantalum grauiter in palude laborantem: Aquaque vsq; ad mentum erat: quotiens vero bibere volebat vsq; ad ima vada diffugiebat. Altæ supra caput arbores piri punicæi mali: ficus dulces: quotiens legere volebat sæuus ventus p nubes auferebat: Petronius etiam poeta dixit. Nec bibit inter aquas: nec poma pendentia carpit. Tantalus infœlix: quẽ sua vota ꝓmunt. Genialibus. Notionẽ buius dictionis expressimus in geor. in versu illo inuitat genialis hyemis: Exurgitq; faeem attollẽs atq; itonat ore. Nam cũ homo voluptate fruendi partis trahatur: vt aliq d assumat subito contra insurgit furor ille habendi & parcendi ptis: q vetat assumere. Attollens facem. i. excitãs in te ardentissimam cupiditatem habendi recte: Ergo facem: qa omnis vehementer cupiditas flagrans ardensq; est. Aut qui diuitiis soli incubuere repertis omnibus modis damnat auaritiam: q̃ caput est omniũ malorũ: & corruptrix tranquillitatis humanæ vitæ. Huius duæ species sunt. Altera qua rapimus: vñ nõ oportet: Altera qua nõ damus: vbi dandum liberalitas docet: Hos ergo primo stix me ait hic puniri. Vendidit hic auro patriam redegit in seruitutẽ. Quasi dicat: Eam a qua liber productus est in seruam esse voluit: idq; nulla alia causa ductus nisi auaritia. Patriam. cum indignatione ꝓferendum. Quasi dicat: Eam qua nihil carius habere debuit. Dominũ. nõ illi vendidit: qui eam ꝓ filia gubernaturus esset: sed qui seruitutis iugo presur?. Nã domino seruus respondet: Ergo tyrannus est. Nam antiqui in publicis rebus nunq; aliter dominũ sumpserũt: quã tyrannũ. Potente. Auget scelus. Quasi dicat: Eũ a quo nõ facile se liberare possit.

Imposuit: fixi leges pcio atq; refixit:
Hic talamũ iuasit natę: vetitosq; hymenęos:
Ausi omẽs immane nefas: ausoq; potiti
Non mihi si linguę centũ sint: oraq; centum
Ferrea vox: omnis scelerũ comprehendere formas
Omnia pœnarũ ꝓcurrere nomina possem.
Hęc vbi dicta dedit phœbi longęua sacerdos:
Sed iam age carpe viã: & susceptũ prfice munus
Acceleremus ait: cyclopũ educta caminis
Mœnia cõspicio: atq; aduerso fornice portas:
Hæc vbi nos prcepta iubent deponere dona
Dixerat: & piter gressi p opaca viarum
Corripiũt spaciũ mediũ: foribusq; ꝓpinquant.
Occupat æneas aditum: corpusq; recenti
Spargit aqua: ramumq; aduerso in limine figit.
His demum exactis prfecto munere diuę
Deuenere locos lætos: & amœna vireta
Fortunatorũ nemorum sedesq; beatas
Largior hic campos ęther & lumine vestit
Purpureo: solemq; suũ sua sydera norũt.
Pars: in gramineis exercent mẽbra palęstris:
Contendũt ludo. & fulua luctant arena
Pars pedibus plaudũt choreas: & carmina dicunt
Nec nõ threicius longa cũ veste sacerdos
Obloqtur numeris septẽ discrimina vocum.
Iamq; eadẽ digitis iam pectine pulsat eburno.
Hic genus antiquũ teucri pulcherrima proles
Magnanimi heroes: nati melioribus annis:
Ilicusq; assaracusq;: & troiæ dardanus auctor:
Arma procul: currusq; virum mirant inanes.

SER. Fixit leges pcio atq; refixit. possumus Antoniũ ꝑm Ciceronẽ in philippicis accipere. Fixit aũt ideo qa insciæ i æreis tabulis leges affigebant parietib?. Hic thalamũ inuasit natæ. Thyestes pelopeæ filiæ: vñ & Aegyst?nat?est. itẽ cinaras filiæ myrræ de q̃ nat?est Adonis. Naq; qđ donat?dicit: nefas ẽ credi dictũ esse de tullio. Vetitosq; hymeneos. legib?. s. Nã dicẽdo vetitos oñdit fuisse nõ vetitos: velut est aqđ passas bodie. Vñ donat?male ait natura & legib?vetitos. Ausi omẽs imane nefas ausoq; potiti. Illic sũt & q fecerũt & q conati sũt Dicit aũt ꝑm ritum romanũ: in quo nõ tantum exitus punitur: sed etiam voluntas.

Non mihi si linguæ centũ sint oraq; centum Ferrea vox. Lucretii versus sublat?de Homero: sed ille aerea vox dicit. Scelerũ. formas. Vt q̃ forma viros fortuna ue mersit. Perfice munus hoc est ramũ redde. nã supra ait Hoc sibi pulchra suũ ferri Proserpina munus instituit. Cyclopum educta caminis: hoc est magna. Ita enim cuiuslibet rei magnitudinem significat: adeo vt Statius argiuorum muros ab ipsis dicat eẽ pfectos. Fornicæ arcu. Ci. vidit ad ipsum fornicem fabianũ. Corripiũt spaciũ medium raptim spaciũ pagũt. Occupat æneas aditum: ingredit vt supra dixit. Recenti. Semper flueti. Dixit aũt hoc ꝓpter paludem stygem. Spargit aqua. i. purgat se. Nam inquinatus fuerat aspectu tartari: & spargit: quia se inferis purgat. Nã superis imolaturi corpus abluũt: vt supra donec me flumine viuo. Abluero. Amœna vireta. viretia: & ẽ satis vsurpatũ Amœna aũt q̃ solũ amorem pstant: vel vt supra diximus: quasi amunia hoc ẽ sine fructu: vt Varro & Carmini?docent. Alludit aũt ad insulas fortunatas. Nã & freqnti hoc idicat versu. Largior hic cãpos æther & lumine vestit Purpureo. Non nõ largior: sed q̃ est in cætera inferiorũ pte. Aut re uera largior: si lunarẽ intelligamus circulũ. Nam vt supra dixim?campi elisii: aut apđ inferos sũt: aut i insulis fortunatis:

aut in lunari circulo: Lucan⁹ illic postq̄ se lumine vero induit. Solemq; suū. Sibi congruit. Græce dixit: vt Fessosq; sopor suꝰ occupat artus. Palestris. Luctatiōib⁹. Græce dixit. Contendūt ludo. inter se ludo: non odiō. Choreas. Re corripuit pp metrum. Alibi ait ſm naturā vt iuuat indulgere choreis. Ergo aut syſtolen fecit: aut antiptoſin e p ei ponēs: Nam græcū ē nomē. Nec nō threicꝰ longa cū veſte ſacerdos. Orpheus. Caliopes muſæ & oeagri flumis filiꝰ fuit: q primꝰ Orgia inſtituit: primꝰ etiā deprehendit Harmoniā. i. circuloꝝ mundanoꝝ ſonū quos nouem etiam nouimꝰ e quibꝰ ſummꝰ quem ἀνάστρον. i. ſine aſtris dicunt ſono caret: Item vltimus: q terrenꝰ eſt: reliqui ſeptē ſunt: quoꝝ ſonū deprehendit Orpheuſ Vnde ſeptem fingit̄ vti chordis. Longam aūt veſtē aut cythareedi habitum dicūt: aut longam barbam: nam ecōtrario imberbes: inueſtes vocamꝰ. Sacerdos aūt qa theologus fuit. & Origia primus inſtituit. Ipſe etiam homines de feris & duris mites compoſuit. Vnde dicitur arbores & ſaxa mouiſſe: vt deus. Obloqtur nūeris dicendo obloqtur: chordaꝝ expſſit laudē: quas dicit verbis locutas. Obloq em̄ nō eſt niſi contra loquentē loq. Numeris. Rhythmis ſonis: vt numeros memini ſi verba tenerē. Septem diſcrimina. Quia oms chordæ diſſimiliter ſonant. Iam. Nunc: Hoc aūt pecten declinatur: vt hoc carmen. Hic genus antiquū. Quod nō oēs viros fortes in elyſios viſos eſſe cōmemorat: hæc eſt ratio: quia iſti diuinos meruerant honores. quod Tydeo vel his quos ſupra memorauit. nō contingit. ideo antiquū addidit: quaſi & illis elyſii contingerēt campi: ſi eis annoꝝ non defuiſſet vetuſtas. Natí melioribuos annís. Plerumq; cm̄ virtus decoloratur temporis in fœlicitate. Cicero Vt illa laus temporum nō hominum fuiſſe videat̄. Iluſq; aſſaracuſq; Troiani reges fuerūt. Troiæ Dardanus auctor. Hunc in ſeptimo inter deos dicit eſſe relatum: vt & numeꝝ diuoꝝ altaribus addit. ſed vt ſupra diximus. Homerum ſequitur: qui inducit ſimulachrum Herculis apud inferos viſum. Defixe haſtæ. Subaudi inanes: & quidem equos inanes. Quæ gratia currum. Detraxit vnus u licentia qua latinitas græcos ſecuta genitiuo plurali ſyllabam: aut addidit: aut detrahit. vt hoc loco detraxit: ſicut Arma virum. Contra addidit Alii tuum pecudumq; genus pro alitum: ſicut græci μουσαῶν ΝΕΛΙΚΩΝ ἀΔΟΝ. Nitentes. Pingues ab eo qđ ſequitur id quod præcedit intelligis. Per ea autem quæ dicturꝰ eſt intelligendum hoc quæ gratia fuit viuis eadem ſequitur tellure repoſtos. Pœna proprie Appollinis laudes quod nunc intelligemus propter lauri nemus: abuſiue omnium deorum: ſicut Orgia pprie Liberi.

Odoratum. Pro odorum: vt ſupra diximus. Vnde ſuperne plurimus eridani per ſiluam voluitur amnis. Eridanum Aratus eſſe in cœlo dixit: aut longe a cœlo. Hic & in terris eſt. qui in italia Padus vocat̄ quem alii etiam ad inferos volūt tendere. Alii naſci apud inferos: & exire in terras. Ideo autem iſta fingūtur: quia de apennini parte oritur: quæ ſpectat inferum mare: & tendit vſq; ad ſuperum. ergo hic ſenſus ē Canebant in locis vnde ſuperne. id eſt ad ſuperos plurimus Eridani amnis per ſiluam voluitur. Namq; & veriſſime eſt quoniam legimus de Ariſtæo Omnia ſub magna labentia flumina terra ſpectabat diuerſa locis & congrue. Nam omis humor ex terræ naſcitur venis: alii Eridanum pro quocunq; accipiunt. & dicunt κατέξοχην dictum. nam legimus fluuiorum rex Eridanus & amant poetæ pro appellatione magnæ rei pprietatem ponere. vt alibi Poculaq; inuentis acheola miſcuit vuis. Melius tamen eſt ſi diſtinguamus. Vnde ſuperne plurimus: vnā ad ſuperos plurimꝰ. id eſt magnus amnis voluitur per ſiluam Eridani. id eſt populoſ. Fabula nanq; hæc eſt Eridanus ſolis filius fuit. hic a patre impetratum currum agitare nō potuit. & cum per errores mundus arderet. fulminatus in italiæ fluuium cecidit: & tunc a luce ardoris ſui Phaethon appellatus eſt. & priſtinum nomen fluuio dedit vnde mixta hæc duo noīa inter ſolis filium et fluuiū inuenimus: poſtea eius ſorores flendo verſæ ſunt in populos. vt in decimo. Populeas inter frondes vmbraq; ſororum: & hoc Virgilius. Nam alii alias arbores dicūt. Hic manus ob patriam pugnando vulnera paſſi. Manus id eſt multitudo eorum qui ob patriam paſſi ſunt vulnera: & eſt figurate dictum. Sane animaduertendum illud quod ait Horatius in arte poetica. & ſimul & iocunda & ydonea dicere vitæ. nullam em̄ maiores noſtri artem eſſe voluerunt: quæ non aliquid reipublicæ commodaret. Vnde Virgilius hoc per tranſitum facit. nam dicendo puniri patriæ venditores: contra premia defensoribus ſolui. Nihil vtiq; aliud niſi fugienda vitia & ſectandas docet eſſe virtutes. Sacerdotes caſti. dum vita manebat. Quaſi quis caſtus poſſit eſſe poſt mortem. Sed aliud dicit. id eſt qui fuerunt caſti: dū in communie vitæ verſarentur: nam hi qui maxima ſacra accipiebant: renunciabant omnibus rebus: nec vlla in his niſi numinum cura remanebat. Herbis etiam quibuſdam emaſculabantur: vnde etiam coire nō poterant. Dicit ergo eos ſacerdotes: qui caſti fuerunt etiam ante ſuſcepta ſacra. Pii vates vaticinantes. Phœbo di-

Stant terræ defixe haſtæ: paſſimq; ſoluti
Per campos paſcunt̄ eq: q̄ gratia currum
Armorumq; fuit viuis: q̄ cura nitentis
Paſcere equos: eadē ſeqtur tellure repoſtos.
Conſpicit ecce alios dextra: leuaq; p herbā
Veſcentes: lætumq; choro pæana canentes
Inter odoratū lauri nemus: vnde ſuperne
Plurimus eridani p ſiluam voluit̄ amnis
Hic manus ob patriā pugnādo vulnera paſſi:
Quiq; ſacerdotes caſti dum vita manebat:
Quiq; pii vates: & phœbo digna locuti.
Inuētas aut q vitam excoluere per artes.
Quiq; ſui memores alios fecere merendo

Phœbo digna locuti veri dici. quia talia loquebantur: qualia decebant Apollinem. Multi enim mentiebantur. sicut in Lucano Phœbas ad quam Appius Claudius. Et nobis dabis improbe pœnas. Et superis quos fingis ait. Inuentas aut qui vitam excoluere per artes. Qui eruditiuerunt id est ornauerunt vitam per inuenta artificia. Significat autem philosophos. Quiq; sui memores alios fecere merendo. Et qui aliquos sui memores facere præstando. vt nunquam regina negabo Promeritam. id est præstitisse. Terentius. Ego Carine neutriq; liberi esse hominis officium puto: cum nihil promereatur postulare id gratiæ apponi sibi.

DONA. Leges p̄cio f. Omnia hæc scelera posuit Maro: vt viuentes ad bonos mores metu pœne reduceret. Nō mihi. necessario generalitas iniecta ē: ne cūcta descripsisse videret: qm̄ fuit impossibile latitudinē tantā plene complecti: vel ne cōtemptui haberent pœne ppositæ ex quotidiana meditatiōe. Plq; etiā metū iniicit: cum infinita formido est. Fornice ea. n. est camera in arcū ducta. Deuenere locos lætos vt metu pœnaq; malos deterruit: ita spe fœlicitatis ad virtutes hortat. Primo g̃ regionū bona pſequit. Deinde q̄ ex his locis capiant cōmoda: & qui sint ii qui huiuscemodi bonis pfruant. Largior. hic ondit nihil deesse ex iis q̄ sunt apud supos: adeo vt fortunati & beati appellari meruerint. Pars in gramineis. ostendit quāta animi seueritate in voluptatibus honestis viuāt. Nec nō threicius. ostēdit cytheram inter honestas enumerari artes. Est em̄ musica.

CHRI. Fixit p. nam cū leges ad æquitatem & cōmunem vtilitatem fieri debeāt: & ita latas: firmas: stabiles esse oporteat: iste qui omnia venalia haberet oblato premio & ponebat & remouebat. Est autem indignatio a causa. Fixit. vide Seruium: hinc Ouidi. Nec verba minantia fixo Aere ligabant nec supplex turba timebat iudicis ora sunt. Sunt autem versus a vario poeta ait enim Vendidit hic latium populis agrosq; quiritum Eripuit. fixit leges pretioq; refixit: video Seruium vehementer laborare: vt ostēdat poetam voluisse in singulis sceleribus singulos carpere homines. Verum ego puto voluisse illū species scelerū pſequi nō singulos sceleratos insectari. Inuasit. tanq; raptor: & hostis: est em̄ inuadere in aliena hostiliter irrumpere: cum patris sit tutari filiæq; pudicitiam nō expugnare. Ausi. bis peccarūt: & qđ ausi sint. Nam scelus intra se quicunq; cogitat: vllum facti crimen habet: & quod executi sunt quod ausi fuerant. Potiti. Auget inuidiam. q. d. quod malis artibus pepererant: etiaq; retinere potuerūt: ergo cogitarūt. Executi sunt cogitata. ac postremo in scelere pseuerauerūt. Linguæ centū. a Lucretio est. & lucretius Homerū imitatus est. ait em̄ Homerus Ου δέι μοι δέκα μεν γ. ὠσί δέκα δέστομά τε ιēν. Ferrea vox. Homerus nō ferream sed infrangibilem dixit: Lucretius aūt aerea vox dixit. Percurrere. id est nō solum nō possem abundanter narrare: sed ne etiam breuiter pstringere. Nomina: naq; breuius pcurrim⁹ nomia scelerū q̄ demonstramus illoq; variam multiplicemq; malignitatē. Cyclopū. omnia em̄ q̄ magna sunt a cyclopibus fabricata fingūt poetæ. sic Statius etiam ponit de Cyclopibus dicendum erit in sequentib⁹. Caminis. Græcum verbum est: latine fornax dicitur. Fornice. camera siue testudine. Per opaca. nam ipsa sapientia q̄ paucis patet intra multam ignorantiā latet. Solemq; suum sua sydera em̄ ex media philosophia res inserit figmento poetico. Credidit em̄ antiquitas eas animas q̄ eluuie corporea pollutæ in morem ferinū immutant: resolutionē corporis exhorrescere: & si qñ mori necesse sit no nisi cum gemitu fugit indignata sub vmbras: nec post mortem facile corpus relinquit: qa nō dum illis corporeæ excedunt pestes sed aut suū oberrant cadauer: aut noui corporis habitaculū ambiūt: nec humanū solum sed ferinum etiam electo genere congruo moribus: quos in homine exercuerūt: volunteq; omnia pferre vt cœlum quod vel ignorando: vel dissimulando: vel postponendo neglexerunt fugiant. Sapientum vero & bonoq; animæ quæ semper cœlum nulla corporis inquinatōne pollutæ suspexerunt illud petunt. Quapropter & Plato & Cicero in libro de republica rectoribus ciuitatum & cæteris sapientibus sedes in cœlo paratas esse scripserunt. Et multos daros viros in deos retulit antiquitas: & Hesiodus priscos reges diis annumerat. Hoc igitur nō ignorauit Virgilius qui licet augmento sui ingenii seruiens heroes in inferis religauerit: nō tamen illos separat a cœlo vt geminæ doctrinæ obseruatiōe nec poetices figmentū reliquerit: nec philosophiæ veritatem omiserit. Recte ergo solem suū. i. regiones cælestes quæ bonis solæ debent: vnde ipsorum & nō aliorum sunt cælestia habitacula. Suum. id est ipis bonis reseruatum peccatoribus denegatum. Nurunt sua sydera. qnæ inferis incognita sunt. Palæstris. Ludorum genera. ludi apud priscos reperti fuerūt vt corporis exercitatōne valitudinem conseruarent: & robur augerent. agilitatemq; acquirent: & animum confirmarent: vt in periculis cum ratione susceptis p̄sentiores existerent. Fuerūt & quinq; p̄cipui apud priscos πύξ μή qua pugiles exercebant λίσκός qui erat lapidum iactus. λιέδυλος in quo cursu & ἅλμα in quo saltu contenderent. Erat postremo quam nos palæstrā & luctam nuncupamus. Hic ergo & legibus probabantur: & liberales habebantur. Alea autem & tali & q̄s chartas appellant permitiosissimæ sunt pestes: & res omnino & seruiles quæ vitam deturpant: infameq; reddūt. Mores deprauāt: & omne flagitiū impellūt. Obloquit. obloqui contra significat loqui: vt opponere contra ponere: ergo nonunq; obloqui dicimus detrabere: quia qui contra quempiam loquit ei detrahit. Hic autem obloquitur: quia quæ voce cecinerat illis citharæ sonum opponit. Septem dis. u. Orpheum citharam inuenisse. Bene autem septem chordaq; meminit: nam octauam addidit Simonides Nonam postremo Timotheus: verum de huiusmodi rebus nos multa diximus in interpretationibus nostris in Horatium. De Orpheo autem plurima diximus in georgicis. Genus antiquū. t. Diodorus ait Teucrum primū in troade regnasse filium Scamandri fluui & idæ nymphæ. Venit autem ex creta: sumpsit filiam Bateam nomine: quæ Dardano nupsit. Dardanus secūdum multos natus est in italia ex Io-

ue atq; Electra Atlantis filia & Corithi regis vxore: ex Corytho nat⁹ est lasius: sed mortuo Corytho exorta est seditio inter Dardanum & lasium. Quapropter Dardanus cum parte populi primo in samothracia inde in troada exulans puenit: quod Eusebio auctore fuit anno septingentesimo ac vigesimo primo sup tria milia: Iste Dardanum vrbem condidit: & Batea Teucri filia in vxorem accepta illi in regno successit: ex hoc natus est Erithonius qui diuitiis cunctos supauit: vt affirmat Homerus: Husus filius Tros a se troas nominauit: Sed troas ilum: Assaricum & ganimedem filios genuit. Ilus autem vrbem toti⁹troadis pulcherrimā condidit iliumq; nominauit & filios habuit Titonum & Laumedontem: qui priamum genuit. ex assaraco Capis: ex capi Anchises: ex anchise æneas filii sunt. Inanes vel non bonustos viris. vel quia nō currus esset: sed simulachra currium. Vescentes. quemadmodum discumbere quod iacere est pro vesci ponitur: quia cibum discumbentes cupiebant: sic contra vescentes pro discumbentes posuit

Pæana. Pæana. hymnum appellabant proprie qui in honorem Appollinis canebatur: sed & cæteris diis dicit. Statius Herculeum Pæana canunt. Ob patriam. cum disciplina militaris in precio semp fuerit: non tamen ea laudatur: quæ iniuriam infert: sed quæ propulsat. Nam cum homo viribus & ratone præstet duo vt Ciceroni placet sunt genera decertandi. vnum per disceptatonem alterum p vim cunq; illud proprium sit hominis: alterum beluarum confugiendum est ad posterius: si vti non licet superiore. Quare suscipienda sunt bella: vt sine iniuria in pace viuatur. Optime ergo dixit ob patriam vt ostendat eos laude dignos esse nō qui inferant: sed qui propulsant iniuriam. Ob patriam. cui omnia debemus: & pro cuius salute nullum mortis genus recusandum est. Ergo si in inimis tartaris cruciantur qui patriam prodiderunt: iure i bellysiis collocantur: qui illius libertatem vulnera subeundo tutati sunt. Optimus aūt poeta buiusce modi narratonibus homines & a vitiis absterret: & ad virtutes allicit. Digna phœbo. qui in edendis oraculis nō sunt mentiti: vt hammonis iouis sacerdos: vt Alexandro magno assentarent. Per artes inuentas. vitam contemplatiuam intelligit: in qua excellentia ingenia multas doctrinas atq; artes excogitauerunt: quibus vita humana ita vitiis purgatur & virtutibus illustratur: vt ager cultura purgatur sentibus ac vepribus: & redditur frugibus fertilis. Memores alios facere merendo. Et hic actiuam ostendit: in qua & reipublicæ: & ciuibus nostris. & quibuscunq; aliis possumus beneficia præstando optimā de nobis memoriam apud posteros relinquimus. Vt enim contemplatio circa veri: ita & actio circa iusti inuentionem versatur.

SER. Oibus bis niuea c.t.v. Per qđ eos oñdit meruisse diuinos honores: vt diximus sup: Museū añ o. theologus fuit iste pt⁹ Orpheū: & sūt varie de hoc opiones. Nā eum alii Lini filiū: alii orphei volūt: cui⁹ eum cōstat fuisse discipulū. Naz ad ipm primū carmē scripsit qđ cratera appellauit. Humeris extantē suspicit altis. Quasi philosophicuz: ac si diceret Platonē. Nam Plato ab humeroz dict⁹ē latitudine. Athleta em̄ fuit q pt⁹ olim victoriā se philosophiæ dedit. Tuq; optie vates. Quia theologus fuit. Et ē sciendū hoc loco syllabā iam a numie derelictam vñ & interrogat qđ alias nō faceret. Quæ regio anchisen⁹qs bēt locus⁹ Bñ & generalitatē regrit: & spēm vt possit facili⁹ inueniri. nā loc⁹i regione ē. Illi⁹g.pp illū. g āt cōiunctio fuit: sed p accētus mutatione in adueriū transit: & ē sola pticula q̄ bēt i finem circūflexū. multi male putant nomen eē indeclinabile: & dicūt positum esse pro causa. Cā aūt nomē. Magnos amnes. æut magz fluēta aut qa nouē sunt q̄ odiosum fuerat: si singla cōmemoraret. Nulli certa dom⁹. i. habitatio: quā aiæ tam diu certam habent: q̄z diu in corporibus sunt post quoz ad solutionē vagant̄ p vitæ merito in circulis.

Omnibus his niuea cingunt̄ tempora vitta:
Quos circūfusos sic est affata sibylla.
Musæum añ oms mediū: nam plurima turba
Hūc habet: atq; humeris: extantē suspicit altis:
Dicite fœlices animæ. tuq; optime vates
Quæ regio anchisen⁹qs habet locus⁹ illi⁹ ergo
Venimus: & magnos herebi trānauim⁹ amnes
Atq; huic responsum paucis ita reddidit heros
Nulli certa domus: lucis habitamus opacis
Riparumq; toros: & prata recentia riuis
Incolimus: sed si vos fertita corde voluntas
Hoc superate iugū: & facili iam tramite sistam.
Dixit: & ante tulit gressum: camposq; nitentes
Desup ostētat: dehinc summa cacumia linquūt
At pater anchises penitus conualle virenti
Inclusas animas superumq; ad lumen ituras
Lustrabat studio recolens: omnēq; suoz
Forte recensebat numerū: carosq; nepotes:
Fataq; fortunasq; virum. moresq; manusq;.
Isq; vbi tendentem aduersum p gramina vidit
Aeneam: alacris palmas vtrasq; tetendit.

Lucis habitam⁹ opacis. varia dicit: q̄ p vitæ varietate cōtingūt. In his aūt locis herorum aiæ colunt̄. Recentia. virētia riuoz scilicet cā. Iugū. ita em̄ diuidunt̄ mōtes i radices: latera: iuga: vertices. p qualitate locorū. De hinc summa cacumia linquūt. Nō linquit. Hoc em̄ dicit æneas & sibylla pducti ad summū in plana descendūt. Penitus conualle virenti. valde virenti: vt penituscz sonantis. Inclusas animas. Non reuera inclusas sed sepatas a multitudine: q̄ facilius agnoscerent̄. Lustrabat studio recolens. circūibat studiose tractans. Inclusas aūt aut segregatas aut fm ritum an-

aut ſm ritum antiquū: Multitudinem eā ſi numerare nō poterant: eam in certum locū p partes includebant: & ita quanta eſſet videbant qđ & xerxes de ſuo fecit exercitū. Caroſq; nepotes. poſteros: ſic puros fœminas dicūt. Fataq; fortunaſq; virū moreſq; manuſq;. Fœlicitas eā aut fatalis eſt: aut fortuna: aut ex virtute deſcendit. Alacris ipſe alacris. Et ſciendū ſm antiquos & alacris & alacer tam de maſculino q̄ de fœminino genere dixiſſe: nūc maſculino vtrunq; damus: de fœminino alacer nunq; dicimus: licet Ennius dixerit Aeſtatē autūnus poſt acer byems ſit. Nam inde eſt alacer.

DO. Oīibus iis. oia cōmoda cōſequunt bonestatis cultores locū: ſydera: lucē: p̄ta: nemora: cibos: delitias: ſtudia artiū: vt nō priuati vita: ſed ad aliud viuendi gen⁹ tranſiſſe videant. Fœlices. Vtpote que p⁹ depoſitā vitā talia loca ac delitias ſint aſſecutæ. Luſtrabat. oculis. Recolens. Animi intentōne. Fata fortunas mores manus. ppoſitio eſt eo⁹ quæ deinde p̄ſequitur.

CHRI. Niuea. quaſi intelligat diuinos bonores. Nā cui mores & vita candida fuit: eidē candida vita debet. Muſæū. eumolpidis filius fuit primus q apud athenienſes philoſophat⁹ eſt ſm Laertiū. A Muſæus quo athenienſes etiā eumolpidi appellati ſunt. Primus deo⁹ generatōnem tradidit & ſphærā: & ex vno fieri omnia: & in idem reuerti dixit. Scripſit verſibus fabulā Heros & Leandri. Phalaris obit: vbi bumatus ē cū boc epitaphio Ευμολπουφιλον υονεχειτο φαλλαρηκον. ουδασμον σφιον φθιμενον σωμυπότελε τάφω. Huic ſunt inſtituti diuini bonores: & ipſe oracula reddidit. Vnde ſcribit Herodotus Onomacritū athenienſem exulem muſæi oraculo⁹ fati dicum xerxi p̄ dixiſſe Helleſpontum a viro perſa ponte coniunctū iri. Alii volunt Lini: alii Orphei filiū fuiſſe: cuius cōſtat diſcipulum extitiſſe. Ponit autem muſæū poetā & theologū p̄ omnibus diſciplinis. Verū vt p̄cipue notet platonicam ſciam: cuius ſe p̄feſſorem eſſe multis locis indicat: dixit humeris altis vt p̄ceritate corporis platonem ſignificet: q cum prius Ariſtocles aui noīe nuncupare ab Ariſtone argiuo palæſtrita: apud quem ſe exercuit: ppter egregiū corporis habitum Plato eſt cognominatus. Dicite fœlices. moralis ſenſus eſt vt q verū ſcire cupiūt: interrogent doctores: neq; indoctis ſe cōmittant. Doctiorum aūt poſtulat humanitas: vt errantes in viā reducant & ſua doctrina alios meliores reddant. Nam cum p̄prium bois ſit & que neſcis addiſcere: & q̄ ſcis alios docere: vtrunq; in boc loco deſcribit optimus poeta: Quod aūt fingit muſæum collem aſcendentē: aperte docet nō debere nos vt alios inſtruamus vllum laborem recuſare poſtq̄ auctore ſuo Platone nō nobis ſolū nati ſumus: ſed cæteris etiam bominib⁹: qđ in Catone optime exprimit Lucanus. Non ſibi ſed toti genitū ſe credere mundo. Ergo. gratia & cauſa: Hinc Liuius ait ludos appollinares victoriæ nō peſtilentiæ ergo fuiſſe. Et Marcus Cato de re ruſtica. Tibi ius eſt porco piacu- Ergo lo facere illiuſce ſacri coercendi ergo. Et alibi: Cuius rei ergo agrum terram fundūq; meū ſoli taurilia circumagi iuſſi. Nulli certa domus. notat celeritatem animo⁹ qui vinculis corporeis ſoluti & in ſuā dini tatem abſoluti nulli certæ rei adiecti ſunt: ſed per omnia facile diſcurrunt. Hoc ſuperate iugū: Nam volē ti virtutem acquirere plurimæ difficultates opponunt. Forte recenſebat. nō forte boc faciebat Anchiſes quod per ſummam induſtriam faciebat: ſed forte euenit: vt dum bæc ageret æneas veniret. Fataq; fortūaq;. de fato diximꝰ: de fortūa dicemꝰ alio loco. Mores virtutes morales: q̄ neq; a fato neq; a fortūa ſūt: ſed ex noſtra electōne. Manus. ad robur corporis refertur. Iſq; vbi. deo⁹ pulcherrime ſeruat. Naꝫ & parenti quod parentum eſt & filio qđ filio⁹ optime tribuit.

Effuſæq; genis lachrymæ: & vox excidit ore:
Veniſti tandem: tuaq; expectata parenti
Vicit iter durum pietas: datur ora tueri
Nate tua: & notas audire & reddere voces.
Sic equidē ducebam animo: rebarq; futurum
Tempa dinumerans: nec me mea cura fefellit.
Quas ego te terras: & quanta p̄ æquora vectuꝫ
Accipio? quantis iactatum nate periclis?
Quam metui ne qđ libyę tibi regna nocerēt
Ille autē tua me genitor tua triſtis imago
Sępius occurrens bæc limina tēdere adęgit
Stant ſale tyrrbeno claſſes: da iungere dextras
Da genitor: teq; amplexu ne ſubtrabe noſtro:
Sic memorans largo fletu ſimul ora rigabat
Ter conatus ibi collo dare brachia circū
Ter fruſtra comp̄benſa manus effugit imago
Par leuibus vētis: volucriq; ſimillima ſomno.
Interea videt æneas in valle reducta

SER. Genis. palpebris: Enni⁹ de dormiente imprimitq; gænæ genā. Excidit ore. q̄ſi ſeni: qđ circa anchiſen refuat: vt tantūq; nefas patrio excidit ore. Veniſti tādē. boc ad effectū p̄tinet deſiderantis: alias oriē qō q̄ dicit ſic eqdem ducebā aio. Expectata p̄bata nūc etiā: vt & reb⁹ ſpectata iuuent⁹. boc aūt dicit: Tua pietas mibi ſemp̄ p̄bata: nūc etiā iter durū vicit. ſcilicet inferorum. Et notas audire & reddere voces. familiariter loq. Rebarq; futuꝫ. arbitrabar: rōcinabar eē venturum & p̄ boc intelligim⁹ fatali ter æneā ad inferos deſcendiſſe nō ei niſi fatalia dep̄bendunt. Nec me mea cura fefellit. nec decepit me dulciſſim⁹ fili⁹: nā vocatiuus ē mea cura. i. tu & dictū eſt ſicut veneriſ iuſtiſſima cura. Quas ego te terras & q̄ta p. æ. ve: pietatis magnitudo oñdit: cum p̄ ei⁹ ingemit caſib⁹. Libyæ tibi regna nocerēt Aut qa de iunone ait ven⁹ Haud tanto ceſſabit cārdine reꝫ. Aut qđ ē meli⁹ illud dicit Timui ne dū apd regna carthagis voluptatib⁹ vacabas: impiuꝫ fatale derelinq̄res: Vñ p̄ tranſitū inſinuat qđ intelligat æneā i affricā apud didonē diuertiſſe: cū vtrūq; cō

ſtet diuerſis ætatib⁹ fuiſſe. Triſtis imago Seuera. terribil. vt ſup & turbida tēret imago. Sæpi⁹ occurrens. ΚΑΤΑΤΟ ΣΙΩΠΩ ΜΕΝΟΝ. ſæpi⁹ ei dictū intelligim⁹. aut certe agit metua ymago ad hæc tendere limina quā ſæpe videre conſueui. Stant ſale tyrrheno claſſes. affectionis eſt filii etiā ea indicare: de quib⁹ nō interrogat. Largo fletu. nato ex gaudio. Ter. ſæpi⁹ finitus p infinito. Interea videt æ. birmos eſt hoc loco. i. vn⁹ ſenſus ptentus p multos verſus in q̄ tractat de Platonis dogmate. quod in phædone poſitū ē ΠΕΡΙΦΥΛΗΣ. de quo i geor. ſtrictū hic lati⁹ loqtur: de q̄ re etiā varro i libro diuinar⁹ pleniſſime tractauit. hoc aūt cōtinet æneas dum p inferos pgeret reſpexit fluuiū quendā loci remotiori: ad quē innumera multitudo tendebat animar⁹: interrogauit patrē qui eēt fluui⁹: & qua ratōne ad eū pgerent animæ: pater ait Lethæus ē. Pergūt aūt vt potent: & obliuionem patiantur: vt incipiant in corpa velle remeare. Stupefactus æneas interrogat: dic pater animæ q̄ p prætaritā vitam tot ſupplicia ptulerūt pñt habere votū reuertendi in corpa: nō eſt veriſimile liberatas de corporis carcere ad eius nexum reuerti. Suſcepta narratōne boc Anchiſes exequit primo debere fieri vt redeant: deinde poſſe: deinde velle: quæ q̄m obſcura ſunt aliis diuiſionibus innoteſcūt. Quid eſt debere: cū ęta animalia a deo originē ducūt: quæ quia naſci cernimus: reuertunt: ſine dubio: vnd cuncta p creantur. Deinde poſſe ſic p bat: quia immortales ſunt animæ: & ſunt quæ pñt reuerti. Tercium eſt vt velint quod dicit fieri p lethæum fluuium: & boc eſt quod dicturus eſt: ſed incidentes queſtōnes faciunt obſcuritatē.

Virgulta ſonantia ſil. Quæ eſt iuxta præripia fluminis. Domos placidas. Campos elyſios. Prænatat. Præterfluit: & contrarie dictū eſt: nam nō natant aq̄: ſed in ipſis nos natamus. Enniū igit ſecutus ē. q̄ ait Fluctuſq̄ natantes: Sane de boc fluuio querit a prudentioribus vtrū de illis nouem ſit qui ambiūt inferos: an p̄ter nouem: & datur intelligi q̄ ab illis ſeparatus eſt. Nanq̄ eum volūt eſſe ſenectutis imaginem. Nam animæ noſtræ vigent: & alacres ſunt: plenæq̄ memoria a pueritia vſq̄ ad virentem ſenectam: poſtea in nimia ſenectute omis memoria labitur: qua lapſa mors interuenit: & animæ in aliud corpus recurrūt. Vñ fingūt poetæ animas lethæo hauſto in corpus redire. Ergo & lethæus eſt obliuio mortis ſemper vicina. Gentes populiq̄. innumeraq̄ gentium & populor⁹ animæ. Floribus inſidūt. Inſido illi rei: vt inſidiat quantus miſeræ deus: Inſiſto aūt illam rem: vt Nulli fas caſto ſceleratū inſiſtere limen. Lilia funduntē. Circa flores ſpeciem p genere poſuit. Flumina porro. longe remota: & eſt græcū aduerbium Bene aūt æneam longe a lethæo facit: quia adhuc iuuenis eſt. Agmine. curſu: impetu. p quod oſtēdit cito iri ad ſenectam: quia tota celeritate vſus labit vitæ. Animæ quibus altera facto Corpa debentur. Sciendū nō oms animas ad corpora reuerti. Aliquæ em̄ ppter vitæ merita nō redeūt: aliquæ redeūt propter malam vitam: aliquæ ppter fati neceſſitatem.

CHRI. Quas ego. c. t. & pfecto anteq̄ e vita ciuili in portū contemplationis ſeſe recipiat bō multis conflictat pturbatōnib⁹: q̄ nos a ſummo bono ita abſtrabūt: vt multi adeo illis opprimant: vt nunq̄ ſummū bonū aſſequi poſſint. Vnde rectiſſime ait is qui tota rectitudo eſt Chriſtus de Martha q̄ vita actiua interpretat. Martha Martha ſolicita es: & verſaris circa plurima. Nam animus q̄ circa plurima: vt fit i vita ciuili: diſtrabitur ad rerū cæleſtiū contemplatōnem ineptus redditur. Regna libyæ: ea em̄ ſunt curæ ciuiles. Nam nos in ſupioribus carthaginē p vita ciuili poſuim⁹. Triſtis. ſeuera. Nam maior⁹ noſtror⁹ precepta nobis grauiſſima ſunt. Lethæum amnem. oſtendimus egregiū poetā dum figmento poetico inſeruit de campis belyſiis Platonis tamen dogma ſub illo tegere: vt campi belyſii cœlū ſint: a quo cū cupiditate rerū terrenar⁹ degrauati animi delabūtur: relinquūt nectar deor⁹ poculū: & pro illo letheū potant: a quo accipiunt obliuionem rerum cæleſtiū. Nam illo iam ebrii facti cupiūt terrena corpora ſubire: ſ hæc latius apud Macrobiū inuenies. Cauſaſq̄. nam appetitus ratōni iam obtempans non audet ſeſe alicui opinioni: q̄ falſa eſſe poteſt: temere credere: ſed iudicium ratōnis expectat: quod eſt a licentia: q̄ nouit cauſas. Viri. viror⁹ animæ. & viros pro hominibus poſuit. nam cōplectitur vtrunq̄ ſexum. Tum pater reſpondet interrogatus Anchiſes. nam nunq̄ deeſt intellectus appetitui modo is ſe illi obtemperantē p beat. Altera corporea. Pythagoreum eſt. Ille enim credebat animas hominū ex corpore in aliud corpus migrare. Refertq̄ Heraclitus ponticus būc de ſe dicere ſolitum quandoq̄ Aethalidem mercurii filium putatū: & a Mercurio accepiſſe vt quicquid vellet præter immortalitatem peteret: petiſſeq̄ vt & viuus & defunctus omnium contingentium meminiſſet: Idq̄ ei contigiſſe. Longoq̄ poſt tempore in Eupborbiū veniſſe: & a Menelao fuiſſe vulneratum. Eupborbius aūt dixit ſe aliquando æthalidem fuiſſe: & a Mercurio boc pro munere accepiſſe: vt anima eius iugi circuitōne vagaretur: & in quas vellet arbores aut animantes migraret: mortuo Eupborbio migraſſe in bermotinum eius aiam: qui ipſe cum fidē vellet facere brāchidas petiit ingreſſuſq̄ apollinis fanū oñdit clypeū iam putrefactū ſolāq̄ p durare ebur neā faciē mortuo bermotino rurſus in Phyrrū deliū piſcatorem migraſſe illumq̄ memoraſſe vt Aethalides Eupborbius & bermotinus ante fuiſſet: ac poſtremū factū fuiſſe pithagoram: atq̄ omniū meminiſſe

Secluſum nemus: & virgulta ſonantia ſiluis:
Lethæumq̄ domos placidas q̄ p̄natat amnem
Hūc circū innumeræ gentes: ppliq̄ volabant
Ac veluti in pratis vbi apes æſtate ſerena
Floribus inſidūt variis: & candida circū
Lilia funduntē: ſtrepit omis murmure campus:
Horreſcit viſu ſubito: cauſaſq̄ requirit
Inſcius æneas: quę ſint ea flumia porro:
Qui ve viri tanto complerint agmine ripas.
Tūc pater anchiſes: animę q̄bus altera fato

Animar⁹ transcorporatio

Corpa debent̃:lethæi ad flumínis vndã
Securos latices:& longa obliuía potant.
Has equidẽ memorare tibí: atq; oñdere coraz
Iampridẽ hãc ꝓlem cupío enumerare meorũ:
Quo magis ítalía mecum lætere reperta.
O pr̃:an ne alíquas ad cœlũ híncire putandũ ẽ
Sublímes animas:iterũq; ad tarda reuertí
Corpora:q̃ lucis míseris tam dira cupído:
Dícam equidẽ:nec te ſuſpenſum nate tenebo.
Suſpícit anchíſes:atq; ordine ſingula pandit.
Príncipio cœlũ ac terras campoſq; líquẽtes

SER. Lethæi.ad flumĩs vndã. Si anima æterna ẽ ſummi ſpũs ps:q̃ rõne in corpe nõ totũ videt:nec ẽ tantæ prudẽtiæ tantæq; vi uacitatis:vt oia poſſit cog̃ſcere:qa cũ cœpèrit in corpus deſcẽdere portat ſtultitiam & obliuionẽ:vñ nõ põt implere vim numíniſ ſui p9 naturæ ſuæ obliuionẽ. Obliuíſcit̃ aũt ſm poetas ꝓteritoꝝ:ſm philoſophos futuri:vnde mediũ tenuit dícendo obliuia. Docent autem philoſophi aía ad ima deſcẽdẽs quod p ſingulos círculos perdat. Vnd̃ etiã diſputantes de ratõne mathematici fingũt cp ſingulo& nominũ poteſtatib9 corpus & anima noſtra cõnexa ſunt ea rõne qa cũ deſcẽdũt aiæ:trahũt ſecũ torporẽ ſaturni:martis íracundiã:libidinẽ Veneris:Mercurii lucri cupiditatẽ Iouis regni deſiderium:q̃ res faciũt ꝓturbationẽ animabus ꝓpríis. Securos latices. Qui ſecuros faciũt:vt pallida mors. Iampridẽ Ex quo ait Tum genus omne tuum:& quæ dentur mœnia diſces. O pater. Nota breuitas. Nam dicẽdo pater q loquat̃ oñdit. Ad cœlum hinc ire putandũ eſt. Miſcet philoſophiæ figmenta poetica:& oñdit tam qd eſt vulgare cp qd continet veritas & ratio naturalís:nam ſm poetas hoc dicit. Credendum eſt animas corporis cõtagione pollutas ad cœlum reuerti. Sublímes animas. Non omnes ſed ſublimiũ ad tarda reuertí corpora:animæ comparatõne qua velocius nihil eſt. Vno em̃ momento cuncta diſcurrit.

Quæ lucís míseris tam dira cup. Vt id deſiderent:propter quod ſentiunt ſe pœnas dediſſe ſcilicet vitã Suſpenſum. Sollicitum:incertum:vt Multo ſuſpenſum minime ducit. Suſcipit anchiſes atq; ordine ſingula pandit. hyſterõ ꝓtherõ:poſt hũc em̃ verſum ſequi debuit:Dícam equidem nec te ſuſpenſum nate tenebo. Príncipio cœlum & terras campoſq; liquentes. Interrogatus anchiſes quare animæ velint reuerti ad corpa:quaſi aliud dicit:tamen illuc recurrit qd græce ΤΟΠΩΝ dicitur. i. omne quod eſt quatuor ſunt elementa:terra:aqua:aer:æther:& deus:præter hæc nihil eſt aliud:& hoc mundum non poſſum9 dícere:nam mundus eſt totum:ergo deus eſt quidam diuinus ſpiritus: qui per quattuor infuſus elementa gignit vniuerſa:igitur ſi de elementis & deo naſcunt̃ omnia:vnam originem habent:& par natura omíum ſi videamus quid in nobis a deo eſt:& quid a quatuor elementis quantum datur intelligi ab eleméntis habemus corp9:a deo animũ:quod ideo ꝓbat̃:qa eſt in corpe terra:humor:anhelitus:calor: q̃ oía vídent̃ ſicut etiã elementa:anim9 inuiſibilis eſt ſicut & de9:vñ originem ducit:deinde elementa ꝓmutantur: quoꝝ perire mutari eſt:ſicut etiã corp9 qd inde originẽ ducit. Cõtra deũ nõ pire manifeſtuz eſt. Ergo nec anim9 perit:q inde originem ducit:nam ps ſp genus ſequtur. huc igit̃ tetendit primũ intentionẽ ſuam:vt aías imortales doceret:ſed occurrit illud:ſi em̃ imortales ſunt:& vnũ bñt principiũ:q̃ rõne non oía aĩalía ſentiũt:& dicit nõ eſſe in aís diſſimilitudinem: ſed in corpibus: ꝓut fuerunt vel viuatia vel torpentia ita & aíos faciũt:qd põt etiam in vno eodẽq; corpe cõprobari. In ſano em̃ corpe alía viuacitas eſt mentis in ægro pigrior:in ſatis valído & ratione carens:vt in phræneticis cernimus:adeo vt cũ ad corpus venerit no natura ſua vtit̃:ſed ex eius qualitate mutat̃. inde apbros verſipelles:Græcos:leues: Gallos pigrioris videm9 ingenii:qd natura climatũ facit:ſicut Ptolomeus depbendit:q dicit tranſlatum ad aliud clima homínẽ naturã ex parte mutare. De toto em̃ nõ põt:qa in principio accepit ſortẽ corpis ſui:ergo aía ꝓ q̃lita te eſt corpis:& qua rõne res melior eſt in poteſtate deterioris:atq; diuin9 anim9 debuit corpus in poteſtate habere:nõ corpus naturam animi corrũpere:ſed hoc ideo fit:qs plus eſt qd cõtinet cp qd cõtinet̃:vt ſi leonẽ includas in caueã:impeditus vim ſuã nõ perdit:ſed exercere nõ poteſt:ita animus nõ tranſit in vitia corporis:ſed eius coniunctione impeditus non exercet vim ſuam:& occurrit illud. Oñe quod corrũpitur æternũ nõ eſt:ſi anim9 iraſcit̃:deſiderat:timet:caret æternitate. cui ſunt iſta cõtraría. Nam paſſio æternitatẽ reſoluit. qd ideo falſum eẽ dicimus. qa anim9 ꝓ ſe nihil patit̃:ſed laborat ex corpis coniunctõne:& aliud eſt ꝓ naturã ſuã corrũpi:aliud per contactum rei alterius. Videmus em̃ tale aliqd:vt in lucerna quæ ꝓ ſe clara eſt. & locum in quo eſt ſine dubio illuminat:ſed ſi q̃ re tacta fuerit:& incluſa.nõ perdit ſplendorẽ ꝓprium qui in ea eſt. Remoto nanq; impedimento apparet:nec tñ qa impeditus eſt eius vigor: iõ etiam corruptus. Ita g̃ & anim9 cp diu eſt in corpe patit̃ eius cõtagionẽ. Poſtq; vero depoſuerit corpus:recipit ſuũ vigorẽ:& natura vtit̃ ꝓpria. ſi ergo ꝓpriã recipit naturã:q̃re pœnas apud inferos patit̃. Ideo qa ſimlr diu fuit:nõ põt depoſita ipſa re ſtatim ad ſuũ nitorem reuerti:vt ſi ſpem candidã miſſam in lutũ polluas: & eam ſtatim auferas:nõ idcirco ſordibus caret:ſed ablutionẽ requirit. vt in priſtinũ nitorẽ poſſit redire. Sic aía ex eo quod datur corpori ingnata eſt:vt etiã ſi corpus deponat:neceſſe habet purgari. Si g̃ purgãtur et recipiũt naturã ſuã:cur volunt reuerti:qa potãt inquit obliuia:etiam ſe illud ambiguũ. Nam vt ꝓteritaq; obliuiſcant̃ pœnaq;:aut certe vt ignaræ futuri habeant deſideriũ redeundi in corpa:quod ſine paſſione nõ fit:& anim9 in quo paſſio meret̃ reuerti. Cœlũ ꝓ aere & æthere poſuit:vt duo ſignificet elementa: vt iam cœlum terraſq; meo ſine numine. Campoſq; liquentes. i. maria.

DO. Tum pater añ. interrogat æneas quis fluuiũ & quare aiæ illũ petant. Ad vtrũq; breuiter rñdet. Eſſe animas quæ in alia corpa reuerti volũt:& fluuium eſſe letæum. Quo magis ítalia. Ex hoc oſtẽdit.

se magna dicturū. O pater an ne.nō poterat non mirari qđ ad tanta incōmoda viæ redire vellent.

CHRI. Securos latices.i.potāt latices lethæos qbus deueniūt in tantam obliuionem eaꝝ calamitatum quas passi fuerant in corpe vt nullam curam.i.sollicitudinem & timorem ob id capiant.nam differt securus a tuto. Tutus ēm est qui extra.omne periculū est etiam si timeat. Securus vero q nihil timet & si extra periculum nō sit. Ad cœlū nō ad cœlum qđ stellis ornatum supra nos est.sed nostrū hūc orbem qui comparatōne inferioꝝ cœlum dici pōt: vt supra etiam dixit. Quam vellent æthere in alto nūc & pauperi est & duros pferre labores:nam apud nos non est æther altus:nisi competur inferis. Sublimes: quæq dem sublimes fiunt:dum ad supera volant. Ad tarda corpora:quasi dicat ad eam molestiam vt subeāt corpus:cuius grauitate tardiores efficiant & ꝙ illis pro carcere sit & vinculis.vñ λέσμα corpus dicunt græci quia vinculum sit anime. Lucis.vitæ:vt Et luce caretum.

SER. Lucentēq; globū.l.iō vsus ē ptici pio:vt oñdat eā suū lumē nō bre. Nam lucens est qđ aliūde illuminat. Lucibile qđ p se lucet:vt patulū & patēs. Patulū ē qđ p se patet. Patens qđ aperit & claudit. Globum aūt ideo qa dr Luna σφαίροειδής ee. Titaniaq; astra.aut stellas dicit:aut solem quē sup vnū fuisse de titanib⁹ diximus

Spūs. Diuin⁹.s.& est vnū siue mentē dicat siue aīm siue spm. Intus. alit vegetat. & in æternitate custodit:qa mixt⁹ē & nulla pars elemēti est sine deo. Per ar.p elemēta q̄ sunt mēbra mundi corpalia. Corpa nanq; sunt q̄ pnt videri. Mens agitat molē magnitudinem mundi mens agitat & si vt Ci. dicit in tusc̄ul. æternū ē quicqd i æterno motu ē sine dubio ēt anim⁹ ætern⁹ē. Sp em̄ i motu ē:adeo vt ne nobis qdē gescētibus conqescat. Magno se corpe mil. Aut antiptosis ē p corpi:vt bæret pede pes dēsusq; viro vir:qđ poti⁹ credēdum ē.aut certe fm eos locut⁹ē. q:dñt deū corpalē ee: & eū ita diffiniūt πῦρ νοερόν.i.ignē sensualem: qđ si vez ē:corp⁹ē:nec p antiptosin dixit:ſ p diffinitionē. Magno corpe.i.nō cōi. In de boim pecudūq; gen⁹:De q̄tuor elementis & deo. Et cælestis origo. Qđ supdiximus, Intantū ingt in oīb⁹ viget ps diuinitatis:inq̄tum sinit corpoꝝ qualitas. Terniq; bebetant artus. Inq̄tum nō bebetant artus. Moribundaq; membra. Morienti similia:boc est semp morientia. Nunq; em̄ in eodem statu sunt:sed aut minuūt:aut crescūt:ergo anim⁹ idem est sed vti viribus suis nō potest,ppter corporis coniunctionē. Hinc metuūt cupiūtq; dolent gaudentq;. Ex corpoꝝ coniunctione:& animi bebetudine. Varro & oms philosophi dicūt quatuor eē passiones:duas a bonis:duas a malis opinatis rebus. Nam dolere & timere duæ opiniones malæ sunt: vna pntis:alia futuri. Itē gaudere & cupe sunt opiniones bonæ: vna pntis:alia futuri. Hæc ḡ nascunt ex ipsa cōiunctione: nam neq; ai sunt:neq; corporis ppria:pereūt em̄ facta segregatōne. Nec auras respiciūt. nam qa cobærent corpori: obliuiscūtur naturæ suæ:quas auras vocauit. Clausæ tenebris & carcere cæco. Diffinitōnes sunt corporis. Quin & supmo. qa vt diximus:occurrit debere eas statim post corpus depositū in suū vigorē reuerti:et dicit nō posse:quæ em̄ diu cōiuncta sunt:inuicem se tenēt:& trabūt reliquias sordiū antiquaꝝ:nō tamen omne malū cedit:sed nō omne:nam remanet:qđ vt purgeē necesse est. Inde est & qđ dicit: eadem sequitur tellure repostos. Bene aūt miseris:quia etiam post corpus habent corporis sordes:vñ est nec funditus omnes Corporeæ excedunt pestes. Diu concreta. Coniuncta & conglutinata. Inolescere. Crescere:vt Vdoq; docent inolescere libro. Ergo exercent pœnis. qa deposito corpe sordes supersunt:pœnas aūt nō pferunt animę:sed illius coniunctōnis reliquiæ:quæ fuit inter animaꝝ & corpus :nam licet illa duo p se pœnas perferre nō possint:homō tamen pfert:qui de bis duobus est factus. Supplicia expendunt. Non agūt supplicia.nō vt animas puniant:sed vt eas peccatis exuant pristinis. Aliæ panduntur inanes:Suspensæ ad ventos. Loquitur quidem poetice de purgatōne animarum:tangit tamen quod & philosophi dicūt. Nam triplex est omnis purgatio. Aut in terra purgantur quæ nimis oppīssæ sordibus fuerūt deditæ scilicet corporalibus blandimentis id est,transeunt in corpora terrena:& hæc igni dicuntur purgari. Ignis enim ex terra oritur:quo exurūtur omnia:nam cælestis nihil perurit:aut in aqua .id ē transeunt in corpora marina:si paulo melius vixerint:aut certe in aera transeundo. s.in aerea corpora: si satis bene vixerint:quod & in Statio legim⁹:vbi de auguriis tractat:Seu qa mutate nostraq; ab origie verſis

Lucentēq; globum lunę:titaniaq; astra
Spūs intus alit:totamq; infusa p artus
Mēs agitat molē:& magno se corpe miscet.
Inde boim:pecudūq; genus:viteq; volantum:
Et q̄ marmoreo fert mostra sub æquore pontus
Igneus est ollis vigor:& cælestis origo
Seminibus:quantū nō noxia corpa tardāt.
Terreniq; hebetāt artus:moribundaq; mēbra
Hic metuūt cupiūtq; dolēt gaudētq; nec auras
Respiciunt clausæ tenebris:& carcere cæco.
Quin & supremo cū lumine vita reliquit
Non tn̄ omne malū miseris.nec funditus oīnes
Corporeę excedūt pestes:penitusq; necesse est
Multa diu concreta modis inolescere miris
Ergo exercent pœnis:veterūq; malorꝝ
Supplicia expendūt:aliæ panduntˢ inanes:
Suspensæ ad uentos:aliis sub gurgite vasto
Infectū eluitur scelus:aut exuritˢ igni.

Corporibus

Corporibus ſubiere notos. Vnde etiam in ſacris omnibus tres ſunt iſtæ purgationes. Nam aut Thedæ purgant & ſulphure: aut aq̃ abluunt: aut aere ventilant: qđ erat in ſacris liberi. Hoc eſt em̃ qđ dicit in ſecundo Georgicor̃. Tibiq̃ oſcilla ex alta ſuſpendit mollia pinu. Nam genus erat purgationis. Id aũt qđ apud Iuue. tangit. Quotiens hinc talis ad illos vmbra: venit cupent luſtrari liqua darent Sulphura cum thædis & ſi foret humida laurus. & in ipſis purgatõnibus bonũ meritor̃ ſecutus eſt ordinem: vt añ aeream: inde aquæ poſt ignis diceret purgationem.

CHRI. Principio. principiũ ſimplr ponit p initio alicui⁹ rei Vñ eſt illud Debile principiũ melior fortuna ſequet. Philoſophi aũt principiũ cãm & elementũ eſſe oſtendũt: & in quo differant: & in quo cõueniant demõſtrãt. Principiũ etiã theologi noſtri cupiũt p deo q apud oms hr̃ primũ principiũ neceſſariuz oim rer̃: vñ eſt illud In principio erat verbũ. i. in deo erat verbũ. Quapp in phædro dixit Plato principium nec gigni poſſe nec deſtrui: nec eẽ aliq̃d ex quo principiũ oriat alioqn nõ eẽt principiũ: nec a ſe gigni poſſe: nec ab alio deſtrui. Nihil em̃ valenti⁹ eſt principio a quo ipm̃ deſtrui poſſit: item dicũt principiũ tpis & pductõnis. vt in principio creauit deus cœlũ & terram: & in hac notõne hic q̃drare videt. g̃ in principio in rerũ pductõne. Iudico aũt Platonici poetæ ſniam ad Platonis dogma referendũ. Cœlũ ac teras camposq̃ li. tribus nominibus q̃tuor complectit elementa. Nam cœlum p aere capit: Lucretius in hoc cœlo q dicit aer. Item p ipſo æthere: campos aũt liquentes maria intelligimus. Oſtendit aũt Plato ī timæo q̃ diuini decori ratio poſtulauit talem fieri mundũ q viſum pateret & tactũ: ſed nihil tangi ſine terra q̃ ſola eſt ſolida nihil videri ſine igni põt. Vnde de igne & terra mundum incipiẽs fabricare Deus vidit duo cõuenire ſine medio colligante nõ poſſe. Quare aũt nõ vno nexu ſed duobus ſcilicet aq̃ & aere opus eſſet: docet Macrobius: ſunt tñ q velint titania aſtra p igni eſſe poſita qñquidem Anaxagoras clazomenius ſolem dicat eſſe lumen igni pmixtum: & ipſe alibi Axem humero torquet ſtellis ardentibus aptum & alibi. Quotiens aſtra ignea ſurgũt. ſic etiã Ci. in li. de natura deor̃ Summa pars cœli q̃ ætheria dicit & ſummũ retinet ardore. g̃ aũt & lunã & titania aſtra p oĩbus cœlis poſita puto. & multi credũt titania eẽ epitheton omniũ aſtror̃: qa vt refert Diodorus Hiperion q fuit vn⁹ ex titanibus primus lunæ ſoliſq̃ ac reliquor̃ aſtror̃ curſum naturãq̃ demõſtrauit: pptereaq̃ ſyderũ pater creditus eſt Spm̃ vero p aĩa mundi ponit: q̃ ſm Platonẽ oĩa adminiſtrat. putauit em̃ Plato cum deus pulcerrimũ opus fieri decreuiſſet: atq̃ in ordine materiæ ptes cõmotõneſq̃ reduci excogitaſſe aiam quandã mentẽq̃ ratõnabilẽ & ſapientẽ: cui vt vicario ſilueſtris puinciæ curã mandaret: ſubiiceretq̃ eius malignitatem fteno & oĩa in ordine reducet & in quieto collocaret. Intus alit. Cõiunctas mũdo vt forma. Mens diuina ipſius boni filia ſegregata a mũdo. Agitat mol. Tanq̃ motor ſepatus. Infuſa p art⁹ & m. ſ. c. m. mẽs alia tanq̃ motor cõiũ & a mente diuina aiæ mũdanæ tributa. Hinc. ex aĩa mũdana eiuſq̃ mente vitam corporeã ſortiunt oĩa.

Igneus vigor. in oĩbus aĩantibus ineſt vita corporea a vita cæleſti & calor naturalis hui⁹ vitæ pabulum ſumit ex calore cæleſti: atq̃ hactenus locut⁹ eſt de oĩb⁹ aĩantibus in quib⁹ iam oñdit igneũ ineſſe vigorem. Deinde ſepat aios noſtros a reliquor̃ brutor̃ aĩa. Atq̃ ait q̃ cũ illis ſit igneus vigor: at ſeminib⁹ id ẽ animis noſtris eſt origo cæleſtis. Recte aũt Platonis ſectator vates nr̃os aios ſemina vocat. Legerat em̃ ī timeo rõnales aias cõcreatas a mẽte diuina in mũdo ſup iore ex ſeminibus oĩm rer̃ muſica rõne cõmixtis in patera. Præterea ait deũ opificem mũdi demiſiſſe infra lunã ratõnales aias tanq̃ ſemina hominum: cæleſtes vero deos ſubiunxiſſe irratõnalem vitã omnib⁹ cõmunẽ. Quib⁹ Plotinus etiam addidit rõnales aias eſſe boĩm ſemina: qa ex ipſis pullulant vitæ quædam pprie irratõnales in corpa. Moribunda: qm̃ ſola hæc corpa impediũt intelligentiã. nõ aũt corpa ætherea quib⁹ ab æuo indutæ ſunt. Hinc metuunt. pturbatio nes aior̃. quatuor pturbatones ponit: q̃ ex quatuor humoribus pueniũt. ſunt em̃ duæ ex opinione boni: quarum altera voluptas geſtiens eſt. i. põter modũ elata lætitia q̃ puenit ex opinione pſentis magni alicuius boni rationi nõ obtemperans. Hanc ergo volũt nobis e ſanguine puenire. Altera cupiditas dicit q̃ recte vel libido dici põt. eſt em̃ immoderata appetitio opinati magni boni ratõni nõ obtempans. hæc aũt e bili ori ginem ſumit Duæ itidem ſunt ex opinione malor̃ Metus & ægritudo: nam met⁹ eſt opinio magni mali impendentis: quem ex atra bili puenire volũt. Aegritudo aũt eſt opinio magni mali pñtis & quidẽ recens: hanc q̃ dicũt a pituita originem ducere: quæ affert mollitiem quandã eneruatã: qua facti cum ſuperiores in rebus duris eſſe nõ poſſumus: facile ſubcũbimus. Clauſæ tene. Mũdo corporeo. Carcere. c. Corpore caduco. Miris modis. Mirũ eſt habitũ pcliuem ad corpa: q quaſi corpa q̃dam qualitas ẽ iprimi ex corpe in animam incorpoream. Ergo nõ ſicut ex ſigillo tranſit in cærã. Verũ anima ita contrahit ſibi buiuſcemodi qualitatẽ in corpe: ſicut lumen in nube pallorem. Hinc illud ſimulachra nobis pallentia miris. Aliæ pandunt inanes. Quæ habitũ ex bili cõcretũ ferũt patiunt in igne: q̃ ex ſanguine in aere: q̃ ex pituita in aq̃: q̃ ex atra bili in terra patiunt aũt cũ corpore aereo in aere craſſo: qđ appellat vmbra animæ: vel imago magna dicit: quia craſſior.

Quiſq̃ ſuos patimur manes: exinde p amplum
Mittimur beliſiũ: & pauci læta arua tenemus:
Donec longa dies pfecto tpis orbe
Concretam exemit labem: purũq̃ relıqt
Aetbereum ſenſum: atq̃ aurai ſimplicis ignem.

SER. Quiſq̃ ſuos p. m. ſupplicia varia relinqt intelligi q̃ fũt apd manes: vt ſi qs dicat iudiciũ patimur & ſignificet ea q̃ in iudicio cõtinent. Eſt & aliud veri⁹. nã cũ naſcimur duos genios ſortimur: vn⁹ ẽ q hortatur ad bõa: alter q depuat ad mala: nec incongrue dñr genii qa cũ vn⁹ q̃ſq̃ genit⁹ fuerit ei ſtati obſtuatores deputãt q̃b⁹ aſſiſtẽtib⁹ p⁹ mortẽ aut aſſerimur ī meliorẽ vitã aut cõdẽna-

mur in deteriorẽ: p quos aut vacatõe; meremur: aut reditũ in corpa. g̃ manes geios dicit: q̃s cũ vita sortimur. Exide. vna pars oronis ẽ: & in tercia a fine accentũ bẽt: licet penultia longa sit: qđ ideo fm̃ est: vt onde reẽ vna pars eẽ oronis: ne ꝓpositio iũgeretur aduerbio: qđ vitiosũ eẽ ñ dubiũ ẽ. Pauci læta arua tenem⁹. Nõ oes. Qui em̃ min⁹ purganẽ stati redeũt ad corpa. Donec longa dies pfecto t. or. ga ẽt post purgatione; opus ẽ tpe: vt pseueret i purgatõe: & sic redeat: & q̃ritur vtrũ aiæ per apothesin de q; bus ait. Et pauci. læta arua tenem⁹: possint mereri ꝑpetuã purgationẽ: qđ nõ põt fieri Merenẽ em̃ tpis multi nõ ꝑpetuitatis. & q̃ male vixerũt: statim redeũt: q̃ melius: tardius: q̃ optime: diutissimo tpe sũt cũ numinibus. Paucæ tñ sunt q̃ & ipsa exigente ratione: licet tarde cogunẽ reuerti.

Has oms vbi mille rotã voluere p annos
Letheũ ad fluuiũ deus euocat agmine magno
Scilz ĩmemores supera vt conuexa reuisant
Rursus & incipiãt in corpa velle reuerti.
Dixerat anchises: natũqz vnaqz sibyllam
Cõuentus trahit ĩ medios: turbãqz sonantẽ.
Et tumulum capit: vñ oms longo ordine possit
Aduersos legere: & venientũ discere vultus
Nũc age dardaniã ꝓlem q̃ deinde sequat
Gloria: q maneant itala de gente nepotes
Illustres animas nostrũqz in nomen ituras
Expediam dictis: & te tua fata docebo.

Perfecto temporis orbe. Finito legitimo tempore. Concretam. affixam & inhærentem. Aethereum sensum. syderum πυρνοέρου. Ignẽ sensualem. i. deum: p quod quid sit anima ostendit. Aurai simplicis ignẽ. nõ vrentis: simplicis autem nostri comparatõne: qui constat de ligno & aere. Ille enim semper per se plenus est: & æternus quia simplex. Omnia em̃ συνοε τά. i. composita exitum sortiuntur. Vnde & atomos perpetuas dicunt: quia simplices sunt: nec recipiunt sectionem. Has oms. ac si diceret etiam has omnes: nam supra non omnes dixit: sed animæ quibus altera fato Corpa debentur. Rotam voluere per annos. peregerunt: exegerunt statutum tempus p annoruz volubilitatẽ: est aũt sermo Ennii. Deus euocat. nõ dicit quis: sicut supra Dii quibus imperiũ est aiaz: sed alii Mercuriũ volunt ꝓpter hoc Hac aias ille euocat orco Pallentis: & est ratio: nam νους dr. i. sensus q̃ philosophiã q̃ hæc indicat intelligimus: qa ipse etiã inuenerit litteras. Agmine magno. Impetu: & dictũ est impatiue. Nõ em̃ blanditiis inductæ redeũt: sed necessitate quadã cogunẽ: vt potãtes velit reuerti. Immemores. Vel ꝑteritoz vel futuroz. Dixerat Anchises antedicta de reuerlione animaz probatio hunc tendit: vt celebret Romanos: & præcipuæ Augustum. Nanqz qui bene considerant inuenient omnem Romanam historiam ab æneæ euentu vsqz ad sua tempora summatim celebrasse Virgilium. Qđ ideo latet: quia confusus est ordo: nã euersio Ilii & æneæ per errores: aduentusqz bellumqz manifesta sunt Albanos reges. Romanos etiam consules: Brutos Catonem Cæsarem & Augustum: & multi ad historiam romanam pertinentia hic indicat locus. Cætera quæ hic intermissa sunt in ϛστιλοποι ic̃ commemorat. Vnde etiam in antiquis inuenimus opus hoc appellatum esse nõ æneiden: sed gesta populi romani. Quod ideo mutatum est: quia nomen non a parte sed a toto debet dari. Turbamqz sonantem. Aut q̃ tũc ꝓpter festinationem sonabat: aut turbæ perpetuum est epithetum. Longo ordine. Non q̃ nati sunt: sed quo apud inferos stabant: non enim eo quo regnauerunt dicturus est ordine. Aduersos legere. Relegere: cõsiderare. Dardaniã ꝓlem. Albanos reges: qui tredecim fuerunt de æneade & Lauiniæ genere. Vnde ait itala de gente. Illustres. Hoc nomen notitiæ fuit nõ meriti: vñ etiam in meretricibus inueniẽ: nã & nobiles & illustres vocãẽ. In nomẽ ituras. In gẽtẽ: vt ipe nomẽ ecbioniũ mrisqz genꝑi deæ. DO. Quisqz suos patimur manes: nã si bon⁹ ad inferos venit: bonos patiẽ manes: si malus: malos. Exinde. Post examinationem. Amplum. Vt ostendat nõ illis paucis paratam esse latitudinem sed pluribus modo ita viuãt: vt illuc venire mereanẽ: sed quia pauci merentur: pauci diffusam latitudinem merentur. Longa dies. Longo tpe est opus: vt fiat talis purgatio qualis anteqz in corpus peruenireꝫ

Nunc age. Proponit se dicturum ꝓlem troianam: & nepotes inde ex italo sanguine commixtos: & ata sua: ergo exequitur specialiter quos generaliter in primo tetigit.

CHRI. Per amplũ belysium. In regionẽ celestem alii ad alias spbæras stellasqz post purgationem.

Pauci læta ar. t. Non quia pauci reuertanẽ ad cœlum: sed vel quia pauci reuertantur ad firmamentum vel quia pauci cum egrediuntur e corpore statim proficiscuntur ad cœlum. sed postquam longo tempꝑre purgati fuerint: quoniam habitus difficile amouetur. Perfecto temporis orbe: Quia circuitũ agũt in purgatorio ab elemento ad elementum vicissim: vt alterius vicissim purgentur habitus varii concreti ex quatuor humoribus vicissim quasi quatuor elementis. Aetherum sensum: atqz a. s. i. Aether. ignis aura sunt tria corpora tenuia: quibus animus inuolutus in terrenum corpus delabitur. Neqz solũ anim⁹ ipse aurea q̃z redeat in cœlum purgandus est a corporea labe: sed etiam hæc tria ei⁹ velamina purgãda sũt a nebula contracta a corporibus crassioribus. Dicitur aũt æthereus sensus: quia corpus æthereum totuz est sensus totus. Mille non certus est hic numerus. Ergo multa sæcula. nam animæ longæ diuturnio rem vitam agunt in cœlo beatæ q̃z infœlices vel i terra peccantes: vel i aereo corpore purgandæ. Rotã voluere. In cœlis consenserunt cum anima mundi ad cælestiũ motiones: & contemplando a formis i formas vicissim discurrerunt: sed qm̃ post vitam cælestem redituræ sunt ad terrenam deus neptunnus generationi reꝝ fauens allicit eas ad genituram certis tempibus: qñ ad idem officiũ vis genitalis in eis per se iam iam excitatur. nam vices agũt aiæ ex intelligentia in genituram certis sæculis atqz vicissim. Lethæũ

Obliuiscuntur

Obliuiſcunt em̃ diuinoꝝ occupatæ mortalibus. Reuiſant ſupa cõuexa. Oculis caducis. Prius em̃ vide-
bant ea velut inferiora oculis deſpiciẽtes æthereis. Rurſus incipiant velle. Nõ em̃ cõpellunt: ſed p natu-
ræ pcliuicate tpibus certis alliciunt. Huiuſcemodi igit rõne putaui bos verſus interptandos: nõ qa hæc
credere: aut illis aſſentirer. Nam de ais noſtris ſine vlla hæſitatõne eadẽ oĩno ſentio q̃ xp̃iana pbibet reli-
gio: eas eẽ ex nihilo a deo creatas: & eodem tpe creatas & corpibus infuſas: & pleraq; alia q̃ nos ĩ noſtris
de anima dialogis plixius ſcripſimus: ſed platonẽ noſtrũ qm̃ noſtræ religionis ignarus fuerit: & platoni-
cus oĩno extiterit: ad platonicũ dogma eius ſnias traducendas cenſui.

Ille vides pura iuuenis qui nititur haſta:
Proxia ſorte tenet lucis loca, primus ad auras
Aetherias italo cõmixtus ſanguĩe ſurget
Siluius albanũ nomen tua poſthuma, ples:
Quẽ tibi longæuo ſerum lauinia cõiunx
Educet ſiluis regẽ: regũq; parentem:
Vnde genus longa noſtrũ dñabitur alba
Proximus ille procax troianæ gloria gentis.
Et capys: & numitor: & q te noĩe reddet
Siluius ęneas: pariterq; pietate vel armis
Egregius: ſi unq̃ regnandam accepit albam
Qui iuuenes quãtas oſtentant aſpice vires.
Atq; vmbrata gerũt ciuili tpa quercu.
Hi tibi nomentũ: & gabios: vrbemq; fidenam
Hi collatinas imponẽt montibus arces.
Pometios: caſtrũq; inui: bolamq;: corãq;
Hæc tũ noĩa erũt: nũc ſunt ſine noĩe terræ

SER. Ille vides pura iuuenis. q. n. b. æneas vt dicit cato ſil'ac venit ad italiã: Lauinia accepit vxorẽ: pp qd turnus irat⁹ tam ĩ latinũ q̃ in æneã bella cõmouit a mezentio impetratis auxiliis: qd et ipſe oñdit dicens ſe fatis ãbob⁹ teucriſq; veire latiniſq;: ſed vt ſup̃ dixim⁹ prio periit latin⁹: ſcdo piter turnus & æneas: Poſtea mezẽtiũ iteremit aſcanius: & laurolauiniũ tenuit. Cui⁹ lauinia timẽs inſidias. grauida cõfugit in ſiluas: & latuit ĩ caſa paſtorali tyri: ad qd alludẽs ait: tyruſq; p̃ cui regia paret arm̃eta: & illic enixa ẽ filiũ: ſed cũ aſcani⁹ flagraret iuidia: vocauit nouercã & ei conceſſit laurolauiniũ: ſibi vero albã conſtituit: q qm̃ ſine liberis piit: Siluio q & ipſe aſcani⁹ dict⁹ ẽ: ſuũ reliqt impiũ Vñ apud liuiũ error ẽ q aſcanius albã cõdidit. Poſtea albani oẽs reges dicti ſunt ſiluii ab hui⁹ noĩe: ſicut hodieq; romani impatores auguſti vocant: ægyptii ptolomeiq;. p-ſæ arſacidæ. Latini murrani: vt murranũ hic atauos. & auoꝝ antiq̃ ſonantẽ noĩa: per regeſq; actũ gen⁹ oẽ latinũ. Pura iuuenis q nitit haſta. i. ſine ferro. Nã hoc fuit p̃mium apud maiores: q tũc primũ viciſſet in p̃lio: ſicut ferũt in libris de gẽte pp̃li romãi. Siluius albanũ nomẽ. Quia oẽs ſiluii ab eo dicti ſunt. Tua poſthuma ples. Poſthum⁹ ẽ p⁹bumatõnẽ pentis creatus. Per hoc aũt æneã cito oſtendit eſſe piturũ. & ſtatim infert cõſolationẽ dicens. Quẽ tibi longæuo. i. deo. æuũ em̃ ppriæ æternitatis eſt: q̃ nõ niſi in deos venit. Enni⁹ romulus in cœlo cũ diis genitalibus æuũ degit. Male aũt vindicauit vſus per quẽ dixit longæuoſq; ſenes. Vñ a quo: vt genus vñ latinũ: nam poſteri ei⁹ fuerũt: q poſtea apud albam regnauerũt ciuitatẽ. Proximus ille pcas: ſtãdi nõ aſcẽdendi ordine. Nã duodecim⁹ fuit. Et capys. ſextus ẽ rex albanoꝝ. Itẽ numitor terciuſdecim⁹ fuit. Si nunq̃ regnandã accepat albam: æneas ſiluius: & hic oñdit oĩs albanos reges ſiluios dictos: accepit aũt a tutore: q ei⁹ inuaſit impiũ. Qd ei vix anno. lii. reſtituit: & rem biſtoriæ plenã ptrãſitũ tetigit. Ciuili tpa q̃rcu. Ciuica debuit dicere: ſed mutauit: vt contra Horat. Motũ ex metello cõſule ciuiũ: p ciuile. Querceã aũt coronã accipiebãt q ĩ bello ciuẽ ſeruaſſent. Iõga añ cã vitæ in hac arbore boibus fuit. q glãdibus veſcebant. aliæ ei murales erãt: alii agonales. i. lãniſcæ. Hi tibi nomentũ & gabios. Hæ ciuitates ſunt priſcoꝝ latinoꝝ ab albanis regibus cõſtitutæ. quãq̃ collatiã Tarquinius conſtituiſſe dicat̃: q vt erat ſuperbus: eã ex collata pecunia cõſtituit: Vñ collatia dicta eſt. Pot̃ etiam fieri: vt ab albanis fundata ſit: aucta a Tarquinio. ſicut ſupra de Tarento diximus: qd Taras fecit: auxit Phalantus. Romam etiam Romulus feciſſe dicitur: quã añ Euander condidit: vt tũc pater Euandrus Romanæ conitor arcis. Vrbemq; fidenam. Fidenæ dicuntur ſicut thebæ: ſed dixit vt Iuue. atq; vetus thebæ centũ iacet obruta portis: nam varietati ſtudet: vñ etiam pometios ait: cum dicatur nũero ſingulari pometia. Caſtrũq; inui. Vna eſt italiæ ciuitas caſtrũnouũ dicitur. De hac aũt ait caſtq; inui. i. panos q illic tollitur. Inuus aũt latine appellatur: græce πᾶν Item ἐπιλατὸς græce: latine incubus. id ẽ faunus. Item fatuus fatuellus. Dicitur aũt ab ineundo paſſim cum omnibus aialibus. Vñ & incubus dicitur. Caſtrũ aũt ciuitas eſt. Nam caſtra numero plurali dicimus: licet legerimus in Plauto caſtrum pœnaq; quod etiã diminutio oñdit: nam caſtellũ dicimus Nũc ſunt ſine noĩe terræ. atq; in catalago hinc ẽ dicturus aliquas ciuitates: ſed ex pſona ſua poccupat.

DO. Pura. ſine ferro: qd ſit ſignũ pacis & nõ belli. Ciuili tempa quercu. Ciuilem dixit feſtã pacificam: vt eſt laurus & oliua.

CHRI. Cõmixtus ſanguĩe. ſ. optime dictũ: nam p̃ materiã nõ p̃bet: ex qua fetus conficiatur. Nam ſemen viri ſpiritus ſunt: qui veluti artifices fœtum in materno vtero formant ex ſanguine materno. Itaq; ſemen artifex eſt: ſanguis materia. Vnde & mater dicitur quaſi materiã tradens. ergo quia ex viro troiano & ex matre italia orituri crãt italo: ſanguine dixit. Siluius aſcanius ex ænea & Lauinia vxore nat⁹ eſt: nã lauina poſt obitum æneæ verita Aſcaniũ ex creuſa natũ in ſiluis delitescens Aſcaniũ filium quem

in illis peperit siluiũ noiauit. Hic ascanio maiori. q albã cõdiderat: & sine liberis decessérat: regno succes/sit: & ab eo reliqui albani reges siluii denoiati sunt: ex hoc natus est æneas siluius. q latinum siluiũ genuit a quo nonnullæ coloniæ deducte sunt: & prisci latini appellati: ex latino alba ẽ ortus: ex alba Atis ex ati ca pys: ex capi capetus. ex capeto Tyberinus: a quo albula flumẽ in quo submersus est tyberinus est appella tus. Tyberinus genuit agrippã: Agrippa romulũ siluiũ: q ictus fulmie reliquit filium Auentinũ: a q̃ auẽ/tinus collis romanus est nominatus: cũ in eo sepultus eẽt. Huic successit Proca: q numitorem & amuliũ genuit: sed amulius numitorem regno pepulit: & filiũ interemit: & rheã siluiã virginẽ vestalẽ instituit: ex qua Romus & Remus nati sunt. Longæuo. ait Gelli⁹ Virgiliũ apud antiquos reprehendi q̃ nõ cõueni/at longæuũ & tua postbuma ꝓles. Nã si post mortẽ patris nat⁹ ẽ: vt ẽ i omibus historiis: cur addidit lon/geuo: Sed cesellius ait sniam eẽ bonæ verbo⁹ q̃ viuo patre natus sit: aitq̃ eum eẽ postbumũ: q postremo loco patre iam sene sit natus: sed huius historiæ nullũ idoneũ auctorem noiat. Sulpitius vero appollina/ris ait longæuũ ꝓ immortali poni: nam oñdit Anchises filiũ hũc natũ iri æneã iam imortali effecto: sed ali ud est longæuũ: aliud ꝓpetuũ: Nec dii lõgæui sed immortales dñr. Hæc gelli⁹. Possum⁹ tñ dicere q̃ post/huma ꝓles nascitur longæuo: cum nascit̃ post mortem q̃ longæuus fuit.

SER. Qui & auo comitẽ sese mauorti⁹ addet: Romul⁹. Amili⁹ & numitor frẽs fuerũt sed numitorẽ regẽ amulius pepulit: ẽt iliam ei⁹ filiã sacerdotẽ vestæ fecit: de hac & mar/te nati rem⁹ & romul⁹: q cũ adoleuissent oc/ciso amulio auũ numitorẽ i regnũ reuocarũt & cũ eo vno ãno regnauerũt. Postea ꝓp an/gustias impii romã captatis auguriis cõdi/derũt: q̃ auo se comitẽ aut auito se iũget im perio: aut ꝑm enniũ refert̃ iter deos cũ ænea Dicit nãq̃ iliã fuisse filiã æneæ: q̃d si ẽ: æne/as au⁹ ẽ romuli: Vñ ẽt addidit: assaraci quẽ sanguis nã hoc epitheto ñ sine cã introductũ ẽ: q̃d ẽ ꝓpriũ æneæ: nã ãssarac⁹ pr̃ ẽ capys: ca pys anchise: anchises æneæ. Viden den na turaliter longa ẽ. Breuẽ tñ posuit secut⁹ En niũ: & adeo ẽ ei⁹ imutata natura: vt eavbiq̃ breuis iueniat̃. Gemiæ stãt vertice cristæ. Oino i oibus hoc ægit romul⁹: vt cũ frẽ re/gnare videretur: ne se reũ pricidi iudicaret: Vñ oia noia duplicia hũit q̃si cũ pre cõia. et eñ ad captanda auguria palatinũ romulus tenuit: auentinũ rem⁹: q prior sex vultures vidit: pt⁹ romul⁹. xii. & cũ ille tpe: ille nũero de cõdẽda vrbe certaret: orta cõtentõne de vrbis noie iter exercitũ a romuli militib⁹ re mus occisus ẽ. Fabulosũ ãt ẽ q̃ a frẽ pp mu ros dicit̃ interẽpt⁹: Et pr̃ ipe suo superæ iam s.b. Merito virtutis Mars romulũ deũ esse significat. Superũ eñ accusatiuus: est singularis ab eo q̃d est superus superi. Illa. Quã tibi sæpe fata pro miserũt. Inclyta. Græcũ: nam κλύτου gloriosum dicũt. Imperiũ terris. Inq̃tum tendit̃ terra. Ani mos æq̃bit olympo. i. magnanimitate æquabit̃ cœlo. De hoc ãt loco & probus & trogus querũt. Sep temq̃ vna sibi muro. Bñ dicit vrbem romanã septem ineluisse montes: & mediũ tenuit: nam grandis est inde dubitatio: & alii dicunt breues septem colliculos a romulo incluſos: qui tñ aliis nominibus appella/bantur: alii volunt hos ipsos qui nũc sunt a Romulo iucluſos. i. Palatinum. Quirinalem: Auentinum ca/lium: Viminalem: Asquilinum: & lanicularem. alii vero volunt hos quidem fuisse aliis tamen nomin⁹ appellatos: quæ mutata sunt postea: vt de omnibus rebus legimus fieri: sicut etiam de multis locis & flu minibus legitimus: vt sæpius & nomen posuit futurnia tellus. Prole virum. Pro viro⁹ fortiũ. Qua lis berecynthiam. Phrygia. nam berecynthos castellũ est phrygiæ iuxta sangariũ fluuiũ vbi mater deũ co/litur. Per hãc ãut compatõnem nihil aliud oñdit nisi romanos duces inter deos eẽ referendos: Turrita. Quia ipsa est terra: q̃ vrbes sustinet. Ido designat̃ ei corona cũ turribus in capite. Huc geminas nũc fle. a. Totũ visum tuũ huc dirige: & huc specialiter intuere. Hic cæsar & o. i. ꝓgenies: vt Iulius a magno de/missum n. i. Cœli vẽtura. s. a. nam cũ august⁹ patri cæsari ludos funebres exhiberet: stella crinita p diem appuit: quã psuasione augusti cæsaris ppls eẽ credidit: hinc ecce dionæi pcessit c. a. Sub axem g. i. ad diui/nos honores. Hic vir. b. e. t. C. littera ꝓ duplici nõ nisi i monosyllabis babeẽt: vt hoc erat alma parens: p eo⁹. s. priuilegiũ. Vñ falsum ẽ q̃d Terentian⁹ dicit eã ꝓ metri rõne vel duplicẽ baberi vel simplicẽ: nam si hoc etiã in dissyllabis ꝓ duabus baberi debuerat: q̃d nusq̃ inuenimus. Litteræ eñ naturã seruari etiam in polisyllabis conuenit. Diuũ. g. Cæsaris qui factus est deus. Dicit ãut non solum iure adoptõnis: sed etiã consanguinitatis: nam actiæ fuit filia: quæ erat soror Cæsaris. Hic autem Augustus Cæsar hoc nomen ac cepit a patre adoptiuo: nam ante Octauius dictus est a patre Octauio: post Augustus Cæsar.

Quin & auo comitem sese mauortius addet
Romulus: assaraci quẽ sanguis ilia mater
Educet: viden vt gemiæ stent vertice cristæ:
Et pr̃ ipse suo superũ iam signet bonore:
En huius nate auspiciis illa inclyta roma
Imperiũ terris an mos æquabit olympo:
Septẽq̃ vna sibi muro circũdabit arces:
Fœlix ꝓle virũ: qualis berecynthia mater
Inuebit̃ curru phrygia turrita ꝑ urbes
Læta deũ partu: centũ complexa nepotes
Omis cælycolas: ois sup alta tenentes
Huc gemias nũc flecte acies: hãc aspice gentẽ.
Romanosq̃ tuos: hic cæsar: & omnis iuli
Progenies: magnũ cœli uentura sub axem.
Hic vir hic est tibi quẽ ꝓmitti sæpius audis
Augustus cæsar diuũ genus: aurea condet
Sæcula q̃ rursus latio regnata p arua
Saturno quondã: sup & garamantas: & indos

q r l. Sub

q.t.l. Sub ſaturno dicit ſæcula aurea fuiſſe in orbe terrarꝝ: ſub Auguſto tm̃ in italia. Garamãtas. populi inter libyã & africã iuxta ΚΕΚΑΥΜΕΝΗΝ. i. zonã torridam. Indos: populi orientis extremi.

DO. Nihil in his verſibus memoria dignũ apud Donatũ inuenies: niſi q̃ ait vir hic ad ſimilitudinẽ ſaturni regnabit: ex quo illud videt aſtruere q̃ fœlicitas regnandi generi eius attributa videat:

CHRI. Auo. numitori patri rbeæ quẽ pulſum a fratre Amulio ipſe induſtria & viriḃ ſuis i regnũ reduxit. Mauortius. & quia Martis filius: & qa vir bellicoſus. Aſſaraci. æneadarꝝ. Nã ex Aſſaraco natus ẽ Capys: ex Capy Anchiſes pr̃ æneæ. Illa emphaſim habet Laudat aũt a fortuna: a virtute: a ſitu a ſobole. De roma autẽ dictũ eſt in primo libro. Romulus. quis Romulus fuerit apud ſcriptores ma- Romulus gna cõtrouerſia ẽ. Noſq̃ multoꝝ opiniones in eodẽ loco retulim⁹: ſed vt ea ſeq̃mur q̃ de Rhea & marte ſcribunt q̃m vulgatiora ſunt & a Liuio magis illuſtrant. Romulus ex Marte & Rhea genitus a rumine lupæ noiatus eſt: q̃m lacte lupæ nutritus ſit & antiqui mãmam rumen appellarũt. Hinc & ruminalis fic⁹ ſub qua expoſiti ſunt dicta eſt q̃m ſub ea. lupæ rumen ſumpſerũt. Huc g. captat attentionẽ. q. d. ſunt digni qui aſpiciant. Vidẽ. vides ne. Comicũ eſt: vt a ne dictione intrrogatiua remoueat: e & dictioni antecedenti adiungat. n. hinc eſt Pyrrhin connubia. ſ. p pyrrhine. Criſtæ. gallorꝝ gallinaceorũ dicunt: & deinde a ſimilitudine ornatus qui imminet galeis criſta dicit: vt Criſtaq̃ inſignis eſt. Suo honore: excellentia rei militaris: qui honor ꝓprius eſt martis. Alii ſuo. i. diuino q̃ referẽdus ſit inter deos. Septẽ. Non quia vrbs a Romulo edificata amplecteret tunc ſeptẽ colles: ſed quæ deinde ſua magnitudine eẽt complexura. Berecynthia. de hac dea alibi: Iuli. dieræſis eſt: vt ſint tres ſyllabæ. Auguſt⁹ hic in domum Iuliorꝝ nõ natura: ſed adoptione venit. Fuit em̃ nepos. C. Cæſaris ex Octauia ſorore. Garamantas, extremi ſunt populi africæ ſupra pſyllos ad auſtrũ vergentes ſollicitudinib⁹ a reliquoꝝ mortaliũ cõmertio diſcreti. Armis carent: aſpectum hominũ refugiũt. Romanis nunq̃ ſubditi: neq̃ belli tentati vſq̃ ad veſpaſianũ. Mira autem auxeſis. Nam ſi ſaturnus in maxima fama eſt: quia in latio regnauit: in quanta erit hic qui omnẽ ſibi terram adiunxit. Nam legatio quoq̃ Indorꝝ ad Octauianũ venit: amicitiamq̃ petiit. Aurea ſecula. nam neq̃ tranquillior neq̃ ad longius tẽpus durans pax fuit qua illa quæ ſub Auguſto extitit. Saturno. de cuius planetæ ſæculo diximus in Buco.

SER. Iacet extra ſy. tel. Nulla eſt tellus q̃ nõ ſubiaceat ſyderibus. Vnde perite addidit. Extra anni ſoliſq̃. v. vt oñderet. xii. ſigna. in quib⁹ ẽ circulus ſolis. Significat autẽ mauroꝝ æthiopiam: vbi ẽ athlas de q̃ ait Luc. Aethiopũq̃ ſolũ qđ nõ ꝑmeretur ab vlla ſigniferi regione. p. n. p. l. Vltima cur. ꝓ. v. t. Torquet. ſuſtinet. Aptũ vicinũ: vt diximus ſuꝑ. Iã nũc & c. r. fines aſſyrioꝝ: in qbus ſunt ΠΙΛΑΙ caſpiæ. Qđ autẽ dicit verũ eſt. Nã & Suetonius ait in vita Cæſaris rñſa eẽ data ꝓ totũ orbẽ naſci inuictũ imperatorẽ. Meotica. t. ſcythia tellus cui⁹ palus ẽ meotis. Turbãt. turbant. Septem gemini. aut ſeptẽ fluuii. Fixerit æ. c. ꝓ aeripedẽ. Vicit aũt Cerinitim ceruã dictã a loco. Fixerit autẽ ſtrauerit: delaſſauerit. Erymãthi. mons arcadiæ in quo apud ferociſſim⁹ fuit. Lernã trear. ꝓbydra paludẽ ipam poſuit: & intelligam⁹ eã ante ſagittis fuiſſe cõfixã. poſt exectã & aduſtã. Nyſæ de ver. mons ẽ indiæ de q̃ loquit cæterũ ẽ & nyſæ ciuitas in mõte parnaſſo: in q̃ Liber colit: vñ Nyſæus dict⁹ ẽ. Et dubitam⁹ ꝓ dubitas: miſcuit pſonã ſuam. Eſt aũt ſenſus: Dũ ſit tãta ꝑparata poſteritas: dubitas virtutẽ factis extendere. i. gloriã. Aut metus. aut eſt aliquis timor: qui te a regnis Italiæ reuocet.

Quis ꝓcul ille aũt. nũc redit ad romanos reges q ſeptẽ fuerũt Romulus. Numa pompilius. Tullus hoſtili⁹. Ancus marti⁹. Tarqnus priſcus. Seruius Tullus. Tarqnius ſuperbus. Mira aũt vtiẽ phantaſia: vt quaſi oñdat ſe nõ agnoſcere eũ qui de gente romana nõ fuerat. Romulo em̃ mortuo cũ anno ſenat⁹ regnaſſet ꝓ decurias tedioſum viſum ẽ: & q̃ſitus eſt rex Sed cũ in vrbe nullus idoneus eſſet inuẽtus: orta ẽ bona pompilii fama: q̃ eẽt apud Cures ciuitatẽ ſabinoꝝ. Rogatus itaq̃ ꝓ legatos accepit impiũ: q ferociã ꝑ̃ a bellis ad ſacra cõtulit. Vñ etiã Numa dictus eſt ἀπὸ τῶν ΝΟΜΩΝ. Hic etiã canus fuit a prima ætate: ad qđ alludens

Proferet imperiũ: iacet extra ſydera tellus
Extra anni ſoliſq̃ vias: vbi cœlifer atlas
Axẽ humero torquet ſtellis ardẽtibus aptũ.
Huius in aduentu iã nunc & caſpia regna
Reſponſis horrent diuũ: & meotica tellus
Et ſeptẽ gemini turbant trepida oſtia nili.
Nec vero alcides tantũ telluris obiuit
Fixerit æripidem ceruã licet: aut erymanthi
Placarit nemora: & lernã tremefecerit arcu
Nec q pampineis victor iuga flectit habenis
Liber agens celſo nyſe de vertice tygres
Et dubitamus adhuc virtutẽ extẽdere factis
Aut metus auſonia ꝓhibet conſiſtere terra?
Quis procul ille autem ramis inſignis oliuæ
Sacra ferens: noſco crines incanaq̃ menta
Regis romani: primam qui legibus vrbem
Fundabit: curibus paruis & paupere terra
Miſſus in iperiũ magnũ: cui deinde ſubibit
Ocia qui rumpet patriæ: reſideſq̃ mouebit
Tullus in arma viros: & iã deſueta triũphis
Agmina: quẽ iuxta ſequit iactantior ancus.
Nũc quoq̃ iã nimiũ gaudẽs ppl'aribus auris
Vis & tarquinos reges: animãq̃ ſuperbam
Vltoris bruti: faceſq̃ videre receptos?

ait. Incanaq; menta. Itē ꝓpter ſacerdotiū Ramis inſignis oliuæ. Ocia q̄ rūpent p. de hoc Liuiꝰ. Hicnō ſolū ꝓximo regi diſſimilis: ſed ferocior etiā q̄ Romulus fuit. Reſides. ocioſos: nimiū ſedētes. Deſueta a cōſuetudine triūphandi diſſueſcētia. Iactantior an. amans populi fauorē. Hic boſtiā fecit. Ancus aūt dictus ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος. i. a cubito quē incuruū habuiſſe dr. Auris. fauoribus. Vnde etiā auarī dicunt fautores. Vis & tarqnos reges animāq; ſuperbā. vnꝰ em̄ de tarquiniis fuit ſupbus. Vltoris br. vis videre etiā vltoris Bruti faſces receptos. Hiſtoria aūt hoc habet. Tarqnius ob multa q̄dē ſuperbꝰ eſt dictus: p̄cipue tñ ob hāc cām. Mādauit aliqñ Sexto filio q minimus ex trib⁹ erat vt patris in ſe ſæuitiā intolerabilē conq̄rens Gabios trāſſugeret: quo cū veniſſet: & ſupbiā patris ab alienis in ſuos verſam di ceret: nihil vſq̄ ſibi tutū. niſi apud boſtē Tarquinii patris credidiſſe: multiſq; in gabinoꝝ fraudē ſimulatis dux ad vltimū belli contra patrē legit̄. Itaq; ꝑ hīs q̄buſdā fœliciter geſtis: cū tantā charitatē ab omnibus adeptus foret: vt nō pater Tarqnius potentior Rome q̄ filiꝰ Gabiis eēt. Satis iam viriū ad conatus ſibi collectū exiſtimans: ex ſuis vnū ſatellitē ſciſcitatū ad patrē Romā mittit: quid iā ſe facere vellet. Quod cū Tarquinio ſatelles renūciaſſet: rex ipſe quia dubiæ fidei nūcius videbat̄: nihil voce rñdit: ſed deambulās cū virga in hortis velut deliberandus capita decuſſit papauerū: vt ea per ſatellitē renunciata filius quid fieri vellet agnoſceret. Et primores ciuitatis quoquo modo interimeret: q̄d ab eo factū eſt. Huius filius vitiauit nobiliſſimā matronā Lucretiā: quod illa dolens ſe interemit: tūc eius auunculus Brutus rapto ex eius corpore gladium ꝓceſſit ad populū: & de hac re cōcionatus eſt. Tunc omnibꝰ placuit ne recipere tur rex qui tunc ardeā expugnabat. Quo facto Tarquinius ſe cū illis ad Porſenā regem tbuſciæ cōtulit & bellum geſſit grauiſſimū contra populū ro. Tunc duo creati ſunt conſules Brutus & Tricipitinus pa ter Lucretiæ iſte & Tarquinius dicebat̄: ob q̄d ſolū eſt vrbe pulſus: & in eius loco ſubrogatus eſt Vale rius publicola: quo mortuo itē alter eſt factus: & alter ſimiliter: q̄d cernens tedioſum eē Vergi. ſolū Bru tum poſuit: qui annū ſolus impleuit. Sed Bruti filii erant amici filiis Tarquinii: cū quibꝰ cū iniiſſent con go vltoris. ſ. & libertatis publicæ: & Lucretiæ pudoris.

DO. Super & garamantas & indos. Faciet id q̄d Saturnus in italia: atq; inſup picabit ipſum orbē. Anni & ſolis. annū ꝓ nocte ſolē pro luce poſuit. Vult ergo aliquid vlterius etiā poeta q̄d ſol neſciat & mundus excludat. Ergo melius Cæſar q ad tantū ſpatiū impiū ꝓfert q̄ Saturnꝰ q in ſola regnauit italia. Neq; vero alcides. nunc cōparat illū Herculi. Deinde libero patri. Qui ambo plurima loca ſuperarunt. Laudat ergo alios vt potiorē Cæſarem faciat. Sic aſſentator ille Terentianus gnato cū dictum eſſet. Ma gnas vero grās tbais mihi: reſpondit ingentes: vt æſtimationē audentius aſſentatione ſuparet. Nā ſi ma gnas reſpondiſſet: nō ꝓmerebat̄ patronū. Et dubitamus. fuit ornamenti quo impelleret filiū ne fran gerē tarditate veniendi. Quis ꝓcul ille virū. multa dat ſigna vt cognoſcatur in multitudine. Magna autē laus vt p modicas vires ad magnū tendat imperiū. Iactantior. iactat ſe quiſq; plurimū ſibi arro gat. Populariꝰ auris. bi ſunt fauores populi: quos nō quærunt ſapientes.

CHRI Extra ſolis anniq;. i. extra zodiaci circulū: p quē eſt via ſoli: a quo conficit̄ anuus. Sed nulla pars terræ eſt quæ extra zodiacū ſit. Ergo extra. i. pene extra: q̄d euenit æthiopiæ mauroꝝ: vt docet Ser uius. Reſponſis. Nā & Quintilianus in tercio libro in laudibus hominū etiā oracula ponit. Meoti ca. Scythia a meoti palude. Nili ſeptē gemini: qui erūpit in mare p ſeptē boſtia. Nilus mediā ægyptū ſecans vſq; cercaſoꝝ vrbē vnꝰ fluit. Deinde in tres ptes diuidit̄: quarū vna verſus aurorā ferē q̄d os pelu ſium vocat̄. Altera ad beſperū vergens os canopicū dicit̄. Media vero quæ recto curſu fluit eam ægypti partē interſecat: quā deltā vocant. Dicit̄ aūtē os ſebenitrū. Hoc aūt non natura ſed regnū opera in plura ora diuiſum ē. Nā hoc ſaiticicū illud mēdeſiū: aliud molbitinū & bucolicū dr. Alcides. Optime cōpa ratione illū extollit. Nā ait Cic. eſt & cū cæteris p̄ſtantibꝰ viris cōparatio in laudatione p̄clara. Ceruam bæc in menalo mōte fuit æreis pedibꝰ & aureis cornibꝰ & oīno velociſſima: quā tñ curſu ſupauit Hercu les. Volunt Ceruā ꝓ metu poſitā: quā Hercules. i. vir fortis oīno ſuperat. Erimāthi. mōs ē in arcadia: in quo Hercules aprū domuit: & viuū ad Euriſtheū detulit. Liber. Nō boeticus: ſed Aegyptius q au ctore Euſebio regnāte danao floruit: & in india vrbē nyſam cōdidit. Anno mūdi vigeſimonono ſup tria milia & ſeptingētos. Idē affirmat Strabo. Curtius aūt ab hac Alexandro obſeſſam: & tandē ſeſe nyſeos illi dediſſe: ſeq; a libero conditos affirmaſſe refert. Eſt bæc vrbs ſita in radicibus montis quē meronē ap pellant: & quia meron græce femur ſignificat: fortaſſe fabulati ſunt poetæ Bacchū ante tempus e matris vtero eductū femori Iouis aſſutū fuiſſe: quāuis ego boc figmentū ad rē pbyſicā vt alibi dixi libentius re tulerim. Diodorus ꝑterea ſcribit Bacchum a nymphis apud nyſam arabiæ vrbē nutritū fuiſſe & a niſa & ioue patre quē græci dia appellant vocatū eē Dioniſiū. Eſt & tercia nyſa in helicone boetiæ monte: vt re fert Strabo. Incanaq;. m. numā Pompiliū notat: qui curibꝰ vrbe ſabinoꝝ oriundus omni religione & pietate prudentiaq; & iuſticia ſingulis adeo inſignis fuit vt ſequētia ſæcula illū Pythagoræ diſcipulū: qui Tullo regnāte fuit: crediderint. Sed fuit non tam artibus peregrinis inſtructus quā diſciplina tetrica ac triſti veterū ſabinoꝝ. Populū ad ſtudia pacis trāſtulit: & vt illū ſub metu religionis cōtineret: multa ſacra inuenit: quæ fingebat a nympha ægeria accipere. Annū ad curſum lunæ. xii. mēſibus finiuit. Ioui. Marti & Quirino flamines inſtituit. Virgines. Veſtæ legit. Duodecim ſalios marti inſtituit. qui ancilla ferret Lu cum in quo cū ægeria ſine arbitris loqui fingebat muſis dicauit. In eodē loco ſoli fidei ſacrariū ſtatuit in quo manu ad digitos inuoluta ſacrificabat̄. Regnauit annis. xliii. cū vixiſſet ſup octoginta. Diſſolutuſq; eſt ſenectute permanente eodem ingenio: donec fuit in vita: quo olim fuerat. Fuit lex Numæ q̄ ſi pater filio vxorē ducere permitteret non amplius haberet poteſtatē filii vendendi. Cū Romuli lex poteſtatem patri in

Numa Pōpilius.

patri in filiũ per omne tẽpus cõcederet verberandi: vendẽdi & occidẽdi: vt ait Dionysius halicarnasæus Tullus hostilius origine duxit ex medulla vrbe olim cõdita ab albanis: sed Romulus illã fœdere suscipiens coloniã romanoꝝ fecit. In hac fuit nobilitate & diuitiis insignis Tullus: q romã cõmigrãs vxorem duxit Seruili filiã sabinã mulierẽ: q̃ gentilibꝫ fœminis persuasit: vt inter viros & pres de cõcordia ageret. Hic igit sub Romulo fortiter dimicans in bello sabino extinctꝫ ẽ. Ex eo relictꝫ filius Tullũ hunc regẽ genuit: q fuit vir ꝓmptus & alacer. Rex ẽ factꝫ secũdo ãno septimæ & vigesimæ olympiadis. Fuit ꝑter cæteros liberalis. Nã quicqd agri Romulus bello sabino susceperat & Numa eius fructus in rẽ diuinã & domesticũ sumptũ couertebat. Tullus iis ciuibꝫ q̃ nullã sortẽ bẽbunt diuidi iussit paterna hereditate ad id sibi sufficiẽte. Extinctꝫ ẽ cũ regnasset ãnos duos ac.xxx. assumptꝫ cũ vniuersa familia igne q̃ domꝫ sua inuoluta cõflagrauit: siue id dolo Ancus Martius parauerit dolẽs filios Tullii i regno successuros: cũ ipse ex filia Numæ nepos priuatꝫ degeret: siue qd magis credidit Dionysius halicarnasæus: fulmen domum ꝑcusserit. Marcus cognomine Ancus successit Tullo ãno secũdo trigesimæ q̃rte olympiadis: q pleraqꝫ sacrãqꝫ a Numa auo materno istituta: cũ illa neglecta videret: reuocauit: & cultores agroꝝ ꝓpter opulentiam negligẽtiores aĩaduertens ad antiquã diligentiã cõpulit. Eadẽ pacis cupiditas fuit q̃ fuerat Numæ sed nõ eadẽ fortuna. Nã & latini & sabini sæpius eũ inuadẽtes ad bellũ cõpulerũt. Quapropter sua sapia ac fortitudine multos debellauit: & mira quadã demẽtia victos seruauit: & nõnullos populos romã traduxit: illisqꝫ locũ in vrbe habitandũ tradidit. Regnauit ãnos q̃tuor ac.xx. vrbẽ relinquens potentiorem q̃ inuenit. Successitqꝫ Tarquinius. Huic pater fuerat Demeratus corinthi? ex brachiadum familia. Hic cũ naui oneraria ꝓpriis mercibus onusta in etruriã venit fœliciqꝫ vtens mercatura & etruscoꝝ in græciã & græcoꝝ in italiã transferens merces ad summas diuitias peruenit. Et cũ tyrãnis cypseli brachiadum factioni instaret: patriã ꝓpter metũ omnino reliquit. Et Tarquinius vrbe & ruriæ opulenta domiciliũ cõstituit. Suscepit duos filios quos etruscis nominibus appellans alterũ aruntẽ: alterũ Lucumonẽ nũcupauit: & græca etrusca disciplina erudiuit. Sed mortuo Demarato, Atqꝫ arunte solus Lucumo primoniũ accepit. Et cũ in ea vrbe quia pegrinus eẽt maioribꝫ honoribꝫ nõ dignareꝫ. Audiretqꝫ Rome etiã externis honores dari illuc cõtendit maxime adhortãte Tanaqle eius vxore q̃ etrusca disciplina imbuta maximos illic honores illũ assecuturũ esse ꝓdixit. Romæqꝫ ciuis factus sibi ꝓ Lucumone Luciũ nomen posuit: & Tarquinũ ab vrbe vnde venerat se cognominauit. Hic Anco successit. Multaqꝫ egregia domi militiæqꝫ facinora edidit. Octogenarius autẽ factus ab Anci filiis dolose occiditur.

SER. Sæuasqꝫ secures. Quæ sæuierit etiã cõtra liberos. Pulchra ꝓ libertate. ingẽti arte loquit cõsideratione ꝑsonaꝝ. Factum em laudat dicẽs Pulchra ꝓ libertate: ꝑsonã vitupat.

Vt cũqꝫ ferẽt ea fata minores. etiã si lauderis a posteris non extorquere debet vim naturæ amor patriæ Quin decios: qnimmo Decios respice. Hi duo fuerunt qui Mures dicti sunt: pr & filius Horaꝝ alter se bello gallico: alter samnitico vouit ꝓ republica: cũ terra & mari vniuersum bello vellent exercitũ perdere. Drusoscq: & hi duo fuerũt. Horaꝝ prior vicit Hasdrubalẽ. Alter filius Iuliæ sororis Augusti. Sæuũqꝫ secuti aspice torquatũ. Hic Gallũ quẽdã singulari certamine supauit & eius sibi torquẽ imposuit: vnde & nomẽ accepit. Hic ad vrbẽ ꝑgens ꝑcepit filio vt tantũ castra tueretur: ille nacta occasione victoriã cõsecutus ẽ reuersus postea pater laudauit fortunã populi ro. sed filium: vt dicit Liuius fustuario necauit. Sæuũ Ergo iure occidendi: nõ ferri genere. Nã secuti nõ aiaduertit in filium. ſReferentẽ signa. c. brenno duce Galli apud Alliã fluuiũ delectis legionibus euerterũt vrbẽ romanã absqꝫ capitolio: ꝓ quo immẽsam pecuniã acceperũt. Tũc Camillus absens dictator ẽ factus: cũ diu esset apud Ardeã in exilio ꝓpter veietanã ꝑdã nõ æquo iure diuisam: & gallos iã abeũtes secutꝫ est: qbus interemptis aurũ omẽ recepit. Post hoc tñ factum rediit in exilium: vnde rogatus reuersus est. Fulgere. ab eo qd est fulgo fulgis accentum in prima. Et dũ nocte premun

Cõsulis imperiũ hic primus: sæuasqꝫ secures
Accipiet: natosqꝫ pater noua bella mouẽtes
Ad pœnã pulchra pro libertate vocabit
Infœlix: vtcunqꝫ ferent ea fata minores.
Vincet amor patriæ laudũqꝫ immẽsa cupido
Quin decios: drusosqꝫ ꝓcul: sæuumqꝫ securi
Aspice torquatũ: & referentẽ signa camillum
Ille autem paribus q̃s fulgere cernis in armis
Cõcordes animæ nũc: & dũ nocte ꝑmuntur:
Heu quantũ inter se bellũ si lumina vitæ
Attigerint: quãtas acies stragemqꝫ ciebunt:
Aggeribus socer alpinis atqꝫ arce monœci
Descendens: gener aduersis instructus eois,
Ne pueri ne tanta animis assuescite bella:
Neu patriæ validas in viscera vertite vires.
Tuqꝫ prior tu parce: genus q̃ dicis olympo,
Proiice tæla manu sanguis meus.
Ille triumpbata: capitolia ad alta corynto
Victor aget currũ cæsis insignis achiuis.
Eruet ille argos: agamemnoniasqꝫ mycenas.

tur. bene alluſit. Nam dum pauperes fuerunt: concordes manserunt: & concordiam in humilitate tenuerunt: cum nobilitate vero in bella venerunt: Aggeribus. ſ. al. a muni mentis alpium. Hæc em italiæ mutorum exhibent vicẽ. Socer vero quia Pompeius habuit Iuliã filiã Cæsaris: quæ in partu periit. Vnde

iſti etiã facile in bella venerunt. vnde Luc. Morte tua diſcuſſa fides bellũq; mouere. Permiſſũ eſt ducibus

Arce monœci. de liguria: vbi ẽ portus Monœci Herculis. Dictus aũt μονοικός vel q; pulſis oĩbus illic ſolis habitauit: vel q; in eius tẽplo nunq; aliquis deor; ſimul colit̃: ſicut in Iouis Minerua & Iuno: i Veneris cupido Aduerſis inſtructus eois. orietis em̃ auxiliis vſus ẽ. Aſſueſcite. b. mire dictũ eſt ab ipſis em̃ q̃ſi cõſuetudini fecit populus ro. bellor; ciuiliũ. Octies em̃ geſta ſunt. Ter a Cæſare cõtra Põpeiũ in theſſalia. Itẽ cõtra eius filiũ magnũ in biſpania. Itẽ cõtra Jubã & Catonẽ in africa. Mortuo Cæſare ab Auguſto cõtra Caſſiũ & Brutũ in philippis ciuitate theſſaliæ. Cõtra Luciũ Antoniũ Peruſii cõtra Marcũ Antoniũ & Cleopatrã in epiro: & Sex. Põpeiũ in ſicilia. Tuq; prior. t. p. Cæſari dicit: quẽ clementẽ circa põpeianos legimus: cui vult hoc tũc eſſe mãdatũ. Ille triũphata. mumiũ ſignificat.

DO. Sæuaſq; ſecures. Infœlix q̃uis ob cõmodũ publicũ te laudẽt: tñ infœlix eris ꝓpter natos cæſos.

Pueri. nã quiſq; cũ naſcit̃: puer ẽ. Tanẽ ãt optimus pr̃ recte cõſulit poſteris: eoſq; ſapienter admonet.

CHRI. Secures. Faſces virgar; in q̃bus incluſæ eẽnt ſecures. Fiebãt aũt faſces ex betula gallica arbore cãdidiſſima: ſed & i hoc loco q̃d de inſignib⁹ magiſtratuũ ſentiat Dionyſius balicarnaſæus: breuiter aperiã. Victis a Tarqno etruſcis eo bello q̃d nouẽ annis cũ illis geſſit: q̃uis illos liberos reliq̃rit tñ ipſi tanq; victi inſignia eor; principatus regi attulerũt: q̃bus ipſi ſuos reges adornabãt coronã aureã. Sellam eburneã. Sceptrũ hñs ſup̃ caput aquilã. Tunicã purpureã cũ ſignis aureis. Amictũ purpureũ variũ: q̃les lydor; perſarũq; reges ferebãt p̃ter q̃ q̃d nõ ſunt figura q̃drangulari: vt ſunt illi. ſed ſemicirculari. Talia ãt veſtimẽta romani togas: græci tebenũ vocãt. Tulerũt etiã: vt quibuſdã hiſtoricis placet. xii. ſecures: quæ ex vrbib⁹ ſingulis ſingulas ſumebãt. Mos em̃ erat etruſcis vnicuiq; regi lictorẽ vnũ anteire faſcẽ virgarũ in quo incluſa eẽt ſecuris ferentẽ. Si vero fieret cõis oĩm ciuitatũ exercitus. xii. illas ſecures vni illi tradebant: q dux factus eẽt oĩm copiarũ. Alii dicũt alios quoq; reges romanos antea. xii. lictorib⁹ faſces ferentibus ornatos inceſſiſſe: moreq; hũc Romulũ inſtituiſſe. Tñ nihil ꝓhibet inſignia fuiſſe etruſcor; & ea ſimul cũ reliquis tũc fuiſſe ad Tarquinũ lata. Sed nũc quoq; ſceptro & diademate Romani donant reges. cũ volũt illos cõfirmare. Hæc igit̃ accipiẽs Targnus cognitionẽ ei⁹ rei reiecit ad ſenatũ & ad populũ. At illi decreuerũt illa eẽ accipiẽda. Sicq; & ipſe & reliq poſt eũ reges coronã tulerũt aureã & veſtẽ purpureã pictã & ſceptrũ eburneũ aſtantib⁹. xii. lictorib⁹: quĩ etiã illos euntes anteibãt: & in ſella ſedebant eburnea ius dicturi. Idẽ mos & cõſulib⁹ mãſit: p̃ter coronã aureã & veſtẽ purpureã pictã. Hæc em̃ vt res inuidioſa ablata ſunt illis niſi cũ victores triũphabãt. Hæc Dionyſius. At Macrobius refert Tulliũ Hoſtiliũ terciũ romanor; regẽ debellatis etruſcis ſellã curulẽ: lictores togã pictã & p̃textã inſignia magiſtratuũ etruſcor; ad romanos trãſtuliſſe: ſed p̃textã illo tpe puerilẽ ætatẽ nõ vſurpaſſe. Sed Tarquiniũ priſcũ cũ ſabinos ſupaſſet filiũ quatuordecim ãnos natũ q̃m boſtẽ pcuſſiſſet: & ꝓ contione laudaſſe: & bulla aurea q̃d geſtamen prius triumphantiũ erat: & p̃texta qua ſola magiſtratus vtebanẽ inſigniſſe. In bulla em̃ triumphantes geſtabant incluſa remedia cõtra inuidiã validiſſima. Hinc mos fuit: vt p̃texta & bulla pueri vterentur. Alii dicunt Tarquinũ inſtituiſſe ad ornatũ ingenuor; pueror; vt pueri p̃texta & bulla vterentur ſed ii dũtaxat quor; patres curulẽ magiſtrũ geſſerant. Cæteris aut̃ vſq; ad eos: quor; patres equo iuſta ſtipendia meruiſſent ſola p̃texta cõceſſa eſt. Libertinis & pegrinis vti p̃texta nõ licebat. Deinde cũ in ſecundo bello punico inſtitutũ eẽt: vt in eo ſacrificio q̃d ex collatis pecuniis faciundũ eẽt libertinæ quoq; ſed illæ ſolæ q̃ lõga veſte vterenẽ pecuniã cõferrẽt cõceſſũ ẽ vt libertinor; filii: q ex iuſta mr̃e cõcepti eẽnt p̃texta vterẽt̃: & Ior; ꝓ bulla i collo ferrẽt. Natos. L. Iunius Brut⁹ filios habuit Tintũ & Tyberiũ. Hos Brutus ex vxore ſua ſorore vitellior; ſubſtulerat. Sed cũ vitellii cõtra rẽp. de reducẽdis regib⁹ cõiuraſſet ſua auctoritate filios Bruti q̃bus auunculi erãt: in eandẽ cõiurationẽ traxerũt. Mox cõiuratione p ſeruũ patefacta Brutus q tũc cõſul erat filios ac reliquos cõiuratos verberib⁹ cedi: & ſecuri pcuti iuſſit. Infœlix. fuit quidẽ dignus laude Brut⁹ q patrie libertatẽ filiis ꝓpoſuerit. Sed & ſi vir optim⁹: tñ infœlix: qui in eã calamitatẽ inciderit: vt filios necare coact⁹ ſit: Ergo bois virtutẽ laudat fortunã vitupat. Druſos drueſum intelligit qui ſcordiſcos gentẽ thraciæ effrenatã repreſſit potiuſq; eũ qui in ꝓmulgatiõe legis agrariæ magna incẽdia belli ciuilis reliquit. Torquatũ. erat bellũ cũ latinis graue & piculoſum quippe: cũ & mores & arma & virtus cũ romanis par eẽt. Conſules edixerãt ne quis extra ordinẽ pugnaret. Titus aut̃ mallius cõſulis fili⁹ a metio equite tuſculano ad ſingulare certamẽ ꝓuocatus ſiue pudore ſiue ira recuſare ꝓhibitus acceſſit ac ſupauit: Mallius aũt cõſul in cõtione q̃n inqt Malli ſpreto cõſulari imperio eo me impuliſti: vt aut meor; aut reipu. obliuiſcendũ ſit nos potius delicto noſtro plectamur qui reſpu. ſuo dãno nr̃a peccata luat Triſte exẽplũ: ſed in poſterũ ſalubre iuuẽtuti erim⁹. Deinde ſecuri filiũ pcuti iuſſit. Ait Liuius in. viii. Triũphata. l. Memiũ intelligit. bic cũ acheis & boetis & chalcidẽſibus pugnans ad Iſthmõ vicit: totãq; achaiã in ptãtẽ pop. ro. redegit. Coriuthũ ex. ſ. c. diruit. quia ibi romanor; legati violati fuerãt. Thebas quoq; & chalciden: qa auxilio acheis fuerãt: diruit. Vir adeo abſtinẽs: vt ex tot opib⁹ ornamẽtiſq; q̃ pdiues corinthus habuit nihil ſibi ſumpſerit. In triũpho ſuo magnã vim ſignor; æreor; ac marmoreor; ac pictar; tabularũ tulit.

Inſignia magiſtratuum romanor;

Prætexta bulla

SER. Ipſumq; æacidẽ. Neceſſe ẽ vt ille ſubaudiam⁹. Pyrrhũ em̃ quẽ æacidẽ dicit Curius & Fabricius vicerũt fetentẽ tarentinis auxiliũ Hic poſtea fugit in græciam: & illic occiſus eſt nam cum Argos obſideret: ictu regulæ periit Argoſ vero & mycenas aliiviceĩt Vult⁹a. aut diſtinguendũ eſt: vt ſit troiæ Minerue ꝓ troia

Ipſumq; æacidem genus armipotẽtis achilli
Vltus auos troiæ: tẽpla & temerata minerue
Quis te magne cato tacitũ aut te coſſe relinq̃t
Quis g̃cchi gen⁹ aut gemios duo fulmia belli
Scipiadas

Scipiadas cladē libyæ: paruoq; potentem
Fabricium: vel te sulco serane serentem
Quo fessū rapitis fabii: tu maximus ille es
Vnus qui nobis cunctando restituis rem.
Excudent alii spirantia mollius æra
Credo eqdē viuos ducēt de marmore vultus
Orabunt causas melius: cœliq; meatus
Describent radio: & surgentia sydera: dicent.
Tu regere īperio populos romane memēto.
Hæ tibi erunt artes: pacisq; imponere morē:
Parcere subiectis: & debellare superbos.
Sic pater anchises: atq; hæc mirantibus addit
Aspice vt insignis spoliis marcellus opimis
Ingrediē uictorq; viros supeminet omnis:
Hic rem romanā magno turbante tumultu
Sistet eques: sternet pœnos: gallūq; rebellē.
Tertiaq; arma patri: suspēdet capta quirino
Atq; hic æneas: nanq; vna ire videbat.

næ: principale pro deriuatiuo. Aut certe auos troiæ: ñ quos troia habuit auos: sed q de troia fuerīt. i. auos troianoq; dī Magne. c. cēsoriū dicit qui scripsit historias multas: & etiā multa bella cōfecit. Nā vticēsem p̄sente Augusto: cōtra quē p̄ ei⁹ dimicauit: & anticatones scripsit laudare nō poterat. Sup̄ autē mineruæ templa temerata p stuprum Cassandræ dicit. Cosser. cossus tribun. militaris fuit. hic Lartē Tolomiū a loco dictū occidit: & opima spolia reuocauit Erit autē noiatiuus hic Lar hui⁹ Lartis Quis genus g. gracchos seditiosos cōstat fuisse nobiles tñ genere. Nāq; p Cornelią nepotes Scipionis africani Vñ Iuue. ad eā. Tolle tuū p̄cor Hānibalē victūq; sypbacē. Ergo Scipiones dicit p gracchi gen⁹. Duo autem fuerunt maior african⁹: æmilian⁹ minor: q obsidione carthaginis ab italia reuocauit Hānibalē. Scipiadas. bi gemini frēs fuerunt: qui cū fortissimæ dimicarent in bispania apud carthaginē nouā quæ spartaria dī: interempti sunt quoq; alter pater alter patruus Scipionis africani maioris fuerīt.

Cladē libye. scipionis africanos duos maiorem & minorē: quoq; alter vicit carthaginem alter deleuit. Fabritium pauptate gloriosum Hic ē qui respondit legatis samnitū aurū sibi offerentibus Romanos nō aurū habere vellē. sed habentibus aurum imperare. Serane serentē. Attilius quidā senator fuit qui cum agrū suum coleret: euocatus ppter virtutē meruit dictaturā. Seranus autē a serendo dictus ē. Quo fessum raptis fabii cur me o fabii fessum ad vestrā narrationē aut certe fessum tristē: vt Ter fessus valde sedebat. s. ppter eoq; mortē. Nā trecenti sex fuerunt de familia vna: qui cōiurati cū seruis & clientibus suis cōtra venientes dimicarunt: & insidiis apud Cremerā fluuiū interempti sunt. Vnus tantū superfuit. s. Fabius maxim⁹: qui ppter tenerā adhuc pueritiam in ciuitate remāserat: a quo p tēporis successionē longioris Fabius mus: creatus est: qui postea cum Hannibalis imperiū ferre non posset: mora eum elusit: & ad campaniā traxit: vbi delitiis virtus ei⁹ obtorpuit. Hic est de quo Ennius Vnus bō nobis cunctando restituit rē. Non ponebat em̄ rumores ante salutē. Ergo post. Magisq; viri nunc gloria claret. Sciens em̄ Vergilius quasi pro exemplo hunc versum posuit. Excudent alii cudēdo efficient: et est rhetoricus locus. Spirantia æra. animata. Horatius. Et moles imitabit ære capillos. Viuos vul. hoc est qđ dixit spirātia. Per æra corinthios indicat p marmor parios: p actionē causar̄ athenienses: p astronomiā ægyptios & chaldeos. Pacis morē. Leges pacis. Spoliis marcellus op. hic gallos & pœnos equestri certamine supauit. Viridomarum etiā galloq; ducem manu ppria interemit: & opima rettulit spolia: quæ dux detraxerat duci sicut Cossus Larti Tolumnio. Supereminet oēs. virtutis. s. genere. Rem romanā. statū reip. Turbāte tumul. ideo tumultu: qa res in italia gerit̄. Sistet. cōfirmabit: corroborabit. Terciaq; arma. p. captaq; hæc tercia opima spolia suspendit patri. i. Iouī. Capta quirino. qualia & Quirinus ceperat. i. Romulus de Acrone rege ceninēsium: & ea Iouī suspenderat possumus & qđ est melius fm legē Numæ nunc locum accipere: qui p̄cepit prima optima spolia Iouī pberetrio debere suspendi: quod iam Romulus fecerat. Secunda Martī: qđ Cossus fecit. Tertia. Quirino: qđ fecit Marcellus. Quirinus autē est Mars qui præest pacī: & intra ciuitatem colit̄. Nam bellī Mars extra ciuitatē templum habuit. Ergo aut suspendet patri. i. Iouī aut suspendet patri Quirino. Varie de hoc loco tractant cōmentatores Numæ legis immemores: huius facit mentionem Liuius.

DO. Vultus auos troiæ. vehementer reficit animū. filii interitum græciæ & vltionē troiæ p̄mittens Atq; hæc mirātibus addit. trālitus quidā ne vna et cōtinua narratio tediosa fit. Hinc em̄ generib⁹ varietas nascit̄ & quasi noua initia aliarum narratōnum fiunt.

CHRI. Aeacidē. Aeacus auctor huius familiæ fuit Iouis filius ex Aegina Asopi filia. Isti igit̄ Peleum genuerūt: & ipse Achillē summis laudib⁹ ab homero celebratū. Ex hoc natus ē Pyrrhus: q & Neptolemus ē appellatus. Ex eadē familia longa successione natus ē Pyrrhus epiotar̄ rex. Ignius tñ i hoc loco remouendū censuit. Eruet ille argos si sequit̄ ipsumq; æacidē. Nā & in illo posset esse causa qđ. L. Mumius qui vicit achaiā vicisset argos et micenas eiusdē ditionis vrbes. Sed hoc ipmq; æacidē delendum est. Et si supuixisset Vergilius: deleuisset: qa nullo pacto cōuenit. L. Mumii cū ætate curii. Sed q̄so cur nō pōt sic legi. Ille triūphata. s. Nam. L. Mumius: deinde cū dicit ipm æacidē: intelligamus ille alius. scilicet Curius. Nā multo obscurior ē in Buco. Quid loquar an scyllā nisi: quā fama secuta ē. Cādida succinctā latrātibus inguina nostris: Et tñ pcedit snia. Quid loquar an scyllam nisi: an aliā scyllam quā fama secuta est. Armipotētis. nā homerus illum omniū græcoq; fortissimū scribit. Magne cato. si de cen-

forino loquiē iure magnū appellāt. Nam ſententia omnium tribus maximis rebus excelluit. Maximus em̄ orator maximus imperator: maximus ſenator fuit. Inuidia inimicoꝝ quater ac quadragies accuſatꝰ ſemp abſolutus eſt. Hic tuſculi natus fuit: & in ciuitatē receptus principiū portiæ familiæ præſtitit. Duas habuit vxores. Ex prima habuit filiū: qui prætor delignatꝰ viuo patre mortuus ē: & egregios de iuris diſciplina libros reliquit: Huius filius fuit. M. Cato cognominatꝰ. M. nepos orator ſatis vehemēs. & cum Qu. Martio rege in africa defunctus ē. Qui & filiū habuit: qui ædilis: & prætor factꝰ in gallia narbonenſi eſt defunctꝰ. Ex ſecunda vxore: q̄ ſolonii clientis ſui filia fuit: duos ſubſtulit filios. L. &. M. Catonem. Ex M. Catone natus ē. M. C. uticenſis oim virtutū exemplar. cuiꝰ filiꝰ. M. Cato cū Bruto in p̄lio philipenſi occiſus eſt. Portia familia vt apparet in nono macedonici belli libro plebeia erat. Gracchi. T. Gracchus bis conſul: bis triumphator: bis cenſor. Corneliā Africani maioris filiā vxorē habuit: qnam adeo dilexit vt eius ſalutē ſuæ ꝓpoſuerit & ipſa eo mortuo nuptias Ptolæmei ægyptioꝝ regis contempſit. T. &. C. Gracchos filios oratores excellentiſſimos reddidit. In Tito aſpectu & ingenio humanitatis apparuit. Caſper & concitatus fuit. Ambo q̄ꝫ diuerſis tp̄ibus cū agrariā legē aduerſante ſenatu ferre tētaret cæſi

Scipiones ſunt. Scipiades patronymicū ꝓ noīe ꝓprio poſuit metri cā nā Scipiones nō recepit exameter verſus: ſic Lucr. Scipiadas belli fulmen carthaginis horror. Fuerunt ii gemini frēs. ſ. Cn. Cornelius Scipio &. P. Cornelius Scipio: quoꝝ. P. Conſul ad ticinium flumen cū Hānibale fortiter dimicādo vulneratꝰ ab adoleſcente filio: q̄ africanꝰ maior fuit a mortis piculo liberatus ē. Hi ambo in Hiſpania Haſdrubale Hānibalis fratre ꝓſligato afroꝝ milia. xxv. occidere. Decē vero milia cepere. Poſtremo inſidiis afroꝝ oppꝫſſi eodē die ambo pire: Sed Cnei filiꝰ fuit Cn. Corneliꝰ Scipio naſica: q̄ ſenatus totius iudicio optimus iudicatus eſt. Et in biſpania quinq̄ginta. rebellātes opida impio reſtituit, Luſitanos acie vicit. Cū bois bellū geſſit: quoꝝ. xxv. milia ꝓſtrauit. Dalmaticos repreſſit. Publii filii duo fuerunt, P. Scipio africanus &. L. Scipio aſiaticus: Publius: vt dixi: patrē liberauit Haſdrubalē biſpania pepulit. Inde carthaginē vicit Hic filios duos habuit. Alterū ita a patre degenerantē: vt vecordia & amentia mōſtro ſimilis fuerit. Alterū Publiū ſ. corpore imbecillē aio vero p̄ſtantiſſimū: q̄ filiis carēs Aemeliū Pauli æmilii filiū adoptauit: qui Scipio africanus minor eſt cognominatꝰ: qui celtiberos: vacceos: & cantabros vicit. Carthaginem inde euertit. Poſtremo in biſpaniā reuerſus ꝓfectus numantiā ſubſtulit. L. aūt Scipio ſupioris africani frater primꝰ vi vltra beleſpontū in aſiā traiecit Antiochū vno & inſigni p̄lio ſupauit: & quinq̄ginta boim milibꝰ cælis aſiā romano imperio adiecit. Coſſe. Aemiliꝰ Mamercus dictator veniētes: fidenates: & faliſcos iuxta fidenas p̄lio vicit: vbi Aulus Cornelius Coſſus vir nobilis & corpis animi fortitudine excellēs aiaduertens regē Tolunnū cū equitibus oēm pugnā ſuſtinere citato equo cū pcuſſit: & ad terrā deiecit: ac mox ipſe deſiliens vulneribus confecit caputq̄ eius abſciſſum & pilo affixū p̄ agmen circūferens regiis ſpoliis inſignē terrorem boſtibus ſuis vero animū auxit. Itaq̄ ſpolia opima in templū Iouis feretrii iuxta Romuli finxit. Erat tunc Coſſus tribunus militum: vt reliqui auctores ante Liuium ponunt. Verū cum ſpolia opima nō ſint niſi quæ dux duci detraxit credit ipſe illum conſulem fuiſſe. Refertq̄ Auguſtū cum templum vetuſtate ꝓlapſum reſtauraret affirmaſſe ſe in thorace lintei inueniſſe titulum conſulis. Serane ſunt vero qui intelligant de Attilio ſerano: q̄m ſerenti dati fuut populi romani bonores alii putant de L. Quintio Cincinnato hæc dici: quē a ſerendo ſeranum appellat. Ruperāt equi fœdus: & Graccho cloelio duce Lauiniū & tuſculanū agrū inuaſerāt: & in algido Minutiū conſulē odſidebant. Erat. L. Quintiꝰ cincinnatus: qui trans tyberim vbi poſtea naualia fuerunt quatuor iugerū agrum colebat: quæ prata Quintia appellabant. Colebat ergo agrum ſiue arans ſiue foſſam fodiens: cum nuncius venit eum dictatorem eſſe creatum. Quapropter togam a Racilia vxore accipiens in vrbem accerſitus venit: & indicto iuſtitio nihilq̄ priuatim agi permittens cū maximo exercitu in algidum venit. Equis prælio vicit. Gracchūq̄ ducē in deditionē accepit: & boſtibus ſub iugum miſſis. Prædam oēm ſuis militibus nō autē cōſularibꝰ diuiſit: conſulēq̄ magiſtratu abire iuſſit: quam ignominiā modeſte tulit conſul magis beneficii q̄ꝫ ignominiæ memor. Quintus a conſulari exercitu corona aurea donatus triūphauit: & ſexto decimo die dictatura quā in ſex mēſes acceperat ſe abdicauit. Fabii. familia hæc multis variiſq̄ tp̄ibus optime de rep. cū

Fabia gēs ſua in gloria merita ē. Primus aūt in ea Fabius dictus ē a fabis. Nā vt refert Plynius: cum in magno p̄cio agricultura eēt qui lentib? ampliorib? reliquos anteiret Lentulus q̄ ciceribus Cicero: & qui fabis fabius noiatus. Eratq̄ ampliſſima laus ſiquis probus vir & bonus colonus nominareē: dictos eſſe aſſerunt qđ probe foderent. Primus autē ex fabioꝝ familia cōſul fuit. Qu. Fabius: qui equos & volſcos ſuperauit &

Cudo tres annos conſul fuit. Sed &. M. Fabius volſcos & vebientes vicit. Tu maximus. vide Seruiū. Ex

Excudo cudent. Cudere percutere: excudere vero eſt cudēdo aliquid ꝓficere. Spirantia. ita exacta arte perfecta vt ſpirare. i. viuere videanē. Omne em̄ animal quod ſanguinē habet pulmonē quoq̄ habet: quo veluti follibus quibuſdam aer hauriē & remittitur: quo cor multo ſanguine calefactum refrigeratē. ergo vitam ſine hoc ſpiritu ducere nō poteſt: vt diximus ibi vitales carpis auras. Quæ vero ſanguine carent pulmone quoq̄ carent: vt ſunt cicadæ: formicæ: apes: & cætera inſecta in qbus nulla eſt vox. quæ naſcit ex ſpiritu illo a pulmonibus remiſſo et in ore reuerberato. Viuos vultus. ideſt mutatōes illas in facie qui ex affectibus diuerſis animoꝝ diuerſæ gignunt: quæ niſi in viuentibus eſſe nō poſſunt. Spirantia aera. ars ipſa aut ſculptilis ē vt in marmore: aut plaſtice: vt in terra & gypſo: aut fuſilis: vt in ære cæteriſq̄ metalis. Meatus cœli. Mot? & fluxus: & cōuerſiones cœloꝝ & ſtellaꝝ quā ſcientiā inuenerunt vel ægyptii vel aſſyrii. Vel vt aliis placet Atlas libyæ filius Radio. de hoc in bucolicis Tu romane. quaſi dicat in quo perfecta abſolutaq̄ ex diſciplina reipub. adminiſtrandæ. Hinc Cice. in tuſculanis. Rem vero publicā noſtri maiores certe melioribus tēperarunt: vt inſtitutis & legibus. Populos. q̄ſi dicat cui tanta ineritꝰ

prudentia

prudentia:tanta animi magnitudo:tantaq; iustitia:& in ipsa iustitia tanta innocētia: vt nō solū seipm sed reliquos quoq; populos recte administrare possis. Hæ artes.q̄si dicat tā admirabiles artes & reliq̄rū oīm p̄clarissimæ:quæ salutē & dignitatē publicā cōtinent. Nā bonū quāto magis vniuersale ē:tanto preclarius. Administratio vero reip.oīa complectit̄.Ergo cæteris omnib⁹ virtutibus est p̄ponenda. Tibi. quasi dicat & nō aliis: Parcere sub.designat quid ꝓpriū sit eoꝝ qui rebusp.p̄sunt. Cum em̄ quies & pax ciuitatis summū bonū sit:ea maxima rone bella gerenda esse videant̄:vt nihil nisi pax quæsitū eē;videatur.Itaq; erit eoꝝ officiū quietos & legibus obtēperantes tutos esse iubere:eosq; ab omni iniuria p̄bibere:supbos vero & cōtumaces qui aduersus leges alienū ociū sua imanitate cōturbāt bello insectari: & legibus obtēperēt cogere:& illoꝝ ceruices frangere Marcellus spoliis opimis.postulat locus:vt de Feretrius
Ioue feretrio quædā altius repetam⁹.Romulus ergo:vt ait Dionysius halicarnasæus:cēninēsiū exercitu iuppiter
in fines romanos irruente cæso vrbē ipsam ingrediens cēninē Acronē illius regē cū valida manu sibi obuiam intra vrbē factū sua manu interfecit:Supauit etiā atemnates.Deinde Acrontis spoliis isignis victor rediit domū p̄dā oēm reducens.Diisq; comāq; lauro coronat⁹:& q̄drigis inuectus sequētib⁹ equestrib⁹ pedestribusq; copiis egrægie instructus diisq; primum prædæ primitias offerēs multa sacrificia fecit:vltimusq; is post pompā ibat purpurea veste amict⁹.deos laudātibus cū versib⁹ patriis qui etiā ducē ipm extēporaneis carminib⁹ extollebāt.Cuncti etiā illi obuiā ex vrbe venerunt cū vxoribus & liberis ex vtraq; viæ parte lætitiā ex victoria oñdentes. Vrbē autē ingressi craterib⁹ vino plenis occurrūt potare volentibus:& mensæ apud excellētiores familias in ꝓmptu erant omni genere epularū refertæ. Victorialis igit̄ & tropheopbera pompa & imolatio:quā romani triūphū vocant:a Romulo huiuscemodi prima instituta fuit:q̄ nostra ætate sumptuosissima & insolens & ad diuitiaꝝ potius ostentationē q̄ virtutis decanta ta priscæ parcitatis formā prorsus exit.Post pompā vero & sacrificiū Romulus extructo tēplo in capitolio Ioui quē feretriū romani vocant nec magno. Nā adhuc vestigia extant:vbi maiora latera denū pedū habet minora quinū pedū:cenināsiū regis spolia sua manu cæsi cōsecrauit. Hūc autem feretrū siquis velit tropbæū vocare:siue vt aliis placet scylopboron:siue quia oēs excellit:oēmq; rerū naturā in circuitu comprehendit rerū naturā bypberetē nō oberrabit. Hæc Dyonisius. Liuius aūt scribit.Romulus igit̄ templum cōditurus ita ait.Iuppiter feretri bæc tibi victor Romulus rex regia arma ferens templū bis regionibus:quas mō aio metatus sum dedico sedē opimis spoliis:q̄ regib⁹ ducibusq; hostiū cesis me auctorē sequentes posteri ferent. Feretrius.iuppiter appellat̄ qđ fulmine Pśyllius.Tercia qui tulerit sublimis opima tonanti.Numa Pompilius in cōmentariis suis:vt Plutarchus meminit:spolia opima sic cōsecrari instituit.Prima Ioui feretrio cū.ccc.assibus.Secunda Marti cū octoginta assibus.Tercia Quirino cum centū assibus.Post Romulū secutus ē Cossus.de quo dictū ē. Tertius fuit Marcellus.M.Claudi⁹ Marcellus.M.Claudii fi..a matre nomen accepit ꝓpter p̄stantiā rei militaris:vt Possidonius scribit græcis literis eruditus primo ædilis curulis:ine augur.Postremo augur creat⁹:& missus cōtra gallos insubres Briomatbū. Vel vt alii dicunt Vitromanū ducē cecidit:cui⁹ opima spolia Ioui feretrio tulit.Terci⁹ a Romulo quinquies consul fuit.Quarto consulatu euertit syracusas scdo bello punico:in quo sæpenumero exercitū pœnoꝝ cecidit.Quinto cōsul apud brutos vaticinio monēti nō credidit insidiis ab Hannibale circūuentus interfectus ē. Corpus Hannibal dēpto anulo magnifice cremauit: reliquasq; in argēteo vase ad filiū remisit:q̄s vt ait Cornelius nepos Numidæ obuii raptas dissiparūt.Liuius & august⁹ illæsas delatas aiunt.Eius nepos Marcellus qui interiit cū in africā naues triceret monimentū erexit: vt Pedian⁹ Asconius cū tali titulo.Hic siti sunt Marcelli tres nouies cōsules.Auus q̄nqes.Filius semel.Nepos ter.

Egregiū iuuenē forma & fulgētibus armis
Sed frons læta parū:& deiecto lumina vultu
Quis pater ille virū qui sic comitat̄ euntem:
Filius an ne aliq̄s magna de stirpe nepotum
Quis strepitus circa comitū:q̄tū istar ī ipso ē
Sed nox atra caput tristi circūuolat vmbra
Tum p̄ anchises lachrymis ingressus obortis
O nate ingentē luctum ne quære tuorum
Ostendent terris bunc tantū fata:nec ultra
Esse sinent:nimiū vobis romana propago
Visa potēs superi:ꝓpria bæc si dona fuissent.
Quantos ille virū magnā mauortis ad vrbē
Cāpus aget gemitus:vel q̄ tyberine videbis
Funera:cum tumulum p̄ter labere recentem
Nec puer iliaca quisquā de gente latinos.

SRE Egregium forma iuuenē & ful.ar. Tria sunt fm Carminiū: pulchritudo:ætas & virt⁹.Significat aūt Marcellū filiū Octauiæ sororis Augusti.Q uē August⁹ sibi adoptauit. Hic.xvi.anno incidit in valitudinem:& periit xviii.āno in baiano cū ædilitatē gereret.Hui⁹ mortē ciuitas vehemēter doluit.Nā affabilis fuit: & Augusti fili⁹.Ad funeris hui⁹ bonorē August⁹ sexcētos lectos ītra ciuitatē ire iussit Hoc aūt apud maiores glorioſum fuerat:etiā dabatur ꝓ q̄litate fortunæ.Nā Sylla sex millia habuit.Igit̄ cū ingenti gloria & pompa elat⁹ & in cā po martio ē sepultus.ergo mō in Augusti adulationē quasi epitathion ei dicit Etiā cōstat hunc librū tanta ꝓnūciatione Augusto & octauiæ eē recitatū:vt fletu nimio imperarent silentium nisi Vergilius finē esse dixisset qui ꝓ hoc aere graui donat⁹ est.i.massis. Nā sic & Liuius argentum graue dixit.i. massas.

Sed frons læta parum.omen est mortis cito futuræ.Cōtra alibi.Incipe parue puer risu cognoscere matrē. Virū qui sic comitat̄ euntē

marcellū cui ſimilis ē. Quis ſtrepitus. ꝑpter ædilitatē. Inſtar. ſilitudo: & ē nomē qđ nō re cipit ꝓpoſitionē. Ad inſtar em̄ nō dicimus qđ Probus declinat. Oſtendēt terris hūc tantū fata. parū illuceſcet: & mox pibit. Viſa potēs ſuperis cū indignatione dictū iuidiſtis gloriæ romanæ: & veſtris munerib? Nā fœlicitas vīa ſunt munera. Propria. ꝑpetua: vt Propriāq; dicabo. Mauortis cāpus. in quo ē ſepultus.

Funera. Propter ſexcentos lectulos. Intantū ſpe tollet auos. Exiget generis antiquitatē & rhetoricæ ſpē laudat in puero: qa facta non inuenit. Eſt autē Ciceronis in dialogo cā diffi cilis laudare pueros. Non em̄ res laudanda: ſed ſpes eſt. Nec romula quondā. Pro romulca. vt Quos africa terra triumphis Diues alit. Quondā aūt pōt & ꝑteriti ē & futuri. Fode ret calcarib? armos. ſpēs ꝑ genere. Eq armos ꝑ equo poſuit. Nō em̄ pnt armi calcarib? fodi

Intantū ſpe tollet auos: nec romula quondā
Vllo ſe tantum tellus iactabit alumno.
Heu piatas heu priſca fides inuictaq; bello
Dextera non illi quiſq̄ ſe impune tuliſſet
Obuius armato ſeu cū pedes iret in hoſtem:
Seu ſpumātis equi foderet calcaribus armos
Heu miſerande puer: ſi q̄ fata aſpera rumpas:
Tu marcellus eris: manibus date lilia plenis
Purpureos ſpargā flores: animāq; nepotis
His ſaltē accumulē donis & fungar inani
Munere: ſic tota paſſim regione vagantur
Aeris in campis latis: atq; omnia luſtrant
Quæ poſtq̄ anchiſes vatū per ſingula duxit:
Incenditq; animū famæ venientis amore:

Fata aſpera rūpas. poſſe aliqua rōne fata di rumpi per tranſitū docet. Tu marcellus eris. talis qualis eſt Marcellus. Purpureos flores. vt ſæpe diximus ꝑpter ſanguinis ſimilitudinē: quia aut anima eſt aut ſedes animæ: Nepotis poſteri. Non em̄ re vera nepos fuit. Inani munere. ſm epicureos: non ꝑ futuro. Sic. iſta noſcentes. Aeris. Aeriis in campis colliſionē fecit. Locutus eſt autem ſm eos qui putant helyſium lunarem eſſe circulum. Incenditq; animū: nam ſupra ait. Et dubitam? adhuc virtutem extendere factis.

DO. Quis pater ille virū. Interrogat æneas cū admiret formā iuuenis & triſticiā in fronte quis ſit. Manib? date lilia. p. affectū dolentis exp̄ſſit dicēdo date: cū nō eſſent præſto qui darent. Manib? plenis plena officia ſignificat. Sic tota paſſim regione vagant: nō compleuit omnia quæ apud inferos agebā tur. Eſſet em̄ vitium ſi totū vellet ſuo carmine complecti: quia & longum & impoſſibile.

CHRI Egregium forma iuuenē. Miro ingenio & artificio laudat iuuenē ab indole: quoniā ꝑ ætatem nihil p̄ſtare potuit. quod laude dignū eſſet: præter ſpem futuraq; virtutū. Itaq; cū a principio ſummā captaſſet attentionē oſtendens æneā tam cupidū faciendi laudat eū a forma corporis & a ſpe futuræ fortitudinis. Captat & ſummā cōmiſerationē ex eo q̄ ſit frons læta parū. Demōſtrat em̄ tantæ virtuti fortunā inuiſurā. Neq; paſſurā illam perfici poſſe. Lachrymis abortis. nō potuit cōmodius alia rōne extollere nomē adoleſcētis q̄ oſtēdere q̄ iniquo aio illi? immaturū interitū ferat Anchiſes: cui toti? generis cognitio data eſſet. Luctū ne. q. dixit ne quare. q. d. q̄ & mihi narrāti & tibi audienti moleſtumū ſit futurum.

Luctū. quia nihil niſi luctū allatur ſit. Ingentē. q̄ eſt plus q̄ magnū. Tuor. ac ſi dicat populariter oīm veluti q̄ tactura ſit omnino publica. Oſtēdent terris. q̄ſi dicat. Tam diu viuet: donec magnā de ſe ſpem aptiſſime p̄beat: nec vltra ꝓgredietē: ne qd p̄ſtare poſſit. Nimiū vobis. pleniſſima indignatōe exclamatio. Nec em̄ niſi maximā Romani generis iacturā videret tā pius vir deos inuidia accuſaret. Sed ſuperauit affectus magnitudo ipſam rōnē: qđ niſi ex magno dolore accidere nō potuit. Nimiū potens. q̄ſi velit inferre q̄ humanā cōditionē tanto ciue trāſcēſura ſit: Propria. ꝑpetua: vt Da ꝑpriā thymbræe domū. Domū em̄ dei oportuit eſſe tantū virum: ſed nō fuit diuturnū. Quantos gemitus. qui ex vero dolore ꝓueniunt. Nā nō accidit gemitus niſi p̄ ſumma anguſtia animi: neq; illa eſt niſi a ſummo dolore. vides ergo quot locos vt laudaret ibi iuenerit vbi pene nullos putares. Virū. i. fortiſſimo. q̄ boim: quib? niſi res maximi ponderis ſit: nihil graue eſſe ſolet. Proprie etiā gemitus viro. q̄ dixit: qa plorare aut eiula re vt dixit Ci. viro nō dat. Igit̄ nō ſolū muliebres & plebeios citabit luctus: ſed etiā viro. q̄ fortiū gemit?

Quæ. f. nā magna funera non parant̄ niſi magnis. Nec puer. cū plurima diciſſet in laudē: tandē concludit q̄ q̄uis & troiani maximos habuerint viros & romani: q̄uis a Romulo filio matris ſit: de nemine maiora ſperare poterūt. Heu pietas. dolet tantas virtutes inchoatas perituras: nā pietas & fides vniuerſam iuſticiā amplecti vident̄. Qua nihil in boim ſocietate ad qetā cōtinendā melius ē. Fortitudo aūt re militari oīa pericula arcet: q̄ in hoc & pedeſtris ſumma erat & equeſtris. Heu. dolet qa pitura ē. Pietas autē nō ſolū in ſanguine cōiunctos ſed in vniuerſam patriā officiū ſuū p̄ſtat. Fides priſca. integerrima: q̄lis apud priſcos fuit. Tu marcellus eris. marcellus ille de quo ſup̄ dictū ē ꝑpter mirificas inumeraſq; virtutes reliquor. oīm marcellor. famā gloriāq; ita occupauit: vt cū bui? nominis mētio facta eſſet ille ſolus per quandā antonomaſiā intelligeret. Verū ſi fata ſua hic frangere poſſit: illū ita ſuperauit: vt cū Marcellus abſolute nomine t̄ nō ampli? ille ſed hic intelligat̄. Marcellor. familia maximū detrimentum accepit de morte eius Marcelli ꝑ cuius reſtitutione extat gratiarū actio Ciceronis ad Cæſarem. Poſtremo in huius Marcelli qui Auguſti ex ſorore nepos fuit morte penitus viſa eſt extingui. Fuit in eo magna indolis ſpes. Decem aut & octo annos natus ingraueſcente per bienniū morbo in baiano ſuo mortuus eſt ædilis curulis. Corpus tranſlatum eſt romā cōmuni luctu in campo martio magnificentiſſime ſepultum prope tybrim. Octauia mater ſub filii Marcelli nomine theatrum & bibliothecam dedicaui.

SER. Exin.

SER. Exin. Deinde. confert autē in compendiū narrationis ꝓlixitatē. Sic Terētius Propter longū actū ait: Intus despondebit̄. Intus transiget̄: si qd est qd̄ restat. Sunt geminæ somni portæ Pro somniorum. Est autē in hoc loco Homerū secutus. In hoc tn̄ differt ꝙ ille ꝑ vtrāq; portā somnia exire dicit: hic vmbras veras: ꝑ quas somnia indicat vera: & poetice apertus est sensus. Vult autē intelligi falsa oīa quæ dixit. Physiologia vero hoc habet. Per portā corneā oculi significant̄: qui & cornei sunt coloris: & duriores cæteris mēbris. Nam frigus nō sentiunt: sicut etiā Cic. dicit in libris de deoꝝ natura. Per eburneā vero portā os significat̄ a dentib⁹. Et scimus quia q̄ loquit̄ falsa eē possunt. Ea quæ videm⁹ sine dubio vera sunt. Ideo æneas per eburneā mittit̄ portā. Est & alter sensus. Somnum cū cornu nouim⁹ pingi: & qui scripserūt de somnis dicunt ea quæ ſm fortunā & ꝑsone possibilitatē vident̄ habere effectū & hæc vicina sunt cornu vnde corneavera fingit̄ porta ea vero q̄ sup̄ fortunā sunt: & habent nimium ornatum: vnāq; iactantiā dicunt falsa eē: vnde eburnea quasi ornatior porta fingit̄. Falsa insomnia. Idest somnia. Secat. Tenet. vnde sectas dicim⁹ ab eo qd̄ ꝓpositum tenēt. Ad caiete portū. A persona poetæ ꝓlepsis. Nam caieta nondū dicebatur.

Exin bella viro memorat q̄ deinde gerenda:
Laurentesq; docet populos vrbēq; latini
Et quo quēq; modo fugiatq; feratq; laborē.
Sunt geminæ somni portæ q̄rū altera fertur
Cornea: qua veris facilis dat̄ exitus vmbris.
Altera candenti perfecta nitens elephanto.
Sed falsa ad cœlum mittunt insomnia manes
His vbi tum natum anchises vnaq; sibyllam
Prosequit̄ dictis portaq; emittit eburna.
Ille viam secat ad naues: sociosq; reuisit
Tunc se ad caietæ recto fert littore portum:
Ancora de prora iacit̄: stant littore puppes.

DO. Exin bella. Narrauit prīo læta. Tristia p̄termisit: p̄ter q̄ de Marcello. Deinde docuit quō quædā æquo animo ferre posset. Viam secat. Quid em̄ prius facere debuit q̄ꝫ suos reuisere Recto littore. At qui nullū littus rectū: sed dicim⁹ rectā vitā agere qn̄ nihil aliud agim⁹ nisi iter cōtinuū: & nullo alio actu illud rūpim⁹. Nam cupida suoꝝ mens nihil aliud agere debuit. Caietæ. Ex ꝑsona poetæ loquit̄. Nā adhuc nō erat caieta.

CHRI. Exin bella viro: Artificiosissimæ locutus est anchises. Prius em̄ accendit illū amore futuræ gloriæ quā dura & aduersa quæ ventura erant p̄cideret. Aequo em̄ animo ferimus aduersa: ex quib⁹ iocunda & honorifica ꝑuentura sint. Nihil em̄ difficile est viro excelso animo p̄dito: vnde tandē gloriā spectet. Deinde cū aduersa p̄dixisset: ꝓponit spem euadendi: cū huiuscemodi illa esse ostendat: vt partim ꝑferri a fortissimo viro partim vitiari a sapientissimo possint. Sunt geminæ. placent q̄ de portis referuntur a seruio: sed excellentissima Macrobii sententia est. Ait em̄: cū geminas somni portas ponat Maro & quædā vera quædā falsa eē amplecti illum Porphyrii sn̄iam: qui inquit Latet omne verū. Hoc tn̄ anima cū ab officiis corporis somno ei⁹ paululū libera est interdū aspicit: nonnunq̄ꝫ intendit aciē: nec tn̄ ꝑuenit in cognitionē: & cū aspicit nō tn̄ libero & directo lumine videt: sed interiecto velamine qd̄ nexus nature caligantis obducit. Hoc autē in natura esse idē Vergilius asserit in secundo libro: vbi ait Aspice em̄ nāq; oēm quæ nūc obducta tuenti: mortalis hebetat vultus & humida circū caligat nubē eripiam. Hoc igitur velamen cū inquiete ad verū vsq; aciē animæ introspicientē admittat de cornu creditur: cuius natura est: vt tenuatum per viā sit visui. Cum autē a vero hebetē reddit obtutū atq; repellit ebur putat̄: cui⁹ corpus ob densitatē ne tenuatū quidē visum admittit. Somni. nō est apocope: vt sit somni ꝓ insomnii: sed portæ per quas somno vmbræ. i. obscura & adumbrata somnia ꝓueniunt. Veris vmbris. veris: sed obscuris somniis. Porta eburna: vt ostendat quæ scribit omnia ficta eē. Recto littore. Oīa littora incurua sunt: ergo nō recta: sed voluit ostendere eum q̄ꝫ breuissimo itinere vsum fuisse: vt nusquā deflecteret: vt dicimus recta ad me profectus est.

V quoq; littoribꝰ nostris. Vt in principio diximꝰ: in duas ptes hoc opus diuisum ē. Nā primi sex libri ad imaginē odysseæ sunt dicti: quos psonaꝝ & allocutionū varietate cōstat eē graviores. Hi autē sex ad imaginē iliadis dicti sunt: q̄ in negociis validiores sunt. Nā & ipe hoc dicit. Maius opus moueo: & re vera trabicū opus ē: vbi tm̄ bella tractantē. Tu quoq; littoribus. Sicut Misenus & Palinurus Nostris. italicis: vt nō eadē arboribꝰ pendet vindemia nris. Nō vt Donatus ait nauigalibꝰ. Aenea nutrix. Hāc alii æneæ: alii Creusæ: alii Ascanii nutricē volūt. Lectū tm̄ ē in philologiis i hoc loco casu incēsam classē esse troianā. Vñ caieta dicta est ἀποτοῦκαιέιν. Seruat bo. Tenet: possidet: vt Seruantē ripas alta ñ vidit herba. Hesperia i m. magna ad hispaniæ discretionē. Siq̄ est ea gl. sm̄ epicureos. Bene aūt interest funeri postq̄ ab inferis rediit: sicut interfuit anteq̄ descēderet: vt mediū oñderet. Quierunt. auctor Hebrus quierāt legit. Tēdit iter velis. quia ꝓut vela extensa fuerint: ita etiam cursus extenditē: in quo nauis ē iter: nā ait supꝰ Flecte viā velis. Aspirant auræ in n. quia vt diximꝰ tēporꝝ mutatōe vētus minuitē vel augetē. In noctē aūt circa noctē Et quotiens tps exprimitē accusatiuū regit ista ꝓpositio. Luna ne. Liptotes nā dicit large prestat: vt Munera nec sperno. Tremulo sub lumine. Ita em̄ mobilitas aq̄ facit videri. Circeæ radunt̄ l. terræ vt diximꝰ supꝰ mōs istæ ante hac insula fuit. Paludibus em̄ a cōtinēti segregabatē: q̄s excluſit limꝰ de albanis mōtibꝰ fluens & dicebatē æaus ab horrore trāseuntiū: quo boies mutabāt̄ i feras. In hoc somno oppidū fuit: qđ & circeū dictū ē a circe & circæi: nā vtrūq; liuius dicit. Diues. Nō addidit cuiꝰ rei cū soleat vt Diues equum diues pictai vestis & auri diues opū variaꝝ. In accessos. Inaccessibiles inaccedendos: nā Vlyxes illuc venit. Ergo iaccessos ñ ad quos nullꝰ accessit: sed ad quos nullꝰ debeat accedere: vt Aut illaudati nescit busiridis aras boc ē illaudabilis. Nā ab Isocrate laudatꝰ ē. Resonat ca. Resonare facit. Supbis noibꝰ ꝓpter antiquā oppidi magnitudinē. Odoratā. ꝓ odorifera: & boc iō qa vsus olei apd̄ maiores nō fuit p̄cipue i italia. Arguto p. strīdulo: sonanti: vt Forte sub arguta consederat ilice dapbnis. Percurrēs telas. aut manu pcurrens tactu pectinis: vt videmꝰ: aut qa apud maiores stātes texebāt: vt bodie linteones videmꝰ: Est āt Home. q̄ ait ἱστὸν ἐπὶ ὀχμενήν Gemitu: iræq;. Gemitꝰ iraſcētiū leonū endiadis. Sera sub n. q. tpe quo naturali libertate vti cōsueuerūt. Sub sera nocte. pp serā noctē. Rudētū. Ru naturaliter lōga ē. Pers. Findor vt arcadiæ pecuaria rudere dicas. Systolē ergo fecit. Rudit? aūt ꝓprie ē clamor asinoꝝ: vt grunitꝰ porcoꝝ. Ranaꝝ aūt coax: q̄ oia a sono vocis constat eē cōpositā. Præsepibꝰ: caueis vbi alunt̄. Non em̄ re vera p̄sepia habent.

DO. Tu quoq;. Viderat apud inferos q̄ necessarium esset defunctis sepulchrum. Ergo vt pius nutrici illud instituit. Meruerat em̄ ipsa: quia tā pium religiosum romani imperii principem prudentemq; virum nutrierit. Tu quoq;. Repete inde: & optime cōiunge. At pius æneas ingenti mole sepulchrum Imponit: suaq; arma viro remūq; tubāq;. Deinde remotis is quæ de inferis narrātur: sequere. Tu quoq; littoribus nostris: & cætera. Tuq;. Quæ admirāda memoriæ videris: supremo officio cōiungi meruisti. Nostris italiæ: ergo ibi est sepulta: vbi ipse cū suis eēt regnaturꝰ. Honorat̄ ergo a luco. Aeternam moriens

Descriptio Septimi Libri.

Eptimus æneā reddit fatalibus aruis:
Hic quoq; caietā sepelit: tū deide ꝓfectus
Laurentumq; venit: verbis cognouit iuli
Fatalem terrā: mensis en vescimur inquit.
Centum oratores veniā pacemq; petentes
Ad regem mittunt læti cum sorte latinum
Qui cum pace etiā natæ cōnubia pactus:
Hoc forte a lecto iunonis dissipat ira:
Concurrunt dictis: quāuis pie fata repugnent.
Belli causa fuit violatus vulnere ceruus:
Tū gētes sociæ arma parāt. fremit arma iuuētꝰ.

P. Vergilii Maronis Aeneidos liber Septimꝰ.

V quoq; littoribus nris æneia nutrix.
Aeternā moriēs famam caieta dedisti
Et nūc ꝓuat honosꝰ sedē tuꝰ ossaq; nomē
Hesperia in magna si qua est ea gloria signat
At pius exequiis æneas rite solutis
Aggere cōposito tumuli: post quā alta ꝓcerunt
Aequora: tendit iter velis: portūq; relinquit
Aspirant auræ in noctē: nec candida cursum
Luna negat: splendet tremulo sub lumiē pōtus
Proxima circææ radunt̄ littora terræ
Diues inaccessos vbi solis filia lucos
Assiduo resonant cantu: lectisq; superbis
Vrit odoratam nocturna in lumina cedrum
Arguto tenues percurrens pectine telas.
Hinc exaudiri gemitus: iræq; leonum
Vincla recusantū: & sera sub nocte rudentum.
Setigeriq; sues: atq; in præsepibus vrsi
Sæuire: ac formæ magnoꝝ vlulare luporum

nam moriens. Argumentū a contrario. Nam creuit fama cum deberet morte minui. Nunc etiam his temporibus quo hæc scribunt. Si qua est gloria. Sciebat nihil sentire mortuos: sed vt sacrificaret religioni. Vrit odoratam. Vigilans & voce & odoratū lumine ad se incautos attrahere mittebat. Cedrus tanq̄ oleo madens incendia semper insidiis & voce nutrit.

CHRI. Caieta. Sequit opinionē illoꝝ: qui hanc vrbem a nutrice æneæ illic sepulta dictam volunt. Caieta Strabo cum hoc idem nō prætereat: addit laconas vrbem formas posuisse: & sinum ipsum in medio positum caietā nominasse. Curua em̄ oia caietas appellasse laconas. Formas aut̄ dicunt ante antea Latinū fuisse dicta a Latino lestrygonū rege. Addunt etiam in portu quā caietam dicunt fuisse opidulū epice ab Epica nutrice æneæ denominatū. Homerus caietam nō nominat: sed lamū cum lestrygonibus. Volunt alii caietā appellatā a nutrice Creusæ. Alii a nutrice Ascanii. Alii dicunt ꝓpter cōbustas ibi naues caietā fuisse appellatam. Nam κάϊειν vere est. Hesperia in magna. Non solum dixit magna: vt distingueret italiam ab Hispania: verū vt ostenderet gloriā suam: vt nō solum vrbi nomen dederit: sed vrbi in tam celebri natione constitutæ. Siqua est ea gloria. Non temere dubitat an hæc gloria ad mortuum spectet. Nam & Socrates & Diogenes & Anaxagoras dæmonius vana oia: quæ circa mortuos p̄stant: & nihil ad ipsos mortuos ptinere ostendunt. Multi contra mortales de sepultura anxie curauerunt. Verum Cic. in suis tusculanis vt est in rebus oibus grauis & sapiens optime cōdidit. Ait em̄. Totus igit̄ hic locus contēnendus ē nobis nō negligēdus in nr̄is. Ita tn̄ vt mortuoꝝ corpora nihil sentire viui sentiam⁹. Quātū aūt consuetudini famæq̄ dandū sit: id curent viui: sed ita vt intelligant nihil ad mortuos ptinere.

Candida micans & rutilans. Afferri enim candore dicitur candidus. Tremulo sub. l. De imagine rei expressum est. Ennius. Lumine sic tremulo terra & cana cerula candenti: & Lucretius. Præterea solis radiis iactatur aquæ humor. In lucem tremulo rarescit ab æstu. Circæ terræ. Circeos appellarunt locū: quē Circei olim insulam fuisse tradunt: deinde vt ait Seruius: ex limo qui ex ꝓximis montibus longo tēpore fluxit repletis angustiis aquarum quæ circeos continenti diuidebant ipsi continenti iuncti sunt. Sin autē Homero credimus: insula fuit olim immenso mari circumdata. ergo vt ait Plynius quicquid terrarum ē præter. x. M. p. quam mensuram Clytarchus posuerat ambitum annexū insulæ erat. Est autem hic locus antiqui latii terminus: cuius longitudo a tyberi huc erat. L. M. p. Filia a solis Circem intelligit: a qua insula Circes circei dicta est. Hanc plericq̄ ex antiquis filiam solis fingunt: & sororem Aeetæ colchorum regis: quam quidē ipse sol ex perse Oceani filia. vt placet Homero: vel vt Ciceroni ex Asterie sorore Latonæ genuit: quam opinionem sequitur nunc poeta. Diodorus autem siculus sit ait Soli duos fuisse filios Aeetem & Perseum: & Aeetem colchorum. Perseum vero taurice regionis regem exititisse: vtrunq̄ crudelitate insignem. Persem autem Hecatem filiam habuisse: quæ paternam crudelitatē superauit: nam cum venationē delectaretur: homines pro feris arcu vulnerabat: & venenis pestiferis operam dans id inuenit: quod cικονιον nominat. In hospitibus autē venena experiebatur. Demū cum patrem veneno extinxisset regnū occupauit. Et templū Dianæ cui hospites īmolarent: condidit. Concubuit inde cū Aeete patruo & ex eo concepit Circē & Medeā filias filiūq̄ Aegialē. Circe & arte materna & sua industria oēs mortales in venenis cōparandis superauit: adeoq̄ omniū herbarū vim cōspicata est: vt nihil inueniendū posteris reliquerit. Adinuenit ad pharnacū: qđ ad conciliandā beniuolentiā valeret. Nupsit Scytæ sarmarum regi: eoq̄ venenis sublato regnū occupauit: ex qno tandē ob crudelitatem pulsa. Inde ad Oceanum fm aliquos ꝓuecta: in insula deserta sibi comitibusq̄ fugæ sedes posuit. Alii dicunt in italiam deuectam promontorium: quod inde Circeū dicunt tenuisse. Hæc Diodurus. Quid vero poetæ de Circe in italia cōstituta referant: alibi expressum est. Home. autē scribit Eæam olim insulam fuisse: quā Circe habitabat in loco edito circū errabant: & vrsi & leones: quos illa veneficiis cibo & potui īmixtis ex hominibus feras fecerat tamen in homines non sæuiebant: sed veluti canes blandiebant. Illa socios Vlyxis in cœna vertit in porcos: ꝓter Eutylochū: qui fraudē in ædificio cē suspicatus nō intrauit. Intus texebat Circe tales telas quales deæ texunt: & suauissime canebat. Cedrū. Hæc arbor nō ea est: quā vulgo cedrū appellam⁹ illā em̄ dicim⁹ citrū: cuius poma maxia sunt: sed longe alia duo eius genera: vt Plynio placet: lyria & phœnicia. Differūt folio: nāq̄ durū acutū & spinosum habet: oxycedros vocat ramosa & nodis infesta. Altera odorem p̄stat. Fructū ferunt myrti magnitudine: dulcem: sapore. Item maioris cedri duo genera. Quæ floret fructū nō fert: Fructifera nō floret: & in ea antecedentē fructū occupat nouus Semen eius cupresso simile quidā cedrelatā vocant. Ex hac resina laudatissima. Materiæ ipsi æternitas. Itaq̄ simulachra deoꝝ ex ipa factitarunt. Cedrinus erat apollo romæ e seleucia aduectus. Hæc Ply. Diascorides aut̄ ait Cedrus arbor est: unde fit pix cedrina. Quædam est parua ac spinosa fructu iunipero similis. Alia maior fructus eius cypresso simili: sed minor & cedridon vocatur. In materia maxime æternas putant habenū cypressum & cedrum. In templo Dianæ ephesiæ: quod tota asia extruente quadringentis annis peractū est: tectū est ex cedrinis trabibus. Habes de cedro. Quod autem inducat Circem cedrum vrere: ab Homero est. Ille em̄ in odyssea libro quinto de calipso: vbi Mercurius a Ioue missus nuncius ē. πυρι δὲ νέπεσχάροφεν αὐγὴ κέαιε δὲ τὸ θλοσε λάωλωήκε δρον υτεύκε δ τοῖο ὑὸυτάνάνηησονόλοῳῃι. Suco ergo cedri illis tēporibus ad nocturna lumina vtebant. Ait em̄ Plynius. Cedri succus quo mō fieret diximus. Magni autē est ad lumina vsus: ni capitis dolorem inferret. Recte autē meminit de succo cedri nōdū in italia nascente. Refert em̄ Fenestella regnante Targno nondū neq̄ in italia neq̄ in hispania neq̄ postremo in africa oleum fuisse. Neq̄ illud præteribo. Nam apud eundē Plynium inuenies iliacis temporibus nullum adhuc vnguentum fuisse. Sed nec etiam thure supplicabant. Cedri tm̄ & citri suoꝝ fructum in sacris fumo cōuolutū nidorē verius q̄ odorē nouerāt. Cantu aūt ad se homines allicere Circem:

allectosq; in varias feras cõuertere: qđ aliud habet: niſi ꝙ qui voluptuoſe vitæ dedunt: hominẽ exuunt. Amittunt em̃ rõnẽ: qua ſola boies ſumus: & ruunt in varias animi pturbatões: q̃ cũ ex rõnis priuatione pueniant: brutoꝝ potiuſq; hoim dicendæ ſunt. Vlyxes autẽ nõ trãſmutat̃ a Circe: quia ſapiẽs nõ mo do nõ vincit̃ a voluptate. Verũ cauſa ẽ ꝙ ſocii ſui iam mutati in priſtinã formã redeant. Nã & dũ recte agit exemplo malis eſt quo redeant ad meliorẽ vitã: & ſua doctrina aliis vt recte viuãt: pſuadere pt. Formæ. Aperit figmentũ fabulæ. Nõ em̃ põt bõ neq; alia aialis ſpẽs in aliã trãſfigurari: ſed cũ forma ſit ſola: q̃ tale aial dicimus & bõ deditus vitiis: id ſolũ ſit: qđ eſt lupus ꝓfecto lupus dici põt. Hoc quoq; mõ multi pla tonici intelligũt trãſitũ illũ animoꝝ nr̃oꝝ in varia brutoꝝ corpora a Platone intelligi: nõ vt trãſmigrent in corpora aliarũ aialiũ: ſed in mores ipſoꝝ.

SER. Dea ſæua. Per ſe aut herbis potentibus ſæua. Circe aũt ido ſolis fingit̃ filia: quia clariſſima fuit meretrix: & nihil ſole clari⁹. Hec autẽ libidine ſua & blanditiis boies in ferinã vitã ab humana deducebat: vt libidini & voluptatibus operã darent. Vnde fabulæ datus eſt loc⁹. Horati. Sub domina meretrice fuiſſet turpis & excors. In vultus ac terga fe. Corrũpebant̃ em̃ in illis ſenſus. Animus nãq; manebat idẽ. Pii paterent̃ troes. ergo impii qui p tulerunt. ſ. occidendo ſolis armenta Neptũnus ventis impleuit ve. ſe. Phyſice locutus eſt motu em̃ aquæ ventus creatur. vt videmus in bombis. Præter vada fer. piculoſa nauigantibus & eſt temeſis. In roſeis fulgebat lu. bi. Lutea eſt crocei coloris. vt Croceo mutauit vellera luto: vnde multi iungũt In roſeis id eſt nõ rubicundis ne ſit contrariũ: tñ ſm Homer̃ dictũ eſt qui interdũ ροδοδάκτυλον auroram: interdũ ρκόκόπεπλον dicit. Cũ venti poſuere. Cum ortu diei quieuere. Poſuere em̃ eſt quieuere: ſicut contraſtantes ferentes dicimus: vt fieret vento mora nequa ferenti. ideſt flanti. Omniſq; repente reſedit. fla. Omnis. i. & qui ripæ eſt. & qui pelagi: qui altanus vocat̃. Tonſæ. Remi dicti a decutiendis fluctib⁹. ſicut tõſores a tõdẽdis & decutiẽdis capillis. Lucũ ꝓſpicit. In quo erat flumi nis numen. Nam vt ſup̃ diximꝰ: nunq; lacum ſine religione ponit Hũc inter. p hũc. Terẽ. Dum rus eo cœpi egomet mecum inter vias. Eſt aũt crebra frontonis elocutio. Amœno vmbroſo: ſiluis circũdato Multa flauus ba. Epitheton propriũ. Et ſciendũ exitũ tyberini fluuii naturalẽ nõ eſſe niſi circa boſtiã vbi prima æneas caſtra conſtituit. Nam aliter nõ ꝓcedit qđ ait murоꝝ in parte ſiniſtra Oppoſuere aciem. Nam dextra cingitur amni. Nã poſtea in laurolauino caſtra fecit ingentia: quoꝝ veſtigia adhuc videntur. Aſſuetæ ripis volu. Bono cõpendio vſus eſt. Aethera mulce. can. Lenibant. Corpora em̃ ſunt elementa: vt diximus ſupra. Non em̃ mulceꝰ niſi quod corporale eſt. Supra ait. Totamq; infuſa per artus.

Quos boim ex facie ſæua petentibus herbis
Induerat circe in vultus ac terga ferarum
Quæ ne monſtra pii paterent̃ talia troes
Delati in portus: neu littora dira ſubirent
Neptunnus ventis ipleuit vela ſecundis:
Atq; fugã dedit: & p̃ter vada feruida vexit
Iãq; rubeſcebat radiis mare & æthere ab alto
Aurora in roſeis fulgebat lutea bigis:
Cum venti poſuere: omniſq; repente reſedit
Flatus: & in lento luctant̃ marmore tonſæ:
Atq; hic æneas ingentem ex æquore lucum
Proſpicit: hũc inter fluuio tiberinus amœno
Vorticibus rapidis & multa flauus harena
In mare ꝓrumpit: variæ circũq; ſupraq;
Aſſuetæ ripis volucres: & fluminis alueo
Aetera mulcebant cantu: lucoq; volabant.
Flectere iter ſociis: terræq; aduertere proras
Imperat. & lætus fluuio ſuccedit opaco
Nunc age qui reges erato: quæ tẽpora rerũ
Quis latio ãtiquo fuerit ſtat⁹: aduena claſſem
Cum primũ auſoniis exercitus appulit oris
Expediã: & primæ ꝛuocabo exordia pugnæ
Tu vatem tu diua mone: dicã horrida bella
Dicã acies: actoſq; animis in funera reges
Tyrrbenãq; manũ totamq; ſub arma coactã
Heſperiã: maior rerũ mihi naſcit̃ ordo
Maius opus moueo: rex arua latin⁹ & vrbes
Iam ſenior longa placidas in pace regebat
Hũc fauno & nympha genitũ laurẽte marica

Nunc age. Hic eſt ſequentis operis initiũ. Ante dicta em̃ pendent ex ſuperioribus. Sane Erato pro Calliope poſuit. Quæ tempore rerum. quia vt ſupra diximus ſm Lucretium. Tempora niſi ex rebus colligantur: per ſe nulla ſunt. Latio antiquo. Quia duo ſunt vetus & nouũ: ſicut & in iure lectũ eſt. Exordia pugnæ. Cerui interitũ Actos. aut Collectos: aut re vera compulſos: qđ eſt veriſimile ꝓpter illud Longa placidas in parte regebat. Totamq; ſub ar. c. Collectã: vt Tityre coge pecus. Totã autẽ hyppolice dixit. Hunc fauno & nympha genitũ laurente marica Accipimus. Quidã deus eſt fatuelus: huius vxor eſt Fatua. Idem ſunt Faunus & Fauna: dicti autem ſunt a vaticinando. i. fando: vnde & fatuos dicimus inconſiderate loquentes. Ergo Faunæ & fatuæ nomen quaſi aſperum fugit poeta: & Maricã dixit vxorem fuiſſe Fauni: quæ eſt dea littoris minturnenſium iuxta lirim fluuiũ. Horatius. Innantem maricæ littoribus tenuiſſe lirim: quod ſi voluerimus accipere vxorem Fauni Maricam non ꝓcedit. Dii em̃ topici: id eſt locales

ci.id est locales ad ālias regiones nunq̄ trāseunt:sed potest dictū esse per poeticā licentiā laurente marica cum sit minturnensis.Dicunt alii p maricā Venerē intelligi debere:cuius fuit sacellū iuxta maricā:in quo erat scriptum ΝΗΟΝΤΗϹ ἀφρόΔΙΤΗϹ. Sane Hesiodus Latinū Circes & Vlyxis filium dicit: quod & Vergilius tangit dicendo Solis auī specimen.Sed quia tempor̄ ratio nō p̄cedit illud accipiendū ē Igni: quæ ait latinos plures fuisse:vt intelligamus poetā abuti nominū similitudine.

DO. Quæ ne monstra pii.propterea debuerunt liberari ab iis monstris:q̄m pii erant:neq̄ sceleratis erant comparandi. Iamq̄ rubescebat.Bonis auspiciis recepti sunt.s.pura luce:& pura aurora & lenitate venti.Hilaritas autē auiū populor̄ lætitiā significabat.Est ergo ita ingressus:vt elemēta obsequi & aues venienti illi gratulari viderentē. Circū supraque.sex descripsit partes:nā circum significat dextrā & leuā a tergo & ante.Item duas infra & supra.Infra ostendit cū dicit Fluminis alueo supra cū dicit Aetera. Lætus.p̄pter tot fœlicia auguria. Nunc age.acquisitis inuentionibus accumulat æneæ laudes.Facit enim aduentus nouū exordium:vt alia pars videat̄ esse error̄:alia gestor̄ in italia.Sub imagine inuocationis propositionē fecit:vt lectorem ipsius ordinis:quem habiturus esset:doctum reddat. Aduena. magna laus q̄ peregrini sua virtute in alienis locis ingenti fulto substantia superauerit. Ergo potuissent & troiā defendere:nisi Iunonē aduersariam habuissent. Tu vatem. Vates dicunt̄ poetæ:quia musarū sacerdotium profitentur:& vt sunt vates qui deor̄ responsa ad boies perferunt: ita isti vates erunt per quos ita musæ loqui p̄hibeantur:vt dii per suos sacerdotes. Totam coactam.Alia p̄positionis pars & plena semiribus laudum æneæ:quoniam tantam coniurationem regum parua manu superauit.Horrida b. Nā & plura & horrenda.

CHRI. Neptunnus. Vt in primo ostendimus.Neptunnū poni p rōne superiori sic & in hoc loco. Nam superior ratio.i.ipse intellectus qui maxime potest in hominib? piis.i.virtutibus ciuilib? purgatis facit:ne precipitent̄ in monstra.i.in maximas & efferatas perturbationes.Sed vt apertius intelligat̄.Ponunt platonici duas alas:per quas animi humani ad cœlū euolent.Iusticiam & religionē:& p iusticiā cuius pars est pietas intelligunt morales virtutes:per religionē & intellectiuas:dicuntq̄ summū bonū consistere in contēplatiuis:quia illis fruimur deo:quod summū bonū ponit Plato:sicut etiam christiani.Sed ēn incipiendum esse voluit a moralibus:quia quibus animus purgat̄.Nam in animū immundū negant posse ingredi sapientiā:quia vt ipsi aiunt auctore Socrate.purum impuro attingi nefas est.Hoc idē sentiunt christiani:vnde est illud.In animā maliuolam nō intrabit spiritus sapientiæ. Ergo Neptunnus.i.sapientia:qui mare.i.perturbationes piis.i.mortali virtute purgatis pacat:eripit eos a talibus monstris.i.a talibus vitiis:quia sapientia est qua bona a malis cognoscimus:& inspirat optimos ventos.i.inspirat optimam voluntatem.Nam vt nauis vento sic animus sua voluntate fertur:& voluntas:quæ est a sapientia fert ad bonū vitato malo.Quapropter bona mens a sapientia inspirata:vnde est cognitio veri:erit pios a talibus monstris:quæ sunt vt homo in ferinam naturam conuertat̄. Pater na.f.v.Compositione ista verborum exprimit atq̄ pene depingit & celeritatē illam depulsæ classis.& strepitū aquæ ea celeritate a naue percussæ & vadis illisæ. Aurora lutea in roseis bigis:at qui non idē color est roseis:qui ad rubor̄em tendit & luteus:qui croceus est.Verum voluit poeta duplicē colorē:qui in aurora deprendit̄ ostendere.Primo em̄ ea pars hemisperii ad quam venturus est sol:quoniā & plus tenebrarum habet propter noctem & minus splendoris quoniā longius adhuc abest sol rubicundior est.Cum vero sol iam propinquior fit:ille rubor iam plus illucescente die in croceum colorē redit.Ergo duo epitbeta:quæ Homerus auroræ dat vt modo ροΔοΔάκτιλον: modo κροκοπέπλον eā noiet poeta in hoc loco coniūxit. Ergo troiani pii.id est virtutibus moralibus purgati a vitiis:veniunt in italiam.i.in contemplationē in qua summū bonū esset deprenditur illucescente iam die.i.apparente iam lumine rationis remota nebula erroris. Ingentem lucum.Cum venit in terram carthaginensium.i.vitam ciuilem ingressus est siluā repletam feris:vt sunt vrsi & similia:quia vita ciuilis circa corporea versatur:vbi est ipsa materia: quæ vitiis babundat.Nunc ingreditur lucum.i.siluam sacram:quia vita contemplatiua dum adhuc in corpore sumus:& si a natura nō omnino discedat:tamē habet illam defæcatā ab omnibus vitiis:Neq̄ erant terrestria animalia:sed aerea:vt sunt aues:quæ cantu oia mulcebant.Contemplatio em̄ nihil agit tumultuose: sed obseruat in rebus omnibus agendis veram quandā armoniā. Nunc age qui reges.bipartita fuit a principio p̄positio poetæ.s.vt primo narret errores æneæ ad imitationē odyssæ: deinde ad similitudinē iliados exponeret bella quæ in italia gessit.Ergo explicatis erroribus cum principium bellor̄ sit:renouat inuocationem:& more homerico eodem tempore & inuocat musarum auxilium: & proponit q̄ explicabit:qui in italia regnauerint:cum æneas illuc appulerit:& quis rerum status fuerit. Nam tempora ipsa a varietate rerū distinguunt̄. Vnde & fœlicia & infœlicia tēpora dicimus:vt ipse status rerū fœlix infœlix ve in illis tēporibus est.Hinc illud est.O mores o tēpora. Erato:vnā musam inuocans oēs inuocat.Sic alibi. Vos o calliope precor.Vel locutus ex sententia illor̄:qui cum singulis musis singulas attribuant doctrinas Erato historiā assignāt.Ipse autē priscæ historiæ cognitionē cupit:iure ergo Erato inuocauit.In hac autē p̄positione & inuocatione restaurat exordiū.Captat em̄ beniuolentiā a persona sua ex modestia:qua negat sine diuino auxilio p̄stare ex se posse.Itē ab opera industriaq̄ sua qua prisca ex obscuritate vetustatis in lucē eruendo voluptatē vtilitatemq̄ auditoribus p̄ferat. Captat & attentionem. Demonstrat em̄ rem difficilē & cognitu dignā:& a memoria suor̄ tempor̄ remotam.Captat postremo docilitatem.Capita em̄ rerum distinctim proponit.In eo autē mirificum eius apparet ingenium. Nam cum deinceps bella sibi canenda proponat: stilum quāuis sublimis fuerit:ita tamen extollit:vt bellicum quoddā sonare videatur.In quo quidem stilo & si perseueraturus sit:tamen cū post p̄positionem narra

tionem a rebus quietioribus inchoet: illum de industria inflectit: cum ea carmina intonuerit. Maior rerum mihi nascitur ordo. Maius opus moueo. Mitius sic sequitur. Rex arua latinus & vrbes. Iam senior placida compostus pace regebat. Est enim maximo ingenio & summa eloquētia prædīti viri: vt quāuis ingens aliquod argumentum sibi proposuerit: propterea q grandiori: vt ita loquar: ore canendum sit tamen vt res nonnunquā variatur ita variet etiam dicendi figuram. Quod quidem apud alios poetas raro absolutum perfectumq inuenies.

SER. Accipim⁹. Propter varias opiniones. hoc adiecit vt Salu. Vrbē romā sicuti ego accepi condidere atq habuere initio troiani.

Vltim⁹ au. Prim⁹: vt supmū summū dicim⁹. Prob supme Iuppiter. Primaq origies erepta iuuēta. Per trāsitum tāgit historiā. Amata em duos filios volūtate pris æneæ spondēte: soro rē factōe iteremit: vñ & erepta dixit q̄si p vim. Fato aūt dicit volūtate. Nā dii id fant q̄d sentiunt: nō vt boies: de quib⁹ lectū ē: aliud clausum in pectore: aliud in lingua ꝓmptū habere

Iā matura viro iā plenis nubilis ānis: non est iteratio: sed fm ius locutus ē: in quo & ex annoꝝ rōne: & ex habitu corporis ætas ꝓbatur. Primū ergo ad habitū. scdm ad ānos pertinet.

Latio. Latium ps est ausoniæ: vñ dixit prius q̄d est sic intulit Totaq ausonia. Petit ante alios: aut ā alios petit: aut certe pulcherrim⁹ ante alios. Miro amore: Noua intpantia: sed variis ꝓpter apes & incendiū: & ꝓpter oraculum fauni. Portenta. Signa sunt media: nam & bona & mala sunt portenta. Laurus erat. Latinus post mortē Lauini fratris cū Lauiniū amplificaret: ab inuenta lauro laurolauiniū appellauit. In penetralib⁹. Penetrale est omnis interior pars domus: licet sic intecta: vñ laurū fuisse in penetralib⁹ nō est mirū. Metu. Religione: quæ nata ē p timorē. Primas cū conderet arces. primas circa laurū scilicet. Nā iam ciuitas fuerat. Trans æthera. æterē pro aere posuit. Obsedere apicē. verbū oppugnationis ē futuræ. Per mutua. inuicē: & ē absolutū Melissus qui de apib⁹ scripsit ait duob⁹ pedibus se tenēt: & duab⁹ alis se sustinent. Vates diuin⁹. p quā aūt artē nō dixit: nec nomē eius sed datur intelligi cōiecturis eū quibusdā dixisse futura. Partes petere agmen easdē. Intelligimus ab infero mari apes venisse: vñ troiani. Partes aūt easdē: summitates rerū petere dicit: sicut apes apicē lauri. Q̄d autē in lauro sedere: oñdit. aduenaꝝ futura victoria. Castis piis. Et intelligim⁹ latinū sacrificasse iuxta adstante lauinia. Nefas. absoluta parētesis ē: & ē byppallage. Cōprændere crinib⁹ ignem Cū ignis crine cōprændat. Eumida: in quo sum⁹ est cā lachrymaꝝ. Vulcanū spargere. Incendiū belli significat. His em duob⁹ boc ab augurio distat. Ascanii fumo & aspsione flammarū. Fauni. faun⁹ ἀπὸ τοῦ φώνης dict⁹ est: q voce nō signis futura oñdit Lucosq. i. in lucis. Sub albunea. i. in albunea. Alta. qa est i tiburtinis altissimis montib⁹. Et albunea dicta ē ab aquæ q̄litate: quæ in illo fonte ē. Vñ etiā nōnulli ipsam leucothea volunt. Sciendū sane vnū esse nomē fontis & siluæ.

Accipimus: fauno picus pater: isq; parentem
Te saturne refert: tu sanguis vltimus auctor.
Filius huic fato diuum: prolesq virilis
Nulla fuit: primaq oriens erepta iuuenta est
Sola domū & tantas seruabat filia sedes:
Iam matura viro: iam plenis nubilis annis
Multi illā magno e latio totaq; petebant
Ausonia: petit ante alios pulcherrimus oēs
Turnus auis at auisq potēs: quē regia cōiūx
Adiungi generū miro ꝓperabat amore:
Sed variis portenta deū terroribus obstant.
Laurus erat recti medio ī penetralibus altis
Sacra comā multosq; metu seruata per ānos
Quā pater inuentā primas cū cōderet arces.
Ipse ferebatur phœbo sacrasse latinus.
Laurentisq; ab ea nomē posuisse colonis:
Huius apes summū densæ mirabile dictu
Stridore ingenti liquidū trans æthera vectæ
Obsedere apicē: & pedibus p mutua nexis
Examen subitū ramo frondente pependit
Continuo vates externū cernimus inquit
Aduētare virū: & partes petere agmen easdē
Partibus ex isdē: & summa dominarier arce
Præterea castis adolet dū altaria tædis
Et iuxta genitorem astat lauinia virgo
Visa nefas longis cōprændere crinibus ignē
Atq omnē ornatū flāma crepitante cremari
Regalesq accensa comas: accensa coronam
Insignem gemmis. tū fumida lumine fuluo
Inuoluī: ac totis vulcanū spargere tectis.
Id vero horrendū ac visu mirabile ferri
Nanq forem illustrem fama fatisq canebant
Ipsam: sed populo magnū portendere bellū.
At rex sollicitus monstris oracula fauni
Fatidici genitoris adit: lucosq; sub alta
Consulit albunea: nemoꝝ q̄ maxima sacro.

DO. Vltimus auctor. Quia primus fuit Latinus: a quo factū est initiū narrandi. Ergo iste vltim⁹ vt in scalis si descēdas prim⁹ est summ⁹. vltim⁹ q est imus. Si ascendas contra fiet. Sic C. in rhetoricis inquit.

Ab vltimo

Ab vltimo principio huius ꝑceptionis. Hinc de latino ipm dicere sequẽtia indicant: quãuis posset credi de Saturno. Primaq; oriens. nõ nascendo: sed moriẽdo extincta est: & qđ magis dolendũ in ea ætate extincta ẽ: vñ spes cœperat. Multi. Et quia vnica eẽt: & quia senis filia exquo regnum ꝑ dote veniret.

Ante oẽs. s. pulcherrimus. nõ autẽ ante oẽs venit. Omnia autẽ supdicta in laude sunt æneæ: ne ignobilem: aut sibi imparẽ ducere videat: qm illã vicini spreuissent. Vterq; a saturno est. Ab illo em iuppiter: ab Ioue Venus: a Venere æneas. Sic a saturno picus. a Pico Faunus. a Fauno Latin9: a Latino bæc. Ergo par sanguis sed virtus in ænea maior. Laurus ponit portenta: quib9 connubiũ Turni ꝓhibebant. Virum. nõ dixit cernimus virum veluti præsentẽ: sed cernimus virum externum aduentare. At rex. non dixit virginis pater. Nam publicus status quã filiæ potior fuit.

CHRI: Hunc fauno. Artificiosa oino narratio. Nã & dilucida ẽ vt plane intelligat & breuis: vt memoria retineat: & verisimilis vt oia facile credant. Qui em dare externo viro ea puella: ad quã solam regnum spectabat: q̃ oim esset pulcherrima: & a multis petita: nisi deor̃ mõtis italis dari ꝓhibere. Rursus quõ eã extorsisset Turnus: aut illi cessisset Latinus: nisi ipse & nobilitate elatus: & regno ꝑpotens: & animi corporisq; viribus audax: ac postremo reginæ fauore suffultus fuisset: ac demũ quæ nam tanta fuisset æneæ gloria: nisi aduersus potentissimos reges ferocissimos populos: florentissima regna ac demũ nisi aduersus & diræ furiæ alectos: & potentissime omniũ deæ Iunonis machinas pugnandã esset. Huiusce modi igit narratione ea cuncta quæ inferre voluit poeta verisimilia reddunt: Hunc fauno. Locũ exornat adnominatione & apostrophe. Marica. Ait Pomponius fuisse reginã Larinantiũ: & ab ea forsan ẽ Marica marica silua in exitu liris fluminis: vbi sunt minturnæ. Maro ait esse nympham ex qua & Fauno sit nat9 latinus. Alii volunt fuisse filiũ Herculis: & ab ipso fuisse cõmendatũ Fauno aborigenum regi: ꝓptereaq; eius volunt filiũ putatum. Hesiodus Latinum Circe & Vlyxis filium scribit. Volunt aũt quidã ex Circe Vlyxẽ tres genuisse Tbelegonũ: Latinũ & Ausoniũ Sed oẽm ambiguitatẽ Iginius soluit: qui scribit in latio plures fuisse reges latinos appellatos. Dicunt ꝓterea duos latinis filios fuisse cæsos in prima ætate fraude vxoris amatæ illor̃ nouercæ. Te saturne. Emphasim habet. Te. q. d. maximũ deor̃. Nulla fuit scilicet eo tẽpore quo æneas in Italiã venit. Nam prius fuerat: vnde addit Primaq; extincta iuuenta. Matura viro & annis nubilis. Ex iure sumptũ. Præterea. Laus est ab ætate. Nam nõ transacta iã iuuenta nupserat: vt multis euenit: sed in ipso ætatis flore ab omnib9 expetita ẽ. Multi illã. quid mirũ si nobilissimã: si in flore ætatis cõstitutã: si pulcherrimã: si tanti regni beredẽ multi peterent. Multi. argumentũ a numerositate petentiũ. Elatio. laus a regione: nã multi interest q̃ quisq; natione sit. Ausonia. De ausonibus ita ait Ply. A locris italiæ fons incipit magna græcia appellata in tres sinus recedens ausonii maris: qm ausones tenuere primi Pulcherrimus. nobilitatis meminit & pulchritudis: qm bæc duo ꝑcipue mouent matres i ascisce dis sibi generis: cũ patres altiori cõsilio de generi virtutib9 quærant. Albunea. Albunea nemus ẽ iuxta anienẽ cũ fonte eiusdẽ nois: siue a colore aquæ sulphureæ: siue q̃ albunea latine sit qđ grece leucotbea. Sed in hac silua fontes sunt sulphurei appellati albulæ: vt Stra. & Ply. scribunt:

Castis tædis. Idẽ ipsa casta: vt dicim9 manib9 piis.

SER. Fonte sacro. nullus em fons nõ sacer ꝓpter attributos illis deos: qui fontibus ẽsse dicunt. Mephitim. mephitis ꝓprie ẽ terræ putor qui de aqs nascit sulphuratis & est in nemoribus grauior ex densitate siluarũ. Alii mephitim deũ volunt Leucotbeæ connexũ: sicut est Veneri adonis. Dianæ Virib9

Fonte sonat sæuãq; exbalat opaca mephitim
Hinc italæ gentes: omnisq; oenotria tellus
In dubiis responsa ferunt: huc dona sacerdos
Contulit: & cæsarũ ouiũ sub nocte silenti
Pellibus incubuit stratis: somnosq; petiuit
Multa modis simulacra videt volitãtia miris
Et varias audit voces. fruiturq; deorum
Colloquio: atq; imis acherõta affat auernis.
Hic & tum pater ipse petens responsa latinus
Centum lanigeras mactabat rite bidentes
Atq; harum effultus tergo stratisq; iacebat
Velleribus: subita ex alto vox reddita luco ẽ
Nec pete connubiis natam sociare latinis
O mea ꝓgenies: tbalamis neu crede paratis.
Externi veniunt generi: qui sanguine nostrũ
Nomẽ i astra ferat: quorũq; a stirpe nepotes
Omnia sub pedibus q̃ sol vtrũq; recurrens

Alii mephitim Iunonẽ volũt. q̃ aerẽ eẽ cõstat Nouim9 em putorẽ nõ nisi ex corruptiõe aeris nasci: sicut etiã bonũ odorẽ de aere incorrupto. vt sit Mephitis dea odoris grauissimi. i. graue olentis. Hinc ita g. Cõmẽdatio oracu li. Oenotria tel. ꝓprie sabinor̃ tract9. Incubuit. incubare ꝓprie dicunt bi q dormiũt ad accipienda rñsa: vñ est ille incubat Ioui. i. dormit in capitolio: vt rñsa possit accipere. Sub no. sil. p noctẽ silentẽ. i. p noctis silentiũ: cũ omnes tacent. Varias au. voces. s. ꝓpter multa simulachra. Fruit. Pascit: qđ de rebus tantũ bonis dicim9. Acheronta af. a. Potestates q̃ sunt in acheronte: ad quẽ per auernũ venitur boc autẽ ideo: qa faun9 dr infern9 deus: & congrue: nã nibil ẽ terra inferi9 in q̃ habitat Faun9 Hinc ẽ q̃ eũ Hora. inducit nocentẽ dicẽs. Leuis incedas abeasq; puis æquus alũnis. Pr ipse. aut bonoris est: aut re vera ꝓpter lauiniã.

Centũ. aut ꝓ q̃litate fortunæ: vñ & rite dixit aut certe finitus sit ꝓ infinito. Tergo. pro tergoribus. Tbalamis neu. c. p. Propter turnũ.

Venient. melius veniunt: vt iã eos venire significet. Generi. plurali ꝓ singulari vsus est. Ab stirpe. stirpẽ q̃ de genere dicim9 tãtũ fœ-

cũ de arbore ma.g.& fœ.iuenit:vt Sed & ſtirpem teucri nullo diſcrimine ſacr:& fœ.vt Horatius.Cũ ſtirpeſq; raptas & p.& d. Sub pedibus.ſub imperio ſuo ac ptãte. Monituſq;. alibi monita dixit:vt Carmẽtis nymphæ monita & deus a ap. Non ipſe ſuo p.o.l.Quo a ſe repelleret generos. Sed circũ.l.v.Temeſis eſt circũuolitans. Adorea l.Ador ꝓprie genus farris.Liba autẽ ſunt placentæ de farre & melle & oleo ſacris & aptæ. Subiiciunt.ſupponunt in epulaꝝ locum Ipſe.qui p barpyiã vaticinatus eſt:vt Quæ phœbo pater o. Et cereales. ſolũ dicit omne qđ aliquid ſuſtinet: vnde de mari ſupra ait Subtrabiturq; ſolum: ſicut nunc panitias mẽſas .id eſt epularum ſuſtentaculum ſolum vocauit. Forte aliis abundat forte. Fatalis c.ad negociũ reſpexit ænee cui hic erat finis laboꝝ. Cruſtũ autẽ & cruſta neutro dicimus de his quæ comedi poſſunt. Horatius. Vt pueris olim dant cruſtula blandi doctores.Iuue.Nos colaphum incutimus lambenti cruſtula ſeruo.Fœminino autẽ genere fragmenta dicim⁹:quæ nõ ſunt eſui:vt Concreſcunt ſubitæ currenti in flumine cruſtæ.

Aſpicit oceanũ:vertiq; regiq; videbunt
Hec rñſa patris fauni:monituſq; ſilenti
Nocte datos:nõ ipſe ſuo premit ore latinus:
Sed circũ latæ volitans iã fama per vrbes
Auſonias tulerat:cum laomeduntia pubes
Gramineo ripe relegauit ab agere claſſem
Aeneas primiq; duces & pulcher iulus
Corpora ſub ramis deponũt arboris altæ
Inſtituuntq; dapes:& adorea liba p hærbas
Subiiciunt epulis:ſic iuppiter ipſe monebat:
Et cereale ſolum pomis agreſtibus augent.
Conſumptis hic forte aliis vt vertere morſus
Exiguã in cererẽ penuria adegit edendi
Et violare manu maliſq; audacibus orbem
Fatalis cruſti patulis nec parcere quadris
Heus etiã menſas conſumimus inquit iulus:
Nec plura adludens:ea vox audita laboꝝ

Quadris.aut menſis.& eſt antonomaſia: nã ſupra orbẽ dixit:aut quadris fragmẽtis accipimus:vt Iuuenalis. Vt bona ſumma putes aliena viuere quadra. Adludẽs.aut vacat ad:& ludentẽ ſignificat:aut certe alludens ad reſponſi fidẽ verba cõponens. Laboꝝ finẽ.ſ.maritimoꝝ:nam in terra multa paſſurus eſt:vt ait Sibylla.Sed terræ grauiora manent.

DO. Italiæ gentes.Ergo oẽs. In dubiis.ergo maioris meriti erat oraculum. Huc dona ponit morẽ petendi oraculi. Ipſe pater.ergo nõ miſit alterũ:ſed ipſe perrexit. Vt & patris & regis diligẽs adhiberet officiũ:& ꝓ mollibus plumis & ornatu regio non recuſauit pelliũ ſtratũ. Vox ſubito.Propter meritũ petentis. Circũ.cum eo quod eſt tulerat iungendũ eſt:vt ſic circumtulerat.

CHRI. Oenotria.De oenotria iã diximus. Pellib⁹incubuit.apud priſcos eñ factis ſacris ſolebãt in deoꝝ templis ſomnũ capere:vt ab eo deo cui ſacrificaſſent ꝓ ſomniũ futura acciperent.Q đ & Plautus in cappadoce lenone oſtendit:qui in tẽplo Aeſculapii:vt valitudini remediũ acciperet incubuit.Et Cicc. de diuinatione.Atq; etiã qui ꝑerant lacedemoniis nõ contenti vigilantibus curis in Paſiphaes domo:q̃ eſt in agro ꝓpter vrbẽ ſomniandi cauſa excubabant:quia quietis oracula vera ducebant.Strabo autẽ refert in agro ſaumo baſylicã fuiſſe Chalcantis:cui petentes oracula nigrum ſacrificabant arietẽ:& ſtrata in pelle dormiebant. Miris modis. Nã quæ ſomniando nobis apparent variis & horrendis figuris ſeſe offerunt.Fuit autẽ mirũ poete ingenii:vt diceret miris:vt qđ verbis exprimere nõ valebat:auditoris iudicio explicandũ relinqueret. Subito.vt oſtendat patrẽ filio præ cæteris reſpondiſſe.Neq; diutius incertum tenuiſſe O mea ꝓgenies.facit fidẽ.q.d.quã fallere nõ debeo. Thalamus p.Erat eñ opus vt ante hæc prædicerent q̃ troiani venirent:ne comenta res eſſe viderẽt. Verti.Quia ſuo imperio ſubigent. Regi:quia ſubactos clementer adminiſtrabant. Adorea.Ador quid ſit expreſſimus in geor.

Per herbã.ſ.apiũ.Dyoniſius eñ in lib.primo ait In agro laurente:vbi cõſederant troiani aqua fluebat vſq; ad mare.Nũc in cauo loco ẽ ſcatens fons ſacer phœbo cũ duab⁹ ædiculis:in qbus Aeneas primũ ſacrificauit.& ibi troiani cibũ ſumpſere in ſolo ſtrato ex appio ſiue ex cruſtulis panis ad ciboꝝ mundiciem paratis.Ac cõſumptis cibis quidã ex illo appio ſiue & cruſtis comedere cœperunt.Tunc quidã ex filiis æneæ ſiue alius ex diſcũbentibus inqt.At eñ menſa iã comeſa eſt nobis.Quo auditu tumultuarunt oẽs tanq̃ ſi finita eẽnt prima oracula.Reſponſum eñ acceperãt ſiue a dodonæo oraculo: ſiue ab erythris ídæo tæguio vbi Sibylla habitabat nympha indigna fatidica:q̃ ipſos monuit:vt in occaſum nauigarẽt:donec eo puenirẽt vbi mẽſas comederẽt.Hoc ergo nũc aduenille dicebãt. Et cereale ſolũ rẽ minorẽ q̃ in heroico carmine cõueniret trãſlatione & denominatione duob⁹ coloríb⁹ rhetoricis boneſtauit: vt noibus ꝓ noibus poſitis viliora q̃ eſſent maieſtatẽ quandã reciperent: Quadris.ſic Iuuenalis. Aliena viue re q̃dra.Quadrã aũt panẽ dixerunt:qđ apud antiquos q̃dratas ſectiones haberẽt panes.Martialis. Cũ mittis turdũ ve mihi quadrã ve placentæ. Heus etiã mẽſas.miſerã hominũ inſcitiã oſtẽdit poeta. Nã vt ſæpe q̃ timẽda ſunt nõ timent:ita q̃ nõ ſunt timẽda timent. Vt veriſſimũ ſit illud in Ciceronis tuſculanis.Ignaris boies in vita moribus errant.

Quadra

SER. Primãq; loquẽtis ab o.e.p.Hocẽ adhuc loquentẽ Aſcanio intellexit famẽ:quã fata prædixerãt. Numine p.oraculi fide ab Heleno & Anchiſa ꝑdicti.Preſſit autẽ vocem

Prima tulit finẽ:primãq; loquentis ab ore
Eripuit pater:ac ſtupefactus numine preſſit.
Continuo ſalue

Continuo ſalue fatis mihi debita tellus
Voſq; ait o fidi troiæ ſaluete penates
Hic dom⁹ & patria ẽ: genitor mihi talia nãq;
Nunc repeto: anchiſes: fato⁹ arcana reliquit.
Cum te nate fames ignota ad littora uectum:
Acciſis coget dapibus cõſumere menſas.
Tũ ſperare domos defeſſus: ibiq; memento
Prima locare manu: moliriq; agere tecta:
Hæc erat illa fames. hæc nos ſuperare manebat
Exitiis poſitura modum.
Quare agite & primo læti cũ lumine ſolis
Quæ loca: q ve habẽt boies vbi mœnia gẽtis
Veſtigemus: & a portu diuerſa petamus.
Nũc pateras libate ioui: pcibuſq; vocate
Anchiſen genitorẽ: & vina reponite menſis.
Sic deinde effatus: frodenti tẽpora ramo
Implicat: & geniũ lociq; primaq; deorum
Tellurẽ. nymphaſq; & adhuc ignota pcatur
Flumina: tum noctẽ: noctiſq; orientia ſigna:
Idæumq; iouẽ. phrygiãq; ex ordine matrẽ
Inuocat: & duplicem cœloq; bereboq; penteſ
Hic pater oĩpotens ter cœlo clarus ab alto
Intonuit: radiiſq; ardentẽ lucis & auro
Ipſe manu quatiens oñdit ab ætere nubem:
Deditur hic ſubito troiana p agmina rumor
Aduenisſe diẽ: quo debita mœnia condant
Certatim inſtaurãt epulas: atq; omine magno
Crateras læti ſtatuunt: & vina coronant
Poſtera cũ prima luſtrabat lampade terras
Orta dies: vrbem & fines & littora gentis
Diuerſi explorãt: hæc fontis ſtagna numici
Hunc tybrim fluuiũ: hic fortes hĩtare latinos

Aſcanii: quo poſſet ipe numina dep̃cari. Fatis mihi deb. tel. bona periphraſis ẽ: ne fatalis diceret qđ ẽ mediũ & in p̃cibus nihil eẽ debet ambiguũ. O fidi. Aeneæ. ſ. & non troiæ: quã nequiuere ſeruare. Hic dom⁹: aut familia: vt Da ꝓpeiã thymbreæ domũ: aut ordo eſt. Hic patria hic dom⁹ ante. eĩ patria eſt quã dom⁹.

Acciſis co. vndiq; cõſumptis & hoc ẽ apud nos ac. qđ apud græcos am. Hæc erat illa fames. ac ſi diceret: hoc fuerat timendũ perculũ qđ pericula terminat. Habent. habitẽt: hoc eĩ frequentatiuũ eſt ab eo qđ eſt habeo Vbi mœnia gen. laurolauiniũ ſignificat. Nũc pateras liba. i. ab eo quod continet id continet.

Anchiſen genitorẽ. bene ioue & anchiſen qui cauſa oraculi fuerunt. Reponite menſis aut timore verbo⁹ Aſcanii iterrupta renouate: aut. reponite frequenter ponite. i. crebro libate. Tempora ramo implicat: diebus eĩ feſtis ita epulabant. Geniũq; loci Appolli nẽ vult itelligi eĩ tutela ei⁹ tota fuerat regio: vt Laurẽtiſq; ab ea nomẽ poſuiſſe colonis: aliter iniquũ eſt ſi cum oĩs inuocet: Appollinem p̃mittat p̃ſertim cũ Helenus dixerit: Aderitq; vocatus apollo Primã deo⁹ tellurẽ. quia ipſa eſt mater deo⁹. Nymphaſq; & adhuc ignota p̃catur flumina. bonũ ordinẽ ſequitur ſic alibi Nymphaſq; laurentes nymphæ gen⁹ amnibus vnde eſt. Noctẽ noctiſq; orientia ſigna. quæ noctẽ ſequunt: vt nymphas flumina. inuocat eĩ ſibi coniuncta Phrygiãq; ex ordine matrẽ. aut cõtigue quia idæũ dixerat Iouẽ: aut certe ex ordinẽ. i. more ſolenni Et duplices duos Cœlo autem Venerẽ berebo Anchiſen. Cœlo clarus ab alto. in ſerenitate quod eſt augurii. nã nubibus fluminis cauſa eſt. Radiis & auro. radiis aureis Ardentem nubem. alii fulmen ardentẽ nubẽ dicunt: vt Lucan⁹: Atq; ardentes aere ſolo: quos hoc loco ſecutus eſt. alii dicunt fulmen eſſe aeris ſciſſionem ardentẽ rimã quos alibi ſequit dicens Ignea rima micans pcurrit lumine nimbos. Certatim inſtaurant epulas. hoc eſt Et vina reponite menſis. Vina coronãt: p pateris vt alibi Magnum cratera corona. Induit magno autẽ omine cœleſti dicit alibi: nam te maioribus ire per altum auſpiciis manifeſta fides. Hæc fontis ſtagna numici. iſta iam ab incolis diſcunt. Quod autẽ ait fontis ſtagna verũ eſt: nã numicus ingens ante fluuius fuit: in quo repertum eſt cadauer æneæ & conſecratũ poſt paulatim decreſcens in fontẽ redactus: qui & ipſe ſiccatus eſt ſacris interceptis. veſte eĩ libari non niſi de hoc fluuio licebat.

DO. Nihil inuenies apud Donatum quod per te ipſum ignores.

CHRI. Eripuit. nondũ eĩ perfecerat orationẽ Aſcanius: cum æneas oraculum interpretatus eſt: in quo & acumen ingenii ſimul & lætitia demonſtratẽ: nam neq; tam cito hebes intellexiſſet: neq; qđ intellexerat tam celeriter niſi lætus elocutus fuiſſet: Salutat autẽ terrã quoniã eam eſſe cognouit: quã fata portendebant: agit gratias penatibus: quoniã eo incolumen illum p duxerant. Hæc talis quaſi dicat tam læta tam fœlix. Illa. ſcilicet quæ tantũ trrorem incutiebat. Quare agite: optimus omnino dux. qui & diis ob acceptũ beneficium nulla interpoſita mora ſacrificia inſtituit: & iis qui ſuæ fidei commiſſi ſunt hominibus q̃ primum occaſio dabitur: illa enim inueſtigatio in tenebris fieri non poteſt conſulendum decernit. Primam deorum: nam bericynthiam quæ terra interpretatẽ omnium deorum matrem fabulati ſunt poetæ: vnde magnam matrem appellant tellurem. Cœloq; bereboq; parentes. conſtat ex immortali dea & mortali homine: id eſt ex animo & corpore & vtriuſq; dum viuimus ratio eſt habenda ergo vtrunq; inuocat.

SER. Ordine ab om. Ex oī q̄litate digni
tatis: q̄d apud Romanos in legatoe mittenda
hodieq; ſeruat̄. Anguſta ad mœnia. augu-
rio cōſecrata. Hinc paulo p⁹ Tectū auguſtū in
gens & niſi in auguſto loco ſenat⁹ conſiliū hr̄e
nō poterat: vñ tēplū Veſtæ nō fuit augurio cō
ſecratū ne illuc cōueniret ſenat⁹ vbi erat virgi-
nes: nā hæc fuerat regio Numæ pompilii. ad
atriū aūt veſtæ cōueniebat̄ q̄d a tēplo remotū
fuerat. Foſſa. ſulco & ſunt iſta reciproca. nā
ſulcū ponit p foſſa: vt Auſim vel tenui vitem
cōmittere ſulco molīt̄q; locū. Parat. alias fa
bricat: vt Et phrygiæ molimur mōtibus idæ.

Primaſq; i littore ſedes. ga imperiū Lauiniū
trāſlaturus eſt: & ſciendū ciuitatē quā primo
fecit troiā dictam ſm Catonē & Liuiū q̄d ipe
docet: nec te troia capit. Caſtroꝝ in morem
hoc eſt breuē. Pinnis atq; aggere muro. in
quo pinnæ ſunt: & eſt ſinedoche. Aggere.
foſſa. Iāq; inter emēſi turres ac tecta latinorū.
hypmetrus verſus. Muroq; ſubibāt. alibi p
accuſatiuū vt Aeneæ ſubit mucronem: & hoc
ſm naturā eſt. Nā ait ſub mucronē dicim⁹: nā
p datiuū figuratū ē. Pueri & primæuo flore
iuuēt⁹. Bene romane militiæ exprimit morē.
nā poſt pubertatē armis exercebāt̄ & ſexto de
cimo āno militabāt: quo etiā ſolo ſub cuſtodi
bus agebāt: nec ē cōtrariū Longa populos in
pace regebat. Nā licet in pace eſſent exercitiū
tn̄ vigebat armoꝝ. Domitantq; in puluere
currus. equos ſub curribus. Acres arcus. for
tes: & eſt κατὰ χρησιν. nā acrimonia men-
tis ē. Lenta. mollia. Ictu. iaculatōe. In-
gētes. Ex ſtupore nūcii laus oñdit troianoꝝ.
& bene nouitatis oñdit opiniones. Ingentes
em̄ eſſe quos primū vidim⁹ opinamur. Re-
portat. aut reuocat: aut apportat. Intra te-
cta vocati: Diſſentit hoc loco romana cōſuetu
dine: nā legati ſiq̄n incogniti venire nūciaren
tur primo quid vellent ab exploratorib⁹ req-
rebāt̄: poſtea ad eos egrediebant̄ magiſtrat⁹
minores & tūc demū ſenat⁹ extra vrbē poſtu-
lata noſcebat: & ita ſi viſum fuiſſet admittebant̄: ſed de hoc prudēter fecit. Latinū nāq; memorē vult eſſe
reſponſi: & auidū ſatis ad videndos externos: p quos ꝓmittebat̄ ei fœlicitas. Solio medi⁹ cōſeſit. Vt
ſupra diximus: ſoliū eſt veluti armariū de vno ligno ad regū tutellā factū: ſm alios a ſolidꝫ dictum: ſm
Aſprū p antiſtichon: quaſi ſediū a ſedendo dictū: nā & ſella quaſi ſeda dicta eſt. Tectū auguſtū ingens.
domū quā ſupra diximus in palatio ab auguſto factā per tranſitū laudat: quā cōmemorat: & quaſi in lau
ro lauinio vult fuiſſe. Horrendum. venerandum: nō quod horrori ſit. Hic ſceptra accipe. hoc in palatio.
Curia templū: quia vt diximus ſupra: curia nō niſi in augurato erat loco. Hic ariete cæſo. Hoc ſacri-
ficium in ianua palatii feſtis diebus fiebat. Perpetuis menſis. longis ad ordinē exæquatis ſedentium.
Maiores em̄ noſtri ſedentes epulebant̄ quē morē habuerūt a laconibus & cretenſib⁹ vt Varro docet in
libris de gente populi romani in quibus dicit quid a quaq; traxerit gente. Ex ordine auoꝝ. put ſuc
ceſſerant ſibi. Sane intelligendū eſt: ita vt nati fuerant ſic eoꝝ imagines fuiſſe compoſitas. Antiqua ex
cedro. q̄d lignū nō facile conſumit̄ a vetuſtate. Hoc genus ligni tineæ neſcit corruptionē. quod exanti-
quitate nō ſentit: vt cedria peruncta ligna cuſtodia cōſeruat. Vnde & Perſius & cedro digna locutus.

Vitiſator. non inuentor vitis: ſed qui genus vitis italis demonſtrauit populis. Sub imagine falcem
aut ſtatuæ exprimit geſtum: vt dicat: ita tenebat falcē vt eam ſub vultu haberet: aut ſub imagine ſub the-
ca dicitur. quæ falci ſimilis eſt.

DO. Tum latus anchiſa. quāuis ſatis fideret: tn̄ humanitatis officiū putauit ad regē legatos mitte
re: ne ob ſuperbiā alienos fines inuadere videret̄ tamen nō expectato de pace reſponſo vrbem deſignat
tantum ſpei in fatis repoſuerat. Turres & tecta. primo enim altiora ædificia: deinde cum propinquius
acceditur humiliora cernuntur. In puluere. quia ibi melius animalia domantur vbi difficilior tra-
ctus eſt. Ictu. non vt ferirent inuicem: ſed vt deſtinata percuterent. Viros ingentes Ignota veſte.

Tum ſatus anchiſes delectos ab ordine omni
Centū oratores auguſta ad mœnia regis
Ire iubet: ramos velatos: pallidis omnes:
Donaq; ferre viro pacēq; expoſcere teucris:
Aud mora feſtinant iuſſi: rapidiq; ferunt̄
Paſſibus: ipſe humili deſignat mœnia foſſa
Molitūrq; locū: primaſq; in littore ſedes
Caſtroꝝ in morem pinnis atq; aggere cingit
Iamq; iter emenſi turres ac tecta latinorum
Ardua cernebant iuuenes: muroq; ſubibant
Ante vrbē pueri & primæuo flore iuuentus
Exercent̄ equis: domitātq; ī puluere currus
Aut acris tendunt arcus: aut tenta lacertis
Spicula cōtorquent: curſuq; ictuq; laceſſunt:
Cū ꝓuectus equo longeui regis ad aures
Nuncius ingētes ignota in ueſte reportat
Aduenisſe viros: ille intra tecta vocari
Imperat: & ſolio medius conſedit auito
Tectū auguſtū ingēs centū ſublime colūnis
Vrbe fuit ſumma laurētis regia pici
Horrendū ſiluis: & religione parentū
Hic ſceptra accipiet: & primos attollere falces
Regibus omen erat: hoc illis curia templum:
Hæ ſacris ſedes epulis: hic ariete cæſo
Perpetui ſoliti patres conſidere menſis
Quin etiā veterū effigies ex ordine auorum
Antiqua ex cedro: italuſq; paterq; ſabinus
Vitiſator curuā ſeruans ſub imagine falcem.

Nam ex impræmeditata re pturbato animo putauit se vidisse illos vltra humanam formam. Extollit autem regiam Latini a pulchritudine ædificii & ab ornatu triumphali: non vt a pictura fabularum. Augustum, vel quia domus fuit regum vel quia reges ipsi sibi regnandi auspicia sortiebantur. illic enim postestatem sumebant & fasces erigebant. Ex ordine. ita vt nati fuerant. Cedro. ex cedro factæ: qa boc lignum cariem nō sentit: Vel cedria vnctæ: quæ ligna conseruat.

CHRI. Delectos ordine ab omni. misit centū: vt ex numerositate oratoꝝ ostenderet multos venisse troianos: ne forte ob paucitatem contemnerent. Mirum aūt fuit æneæ ingeniū: nam q̄uis mitteret illos cū insignib⁹ paucis pacē petituros: demonstrat tn iusticiā ꝓbitatēq; troianoꝝ: sed ne a timore potiusq; ab ingenii bonitate ꝓuenire boc crederet latius voluit: ne illū laterent troianoꝝ vires. Delectos. maxima em diligentia est adhibenda in mittendis oratoribus: vt ꝓstent eloquētia & sapientia: vt quæ facto opus sint cognoscant & cognita psuadere possint: & ex eorum p̄stantia fides fiat apud externos populi a q̄ mittuntur excelletissimis viris abundare. Ex oīi ordine. nam etiam qui ignobiliore genere nati sunt ab optimis reipu. admistratoribus non contemnunt. modo aliqua ægregia virtus in illis eluceat Ramis velatos: vt statim primo aspectu pacata oīa afferrent. Dona. nam bæc quoq; ad conciliandos hominū animos multum valent. Haud mora. nam cum mora plerūq; noceat banc vitare debuerunt legati. Ipe humili fossa. i. sulco vt contra in georgicis dixit Tenui sulco: id est fossa: & de forma ædificandæ vrbium diximus in primo. Ante vrbem pueri. Ostenderat sapientissimū ducē æneā nūc vicissim latinū laudat ne stultū æneas vicisse videatur. Quid autem illo duce prudentius esse potuit: qui ciues suos a prima vsq; ætate in bonis disciplinis erudiendos curet: & ita instruendos vt se patriamq; suam tueri & oīs iniurias ꝓpulsare possint. Cum p̄uectus equo. vt ostendat vigilantes astitisse custodes: qui oīa p̄uiderēt & p̄uisa ad regem referrent. Omen. potestas: vt paribusq; regamus auspiciis. Epulis ꝓ dapibus posuit. id est sacrificiis. Italia. ab italo dicta est italos pronepos fuit saturni: qui inter duos sinus impetrauit neptunnium & scyllaceum: vel intelligas de italo Vlyxis & circes filio. Sabinus. de sabinoꝝ nomine nō idem omnes scriptores tradunt. poeta aūt assentire videtur portio Catoni: qui teste Dyonisio balicarniseo ait sabinos dictos esse a Sabino rege: & illum quidem filium fuisse Sangi cuiusdam gentilis dui: qui a quibusdam pistius sit vocatus: ergo sabinus pater aut qa illius gentis auctor extiterit: aut qa nō solum rex: sed deoꝝ sanguine: nam omnes dii patres appellantur. Hunc Sillius Sabum appellat sic pars sanctum voce canebant Auctorem gentis pars laudes ore ferebant Sabe tuas qui de proprio cognomine primus Dixisti populos magna dictione sabinos. Alii tamen dicunt Sabinos dictos esse quasi seuinos. id ē religiosos. σεύειν em̄ colore & sacrificare est. Strabo dicit sabinos indigenas esse quos romani sabellos nuncupant. Sabini. Sabinos.

Saturnusq; senex ianiq; bifrontis imago
Vestibulo astabant: aliiq; ab origine reges:
Martia q ob patriam pugnando vulnera passi:
Multaq; p̄terea sacris in postibus arma
Captiui pendēt currus curuæq; secures.
Et cristæ capitū. & portaꝝ ingentia claustra.
Spiculaq;: clypeiq;: ereptaq; rostra carinis.
Ipsa quirinali lituo paruaq; sedebat
Succintus trabea: læuaq; ancyle gerebat
Pic⁹ equū domitor: quē capta cupidine cōiunx
Aurea pcussum virga: versumq; venenis
Fecit auem circe: sparsitq; coloribus alas
Tali intus templo diuū patriaq; latinus
Sede sedens: teucros ad sese in tecta vocauit:
Atq; bæc ingressis placido prior edidit ore
Dicite dardanidę: neq; em̄ nescimus & vrbem
Et genus: auditiq; aduertitis equore cursus
Quid petitis: q̄ causa rates aut cuius egētes
Littus ad ausoniū p tot vada cærula vexit:
Siue errore vię: seu tempestatibus acti:
Qualia multa mari nautę patiunt in alto
Fluminis intrastis ripas: portuq; sedetis:

SER. Saturnusq; senex ianiq; bifrontis imago. antiq reges noīa sibi plerūq; vēdicabant deoꝝ ḡ saturn⁹ rex fuit italiæ: nā & supra ait. Veterū effigies ex ordine auoꝝ & īfert. Aliiq; ab origie reges. hic ē qđ apud cretā eē dicit iouis sepulcrū. Gabal⁹ etiā imperator roman⁹ Solem se dici voluit: Nam heliogabalus dict⁹ ē. Aborigine ꝓ aboriginū reges: sed ē metro ꝓbibit⁹. Pugnando vulnera passi: q̄si reges passi. Sacris i postibus. vbi spolia cōsectabant. Captiui. ꝓ captiuoꝝ nota figura ē. Cristæ. galeæ a pte totū potuit. Ereptaq; nostra carinis bene de oīi genere plioꝝ spolia illic fuisse demonstrat. Quirinali lituo. lituus. incuru⁹ augurū bacul⁹ q̄ vtebant ad designāda cœli spacia. nam manu nō licebat: Quirinalem aut ē ex psona sua dixit q̄lem postea grinus habuit: nam tūc adhuc nō fuerat romul⁹: vl lituum. i. regiū baculū: in quo ptās erat diri mendaꝝ litiū. Succint⁹ trabea. toga est augꝝ de cocco & purpura. Ancile gerebat ancile scutū breue est regnante Numa cœlo buiusmodi scutū lapsum ē: & data respōsa sunt illic fore summā imperii vbi eēt: qđ nec aliquando hostis agnosceret: ꝓ mamurium fabrū multa similia fecerūt cui & diem consecrauerunt: quo pellem virgis feriunt ad artis similitudinē. Dicimus aūt boc ancile & bæc ancila. Ancilorum vero vsurpauit Horatius. ancilorū & nominis & toga oblitus. Aurea percu. Nā aliter nō stat versus & aurea per ironiam dixit. cōiūx vero n q̄ erat: sed q̄ esse cupiebāt: vt quos ego sum

totiens iam dedignata m. Picũ amauit Pomona dea pomor: & eiꝰ volentis ẽ sortita coniugiũ: postea Circe eum cum amauit: & spernere ẽ irata in auẽ picũ conuertit. Nã altera ẽ pica: hoc aũt ideo fingit: qa augur fuit: & domi bũit picũ: p quẽ futura noscebat qđ & pontificales indicãt libri. Bñ autez ei sup̃ lituũ dedit qđ est augurũ ꝓpriũ. Nam ancile & trabea coia sunt cõdiali vel martiali sacerdotę. Placido prior e.o. Bñ placido. Legatoꝝ em̃ fuerat vt ipsi añ loquerent: sicut in scdo: Vltro flens ipse videbar. Dicite dardanidæ. Aut ex veste eos troianos esse cognouit. q̃ erat ꝓpria gentium singulaꝝ: autκατὰ τὰτὸρνυτομενον intelligim⁹ famã: q̃ eos venire nunciauerat eadem etiã troianos eẽ dixisse: vnde infert Auditiq; aduertitis equore c. Dardanidæ aũt ac si diceret cognati. Siue errore viæ seu tempestatibus acti. Duo quærit: si voluntate venistis: quid petitis: Si necessitate tempestas vos an error aduexit: Vada cærulea. Cærulium est viride cũ nigro: id est mare. Qualia multa. Ad duo respexit errore & necessitate. Portuq; sedetis. Ante enim pro portu erat illic exitus fluminis. Ne fugite. Ne fugiatis. Ne ue ignorate. Ignoretis. Saturni gentẽ. Laus generis. Sponte sua: veteriscꝫ dei se. m. t. Xenocratis est: qui cum primus scholam apuisset: qđ antea i porticibus de pbilosophia tractaretur: & interrogatus esset quid præstare posset discipulis suis: respondit: vt id homines voluntate faciant: quod alii iure coguntur. Veteris. Antiqui. ac si diceret: aurei sæculi imagine viuimus. Fama est obscurior annis. Ac si diceret: nisi esset iam vos sciretis. Aruncos ita ferre senes. Apud veteres historiæ hoc genus fuit. vt maiores natu antea acta posteris indicarent: qđ hic indicat locus. Luc. apertius cum esset de Antæo narraturus Cognita p multos docuit rudis incola pfes. Arunci vero italiæ ppli fuerũt. Ferre aũt quasi cum ostentatõe iactare.

DO. Alii ab origine r. Refert se a spãlitate ad generalitatem: vt & compendio vteretur: & numerũ augeret. in generalitate enim infinita extimatio est: & plus intelligitur q̃ veritas habet. Vulnera passi. Vt gloriam ex defensione libertatis ostenderet. In postibus ar. Indicia hæc sunt virtutis. Curuæq; s. Omnia sine numero posuit: vt plus arbitraremur. Ingentia. Vt ostendat quanto labore retracta sint.

Carinis. Tt appareat etiam nauali bello illos vicisse. Lituum. id est regium baculum in quo potestas esset dirimandarum litium. Parua. Vel quia tales extant aut non magni precii: quia veteres non erant ambitiosi cultus. Aurea. Ironice quasi intelligat pessima: & indignatonem citat: quod talem virum ita tractasset. Dicite. d. Primus verba facit: vt facilitatem suam & beniuolentiam in eos demõstret. Potuit autem ex veste latinus: qui multa experientia esset troianos cognoscere: quod nõ poterant per teneram ætatem illi qui erant extra portas. Errore viæ. Quia in obscuro cœlo in quo via est nauigantibus ab illa errare possunt: vel vi tempestatis inde abstrahi. Ne fugite b. Non modo cõcedit quod sua auctoritate iam sumpserant q̃ ripas intrarunt: sed vltra id hospitium offertur: Ex cognatione autem quæ troianis cum italis est ostendit eos posse capere omnem fiduciam.

CHRI. Martia. De saturno alibi diximus. Laudat autem omnes hos reges: Nam ostendit nõ tyrannos fuisse: qui omnia ad suum commodum referentes pro pastoribus lupi suis ciuibus fiũt: Sed fuisse q̃ pro patria pugnantes mortem subire non dubitarent. Multaq; p. Quod argumentum erat illos viros fortes fuisse & hostes sibi iniuriam inferentes semper superasse. Nam consueuerant exuuiis hostib⁹ templa exornare antiqui: vt diis consecrarent quæ deorum auxilio acquisiuerant: & suæ virtutis monumentum relinquerent sempiternum: hic Statius Hic ego maiorum pugnas vultusq; tremẽtes Magnanimũ effingam regnum fingamq; superbis arma tollis: quæ ipse meo quæsita reuexi sanguine. Enumerat omnia pugnandi genera. Nam p currus & cristas & galeas pugnam q̃ collatis signis fit ostẽdit. Per claustra portaꝝ expugnationem vrbium & per rostra erepta carinis certamen nauale indicat. Quirinali. Atqui Romulus qui quirinus dicitur nondum erat. Ergo quirinali. id est quali vsus fuit deinde Quirinus: vel Quirinali martio: quia quirinus mars sit. Ipse. Vt ostendat maiestati regiæ auguralem quoq; dignitatem addidisse. Picus enim: vt refert Augustinus. Saturni filius fuit primus laurentum rex fuit quo tempore hebræis iudicauit Delbora fœmina: quæ & prophetissa fuit. Assiriorum rex erat lamperes. Huius fabula notissima est: quod a Circe in auem sui nominis sit mutatus. Sunt qui dicant quod illi pater Stercon fuit optimus agrorum cultor. a quo fimus quo agri pinguescunt stercus appellat̃. De lituo vero iam dictum est. Ancile. Nondum fuerat ancile: quod subsequentibus temporibus regnante numa d cœlo delapsum est: & de quo dicemus in sequentibus: Sed ostendit illum Numæ similem i religione fuisse.

Picus

Equum domitor. Fortissimus in pugna equestri: & qui bene & pro arbitrio suo equis vteret. Expsit em̃ id quod ab Homero dicitur Ἱππολάμας Capta cupidine coniunx. Nõ quæ esset: sed quæ esse cuperet. Sic enim Corebum Priami generum dixit. Fecit auem Circe. Scilicet picum Martiũ. Hæc auis arbores rostri duritie cauat. Nidificat in cauis arborum. Est auctor Trebius dauum vel cuneum q̃ tuis magna adactus sit vi arbores in quibus nidum habent pici statim extrudere cum crepitu arboris. Ipsi principales sunt in auguriis teste Plinio a rege: qui nomen huic aui dedit. In capite. L. Tuberonis prætoris vrbani in foro iura reddentis ita placide sedit vt manu apprehenderetur. Respondere vates extius imperio portendi: si dimitteretur: Si vero examinaretur: prætori. Et ille protinus conscripsit: nec multo post impleuit prodigium. Prius propter affectum quo vrgebatur: vt filiam peregrinis locaret. Aruncos antiquissi-

Ne fugite hospitiũ: neve ign orate latinos
Saturni gentẽ: haud vinclo nec legibus æquam
Sponte sua: veteriscꝫ dei se more tenentem.
Atq; equidem memini fama ẽ obscurior annis
Aruncos ita ferre senes: bis ortus vt agris

cos antiquissima italiæ vrbs fuit ædificata ab ausone Vlyxis & calypsus filio: a quo ausonia noiata est.

Dardanus ideas phrygiæ penetrauit ab vrbes
Threiciaq; samũ: q̃ nũc samothracia ferẽ
Hinc illũ corithi tyrrhena a sede ꝓfectum
Aurea nũc solio stellantis regia cœli
Accipit: & numerũ diuoꝝ altaribus auget.
Dixerat: & ilioneus sic voce secutus
Rex genus egregiũ fauni: nec fluctibus actos.
Atra subegit hyems vr̃is succedere terris
Nec sidus regione viæ littus ue fefellit.
Consilio banc oms animisq; volẽtibus vrbam
Afferimur: pulsi regnis q̃ maxima quondã
Extremo veniẽs sol aspiciebat olympo.
Ab ioue pr̃cipiũ generis: ioue dardana pubes
Gaudet auo: rex ipse iouis de gente supma
Troius æneas tua nos ad littora misit
Quanta p idæos sæuis effusa mycenis
Tempestas ierit campos: qbus actus vterq;
Europæ atq; asiæ satis cõcurrerit orbis
Audiit: & si quẽ tellus extrema refuso
Summouet oceano: & si quẽ extenta plagaꝝ
Quatuor in medio dirimit plaga solis iniq.
Diluuio ex illo tot vasta p equora vecti
Diis sedẽ exiguã pr̃iis: littusq; rogamus
Innocuũ: & cunctis vndãq; auraq; patentem
Nõ erimus regno indecores: nec vr̃a feret
Phama leuis: tanti ue abolescet gr̃a facti
Nec troiã ausonios gremio excepisse pigebit:
Fata p æneę iuro: dextrãq; potentem
Siue fidẽ: seu qs bello est exptus & armis
Multi nos ppli: multæ: ne temne: quod vltro
Preferimus manibus vittas ac verba p̃cantum:
Et petiere sibi & voluere adiungere gentes
Sed nos fata deum vr̃as exquirere terras
Imperiis egere suis: binc dardanus ortus

SER. Dardan⁹. iuppiter cũ electra atlantis filia coriti regis italiæ vxor cõcubuit: sed ex iouis semie nat⁹ ẽ dardan⁹ ex Coriti lasi⁹ dardanus ꝓfectus ad phrygiã Iliũ cõdidit: Lasius vero thraciã tenuit: vbi est samos q̃ & samothraciã noiauit: nam Iunonis alia ẽ samos insula: q̃q̃ ciuitas thraciæ: q̃ ẽ in cæphalenia same dicat̃: vñ cũ postea respõsũ eẽt Antiquã exquirere matrẽ: & æneas italiam peteret: ꝓfectus ad thraciã samothracas deos sustulit & ptulit secũ ꝓpter originẽ mr̃is. Idæas phrygiæ qa erant & cretæ addidit phrygiæ. Coriti. oppidũ & mons dictus a rege pr̃e Dardani. Addit: auget adiectõne. i. nois sui. Voce secutus. plerunq; em̃ cõsentim⁹ & taciti. Rex. cõciliatio ab bonore: inde a genere. Succedere terris vt succedoq; boneri. Nec sydus. aspect⁹ syderũ: nam tẽpestatẽ sup̃ dixit. Vrbẽ afferim⁹ ad vrbẽ referimur. Extremo veniẽs. primo nam alias rediẽs diceret nõ veniens. Dardana pubes Gaudet auo rex ipse iouis. generis origine. nã au⁹ nõ est troiano⁹ q iuppiter: sed æneæ ꝓ venerẽ. Quãta p idæos: ad illud respexit: Auditiq; aduertitis æquore cursum. nã nõ mirũ te audisse: q̃ vniuersus orbis agnouit. Tẽpestas. vis bellorum. Actus. collisus. Fatis. p transitum. & excusat troianos: & græcorum laudem minuit. Tellus extre. vt ẽ britãniæ & oim insularũ oceani. Refuso aũt refluo. vt indicat Luca. Quaq; iacet litt⁹ dubiũ q̃d terra fretũq; vẽdicat alternis vicibus cũ fungit̃ ingẽs Oceanus vel cũ refugis se fluctibus aufert: & est Homeri. Et si quẽ extenta plagaꝝ: q̃tuor audierũt etiã illi q sepant̃ zona: ea q̃ ẽ i medio q̃tuor. i. feruens. Significat aũt antipodas. Iniq. In tpati vel ardentis. Diluuio ex illo. ex illa vastitate: alii hic distinguunt: & mutãt sensũ: vt sit quos dirimit plaga solis ardẽtis: ex quo mũd⁹ ẽ cõstitut⁹. hoc est quo chaos eẽ desiit. Diis sedẽ exiguã patris. pia & verecũda petitio. Littusq; rogamus inno. nõ q̃d nulli noceat. sed cui vendicato nulli posset nocere aliter serpẽtes inocuos dicim⁹. Cũctis vndãq; auraq; pentẽ ista em̃ cõia sunt. Indecores. decus decoris facit: Decor decoris: sꝫ hic indecor dicimus hic indecus nõ possum⁹ dicere: vñ indecores cũ eo breuis sit: vt systole ẽ: aut certe dicimus noiatiuũ nõ inueniri vt in multis nominibus fit: nam indecus lectus nõ est: q̃d & melius est. Nã systole sine exemplis fieri nõ debet. Verecũde aũt hoc dicit sua cõiunctõne etiã ornari itaros. Abolescet. abolebit̃ & vsus ẽ inchoatiua forma: cũ opus nõ eẽt. Troiã. i. troianos. Fata p æneæ iuro. q̃ iam nouit Latin⁹ oraculo. s. Fauni p q̃d audit externi veniẽt generi. Siue fi. in bis dextra cõprobat̃ fide & virtute. Vittas. q̃ religabãt̃ ad rãmũ. Huc repetit dardan⁹. i. æneas: & bñ repetit ñ petit q̃si ad sua. DO. Dardan⁹. iam explicat quod ꝓposuerat cũ dixit Dicite dardanidæ. Rex gen⁹æ. Cum se beniuolum oñdisset Latinus no multũ laborauit in texẽdo exordio Ilioneus: nec tñ penitus omisit. Fauni. vñ boc cognouit ilioneus: nẽpe ex simulacbris. q̃ erãt in vestibulo: Breuissime ãt amplectit̃ qcũq; dixit Latinus: nec potuit i tãta breuitate magis extollere gen⁹ troianũ. Ab ioue prin. plus dixit q̃ latin⁹. Ille em̃ Dardanũ ex italia venisse. bic vtriq; generi a ioue principiũ eẽ demõstrat: & cõfirmãdæ rei cã rem sæpius repetit. Supma. vt enumeratõne maioꝝ ipse videat̃ finis ppinqor cã ostẽdit̃ æneas: q nepos erat iouis

Quãta vt cõmiseratione cõcitaret narrandæ erant calamitates: sed remouẽde erãt more: vt q̃ primum legationem exponeret. Ergo breuiter illa tangit. Diluuio. Non ex bello aliqd remanet: ex diluuio vero nihil. Nam oia tollit. Tot vasta post calamitatẽ belli durior casus nos excepit. Diis sedẽ ex. Facilem & honestã petitionẽ oñdit. Excõmemoratione aũt deor̃ etiã boibus petere videt. Nam q̃ numinibus p̃bebit sedes cultore neglecto. Littus. Vt demonstret qd ad boies ptinet: nec difficile nec onerosum. Non erim⁹ indecores. noluit dicere ornabimus regnũ: ne sit arrogans. Leuis. Nec p leue dicimus quicqd p̃stiteris. Fide. Laudat fidem: q̃ necessaria est in societate regni.

Dardanus Ideus Dimas Samos

CHRI. Dardanus. De hoc dicta plurima sunt: pauca tñ hæc repetã. Duxit hic chrysen pallãtis filiã vñ sunt nati ideus & dimas: qui in arcadia regnarũt vsq̃ ad diluuiũ. Hæc dyonisius. q̃ ait atlantem fuisse arcadiæ regem. Cum vero p diluuiũ campi in arcadia in lacunas essent versi: ppterea q̃ habitatio mõtuosa difficilis esset: atq̃ sterilis Dimate in arcadia cum pte copiar̃ relicto dardanus in samothraciã venit: ibiq̃ lasio a fulmine pcusso: qa Cereris concubitũ appetiuerat: pfect⁹ẽ in phrygiã: & defuncta Chryse batteam filiã Teucri duxit mortuoq̃ Teucro in regno successit. Ex hac genuit Erichthoniu: ex Erichthonio & calliore Scamandri filia Tros nascit ex Troe Assaracus: ex hoc capis: ex quo & ex naide nympha orit

Anchises

Anchises Diodorus refert lasiũ & dareanum natos in samo insula: quæ nomẽ a Samo Mercurii filio habebat. inde aduentu thracum colonor̃ samothratia est appellata Mortuo lasio Dardanus & coribantus phrygiã petiere: vbi defuncta chryse dardanus batteã filiam Teucri duxit. & Teucro regno successit. Latini aũt dicũt dardanũ e coritho in samothraciã & inde in phrygiã pfectũ. Rex. In genere deliberatiuo oratio est: in q̃ pacẽ sedesq̃ sibi troiani petunt. Captat aũt beniuolentiã a noie & a nobilitate. Cõmendat petitionẽ suam a necessitate: qm̃ sic volentibus fatis: gbus repugnare latinũ non deceat illuc deuenerint. sicq̃ confutat qd ille dixerat potuisse troianos venire aut deceptos errore viæ aut impulsos tempestatibus. Et simul a seipsis captat beniuolentiã: qa ostendit suũ consiliũ troianos fatis accõmodasse: & id velle, quod illa disponũt. cõcitat simul & misericordiã: cum oñdit se ex florenti fortuna in magnã calamitatem incidisse. A ioue principiũ. cõmendat se a genere. De gente sup̃ma. Non solum a ioue esse æneã oñdit: sed ita a ioue vt nõ p vulgarẽ pentẽ illi nepos sit: sed per Venerem quæ nõ modo dea est: sed vna ẽ ex

Dii selecti

selectis. Ponit em̃ Varro in sexto decimo volumine deos selectos Ianũ: iouem: saturnum: geniũ: mercurium: apollinẽ: martẽ: vulcanũ: neptunnũ: solem: orcum: Liberũ patrẽ: Tellurẽ: cererẽ: iunonẽ: lunã: dianã: Mineruã: venerem & vestã. Sunt itaq̃ duodecim mares octo fœminæ dii selecti. Ergo cũ per venerẽ matrem vnã ex selectis nepos iouis sit: æneas iure de gente suprema iouis esse dicet. Tua ad limina. Vt ostenderet nihil illos arroganter sibi assumpturos: sed p̃cibus exoraturos. Audiit & si quẽ. Vniuersa

Translatõ

hanc sphæricam rõnem explicauimus in georgicis: vbi de quinq̃ zonis meminit. Diluuio ex illo trãslatio ẽ. Fit aũt translatio cũ verbũ ex quadam re transfert in aliam rem: qd ppter similitudinẽ recte transferri videtur. Et cũ fiat aut rei ante oculos ponendæ: aut augendæ: aut minuẽdæ: aut ornandæ cã: aut obscœnitas vitet: aut vt breuiter narretur hic breuitatis causa posita est translatio. Cum em̃ dixit diluuio ex illo: denotat q̃ quemadmodũ diluuio oñia ruunt: trabunt. sternunt: euertunturq̃ in eo bello demõstrat incendia: rapinas: depopulatiões: cædes: euersiones: irruptiones: inuasiones: captiuitates. Quapp vt ex nobilitate gentis & opulentia regni sese nobilitarat: & dignos demonstrauerat. gbus sedes dãdæ essent: sic huiusmodi calamitate misericordiã cõmouet: & metũ omnẽ ne supbius quid agant submouet. Dius sedẽ. cõmendat petitõnẽ sua a modestia. Innocuũ. In quo vobis nullũ afferamus detrimentũ. Nam cũ dabũt littus sterile: nihil ex eor̃ vbertate iminuent. Nõ erimus. Non solũ erimus detrimento: sed erimus decori. conat aũt summũ seruare tpamentũ: ne aut pp nobilitatẽ magnitudinẽq̃ nominis troiani illor̃ societas periculosa veniat: ne ve rursus pp illor̃ calamitates sint ita afflicti vt sint contẽnendi. Ac ne querat latinus cur nõ sedes suas posuerint apud illos: qui eos sibi iungere voluerũt: repetit Iliogueus: qd iam posuerat fato huc esse adactos troianos.

SER. Ingentib⁹. deliis q̃ magna constat fuisse. Fortunæ pua prioris. Bn mediũ tenuit. Nam ne laudare videret: ait pua ne deformare: nam durũ ẽ aliqd de infœlicib⁹ accipere ait fortunæ prioris. Hoc pater anchises auro libabat ad aras. Pateram significat. Hoc priami gestamen erat: diadema dicit. nam sceptrũ dicturus ẽ. Sacerq̃ tiaras. Pileũ phrygiũ dicit. Et sciendũ hic tiaras p vsurpationẽ dictũ: nã hæc tiara dicim⁹. Melius ergo Iuue. Et phrygia vestit bucca tiara. Obtutu tenet ora. Ordo ẽ lauini⁹ defixa tenet ora: & obtutu. i. intuitu sol hæret i. mobilis. Intẽtos volues oculos cogitantis est gest⁹: sic de bocco Sal. Vultu & oculis pariter atq̃ aio vari⁹: Regẽ. dcã mouet. qp pe regẽ & hoc est labor iliadũ. Portendi. Porro tendi. Prædici. Significari. Parib⁹ auspiciis. Pari ptãte: & tractũ est ex comitiis vt diximus supra. Dii nãa incepta secũ

Hucrepetit: iussisq̃ ingẽtibus vrget appollo
Tyrrbenũ ad tybrin: & fontis ad vada sacra nu (mici
Dat tibi ptẽrea fortunæ pua prioris
Munera: reliqas troia ex ardẽte receptas
Hoc pr̃ anchises auro libabat ad aras:
Hoc priami gestamẽ erat: cum iura vocatis
More daret pplis: sceptrumq̃ sacerq̃ tiaras
Tiliadumq̃ labor vestes.
Talibus ilionei dictis defixa latinus
Obtutu tenet ora: soloq̃ imobilisq̃ hæret
Intẽtos voluẽs oculos: nec purpura regẽ
Picta mouet: ne sceptra mouẽt priameia tantũ:
Quantũ in connubio natæ thalamoq̃ morat̃:
Et veteris

Et veteris fauni voluit sub pectore sortē
Hunc illum fatis extrema a sede ꝓfectum
Portēdi generū: paribusq; in regna vocari
Auspiciis: hinc ꝓgeniē virtute futuram
Egregiam: & totum q̄ viribus occupet orbem
Tandem lętus ait: dii nr̄a incepta secundent
Auguriūq; suū: dabit troiane quod optas.
Munera nec sperno: nō vobis rege latino
Diuitis vber agri: troię ue opulentia deerit.
Ipse mō æneas nostri si tanta cupido est:
Si iungi hospitio ꝓperat sociusq; vocari:
Adueniat vultus ne ue exborrescat amicos
Pars mihi pacis erit dextrā tetigisse tyranni.
Vos cōtra regi mea nūc mandata referte.
Est mihi nata viro gentis quā iungere nostræ
Nō patrio ex adyto sortes nō plurima cœlo
Monstra sinūt: generos externis affore ab oris
Hoc latio restare canūt q̄ sanguine nostrum
Nomen in astra ferant: hūc illuq; poscere fata
Et reor: & si q̄d veri mens augurat: opto.
Hęc effatus equos numero pater eligit oīm
Stabant tercentū nitidi in ꝑsepibus altis

dent. Antiq̄ more locutus de publicis reb⁹ id ē de pace & nuptiis filie & de regis nuptiis facit añ deoꝝ cōmemorationē: sicut etiam in oībus catonis traditionib⁹ legimus. Hinc ē in diuinatōe. Si q̄d ex aliqua veteri oīone ē iouē ego maximū optimū: ipse etiam Vir. ꝑfatus diuos solio rex insit ab alto.

Auguriū pp q̄ dicta sūt sup̄. Quod op. i. pax. Nec supno. qa dixerat fortunæ pua prioris. Et est lipiotes. i. libenter accipio.

Vber agri. vbertas alibi pecoriq; & vitibus almis Apti⁹ vber erit & ē maior petitione ꝓmissio. nā littus illi perierat. Pacis erit. federis ab eo q̄d sequtur: id q̄d p̄cedit. Tyranni. græce dixit regis. nā apud illos tyranni & regis nulla discretio ē licet apud illos incubator impii tyrān⁹ dicat̄: declinat̄ autē hic & hæc tyrānos. Est mihi nata. male mīti arguūt Vir. q̄d latinū vltro induxit filiam pollicentē: nec oraculū cōsiderātes. qa italo dari nō poterat: nec æneæ meritū: quē decebat rogari. Terē. Hac forma impulsus cremes vltro ad me venit vnicā natā suā. Hesiodus ēt περι τῶν γυναικῶν inducit multas heroidas optasse nuptias viroꝝ fortiū. Sorte. abusiue ꝓ oraculis posuit: Plurima cœlo mōstra sinūt. aut ꝓ augmentū dixit. aut & alia visa intelligam⁹: nā duo nō sūt plurima. Hoc latio restare canūt. hoc italiæ manere signt: nā sic dicim⁹ hoc mihi restat. id est manet me illa res. Mens augurat. augurо dicim⁹ fm Pli. cū ꝑsagio mētis futura colligimus: auguror vero tū cum futura veris captamus auguris. Nūero oi. i. tercentuꝝ: & perite dixit: nam in legione nō nisi tercenti eqtes erāt: q̄ hēbant sex milia viroꝝ: ꝓ q̄d oīdit̄ vnā babuisse legionē latinū: vñ & alibi Tercentū scutati oīs volscete mgīo. In ꝑsepib⁹ altis. multa non pp se sed pp aliud dīr: nā & ꝓ ꝑsepia alta equoꝝ magnitudo mōstrat̄. Hom. τὰ νυ πέπλους. i. ꝓ longas vestes DO. Dat p̄terea. quō p̄terea: cum nihil prius dederit: sed sic cōiuge: misit nos ad te æneas: & p̄terea. i. vltra ad id quod misit dat munera parua respectu prioris fortunæ. Hoc pater. nam si ꝓ se nō sint magna sunt tm̄ quia taliū viroꝝ fuerant. Tiaras. pilleus est quo phryges vtunt̄ cū celebrant sacra: vñ sacruꝝ dixit. Intentos oculos. quod est capientis consiliū: nam oculi ꝓ diuersa vagantes secū animū trahunt: & a fixa cogitatōne abstrahunt. Sed si intentos quō voluens: qa tacitaꝝ cogitationū est mouere oculos cum animi æstus ꝓ diuersa rapiunt: ita quo ierit redieritq; animus oculoꝝ signis ostendit. Tandē post diuturnam cogitationē. Lætus. quia repeterat fœlices exitus. Vestra incepta. q̄d magnopere deside ramus compleri. optamus hoc optatum ptinet ad nuptias filiæ: de quibus diutius cogitauerat. Quod optas. breuis sed plenissima ꝓmissio. Troianæ. nam nomen Ilionei cogitabant. Tyranni. hoc nomē posterioribus sæculis infamatus est. nam reges quoq; tyranni dicebant̄. Est mihi nata. verecūda oblatio & aduersus omnē exprobationē minutā: ne forte illud dici posset terrentianū Aliquid monstri alunt & q̄m nemini obtrudi potitur ad me. Opto. ad laudem æneæ. Tiaras

CHRI. Fortunæ ꝓ. p. dicit parua ne sua iactanter laudet: dicit fortunæ prioris: ne videant̄ contēnenda caret comiseratōne hic locus: cū oīdat ex q̄ excelso gradu in q̄ humili ceciderint. Receptis. cōmendet a labore: Sic alibi p̄terea duos nec tuta mihi velle reperti. Hoc auro. id est vase aureo: & est denomiatio. Commendauerat dona a prisca fortuna: nūc cōmendat ab auctore. Cum iura u. vt nō solum ostenderet Priamum illo vsum fuisse: sed vsum in maximis celebratōnibus. Iliadum. ab artificibus laus est. nam p̄ter cætaros mortales phrygii banc intexendi artē colebant: vnde phrygiones dicebantur huiusce modi artifices. Labor. quasi dicat industria: q̄ nō est sine labore. Optime. aut post oratiōnē adhibuit munera: quia plurimū ad psuadendū valent. Sceptra tm̄ mouent. quasi dicat admirabatur quidē dona. Sed tn̄ nihil magis curabat q̄ cōiugiū filiæ: cōmendat autē regē a summa prudentia: q̄ nihil temere constituerit: sed longa rōcinatione considerando qui essent troiani: & repetendo oracula Fauni vere concludici. Nam ea q̄ falsa deprehenduntur oracula diu nō durant. Diuitis. vber agri. liberalitas simul & benignitas oīdit̄ regis: qui sterile littus petentibus fertiles pollicet̄ agros: Est mihi nata. ingēs affect⁹ paternus iubet illum vltro offerre connubiū: quod esset ab ænea petendū. sed cū pp mōstra iam decreuisset filiam externo coniūgere: aduentum autem externorum rarū earundemq; virorum excellentium rarissi-

mum ee cognoscere erat anxius ne tanta occasione fortunæ inigtate omitteret. Qui sanguine no. n. inf. ast. fe. Ondit id mrionii troianis quoq; glorioſum fore. Reor & opto. Vt pter q̃ qd fatis ad hoc ducẽ etiã beniuolo aio & amico moueri videat.

SER. Ordine p meritis ſingulo. Tapetis. Scdo declinat hoc nome tapetũ tapeti: vt hoc templũ tẽpli: vñ ẽ pictiſq; tapetis hoc loco. Itẽ tapete: vt hoc ſedile ſedilis: vñ ẽ Qui forte tapetib? altis extruct?. Declinatur aũt græce ΟΤΑΠΗΣ ΤΟΥΤΑΠΗΤΟΣ: vñ ẽ pulchroſq; tapetas. Demiſſa mo. pẽ. Suſpendẽda pnũcio & ambitus maior eſt. Nã monile no niſi boim dicim?: q̃ nunc ad laudẽ p phaleris poſuit. Patri quos dædala c. Et hoc fingit eã feciſſe. Tractũ ãt ẽ de Hom. q tales equos habuiſſe iducit anchiſen. Et bñ eſt compoſitũ ad id qd ſup̃ ait Troiæve opulẽtia deerit. Gente aũt de eq̃ſ abuſiue dixit: quod ẽ boim ppriuz. Nothos. materno ignobiles genere. Eſt ãt nomẽ hoc græcũ: Nã latine quemadmodũ dicas nõ eſt. Donis dic. latini. Eqs & pacis nuptiaꝝ pmiſſione. Inachiis ſeſe refere. ab argis. Et bñ inachiis. Nõ ei ẽ vna argos fuit em & in italia: quã diomedes cõdidit q primo argi: p? argir: ppa: p? arpi dcã ẽ. Fuit & ĩ theſſalia Luc. Vbi nobile quõdã tũc ſuper argos arat. Fuit & baud lõge ab atheis qd a ſ̃ti dip̃ſion dcm ẽ: apud q̃s erat mag̃ ſocietas inter eos q vno puteo vtebant vnd & fratrias dixerũt ἀπὸ τοῦ φράτορος q̃s trib? vocam?. Et notandũ qd vbicũq; bon? ſeq̃t euentus troianos iuno remouet & cõgrue q̃ſi numẽ inimicũ quod pñs nocere.

Auraſq; inuec. tene. Per elementũ ſuum ibat. Abuſq;. & aduſq; vſurpatiue dicim? Præpoſitio ei nec aduerbio iungit nec præpoſitõi vſq; ãt aut p̃poſitio ẽ aut aduerbiũ Iam fidere t. Vt & fidere nocti. Stetit. qd ee cogitantiũ. Fatis. Volũtatib?. Capti potuere capi. cũ felle dcm ẽ. Nã ſi hoc remoueas erit eximoro. Dicit ãt oia q̃ cõtigerũt nõ videri cõtigiſſe: qa nõ offuerũt Capti ãt capi ſic dixit: vt & Cĩ. vt in vberima Siciliæ pte ſiciliã q̃reremus. At credo mea numi. Hæc fatigata deſtiti: nec ſatiata requieui.

Patria excuſſos. ſatis ſignate locutus eſt Opponere ponto. Plus ẽ quã ſi diceret tempeſtates. Me ãt p periſſologiã imbres. tonitrua tempeſtates. Aut ſylla mihi. bñ mihi: ac ſi diceret iam q̃ per ſuam naturam ſolent nocere me rogante minime offuerunt. Condunt tybridis alueo. Condi ppꝛie dñr q ſibi ſtatuũt ciuitatem: condunt g̃ ſedẽ ſtabilẽ locãt & ſunt ppꝛie verba: q̃ nulla rõne mutant: vt ſacerdotes creati virgines capi dicim?. Pelagi. Propter illud Sed terræ grauiora manẽt. Mars pdere gentẽ. Bñ belli & vaſtatõnes q̃rit exempla in rebus buiuſcemodi: ſicut in primo naufragii. Pirithous lapitaꝝ rex cũ vxorẽ duceret vicinos ppl̃os centauros etiam ſibi cognatos: & deos oms excepto marte ad cõuiuiũ vocauit: vñ iratũ numen imiſit furorẽ quo centauri & lapithæ in bella venerũt. Antiquã genitor c. d. One? calydonis rex d primitiis oibus numinib? ſacrificauit excepta Diana q̃ irata aprũ imiſit q cũcta vaſtabat: donec a Meleagro occideret. Cõceſſit ãt iõ dixit: vt oñderet minora numia niſi impetrauerint nõ poſſe nocere: Statius de Venere infandũ iratæ conceſſit honorem.

Omnibus exemplo teucris iubet ordine duci.
Inſtratos oſtro alipides: pictiſq; tapetis.
Aurea pectoribus demiſſa monialia pendent.
Tecti lauro fuluũ mandũt ſub dentibus aurũ
Abſenti æneę currum: geminoſq; iugales
Semine ab ęthereo ſpirantes naribus ignem:
Illoꝝ de gente patri quos dedala circe
Suppoſita de matre nothos furata creauit:
Talibus æneadę donis dictiſq; latini
Sublimes in eqs redeũt: pacemq; reportãt.
Ecce aũt inachiis ſeſe reſerabat ab argis
Sæua iouis cõiunx: auraſq; iuecta tenebat:
Et lætũ æneã: claſemq; ex ęthere longe
Dardaniã: ſiculo pſpexit abuſq; pachynno:
Moliri iam tecta videt: iam fidere terræ:
Deſeruiſſe rates: ſtetit acri fixa dolore
Tũ quaſſans caput hæc effudit pectore dicta:
Heu ſtirpẽ inuiſam: & fatis contraria noſtris
Fata pbrygũ: num ſygæis occumbere campis
Num capti potuere capi: nuz incenſa cremauit.
Troia viros? medias acies medioſq; p ignes
Inuenere viã: at credo mea numina tandẽ
Feſſa iacent: odiis baud exaturata quieui.
Quin etiam patria excuſſos infeſta p vndas
Auſa ſeq: & pfugis toto me opponere ponto.
Abſumptæ in teucros vires cœliq; mariſq;
Quid ſyrtes aut ſylla mihi: qd vaſta charybdis
Profuit? optato condunt tybridis alueo
Securi pelagi atq; mei: mars pdere gentem
Immanẽ lapitũ valuit conceſſit in iras
Ipſe deũ antiquã genitor calydona dianę

DO. Inſtratos o ſtratis purpureis ornatos. Monilia ornati. In formã mulierũ mirũ aũt beniuolẽtiæ in troianos ſignũ. Naz q pedibus venerãt nõ debeãt ad futurũ generũ niſi eqtes redire. Aeneæ vero mittit bigas honoris virtutiſq; cã. Honoris vt curru vectus ad ſocerum cum dignitate veniret. Virtutis. ga currus & eq inſtrumenta bellozꝝ ſunt: & ne ad generum potentiſſimus rex leue donum mittere videretur equos

retur equos mirifice laudat. Dedala. Viuacissimo ingenio: vt Dedalus fuit. Donis. Propter equos Dictis. Nam pacē reportant. Fatis cōtraria q contrariis fatis nascunt immortales inter se inimicicias exercent: confirmat etiā deos fatis agi. dolet igit quod debuissent timere fata iunonis troiani: & nō timuerūt: dolet quod superiores euaseriut: & quicqd cogitare potuerit vicerunt. Medias ac. Per gladios & pignes nō extremos: sed medios quibus nulla possunt eē grauiora pericula. At credo. m. n. nec fessa sum odiis nec quieui saturata. Mars pde g. ab exemplis iras suas accedit & ostendit minores deos ad plenū se defendisse. Comparat causas delicta & personas.

CHRI. Exemplo cupiebat vti occasione de teucris q̄ primum egro celerrime remisit: & qm̄ viros fortes illos putauit munerib? q̄ ad fortes viros ptinent donauit. Est aūt moralis sensus vt cū fortuna sese nobis offert eam q̄ primū accipiamus: ne cū paulo post ea aduolauerit frustra illā inquiramus. Iustratos Strata equoꝝ ostro. i. bntes stramenta purpurea. Dicunt em̄ stramenta sellæ in qbus in eqs insidemus. qm̄ equos sternāt. i. eoꝝ terga exæquent: quo mollius resideamus. Dedala. Ingeniosa & q̄ summo artificio sit p̄dita nam Δαίδαλειν ornare & variare græce dicit. Sumpsit aūt a Lucretio apud quē est dedala tellꝰ. Eu rata creauit. multa ab antiqs mutuat? est Virgilius: Verū multa etiā ex se configurauit: vt cū dicit Tepydaq̄ recentē cede locū: cum locus tepidus cedæ recenti dicendū sit: & alio loco. Cesserūt æquore iusso. i. ipsi iussi. Sic igitur dixit bic. Supposita de matre nothos furata creauit. i. furtim. i. dam patrē supponēs matrē. s. equā equos solis creauit. i. creari fecit bos equos nothos. i. quoꝝ mater mortalis. pr̄ vero diuin? Nothus: eēt: nam ꝓprie nothi dicunt quos nobilior pater ex ignobili matre creauit. Ecce aūt. Hæc dictio semp rē improuisam neq̄ ante aiaduersam significat: ergo in maiorē pturbationē ex improuisa troianoꝝ fœlicitate incidit iuno: nam vt ostēdit Ci. in tusculanis: & vt disputant stoici oia improuisa vident maiora: qa quanta sint q̄ accidūt considerandi spaciū nō dat. Seua. In troianos. nam a iuuādo dicit iuno: vel seua i. magna. Et letū: nam qd durius inimicæ deæ eē potuit q̄ videre æneā lætū & molientē mœnia. Quassans. qd irascentis & minātis est. Effudit. Nullo ordine aut rōne emisit. eo em̄ ferebat quo ira dolorq̄ rapet. Pectore q̄ ex imis sensibus puenirēt. Heu stirpē. omis oratio pathetica p̄ceps & abruptū initium habet: qm̄ iratus nō rōne ducit: sed variis irarū fluctibus p̄cipitat. Sic em̄ illud ꝓ iuppiter ibit: & quid me alta silentia cogis rumpere. Item me ne incepto desistere victam. Verū pns oratio no solū principium habet abruptū: sed vniuersa breuibus sententiis & crebris sniaꝝ mutatōnibus in p̄ceps fertur velut inter æstus: iracūdiæ fluctuet. incipit igitur ab exclamatōne quam græci ecpbonesin dicūt q̄ nō solum summus dolorem indicat: sed extremā quoq̄ desperationē qua etiā magis dolet: quia videt fatis suis q̄ regina deorum sit audere troianos homines exules fata sua opponere. Deinde breues sequunt interrogatiuncule. Num sygeis occumbere. dolet em̄ cum superati fuissent: cum eoꝝ vrbs incensa: tm̄ habuisse facultatem euadendi: neq̄ per tuta: sed per medias hostiles acies. Medias acies. Hyperbole est. At credo. ironiam ponit. Per vndas ausa. sequi ausus suos inefficaces conquerit. Absumptæ in teucrū u. alia hyperbole deinde adiungit dispersas querelas: & cum interrogatone: q̄ oratōni maiorē affert grauitatē: est item repetitio quid & quid est dissolutū: nam breues & consciscæ clausulæ sine copula ꝓferunt. Prosuit quasi dicat: id quod ceteris rem omnem absoluisti mihi ne minima quidem parte ꝓfuit. Optato. c. t. a. nō pot sine extremo dolore recordari q̄ non modo pericula illis ab ea obiectis euaserant: verum etiā in teras fatales incolumes pueneranr: nec tantum dolet in italiam puenisse quantū q̄ tyberino flumine purificatus se etiam sacris placare posset. Mars perdere gentē a minori argumentū est: q̄ quidem re quid illi durius eē potest: vt minoribus diis licuerit quod sibi non licet.

Qd scelus aut lapythis tm̄: aut calidone merēte
Aſt ego magna iouis cōiunx nil linqre inausū
Quæ potui infœlix: q̄ memet in omnia verti
Vincor ab ænea: qd si mea numina non sunt
Mag̃ satis dubitē: baud eqdez iplorat qdvsq̄ ē
Flectere si nequeo supos: acheronta mouebo
Non dabitur regnis: esto ꝓbibere latinis
Atqz immota manet fatis lauinia cōiunx
At trabere atqz moras tantis licet addere rebꝰ
At licet amborū populos excindere regum
Hac gener atqz socer coeant mercede sororum
Sanguine troiano & rutylo dotabere virgo
Et bellona manet te, pnuba: nec face tantum
Cisseis p̄gnās ignes enixa iugales
Quin idem veneri partus suus: & paris alter

SER. Qd scelus: aut lapythis tm̄: aut calydone merēte: bæc ē vera lectio: sic & casus p̄cedit vt vterq̄ ablatiu? sit: nā si calydone legas: viciū erit: nec sensus ꝓcedit: scelꝰ ät ꝓ pena posuit ab eo p̄cedit id qd̄ seqtur vt scelꝰ expendisse merentē. Quæ potui infœlix id ē nocēs: vt cōtra sis fœlix. i. ꝓpitia: vt etiam diximus sup̄. Implorare qd̄ vsq̄ ē: ac si diceret etiā bumilia. Qd̄ aūt iuno vbiq̄ alieno vti introducit auxilio pbysicū est: Natura em̄ aeris per se nibil facit nisi aliena coniunctione ventoꝝ. s. q creant nubes & pluuias. Atq̄ moras tātis lz addere re: oñdit deos retardare fata: non penitꝰ tollere vt decēq̄ alie priamū supesse ꝓ ānos. Qnæ ät dicit ēt a creusa dcā sunt: vt regnumq̄ & regia cōiunx parta tibi. Sāguie troiāo & rutylo dotabere virgo. ābitiosā execrationē.

Nec face tm̄ tm̄modo. Cisseis. Regina Hecuba filia fm Euripydem. Cisseï quē Enni. Vir. & Pacuuius sequunt: nā homie dimātis dicit: bæc sese ē patere i sonis vidit & pari creauit qui cā fuit incēdi: g nūc boc

dicit talis erit. Veneris ptus. Nã sicut p pa
rin troia cõsumpta est. sic p æneã religæ tro
ianoꝝ: compatio ãt iniurioſa. Nam veneri
becubã: paridẽ æneæ. Helenã lauiniæ cõpa
rat. Iugales. Cõiugales mĩionio concep
tos. Idẽ. Silis. Funeſtæq; iteꝝ recidiua i
pgama tædæ. Sic recidiue vt pgama. Lu
ctificã alecto. græcꝰ accuſatiuꝰ. Huiꝰ declina
tionis tres caſus vſurpamꝰ: gtũm videlꝫ: vt
alectꝰ: nominatiuũ & accuſatiuũ: vt alecto.

Odit & ipſe pr̃ pluton. Veneratiõis ẽ pr̃
Nam furiæ acherontis & noctis filiæ ſunt.

His acuit verbis: incitauit: & veſtigauit:
eiꝰ inſaniã. Propriũ. aut tibi aptũ: aut certe
ppetuũ: inde feſtum vſq; ad finẽ pducendũ
Et ſciendũ furiæ nihil p pmio dari: qa pſtat
hoc ipm furiæ: vt bella cõmoueat: & vt dica
tur defendiſſe iunonem. Infracta: vt valde
fracta: aut q̃ fuit añ hac ſemp infracta. vt in
xii. Turnus vt infractos aduerſo marte la
tinos. Cedat fama lo. vincat: Cice. loco ille
motꝰ ẽ cũ ẽ ex vrbe depulſus. Ambire lati
nũ. Amplecti circũ retinere. Nec ob ambi
tũ hoc dixit. Nã ãbio ad illũ dicimꝰ nõ am
bio illũ. Tu potes vnani. a. A maiore ad
minꝰ. Verſare vertere: & vſus ẽ freq̃ntati
uo ad vim augẽdã. Tibi noia mille. facies
vt & ſine noie corpꝰ mille ãt fm eurypidem
in cuiꝰ tragædia dr furias nõ eẽ vniꝰ ptãtis:
ſed plurimaꝝ. Ita factũ fm neceſſitatem ita
aſper. Fecundũ cõ. p. Plenũ malicie effica
cie. Cõpoſitã pacẽ. Quã ſup̃ latiꝰ dederat.

Funeſtæq; iterum recidiua in pergama tædæ
Hęc vbi dicta dedit: terras horrenda petiuit
Luctificã alecto dirarum a ſede ſoroꝝ
Inferniſq; ciet tenebris cui triſtia bella
Iræq; inſidiæq; & crimina noxia cordi
Odit & ipſę pater pluton odere ſorores
Tartareę monſtrũ: tot ſeſe vertit in ora
Tam ſęuæ facies: tot pullulat atra colubris
Quã iuno bis acuit verbis ac talia fatꝰ
Hũc mihi da ꝓpriũ virgo ſata nocte laborem
Hanc operã ne noſter bonos infracta ve cedat
Fama loco neu cõnubis ambire latinum
Aeneadæ poſſint italoſq; obſidere fines
Tu potes vnanimis armare in p̃lia fratres
Atq; odiis vertere domos: tu verbera tectis
Funereaſq; inferre faces: tibi nomia mille
Mille nocendi artes fœcundũ concute pectus
Diſſice compoſitã pacem: ſere crimina belli
Arma velit poſcatq; ſimul rapiatq; iuuentus
Exin gorgoneis alecto infecta venenis
Principio latium & laurentis tecta tyranni

Crimina b. cauſas: vt crimẽ amor vr̃m. Exin. Ordinis aduerbiũ gorgonis: ſæuis peſſimis a gorgõe.

DO. Vincor ad æneã. Nomen ꝓprium pro conuitio poſuit. Quaſi dicat ab vno eodẽq; vicioſiſſimo
At licet amboꝝ p. a. Magnũ factioſe inimicicie conſiliũ: vt diſſiparet populos cum regũ concordiã nõ
poſſet rumpere. Conuertit aũt ad virginem veluti ipſa cum æneã aliqd egiſſet. Horrenda. Ex cã mag
næ iracũdiæ vehemeuter cõmota. Deſcriptio aũt alectos oſtendit eam eẽ aptam tanto negocio. Propriũ
ergo nõ laborabis: qa nihil peto alienũ a te. Da. nõ precat̃ ſed imperat: vt ſit rõ pſonaꝝ. Nemine p
noia format oſtendit in quas cõuerſa mutabat quod poterat vocitari. Facundũ. Nocendi artibꝰ redũ
dans. Solicita aũt in cauſa ſua ſæpius rem cõmodat. Ordinatũ aũt conſiliũ eſt. Primo eĩ fœdus vertẽdũ
fuit: vt via pateret ad bellum. Sere. vt ex ſatis alia rurſus fœcunde pulularent. Velit plus velle eſt q̃
cogi. velit primo: deinde poſcit: & ſi nõ detur rapiat. Nam capit q ſine iubentis auctoritate inuadit. Ex
in. ex eo momento. Gorgoneis. Fuit ea forma qua fingitur gorgone.

CHR. Aſt ego. Quanto hæc dolore ꝓfert. vt maxima deaꝝ cum nihil inauſum reliquerit: cum ſe ad
oia cõuerterit: tn nõ mõ nõ potuit pdere æneam: ſed dicit ab illo ſe vici. Quod ſi m. n. Quod iraſcentis
ꝓprium eſt confirmat ſe ad nocendũ. Et q̃uis deſperet pficere rem poſſe: tn impedire contenta eſt. Ad
monet aũt in hoc loco poeta quantũ in membris noſtris furor valeat cũ cogat eos etiã q maximi ſunt de
ſcendere ad oẽm indignitatẽ: neq; decoris ſui rõnem habere: imo ſui ipſius obliuiſci: & oĩmi rõnis luce ex
tincta qua ſola hoies ſumus ſolo furore q immanium beſtiaꝝ eſt ferri. Vnde nõ pudet etiam inferis ſup
plex fieri: & quod ſummę ſtulticie eſt qđ deſperat pficiposſe: tn impedire contẽta eſt: & ſaturat irã verbis
qñ ipſa re nõ põt: & cum indignatõe ꝓfert. Non dabit̃ regni. e. p. l. deinde cum quadam voluptate:
& hoſtili inſultatõe addit: Attrahere & reliqua: Iratorum enim eſt tali iurgio vti. Bellona. Non enim
Bellona. ego ad cuius numẽ hoc ptinet: ero pnuba: ſed de bellona: quæ dea belli eſt. Enio græce dicitur furor bel
Enio landi: cuiꝰ ſacerdotes inſtituebant̃ iuuenes & robuſti: & q comã nutrirẽt in annuo ſacrificio ictu ferri per
cutiebant ſibi lacertos brachioꝝ: ſed antiq ſacerdotes ſecabant ſibi brachia quã conſuetudinẽ ſeruari ſuo
tempore iuſſit anthonius. Nec face tm̃ ciſſeis. Maiꝰ ergo incendiũ ex his nuptiis paratꝰ italiæ q̃ ex or
tu paridis paratũ eſt. ex quo oĩs troia periit. Hæc vbi dicta d. Iuno q̃ ambitio eſt nõ excitat furor ẽ ni
ſi terras petat: nam ex reꝝ terrenaꝝ cupiditate furit ipa ãbitio mouet ãt ab ifernis tenebris q ab appetitu
pturbato q̃ ps ai corpea ẽ a q̃, pueit oĩs furor: furori ãt ſp placẽt bella & inſidiæ & oia ſcelera. Hãc & Pluto
& ſorores oderũt. Nam nõ ſolum bonos oderũt furioſi: ſed etiam mali. Tot ſe vertit in ora. Sequitur
Eurypidem in Horeſte qui fingit furias vertere ſe in varias formas: modoq; appellat fortunã. modq; fatũ.
modo neceſſitatem. Propriũ. Nam q̃uis furor, oĩbus ardentioribꝰ cupiditatibꝰ inſit: tn nulli maior eſt
nec magis ꝓpriꝰ q̃ ambitõi. Vnaies. Oñdit qđ petit facile ab ea pſtari poſſe. Arguit ei a maiori q̃to ei ma
gis accendet

gis accendet latiuos cõtra externos cũ possit fratres: hactenus vnanimes inter se cõcitare: neq; est qđ exemplũ petam? ab atreo: & tyeste. vt ab etheode & polinicæ: nam in oñi sæculo innumeri inueniunt̃. Tibi noia mille. i. ptãtes. Velit cupiat: sed cũ multi velint ferre arma: & tñ nõ audeant a ducib? poscere adiunxit poscat. Multi etiã cũ ꝓposuerint si denegẽt: nõ audent rapere: addidit rapiat.

Celsa petit: tacitũq; obsedit limẽ amatæ
Quam sup aduentu teucrũ turniq; hymenæis:
Fœminęq; ardentẽ curæq; iręq; coq̃bant
Huic dea cęruleis vnũ de crinibus anguem
Coniicit: inq; sinũ ꝓcordia ad intima subdit
Quo furibunda domũ monstro pmisceat oẽm
Ille inter vestes & leuia corpa lapsus
Voluit̃ attactu nullo: fallitq; furentẽ
Vipereã inspirans aiam: fit tortile collo
Aurũ ingens coluber. fit longe tęnia vittæ
Innectitq; comas: & mẽbris lubricus errat
Ac dum prima lues vdo sublapsa veneno
Pertẽtat sensus: atq; ossibus implicat ignem
Nec dũ animus toto ꝓcepit pectore flamaꝫ
Mollius & solito matrũ de more locuta est
Mĩta sup nata lachrymãs phrigisq; hyemenęis
Exulibus ne dat̃ ducẽda lauinia teucris
O genitor: nec te miseret nateq; tuiq;
Nec mĩis miseret: quã primo aq̃lone relinquet
Perfidus alta petẽs abducta virgine ꝑdo
At nõ sic phrygius penetrat lacedęmõa pastor
Ledęq; belenã troianas vexit ad vrbes
Quid tua sancta fides: qd cura antiqua tuoꝝ
Et consanguineo totiẽs data dextera turno
Si gener externa petit̃ de gẽte latinis
Idq; sedet: fauniq; ꝑmunt te iussa pentis
Omnẽ eq̃dẽ sceptris terram q̃ libera nĩis
Dissidet: externã reor: & sic dicere diuos
Et turno si prima domus repetat̃ origo
Inachus acrisiusq; pres: mediaq; mycena
His vbi ne quicq̃ dictis expta latinũ
Cõtra stare videt: pœnituq; in viscera lapsum
Serpẽtis furiale malũ: totamq; perrat
Tũ vero infœlix ingẽtibus excita monstris
Immẽsam sine more furit lymphata ꝑ vrbeꝫ
Ceu quondã torto volitãs sub verbere turbo
Quẽ pueri magno in gyro vacua atria circũ
Intẽti ludo exercẽt: ille actus habena
Curuatis fert̃ spaciis: stupet inscia turba
Impubesq; manus mirata volubile buxum

SER. Tacitũ ꝓ tacite. Obsedit. bñ obsedit q̃si si q̃ insidiabat̃. Curæq; iræq; c. peruerso ordine ñdit: nam ira in troianos ẽ & cura de nuptiis: & primo aduẽtũ teucroruꝫ dixerat. Huic dea: figura hypbaton: nãq; talis ẽ ordo huic dea vnũ anguẽ i sin? coniicit: & vsq; ad intia subdit ꝑcordia q̃ sũt loca cordi vicina qb? sensus pcipit̃. Anguẽ aũt iniecit ptẽ sui. i. furoris. Leuia. pulcra. Attactu nullo sine morsu. Fallitq; furentẽ: inuicit furorẽ sine accipiẽtis sensu. Furentẽ aũt vt furore teneat̃: nã nõdũ furebat. Tænia vittæ: tænia ẽ vittaꝝ extrẽitas. Vdo. s. veneno hypallage i sẽsu veneo vdo: qđ ẽ de vdo corpe: nãq; serpentũ vda sũt corpa adeo: vt q̃eunt viã hũore designẽt. Solito matrum de m. Iracũ de nã hoc ẽ de matrũ more: mixta aspitate loq̃bat̃: nã paulopost vero furore q̃uiet̃. Exulib? ne dat̃ pp dissuasionẽ signate loq̃t̃ exules vocans eos q ꝓpria reg̃ repetebãt. Ducẽda. ab ducẽda. Predo q̃si piratã ducit boiem diu i mari morãtẽ. At nõ sic phrygi? legit̃: & an nõ: sed hoc absolutũ ẽ: si ãt legeris at copulatiua ptic̃la ẽ adornatũ solũ ptinẽs: Hora. at o deoꝝ q̃q̃d i celo regit terras & hũanũ gen?. Et cõsanguineo. Fili? em̃. Veiale amate sororis. Si gener externa petit̃ de g. l. de q̃litate trãlit ad finẽ. nã vult turnũ extraneũ ee definire p̃ca lidã argumẽtationẽ. qa impio latini n̄ subiacet: cũ oraculũ de latinis oĩb? cauerit: postea ẽt huic occurrit turnũ græcũ ee ab acrisio cõmẽorans ꝑ q̃d duas res latẽter aget: nã dicendo originẽ considerandã docet: & turnũ græcũ ee ab acrisio æneã latinũ a dardano. Premũt iussa vrgẽt i hoc compellũt. Inacu acrisiusq; parẽs dame acrisii regis argiuoꝝ filia postq̃ ẽ a ioue vitiata: pr̃ eã itra arcã inclusam ꝑcipitauit i mare: q̃ delata ad italiã inuenta ẽ a piscatore cũ pseo: quẽ illic enixa fuerat & oblata regi: q eã sibi fecit vxorẽ cũ q̃ etiã ardeã cõdidit: a qbus turnum vult originẽ ducere. Sine more furit. sine exemplo: & hoc ẽt cõtra decus ẽ regium. Lymphata. pcussa furore nymphaꝝ: sicut ceritos a cerere dicim?. Turbo catull? hoc turbem dixit vt hoc carmen hic turbo: vnde turbinis facit: nam si turbonis. sic erit a ꝓprio nomine. Impubesq; ma. aut multitudo pueroꝝ aut a pte totũ posuit: vt pro manu tacita ipsum puerum intelligas.

DO. Tacitũ. sine strepitu: qm in merore iacebat: cũ audiret filiã dandã æneæ: vel ipa tacita vt facili? nescienti obtpet. Vnũ quia vnũ ad pditionẽ ꝑsentiuꝫ arbitrata est satis eẽ. Sinu: sinus dicit̃ q pot aliquid excipere & tenere. Viperea aiam. pulsa scilicet humana. Fit longe tænia vittæ. Tænia. id ẽ vitta. Exulibus dat̃ nõ fuit vtendũ principio. Nam nec beniuolus reddendus Tænia

erat q̃ eſſet pater. Nec attentus qui de re eſſet ſollicitus. Nec docilis cũ cã ſciret. Incipit ergo a queſtioni bus deformans negocium: & ita agit cum marito quẽ reuereri oportuit: vt ſuadere potius q̃ reprehẽde re videat. Sunt ergo argumenta. Nullus poſtulat: Pater ingerit. Erit in naui thalam⁹ filiæ quando dat ei qui ppetuis erroribus damnatus eſt. Omnis vita ducetur in fluctibus. Nulla coniugis pagatio ſangui nis: ſed orbatio eſt & domus noſtræ ſolitudo perpetua. Antea autem geſta exempla ſunt pfidiæ ipſorum Eſt autem maximum ſcelus rumpere fidem Turno. Reſponſa deo⁹ ſunt cum maxia cautela conſiderãda quia implicita ſunt & inuoluta.

CHRI. Tacitum. Clanculũ nõ ſnie illa. Sup id eſt de ppter ſignificat. Cicero. Cupio hoc multis de cauſis. i. ppter multas cauſas. Fœminæ. Quaſi dicat maxime. Nam fœmineos ſexus ppter imbecillitate⁹ impatiẽtior eſt in oĩbus pturbatõnibus. Hinc paulo infra vt rabiem vehementiorẽ oñdat canes fœmi nas ponit. Curæ & iræ. Nam cura quã cupiebat de filia iram in troianos excitabat. Vſus eſt aũt plurali numero: vt eas pturbatõnes vehemẽtiores oñderet. Præcordia. Optimũ elegit membrum: vt videbis vbi expreſſimus q̃d eẽt p̃cordia dictum eſt. Fallit furentẽ. Nam ita furtim iniicit furorem: vt cũ illa fure ret: tñ non animaduerteret vnde ſit ille furor. Animam am. i. anbelitũ: ſic in Georgicis. Animas e. me. fouent illo. Matrũ de more. Ita loquebat: vt amorẽ maternũ exprimeret: & cuncta q̃ quereret: inde p uenire viderent: non aũt a furore: vt paulopoſt. Multa. Pro multũ. Ducenda. arguit. a damno q̃ fi lia detur illi qui paulopoſt abducturus ſit. Et hoc facit veriſimile: q̃m ſi exul: neq; pprias ſedes habeat q̃ ſe recipiat. Item a turpi: q̃m contra ius atq; fas eripiatur Turno conſanguineo. O genitor. Ad quẽ potiſ ſimũ pertinet filiæ cauere. Natæ & tui. Id agis quod nemini pſit omnibus noceat. Nam: cum rapietur e conſpectu parentũ virgo & nos: & illa in miſeriã rapiemur. Nec fruſtra id adiunxit: nec matris miſeret. Nam impatientius ferunt hæc incõmoda matres q̃ patres: vñ repetiuit miſeret. Predo. Quod facile conici poteſt ex eo quod diu p diuerſa maria verſatus ſit. At nõ. Maximam vim habet hoc exemplũ Facit em̃ credibile hoc in ænea cum de more illius gentis ſit rapere aliena. Si gener. Confutatio eorum quæ obiici poſſent de fato⁹ iuſſu. Tu vero. Hactenus de matrũ more locuta eſt. Nunc vero aperte fu rore concita cœpit: tum ex deſperatõne quia latinum pſuadere nõ poterat: tum quia magis atq; magis a furia accendebatur. Monſtris. Non erit veriſimile pudicam reginã in tantã amentiã prorupiſſe: niſi con cita fuiſſet tanto furore: vt pro monſtro haberi poſſet. Dant animos. Quomodo merũt animi in reb⁹ inanimis. Sed pulcherrima poetæ fantaſia: vt motus illi maiores qui turbini ex plagis ꝓueniunt animos quaſi audaciã appellet: & declamat a cõtrario: cũ ipſe plagæ ſoleant illam imminuere.

SER. Simulato numie bacchi. Talẽ patie bant̃ furorem: vt ſperaret ſe liberi ſacra cele brare. Nõ em̃ ipſa ſimulabat q̃d ẽ ſanorum Nã & paulopoſt dicitur⁹ eſt a lectu ſtimulis agit vndiq; bacchi. Quo. vt Heu obe bac che. Vox bacchãtis eſt. Tibi ſumere thyr ſos. ꝓ ſumebat: & ſũt infiniti ꝓ indicatiuis.

Pampineas haſtas. Pãpinis tectas. Inci ctæ pel. Nebridũ. ſ. Pinũ ſuſtinet. Facẽ pi neã: vt fiebat in liberalib⁹: Nate tur. canit b: Hic apte exp̃ſſit dementiã. nam cũ conſe crauit filiã libero bymenæũ canit ci⁹ ac Tur ni. Hymenæũ aũt nũc carmẽ nuptiale dixit

Toruũ. Pro toruelo. Vox clamãtis: & eſt tragicus ſermo. Piis aĩs. i. mñis. Crina les vittas. Quæ ſolæ⁹ matronæ⁹ erant. Nã meretricib⁹ nõ dabant̃. Acuiſſe furores. Vt ſupra: Quã iuno bis acuit dictis. Conſi lium q̃ omnem domum vertiſſe latini.

Quod habuerat vt filiã dando æneæ bel la remoueret: q̃ ſignificauerat fumus augu rii. Acriſioneis danæ. patronymicũ. i. nam filiã acriſii ſignificat nõ acriſioneis colonis.

Sola em̃ venerat nõ cũ colonis. Præcipiti delata noto. Vt dixim⁹ ſupra intra arcbam.

Magnũ tenet ardea nomẽ. Bñ alluſit. nã ardea qſi ardua dicta ẽ. i. magna & nobil' & q̃ q̃ igni⁹ in italicis vrbib⁹: ab augurio auis ardeæ ardeã dictam velit. Illud nanq; ouidii in metamorpboſeon fabuloſum ẽ incen ſam ab bannibale ardeã: & in hãc auẽ eẽ cõ uerſam. Sciendũ tamen ardeã pãtipbraſin dictã: quod breuitate pẽna⁹ altius non vo lat. Lucano q⁹ auſa volare ardea ſ̃blimis pẽ

Dãt animos plagæ: nõ curſo ſegnior illo
Per medias vrbes agit̃: populoſq; feroces
Qum etiã in ſiluas ſimulato numine bacchi
Maius adorta nefas maiorẽq; orſa furorem
Euolat: & natam frondoſis montibus abdit
Quo thalamũ eripiat teucris: tedaſq; moretur
Heu obe bacche fremens: ſolũ te virgine dignũ
Vociferans: & em̃ mollis tibi ſumere thyrſos
Te luſtrare choros: ſacrũ tibi paſcere crinem
Famavolat: furiiſq; accenſas pectore matres
Idem oĩs ſimul ardor agit noua q̃rere tẽcta
Deſeruere domos: ventis dant colla comaſq;
Aſt aliæ tremulis vlulatibus ætbera complent:
Pampineaſq; gerũt incinctæ pellibus haſtas
Ipſa inter medias flagrantẽ feruida pinũ
Suſtinet ac natæ turniq; canit bymeneos
Sanguineã torquens aciẽ: torumq; repente
Clamat io matres audite vbicũq; latinæ
Siqua piis aĩs manet infœlicis amate
Gratia ſi iuris materni cura remordet
Soluite crinales vittas: capite orgia mecum
Talem inter ſiluas inter deſerta feraq;

Reginam

Reginã a lecto stimulis ãgit vndiq; bacchi
Postq; visa satis primos acuisse furores
Consiliũq; omnẽq; domũ vertisse latini
Protinus bic fuscis tristis dea tollit alis
Audacis rutuli ad muros:quã dicit vrbem
Acrisioneis danae fundasse colonis
Precipiti delata noto:locus ardea quondã
Dictus auis:& nũc magnũ manet ardea nomẽ
Sed fortuna fuit terris bic turnus in altis
Iamq; media nigra carpebat nocte quietem
Alecto toruã faciem:& furialia membra
Exuit invultus sese transformat aniles
Et frontẽ obscenam rugis arat:induit albos
Cum vitta crines:tuz ramum innectit oliuæ
Fit calybe iunonis anus:templiq; sacerdos
Et iuueni añ oculos bis secũ vocibus offert
Turne tot in cassum fusos patiere labores
Et tua dardaniis transcribi sceptra colonis
Rex tibi cõiugiũ & quæsitas sanguine dotes

næ cõfisa natanti. Mẽbra exuit. Bñ exuit: nam dii cũ volũt videri induũt se corpibus pp mortaliũ oculos:nã icorpei sũt. Albos cũ vitta.i.etiã albas vittas. Ramum inectit oliuæ. Aut coronã accipit:aut ramũ alligat vittis qđ apte in.viii.ondit. Et vitta cõpos voluit ptendere ramos:sup ẽt pferim⁹ manibus vittas. Iunonis an⁹ tẽpliq; sacerdos. Iunois tẽpli an⁹ sacerdos. Fusos patiere labores. Prob⁹ de tempo; cõnexiõe libellus cõposuit in q̃ docet qđ cui debeat accõmodari ex q̃ intelligim⁹ bãc quã facit arduã eẽ cõnexionẽ: Nã patiere futuri tpis est fusos vero pticipiũ est ptẽritũ. Dicit autẽ patieris vt tot tui labores fundant incassum veli irritũ cadãt. Incassum aũt tractũ ẽ a casibus.i. retibus. Transcribi: tradi sermo aũt bic tractus est de pecunia.nã scribi ẽ dari. Horati⁹ Scribe decẽ nerio nõ ẽ satis adde cicutæ Rescribe vero reddi. Horatius dictãtis qđ tu nunq; rescribere possis: Terẽ. Argentum illud denuo rescribi iube phormio.

DO. Bñ iunonis sacerdotis psonam sumit vt maiore auctoritate loq̃reť. Pulchre aũt dixit exuit & induit veluti cum vestẽ⁹ pmutationem facimus. Exuimus em̃ nostrum & induimus alienum.

CHRI. Simulato. A se. Tanto em̃ furore pcita est:vt cõtra latini iussa filiã in silvis ausa sit abducere vt coniugiũ æneæ remoreť: ex qua mora tolli penitus illud posse sperabat: vnde & reliquæ mulieres motæ auctoritate reginæ illam in siluã secutæ sunt. Deseruere domos. quasi dicat popullariter illud migrarunt. Et ex boc minuere videtur etiam ac furore ab alecto concussas fuisse. Pampineas. Pampinis vestitas:quos thyrsos vocant. Incinctæ pellibus babentes pelliceas vestes incinctas. Nebridas Vtebanť em̃ pellibus lyncũ & damar; & bmõi feraz;:quas nebridas dicũt Stimulis bacchi:eũ em̃ furorez incusserat: vt illa omnis decoris oblita ausa sit.bacchi sacra simulare. Consilium omnẽq; domũ id est cõsilium quo quidem euerso totius familiæ occasus sequebatur. Fuscis nigris. Nam furia ab obscuritate & insciția est: vt diximus:& ab ea omnia nigra.id est noxia sunt. Ardea dicta est ſm Strabonem vel qa ardua quod in edito sit posita loco. Vel quia condentibus vrbem auspicium fuit ardea auis vel nomen babuit ab ardea Vlyxis ex Circe filia. Ardea.

Abnegat:externusq; in regnum quirit hęres
Nũc ingratis offert te irrise periclis
Tyrrbenas i sterne acies: tege pace latinos
Hęc adeo tibi me placita cum:nocte iaceres
Ipsa palã fari oñipotens saturnia iussit
Quare age & armari pubẽ portisq; moueri
Lętus i arma para:& pbygios q flumĩe pulcro
Consedere duces:pictasq; exure carinas
Celestum vis magna iubet:rex ipse latinus
Ni dare coniugiũ:& dicto parere fateť
Sentiat & tandẽ turnũ expiatur in armis
Hic iuuenis vatem irridens sic orsa vicissim
Ore refert:classes inuectas tybridis vndã
Non vt rere meas effugit nuncius aures
Nec tantos mibi finge metus:nec rgia iuno
Immemor est nri

SER. Quæriť hæres. de iure traxit: vt nõ generũ:sed hæredẽ diceret:nã p coemptionem facto mrionio sibi invicẽ succedebant.

Tyrrbenas i sterne:vt i seq̃re italiã ventis sane notũ est bello multus potuisse tyrrbenos:& fuisse pcipue infestos latinis: vt Hi bellũ assidue ducũt cum gente latia. Hæc adeo tibi me. Addidit auctoritatẽ: quia scit annui credi difficile. Adeo ãt valde.s.iussit: vt Teren. Adolescẽtẽ adeo nobilẽ. Lætus Alacer. Festiuus. nam lætari nõ pot q pdebat vxorẽ: siẽ sup in prio: Vela dabant lætis. Flumĩe pulcbro: vt sup̃ H. unc inter fluuio tyberinus amæno. Cælestũ vis magna iubet. aut p diffinitionẽ ipsa iuno ẽ vis deorũ aut p augmentũ suasit: primo p se: scdo per iunonẽ: postremo p vim oim deoz. Tur nũ expiatur cõtra se quẽ p se pbare nõ potuit. Sentiat. tandẽ sentiat cõtra quẽ p se laborantẽ nõ pbauit. Hic iuueis vatẽ irridẽs. Caluit qa iuueis. Hora. Nõ ego bũc ferrẽ calid⁹ iuuẽta cõsule plãco. Victa situ senectus: tpis longingtate: ex q̃ nascit situs.

Verisq; effœta: cassa veritatis. O mr irrisio nis nõ ẽ bonoris. Falsa formidie: qa vat ẽ;

Nã eã defendebat a bellis:ſi nõ etas: ſaltem religio ſacerdotii. Exarſit in iras. Cõis ſmo bẽt:ardeo illa re:ſed figurati⁹ardeo in illam rem dicim⁹:& ẽ ſpãlis cornelii elocutõ. orãti:loq̃nti: vñ etiã oratores dicim⁹. Tremor occupat ar. Vicinitate.ſ.furie. Nam tremor furoriſẽ. Tãtaq; ſe fa.ape. Semoto anilivultu quẽ fixerat:& q̃ ſe iduerat:ſicut ſup̃ i primo de venere:& vera iceſſu patuit dea. Geminos ere.cri.an. Siles. Nam oms dicit erexiſſe:nõ duos. Verberaq; inſo.p verberibus inſonuit.i.p verbera. Rabido.habitũ futuræ oronis oñdit. Reſpice multi hic diſtinguũt & ſupiorib⁹iũgũt vt ſit ſenſus reſpice eam quã dicis falſa deludi formidine.

Ad hæc adſum.i.ad regũ arma & ad bella Quõ q̃ dicis qd ſupfluo bis inſerat reb⁹ad q̃s veni⁹. Alii reſpice ad hæc legũt: vt ſit q̃ſi demõſtrãtis:reſpice bella: & lætũ gero. Facem iu.cõ.ſatis cõſiderate facẽ iuueni inueit q̃ cito exardeſcit:& deſinit ſup̃ vero amatæ ſerpentẽ iniecit:vt i mulierib⁹ſp̃ viget venenũ. Atro l.atri lumis tædas:vt pulcra faciat te ple parentẽ. Atro ãt lumie furiali infer no alias aũt rõne caret. Sub pec. Vbi fellis locus ẽ.i.iracũdiæ. Fremit.cũ damore depoſcit. Bñ aũt amens:qa in tempe qeuerat.

Scelerata inſania belli. nihil em̃ tam inſanũ quã deſiderare id:p qđ poſſis perire.

DO. Abnegat. Cũ tãtis piculis:& vxorẽ & dotẽ q̃ſieris. Externuſq; in regnũ. dicit oñia q̃ boiem fortẽ & regnuꝫ mouere poſſint. Dat p̃terea vincendi fiduciã aſſerendo

Sed te victa ſitu:vericq; effoeta ſenectus
O mater curis ne quicq̃ exercet & armis
Regũ inter falſa vatem formidine ludit
Cura tibi diuum effigies & templa tueri
Bella viri pacẽq; gerant:qs bella gerẽda
Talibus a lecto dictis exarſit in iras
At iuueni oranti ſubitus tremor:occupat artus
Diriguere oculi tot etynnis ſibilat hydris
Tantaq; ſe facies aperit: tum flãmea torquens
Lumina cunctantẽ & querentẽ dicere plura
Repulit:& geminos erexit crinibus angues
Verberaq; inſonuit:rabidoq; hęc addidit ore.
En ego victa ſitu:quã viri effoeta ſenectus
Arma inter regũ falſa formidine ludit
Reſpice ad hęc adſum dita⁊ ab ſede ſororũ
Bella manu letumq; gero.
Sic effata facẽ iuueni coniecit:& atro
Lumine fumantis fixit ſub pectore tedas
Olli ſomnũ ingens rupit pauor oſſaq; & artus
Perfudit toto pruptus corpore ſudor
Arma amens fremit.arma toro tectiſq; requirit
Sæuit amor ferri:& ſcelerata inſania belli

Iunonẽ affuturam:cui cauſa diſplicebat. Addidit meritũ:ne ſi cunctaret firmatos arctiore fœderis vinculo ſupare nõ poſſe. Ipſam palã fari. Habet tempbaſin ipſa.q.d.q̃ oñia põt:q̃ tuæ cauſæ fauet. Tibi contra meritũ labo⁊ irriſio. Tibi q male geſta poſſis tua ppria fortitudine corrigere. Tibi ſuſpecto iam genero. Me ſacerdotẽ ſuam templi cuſtodem:cui⁹idem noſſet. Phrygios. Quaſi dicat imbelles & inertes. Pictas. nam luxurioſos hæc pictura denotat. Cæleſtũ vis. Ergo debet audacius fieri. Rex ipſe q̃ te fefellit:cuius imperiũ tua defenſione ſeruaſti. Iuuenis. Nõ mirũ ſi iuuenis mulierẽ & anũ in rebellica cotempſit. O mater irriſio eſt aperta. En ego victa ſitu peius nõ potuit obiurgare metuentẽ q̃ in illum regere qui ptulerat. Bella m.q.t. contra illud bella viri pacemq; gerant.

CHRI. Externus. Quid em̃ iniurioſus eſt q̃ cum domi ſint heredes qui ſuo ſanguine coniugiũ meruerint:querere externos. Inũc grauiſſima confutatio:cũ id concedere videmur qđ manifeſtiſſimis argumentationibus minime agendũ oſtendimus:ſic in quarto: I ſequar italiaꝫ ventis pete regna p vndas. Eſt ornatus locus diſſoluto & exploratõne vbi mutatis verbis repetit eadem ſnia. Ingratis. ex quib⁹ nulla gratia puenit. Ipſa ſaturnia. Argumentũ ab auctoritate. Quare age. cum iam oſtendiſſet inceptuꝫ iuſtũ vtileq; futurum exhortatur vt capiat. Flumine pulchro & pictas carminas:dixit vt traberet in cotemptum. q.d. qui pulchritudinem potius ad voluptatem requirant:q̃ ea quæ ad ſalutem & defenſionẽ ſpectent. Quapropter facilius tanq̃ delicioſi ſuperabunt. Ergo arguit a facili. Rex ipſe latinus. Traxerat hunc in odiũ cum dixit illum denegare ſibi connubium & dotes partas ſanguine. itaq; nunc amare inſultat & exaggerat iram in turno. Sentiat. ex eo q̃ multũ fidere videt virib⁹. Turni audaciã illi auget:& bona ſpe confirmat. Tandem. Quaſi dicat poſt nimis longã tuã patiam. Luminis quibus in ætate viuendi robur magnũ eſt.ii. plus viribus q̃ conſilio tribuere ſolent. Hinc egre tulit turnus ab anicula admoneri:cũ reipu. curã ad regem nõ ad ſacerdotẽ ptineat. Propterea q; eſt reſponſio plena amaritudine & cõtemptu:& oſtendit ſe nihil latere ex iis quæ illa veluti conſultrix admonuerat. Sed te victa ſitu:noqa plus ſapiat:ſed quia deliret illam eas res dixiſſe. Dura tibi. diſtribuetio eſt: nam oſtendit & quid ad aniculã ſacerdotẽ:& quid ad viros ptineat. Talibus alecto:& recte. Nam quis magis furore percipi q̃ ipſa furia debuit. Subditus tremor.p colorẽ retboricũ:quẽ notationẽ appellant:illã italdeſcribit: vt oculis noſtris eã ſubiiciat. Repulit. Re in cõpoſitõne breui⁹ẽ:ſed in rebus p̃teritis q̃m geminat cõſonans ſit longa poſitõne. Sũt aũt hæc repperi. retuli:& repuli. Rabido: Vtpote q iam furore vebemẽter cõcitarẽt. En ego repetitio verbo⁊ qbus vſus fuerat turn⁹ vebemẽtiã demõſtrat iracũdiæ. Atro. nũq̃ ab hoc colore diſcedit poeta:ſed ẽt ſenſus lꝛalis eſt atro lumine:cui multus fum⁹ eẽt admixtus. Fremit. nam indignatio alium ſonũ emittere ꝓhibebat. Nam fremere ſignificat confuſam vocẽ ex ira & indignatõne emittere

Fremit

Ita ſuper

Ita ſuper magno veluti cũ flamma ſonore
Virgea ſuggerit vt coſtis vndantis abeni:
Exultantq; æſtu latices:furit intus aquæ vis:
Eumidus atq; altæ ſpumis exuberat amnis
Nec iã ſe capit ũda volat vapor ater ad auras
Ergo iter ad regẽ polluta pace latinum
Incidit primis iuuenum:& iubet arma parari
Tutari italiã:detrudere finibus hoſtem
Se ſatis ambobus teucriſq; venire latiniſq;.
Hæc vbi dicta dedit:diuoſq; inuota vocauit
Certatim ſeſe rutuli exhortant in arma
Hũc decus egregiũ forme mouet atq; iuuẽte
Hunc ataui reges:bũc claris dextera factis.
Dũ turnus rutulos animis audacibus implet
A lecto in teucros ſtigiis ſe concitat alis
Arte noua ſpeculata locũ: quo littore pulcer
Inſidiis curſuq; feras agitabat iulus
Hic ſubitã canibus rabiem cocytia virgo
Obiicit:& noto nares contingit odore.
Vt ceruũ ardẽtes agerent:quæ prima malo
Cauſa fuit:belloq; aios accendit agreſtes.
Ceruus erat forma pſtanti & cornibus ingẽs
Tyrrhidæ pueri quẽ matris ab vbere raptũ
Nutribãt:tyrrheuſq; pater cui regia parent.
Armenta:& late cuſtodia credita campi.
Aſſuetũ imperiis:ſoror omni ſiluia cura
Mollibus intexens ornabat cornua ſertis
Pectebatq; ferrũ:puroq; in fonte lauabat
Ille manũ patiens:menſeq; aſſuetus herili
Errabat ſiluis:rurſuſq; ad limina nota
Ipſe domũ fera quãuis ſe nocte ferebat
Hunc ꝓcul errantẽ rabidæ venantis iuli
Cõmouere canes:fluuio cũ forte ſecundo
Deflueret.ripaq; æſtus viridante leuaret.
Ipſe etiam eximie laudis ſuccenſus amore
Aſcanius curuo direxit ſpicula cornu.
Nec dextræ errãti deus abfuit: actaq; multo

SER. Virgea ſuggerit. De viminib⁹ vel virgis facta: vñ eſt flãma validior. Coſtis autẽ laterib⁹:& bene antiquũ reſpexit morẽ. Nam ollas ñ ſuſpẽdebãt: ſed poſitis circũ circa ignẽ adhibebãt. Coſtis.i.laterib⁹. Furit intus aquæ. Id eſt fumidus aquæ aĩs: nec immerito. Nã ꝓt eẽ & alteri⁹ rei amnis. Hãc ãt diæreſin. Tucca & varr⁹ fecerũt: Nã Vergili⁹ ſic reliq̃rat Furit it⁹ aq̃ amnis & exuberat vt aq̃ amnis: qđ ſatis aſperꝫ fuit. Nec ſe iã. c. v. meli⁹ q̃ ſi dicere t Nec vas iam vnda capit. Ergo. Quia ſic incẽſus ẽ. Polluta p. Vel ſua: vel troianorũ.

Inducit. Signate verbũ bellicũ poſuit. In vota no. Quia nũcupatis votis bella ſumebãt

Hũc decus egregiũ for.mo. Dauni & Turni.ſ.decus. Nam hoc dicit: alios pulchritudo turni: alios nobilitas alios virtus mouebat ad bellũ. Nã hoc ẽ: Animis audacib⁹ iplet. Affectione ſui iniicit oĩbus magnanimitatẽ. Arte no. Dolo ſpeculata lo.q.l. Pronomẽ ꝓ noie ponit non ꝓ noibus. Vñ mo noue inter duo noia vnũ ꝓnomẽ poſuit. nã recte quo loco diceret: & hoc ſemel tm̃ fecit. Inſidiis curſuq; agitabat nã inſidiis circũ venim⁹ nõ agitam⁹.

Canib⁹ rabiẽ. ſtudiũ mutauit i rabiẽ. Noto odore. ceruino. ſolẽt em̃ ita inſtitui. Hora. Venaticus ex quo ceruinã catulus pellẽ latrauit i aula. Malo cã fuit. hoc ẽ. Et prime reuocabo exordia pugnæ. Aĩos agreſtes. plus ẽ q̃ ſi agreſtũ diceret aĩos. Et cornib⁹ ingẽs. ingẽs & ad pſtantẽ formã ptinet & ad magnitudinẽ cornuũ. Tyrrhidæ pueri. tyrrhi filii: & vt diximus ſup̃: alludit ad nomẽ. nã Tyrrhus dict⁹ eſt paſtor: apud quẽ lauinia peperit. Cui regia parẽt armẽta. mgr̃m bũc pecoris vult fuiſſe & ſalutariũ. nã hoc ẽ Et late cuſtodia credita cãpi: mgr̃ aũt pecoris ẽ: ad quẽ oĩa ptinẽt aialia: Cice. noiat hominẽ. quẽ magiſtrũ pecoris eſſe dicebat. Siluia. bonũ puelle ruſtice nomen formauit. Pectebatq; fe. q̃ drupedẽ: vt In latus inq; ferri. Manũ patiẽs. patiẽs illi⁹ rei dicim⁹: vñ apparet vnũ u cauſa metri eẽ de tractũ. Menſe herili. noue dixit. nã herũ nõ niſi dominũ dicim⁹: niſi forte ideo dixit: quia dat ei humanũ ſenſum: vt imploranti ſimilis.

Errabat ſiluis: paſcebat: vt mille meæ ſiculis errãt i mõtibus agnæ. Ipe. i. ſua ſpõte. Secundo deflueret. ſcđo. i. cũ aq̃ vnde & aduerſo dicim⁹ contra aquã. nã ideo deflueret dixit: & ſecundo: quia eius curſus poſt natantẽ videt.

Deus abfuit. a lecto deũ dicit: ſicut de Venere Deſcendo ac ducẽte deo nã vt dixim⁹: numina vtriuſq; ſexus vident: ideo quia incorporea ſunt: & qđ volunt aſſumũt corp⁹: vt autem deũ dicam⁹ ꝓ dea: hoc nõ aperte ponit: ſed in ſubauditione. Errãti. licet em̃ certũ eſſet feriturũ. tũ bene errantẽ dixit. qa nõ vſq; q̃q; ſemp certus ẽ ictus. Hora. Nec ſemp feriet qđcũq; minabit arcus:

DO. Magno veluti. ornatus poeticus in parabolis ſimilitudinibus maxime conſiſtit. Polluta pace. Aliter em̃ aduerſus ſocerũ moueri nõ debuit. Preterea ipellebat a furia. Primis. ductoribus vt cãm ſcirent. Certatim amor maxim⁹ & fauor in Turnũ oñdit. Animos agreſtes. excitauit eos primũ q facilius excitari potuerũt ꝓpter imperitiã & feritatẽ. Errantẽ. his verſib⁹ ponit excuſationẽ Aſcanii.

CHRI. Ita ſuper. pulcherrima & accõmodatiſſima comparatio: & mira poetæ copia. nam cũ aqua toties nominanda ſit modo latices modo aquæ vim modo amnẽ modo vndã dicat. Vapor ad auras. Omnia in cõparatione quadrant. æſtuat em̃ ſanguis ex accẽſione bilis: vt aqua flãmas in abeno & ebul-

lítione mouẽ & vt inde extollitur fumus: ſic ex bilis ſanguiníſq; bullitione eleuantur ad caput vapores: quibus omnis recta rõ adumbrãt: & lumen admittit. Indicit iter. i. expeditionẽ. Honeſte autẽ dixit iter quaſi q iturus eſſet ad latinũ eius animũ exploraturus anteq; bellũ moueat. Tutari italiã & detrudere boſtẽ. verbis em̃ boneſtabat bellum: qđ equidẽ ſumere ſimulabat: nõ ꝓpter ereptã cõiugẽ: ne ꝓpriũ cõmodũ ſequi videreẽ: ſed vt patriã tutareẽ & ab ea boſtes arceret ergo primo oſtendit boneſtũ bellũ. Deinde facile cũ polliceaẽ etiã ſi latini: ſeſe opponant: tñ iſpum contra ambos ſufficere. Vt autẽ veriſimile faciat rutulos relicta pace: quã omnes ſuapte natura amant bellum ſequanẽ plures cauſas refert: quibus facile ad id moueri potuerint. Hoc in genere deliberatiuo Cicero affectionẽ vocat: quæ eſt quæda cõmutatio rerũ ex tpe aut negocio⁹ euentu: aut adminiſtratione aut hominũ ſtudio. Arce noua. Fraude inuſitata. Nã ingenioſa res fuit ex venatione huiuſcemodi captare occaſionẽ Canib⁹. nã difficile erat homines externos & oia pauẽtes vt aliquid cõtra ius auderẽt cõcitare. Ergo impulit canes ad id ad quid boies nõ impuliſſet. Noto. quẽ ex multis venationib⁹ nouiſſent: Vel noto. i. amico & grato: & quo vehemẽter delectarenẽ: vt in buccolicis. Hic inter flumina nota: Agreſtes. nã ciuilibus & aliqua rone cõpoſitus nõ ſuffeciſſet illa cauſa: vt ꝓpter ceruũ mouerẽt bellum Regia patent armenta. nõ em̃ moti eſſent ad vlciſcendã iniuriã reliqui niſi Tyrreus magnæ auctoritatis apud illos fuiſſet. Dat autem curam alendi puellæ: qm̃ natura molior in delitiis huiuſcemodi animalia habere cõſueuerint: Manſuetu dinem autẽ illi⁹ longius deſcribit: vt inde appareat eũ in maiori p̃cio apud beros fuiſſe. Rabidæ: quia fœmine facilius in furorẽ concitantur.

SER. Perq; ília venit arũdo. Hoc ile & hæc ília facit: hinc & Iuuenal' ait vis frater ab ipſis ílib⁹. Nã qđ marulus minoꝝphus dixit. Tu hectorẽ imitaris: ab ílio nunq; recedis: cum de guloſo diceret: alluſit ad cinitatis nomẽ nã ab ili debuit dicere. Bene aũt ea loca vulnerata dicit: q̃ ſtatim mortẽ afferre ñ p̃nt: vt domũ rediret: vt eẽt cã bellorꝝ. Nã ſi ſtatim piret: aut ipſe ceruus: aut vulneris auctor lateret. Siluia prima ſoror. Bene puellæ dat doloris impatiẽtiã Duros con. agre. aut quia ſemp duri ſũt: aut duros qui cerui interim nõ dolebant. Peſtis. furia Torre. hic turris facit vt hic fuſtis. Grauidi. grauis ꝓpter nodos. ſ. Quadrifidã quercum. q̃ in ptes poſſet findi q̃tuor. Cuneis coactis. & ſatis ſigna te coactis dixit exprimit ãt antiquũ morẽ: vt diximus ſup̃. nã primũ cuneis ſcindebãt fiſſile lignũ. De culmine ſum. bene culmine: qa de tectis agreſtũ loquit̃. Tartaream. aut terribilẽ: aut forte fm vſum dixit.

Nemus locus baud longe ab atria: in quo lacus eſt qui ſpeculũ dianæ dicit̃. & notandũ qđ vocẽ eius paulatim facit ꝓcedere: qđ locorum indicat cõmemoratio. Triuiæ lacus hic ẽ qui dianæ ſpeculũ dicit̃ Sulphurea nar. albus aq̃ in via flãminea eſt ciuitas narnia in montibus poſita quibus ſubeſt nar fluuius: qui tiberino cõiungit̃. Fonteſq; ve. vltra inter amnẽ ſunt nam vt diximus: vox furie paulatim ꝓceſſit.

Preſſere ad pe. na. ſtatius Preſſitq; palæmona mr̃. Itẽ cõtra natos auſæ deponere matres.

Ad vocẽ buccinæ. ſi. vt Senſit: & ad ſonitum vocis veſtigia torſit. nã quicunq; ſonus dici vox ꝓprie põt. Auxiliũ caſtris ef. ap. i. ipa in auxiliũ effundit̃. Dixere ac. Ordinauerũt in latitudinẽ. Præuſtis. Pre breuis ſit ꝓpter ſequentẽ vocalẽ: qđ vna pte orõnis factũ intolerabile eſt hic aũt tolerabile: quia cõpoſitus eſt ſermo. Ferro ancipiti. Vtrinq; noxio. Dicit autẽ aut gladios aut bipẽnes. Seges. Terra mõ: vt Quid faciat lætas ſegetes p atram vero fertilẽ ſignificat: vt oſtendit̃ in geor. Sole laceſſita & lucem. naturale enim eſt vt metallorꝝ ſplendor plus fulgeat alia luce repercuſſus.

Perq; vterũ ſonitu perq; ília venit arundo:
Saucius at q̃drupes nota intra tecta refugit
Succeſſitq; gemens ſtabulis: q̃ſtuq; cruentus
Atq; implorãti ſimil' tectũ omne repleuit
Siluia prima ſoror palmis ꝓcuſſa lacertos
Auxiliũ vocat: & duros conclamat agreſtes
Olli peſtis em̃ tacitus latet aſpera ſiluis
Improuiſi adſunt: hic torre armatus obuſto
Stipitis hic g̃uidi nodis. qđ cuiq; repertũ eſt.
Rimãti telum ira facit: vocat agmina tyrrhus
Quadrifidã quercũ cuneis ut forte coactis
Scindebat: rapta ſpirans immane ſecuri
At ſæua e ſpiculis tps dea nacta nocendi.
Ardua tecta petit ſtabuli & de culmie ſũmo
Paſtorale canit ſignũ: cornuq; recuruo
Tartareã intendit vocem: qua ꝓtinus omne
Cõtremuit nemus & ſiluæ itonuere ꝓfundæ
Audiit. & triuiæ longe lacus: audiit amnis
Sulphurea nar albus aqua: fonteſq; velini.
Et trepidæ matres p̃ſſere ad pectora natos
Tum vero ad vocẽ celeres q̃ buccina ſignum
Dira dedit: raptis cõcurrunt vndiq; tælis
Indomiti agricolæ: necnõ & troia pubes
Aſcanio auxiliũ caſtris effudit apertis
Direxere acies: nõ iam certamine agreſti
Stipitibus duris agit̃ ſudibuſue præuſtis:
Sed ferro accipiti decernunt: atraq; late
Horreſcit ſtrictis ſeges enſibus æraq; fulgent
Sole laceſſita: & lucẽ ſub lumine iactant.
Fluctus vti primo cœpit cũ albeſcere vento
Paulatim ſeſe

Paulatim sese tollit mare: & altius vndas
Erigit: inde imo cõsurgit ad æthera fundo
Hic iuuenis primã ante aciẽ stridente sagitta
Natorum tyrrhi fuerat qui maximus almon
Sterniẽ hæsit enim sub gutture vulnus: & vdæ
Vocis iter tenuẽq; inclusit sanguine vitã

Paulatim sese tollit mare: sic bella dicit surrexisse paulatim: sicut vẽtis flantib⁹ mare turgescit. Hic iuue. hic cõfundit noia. nã & pueꝝ & iuuene nõ nunq̃ Vergi. potuit vt hoc loco. Nã almonẽ queꝝ mo iuuenẽ dicit: paulopost ait puerũ: vt Almonẽ puerũ. Mouet aũt miserationẽ ab ætate: cum dicit puer: a virtute cum dicit: Primã ante aciẽ: a vulneris etiã crudelitate. Almon. bñ rustici nomẽ vsurpauit a fluuio. Hæsit eñ sub gut. vu. id est sagitta: vt Ardens infesto vulnere pyrrhus insequit. Vdæ vocis iter. i. iter vdum: nõ enim vox vda est: sed p vdam arteriarũ labiẽ viam vnde in febricitãtibus deficit.

DONA. Deus. i. euentus q humanos actus aut implet: aut deserit. Nota quoꝝ humanitatẽ diu cõ probasset. Triuiæ lon. lacus. i. auernus: q a Latini stabilis esset remotissimus. Pressere ad pectora. oñdit maternũ affectũ. Tum vero ad vocẽ. primo dixit. Siluia auxiliũ vocatũ: postea dixit: Vocat agmina tyrrhus & venisse aliquos. Tercio furia bellũ finitimis tuba canit: & plurimi venere. Auxiliũ castris effudit. nã in puero regii pueri nõ paulatim ꝓcessuꝝ est: nec partib⁹: sed semel oẽs. Tueẽ aũt troianos ab inuidia vt nõ ferant: sed vt defendant iniuriã. Hinc iuuenis. post cædem cerui tulit fors vt maxim⁹ natorũ tyrrhi occideret. Mouet aũt patbos & quod tyrrhi filius: & quod maximus natu: & qđ iuuenis.

CHRI. Tectum omne repleuit. Hæ querelæ animũ puellarem mouere facile potuerunt: & illa rursus fratres atq̃ patrem: cuius auctoritate quoniã regio pecori præesset reliqui sunt moti: presertim qa tacito furore stimulabanẽ: Vnde anteq̃ præuideret affuerunt. Hic torre. narratio verisimilis ex eo quod fieri solet. Rimanti t. i. fa. inquirebat tela & cũ non inueniret id qđ recta rõne ꝑ telo minime sumpsisset ipsa ira quæ oia ꝑcipitabat faciebat telũ. Ardua. vnde melius audiret. Pastorale. nam nisi pastorale signũ fuisset nõ eent moti pastores. Nar. flu. p naturã vmbriæ vrbẽ fluit. Nã ab eo narnia dicta ẽ. Castris aptis oñdit celeritatẽ: vt milites ex omni pte castrorũ effunderent. Dixerat acies. primo eñ cõturbate effundebanẽ milites: vt celerius succurrerent: deinde aciẽ in ordinẽ eduxere.

Corpora multa virũ circa: seniorq̃ galesus
Dum paci mediũ se offert iustissimus vnus
Qui fuit ausoniisq̃ olim ditissimus aruis
Quiq̃ greges illi balantũ quina redibant
Armenta & terrã centũ vertebat aratris
Atq̃ ea ꝑ campos equo dum marte gerunt
Promissi dea facta potens vbi sanguine bellum
Imbuit & primæ cõmisit funera pugnæ
Deserit besperiã: & cæli cõuexa per auras
Iunonem victrix affatur voce superba
En pfecta tibi bello discordia tristi
Dic in amicicią coeant: & fœdera iungant
Quãdoquidẽ ausonio respersi sanguie teucros
Hoc etiã bis addam: tua si mibi certa voluntas
Finitimas in bella feram rumoribus vrbes
Accendãq̃ animos insani martis amore
Vndiq̃ vt auxilio veniãt spargã arma ꝑ agros
Tum cõtra iuno terrorũ & fraudis abunde est
Stant belli causæ: pugnatẽ cominus armis
Quæ fors prima dedit sanguis nou⁹ ibuit arma
Talia cõubia & tales celebrent bymenæos
Egregium veneris genus & rex ipse latinus
Te sup æthereas errare licentius auras
Haud pater ipse velit summũ regnator olympi

SER. Corpora mul. v. c. Cõstrata sũt: & rbetorice viles trudit i mediũ. nobiles vero primo & vltimo loco cõmemorat. Dũ paci. m. s. of. nã quid senex bellis intereat.

Olim ditis. ar. ſm antiquũ morẽ Hora. Diues antiquo censu. Quina redibãt armẽta. ꝑ quinq̃ sicut bina. Terrã verte. a. duo dixit a Catone memorata: q interrogat⁹ qs eẽt paterfamilias rñdit eũ q bene pascit & q bene arat. Aequo. dum m. g. apta cõtentiõe bello manifesto. Nã sic dicim⁹: æquũ aũt æqualẽ nõ possum⁹ dicere: cũ soli interẽpti sint itali. Promissi dea f. p. honesta locutio: potes ꝑmissi. Promisisse ãt eã cõsensonẽ intelligim⁹. Nã nõ ꝑ misit. Imbuit. imitauit: & bñ sanguie. Nã põt bellũ & a discordia vel a dissensiõe inchoari. Et cæli. c. p. a. ꝑbus: Asper Donat⁹ dicũt hoc loco p bis accipiẽdum alloquiẽ Iunone per cæli cõuexa: & p auras: põt tñ esse epexegesis p auras. i. cæli cõuexa. nec eñ aliud sũt auræ. Dicit etiã quidã cõmentari⁹ cõuecta legendũ: vt sit ipsã conuecta: qđ difficile i exẽplarib⁹ inueniẽ. Victrix voti cõpos. Affatẽ. iã cũ supbia. Bñ aũt ei in principio denegauit orationẽ q̃si ad scelera festinanti: quã mõ tribuit post bella iã cepta. Bello d. t. iuno eñ belli poposcerat semia: bæc & ipse bella pfecit. Dic in a. c. acsi diceret: ita bella cõmoui vt ne tuo q̃ dẽ impio possint in pacẽ redire: & boc est qđ dicit Affatẽ voce s. Alii dicũt: ego inter bos bella cõmisi tuvicinos populos fœderib⁹ iũge: & ptibus Turni & æneæ fauore cõple: qđ tamen si vis ego faciã: vt binc sit dictũ. Ego si q̃ sup f. l. est. ipsa regã. Certa vo. si tua in hoc cõsentit auctoritas. Insani mar. a. Homeri epitheton θουριον

ꝙPHN. Spargã arma.meminit sui. Nam supra dixit:sere crimina belli. Terrorũ & f.babũde ẽ. Terroꝝ more boim. Fraudis vero ex cerui vulneratiõe. Stãt bel.c.ma nifeste sunt:placent vt stat conferre manũ.

Egregiũ v.g.ironice dictũ est. Ipse.l.ac si diceret quę æneæ causa cogor odisse:vñ & amatæ nulla fit mẽtio quæ est troianis inimica. Vrbanus tñ bũc locũ accipit per interrogationẽ terroꝝ & fraudis abunde ẽ: vt q̃si p gratulationẽ nõ credat siẽ Ter. illud.Quia plus cupio mín? credo. Sup æthe.qa dixerat:Cæli cõuexa p au. Attol lit ala s. Honesta volãtis pipbrasis. Italiæ medio. Hunc locũ vmbilicũ italiæ chorographi dicũt. Est aũt in latere cãpaniæ et apuliæ vbi byrpini sunt:& babet aquas sulphureas:ideo grauiores:qa ambiẽ filius. Ideo aũt ibi aditus dicit̃ inferorũ quod grauis odor iuxta accedentes necat adeo:vt victimæ bunc locũ nõ imolarent̃:sed odore perirẽt ad aquã applicate:& boc erat genus litatiõis. Sciẽdũ tamẽ Varronẽ enumerare quot loca in italia sunt eiusmodi. vnde & Donatus dicit canuliæ qui dicit̃ locus a poeta circa fluuiũ qui calor vocat̃: quod ideo nõ ꝓcedit: quia ait:Italiæ medio. Sub mõtibus al. boc nisi ad totã italiã referas:nõ procedit:vt sint. Est in vallibus italiæ mõtuosæ.nam boc in loco montes nõ sunt. Nobilis notus quod sequẽtia indicant. An sancti valles. Loci an sancti.i. omni parte sancti quẽ dicit & siluis cinctũ & fragosum fluuio torrente.

Cede locis:ego si qua sup fortuna laborum est
Ipsa regam tales dederat saturnia voces
Illa autẽ attollit stridentes anguibus alas
Cocytiq̃ petit fidem supera ardua linquens
Est locus italiæ medio sub montibus altis
Nobilis:& fama multis memoratus in oris
An sancti valles densis bunc frondibus atrũ
Vrget vtrimq̃ latus nemoris:medioq̃ fragosus
Dat sonitum saxis:& torto vertice torres

DONA. Senior.Patbos ab ætate:itẽ a causa ꝙ pacis medius.Cupiditas pacis ostẽdit̃ ex diuitiis q̃si bello ꝓdere erat anxius. Perfecta discordia.Habuit rõnem psonarũ.Nam laus est i furia qđ in aliis ẽ vituperatio.Hoc etiã bis addã.Nõ solũ gloriat̃ deo quod fecit:sed ꝓmisit plura facturã.

CHRI. Dũ paci m.Patbos est a cã.nã nõ tã cõqueri t̃ de morte q̃ de cã mortis sic de Palamede. Quẽ falsa sub ꝓditione pelasgi. Insontẽ:infando iudicio:qa bella vetabat. Iustissim? vnus.facit cãm verisimilẽ.dirimebat.n.bella:qa erat iustissim?.itẽ quia ditissim?.Nã diuites bella oderũt. Amplectit̃ aũt vtrũq̃ genus diuitiaꝝ quæ apud antiquos erãt. Nondũ.n.aut mercatura aut aliis quæstib? inuẽtis totũ patrimoniũ aut in pecore aut i agris erat. Aequo:qa in neutrã ptẽ victoriã impellebat.Potẽs ꝓmissi:qa potuit præstare qđ ꝓmiserat. Funera.Nõ em̃ facile res ad pacẽ reduci poterat.nã cæsis bis q̃ i aliquo noie essent. Supba.qa victrix. Dic in amicitiã:ita pfecta est discordia:vt etiã te auctore in amicitia coire possint. Teucros ausonio.nã cũ infertiores iniuriã itulerint:difficile ẽ pacẽ fieri. Fraudis abũde ẽ.Nã pstata cã belli a furia & aliqs effectus cause reliqua facilia erãt. Talia.ironiã cõtinet bic locus. Te sup æthereas.nam furorẽ nõ amat deus. An sancti valles.bic locus in byrpinis est:vt apparet apud Plyn.

SER. Hic spec? b.Hoc nomẽ apud maiores triũ generũ fuit. Ennius fœmínino posuit. Horati? masculino. Quæ nemora aut quos agro i specus. Virg. Neutro.qđ bodie i numero singulari trib? tm̃ vtimur casib?. Pluralẽ tm̃ a genere masculino babem? i oibus casib?. Hinc ẽ ipi in defossis specubus q̃q̃ antiqui codices babeãt bic specus borrẽdus. Spiracula d.adit? a spirãdo:antiqui codices piracula babẽt quæ dicta sunt ἀπὸ τοῦ πέρατων:boc est a finibus inferoꝝ. Vorago. acberõtis exæstuatio. Cõdita e.alii condit legũt:& se subaudiũt. Leuabat.i.releuabat:recreabat cui p̃sentia sua erat oneri. Extremã s.bel. manũ. Qđ sup̃est:& est trãslatio a pictura quã manus cõplet & ornat extrema. Fœdati.cruẽtati. Implorãtq̃ d.ad auxiliũ & vltionẽ. Obtestãturq̃.l. ꝓpter cædem factã testẽ adbibẽt:& dicũt autores rupti fœderis eẽ troianos:cũ ipi pacis iura temerarint. Et igni i ipo feruore seditiõis. Teucros i re.vo.dicit teucros:aut iniuriose dictũ accipe q̃si exules ac pfidos. Attonite bac.q̃si baccbo. Furia em̃ agebat̃: & sic est dictũ:vt at medias int̃ cædes exul.a. Nemora a. per nemora. Thyasis.choreys. Neq̃ enim leue nomen a.Iuuena. Quæ nõ facit principis v. Martemq̃ fatigãt

Hic specus borrendum:& seui spiracula ditis
Mõstrant̃:ruptoq̃ inges acberonte vorago
Pestiferas aperit fauces quis cõdita erynnis
Liuisum numẽ terras cœlumq̃ leuabat
Nec minus interea extremã saturnia bello
Imposuit regina manũ:ruit omnis in vrbem
Pastorum ex acie numerus:cæsosq̃ reportant
Almonẽ puerũ:fœdatiq̃ ora galesi
Implorantq̃ deos obtestãturq̃ latinum
Turnus adest:medioq̃ in crimie cædis & ignis
Terrorem ingeminat:teucros in regna vocari
Stirpem admisceri pbrygiã.se limine pelli
Tũ quoꝝ attonitæ baccbo nemora auia matres
Insultant thyasis:neq̃ enim leue nomẽ amatæ
Vndiq̃ collecti coeunt:martẽq̃ fatigant
Ilicet infandũ cuncti contra omnia bellum
Contra fata deum puerso numine poscunt
Certatim regis circũstant tecta latini
Ille velut pelagi rupes imota resistit

Vt pelagi

Vt pelagi rupes magno veniente fragore
Quæ sese multis circũ latrantibus vndis
Mole tenet: scopuli ne quicq̃ & spumea circũ
Saxa fremũt lateriq; illisa refunditur alga
Verũ vbi nulla datur cæcũ exuperare potestas
Consiliũ & sæuæ nutu iunonis eunt res
Multa deos auraſq; pater testatus inanes
Frangimur heu fatis inquit ferimurq; procella
Ipsi has sacrilego pendetis sanguĩe pœnas
O miseri te turne nefas: te triste manebit
Suppliciũ votisq; deos venerabere seris
Nãq; mihi parta ges: omnisq; in limine portus
Funere fœlici spolior: nec plura locutus
Sepsit te tectis: rerumq; reliquit habenas
Mos erat hesperio in latio quẽ protinus vrbes:

Prælio cũ clamore deposcũt. Contra oĩa fata supius de lauinia. Fata deũ. Propter oraculũ Fauni. Peruerso. irato. Velut pelagi rupes. sic Cice. seditionẽ populi fluctibus coparauit i illis: dũtaxat fluctib⁹ cõcionũ. Bene Virgili⁹ eũ q restituit seditioi rupẽ vocauit. Mole te. hic distinguẽdũ: vt scopuli noiatiu⁹ pluralis sit. Cæcũ cõsiliũ. fremi tui populi bonũ nomẽ posuit.

Frãgimur. pmãsit in rupis trãslationẽ. Sacrilego sanguĩe: qa bellũ sumebãt cõtra volũtatẽ deor. Votisq; deos venerabere seris. qa religio rigida dicit semel mala cõmissa nulla ratiõe reuocari. Hora. Dira detestatio nlla expiat victima. Parta quies. s. vicinæ mortis bñficio. In limine portus. securitas ois in pmptu ẽ. Funere fœlici spolior: exequiis tm regalibus careo. Mos erat. Varro vult mortẽ esse cõmunẽ cõsensum oĩm simul habitantiũ: q inueterat⁹ cõsuetudinẽ facit. Hesperio in latio. hoc ẽ in antiquo. Nã vt in primo diximus: duo latia fuerũt: vnde nõ frustra hesperio addidit. Quod aũt dicit hanc cõsuetudinẽ antiquã fuisse: falsum est. Nã a Numa pompilio primũ instituta est: sed carmini suo: vt solet miscet historiã. Notandũ sane incõuexũ eẽ hunc locũ: siqs totius libri desideret textũ. Nã supra ait: Longa placidas i pace egebat. Itẽ dicturus est: Ardet in exida ausonia atq; imobilis ante: & nũc dicit: Mos erat hesperio in latio: supra etiã captiui pendẽt currus. Itẽ tyrrhenas isterne acies: quæ ne sint cõtraria accipiam⁹ italiã primo caluisse bellis: medio tpe quiesse: & ad antiquũ studiũ nũc reuerti: sicut romani bello flagrauere sub Romulo: quiere sub Numa: sub Tullo Hostilio prima studia repetiuerũt. Hincẽ q & ipse Virgi. ait: Lõga placidas i pace regebat nõ ppetua. Itẽ desuetaq; bello Agmina i arma vocat subito: ferrũq; retractat. Nã retractare ẽ repetere quod omiseras. Tale aliqd dicit de genere syllano. Salu. Nã volẽs ondere antiquos maiores eius cõsulares fuisse: vicinos vero ignauissimos. Syllã vero florẽtissimũ. Ait igit Sylla patriciæ gentis fuit: familia iam extincta maio; ignauia.

Quẽ ptinus. iugiter. deinde. Nã nũc tpis aduerbiũ: alibi loci: vt eũ ptinus vtraq; tellus vno foret.

DONA. Dat sonitũ. Cõpendiosa descriptio: i qua amnẽ & partẽ ex qua fundit & sonũ cadẽtis aquæ & cãm soni ondit. Nec min⁹ interea. i. interea nõ minus. Extremã m. nã in artib⁹ extrema man⁹ est: cũ amplius manus nõ reponit: qa opus est pfectũ. Obtestant. inuidiosis vocib⁹ lacerat: q; oĩa mala p troia norũ fœdus euenerãt. Teucros & stirpẽ phrygiã. p cõuicio posuit. q. d. indignos ad maximas dignitates vocari. Cõtra oĩa. ppter apes & incẽdiũ. Cõtra fata. i. snias deor & fauni respõsa. Circũstant. obliti regalis reuerẽtie. Deos & auras. Nã oĩbus cõtra stãtibus quẽ aliũ suæ snie potuit adhibere testẽ. Frãgimur frãgunt comoda nri imperii: & ponit signata verba i trãslatione. Nã frangit nauis: & fluctib⁹ instãtibus interit. Miseros. dolet errore peccantiũ. Nullus em sciens cadit in foueã scelerũ.

CHRI. Hic specus h. poetice describit biatũ: p quẽ ad inferos furia descenderet. Quod aũt addit cœlũ terrãq; leuabat ad moralẽ rõnem retulit: qa & magni & parui viri leuant qñ furore liberant. Ruit ois. qd mirũ si latinus cessit: cũ & ii q iniuria se a teucris lacessitos putabãt & turn⁹ & ii quorũ vxores amata comote erãt eodẽ tpe circũstaret tandẽ cessit Almonẽ. Empbasis ẽ in nomie q primũ regi pistoris filius. Puerũ. pathos ab ætate. Fœdati. pathos a mõ. In medio crimie. capta maxia occasiõe. Teucros. q. d. extremos & exules i regna vocari. Nã cui lauina tradebat eidẽ regnũ cõcedebat. Stirpẽ admisceri p. q si q̃rat degeneraturos latinos ex admixtiõe aduenar extorrũ & a patria pulsor. Se. s. p. habet emphasim pnomẽ. q. d. affinẽ tm regẽ etiã q sua fortitudine bacten⁹ illud regnũ ptexerit. Ergo cũ indignatõne pferendũ. Certatim vt ondat latinũ: nisi inuitũ nõ cessisse. Velut pelagi rupes: vt. p. r. Hæc cõgemiatio asserit cõpatioẽ nõ temere factã: sed penit⁹ verã esse. Sæuæ nu. iu. nõ fuisset supat⁹ a solis boibus nisi fuisset aduersus eũ Iuno deor & regnor regina. Frãgimur. grauis ẽ rei dãnatio cũ demõstram⁹ nos iuitos cedere. Sanguie. ne forte credatis illas eẽ leuiore. O miseri. ppter penas q̃s luetis ex scelere potuisset iure suo: sceleratos appellare: sed voluit miserãtis poti⁹ q̃ irascẽtis animũ ondere: si forte illos imutare possẽt. Te turne. cui⁹ auctoritate hæc maxie fiũt. Cõgemiauit aũt pnomẽ ad maiorẽ expressionẽ. Votis s. nõ em deor sæuitia hoc eueniet: sed tua ptinacia: qa serius q̃ oportuerit penitẽtia moueberis: deinde vt maiorẽ orationi auctoritatẽ afferat: apte ostẽdit multo pluris hæc illor q̃ sua interesse.

Albanæ coluere sacrum: nunc maxima rerum
Roma colit cum prima mouẽt in prælia martẽ:
Siue getis inferre manũ lachrymabile bellum

SER. Maxima rerum roma imperii potita. Mouent in prælia Martem. Nam moris fuerat in dicto bello in Martis sacrario ancilia cõmouere. Vnde est in. viii. Vterq; impulit arma. Siue getis inferre manũ lachrymabile bellum gerarum ferra

genus etiã apud maiores fuit. Nã ipi sunt mysi: quos Salu. a lucullo dicit eẽ supatos Hyrcanis ue. gens dicta a silua byrcania vbi sunt tygres. Arabis ue parãt. hic datiuus venit ab eo qd est hic arabus. Nam ab eo quod est hic arabs ab hoc arabe arabibus facit: sicut byber⁹. vnde in Luc. Occurrat biberibus alter: & biberus. Hora. Discet biberus rhodaniq; potor. Itẽ lectũ ẽ æthiops & æthiop⁹: sed mõ tm̃ æthiops dicim⁹. Aurorẽq; sequi. ingenti ambitu ipm̃ ortũ diei dici ꝑ populis. Partho sq; reposcere signa. hoc i honorẽ Augusti po fuit regnãte a parthis repetita sunt signa: quæ Crassus ꝑdiderat q cũ auiditate sua cõtra auspicia bellũ suscepisset: capt⁹ cũ filio est: & necatus infuso i os auro. Sũt geminæ belli portæ: sacrariũ hoc Numa pompilius fecerat circa vnũ argiletũ iuxta theatrũ Marrelli qd fuit i duob⁹ breuissimis tẽplis. Duobus aũt ꝑpter Ianũ bifrontẽ: postea captis faliscis ciuitate tusciæ inuẽtũ est simulacrũ Iani cũ frõtib⁹ quattuor: vñ qd Numa instituerat translatũ est ad forũ trãsitoriũ: & q̃ttuor portæ vnũ templũ ẽ institutũ. Ianũ sane apud aliquos bifrontẽ apud aliquos q̃drifrontẽ esse nõ mirũ est. Nã alii cũ diei dominũ volũt in quo ort⁹ est & occasus. Horati. Matutine pater seu iane libẽtius audis. Alii anni toti⁹ quẽ in q̃ttuor tẽpora cõstat eẽ diuisum. Anni aũt esse deũ illa res ꝑbat: q ab eo prima pars anni nomiat̃. Religione sacræ. tremẽdæ execrabiles. Nã & paulopost dicturus est. Tristesq; reludere portas. Ferri robora. bene addidit ferri. Nã omne qd forte ẽ robur vocam⁹. Quirinali trabea. Suetonius i libro de genere vestiũ dicit tria eẽ genera trabearũ. Vnũ diis cõsecratũ qd est tm̃ de purpura. Aliud regũ: quod est purpureũ & habet tm̃ albũ aliquid. Terciũ augurale de purpura & cocco mixtũ: quirinali ergo regali. Cinctuq; gab. gabinus cinctus est toga sic in tergũ reiecta: vt vna eius lacinia a tergo reuocata boiem cingat. Hoc aũt vestimẽti genere vtebat̃ cõsul bella indicturus. ideo qa cũ gabii cãpaniæ ciuitas sacris operaret̃: bellũ subito venit. Tũc ciues accincti togis suis ab agris ad bella ꝓfecti sunt: & adepti victoriã: inde hic ortus est mos. Insignis reserat stridẽtia li. c. Is q prior creatus ẽ insignẽ accipe primo loco creatũ: licet alter simílem habeat potestatẽ. Ipse vocat p. tria sunt vt supra diximus: militie genera. Sacramentũ in quo vnusquisq; miles iurat se nõ recedere: nisi præcepto consulis post cõpleta stipendia. i. militiæ tempora. Cõiuratio: quæ fit in tumultu. italico bello & gallico: qñ vicinũ vrbis periculũ singulos iurare nõ patiẽt̃: vt inter Gabios fuit. Euocatio: quod genus nũc tangit. Nam ad subitũ bellũ euocabat̃: vñ etiã consul solebat dicere qui vult rẽpub. saluã me sequat̃. Cõspirant. nam & tubæ simul flabant̃. Fœda ministeria. Cruenta more suo. Morantes. differẽtes. s. bella. Rupit saturnia p. acyrologiã fecit mutãdo Ennii versum. nam ille ait: Belli ferratos postes portasq; refregit. Immobilis ante: nõ semp: sed añ hac. Potest tm̃ & imobilis a furia. nam ante gessit bella: sed iure indicta p fœciales & patrem patratum.

Hyrcanisq; arabis ue parãt: seu tẽdere ad indos:
Auroremq; sequi: parthosq; reposcere signa
Sunt geminæ belli portæ: sic nomine dicunt
Religione sacræ: & sæui formidine martis
Centum ærei claudunt vectes: externaq; ferri
Robora: nec gustos absistit limine ianus
Has vbi certa sedet patribus sententia pugnæ
Ipse quirinali trabea. cinctuq; gabino
Insignis reserat stridentia limina consul
Ipse vocat pugnas: sequit̃ tum cætera pubes
Areaq; assensu conspirant cornua rauco
Hoc & tum æneadis indicere bella latinus
More videbat̃ tristisq; reludere portas
Abstinuit tactu pater: aduersusq; refugit
Fœda ministeria: & cæcis se condidit vmbris
Tum regina deum cœlo de lapsa morantes
Impulit ipsa manu portas: & cardine verso
Belli ferratos rupit saturnia postes
Ardet inexcita ausonia atq; ĩmobilis ante
Pars pedes ire parat campis: pars arduus altis
Puluerulentus equis furit: oẽs arma requirũt

DONA. Obseruatiões: aut legibus: aut assensibus boim sunt. Mos longo tpe custoditus legem facit quæ etiã ad posteros transit: vt hic patet. Sacrũ. quia nõ pro leui duxerunt quasi putarent sacrilegiũ cõmitti: nisi esset obseruatus. Roma. magna laus moris cũ a principe terrarũ populo seruet̃. Centũ ærei numerus & materiæ qualitas dat vim. Ianus. addit̃ ad robur portarũ deus qui bifrõs oia circũspiciat: ne furor & scelerũ portæ temere aperiant̃. Sedit patrib⁹. firma est oim sentẽtia. Vocat p. dat pugnã di potestatẽ. Iuno impulit. quod nõ decebat. Ergo ostendit̃ ptinax inimicitia. Neq; aperuit, solũ: sed euertit postes a cardine. Ardet inexcita. ecce quãtũ potuit factio Iunonis.

CHRI. Mouent martem qui sibi sacrificant orãt sibi assit: & ancilia in eius templo mouẽt. Mos autẽ a numa fluxit: sed ipse ad priscos: & vt multæ sic hoc retulit. Et quoniã vult hoc fictum videri nõ meminit populos: contra quos prisci bella mouebant: qui omnes intra italiæ fines versabant̃. Sed getis populi in sythia tartari dicunt̃. Hæc oia vident̃ ad Augustũ referẽda. nã neq; latini veteres neq; albani extra italiam bella gesserunt: qui mesos p aulũ martiũ & Canidiũ centurionẽ repressit: Thracas & sarmatas p p. Lentulũ. Hyrcanos p Tyberiũ: armenios: quor regio byrcania est: supauit Augustus. Et parthos ad concordiã venire: & signa a Crasso ablata reddere coegit. Per aquiliũ gallũ arabas domuit.

Trabea. trabearum tria sunt genera. Primũ diis sacrum tantũ ex simplici purpura. Alterum regibus: & deinde consulibus

libus cui eēt aliqd de albo. Terciū auguribus: sed hoc de purpura et cocco. Apud romanos trabea pinus est vsus Romulus. Hinc Ouidius: Trabeati cura quirini. Plinī? aūt scribit prætextas apud etbruscos orīginē inuenisse: & trabeis vsos fuisse reges. Cinctus teste Pōponio gen? ē vestis a cingēdo idē sentit Varro: vt de Hora. cincturos dixit tethegos. Gabinū addit: qa gabii sacrificātes itellexerūt de aduētu bostiū Itaqz vestes suffarcinātes ī bostes irruere: victoriāqz reportauere. Vnde romani ex bono augurio agab? accepe. Cōsul ergo indictur? bellū ad ianualē portā subsequētibus militib? accedebat. Inde ad caput circi maximi. Ibiqz dicebat. p.r. sanitibus bellū indicit. Iisdēqz verbis reclamabāt oēs. Inde & columela q erat ante templū Bellone ī capite circi maximi bastā iaciebat. Templū iā Numa ædificauit ad ímū argilecz inē duo fora inter capitoliū & palatiū: & statuit vt clausum pacē: apertū bellū significaret. Post bæc cū falíscos romani expugnassent: inde simulacrū Iani cū quattuor bultib? romā abduxerūt.

Pars leuis clypeos & spicula lucida tergent
Aruina pingui: subiguntqz in cote secures
Signaqz ferre iuuat: sonitusqz audire tubarū
Quinqz adeo magnæ positis incudibus vrbes
Tela nouant: atina potēs: tiburqz superbū
Ardea crustumeriqz & turrigeræ antemnæ
Tegmina tuta cauant capitū: flectūtqz salignas
Vmbonū crates: alii thoracas abenos
Aut leuis ocreas lento ducunt argento
Vomeris bunc: & falcis bonos: huc omēs aratri
Cessit amor: recogunt patrios fornasibus enses
Classica iamqz sonant: it bello tessera signum
Hic galeā rectis trepidus rapit: ille trementes
Ad iuga cogit equos clypeūqz: auroqz trilicem
Loricam induitur: fidoqz accingit ēnse
Pandite nūc belicona deæ. cantusqz mouere
Qui bello exciti reges: quæ quēqz secutæ
Complerint campos acies quibus italia tantū
Floruerit terra alma viris quibus arserit armis
Et meministis enim diuæ: & memorare potestis
Ad nos vix tenuis famæ perlabit ēaura
Primus init bellum tyrrbenis asper ab oris
Cōtemptor diuum mezentius: agmiaqz armat:
Filius bunc iuxta lausus. quo pulcbrior alter
Non fuit excepto laurentis corpore turni
Lausus equū domitor debellatorqz ferarum
Ducit agilina ne quiccp ex vrbe secutos
Mille viros dignus patriis qui lætior esset
Imperiis: & cui pater baud mezentius esset
Post bos insignē palma per gramina currum
Victoresqz ostētat equos satus bercule pulcbro
Pulcber auentinus: clypeoqz insigne paternum

SER. Tergēt. Ab eo qđ est tergeo terges. Fuit & tergunt a tergo tergis qđ de vsu penitus recessit. Aruina pingui. fm Suetoniū de viciis corpalib? aruina ē durū pingue qđ est iter cutē & viscus. Adeo magnæ: valde magnæ. Atina potēs ciuitas: bæc ē iuxta pontinas paludes dicta a morbis q̄ græce ἀτάι dicunt: quos paludis vicinitas creat. Tiburqz superbum: aut nobile: aut p transitū tangit illud qđ aliqñ cū a senatu auxilia poscerent tiburtes sub cōmemoratiōe bñficiorū: ꝺ tm̄ a senatu respōsuz acceperūt: Supbi estis. Crustumeri. mutauit: nā crustumeriū dicit. Turrigeræ antemnæ bñ murate. Antemnæ aūt dicte sunt q̄ amnis p̄terfluit: q̄si añ amnē positæ. Salignas vmbonū crates: vt dicit Sal. de lucanis: q de vimine facta scuta coriis tegebāt. Thoracas alienos: qa apud maiores loricæ pectora tm̄ tegebāt. Statī? Triplici seruant pectora ferro. Pectora nā tergo null? metus. Lento ducūt argento flexili argēto ducūt. í. extendūt. Est aūt & spōdaicus & recíprocus versus. Classica iāqz sonāt. bñ posuit amphyboliā. nā classi cū dixim?: & tubā ipsam & sonū. Classicū aūt est flexibilis tuba. Tessera signū. sym bolū bellicū: q̄ ad pugnā exeūtib? dat. s. ppter cōfusionē euitandā: vt fuit in bello Marii Lar deus in syllæ Apollo delphic? in Cæsare Venus genitrix. Trepidus. festin? more suo. Loricā induit. dixim? & i duo illa re & illā rem. Elicona deæ. parnassus mōs thessaliæ diuidit ī citheronē Liberi & beliconē: Apollinis cui? sūt musæ. Est aūt Home. versus. ΕΣΠΕΤΕΝΥΝ ΜΟΙ ΜΟΥΣΑΙ ΟΛΥΜΠΙΑ ΔΩΜΑΤΙΧ ΟΣΑΙΥΜΕΙΣ ΓΑΡΘΕΑ ΕΣΤΕ ΠΑΡΑΤΑ ΤΕΙΡΕΤΕ ΠΑΝΤΑ ΗΜΕΙΣ ΔΕ ΚΛΕΟΣ ΟΙ ΟΝ ΑΚΟΥΟΜΕΝ ΟΥΛΕΤΗΝ ΔΑΜΕΝ ΟΙΤ ΙΝΕΣ ΗΓΕΜΟΝΕΣ ΔΑΝΑΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙ ΡΑΝΟΙ ΗΣΑΝ. Quib? arserit ar. aut splēduerit: aut amore flagrauerit. Prim? init b. nō mirū si & cōtēptor diuū & sacrileg? Mezenti? cōtra piū prim? arma corripuit & sciēda ē poetæ affectatio. Nā amblesiā nefas ē dicere bic aliquos cōmemorat q̄s in bello nō inuenis: & i sequētib? aliquos inuenimus quos bic omnino nō posuit.

Tyrrbenis asperabo oriundo tbuscus non tunc de tbuscia venit: quem ante pulsum a ciuibus constat.
Agmia ar. aut eoz q eum secuti fuerāt: sicut eius filiū. nec ēm credibile est solū fugisse. Nā & Sta. dicit:
Vel quos mouet exul: et bæsit tristib? apta fides. Aut certe eoz q̄s turn? añ ei dederat. Aut Adrast? Polynici ī Statio q ait: Ne parua mouēs inglori? arma iret. Agilina. ex vrbe: cerete opido. Ne qcq̄: qa in plio perit: nec paternū recepit imperiū. Patriis q lætior eēt iperiis. Dign? q bīet impatorē poti? q̄ exa-

lem patrē. Pulchro forti: vt diximꝰ ſuꝑ. Pulcher. Auētinꝰ mōs vrbis romæ eſt: quē cōſtat ab auibꝰ eſſe nominatū: quæ de tyberi aſcēdētes illic aſcēdebāt: vt in. viii. legimꝰ. Dirarū eſt nidi domus oportuna noluerūt. Quidē etiā rex aborigenū Auentinus nomine illic & occiſus & ſepultus eſt: ſicut etiā albanorum rex Auētinus cui ſucceſſit Procas. Varro tñ dicit in gente po.ro. Sabinos a Romulo ſuſceptos iſtū acceꝑiſſe montē: quē ab auente fluuio ꝓuinciæ ſuæ appellauerūt auentinū. Cōſtat ꝯ varias opiniones poſtea ſecutas. Nam a principio auētinus dictus eſt ab auibus: vel a rege aborigenū: vnde hunc Herculis filium conſtat nomē accepiſſe nō præſtitiſſe. Inſigne pa. abſolute dixit.

DONA. Quinq; adeo. Numerū & magnitudinē exprimit. Vomeris. ecce qualis amētia vniuerſoꝝ agreſtiū fuit: vt inſtrumēta vitæ ꝓfutura in ꝓniciem vitæ verterent. Teſſera: ſignificat nūcium gerendū ſignificantē bellū. Pandite nūc. relaturus antiqtatis memoriā inuocat muſas: ne ſiue vera ſiue falſa referat culpā habeat: & inuocādo ꝓponit quid ſit narraturus. Primus. primus qa aſper: primus qa cōtemptor eorum deorū quibus autoribus æneas ad italiā venit: & cōiugium lauiniæ factū eſt. Laudat lauſum a fortitudine: quæ in pulchro corpore rara ſolēt eſſe.

Aruīna
Lardum
Adeps
Seuum
Sagina
Sepum

CHRI. Lucida ſp. t. i. tergēdo lucida efficiūt. Aruina. pingue ē inter cutē & viſcus: qđ vulgo lardum dicūt: ſed latini lardū appellāt carnē ſalſam: q̄ſi large aridā. Pingue aūt internū in animātibꝰ q̄ no rumināt adeps dicīt. In iis vero quæ rumināt ſeuū & ſebū dicīt. Sagina vero ē pingue arte & nō natura cōparatū & ꝑ totū corpus diſpſum. Inde ſaginare pecora & aues dicimus. In cote. cos lapis quo ferrū acuīt. Plī. plura genera ponit. Primū creticas: deinde laconicas laudat: & vtræq; oleo indiget. Nexias inē aquarias laudari dicit: ac inde armenias. Cilicias vero ex oleo & aq̄. Poſtremo ſcribit reptas eē in italia q̄ aqua trahant aciē acerrimo effectu: necnō trās alpes. Atina: vrbs iuxta pōtinas paludes poſt frabateriā in cāpania. Cruſtumeri. in latio opidū eſt albanoꝝ colonia. Antēnæ. dicte ſūt añ amnē: q in tyberim fluit a licu-

Cruſtumi
Ocrea

lis primꝰ: latii habitatoribꝰ. Ocreas. qbus induunt crura: vñ dicunt ocreæ quaſi ob crura. i. circa crura. Crura āt dicunt qa illis curramꝰ. Vmbo. media ps ſcuti q̄ apud priſcos eminebat. Recoquūt: recoquē-

Teſſera

do reficiūt: & iā erugine cōfectos reſtaurāt. Teſſera. ſignū bellicū: vt iter ſe ab hoſtibꝰ cognoſcant: vl̄ nomine vel aliq̄ alia re. Pandite nūc: in re difficili renouat inuocationē. Cōtemptor. diuū adeo curā ſacroꝝ añ oēm pietatē ponit poeta: vt nō vt Gapro videt: qa cōtemptis diuis i boies ſæuiret Mezentiū cōtemptorē deoꝝ dixerit. Nā & de biſiride: quē illaudatū dicit. idē dixiſſet: ſed qa curā ſacroꝝ diis nō exhibuit Nā vt ait Cato i originibꝰ: Mezētius rutilis impauit vt primitias q̄ diis debent ſibi offerēt. Et latini ſilis imperii metu ita vouerūt. O iupiter ſi tibi magis cordi ē nos ea tibi dare potiꝰ q̄ Mezētio: vt nos victores facias. Hinc ſacerdotis illa inſultatio. Hæc ſunt ſpolia & de rege ſupbo primitie. Agilina. refert Dionyſius bilicarnaſeus pelaſgos q in italiā venerāt cū auxiliū aboriginibꝰ cōtra ſiculos ex biſpania populos tuliſſent eoſq; pepuliſſet vna regnarūt: plurimaſq; vrbes babuerūt: iter q̄s fuit vrbs ceretinoꝝ: q̄ tūc agy-

Auētinus

la vocabat. Auētinus. mōs tyberi imminens ab Auētino ibi ſepulto. Vel vt Neuio placet ab auibꝰ: q̄ cū in tyberim potaſſent illuc ſe reciperēt: ergo ab aduētu auiū: vel ab aduētu populoꝝ: nā ibi erat Dianæ templū quod nūc ſabine dedicatū eſt: & oibus latinis erat cōmune. De boc Proptius. Pbillis auētinæ quæ dā eſt vicina Dianæ. Varro ab aduebēdo putat. Nā is collis a reliquis collibꝰ palludibꝰ erat diſcretus: & ex eo vrbe ratibꝰ aduebebant. Alibi idē Varro ait ſabinos ab eoꝝ fluuio auente auentinū nomiarūt.

SER. Centū angues. ſm Simonidē: vt diximꝰ ſupra. Collis auētini ſilua. in ſilua collis auētini: & dicēdo auētini: oñdit iam antea ita eē nomiatū. Rbea ſacerdos. alludit ad nomē matris Romuli: q̄ dicta ē ilia rbea ſiluia. Furtiuū. illicite cōceptū quippe a ſacerdote: ſic ait alibi: Et dulcia furta.

Mixta mæchiſa τι γέιοά græce dixit: mlier cōpēdioſe mortalis dixit: Cōſeqns nāq; fuerat vt diceret: mixta deo mortalis

Laurētia arua: Laurētū ciuitas plurimū potuit. nā oia vicina loca eiꝰ impio ſubiacuerūt: vñ nūc ait arua laurētia cū iuxta tyberim eius armēta hercules pauerit: ſ̄ ſm antiquū ſitū ante albā & romā tyberis laurētini fuerit territorii. Gerione extin. geriones rex fuit biſpanie: q ideo trimēbris fingīt: qa tribꝰ inſulis ꝑfuit: q̄ adiacēt biſpanie balearice minori: maiori ebuſæ. Fingitur etiam bicipitem canem babuiſſe: qa & terreſtri & nauali certamine plurimum potuit. Hunc Hercules vicit: qui ideo fingitur ad eum olla ærea tranſuectus quod habuit nauem fortem & ære minutā. Sane ſciendū declinari bic geryones geryone. vnde eſt: Ter gemini nece geryone vt anchiſes ſæ. Vnde vſurpauit Saluſtiꝰ: Ge-

Centū angues cinctāq; gerit ſerpētibus hydrā:
Collis auentini ſilua quem rbea ſacerdos
Furtiuum partu ſub luminis edidit auras
Mixta deo mulier poſtq; laurentia victor
Geryone extincto tyrintbius attigit arua
Tyrrbenoq; boues in flumine lauit biberas
Pyla manu ſæuoſq; gerunt in bella dolones
Et tereti pugnāt mucrone verūq; ſabello
Ipſe pedes tegmen torquens immane leonis
Teribili impexū ſeta cum dentibus albis
Indutus: capiti ſic regia tecta ſubibat
Horridus berculeoq; humeros inexus amictu
Tum gemini fratres tyburtia mœnia linquūt
Fratris tyburri dictā cognomine gentem
Catiluſq; acerq; coras argiua iuuentus
Et primā ante aciem denſa inter tela ferunt
Ceu duo nubigenæ cum vertice mōtis ab alto
Deſcendūt

Descendunt centauri homolen: ottrynq; niualẽ
Linquẽtes cursu rapido dat euntibus ingens
Silua locum & magno cedunt virgulta fragore
Nec prænestinæ fundator defuit vrbis
Vulcano genitũ pecora inter agrestia regem
Inuentũq; focis omnis quem credidit ætas

ryonis dicens: Eeniens autẽ Hercules de hispania p campaniã in quadã cãpaniæ ciuitate pompã triũphi sui exhibuit. vñ põpeii dicit̃ ciuitas: postea iuxta baias caulã bobus facit: & eã sepsit q locus boaulia dictus: bodieq; boauliæ dicit̃. Tyrinthius a tyrintha ciuitate argis vicina vbi nutrit̃ est. Tyrrbenoq; boues i flu.la.i.admitatio locoꝝ lõginqtate. Pila ma.pila ꝓprie ẽ basta romana: vt gessa gallorꝝ: sariſſæ macedonũ. Dolones.dolo ẽ: aut flagellũ intra cui? virgã latet pugio: aut ſm Varronẽ ingẽs cõtus cũ ferro breuiſſimo. Dolones'aũt a fallẽdo dicti sunt quod decipiãt ferro: cũ speciẽ præferãt ligni: & muti voluũt p teretes mucrones dolones dici: p veru sabellũ pila significari. Ipse p.ad gen? respicit. Nã & Hercules semp pedes incesset: cũ equos habuerit nobiliſſimos. Torquẽs sustinẽs: vt axem humero torquet.

Horridus.tremebũdus: nõ reuera borribilis. Tyburtia mœnia.l.de græcia tres frẽs venerũt ad italiã: Catillus: Coras: Tyburn?. Hi sil'oẽs vnã fecere ciuitatẽ: & eã de fratris maioris noie tybur appellauerũt: licet & alias fecerint singuli. Nũc ergo dicit duos ad bella venisse dimisso in ciuitate ad custodiã Tyburte vel Tyburno: Catillus vnde mõs Catilli: quẽ Carelli dicũt p corruptionẽ. Coras a cui? noie est ciuitas in italia. Descendũt centau.ex hac cõpatiõe equites eos fuisse intelligim?: qđ tñ dicitur? ẽ postea. Nec nõ celeresq; latini: & cũ fratre Coras & virginis ala camillæ. Homole otrinq; niua.mõtes thessaliæ. In gens silua locũ & magno virgulta: cũ vtiq; cedit silua: cedunt virgulta minore ad maius venire debuerit.

Nec prenestinæ fun.de.vr.de ciuitatib? toti? orbis multi quide ex pte scripserũt ad plenũ: tñ Ptolemeꝰ græce: latine Plini. De italicis etiã vrbib? Higius plenissime scripsit: & Cato in originib? cõditarũ vrbiũ dissensio inuenit̃: adeo vt ne vrbis quidẽ romæ origo diligẽter possit agnosci. Nã Salu.dicit vrbẽ romã sicuti ego accepi cõdidere atq; habuere i initio troiani: & cum his aborigenes. Alii ab Euãdro: ſm quos Virgi. Tũc rex Euãdrus romanæ cõditor arcis. Alii a Romulo: vt En bui? nate hauspicis illa inclyta roma. Si igit̃ tantæ ciuitatis certa rõ nõ apparet: nõ miꝝ si i aliaꝝ opinione dubitatẽ. Vñ nec hystoricos: nec cõmentatores varie dicẽtes impitiæ condẽnare debem?. Nã antiqtas creauit errorẽ: & plericq; fundant: plericq; augẽt: & ad se trãsferũt noia. Quã rẽ etiã nõ parũ errorẽ afferre manifestũ est: vt ecce laurentũ a pico factũ: vt est laurẽtius regia pici. Itẽ a Lauino latini fratre ẽ lauiniũ dictũ. Itẽ a latino laurentiũ. Itẽ a lauinia laurolauiniũ. Nec prænestine fundator d.v.prænestæ locus ẽ baud lõge ab vrbe dictus ἀπὸ τῶν πτίνων.i.ab arboribus ilicibus quæ illic abundãt: ibi erãt pontifices & dii indigetes: sicut etiam romæ erant: & etiã illic duo fratres q diui appellabant̃: borũ soror dũ ad focũ sederet resiliẽs scintilla eius vterũ pcussit: vnde dicit̃ cõcepisse: postea enixa puerũ iuxta templũ Iouis abiecit quẽ virgines aquarũ euntes iuxta ignẽ inuẽtũ sustulerũt q a fonte baud longe erat. vñ Vulcani dictus est̃ filius.

DONA. Centũ angues. Gloriæ causa hydrã gestabat: sed ludibriũ matris ex hoc apparebat. Tergũ leonis ꝑter hydrã etiã leonis pellẽ aliud insigne paternũ gestabat. Geminos.vel simul natos: vel duos: vt alibi: Gemini a tenedo.

CHRI. Geryone extincto. Vide Seruiũ. Hesiodus etiã ait medusa cũ neptũno cõcubuit: verũ eũ illi ca put abscisum ẽ ex vtero duo filii emicuerũt Pegasus equ? alatus & Chrysaor: sic dictus: qa cũ aureo ense nat? ẽ. Chrysaor relicta terra ad cœlũ accessit Ioui tonitrũ & fulmẽ ferẽs. Hic etiã genuit Geryonẽ quem Hercules interemit. Tyrrbeno flumie b.b.dictũ ꝓ miraculo: qđ tanta fuisset vis Herculis: vt tã ex longinquo prædã abduxisset. Terreti mucrone: mucronẽ aciẽ ferri intelligim?. Erat g mucro teres.i.ita basta loga atq; rotũda eẽt aculeata. Torquẽs.inuoluẽs circũ se. Tyburtina mœnia.tyburtes originẽ multo ante vrbem habẽt. Apud eos extabãt ilices tres tyburte cõditores vetustiores. Hæc Pli.atq; addidit fuisse filiũ Amphiarai qui apud thebas periit: & natũ esse ex sorore Adrasti: & in italiam venisse cũ Cora & Catillo fratribus. Geryon Tyburtes

Cæculus: hunc legio late comittat̃ agrestis
Quiq; altum prænestе viri: quiq; arua gabine
Iunonis gelidum quæ anienem & rosida riuis
Hernica saxa colunt: quos dives anagnia pascit
Quos amasene pater. nõ illis omnibus arma
Nec clypei currus ue sonãt: ps maxima glãdes
Liuentis plumbi spargit: pars spicula gestat
Bina manu: fuluoq; lupi de pelle galeros
Tegmen habent capiti: vestigia nuda sinistri
Instituere pedis: crudus tegit altera pero
At messapus equum domitor neptũnia proles

SER. Cæculus hũc.l.Cæcul? aũt ideo: qa minorib? oculis fuit quã rẽ effecit frequẽter fum?. hic postea collecta multitudine postq; diu latrocinat? ẽ prænestinã ciuitatẽ i motib? cõdidit: & cũ ad ludos vicinos populos inuitasset, cœpit eos hortari vt secũ habitarẽt: & ꝓ gloria iactare se filiũ Vulcani quod cũ illi no crederẽt iuocato Vulcano: vt filiũ suũ cõprobaret: ois illius multitudinis cœt? flama ẽ circũdat?: quo facto cõmoti oẽs sil' habitauerũt: & Vulcani filiũ eẽ crediderũt. hinc est: Quis quẽ credidit ætas: q̃si post dubitationẽ: & qa sine dubio ætas varia in spectaculis fuit. Dicimus aũt & hoc prænestе: vt Quiq; altũ ꝓnestе viri: & hæc prænestis. vñ est: Cũ primã aciẽ prænestе sub ipsa Strauit. Quiq; arua Gabinæ Iunonis. Gabii diu in agris

morati tandē gabios cōdiderūt:vñ perite arua dixit nō mœnia. Sane illic Iuno religiosissime colit̄. Est aūt locus baud longe ab vrbe. Gelidūq; anienem. Anio fluui⁹ baud lōge ab vrbe est:sed hic eupboniā secut⁹ ē.nā Ennius anionē dixit iuxta regulā. Hernica sa.c. Sabinorū lingua berne saxa vocant̄: Quidā dux maior gabinos de suis locis elicuit: & habitare secū fecit i mōtib⁹ saxosis:vñ dicti sunt bernici. Dines anagnia: aut fertilis: aut allusit ad bystoriā.nā Antoni⁹ Augusti sorore cōtempta postq; & Cleopatrā duxit vxorē: monetā ei⁹ in anagnia ciuitatē iussit feriri. Quos amascene p.aut pascis:aut sit antiptosis:quo pascit Amasenus.est aūt fluuius vicinus ciuitati priuernæ:quæ ē in cāpania. Arma.scuta. Clypei.scuta maiora dicti genere dicit. Vestigia nuda sinistri. At q ipse est impugnātibus primus:sed bñ nudus est:qa regit̄ scuto Dextrū aūt rectū esse cōueniebat:q̄si ab armis remotū. Pero.rusticū est calciamētū: & traxit boc a græco more. vnde isti transierāt:vñ boc armor⁹ fuerat genus. At messapus equū.d.n.pro.Hic messapus p Ignē aūt ei nocere nō posse ꝓpter neptūnum dicit:qa est aqua⁹ deus. Ab boc Ennius dicit se originem ducere. vnde nūc & cantātes inducit eius socios & eos cōparat cygnis. Domitor autē equor⁹ q̄si a patre inuētor⁹. Hi fescenīnas acies. Fescenīnū opidū est campaniæ:vbi nuptialia inuenta sunt carmina. Hi aūt populi ducūt originē ab atheniēsibus. Aequosq; falli. Falliscos Hilesus cōdidit imutato.b.in.f. Falisci dicti sūt:sicut febris dicit̄ q̄ antea bebris dicebat̄. Formiæ quæ bormiæ fuerūt ἀποτῆς ὁρμῆς Nam posteritas in multis noibus.f.p.b.posuit. Iusto aūt dixit:quia po.ro.missis decē viris ab ipsis iura fœcialia collegit:& nōnulla supplemeta.xii. tabularū:quas habuerāt. Nā ab atheniēsibus decē habuerūt tabulas. Hi soractis babēt arces. Soracte qui est mons apud byrpinos baud longe a flaminia. Flauinia arua. Locus est in italia flauiniū nomie. Et cimināicū mōte lacū. & lacus & mons boc noie appellat̄. Sane boc habet fabula. Aliquādo Hercules ad bos populos venit:qui cū a singulis ꝓuocaret̄ ad ostendendā virtutē defixisse dicit̄ vectē ferreū quo exercebat̄: q cū terræ eēt affixus & a nullo potuisset auferri:iā ropena q̄ iuxta camœnas ē nomē accepit. Aequati nu.digesti i ordinē cōgrueter sicut decebat. Liq̄da int nubi. Pura:ꝫ nil tā cōtrariū nubib⁹.nā liq̄dæ nō sunt.g nubes ꝓ aere posuit:vt liq̄dis i nubib⁹ arsit arūdo olim boim industria faciebat:ex quo præceps atq; angustus ferebat̄. Inde p tyburtinū saxum præcipitat̄ in latium. Tyberim intrat. Dicit̄ anio anionis ab Ennio. Mansit tñ vsus vt dicat̄ anio anienis. Sūt q dicāt saxosa habitāt. Hor⁹ metropolis anagnia sabinor⁹ natio est Vestigia nuda.f.hæc cōsuetudo in italia non fuit:sed norat Maro bernicos a pelasgis oriūdos:& ab bernico duce appellatos: & iō morē quē de æthonia describēs quo quisq; habitu ad aprum mactandū venerit:eundē pedem Maro dixit:quem Eurypedes. Sed Eurypedē repbendit Aristoteles:qui ait nō leuū:sed dextrū pedem nudū illos gerere.

Anio

Hernici

SER. Et lōga canoros. Dant p colla modos. ſm Plinīū qui ait in naturali bystoria cygnos ideo suaui⁹ canere:qa colla longa & inflexa babēt & necesse ē eluctantē vocē p longū & flexuosū varias reddere modulatiōes. Sonat amnis:caystrū mysia regione dicit q cobæret asiæ paludi quā cuz significam⁹ a lōga ē:cū sit breuis si ꝓuicia significare soluerim⁹:qđ significat̄ i geor. vt atq; asia circū Dulcib⁹ in pratis rimant̄ prata caystri. Volucrū raucarū. Raucum ΤΩΝΛΕΩΝ licut graue olētis. Nā legim⁹:Grauiter spirātis copia thymbræ. Sciendū tamē Virgiliū ſm morem ꝓuinciæ suæ locutū in qua bene canētes cygni rauciores vocant̄. Ecce sabinorum vsurpat boc. Nam Clausus dux sabinorū post exactos reges cū quinq; milibus clientū & amicorū venit romā & susceptus habitā-

Quem neq; fas igni cuiq; ne sternere ferro
Iam pridem resides populos:desuetaq; bello
Agmina in arma vocat subito: ferrūq; retractat
Hi fescenīnas acies:equo osq; falliscos
Hi soractis habent arces:flauiniaq; arua
Et cimināicū monte lacum:lucosq; capenos
Ibant æquati numero:regemq; canebant
Ceu quōdam niuei liquida inter nubila cygni

Cum sese e pastu referunt:& longa canoros
Dant p colla modos:sonat amnis: & asia longe
Pulsa palus.
Nec quisq; æratas acies ex agmine tanto
Misceri putet:æreā:sed gurgite ab alto
Vrgeri volucrū raucorum ad littora nubem
Ecce sabinorū prisco de sanguine magnū
Agmē agens clausus magniq; ipe agmis instar
Claudia nūc a quo diffundit̄ & tribus & gens
Per latinum post̄q; in partē data roma sabinis
Vna ingens amiterna choros:prisciq; quirites
Ereti manus omnis:oliuiferæq; mitiscæ

Qui nomentū

Quí nomentū vrbem: quí roſea rura velíní:
Qui tetricæ horrentís rupes. montēq; ſeuerum:
Caſperiāq; colunt: foruloſq; & flumē hymellæ
Qui tybrí fabarímq; bíbunt: quos frígida míſit
Nurſía: & ortynæ claſſes populíq; latíní:
Quoſq; ſecans ínfauſtū ínterluit allía nomē.
Quā multí líbyco voluūtur marmore fluctus
Sæuus vbí orion bíbernís condit vndís

dam vrbis ptē accepit: ex quo & Claudia & trib? ē familia notata. Priſco de ſan. de antiqs ſabinis. Magnū agmē: ppt qnq; milia dientū. Postq; in ptē data. r. í. Hoc de alía traxit hiſtoria. Nā poſt ſabinaq; raptū & factū ínter Romulū & Tytū tacitū recepti ín vrbē ſabini ſunt: ſed hac lege: vt i oibus eēnt ciues romani: excepta ſuffragii rōne: nā magiſtrat? nō creabāt. Amiterna cbors. de amiterno opido. Priſciq; quirites. i. ſabini. Priſci aūt ideo: quia poſt fœdus Titi & Romuli placuit: vt q̄ſi vn? de duob? fieret populus. Vñ & Romani quirites dicti ſunt: quod nomē ſabinorū a ciuitate curib? fuerat: & ſabini a Romulo dicti ſunt. Ereti manus oīs. Opidū eſt dictū a Iunone: id eſt Ηρα ϛ quæ illic colit. Oliuiferæq; mitiſq; hæc trebia poſtea dicta eſt: quā modo trebulā dicūt. Apud hanc Hannibal deleuit populū romanū. Luc. Quod ín punica natí tēpora cannarū fuiſſe Trebiæq; iuuētus. Quí nomentū vrbē hoc ex ſua pſona dicit poeta. Nā adhuc ciuitas nomē tana nō fuerat: vt in ſexto aít: Hí tibí nomentū & gabios. Itē Hæc tum nomia erūt. Roſea rura velíní. Velinus lacus eſt iuxta agrū: quí Roſulanus vocat. Varro tamē dicit lacum hunc a quodam conſule in nartam vel nartem fluuium deriuatū. nam vtrūq; dicit eſſe diffuſum: poſt quod tanta ſecuta ē eo loco fertilitas: vt etiam perticæ longitudinē altitudo ſuperaret berbarum: qui etiā quātum per diem demptū eſſet tantū per noctem creſcebat. Quod Virgilius ad ſuam ꝓuinciam tranſtulit dicens: Et quātum longis carpent armenta diebus Exigua tantū gelidus ros nocte reponet. Tetricæ bor. r. Tetricus mons in ſabinis aſperrim?. vnde triſtes boies tetricos dicim?. Montēq; ſe. nomen propriū mōtis: ſicut agri roſeus. Caſperiāq; co. Caſperia & foruli ciuitates fuerūt. Flumel hymellæ. hymella fluuius eſt: & ſic dixit hymellæ flumen vt buthroti vrbem. Qui tybri fa. q; Bene bíbunt: nāq; tyberis fluuius in tuſcia oritur: ſed tranſit etiā p ſabinos vnde bibūt nō poſſidēt dixit: & ſciendū Turni dare auxiliū a tractu picenī ſamni cāpaniæ & ꝓ parte apuliæ. Oīs vero tuſcia ſupior & venetia æneæ præſtat auxiliū. Fabrim autē quē dicit ipſe p ſabinos tranſit: & farfarus dicit. Plau. Diſſipabo te tanq̄ folia farfari. Oui. Et amœnæ farfarus vmbræ. Frígida m. n. Piceni ciuitas. Frígida aūt reuera: aut certe venenoſa nocēs Gracchi nāq; in cōcionibus ſuis nurſinos ſceleratos appellauere & ſciendū Virgi. hiſtoriaq; rem p tranſitū tangere. Ortynæ claſ. Ortini equites qui claſſes dicunt: vnde & eorū tubas claſſica dicimus: & pares populi claſſes vocamus: quæ quinq; fuerunt. Populiq; la. quí intereant albani montis viſcerationi. Infauſtū interluit al. no. Allía fluuius baud longe ab vrbe eſt: iuxta quē galli Brēno duce quito decimo Kal. Auguſtas die deleto exercitu poſt triduū deleuerūt etiā vrbē excepto capitolio. Sane alia dicitur cui additē vnum l ꝓpter meritū vt reliquias Luc. bene poſuit vt Quas aliæ clades. Marmore. mari.

DONA. Liuentís plumbis. Plūbeis maſſulis pugnabant. Ceu quōdam. barum auium cōparatōne oſtendit bos inertes & delicioſos.

CHRI. Et longa canoros. De ſignis díximus in buco. Aſia. de hac ín geor. Sabinorū. de quibus in geor. M. Cato. Sabinos primū habitaſſe dicit prope amiternū in vico nomie Textrina: deinde cū aborigínibus in agro reatino & multas feciſſe colonias: inter quas cures. Quidā aiunt quoſdā lacones aſperitatē legū Lycurgi fugiētes in italia pōtinas. paludes templū Iunonis feroniæ cōſtituiſſe. Deinde eoꝝ ꝑs migrarūt i agrū ſabinū: et cum illis habitarūt. Vñ oebalii. i. lacedæmonii dicti ſunt ſabini. Ait Dionyſius. Mutiſcæ. ſabinoꝝ vrbs appellata aliter Trebula et ſuffena. Ait em Pli. Rheatini trebulani qui cognomi nant mutiſci et q ſuffenates. Nomētū. vrbs nō lōge a roma. Hāc Romul? coloniā fecit dictū ē a Nomēto cōditore ait Dionyſius. Allía. flumē nō longe ab vrbe vbí duce Fabio exercit? populi romani cæſus eſt poſtridie ídus quintiles qui dies alienſis dicit & inter atros habet. Erant em atri dies triduani: id eſt qui erāt poſt kalendas: nonas: et ídus: quos alíi ad correptionē nominis cōmunis appellabant. Sabini Mutiſcæ

Vel cum ſole nouo denſæ torrent aríſtæ.
Aut bermi campo: aut lyciæ flauētibus aruis
Scuta ſonant: pulſuq; pedum cōterita tellus
Hinc agāmemnonius troiani nominis hoſtis
Curru iungit baleſus equos: turnoq; ferores
Mille rapit populos: vertunt fœlicia baccho
Maſſica quí raſtris: & quos de collibus altis
Aruncí míſere patres ſidicinaq; iuxta
Aequora quāq; cales línquūt amniſq; vadoſi:

SER. Vel cū ſole nouo. Prima æſtatis ptē etiā ſol nou? ē. viii. kal. Ianuarias die: ſed tūc nō ſunt ariſtæ: quas ab ariditate dictas eē cōſtat. Aut bermi cāpo. bermus lydiæ fluuí? ē. q ſupfuſis cāpis gignit fertilitatē: vnd barenas aureas fingit trabere.

Lyciæ flauētib? aruis. ꝓuincia eſt fertilis frugū. Hinc agāmēnonius t. n. h. agāmēnonis plericq; comitē plericq; nothū filium volūt: q cū veniſſet ad italiā audito aduētu æneæ in bellū ruit nō amore Turni: ſed odio hoſtilitatis antiq: vñ aít troiani nois hoſtis. Rapit po. raptū abducit et iā campaniæ loca cōmemorat. nā Maſſic? mōs ē vitib? plen?. Maſſica aūt dixit vt menalia Arūci míſere prēs. iſti græce auſones no-

minant. Sidicinaq; iuxta.ab oppido ſidicino. Cales linquũt:ciuitas eſt cãpaniæ. Nã in flaminia ẽ quæ cale dicit: & in gallia boc noie:quã Sal. captã a Perpẽna cõmemorat. Amniſq; vadoſi. Accola vulturni. fluuius q iuxta cumas cadit i mare.

Saticulus aſper. Populus cãpaniæ aſperioribꝰ. Oſcorũq; ma.Capueſes dicit:q antea opbici appellati ſunt: qđ illic plurimi abũdauere ſerpẽtes. Adides illis tela.Adides ſunt tela quædã antiqua:adeo vt nec vſq; cõmemorent i bello. Legit tñ q; ſit clauæ cubito ſemis factæ eminentibꝰ binc inde acuminibꝰ: quæ ita in boſtẽ iaciunt religatæ loro vel lino:vt pactis vulneribꝰ poſſit ad dominos redire. Putatur tñ eſſe teli genꝰ: qđ p flagellũ i immẽſum iaci põt. Leuas cetra tegit.ſcutũ loreũ q vtunt afri & biſpani. Falcati cominꝰ enſes.affectauit varietatẽ. Nã cõſequẽs fuerat:vt diceret dextras armarũt gladi falcati. Falcatus aũt enſis ẽ harpe q̃ vſus ẽ Perſius: Lucanꝰ ait: Harpon alteriꝰ mõſtri iã cæde rubentẽ. Oebale. Oebalus filiꝰ eſt Telonis & nymphæ Sebetridis. Hæc aũt eſt iuxta Neapolim: ſed Telo diu regnauit apud capreas inſulã cõtra Neapolim ſitã. Filius vero eius patriis nõ cõtentus imperiis trãſit ad campaniã:& multis populis ſubiugatis ſuum dilatauit imperiũ.

Accola vulturni pariterq; ſaticulus aſper.
Oſcorumq; manus:teretes ſunt adides illis
Tela:ſed bælento mos eſt aptare flagello.
Leuas cetra tegit falcati comínus enſes.
Nec tu carminibus noſtris indictus abibis
Oebale quẽ generaſſe telon ſebetride nympha
Fertur:tbeleboum capreas cum rege teneret
Iam ſenior patriis:ſed non & filius aruis
Contentus late:iam tum ditione premebat
Sarraſtes populos & qui rigat æquora ſarnus
Quiq; rufas batulũq; tenẽt:atq; arua celẽnæ.
Et quos maliferæ deſpectant mœnia bellæ:
Teutonico ritu ſoliti torquere cateias:
Tegmina quis capitũ raptus de ſubere cortex;
Aeratæq; micant peltæ:micat ereus enſis
Et te montoſæ miſere in prœlia nurſæ
Vfens inſignem fama:& fœlicibus armis:
Horrida præcipue cui gens aſſutaq; multo
Venatu nemorũ duris æquicola glebis:
Armati terram exercent:ſemperq; recentes
Conuectare iuuat prædas & viuere rapto.

Tbeleboũ capreas cũ reg.t. Cũ teneret capreas regna Tbeleboũ. Nam tbeleboæ caprearũ ſunt populi:quos Telo ſuo regebat impio. Saraſtes populos. campaniæ. ſunt a ſarno fluuio. Rufas batulũq; te. Caſtella campaniæ. Arua celẽnæ. Iunonis locus eſt campaniæ celẽna ſacer Iunoni. Et quos mal. def. m. b. multi nolã volũt intelligi & dicũt iratũ Virgi. nomẽ eius mutaſſe ppter ſibi negatũ boſpitiũ:& id apte noluiſſe dicere:ſed oñdere p periphraſim:nã illic punica mala naſcunt: vt nũc bella p nolana poſuerit. Alii volunt accipi mœnia bellæ vt ſit ſynalypha & legat mœnia bellæ. Cateias. Telagallica. vñ etiã teutonicũ ritũ dixit. Raptus de ſu. co. Bñ raptus:qa recẽs ſuberis cortex in q̃uis formã tota flectit facilitate. Mõtoſæ miſ. Ciuitas i mõtibus poſita. Inſignẽ. f. Bene fama:qa eũ occidet Gyas vt Vfentẽ Gyas cadat ipſe. Fœlicibus armis. dũ affuit fortuna. Horrida p̃cipue cui gens. Aequicolã gentẽ dicit:& morũ & vitæ q̃litate p̃durã. Sane aliud pendet ex alio:ideo erãt borridi ga venabant. Itẽ venabant:quia habebãt duras glebas. id eſt fertiles. nam molles feraces ſunt: vt in geor. docet:& cui pũtre ſolũ. nãq; boc imitamur arando.

DONA. Nihil refert dignum quod ſcribat Donatus.

CHRI. Maſſica. Maſſicus mons Campaniæ. Poeta tñ imitatus græcos maſſica in plurali dixit: vt gargara & menalia. Oebale. vide Seruiũ. Falcati comínus enſes. Ergo aclides tela erant: quibus eminus pugnabant.

SER. Quin & marrubia venit de gente ſacerdos. Medea qñ relictis colchis iaſonẽ ſecuta eſt dicit ad italiã pueniſſe: & populos quoſdã circa fucinũ ingentẽ lacũ habitãtes: q marrubii appellabant: quaſi circa mare habitantes ppter paludis magnitudinẽ docuit remedia cõtra ſerpẽtes q̃q; alii marrubios a rege dictos velint. Hi ergo populi medeã angitiã noiauerũt ab eo qđ eius carminibꝰ ſerpẽtes angerẽt ab bis nũc Vmbronẽ veniſſe dicit no regẽ ſed ducẽ: ſunt autẽ iſti marſorũ populi. Frõde ſup galeã & fœ. c. o. Cõptus frõdibus feſtæ oliuæ. Vipereo gene. terrenis ſerpentibus. Grauiter ſpirantibus by. atq; ſerpẽtibus g̃grauiter ſerpentibus ſolo nocentibus flatu. Luc. Ante venena nocent. Spargere. conficere: vt Spargere venena dicerũt. Arte. l. Leuiores eẽ fa

Quin & marrubia venit de gente ſacerdos
Fronde ſup galeam:& fœlici comptus oliua
Archippi regis miſſu fortiſſimus vmbro
Vipereo generi:& grauiter ſpirantibus hydris
Spargere qui ſomnos:cantuq; manuq; ſolebat:
Mulcebatq; iras:& morſus arte leuabat:
Sed non dardaniæ medicari cuſpidis ictum
Eualuit:neq; eum viuere in vulnera cantus
Somniferi & marſis quæſitæ in mõtibus herbæ:
Te nemus angitiæ vitrea te fulcinus vnda
Te liquidi fleuere lacus.
Ibat & bippolyti proles pulcherrima bello
Virbius inſignem quem mater aricia miſit.

Eductum

Eductum ægeriæ lucis hymetia circum
Littora: pinguis vbi: & placabilis ara dianæ:
Nãq; ferũt fama hippolytũ postq; arte nouercæ
Occiderit patriasq; explerit sanguine pœnas
Turbatis distractus equis ad sydera rursus
Aetherea. & superas cœli venisse sub auras
Pæoniis reuocatũ herbis & amore dianæ.
Tum pr̃ oĩpotẽs aliquẽ indignatus ab vmbris
Mortalem infernis ad limina surgere vitæ
Ipse repertorem medicinæ talis: & artis
Fulmine phœbigenã stygias detrusit in vndas
At triuia hippolytũ secretis alma recondit
Sedibus: & nymphæ ægeriæ: nemoriq; relegat:
Solus vbi in siluis italis ignobilis æuum
Exigeret: versoq; vbi nomine virbius esset.

ciebat: vt Nostrũq; leues quæ cũq; laborẽ
Medicari cuspidis ictũ. Medicor illã rẽ & illi rei: sicut modulor & moderor & comitor. Liq di fluere lac. etiã alii. Ibat & Hippolyti p. p. bel. Theseus mortua prio re vxore Hippolitæ Phædrã Minois & Pasiphaes filiã supinduxit nouercã Hippolito: q cũ illã de stupro interpellantẽ cõtẽpsisset: falso ad patrẽ detulit: qđ ei vim voluisset inferre. Ille Aegeũ patrẽ rogauit vt se vlciscereť. Ille agitati currũ Hippolyto phocã imisit: quã equi territi eũ traxerũt Diana eius castitate cõmota reuocauit eũ ab inferis p Aesculapiũ filiũ Apollinis & Coronidis: q nat⁹ erat execto mris vẽtre: ideo qđ cũ Apollo audiuisset a coruo eius custode eã adulteriũ cõmittere iratus Coronidẽ maturo iã ptu cõfixit sagittis: coruum vero nigr̃ fecit ex albo & execto ventre Coronidis ꝓduxit æsculapiũ: q factus ẽ medicinæ pitus. Hunc postea Iupiter ꝓpter reuocatũ Hippolytũ interemit: Vñ Apollo irat⁹ ei cyclopas fabricatores fulminũ sagittis cõfixit: ob quã rẽ ab Ioue iussus ẽ admeti regis nouẽ annis armẽta pascere diuinitate deposita: sed Diana Hippolytũ reuocatũ ab inferis i aritia nymphæ cõmẽdauit Egeriæ: & cũ Virbiũ q̃si bis virũ iussit vocari: cui⁹ nũc filiũ cognomine dicit in bellũ venire adeo oia ista fabulosa sunt. Nã cum castus vbiq; inductus sit: & q semp solus habitauerit: habuisse tñ fingiť filiũ. Reuera aũt etiã supra diximꝰ: Virbius est numẽ cõiunctũ Dianæ: vt matri deũ Artis: Mineruæ Erichthoni⁹: Veneri Adonis. Quẽ mater aritia misit. Ciuitas iuxta Albã. Mater aũt ꝓpter Augustũ dicit q fuerat ex Arcina mr̃e Atia ꝓgenit⁹: ac si diceret: quæ tãti auctore ẽ generis. Egeriæ lucis. Nymphæ in arcino nemore: quã amicã suã Numa eẽ fingebat ad affirmandã legũ suarũ auctoritatẽ. Pinguis vbi & pla. Pinguis frequẽti sacrificio. Placabilis aũt: ac si diceret: nõ q̃lis ante fuit vel illic vel apud tauros bũano gaudes cruore: quã historiã plene i scdo diximꝰ cũ Iphigeniæ incidit cõmemoratio. Arte nouercæ Occiderit. Bñ vi sceleris exp̃sit sola nouercæ cõmemoratiõe. Pæoniis reuocatũ h. aut medicinali⁹ a Peone medico deorũ: q Pæan fm Doricos dicit: fm rationẽ pæon aut reuera herbam pæoniã dicit: cuius creta ferax est. Et amore dia. i. cura. Medicinæ talis & ar. Quæ etiã fata dissoluerũt. Phœnigenã. matre pæna genitũ. alii phœnigenã legunt: vt Probus. Relegat. Cõmẽdat ab aliis segregatũ. Solus. in solis locis. nã solus quomõ qui dicit filiũm suscepisse. Ignobilis. nõ vilis: sed ignotus: q̃q̃ possit etiã ad illud referri: quod dicit quibusdã artibus hominũ in vita vltra fata ptendi posse: ita tamẽ vt solã habeant vitæ imaginationẽ. videnť enim omnia facere: nec faciũt. Versoq; vbi no. De re facto: vt Oestrũ grai vertere vocantes.

CHRI. Marrubia. vide Seruiũ. Sunt qui dicant marrubiũ opidum conditũ a Marro Marsiæ comite. Marsi aũt populi dicti sunt vel a marsia ludorũ duce: aut vt Sillius meminit a marsia phrygæ ab Apolline in cantu victo: qui timore pœnarũ in italiã fugit. Plinius ait: marsos ortos a pſyllis populis aphricæ: qui vim haberet cõtra serpẽtes. Hi pulsi a Nassamonibus huc partim venere: partim in cyprũ. Angitii aũt dicti sunt quod serpẽtib⁹ aduersantibus eos angere videnť. Alii dicũt quod angitia fuit dicta Circe. Tenemus. Vehementẽ cõmiserationem mouet hæc repetitio. Pelasgi. dicti sunt a Pelasgo filio Iouis ex Niobe Phoronei filia. Aborigenes. vt placet Dionysio arcades fuere: qui cũ Oenotro Lycaonis arcadiæ regis venere. Sunt dicti aborigenes: aut qa vagi & sine laribus erant: aut quia primi visi sunt tanq; essent sine partib⁹: aut qa ex varia hominũ colluuione mixti essent. alii dicũt lygures esse: alii vmbros: quoniã vtraq; gens in italia vetustissima & indigena est. M. Varro ait: bos habitasse agros reatinos.

Marrubia
Marsi

Aborigenes

Vnde etiam templo triuiæ: luciscq; sacratis
Cornipedes arcent̃ equi: quod littore currum
Et iuuenẽ monstris pauidi effudere marinis:
Filius ardentes haud secius æquore campi
Exercebat equos: curruq; in bella ruebat:
Ipse inter primos præstanti corpore turnus
Vertitur arma tenens: & toto vertice supra est.

SER. Vnde etiã triuiæ. Luco exponit et ΤΟΙΟΥΤΟΝ. Nam Callimachus scripsit ΟΙΤΙΟΙ in qbus etiã hoc cõmẽtat. Haud secius nõ segni⁹ patre. Dicit autẽ eũ tantæ fuisse audaciæ: vt nec paterne mortis terere reť exemplo. Vertiť. i. agit. Et to. v. s. ẽ. Stati⁹: Et toto despectat corpore bellum. Aethnæos efflãt̃ fau. ingẽs nimios quãtos habet æthna. Tã magis il. fr. & tri. ef. flã. Qm̃agis effu. cru. san. pugnæ. Legiť i arte quod tã magis maxime: minus minime positiuo tm̃ iũgunť: qđ tñ tũc obseruaťi ponanť ad augumẽtũ istæ pticulæ:

tũc em̃ vicioſam faciũt elocutionẽ. Cæteꝝ ſi ad exequationẽ poſitæ ſunt: poſſunt vel cõpatiuo vel ſuplatiuo: vel p ipis gradib⁹ ipſe inter ſe iũgi. Hinc g̃ eſt: Tã magis illa fremẽs: & triſtib⁹ effera flamis Qz̃ magis effuſo crudeſcũt ſanguĩe pugnæ. Non em̃ ad p̃lationẽ poſitæ ſunt: ſed ad exequationẽ. Maiores. n. noſtri nõ in dicto vitia ſed in ſignificatiõe eẽ voluerũt. Hinc eſt ĩ Sal. Ita q̃ qſq̃ peſſime facit: tã maxime tutus eſt. Nã & hic exequatio eſt nõ cõparatio.

Cui triplici crinita iuba galea alta chimeram
Suſtinet: æthnæos efflantem faucibus ignes:
Tam magis illa fremẽs & triſtibus effera flamis
Quã magis effuſo crudeſcũt ſanguine pugnæ
At leuem clypeũ ſublatis cornibus io
Auro inſignibat: iam ſetis obſita iam bos
Argumentũ ingens: & cuſtos virginis argus:
Cælataq̃ amnẽ fundens pater inachus vrna:
Inſequit̃ nimbus peditum: clypeataq̃ totis
Agmina denſant̃ campis: argiuaq̃ pubes:
Arũncæq̃ manus: rutuli: vetereſq̃ ſicani:
Et ſacranæ acies. & picti ſcuta labici.
Qui ſaltus tyberine tuos: ſacrumq; numici
Littus arant: rutuloſq; exercet vomere colles:
Cireæumq; iugum: quis iupiter anxuris aruis
Præſidet: & viridi gaudens feronia luco:

Io. auro inſignibat. Hæc Inachi filia argiuorũ fluminis fuit. Hãc amauit iupiter: & dũ cũ ea eſſet: ſupuenit Iuuo: ille timẽs ne dep̃henderet̃ Io mutauit in vaccã: & eã poſceti dedit Junoni: ne pelicẽ cõfiteret̃: cui Juno Argũ oculatũ omnibus mẽbris Ariſtoris filiũ cuſtodẽ depoſuit: quẽ cum Jupiter p Mercuriũ interemiſſet Juno eũ i pauonẽ mutauit. Juno vero imiſit oeſtrũ quo diu exagitata puenit ad ægyptum: & Iouis volũtate in Iſim mutata e. Inſignibat. ſigno ſuo darũ eẽ faciebat. Argumẽ tũ inges. aut fabula vt Cicero Argumẽta erãt in valuis. aut reuera argumẽtũ. i. probationẽ: quo ſe græcũ cõprobare cupiebat. Hoc em̃ etiã Amata ſupius dixit: Inachus Acriſiuſq; patres Mediæq; Micenæ. Cuſtos. ne reuerti poſſet in formã priorẽ. Pater Inachus. pater nõ tm̃ eius: ſed auctor originis Turni. Totis agmia campis. q oculis poterãt ſubiacere. Denſent̃. Denſeo denſes dicim⁹ aliter nõ. Argiuaq̃ pubes. Et hoc ad generis: vt diximus ſupra ptinet p̃bationẽ: qđ eũ ſequebant̃ argiui. Vetereſq̃ ſicani. Bñ veteres. Nã vbi nũc roma eſt: ibi fuerũt ſicani: quos poſtea pepulerũt aborigines. Sacranæ acies. Dicũt quẽdã corybantẽ veniſſe ad italiã: & tenuiſſe loca: quæ nũc vrbi vicina ſũt: & ex eo populos ducẽtes originẽ ſacranos appellates. nã ſacrati ſunt matri deũ corybãtes. Alii ſacranas acies ardeatiũ volũt: qui aliq̃n cũ peſtilẽtia laborarẽt: ver ſacrũ vouerũt: vnde ſacrani dicti ſunt. Ver ſacrũ aũt imolationis ẽ gen⁹. Mos em̃ talis fuit: vt magnis i piculis adducti vouerẽt quæcũq; p̃xima vere nata eẽnt apud ſe aialia imolaturos. Picti ſcu. la. Glaucus Minois fili⁹ venit ad italiã: & cũ ſibi impiũ poſceret: nec accipiet. ideo qđ nihil p̃ſtabat: ſicut eius pr̃ p̃ſtiterat: zonã eius trãſmittẽdo: cũ añ bac diſcinctẽ eẽnt & oñdit & ſcutũ militare: a quo & ipe labicus dict⁹ ẽ: & ex eo populi ΑΠΟΤΗΣ λεΒΗΣ: quã latine anlã vocam⁹. Picti aũt ſcuta. i. in bello frequẽter p̃bati. nã apud maiores virorũ fortiũ picta erãt ſcuta: cõtra & inertiũ & tyronũ pura erãt. vñ ẽ: Parmaq̃ inglori⁹ alba. i. nõ picta. Qui ſal. ty. tu. nõ originẽ vt ſup̃ dixim⁹. Sacrũq; numici lit. ar. vt iã tũc ſacrũ: aut plepſis ẽ a cadauere æneæ. nã ſacrat⁹ ẽ Numic⁹ poſtq̃ inuẽtũ ẽ illic cadauer æneæ. Littus arãt. litt⁹ flumis: vt Viridiq̃ i littore cõſpicit̃ ſ. cũ ripæ p̃prie fluminũ ſũt: littora maris: vt Oui. Pro ripis littora pulſant. Cireæũq;. i. circa bũc tractũ cãpaniæ cõplebat̃ puer Iupiter q anxurus dicebat̃: q̃ſi ΑΝΕΥΖΥΡΑΣ. i. ſine vocabula: quia barbã nũq̃ raſiſſet: & Juno virgo q̃ feronia dicebat̃. Eſt aũt fons i cãpania iuxta terracinã: q aliq̃n anxur ẽ dicta. Et vi. g. f. l. Nõ vacat q̃ addidit viridi. nã cũ aliq̃n b⁹ fotis luc⁹ fortuitu arſiſſet incẽdio: & vellẽt inde incolæ trãſferre ſimulacra ſubito reuiruit

CHRI. Aethnæos. Tantos quãtos effundit æthna. Tã magis illa. f. Vel poeticæ dixit q̃ tãtomagis creſcerent flamæ: quãtomagis crudeſceret pugna: cum reuera no eſſent flamæ: ſed ſimulacra flamarũ. vel hoc voluit exprimere q̃ & ſi forma chimæræ in galea horrorẽ incuteret: tamẽ in ardenti pugna horribilior apparebat. Sublatis. quaſi extantibus ex ſcuto. Sætis. ſetæ horridæ ſunt: vt in ſuibus videmus. Lana contra molliſſima: neq̃ eſt niſi in ouibus. Pili autẽ medii: vt neq̃ molles: vt lanæ: neq̃ rurſus rigentes vt ſetæ: itaq̃ ſetas pro pilis poſuit. Cælataq̃ amnẽ. Fluuiorũ enim dii ita pingebant̃: vt bubala baberent cornua: & vrna aquam funderẽt. Vetereſq̃ ſicani. Gens hæc biſpaniæ eſt: quæ per ſeditionẽ popularem relicta patria in italiam venit: dicti ſunt ſicani a ſicori biſpaniæ fluuio. Hi pulſi ab vmbris inſulam occuparunt: quæ Scicilia a ſiculis appellabat̃. Rutuli argiui fuerunt: qui rege Rutilo in italiam venerãt. Argiui: epei: & pbeonatæ venerunt cum Hercule. Cretenſes cum Saturno. Et ſacranæ acies. memorãt Corybantem quẽdam veniſſe in latium: & oſtendiſſe myſtica Cybeles. Ab hoc qui fluxerũt propter ſacras cerimonias ſacrani apellati ſunt. Alii dicunt ſacranos eſſe dictos ardeates ob ſacrum votum. Quod videt̃ ſentire Syllius cum ait: Sacra manus rutuli.

Sicani

Sacrani

SER. Qua ſaturæ iacet atra palus: geliduſq; per imas. Scdm banc lectionem reuera ſaturam paludẽ intellígimus: ſed alii aſtute legũt: qđ ſi eſt paludẽ p flumie poſuit. Nam baud longea Terracina oppidũ ẽ Aſturia & ei⁹ cognomie fluui⁹. Quærit iter val. a. i. ſatis ſigtis

Qua ſaturæ iacet atra palus: geliduſq; p imas
Quærit iter valles: atq; in mare condit̃ vfens

Hos ſuper

Hos sup adue nit volsca de gente camilla
Agmen agens equitũ: & florentis ære cateruas:
Bellatrix non illa colo: calathis ue mineruæ
Fœmineas assueta manus: sed prælia virgo
Dura pati: cursuq; pedum: puertere ventos:
Illa vel intactæ segetis per summa volaret:
Gramina: ne teneras cursu læsisset aristas.
Vel mare p medium fluctu suspensa tumenti
Ferret iter: celeres nec tingeret æquore plantas:
Illam omnis tectis agrisq; effusa iuuentus
Turbaq; mirat matrũ: & pspectat euntem
Attonitis inbians animis: vt regius ostro
Vellet bonos leues humeros: vt fibula crinẽ
Auro internectat: lyciam vt gerat ipsa pharetrã
Et pastoralem præfixa cuspide myrtum.

Descriptio Octaui libri.

p Ræparat octauo bellũ quos mittat ĩ hostis
Dat belli signũ laurenti turnus ab arce.
Mittit & magni venulus diomedis ad vrbẽ
Qui petat auxiliũ: & doceat: quæ causa petendi:
Aeneas diuum monitis adit arcada regem:
Euandrũ arcadiæ profugũ noua regna petentẽ
Accipit auxiliũ hinc natũ & socia agmia iũgit
Euander: palas fatis comes ibat iniquis
Iamq; babilis bello: & maternis lætus in armis
Fataq; fortunasq; ducum casusq; suorum
Sortitus clypeo diuina contẽtus in arte est:

P. Virgilii Maronis Aeneidos Liber octauus

T belli signum laurenti turnus ab arce
Extulit: & rauco strepuerũt cornua cãtu
Vtq; acres cõcussit equos: vtq; ĩpulit ar-
Extẽplo turbati animi: sil' omẽ tumultu (ma
Coniurat trepido latium: sæuitq; iuuentus
Effera ductores primi messapus: & vfens:
Contẽptorq; deum mezentius vndiq; cogũt
Auxilia: & latos vastant cultoribus agros
Mittit & magni venulus diomedis ad vrbẽ
Qui petat auxiliũ: & latio consistere teucros:
Aduectum æneam classi: victosq; pœnates

verbis expræssit flumẽ augustũ. Cõtra de tiberino ait: In mare prũpit. Hos sup aduenit vol. de gẽte ca. Prudẽter post cõpletã cõmemorationẽ viroꝝ transit ad fœmineas. ita. n. de troianis legit q vltimũ amazonũ postularũt auxiliũ: quæ res ab Homero ptermissa ẽ. Sane iã præsagiũ i fœlicitatis futuræ: qđ inter ipsa principia armant & fœminæ. Volsca de gẽte ca. De priuerno volscoꝝ oppido: vt Priuerno antiqua metab⁹ cum excederet vrbe. Et floretis ære cateruas. Ennius & Lucreti⁹ flores dicũt omẽ qđ nitidũ est. Hoc ẽ secut⁹ Virg. Aliter a cyrologia est. Lucretius: Florebat nauib⁹ potus. Calathis ue mineruæ. Minerua & armoꝝ dea est: & lanificii: sed Camilla animũ ad arma solũ cõtulerat. Cursuq; pedũ puertere vẽtos. Bene pedũ adiecit: ne p equũ eius gloria minueret: qđ ei obiicit. Quid tñ egregiũ si fœmia forti fidis equo. Læsisset aristas. primas spicæ ptes: dictas ab eo qđ primo arescãt. Tingeret æquore plantas. Mergeret: vt Tinguat equos. Iuuẽtus Turbaq; mirat matrũ & pspectat euntẽ. ante ornatũ ei⁹ post arma dictur⁹ ẽ. Vñ histeron ptheron esse voluerũt: in respõdendo: vt ornatũ mires viri vero arma mirent. Sed melior sensus est: vt sicut dictũ est accipiam⁹. Ea em sex⁹ vteroq; mirat: quæ sunt posita cõtra opinionẽ: vt miret fœminæ arma in muliere: viri ornatũ in bellatrice. Attonitis. ĩbians animis stupore quodã patefacto ore. Lyciã. vt gerat ipsa pharetrã. Quasi lyciã: vt legim⁹ cretẽses sagittas. Pastoralẽ pfixa cuspide myrtũ. No bastã myrteã: sed ipam myrtũ: Sta. Lerneã iacit ille trabem. Camilla]

CHRI. Vfens. Fluuius bic baud longe a teracina in tyrrhenum cadit mare. Est & vfens alter fluuius in gallia cisalpina: q ex alpibus cadens padũ ingredit. Camilla. Camillos antiqui mistros dixerunt. Illa vel intactæ. Pulcherrimæ hyperbole quas latini suplatiões nominãt: quæ q̃uis apertũ mendaciũ præferãt: tamẽ magnũ inde fit aut augumentũ aut iminutio.

SERVIVS.

T belli signum laurenti turnus ab aree. Apud maiores nostros tria erãt militiæ genera in bellis gerendis. Nã aut legitima erat militia: aut cõiuratio. aut euocatio. Legitima erat militia eoꝝ: q singuli iurabãt p re publica se eẽ facturos: nec discedebãt: nisi cõpletis stipẽdiis. i. militiæ tpibus: & sacrametũ vocabat: aut certe si eẽt tumultus. i. bellũ italicũ: vel gallicũ: in qbus ex piculi vicinitate erat timor mult⁹: qa singulos interrogare nõ vacabat: q fuerat ductur⁹ exercitũ: ibat ad capitoliũ: & exinde pferens duo vexilla: vnũ roseũ: qđ pedites euocabat: & vnũ cæruleũ: qđ erat equitũ. Nã cærule⁹ color ẽ maris: a cui⁹ deo equũ cõstat

inuẽtũ: dicebat. Qui rẽp. vult saluã eẽ me seq̃t: & q cõueniss̃et sil: iurabãt: & dicebat ista militia cõiuratio.

Fiebat etiã euocatio. Nã ad diuersa loca diuersi ꝓpter cogẽdos mittebant exercitus. Modo ḡ duo sũt genera militiæ: cõiuratio: & euocatio: quippe i tumultu. Sane incõgruũ nõ est qđ signũ belli. i. vexilli eleuationẽ Turno dat: cũ de rege Latino dixerit supra. Rerũq; reliqt habenas. Belli aũt signũ dixit generaliter. nã multa sũt: sed vexillũ significat: quod ẽ tractũ a velí diminutiõe: vt vellũ vexillũ. Strepuerũt cornua can. quæ sil'sonabant: vt Aereaq; assensu cõspirãt cornua rauco. Vtq; acres cõcussit equos. hoc ad eqtes ptinet. Vtq; impulit arma. hoc ad pedites. Est aũt sacrorũ. Nã is q belli susceperat curã sacrariũ Martis ingressus. primo ancilia cõmouebat post hastã simulacri ipius dicẽs: Mars vigila. Ex tẽplo. aut subito. aut reuera ex ipso templo. i. post diuina arma cõmota.

Tumultu trepido. festino more suo. Cõiurat. Nota de re bonam cõiurationẽ dici posse. cõiuratio τῶν μέσων. Sæuitq; iuuẽtus effera. efferata p furiã. Ductores præmi messap⁹ & vfens. Bona electio psonarũ ad delectũ habendũ: vn⁹ eques bonus. i. Messapus mittit: alter pedes egregius. Contẽptatorq; deũ mezenti⁹ vndiq; cog. quis eũ iusti⁹ q̃ sacrilegus cõtra pios ꝓparet bellũ: & gereret. Vastãt cul. a. abducẽdo cultores vastos & desertos effi ciũt. Mittit & magni venulus diomedis ad vrbẽ. Diomedes postq; repperit ira Veneris a se vulneratæ vxorẽ apud argos turpiter viuere noluit reuerti: sed tenuit ptes apuliæ: & edomita ois gargana montis multitudine: in eodẽ tractu ciuitates plurimas cõdidit. nã beoeuentũ & equututi cũ ipe cõdidit & arpos quæ argirippa dicit: ad quã nũc Venul⁹ mittit nõ arpinũ: quã cõstat esse cãpaniæ: vñ Cicero arpinas. Sane sciendũ apuliã vno dictã vocabulo: sed hui⁹ ptẽ quã Diomedes tenuit Messapiã: & Peucetiã a duob⁹ fratrib⁹ dictã q illic imperarũt. Itẽ Dauniã a Dauno rege apuliæ. Venulus. hũc fuisse cõstat argiuũ. nam tiburs ẽ: vt ille indicat locus: Prædã tiburtũ ex agmine raptã Portat ouans. Cõsiderate hic ergo ad Diomedẽ mittit: vt eũ quasi ciuis possit mouere. Cõsistere. iam eẽ cõditos. i. fundasse ciuitatẽ. Regẽ se dicere posci. agit subtiliter. nã si nõ venit errore: sed fato: omnẽ sibi vtiq; est vendicatur⁹ italiam: sine dubio & Diomedis imperiũ. Viro se adiũgere gentes Dardanio. Bene no æneæ dixit: sed viro Dardanio vt nõ sit mirũ si sequebanẽ hominẽ sibi cognatiõe sociatũ: vt hinc Dardanius ortus: Huc repetit. Quid struat his cœptis: cũ hæc iã cœperit: & pticulariter dixit ab eo qđ est incipio: cœptus facit: hinc ẽ cœptus. Quẽ si fortuna sequat. Euentũ pugnæ cupiat. Si eũ fortuna comitet: quẽ suæ finẽ velit eẽ victoriæ ipsum melius nosse: qa iam antiquus est hostis. Vult aũt intelligi æneã etiã contra Diomedẽ bella gesturũ: non tm ꝓpter præsens imperiũ: sed causa hostilitatis antiquæ. Talia p talium. gerebanẽ subaudis: & est formosa eclipsis. Cũcta videns. animo ptractans: nam non videbat. Curarũ fluctuat æstu. His verbis futuram ꝓoccupat cõparationẽ: quæ est Apollini de verbo ad verbũ. Sole repcussum. Aut vacat re: aut bene repercussum: qa primo aquã ferit: inde postea tendit ad tecta. Radiantis imaginæ lunæ. negãt oes physici lumẽ lunæ aliud ex se reddere: & vituperat hoc dicto Vir. qđ tm tolerebile est: qa nõ lunã sed imaginẽ dixit lunæ: quã a sole lumẽ accipere manifestũ est. Laquearia tecti. multi lacunaria legũt. vñ est in Horatio. Nec mea reuidet i domo lacunar. Alituũ. pro alitũ: sed metri cã vt supra diximus: addidit syllabã. Sub æthe. ax. i. sub aere. Serãq; de. p mẽ. qe. Tardã quippe in bellicis curis. Tiberinus. bene tiberinus: qa supra dixerat deus. Nã in sacris tiberin⁹: in cœnolexia. i. cõi sermone tiberis: in poemate tibris vocauit.

DONA. Simul. Simul & omne dixit: id est vno tempore omnib⁹ in vnum coeũtibus. Cõiuratio aũt totius latii & tumultus: id est timor multus & cõcitatio tot populoq; ad laudes æneæ ptinẽt. Inseruit etiã æneæ hic tumultus: ne pegrinus in bospites & socius in fœderatos impius videat: si primus bellum moueat. Cogũt. nõ cõgregant: sed vi cogunt timidiores. In qua re etiã ipi duces timorem suum ostendũt. Magna laus æneæ vt Mezentius. contemptor diuum aliquãdo venerit quẽ timeret. Mittit & magni. Magnũ signũ timoris: vt etiã ab externis auxiliũ petant. Aduectũ æneam. Quasi quem vicerat ne desperet de victoria. Regem se posci. Quasi dicat mentit in hac re. Multus. adiungit hæc vera: vt etiã falsa credantur. Vult igitur inferre timorem Diomedi: vt sua causa pellat æneam: sed non tantũ terrorem vt desperet de victoria si properabit. Est autem in singulis repetendum edoceat. Cuncta videns: id est nihil ex iis quæ hostes ageret illum latuit. Laumedontius heros. virtute & calliditate Laumedonti respondens.

Inferre: & fatis regem se dicere posci:
Edoceat: multasq; viro se adiungere gentes
Dardanio: & late latio increbescere nomen:
Quid struat his cœptis: quem si fortuna sequat
Euentum pugnæ cupiat manifestius ipsi
Quã turno regi: aut regi apparere latino:
Talia per latium: quæ laomedontius heros
Cuncta videns: magno curarũ fluctuat æstu:
Atq; animũ celerẽ nunc huc nunc diuidit illuc:
In partesq; rapit varias: perq; omnia versat:
Sicut aquæ tremulũ labris vbi lumen abenis
Sole repcussum: aut radiantis imagine lunæ
Omnia peruolitat late loca: iamq; sub auras
Erigitur: summiq; ferit laquearia tecti.
Nox erat: & terras animalia fessa per omnes
Alituũ pecudũq; genus sopor altus habebat:
Cum pater in ripa gelidiq; sub ætheris axe
Aeneas tristi turbatus pectora bello
Procubuit. seramq; dedit p membra quietẽ:
Huic deus ipe loci fluuio tyberinus amœno

ſpondens: Aeſtu curarū. Propter exiguas copias ſuas & tantos boſtiles apparatus.

CHRI. Vt belli ſignū laurenti turnus ab arce. Ex more romano. Illi em̄ rubrū vexillū ex arce ꝓponebant bellū moturi. Eſt aūt vt: id eſt q̄ primū ſtatim q̄. Extemplo. nulla interpoſita mora. Turbati animi. nō em̄ ſolæ moti ſunt ad arma: ſed vehemēter remoti: vt fuerit ille motus ſumma pturbatio. Hoc autē refert poeta: vt exprimat effectū furiæ. Simul. quaſi dicat eodē tpe oēs: quod niſi furiæ opa factū nō eēt. Qui em̄ potuiſſet oēs eodē mometo tantopere cōmoueri niſi furiæ impulſu. Tumultu trepido. nō potuit exp̄ſſius demōſtrare ingentē animorū motu: vt apparet & feſtinatio & cōcitatio animoꝝ. Iuuētus. hæc em̄ ætas facilius excandeſcit ad iram. Auxilia. more romano. nā in legionib⁹ nō militabāt niſi ciues romani ſiue romæ oriūdi ſiue donati eēnt ciuitate. Extra vero legiones erant auxiliares: & auxilia appellabant̄. Venulus. Diomedes cū turpitudine vxoris quæ ſimulante Venere propter vulnus ab ipſo acceptū adulteriis indulgebat in italiā venit: & in Apuliā & Dauni regis filiā duxit: condiditq̄ arpos: quæ argyrippa & argoſyppū nomiat̄. Hūc ergo tanq̄ troiani nois boſtē in auxiliū vocat Turnus. Qui petat auxiliū. Semina ſunt artificioſiſſime oratiois. Illinc em̄ educunt̄ iſta: Eſſe obuiandū æneæ anteq̄ plures ſe illi adiūgant. Neq̄ deeſſe ſibi vires cū venerit claſſe: neq̄ auctoritatē: cū dicat ſe fatis poſci: neq̄ fidē: cum iam plures ſe adiūxerint. Ergo eē formandū: Itaq̄ extāt loci ab vtili honeſto & neceſſario: & cū illū pene repugnabilē ponat: tamē relinqt poſſe ſuperari a Diomede: quoniā al's ab ipſo ſupatus ſit. Ac poſtremo debere vllā rem ſuſcipe: quoniā antiqua boſtilitate Diomedē præter cæteros petiturus ſit. Neq̄ defuturas ſibi vires: ſi alios ſupauerit. In qua re apparet mirificū poetæ ingeniū: & conſiliū ſapiētiſſimū: cū pauciſſimis verbis relinquat locos ad copioſiſſimā efficaciſſimā orationem contexendā. Magno curarum f.e. non cedit magnitudini periculorū inuictus animus æneæ: ſed quo pacto pericula declinet omni curæ cogitat. Fluctuat. nam conſultanti in rebus dubiis multa pro re: multa itidem cōtra rem occurrūt: vnde animus dubitabundus ita ambiguus delinquitur: vt veluti carina a diuerſis ventis certo curſu conſiſtere nequit: ſed modo huc modo illuc labitur: ſic ipſe modo in illam: modo in aliā ſententiā inclinet. In partes q̄ r.v. tanta vis erat ingenii: vt eodem pene momento p quæcūq̄ aut ad rem facerent: aut rei verſaret̄: diſcurreret. Aeneas triſti. oſtendit numē is qui ꝓ virili ſua piculis reſiſtunt nunq̄ adeſſe. Procubuit. q̄ſi victus neceſſitate naturali. Nō em̄ ſponte iacuit: ſed victus a ſomno ꝓcubuit.

Diomedes.

Populeas inter ſenior ſe attollere frondes
Viſus: cum tenuis glauco velabat amictu
Carbaſus: & crines vmbroſa tegebat barūdon:
Tunc ſic affari: & curas his demere dictis.
O ſate gente deum troianā ex boſtibus vrbem
Qui reuehis nobis: æternaq̄ pergama ſeruas
Expectate ſolo laurenti: aruiſq̄ latinis:
Hic tibi certa domus: certi: ne abſiſtere: penates
Heu belli terrere minis: tumor omnis: & iræ
Conceſſere deum:
Iamq̄ tibi ne vana putes hæc fingere ſomnū:
Littoreis ingens inuenta ſub ilicibus ſus.
Triginta capitum fœtus enixa iacebit:
Alba ſolo recubans: albi circū vbera nati.
Hic locus vrbis erit: requies ea certa laborum:
Ex quo ter denis vrbem redeuntibus annis
Aſcanius clari condet cognominis albam:
Haud incerta cano: nūc qua ratione quod inſtat
Expedias victor paucis: aduerte docebo.
Arcades his oris genus a pallante profectū
Qui regem euandrū comites qui ſigna ſecuti
Delegere locum. & poſuere in mōtibus vrbem.
Palantis proaui de nomine pallanteū.
Hi bellum aſſidue ducunt cum gente latina:

SER. Senior. At q vbi flauū eū eſſe dixit: ſed ſenior aut ꝓpter ſpumas dictus ē: aut ad reuerētiā ptinet: ſic Luc. de vrbe roma adhuc florēte: Turrigero canos effundēs vertice crines. Curas his demere dictis. Habitū futuræ oronis oñdit. O ſate gente deū. Alibi Certiſſima ꝓles & vigilas ne deū gens. Vrbēq̄ qui reuehis no. Vt Iliū in italiā portans. Vrbē g̃ ꝓ eiuib⁹ poſuit. Reuehis aūt ꝓpt̄ Dardanū a quo troiani deſcendūt. Expectate ſolo laurē. dat affectū etiā locis: vt Ip̄e te tityre pinus Ipſi te fontes: ipſa hæc arbuſta vocabant.

Hic tibi certa dom⁹. Q̄d ſupius ab apolline popoſcerat: hoc nunc indicat tyberis: vt Da propriā tymbreæ domū: da mœnia feſſis. Tumos ois: & iræ conceſſere deū. Aliqua hemiſtichia i Virgilio. tā ſūt imutata ſenſu quā verbis vt ecce ſ̄ loco. Nāq̄ nō poſſum⁹ intellígere qeuiſſe omnē tumorē & irā deorū: cū & adhuc inimica ſit Iuno: & ad troianorū pniciē addant̄ aliq̄ alia numina: vt furia: vt iuturna. vñ quidā mire cōduſit hūc verſum dicēs: Cōceſſere deū pfugis noua mœnia teucris. Q̄d ſi ita acceperim⁹: vt dicat teucros cōſtituere ciuitatē: nec ea numia quæ ſunt irata vetant nihil erit cōtrariū. Nā & ipa Iuno hoc dicit: Nō dabit̄ regnis eſto ꝓhibere latinis: Atq̄ imota manet fatis lauinia cōiunx. ſ̄ aūt ſenſus etiā ſi detrabas ſubauditionem pōt accipi a ſupioribus: vt ſit tumor ois & iræ cōceſſere deū: vt hic ſit tibi certa dom⁹ certi penates. Littoreis ingēs inuēta ſub ilicib⁹ ſus. Licet poſſum⁹ de fluuio etiā littus dicē: ponit tn diſcretionē: vt ſub ilicib⁹ paulopoſt Viridiq̄ i littore cōſpicit̄. ſ. hāc. āt porcā vt dicim⁹ ſecū habuē troiani: quā

amissam in cãpania inuenere cũ fœtu circa laurentẽ agrum: quã ideo æneas imolauit Junoni: qa ipsa dicit̃ terra: vt Cõiugis in gremiũ lætæ descẽdit. Scim⁹ autẽ boc̃aial inimicũ eẽ frugib⁹: vt caprũ vitib⁹: q Libero imolat̃. Enixa iace. pticipio vtens tangit bistoriã. Solo recu. solo videẽ abũdare. Ex quo. Qua rõcinatione. Quod instat. Bura. n. æneæ pñtis fuerat necessitatis. Arcades bis oris. g. a. pal. p. Euander arcas fuit nepos Palantis regis arcadiæ. Hic aũt cũ patrẽ suũ occidisset fuadẽte matre Nicostrata quæ etiã Carmẽtis dicta est: qa carminibus vaticinabat̃: dimissa ꝓuincia sua venit ad italiam & pulsis aboriginibus tenuit loca: in quibus nũc roma est: et modicũ oppidũ fundauit in mõte palatino. Hic aũt palatinus mõs ſm Ver. a Palante auo Euandri est dictus: ſm Varronẽ et alios a filia Euandri Palantia ab Hercule viciata: et postea illic sepulta: Vel certe a Palante ei⁹ filio illic sepulto. Alii a balatu ouiũ balanteũ volunt dictũ: exinde ꝑ antistichon palãteũ dictum: sed si a balatu: boc nomẽ venerit pa breuis est: sicut eam Martia. ponit plærũqꝫ: si autẽ a palante pa longa fit: vt eam ponit vbiqꝫ Ver. ſm suam opinionẽ Ge. ap. pro. ꝓfectum ad bas oras genus a palante nõ a palante ꝓfectum. In modo. vt diximus supra in minorib⁹ illis colliculis. Palantis proaui. Cõfundit nomia vt plærũqꝫ solet. Nam auus fuit: sicut et illud dixit: Lucoꝝ sorte parẽtis pilũni Tumus: et alibi Pilũnusqꝫ illi quartus pater. Bellũ assiduæ du. cũ. g. l. ducũt: aut gerũt: aut in longũ trabũt. Et bñ pstandoꝝ auxiliorũ exprimit causam: ne magis Turno quasi græco fauere credant̃. Fœdera iunge. legit̃ et fœdere. Recto flumĩe d. Recto flumis itinere: et sic dixit: vt Tunc se ad caietæ recto fert littore portũ. boc est a littore nõ recedens: sicut ergo nũc a littore fluuii nõ recedentẽ significat. Est et alia expositio: vt recto flumine edomito frenato: et in trãquillitatẽ redacto intelligamus: quod etiã fecit: vt Mitis: vt i morẽ stagni placidæqꝫ paludis: vt sit recto ꝑteriti tpis pticipiũ.

DONA. Ne vana p. Quia solẽt multi in somnis decipi dat signũ quo cognoscat boc somniũ verũ eẽ. Arcades breuitate vtit̃: ne tedio afficiat æneã. Genus. n. dicit & nomẽ & vrbẽ & spem dat auxilii: cũ bostibus illi bostes sint & pegrini: quos iure oderint latini. His ergo pollicẽ bomini ignato viã se ostẽsurũ.

Colores CHRI. Glauco. Color aquæ cõueniẽ. Colorũ facies multiplex & varia est. Vocabula aũt ipsos expientia exigua. Rufi autẽ coloris spẽs sunt fuluus: flauus: rubidus pbœniceus: rubeus: luteus: spadix. He oẽs appellatiões sunt rufi coloris: aut incẽdentes: aut viridi admiscẽtes: aut nigro infuscãtes: aut virẽti sensim alba illuminãtes. Nã fœniceus iã latinũ est & rutilus & spadix qui is color ẽ qui exuberantiã splẽdorẽqꝫ roboris significat: quales sunt fructus palmæ non admodũ sole incocti: vnde & spadicis & pbœnicis nomẽ est. Spadica. n. dorici vocant tramitẽ e palma cũ fructu auulsum. Fuluus de rufo & viridi mixtus est. In aliis plus viridis: in aliis rufi babet. Ergo fulua aquila: fuluũ aurũ: fulua iaspis dicit̃: & fuluus leo. Flauus ex viridi albo & rufo est: binc flauæ comæ: flauæ frondes oliuarũ a Virgilio dicunt̃. Et Pacuuius flauam aquã & flauũ puluerẽ dixit: sic Cedo tñ pedẽ flauis lymphis flauũ vt puluerem manibus iisdem: qbus Vlyxem sæpe pmulsi abluam. Rubidus rufuscꝫ attrior est & nigriore mixtus. Luteus cõtra rufu dulcidior. Ceſiã latini dixere: quæ græce glauconis: vt Nigidius ait de colore cœli: quasi celia. Sate. Oratio est in genere deliberatiuo ab omni parte absoluta. Primis eñ verbis nõ solũ beniuolentiã captat a psona æneæ. Cõmendat. n. a genere: cõmendat a meritis ꝙ troiam reuebit. Quæ tanta res nisi a magno fieri nõ potest: cõmendat ex eo ꝙ a fatis sit vocatus. Verũetiã iisdem rebus dat spem nõ mediocrẽ futuram esse: quæ sibi prædicit. Postremo monstro suis remouet dubitationẽ omnẽ: ne forte suspiceẽ bæc somnia vana esse. Arcades. Postꝫ fidẽ fecerat: que dicturus erat esse credenda: narrat vnde auxiliũ petet.

Euander Euandrũ. annis sexaginta ante bellũ troianũ Euander suspectus apud populares cæde paterna cũ magna manu Arcadũ & matre Carmenta quæ fuit filia Pallantis: & ipse Lycaonis regis arcadiæ. Hi diuinationẽ a Pallade babuere: quia Iupiter pallada Pallanti educandũ dederat. Arcades græca gens secũda post pelasgos in italiã venit. Hi bellũ. argumentũ a verisimili. nam si latini bostes sunt libẽter ad ꝓpellendum cõmuni bostem cũ troianis cõuenient. Ipse ego. Dat spem posse illũ ad Euandrũ puenire.

SER. Junoni fer rite pces. Sicut etiã Helenus monuit. Mibi victor bonorẽ psolues. Bñ admit ei bellicã curã ꝓmittendo voti fore compotẽ. Stringentẽ ripas. Radentẽ: iminuentẽ. nã est tyberini fluuii ꝓpriũ: adeo vt ab antiquis rumon dict⁹ sit: quasi ripas ruminãs et excedẽs etiã in sacris serra dicebat̃. vñ ait nunc: Et pinguia culta secantẽ. In aliqua etiã urbis pte terẽtum dicit̃ eo qđ ripas terat. Ceruleus tybris. Altus: ꝓfundus. Cælo grauissimus am. ꝓ bis qui in cœlo sunt. Hic mibi magna domus: scilicet circa exitũ suũ. Alii roma dicunt tyberini esse domiciliũ. Cæsis caput vrbib⁹ ex. De tbusia quã illis cõstat multũ floriſſe tẽporibus. nam et lucomones reges babebat: et maximã italiæ supe-

Hos castris adbibe socios: & fœdera iunge
Ipse ego te ripis: & recto flumine ducam:
Aduersum remis superes subuectus vt amnẽ.
Surge age nate dea: primisqꝫ cadentibus astris
Junoni fer rite preces: iraſcꝫ m inasqꝫ
Supplicibus supera votis: mibi victor bonorẽ
Persolues: ego sum pleno quem flumine cernis.
Stringẽtem ripas: & pinguia culta secantem
Cæruleus tybris: cælo grauissimus amnis.
Hic mibi magna dom⁹: celsis caput vrbib⁹ exit
Dixit: deinde lacu fluuios se condidit alto
Ima patens: nox æneam somnusqꝫ reliquit
Surgit: & ætherei spectans orientia solis
Lumina: rite cauis vndam de flumine palmis
Sustulit: ac

Suſtulit:ac tales effudit ad æthera voces.
Nymphæ laurentes nymphæ gen⁹ ānib⁹ vñ ẽ
Tuq̄ o tbybri tu o genitor cū flumine ſancto
Accipite æneā:& tandem arcere periclis,
Quo te cunq̄ lacus miſerantẽ incōmoda nr̄a
Fonte tenet:quocūq̄ ſolo pulcherrim⁹ exis:
Semp honore meo ſemp celebrabere donis.
Corniger heſperidū fluuius regnator aquaꝝ
Adſis o tandẽ:& ꝓpius tua numina firmes.
Sic mẽoras geminaſq̄ legit de claſſe biremes
Remigioq̄ aptat.ſocios ſimul inſtruit armis
Ecce autẽ ſubitū atq̄ oculis mirabile mōſtrū
Candida per ſiluā cū fœtu concolor albo
Procubuit:viridiq̄ in littore conſpicit̃ ſus:
Quam pius æneas:tibi ẽ tibi maxima iuno

rauerat partẽ. Nox æneā ſomnuſq̄ reliquit. Vt Feſſos vētus cū ſole reliqt. Vndā de flumine palmis ſuſtulit.Quia dicit̃ etiā nox ſolo ſomno puluere:vñ ẽ.Et noctẽ flumie purgat.

Nymphæ.Hic diſtiguẽdū ẽ: vt generalitatẽ ſeq̄tur ſpālitas vt i geor.Mater cyrene mī.Nā vitioſum ẽ poſt ſpem gen⁹ inferre. Tu o genitor cū flumine.Sic em̄ in p̄cib⁹ adeſto tyberine cū tuis vndis.Tybrim vero Alii a rege aborigīnū volūt dictū.q iuxta dimicans interēptus eſt. Alii ab eo rege quẽ Glaucus Minois fili⁹ in italia interemit. Alii inter quos & liuius ab Albano rege:qui in eū cecidit. Arcete periclis Hypallage ẽ pro a me ꝓbibete picula. Quo te cunq̄ tenet l.Lacus ẽ quoddā adbuc latentis aquæ receptaculū: & dicit⁹ q̄ſi lacuna q̄dam ex qua erūpens aqua efficit fontẽ.qui cū fluere cœpit:alueum facit.vñ iſta tria dixit alueum fontẽ lacum boc em̄ eſt. Quocunq̄ ſolo pulcherrimus exis.q̄q̄ multi boc verſu eius ſupfuſionem velint ſignificari:ideo autẽ boc dixit æneas:quia audierat hic mibi magna domus celſis caput vrbibus exit Semp bonore meo

Satis æneas pie pollicẽ:cum tyberis verecunde popoſcerit:ait nāq̄ mibi bonorẽ victor pſolues. Cor niger. Flumina ideo cū cornibus pinguñ:ſiue quod mugitū boum imitañ murmur vndarū ſiue qđ plerunq̄ in cornuū ſimilitudinẽ curuatas cernimus ripas Heſperidum regnator aquarum.Bene addidit heſperidum.i.italicarum. Nam eridanus rex eſt fluminū heſperiæ: vt fluuioꝝ rex eridanus. Fluuius vocatiuus antiquus eſt:qui apud maiores in omni forma ſimilis erat noiatiuo ſed mō aliter eſt in ſecunda tm̄ forma. Nāq̄ ſi ꝓpriū fuerit nomen:& i ante us habuerit us perdita facit vocatiuū: vt Terentius ticit.Plerunq̄ tm̄ poetæ euphoniæ cā antiquitatẽ ſequunt̃. Et ꝓpius.Et ꝓprius legit̃ & ꝓpius. Si proprius familiarius ſignificat:vt Et proprius res aſpice noſtras. Si autẽ ꝓpius citius:Cice.in verrinis. Nec quicq̄ eſt ꝓpius factū q̄ vt illud exemplū de bydriano ſyracuſas inferret̃:& boc eſt melius. Nā & ſtatim eſt porca conſpecta:& æneas nō dubitat de fide oraculi:ſed poſcit celeritatẽ. Tua numina.Tua oracula & ꝓmiſſa. Mōſtrū.Quia ſubito & cū triginta porcellis ẽ viſa. Viridiq̄ in littore.Fluuiali.ſ. Cōſpicitur ſus.Horatius & amica luto ſus.Sciendū tm̄ boc eẽ vitioſum in monaſyllabū finiri verſum:niſi forte ipſo monoſyllabo minora explicent̃ animalia:vt parturient montes:naſcet̃ ridiculus mus.Gratioſiores em̄ ſunt iſtu verſus ſm Lucilium. Tibi em̄. Vacat em̄:& tantū ad ornatū pertinet. Integrū eſt ergo tibi:vt ex iteratione creſcat augumentū.Terentius.Omiſis miſis. Maxima iuno.Quæſitū eſt quæ ſit Iuno maxima.Nam vt diximus: variæ ſunt eius poteſtates: vt curetis lucina matrona regina: & dicunt theologi ipſam eſſe matrem deum:quæ terra dicit̃.vnde etiam ei porca ſacrificat̃.Ergo perite elegit epitheton:vt maxima diceret.

DO. Iunoni.Matutinū tēpus congruū ſacrificiis oſtendit.Docet potentū iras ſupplicando potius q̄ repugnādo ſuperari.Ego ſum.Non arroganter ſed neceſſario laudat ſuū officiū. Nymphæ.Pōt ſic diſtingui.Hymphæ laurentes:q̄m ipſe in tēpore fuerant neceſſariæ:deinde pone Nymphæ genus:amnibus vnde eſt.Poſſumus etiā intellīgere eſſe duplicationẽ.Tercia diſtinctio eſt:vt dicas Nymphæ:vt generaliter proferatur.Deinde ad ſpem redeat & dicat laurentes nymphæ:quæ erant p̄ferendæ Genitor. Honoris cā vel quia ſubit vt pater cōſuluerat. Quocunq̄ lacū & quocunq̄ fonte. Alterū ad eius origi nem:alterū ad exitū ptinet.Fons eſt aquæ initiū.Lacus vbi fontis aqua colligit̃. Regnator. Vt oñdat omnibus fluminibus potiorẽ. Placidus.Et mente & flumine ꝓpter nauigationẽ. Monſtrū.i.quod eſt contra rōem naturæ. Mactat.Prius ſiſtit:deinde mactat:Ergo ordo eſt Quam æneas tibi ad aras cū grege ſiſtit & cum grege mactat:vt intellīgat̃ etiā fœtus mactaſſe.

CHRI. Supplicibus ſ.Et in boc dat ſpem pficiendi.Nam placata Iunone omnia tua erant ſperāda q.d.nō poſtulo niſi cū viceris. Ego ſum p.Vt fidẽ ſibi cōciliet ſeip̄m manifeſtat:& cum addat ſe eſſe gratiſſimū cœlo pſuadet ſe facile p̄ſtare poſſe q̄ promiſerat. Nox æneas ſ.Cū p quietẽ viderit:atq̄ audierit pax ante lucẽ credenda videbant̃.Nā Platone ac Ariſtotele teſtib⁹ ſomnia q̄ matutino tpe obueniunt: vera eẽ conſueuerunt. Cauis.In concauitatẽ redactis. Orientia lumina.Nā iccirco nox abibat:quia ſol oriebat̃. Effudit.Affatim emerſit:& recto ordine ꝓgreſſus ẽ:vt primo corpus luſtraret aq̄ deinde luſtratus p̄ces effunderet:Nā impurū purū affari baud decet. Tandẽ.Poſt diuturnos errores. Numina firmes.nam cōfirmabit̃ numen ſi facta ꝓmiſſum ſequent̃.Quod euenit.Nam paulo poſt ſus apparuit. Tibi maxima.Nam audierat Iunonem ſupplicibus ſupera donis.

SER. Mactat.mactatio post īmolationē: vñ bon⁹ vsus ē cōpendio. Sane hysteron ꝓteron ē in hoc versu. Primū em̄ cū grege sistit ad arā & sic mactat.i.auget ꝓficit. Quā longa ē nocte.in quantū longa ē vt Nūc hyemē inter se luxu q̄ longa fouere Refluēs.velut ī alueū suū recurrēs:vt æneas cōtra vndas ꝑgens:descendentis celeritate ꝓpemodū utereť Aeq̄r aquis.ipsius æqualitatem. Rumore secūdo. boc ē bona fama:cū neminē læderet: aut certe dicit eos ante venisse:q̄s fama nūciaret eē venturos aut rumore ꝓ rumone posuit:nā vt sup̄ dixim⁹ rumon ē dictus:vñ & ficus ruminalis: ad quā eiecti sunt Remus & Romulus: q̄ fuit vbi est nūc lupercal in circo: hanc em̄ labebaťe tyberis anteq̄s Neptūno factis sacrificiis auertereť:q̄nis ficū ruminalē alii a Romulo velint dictā:quasi romuralē:alii a lacte infantib⁹ dato nā pars gutturis ruma dr̄. Ergo si fuerit rumone secundo:fauente fluuio intelligimus. Labitur vncta v.a. Discedētis celeritate ꝓpe conscendit. Sta. de disco Similisq̄s cadēti. Crescit in aduersum. Miranť & vndæ. Laus troiano rū ꝑ phantasiā quandā. ex vndaꝝ vel rumoris admiratōe venientē. Noctēq̄s diēq̄s f. Vt silua q̄s fatigant: ꝓ ipsi fatiganť. Superāt flex⁹ hic oñdit. nō eē alueū fluminis rectum. Variisq̄s teguntť abr. boc ē būc inter fluuio tyberinus amœno. Secant placido æ.s.oñdit adeo pspicuā fuisse naturā fluminis vt in eo apparerent imagines nemoꝝ:q̄s troiane naues secabant. Terētianus. Sic ē natura fluminis vt obuias imagines receptet ī lucē suā Sol mediū cœ. cō. ig. alterius. s. dei. Cū muros arcēq̄s ꝓcul Palatinū vidit nec situ pſentē cōsiderare debemus:tunc em̄ nullis obstantib⁹ ædificiis per supercal tyberi:vt diximus fluente:facile mōs poterat videri palatinus. Forte diem solēnē illo. Ευσυμβολώς. i. bono omine victori deo troianis veniētib⁹ sacra celebranť bona etiā vsus est œconomia. Amphitryoniadæ magno diuisq̄s ferebat. Satis perite. nam cuins deo sacrificareť: necesse erat post ipsum etiā reliquos invocari. Ante vrbem. fm antiquū situm: tum em̄ ciuitas breuis fuerat. Palas huic fi. ꝓ cū boc. Iuuenū primi pauperq̄s senatus. totā ostendit ætatē nam per senatū seniores significanť. Paup autē aut ad numerū rettulit: centū em̄ sub Romulo fuerunt. Aut re vera pauper q̄d romani imperii oñdit pſimonia ꝓ laude tunc habita. Tepiduq̄s cruor. frustra quidā cruorē pecudū sanguinē hominū volunt: nam Iuuenalis ait sanguis & a magno ceruix ferienda ministro. Virg. Atq̄s atros ficabat veste cruores. Celsas videre rates. qa dicit gemiasq̄s legit de classe biremes. Inter opacū allabi nem⁹: ꝓ nem⁹ vt hūc iter fluuio tyberinus amœno: & est honesta elocutio: vt si dicas inter cœnā locutus sum. i. per cœnā. Tacitis remis pro ipsi taciti: hoc est sine celeusmate. Audax quos rumpere palas sacra vetat. ne interruptione sacrifi cii piaculum cōmitteret: vnde etiam in tercio Helenus nequa inter sanctos ignes in honore deoꝝ hosti lis facies occurrat. deniq̄s cum ludi circenses Apollini celebrarenť & Hanibal nunciatus esset circa portā collinā ingruere: oēs raptis armis cōcurrunt: reuersi postea cū piaculum formidarent: inuenerūt saltantē in circo senem quendā qui cū interrogatus dixisset se nō interrupisse saltationē: ductū est hoc puerbium salua res est saltante sene. Audacē autē dixit vbiq̄s Virg. quotiens vult ostendere virtutē sine fortuna: vnde etiam Turnum audacem vocat.

Mactat:sacra ferens:& cū grege sistit ad arā.
Tybris ea fluuiū quā longa ē nocte tumentē
Leniit:& tacita refluens ita substitit vnda:
Mitis vt in morem stagni:placidæq̄s paludis
Sterneret æquor aq̄s:remo vt luctamē abeēt
Ergo iter inceptū celerāt rumore secundo
Labitur vncta vadis abies: miranť & vndæ.
Miratur nemus insuetū:fulgentia longe
Scuta virū fluuio pictasq̄s innare carinas
Olli remigio noctemq̄s diemq̄s fatigant:
Et longos superant flexus:variisq̄s teguntur
Arborib⁹:viridisq̄s secāt placido æq̄re siluas
Sol medium cœli cōscenderat igneus orbem
Cum muros arcemq̄s ꝓcul:& rara domoꝝ
Tecta vidēt:quæq̄s nūc romana potētia celo
Aequauit:tum res inopes euander habebat.
Ocius aduertūt ꝓras:vrbiq̄s ꝓpinquant.
Forte die solennē illo rex arcas bonorem
Amphitrioniadæ magno diuisq̄s ferebat
Ante vrbem in loco:palas huic filius vna:
Vna omnes iuuenū primi:pauperq̄s senatus
Tura dabāt:tepiduq̄s cruor fumabat ad aras
Vt celsas videre rates:atq̄s inter opacum
Allabi nemus:& tacitis incumbere remis
Terrentur visu subito:cunctiq̄s relictis
Consurgūt mēsis:audax quos rūpere palas
Sacra vetat:raptoq̄s volat tælo obuius ipse.

DO. Paup senat⁹. & numero & opib⁹ itellige. Audax. nō temerarius sed ꝓpria virtute cōfidens.

CHRI. Ecce aūt refert Diony. æneæ sacrificanti porcā aufugisse: quā naui secū adduxerat: & oraculum fuisse vt ibi & vbi vrbē cōderēt vbi illa cōstitisset. ergo illā isecuti sunt vsq̄s ad collē q̄ tribus milibus passuū distat a mari. Auditaq̄s ē hic vox vt cōsisterēt & suē pariētē obseruarēt: qñq dē totidē ānos postea quot illa fœtus pareret troiani sedes imutaturi eēnt cū meliori fortuna. Atq̄s illa die sequēti. xxx. edidit porculos. post. xxx. annos ab Ascenio sedes in albam traducte sunt. Tybris. ea. respondit re ipsis promissis: & oñdit

missis:& oñdit q̃nta sint merita æneæ q tantæ curæ imortalib⁹ diis sit. Rumore sedo. Quasi dicat. oibus ex lætitia plaudetib⁹. Nã cũ manifestũ videret oraculũ: varii erãt vulgo sermones. Labit. oñdit facilita tem ex reflexu flumis. Abies. denotatio ponit materiã p naui: q̃ ex materia fit. Mirant & vndæ. mira phantasia poetæ ad laudẽ troianor̃: mirãt g̃ tã q̃ neq̃ naues neq̃ arma aut viros tales bacten⁹ vidissent habet aũt mirã iocũditatẽ iste loc⁹: q m̃ sensum dat reb⁹ q̃ sensu carent. neq̃ flumis amœnitatẽ elegãti⁹ pin gi poterat: vt ex pulchritudie nauigatoris q̃dã fœlicitas portẽ di videret. Forte die diuinit⁹ factũ videt vt huiuscemodi heros amicitiã cũ euandro in sacris maximi oim heroũ Herculi iniret. Vt celsas. nã cum nihil peccatũ cũ finitimis haberent: ad oẽs casus trepidabãt vigilanterq̃ oia explorabãt. Audax palas. iam nunc formet virum egregiũ: qui vt sacrificio simul & saluti publicæ consulit.

Et p cul e tumulo: iuuenes quæ causa subegit
Ignotas tentare vias: quo tenditis inquit.
Qui gen⁹ vñ domo pacẽ ne huc fertis an arma
Tum pater æneas puppi sic fatur ab alta
Pacifer æq̃ manu ramũ prætendit oliuæ.
Troiugenas ac tela vides inimica latinis:
Quos illi bello profugos egere superbo.
Euandr̃ petimus: ferte hæc: & dicite lectos
Dardaniæ venisse viros socia arma rogantes
Obstupuit tanto perculsus nomine palas.
Egredere o quicunq̃ es ait: corãq̃ parentem
Alloquere: ac nr̃is succede penatibus hospes
Excepitq̃ manu dextrãq̃ amplexus inhæsit
Progressi subeunt: luco fluuiũq̃ relinquunt.
Tum regem æneas dictis affatur amicis
Optime graiugenum cui me fortuna precari
Et vita comptos voluit p̃tendere ramos.
Nõ eqdẽ extimui danaũ qd ductor: & arcas
Qdq̃ a stirpe fores gemis cõiunctus atridis:
Sed mea me virtus: & sancta oracula diuum
Cognatiq̃ patres: tua terris dedita phama
Coniunxere tibi: & fatis egere volentem.
Dardanus iliace primus p̃ vrbis: & auctor
Electra vt graii perhibẽt athlantide certus
Aduehitur teucros: electrã maximus atlas
Edidit: æthereos humero q sustinet orbes
Vobis mercurius pater ẽ: quẽ candida maia
Cyllenæ gelido conceptũ in vertice fudit.
At maiam auditis si quicquã credimus atlas
Idẽ atlas generat cœli qui sydera torquet.
Sic genus ambor̃ scindit se sanguine ab vno
His fretus nõ legatos: neq̃ prima per artem

SER. Iuuenes q̃ cã subegit succincta & ple na iterrogatio. cui p singula rndet æne. Qui gen⁹: quo genere. Vñ domo: de q̃ ciuitate.

An arma. tropũ fecit cã metri: nã cõsequens erat: vt diceret an bellũ. Pacifer q̃ manu ramũ p̃tendit oliuæ. ne morã faceret i rñsione. Tela vides inimica. bona conciliatio: nã audierat hi bellũ assidue ducunt cũ gente latina. Quos illi bello p fugos. Sicut & vos: & mouet concilia tionẽ etiã ex filitudie fortunæ. Ferte hæc. hoc ad ramũ p̃tinet. Dicite. ad verba. Tãto per cussus noie dardani. s. cõmẽmoratõe. Quicun q̃ es hoc ad nomẽ æneæ p̃tinet nã eẽ troianos audierat. Dextrãq̃ ãplexus ibæsit. oñdit vir̃ & virtutis & hospitalitatis amatorẽ. Subeũt luco. fluuiũq̃ relinquunt. hyppallage in sensu

Optime graiugenũ. q̃tũ ad æneã p̃tinet gre ci neq̃ boni neq̃ meliores sunt. ergo optime graiugenũ suplatiuus ẽ p positiuo: nã optim⁹ malor̃ nõ possum⁹ dicere. Suplatiuus em̃ suo tm̃ iungit̃ generi: sic g̃ dixit: vt Ho. Δικαιώ τατοσκεντα υρων. i. iustissim⁹ cẽtauror̃ p iust⁹ cũ centauri fuerint crudeles & impii. Cui me fortuna p̃cari. antiquũ est. nã mõ quẽ p̃cari dicim⁹. Ter. Credo q mihi sic oret. Ite facite vt vobis decet. Sal. Locũ editiorẽ q̃ victoribꝰ de cebat: & ẽ græcũ ἐυώεσά τω λλώνι Vitta cõptos ramos. vt in pacis petitiõe ram⁹ oliuæ cũ vittis offerat̃: p tim fabulæ: p tim nature effi tit rõ: nã cũ de noie athenar̃ Neptũnus & mi nerua cõtenderẽt: & iussisset Iuppiter vt illius noie diceret̃ ciuitas: q mun⁹ melius obtulisset equũ neptũnus: oliuã Minerua p tulit & stati vicit: vñ cũ ramus ei⁹ alicui offeret̃: indicat eũ eẽ meliorẽ. Nunc ẽ illud puerbiũ. Herbã do. i. cedo victoriã: q̃d Var. in ætiis ponit cũ in ago nib⁹ herbã in modũ palmæ dat aliq̃s ei cũ quo contendere nõ conat̃ & fatet̃ eẽ meliorẽ. Vit tas aũt habet ramus oliuæ iõ: vt inertiã & im becillitatẽ oñdat offerẽtis. Scim⁹ em̃ oues ege re alieno sp auxilio. Voluit. hic eũ laudet q̃d tãt⁹ eũ vir rogare cõpellat̃. Danaũ q̃ ductor & arcas. nec q̃d multitudinẽ br̃es extimui nec q̃d ees arcas vt illuc hoc tẽdat. i. Agãmẽnoni & menelao cõiunct⁹ & hoc ad euãdri laudẽ p tinet q p q̃litatẽ mor̃ meruit ñ timeri Fores p fuisses. sed notãdum fores de p̃terito Mea me virtus. hæc arrogatio ad honorẽ Euandri p̃tinet. Sẽtã oracula di. Tyberini s. Dedita

fama. Diuulgata: vt Dedit̃ hic subito troiana p agmia rumor. Fatis egere vo. q̃d volũtas fuerat egit ne cessitas fati. Dardan⁹ iliacæ prim⁹ p̃ vrbis & auctor. reddit q̃d ait sup. Cognatiq̃ p̃res. Sane sciẽdũ At lantes tres fuisse: vnũ maurũ q ẽ maxim⁹ alterũ italicũ patrẽ Electræ: vñ natus est dardan⁹ Terciũ arcadiũ patrẽ maie vñ natus est Mercurius: sed nunc ex nominũ similitudine fecit errorẽ & dicit Electrã & Ma iam filias fuisse Atlantis maximi nec p̃ter rõnẽ ait maximi: & Atlas idẽ generat. nã & ipse habuit etiam

boꝝ nominũ filias.i. Electrã & Maiã. Vt graii phibent. Vt veſtræ continent littoræ. Candida maia Splendidior eñ ẽ maia inter pliadas: q̃ ẽ vna de Atlãtibus.i. de pliadibus. Cyllenæ. mons arcadiæ vbi maia mercuriũ ẽ enixa. Fudit aũt nõ iniurioſe dictũ ẽ vt in Piſonem q̃ te belua nõ hominẽ ex vtero fudit ſed celeritatẽ patientis oñdit: qđ infantibus dr̃ omen infœlicitatis afferre: ſpectat etiã ad rõnẽ phyſicã. nã certe eſt vbiq; Mercurius vt diximus ſupra: ideo dicit eũ in ortu fuiſſe velocem.

DO. Et ꝓcul. cũ aſſiduũ bellũ gereret cũ gente latina nõ mirũ ſi anxie cuncta exploraret. O iuuenes. oro neceſſariis in tanto metu interrogatoribus plena. Quo tenditis. quia ex deflexu videbat illos velle deſcendere. Superbo. qua iniuſtum. Profugos vt oñdat iuxta peregrinos ĩmites. Dicite quia nõ ſolus in tanto tumultu venerat pallas: Quicunq; ad hominẽ nõ ad originẽ referas. Corã parentem allo. Optime ſummũ iudiciũ ſeruat parenti & regi. Vt graii peribent. vt hoc tuoꝝ teſtimonio ꝓbem. Idem atlas ne ſimilitudine nominis falſo id vſurpare videretur.

CHRI. Et ꝓcul. caut⁹ adoleſcẽs: nã mõ audiret ñ expectauit: donec ad eos ueniret. E tumulo. vñ facili⁹ & videret & audiret. Paciferæ. i tãta ꝓperatõe id ſignũ dedit: qđ iſtar lõgæ oronis eẽt. Deinde cũ dixit. Troiugenas ac tela inimica latinis: oñdit & q eẽnt & ꝙ amici venirẽt. nã amicos eẽ oportebat: qui inimicis inimici eẽnt. Quos illi. nã nõ ſatis fuerat oñdiſſe ꝙ eẽnt inimici latinis: nã ſi ob illatã illis iniuriã fuiſſent: ꝓperãt & arcadib⁹ ſuſpecti eẽ. Poſuit autem huiuſcemodi & interrogationẽ & rñſionẽ poeta: vt mira q̃dã breuitate pfectæ oronũ abſolutũ officiũ ipleret. ſicq; & tpi in quo ꝓperato opus erat inſeruiret & tñ nihil neceſſariũ omitteret. Et quẽadmodũ rñſio æneæ oñdit interrogationẽ Pallantis pfectã fuiſſe: ſic viciſſim rñſio pallãtis demõſtrat æneã nihil de neceſſariis omiſiſſe. Fortuna p̃cari. q. d. nõ ſue ſtulticie eẽ ꝙ in eas anguſtias deſcẽderit: vt auxilia ſint medicanda ſed iniquæ fortunæ. Nõ equidẽ extimui. nã plus valuit apud me tuoꝝ moꝝ ꝓbitas q̃ ꝙ et græcus et Atridis cõiunct⁹ eſſes: ſed ne adulationis eẽ videat qđ ignotũ laudet addit et phama illũ noſſe. Mea virtus. nã virtutis. i. fortitudis eſt etiã ſi piculoſa fuiſſet cõgreſſio cũ Euandro: tñ piculũ certa quãdã ꝓpoſita rõne adire erat aũt rõ et qđ oraculũ ꝑſuadebat et qđ auxiliũ petere neceſſariũ eſſet. Geminis c. ar. nã Euander arcadiæ rex Mercurii ex nicoſtratæ filius fuit Atridæ aũt a Tantalo ſunt filiæ Iouis: qui ex Ioue frater eſt Mercurii.

SER. Tentamẽta tui pe. cũ nullo ãt pact⁹ ſum vt te aut ꝑ artẽ aliquã aut ꝑ legatos ꝓbarẽ ſed itrepidũ me tibi cõmiſi Tẽtamẽta pepigi expimẽta pactus ſum: nã geminũ ẽ ꝑteritũ ab eo qđ ẽ paciſcor: facit eñ et pepigi et pact⁹ ſũ: ſicut placeo et placui et placit⁹ ſũ. Pago eñ vñ multi volũt venire pepigi: nuſq; lectũ ẽ. Gẽs eadẽ q̃ te. ſic agit vt et ipſe ꝑſtare videat. nã et ſuꝑ ait Socia arma rogãtes. Daunia. rutula a Dauno. Crudeli bello. ſuꝑ bello ꝓfugos egere ſupbo. Nihil abfore. ſibi abfutuꝝ nihil arbitramur. Accipe daq; fi. hoc ẽ qđ ait in. x. Humanis q̃ ſit fiducia reb⁹. Reb⁹ ſpecta iu. decennali ꝑlio: et bñ ꝓmiſſionẽ cõfirmat reb⁹ et teſtimoniis q̃ eſt inualida verbis. Totũ luſtrabat lumine c. paterna in eo liniamẽta cognoſcens: pauca refert non pauca: ſed paucis. i. breuiter. hoc vult dicere multa eum dixiſſe ſed paucis.

Agnoſcoq; libens. poſtq; ꝓbauit ex habitu corpis vera eẽ q̃ dicebat æneas ꝑ anchiſem eũ laudat adulatõne depoſita. ſane inter agnoſco & cognoſco ſupfluo q̃dã volunt facere diſcretionẽ: vt cognoſcam⁹ nouos agnoſcam⁹ antiquos: ſed hæc a poetis metri neceſſitate variãtur: nã agnoſco ꝓpter ſynalipbẽ dixit. Heſionæ viſentẽ r. f. vt diximus ſuꝑ Hercules euerſa troia beſionẽ Laomedontis filiam Telamoni ſuo comiti dedit. ex qua natus eſt teucer: priamus poſtea cũ ſalamina tenderet ad viſendum regnũ ſororis: per arcadiã iter fecit & tunc ab Euandro ſuſceptus ẽ anchiſes. Viſentem regna. Videre cupientẽ. Protinus vno eodẽq; tpe. Hoc eſt dũ pergit vidit arcadiã. Nam no poſſumus ſimul intelligere: cum ſalamina inſula ſit arcadia in continenti. Mirabar quæ duces teucros bos laudat: quo melior ſit ille quem præfert. Iuueníli ardebat. ineſt eñ ſtu

Tentamenta tui pepigi: meipſe meumq;
Obieci caput: & ſupplex ad limina veni.
Gens eadẽ quæ te crudeli daunia bello
Inſequit̃: nos ſi pellant nihil abfore credunt
Quin oẽm heſperiã penit⁹ ſua ſub iuga mittãt
Et mare qđ ſupra teneãt: quodq; alluit infra
Accipe daq; fidẽ: ſunt nobis fortia bello
Pectora: ſunt animi & rebus ſpectata iuuẽtus
Dixerat æneas: ille eos oculoſq; loquẽtis
Iandudũ & totũ ſuſtrabat lumine corpus.
Tum ſic pauca refert: vt te fortiſſime teucrum
Accipio: agnoſcoq; libens vt verba parentis
Et vocẽ anchiſæ magni vultũq; recordor:
Nã memini heſionæ viſentẽ regna ſororis
Laomedontiadẽ priamũ: ſalamina parentem
Protinus arcadiæ gelidos inuiſere fines:
Tũ mihi prima genas veſtibat flore iuuenta:
Mirabarq; duces teucros mirabar & ipſum
Laomedontiaden: ſed cunctis altior ibat
Anchiſes: mihi mẽs iuueníli ardebat amore
Cõpellare virũ: & dextre cõiungere dextrã.
Acceſſi: & cupidus phenei ſub mœnia duxi.
Ille mihi inſignẽ pharetrã: lyciaſq; ſagittas
Diſcedẽs chlamydẽq; auro dedit intertextã:
Frenaq; bina: meuſq; nũc habet aurea palas.

Ergo & quã

Ergo & quã petitis: iũcta ẽ mihi fœdere dextra
Et lux cũ primũ terris se crastina reddet:
Auxilio lætos dimittam: opibusq; iuuabo.
Interea sacra hæc qñ huc veníſtis amici.
Annua: quæ deferre nefas celebrate fauentes
Nobiſcũ: & iam nunc ſocioꝝ aſſueſcite menſis.

diũ acq; renda q; amicitiaꝝ: Hor. Animuſq; virilis. Quærit opes & amicitias. Pbenei oppidi arcadiæ Home. οἱ φεύγοντες nec nos debet mouere quod cũ Euãder de Palãteo ſic dicit pbenei ſub mœnia: cũ ſciam⁹ poetas vicinas oẽs p vna bre ciuitate: ſicut de Didone facit: quã ñ nunq; tyriã aliquotiens ſidoniã vocat. Ille mihi iſignẽ pharetrã. Jus hoſpitii bẽt inter ſe remunerationẽ: ſed verecunde tacet Euãder de muneríb⁹ ſuis. Auro dedit intertextã. legit & itertexto. Frenaq; vina. poetice nã duo debuit dicere Bina eñ ſm Ciceronẽ nõ dicũt niſi de bis q̃ ſunt numeri tñ plural. nã Cicero culpat filiũ p epl'am dicẽs male eũ dixiſſe: direxi lras duas: cũ littoræ quotiẽs epl'am ſignificãt numeri tñ plural' ſint cõtra epiſtolas binas nõ dicimus: ſed duas. Iuncta eſt mihi fœdere dextra. antiquis amicitiis: p Anchiſæ hoſpitiũ Qñ huc veníſtis amici: ſiquidẽ amici: iã veníſtis. Extraneos eñ ad ſacra nõ licebat adhibere. Hos aũt adhibet ad ſacra quaſi antiquis iunctos amicitiis: vñ infert: & iã nunc ſocioꝝ aſſueſcite menſis. Annua q̃ differre nefas. anniuerſaria ſacrificia ideo non differuntur quia nec iterari poſſunt. Nã calendaria ſi qua fuerint ratione dilata poſſunt repeti: nec piaculum eoꝝ intermiſſione cõmittitur.

DO. Obieci cũ petitur⁹ eẽm q̃ etiã tibi ſalutaria eẽnt nõ expaui. Nã cũ gente tibi inimica & crudeli bellũ gero: & dicẽdo vnã gẽtẽ extenuat timorẽ belli. Accipe daq; fidẽ. ſume auxilium & da. Fortia pectore & animi. nã in bello ai fortitudo & corpis robur requrit. Spectata. de qua iã factũ ẽ piculũ. Pauca ne longior oratio ſolẽnia ipediret. Inſignẽ pbar. Mire munera exornat: ne videat leuia.

CHRI. Caput. nõ ſolũ res alias: ſed etiã vitã. Et ſupplex. qđ videt pter dignitatẽ meã Gẽs argumentũ ab vtili & ab boneſto: vt cõiuncti repellam⁹ boſtẽ: quẽ diſiunctim nõ poſſem⁹. Accipe daq; fidẽ qđ ẽ fœdere cõiungi. Sũt nobis. ne putes cũ regno certam⁹ nihil nos pſtaturos. Os oculos. ex. pbyſonomia capiebat cõiecturã eum Aeneã eẽ: quẽ ipe de ſe pdicabat. Vt quam multũ. Protin⁹. Dein ceps: Interea. Qđ plenũ amicitiæ ſignũ ẽ: cũ cauerẽt antiq ne inter ſacrificandũ boſtilis facies occurreret: ipſum veluti amicũ inter ſacra recipit.

Hæc vbi dicta: dapes iubet & ſublata reponi
Pocula: gramineoq; viros locat ipſe ſedili
Præcipuũq; toro & villoſi pelle leonis
Accipit æneam: ſolioq; inuitat acerno.
Tum lecti iuuenes certatim: araq; ſacerdos
Viſcera toſta ferũt tauroꝝ: onerãtq; caniſtris
Dona laboratæ cereris: bacchũq; miniſtrãt.
Veſcitur æneas ſimul & troiana iuuentus
Perpetui tergo bouis: & luſtralibus extis.
Poſtq; exẽpta fames: & amor cõpſſus edẽdi:
Rex euandrus ait: nõ hæc ſolennia nobis
Has ex more dapes: hãc tanti numinis aram
Vana ſuperſtitio veterum ve ignara deorum
Impoſuit: ſæuis boſpes troiane periclis
Seruati facimus: meritoſq; nouam⁹ honores.
Iã primũ ſaxis ſuſpẽſam hãc aſpice rupem
Diſiectæ ꝓcul vt moles: deſertaq; montis
Stat domus: & ſcopuli ingentẽ traxere ruinã
Hic ſpelunca fuit: vaſto ſummota receſſu:
Semibominis caci facies: quã dira tenebat
Solis inacceſſam radiis: ſemperq; recenti
Cæde tepebat bum⁹: foribuſq; affixa ſupbis
Ora virũ triſti pendebant pallida tabo.

SER. Dapes. epulæ deoꝝ ꝓprie: vt iouis cœna. Sedili. bñ ſedili: nã i tẽplo berculi lecti ſterniũ, eẽ nõ licebat. Accipit. aut ſuſcipit ad ſedẽdũ: aut paſcit vt Illos porticib⁹ rex accipiebat in ãplis. Toꝝ ãt berbaꝝ ſup ſoliũ fuiſſe intelligam⁹: ne ſit ſedili cõtrariũ. Cõgrue ãt dicit de leonis pelle eẽ coopertũ: q̃ſi in berculis ſacris. Tũ lecti iu. nõ vacat lecti: i ſacris eñ berculis liberi nec ſerui intereãt nec liberi adeo vt Appius: q ſacra hæc trãſtulit in libertos & caruerit oculis: & itra ãnũ oẽm familiã pdiderit Potitioꝝ. Certatim. i. ſtudioſe. Araq; ꝓ. maxime. ſ. nõdũ eñ tẽplũ berculi fuerat ſed ara tãtũmõ. quã maximã dicit ex magnitudine fabricæ. Laborate cæteris. quæ eget laboris: vt Mox & frumẽtis labor adit⁹ vt mala culmos. Eſſet rubigo. Glãdes eñ ſine vllo labore naſcuntur. Perpetui tergo b. aut ſm Ho. intelligendũ q dicit carnes dorſi apponi ſolitas bonorabilioribus: vt ſit ſenſus tali appoſuit ante eos magni bouis carnes eas: q̃ apud maiores in bonore fuerũt. Aut re vera ꝓpetui. nam de boc boue imolato Herculi carnes carius vendebant cã religionis: & inde alter redimebat q ex illius pcio cõparatus q̃ſi ꝓpetu⁹ eẽ videbat. Tergo aũt pt a pte totũ intelligi. Luſtralibus. aut pinguib⁹: moris eñ fuerat cõpleto luſtro pingues victimas offerre cenſores, aut certe de qnquẽnali boue. i. pfectæ ætatis nam Ho. dixit. βοῦν τετράετηρον Poſtq; exempla fames & amor c. e. poſtq; neceſſitati ſatisfactũ eſt & voluptati. Nõ hæc variat i vno ꝓnoie nam hæc ſolennia nobis Has ex more dapes hãc tanti numinis arã. Supſtitio eſt timor ſuperflu⁹ & delirus aut ab aniculis dicta

Huic mõstro vulcanus erat pr̃: illius atros
Ore vomens ignes: magna se mole ferebat
Attulit & nobis aliqñ optantibus ætas
Auxiliũ: aduentũq; dei: nã maximus vltor
Ter gemini nece geryonis: spoliisq; supbus
Alcides aderat: tauroſq; hæc victor agebat
Ingentes: vallẽq; boues: amnemq; tenebant.

supstitio: q̃ multi supstites p ætatẽ delirant & stultæ sunt: vt ꝑm Lucretiũ supstitio ẽ supstantiũ rerũ. i. cœlestiũ & diuinaꝝ q̃ sup nos stant: inanis & supfluus timor Veterũq; ignara d. Duo dicit nõ ideo Herculẽ colimus: aut quia oẽm religionẽ verã putam? aut qa deos ignoramus antiquos. Cautum em̃ fuerat & apud athenienses & apud romanos ne quis nouas introduceret religiones nã ideo & Socrates dãnatus est: & chaldei & iudæi sunt vrbe depulsi. Nouamus bo. detraxit re. nã renouamus debuit dicere: quã particulam alibi addidit: vt Fata renarrabat diuum. Suspensam banc aspicer. Cacus ꝑm fabulam Vulcani filius fuit ore ignem ac fumũ vomens: qui vicina omnia populabat. Veritas tamẽ ꝑm philosophos & historicos hoc habet: hunc fuisse Euandri nequissimũ seruum ac furẽ nouim? autẽ malum a græcis κάκον dici: quem ita arcades illo appellabant tempore: postea translato accentu Cacus dictus. vtἐλένη helena. Ignem autem dictus est vomere q̃ agros igne populabatur. hunc soror sua eiusdem nominis prodidit. vnde etiam sacellum meruit: in quo ei per virgines Vestæ sacrificabantur.

Suspensam rupem. quasi iã iamq; lapsuram. Semihominis. Feritate corrupti. Inaccessam. participium sine verbi origine. Accedor enim non dicimus: sed tale est: vt placida nupta triumphata. Huic monstro. bene vitauit casum: in quo erat rupis significatio. Et nobis sicut multis quibus Hercules ꝑ fuit monstra purgando. Aetas. Beneficium temporis: vt Voluenda dies en attulit vltor. Maximus vltor. non tantum noster: sed & omnium. Tergemini nece geryonis. banc fabulam diximus illo loco. Postq; laurẽtia victor Geryone extincto tirynthius attigit arua. Spoliisq; superbus. Atqui boues abduxerat: sed spolium est quicquid de hostibus tollitur. vt addit equos & tela quibus spoliauerat hostem. Item postq; illum victor spoliauit achilles.

DO. Sublata. aut metus causa aut satietate interueniẽte. Sedili. nã mos fuit accũbendi: sed sedendi in his sacris. vñ in septimo: hæc sacris sedes epulis. Leonis. qd̃ cõueniebat Herculis sacris. Viscera. nulla erat ambitio in vestibus: caro portabat̃ copiosa: sed bubula. Male autẽ acceptus fuisset si tollatur sacrorum religio. Postq; exempta f. Non libẽter audiunt̃ sermones nisi venter satur sit. Has dapes. dum originem sacrorum narrat: epulas etiam excusat.

CHRI. Aræ. q̃ maxima dicebat̃. Lustralib?. placet Seruius vel dic lustralib? expiatoriis. i. quib? purgarent̃. Exempta vt in primo libro describit troianos multis reb? solicitos nihil voluptuosum in epulis q̃siuisse: nec expleri voluisse: sed famẽ pellere sat fuisse. Eadẽ rõne & in hoc loco ad necessitatẽ epulatos fuisse oñdit ne in tanta solicitudine ac potius piculo voluptatẽ admittere videat̃. Nõ hæc solennia. cõmendat se apud ignotos a religione: & oñdit se gratũ acceptis beneficiis: qñ illa p̃dicat. Maxie aũt huiuscemodi digressione exornat̃ poema nec tñ fit tpe alieno: & qd̃ nõ penit? quadret Vana supstitio est em̃ religio deoꝝ colendoꝝ recta scientia. Supstitio autẽ verã sciam nõ habet. Veterũ ignara d. nam ignoratio numinis psæpe gignit supstitionẽ. Suspensam b. a. ru. Mirifice describit speluncæ ruinã cui inferiora substentacula subtracta sint. partẽ supiorẽ suspẽsam relinqui oportet. Caci. cacũ Vulcano filiũ fuisse fabulant̃. puto quia cũ latrociniũ exerceret multa incendio populatus ẽ. bũc ait Solinus locũ habitasse cui salina nomẽ eẽt vbi postea trigemina porta fuit. Gellius aũt scribit q̃ cũ a Tarconte tyrrheno ad quẽ legat? venerat iussu Marsyæ regis socio Megalo phrygi custodiæ eẽt datus vincula frustratus est & cũ socio Megalo maiorib? ꝑsidiis rediens regnũ circa vulturnũ & campaniã occupauit & cũ ea quoq; inuaderet q̃ in arcadũ iura veniſſent arcades duce Hercule q tunc victor ex hispania redierat illũ supparunt: quo ceso megalos in sabinos qbus augurãdi artẽ oñdit sese recepit Dionysius aũt refert Herculẽ cum in hæc loca venisset boues in pascua eduxisse & ipm labore fessum obdormisse: latronẽ aũt quendã nomie Cacũ pauca ex iis subripuisse & versis vestigiis ne furtũ deprehenderet̃ p caudã in antrũ traxisse. Ac mox ꝑquirenti herculi vidisse se negasse necq volentẽ scrutari antrũ ingredi pmisisse sed potius aduersus illũ instantẽ vicinos imploraſſe. Herculẽ autẽ consilii incertũ armentũ circa speluncã duxisse: ad harũq; mugitũ quæ intus clausæ erant remugisse Cacũ vero q̃uis in crimine deprehensum vim cũ latronib? cõuocatis contra Herculẽ parasse. Herculem autẽ claua eũ interemisse: ac postea in flumine se a cæde abluisse: & Ioui inuentori aram cõsecrasse: & iuuencũ imolasse. Quod sacrificiũ deinceps romani obseruauerũt ritu græco in eos vtentes vt ille instituerat. Hæc Dionysius. Alii dicunt hunc sororẽ Cacam habuisse: q̃ furtũ indicauerit: ob idq; meritũ aras & sacrificia meruisse. Verũ Diodorus siculus aliter tradidit. Scribit em̃ q̃ ipse i loca vbi roma deinde fuit: puenit vbi in palatio incolæ paruã vrbẽ habebãt. Ciuiũ primores erant Cacus & Pinarius: qui bonorificq; hospicio eũ susceperunt: eorumq; viroꝝ suo tpe monumẽta extitisse narrat. Nam pinarioꝝ familia adhuc viget. Caci autẽ in palatio descensus cũ lapideis scalis ostendit̃ pro pinquus domui quæ ab eo cacia dicebat̃. Hercules autẽ palatinis p̃dixit q̃ cum ipse ad eos ꝑfectus eẽt quisquis illi decimã patrimonii sui deuoueret beate esset victurus. Quod in multis qui decimas vouerunt verum fuisse expertum est.

Religio
Supstitio
Cacus

SER. At furis caci mens. Pro ingẽti scelere furis nomẽ posuit. Capitale em̃ crimẽ apd̃ maiores fuerat ante pœnã q̃dropli. Auertit. Erat ꝑpriũ abegit: sed respexit ad p̃dã: q̃ auerti dicit̃: vt Raptas ad littora vertere

At furis caci mens effera: nec quid inausum
Aut intentatū sceleris ve doli ve fuisset
Quattuor a stabulis pstanti corpore tauros
Auertit totidē forma superante iuuencas.
Atq; bos ne q̄ forent pedibus vestigia rectis
Cauda in speluncam tractos: versisq; viarum
Indiciis: raptos saxo occultabat opaco
Quærentem nulla ad speluncā signa ferebant
Interea cū iam stabulis saturata moueret
Amphitrioniades armenta: abitūq; pararet:
Discessu mugire boues: atq; omne querelis
Impleri nemus: & colles clamore relinqui
Reddidit vna boum vocē vastoq; sub antro
Mugiit: & caci spem custodita fefellit.
Hic vero alcidæ furiis exarserat atro
Felle dolor: rapit arma manu nodisq; g̃uatū
Robur: & aerii cursu petit ardua montis.
Tum primū nostri cacum videre timentem
Turbatūq; oculis: fugit ilicet ocior euro:
Speluncāq; petit: pedibus timor addidit alas
Vt sese inclusit ruptisq; immane catenis
Deiecit saxum ferro: qd & arte paterna
Pendebat: fultosq; emuniit obiice postes.
Ecce furens animis aderat tirynthius omnēq;
Accessum lustrans: huc ora ferebat & illuc
Dentibus infrendens: ter totū feruidus ira
Lustrat auentini montem: ter saxea tentat
Limina ne quicquā: ter fessus valle resedit.
Stabat acuta silex præcisis vndiq; saxis
Speluncæ dorso insurgens altissima visu
Dirarum nidis domus oportuna volucrum.
Hanc vt ꝓna iugo læuū incūbebat ad amnē
Dexter in aduersum nitens concussit & imis
Auulsam soluit radicibus: inde repente
Impulit: impulsu quo maximus insonat æther
Diffultant ripæ: efluitq; exteritus amnis:
tora vertere p̄das. Atq; bos. quotiēs masculinū & fœmininū iungunt hæc disciplina ē: vt etiā si posteri⁹ ē fœmininū et masculinū rn̄dea mus. Versisq; viaꝝ indiciis. i. cōtra naturā inii ciētib⁹ errorē Indiciis. ipa inqt decipiebāt in dicia: q̄ idicare cōsueuert. nā indiciū ab idican do nomē accepit. Querel' ipleri n. n̄ vt multi dicūt: qa cōsortes p diderāt: sed qa vellebāt a pascuis. Insita ē em̄ bob⁹ auiditas edēdi: vn̄ ē in buc. Ite domū saturi. si qs pudor ite iuuēci.

Et colles clamore relinq. cū clamore vt Atq; exioni vēto rota cōstitit orbis. i. cum vento: et boc ē meli⁹ nā multi dicūt relinquunt. Colles etiā a clamore: boc ē tm̄ recessera a collib⁹ boues vt nec ecco resultaret. s. ad colles iā clamore nō pueniēte: qd nō pcedit. qa boc sensu illd excludit. Reddidit vna. b. v. Si em̄ tam lōge fuerāt: vt nulla rōe recedētiū boū mugit⁹ colles derelictos feriret: quēadmodū inclusi bouis clamor ē audit⁹ ē ab Hercule: Mugiit. more suo ꝓ mugiuit: vt Audiit & triuiæ longe lacus. Atro felle d. Quo ita irascimur fm̄ phy sicos: vt splene ridem⁹. Pers. Sed sum petulāti splene cachinno. Rapit arma m. Sagittas. & nō vacatq;. Nā si armoꝝ epexegesis est. Nodis grauatū robur. Vacatq;. Grauatū aūt pro graue ponit. Nā graue ē ꝓ naturā pōderosū: g̃uatū qd onerat extrinsec⁹ Turbatūq; oculꝰ ea pte turbatū: q̄ pditrix ē mētis. alii oclī legūt & accipiūt a supioribus videre turbatū oculi.

Arte p. pseuerat in fabula. Emuniit. sicut mugiit. Obice p. hāc obicē dicim⁹: vt Ecce maris magna claudit nos obice pont⁹. Dubitant em̄ multi vtrum masculinū sit an fœmi. Tirynthius a tirintha in q̄ nutrit⁹ ē ciuitate vt supra dixim⁹ Auentini montē. vt fontē timaui: bu troti vrbē. i. auētinū montē. Ter fessus valle r. Egens cōsilii. Sal. Fessus in pāpbiliā se receperat. nā corpore fatigatum dicim⁹: aio vero fessum: cuius hæc sæpe confundat auctoritas.

Stabat acuta si. pene oēs hunc silicē dixerūt. nā & Var. & Lucre. ita dicūt tanta tm̄ est Vir. auctoritas: vt psuadeat nobis etiā hāc silicem dici. Dirarū volucrū. mō diraꝝ nō mali omīnis dicit: vt sunt bubones: sed q̄ būanis cadaueribus vescebant: dixit em̄ Foribusq; affixa supbis. Ora virū tristi pendebāt pallida tabo.

Concussit. soluit: ipulit. satis ignatis vsus est verbis. Refluitq; exterrit⁹ amnis. Rē nature vertit in fabulā. cū ruina rupis in se currere nō possit: & recurrere in se faciat necesse sit ipetū fluminis.

DO. Discessu mugire boues. nā & bruta quædā familiaritatis affectū bn̄t. Reddidit vna b. vo. nā & bruta sua voce affectū exprimūt: vn̄ & in tercio dixit. Q ui volucrū linguas sentis. Custodita: nihil pfuit custodia & astutia. Rapit. & nō cœpit: nec passibus sed cursu magis iniurīā q̄ dānū dolens. Timentē. boc tria signa oñdunt. Oculi. qui oēs ai motus indicāt. Cursus celerior solito: & in speluncā nō in loca apta se cotulit. Ruptis. nā celeritas solue re pbibuit. Stabat a. s. nō solum virtus sed etiā prudentia Herculis ostenditur.

CHRI Neq d inausum. nāq; maior potuit ee audacia q̄ audere in Herculē: q oia mōstra domabat Quattuor. idignatio a nūero. ite a loco: cū dicat a stabul'. itē a forma: cū dicat pstanti corpe. itē aspe gregis nā & mari & fœmia spabat ex furto armētū. Ite a mō qd nō viri⁹ cōtra heroa sed dolis egit. Spe custodita. nā fefellit i ea spe quā ipse posuerat i custodia. Furiis atro felle. ex ira maxia q̄ puenit ex cā descētia bilis cui⁹ receptaculū fel est. Pedibus timor a. a: q em̄ potuisset Herculē ira furentē effugere nisi summ⁹

timor impelleret. Valet ergo plus timor q̄ ira. nā ira ipellit ad animū saturandū. Timor ad salutē petendā. Timor igit̄ celeritatē i Caco & idustriā augebāt. ira vero Herculis ad oia difficilia ipellebat. Poeta autē mirifice. Ecce aderat. q. d. vix se exduserat Cacus cū ille venit. Optīe aūt exprimit boiem ex ira ꝓperātē & oēm idustriā adhibentē. Venit ergo furēs ais Circuit locū & oculos ad oia vertit. Infrendit dentibus Tentat si hostiū auellere p̄t. Demū oīb⁹ reb⁹ exploratis cū nihil succederet: resedit q̄d dubitatione & cōsilii defectū significat: nā vt anim⁹ in rōcinando cū ad ambiguū locū puenit: subsistit donec nodū illū soluat sic & corp⁹ ab illo quodāmō sistit̄. Frendit. est frēdere frāgere: vñ infrendēs porci dicūt̄ q adhuc ꝓ ætatē fabā vel similia frāgere nō p̄nt. Sed de boc i geor. Hinc ex q̄dā similitudine infrēdere dicunt̄ qui vocem dentibus infringētes confusum sonitū emittunt quot irati furiosiq̄ est.

SER. Inges regia. regia sicut Cac⁹ putabat sic ē & illā dictū. Illa se iactet i aula. Aeol⁹.

Penit⁹ pa. admissū lumē ē vsq̄ ad secreta speluncæ. Cauernas āt spelūcæ ꝓ tapinosim dixit si q̄ vi. Terræ biat⁹ nō nisi ex terremotu fit: qui q̄m aut motu aq̄ de iferioribus nascit̄ aut crebris tonitribus: aut de cōcauis terris erūpētib⁹ vētis Iō ait Si q̄ vi. q̄d āt dicit infernas reserare sede. Notādū ē etiā de ipossibilib⁹ posse fieri cōparationē. Diis inuisa. supis. s. Trepidētq̄ imis. lu. ca. Luca. Et subito ferient die. Insueta rudē tē: damātē: & abusiue dictū ē sicut sup̄ de leonibus. Et sera sub nocte rudētū. nā rudere ꝓprie asinor ē. Pers. Findor vt arcadie pecuaria rudere credas. Telis pre. Oē q̄d iaci pōt telū vocat̄ dictū ἀπὸ τοῦ τηλόθεν. vñ Oiaq̄ arma aduocat addidit. Molaribus. asprimis saxis: ñ vñ mole fiūt: & fm Ho. dixit. Per ignē ꝓ eā rē: vñ ille spabat auxiliū. Incendia vana. q̄stū ad Herculē ptinet. Angit inhæ. Elisos oculos & siccū sanguine guttur. Angit gutt̄ bñ dicim⁹. nā angit oculos ñ ꝓcedit. Ergo angit ad vnā rē ptinet: vt Disce puer virtutē ex me verūq̄ laborē. Fortunā ex aliis. Nā fortuna nō discit̄: vñ multi elidēs legunt: & integer sensus ē. nā elisos σολοικοφανέσ facit. i. figurā: q̄ masculinū & neutrū: vel actīm cum ntō iungit: vt sit ita Angit guttur: & elisios oculos facit. Siccū sanguine. ꝓ boc iam examine cadauer oñdit. Abiuratæq̄ rapinæ. Abiurare ē rē creditā negare piuro. Plau. in curcul. Qui abiurāt si q̄d creditū ē. sed boc isti loco ñ cogruit vñ mō abiuratas rapinas: cōtra ius detētas intelligam⁹. Informæ cadauer. magnū: & cadauer ē corp⁹ nōdū sepultū: q̄d careat honore sepulturæ. Nequnt expleri corda tuēdo. Nō poterāt boies videndo cadauer sua corda satiare: Lætiq̄ minores. nouæ & satis licēter dixit minores: cū ab ipso Euādro Herculē cōstet eē susceptū: & minores ñ dicam⁹ nisi quotiēs gradū deficit nomē vt puta fili⁹: nepos: ꝓnepos abnepos: atnepos: trinepos: vbi isti tres g̃dus defecerint: merito iā dicim⁹ minores: sic etiam maiores dicim⁹ post p̄ris: aui. ꝓaui: abaui: ataui q̄ vocabulū. Primusq̄ potitius auctor. Et dom⁹ herculei custos pinaria sacri. apud maiores raro aduenæ suspiciebant̄: nisi haberēt ius hospitii. Incertum em̄ erat quo animo venirent: vnde etiā Hercules primo ab Euandro nō est susceptus postea vero cum se & Iouis filiū eē dixisset: & morte Caci virtutē suā ꝓbasset: est susceptus & ꝓ numine est habitus. Deniq̄ ei ara maxima est cōstituta: q̄d ei Herculi delphicus Apollo in italia fore p̄dixerat. cū ergo de suo armento ad sua sacrificia boues dedisset: inuenti sunt duo senes Pinarius & potitius: quib⁹ qualiter se coli vellet: ostendit. s. vt mane & vespere ei sacrificaret̄. Perfecto itaq̄ matutino sacrificio: cum circa solis occasum essent sacra repetenda. Potitius prior aduenit. Pinarius postea extis iam redditis: vnde iratus Hercules statuit vt pinarior⁹ familia tantū minister esset epulātibus potitiis: & cōplentibus sacra: vnde etiā pinarii dicti sunt ἀπὸ τοῦ πινύειν. i. a fame. Nam senem

At specus & caci detecta apparuit ingens
Regia & vmbrosæ penitus patuere cauernæ
Non secus ac si q̄ penitus vi terra debiscens
Infernas reserat sedes: & regna recludat
Pallida diis inuisa: superq̄ immane barathrū
Cernatur: trepident immissio lumine manes
Ergo insperata deprensum in luce repente
Inclusumq̄ cauo saxo: atq̄ insueta rudentem
Desuper alcides telis premit: omniaq̄ arma
Aduocat: & ramis vastisq̄ molaribus instat.
Ille aūt: neq̄ em̄ fuga iā sup̄ vlla pericli est:
Faucibus ingentē fumū mirabile dictu:
Euomit: inuoluitq̄ domū caligine cæca:
Prospectū eripiēs oculis: glomeratq̄ sub antro
Fumiferā noctē cōmixtis igne tenebris.
Non tulit alcides animis: seq̄ ipse per ignem
Præcipiti iecit saltu: qua plurimus vndam
Fumus agit: nebulaq̄ ingēs specu æstuat atra
Hic cacū in tenebris incendia vana vomentē
Corripit in nodū cōplexus: & angit inhærēs
Elisos oculos: & siccum sanguine guttur.
Pandit̄ ex tēplo florib⁹ domus atra reuulsis
Abstractæq̄ boues: abiuratæq̄ rapinæ
Cœlo oñdunt̄: pedibusq̄ in formæ cadauer
Protrahit̄: nequeunt expleri corda tuendo
Terribiles oculos: vultū: villosaq̄ setis
Pectora semiferi: atq̄ extinctos faucib⁹ ignes
Ex illo celebratus honos: lætiq̄ minores
Seruauere diē: primusq̄ potitius auctor:
Et domus herculei custos pinaria sacri

Nam senē illum Pinariū cōstat alio noie esse nuncupatū. Hinc est qđ paulo post Potitii tm̄ facit cōmorationē: vt Primusq; potitius ibat. qđ aūt dicit dom⁹ herculei custos pinaria sacri: nō est cōtrariū. nam custos est ministri. vt in. x. At triuiæ custos iā dudū in montibus opis alta sedet. i. ministra.

DO. At specus. In hoc loco spelunca significat lōgitudinē & interiores recessus. Regia. latitudinē Cauernæ. Coarctatas angustias. Fuit spelunca: sed ꝑ qualitate psonæ dicta est regia. Cauernas aūt dixit patuisse. i. nō solum latas partes sed angustas. Regia. quia sibi tyrannidē agitaret.

CHRI. Barathrū. græcū ē: latine vorago. i. imensa & iexplebilis ꝑfunditas. Trepidēt. Ob insuetudinē. Copatio aūt ipa in oīb⁹ correspōdet. Rudentē. Optie. Nā ex timore humanā vocē efferauerat: & more suo corripuit primā syllabā: quā alii ꝑducunt. Oīa arma aduocat. i. oīa q̄ ad man⁹ veniunt i suum auxiliū trahit: & veluti arma adhibet. Nā aduocare i sun̄ auxiliū vocare ē: Hinc aduocatū defensorē dicimus Sup vlla pidi ē. i. supest p temesim. Inuoluit. i. iplet fumo se iuoluentē. Noctē aūt caliginē & fumū & tenebras ꝑ eadē re posuit: ne dū ad idē verbū reuertit fastidiū iferat. & ē expolitio. Nō tulit ais. Irat⁹ est qđ ita repugnare: vñ ex accēsione ire i ignē piculo manifesto sese iecit. Quā Plurim⁹ v. f. a. Cū illū peteret: neq; videre posset assēq̄bat buiuscemodi cōiectura: vt ibi eē putaret: vbi plurim⁹ fumus eēt. Nebula. Pro fumo posuit. Expleri corda. Satiari voluptatē: quā capiebāt ob ei⁹ mortē: Ignes extinctos. At quō ruebāt: si erat extinct⁹. Sed cuiuscūq; sensus ē cognoscere ea quoq; iudex ē: atq; etiā priuationē illoq;. Ergo oculis cognoscimus colores & etiā tenebras: auribus voces & silentium.

Hanc aram luco statuit: que maxima semper
Dicet nobis: & erit quæ maxima semper
Quare agite o iuuenes tātaq; ī munere laudū
Cigite frōde comas & pocula porgite dextris
Comunēq; vocate deū & date vina volētes.
Dixerat herculea bicolor cū ppls vmbra
Velauitq; comas: foliisq; innexa pependit
Et sacer impleuit dextrā scyphus: ocius oēs
In mensam læti libant: diuosq; precant
Deuexo interea ꝑpior fit vesper olympo.
Iamq; sacerdotes: primusq; potitius ibant
Pellibus in morem cincti flāmasq; gerebant
Instaurant epulas: & mensæ grata secundæ
Dona ferūt: cumulātq; oneratis lācibus aras
Tum salii ad cantus: incensa altaria circumq;
Populeis adsunt euincti tēpora ramis.
Hic iuuenū chorus: ille senū q carmie laudes
Herculeas & facta ferunt: ut prima nouercæ.
Mōstra manu gemiosq; ꝑmēs elīserit angues
Vt bello egregias idē disiecerit vrbes
Troiamq; œtaliāq;: vt duros mille labores
Rege sub curisteo fatis iunonis iniquæ
Pertulerit: tu nubigenas inuictæ bimēbres
Hyleūq; pholūq; manu: tu cressia mactas
Prodigia: & vastū nemeæ sub rupe leonem.
Te stygii tremuere lacus: te ianitor orci
Ossa super recubans antro semesa cruente

SER. Luco. Templū em̄ nō dū habuerat Hercules sed arā tantūmō: vt dixim⁹ sup̄ Maxima. Ingēs em̄ ē ara Herculis: sicut videm⁹ hodieq; Porgite dextras. Præbete iuicē pocula & ē Homeri. Cōemq; vocate deū. Aut quia argiuus ē hercules: & sup̄ dixit æneas tā græcos q̄ troianos de vno sanguis fonte descēdere. Aut cōem deū dixit vtriusq; naturæ mediū. i. inter mortalitatē & diuinitatē. Sūt numina aliq̄ tantū cœlestia: aliq̄ tātū terrestria: aliq̄ media: quos deos Apuleius mediocres vocat. alii cōem deū iō dictū volūt qa fm pontificalē ritū idē est Hercules: q & mars. Nā stellā vnā hr̄e dicunt: & nouim⁹ martē cōem dici. Cice. Martēq; deū cōem. Virgi. Ipse & diis oībus. Itē paulo post Dat salios herculi: quos martis eē dubiū nō ē. Herculea ppls. Herculi cōsecrata: q cū ad iferos descēdēs fatigaret labore: dū de hac arbore corona facta caput velasse: vñ fo lioq; ps tpib⁹ cobærēs & capite abluit sudore: ps vero exterior ꝑpter iferoq; colorē nigra pmansit: & honeste pēpendit ppls. i. corona de ppl'o. Et sacer ipleuit. d. f. Legit ī libris ātiqs Herculē ad italiā igēs ligneū poculū attulisse q̄ vtebant ī sacris: qđ ne carie cōsumeret pice oblitū cōseruabat: cui⁹ magnitudinē significat dicēdo Impleuit dextrā scyph⁹ Deuexo olim po. Inclinatio in noctē cœlo. Pellib⁹ in morē cincti Aut ī morē herculis. aut certe sacerdotū

Et mēsæ grata secundæ. Quia vt dixim⁹ vna pomoq;: altera fuit carnis apd romanos. Cumulātq; oneratis lācib⁹ aras. Id ē reddūt exta.

Salii. Qui tripudiātes aras circū ibāt salientes. Laudes herculeas & facta. Senes tm̄ voce laudes Herculis exeq̄bāt. iuuenes & gestu corporis ei⁹ facta mōstrabāt. Prima mōstra. Bene prima. nā & oīa alia iunonis insidiis ptulit. Fabula aūt hæc habet. Hercules nat⁹ ē cum Ipbido Amphitryonis filio: sed cū iuno duos serpētes imisisset herculi. Ipbid⁹ de cunis terrore lapsus suo vagitu excitauit pentes q cum insurrexissent viderunt herculē angentē manib⁹ angues imissos ei nouercalib⁹ odiis. Elīserit. Præfocauerit. Troiāq;. Vt sup̄ diximus troiā hercules euertit ꝑpter negatos sibi a Laumedonte equos diuino semine ꝑcreatos: & Hesione nuptias: quā a ceto liberauerat. Sane Critici frustra culpāt Virgi. qđ pntib⁹ troianis troiæ introduxerit excidiū: nō respiciētes q hoc fecit rō hymnoq;: qbus aliqd subtrahere sacrile giū est. Oetaliāq;. eurytus rex œtaliæ Iolē filiā denegauit herculi añ pmissam: iō qđ cū fuerat fili⁹ de-

hortatus dicens ab Hercule & megæra vxore & ex ea filios interemptos: qđ factū fuerat Iunonis instinctu: Vñ irat⁹ Hercules pp nuptias sibi denegatas euersa ciuitate iteremit Eurythū & Iouē substulit. Nobigenas. De Ixione & nube ꝓcreatos centauros: vt diximꝰ supra. Hylæūq; polūq;. Hyleū Theseus interemit Pholus vero Herculē susceptit hospitio eo tpe quo ad expugnādos cētauros ꝓfect⁹ ē. Lu. Hospes & alcidæ magni phole: vñ apparet p poeticā licētiā noīa eē ꝓ noīb⁹ posita. Cressia mactas ꝓdigia. Bñ ad leonē quē iteremit referē: nā cretēsem tuaq; ñ interemit: sed incolumē ad Eurysthеū pduxit. Vno tm̄ verbo vtrūq; sæpe cōclusit. Disce puer virtutē ex me verūq; laborē. Fortunā ex aliis. Ne meæ sub rupe. Nā ea silua ē vicina thebis in q̄ Hercules iteremit leonē. Nemeæ āt anapestus ē. Nā & ne & me breues sunt. Stigii tremuere lac⁹, Inferni quo tpe descēdit ad rapiēdū cerberū Ossa sup recūbās. aut ad terrorē dictū est: aut certe illud ē qđ etiā supra diximꝰ cerbeq; eē terrā. q̄ corpa sepulta cōsumit. Nā inde cerber⁹ dictus est quasi κρεοβορος. Alii puerīliter volunt a cerbero Amphiarai ossa cōsumi qui hiatu terre ſm Statium viuus descēdit ad inferos. Semesa cruento. Semēsum nō dicimus: nec ensum facit & nō comesum

DO. Communē. Vt per coniunctionē fœderum se troianis commixtū ostendat. Vel quia troianis & arcadibus idem erat genus. Secunda Prospera.

CHRI. Quæ maxima romani bouē indomitū singulis ānis Herculi sacrificabant. Dixerat ꝑterea Hercules qsqs illi sacrificaret diuitē futurū. Ara maxia erat ꝓpe foꝝ boariū: sed sub diuo. Tēplū Herculis erat ꝓpe tybrim. Erat āt obseruatio: vt ait Macrobi⁹: vt i Herculī sacris epularēt sedētes. Et Corneli⁹ Balbus exegeticus ait obseruatū ne apud arā maximā lectisterniū fieret. In eodē loco oēs apto capite sacrificabāt: ne hītū dei imitarent: q illic opto capite sedet. Varro ait būc græcū morē eē. C. Bassus refert arā maximā añ aduētū æneæ in italia cōstitutā eē: q būc ritū velādi capitis inuenit. Scyphus. Herculis ē poculū. Fingebāt em̄ illū sculptores cū poculo: & nōnūq; ebriū nō solū q̄ is beros bibax phiberet: sed q̄ fabula antiq; ipm̄ copula tanq; nauigio maria trāsisse referat: sed putat Macrobi⁹ illū nauigio cui scypho nomen eēt nauigasse. Sūt qui dicant illū in italiā poculū hoc ligneū vexisse: ac ꝓ monumento reliquisse. Itali autē ad defendendā vetustatē pice obduxisse.

SER. Nec te vllæ facies. Idest spēs more suo. Ipse. yphœus: Et hoc poetice. Nā si interemit centauros: quēadmodū etiā gigantū interfuit plio: qui ante innumeros ānos fuisse dicunt. Non te rōnis egentem. Liptotes figura. Nam minus dixit: & plus intelligimus Hoc em̄ dicit. prudentissimū nō te circūuenit: & est talis figura qualis Munera nec sperno.

Lernæus turba capitū circūstetit anguis id est hydra: Salue vera iouis ꝑles decus addi te p. Nullus em̄ humano sanguine ꝓcreatus tanta perficeret. Dexter adi. Idest ꝓpitius.

Pede sacra secundo. Idest ꝓspero omine:

Super omnia caci. Idest hoc factum laudant vltra omnia: & sic est dictū: vt est Et te sup omnia dona Vnum oro. Et bene quantū ad ipos pertinet: rem maiorem seruauere post omnia.

Obsitus æuo. Aetate inuolutus: vt Terē. Annis pāniscq; obsitus Faciliscq; oculos fert oīa circū. Physici dicunt ex vino mobiliores oculos fieri. Plaut. Faciles oculos habet. i. mobiles vino. Capiturq; locis: Delectat. Romanæ cōditor arcis. Conditor palātei vbi nūc palatiū est: qđ nō re vera arx: sed tenet rerum omniū principatum. Hæc nemora indigenæ fauni. Inde geniti. Et sciēdū ſm Hesiodi theogoniā primos deos genitos inde hemitheos post heroas: inde homines innocentes vltimo sceleratos: quē hic nūc ordinē seruat. Trūcis & duro robore nata. Hoc figmētū ortū ex antiq; hoīm hītatōe q añfactas domos: aut in canis arboribꝰ: aut spelūcis manebāt: q cū exide egrederent vt suā educerent sobolē: dicti sunt inde ꝓcreati. Neq; cultus erat. i. nullā sui curam bēbant. Cōponere opes. i. reseruare: ordinare. Parcere parto. De die inquit viuebant nec inuenta seruabāt. Rami atq; asper

Nec te vllæ facies: non terruit ipse typhœus
Arduus arma tenens: non te rationis egentē
Lernæus turba capitū circūflectit anguis:
Salue vera iouis ꝑles decus addite diuis:
Et nos & tua dexter adi pede sacra secundo.
Talia carminibus celebrāt super oīa caci
Spelunca adiiciūt spirantēq; ignibus ipsum
Cōsonat oē nemus strepitu collesq; resultant
Exin se cuncti diuini rebus ad vrbem
Perfectis referunt: ibat rex obsitus æuo:
Et comitem æneam iuxta natumq; tenebat
Ingrediens: varioq; viā sermone leuabat.
Miratur: facilesq; oculos fert omnia circum
Aeneas: capiturq; locis: & singula lætus
Exquiritq;: auditq; vir⁹ monumenta prior⁹
Tum rex euander romanæ conditor arcis
Hæc nemora indigenæ fauni nipheq; tenebāt
Gensq; vir⁹ truncis: & duro robore nata
Qs neq; mos: neq; cult⁹ erat: nec iūgere tauros
Aut cōponere opes norāt: aut parcere parto:
Sed rami: atq; asper victu venatus alebat.
Primus ab æthereo venit saturnus olympo
Arma iouis fugiens: & regnis exul adeptis:
Is genus indocile ac dispsum montibus altis
Composuit: legesq; dedit. laciūq; vocari
Maluit: his quoniā latuisset tutus in oris.
Aureaq; vt perhibent illo sub rege fuere

Sæcula

Sæcula:sic placida populos ī pace regebat.
Deterior donec paulatim:ac decolor ætas
Et belli rabies:& amor successit habendi.
Tū manus ausonia & gentes venere sicanæ
Sæpius:& nomē posuit saturnia tellus.
Tū reges:asperq; immani corpore tybris:

victu venat⁹ alebat. Cognato quodāmō victu alebant̄:aut venatu montiū:aut arbor⁹ ramis

Prim⁹ ab ethereo venit saturn⁹ olympo. Hoc dicit fm poeticū morē. Nam Saturn⁹ rex fuit cretæ:quē Iuppiter fili⁹ e bello pepulit. Hic fugiens ab Iano susceptꝰ est:q regnabat in italia: quē cū docuisset vsum vineaꝝ & falcis in ptē est admissus īperii: & sibi oppidū fecit: postea suū repetiuit imperiū. Is gen⁹ indocile. Pro indoctum. Nā indocile est qđ penitus nō pōt discere. Indoctū qđ nōdū didicit. Hos aūt dicit eē cōpositos: vñ apparet quia indocile dicit p indoctū. Hoc ē aūt qđ dicit Cic. ī primo rbetoricoꝝ. Feros adhuc boies magni cuiusdā viri orōe cōpositos. Legesq; dedit. Atqui dixit Haud vinclis nec legib⁹ æquā: sed intelligim⁹ Saturnū dedisse leges: qb⁹ adeo obtpauerūt cū iā antea p naturā sine legib⁹ viuerēt. Latiūq; vocari maluit. Bene maluit. Nā & saturnia dicta ē: vt Et nomē posuit saturnia tellus: & Vir. latiū vult dici: qđ illic saturn⁹ latuit Var. aūt latiū dici putat qđ latet italia inter p̄cipicia alpiū & apēnini. Sic placida populos ī pace regebat. Vt merito aurea sæcula crederent̄. Decolor ætas. Vitiosa. in oi em̄ vitioso corpore inest pessim⁹ color: & alludit ad naturā metalli: quā cernim⁹ discolorē nec imerito: sup̄ em̄ dixerat aurea sæcula. iō nūc dixit Decolor ætas.

DO. Nihil memoratu dignum excerpi potest ex Donato.

CHRI. Capitur locis. Veluti p̄sagio quodā mētis q illic futuꝝ eēt caput impii. Cōditor romane arcis. Sic em̄ nōnulli putarūt. Sed varias de cōdita roma opiniones alio in loco dixim⁹. Indiginæ. In eo loco nati: & quoꝝ origo nō sit aliūde: quos græci αὐτόχθονες vocāt. Truncis. Quasi qđ a pricipio orbis inde originē traxerint. Nā q ex antiqs philosophis mūdū habuisse principiū volūt referunt terrā ipsam post elemētoꝝ diuisionē cenosam extitisse: eāq; a sole paulatim densatā: & suo calore fermentatā in plurimis locis tanq; vlcera q̄dā tenui folliculo opta pduxisse: vt etiā nūc in ægypti paludib⁹ videm⁹ accidere. Cū ergo in humidis calore adhibito generatio fiat: & noctu quidē circūfluus aer humorē p̄stet: qui inde sole cōsolidet̄: tandē putredines illæ tpe ad ptum pductæ sunt: vñ effractis folliculis variaꝝ formarū animalia exierunt: inter ea & boies. Quā opinion ē Euripides Anaxagoræ discipulus ī ea quā melāphippē fabula scribit refert. Hi igit̄ a principio vagi inculti sine morib⁹ aut legibus p siluas viuebāt: donec aliqs qui sapia ac eloquentia p̄ditus paulatim a feritate ad humanitatē reducens in vnū eos coegit: atq; illis & mœnia & leges posuit. Aureaq; vt phi. Regnabāt teste Higinio: q Protarchū trallianū secut⁹ est: in hac regione Ianus atq; Cameses tāta cōcordia: vt regio camesene oppidū ianiculū diceret̄. Verū cū iā ad solum ianū regnū pueniss̄et: ipse saturnū creta a ioue pulsum naui delatū hospicio accepit: atq; ab illo agriculturā edoctus eū regni sociū fecit: & cū primus æra signasset in altera parte Saturni effigiē in altera navis: qua aduectus fuerat: imprimendū curauit. Cum autē inter hæc saturn⁹ nusq; appareret: Ianus oēm terrā suæ ditionis parentē appellauit: & saturnalia illi instituit Saturnia oppidum paruū fuit sub capitolio conditū aboriginibus in memoriā saturni. In eo erat saturnia porta: quæ deinde pādana ē noiata. Saturnus mons sequentib⁹ tpibus dictus est tarpeius. Sunt qui dicant saturniā terrā a fertilitatę dictā quia saturanus sit deus fertilitatis. Inde agros fertiles saturnios dixerunt.

Hominū geneſis

Saturn⁹

SER. Tū manus ausonia: & gentes venere sicanæ. Oēs terre habitatores aut indigenæ: aut aduenæ aut cōuenæ. Indigenæ sunt inde geniti. vt de faunis dixit. Aduenæ de vno loco veniētes: vt saturn⁹. Cōuenæ de diuersis: vt ausones & sicani. Sicani autē fm nōnullos populi sunt hispaniæ a sicori fluuio dicti. Lucanus Hesperios inter sicoris nō vltim⁹ amnis. Hi duce Siculo venerunt ad italiā & eā teneuerūt ex dusis aboriginib⁹: mox illi pulsi ab illis: quos añ pepulerāt: insulā vicinā italiæ occupauerūt: & eam sicaniā a gētis noie: siciliā vero a ducis noie dixerūt: q̄q̄ Thucydides de sicilia italū dixit venisse: & ab eo italiā eē appellatā. Immani corpore tybris. Hic thuscoꝝ rex fuit: q iuxta hunc fluuiū pugnās cecidit: & ei nomē īposuit. Alii volunt istū ipm regē latrocinatū eē circa bui⁹ flumis ripas: & trāseūtib⁹ crebras iniurias intulisse vñ tybris q̄si ὑβριστὴς dictus ē ἀπὸ τοῦ ὑβρίζω. i. ab iniuria. Nā amabāt maiores vbi aspiratio erat θ ponere. Alii vt supra dixim⁹ volūt eos q de sicilia venerit tybrim dixisse ad similitudinē fossæ syracusanæ: quā fecerunt p iniuriā afri & athenienses iuxta ciuitatis murū. Nā qđ Liuius dicit ab albano rege tybrim dictū nō ꝓcedit ideo qa etiā añ albā tybris dict⁹ inuenit. Albula nom̄. Antiquū hoc nomē a calore habuit. Me pulsum p. Aut vt

A quo post itali fluuiū cognomine thybrim
Diximus: amisit verum vetus albula nomen
Me pulsū patria pelagiq; extrema sequentē
Fortuna oīpotens: & ineluctabile fatum
His posuere locis: matrisq; egere tremenda
Carmētis nīphæ monita & de⁹ auctor apollo
Vix ea dicta: debinc ꝓgressus mōstrat: & arā
Et carmentalē romano nomine portam.
Qua memorāt nīphæ priscū carmētis honorē
Vatis fatidicæ: cecinit quæ prima futuros
Aeneadas magnos: & nobile pallanteum
Hinc lucū ingentē: quē romulus acer asylum

dixim⁹ ſup̄ ꝓpter paricidiū: aut certe oraculorū neceſſitate cōpulſum. Pelagiq̄ extrema. Per extrema pelagi actū. Aut vt dicit Dona. ꝓ pelagus extrema pelagi ſequentē. Aut pelagi aduerbiū ē. Fortuna oīpotēs & ineluctabile fatū. Scdm ſtoicos locutus ē: qui naſci & mori fatis dant: media oīa fortunæ. Nā vitæ humane incerta ſunt oīa: vñ & miſcuit: vt q̄ſi plenū oñderet dogma. Nā nihil tā cōtrariū eſt fato q̄ caſus: ſed ſm ſtoicos dixit. Egere. Cogere: vt q̄ſi oñdat ſe iuitū.

Retulit: & gelidā monſtrat ſub lupe lupercal
Parrhaſio dictū panos de more lycæi:
Necnō ei ſacri monſtrant nemus argileti.

Carmētis nymphæ monita. Matris eius. Nymphæ aūt maritæ dixit: nā græce ſponſa νυμφη dicit. Hæc aūt nō vere nympha fuit: ſed vaticinatrix. Auctor. ſ. oraculoꝝ. Monſtrat & arā. Quā matri fecit extinctæ. Eſt aūt iuxta portā: q̄ primo a Carmēte carmētalis dicta ē: poſt ſcelerata a Fabiis. cccvi. viris q̄ ꝓ ipſam in bellū ꝓfecti nō ſunt reuerſi. Vatis fatidi. Bene addidit fatidicæ. Nā vatē & poetā poſſum⁹ intelligere. Luca. Necſi te pectore vates accipiā. vñ ſolū plenū nō erat. Ergo tale ē vt eſt illud in Salu. In tugurio mulieris ancillæ: nō q̄ mulieris ſtatim & ancillæ: ſi aūt ancilla ſtatim & mulier ē. Quæ prima. Quia poſtea etiā Sibylla dixit nobile palētеū futurū. ſ. licut & æneades. Aſylū retulit. Poſtq̄ Hercules migrauit e terris nepotes eius timētes inſidias eoꝝ quos auus afflixerat: athenis ſibi primi aſylū: boc ē tēplum Miſericordie collocarūt. vñ nullus poſſet abduci: q̄d etiā Statius dicit Herculeos fama ē fundaſſe nepotes. Ideo ergo ait. q̄d Romulus acer aſylon rettulit: boc ē fecit ad imitationē athenienſiū aſyli: q̄d ido Romulus fecit: vt haberet aduenas plures: cū q̄bus cōderet romā. Iuuenalis. Et tñ vt lōge repetas lōgeq̄ reuoluas Nomē ab infami gētes deducis aſylo Gelida mōſtrat ſub rupe lupercal. Sub mōte palatino eſt q̄dā ſpelunca in qua de capro luebaē. i. ſacrificabaē: vñ & lupercal dictū nō nulli putāt. Alii vero dicūt q̄d illic lupa remū & Romulū nutrierit. Alii quod eſt veriſimilius lucū hunc eē ſacratū Pani deo arcadiæ: cui etiā mons lyceus in arcadia ē cōſecratus: & dict⁹ eſt q̄d λυκους. i. lupos nō ſinat in oues ſæuire. Ergo iō & Euander deo gentis ſuæ ſacrauit locū: & noiauit lupercal q̄ ꝑſidio ipſius numinis lupi a pecudib⁹ arcerent. Parthaſio dictū panos de more lycæi. Ordo ē. Monſtrat lupercal panos lacæi dictū de more parthaſio. i. oñdit lupercal panos lycæi dicatū ex more arcadico. Nā parthaſia arcadia eſt. Dictū. Dicatū: conſecratū Panos lycæi. Huius panos genitiuus ē græcus: & panos lycæi ſic dictū eſt. vt Iouis olympi Apollinis delphoꝝ. Sacri monſtrant nemus argileti. Sacri: execrabilis. Sane argiletū multi volunt q̄ſi argiletum a pingui terra. Alii a fabula. Nam Euander argū quendā ſuſcepit hoſpicio: qui cū de eius cogitaret interitu. vt ipſe regnaret. Euandro bæc nō ſentiente ſocii intellexerūt: & argū necarūt. cui Euāder & ſepulchrum fecit: & locum ſacrauit. non q̄d ille morebatur: ſed hoſpitalitatis cauſa. Bene autem Euander in hac re immoraē: & docet cauſas: ne apud hoſpitem in ſuſpitionem veniat. Ergo argiletum ab argo illic ſacrato & ſepulto.

DO. Me pulſū. Nō ſua culpa patria caruiſſe ſed fatoꝝ demōſtrat: q̄ vt ipe dicit: ſunt iſupabilia. Mē Nā & mē & dea q̄ cōtra pietatis meritū mouere filiū nō poſſet. Cecinit q̄ prima. Magnū argumentū q̄ dea fuerit & fatidica. Cū prima cecinerit æneadaī futuro: magnos: & pallātеū futurū nobile. Lucū. q̄ poſtea a romulo aſyli nomē accepit. Lupcal. Vñ lupci & lupcalia dicunē. Argi. Qui ex hoſpite factus eſt inimicus: vñ nō erat pudēdū: ſi hoſpitē talē interemiſſet: q̄ hoſpitalis religionis oblitus fuiſſet.

CHRI. Auſonia. Auſones eā ptē italiæ habitauerūt: q̄ eſt ꝓpe rheginos ad meridiē in dorſo apēni
Auſones ni: ſic dicti ab Auſone antiq̄ſſimo rege ex arcadia huc ꝓfecto: q̄ poſtea ſparſi ꝑ italiā aborigines ſunt nominati Sicani. Vide Seruiū. Poſt ſicanos ī eadē inſula: vt refert Dionyſius: venerūt ſiculi: q̄ italiæ populi cū pelaſgis & aboriginib⁹ pares eē nō poſſent: italiā oēm inferiorē in notū ꝑgrantes in ꝓximā inſulā obſeruato æſtu trāſfretarūt. Occuparāt aūt prius ſicani biſpanū gen⁹: q̄ lygures fugerāt: & ſicaniā a ſe inſulā noiarunt: q̄ antea a figura triangulari trinacria dicebaē. Iſti igiē a ſe ſiciliā noiarūt: q̄d fuit: vt placet Ellanico leſbico tribus ætatibus ante res troianas. Is em̄ dicit eoꝝ regē noiatū Siculū: a quo & ipſi & inſula nomen acceperūt. Phyliſtus aūt ſyracuſanus ſcribit tp̄s trāſmiſſionis annis octoginta añ troianū bellū fuiſſe eamq̄ gentē neq̄ ſiculoꝝ neq̄ auſonioꝝ neq̄ belimoꝝ ſed lygurū fuiſſe ducente eos Siculo. quē Itali fi-
Siculus lium dicunt fuiſſe: & ab eo dictos eē ſiculos. Antiochus ſyracuſan⁹ ſiculos bos exactos fuiſſe ab œnotriis & vmbris. Thucidides ſcribit ſiculos pulſos ab opicis multis ānis poſt troicū bellū. Fortuna oīpo. Videtur ponere fortunā ꝓ fato in hoc loco ꝓptereaq̄ oīpotentē appellat. Quō autē a philoſophis fatum a
Euander. fortuna & a caſu diuidaē: alio loco puto dixiſſe. Euādrū aūt ex pallātio vrbe arcadiæ in italiā veniſſe ſexaginta annos ante res troianas ait Dionyſius: creditūq̄ eē mercurii filiū & nymphæ cuiuſdā arcadiæ incolæ: quā græci thenō eē dicunt: fatidicāq̄ demonſtrant. Romani carmetē dixerunt quia ventura carmine p̄diceret. Quo autē duxit: venerūt: q̄m diſſidente populo ps inferior vltro exceſſit. Receptus eſt liberaliter a fauno rege. aboriginē ꝓnepotē Martis: atq̄ ab eo data eſt portio agri quam voluerūt arcades: qui pauci erāt: Elegerunt p̄monſtrāte Carmēta collē tyberi vicinū paruūq̄ in eo oppidū condiderūt appellarunt pallantiū a metropoli eoꝝ regionis: q̄uis Polybius dicat dictum a Pallante adoleſcēte ibi mortuo.
Carmēta Sed nullū veſtigiū extat q̄d Euāder aliquas cerimonias illi inſtituerit: cū arā Carmētæ ſub capitolio erexerint iuxta portā carmentalē. Inſtituerunt autē templū Panilycæo arcadū deo vetuſtiſſimo in loco quē romani lupcal: nos lycæum dicimus. Erat aūt illis tpibus antrū magnū ſub colle arboribus tectū & fontes ſub petris ꝓfundi & adbærens rupibus denſa ſilua: Ibi ara: apud quam etiā nunc romani ſacra faciūt menſe februario cū zona pellis caprine diſcurrentes pregnantiū fœminarum dextras ad facilem partum verberant

verberãt. Hic nõnulli putãt dictũ Lupercal eo qđ luant p capr̃. In vertice collis victoriæ tẽplũ erat. Hæc Luper & lõge plura i Dionysio. Sũt & alia de Euãdro: q̃ apd Seruiũ & cõciuẽ nr̃m Boccaciũ florẽtinũ inuenias. calia

Testaturq; locũ: & lætũ docet bospitis argi:
Hinc ad tarpeiã sedẽ: & capitolia ducit
Aurea: nũc olim silvestribus horrida dumis.
Iam tũ religio pauidos terrebat agrestes
Dira loci: iam tũ siluã saxumq; tremebant
Hos nemus: hũc inqt frondoso vertice collẽ
Quis deus incertũ ẽ: habitat deus: arcades ipm
Credunt se vidisse iouẽ: cum sæpe nigrantem
Aegida cõcuteret: dextra nimbosq; cieret.
Hæc duo pterea disiectis oppida muris
Reliquias: veterũq; vides monumẽta viror̃
Hanc ianus pr̃: hanc saturnus cõdidit vrbem
Ianiculũq; huic: illi fuerat saturnia nomen.
Talibus inter se dictis ad tecta subibant
Pauperis euãdri: passimq; armenta videbant
Romanoq; foro: & lautis mugire carinis:
Vt ventũ ad sedes: hæc inquit limina victor
Alcides subiit: hæc illũ regia cœpit.
Aude bospes cõtẽnere opes: & te q̃q; dignũ
Finge deo: rebusq; veni non asper egenis.
Dixit: & angusti subter fastigia tecti
Ingentem æneã duxit: stratisq; locauit
Effultum foliis & pelle libystidis vrsæ.
Nox ruit: & fuscis tellurem amplectitur alis.
At venus aut aio nec q̃quã exterrita mater
Laurentũq; minis: & duro mota tumultu
Vulcanũq; alloq̃ talamoq; fr̃ cõiugis aureo
Incipit: & dictis diuinum aspirat amorem
Dũ bello argolici vastabant pergama reges

SER. Testaturq; locũ: & lætũ docet bospitis ar. Iurat nõ sua culpa iura bospitii eẽ violata. Aurea nũc oli silvestrib⁹. Nũc ad vtrũq; ptinet: & ad aureã: & ad tarpeiã sedem. Nã tarpeia sedes dicta ẽ a Tarpeia virgine. Cũ em̃ romulus cõtra sabinos bella tractaret. & tarpeio cuidã dedisset arcẽ tuendam: filia eius tarpeia aq̃tũ p̃fecta in bostes incidit: quã cũ cohortarent ad p̃ditionẽ illa p p̃mio popposcit ornatũ manuũ sinistrarũ. i. armillas. Facta itaq; arcis p ditione bostes igenioſa morte p̃missa soluerũt. Nã scuta. i. sinistrarũ manuũ ornatũ sup illã iacientes eã luce priuauerũt q̃ illic sepulta tarpiæ sedi nomẽ imposuit. Dira. Magna: vt an sua cuiq; de⁹ fit dira cupido. Religio. i. metus ab eo q̃ ẽ mẽtẽ religet dicta religio. Hæc nem⁹ Bene vbiq; nem⁹ dixit. Nã tũc ædificia ñ erãt.

Ipm credũt se vidisse iouẽ. In boc. s. nemore Sane ad illud alludit qđ primi dicunt Ioui tẽpla fecisse: nec em̃ lõge sunt a mõte olympico: vñ eos dixit Iouẽ vidisse: & qđ ipsi sunt προ τὸσελήνιοι. i. añ lunã creati: vt Sta. Arcades astris lunaq; priores: licet dicat Sal. primo cretenses iuenisse religionẽ: vñ apud eos nat⁹ fingit Iuppiter. Aegida concuteret. Hic distinguendũ ẽ. Nã ægida. i. pellẽ amaltheæ capre: a q̃ nutrit⁹ est in sinistra iuppiter tenet. Dextra nimbosq; cie. Et đ dextra fulmina cõmoueret Nã mõ nimbos p fulminib⁹ posuit: q̃ de dextra iacit. Aegidis aũt concussio cõmouet pluuias. Disiectis oppida mu. Vnũ Iani: aliđ saturni: iã tũc vetusta. Monumẽta viror̃. Hoc fmone oñdit etiã saturnũ virũ fuisse. Passim q; armẽta videbãt. Quæ post mortẽ Caci nullo timore passim vagabant Romanoq; foro romanũ for̃ ẽ vbi nũc rostra sunt Lautis mugire carinis. Carinæ sunt ædificia facta i carinarũ modũ: q̃ erãt intra tẽplũ telluris. Lautas. dixit aũt p̃pter elegãtiã ædificior̃: aut p̃pter Augustũ: q natus ẽ cunis veteribus: & nutrit⁹ ẽ in lautis carinis Victor alcides subiit. Εὐοὐ μβολῶ σ. i. bonũ Aeneæ omen oñdit. Aude bospes cõtẽnere opes. Bene aude q̃si rem arduã & difficilẽ. Dignũ finge deo. Cõpone te in similitudinẽ numinis. Angusti subter fastigia tecti duxit. Ex cõtrarietate q̃situs ornat⁹. Ait em̃ angusti tecti subter fastigia ingentẽ æneã duxit.

Pelle libystidis vrsæ. Spẽs p genere. Nã cuiuslibet feræ possumus accipe Exterrita mr̃. Ideo territa: quia mr̃. Dictis diuinũ inspirat amorẽ. Petitura p filio de adulterio p̃creato orõnẽ suã ingenti arte cõposuit: qđ etiã Vulcanus ipse testat̃ dicens. Quid cãs petis ex alto? Nũ ei aperta ẽ eius petitio: sed lõga p̃mio puersam amore mariti circũuenit mentẽ. Ergo q̃nẽ banc: quæ nascit̃ ex petitione Veneris impudica: soluimus bis modis. Primo qđ Vulcanũ amore circũuenit: deinde qđ est nacta occasionem eius tpis: quo marti arma faciebat quẽ fuisse sciebat adulterũ: p qđ datur intelligi Vulcanũ oẽm suspitionẽ & iram: quã babuit circa Venerẽ deposuisse: adeo vt arma etiã ipse fabricaret adultero. Præterea vulcanũ vxorium fuisse testat̃: et Virgi. dicens. Tunc pater æterno fatur deuinctus amore: et Sta. vbi Martẽ Venus alloquit̃: vt At non eadẽ vulcania nobis Obsequia et læsi seruat tr̃ita mariti. Nam qđ dicit Donatus potuisse fieri: vt cum Anchisa concũberet Venus anteq; Vulcano nuberet: nõ p̃cedit. Constat em̃ a p̃rincipio Venerem vxorem fuisse Vulcani.

DO. Ducit. Ostendendo nõ autẽ ambulando. Nam senex ardua nõ ascendisset vespertino tẽpore

Ad tecta. Vt iam appropinquasse ostendat. nõ autẽ tecta ne ingredi viderentur. Regia. Quæcunq; domus modo a rege habitẽt regia iure dicit̃. Aude bospes. Multũ tribuit æneæ. cum berculi compa

tet. Rebusq; ueni nō asper egenis. i. ne aspere ueni rebus nō egenis. Sum cui paup: cui & si copia desit: ali quātæ tn̄ substātiæ sunt. Sed nō sum egenus: ille em̄ in miseria est & egestate. Ergo nō bis repetendum Libystidis vrsæ. Vt ex p̄cio bestiæ aliqd gratiæ illistrato adderet. Vulcanū alloquit̄. Tm̄ habēs spei quātū vxor de viro cōcipere debet: & tm̄ desperatōis quantū odiū inter vitricū & priuignū eē cōsueuit. Ergo illū fraude adorit̄. Talamo. Vt inter secreta lectuli extorqueret qđ ille nolet. Diuinū. Quem humanis pectoribus dono inserere cōsueuit. Nā amor qui est ex voluntate nostra humanus est:

CHRI. Docet lætū. i. docet & q lætū intulerūt: & q̄re intulerūt: vt culpā a se amoueat. Nūc. Is ca pitolia & tarpeia & aurea. Nā euādri tpibus nec aurea erāt: nec illa noīa habebāt. Nā mons iste primo sa turnius ē applat?. deinde tarpeius a tarpeia virgine sabinoꝝ scutis necata. de q̄ Propertius. Tarpeiæ ma nes & tarpeiæ turpe sepulchrū Fabor & antiq q limina capra iouis Postremo cū tarqnus priscus funda menta ad ædē Iouis faciendā cauaret ab inueto humano capite capitoliū dixit: Qđ sequentib? tpibus ita ornatū excultūq; fuit vt primū inter septē orbis spectacula ponerēt̄. Terrebat. Nā prim? in orbe deos fecit timor: Pauperis euādri. Vel vt oñdat q̄nta. deinde incremēta fuerint vrbis romæ vel p trāsitū anti quoꝝ frugalitatē laudat. Possim armēta. Nā in iis priscoꝝ diuitiæ erāt. Romanoq; foro. Post palatiū erat i via sacra ad radices capitolii. Carinis. Carinæ viā sacrā ptingebant. vincula diui petri in illis sunt.

Hæc regia. Quasi dicat q̄uis parua & humilis: & oñdit magnos viros ñ fortunæ pōpas sed ai virtutes admirari. Angusti ingentē æneā. pulcherrima ē declamatio a cōtrario: & occulte significat etiā magnos aios in angustis larib? inueniri posse. Diuinū amorē. Quasi dicat maximū & q̄lē a tali dea ispirari posset Dū bello ar. in deliberatiuo genere ē. Petit em̄ arma filio. Est aūt cā turpis: cū petat & filio arma a marito quē ipsa ex adulterio cōceperat. Quapropter magna ex pte ponit psonā p psona. Demōstrat em̄ cā troia noꝝ maxie moueri. Captat aūt i primis beniuolentiā a psona sua: cū oñdat maximā rōnē mariti habuisse & q̄uis multū cuperet troianoꝝ cā: plurimūq; deberet troianis pp iudiciū Paridis: tn̄ nunq; voluisse illū incassum laborare i re nihil p futura. Nūc aūt petere arma cū teucri iussu iouis in italiā cōstituerint.

SER. Debita. Fataliter ad exitū destinata.

Miseris. Atqui bonestū ē miseris subuenire: sed hoc dicit: cur te fatigarem p boibus fati necessitate pituris: Priami deberē plurima natis. Scim? q; Paridi tantū debuit: sed hoc idem habet ad aliarū cōmemoratōnē psonarum: ne ex turpi cā paridi debuisse videatur. Aeneæ fleuissem sæpe laborē. Bene post pgama post troianos: post priami liberos cū excusatōe cō memoratio fit æneæ. dicit em̄ se eius in fœlici tate cōmotā. Iouis iperio. nevidereē ipudēs si aliena regna deposceret: & hoc latenter dice re videtur saue huic: cui etiam Iuppiter fauet.

Eadē. Quæ tūc. s. siui. Arma rogo. Hic di stinguendū: vt cui petat: non dicat: sed relinq̄t intelligi. Genitrix nato te filia neri. Thetis: quæ achilli arma ipetrauit: & bonis vtiē com parationibus dicēdo filia neri: cū ipsa iouis sit filia. Item vxor tithonia: cum ipsa sit Vulcani.

Neri. autē p Nerei. Oīa aūt q̄ in eus exeunt bodie apud maiores i es exibāt: vt Thydeus tydes: & genitiuū in is mittebant: vt tydis ne ris: sed quia plerūq; es in latinitate detrabitur remanebat i. Hinc ē filia Neri. Immittis achil li. Item in Salustio. Ad bellū persi macedoni cum: sic asper Tithonia cōiunx. Aurora peti uit pro Memnone. Clausis ferrū acuant por tis. dixit enim superius. Quinq; adeo magnæ positis incudibus vrbes. In me. Artificiose arma petit & iam sibi p futura. Nam a græcis fuerat vulnerata: vnde est. Equidē credo mea vulnera restant. Cunctantē. s. de p̄missione quā rem per amplexū suū immisso amore per soluit. Accepit solitam. f. Alludit ad rem na turalem. Nāq; ideo vulcanus fingit̄ maritus veneris q̄ venereū officium nō nisi calore con stitit: vnde est Frigidus in venerē senior. Labefacta po. Si ossa labefecit: quanto magis animū. Atq; olim fere. Vt solet. Nam nō est aduerbiū temporis. Ignea rima micans. id est fulmen: cuius naturā ex pressit. Nanq; nubes vento coactæ plerūq; rumpunt̄: & ex se fulmē emittūt. Formæ conscia coniunx. intellexit se

Debita: casuraſq; inimicis ignibus arces
Non vllum auxiliū miseris: nō arma rogaui
Artis opisq; tuæ: nec te carissime coniunx
Incassum tuos voluī exercere labores.
Quāuis & priami deberem plurima natis:
Et durū æneæ fleuissem sæpe laborem:
Nunc iouis imperiis rutiloꝝ constitit oris:
Ergo eadē supplex venio & sētm̄ mihi numē
Arma rogo: genitrix nato te filia neri
Te potuit lachrimis tithonia flectere cōiunx
Aspice qui coeant populi: q̄ mœnia clausis
Ferrū accuant portis in me: excidiūq; meoꝝ
Dixerat: & niueis hinc atq; hinc diua lacertis
Conctantē amplexu molli fouet: ille repente
Accepit solitā flammā: notusq; medullas
Intrauit calor: & labefacta p ossa cucurrit:
Nō secus atq; olim tonitru cū rupta coruſco
Ignea rima micās percurrit lumine nimbos.
Sensit læta dolis: & formæ conscia coniunx
Tum pater æterno fat̄ deuictus amore
Quid causas petis exalto: fiducia cessit
Quo tibi diua mei: similis si cura fuisset
Tū quoq; fas nobis teucros armare fuisset

Nec pater oĩpotens troiã nec fata vetabant
Stare: decẽq; alios priamũ ſupeſſe per annos.
Et nũc ſi bellare paras: atq; hæc tibi mens eſt
Quicqd in arte mea poſſunt ꝓmittere curæ
Quod fieri ferro liquidoue poteſtur electro
Quãtũ ignes: aĩæq; valent abſiſte ꝑcando
Viribus indubitare tuis ea verba locutus
Optatos dedit amplexus: placidũq; petiuit

intellexit ſe dolis & pulchritudine preuertiſſe mentẽ mariti. Deuinct⁹ Hoc ſermone oñdit eũ cuncta poſſe cõcedere. Ex alto. Argumẽtatione lõge repetita. Nec fata vetabãt ſtare. atq; ſuꝑ ait debita. Sed ſciendũ ſm aruſpicinæ libros & ſacra arũtia: q̃ Tages cõpoſuiſſe dicitur fata decẽ ãnis q̃dã rõne differri. qđ nũc dicit Vulcan⁹ potuiſſe fieri. ergo nõ eſt cõtrariũ. Nã fata differunt tantũ: nunq; penitus imutant: qđ etiã Iuno dicit Atq; imota manet fatis lauinia cõiunx. Attrahere atq; marã tantis licet addere rebus. Si bellare p. qa dixerat In me excidiũq; meor. Pñt ꝓmittere curæ vel poſſum quicqd curæ eſt. i. officii & ſolitudinis. Liquido electro. Puro: & ſm Pliniũ in naturali biſtoria ſunt tria electri genera. Vnũ ex arboribꝰ: qđ ſuccinũ dicit. Aliud qđ naturaliter inuenit. Tercium qđ fit de tribus partibus auri & vna argenti: quas partes etiã ſi naturã reſoluas: inuenies. Vnde erant q dicunt melius eſſe naturale. Electri autẽ natura ꝓbatur veneno: quo recepto & ſtridorẽ emittit: & varios i diſſimilitudinẽ reddit colores Animæ ventis αὐτοτὼ νάγε μωγ quia ſm aliquos anima ventꝰ ẽ. vt Atq; inuentos via receſſit. Precando viribus indubitare tuis. i. dubitare. nam in vacat. & hoc dicẽ precũ nimietas poſtulationis ſignificat dubitationem.

DO. Priami natis. De creuſa maxime intelligit. laborat aũt vt verecunde videatur petere: ne mariti auxiliũ inaniter rogaret in rebus q̃ remoueri nõ poſſent. Eadẽ. Quæ tacui. Genitrix nato. Maiorẽ miſeratiõẽ mouet noibus neceſſitudinũ q̃ mouiſſet noibus ꝓpriis In me. iunxit pſonã ſuã vt magis moueret. Accepit ſolitã fl. Oñdit plus ꝓfuiſſe loci tpis & pſonæ obſeruationẽ q̃ verba. Pr. Qui loco prĩs æneæ eẽt ꝓfutur⁹ Quid cãs. ita loqt q̃ſi nõ ipe q eẽt paulo añ cũctabat. Ex alto. lõga circuitõe verbor. Nec pr oi. ñ poſſe penit⁹ ſubuerti ſed poſſe differri fata oñdit poeta. Ferro. Ad robur ptinet. Electro Ad pulchritudinẽ. Sed armor ſplendor vehemẽter terret hoſtes. Aiæ. venti qbus ignis animat.

CHRI. Artis opis. Quaſi dicat q facile ꝓſtare potuiſſes. Cariſſime cũ efficacia ꝓtulit & geſt⁹ lenocinio. Cariſſime. Propterea nolui te incaſſum laborare: qa mihi es cariſſim⁹. Cariſſime. Quaſi hoc verbo medeẽ dolori inueterato vulcani ex adulterio anchiſæ q̃ſi inferat non ꝓpterea ſe anchiſæ admiſcuiſſe ꝙ tedio mariti afficereẽ: ſed alia veniali cã ergo cariſſime cõiunx. i. cuius cõiugium mihi ſemp gratiſſimũ fuit: nã nulla alia re grauius ferunt vxoris adulteriũ viri: q̃ ꝙ dolent poſtponi in amore. Quãuis priami natis. Quod debebat Paridi ſoli veluti gratiſſima ſe oĩbus debere dicit. Et durũ æneæ. nõ noiauit æneã niſi iã corroborata cã: atq; ea conaẽ ducere in cõmiſerationẽ: tũ eius noiat durũ laborẽ & cũ multũ cõfidere formæ ſuæ: addit fleuiſſem: vt moueaẽ ꝓpter ſe: ſi nõ mouet ꝓpter æneam. Iouis imperiis rutilor. Oſtendit egere auxilio. qa in oris rutilor. Oſtendit picula nõ eẽ ineuitabilia: quia ſint ſub tutela Iouis Ergo eadẽ. Oſtenderat cam petendi eẽ boneſtã: neq; deſperandã: nunc ponit petitionem. Nato filia. Ergo cõcedendũ te. Nerei te potuit l. tb. c. Argumentũ a maiori. Aſpice. oſtendit auxiliũ neceſſarium ꝓpter boſtiũ potentiã: Et niueis binc atq; binc. Fœminar eſt vt pulchritudini & blanditiis plus confidant q̃ veris argumẽtationibus. ipſa autẽ prudentiſſime egit vt primo rõnibus cõmoueret: deinde cõmotũ pulchritudine & blanditiis ipelleret. Cunctantẽ. ex morali ſenſu docet maximos etiã viros muliebri forma a lenocinio domari poſſe. vt de hercule ſamſoneq; referũt. Senſit læta dolis. nihil eñ fœminæ gratius accidere põt: q̃ cũ ſentit ſua pulchritudine virũ vinci. Quid cãs ex alto. Aia duerterat artificioſam cõiugis orõnẽ vulcanus & illã p inſinuationẽ argumentationis ex longinquo repetiſſe: & veluti amore pdomitus operã ſuã pfectã abſolutãq; polliceẽ. Quis eñ amori reſiſtat: vnde ipſe alibi: oia vincit amor & nos cedam⁹ amori. Liquido ve poteſtur electro. nõ me fugit inueniri apud antiqnos poteſtur. nam Lucre. ait in tercio: qđ tñ expleri nulla rõne poteſtur. vt etiã dixerunt poteſſe: idẽ qđ ſi forte vna credunt rõne poteſſe: verũ in boc verſu nõ ſtat: quia electrũ primã ſyllabã ꝓducit eſt eñ ΗΛΕΚΤΡΟΝ græce & Η littera ſemp apud nos in e longã tranſit. ergo ſi dicaẽ Liquido ve poteſtur electro corripit e: qm̃ eſt vltima dactyli. Qua rõne inductus puto Virgiliũ bũc verſum feciſſe ſpondaicũ: vt eſt cornua velatar ſub duximus antẽnarũ: & alibi Sic coſtã longo ſub duximus apẽnino. Quapropter dicit qđ fieri ferro liquido ve põt electro: vt teſte ſic in quinta ſede ſpondeus ꝓ dactylo: qđ apud græcos tritiſſimũ eſt. Animæ venti. Nora. Impellunt aiæ lintea thraciæ. nã vento per folles concitato egent fabri ferrarii ad ignẽ viuificandum: vnde flamma a flatu dicitur.

Coniugis ifuſus gremio per mẽbra ſoporem
Inde vbi prima qes medio iã noctis abacta
Curriculo expulerat ſomnũ cũ fæmia primũ
Cui tolerare colo vitã tenuiq; minerua
Impoſitũ cinerem & ſopitos ſuſcitat ignes

SER. Cõiugis infuſus gremio. Hoc ẽ añ cõcubuit: & ſic geuit. Prob⁹ vero & Carmin⁹ pp cacepbaton ifuſũ legũt vt ſit ſenſus Dormit cũ cõiuge dormiẽte. i. petiit ſoporẽ ifuſũ etiã i cõiugis gremio. Curriculo. Tpe mo. alias loco: alias officio. Colo bunc ſequimur. Nam bui⁹ coli dicim⁹: nõ vt Stat. bui⁹ colus in ſexto theb. Extrema iã filia colu datus ordo ſenectæ

& in quarto. Nigræq; soroꝛ Intrauere colus.
Tenuiq; minerua. ñ filio tenui: sed paruo p̄cio lanificii. & alii hic distinguũt & subaudiũt mos ẽ. Aut placet vt sit sensus Cui tolerare colo vitã tenuiq; minerua mos ẽ: vel placet. & sic inferũt ipositũ cinerẽ & sopitos: vt cõtra Ho. Incedis p ignes suppositos cineri doloso Alii sic legũt Tenuiq; minerua ipositũ. i. cui hec necessitas fataliter data. Noctẽ addens operi. p trãsitũ oñdit eẽ noctẽ partẽ diei. Exercet penso. fatigat. Teren. in andria. Primo hæc parce ac duriter vitã agebat lana & tela victũ q̄ritans. Hinc ergo traxit Virg. vt diceret Castũ vt seruare cubile. Ignipotes. Vulcan⁹ vt diximus: ignis est & dr̃ Vulcanus q̄si volicanus: qđ per aerẽ volat. Ignis eñ e nubib⁹ nasciẽ: vñ & Homerus dicit eũ đ aere p̄cipitatum in terras. qđ omne fulmen de aere cadit: qđ quia crebro in lemnũ insulã iaciẽ: ideo in eã dr̃ cecidisse vulcanus. Claudus autẽ dr̃: quia p naturã nunq; rectus est ignis. Ad fabrilia dura. ex contrariis epithetis fecit ornatũ. dicens mollib⁹ e stratis opera ad fabrilia surgit. Sicanum iuxta latus æoliamq; erigiẽ liparẽ. physiologia ẽ cur Vulcanus in his locis officinã habere fingaẽ inter liparem & ætnã. s. ppter ignẽ & ventos: quæ apta sunt fabris Aeoliam aũt ideo liparẽ quia vna est de illis septẽ insulis quib⁹ æolus imperauit; Antra ætnea t. magnitudinem ictuum

Noctẽ addẽs operi: famulasq; ad lumia lõgo
Exercet penso: castũ vt seruare cubile
Coniugis: & possit paruos educere natos
Haud secus ignipotens nec tpe segnior illo
Mollibus e stratis opera ad fabrilia surgit
Insula sicaniũ iuxta latus æoliamq;
Erigiẽ liparen fumantibus ardua saxis
Quã subter specus: & cyclopũ exesa caminis
Antra ætnæa tonãt: validiq; incudibus ictus
Auditi referunt gemitũ: striduntq; cauernis
Strictureæ chalybũ: & fornacib⁹ ignis anhelat
Vulcani domus: & vulcania noie tellus.
Hoc tunc ignipotens cœlo descendit ab alto
Ferrũ exercebant vasto cyclopes in antro
Bronteſq; steropes & nud⁹ mẽbra pyracmõ.
His informatũ manibus iam parte polita
Fulmen erat: toto genitor q̄ plurima cœlo
Deiicit in terras: pars imperfecta manebat.
Tris imbris torti radios: tris nubis aquosæ

ostendit quibus & vicini montes resultabant: aut certe ætnea quasi ætnea dixit Auditi referunt gemi. per ecco. & breuiter significauit. Strictureæ chal. strictura est terra ferri in massam coacta. Chalybes proprie sunt populi: apud quos nasciẽ ferrũ: vt ipse At chalybes nudi ferrũ virosaq; pontus. Castorea. vñ mõ chalybũ posuit strictureus p ferri massis. hoc tũc. i. huc tũ: & hoc p huc posuit fm antiquũ morẽ. nam antea hoc aduerbiũ loci fuit qđ nunc aboleuit: nã crebro in antiquis lectionib⁹ inueniẽ: sicut in epistolis ꝓbat Verius flaccus exemplis auctoritate & rõne dicens in aduerbio p u o plerũq; maiores ponere cõsuetos: & sic p huc hoc veteres dicere solebãt sicut p illuc illo dicimus: vñ etiã hoc o longũ apparet eẽ sicut illo dicimus qđ p illuc ponieẽ. Bronteſq. quid facturi sint ex noibus docet. Nã brontes a tonitru dictus est ἀπὸ τοῦ τὴν βροντὴν Steropesq. a fulgetra. i. ἀπὸ τοῦ στεροπὴν. Pyracmo vero q nunq; a calenti incude descẽdit ἀπὸ τοῦ πυρὸς καὶ ἄκμονος Nã pyr ignis ẽ; ἄκμων incus. Nud⁹ men. per hunc etiã cæteros nudos fuisse significat: Informatũ. in quandã formã designatũ & cõpositũ. dicit autẽ in fulmine partẽ non perfectã partẽ iã pollitã fuisse. Toto genitor q̄. p. c. Toto cœlo. i. ab oi parte cœli. nã dicunt physici de sexdecim partibus cœli iaci fulmina: quæ autẽ qualia: vt Hunc Euryale aspicio ideſt talẽ. Ergo hoc dicit. Faciebant fulmen in eos similitudinẽ: quæ iuppiter iacit toto cœlo hoc ẽ diuersis ptibus cœli. s. sexdecim. Tris imbris torti: r. constricti & coacti in grandinem. Statius. Siccos quos asper hiatu Præsolidat boreas. & sciendũ in hoc eũ velle oñdere toto anno iaci fulmẽ: nã p has pphrasis tpa ostendit anni totius: quæ & quatuor esse & ternos menses habere manifestũ est. vnde dicit. Tris imbris torti radios. hoc est grandinis: quæ abundat per byemẽ. Tris nubis aquosæ. hoc est veris: quo tempore nimiæ sunt pluuiæ. vt & ruit imbri ferrum ver.

DO. Gremio. intelligitur gremiũ nõ solũ sedentis sinũ: verumetiã quicquid homini ad requiẽ prestiterit locum. ita alibi. Et foꝛ gremio dea tollit in altum. Famulas. p manibus accipiamus: quib⁹ vice famularum vtunt pauperiores: quibus ad cõparandas famulas pecunia nõ est.

CHRI. Cum fœmina primũ. oñdit p transitũ oportere bonã matrẽ familias assiduo opere cuncta q̃ domi sunt curare & pro viribus familiã nutrire. & castitatẽ duritia vitæ & assiduo labore cõseruare. quapropter recte Iuuenalis Præstabat castas humilis fortuna latinas. Quondã nec vitiis cõtingi parua sinebat Tecta labor: somnicq; breues & vellere tusco Vexatæ duræq; manus. Noctẽ. quã multæ in nimia lasciuia conterunt. Famulasq. nã q̃ regende familiæ p̃est oẽm a muliebris sexu desidiã dimouere oportet si illũ castũ cõtinere cupit. recte ergo Oui. Ocia si tollas periere cupidinis arcus. Penso. a pensando dicitur pensum. Accipiebant enim famulæ lanã certo quoddã pondere ergo quod pensareẽ pensum dicebant. Hinc libraria ea erat quæ reliquis lanam pendebat. Pondere eñ pondus facit. A pendo fit penso Dicimus etiam pensum examen & diligentẽ curam siue cognitionem & consultationẽ: quam in maioribus rebus adhibere cauti consueuerunt: quia si a corporeis ad incorporea translationem faciamus cogitare est ipsas res pendere. & quia prisci pecuniã quæ ænea fuit nõ numerabant: sed pendebant pendere dicebant

Pendo
Pensum
Penso

rẽ ſoluere dicebant. Rpẽdere eſt aliud ꝑ alio pẽdere. Paruos. q ſuo labore aut iduſtria ſibi conſulere per ætatẽ nequeãt: aut q paruuli magis ſunt ſub ꝓtectiõe mĩna q̃ pĩna. Cydppes. ſtrabo ait cydopas ſeptẽ Cyclopes fuiſſe quos gaſterocheiras. i. vẽtrimãos dicit appellatos: q̃m ſua iduſtria & artificio alebant: elyciaq; vocatos fuiſſe. Heſiodus tres fuiſſe ſcribit: Brontẽ: Steropẽ: & Harpem filios cœli & terræ dictos deniq; cyclopes. qa vnicũ rotũdũ in frõte habẽt oculũ. Alii dicũt Neptũni ex Ampbitrite. Iſti primo in creta ferrariam exercuerũt. Iam parte polita. oſtẽditur Vulcani ſtudium perficiendor armorum: qui opus inchoatum relinqui iuſſit: & id opus qđ eſſet omnium maximũ. & eius eſſet dei qui cæteris omnibus diis imperaret.

SER. Rutuli tris ignis. Hoc ẽ æſtatis. Et altis auſtri. Hoc ẽ autũni: quo vẽtor; crebra ſũt flamina: & prudenter his oibus naturã exprimit fulmis: quod neceſſe eſt: vt per nubes & ventos naſcat. Fulgores nunc terificos. quos fulgetras dicũt. Sonitũq; metũq;. per ſonitũ toni trua oſtẽdit: ꝑ metũ fulgetras: & hunc ordinẽ ſic poſuit: vt boibus videt: nã re vera prior colliſio nubiũ: vnde ignis emittit. Nos aũt ideo prius fulgetras videmus quã tonitrua audiamus: quia velocior oculor; q̃ auriũ ſenſus eſt.

Addiderant rutuli tris ignis: & altis auſtri
Fulgores nũc terificos: ſonitumq; metumq;
Miſcebant operi flammiſq; ſequacibus iras:
Parte alia marti currumq; rotaſq; volucres
Inſtabãt: qbus ille viros qbus excitat vrbes:
Aegidaq; borificam turbate palladis arma.
Certatim ſquãmis ſerpentum auroq; polibãt
Cõnexoſq; angues: ipſamq; in pectore diuæ
Gorgona: deſecto vertentẽ lumina collo
Tollite cũcta iquit cœptoſq; auferre labores
Aetnæi cyclopes: & huc aduertite mentem.
Arma acri facienda viro nũc viribus vſus:
Nunc manibus rapidis: oĩ nũc arte magiſtra
Præcipitate moras: nec plura effatus: at illi
Ocius incubuere omnes pariterq; laborem
Sortiti: fluit æs riuis: auriq; metallum.
Vulnificuſq; calybs vaſta fornace liqueſcit.
Ingentem clypeũ informãt vnum: oĩa contra
Tela latinorum: ſeptenoſq; orbibus orbes
Impediunt: alii ventoſis follibus auras
Accipiunt: reddunq;: alii ſtridentia tingunt
Aera lacu: gemit impoſitis ĩcudibus antrum.
Illi inter ſeſe multa vi brachia tollunt
In numer; verſãtq; tenaci forcipe maſſam.
Hæc pater æoliis properat dum lennius oris
Euandrum ex humili tecto lux ſuſcitat alma:
Et matutini volucrum ſub culmine cantus.
Conſurgit ſenior: tunicaq; inducitur artus.

SER. Rutuli tris ignis. Hoc ẽ æſtatis. Et altis auſtri. Hoc ẽ autũni: quo vẽtor; crebra ſũt flamina: & prudenter his oibus naturã exprimit fulmis: quod neceſſe eſt: vt per nubes & ventos naſcat. Fulgores nunc terificos. quos fulgetras dicũt. Sonitũq; metũq;. per ſonitũ toni trua oſtẽdit: ꝑ metũ fulgetras: & hunc ordinẽ ſic poſuit: vt boibus videt: nã re vera prior colliſio nubiũ: vnde ignis emittit. Nos aũt ideo prius fulgetras videmus quã tonitrua audiamus: quia velocior oculor; q̃ auriũ ſenſus eſt.

Sequacibus. perſecutricib⁹. Aegidaq; borriferã. aegis ꝓprie ẽ munimentũ pectoris æreum babẽs in medio Gorgõis caput: qđ munimẽtũ ſi i pectore numinis fuerit ægis vocat: ſi in pectore bois ſicut in antiqs imator; ſtatuis videm⁹: lorica dicit. Turbatæ. ꝑ turbantis Nã timuit omœoteleutõ: & fecit ſupinã ſignificationẽ: Alii ad fabulã referũt: q dr̃ i bello arma perdidiſſe turbata. vt quaſi ipſa nũc reparet: cuius dicti nullus auctor idoneus reperit.

Squãmis ſerpẽtũ auroq; p. ægida borriferã aureis ſquãmis ſerpẽtũ certatim polibãt: Alii volũt re vera de corio ſerpentũ dicere eũ arma eẽ leuigata. Cõnexoſq; an. gorgonis. ſ. capiti

Deſecto vertẽtem l. c. aut ſua lumina circũferentẽ: & mortis idignatiõe querentẽ quor; ſe interitu poſſet veſci: Aut certe intuentẽ lumia in ſaxa vertentẽ. Hoc aũt caput ideo Minerua fingit bre i pectore q̃ illic ẽ ois prudẽtia: quæ cõfundit alios & impitos ac ſaxeos cõprobat: Tollite cũcta inqt. Vile ẽ qđ pleriq; dicũt pp arma Martis iratũ eẽ Vulcanũ: ꝑſertim cũ & armẽt Mineruã: & fabricẽt fulmina cyclopes: & Vulcanus dixerit cõtra tollite. ergo tollite aut differte eſt: aut celerius termiate. Cœptos auſer. l. Quia dixerat His iformatũ mãib⁹ iã ptẽ polita Fulmen. Aetnei cyclopes. Vt Aetneos fŕes. Nũc virib⁹ vſus. Nũc eſt veſtrar; viriũ exercitũ. i. tẽpus exercẽdæ virtutis circa arma viri fortis. Arte magiſtra. ambitioſius q̃ ſi magiſtri diceret rẽ pſonæ in artẽ trãſtulit: vt ſi dicas opus eſt pitia medicinæ: nõ medici. Præcipitate moras. Præcipitanter. i. feſtinãter abiicite. Nec plura effatus. Sicut feſtinantẽ decebat. Ocius incubuere. Quã ille præceperat. Pariter. pari modo. Sortiti. Diuiſerũt iter ſe laboris officium: vt ſortiti remos. Vulnificuſq; calybs. Populũ apud quẽ naſcit ꝑ ferro poſuit: & liqueſcit dixit ꝓprie: Nã ferrum nõ ſoluit: ſed molleſcit. Informãt. deſignãt. Ingentẽ aũt & magnitudine & ſolidĩtate: Nã & clypeum dixit: q magnitudie corpus furat: vñ & clypeus dictus eſt ἀπὸ τοῦ κλύειν: & dicitur⁹ eſt ſeptenoſq; orbibus orbes. Impediũt. i. veluti ſeptẽ ſcuta facta in vnitate cõnectũt. Accipiũt reddũtq;. Iungẽdũ vno eodemq; tẽpore partim reddunt: partim ventos accipiũt. Stridentia tingunt. Tingẽdo ſtridere faciunt

In numerum. in ordinẽ: vt Tũ vero in numerũ faunoſq; feraſq; videre. Ludere. Forcipe. Forfices ſũt quibus incidimus: Forcipes ſunt quibus aliquid foruum tenemus: quaſi foruicapes. Nam foruum eſt calidũ: vñ & formoſos dicimus: qbus calor ſanguinis ruborẽ pulchritudinis creat. Hæc dũ ꝓperat. Properanter facit & eſt boneſta locutio. Aeoli. Nã vt dixim⁹: vulcania vna ẽ de ſeptẽ æoliis. Lẽnius. q in lẽnumum inſulam: vt diximus: cecidit a Iunone propter deformitatem deiectus: qnam aerem conſtat eſſe:

ex quo fulmina procreantur. Ideo autem Vulcanus de femore Iunonis fingitur procreatus: ꝙ fulmia de imo aere nascantur: quod etiam Luc. dicit Fulminibus terræ propior succeditur aer pacem summa tenent

Volucrum sub cul. pōt & generaliter accipi: volucrum quarum vis: & spāliter vt hirundinum.

DO. Tollite. Magnū æneæ meritū ꝙ cuncta supis necessaria tollerent: vt arma illi fierēt. Acri arma viro. Suppressit cuius causa ne nimis vxorius videret. Nec nominat priuignū. q naturali malitia odiosus ee pōt. Illi ocius. iubentis auctoritas oñdit. Flui. de auro & reliquis metallis: quæ ita soluūtur vt currant effusa. Liquescit de ferro quod nō ita soluit. Vnū oia cōtra t. la. Ex psona poetæ: nā Cyclopes nesciebāt cui fabricarēt. Septenis. Quattuordecim circulis sic dypei textura currebat ordinatis omnibus vt se inuicē necterēt. In numeꝝ. Ordinatis vicibus feriēdi & versādi. Quod aūt incudib⁹ in plurali dixit & massā & forcipē in singulari intelligas singulis incudibus singulas massas & forcipes fuisse.

CHRI. Tris imbris. Et pbysice simul & poetice fulmē describit. Nam qđ addāt radios imbris torti & nubis aquosæ & rutuli ignis & austri pbysicū est: quod vero metum & terrorem adiungāt poeticū est: Fulmen em̄ vt in primo diximus: ex humido ē & calido intra nubē iclusis. Instabāt. f. fabricare. Instare rei ē cū ita illi rei iminemus: vt nusq̄ discedamus. Aegida. Aegis scutū fuit Iouis dictū ἀπὸ τοῦ αἰγὸς. i. a capra: Nam ille a capra amalthea nutritus est: cuius mortuæ pelle scutū suum operuit. Deide dono dedit Mineruæ: Caprā vero inuitā & restituit & alia pelle obducta inter astra collocauit: seq̄ ob capræ memoriā ægiochum appellari voluit. vt ait Diodorus. Horrificam. propter caput Medusæ: quod in ea Perses collocauit. Tollite. mira animi festinatio ex orationis breuitate ostēditur: Nam qui festinat nunq̄ longiorem adhibet orationem. Cœptosq̄ auf. l. Ad expressionē rei posuit: nā non ita cuncta tolli iubere putādum erat: vt incepta relinquerent imperfecta: nisi notatim hoc exprimeret. Huc aduertite mentē. attētionem captat. Arma acri f. v. Cum pōdere pferenda verba: vt illos attētos ad rem agendā reddat. Nunc viribus v. Tria posuit: quibus res breui pficiē: vires celeritatē & artem. At illi. nō est inferioris respōdere: sed iussa quā primū exeq: presertim cū intelligit pperato opus esse. Incubuere. diligēter & sine intermissione in faciendo opere pseuerare. Pariterq̄ l. f. Nō satis est qđ oēs incūbant nisi etiā pariter. i. æquis portionibus operentē. Fluit æs r. au. q̄. r. Distinctē locutus est. Nā æs & aurꝝ fundunt. Ferrū aūt nō fundit: sed liquescit. Vnum contra oia tela. quasi dicat talem: vt solus oium telorꝝ resistat & ictibus latinorū virorum fortium. Septenusq̄ or. bæc descriptio sceleritatem: vires & ingeniū: que omnia Vulcanus requisiuerat adhibita a cyclopibus demōstrat. Ex humili l. s. a. Nā populi rectores vigilantes ee oportet.

SER. Tyrrhena vicula. Thusca calciamēta: Et dicit crepidas quas primo habuere senatores: post equites romani: nūc milites. Tegeū ensem. Arcadicum gladiū. Demissa ab leua pāthere ter. r. A sinistro humero pellē demissā habuit: quam retorquens & in dextram reuocans partem se amiciebat. Gemini custodes. Hoc & in homero lectū est in historia romana: quæ ait Sybas iter duas canes stās Scipionē appellauit. Sermonū memor. s. pmissi auxilii: vt auxilio tutos dimittā opibusq̄ iuuabo

Heros. Hoc nomē non tm̄ præsentis est sed & præteriti: vnde est ꝙ Euandrū heroem dicit cū sit virtutis emeritæ pleꝝq̄ heros: & generis est. Matutinus agebat. ē tpis ad psonā trāstulit. Licito tandē ser. Tandē quia amborꝝ desiderio nox morā fecerat. Nunq̄ res eqdē troiæ victis. Satis mature equidē dixit. i. ego quidem troiā te viuo victā nō arbitror: q̄tum est in opinione mea. Prono. t. Pro tui nois gl'ia.

Et mu. c. ar. Et breuitatē sui oñdit iperii & hostilē necessitatē: ob quā penit⁹ se exarmare nō poterat. Tusco. c. a. Tusco iō dixit: qa ipe fuit romani finis iperi Iuue. Et quæ impii fines tiberinū virgo natauit. Sed tibi ego. Artificiose agit vt etiā quæ monstrātur auxilia ipsi⁹ videantur esse. legentes autē populos non sine causa dixit: Nā thuscia duodecim lucumōes habuit. i. reges: quibus vnus præerat: vñ est Gēs illi triplex populi sub gēte q̄terni. Quā fors inopina. Hoc beneficiū casus præstat: qui effecit: vt eo tpe quæras auxiliū: quo tyrrheni ducē requirūt. Fatis huc te pe. af. Perge illuc poscētibus fatis: nam talis est sesus: sed si legeris

Et tyrrhena pedū circundat vicula plantis:
Tum lateri atq̄ humeris tegæū subligat ensē
Demissa ab leua panthere terga: retorquens.
Necnon & gemini custodes limie ab alto
Præcedūt: gressūq̄ canes comitantur herilē.
Hospitis æneæ sedem & secreta petebat
Sermonū memor & promissi muneris heros.
Nec minus æneas se matutinus agebat
Filius huic pallas: olli comes ibat achates
Congressi iungunt dextras: mediisq̄ recidūt
Aedibus & licito tandem sermone fruuntur:
Rex prior hæc.
Naxime teucrorꝝ ductor: quo sospite nunq̄
Res equidem troiæ victas aut regna fatebor.
Nobis ad belli auxilium pro nomine tanto
Exiguæ vires huic tusco claudit amni:
Hic rutulus p̄mit: & murū circūsonat armis:
Sed tibi ego ingētes ppl'os opulētaq̄ regnis
Iungere castra paro: quā fors iopina salutem
Ostentat fatis huc te poscētibus affers.
Haud procul hīc saxo colitur fūdata vetusto
Vrbis agillinæ sedes: vbi lydia quondam
Gens bello

Gens bello p̃clara iugis inſedit betruſcis.
Hanc multos florentẽ ãnos rex deinde ſupbo
Impio:& ſæuis tenuit mezentius armis.
Quid memorẽ infandas cædes: qd facta tyrãni
Effera: dii capiti ipſius generiq; reſeruent
Mortua qnetiã iungebat corpa viuis:
Componẽs manibuſq; manus:atq; oribus ora
Tormẽti genus:& ſanie taboq; fluentes
Complexu in miſero longa ſic morte necabat:
At feſſi tandẽ ciues infanda furentem
Armati circũſiſtũt ipſumq; dominumq;
Obtruncãt ſocios:ignẽ ad faſtigia iactãt
Ille inter cędes rutulo; elapſus in agros

affer:ſil'r iungit fortunã fato: vt ſup̃ vbi ait. Fortuna oĩpotens & ineluctabile fatũ. Si aũt legeris affers:talis erit ſenſus:Fati neceſſitate factũ ẽ vt venires:fortunæ bñficiũ: vt illi ducẽ regrant. Legim⁹ g̃ & affer & affers

Saxo incolit̃ f.u. Antiquo ope vt templa dei ſaxo venerabar ſtructa vetuſto. Vrbis agillinæ ſedes:q̃ nũc cære dicit̃. Lydia q̃ndam gens:quodã inſedit nõ bello quondã p̃clara:nam & tũc florebat. Sane ẽt ſup̃ diximus meoniã puiciã ee c⁹ dũ breuitas duos fratres lydum & tyrrhenũ ferre nõ poſſet ex ſorte tyrrhenus cũ ingenti multitudine pfectus ptem italie tenuit:& tyrrheniã noiauit Hi diu piraticã exercuerũt: vt ẽt Ci. i Hortenſio docet:cũ captiuos nouis pœnis affligerent occiſo; eos religãtes cadaueribus: qd Vir. dat Mezẽtio ſciens lectũ ee de tyrrheno; gente. Sane illo tẽpe tyrrheni dicti ſunt p⁹thuſci ἀπὸ τοῦ θύειν. Lydi autẽ a Lydo rege fratre q in puincia remanſerat. Quid memorẽ infandas c. Figura oratoria: quæ paralepſis vocatur Cicero: Nam illa nimis antiqua p̃tereo. Effera. cruenta. Dũ capiti ipſius. Vt quod dii prius omen in ipſum conuertant. Tormenti genus. exclamatio eſt inuenti ſupplicii. Sanie taboq;. Saniem mortui eſt: tabo viuentis ſcilicet ſanguinis.

DO. Quia volumẽ Donati fragmentũ ẽ nllæ extãt interp̃tatões eo; verſuũ. g ſũt reliq in hoc libro.

CHRI. Pantheræ: Panthera & tygris maculaq; varietate ppe ſolæ beſtiaq; ſpectant̃. Cæteris vnus ac ſuus cuiuſq; generis color eſt. Pantheris in candido breues maculaq; oculi. Ferũt colore eaq; miræ ſollicitari quadrupedes: ſed toruitate corpis terreri: quare eo occultato reliqua dulcedine inuitatas corripiunt Sunt qui credãt in armo iis ſimilẽ lunæ eſſe maculã ad lunæ quoq; normã creſcentem atq; decreſcentem Scaurus primus ædilitate ſua. d. miſit. Inde pompeius magnus. cccc. x. in dedicatõe theatri marcelli primũ romæ vrſa eſt tygris in cauea manſuefacta. Claudius deinde quatuor dedit. Canes comitan. Miræ & fidiſſima eſt cuſtodia canũ. Nam manifeſtũ eſt vt Pli. ait canẽ p ſalute dñi acerrime pugnare aduerſus hoſtes. Gamantũ regẽ ab exilio canes ducenti reduxere contra p̃liantes reſiſtentes. Colophonii & caſtabalenſes in bello canũ cohortes bẽbant:& primi in acie dimicabant acerrime. Prætereo multa alia ſed noſtra quoq; tempeſtate plurimi auxilio canũ vſi ſunt. Nec min⁹ æneas. in vtroq; eñ vigilantiã ee oportebat. Maxime teucro;. maxia laus in ænea qd illo ſoſpite diruta patria diruta dici non poſſit. Sed tibi ego. quod meis viribus p̃ſtare nõ poſſum vt alii p̃ſtent enitar & ipſum conſiliũ auxilii loco p̃ſæpe habetur. Fatis huc p. maxima eñ cõiectura eſt q; fatis venerit: quandoquidem in tanto cõmoditatis articulo venerat. Facta tyranni effera. huiuſcemodi facta vt etiã in tyranno effera eſſent. q. d. omnẽ tyrannicaq; ſæuitiã ſuperabant. Tormenti genus. cum ſummo ſtupore pnunciandũ. q. d. genus tormenti etiã apd tyrannos inauditum. Feſſi diuturna crudelitate calamitate: Et rem veriſimilẽ facit. Non eñ aliter ciues a ſuo rege defeciſſe credibile erat. Circũſiſtũt ipſumq; d. Obtruncãt ſocios. i. ad f. iac. Vehementia orationis exprimit populare furorem:& colore rhetorico: qd diſſolutũ appellant celeritatem rei.

Confugere:& turni defendier hoſpitis armis
Ergo oñis furiis ſurrexit eutruria iuſtis:
Regem ad ſupplicium p̃nti marte repoſcũt
His ego te ænea ductore in milibus addam:
Toto nanq; fremũt cõdenſæ littore puppes
Signaq; ferre iubẽt:retinet longeuus aruſpex
Fata canẽs meoniæ delecta iuuentus
Flos veterũ virtuſq; virum:quos iuſtus i hoſtẽ
Fert dolor:& merita accẽdit mezentius ira:
Nulli fas italo tantã ſubiugere gentem.
Externos optate duces:tum etruſca reſedit
Hocacies campo monitis exterita diuũ

SER. Cõfugere. Cõfugiebat:& vt diximus hiſtoric⁹ ẽ ſtil⁹. Defendier. defendi. i. defendebat̃. & vertit hiſtoriã. Nam vt diximus turn⁹ magis cõfugit ad mezẽtiũ. Præſenti marte. ſine aliq̃ delatione. Addã. aut dabo: aut reuera addã bñtibus tarcontem. Longeuus aruſpex. argumẽto ætatis vult doctũ videri. Optate d. votis. ſ. Hocacies cãpo. q̃ſi iam i bellũ pati. Regniq; coronã. inſigne nõ re vera coronã q̃ thuſci nũq; reges habuerũt: g̃ ſpẽs eſt p genere. Mãdatq; inſignia. Aut mittit inſignia. i. ornamẽta regalia. aut re uera mãdat inſignia. i. magna. vt caſtris ſuccedã & capeſſã regẽ & tyrrhena. Sed mihi tarda gel. occurrit tacitis qõnib⁹ dicẽs ſe nõ iiſſe pp ætatẽ ſenilẽ: filiũ vero pp mixtũ genus p originẽ mñis vnde æneã dicit ire debere: cui ætas & origo regna cõcedũt. Sædiſq; effœta ſenectus. notan

dum dicta ſcla etiã in vno noie ſm eos qui dicũt ſæculũ: xxx. annos hẽ. Nam alii volunt. cx. alii mille ãnis putãt ſclm contineri.

Inuidet imperiũ. bona elocutio: vt Liber pãpineas inuidit collib⁹ vmbras. Quã numia poſcũt. vt externos optate duces. Italũ fortiſſime ductor. ἐυσυμβολώσ iam ductorẽ italiæ vocat æneã. Spes & ſolatia. ſpes qa multa de ei⁹ virtute ſibi ꝓmittebat pr̃ ſolatiũ qa amiſſa cõiuge vnici filiiꝰ tebatur ſolatio. Tolerare: q̃ſi rẽ aſperã & difficilem. Miret. imitet. Luca. Miratoremq; catonis. Optima em̃ ingenia neceſſe ẽ: vt ea q̃ mirant̃ imitent̃. Suo noie. bñ in oĩb⁹ filiũ gr̃am facit: Nã dicit dat tibi Palas milites ducẽtos ſuo noie: ipſe vero a me ducentos accipies. Triſti cũ corde. pp breuitatẽ auxilioꝝ. Cœlo apto. ſereno. vt apta ſerena ꝓſpicere. Improuiſo. nullũ em̃ indiciũ p̃ceſſerat nubiũ. Fulgor. fulgetra. Cũ ſonitu. tonitru. ſ. vt diximꝰ ſuꝑ: ordinẽ tenuit: q no bis apparet: vt fulgetras dicat priores eum ſint añ tonitrua. Ruere oĩa: ſic em̃ ſonat: vt videat̃ ruina: alibi cœliq; ruina. Bñ aũt tpauit dicẽs viſa tyrrhenuſq; tubæ mugire per æth. cl. tyrrhenũ clangorẽ dixit tubæ: ĩo qa apud thuſcos tubã coſtat eẽ inuentã. Ergo tyrrhen⁹ clangor ſon⁹ thyrrhenaꝝ tubaꝝ: & bñ cõgruis oĩb⁹ arma nunciant̃ ꝓ ſonos tubaꝝ. Fragor intonat. fragor ꝓprie armoꝝ eſt ſon⁹ qd̃ ãt dicit intonat illuc ſpectat Fulmiat æneas armis: & vult fragore tonitrua ſplẽdore fulgetrã imitari Nõ aũt mirũ eſt a dea libidinis Venere allatis armis ineẽ fulgorẽ. nam & Ho. dicit thetide oblata arma hr̃e motũ quẽdã & ſpm̃ q̃ duo in aq̃ eẽ manifeſtũ eſt: Thetidẽ aũt nouim⁹ nymphã.

Ipſe oratores ad me regniq; coronam
Cum ſceptro miſit: mandatq; inſignia tarcon.
Succedã caſtris: tyrrhenaq; regna capeſſam
Sed mihi tarda gelu ſeclíſq; effœta ſenectus
Inuidet imperiũ: ſeræq; ad fortia vires.
Gnatũ exhortarer: ni mixt⁹ mr̃e ſabella
Hinc ptem patrie traheret: tu ciuis & ãnis
Et generi fatũ indulget: quẽ numina poſcũt
Ingredere o teucrũ atq; italũ fortiſſime ductor
Hũc tibi ꝑterea ſpes: & ſolatia noſtri
Palanta adiungam: ſub te tolerare mgr̃o
Militiã & graue martis opus tua cernet facta
Aſſueſcat: primis & te miret̃ ab annis
Arcades huic eqtes bis centum robora pubis
Lecta dabo: totidẽq; ſuo tibi noie palas.
Vix ea fatus erat: defixiq; ora tenebãt
Aeneas anchiſiades & fidus achates:
Multaq; dura ſuo triſti cum corde putabãt:
Ni ſignũ cœlo cytherea dediſſet apto
Nãq; improuiſo vibratus ab æthere fulgor
Cum ſonitu venit: & ruere oĩa viſa repente:
Tyrrhenuſq; tubę mugire ꝑ ętbera clangor
Suſcipiũt: iterũ atq; iterum fragor ĩtonat ingẽs
Arma inter nubem cœli regione ſerena

Inter nubem ꝑ nubem more ſuo & dicit ſerena pte cœli fuiſſe nubem: per quam arma portata ſunt.

CHRI. Ille inter cædes r. elap. Et dexteritatis ſuæ ſil̃ & fortunæ bñficio illũ effugiſſe oñdit. Id em̃ clabi eẽ vidẽt: & ſic facit rem credibilẽ: & ſimul cũ ad turnũ cõfugerit ponit cãm q̃ illos in auxilium ſibi facile aſciſcat. Ductorẽ te bis militib⁹. ſingula verba bene ponder⁹ & victoriã ꝓmittũt. Addã g̃ te. q. d. talẽ tantũq; ducẽ bis millib⁹ q̃ſi innũero militũ nũero. Quid g̃ deſpandũ vbi ampliſſimæ ſint copiæ. & ab optimo impatore regant̃ & extrema ira q̃ fortitudinẽ acuit in regẽ accenſæ. Nulli fas italo. addit pene neceſſitatem vt etruſci ſe æneæ cõmittãt. Longeu⁹ e. dat fidẽ & auctoritatẽ ꝑſuadẽti. Qd̃ aruſpex eẽt: qd̃ artificium auctore Tage ſub aratro inuento ab etruſcis originẽ habuerit: & ſenex eſſet q̃ſi longa expientia edoctus. Ad me. g̃ facile illas ſuadebo: cum tm̃ mihi tribuãt. Sub te m. q. d. ſub optio mgr̃o & occlte ſignificat qd̃ in oĩbus artib⁹ optim⁹ ſit p̃ceptor eligẽdus: qd̃ philoſopbi aptiſſime p̃cipiũt. Tyrrhen⁹ tubaruꝫ dangor. nam vt ait Plí. a piſco tyrrheno ænea tuba inuenta eſt. Lactantius tñ in ĩs quos in Statũ thebaidos cõmentariis reliquit ait Maletum tyrrhenoꝝ regem tubam primũ inueniſſe.

Tuba

SER. Per ſudũ. Sudũ ẽ q̃ſi ſubudũ ſerenũ p⁹ pluuias: vt ver nacte ſudũ. Aguit ſonitũ. hoc ẽ qd ſonit⁹ ſigret. Diræ ꝓ mi. pa. κάτοπτρον ὠθούμενον intellígim⁹ Venerẽ ei ꝓmiſiſſe. Hoſpites. & q ſuſcipit & q ſuſcipiẽt boſpes vocat̃: vt hoc g alit & q alit̃. Ne verone q̃re pf. ambæ pticulæ ad ornatũ ptinẽt tantũ. Portẽta. modo bona oĩa q̃ victoriã portendũt de boſtib⁹. Ego poſcor olympo. aut de olympo poſcor. id ẽ hæc ſigna mei cauſa fiũt. Aut certe olympũ poſcor. Diua creatrix. reꝝ oĩm generaliter

Per ſudũ rutilare vidẽt: & pulſa tonare.
Obſtupuere aĩs alii: ſed troius: heros
Agnouit ſonitũ: & diuę ꝓmiſſa parentis:
Tũ memorat: ne vere boſpes ne q̃re ꝑfecto
Quẽ caſum portenta ferãt: ego poſcor olympo.
Hoc ſignũ cecinit miſſuram diua creatris
Si bellũ ingrueret: vulcaniaq; arma ꝑ auras
Laturam auxilio.

Heu. adeo de victoria fretus eſt vt etiam

Heu quãta

Heu quantæ miseris cædes laurẽtibus instãt:
Quas pœnas mihi turne dabis: q̃ multa sub vn
Scuta viꝝ galeasq; & fortia corpora volues (das
Tybri pater: poscant acies & fœdera rumpãt.
Hæc vbi dicta dedit: solio se tollit ab alto.
Et primum herculeis sopitas ignibus aras
Suscitat: hesternũq; larem: paruosq; penates
Lætus adit: macta lectas de more bidentes
Euander pariter: pariter troiana iuuentus:
Post hinc ad nauis graditur: socioq; reuisit:
Quoꝝ de numero: qui sese in bella sequantur.
Præstantes virtute legit: pars cætera prona
Fertur aqua: segnisq; secundo defluit amni
Nuncia ventura ascanio rerumq; patrisq;.
Dantur equi teucris tyrrhena petẽtibus arua
Ducunt exortem æneæ quem fulua leonis
Pellis obit totũ præfulgens vnguibus aureis
Fama volat paruã subito vulgata per vrbẽ:
Ocius ire equites tyrrheni ad littora regis
Vota metu duplicãt matres: ꝓpiusq; periclo
It timor: & maior martis iam apparet imago.
Tum pater euandrus dextrã cõplexus eũtis
Hæret inexpletum lachrymans: ac talia fatur

hostiũ misereaẽ: & hic nascit̃ ille sensus: Non hæc o pala dederas promissa parẽti. Itẽ æneas Hi nostri redit? expectatiq; triũphi Hæc mea magna fides. Fœdera rũpãt. quæ se facturum Latinus ꝓmiserat: Nõ enim erant facta. Herculeis sopitas ignib? aras. hypallage ẽ i deest fuscitauit aras herculeas: in qb? erãt ignes sopiti Hesternũq; larẽ. cui pridie sacrificauerat: & est iteratio. Nã male quidã externũ legunt: i deest extraneũ. Post hic ad nauis graditur. vnũ vacat aut post: aut hinc: vt Post hic digrediẽs iubeo frõdentia capris: tale est & illud Primus ibi añ oẽs. Qui se se bella sequãtur. In expeditionẽ & bellicã præparationẽ. Nã vt supra diximus bellũ est tẽpus omne: quo vel præparaẽ aliqd pugnæ necessariũ: vel quo pugna geriẽ. prœlium aũt dicit̃ conflictus ipse bellorũ: vnde mõ bene dixit: Qui se se i bella sequãẽ: nõ in prœlium: Nã ad auxilia petẽda vadit: nõ ad pugnã quãquã etiã si diceret qui se in prœliũ sequãẽ non valde ab re esse videbatur. Hi em̃ equites cũ a Tarconte accepissẽt æneas auxilia cũ aliis etruscis equitib? per terrã missi: obuios statim habuere bellãtes: & q̃li iã hic recta pergere vidẽt̃ in ꝓliũ: Vnde etiã a Cymodocea nauigãti æneæ dicit̃ Iam loca iussa tenet forti pmixtus betrusco arcas eques. Segnis. sine remigio: & respexit ad ascẽdentes: de quib? ait: Remigio noctẽq; diẽq; fatigãt: licet fuerit leniss̃im? fluuius. Reꝝ. quas gesserat. Patris. vbi eẽt. Exortẽ æneæ. i. extra sortẽ alioꝝ: Per id quod est factũ indicaẽ qd non est factũ. per exortẽ autẽ optimũ & præcipuum significat. Pellis obiit totũ. pellis ostẽditur magnitudo in hoc quod totũ dicit obiit. Vnguib? aureis. aut quia vngues ipsi: cũ aruerint auri imitanẽ colorem. Aut quia solebant deaurari: Sta. Auro mansueuerat vngues.

Subita vulgata. cur subito: ipse dicit quasi per paruã vrbem. Ocius. positiuus antiquus est. i. celeriter nec em̃ põt ẽ cõparatiu?: vbi nulla ẽ cõparatio. Vota me. d. m. bñ duplicant metu: Nã ineſt semp in matribus votũ. Propiusq; periclo it timor: propius periclo ꝓ proprior: Nã matres qd timẽt hoc putãt libertis posse cõtingere. Iam apparet. adhuc illis pergentib? iam plium cogitaẽ a matribus. Dextrã euntis. s. ga dixerat pr̃. Hæret iexpletum. multi hic distinguũt: vt sit iexpletus hæsit: & talia locutus ẽ lachrymans alii legũt iexpletus lachrymis. Honesti? tñ ẽ iexpletũ lachrymãs: vt sit nomẽ pro aduerbio. i. iexplebiliter.

CHRI. Et pulsa tonare. ex magnitudine sonitus: cũ tonare dicat: ostẽditur qualia sint arma. Ne. pbibẽtis est: Nã negatio impatiuo nõ iungit̃. Nã nõ dicimus nõ scribe: sed ne scribe. Diua creatrix. oium creatrix: Sic Lucretius: Aeneadũ genitrix hoim diuumq; voluptas alma venus cœli subter labentia signa Quæ mare nauigeriũ: quæ terras frugiferẽtes Cõcelebras: per te qm̃ genus omne animãtiũ Cõcipit̃: visit ẽq; exortũ lumina solis. Ingrueret. imineret. Post hinc. primũ temporis est secundum loci. Quoꝝ de numero. prudens consilium: vt neq; solus proficiscereẽur: castra tamen q̃ minime posset minueret.

O mihi præteritos referat si iuppiter annos:
Qualis erã: cum primã aciẽ prenestẽ sub ipsa
Strauit: scutorumq; incendi victor aceruos:
Et regem hac berilũ dextra sub tartara misit.
Nascenti cui tris animas feronia mater
Horrẽdũ dictu dederat: terna arma mouẽda
Terleto sternendus erat: cui tunc tamen oms
Abstulit hęc aias dextra: & totidẽ exuit armis
Nõ ego nũc dulci amplexu diuellerer nusq;

SER. O mihi præteritos referat si iuppiter annos Qualis erã. & o & si optãtis sũt: q̃ nunc iungũt̃. nã singula ante ponebant̃: vt Si nũc se nobis ille aureus arbore ram?. ergo vnũ vacat quãtũ ad antiquitatẽ & notã dũ votũ de præterito fieri. Qualis erã. aut vtinã sim talis qualis tũc erã quãdo ista perfeci. aut certe laudãtis ẽ: vt Qualis erã cũ primã aciẽ prenestẽ sub ipsa Strauit: scutoꝝq; incẽdi victor aceruos. hoc traxit de historia: Tarquini? em̃ priscus victis sabinis in honorem Vulcani eoꝝ arma succẽdit quem postea secuti sunt cæteri. Cui tris aias. per transitũ oñdit illã platonis & aristotelis cõtentionẽ: qui dubitãt vtrum quattuor an tres

aiæ sūt in boie φυσικὴ. ἠθικὴ. νοητικὴ κινητικὴ. Hoc ãt loco p tres aĩas magnũ & pfectũ idicat virũ: Nam ẽ tũ ad fabulã ptinet: tres aĩas pp tria habuit corpora. attendẽdum est sane hoc sibi Euandrũ vindicare: qđ fuit in Hercule: Nã vt ille Geryonem extixit ita hic Herilũ occidit: inde est quod paulo post dicit: Neq; finitimo mezẽtius vnq; Huic capiti isultans: Mos em Herculis fuit: vt ẽt nõ rogat? laborãtib? subueniret: Tũc em: sicut etiã Varro dicit oẽs q fortiter fecerãt Hercules vocabant licet eos primo. xliii. enumerauerit. Hic ẽ qđ legim? Herculẽ tirynthiũ: argiuũ: thebanum: libyum. Feronia ma. uimpba cãpaniæ: qnã ẽt supra diximus. Hæc etiam libertor& dea est: in cuius tẽplo raso capite pileum accipiebãt: cui? rei etiã plaut? in amphitrione facit mentionẽ: Quod vtinam ille facit Iuppiter: vt ego hodie raso capite caluus capiam pileũ. Terna arma mo. figura poetica: nã trina debuit dicere: Arma enim tantũ numeri pluralis: cui nõ iungũt noĩa numeralia: vt supra diximus: Nõ em dicimus tria arma: Mouẽda aũt vel cõtra ipsũ vel ab ipso. Finitimo. aut ifinitimo: aut finitimo capiti. Viduasset ciui. ur. scilicet viris fortib? peptis: & ppie viduasset dixit qa vrbs ẽ generis feminini: Hor. abusiue & satis icõgrue i genere masculio posuit dicẽs: Viduus pharetra risit apollo. At vos o supi. iam hic quasi pater loquit̃. Diuisa ei hæc allocutio: & vltima pars eius habet parẽtis affectũ: qđ & ipse ostẽdit dicẽs: Et patrias audite preces. Prima vero viri fortis est: vt Qualis erã cũ primã acie̊ preneste sub ipsa Straui. Durare loborẽ. ipsius. s. senectutis: Ter. Senectus ipsa morbus est. Durare autẽ sustinere: Horatius Ac sine finibus vix durare carinæ Possunt impiosius æquor. Infandũ casum. parentis est qđ formidat nolle memorare. Crudelẽ vitã. Quæ filio est superstes. Sola. & sera quia & vnus erat & serius susceptus. Iamq; adeo exierat. Adeo ad ornatum pertinet tantum. Ipse agmie pallas in medio. hic enim fuit mos: vt tyrones ponerentur in medio: & ambirẽt viri fortes exercitum: Aut certe honoris est mediũ locum in exercitu tenere: vt ipse alibi: Medio dux agmine turnus. Conspectus. conspicuus: cõspicabilis. Nam pro nomine participiũ posuit Ante alios astrorum dilĩgit ignes. venus in cœlo habet vnã propriã stellã: quæ oriens lucifer& occidens vesperus facit: inde Sta. Et alterno deprẽdit̃ vnus in ortu Habet etiã duas alias: vnã in signo tauri: & vnã in septentrioe: vnde etiam taurus domus dicit̃ esse Veneris: iõ dixit: Quẽ ven? añ alios astror& dilĩgit ignes.

Vulcanus Proteruia

CHRI. Scutorum incẽdi victor a. optime cũ prenestinos superasset: eorum deum Vulcanum per sacrificium aut sibi reconciliare: aut reuocare voluit. Colebãt em Vulcanum quoniã inde genitus est Caculus: qui prenestinis imperauit. In sacris autẽ Vulcani quoniã ipse ignis est: omnia quæ oblata essent: incendio assumebant: Hinc Macrobius sacrificium apud veteres erat, pteruia nomine in quo qđ ex epulis superat igne consumebat. Cato ergo Albidiũ quendam cui postquam vniuersum patrimonium adliguri erat domus quæ reliqua erat arserat proteruiã fecisse dicebat. Tres animas. ostendit illũ tricorporem fuisse vt de Geryone fabulantur. Conceditur aũt vt apud ignotum se laudibus efferat. Neq; etiam recedit a natura senum: qui gloriosius q̃ par est: antea ab eis facta predicant. Viduasset. acyrologia est: ideſt impropria locutio vt sit translatio a muliere viro priuata: nam vidua dicitur a viro idua: ideſt separata. Vnde idus dicuntur ab iduando: quoniam menses iduant: ideſt diuidant. Si numina vestra. expolitio est: qua in eadem sententia auditorem diutius detinemus: hoc autem facit vt omnino exprimat se filio defuncto superesse nolle. Si numina si fata. Quod pene idẽ est: quando fatum in rerũ serie dicimus: quod in mente dei prouidentiam nuncupamus. Est & color rhetoricus repetito: quæ grauitatem orationi non minimam affert. Collapsum. Vt sit præsagium quoddã futuræ filii mortis. Quem venus ante alios astrorũ d. i. Vide vbi de venere tractauim? Luciferum atq; hesperũ eandem esse stellam: & venerem appellari. Verum cum solem nobis præcedit: & ante illius ortum oritur: lucíferum appellant latini: græci vero phosphoron Cum autem solem circa occidentem subsequi videtur: nos etiam græco nomine hesperum dicimus.

SER. Sacrum. Venerabile. Tenebrasq; resol. propter iubar: quod sola possidens aliquid efficiat lumen. Agmine facto. agmen proprie est exercitus ambulans: quicquid est aliud abusiue dicitur. Pro

pe caretis

Gnate tuo: neq; finitimo mezentius vnquam
Huic capiti insultans tot ferro sæua dedisset
Funera: tam multis viduasset ciuibus vrbem.
At vos o superi & diuum tu maxime rector
Iuppiter: arcadii quæso miserescite regis:
Et patrias audite preces: si numina vestra
Incolumem palanta mihi: si fata reseruant
Si uisurus cum viuo: & venturus in vnum
Vitam oro: patiar quẽuis durare laborem
Sin aliquẽ infandum casum fortuna minaris:
Nunc nunc o liceat crudelẽ abrumpere vitã
Dum curæ ambiguæ: dum spes icerta futuri:
Dum te care puer mea sola & sera voluptas
Complexu teneo: grauior ne nuncius aures
Vulneret: hæc genitor digressu dicta supmo
Fundebat: famuli collapsum intecta ferebant
Iamq; adeo exierat portis equitatus apertis:
Aeneas inter primos: & fidus achates.
Inde alii troiæ proceres: ipse agmine pallas
In medio chlamyde & pictis conspect? i armis
Qualis vbi oceani perfusus lucifer vnda:
Quem venus ante alios astrorũ diligit ignes.

Extulit os sacrum cœlo: tenebrasq; resoluit.
Stant pauidæ in muris mꝝes: oculisq; sequũt
Puluereã nubem: & fulgentes ære cateruas
Olli per dumos qua proxima meta viarum
Armati tendunt: it clamor: & agmine facto
Quadrupedãte putrẽ sõitu q̃tit vngula cãpũ.
Est ingens gelidũ lucus prope cæretis amnẽ:
Religione patrum late sacer: vndiq; colles
Inclusere cauí: & nigra nemus abiete cingunt.
Siluano phama est: veteres sacrasse pelasgos:
Aruorum pecorisq; deo: lucumq; diæmq;:
Qui primi fines aliquando habuere latinos:
Haud procul hic tarco & tyrrheni tuta tenebãt
Castra locis: celsoq; omnis de colle videri
Iam poterat legio: & latis tendebat in armis.
Hucpater æneas: & bello lecta iuuentus
Succedunt: fessiq; & equos & corpora curãt.
At venus æthereos inter dea cãdida nimbos
Dona ferẽs aderat: natumq; in valle reducta:
Vt procul egelido secretum flumĩe vidit:
Talibus affata est dictis: seq; obtulit vltro
En perfecta mei promissa coniugis arte
Munera: ne mox aut laurẽtes nate superbos:
Aut acrem dubites in prœlia poscere turnum
Dixit: & amplexus nati cytherea petiuit
Arma sub aduersa posuit radiantia quercu.

pe cæretis amnem. agylla ciuitas est thusciæ a conditore appellata: cui ex inscitia romana aliud est inditũ nomẽ: Nam cũ romani euntes p thusciã interrogarẽt agyllinos quæ dicereẽ ciuitas: & illi vtpote græci qđ audirẽt ignorãtes & optimũ ducẽtes si prius eos salutaret: dixerũt χαῖρε. quã salutationẽ rõani ciuitatis nomen esse arbitrati sunt: & detracta aspiratione: eam cære nominauerũt: vt dicit Iginus in vrbibus italicis Amnis minio dicit: vt Qui cærete domo: q sũt miniõis i aruis. Late sacer: hoc ẽ non solũ colebaẽ a ciuibus: sed etiã ab incolis.

Nigra: vmbrosa more suo. Veteres sacrasse pelasgos. de his varia ẽ opinio: Nã alii eos ab atheniẽsibus: alii a laconibus: alii a thessalis dicũt originẽ ducere. qđ ẽ propẽsius: Nã mltas i italia pelasgor; cõstant esse ciuitates: bi primi italiã tenuisse perhibent. Aruor; pecorisq; d. publica cerimoniarũ. opinio hoc loco bẽt pecorũ & agror; deũ esse Syluanũ: Prudentiores tñ dicũt ee ὑλικὸν θεὸν. & hoc & deũ τὴν ὑλὴν. Hyle aũt ẽ fex: oĩm elementorũ. i. igni sordidior & aere. Itẽ aq; & terra sordidiora: vñ cũcta procreãtur quã ὕλην latini materiã appellauerũt. Nec icõgrue cũ materiæ syluarum sint. Ergo quod græcia a toto: latini a pte dixerũt. Lucũq; dieq; hoc a romanis traxit: apud quos nihil fuit tam solenne q̃ dies cõsecrationis hic illud Nostroq; hui⁹ meminisse minores. Tharco & tyrrheni. tarco latinus noiatiuus ẽ de græco veniẽs ab eo qđ ẽ Tarcon: per diton & ω cõmutata in o: ἀπόλλων Apollo: & πλάτων Plato: aliter versus ñ stat. Tuta tenebat castra locis. hoc ẽ natura & idustria munitissima. sed nouimus castra p naturã munita eẽ nõ posse: nisi in collibus fuerit: qđ si in mõtibus sũt quomodo procedit Latis tẽdebat i aruis: ne sit ergo cõtrariũ intelligam⁹ qđ hodieq; videmus: & legim⁹ hanc colliũ fuisse naturã: vt planities eẽt in sũmo in q̃ erãt castra Tarcõtis: q̃q̃ multi velint. Celsoq; omis de colle videri. Iã poterat legio ad æneã referre: vt intelligamus in collibus vementes fuisse troianos: castra vero etrusca fuisse in campis: quod si velimus accipere: quemadmodũ procedit Tuta tenebant castra locis. i. per naturã locorum. Tendebat in ar. Vt Hic sæuus tendebat achilles. Bello lecta. Quia ait supra. Qui se se in bella sequantur Præstantes virtute legit: Aut lecta proprie: quia delect⁹ militum est. Equos & cor c. ingẽti arte quod sequebatur omisit redditurus in decimo: Namq; si vellet dicere venisse æneam vidisse Tarconem petiisse auxilia: satis longum fuerat: & probat illud quod ait supra Toto nanq; fremunt condense littore puppes: cum etruscorum festinationi dicentis breuitas congruat. Verum qđ in isto loco prætermisit reddidit in decimo dicens: Nanq; vt ab euandro castris ingressus etruscis Regẽ adit: & regi memorat nomenq; genusq;. Aethereos nimbos. per aerem numinum. s. purgatiorem: qui circa deos est. Reducta: secreta. Egelido secretum f. v. Egelido est nimium gelido: & est vna pars orationis: vt Eduramq; pirum ideſt valde duram: & sic dixit secretum flumine egelido: hoc est præsidio fluminis: vt dicimus secretus est monte vel siluis: latenter autẽ ostẽdit æneã non nisi in flumine ablutũ numen videre potuisse. Obtulit se vltro: ideſt deam confessa est: vt in secundo dixit Cũ mihi se non añ oculis tã clara videndam Obtuli: & est ordo obtulit se & locuta est. Promissa. κατὰ τὸ σιωπώμενον vt supra Hoc signum cecinit missuram diua creatrix. Laurẽtes superbos, vt Quos illi bello profugos egere superbo. Acrẽ turnũ. fortẽ: & ꝓprie apud nos acer ẽ qui δεινὸς apud græcos: Nam fortẽ & vehementẽ: asperũ & amaq; põt signifi care. Poscere. ꝓuocare. Cic. prima & secunda actione in Verrẽ: Poscunt maioribus poculis. i. prouocãt.

CHRI. Extulit. Extra tulit: q per orizontẽ orientalẽ egrediens apparuit in nostro hemisperio. Extulit os. tanquã de homine locutus: qui quidẽ emergẽs prius caput effert. Oculis. cum nõ possint corpore. & cũ ipsos gradientes pp iterualla videri non possent: videbãt aut puluerẽ surgentẽ: aut reflexionẽ solis repcussi in tersis armis. Istis enim duobus signis exercitũ ex longinquo incedentem cõspicimus. Per diui nos. q. d. relinquẽtes tortuositatẽ viarũ recta linea etiã vbi via non esset vel per dumos incedebant. Vel

ostẽdit qđ viã turbã nõ capiebat. Est ingẽs ge. topographia. Cauí. quia cõuallẽ faciũt: Siluano, uarro mulieri fœtæ post partũ tres deos custodes cõmemorat adhiberi: ne siluan⁹ nocte ingrediens vexet: Eorumq; deor⁹ significãdor⁹ cã tres boies noctu circuire limia domus: Et primus limen securi ferit. Alter pilo. Tercius deuerrit scopis: vt his datis culturæ signis deus siluanus ꝓbibeat intrare: ꝙ nec arbores cedunt: aut putãt sine ferro: neq; far cõficit sine pilo: nec fruges coaceruãt sine scopis: Ab his tribus noiant deos Intercidonẽ: Pilumnũ: Deuerrã. Hi igit siluestre deũ culturæ signis vtpote cõtrariis deterrẽt Ex his apparet & pecoris & culturæ deum esse siluanum. Verum ꝙ pueris noceat: testat etiã Horatius.

SER. Deæ donis. i. pp arma. Tãto læ. b. munere diuæ: qđ manifesto videat matrem & plenã numinis sui. Interq; man⁹ & b. v. distiguẽ dũ ẽ: vt itelligas æneã manib⁹ maiora: brachiis maiora arma cõsiderasse vtputa loricã vel scutũ. Hæc em̃ arma maiora sũt minora vero galeam: gladiũ ocreas. Versat. cõsiderat: vt Huc illuc vinclor⁹ imẽsa volumia versat. Rigentẽ sanguineã ing. Distiguẽdũ pp plura epitheta.

Solis inardescit r. irim pbysica rõne describit: q̃ fit cũ aquosã nubẽ solis ardor irradiat: nec ẽ icognita hæc cõpatio: cũ lorica diuersis metallis fieri plerũq; cõsueuit. Leues ocr. nitida tibialia. Recocto. sepe purgato. Nõ enarrabile t. bñ nõ enarrabile: cũ ei i clypeo oẽm romanã historiã velit eẽ descriptã dicendo Illic genus oñe futuræ stirpis ab ascanio pugnaq; in ordine bella: carptim tñ pauca cõmemorat: sicut in prio ait. Videt iliacas ex ordie pugnas: nec tñ vniuersa descripsit. Haud vatum ig. futuror⁹ iscius. Venturiq; i. æ. non æui: sed quæ i æuo erant futura. Stirpis ab ascanio. vsq; ad Augustũ Cæsarẽ. Mauortis in an. põt accipi & fecerat lupã mauortis: & mauortis in ãtro. dicẽdo aũt & ostẽdit multa alia fuisse depicta. Procubuisse. i. prima parte se indinasse: quod græci προκλινθῆγε dicunt. vt inclinatiõe corpis vbera præbere ifantibus: Nã si procubuisse iacuisse accipias: cõtrariũ ẽ qđ dicit Ludere pendẽtes pueros. Sciẽdũ tñ ẽ eũ gestũ voluisse ꝓprie exprimere quẽ in ipsi⁹ lupæ cernimus statuis. Geminos b. re vera gemios mõ: alias similes. Sane hic totus loc⁹ enniacus est. Ludere. moueri: Ter. Cõgruũ istũ maximũ in aq̃ sinito ludere. Matrẽ. q̃si matrẽ: cuius affectũ pueris exhibebat. Tereti ceruice. rotũda cum lõgitudine vt Incũbẽs. tereti damon sic cœpit o. Mulcere al. nõ ꝙ in pictura erat dicit: sed ita hic itelligimus factum fuisse: vt Ter circũ iliacos raptauerat littoram. Corpa f. ligua. i. tergere. Cic. i festiana Spongiis sanguis effingebat. i. tergebat. Nec ꝓ. b. r. cõgrue iuxta ꝓprios cõditores. Raptas sine m. s. raptas spectaculo sine vllo exẽplo. Cõsenssu c. cauea ẽ vbi popul⁹ spectat: Plau. in amphitryone Vt cõqsitores singuli in sua sellia eãt p totã caueã spectatoribus. Magnis c. a. magnis q̃tũ ad pauptatẽ prist inã ptinet: nã legim⁹ pp equor⁹ iopiã diuersis eos tũc vsos aialibus. Raptæ aũt sũt sabine cõsualibus: hoc ẽ mẽse martio. Cõsus aũt ẽ deus cõsiliorum: q iõ tẽplũ sub tecto i circo hẽt: vt oñ dat tectũ debere eẽ cõsiliũ. hinc ẽ ꝙ fidere pãno velata manu sacrificabãt: qa fides recta esse debet & velata. Ideo aũt dicato Cõsi simulacro rapuerunt sabinas: vt tegeret initum de rapto consilium. Iste cõsus & eques neptũnus dicit. vñ etiã in eius honorẽ circẽses celebrant: errãt ergo q dicũt magnis circẽsibus aut ma galesicis: aut romanis: quos cõstat fieri ante cal. Ianuarias. Actis aũt cũ ageret: qa nõ erat pñs a passiuo ptcipiũ. vt & q̃ vect⁹ abas. Circẽsibus. circẽses dicti Circenses. vel a circuitu: vel ꝙ vbi nũc metæ sũt oli gladii ponebant quo circuibãt. Dici aũt circẽses ab ensibus circa quos circuibant. Sane notãdũ politos circẽses sine adiectiõe ludor⁹: cũ ita dicim⁹ ludos theatrales: ludos gladiatorios: ludos circẽses. Romulidis. hic dtũs pluralis vẽit ab eo qđ est hic romulida. Curribusq; s. mire dixit seueris: cũ em̃ filias pdiderint. Ceninenses: antẽnates: crustuminii & sabini cæteris qescentibus sabini soli bella sumpserũt: q iteruenientibus postea trigita fœminis iã enixis de illis: quæ raptæ erant: pax facta est: ex quarum nominibus curiæ appellatæ sunt: in cõmunẽ etiã mulierũ bonorẽ Calendæ eis dicatæ sũt martiæ: Hora. Martis celebs qd agam calendis: Iuuenalis: Munera fœmineis tractat secreta calendis. Nec em̃ aliter cõgruit martias calẽdas eẽ fœminarũ nisi quia vt diximus: fœminæ bella sedarunt. Sane sciendum omnes virgines raptas excepta Hersilia: quam sublatam a marito sibi Romulus fecit vxorem.

Ille deæ donis: & tanto lætus honore
Expleri nequit: atq; oculos per singula voluit.
Miratur: interq; manus & brachia versat
Terribilem cristis galam: flãmasq; vomentẽ:
Fatiferumq; ensem: loricam ex ære rigẽtem:
Sanguineam ingentẽ qualis cũ cærula nubes
Solis inarderscit radiis: longeq; refulget.
Tum leuis ocreas electro auroq; recocto:
Hastamq;: & clypei non enarrabile textum.
Illic res italas: romanorumq; triumphos
Haud vatum ignarus. venturiq; inscius æui.
Fecerat ignipotens: illic genus omne futuræ
Stirpis ab ascanio: pugnataq; in ordine bella
Fecerat: & viridi fœtam mauortis in antro
Procubuisse lupã: gemiosq; buic vbera circũ
Ludere pendentes pueros: & lambere matrẽ
Impauidos: illam tereti ceruice reflexam
Mulcere alternos: & corpora fingere lingua.
Nec procul hic romã & raptas sine more sabinas
Consensu caueæ magnis circensibus actis
Addiderat: subitoq; nouum cõsurgere bellũ
Romulidis: tacio seni: curibusq; seueris

CHRI.

CHRI. Versat. Frequenter vertit, vertit ãt frequẽter: vt explorat & diligẽtius ispiciat. Terribilem cristis. cuius cristæ terrorẽ hostibus iferrẽt: & ẽ laus fabrorꝝ: q nõ solũ ifrãgibilẽ fabricauerãt: sed etiam ita vt bonorẽ icuteret. Fla. cꝫ. vo. ita inerant flãmæ sculptæ: vt veræ apparerẽt: & a galea euomi viderentur Rigentẽ. qsi ita multiplicẽ vt stare posset: neqꝫ facile flecteretẽ. Sanguineã cũ colorẽ adduderat: vt cæ/ dibus deinde ab ænea editis cruẽtata videretẽ: vñ hostibus horror cresceret. Lupã. de q̃ in supiorib? aliqd dictũ ẽ. Pli. tñ sic ait: Nãcꝫ de ifantibus ferarꝝ lacte nutritus cum eẽnt expositi ꝓdunt sicut de cõditoribus nr̃is a lupa magnitudini fatorꝝ accepta ferri æquius cꝫ ferarꝝ naturæ arbitror. Vergꝝ hãc historiam. Qu. Fa/ bius pictor. quẽ &. L. Cincius & portius cato & Calpurnius piso sequũtẽ: sic narrat infantes ipsos in fluuiũ iaciẽdos iussu amulii eẽ asportatos: sed tyberim imbribus auctũ ripas tũc egressum agros occupasse. Itaqꝫ expositus alueus sup vltimas aqs paululũ enatauit: sed mox recedẽte fluuio illisus lapidi ifantes effudit in cenũ: qbus vagientibus cum in ceno versarẽt. lupa nup fœta plenis vberibus accurrit vbera ori admouens lingua cenũ quo pleni erãt abstergebat. Vidit vnus e pastoribus lupã motuscꝫ miraculo alios acciuit. Ma nebat itrepida tancꝫ mãsueta lupa. Ille eã ifantes tancꝫ filios fouẽtẽ: & eos tancꝫ mri inberẽtes aspiciebant sed cum lupã tenerãt illa ab infantib? sensim diuulsa abiit. At Faustulus regiorꝝ armẽtorꝝ magister pueros tollit deorꝝ eẽ ratos: & vxoris Laurẽtiæ nutriẽdos dedit: Sũt tñ q negẽt a lupa nutritos pueros: affirmant que ipsi Laurẽtiæ: qm̃ pudicitiã vulgauerat lupæ cognomẽ pastores q circa palatiũ habitabãt i dicidisse. nã meretrices lupæ vocãt. De siluia vero rhea mre puerorꝝ ita refert Diony. Numitor & Amulius fres cum eẽnt: minor natu erat Numitor: sed Amulius p iuriã regno expoliat: & Egestũ iter venandũ iterfici cura/ uit: & Siluiã rheam eius filiã iam nubilẽ sacerdotẽ Vestæ designat. Quarto deinde ãno eũti i lucũ Martis siluiæ vt aquã purã ide ad sacra afferret vitiũ in tẽplo qdã attulit: quẽ dicũt ꝓcum suum fuisse puellæ amo/ re a teneris annis captũ. Alii Amuliũ ipsũ fuisse nõ tm̃ libidine ipulsũ cꝫ insidiis: apparuisse aũ armatum & horrẽti aspectu: vt cꝫtum posset se illius cognitiõi subtraheret. Fabulantẽ ãt plurmi genium eius loci fuisse: q vim attulerit: cũ eo tpe solis obseruatio & in aere caligo apparuerit. Aspectũ quoqꝫ illius lõge excellẽtio re maiorẽcꝫ bois fuisse dicũt: eũcꝫ meretí puellæ cõsolantẽ dixisse se deum eẽ: & ex eo concubitu gemios nascituros rebus bellicis prædarissimos: atcꝫ iis dictis nube circũdatũ per aerẽ sese extulisse. Sunt autẽ ge nii: vt idẽ asserit Diony. tercia quædã natura iter deos & boies qñcꝫ boibus qñcꝫ diis admixta vnde fabu lare illud beroũ genus sit. Puella igitur grauida facta simulans ex cõsilio matris valitudinem: sacra non ad bibat. Amulius siue conscientia cui sceleris: siue alia suspitione motus medicos misit: q iuestigarent deinde cum mulieres morbũ buiusmodi esse dicerẽt: vt non sit viris ꝓdẽdus apposuit custode vxorem. Tãdem cũ peperisset gemios alii dicũt eam virgis cæsis necatã. Alii dicũt petenti filiæ ꝓ consobrina deprecanti ꝙ una nutritæ eẽnt eã cõdonasse: & in carcere detinuisse: solutãcꝫ deinde fuisse mortuo Amulio. Matrẽ. ita vti mater eẽ quemadmodũ illo vt filios lãbebat.. Subito. ex isperato eñ euenerat. Nouũ. magnũ admi rabile: vt Pollio & ipse facit noua carmia. Sabinas. cupiebat affinitates cũ finitimis cõtrahere Romulus sed cum impetrare desperasset pp nouitatẽ colonorꝝ suorꝝ consilium de rapiẽdis iniit: cui etiam Numitor auus affuit. Hoc constituto primũ quidẽ deo arcanarꝝ cõsultationũ duci si dolus sibi ex snia eueníret sacrifi cium quot annis & ferias agẽdas vouit: ac cõsulto deide senatu diẽ festũ & ludos idixit neptũno agẽdos Venerũt multi hospites cũ coniugibus & liberis: ac die vltimo dato signo ad rapinam discurrit iuuẽtus. Fuerũt raptæ virgies sexcẽtæ & octogintatres. Hoc gestũ est vt aliis placet primo: vt alii vero q̃rto regni Romuli anno. Hos ludos cõsualia vocarunt: in quibus etiam ara subterranea cõstructa iuxta circũ maxi/ mũ circũfossa terra sacrificiis & igneis solẽnitatibus colit̃: cursuscꝫ equorꝝ agit̃ inrctorꝝ & nõ iũctorꝝ. De? aũt cui sacra faciebãt cõsus a romanis vocat̃: quẽ græce posſidona s sidthona iterp̃tatur: ac ꝓpterea subter ranea colit̃ ara ꝙ hic deus terrã habeat. Alii dicũt dies festos neptũno agi: & cursus & equites fieri. Aram vero postea genio cuidam arcano institutam fuisse oculorꝝ cõsiliorum duci atcꝫ custodi. Cõsualia

SER. Posito cer. Finito: vt ante diẽ dauso cõponet versp o. Iouis ante a. añ tẽplũ iouis statoris: qd fecerat Romulus postcꝫ orãs elatis armis me/ ruit ne suus exercitus fugeret. Iũgebat. f. p. fœ dera vt diximus supra: dicta sunt a porca fœde & crudeliter occisa: cuius mors optabat̃ ei: q a pace resiliisset. Falso aũt ait porca: nã ad hoc ge nus sacrificii porcus adhibeat̃: ergo ait vsurpa uit genus pro genere: vt Timidi veniẽt ad po cula dãmæ. cũ has dãmas dicam?. Itẽ supra lu pã: cũ artis sit hic & hæc lupus: aut certe illud oñdit: qa in oib? sacris fœminini gñis plus va lẽt victimæ. Deicꝫ si p mare litate n posset: suc cidanea dabat̃ fœmina. Si aũt p fœminã nõ li tassent: succidanea adhiberi nõ poterat. Citæ m. in. d. q. Donatus hoc loco cõtra metrũ sen/ tit dicẽs citæ diuisæ: vt ẽ i iure erecto nõ cita. i. pr̃imonio vel hereditate nõ diuisa. nã citus cũ diuisus significat ci lõga est. Ergo citæ veloces intelligam?: quẽ aute dicit Virgilius metum

Post iidem inter se posito certamine reges
Armati iouis ante aram: pateraſq; tenentes
Stabant: & cæsa iungebant fœdera porca.
Haud procul inde citæ metũ in diuersa q̃drigę
Distulerant: at tu dictis albane maneres.
Raptabatq; viri mendacis viscera tellus
Per siluas: & sparsi rorabant sanguine vepres
Nec non tarquinũ eiectum porsena iubebat.
Accipere: ingẽtiq; vrbẽ obsidione premebat
Aeneadæ in ferrum pro libertate ruebant
Illum indignãti similem: similemq; mínãti
Aspiceres: pontẽ auderet quod vellere codes

Metius Suffetius dictus ē: quod nomē mutilauit cā metri. Nouimus aūt noīm vel mutationem vel mutilationem concessam poetis: sic ꝓ Polluce Castorē: pro Cytherīde Lycoridē posuit: vt Sed quæ legat ipsa lycoris. Hic aūt Metius suffetius cum apud albanos summā reꝝ teneret: a romanis in auxiliū cōtra fidenates vocatus iure societatis venit quidē: sed in ipo prœlio ad hostes defecit: quod cernēs Tullus Hostilius ait vocē maxima militibus suis: ita vt ēt hostis audiret. Ne trepidetis meo cōsilio factū est: vt factiose Metius Suffetius ad hostes trāsiret: quo cōsilio & suis iam pene amissas reddidit vires: & effecit ne hostes crederent Metio: quē post victoriā captū Tullus hostillius religauit ad binas quadrigas: ita vt ab vnis quadrigis traberentē man⁹: pedes ab alteris: qbus agitatis velociter eū crudeli morte discerpsit. Videns itaq; poeta romano noī cōgruam esse vindictā: culpā in criminis torquet auctorē dicēs ex sua psona ad ipsum Metiū: At tu dictis albane maneres. Ideo ēt mendacis offert: vt tacite q̄ni & inuidiæ crudelitatis occurrat. Necnō Tarquinū eiectū porsena iubebat. Tarquinius supbus hūit pditos filios: iter quos Aruntē qui dū in castris eēt prē suo ardeā obsidente: & ortus eēt inter eū & collatinū maritum Lucretiæ de vxoribus sermo: eo vsq; ꝓcessit cōtentio: vt ad probandos eaꝝ mores arreptis equis statim domos suas simul ꝓficiscerentur. Ingressi itaq; ciuitatē collatiam: vbi fuit Lucretiæ domus: inuenerunt eam lanificio operam dantem: & mariti pp absentiā. Inde ad Aruntis domū ꝓfecti: cum vxorē eius inuenissent cantilenis & saltationibus indulgentem reuersi ad castra sunt: quod Aruns dolens: cum de expugnanda Lucretiæ castitate cogitaret: mariti eius noīe epistolam finxit: & dedit Lucretiæ: in qua boc cōtinebatur: vt Aruns sulciperē hospitio: quo facto per noctē stricto gladio eius ingressus est cubiculum cū æthiopæ: ac arte egit: vt secum coiret dicens: nisi mecum concubueris: æthiopem tecum interimo: tanq; in adulterio deprehendam. Timens itaq; Lucretia ne castitatis famā morte deperderet: quippe quā sine purgatione futuram esse cernebat inuita turpibus imperiis paruit: & altera die conuocatis propinquis marito Callatino: patre Tricipitino: Bruto auunculo: qui tribunus equitū celer fuerat: rē indicans: petiit ne violatus pudor: ne ve inultus esset eius interitus: & erecto gladio se interemit: quē Brutus de eius corpore exertū tenens ꝓcessit ad populum. & multa conquestus de Tarquini superbia & filioꝝ eius turpitudine egit ne in vrbem reciperentē auctoritate qua plurimū poterat. Nam vt diximus: Brutus tribunus equitum fuerat sed cum nō susciperetē Tarquinius: contulit se ad porsenam regem thusciæ: qui pro Tarquino cum ingentibus copiis capto ianiculo: & illic castris positis romā vehementer obsedit: & cum per sublicium pontem boc est ligneum transire conaretur: solus Cocles hostilem impetum sustinuit: donec a tergo pons solueretur a sociis quo soluto se cum armis præcipitauit in thyberim: & licet lesus in coxa: tamen eius fluēta superauit: vnde est illud ab eo dictum: cum ei in comitiis coxe vitium obiiceretur: per singulos gradus admoneor triumphi mei. In tantam autem obsidionis necessitatem populus venerat: vt etiam obsides daret: ex qb⁹ Cloelia inuenta occasioue transnatauit fluuium: & romam reuersa est. Reddita est rursus pacis lege eam Porsena repētē: qui admiratus virtutem puellæ dedit ei optionē: vt cum quidus vellet rediret: illa elegit ceteras virgines. vnde Porsena boc quoq; miratus concessit: & rogauit per litteras Po. Ro. vt ei aliquid virile decerneretur, cui data est statua equestris: quam in sacra via bodieq; cōspicimus. Eiectum. Atqui facile poterat suscipi & occidi: sed ideo non est susceptus: quia occidi non poterat religione impediente. Rex enim etiam sacrorum fuerat: vñ postea alii facti sunt consules: alii reges sacrorum. Porsena. Vnum em̄ addidit metri causa: vnde & penultimæ datus accētus est: nam Porsena dictus est Mar. Hanc spectare manum porsena non potuit. Aeneade. satis longe petit epitbetum. Illum. Coditem: & modo Cocles in boc nomine: de quo dicit proprium est nomen: in aliis appellatiuum nam luscos codites dixerunt antiqui: vnde & cyclopas coditas legimus dictos: ꝙ vnum oculum babuisse perbibentur:

Fœdus CHRI. Fœdera. Conuenerunt romani & albani: vt fœdera ferirent. Apud romanos fœciali qs nunc Hostilium regem de fœdere rogat. Hic post multa verba ait. Audi iuppiter audi pater patriæ populi albani audi tu populus albanus: Deinde expressis fœderis conditionibus subiūxit Iuppiter populum romanum sic ferito: vt ego hūc porcū ferio: tantoq; magis ferito quanto magis potes polleq;. Intelligebāt aūt si non seruaretē pax. Id vbi dixit porcum silice percussit. Fœdus binc dicit ictum. quia non sine ictu sancit. Ennius appellat fidus a fide. Quintilianus dixit inesse quandam maiestatem: cum dixit porca non porco.

Mentium. vide Seruium.

SER. Vinclis innaret cbloelia ruptis. At qui obsides non ligātur: sed vinclis pro custodibus accipiam⁹: Aut certe ruptis vinclis pōtis. i. iam pote resoluto. Sūmo custos tarpeiæ manlius arcis. In sūma clypei parte: & bona ratione vtit: in pictura apta vnicuiq; rei loca distribuēs. Ideo enim in sūma clypei parte dicit factū esse capitoliū: quia boc arcem vrbis esse manifestū ē. Historia talis ē. Brēno duce senones galli venerūt ad vrbē. & circa alliam fluuiū occurrentem sibi deleuerunt exercitum oēm populi romani. alia quoq; die cum vellēt ingredi ciuitatē prio cūctati sūt timētes insidias ga & patētes portas & nullū in muris videbāt postea

At fluuium vinclis innaret tbloelia ruptis.
In summo custos tarpeiæ manlius arcis
Stabat pro templo: & capitolia celsa tenebat:
Romuleoq; recens horrebat regia culmo:
Atq; bic auratis volitans argenteus anser
Porticibus gallos in limine adesse canebat.
Galli per dumos aderant: arcemq; tenebant:
Defensi tenebris: & dono noctis opace
Aurea cæsaries illis: atq; aurea vestis.
Virgatis lucent sagulis: tum lactea colla

Auro innectuntur

Auro innectuntur: duo q̄sq; alpina coruscāt
Gesa manu: scutis protecti corpora longis
Hinc exultantes alios: nudosq; lupercos.
Lanigerosq; apices: & lapsa ancilia cœlo

paulatim ingressi & cuncta vastarunt octo integris mensibus: adeo vt ea quæ incendere nō poterant militari manu diruerent solo remanente capitolio: ad quod cum vtensilibus reliqui confugerāt ciues: qui tamē a gallis obsidebant etiam id penetrare cupientibus: quos alii per dumeta & saxa aspera: alii per cuniculos dicunt conatos esse ascendere. Tunc Manlius custos capitolii gallos detrusit ex arce clangore anseris excitatus: quem priuatus quidam Junoni dederat dono. Nāq; secundum Plini. nullum animal ita odorem hominis sentit. Pro templo. pro defensione templi. Nam ante templum non procedit: cum obsessus intra templum esset. Sit in nono: Ipsi intus dextra ac leua pro turribus astant: Ter. Nam nisi hæc ita essent: pro illo haud stares phædria. Tenebat. Defendebat: & est militare verbum vt etiam Salustius dicit: Vnde contra victos loco motos dicimus. Cicero loco illo motus est. Horrebat regia culmo. Curiam calabriam dicit quam Romulus texerat culmis: ad quam calabat̄ id est vocabat̄ senatus: vocabat̄ & populus a rege sacrificolo: vt q̄noniam adhuc fasti non essent ludor̄ sacrificiorū prænoscerent dies. Atq; hic. in capitolio: & satis prudenter argenteum anserem dixit: nam quasi epithetō est coloris: & significauit rem veram in capitolio in honorem illius anseris: qui gallorum nunciarat aduentum positus fuerat anser argenteus. Auratis porticibus. hoc ad tempus rettulit florentis romanæ reipublice. Nam illo loco vbi dixit Horrebat regia culmo: ideo addidit romuleo: vt incipientis & pauperis adhuc imperii tempora designaret. Canebat. quasi prædiuinabat: Nam canere & dicere & diuinare significat. Arcemq; tenebat. Deest pene: nā prope tenuerunt. Defensi tenebris & dono noctis opacæ. multi iterationem volunt: alii dicunt tenebris propter cuniculos. Dono noctis. somno Manlii: nam somnus noctis est donum. Aurea vestis. hoc est barba: vnde contra inuestes dicimus imberbes: vnde est cum mihi prima genas vestibat flore iuuentus Virgatis lucent sagulis. quæ habebant in virgarum modum deductas vias: & bene allusit ad gallicam linguam: per quam virgæ purpura dicit̄. Virgatis ergo ac si diceret purpuratis, Gesa. hastas viriles: nam etiam viros fortes galli gessos vocant. Scutis longis. per hæc corporum ostenditur magnitudo: vt sup̄ Stabant tercentum nitidi in presepibus altis: per quod equorum magnitudinem expressit. Hic. id est in eodem scuto: & congrue sacerdotes statim post templa commemorat. Salios. qui sunt in tutela Iouis Martis Quirini dicti salli: ideo quod circa aras saliant & tripudient. Nudosq; lupercos. Cum in bonorem Panos lupercalior̄ solēnitas celebraret̄: pecora romanorū subito a latronib⁹ rapta sunt: Illi proiectis vestibus persecuti sunt latrones: quibus oppressis & receptis animalibus propter rem a nudis ꝓspere gestam: permansit consuetudo: vt nudi lupercalia celebrarent. Lanigeros apices. Flamines in capite habebant pileum: in quo erat breuis virga desuper babens lanæ aliquid: quod cum per æstus ferre non posset: filio tantum capita religare cœperunt: Nam nudis penitus eos capitibus incedere nefas fuerat. vnde a filio quo vtebātur: flamines dicti sunt: quasi filamines. Verum festis diebus filio deposito pilea necesse erat accipere: quæ secundum alios ad ostendendam sacerdotii eminentiam sunt reperta: sicut columnæ mortuis nobilibus superponuntur ad ostendendum eor̄ culmen. Alii dicunt non propter eminentiam dignitatis hoc factum sed quia cum sacrificarent apud laurolauinium: & eis extra frequenter aues de vicinis venientes lucis arriperent eminentia virgarum eas terrere voluerunt. Exinde etiam consuetudo permansit vt apud laurolauinium ingentes haberentur virgæ non breues vt in vrbe. Lapsa ancilia cœ. regnante Numa pompilio scutum breue & rotundum cœlo lapsum est: & cum aruspices respō dissent illic fore vrbis imperium vbi illud fuisset: diligentia numæ ne quando ab hostibus posset auferri adhibito Mamurio fabro multa similia facta sūt: & in templo Martis locata. Quod autem dicit ancilia plurali numero vtitur pro singulari: nam vnum lapsum est. Ancile autem dicitur aut quasi vndiq; circunciſū: aut quasi ἀμφίχειλον. id est vndiq; labrum habens.

CHRI. Cloelia. Cum in bello contra Tarquinum Porsena ostendisset se velle res componere miserunt romani legati: qui de induciis agerent: donec iudicium res fecisset: & de primis familiis viginti pueros duxerunt: qui obsides essent dantibus filios suos primum consulibus. M. quidem Bratio filium. P. vero Valerio filiam iam nubilem. Verum virgines dum porsena de re deliberat: rogarunt virgines custodem: vt sinat eas se in propinquo flumine lauare: atq; interim ab eis discedere ne nudas aspiciat. Quare impetrata Cloelia cæteras adhortata: vt se sequantur: primaq; fluuium transnare cœpit: reliquæ sequuntur ritq; in vrbem ad parentes redire. Cloeliæ statuta ænea erecta in via sacra qua in forum itur. Virginum autem præter hanc nos statuam nullam extantem inuenimus. Dionysius ait. Anser. hæc auis venientes gallos præsentiens clangore edito canes excitauit. Canes vero Mallium: vt est apud Lauium: sicq; seruatum est capitolium: vnde teste Plinio cibaria anserum censores in primis locabant. Est illi fama amoris puer Olenum puerum argis ab anser amatum ferunt. Item Glaucem qui Ptolæmeo regi cytbara canebat. Lacidi vero philosopho ita ppetuo sibi comes adhesit: vt nusquā illum reliquerit. Sunt qui asserant singulis annis consueuisse romanos omnibus diis de anser sacrificare quæ consuetudo ita cōuersa est ad christianos: vt in omnium sanctorum celebratione. quæ Calendis nouembris est: anserem epularentur. Quod adhuc florentini obseruant. Sagulis: Saga militares sunt vestes. Hinc per diminutionē sagula. Lactea. candida: nam præter cæteros albi sunt galli. Quapropter a græcis propter huiusce modi colorem gallatæ dicuntur ab eo quod est galla: id est lac: recte ergo lactea dixit.

Saga Galli Galathæ

SER. Extuderat.ſtudioſe fecerat. Ducebãt. deducebãt. Hæc em̃ fuerat cõſuetudo. Pilãtis m.in mol. Pilẽta ſũt vehicula: ſicut nunc baſternas videm⁹ erãt ãt tũc veneti coloris: ñ vt nũc ruſſati: qbus niſi caſtæ vtebãt. Mollib⁹ aũt pẽſilibus: vt cõtra plumas pẽſiles dicim⁹: & molles ſignificam⁹. Hic ꝓcul. Bñ lõge a tẽplis iferos facit. Sceler⁹ pœ. ꝓ ſceleratos: & bene ait ſceler⁹ pœnas. In crimia em̃ pſonæ icidũt ñ ipſa rũ ſũt ꝓprie crimia: vñ & ſceleribus ſũt ſtatuta ſupplicia q̃ i ſe icidẽtes boies obnoxios faciũt.

Et catilia minaci pẽdentẽ ſcopulo. boc q̃ſi in Ciceros gratiã dictũ videt. His dã. iu. c. vt ſupra dixim⁹ ceſoriũ ſignificat ñ vticenſẽ q cõtra Ceſarẽ bella ſuſcepit: & ſupgreſſus ẽ boc loco homeri diſpoſitionẽ. Siqde illeMinoẽ & Rhadamãtũ & Aeacũ de ipſis iudicare dicit: bic romanũ ducẽ inocentib⁹ dare iura cõmemorat. Hæc iter. bñ iter iferos & ſupos mare factũ dicit: qđ vt ſupra diximus: nos ab antipodib⁹ diuidit: q̃ iferi ſũt nñi cõparatiõe. Imago aurea nõ ẽ cotrariũ cp & cæruleã & aureã & argenteã maris dixit eẽ imaginẽ: quã ſcim⁹ ꝓ vẽto⁹ q̃litate mutari: & colores reddere: qđ exẽſſi⁹ in ſcuto fuiſſe ſignificat. Cærula. i. maria. Fluctu cano ois em̃ ſpuma alba eſt: quæ fluctibus naſcit. In orbẽ. in circuitũ. Aeſtũcp ſecabat. naturalẽ em̃ rẽ oñdit: nã ſemp mare turbat: cum Delphini apparuerũt. Cernere erat. Græca figura ẽ. Leucatẽ in ꝓmontorio epiri ẽ mõs leucate. Hinc auguſtus agẽs italos. cũ de ſtatu reip. eẽt longa cõtentio iter Auguſtũ & Antoniũ & Lepidũ: placuit vt tũ orientẽ teneret Antonius Auguſtus gallias & biſpanias cũ italia: Lepidus africã ſardiniã ſiciliã. Ad cauſam maioris fidei Antonius ſororẽ Auguſti duxit vxorẽ. Profecti itacp ſunt ad ꝓuincias ſuas: ſed Antonius in ægypto capt⁹ eſt amore Cleopatræ nõ vſcp quacp adeo vt ea dimiſſa cõtra parthos ꝓficiſcereť: qbus victis dũ Cleopatræ cupiditate feſtinat exercitũ oẽm frigore in armenia pdidit. Jpſe tñ aialiũ cadaueribus paſtus cum paucis ad ægyptum eſt reuerſus. vbi ei cœpit ſuadere Cleopatra vt ſe ſortiretur vxorem dereliẽta ſorore Auguſti: quo facto Auguſtus vehementer accenſus contra eum cœpit bella moliri. Antonius re comperta collectis orientis viribus prior cum vxore Cleopatra venit ad bellum. Conflictum eſt nauali certamine circa actium epiri promõtorium: vbi victi ſunt Antonius & Cleopatra: & in fugã coacti Poſtea occiſo antonio illa ſibi ſerpentem adbibuit: ſed quia belli ciuilis triumphis bellis videtur: laborat poeta vt probat iuſtum bellum fuiſſe dicens Auguſtum eſſe cum patribus populocp penatibus & magnis diis cõtra cum Antonio auxilia pegrina & monſtruoſa ægyptii numina. Et re vera in exercitu Antonii oms barbari fuerunt: quod & Virgilius dicit ægyptum viresq orientis: atcp vltima ſecum bactra vehit. vnde etiã de boc bello egit triumphum. Nec enim ciuile putatum eſt. quod tantũmodo romano duce geſtum eſt: qui & ipſe barbare ſeruiebat vxori: adeo vt prætoria ei caſtra concederet: quorum que potiebãt imperio ipſe vocabat exercitum. Vnde eſt illo loco de Cleopatra Patrio vocat agmina ſiſtro: nam Antonius conſulare ſibi tantum detinuit imperium: in quo ſola eſt poteſtas iubẽdi: ille enim ducit exercitum qui habet in poteſtate caſtra prætoria. Penatibus & magnis diis. alii volunt vnum eſſe: alii ſeparãt vt magnos deos accipias Jouem Mineruã Mercuriũ: quos Aeneas de ſamothracia ſuſtulit. Tẽpora flãmas læta vomũt. naturaliter em̃ Auguſtus igneos oculos habuiſſe dr̃: adeo vt q dam romanus iterrogatus ab eo cur verteret faciẽ reſponderit: qa fulmen oculor⁹ tuor⁹ ferre nõ poſſum: ſicut ait Suetonius. Aperiẽ vertice ſidus. Sidus in vertice: boc ẽ ſup galeã: nam ex quo tpe per diem ſtella viſa eſt: dum ſacrificareť Veneri genitrici: & ludi funebres Cæſari exhiberenť: cuius ſidus putatũ eſt Auguſto perſuadente in honorem patris Auguſti ſtellam galea cœpit hãe depictã. Parte alia. nõ eſt contra: ſed in alia parte. Ventis & diis agrippa ſecundis. ſecundis dixit anguſti comparatione: nam boc dicit Auguſtus nimio ventorũ & numinum vtebatur fauore. Agrippa ſecundis. boc eſt ille babuit primum fauorem: iſte ſecundum.

CHRI. Et te catilina. Imitaẽ græcos: & vt illi Tantalũ Siſyphũ & buiuſmõi ſceleratos apud inferos relegatos pœnas ſceler⁹ pẽdere deſcribũt: & cõtra Aeacũ Minoa: & alios iuſtos reges illis ſe veriſſimos iudices ꝓponunt. ita Virg. & Catilinã & Catonẽ addit. Delphies de bor⁹ natura in buc. dixim⁹. Leucaten. Promotoriũ epiri altiſſimũ: apud quẽ Antonium Cleopatrãcp bello nauali ſupauit auguſtus: ob qua victoriã ambrachiã ꝓpiquam vrbem nicopolim dixit: & romæ in palatio templum apollini ædificauit in ea parte quæ fulmine fuerat icta. addidt porticũ & biblitbecã. Italos. nã auguſti milites romani erant: & romanis ſacris imbuti. antonii vero barbari & barbaræ mulieris imperium ſequentes.

Extuderat: caſtæ ducebant ſacra per vrbem
Pilentis matres in mollibus hĩc procul addit.
Tartareas etiam ſedes alta boſtia ditis:
Et ſcelerum pœnas: & te catilina minaci
Pendentem ſcopulo: furiasq; ora tremẽtem
Secretoſq; pios: his dantem iura catonem
Hæc inter tumidi late maris ibat imago
Aurea: ſed fluctu ſpumabant cærula cano:
Et circum argento clari delphines in orbem
Aequora verrebant caudis: æſtumq; ſecabãt
In medio claſſes æratas: actia bella
Cernere erat: totumq; inſtructo marte videres
Feruere leucatem: auroq; effulgere fluctus:
Hinc auguſtus agens italos in prœlia cæſar
Cũ patribus: ppl'oq; penatibus & magnis diis:
Stãs celſa in puppi. gemmas cui tẽpora flãmas
Læta vomunt: patrũq; aperitur vertice ſidus.
Parte alia vẽtis & diis agrippa ſecundis
Arduus agmẽ agens: cui belli inſigne ſuperbũ

SER. Nauali

Tempa nauali fulgent roſtrata corona:
Hinc ope barbarica: variiſq; antonius armis
Victor ab auroræ populis: & litore rubro
Aegyptum viresq; orientis: & vltima ſecum
Bactra vehit: ſequit̃ q; nefas: ęgyptia coniunx.
Vna oẽs ruere: ac totum ſpumare reductis
Conuulſum remis roſtris ſtridentibus æquor
Alta petunt: pelago credas innare reuulſas
Cycladas: aut montes cõcurrere mõtibus altos
Tanta mole fieri turritis puppibus inſtãt
Stupea flama manu: teliſq; volatile ferrum
Spargit̃: arua noua neptũnia cæde rubeſcũt
Regina in mediis patrio vocat agmina ſiſtro
Nec dum etiã geminos a tergo reſpicit anguef
Oẽigenũq; deũ monſtra & latrator anubis:
Contra neptunnũ & venerẽ: cõtraq; mineruam
Tela tenent: ſæuit medio in certamine mauors
Cælatus ferro: triſteſq; ex æthere diræ.
Et ſciſſa gaudens vadit diſcordia palla:
Quã cum ſanguineo ſequitur bellona flagello
Actius hęc cernẽs arcum intendebat appollo.
Deſup: oẽs eo terrore ęgyptus & indi:
Omnis arabs. oẽs vertebant terga ſabęi
Ipſa videbat̃ ventis regina vocatis
Vela dare: & laxos iam iamq; immittere funes
Illam inter cędes pallentem morte futura
Fecerat ignipotens vndis & iapige ferri.
Contra aũt magno merentẽ corpe nilum
Pandentemq; ſinus: & tota veſte vocantem
Cęruleum in gremiũ latebroſa flumina victos.
At cęſar triplici inuectus romana triũpho
Mœnia dijs italis votũ immortale ſacrabat
Maxima ter centum totam delubra p vrbem

SER. Nauali r.c. Sextus pompeiꝰ Pompeii filiꝰ in ſicilia piraticã exercuit cõtra quẽ primo cũ agrippa dimicauit Auguſtꝰ pꝰ ea agrippe cura data ẽ: q eum deleuit: ob qd ei auguſtus roſtratã dedit coronã qa vicerat nauali certamie. Hinc a pte cõtraria. Victor ab auroræ p. Quia vicerat parthos: vt diximꝰ. Littore tu. Erithreo mari: qd ẽ inter ægyptũ & indiã. Vltia ſe. b. u. Vltia nõ q̃tũ ad fines ſpectat orbis terrarũ: ſed vltia i perio antoniano: Cõſtat ei bactrianos pꝰ ſe bre gẽtes innũeras. Nefas. exclamatio ẽ ñ in eo tm̃ q̃ ægyptiã romanꝰ duxerat: ſed ẽt qd mlr caſtra ſeqbat̃: qd ingẽti turpitudie apud maiores fuit. Vñ bellaturꝰ Popeius i ileſbo reliqt vxorẽ. Ruere. ruebãt. i. cũ impetu veniebãt. Cõcurrere m. a. alii altis legũt: vnũ tm̃ ẽ. Turritis p. i. hoc de hiſtoria traxit: nã agrippa primꝰ hoc genꝰ turriũ inuenit: vt de tabulatis ſubito erigerent̃. ſimł ac vẽtũ eẽt i pliũ turres hoſtibꝰ improuiſæ. Arua no. n. c. Noua cæde magnimia: naz ñ dicit re uera noua: cũ alta fuerit bella ciuilia. & cædes aliæ i ipſis. Patrio vo. a. ſ. Cleopatra ſibi tm̃ aſſũpſerat: vt ſe iſim vellet videri Iſis ãt ẽ genꝰ ægypti q p ſiſtri motũ qd gerit i dextra nili acceſſus ſigt: p ſitulã quã ſiniſtra retiet oñdit fluẽtia oim lacunarũ. Iſis ãt ligua ægyptioꝝ ẽ terra quã iſim volũt eẽ.

A tergo re. an. hoc ẽ nodũ videbat mortẽ futurã. Deũ mõſtra. io mõſtra dixit: qa ſub auguſto nec dũ romani ægyptia ſacra ſuſceperãt. Et latrator anubis. qa capite canino pingit̃. Hũc volũt eẽ mercuriũ: io qa nihil ẽ cane ſagaciꝰ. Cõtra neptũnũ. Hom. ſeqt̃ q deos dicit cõtra ſe p diuerſis ptibꝰ bre certamẽ. Celatꝰ f. aut i armis locatꝰ: aut de ferro ſculptꝰ. ſ. & metallo ſibi congruo. Diræ diræ ppriæ ſũt vltrices Deæ: & bñ has inter eẽ dicit plio ad puniẽdũ antoniũ: q mrimoniale læſerat fœdꝰ. Diſcordia pal. io diſcordia. qa vniꝰ ciuitatis erãt: Et bñ dirã diſcordia ſeqt̃: quã bellona comitat̃: nã p diſcordiã venit̃ ad bellũ. Hora. ita truces inimicitias ac funebre bellũ. Actius hoc cer. quẽ poſtea actiũ noiauit auguſtꝰ. Vertebant t. ſa. oẽs iſti ppli orietis ſunt. Iã iãq; ſ. auiditate fugiẽdi. Inter cædes. iter ſuoꝝ cadauera. Morte futura. omine mortis futuræ.

Iapige f. Vento q de apulia flans ad orientẽ ducit: Hor. Obſtruſis aliis pter iapiga. Magno corpore. Septenfluo. Vocantẽ cæruleũ in gremiũ. hoc de hiſtoria: nam legit̃ cleopatrã pſagio. mortis futuræ oblitã eẽ receſſus ægypti petere: in qbus poterat facile bella reparare: de q re ſe moriens dicit̃ increpaſſe. Latebroſaq; flumina. Quia nili origo neſcit̃: licet Pli. dicat haud longe ab æthiopia mauroꝝ pꝰ maiorem atlantẽ lacũ eſſe ex quo erumpit: qd videtur eẽ veriſimile ex beluaꝝ ſimilitudine.

CHRI. Tempa nauali. nam de coronis alibi a nobis dictum eſt. Variis. multiplices em̃ ex & variis natõnibꝰ exercitꝰ cõtraxerat: cũ ipſe Auguſtus: vt ſupra dixit: ſolos italos in bellũ duxiſſet. Rubro Hoc mare inter indicũ & æthiopum oceanum ampliſſimo ore ab auſtro in ſeptentrionẽ fundit̃: & neq; mediterraneum exeat a terris perſarum arabumq; tenetur. Dicitur rubrum quia illius littora q̃m rubro Erithræũ colore rubro ſunt: a quas rubeas cum lympidæ ſint oſtendunt. Eſt dictum Aerithbræum ab ærithbræo rege. mare & quia æritbros rubeum ſiguificat multi putant æritbræum rubrum interpretari. Bactra. baractra baBactra. ctroꝝ vrbs eſt: quæ zariaſta vocat̃. Siſtro. ſpecies eſt tympani ſeu cymbali: quod inſtrumentũ credo nõ abſimile eſſe ab eo quo puellæ florentiæ vtuntur in choreis.

SER. Triplici triumpho. tres ẽm Augustus habuit triumphos: nam primo die triumphauit exercitus qui Antoniũ vicerat. Secundo qui dalmatas vicerat. Tercio ipse cum Alexandro est ingressus triũpho.

Ludisq; viæ plausumq; fremebãt. hoc ẽ p compitalicia ludi celebrati sunt. Candẽtis limine phœbi. in templo de solido marmore effecto: quod allatum fuerat de portu lunæ: qui est i liguria. Dona recognoscit pplorũ. aurũ coronariũ dicit qđ hodieq; a victis gentibus dat̃. Imponebant autẽ hoc impatores ppter concessam vitã. Ideo q; dixit dona: Nam si hoc nõ esset spolia diceret. Hic numadũ gen⁹. At qui Anthonius orientis habuit popl'os: sed intelligas has gẽtes africe operas suas locasse: & simł cum Antonio ab Augusto eẽ superatas.

Distinctos. vel habitũ eorũ ondit qui vsq; in italos fluebat. Quod Plautus in penulo ridet dicens: Quæ est illa auis. cuj⁹ aurum vidisset vestem demissam trahentem: Aut discinctos dixit inhabiles militiæ. Oms ei qui militant cincti sunt: aut certe ineffícaces: vt contra p̃cinctos strenuos dicimus. Hora. Altius ac nos p̃cinctis vnum. Vnde & græce ἐυζώνους appellatur nõ qui bonam zonam habet: sed qui est strenuus. Mulcifer. Vulcanus ab eo q̃ totum ignis pmulcet. Lelegas. thessalos: Luc. de thessalia: Mox lelegum dextra pressum descendit aratrum. Carasq;. Carę insulani ppli fuerunt piraticam exercentes famosi victi a Minoe: vt Thucidides & Sallu. dicunt. Gelonos. populos scythiæ. Eupbrates iã. mol. vn. ibat. Sentiens se quasi esse superatum. Hora. Minorem voluere verticem. Morini. populi galliæ in finibus qui britanniam spectant. Rbenus. fluuius galliæ. Bicornis autem quia p duos fluit alueos: per vnum qua romanum imperium est: per alterum interfluit barbaros. Indomitiq; daci. populi scythiæ. Araxes. fluuius armeniæ quem pontibus nixus est Xerses conscendere. Parentis. nũc bonoris. Rerũ. futurarum: quæ nondum fuerant. Famamq;. Gloriam. Nepotum. posterorũ.

Lelegæ Cares

CHRI. Lelegas. Arcananiæ partem curetes habent lelegæ ptem teleboi locros lelegas dicũt: & occupasse boetiam. Nam volunt inter eos quendam fuisse nomine lelegam & lelegæ neptem teleboam cuius. xx. liberi teleboi dicti: horum pars leucadem habitauit. Cares incoluere ioniam. Vnde pulsi petierunt phrygiam. Pulsi deinde sunt a græcis: qui expugnarũt troiam: Strabo ait cares fuisse sub Minoe: & tunc lelegas appellatus & insulas habitasse: deinde in continentem venisse: & multa maritimæ oræ & mediterraneæ habitatoribus abstulisse. deinde iones & dores multa illis ademisse. Fuerunt autem eodẽ teste rei militaris studiosi. Hoc indicat q̃ lora cristas & cætera insignia carica dixere prisci. Ait enim Anacreon Nectite bene compactum cariæ locum. Alceus itidem Caricam quatiens cristam. Morini, galliæ populi sunt iuxta merapios & boranos. Irim. vt plurimum Junoni ministrã dant irim: qa iuno ipa aer est in quo iris gignitur. dat̃ & ioui: qa & ipse etiam iuppiter nõnunq; pro aere sumitur.

Lætitia: ludisq; vię: plausumq; fremebant.
Oñibus in templis matrũ chorus oñibus aris
Añ aras terrã cęsi strauere iuuenci
Ipse sedẽs niueo candẽtis limine phœbi
Dona recognoscit populorũ: aptaq; supbis
Postibus: incedunt victę longo ordine gentes
Quã variæ linguis habitu tam vestis & armis
Hic nũadũ genus: & discinctos mulcifer afros:
Hinc lelegas: carasq;: sagittiferosq; gelonos
Finxerat: eupbrates ibat iam mollior vndis
Extremiq; hominũ morini: rbenusq; bicornis
Indomitiq; daci: & pontẽ indignatus araxes.
Talia p clypeum vulcani dona parentis
Mirat̃: rerumq; ignarus imagine gaudet.
Attollens humero famãq; & fata nepotum.

Tq; ea diuersa penitus dum. In hoc loco mutatio est rer̃ oim. Nam & p̃sonæ & loca alia sunt & aliud negocium incipitur. Ab ænea enim transit ad Turnum: a Thuscia ad Ardeã: a petitiõe auxilior̃ ad bellum: quẽ transitũ quidam culpãt nescientes Virg. prudẽter iunxisse superioribus negotiis sequentia per illã particulã. Atq; ea diuersa penitus dũ parte gerunt̃. s. dum offeruntur arma dũ dant̃ auxilia. Sane formatus est iste liber ad illud Homeri vbi dicit per noctẽ egressos eẽ Diomedem & Vlixẽ cũ capto Dolone castra penetrarũt. nã partẽ maximam: & œconomiæ & negociorum exindebẽt. Diuersa penitus. Valde diuersa. i. longius remota: vnde paulo post dicit: Nec satis extremas corithi penetrauit ad vrbes: Lydorũq; manũ. Irim. iris q̃si ἐρισ dicta ẽ. nũq; em̃ ad cõciliationẽ mittit̃ sicut Mercurius: sed ad disturbationẽ. Et ẽ ministra nõ tm̃ dear̃ sed deorũ. Et Virg. hoc p̃bat dicẽs Aereã cœlo nã iuppiter irim Demisit germanæ haud mollia iuisa ferentẽ. Audacẽ turnũ. fortẽ sine fœlicitate sicut de Palãte diximus. Parentis pilũni. Pilũnus & Pitumnus fratres fuerũt dii. hor̃ Pitũnus stercorãdor̃ inuenit vsũ agror̃: vñ & sterquillinus dictus ẽ. Pilũnus vero pinsendi frumenti: vñ a pistoribus colit̃: & ab ipso pilũ dictũ est. Sacrata v. Iõ sacrata: qa vt dixim⁹ nũquã est luc⁹ sine religiõe Sedebat. vt Asper dicit erat: quæ clausula antiqua est: & de remota scd̃m Plautũ sedere ẽ cõsiliũ capere: qui inducit seruũ dicentẽ. Sine iuxta arã sedeã & dabo meliora cõsilia. Sed secundum augures sedere est auguriũ captare: Nã post designatas cœli partes a sedentib⁹ captant̃ auguria: qd̃ & ipse supra oñdit latẽter inducẽs Picũ solũ sedentẽ vt Paruaq; sedebat succictus trabea: qd̃ est auguriũ: cũ alios stantes induxerit: ergo sedebat aut erat: aut consilia capiebat: aut augurabat̃. Thaumantias ore locuta est. Secũdum poeticam: idest Thaumãtis filia. Cæterum ex admiratione hoc nomen accepit: quæ admiratio de eius coloribus nascitur. Diuum promittere nemo. Nemo pro nullus posuit: & est acyrologia. nam diuum nemo non possumus dicere cum proprie nemo sit nec homo. Auderet. Docet per transitum multa interdum temporis ratiõe prouenire: quæ numina præstare nõ possunt: quod etiam paulo post in matris deũ petitiõe Iuppiter probat dicẽs: Cui tanta deo permissa potestas? Voluenda. pro volubilis. Nec satis. quia occurrebat ab Euandro eum facile posse remeare. Coryti. Mõtis Thusciæ qui vt dixi nomen accepit a Coryto rege: cum cuius vxore concubuit Iuppiter: vñ natus est Dardan⁹. Armat agre. Ne ei formidinẽ iniiciat agrestes esse commemorat. Turbata arripe castra. Aut arripe & turba aut turbata inuade: propter absentiam æneæ Sæuit sub nubibus arcum. Hoc est duxit: vt ille viam secat ad naues: & re vera arcus ipse variis colorib⁹, sectus est: Bene autẽ sub nubibus: quia sine nubis beneficio arc⁹ nõ videt̃. Agnouit iuuenis. Irim tm̃ agnouit. nõ a quo missa eẽt: vtr̃ a Ioue aut a Iunone. Hinc ẽ qd̃ dicit: Quis te mihi nubibus actã. Repente. Item aliud auguriũ. nam cũ Iris sine nubibus nõ posset videri: post eius abscessum statim est secuta serenitas. Clara aũt

Descriptio noni libri

On⁹ hẽt pug̃s: nec adest dux ip̃e tumltu
Atq; ea diuersa penitus dũ p̃te gerunt̃
Iunonis monitu turnus festinat in hostem
Teucrorum naues rutulis iaculantibus ignẽ
Nympharum in speciẽ diuino numine versæ
Euryali & nisi cœptis: fuit exitus impar
Pugnatur castra æneadę vallumq; tuent̃.
Audacem rutulum dat leto pulcher iulus:
Fit via vi turnus biciam & pandarum altũ
Diicit: & totis victor dat funera castris.
Ianque fatigatus recipit se in castra suorum.

P. Virgilii Maronis æneidos Liber nonus.

Tq; ea diuersa penit⁹ dũ p̃te gerũt̃:
Irim de cœlo misit saturnia iuno
Audacẽ ad turnũ: luco tu forte p̃ẽtis
Pilumni turnus sacrata valle sedebat:
Ad quem sic roseo thamãtias ore loca est
Turne quod optanti diuũ promittere nemo
Auderet voluenda dies en attulit vltro.
Aeneas vrbe: & sociis & classe relicta
Scæptra palatini: sedemq; petiuit euandri
Nec satis: extrẽas corithi penetrauit ad vrbes
Lydotumq; manũ collectos amat agrestes.
Quid dubitas: nũc tp̃s equos nũc poscer̃ curr⁹
Rũpe moras om̃s. & turbataq; arripe castra
Dixit: & in cœlum paribus se sustulit alis:
Ingentemq; fuga secuit sub nubibus arcum.
Agnouit iuuẽis: duplicesq; ad sydera palmas
Sustulit: ac tali fugientem est voce secutus
Iri decus cœli quis te mihi nubibus actam
Detulit in terras: vnde hæc tam clara repente
Tempestas: video mediũ discindere cœlum:

bene addidit: quia tẽpestas τὸ νυκτῶν. Di
scindere cœlũ. Crasima dicit factum. i. subitam
aeris diruptionẽ & quendã recessũ. p qđ vult
videri chasma irim se recepisse. Mediũ ãt bene
dixit, nã ẽ & summũ: vnde est Sic vertice cœli
constitit. Nubes autẽ in medio sunt: vbi fiunt
oia signa quæ dicit, i. iris. chasma serenitas. nã
si in sumo fieret: nullus videre potuisset. Hũa-
ni ei oculi altiorẽ nimiũ splẽdorẽ ferre nõ pos-
sunt: sane chasma ẽ. Ita em Pli. vocat diruptio:
& quidẽ cœli recessus. Palãtes p. stellas. Bñ palãtes q̃si alienũ tps errore veniẽtes. Oia tãta. s. cœlestia.

Quisqs in arma vocas. Vel Iuno vel Iuppiter. Onerauitq; æthera votis. iteꝝ atq; iteꝝ ẽ vota pollici
tus Locus aũt iste dictus est scdm augurũ morẽ: apud quos fuerat cõsuetudo: vt si post acceptũ augurium
ad quã venisset: iclinati haurirẽt exinde manibus: & fusis præcib⁹ vota ꝓmitterent: vt visum p̃seruaret au-
guriũ. quod aquæ intercessu dirumpit. Vnde ẽt in. xii. auguriũ q aquæ itercessu dirumpit non procedit
nam sortitur exitum infirmũ: qa cygnus dimissus ab aquila in fluuium cecidit: vt prædamq; exvnguibus
ales: Proiecit fluuio. Hinc videt etiam Turnus minime potuisse liberari. Iãq; ois campis exercitus ibat
apertis. intelligamus hunc exercitũ primũ in campos confuse ruisse: post digestum in ordines vt sequẽtiũ
fluminũ congrua comparatio: quæ flumina dicit post campoꝝ inundationem in alueos suos reuerti. nam
hoc vult dicere: vt de campis flumina in alueos redeunt: sic digesta est in acies militũ multitudo: quæ fue-
rat ante diffusa. Diues equum. per genitiuum frequentius vtimur hac figura per ablatiuum.

DO. Diuersa. A troianoꝝ castris remota Sic in gnto: Quo diuersus abis. i. a metu remot⁹. Sedebat.
In ocio erat: & nõ tractibus necessariis vocabat: vt multi volunt. Vult em poeta illius inertia laudes æneæ
per comparationẽ extollere: & vt æneã a loco & frigore fluminis: sic hũc vituperat q in loco amœno ocia-
retur: cum æneas per laborem subiisset membra: & loginquas partes petisset. Misit ergo irim Iuno vt tor-
pentem excitaret. Audacem. inconsultũ & temerariũ. Iris vero hinc hortaẽ illinc obiurgat. Turne. no-
mine excitat & proponit occasionẽ vtilẽ: non omittendam. Aeneas. magnũ pondus in noie. Nunc tẽ
pus e. Monet quid faciendũ: ne ille in consultando perdat tempus. Dixit. nam obiurgata est: terruit: in-
struxit hortata est. Dœcus cœli. Quanta est laus ornare cœlum & meritum & pulchritudo.

CHRI. Pilũni. Vide Seruiũ. Sunt tñ qui Saturnũ putẽt a pinsendo dictũ esse pilũnum: qm̃ pili quo
frumenta pisebanẽ inuentor fuerit. Sacrata. nam lucus erat. Sedebat. cogitabat in consultando versa-
batur: nõ q sedere id significet: sed solent qui intentius aliquid mente agitant sedere: vt corpus immobile
teneãt: ne mobilitate corporis animus quoq; vacillet. Thaumantias. de Iri thaumantis filia dictum est
in quarto. Turne. optima oratio in cã deliberatiua. Nã statim ostẽdit quod suadere nititur fieri omio fa-
cile beneficio fortunæ: quæ maximas sibi in bello vt etiã ostendit Cicero in actione gratiarum p. M. Mar-
cello partes vendicat. Nam sæpe ignaui illius fauore impulsi superant fortes contra illius iniquitate sæpe
superantur. Persuadet autem ab accasione quæ a fortuna prouenit. Et est vna ex sex partibus: quæ in con-
iecturali constitutione signo subiiciunẽ. Turne. captat beniuolentiã ab eo quasi dicat Talis vir qui etiã
in rebus difficillimis inuictum te præstare consueuisti. Quod optanti. ostendit magnitudinem occasio-
nis: quæ tanta est vt nõ modo mortalis q̃sq̃ eam p̃stare queat: sed nullus etiam deoꝝ ꝓmittere auderet: vt
luti qui supra suas vires esse sentiret: quæ ergo potest esse maior occasio q̃ illa q̃ etiam deoꝝ excedat pote
statẽ. Dies. recte: nã occasio cõmoditas est q̃ affert a tpe. & optime addit voluenda nõ volubilis: sed cui
hoc necesse assit: vt deinceps voluatur: & sic admonet: vt præsenti vtatur. Nã paulo post ex mutatione tẽ-
poris mutabitur & ipsa. duo ergo ostendit. Primum occasionẽ esse tantam: quãtam nõ modo homo q̃sq̃:
sed ne deus quidem aliquis præstare queat: deinde illam ex mutabilitate temporis nisi eam quam primũ
arripiat habituram. Aeneas. Non satis erat ostendere tempus commodum nisi etiam ostendat spatium
sufficiens ad rem transigendam: Nam & spatium ipsum signi pars est. Hoc igitur arguitur longum futu-
rum: quod non solum Aeneas Pallanteum adnauigauerit: sed inde etiam in etruriam lõgius abierit. ergo
anteq̃ illinc ad castra sua redeat erit spatium amplum Turno ad castra diripienda. Tempestas. Qualitas
est temporis siue aperta serenaue sit: vt hic siue contra turbida & aduersa. Aliquando idem erit quod tem
pus: vt sæpe apparet apud Salustium. Pictaꝝ pro pictæ: & est diphthongi græci dissolutio est enim apud
illos diphthongus ai. & apud nos transit in ae.

SER. Coercent. Cogũt: colligũt. Altus p
tac. g. Fluuius est indiæ q secundum Senecam
in situ indiæ nouem alueis fluit: secundũ Me-
lonem septem qui tamẽ & ipse commemorat
nõnullos dicere: q tantum tribus alueis fluat
Virgilius tamen Nilo eum iungẽs septem al
ueos. habere significat. Hãc varietatem Dona
tus fugiens longũ hyperbaton facit dicẽs: ceu
surgens septem manib⁹ nilus. aut. gãges altus
per tacitum. Sane bene addidit per tacitum al

Palanteſq; poloſtellas: ſequar omnia tãta.
Quiſquis in arma vocas: tũ ſic effatus advndã
Proceſſit: ſũmoq; hauſit de gurgite lymphas:
Multa deos orans: onerauitq; æthera votis:
Iamque omis campis exercitus ibat apertis
Diues equum: diues pictai veſtis & auri.

Meſſapus primas acies: poſtrema coercẽt
Tyrrhidę iuuenes: medio dux agmie turnus
Vertitur arma tenẽs: & toto vertice ſupra eſt:
Ceu ſeptem ſurgens ſedatis amnibus altus
Per tacitum ganges: aut pingui flumie nilus
Cum refluit campis: & iam ſe condidit alueo.
Hic ſubit am

Hic ſubitam nigro glomerari puluere nubem
Proſpiunt teucri:ac tenebras inſurgere campis
Primus ab aduerſa conclamat mole caicus:
Quis globus o ciues caligine voluitur atra
Ferte citi ferrum:date tela.ſcandite muros.
Hoſtis adeſt.eia ingenti clamore per omnes
Condunt ſe teucri portas & mœnia complent.
Namq; ita diſcedens ꝑceperat optimus armis
Aeneas:ſiqua interea fortuna fuiſſet
Neu ſtruere auderent aciē:neu credere campo.
Caſtra modo & tutos ſeruarent aggere muros
Ergo & ſi cōferre manū pudor iraq; monſtrat
Obiiciunt portas tñ:& ꝑcepta faceſcunt.
Armatiq; cauis expectant turribus boſtem
Turnus vt anteuolans tardū ꝑceſſerat agmen
Viginti lectis equitum comitatus:& vrbi
Improuiſus adeſt:maculis quē thracius albis
Portat equus:criſtaq; tegit galea aurea rubra.
Equis erit mecum o iuuenes q primus in boſtē
En ait:& iaculum atorquens emittit in auras
Principiū pugnæ:& campo ſeſe arduus infert
Clamorem excipiunt ſocii:fremituq; ſequunt
Horrifico:teucrum mirant inertia corda
Non æquo date ſe cāpo:nō obuia ferre huc
Arma viros:ſq; caſtra fouere: huc turbidus atq;
Luſtrat equo muros:aditūq; per auia quærit
Acveluti pleno lupus inſidiatus ouili
Cū fremit ad caulas ventos ꝑpeſſus & imbres

tus:hoc eſt p ꝓfundā altitudinem. nā licet creſcat intrat ripas tñ eſt: nec ſupfundit: vt nilus cāpis:vñ Aſper diſtinxit:altus ꝓ tacitum. Pinguí flu.n. Nilus dictus ē quaſi νὲὰ νιλυον hoc ē nouū limū trabēs:qđ volens exprimere dixit pinguí flumine.i. fluore:q̄ res fœcundā efficit terrā.qđ & ipe in geor:oñdit dicēs:Liquunt mōtib⁹ amnes:Felicēq; trabūt limū. Itē Et viridē ægyptū nigra fœcundat harena. Quis glob⁹ .i.q̄ntus admirātis em̄ eſt nō interrogātis. nec em̄ interrogat q nūciat. Hoſtis adeſt. hic diſtinguendū:vt eia ſit militū ꝓperātiū clamor & enniānū q ait: Eia macheras. ergo eia ingenti clamore dicentes ad portas ruebāt. Alii hoſtis adeſt eia legūt. Nāq; ita di.p:excuſatio troianoꝝ:nē portas clauſiſſe timore viderent. Optim⁹ ar.pitus armoꝝ dux egregius:q & futura ꝓuideret

Siq̄ int.ſo.fuiſſent.ſ.bellicus caſus. Pudor itaq; m.licet eos bortaret ira & pudor

Tardū a.ped.tū dicit qui equitū cōparatione tardi ſunt. Vrbi. Troiæ quam fecerat Aeneas caſtrorū in morē. maculis quē thracius albis.noue albaſ maculas dixit cū ꝓprie macularū hæc ſit natura vt obſcuritate ſua albū aliq̄d infuſcent. Criſtaq; regit galea aurea rubra.duo ablatiui ſunt & duo noiatiui: quos metrica rōne diſcernimus. nā & rubra criſta longe ſunt vltimæ:qa ablatiui ſunt.Sane huiuſcemodi verſus peſſimi ſunt. Principiū p. hoc de romana ſolēnitate tractū ē.cū em̄ vellent bellū indicere pī patratus:hoc ē princeps fecialiū pficiſcebat ad hoſtiū fines:& ꝑfatus quidā ſolēnia dara voce dicebat ſe bellū indicere ꝓpter certas cās aut qa ſocios læſerāt aut qa nec abrepta aialia nec obnoxios reddiderant:& hæc clarigatio dicebatur a claritate vocis: poſt quā clarigationē baſta ī eorū fines miſſa indicabat iā pugnæ principium

Clamorē ex.ſo.legit & clamore.ſi clamore ſenſus erit talis:baſtæ iactū ſocii clamore comitant. Si clamorē intelligim⁹ Turni:eos clamorē excepiſſe &q̄n fremitu eū ſequunt. Inertia c.nō re vera:ſed ſicut hoſtibus videbat. Aditūq; p a.q.etiā p auia ſane exprimit Turni violentia:nam viā p auia nullus requirit. Ad caulas.Munimēta & ſepta ouium eſt em̄ græcū nomen c detracto.nā græci aulas vocant animaliū receptacula.

DO. Per cōparationē oñdit magno ſilentio iuiſſe Turnū vt ī prouiſus opprimeret incautos:tñ ingens puluis illos manifeſtauit. Quis glob⁹.primo dubitauit:deinde cognouit eē hoſtes. Tela.etiā lapides & oia miſſilia dici pñt.nāq; ita diſcedēs præ.Aliter em̄ timidi poterāt videri troiani: q inſtructa acie nō exirent:cōtra hoſtes Aeneæ ꝑceptū ꝓpter ī certos fortunæ caſus ſapiēs fuit.g:Duas dedit virtutes:alterā ne imbelles viderent:alterā vt regi parerēt. Tardū.nō qđ tarde ambularet.ſed cōparatōne Turni. Iaculū:dedit principiū pugnæ.id em̄ ſignū fuit ante q̄ nulli licebat arma mouere.

CHRI. Vertit.qđ ē ꝓpriū ducis ad quē ſūma toti⁹ rei ptinet vt oia obeundo luſtrādoq; exploret atq; adminiſtret:& mō vſq; ad prima ſigna deferat:mō ad nouiſſimos redeat Ganges flu.indiæ q orit Ganges ex caucaſo ſeptētrionalis indiæ mōte in mare indicū influit eis Taprodanē inſulam.Qđ aūt alueis vide Ser.Romanoꝝ primus p illū claſſem duxit Traianus:ante Traianū Alexander mace.Nilus de quo iā dictū ē. Hic ſubitā nigro:oñdit teucroꝝ vigilātiā q ex ī prouiſo opprimi nō potuerūt cū ad oēm euentū intenti:nihil eos latere potuiſſet. Amolea.is em̄ cuſtodiā agebat ī turri hoſtibus oppoſita. Quis glo.admirātis ē & ſtupētis nō interrogātis.nā res improuiſa vehemēter ꝑturbat animū vñ etiā minora maiora vident. g̃ q̄s glob⁹ q̄ imēſa ac cōſtipata mlt̄itudo:Globus em̄ latine ē q̄ græce ſpbæra nō g̃ vide bat milites ſed ex globo puleris cōiectabat q̄ multi eſſent. Ferte citi. in maxia ꝓperatōne ꝓperantē effert orationē qđ demōſtrāt clauſulæ breues & ſine copula poſitæ. Condūt ſe. cōponunt ſe ad cuſtodias agendas & ad repugnandū:neq; ideirco nō ꝓdibant obuiam hoſti:quia timerēt:ſed vt eſſent obſe-

quentes impio æneæ: qui ꝓhibuerat illos cũ hostibus se absente manũ cõserere. Prudẽtissimi ergo ducis cõsiliũ est nõ pmittere vt absente se bellũ ineant ꝓpter incertos fortunæ casus. Quapropter seuerissimũ Mallii filiũ supplicio qm̃ imperiũ in huiuscemodi re cõtẽpsisset nõ improbat. Pudor ira. ponit Aristo. cũ fortitudinẽ describit: multos pudore etiã si vera illis fortitudo nõ sit: hostib⁹ nõ cedere: & irã tanꝯ cotẽ ad fortitudinẽ acuendã eẽ peripatetici oẽs affirmãt. Oñdit igit̃ ꝙ ꝙuis ira & pudore ad man⁹ cõserẽdas ꝓpellerent̃: tñ tm̃ valuit apud eos imperiũ ducis: vt illi obtẽpauerint. Turn⁹ vt a. ponit macro: qttuor dicendi genera eẽ: copiosum: breue: siccũ pingue vel floridũ. Atꝯ hunc locũ siccũ esse genus ostendit.

SER. Nocte sup m. vltra mediã noctẽ. i. maiorẽ eius ptẽ & ẽ bona elocutio ꝓ syllepsin vt si dicas legi noctẽ sup mediã. i. vltra mediã noctẽ nulla em̃ syllepsis ẽ q̃ nõ & casus mutet: & egeat subauditioe: vt hãc ego nũc ignarã hui⁹q̃ cunꝯ pidi. Sæuit in a. phãthasiã sæuitiæ expsit: quia & lupi circa caulas fremũt vt in ipsis aialib⁹ solent. Ex lon. r. absoluta elocutio vt si dicas ille fame fatigat̃ ex longo.

Et q. v. c. q̃ aduerbiũ loci est nõ ꝓ nomẽ. nã nõ stat versus: si via septim⁹ sit nõ ntus. g̃ qua via. i. ꝓ quã ptẽ viæ vallo troianos excutiat̃. Legit̃ tm̃ & q̃ via & ẽ sensus absolutio. Facib⁹ accingitur atris. Armat̃ instruit̃. Piceũ fert humida lumẽ sordidior em̃ ex tædis & ignis fum⁹ẽ. Quis deo musæ. quia res deoꝝ est & ardua. Ideo ꝓ se eã nõ ꝑt dicere. Hic aũt gloria Turni latenter oñdit̃: cui⁹ vis nisi a numinib⁹ repelli ñ potuit. Prisca fides facto sed fama perennis ois antiqtas difficilis puta & incorrupta manat in posteros. hoc em̃ dicit factũ hoc licet priscũ sit: tñ ei⁹ fama nõ ẽ obliterata vetustate. Quo primũ. hoc ẽ initio. nõ em̃ secũdo facte sunt naues apud idã ab æneа.

Formabat. i. formare cogitabat. non em̃ in ida sed apud antandrũ facte sunt. Alta ꝓ. absolutũ ẽ vt Lata cãporũ. Ipsa d. f. g. figmentũ hoc licet poeticũ sit tm̃ quia exẽplo caret notat̃ acriticis: vñ lõgo ꝓœmio excusat̃. nã ideo & prisca rõne religionis: & Iouis beneficio dicit eẽ pfectũ vt naues mutarent̃ in nymphas: quo vel aliq̃ ex pte possit esse verisimile. Berecyntia. Mater deũ a monte phrygiæ berecynto: cui⁹ vltima syllaba carat aspiratõe quã addim⁹ quotiens montẽ deli cynthũ dicim⁹. Est aũt tenuis ista discretio quibus noibus subtrahi debeat aspiratio nã ecce ripæi mõtes arcadiæ nõ scribunt̃ cũ aspiratioe: quã addim⁹ quotiẽs ripbæos mõte Sythiæ significam⁹ Da na. p. ac si diceret ei q̃ iubere debuerat.

Domito te p. o. Videt̃ dicere pst̃a ei: cui⁹ beneficio seruat⁹ ad olympi regna venisti. Saturn⁹ em̃ cũ oẽs consumeret filios: Ionẽ solũ eẽ nõ potuit celatũ mtis auxilio domito g̃ olympo: i tuas. s. leges ꝓ bñficiũ meũ mundo redacto. Pinea. s. m. congrue nã pinus in tutela mtis est deũ. Are. f. s. hoc est apud Gargara q̃ dicta sunt quasi κεφάκρατος. i. caput capitis altitudis altitudo cara ẽ ἡ κεφάλη Gargara aut̃ sunt mõtis Ide cacumina ꝓpter qđ dixit in arce summa. Nigranti p. vmbrosa & picea ẽ genus arboris vnde pix desudat. Harũ aut̃ fm Pli. quinꝯ sunt spẽs sicut etiã supra diximus. Has e. nõ trabes. nã de acere naues nõ fiunt vnde melius arbores intelligim⁹: referentes ad piceas vel ad pinos Sane notandũ trabes eũ dixisse de arboribus: cũ nõ dicant̃ nisi iam cæsæ & iam cõpositæ: Classis e. iusta æneæ petitio: & cõcedentis benignitas numinis exclusit piaculũ. nã bis remotis sacrilegiũ cõmitteretur

Timor a. Aut perpetuum est timoris epitheton aut certe verum timorẽ voluit significare vt separet ab eo qui ex cupiditate nascitur ꝓsperoꝝ: vt Exultantia haurit Corda pauor pulsans.

Noctẽ super mediã: tuti sub matribus agni
Balatum exercent: ille asper & improbus ira
Sæuit in absentes: collecta fatigat ædendi
Ex longo rabies: & siccæ sanguine fauces,
Haud aliter rutylo muros: & castra tuenti
Ignescunt iræ: & duris: dolor ossibus ardet:
Qua tentet ratione aditus. & qua via clausos
Excutiat teucros vallo: atꝯ affundat in æquor.
Classem quæ lateri castroꝝ adiuncta latebat
Aggeribus septã circũ: & fluuialibus vndis
Inuadit: socioscꝯ incendia poscit ouantes:
Atꝯ manũ pinu flagranti feruidus implet.
Tum vero incũbunt: vrget præsentia turni:
Atꝯ omnis facibus pubes accingitur atris,
Dirripuere focos. piceũ fert fumida lumen
Tbæda: & cõmixtã vulcanus ad astra fauillam
Quis deus o musæ tã sæua incendia teucris
Auertit: tantos ratibus quis depulit ignes:
Dicite prisca fides facto: sed fama perennis.
Tẽpore quo primũ phrygia formabat in ida
Aeneas classem: & pelagi petere alta parabat:
Ipsa deũ fertur genetrix berecyntia magnũ
Vocibus bis affata iouem: da nate petenti:
Qđ tua cbara parẽs domito te poscit olympo.
Pinea silua mibi multos dilecta per annos
Lucus in arce fuit summa: quo sacra ferebant
Nigranti picea trabibusqꝯ obscurus acernis
Has ego dardanio iuueni cum classis egeret
Læta dedi. nunc solicitã timor anxius vrget.
Solue metus: atꝯ hoc pcibus sine posse pentẽ
Neu cursu quassatæ vllo: neu turbine venti

DO. Vrget p.t. plus valet pntia ei⁹ qui pōt iubere cꝫ iussio. Cū ãt dicit fumida tela. exprimit q̃re dixerit facib⁹ atris. Tpre q. verisilis fit res cū tps & loc⁹ exponit. Ipa d.g. Nullus bō bæc viderat aut audiuerat: sed musæ poetã docuerũt. Da. ipatiua vox oñdit pentis. Nate. qđ nomẽ ad impandũ multũ valet. Chara. vt sit: de penti quã diligis & q̃re amat rẽ autẽ arduã peritura causas iustas inserit.

CFRI. Improbus ira. quẽ ira facit iprobũ. i. insatiabilẽ. Siccæ san. fauces. i. ex ardore q̃ puenit ex sangnine arescũt fauces. Tuẽti ig. i. cũ eñ tueaẽ monimẽta iexpugbilia excã descit qa despat expugtionem. Dolor ar. quia puenit ex ira. Ira eñ ẽ accẽsio sanguinis ad vindictã sumẽdã g ardet. q̃ vindicta si desperaẽ gignit dolorẽ. Excutiat. videbat eñ posse supari troianos si ex castris pdirent. sed despabat ipsos posse elicere. Classem. q. l. vna bæc via videbaẽ restare q̃ exire cõpellerenẽ. s. vt nauib⁹ incẽsis succurrerẽt. Triplex ergo laus æneæ qui mãdauerat ne se absconte in pliũ exirẽt. Troianoꝝ qui imperatori suo obsequẽtes fuerãt. Et Turni qui id summope conareẽ. Vrget p̃. t. nullus eñ tã ignauus est miles qui pnti impatore aliq̃d declinet piculũ. Atris. ppter fumeos vapores: vñ sequit fumeũ fert picea lumen. Quis d. In re difficili scitu minimeq̃ verisili musas iuocat. Sed fa. pennis. q. d. bæc sola via ẽ q̃ res prisca nec lris mãdata sciri potuerit: q⁹ fama ppetua cõseruata sit Tpe optimũ figmẽtũ & a summo poetæ ingenio pfectũ. Prisca f. ergo credẽda qm̃ nec apud priscos qui rei ppiores erãt defuit fides.

SER. Prosit no. i. m. o. Bona breuitas. Nã detraxit bis & eẽ. nã plenñ ẽ psit & bis ortas eẽ. in mõtibus nris: qđ fecit elocutois cã Torquet. q sustinet regit. Quo f. t. oñdit fata aliq̃ten⁹ trahi ñ tñ vsq̃ q̃q̃ boc eñ dicit quo. i. ad q̃ rẽ: Petis istis. p istos. nã sic dicim⁹ peto tibi p te. Fas h. ius: nec eñ possent eterna eẽ q̃ ab boibus facta sunt. Hora. Debemur morti nos nrãq̃. Nã sicut ai facta sũt imortalia: ita corpis peũt. Sal. Cæteꝝ studia nra sicut aia imortalia sunt. Certusq̃. i. p. boc dicit casib⁹ licẽtiã bæc petitio vult adimere nã æneas sorte q̃ bō ẽ nauigatois debet timere piculũ q⁹ petit si ei⁹: nauib⁹ æternitas deẽ. Cui tã d. p. cui ac si direret: nec regi q dẽ deoꝝ. Defunctæ. libertate: vt O tande magnis pelagi defuucte piclis. Portusq̃ te. nautico vsus ẽ verbo cũ de nauib⁹ diceret. Quæcũq̃. hic oñdit aliq̃s eẽ pituras.

Vincantur: prosit nostris in montibus ortas.
Filius huic contra torquet qui sydera mundi.
O genetrix quo fata vocas: aut quid petis istis:
Mortali ne manu factæ immortale carinæ
Fas habeant certusq̃ incerta pericula lustret
Aeneas: cui tanta deo permissa potestas.
Immo vbi defunctæ finẽ portusq̃ tenebunt
Ausonios olim quæcunq̃ euaserit vndis
Dardaniũq̃ ducem laurentia vexerit arua
Mortalem eripiam formã: magniq̃ iubebo
Aequoris esse deas: qualis nereia dorbo
Et galathea secant spumantẽ pectore pontum.
Dixerat. idq̃ ratũ stygii per flumina fratris
Per pice torrentes atraq̃ voragine ripas
Annuit: & totum nutu tremefecit olympum
Ergo aderat ꝑmissa dies: & tempora parcæ
Debita complerant: cum turni iniuria matrem
Admonuit ratibus sacris depellere thædas
Hic primum noua lux oculis effulsit: & ingens
Visus ab aurora cœlum transcurrere nimbus.
Idæiq̃ chori: tum vox horrenda per auras
Excidit: & troum rutulorũq̃ agmina complet
Ne trepidate meas teucri defendere naues.
Neue armate manus. maria ante exurere turno
Quam sacras dabit̃ pinus: vos ite solutæ
Ite deæ pelagi: genitrix iubet. & sua quæq̃
Continuo puppes abrumpunt vincula ripis
Delphinũq̃ modo demersis æquora rostris
Ima petunt. binc virgineæ mirabile monstrum
Reddunt se totidẽ facies pontoq̃ feruntur
Quot prius æratæ steterant ad littora prore
Obstupuere animis rutuli. conterritus ipse

Euaserit vn. de vndis exierit cũ venerit ad eũ locũ de quo nauigatur⁹ iã ñ sit. Alii legũt euaserit vndaꝝ piculũ. Mortalẽ e. f. bn dixit moralẽ. nec eñ ꝑt fieri vt eadẽ res & mortal' sit & imortal' añ ẽ vt desinat esse mortal'. Qual' n. c. ñ tales dixit erũt: sic supQual' mugit⁹ fugit cũ saucius arã Taurus

Per p. t. Ardẽtes & ẽ figmẽtũ poeticum. Adde p. d. ꝑmissũ tps aduenerat. Turni iniuria. s. quẽ iferebat & mõ iniuria ẽ ἀδικημά. i. iniustícia. hic & apd comicos iuri⁹ ẽ q audet aliq̃d cõtra ordinẽ iuris: & bn̄ iniuria: qm̃ & cõtra necessitatẽ fati: & cõtra rõnẽ fœderis bella cõmouerat. Noua lux. i. nibus deoꝝ qđ & paulo post dicit. Ne t. ꝑ ne festinetis. & p boc significaẽ iõ ad nauiũ defensionẽ egressos nõ eẽ troianos qa numẽ vetuit. Ite d. p. alii bucusq̃ volunt matrẽ deũ locutã. alii iũgũt genitrix iubet Obstupuere r. timuerũt rutuli timuit Mesapius numinis fili⁹ timuit Tiberis: p bos ãt g̃dus maior Turni designaẽ audacia. tale & i q̃rto. At ñ ifœlix ai pbœnisia. Et a. t. s. antiq̃tas habuerit hic & bæc amnis: meli⁹ tñ ẽ accipe rauca sonãs ꝑ rauce q̃ rauca amnis. Reuocatq̃ p. t. a. a. nũc ipm deũ t eritũ dixit. sup̃ vndas fuisse pterritas & in se repssas. Aios t. d. magnanimitatẽ suã comprobat dictis tale ẽ illd ecõtrario. Turbatumq̃ ocul'. Hæc m. p. appetũt vt reginã

petit. Iuppiter i.ſ.q̄ oībus p̄ſtare conſueuit: vñ & Iuppiter dictis ē q̄ſi iuuās p̄r. ergo auxiliū ſolitū n circa troianos accipim?: ſed qđ ipſe preſtare conſueuit.

DO. Torq̄.q ſy.cui ē oīm rerū ptās ſed tñ nō debet aliqđ p̄ſtare cōtra fatū vt illa petit .ſ.vt & naues & æneas nō ſint ſubiecti caſib?.

Hic primū.debuerūt ante cōiurationē p̄ire ſigna ne caſu res facta videaē.deinde vox ſequiē vt cōiectura ſignoꝝ firmeē.Maria ante.Pulchre a loco in quo erant poſſibilitatē ſumpſit. Totidē vt appareret ipſas eſſe quæ fuerunt verſæ. Increpat vl.temeritas maxima qui cum factum intellexiſſet: debuit potius fortunā ſuam deflere.

CHRI. Torq̄bat q ſy.m.i circuitū ait:eſt em̄ cp ſolū mouet:& eſt hæc prima cā & ver? de? p quē oīa ſunt. Ipē aūt p ſe ē. Stabiliſq̄ manēs dat cūcta moueri.ē itidē qđ mouēē & mouet vt ſunt ſcdæ cauſæ.eſt ipē imobilis maneat:i fabula g̃ phyſicū aliqđ & theologicū poſuit vt diffiniret veꝝ deum:mox vt poeta ad fabulas reuoluit Mortali ne.m.f.oīa q̄cunq̄ ſunt a deo ſunt.Sed q̄dā ipē facit imediate.i.ſine aliquo medio & ſine ſcdis cauſis:& hæc q̄m p̄xima ſunt ſuo factori: nullaq̄ cā interponit inter ſe factorēq̄ ſuū adeo retinēt de natura factoris q̄ imortalis ē:vt paꝝ ab ea degeneret:& p̄pterea imortalitatē retinent vt ſunt aiæ būanæ.Quedā vero facit nō oīno imediate ſed p ſcdas cās vt ſunt corpa cōpoſita:& hæc ita degenerāt vt ñ ſeruēt factoris imortalitatē: Mortalē eripiā formā.q.d.ipē nulla cā iterpoſita vt imortales iure eē poſſint: Et to.n.t.o.Macro.alioqn vir mlta doctria excelles i boc loco a natōis igenio ñ diſcedit nā græci oīa ſuis arrogāt.Nr̄is cōtra oīa detrabere conāt.Ait igr̄ phidiā cū Iouē olympū finxiſſet iterrogatū de quo diurnā mutareē effigiē:rñdiſſe ſe arcbetypū Iouis i trib?Homeri verſib?inueniſſe tanq̄ illi vicio det ſi qcqd Home.dicit ipē n dicat:ac de ſupciliis & crinib? totū illi? vultū collegiſſe. miraē q̄ boc a Marone p̄termiſſū.Sed nō video cur boc Hemiſtichio illius maieſtatē nō min? cp Ho.expreſſerit.

SER. Nō tela n.i.e.r.ñ expectāt troiani: vt rutilor̄ telis aut ignibus peant qa iā nauiū amiſſione p̄ierūt Maria iuia t.color ē:nā rem quā troiani p ſe putabāt:in cōtrariū vertit: dicens nauigatōis auxiliū& fuge p̄diſſe troianos quos cōſtat p felicitate habuiſſe nauigationis vitare diſcrimina. Reꝝ p.a.bumanæ em̄ naturæ duo elemēta cōceſſa ſunt.ſ.mare & terra. Nil me f.ter.tacitis q̄nib? occurrit dicēs ſi fataliter ſed ad italiā veniſſe dicūt:Iā venerūt cōpleta ſunt fata:& calide tacuit qđ erat fatale:Troiani em̄ dicebāt italiæ ſibi regna deberi.& ē oratoꝝ q̄es ita p̄ponere:vt facilem ſolutōis ſortiant euentū. Siq̄ pb.p.ſ.i.q̄ſi & iſta cōfingāt: Sūt & m.c.f.m.boc falſū ē qđ dicit Turn?:ſed in arte rhetorica tūc cōcediē vti nobis mēdacio:cū redarguere null? p̄t vt boc loco. Quis em̄ vere p̄t ſcire Turno data eēnt nec ne rñſa.qa ſcit falſū eē qđ dixit.argumētis p̄bare dicta cōtēdit dicēs eē ſceleratā gētē obraptā ſibi cōiugē:i quo facto vtiē grecoꝝ exēplo q rapta Helena gentē deleuere troianam.

Cōiuge p.iuidioſe ſpōſā cōiugē vocat Nec ſ.t.a.i.d. cur i ſilitudine crimis ſit pœne ſilitudo:ſic culpa repetit:ſupplicia quoq̄ geminētur Penit?m.n.g.o.p.F.mō oē gen?femineū nō eos penit?poſos dicebat.Locut?ē aūt figurate. Eoſſarūq̄ m.q̄ſi ñ tutela:ſed mortis dilatio. An ñ v.legit & at ñ.ſi an nō ñ abſoluta eſt.ſi at ñ ē inceptiua pticula ad ornatū ptinēs Hora:At o deoꝝ qcqd i cœlo regit.tale ē.At nō ſit phrygius penetrat lacedæmona paſtor.

Vallū.dr̄ ipa monitio: nā valli fuſtes ſunt q̄bus vallū muniē ipe đ ſuſtētacul' vitiū prim? vallos ſub tecta referto. Nō ar.m.v.bn arma generalr̄ dixit.nā ipe babuit a vulcano ſed ſolū gladiū vt enſem. Quēdā vno ignipotens de? ipe penti Fecerat:& ſtygia cadentē tinxerat vnda.p boc aūt q̄ſi latenter dicit ſe Achil-

Turbatis meſapus equis cunctat̄: & amnis
Rauca ſonās:reuocatq̄ pedē tyberin?.ab alto
Atnon audaci turno fiducia ceſſit.
Vltro animos tollit dictis: atq̄ increpat vltro:
Troianos hæc mōſtra petūt:bis iuppiter ipe
Auxiliū ſolitū eripuit:non tela neq̄ ignes
Expectāt rutulos:ergo maria inuia teucris:
Nec ſpes vlla fugæ.rerū ps altera adempta ē.
Terra aūt i noſtris manibus: tot milia gentis
Arma ferunt italæ:nil me fatalia tetrent
Siq̄ phryges præ ſe iactant reſponſa deorum.
Sat fatis veneriq̄ datū eſt:tetigere qđ arua
Fertilis auſoniæ troes:ſunt & mea contra
Fata mihi ferro ſceleratā excindere gentē
Coniuge p̄repta.nec ſolos tangit atridas
Iſte dolor.ſoliſq̄ licet carpere arma mycenis.
Si periiſſe ſemel ſatis eſt.peccare fuiſſet
Ante ſatis.penitus mō nō genus oīne perioſo
Fœmineū:quibus hæc medii fiducia valli
Foſſarūq̄ moræ læti diſcrimine paruo
Dant animos an nō viderūt mœnia troiæ
Neptūni fabricata manu conſidere in ignes:
Sed vos o lecti ferro quis ſcindere vallum
Apparat:& mecū inuadit trepidantia caſtra:
Non armis mihi vulcani:nō mille carinis
Eſt opus in teucros:addant ſe p̄tinus omnes
Hetruſci ſocios tenebras & inertia furta
Palladii cæſis ſumme cuſtodibus arcis
Ne timeāt:nec equi cæca cōdemur in aluo
Lucepalam certū eſt igni circumdare muros
Haud ſibi cū danais rē faxo: & pube pelaſga
Eſſe putent

Esse putēt decimū quos distulit hector ī ānū
Nunc adeo melior quoniā pars acta diei
Qđ superest lecti bene gestis corpora rebus
Procurate viri:& pugnā sperate parari
Interea vigilum excubiis obsidere portas
Cura dat mesapo:& mœnia cingere flāmis.
Bis septē rutuli:muros qui milite seruent
Delecti:ast illo centeni quenq; sequuntur
Purpurei cristis iuuenes auroq; coruſci.
Discurrūt:variantq; vices:fusiq; per herbam

le meliorē: q se troianos etiā sine diuis armis supare posse cōfidit. Addāt se pe.o.ne timere videat auxilio multitudinē:dicit eē incremēta victoriæ. Luce p. ppter tenebras & furta inertia Quos d.h.bñ soli? Hectoris facta ē cōmemoratio:vt oñdat ipe piisse qui potuisset eē terrori ppter qđ vult æneā nihil fortiter fecisse ī bello troiano. Melior.q.p.d.i.maior & prima. Bene g.c.r.i eo tm̄ q; hostes nō ausi sunt egredi. Pugnā.s.p.s.cōtra troianos:nō a troianis:ne videat cōtra sup dicta oia nūc sociis inferre timorē. Vigilū ē. Excubiæ sunt diuinæ vigilie nocturnæ: Centeni q.cēturionū s.ex more romane militiæ.nā ex numero militū qui eos sequunt ḡdus dignitatis apparet.

DO. Auxiliū solitum.q.d.qui fugere sp soliti sunt. Tot milia.sepera & deide dic gētes. Phryges.p cōuitio posuit. Solos a.si luerent pœnas primarū iuriarū ī atridas pulsi patria:luēt & istarū in nos iā extorres:& io ibecilliores:est ḡ mirū exēplū deprimit aūt oia illoq; gesta apud Troiā:& se græcis ꝓponit q; nō fraude sed vi velit adoriri.

CHRI. Auxiliū s.e.Maxima prudētia vt qđ ab hostib? ē p se facere argumentet: Rerū ps altera. cū mari ac terra mortales vti possint. Mare ereptū eē remotis nauib? oñdit terrā vero in sua ptāte eē qñ tot itali i suū auxiliū veniūt. Siq; pb.mira cōfutatio.primū em̄ dicit troianos iactare fata sua. qđ ē ac si dicat falsa eē q; loquunt. Deinde circūscribit q; negare oino nō pōt.nā dicit voluerūt fata in Italiā venire troianos:nō āt regnare.& cū venerint satisfactū ē fatis. Deinde cōtra apponit fatū suū qđ q̄uis falsum sit: tm̄ nō facile dilui pt. Et illđ validissimū pfert si nō fuit illis satis rapuisse vnā cōiug.s. Helenā nō debere esse satis q; semel pierint. Hæc medii f.v. validissimū argumētū.nā si nō potuerūt cū integri eēnt munitissima validissimaq; vrbe se tueri:quo nā mō nūc mltū iminuti fossa & vallo se defendēt. Cōtra quos nec vulcanus armis dicit sibi opus eē:neq; mille nauib? etiā si oēs etrusci ab illis pugnēt: cū careāt Hectore a quo p decēniū defensi sunt:neq; aut dolis Vlixis qbus palladiū furatus est:neq; dolis equi rē aggressurū:sed aperto Marte acturū ꝓmittit. Sed vos optim? pgressus. Nā primo ducit hostes in cōtēpionē: deinde hortat suos:vt in illos audeāt. Mecū. vt ostendat nō mittere eos ad picula quæ ipse detractet.

SER. Vertunt crateres abenos.potant:& est hemistichiū ennianū Trepidi formidine.festini ꝓpter formidinē.nā nō est iteratio. Pœnas.qui fiunt in muris angustioris? Propugnacula.pinnas. Rectores iuuenū.Legit & iuueni.si iuueni Ascanio.si iuuenū mgros militū accipe. Sortita periclum. sorte diuisa ad defensionem pericli.

Indulgēt vino:& vertūt crateres abenos.
Collucent ignes:noctē custodia ducit
Insomnem ludo.
Hæc super euallo ꝓspectāt troes:& armis
Alta tenēt.nec nō trepidi formidine portas
Explorāt:pontesq; & ꝓpugnacula iungunt
Tela gerūt instāt mnestheus acerq; serestus.
Quos pater æneas si qñ aduersa vocarent
Rectores iuuenū:& rerū dedit eē magistros
Omnis per muros legio sortita periclum
Excubat:exercetq; vices:qđ cuiq; tuendū est
Nisus erat portæ custos acerrimus armis
Hyrtacides:comitē æneæ quē miserat ida
Venatrix iaculo celerē:leuiduſq; sagittis.
Et iuxta comes euryalus quo pulchrior alter
Non fuit æneadū:troianaq; induit arma.
O puer prima signans intonsa iuuenta.
His amor vnus erat:pariterq; ī bella ruebant
Tū quoq; cōmuni portā statione tenebant
Nisus ait:dii ne hūc ardorē mētibus addunt

Quod cuiq; tuendū ē. exercet vnus quisq; vices ad id qđ accipit tuendū. Ida venatrix a plerisq; ida mater Nisi accipit quia dixit venatrix.nā si montē volueris accipere: abusiue idā venatricē dictā intellige p venatoib? abundantē.nā venatrix ꝓprie ē q; venat:nō q; venationib? abundat. Iaculo celarē.bene inducit Nisum eē optimū iaculatorē & hāc pmittit armoz pitiā qua post plurimū poterit in Eurya li defensione. Troiana nec iduit arma. Hoc est qui nōdū bellicosa arma induerat.i. accepe rat:& hoc dicit pulcher quidē erat sed nondū bellandi pitus. Dii ne hūc ardorē mētibus addunt Euryale:an sua cuiq; de? fit dira cupido.apud Plotinū pbilosopbū & alios q̄ritur. Vtrū mētis nīræ acies p se ad cupiditates & cōsilia moueat:an ī pulsu alicui? numinis.& primo dixerit mētes humanas moueri sua spote. deꝓbēderit tm̄ ad oia honesta ipelli nos genio: & numine quodā familiari:qđ nobis nascentibus datur.praua vero nīra mēte nos cupere & desiderare nec em̄ pt fieri: vt pua numinū voluntate cupiam? quib? nihil magnū cōstat placere:vnde nūc hic ortus ē sensus.hoc em̄ dicit Nisus: O Euryale dii nīis mētibus cupiditates iniiciūt & desideria:an fit de? ipa mētis cupiditas. Mētibus addūt.bene addūt.nā ani-

mus ſuꝰ natura prudẽs ẽ. ſed ei addit̃: vt aliquid impatiẽter deſideret. Dira. magna aliqnid magnũ. ſ. p boſtis tranſitũ. Mens a. m. morit̃. Quiete. mõ ocio nõ ſomno. nã in vigiliis fuerat collocatus Cernis q̃ rutilos habeat fiducia rerũ: ipſius deſiderii vult eſſe rũnabiles cauſa. Somno vinoq; ſepulti: alterum pendet ex altero: & ſepulti q̃ſi ſine pulſu & nil ſentiẽtes. Porro: hortãtis eſt. Quid dubitẽ. i. cogitẽ ois em̃ cogitatus in dubitatione ẽ ante ſniam. Populuſq; patreſq;. trãſſert in troianos romanã cõſuetudinẽ: vt ſolet plerũq; prius em̃ iubebat ppls poſt cõfirmabat ſenat⁹. Reportent: nam re. vacat. Si tibi quæ poſco. p. poſcere eſt fm Var. quotiẽs aliquid p merito nr̃o depoſcim⁹ petere vero eſt cũ aliqd humiliter & pcibus poſtulam⁹: & bene euryalũ q; nolit ducere latenter oñdit. Mœnia palanthea. Vbi credit nũc eẽ Aeneam:

Sũmis adiũgere reb⁹. ſũmũ & extremũ dicim⁹ & laudabile. bñ g̃i re dubia fmone vſus ẽ dubio. nã hoc dicit ñ debes me nec a tua gloria nec a piculis ſegregare.

Euryale⁊ an ſua cuiq; deus fit dira cupido:
Aut pugnã aut aliqd iãdudũ inuadere magnũ
Mens agitat mihi: nec placida cõtenta quiete ẽ.
Cernis quæ rutilos habeat fiducia rerum.
Lumina rara micant: ſomno vinoq; ſepulti:
Procubuere ſilent late loca: percipe porro
Quid dubitẽ: & quæ nũc aĩo ſententia ſurgat.
Aeneam acciri omnes populoſq; patreſq;
Expoſcunt: mittiq; viro: qui certa reportent
Si tibi quæ poſco ꝓmittunt: nã mihi facti
Fama ſat eſt: tumulo videor reperire ſub illo
Poſſe viam ad muros & mœnia pallantea.
Obſtupuit magno laudũ perculſus amore
Euryalus: ſimul his ardentẽ affatur amicum
Mene igit̃ ſociũ ſummis adiungere rebus
Niſe fugis: ſolũ te in tanta pericula mittam:

DO. Iuueni. Aſcanio. aut appellatõe vnius oẽs intellexit. Niſus: quã cito dixit nomẽ patrẽ: locum in quo natus: & quib⁹ eſſet ſtudiis. Troiana induit arma. cæteris pulchrior. pulcherrimus autem cũ eſſet armatus. Dira cupido: cogitatões. maximas deus aliquis mouet: an ipſa ſibi mens deus eſt.

CHRI. Noctẽ inſomnẽ. i. milites inſomnes in nocte. Ludo. nã voluptas q̃ capit̃ in ludo excitat ſpũs qui excitati ſomnũ arcẽt. Hæc ſup: vt multa fiducia reddebat rutilos negligẽtiores: ita cõtra troiani ex piculo admoniti oia diligẽtius curabãt. facit ergo narrationẽ veriſimilẽ. quia eſt fm naturã. Pontes. nã cũ mœnia nõ ſint ita lata vt diſcurrẽtes p illa recipere poſſint apponunt̃ tabulata & veluti pontes

Propugnacula. oia ſunt quibus e mœnibus pugnãdo boſtes arcem⁹ & tutos nos reddim⁹. Quos pater æ. & hoc prudẽtis impatoris fuit vt abfuturus aliquos ſummæ rerũ pficeret. Rectores iuuenũ. nã illa ætas cũ animis abundet: & prudẽtia careat rectoribus indiget. Sortita pciũ. p fortes accipiens inter ſe ea in quib⁹ piculum erat. Quod cuiq; t. certi em̃ certis reb⁹ delegãdi ſunt: nã q̃d oibus faciẽdũ relinquit̃ a nullo fit. Niſus erat. optime iuueni dat robur animi ſine multa prudẽtia. Nõ fuit æneadũ troiana v. i. a. nõ fuit alter ex iis qui arma induerẽt. Dii ne hunc ardorẽ mẽtibus addũt: an ſua cuiq; deus fit dira cupi. optima ẽ Seruii expoſitio ſunt etiã qui dicãt aĩas nr̃as ita eſſe inſtructas ſuis viribus: vt duas extremas opari nõ ſentiamus. ergo quẽ admodũ vegetatiua q̃ oim humillima ẽ nõ ſentit̃ a nobis cũ opatur. nã neq; ſentimus corpus creſcere: neq; decoctionẽ in ſtomacho epate ve fieri neq; venas pulſare: & alia multa. Ita intelligentia q̃ ſupma eſt & ſup̃ intellectũ poſita deo pene cõiungit̃. nobis nõ aduertentibus agit. & hæc quidẽ nobis vt platonici aiunt ꝓ deo eſt Cernis que ruti. mouebat ad tã egregiũ facimus adoleſcentẽ ingens gloria: & ſumma reip. vtilitas deinde dabat ſpem pficiẽdi negligẽtia boſtiũ quæ rerũ ſecundarũ ſemp comes eſſe ſolet. Obſtupuit. non periculo ſed cupiditate laudum. Mene. oratio eſt ab amiciſſimo animo cũ neq; ab illo ſpernendũ ſe in ſocietatẽ rerũ magnarũ: neq; ſe illũ in periculo deferre. dignum putat.

SER. Genitor bellis aſſuet⁹. ipe puer ẽ. necdũ ꝓbat⁹: vñ ſe & ab illis tpibus: & a pñs virtute cõmendat Argolicũ terrorẽ. quem græci inferebãt. Sublatũ. ſuſceptum. eſt hic animus: Hic põt eẽ & aduerbiũ demõſtrantis vt ſic eſt hic. i. in meo pectore. põt & ſic accipi. vt dicas hic eſt: eſt anim⁹ lucis contẽptor. hoc eſt iſte animus. ergo hic & ꝓduci põt & corripi. Iſtum qui vita bene credat emi quo tendis honorẽ: Quo tendis. i. ad quẽ niteris libenter emat vita. ideſt vite præcio. Nil tale verebar. quale tu ſuſpicaris. Hæc humana negocia: vel quæ loquitur. Mandet humo. multi hic diſtinguunt. alii iungunt mãdet humo ſolita. vt cõmendet in terra: ſolita autẽ fortuna quæ pñs inuidere conſueuit Statius hinc trahens colorẽ ait: inuida fata pñs & ſors ingẽti.

Non ita me genitor bellis aſſuetus opbeltes
Argolicũ terrorem inter troiæq; labores
Sublatum erudiit nec tecum talia geſſi:
Magnanimũ æneã: & fata extrema ſecutus.
Eſt hic ẽ animus lucis contẽptor: & iſtum
Qui vita bene credat emi quo tendis honorẽ
Niſus ad hæc. equidem de te nil tale verebar
Nec fas. nõ ita me referat tibi magn⁹ ouantẽ
Iuppiter: aut qcunq; ocul' hæc aſpicit æquis
Sed ſi quis quæ multa vides diſcrimine tali
Si quis in aduerſum rapiat caſus ve deus ve:

Te ſuperſe

Te ſupereſſe velim: tua vita dignior ætas.
Sit qui me raptum pugna precioq; redemptū
Mādet humo ſolita: aut ſi q̄ id fortuna vetabit
Abſenti ferat inferias decoretq; ſepulcro:
Neu matri miſeræ tanti ſim cauſa doloris:
Quæ te ſola puer multis e matribus auſa
Proſequit̄: magni nec mœnia curat aceſtæ.
Ille autem: cauſas ne quicq̄ nectis inanes:
Nec mea iam mutata loco ſententia cedit.
Acceleremus ait: vigiles ſimul excitat: illi
Succedunt: ſeruantq; vices ſtatione relicta.
Ipſe comes niſo graditur: regemq; requirunt:
Cætera per terras omnes animalia ſummo
Laxabant curas: & corda oblita laborum.
Ductores teucrum primi & delecta iuuentus
Conſilium ſummis regni de rebus habebant:
Quod facerent: quiſue æneæ iam nūcius eſſet̄
Stant longis adnixi haſtis & ſcuta tenentes:
Caſtrorū: & campi in medio: tunc niſus & vna
Euryalus confeſtim alacres admitier orant.
Rem magnā: preciūq; moræ fore: primus iulus
Accepit trepidos: ac niſum dicere iuſſit.
Tunc ſic hyrtacides. audite o mentibus æquis
Aeneadæ. ne ve hæc noſtris ſpectent̄ ab annis
Quæ ferimus: rutuli ſomno vinoq; ſepulti
Procubuere: locum inſidiis cōſpeximus ipſi
Qui patet in biuio portæ: quæ proxima ponto.

Interrupti ignes: ateraq; ad ſydera fumus
Erigitur: ſi fortuna pmittitis vti
Quæſitum æneam & mœnia palantbea.
Mox hic cum ſpoliis ingenti cæde peracta
Affore cernetis: nec nos via fallit euntes.

bus auſis. Rara comes. Abſenti ferat inferias. Hoc eſt cenotbaphion faciat: & iple/at honorē ſepulcri. E matrib?. E nobilib? Nā matres nō niſi nobiles dicimus: vnde & matronæ dictæ ſunt. ſcimus aūt nō oēs mulieres i Sicilia remāſiſſe. nā legit̄ in. xi. Et mœſtū iliades crinem de more ſolutæ.

Ille aūt. boc loco eē interruptā oratiōē niſi intellīgim?. Vigiles ſimul excitat. q vigiliaq; officiū ſimul habebāt. Seruāt q̄ vices. bic diſtinguēdū eſt al's ſenſus nō p/cedit. Regēq; reqrūt. regis filium vt ma/gnū reginæ: ſed. n. miſeratus amorē. Cæ tera p terras oēs. exaggerat more ſuo vi/gilantiū laborē. Cōſiliū ſūmis regni de re bus habebāt. Lucilii verſus vno ſermone mutato. nā ille ait: Cōſiliū ſūmis hoīm de rebus habebāt. Iā nūcius eēt: iā aut cito aut cū nullū iuenirēt. Adnixi haſtis. oſtē dit iā eos diuturna ſtatiōe fatigatos. q̄ ātſtant & romani moris eſt & bellicæ neceſ/ſitatis: hūc aūt ſtandi habitū & Sal. cōme/morat: vt Feſſi arma ſua q̄ſq; ſtantes incū/bere. Caſtrorū & cāpi medio. i medio cā/pi ſpacio: qui cāpus caſtrorū medius fuit.

Rē magnā preciūq; moræ fore. dicebat ſe afferre rē magnā. cui? mora preciū poſ/ſet afferre. i. pœnā Ter. ergo p̄ciū ob ſtulti cia fero: vt ſit ſenſus. Si tardius mittamur ad Aeneā luemus hoſtiū pœnas. Alii ſic intelligūt. ſcim? quidē aduētū noſtrū mo rā veſtris afferre cōſiliis. verū huius more erit præciū. i. remuneratio nāq; hoc offere bāt: quod illi cogitabāt: vt diximus ſupra Quiſue æneæ iā nūcius eēt. Accepit tre/pidos. feſtinos more ſuo. Ne ve hæc no ſtris ſpectent̄ ab ānis. Bene excuſat qa ſcit de ætate pueroq; poſſe dubitari: dicēs: nō ex ſuggerentū p̄ſona: ſed ſuaui cōſilia pon derāda. Portæ quæ pxima ponto. appa/ret: vt ſupra dixim?: caſtra troiana i hoſtiēſi fuiſſe. ſiquidē null? alter locus i lauro lauinati hinc fluuio co/hæret hinc pelago: & nūc dicit: Portæ quæ pxima p̄oto. Itē paulopoſt dicturus ē. Oppoſuere aciē. nam dextra cingit̄ anni. DONA. Sed ſiqs. oīa huc refert q̄ in cauſa minus ſpei plus timoris ineſt.

CHRI. Nō ita. modeſte ſed laudat cū q̄q̄d in ſe roboris ſit ab educatiōe quæ ppria parētis ē puenire demōſtrat. Nec tecū talia geſſi. nā ſi aliis p ætatē minus cognitus ſim: tibi tn cū quo ſemp ſum probatū me eſſe oportet. Caſus. ſm epicureos: qui deos būana curare negabāt: & oīa caſu fieri putabāt. Deus. vt ſm academicos maxie q puidētia dei oīa regi: vt nos volūt. Tot? aūt iſte locus & q̄d valeat amicicia cū vera eſt: & cōmiſeratiōe ſummā ppter euentū demōſtrat: quæ puenit ab excellētia animoq; vtriuſq;. Cōmiſeratio em̄ captat̄ vt oſtēdit Cicero nō min?a magnitudine animi q̄ a lachrymis. Audite o menti bus æquis. cū cauſa hæc fide caritura videret̄ captat i primis attētionē: & ſtatim incipit cōfutare validio/ra argumēta aduerſarioq;. Illi em̄ opponere potuiſſent iuuenilē ætatē q̄ vt plurimū cōſilio caret. Deinde quod pmittūt eos præſtare nō poſſe ppter hoſtiles excubias q̄s fallere neq̄ant. primo q̄ demōſtrat non temere rē hāc ſumpſiſſe ſed cū cōſilio. deinde facilitatē rei vl̄ ſaltē poſſibilitatē ex negligetia hoſtiū q iam ex vino pfundiori ſomno premant̄. ac denicq; demōſtrat locū iam ſibi ab inſidias electū.

SER. Interrupti ignes. ſupra aliter Lu/mina rara micāt. Fumus erigit̄. ſignū eſt ſopitorū ignium quotiens maior fumus erigitur. Fortuna. occaſione. Quæſitū. vt quæramus. Cū ſpoliis: hinc eſt quod ſup̄ Euryalo dixit me referat tibi magnus ouantem Iuppiter: reſpiciens ad id quod poſſe fortiter: faceret. Nec nos via fallit. bene vbiq; cum amico cuncta cōmunicat.

Obſcuris primã ſub vallibus vrbẽ. Nã in obſcuris vallibus poſiti vidim⁹ primã vrbẽ: hoc eſt primã partẽ vrbis. nã Palanteũ in mõte eſt nõ in vallib⁹. Annis grauis atq; animis matur⁹ alethes. Saluſtius de Philippo q ætate & cõſilio cæteros añibat. No tñ oino teucros d.p. Acſi diceret: licet iraſcimini ad tp̃us. Hinc apparet nõ velle vos penit⁹ delere troianos: q̃ tales alios iuuenib⁹ datis. Humeros dextraſq; tenebat. Hoc ad affectũ retulit. nec ẽm ſil'fieri põt. Intelligim⁹ aũt q̃ ſingulos & mẽbratim amplectabat̃. Vultũ lachrymis atq; ora rigabat. Poetice iũxit: & mo vnũ ſignificat. eſt aũt iteratio: interdũ recipiũt diſcretionẽ. Pro laudib⁹. i. virtutib⁹ ab eo q̃ præcedit id qđ ſequit̃. Dii moreſq; dabũt. Ciceronis eſt tractũ de philoſophia: qui dicit ſuffire ad gloriã benefacti cõſcientiã. Actutũ. Cõfeſtim ſine dilatiõe & eſt aduerbiũ tpis. Integer æui. Adoleſcens: cui adhuc ætas integra ſupeſt. Vnd Enni⁹ deos æui integros dicit: q̃bus multũ æui ſupeſt. Meriti tãti. Præſtiti: vt Merui quoq;. Itẽ quiq; ſui memores alios fecere meredo. Excipit Aſcanius. i. ſubſequet̃: & a poeta dictum eſt. Canæ veſtæ. Venerabilis antiqſſimæ. Obteſtor. Aduro & ẽ ordo. Immo ego cui ſola ſal⁹ genitore reducto. Voſq; obteſtor p deos reuocare parentẽ. Fortuna. Fideſq; ẽ. Quic qđ caſu: quicqđ cõſilio egero vobis committã: nã p fidẽ cõſilia ſignificat: p fortunã opes & imperiũ: & cuiuſlibet rei poſſibilitatem. Nihil i lo triſte recepto. Subaudis erit. Denicta: genitor q̃ cœpit ariſba. Atq; ſm Homerũ: Ariſba troianis miſit auxilia: & ab achille ſubuerſa eſt. ſed accipimus aut ante bellũ græcor̃ Ariſbã troianis captã: & in amicitiæ fœdus admiſſam. Aut certe pocula hæc data ab Heleno: q̃ i achillis bona p Pyrrhi ſucceſſerat hæreditatẽ: vt ſit q̃ cœpit p accepit. Deuicta ariſba. ſ. ab achille. Duo magna talẽta. Bene addidit magna: nã variũ apud diuerſas gentes ẽ talẽti pondus: Vñ talentũ põt & breue aliq̃d: & magnũ ſignificare: nã vt ſupra dixim⁹ ſm Plautũ talentũ. lxx. libraq; ẽ: q cũ dixiſſet debere centũ quadraginta libras: paulopoſt intulit duo talenta p iocũ dicẽs: Debent̃ talenta tot quot ego & tu ſumus. Itẽ Homer⁹ talentũ breue quidã oñdit: quippe quod accepit victus. cũ victori leuia ſint data munera. Dicere ſortẽ. Statuere. Alii ꝓprie ducere legũt: quod eſt ſortiũ: vt ſtat ductis ſortib⁹ vrna. Excipiam ſorti. Præter ſortẽ dabo.

Vidimus obſcuris primam ſub vallibus vrbem
Venatu aſſiduo: & totũ cognouimus amnem:
His annis grauis: atq; animi maturus alethes:
Dii patrii quorum ſemp ſub numine troia eſt:
Non tamẽ omnino teucros delere paratis.
Cum tales animos iuuenũ: & tam certa tuliſtis
Pectora: ſic mẽorans bũeros dextraſq; tenebãt
Amborũ: & vultũ lachrymis atq; ora rigabat.
Quæ uobis quæ digna viri pro laudibus iſtis
Præmia noſſe rear ſoluí: pulcherrima primũ
Dii moreſq; dabunt veſtri: tum cætera reddet
Actutum pius æneas: atq; integer æui
Aſcanius meriti tanti non ĩmemor vnq̃
Immo ego vos cui ſola ſalus genitore reducto
Excipit aſcanius: per magnos nyſe penates:
Aſſaraciq; larem: & canæ penetralia veſtæ
Obteſtor: quecũq; mihi fortuna fideſq; eſt
In veſtris pono gremiis: reuocate parentem
Reddite conſpectũ: nihil ille triſte recepto.
Bina dabo argento perfecta atq; aſpera ſignis
Pocula: deuicta genitor quæ cœpit ariſba:
Et tripodas geminos: auri duo magna talenta.
Cratera antiquũ: quem dat ſydonia dido.
Si vero capere italiã ſceptriſq; potiri
Contigerit victori & præde ducere ſortem:
Vidiſti quo turnus equo: quibus ibat in armis
Aureus. ipſum illum clypeum criſtaſq; rubẽtes
Excipiam ſorti: iam nũc tua præmia nyſe.
Præterea bis ſex genitor lectiſſima matrũ

DONA. Vidim⁹. Demõſtrat rẽ fieri poſſe. Dii. Maturi hoĩs matura oño. Recte aũt incipit a diis quorũ fauore reſp. tales viros recipiũt. Lachrymæ aũt gratulatiõis fuerãt q̃ extitiſſent tales. Itẽ doloris q̃ recordaret̃ tot fortiũ viroq; iã amiſſoq;: qa dixerat no tñ oino teucros delere patis. Dii. Qui bonis faueãt. Moreſq; vñ. Recte viuẽdo. Aeneas. Et vt diuturnior res ſit Aſcani⁹. Canã. Antiquã & ꝓpetuã. Obteſtari ãt ẽ ob aliquã cãm deos teſtes adhibere. Victa ariſ. nihil. n. tollit̃ p victoriã niſi q̃d ſit magni meriti

CHRI. Si fortuna ꝓmittitis vti. q. d. fortuna quidẽ ſeſe vltro offerret mõ illa vti velitis. Nec nos vita fallit. Nõ ſolũ ꝓuidi quo mõ boſtia caſtra tutus egrederer. ſed nõ q̃ deinde iter tenẽdum ſit. Primã vrbem. primas partes vrbis. Obſcuris. ꝓpter interualla locorũ. Vultũ & ora. Os in quo vultus appareat nã vultũ iam demõſtrauimus eſſe accidẽtia in facie: q̃ ab aliqua pturbatiõe ꝓueniũt: aut egritudinis: aut timoris: aut lætitiæ: aut ſpei. Viri. q. d. q in adoleſcẽtiæ ãnis virile animũ geritis. Dii moreſq;. Vide Seruiũ. Aeneas actutũ. Aeneas q imperiũ tenet q̃ primũ dare poterit. Veꝝ cũ ætas veſtra illi ſupfutura ſit: reſtabit Aſcanius q cũ coætaneus vobis ſit oia ꝓſoluet: ex quo oñdit: q̃ mun⁹ tanti facinoris nõ vno aut altero ſed plurimis cõtinuatiſq; bñficiis boneſtandũ ſit: vnũ ergo & breuis tpis erit piculũ. At remuneratio vniuerſam deinde vitã decoratã reddet̃. Excipit. Statim ſubſequit̃: nec potuit liberaliũs reſpõdere: cum quicquid

cũ quícquid aut cõsílío aut virtute líbi ꝓuenturũ sit:id penitus ꝓmittat illis. Bina dabo argen. Laudat mun⁹ a numero ꝙ duo sint:laudat a materia & ab artificio:laudat a difficultate: ꝙ ex hostibus rapta sint. Magna t. Quia vt oñdim⁹ & pua inueniebant. Quẽ dat s.d. Laudat ab auctore. Vidistis quo turn⁹. Nouerat istos cupidissimos gloriæ. ergo quid magis ꝓmittere poterat q̃ summi ducis equũ.

Corpora:captiuosq; dabit suaq; omibus arma.
Insup id campi quod rex habet ipse latinus.
Te vero mea quem spaciis propioribus ætas
Insequit venerande puer:iam pectore toto
Accipio:& comitẽ casus cõplector in omnes.
Nulla meis sine te quæret gloria rebus:
Seu pacem seu bella geram:tibi maxima rerum
Verborumq; fides:contra quem talia fatur
Euryalus:me nulla dies tam fortibus ausis
Dissimilem arguerit:tantũ fortuna secunda:
Aut aduersa cadat:sed te sup omnia dona
Vnum oro:genitrix priami de gente vetusta
Est mihi:quã miseram tenuit non ilia tellus
Mecum excedentẽ.nõ mœnia regis acestæ.
Hanc ego nũc ignarã huius quodcũq; pícli est.
Inq; salutatam linquo nox & tua testis
Dextera qđ nequeã lachrymas pferre parentis:
At tu oro:solare inopem:& succurre relictæ.
Hanc sine me spem ferre tui:audentior ibo
In casus omnes:perculsa mente dederunt
Dardanidæ lachrymas:ante oẽs pulcher iulus:
Atq; animũ patriæ strinxit pietatis imago.
Tum sic effatur.
Spondeo digna tuis ingentis omnia cœptis:
Namq; erit ista mihi genitrix:nomẽq; creusæ
Solum defuerit:nec partum gratia talem
Parua manet:casus factum quicũq; sequet
Per caput hoc iuro:ꝙ quod pater ante solebat:
Quæ tibi polliceor reduci rebusq; secundis.
Hæc eadem matriq; tuæ genericq; manebũt:
Sic ait illachrymãs:humero simul exuit ensem
Auratum:mira quem fecerat arte lycaon
Gnosius:atq; babilẽ vagina aptarat eburna.
Dat nyso mnesteus pellem horrentisq; leonis

SER. Insup bis.sup hæc. Campi quod hẽt rex ipse latin⁹.mos fuerat vt viris fortibus siue regibus ꝓ bonore daret aliqua publica agri ꝓticula vt habuit Tarquini⁹ Supbus in cãpo marrio.qđ spaciũ ab Humero temenos dicit. Hoc g̃ ꝙ latinus ꝓ bonore repub.habuit:ab Ascanio intelligam⁹ esse ꝓmissũ. Pectore toto.omi affectu. Rerũ verborũq; fides. & rẽpublicã tibi cõmittã & tecũ oẽ cõmunicabo cõsiliũ. Me nulla dies tã fortibus ausis dissimilẽ arguerit. ab hoc officio & ab hac audacia accessu tpis inferior nõ ꝓbabor: q̃liscũq; fortuna comitet. Tantũ.tm̃modo hoc possum de me ꝓmittere vt semp audeã: semp velim fortiter facere. nã hoc est qđ dicit: Fortib⁹ ausis dissimilẽ arguerit. tm̃ ergo meũ est hoc ꝓmittere siue ꝓspera siue aduersa fortuna comitet. Nã aut dissuctiua pticula ẽ nõ negãtis aduerbiũ. Super oia dona. vltra oia. Priami de gente vetusta.de familia.& bñ eã etiã ex cognatiõe cõmẽdat:nã Ascani⁹ nepos ẽ Priami ꝓ creusam. Miserã.q̃ sic impatiẽter diligebat filiũ. Mecũ excedentẽ.vt ille meũ comitatus iter. vult em̃ intelligi sui cã matrẽ secutã. Quodcũq; pícli ẽ. Syllepsis: nam subaudis pticulũ. Inq; sa.l. Insalutatã:& ẽ temesis: vt inutilis inq; ligatus cedebat.

Quod nequeã lachrymas pferre parẽtis. excusat ne videatur crudelis. vnde sequit matris eius tragicus & miserabilis ille cõquestus potuisti linquere solã crudelis:& talia. Inopẽ.mõ auxilii egentẽ. In casus oẽs. vt supra Fortuna secũda vel aduersa.

Pulcher iulus.incõgruũ epitheton pulchritudinis posuit cũ res eẽt in loco religionis. Strinxit pie.imago.pstrinxit:monet dit:amonuit sensus aũt ẽ: Aut postq; vidit istum sic amare matrẽ: paternæ pietatis cœpit virtutem agnoscere. Aut certe cœpit etiã ipse sic in pietatem moueri. vt eius cõsueuit pater: Aut certe exẽplo:euryali auidius cœpit amare patrẽ etiã ante dilectũ. Nec partũ gratia talẽ pua manet debet ab oibus coli:quæ talẽ creauit. Casus factũ qcũq; sequet. Satis cõgrue Præmia em̃ non debent euentui sed volũtati.

Per qđ pater añ solebat. Alii volũt ideo ante:qa absens ẽ æneas.nam iurare possumus & ꝓ absentis filii caput. Alii ad cãm religiõis trabũt:quæ ꝑcipit: vt filii imitẽt in oibus reb⁹ suos parẽtes: vt nũc q̃si imitatio sit iurisiurãdi: vt dicat Ascani⁹: iuro ꝓ caput meũ sicut ꝑsens pr̃ ꝓ caput suũ iurare cõsueuerat: quotiẽs fidẽ suã cõfirmare cupiebat. Alii volũt ideo dictũ añ qa põtificib⁹ ꝓ liberos iurare nõ licebat:ſ ꝓ deos tm̃mõ:vt sit anteq̃ põtifex eẽt æneas. Reduci rebusq; secũdis. Mira arte morat ĩ ꝓsperis.& ea iterat:tacet aduersa:& magis intellectui & subaudiꝺ reliqt:cũ.n.nõ dicat:si ñ redieris ait:Matriq; tuæ genericq; manebũt. Hoc aũt ꝑm more romanos dicit apud quos p̃mia decernebãt vt illi liberisq; ei⁹ vt daret liberis:q̃ accipe ñ potuisset parẽtes. Lycaon gn. Cretẽsis.& ẽ laus ab artifice. Hũc aũt gladiũ euryalo datũ intelligam⁹:nã nisus accepit pellẽ & galeã Pellẽ borrẽtisq; leõis exuuias. ΤΟΙΟΥΤΟ dixit.ſ ẽ bis idẽ: vt bellũ ẽt ꝓ cæde boũ stratisq; iuuẽcis laoedõtiade

DONA. Insup.mos mirãdus in poeta. Vbi.n.multa narrãda sunt:ne cõtinuatio fastidiũ pariat diui/dit.interponẽdo aliqd qđ tñ nõ sit alienũ. Genitrix.magnũ pondus in his verbis.Maternũ em̃ nomen oẽs affectus trãsit. Præterea ꝙ sit ex genere Priami nõ accessioe noua:sed vetustate cõiũcta. Laudauit g̃ a genere:sed qa frustra laus originis tangit̃ nisi is q laudat̃ vita & moribus se maioriꝫ suis dignũ gerat ponit suas virtutes. Excusat aũt ꝙ ignarã relinqt̃:qa nisi illa cã interessisset scelus nõ paruũ comisisset.

CHRI. Id campi.romanũ morẽ sequit̃ q bene de repu. meritos agro donabãt:vt de Mutio & multis aliis legim̃. Te vero q.sp.p.Demõstrat ꝙ similitudo ætatis beniuolẽtiã cõciliat. Venerãde p.p miraculo dictũ.Nã nihil tã loge a puericia q̃ veneratio ẽ. Tantũ fortuna sceda a.ad.c.id est mõ aliquid accidat quo curandũ sit siue in secũda siue i aduersa fortuna. Sup oia dona.i.ꝙ ego pluris q̃ cætera dona faciam Priami de gente vetu.est amãda a te qa est ex eadẽ familia de q̃ mater tua.Est Itidẽ a me ꝙ ꝓterꝙ mater est.Oia tedia & laborẽ vt me sequeret̃ ppessa est. Ignarã & insalutatã.timebat em̃ ne robur animi pietate materna succũberet.Præposuit igit̃ repub.matri:& remediũ sua prudẽtia adinuenit̃. Talẽ partũ.non erit illi parua remuneratio ꝙ te peperit. Hæc eadẽ matri manebũt: subaudi si non redieris:qđ subtraxit ne male aliqd ominaret̃. Generiꝙ.q̃m mater ipsa oia Euryalo ꝓmissa accipe ꝓpter vetustã ætatẽ: & ꝓpter sexũ inhabilis erat. Humero sil̃ ex.ensem.dat ad ꝓsens miora munera qbus maiorũ fidẽ cõfirmet.

SER. Galeã.alie em̃ sunt explorantũ:sicut etiã Homer⁹ ostẽdit:& aliæ bellantiũ.

Primoꝝ.genitiu⁹ hic venit ab eo quod ẽ hi primores:sicut hi ꝓceres:quoꝝ nominũ ntũs singl̃aris nõ inuenit̃:licet dicam⁹ primoris. Votis.aut cũ votis: aut ꝓ redi tu vota faciẽtes. Et nubib⁹ irrita donant vt Ipse partẽ volucres dispersit in auras.

Castra inimica.nõ tantũ hostilia: sed etiã pniciosa.nã cũ dolore dictũ inimica. vñ.s. redituri nõ erãt.quod ex sequẽtib⁹ cõprobat̃.Dicẽdo em̃ multis tñ ante futuri exitio.ostendit pniciosa castra esse: quæ ipsis fuerãt mortẽ allatura. Vina simul.vasa.s. vini in qbus vina ponunt̃. Ore locutus nõ est perisologia.Nã sm Homeꝝ explo ratores quæ volũt plerũꝙ nutu significãt

Audendũ dex. quia audiem⁹ & cursu & aio. Hac iter ẽ.ꝓ hostiũ cædẽ & audaciã nostrã. Hec ego vasta dabo. de qbus dixit:Corpora fusa videt. Sed nõ augurio potuit depellere pestẽ.ostẽdit ꝓ trãsitũ fati necessitatẽ nulla peritia posse depelli.est aũt Homericus versus. Temere.passim.

Fortuitu.negligẽter. Premit.opprimit

Sub ipsis equis circa ipsos. Pendentia colla.quasi ebriorũ. Singultã tem. cũ singultu animã efflantẽ. Plurima luserat.ꝓ plurimũ. Deo.vino vel somno. Per ouilia turbas. ꝓ turbas ouilia. nã temesis est.

Murũꝙ metu.s.pecus. nã male quidam accipiũt mutũ fremitũ de leone.qđ si dixeris:vacat metu. Incẽsus & ipse pfurit.exemplo Nisi. Sine noie plebẽ.bñ expssit: & bellatoris pitiã:& Tyronis incõsiderãtã auiditatẽ.Nã nisus reges interemit:euryalus sæuit in plebẽ.vt Salustius: Et i solentia auidius madefaciẽdi. sine noie autẽ dixit sine gloria:quoꝝ ꝓ bũilitatẽ nõ sunt oibus noia nota. Rhetheũꝙ vigilantem. hoc loco nõ tm̃ Rhetei timor: sed nisi audacia cõprobat̃. Et multa morte recepit purpureũ.mlti hic distinguũt:vt sensus talis eduxit gladiũ eum multo cruore purpureũ:alii multa morte recepit: vt sit gladiũ cum multo cruore:& sic inferunt purpureã vomit ille animã sm eos qui dicũt animã esse sanguinẽ. Recepit.eduxit: vt Hastãꝙ receptat ossibus hærẽtem. Vina refert.proprie quæ paulo ante potauerat.

Exuuias.galeam fidus permutat aletbes.
Protinus armati incedunt:quos omnis euntes
Primorũ manus ad portas iuuenũꝙ:senũꝙ
Prosequit̃ votis:nec nõ & pulcher lulus
Ante annos animũꝙ gerens curãꝙ virilem
Multa patri mãdata dabat portanda:sed auræ
Omnia discerpũt:& nubibus irata donant.
Egressi superant fossas:noctisꝙ per vmbram
Castra inimica petunt:multis tamẽ ante futuri
Exitio passim somno vinoꝙ per herbam
Corpora fusa vident:arectos littore currus
Inter lota rotasꝙ viros:simul arma iacere
Vina simul:prior byrtacides sic ore locutus
Euryale audendũ dextra:nunc ipsa vocat res:
Hac iter est:tu ne qua manus se attollere nobis
A tergo possit custodi:& consule longe.
Hæc ego vasta dabo:& lato te limine ducã:
Sic memorat:vocẽꝙ præmit:simul ense supbũ
Rhamnetẽ aggredit̃ qui sorte tapetibus altis
Extructus toto proflabat pectore somnũ:
Rex idem:& regi turno gratissimus augur:
Sed non augurio potuit depellere pestem:
Tres iuxta famulos temere inter tela iacẽtes
Armigerũꝙ premit rhemi:aurigamꝙ sub ipsis
Nactus equis:ferroꝙ secat pendentia colla.
Tum caput ipsi aufert domino:truncũꝙ relinqt
Sanguine singultatẽ atro:tepefacta cruore.
Terra toriꝙ madẽt:nec nõ lamyrũꝙ lamũꝙ
Et iuuenem serrannũ:illa qui plurima nocte
Luserat insignis facie:multoꝙ iacebat
Membra deo victus:fœlix si protinus illum
Aequasset nocti ludum in lucemꝙ tulisset.

Impastus

Impastus ceu plena leo per ouilia turbans
Suadet em̃ vesana fames: mãditq; trahitq;
Molle pecus mutũq; metu fermit ore cruẽto.
Nec minor euryali cædes: incensus & ipse
Perfurit: ac multã in medio sine noie plebem
Fadũq; bebesumq; subit: rbetũq; abarimq;
Ignaros: rbetũ vigilantẽ: & cuncta videntem
Sed magnũ metuens se post cratera tegebat
Pectore in aduerso toum q cominus ensem
Condidit assurgẽti: & multa morte recepit.
Purpureã vomit ille aiaq; & cũ sanguie mixta
Vina refert moriens: hic furto feruidus instat
Iamq; ad mesapi socios tendebat: vbi ignem

Hic furto feruidus instat. s. Euryalus qui sæ uiebat latẽte vt sit furto nocturno plio. Nã fu res ideo dicti sunt q furuo. i. nigro tẽpe furta cõmittũt. Aut re vera furto feruidus qa Mesa pi galeã sustulit Rhamnetis pbaleras.

DO. Temere. oñdit bos ita vino fuisse oppressos: vt cecidisse potius q̃ corpa ad qe-tem tradidisse viderent. Secat. qd nõ fit sine mora. Hoc veniebat ex securitate agentis & ignoratõe patiẽtis ex nimia ebrietate. Deo vict?. Oñdit bũc sola ebrietate oppressum eẽ. Vigilantẽ: Hic solo timore periit: q nec dama re nec ire cõtra ausus ẽ. Purpureã. pupura nigra ẽ cũ rubore. Sic sanguis ꝓpter copiã vi-ni nigrior in eo fuerat. Instat fur: occasio rei gerendæ illũ accendebat. Ostẽdit aũt bos nõ motos esse p̃cio rerũ sed gloria qua abstulerũt solum ea quibus ornarentur.

CHRI: Quos o. facit rẽ verisimilẽ ex eo qd fieri solet. Añ ãnos. nã pueriles ætas si ei? naturã respicias ea nõ ferebat. Animũ. fortitudinẽ. Curã. prudẽtiã & cõsiliũ. Noctisq; p vmbrã. nã in luce dep̃bensi fuissent. Castra inimica. q. d. ieuitabile exitiũ. nã duo tot supare q poterãt Sed tñ vt demõ strẽ eoꝝ fortitudo addit. Multis tñ añ futuri exitio. Passim. Negligẽtia bostiũ & ꝓfund? somn? facit rẽ verisimilẽ. Nã hæc iuueni aim dabãt. Audẽdũ dextra. qa aio aut verbis ñ sat eẽt. nũc i tãta occasiõe. Colligunt em̃ hic oia q̃ rhetores sub signo i cõiecturali reponũt. s. locus: tp̃s: spatiũ: occasio. Ex qbus seq tur spes pficiẽdi & spes celandi. Cõsule lõge. ita cõsule vt longinquũ spaciũ oculis lustrando explores. Vasta. nã qs locus magis vastus eẽ p̃t q̃ is q habitatorib? vacuat. Lato limite. quia latũ spaciũ boib? euacuabo. Proflabat. maior inest in dormiẽtibus anhelitus. Augur. Vide Seruiũ. Vel dic q p trãsitũ spernit huiusce modi artes vaticinãdi tanq̃ ex maiori pte mẽdaces. Ex hac aũt temeraria cæde ostendit plus longe ꝓdesse consiliũ prudentiũ: q̃ iuuenũ audaciã. Nam si hic cautus egisset: tutus euadere cũ so-cio potuisset. Deo. vel somno vel baccho. Protinus: iugiter: pseueranter.

Deficere extremũ: & religatos rite videbat
Carpere gramẽ equos: breuiter cũ talia nisus
Sensit em̃ nimia cædæ: atq; cupidine ferri:
Absistamus ait: nã lux inimica ꝓpinquat
Pœnarũ exhaustũ satis ẽ: via facta p bostes
Multa virũ solido argento pfecta relinquũt
Armaq; craterasq;: simul pulcrosq; tapetas:
Euryalus pbaleras rbãnetis: & aurea bullis
Cingula tyburti remulo ditissimus olim
Quæ mittit dona: bospicio cũ iũgeret absens
Cedicus: ille suo moriens dat habere nepoti:
Post mortẽ rutuli bello pugnaq; potiti:
Hæc rapit atq; bumeris neqcq̃ fortib? aptat.
Tum galeã mesapi babilem cristisq; decorã
Induit: excedum castris: & tuta capessunt.
Interea præmissi equites ex vrbe latina:
Cætera dum legio campis instructa morat̃
Ibant: & turno regi responsa ferebant
Tercentũ scutati oẽs volscente magistro.
Iãq; ꝓpinquabant castris: muroq; subibant:
Cũ ꝓcul bos leuo flectentes limite cernunt:

SER. Religatos. nõ solutos: sed diligen ter ligatos: vñ addidit re. i. ex militari cõsuetu dine optime ligatos. Lux inimica ꝓditrix. Pœnarũ exhaustũ satis ẽ. bene exhaustum vẽ ostẽdat̃ eos auidos cædis fuisse & cruoris bo stilis. Via facta per bostes. Vt hæc ego vasta dabo & lato te limite ducã: Euryal? pbaleras rbãneus & aurea bullis Cingula tyburti. pba leræ ornamẽta equoꝝ sunt. & est sermo græc? Cingulũ autẽ hominũ est generis neutri: nã animaliũ genere fœmininо dicim? bas cingu-las. Tyburti remulo di. o. q. m. d. cõsuetudo erat apud maiores. vt inter se homies bospitii iura mutuis munerib? complerent vel in p̃ntiã vel p internũcios. Sensus ergo nũc talis ẽ Ce dicus quidã Remulo cũ eũ sibi absens bospi-cio vellet. adiũgere: misit pbaleras & cingula bullis aureis: boc ẽ clauis insignita. Remulus moriẽs nepoti suo cognomini hæc reliquit q postea victus a rutulis ẽ & occisus: post cuius mortẽ apd rbãnetẽ rutulũ repta sunt hæc mu nera. qd aũt dixit Tiburti Remulo: aut tybur tino intelligam?: boc ẽ de Tybure: vt sit dtũs ab appellatiuo veniẽs bic tyburs: aut tyburte boc est filio tyburti ab eo qd est bic tyburtus huius tyburti. vt sit tyburti remulo: sicut dei-phobe glauci. Suo moriẽs dat bẽ nepoti re mulo quẽ sup̃ auo cognominẽ diximus. nam quotiens apte nõ ponit̃ nomen filii vel nepo tis: cognominẽ eum esse intelligimus auo vel patri quorũ nomen aperte positum inuenie-

mus. Et cõtra si filii vel nepotis nomẽ posi tũ fuerit ptermissũ aũt pentũ cognomines eos intelligam⁹ necesse ẽ. Post mortẽ. s. ne potis Remuli fm supra dictũ sensum. Nã donat⁹ dicit post mortẽ Nisi & Euryali bel lo potiti sunt rutuli qđ nõ pcedit: si diligen ter aduertas. Sane sciendũ hũc locũ eẽ vnũ de. xii. Virgilii siue p naturã obscuris: siue insolubilib⁹ siue emẽdãdis: siue sic relictis: vt a nobis p historiæ antiq̃ ignorantiã liq de nõ intelligant. Nequicq̃. nõ fruitur⁹: & ẽ neqcq̃ aptat nõ neqcq̃ fortib⁹. Galeã mesapi. nõ occist mesapi abstruit galeã. nã dimicaturus ẽ paulo post: sed inuenit iacentẽ: & substulit. Cristisq̃ decorã. bñ pmittit dices decorã nã eius splendore ꝑdente Euryalus capit. Excedũt castris Rutulo⁹. s. nã sup dicit Castra inimica p. Vrbe latina. Nõ est cõtrariũ illi loco vbi ait: Sepsit se tectis rerũq̃ reliquit habenas: qđ mõ a latina vrbe auxilia venire cõmemorat. Intelligim⁹ em̃ Latinũ in principio discordiæ & tumult⁹ paululũ se abstinuisse. postea tñ nec suo⁹ copias nec ꝑpria denegasse cõsilia. nã eũ & cœtui & fœderibus interfuisse dicturus ẽ. Legio cãpis instructa morat. ꝑprie. nã legiones peditũ sunt turmæ vero eqtũ. Tercentũ. qa romani eqtes primo tercentũ fuerũt. de singul' em̃ curiis deni dabãt: q̃s. xxx. fuisse dixim⁹ Scutati oẽs. nõ clipeati. nã clipei peditũ sunt scuta vero equitũ. Volscẽte mgro. ꝑprie. nã mgr̃ equitũ dr̃. Muro. troianor⁹ leuo limite. Respiciẽs situ regionis locutus ẽ. Sublustri noctis i vmbra. sub lustris nox ẽ babẽs aliqd lucis. Hora. Nocte sublustri nihil pter astra vidit & vndas. Radiis. Lunarib⁹. Haud temere. pticula hæc mõ sine cã significat: alias fortuito: alias male: alias iprouide: quæ p loco intelligunt. Nihil tendere cõtra: hoc ẽ nihil ei. rñderunt nã tendo cõtra sermonẽ tuũ: est respondeo tibi. Tendo con tra tuum iter: est occurro tibi. ergo nihil cõtra tendebant. i. nihil respondebant econtra.

DO. Neqnicquã. quia omnia in morte perditurus erat. Sublustri. vmbra noctis quæ sereno cœ lo habet aliquid luminis. State. mira breuitate omnia interrogat.

CHRI. Absistam⁹. recte illi q ætate pibat sapiẽtius cõsiliũ dat. Inimica. nobis q tenebra⁹ bñficio freti hæc audem⁹. Exhaustũ. cõueniẽter dictũ i cædis auidos. Relinquũt. ñ em̃ auariciæ cã sed gloriæ cu piditate illa egerãt Euryalus phaleras. hæc ãt cupiebãt: vt eẽnt ꝑpetuñ testimoniũ suar⁹ virtutũ. Ne quicq̃. q̃m nõ erat illa possessur⁹. Habilẽ. iccirco Mesapi potius q̃ alius: q̃m illi sibi q̃drabat. Nã habile id dicim⁹ qđ q̃drat. i. qđ optie bñe & p nr̃o arbitrio bñe tractare q̃ possum⁹ Ergo i primo libro: Habilẽq̃ humeris suspederat arcũ babilẽ ergo. i. q̃ neq̃ laxior capiti neq̃ angustior ẽẽt: sed ita q̃draret vt cõmode se bẽret. Excedunt castris. vsi sunt scda fortuna i castris. Sed q̃m nimis diu illa sunt abusi depbensi sunt ab equitib⁹ quos si maturi⁹ recessissent: nec tantã stragẽ edere. voluissent facile euasissent Morat. ꝑpter nimiã turbã & maiora impedimẽta nõ ita facile ꝑficisci põt. Immemorẽ. improuidũ. Non em̃ meminit qđ scribat. s. reflexione radio⁹ lunæ in illa posse illos qui tenebras quærebant prodi.

SER. Ad diuortia. ad diuerticula viæ mi litaris. Ter. Vbi ad ipm veni diuerticulũ. Di uerticula aũt sunt semitæ trãsuersæ: q̃ sunt a la tere vie militaris. Abitũ coronãt. Melior est lectio abitũ q̃ aditũ Cingũt em̃ siluã ne bẽant vñ abire possint. Ducebat semita calles. legit & lucebat qđ si ẽ rara ꝑ raro accipiendũ est vt sit raro lucebat: herbis. s. in quib⁹ locis interue nientib⁹. Si ducebat: intelligimus inter calles peco⁹ rarã fuisse semitã: hoc est hominũ viam

Euryalum impediunt. impedio te p accusa tiuũ dicim⁹: & casus mutari nõ ꝑt nisi deseras verbũ. vt si dicas impedimẽto mihi ẽ. sciendũ sane multas cõferri in Euryalũ excusationes.

Nisus abit. bene meminit velocitatis: quã ei in quinto dedit: vt prim⁹ abit: longeq̃ ante oĩa corpora nisus emicat. Imprudes. s. rema nẽtis Euryali. Albæ de noĩe. vel porcæ. vel ciuitatis vel regis Albani: cui successit procas

Infœlix q̃ te regione reliqui. se infœlicẽ di cit qui dolet non illum propter quem dolet.

Iter omne reuoluens. s. siluæ. vrbanus buc usq̃ verba nili vult eẽ alii poetæ dant rursus p plexum iter omne. Si qua sequentũ. milita rem sonũ dicit: qui varius est. nam interdum canit: vt insequantur eos qui fugiunt: inter

Et galea euryalum sublustri noctis in vmbra
Prodidit immemorẽ. radiisq̃ aduersa refulsit
haud temere ẽ visũ: cũ clamat ab agmĩe volsces
State viri: q̃ causa vie est: q ve estis in armis:
Quo ve tenetis iter: nihil illi tendere contra.
Sed celerare fugã in syluas: & fidere nocti.

Obiiciũt equites sese ad diuortia nota
Hinc atq̃ hĩc: oẽmq̃ aditũ custode coronãt.
Sylua fuit late dumis: atq̃ ilice nigra
Horrida: quã densi cõplerant vndiq̃ sentes:
Rara per occultos ducebat semita calles.
Euryalum tenebræ ramo⁹q̃: oneroſaq̃ prædа
Impendiũt: fallitq̃ timor regione viarũ
Nisus abit: iamq̃ imprudens euaserat hostes
Atq̃ locos: qui post albæ de noĩe dicti
Albani: dũ rex stabula alta latinus habebat.
Vt stetit: & frustra absentẽ respexit amicũ
Euryale infœlix qua te regione reliqui:
Qua ve seq̃r: rursus pplexũ iter oẽ reuoluens
Fallacis syluæ: simul & vestigia retro
Obseruata legit: dumisq̃ silentibus errat
Audit equos: audit strepitus: & sig̃ sequentũ
Nec longũ in medio tps cũ clamor ad aures

Peruenit

Peruenit:ac videt euryalū:quē iā manus oīs
Fraude loci & a noctis subito turbēte tumultu
Oppressum rapit:& conantē plurima frustra.
Quid faciat:qua vi iuuenē qbus audeat armis
Eripere:an sese medios moriturus in hostes
Inferat:& pulchrā ꝓperet per vulnera mortem
Ocius adducto torquens hastile lacerto
Suspiciens altam lunā:sic voce precatur.
Tu dea tu ꝑsens nostro succurre labori.
Astrorum decus:& nemorū latonia custos
Si qua tuis vnq̄ ꝓ me pater gyrtacus aris
Dona tulit:si qua ipse meis venatibus auxi:
Suspendi ve tholo:aut sacra ad fastigia fixi
Hūc sine me turbare globū:& rege tela p auras
Dixerat.& toto cōnixus corpore ferrum
Cōiicit hasta volās noctis diuerberat vmbras.
Et venit aduersi in tergum sulmonis:ibiq̄
Frangitur:ac fisso transit præcordia ligno
Voluit ille vomens calidū de pectore flumen
Frigidus:& longis singultibus ilia pulsat.

dū recepti. Nec longū ī medio tps:inter auditū sonū & visum Eurialū. Oppsum rapit. quē iā ois man⁹ rapit. Nā male q̄ dā vidēs rapit accipiūt.qđ si admiseris vacat.

Quē iā man⁹ ois.Pulchrā ꝓparet ꝓ vulnera mortē gl̄iosum em̄ ē ꝓ amico pire. & pulchrā ex ꝑsona poetæ dictū ē. Tu pns nō succurre labori. Nō dicit q̄ pns es:sed pns succurre labori.i.illico statim. Siq̄.q̄ vacat & hic & ī sequēti. Suspēdi ve tholo tholus ꝓprie ē veluti scutū breue:qđ ī medio tecto ē:in quo trabes coeunt.ad quod dona cōsueuerāt suspēdi. Bene autē venatorē numē inducit inuocare siluas: Turbare globū.sana petitio:Nā quia ipossibile vincere fuerat:petit vt saltē pturbet telorum beneficio. Rege tela p auras.p noctē in q̄ sine auxilio numinis: rectus iactus eē nō pōt. Ferrū coniicit basta.de ferro ad bastā transit.cōiicit ꝓ coiicit. Nam coiicit antiquū est. Aduersi in tergū sulmonis ibiq̄ frangitur:tergum ꝓ tergus dixit. Vñ Salustius. Tergis vinciebāt ꝓ tergotibus vt intelligamus bastā in scutum venisse:& illic esse collisam: vt frangitur sit colliditur:

Fissoq̄ scuti ligno.etiam p̄cordia penetrasse:aliter non ꝓcedit. Nā si bastā re vera fractā accipiam⁹:rōne caret qđ dicit. Fisso trāsit p̄cordia ligno alii re vera in tergū volunt esse pcussum qđ falsum ē. nā quo mō ante fissum est tignū. Et sic p̄cordia penetrata. Sciendū tn̄ locū hunc esse de iis quos diximus supra.

DO. Silua.breuis descriptio:& q̄ ea sola cōtinent q̄ errorē Euryalo facere possint. Huc sepati sunt quos discerni nō oportuit. Euryale infœlix. duplex ē lectio vel infœlix euryale.vel euryale ego infœlix q̄ regione reliqui te. Sed magis ad se refert cui labores & picula iā pacta repetēda sint: Fraude loci. iā liberat Nisum ab inertia. Tu dea.vt possis. Astrorꝝ decus.laudat quā rogat:vt beniuolā reddat. Siq̄ ostendit interitū qđ nihil ꝓficeret:nisi ꝓ se pater fecisset: Tholū autē dicunt mediū tecti in rotunditatem collecti. Perit autē qđ facile est non liberationē sui & socii:sed turbationē globi.

CHRI. Obiiciunt equites ad diuortia. ꝓprie diuortia sunt vnde aquæ cadentes in diuersa defluūt vt videmus a iugis montium. Sed hic diuortia appellat diuerticula idest viæ quæ a frequentiori via diuertunt̄. Abitum.locum per quē abire possent. Horrida.aspera & sentib⁹ nisi paucis callibus inuia tenebræ tamorꝝ. Rara p occultos calles.sententia est non solum viā sed ne semitā quidē fuisse sed raros calles qui ꝓ semita essent. Nā de actu via semita tramite & calle dictū est. Possumus legere q̄ semita rara duceret p occultos calles vt ostēderet semitā nō iugē fuisse:sed mō se semitā p̄bere: mō ita tenuē reddi vt in calles qui minores sunt:& eos quidē vix apparentes desineret. Fallitq̄ t.snia est q̄ ex timore amisit cognitiꝑ itineris quod tenere ꝓpter regionis & viarum ambiguitatem difficile erat. Rursus:retro. Diuortia.

Perplexum:Implicitū ambiguū. Quid faciat.dubitatio est quæ apud oratores maxime mouet pathos.est em̄ dolentis vel irascentis dubitare quid agat. vt Dido En quid agā rursus ne ꝓcos irrisa priores experiar.& de Orpheo. Quid faceret quo se rapta bis cōiuge ferret. Ocius abducto.ne in magna quidē trepidatione suæ fortitudinis oblitus est.verū occultius nos admonet poeta nō esse prudētis sese fortunæ credere. Nam quæ paulo ante sese iactā ostēderat breui penitus aduersa facta est. Tu dea. oēs homines naturæ impulsu in rebus dubiis diuinū fauorē quærunt.sed recte hic nocturno tēpore in siluis eam deam quæ & nocti & siluis præest inuocat. Hirtacus. qui venator venatricem colebat. Calidū flumen frigidus.nam ꝓpterea moriens frigescebat quoniā sanguis quo corpora calent omnis vno momento fluebat.

Diuersi circūspiciunt:hoc acrior idem
Ecce aliud summa telū librabat ab aure
Dum trepidāt:it basta tago per tps vtrumq̄
Strides:traiectoq̄ inhæsit tepefacta cerebro.
Sæuit atrox volscens nec teli conspicit vsquā
Autctorē:ne quo ardens se immittere possit.

SER. Hoc acrior idē.qđ latuerat:& qđ ei prim⁹ pspere ꝓcesserit iact⁹. Telū librabat ab aure.gest⁹ iaculātis exprimit̄. Aut.n.ab aure aut a latere tela iaciūt̄. Per tē.v. Cōgrue dicit telū ꝓ tps vtrūq̄ trāsisse. ait em̄ diuersi circūspiciūt.hoc ē huc & illnc circū ora ferūt ꝓ q̄ oportunitatē potuit telum tps vtrūq̄ trāsisse. Asp tn̄ dicit ꝓ tps utrūq̄:hoc ē iter tps vtrūq̄ vt ecōtra. Hūc inter fluuio tyberin⁹ amoxno.i.

p hunc. Quod si est: intelligim⁹ eũ in fronte ee̅ vulneratũ. Tepefacta cerebro. alibi Et fixo ferrũ in pulmone tepescit. Interea donec ille inuenie̅t. Persolues ābo⁹. aut occiso⁹: aut tuas & Nisi. Nam duos eos fuisse nouit. sup̄ em̄ ait. State viri. Me me Subaudi iterficite: Et e̅ interrupta elocutio dolore turbati. Nec potuit. Validior argumẽtatio ex ipossibilitate vt Quid troes potuere: Ite̅ nō ea vis aio: nec tanta supbia victis. Tm̄ infœlice̅ nimiũ dilexit amicum Cōtra illud Cur g̃ venit: dicit tm̄ amicũ dilexit: vt cũ nihil posset: tn̄ veniret. Voluit̃ euryalus lœto. Aut septim⁹ ẽ: aut datiuus. Sed si datiu⁹ ẽ: figuratũ ẽ. i. i lœtũ: vt Id clamor cœlo Purpure⁹ veluti cũ flos succisus aratro. Lãguescit. Habe̅t rō cōpatois. Vide̅t em̄ Euryalo Hacynthũ cōparare: q pulcherrim⁹ fuit: & post mortẽ in flore̅ couersus ẽ Lassoue. papauera collo demisere caput homeri est & cōparatio & figura: nã & ille sic ait: vt ml'to⁹ vnũ diceret caput Vol scẽtẽ petit. Appetit petitões em̄ ꝓprie dici m⁹ ipet⁹ gladiato⁹. Vñ Cicero. Qd̃ g̃ tuas petitões ita cōiectas: vt vita i nullo mo⁹ posset: pua q̄dã ꝺclinatõe cōcutiũt. & vt aiũt corpe excessit. Proturbãt. Cōfodiũt. Vñ paulo post cōfossus. Nō seci⁹. Nō segni⁹ q̄ vulnerat⁹. In ore cō. ad. Archaismos ẽ: vt sup̄ Pectore i aduerso totũ cui cōin⁹ ense Cōdidit Placidaq̄ i. d. m. q. Aut ꝓpriũ epithetõ ẽ mortis aut ex affectu pentis dictũ est q cũ amico moriebat̃. Si q̄d mea .c.p. Verecũde. Dom⁹. Familia Capitoli. imo. saxũ Accolet. In vrbe Roma te̅plũ Iouis ñ fuit: qd̃ cũ iã deuotũ a prisco Tarquio vellet Supbus Tarquius ædificare: cœpit augurijs captare: qui mos huic te̅plo ee̅t aptissim⁹: & cũ i oib⁹ tarpeius ee̅t iuet⁹ i quo erãt ml'ta diuerso⁹ numinũ sacella: actũ est vt exĩde ad alia te̅pla numina euocarent̃ sacrificijs. quo posset libere & sine piaculo te̅plum Iouis ædificare. Cũq̄ oẽs dij libe̅ter migrassent: termin⁹ solus: hoc ẽ liminũ deus abscedere noluit sed illic remãsit tũc de hoc ipso sacrificatũ ẽ & dep̄hẽsum q termin⁹ cũ Ioue remanẽs œternũ vrbi ꝑiũ cũ religione significaret Vñ i capitolio prima ps tecti patet q̄ lapidẽ ip̄m terminũ spectat nã termio ñ ni si sub diuo sacrificabat̃ hinc g̃ nũc dixit capitoli imobile saxũ accolet quia termin⁹ nō ẽ reuulsus de loco.

DO. Summa librabat ab aure. Summa copia scriptoris: nã supra dixit abducto lacerto. Sæuit: Crescit ira q̄m auctor facti nō apparebat. Purpureus. Ad totũ corpus refert̃ hæc cōparatio. Papauer vero ad ceruicẽ & ad caput. Dum domus. Ostendit omnia ventura ad finem.

CHRI. Tũ vero exterritus. Quãta sit vis amicitiæ apparet cũ ꝑ amici salute seip̄m ꝓdat. Exterrit⁹ Nō sibi sed amico timẽs. Amẽs. Nã ex nimio timore mẽtẽ amiserat. Me me adsum. Efficacissima oratio Est em̄ celerrima vt si possit auertat hostes ab amico: & se ita offert vt nō sit volẽtib⁹ vlcisci q̄rẽdus. Nimiũ infœlice̅. Quia & suæ & amici mortis cã fuit. Trãs adigit costas. q. d. potuisset tãta pietate cõmouere hostis si ictũ iã illatũ potuisset reuocare. Descriptõe aũt mortis: euryali: & compatõe maximũ iplet pathos. Cãdida pectora rupit. Amon ẽ pathos. Pulchroq̄ ꝑ artus. A pulchritudine deturpata. At nisus ruit. Nulla alia superat cōsolatio: nisi vt vlt⁹ amicũ snp illũ recũberet. Vñ ait placidaq̄ ibi demũ morte qeuit. Q m̄ ãt hoc summũ amicitiæ exẽplũ fuit: eos fortunatos appellat: cũ tã p̄clara res iter mortales amicitia fuerit: vt etiã i extrema calamitate ꝓpter illã fortunati appellari possint. Siqd mea carmia pnt. Poete officiũ iplet: q bonos miserere debẽt: cosq̄ laudare & malos odisse atq̄ isectari. Hic Hor. Ille bonus faueat & cōsiliet̃ amice & regat iratos & amet peccare timẽtes. Et paulo post Deosq̄ p̄cet̃ & oret: vt redeat miseris: abeat fortuna supbis. Pollicet̃ aut̃ p̄miũ quo hoibus gloriæ cupidis. nullũ maius esse possit fama. s. pennẽ: Siquid mea carmina pnt. Propter modestiã hac cõditione pollicet̃. Dũ domus. Nõ erat ignarus poeta oia mortalia ad iteritũ tandẽ vẽtura. Sed voluit ꝓpter fauorẽ caprãdũ æternitatẽ romano imperio

Tu tamen interea calido mihi sanguine pœnas
Persolues ambo⁹ inquit: simul ense recluso
Ibat in euryalũ: tum vero exteritus amens
Conclamat nisus: nec celare tenebris
Amplius: aut tantum potuit perferre dolorem
Me me ad sum qui feci: in me cõuertite ferrum
O rutuli: mea fraus omnis nihil iste nec ausus
Nec potuit: cœlũ hoc & conscia sydera testor.
Tantum infœlicẽ nimium dilexit amicũ.
Talia dicta dabat: sed viribus ensis adactus
Trans adigit costas: & candida pectora rupit
Voluitur euryalus lœto pulchroq̄ per artus
Id cruor: inq̄ humeros ceruix collapsa recũbit
Purpureus veluti cum flos succisus aratro
Languescit moriens: lasoue papauera collo
Demisere caput: pluuia cum forte grauant̃.
At nisus ruit in medios: solumq̄ per omnes
Volscentem petit in solo volscente moratur
Quẽ circũ glomerati hostes hĩc cõinus atq̄ hic
Proturbant: instat non segnius: ac rotat ensem
Fulmineũ: donec rutuli clamantis in ore
Cõdidit aduerso: & moriẽs aiam abstulit hosti
Tum super exanimem sese proiecit amicum
Confossus: placidaq̄ ibi demũ morte quieuit
Fortunati ambo: siquid mea carmina possunt.
Nulla dies vnq̄ memori vos eximet æuo.
Dum domus æneæ capitoli immobile saxum.
Accolet: imperiũq̄ pater romanus habebit

mano iperio ominari. Est g̃ sensus. i. dū romani qui ab Aenea sunt quoꝝ caput domus ẽ iulia colet capitolīũ. i. Romã: cuiꝰ capitoliũ arx ẽ. Pater. Rex & princeps: cuiꝰ munus ẽ vt suæ fidei deditos veluti filius regat. Pater. Quouiã senatores qui patres appellabant̃ consilio suo cuncta administrabant.

Victores præda rutuli spoliisq; potiti
Volscentẽ exanimẽ flentes in castra ferebant.
Nec minor in castris luctus rhamnete reperto
Exangui: & primis vna tot cæde peremptis
Serrano q; numaq; ingens cõcursus ad ipsa
Corpora: semineces q; viros: tepidaq; recentum
Cæde locũ: & plenos spumanti sanguine riuos.
Agnoscunt spolia inter se: galeamq; nitentẽ
Mesapi. & multo phaleras sudore receptas
Et iam prima nouo spargebat lumine terras
Titboni croceum linquens aurora cubile:
Iam sole infusõ: iam rebus luce retectis
Turnus in arma viros armis circũdatus ipse
Suscitat: æratasq; acies in prælia cogit.
Quisq; suos: variisq; acuunt rumoribus iras
Quin ipsa arrectis visu miserabile in hastis
Præfigunt capita: & multo clamore sequuntur
Euryali: & nisi.
Aeneadæ duri murorum in parte sinistra
Opposuere aciem: nã dextra cingitur amni:
Ingentesq; tenent fossas: & turribus altis.
Stant mœsti simul ora virũ præfixa uidebant
Nota nimis miseris: atroq; fluentia tabo.
Interea pauidam volitans pennata per vrbem
Nuncia phama ruit: matrisq; allabitur aures
Euryali: at subitus miseræ color ossa relinquit.
Excussi manibus radii: reuolutaq; pensa:
Euolat infœlix: & fœmineo ululatu
Scissa comã muros amens: atq; agmina cursu
Prima petit: nõ illa virum: non illa pericli:
Telorũq; memor: cœlũ debinc q̃stibus implet:
Hunc ego te euryale aspicio: tu ne illa senectæ
Sera meæ requies: potuisti linquere solam
Crudelis: nec te sub tanta pericula missum
Affari extremum miseræ data copia matri
Heu terra ignota canibus data præda latinis
Alitibusq; iaces: nec te tua funera mater
Produxi: pressiue oculos: aut vulnera laui
Veste tegens tibi quã noctes festina diesq;
Vrgebam: & tela curas solabat aniles.
Quo sequar: aut q̃ nunc artus auulsaq; mẽbra

SER. Præda rutuli spoliisq; potiti. Nõ solũ suis armis eos exuerit: sed etiã p̃da q̃ rutulis ante fuerat detracta. Serranoq; numaq; Decima antapodosis: q̃ sit quotiens cõmemorant̃ ea quæ nõ sunt ante p̃dicta:

Tepidaq; recentẽ cæde locũ. Hypallage tepidũ locũ recenti cæde. Vñ multi legunt Tepidũq; recẽti cæde locũ. Sic alibi. Tepiduscq cruor fumabat ad aras. Spumãtes sanguine riuos. Spumas tũc habet sanguis cũ effundit̃. nã postea conquiescit: vñ bene dixit Spumantes riuos: qa p̃misit semineces q viros Iã rebus luce retectis: Supra: Et reb⁹ noxa abstulit atra colorẽ. Cogit q̃sq; suos. Comites. s. nã plena ẽ Aeratasq; acies. Acuũt rumorib⁹ iras. Quia duo aut si sunt per eoꝝ castra rrãsire. Euryali & nisi. Volũt nõnulli clamorẽ eẽ militũ. sed melius hoc a poeta dictũ accipim⁹. nã rutuli eorũ nõ nouerit noia: vt sit Quin etiã capita euryali: & nisi p̃figũt i arrectis hastis: & cũ magno clamore comitãt̃ Cingit̃ amni. Amne debuit dicere. nũq; em̃ in i bñ exeũt: nisi q̃ cõis sunt generis vt docil⁹: agilis: sed ideo ausus ẽ ita ponere ablatiuũ: qa vt supra diximus: apud maiores hic & hæc amnis dicebat̃. Tenẽt fossas. Tuent̃: defendunt.

Nota nimis miseris. Hoc plus cõmouebant̃. q̃m etiã abscissi vult⁹ necdũ agnitõis amiserat notas. Excussi ma. ra. Bene excussi q̃si nesciẽti: q̃si diceret, piecti. Fœmineo vlulatu. Impatiẽti. vt Fœmineo p̃de & spolioꝝ ardebat amore. Prĩa petit. Iõq; prima: quia solẽt i extrema necessitate etiã mulieres muros ascendere vt ipe de muris matres. Nõ illa vi. ñ il. pi. Vnũ pudoris est: aliud salutis. Hũc. i. talẽ. Et ẽ cõq̃stio mĩis Euryali pleua artis rhetboricæ. Nam pene oẽs ptes babet de mia cõmouenda a Cicerone i rbetoricis positas. Hũc te aspicio. A q̃litate cædis Sera meæ. Euander mea sola: & sera voluptas. Potuisti linq̃re solã. Ab itercepto solatio. Crudelis. Qui potuisti linq̃re solã cũ pi⁹ esses. Affari ex. Anchises Sic o si positũ affati discedite corpus. Terẽtius. Quin igit̃ dã licet mecũ loquimini Antipho. Nec tua funera mĩ. i. funera Nã apud maiores funereas dicebãt eas ad q̃s fun⁹ ptinet: vt sororẽ: matrẽ: nam p̃fice vt supra dixim⁹: sunt planctus principes nõ doloris. funeras autẽ dicebãt quasi funereas ad quas ptinet funus.

DO: Victores. Irrisorie tã q̃ qui magnũ putarẽt: si trecenti duos viceri: cũ duo tres intermissent. Duri. durãtes i labore. In mĩe aut Eurelia oñdit qd possit dolor: cũ oblita sexus & ætatis tm̃ fureret. Denicq; accusat eorũ quæ & si facta fuissent: nihil tamen p̃desset. Canib⁹ dare præda. Non solũ morte: sed mortis accidẽtibus cruciat̃

CHRI. Armis circũdatus ipe. Oportet em prudentẽ ducẽ nõ verbis solũ sed exemplo sui alios ad arma excitari. Ergo nõ inermis sed armat⁹ vocabat. Nota nimis miseris. Nã iccirco stãt mœsti quia nimis nota. Excussi manib⁹ radiũ. Pathos a luctu sæpe mouet: vt in hoc loco. Pẽnata. Quasi celeri volatu. Nã rerũ ifœliciũ velocissima fama ruit. Hũc. Talẽ. Tu ne illi senecta. Pathos ab eo qđ est pter spem.

Euolat infœlix. Nã potuit furor animi ex dolore excitat⁹ ibecillitatẽ senectutis supare. & fœminæ audaciã afferre. Heu terra. Magna vis eloquẽtiæ: q etiã ex inanib⁹ rebus maxias apud imprudentes tragœdias citat. Hæc em coquerit veluti si miserrimũ sit i ignota terra insepultũ canib⁹ laniandũ relinqui. Vñ & Homerus ἀυτὸυς δεδόριάτευ χἔκυνεσιγοιὠνόισιτετᾶσι. Ad huiusmodi iacturã sapientes qui sunt nihili faciunt. Ergo vt Anchisæ tanto viro dignã sniam dedit dixit em: Facilis iactura sepulchri. Sic nũc mulierẽ a muliebri pturbatione abesse noluit. Ille g veluti alter Diogenes q ad sepulturã ptinẽt cõtẽnit. Hec vel ex eo filiũ infœliciss imũ putat: cp illa caruerit. Lamẽtatio aũt & discursus per muros huius mulietis. de Andromache virũ lugente sumpta est.

SER. Fun⁹ lacerũ: Dilaniatũ cadauer: nã fun⁹ p cadauere posuit. Siq ẽ pietas. Siq pietas in occidendo ẽ: in me pbet. Me primã absumite ferro: Vnusqs em i ppriæ salutis desperatõne credit vniuersa etiã posse cõsumi. Vñ est qđ dixit Me primã ab. Inuisum hoc detrude caput sub tartara telo. Inuisum qdẽ est hoc & odiosum caput: verum misericordiæ gen⁹ ẽ: si me etiã irat⁹ interimas. Qñ aliter nequeo crudelẽ abrũpere vitã. Hinc traxit illũ colorẽ Iuuenal Qđ facin⁹ dignũ tã longo admiserit æuo. Torpẽt ifractæ Antea infractæ: nũc tñ torpent. vt Turnus vt infractos aduerso marte latinos. Lachrymãtis iuli. Puero dat lachrymas cui pt sine pudore: viris fortib⁹ tantũmodo dolorem. Subtecta reponũt. Homerice. Qđ aũt dixit corripiũt nõ iniuriæ ẽ sed celeritatis. i. raptim tollũt. At tuba terribilẽ sonitũ Hemistichiũ Enni. nã sequẽtia iste mutauit

Ille em ad exprimẽdũ tube sonitũ ait. Ta ratantara dixit. & multa hmõi Virgili⁹ cũ aspera inuenerit: mutat. Bñ tñ electis verbis hic imitatẽ sonitũ tubarũ. Increpuit. Et insonuit: & segnitiã increpauit. Volsci Nõ mirũ: quia dicit volscos: cũ & Camilla de Volscis sit: vt Et volsca de gente camilla Nãq ps aliq Tusciæ dat Turno auxilia: cũ Thuscos dixerim⁹ spãliter Aeneæ fauere. Itẽ ecõtra ps Venetiæ auxiliũ pstat Aeneæ quã Turni fuisse supius dixim⁹. Testudine. Testudo ẽ scutor cõnexio curuata in testudinis modũ. Nãq i armor generib⁹ milites sumũt ab aialib⁹ noia: vt aries Salustius i modũ birci militaris. Fossas iplere parãt. Vertit ordinẽ. Nã añ est vt impleat fossa tollant valli: & sic testudine accedatur ad murũ, qq possum⁹ intelligere etiam ad fossas eos venisse facta testudie. Effundere cõtra. Proprie. Tela em nõ iaciũt i subiectos sed fundũt: & dicẽdo omẽ gen⁹ telor ondit telũ vocari oẽ qđ iacit. Assueti longo. Docet i oĩb⁹ vsum plurimũ posse. In festo voluebãt pondere. In festi ponderis. Nec iã sufficiũt. Diu iã non sustinẽt. Armorũq re. teg. Hic ondit armor cõnexionẽ esse testudinẽ. Lucan⁹ de testudine. At postq virt⁹ incerta viror. Perpetuã rupit dfenso milite cratẽ Singula cõtinui cesserẽt ictib⁹ arma. Hetruscã pinũ. Ipe hetruscus Vos o calliope pcor. Syllepsis p numeros Erat em rectum vos o musæ: aut tu callio.

Et funus lacerum tellus habet: hoc mihi de te
Nate refers: quæ sum terraq; mariq; secuta:
Figite me si qua est pietas: in me omnia tela
Coniicite o rutuli me primã absumite ferro
Aut tu magne pater diuũ miserere tuoq;
Inuisum hoc detrude caput sub tartara telo:
Quando aliter nequeo crudelẽ abrũpere vitã
Hoc fletu cõcussi animi: mœstusq; per omnes
It gemitus: torpent infractæ ad prælia vires
Illam incendẽtem luctus: idæus & actor
Ilionei monitu & multũ lachrymantis iuli
Corripiunt: interq; manus sub tecta reponunt
At tuba terribilem sonitũ ꝑcul ære canoro
Increpuit: sequit clamor: cœlumq; remugit.
Accelerant acta pariter testudine volsci
Et fossas implere parãt: aci velere vallum
Querunt pars aditũ: & scalis ascendere muros.
Qua rara est acies: interlucetq; corona
Non tam spissa viris: telor effundere contra
Omne genus teucri: ac duris detrudere contis
Assueti longo muros defendere bello
Saxa quoq; infesto voluebant pondere: siqua
Possent tectã aciẽ ꝑrumpere: cũ tamen omnes
Ferre libet subter densa testudine casus
Nec iã sufficiunt nã qua globus iminet ingens
Immanẽ teucri molem voluuntq; ruuntq;
Quæ strauit rutulos late amorũq; resoluit
Tegmina: nec curant cæco cõtendere marte
Amplius audaces rutuli, sed pellere vallo
Missilibus certant.
Parte alia horrendus visu q̃ssabit hetruscam
Pinum: & fumiferos infert mezentius ignes.
At mesapus equũ domitor neptunia proles
Rescindit vallum: & scalas in menia poscit.

Vos o caliope

Vos o calliope precor aspirate canenti
Quas ibi tum ferro strages quę funera turnus
Ediderit.quem quisq; virum dimiserit orco

pe. Aspirate.fauete. vt Aspirat primo furtu na labori.

DO Effūdere.Plus ē q̄ mittere. ille em̄ effundit cui magna est copia: nec mittendi propter copiam metuit finem. præterea etiā quæ emitti non p̄nt fundimus: & fusa proficiūt vt Trudere contis.nam scalis ad eos perueniebāt.

est aqua calida: Pix feruens & soluta:& oleum candens. Quanto autem rutylorum laudatur instantia tanto præferuntur troiani.

CHRI. Arctus auulsaq; mēbra & fu.l.expoliatio est.Idē em̄ dicit pluribus verbis vt in re atrocissima diutius detineat auditorē.Et sic maiorē citet cōmiserationē. Hoc mihi de te n.r.singula verba vim maximā afferūt cōmiserationē captandā.Hoc.s.tantū luctū cum ego cōtra meæ te senectuti summam voluptatē sperarē. Mihi.& mīi & idulgentissime & quæ tot incōmoda subii vt te sequerer. De te.in quo oēm spē reposuerā:& a quo omnia mihi iocūdissimā expectauerā. Figite me.quātus sit luctus: & quāta misseria hic apparet:qđ loco sūmæ in se pietatis acceptura sit si multis vulneribus trāffossa interficiatur. At tu m.p.qđ a rutulis assequi desperat:a Ioue possit. Torpent infracte.vires quæ omnia durissima in præliis pati poterāt: Hoc pati non poterāt. ergo quos metus nō pturbauit quia fortes essent.pturbauit luctus quoniā essent pii. Illā m.l.sapiēs consiliū vt cū torporem ex nimia consideratione infert militibus: a cōspectu eorum amoueretur. Ne viderāt.nam vt ait Horatius Segnius irritāt quæ sūt demissa per aures:q̄ quæ sunt oculis subiecta fidelib?. At tuba.mira narratio in qua cūcta añ oculos ita adducit vt res non solū agi:sed sūmo animorū ardore geri videat. Incertūq; sit an acrius rutuli ipugnarent:an vehementius troiani repugnarēt. Acta pariter.qa vna cum damore agebat. Interlucetq; corona.appellat corona Interlucare milites in circuitu mœniū ad propugnacula positos:qui vbi loca munitiora sūt ibi ifrequētiores eē solent Laudat ergo & troianos a prudētia: qui in paucitate militū ita acies instituerint & rutulos ab animorum robore q illuc puenire cōtendunt. Interlucēt.q pp raritatē lucē admittāt. Vñ apud Plinium & Columellam iterlucare dictū iuenies cum a vitib? aliquā partē pāpinoꝝ decerpūt vt pp raritatē sol ad vuas facilius penetret. Assueti.nam lōgo vsu q p̄cepta oim magistroꝝ supat rem optime callebant. Voluūtq;.r.nā ppter magnitudinē subuebere nō poterāt. Ruūt.ad ruinā ipellūt. Parte alia. nihil itentatum relinquebāt. Alii em̄ eminus missilibus detrudebāt a custodia valli: Alii eo minus: aut vrere aut vellere parabant.

Vos o calliope.ex iuocatione rei difficultatē oñdit:q̄si dicat non possem tanta Turni facta sine diuino auxilio p̄ferre. Ergo sūmus impator ea fecit quæ sūmus poeta nisi deus sibi faueat explicare non possit.

Et mecum ingentes oras euoluite belli
Et meministis em̄ diuæ:& memorāt potestis.
Turris erat vasto suspectu & pontibus altis
Opportuna loco: summis quā uiribus omēs
Expugnare itali: summāq; euertere opum vi
Certabant:troes contra defendere saxis:
Perq; cauas densi tela intorquere fenestras.
Princeps ardentem coniecit lampada turnus
Et flammam affixit lateri:quę pluríma vento
Corripuit tabulas:& postibus hæsit adesis:
Turbati trepidare intus:frustraq; malorum
Velle fugā:dum se glomerāt: retroq; residunt
In partem quæ peste caret: tum pōdere turris
Procubuit subito:& cœlū tonat oīne fragore
Semineces ad terram immani mole secuta
Confixiq; suis telis.& pectora duro
Transfixi ligno veniunt:vix vnus helenor
Et lycus elapsi:quorum primæuus helenor
Mæonio regi quem serua licinia furtim
Sustulerat:vetitisq; ad troiam miserat armis.
Ense leuis nudo parmaq; in glorius alba.

SER. Oras euoluite belli. Narrate nō tantū initia: sed etiam extrema bellorꝝ Nā oræ sunt extremitates. Turris erat.turres huiusmodi esse admunitionem ciuitatum:& in secūdo legimus.Sed hæ plerūq; nobiles sunt: plerunq; fixæ:vt in secundo: Turres ac tecta domorum Mobiles vt in.xii.meminit: Subiitq; rotas & pōtes strauerat altos. Opportūa loco.s.circa portas. Cauas.patulas. Opum vi.potest & hypallage esse:vt sit ope virium. Densi. pro tela densa. Flammam affixit lateri. affectate. Debuit em̄ dicere affixit: aut facem: aut malleolam nō flammā. Quæ pluria vento.gliscēs aut magna facta perventū. Hæsit adesis.non iā adesis:sed quod exedit adhærēdo. Malorꝝ velle fugam.honestissima ē locutio. Peste:in cēdio:vt Et toto descēdit corpe pestis. Vnus. subaudis & alter:nā nō p̄cedit vnus.Helenor & lycus elapsi.ñ mortis sed turris ruina. Mæonio regi aut propriū patris nomē ē aut cognominē eū filio intelligam?.qa vt supra diximus cū filii vel patris nomē p̄mittit: & aliud tacet cognomines eos intelligimus.Furtim sustulerat.ex stupro educauerat:Hinc ē & dulcia furta. Vetitisq; ad troiā armis. secundū Donatū vetitis fato. sed melius lege militari intelligimus: qua serui a militia prohibeant: vnde in deiotarana purgat hoc Cicero:cū fuisset obiectū iter eqtes quōs Deiotarus miserat Cæsari vnū seruū fuisse. Virgilium aūt nouimus aliq̄ de historia trahere. Seruos sane nūq; militasse cōstat:nisi seruitute deposita excepto Hāniba-

lis tpe: cū post canēse prælīū in tanta necessitate fuit vrbs roma: vt ne liberandorum quidē seruoꝝ daretur facultas. Ense nudo.i.stricto.

Parmaq; inglorius alba.q̄si tyro vt diximus supra: Longe melior lyc⁹. Ergo & Helenor bonus. Inter.i.p. vt hunc inter fluuio tyberinus amœno. Prēdere tecta manu.quia tūc alti nō erāt muri: sed ad impetū tm̄ repellendū: vt etiā Salustius ostēdit. vbi Sertorīū humeris sublatū per muros ascēdisse cōmemorat. Cursu te loq; secutus.nimiā eius oñdit celeritatē: q potuit telū missū cōsequi. Nam hoc dicit cū præmisso telo ad hostē venit. Statius: Et missum cursu cōprendere telū. Reuellit.in verbo vello facit in pticipio vulsus. Qualis vbi aut leporē.pro qualiter. Pedib⁹ iouis armiger vncis. quia dicitur aquila i bello gigāteo Ioui arma ministrasse: qđ tū fingit. nā vt supꝰ diximꝰ reges fuerūt Iuppiter & Saturn⁹ sed dū Iuppiter cū patre Saturno bēret de agris cōtentionē ortū bellū ē: ad qđ egredies Iuppiter aq̄læ vidit augurū: cuius cū vicissetꝰ auspicio: fictū est qđ ei pugnāti tela ministrasset: vñ ēt a felici augurio natū ē: vt aq̄læ militū signa comitentur.

Isque vbi se turni media inter milia vidit
Hinc acies atq; hinc acies astare latinas:
Vt fera quæ densa venantum septa corona
Contra tela furit: seseq; haud nescia morti
Iniicit: & saltu supra venabula fertur.
Haud aliter iuuenis medios moritur⁹ in hostes
Irruit: & qua videt densissima tendit.
At pedibus longe melior lycus iter & hostes
Inter & arma fuga muros tenet: altaq; certat
Prēdere tecta manu: sociūq; attīgere dextras
Quem turnus pariter cursu teloq; secutus
Increpat is victor. nostras ne euadere demēs
Speraſti te posse manus: simul arripit ipsum
Pendētem: & magna muri cum parte reuellit
Qualis vbi aut: leporē aut cādēti corpe cygnū
Sustulit alta petēs pedib⁹ iouis armiger vncis

DONATVS. Subito. Recte. nam si signum dedisset seruari potuissent.

CHRI. Vos calliope aspirate. nō sine ratione vtit plurali in vna musa. nā per calliopē reliquas intelligit & iure: nā si p singulas priores musas singularum speraꝝ singulos intelligunt cantus: & per calliopē illoꝝ vniuersoꝝ concentū iure ipsa Calliope oēs significabit musas. Et mecū m.o. Mecū vt demonstret se quidē laboraturū sed sine eaꝝ auxilio nihil pfecturū Oras. extremitates. q.d. narrare vsq; ad extremū vel boras.i.tempora. Euoluite. Ostendite vestra narratione. Vasto suspectu. vasta altitudine quo sit altus suspectus. Certabāt. quia illa expugnata porta facile effringi poterat Flāmam. Quia percutiēs materia accensa effecit vt flāma apprebēderet. Plurima vēto. Incremētū per vētū nacta. Hæsit. adbæsit nam quanto magis est lignū flāma tāto magis adbæret. Immani mole.i. ipsa turri quæ immanis molis erat. Cōfixi suis telis. quod cadentibus euenire solet. Vt fera. quāuis hactenus inglorius eēt tā ex desperatione audax est effectus. At pedibus. natura em̄ duce id defensaculū adbibemus quo plurimū possumus: ergo iste cui maior aderat velocitas pedibus se credidit. Pendere. ita em̄ humilia erant: vt si ille sese erigeret manus socioꝝ qui proni illas porrigerent apprehendere, posset. Pendentē. a terra iam eleuatū: & manib⁹ sūmitatē muri prēdentē.

SER Quæsitū. q reqrit: nā p̄sens a passiuo nō habuit: & ē hysterō ptērō: nā post raptū requrit. Martius lupus. aut cruētus: aut matri dedicatus. Aggere. ager ē cuiuslibet rei coacernatio: vñ fossæ aut valles possūt repleri. Ingēti. f.m. supra dicti saxi exaggeratio est. Lucetium. solū hoc nomē ē: qđ dictū a Virgilio i nullo alio reperit auctoꝝ. Sane ligua rosca Lucetius ē Iuppiter dict⁹ a luce quā p̄stare boibus dicit. Ipse est nostra lingua diespiter. i. diei pater. Hora. Nāq; diespiter plerūq; purpureū. Cænea turnus. Turnus itin. vt ait Lucilli⁹ bonū schema ē quotiēs sēsus variat iteratiōe verborum. Pro turribus. aut pro defensione turrium: aut sic magnū: vt turres putares. Hasta the millæ. themillas themillæ: vt æneas æneæ. Leuis autē basta p leuiter veniēs vñ & strinxerat dixit. i. paululū vulnerauerat vt tandē etiā magno strixit de corpe turni. Demēs. q scutum quo se tuebat abiecit. Alis. pēnis. Leuo ifixa est. l. m. oñdit vulneris locū: quē antea suppsserat. sic i quarto: Infixū strīdet sub pectore vulnus. Spiramēta a. diffinitio pulmonū. Pictus a. &. f. c. i. ferrugo coloris genus ē qui vicin⁹ est

Quæsitum aut matri multis balatibus agnū.
Martius a stabulis rapuit lup⁹: vndiq; clamor
Tollitur: inuadunt: & fossas aggere cōplent
Ardentes thædas alii ad fastigia iactant
Ilioneus saxo: atq; ingenti fragmine montis
Lucetium portæ subeuntē: igneſq; ferentem:
Emathiona liger: chorineum sternit asilas.
Hic iaculo bonus: hic longe fallente sagitta
Ortygium cæneus: victorem cenea turnus:
Turnus itin: cloniūq;: dioxippū: promulūq;
Et sagarim: & sūmis stantē p turribus idam:
Priuernū capis: hūc prīo leuis basta themillæ
Strinxerat: ille manū proiecto tegmīe demēs
Ad vulnus tulit ergo alis allapsa sagitta:
Et leuo infixa est lateri manus: abditaq; ītus
Spiramenta animæ letali vulnere rupit:
Stabat in egregiis arcentis filius armis

Pictus acu

Pictus acu chlamydē: & ferrugīe clarus ibera
Insignis facie: genitor quem miserat arcens
Eductum martis luco: symethia circum
Flumina: pinguis vbi & placabilis ara palici.
Stridentem fundam positis mezentius armis
Ipse ter adducta circum caput egit habena:
Et media aduersi liquefacto tēpora plumbo
Diffidit: ac multa porrectum extēdit harena.
Tunc primū bello celerem intēdisse sagittam
Dicitur ante feras solitus terrere fugaces
Ascanius: fortemq; manu fudisse numanum
Cui remulus cognomen erat: turnicq; minorē
Germanam nuper thalamo sociatus habebat
Is primam ante aciē digna atq; indigna relatu
Vociferās: tumidusq; nouo præcordia regno
Ibat: & ingentem sese clamore ferebat.
Non pudet obsidione iterum vallo q; teneri

purpuræ subnigræ. & ibera āt nō hispana sed pōtica. Nā iberia ps pōti ē: vt oñdit Hora: dicens Herbasq; q̄s colchos atq; ibera mittit venenor ferax. Genitor q.m.a. ordo est: Stabat arcētis filius. Arcēs in armis egreg. nā nō cōgruit vt hui? filii p̄termisso nomie bis fiat p̄is comemoratio. Symethia c.f. symethus fluui? est Siciliæ: haud longe ab vrbe catinensi: circa quē sūt palicidei: quor talis ē fabula: Aetnam nymphā iuppiter cū vitiasset. & fecisset grauidam timēs Junonē sedm alios ipsā puellā terræ cōmendauit: & illic enixa ē. Sedm alios partus eius postea cū de terra erupuisset: duo pueri palici dicti sūt q̄si iterq; veniētes: nā πάλιν ē rursus: ἥκειν ē venire. bi prio hūanis hostis placabāt: postea q̄busdā sacris mitigati sūt: & eor imutata sacrificia. iō ergo placabilis ara. q̄a mitigata sūt eor numina. Liq̄facto t.p. diffidit. Plumbū em̄ iactū nimio rotatu ex æteris calore dissoluit. Statius: Et arsuras cœli p inania glādes. Porrectū extendit barena. itelligimus eū cecidisse trās murū. Dicēdo āt multa oñdit copis p̄ceritatē. Minorē germanā. q̄a maior nympha fuerat Iouis volūtate mutata. Digna atq; indigna relatu idigna. i. turpia & obscœna. Nouo regno. aut noui regii gñis

affinitate: aut q̄a etiā ipsi per regis filiā portio debebat̄ iperii. Ingētem sese damore ferebat. nō erat ingēs sed esse se clamitabat ingentem. Iterq. denuo iam tercio obsidentē: & iterq; non nisi de duobus dicimus.

DO Dicitur fortem manu fudisse numanum. Poeta quoniam impossibile videbatur pueri manibus cecidisse robustissimum virum non se facit auctorem.

CHRI. Placabilis ara palici. Vide Seruiū. sed Macrobius ait. Nullū apud latios duos palicos posuisse: sed a græcis Maronē babuisse. Symethus: siciliæ fluuius ē. Palicor fabulas prim? Aeschylus i tragœdia ætna posuit. Iuxta symethū Thalia nympha a Ioue cōpressa metu Junōis: vt sibi terra debisceret: optauit: sed vbi venit pariēdi tps terra reclusa ē: & duo ifantes de vtero Thaliæ p̄gressi emerserunt appellati que sūt palici ab emergēdo q̄si rursus nascētes: q̄m prius in terrā mersi ide reuersi sunt. nec lōge lacus duo breues: sed p̄fundi scaturigie aquar ebulliēte crateres ab icolis noiati: & noie dellos appellant: palicorūq; fratres existimāt & bēnē in cultu maxio p̄cipue circa exigēdū iuxta eos iusiurādū efficax numē itelligitur ergo iuxta eos iusiurādū exigit̄: & prius a suspecto fideiussore datur de dissoluendo Quod si ille fideliter iuraret: discedebat illesus. Sin cōtra i lacu vitā amittebat. Hæc res ita frater religionē cōmendabat: vt implacabiles crateres dicerēt̄. Sed palici etiā diuinationē habebāt. Nā cū Sicilia sterilis ānus arefecit diuino palicor rnso admoniti siculi heroi cuidā certū sacrificiū celebrauerūt & rediit vbertas. Qua gīa singuli omne genus frugū cōgesserūt in arā palicor: ex q̄ vbertate ara ipa piguis vocata est. De palicis et Callias i septio historiar meminit: & Anaxagoras in tercia historia. in libro. xi. Diodori legit̄. C. Nautio Rutilio. L: Minutia Carutiāo cōsulibus Ducetius siculor dux iuxta palicor tēplū vrbē cōdidit Palicas appellauit Templū in plāitie ædificatū ē porticibus & sūptib? ædificior cōspicuū: miraculis & vetusta religioe borrēdum iuxta sūt scaturigies aquar Crateras vocāt q sūt p̄fūdissimi igneas scitillas sæpe euomētes. Illud mirū q̄ aq̄ebulliētes nūq̄ se effūdūt: nunq̄ ēt subsistūt. In tēplo ē iusiurādi trutia: & q illic peierāt stati ceci efficiunt̄ Hic Syllius italicus. & q p̄sentes domitāt p iura palici. Illuc fugiētes sp tuti. erāt. Is primā a. oñdit neminē fœlicitate sua fretum superbire oportere.

Palici

Bis capti phryges & morti p̄tendere muros.
En qui nostra sibi bello connubia poscunt
Quis deus italiam: quæ vos dementia adegit
Non hic atride: nec fandi fictor vlixes
Durū a stirpe genus natos ad flumina primū
Deferimus: sæuoq; gelu duramus & vndis:
Venatu inuigilant pueri: siluasq; fatigant.
Flectere ludus equos: & spicula tēdere cornu
At patiens operum: paruoq; assueta iuuētus

SER. Bis capti phryges. Semel ab hercule: post a græcis. Morti p̄tēdere muros: emphasis ē morti em̄ p bello posuit. sic sup Læti discrimie paruo. Nostra conubia. aut q̄si Turni cognatus loquit̄: aut iuidiose retorquet: & vult cām oīm ee cōmunē. Nō hic atridæ. exaggeratio vituperatiois. nā nō tm̄ se troianis: sed et eor victoribus præfert. Fandi victor vlixes. aut fallax au logo dædalus. i. q dolum celat sermonis ornatu. Durum a stirpe genus. italicæ disciplinæ vita laudat̄ quā & Cato i originib? & Varro in gēte populi romāi commemorat. Gelu duramus & vndis. vndis gelidis & ē en

dyadis: vt Hamis auroq; trilicem Nam nemo quod plus est prius dicit. Si em̄ duo eēnt ante aquam diceret sic gelu. Venatu. p venatui: & curru pro curruí. Siluasq; fatigāt. ipsi fatigantur in siluis aut p feris siluas posuit: in quibus sunt ferae. Flectere ludus equos. alioq; labor nostrae puerítiae lud? ē. At patiēs operq; paruo q̄ assueta iuuētus hoc & i georgicis laudat. nā magnae virtutis ē & in nimio labore paruis eē cōtetū. Terrā domat. bñ bellico vsus ē verbo & ne a militari lege discederet: nō dixit terras: colim?: sed domam?. ac si diceret cū hostes desunt: terras ferro domamus. Iuuencū terga fatigamus hasta. agriculturam sine officio belli no gerim? ē āt κακοσυν θετον & ομοιότελευτόν. Senect? debilitat vires ani. bñ aī qa nō ē ausus corpis dicere. nec em̄ pōt fieri vt q̄uis robust? senex vires bēat prioris ætatis & suae cōparē adolescētiae: Nūc ergo licet dicat fortes ēt senes eē. bōa tñ vsus ē cōpatiōe: vt diceret nihil aioq; vigori derogare tēporis vetustatē. Vobis picta croco. vituperatio troiānū: in qua vtīt argumētis: quae i rethoricis cōmemorat: Cic. a gēte: ab habitu: a gestu. ab aio Fulgēti muri. purpura. Hāc aūt vitio & dedecori apud maiores fuisse cōstat. Iuuenal'. Peregrina ignotaq; nobis Ad scelus atq; nefas quaecunq; est purpura ducit. Desidiae cordi. vobis sunt. Choreis. seruauit hoc loco naturā syllabae. i. quā in sexto metri causa corripuit: vt Pars pedibus plaudunt choreas & carmina dicūt. Et tunicae manicas. tunicae vestrae habent manicas: q̄d etiā Varro vitupat dicens: Manicatis & talatibus tunicis. nā colobiis vtebant̄ antiqui. Et habent redimicula mitrae illud dicturus fuerat habetis in pileis redimicula: q̄d cōuertit in vitupationē maiorē dicēs religatas habetis mitras nā pilea virorq; sunt: mitrae fœminaeq;: q̄s calaticas dicunt. Mitra autē ppriē lydoq; fuit: vt mœnia mentum mitra quē habitum imitati sunt troiani. O veræ phrygiae. ipsos vituperat phrygas: sed nunc ad maiorē iniuriā phrygias nō phrygas dicit. Alta dindyma. mōtes matris deum. Biforē dat tibi cantum. bisonū iparem. & seruauit eis tibiarū suarū naturā. Tibiae aut serranae dicunt̄ quae sunt pares & æquales habent cauernas aut phrygiae quae impares sunt & inequales habent cauernas. Ergo biforem dissonū dissimilē: nō em̄ sunt pari modulatione cōpositae. Vt em̄ ait Varro tibia phrygia dextra vnū habet foramē: sinistra duo: quorum vnū acutū sonū habet: alteq; graue. Buxusq; vocat berecyntia. a monte berecynto. Dicit aūt bæc buxus & hoc buxū: vt Torno rasile buxū: vnde superfluo quidā arborē generis. F. volunt: cū hoc loco etiam de ligno fœmini habeamus exēplum. Et cedite ferro. aut ferrum relinquite: & est iteratio. Aut cedite ferro. i. cum viri non sitis: abscindite partē virorum. Iactantē. de suorum gloria. Dira canētem. ad iniuriam troianoq;. Ante iouē supplex per vota precatus. Atq; Apollinem debuit inuocare iaculaturus sagittas sed dicimus ideo iouem inuocatum: quia omne initium ioui debetur: vt ab ioue principium: musae: Vnde Ascanius nunc quid faciat cogitat: sed quid primum: inde inuocat iouem.

DO. Phryges. p cōuitio posuit. q. d. iō capti qa phryges. En. vituperantis demōstratio. Qui. s. mēdici & exules. Nra: q̄si melioq; & fortioq;. Bello cum sciāt in simili cā se victos. Nō bica. Inuictis fortiores iis q tñ vos vicerūt. Durae. forte. A stirpe. nō arte sed natura. Flectere ludus equos. nō em̄ inertib? ludis itēti sūt. Tarda. q̄ faciat boies tardos. Precatus. qa primordia erāt belli recte iouem precatus est.

CHRI. Non pudet obsidiōe. indiciū iertiae ac stultitiae ē arrogās iactatio. Quod nūc poeta in Numano oēdit. Ergo vt ē apud Teren. Preciū ob stultitiā tulit. En qui nostra. sūmopere indignandū q̄ imbecilles audeant lacessere viros fortissimos. Quis deus. Tam iratus vobis. Italiam. in qua perituri sitis

Dementia. est enim extremae dementiae vt imbecilles fortes petāt. Non bicat. nō vobis cum graecis nunc agendum est: qui minus q̄ nos bello possunt: & tamen vos superarunt. Durū a stirpe g. laudat ita los ab his quae sunt attributa personae: quae Cicero. xi. ponit & primo a genere. Natos ad. argumētū a victu: In quo est: Quaerit̄ in quo negocio aut quæstu ait artificio versent̄: & quo more viuāt: & quos habeāt præceptores. Versant̄ ergo in venatu in agricultura & in bello: educant̄ apud eoq; senes in rebus durissimis. Ludus. quasi cum voluptate faciāt quae aliis laborioſa vident̄. Aut rastro. erat em̄ maximo precio agricultura. Vnde teste Catōe magnifice laudatū ciuē romanū putabāt si illū bonum colonum appellassent. Laudat autem italos a tribus artificiis quae nullo vitio inquinata sint: & animum corpusq; corroborent: Nam disciplina militaris agraria ac venatoria: oēm desidiam pellunt: delitias nullas nouerunt: & animū simul ac corpus validum cōseruāt. Quod aūt dicit cōuectare p̄das & viuere rapto ad venationē accipiens bella nō ad crudelitatem retulit poeta. Vobis picta croco. Vituperatio a cōtrariis. exprobat mollitiem educationis &

Aut rastris terrā domat: aut q̄tit oppida bellō
Omne æuum ferro teritur: versaq; iuuencum
Terga fatigamus hasta: nec tarda senectus
Debilitat vires animi: mutatq; vigorem
Canitiē galea premimus: semperq; recentes
Conuectare iuuat prædas: & viuere rapto
Vobis picta crocos & fulgenti murice vestis.
Desidiae cordi iuuat indulgere choreis
Et tunicae manicas: & habēt redimicla mitrae
O vere phrygiae (neq; em̄ phryges) ite p alta
Dindyma: vbi assuetis biforē da tibia cātum:
Tympana vos buxusq; vocat berecytia mātris
Ideae. sinite arma viris: & cedite ferro.
Talia iactantem dictis: ac dira canentem
Nō tulit ascanius: neruoq; obuersus equino
Contendit telum: diuersaq; brachia ducens
Cōstitit ante ioue supplex per vota precatus.

educationis & habit⁹:& p venatu & agricultura & bello vitā desidiosā.ac voluptuosā & delitiis muliebribus deditā eē illis obiicit. Et tunicæ manicas.vituperatio ab habitu q tunicas qs expeditas habere oportebat illi manicis ipediret vt vix manib⁹ vti possent. Dindyma.puto būc montē vocatū eē a Dindyma q fuit vxor Meonis Phrygiæ & Lidiæ regis:ex quo illā natā eē dicūt. Addūt etiā:Meonē cū eam nutrire nolet in Cybelo mōte exposuisse ī quo a pardis illa nutrita sit.Deinde a muliere pastore inuenta educata ē:& Cybele appellata.q adulta forma modestia ac sapia vehemēter excelluit.Nā ex plurimis calamis fistulā prima cōposuit.Itē cymbala & tympana ad choreas inuenit & cōtra pecudū puerorūq mor bos remedia excogitauit.Ait Diodorus. Biforē.tibia phrygia in dextra vnū:in sinistra duo foramina habet.Huic deæ aut mulieres aut emasculati viri qui galli dicebant:sacrificabant. Dindyma Cybele Tibia

Iuppiter oīpotens audicibus annue cœptis.
Ipse tibi ad tua templa ferā solennia dona:
Et statuā ante aras aurata fronte iuuencū:
Candentē pariterq caput cū matre ferentem
Iā cornu petat:& pedibus q spargat harenā
Audiit & cœli genitor de parte serena
Intonuit læuum:sonat vna letifer arcus
Effugit horredū stridens elapsa sagitta:
Percq caput remuli venit:& caua tpa ferro
Traiicit:in verbis virtutē illud e superbis.
Bis capti phryges hæc rutulis mīsa remittunt
Hoc tantū ascanius.teucri clamore sequunt².
Læticiaq fremūt:aīosq ad sydera tollunt.
Aetherea cum forte plaga crinitus apollo
Desuper ausonias acies:vrbemq videbat
Nube sedens:atq bis victorem affat² iulum.
Macte noua virtute puer sic itur ad astra
Diis genite & geniture deos:iure oīa bella
Gente sub assaraci fato ventura residunt:
Nec te troia capit:simul hæc affatus ab alto
Aethere se mittit spirantes dimouet auras.
Ascaniumq petiit:forma tum vertit² oris
Antiquū in buten.hic dardanio anchisæ
Armiger ante fuit:fiduscq ad limina custos:
Tū comitē ascanio pater addidit:ibat apollo
Omnia longæuo similis: vocēq coloremq:
Et crines albos & sæua sonoribus arma.
Atq bis ardentem dictis affatur iulum
Sit satis æneide:telis impune numanum

SER. Iuppiter oīpotēs.hoc epitheton interdū ad numinis gloriā ponit: interdum ad cām dicētis. Nāq hoc loco dicēdo oīpotens oīndit eū etiā iis q p se min⁹ valēt pstare posse virtutē. Ferā solēnia.ferā de iuueco n dicim⁹ sed aducā.Intelligim⁹ ergo eū alia dona ferre pmisisse.Singul'em numinib⁹ certa sūt dona: q offerūt. Vnē Struerēq suis altaria donis.i. cōgruis. Et statuā añ aras.aptā se datur⁹ ostē dit victimā.Alibi:& ductus cornu stabit sacer hirc⁹ ad arā. Quotiēs em victima reluctabat: oīndebat se improbari.Luca.Discussa fugit ab ara Taur⁹.Iuuēcū aūt fm romanas cerimonias dixit Ioui em de tauro n īmolabat vt in tercio dixim⁹.nisi cū triūphi noie suo vl'tauro fiebat.qđ tn iō admissū ē:qa n tm ioui sz alīs diis q bello pfunt sacrificabat. Aurata fronte.Ita em victima ornari consueuerat. Candentē.i. cādidū.Iuue.Duci capitolia magnū Cretatūq bouē. Caput cū matre ferente.æqlē matri: nondū prīs.Iuue.Quē iā pudet vbera matris ducere q vexat nascēti robora cornu. De pte serena.vt nō causæ natural'sit sed augurii Intonuit leuū:psperū. Vt em etiā sup diximus. Quæ sinistra nobis vident intuētib⁹ cœlū:illic dextra sunt:nō q sinistra bona sint. sed q dextra cœli nobis sinistra sunt. Sonat vna lætifer arcus.simulatq augurium. Et fugit.melius effugit legit. Percq ca.re.ve.figmeta hec vulnerū nō sine rōe ponūt poetæ. Nā mō būc iō in capite dicit eē pcussum:qa eū supra vaniloquū & supbum introduxerat:qđ vitio capitis euenit.Hora.Attollēs vacuū plus nimio gl'ia vertice.Sic Home.Thersitē a tergo vulnerātū dicit μετάφρενά τε πλήξεν vsq ad pcordia:qa eū stultū induxerat.Itē de Achille dicit ποδάρκης δῖος Ἀχιλλεύς Virtutē i.illudo tibi dicim⁹:& insulto tibi.Nam illudo te figuratū ē:vt hoc loco.Itē insulto te.Sallu.Multos a pueritia bonos insultauerat. Hoc tātū ascanius.Et dixit & fecit. Animosq ad sydera tollunt.aut suos:aut Ascanii per fauorem.

Nube sedēs.Sicut solent numina.Iuno nec tu me aeria solā nunc sede videres digna indigna pati. Macte.Magis auctæ affectatæ gloriæ.Et ē sermo tractus a sacris.Quotiens em aut tbus aut vinū sup victimā fundebat:dicebāt mactus est taurus vino vel tbure.hoc est cumulata est hostia & magis aucta. Noua virtute.Aut magna:vt Pollio & ipse facit noua carmina.Aut re vera noua quantū ad bellū. Diis.genite. Propter Venerē. Geniture deos.pp̄ter Iulium Cæsarē & Augustū. Iure.Merito. Gente sub assaraci. Sub gente romana. Assaracus em pater est Capyos auus anchisæ. Fato ventura.Magna. Hæc em bella sunt grauia: quæ fatali rōne proueniunt:vt troiana & thebana. Nec te troia capit.Maioris meriti es cs ciuitas in q nūc es.Lucanus de Cæsare.Plus patria potuisse sua. Spirantes. Vitales quibus spiram⁹ & viuimus. Petit.Notandum petit sine insidiis dictum. Fiduscq ad limina custos.ædituus fuit: quod supra diximus

ingenti honore apud maiores fuit. illic em& epulabanť: & deos colebāt. Census etiā ois illic fuabať qđ & Plautꝰ docet i Asinaria: in q̄ inducit Saureā seruū atriēsem i tota familia plurimū posse. Seua sonoribus arma strepitu terribilia. Ardentē. desiderio dimicādi. Vñ aios ad sydera tollunt. melioꝰ ascanii intelligimus. sic Sta. de Mopsopeto. Et laudibus iplet honestis. Aeneide. patronymicon hoc nō venit ab eo qđ est hic æneas nā hic æneades & o æneade faceret sed ab eo qđ est æneus: vt theseus theside.

DO. Leuum. Quod prosperū est. qđ prestantibus leuum est idē accipientibus est dextrū. In bueꝰ nā ætate & longa exercitatione dignus erat cuius consilium multi facerent.

CHRI. Nō tulit. Neq̄ em̄ pt animꝰ generosus ea q̄ i patrie suæq̄ gētis dicūť æq̄ aio ferre. Ergo iusta indignatōe motꝰ: optimū eųētū sortitꝰ e optimoq̄ ausp̄icio rē bellicā ichoauit. Iuppiter. optie istitutus adolescēs cūcta i diuio reponit auxilio: Audacibꝰ. qa sup̄ meā ætatē sunt. Caua tpa. diuino em̄ fauore factū ē vt eā ptē vulnerareť q̄ facile vita eripi posset. In verbis. v. i. s. refert hæc cōtra supbiā bostis: & tm nō excedit modū i iurgio vt ille fecerat. Victorē affaťp miraculo dictū ē i tenera ætate. Et simul vaticinii deus illū eiusq̄ posteros oia victuros Macte noua. mactare magis augere ē vt iā diximꝰ. Quapropť cū adolescētē laudamꝰ de ea re q̄ sup̄ illoꝝ ætatē ē iure dicimꝰ Macte puer. i. magis aucte virtute q̄ p ætatē liceat. Qđ vero fingat Apollinē laudasse Ascaniū: nō ē ab re si deꝰ cui dať palma i sagittādo i eo de artificio puerū laudat. Illa em̄ vera laus ē q̄ venit ab eo q i ea re valet q̄ laudať. Hic Hector neuianꝰ a viro laudato laudari cupit. Recte deide cōuertit i butē: q deꝰ p̄ditus ē sapia: vt oñdať nō sine sapia Butē illū a filio amouisse. Absente em̄ ænea nihil tale tētandū a puero erat.

Mactus

SER. Primā hāc tibi magnꝰ apollo. Dicē do hāc pollicet & aliā. Cōcedere āt ei se dixit ideo. qa sagittaꝝ deꝰ ē. & licet eū iuppiter iuuerit. Apollo tn sibi suū officiū vindicat: qđ dicit se cōcessisse: qa nō phibuit. ea em̄ q̄ ab aliis numinibꝰ poscimꝰ: tūc ipleť: si nō aduersent numina. quoꝝ ppria sūt q̄ poscimꝰ Vñ & in q̄rto Juno ait. Adero & tua si mihi certa voluntas. Hoc ē qđ in me ē. Iungā eos. restat vt & tuū ipleri velis officiū. Paribꝰ nō inuidet armis. pati gloriæ. Nā vt apollo puer occiso Phitōe vltus ē vt matris iniuriā: sic Ascaniꝰ occiso Numano troianoꝝ castra iniuriasq̄ defendit. Paribus ergo armis. i. similibꝰ: nō peritia: sed genere victoriæ. Cætera. deinceps: & aduerbium Orsus. mō locutꝰ: alias cœpit: qđ magis ē p priū: vt Sic venꝰ. & veneris cōtra sic filiꝰ orsus Medio sermone. ideo medio quia nō rndit Ascanius. Fuga. absessu. Pharetrāq̄ fuga sensere sonantē. qa dixit sup̄. Et sæua sonoribꝰ arma. Dictis. pp auditā orōnem. Numine. ppter agnitū deū. Intendūt acres arcus: pro ipsi acres. Vt em̄ & i prio diximꝰ. Arcū vnusquisq̄ habet p viribꝰ suis. Amētaq̄ torquēt p tela amētis torquēt. nā amentū ē lorū: quo media religať & iaciť basta. Flictu. pro afflictu. i. ictu: nā detraxit more suo præpositionē. Pluuialibus hædis super tauri cornua est signum cui auriga nomē est. Hūc tauro vna data stella coniungit. Retinet aūt auriga stellas duas in manu q̄ hædi vocanť: quoꝝ & ortus & occasus & tēpestates ḡuissimas facit oriñē autem cum scorpio mense octobri. Iuppiter aer. Horatius Manet sub ioue frigido venator Mōtibꝰ æquos. ideo vel eiꝰ arboribꝰ exequādos. Ducis imperio cōmissa. aut q̄ eius commissa fuerat iperio abeūtis Aeneæ aut qđ melius est quæ Aeneæ imperio fuerat commissa Pandaro & Bitiæ: ne contrariū sit quod dixit Rectores iuuenū & rerū dedit eē magistros.

Ducis imperio cōmissa. scimꝰ q Mnestheo & aliis ducibus imperat Aeneas ad petenda p̄sidia cōtra auxilia ne portas aperiret: vt Castro

Oppetiisse tuis: primā hāc tibi magnꝰ apollo
Concedit laudē: & paribus nō inuidet armis
Cætera parce puer bello: sic orsus apollo
Mortalis medio aspectus sermone reliquit:
Et ꝓcul in tenuē ex oculis euanuit auram
Agnouere deū proceres diuinaq̄ tela
Dardanidæ: pharetrāq̄ fuga sensere sonantē.
Ergo auidū pugnæ dictis ac numine phœbi
Ascaniū p̄hibent: ipsi in certamina rursus
Succedunt: aiasq̄ in aperta picula mittunt
It clamor totis per ꝓpugnacula muris.
Intendūt aeres arcus: armentaq̄ torquent
Sternit̄ omne solū talis: tum scuta cauæq̄
Dant sonitū galeæ flictu: pugna aspera surgit
Quātus ab occasu veniēs pluuialibus hædis
Verberat iber humū: quā mlta grādine nimbi
Invada p̄cipitāt: cū iuppiter horridus austris
Torq̄t aq̄sā byemē: & cœlo caua nubila rūpit
Pandarus & bitias ideo alcanore creti
Quos iouis eduxit luco siluestris hiera
Abietibus iuuenes p̄ris: & mōtibus æquos
Portā q̄ ducis imperio cōmissa reclusdunt
Fretí armis: vltroq̄ inuitāt mœnibus hostē:
Ipsi intus dextra ac læua ꝓ turribus astant
Armati ferro & cristis capita alta coruscí
Quales aeriæ liquētia flumina circum
Siue padi ripis athesim se vt ꝓpter amœnū
Cōsurgunt gemine quercus: intonsaq̄ cœlo
Attollunt capita. & sublimi vertice nutant.
Irrūpunt aditus rutuli vt videre patentes

Modo &

modo & tuta seruarẽt aggere mũros. Itẽ legimus Mnesthea & Serestũ ductores fuisse & reg̃ magistros nõ pandarũ & Bitiã. Vnde apparet q̃ hũc locũ male intellexit Donatus dicẽs cõmissam portã. i. creditã pandaro & Bitiæ q̃ duces nõ erãt. Cornutus vero melius sensit dicẽs: Portã: q̃ ducis impio cõmissa fuerat: hoc ẽ clausa: eã aperuerũt. Cõmissura em̃ dr̃ tabularũ cõiunctio: sicut Cice. in fundaniana meminit. Ergo melius ẽ vt cõmissã clausam dicam⁹: q̃s creditã Pãdaro &: bitiæ. Pro turrib⁹. aut vice turriũ: aut pro defensione. Armati fer. aut bene iustructi armis: aut vt Asp dicit: Ferrea corda habẽtes. i. dura & cruento comitãtes: vt Enniũ sit secutus: q ait succinti corda machæris. Liquetia flumia: iuxta Padũ & Athesim Venetiæ flumina etiã ẽ fluuius Liquetius: quẽ nũc cõmemorat ergo liquetia ꝓpriũ ẽ nomẽ: nõ epitheton: ne incipiam⁹a generalitate ad spẽm reuerti: qd̃ vicios̃um ẽ: vt si dicas circa flumina nascunt̃ arbores. & sic iferas circa Tyberim vel Anienẽ: sufficit dixisse circa flumina generaliter. Vñ apparet quia liquetia legendũ ẽ nõ liquetia. Intonsaq̃ cœlo attollũtq̃ capita hoc ad sup̃ dictas cristas refert̃. Geminæ q̃rcus. nõ quia duæ tm̃ nascunt̃. sed istor̃ similitudinẽ aspexit. i. qñ similes eleuant̃ quercus.

DO. Aeneide. Ab eo quod est in nominatiuo casu æneida. appollo mortalis id est constitutus sub hominis forma. Pro turribus. Vice turrium.

CHRI. Sit satis. Cũ admiratõe dictũ. q. d. qd̃ maximũ ẽ & cũ põdere legẽdũ: Humanũ q̃si tm̃ virũ: Tuis: q̃si tã puerilib⁹: ergo satis oportet eẽ ab adolescẽte tyrone fortissimũ virũ cæsum. Magn⁹. nã qd maius q̃rendũ ẽ: si magn⁹ deus te sibi æq̃ri patit̃. neq̃ accõmodatiore orõne poterat cupidissimis laudis adolescẽs a victoria remoueri: q̃s eũ admonere: & rẽ magnã fecisse: & ne nimis efferet̃ id bñficio dei assecutũ eẽ. In apta p. i. maifesta. Nec tñ temeritas erat: sed vera fortitudo: qa vnicũ illud remediũ erat pidi tanti pñiæ. Pluuialib⁹ bedis. De bis syderib⁹ dictũ ẽ i georgicis: Aptissimaq̃ cõparatio ẽ: & quæ rẽ ante oculos ponat. Portãq̃ ducis. Nõ multũ dissimil' locus ẽ illi qui ẽ apud Homerũ vbi græci polipœtes & leonteus stãt imobiles ꝓ portis Asim venientẽq̃ expectãtes q̃uis isti vltro aperiãt portas. Nec minus placet hic Maro q̃s illic Homer⁹. Oñdit ãt i hoc loco robur sine prudẽtia parũ valere. Oñdit etiã semp sapientiori obtẽperãdũ eẽ. Recte em̃ ꝓceperat ne portæ absentæ se aperirent̃. At Pandarus & Butias dum freti suis viribus sapientis consiliũ negligunt seipsos pdiderunt: & summã reip. in piculum adduxerunt.

SER. Pulcher eqcolus armis. pulcher vestib⁹ sicut pulcher armis. hoc est p arma qd̃ erat armor̃ re tulit ad psoñ. Præceptis ai. figurate gtio iũxit. nã dicim⁹ pceps furore. Agminib⁹ t. deest ab & significat eos prio fugatos eẽ mox occisos. Aut certe alios fugatos aliquos iterẽptos. Ais discordib⁹. Hostilib⁹. s. troianor̃: qa a rutil' discordabãt Fratresq̃. s. quos sup̃ dixi portã tenere. Se prim⁹ agebat. Se agebat: hoc est icedebat: vt sese paliurus agebat. Tract⁹ aũt ẽ fmo a rõne physica. nã agit̃ corpus ai iudicio: vt Ter. Quo te agis. Sarpedonis alti. i. nobilis. Itala cornus. Telũ de itala cornu factum. Stomacho. fmo græcus ẽ.

Specus vulneris. Poetica exaggeratio.

Erimãta manu. i. gladio comin⁹ ferit nã illi de qbus supius dixit nõ manu occisi sũt sed misso iaculo. Ergo ad differẽtiã teli iacti accipe manu. i. gladio. Ardentẽ oculis aisq̃ frementẽ. & gestu corpis & mentẽ cõmotũ. Vitã dedisset. ꝓ reddidisset. Phalarica venit. de hoc telo legit̃ quia ẽ ingẽs torno factũ hñs ferrũ cubitale & rotũditatẽ de plũbo i modũ sphæræ i ipsa summitate. dr̃ etiã ignẽ hẽ affixũ hoc aũt telo pugnat̃ de turrib⁹ q̃s phalas dici manifestũ ẽ. Iuue. Cõsulit ante phalas delphinorũq̃ colũnas. ergo a phalis dicta ẽ phalarica: sicut a muro muralis. Sane phalaricã Luca. dixit neruis mitti tortilib⁹ & quadã machina: vt Vibrata phalarica neruis obruat. Virgi. vero ait Turnũ manu iaculari potuisses vñ apparet aut a Luca. ad auxesim illius qui occidẽdus fuerat: eẽ dictũ: Aut a Virgi. ad laudem Turni qui talẽ hastã manu iaculat⁹ est.

Fulmis acta mõ. Amat tela cũ ipetu venientia fulminibus cõparare. Taurea terga. Vsurpauit ꝓ taurina. Alibi Taurinis follibus: Vñ sicut & Pluuiæ dicit deriuationes firmas nõ hñt regulas sed exeũt ꝓut aucto

Continuo quercens & pulcher eqcolus armis.
Et ꝓceps animi tinarus: & mauortius hæmon
Agminibus totis aut versi terga dedere:
Aut ipso portæ posuere in limine vitam.
Tũ magis increscunt animis discordibus iræ:
Et iam collecti troes glomerantur eodem.
Et conferre manũ & ꝓcurrere longius audent.
Ductori turno diuersa in parte furenti
Turbantiq̃ viros perfert̃ nuncius hostem
Feruere cæda noua: & portas ꝓbere patentes.
Deserit inceptum: atq̃ immani concitus ira
Dardaniã ruit ad portã: fratresq̃ superbos:
Et primũ anthiphatẽ: is em̃ sese primus agebat
Thebana de matre nothũ sarpodonis alti
Coniecto sternit iaculo: volat itala cornus
Aera per tenuẽ: stomachoq̃ infixa sub altum
Pectus abit: reddit specus atri vulneris vndam
Spumantẽ: & fixo ferrũ in pulmone tepescit
Tũ meropẽ: atq̃ erimãta mãu tũ sternit aphidnũ
Tum bitiã ardentẽ oculis: animisq̃ frementem
Non iaculo: neq̃ em̃ iaculo vitã ille dedisset
Sed magnum stridens cõtorta phalarica venit
Fluminis atq̃ modo. quã nec duo taurea terga
Nec duplici squama lorica fidelis & auro

ribus placet. Bene aũt p trãsitũ ei⁹ arma descri
psit. Duplici squama & auro. i. duplicibus
squamis aureis. Squamæ aũt loricæ⁊ cathenæ
in modũ squamæ coposite sunt. Sane squama
& splendorẽ significat: si a piscib⁹ veniat: & sor
des si a squallore. sed i Virgilio vbiq; splẽdorẽ
significat. Et clypeũ sup itonat inges. aut ipe
inges sup clypeũ itonat: aut inges clypeũ sup
eũ tonat. nã lectũ ẽ etiã hoc clypeũ vt phat Ca
per: qđ magis debem⁹ accipe nã Homerũ imi
tat⁹ ẽ. q ait: α ρ α βη σε δε τε υ χεε ω α υ τω
Euboico baiarũ littore bene baiarum addidit
nec euboeã insulã intelligerem⁹: vñ chalciden
ses venert qui cõdiderũt Cumas q̃ sunt baiis
vicinæ. Prona tbrait. ita em̃ exædificat. Pro
chyta alta tremit. at quæ hec insula plana ẽ sed
epitheton de pterito traxit: Nã vt dicit Pli. in
naturali bistoria. Inarimes mons fuit: q terræ
motu diffusus alterã insulam fecit: quæ pchy
ta ab effusione dicta est. Fundere est em̃ ἐκχυεῖν. Prochyta. vero alta quondam. s. Durumq; cubile,
mortiferũ ad pœnã statutũ: Stimulos acres. Seuiendi. s. nã sunt timoris & libidinis stimuli. Notanda
quoq; œconomia: quæ id egit vt verisimile sit Turnũ victorem euasisse de castris.

DONATVS. Nibil inuenies quod scribi conducat.

CHRI. Ductori t. Quasi dicat nõ illa ausi fuissent troiani pñte Turno. Feruere. Nimis icalescere
& q̃si suos supare. Patẽtes. Qđ nimiã fiduciã: & q̃si sui cõtẽptũ significat. Deserit icœptũ. Quod nõ fe
cisset nisi cõmot⁹ magna ira cũ fortis viri sit ab icœpto nõ desistere: nisi necessaria cã intercedẽte. Altum
pectus. pfundũ vbi epar ẽ sanguinis sedes. Vñ vndã spumãtẽ vt oñderet copiam sanguinis i pulmone.
Tũ meropẽ atq; erymãta. Celeritate orõnis exprimit Turni in cæde celeritatẽ. Taurica terga. s. scuti,
Phalarica Phalarica. ait Amian⁹ appellata ẽ a Phalari tyrãno vel qđ phalas. i. turres ictu diruat. Est aũt hastile mis
sile: & teres pterq; ad extremũ vbi pminet ferrũ tripedale stupa circũdatũ: pice & sulpbure circũlitũ addi
to aliq̃n bitumine & oleo. Nõ emittit̃ nisi cõcepta flãma: vt cũ p aerẽ defert̃ fulmẽ videat̃: lædit ictu &
igni. Saxea pila cadit. magnũ saxũ. Trabit r. nã cũ petat fundũ trabit secũ ruentes aq̃s. Prona. i p. t. il.
Prochyta re. Ita em̃ infigit̃ vadis penit⁹. i. valde interne: vt recũbat: q̃si firmã sedẽ capiat. Mars ar. ad excusationẽ
troianor⁊ qđ a deo nõ ab boibus fugati sint. Prochyta. Insula ẽ ante Misenũ pmõtoriũ nõ pcul Cumis:
auulsa olim ab Inarime insula. q̃ a statione nauiũ æneæ Aenearia ẽ dicta. Strabo Pytbecussam noiat: a do
liis q̃ græci pythea vocãt. Eamq; chalcidẽses babitasse refert: & primo seditione: deinde quia flãmas vo
meret: deseruerunt. Quæ res fabulã dedit sub ea sepultum esse Typbeum.

SER. Vndiq; coueniũt. Illi sine dubio qbus mars iniecit audaciã: inuẽta opportunitate irrupeit ca
stra troiana. Duro in cer. sine spe euadendi.

Ast alios s. i. Sta. par opi iactura lucro. Nam
boste recepto Excludere suos. Vltro. insuper
Demẽs. boc ex affectõe sua dixit poeta alibi
Sed dũ forte caua dũ psonat æquora concha
Demẽs: & cãtu vocat i certamina diuos Do
talis r. a. Tibi data p dotẽ: & bñ amatæ: q̃ sola
illum generũ eẽ cupiebat. Notã dũ sane. qa id
agit vt oñdat se nõ p iprudentiã Turnũ inclu
sisse: sed illũ p temeritatẽ sibi minime pfutura
castra penetrasse. Olli subridẽs. Magnã cõfi
dentiã virtutis oñdit. Priamon. a: ppter illã
Sibyllæ. Ali⁹ latio iã part⁹ Achilles. & dictũ ẽ
vt illud De generẽq; neoptolemũ narrare me
mẽto Rudẽ n. nõ leuẽ nec pulchrã sed fortẽ.
Cortice c. Viridi. nã hastæ plerũq; torrentur
Vulnus s. i. d. v. Pleriq; sed nõ idonei cõmen
tatores dicũt boc loco occisum Turuũ: sed cã
œconomiæ gloriã a poeta Beneæ cẽ seruatam
qđ falsum est. Nã si veritatẽ bistoriæ requiras
primo plio interẽptus Latin⁹ ẽ inde vbi Tur
nus æneã vidit superiorẽ Mezentii iplorauit
auxiliũ. Secdo plio Turnus occisus ẽ & nibilo
minus æneas postea nõ cõparuit: Tercio plio
Mezentiũ occidit Ascani⁹. Hoc Liuius dicit:

Sustinuit. collapsa ruunt immania membra
Dat tellus gemitũ: & clypeũ sup itonat inges
Qualis in euboico baiarũ littore quondã
Saxea pila cadit: magnis quã molibus ante
Constructã iaciunt ponto. sic illa ruinam
Prona trabit: penitusq; vadis illisa recumbit.
Miscent se maria: & nigræ attollunt̃ barenæ
Tũ sonitu ꝓchyta alta tremit: durũq; cubile
Inarime iouis imperiis imposta typhœo:
Hic animũ mars armipotens viresq; latinis
Addidit: & stimulos acres sub pectore vertit
Immisitq; fugã teucris: atrumq; timor est.

Vndiq; cõueniunt: qm̃ data copia pugnæ
Bellatorq; animo deus incidit.
Pãdarus vt fuso germanũ corpore cernit:
Et quo sit fortuna loco: qui casus agat res:
Portã vi multa cõuersam cardine torquet
Obnixus latis humeris: multosq; suo⁊
Mœnibus exclusos duro i certamine linquit
Ast alios secũ includit: recipitq; ruentes.
Demens qui rutulũ i medio nõ agminæ regẽ
Viderit irrũpentẽ. vltroq; incluserit vrbi:
Immanẽ ueluti pecora inter inertia tigrim
Cõtinuo noua lux oculis effulsit: & arma
Horrendum sonuere: tremũt in vertice cristæ
Sanguineæ: clypeoq; micãtia fulmina mittit.
Agnoscunt faciẽ inuisam atq; ĩmania mẽbra
Turbati subito æneadæ: tũ pandarus ingens
Emicat: &

Emicat:& mortis fraternæ feruidus ira
Effatur:non hæc dotalis regia amatæ.
Nec muris cohibet pfiis media ardea turnũ.
Castra inimica vides:nulla hinc exire ptãs.
Olli subridens sedato pectore turnus.
Incipe si q̃ animo virtus:& confere dextram.
Hic etiã inuentũ priamo narrabis achillem.
Dixerat ille rudẽ nodis & cortice crudo
Intorquet summis adnixus viribus hastam.
Excepere auræ:vulnus saturnia iuno
Detorsit veniẽs:portæq; infingit hasta
At nõ hoc telum mea q̃d vi dextera versat
Effugies:neq; em̃ is telis nec vulneris auctor.
Sic ait:& sublatũ alte cõsurgit in ensem
Et mediã ferro gemina inter tpa frontem
Diuidit:impubesq; immani vulnere malas.
Fit sonus ingenti cõcussa est pondere tellus
Callapsos artus atq; arma cruenta cerebro.
Sternit humi moriẽs:atq; illi in ptibus æquis
Huc caput:atq; illuc bũero ex vtroq; pepẽdit
Diffugiunt versi trepida formidine troes.
Et si cõtinuo victorem ea cura subisset
Rũpere claustra mãu:socioscq; immittere portis
Vltimus ille dies bello:gentiq; fuisset.
Sed furor ardentem cedisq; insana cupido
Egit in aduersos.
Principio phalarim:& succiso poplite gygen

Excipit:hinc raptas fugiẽtibus igerit hastas
In tergum.iuno vires:animũq; ministrat.
Addit hali comitẽ:& cõfixũ phegea parma.
Ignaros deinde in muris martẽq; cientes
Alchãdrũq;:haliũq;:nœmonaq;: prytaniq;:
Lyncea tendentẽ cõtra socioscq; vocantem
Vibranti gladio connixus ab aggere dexter
Occupat:huic vno deiectũ cominus ictu
Cũ galea longe iacuit caput:inde feraz
Vastatorem amicũ:quo nõ fœlicior alter
Vngere tela manu:ferrumq; armare veneno:
Et clyciũ æolidem:& amicũ cretea musis
Cretea musarũ comitẽ:cui carmina semper

& Cato in originib⁹. Telũ. hoc loco telum gladiũ dixit a longitudine. vñ & mustella dicitur q̃si mus longus. Telũ posuisse p gladio illud significat: q̃d infert paulo post. Cõsurgit in ensem. Is teli. talis: par: similis. Alte cõsurgit in ensem. gan⁹ feriendi gallicanũ Sallu. Regressi ad faciliores ict⁹ loco cedebãt. Bello gentiq; fuisset. Duo dicit & bellũ finiri potuit oibus interẽptis: & gens penitus fuisset extincta occiso Ascanio a quo romani ducũt originẽ. Ideo bello genitiq; dixit: qui plerũq; finit gente supstite: vt in bello troiano contigit. Cædisq; insana cupido. Excusat Turnũ cur nõ a porta fugatis troianis penit⁹ deiecta sint castra. Principio. Intra castra p⁹ troianorũ fugã. Succisopoplite gygen Excipit. Ordo est. Excipit & succidit poplitẽ: nã ante fuit vt circũueniret isidiis. Poples ãt po correpta ẽ: sicut i Sereno legit: sed p ducit positione.

DO. Neq; bis versibus quicq; q̃d nõ etiã mediocri ingenio pateat ponit Donatus.

CHRI. Immanẽ. optima cõparatio ad robur ad velocitatẽ & ad crudelitatẽ. Sanguinea vel excæde sanguinea: vel q; ex horrore timẽtibus troianis ita viderent. Fulmina. nã radii ex scuto eũ errorẽ incutiebãt vt fulmina apparerent: Mire em̃ visus atq; auditus ex subita aliq̃ atq; horrẽda re decipiunt: vt & ea q̃ nõ sunt eẽ videant & q̃ sunt longa appareãt maiora. Tũ pandarus. Reliq vehemẽti formidine correpti erãt. Pandarus aũt mole sua ac viri⁹ gyganteis fretus temerarie audebat: q̃d oratio sua indicat q̃ temerarii potius q̃ fortis est. Olli subridẽs. magna animi pstãtia: q; in tãto piculo nihil cõmoueat. Vuln⁹ saturnia iuno. facit rẽ credibilẽ. nã sine diuino auxilio hõ hæc pstare nõ potuisset. Et si cõtinuo plerũq; em̃ euenit vt victores victoria vti nesciant nã q; paulo ante nullo timore turbatus. crat nũc furore pcitus ita cædi intẽtus fuerat: vt rẽ salutẽ penit⁹ oblitus sit. Oñdit etiã plurimũ posse i rebus bellicis fortunã. Qñ quidẽ etiã maximi duces errores maximos cõmittãt. vt de Cæsare Alexandro Hãnibale q; ac de plerisq; aliis legim⁹ Furor quo etiã sapiẽtibus oĩs prudẽtia ãmouet.

SER. Hinc. Nec loci ẽ: nec tpis: sed ordinis. i. deinde. Raptas aũt de hostilib⁹ cadaueribus nã q̃d dicit Donat⁹ de armigero ñ pcedit nec enim lectum est. Juno vires animumq; ministrat: ne sit incongruum vnum tot occidisse Junonis dat auxilium Horatius in arte poetica. Nec deus intersit nisi dignus vindice nodus: Inciderit. Alchandrumq; haliũq; nœmonaq; prytanimq;. Homeri versus tantum cõiunctione mutata. Vnde apparet nõ ad bystoriam: sed ad ornatũ poematis hæc nomina ptinere. Tendentẽ contra. In se facientẽ impetum. Cum galea longe iacuit caput. Ad exprimendã celeritatẽ præterito vsus est tempore. Potuisse autẽ caput cum galea longe iaci præmissa loci altitudo significat ergo eum cominus pcussum intelligim⁹: sed tantã vim ict⁹ fuisse: vt lõge caput excuteret. Fœlicius

Peritus: nã in vngẽdis telis nõ ẽ fœlicitas sed
ptia. Sane nec vngo nec vngẽtũ ũ recipit ex-
cepto vno noie vt vngẽ. Vñ ẽ Et pingues vn
guine cæras Ferrũq; a.v. speciose dictũ arma
bat ferrũ quo nos armare cõsueuim⁹ Amicũ
c.m. Poetã lyricũ: & tale est scema p repetionẽ
vt sequit pulcerrim⁹ astur Astur equo fidens
Numerosq; i.n. Rhythmos facere intẽtione
neruoꝝ. nã nũeri sunt rhythmi: vt nũeros me-
mini si verba tenerem. Hoc g̃ dicit fm cordas
verba cõponebat, Audita c.s. seruat τοῦ πρ
πόυ. i. decoꝝ ne pntibus ducib⁹ tot strages fe
cisse videat Q d̃ d.f. Aut vacat deinde vt tan
dẽ gentiũ locoꝝ, Aut itelligim⁹ mente eũ tra-
ctasse: qd̃ de cãpis milites solẽt ad castra cõfu-
gere: & sic dixisse: quo deide. s. qd̃ castris quo
fugietis vlterius: & hoc ẽ meli⁹: vñ & sequit,
Quos alios muros & sic dictũ ẽ p⁹ cogitatio-
nẽ quo deinde sicut Terẽ. Quid igitur faciã.
Vn⁹b: ac si diceres mortal'. & bona attenua-
tio cũ sup̃ dixit Rutulũ i medio ñ agmie regẽ.
Infœlicis p. Troiæ i q̃ nũc sunt. Veteꝝ q̃ d.
penates significat: quo semp coluere troiani.
Miseretq; p. Sic Pallas nũc præce nũc dictis
virtutẽ accẽdit amaris. Ceu s.t.l. Sẽsus hic ẽ.
Haud aliter Turn⁹ retrocedẽs petebat fluuiũ
ac solet leo pssus multitudine nec tergа p̃bere
ppter irã vel pudorẽ: nec posse licet cupiat in
venãtes ipetũ facere. Nec c.v.a.s.iu. Atq fa-
uẽte numie dbuit etiã cõtra mltitudinẽ posse
sed de hoc iuppiter vetuit. Haud.m.i.f. meli⁹
q̃ Home. hunc locũ execut⁹ ẽ. Saluo em̃ sensu
vitiauit & fabulosa & vilia. nã ille ipas mimas
exeqẽ. Ergo. qa numinis ẽ desertus auxilio.
Telis obruit. Luca. eundẽ sensũ p declinatõ
nẽ teloꝝ: nimbo pitura & põdere ferri. Vm-
bo. i. scutũ. nã & a parte totũ significat. Vmbo
n. media clypei ps eminẽs ẽ. Et piceũ: nec re-
spirare ptãs Flumen agit. ordo ẽ. Sudor piceũ
flumẽ agit. hoc ẽ sordidũ: qa sine respiratione
pugnabat Tũ de. postq; se aliter euadere pos-
se nõ vidit. Oĩbus armis. Cum oĩb⁹ armis: cũ
min⁹ẽ. Ille s.c.g.fl. Hysterologia ẽ: cũ ille eum
excepit. Nõ em̃ pcedit cũ suo gurgite q̃si pos-
set fieri vt eũ sine suis fluẽtis excipet. Sane q̃st
multi cũ Thybris æneæ faueat: cur liberauerit
Turnũ. Sed soluit ista rõe: Nã ob hoc Turnũ
cẽ liberatũ: vt maior æneæ gloria reseruet.

DO. Semp equos. Laus hois q̃ tantã
musicã nõ ad turpes act⁹: sed ad res egregias
adhiberet. Miseret. ptinet ad eos. Pudet.
ptinet ad æneã. Talib⁹ accensi. oñdit quan-
tum cõmoda ortamenta valeant.

CHRI. Hinc raptas f.m.a. sensus ẽ q̃d vn-
dicq; hastas rapiebat: aut eas q̃s hostes manu
gerebãt: aut eas q̃ iam cõtortæ iacebãt: & illas
acceruatim contorquebat. In tergũ. Nam
oẽs in fugã cõuersi erant. Iuno viros. Nõ ab-
sone fictũ q̃ Iuno incitaret: Iuppiter reprime-
ret. nã huiuscemodi viros regnandi cupiditas
in manifesta pericula ipellat quæ iuno ẽ: Aeq-
tas autẽ atq; iustitia q̃ a Ioue ẽ: vim iniuriasq;

Et cytharæ cordi numerosq; intẽdere neruis
Semp equos atq; arma virũ: pugsq; canebat
Tandem ducturos audita cæde suoꝝ
Cõueniunt teucri mnestheus acerq; serestus
Palantesq; vident socios: hostẽq; receptum:
Et mnesthe⁹ quo deide fugã: quo tẽditis inqt
Quos alios muros: q̃ iã vltra mœnia habetis
Vnus hõ & vestris o ciues vndiq; septus
Aggeribus tantas strages impune per vrbẽ
Ediderit iuuenũ primos tot miserit orco.
Non infœlicis patriæ: veterumq; deoꝝ
Et magni æneæ segnes miseretq; pudetq;
Talibus accensi firmantẽ: & agmine denso
Cõsistunt: turnus paulatim excedere pugna:
Et fluuiũ petere: ac partẽ quæ cingitẽ amni
Acrius hoc teucri clamore incũbere magno
Et glomerare manũ: ceu sæuũ turba leonem
Cum telis premit infensis: at teritus ille
Asper acerba tuens retro redit: & neq; terga
Ira dare aut virtus patitẽ: nec tendere contra
Ille quidẽ hoc cupiens potis ẽ: p tela viroſq;
Haud aliter retro dubius vestigia turnus
Improperata refert. & meus exæstuat ira.
Quin etiã bis tũ medios inuaserat hostes
Bis cõuersa fuga p muros agmina vertit.
Sed manus e castris ꝓpere coit oĩs in vnum:
Nec contra vires audet saturnia iuno
Sufficere: aereã cœlo nã iuppiter irim
Demisit germanæ haud mollia iussa ferentẽ.
Ni turnus cedat teucroꝝ mœnibus altis.
Ergo nec clypeo iuuenis subsistere tantũ
Nec dextra valet: iniectis sic vndiq; telis
Obruitẽ: strepit assiduo caua tẽpora circum
Tinnitu galea: & saxi solida æra fatiscunt.
Discussæq; iubæ capiti nec sufficit vmbo
Ictibus: ingeminãt hastis: & troes: & ipse
Fulmine⁹ mnestheus: tũ toto corpore sudor
Liquitẽ: & piceũ: nec respirare potestas
Flumen agit: fessos q̃tit æger anhelitus artus
Tũ demũ præceps saltu sese oĩbus armis
In fluuiũ dedit ille suo cũ gurgite flauo
Accepit venientẽ: ac mollibus extulit vndis
Et lætum socios abluta cæde remisit.

Probibet

ꝓbibet. Ferrūq armare veneno Duplex trāslatio. & qđ dicat armare ferrū: & armare veneno Amicū cretea m. Poeta morte poetæ n iuria cōmiseratiōe excitat. Fuit āt Crete⁹ poeta lyric⁹: ad cui⁹ nomē poeta nūc alludit. Cretea m. Hēt leporē huiuscemodi iteratio ac efficacia ī laudē h⁹ poete. Ac maxie mouet cōmiseratiōe sicī scdo Ad cœlū tendēs ardētia lumia fruſtra. Lumina. Nā teneras arcebat vincula palmas. Itē Timidis supuenit ægle. Aegle naiadū pulcherria. Numeros in.n.id ē q intēdēdo. i. extēsione q̄dā modulādo neruos numeros. i. rhythmos canebat. Numeros em̄ latini rhythmos dixere: vt Numeros memini si verba tenerē. Tandē. manifestū eē demonstrat turbā militū q̄uis robustā sine imperatoris ductu atq exhortatōe pare ꝓficere. Neq robur sine cōsilio multū valere. Qđ deide fugā. Oro ē psonis & loco & tpi & rei accōmodata: icipitq a validissimis argumtis validissimis. s. a necessario & a turpi. Oñdit em̄ necesse eē vt illā vrbē defendāt. cū neq aliā hēant: neq vlla sit fugiendi facultas. Oñdit q̄ turpe sit q̄ ab vno fugient: quē itra sua mœnia iduſum hēant. Oro igit patheticha & pceps & abrupta & sine q̄sito exordio & breuib⁹ clausul: & cū interrogatōe plata. Sūt g̃ colores repetitio: iterrogatio & cōiūctio. Habet aūt sūmā vehemētiā interrogatio: cū aduersari⁹ aliter q̄ nos cupiam⁹ nobis rndere nō pt. Vn⁹ b. ꝓter q̄ q̄ turpe ē ita vinci: oñdit etiā facile eē vt pellat a multis q vn⁹ sit. Fugitis g̃ cū fugere nō possitis: Neq in illū audetis q cū solus sit a multis supari facile possit cū debeat pudere vt ipune tantā de vobis strage ediderit: Admonet etiā vt saltē pudore prīæ deoꝝ & Aeneæ nitant. Talib⁹ a. pntia ei⁹ q impatoris vicē gerebat id ausi sunt qđ prius n audebāt. Neq terga t. Qui potuit excellētius describere animū ei⁹: quā cōparatōe ei⁹ fere q fortitudine & magnanimitate cæteras supat. Sed cætera q̄ de leone scribunt alias. Hoc aūt locū ptinet qđ ventoꝝ vrgente vi contēptū vt ait Pli. restitās q̄ cædit in cāpis. & vbi videri pōt. Vbi aūt siluas aut virgulata subierit acerrimo cursu ferē. Ergo & turn⁹ cū ab hostib⁹ cerneret dissimulanter: restitāsq abibat vt cedere nō fugere videret. Nec cœpit cedere nisi oīm hostiū virib⁹ vrgentibus. Ac mo. aliter em̄ qui fugere potuisset. Ergo. n. c. demōstrat nō cessisse nisi a multitudine q̄ obruebatur armis dissractis in tantā deuenisse fatigatiōe vt pene totas in sudorem liqueſceret. SER.

Descriptio decimi libri.

Ccidit æneæ decimo mezentius ira.
Consiliū diuis boīm de rebus habet̄,
Interea rutuli portis circū omnibus instant.
Aduenit æneas multis cū milibus heros
Mars vocat. & totis in pugnā viribus itur:
Interimit palanta potens in prœlia turnus.
Cæduntur q̄ duces cadit & sine noīe vulgus.
Subtrahit̄ pugna iunonis numine turnus
Aeneas præstat mezenti cæde piata:
Et lausum inuicta perimit per vulnera dextra.
Mox vltor nati mezentius occidit ipse.

P. Virgilii Maronis Aeneidos liber decimus

Andit̄ iterea dom⁹ oīpotētis olympi:
Cōsiliūq vocat diuū pr̄ atq boīm rex
Sydereā sedē: terras vñ arduus oēs
Castraq dardanidū aspectat pp̄losq latinos
Consident tectis bipatentibus. incipit ipse
Cœlicolæ magni quianā sententia vobis
Versa retro tantūq animis certatis iniquis.
Abnueram bello italiā concurrere teucris:

Andit̄ iterea d. o. o. Scdm poeticū morē hoc dicit. Fact⁹ ē dies qa poete dicūt matutino tpe apiri cœlum: noctu vero claudi. vñ ē illud An diē clauso cōponet ves. ol. Nā & paulo post descriptu rus ē noctē: vt iāq dies cæ. cō. vt intelligamus aliū diē eē cōsumptū & nunc eū more solito noctis ptermisisse descriptionē q̄q pandit̄ cœlū & iā simpl⁹ possum⁹ accipe ꝓ quolibet tpe. s. ad numina cōuocāda: qđ & melius ē qa ait interea. i. dū hæc gerunt̄ interdiu: nam interea pticula ptērita negocia cōiungit futuris. Sydereā in s. In astriferū circulū nō em̄ oēs circuli astriferi sunt sed solus supior. Terras. v. a. o. Vt i. i. Et iā finis e. c. i. æ. s. Despicies. m. v. t. q. i. Castraq d. a. p. q. l. Post generalitatē intulit spēm. Consequēs etiā ē vt oēs terras vides cernat etiā castra troiana. Bipatentib⁹. Physice dixit: nā cœlū patet ab ortu & occasu. Est aūt sermo ennian⁹ tract⁹ ab ostiis q̄ ex vtraq pte apiunt̄. vñ mō bipatētib⁹ aptis intelligim⁹

Cœlicolæ m. orōnis ist⁹ hoc agit itentio vt ab odiis troianoꝝ Iuno reuocet̄. Quianā. ennian⁹ sermo ē. Versa. retro mutata vt Quæ te ge. sē. ver. Certatis aut contra vos. aut cōtra meā sniam. Abnuerā b. i. c. t. ꝓhibuerā italiā cōtra troianos bella suscipere. Atqui in i. ait. Bellū ingēs geret ital. Qđ ita soluit̄: aut quia cū vno deo vel dea aliter loquit̄. vñ est in. i. Hic tibi fabor em̄ q̄n hæc te cura remordet. Aliter vero cum oībus diis vtilitatis cā ꝓpter remouendā eoꝝ cōtētiōnē. Aut certe qa ait i i. Ternaq

trāsi. ru. by. subac. Illic em̄ dixit æneā in italia cōtra rutulos tm̄ eē pugnaturū: nūc aut ē ois ē italia in bella cōmota Iunonis instinctu: qđ & Alecto ꝓmisit: vt Finitimas in bella fera rumoribꝰ vrbes. Et iuno pollicita est se magis eē facturā: vt Ego si qua sup fortuna laborum est. Ipse regam.

CHRI. Pandit̄. Describit solis ortū quo & cœlum & oia pandunt̄. Figmentū est postridie q̄ gesta est tam atrox pugna Iouem cum varia deorum studiis cerneret illorum veluti senatum cōuocasse. Cer-

tamẽ autẽ ſummũ oñdit ínter Venerẽ & Iunonẽ:qa volenti cõſiſtere ĩ italía æneæ.ĩ.cupiẽti ſeſe ſpecula/tioni dari viro forti. Venꝰ.i.amor rerũ diuinarꝝ illi fauet. Iuno aũt q̃ ẽ typus ãbitõis & cupiditatis rerũ terrenarꝝ ſummope aduerſat. Sydereã.lacteã itelligit q̃ pene tota ſydus ẽ:nã etſi vniuerſum cœlũ ſtellæ ſparſæ ſint: tamen ĩ ea pte quã græci gallaxian nos viã lacteã dicimꝰ plures ſtellæ coaceruatæ ſunt: vñ ab illarꝝ cãdore nomẽ ſibi ſumpſit. Viã aũt lacteã iter eẽ ad regiã iouis poetæ fabulantur. hinc Oui. ẽ via ſublimis cœlo manifeſta ſereno. Lactea nomẽ hẽt cãdore notabilis ipo. Hac iter ẽ ſupis ad magni tecta tonantis. Regalẽq; domũ. Hoc ãt ñ temere fingit. nã vt oñdit Alber. ma, ſtella iouis plerũq; circa lacteã verſat

SER. Quæ cõtra vetitũ diſcordia. pbitionẽ meã: & ſic dixit vetitũ vt æquũ: vt Et ſeruãciſſimꝰ æqui. Sane ſub cõmotoe oim deorꝝ maxie ſolã tangit iunonẽ: cuiꝰ odia inſeq̃bant etiã hoc bello troianos qđ etiã ſequẽtes iouis allocutões manifeſtiꝰ indicãt. Ferrũq; lacesſere, p ferro ſe lacesſere. Ne accerſite tps. nolite bellorꝝ tpa p̃occupare & bene ſatiſſacit vxori cũ pbibitoe. Significat aũt bellũ punicũ ſcdm qñ Hãnibal ingreſſus italiã apud Cannas vicum apuliæ oẽm populi romani deleuit exercitũ. Olim. qñq;. Alpes ĩmittet apertas. em pbaſis ẽ. nõ eñ dixit p alpes ĩmittet exercitũ ſed ipſas alpes q̃s patefecit nõ ſibi tm̃: ſed oibꝰ gentibꝰ q̃ fm Catonẽ & liuiũ muri vice tuebãtur italiã quas Hãnibal poſt bella biſpaniæ: q̃ x. &. vii. ãnis cõfecit: aceto rupit. Iuue. Et montem rupit aceto. Deniq; loca ipſa q̃ rupit apenninæ alpes vocant. Res rupiſſe líce. clarigationẽ exercere: boc ẽ p fœciales bellũ indicere: nã Ancus Martius cũ videret populũ romanum ardentẽ amore bellorꝝ: & plerũq; inferre bella gentibꝰ: nulla iuſta extante rõne: & exinde pericula grauia creari: miſit ad gentẽ æquiculanam: & accepit iura fœlicia: per quæ bellũ indicabatur boc modo: ſicut etiã de albanis retulit Liuius: nã ſi q̃ homines vel animalia ab aliqua gente rapta eẽnt populo romano cũ fœcialibꝰ. i. ſacerdotibus qui faciẽdis fœderibus p̃ſunt: pficiſcebat etiã paterpatratus & ante fines ſtans clara voce dicebat belli cãm. & nolẽtibus res raptas reſtituere: vel auctores iniuriæ tradere: iaciebat baſtã: q̃ res erat pugnæ principiũ: etiã ſic licebat more belli res capere. Clarigatio aũt dicta ẽ: aut a clara voce qua vtebat paterpatratus ἀπὸ τοῦ θεοὺς καλεῖν: boc ẽ ſorte nã p bellicã ſortẽ inuadebant agros hoſtiũ: vnde & κληρονόμοι dicunt græce qui iure fortiunt bona defuncti. Placitũ. mihi. ſ. Iuppiter bæc paucis. habet pſonarũ cõſiderationẽ: vt ſupioribus pſonis det breuiloquiũ: econtra inferiori poteſtati plixã orationẽ: vt ait de Venere: At nõ venus aurea cõtra Pauca refert. Itẽ Dido regina quaſi paucis locuta eſt: vt tũ breuiter dido. O pater o boim. & Titianus & Caluus qui thematũ materias oĩs de Virgilio elicuerunt & deformauerũt ad dicendi vſum in exemplo cõtrouerſiarꝝ bas duas poſuerũt elocutiones dicẽtes Venerem agere cõtrouerſiã ſtatu abſolutiuo: cũ dicit Iunoni tu cã fuiſti piculorꝝ bis qbus italiã fata cõceſſerãt Iunonẽ autẽ vti ſtatu relatiuo: p quem oñdit troianos nõ ſua cã laborare: ſed Veneris. O pater. o pater generaliter accipe nõ tm̃ Veneris. nã ſupra in primo ait Iuno ad Aeolum Diuum pater boim rex. & bene in principiis fauorẽ ſibi arte conciliat. Hominũ diuũq; æterna ptãs. Hunc locũ Probus quærit: ſed dicit vnam rem fm phyſicos: alteram fm mathematicos. Nam diuum poteſtas eſt: quia bona iouis irradiatio bonores hominibus tribuit. Aeternã autẽ poteſtatẽ adiecit ꝓpter aliorum numinũ diſcretionẽ. Nam & Apollinẽ legimꝰ depoſuiſſe diuinã poteſtatẽ: & Herculẽ vel Liberũ patrẽ nõ ſemp deos fuiſſe. Nãq; aliud quid ſit. Ac ſi diceret cũ pene oẽs dii ĩ fauorẽ Iunonis cõceſſerint. Nãq; eñ cõiunctio oñdit hanc habuiſſe cogitationẽ. Implorare. iplorare eſt auxiliũ cũ miſeratõne depoſcere: qua rõne bene diximus iploro te vt miſero feras auxiliũ. Contra iploro te ad diẽ feſtũ nõ ꝓcedit. Cernis. ad augendã inuidiã ait cernis. acſi diceret: nõ ẽ opus narratõe: cũ troianorꝝ miſerias ipe cõſpicias. Inſultent rutuli. ꝓpter illud interea rutuli portis circũ oĩbus inſtant. Inſultare autẽ eſt inimicos irridere p cauillationẽ. Exultare vero gloriari & lætũ eẽ. Per medios. ſuos. Inſignis equis. pp illud Viginti lectis equitũ comitatus nã caſtra nõ eques irruperat. Secundo marte. ad illud reſpicit. Hic mars armipotens animũ viresq; latinis addidit. Ruat. irruat. Clauſa mœnia. magna iuidia. Scimus eñ vltimũ p̃ſidium eẽ in caſtra confugere & hoſtilem impetum plerunq; differre: ſicut factum eſt in bello troiano. Modo ergo dicit ademptã eſſe etiam hinc aram miſericordiæ: ſi quidẽ intra muros hoſtis inſultat. Quin. Quinetiam. Ipſis. In ipſis. Aggeribꝰ aũt munitionibꝰ: ſed abuſiue & in muris. ideo quia ſup̃ dixit ignatos deinde ĩ muris martẽq; cientes. Aggeribus. agger ꝓprie dicit̃ terra illa quæ vallo facto propius ponitur: ſed abuſiue & muros & munimenta

Quæ contra vetitũ díſcordia? qs metꝰ aut hos
Aut hos arma ſequi ferrũq; laceſſere ſuaſit?
Aduenietiuſtũ pugnæ: ne accerſite: tempus:
Cum fera carthago romanis arcibus olim
Exitiũ magnũ atq; alpes ímmittet apertas:
Tum certare odiis: tuum rapuiſſe licebit.
Nunc ſínite: & placidũ lætí cõponite fœdus.
Iuppiter bæc paucis. at nõ venus aurea cõtra
Pauca refert.
O pater o boĩm díuumq; æterna poteſtas
Nãq; aliud quid ſit qđ iã implorare q̃amus
Cernis vt inſultent rutuli: turnuſq; feratur
Per medios ĩſignis equis: tumiduſq; ſecũdo
Marte ruat. nõ clauſa tegũt iã menia teucros:
Quin intra portas: atq; ipſis p̃lia miſcent:
Aggerib? mœrorꝝ: & ĩundãt ſanguine foſſæ.

& munimẽta oĩa aggerrem dicimus: ſicut mõ aggeribus muro⁊ ꝑ munimentis. Mœro⁊. pro muro⁊ antique. nã veteres pleraq; eo⁊ quæ nos per u dicim⁹ per œ diphthongo pronunciabãt. hinc eſt mœro⁊ ꝑ muro⁊ & ecõtra pœnio pro punio. quod verbũ a pœna venit hinc eſt Et punica regna vides cum pœnos vbiq; legerimus. Hoc aũt facit orthographia: quæ vocalẽ quã nos habemus: illi diphthongũ hñt o u & ĩo putarũt poſſe ꝑ hac littera liceat nõ eandẽ diphthongon poni. Inundãt. implẽt: & iundare faciunt.

DO Cælicolæ. Oĩm facit cãm qm̃ fauore Junonis oẽs cõtra troianos erãt: nominatim autem vxorem ſuam carpere noluit. Sententia vertit. oſtẽdit nõ decere deos mutari aut iuiuſtos eſſe. Abnuerã bello italiam c. Nõ eſt contra id quod dixit in primo Bellum ingens gerit italia. nã æneam dixit geſturum bellum in italia: non italiam geſturam. Cum autem oẽs deos obiurgat Junonem inſolentiæ reprehendit. Venus autem nacta eſt tempus congruum querelis: quia vidit iouem fauentem troianis.

CHRI. Quis metus. ſuaſit aut bos q cõtra troiãos ſũt aut bos q fauẽt troianis ſequi arma. i. bellũ gerere: qđ declarat cũ dicit Laceſſere fetrũ. i. ꝓuocare armatos ad pugnã. Cũ fera carthago. p̃cipue de ſecũdo bello punico itelligit: in quo Hãnibal ꝑium romanum vehemẽter afflixit. Rapuiſſe licebit. non iure licebit: ſed erit vobis facultas licet em̃ aliq̃n ſignificat iuridicã ineſſe facultatẽ. Aliq̃n ineſſe ſimplicem facultatẽ. Fuit ãt oĩo iouis maieſtati ſuæ cõueniẽs. Eſt em̃ ſobria & ſine ꝓſuaſionũ lenociniis. O pr̃. oĩo ẽ oĩ artificio elaborata: & verſat̃ in gñe deliberatiuo. ꝓſuadere em̃ iouẽ conat̃ vt curet troianos poſſe eſſe in columes in italia c̃q; uis admiſceat̃ iudiciale genus. accuſat em̃ iniqtatẽ iunonis. Vtiť ãt cõſtitutõe iuridiciali abſoluta. O pr̃ prĩo boc verſu captat beniuolentiã: æternã ãt ptãtẽ appellat: qm̃ ſit ſũmus atq; vnicus vere deus: a quo reliq ſint dii. nã nos in ſupioribus demõſtrauimus iouẽ capi mõ ꝑ rege cretẽſi mõ ꝑ aere mõ ꝑ æthere: nonnunq; ꝑ aia mũdi: ſxpe aũt pro ipſo deo q ſolus vere ſit deus: quem Plato hypcoſmion appellat. Hoc ergo modo ẽ pater oĩm: quia oĩa ab eo ſunt creata: & in oĩa bẽt poteſtatẽ æternã. Nam ſtabiliſq; manẽs dat cũcta moueri. Nãq; aliud. inſinuatiõe vtiť. nã ne offendat perſonã fratris & mariti refert in oẽs id qđ paulo põt cõtorquebat in iunonẽ. Cernis. oñdit manifeſtũ periculũ vnde magis moueat.

SER. Leuari obſidione ſines. Liberari & obliq; per iouem inuidiam commouet iunoni

Aeneas ignarus abeſt. nunquam ne leuari
Obſidione ſines: muris iterũ imminet hoſtis
Naſcentis troiæ necnon exercitus alter:
Atq; iterum in teucros ætolis ſurgit ab arpis
Tydides: equidem credo mea vulnera reſtãt.
Et tua progenies mortalia demoror arma
Si ſine pace tua: atq; inuito numine troes
Italiam petiere luant peccata: neq; illos
Iuueris auxilio: ſin tot reſponſa ſecuti
Quæ ſupi maneſq; dabãt: cur nũc tua quiſq̃
Vertere iuſſa poteſt: aut cur noua cõdere fata:
Quid repetã exuſtas erycino in littore claſſes
Quid tempeſtatum regem ventoſq; furentes
Aeolia excitos: aut actam nubibus irim:
Nunc etiam manes: hæc intentata manebat
Sors rerum mouet: & ſuperis immiſſa repẽte
Alecto: medias ita italũ bacchata per vrbes
Nil ſuper imperio moueor: ſperauimus iſta
Dum fortuna fuit: vĩcant quos vincere mauis
Si nulla eſt regio teucris quã det tua coniũx
Dura: par euerſæ genitor fumantia troiæ
Excida obteſtor liceat dimittere armis
Incolumẽ aſcanium: liceat ſuperſſe nepotem:
Aeneas ſane ignotis iacetur in vndis.
Et quãcunq; viam dederit fortuna ſequatur.
Hunc tegere & dire valeã ſubducere pugnæ.

Aetolis ſurgit ab arpis. Atqui nõ eũ vẽtur? vnde accipiamus Venerem nõ quaſi deam loqui. ſed quaſi vnam de troianis: vt i prĩo Vnius obiram prodimur. Item eodem loco Cœli quibus ãuis arcem. ne futura ignorare videatur. ætholis autem arpis: ſic dixit: vt cumas eu boicas: nam de ætolia diomedes venit: qui Arpos in apulia collocauit. Mea vulnera reſtãt. Vt poſſim iterum vulnerari. Demoror. Expecto ſuſtineo. Si ſine pace tua. ſine tua beniuolentia: vt Orantes pacẽ veniamq; petentes Item exorat pacem diuum: ergo pace beniuolentia ſuffragio. Dicendo autem ſi ad italiam ſine deorum voluntate venerunt: dent pœnas oſtendit ſtatum eſſe abſolutum. Inuito numine troes. Syllepſis ꝑ genus eſt. Luant p. luant i. abſoluant. Dicimus autem & luo pœnã melius & luo peccatũ. nam peccatũ ſoluitur pœna: qui enim crimĩe tenetur obnoxius eũ pœna a priſtina liberat obligatiõe: contra luo pœnam ſi dixeris: non procedit quare pœna ſoluatur: tamen auctoritas licenter iſta confundit more quo ſolet poni vel a ſequenti quod præcedit: vel a precedenti quod ſequitur. Neq; illos iuueris auxilio. Cõceſſiuus eſt modus ſe cumdũ Probum. nãq; in artibus non inueniť fit autem quotiẽs tedio cõtentionis: quaſi videmur concedere: quod tamẽ volumus fieri: nã ita agit Ven⁹ boc loco: vt Iuppiter magis p̃ ſtet auxiliũ. Rñſa ſ. boc ẽ ſi nõ ſolũ pbibiti nõ ſũt: ſed eis cõceſſũ ẽ. Supi: vt Apollo. Manes vt Creuſa & Anchiſes. Quiſq;. verecunde gaudet apud maritũ cõtra vxorẽ agit. Exuſtas erycino i littore c. argumentũ ẽ vtrũ bẽat voluntatẽ nocẽdi q̃ nocuit. Erycino in littore autẽ ſecũdũ opinionẽ ſuã dixit. nã alii apud Caietã dicunt exuſtã nauigia: vñ & caieta dicta ẽ. Actã

nubibus ĩrim.ipulſã.ſ.vt pſuadere mr̃ibus incendiũ nauiũ:aut ſcdm artẽ rhetoricã rem vnã in duas diuiſe rit. Nã p ĩrim naues exuſtæ ſunt ſed melius eſt vt nõ ſit iteratio:& ad Turnũ miſſã intelligere: Nec nos cõ moueat ordo cõuerſus. Solẽt em̃ grauiora in principiis:& in fine ſcdm artẽ rhetoricã poni. Nubib⁹.p nu bes. Sors reg.i.regnũ.nam p ſortẽ inter ſe fratres mundi regna diuiſerũt:quæ Iuno præter iferos in tro ianor̃ pnitiẽ mouerat. Superis imiſſa.ac ſi diceret nõ iam troianis:ſed diis. Reſpexit aũt ad illud Et cœli conuerſa per auras. Bacchata per v.perfuruit:& bene bacchata per vrbes:quia per ſimulationẽ ſacror̃ li beri patris matres egerat in furorẽ. Sup i.de iperio.vt Multa ſuper priamo rogitans eſt autẽ verecunda petitio & obliqua:p quam magna Ioui inuidia cõmouet. Sperauimus iſta abſolute dixit. Cõiunx d. hic diſtinguendũ:ne duo incipiãt eẽ epitheta:dura fumantia excidia: qđ contra artem fit nulla interpoſita cõiunctione. Nulla ãt regio iuidioſe dixit:vt ſupra in primo Cunctus ob italiã terra⁹ clauditur orbis: cũ a ſola arceantur italia. Per euerſæ g.f.t. Cũ dicimus rogo te per deos:hoc videmur dicere memineris re ligionis curæ eſſe petitionẽ meã:ſicut in primo exp̃ſſit: At ſperate deos memores fandi atq; nefandi. Cũ aũt dicimus rogo te per miſerias meas videmur dicere memineris ab eo te rogari q miſerias ptulit: vt qui rogat̃ ad miſericordiã miſeriar̃ cõmemoratiõe flectat̃:ſicut eſt nunc in Veneris petitiõe:nã ideo ſic rogat vt cõmemoratione infœlicitatis troianæ ipetret miſericordiã:alias ſtultum eſt cũ adiurat̃ Iuppiter per ex cidia troianor̃. Incolumẽ a.ideo Venus p æneã nõ petit hoc loco:nõ qa p eo nõ mouet̃:ſed aut qa ſcit eum celerius eſſe moritur̃:aut qa ſoli aſcanio debet iperiũ: vt Cui regnũ italiæ rõana tellus. Debetur.

DO. Alecto. Cõmouerat ſupos ventos fluctus terras boies. Reſtabãt ãt inferi:ſed & bos nuper mo uit. Tua coniunx. obliqueb actenus in ea locuta eſt:nunc doloris neceſſitate compellitur vt eam nomi net. Ignotis vn. Per ignota maria continuet errores.

CHRI. Nunq̃ ne leuari.miſericordia ẽ a diuturnitate tpis:vt Septẽ illũ pbibẽt totos ex ordie mẽſes Eqdẽ credo.cũ alia cõmoda videã redire facile poſſũ credere me ite⁹ a Diomede vulnerandã & cũ fim nõ mo dea:verum etiã tua ſãmi dei filia vulnerabor ab boie. Arpis ætolis.i. quor̃ cõditor ex ætolia ve nit. Luant pctã.i.pœnã pro pctis. Cõcedit ãt ea cõditiõe q̃ nuſq̃ eſt:ergo reſtat nõ eẽ luẽdã pœnã. Sin tot rñſa ſecuti.reiicit tacite oẽ crimẽ in deos:vt ſit buiuſmõi argumẽtatio:au peccarũt troiani veniendo in italiã:aut nõ. Si nõ peccarũt nõ ſunt digni pœna. Si peccarũt culpa deor̃ eſt: q ſuis oraculis vt venirẽt ipu lerũt. Tot r.eẽnt digni venia ſi vnũ rñſum accepiſſet.ergo maiori cũ plura acceperint. Maxia aũt ſi non ſolũ a ſupis:ver̃ ẽt ab inferis acceperũt. Tua.qbus oẽs pere oportet. Quiſq̃.q.d:ſi maxim⁹ſit deus & cũ inſinuatiõe retorquet crimẽ in Iunonẽ. Vertere.i cõtrariũ adducere:qđ ẽ magis q̃ imutare:& vt oñ dat qd ſit vertere iuſſa iouis addit noua cõdere fata:nã cũ fatũ ꝓueniat a diuia ꝓuidentia q verti iuſſa ſum mi dei:fatũ euertit. Quid repetã. demõſtrauimus illã vſã eẽ inſinuatiõe vt apte inueberet̃ in Iunonem Iouẽ offendiſſet:nũc vero cã iam cõfirmata audet ea dicere q̃ niſi ad iunonẽ referri non poſſint Quid re petã.occupatio eſt q nunc adhibet̃ brenitatis cã:vt oĩbus paucis verbis in vnũ collatis rẽ atrociſſimã red deret. Nil ſup in. Permiſſio ẽ grauiſſima:& q̃ magnã poſſit cõcitare cõmiſerationẽ. Nã oñderit multor̃ oraculor̃ rñſis datã eẽ illis ſpẽ iperii:nũc vt miſericordiã cõmoueat oñdit ita illud ob iunonis inimicitias: deſpaſſe:vt ſolius Aſcanii ſalutem deprecet̃. Cõcedo ergo illud pp hoc qđ tã nõ eẽ a ioue faciendum valt diſſimis argumentationibus cõprobauerat. Onerat aũt maxio odio & iuidia Iunonẽ cũ oñdat ꝙ illã fre tam viribus ſuis fata ipſa q̃ imutabilia eẽ oportet:euertere tentet. Vincat quos v.m.admonet illũ & q̃, tum poſſit:& qd facere illũ deceat. Quam det t.c.qm̃ ipſa ſola fatis aduerſat̃. Obteſtor p e.f.maximã hinc ducit commiſerationem.

SER. Amathus & papbos. Cypri inſule ci uitates ſunt Veneri conſecratæ. Cythera. iſu la Veneri conſecrata. Dicimus autem hæc Cy thera in plurali: ſicut hæc ſolyma: & hæc arta xata:& megara. Idalium. Ciuitas Cypri. In glorius. ſine triumphis:imemor gloriæ. In de ab Aſcanio tyrii nihil timebunt:& verum ẽ nã Scipio vaſtaturus eſt Africam. Quid peſtẽ euadere belli iuuit: in fine iam agit miſerabili ter:ſicut egit i pricipiis. Nã hoc p̃cipit ars rhe torica:vt epiſogi & pricipia pari rõne tractent̃ Peſtẽ ãt incendiũ ſignificat:vt Et toto deſcen dit cope peſtis. cũ de nauibus loqueret̃ incẽſis Fugiſſe per ignes. exprimit qđ ſit belli peſtẽ euadere. Recidiua pgama. Renaſcentia. Tra ctus ãt ſermo eſt de arboribus:quæ aliis ſectis repullulant. ergo illud ſolum recidiuum dicit̃ quod poſtea renaſcitur: vnde modo recidiua dixit: quæ renouant̃ ab his q ſunt ſuperſtites troianis periculis. Cineres patriæ iſediſſe. p, pter illud: Dulciſq̃ meorum Reliquias colem. Atq; ſolum quo troia fuit. Vt in tercio:

Eſt amathuſ:ẽ celſa mihi paphos:atq; cythera
Idaliæq; domus:poſitis inglorius armis:
Exigat hic æuum magna ditione iubeto
Chartago premat auſoniã. nihil vrbibus ide
Obſtabit tyriis peſtem euadere belli
Iuuit: & argolicos medios fugiſſe per ignes:
Totq; maris vaſtæq; exhauſta pericula terr̃
Dum latiũ teucri recidiuaq; pgama querunt:
Non ſatius cineres patriæ inſediſſe ſupremos
Atq; ſolũ:quo troia fuit:xanthũ: & ſimoenta
Redde oro miſeris iterumq; reuoluere caſus
Da pater iliacos teucris.tum regia iuno
Acta furore graui.quid me alta ſilentia cogis
Rumpere: & obductũ verbis vulgare dolorẽ
Aeneam hominũ quiſquam diuũq; ſubegit
Bella ſequi:

Bella sequi:aut hostē regi se inferre latino:
Italiam petiit fatis auctoribus esto:
Cassandræ īpulsus furiis:num linquere castra
Hortati sumus:aut vitam cōmittere ventis:
Num puero summā belli:nū credere muros:
Tyrrhenā ve fidem:aut gentes agitare q̄tas.
Quis deus in fraudē: quę dura potētia nostra
Egit: vbi hic iuno:demissa ve nubibus iris:
Indignū est italos troiam circundare flāmis
Nascentem:& patria turnum:consistere terra

Et cāpos vbi troia fuit. Xanthū & Simoēta Redde oro miseris. Ambiguū ē vtr̄ dicat redde nobis reuera troiā antiquā:an redde nobis terras in italia ad similitudinē Troiæ. Nouimus em̄ hāc cōsuetudinē fuisse vt aduenæ patriæ suæ imaginē sibi redderēt: vt Effigiē xanthi troiāq̄ videtis. Bñ ergo Ven⁹ medio vsa ē genere loquēdi: vt vtrunq̄ significaret:& antiquæ Troiæ redditū & iperiū italiæ: quo troianis ad similitudinē Troiæ fore Iuppiter promiserat. Et magis hoc est:quod lateter desiderat atq̄ petit. Iterūq̄ reuoluere casus. Si ad troiam vis referre:sic dic dā nobis troiā per naufragia & pericula.i.patiamur denuo:quæ ptulimus:dūtaxat nobis troia reddat̄. Si vero ad italiam vis referre:sic itellige: redde nobis italiam:& libenter repetimus ea quæ in Troia pertulimus.

Alta silētia. Iuno vbiq̄ silens inducitur: vnde ei oratio nisi eximia necessitate non dat̄:hinc est acta furore graui. Sta. iunonē tacitā furibunda silentia torquent.& notandum q̄ sigillatim dicta veneris hac oratione soluuntur. Silentia cogis rumpere. silentium rūpere est oio tacere: vnde apparet vsurpatiue dictū eē. Cōposito rumpit vocē.i.loquit̄:nā vocem rumpere:silere est:silētiū rumpere log. Obductū dolorē.celatū:& diuturna iam cicatrice coopertū: nam obduci dicunt̄ vulnera:quæ cicatrice claudunt̄. Aeneā hoim quisq̄. Celat quæ facta sunt. quæ non sunt facta cōmemorat. Nam non æneas sed Turnus instinctu Iunonis bella cōmouit. Vtit̄ aūt replicatiōe rei obiectarū.post em̄ sequit̄ solutio. Esto.modo aduerbiū est cōcedētis:nā græcū est ἔστω. Illo āt loco verbū est. Esto o nunc sol testis. Cassandræ impulsus furiis.bene furiis plurali numero: quod de vaticinātibus non dicit̄:vt videant̄ merito esse decepti:qui Cassandræ insanienti crediderunt: qđ falso dicitur a Iunone sicut ex verbis pbamus Anchisæ:qui ait in tercio:Quem tu vates cassandra moneret. Vitam cōmittere ventis.i.incertis & manibus rebus. Nū puero summā b. Exaggeratio est ab ætate. Tyrrhenāq̄ fi. inire societatē cum inimicis gentibus:aut certe disrūpere fœdera:q̄ Turnus cū tyrrhenis inierat. Sciēdum sane Turnū auxiliorꝝ cā ad Mezētium confugisse. Gentesq̄ q.nā licet vellent in bella prunpere: tñ erant quietæ pp illud oraculū: Extremos optate duces. Quis de.in.f.in periculū: ita em̄ in iure lectæ est fraudi erit illa res.i.periculo. Quæ dura p.n.ad illud respicit. Si nulla est regio teucris: quam det tua cōiunx dura. Nubibus iris.pp illud: Aut acta nubib⁹ irim. Indignum est italos troiam circūdare flāmis.rhetoricum est nam quotiens aliqua non possumus soluere:paria opponimus:qđ nunc Iuno facit. Nā negare non potest nec soluere:quia obsidentur troiani. Vnde dicit hoc:indignum est troianos obsideri:aliena eos matrimonia præripere dignum est:sic in huc.Dic quibus in terris inscripti nomina regum.

DO. Acta furore.ergo iniuste cōmota. Oñdit Iuno se inuitā cogi. Nā mihi rūpit̄ nisi magna violētia. Aeneam.nititur colorare falsa:nā æneas bellum nō mouit:sed instīctu iunonis latini. Num puero Hoc quoq̄ falsum est. Nam senioribus rem reliquit:& pugnam committere vetuit.

CHRI. Est amatus.exaggerat inuidiam:quasi dicat nullam aliam regionem posse per Iunonem licere sibi polliceri nepoti. Magna ditione iubeto. Alia permissio ad aggerendam inuidiam Iunoni. Nihil vrbibus inde Obstabit tyriis.hec omnia huc tendūt:vt illa per summam iniuriam cunctis potiatur. Illa nihil ex iis quæ iubent fata possit assequi. Quid pestem euadere belli. Dolet omnes suos labores in irritum recidisse. Quid me alta s.cogis:& hæc pathetica oratio est. Vnde icipit ab interrogatione: & habet principium abruptum. Quid me al.s.c.r. Rumpere silentium loqui est. Alta.penitus abstrusa: quia p poluerat nullo pacto.illa diuulgare:nec quæri nisi a Venere lacessita sua oratione fuisset. Aeneam. q.d. neq̄ meo:neq̄ cuiusq̄ impulsu:sed sua sponte bellum suscepit propter cæsum ceruum. Italiam petiit.cōfutat respōsa. Num linquere castra.q.d.venerit impulsu fatorum: tamen quæ patitur stultitia sua patitur:& castra reliquerit:& summā rerum puero & muros tradiderit. Quæ omnia non fraude mea: neq̄ q̄ irim miserim:sed sua stultitia commissa sunt.

SERVIVS. Pilumnus auus. Comparat genus Turni cum Aenea dicēs etiam auum eius eē deum.

Cui pilumnus auus:cui diua venilia mater:
Quid face troianos atra vim ferre latinis:
Arua aliena iugo premere:atq̄ auertēr̄ pdas
Quid soceros legere: & gremiis abducere pa
Pacē orare manu:pfigere pupib⁹ arma: Ætas
Tu potis æneā manibus subducere graium.
Proq̄ viro nebulā:& vētos obtēdere inanes

Item ad Veneris obtrectationē dicit cui venilia mater.nam Venilia nympha ē. Pilumnum autē ideo Turni auum dicit.vt a vicino nobilis genere esse videatur:sicut ē æneas. Nā paulo post dictura est Pilumnusq̄ illi quartus pater. Atra fac.sæuo bello:& ē belli diffinitio.nō enim facibus pugnauerāt. Auertere prædas. Inuidiose:cæterum nihil rapuerant. Legere furari: vñ & sacrilegi dicūt̄ q sacra legūt hoc ē furant̄. Alibi: Vel quæ sublegi tacitus tibi carmina nuper. Gremiis abducere pactas:Nam

ante vsum tabularꝝ matrimonii cautiones sibi inuicē emittebāt. in quib⁹ spōdebāt se cōsentire in iura mrimonii: & fideiussores dabant. vñ admissū est vt dicamus virū a spōdendo spōsū cæterꝝ ꝓprie spōderi puellæ est. Ergo sponsus non quia promittit̄: sed quia spōdet: & spōsores dat. Sane exaggeratio ē nimia in eo quod ait gremiis abducere tanq̄ iam vxor eēt. Præfigere puppibus arma. Propter illud Scuta virum fluuio pictasq̄ innare carinas. s. quādo ad petēda nauigauit auxilia. Pacem aūt orare. pp centū oratores angusta ad mœnia regis ire iubet. Proq̄ viro nebulā. Ad opprobriū viro dixit nō pro filio rem inanem opposita. Dicit aūt qñ eum venus a Diomede liberauit: vel Meptūnus ab Achille: qđ Veneri imputat̄: ga in eius gratiam factum est. Ventos inanes. vacuos: & ē nebulæ diffinitio. Et potes ī totidē classem conuertere nymphas. licet boc mater deum fecerit: tamen boc Veneri imputat̄: ga in eius gratiam factum est: vt ī illo loco Quas illi philomena dapes: cū Progne fecerit: sed ꝓpter philomenā: Aut certe quia Venerē dicūt esse matrem deum. Aeneas ignarus abest. Ea quæ soluere nō possum⁹ irridemus: vt boc loco: sic in bucolicis ꝓmisit Diuni opus alchimedontis: postea post irrisionem ait. Et nobis idē alchimedon duo pocula fecit. Grauidam belis vr. Alibi populosq̄ feroces Cōtundet. Vrbem aūt ꝓuinciā dicit quomō italiā quæro patriā. Nos ne t. f. Status relatiuus p quē oñdit Venerē magis troianis cām fuisse periculoꝝ. Fluxas molles: q̄ possent ēt sine inimicis pire. Fluxas res pu. Fœdera f. f. legitur in bistoriis q̄ troiani cum græcis fœdus babuerunt. vñ & Paris susceptus ē bospitio: & sic commisit adulteriū. Ergo soluere fœdera furto amicitias adulterio dissipare. nam furtū est adulterium: vnde est Et dulcia furta. & euersi illi bæc vera cā. nam fœdera q̄ inter græcos & troianos fuerūt. ita soluta sunt. Hercules cū expugnato ilio filiā Laomedontis Hesionā Priami sororem Telamoni dedisset: ꝓfecti sunt legati cum priamo: & eam minime repetere potuerūt illis dicētibus se eam babere iure belloꝝ: vñ cōmot⁹ priamus misit Paridem cum exercitu: vt aliq̄d tale abduceret: aut vxorē regis aut filiā: qui expugnata sparta Helenam rapuit. Hic Virg. vtrunq̄ tangit: & bistoriā istā quā modo diximus: & pp iudiciū paridis: cuius fabula sit illa res & a poetis cōposita. Qui troas acbiuis. Atq̄ de Venenere loqtur: sed quia dei arsenothelis sunt: vt diximus supra: ideo sic dixit. Nam in subauditione ponunt̄ ea: quæ nō possumus dicere. Dardanius. pp iniuriam æneæ boc posuit: quia Dardanus dicit̄. nam perite dubium nomen elegit qui contumeliam cōmunicaret Aeneæ. Spartam expugnauit. boc de bistoria est: vt diximus. Nam sollicitata Helena cum parim sequi noluisset egressus ille ciuitatē obsedit: qua euersa Helenā rapuit: vnde & recipi meruit a marito: Tela dedi. Aut amori aut bello. Decuit metuisse. optima est elocutio. nā vtrunq̄ est præteriti temporis. Si enim dixeris decet metuisse incongruum est: quia decet præsentis est: metuisse præteriti. Sera. pro sero. Iactas. ventilas. Orabat. loquebatur: vnde oratores dicimus: nam rogabat si dixeris: non procedit quia magis conuitiabatur. Assensu vario. quia pars Veneri fauebat: pars iunoni. Ceu flamina prima. cum deprebensa fremunt siluis cæca volutāt Murmura. Non tempestatis facit comparatio nem: sed signa tempestatis futuræ. Quadam enim arcana ratione fit: vt sit murmur in siluis ante ventorum aduentum: vnde ait cæca murmura: quorum ratio non apparet: vt Cæciq̄ in nubibus ignes Terificāt animos: & sic in georgicis: Continuo ventis surgentibus aut freta ponti Incipiūt agitata tumescere & arduus altis Montibus audiri fragor.

DO. Cui pilūnus a. Per cōparationē Aeneæ & Veneris & sui & Turni extollit cām suā & deprimit aduersarioꝝ. Nos aliq̄d. extenuat factū suū. Veꝝ Venus affuit causæ: cui dii & fata fauebāt. Me duce. q̄ grauiora sunt argumenta in fine seruat. Infit. nam cum sibi potestas decernendi sit aperte loquitur.

CHRI. Cui pilūnus. q. d. Cur magis indidgnū est pelli Neptūnū: & ipsū natū ex diis ex regno auito q̄ troianos qui vltro bellū itulerunt opprimere: qui arma aliena inuadere: & inde prædas abigere & socerum sumere: & sponsā sibi eripere. Tu potis. Si ōia ista tu potuisti. quæ maxima sunt: cur erit nefandum aliquid ꝓ rutulis egere. Aeneas ignarus abest: ignarus & absit. Possum boc optare: quia nō p me: sed per suam stulticiam factum est. Nos ne tibi. Cā belli troiani: quo Europa cum Asia conflictauit. nō ego sed tu fuisti: quoniam te auctore Paris Helenā rapuit: eo dicente deum domus alta silescit. Nam summo deo omnia obtemperant. Me duce dardanius spartam expugnauit adulter. Dion Chrysostomus vir multa doctrina excel.

Et potes ín totidē classē cōuertere nymphas.
Nos alíqd rutulos contra iuuísse nefandū est
Aeneas ígnarus abest: ignarus & absít:
Est paphos idalíumq̄ tibi: sunt alta cithera
Quid grauidā bellis vrbē: & corda aspa tētas
Nos ne fluxas phrygiæ res vertere fundo
Conamur. nos an míseros qui troas achíuis
Obiecit: quæ causa fuit consurgere in arma:
Europamq̄: asiamq̄: & fœdera soluere furto
Me ducere dardaní⁹ spartā expugnauit adul
Aut ego tela dedí: fouiq̄ cupídine bella: (ter:
Tum decuit metuísse tuis: nunc sera querelís
Haud iustís assurgis: & irrita iurgia iactas.
Talibus orabat iuno: cunctíq̄ fremebant
Cælicolæ assensu vario: ceu flamina príma
Dum deprebēsa fremūt siluís: & cęca volutāt
Murmura: venturos nautis prodentia vētos
Tum pater omīpotēs rerum cui summa ptās
Infit. eo dicente deum domus alta sileścit:

doctrina excellẽs ea nõ solum aptissimis cõiecturis verũ etiam testimonio eorũ quæ scripta sunt in monumentis sacerdotum ægyptiorũ coprobans. scribit ergo Helenam nõ fuisse raptam a Paride: sed illi a Polluce & Castore fratrib⁹ in vxorẽ traditã. Grecorũ aũt principum qui maiores erant partim indignatione moti ꝙ tam pulchra mulier barbaro potius ꝙ græco nupsisset partim cupiditate auri quo Troiani abundabãt incensi Troiam iuisse: nec illam expugnasse sed victos fugatosq; fuisse: nam ab Homero etiã Herod. historicus dissentit qui refert Helenam a Proteo rege ægypti interceptam troiam nunquam venisse.

Et tremefacta solo tellus: silet arduus æter.
Tũ zephiri posuere: pmit placida æquora põt⁹
Accipite ergo aĩs: atq; hæc mea figite dicta
Quãdoquidẽ ausonios cõiugi fœdere teucris
Haud licitũ est: nec vestra capit discordia finẽ:
Quæ cuiq; est fortuna hodie quã qsq; secat spẽ
Tros rutulus ve fuat: nullo discrimĩe habebo:
Seu fatis italum castra obsidione tenentur:
Siue errore malo troie monitisq; sinistris:
Nec rutulos soluo. sua cuiq; exorsa laborem
Fortunamq; ferent: rex iuppiter omnibus idẽ
Fata viam inuenient. stygii per flumina fratris
Per pice torrentes atraq; voragine ripas.
Annuit: et totum nutu tremefecit olympum
Hic finis fandi: solio tum iuppiter aureo
Surgit: cælicole medium quẽ ad lumĩa ducũt.
Interea rutuli portis circum omnibus instant
Sternere cæde viros: et mœnia cingere flãmis.
Ast legio æneadum vallis obsessa tenetur.
Ne spes vlla fugæ: miseri stant turribns altis
Ne quicquam: et rara muros cinxere corona:
Iasius imbrasides iceta oniusq; tymœtes:
Assaraciq; duo: et senior cum castore thybris
Prima acies: bos germani sarpedonis ambo:
Et clarus et bemon lycia comittantur abalta.
Fert ingens toto connixus corpore saxum
Haud partem exiguam mõtis lyrnesius agmõ
Nec clycio genitore mior: nec fratre mnestheo

SER. Tremefctã solo tell⁹. loquẽte Ioue stupor elemẽtorũ oñdit per nature mutatiõnẽ: nã qcq d in æterno motu ẽ: quieuit. & cõtra terra motã ẽ sp imobil'. vñ Hora. Et bruta tell⁹. Accipite ergo aĩs. Tot⁹ hic loc⁹ de primo Lucilii trãslat⁹ est vbi iducunt dii habere cõsiliũ. & agere primo de iteritu Lupi cuiusdam iudicis rei: postea sniãs dicere sed hoc qa indignũ erat heroico carmĩe: mutauit & induxit prio Iouẽ loquẽtem de interruptis fœderib⁹ cui⁹ oronẽ interrupit Ven⁹: post secuta Iunõis verba sũt: qb⁹ tdarguit Venerẽ vñ nũc Iuppiter ad illã qã omiſat redit dicẽs. Ergo qm̃ pacẽ eẽ nõ sinitis: ea q sũ dictus accipite. Q ñquidẽ. bñ sniæ dicẽdæ ordinẽ fuat: nã sicut in Sallu. & in philippicis legim⁹ añcꝫ dicat sniã pmittit ro: qd hodie in vsu est. Haud licitũ est. & licuit dicim⁹: & licitũ est sicut & placuit & placitũ ẽ Ter. Vbi sũt cognitæ placide sũt. Quæ cuiq; est fortuna hodie. spãliter Iuppiter p troiãis agit sed hac arte vt videat totũ p iunone loq: & re uera verba p Iunõe sũt: sed alti⁹ ituẽs depbẽdit troianorũ fauorẽ. Nã dicẽdo nulli fauebo: & i eo statu fore eos: i quo sũt hodie: sꝫ se fauere troiãis: quorũ ducis aduẽtu statim victoria cõsequet: & vult nihil valere ea q aut Ven⁹ conq̃sta fuerat de abntia Aeneæ aut Iuno de Turni parentib⁹ dixerat i ei⁹. s. cõmẽdationẽ. Secat. seqt: tenet: bẽt. vt ille viã secat ad naues. vñ & sectas dicim⁹ habit⁹ aiorũ & istituta philosophie circa disciplinã.

Fuat. i. fuerit: futuri tpis ẽ verbũ defectiuũ Seu fatis italũ castra obsidiõe tenẽt. siue malo fato italorũ castra obsidẽtur troiiana: siue troiãi malo errore & sinistris monitis ad italiã venerũt: neminẽ absoluo. Vñ pp ãphibologiã sic distigue italũ: & ifer castra obsidiõe tenent. s. troianorũ ipi. n. obsidẽt non itali. Soluo. absoluo: nã apheresim ptulit. Monitisq; sinistris. pp Cassãdre ipulsus furiis. Exorsa. rerũ initia act⁹ hodierni diei. Laborẽ fortunãq; piculum & fœlicitatẽ. Fata viam inueniẽt. scit enim hoc esse fatale: vt Aeneas imperet in italia. Stigii p flumĩa fratris. hypalage est: per stygia frãs flumia: & bñ etiam in iureiurãdo cõfirmat. Et totũ nutu tremefecit olympũ. Portis circũ oib⁹ istant. istant portis oĩbus circũ. i. circum circa fusi. nã mõ circum aduerbium loci est. Vallis itra vallos. i. fustes fossarũ: qui valli vocant. nam munitio ipsa vallum dr neutraliter. & hoc dicit Tenebant troiani itra vallos quos ipsi posuerunt: neorũ castra facile irrumperẽt rutuli. Vallũ: n. nõ mõ obsidentium: sed obsessorũ debem⁹ accipe. Nec spes vlla fugæ. fuga miserrimum & vltimum p̃sidium est tñ hoc ẽt carebãt. Imbrasides. Imbrasii filii⁹ Icetaonii⁹ itaceõis fili⁹: & bñ ex varietate syllabarũ q̃siuit ornatum. nam pronymica aut in des aut in lus exeunt: quib⁹: & vti possumus Quæ. n. in on terminant ad nos trãsire nõ pnt Senior cum castore thyb. possum⁹ & solũ thybri accipe senem possum⁹ & castorem. si legam⁹ & senior cum castore. nã amphibologia est Pria acies. hoc est magni viri. & est diffinitio eorũ q in pria acie fuerit Vñ laudis magis est qd dixit pria acies. Ordinis enim esse non potest quia res in muro agit Germani sarpedonis. aut inter se germani filii Sarpedõis. aut Sarpedonis fratres. Abalta. nobili. Lyrnesius. i. phryx. Lyrnesos. n. ciuitas est Phrygiæ vñ fuit Briseis.

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA POZNAŃ

Mneſtheo.non Mneſtheo:de quo paulo poſt dicturus eſt legendū eſt:ne verſus nō ſtet:ſed mneſtheo ita tamen vt meminerimus vltimam ſyllabam eſſe ſynæreſim propter rectam ſcanſionem.

DO. Accipite.non potuit ſedare partes:ſed ſic dimiſit:vt nullam preferret: ne aut filiam aut vxorem læderet.Seqꝫ æquum omnibus pollicitus eſt. Interea.redit ad narrationem quam poſuit in fine noni libri. Stabant.vtpote qui pauci aduerſus plurimos non auderent.

CHRI. Accipite hæc animis.i.diligētiſſime aduertite. Figite.memoriæ iprimite. & phyſice locutus eſt. Quando quidē.volebam equidē ſedare diſcordias.Sed cū videā ſtudia vīa diuerſa ſtatui pbere me æquum vtriqꝫ parti:ita vt neutri faueā:neutriue noceam:Eſt autem hæc oīo grauis:& iouis maieſtate digna. Haud licitū eſt.fieri nō pōt ſimpliciter dixit.nam iure licebat.ſed obſtabāt diuerſa atqꝫ cōtraia ſtudia deoꝝ. Secat.recta vía ſequit̄:& nō per circuitiōes.i.idubitatā tenet. qui.n.ſecat ad lineā rem deducit: vñ eſt illud.Ille iter ſecat ad naues:dicit aūt hæc vt oīone Junōi ſatiſfaciat cæteꝝ nouerat ille fata tandē vel le troianos victores cōſolat̄:ergo eam cuius ptes ſuccumbet:ita tñ vt nihil mentiatur: Fatis italum qđ fata velint in hoc italis fauere. Siue errore troiæ. quaſi ſtultitia troianoꝝ hæc infœlicia illis eueniant: & monitis ſiniſtris.i.falſis oraculis.Dicit autem hæc vt nō priuet Junonem ſpe. Sua exorſa.nam vt illi ordientur:ita finem ſortientur.eſt.n.prouerbium:vt ſementem feceris:ita colliges:& videtur dicere qꝫ nulli adimet arbitrium. Fata viam inuenient.nam ſi fatum dicunt platonici in ſerie reꝝ id qđ in mente diuina ꝓuidentia eſt iure dixit:Fata viam inuenient.nam qđ ꝓuidet deus id fieri neceſſe eſt. Et totum nutu patefecit oly.nam in dei manu oīa ſunt. Stant.pugnant. Rara.ob paucitatē militū.non enim tot erāt vt muroꝝ circuitū ipſi qui in corona ſtabat denſi poſſent cōſiſtere. Lyrneſius.lyrneſus oppidum eſt phrygiæ prope Pedaſum.hoc oppidum achilles diripuit:indeqꝫ Bryſei regis filiam Bryſeida rapuit.

Lyrneſſus

SER. Hic iaculis.Rutuli. Illi ſaxis.Troiani. Veneris i.e. Quia illi debebat̄ iperium.

Caput detect⁹.ſiue galea q̄ſi nō pugnatur⁹ nā audierat cætera pce puer bello erat āt iter duces q̄ſi dux. Honeſtū.pulchꝝ. Tereti⁹ Ita me dii bñ amēt hōeſt⁹eſt. Micat.ſ.Aſcani⁹ fulget q̄liter gēma. Aut collo aut capiti.Figurate.nā colli vel capitis erat cōmune.

Oricia tere.Oricos ciuitas eſt Epiri iuxta quā naſcit̄ terebynthus nigꝝ lignū bñs ſoli ditatē in buxi ſpēm. Rettulit aūt cōparatiōnē ad candidū vultū:qui erat crinib⁹ cinctus

Magnanimæ.ſ.gētes. Iſmares g. Modo nomē ē ꝓpriū:nam iſmari⁹ facit appellatiuū a mōte iſmaro Thraicæ. Vulnera di. Aut vuln⁹ pro ſagitta poſuit:vt in ſcdo:inſequit̄ iſeſto vulnere pyrrhus:aut acerrie exp̄ſſit inuitabiles ſagittas: dicēs eum vulnera: non tela dirigere. Mœnia.lydia:q̄ añ dicebatur.

Pactoluſqꝫ ir.a. pactolus & Hermus Lydiæ flumia ſūt auꝝ ſicut tag⁹trahentia. Et capys b.n.c.d.vr. Iſte quidē dicit a Capiæ dictam cāpanā qđ & Luca.ſenſit: Mœnia dardanii tenuit cāpana colōi. Sed Liuius vult a locis campeſtrib⁹dictā:in q̄bus ſita eſt. Sed cōſtat eam a thuſcis cōditam viſo falcōis augurio:qui thuſca lingua capis dicit̄:vñ eſt nomiata cāpania. Thuſcos āt oēm pene italiā ſubiugaſſe māifeſtū eſt. Cōtulerant nocte interueniēte pegerāt: & eſt explanatio reꝝ: q̄s Aeneas geſſit poſtq̄ eſt ꝓuect⁹ ab Euādro ad petēda auxilia: dū inter ſuos & Turnū bella gerebanē. Rem.n.añ amiſſā breuiter exequit̄. Quid petat.ſ.auxiliū Quidue ipe ferat. Viciſſitudinē auxilii: vt ſup Accipe daqꝫ fidē. Mezentius arma q̄ ſibi cōciliet Iniicit latenter tiorē:ne forte poſſit collectis auxiliis in regna puenire:a quibus fuerat añ depulſus. Violentaqꝫ pectora turni. Supba vt Quos illi bello ꝓfugos egere ſupbo. Humanis q̄ fit fiducia rebus. Latenter hoc dicit Nolite hoc putare fixā eſſe & ſtabilē fœlicitatē: Magna.n. eſt reꝝ varietas

Hi iaculis:illi certant defendere ſaxis.
Moliriqꝫ ignem:neruoqꝫ aptare ſagittas
Ipſe inter medios veneris iuſtiſſima cura
Dardanius caput ecce puer detectus honeſtū:
Qualis gēma micat fuluū quæ diuidit aurum:
Aut collo decus:aut capiti:vel quale per artem
Incluſum buxo:aut oricia terebintho
Lucet ebur:fuſos ceruix cui lactea crines
Accipit:& molli ſubnectit circulus auro
Te quoqꝫ magnanimæ viderūt iſmare gentes
Vulnera dirigere:& calamos armare veneno
Mœnia generoſe domo:vbi pinguia culta
Exercentqꝫ viri.pactoliiſqꝫ irrigat auro.
Affuit & mneſtheus: quem pulſi priſtina turni
Aggere murorum ſublimen gloria tollit.
Et capys:hinc nomen campanæ ducitur vrbi.
Illi inter ſeſe duri certamina belli
Contulerant: media æneas freta nocte ſecabat.
Nāqꝫ vt ab euandro caſtris ingreſſus ethruſcis
Regē adit.& regi memorat nomenqꝫ:geniuſqꝫ:
Quid ve petat:quidve ipe ferat: mezētius arma
Quæ ſibi conciliet:violentaqꝫ pectora turni
Edocet:humanis quæ ſit fiducia rebus
Admonet:ĩmiſcetqꝫ ꝓceſ:haud ſit mora tarchō
Iungit opes:fœduſqꝫ ferit:tum libera fatis
Claſſem conſcendit iuſſis gens lydia diuum
Externo commiſſa duci:æneia puppis
Prima tenet:roſtro phrygios ſubiuncta leones
Imminet ida ſuper,profugis gratiſſima teucris.

Hic magnus

Hic magnus ſedet æneas ſecumq; volutat
Fuentus belli varios: pallaſq; ſiniſtro
Affixus lateri. iam quærit ſydera opacæ
Noctis iter: iamq; paſſus terraq; mariq;

Tarcon. Hoc nomen græce vbiq; poſuit excepto vno loco: vt haud procul hinc tarco & tyrrheni. qđ metri cā fecit. Libera fatis. Exēpta fatali neceſſitate: qua pugnare nō poterant: pp illud: externos optare duces. Prima tenet. More viri fortis in principiis eſt. Alibi: princeps añ oms denſum palinurus agebat Agmē Roſtro phry. ſ. l. pro iugo vult roſtrum nauis fuiſſe leones autem ſingulos in ſingulis partibus fuiſſe depictos. Sane notāt a criticis Vir. hoc loco quēadmodum ſic cito dixit potuiſſe naues æneæ fieri: qđ excuſat pictura: quā ſolā mutatā debemus accipe. Gratiſſima. pp illic facta nauigia. Euētus b. v. Licet haberet fortiſſimum militē: cogitabat tñ in certa bellorū Noctis iter. Aut per quæ ſidera nox decurrit. aut q̄ intuentes naute iter peragunt noctib⁹. Iam. modo: vt iamq; bos curſu: iam præterit illos.

DO. Caput detectus. Non pugnaturus: quia prohibuerat deus. Mneſtheus & capis. Alterum laudat a facto alterum a merito ciuitatis. Nocte. Ad laudem æneæ. Et regi memorat. Tria dixit memorat: edocet: admonet. Memoret ergo nomen & genus: & quid petat: & quid ferat; edocet Turni violēta pectora: q̄ arma conciliet. Admonet quæ ſit humanis rebus fiducia. Nomē. vt cognoſcat. Genus Ne ab ignobili putet ſe rogari. Quærit autem non neceſſaria pallas. quæ ſi maturior ætate fuiſſet non q̄ſiſſet: erat a ſiniſtris quia ſi duo erant dignior erat æneas.

CHRI. Hi iaculis illi ſaxis. Poteſt vtrunq; referri ad troianos: vt oñdat nullum genus auxilii ab illis negligi: ſed oi circūſpiciētia rem agi. Moliriq; ignē. Quē phalaricis iaculabanē. Nā de iis quas bōbardas ſiue boardas a bōbo vel a boatu dicūt nihil oio crediderim. Nam gen⁹ hoc tormēti priſcis tpibus fuiſſe minime credibile eſt. Nam neq; poeta q̄ſq; neq; hiſtoric⁹ haq; meminit. Terebynthus teſte Theophraſto arbor eſt vnde reſina quā terebentina dicūt fluit & inciſo manat cortice: hæc arbor maſculā hēt quæ eſt ſine fructu. & fœminā ſed hanc duplicē. nam in altera rubet fruct⁹ magnitudie lētis. In altera pallet & cum vitæ matureſcit. in Macedonia breuis eſt terebynthus: in Syria & p̄ſertim in agro damaſceno ꝓcera & materiā hēt decorā ad delitias lectorū coloris ſubnigri. Oricia. epirotica. Oricos. n. epiri oppidum eſt verſus Macedoniam. Vulnera dirigere & calamos armare veneno. Duplex eſt tranſlatio: & quod armare dicat calamos: & quod armare illos dicat veneno Et capys. ab hoc capuam conditam dicunt. Alii dicunt Thuſcū regē ea regione ſubacta vrbē condidiſſe: & capuam nominaſſe qm capis lingua hetruſca falconē aue: cui⁹ augurio codita eſt ſignificat. Media. Quippe qui nullū tpis ſpatium accelerās preteriret. ergo media nocte: ad oñdendā bois vigilantiam. Nāq; vbi ab Euādro. Mira poete varietas. nā vt in aduentu Aneæ ad Euandrū oia longo ordine & ſuo tpe cū maxio ornatu expoſuit. ſic cōtra vt varietati ſtudere ea quæ de aduentu ad etbruſcos: & de implorando auxilio dicenda fuerant: obticuit: & in hunc locum nō narranda: ſed perſtringenda tranſtulit. Quod ꝓprīn poetaq; eſt. vnde Hor. Ordinis hæc virtus erit & venus haud ego fallor Vt iam nunc dicat: iam nunc debentia dici pleraq; differat. & p̄ſens in tēpus omittat. Vitauit ergo faſtidioſam ſimilitudinē: & relicta ſalutatione: & poſtulatione Aeneæ: & rñſ. one Tarcontis diſceſſum eius a littore etbruſco poſuit. Que ſit fiducia. quæ eē debeat pp crebram mutationē oīm rerū Si quis autem intelligenter aīaduertat inueniet hic oia ſemina argumentationū: ex quibus poſſit confici oratio artificioſiſſima in genere deliberatiuo. nā cum dicit: regē adiit: ſignificat ꝓ ſupplex aduenerit. Deinde ꝓ commendauerit ſe a genere: a fama: vt per nobilitatem generis eos moueat.

SER. Pandite nūc helicona deæ: Parnaſus mōs Theſſaliæ iuxta Boetiā: q̄ duo findit iugacithero nē liberi: & elicone Apollis & muſarū. Maſſicus ærata p. ſ. æ. t. Licet catbalog⁹: i quo enumerant hi q̄ venerit de Thuſcia iuenit tñ aliq; varietatē: ꝓ bos nauib⁹ veniſſe cōmemorat cū i. vii. Turni p̄ſidia p terrā vēiſſe cōmemorauerit. Sane ſciēdū amare Vir. italis ducib⁹ dare noia vel fluuiorū vel mōtiū: vt g̃ ſupra Almæonē & Auentinū cōmemorauit: ſic nūc maſſicū dicit nā maſſic⁹ mōs eſt vñ & vinū maſſicū dī. pleriq; tñ nolūt maſſicū nomē eē ꝓprīū: ſed appellatiuū dicētes oſiniū eē maſſicū regē nā paulo poſt dicitur⁹: Qua rex cluſinis aduect⁹ oſini⁹ oris. & nunc dicit.

Pandite nunc helicona deæ: cantuſq; mouete
Quæ manus interea thuſcis comittetur ab oris
Aenean: armetq; rates: pelagoq; vebatur:
Maſſicus ærata princeps ſecat æquora tygri.
Sub quo mille manus iuuenū: qui mœnia cluſi
Quiq; vrbem liquere coſſas: quis tella ſagittæ:
Corythiq; leues humeris: & letifer arcus.
Vna tornus abas. huic totum iſignibus armis
Agmen: & aurato fulgebat apolline puppis:
Sexcentos illi dederat populonia mater
Expertos belli iuuenes aſt ilua trecentos
Inſula exhauſtis chalybū generoſa metallis

Qui m. c. multi aliū maſſicū: aliū oſiniū eſſe volūt. Tygri. ærata. cui⁹ roſtrū erat in ſil'itudinē tygridis. nāq; ſolēt naues vocabula accipe a pictura tutelaq; hic eſt Hunc vehit immanis triton. Item & aurato fulgebat apol-

Terebynthus

Oricos

Capua

line puppis. Tygri ãt ſcdm regulã dixit. nã græca noia q̃ gt̃m ſingl'arẽ in is mittũt in eo tm̃ & in dto creſcũt: i acto & ablto pia ſũt nto vt tygridis tygridi o tygris tygri. Iſis iſidis iſidi iſin iſis iſi. Si aliter inuenirem?: abuſiue dictũ ẽ: vt i Lucano: Ocior & cœli flãmis e tygride fœta. Mœnia c. p cluſii. nã cluſiũ dr & ẽ dictũ p ſyneſim ſicut nec cura peculi. p pecꝰii. Cluſiũ ãt oppidũ ẽ iuxta maſſicũ. Co ſas. ciuitas Tuſciæ: q̃ i nũero dr ſingl'ari ſm Sallu. vñ appet eẽ vſurpationẽ. Chorythi q̃. choryciti p prie ſũt arcuũ thecæ dicũ tn̄ et ſagittarũ: quas & pharetra noiam?. Tornus. terribil'. Fulgebat. ſ. puppis Apolline.

Armis. exercitu. Populonia. ciuitas thuſciæ. matrẽ autẽ eo⁊ qui venerãt dixit. alibi. Inſignem quẽ mater aritia miſit. Exptos peritos. nam expertes ſunt ignari. Ilua. inſula adiacẽs thuſciæ. In exhauſtis. Quantũ exhauſta fuerit: tanto generoſior. ergo in exhauſtis nõ eſt vna ps orõnis. nãq̃ Pli. ſcds dicit: Cum in aliis regionib? effoſis metallis terræ ſunt vacuæ apud iluam boc eſt miꝝ q̃ ſublata renaſcunt̃: & rurſum de eiſdem locis effodiunt̃. Varro & aliud dicit naſci quidẽ illic ferrũ: ſed in ſtricturã. Interpres hominũ diuumq̃ interpres mediũ: Nam & deoꝝ interpretator & boim: quibus diuinas indicat mẽtes interpres vocat̃. Et notandũ quod ait Nigidius: Figulus bas artes inter ſe ita eſſe cõiunctas vt alteꝝ ſine altero eſſe non poſſit. vñ bis quos pfectos vult p bare Virg. Oim diuinandi artium præſtat ſcientiam: vt boc loco: ita ſupra Heleno: de quo ait. Troiugena interpres diuum: & ſingula. Nigidius autem ſol? eſt poſt narrationẽ licet Varro præcellat in theologia: bic in cõibus litteris. nam vterq̃ vtunq̃ ſcripſerũt. Fibræ. Iecoris extremitas. parẽt autem pitiſſime agnoſcunt̃: qđ ad oia referendum eſt ad fibras. Sydera. Voces auium & fulmia. nam ſi videnẽ tm̃ accipias: cui? poſſunt videri: nec tn̄ itelligi. Item voces auium non videnẽ: ſed cognoſcunt̃ auditæ. nec parent: obtemperant p cedit. nam qũo ſydera: vel fibræ: vel aues: vel fulgura poſſunt obtẽperare

Rapit. raptim ducit. Denſos acie. In acie cõſtrictos & cõiũctos. Alpheæ ab origie piſæ. alpheus fluuius eſt apud Piſam & Aelidem ciuitates Archadiæ: vbi eſt templũ Iouis olympici: ex quib? locis venerũt qui Piſas in italia cõdiderunt dictas a ciuitate priſtina. vñ addidit Vrbs betruſca ſolo: cum p̃miſiſſet Alpheæ ab origine piſæ. Fidens æquo. equus optimus. Verſicoloribus armis. Depictis per qđ bellico ſus oñditur. Tercentũ adiiciũt. accedunt & cõſentiunt ei? voluntati. vñ ait Mens oibus vna ſequendi. i: cõiurati ſunt. Qui cætere domo. Ac ſi diceret qui ſunt domo Carthagie. Cære autem vt ſupra diximus etiam agylina dicit. nec videat̃ contrariũ qđ ait Ducit agylina ne q cẽ ex vrbe ſecutos: quaſi & Turno & Aeneæ p̃ſtet auxiliũ. nam illi Lauſum fugientem ſecuti ſunt. Hi vero cõi odio in Mezentium arma cõmouerunt. Minionis. Fluuius minio. Pyrgi veteres. boc caſtellũ nobiliſſimũ fuit eo tpe: quo thuſci piratica exercuerunt. Nam illic metropolis fuit. Intẽpeſtate grauiſce. Grauiſca oppidum. Alii intempeſtũ dicunt: qđ ventis & tẽpeſtatib? caret. qđ nulla põt roe cõtingere. Intẽpeſtas g̃ grauiſcas accipiamus peſtilẽtes ſm plinium in naturali byſtoria: & Catonem in originib?: vt intempeſtas intelligam? ſine temperie. i. tranquillitate. nam vt ait Cato ideo grauiſcæ dicte ſunt: q̃ grauem aerem ſuſtinent.

DO. Pandite. bæc in vocatiuo tenet ſummam rerum & ſpeciem propoſitionis Toruum aut oculis diſtortis: aut contracto vultu. Verſicolor. Qui dum vertitur mutat colorem.

CHRI. Pandite nũc belicona deæ. Ita iterat iuocationẽ vt oñdat eẽ ſibi op? ñ mõ muſaꝝ auxilio: ſed oi qđ ab illis ꝓuenire põt auxilio: ex quo oñdit̃ rẽ ſane magnam ipſum narratuꝝ: vñ maxia excitat̃ attentio. Pandere eſt ita apire: vt totum pateat. Ergo totum veſtrum promite auxilium. Helicona. Helicon mõs acticæ regiõis: ſacer muſis. Cantus. quos p me p̃ſtare nõ poſſum. Maſſic?. nomen proprii eſt duCis: nã maſſici etruriæ populi nõ ſunt: ſed Cãpaniæ iuxta Falernos & Calenos Cluſi. cluſium olim inter Etruriæ nobiliſſima oppida enumerabat̃: cui vrbi porſena ip̃abat: qui p Tarquinijs bellũ aduerſus rõanos geſſit. In bac vrbe ponit Pli. labyrinthũ fuiſſe buiuſcemoi: vt cætera oia ædificia ſuperaret. Coſas. In partibus littoralibus Etruriæ: ſi incipias a macra flumine inuenies lunam nobili portu præditam: deinde Lucã poſt illa piſas ortas a pelope piſiſq̃ ſiue a tenucaneis græca gẽte. Vada volaterana. populonia iuxta Cecinã flumen coſa: grauiſcæ: caſtꝝ nouũ: pyrgæ: cære: quæ agila dicta eſt. De quibus meminit poeta. Tygris aũt Apollo ſunt inſignia nauium. Ilua. inſula nr̃a quoq̃ ætate notiſſima. olim Ethalia a rege Indigena nũcupata. portũ argoum habuit a naue argo. Nam p̃cib? Medeæ circem ſororem viſere cupietis: huic portu argonautæ appulerunt. Generoſa metallis in exhauſtis. i. nobilis pp metalla: quibus q̃uis aſſiduo fodiant̃: nõ exhauriẽt̃: tanq̃ ſi aſſiduo renaſcerent̃. Interpres. diuum & boim. i. qui ea interpretatur boibus: quæ dii futura decreuerunt: Parent. non quia pareant: ſed oſtendit ita verum fuiſſe uatem vt quæcunq̃ de fibris & ſyderib? prædixerit ea cuncta euenerit: vt credere poſſis fibras & ſydera illi parere: per fibras autem intelligit aruſpicinam. per volucres auguria: per ſydera aſtrologiam: per flumina portenta. Cærete. Hoc cære cæretis oppidum a pelaſgis conditum.

SER. Cupauo.

Tercius ille hominum diuũq̃ interpres aſilas:
Cui pecudum fibræ: cœli cui ſydera patent:
Et lingue volucrum: & præſagi fulminis ignes
Mille rapit denſos aciæ: atq̃ borrẽtibus haſtis
Hos parere iubent alpheæ ab origine piſæ.
Vrbs etruſca ſolo. ſequitur pulcherrimus aſtur
Aſtur equo fidens: & verſicoloribus armis
Tercentũ adiiciunt: mens oĩbus vna ſequendi
Qui cærete domo: qui ſunt minionis aruis.
Et pyrgi veteres. intempeſtæq̃ grauiſcæ.
Non ego te lygurum ductor fortiſſime bello

Helicon.

Ilua.

Transierim cygne: & paucis comitate cupauo.
Cuius bolorinæ surgunt de vertice pennæ.
Crimen amor vestrū formæq; insigne paternæ
Nanq; ferunt luctu cygnon phætbontis amati
Populeas inter frondes: vmbramq; sororum
Dum canit: & mœstum musa solatur amorem
Canentem molí pluma duxisse senectam:
Linquentem terras: & sydera voce sequentem:
Filius æquales comitatus classe cateruas
Ingentem remis centaurum promouet: ille
Instat aquæ: saxumq; vndis immane minatur.
Arduus: & longa sulcat maria alta carina.
Ille etiam patriis agmen ciet ocnus ab oris
Fatidicæ manthus: & tusci filius amnis:
Quin muros: matrisq; dedit mantua nomen.
Mantua díues auis: sed non genus oibus vnū.
Gens illi triplex: populi sub gente quaterni.
Ipsa caput populis tusco de sanguine vires:
Hinc quoq; quingentos in se mezentius armat
Quos patre bænaco velatus arundine glauca
Mintius infesta ducebat in æquora pinu.
It grauis aulestes: centenaq; arbore fluctum
Verberat assurgēs: spumātvada marmorverso
Hunc vebit immanis triton: & cærula concha
Exterrens freta: cui laterū tenus bospida nanti
Frons bominē prefert in pistrim desinit aluus.
Spumea semifero sub pectore murmurat vnda

SER. Cupauo. hic cupauo o cupauo. & dediat cupauo sicut cicero & cato Nāq; f.c.l.phe. a pheton Clymenes & Solis filius fuit: q cū doleret obiectū sibi ab Epapho rege ægypti q̄ esset n̄ de sole: sed de adulterio p̄creat?: duce mīe vēit ad solē: & poposcitvt si vere ei? eēt filí?: petēda p̄staret qđ cū sol iurasset p stygē paludē se esse factuꝝ: petit ille vt ei? curr? agitaret: Sol iusiurandū negare nō potuit. Acceptis itaq; curríb?: phetō cū orbitā solis excellisset: & cepisset mūdus ardere: a Ioue fulmiatus in Eridanū cecidit: q & padus vocat. Hui? iteritū flētes sorores phetusa & Lāpetusa deoꝝ mīsatione in arbores mutatæ sūt: vt hic dicit in pp̄os: & in Buc. in alnos. Fuit q dā ēt ligur cygnus noie phetōtis amator: q cū eū fleret extictū i auē sui nois cōuersus ē: cui? nūc filiū Cupauonē dicit habere cygni pēnas in galea ad formæ paternæ īsigne mōstrandū Crimē a.v. phætontē amatū a Cygno. aut pie. aut turpiter accipíam?: necesse ē. Si turpiter talis ē sēsus. Crimē vīm est o cygne & phæton q̄ sic amastis. & hoc tm̄ vobis pōt obiici. Alii vestꝝ p tuū accipiūt. & ad solū cygnū refert: vt Vos o caliope p̄cor. Si pie amauit scdm aspeꝝ crimen erit cā: vt alibi: & crimine ab vno Disce oēs. Vt sit sensus: O phætōtides sorores & cygne causa vīm. i. vīæ mutationis amor est

Vmbrāq; s. Ambitiose dictū p̄ inter arbores de sororib? factas: & est vnū de iis q̄ bēt Virg. mutabilia & sua p̄pria. tale est: & sinuatq; alterna volumia cruꝝ. Itē Cū primū sulcos æquāt fata. Musa. Carmine. Cithara. cātilena. Canentē senectā. Qui canentē senectam mollib? transegit in plumis. sydera voce sequentē. cum cantu cœlū petentē Vel q̄ est re vera relat? in sydera: sicut vidím? in sphæra. Aequales c.c.c. per naues æqualiter bñs distributas cateruas. Ocnus. Iste Ocnus quē in bucolicis Bianorē dicit: vt Iāq; sepulchꝝ incipit apparere bianoris. hic Mantuā dicit̄ condidisse: quā a matris noie appellauit: nam fuit filius Tiberis & Mantus Tirefiæ thebani vatis filiā: q̄ post patris interitum ad Italiam venit. Manthus. Gtūs est græcus. Nam si latine declinaueris: māthōis facit: sicut in plauto legím? Ionis. Dives auis. Maiorib? prepotens. Sed nō gen? oibus vnum. Quia origo mātuanoꝝ & a tuscis venit: q in Mantua regnabāt: & a venetis. nam in Venetia posita est: q̄ & gallia cisalpina dicit̄. Gens illi triplex populi sub gente quaterni. Quia mātua tres babuit tribus: q̄ in quaternas curias diuidebant̄: & singlis singuli lucumōes impabant: quos tota in Thusćia duodeci fuisse manifestū est. ex quib? oibus vnus p̄erat: Hi āt toti? Thusćiæ diuisas babebant quasi p̄fecturas: sed oim pp̄loꝝ princípatū Mantua possidebat. vñ est ipsa caput pp̄lis Thusco de sanguie vires. Robur totum a lucumonibus babuit. In semezenti? armat. Odio sui in arma cōpellit. Patre bænacbo velatus arundine glauca Minti? ifesta ducebat in æquora pinu. Bænacus Lacus est Venetiæ: de quo fluui? nascit̄ minti?. Iure ergo dux venetus fluuiū puntiæ suæ depixit in nau quem bænaci filiū quia ex ipso bēt originē dicit. Grauis. Fortis: vt ferit ense grauē thymbreus osyrim. Centenaq; arbore fluctū. Non ait remis sed arborib? ad exprimendā nauis magnitudinē quæ plures babuit remoꝝ ordies. Vñ ait Luc. Et summis longe ferit æquora remis. Marmore. mari. Cærula. cærulea freta: non cærulea cōcha. nam versus nō stat Hispida. Horrida setosa. Frōs boiem prefert. Modo primam bominis partem intelligere debemus. nam boc dicit a capite vsq; ad ima lata bominis monstrabatur effigies.

DO. Ocnus. filius fuit Manthus qui muros dedit vrbi: & de matris nomine illā vocauit. Armat in se. Armat quia causam præbuit q̄ illi in se armarent.

CHRI. Vmbrāq; soroꝝ. Nō cupauōis sed soroꝝ inter se: vt alibi: Occeanūq; patrē reꝝ nymphasq; sorores. & est positio iter frōdēs populeas appositiue vmbras soroꝝ. Nam in ipsas pp̄los cōuersæ fuerāt Phetusa & Lāphethusa phetontis sorores. Canentē senectā. i. candidū colorē: vt est icana senecta Vo-

ce.musica. Nam suauissimi sunt cantus in cygno vt dictū est in buc. Fatidicæ mantbus.gtūs græcus est.

Ocnus Ocnus Māthus & Tiberis filiꝰ vrbē a noie mris appellauit.eam tres icoluere natiōes. thebani q venerūt cū Mātho filia Tiresiæ thebani vatis:& tbusci q venerīt duce Ocno:quē in Bucolicis appellat Bianorē & circūpadani.i.veneti post calamitatē thebanoꝝ. Plinius ait Mantbuā etruscoꝝ coloniā trās padum solam esse

Vnū genꝰ.nō qđ oēs nō sint etrusci:sed trium geneꝝ erāt etrusci:quia tres babuit tribus:Etruriæ fines sunt Macra & Tybris & mare tyrrbenum:in qđ cadunt bii fluuii:& quicquid apēnini montis est iter bos duos amnes. Mintius.de quo diximus in buc. Marmore.mari sic.n.græce splendore dicitur.

SER. Ter denis. trigīta accipiamꝰ naues fuisse:ñ vt qdā volūt singlos duces tricenas babuisse.Nā enumeratoꝝ militū nō cōuenit numerꝰ:pserti cū sequat subsidio troiæ.i.paruo auxilio: nā apud maiores bella:non ambitu sed virtute constabant. Phœbe.Luna.sicutSol phœbꝰ Item Titan sol:& Titanis Luna. Describit autem noctem mediā:& dicit finitam die secundū romanū ritum.nec Lunæ fit sine causa cōmemoratio: nam aliter nymphæ videri non poterant Clauumq regit.Jam ei & in quito dedit gubernandi peritiam. Medio in spacio.Internauigandū Cybele alma.mater deū cybele dicta est: vel ἀπὸ τοῦ κηβυίστης ἡ θεὸς ἡ τὴν κεφαλήν. quod semper galli per furorē motu capitis comā rotātes vlulatu futura pnunciabant. Lucanus. Crinemq rotātes Sanguineꝰ poplis vlularunt tristia galli. Vel a pbrygiæ montib? vbi colitur:quos cybelos vocant. Cybele autem bacbius est.i. pes ex prima breui cōstans & duabus lōgis.nam Cybele anapestꝰ:vt Hic mater cultrix cybele. Quod priꝰ. subtraxit tot

Doctissima cymodocea. poetice sicut mutatio ipsa etiam confingit. Nam stultissimū est quod ait quidam ideo doctissima: quia Ilioneꝰ nauis fuit. Dorso eminet.pitia natā di oñditur. Subremigat.subnatat. Vigilas ne deum gens. Verba sunt sacroꝝ: nam virgines Vestæ certa die ibant ad regem sacroꝝ:& dicebant vigilas ne rexꝰ vigila: qđ Virg.iure dat Aeneæ quasi & regi:& quem vbiq & pontificem: & sacroꝝ peritū iducit:

Deū gens.pp diis genite & geniture deos

Pinus.boc loco scdm quartā decliationē in Bucolicis iuxta scdam:vt Mœnalas argutū q nemꝰ pinoscq sequētes Semp bēt. Nos sumus.loquit per diffinitiones. Perfidus. Qui post fœdꝰ bella cōmouit Hic Latinus.

Ipsi bas sacrilego pēdetis sanguine pœnas.

Inuitæ.ac si diceret malueramꝰ tibi potius fuire q̄s i nymphaꝝ numia cōmutari. Teq per æquor q̄rimꝰ.bæc nobis vagādi est causa vt te iuuare possimꝰ Refecit.aut reuocat: aut quia añ in ipsis forma fuit nauiū. Dedit esse deas. Græca figura.vt donat bēre viro. Iā loca iussa tenet.vt & supra diximꝰ. boc Κατὰ τὸ σιώπων μένον accipēdū ē. Nā intelligimꝰ eum eqtes mississe per terrā: Ne castris iungāt: aut se subaudis:aut iūgāt p iunganē. Crastina l.m.s.n.i.d.p.i.r.s.c.a. Spectabit est vera lectio:& ordo ē:si mea dicta non putaris irrita: crastina lux ingentes aceruos cædis spectabit. nā male qdam spectabis legūt.& ad lucē referūt:qđ nō pcedit nulliꝰ.n.sic loqt: O æneaꝰ si que dico minime

Tot lecti proceres ter denis nauibus ibant:
Subsidio troiæ:& campos salis ære secabāt.
Iamq dies cœlo discesserat: almaq curru
Noctiuago pbœbe mediū pulsabat olympū
Aneas:neq enim membris dat cura quietem:
Ipse sedens:clauumq regit: velisq ministrat.
Occurrit comitū: nympbæ quas alma cybele
Numē babere maris: nympbasq e nauibus ee
Iusserat:innabunt pariter: fluctusq secabāt.
Quot prius æratæ steterant ad littore proræ
Agnoscunt longe regem:lustrātq choreis.
Quarum quæ fandi doctissima cymodocea
Pone sequēs dextra puppī tenet: ipsaq dorso
Eminet:acleua tacitis subremigat vndis
Tum sic ignarū alloquitur vigilas ne deū gens
Aeneaꝰ vigila:& velis immitte rudentes.
Nos sumus ideæ sacro de vertice pinus:
Nūc pelagi nympbæ classis tua: pfidus vt nos:
Præcipites ferro rutulus:flammaq premebat:
Rumpimus inuitæ tua vincula:teq per æquor
Quærimus:banc genitrix faciē miserata refecit
Et dedit esse deas: æuumq agitare sub vndis:
At puer ascanius muro: fossisq tenetur
Tela inter media atq borrentes marte latinos.
Iam loca iussa tenet forti permixtus petrusco
Arcas eques:medias illis opponere turmas
Ne castris iungant certa est sententia turno.
Surge age:& aurora socios veniente vocari
Primoī arma iube:& clypeū cape:quē dedit ipe
Inuictum ignipotens: atq oras ambiit auro:
Crastina lux mea si non irrita dicta putaris
Ingentes rutulæ spectabilis cædis aceruos.
Dixerat:& dextra discedens impulit altam
Haud ignara modi:puppī: fugit illa per vndas
Ocior & iaculo:& ventos æquante sagitta.
Inde aliæ celerant cursus: stupet insciꝰ ipse

Tros anchisiades

Tros anchísiades: animos tamen omine tollit.
Tum breuiter supera aspectans cõuersa p̃catur

credis: o lux crastia ĩgẽtis cædis aceruos spectabis. Haud i.m. moderatiõis qppe q̃ fuerat nauis. Inde a.c. inde aliæ nymphæ nauiũ cursus celeriores efficiũt: sicut fecerat cymodocea. Inscius r: Quas andierat. nam ex apto credere nõ poterat. Omie. augurio p̃missæ victoriæ

DO. Iam dies. Laus æneæ q̃ die nocteq̃ cõtinuata nauigatio illũ nõ defatigaret. Sedebat ergo & vigilabat: & cũ plura cogitaret: tñ temone nauẽ regebat & velis. Agnoscũt. nã pp nocturnas tenebras: alii ñ facile cognoscerẽt Vigilas. Recte dubitat: nã tps somnũ curæ vigilias suadebãt Surge. sedẽtẽ excitat nõ dormientem. Aurora anteq̃ plene veniat lux. Sperabis aceruos. p̃dixit futura vt dea appareret. Tollit a. audierat a nympha ẽt. Aduersa ergo non lætabat: sed quia plura nunciabant̃ p̃spera attollebat animos.

CHRI. Tot l.p.q.d. si numer⁹ exiguus erat virt⁹ militũ maximaq̃ copiaq̃ vices subibat. Alma ab alẽdo. nam cũ a singlis planetis signa nobis p̃ueniãt: a Saturno rõcinãdi a Ioue agẽdi. i. Τρακτικον vi bẽmus. Mars vero aiositatis ardorem. i. θυμικόν. sol sciendi opinãdiq̃ naturã. Venus desiderii motũ Mercurius p̃nunciandi iterp̃tandiq̃ vim p̃bet. A luna aũt plãtandi augẽdiq̃ corpora naturã trabim⁹ qđ Φυτικόν dicunt: ergo iure luna alma ab alendo dr̃. Neq̃ m.d.c.q: Nã principis est cũcta curare: & nocturno ẽt tpe vigilare. Vñ Home. ὀυχρήϊα νυχιοι βουλὴφόρον ἀνδρά. Clauumq̃ r. Quẽadmodũ dũ in erroribus versabat̃ æneas: qa nondũ virtutũ habitũ cõtraxerat Palinuro: quẽ inobtemperantẽ rõni appetitũ interp̃tari sum⁹ rectore vtebat̃: sic cum ad italiã. i. ad cõtẽplationẽ iam deuenerit obducto iam virtutũ habitu: ipse sua rõne ad dauũ sedet. Quia nõ ampli⁹ ducit rõnem appetit⁹: sed rõni obtẽperat: & qđ illa oñdit id vult: idq̃ petit. Arcas eques. oñdit æneæ se hæc scire q̃ ipse nouit: vt inde captet fidẽ in vaticinatiõe victoriæ: quam ipse futurã esse nescit. Stupet. cum p̃ns miraculũ velocitatis aiaduerteret: accepit spem etiam victoriæ quam illa predixerat.

SER. Alma parẽs idea deũ. alma p̃prie est tell⁹ ab eo q̃ nos alat. Abusiue ẽt aliis numinib⁹ epitbetũ dat̃. Terrã aũt cõstat eẽ mrem deũ. vñ & simulachr̃ eius cum clauí pingit̃ Nam terra aperit̃ verno: byemali clauditur tpe. Dyndima: mõs pbrygiæ. Turrigeræq̃ vrbes. Ciuitates Turritæ. vñ & cum corona turrita mater pingit̃ deum Ad frena leones. ideo hoc fingit̃ q̃ oĩs feritas maternæ subiacet affectõi: & subiugata ẽ Propiques Familiare efficias: vt & p̃pi⁹ res aspice nr̃as Phrygib⁹ adlis. ac si diceret cultorib⁹ tuis.

Alma parens idæa deum: cui dyndima cordi:
Turrigeræq; vrbes: biiugiq; ad frena leones.
Tu mihi nũc pugnæ princeps: tu rite propiques
Auguriũ: phrygibusq; adsis pede diua secũdo
Tantum effatus: & interea reuoluta ruebat
Matura iam luce dies: noctemq; fugarat
Principio sociis edicit signa sequantur:
Atq; animos aptent armis pugnæq; parent se
Iamq; in conspectu teucros habet: & sua castra
Stans celsa in puppi: clypeũ tum deide sinistra
Extulit ardentem: clamorem ad sydera tollunt
Dardanidæ e muris: spes addita suscitat iras
Tela manu iaciunt: quales sub nubibus atris
Strymmoniæ dãt sig̃ grues: atq; æthera tranãt
Cum sonitu: fugiuntq; notos clamore secũdo.
At rutulo regi ducibusq; ea mira videri
Ausoniis donec versas ad littora puppes
Respiciunt: totumq; allabi classibus æquor
Ardet apex capiti: cristisq; ac vertice flamma
Funditur: & vastos vmbo vomit aureus ignes
Non secus ac liquida si quando nocte cometæ
Sanguinei lugubre rubent: aut syrius ardor
Ille sitim morbosq; ferens mortalibus ægris
Nascitur: & leuo contristat lumine cœlum.
Haud tamen audaci turno fiducia cessit
Littora præripere: & venientes pellere terra.
Vltro animos tollit dictis: aq; increpat vltro

Cometæ sanguinei lugubres. p lugu briter

Quod votis optastis adest: perfringere dextra
In manibus mars ipse viris: nunc coniugis esto
Quisq; suæ: tectiq; memor: nũc magna referto
Facta patrũ. laudesq; vltro occurram⁹ ad vndã
Dum trepidi: gressiq; labant vestigia prima
Audentes fortuna iuuat.

Cometæ ãt latiẽ crinitæ stellæ appellanẽ. Et stoici dicũt has stellas esse vltra. xxxii. quaꝝ noia & effect⁹ Abien⁹ q iãbis scripsit Virgilii fabl'as memorat Pli. Scds etiã dicit cometas stellas eẽ naturales q̃ apparẽt certis tpib⁹. Itẽ hoc quoq; cõmemorat cometas fieri de planetis qnq;: vñ iterdũ bõa: iterdũ pessima significãt. Nã si de Venere aut Ioue fiãt: optia pnũciãt. Si de Marte aut Saturno deteriora: Nã mercurial'sp tal'ẽ q̃lis ille cui adhæret. vñ & minister deoꝝ fingitẽ. Hinc est qđ mõ ait: cometæ sanguinei lugabræ rubẽt. i. noxii Syri⁹a. syri⁹ stella est in ore canis. quæ vt in tercio diximꝰ: quantũ in ipsa est pestifera est: sed pro q̃litate adiacentiũ aut vincitẽ: aut mioribus vtitẽ viribꝰ. Hinc est qđ cum certo tpe sp oriatẽ: non sp est noxia. Leuo. Noxio Quod aũt dicit contristat lumie cum de stella loquereẽ: quã armis splẽdentib⁹ cõparauit. Bene hoc Statio ad ipsa arma transtulit dicẽs: Armaq; in auro tristia. Quod votis optastis adest. Magna ars psuadentis est: qđ vt cupit fieri in p̃iudiciũ trahat: sic hoc loco qa vult Turn⁹ vt optent pugnam ei⁹ socii: hãc eos dixit semp optasse. Perfrigere d. Fortiter facere: & bene verbo vsus est militari. In manib⁹. Nõ iã in votis sed in manib⁹ res est. Esto. pro sit: tercia psona est. Referto facta patrũ. Alii hinc distiguũt vt sit referat mõ vnusquisq; facta patꝝ & laudes: & seccutus Salu. hoc dicit: Qui ait hispanoꝝ fuisse vt in bella euntibus iuuenibus pentum facta memorarenẽ a matribus. Alii distinguũt: nunc magna referto facta: vt duas res dixerit. nunc vnusquisq; & suorum factorum meminerint: & laudis parentum.

DO: Alma parens idæa. ex iis tribus noibus captauit beniuolentiã. Edicit. est edicere cũ auctoritate aliquid curadũ iubere. Dardanidæ e. m. Oñdit quid possit spes: nam qui metu fugiebant: nunc spe in hostes insurgunt. At r. Hi enim in plano constituti videre Aeneam non poterant. Totumq; adl. Moraliter quidem. nam repentino turbatis motu omnia maiora videntur.

CHRI. Alma parens i. nã hæc terra est. tarra ãt oia alit. Dyndima. mons. vñ & ipsa dea dyndimena ẽ dicta Biiugi. qđ bigæ eẽnt. Fabula ãt leonũ est notissima. In conspectu. intra id spaciũ quo cõspectus puenit. Ardentẽ. splẽdentẽ: vt Tyrioq; ardebat murice lena. & facit rẽ verisimilẽ. nã quo mõ potuisset elongi quo cõspici clypeus: nisi pp splendorẽ: & nisi ipse ex altiore parte nauis extulisset. Clamorem pp subitam lætitiã. Spes suscitat iras. nam spes tollit aios: & aioꝝ elatio nos ad vltionẽ excitat vñ excatat acrior pugna: nam possunt qa posse videnẽ Ardet a. c. oñdit fulgorẽ sanguineũ galeæ atq; clypei sũmũ hostibus terrorẽ incutere potuisse. De syrio vero & cometa dictũ est in supioribꝰ Totumq; al. c. e. nã ex timore res maior videbat Sanguinei. quia sunt de colore Martis. q sanguine⁹ est: & portẽdunt bella & cædes Lugubræ r. i. qa rubẽt luctũ & sanguis effusionẽ notant Haud tñ a. t. v. c. Ingẽtẽ quidẽ terrorẽ arma icutiebant: sed tãta erat in Turno audacia: vt nõ discederet a solita violẽtia. Cepitq; optimũ cõsilium ita se venienti æneæ iterponere: vt se suis cõiungere nõ posset: vt disiũctis viribꝰ ibecilliores essent. ex qua re oñdit: vt fortitudo in hoc duce erat ita fuisse & sapiẽtiã. Quæ duo impatorẽ absoluũt altera. n. qđ opus sit fcõ cernitẽ: altera qđ iã cognitũ ẽ pficitẽ. Quod v. o. cõueniẽtissima oõ in gñe deliberatiuo: & statu ea ꝓponit q̃ pudorẽ afferre possint & ifamiã: nisi virili aio p̃stenẽ. Multi. n. in quibus vera fortitudo eẽ non pot pudore & ifamiæ metu ad ea ipellũtẽ: ad q̃ vera virt⁹ si adesset ipulisset In ma. m. i. v. q. d. qꝰ ii qui virtute p̃stant ꝓ suo arbitrio martẽ tractant. i. victoriã in ptãte bñt: ergo pudẽda res est eum effugere quẽ totiẽs optastis: vt sit argumẽtatio ab bõesto. deide arguit a facili: cũ in manib⁹ fortiũ viroꝝ omia sint posita. Postremo oñdit illos nõ de impio & de ambitiõe certare: sed ꝓ domo pro vita ꝓ coniugib⁹ atq; liberis: q̃ est argumẽtatio a necessitate: ergo pfectissima ex breuib⁹ verbis oõ ab honesto vt fugiant opprobriũ ne fugiant quos votis optarunt: qđ est sũma ignominia a facili pp eoꝝ fortitudinẽ a necessario qꝰ pugnãt ꝓ salute sua & suoꝝ. a vitanda ignominia quã subirẽt si a maioribus degenerarẽt. Iterum a facili cum accidat occasio: vt possint labentes nec firmo gressu stantes inuadere: & cogere hostes: vt in quo loco velint: in eo pugnent: addit postremo sententiam qꝰ audentes fortuna iuuit.

SER. Versat q. d. c. Cogitat quidẽ sed ñ facit: ne diuiso exercitu vtrobiq; vicaẽ qđ sequẽtia idicãt: nã paulo post dictur⁹ est: & rapit acer totã aciẽ i teucros. Cõcredere. cõuacat. Põtib⁹. scalis nauiũ. Lãguẽtis. Trãqlli Breuib⁹. vadis. Per r. i. scaphis. Nõ s. legitur & spat: qđ meli⁹ ẽ: nã vada eẽ nõ spat: icidit i ea. Tollite f. r. ad celeritatẽ dcm̃ ẽ. Finditer. Militari felle dcm̃ ẽ: vt ẽt terra ipsa quodã mõ sẽtiat hostis aduẽtũ Statiõe. statio ẽ port⁹ tpalis. nã port⁹ ẽ vbi byemaẽ sed mõ statio sic cũ litt⁹ sigt. Hoc. n. dicit potiar terra & nauẽ frãgere ñ recuso Innocuæ. innocuus ẽ cui nõ nocet. Innoxi⁹ q̃ nõ nouit nocere.

Hæc ait: & secum versat quos ducere contra:
Vel quibus obsessos possit concredere muros:
Interea æneas socios de puppibus altis
Pontibus exponit: multi seruare recursus
Languẽtis pelagi: & breuibus se credere saltu.
Per remos alii: speculatus littora tarchon
Qua vada nõ spat: nec fracta ĩmurmurat vnda
Sed mare inoffensum crescenti alabitur æstu.
Aduertit subito proras: socioq; precatur:

Nunc o lecta

Nunc o lecta manus validis incumbere remis:
Tollite:ferte rates:inimicam findite rostris
Hanc terram.sulcumq; sibi premat ipsa carina.
Frangere nec tali puppim statione recuso
Arrepta tellure semel: quæ talia postquam
Effatus tarchon:socii consurgere tonsis:
Spumanteſq; rates aruis inferre latinis:
Donec rostra tenent siccum:& sedere carinæ
Omnes innocuæ: sed non puppis tua tarchon:
Namq; inflicta vadis:dorso dū pendet iniquo
Anceps sustentata diu: fluctuſq; fatigat:
Soluitur:atq; viros mediis exponit in vndis:
Fragmina remorum: quos & fluitantia trāstra
Impediūt:retrabitq; pedes simul vnda relabēs
Nec turnum segnis retinet mora: sed rapit acer
Totam aciē in teucros:& cōtra in littore sistit.
Signa canunt: primus turmas inuasit agrestes
Aeneas:omen pugnæ:strauitq; latinos
Occiso therone: virum qui maximus vltro
Aeneam petit:huic gladio: per quæ ærea scuta
Per tunicā squalentē auro latus haurit apertū.
Inde lichām ferit exectū iam matre perempta
Et tibi phœbe sacrum:casus euadere ferri
Cui licuit paruo:nec longe cyssea durum:
Immanemq; gyam sternentes agmina claua
Deiecit læto:nil illos herculis arma:
Nil valide iuuere man⁹: genitorq; melampus
Alcidæ comes:vsq; graues dum terra labores
Præbuit:ecce pharo voces dum iactat inertes:
Intorquens iaculum clamanti sistit in ore:
Tu quoq; flauentem prima lanugine malas
Dū sequeris clyciū infœlix noua gaudia cydon

re.sed hoc poetæ plerūq; cōfūdūt.Dorso ini q̄. dorsū ē durior harenā:q̄ remeātib⁹ fluctibus & eūtib⁹ dēsat̄:& in modū saxi durescit: qđ a nautis puluin⁹ vocat̄. Iniquo.sibi nocēti Fluctuſq; f.subaudis eā. nā fluctus ntūs est singl'aris Exponit i v.nō in vndis: qa in ipō loco res agitat̄.nec ē mutatio. Omē p. Salusti⁹ pugnā illā p oi bello futurā. Ideo g̃ omē:qa sicut nūc:sic vbiq; vicet æneas. Inuasit ā.quia dixit & latos vastāt cultorib⁹ agros: Therone.hoc nomē i Pidaro lectū ē tm̄ Tunicā squa.i.splēdentē loricā. Haurit Ferit mō sig̃t. Et t.p.s. Oēs q secto mris vētre p̄creat̄ io sūt Appolini cōsecrati: qa de⁹ medicinæ:p quā luce sortiūt̄ vn & Aesculapi⁹ ei⁹ fingit̄ fili⁹.Ita.n.p̄creatū sup̄ dixim⁹. Cæsaq; ēt familia ideo sacra retiebat Apollis qa primus de eoq; familia fuit execto matris vētre p̄creat⁹ ē.vn ēt Cæsar dict⁹ ē: licet varia ethymologia hui⁹ nois dicāt: vt diximꝰ sup̄ Quod li.p.legit̄ & cui licuit. Vsq; Tā diu.donec. Ecce pha.Legit̄ & pharo. vt It clamor cœlo:vt sit datiu⁹ ab eo qđ ē pharus Si āt pharon legeris:figuratū ē. nam de ntō trāsit ad datiuū dices clamāti. Infœlix n.g. cy.De cretēsib⁹ accipim⁹ q̄ in amores puerorū intēpantes fuerūt qđ postea in laconas & totā græciā trāslatū ē. adeo vt Cicero dicat in libris de republica opprobrio fuisse adolescētib⁹ si amatores ñ haberēt: pp qđ poeta Cydonē iducit amatorē. Nois aūt cydones cretēses dici Sane cydon qñ nomē est ppriū ci naturaliter p̄ducit si appellatiuū corripit: vt Parthus siue cydō telū imedicabile torsit tñ Stati⁹ ētī ppriō corripuit: vt Hæc regi p missa cydon hæc lāpe dabam⁹: qđ fecit abutēs licētia:q̄ vtimur i noib⁹ ppriis. Flauētē malas.Flauētes malas habētē primæ ætatis Noua gau. Quia tunc pimū amare cœpat.

DO. Versat quos d. In tanta desperatione:nec consilium: nec vim animi amisit.

CHRI. Hæc ait.Mira ducis virt⁹:q i tā to & tā iprouiso piculo nihil de aio iminuerit. Neq; q̄ fieri solet i magna re⁹ pturbatione suæ prudētiæ oblit⁹ est. Nā & subita oīone socios ne q̄ in re deficerēt corroborauit: & hostes añq; in terra cōsisterēt: atq; in ordines rediger̄ēt iuadere pauit: & delectū ex tpe tū eoꝝ quos ad expugnāda mœnia relinq̄ret:tū eoꝝ quos secū cōtra Aeneā educeret habuit. Nec minor i ænea atq; betrusc̄is demōstrat̄ iduſtria ac celeritas. In q̄ ēt p tarcōtē exprimit sūmope curā dū eē ne celeritas sit sine sūma cautōe q̄ nisi adhibeat̄ pſæpe euenit vt propatio tarditatē afferat. In quo loco māifestū ē tm̄ vir⁹ ira poti⁹ q̄ in Mezētiū flagrabat p̄cipitatū q̄ cōsilio vt id tētaret adductū eē. Ex quo recte admonet poeta vt in agēdis reb⁹ nihil p pturbatiōes:sed oia p rectā rōnē agēda eē. Quā q dē rē sinister nauis exitus pulchre admonet. Hoc idē sua oīo māifestat q̄ cōcitatissima ē:& illud nō sapiēter pfert frāgere nec tali puppi statiōe recuso. Cōsulit ergo poeta vitæ & morib⁹ hominū: cōsulit & suauissimæ cuidā iocūditati quā varietas affert. Mirifice āt pugnā varietate casuū distiguit atq; exornat. Squallentē.splēdentē:sed de hac dictiōe alibi dictū ē Aerea s. Quāuis ñ fiat positio si plres cōlonātes sequāt̄ vocalē dūmō sint nō i eadē dictōe sed i sequenti vt hic:tn̄ raro fit.

Dardania stratus dextra securus amorum:
Qui iuuenū tibi semper erant miserāde iaceres.

SER. Strat⁹.deest pene. Miseran de. p miserand⁹, nā p ntō vocatiuū posuit: vt cōtra Socer arma latin⁹ bēto. licet illic possit accipi socer arma latinus habeat: nā habeto & sede & tercie p̄sone est. tū alibi nomiatiuum pro

vocatio posuit: vt Corniger hispidum fluui
us regnator aquaꝝ Stipata co. vnanimiter
venies Septenaq; t. more suo ꝑ septē: vt bi
na ꝑ duob⁹ Deflexit p. st. c. a. v. male ait do
nat⁹ hoc loco añ dctoꝝ oblitū eē Virgiliū ꝙ
post Iouis ꝓhibitionē bellis faciat numia i
teresse ñ respicies Iouē magis deos hortatū
eē i fœdera q̄ a bellis ꝓhibuisse: nā & paulo
post tā Iuno q̄ luturna bellis itereūt Acha
tē. oia noia q̄ i tes exeūt: vocatiuū i a mittūt
vt achates achata: thymœta. Suggere t. m.
ordo ē. Suggere tela mihi: q̄ i cāpis Iliacis i
græcoꝝ stetere corporib⁹. nullū. n. mea dex
tera in rutulos sine cā iaculabit̄ telum eoꝝ q̄
iam sunt cæde hostiū cōprobata. Trāsuer
berat. scindit. Traiecto m. l. quæ fuerat miſ
sa retroacto lacerto. Protin⁹. Iugiter: conti
nue. Tenorē. currēdi modū Moribunda.
moriēti silis q̄ ita esse etiā Salusti⁹ oñdit: q̄
ait Quasi vitabund⁹ per tramites & saltuosa
loca exercitū ductare. nā Iugurtha nō vita
bat legatū: sed eū vitare simlabat. nam quia
nome est: ideo significat silitudinē nō passio
nē q̄ si ꝓticipialiter diceret a passiuo vēiret
Oia. n. a passiuo ꝓticipia in dus exeunt: mo
ribūda silis morienti. non. n. ꝓticipialiter ali
quid significat: sed nois habet significatio
nem. Nois autem significatio silitudinē bēt
non passionem: qn̄ dico moriturus est vere
moriturus est moribundus vero non vere:
sed silis morienti vñ & Salustius dixit quasi
vitabundus. Fratris d. c. r. si diceret fratrum
de corpore speciosius esset: q̄ ideo omisit:
qa hasta Alcanoris tm̄ vulnerauerat manū:
in Meonis vero hæserat corpore Femur.
femur dicim⁹ qa lectū est: & declinat̄ hui⁹ fe
moris. illi⁹ vero ablatiui nō iuenit̄ ntūs: Læ
tus eripit a femie: licet Caper i libris enucle
ati ꝓmonis dicat femē: sed nō ponit exēplū.
g̃ aut hoc femur aut hoc femē. nā fem⁹ ñ dici
m⁹ penit⁹. Hic curib⁹. hoc ē tūc. Et ē ordo.
Tūc fidēs primæuo corpe aduēit clauſ⁹ cur
rib⁹ q erat de currib⁹ vt verres romulia aut fi
dēs curib⁹ vt Ecce sabinoꝝ prisco de sāguie
magnū Agmē agēs clausus. Rigida. tenēs
eā no vibrans & iaciēs Boreæ de gente su
prema. Aut originem ducens a zetho & Ca
lai: qui Boreæ filii & nynpbæ Orithye fuerīt
vt de gente de genere accipiamns. Aut cer
te in hyperboreis montib⁹: natus vñ est origo venti boreæ. Ismara. Thraciæ ciuitas a monte Ismaros.

Ni fratrum stipata cohors foret obuia phorci
Progenies: septem numero: septenaq; tela
Coniiciunt partim galea: clypeoq; resultant
Irrita: deflexit partim stringentia corpus
Alma venus: & fidum æneas affatur achatem.
Suggere tela mihi: non vllum dextera frustra
Torserit in rutulos: steterāt q̄ in corpe graium
Iliacis campis: tum magnam corripit hastam:
Et iacit: illa volans clypei transuerberat æra
Meonis: & thoraca simul cum pectore rumpit
Huic frater subit alcanor: fratremq; ruētem
Sustentat dextra: traiecto missa lacerto
Protinus hasta fugit: seruatq; cruenta tenorem
Dextraq; ex hūero neruis moribūda pepēdit
Tum numitor iacula fratris de corpore rapto
Aeneam petiit: sed non & fingere contra
Est licitum: magniq; femur perstrixit achatæ;
Hic cruribus fidens primæuo corpore lausus
Aduenit. & rigida dryopen ferit eminus hasta
Sub mētum grauiter pressa: pariterq; loquētis
Vocem: animamq; rapit traiecto guture: at ille
Fronte ferit terram: & crassū vomit ore cruorē.
Tres quoq; threicios boreæ de gente suprema
Et tris quos idas pater: et patria ismara mittit:
Per varios sternit casus: occurrit alesus:
Auruncæq; manus: subit et neptunnia proles
Insignis mesapus equis: expellere tendunt
Nunc hi nunc illi: certatur limine in ipso
Ausoniæ: magno discordes æthere venti
Prælia ceu tollunt animis: et viribus æquis
Non ipsi inter se non nubila non mare cedit
Anceps pugna diu: stant obnixa: omia contra
Haud aliter troianæ acies: acieſq; latinæ

Expellere. r. loco se inuicē mouere contēdunt. Limine. i. Littore. Magno æthere. i. in magno nam
vēti in æthere non sunt sed in aere: sicut supra: Atq; æthera tranant cum sonitu pro aerem. Obnixa oia
contra. Mare mari: nubes nubibus: venti ventis. Legitur & obnixi: vt referatur ad ventos.

DONATVS. Thorax. dicitur indumentum quo bellator vsq; ad pectus munitur.

CHRI. Deflexit. flectēdo remouit. Protin⁹. iugiter cōtinuate. Rigida. inflexibili: ergo durissima.

SER. Hæret pede pes. ꝓ pedi. nā ātiptosis ē & ē Home. versicul⁹. Arcades. Accusatiu⁹ ē plralis: cui⁹ vltia syllaba iō breuis ē: qa
ntūs pluralis es terminat̄. vt hi arcades: delphines delphinas Latio sequaci. ꝓ latinis
alibi Inuadūt vrbē somno vinoq; sepultam

Concurrunt. hæret pede pes: densusq; viro vir
At parte ex alia qua saxa rotantia late
Intulerat torrens: arqustaq; diruta ripis.

Arcades insuetos

Arcades insuetos acies inferre pedestres
Vt vidit palas latio dare terga sequaci
Aspera quis natura loci dimittere quando
Suasit equos vnum quod rebus restat egenis:
Nunc prece nunc dictis virtutē accēdit amaris
Quo fugitis socii:per vos & fortia facta
Per ducis euandri numen deuictaq; bella:
Spemq; meā patriæ q̄ nūc subdit æmla laudis
Fidite ne pedibus:ferro rumpenda per hostes
Est via:qua globus ille virum dēsissimus vrget
Hac vos & palanta ducem patria alta reposcit.
Numia nulla p̄mūt:mortali vrgemur ab hoste
Mortales totidem:nobis animæq; manusq;.
Ecce maris magno claudit nos obice pontus:
Deest iam terra fugæ:pelago troiam ne petetis
Hæc ait:& medius dēsos prorumpit in hostes:
Obuius huic primum fatis adductus iniquis
Fit lagus:hunc magno vellit dū pondere saxū
In torto figit telo discrimina costis
Per medium qua spina dedit:hastāq; receptat
Ossibus hærentē: quē nō super occupat hasbō:
Ille quidē hoc sperās:nā palas ante ruentem
Dum furit incautum crudeli morte sodalis
Excipit:atq; ensem tumido in pulmōe recōdit
Hinc sthenelū petit:& rhœti de gente vetusta:
Anchemolū thalamos ausū īcestate nouercæ:
Vos etiam gemini rutulis cecidistis in aruis
Daucia laride:tymberq; simillima proles
Indiscreta suis gratusq; parentibus error
At nunc dura dedit vobis discrimina palas
Nātibi tymbre caput euādrius abstulit ensis:
Te decisa suum laride dextera quærit:
Semianimesq; micant digiti:ferrūq; retractant

Dimittere q̄n. si q dē. & ē romane militiæ, nā in locis ipeditis equos comitib⁹ dabāt & pedestri certamie cōfligebāt Quo f. boc amare dictū ē: nā p̄ces sequūt. Deuictaq; b. Finita. exhausta. nā hostis vicit ñ bellū Fidite n. p. datiu⁹ ē pedib⁹. nā fido tibi dicim⁹.

Hac vos e. p. d. p. a. r. boc vult patria vt per cædes hostiū reuertamur Numia n. p. argumentat a facili dicēs nō cōtra deos: sed cōtra mortales bella tractam⁹ Ecce maris. q. est efficax in fine posuit nā dicit eos quo fugiāt nō hre: cū terra teneat ab hostib⁹. mare autē pedib⁹ tiāsire nō possint castra vero ingredi turpissimū sit aut certe ēt boc impossibile: si ab hostib⁹ obsidēt: vt q dā volūt itelligētes.

Et rapit acer totā aciē i teucros. s. quā ducebat certis relictis. Magna c. n. o. Mō vsus bēt vt dicam⁹ bic obex vñ q dā magno obice legūt. Antiq ēt bæc obex dicebant. scdm q. est magna obice. Hic ē q nōnulli vitāt gnis dubietatē: & legūt magni. s. maris. Caper. tn in libris dubii gnis probat dici bic & bæc obex: q vt dixim⁹ bodie de vsu recessit. Densos p. i. b. vt eos bortaret exemplo Fatis inigs. exitū p̄occupauit futuꝝ Magno pōdere. magni pōderis: vt aere cauo clypeū pro caui. Receptat. ideo frequētatiuo vsus ē q bærētē bastā ossib⁹ auellere facile ñ poterat g̃ rceptat ē frequēti cōcussiōe diuellit. Sup occupat. quē ñ desup occupat. Ideo āt desup: qa palas ad euellēdā bastā fuerat īclinat⁹. Nam palas a. r. d. f. ordo est. Nā eū dē Palas añ excepit. i. dolo interemit: Ille. n. incaut⁹ ruerat furēs pp crudelē mortē sodalis: vñ & incaut⁹ fuerat Tumido ī pulmōe. & naturaliter tumido: & qa furebat. In pulmone āt recōdit archaismos ē p̄ ī pulmonē

Rhœti de g. v. an. bæc fabla nusq; inuēit in auctorib⁹. Abien⁹ āt q totū Virgiliū & liuiū iābicis scripsit bāc cōmemorat dicēs græcā esse. Rhœtus ergo marrubiorum rex fuit in Italia: qui Anchemolo filio caspiam supduxit nouercam. banc priuign⁹ stuprauit: quo cognito cum eū pater p̄sequeret. & ad pœnam vocaret: fugiens ille se ad Turnū cōtulit. Suis. etiam suis. Lucan⁹ & amissum fratrem lugentib⁹ offert. Discrimia. differētias. Tbymbre. p tbymber metri cā metaplasmū fecit. Euādri⁹ ab. e. possessiuū est mō nō patronymicō. Semianimesq; m. d. f. r. Ennii est vt Oscitat in campis caput a ceruice reuulsū: Semianimesq; micant oculi: vicemq; requirūt: quē versum ita trāstulit ad suum carmen Varro Traconus.

DONATVS. Qvo fugis. Cum omnia teneant hostes.

CHRI. Hæret pede pes. ex metri necessitate posuit pede p̄ pedi p antiptosin. Insuetas. g̃ digni vella pugnabāt. n. pugna pedestri: cui nō eēnt assueti: neq; id stulta electiōe adducti: sed iniquitate & aspitate locoꝝ coacti. excusant ergo q̄ fugiant: maxiaq; dat adolescēti laus q̄ ī tāto piculo & senili cōsilio & inuicto aio vsus sūmi ducis officiū adipleuerit. Quo fugitis. q. d. cū nullū victis refugiū sit. nam vt ait Salu. Nec loc⁹ nec amic⁹ q̄sq̄ texit quē arma nō texerit arguit ergo a necessario nō esse fugiendū: & vt pudore q̄ res in āis excellētib⁹ multū valet eos retineat: cōmemora fctā eoꝝ excellētia: & gloriam euādri regis q̄ oia p̄nti pugna deturpari de bonestariq; facile possint si fugiāt. Addit & spē suā & modeste ita rē tractat vt oiā ad illos adbortandos nō ad seipsū laudandū tēdere videant. Fidite ne p. i. dest fugæ ad exitiū tn̄ p̄ducet. q. d. si amittēda vita est poti⁹ gloriose dum viriliter pugnatis q̄ ignominiose dum turpiter fugitis amittenda est. Debortat ergo fugam q̄n turpissima sine aliqua vtilitate futura sit: deinde bortat ad pugnam

quã ſua det ab vtili cũ illa ſola ſalutẽ ſibi cõpare poſſint. oñdítqꝫ ñ eẽ illã ipoſſibilẽ cũ res illis cũ boib⁹ q vi-
cí pñt & ñ cũ díis q ſũt iuicti futura ſit. Poſtremo oñdit neceſſariũ eẽ illos ſtare qñ fuga oís iterdusa illis ſit

Et medios d.nõ.n. verbis ſolum: ſed mlto magis exemplo ſuo pſuadendum erat.

SER. Tuẽtes. Mõ vidẽtes. alibi defẽdẽtes. Dolor e.p. ſic de Mezẽtio Aeſtuat igẽs Vno in corde pudor mixtoqꝫ inſania luctu. Fugiẽtẽ r.p. præter fugiẽtẽ. Fuit ilo. Subaudis ad mortẽ ili. boc ſpatiũ fuit tm̃: & hæc ſola mora: quo min⁹ Ilus piret. Teutra. ab eo qđ eſt hic teutras hui⁹ teutræ qũo æneas hui⁹ æneæ Tyrẽ ab eo qđ ẽ hic tyres. Optato. i. ex voto p eſtatẽ. n. vẽti frequẽter optãt & qſi cõtigere vidẽt ex voto. Extẽdit vna Sicut duces diuerſis locis cõmiſſa plia cõtinuauerãt. Acies v. Ideo abuſus eſt qa cõpatio ad bellũ ptinet nã de igne dicẽs aciẽ ſatis icongruũ ẽ. g. acies vulcania vis ignis: q̃ late p cãpos effudit. Victor. cui vota ꝓceſſerit.

Voti cãpos: ideſt ετωιτυχών. Ouãtes. Abuſio ẽ ñ ꝓprietas. Coit o. i. v. Vnanimiter oẽs fortiter faciũt. Sed b. a. ſed mõ particula iceptiua eſt: ſicut in Salu. ſæpius ſicut ait interdũ nam non eſt cõiunctio ratiocinantis

Inſula colligit i ma. poſt ſcutum ſe claudit Alibi: & ſe collegit in arma. Elatã i. i. Jugulo ſuo vuln⁹ minantẽ. Fata canẽs. quaſi diuinus: Alii cauẽs legũt: ſcdm qđ no ſtati & diuin⁹ apparet. nã & ab aliis audita cauẽ potuerat. Canẽtia l. aut bypalage eſt ꝓ ipe canens: aut phyſicã rẽ dixit. dicunt̃. n. ꝓ pupillæ mortis tpe albeſcere. Iniecere m. p. Traxerunt debitũ ſibi: & ſmone vſus eſt iuris. nã man⁹ iniectio dr̃ quotiens nulla iudicis auctoritate expectata rẽ nobis debitã vindicam⁹. Da n. t. p. Vicinũ icboat numẽ: cui⁹ ripis bella tractanẽ: ſic ſuꝑ: Tu dea tu pñs nro ſuccurre labori. Tua q. in tuis ripis creata.

Audiit. Mõ exaudiit: & ad effectũ deduxit paulo poſt tm̃ audiit: vt Audiit alcides iuuenẽ. Dũ tex. dũ ſpoliat. nã tps pñs eſt ñ ꝓteritũ ab eo qđ ẽ tego. ſic Plau. Ego būc boiem detexã pallio. At nõ c. t. p. l. Subaudis eſſe.

Nodũqꝫ morãqꝫ. bñ addidit morẽ: ne nodũ aliũ accipem⁹. nã nod⁹ ꝓprie eſt denſa pditũ mlt̃itudo: ſicut turma equitũ: vt lectũ ẽ in diſciplina militari. Nodũ g. ꝓ difficultate accipe: q̃ vix poſſit exolui. Graiis imp. c. t. Quos græci ꝓdere negerũt Teucros aũt accipim⁹ quos ſecũ dũxit Aeneas. nã ait quorũ de nũero qui ſeſe in bella ſequanẽ. Præſtantes virtute legit. alias nõ ꝓcedit. nã paulo poſt erupturi ſũt qui obſidenẽ in caſtris.

Extremi a. a. Luca. Quantum pede prima relato Conſtringit gyros acies. denſent ſecũ dæ coniugationis eſt. Nec turba moueri tela manuſqꝫ ſinit. Luca. Gladioſqꝫ ſuos cõpreſſa timebat.

DO. Arcades. Vehementer moueatũr virtus alieno exemplo maxime ducis. Petit Telo: & precatur verbis.

CHRI. Arcades. mlta ponit ſiml q̃ ſin-

Arcadas accenſos monitu: & preclara tuentes
Facta viri mixt⁹ dolor: & pudor armat i hoſtes
Tum palas biiugis fugientem rhœtea præter
Traiicit: hoc ſpaciũ tantumqꝫ moræ fuit ilo.
Ilo nanqꝫ procul validam dixerat haſtam:
Quã medius rhœtheus intercipit optĩe teutra
Te fugiens: fratremqꝫ tyrẽ: curruqꝫ volutus
Cædit ſemianimis rutulorum calcibus aura
Ac velut optato ventis æſtate coortis
Diſperſa immittit ſiluis incendia paſtor
Correptis ſubito mediis extenditur vna
Horrida per latos acies vulcania campos
Ille ſedens victor flammas deſpectat ouantes
Non aliter ſocium virtus coit omnis in vnum
Teqꝫ iuuat pala: ſed bellis acer aleſus
Tendit in aduerſos: ſeqꝫ in ſua collígit arma:
Hic mactat lacona pheretraqꝫ: demodocumqꝫ
Strymonioqꝫ dextram fulgenti diripit enſe
Elatam in iugulum: ſaxo feritora thoantis:
Oſſaqꝫ diſpergit cerebro permixta cruento
Fata canens ſiluis genitor celarat aleſum.
Vt ſenior leto canentia lumina ſoluit:
Iniecere manum parce: teliſqꝫ ſacrarunt
Euandri: quem ſic palas petit ante precatus
Da nunc thybri pater ferro quod miſſile libro
Fortunam: atqꝫ viam duri per pectus alleſi:
Hæc arma exuuiaſqꝫ viri tua quercus habebit
Audiit illa deus dum texit imaona aleſus
Arcadio infœlix telo dat pectus inermum:
At non cæde viri tanta perterita lauſus
Pars ingens belli ſinit agmina primus abantẽ
Oppoſitũ interemit pugnæ: nodumqꝫ morãqꝫ
Sternitur arcadiæ proles: ſternuntur betruſci:
Et vos o graiis imperdita corpora teucri
Agmina concurrũt: ducibuſqꝫ & viribus æqs
Extremi addenſant acies. nec tuba moueri
Tela manuſqꝫ ſinit: hinc palas inſtat & vrget:
Hic contra lauſus: nec multum diſcrepat ætas:
Egregii forma: ſed quis fortuna negarat
In patriam reditus: ipſos concurrere paſſus
Haud tamen inter ſe magni regnator olympi

gula arcades

gula arcades excitare possent. primũ pñtia orãtis ducis. deide eiusdẽ exẽplũ qđ ẽt timidos ignauosq; excitare valet. Pudor deniq; q ab oi dedecore mortales abstiere cogit: atq; iracundia q̃ ad q̃q; grauissima piacula p̃cipites agit. Sapiẽtissim⁹ ergo poeta vt rem verisimilẽ faciat nullã ex validissimis causis qb⁹ ad picu losissimã pugnã accẽdi possent omisit. nã cũ fortitudo vna sit & in paucis inueniat̃ posuit oia q̃ sepissime virtutis vice agunt. deide cũ narratio tãtæ stragis in fastidiũ auditorẽ ducere posset. locũ ipm mira varieta te distinguit: & multis lumĩbus illustrat. Rhœtus. Hũc marrubioꝝ q in marsis sunt regẽ fuisse dicũt & Andremolo filio nouercã caspiã iduxisse. ast ille eã cõstuprauit: ideoq; irã pñs metuẽs ad turnũ fugit.

Mox illos sua fata manent maiore sub hoste.
Interea soror alma monet succurere lauso
Turnum: qui volcri curru mediũ secat agmen.
Vt vidit socios: tempus desistere pugnæ
Solus ego in palanta feror: soli mihi pallas
Debetur: cuperem ipse parẽs spectator adesset
Hæc ait: & socii cesserunt æquore iusso.
Ad rutulũ abscessu iuuenis tum iussa superba
Miratus stupet in turno: corpusq; per ingens
Lumina voluit: obitq; trucí procul omnia visu
Talibus & dictis it contra dicta tyranni
Aut spoliis ego iam raptis laudabor opimis:
Aut læto insigni. sorti pater æquus vtriq; est.
Tolle minas: fatus medium procedit in æquor
Frigidus arcadibns coit in precordia sanguis.
Desiluit turnus biiugis pedes apparat ire
Cominus vtq; leo specula cum vidit ab alta
Stare procul, cãpis meditantem prœlia taurũ
Aduolat: baud alia est turni venientis imago.
Hunc vbi contiguũ missæ fore credidit hastæ
Ire prior pallas si qua fors adiuuet ausum
Viribus iparibus: magnũq; ira ad æthera fat̃.
Per patris hospitiũ & mẽsas q̃s aduena adisti
Te precor alcide cœptis in gentibus adsis
Cernat semineci sibi me rapere arma cruenta:
Victoremq; ferant morientia lumina turni
Audiit alcides iuuenem: magnumq; sub imo
Corde p̃mit gemitũ: lachrymasq; effũdit ianes
Tum genitor natum dictis affatur amicis.
Stat sua cuiq; dies: breue & irreparabile tẽpus
Omnibus est vitæ: sed phamã extẽdere factis
Hoc virtutis opus: troiæ sub mœnibus altis
Tot gnati cecidere deum: quin occidit vna
Sarpedon mea progenies: etiam sua turnum
Fata vocant: metasque dati peruenit ad æui.

SER. Maiore te s.b. sub hostilitate. nã sub diuersis hostib⁹ peũt. Aequore iusso. p ipi iussi. ẽ vsurpatũ pticipiũ. nã iubeor ñ dicius vñ pot vẽire iussus. Sic g̃ hic pticipiũ vsurpauit: vt Hora. verbũ dices Hæc ego pcurare & idone⁹ iperor & ñ iuit⁹: g̃ satis liceter dictũ ẽ: adeo vt hoc loco Prob⁹ hic correptũ a lõgũ posuerit. Tũ. Deide. Tyrãni. Regis supbi. Aut spo. e. i. r. l. o. a. l. dilema argumẽtũ q̃d ẽ ab vtraq; pte firmissimũ: & cõcludit aduersarios. Spoli. o. Que dux duci detrahit vt dixius sup̃ opia sũt spolia. Frigid⁹ ar. c. i, p. s. p̃sagio mortis futuræ. Specu. cũ v. ab al. hoc ad curr⁹ altitudinẽ spectat. Leo. ad turni violẽtiã ac feritatẽ: & ẽ ordo. Vtq; leo aduolat. talis ẽ Turni imago veniẽtis. Cõtiguũ. postq; vidit eũ vẽisse intra iactũ teli. s. vt posset feriri. Ire p. p. subaudis voluit. Fors. fortũa. pp illud Audẽtes fortũa iuuat

Te. p̃cor a. sup̃ contra iferiorẽ hostẽ flumis iplorauit auxiliũ nũc cõtra maiorẽ virib⁹ deum vocat virtutẽ p̃stãtẽ Cernat s. ad illã qđ ait Turn⁹ cuperẽ ipe pa. sp. a. hic dicit Ipe sum cernat iteritũ. Victorẽq; se. m. l. t. dona dicit meminerit sed melí⁹ ẽ sustineãt q̃si põdus & pœnã. ñ. n. p̃t memisse odi. Lachrymasq; ef. i. oñdit euentũ futurꝝ Stat s. c. d. sectis phõꝝ poete p q̃litate negociorꝝ sp vtũtur nec se vnq; alligãt nisi quoꝝ hoc ppositũ ẽ: vt fecit Lucre. q epicureos tm̃ secut⁹ est. Scim⁹ ãt iter se sectas eẽ cõtrarias. vñ sit vt in vno poeta aliq̃ iueniam⁹ cõtraria nõ ex ipsi⁹ vitio sed varietate sectarꝝ: Illã nãq; qđ ait in q̃rto Sed misa añ diẽ Epicureorꝝ ẽ: q casib⁹ cũcta cõcedũt: nũc qđ dicit Stat sua cuiq; dies. Stoicorꝝ ẽ: q dicũt fatorꝝ statuta fuari. sane prudẽter fecit vt fluxã & vagã opinionẽ epicureorꝝ daret boi. nã illã ex pson̄a poetæ dictũ Hanc ãt validã daret Iouí. nã stoici & nimie virtutis sũt & ctores deorꝝ. Stat. fixa ẽ. Dies. tps vite. nã fœ. vsus ẽ ge. cũ. n. mas. vtimur. reuera diẽ significam⁹. Breue t. v. qa q̃nq; finit̃ ipe paulo post: Rhebe diu res si qua diu mortalib⁹ vlla ẽ vixim⁹. item Cic. Quid ẽ. n. hoc ipsũ diu in quo ẽ aliq̃d extremũ: Oibus ẽ. Magna cõsolatio q̃ oñdit nõ esse dolẽda cõia: Sed famã ex. i. cõtra illã qđ occurrebat vitã da cẽ ardua si breuis est vita Dicit g̃ amãdas eẽ virtutes vt vite breuitas fama & glie meritis possit augeri. Op⁹. officiũ. Gnati d. vt Achilles Thetidis: Memnon: Aurore: Aschalaph⁹: Martis. Sarpedõ fm Virgilii declinationẽ: vt Sarpedonis alti:

vltima habebit accentum in ntõ fm Home. qui & sarpedõtos & sarpedonos facit & vltia & penultima.

Et iam sua tur. multi etiam legunt. vt sit ecce & ptinet ad cõsolationem: nam sic ait Periturus est ille qui vincit. Metas fines vt in primo His ego nec metas rerum nec tempora pono. Preuenit. bene ad exprimendum celerem mortis aduentum preterito. vsus est tempore.

DO. Cuperem ipſe pater.ipſe.ſ.qui amat:ipſe qui inimicis meis auxilia ſubminiſtrat:ipſe a quo miſſus eſt contra me. Spectator. Quia grauiora ſunt quæ videntur: q̄ quæ audiuntur. Quod leoni Turnū & tauro Palantem comparat:iam euentum rei demonſtrat.

CRI. Solus ego in p.f. Vtinā p̄ ſpectator adeſſet. Amara verba:& eſt illud dicē di gen⁹ ardens & cōcitatū. De quo in ſupioribꝰ dixius. Mirat⁹ſtu. Præſagia ſūt hæc futuræ mortis. Aut ſpo.e.i. Oro conueniēs magnanimo iuueni. Frigid⁹ ar.& hoc ēt p̄ſagiebat futurā calamitatē Vtq̄ leo.quadrat cōparatio:nā & ſi tauꝝ vicat leo:nō tn̄ multo iferior eſt taurꝰ leone. Oñdit aūt qd̄ natura euenire ſolet.plus in adoleſcēte aioꝝ fuiſſe q̄ prudētiæ. Haud alia ē t.u.i. Nā leo ita in tauꝝ ferē: vt nihil de victoria dubitet. Ire prior. Diffidētiæ hoc poti⁹ q̄ cōfidentiæ ſignū eſſe videē. qd̄ manifeſti⁹ oro ſua ad Herculem demonſtrat.

Audiit.q.d.libēter exaudiſſet:ſi fata daret. Stat ſ.c.q̄.d.ſnīa eſt nō ſolū ſtoicoꝝ q oīa fatis tribuūt ſed etiam oīm grauiſſimoꝝ phōꝝ. Irreparabile.qd̄ repari.i.reſtaurari neqt. Oro ē q̄ & orātis & ei ad quē verba hñt vehemēter q̄dret. Quis.n.& apd̄ deos maiore maieſtate p̄dit⁹ eſt q̄ Iuppiter:aut apd̄ boies cōſtātior Hercule. Hoc virtu.op⁹.i.hoc p̄ſtare pñt viri virtute p̄diti. Ingēs pe. Oñdit p̄ceritatē corpis: nam refert Martin⁹ annaliū ſcriptor i ſua martiniana iperāte Hērico tercio hui⁹ cadauer haud p̄cul Roma ab agricol' effoſſū adeo itegꝝ vt nup extictū videreē: adeō igēs vt mœnia rōana p̄ceritate ſuparet: & ſup ei⁹ca put lucernā ppetuo ardētē q̄ nullo liquore nec ſpū extigui poſſet: ſed tādē p̄forato fūdo exticta ē: erat aūt & epitaphiū hmōi. Fili⁹ euādri pallas quē lā cea Turni militis occidit: mole ſuæ iacet hic.

SER. Rutulorꝝ r.a. Reſpiciēdo fecit ptē feliciorē: vt Aſpice nos hoc tm̄. qppe. qd̄.n. videt admodū iuuat. Reiicit. re naturaliter breuis eſt & p̄ lōga poſuit. ſic alibi: Reiice ne macīs ifuſcet vellera pull'. qd̄ licet poſſit excuſari: qa cū facit reieci iter duas vocales i poſita p̄ducit ſupiorē vt dicāus eā lōgā eē ſpe: qa p̄ declinationē lōga futura ē tn̄ qa i hac re argumētū magis ē q̄ rō dicāuſ ectaſim factā q̄ hoc tis plerūq̄ cōcedit. Fulgētē d.e. Ne iacto telo iermis eēt. Viā m. Hoc ē difficultate q̄ſuit. p qd̄ & ſoliditas clypei & min⁹ firm⁹ haſte iact⁹ oñdit. Nū m.ſ. Legit & magis ē. Vn⁹ tn̄ ē ſēſus: ſed ſi mage legam⁹: pp metrū dictū eſt p̄ magis. ſic ēt pote p̄ potis. Perſ. Qui potevis dicā nugaris cū tibi calue qd̄ adeo i vſū vēit: vt ēt i p̄ſa iueniat. Cic. in frumētaria Mage cōdēnatū hoiem i iudiciū adduceī ñ poſſe. Penetrabile. Pro penetrale dī nā qd̄ penetrat penetrale dī. qd̄ aūt penetrat penetrabile. Cuſpis i. Ita accipiēdū ē ne icōgruū ſit ſi de puero dixeris igēſ pect⁹ ſane cuſpidē abuſiue p̄ haſtæ mucroe poſuit. Et p.p. Hic diſtiguēdū: vt igēs ſicut dixius ad ſupiora poſſit referri. Aiuſq̄ ſ. Pro aīa. nā animi⁹ cōſilii ē: aīa vitæ. Referre e. Pōt & hic diſtīgui: pōt & ſup̄ iferre. vt ſit euādro remitto q̄lē meruit filiū. Solamen b.e. Quia ſolatiū viuētiū ē humañ defūctos. Stabūt Cōſtabūt Paruo. ñ puo pic'o. Baltbei. pōt & ſynereſis eē balthei. pōt & hypmetr⁹ verſus nā ſeq̄ns a vocali icboat Balthe⁹ āt in mūero ſingſari ma. tm̄ ē ge. Iuue. Quotiēs rumorib⁹ vlciſcētur balthea. Impſſūq̄ n. Inſculptū danaidū nephas. DO. tn̄ dicit ipreſſū coactū: q̄ a p̄re cōpulſe ſūt facere: quaꝝ tal' eſt fabla: Danaus & Aegiſt⁹ Beli filii fuerūt: ex bis Danaus qnquagīta filias babuit: & Aegiſth⁹ totidē filios Danaus coact⁹ a frē vt filias iuuenibus ei⁹ traderet mīmonio in ipos nuptiarū dies gladios virginib⁹ dedit quibus ille ex precepto patris ſponſos ſuos interfecerunt excepta Hypermeſtra: quæ Lynceum ſeruauit. Bonus Eurycion. Laus ab artifice: vt

Sic ait: atq̄ oculos rutulorum reiicit armis.
At palas magnis emittit viribus haſtam:
Vaginaq̄ caua fulgentem diripit enſem.
Illa volans humeri ſurgūt qua tegmīa ſumma
Incidit: atq̄ viam clypei molita per oras
Tandē etiā magno ſtrinxit de corpore turni.
Hic turnus ferro perfixum robur acuto
In palanta diu librans iacit: atq̄ ita fatur
Aſpice nū mage ſit noſtrū penetrabile telum.
Dixerat: ac clypeum tot ferri terga tot æris
Cum pellis totiens obeat circundata tauri
Vibranti cuſpis medium tranſuerberat ictu
Loricæq̄ moras & pectus perforat ingens.
Ille capit calidum fruſtra de vulnere telum
Vna eademq̄ via ſāguis. animuſq̄ ſequuntur.
Corruit in vulnus: ſonitum ſuper arma dedere:
Terrāq̄ boſtilem moriens petit ore cruēto:
Que turnus ſuper aſſiſtens:
Arcades hæc īquit memores mea dicta referte
Euādro qualem meruit pallanta remitto
Quiſq̄s bonos tumuli: qcqd ſolamē humādi ē:
Largior: haud illi ſtabunt æueia paruo
Hoſpitia: & leuo preſſit pede talia fatus
Exanimem: rapiens immania pondera balthei
Impreſſumq̄ nefas vna ſub nocte iugali:
Cexa manus iuuenum fœde: talamiq̄ cruenti
Quæ bonus eurycion multo celerauerat auro:
Quo nūc turnus ouat ſpolio: gaudetq̄ potitus
Neſcia mens hominum fati ſortiſq̄ futuræ:
Et ſeruare modum rebus ſublata ſecundis:
Turno tēpus erit: magno cū optauerit emptū

Intactum

Intactum palanta: & cum spolia ista diemq;
Oderit: at socii multo gemitu: lachrymisq;
Impositum scuto referunt palanta frequentes.
O dolor: atq; decus magnum rediture parenti
Hæc te prima dies bello dedit: hæc eadẽ aufert
Cũ tamen in gentes rutulorũ linquis aceruos:

Mira quẽ fecerat arte lycaõ. Itẽ Diuini op⁹ alchymedõtis. Nescia m.b. Quia pp hũc pitur⁹ ẽ baltheũ: quẽ nunc se sustulisse lætat̃ Sublata. Elata. Magno cũ op. p̃cio. s. sic alibi & magno mercẽt̃ atridæ: & est sensus talis. Tẽpus erit quo Turn⁹ optabit quouis p̃cio redimere ne ipe palãtẽ occidisse videat̃.

Mlto g. Cũ mlto gemitu. O dolor. Hos duos versus pleriq; a poeta dictos volunt. Alii a sociis: q portãt cadauer. Dolor ãt pp

Hæc te prima dies bello dedit: hæc eadem aufert. Dec⁹ pp Cum tñ ingentes rutulos⁹ linquis aceruos.

DO. Vna sub nocte iugali. Huiusmodi cœlatura triste augurium detulit Turno futurum: scilicet vt ipse nuptiarum causa esset perituru⁹.

CHRI. Oculos rutulo⁹ r.a. Vt demõstraret q̃uis pallas occidẽd⁹ eẽt ñ pl⁹ fauere Turno q̃ sibi. nã dii solo aspectu fauẽt. Illa viã. Nõ defuerũt vires iuueni: sed basta nõ icidit i corp⁹ Turni: exp̃sit ãt mirifice iteriti adolescẽtis ardorẽ cũ eodẽ pene tpe & bastã cõtorserit: & illa cõtorta ensẽ destrixerit. Diu libras. Tãq̃ secur⁹: neq; de euẽtu qcq̃ dubitãs: qđ oro manifestat. Corruit i u. ex Homero. Immania põdera. & p hoc ẽt oñdit̃ corpis magnitudo cũ tãt⁹ eẽt balthe⁹. Imp̃sũq; ne. Quasi velit hoc triste fuisse p digniũ. Bon⁹. doẽt⁹. Vt cur ñ mopse boni⁹ q ñ cõuenim⁹ ãbo. Celauerat. sculpserat. nã celũ sculpellũ ẽ: quo statuarii statuas sculpẽdo cõficiũt. Nescia m. b. miseret bũani gñis: cui⁹ tãta est rer⁹ iscitia: vt sæpissime gaudeãt se adeptos eẽ ea q̃ sibi exitio futura sint: vt copiosissime p̃sequẽt̃ Iuue. i ea satyra cui⁹ iitiũ ẽ: Oib⁹ in terris q̃ sũt a gadib⁹. Ibi. n. ẽ: Nocitura toga nocitura petũt̃ militia. Inuebit̃ ẽt i hoim isolẽtiã: q in reb⁹ scẽdis ita efferũt̃: vt se itra modestiæ termios cõtinere ñ possint. Hæc te p. d. Oñdit q̃ sint fallaces rer⁹ euent⁹ q̃ incerta i reb⁹ fortũa: q̃ nihil de ea spandum nãis q plen⁹ spe venerat & victoria iã aia cõceperat primõ pugnæ congressu extinct⁹ est.

Nec iam pbama mali tanti. sed certior auctor
Aduolat æneæ tenui discrimine læti
Esse suos: tempus versis succurrere teucris
Proxima q̃q; metit gladio: latũq; per agmen
Ardens limitem agit ferro: te turne superbum
Cæde noua quærens. palas euander in ipsis
Oia sunt oculis: mense quas aduena primus
Tunc adiit: dextræq; datæ: sulmone creatos
Quatuor bic iuuenes: totidẽ quos educat vsens
Viuentes rapit inferias: quos immolet vmbris:
Captiuoq; regi perfundat sanguine flammas:
Inde mago procul infensam contenderat basta
Ille astu subit. ac tremebunda superuolat basta.
Et genua amplectens affatur talia supplex:
Per patrios manes: & spes surgentis iuli
Te precor banc animam serues natoq; patriq;.
Est domus alta: iacent penitus defossa talẽta
Cælati argenti: sunt auri pondera facti:
Infectiq; mihi: non bic victoria teucrum
Vertitur: aut anima vna dabit discrimina tanta
Dixerat: æneas cui contra talia reddit:
Argenti: atq; auri memoras quæ multa talenta
Gnatis parce tuis: belli commertia turnus
Sustulit ista prior: iam tum plante perempto:
Hoc patris anchisæ manes: hoc sentit iulus:
Sic fatus galeam leua tenet: atq; reflexa
Ceruice orantis capulo tenus abdidit ensem:

Mira quẽ fecerat arte lycaõ. Itẽ Diuini op⁹ alchymedõtis. Nescia m.b. Quia pp hũc pitur⁹ ẽ baltheũ: quẽ nunc se sustulisse lætat̃ Sublata. Elata. Magno cũ op. p̃cio. s. sic alibi & magno mercẽt̃ atridæ: & est sensus talis. Tẽpus erit quo Turn⁹ optabit quouis p̃cio redimere ne ipe palãtẽ occidisse videat̃.

Mlto g. Cũ mlto gemitu. O dolor. Hos duos versus pleriq; a poeta dictos volunt. Alii a sociis: q portãt cadauer. Dolor ãt pp

Hæc te prima dies bello dedit: hæc eadem aufert. Dec⁹ pp Cum tñ ingentes rutulos⁹ linquis aceruos.

DO. Vna sub nocte iugali. Huiusmodi cœlatura triste augurium detulit Turno futurum: scilicet vt ipse nuptiarum causa esset perituru⁹.

CHRI. Oculos rutulo⁹ r.a. Vt demõstraret q̃uis pallas occidẽd⁹ eẽt ñ pl⁹ fauere Turno q̃ sibi. nã dii solo aspectu fauẽt. Illa viã. Nõ defuerũt vires iuueni: sed basta nõ icidit i corp⁹ Turni: exp̃sit ãt mirifice iteriti adolescẽtis ardorẽ cũ eodẽ pene tpe & bastã cõtorserit: & illa cõtorta ensẽ destrixerit. Diu libras. Tãq̃ secur⁹: neq; de euẽtu qcq̃ dubitãs: qđ oro manifestat. Corruit i u. ex Homero. Immania põdera. & p hoc ẽt oñdit̃ corpis magnitudo cũ tãt⁹ eẽt balthe⁹. Imp̃sũq; ne. Quasi velit hoc triste fuisse p digniũ. Bon⁹. doẽt⁹. Vt cur ñ mopse boni⁹ q ñ cõuenim⁹ ãbo. Celauerat. sculpserat. nã celũ sculpellũ ẽ: quo statuarii statuas sculpẽdo cõficiũt. Nescia m. b. miseret bũani gñis: cui⁹ tãta est rer⁹ iscitia: vt sæpissime gaudeãt se adeptos eẽ ea q̃ sibi exitio futura sint: vt copiosissime p̃sequẽt̃ Iuue. i ea satyra cui⁹ iitiũ ẽ: Oib⁹ in terris q̃ sũt a gadib⁹. Ibi. n. ẽ: Nocitura toga nocitura petũt̃ militia. Inuebit̃ ẽt i hoim isolẽtiã: q in reb⁹ scẽdis ita efferũt̃: vt se itra modestiæ termios cõtinere ñ possint. Hæc te p. d. Oñdit q̃ sint fallaces rer⁹ euent⁹ q̃ incerta i reb⁹ fortũa: q̃ nihil de ea spandum nãis q plen⁹ spe venerat & victoria iã aia cõceperat primõ pugnæ congressu extinct⁹ est.

SER. Certior auctor, i. nũci⁹ ver⁹. Tenui d.l. modico mortis interstitio pp q̃ magna palãtis virt⁹ oñdit̃: quo iterẽpto oĩs ẽ i fugã cõuersus exercit⁹. Versis fugatis. Latũ li. a.a. p agmẽ. i. facit. sic meli⁹ q̃ si dicas latũ p agmẽ. g licut itelligam⁹: aut p ordinẽ aut p hypallagen. nã & sup̃ sic ait. Hæc ego vasta dabo: & lato te limite ducã. Palas eu. i i. o. s. o. erat rectũ palas: euãder mẽsas: q̃s aduena prim⁹ Tũc adiit dextræq; datæ i ipis oia sũt oclis. sed pite scissa ẽ narratio: p quã aius æneæ pturbat⁹ exprimit̃. Inferias quos immolet vmbris. Inferiæ sũt sacra mortuo⁹: q̃ iferis soluũt̃: Sane mos erat i sepl̃chris viro rũ fortiũ captios necari q̃ post q̃ crudele visũ ẽ placuit gladiatores añ sepl̃chra dimicaĩ: q a bustis bustuarii dicti sũt. Captio s. p captiuo⁹: vt Captiui pẽdẽt curr⁹: item captiaq; vestis cõgerit̃. & ẽ vt dixius speciosus ornatus. Mago. datiu⁹: vt supra illo nãq; p cul.

Subiit. subsedit. Per patrios manes & s. p eas psonas rogat pp q̃s p̃cat̃. Penitus d. t. Multi. n. diuitias suas obruebant. vñ Hora. Quid iuuat imensũ te argẽti põdus & auri Furtiui defossa timidi deponere terra. Sane meli⁹ ifossa diceret q̃ defossa: ad qđ ẽ metri necessitate cõpulsus: nã fugit dubiã syllabã.

Nõ b. v. t. Vertit̃. Lucanus: nec põdera rerum Nec momenta sumus. Gnatis par. t. Qui in Virg. descripsit dedamatões de hoc loco ait: Improb⁹ es: Qui aut ẽgi dones: aut filios exhæredes. p ce aũt ẽ fm antiquos seua: vt apud Lucilliũ & Enniũ iueniẽt̃. Natis p ce tuis. Atq supra dixit. natoq; patriq;, quomõ ait natis: nõ est cõtrariũ. nã liberos etiã dicius vnum filiũ. Adeo vt Terentius

filias liberos dixerit. vt in ecyra: Qui illū dignū decreuerit: suos cui liberos cōmitteret. Vbi pr̄ de filio ad vxorē loq̄t. g̃ vsurpauit respicies ad liberos vt gnatos de vno diceret. Cōmercia. Vicissitudines: & ignoscēdi facultatē. Nec ꝓcul bæmōides. hoc nomē licet possit eē & patronymicō: quia i des exit vt dicam⁹ bæmois fili⁹ Tñ melius est vt id propriū eē dicam⁹: qa nusquā nomē ei⁹ aut premissū est: aut secutū: ergo simile est patronymico: vt sit Hæmonides: sicut Thucydides.

Nec ꝓcul hæmōides phebi triuiæq; sacerdos
Infula cui sacra redimebat tempora vitta
Totus collucens veste: atq; insignibus armis:
Quē cōgressus agit campo: lapsumq; superstāt
Immolat: ingentiq; vmbra tegit arma seréstus
Lecta refert humeris: tibi rex gradiue trophæū

Infula. Fascia in modū diadematis a qua vittæ ex vtraq; pte dependebāt: quæ plerunq; lata: & plerunq; tortilis de albo & coco. Insignib⁹ armis. Asper sic legit: & vtit Salustii exemplo. qui ait: equo atq; armis insignib⁹. Probus vero ī signibus albis dicit legendū. vt Vestes albas accipiamus: q̄ sunt sacerdotib⁹ cōgruæ. Sicut Statius de Amphiarao dicit Albaq; purpureas interplicat ifula cristas. Campo. Per cāpum. Immolat. Quasi victimā vt ille consueuerat: nam hoc verbo ad sacerdotis nomen alluſit. Ingentiq; vmbra tegit. Aut magnitudine corporis sui obumbrat eius cadauer: Aut ingēti vmbra. i. morte tegit: vt In æternā claudunt lumia nocte: aut īgenti vmbra tegit scām vsum accipiendū est. i. isultatiōe eum opprimit. Serestus. Serestos duos itelligamus. vnum in castris: & vnū cum ænea: nā troiāi nōdū erupe vt itelligam⁹ eum quē sup̄ dixit. g̃ duo sunt: nec miū cum & ipe dixerit: qđ exēplo esse possit Assaraciq; duo. Lecta refert. Proprie dixit: nā spolia q̄ aptant trophęis legi dicunt. i. eligi. Trophæum. decliatio latia est: vñ & penultia habebit accentum in numero plrali: quia trophæa dicimus. sicut græci: nec aliquid tñ mutilam⁹: erit in añpenultia accentus: sicut apud græcos.

DO. Metit. Qui metit facile secat segetes: & obstātia remouet: sic æneas facile cedebant q obstabant

Quattuor sulmone creatos. Mira virtus hominis: qui tanta facilitate tot viuentes hostes rapiat.

CHRI. Limitē agit. q. d. viā q̄uis angustā sibi p hostes facit vt oñdat q̄ q̄uis fortissimus eēt æneas illi tñ terga nō dabāt: sed vix illi tñ cedebant q̄ transire posset. Palas euāder i. i. s. o. Vir. n. beneficiorum gratissimus molestę ferebat talē se gratiā Euādro reddituū. Per patrios mães. Breuis & ipsi accōmodata oratio. Nā cū petat se seruari patri & filio rogat p patrē & p filiū: deīde ꝓponit vtilitatē: postremo oñdit salutem suam nullum esse detrimentum victoriæ. Oratio autem æneæ demonstrat non crudelitate naturæ: sed necessitate quā intulit Turnus non parci sibi: ergo potius ex ꝓietate in pallanta q̄ ex odio vi eū id agere cogitur. Multa. enim sua natura impia videri possunt: quæ aliqua re interueniente fiunt pia.

SER. Instaurāt acies. κατάτοσιώπωμε vova te fusas accipiam⁹: ex eo qđ dixit instaurāt: Vulcāi stirpe creat⁹: Notādū stirpē de pr̄e dictā: cū sp de lōga gñis significatiōe dicat. Dardānides. Patronymicū a maioribus. Dixerat ille aliq̄d ꝓuerbialiter dictū est ac si diceret nō miū sic occisū eē eū q sibi plurimū arrogabat. Cæloq; aim fortasse ferebat Forte exequerat cœlo vt de enea Drāces q̄bus cœlo te laudib⁹ æquē. Siluicolæ fauno dryope quē nympha crearat. Faun⁹ boclo co q̄dā rustic⁹ itelligēdi⁹ ē: ñ de⁹: sicut sup̄ anxur⁹ quē legim⁹ Iouē. Nōnulli ēt nymphā ñ deā volūt: sed græce spōsā dictā: nec i credibile sit ex duob⁹ numib⁹ ꝓcreatū eē mortalē q̄q̄ hæc numia fm Aristo. aliq̄n moriāt. Ille ducta. i. lōga vt iterea videt æneas ī valle ducta: & itelligim⁹ ꝓtēta hasta tarqti arma eē ipedita. Alii ductā trto ducta dicūt: qđ ñ ꝓcedit. Istic nūc metuēde iace. Sarcasmos ē hostil' irrisio. Patrio sepulchro. Etiā hic appet Faunū boiem fuisse. Impasti. Ita auidi vt sp credāt ipasti: sicut de harpyis dixit i tercio: & pallida sp ora fame q̄si fame. Ausonidū. Pro ausonidaū. sicut deū ꝓ deoū: nā ausonidū a gñe fœmino vēit: vt hæc ausonis hæ ausōides: ausōidaū vero vēit ab eo qđ ē ꝟ ausōida huius ausōidæ. Tacit⁹ reguit amyclis. Iuter caietā & Terracinā oppidū costitutū ē a lacōib⁹ q̄ cōites Castoris & pollucis fuerūt: & ab Amyclis ꝓuinciæ Laconiæ ciuitate ē ei nomē in-

Instaurant acies vulcani stirpe creatus
Cæculus: & veniēs marsoū a mōtibus vmbro
Dardanides cōtra furit: anxuris ense sinistram
Et totum clypei ferro deiecerat orbem.
Dixerat ille aliq̄d magnū: vimq; affore verbo
Crediderat: cœloq; animum fortasse ferebat.
Caniciemq; sibi & longos promiserat annos:
Tarquitus exultans contra fulgentibus armis
Siluicolæ fauno dryope quē nympha crearat:
Obuius ardenti sese obtulit: ille reducta
Loricā clypeiq; ingens onus impedit hasta.
Tunc caput orantis ne quicq̄: & multa parātis
Dicere deturbat te terræ: truncumq; tepentem
Prouoluens super hæc inimico pectore fatur.
Istic nunc metuende iace non optima mater
Cōdet būi: patrio ve onerabit mēbra sepulchro
Alitibus linquere feris: aut gurgite mersum
Vnda feret: piscesq; impasti vulnera lambent.
Protinus antæum: & licbā prima agmia turmi
Persequitur: fortēq; numā: fuluumq; camertē
Magnanimo volscente satum ditissimus agri.

Qui fuit.

Qui fuit ausonidū: & tacitis regnauit amyclis
Aegeon qualis centum cui brachia dicunt
Centenaſq; manus quīquaginta oribus ignē
Pectoribuſq; arſiſſe: iouis cum fulmīa contra
Tot parib⁹ ſtreperet clypeis: tot ſtrīgeret ēſes
Sic toto æneas deſæuit in æquore victor.
Vt ſemel intepuit mucro: quin ecce niphei
Quadriiuges ī equoſ: aduerſaq; pectora tēdit
Atq; illi longe gradientem & dira fremētem
Vt videre: metu verſi retroq; ruentes:
Effundūtq; ducē: rapiuntq; ad littora currus
Interea biiugis infert ſe lucagus albis
In medios: fraterq; liger: ſed frater habenis
Flectit equos: ſtrictū rotat acer lucagus enſē.
Haud tulit æneas tanto feruore furētes
Irruit: aduerſaq; ingens apparuit baſta.
Cui liger:

ditū. Lacones itaq; iſti cū ſecundū pythagoreā ſectā a cedæ omniū animaliū abſtinerent. Vñ Iuuenalis. A cūctis aialibus abſtinuit qui tāq; bominē: & ex vicinis paludib⁹ natas ſerpētes occidere nephas putarēt: ab iiſdē iterēpti ſunt: vñ Amydas tacitas dicit. i. pythagoreas. Nā pythagorica virt⁹ eſt quinquēnale ſilētiū. Eſt & alia expoſitio: Cū frequēter falſo nunciarēt hoſtes: & iam terrore ciuitas q̄ſſarēt Lata lege cautū eſt ne quis vnq; hoſtis nūciaret aduentū Poſtea cū vere hoſtis veniret: nullo nūciāte ex improuiſo capta ē: vñ tacitæ Amydæ dictæ ſūt q; periere ſilētio. Hinc ē q̄d ait Lucilli⁹: Mihi neceſſe ē loqui: nā ſcio amydas tacēdo periſſe.

Aegeon qualis. ipſe eſt & Briare⁹. Ignē pectoribus arſiſſe. aſp dicit: Ignē būc animæ itelligendū calorē venientē ex ferocitate: vt ſit cū vim ſuæ crudelitatis efflaret. Alii ignē būc fulminis volūt. vt ſit dictū quemadmodū in primo illū expirātē trāſfixo pectore flāmas. Sane notandū ignē arſiſſe cū igni alia res ardeat.

Sic. vt nō vnā manū putares. nāq; ad hoc pti net cōparatio: vt intelligamus eū mītitūdinis vice dimicaſſe. Intepuit mucro. nimia. ſ. cede

Quadriiugis. propter homœoteleuton volu it dicere quadriiugos. cōtulitq; ſe ad aliam declinationē. nā & quadriiugos & quadriiuges dicim⁹: ſicut inermes & inermos: exanies & exanios. Atq; illi. ſ. equi. nam ad ſuperiora rettulit. quod ſciendum eſt eſſe vitioſum. Interpoſuit enim Aduerſaq; pectora. Longe gradientem. longis gradibus incedentem: & eſt militaris inceſſus. Biiugis. erit noiatiuus hic biiugis. nam biiugibus faceret ſi eſſet terciæ formæ ab eo quod eſt hic biiugis genitiuo huius biiugis.

DO. Canitiē ſibi. Irridet q futuro⁹ ſcientiæ confidūt. Metuende. Qui te metuendū arbitratus es.

CHRI. Iſtbic nūc metuēde iace. Hoſtilis & amara īcrepatio. Amydis. volūt nōnulli milites caſtoris q lacoe. eſſēt poſt primū bellū troianū in italiā veniſſe. Alii āt ſcribūt illos lacōes q̄dem fuiſſe nō Caſtoris milites. ſed exilio actos q inter Caietē & Fūdos vrbem paluſtri loco cōdidere: & ab amydis vrbe laconica Amydas dixere. Has Pli. ait a ſerpētibus deletas. Emilius āt Aſp refert cū ſæpe falſo annūciarēt aduētus hoſtiū amydēſibus capitale ex lege iſtitutū eſſe: ſi illud deiceps nūciarēt. Ergo cū aduētarent hoſtes nihil nūciatum eſt: & p ſilētiū capta ē vrbs. Hinc Lucilius ait mihi neceſſe eſt loq. nam ſcio amidas ſilentio piſſe. Et Syllius italicus Quæq; euertere ſilētia amydæ. Sed potuerunt ita captæ ſequentibus deinde tēporibus a ſerpentibus deleri. Aegæon. de quo in ſupioribus diximus: nam ipſe Briareus eſt centum brachia. nā ἑκάτον Χυρός. ideſt centimanus fingitur.

Nō diomedis equos: nō currū cernis achillis
Aut phrygiæ campos: nunc belli finis & æui
His dabitur terris: veſano talia late
Dicta volant ligeri: ſed non & troius heros
Dicta parat cōtra: iaculū nā torquet in hoſtē.
Lucagus vt pronus pendens in verbera telo
Amonuit biiugos: proiecto dum pede leuo
Aptat ſe pugnæ: ſubit oras baſta per imas
Fulgētis clypei: tum leuum perforat inguem:
Excuſſus curru moribundus voluitur aruis.
Quem pius æneas dictis affatur amaris.
Lucage nulla tuos currus fuga ſegnis equo⁹
Prodidit: aut vanæ vertere ex hoſtib⁹ vmbræ
Ipſe rotis ſaliens iuga deſeris hæc ita fatus
Arripuit biiugos: frater tendebat inermes

SER. Nō diomedis equos nec curr⁹ cernis achillis. Duos obiicit a quibus eſt vict⁹ æneas nec tñ vſquequaq; nā eo⁹ ipetus euitauit. Dicta parat. pōt legi & dicta parat cōtra. Pron⁹. p. pron⁹ nomē ē: nā & cōparatē vt pronior. Si aūt ptcipiū eēt fieret vitioſa locutio ſine interpoſitione locutionis. Proiecto. Extento: vt proiectaq; ſaxa pachynni. Lucage nulla tuos currus fuga ſegnis equo⁹ Prodidit: aut vanæ vertere ex hoſtibus vmbræ. Hæc allocutio cōtraria ē ſupiori. hoc em̄ continet. Obieciſti mihi q ſim & a Diomede & ab Achille cōuerſus i fugā: te vero o Lucage nec equo⁹ tarditas p didit: q̄d mihi cōtigit: cū a Diomede occiſus ē Pandarus: q in eod̄ curru dimicabat: nec aliq vmbra eq tui territi. q̄d factū ſæpius in Homero legit̄: ſi cut paulo poſt Turnū cogit imago bella deſerere. Pōt tñ & ad illud referri quo tē pore eū ab Achille nube Neptūnus eripuit: vt in qnto cōmemorat. Ipſe rotis ſaliens. ſarcaſmos ē: nā p irriſionē dictū ē. ille em̄ vulnerat⁹ ceciderat. Rotis. i. curru a pte totū. Sine. Per-

mittę viã. ſ. relinq̃ patere: & συγχώρησον Latebras animæ pectus. definitio pectoris ẽ. Edebat. quaſi ad ſpectãdũ: vnde & munerũ editores dicũt. Vt rebare. vt arbitrabaris. Verũ ẽ q̃ troiani Veneris virtute nitũt: Et dictũ ẽ per ironiã. nam ſupfluo quidã hãc orationẽ ſimpliciter dictã volũt: vt re vera dicat Iuppiter p ſe nihil poſſe troianos: quod falſũ ẽ: adeo vt Iunõis oõ ad ironiã: non ad ſimplicia verba reſpondeat. Nec te ſnia fallit. hoc per parẽthesim dictum eſt. Viuida. fortis: vt Sed bello viuida virtus. Cui iuno ſubmiſſa. humilis: & quia intellexit obliqua troianoꝝ accuſatione impugnari ſuũ pudorẽ: & ipſe reſpõdit oblique. Triſtia. ſeuera Teren. Et triſtis ſeueritas ineſt atq̃ ĩ verbis fides. Itẽ cõtra Virgili? Furias amnẽq̃ ſeuerũ. i. triſtẽ. Quin. i. vt nõ nam cõfirmatiua particula non ẽ. Nunc pereat: teucriſq̃ pio dat ſanguie pœnas. ſermo obliquus: nõ apertus duct?. Nã nõ agit vt pereat ſed magis fauet eius ſaluti. Quod autẽ dicitur pio ſanguie: Aeneæ eum latẽter exequat: qui vbiq̃ dicit cultor deoꝝ. Ille tamẽ. quãquam moriturus: tamẽ a diis originẽ ducit. Noſtra. diuia. Quartus pater. abauus nec ẽ cõtrariũ illud: cui pilũn? auus. Potuit ei fieri: vt & auus & abauus eius a pilumno pilũni noiarentur.

DO. Achillem & diomedem nõ vult laudare ſed illos cum Aenea deprimit. In phrygiis quaſi dicat in quibus verſabãt imbelles. Nõ dicta p. nam prudẽs norat non lingua ſed manu vtendus in bello. Submiſſa. humilem eſſe decet quem neceſſitas precandi vrget.

CHRI. Nõ diomedis equos. Vanitatis plena oõ ẽ. q̃ ex ore fortiſſimoꝝ prudẽtiũq̃ virũ nõ egredit. Qui ei res grãdes aggrediũt ii poti? ſilẽtio cõſiliũ tegũt q̃ vanis miniſ efferũt Vñ de ænea ,pfert: Sed nõ & troi? beros dicta parat cõtra. Quẽ pius æneas d. af. amaris. genus dicẽdi ardẽs erectũ & infenſũ ẽ qđ q̃le ſit: cui tribuat iã ſupra demonſtrauimus. Hoc non mitiori Aeneæ naturæ q̃drat ſed aio ſuo morte Palãtis exacerbato more cõuenit. Ergo poeta ne hoc ĩgenio ſuo: ſed cõcitatiõi ex merore interẽpti Pallãtis dare videret: dixit pius æneas dictis amaris vt pietas naturæ amator cõcitationis eſſe ſignificaret. Turbinis. de quo alias. Tandẽ crũpunt. ſ. poſtq̃ æneas ita vires boſtiles contriuerat: vt pene obſidionẽ iam deſereret. Aſcanius. qui & pareti ſubuẽire: & boſtẽ vlciſci cupidiſſimus erat. Ne quicq̃. quia ſuperari aut ne erumperet probiberi non potuit. Cui iuno ſubmiſſa. oſtẽdit ex fortunæ varietate & ſuperiores deiici & abiectiores efferri conſueuiſſe: Videmus eñ nunc Iunonẽ in deſperatione omnium rerum faſtus & grandia ſua verba depoſuiſſe. Muliebriter igitur queritur de imminuto Iouis amore erga ſe: & ſupplex orat: vt ſi non victor ſaltem incolumis e pugna diſcedat Turnus. Eſt aũt oõ artificioſa. nam a principio oſtẽdit nõ cedere Veneri: ſed illi quẽ timet: vt & in Venerẽ iuidiam moueat: quæ non ſua induſtria: ſed alieno auxilio ſuperet: & in ſe cõmiſerttionẽ captat: quæ inigitate mariti ſuccumbere cogatur. Quod magis dolendũ videt q̃ non ſui aut rei culpa. ſed imminutione amoris hoc ſibi accidere oñdit: Nec diſcedit a natura muliebri q̃ oia ſibi denegata iputant imminutiõe amoris.

SER. Si mora præſẽtis leti. Ex iouis cõceſſione quali arte egerit: Iuno cognoſcit. ſ. vt Turnus poſſit euadere. Caduco. morituro. Ponere facere. Sic Lucilius Homerũ ſecutus qui ait: ἔλυσε θήκεν. i. fecit. Hactenus idulſiſſe vacat. igẽti arte locutus ẽ. nã dicẽdo vacat oñdit ſup hoc breue ſpatiũ vlterius bõaꝝ ſtellaꝝ irradiatiõe Turni fata differre nõ poſſe. Vnde nõ ait indulſiſſe libet ſed vacat: acſi diceret Iã vndiq̃ in mortẽ truditur Turnus. hoc tãtum

Infœlix palmas curru delapſus eodem:
Per te per qui te talem genuere parentes
Vir troiane: ſine hãc aiam: & miſere precãtis:
Pluribus oranti æneas: haud talia dudum
Dicta dabas: morere & frem ne deſere frater:
Tum latebras aiæ pectus mucrone reclusit.
Talia per campos edebat funera victor
Dardanius: torrentis aquæ vel turbinis atri
Morte furẽs tandẽ erũpunt: & caſtra reliquũt
Aſcanius puer: & nequicq̃ obſeſſa iuuentus.
Iunonem interea compellat iuppiter vltro
O germana mihi: atq̃ eadẽ gratiſſima cõiũx
Vt rebare uenus: nec re ſententia fallit:
Troianas ſuſtentat opes: non viuida bello
Dextra viris: animuſq̃ ferox: patiẽſq̃ pericli
Cui iuno ſummiſſa: quid o pulcherrie cõiũx
Sollicitas ægram: & tua triſtia dicta timentẽ.
Si mihi quę quondã fuerat: quãq̃ eẽ decebat
Vis in amore foret: nõ hęc mihi nãq̃ negares
Omnipotẽs: quin & pugnæ ſubducere turnũ
Et dauno poſſem incolumen ſeruare parenti.
Nũc percat: teucriſq̃ pio det ſanguĩe pœnas:
Ille tamen noſtra deducit origine nomen:
Pilumnuſq̃ illi quartus pater: & tua larga
Sæpe manu multiſq̃ onerauit limina donis.
Cui rex ætherei breuiter ſic fatur olympi.

Si mora præſentis leti tempuſq̃ caduco
Oratur iuueni: meq̃ hoc ita ponere ſentis
Tolle fuga turnũ: atq̃ inſtãtibus eripe fatis
Hactenus indulſiſſe vacat: ſin altior iſtis
Sub precibus venia vlla latet: totũq̃ moueri.
Mutari ve putas bellum ſpes paſcis inanes.

Cui iuno

Cui iuno illachrymãs: qd si quę voce grauaris
Mẽte dares: atq; hæc turno rata vita maneret
Nũc manet ĩsontẽ grauis exitus: aut ego veri
Vana feror: quin vt potius formidine falsa
Laudar: & in meli⁹ tua q potes orsa reflectas.
Hæc vbi dicta dedit: cœlo se protinus alto
Misit agẽs: hyemẽ nimbo succincta per auras
Iliacamq; aciemq; & laurentia castra petiuit.
Tũ dea nube caua tenuẽ sine viribus vmbrã
In faicem æneæ visu mirabile monstrum
Dardaniis ornat telis: clypeumq; iubasq;
Diuini assimulat capitis: dat inania verba:
Dat sine mẽte sonum: gressusq; effingit euntis
Morte obita quales fama est volitare figuras
Aut quæ sopitos deludunt somnia sensus.
At primas læta antea acies exultat imago.
Iritatq; virum telis: & voce lacessit.
Instat cui turnus strideniẽq; eminus hastam
Cõiicit: illa dato vertit vestigia tergo.
Tum vero æneas auersum vt cedere turnus
Credidit: atq; aio spẽ turbidus hausit inanẽ
Quo fugis æneas: thalamos ne desere pactos
Hac dabit̃ dextra tellus quæsita per vndas.
Talia vociferans sequit̃: strictumq; coruscat
Mucronẽ. nec ferre videt sua gaudia ventos.
Forte ratis celsi coniuncta crepidine saxi
Expositis stabat scalis: & ponte parato:

vacat spatiũ. Hinc est quod & supra ait: Metas q; dati peruenit ad æui. Venia vl. beneficium quod speras te mereri. Quod voce grauaris Negas fato. Vox em̃ Iouis fatũ est. Stati⁹: Et voce fata sequũt̃: Hoc ãt dicit. Vtinã quæ negas voce. i. fato: mente pstares. nã si Iouis vox fatũ est potest aliud fando fati ordinẽ cõmutare. Grauaris ãt negas grauiter fers. Et hac locutione nõ nisi per accusatiuũ vtimur: vt si dicas aggrauor aduẽtum tuum: id est grauiter fero grauor pstiã. nã & ipse dixit q̃ grauaris aliter non dicimus in hac significatioe. Similiter etiam actõ casu vtimur. cũ volum⁹ absolutam facere locutionẽ & per gerũdii modum aliquid dicere vt petẽdũ mihi ẽ equum: co dicẽ Byrrũ Hinc Virgili⁹ Et pacẽ troiano ab rege petẽdũ nã si dixeris petẽdus ẽ codex iam nõ per gerũ dii modũ: sed participaliter loqueris. Rata. firma: ppetua. Veri vna se. sum veritatis ignara. Nimbo succincta nubibus. quia præmisit Agẽs hyemẽ quod nisi eẽt splẽdorẽ accipere-mus: q est circa corp⁹ deor. Nube caua. erit ntũs hæc nubes nã nubs nõ dicim⁹: qđ ait Liui⁹ Andronic⁹: q primus edidit fabulã latinã apud nos. Iubasq; ppter equinã caudã quæ esse solebat in galeis: vt Cristaq; birsut⁹ eqna. Diuini assimilat capitis. hoc ex psona poetæ dictũ est intuentis futura. nã post mortẽ in numerũ referunt̃ deor. Dat inania verba. nec a mẽbris nec a mẽte venientia. Obita. sũpta & suscepta & cõpleta. Exultat. exultare ẽ gaudere & per se plenũ est nam insultare est irridere inimicos & dicim⁹ insulto' tibi. licet Salustius dixerit Mltos ab adolescẽtia bonos isultauerat. quãuis possit illic alia esse significatio: multos isultauerat: hoc ẽ impetũ fecerat. Irita atq; virę telis. ideo hac arte agit Iuno. & imagine decipit Turnũ: qui si ex aperto fugã suaderet more viri fortis ille fugæ præponeret mortẽ: cum præsertim ipse in sequentib⁹ dicat: Vsq; adeo ne mori miser̃ est. Turbidus. elat⁹ arrogãtia tumẽs. Tellus quæsita p vndas. sic alibi En agros & quã bello troiane petisti Hespiã metire iacens. Vociferans sequit̃. sequẽs clamabat: nõ aũt dixit & sic est secutus. Nec ferre videt sua gaudia vẽtos. puerbiũ est venti ferunt gaudia. i. letat̃ incassũ sic supra Sed aurę oia diserpũt. Itẽ partẽ mentẽ dedit ptem volucres dispersit in auras. Forte ra. Descriptio p echasim facta: Nõ em̃ a supioribus pendet sed antedictis adiungit̃: vt isula sidanũ iuxta latus. Has aũt descriptiones cẽ aptas & raras cõuenit: sicut & Horatius docet in arte poetica dicẽs Purpureus late: qui splẽdeat vnus & alter Assuitur pannus. sũt em̃ ornatui. Crepidine saxi. crepido est abruti saxi altitudo. Sane hoc loco antiptosis facta est pp metrũ coniuncta ergo crepidine pro crepidini. sicut Hæret pede pes: pro pedi.

DO. Nihil est quod ex Donati volumine hic ponendum sit.

CHRI. Si mora præsentis. i. Intellexit Iuppiter q; Iuno in tã plena cõcessione oliq; nõ solũ q; Turn⁹ tũc subtrahi posset a præsenti pugna patebat sed oino incolumis deinceps euaderet. iccirco illi circunscribit tẽpus in quo notatur q; fata differri possunt sed nõ tolli. Ponere constituere. Quod autem vmbram in formam æneæ constituat Iuno non est ab re. Nam ipsa ambitio psæpe bonor̃ cupidos viros ita impellit: vt vmbras p Aenea i. dest inanem quandam gloriam pro vera laude sectentur & illa gloria capti: multa supra humanam conditionem aggrediantur. Cui rei fabula etiam Ixionis quadrat. qui cum se Iunoni cõcumbere putat nubibus admiscetur.

Qua rex clusinis aduectus osinius oris
Huc sese æneæ trepida fugentis imago
Coniicit in latebras: nec turnus segnior istat:
Exuperatq; moras: & pontes transilit altos.

SER. Osinius. Ipse est quẽ supra Massicũ dixit ergo vt diximus si Osini⁹ ppriũ est: massicus appellatiuũ licet possit fieri vt duo noia vnius sint: vt ẽ Numa Põpilius Alexãder magnus. Clusinis oris. Tusciæ ciuitate. Transilit. Hoc sermone festinantis celeritas indicatur

Vix proram attigerat: rupit saturnia funem:
Auulsamq; rapit reuoluta per æquora nauē.
Illum autem æneas absentem in prælia poscit
Obuia multa virum demittit corpora morti.
Tum leuis aut vltra latebras iam q̄rit imago
Sed sublime volans nubi se immiscuit atræ
Cum turnū medio interea fert æquore turbo
Respicit ignarus rerum ingratusq; salutis.
Et duplices cum voce manus ad sydera tēdit.
Omnipotēs genitor tanton me crimīe dignū
Duxisti: & tales voluisti expendere pœnas:
Quo feror: vñ abii: q̄ me fuga quo ve reducet
Laurentis ne iterū muros: aut castra videbo:
Quid manus illa vir̄: q me meaq; arma secuti
Quosue nefas oīes nefanda in morte reliqui
Et nunc palantes video: gemitumq; cadentū
Accipio quid agā: aut q̄ iā satis ima debiscat
Terra mibi: vos o potius miserescite venti
In rupes in saxa volens vos turnus adoro:
Ferte ratem: sæuisq; vadis immittite syrtis:
Quo neq; me rutuli: neq; cōscia pbama seq̄tē:
Hæc memorās aio nūc huc nūc fluctuat illuc
An sese mucrone ob tantum dedecus amens
Induat: & crudum per costas exigat ensem:
Fluctibus an iaciat mediis: & littora nando
Curua petat: teucrūq; iterū se reddat in arma.
Ter conatus vtramq; viam: ter maxima iuno
Cotinuit: iuuenemq; animi miserata repressit
Labitur alta secans æstu fluctuq; secundo
Et patris antiquam dauni defertur ad vrbem.

Rupit saturnia funē. ne deprehenso dolo ad bellū rediret. Illū autē æneas absētem in plia poscit. sic melius q̄ sicut nōnulli volunt. Vrbanus nanq; sic legit: Ille aūt æneā absentē in prælia poscit: vt q̄si ad Turnū possit referri. Obuia multa vir̄ demittit corpa morti. q̄d Vrbanus dici arbitrat̄ de nautis in naui inuētis: q̄d nō p̄cedit. nā absens dicit̄ qui recedit: q̄d nūc Turno cōgruit. nō Aeneæ: qui itereſt prælīs Medio. ad mediū. Turbo. vis venti. Ignarus rerū. artis: per quā euāserat. Omnipotēs genitor. duo antomasia pro vno ꝓprio. vt Tritonia pallas. Tanton. p tātone. Et cōstat mutilatas ptes oīonis accentū in eodē loco habere: in quo etiā itegræ habuerunt. nam ꝟ opiꝛ i. minores ꝑticulæ: vt: q; ne: ve: ce: quotiēs iūguntur aliis partib⁹ ante se accentū faciūt q̄ta libet sit syllaba quæ præcedit: siue breuis: siue longa: vt musæq; buiusue: illisce: tantone: adduce: Et hæc mutilata similiter proferuntur. s. sub eodē accētu. Quēue red. q̄lem: vt Hunc ego te eurvale aspicio: & q̄si nesci⁹ sui est ī tāta rer̄ ꝑmutatione. Laurētisne iterum muros. quasi deliberatio est. Quid manus illa virū: sylepsis per genus. nam a manu. i. multitudine ad vires transitū facit. Palantes video. intelligimus eum nō lōge a terris fuisse nā quod ait supra medio fert æquore turbo: vt diximꝰ ad medium accipiendū est. Aut quia mediū dicitur oē quod est inter finē & initiū. vt in quito Interea medū æneas iā classe tenebat. Gemitūq; cadendū accipio. hic apparet de Aenea dictū. Obuia multa vir̄ demittit corpa morti ima terra. Dolet sibi etiā īfœlici vota oblata: si quidē in mari cōstitutus optare biatū nō p̄t terræ. Imam aūt terræ dixit: quæ continet maria. Miserescite venti. pro petētis q̄litate non nunq; etiā mors videt̄ esse miseratio: vt hoc loco. Itē sup̄ Figite me si qua est pietas. Adoro ad vacat & est metri causa additū. Syrtis. vbi barenosa sunt loca. Aut reuera ad syrtes. i. ad mundi extrema quo me nec fama comitetur. Mucrone. i ducat. aut κάτω χρηστικῶς dixit induat pro feriat. Aut bypallage ē ꝓ mucrone suo induat corpore. Si eī induere ē vestire. nō mucrone corpus induit̄: sed induit̄ mucro corpe. i. tegit̄ & vestit̄. Crudū. crudelē cruentū. Animi. Pro aio miserata. nam figurate locutus ē: sicut O præstans animi iuuenis pro aio. & illius rei pro illa re.

Ad vrbē. ardeā & ideo sic longe ne ex propinquo statim rediret & vt eum affectus retineret parentis.

CHRI. Nec turnus segnior istat. Nā quotiēs p summā insciti ā ēt q maximi viri babēt̄ aduersus res vanas & nihil ꝓfuturas oī vi nitunt̄: & vtilia quæ aut dignitatē summā: aut saltem salutem allatura sint negligūt. Et vmbratile quoddā & vanū sectant̄. Crimine. i. pœna & posuit præcedēs pro subsequēti. Nā q̄d aliud maius crime p̄t excogitare dux q̄ castra suor̄ & pugnātes acies bostibus prodere & tā nō suo cōsilio factū oñdit: sed a Ioue in hūc errorē deductū dolet. Tāton. non potuit illustrius exprimere. q. d. quantum nullum aliud ne excogitari quidē p̄t: potius aūt de Ioue q̄ de relīgs diis querit̄: q̄a ipse primꝰ omniū suo nutu oīa gerit. Est aūt pathetica oratio: & qualē in homīe sūma ꝑturbatione furenti esse decet. Vñ princ: piū abruptū habet: & clausulas cōcisas: vt Animus crebro extuet neq; vsq; cōsistat. Omnipotēs genitor: captat apte beniuolētiā dū omipotentē & genitorē appellat. Sed oblique dolet q̄ cum omnipotēs sit & parētē curā subire deceat in tam nefandā ac ignominiosum errorē illum iduxerit. Quo feror q. d. eo feror vñ sūma ignominia prouentura sit. Vnde abii. q. d. a meis quos quia mea cā in tanto periculo cōstituti sūt deserere sūmū nefas fuit. Quid manus illa virū. nō graue est ꝓbonesto viro viriliter pugnādo bonestē cadere. Sed turpiter cedere & suos in manifesto periculo prodere peius omni genere mortis optat. Quo ergo animo credibile est illū & gemitus suorum audisse & fugam vidisse. Quæ iam satis ima de.t.

ima de.t. Cum in tantū dedecus vir fortis & solius gloriæ appetens se incurrisse videat quid aliud optet: nisi vt terra sibi debiscat: & quo duis genus mortis exoptet: & q̄ procul a rutulis feratur: a quibus se maxime probari: & in maxima laude se apud illos esse cupiebat: & quos in tantas calamitates dum sibi coniugium regnumq; seruari studet impulerat. Iuno autem prohibuit. id est cupido regnandi continuit.

At iouis interea monitis mezentius ardēs
Succedit pugnæ: teucrosq; inuadit ouātes
Concurrunt tyrrhenæ acies: atq; omibus vni
Vni odiisq; viro telisq; frequentibus instāt.
Ille velut rupes: vastum quæ prodit in æquor
Obuia ventorum furiis: expostaq; ponto
Vim cūctā atq; minas perfert cœliq; marisq;.
Ipsa imota manēs: prolē dolicaonis hebrum
Sternit humi cū quo latagū: palmūq; fugacē.
Sed latagū saxo: atq; īgenti fragmīe montis
Occupat os: faciēq; aduersā poplite palmum
Succiso volui senem sinit: armaq; lauso
Donat habere būeris: & vertice figere cristas
Necnon euantē phrygium: paridisq; minātæ
Aequalem comitēq;: vna quē nocte theano
In lucē genitori amico dedit: & face prægnās
Cysseis regina parim creat: vrbe paterna
Occupat. ignarum laurens habet ora mināta
At velut ille canum morsu de montibus altis
Actus aper: multos vesulus quē pinifer ānos
Defendit: multosq; palus laurentia silua
Pastus arūdinea: postq; inter retia vētum est.
Substitit: īfremuitq; ferox: & īborruit armos
Nec cuiquā īrasci propiusue accedere virtus
Sed iaculis: tutisq; procul clamoribus instant
Haud aliter iustæ quibus est mezentius īræ
Non vlli est animus stricto concurrere ferro
Missilibus longe: & vasto clamore lacessunt
Ille autē impauidus partes cōtatur in omēs
Dentibus infrendens: & tergo decutit hastas
Venerat antiquis coriti de finibus acron
Graius bō: ī fectos līquēs, pfugus hymenæos.
Hūc vbi miscētē lōge media agmina vidit
Purpureum pennis: & pacte coniugis ostro
Impastos stabula alta leo ceu sæpe peragrās
Suadet enim vesana fames si forte fugacem
Cōspexit capreā: aut surgentē icornua ceruū.
Gaudet biāsq; immane comasq; erexit: & hęret
Viscēribus sup accūbens: lauit improba tetet
Ora cruor.

SER. At iouis iterea mōitis. Nouim⁹ sacrilegū eē mezētiū: Iouē ēt hortatū eē alios deos vt a bello desisterēt. & dixisse rex: Iuppiter oīb⁹ idē. Quo mō ergo ꝓcedit At iouis iterea mōitis. Dicim⁹ prio iouē iustitiæ fauere nō pti b⁹: q̄d si ē Iure Mezētiū in Turni locū fecit venire: vt iustū ꝑliū iueniat: nec vna ps penitus a ducibus sit destituta Q̄d aūt dr sacrilegū iuppiter admonere nō debuit nō admōet vt vicat sed vt possit pire. Illud ēt frustra q̄rit quēadmodū numini sacrileg⁹ obtēperare potuit cū Mezētiū nō aperte iuppiter moneat: sed ei inītiat tale desideriū. vñ ē: Dii ne būc ardorē mētibus addunt Euryale: an sua cuiq; deus sit dira cupido: monitis. Ab eo q̄d ē hæc monita hic venit datiu⁹. nā & bos monitus dicim⁹: vt Persius Hos pueris monitus ptes ifūdere: lippos sed a q̄rta declinatiōe. nec singulari datiuo vtimur nec plurali. nā vnū nomē ē de his: quæ licet duplicē habeāt declinationē: tñ aliqbus eorū casibus ꝓpter aspitatē non vtimur: vt lauri lauribus: cū & huius laurus ab hac lauro dicamus. Cōcurrūt tyrrhenæ acies. quæ specialiter odio Mezentii in bellū ruebāt. Prodit in æquore. extēdit: Sic Iuue. Quæ pelago occurrunt medio lōgeq; relinquūt Italiā. Pōto: cōtra pelagus: nā datiuus est. Cœliq; marisq;. sicut & Mezentiū odiorū & telorū totius exercitus. Fugacē. velocē mō. Latagū occupat os. ꝑ latagi os occupat. & ē græca figura i Homero sequēs: vt si dicas ἐκ ρουσ ἐν αχιλλέος τόν τω δέ. i. Achillē per cussit pedē: pro per cussit Achillis pedē. Poplite palmū: ea pte qua plurimū poterat. Donat bere. græca figura: vt Argēti magnū dat ferre talētū. Cisseis. becuba filia cisseī scām euripedē. i Hecuba. Se cūdū alios Dimātis. q̄d aūt face prægnās. hæc rō est qa anteq; pareret: faculā se pepisse vidit i somnis. Vrbe paterna occubat. subaudis paris q̄d vt nō diceret metri est necessitate cōpulsus. Ignarū laurēs habet ora minanta. s. casus sui. Vera tamē ē lectio ignarū. i. ignoratū: q; ne sciretur. & est supina significatio: sicut in q̄rto Liquitq; volatile ferrū Nescius. ꝑ q; nesciebatur. Actus. coactus i retia. Defendit. texit: vt Hic mihi tū teneras desēdo a frigore myrtos.

Vesulus. mōs Liguriæ ē iuxta alpes. liguria aūt cohæret Thusciæ de qua fuerat Mezētius vñ satis est congrua cōparatio. Multosq; ꝑ multos ve. nō em vicina ē palus laurētia mōti. Vesulo: vt possit vnus atq; idē a pte intelligi.

Pastus, ꝑ pastū nā sup ait quē ergo ātiptosis ē. Laurētia, ꝑ laurēs. nā recta declinatio hæc ē Inborruit armos. ꝑ armis iborruit. Aut certe i armos borruit: & erexit setas. Tutis clamoribus. ꝓp piculū. Iustæ iræ. propter illud Mortua q̄n etiā iūgebat corpora viuis: Cōponens manibusq; manusq; atq; oribus ora. Cūctat.

Dispõit se p oẽs ptes. Tergo.scuto:vt Et vẽit aduersi tergũ sulmõis. Coriti de finib⁹. coriti ẽ ciuitas thusciæ & mõs & rex pĩ Dardãi. vñ nũc qd vis põt referri. Graius homo.oriũdo quidẽ græc⁹:sed qui nũc de Thuscia vẽisset ad bellũ. Miscẽte.pturbãtẽ. Purpureũ pẽnis.bñ geleatñ:vt Purpurei cristis iuuenes.i.pulchri. Vesana fames.alibi Et male suada fames. Fugacẽ.velocẽ. Surgẽtẽ. crescẽtẽ:cornibus eminẽtẽ. Comasq; arre.naturale ẽ vt irati leões erigãt iubas. Lauo.ab eo qd lauo lauis.nã hoc verbũ & primæ cõiugatiois ẽ & terciæ.a qua nũc ait Et lauit. Item Horatius:Lauit amne crines. Item:Neq; dulcia mala vino lauere.

DO. Nihil est de Donato.

CHRI. At iouis iterea mõtis. Nã cũ pmisisset Junoni vt Turnũ pugnæ subtraberet inique egisset nisi curasset vt alter loco Turni succederet. Ouãtes.quasi nihil iã amoto Turno timẽtes. Vni.fecit rẽ verisimilẽ q illo peremptο & odiũ.saturasset:& metu tyrãni iniqui liberi euasissẽt. & ppter hoc solum in expeditionẽ banc venerãt. Vesulus.mõs de quo in georgicis dictũ est. Paulus laurẽtia.quia voluta bris aprí gaudẽt. Inbor. a. qa setas erigunt.

SER. Infracta. Aut valde fracta aut re vera ifracta. Orodẽ.istũ Orodẽ virũ fortẽ itelligimus in fugã cõuersũ necessitate.nã ipse Mezẽtius paulo post dicturus ẽ ad hortãdos socios Pars belli haud tenẽda viri iacet altus orodes

Furto.isidiis. Haud tẽnenda viri. asper viris legit. Altus.magn⁹:vt Sic pater illẽ deũ faciat sic altus apollo. Pæana secuti. pæan ppria Apollinis est laus:sed abusiue etiã alioq; dicit vñ Pidar⁹ opus suũ qd & boim & deoq; cõtinet laudes pæanas vocãt. Nec lõgũ lætabere. duo dixit: nec diu lætaberis:nec me in defesο: Home.aũt more moriẽti dedit scientiã futuro rũ. Longũ. p lõge.nomẽ p aduebio posuit.

Subridẽs p iracũdiã ridẽs loquit. vñ & illã dictũ p irrisionẽ accipit. Ast de me diuum pr atq; boim rex: Viderit.i. viderit vtrũ mezẽtio possit nocere ille quẽ vos deoq; & boim creditis eẽ rectorem. Eduxit corpore telum.Quo facili⁹ posset perire.Luca. Nõ eget i gestis sed vulsis corpore telis. Dura quies.blãde cõtraria sicut dictũ ẽ Et somnus ferreus. Cedicus alcathoum i hoc loco ẽ cõfusio i aliqb⁹ hominib⁹. Nã qs sit troianus:quis rutul⁹ ignorat.

Rapo.rapon dicit:sicut tarcon: sed metri cã detraxit n vt possit fieri synalipha: sicut supra ait Ad procul hic tarco. Infrenis. casu eg asprimi:q frenoq; sperneret regimẽ. Infrenos aũt etiã boies dicim⁹: vt Hinc numidæ ifreni cingunt:dicim⁹ aũt & ifrenus & infrenis sicut:inermus & inermis. Processerat a.contra mesapũ dimicaturus:qd nequit efficere:nã a Valero añq; ad mesapũ pueniret occisus est. Haud exps.nõ ignar⁹ virtutis paretũ. Iaculo & lõge fallẽte sa.Ictu lõge fallẽtis sagittæ: nõ p endyadim dixit:vt Hamis auro q trilicẽ. Itẽq; molẽ q & mõtes. Cedebãt.legit & cedebãt.i.terga vertebãt. scdm qd ruebant insequebanẽ signi ficat: Si aũt cædebãt.i.occidebant:ruebãt:hoc ẽ cadedãt:significat. Irã miserant inanẽ. Generaliter dicit oẽm irã bellicã. Vbi eñ tam inanis iracũdia ẽ q̃ i bello vbi vt peream⁹ irascimur.

Pallida t.nõ ipsa dea:sed effectus furiæ: hoc ẽ insania. Oriõ c.p.i.p.m.m.n.st. Orion vt etiã in primo dixim⁹ Oenopiõis regis fili⁹ fuit:& cõcessus a Ioue mercurio neptũnoq; susceptis hospitio hic venator imensi corpis fuit q quo dã tpe susceptus a rege œnopiõe cũ vellet eius

Sic ruit indensos alacer mezentius hostes.
Sternitur infœlix acron:& calcibus atram
Tundit humũ expirãs:ifractaq; tela cruentat
Atq; idẽ fugientẽ haud est dignatus orodem
Sternere: nec iacta cæcũ dare cuspide vulnus
Obuius:aduersoq; occurrit seq; viro vir
Cõtulit haud furto melior:sed fortibus armis
Tũ super abiectũ posito pede nixus: & hasta.
Pars belli haud tenẽda viris iacet alt⁹ orodes
Conclamant socii lætum pæana secuti.
Ille autẽ expirans non me quãcunq; es inulto
Victor nec longum lætabere:te quoq; fata
Prospectãt paria:atq; eadẽ mox arua tenebis
Ad quem subridens mixta mezentius ira
Nũc morere. est de me diuũ pr atq; boim rex
Viderit:hoc dicens eduxit corpore telum
Olli dura quies oculos:& ferreus vrget
Somnus: in æternã claudunt lumia noctem:
Cedicus alcathoũ obtrũcat:sacrator hydaspẽ
Parthenniũq; rapo: & prædurũ viribus orsen
Mesapus cloniumq; lycaoniumq; ericatem.
Illum infrenis equi lapsu tellure iacentem:
Hunc peditẽ pedes: & lycius ꝓcesserat argis:
Quẽ tamẽ haud expers valerus virtutis auitæ
Deiicit atronium salius: saliumq; nealces
Insignis iaculo:& longe fallente sagitta.
Iam grauis æq̃bat luctus:& mutua mauors
Funera:cædebant pariter: pariterq; ruebant:
Victores victiq;:neq; his fuga nota neq; illis
Dii iouis intectis iram miserantur inanem
Amborũ: & tantos mortalibus esse labores.
Hinc venus:hic contra spectat saturnia iuno
Pallida tisiphone media inter milia sæuit.
At vero ingentẽ quatiens mezentius hastam
Turbidus ingredit campo:q̃ magnus orion

Cum pedes

Cum pedes incidit medii per maxima nerei
Stagna viã scindẽs humero supeminet vndas
Aut somnis referẽs annosam mõtibus ornũ:

filiam vitiare: ille iratus ei oculos sustulit. Cæcus itaq; Orio cũ cõfuleret quẽadmodũ oculos posset recipere mĩsũ est ei posse lumina restitui si p pelagus: cõtra orientẽ pgeret: vt loca luminum radiis Solis semp offerret: qđ id ille efficere ita potuit. nã cũ audisset strepitũ cydopum Ioui fulmina fabricãtæ: sono ad eos ductus vnũ de bis humeris suppositi. & eo duce oraculi præcepta cõpleuit. Non ãt incõgrue fingit̃ ire potuisse p mediũ pelagus q̃si filius p patre Neptũni. Hæc aũt cõpatio ptinet ad solã corporis proceritatẽ. Maxima mereri stagna. p epitheton eleuauit tapynosin more suo.

DO. Neq; hic habui quod de De donato exerperem.

CHRI. Ille ãt expirãs. Horodi huic diuinationẽ tribuit quoniã vulnere letali cõfectus prope mortẽ cõstitutus erat. Nã eo tpe animus pene a corpe solutus in naturã rediẽs suã diuinitatẽ ostẽdit quã corpe oppressus ostẽdere nõ poterat. Subridẽs. propter cõtectũ. Mixta ira. quã ex maledicto cõcepat. Di uũ pater. ipius contẽptu. & p ironiã hæc dixit. Longe fallẽte sagitta. fallebat em̃ q vulnerabat̃ cum non putaret ex tam longinquo spatio illam ad se peruenire posse. Iram inanem. quia illa nihil proficiebat.

Ingrediturq; solo: & caput iter nubila condit:
Talis se vastis infert mezentius armis.
Hinc contra æneas speculatus in agmĩe lõgo
Obuius ire parat: manet imperterritus ille
Hostẽ magnanimũ operiẽs: & molle suastat.
At oculis spatiũ emensus quãtum satis bastæ
Dextra mihi deus: & telum qđ missile libro
Nunc adsint voueo prædonis corpore raptis
Indutum spoliis ipsum te lause tropbæum
Aeneæ: dixit stridentemq; eminus bastam
Iecit: at illa volãs clypeo est excussa: proculq;
Egregiũ anthorem latus inter & ilia figit
Herculis anthorẽ comitẽ qui missus ab argis
Hæserat euandro: atq; italia consederat vrbe.
Sternitur infœlix alieno vulnere: cœlumq;
Aspicit: & dulces moriẽs reminiscitur argos.
Tum pius æneas bastam iacit: illa per orbem
Aere canũ triplici: per linea terga: tribusq;
Transit intextum tauris opus: imaq; sedit
Inguine: sed vires aut pertulit ocius ensem
Aeneas viso tyrrbeni sanguine lætus
Eripit a femine: & trepidanti feruidus instat.
Ingemuit cbari grauiter genitoris amore
Vt vidit lausus: lachrymæq; per ora volutæ
Hic mortis duræ casum: tuaq; optima facta
Siqua fidem tanto est operi latura vetustas
Non equidẽ nec te iuuenis memorãde silebo
Ille pedem referens: & inutilis inq; ligatus
Cedebat: clypeoq; inimicũ bastile trabebat
Proripuit iuuenis: seseq; immiscuit armis:
Iamq; assurgentis dextræ plagamq; ferentis
Aeneæ subiit mucronẽ: ipsumq; morando

SER. Imperterritus. Prima ẽ cõpositio: nõ secũda. Nã boc ẽ pterritus qđ territ?: & tũc ẽ vera cõpositio cũ sermonis natura corrũpitur

Spatiũ emẽsus quãtũ satis bastæ. specíosa elocutio. Voueo. cõsecro: & dedico. Prædonis pdones sũt q populã dã alienã iuadũt. puintiã Alibi: Perfidus alta petẽs abducta virgĩæ prædo. Tropbæũ. dictũ a τῶν τρεπομένων i. ab hostiũ cõuersione: vñ q hostẽ fugasset merebat̃ tropbæũ: aut occidisset triũphũ ἀπὸ τοῦ θριαμβεύειν. i. ab exultatione. Sciẽdũ sane Lauso ppriã iõ nihil pfuisse pietatẽ: q̃ in eũ pater mente sacrilega munera transferebat deor?: & ei occisor? spolia deuouebat. Anthorem. erit ntũs bic ãthores: quõ diores. nã si antor fuerit ntũs metri rõ non pcedit. Omia em̃ nomia græca in or termiata in obliqs casibus corripiũt o. vt bector bectoris. nestor nestoris castor castoris: & sic ãthor ãthoris. Alieno vulnere. telo qđ in Aeneã fuerat destiatũ. Cœlũque aspicit vt Alto q̃siuit cœlo lucẽ. Itẽ: bausit cœlũ: mẽtẽq; recepit. Naturaliter ei moriẽtes cupiunt saciari extremo lucis aspectũ. Dulcis moriens reminiscit̃ ar. iter physica signa morituror? etiã boc legit̃ patriæ aspectũ desiderare perituros. Linea terga. lino em̃ tegebãt̃ scuta. vt posset inbærere pictura. Ima basta. bypallage ẽ p in imo inguine. A femine. vt etiã supdiximus secũdũ Caprũ erit nominatiuus boc femẽ licet nusq; lectũ sit: vt ẽt ipse cõmemorat

Lachrymæq; p ora volutæ nõ viri fortis: sed filii ẽ cõsiderata psona. Optima facta. alii optime legũt. Hic i hoc loco vel bello. nã aduerbiũ est. Siqua fidẽ tanto est operi latura vetustas: nõ de suis carminib? dicit. nec em̃ sibi arrogaret: sed tãto opi. i. pietati & virtuti tuæ. nã bic est sẽsus. Ego qđẽ facta tua o lause & mortẽ ex pietate veniẽtẽ nõ silebo: Si tñ credet vetustas ex scelerato boie piũ filiũ pcreatũ fuisse. Inq; ligatus. p illigat? & ẽ temesis cũ bysterologia

Inimicũ bastile. cuiusdã q̃si picturæ põpa & imago describitur. Iamq; assurgẽtis dextræ. iãq; subiit mucronẽ æneæ dextræ assurgẽtis. i. plagã ferẽtis. Morãdo sustinuit. morã iniciẽdo eius ipetũ lusit. Dũ genitor pma nati. de bistoria ẽ. nã Scipio African? cũ eẽt ãnor? vix decẽ & septẽ patrẽ suũ desẽdit in bello: nec re-

cessit vigintiseptē confossus vulneribus. Præcipitant. præcipitantur. Dū pluit. hic distinguendum. nam si iūxeris Dum pluit in terris: erit archaismos. debuit enim dicere in terras. Tñ sciendū est hemistichium hoc Lucretii eē: qđ ita: vt inuenit Virgilius transtulit. Exercere diē bypallage est pro ipsi per diem exerceri.

DONA. Neq; hic video quod afferat Donatus quod vel pueros fugere possit.

CHRI. Speculatus. Qm̄ huic rei intentus erat. Dextra mihi de⁹. nā cū deos eē negaret cūcta i sese reposuerat. Impia ergo oīo & omino sceleratissima. loqr̄ em̄ de dextra deq; telo suo veluti de sūmo deo. Quid ergo ꝓtagoras aut Diagoras Atheos cognomie: aut Theodor⁹ q deos esse negarūt sceleratius dixisset. Ipsū te lause trophæū. nā vt reliq quercū amputatis ramis hostilibus armis exornabāt: sic iste Lausū filiū. Ei dulces moriēs reminiscit argos. a loco sæpe trabit indignatio vt cū titan in siluis iter deserta fera. Itē Et libye deserta pagro. Itē cōmiseratio: vt i hoc loco: Item illud Littora cum patriæ lachrymās portūq; relinquo. Hic mortis duræ casum tuaq; optima facta. hoc enim ꝓprie poetæ est vt veluti chori vicem sustinens: bonos laudet & extollat: malos taxet & deprimat. Hinc Horatius: ille bonis faueat atq; auxiliet amice. Ac velit effusa. vitat agricola & viator grandinē vt redeū te sole possit opari. sic Aeneas vitabat ingentē missiliū vi: vt tacta occasione Lausum & Turnū perderet.

SER. Nubē belli dū detinet. Bellantū ipetū sustiet: donec deferueat: & bñ trāslationē fecit a vicina cōparatōe. Fallit tū icautū pietas tua. Quod credis me iccirco piū tibi veniam posse cōcedere qa & ipe pietatis ituitu dimicas ꝓ patris salute. Tua aūt pietas prudēter ē additū q̄ si nō a parēte descēdēs. Fila legūt. ꝓpriū fuerat rūpūt. tñ legūt aut colligūt ē: aut transeunt vt Littoraq; epiri legim⁹. Exigit ensē p. m. æ. poetica descriptio ē. Nā re vera fieri nō potuit vt & gladius trāsiret ꝓ corp⁹ iuuenis: & i eius corpe abscōderet. nā exigit est ex eo agit trās corp⁹. Parmā. i. leuia arma nō clypeū. Minacis aūt nō Lausi: nō em̄ ipse minat⁹ fuerat. ergo ordo ē: Mucro minacis æneæ. s. Tū vita ꝓ au. Cōcessit m. ad m. i. aia & abusiue dcm̄ ē. nam ad iferos simulachr̄ ꝓgit non aia. Pro laudibus istis: qa & cōtra fortiorē & ꝓ pīis salute dimicare conatus est. Ideo em̄ pluraliter laudibus dixit. Quid pius æne. tāta dabit idole. dignum. ꝓpter cuitā dā arrogātiā tertia psona usus ē. Indoles autē ꝓprie est imago q̄dā virtutis futuræ.

Quib⁹ lætatus habe. moris em̄ fuerat: vt cū his reb⁹ sepelirēt boies: q̄s dilexerāt viui. Si q̄ ē ea cura remitto. aut more illo dixit quo solēt sepultura ad ipsa cadauera nō ptineret: licet vmbris sicut in sexto legim⁹ ꝓsit vt si qua ē ea glia signēt. Itē de Palāte: Vano mœsti comitamur honore Aut certe si q̄ ē ea cura Mezētio i. pīi sacrilego: qui supos inferosq; contemnit.

Aeneæ magni dextra cadis. sicut alibi nomē tñ haud leue patr̄ Manib⁹ hoc referes telo cecidisse camillæ. Cōptos de more capillos. antiquo. s. more quo viri sicut mulieres cōponebant capillos: qđ ver̄ esse & statuæ antiquorū docēt: & psone q̄s in tragœdiis vidēm⁹ similes in vtroq; sexu quātū ad ornatū ptinet corporis. Interea. dum bæc geruntur. & omino sic est apd poetas iterea: sicut apud Salustium eodē tempore. Vulnera siccabat lymphis. noue & phylice locutus est. Nā cū aqua omia in-

Sustinuit. socii magno clamore sequuntur
Dum genitor nati parma protectus abiret
Telaq; coniiciunt. proturbāt eminus hostem
Missibus: furit æneas: tectusq; tenet se.
Ac velut effusa si quando grandine nimbi
Præcipitant: omnis campis diffugit arator
Omnis & agricola & tuta latet arce viator
Aut amnis ripis: aut alti fornice saxi
Dum pluit in terris vt possit sole reducto
Exercere diem: sic obrutus vndiq; telis

Aeneas nubem belli dum detinet: omnes
Sustinet: & lausum increpitat: lausoq; minatur
Quo moriture ruis: maioraq; viribus audes:
Fallit te incautum pietas tua: nec minus ille
Exultat demens: sæuæ iamq; altius iræ
Dardanio surgunt ductori: extremaq; lauso
Parcæ fila legūt: validum nāq; exigit ensem
Per medium æneas iuuenē: totumq; recōdit
Transiit & parmā mucro leuia arma minacis:
Et tunicam molli mater quam neuerat auro:
Impleuitq; sinum sanguis: tum vita per auras
Cōcessit mœsta ad manes: corpusq; reliquit:
At vero vt vultum vidit morientis: & ora
Ora modis anchisiades pallentia miris
Ingemuit miserās grauiter: dextrāq; tetēdit.
Et mentem patriæ subiit pietatis imago.
Quid tibi nūc miserā de puer ꝓ laudibus istis
Quid pius æneas tanta dabit indole dignum
Arma quibus lætatus habe tua: teq; parentū
Manibus & cineri siqua est ea cura remitto.
Hoc tamen infœlix miseram solabere mortem
Aeneæ magni dextra cadis: increpat vltro
Cunctantes socios: & terra subleuat ipsum
Sanguie turpantē comptos de more capilos.
Interea genitor tyberini ad fluminis vndam
Vulnera siccabat lymphis: corpusq; lauabat
Arboris accliuis trunco procul ærea ramis

Dependet

Depẽdet galea: & prato grauia arma qeſcunt
Stant lecti circũ iuuenes: ipſe æger anhelans
Colla fouet: fuſus perpexã in pectore barbã
Multa ſuper lauſo rogitat: multoſq; remittit
Qui reuocẽt: mœſtiq; ferãt mandata parentis.
At lauſum ſocii exanimẽ ſuper arma ferebãt
Flentes ingentẽ atq; ingenti vulnere victum.

fundant: ait ſiccari vulnus: Flux⁹ em̃ ſãguinis aquæ frigore cõtinet. Leuabat. idinatiõe re creabat. Procul. mõ iuxta ſignificat & in buc. ægloga. vi. Seta ꝓcul tm̃ capiti delapſa iacebãt

Grauia ar. qe. bn grauia vt & galea arma: ſed leuia itelligam⁹. & talis ẽ figura ſicut illa Salu. Leonẽ atq; alias feras g & leo fera. Q uieſcunt aũt. q̃ſi in terra poſita: q̃m galea q̃ pẽdebat poterat & moueri. Colla fouet. Suſtinẽs ſe arboris trũco. Fuſus ꝓpexã in pectore b. Barbã in pect⁹ fuſã bñs. Archaiſmos ãt eſt qđ ait in pectore ꝓ in pectus: vt alibi Mediis effuſus in vndis: ꝓ in medias vndas. Multa. ꝓ multũ: ſicut Et pede terrã crebra ferit ꝓ crebro. Sup arma ferebãt. ſupra ſcutũ. vt ſup̃ Impoſitũ ſcuto referunt palãta frequẽtes.

CHRI. Fallit te incautũ pietas tua. dãnat illũ nõ ſine laude qđ in errorẽ nimia pietate labaẽ. Stultitia enim eſt illum ſupra vires res aggredi: ſed ex nimia in patrẽ pietate labitur. Vita. anima mœſta. naturali appetitu corpori coniuncta eſſe cupit. Quid ti. n. m. oñdit ꝙ etiam hoſtibus ſi egregio animo ſint placet pietas q̃uis contra ſe ſit. Vulnera ſ. l. mouet in hoc loco pathos ab habitu vt eſt etiã fatigatio Entelli Atq; illũ fidi æquales genua ægra trahentem. At lauſum ſocii. Pathos ab eo quod eſt præter ſpem: Nam cum viuum credens mitteret qui a pugna illum reuocaret vidit interemptum referri.

Agnouit longe gemitũ præſagia mali mens:
Caniciem multo deformat puluere & ambas
Ad cœlum tendit palmas: & corpore ĩbæret.
Tanta ne me tenuit viuendi nate voluptas
Vt pro me hoſtili paterer ſuccedere dextræ
Quẽ genui: tua ne hęc genitor ꝓ vulnera fuor
Morte tua viuẽs: heu nũc miſero mihi demũ
Exilium infœlix: nunc alte vulnus adactum.
Idem ego nate tuũ maculaui crimine nomen
Pulſus ob inuidiam ſolio: ſceptriſq; paternis
Debueram patriæ pœnas: odiiſq; meorum
Omnes per mortes aĩam fontẽ ipſe dediſſem:
Nũc viuo: nec adhuc boĩes: lucẽq; relinquo:
Sed linquam: ſimul hoc dicens attolit in egrũ
Se ferꝰ. & quãq; vis alto vulnere tardat
Haud deiect⁹ equũ duci iubet: hoc decus illi
Hoc ſolamen erat: bellis hoc victor abibat
Omibus alloquitur mœrentẽ: & talibus infit
Rhœbe diu res ſiqua diu mortalibus vlla eſt
Viximus: aut hodie victor ſpolia illa cruenta
Et caput æneæ referes: lauſiq; dolorum
Vltor eris mecum: aut aperit ſi nulla viam vis
Occumbes pariter neq; enĩ fortiſſime credo
Iuſſa aliena pati: & dños dignabere teucros.
Dixit: & exceptus tergo aſſueta locauit
Mẽbra: manuſq; ãbas iaculis onerauit acutis.
Aere caput fulgens criſtaq; birſutus equina
Sic curſus ĩ medios rapid⁹ dedit æſtuat igens
Vno in corde pudor mixtoq; inſania luctu:

SER. Ad cœlũ tẽdit palmas. Increpãs deos q̃ſi ſacrilegus. Et ſcie dũ vno eodẽq; tpe nõ eũ potuiſſe & hærere copi: & manus ad cœlum leuare licet iſta poeta cõiunxerit. Corpe inhæret. aut ihæret lauſo ſuo corpe. Aut certe byſterologia ẽ. vt ſit hæret i corpe. Melius tm̃ eſt vt ſit antithetis ꝓ corpi: vt hæret pede pes. ꝓ pedi. Per vulnera ſeruor. aut re vera ꝓ vulnera qa ꝓ totũ eius corpus mucro trãſierat. aut iuidioſe ait vulnera ꝓ vulnus. Sic Ter. non ꝓpeti meretricũ cõtumelias: cũ de Thaide loqueret

Nunc d. exilium infœlix nũc alte vulnus adactũ ẽ. Solatio cm̃ viuẽtis filii vtrunq; fuerat añ tolerabile. Idẽ ego. qui nũc cã tuæ mortis fui qui feci vt exulis & ſacrilegi filius eẽ dicereris Pulſus ob inui. excuſat ne merito expulſus eẽ videaẽ. Oẽs p m. per oĩa mortis genera. i. per diuerſa ſupplicia. Vis alto vulnere tardet. alii vulneris violẽtia. Alloquit mœrẽtẽ. triſtem hæc em̃ aĩalia ſcdm Home. cũ ſint triſtia idicãt dñoꝝ mortẽ futurã Rhæbe diu res ſiqua diu mortalibus vlla ẽ. hoc loco notãt Vir. critici: q boi ſacrilego dedit prudentẽ ſniam: quã rẽ ro naturalis excuſat. Ea em̃ quæ ꝓ naturã mouẽt aios: in q̃uis ꝓſonã cadunt. Illa vero ſunt tm̃ prudentũ: q̃ nõ niſi cõſilio & rõne deprehendunt. Vnde Ter. Seruiꝰ dat plerũq; ſnias prudentiſſimas qdẽ: ſed quæ ſe ꝓ naturã offerunt cunctis: vt ne qd nimis. Spolia illa cruẽta. arma æneæ Lauſi cruore perfuſa. Vnde ĩtulit: & caput æneæ: ꝓ quod ẽt ſpolia æneæ itelligimus. nam Lauſo nihil detraxerat æneas. dixit em̃ arma quibus lætaꝰ habe tua. Aut apit ſi nulla v. v. aut nullã oñdit fortitudo rõnem. neq; enim fortiſſime credo q dignaberis hĩe dños teucros. ſ. ignauos. nã hoc intelligimus ex hoc qđ dixit Equo fortiſſime. Plerũq; em̃ ex alteri⁹ ꝓſone vitupatione vel laude cognoſcimus q de alia dicaẽ: vt hoc loco troiãos vituꝑatos ex equi laude cognoſcimus. Itẽ alibi cõtra. Et nunc ille paris. ſ. adulter. Nã illo loco ex ꝓſona paridis vituꝑauit Aeneas. Exceptus t. equo le præbente ſuſceptus: quod fieri

plerūq; conſpicimus. Iaculis o. auiditas ſæui entis exprimitur magna. Ter. i. ſæpius. Infeſta haſta. in vulnus parata vel protenta. Qua p. p. deeſt me. nam hæc dicit niſi extincto filio nulla ſe ratiõe poſſe ſuperari. Nec d. p. v. quia æneas iuocauerat deos vt Sic pater ille deum faciat. Deſine. ſ. mortem minari quoniã libenter moriturus adueni.

DO. Dixit & e. Nõ em̃ poterat aſcendere ſed ex ſuperiori loco ſe in equo compoſuit.

CHRI. Preſaga mali mẽs. Mens em̃ bũana qm̃ immortalis eſt pſæpe i quadã ſibi inatã malũ ſibi ventur̃ pſagit. i. pnoſcit. Sagire em̃ ẽ callide ſẽtire ide ſagaces canes q̃ callide feras iueſtigãt. Ad cœlũ. vt diis quos cõtẽnebat cõfiti aret̃. nã & ſi malo prauoq; igenio deos tãq; q̃ nõ eẽnt contẽneret: tñ i ſubita aliq; cõſternatione nemo tã barbaro igenio ẽ: neq; tã depuata cõſuetudie: vt ſupiore aliquã ptãtẽ eẽ nõ credat. Tãta iuſtiſſima deor̃ idignatio quã nemeſim græci appellãt ſuo ordine meritas pœnas exegit: qa fuerat cõtẽptor diuũ nõ vt Capro videt̃ qa cõtẽptus diuis in boies ſæuiret: nã de Buſiride quẽ illaudatũ ſcribit idẽ dixiſſet. Sed quia curã ſacror̃ diis nõ exhibuit. nam vt ait Cato in originibus: Mezẽtius rutulis impauit vt primitias q̃ diis debenẽ ſibi offerrẽt. Et latini ſimilis iperii metu: ita vouerũt. O Iuppiter ſi tibi magis cordi ẽ nos ea tibi dare potius q̃ Mezẽtio vti nos victores facias. Hinc ẽ ſacerdotis exultatio: Hæc ſunt ſpolia & de rege ſupbo primitiæ. Quapp non em̃ ſatis graue ſupplicũ luiſſet impius bõ. & ſeuiſſimus tyrãnus ſi inſurgẽtibus in ſe ciuibus primo tumultu cæſus fuiſſet. Mitius em̃ q̃ par erat ſecũ actũ fuiſſet: ſi tam breui morte tãtas calãitates euaſiſſet. Sed i primis patriam amiſit: quæ boibus ipſa vita carior eẽ ſolet. Deinde exercitũ illũ cui imperare conſueuerat: quẽq; ſibi obſequẽtiſſimũ bactenus exptus fuerat in ſe inſatiabili odio furentem arma tũ vidit. Poſtremo optimũ filium in ipſo adoleſcẽtiæ flore cuius pietas in ſe defendendo & ſuis armis ptegendo pſpecta fuerat cæſũ videre coactus eſt: & buiuſcemõi vulneribus nõ ſemel ſed pluries mori cogeret. Quæ oia ita a poeta deſcribuntur: vt maxio nobis exẽplo ſint. vt expiati oibus ſceleribus & religionẽ in deos: & pietatẽ i patriã: & mãſuetudinẽ atq; inocẽtiã in oẽs adhibeam?: nobiſq; perſuadeam? deos eẽ mẽores fandi atq; nefãdi. Vltimũ aũt ſupplicũ quo affectus fuit q̃ ſua delicta tũ demũ recognoſceret. cum illis remedium nullũ afferre poſſet q̃d tormentũ maximũ eſt. Vñ Perſius Magnæ pr̃ diuũ ſæuos punire tyrãnos Haud alia rõne velis cum dira libido Mouerit igeniũ feruẽti tincta veneno Virtutẽ vt videãt intabeſcãtq; relicta. Tãta nẽ oñdit boſtili vulnere non affici. ſed hoc penitus examinari. Vt p me bo. expoſitio ẽ: tribus em̃ modis idẽ dicit & exprimit id q̃d dixit. nullũ illi eſſe maius tormentũ q̃ q̃ recognoſcat pterita ſcelera. Nũc alte v. a. Tacite & q̃ſi p diffinitionẽ mouet̃ pathos: cum res quæ cõmiſeratiõnẽ mouet nõ dare dicit̃: ſed relinquitur intelligi. Nã quid per hoc vulnus itelligit̃ niſi amiſſio filii. Hoc decus il. b. ſ. e. Repetitio eſt: quæ vt diximus ſæpe cõmiſeratiõnẽ affert: vt Te dulcis cõiunx te ſolo i littore ſecum. Te veniẽte die te diſcedente canebat. Rbebe diu. mouet̃ pathos ſi ſermo aut ad res inanimitas cõuertit̃: vt Dulces exuuiæ dum fata deuſq; ſinebant. Aut ad bruta vt hic. Res ſi qua diu mortalibus vlla eſt. Dolet & breuitatem vite humanæ. Aeſtuat ingens vno in c. p. nam iſtis oibus pturbationibus ita vehementer exagitabatur mens: vt mare æſtuat variis ventis cõcitatũ. Inde aliud ſuper atq; a. Tam variis pturbationibus æſtuãs hac celeritate vti debuit. Figitq; volatq; mira enim celeritate fugebat baſtiliam in ſcuto & fugiebat.

SER. Vmbo. Scutũ. nã a pte totũ itelligim?

Leuos e. i. o. ſcdm artẽ militiæ. nã eques ſtãs facillime ſupat̃ a pedite. In leuã aũt ideo partẽ circuibat: vt æneæ dextram partẽ circũueniret q̃ vtiq; nuda erat. Pugna iniq̃. pedes cõtra equitem. Multa moues. vtrum in ipſũ an in equũ tela intorqueret: quo vulnerato Mezẽtius carebat effugio. Inter tempora. id eſt in frontẽ.

Bellatoris equi. Per quẽ bellum geritur. Aliter hominem dicimus bellatorem: qui bellum gerit. Implicat. impedit. Cernuus. Cernuus equus dicitur qui cadit in faciem quaſi in eam partem quam cernim?: vnde & pueri quos in ludis vidimus ea parte qua cernũt ſtantes cernui vocant̃: vt etiã Var. in ludis theatralibus docet. Clamore in cæ. Implent: & abuſiue dicit. Troeſq;. gaudio. Latiniq;. dolore. Hau/

Et furiis agitatus amor: & conſcia virtus:
Atq; hic æneam magna ter voce vocauit.
Aeneas agnouit eum: lætuſq; precatur.
Sic pater ille deum faciat ſic altus apollo.
Incipias conferre manum.
Tantum effatus: & infeſta ſubit obuius haſta
Ille autem quid me erepto ſæuiſſime nato
Terres: hæc via ſola fuit: qua perdere poſſes.
Nec mortẽ horremus: nec diuũ pcimus vlli:
Deſine. nã venio moriturus: & hæc tibi porto
Dona prius: dixit telumq; intorſit in boſtem.
Inde aliud ſuper: atq; aliud: figitq; volatq;

Ingenti gyro: ſed ſuſtinet aureus vmbo:
Ter circũ aſtantẽ læuos equitauit in orbes
Tela manu iaciens: ter ſecum troius heros
Immanem ærato circũfert tegmine ſiluam:
Inde vbi tot traxiſſe moras tot ſpicula tedet
Vellere: & vrgetur pugna congreſſus iniqua
Multa mouens aĩo: iã tandem erũpit: & inter
Bellatoris equi caua tempora conĩicit haſtã:
Tollit ſe arrectum q̃drupes: & calcibus auras
Verberat: effuſumq; equitẽ ſuper ipe ſecutus
Implicat eiectoq; incumbit cernuus armo.

Clamore

Clamore incẽdunt cœlum troesq; latiniq;
Aduolat æneas: vaginaq; eripit ensem.
Et super hæc ait vbi nunc mezentius acer:
Est illa effera vis ai: contra tyrrhenus vt auras
Suspiciens hausit cœlum mentemq; recepit.
Hostis amare qd increpitas: mortẽq; mĩaris:
Nullum in cæde nefas: nec sic ad prælia veni:
Nec tecũ me⁹ hæc pepigit mihi fœdera lausus
Vnũ hoc p si qua ẽ victis venia hostibus oro
Corpus humo patiare tegi: scio acerba meor⁹
Circunstare odia: hunc oro defende furorem
Et me consortem nati concede sepulchro.
Hæc loqt̃: iuguloq; haud inscius accipit ensẽ
Vndantiq; animã diffundit in arma cruore.

fundit: cuius sedẽ pleriq; sãguinẽ volunt eẽ: & sic est dictũ: vt Vna eadẽq; via sanguis animusq; sequunt̃:

DO Corpus humi patiare tegi. Verebat̃ em̃ ne ciues ex veteri odio in eius cadauer nimis sæuirent:

CHRI. Leuos eq. in orbes. i. circũcurrendo in orbẽ bẽbat æneã ad sinistrã. Aliter em̃ currẽdo bastilia in eũ haud facile cõtorsisset. nã dexterã facili⁹ in leuã mouere poterat. Siluã. appellat siluam densa illa iacula scuto æneæ affixa. Corpus h. p. t. nõ qa multifaceret sepulturã: sed quia egre ferebat suos ciues hoc assequi. Haud i. Ita describit Turnus vt aiõ esset inuictus. Diony. in hac historia scribit q̃ commissa pugna Latinus & Turnus cecidere: & Aeneas nusq; amplius apparuit. Deide scribit obsessis troianis Mezẽtius tãq; victor impabat: petebatq; ab Ascanio sibi dari vinũ qd Latio pueniret. Ascanius recusauit & vinũ Iouí vouit. Inde nocturno tpe e castris exercitũ educẽs hostes inuasit: validaq; pugna commissa captis hostiũ castris inultos & cũ his Lausũ troiani ceciderũt. Mezẽtius occupato cũ paucis ꝓpinquo monte audita cæde filii cũ Ascanio pacẽ egit: & reduxit in Etruriam. Virg. aũt hæc quæ dicit in laudem æneæ fingit.

Descriptio vndecimi libri:

Ndecio victa ẽ nõ æquo marte camilla
Constituit marti spoliorũ ex hoste tro-
Exanimũq; pri natũ palãta remittit (phæũ
Iura sepulturæ tribuit: tempusq; latinis
Euander patrios affectus edit in vrbe.
Corpora cæsa virũ passim digesta cremant̃:
Legati referunt diomedem arma negasse:
Drances & turnus leges æquante latino
Concurrunt dictis ænea imminet vrbi.
Pugnatur: víncunt troes: cadit dicta camilla.
Deinde duces castris donec cessere minãtur.

P. Virg. Ma. Aeneidos Liber Vndecimus.

Ceanũ iterea surgẽs aurora reliquit
Aeneaſq; & socii daſ tps humãdis
Precipitãt curę: turbataq; funer mẽs
Vota deũ primo victor soluebat eoo. Cest:

sit c. Hoc ẽ aerẽ. Lucre. In hoc cœlo q dicit aer & hoc dicit postq; respirauit: & mentẽ recepit post turbationẽ ex eq venientẽ ruina. Hostis amare asper: & est Home. de telo dictũ qd hic ad hoiem trãstulit. Illic em̃ ait: ΩΙΚΡΟΥΟΙΟΥ

Nullũ i cæde nef. mori viro forti nefas nõ est.

Nec ego sic vt vicerẽ veni. hoc ẽ cũ volũtate ꝓcũbo. Nec t. m. h. p. m. f. l. hoc ẽ ei cũ hoc pacto a te lausus recessit vt vitã regreret. Fœdera ãt pepigit p trãslationẽ dixit. i. n sic pugnauit: vt vllũ mihi vitæ reliq̃rit desiderium. Venia. bñficiũ: vt Orãtes veniã. Hũc oro. d. f. inimicor⁹ irã: & post fata sæuire cupientẽ. Defẽde ãt ẽ ꝓhibe: vt dũ teneras defendo a frigore myrtos. Et bñ petit ab ænea q̃ scit eũ vltro cõcedere: vt ꝓbauit i filio. Petit ãt nõ de eius pietate dubitãs. sed timẽs irã suor⁹. Haud i. liptotes figura. nõ em̃ dicit nõ ignar⁹: sed expectãs oĩb⁹ votis: vt Mũera nec spno. i. libẽter accipio. In hac ãt figura plus cogitat̃ q̃ dicat̃. Vndãtiq; arma. ordo. In arma vndanti. cruore aiam diffundit: cuius sedẽ pleriq; sãguinẽ volunt eẽ: & sic est dictũ: vt Vna eadẽq; via sanguis animusq; sequunt̃:

DO Corpus humi patiare tegi. Verebat̃ em̃ ne ciues ex veteri odio in eius cadauer nimis sæuirent:

CHRI. Leuos eq. in orbes. i. circũcurrendo in orbẽ bẽbat æneã ad sinistrã. Aliter em̃ currẽdo bastilia in eũ haud facile cõtorsisset. nã dexterã facili⁹ in leuã mouere poterat. Siluã. appellat siluam densa illa iacula scuto æneæ affixa. Corpus h. p. t. nõ qa multifaceret sepulturã: sed quia egre ferebat suos ciues hoc assequi. Haud i. Ita describit Turnus vt aiõ esset inuictus. Diony. in hac historia scribit q̃ commissa pugna Latinus & Turnus cecidere: & Aeneas nusq; amplius apparuit. Deide scribit obsessis troianis Mezẽtius tãq; victor impabat: petebatq; ab Ascanio sibi dari vinũ qd Latio pueniret. Ascanius recusauit & vinũ Iouí vouit. Inde nocturno tpe e castris exercitũ educẽs hostes inuasit: validaq; pugna commissa captis hostiũ castris inultos & cũ his Lausũ troiani ceciderũt. Mezẽtius occupato cũ paucis ꝓpinquo monte audita cæde filii cũ Ascanio pacẽ egit: & reduxit in Etruriam. Virg. aũt hæc quæ dicit in laudem æneæ fingit.

Ceanũ i. s. a. r. More suo p̃termisit noctis descriptionẽ: quã trãsisse i dicat pñs ort⁹ diei. & hoc ẽ vñ Hor. ait. Nec verbũ verbo curabis reddẽ fid⁹ Interpres. q̃ em̃ naturalia sũt oĩb⁹ patẽt. Aeneas q̃q̃ & s. d. t. b. P. cu. cõsuetudo rõana fuit: vt polluti funere minie sacrificarẽt: si tñ cõtingeret: vt vno eodẽq; tpe & funestarẽt qs & cogerẽt dare operã sacrificiis laborabat vt añ sacra cõpleret q̃ funus agnosceret. Hora. Puluillus in capitolii dedicatiõe cũ ab inimicis ei filius extict⁹ nũciarẽt ait: Cadauer sit. nec voluit funus agnoscere donec tẽpla dedicaret. scdm quẽ ritũ et æneas inducit̃ ante opã dar̃ sacrificiis: & sic ad socior⁹ & palãtis sepulturã reuerti. Præcipitãt c. vrgẽt: lõgã ei dilationẽ sepultura nõ patit̃. Turbataq; f. m. e. funer̃ pallãtis ΚΑΤΕΞΟΧΗΝ. Nã hæc cõsuetudo ẽt apd poetas vt a plebe segregarẽt duces: sic paulo post ait: iterea socios ibũataq; corpa terræ Mãdem⁹: & titulit Mœstãq; euãdri prim⁹ ad vrbẽ mittat̃ palas: sicut dcm̃ ę Reliqas danaũ atq; imittis achilli. Itẽ Forsitã & fuerit Priami quæ fata reqras. Primo victor soluebat eoo. añq; luctũ subiret & funestarẽt. primo ãt eoo subaudim⁹ tpe: nã græce ΗΩΣ dicit̃ quã nos aurorã vocam⁹. Home. ΡΟΔΟΔΑΚΤΥΛΟΣ quod nomẽ latini traxerunt per deriuationẽ: vt diceret. Et lætus eois Eurus egs. Itẽ Eoasq; acies. Sane vt etiã supra diximus in hoc sermone prima syllaba naturaliter longa est: sed cum

opus fuerit corripiẽ: aut licẽtia nomis proprii aut qa eã vocalis sequiẽ. Cõstituit t.in colle: qa trophæa non figebanẽ nisi in eminentioribus locis. Sal. de põpeio: Deuictis hispãis trophæa in Pirenæis iugis cõstituit: ex quo more trophæa in vrbib⁹ figebanẽ in arcubus exædificatis. Iõ nũc trophæũ põit æneas: qa nec dũ plenã est victoriã cõsecutus: sed occiso mezentio fugauit exercitũ. Plenæ em victoriæ vt supra diximꝰ: triũphꝰ debeẽ: & psoluit vota ppti ducis iteritũ. vel qa fas erat etiã de primitiis sacrificare. Tibi m.t.B. Hoc per parẽthesim dictũ ẽ. Aptat. apte locat & cogrue. Telaq; t.v. pfracta. ita em in trophæis poni cõsuerunt. Iuue. Et fracta de cassi de bucula pẽdens & currũ temone iugũ victæq; triremis. Aplustre. Et bis s.t.p. Perfossũq; l. Duodecim vulneribus appetitũ: qa vt supra dixit: totius thusciæ populus in.xii. partes fuit diuisus: vt Gẽs illi triplex populi sub gente quaterni: q singulis lucumõibus parebãt. Moris ãt fuit vt iterẽ ptos duces ois vulneraret exercitꝰ. sicut ẽt de Hectore Home. cõmemorat: vnde ẽ: Quæ circa plurimũ muros accepit patrios. Clypeũq; ex ære. figuratiꝰ q̃ si reũ diceret. Ensem collo suspẽdit eburnũ. Vaginã eburneã: Sane ebur eboris facit nõ eburis: sicut murmur murmuris: vñ qa in pricipialitatis declinatõe varietas iueniẽ & deriuatio varia ẽ: nã eburnus facit ab eo qđ ẽ ebur eburneꝰ ab eo qđ ẽ ebor eboris. Maxĩa res effecta viri. Occiso tanto duce: simul ẽt trophæi oñditur cã. Abesto. absit. nã tercia psona est. Quod supereſt. de reliquo: & est absoluta elocutio. Et de rege superbo Primitiæ. aut hoc dicit primitiæ istæ quas fecimus nõ de plebe sunt: sed de rege superbissimo. Aut certe supbum regẽ Turnũ accipiamus. nã de ipso legimus: At rutulo absessu iuuenis tum iussa supba miraẽ: vt sit sensus Hæc spolia & hãc primã belli partem supbo Turno sustulimus. nam hoc epitheton ppriũ Turni est: qđ ei Virg. pro ingenti scelere dat. Apud em maiores supbia igẽs facinꝰ fuit: adeo vt Targnius pro multis sceleribus supbi nomẽ acceperit. Mezẽtius hic est. talis vt Hũc ego te euryale asp.

Muroscꝫ latinos. Iam cãpestri supauimꝰ plio. restat vt ẽt obsidiõe vicamus. Credit em cp sibi iã apte nullus occurrat: nec inaniter. Nam & paulo post dicturus est Turnus. Furta paro belli. & in.xii. Latinus: Vix vrbe ruemur Spes italas. Arma pa. ais. vt hypallage est, p armis parate aios. aut certe mutãda est distinctio: vt sit animis & spe presumitæ bellũ. mente poccupate: vt supra Turnus: Et pugnã sperate pari. Bene autem ait psumite: quasi rẽ iam sui iuris aut ei debere videaẽ certa victoria. Vellere. s.a.s. Ne in mora sitis cũ captatis auguriis ad bellũ exire cœperimus. Vellere aũt ppie dixit: quia romana signa figebanẽ in castris. & cũ ad bellũ eundũ fuisset captatis auguriis euellebanẽ e terra: nã alibi ea figi nõ licebat: sed inter auguria etiã hoc babebaẽ: auellẽtem facile sequerenẽ: adeo vt cum filio in Arabis partbico bello sit Crassus occisus: q iturus ad plium auellere signa vix potuit. Interea so. donec obsidionis tps aduenĩat. Quisolus bonos acheronte sub imo ẽ. Propter centũ errant annos. volitantcꝫ bæc littora circum. & bene acherõte sub imo: qa bæc res ad vmbras tm ptinet: nam apud prudentes boies nullius momenti sunt ista.

DO. Recte diis cõsecrat eius arma q deos sp contẽpsit. Bis sex. cꝫta vis fuit istiꝰ q duodeci plagis occidi nõ potuit: nã i apto iugulo pũit. Nũc i.a.r. nõ em vult tũ eẽ cõsultã dũ de bello cũ plio erit gerendum.

CHRI. Turbataq; funere mẽs ẽ. Nã cũ cuperet iuxta exhibere iis q bene de rep. meriti occubuerãt: tm ne funere pollueretur anteq; sacra diis imortalibus ex votis susceptis pficeret: non poterat nõ turbari. Vel dicamus præcipitant. i. põpitem agunt curæ: quoniam qui victoria recte vti nesciunt persæpe ne qcq; vicerunt. ergo cupiebat & diis immortalibus: vt par erat sacra exhibere: cupiebat & funera: quæ dilatione non patiuntur procurare: sed nec cura prosequendæ victoriæ omittenda erat. Maxime autem turbabatur funere: quia iniquissimo animo ferebat cædem suorum præsertim pallantis. Primo eoo. Nam cum in noctem protracta esset pugna prius non poterat. Primo eoo. id est prima aurora. Ingentem quercũ. non solum in testimonium victoriæ: verum etiam in bonorem deorum erigebant antiqui trophæum.

Bellipotens. i. mars: non enim filium vt Mezentius Lausum tropbæo bonestare volebat: sed deum in cuius beneficio victoriam assecutus fuerat. Maxima res. nibil potuit accõmodatius proferri. Erant em milites anxii vehementer de futuro & non sine summo timore: nam non sine sanguiẽ fugauerãt hostes: & adbuc superant Turnus & Latinus Hortatur igitur: qm̃ ipsum optimum initium rei bene agendæ plus q̃ dimidium totius esset. Primitiæ & de rege superbo. hoc exposui paulo ante: Mezẽtius. i. in nostra

potestate

Ingentem quercum decisis vndiq; ramis
Constituit tumulo: fulgentiaq; induit arma:
Mezenti ducis exuuias tibi magne trophæũ
Bellipotens: aptat rorantes sanguine cristas:
Telaq; trũca viri: & bis sex thoraca petitum
Perfossumq; locis: clypeumq; ex ære sinistræ
Subligat: atq; ensem collo suspendit eburnũ.
Tum socios nãq; omnis cum stipata tegebat
Turba ducum: sic incipiens hortatur ouãtes.
Maxima res effecta viri: timor omnis abesto
Quod supest: hæc sũt spolia: & de rege superbo
Primitiæ: manibusq; meis mezentius hic est.
Nunc iter ad regem nobis: murosq; latinos
Arma parate animis: & spe præsumite bellũ:
Nequa mora ignaros vbi primũ vellere signa
Annuerint superi: pubemq; educere castris
Impediat: segnesq; metu sententia tardet.
Interea socios inhumataq; corpora terræ
Mãdemus q solus bonos acherõte sub imo ẽ

potestate quæ quidē res magna est: Habet em̄ empbasim Mezentius.q.d.tā metuend⁹ rex. Nunc iter ad regem.q.d. supator exercitu cāpestri viā ferro nobis adipsam vrbē aperuim⁹. Maxima ergo res perfecta cū victo exercitu vrbs obsideri possit. Arma p.a. Nō em̄ iubent arma iduere:nā tūc erāt bumādi socii & nō ꝓpugnandū:sed sint animis viri parati ad arma q̄ primū capiēda cum opus fuerit. Interea socios.hoc aūt ꝓnunciat:vt nō solū pemptis satisfacit:verū vt exemplo viuētes accendat ad rem strenue agendam.

Ite ait egregias animas quæ sanguine nobis
Hanc patriā peperere suo:decorate supremis
Muneribus mœstāq; euādri primus ad vrbē
Mittatur palas:quem non virtutis egentem
Abstulit atra dies: & funerem mersit acerbo.
Sic ait illacbrymās: recipitq; ad limina gressū
Corpus vbi exanimi positum palantis acetes
Seruabat senior:qui parrbasio euandro
Armiger ante fuit: sed non fœlicibus æque
Tū comes auspiciis caro datus ibat alumno
Circum oīs famulūq; manus troianaq; turba:
Et mœstum iliades crinem de more solutæ
Vt vero æneas foribus sese intulit altis
Ingentē gemitum tunsis ad sydera tollunt
Pectoribus:mœstoq; immugit regia luctu.
Ipse caput niuei fultum palantis:& ora
Vt vidit leuiq; patens in pectore vulnus
Cuspidis ausoniæ lacbrymis ita fatur obortis
Tene inquit miserande puer cū læta veniret
Inuidit fortuna mibi:ne regna videres
Nostra:nec ad sedes victor vebere paternas
Non bæc euandro de te promissa parenti
Discedēs dederā:cum me complexus euntē.
Mitteret in magnū iperiū:metuēsq; moneret
Acres esse viros cum dura prœlia gente:
Et nunc illa quidem spe multum captus inani
Fors & vota facit:cumulatq; altaria donis
Nos iuuenē exanimū:& nil iā cęlestibus vllis
Debentē vano mœsti comitamur bonore
Infœlix nati funus crudele videbis.
Hi nostri reditus expectatiq; triumphi:
Hæc mea magna fides: at nō euādre pudēdis
Vulneribus pulsum aspicies: nec sospite dirū

SER. Egregias aias q̄ sanguie nobis.ingēti arte laudat potius q̄ misereat extictos: vt presentiū aios in bella succendat. Quē nō virtutis egentē. Ennii versus ē. Funere mersit acerbo. Immaturo:trāslatio a pomis. Qui parrbasio euā. Arcadico ciuitate arcadiæ:quā Dona. vult parrbā dicta qđ pcedit si parrba nomē est græcū. Si āt latinū est stulte sensit: Nā græcum nomē latinā ætymologiā nō recipit. Ibat.profierat. Alūno.alūnus ē q̄ græce τροφιμος dicit qđ nomē qa latinū nō est: vt ab eo qđ est nutritor iueniamus eū q nutritus ē transit ad nomē aliud qa & alūnū dixit. Iliades crinem de morte solutæ. s. bas æneæ ancillas intelligimus:nā oēs mres: boc est mulieres nobiles in Sicilia remānsisse dixit: excepta Euryalu matre: de q̄ legimus.Quæ te sola puer tantis e matribus aula ꝓsequit. Vt vero æneas foribꝰ sese intulit altis. Naturale em̄ ē vt intermissa lamēta repetant cū aliqs notus aduenerit: sic i Statio Ingressis ducibus denuo deflet Archemorꝰ.

Niuei fultū palātis.late patet boc epitheton referri em̄ pōt & apđ cādorē pristine pulcbritudinis:& ad pallorē ex morte venientē:& ad frigus qđ ꝓprie mortuoꝝ ē:vt Corpusq; lauant frigētis & vngūt. Leui i pectore.pulcbro:puerili nondū setoso. Tene inquit.iteratio ē. Nā supra ait lacbrymis ita fat obortis: sicut in qnto posuit: Et fidā sic fat ad aurē & paulo post intulit Dic ait. Sane sciēdū & allocutionē talem eē q̄lis illa vbi deflet Euryalus. Nā locis oibꝰ cōmouet miserationē ab ætate:a tpe:a vulnere a spe parentis. Cū læta veniret: Inuidit fortuna mibi. ac si diceret q̄ tū nocere aduersa cū læta talē intulit casū. Videt aūt dolere qđ queri nō pōt de fortunæ crudelitate: quæ ei vno eodēq; tpe & tanta cōtulit beneficia & tale itulit dānum. Tene inuidit fortuna mibi:vt Liber pāpineus iuidit collibꝰ vmbras. Discedēs dederāt. κατατόσιωτωμένον boc itelligimus.nā abscedēs nusq; est Euandrū allocutus Aeneas. Cū dura plia gēte.subaudimus fore Fors &.Forte ēt vota suscipit.Pōt & vnū esse fors & forte.i.forsitā: Cumlatq; altaria donis: & sacrificat:& suscipit vota:Naturaliter aūt q̄ritur de errore mentis bumane. Nil iam cæle stibꝰ vllis debentē. Viui em̄ superoꝝ sūt:mortui āt ad iferos pertinēt vñ i.xii. Vos mibi manes este boni qm̄ superis auersa voluntas. Superis aūt debemus oia donec viuim⁹ ideo qa vt dicunt pbysici cū nasci cœpimus: sortimur a sole spiritum:a Luna corpus:a Marte sanguinē:a mercurio ingenium:a Ioue desiderium:a Venere cupiditates:a Saturno bonorē: quæ omnia singulis reddere videntur extincti. Vano mœsti comitamur bonore. Inani vt supra diximus quantum ad viuos pertinet. Hi nostri reditꝰ. Tale est: vt Manibusq; meis mezentius bic est. Hæc mea magna fides κατάτόσιώτωμένόν: quam de palantis reditu promiserat patri. Pudendis vulneribus. A tergo illatis.& consolatio. Necsospite. pro sospiti. antiptosis est boc dicit: Si fugisset vulneratus a tergo ipse ei optares interitum.

DO: Puerum dixit palãta vt victoris minueret gloriam: nam alibi iuuenẽ dixerat.

CHRI. Quæ sanguine nobis hãc patriã pepere suo. Duas validissimas cãs ꝓponit quib⁹ egregio funere decorandi sint ondat: & qđ suo sanguine eã victoriã pepererunt: qua q supstites sunt adepti sibi sint in Italia sedes ꝙ & hic bonos nouissimus vltimusq; sit: Et qm̃ Pallas externus homo: & a cuius patre ꝓfugus & sine regno liberalissime acceptus fuerat: & auxilio consilioq; subleuatus eandem operam quã ciues præstiterãt ꝓcipuum illi & regio filio adolescẽteq; fortissimo dignum funus parat. Verũ ita vniuersã hanc rem ꝓsequit̃ poeta: vt nihil miserabilius explicari possit. Nullũq; locum omittit: vnde aliqua possit educi cõmiseratio quẽ nõ tractet & grauissime & copiosissime. Primum em̃ propriis lachrymis oĩa miserãda facit. Quis enim nõ mœrore afficiat̃ lugẽte rege. Mouet deinde pathos ab ætate. Nam cum hactenus Euander fœlicissimus fuerit: nunc demum senio cõfectus in adolescẽtẽ spem vnicam patris infœlicissimus sit factus. Mouet a luctu atq; vlulatu oĩm circunstantium. Maxime autem mouet a pulchritudine Pallantis & ætate. Nam cum natura duce maxie amenus pulchritudinẽ vehemẽter dolemus eam in tenera ætate ita crudeliter extingui: vt pulcherrimum pectus durissimo ferro sit trãsfossum. Mouet ab oratione æneæ qui in primis inuebit in iniquitate fortunæ: qui illum tam optime de se meritum rebus suis paulo post felicissimis futuris ita inuide atq; crudeliter preripuerit vt sua virtute partis frui non potuerit: nec ꝙ illi pro triumpho fuisset in patriam victor nõ potuerit redire. Maxia autem est illa cõmiseratio ꝙ & ipse & Euander præter spem in tantam calamitatẽ incidẽrint: nec parum momenti est in eo ꝙ tam anxie euander illum cõmendarit. nã timorẽ maximũ ostẽdebat. Hi nñi reditus. q.d. ẽptum falsi sumus a nña opiniõe. Hæc mea magna fides. Conquerit̃ fidem suam esse iminutam. Aut non euandre. & hoc mouet pathos.

SER. Hæc vbi defleuit. Id est postq; hæc cũ lachrymis dixit. Flere em̃ ẽ cũ voce lachrymare. Vñ habemus in sexto Cõtinuo auditæ voces vagit⁹ & ingens infantũq; animæ flentes in limite prio

Toto lectos ex agmie. troiãos tuscos arcadas

Exigua. ẽquis em̃ magna sint orbitati patris ꝓdesse nõ possunt. Pheretrum. Græce φέρετρον dicit̃. vñ ꝑ diæresim phertrõ pheretrũ facit. nã latine capulus dicit̃. Vnde ait Plautus Capularis senex. i. vicinus capulo: q dictus capulus ab eo qđ corp⁹ capiat. Vimie querno. sunt aliquæ duæ deriuatiões: tñ eis sic vtimur cum adiunctione alterius nomis: vt quernum vimen: Item colurnũ veru: vt Pinguiaq; in veribus torrebim⁹ exta colurnis: ficulnũ lignũ vt Horatius. Olim truncus eram ficulnus inutile lignum. Item aprugnum callũ pro aprinũ Optetu frondis inũbrant veluti camerã quandã capulo ramoꝝ extensione fecerunt. Agresti sublimẽ stramie ponunt. hoc est sup frodes ponũt. nã hic reddit qđ omiserat supra dicens Extructos toros. nec adens vnde. Demessũ: pticipiũ est veniẽs ab eo qđ est metor. Sane ab eo qđ est meto ꝑteritum pfectum messui facit

Sua f.r. ꝓpria pulchritudo. Auroq; rigẽtes: vnũq; vacat: & est additũ biatus cã. Læta laboꝝ. figura est Lætus rei: nã mõ dicimus Lætus labore. Discreuerat depixerat. Simul amãtis affectus oñditur. Harũ vnã. de duobus & horum alterum & horꝝ vnum possumus dicere: nã artigraphi hoc tantum vetãt. ne de duobus alium dicam⁹ quod de multis proprie dicitur. Sane figurate dixit vestẽ iduit: vt Exuuias indutus achillis: cum in vsu sit induit illa re: vt Indutosq; iubet truncos hostilib⁹ armis Arsurasq; comas obnubit amictu. Harũ vnã iduit iuueni: altera caput ei⁹ velauit Nã supra dixit duas vestes esse latas. Obnubit autẽ velauit. Trãslatio a nubibus quibus tegitur cœlũ vñ & nuptiæ dicunt̃. ꝙ nubentiũ capita velent̃. Laurẽtius ꝑmia pu. mittit ꝑmia quæ de præda laurẽtis pugnæ subtulerat. nã præda ẽ q̃ eripit̃: ꝑmiũ qđ offert̃. Equos & tela qbus spoliauerat hostem: Vel Pallas vel Aeneas. nã

Optabis nato funus pater: hei mihi quantum
Præsidium ausonia: & quãtũ tu perdis iule.
Hæc vbi defleuit: tolli miserabile corpus
Imperat: & toto lectos ex agmine mittit
Mille viros: qui supremũ comitẽtur honorẽ:
Intersitq; patris lachrymis: solatia luctus
Exigua ingentis: misero sed debita patri
Haud segnes alii crates: & molle pheretrum
Arbuteis texunt virgis: & vimine querno
Extructosq; toros obtentu frõdis inumbrãt.
Hic iuuenem agresti sublimẽ stramie ponũt:
Qualem virgineo demessum pollice florem.
Seu mollis violæ: seu languentis hyacinthi:
Cui neq; fulgor adhuc: nec dũ sua forma recessit
Nõ iã mater alit tellus: viresq; ministrat.
Tum geminas vestes ostroq; auroq; rigẽtes
Extulit æneas: quas illi læta laborum
Ipsa suis manibus quondam sidonia dido
Fecerat: & tenui telas discreuerat auro:
Harũ vnã iuueni supremũ mœstus honorem
Induit: arsurasq; comas obnubit amictu:
Multaq; præterea laurentis præmia pugnæ
Aggerat: & longo prædã iubet ordine duci:
Addidit equos: & tela qb⁹ spoliauerat hostẽ
Vixerat & post terga man⁹ quos mitteret vm
Inferias cæso sparsuros sanguĩe flammã:
Indutosq; iubet truncos hostilibus armis
Ipsos ferre

Ipſos ferre duces inimicaq; nomina figi
Ducitur infœlix æuo confectus acetes.

ambigue poſitū eſt. Spolia ãt cũ ea tm̃ ſint quibus boſtis ſpoliari poteſt: vt lorica vel veſtis. Abuſiue ẽt ſpoliũ dicit̃ quicquid ab boſtibus tollit̃. Vnde ẽ poſtq̃ illũ vita victor ſpoliauit achilles. Vmbris iferias. ꝓprie: nã iferiæ ſunt ſacra mortuoꝝ. Cæſo ſanguie: pro cæſoꝝ: vt ſupra: Captiuoq; rogi pfundat ſanguine flammas. Ipſos ferre duces. ſuos. ſ. qui illis præerant. Melius tn̄ eſt Iubet teucros ferre ipſos duces. hoc eſt ducum ſpolia: vt trophea ipſos duces dixerit: ſicut ſupra Manibuſq; meis mezentius hic eſt. Inimicaq; nomina figi. Inimicoꝝ dicit aũt affixos trophеis titulos cum noibus occiſoꝝ. Ducitur infœlix acetes. quaſi qui conſternitus nimio dolore ire nõ poterat: Et bene ex rerum permutatione expreſſit doloris magnitudinem dicens ita doluiſſe acetem: vt pene carens humano ſenſu per ſe ire non poſſet: & equum ita ſentiſſe interitum domini. vt in humanum migraret affectum: nam & lachrymabat: & ſponte ſequebatur cadauer.

DO. Quibus ſpoliauerat boſtem. Ambigue dictum vel quibus vſus fuerat dum boſtes interimeret: vel quibus victor boſtes ſpoliauit. vltima tamen ſententia melior eſt.

CHRI. Hei vbi defleuit. egregius & excelſo aio vir. qui tantum tribuit luctui quãtum exigit humanitas. Deinde præparat id funus quod Euãdro in tanto mœrore aliquã poſſet afferre conſolationem. Seplorat poſtremũ damnum filii ex morte Pallãtis: Lectos mille viros ex t. a. Singula verba ingẽs põdus hẽt. Eligit em̃ nõ ex vna altera ne ala aut coborte: ſed ex toto exercitu & legit mille vt pompa eſſet numeroſa & legit viros. i. boies fortiſſimos qui & comitarent̃ funus: & patrem conſolarent̃. Solatia exigua ingentis luctus. declamatio a contrario eſt exiguum & ingens qua oſtenditur quantus in parente luctus fuerat. Sed debita. q. d. quãuis videret Aeneas q̃parum proficeret tanto apparatu: tamen debitum officium non cenſuit prætereundum. Crates & arbuteas vir. ponit quia res in tanto rerum momẽto ſummã celeritatẽ deſiderãs artificium nullum expectare nõ poterat. Sed hæc omia agreſtia & ex temporanea magnifice exornara ſunt precioſis veſtibus ſuperimpoſitis. Ergo nec mora fuit miſeratio fabricando nec magnifice exornara ſunt precioſis veſtibus ſuperimpoſitis: Ergo nec mora fuit miſeratio fabricando nec magnificentia veſtium ad ornatum defuit Stramine. & frondes & paleas: & quicq̃d ea gratia ſubſternimus vt quod ſuper imponendum mollius excipiatur. Qualẽ virgineo. optima coparatio: nam vt flos nuper ſucciſus & ſi langueſcat nõ ſtatim amittit pulchritudinẽ: ſic Pallantis pulchritudo non ſtatim diſceſſerat. Ex iſta autẽ cõparatiõe ſummam citat cõmiſerationẽ. De viola autẽ & byacintho diximus in buc. & geor. Mater alit. nam humore terreſtri aluntur plantæ: quẽ radicibus ſuis ſugunt & vim ſtomachi præbentes decoquunt: & in alimentum cõuertunt. Oſtro auroq; rigentes. ſæpe poetæ duo vni verbo adiũgunt: quorum alterum non quadrat. vt in geor. tenues pluuiæ & penetrabile frigus adurat: Nam frigoris vt & caloris adurere eſt: ſic hoc loco veſtis ex purpuræ infectura no riget. i. nõ redditur inflexibilis: ex multo autẽ intertexto auro riget. Laudat autẽ veſtes materia: qa ex purpura eẽt & auro: laudat ab artificio ac poſtremo ab auctoritate donatoris. Multaq;. ſpẽm pene triumphi adhibuit. Quib9 ſpoliauerat. Pallas potius q̃ æneas. Vinxerat, nam captiuos boſtes ad ſepulcrum ducis interfecti iugulabant. Inde ſequẽtibus tpibus damnati capite pugnare in magnorum virorum funere cogebantur vt eſſẽt qui ſanguinẽ ſpargeret: donec gladiatores prouenerunt. Indutos truncos. Ad quandam trophæi ſpẽm. Ipſos duces. Vt maiorem auctoritatẽ haberet res: vel duces funeris intellige. Ducitur infœlix æuo confectus acetes. Pathos ab ætate. ſic illud. Et fauni miſerere ſenecte.

Pectora nũc fœdãs: pugnis nũc vnguib9 ora
Sternitur: & toto proiectus corpore terræ
Ducunt & rutulo perfuſos ſanguine currus.
Poſt bellator equus poſitis inſignibus æthõ
It lachrymãs: guttiſq; humectat grãdib9 ora.
Haſtã alii galeamq; ferũt: nam cætera turnus
Victor hẽt: tũ mœſta phalãx teucriq; ſequũt̃
Tyrrheniq; duces: & verſis arcades armis.
Poſtq̃ oĩs longe comitũ præceſſerat ordo
Subſtitit æneas: gemituq; hæc addidit alto.
Nos alias hinc lachrymas eadẽ horrida belli
Fata vocant: ſalue æternũ mihi maxĩe palla:
Aeternumq; vale. nec plura effatus: ad altos
Tendebat muros: greſſũq; in caſtra ferebat:
Iamq; oratores aderant ex vrbe latina

SER. Fœdãs. vel cruentãs: vel lacerãs. Terræ. in terra. Poſitis inſignibus. ſine phaleris: qđ aũt equũ dicit lachrymare non mirũ ẽ: cũ Homerus ẽt diuinitatẽ induxerit. Aethũ: nomẽ equi: quo & aurore equus vocat̃. Cætera turnus victor hẽt. κατὰ σιὼ πώμενον & alia ei ſuſtuliſſe intelligam9: nõ tm̃ baltheũ: vt legimus ſupra. Phalanx. lingua macedonũ legio Quod ãt ait mœſta: arcadas intelligimus. Vñ iſert Teucriq; tyrrheniq;: & hoc ẽ qđ ait ſupra Et toto lectos ex agmine mittit mille viros.

Verſis arcades ar. Lugentũ more mucronẽ haſtæ nõ cuſpidẽ cõtra terrã tenẽtes. ſcuta etiã inuertẽtes pp numia illic depicta: ne eorum ſimulachra cadaueris polluerentur aſpectu: vt nõnullis fruſtra placet. Nam lugẽtum mos eſt prioris babitus immutatio. Alias hinc ad lachry. Ad aliam ſepulturã. Salue æternum mihi maxime palla Aeternumq; vale. Varro in libris logiſtoricis dicit ideo mortuis ſalue & vale dici: non q̃ valere aut ſalui eẽ poſſint: ſed q̃ ab his recedim9 eos nunq̃ viſuri. Hinc ortũ ẽ vt ẽt maledicti ſignificationẽ iterdũ vale opti-

neat:vt Terẽ. Valeãt qui inter nos diſſidium volunt.hoc ẽ ita a nobis diſcedãt: vt nunc̃ ad noſtrũ reuertantẽ aſpectũ.Ergo cũ mortuo dicitur vale:nõ ætymologia cõſideranda eſt: ſed conſuetudo: q̃ nullis vale dicimus niſi a qb⁹ recedamus. Oratores. Legati a porãdo pro repu.noiati Vrbe latina. pro latini.i.de lauro lauinio. Velati ramis o. non coronati. Nec enim lugentes dicebãt: ſed inſtructi & ornati. i.in manibus oliuæ ramos ferentes:ſic Home. θεμιστεχώνενχερσὲν Velari ãt ornari:vt illo loco ſignificat: Victori velatum auro vittiſq̃ iuuencũ:cũ vittis non aut velentur aut coronentẽ victimæ:ſed ornentẽ. Veniamq̃ rogantes.Beneficiũ. Ferro quæ fuſa.modo interempta alias fugata ſed diſcernuntur epitbetis vt ſi dicas ferro fuſus eſt:vel metu fuſus.

Velati ramis oleæ:veniamq̃ rogantes
Corpora per campos ferro quæ fuſa iacebant
Redderet: ac tumulo ſineret ſuccendere terræ
Nullum cum victis certamẽ:& æthere caſſis:
Parceret boſpitib⁹ quondã ſoceriſq̃ vocatis.
Quos bonus æneas haud aſpernãda precãtes
Proſequitur venia:& verbis hæc iſuper addit
Quænam vos tanto fortuna indigna latini
Implicuit bello: qui nos fugiatis amicos:
Pacem ne exanimis:& matris ſorte perẽptis
Oratis:equidem & viuis concedere vellem:
Nec veni ni fata locum: ſedemq̃ dediſſent
Nec bellũ cum gẽte gero: rex noſtra reliquit
Hoſpita:& turni potius ſe credidit armis.
Aequius huic turno fuerat ſe opponer̃ morti:
Si bellum finire manu:ſi pellere teucros
Apparat:hic decuit mecum concurrere telis.
Vixet cui vitam deus aut ſua dextra dediſſet
Nunc ite:& miſeris ſupponite ciuibus ignẽ.

Redderet.Oſtendit iam poſſe in troianorũ eſſe poteſtate. Et æthere c.vacuis:vnde & rbetia caſſes dicim⁹. Hoc autem bene addidit q̃ victi poſſunt innouare certamẽ. Aut Aſpernanda. iuſta non contemnẽda. Sepulturæ em̃ beneficium generaliter debetur vniuerſis. Inſuper addit. accumulat verbis beneficium dicens pacem ſe etiam viuis velle præſtare.Pacẽ autem ideo defunctis:quia ait: Nullum cũ victis certamen & æthere caſſis: & mortuorum pax ſepultura eſt. vnde elegit verbum vtriuſq̃ aptum. Quænam.Quanta & qualis:nam mirantis eſt:nec em̃ dubitat:cũ ipſe dicat indigna. Implicuit.inuoluit inuitos. Nec veni.nec veniſſẽ:tps p tpe. Nec bellũ cũ gẽte gero.ſed cũ Turno p qđ eo& captat fauorem. Huic morti.Δεικτικώς.quaſi oſtendit iacentes. Si bellũ finire manu.hoc eſt em̃ interemptione:poteſt em̃ in pace finiri. Vixet.p vixiſſet:& eſt ſyncope. Deus aut ſua dextra dediſſet.victoriã vel vitã: quia duplici ratione conſtat victoria:aut virtute:aut voluntate fortunæ. Miſeris ciuibus.Quaſi aliena culpa parentibus.

DONATVS. Miſeris.qui non in ſuo:ſed in Turni negocio perierant.

Aethon CHRI. Aethon.nomẽ equi pallãtis deductũ ab vno ex equ:s ſolis.Erãt em̃ pyrous:eous:æthon:& pblegon.qđ ãt eũ ex deſiderio dñi illachrymantẽ ſcribit:nõ oino poeticũ eſt: nã equos & victoria exultare atq̃ efferri & lætitiam oñdere:& cum victi fuerint ſũmo mœrore confici etiã:qui naturalem hiſtoriã tradidere affirmãt.Nam Pli.ait.Præſſagiũ pugnã & amiſſos lugent domino:lachrymaſq̃ interdũ deſiderio fundunt.Interfectoq̃ Nicomede rege equ⁹ eius deſiderio vitam finiuit: Ac multa alia in eadẽ ſnia ponit.

Iam oratores.oñdit q̃ ampla fuerit victoria.cum ita ſe victos boſtes faterentẽ: vt ſtatim ad pacem petẽdam ſeſe ſubmitterẽt.oſtẽdit etiam quid vnius viri auctoritas poſſit:nam abſentia Turni hæc pene omia euenerunt. Nullũ cum victis certamen & æthere caſſis. Grauiſſim⁹ locus: & qui plurimum apud eum virum in quo recta ratio valet omnem perturbationẽ ſupprimeret. Quapp primo congreſſu placatus eſt Aeneas. Proſequit̃ v.q.d.ſtati donat veniã. Quæ n.f. Nam cũ & ſe & illos excuſare velit: reiicit culpam in fortunam:& re vera latinus ſocietatem expetiuerat troianor&. Et ipſe Aeneas nihil aliud tentabat ſed iniquitate fortunæ a Turno in bellum impulſi ſunt. Et viuis cõcedere vellem.ſententia eſt. Vellem ipſos no fuiſſe extinctos:vt viuentibus pacem dare poſſẽ: Vel dicit ita: Omnia cæſis remitto:vt etiam cũ viuentibus conuenire cuperem. Nec veni.q.d.non fuit cauſa veniẽdi vt vos debellarem: ſed vt quem fata locum dabant acciperem. Hinc ſequitur vt non geram bellum cum latinis:quos incolumes eſſe cupio:ſed cum rege veſtro a quo terris fatalibus prohibeor.tandem omnem culpam in Turnum reiicit.Ac cumulatq̃ inuidia qui cum cauſa belli fuerit a pugna diſceſſerit.

SER. Obſtupuere ſilẽtes.i.obſtupefacti ſũt & ſilere cœperunt. Tunc ſenior.cui ab ætate præſtabatur auctoritas. Odiis & crimie drances infeſus iuueni.iuueni turno. Aut p ſuũ crimẽ.i.inertiã:quã ſemp virtuti cõſtat eẽ contrariã:aut Turni crimine:q tot viris mortis cauſa extiterat. Orſa refert.Cœpta verba. O fama ingẽs i gentior armis.fruſtra ait Dona.hoc nomẽ de his eſſe quæ non recipiũt comparationem: nam quia augmentum recipit etiam

Dixerat:æneas olli obſtupuere ſilentes:
Conuerſiq̃ oculos inter ſe:atq̃ ora tenebant.
Tum ſenior ſemperq̃ odiis: & crimie drãces
Infenſus iuueni turno ſic ore viciſſim
Orſa refert:o fama ingens ingenitor armis
Vir troiane:q̃bus cœlo te laudibus æquem:

Iuſticiæ

Iustíciæ ne príus mírer bellí ne laborum:
Nos vero hæc patriã grati referemus advrbẽ
Et te sí qua viam dederít fortuna latíno
Iungemus regí: quærat sibí fœdera turnus.
Quín & fatales murorum attollere moles:
Saxaq; subuectare humeris troiana iuuabít.
Díxerat hæc: vnoq; oẽs eadem ore fremebãt
Bís senos pepígere díes: & pace sequestra
Per síluas teucrí mixtiq; ímpune latíni
Errauere iugis. ferro sonat alta bipenni
Fraxínus: euertunt actas ad sydera pínus:
Robora: nec cuneís & olentẽ scídere cedrum:
Nec plaustrís cessãt vectarẽ gemẽtibus ornos
Et iam phama volans tanti prænuncia luctus
Euandrũ euandriq; domus & mœnia replet.
Quæ modo victorem latio palanta ferebat
Arcades ad portas ruere: & de more vetusto
Funereas rapuere faces: lucet vía longo
Ordine flãmarum: & late díscríminat agros.
Cõtra turba phrygũ veniens plãgentia iũgit
Agmina: quæ postq; matres succedere tecto
Viderũt: mœstã incendũt clamoribus vrbem
At non euandrum potís est vís vlla tenere
Sed venit in medíos: pberetro palãte reposto
Procubuit sr: atq; hęret lachrimãsq; gemẽsq;
Et vía vix tandem vocí laxata dolore est.
Non hæc o palla dederas promíssa parentí
Cautíus vt sæuo velles te crede martí.

comparatẽ. Alía illa sũt noía in qbus est dubitatio vtr cõparentẽ: vt est pfect⁹: qa si velis cõparare icipit pfect⁹ nõ esse pfectus. Cœlo te laudib⁹ æquẽ: Pro bis q in cœlo sũt. i. díis: vt Cæruleus thybris cœlo gratíssimus amnis. Iustíciæ ne p.m.b. ne la. Figura græca míror illíus rei & regno illíus rei. vtθάυμάζωἐκείνου καὶάρχῶἐκείνου. Vñ Hora. ait: & q̃ pau pe damus agrestũ regnauit populor: p agrestíbus populis. Si q̃ vi rõnem. Dederit f.l. & bñ cũ exceptõe pollicẽ dicẽs: si voluntatẽ nostrã fortuna comitẽ. Fœdera t. Vel cõiugís vel amicitiarum. Fatales m. Quía audíuerat: Nísi fata locũ sedẽq; dedíssent. Saxa troiana Ambitione ait q̃si troianis fataliter debita. Pepigẽ díes pacti sũt ab eo qđ ẽ paciscor & pepigi: & pact⁹ sũ facit: sicut ab eo qđ ẽ pco & parsi & pepci. Pace s. Media & tpali. nã sequester est medi⁹ inter duos altercãtes: apd̃ quẽ aliqd ad tps seponit̃. pacẽ ergo sequestrã iducías dícit. i. pacẽ tpalẽ: & mediã iter bellũ preteritũ & futurr. Mixtiq; im. l. apd̃ maiores magna erat cura fidei: adeo vt iter Porsenã & romanos factis idutiis: cũ ludi circenses in vrbe celebrarẽtur: ingressi hostiũ duces curruli certamie contẽderẽt: & victores coronarẽt̃. Ferro b. ad epitheton trãstulit nomẽ ppriũ: nã bipennis p se plenũ est: & securi significat. vt Crebrisq; bipẽnibus instãt. Robora. Mõ genus est ligni. nã est iter spãlia noiatũ. Plaustris ge. sub ponderre sonãtibus. Quæ mõ v.l.p.f. Bñ mõ Vno eñ eodẽq; die & fortiter fecit & píit: vt hæc te prima dies bello dedit: hæc eadẽ aufert. Arcades ad p.r. eos dicit: q ĩtra ciuitatẽ sunt. De m.ve. Quia antea p noctẽ cadauera p funerabantur cũ faculís. Rapuere f. rapti & festinãter tulere. Díscríminat. diuidit. vnde díscrímen capitis muliebris dr. Incendũt. Implent vt clamore incẽdunt cœlum troesq; latiniq;. Vís vlla. nec ætatis ibecillitas: nec sæueritas regia. Pberetro pa.r. posito Palãtis pberetro. nã ãtiptosis est. Non hæc o. p.d.p.p. C. vt s.v. te. c.m. duplex expositio est. aut eñ boc dicit: Nõ ei mibi talia pmitebas: vt credẽrẽ te cautíus dimicaturr: vt intelligamus Palantẽ pficiscentẽ pmisisse pri victoriã: cædẽ bostium: pluria spolia. Qui eñ boc cogitat cautelæ obliuiscẽ auiditate pugnãdi: aut certe nõ p noie nẽpe accipiam⁹: vt in Ter. non tu hũc rus hic pdesse aiebas. i. nõ ne p nẽpe: vt sit sensus: Nẽpe mibi hæc dederas pmissa discedẽs: qa cauti⁹ fueras dimicaturus.

DO. Pace sequestra. sequestra pax ea est quæ sic interponitur vt non tollit sed differat bellum. Post quã ma. vel pro mulieribus posuit. vel matres eorum qui cæsi fuerant.

CHRI. Conuersiq; o. in. se. Quo signo tacite oñ debant admirari. O fama in. Multís dura aduersaría cõstituta est fama cũ ipsi re correspondere nõ possint. ergo magna laus æneæ qui famã supet. Quibus l. æ. t. e. q. d. quibus verbis possum promere laudes tuas quibus te cœlo. i. cælestibus díis æquari potes. Cum aũt iustíciã & bellũ ponat: oñdit illũ & in pace & in bello optimũ esse qb⁹ cuili hõi nibil maius tribui põt hæc autem duo ita magna esse affirmat. vt nõ possit discernere vtrum maius. Grati. Memores beneficii accepti de bumandis cæsis. Siqua viam. d.f. nã fortuna disiunxerat latinũ ab æneа & non cõsiliũ. ergo de voluntate Latini nibil dubitantes fortunã quæ aduersa illũ disiunxerat optat vt prospera reconciliet. & sic beniuolum suũ regẽ æneæ reddit. Quærat sibi fœ. t. amare in eum hæc euomit. q. d. nõ eẽ babendã rationem eius: qui soli sibi seruiens: vt coniugio potiretur ceterorr salutem in díscrímen adduxit. Pace seque. sequestrem eũm appellamus: cuius fidei creditur res. de qua controuersia pẽdet donec certum decernatur: & a quadam similitudine inducías pacem sequestrẽ appellant. Quæ modo vi. ex qua re ostenditur quam varía mutabilisq; sit fortuna q̃sq; instabilis. Arcades ad portas ruere. distributio est nam magnus luctus fuit virorr funeri occurrentium: maior mulierum intra vrbem: maximus aũt Euandri: cui a principio vocẽ dolor præripuit. Non hæc o palla. Inde exorsus est vnde dolor proueniebat. Sequester

SER. In armis apud armatū: cui⁹ cōsilium cupiditas victoriæ plerūq; cōturbat. Vota p̄cesq; meæ. supra fors & vota facit. Fœlix morte tua. ea re fœlix q̄ cæteri dolent. Viuēdo vicī mea fata. diu viuendo: vt in buc. Olycida viuī puenimus. Vicī āt mea fata p naturalē ordinē vita longiore supari: nanq; bic ordo naturalis est: vt sint parētib⁹ supstites filii. Fata ergo generalia dixit referēs se ad naturalē ordinē: non ad fatū ꝓpriū. Nā fata supare nemo boīm pōt Vnde multi sic distinguunt: Contra ego viuē do vicī vitā. s. filii: nā boc est supstes restarē vt genitor: vt mea fata p exclamationē dictū sit. Sciēdum tn̄ ēt irrationabilia dolentibus dari.

Restarē. essem. Dedissem. Reddidissem. Nec vos arguerim teucri. exonerat eos⁹ pudorē ne videat cā orbitatis fuisse: dicēs boc sibi fataliter debitū. Senecte. deest ætatis. nam senecta ætas dicit. Salu. Senecta iā ætate. p se autē plenū est si senectus dicamus. Ducentē in. l. t. c. iu. lucrū quodā modo putat ipēdisse ꝓ amicorū fœlicitate filiū: qui morti fuerat acerbo funere fataliter debitus. & ē a qualitate bn̄ficii solatiū

Nō a. d. te f. p. Latēter bic æneæ oñdit pietas quæ in amici funus tāta cōtulit: vt pr̄ āplius p̄ stare nō posset. Tu quoq; nūc stares in. t. in a. Sicut isti duces de qbus bæc sunt trophea. nā supra ait. Indutosq; iubet trūcos bostilib⁹ armis ipsos ferre duces. Esset par ætas. Vel mea vel filii. nā ad vtrūq; pōt referri. Teucros qd demoror armis? Ab armis: & boc videt dicēs dimittēdi sunt troiani: vt more Turni satiffiat doloribꝰ meis. qd ēt bic posteriora significant Meritis vacat bic tibi solus F. l. Nibil ē aliud qd possit vel virtus tua vel fortuna p̄stare. nā bis rebus victoria cōtingit: nisi vt occiso Turno & vindices filiū: & prem cōsoleris orbatū. Sed gnato m. p. sub i. ac si diceret bāc solā esse cām: quæ cū cogat ad vitæ patientiam: vt filio Turni nunciet interitus. Extulerat l. Asinius Pollio dicit vbiq; Virg. in diei descriptiōe sermonē aliquē ponere aptum p̄sentibus rebꝰ vt boc loco: qa funeꝛ & sepl'turaꝛ res agit: dicit extulerat. Nā & efferre ē ad sepl'turā ferre. Itē in q̄rto qa ē nauigaturꝰ æneas & relictur? Didonē dicit: Tithoni croceū linquēs aurora cubile. qd licet supfluū sit: in mltis tn̄ locis inuenit. Miseris m. Qui sunt subiecti tot casibus. Home. Δείλοισιβροτοισ. i. miseris mortalibꝰ nō timidis. Opera atq; labores boc opus & bæc opera tunc dicimus qn̄ negociū ipsū qd gerit significamus. Si āt fœ. ge. dixerimus operas ipsas p̄sonas: quæ aliquid faciunt significamus: sicut custodia dicit quæ custodit: vt cernis custodia q̄is: nā vt bi qui custodiunt custodia dicant: vsurpatū est: vn̄ male est in vsu: Custodiæ audiunt. Cōstituere p. Pyra est lignoꝝ congeries: rogus cū ardere cœperit dicit: bustū vero iam exustū vocat. quē ordinē seruat poeta dicens. Cōstituere pyras. Itē subiectisq; ignibus atris. Ter circū accēsos decurrere rogos. Item semiusta seruant busta.

DO. Nibil in bis versibus dignum quod ponerem inueni.

CHRI. Haud ignarus erā. oro bæc artificio summo exornata cuius vires facile ex similib⁹ hactenus interp̄tatis oronibus facile intelligemus. Accusauerat natū qui sibi inobtēperans fuisset: nunc oñdit nō ex ipia cōtumacia: sed ex magni animi audacia & gloriæ cupiditate peccasse. Primitiæ iuuenis miseræ. exclamatio est per quā cōqueritꝰ fortunā statim a principio pallāti inimicū fuisse: & prima militiæ rudimenta durissima extitisse: & sua vota minime fuisse exaudita. Tuq; o. s. c. f. m. tua. Maximū infœlicitatis argumentum: nam cum si qui infelices fuerunt nr̄aꝝ calamitatū cōparatione fœlices possunt appellari: vt illud O ter quaterq; btati qs añ ora patrū & s. a. c. o. Vicī mea fata. Hyperbole est. nemo em̄ sua fata vicit. Sed cū vo-

lumus longam

Haud ignarus erā q̄tū noua gloria in armis:
Et prædulce decus primo certamine possit
Primitiæ iuuenis miseræ: belliq; propīqui
Dura rudimenta: & nulli exaudita deoꝝ
Vota precesq; meæ: tuq; o sāctissima coniūx
Fœlix morte tua: neq; in bunc seruata dolorē
Contra ego viuendo vicī mea fata: superstes
Restarē vt genitor: troum socia arma secutū.
Obruerent rutuli telis: aīam ipse dedissem
Atq; bæc pōpa domū me nō palanta referret
Nec vos arguerī teucri: nec fœdera: nec quas
Iunximus bospitio dextras: sors ista senectæ
Debita erat nostræ: qd si immatura manebat.
Mors natum cæsis volscorum milibus ante.
Ducentē in latium teucros cecidisse iuuabit.
Quin ego non alio digner te funere pala
Quā pius æneas: & quā magni pbryges: & q̄
Tyrrbeniq; duces tyrrbenūq; exercitus oīs
Magna trophea ferī quos dat tua dextra leto
Tu quoq; nūc stares imanis truncus in armis
Esset par ætas: & idem si robur ab annis
Turne: sed ifœlix teucros qd demoror armis
Vadite: & bæc memores regi mādata referte.
Quod vitā moror inuisam palante perempto
Dextra causa tua est turnum natoq; patriq;
Quā debere vides. meritis vacat bic tibi solus
Fortunæq; locus: non vitæ gaudia quæro
Nec fas: sed nato manes perferre sub imos
Aurora interea miseris mortalibus almam.
Extulerat lucem: referēs opera: atq; labores.
Iam pater æneas iam curuo in littore tarcon
Constituere pyras: buc corpora quisq; suoꝝ.

lumus longã alicuius vitã dicimus vixit plusq; sibi ã fato concessũ fuerat: vt tantam videret calamitatem Multi em̃ ꝓpter longiorẽ vitã in eas calamitates inciderũt: qs si prius decessissẽt oio euitassent qđ de Pria mo testat. Troũ s.a.s. Increpat se ipsũ: qđ nõ potius ipsemet in bellũ ꝓcesserit: & i quo prãmortu⁹ filii fu nus non aspexisset. Nec vos ar. Non tñ imputat mortẽ filii troianis: qui illũ in bellũ adduxerint: sed fato suæ senectæ. Illis aũt debere fatẽ ꝙ postq̃ filio moriendũ erat cũ tanta gloria mortuus fuerit.

More tulere patrũ subiectisq; ignibus atris
Conditur in tenebras altum caligine cœlum.
Ter circum accensos cincti fulgẽtibus armis:
Decurrere rogos: ter mœstum funeris ignem
Lustrauere in equis: vlulatusq; ore dedere.
Spargit̃ & tellus lachrymis: spguntᷣ & arma.
It cœlo clamorq; virum clangorq; tubarum.
Hinc alii spolia occisis direpta latinis
Coniiciunt igni galeas ensesq; decoros.
Frenaq; feruentesq; rotas: pars munera nota.
Ipsorum clypeos: et non fœlicia tela
Multa boum circa mactantur corpora morti
Setigerosq; sues: raptasq; ex omnibus agris
In flãmam iugulãt pecudes: tum littore toto.
Ardentes spectãt socios: semiustaq; seruãt
Busta: neq; auelli possũt nox humida donec
Inuertit cœlum stellis ardentibus aptum.
Nec minus & miseri diuersa in parte latini
Innumeras struxere pyras & corpora partim
Multa virum terræ infodiũt: auectaq; partim
Finitimos tollunt in agros: vrbiq; rem ttunt.
Cætera confusæq; ingentem cædis aceruum.
Nec nũero nec honor̃ cremãt tũcvndiq; vasti
Certatim crebris collucent ignibus agri:
Tercia lux gelidam cœlo dimouerat vmbrã.
Mœrentes altum cinerem: & confusa ruebãt
Ossa focis: tepidoq; onerabãt aggere terræ
Iam vero in tectis prædiuitis vrbe latini
Præcipuus fragor & lõge pars maxia luctus
Hic matres miseræq; nurus: hic chara sororũ
Pectora mœrentum pueriq; parẽtibus orbi.

SER. More t.p. Quia apd varias gẽtes di uersa fuerũt genera sepulturæ: inde ẽ ꝙ alii ob ruũt̃: alii exurunt̃: alii ꝓprias remittũt̃ ad patrias: alii p diẽ vt nunc isti: alii p noctẽ vt supra Palas: & perite bas varietatel Vir. posuit. nãq; Eradyt⁹ q oia vult ex igne cõstare: dicit debere in igne corpora resolui. Thales vero q cõfirmat oia ex hũore ꝓcreari: dicit obruenda corpora: vt possint hũore resolui. Ignibus atris. Atq ignes atri ñ sũt: sed epitheto traxit de negocio vt atris diceret. hoc ẽ funebrib⁹ vt paulo post Mestũ funeris ignẽ. i. funebrẽ. nã mœstus eẽ nõ põt ignis. Cõdit̃ in tenebras. i. fumi obscuritate copleẽ. Cuncti fulgẽtibus armis. Frustra hoc epitheton notãt critici quasi circum euntes rogos alia arma bẽ debuerunt

Cincti. Instructi. Decurrere r. pro circa rogos cucurrere. Bene ãt ait decurrere nõ decurrere. Nã verba q̃ in ꝑterito pfecto primã syllabã geminãt vt curro cucurri: & tõdeo totõdi: cũ cõposita fuerint geminare nõ possũt: Nam neq; decucurri: neq; detotõdi dicim⁹ exceptis tm̃ duob⁹ do & sto. Clãgorq; t. Añ em̃ mortui ad tubã deducebant̃. vnde Persius: Hic tuba candelæ: tandẽq; beatul⁹ alto Cõpositus lecto. Hinc alii spolia occ. d.l. scdm suæ gentis ritũ alii bostilia arma: alii ꝑemptoꝝ cremabãt.

Feruentesq; ro. Nimio. s. cursu: Alibi volet in feruidus axis. Hora. Metaq; feruidis euitata rotis. Nõ fœlicia te. Quibus defendere nequiuerunt. Mactantur c.m. Aut in morte aut morti ipsi deæ. Stat. In scopulis mors sæua sedet: Luca. Ipsamq; vocatã Quẽ petat e nobis mortẽ tibi coge fateri. Circa aũt iõ qa Home. dicit in morte patrocli circa corpus extincti tã boies q̃ pecora imolabãt̃: Et vno igne cremabant̃. Vñ est in sexto: Ossaq; lecta cado texit corinæus abeno. Raptas. Rapti abductas nã post inducias rapere nõ poterãt. Aut certe raptas ante belli. s. tẽpore. Stellis aptũ. Coniunctũ. Nec minus. etiã. Innumeras. Hoc loco multis reb⁹ oñdit imensam cædẽ factã esse rutiloꝝ. Finitimos t. in a. Qui ei e lõginquo venerãt referri non poterãt. Vbiq; r. deest vnicuiq;: & meminit antiquæ cõsuetudinis. nã añ etiã boies in ciuitate sepeliebãt̃. qđ postea duellio cõsule senatus ꝓhibuit: & legauit neqs in vrbe sepeliret̃: Vñ impatores & virgies Vestæ capo obsceleratos obruebãt̃. Nec honore. Quia nec nũero. nã aliud verbũ pẽdet ex altero. Cõfusa r. o. s. Aut qa dixit simul multos crematos. Aut si ad honoratoꝝ cadauera referas: vt supra dixim⁹: confusa ꝓpter alia simul cõcremata. Ruebãt de cineribus eruebãt. Tepidoq; o. a. t. Hypallage. hoc ẽ ossa tepida Prædiuitis. more græco epitheto icõgruũ hoc loco posuit. Et l. ps m. l. Valde hoc ẽ melius q̃ hoc legat̃ & lõgi hic mñes. Quia scit hæc noia ad aliqd ptinere nõ addidit deflebãt filios: aut maritos: aut fratres.

DO. Nihil quod non cognitu facile sit refert Donatus.

CHRI. Conditor caligie cœlũ. Hyperbole est. Ter circũ. Sic em̃ consuetũ erat apud antiquos. Spargit̃. hæc oia oñdũt ingentẽ luctũ. Clangorq; tubaꝝ. Adultoꝝ em̃ funera tubis. Persius. Hinc tuba can-

delæ: tandēq; beatulus alto Cōpositꝰ lecto crassis luctatus amonis in portas rigidos calces extendūt. Idē inueniesapd Home. in funere hectoris. Puerorꝫ vero tibia celebrabantᵉ. Hāc em̄ in Archemori funere dat Statius quo i loco ait Lactātius hoc iubere priscorꝫ religionē. Addit Acron qđ lydiis tibiis leta phrygiis mœsta canebantᵉ. Et corpora partim. optia distributio nā excellētiores habebāt a quibꝰ in patriā referrē tur. Vulgus vero & qui ex longinquo venerāt coaceruatim vrebantᵉ. Iam vero itectis. mirā & summo artificio cōparauit varietatē: vt cum & apud arcades & apud troianos & apud latinos eundē mœrorē exprimere vellet. tñ hæc oia distinxit. Tñ maiorē mœrorem dat latinis: quia maiore clade essent affecti.

SER. Iubent. volūt: exposcūt. Ingrauat maiorē iuidiā concitat. Testatᵉ. testificatᵉ etiā legatorꝫ fidē: q cum eo fuerunt. Obūbrat sub audis Turnū tueē defēdit: & ē trāslatio ab arboribus. hoc āt dicit amor reginæ ad fauorem populare plurimū pderat Turno. Meritis sustentat phama tropbæis. quia multos occiderat: vt ēt ipse dicturus est. Ecce sup. insup ad cumulationē malorꝫ. Mœsti. hoc sermone nihil eos egisse significat. Magna diomedis ab vrbe. legitur & magni. Nil dona neq; aurum ordinē legationis exequiē dicēs pfecta inaniter esse oia quæ possent efficaces legati pficere auro: prece: pmissioe. Pacē troiano ab rege petendā. sicut ēt supra diximus cū p gerūdū modū aliqd dicimus per actm̄ elocutionē formemus necesse ē. Lucre. Aeternas qm̄ pœnas in morte timēdū. Itē Salu. castra sine vulnere introitū. nā castra actūs pluralis est: q multis errorē facit. vt videatᵉ eē ntūs: qa neutra triptota sunt: & similis est ntūs actō. Rex ipse latinus. Qui aut cōsolari debuit: aut defendendæ reipublice aliud inire consiliū. Fatalem æneam manifesto numine ferri. Modo pnitiosum oibus æneā. Manifesto numine. i. māifesto deorum iudicio ad italiā venisse numinū ita testatur quā cognoscimus tantorꝫ cæde socioꝝ. Alta intra limita cogit. quæriē cur ad priuatā domū cōuocēt senatus: q nō nisi ad publica & augurato cōdita loca cōuenire consueuit: sed scimus domū Latini augurato conditā. & eandē tā tēplū fuisse ꝯ curiā. Nāq; in supiorib⁹ legimus tectū augustū. i. augurio cōditū. ide paulo post: binc scæptra accipere & primos attolle re fasces. Regibus om̄e erat hoc illis curia templū. Merito ergo ad domū regis quasi ad publicū locum conuocatᵉ senatus. nā ait in septio Tali intus tēplo diuum patriaq; latin⁹ sede sedēs: iccirco ēt in palatī atrio: qđ augurato cōditū est apud maiores consulebatᵉ senatus vbi ēt arietes imolabantᵉ: quod vt in septimo diximus Vir. ad latini transtulit domū. Multi dicūt perite Virgiliū fecisse nec tēpli nec curiæ hoc loco commemorationem: sed tm̄ dixisse intra tecta regia: vt oñderet cōsiliū: qđ initᵉ nō esse cōplendū: qa nec rite est inchoatum. ea em̄ quæ dicet Latinus effectu carebūt. Olli scdm Enniū. Fluūt. festināter incedunt. Et primus scæptris. primus inter scæptriferos. Nam apud maiores oēs duces cū scæptris igrediebantᵉ curiā: postea coeperūt tm̄ ex cōsulibus. & signū erat eos cōsules fuisse. Aetola ex vrbe remissos. quā condiderunt bi q de Aetolia venerūt Græciæ puincia: vnde Diomedes habuit socios de tribus eius ciuitatibus: quas habet Aetolia Pleuron: Olenō: Calidon. sic ergo ætolia dixit ex vrbe: vt & tadē euboicis cumarum allabitᵉ oris. Et rñsa reposcit. mire ait reposcit. Ante em̄ rex solet a legatis vniuersa cognoscere: & sic eos præsente populo iterꝫ oia iubere narrare. Vnde est: Ordine cūcta suo. Nam nihil licet ptermittere. vnde & supflua narrari cōsueuerūt. Vidimus o ciues diomedē. aut diomedē legendū: vt sit latinus accusatiuus & admittitᵉ ecthlipsis: vt multū ille & terris iactatus & alto: Aut si græcū accusatiuum facere voluerimus diomede legatᵉ: vt possit fieri synalipha: vt Euryale ifœlix qua te religiōe reliq: si aūt diomeden dixerimus: nec latinū est nec græcum: aliter nec versus cōsistit. Nunq; em̄ ecthlipsis fit per n litteram. Tñ melius est vt diomede legatᵉ: vt sit græcus actūs. Noia em̄ græca i es exeuntia: quæ gtūm in eos mittūt p plenā elocutionem: cum

Dirum execrātur bellum turniq; bymeneos
Ipsum armis: ipsumq; iubent decernere ferro
Qui regnū italiæ: & prīos sibi poscat honores
Ingrauat hæc sæuus drances: solumq; vocari
Testatur: solum posci in certamīa turnum.
Multa simul contra variis sententia dictis
Pro turno: & magnū reginæ nomē obūbrat:
Multa virū meritis sustētat phama tropbæis.
Hos inter motus medio inflagrāte tumultu.
Ecce super mœsti magna diomedis ab vrbe
Legati responsa ferunt: nibil omnibus actum
Tantorꝫ ipensis operum: nil dona neq; aurū
Nec magnas valuisse preces: alia arma latinis
Quærēda aut pacē troiano ab rege petēdam.
Deficit ingenti luctu rex ipse latinus
Fatalem æneam manifesto numine ferri:
Admonet ira deū tumuliq; ante ora recētes.
Ergo consilium magnū: primosq; suorum
Imperio accitos alta intra limina cogit.
Olli conuenere: fluuntq; ad regia plenis
Tectaviis: sedet in mediis rex maximus æuo
Et primus scæptris baud læta fronte latinus.
Atque bic legatos ætola ex vrbe remissos
Quæ referant fari iubet: & responsa reposcit
Ordine cuncta suo: tum facta silentia linguis.
Et venulus dicto parens ita farier infit.
Vidimus o ciues diomedem argiuaq; castra:

tionē cū eundē casū per synæresim in vs miserit actū in e mittant necesse est. Ideo quia cū naturā suam seruant. actū in vocalē mittunt non in consonantē & debet synæresis plenitudinis seruare rationem: vt ecce ὁ Διομηδής plena dediatio ἐ τοῦ Διόμηδέος: τῷ Διομηδέι: τὸν Διόμηδέα. p synæresim āt facit τοῦ Διόμηδούς τῷ Διόμηδέι τὸν Διομήδη. ergo bic accusatiu⁹ ideo in e exit nō i en: qa cum integrum est boc nomē in eos exit: & crescit eius genitiuus. Si eñ ἰσόσυλλαβος sit noiatiuus ac cusatiuū in en mittit: nec babet s in genitio vt θοὐκυδίδοιθοὐκυδίδην. nā diomedes ideo in gō os babet: quia & cum integrum est: & Διομήδεος facit babet s consonantem.

DO. Ecce inopinatū ꝓnunciat malū bæc dictio & graue satis ac vehemēs. Neqꝫ aurꝫ. quod quidē et qui nullo odio cōmoti sunt in præliū excitat: & ad iniurias vt probauit i Pigmaleone & in polymnesto re. Alta ad limina. interiorē partē domū itelligit & nō curiam quā descripserat in qua de rebus letis age batur. Olli cōuenere. oñdit cꝫ cupide propter magnitudinem periculi omnes concurrerent.

CHRI. Dirū. qđ ex deoꝝ ira ꝓuenerit ergo iiustū & plenū supplicio. Turnicꝫ by. nā oēm cām belli a Turno ꝓfectā volebāt: q ne amitteret Lauinæ cōiugiū id moueri curauit nulla bita rōne fatoꝝ. Quapp ipsam solum obiiciendū esse armis cū oē certamē sumat vt ipse regnet. Ingrauat bæc drāces. ostēdit qđ solet vsu venire: q in repu. sint sp aliqui qui in cōe cōsulāt & sua libertate freti dum vtilitati publicæ consulant non recusent principium odiū subire. cōtra vero esse plerosqꝫ q factionē secuti pricipibus faueāt ꝑsertim si illoꝝ extent aliqua in rēp. merita: aut virtutibus excellāt. Ecce super mœsti. sæpe euenit q fortuna aliqd afferat qđ in dubiis cōsolationibus maximū afferat momentū: Nam eadē rīsa Diomedis si post captū cōsiliū relata sciuissent: paruū momentū attulissēt. Defecit. Aio & cōsilio. Nā neqꝫ tumultuāti Turno satis tuto aduersari poterat: & Aeneæ a diis faueri & a fatis videbat: ꝑsertī cū ira deoꝝ tanta strage afflictos latis cerneret. Quapp veluti sapiēs vir cū egeret cōsilio ab aliis sumendū censuit ꝑsertim a primis qui cæteros auctoritate & sapientia anteibāt. Fluunt plenis viis. oñdit & plurimos fuisse & cū celeritate venisse. Quæ referant fari iubent. recte: nam petiturus consiliū oēs difficultates cōsulitis afferre debuit.

Atqꝫ iter emensi casus superauimus omnes:
Contigimusqꝫ manum: qua cōcidit ilia tellus
Ille vrbē argiripam patriæ cognomie gentis.
Victor gargani condebat iapygis agris
Postq̄ introgressi: & coram data copia fandi:
Munera pręferimus: nomē patriāqꝫ docem⁹
Qui bellū intulerit: q̄ causa attraxerat arpos:
Auditis ille bæc placido sic reddidit ore.
O fortunatæ gentes: saturnia regna:
Antiqui ausonii: quæ vos fortuna quietos
Sollicitat: suadetqꝫ ignota lacessere bella:
Quicunqꝫ iliacos ferro violauimus agros
Mitto ea q̄ muris bellādo exhausta sub altis.
Quos simois premat ille viros ifanda p orbē
Supplicia: & scelerū pœnas expēdimus oms
Vel priamo miserāda man⁹ scit triste mineruę
Sydus: & euboicæ cautes: vtroqꝫ caphareus.
Militia ex illa diuersum ad littus abacti

SER. Casus oēs. itineris. s. & bene vilitatē singulaꝝ rerum generalitate vitauit ne diceret Flumina latrones. Qua concidit illa tellus. ἐμφατικῶς dixit p vrbs ilia. nā terra nō cōcidit: sed ciuitas. Argiripā. diomedes fuit de ciuitate q̄ Argosippion dicitur. de qua Hom. ἀργὸς ἱππόβοτον. Hora. Apertū dicet equis argos. Hic in Apulia condidit ciuitatē: quā patriæ suæ noie appellauit: & argosippon dixit: quod nomen postea vetustate corruptū est. & factū est vt ciuitas Argiripa diceret: qđ rursus corruptū arpis fecit. Gargani cōdebat iapigis aruis, iapygiæ pars ē Apuliæ i qua est mons gargan⁹: q per Calabriā vsqꝫ in adriaticū tendit pelagus. Lucan⁹: Appulus adriacas exit gargan⁹ in vndas Gargani aūt iapygis figura est p gargani iapygi: & bæc iapygia apulia: a qua & iapix ventus noiatus est: nam iapidia Venetiæ regio est ab oppido dicta: vñ est Tum sciat aerias alpes & noricas s. qs Castella in tumulis & iapydis arua timaui. O fortuna tæ gētes quæ habitetis regna saturnia. i. o viri semp pace gaudētes. nā legimus aurea quæ vt perbibēt illo sub rege fuerit Sæcula, & bñ boc laudat: qđ eis psuadere desiderat. Antiqui ausonii. Qui primi Italiā tenuerūt: ausones dicti sūt. Quietos. Quib⁹ est amor pacis a maioribus tradit⁹ pp regnum. Saturni. Ignota lacessere bella. f. troianoꝝ: nō oia generaliter bella. nā legimus captiui pendent currus curuæqꝫ secures. Suadet. Vobis subaudis. nā vos a superioribus nō pōt subaudiri: quia nō te sed tibi dicimus suadeo. Violauimus. Quasi sacra. nā violare de rebus religiosis dicimus: & ingenti arte dicit ne aut victoriā suā sileat: aut nō procedēdo cōtra eos quos vicit cōfiteatur ignauiā dicēs nō esse cōtra eos pugnādū: quos vicere pniciosissimū est. Quos simois premat ille viros. i. toto orbe celebris. alibi Vbi tot simois correpta sub vndis Scuta virum galeasqꝫ & fortia corpora voluit.

Scelerum pœnas expendimus oēs. Luimus oēs pœnas quæ sunt statutæ celeribus: alii sceleris omis legunt: nā oēs ad græcos nō pōt referri: ga nō oēs pertulere supplicia. Vel priamo miseranda manus. etiā Priamo: vt Carmina vel cœlo possunt deducere Lunā. Est autē pacuuii: qui ait: si Priamus adesset: & ipse eius cōmisereſceret. Scit triste myneruæ sydus. Fabula boc bēt pp Cassandræ stuprū græcis iratam esse Mineruam. vel q ei victores sacrificare voluerunt per superbiā: vñ eos redeuntes grauissima tēpestate fa-

tigatos per diuersa dispsit. Hora. Cū pallas vsto vertit irā ab illo. Re vera aūt cōstat grecos tēpestate labo
rasse ægnoctio vernali. qm manubiæ mineruales: idest flumina tempestates grauissimas cōmouent: Vnde
perite dicendo sydus vtruncp cōplexus est. Nā sydus & tēpestatē significat: & re vera syd?: hæc āt nūina q
inter sydera nō videmus: licet sua signa ꝓpria nō habeāt cum aliis ptate sunt permixta: vt Ophiulcus ipse
est Aesculapius: gemini Apollinis & Herculis esse dicunt. sic Mineruæ aries esse dignoscit. Vltrocp ca
phareus τοϙυτο est cautes euboicæ. nā euboea insula est: in qua mōs est Caphareus: circa quē græci pe
riere naufragio. Vltor aūt ideo dixit. quia Nauplius Palamedis pater dolēs filiū suū factione interemptū
& in scdo memorauimus cum videret græcos tepestate laborare montem Capbareum ascendit: eleuata fa
cula signum dedit vicini portus: qua re decepti græci inter asperrimos scopulos naufragium pertulerunt.

CHRI. Vidimus. Hysteron proteron. nā prius superarūt casus deinde viderūt Diomedē. Qua con
cidit ilia tellus. vt faciat æneam formidabilem: oñdit eum mirifice extolli ab illo cuius dextra troia perierat.
Necp peccat quod hoc dicat cum Achilli tribuat hæc victoria: tū Maro vbicp extollit Diomedē vt excu
set æneā: vt in primo libro oñdimus. Postcp introgressi. oñdit breuiter nihil prætermissum a legatis ex
iis rebus quibus diomedes in auxilium latinoꝝ flecti potuerit: ergo solo metu ferre auxilium denegauit.

Ignota. q.d. quæ si cognoscere tis non lacesseretis: lacessere aūt ignota bella. i. lacessere viros ignotos ad
bellū. Quicuncp iliacos. duabus rōnibus debortat ne lacessant: & quia fortes sunt: quod oñdit cum ait
Mitto ea quæ muris bellando exhausta sub altis: & qa diis sub altis fatalescp sint: quando qui eo vicerunt
post victoriā tot pœnas victis psoluerint: q̄si diis fatiscp ita volentibus id acciderit: vt etiā miserandi pria
mo veniāt. Triste. Quod tristitiā ex calāitate intulit. Argirippā. argos thessalicū: achaicū & ætholicū
fuit ide Argosippū suā vrbē vocauit diomedes: quæ postea præstātia equoꝝ Hippoliti dicta est Argirip
pa. Iapydis. Iapyx filius Dædali fuit: a quo magna pars Apuliæ Iapygia dicta est. Vnde ventū ide flan
tem iapygem dicunt. Caphareus. mons Euboiæ in quo Nauplius vltus est mortem Palamedis.

Argirip
pa
Argos
Argosip
pum
Iapyx

SER. Atrides ꝓtbei menela?. Agamenon
& Menelaus vno q dem fataliter cœperāt sup
plicio destiati: nā atreus & Thyestes fratres fu
erūt i se iuicē sæui: adeo vt Thyestes cū Euro
pa fratris vxore concūberet. quo facto dolēs
Atreus liberos ꝓprios ei epulādos apposuit:
sed cū Thyestes post cognitū facinus reqreret
vltionē a diis: ei Apollo rndit posse alio scelē
illius facinoris vindicē nasci. s. si cū Pelopeia fi
lia sua concumberet: quo facto nat? est Aegy
sthus fatalis in areti geminā ꝓlē: sed Iuppiter
Menelai fata miseratus est pp Helenæ iugale
consortiū: & eū p diuersa errare maluit q̄s ægy
sti manibus iterire. hic errās ad Aegyptū vscp
puēit: vbi Protheus deus marin? regnauerat
cui rapta aliqn a Theseo Helena dē cōmenda
ta: vn quidā dicūt cp ad eā q̄rendā Menelaus sit ad ægyptū ꝓfectus post bella troiana. quidā volūt nō esse
a Paride raptā Helenā sed aliā cām belli fuisse troiani: illā. s. cp Herculē quærentē Hylā suscipere voluerūt.
Qui aūt volunt eam raptam a paride hoc dicūt cp recepta a Protheo per Theseū ad Menelaū trāsitum fe
cerit: & sic eam Paris rapuerit. scdm qd vt supra diximus Menelaus ad ægyptū Iouis volūtate puenit: vi
delicet ne ab Aegysthо posset iteremi. Quod aūt ait Protbei colūnas: ratione nō vacat. nā Herculis colū
nas legimus & in Pontho & Hispania. būc aūt Protheū inuictū fortissimūcp cōstat fuisse. Nouimus āt cp
oēs fortes Hercules dicebant. Vnde videt hoc affectasse Virg. vt pro finibus Protbei colūnas diceret q̄s
habuit hercules: vt oñderet eū ēt Herculē dictū. Aduscp colūnas protbei. vscp ad fines Aegypti. hoc est
vscp ad Pharon ante insulā: nunc partē alexaudriæ. Lucanus: Nunc claustrum pelagi cœpti pharon: insula
quondā in medio stetit illa mari sub tēpore vatis Protheos: at nunc est pellæis proxima muris. Protbei āt
est latinus gtūs constrictus per syneresim. Aduscp āt hic est dictū quēadmodū Siculo prospexit abuscp pa
chino. Nam cū præpositio ꝓpositioni: nuncp cohæreat. abuscp & aduscp licenter admissū est. Exulat. pro
prie. nā exulare dicunt quia extra solū eūt. Sane sciendū quia quo tpe Menelaus iit ad Aegyptum pdidit
Canobū gubernatorē: a quo vicina ciuitas nomen accepit: quæ hodie murata littera canop? noiatur. Cy
clopas. græce declinatiōis accusatiuus est. vnde græcum habebit accentum. nā latine cyclopes diceret & sic
versus stare non poterat. Regnacp neptolemi. subaudi euersa quod ex iferioribus intelligitur. Pro aūt
quid contigerit mānifestū est. Nam vt in tercio legimus: cū vellet ducere Hermionē Menelai & Hele
næ filiam & Oresti ante desponsatam ab eo inter aras Apollinis interemptus est: vt est Et scelerum furiis
agitatus Horestes Excipit incautum: patriascp obtrūcat ad aras. Versocp penates idomenei. Idomeneus
rex Cretensium fuit qui cum tēpestate laboraret vouit se sacrificaturum de re quæ ei primum occurrisset
si reuersurus fuisset. sed cum casu ei primo filius occurrisset & eum vt alii dicunt immolasset vt alii immo
lare voluisset. ob crudelitatem regno a ciuibus pulsus est. vnde est Fama volat pulsum regnis cessisse pa
ternis Idomenea ducē. alii dicunt quod abscedens cuidam suū commendauerat regnum qui per eius ab
sentiam occupauit imperiū: & reuersum pepulit. ergo versos penates aut versos & funditus direptos ac
cipiendum est:

Atrides protbei menelaus aduscp columnas
Exulat: ætneos vidit cyclopas vlixes:
Regna neoptolemi referam versoscp penates
Idomenei: libycoue habitātes littore locros:
Ipse mycenæus magnorum ductor achiuum
Coniugis infandū prima intra limina dextra
Oppetiit: deuicta asia subsedit adulter:
Inuidisse deos: patriis vt redditus oris
Cōiugiū optatū: & pulchrā calydona videre.

cipiendum est:aut certe in aliena iura conuersos. Lybicoue habitantes littore locros.vt etiam in tertio diximus:Locri socii Aiacis Oilei fueruut Epyzephiri & Ozoli.sed hi tempestate diuisi sunt: adeo vt epyzephirii tenerent Brutios:de quibus ait in tercio Hic & naritii posuerunt mœnia loeti.Ozoli vero deferrentur Pentapolin de quibus nunc quæritur dicens:Lybicoue habitantes littore locros. Deuicta asia subsedit adulter.legitur & deuictam asiam. quod si est ita:intelligimus: vt subsedit sit dolo possedit. Lucanus: Subsedere regnum chalcidos euboicæ. Vnde & subsessores dicuntur: qui in insidiis tauros interimunt & hostium dolo subsessos vocamus:vt sit sensus ab Agamẽnone deuictam Asiam adulter Aegysthus factione possedit.Melius tamen est vt deuicta asia legamus.secundum quod subsedit erit remansit: vt extremus galeaq; ima subsedit Acestes. Vt sit sensus. Asia propter adulteriũ pertulit bella quæ remanente adultero finita esse nil profuit:vt cum indignatione sit dictum:dum primum vindicatur adulterium aliud rursus emersit. Prima intra limina.in ipso limine imperii:idest in littore: quia secundum Homerũ Clytemnæstra Agamenoni occurrit ad littus:& illic eum susceptum cum adultero inter epulas interemit:quod & Iuuenalis tangit dicens:quippe ille dies auctoribus vltor patris erat cæsi media inter pocula.alii autem dicunt quod in ipso ingressu.idest prima die:qua domus suæ limen ingressus est:consilio Aegysthi ab vxore vestem accepit dauso capite:qua implicatus adulteri manibus interiit. Inuidisse deos. sthenelí filius Cylabarus Aegialiam Diomedis vxorem cognouit adulterio:quo cõperto Diomedis reuerti noluit:sed in Apuliæ ptibus sibi sedẽ cõdidit.quod veneris dolo dicit eẽ pfectũ: quã in bello troiano vulnerauerat vnde ait Inuidisse deos. Pulchrã calydona viderem.Vnã de supradictis ciuitatibus:quib⁹ impauit.

CHRI. Atrides protbei.refert Herodotus paridem cum e Græcia in Troiã cum rapta Helena enauigaret tẽpestate cõpulsum in Aegyptum apud Cauopicum Nili bostiũ deuenisse:& a pbitone huius ostii custode ad Protheum ægypti regem fuisse deductum.Protheus aũt cognita cã ab illis qui Alexandrũ ac cusabãt illum triduo ex suo regno abire iussisse.Helenã vero & raptã pecuniã reddendam viro retinuisse Quæ oia nõ ignota Homero fuisse idem acta affirmat: idq; ex poetæ versibus ait patere.Adiungit etiam scribere sacerdotes cum græci vt iniurias vlciscerentur ilium vtnissent:anteq; obsidione vrbem cingerent misisse ad Priamum legatos:qui Helenam & pecuniam cum Helena raptam repeterent. Verum cum troiani respondissent Helenam cum suis rebus non apud se sed apud Protheum esse non credidisse græcos: sed vrbem obsedisse:ac deum illa expugnata & Helena non inuẽta: Agamenonem & Menelaum in Aegyptum enauigasse:& Helenã a rege recepisse: & ex Aegypto in Lybiam venisse.inde quo progressi sint sacerdotes ignorare affirmant.Protbei columnas.idest quæ essẽt apud Memphim vrbem: vbi protheus regnabat.Intelligit autem duos obeliscos ibi in templo solis positos a filio Sesostris:qui ante illum regnauit.Hic cum nilus totam ægyptum inundasset:& totum illud æquor a ventis exagitaretur:bastam in medios fluctus iecit.ex qua re decẽ annos cecus mãsit. Vndecimo aũt anno cum ex oraculi responso oculos mulieris vrina abluisset vidit.Quapp diis cum ita esset liberat⁹ & multa alia donaria obtulit:& duos obeliscos singulos ex singulis lapidibus:quorum longitudo centum:latitudo octo cubitorum fuit. Has igit columnas nisi fallor appellat.Reliquas bas bistorias ponit Seruius. Obelisci

SER. Nunc etiam borribili visi portenta sequuntur. hoc loco nullus dubitat fabulæ huius ordinem a Virgilio esse conuersũ: Nam Diomedis socios cõstat in aues esse cõuersos post ducis sui interitum:quem extinctum impatienter dolebãt.binc eæ aues bo dieq; latie diomedeæ vocant:quas græci erodios dicũt.Habitabãt autem in insula: quæ est baud lõge a Calabria in conspectu Tarentinæ ciuitatis:quin etiam de bis auibus dicit quod græcis nauib⁹ lætæ occurrant Romam venientibus latinas:vehemẽter fugiant memores originis suæ.& qd Diomedes ab Illyriis interemptus est. Portẽta sequutur.re vera eã portentum est homines in aues esse conuersos. Et socii amissi.legũt non nulli & admissis pẽnis: sed melius est amissi, Lachrymosis.i.dolentes vel suam mutationẽ vel regis interitũ. Nãq; boc tãgit latẽter. Speranda.pro timẽda: vt Hũc ego si potui tm̃ sperare dolorẽ. Cælestia corpora.Martis & Veneris:quæ numina vulnerauit i bello. Veneris violaui vulnere dextrã.artificiose agit.nam sciens ea quæ dicũtur in fine bærere animis:suos casus vltios memorat.Perite etiã Venerẽ a se vulneratã tm̃ dicit supprimens nomẽ Martis:quod ei poterat esse gloriosius: vt videat noia quæ pertulit odio Veneris ptulisse:cõtra cuius filiũ nũc vocat ad pugnã: vt negas etiã

Nunc etiam borribili visu portenta sequũtur
Et socii amissi petierunt æthera pennis:
Fluminibusq; vagantur aues:heu dira meorũ
Supplicia & scopulos lachrymosis vocib⁹ ĩplẽt
Hæc adeo ex illo mihi iam speranda fuerunt
Tempore:cũ ferro cælestia corpora demens
Appetii:& veneris violaui vulnere dextram
Ne vero:ne me ad tales impellite pugnas:
Nec mihi cum teucris vllũ post eruta bellum
Pergama:nec veterũ memini lætor ve malorũ
Munera: quæ patriis ad me portastis ab oris
Vertite ad æneam:stetimus tela aspera contra
Cõtulimusq; manus:experto credite:quãtus
In clypeũ assurgat:quo turbĩe torqueat bastã
Si duo præterea tales idea tulisset
Terra viros: vltro inachias venisset ad vrbes
Dardanus: & versis lugeret græcia fatis:

nūc paria formidare videat. Dextrā aūt scdm Home. q ait ἐωικαρῶς. Tales ipellite pugnas. Quaꝝ est piculosa victoria. Nec mihi cū teucris vllū post eruta bellū pergama. ne ei obiiciat illa cōiuratio: quā apd Aulidē græci inierūt: dicit in Troiæ excidio sacramentū coiuratōis eē cōpletū. Nāꝙ i troianos cōiurauerāt græci. huc em spectat qd dicit nullū secum troianis hre bellū post dirutā troiā. Nec veterū memi. le. ma. nec meminisse volo victoriaꝝ meaꝝ quaꝝ nullus obliuisci consueuit: nec lætor troianoꝝ malo ꝙ troianis malis: q̄ nobis bellātibus ptulert. nō em pōt de suis malis dicere: cum & mala sua nullus obliuiscatur: & ea ipse paulo ante memorauerit. Lætor āt malorū. figura græca est: sic Hor. Agrestum regnauit populoꝝ. ꝙ agrestibus populis. Munera q̄ patriis ad me portastis ab oris. hic iā suasio est & cōsiliū. nā finita ē auxiliorꝝ negatio vñ & paulo post Venulus ita diuidit dices. Et rnsa simul quæ sint rex optime regis Audisti: & magno quæ sit sentētia bello. s. audisti: & quēadmodū negauerit auxilia, & qd dederit nobis de pace cōsilium. Stetimus tela aspera cōtra cōtulimusꝙ manus. sensus est & cominus & e longiquo inter nos bella tractauimus. Quantus in clypeum assurgat. aut quātus est quotiens in hostem pergens erigit scutum: aut pugnandi executus est genus. Qui enim scripserūt de arte militari dicūt summū esse genus dimicandi quotiens calcato vmbone aduersarii se in hostilem clypeū erigit miles: & ita contra stantis vulnerat terga. Si duo præterea. hoc ē alios duos. Dardanus. ꝙ dardanius populus. & posuit principale pro deriuatiuo. sic Home. τοὐικτέρηϛ Δαρδάνοϛ ἀνηρ. Cessatū est. Tardatum est: quia nō bēt quos imputet troianis triumphos vult ei excidi tarditatem pro victoria cedere. Vestigia rettulit. retroacta est & repulsa Hic pietate prior. Ideo æneam plus laudat qd latinis perituris est vtile: vt eum credant se posse facilius exorare. Prior. præstātior: melior. Qua datur. qua pōt q̄cunq; rōne pmittit. Per ora turbata. per ora turbatorꝝ. Clauso gurgite. saxoꝝ obiectiōe præcluso:

Dīome des & aues suæ

DO. Munera quæ patriis. q auxiliū nō dat: dat cōsiliū. Hic pietate prior. vt facile sit ipetrare facē.

CHRI. Nunc etiā horribili & socii admissis petierūt æthera pēnis. Aristo. in libro de mirabilium auditu ait: Diomedem ab ænea occisum: & loca in quib⁹ imperauerat occupata. Interfecto illi honores diuini in insula ab eo Diomedea appellata: & templum constitutum est: eius autē socii in aues cōuersi insulam illam incoluit diomedeæq; a latinis: a græcis erodii vocant. Græcis illic ad nauigantibus lætæ applaudunt: cæteros oēs infestant. Sunt qui dicant hoc iccirco ita fictum esse quod magna celeritate nauigantes pyraticam exercebant: & solis græcis parcebant. Theoduntius ait: illas singulis annis aquam rostris in tēplum illud inferre: & sic lustrare. Solinus vero scribit has aues nusq̄ alibi nisi in insula Diomedea apparere quæ e regione Campaniæ est. Formam autem iis eandem quæ fulicis esse: colorem candidum: igneos oculos: rostra dentata: ac gregatim volitare duobus ducibus: altero qui a fronte agmen ducat: altero qui a tergo vrgeat. præterea eas in cauernulis a se effossis nidificare duplici relicto aditu vno ab oriente quo egrediantur: altero ab occidente quo regrediantur. Græcis veluti conciuibus applaudere: reliquis inimicari: Quotidie ædem celebrant. aliis madidis quibus excussis aqua illam lustrant. Refert Strabo ꝙ in Venetis diomedei diuinos statuunt honores: & candidum equum illi immollant. In fine autem sexti libri. & multa alia refert de hoc heroe: & duas esse insulas in mari propinquo Luceriæ diomedeas appellatas: quarum altera habitetur: altera sit deserta: & in qua diomedem quidam disparuisse aiunt; comitesq; in aues esse conuersos. quæ hodie quoq; mansuescāt: & humanā quodāmodo vitā agere: & erga benignos mansuetudie vti. a malignis & sceleratis refugere. Fluminibus. quia aquatice sunt aues. Stetimus t. a. laudat æneā vt deterreat latinos a bello. Hic p. p. dat spem posse placari q̄uis bello sit lacessitus. Qua datur. q. d. vel etiam iniquis conditionibus si aliter non datur.

SER. Præfat⁹ diuos. More antiquo. nā maiores nullam orationem nisi inuocatis numinibus inchoabāt. sicut sunt omnes oratiōes Catonis & Gracchi. Nam generale caput in omnibus legim⁹. Vnde Cicero per irrisionem ait: si quid ex vetere aliqua oratiōe: Iouē ego optimum maximū. Ante equidem summa de re statuisse latini. Latēter arguit Turnum ꝙ sibi non obtemperauit: vt fœdus fieret in septimo vbi dixit: Te turne nefas te triste manebit Supplicium: nā modo hoc tempus reuoluit. Vel

Quicqd apud duræ cessatū est mœnia troiæ:
Hectoris æneæq; manu: victoria graiūm
Hesit: & in decimum vestigia rettulit annum
Ambo aīs: ambo insignes p̄ stantibus armis:
Hic pietate prior: coeant in fœdera dextræ
Qua datur: ast armis concurrāt arma cauete:
Et responsa simul quæ sint rex optime regum
Audisti: & quæ sit magno sententia bello.
Vix ea legati variusq; per ora cucurrit
Ausonidū turbata fremor: ceu saxa morantē:
Cū rapidos amnes sit clauso gurgite murmur
Vicinæq; fremunt ripæ crepitantibus vndis.
Vt primū placati animi: & trepida ora quierūt:

Præfatus diuos: solio rex infit ab alto.
Ante equidem summa de re statuisse latini
Et velem: & melius fuerat non tempore tali
Cogere conciliū: cum muros obsidet hostes.
Bellum importunum ciues cum gente deoꝝ
Inuictisq; viris gerimus: quos nulla fatigant
Prælia: nec victi possunt absistere ferro

Spem si quam

Spem si quã accitis ætolũ habuistis in armis
Ponite:spes sibi qsq; : sz hæc cp ãgusta videtis
Cætera qua rerum iaceant perculsa ruina.
Ante oculos : interq; manus sunt oĩa vestras:
Nec quẽquam incuso . potuitq; pluria virtus
Esse fuit:toto certatum est corpore regni.
Nunc adeo quæ sit dubiæ sententia menti
Expediam:& paucis aĩos adhibete: docebo:
Est antiquus ager tusco mihi ꝓximus amni.
Longus in occasum fines super vsq; sicanos
Aurunci:rutuliq; serunt:& vomere duros
Exercent colles: atq; boꝝ asperrima pascunt.
Hæc oĩs regio:& celsi plaga pinea montis
Cedat amicitiæ teucroꝝ: & fœderis æquas
Dicamus leges: sociosq; in regna vocemus.
Considant si tantus amor & mœnia condant:
Sin alios fines:aliamq; capescere gentem
Est animus:possũtq; solo decedere nostro
Bis denas italo texamus robore naues

lem aurem statuisse dixit: vt vellem fecisse: & est compendiosa locutio cũ querimur nõ esse factum quod fieri debuit. Bellum importunum.cõcepit grauem iracũdiam. & sic in hæc verba prorupit. Importunum autẽ quo d caret portu idest quiete vbi nullus portus est:sicut contra oportunum: cui cõmoditas & occasio obuenit vt portus.nam hoc quodãmodo dicit in naufragiũ fertur ista cõtentio. quia supra audiuerat periculum esse superare troianos. Cum gente deorum.quia a diis originẽ ducunt. Inuictisq;.atqui supra legimus: Bis capti phryges.sed victos ideo dicit: qa sequitur Nec victi possunt absistere. Possũt autem absistere mire ait: ac si diceret etiã si vellent eos discedere a bellis natura non patitur. Adsciscitis.euocatis adiunctis. Spes sibi quisq;.subaudis sit.s.vnusquisq; in seipso tãtum spem habeat. Sed hæc quam angusta videtis. cætera absolute dixit idest exercitũ: auxilia vires imperii quæ sic videtis afflicta: quid restat nisi vt pacem petam?: Ante oculosq; interq; manꝰ sunt omnia vestras.ac si diceret:non egent narratiõe.Inter manꝰ.ενταισχέρσι. Nec quẽ cp incuso. excusatio hæc ostendit obliquã esse in turnum orationem Latini. Fuit.exhausta: & consumpta est. Toto certatũ est corpore regni.Imperii omnibus viribus. Dubiæ mẽti. meæ scilicet cogitanti. Est antiquus ager tbusco mihi ꝓximus amni.hoc loco Donatus errauit dicẽs agꝝ quẽ Latinus donare disponit esse in cãpania iuxta Vsentẽ fluuiũ:cuius terras vicinas tbusci aliqñ tenuerũt: vt inde dictum sit Tbusco mihi proximus amni. Agit etiam hoc argumento quod illic est locus:qui bodieq; pinetum vocat. sed cõstat oĩa loca esse campestria.nec ꝓcedit illud quod dicit Celsi plaga pinea montis. Vnde sequẽda est potius Liuii Sisennæ & Catonis auctoritas.nam pene oẽs antiquæ bistoriæ scriptores in hoc cõsentiunt. Cato eñ in originibꝰ dici troianos a Latino accepisse agrum:qui est inter Lauretum & castra troiana: etiam modũ agri commorat:& dicit eum habuisse iugera:iidcc. Tbusco mihi ꝓximꝰ amni. Tyberino. Lõgus in occasũ. Ea parte cp in occidẽte tẽdit longior. Fines super vsq; sicanos. Vsq; ad fines quos siculi aliqñ tenuerunt.i.vsq; ad ea loca in qbus nũc roma est. Hæc eñ siculi habitauerunt prius. Vñ est. Et gẽtes venere sicanæ. Aurũci rutuliq;.subaudi a superioribus.nã & supra ait: Est antiquus ager mihi. ergo suũ pollicet agrum.aut quẽ tãq; stipẽdiariũ habebãt rutuli & aurũci:aut ad quẽ collendũ quasi regi operas dabant: Vnde superfluum est quod ait Donatus nõ potuisse fieri.vt præsẽte Turno ager rutulorꝝ a Latino donaret Aeneæ. Durosexercẽt colles:extenuat agri meritũ quo vile videat esse qđ donat:nec audiẽtibus causã præstet inuidiæ.hic ẽt est: Atq; boꝝ asperrima pascũt:vt supra: Aut vnci rutuliq; serunt. id est nec operis suis excolitur Cedat amicitiæ:In præciũ cõcedat amicitiæ. Aequas dicamꝰ leges. Vt pari inter nos societate versemur: id est vt sit neuter inferior. Socioq; in regna vocemꝰ.nõ stipẽdarios vt in quarto. Cuiq; loci leges dedimus. Possuntq; solo decedere nostro.scit eos fataliter ad italiam venisse.nã audiit a Fauo Externi venient generi.& Ilioneo. Sed nos fata deum vestras exquirere terras Imperiis egere suis. tñ pp Turnum simulat ignorantiam: vt se etiam circa æquum præstare videatur.multum est autem quod ait possunt.

DO. Importunum.quod defensionis non habet portum & quod periculoꝝ non inuenit rationis suffragium. Cum gente deoꝝ.causa quare importunum sit. quæ enim potest inueniri defensio: Nec victi possunt absistere ferro:quia potuisset dici tandiu durabimus: vt succumbant.

CHRI. Precatus diuos.nã religiosum oportet esse bonum principẽ. Est autem hoc vetustissimũ platonis pythagoræq; institutum:& a romanis priscis obseruatum: vt nibil accuratius inciperent:quin prius deos precarentur. Oratio autem est in genere deliberatiuo.dolet autem consultationem quæ bellum præcedere debuit inserum tempus esse dilatam. Ex qua re præmit aduersarios: qui consulte rem sunt aggressi si.ex quo non mirum est si male successerit: captat ergo beniuolentiam ab aduersariis. Bellum importunum. ostendit impossibilitatem victoriæ cum aduersus deos bellum sumatur: & aduersus viros inuictos; cum in re decernenda semper quærenda sit facilitas:aut saltem possibilitas. Cum autem duo vt dixi mus sint genera dicendi vnum ardens erectum & infensum quale Turno & Dranci accõmodat: quoniã ingeniis virorum concitatissimis quadrat: alterum lene mite & appẽsatum:hoc nunc latino accommodat tum quia tale est ingeniũ bois:vt omnia mitiora concupiscat:tum cp pacem suasurus non asperioribꝰ verbis eos exacerbare debeat:sed mitioribus demulcere. Nec victi possunt absistere ferro.cptο ergo minus

absistent:cum euaserint victores. Spem si quam accitis ætolum habuistis in armis. maximum argumentum vt absistant a bello:quando ipsi victi sint & aliunde auxiliorum spes omnis sublata sit. Est antiquus ager.ostendit cõmode & sine multa iactura posse cõfici fœdus cum troianis in qbus verbis iuenies semia argumentationum quæ sit a facili ab honesto ab vtili & necessario. quæ omnia in genere deliberatiuo considerantur. Aequas leges.ne illis subiici videamur. Sin alios si. Dat aliquã spem.forte illos abituros.

SER. Iacet omnis ad vndã materies.item extenuat. Naualia demus.naualia dicim9 loca vbi naues sunt:sed modo de græco trãstulit & naualia posuit pro trabibus de quibus naues fiunt.nã Homer9 νηον dicit nauale lignũ

Seu plures cõplere valẽt. iacet oĩs ad vndam
Materies:ipi numerumq3: modumq3 carinis
Præcipiant:nos æra:manus: naualia demus:
Præterea qui dicta ferant: & fœdera firment
Centum oratores prima de gente latinos
Ire placet:pacisq3 manu prætendere ramos
Munera portantes:auriq3:eborisq3 talẽta.
Et sellam regni trabeamq3 insignia nostri
Consulite in mediũ: & rebus succurrite fessis.
Tum drances idẽ infensus:quem gloria turni
Oblíqua inuidia: stimulisq3 agitabat amaris
Largus opũ:& lĩgua melior:sed frigida bello
Dextra. consiliis habitus non futilis auctor
Seditione potẽs: genus huic materna supbũ.
Nobilitas dabat incertum de patre ferebat.
Surgit:& his bonerat dictis atq3 agerat iras.
Rem nulli obscurã:nec nostre vocis egentem
Consulis o bone rex cuncti se scire fatentur
Quid fortuna ferat populi: sed dicere mussant
Det libertatem fandi: flatusq3 remittat:
Cuius ob auspiciũ infaustũ:moresq3 siniſtros
Dicã equidẽ; licet arma mihi mortẽq3 minẽt
Lumia tot cecidisse ducum: totãq3 videmus.
Consedisse vrbem luctu: dum troia tentat
Castra fugefidens:& cœlum teritat armis.
Vnum etiam donis istis:quæ plurima mitti
Dardanidis: duciq3 iubes vnum optĩe regũ
Adiícias:nec te vllius violentia vincat:
Quin natã egregio gño:digniq3 hymenæis
Des pater:& pacẽ hãc æterno fœdere iungas

Prima de gẽte.& ex numero &ex nobilitate legatorũ intelligit negocii magnitudo. Et sellam regni trabeãq3 insignia nostri. bene nostri Romanorũ eñ imperatorum insigne fuit sella currulis & trabea.nã diadema vt aliarũ gentiũ reges non habebant.& sciendũ sellã currulem a curru dictam: qđ bi ea tãtũ vtebanẽ qui triñphali curru vecti fuissent. Sicut ẽt palmata dicẽ toga quã merebanẽ bi q de hostibus palmã reportassent. In mediũ.in cõe vt in medium querebant ipsaq3 tellus. Obliqua inuidia. hoc est quæ nõ ex aperto impugnabat Turno sed eum reipu. simulata defensione lacerabat.

Largus opum.abũdans opibus:diues nõ q multa donaret. Nõ futilis auctor.nõ inanis: Nã futilis quoddã ẽ vas lato ore fũdo angusto:quo vtebanẽ in sacris Vestæ:quia aqua ad sacra hausta i terra nõ ponieẽ : qđ si fiet piaculũ est.vñ & excogitatũ vas est qđ stare no posset sed positũ statim effunderet. inde & homo cõmissa non retinens futilis dicitẽ. contra non futilis bonus in cõsiliis non inanis. Seditiõe potens.præpotens in mouẽdam non in comprimendam seditionem. Incertum de patre ferebat. Non ignobile.sed penit9 ignoratũ. Onerat dictis . hoc sermone ostẽdit eũ esse exhortatione grauatum Latini. Rem nulli obscurã. callide & oratorie agit in omnibus:& adulatorie respõdet dictis Latini:supra enim ille dixerat ante oculos interq3 manus sunt oia vestras Sane quasi præditum oratorem exprimit: qa supra de eo dixit:& lĩgua melior. O bone rex. Bñ addidit bone: & auxit epitheto dignitatẽ rex enim mediũ est:nam & bonus esse & pessimus potest. Mussant.modo verentur significat:alias dubitant:vñ Mussat ipse rex latinus. Quos generos vocet,interdũ susurrant:vt de apibus dicitur:& proprie mussare obmurmurare:& muto esse vicinum. Flatusq3 remittat aut ponat superbiam:aut nostros flatus remittat:idest nobis respirare concedat. Cuius ob auspiciũ.iuidiose Turni auspiciis imputat:qđ tãtus pũt exercitus: ac si diceret si malis tuis oĩbus nõ egrederenẽ:possent forsitã supare virtute:sane sciendum hũc exprimere qcquid verecũde celauit Latinus. Mores siniſtros.cõtrarios qa in principio Latino obtẽperare noluit. Lumina ducũ.i.pceres: vt O lux dardanie Cõsedisse vrbẽ.In luctũ esse demersam. Fuge fidẽs.illud respicit qp bella deseruit Iunone faciente. Fugæ autem figurate dixit pro fuga fidẽs. Et cœlũ teritat armis.dictũ quidẽ Virgilii grauitati nõ cõgruit: sed pite hæc Dranci data sunt verba:q tumida vti orõne iducit. Vñ ei paulo post Turnus dicit:Quæ tuto tibi magna volant. Item pinde tona eloquio. Itẽ ventosa in lingua:deinde diximus drancẽ liberare se ad orationẽ Latini.vñ nũc dicit Cœlũ teritat armis:qa audierat bellũ importunũ Ciues cum genere deorum

Mitti dardanidis diciq3 iubes.mitti aurum:ebur.& sellam:& cætera dici de manibus vel agro. Egregio genero digniſq3 hymenæis.ergo Turnus videtur indignus. Aeterno fœdere iungas. Natæ scilicet coiunctione.nam munera contemni poterant:in æternum pacis fœdera firmabuntur generis coiunctioe. hoc autem dicto

hoc autem dicto latenter etiam Latini pudorem exonerat. qui turno etiam suam promiserat filiam dicens causam reipublice præponderate debere: & propter pacem ciuium Turno æneam esse præferendum.

DO. Centum ora. hoc ab ænea didicisse videtur.

CHRI. Iacet omis. ergo sine nostro dispendio fient æra: vt clauí sunt & similia. quibus antiqui potius æneis q̄ ferreis vtebant: q̄m æs aduersus rubiginē diutius q̄ ferrū durat. licet em̄ in antiquor ædificiorū ruinis illos æneos nō ferreos deprehendere. Manus. artifices qui manibus operantur Naualia. locū dicit fabricandū in quo sub tecto cōmode naues ædificare possint. Illa em̄ naualia dicūt: neq; sūt trabes intelligendæ. nā eas demonstrauit cū dixit: Iacet ois ad vndam materies. Naualia autē dicunt ædificia intra quæ naues ædificamus: sic supra alii naualibus ite. Centum oratores. vt reddat par pari. nam & ipse Aeneas totidem ad pacem petendam miserat. ergo elegit centum ne numero & virtute ciuium Latini cedere viderentur. neue etiam minoris Aeneam facere videretur: q̄ ille se fecisset. Auri eborisq; talenta. ex quo apparet talentum de quo in superioribus diximus non esse nūmū sed pondus. nam pecuniā ex ebore cudi non est repertum. In medium. in cōe. nam illa demū optima est consultatio: in qua remotis oibus animi pturbatioibus non ad nostram libidinē: sed ad publicam vtilitatem omia referimus. itaq; recte consulebat Attilius cum cōmutationem captiuorum dissuadebat. Tum drances. describit naturam factiosi: qui potius contra aduersariorum vtilitatem & gloriam fertur q̄ q̄ ad publicam vtilitatem consilia dirigat: & tamen oportet ipsum publicum cōmodum præferre si sibi fidē tribui vult. Obliqua. rectam iuidiam dicere possumus cum aperte illam ꝓfitemur: nam recta via ꝓcedimus. ergo obliqua erit quæ occultat & ex insidiis venit. Largus opū. oportet em̄ qui multor studia in populo sibi acquirere volūt multa vti largitione qua plurimos ciues corrūpant. Differt aūt vt apparet apud Ciceronem præsertim in libro de officiis largitio a liberalitate. liberalitas em̄ dat & cui debet & q̄tū & quando & cuius causa debet. itaq; est virtus. largitio vero dando plura q̄ oporteat & qbus nō oporteat nō ad beneficētiā sed ad corruptelā tendit. Liberalitas. Largitio.

Melior. potentior: quæ res plurimū in factionibus valet. Frigida. Imbecillis. nam vis a neruis est. illi autē sūmo calore fouentur. Non futilis. Liptote est ideſt vehemēs & potens. Auctore. Cuius gratia reliqui ad aliquid agēdum moueant auctores dicuntur. Onerat. obruit: deprimit: inuidiosum odiosumq; facit. Aggerat iras accumulat: quia plura pluraq; addit: quibus iræ contra Turnum crescāt. Rem nulli obscurum. quasi dicat consultas de ea re quæ nullam apud animos ciuiū dubitationem habeat vnde captat beniuolētiam ab ipsa re. Det libertatem. onerat inuidia aduersarium. & inde beniuolentiam captat. Ostenditq; non iccirco ciues non dare clara responsa: quia de re dubitent: quam omnes iustam fatētur: sed quia hominem potentem ac factiosum offendere vereantur. det ergo libertatē quasi dicat liberet nos hac seruitute qua nos tanq; tyrannus premit. Flatus. fastum ac superbiam: vnde superbos inflatos & tumētes appellamus. Auspiciū infaustum. ideſt imperium nobis pernitiosum & infœlix: vel dixit instaustum qui malis auspiciis bellum gesserit. Moresq; siniſtros. Quos malignitate ingenii cōtraxit. q̄ res sibi vitio imputari potest: magis q̄ infaustum auspicium. Dicam equidem. & a persona sua captat beniuolentiam cum demonstret non impediri periculo mortis quim proferat que vtilia reip. sint: & a persona Turni cum trahat ipsū in odiū & inuidiā dū illius vitā tyrānicā demōstrat. Lumina. principes intellígit & totam vrbē q̄si ipsū vulgus. Fuge fidēs. crudele ē qđ tētet bella ipia: & tñ posset aliqd aior hr̄e crudelitas. quare vt meticulosū potiꝰ q̄ aiosum esse ostēdat hoc addit. Cælū territat. ex hypdole iuidiā auget. Inflatus.

Vnū. nō solū cōfirmat q̄ dicta fuerāt a Latino sed addit vnum turnum esse mittendum.

SER. Terror. Terror ꝓprie ē q aliis ifertur vt si dicas ille bēt terrorē. i. timendus est: vñ & terribilis dī. Metus aūt est quē habēt timētes sed nūc vsurpatie terrorē posuit. Nāq; hoc dicit qđ si tā Turnū timem⁹. Veniāq; oremus ab ipo cedat. Asp hic distiguit. Quid miseros totiēs in apta picula ciues ꝓiicis. Quasi viles & abiciēdos: & igēti pōdeꝝ vniuersa verba sūt posita. Latio. nō vni ciuitati. Caput. pricipiū rei caput ē. Nulla s. b. plus ē q̄ si spes diceret. Pacē t. po. o. te poscim⁹ q solus es cā bellor: nam æneas iā pacē ꝓmisit. Solū iuiolabile pignus. i. Lauiniā. hoc ē qđ ait supra Pacē hanc æterno fœdere iūgas. Inuisum quē tu tibi fingis & esse. bene quē tu fingis: ne ei taq; inimico minime credatur. hoc dicit: non sum quidē sed si velis esse nō recuso. nam hoc est & eē nihil moror. Fusi. Fugati. Desolauimus agros vel dum occidunt: vel dum cogunt ad militiā. Nam legimus & latos vastāt cultorib⁹ agros.

Quod si tātus habet mētes & pectora terror.
Ipsum obtestemur: veniāq; oremus ab ipso
Cedat ius proprium regi: patriæq; remittat.
Quid miseros totiens in aperta pericula ciues
Proiicis: o latio caput: borū & causa malorū:
Nulla salus bello: pacem te poscimus omnes
Turne: simul pacis solum inuiolabile pignus
Primus ego inuisum quē tu tibi fingis & esse
Nil moror: en supplex venio: miserere tuorū:
Pone animos: & pulsus abi: sat funera fusi
Vidimus ingētes & desolauimus agros:
Aut si fama mouet: si tantum pectore robur
Concipis: & si adeo dotalis regia cordi est
Aude: atq; aduersū fidēs fer pectus in hostē.
Scilicet vt turno contingat regia coniunx
Nos animæ viles inhumata infletaq; turba
Sternamur campis etiam tu si qua tibi vis est:

Dotalis regia cordi est.hoc est regnum Latini Sic alibi:no hæc dotalis regia amatæ. Scilicet vt turno contingat regia coniunx hæc cū qua dā irrisione dicunt. Inhumata ifletaq; turba. Atqui sepulti sunt oēs qui i bello perierāt: vt legimus supra:sed hoc factū est Aeneæ beneficio: qui sepulturæ eorū reddidit socios. ergo quantū ad Turnū pertiet insepulti sūt.nam cāpos sua potestate retinebat æneas. Etiā tu.eia. nā etiā hortātis est aduerbiū hoc loco:alias ad huc significat:& est tēporis vñ etiā currus etiā arma apud maiores etiam cōsentientis fuerat quod tñ in his recētib⁹ auctoríb⁹ idoneis non inuenit. Vis.virtus. Imo pectore voc.more suo habitū futuræ oratiōis oñdit. Larga qdē drances semp tibi copia fādi:tū cum bella manus poscūt.sunt multa sua vi optia:quæ quoniā per se nō possunt vituperari: ab accidētib⁹ vituperant:vt hoc loco quoniā eloquētia p se optia est:nā culpat ex tēpore dicens: tūc incūbis eloquētiæ cū manus bella deposcūt. Patribusq; vocatis prim⁹ ades:bella penit⁹ ignorās atq; formidās primus es iter senes ad dāda cōsilia. Magna volāt. Home. ἐπεὶ τὰ πρόσθεν τὰ πρόσω ἁυλά. Distinet.arcet:depellit:proprie extra tenet. Nā dis sepantis ē.vñ & didu co & distrabo dicimus. Meq; tioris argue.vt

Si patrii qd matris habes: illum aspice contrà
Qui vocat.
Talibus exarsit dictis violentia turni:
Dat gemitū:rūpitq; has imo pectore voces.
Larga quidē semper drances tibi copia fandi
Tū cū bella manus poscūt:patribusq; vocatis
Primus ades:sed non repleda est curia verbis
Quæ tuto tibi:magna volāt dū detinet hostē
Agger murorum: nec īundant sanguīe fossæ:
Proinde tona eloquio solitū tibi:meq; tioris.
Argue tu drance:quando tot stragis aceruos
Teucrorū tua dextra dedit:passimq; trophęis
Insignis agros:possit quid viuida virtus
Experiare licet:nec longe scilicet hostes
Quærendi nobis:circunstant vndiq; muros.
Imus in aduersos:qd cessas:an tibi mauors
Ventosa in lingua: pedibusq; fugacibus istis
Semper erit:

Cātando tu illū? Arguo āt gtūm recipit vt arguo te cædis īsidiarū.& ē de græco. Nā ita dicūt κατὰ γορ ὠσξφονον. Qñ.siqdē:& p irrisione i illū cōfert laudes. Insignis cāpos. Nobilitas darificas.nā verbū est īsignis:& dicit ex auctoritate eius debere sniam:qd de bello idicat virtutis ignarus. Istis. Δεικτικῶς.

DO. Ciues proiicis. Homines omni charitate amplectendos vt rem vilem abiicis. In aperta.manifesta quod non fortis est sed temerarii. Supplex.magna nocendi calliditas qua inimicū sūma inuidia onerat. Animos.feruentē quandā consideratione. Desolauimus agros. Nā de solo certabat qđ factū est desertum. Scilicet vt turno.necessario posita est in fine exclamatio: vt demonstret causæ priuatæ ipsius Turni non esse admiscendum publicum periculum. Violentia turni.ante ardens magis exarsit. Ostendit autem Drancem vti præpostera eloquentia cum eo tempore manibus & non verbis sit vtendum.

CHRI. Quod si tantis habet. Cōplexio est color rhetoricus. Aut contępto Turno firmem⁹ fœdus aut si quod turpe est ipsum timemus oremus ab eo quod nostrum est.s.vt concedat Latino vti iure suo:& patriæ cuius ipse est rex. Nec dicunt hæc sine sūma. Turni inuidia. nam contra publicā vtilitatē iniustum agere sceleratū est.sceleratus tñ dum id agit eripiens ius suū iustissimo regi. Sunt aūt hæc omnia augumēta ad inuidiam. Primū cp rogamus te tanq; regem quā alii parere oportebat:deide cp oramus rem quam tua sponte præstare debebas.s.vt desinas a bello:in quo nulla sit salus: vt omnes poscimus.i. de iure petimus.ergo rem nobis debitam:& omnes poscimus:& poscimus a te cui æquius est nos imperare cp obtēperare: Nec solum poscimus:sed supplicamus:& supplicamus pacem quæ ab omnibus appetēda ē:& supplicamus non externis:sed tuis & iis qui ad id calamitatis deuenerunt vt sint sine commiseratione digni.

Pone animos.i.elationem animi quam nemo sapiens retinet. Qui em̄ recte sapit rōne ducit:non furore rapitur:sed maius etiam in te peccatum est. Nam cum reliqui etiam furentes soleant si vincunt tumorem animi deponere:tu non deponis. Aut si fama mouet. sententia est si tu non vis minuere gloriam tuam in rebus bellicis:& tantum tibi tribuis ne obiicias nos hostibus tanquam viles animas: sed ipse cum tibi & non nobis petas coniugium in hostem prodi:præsertim cum te vocet: quasi concludat cp & inbumani & eius qui nihili alios faciat sit obiicere hostibus alios pro sua aut gloria aut voluptate & simul etiam meticulosi. Exarsit violentia. Facile enim qui natura sua violentus est & viribus omnia arrogat: amaris dictis accenditur:& prius intra se vehementer commouetur. Dat gemitum.nam nulla res in maiorem dolorem impellere potest virum præstanti animo cp si meticulosus habeatur Rumpit.subito & cum furore emittit. Imo pectore.ab intimo corde quod totum ira accensum esset. Larga. principium abruptum vt conuenit furenti:& quoniam obiecta erant diluenda. Primo quidem ostendit potuisse illum copia verborum auribus auditorum obstrependo persuadere falsa:deinde cum maxime argueretur ab eo timidita tis illud in primis cōfutat. Nam artis est cum auditores ab aduersariis nostris persuasi iam esse vidētur ab eo argumento incipere.quod omnium validissimum fuisse videatur. Primum ergo ostendit illum allocutione verborum auditores fallere potuisse:deinde confutat quod magis præmebat. postremo vitium quod in se obiecerat in illum retorquet quadam ironica derisione: ipsumq; ad periculum faciendum inuitat:concludit denicq; quicquid in illo iurium est:id totum esse in verbis & in fuga.

SER. Pulsus

Pulsus ego: aut qſq̃ merito fœdiſſime pulſũ
Arguet: iliaco tumidũ qui creſcere thybrim
Sanguĩe: & eũ ädri totam cum ſtirpe videbit.
Procubuiſſe domũ atq; exhauſto ſarcade ſar
Haud ita me expti: bitias & pãdar⁹ igẽs: (mis
Et quos mille die victor ſub tartara miſi
Incluſus muris: hoſtiliq; aggere ſeptus
Nulla ſalus bello: capiti cane talia demens
Dardanio rebuſq; tuis proinde oĩa magno
Ne ceſſa turbare metu: atq; extollere vires
Gẽtis bis victæ: & cõtra premere arma latini.
Nũc & myrmidonũ ꝓceres phrygia arma trẽi
Nũc & tytides: & lariſſeus achilles: (ſcunt:
Amnis & adriacas retrofugit auſidus undas
Vel cum ſe pauidum contra mea iurgia fingit
Artificis ſcelus: & formidie crimen aceruat
Nunq̃ p aĩam talem dextra hac abſiſte moueri
Amittes: habitet tecum: & ſit pectore in iſto.
Nũc ad te: & tua magne pater cõſulta fuertor
Si nullam noſtris vltra ſpem ponis in armis:
Si tam deſerti ſumus: & ſemel agmine verſo
Fũditus occidimus: nec bẽt fortũa regreſſũ
Oremus pacem: & dextras tẽdamus iermes.
Quanq̃ o ſi ſolitæ quicq̃ virtutis adeſſet.
Ille mihi ante alios: fortunatuſq; laborum
Egregiuſq; animi: qui ne quid tale videret
Procubuit moriẽs & humũ ſemel ore momor
Sin & opes nobis: & adhuc intacta iuuẽt⁹ (dit

SER. Pulſus ego. Quia ille dixerat. Pone alios & pulſus abi. & agit coniectura: nam hoc vult intelligi nõ poſſe dici merito pulſũ eũ: qui ſequẽdo bella deſeruit. Aperte autẽ hoc dicit. poteſt merito credi ꝙ pulſus ſit is cui⁹ tot extant trophæa. Cũ ſtirpe. occiſo em̃ Palãte iterũt eius cũcta poſteritas. Bitias. ſubaudi igẽs a cõſequẽtibus. Mille. finitus numer⁹ p infinito. Aggere ſept⁹: vt Veſtris o ciues vndiq; ſeptus aggerib⁹. Nulla ſalus bello: capiti cane talia demes dardanio. quotiẽs argumẽtũ nõ poſſumus ſoluere: aut cõtraria obiectiõe: aut riſu: aut maledicto: vt i hoc loco aduerſario reſpõdemus. Cane. pro diuĩa. Proinde. Itaq; & ẽ ordo. Nulla ſalus bello ꝓinde oĩa magno
Ne ceſſa turbare metu. Cætera p parẽthe ſim dicta ſunt. Extollere vires gẽtis bis victæ cõtra p̃mere arma latini. hæc ẽ virtus eloquẽtiæ. arma aũt Latini inuidioſe dicit: vt Drancẽ Latino reddat inuiſũ. nã debuit mea dicere. Myrmidonũ ꝓceres. grecoq; pricipes: dicit ãt Patroclũ & Achillẽ. nã licet ipi aliunde fuerint: tñ myrmidonibus imperarũt hoc aũt ponit iter impoſſibilia. & vtiq; græco ꝓuerbio. ſic Hora. & ante padus matina lauerit cacumia: & ſic eſt mõ dictũ: vt in q̃rto Nũc lyciæ ſorteſ: nũc & Ioue miſſus ab ipo. Retro fugit auſidus un. apuliæ fluuius cadẽs in adriaticũ pelagus. Vel cũ ſe pauidũ cõtra mea iurgia fingit. contra illud qđ ait det libertatẽ fandi: flatuſq; remittat. nã hoc dicit timorẽ ſuũ naturalẽ iuidioſe in eam cãm retorquet: vt meæ p̃ſẽtiæ nõ illius naturæ qđ timet ẽ videat. Hoc ẽ em̃ qđ pleni⁹ iterat dicẽs: & formidie crimẽ acerbat. Artificis ſcelus. nã ſceleratoq; ẽ ſimulare formidinẽ. Habitet tecum & ſit pectore in iſto. peſſima & vilis aĩa habitet tecũ in mẽbris cõgruis: nã talẽ vilẽ & peſſimã accipim⁹: quã nefas ẽ pire ea dexterã: quæ tm̃ viros fortes conſueuerat occidere.
Cõſulta reuertor. conſultor ẽ q cõſulit. Conſultus q cõſulit: conſultũ vero res ipſa de qua conſulit. Si nullã noſtris ſpẽ ponis i armis. Insinuatione vtiẽ. i. callido & ſubtili aditu ad perſuadendũ. Vult em̃ dicere melius eſſe interire q̃ pacem rogare: quod aperte non audet: Latenter & paulatim ad hoc ſerpit: natiq; inter principuum & inſinuationem hoc intereſt: ꝙ principium eſt aperta rei narratio. Inſinuatio vt diximus eſt callida & ſubtilis oratio. In armis. aut meis aut latinorum generaliter omnium. Si tam deſerti ſumus. propter diomedem qui ſolus negauit auxilia. Neq; habet fortuna regreſſum. Omnia quæ ſibi poſſunt obũci ponit: ſed cum ſolutionibus ſuis: nam & fortuna non eſt immutabilis: & qui ſemel pellitur iterum poteſt reuerti: & auxiliis non ſunt penitus deſtituti: & in ipſoq; exercitu eſt adhuc plurimum ſpei: Eſt autem ſyllogiſmus. Quãq; o ſi ſolitæ quicq̃ virtutis adeſſet. non ſe inertiæ arguit: ſed queritur de virtute omiſſa per negligentiam. O autem dolentis eſt exclamatio. & intelligimus immoratam eſſe illic eius orationem nam exarſit dolore: quia aperte non potuit dicere moriendum potius eſſe q̃ boſtes rogandos: quod tamen. dixit conferens ſe ad alias perſonas: & laudans eos quibus contingit perire: ne iſta conſpicerent. Ante alios. Melior oibus præferendus. Fortunatuſq; laborum. ſicut lætor bonorum: & eſt græcum. Tale videret. te laudare vel boſtes rogare: vel qđ latẽter inſinuat tardi alteri ſibi deſponſatam. Semel ore mo. cito confeſtim. i. q tota mortis celeritate cõſumptus eſt. Vulnerari aũt ſolẽt vel terram vel arma mordere: ne dolorẽ eoq; indicet gemitus. Lucan⁹ de Põpeio: Timuit ne q̃s effundere voces Vellet: & æternã fletu corrumpere famam
DO. Iliaco tumidũ tybrim ſanguĩ. magna pompa effert ſua facta: nũc ex turbulẽta oratione ad mitẽ redit. Magne pater. occulta ironia ẽ. q. d. quomodo magne pater qui non recte conſulis filiæ tuæ Ille mihi aĩ. multi de mezẽtio itelligũt. Procubuit moriẽs. q̃ſi intelligat nõ victũ ſed ſua voluntate cecidiſſe.
CHRI. Pulſus ego. In ea re pſiſtit quã ſũmope ꝓbare poterat: atq; oĩa extollit. nã cũ iteremiſſet Palãta: ex cuius morte cũ vnicus pr̃i eẽt & pr̃ vltio ſenio iã flaceſceret optio iure poterat affirmare ſe domum

Euandri fundítus ſubſtulíſſe. Hac em̃ ratione & deprimere multa & extollere q̃uis non recedatur a vero poſſumus. Haud ita me. Sigula quæq; maiora a ſe facta exornat atq; amplificat. Nulla ſalus, poſtq̃ cõfutauerat id qd̃ erat oim maximũ fortitudinẽ troianor̃ nõ eſſe qualẽ dicebat Drãces oñdit multis exemplis. Inuenies aũt in bis duab⁹ orationibus copioſiſſimũ exẽplũ quo vnã quãq; rem in vtrãq; partẽ diſputare cũ vehemẽtia poſſimus. Poſtremo vt cõceptionem drancẽ trahat & demõſtret falſa illũ rettuliſſe cum dixerit q̃ ſibi mortẽ minaret̃: Turnus affirmat illũ hoc eſſe mẽtitũ vt iuidiã ſibi cõcitaret. Se autem pũde re ſi tam meticuloſum iterimat. Nũc ad te. Cõfutauerat dicta aduerſarii vt æquiores aures ſibi præſtaret Latinus. Nũc ad ſententiã dicendã accedit: & primo demõſtrat nõ eſſe actum de latinis: vt dixit drances.

Noſtris. q. d. q̃ tu iuictiſſima eſſe ſæpenunero expertus es: & diſſimulãter ne illũ offẽdat arguit meticuloſitatẽ. Oremus p. Permiſſo eſt. Neq; hoc ante ptulit q̃ demõſtrauit nõ eſſe orandũ: & ondat quanta ignominia futura ſit: in hoc affirmat fœlices eos qui ante occubuerunt quoniam hoc non videbunt.

SER. Vrbes italæ. Quia Diomedes pegrin⁹ fuerat. nã hoc dicit habem⁹ robur italũ no græ cũ militẽ inertẽ diſſolutũ. Superſunt. ſuper abundãt. adſũt vltra q̃ bella depoſcũt. Sin & troiãiſ. Mire agit poſt cõfirmataſ ptes ſuaſ troianor̃ vires iminuẽs. Quid em̃ ꝓderat dixiſſe q̃ ſuperẽt latinis auxilia: ſi ẽt troianor̃ itegræ vires ꝓbarẽt. Cũ multo gloria venit ſanguine. ac ſi diceret nõ ẽ iudicãda victoria: q̃ p immẽſa detrimẽta cõtigit: & hoc ẽ vñ laudat Sallu. duces q victoriã icruẽtato exercitu reportarunt. Sunt illis ſua fu. i. troianis legit̃ & illi & aut æneæ itelligimus: aut aduerbiũ loci ꝓ illic vt in ſcdo patet. Iſti ianua leto. ꝓ iſtic. Parque p oẽs t. alibi: Quãta p ideos ſæuis emiſſa myẽis. Tẽpeſtas erit cãpos. Indecores. decor decoris facit: ſicut auctor auctoris: decus decoris. ſicut pecus pecoris: Similiter facit i cõpoſitiõe idecor idecoriſ: ergo i neutro co breuis in maſculio ꝓducit̃ vñ appet ſyſtolẽ feciſſe Vir. nã idecores ntũs ẽ plralis a maſculio ab eo qd̃ ẽ idecor. nã nõ põt hic idec⁹ facere. Neutr̃ em̃ in us terminatũ maſculinũ ex ſe nõ facit. Aut certe dicam⁹ idecores dediationẽ eẽ: cui⁹ntũs ſingularis nõ iueniẽt. In limine prio. Quaſi in ipo initio & aditu ifœlicitatis. & ad illud reſpexit qd̃ ſupra dixerat. Semel agmie verſo Fũditus occidimus. Multa dies. Illi rei vehemẽter incũbit quã dixerat nec bẽt fortũa regreſſũ dicẽs fortunã tã labores q̃ fœlicitatẽ ꝓ tẽpor̃ q̃ litate mutare. Dies. tẽpus. Luſit. decepit: vt Quid natũ totiẽs crudelis tu quoq; falſis Ludis imaginibus? Et in ſolido r. f. l. Subaudi & miſtos: & ẽ ſenſus. Inſolidũ reuocauit oppreſſos & paulo añ derelictos: luſit vero & decepit fœlices. Nõ erit a. n. æ. & a. Redit ad rẽ qa occurrebat: ſed negãt̃ auxilia. Aetolũ ãt dicẽdo eius vires ex græciæ cõmemoratiõe debilitat.

Auxilioq; vrbes itale populiq; ſuperſunt
Sin & troianis cum multo gloria venit
Sanguine ſunt illis ſua funera: parq; per oẽs
Tempeſtas: cur indecores in limine primo
Deficimus: cur añ tubã tremor occupat artus
Multa dies variuſq; labor mutabilis æui:
Rettulit in melius: multos alterna reuiſens
Luſit: & in ſolido rurſus fortuna locauit.
Non erit auxilio nobis ætolus & arpi.
At meſapus erit: fœlixq; tolumnius: & quos
Tot populi miſere duces: nec parua ſequetur.
Gloria delectos latio: & laurentibus agris
Eſt & volſcorum egregia de gente camilla
Agmẽ agens equitũ: & florẽtes ære cateruas.
Quod ſi me ſolũ teucri in certamina poſcunt:
Idq; placet: tantũq; bonis cõmunibus obſto
Non adeo has exoſa manus victoria fugit:
Vt tanta quicquã pro ſpe tentare recuſem.
Ibo animis contra vel magnũ præſtet achillẽ
Factaq; vulcani manibus paria induat arma
Ille licet: vobis animam hanc ſoceroq; latino:
Turnus ego haud vlli veterũ virtute ſecũdus
Deuoueo: ſolũ æneas vocat: & vocet oro:
Nec drances potius ſiue eſt hæc ira deorũ
Morte luat: ſiue eſt virtus & gloria tollat.
Illi hæc inter ſe dubiis de rebus agebant

At meſapus erit f. t. Bñ duo. iũxit: q̃ quærũt̃ in bello fortitudinẽ & fœlicitatẽ. Nã de Meſapo iam legimus. Quẽ neq; fas igni cuiq; nec ſternere ferto Vtrũq; ãt cõtra Diomedẽ dicit: quẽ dicẽdo græcũ iertẽ ſignificat. Infœlicitatẽ vero eius ſupradicta legator̃ uerba teſtanť. Nec tarda ſequetur gloria. Liptotes figura. minus em̃ dixit q̃ voluit. nã hoc ſignificat latina pubes celerrime victoriã adipiſcet: quã vix græci poſt decenniũ ſint adepti. Eſt & volſcor̃ egregia de gẽte camilla. vt in ſeptimo ſegregatã eam a vir̃ multitudine effecit. & qm̃ a ſexu non põt: laudat ex gente. Quod ſi me ſolũ teucri in certamina poſcunt. Quia audiuit. Illũ aſpice cõtra qui vocat. etiã vtiť ductu. nã obliq; ꝓmittit ſe ſingulari certamine dimicare velle. cum nolit. Similiter & in duodecimo ait dicens irriſorie: Sedeant ſpectentq; latini. Tantũq; bonis cõmunibus obſto. & in tm̃ obſum cõmodis. publicis. vt niſi ſolus dimicauero cõcidat vniuerſa reſpubli. Nõ adeo. nõ multũ. nã verecũde dicit aſſuetã eſſe manibus ſuis victoriã. Tãta ꝓ ſpe. Vt ſolus dicar ſeruaſſe rempublicam. Ibo animis cõtra. ac ſi diceret deſunt vires corporis. Vel magnum præſtet Achillem. & præſto illum: ideſt melior illo ſum: & præſto illi dicimus. Cicero in cæſarianis Tanto ille.

ſuperiores gloria

superiores gloria vicerat: quarto oĩbus tu pstitisti. Vulcani manibus paria ĩduat arma. Bene addidit paria: nam etiã æneas habuit arma vulcãia: licet possumus dicere qđ hoc Turnus nõ ignoraret: nõ tñ hoc valde idoneũ cõprobat. Vobis aiam hãc sl. Bñ sibi & fauorẽ cõciliat populi: & a soceri nomis piudicio Latini iplicat voluntatẽ. Vlli veter v. s. dicim? & scdus illi & scdus ab illo. Nec drãces potius siue hæc est ira deo rũ morte luat. siue hæc virtus & gloria tollat. Sẽsus obscure qdẽ dictus: sed facilis: & q de vsu nunc recedat. nam ita irati de inimico dicere cõsueuimus abeat: nec bõis meis nec malis itei sit rebus: nolo sit aut gloriæ meæ pticeps: aut in me iuidiã ex ifœlicitatis cõmunione cõmoueat sicut nunc de drance dicit: siue hæc ira deor morte luat. i. si pitur? sum nolo iuidiã sustiere: si drances piter forte moriat. Si vero me virtus & gloria comitabit nolo ignauus fœlicitatis alienæ sit particeps: si dũ meis pugnat auspiciis forte superarit.

DO. Deoui. Qualitas ista verborum miserationem potius cp pugnaturi audaciam demonstrat.

CHRI. Sin & opes. Ostendit q nõ sit cedendũ qa adhuc & opes & auxilia supsunt latinis: nec oĩa pderunt: & id qđ pdiderunt non sua ignauia: sed aduersa fortuna: quæ mutari in melius possit perdiderunt. Adiũgit postemo nec troiãos sine clade discessisse a pugna. Non erit auxilio, cum supsint vires & opes latinis: nec minus afflictus sit hostiũ exercitus qui ipsi no videt esse desperandũ. Et qa re: ponsa venerant a Didone gbus negauerat se auxilio ventur: oñdit multos esse duces qui iã venerũt. His ergo oĩbus argumentationibus non modo cõfutat despationem rer: sed omnia facilia oñdit: & omia oñdit & turpia & inutilia: cũ qui consultat tutum & honestũ semp proponere debeat. Quod si me solũ. Hoc restabat de iis quæ in illũ contorserat drãces. Ergo pollicet apte si æneas hoc velit se solum omnem belli molem subiturum: neq se esse adeo imbellẽ. vt de victoria despet: aut quenc ejuis fortissimũ recuset. Postremo si pereũdum sit paratus est deuouere aiam. Socero & lati. i. ad salutem soceri & latinor. Proprie em deuouere est aliqd morti exponere. Vnde dicebant milites deuoti: qui pro salute iperatoris mortẽ subire parati essent. Magnum pstet achillẽ. Exhibeat se talem: qlis achiles fuit. Nec d. Concludit cp siue vincendus sit propter iram deorum: siue ex virtute reportaturus gloriam non vult drancem hæc pericula subire. Deuotus

Certantes: castra æneas aciemq; mouebat
Nuncius ingenti per regia tecta tumultu
Ecce ruit: magnisq; vrbem terroribus implet
Instructos acie thyberino a flumine teucros
Tyrrhenãq; manum totis descẽdere campis.
Extemplo turbati animi: concussaq; vulgi
Pectora: & arrecte stimulis baud mollib? iræ
Arma mãu trepidi poscũt: fremit arma iuuẽt?
Flẽt mœsti: mussãtq; prẽs: hic vndiq; clamor
Dissensu vario magnus se tollit in auras
Haud secus atq; alto in luco cũ forte cateruæ.
Consedere auium: piscosoue amne paduſæ
Dant sonitũ rauci per stagna loquacia cygni.
Immo ait ciues o arrepto tempore turnus
Cogite concilium & pacem laudate sedentes
Illi armis in regna ruunt: nec plura locutus
Corripuit sese: & tectis citus extulit altis.
Tu volusę armari volscorum edice manipliś
Duc ait: & rutulos equites mesapus in armis
Et cum fratre coras latis diffuudite campis.
Pars aditus verbis firment: turresq; capessant
Cætera qtia iusso mecum manus inferat arma
Ilicet in muros tota discurritur vrbe.
Conciliũ ipse pater: & magna incepta latinus
Deserit: ac tristi turbatus pectore differt.
Multa quæ se incusat qui non acceperit vltro.

SER. Castra æneas aciẽ mouebat. i. ducebat exercitum: vt nos castra mouemus. Lucanus: Brunduſiũ decimis iubet hãc attingere castris id est decima deductione. Fremit arma iuuentus. Hoc est fremebãt ad arma. arma militaris vox est. Mussant. Modo quæruntur. Dissensu vario. Alii enim Turni dicta: alii drancis dicta probant. Piscosoue amne paduſæ. Paduſa pars est Padi. nam Padus licet vnus sit fluui?: habet tñ fluẽta plurima. e quibus qui est paduſa quibusdam locis facit paludem: quæ plena est cygnorum. Stagna loquacia. In quibus habitãt cygni loquaces. Sauci aũt τὸ γλαῤῥόν est nam mõ canoros significat. alias vocis pessimæ. Iuuena. Rauci theseidæ cadri. sicut venenum etiã de bono & malo dicitur vt odor bonus & malus vocat. Arrepto tempore. Inuẽta opportũitate. Sedẽtes. Pigri: vt Immuniscp sedens aliena ad pabula fucus. Armari edice Figurate. Dic vt armentur. edice autem est imperatiuus. nam ab omnium cõiugationum infinito detracta re. syllaba vltima fit iperatiuus vt amare ama: docere doce: legere lege: audire audi. cum autem fac vel dic dicimus apocopẽ verba patiũtur. Manipliś. Ars quidem exigebat vt ma haberet accentum. ni longa quidẽ ẽ sed ex muta & liquida quod quoties fit tertia a fine sortitur accentum: vt latebræ tenebræ. tamen in hoc sermone. vt secunda a fine accentũ habeat versus obtinuit. Mãiplis. Signiferis: q scdm antiquũ morẽ in legione erant triginta. Legio aũt habebat sex cohortes: sexagita cẽturias. licet in his rebus accessu tẽporis ducũ varietas semper mutauerit militiæ disciplinam.

Egtes mesap? in armis & cũ fratre coras latis diffũdite cãpis. Equitem in armis. i. armatum nam figura est. Mesap? autem vt diceret vitauit homœoteleutõ: nã vitiosũ erat volusę edice mesape ergo mesap? aut antiqu? ẽntũs. vt

Heſpidũ fluuiũ regnator aquarũ. Itẽ Socer arma latinus habeto: aut certe noiatiuus eſt pro vocatiuo: q̃q̃ etiam poſſit eſſe noiatiuus: vt ſit Meſapus & coras equitẽ diffundite: p diffũdat. Melior tamen eſt ſenſus ſuperior. Cũ fratre. ſ. cũ Catillo nam legimus Catilluſq; acerq; coras. Qua iuſſo. pro qua iuſſero: & eſt antiquũ. Ilicet. Confeſtim. ilico. quod ne diceret metri neceſſitas fecit: nã ilico dicim⁹. Magna icepta. Quia de pace cogitabat: quæ ipleri nõ potuit. Multaq; ſe icuſat. pro multũ & eſt græca figura. Generũq; vrbi. pp vrbẽ Lucanus de Catone: Vrbi pater eſt: orbiq; maritus. Gener autẽ ideo dĩ: qa ad augendũ genus adhibeẽ. Præfodiunt alii portas. i. ante portas foſſas faciũt: quæ res nimiam indicat deſpationẽ. Bello dat ſ. r. c. b. Bene bello dat. nam buccina ſonans ſolicitudinem: ac bella denunciat: ſicut in ſeptimo: Qua buccina ſignũ dira dedit. Prælũ aũt tubæ indicãt: vt At tuba terribilẽ ſonitum pcul ære canoro increpuit. Vocat. l. v. o. Oẽs ad laborẽ vltima neceſſitas cõuocat. Nec non ad tẽplũ. ſedm Homerũ. q idicat in ſũma deſpatiõe matres ad tẽpla cõcurrere: vt victoria q̃ nõ põt viribus poſſit deorum fauore cõqri. Subuebiẽ. ppter matronæ eñ pilẽtis vehebanẽ ad tẽpla pgẽtes: vt Pilẽtis mẽs in molib⁹.

DO. Nihil interpretationis habent hæc carmina.

CHRI. Illi hæc inter ſe. dũ cõſultatur Aeneas exercitũ ad obſidionẽ ducit. Quæ res cum ciuibus ſummũ afferret terrorem data eſt occaſio Turno cũ eſſet opus facto & non cõſulto: vt miſſo ſenatu ad arma cõcurreret oibus ſequẽtibus. Eſt tñ hic ſenſus moralis. nam demonſtrat poeta ex temeritate principũ multa detrimenta rebus publicis prouenire. Ruit. cũ impetu venit: vt ſolet in huiuſmodi rebus fieri. Animi enim. Nam tanta res non venit ſine pturbatione etiam magnoꝝ virorũ: cum ſint grauia & quod maius eſt improuiſa: plebei penitus conſternabanẽ. cum eñ putabãt hoſtes aſſiduis vulneribus & tædibus conſternatos ſe nõ niſi ad plures dies collecturos ip ſ. inſtructa acie aderant: Qua in re laudãt etiam æneas: quod victoria bene vti ſciuerit. Fremit a. iu. diſtributio eſt. vnicuiq; eñ tribuit quod ſibi a natura inditũ eſt. Nam iuuentus pp calorem ſanguinis ad vlciſcendũ excitabaẽ. Senes aũt cũ & ex prudẽtia plus cernerẽt picula: & ex frigiditate ſanguinis minus auderẽt flebant. Muſſant. dubitant quã ſententiã dicant. Muſſare proprie dicunt murmurare. Ennius in occulto muſſabant. Vulgo vero p tacere dicẽ: vt idem Ennius: Non decet muſſare bonos. Ait Feſtus. Ego aũt puto muſſare per onomatopeiã dici. & rẽ cum loq cupimus & aut pudore: aut timore ita impedimur: vt potius murmur q̃ apertam vocem emittamus: pptereaq; dicẽ muſſare vel dubitare vel non audere: Statius Excuſſæ procerum montes turbataq; muſſant conſilia. Lucacia t. Reboantia e vocibus cygnoꝝ. Tempore. Oportunitate temporis. Cogite. permiſſio eſt in rẽ manifeſte aliter ſuadente: eſt autem oratio homini rei & tempori accõmodatiſſima. Tu voluſe. Oſtendit maximam imperatoriam virtutem in eo fuiſſe qui ex tempore rebus diuerſis optime conſulerit.

Muſſare

SER. Dona ferens. peplũ. ſ. ſicut dixit in primo ideo omiſit hoc loco Oculos deiecta decoros ſicut Oculos ſuffuſa nitentes. De limine. ad preces feſtinantiũ mulierũ oſtendit deſideriũ. Armipotẽs præſes belli. anthonomaſina ſunt proprie. Hæc aũt omnis oratio verbũ ad verbũ de Homero trãſlata ẽ. Præſes ãt belli. i. quæ præeſt omnibus bellis: cuius nutu ſemp bella tractanẽ. Frange manu telũ. aut tua manu aut in ei⁹ manu tela cõfrige. Hom. αζουλ ἡεὺχόσαιομηλεο. σἔτ ipſũ pnũ ſterne ſolo: Homer. ἡλεκάἀυτὸνωρηνέἀλο σωεσεεἰν. Bene ãt ſub ipſis portis: q̃ſiad q̃s feſtinabat æneas. vnde eſt illud: Præfodiũt alii portas. Cingiẽ ipſe furẽs certatim in p̃lia turnus. Oeconomia oĩs hæc ẽ. nã Turn⁹ ideo cũ mora armaẽ: & itecto capite circa arcẽ incedẽs admonet ſingl'os: vt a Lauinia poſſit videri & vt ſit maior cauſa dimicãdi dum ſpõſæ placere contẽdit. Furens: Amore Lauiniæ quam videbat: qđ etiam ſequẽs idicat comparatio. nã dicitur⁹ eſt: aut ille impaſtus armẽtaq; tendit eq̃rum. Cingiẽ in prælia. vt præliari poſſit: vt ſi dicas lego i aduocationẽ. i. vt aduocat⁹ eẽ poſſim. Iãq; adeo. aut vacat adeo: aut certe ſic ſignificat vt ſit ſenſus, adeo ſic p̃paraẽ in prælia

Dona ferens: iuxtaq; comes lauinia virgo
Cauſa mali tanti oculos deiecta decoros:
Succedunt matres: & tẽplum thure vaporant
Et mœſtas alto fundunt de limine voces
Armipotens belli præſens tritonia virgo.
Frange manu telũ phrygii prædonis: & ipſũ:
Pronũ ſterne ſolo: portiſq; effunde ſub altis.
Cingiẽ ipſe furens certatim in prælia turnus:
Iamq; adeo rutulum thoraca indutus abenis
Horrebat ſquamis: ſuraſq; incluſerat auro
Tẽpora nudus adhuc lateriq; accixerat enſẽ.
Fulgebatq; alta decurrens aureus arce
Exultatq; animis: & ipſe iam præcipit hoſtẽ.
Qualis vbi abruptis fugit præſepia vinclis
Tandem liber equus: cãpoq; potitus aperto
Aut ille impaſtus armentaq; tẽdit equarum:
Aut aſſuetus aquæ perfundi flumine noto

vt etiam

Emicat:arrectisq; fremit ceruicibus alte
Luxurians:luduntq; iubæ p colla p armos.
Obuia cui volscorum acie comitante camilla
Occurrit:portisq; ab equo regina sub ipsis
Desiluit:quã tota cohors imitata relictis
Ad terram defluxit equis:tum talia fatur
Turne sui merito siqua est fiducia forti
Audeo:& æneadũ promitto occurre turmæ
Solaq; tyrrbenos equites ire obuia contra.
Me sine prima manu tentare pericula belli.
Tu pedes ad muros subsiste:& mœnia serua:
Turnus ad hæc oculos borrẽda ĩ virgine fixus:
O decus italiæ virgo quas dicere grates:
Quas ue referre parem:sed nũc est oĩa quãdo
Iste animus supra mecũ partire laborem.
Aeneas vt fama fidem missiq; reportant
Exploratores equitũ leuia improbus arma

vt etiã vniuersa arma p̃ter galeã portaret.

Thoraca.indut⁹.oĩa quæ rax exeũt græca masculina ĩ obliqs casibus a pducũt:vt thorax thoracis:pirax piracis.nã fœmina corripiũt:vt climax climacis:sed ad latinũ nõ trãseũt. phalanx vero & aliter exit: pegrinũ ẽ etiã apud græcos. Alta decurrens aureus arce. illic.n.& amata fuerat & lauinia. Spe iã præcipit hostẽ. mẽte præoccupat hostis aduentũ. Qualis vbi abruptis fugit præsepia vinclis. etiã hæc cõparatio Homeri ẽ verbũ ad verbũ trãslata. Potius.ab eo qđ ẽ potior ris.nã Subnixus rapto potit̃ venit ab eo qđ ẽ potior poteris:nã vt etiã supra dixim⁹ verbũ hoc mõ terciæ mõ quartæ inuenit̃ eẽ cõiugatiõis. Arrectisq; fremit ceruicib⁹ alte arrectis ceruicib⁹ fremit. nõ alte luxurians.

Ad terrã deflu.dicendo defluxit artẽ & quãdã moderatiõẽ descẽdendi significauit:quæ est etiã in ascẽdẽdo apud hui⁹ rei peritos. Sui merito siq̃ est fiducia forti.si vnusq;q; fortis habet aliquã cõfidẽtiã ex cõscietia fortitudinis suæ. & ego audere ñ dubito. Forti aũt bñ dixit. nã fortis cõis ẽ generis. Hæc aũt hoc vult dicere: nõ sexũ cõsiderandũ sed robur. Occurrere turmæ.eq tauũ.nã ptẽ p toto posuit. Quas dicere grates.fm rbetoricã disciplinã dicit se verba inuenire nõ posse:qbus eius exprimat laudes.cũ dixerit:O decus italiæ.Sic alibi: Quib⁹ cœlo te laudibus equẽ: cũ præmiserit O fama ingẽs ingẽtior armis vir troiane. Sed nũc. ordo est:sed nũc mecũ partire laborẽ.nã p parẽthesim dictũ est. Quãdo iste animus est super oĩa.i.siquidem es magna. Partire autẽ ideo:qa illã dixerat:Solaq; tyrrbenos equites ire obuia contra.

DONA. Putabant mulieres posse donis & præcibus fauorẽ a dea impetrare.

CHRI. Dona ferens. Est.n.huius sexus vt cũ alia in bello auxilia ferre nõ possit ad deoq; supplicatões cõuertanẽ. Oculos deiecta.ex pudore,cum esset causa mali tanti. Tempora nudus.nam vltima ẽ ipa galea quæ sumat̃. Tandẽ liber equus.opprime bellicosum ducem bellicoso animali cõparat. Horrenda in virgine.quod mirũ est quod virginalis vultus borrorem incutere posset. Quas dicere.id est agere verbis. Referre.scilicet reddendo beneficiũ. Neutrũ ergo negat posse facere.

Præmisit:quaterent campos: ipse ardua montis
Per deserta iugo superans aduentat ad vrbem:
Furta paro belli:conuexo in tramite siluæ
Vt biuias armato obsidam milite fauces.
Tu tyrrbenũ equitẽ collatis excipe signis.
Tecum acer mesapus erit:turmæq; latinæ:
Tyburticq; manus ducis:& tu concipe curam.
Sic ait:& paribus mesapũ in prælia dictis
Hortat̃:socios q; duces:& pergit in hostem.
Est curuo anfractu valles accõmoda fraudi
Armorũq; dolis:quem densis frondibus atrũ
Vrget vtrinq; latus:tenuis quo semita ducit:
Angustæq; ferũt fauces:dituq; maligni:
Hanc super in speculis:sũmoq; in vertice mõtis
Planicies ignota iacet tutiq; receptus:
Seu dextra leuaq; velis occurrere pugnæ:
Siue instare iugis:& grandia voluere saxa.

SER. Quaterẽt cãpos. Ad cãpoq; pturbationẽ. Furta paro belli.in sidias. Salu. Gens ad furta belli pidonea. Biuias fauces.fauces dicunt̃ itinera iter duos mõtes angusta & puia dicta ad fauciũ aialiũ silitudinẽ. Collatis excipe signis.cõiũctis ducib⁹ quos memorat⁹ ẽ. Tyburticq; man⁹ catill⁹ & coras duces. Et tu cõcipe curã. sicut ego.nã nõ dicit:sicut Mesap⁹:aut alii ne ei facere iniuriã videat̃.cõcipe aũt sil' cũ eis. Cõ.n.cõiunctiua pticula ẽ:vñ & cõuocari de plurib⁹ dicim⁹. Valles.metri necessitate cõpellimur:vt vallis dicam⁹.Sta. Vallis ĩ amplexu nemorũ sedet. nã plenũ ẽ valles:vt nũc Virgili⁹ posuit:qđ ita esse diminutio indicat.nã vallecula:vt vulpes vulpecula facit:ergo ĩ es vel in is qñ vsurpatiue qñ naturalit̃ exeũt noĩa: sola diminutio indicat. Ea aũt q̃ in es exeũt lõga sũt oĩa si in gtõ nõ crescãt:vt labes vulpes valles. nam si crescãt breuia sunt:vt miles tis.

Quo semita ducit.legit̃ & q̃. Adituq; maligni.proprie obscuri:vt sub luce maligna. Ignota.s.æneæ.nã de Turno dicturus ẽ: Huc iuuenis nota fert̃ regiõe viaꝝ:

Tutiq; receptus.male quidã recessus le-

gunt.nã receptus dicit: quo se tutus recipit exercit⁹. vñ & signa receptui canere dicunt. Seu dextra leuaq; velis occurrere pugnæ.siue p valles:siue p mõtis radices. Incertũ est em q̃ sit ventur⁹ æneas. Arripuitq; locũ. rapti tenuit. Insedit.ppriena insidere ẽ dolose aliquẽ expectare. vñ & insidiæ noiatæ sũt. Voloce interea licz interea pticula negocia semp pteritis futura cõiungat: tñ abruptus ẽ & vitupabilis trãsitus.habet aũt tales trãsit⁹ & i supioribus libris & i sequẽti præcipue vbi Iupiter appellat Junonẽ. Opim.opim qñ dicimus nymphã significam⁹.si aũt dicimus opẽ auxiliũ intelligim⁹. Terẽtius Juno lucina fer opẽ:serua me obsecro. Opes vero numero plurali auxilia & census accipim⁹ nã Ops terra est vxor Saturni: quã græci Rheã vocãt. Tristes voces habitũ futuræ oronis ostẽdit. Ore da.pleonasmos.

Bellũ ad crudele camilla.vno verbo exitũ rei docuit. Nostris ne gcq; armis.nostris qbus vtraq; gaudem⁹:vt etiã ipa habeat causam doloris & maioris iracũdiæ.

Nec em̃ nouus iste dianæ venit amor.firmiores.n.sũt antiqores amicitiæ. Terẽti⁹ Per amicitiã quæ cœpta a paruulis cũ æta te creuit sil. Iuue. Ille excludat̃ amicis Jã senior cui⁹ barbã tua ianua vidit. Pulsus ob inuidiã.s.crudelitatis.nã sequit̃:Neq; ipe man⁹ feritate dedisset. Antiqua.nobili vrbe.nã boc priuernũ dr. Iuga lõga petebat.longe posita remotiora. Sal. Et Metello pcul a gente lõga spes auxilioz.i.lõge posita. Solorũ nemorũ.i.desertoz. Terẽ. Venit meditat⁹ alicũ de ex solo loco. Itẽ ipse: Nõne hũc abiici oportet in solas terras. Fugæ medio.dũ fugit iter fugã.nã figuratũ ẽ. Catoq; oneri timet.anacreon φορτόνέρώτος (id est onus amoris.

DONA. Excusat exiliũ Metabi q̃ non sua culpa sed inuidia.i.supbia ciuium sit pulsus:& fugiẽs nõ opes:sed filiã eripuerit.bac causa Dianæ fauorem meruit.

CHRI. Furta belli.Insidias q̃ in bello furti parant̃. Est curuo.topographia.i.loci descriptio. Pulsus ob inuidiã mirũ poetæ ingeniũ.nã cũ Camillæ genealogiæ narratio aliis modis apte nõ incideret:effecit vt illa ex ore Dianæ quadraret. Ob iuidiã:ergo inocẽs:ac ppterea dign⁹ q a Diana exaudit⁹ sit. Vires supbas.s.aduersarioz:nõ aũt supbas.i.nobiles:sed qbus supbe & nõ iuste vterent̃.supbas igit̃ tyrãnicas

Priuerno antiq̃.i.cbara vt sit patbos.qa sit coactus relinq̃re cbarissimã patriã. Nã patbos psæpe a loco gignit̃:vt Et dulces moriẽs reminiscit̃ argos. Est aũt priuernũ opidũ:qd̃ boc tpe pipernũ appellãt. Infantẽ.cõmiseratio ab ætate. Media inter prælia.cõmẽdatio Metabi a pietate:qa nullo piculo ꝓbibitus est relinq̃re infantẽ.In q̃ re etiã oñdit̃ animi fortitudo. Exprimit̃ etiã vis naturæ. nã demõstrat̃ quãta sit
Camilla paterna cbaritas. Exilio comitẽ.q.d.quæ futura sit ibi eẽt solatio in erũnis. Camilla. antiqui appellãbãt camillos & camillas ministros & ministras sacrorũ. Volũt tñ alii nõ camillos:sed scamillos esse appellatos & s litterã subtractã etbrusca ꝓnunciatione:qui eam non ꝓnunciabant: ꝓpter quod in litteras liquidas accessit. Etrusci Camillũ appellant Mercuriũ Iouis ministrũ:& boc videt̃ a græcis manasse. Samotbraces magnorũ illorum deorum ministros scamillos appellant.

SER. Vix bæc sententia sedit.ideo vix qa naturale ẽ:vt quotiẽs sil multa cogitam⁹: vix aliqd cõprobem⁹. vñ vera distinctio est oia secũ versati subito. Et robore cocto.aut antiquã bastam fuisse significat. nã multi tpis aliqd coctũ vocam⁹. Hora. Plerũq; recoct⁹ Scriba ex qnq; viro oruũ deludet biantẽ ita psi. Vt ramale vet⁹ prægnãdi subere coctum. Aut reuera cocto. Hastæ enim plerũq; igne durati cõsuerũt.

Huic.telo.s.natã implicuit. Libro.liber dicit̃ interior corticis ps quæ ligno cobæret. Alibi: Alta liber aret in vlmo vñ liber dicit̃ in quo scribit̃. qa ante vsum cbartæ vel mẽbranæ de libris arboꝝ volumia cõ

Huc iuuenis nota fertur regione viarum
Arripuitq; locum:& siluis insedit iniquis.
Velocem interea superis in sedibus opim
Vnam ex virginibus sociis:sacraq; caterua
Compellabat:& bas tristes latonia voces
Ore dabat:gradítur bellum ad crudele camilla
O virgo:& nostris ne qnicq̃ cingit̃ armis
Cara mibi ante alias:nec enim nouus iste dianæ
Venit amor:subitaq; animũ dulcedine mouit
Pulsus ob inuidiã regno:viresq; superbas
Priuerno antiqua metabus:cũ excederet vrbe
Infantem fugiens media inter prælia belli
Sustulit exilio comitem:matrisq; vocauit
Nomine casmillæ mutata parte camillam.
Ipse sinu præ se portans iuga longa petebat
Solorum nemorũ:tela vndiq; sæua premebant:
Et circũfuso volitabant milite volsci.
Ecce fugæ medio summis amasenus abundans
Spumabat ripis:tantus se nubibus imber
Ruperat:ille innare parans infantis amore
Tardatur:caroq; oneri timet:omnia secum

Versanti subito vix bæc sententia sedit.
Telum imane manu valida qui forte gerebat
Bellator solidum nodis.& robore cocto:
Huic natam libro:& siluestri subere clausam
Implicat:atq; babilem mediæ circũligat bastæ
Quã dextra ingenti librans:ita ad æthera fatur
Alma tibi banc nemorum cultrix latonia virgo
Ipse pater famulã voueo:tua prima per auras
Tela tenens supplex bostem fugit:accipe testor
Diua tuam

Diua tuam quæ nunc dubiis cõmittitur auris
Dixit: & adducto contortũ baſtile lacerto
Immittit: ſonuere vndæ: rapidũ ſuper amnẽ
Infœlix fugit in iaculo ſtridente camilla.
At metabus magna propius iã vrgẽte caterua
Dat ſeſe fluuio: atq; baſtam cum virgine victor
Gramineo donum triuiæ de ceſpite vellit.
Non illum tectis: non vllæ mœnibus vrbes
Accepere: nec ipe manus feritate dediſſet:
Paſtorum: & ſolis exegit montibus æuum.
Hic natam in dumis: interq; horrentia luſtra
Armentalis equæ mãmis: & lacte ferino
Nutribat: teneris immulgens vbera labris.
Vtq; pedum primis infans veſtigia plantis
Inſtiterat: iaculo palmas onerauit acuto.
Spiculaq; ex humero paruæ ſuſpendit: & arcũ
Pro crinali auro: pro longæ tegminæ pallæ
Tigridis exuuie p dorſum a vertice pendẽt:
Tela manu iam tum tenera puerilia torſit:
Et fundam tereti circũ caput egit habena:
Strymoniãq; gruem: aut album deiecit olorem
Multa illam fruſtra tyrrbena p oppida matres
Optauere nurum: ſola contenta diana

paginabant. Ipſe pater famulã voueo. bñ ipe pat: qa auctorã di poteſtatẽ niſi patres nõ habẽt. Voueo aũt cõſecro i tuũ miniſteriũ: vñ & camilla dicta ẽ. licet ſupra dixerit & a matre ee nomiatã: ſed illud poetice dictũ ẽ. nã camilla q̃ſi miſtra dicta eſt. miſtros em̃. & miſtras ipuberes camillos & camillas i ſacris vocabãt. vñ & Mercurius betruſca lingua Camillus dicit quaſi miſter deor. Sonuere. vñ hic diſtinguẽdũ ẽ. Infœlix camilla. nõ eo tpe quo euaſit ſed nũc infœlix. Plerũq; em̃ epitbeta p̃ſentis tpis ſunt: licet & pactis negociis: vt in ſecũdo: Infœlix quæ ſe dũ regna monebãt: Sæpius andromache ferre icomitata ſolebat. Nõ illũ tectis vllæ nõ mœnibus vrbes Accipe. nõ mirũ a nlla bũc ciuitate ſuſceptũ. nã licet priuernas eẽt: tñ qa i tbuſcorũ iure pene oĩs Italia fuerat. Generaliter i Metabũ oim odia ferebant. nã pulſus fuerat agẽte volſcorũ quæ etiã ipa betruſcorũ poteſtate regebat: qđ Cato pleniſſime execut? ẽ. Multæ illã fruſtra tyrrbena p oppida matres: qđ nõ ꝓcedit niſi int eos eent iura cõnubii. Nõ mœnibus vr. ac. nõ tectis nõ mœnib?: hoc ẽ nec i ciuitate nec i priuatã admiſſ? ẽ domũ: & ſic iſta etiã in primo ſepauit: vt Vrbe domo ſocias. Sciẽdũ aũt mœnia abuſiue dici oĩa publica ædificia vt diuidim? muros & mœnia pandim? vrbis. nã ꝓprie mœnia ſunt tm̃ muri dicta q̃ſi munia a munitiõe ciuitatis. Man? dediſſet. cõceſſiſſet. et hoc dicit ſi q etiã eum ſuſcipe voluiſſent. ille tñ eor cõſortia mor feritate fugiſſet. Paſtor & ſolis exegit mõti. æ. & paſtor æuũ exegit in mõtib? ſolis. i. paſtorali vſus ẽ vita. Armetalis equæ. indomitæ. vñ ſequit: Lacte ferino. Veſtigia plãtis inſtiterat. ſigna pedũ primis plantis exp̃ſerat. nã bæc ſunt veſtigia imagines pedũ: vt Semeſã prædã & veſtigia fœda relinquũt. Palmas onerauit acuto. onus em̃ eſt: quicqd teneris imponit manib?. Pro longe tegmine. pallæ. palla ꝓprie eſt muliebris veſtis deducta uſq; ad veſtigia. vñ ait longæ. ſic ſupra: Pallã ſignis aruo q; rigentẽ. Strymoniãq; gruem tbraciã a fluuio ſtrymone. Sane ſciẽdũ poſſe dici bic & bæc grus. Olorẽ. ita latine dicim?: nã cygni græce dicunt. Multa illã fruſtra. anteq̃ rẽ diceret: ꝑiudicauit. ſic Saluſti?: Falſo quærit de natura ſua gen? bũanũ. nã anteq̃ diceret: quærit. dixit falſo. Matres. inter matres & matreſſami. hoc intereſt q; mater ẽ ꝑter illã ſignificatio nẽ quæ ẽ ad aliqd: quæ tm̃ cõuenit in mrimonio. materfamilias vero dicit quæ in matrimonio cõuenit p coemptionẽ. nã p quãdam iuris ſolẽnitatẽ in familia migrat mariti.

DONA. Telũ imane bellator. Nã opus fuit ingẽti telo & bellatore. i. viro forti ad rem pficiendã.

CHRI. Verſanti ſubito vix bæc ſententia ſedit. ondit celeritatẽ in cõſilio capiẽdo. Nã inſectatio boſtilis nõ dabat longũ ſpaciũ ad cõſultandũ: ergo verſanti ſubito. i. cogitãti cũ celeritate vix ſedit bæc ſententia. Oſtẽdit igit cp & in cõſulẽdo vſus eſt breuitate tẽporis & ſtatim poſt captũ cõſiliũ rẽ eſt aggreſſus ergo vix ſedit ſentẽtia. i. vix placuit: & ẽ aggreſſus. Circũligat babile. i. ita circũligat: i ea pte baſtæ: vt poſſit eẽ habilis. i. facile baberi & tractari. Ipſe pater. q poteſtatẽ mouendi habeo. Educatio aũt Aſperrima buiꝰ fœminæ reddidit illã parẽ viris. Nam vt oſtẽdit Plato vt in cæteris aialibus. ita in bomie fœmina mari ſe parẽ ꝑſtaret: niſi molliori educatiõe mollior redderet. Quapropter ſpartanæ mulieres qa vt viri exercebant robuſtiores erant. quod optime Lycurgi legibus inſtitutũ eſt.

Aeternũ telorum: & virginitatis amorem
Intemerata colit: vellem haud correpta fuiſſet
Militia tali: conata laceſſere teucros.
Cara mibi comitũq; foret nũc vna mearũ:
Verum age quãdoquidẽ fatis vrgẽt acerbis
Labere nympha polo: fineſq; inuiſe latinos

SER. Aeternũ. Aeterne: nã nomẽ eſt p aduerbio. Conata. dũ conaret. Fatis vrgẽt acerbis. Oſtẽdit etiã deſideria ex fati neceſſitate deſcẽdẽ. Cõmittit omie pugne Pro cõmitteret. Hæc cape. generalit dixit arcũ pbaretrã: vt ſequetia indicãt. Nã dicet & vltricem pbaretrã deprome ſagit tam Vltricem. nomia in ix terminata ablatiuũ ſingularẽ in e mittunt: geniciuũ vero pluralẽ in um: exceptis bis q ſũt ois gene

ris: vt fœlix. nã ab hoc fœlici borũ fœliciũ facit. Lucan⁹: Fœlici nõ fausta loco tẽtoria ponẽs: qđ receptũ ẽ ideo: qa genitiu⁹ pluralis a nõiatiuo plurali minor eẽ ñ debet: sed aut par aut minor vna syllaba. & qa a neutro facit fœlicia fœliciũ dicere nõ debemus: ne ꝓpter alia genera huic ꝓiudicem⁹ nãq; ab eo qđ ẽ fœlices vt fœliciũ dicam⁹: rõ patit̃ vna. crescit em̃ syllaba: ab eo ꝙ est fœlicia vt feliciũ dicam⁹ nõ ꝓcedit. ne minor sit genitiu⁹ntõ plurali: sil'r et vltricũ et victricũ dicim⁹: licet i his neutrũ gen⁹ i numero singulari nõ iueniat̃. Violarit vulnere c. qa dixit sacrũ. Tros italus ue m. si simpliciter accipim⁹: ita intellígam⁹ siue eã troian⁹ interemerit: siue aliqs de æneæ auxiliis. nãq; alii volũt Aruntẽ de Turni eẽ ptib⁹: indignatũ fœmineũ sexũ plus i bello potuisse q̃ viros: quã rẽ hic dicũt pstrinxisse Vir. & reuera sic vbiq; loquit̃ vt icertũ sit: Aruns de cui⁹ ptibus fuerit. vñ illud est: Da pr̃ hoc nr̃is aboleri de ar. Pariter. sil'r vno mõ: & est antiquũ. Miserãdæ. c. hæc i œconomía ꝓiudicia noiant̃ quotiẽs negocii futuri exit⁹ tollit̃. Vult. n. nos de. camillæ cadauere nil vteri⁹ expectare: siẽ i prio fecit: Tu faciẽ illi⁹ no. n. am. vnã Falle dolo: qđ ꝑmissũ sustilit cõmemorationẽ qñ vel Cupido discesserit. vel Ascani⁹ sit reuersus. Arma in. aut idetracta: aut ipi⁹ inspoliatæ. Nigro cir. t. c. qa ad mœrorẽ luctũq; descẽdit cõtraq; in viii. vbi ad læti cia descẽdit Venus: claro eã nymbo circũdatã dicit: vt At ven⁹ æthere os inter dea cã dida vim. Hetrusciq; d. hetruria dicta ẽ ꝙ ei⁹ fines tẽdebant̃ vsq; ad primã ripã tyberis: & q̃si ἑτερόσ ὁροσ. nã ἑτεροσ est alt̃: ὁροσ finis. Roma em̃ antea tm̃ vnã ripã tyberis tenebat. Iuue. Et q̃ imperii fines tyberinũ v. n. Cõpositi numero. i. rõnabiliter: vñ & sæpenumero dicim⁹. i. frequẽter & rõnabiliter. hinc ẽ: Tũ vero i numerũ. i. in rõnẽ i rbythmũ vñ & metra numeros dicim⁹: vt Numeros memini si verba tenerẽ. Sane mõ est generalis descriptio equestris certamis: paulo post descẽdit ad specialẽ: scut fecit i gnto & de cursoribus & de nauali certamie. Horret ager. i. terribilis est. Est autem versus ennian⁹ vitupatus a Lucilio dicẽte p irrisionẽ debuisse eũ dicere: Horret & alget: vñ Hora. da Lucillo: Nõ ridet versus ennii grauitate minoris. Cãpiq; armis ardẽt. resplẽdent. Celeresq; latini. alludit ad militiã romanã. nãq; & equites habuit Romul⁹ vt illo dixim⁹ loco: Tercentũ scutati oẽs volscẽte magistro: quos celeres appellauit vel a celeritate: vel a duce Celere: qui dicit̃ Remũ occidisse: in cuius gratiæ vicẽ a romulo fieri tribun⁹ equitũ meruit: & tribun⁹ celerũ appellat⁹ ẽ: Ala camillæ. eqtatus. Alæ aũt dicunt̃ eqtes ꝙ alaq; vice pedestrẽ exercitũ tegũt. Intra ia. te. vñ posset basta missa i bostẽ venire. hinc traxit Sta. vt diceret: Quale q̃ter iaculo spaciũ ter arũdine metas. Est & enniana ois hæc ãbicioſa descriptio. CHRI. Intemerata co. Qua integritate iure ita a diana amabat̃: vt cũ nõ posset illi eripe lætũ saltẽ paret illi vltionẽ. Moralis aũt sensus ẽ: q deũ colũt ab eo nõ deseri. Numero. recto ordine. Aequore loco cãpestri. Pressis habenis. pmulti. n. interest i pugna scire vti equo hẽq; illũ quocũq; flectere velis.

SER. Præcipitat lõge. Pro præcipitat̃.

Reiiciũt pmas: & equos ad mœnia t. Reiiciũt: retro agũt. Sane nũc fugiũt nõ timore: sed lege prœliãdi. Sal. More equestris prœlii sumptis tergis ac redditis. Mollia. domita. domitorũ. s. Superiacit vndã super scopulos vndam iacit. nã more suo dedit verbo detractam nomini præpositionẽ. Sinu. Curuatione: & flexu vndarum. Extremã aũt ad illud pertinet quod

Tristis vbi infausto cõmittitur omine pugnæ
Hæc cape: & vltricẽ pharetra deprome sagittã.
Hanc quicũq; sacrum violarit vulnere corpus
Tros italus ue mihi pariter det sanguĩe pœnas.
Post ego nube caua miserandæ corpus: & arma
Inspoliata feram tumulo: patriæq; reponam.
Dixit: at illa leuis cœli demissa per auras,
Insenuit nigro circũdata turbine corpus.
At manus interea muris troiana ꝓpinquat:
Etbrusciq; duces equitũq; exercitus omnis
Cõpositi numero in turmas. fremit æquore toto
Insultans sonipes: & pressis pugnat habenis
Huc obuersus: & huc: tum late ferreus hastis
Horret ager: campiq; armis sublimibus ardent
Nec nõ mesapus contra celeresq; latini
Et cum fratre corax: & virginis ala camillæ
Aduersi campo apparent: hastasq; reductis
Protẽdũt longe dextris: & spicula vibrãt:
Aduẽtusq; virũ. fremitusq; ardescit equorũ
Iamq; intra iactum teli progressus vterq;
Substiterat: subito erũpũt clamore: furẽtesq;
Exhortant̃ equos: fundũt simul vndiq; tela
Crebra: niuis ritu: cœlũq; obtexitur vmbra.
Cõtinuo aduersi tyrrhenus: & acer aconteus
Connixi incurrũt hastis: primiq; ruinam
Dãt sonitu ingẽti: præfractaq; quadrupedantũ
Pectora pectoribus rumpũt: excussus aconteus
Fulminis in morẽ: aut tormẽto ponderis acti

Præcipitat longe: & vitã dispergit in auras:
Ex templo turbatæ acies: versiq; latini
Reiiciunt parmas: & equos ad mœnia vertunt:
Troes agunt: princeps turmas iuasit asillas.
Iamq; ꝓpinquabant portis: versiq; latini

Clamorem

Clamorem tollũt: & mollia colla reflectunt:
Hi fugiunt: penituſq; datis referunt᷑ habenis:
Qualis vbi alterno ꝓcurrens gurgite pontus
Nunc ruit ad terrã: ſcopuloſq; ſuperiacit vndã
Spumeus: externãq; ſinu ꝓfundit harenam.
Nũc rapidus retro: atq; æſtu reuoluta reſorbẽs
Saxa fugit: littuſq; vado labente relinquit.
Bis thuſci rutulos egere ad mœnia verſos
Bis reiecti armis reſpectant terga tegentes:
Tercia ſed poſtq̃ congreſſi prœlia totas
Implicuere inter ſe acies: legitq; virum vir:
Tum vero & gemitus moriẽtũ: & ſanguĩe ĩ alto
Armaq; corporaq; & ꝑmixti cæde virorum
Semianimes voluũtur equi: pugna aſpa ſurgit
Orſilochus remuli quando ĩpm borrebat adire
Haſtã intorſit equo: ferrumq; ſub aure reliquit
Quo ſonipes ictu furit arduus: altaq; iactat
Vulneris impatiens arrecto pectore crura.
Voluit᷑ ille excuſſus bumi catillus iolam
Ingentẽq; animis ingentẽ corpore: & armis
Deiicit berminiũ nudo cui vertice fulua
Cæſaries nudiq; bumeri: nec vulnera terent
Tantus in arma patet: latos buic baſta ꝑ armos
Acta tremit: duplicatq; viri trãſſixa dolore.
Funditur ater vbiq; cruor: dant funera ferro
Certantes: pulcbrãq; petunt ꝑ vulnera mortem.
At medias inter cædes exultat amazon
Vnum exerta latus: pugnæ pbaretrata camilla:
Et nunc lenta manu ſpargens baſtilia denſat:
Nunc validã dextra rapit indefeſſam bipẽnem
Aurens ex bumero ſonat arcus: & arma dianæ.
Illa etiam ſi quando in tergum pulſa receſſit
Spicula conuerſo fugientia dirigit arcu.
At circum lectæ comites larinaq; virgo
Tullaq;: & æratam quatiens tarpeia ſecurim
Italides: quas ipſa decus ſibi dia camilla
Delegit paciſq; bonæ: belliq; miniſtras:

ſtes iterũ redeũt. Hi fugiũt: & qm̃ apud mœnia pręſoſior cẽt pugna: & qm̃ in ſequẽdo boſtes acies late vagãtes a ſuo ordine diſceſſerãt. vñ nõ erat facile impetũ ſuſtinẽ. Datis babenis. admiſſo curſu. Qualis vbi. nõ eſt cõpatio ad ꝓpriã naturã maris qđ obſeruatis tẽporib⁹ aliquot boris influit: & aliquot refluit. De q̃ re alio loco diſputatũ ẽ. Et Albert⁹ magn⁹ oñdit q̃re nõ oĩa maria mouent̃: neq; oĩaquæ mouent̃ i eo de mõ mouent̃. Sed comparat mari ventis intumeſcenti: in quo fluctus fluunt ad littus ac refluunt.

Quales threiciæ cum flumina thermodoontis
Pulſant: & pictis bellant᷑ amazones armis:

SER. Quales thr. Tanaĩs fluui⁹ ẽ: q ſeparat aſiã ab europa: circa quẽ antea amazones habitauerunt: vñ ſe poſtea ad thermodoonta fluuiũ thraciæ tranſtulerũt: qđ etiã Sal. teſtatur dicẽs: De in cãpi threiſci

quos habuere amazones a tanai fluuio i certū ꝙobrē digressæ. Thermodōtis. plenū est. Thermodoon: sed p synæresim thermodon fecit: vñ don circūflexū hab3 accentū. Græca em̄ noia necesse ē vt circū flectant̄ quoties fit synæresis exigēte metri necessitate. Ergo si sit thermodoon do acutū habebit accentū: qđ si thermodō fecerit: & in finalē trāsfert̄: & mutat̄ accent9 nā fit circūflexus. Pulsant. ennius ad musas. Quæ pedib9 pulsatis olympū. Bellātur. p bellāt. nā solēt verba p verbis poni vñ passiuā nūc declinatione sub actiua posuit significatiōe: sic i geor. Et placidā paci nutritor ol. futurū tp̄us a passiuo posuit p p̄nti ab actiuo. nā nutritor p nutri posuit. vñ est contra: Nox būida cœlo p̄cipitat p p̄cipitat̄ actiuū p passiuo. Hippolyten. hæc amazonū fuit regina cui victæ berculles baltheū sustulit. Martia. aut bellicosa aut martis filia. Quē t.p. quē postremū: homericū ē interrogatione ad ip̄m referre q describit̄ cū musæ interrogari cōsueuerint: vt Vos o calliope p̄cor asp.c. Aspera vir. epitheton ad officiū belli respicies: alias incōgrue virginē asperā dicim9. Eu mēniūꝙ. qa latina ē declinatio: iō nec accepit accentū. Nā Sta. q a græco declinauit: græcū accentū posuit dices: Nūc cune9 añ & nūc añ thoas. Longa abiete. basta abiete. Ali. nā arborē pro basta posuit. Suffosso. casuro. nā suffossi equi dicūt̄: quos vulgo cespitatores vocāt. Alii suffuso legūt. i. p̄cipiti: & iā cadēti. Dū subit. s. dū se ad sustētationē ruenti inclinat: & vult vtrūꝙ tāta celeritate esse pcussū: vt vnū ictū putares: inde ē em̄ Præcipites pariterꝙ ruūt. His addit amastrū. adiūgit. Armis igno. nouis: incōsuetis. Hyapige. appulo equo. Pellis erepta iuuēco. i. lorica. nā p prie lorica ē tegmē de loro factū: quo maiores in bello vti cōsueuerāt. Agrestisꝙ man9 ar. sp. bñ agrestis. Nā sparus ē rusticū telū in modū pedi recuruū. Sal. Sparos & lāceas alii p̄acutos sudes portare. Vertit̄ i mediis. i. agit. Nā græce στρέφεται dixit. Toto vertice supra ē. Sta. de Capaneo: Et totū trāscēdit̄ corpe bellū Hunc illa exceptū. fraude circūuentū: vt Aemul9 exceptū. triton. Traiicit. vis iactus oñdit̄. Siluis. p in siluis: & est archaismos casus pro casu. Muliebrib9 ar. vsus obtinuit: vt inuptas virgines nuptas mulieres vocem9. Nā apud maiores indiscrete virgo dicebat̄ & mulier. Vtrūꝙ em̄ sexū tm̄ significabat: vt ecce hoc loco dicit armis muliebrib9 cū Camillā inuptā fuisse manifestū sit. Ite in buco. legim9: Ab virgo. cū pasiphane constet ex Minoe ante amorē tauri filios suscepisse: Terētius etiā mulierē post partū virginē vocat i æcyra. Nam viciū ē oblatū virgini olim ab nescio quo iprobo. Nomē tñ baud leue parū manib9 hæc re. t. ce. c. irrisio est amaritudinis plena. nā si voluerim9 simpliciter accipe: vt ita sit dictū quēadmodū supra. Aeneæ magni dextra cadis incipit contrariū eē superioribus: vnde melius est vt pseueremus in sensu: & ita sit dictū: magnā reuera gloriā laturus est ad manes parentū: quem fœminea tela superabunt.

CHRI. Amazones. De his dictū in superioribus. Addā hoc ꝙ missus Hercules ab Euristheo vt cingulū reginæ amazonū referret: prœliū cōmisit: in quo ex amazonib9 p̄stantissime cecidere Aella: Philippis: Protee: Eribie: Celeno: Phœbe: Artemis. Captæ autē fuerūt Deidamia: Asteria: Marpe: Termessa: Marpessa: Adippe: quæ cingulū Hippolyte seruabat. Antiope Theseo data quæ a plerisꝙ hippolyte appellabat̄. Quem telo. q. d. tantā fuisse stragem hoc discerni non potuerit. Habet autē ista interrogatio & admiratione & exclamatione quod fœmina hæc potuerit.

SER. Qua colla sedētis. Equis. sane eū ex vicino intelligim9 eē pcussum. Interior. sinisteriorem. s. circulo. Cōgeminat. hic distinguēdū ē. Nā nemo dicit securi vuln9 cōgeminat: sed securis. Incidit huic figurate p in hac

Seu circū hyppoliten seu cum se martia curru
Penthesilea fert: magnoꝙ vlulante tumultu
Fœminea exultant lunatis agmina peltis.
Quem telo primū: quē postremū aspera virgo
Deiicis? aut quot humi moriētia corpa fundis?
Eumeniū clycio primū patre: cuius apertū
Aduersi longa transuerberat abiete pectus.
Sanguinis ille vomens riuos cadit: atqꝙ cruentā
Mandit humū: moriēsqꝙ suo sub vulnere versat.
Tum lirin pegasumqꝙ sup: quorū alter habenas
Suffosso reuolutus equo dum colligit alter
Dum subit: ac dextrā labenti tendit inertem
Præcipites pariterꝙ ruunt: his addit amastrū
Hippotaden sequiturqꝙ incūbens eminus hasta
Tereaqꝙ: harpalicūqꝙ et demophoōta: chromiqꝙ
Quotqꝙ emissa manu cōtorsit spicula virgo:
Tot phrygii cecidere viri: procul ornitus armis
Ignotis: & equo venator hyapige fertur.
Cui pellis latos humeros erepta iuuenco
Pugnatori operit: caput ingens oris hiatus
Et male texere lupi: cum dentibus albis:
Agrestisqꝙ manus armat sparus: ipse cateruis
Vertit̄ in mediis: & toto vertice supra est.
Hunc illa exceptū (nec em̄ labor agmine verso)
Traiicit: & sup hæc inimico pectore fatur
Syluis te tyrrhene feras agitare putasti.
Aduenit qui vestra dies muliebribus armis
Verba redargueret: nomē tamē haud leue patꝙ
Manibus hoc referes telo cecidisse camillæ.
Protinus orsilochū: & butē duo maxia teucrū
Corpora: sed buten aduersem cuspide fixit

Loricam:galeamq; inter:qua colla sedentis
Inuenit:& leuo dependet parma lacerto.
Orsilochum fugiens:magnũq; agitata p orbem
Eludit gyro interior:sequiturq; sequẽtem
Tum validã perq; arma viro perq; ossa securim
Altior insurgens oranti:& multa precanti
Congeminat.vulnus calido rigat ore cerebro.
Incidit huic:subitoq; aspectu teritus hæsit
Appenninicolæ bellator filius auni
Haud ligurũ extremus:dum fallere fata sinebãt
Is vbi se nullo iam cursu euadere pugna
Posse:neq; instantem reginam auertere cernit
Consilio versare dolos ingressus:& astu
Incipit hæc. quid tam ægregium si fœmina forti
Fidis equo? dimitte fugam:& cominus æquo
Mecum crede solo:pugnæq; accinge pedestri.
Iam nosces ventosa ferat cui gloria laudem.
Dixit:at illa furens:acriq; incensa dolore
Tradit equũ comiti:paribusq; assistit in armis
Ense pedes nudo:puraq; interita parma:
At iuuenis vicisse dolo ratus auolat ipse
(Haud mora)cõuersisq; fugax aufert habenis:
Quadrupedemq; citum ferrata calce fatigat.
Vana ligur:frustraq; animis elate superbis
Ne quicq̃ patrias tentasti lubricus artes:
Nec fraus te incolumẽ fallaci perferet auno.
Hæc fatur virgo:& pernicibus ignea plantis
Transit equũ cursu:frenisq; auersa prehensis
Congreditur:pœnasq; inimico ex sanguie sumit.
Quã facile accipiter saxo sacer ales ab alto
Consequitur pẽnis sublimẽ in nube columbã:
Cõprensamq; tenet:pedibusq; euiscerat vncis:
Tunc cruor:& vulsæ labunt ab ætbere plumæ.
At non hæc nullis hominũ sator atq; deorũ
Obseruans oculis summo sedet altus olympo:
Tyrrbenũ genitor tarcbontem in prœlia sæua
Suscitat:& stimulis baud mollibus incitat iras:
Ergo inter cædes cedentiaq; agmina tarcbon

rate p in hac: Terẽ. Ego in eũ incidi infœlix locũ: vt neq; mi bi amittẽdi neq; retinẽdi sit copia. Apẽninicolæ bellator filius auni. qa liguria maiore pte sui apẽnino ẽ cõstituta. Ligures aũt oẽs fallaces sunt: sicut ait Cato in secũdo originũ libro. Filius auni. aunus. s. Nã vt supra diximus cũ dictis parẽtib9 filioq; noia supprimãt eos patris cognomies intelligim9: vt Tyburti romulo ditissim9 olim. Versare dolos ingressus. tractare: vt Seu versare dolos: seu certe occũbere morti. Astu. malicia: nam p prie astutos malicios os vocam9: vñ in Terẽn. postq̃ de dño dixit seruus astute. Ille iratus ait: Carnifex q loquit. Ci. ita fit vt ista rõ existimet astuta: meũ tñ boc cõsiliũ necessariũ. Dimitte fugã. equi celeritatẽ cui fidis relinque. Vẽtosa ferat cui gloria fraudẽ. bæc est vera & antiqua lectio: vt sit sensus pedes cõgredere: tã cognosces cui inanis iactãtia afferat pœnã. Nam fraudẽ pœnã veteres vocabãt: vt etiã in antiquo cognoscit iure: Sal. in catilinario: Dic̃ statuit anteq̃ sine fraude liceret ab armis discedere. Si aũt laudẽ legerimus: erit sensus Agnosces cui inanis gloria afferat laudẽ. Ventosa aũt gloria est: quã græci κ ε ν ο δ ο ξ ι ε ν vocãt. Paribusq; assistit in armis pedes sicut & illum congressurũ putabat.

Pura pma. tũc em primũ in bella cõscenderat. Fugax. fugies: nã nomẽ est p pticipio. Nõ em fugacẽ possum9 accipe: quẽ supra legim9 bellatorẽ. Vane ligur. aut fallax: aut inaniter iactãs: nã vanos stultos posteriores dicere cœperũt: vnd tractũ est etiã i neotericis. Iuue. Sic libitũ est vano q̃ nos distinxit otboni. Quid autẽ boc loco vane significet cõsequẽtia demõstrãt. Frustraq; animis elate supbis. Lubric9. fallax mobilis. Pernicib9 ignea plãtis. mõ velocibus: alias pseuerãtib9. Nã pnix interdũ velox: interdũ pseuerãs significat: vt ipse i geor. Et iter dura iacet pnix: instrato saxa cubili. Trãsit equũ cursu. Nũc boc incredibile eẽ videret: nisi præmisisset i septio: Illa vel itactæ segetis psũma volaret Gramina: nec teneras cursu læsisset aristas. Ad uersa. opposita. Accipiter saxo sacer ales ab alto. sacer ro qa ẽ Marti psecrat9 aut aui b9 execrabilis: vt auri sacra fames. aut qđ verius ẽ: nomẽ græcũ expssit. Nã θερσ dicit: boc ẽ sacer. ι ε ρ υ σ em sacerdos vocat. Cur aũt græce ita dict9 sit: rõne nõ caret quæ nota ẽ sacro& pitis. Cõsequit pẽnis. noua laus Camillæ: Siquidẽ accipiter colũbã sequit: ipsa pcedit bostẽ. Ipsa etiã auiũ cõparatio ẽ sumpta ex cõtrario. nã equius vir accipitri: Camilla cõpare colũbæ. Tũc cruor & vulsæ labunt ab ætbere plumæ ecbasis est. i. excursus. Nonullis. i. nõ negligẽtibus. nam liptotes figura est. Vult enim dicere. Non leuiter Iupiter intuebat ista certamina.

CHRI. Sedẽtis. Id est illius equitis q in equo sedet. Lucẽt. apparẽt: qm rima quæ est inter finẽ galeæ & summitatẽ parme reliquit illã partẽ corporis apertã. Cõgeminat s. i. duplicat vulnus agẽdo securim. Incidit buic. id est i bũc. Incidere aũt i aliquẽ est cũ nibil tale expectãtes aliquẽ obuiã offendim9. Sæpi9 aũt dicimus boc de re infœlici q̃ de fœlici. Apẽninicolæ. liguris: Maior enim liguriæ pars in montibus ab apẽnino deductis posita est. Auno. nõ sine ratione fictũ nomẽ. Nã Aunus antiquissim9 rex ẽ ligurię:

Ligures Fallere.nã vicũ vernaculũ ẽ illius natiõis. Cato in originibus ligures eẽ versipelles: fallaces: malignos.
Cõsilio & astu.i.astuto cõsilio. Astu aũt malicioſa calliditas ẽ dictũ ab asty græce vrbe. Nã q intra vrbes
versanẽ.callidiores sũt q̃ qui i agro degũt. Asty aũt non oẽs græci sed athenienses vrbẽ dicũt: quod verbũ
ægyptiacũ est. Athenæ.n.vt ẽ apud Platonẽ ægyptiorũ colonia est. Fraudẽ.recte vt puto. Seruius fraudẽ
& no laudẽ: legit. Nõ aũt placet qđ fraus pœnã significet. Nã q̃uis dicat Sal. diẽ statuit anteq̃ sine fraude
liceat ab armis discedere. Sentẽtia ẽ anteq̃ nõ dabit fraudi. Ergo cui ventoſa gloria.i.inanis gloria afferat
fraudẽ. Nã cũ ex tua vanitate tu iactes fortitudinẽ: si relinques equũ cui? viribus tu fallis boies ostẽdens
te eẽ fortẽ cũ ipa fortitudo sit tibi ab equo: si pedes pugnabis succũbes: & inanis tua gloria demõstrabit.
Furẽs.nã fœmia impatiẽtior ire ẽ q̃ vir & appetẽtior gloriæ. Accipiter.accipitr genera sedecim ponit
Plinius. In eis enumerat circoaltero pede claudũ. Itẽ triorchẽ a numero testiũ. Buteonẽ.auis marti sa-
cra est: vñ græce ἱέραξ dicit. Puto oẽ gen? auiũ q̃ ex raptu viuũt accipitris noie excepta aquila venire.

SER. Instigat vocib?.alas.incitat & irri
tat ad reditũ. Primũ.n.est vt fugẽ desinãt:
post vt i hostes ipetũ faciũt. Noie quẽq̃
vocãs. p hoc extrema necessitas indicat.

Fertur equo: variisq̃ instigat vocibus alas

Quis met?.q̃lis quãtus: q vos etiã fœmi
nã timere cõpellit. vñ paulopost: Quæ tã
ta ais ignauia venit. Fœmia palãtes a.o.
nũq̃ dolituri.i.stulti: stultus ẽ.n.gsqs iniu
ria nõ mouet & bñ nunq̃. Siqdẽ an sæui
tiã mezẽtii ptulerũt: nec se vlti sũt nũc præ
bẽt terga mulieri: & ne hĩc gdẽ cõmouẽt
dolore. Atq̃ hæc agmia vertit. Δεικτι-
κῶν.i.multitudinẽ tantã. Irrita. iertia q̃
nos vlcisci mime valeãt. At nõ in venere
segnes. latẽter dicit hoc fugitis mlierẽ: qa
armata ẽ. Alias p̃mi ad hũc curritis sexũ.

Nomine quẽq̃ vocãs: reficitq̃ in prælia pulsos.
Quis metus o nunq̃ dolituri: & semp inertes
Tyrrheni quæ tanta animis ignauia venit:
Fœmina palantes agit: atq̃ hæc agmina vertit.
Quo ferrũ qdue hæc geritis tæla irrita dextris:
At non in venerem segnes: nocturnaq̃ bella
Aut vbi curua choros indixit tibia bacchi
Expectare dapes: et plenæ pocula mensæ:
Hic amor: hic studiũ: dũ sacra secũdus aruspex
Nunciet: ac lucos vocet ostia pinguis in altos.
Hæc effatus equũ in medios moriturus: & ipse
Cõcitat: & venulo aduersum se turbidus infert:
Direptũq̃ ab equo dextra complectit hostem
Et gremiũ ante suum multa vi cõcitus aufert.
Tollitur in cœlum clamor: cunctiq̃ latini
Cõuertere oculos: volat igneus æthere tarchon
Arma virũq̃ ferens: tum summa ipsius ab hasta
Defringit ferrum: & partes rimatur apertas.
Qua vulnus letale ferat: cõtra ille repugnans
Sustinet a iugulo dextram: & vim viribus exit.
Atq̃ volans alte raptum: cum fulua draconem
Eert aquila: iplicuitq̃ pedes atq̃ vnguib? hæsit
Saucius at serpens sinuosa volumina versat.
Arrectisq̃ horret squamis: & sibilat ore
Arduus insurgẽs: illa haud min? vrget adunco
Luctantem rostro: simul æthera verberat alis:
Haud aliter prædã tyburtũ ex agmine tarchon
Portat ouans: ducis exemplũ euentũq̃ secuti
Mæonide incurrunt: cum fatis debitus aruns
Velocem iaculo & multa prior arte camillã
Circuit: & quæ sit fortuna facillima tentat:
Qua se cũq̃ ferens medio tulit agmine virgo:
Hac aruns subit: & tacitus vestigia lustrat.
Qua victrix

Quis mores?.q̃lis quãtus: q vos etiã fœmi
nã timere cõpellit. vñ paulopost: Quæ tã
ta ais ignauia venit. Fœmia palãtes a.o.
nũq̃ dolituri.i.stulti: stultus ẽ.n.gsqs iniu
ria nõ mouet & bñ nunq̃. Siqdẽ an sæui
tiã mezẽtii ptulerũt: nec se vlti sũt nũc præ
bẽt terga mulieri: & ne hĩc gdẽ cõmouẽt
dolore. Atq̃ hæc agmia vertit. Δεικτι-
κῶν.i.multitudinẽ tantã. Irrita. iertia q̃
nos vlcisci mime valeãt. At nõ in venere
segnes. latẽter dicit hoc fugitis mlierẽ: qa
armata ẽ. Alias p̃mi ad hũc curritis sexũ.

Nocturnaq̃ b.coitũ: alibi: Et si qñ ad p̃
lia ventũ ẽ. Curua tibia. symphonia: cho-
rũ. Bacchi aũt iõ qa apud veteres ludi the
atrales nõ erãt nisi in honorẽ liberi patris.

Expectare. p expectatis modũ p mõ po
suit. Secũdus ar. p secũda sacra. i. pspera:
sicut ecõtrario. Home. λοιγὸν.i.
malo q̃ diuie. In altos lu. illic. n. epulabãt
sacris dieb?. Moritur? & ip. moritur? aio
nã moritur? nõ ẽ. Qđ aũt ait & ipe: aut ad
Camillã: aut ad Venulũ respicit. Tur-
dus. Terribilis. Direptũq̃ ab e.d.c.b. b
de historia tractũ ẽ. nã C. iuli. Cæsar cũ di-
micaret i gallia: & ab hoste rapt? equo ei?
portaret armat?: occurrit de hostib? q eũ
nosset. & insultãs ait cecos Cæsar: qđ gal-
lorũ lingua dimitte significat & ita factũ ẽ
vt dimitteret. Hoc aũt ipe cæsar i epheme
ride sua dicit: vbi ppriã cõmemorat fœlici
tatẽ. Exit. euitat: vt atq̃ oculis vigilãtib?
exit. Vtq̃ volans al. Homerica cõpatio.

Ducis exẽplũ euẽtũq̃. s. virtutẽ & fœlici
tatẽ. Meonidæ. lydi: vt meonidæ dilecta
iu. Arte. fraude: dolo: vt arte pelasga.

Qua se cunq̃ f.m.t.ag. virgo Hac aruns
su. Vt etiã supra dixim?: ita poeta loquit
vt i aliqbus locis det suspitionẽ q̃ aruns
de Turni ptib? fuerit. nãq̃ & cũ Camilla
imperiũ fecit: & cum ipa rursus recedit: qđ
nisi de socio nõ ꝓcedit. Donat? etiã dicit
eẽ manifestũ signũ sociũ fuisse qđ apollinẽ
soractis inuocat mõtis: de q̃ turno venisse
cõstat auxilia: licq̃ posset fieri vt alteri? loci
iuocet numẽ. Itẽ ad argumẽtũ Vocat pa-
tris remeabo iglorius vr. qđ etiã de hoste
ꝓcedit. nã supare fœminã nullã cõstat esse
virtutẽ. Circuitũ. ppric. nã circuire insidiãtiũ ẽ vñ est. Nec gregib? nocturn? obambulat. Certã hastã.

Qua victrix redit illa:pedēq; ex hoste reportat:
Hæc iuuenis furtim celeres detorquet habenas.
Hosq; aditus:iamq; bos aditus omnēq; perrat
Vndiq; circuitū:et terrā quatit improbus hasta.

ineuitabilē:vñ cōtra Incertā excussit cerui ce securim.i.infirmā vitabilē.

DONA. Aglæ cōpatio aptissima. Vt em̄ & agla & serpēs fortissimi sunt. ita illi duo fortissimi erāt. Itidē mira pspicacitate vt ili sunt.

CHRI. Fœmia indignatio a sexu. Pa-

ātes.itē a mō:nā qđ fœmia illos pellat turpe ē:q; aūt ita pellat vt pallātes sine ordine fugiant turpissimū.

Hæc ag.q.d.tā robusta tā valida. Quo ferrū.nā frustra fertis quo vti nō audetis. At nō in venerē segnes.q.d.cū torpetis i bello vtinā & in oi voluptatū genere torpeatis. Aruspex.ab ara:& inspiciēdo dī qm̄ cæsa iā ostia iuxta aram extra rimant̄:& ex illoꝝ situ colore iminutioe vel augumēto futura pnoscūt. Dicunt̄ alio vocabulo extispices ab extis inspiciēdis. Directūq; ab equo.oñdit nō fuisse intētionē i socios ex tumiditate aut vaniloquētia:sed a cōsciētia pprie fortitudinis. Fuit em̄ oīno heroicū:qđ hostē ab equo ad se attraberet secūq; portaret. Tollit̄ i cœlū. mouebat̄.n.miraculo rei q̄ celeritate sūma arma & virū tāta vi portaret:vt etiā supessent vires:vt & ferrū ex sua hasta rapet:illāq; iterimere q̄is repugnātē conaret̄. Poterat g̃ suo iure socioꝝ inertiā repbendere. Debitus.fatis:vel destinatus a fatis:cū boc fatis deberet.s.interimere Camillā:vel debit? fatis:qm̄ inde eēt moritur?. Oñdit aūt magnā fuisse eius astutiā

SER. Sacer cybele.nā montē p numine qđ in eo colitur posuit:& bona occasio ad mortē Camillæ: vt sacerdotē maioris numinis conet̄ occidē:p qđ q̄si exauctorat̄ Dianæ fauor interueniēte maioris numis iracūdia. Quē pellis abenis In plumā sq̄mis auro conserta te. Cataphractū eū fuisse significat. Cataphracti aūt eqtes dicūtur q & ipi muniti ferro sunt:& equos silr munitos bnt:de qbus Sal. Egs paria opi mēta erāt q̄ linteā ferreis laminis i modū plumæ adnexuerāt: nūc p linteo pellē imposuit:& æneas sq̄mas æreas lamias intelligim?. In plumā vero ē in silitudinē plumæ: vt Excisū euboice lat? ingēs rupis in antrū.i.in antri silitudinē. Sane sciendū q̄ ipsos eqtes cathaphractos dicim?. Sal. Et sequebant̄ eqtes cathaphracti. Spicula tor.ly.cor.c. Cretenses sagittas lycio arcu dirigebat: qđ vt etiā sup̄ dixim? ad ornatū poni cōsueuit. Cassida. p cassis.nā accusatiuū posuit p ntō. Pictus acu tu.& b. t.c. Pictus tunicas pictus crurū barbara tegmia.i.bēbat vestē phrygiōis arte pfectā. Sane armorū lōga descriptio illuc spectat: vt eoꝝ cupiditatē merito Camilla videat̄ esse succēsa. Fœmineo. Impatiēti.irrōnabili:vt Fœmineæ ardētā. Sūme.d.ex affectu colētis dī:nā Iupiter summ? ē. Sācti c.s.a.soractis mōs ē hirpinoꝝ i flamia collocat?. In boc aūt monte cū aliq̄n Diti pī sacrū psoluere t̄.nā manib? ꝑsecrat? ē:subito veniētes lupi extra rapuerūt:q̄s cū diu seqrent̄ delati sunt:ad quā dā spelūcā balitū ex se pestiferū emittentē:adeo vt iuxta stātes necaret:exinde orta pestilētia: quia fuerāt lupos secuti: de q̄ rnlū ē posse eā sedari si lupos imitarent̄.i. rapto viuerent: qđ postea q̄ factū ē dicti sūt ipi populi hirpini sorani.nā lupi sabinoꝝ ligua hirpi vocant̄.Soraní vero a Dite.nā ditis pī Soranus vocat̄:q̄si lupi Ditis pris. vñ memor rei Virg. Aruntē paulopost compat lupo quasi hirpinū soranum. Pineus a. Ignis περιφρασις Aceruo. pyra coacervatione lignorū. Freti p. Iste quidē boc dixit.sed Var. vbiq; expugnator religionis ait:cum quo dā medicamentū describeret: vt solent hirpini: qui ambulaturi per ignes medicamento plantas tingunt.

Forte sacer cybele choreus:olimq; sacerdos
Insignis longe phrygiis fulgebat in armis:
Spumantēq; agitabat equū:quē pellis abenis
In plumā squamis auroq; inserta tegebat.
Ipse peregrina ferrugine clarus:& ostro
Spicula torquebat lycio cortinia cornu.
Aureus ex humeris sonat arcus:& aurea vati
Cassida:tū croceā chlamydēq; sinusq; crepantes
Carbaseos fuluo in modū collegerat auro
Pictus acu tunicas:& barbara tegmina crurum
Hunc virgo siue vt templis præfigeret arma
Troia:captiuo siue vt se ferret in auro
Venatrix vnum ex omni certamine pugnæ
Cæca sequebat̄:totumq; incauta per agmen
Fœmineo predæ:& spoliorum ardebat amore.
Telum ex insidiis cunctantē tempore capto
Coniicit:& superos aruns sic voce precat̄.
Summe deum sancti custos soractis apollo:
Quem primi colimus:cui pineus ardor aceruo
Pascitur & mediū freti pietate per ignem
Cultores multa p̄mimus vestigia pruna
Da pater boc nostris aboleri dedecus armis
Omnipotens.non exuuias pulsæve trophæum
Virginis:aut spolia vlla peto.mihi cætera laudē
Fracta ferent. hæc dira meo dum vulnere pestis
Pulsa cadat:patriā remeabo inglorius vrbē:
Audit:& voti phœbus succedere partem
Mente dedit:partē volucres dispersit in auras
Sterneret:vt subita turbatā morte camillam.
Annuit oranti:reducē vt prima alta videret
Non dedit:inq; notos vocem vertere procellæ.
Ergo vt missa manu sonitū dedit asta per auras

Multa pruna. Inter prunas: pruna aũt q̃ diu ardet dicit̃. Hor. Prætextã latũ clauũ prunæq; bathyllũ. cũ aũt extincta fuerit carbo noiat̃. Ter. Tã excoctã atq; atrã reddã q̃ Carbo ẽ. nã pruna a perurẽdo dicta est. Exuuias pulsæue tropheũ. Exuuias occisæ pulsæ tropheũ. & ꝓprie: nã vt supra diximꝰ hostibꝰ occisis triũphabãt de fugatis figebãt tropbea.

Conuertere animos acies: oculosq; tulere
Cuncti ad reginam volsci: nihil ipsa: nec auras
Nec sonitus memor: aut veniẽtis ab æthere teli:

Partẽ mẽte dedit partẽ volucres dispersit in auras. Bona moderatio Apollinis inter sacerdotis p̃ces: & voluntatẽ sororis. Nil ipsa nec auras: nec sonitus memor. bæc est antiqua lectio. nã apud maiores trabebat̃ interdũ a græco gtũs singularis. binc etiã paterfa. & materfa. quæ duo tm̃ noia remãserũt. nã nec buiꝰ auras diciꝰ: nec buius custodias ſm Sal. qui ait: Castella custodias thesaurorũ: ꝓ custodiæ. Et ita. n. etiã Asper intelligit: licet alii custodias accusatiuũ velint. Sane paterfamilias q̃n dicimus; familias indeclinabile est. Si aũt paterfamiliæ dicere voluerimꝰ: iam nõ erit vnũ nomẽ: sed locutio & familiæ erit datiuus. nam pater mibi est dicimus. Teren. Natura tu illi pater es: cõsiliis ego. Multi tñ volunt in numero plurali nomẽ vtrũq; declinari: vt dicamus bi patresfamiliæ borum patrũfamiliarũ.

DONA. Cybele. locus est in quo Cybele colebat̃. Squama. Serpẽtis est & piscis quã facit cõpositio naturalis. nã & ordinibꝰ digesta est: & viaꝝ plurimaꝝ impressione distincta. Quicq; d igit̃ in bãc similitudinẽ facit artifex squama dicit̃. bæc fit ex minutis laminis inuicẽ se retinẽtibus: & ita digestæ: vt est in auibꝰ pluma. Peregrina. q. d. ex melioribꝰ regionibꝰ aduecta. Cornu. ligni species est. Barbara. nomẽ artis indicat: nã q bãc exercẽt barbarii carii dicũt̃ q auro & variis filis boim & aliaꝝ reꝝ figuras exprimũt acupingẽtes. Tandẽ. qa diu insectatꝰ fuerat. Tela. boc lignũ naturali succo veluti oleo violẽtiꝰ ardet. Pristant q̃d cultũ & floridũ appellãt. Ferugine. de q̃ diximꝰ i geor. Barbara. q̃si aurea & ornata q̃m barbari diuitiis pollẽt. vñ alibi: Barbarico postes auro. Hũc oñdit poeta naturalia penitꝰ tolli nõ posse. erat q; dẽ egregia fœmia: & inter viros enumerãda: sed tñ vt fœmia nimia cupiditate taliũ rerũ q̃s viri cõtemnũt, ardebat. vñ dixit fœmineo amore. Incauta. nã quicũq; nimia cupiditate ferẽt: rõnẽ amittit: vnd̃ nullã sibi cautionẽ adbibere põt. Soractis. birpi familiæ i agro falisco; sacrificiũ annuũ ad soractis montẽ apollini faciũt. id opantes gesticulatiõibꝰ religiõis ipune exultãt ardẽtibꝰ lignoꝝ struibus i bonorẽ diuinæ rei: & flamis parẽtibꝰ cuiꝰ deuotiõis mysteriũ. Senatus c. bonorauit oim numerũ vacatiõe ppetua illis donata Ait solinꝰ. Idẽ ait Pli. Soracte mõs est in agro falisco sacer Apollini. Aiũt ad mõtis radicẽ locũ fuisse Ditis sacrũ. in quo cũ sacra fierẽt lupi ex ignibus exta rapuerũt: quos sacerdotes vsq; ad terræ biatũ vñ pestilẽs aer exbalabat insecuti sunt: q morbo oia vicina loca iplicuit. Fuitq; oraculũ posse sedari morbũ si incolæ raptu viuerẽt vt lupi fecerũt. Ob bocq; appellati sunt birpisorani: qa lingua sabina birpus lupũ & soranꝰ Plutonẽ significat. Hinc samnites q birpos lupos dicũt: videnẽ a sabinis originẽ trabere. Nibil ipsa n. a. oñdit q̃d dixerat totũq; incauta ꝓ agmẽ. ponit aũt boc optimũ exemplũ bominꝰ quantã pniciẽ afferãt bominꝰ nimiæ cupiditates cũ ita mẽte obcecãtas reddãt: vt p̃cipites delati in omne piculũ feremur.

Soracte Hirpini

SER. Papillã exertã. nudã. Sane mamilla est ois eminẽtia veris: papilla vero breue illud vnde lac trabit̃. Dominã. reginã vt Hi dominã ditis thalamo deducere ad orti. Virginis audet. sic fuerat cõsternatꝰ vt etiã vulneratã timeret. Occiso pastore lupꝰ. Bñ pastori reginã cõparat. nã reges ipi pastores vocant̃. Homerꝰ ποιμενα λαων. Caudã pauitãtẽ remulcẽs. Quæ timorẽ indicat. ꝓ ipse pauitãs. Turbidꝰ, nũc timidꝰ supra terribilis: vt Venulo aduersum se turbidꝰ infert. Mucro. binc apparet mucronẽ esse cuiuslibet teli acumẽ.

Hastam sub exertam donec perlata papillam
Hæsit virginũq; alte bibit acta cruorem.
Concurrũt trepidæ comites: dominãq; ruentẽ
Suscipiunt: fugit ante omnes exterritus aruns
Lætitia mixtaq; metu: nec iam amplius hastæ
Credere: nec telis cõcurrere virginis audet.
Ac velut ille prius q̃ tela inimica sequãtur
Continuo in montes se se auius abdidit altos
Occiso pastore lupus magno ue iuuenco
Conscius audacis facti: caudamq; remulcens
Subiecit pauitantẽ vtero: siluasq; petiuit.
Haud secus ex oculis se turbidus abstulit aruns
Contentusq; fuga mediis se immiscuit armis
Illa manu moriens telum trabit: ossa sed inter
Ferreus ad costas alto stat vulnere mucro.
Labitur exanguis: labunt̃ frigida leto
Lumina: purpureis quõdam color ora reliquit.
Tunc sic expirãs

Frigida leto. Alii telo legũt: & intelligũt vulnere. Partiri curas. subaudis consueuerat. Hæc ita fat̃. Vnũ abundat. nã sup̃ ait alloquit̃. Potui. absolute. vel pugnare vel viuere. Succedat pugnæ. Animus ballatricis ostendit̃: quæ nõ se dolet lucẽ: sed bella deserere. Nõ sponte fluens. nõ sponte vt supra: Portisq; ab equo regina sub ipis. Detiluit: quã tota cobors inimica relictis Ad terrã defluxit eqs. Paulati exluit se corpe vitaq; cũ gemitu fugit indignata sub vmbras. seruat boc vbiq; vt iuuenũ aias a corporibꝰ dicat cũ dolore discedere

Tunc sic exspirans accam ex æqualibus vnam
Alloquitꝫ fida ante alias quæ sola camillæ
Qui cum partiri curas:atq; hæc ita fatur
Hactenus acca soror potui:nūc vulnus acerbū
Conficit: & tenebris nigrescunt omnia circū:
Effuge:& hæc turno mandata nouissima perfer.
Succedat pugnæ:troianosq; arceat vrbe.
Iamq; vale:simul his dictis linquebat habænas
Ad terram nō sponte fluens:tum frigida toto
Paulatim exoluit se corpore:lentaq; colla
Et captum leto posuit caput arma relinquēs:
Vitaq; cū gemitu fugit indignata sub vmbras:
Tum vero imensus surgens ferit aurea clamor
Sydera:deiecta crudescit pugna camilla.
Incurrūt densi simul omnis copia teucrū.
Tyrrheniq; duces:euandriq; arcadis alæ.
At triuiæ custos iamdudū in montibus opis
Alta sedet summis:spectatq; interrita pugnas.
Vtq; procul medio iuuenū in clamore furentū
Prospexit tristi mulctatā morte camillam
Ingemuitq;:deditq; has imo pectore voces.
Heu nimiū virgo:nimiū crudele luisti
Suppliciū:teucros conata lacessere bello.
Nec tibi desertæ in diuinis coluisse dianam
Profuit:aut nostras humeris gessisse pharetras:
Non tamē indecorē tua te regina relinquet
Extrema iam in morte:neq; hoc sine noie letum
Per gentes erit:aut famā patieris inultæ.
Nam quicūq; tuum violauit vulnere corpus:

qui adhuc eē supstites poterāt: quod etiā de Turno dicturus est. Clamor sydera. troianoꝝ.s.q exultabāt. Crudescit.crudelior fit cæde multoꝝ. Mulctatā.debilitatā. At triuiæ cu.mistra. Conata lacessere teucros. ꝓpter illud: Bellū iportunū ciues cū gētē deoꝝ. Inuictisq; viris geritis.

Coluisse dianā ꝓfuit. nō deā incusat:sed fatorū necessitatē cōtra quæ nec numinis opitulatꝫ auxiliū. Sine nomie.sine gloria sine fama. Famā parietis inultæ.nec iuindicate ignominiā sustinebis qđ etiā Dido dolet dicens:Moriemur inultæ: Sed moriamur ait.

DONA. Ante omnes.dimissis omnibus actionibus.

CHRI. Exertā. Vt de amazonib⁹ dixi mus. Hæsit. Ita infixa est: vt nō laberet a vulnere. Virgineū. Pathos ab ætate & a sexu. Bibit. Q̄uis ꝑteritū sit dissyllabū. et ꝓpterea deberet ꝓduci prima syllaba:tñ vt i paucis aliis corripitꝫ. Trepidæ. Et festinæ & timētes. Fugit exprimit naturā eius q insidiis valeat apto marte nihil audeat. Lætitia qa voti cōpos fuerat. Metu. qa nō erat loc⁹ fraudi: & ipe natura meticulosus erat. Cōcurrere. Virg. Viderat se illā vulnerasse:sed cū nesciret qle eēt vulnus bō meticulosus: ne illa mortē vlciscī anteq̄ caderet posset verebatur. Lupus. optime illū lupo cōpat:qđ aīal insidiis pl⁹ cē apto marte valet. Turbidus vehemēter ex motu pturbat⁹. Illa trahit.nā neq; ex vulnere ita aio consternata erat qn telū educere tentaret. Mucro ferreus.i.ferrū hastæ i mucronē.i. in acutū ꝓductū. Labitꝫ. Repetitio ē color q ad cōmiserationē cōmouēdā valet. Mouet primū pathos a pulchritudie puellæ: inde a robore animi ipī⁹ q̄ in morte manifesta nō oblita ē salutis publicæ. Ergo dū expiraret misit quæ Turnū vt periculo succurrāt admoneret. Vsa etiā est cautiōe vt eā mitteret:cui⁹ sibi fides i multis aliis reb⁹ fuisset pspecta. Hactenꝰ breuissima oīo & rei & tpi accōmodata. In primis em excusat ipotentiā suā:ne temere videat pollicita i supiorib⁹ fuisse. Succedat.mihi deficiat. Arceat.ostē dit p̄sentaneū piculū.nā arcem⁹ q iā ruīt. Iam valle.vt i extrema morte charitatē in eā oīndat. Cū gemitu fugit indi.nā qm̄ imatura erat mors indignabatꝫ magis mori. Tū vero.oīndit qđ posset dux egregius i pugna:cū ipa sola tot hostes sustinere potuerit. Q ua extincta & hostibus vires restauratæ sunt:& sui cōturbati facile cedebāt.

Morte luet merita:fuit ingens mōte sub alto
Regis dercēni terreno exaggere bustum
Antiqui laurētis:opacaq; ilice tectum:
Hic dea se primū rapido pulcherrima nisu
Sistit:& aruntē tumulo speculatꝫ ab alto.
Vt vidit fulgentē armis ac vana tumentē:
Cur inquit diu versus abis:huc dirige gressum
Huc perituræ veni:capias vt digna camillæ
Præmia:tu ne etiam telis moriere dianæ:

SER. Monte sub alto. Vt Monte sub aereo. Apud maiores nobiles aut sub mōtib⁹:aut i mōtib⁹ sepeliebantꝫ. vñ natū ē:vt supra cadauera aut pyramides fierent: aut ingētes collocarēt colūnæ. Ac vana tumētē. Plenū κενοδοξιά. Digna catilene p̄mia. Sic in scdo. Persoluāt grates dignas & p̄mia laudū Reddāt. Itē alibi: Et hæc tibi porto Dona prius. Tu ne etiā te,modianæ. Cū ingēti amaritudine dictū ē. nā etiā ei gen⁹ iuidet mortis. Qđ aūt ait: Tu ne etiā:ad Niobes numerosa ptinet sobolē. Cornuq; infensa te cornu accusatiu⁹ ē singularis:ac si diceret: Arcūq; infensa tendit. Nam horū dubiorū casus ex similibus vel synonymis cōprobantꝫ. Coirēt inter se ca. Homerica

Dixit: & aurata volucrem threissa sagittam
Depromsit pharetra: cornuq; infensa tetendit:
Et dixit longe: donec curuata coirent
Inter se capita: & manibus iam tangeret æquis
Leua aciem ferri dextra neruoq; papillam.
Exemplo teli stridorem: auraſq; sonantes
Audiit vna aruns: hæsitq; in corpore ferrum.
Illum expirantẽ socii: atq; extrema gementẽ
Obliti ignoto camporũ in puluere linquũt.
Opis ad æthereũ pennis aufert olympũ
Prima fugit domina amissa leuis ala camillæ:
Turbati fugiũt rutuli: fugit acer atinas
Disiectiq; duces: desolatiq; manipli
Tuta petũt: & equis aduersi ad mœnia tendũt.
Nec quisq; instantes teucros: letumq; ferentes
Sustentare valet telis: aut sistere contra:
Sed laxos referunt humeris languẽtibus arcus:
Quadrupedũq; putrẽ cursu q̃tit vngula campũ.
Voluitur ad muros caligine turbidus atra
Puluis: & e speculis percusse pectora matres
Fœmineũ clamorẽ ad cœli sydera tollunt:
Qui cursu portas primi rupere patentes.
Hos inimica supermixto premit agmine turba.
Nec miserã effugiũt mortẽ: sed limine in ipso
Mœnibus in patriis: atq; inter tuta domorũ
Confixi expirant animas: pars claudere portas
Nec sociis aperire viam: nec mœnibus audent
Accipere orantes: oriturq; miserrima cædes
Defendentũ armis aditus: inq; arma ruentũ:
Excluſi ante oculos lachrymantũq; ora parentũ
Pars in præcipites fossas vrgente ruina
Voluitur: immissis pars cæca & cõcita frenis
Arietat in portas: & duros obiice postes.
Ipse de muris summo certamine matres
Monstrat amor verus patrie vt videre camillã
Tela manu trepidæ iaciunt: ac robore duro
Stipitibus ferrum subdibusq; imitant obustis

est ista descriptio. Teli stridorẽ. Homer. λιγὲϊ ὀιστῷ. Audiit vna aruns: hæsitq; i corpore ferrũ. celeritas iaculãtis exprimit. Sta. cũ iam pcussũ dixisset extinctũ ait: Nec dũ certi tacet arcus amyntæ.

Ignoto camporũ in puluere linquũt. faciente numinis iracũdia est relict?: vt nec sepulturã posset mereri. Turbati fugiũt rutuli. ℔ ad Camillæ ptinet laudẽ: quã amissa imutant fata bellorũ. Acer ar. ſ. fugit tñ

Desolatiq; manipli. signiferi deserti: qđ ẽ nimii' discrimis. naq; hoc vbiq; dux præcipit vt frequẽter circa se sint milites: sicut in Sal. legim?. Manipli aũt dicti sunt signiferi: qa sub Romulo pauper adhuc roman? exercit? hastis fœni manipulos alligabat: & hos: p signis gerebat vnde hoc nomẽ remãsit. Laxos arcus. nõ intẽtos: sed iã solutos. Fœmineũ clamorẽ. impatientẽ. Nã iã dixerat mẽtes: p qđ muliebrẽ clamorẽ poteram? accipe. Miserã mortẽ. Quia sequit Limine i ipo. Mœnib? i patriis. ſ. vbi se iã tutos esse credebãt. Apire viã. i. dare aditũ: & bono locut? est ambitu. Nã cũ portis via & apit & claudit. Oriturq; miserrima cædes. sic in secũdo vbi intulit: Armorũ facie & graiarũ errore iubarũ. Defendẽtũ. ideo defendentũ & ruentũ: qa ad masculinũ retulit: & bi defendentes facit: qđ de fœminino dicim?. Si aũt de neutro loquamur: defendentiũ dicam? necesse ẽ: qa hæc defendẽtia facit: et vt supra dixim? gtũs pluralis ntõ plurali minor eẽ nõ debet: qđ si forte minorẽ eũ aliqñ inueneri m?: metri necessitas facit: & incipit etiam patbos eẽ nõ declinatio. Præcipites fossas. decliues in q̃s qd põt p̃cipitari. Pars cæca. irrationabilis: quæ in clausas portas more arietis ruebat. i. bellici machinamẽti

Sũmo certamie. extremo discrimie: vt supra: Vocat labor vltimus oẽs. Trepidæ. licet trepidæ tñ oblitæ sex? tela iaculabãt.

DONA. Pulcherrima. Bonã cõsilio ℔ intellige. Cur inqt. hæc loqt secũ ex dolore. Tu ne etiã. Indignat qđ telis Dianæ sit pitur?. Ignoto camporũ i puluere lin. Quod fuit vltiois augumẽtũ: vt socii illius obliuiscerent.

CHRI. Morte luet f. in. Ex loci descriptiõe rẽ facit verisimilẽ. Dercẽni. hic ex antiqssimis regib? latii fuit: vt placet Iginio quẽ aliq sub noie Latini posuerũt. Terreno. consueuere prisci sepulcris aut colũnas supponere: aut magnas moles: aut sepulcra i altis locis struere. Nisu. conam ine. i. volatu. Cur inqt. oro amara & felle plena. Tu ne etiã. dolet qa nõ putat illũ dignũ: q Dianæ telis piret. Cornu. Corneũ arcũ. Capita. extremitates arcus. Ignoto cam. in puluere li. Qđ fecit acerbioris vltiõis: vt nõ solũ interficeret: verũetiã inhumat? relinqueret. Prima fugit. oñdit quãta fuerit facta mutatio ex morte fortissimæ ducis: vt inde appareret qd valeat in bello fortis impator. Fugæ aũt descriptio illuc ptinet: vt virtus Camillæ manifestet: & quãtũ in pugna potuerit. Aduersi. ſ. hostibus. Sustentare. multo ergo minus repellere. Voluit puluis turbidus caligine. i. densus: quo ostendit cateruatim fugam factam. Clamorẽ tollunt. qa vident suos in fugã versos. Limine in ipso Mœnibus in patriis. Patbos loco. Inter tuta. nõ quæ essent: sed quæ esse solent. Audent. quia timent ne hostes simul irruant.

Ante oculos parentũ. qua quidẽ re quid durius aut parentibus ipsis aut fugientibus esse potuit.

SER. Præcipites.

SER. Præcipites.aut festinæ:aut in mortẽ ruentes. Primæq; mori pro mœnibus audent. Nimii doloris est:vt me primã absumite ferro. Sæuissimus implet nuncius. Vt etiam supra diximus nũcius est tam quod nunciaẽ q̃ qui nunciat. Nuncium quod nunciaẽ: ſm quod nũc nec de fœmina:nec de re quæ nunciaẽ procedit nuncius. vnde multi volũt alium nunciũ intelligi: Accam vero postea venisse:sed melius est vt nũcius de Acca dictum intelligamus. Nouimus em̃ poni aliqua in subauditione:quæ exapto dicere nõ debemus: vt Nec dextræ erranti deus abfuit:cũ necesse sit abfuit: aut Iunonem aut Alecto intelligamus. Itẽ Salustius:prima qui forte venientes excíperent cuꝫ de insidiis loquereẽ: quas numeri tm̃ pluralis esse plusq̃ manifestũ est. Deletas volscorum acies. Falsum est: tantũ em̃ fugerat: sed vim exprimit nũcii: cuí⁹ mos est plus q̃ habet veritas nũciare. Ingruere.impetũ facere:vt Ingruit æneas armis

Præcipites primæq; mori pro mœnibus audẽt.
Interea turnũ in siluis sæuissimus implet
Nuncius:& iuueni ingentẽ fert acca tumultum
Deletas volscorum acies:cecidisse camillam:
Ingruere infestos hostes:& marte secundo
Omnia corripuisse: metum iam ad mœnia ferri.
Ille furens:nã sæua iouis sic numina poscunt:
Deserit obsessos colles:nemora aspera linquit.
Vix e conspectu exierat:campũq; tenebat:
Cum pater æneas saltus ingressus apertos:
Exuperatq; iugum:siluaq; euadit opaca.
Sic ambo ad muros rapidi totoq; ferunẽ
Agmine nec longe inter se passibus absunt.
Ac simul æneas fumantes puluere campos
Prospexit longe:laurentiaq; agmina vidit:
Et sæuũ æneam agnouit turnus in armis:
Aduentusq; pedum flatusq; audiuit equorum
Continuoq; ineant pugnam:& prælia tentent:
Ni roseus fessos iam gurgite phœbus hibero
Tingat equus:noctemq; die labẽte reducat:
Considũt castris ante vrbem:& mœnia vallant.

Ille furens & sæua iouis sic numina poscunt. duplici ratõne eũ insidias reliquisse cõmemorat:dolore nimio & numinũ volũtate:quod vtrũq; ideo agit:ne capi possit æneas. Apertos. vacantes insidiis.

Sæua iouis sic nup. Homer. Διος δὲ τέλεῖτο βουλη. Ambo ad muros: vt tuereẽ Turnus: vt obsideret Aeneas.

Fumãtes campos. veluti fumantis caligine pulueris. Sæuũ. fortem: vt Sæuus vbi æacidæ telo iacet hector. Itẽ Nec minus intere maternis sæuus in armis. Hibero. Oceano occiduo. i. hispano. Hispania aũt biberim ab hibero flumine cõstat esse nominatã. Considunt castris. in sua quisq; digressi. Mœnia vallãt. hinc probaẽ: quia & qui tueneẽ & qui obsident vallare dicunẽ.

CHRI. Audent. nam supra muliebres vires est. Pro mœnibus. pro defensione mœniũ. Interea. Ostendit fortunã plurimũ in re militari posse. Nã si hic nũcius quo vehementer turbatus Turnus est & propterea coactus ex insidiis discedere & transitũ æneæ liberũ relinquere: paulopost veniſſet æneam in insidiis excipere:& exceptũ vincere potuisset. Admonet autẽ in hoc loco poeta etiam præclaros duces: nisi fortuna assit: vinci posse. Deletas volscorũ acies. non em̃ solum referebat quæ facta fuissent: sed maiora addebat. Nam vt est apud Ouidiũ: Auditisq; nouus semp aliquid adiicit auctor. Quæ res impulit Turnum: vt consiliũ optime initũ desereret. Nam i prouerbio est deum illis mentẽ eripere quos præcipitari vult. Hinc ait poeta: Nam sæua iouis sic numina poscunt. Ergo falsus nuncius victoriã eripuit. Vix e cõspectu exierat. ostẽdit ad quã breue spacium morandũ fuit: vt posset vel æneam vincere: vel saltem ab vrbe arcere. Campũq; tenebat. Loca plana & aperta relictis montibus & siluis. Ingressus exuperat. Potuit em̃ vt ingressus est momẽto temporis supare. Nõ autẽ potuisset si Turnus in insidiis mãsisset.

SER. t Vrn⁹ vt infractos aduerſo marte. Poſtq̄ Turn⁹ bello defeciſſe videt latinos antea ſemp infractos. Nāq̄ ita maior ē ſenſus q̄ ſi infractos valde fractos acceperis. Sua nūc ꝓmiſſa repo. Quia dixerat: Ibo animis cōtra vel magnū ꝑſtet achillē. Se ſignari oculis. ꝓpter illud in te ora latini In te oculos referūt. Vltro. aut inſuper: aut anteq̄ aliqs expoſcat: ſpōte ſua ſe in certamen offert. Saucius ille. ΚΑΤΕΞΟΧΗΝ

Ille leo. i. princeps ferarꝝ. Saucius. autē pectus. i. ſauciū pectus habens. Et bñ alia verba interpoſuit: qa ſaucius pectus ſonabat aſprime: & impitis poterat ſolecíſmus videri. Grauí vulnere. forti: vt Fecit enſe grauē tymbreus oſyrim. Tū demū. nouiſſime. i. poſtq̄ fuerit vulnere laceſſitus. Hæc em̄ leonum eſt natura: vt niſi laceſſiti iraſci nequeāt. Mouet arma. Vires ſuas experiē. nā arma ſunt vniuſcuiuſq̄ rei poſſibilitas: vñ ē: Et q̄rere cōſci⁹ arma. i. dolos

DONA. Infractos. valde fractos. Latinos. Nō ſolū eius gētis milites: ſed oēs q eēnt in exercitu Turni cōparat leoni: q i beſtias imperiū habet vt Turn⁹ in ſuos: ſed vulnerato & q vlciſci nō poteſt.

CHRI. Turnus vt infractos. Obſuaē ab optimo quo poeta: vt qualē a principio pſonā aliquā iduxerit: talē eā ad finē vſq̄ producat. Ergo qm̄ inuicto & excelſo aio Turnū iam formauerat iure nūc i vltimo rērū diſcrimine illū facit: & patū. illū demōſtrat & ſingulare certamē ſubiturū & mortē magno animo ꝓ ſalute patriæ laturum.

Se ſignari oculis. Vel quod in ſuo exercitu iam milites inter ſe hæc annuebant. Vel quia ſic putabat in ciuitate fieri. Vnde illum generoſitati leonis comparat.

SER. Latronis. Modo venatoris: & ē græcū. nā λατρεύειν dicūt obſequi & ſeruire mercede: vnde latrones vocanē cōducti milites. Moris aūt erat: vt bos impator et circa ſe haberet & primos mitteret ad omne diſcrimē: vñ nūc dicit latrōis telo fixū leonē: qa etiā venatores opas ſuas locare cōſueuerūt. Varro tñ dicit hoc nomē poſſe habere etiā latinā ætymologiā: vt latrones dicti ſint q̄ſi laterones: qa circū latera regū ſint: q̄s nūc ſatellites vocant. Vna tñ eſt ſignificatio: licet diuerſa ætymologia. Plautus in pyrgopolinice oñdit qd ſint latrōes dicēs: Rex me Seleuc⁹ miſit ad cōducēdos latrones.

Impauidus ſ. t. Luca. ꝓ ferrū tanti ſecur⁹ vulneris exit. Fremit o cr. fremit licet habeat os ſuo cruore pfuſum. Sane cōpatio exitū oñdit futurū. Nā etiā Turnus ruet in mortē ferocitate cōpulſus: ſic in quarto indicat futurū reginæ exitū dicēs: Qualis cōiecta cerua ſagitta. Gliſcit. Creſcit: vnd & glires dicti ſunt. Quos pingues efficit ſomnus. Turbidus. plenus terroris & pturdationis. Sane notanduꝫ affatur atq̄ inſit. nam iteratio eſt qua frequēter ē vſus licet nōnulli dicant temperare hoc inter-

Deſcriptio duodecimi libri.

d Vodecimo turnus diuinis occidit armis
Turnus iam fractis aduerſo marte latinis
Semet in arma parat: pacem cupiente latino
Fœdus pcutitur paſſurus & omnia victus.
Hoc turni iuturna ſoror cōfundit: & ambos
In pugnam populos agit mentita camertem
Aeneas volucri tardat membra ſagitta.
Anxia pro nato ſeruauit cura parentis.
Vrbs capitur: vitam laqueo ſibi finit amara.
Aeneas turnum campo congreſſus vtrinq̄
Circūfuſa acie vita ſpoliauit & armis.

P. Virgilii Maronis æneidos Liber duodecimus.

t Vrnus vt infractos aduerſo marte latinos
Deſeciſſe videt: ſua nūc promiſſa repoſci
Se ſignari oculis: vltro implacabilis ardet.
Attollitq̄ animos: pœnorū qualis in aruis
Saucius ille graui venantū vulnere pectus.
Tum demū mouet arma leo: gaudetq̄ cōmātes

Excutiens ceruice toros: fixumq̄ latronis
Impauidus frangit telum: & fremit ore cruento:
Haud ſecus accenſo gliſcit violentia turno.
Tum ſic affatur regem: atq̄ ita turbidus infit.
Nulla mora in turno: nihil ē qd dicta retractent
Ignaui æneade: nec quæ pepigere recuſent.
Congredior: fer ſacra pater: & concipe fœdus.
Aut hac dardaniū dextra ſub tartara mittā
Deſertorem aſiæ: ſedeant ſpectentq̄ latini:
Et ſolus ferro crimen cōmune refellam.
Aut habeat victos: cedat lauinia cōiunx.
Olli ſedato reſpondit corde latinus
O præſtans animi iuuenis quantū ipſe feroci
Virtute exuperas: tanto me impenſius æquū eſt
Conſulere: atq̄ oēs metuentē expendere caſus
Sunt tibi

Sũt tibi regna patris dauni: sunt opida capta
Multa manu: nec nõ aurũq; animusq; latino est
Sunt aliæ innuptæ latio: & laurẽtibus agris
Nec gen⁹ ĩdecores: sine me hæc haud mollia fatu
Sub latis aperire dolis simul hæc animo hauri.
Me natam nulli veterum sociare procorũ
Fas erat: idq; omnes homĩes: diuiq; canebant.
Victus amore tui: cognato sanguine victus
Cõiugis & mœstæ lachrymis vincla oĩa rupi.

posĩtã cõiunctionẽ. Retractẽt. repetãt: & reuoluãt. Cõgredior. Stati⁹ vbi Polynicẽ vbiq; inducit loquẽtem. Nõne me vllius dom⁹ anxia culpet Expectẽtur truces ob liquo limine nati. vñ etiã supra ait poeta: Se signari oculis. Desertorẽ asiæ. Vt exulibus ne daẽ educẽda lauinia teucris. vñ ẽ p̃missa illa excusatio: & i tota secũdi œconomia: & in q̃rto dicit: Me si fata meis parerent ducẽ vitã Auspiciis: & sponte mea cõponere curas vrbẽ troianã primũ dulcesq; meoꝝ reliquas colerẽ. Sedeant spectentq; la. ductus ẽ: vt dixim⁹ supra. Pollicẽ ẽm se singulari certamĩe dimicare velle cũ nolit. nã dicẽs: Sedeãt spectẽtq; latẽter eos ignauiæ arguit: q̃ solus oĩbus quiescẽtib⁹ dimicet: quã rẽ pleni⁹ sequẽs indicat versus. Et sol⁹ ferro crime cõe refellã. i. cõmune fugæ ac timoris dedecus solus meis virtutibus cõprimã. Corde sedato. qa de Turno ait: Atq; ita turbidus insit. O præstans a. & præstãs viriũ & præstans viribus dicimus. Sane magnæ moderatiois est hæc oĩo. Nã & laudat Turnũ quasi virũ fortẽ: & tñ eũ a singulari certamine debortaẽ. Dicẽs. n. p̃stans animi: latẽter eũ oñdit inferiorẽ esse virtute. virtute desperare videaẽ: casuũ varietatẽ se timere cõmemorat. Sũt tibi re. pa. dau. s. op. Si ꝓpter regnũ dimicare disponis: babes paternũ: si ꝓpter gloriã multos virtute supasti: qđ aũt dicit: Nec nõ aurũq; animusq; latino est: varie exponiẽ. nãq; alii dicunt: babes regnũ paternũ babes oppida: etiã a me babes aurũ & ꝓmptũ animũ ad danda oĩa præter filiã. Alii vero sic intelligunt. Si ꝓpter opes & vxorẽ dimicaturus es: hæc nõ solus habeo: vnicuiq; ẽm latino est & aurum & animus prõptus in generũ: vt Latino nõ de se dicat: sed cuicũq; de Latino. Latio & laurẽtibus agris. s. i ciuitate & i omi regno latinoꝝ. Nec gen⁹ indecores. Quia iste regis filiã petebat. Sine me hæc. hoc loco intelligimus turnũ dolore voluisse in aliq̃ verba ꝓrumpere. Haud mollia fatu. i. vera: nã aspera sunt quæ cũ veritate dicunt. falsa. n. solẽt eẽ plena blanditiis: hæc ẽm libenter audiunt. illa vero grauiter. binc Teren. Obsequiũ amicos veritas odiũ parit.

Animo hauri. omni intentiõe percipe. Nulli veterũ so. p. Generaliter dicit ꝓhibitũ esse dari lauiniã cuilibet latino: vt Turnus solatiũ aliquod habere possit doloris: quãdo Latinũ neminẽ præferre sibi videat. Diuiq; hominesq; canebant. ꝓpter Faunũ & vates. Victus amore tui. Hoc est ꝓpter tuũ amorem. Sane inter tui causa feci & tua causa feci hæc discretio est: vt tui causa tũc dicam⁹ si aliquid ipsi ad quẽ loquimur præstiterimus vtputa tui causa te defendi: tua vero causa tũc cum alteri aliquid alterius cõtemplatione præstamus: vt tua causa hominẽ tuũ defendi. Cognato sanguine. Quia Venilia mater Turni soror est amatæ. Vincla omnia rupi. & religionis & fœderis.

DONA. Desertorẽ asiæ. Tria cõuitia a loco q̃ asian⁹. q. d. ex corrupta ꝓuincia. A genere q̃ eẽt darda nus q̃si rebellis: a fato q̃ eẽt ꝓditor. Cõmune. nã cõmune dedecus ẽ q̃ troiani italiã teneãt. O p̃stans. enumerat bona ac mala iuuetutis & senectutis. In iuuene ẽm quãtũ eminet vis corpis tantũ in oẽs casus incõsulta temeritate rapiẽ. Sola melioꝝ spe ducit. Totũ fore ꝓsperũ putat. Nec aduersa præuidet. In sene vis corpis minor cõsilii maior. Oĩa expẽdit: abest ab eo temeritas: cui⁹ mala aut i se exptus est: aut in aliis videt. O præstãs a. Laudat eius virtutẽ cũ psuasur⁹ eẽt ne pugnaret: ne putaret q̃ illi deficeret. Ostẽdit deinde nuptias filiæ nunq̃ fuisse in sua potestate: sed in deorũ numine. Ostẽdit sua causa oĩa fecisse.

CHRI. Mouet arma leo. vt in supioribus cõparauit Aruntẽ lupo: quod animal dolo & insidiis poti⁹ q̃ animi generositate rem agit. Sic nunc generositatẽ Turni & animũ inuictũ cõparat leoni: quo nullũ ex brutis generosius ẽ. Nã supplicib⁹ parcit i imbecillos vt sunt fœminæ & pueri nisi necessitate cogaẽ non sæuit. Sed de leone in buco. diximꝰ. In primis aũt illud q̃ si vulnerat⁹ fuerit reliquis neglectis in solũ percussorẽ ferẽ. Eum aũt qui tela misit: nec tñ vulnerauit correptũ rotat: rotatũq; sternit: neq; vulnerat. Nulla mora in tur. diligẽtius notabis bas duas oõnes: & vt in Turno cognosces gen⁹ illud erectũ & concitatũ ita in latino id quod est graue maturũ & cõsideratũ. Nulla mora. nõ vtiẽ principio: sed sibi beniuolentiã captat confutando id quo maxime ab aduersario promi poterat: scilicet quod alios penculis q̃s sestiterimus: & deinde constitutionẽ factã infectã velimus: retractamus & aliam in sententiã traducere conamur. Vnde diuus Augustinus retractationũ illos libros dixit. Desertorem asiæ. trabit in cõemptũ & onerat odio. q. d. qui regnũ propriũ nõ est ausus defendere: & nũc petit sibi aliena. Et solus f. ne credas me recusare. Sedato. quasi diceret: qui prudenter quid agendũ esset consultaret: & nulla animi perturbatione ferretur. O præstans animi iu. Captat beniuolentiã a psona Turni cum eam illi laudem tribuat: quã ipse præter omnes amet. & dimoueat suspitionẽ: ne credat Turnus quæ dicet Latinus iccirco dicere: quia parum suæ fortitudini fidat. Sunt tibi. ostendit nõ odio aut cõemptu Turni: sed eius vtilitate sic consulere. Sine me hæc. ex magno in Turnũ amore proferunt hæc verba. Me natam nulli. non ergo meo consilio ductus: sed necessitate compulsus hæc facio. nam hactenus contra hominũ voluntatẽ & deorum responsa tua causa hoc bellum suscepi: erratiq; pœnas soluí.

SER. Promissam eripui genero. Verũ est. nã æneæ p legatos ꝓmiserat filiã: cui postea intulit bellũ: licet multi dicãt ante Turno fuisse ꝓmissam: qđ falsum ẽ. Nã Latin⁹ nunc̃ eã Turno ꝓmiserat. Nã nec Faunũ cõsuleret si eã Turno añ ꝓmisisset: sed tm̃ eũ genet amata cupiebat. qđ etiã legim⁹: Quẽ regia cõiunx Adiũgi generũ miro ꝓperabat amore. Qui me casus q̃ bella sequant̃. excusat Turnũ: vt nõ ipius eẽ videat̃ ꝙ victus ẽ: sed suũ qa ausus ẽ cõtra generũ bella suscipe. Prim⁹. præcipu⁹. Bis magna victi. semel cũ est occisus Mezẽtius. Iteꝝ cum ẽ occisa Camilla. Albẽt. vsurpatũ verbũ albeo albes. Insania mutat. Insania. n. est illuc reuerti: vñ vix euaseris. Certamia tollo. fi-nio remoueo: vt Tollite cũcta inqt. Fors dicta refutet. parẽt besis plena abominationis. Natã & connubia nostra petentẽ. Iniquissimũ est eũ morti tradere: ꝓ tuã affinitatẽ exoptat. Respiceres bello varias Ne ignauiæ videat̃ arguere: admonet casuũ vt sup̃. Atc̃ oẽs metuentẽ expendere casus. Mœstũ patria ardea lõge diuidit. Lõge mœstũ. i. valde mœstũ. nã lõge diuidit nõ ꝓcedit: nõ em̃ ardea a laureto lõgo valde dissidet spacio. Aegrescitc̃ medẽdo. inde magis eius ægritudo crescebat: vñ se ei Latinus remediũ afferre sperabat: Medẽdo aũt dũ ei medeꝫ & medicina afferꝫ: nã gerũdii mod⁹ ẽ a passiua significatiõe. Vt primũ fari po. Nimi⁹ em̃ dolor iracũdiæ intercluserat vocẽ sic de Euãdro Et via vix tandem voci laxata dolori est Quã ꝓ me curã geris bãc p̃cor optime ꝓ me deponas. Bis quidẽ ait ꝓ me: ꝫ diuersa affectõe. Nã hoc dicit: quã ꝓ salute mea sollicitudinẽ geris: bãc ꝓ mea fama & gr̃a quæso derelinq̃s. Debile ferrũ. sic in secũdo: Telũ imbelle sine ictu cõiicit. Nostro de vulnere sanguis. Quod inferim⁹: & dubie locut⁹ ẽ. Lõge illi d. m. e. Cõtra illud sed matris auxilio vtit̃. Noua sorte. Magna. nã nouũ nõ est qđ fuerat añ ꝓmissũ. Magnã aũt sortẽ vocauit singulare certamẽ. Per sigs amat tangit bonos animũ. si qđ a te regina rogat: tuã cõmouet mentẽ: & si quẽ bonorẽ habes amatæ: sic in septimo: Si q̃ piis animis manet infœlicis amatæ Gratia. In te ois dom⁹ in. r. Totũ digessit añ p species: & sic se cõtulit ad generalitatẽ: & ẽ ruina trãslatio. Manũ committere t. ab omi eũ bello nõ tm̃ a sing l'ari certamĩe debortat̃. Et me turne manẽt. mire agit: naꝫ qa scit virũ fortẽ suã mortẽ facile posse ꝓtenere: deterret eũ dicẽs se sil' eẽ morituꝝ: vt qa piculũ nõ timet formidet inuidiã. Accepit vocẽ. Ordo accepit vocẽ matris lauinia. Flagrãtes pfusa genas. i. lachrymis pfusas babẽs genas: Sta. & gemitu mœstos imitata parẽtes. Ignẽ subiecit r. hypallage est ꝓ cui ignis animi subiecit ruborẽ. mouebat̃ aũt intelligẽs se esse tantoꝝ cã maloꝝ: sic supra: Causa mali tanti oculos deiecta decoros. nam quo ea formosior inducit̃: eo magis Turn⁹ ardet vt sequẽtia indicant.

Promissam éripui genero: arma impia sumpsi:
Ex illo qui me casus: quæ bella sequant̃
Turne vides: quãtos primus patiare labores
Bis magna victi pugna: vix vrbe tuemur
Spes italas: recalent nostro tyberina fluenta
Sanguine adhuc: cãpiq; ingẽtes ossibus albent.
Quo referor totiẽs: quæ mentẽ insania mutat:
Si turno extincto socios tum accire paratus:
Cur non incolumi potius certamina tollo:
Quid consanguinei rutuli: quid cætera dicet
Italia ad mortẽ si te: fors dira refutet:
Prodiderim natam: & cõnubia nostra petentẽ:
Respiceres bello varias: miserere parentis
Longæui: mœstũ quem nũc patria ardea longe
Diuidit: haud quicq̃ dictis violentia turni
Flectitur: exuperat magis ægrescitq; medendo
Vt primũ fari potuit: sic incipit ore.
Quã ꝓ me curã geris: bãc precor optime ꝓ me
Deponas: lœtumq; sinas pro laude pacisci.
Et nos tela pater: ferrũq; haud debile dextra
Spargimus et nostro sequit̃ de vulnere sanguis
Longe illi dea mater erit: quæ nube fugacem
Fœmina tegat: & vanis sese occulat vmbris.
At regina noua pugnæ conterita sorte
Flebat: & ardentem generũ moritura tenebat:
Tnrne p bas ego te lachrymas p si quis amatæ
Tangit bonos animũ: spes tu nũc vna senectæ
Tu requies miseræ: decus imperiũq; latini
Te penes: in te omnis domus inclinata recũbit:
Vnum oro: desiste manum cõmittere teucris
Qui te cũcq; manent isto certamine casus:
Et me turne manẽt. simul hæc inuisa relinquã
Lumina: nec generũ æneam captiua videbo.
Accepit vocem lachrymis lauinia matris
Flagrantes perfusa genas: cui plurimus ignem
Subiecit rubor: & calefacta per ora cucurrit.

CHRI. Promissã eripui. ergo facta est iniuria vt tibi obsequerer. & violata fides in quo ostendit̃ quãto tibi filiã mallem q̃ æneæ: cum aduersus fidem fecerim. Genero. si nulli violanda est fides: multo minus genero. Ex illo qui me casus. ostendit in hac re non homines solum: sed deos offendisse: Quod manifestum est cum ipsi a me pœnas expetissent: &

expetiſſent:& ita in vltione pſeuerent:vt vix vrbem tueamur. Quæ quidē res & ad id ptinet: vt oñdat dū Turno obſequit̄ boies deoſq; ſibi inimicos ſumpſiſſe. Si turno extincto:cum res eo cuaſerit: vt æneas ſit potiturus oio cōiugio præſtat vi icolumi potius Turno q̄ extincto potiat̄. Reſpice res. q̄ſi dicat:& ſi tua virtus ſuicta ſit:tn nō eſt illi fidendū:quia fortuna potius q̄ virtus in re militari dñatur. Ad hæc iam ſe ſibi inimicam oñdit. Captat poſtremo cōmiſeratione a patre. Verū ille cum ſola pturbatione ferret̄ nullis rationibus mouebatur: Vtitur autem optima diſtributione: Nam cum diuerſoꝝ ingenioꝝ boies inducat latinum Turnum & amatam vnicuiq; cōuenientem tribuit oratione. Nulla ergo ratiōe motus eſt Turnus qui totus pturbationibus extuabat. Maxime autem ſtimulabatur pulchritudie preſentis virginis: vt mori mallet q̄ illam relinquere. Lauinæ orationem non dat:quoniam non decebat puellam verba interponere at dat lachrymas:quæ dolorem oſtendant & pudorem:quo loqui prohibeatur.

Indum ſanguineo:veluti violauerit oſtro
Siquis ebur:vel mixta rubēt vbi lilia multa
Alba roſa:tales virgo dabat ore colores
Illum turbat amor:figitq; in virgine vultus
Ardet in arma magis:paucisq; affatur amatā:
Ne quæſo ne me lachrymis:neve omine tanto
Proſequere in duri certamina martis euntem
O mater:neq; enim turno mora libera mortis.
Nuncius hæc idmō phrygio mea dctā tyrāno
Haud placitura refert cum primū craſtia cœlo
Puniceis conuecta rotis aurora rubebit
Nō teucros agat in rutulos:teucq; arma qeſcāt
Et rutulum: noſtro dirigamus ſanguine bellū.
Illo queratur coniunx lauinia campo
Hæc vbi dicta dedit:rapiduſq; in tecta receſſit
Poſcit equos:gaudetq; tuens añ ora fremētes:
Pilumno quos ipſa decus dedit orithya:
Qui candore niues anteirent curſibus auras.
Circunſtāt properi aurigæ manibuſq; laceſſūt
Pectora plauſa cauis:& colla'comātia pectunt
Ipſe dehinc auro ſquallentē alboq; oricbalco
Circūdat loricā bumeris:ſimul aptat habēdo
Enſemq; & clypeum:& rubræ cornua criſtæ.
Enſem quē dauno ignipotens deus ipſe parēti
Fecerat:& ſtygia candentem tinxerat vnda
Exin quæ mediis ingenti annixa columnæ
Aedibus aſtabat.validam vi corripit haſtam
Actoris aruncī ſpolium:quaſſatq; trementem

SER. Violauerit oſtro ſi qs e. Homeri cō paratio:vñ & violauerit tranſtulit.ille em̄ ait μιάινειν. Aut mixta rubēt vbi lilia multa alba roſa.aut vbi mlta alba lilia pmixta rubēt roſa.i.roſæ coniunctione. naturaliter em̄ ois cādor vicinū trahit i ſe rubor̄. Illū turbat amor. Inuenit occaſionē q̄: Turn⁹ magis moueret̄ in bellū. Neq; em̄ turno mora libera m. hoc loco duplex ē expoſitio: aut.n.ordo ē. Ne q̄ſo mī me lachrymis.i.tāto mortis omine pſequaris ad duri martis certamia pſiciſcentē.neq;.n.turno mora libera ē nō eūdi p⁹ iā pmiſſū ſingl'aī certamē. Aut certe hoc dicit: Noli me mater ad bellū euntē ominoſis lachrymis pſequi. Ne.n.turno ē mora libera mortis.i.neq;.n.in ptāte ē mea morā facere veniētib⁹ fatis:ac ſi diceret: ſi iminēt pitur⁹ ſum:ēt ſi iminie ad bella pficiſcar. Sciēdū tn locū hūc vnū eſſe de inſolubilib⁹ duodeci quæ hnt obſcuritatē:licet a mltis pro captu reſoluant̄ igenii Cū primū craſtia cœlo puniceis cō.r. hoc loco auiditas pugnari exprimit̄. Sane nūc nō dicit oriri diē:ſed deſignat tps quo vult vt vterq; ad certamē ſingulare pcedat. Noſtro dirimam⁹ ſanguie bellū:bñ ſe oibus cōmendat hoc dicto ſi qdē ſuū ſanguinē p oi bello dicit poſſe ſufficere. Poſcit equos gaudetq; tuēs añ o.fr. Solēt em̄ ex equoꝝ vl mœſtitia vl alacritate euentū futuꝝ dimicaturi colligere. Pilūno quos ipſa dec⁹ dedit orithyia: ait Hora.i arte poetica: Nec qdcūq; velit poſcat ſibi fabla credi. vñ critici culpant hoc loco Virgiliū. dicētes incōgruū ē figmentū:nāq; cū Orithyia arbeniēſis fuerit filia terrigenæ:& a Borea in Thraciā rapta ſit quēadmodū potuit Pilūno q erat in italia equos dare? Dec⁹ d.ad ornamentū:vt q̄s ipſa dec⁹ ſibi dia camilla delegit. ſane hic verſus σωοχλίζων ē: nā thyi diphthōg⁹ ē græca. Qui cādore niues āteirēt curſib⁹ auras. Homeri verſus ē. verbū ad verbū. Properi aurigæ.feſtini veloces:& erit ntūs hic per⁹. Aurigas āt p agaſonib⁹ poſuit: nā aurigæ ꝓprie ſunt currus regentes. Alboq; oricbalco. apud maiores oricbalcū pcioſius oibus metallis fuit nāq; ſicut Lucre. dicit. cū primū boies ſiluas icēdiſſet:nullaq; adhuc rex pitī terra caſu fertilis oim ex icēdii calore deſudauit metalla:iter q̄ oricbalcū pcioſius viſum eſt:qđ & ſplendorē auri & æris duritiam poſſideret:nāq; primū de auro ſecurus facta diſplicuit cā mollitiei:ſimiliter & argēti cōtempt⁹ eſt vſus. Mox oricbalcū placuit:donec veniret̄ ad ferrū vñ & dñr ſæcula ita fuiſſe diuiſa. Oricbalcū aūt fuiſſe pcioſum etiam Plau. docet: q ait in milite glorioſo:Ego iſtos mores oricbalco cōparē Alboq; oricbalco. auri.ſ. cōparatione:nā albū nō eſt. Circūdat loricā. bueris. Non armat̄ hoc loc:ſed explorat vtq; arma apte & congrue eius mēbris inhæreāt. Aptat̄ habēdo. ad hñdū:vt cōgrue poſſit ihærere. Coruua criſtæ. i. comas q̄s græci κέρατα noiant: vñ & κερατίειν dicunt tūdere. Cornua āt ſūt ꝓprie cnini. Deus ipſe penti fecerat. ac ſi

trigæ ꝓprie ſunt currus regentes. Alboq; oricbalco. apud maiores oricbalcū pcioſius oibus metallis fuit nāq; ſicut Lucre. dicit. cū primū boies ſiluas icēdiſſet:nullaq; adhuc rex pitī terra caſu fertilis oim ex icēdii calore deſudauit metalla:iter q̄ oricbalcū pcioſius viſum eſt:qđ & ſplendorē auri & æris duritiam poſſideret:nāq; primū de auro ſecurus facta diſplicuit cā mollitiei:ſimiliter & argēti cōtempt⁹ eſt vſus. Mox oricbalcū placuit:donec veniret̄ ad ferrū vñ & dñr ſæcula ita fuiſſe diuiſa. Oricbalcū aūt fuiſſe pcioſum etiam Plau. docet: q ait in milite glorioſo:Ego iſtos mores oricbalco cōparē Alboq; oricbalco. auri.ſ. cōparatione:nā albū nō eſt. Circūdat loricā. bueris. Non armat̄ hoc loc:ſed explorat vtq; arma apte & congrue eius mēbris inhæreāt. Aptat̄ habēdo. ad hñdū:vt cōgrue poſſit ihærere. Coruua criſtæ. i. comas q̄s græci κέρατα noiant: vñ & κερατίειν dicunt tūdere. Cornua āt ſūt ꝓprie cnini. Deus ipſe penti fecerat. ac ſi

diceret nō per ministros: Sta. plurimus ipsi sudor ibi: & notandū q affectate variauerit: vt æneæ vno locō arma describeret: Turni vero hastā: gladiū: & loricā: In octauo aūt scutū & galeā Exin. deīn: nā ordis ē ad uerbiū. Ingēti colūnæ. Hastæ per colūnā exponit magnitudo sicut i. vii. equoꝝ: vt stabāt tercium nitidi in pīepib⁹ altis. Stigia vnda. Quasi imortalē fecerat Vi. i. virtute. Actoris arunci sp. vel qđ actori detraxerat Turnus: vel qđ actor cuidā alteri. nam ambigue posuit. Quassatq; tr. Quassat & tremefacit.

DO. Stygia vnda. Consecrationem quandam ensis ostendit. Corripit. quasi dicat sine conatu extulit: quāuis tanta esset: vt adminiculis columnæ egeret.

CHRI. Indū. q̄si nobilissimū: nam idici elephātes p̄ferunt affricāis. Illū turbat a. In aio generoso nullæ maiores pturbatiōes ee p̄nt q̄s hinc pudor ne succūbāt & victus discedat ide amor imēsus regiæ puellæ pulcherriæ: nā amor est desideriū pulchri: & q̄to pulchrior ē res tāto maior ē amor. Ne Ia. ne ve o. nā lachrymæ eūti ad bellū malū portēdūt: & verba illa simul hæc iuersa reliquā lumia malū afferebāt omen Tyranno. nūc iuidiose dixit q̄si alieni ipii occupatori: sup āt honorifice dixit ps mibi pacis erat dextrā tetigit/se tyrāni. Haud p. qa verebit meū cōgressū: neq; hoc dixit ad iactātiā: sed vt ex sua cōfidentia minueret timorē amatæ. Cū p. c. nā & hæc ꝓperatio victoriā sibi certā ꝓmittere videt. Pilūno orythia. orythia filia Oritbei regis athenaꝝ & vxor Boreæ. Sūptū āt ex Home. apd quē ē Erychthoniū armētum equoꝝ hūisse: ad q̄s sub formā eq admissarii venerit Boreas q ide equos ꝓcreauit velocissimos & cādidi coloris ex hac ꝓle ait equos Orythiā attauo Turni pilūno mīsisse ñ ē āt ita absonū vt critici dicūt q̄ fingat orythiā athenīesē & i thraciā raptā Regi italico & tāto terraꝝ iteruallo ab ea disiūcto dāna mīsisse: nā regū ē et eos principes q̄ alia plaga sūt sibi mūerib⁹ cōciliare. Nā & nīis tpibus vidim⁹ egypti regē ñ solū Ferdinādū regē neapolitanū. veꝝ ēt nīræ vrbis dec⁹ Laurētiū medicē p̄clarissimis donasse mūerib⁹: curasseq; ex ethyopia accersēdas duas zoroaphas bestias nīo cœlo icognitas: q̄æ alterā neapoli: alterā florētiā mitteret. Dicitur. n. zoroapha quā Pli. camelopardalē noiat. Nabunā ethyopes vocāt: vt ipse ait collo sīlem equo pedibus & cruribꝫ bouī camelo capite albis macīs rutilo colore distiguentib⁹: vn appellata ē camelopardalis. Hæc dictatoris Cæsaris ludis circēsib⁹ primū visa romæ: ex eo subinde cernit aspectu magis q̄s feritate cōspicua q̄re ēt ouis fere nomē iuēit: hæc Pli. ea āt q̄ a babylonio soltano missa iducta ē ab eius legato Malphoth i vrbē florētinā Cal. decēbris āno a nīa sālute octogesimo septio sup milleſimū ac q̄drigēteſimum vna cū māsuefacto leōe: quē ille rex zoroaphæ i mūerib⁹ adiūxit: q̄m id aial florētino ppło īsigne esse sciebat: Anteirēt cursibus au. Venti enim rapidissimi auras. i. minores ventos supare velocitate poterant. Habēdo. i. aptat vt cōmode vti possit: sicut dixit Habilemq; humeris suspenderat arcum.

Camelopardalis

SER. Vociferās. hæc. s. q̄ dictur⁹ ē. Plerūq; n. ita clamor oīdit: vt statī ipsi⁹ clamoris verba subdāt: sic sup Torūq; repēte Clamat io m. Sane nūc ita ad hastā q̄si ad aliq̄s psonā loqē: & ei itellectū & auditū dat: sicut Ci. verba reip. sed ille ait si posset fieri. Turn⁹ vero q̄si ad virū sentientē loqē: nec imerito: nā eū iducit furētē vt bis agit furiis totoq; ar. ab o.

Scītillæ absi. o. m. a. i. vocat⁹ hasta meos. In uocatiōes & p̄ces: nā appellatio ē a verbo q̄ sp aut in io aut i us exit. Si in io exeat terciæ sūt formæ: si i us q̄rtæ: vt ab eo qđ ē lego aut lectio aut lectus fit: sed hoc nos dicimus: qđ εὐφώνοντέρον sicut nūc ab eo qđ ē voco vocat⁹ fecit nō vocatiōes. Te maxim⁹ ac. Antea gerere cōsueuerat. Te turni n. d. g. ei⁹ q̄ ē sup maximū q̄si. Daster. figura græca: vt Donat bre viro. Item Dat ferre talentū. Lacerare r. Vt laceratā reuellā. Laceratā aūt pp illud & bis sex thoraca petitū pfossūq; locis

Vibratos ca. f. Crispatos calāistro. nā calamistꝝ ē ac⁹ maior. q̄ calefacta & adbita torq̄t capillos: vn ēt Ci. Calamistratā comā appellat freq̄nter: q̄ ēt vitupatiōi ē: vn econtra ad laudē ē positū ab Hor. hic & incōptis curiū capillis. Oclis m. a. i. Homri ē. Myrrbaq; m. Vnguētos. Terificos. hic apparet mugit⁹ nō tm dolentū ee: sed ēt irascentū. Ciet. mōdat sicut i tercio legim⁹. Lachrymasq; ciebat nā ꝓpriæ ciere ē alteri aut dolorē aut lachrymas cōmouere. Ad pugnā p. p̄meditat. Ci. Si mecū in hac plixione nihil fueris. i. in hac p̄meditatione certamis. Sæuus. fortis mo-

Vociferans nūc o nunquā frustrata vocatus
Hasta meos: nūc tēpus adest: te maxim⁹ actor
Te turni nunc dextra gerit: da sternere corpus
Loricamq; manu valida lacerare reuulsam
Semiuiri phrygis: & fœdare in puluere crines;
Vibratos callido ferro: myrrbaq; madentes
His agitur furiis: totoq; ardentis ab ore
Scintillæ absistunt: oculis micat acribus ignis
Mugitus veluti cum prima in prælia taurus
Terificos ciet: aut irasci in cornua tentat
Arboris obnixus trunco: ventosq; lacessit
Ictibus: aut sparsa ad pugnā proludit barena:
Nec minus interea maternis sæuus in armis
Aeneas acuit martem: & se suscitat ira
Oblato gaudens componi fœdere bellum:
Tum socios mœstiq; metum soluatur iulī
Fata docens: regiq; iubet responsa latino
Certa referre viros: & pacis dicere leges.
Postera vix summos spargebat lumine mōtes
Orta dies: cum primum alto se gurgite tollunt
Solis equi: lucemq; elatis naribus afflant
Campū ad certamē magnæ sub mœnib⁹ vrbis

Dimensi

Dimenſi rutuliq; viri: teucriq; parabant
In medioq; focos: & diis communibus aras
Gramineas: alii fontemq; ignemq; ferebant

re ſuo. & igentẽ moderationẽ dat æneæ qp-pe quẽ iducit laborãtẽ: vt poſſit irã moueri cũ Turnũ dicat ita furere: vt nec Latini cõſiliis nec amatæ pcib⁹ poſſit obedíri. Acuit m. Irritat ſe ad futura certamia. Cõponi f. b. Firmari: vt Añ díẽ dauſo cõpõet veſp olipo. Tũ ſ. m. m. ſ. i. Intelligim⁹ hos ſpe ſingl'aris certamis, p ducis ſalute ee turbatos. Rñſa l. c. r. v. λάτατοσιώτωὼ ΜΕΝΟΝ ẽt Latinũ ad æneã legatos miſiſſe itelligim⁹: nam ſiip Turn⁹ tm̃ dixerat Nũci⁹ bæc idmõ pbrygio mea dcã tyrãno. Pacis d. l. q̃s paulo poſt in ipo fœderẽ dictur⁹ æn. Lucẽq; e. n. ef. Ennian⁹ verſ⁹ ẽ ordie mutato. Ille. n. ait fũdũq; elatis narib⁹ lucẽ: & ſciẽdũ díẽ nuſq; ſic pateter deſcripſiſſe Vir. Cãpũ ad. c. Totus hic de fœderib⁹ locus de Hom. trãſlatus eſt: vbi Alexã. cum Menelao eſt ſingulari certamie dimicatur⁹. Dimẽſi r. v. Inter ſe per certa ſpatia diuidentes: q̃ quiſq; loca purgaret: & hoc loco Fauni lucũ euertere troiãi: vñ eſt: Sed ſtirpẽ teucri nullo diſcrimine ſacr̃ ſuſtulerant puro vt poſſet cõcurrere cãpo. Fotos. q. q. d ignẽ fouet: focus vocat̃: ſiue ara ſit ſiue q. q. d aliꝺ i quo ignis foueẽ. Et d. c. a. dii oẽs ſũt: vt alii dicũt Mars Bellona: victoria: q; hi in bello vtriq; pti poſſint faueẽ. Vt ãt altioris ſciæ boibus placet: dii oẽs ſũt: qa ϖάντωὼ vοι dñr. i. q cœli certas nõ bñt ptes: ſed gñaliter a cũctis colũt̃. Vbiq;. n. eos eẽ mãifeſtũ ẽ: vt mĩ deũ: cui⁹ ptãs in oib⁹ zonis eſt: nã & iõ mĩ deũ dr̃: q; cũ oib⁹ ei⁹ eſt cõis ptãs. Alii oẽs deos volũt: Solẽ: lunã: plutonẽ: martẽ. Hi eñ apd boies iueniunt̃: & ſũt in oib⁹ terris: Prior tñ ſẽſus eſt ſimplex: & magis apt⁹ negocio. Aras g. Rõani eñ moris fuerat vt ceſpitẽ aræ ſupiponere: & ita ſacr̃ f. care. Gramieas ãt iõ: qa de bello res agit̃: & marti ſacrificat̃: cui gramẽ eſt cõſecratũ: qđ fm Plí. in natu. hi. ex bũano cruore ꝓcreat̃. Gramẽ ãt herbæ ſpẽs eſt. licet ois herba gramẽ voceẽ: ſicut robur omne lignũ: cũ ſit & ſpẽs. Fõtẽq; i. f. p aq̃ poſuit a toto ptẽ. Sane ad facũda fœdera aq̃ & ignis adhibẽẽ: vñ ecõtra quos arcere volum⁹ a nõ cõſortio: eis aq̃ & igni iterdicimus. i. rebus quibus conſortia copulantur.

DO. Aras. pp cõſecrationẽ fœderis. Cõunib⁹. quia adhuc icertũ erat quo eẽt puctura victoria.

CHRI. Vociferãs nũc o n. tãta vaniloquẽtia nihil bõi portẽdit. ñ eñ verbis ẽ nimis i hoſtẽ iuebẽdũ: ſed virtute cõtra eundũ ẽ. Semianimi pb. nã adeo effœminati in phrygia ſũt boies & cultu & aliis delitis vt ad plenã virilitatẽ nõ puſſint adiplere. Myrrha bæc arbor nõ ſolũ in ſilua in qua thus naſcitur: ſed in multis quoq; arabiæ locis: atq; ẽt apud troglodytas: ſatiua ſilueſtri ꝓferẽ. Arbori altitudo ad quiq; cubita nec ſine ſpina corticẽ bẽt leuẽ & vnedoni ſimilẽ. Troglodytica ſilueſtriũ prima: Erythræa ſcda. incidunt̃ vt gumi emittãt: & ipſæ bis & thus: ſed a radice vſq; ad ramos: ſudãt tñ priuſq; icidatur ſtacteñ dictã cui nulla ꝓfertur. Vis eſt vt calefaciat: deſiccet: & abſtergat. Occidit lũbricos: pellit fœtus: valet ad tuſſim antiquã: cõfert aſmaticis. His agit̃ f. nã ex animi furore potius q; ex fortitudie bæc ꝓueniebant. Oculis. ſũt eñ oculi veluti animi feneſtræ: p quos oẽs aio⁹ mot⁹ maxie apparẽt. Ignis. furor ille ire admixt⁹ qui eſt ex ſanguis accenſiõe. Nec minus. idẽ & in æneæ ardor ai demoſtrat̃. Acuit martẽ. excitat ſeipſũ ad prælium Ira. iuſta idignatiõe. Fata docẽs. q. d. oñdens fatale eſſe q; victo Turno ea loca obtineãt teucri. Dicẽt leges. dicere cõditiones quod ſupioris eſt. Myrrha

Velati lino: & verbena tempora vincti
Procedit legio auſonidum pilataq; plenis
Agmina ſe fundunt portis: binc troius omnis
Tyrrbenuſq; ruit variis exercitus armis:
Haud ſecus inſtructi ferro quaſi aſpera martis
Pugna vocet: necnon mediis in milibus ipſi:
Ductores auro volitant oſtroq; decori:
Et genus aſſarici mneſtbeus: & fortis aſilas:
Et meſapus equum domitor neptunnia proles
Vtque dato ſigno ſpacia in ſua quiſq; receſſit
Defigunt tellure haſtas: & ſcuta reclinant.
Tum ſtudio effuſæ matres: & vulgus inermũ:
Inualidiq; ſenes: turres ac tecta domorum
Obſedere: alii portis ſublimibus aſtant.
At iuro ex ſummo q̃ nunc albanus habetur:
Tũc neq; nomẽ erat: neq; bonoſ: neq; gl'a mõti
Proſpiciẽs tumulo campũ ſpectabat: & ambas
Laurentum: troumq; acies: vrbemq; latini
Ex templo turni ſic eſt affata ſororem

SER. Velati l. at q fœciales & pr̃ patrat⁹ p quos bella vl' fœdera cõfirmabãt̃ nũq; vtebant̃ veſtib⁹ lineis. vñ dicem⁹ errore factũ: vt lineaveſtis cõtra morẽ adhiberẽt̃ ad fœdera q̃ firma futura ñ erãt. Scim⁹ ei hoc vbiq; ſeruare Vir. vt reb⁹ qb⁹ denegat̃ exit⁹ det ẽt in firma principia: ſicut i thracia ciuitatẽ cõdens æneas: quã mox fuerat relictur⁹: cõtra morẽ iouí de tauro ſacrificauit: ſic ſenatũ ad priuata Latin⁹ cõuocat tecta: qñ ei⁹ nõ erãt firma cõſilia: ſic paulo poſt i augurio liberat⁹ cygn⁹ i fluuiũ cocidit: qa turnũ rutili licet abrupto fœderẽ liberare ñ potueẽt. Caper tñ & Igini⁹ hoc loco dicũt lectiõem eẽ corruptã: nã Vir. ita reliq̃ſſe cõfirmãt Velati limo. Lim⁹ ãt eſt veſtis q̃ ab vmbilico vſq; ad pedes tegũtur pudibũda põpa⁊. hæc ãt veſtis in extreo ſui purpurã limã. i. flexuoſa: vñ & nomen accepit. nã limũ obliquũ dicim⁹: vñ & Ter. limis oc̃lis dicit. i. obliqs. Verbena t. v: verbena ꝓprie ẽ herba ſacra ſũpta de loco ſacro capitolii q̃ coronabãt̃ fœciales: & pr̃ patrat⁹ fœdera facturi vl' bella idicturi. Abuſiue tñ ẽt verbenas vocam⁹ oẽs frõdes ſacratas: vt ẽ laurus: oliua vl' myrt⁹: vt Ter. Ex ara hic verbẽas ſume nã myrtũ fuiſſe Meander teſtat̃. de quo Ter: trãſtulit. Legio auſo. p auſonidas⁊: qđ

vẽit ab eo qđ ẽ hic ausonida sicut hic auriga nã ausonis gñis ẽ fœminini: vñ ausonidũ facit: qđ vt diceret ẽ metri necessitate cõpuls⁹. Ruit. cũ ipetu vẽit: qđ fm græcos ẽ ὡρμηθεν. Instructi f. boa p œconomia & rei futuræ ꝓparatio: ruptis. n. fœderib⁹ in bella descẽdent. Vulgus i. senũ. s. ac matrũ: sicut ipse mẽorauit. Diua deã. aut bypallage p dea diuã nã deos æternos dicim⁹: diuos vero q ex hoib⁹ fiũt. Aut bñ dixit de Junõe diuã respiciẽs ætymologiã: nãi Hor. legim⁹ Sub diuo moreris victima nil mirantis orci. i. sub aere quẽ cõstat eẽ Junonẽ. de⁹ ãt vl' dea generale ẽ oĩb⁹: nãq; qđ græce Δεος latie timor vocat vñ deus dec⁹ dict⁹ est: qđ oĩs religio sit timori. Stãgniq; f. sp. Iuturna fõs ẽ in italia saluberrim⁹ iuxta numicũ fluuiũ: cui nomẽ a iuuãdo iditũ est. Cũ em oĩs aqua naturaliter noxia sit extrãeoꝝ corporib⁹: hic oĩb⁹ saluberrim⁹ fõs est. De hoc aũt fote romã ad oia sacrificia aq̃ afferri cõsueuerat. Nympha decus f. supẽ Nymphæ genus amnibus vñ est. Aio gratissimo. Ηο. εμωκεμαρισμενεθυμω. Cunctis præualuerim: liptotes figura per cõtrariũ. Plus em dicit: & minus significat: nãq; oẽs est psecuta: huic vero libẽter idulsit: & dicit se hãc oĩbus ptulisse: q̃si ẽt alias in honore habuit: tale est & illud salustianũ. Mare ponticũ dulcius q̃ cætera: cũ nullũ dulce sit. Sane sciendũ nõ imerito finxisse Vir. nymphæ. i. pti suæ idulsissem Ingratũ cubile. per qđ castæ nõ representat vxori Iuppiter. Nã cũ Iuppiter multas vitasse diceret: nihil tñ a Junone de Iuturna detractũ est: sed pot⁹ auctũ est. Aduertendum versum hunc sine cæsura esse: nam heptimemeris: quã habere credit: in synalipham cadit: vt Magnanimi iouis ingratum ascendere cubile. Terẽtianus de hoc: Raꝝ cõcedã: fieri nõ posse negabo. Cœli pte. pte diuinitatis: nã locũ numinũ p honore posuit. Qua visa est f. p. i. q̃tum q̃tenus pmisit & sic ait qua visa est: vt supra Coeãt in fœdera dextræ Qua datur. sane latenter ondit fauorẽ numinum sine concessione fatorum non posse procedere.

DO. Plenis portis. Qui secuti erant facti de alieno certamine. Variis. Quia diuersarum terrarum erant viri. Animo grauissima nostro. simulata verba pro tempore: nam pellex nunq̃ placet vxori.

CHRI Velati lino. & ver. placẽt q̃ dixit Seruit de limo. Nã Cap & Higinius aũt Vir. sua manu scripsisse limo: sed librariorꝝ mẽda scriptũ est lino. Verbẽa. de hac herba dictũ est in buc. Iuturna. Nympha fuit q̃ tẽplũ bẽbat ꝓpe vrbẽ: vbi erat fõs: cui⁹ aqua potata febre liberabat Pilata. pticipiũ sine origie verbi. & rettulit ad rõanos quoꝝ ꝓpria sũt pila. Variis ar. ga ex variis gẽtibus cõstabat. Volitant. nã cũ duces sit oia circũspicere assiduo mo ad postrẽss mõ ad prios recurrũt. Dato s. ñ. n. venerãt vt pugnarẽt: sed vt icto fœdere singulare duoꝝ ducũ certamẽ ocioſi spectarẽt. defigere aũt hastas & scuta reclinare est eoꝝ qui a pugna cessaturi sint. Tum stu. ponit id quod vsu euenire solet. Nympha d. Captat beniuolentiã a psona Iuturnæ & a persona sua: nam illa beniuola effecta facile qđ icipit assequetur. Disce tuũ ne me inam cum non possim amplius defendere Turnum nolo me tibi non prædixisse doleas.

SER. Cedere r. l. fœliciter cuncta ꝓcedere Cõcurrere. pro cõcursuꝝ eẽ: licet q̃si de cabñ pẽsenti vsa sit tpe: q̃ est ẽt futurã cernebat. Nõ pu. as. b. oc. qm̃ numia quotiens morituros viderit eos: qb⁹ faueãt: ab eis recedunt sic Sta. Apollinẽ iducit Ampbiaraũ defentẽ vbi eũ vicinũ morti eẽ cognouit. Præsenti⁹ Efficati⁹: vebemẽti⁹: nã decet germanã illici ta ẽt ꝓ fratris salute tẽtare. Forsã m. m. s. ne forte possit fatoꝝ ordo mutari. Terq̃ q̃ter q̃ manu pect⁹ pcussit bonestũ. qa solã dolo-
ris audierat causã: nihil quemadmodũ fratri possit mederi: nã paulopost audiet Aut tu bella cie: cõceptũq̃ excute fœd⁹. Nõ la. b. t. a. nõ flẽdi sed subueniẽdi tẽpus ẽ: Sta. i matrũ cõsolatiõe Accẽso fletib⁹ igne. Cõceptũ q̃ excute fœd⁹. placitũ aio prædestinatũ vt fiat. Aucto ego audẽdi. Noia in tor desinẽtia fœminina ex se faciũt q̃ in trix terminãt: si tñ a verbo veniant: vt ab eo quod est lego & lector & lectrix: facit Doceo doctor doctrix: Si autem a verbo non venerint communia sunt. Nam similiter & masculina & fœminina in tor exeũt: vt hic & hæc senator:

Díua deam stagnis quæ fluminibusq; sororis
Præsidet: hunc illi rex ætheris altus honorem:
Iuppiter erepta pro virginitate sacrauit
Nympha decus fluuioꝝ aio gratissima nostro
Scis vt te cunctis vnam quæcunq; latinæ
Magnanimi iouis ingratum ascendere cubile
Prætulerim: cœliq; libens in parte locarim:
Disce tuum ne me incuses iuturna dolorem
Qua visa est fortuna pati parceq; sinebant.

Cedere res latio turnum: & tua mœnia texi
Nunc video iuuenẽ imparibus cõcurrere fatis
Parcarumq; dies: & vis inimica propinquat
Non pugnã aspicere banc oculis: nec fœdera
Tu ꝓ germano: si qđ pẽsentius audes possim
Perge decet forsan miseros meliora sequentur
Vix ea cum lachrymas oculis iuturna ꝓfudit:
Terq; quaterq; manu pect⁹ percussit bonestũ:
Non lachrymis hoc tẽpus ait saturnia iuno
Accelera: & fratrẽ siquis modus eripe morti:
Aut tu bella cie: conceptumq; excute fœdus.
Auctor ego audendi: sic exhortata reliquit
Incertam: & tristi turbatam vuulnere mentis.
Interea reges: intenti mole latinus
Quadriiugo vebitur curru: cui tẽpora circum
Aurati bis sex radii fulgentia cingunt.

Solis aũ

Solis aui ſpecimen: bigis it turnus in albis
Bina manu lato criſpans baſtilia feror:
Hinc pater æneas romanæ ſtirpis origo
Sydero flagrans clypeo: & celeſtibus armis:
Ea iuxta aſcanius magnæ ſpes altera romæ
Procedunt caſtris: puraq; in veſte ſacerdos
Setigerum fœtum ſuis: intonſamq; bidentem
Attulit: admouitq; pecus flagrantibus aris
Illi ad ſurgentem conuerſi lumina ſolis
Dant fruges manibus ſalſas: & tempora ferro.
Summa notāt pecudum: pateriſq; altaria lībāt
Tum pius æneas ſtricto ſic enſe precatur.

bic & hæc balneator: licet Petroni⁹ vſurpauerit balneatricē dicēs: tale ē bic & hæc auctor: ſed tūc cū ab auctoritate diſcēdit vt hoc loco cū āt ab eo venit qđ ē augeo & auctor & auctrix facit: vt ſi dicas auctor diuitiarū vel victrix patrimonii. Reliqt incertā. qa licet dederit ei conſiliū dicēdo forſan eam reliqt incertā. Interea reges. longū byperbaton: nā ordo eſt: Interea reges ꝓcedunt caſtris. Cætera em̄ ꝓ parēthesim dicta ſūt: nec ē eclipſis cū ſermo in oībus cōgruat. Ingēti mole latinus. pōpa: ābitu: nā mō hoc ſignificat. Solis aui ſpecimē. vt ēt in ſeptio dixim⁹: Latinus ſecđm Heſiodū in ϰόσμου Διὸς καὶ Vlyxis & Circes filiꝰ fuit: quā multi etiā Maricā dicūt: ſecđm quē nunc dicit. Solis aui ſpecimē nā Circe ſolis eſt filia. Sane ſciēdū Vir. in varietate biſtoriæ ſua etiā dicta variare: ſed de Vlixe vt etiā ſupradixim⁹ in ſeptio: temporꝫ nos ratio credere non ſinit. Bigis it turnus in albis. quotiens vtimur noibus tm̄ pluralis numeri: & vnū volumus ſignificare: ita dicimus vnas bigas vnas quadrigas vnas ſcalas. Saluſtius. Hi poſtq̄ in vna mœnia cōuenere. Romanæ ſtirpis origo: hoc ad laudē Auguſti reſpicit. Magnæ ſpes altera romæ. male quidā magna legunt & volunt. Puraq; in veſte ſacerdos. impolluta & ipura dicit veſtis: qua feſtis diebus vti conſueuerāt ſacra celebraturi. Setigerū fœtum ſuis. Romano more: vt & cæſa iungebant fœdera porca. Nā Home. aliud genus ſacrificii cōmemorauit. Non præter rationem eſt quod ait fœtum ſuis. Itē Intonſamq; bidentē. i. breuē adhuc: Nā in rebus quas volebat finiri celerius ſenib⁹ etiam aialibus decreſcentibus ſacrificabant: In rebus vero quas augeri & confirmari volebant: de minoribus & adhuc creſcentibus imolabāt. Dant fruges manibus ſalſas. Far & ſal: quibus rebus & cultri aſpergebantur & victimæ Erant aūt probatiōes vtꝫ eſſet aial aptum ſacrificio. Obliquū etiam cultrum a fronte vſq; ad caudam ante immolationē ducere conſueuerant: nam hoc eſt quod dicit tempora ferro ſummam notant pecudum.

CHRI. Imparibus concurrere fatis. non dixit imparibus viribus: ſed fatis: vt culpam ab homine in fata reiciant. Inuita eſt. pathos ab ætate. Parcarumq; dies. & vis inimica propinquat. ſententia eſt qđ dies quem parce afferunt ex violenta eſt morte. Non pugnam aſpicere hanc. non deſerit illum quia prodat ſed cum auxilium aduerſus fata præſtare non poſſit non vult illi morituro adeſſe: quoniam grauius nos cruciant quæ videmus q̄ quæ audimus. ex eo ergo quod oſtendit quantum illum amet facit fidem iccirco abire: quoniam illi auxilium eſſe non poſſit. Forſan miſeros melior a ſequentur. non enim illam omni omnino ſpe peiuare vult ne illam animo deficiens nihil deinceps tentet. Honeſtum. pulcbrum.

Conceptumq; ex f. docet eſſe remedium quo ſingulare certamen tolli poſſit. ſi fœlicius perturbetur: at q̄ eo certamice remoto reſtat ſpecies quod mortem euadere poſſit. Bis ſex. propter duodecim ſigna zodiaci quæ peragrans in ſingulis diuerſas habet vires. Romane ſtirpis origo. quaſi dicat q̄ in hac die iacturus eſſet ea fundamenta imperii: quibus Roma inde ſurgere poſſet. Spes altera romæ. ſunt nōnulli qui dicant Ciceronem ſenio iam confectum cum adoleſcentis Maronis carmina audiſſet: vehemēterq; obſtupuiſſet illum alteram ſpem Romæ appellaſſe: quod nunc poeta ad Aſcanium tranſtulit: & iure quidem. Nam inde Iuliorum familia futura erat.

Eſto nunc ſol teſtis: & hæc tibi terra precanti:
Quam propter tantos potui perferre labores:
Et pater omnipotens: & tu ſaturnia cōiunx
Iam melior iā diua precor: tuq; inclyte mauors
Cuncta tuo qui bella tenes: qui numīa torques
Fonteſq; fluuioſq; voco: quæq; ætheris alti
Religio: & quæ cæruleo ſunt numīa ponto
Ceſſerit auſonio ſi fors victoria turno
Conuenit euandri victos diſcedere ad vrbem.
Cedet iulus agris: nec poſt arma vlla rebelles
Aeneadæ referent: ferro ve hæc regna laceſſent
Sin noſtrum annuerit nobis victoria martem

SER. Eſto nūc ſol teſtis. Bene primo inuocat deum. quē orientē intuens vidit. nā ait illi ad ſurgentē cōuerſi lumina ſolē. Eſto autē multi volunt tertiā eſſe pſonā id eſt ſit mihi ſol teſtis: qa ſequit & hæc terra: vt elocutionem per noiatiuum factā itelligam⁹: ſed hoc non ꝓcedit: qa ſequētia vocatiuū habēt: vt & tu ſaturnia iuno. Item Tuq; inclyte mauors vñ per vocatiuū eum oia dixiſe accipiau⁹. In hoc vero tm̄ ad noiatiuum feciſſe tranſitum & hæc mihi terra precanti: licet etiam hic poſſit eſſe uocatiuus: nam Δεικτικῶς eſt dcm̄ hæc terra eſto teſtis: ac ſi diceret: o italica terra teſtis eſto. Quā propter tantos. Pter habet accentum: quia eſt poſtpoſita præpoſitō

Iam melior iā diua precor. ac ſi diceret nō ſaturnia: id eſt iam minime nocens: ſed traianis ꝓpitia. Torques ſuſtīes: regis. Quæq;

ætheris alti religio. post ſpecialia itulit gñalitatē. Ceſſerit auſonio ſi fors. vt ſi forte & bñ dubitat de hoc cōtra cū ad ſuū venerit nomē dicet vt potiꝰ reor & potiꝰ dii numie firmēt. Sane rone ñ caret q̄ primo de victoria Turni loquit̄: poſt deſcedit ad ſuā. Scit em̄ in auguriis prima poſterioribꝰ cedere. Rebelles homo rebellis dr̄: res ipſa rebellio: nō rebellatio: ſic Suetoniꝰ. Annuerit victoria martē. hypallage p̄ ſi noſter mars ānuerit victoriā: nā marte victoria comitat̄. Inuictæ. q̄ſi inuicte: & bñ ſibi conciliat ppm: nam ſine dubio vna cū rege vincet̄. Sacra deoſq̄ dabo magna em̄ fuit apud maiores ſacroꝝ cura: ſicut diximꝰ ſupra: vñ nūc æneas id agit ne peant & re vera cōſtat ſacra phrygia nūc latinis tradita coluiſſe rōanos. Latinꝰ habeto. aut antiquꝰ vocatiuꝰ: aut habeto tercia p̄ſona ſcit. Sane ſciēdū q̄d crebra ſoceri cōmemoratione ſibi fauorē latini cōciliat. Itē dicēdo Mihi mœnia teucri cōſtituēt populare gratiā captat. qa ſup̄ dixerat Drances: Saxaq̄ ſubuectare humeris troiana iuuabit. Terra mare ſydera iuro. ornatior elocutio & crebra apd maiores c̄ꝫ ſi velis addere p̄poſitionem: vt ſi dicas iuro per maria per terras. Eadē aūt bñ dixit. Nā p̄ mari ille fōtes & fluuios poſuit pro ſyderibus ſolem. Latonæq̄ genus duplex. ac ſi diceret vtrūq̄ ſexum Latoniæ ſobolis: & bene in fœderibus duplicia inuocant numina: quia in vnum duo coituri ſunt populi. Ianum quoq̄ rite iuocat: quia ipſe faciendis præeſt fœderibus. Nā poſtq̄ Romulus & Titus Tatius in fœdera conuenerūt. Iano ſimulachrum duplicis frōtis effectum eſt: quaſi ad ymaginē duoꝝ populoꝝ. Legimꝰ tñ Ianum quadrifrontem fuiſſe: vnde Martialis: Et lingua pariter locutus oi: Mā oēs de duobꝰ nō dicimꝰ. Vim deum. duritie in exorabilitatē. Sacralia ditis. ſacrariū p̄prie eſt locus in tēplo: in quo ſacra reponuntur: ſicut donariū eſt vbi reponuntur oblata: ſicut lectiſternia dicunt̄ vbi in templo homines ſedere cōſueuerūt. Qui fœdera fulmine ſancit: confirmat: ſancta eſſe facit: & hoc ideo: quia cum fiunt fœdera: ſi coruſcatio fuerit cōfirmanē Vel certe quia apud maiores aræ non incendebantur: ſed ignem diuinum precibus eliciebant qui incēdebant altaria. Sancire autem proprie eſt ſanctū aliquid: id eſt conſecratum facere fuſo ſanguine hoſtiæ: & dictum ſanctum quaſi ſanguine conſecratum. Si telluremin fundat in vndas. hypallage: pro ſi vndas effūdat in terras. Diluuio miſcens. aquæ perfuſione vniuerſa perturbans.

CHRI. Sol. Quia oia videt: & ad quem reliqua omia numia referebant antiqui Terra. Quæ mihi fatalis es. Saturnia. nam ab Heleno iuſſus fuerat: vt Iunonē quoad poſſet placaret. Præterea dea regnorum eſt: & de regnis diſceptatur. Mauors. cuius munera exercemus. Addit flumina & mare: vt oia aq̄rum numina aſſint: & religionem alti ætheris. Si fors victoria. duo proponit: ſi ſuccumbet neq̄ ſe neq̄ ſuos vnq̄ contra impoſitas conditiones iterum: ſin vincet mira dementia inuictos viſurum: & penes latinum regnum relicturum: ſola tantum ſacra daturum. Ambæ inuicte gentes. ita nullo diſcrimine regentur: vt vtraq̄ inuicta reſtet. Dextram. Quæ ſit pignus fidei. Ianum bifrontem. de quo in primo libro diximus. Ianus ſimulachrum habuit in hoſtio templi victis ſabinis: cum Romulꝰ & Tatius percuſſere fœdus: Pleriq̄ putant eum tunc bifrontem fuiſſe propter imaginem duorum populorum.

SER. Vt ſcæptrū hoc. Homeri locꝰ verbū ad verbū. Dextra ſ. n. f. g. per paretheſim dictū ē. Vt āt ſcæptrū adhibeat̄ ad fœdera. hæc ratio ē: qa maiores ſp ad fœdus ſimulachrū Iouis adhibebāt q̄d cū tedioſū eſſet: p̄cipue q̄n fiebāt fœdera cū lōge poſitis gētibꝰ inuētum eſt vt ſcæptrū tenētes q̄ſi imaginē ſimulachri redderet Iouis. Scæptrū em̄ ipſius eſt p̄priū vnde nunc tenet ſcæptrū. Latinꝰ non quaſi rex ſed quaſi pater patratus Imo de ſtirpe. ideo gñe maſculio vſus eſt: quia de arboribꝰ loquit̄. Hā de boibus genere maſculino dicimꝰ: vt beu ſtirpē iuſſam dixit tamen vſurpatiue: Hor. de arboribus: vt Stirpeſq̄

Vt potius reor: & potius dii numie firment.
Non ego: nec teucris italos parere iubebo
Nec mihi regna peto paribus ſe legibus ambę
Inuictæ gentes: æterna in fœdera mittant.
Sacra deoſq̄ dabo ſocer arma latinus habeto:
Imperium ſolenne ſocer: mihi mœnia teucri
Conſtituent: vrbiq̄ dabit lauinia nomen.
Sic prior æneas: ſequitur ſic deinde latinus.
Suſpiciens cœlum: tēditq̄ ad ſydera dextram.
Hæc eadem ænea terram mare ſydera iuro
Latoneq̄ genus duplex: ianumq̄ bifrontem.
Vimq̄ deum infernam: & diri ſacraria ditis
Audiat hæc genitor qui fœdera fulmie ſancit.
Tango aras: medioſq̄ ignes: & numina teſtor
Nulla dies pacē hanc italis: nec fœdera rumpet
Quo res cunq̄ cadent: nec me vis vlla volētem
Auertat: non ſi tellurem effundat in vndas
Diluuio miſcens: cœlum ve in tartara ſoluat

Vt ſcæptrū hoc: dextra ſcęptꝝ nā forte gerebat
Nunq̄ frōde leui fundet virgulta: nec vmbras
Cum ſemel in ſiluis imo de ſtirpe reciſum
Matre caret: poſuitq̄ comas: & brachia ferro
Olim arbos: nunc artificis manus ære decoro:
Inclusit patribuſq̄ dedit geſtare latinis.
Talibus inter ſe firmabant fœdera dictis
Conſpectu in medio procerū: tum rite ſacratas
In flammam iugulant pecudes: & viſcera viuis
Eripiunt: cumulan: q̄

Eripiunt: cumulantq; oneratis lãcibus aras
At vero rutulis impar ea pugna videri
Iamdudum: & vario miſceri pectora motu.
Tum magis vt propius cernũt nõ viribus æqs
Adiuuat inceſſu tacito progreſſus: & aram
Suppliciter venerans demiſſo lumine turnus:
Pubẽteſq; genæ: & iuuenili in corpore pallor:
Quẽ ſimul ac iuturna ſoror crebreſcere vidit
Sermonem & vulgi variare labantia corda.
In medias acies formam aſſimulata camerti
Cui genus a proauis ingẽs: clarumq; paternæ
Nomen erat virtutis: & ipſe acærrimus armis
In medias dat ſeſe acies baud neſcia rerum:
Rumoreſq; ſeuit varios: ac talia fatur.
Non pudet o rutuli cuncti pro talibus vnam
Obiectare animam: numero ne an viribus æq:
Non ſumus: en oẽs & troes & arcades hic ſunt
Fataliſq; manus infenſa betruria turno.
Vix hoſtem alterni ſi cõgrediamur habemus.
Ille quidem ad ſuperos quoꝝ ſe deuouet aris.
Succedet pbama: viuuſq; per ora feretur
Nos patria amiſſa dominis parere ſuperbis
Cogemur: qui nunc lenti conſedimus aruis
Talibus incenſa eſt iuuenum ſentẽtia dictis
Iã magis atq; magis: ſerpitq; p agmĩa murmur
Qui ſibi iam requiem pugnæ rebuſq; ſalutẽ.
Sperabant: nunc arma volũt: fœduſq; precanꝫ
Infectum: & turni ſortem miſerantur iniquam.
His aliud maius iuturna adiungit: & alto
Dat ſignum cœlo: quo non præſtãtius vllum.

raptas & pecus & dom⁹. Matre caret: vel terrã: vt antiquã exqrite matrẽ: Vel arborẽ: vt Parua ſub ingenti matris ſe ſubiicit vmbra. Aere decoro. Id eſt oricbalco. Dedit geſtare l. vt dat ferre. Talibus iter ſe firmabãt fœ. di. Latin⁹ & æneas. Turnũ aũt nõ iducit iurantẽ: q dux ẽ: q pñte rege nõ bẽt ptãtẽ. & imitatus eſt homer: qui poſt iuſiurandũ Menelai Alexandrũ q̃ſi feruidũ & adoleſcẽtem a fœdere iducit excluſum: & priamũ adhibitũ ad fœderis confirmationẽ. Tũ rite ſacratas. rite expugnata ſolẽnitate q̃ diximus ſup̃. Videri miſceri. Infiniti ſunt p indicatiuis. Propius cernũt diligẽtius. vt Propius res aſpice nr̃as Nõ virib⁹ equis. eos cõgreſſuros ſubaudi. Inceſſu tacito pgreſſus. ipſe tacit⁹: bypallage ẽ. Cui gen⁹a proauis ingẽs. Cui⁹ auctoritatẽ cõmendabat & origo maior: & pĩna virtus: & ppria fortitudo. Procũct. talib⁹ q̃lib⁹ ẽt Turnus: & attendit ſenſũ ſupiorẽ: vbi ait. Turnus & ſolus ferro crimẽ comune refellã. An viribus eq nõ ſumus. Bñ addidit virib⁹ Nã legim⁹ in Saluſtio Memorare poſſẽ q; bus in locis popul⁹ roman⁹ ingentes boſtiũ copias parua manu fuderit. Vir. Exigui nũero ſed bello iudia virt⁹. En oẽs ne occurreret: ſed ẽ in caſtris alter exercit⁹. Fataliſq; manus. troianor: q fataliter ad italiã venerit vt ſit iteratio. Hetruria aũt infenſa p betruſci: q etiã Turno inimici ſũt cã Mezẽtii. Deuouet aris. qa ait ſup̃ de Turno ſuppliciter venerãs Itẽ ſup̃ Vobis aiam hanc ſoceroq; latino Deuoui Nã ipſa iterat verba. Vnuſq; p ora ferẽ. tanq; de viuo oẽs loquẽtur. Leti. otioſi vt nos patriã fugim⁹ tu tytire lent⁹ in vmbra Fœduſq; pcanꝫ infeſtũ. rogãt vt p non facto ſit ne piaculũ videanꝫ admittere. Et alto d. ſig. cœ. Vt religio alia religione ſoluaꝫ. Præſtantius. Efficatius.

DO. Inceſſu tacito. Quattuor ponit ſigna tioris. primũ eſt igreſſus tacit⁹: dum vix pedẽ mouebat. Alterũ qđ aram venerabat̃ oculis deiectis. Tertium tabentium genarũ ex macie repentina. Quartum palloris

CHRI. Matre caret. q̃ſi nutrice. Arbos. Nã ppria arbos eſt: cũ radicibus hæret: & habet vitã. In medio conſpectu. pcerũ qui ipſos reges circũdabant. Et viſcera viuis: nã in fœdere porcus fœde. i. crudeliter interficiebat̃. Vnde dixit q̃ carnes eriperentur ab animali adhuc viuente. At vero rutilis im. e. p. v. Vulgi eſt vt quẽadmodũ fœlicibus fortuna tiſq; inuidet: ſic eorum dẽ ſi ex alto gradu in miſerias decidant miſereanꝫ: ſic Turn⁹ qui paulo ante pleroſq; ſua gloria torquebat tunc in tantum periculum ventur⁹ ad cõmiſerationẽ impellebat. Cum ergo putaret facile: victum iri iniquo animo buiuſcemodi pugnam ferebant. Hanc occaſionem nacta Iuturna potuit facile exercitum ad violandum fœdus impellere: preſertim aſſũpta forma Camerti in quo non parua eſſet auctoritas. Nam ſub ea forma oõnem habuit: qua vehementer latinos moueret. Talibus incenſa eſt iuuenum. Optime iuuenum quoꝝ animi aliqua potius perturbatione q̃ ratione mouentur

Turbauit mentes italas: monſtroq; fefellit.
Namq; volãs rubra fuluus iouis ales in æthra
Littoreas agitabat aues turbamq; ſonãtem
Agminis aligeri: ſubito cum lapſus ad vndas
Cygnũ excellentẽ pedib⁹ rapit improbus vncis.

SER. Mõſtroq; fefellit. Bñ fefellit: nam q̃ hoc augurũ nec oblatuum eſt nec imperatiuum: ſed imiſſum factiõe Iuturne: qđ carere fide indicat ſedes negata: nã vbicũq; firmũ introducit augurium dat ei firmiſſimã ſedem vt ipa ſub ora viri cœlo veneꝫ volãtes: Et viridi ſedeꝫ ſolo. Itẽ Añ ſiniſtra caua monuiſſet ab ilice cornix. In hoc autẽ augurio liberatũ

cygnū cecidisse i aquā dicit: quā istabilē esse māifestū ē. Littorea sagitabat aues palustres nā littus dr̄ ois terra aquis vicia: vt Viridiq; in littore conspicit̄ sus. Excellentē magnum sicut in exercitu magn⁹ est Turn⁹. Cōuertūt clamore fugā. redeūt cū clamore: sicut i exercitu solet. Auguriū salutāt. venerāt: & proprie: nā salutari dicim⁹ deos. Teren. At ego hīc deos domū salutatū pergā. Expediūtq; man⁹. se dimicare velle significāt Hæc em̄ est cōsensio militaris. Luc. Elataq; altæ q̄cunq; ab bella vocaret Promisere man⁹. Qđ sæpe petiui. q̄si iperatiuū hoc auguriū vult videri Accipio agnoscoq; deos. modo q̄si de oblatiuo loq̄t nā in oblatiuis auguriis i ptāte vidētis est vtrū id ad se ptinere velit: an refutet & abominet. Ergo nūc auguriū dicit se libēter āplecti: & agnoscere circa se fauorē deor̄

Quos iprobus aduena: iterpretat̄ auguriū & cōfirmat ad preses negociū ptinere. Littora vestra: bona iteratio: nam sup̄ ait. Littoreas agitabat aues. Vi populat. antique. nam veteres & populo & pplor dicebāt: nūc tm̄ populor dicim⁹: illud penit⁹ de vsu recessit.

Penitusq; pfundo vela da. vt sup̄ de aquila Penitusq; in nubila fugit. Dēsate cateruas. sicut cygni bostē p auras fcā nube p̄mūt. Et aduersos telā c. i. bo. boc loco ab Homeri recessit œconomia. Ille ei iducit Mineruā psuadentē Pādaro: vt iacto in Menelaū telo fœdera dissipet. Hic vero dicit ipsū augurē telū spōte torsisse: & occidisse vnū de nouē fratribus: qđ ptinet ad œconomiā: Necesse enim erat: vt fratres ex vni⁹ morte cōmoti bellum mouerēt. Si ei vilis aliq̄s iteriret: poterat ei⁹ mors ob fœderis religionē forte cōtēni. Sonitū dat. i. facit. Certa. i. ieuitabilis: vñ icerta est ifirma & vitabilis. Hastam volās. min⁹ est nāq;. Horū vnū ad. ordo ē. Trās adigit vnū costas: & figurate dicit vnū p vni⁹. Teriē q̄ sutilis aluo balthe⁹. rē phys̄icā dixit: Oia em̄ quib⁹ vtimur ñ nos terūt: sed ea nos terim⁹: vt annulū: vestē. Aiosaq; phalāx. quasi phalāx. i. legio. Cæci. salutis iprouidi. Inundāt more vn fluūt. Sic oēs amor vnus bēt. sic. i. dū paulati suis iuicem subueniāt. Oēs enim in bellū coacti sunt. Sic Salu. Diripuere aras dejecerunt: dissipauerunt.

DO Primusq; tolūnus. Nō solū rutuli: sed ēt Tolūn⁹ augur hoc augurio decept⁹ ē. Dixit: & aduer. recte q se ducē professus est primus tela contorsit. Diripuere aras. vocati furore certandi

Arrexere animos: itali cunctæq; volucres
Conuertunt clamore fugam: mirabile visu:
Aetheraq; obscurāt pēnis: hostēq; per auras
Facta nube premūt: donec vi victus: & ipso
Pondere deficit: predāq; ex vnguibus ales
Proiecit fluuio: penituq; in nubila fugit
Tum vero auguriū rutuli clamore salutant:
Expediūtq; manus: primusq; tolūnius augur:
Hoc erat hoc votis inquit quod sæpe petiui
Accipio: agnoscoq; deos: me me duce ferrū:
Corripite o rutuli: quos iprobus aduena bello
Teritat: inualidas vt aues: & littora nostra
Vi populat: petet ille fugam: penituq; pfundo
Vela dabit: vos vnanimi densate cateruas
Et regem vobis pugna defendite raptum:
Dixit: & aduersos telum contorsit in hostes
Procurrēs: sonitū dat stridula cornus: & auras
Certa secat simul hoc simul igens clamor: & oēs
Turbati cunei: calefactaq; corda tumultu.
Hasta volans: vt forte nouem pulcherrīa fratr̄
Corpora constiterant: contra quos fida crearat
Vna tot arcadio coniunx tyrrbena gilippo.
Horum vnū ad mediū teritur qua sutilis aluo
Baltheus: & laterum iuncturas fibula mordet
Egregiū forma iuuenem: & fulgentibus armis
Trans adigit costas: fuluaq; extendit barena.
At fratres aiosa phalanx accensaq; luctu
Pars gladios strigūt mānibus: pars missile ferrū
Corripiūt: cæciq; ruunt: quos agmīa cōtra:
Procurrūt laurentū. hīc densi rursus inundāt
Troes agiliniq;: & pictis arcades armis.
Sic amor oēs vnus habet decernere ferro.
Diripuere aras. it tota turbida cœlo

CHRI. Monstroq; fefellit. Nā putauit bona portēdi: cum infelicia eēnt. Sonantem. quia canori sunt cygni. Hoc aūt auguriū ver̄ fuit: sed nō itellectū. Cygnus em̄ id est Turnus captus erat ab aqla: qa veniebat lacerādus ab boste vi fœderis: i quo relict: aues p̄mebāt bostē: qa milites vrgebāt fœdus: ne sæuiretur Vñ cygnus elapsus est ab aqla oppressa turba auiū. i. Turnus ab ænea: sed nō recepit se in tutū stabilēq; locū. Petet i. f. vt fugit aqla & petet pfundū. vt illa petiuit pfundū cœlū: nā pfundum cōe est infimis & altis. Telū cō. in bo. q̄m neq; credibile erat neq; leue: vt fœdus tanta religione celebratū rūpereē: iceirco plures cās qbus vel iuiti ipelli possent posuit poeta. Nā & Iuno qđ facto opus eēt iuturnam admonuit: & Iuturna sub psona in qua eēt auctoritas oron̄ vehementē adrē supandā habuit. Postremo auguriū quo decipereñ posuit. deniq; auctorē cōtorquēdi hastā augurē fecit. cui & fœlicia p̄dicēdi cū eēt ēt augur & telum veluti id qđ diceret vehemēter crederet cōtorquēti credēdum erat. Addē qđ interfectus est is quem stati octo fratres fortissimi affuerunt. His rebus & latini & troiani facile ad pugnam elici potuerunt.

SER. Ferreus

Tempestas telorum: ac ferreus ingruit imber.
Craterasq; focosq; ferunt: fugit ipse latinus:
Pulsatos referens infecto fœdere diuos.
Infrenant alii currus: aut corpora saltu
Subiiciunt in equos: & strictis ensibus adsunt
Mesapus regemq; regisq; insigne regẽtem:
Tyrrhenũ aulesten auidus confundere fœdus
Aduerso propter equo: ruit ille recedens:
Et miser oppositis a tergo voluitur aris:
In caput inq; bũeros: ac feruid⁹ aduolat hasta
Mesapus: teloq; orantem multa trabali.
Desuper altus equo grauiter ferit: atq; ita fatur
Hoc hẽt hæc melior magnis data victia diuis.
Concurrunt itali: spoliantq; calentia membra.
Obuius ãbustum torrem chorineus ab ara
Corripit: & veniẽti ebuso plagamq; ferenti
Occupat bos flammis: illi inges barba reluxit:
Nidoremq; ambusta dedit: super ipse securus
Cæsariem leua turbati corripit hostis
Impressoq; genu nitẽs terre applicat ipsum
Sic rigido latus ense ferit: podalirius alsum
Pastorem: primaq; acie per tela ruentem
Ense sequens nudo supereminet: ille securi
Aduersi frontem mediã mẽtumq; reducta
Disiicit: & sparso late rigat arma cruore.
Olli dura quies oculos: & ferreus vrget
Somnus: in eternã clauduntur lumia noctem.
At pius æneas dextram tendebat iermem
Nudato capite: atq; suos clamore vocabat
Quo ruitis: quæ ve ista repẽs discordia surgit:
O cohibete iras: ictum iam fœdus: & omẽs
Compositæ leges: mihi vis concurrere soli
Me sinite: atq; auferte metus: ego fœdera faxo
Firma manu: turnũ iam debent hæc mihi sacra
Has inter voces media inter talia verba.
Ecce viro stridens alis allapsa sagitta est.
Incertũ qua pulsa manu: quo turbĩe adacta:
Quis tãtam rutulis laudem casusue deusue
Attulerit: pressa est insignis gloria facti.
Nec sese æneæ iactauit vulnere quisquam.
Turnus vt æneam cedentem ex agmine vidit:
Turbatosq; duces: subita spe feruidus ardet
Poscit equos: atq; arma simꝰ: saltuq; superbus.

SER. Ferre⁹ iber. Permãsit in trãslatiõe. qa dixerat tẽpestas telorꝫ. Ferũt. auferũt: nã aphe resis ẽ: vt tenere ꝓ cõtemnere. Pulsatos diuos. violatos. læsos fractis fœderibus. Infrenãt alii currus. i. equos: sic alibi: Neq; audit curr⁹ habenas. Subiiciũt i equos. sup equos iaciũt: sed ꝓprie nõ ẽ locut⁹ magisq; cõtrarie: Nã subiicere ẽ subter aliq d. iacer. Regisq; insigne gerentẽ. i. diadema habẽtẽ. Auid⁹ confundere fœd⁹: legit & auidũ: sed meli⁹ auid⁹: quia Mesap⁹ Turno fauebat. qui erat ipar ad singlare certamẽ. Altus equo. equi magnitudine latẽter oñdit. Hoc hẽt. hoc ẽ letali pcussus ẽ vulnere: Tereti⁹: Certe capt⁹ est: hẽt Sane sarcasmos ẽ de loci q̃litate iuetus. Nã qa sup aras cecidit ait: Hæc melior magnis data victia diuis. Torrẽ. erit ntũs hic torris & ita nunc dicim⁹. Nã illẽ. Ennii & pacuuii pẽitus de vsu recessit: vt hic torr⁹ hui⁹ torri dicam⁹. Nidorẽ. mõ putorẽ. Ferreus somn⁹ homerus χάλκεος ὑπνος. Nudato capite. s. vt posset agnosci. Sane q̃riẽ quẽ admodũ nudate dixerit cũ sup eũ nusquã iduxerit capite tecto. Nã nudatũ ẽ quicq d fuit antea cooptũ: nudũ vero dr̃ q d tectũ añ nõ fuerat Ergo aut nudato ꝓ nudo accipiam⁹: vt sit ꝓ noie pticipiũ: aut dicam⁹ tectũ eũ habuisse caput: cũ descẽdit ad cãpũ: Nã legim⁹ Sydero flagrãs dypeo & cælestib⁹ armis. Suos clãore vocabat: vtq; exercitũ iã suũ vocabat: vt talis ei⁹ fuerit clamor: Cur in vos iuicẽ ruitis mei: Repens. aut subito vt sit aduerdiũ. i. repẽte: vt Sole recẽs orto ꝓ recẽter. Aut repẽs discordia ꝓ repẽtina. Faxo. faciã. Incertũ q̃ pulsa manu. hoc loco adhuc q dẽ q̃si dubitat tñ ab Iuturna itelligim⁹ imissũ quẽdã: g vulneraret æneã. Q d ãt paulo post Iuno dictura ẽ de Iuturna Nõ vt tela tñ nõ vt cõtẽderet arcũ. minime est mirandũ. Nam scim⁹ vnicuiq; iputari quod alter in eius gratiã fecerit: sicut ẽ Et potes in totidẽ classes cõuertẽ nymphas. Aeneã aũt ab hoie vulneratum idicat Iuppiter paulo post dicẽs Mortali decuit vi olari vulnere diuũ. Molir̃ regit. & est acyrologia: nam proprie molitur est parat.

DO. Hoc habet. i. bene se habent res. Meliorẽ vitã. cum ioco dixit: quia in arã cecidit.

Olli. q. d. dura quies: quia est quies nõ dura & somn⁹ nõ ferens & nox nõ æterna. Ruitis, aliud est ire; aliud tẽdere: aliud ruere.

CHRI. Craterasq; focosq;. Optime ponit añ oculos qualis quãtusq; sit furor popꝰlaris Nam cum in turba illa icrebuerit; icrebescit autẽ psæpe: vel minimis de causis nihil cõsilio gerit̃. Nulla est religiõis nulla ducum reuerẽtia: neq; sacris neq; profanis parcunt vñ oportet ipsos duces vel illis obtẽperare: vel fugere. Subiiciũt. sursũ iaciunt. Nõ em̃ cõponit a sub q d est subter: sed a subsum: id est sursum antiqua præpositiõe: vt in buc. Quãtũ vere nouo florẽs se subiicit alnus. Voluit̃. a pathos a loco. vt ẽ Sãguie turpantẽ q̃s ipse

sacrauerat aras. Ab ara. Et hic dignatio qđ reb⁹ ꝑparatis religioni abuterẽtur ad cædes At pius æ. & fortis & religiosi bois sibi officiũ ascribit: q vt fœdus ictũ iuiolatũ maneret nihil omisit: Sed vt dixim⁹ nihil proficit in turba iam furore cõcita. Turn⁹ nã ad singulare certamẽ iturus vehemẽter sibi timebat: nunc turbato fœdere & saucio aduersario redüt spes. Supbus: nimis elatus arridente fortuna. Si aũt omnes locos in qbus de Turno poeta scribit annotabis: illũ audacẽ potius q̃ fortem descriptũ inuenies. In hoc loco crudelissime omnia agit

SER. Hebri. Fluuii thracie. Sãguineus mauors: gaudẽs sãguine. ἀπὸ τοῦ αἵματος. Clypeo increpat. Sonat alibi arguit: vt Increpat vltro Cũctãtes socios. Vltia. hoc ẽ tota: si ei gemit vltia ois sine dubio. Miserabile cæsis. miserabiliter: nomẽ pro aduerbio. Ipe nutrierat. Solẽt em̃ plerunq; filios aliis dare nutriendos parẽtes. Ausus pelidæ preciũ sibi poscere curr⁹. Difficilis bypallage: nã hoc vult dicere: q vt Achillis equos possit accipe. ire ausus erit ad castra græcor. Ordo em̃ non ꝓcedit: qui vt iret ausus est petere. Affecit precio. modo pœna: nam preciũ est τῶν ἀξιόν. Teren. Ergo ob stulticiam preciũ fero. Nec equis aspirat achillis. aspirã apd maiores acceperũt significat: Cicero Nũq; aspirauit ad curiã: sed hic figurate dixit aspirat eqs. ꝓ ad equos occisus est: nec ad equos Achillis accessit: meli⁹ tñ est vt de Diomede intelligam⁹: vt sit sensus Diomedes occidit Dolonẽ q equos Achillis ausus ẽ petere: quos nec ille: q eũ vicit popposcit. Dextræ mucronẽ extorquet. q̃si prooeconomia ẽ vt nõ eũ suo interimat gladio ne agnoscat ꝙ Metisci ẽ etiã nũc suũ regrat: quo facto pire poterat seqns fracti gladii œconomia. En agros. quos victor ænea te accipe posse credebas: ide ei sarcasmos facta ẽ. Nã cõsuetudo erat vt victores ipatores agros suos militib⁹ darẽt: vt in bistorus legim⁹. Itẽ in Luca. An meli⁹ fierẽt piratæ magnæ coloni. Sternacis eq. ferocis: q facile sternit sedẽtẽ. Edoni boreæ. Thracii nã edon mõs ẽ thraciæ. Sane sciendũ hoc loco erasse Donatũ. q dicit edonii legendũ est vt do breuis sit scdm Lucanũ: qui dicit edonis ogygio decurrit plena lyeo: nãq; certũ ẽ systole fecisse Lucanũ: vũ edoni legendũ est: vt sit hic edonus bui⁹ edoni. Stati. & Virg. & artẽ secut⁹ ait Tristi⁹ edõas byemes hebꝛ ꝙ niualẽ: nõ edonias. Aegeo. mari scilicet sicut sequẽtia indicãt. Sequit ꝙ ad littora fluctus: nã male ait Donat⁹ mõtem ee vnde flat boreas: cum certũ sit eum de bipboreis mõtibus flare. Instantẽ pbege⁹. aut sibi aut oibus Ad currum. pro curru se obiecit. Citatorũ apberesis est: pro concitatorum. Biricem. loricam si lõga est: & accentũ habet. sicut bifilũ si producit: qa & fila & licia dicimus. Degustat. leuiter tangit. vñ cõtra de alto vulnere ait. Virgineumq; alte bibit acta cruorem.

Emicat in currũ: & manibus molitur habenas.
Multa virum volitans dat fortia corpora leto
Semineces voluit multos: aut agmia curru
Proterit: aut raptas fulgentibus ingerit hastas
Qualis apud gelidi cum flumia cõcitus hebri:
Sanguineus mauors clypeo increpitatq; furẽtes
Bella mouẽs immittit equos: illi æquore apto:
Ante notos zephirũq; volãt gemit vltia pulsu
Thraca pedum circũq; atræ formidinis ora
Iræq; insidiæq; dei comitatus aguntur.
Talis equos alacer media inter prœlia turnus
Fumantes sudore quatit miserabile cæsis
Hostibus insultãs: spargit rapida vngula rores
Sanguineos: mixtaq; cruor calcatur harena:
Iãq; neci stbelenũq; dedit: thamyriq; polũq;:
Hũc cõgressus: & hũc illũ eminus: minus ãbo
Imbrasidas glaucũ: atq; iadẽ quos ibrasus ipe
Nutrierat lycia: paribusq; onerauerat armis.
Vel cõferre manũ: vel equo prœuertere vẽtos:
Parte alia media eumedes in prælia fertur:
Antiqui proles bello prædara dolonis:
Nomie auum referẽs: aio manibusq; parẽtem.
Qui quondã castra vt danaũ speculator adiret:
Ausus pelidæ precium sibi poscere currum
Illum tydides alio pro talibus ausis
Affecit precio: nec equis aspirat achillis:
Hunc procul vt cãpo turnus prospexit aperto
Ante leui iaculo longum per inane secutus
Sistit equos biiuges: & curru desilit: atq;
Semianimi elapsoq; superuenit & pede collo
Impresso dextræ mucronẽ extorquet: & alto
Fulgentem tixit iugulo: atq; bæc isuper addit
En agros: & quam bello troiane petisti:
Hesperiam metire iacens: bæc præmia qui me:
Ferro ausi tentare ferunt: sic mœnia condũt:
Huic comitem buten coniecta cuspide mittit.
Chloreaq; sibarimq; daretaq; tbersilocumq;
Et sternacis equi lapsum ceruice thymœtẽ:
Ac veluti edoni boreæ cum spiritus alto
Insonat ægeo: sequiturq; ad littora fluctus:
Qua vẽti icubuere: fugam dat nubila cœlo:
Sic turno quacunq; via secat: agmia cędunt
Conuersęq; ruunt acies: fert ipetus ipsum:
Et cristam aduerso curru quatit aura volãtem

Non tulit

Non tulit instantē phegeus animisq; frementē
Obiecit sese ad currum: & spumantia frenis
Ora citarorum dextra detorsit equorum:
Dum trahitur pēdetq; iugis hunc lata rectum
Lancea consequitur: rumpitq; infixa bilicem
Loricam: & summū deguſtat vulnere corpus.
Ille tamen clypeo obiecto cōuersus in hostem.

DO. Sanguineus. non ipse: sed qui aliis sanguinem effundit.

CHRI. Hebri. flumē thracie cui⁹ hostium nobilitatū est tumulo Polydori. Mauors: nam thracia vt dictū est ei attribuitur.

Equos. scilicet dimum & phouum. Ante noios. quia celeritate præuenit. Dei comitatis. nā insidiæ met⁹ discordia & ire comites sunt bellantiū. Hunc congressus. Vt varietate omne auditoribus tedium fastidiumq; auferat. En agros. amara & hostilis īsultatio

& temere effusa. Non enim decet virum excelso animo præstantem ita efferri præsertim marte adhuc dubio. Non t. in. vt rem variet: neq; omnes Turno cedentes inducat: hunc repugnantem facit.

Ibat: & auxilium stricto mucrone petebat:
Quem rota præcipitē & procursu cōcitus axis
Impulit: effuditq; solo. turnusq; secutus
Imam inter galeam summi thoracis & ora:
Abstulit ense caput: truncūq; reliquit harena.
Atq; ea dum campis victor dat funera turnus:
Interea æneam mnesthеus & fidus achates
Ascaniusq; comes castris statuere cruētum
Alternos longa nitentem cuspide gressus
Sæuit: & infracta luctatur harundine telum
Eripere: auxilioq; viam quæ proxima poscit
Ense secent lato vulnus: teliq; latebram
Rescindant penitus: seseq; in bella remittant.
Iamq; aderat phebo ante alios dilectus iapis
Iasides: acri quondam cui captus amore
Ipse suas artes sua munera lætus apollo:
Augurium cythariq; debat: celeresq; sagittas
Ille vt depositi proferret fata parentis:
Scire potestates herbarum vsumq; medēdi
Maluit. & mutas agitare inglorius artes
Stabat acerba fremens ingētem nixus in hastā
Aeneas magno iuuenum & mœrentis iuli:
Concursu lachrymisq; immobilis: ille retorto.
Pæonium in mortē senior succinctus amictu
Mſta manu medica phœbiq; potētib⁹ herbis.
Ne quicq; trepidat: ne quicq; spicula dextra
Sollicitat: prensatq; tenace forcipe ferrum.
Nulla viam fortuna regit: nihil auctor apollo
Subuēit: & sæu⁹ cāpis magis ac magis horror
Crebrescit: propiusq; malū est iā puluere cœlū
Stare vident: subeunt equites: & spicula castris
Densa cadūt mediis: it tristis ad æthera clamor
Bellantū iuuenum & duro sub marte caderitū.

SER. Procursu. Impetu: & est vna pars ōrionis ꝓcursus. Sæuit. quia nō potest. s. in bella ꝓcedere. Ense secent lato vulnus. animū viri fortis expressit. Iapis. Aptum nomē medico: nā ἰᾶτρεύειν dicunt curare. Auguriū citharamq; dabat vera lectio est dabat nāq; non dedit. Sane per cytharam scie̅tiam indicat harmoniæ. Vt depositi. desperati: nam cōsuetudo erat vt desperati ante ianuas suas collocarentur: vel vt extremum spiritum redderent terræ: vel vt possent a transeuntibus forte curari. qui aliquādo simili laborauerāt morbo. Cicero. Aegram & ꝓpe depositā reipub. partem. Potestates herbarū vim: possibilitatem: nam in herbarum cura nulla est ratio: vnde etiam ait mutas artes: licet alii mutas artes tactum venæ velit. Alii mutas artes musicæ comparatione. Vsumq; medēdi. Ε μπειρικην scie̅tiam hoc est medicinā in vsu non in ratione constantem. Inglorius. Comparatione sagittarū: & harmonie: & diuinitatis. Pæonium in morē. Medicinalē a Pæone: nam doricæ liguæ est Pæan: nam naturale est pæon. Nulla viam. Fortuna regit. nullus euētus rationē pstat.

Nihil auctor apollo. Medicinæ inuentor: Nā æsculapius præest medicinæ: quā Apollo inuenit. qui in Ouidio pro se ait inuentum medicina meū est. Propiusq; malum. ex fuga scilicet troianorum. Stare. plenum esse: & alibi Stat puluere cœlū. Indiguo dolore. Qui fuerat nat⁹ ex vulnere īdigne illato per insidias scilicet. Dictamum. Hæc herba licet vbiq; nascat̄: melior tamen in creta est. Puberib⁹ caulē foliis. hoc est adulti: sicut in q̄rto pubētes herbæ: & ē reciproca iter herbas & boies translatio: nam & pubertatem herbarum & florē iuuētutis vocamus. Faciem circundata. a parte em̄ totum corpus accipimus. Fusum amnem. pro aqua: a toto ptem sic supra Fontēq; ignemq; ferebāt. Ambrosiæ succos. ambrosia cibus est deoꝝ: nam nectar potāt. Panaceam. genus herbæ. Sciēdū tm̄ Lucretium panaceam vbiq; salem dicere: vnde possumus & hoc loco salem itelligere nam omnē pellit dolorē: sed melius herbam quia ait odoriferam. Quippe dolor. quasi dolor. cuius natura hæc est: vt adhibito remedio statim recedat: nā dolor consequens

est res non principalis: vñ sublata causa etiam ipse statim recedit. hic ait quippe: nam infusa aqua inhærens laxare cœpit telum: quod antea inferebat dolorem.

CHRI. Interea. Exornat narrationem suam: cum illam variet: & insperatos exitus tribuat. Ostendit autẽ & in ænea & in Turno quid possit fortuna: Nam & Turnus se se victorẽ: sperabat: & æneas omni pene spe destitutus erat: cum longe aliter esset euenturum: Vnde aurea sententia ẽ Senecæ: Nemo confidat nimium secundis: Nemo desperet meliora lapsis. Præterea: vt Turnum victoria insolẽtiorem q̃ oporteret ponit ita æneam quamuis spem amisisset: semper inuictum gerit animum. Adde postremum & illud quod deus bonis semper fauet. Violauerat turnus fœdera. at æneas dum illud obseruari curat: in calamitatem incidit. Qua propter meruit eius innocentia a deo subleuari præsente cum in se curando nullum dolorem subire recusaret. Dictamum. de hoc iam diximus: atque etiam de ambrosia. Panacea. de hac herba Plinius: Panaces ipso nomine omnium morborum remedia promittit numerosum: & diis & inuentoribus ad scriptum. Multæ eius species. vnum asclepion dicitur. quoniam is filiam Panaceam appellauit. Hac auulsa scrobem vario genere frugum repleri religio est & terræ piamentum. Id autem quod ex Macedonia effertur bucolicum vocant armẽtariis sponte erumpẽtem succum excipientib⁹: alterũ gen⁹ Heracleon vocant ab Hercule inuentum: Vocatur etiam Origanon heracleoticum. quoniam siluestri Origano sit simile. Tertium Chyroneon panaces dicitur ab inuentore: folium habet Lapato simile maius tamen & hirsutius: flos aureus. Quartum est centaurion ab eodem Chyrone repertum: Sed & Pharnaceon quoniam in controuersia est an sit a Pharnace rege deductum. Huius radix odorata est in vmbra siccata vino gratiam affert.

Panaces

SERVIVS. In pristina. In vsum priorem. Maior agit decus. Apollo inuentor medicinæ scilicet. Verumq; laborem. Quẽ per me ipse suscipio: non qui ex aliorum virtute: imperatoribus ascribi consueuit. Fortunam ex aliis. Subaudimus opta: neq; ẽm fortuna discitur: & est zeuma non integrum Inter præmia. Ad præmia. Cicero: Dico te priore nocte venisse inter falcarios Matura adoleuerit ætas. Adolescendo matura esse cœpit. Anteusq; mnesthеusq;. Seruauit τοῦπρῶτον: necesse enim erat vt vulnerato duce multi cum eo in castra remanerent. Miscetur. Modo confunditur: alibi perturbatur: vt Miscet agens telis inter frondea turbam. Aggere turnus. Eminẽtia: de via autem aggerem non possum⁹ dicere: nisi vie aggerem dicere voluerimus. id est viæ coaceruationem. quam historici viam militarem dicunt. vt Qualis sæpe viæ deprensus in aggere serpẽs. Atrum rapit agmen. Pulueribus nube coopertũ. Abrupto sydere. Magna tẽpestate: alibi Sorbet in abruptum fluctus. Item Scit triste mineruæ sydus. It mare per mediũ miseris. Statius pleni⁹ de hoc sensu Defluit sua dãna coloni: Et tamẽ oppressos miserant̃ in æquore nautas Ruet. Eruet: euertet: aliter dictum est in secũdo Ruet alto a culmine troia Talis: Taliter simili mõ: sic paulo post Similis medios iuturna per hostes. Rhœteius. troian⁹ a promontorio troiæ. Cuneis se quisque coa.

Tum venus indigno nati concussa dolore
Dictamum genitrix cretea carpit ab ida
Puberibus caulem foliis & flore comantem
Purpureo: non illa feris incognita captis
Gramina cum tergo volucres hæsere sagittæ.
Hoc venus obscuro faciem circundata nimbo
Detulit: hoc fusũ labris splendentibus amnem
Inficit occulte medicans: spargitq; salubris
Ambrosie succos: & odoriferam panaceam
Fouit ea vulnus lympha longeuus iapis
Ignorans: subitoq; omnis de corpore fugit
Quippe dolor: oĩs stetit imo vulnere sanguis
Iamq; secuta manum nullo cogente sagitta.

Excidit: atq; nouæ rediere in pristina vires:
Arma citi properare viro quid statis iapis
Cõclamat: primusq; animos accendit in hostẽ
Non hæc humanis opibus non arte magistra
Proueniunt: neq; te ænea mea dextera seruat.
Maior agit deus: atq; opa ad maiora remittit.
Ille auidus pugnæ suras incluserat auro
Hinc atq; hinc oditq; moras hastãq; coruscat:
Postq̃ babilis lateri clypeus loricaq; tergo est
Ascanium fusis circum complectitur armis
Summaq; per galeam delibans oscula fatur
Disce puer virtutem ex me: verumq; laborem
Fortunam ex aliis: nunc te mea dextera bello
Defensum dabit: & magna inter premia ducet.
Tu facito mox cum natura adoleuerit ætas
Sis memor: & te aĩo repẽtem exempla tuorũ.
Et pater æneas: & auunculus excitet hector.
Hæc vbi dicta dedit: portis sese extulit altis
Telũ immane manu quatiẽs simul agmine dẽso
Antæus mnesthеusq; ruunt: omnisq; relictis
Turba fluit castris: tum cæco puluere campus,

Miscetur

Miſcetur: pulſuq; pedum tremit excita tellus.
Vidit ab aduerſo venientes aggere turnus:
Videre auſonii: gelíduſq; per ima cucurrit
Oſſa tremor: prima ante omnes iuturna latíos
Audíit agnouitq; ſonũ: & tremefacta refugit.
Ille volat: campoq; atrum rapít agmen aperto:
Qualis vbí ad terras abrupto ſydere nimbus
It mare per medium: miſeris heu præſcia longe
Horreſcunt corda agrícolis: dabit ille ruínas
Arboribus ſtragemq; ſatis ruet omnia late
Ante volant: ſonitumq; ferunt ad líttora venti
Talís in aduerſos ductor rhœteius hoſtes
Agmen agit: denſiq; cuneis ſe quíſq; coactís
Agglomerãt: ferit enſe grauẽ thymbreus oſirí:
Archetiũ mneſthe⁹ epulonẽ obtrũcat achates
Vfentemq; gyas: cadit ípſe columníus augur:
Primus in aduerſos telum qui torſerat hoſtes.
Tollítur in celum clamor: verſiq; vicíſſim
Puluerulenta fuga rutuli dant terga per agros.
Ipſe neq; aduerſos dignatur ſternere morti
Nec pede congreſſos æquo nec tela ferẽtes
Inſequitur: ſolum denſa calígine turnum
Veſtigat luſtrans: ſolum in certamina poſcit.
Hoc cõcuſſa metu mentem iuturna vírago
Aurigam turni media ínter lora metíſcum
Excutit: & longe lapſum temone relinquit.
Ipſa ſubit: manibuſq; vndãtes flectit habenas.
Cũcta gerẽs vocẽq;: & corpus & arma metíſci
Nigra velut magna domini cum diuítis ædes
Peruolat: & pennis alta atria luſtrat hirũdo
Pabula parua legens nidíſq; loquacibus eſcas
Et nunc porticíbus vacuís: nunc humida circũ
Stagna ſonat: ſimílis medíos iuturna p hoſtes
Fertur equís: rapidoq; volãs obit omĩa curru.
Iamq; hic germanũ: iãq; hic oſtendit ouantem
Nec conferre manum patít̃: volat auía longe.
Haud minus æneas tortos legit obuíus orbes
Veſtigatq; virũ: & deiecta per agmina magna
Voce vocat: quotiẽs oculos cõiecit in hoſtem:
Alipedumq; fugam curſu tentauit equorum.
Auerſos totiens currus iuturna retorſit.
Heu qd agat: vario ne quicquã fluctuat æſtu:
Diuerſæq; vocant animum in contraria curæ.

Agglomerãt. Denſent̃ vt cuneatim dimícent: ſcilicet in cuneo⁹ modum compoſití.

Tollít̃ in cœlũ clamor. Occíſo eo: qui auctor dirũpendi fœderis fuerat: exort⁹ eſt clamor: & ſtatim ſecuta fuga rutulo⁹: vt Verſi ꝙ vicíſſim. Puluerulẽta fuga rutuli dãt terga p agros. Nec tela furẽtes inſequit̃. Id eſt nec cõtra ſtãtes nec fugientes deſignat̃ occídere: & magna Aeneæ oñditur pietas: q nec vulnerat⁹ iraſcit̃: vt velit cõtra legẽ fœderis in bellũ moueri. Virago. virago dr̃ mulier: quæ vírile implet officium.

CHRI. Lapis cõclamat. Nã maior fides medico. in hoc ꝙ æneæ dãda erat. Opera ad maiora. Optia em̃ cõiectura erat æneam debere magna móliri: poſtꝙ deorum cura ſeruatus erat. Fruſtra enim ſeruaſſent ſi paulo poſt erat perítur⁹. Prebet igit̃ magnã ſpem futuræ victoríæ. Auidus. Quaſi dicat: ſua ſpõte cupiebat: ſed verbis medici magis icẽ debat̃. Diſce puer virtutẽ. Nõ glorioſi eſt homís: ſed optimi patris qui ſuo exẽplo fílium ad virtutem excitare cupit. Licet enim gloriari parentẽ: vt filium incẽdat ad eandẽ gloriã acquirendam. Portis. Caſtro⁹ quoe altæ erant propter aggerẽ & foſſam. Simul agmine denſo. Nam qui paulo añ fugiebãt ſaucio ip̃eratore: nunc eodem in bella redeunte ſrequẽtes alacreſq; ſequuntur. Eos aũt qui ſequuntur & plurimos eſſe: & cum ipetu egredi oſtendit poeta plurib⁹ verbis: Nã turba multitudo indiſtincta eſt: & ruit habet ímpetum. & fluere ſeriem hominum contínuatam vt fluuius eſt: oſtendit. Relictis caſtris. Hoc eſt ab omnibus deſertis. Indubitata enim victoria omnem curam ſeruando⁹ caſtrorum remouerat. Ipſe neq; aduerſus. Tanꝙ qui fœdus ꝙus ab hoſte violatum ſeruaturus in ſolum Turnum feratur.

SER. Aedes peruolat. per ædes volat. Nam more ſuo verbo dedit detractam nomini præpoſitionem. Vacuís. Magnís. vt Vacua atria luſtrat Saucius. Nec conferre manum. Cum ænea nam alios perſequítur.

Auia. Ab ea ſcilicet parte qua vẽiebat æneas. Tortos orbes. Obliquas & implicitas vías. Veſtigatq; virum. Inquirit. trãſlatio a canib⁹ qui per veſtígia & pedum ſigna feram indagant. Deiecta per agmina. diſſipata aduentu æneæ. Heu quid agat. Oñe aduerdiũ verbo coberet. vñ heu & at at & ſimília quía verbo cohærere nõ poſſunt. ſeparatim fecerunt aliam partẽ oſonis: ſcilicet interiectionẽ: quã ſola latinitas poſſidet. Huic. Pro in hunc: & eſt ordo: huic dirigit. Se collegit i arma. Ita ſe rexit. vt nulla pte poſſit ferírí. Apicem tñ incita ſummũ. Galeæ eminentiam quã græci conũ vocant: in qua emĩnent criſtæ. Multa Iouẽ & læſi teſtat̃ fœderís aras. licet baberet cauſã iracũdíe: q̃d & fugiebat Turn⁹: & ipſe appetebat̃ inſidiis. nõ tñ añ prorupit ille in bellũ: ꝙ Iouis fidem &

læsa fœdera testarẽ. Nullo discrimĩe cædẽ
suscitat.idiscrete obtruncat vniuersos: qui-
bus aũ pari pepercerat modo. Irarum effũ
dit habẽas.potestatẽ:facultatẽ:vtEt p̃meret
& laxas sciret dãr iussus habẽas. & hic mo-
derate locut? est.nã Enni? Effũdit iraq; qua-
drigas dixit Quis mihi nũc tot acerba de?
ac si diceret nec musa nec apollo sufficiũt Sta
ti?: Maior ab aoniis sumenda audacia lucis
Mecũ oẽs auderet deæ.Inq; vicẽ.nãq; vacat
Tanton pla.cõ. apostrophe ad iouẽ: Sane
tanton on circũflectit: Nam cũ per apostro
phã apocopẽ verba patiũt: is q in integra
pte fuerat pseuerat accet?:vt tãtone. inde fit
tãton. Ruentes teucros.quos insequebat
Turnus. Crudũ ensem.modo durũ: alias
crudelẽ. Et crates pectoris.Donat?supflu-
am vult esse coniunctionẽ:& vt sit epexege
sis adigit ensem per costas.i.pectoris crates:
vbi celerius fata cõplent: & hoc est qđ ait su
pra:Haud multa morat. Amicum fratrẽ
q; diorem.bi duo duces sunt etiã supr̃ memo
rati: vt Nunc amyci casum ge.itẽ Et nũc ter-
cia palma diores: vñ ad terrorẽ populi eorũ
capita religabant in curru. Curru autem aut
septim? casus est:aut datiuus antiquus secũ-
dũ regulã:ne sit maior a noiatiuo plurali.

CHRI. Ipsa subit.turpe eñ fuisset Tur-
no si sua spõte subterfugia quesisset. Parua.
nã muscas legit. Loq;cib?:ipropria locutio,
i.garulis. Iãq;.hic g. Sæpe ducebat germa-
nũ i cõspectu æneæ:ne fugere videret. Dein
de ne man?cõferre cogeret diuertebat. Tu
vero iã satisfecerat fœderi: & sæpi? iniustissi-
me lacessitus nõ poterat nõ vlcisci iniurias.

Quis.cũ sũmo stupore pronũciandũ:qua-
si dicat:non possunt hæc exprimi. Aeterna
gentes in pace futuras Nam ex duobus po
pulis vnus erat futurus.

SER.Mœstũ onytẽ.naturaliter tristẽ.sæue
rũ quẽ græci ἐγέλαστόν dicunt: Mittit
ãt sociũ supr̃ memoratis: sane onytẽ Donat?
dicit aut gẽtile aut patronymicon: vt nomẽ
eius ꝓpriũ sit Echionius: sed hoc nõ ꝓcedit
quia nec patronymicõ in tes exit: nec Ony-
tes a qua gente veniat vsquã lectũ est. Pro-
priũ ergo ẽ:& sequẽs versus erit nomẽ echi
onium id est thebanã gl'am per peripbrasim
Nam echionii sũt thebani a rege Echione.
Vñ male quidã legunt nomen echionium.
Matrisq; gen?peridiæ.pipbrasis.hoc est filiũ
peridiæ.Lycia missos & apollinis agris.
Vacat &:nam per ἑτεροκλησιν lycia arua
Apollis dixit: vt Nũc lyciæ sortes. Exorsũ
n.q.b.Sic supra Iniecere manum parce.nam
per transitum oñdit vrgentib? fatis eum ad
bella deductũ.quæ ne quicq; semp vitare cu
piebat. Hunc autẽ Menoetẽ oriundo arca-
dẽ fuisse itelligim?:sed habitasse circa argos
nam lerna palus argiuor: i qua eum dicit so
litum fuisse piscari.nam hoc significat Pisco-
sæ cui circũm flumina lernæ ars fuerat.

Huic mesapus vti leua duo forte gerebat
Lenta leuis cursu præfixa hastilia ferro:
Horum vnũ certo contorquens dirigit ictu
Substitit æneas:& se collegit in arma
Poplite subsidẽs:apicem tñ incita summum
Hasta tulit:sũmasq; excussit vertice cristas.
Tum vero assurgunt iræ insidiisq; subactus
Diuersos vbi sensit equos currumq; referri
Multa iouem & læsi testatus fœderis aras
Iam tandem inuadit medios:& marte secundo
Terribilis sæuam nullo discrimine cædem
Suscitat:irarumq; omnes effundit habenas
Quis mihi nũc tot acerba de?:qs carmĩe cæde
Diuersas:obitumq; ducũ:quos æquore toto
Inque vicem nũc turnus agit: nũc troius heros
Expediat: tanton placuit concurrere motu
Iuppiter æterna gentes in pace futuras:
Aeneas rutulum sucronem:ea prima ruentes
Pugna loco statuit teucros baud mĩta morat?:
Excipit in latus: & qua fata celerrima crudum
Transadigit costas & crates pectoris ensem
Turnus equo deiectum amicũ fratrẽq; diorẽ:
Cõgressus pedes: hunc venientẽ cuspide lõga:
Hunc mucrone ferit:curruq; abcisa duorum
Suspendit capita: & rorantia sanguine portat.
Ille talon tanainq; neci sortemq; cethegum
Tris vno cõgressum: & mœstũ mittit onytem:
Nomen echionium: matrisq; genus peridiæ:
Hic fratres lycia missos & apollinis agris:
Et iuuenem exosum ne quicq; bella mænœtẽ
Arcada piscosæ qui circum flumina lernæ.
Ars fuerat pauperq; domus: necnota potentũ
Munera:conductaq; pater tellure serebat.
At veluti immissi diuersis partibus ignes
Arentem in siluam & virgulta sonãtia lauro:
Aut vbi decursu rapido de montibus altis
Dãt sonitũ spumosi amnes: & ĩ æquora currũt
Quisq; suum populatus iter: nõ segnius ambo
Aeneas turnusq; ruunt per prœlia: nunc nunc:
Fluctuat ira intus:rumpuntur nescia vinci
Pectora: nunc totis in vulnera viribus itur:
Murranũ:hic atauos & auor antiqua sonãtem
Nomĩa per regesq; actum genus oñe latinos.

Præcipitem

Præcipitem ſcopulo atq; ingenti turbiue ſaxi
Excutit:effūditq; ſolo: būc lora & iuga ſubter
Prouoluere rotæ crebro ſuper vngula pulſu
Incita:nec domini memor; proculcat equor;.
Ille ruenti bilo animiſq; immane frementi
Occurrit:telumq; aurata ad tempora torquet.
Oli per galeam fixo ſtetit baſta cerebro
Dextera:nec tua te graiũm fortiſſime creteu
Eripuit turno:nec dii texere cupentum
Aenea veniente ſui:dedit obuia ferro
Pectora:nec miſero clypei mora profuit æris:
Te quoq; laurentes viderunt æole campi
Oppetere:& late terram conſternere tergo.
Occidis argiuæ quem non potuere phalãges
Sternere:nec priami regnor; euerſor achilles

Pauperq; om⁹.hic & hæc paup dicimu⁹: nã paupera vſurpatũ eſt: ſic Plaut⁹ Paupera eſt mulier: ſed hoc hodie non vtimur: ea eñ noia q̃ ablatiuo ſingulari in e exeũt: ſi fœminina ex ſe faciũt heteroclita.i.alteri⁹ dediationis eſſe nõ poſſunt: vtputa qa ab hoc hoſpite facit hic & hæc hoſpes dicam⁹ neceſſe eſt: Luca. Hoſpes i externis audiuit curia tectis Ab hoc leõe hic & hæc leo: ab hoc latrõe hic & hæc latro: ab hoc fullõe hic & hæc fullo: ab hoc nepote hic & hæc nepos: nã vt nept⁹ dicam⁹ per ſucceſſiõis diſcretionẽ admiſſũ eſt. Sciendũ hoſpita: paupa: leæna: lea vſurpata a poetis. Potẽtum munera. obſequia: quæ pauperes diuitib⁹ loco munerũ ſoluũt. Arẽtem in ſiluã. pro aridam Dant ſonitum ſpumoſi amnes. Bellum ſemp icendio & flumínibus cõparat. ſic in ſecundo in ſegetem veluti cum flãma furentib⁹ auſtris Incidit: aut rapidus mõtano gurgite torrẽs. Neſcia vi á pectora. Horati⁹: Pelidæ ſtomachũ cedere neſcii. Murranũ hic attauos & noia. hoc eſt cuius noie maiores omnes murrani dicti ſunt: & reges fuerunt: vt Per regeſq; actum genus omne l. Scimus enim plerumq; ſolere fieri vt primi regis reliqui nomen etiam poſſideant: vt apud romanos Auguſti vocantur: apud albanos Siluii: apud perſas Arſacidæ: apud egyptios ptolomei: apud Athenienſes Cecropidæ. Vñ ſupfluum eſt qđ ait Donatus debere nos accipere interẽptum eſſe Murranũ: dum auo & octauo Turni tm̃ cõmemorat: & effert laudibus maximis Per regeſq; actum gen⁹ oñe la. Hora. & nepotũ per memores gen⁹ oñe faſtos. de Lamo.

Nec dñi memor; proculcat equorum. domini immemorum. Dextra nec tua te graium fortiſſime creteu eripuit turno: nec dii. t. c. Ita æneam comparat turno: vt eum ſuperiorem eſſe ſignificet: nam quẽ Turnus interemit: fortitudo ſua liberare non potuit: ei vero quem occidit æneas: ne ſua quidem numina prodeſſe potuerunt. Sane ſciendum Cupentum lingua ſabinorum ſocerdotem vocari. Late terram. aliud ex altero oſtenditur: nam per hoc corporis exprimitur magnitudo: vt ſtabant tercentum nitidi præſepib⁹ altis. Euerſor achilles. ſeparat achillem a græcis: vt reliquis danaum atq; immittis achilli.

CHRI. Nunc nunc. Quaſi dicat. & ſi ante vterq; furebat: tamen oñe illud comparatione illius temporis nihil erat. Rumpuntur. ex nimia ira: nam ipſa indignatio inflat: & inflatio rumpit Neſcia vinci. Nam in quo eſt habitus fortitudinis is dediſcit omnen puſillanimitatem.

Hic tibi mortis erãt metæ: domus alta ſub ida
Lirneſſi domus alta: ſolo laurente ſepulchrum
Totæ adeo conuerſæ acies: omneſq; latini
Omnes dardanidæ mneſtheus acerq; ſereſtus
Et meſapus equum domitor: & fortis aſilas
Tuſcor;q; phalanx: euandriq; arcades alæ:
Pro ſe quiſq; viri ſumma nituntur opum vi:
Nec mora nec requies vaſto certamine tendũt
Hic mentem æneæ genetrix pulcherria miſit
Iret vt ad muros vrbiq; aduerteret agmen
Ocius: & ſubita turbaret clade latinos.
Ille vt veſtigans diuerſa per agmina turnum:
Huc atq; huc acies circũtulit aſpicit vrbem
Immunen tanti belli: atq; impunem quietam.
Continuo pugnæ accendit maioris imago
Mneſtheа ſergeſtumq; vocat fortemq; ſereſtũ
Ductores: tumulũq; capit quo cetera teucrum

SER. Mortis erãt metæ. i. mors q̃ meta erat & finis: nam metam finẽ vitæ dicim⁹ nõ mortis. Sciẽdum tamẽ hoc de Homero eſſe traſlatum: qui ait τέλος θάνάτοιο. hoc eſt finis mortis: nã in ipſa morte finis ẽ. Lyrneſi dom⁹ alta. Lyrneſos ciuitas eſt phrygiæ vñ fuit Briſeis: & per tranſitum docet neminẽ poſſe ſtatuta vitare. Cõuerſe acies. in bellum coactæ. Pro ſe q̃ſq; v. p qualitate viriũ ſuar;: ſic i qnto: p ſe q̃ſq; viri & depromũt tela pharetris. Sũma nitũt opũ vi. homiſtichium enniani. Mentẽ æ. g. p. m. c. vt q̃ faceẽ id poſſis noſtrã nũc accipe mẽtẽ. Et p. Perpetuum ẽ epitheto: nec ad negociũ ptinens: ſane bõa vſus eſt œconomia vt diceret iſtictu numis pfectũ eẽ æneã ad ciuitatis excidiũ: nã icõgruũ fuerat occupatũ bello p ſe tale cœpiſſe conſiliũ. Vrbiq̃. a. cõtra vrbẽ. Acies circũtulit oc⁹ o;. ſ. & bõa occaſiõe puenit ad id: vt æneas poſſit ciuitatẽ aſpicere. Immunẽ belli tanti. ſine oſticio dimicãdi: nam immunis eſt quæ nihil præſtat: quaſi ſine muneribus ſine muniis. Impune quietã. Quæ ſpecialiter debuit pœnas luere pp fœdus abruptũ.

Pugna accedit maioris ima. ſubaudis eũ.

Nec ſcuta aut ſpicula dēſi deponunt. Ex eo qđ nō eſt factū quid fieri ſoleat idicauit: vt ſupra. Defigūt tellure haſtas: & ſcuta reclināt. Eſto. p ſit. Iuppiter b. ſt. i. pro nobis religio eſt: quā læſerūt rutuli ruptis fœderib?: nouimus āt iterfuiſſe fœderi & deos alios & Iouis imaginē ſceptri pſentia redditā. Neu gs ob in. ſ. m. ſ. i. tercia perſona eſt ito. i. eat. & hortaē eos vt ita in bellū eāt q̄ſi res fuerit añ diſpoſita: nā hoc dicit: repentinū iperiū nullā nobis afferat morā: ſicut paulopoſt Scalæ iprouiſo ſubituſq; apparuit ignis. Cauſā beli. ga illic erat Lauinia. Hoc caput o ci. ſicut ſupi? Drāces Turno O latio caput: & cūctorū cā maloꝝ. i. principiū. Fœduſq; repo. flā. grauitate ſermonis declīationi pondus ipoſuit. nā hoc dicit: flāmas fœderis vrbis inouemus icendio. nā hic repoſcite eſt inouare: reuocare. Diſcurrunt alii ad portas pri. q. t. ſubaudi iprouiſo. & hæc ſimul ꝓnūciāda ſūt vt ſimł facta videanē: quo vehemēs vis bellica poſſit agnoſci. Inter prios. Inter duces inter pricipes. Hæc altera fœdera rūpi. Bis rūpi fœdera. Bis boſtis italos fieri. bis ſe in prœlia ſæua cōpelli: nā varie eandē rē iterat. Bis āt fœdera facta ſūt: ſemel per Ilioneū: & paulo añ ꝓpter ſiugłare certamē. Reſerare iubēt. i. volunt: vt Iubeo cbremetē. Terent. Trabūt i mœnia regē. Trabere volūt. Nā volūtas ai ē nō facti. Trabūt āt. ſ. vt poſſit iminēs videre diſcrimē. Donat? dicit trabūt in mœnia ꝓ dilacerāt i mœnib? rūoríb? ſuis.

CHRI. Totæ adeo. nō deſcribit ſolū: ſed pigit celeritatē & vehemētiam pugnantiū. Hic mentē æneæ genitrix optimū figmētū: nā amor potiundæ rei igeniū excitat: vt rimemur oēm viā ad rem pficiendā. Tumulumq; capit. vt ab oībus & videri & audiri poſſet Quod prudentiæ fuit. nam non ita audiendus erat: vt interim contra boſtes parati non eſſent. expectem. Indignatio eſt: ſed tñ non ita indignaē: vt a iuſtitia diſcedat. Scalæ improuiſo. ſumme enim prudentiæ & celeritatis fuit ita incautos ſcalis præuenire. vt nihil tale futurum opinarentur pido inter diſcordia ciues. boc eñ facit impræmeditat? caſus: nam in re iprouiſa cum cōſilii capiendi tempus non datur vnuſquiſq; ad ſuum ingenium redit: & vt varia ſunt ingenia: ita variæ oriuntur ſententiæ.

SER. Incluſas vt cū latebroſo in pumice paſtor. Pene oīa ſtius comparationis verba ad ſupradictū pertinēt bellum. nam ita apes incluſæ ſunt: vt boies qui obſidentur: ita ciuitatē timētium latebras dicimus ſicut apū aluearia. Itē paſtor vt rex: & re vera paſtor ē ductor exercit?: vt Homer? ποιμένα λαῶν. Pumicē āt iſte in genere maſculino poſuit: & hunc ſequitur: licet Catullus dixerit genere fœminino Fumo amaro. Qui elicit lachrymas. Trepidæ rerum: Neſcientes quid agant: & ignare auxilii Ater odor: nocue: nā in odore equis color eſt: ſed hoc dicit odor ater atræ rei fumi ſcilicet ater odor peſſimus. vt Fumoq; impleuit amaro Etiam fortuna latinis. Caſus: nam oīs caſus in poteſtate fortunæ eſt Tectis venientē ꝓſpicit boſtem. Aut e tectis ꝓſpicit: aut cōtra tecta venientem. Inceſſi muros. Inuadi. Et ſubito mētem turbata dolore. vt oculos ſuffuſa.

Concurrit legio: nec ſcuta aut ſpicula denſi
Deponunt: celſo medius ſtans aggere fatur:
Ne qua meis eſto dictis mora: iuppiter adſtat:
Neu quis ob inceptum ſubitū mihi ſenior ito:
Vrbem hodie cauſam belli regna ipſa latini
Ni frenum accipere et dictis parere fatentur
Eruam: et equa ſolo fumantia culmina ponam.
Scilicet expectem libeat dum prœlia turno
Noſtra pati: rurſuſq; velit concurrere victus:
Hoc caput o ciues: hæc belli ſumma nefādi.
Ferte facies propere: fœduſq; repoſcite flāmis
Dixerat: atq; animis pariter certātibus omnes
Dant cuneū denſaq; ad muros more feruntur.
Scale improuiſo: ſubituſq; apparuit ignis:
Diſcurrunt alii ad portas: primoſq; trucidant:
Ferrum alii torquent: et obūbrant æthera telis
Ipſe inter primos dextram ſub mœnia tendit
Aeneas: magnaq; incuſat voce latinum.
Teſtaturq; deos: iterum ſe ad prœlia cogi
Bis iam italos boſtes: hæc altera fœdera rūpi:
Exoritur trepidos inter diſcordia ciues:
Vrbem alii reſerare iubent: et pandere portas
Dardanius: ipſumq; trahunt in mœnia regem:
Arma ferunt alii: et pergunt defendere muros.

Nec ſ. d.
Scilicet: expectem
Exorit̄ trepido

Incluſas vt cum latebroſo in pumice paſtor
Veſtigauit apes: fumoq; impleuit amaro.
Ille intus trepidæ rerum per cetera caſtra
Diſcurrunt: magniſq; acuunt ſtridoribus iras:
Voluitur ater odor tectis: nūc murmure cæco
Intus ſaxa ſonant: vacuas it fumus aut auras:
Accidit hæc feſſis etiam fortunā latinis:
Quæ totam luctu cōcuſſit funditus vrbem:
Regina vt tectis venientem proſpicit boſtem
Inceſſi muros: ignes ad tecta volare.
Nuſquā acies cōtra rutulas: nulla agmia turni:
Infœlix pugnæ iuuenem in certamie credit
Extinctum: et ſubito mentē turbata dolore

Se cauſam

Se cauſam clamat crimenq; caputq; malorũ.
Multaq; per mœſtũ demens effata furorem
Purpureos moritura manu diſcindit amictus:
Et nodum informis leti trabe nectit ab alta.
Quam cladem miſeræ poſtq; accepere latinæ
Filia prima manu flauos lauinia crines
Et roſeas laniata genas:tum cætera circum
Turba furit:reſonant late plangoribus ædes.
Hinc totam infœlix vulgat fama per vrbem.
Demittunt mentes:it ſciſſa veſte latinus:
Coniugis attonitus fatis:vrbiſq; ruina
Caniciem imundo perfuſam puluere turpans:
Multaq; ſe incuſat:qui non acceperit ante
Dardaniũ æneam:generũq; aſciuerit vltro.
Interea extremo bellator in æquore turnus
Palantes ſequit paucos iam ſegnior:atq;
Iam minus atq; minus ſucceſſu lætus æquorũ
Attulit bunc illi cæcis terroribus aura
Commixtũ clamorẽ:arrectaſq; impulit aures
Confuſæ ſonus vrbis:& illetabile murmur.
Hei mihi quid tanto turbant mœnia luctu:
Quis ue ruit tantus diuerſa clamor ab vrbe:
Sic ait:abductiſq; amens ſubſiſtit habenis.
Atq; huic in faciem ſoror vt cõuerſa metbiſci
Aurige curruſq; & equos & lora regebat.
Talibus occurrit dictis:hac turne ſequamur

Et nodũ informis leti.alii dicũt q; inedia ſe interemit. Sane ſciendũ q; cautũ fuerat i pontificalib⁹ libris: vt q laqueo finiuiſſet vitã:inſepultus abiiceret:vñ ait:Informis leti q̃ſi mortis infamiſſimæ. Flauos.lauiniæ crines. antiqua lectio floreos habuit. id eſt florulẽtos pulcbros: & ẽ ſermo Ennianus. Et roſeas laniata ge. Moris fuit apud antiquos:vt añ rogos buman⁹ ſanguis effunderet: vel captiuor vel gladiatorũ:quorũ ſi forte copia nõ fuiſſet:laniãtes fœminæ genas ſuũ effundebãt cruorẽ vt rogis illa imago reſtitueret. Tamẽ ſciẽdũ cautũ lege duodecim tabularũ ne mulieres carperẽt faciẽ his verbis.Mulier faciẽ ne carpito. Hinc totã. de domo regia Infœlix fama.rer infœliciũ nũcia.Demittũt mẽtes.deſperant:ſic cõtra ſperãtes aliq̃d mẽtes erigũt: Cõiugis attonit⁹ fatis:vrbiſq; ruina.& priuatis & publicis luctibus. Immũdo puluere. Bene imũdo addidit:ſicut in geor. Et cinerẽ imũdũ iactare p agros: q̃a etiã puluis ille quo vtimur puellæ cinis vocat:vñ etiã ciniflones dicti ſũt. Hora. Cuſtodes lecticani ciniflones paraſiti. Bellactor.epitbetõ pacti tẽporis. Min⁹ ſucceſſu lætus equor.infirmitas animi etiã ex equor tarditate veniebat. Attulit hũc illi cæcis terrorib⁹ aura naturale em̃ ẽ vt a qua pte vent⁹ flat: inde clamor audiat. Cõmixtũ clamorẽ.ex im pugnatione & morte reginæ. Arrectas aures.ad audiendũ ſollicitas. Ter. Arrige aures pamphile. Amẽs.cõſilii egẽs:neſcius rei gerẽdæ.nã mentẽ & cõſiliũ ſignificare diximus: vt Mentẽ æneæ genitrix pulcberrima m. Occurrit dictis.oratõni eius obuiã venit.

CHRI. Incluſas vt cũ.quadrat ex omnibus partibus iſta cõparatio:ſi diligenter aduertes. Per cærea caſtra.quoniã ad bellũ refert recte dixit caſtra. Accidit.Cũ res ad interitũ deducũt fata ſemp calamitatibus calamitates addunt.

Troiugenas:qua prima viam victoria pandit:
Sunt alii qui tecta manu defendere poſſunt.
Ingruit æneas italis:& prælia miſcet:
Et nos ſæua manu mittamus funera teucris.
Nec vero inferior pugnæ nec honore recedes
Turnus ad hæc.
O ſoror & dudum agnoui:cum prima p artem
Fœdera turbaſti:teq; hæc in bella dediſti:
Et nũc ne quicq̃ fallis dea:ſed quis olympo
Demiſſam tantos voluit te ferre labores:
An fratris miſeri letum vt crudele videres:
Nã quid agã:aut quæ ſpondet iã fortuna ſalutẽ
Vidi oculos ante ipſe meos me voce vocantem.
Murranum:quo non ſuperat mihi carior alter
Oppetere ingentem: atq; ingenti vulnere victu

SER. Prima victoria.i.primũ. Nec vero inferior p.n.b.r.nec pauciores interimes:nec minor te q̃ æneã comitabit gloria nã occiſorũ mꝫtitudo cõpenſat hoc q̃d tu fugiẽtes interimis. Sane ſciendũ in hac omni oõne Iuturnã occurrere q̃ſtionib⁹ tacitis. Prima partẽ.F.t.pria aut inchoãtia:aut tu pria: nã poſt eius orationẽ Tolũnius tela cõtorſit. Nã q̃d ago. Argumẽtũ a neceſſario. Me voce vocante.at q̃ hoc nuſq̃ legim⁹:ſed aut κάτὰτὸδιὼ ὠόμενον: intelligim⁹: Aut mortis eſt omẽ: q̃d nõ dicit: videre q̃d minime occurrit:ſic in q̃rto:Hinc exaudiri gemit⁹ & verba vocãtis Viſa viri. Supat.viuit: vt ſupat ne.& veſcit aura. Ne noſtrũ dedecus vſens aſpiceret:ac ſi diceret:fortaſſe viueret:niſi ideo voluiſſet occũbere: ne nos victos videret. Teucri potiunt corpe & armis.i.etiã ſepultura caret. Nã vt in Home.legimus de viuor fortiũ cadauerib⁹: erat inter hoſtes grãde certamẽ. Dextra nec drãcis dicta refellã.i.virtute.Nã p rei

officio ipsaꝫ rem posuit ꝑ virtute dextrã.
Vsqꝫ adeo ne mori miserũ ẽ. Tacite q̃stioni occurrit. Supis auersa volũtas. qa vt supra diximꝰ: donec viuimꝰ curæ sumus supis diis: postmortẽ ad inferos ptinemꝰ quibus se mo cõmendat. Istiꝰ insciæ culpæ. vel fugæ: qa fuga grãde crimẽ est apud virũ fortẽ vel rupti fœderis: vel læsæ religionis: a q̃ re se dicit esse alienũ ꝓpter futura supplicia. Indignꝰ auo, græca figura est. Nos emꝫ indignꝰ illa re dicimꝰ cõtra græci ἀνάξιόϛ ϕʃ ϕανου. id est coronæ indignus. Implorãs nomie turnũ. ex multis rebꝰ indicat pturbationẽ qꝫ festinãs venit: qꝫ ꝑ hostes vulneratꝰ: qꝫ Turnũ noie appellat: nã cõtumelia est noie supiorẽ vocare: sic in geor. Mater cyrene mater: cum præmisisset te crudelẽ noie dicit: sicut contra æolus ad iunonem ait: Tuus o regina quid optes explorare labor. Turne i te supma salus miserere tuoꝝ. oĩa q̃ supra Iuturna dixerat: oratio ista dissoluit. Fulminat æneas armis. exaggeratio ẽ: sic paulo post: Horrendũqꝫ intonat armis. Minat̃ deiectuꝝ arces: qa dixerat: Ex qua solo fumantia culmina ponã. Mussat. mõ dubitat. Præterea regina. qa occurrebat amatã ꝑ eius ptibus niti. Soli ꝓ portis. Contra illud: Sũt alii q̃ tecta manu defendere possunt. Varia cõfusus imagine rerũ. multiplici nũcio. Et obtutu. varie tacito stetit vultu & obtutꝰ ẽ ꝓprie vultus: quẽ græci dicũt ϖροσώϖον. Pudor ꝓpter illud: Tu currũ deserto in gramine versas. Insania. qa in hostes ferebat̃. Mixto luctu. ꝓpter amatæ cognitã mortẽ.

CHRI. Et nos. nã hac maxie rõne possumus æquare hostes. Fallis dea. i. q̃uis dea sis: nõ tñ decipis. Validissima ẽ oro. Primo enim demõstrat suũ aduentũ nihil posse cõferre: seqꝫ venire nõ vt victoriã videat: sed ipsum victũ. Post hæc demõstrat dũ æneã fugit i eã incidisse ignominiã: vt præstet illi mori q̃ turpiter viuere. Nã cũ viros excellẽtissimos interfici passus sit: vltimũ dedecus accedit captiuitas vrbis: & soceri & vxoris: quæ nisi succurrat i cõspectu suo occidẽt. Quid aũt acerbius sibi accidere põt: q̃ ꝑbere facultatẽ & Dranci & reliqs suis aduersarijs: vt iure illũ reꝑhendere possint. Quid vero magis ignominiosum q̃ fugere in ea regiõe in q̃ totiẽs victor euaserit: & se æneã supaturũ sit pollicitus. Sancta ad vos aĩa q̃si dicat: præstat innocentẽ mori q̃ nocentẽ viuere. Maximũ autẽ omniũ scelerũ viro forti videt̃ turpiter cedere. Vix ea f. iustis ratiõibus mouebat̃ ne fugeret: verũ si qua i re dubitasset pñti casu & nũcio socrꝰ extinctæ cõfirmari potuit. Imo i corde pudor. validissimæ erãt singulæ p se huiusce modi pturbatões: Pudor ne sibi obiiceret̃ fuga: furor ex indignatiõe qꝫ inuictus vinceret̃: luctus ex morte socrus: & amor ex magnitudine in furorẽ adducens.

SER. Discussę vmbræ postq̃ mentis caligo discessit: quod sequentia indicant: & lux menti addita est. Turbidus. plenus perturbatiõis. Quam eduxerat ipe quod ei maiorẽ creabat dolorem. Subdideratqꝫ rotas. quo posset trabi ad ea loca: quibus hostis instabat. Quicquid acerbuꝫ est morte pati. aut quicquid mor-

Occidit infœlix ne nostrũ dedecus vfens
Aspiceret: teucri potiunt̃ corpore & armis:
Excindi ne domos: id rebus defuit vnum:
Perpetiar̃ dextra ne drancis dicta refellã:
Terga dabo̅ & turnũ fugiẽtẽ hæc terra videbit
Vsqꝫ adeo ne mori miserũ ẽ: vos o mihi manes
Este boni: quoniã superis auersa voluntas
Sancta ad vos anima atqꝫ istius insciа culpæ.
Descẽdã magnorũ haud vnq̃ indignus auorũ
Vix ea fatus erat: medios volat ecce per hostes
Vectus equo spumante sages aduersa sagitta
Saucius ora: ruitqꝫ implorans nomine turnũ.
Turne in te suprema salus: miserere tuorum.
Fulminat æneas armis: summasqꝫ minat̃
Deiecturũ arces italum: excidioqꝫ daturum.
Iamqꝫ faces ad tecta volant: in te ora latini
In te oculos referunt: mussat rex ipse latinus
Quos generos vocet aut q̃ sese ad fœdera flectat
Præterea regina tui fidissima dextra
Occidit ipsa sua: lucemqꝫ exterita fugit:
Soli pro portis mesapus: & acer atinas
Sustentãt aciem: circumhos vtrinqꝫ phalanges
Stant densæ: strictisqꝫ seges mucronibus horret
Ferrea: tu currũ deserto in gramine versas.
Obstupuit varia confusus imagine rerum
Turnus: & obtutu tacito stetit: æstuat ingens
Imo in corde pudor: mixtoqꝫ insania luctu.
Et furiis agitatus amor: & conscia virtus.

Vt primũ discussę vmbræ: & lux reddita mẽti ẽ
Ardentes oculorũ acies ad mœnia torsit
Turbidus: eqꝫ rotis magnã respexit ad vrbem.
Ecce autẽ flamis inter tabulata volutus
Ad cœlum vndabat vortex: turrinqꝫ tenebat:
Turrin compactis trabibus quã edixerat ipse:
Subdideratqꝫ rotas: põtesqꝫ instruxerat altos.
Iam iam fata soror superant. absiste morari.
Quo deus & quo dura vocat fortuna seq̃mur:
Stat conferre manũ æneæ: stat quicquid acerbũ

Morte

Morte pati:neq; me ĩdecorẽ germana vidbis
Amplius:hũc oro sine me furere ante furorẽ
Dixit:& e curru saltũ dedit ocius armis.
Perq; hostes per tela ruit:mœstãq; sororem
Deserit:ac rapido cursu media agmina rũpit.
Ac veluti montis saxum de vertice præceps
Cũ ruit auulsum vento:seu turbidus imber
Proluit:aut annis soluit sub lapsa vetustas
Fertur in abruptũ magna mõs ĩprobus actu
Exultatq; solo:siluas armenta viroſq;
Inuoluens secũ:disiecta p agmina turnus
Sic vrbis ruit ad muros:vbi plurima fuso
Sanguĩe terra madet:stridũtq; hastilib⁹ auræ
Significatq; manu:& magno simul ĩcipit ore
Parcite iam rutuli:& vos tæla inhibete latini
Quæcũq; est fortuna mea ẽ:me verius vnum
Pro vobis fœdus luere & decernere ferro.
Discessere oẽs medii:spatiumq; dedere
At pater æneas audito nomine turni
Deserit & muros:& summas deserit arces:
Præcipitatq; moras oẽs:opera oĩa rumpit
Lætitia exultãs:horrendũq; intonat armis
Quãtus athõ aut q̃ntus eryx:aut ipe coruscis
Cũ fremit ilicibus:quãtus gaudetq; niuali
Vertice se attollens pr̃ apẽninus ad auras:
Iam vero & rutuli certatim & troes & oẽs
Cõuertere oculos rutuli:quiq; alta tenebant
Mœnia:quiq; imos pulsabãt ariete muros
Armaq; deposuere bũeris:stupet ipe latinus
Ingentis genitos diuersis partibus orbis
Inter se coiisse viros:& decernere ferro.
Atq; illi vt vacuo patuerũt æquore campi
Pro cursu rapido coniectus eminus hastis
Inuadunt martẽ clypeis atq; æræ sonoro.
Dat gemitũ tellus:tũ crebros ensibus ictus
Congeminãt:sors & virtus miscent⁹ in vnũ.
Ac veluti ingenti syla summo ve taburno
Cũ duo conuersis inimica in prœlia tauri
Frontibus incurrũt:pauidi cessere magistri.
Stat pecus oẽ metu mutũ: mussantq; iuuẽcæ
Quis pecori impitet: quẽ tota armẽta seq̃nt⁹.
Illi inter se multa vi vulnera miscent:
Cornuaq; obnixi infigũt: & sanguine largo
te acerbũ ẽ morte placet pati:hoc ẽ inferna sup plicia: vel q̃ põt supbus hostis referre sicut de hectore legim⁹. Aut certe positiuus ẽ p cõparatiuo:placet pati si qd etiã morte acerbius inueniẽ. Furere añ f. Figura antiq̃ vt seruitutẽ seruit:dolet dolorẽ: & ẽ sensus fine me furere ante bellicũ furorẽ. s. prius q̃ ad eum veniã vt pugnã mente cõcipiã: & instruct⁹ furorẽ in bel la ꝓrumpã. Saxũ de ver. p. cũ ruit. Cõparatio ipa futurũ oñdit euentũ. Simul notandum q̃ sicut sup in plio:ita & nũc in cõparatõe pfertur æneas:nã Turnũ parti cõparat mõtis:mõtibus æquat æneã. Auulsum ven. ꝓprie nã & Turn⁹ inuit⁹ attrabit ad bellũ Mons ipro. ps. mõtis & ἐμφατικῶς dictũ ẽ: sic sup ait. Haud partẽ exiguã mõtis. Magno actu. ma gno ipulsu. Vbi plurima fuso sanguine terra madet. hippallage ẽ ꝓ vbi plurio sanguie terra madet. Stridũt hastilib⁹ a. Sic Home. Tella inhibete. cohibete: & ẽ trãslatio a nautis Me verius vnũ p vobis fœdus lu. verius: iustius: & sensus hic ẽ iustius ẽ me vnũ ꝓ oĩbus rupti fœderis pœnas exoluere. Quantus athon. hæc ẽ vera lectio. Nam si athos legeris os breuis ẽ: & versus nõ stat. Athon aute dici accusatiuus indicat:nã hũc athona facit: sicut Apollon appollona. Qd autẽ herodot⁹ hunc athõ & hũc Appollon dicit atticæ declinatõnis est. Athon aũt mons ẽ thraciæ adiacẽs circa lemnon insulã. Niuali vertice se tollens pr̃ apenninus ad au. mons ẽ italiæ de hoc Luca. Nullo quoq; vertice tellus Altius intumuit: ꝓprior q̃ accessit olimpo. Troes & oẽs. græce declinaut:vñ breuis est es sicut sup Troes agunt.

Armaq; deposuere humeris vel spectaturi vel defessi. Inter se coisse viros & cernere ferro. vera & antiq̃ ẽ hæc lectio:nã Enniũ secut⁹ ẽ qui ait. Olli cernebat magnis de reb⁹ agentes & itẽ ferro nõ auro vitã cernam⁹ vterq; Posteritas cœpit legere & decernere: fm quã lectionem synalipha opus ẽ excluso os vt sit inter se coiisse vir & decernere ferro.

CHRI. Quo deus. Verba sunt aĩ iuicti & oĩa pati pati: vt turpitudinẽ fugiat. Quãtus athon. mons hic macedoniæ vl̃ vt aliis placet thraciæ mari ægeo iminẽs tantæ altitudis vt vmbrã suã in lẽnũ vsq; iacere quidã dicant. Referũtq; hĩe in suo cacumine vrbẽ athrothõnoie. In q̃ hoies duplo tpis q̃ alibi viuãt. Hũc montẽ cũ cõtinenti cõiunct⁹ eẽt Xerxes illum ducta fossa insulã reddidit. Fuit autẽ fosse latitudo tanta: vt duæ triremes iunctæ enauigarent. Eryx. Mons siciliæ: quẽ alio loco descripsimus. Apẽninus. a liguria incipit vniuersamq; italiã in longitudinẽ diuidẽs ad ꝓmontoriũ vltimũ qd appellat iunonis laciniæ desinit Stupet ipe latius. nã sua prudẽtia id considerabat qd reliqui nõ aduerterent.

SER. Sors & virt⁹ miscent ĩ vnũ. Casus ĩ Turno: virt⁹ in æneа: nã i bello etiã casus plurimũ valet. Cice. i miloniana. Adde casus: adde icertos exit⁹ martẽq; cõem. Ac veluti igentẽ

sy.ſ.ve ta. Syla mons & ſilua ē lucaniæ: taburn⁹ mōs cāpaniæ Sal. De fugitiuis i ſilua ſyla fuert vñ peſſime q dā ſiluā legūt: qa ꝓpriū appellati uo exeq̄ri nō p̄t: vñ ꝓpriū bn iūxit Pauidi. c. m. Proprie mgri ſunt militū paſtores pecorū: ſed reciprocæ ſunt iter ſe iſte trāſlatōes. nā ductor militū paſtor vocat: vt dixim⁹ ſup & magiſtros pecor⁹ dicim⁹. Cic. Quē mgīm pecoris eē dicebāt. Muſſantq; iu. dubitāt. ſic ſup Muſſat rex ipe. l. Iuppiter ipe duas æq̄to ex. l. aut poetice dictū ē: & rone caret: nā Iuppiter ignorare ñ poterat: aut certe illud q̄rit qs ſibi de Turno & ænea mortis afferat cām: nam di cūt phyſici mortē minime ad eū ptinere: nam bona tm̄ p̄ſtāt: nec ad eū q̄ ſunt mala ptinēt: vñ Cic. i offi. ait, Sed qa nocere deos ñ putāt: bis exceptis boib⁹ obeſſe plurimū arbitrant. Tñ ſciēdū locū hūc a Virg. ita eē trāſlatū: vt i Homero lect⁹ē. Examie. examē ꝓprie ē filū quo trutina regit. Dānet labor. liberet vt Dānabis tu quoq; vo. Vergat pō. l. bñ vergat: nā moriētes iferos petūt. Trepidiq; la. atq; læti eē debuerūt ſed nimia æneæ oñdit virt⁹. nāq; naturale ē vt ſociis timori ſit iferioris audacia vñ nūc latini ſunt territi ex eo q̄d ſupiorē ferire auſus ē Turn⁹ Vt capulū ign. dex, q;. a. ier, loc⁹ hic tot⁹ ad gloriā eneæ ptinet. nāq; id agit vt videat Turn⁹ armor⁹ vilitate ſupat⁹: vñ ei reddit gladi⁹: quo etiā cum diuinis armis ab ænea poſſit extingui. Patrio mucrōe relicto quo fuerat añ vſus p̄ daun⁹. Sane patrio mō p̄no ſignificat: nā dauni fuerat gladi⁹ vñ ē illd Enſem quē dauno ignipotēs d. i. penti fecerat Alias patriū a p̄ria ē deriuatiuū. Mortal' mucro. mortali manu fact⁹ Vndiq;. n. dēſa teucri icluſere corona. ſtrategema ē: nā poſtq; turnū videre fugere troiani clauſere loca p q̄ euadere poterat. Curſūq; recuſāt. retardāt. ſ. genua q̄ ipediebāt vuln⁹ illatū ſagitta. Sane pite facit vt gladio ñ vtat æneas. ſed baſta emin⁹ ſupare cōtedat: qa ipediēte vulnere nec ſeq poterat: nec i ictū cōſurgere: vñ ē. Hic gladio fidēs. hic acer & ardu⁹ baſta. Incluſū flumie. cōparatio Apollonii. Puniceæ ſeptū formidine pennæ Lu. Claudit odoratæ metuētis aera pēne Venator canis. ꝓ venatic⁹. Inſidiis pē. ſ. Viuid⁹ vmber. acerrim⁹ tbuſc⁹. nā vmbria ps ē tbuſie

CHRI. Sors & virt⁹. Vterq;. n. virtute ſua vtebat & fortūa. Inimica in plia tauri d nā & pug tauror⁹ expſſū ē i geor. Aut pūicee ſeptū formidie pēne. & d ceruis dcm̄ eor⁹q; ſtupore SER. Iā iāq; tenet. itavtvr itūētib⁹? & hi duo ỽſus ỽbo ad verbū ſunt trāſlati de apollonio.

Inc. oēs obiurgat: icuſatvt æſtatē icrepitās ſerā. Effl. en. cū dāore depoſcit Ter. tre. qs em̄ ſauti⁹ ñ tieret iſtātē: cū eū iteger fugeret. Lu. pevilia: digna ludo. Sac. olea. fere oia latia arborū noia generis fœ. ſūt; exceptis paucis: vt hic oleaſter: hoc ſiler. Virg. molle ſiler. Itē hoc buxū licet & hæc bux⁹ dicat: nā ſupfluā q dā volūt facere diſcretionē vt hæc bux⁹ de arbore dicam⁹: buxū vero de ligno cōpoſitū. Legim⁹ em̄ in Virg. de tibiis Buxuſq; vocat berecinthia mīis ideæ:

Colla armoſq; lauāt: gemitu nem⁹ oē rmugit
Haud aliter tros æneas & daunius heros
Cōcurrūt clypeis: ingēs fragor æthera cōplet
Iuppiter ipſe duas æquato examine lances
Suſtinet: & fata imponit diuerſa duorum:
Quē dānet labor: & quo vergat pondere letū
Emicat hic: īpune putans: & corpore toto
Alte ſublatū conſurgit turnus in enſem
Et ferit: exclamant troes: trepidiq; latini:
Arrectæ amboꝝ acies: at perfidus enſis
Frangit: in medioq; ardentē deſerit ictu
Ni fuga ſubſidio ſubeat: fugit ocior euro.
Vt capulū ignotū dextrāq; aſpexit inermem
Phama eſt præcipitē cū primū i plia iunctos
Cōſcendebat equos patrio mucrone relicto
Dū trepidant ferrū aurige rapuiſſe metiſci
Iamq; diu dū terga dabant pallantia teucri
Sufficit: poſtq; arma dei ad vulcania ventum
Mortalis mucro glacies ceu futilis ictu
Diſſiluit: fulua reſplendent fragmina harena
Ergo amēs diuerſa fuga petit æquora turnus
Et nūc huc deinde huc incertos iplicat orbes
Vndiq; em̄ denſa teucri incluſere corona.
Atq; hic vaſta palus: hic ardua menia cingūt
Nec minus æneas: quicquā tardante ſagitta
Interdū genua impediūt: curſumq; recuſant:
Inſequit trepidiq; pedē pede feruidus vrget:
Incluſum veluti ſi qn̄ in flumine nactus
Ceruum aut puniceæ ſeptū formidine pennæ
Venator curſu canis & latratibus inſtat.
Ille autem inſidiis & ripa teritus alta:
Mille fugit refugitq; vias: at viuidus vmber
Hæret hians: iā iamq; tenet ſimiliſq; tenenti
Increpuit malis morſuq; eluſus inani eſt.
Tum vero exorit clamor: ripæq; lacuſq;
Reſponſant circa: & cœlū tonat oē tumultū:
Ille ſimul fugiens rutulos ſimul increpat oēs
Nomie quēq; vocās: notūq; efflagitat enſem
Aeneas contra præſens mortemq; minat
Exitiū ſi qniſq; adeat: terretq; trementes
Exciſurū vrbē minitans: & ſaucius inſtat:
Quinq; orbes explēt curſu: totidēq; retexūt

Item cum de

Huc illuc: nec em̃ leuia aut ludicra petunt̃
Præmia: sed turni de vita & sanguine certant.
Forte sacer fauno foliis oleaster armaris
Hic steterat olim nautis venerabile lignum
Seruati ex vndis vbi figere dona solebant
Laurẽti diuo & notas suspendere vestes.
Sed stirpem teucri nullo discrimine sacrum
Sustulerãt puro vt possent cõcurrere campo
Hic basta æneæ stabat: huc impetus illam
Detulerat fixam & lenta radice tenebat.
Incubuit voluitq; manu cõuellere ferrum
Dardanides: teloq; sequi quẽ prendere cursu
Non poterat: tũ vero amẽs formidine turnus
Faune p̃cor miserere inqt: tuq; optima ferrũ
Terra tene colui vestros si semper honores.
Quos cõtra æneadæ bello fecere ꝓphanos
Dixit: opemq; dei nõ cassa in vota vocauit.
Nanq; diu luctans lentoq; in stirpe moratus
Viribus aut vllis valuit discludere morsus
Roboris æneas: dum nititur acer: & instat
Rursus in aurigæ faciẽ mutata metisci
Procurrit: fratriq; ensem dea daunia reddit.
Qd venus audaci nymphæ indignata licere
Accessit: telumq; alta ab radice reuellit
Olli sublimes armis animisq; refecti
Hic gladio fidens: hic acer & arduus basta
Insistunt cõtra certamina martis anbeli
Iunonẽ interea rex omnipotentis olympi
Alloquit̃ fulua pugnas de nube tuentem
Quæ iã finis erit cõiunx: quid deniq; restat:
Indigetem æneam sis ipa & scire fateris
Debere cœlo: fatisq; ad sydera tolli.
Quid struis: aut q̃ spe gelidis ĩ nubib⁹ hæres:
Mortalin decuit violari uulnere diuum:
Aut ensem: quid enim sine te iuturna valeret
Ereptum reddi turno: & vim crescere victus:
Desine iã tandẽ p̃cibusq; inflectere nostris:
Nec te tantus edat tacitã dolor: & mihi curæ
Sæpe tuo dulci tristes ex ore coruscent
Ventũ ad supmũ est: terris agitare vel vndis
Troianos potuisti: infandũ accendere bellũ:
Deformare domũ & luctu miscere himeneos
Vlterius tentare veto sic iuppiter orsus

Itẽ cũ de arboribꝰ loqueret̃ ait. Et tornoratile buxũ Venerabile lignũ. antiquã arborẽ voluit exprimere: vbi figere dona solebãt ꝓprie: vt Aut sacra ad fastigia fixi. Nullo discrimine. sine intuitu religionis. Fixã lenta radice tenebat plenũ est quam radix fixam tenebat.

Ferrum terra tene. ꝓ tellus: elemẽtũ ꝓ dea posuit. Nõ cassa in vota. nõ ad inania vota poposcit auxiliũ. Luctãs moratꝰ. luctatꝰ & moratus erat integrum: quod vitauit propter ὁλιόθελεθρον Rursus in aurigæ faciem mutata metisci κάτοπτρον ὡς ὠμένον intelligimꝰ Iuturnã in numẽ reuersam: postquã currꝰ reliqt Audaci nymphæ indignata licere vt supra diximꝰ vbicunq; inducit nitentẽ aliquẽ sine effectu audacẽ dicas Armis animisq; refecti. refecti sicut armis ita & animis. Nãq; armoꝝ inopia aĩ ante vtriusq; torpebant. Certamina martis anbeli. alii certamine legunt vt sit sensus: Adsistũt cõtra se martis anbeli certamine. Fulua de nube. de aere elemento suo.

Quæ iã finis erit cõiunx qd deniq; restat in digetem æneã. deniq; verba ista q̃si iã tediantis sunt ad longã iunonis iracundiã vñ & paulo post ait. Desine iã tandẽ p̃cibusq; flectere nostris. Indigetẽ æneã scis ipsa. subaudis fore: & indigetes dii duplici rõne dicuntur: vel fm Lucre. qd nulliꝰ rei egeant qui ait. Nihil indiga curæ. Vel certe indigete. dii sunt ex boibus facti: & dicti indigetes quasi in diis agentes.

Mortalin decuit violari vulnere. diuum nõ lætali: sed aut quo mortales laborãt: aut a mortali illato. Diuũ. aũt subaudi futurũ. Quid em̃ sine te iuturna valeret. parenthesis ẽ. Poterat em̃ excusare se vno nil se fecisse cõmemorãs sed eam auctorẽ fuisse Iuppiter dicit ꝓpter illã Auctor ego audendi. Desine iã tandẽ precibusq; inflectere nostris. singula pronuncianda sunt. Nec te tantus edat tacitã dolor. s. desine odiis vrgere troianos. Sane edo edis edit integrũ verbũ est. vt lego legis legit: nam edo es est esse anormalũ constat. Troianos potuisti. i. iam nõ potes: ideo em̃ ꝑterito vsus est.

Summisso vultu. habitũ futuræ orationis ostendit. Quia vota mihi tua magna voluntas iuppiter: necessitatẽ obiecerat fati dicens. Ventũ ad supremũ ẽ: sed iuno sciens fatũ esse quicqd iuppiter dixerit: se cedere eius voluntati asserit. Nã agit vt cõciliet sibi fauorẽ eiꝰ ad petitionẽ futurã. Digna indigna pati. i. oia: & ꝓuerbialiter dictũ ẽ. Nõ vt tela tñ nõ vt cõtenderet arcũ. hoc loco q̃si iuturnã iecisse sagittã significat: sed vt supra diximus: possumus accipere ꝙ alter in eius grãm in æneã tela contorsit. Pro vita. ac si diceret ꝓ re nobis data. id ẽ a superis. Adiuro stygii caput iplicabile fontis: ꝓ iuro: nã protbesis est. Quidã tamen volunt iuro tunc dici debere: cũ confirmamus aliquid aut ꝓmittimus: vt iuro me facturum: adiuro vero cum negamus: vt adiuro me non posse: me non fecisse. Terentius: adiurat se non posse apud nos Pamphilo absente perdu.

rare.potest tñ & ad valde significare. Vna superstitio.religio:metus:dicta eo qđ supstet capiti oīs religio. Reddita.data nã ptbesis est.

Nulla fati qđ lege tenet.bene fati: nã victoriæ lex est vt Victi cedant in habitũ nomenq victorꝝ. Pro maiestate tuorꝝ.respexit ad Saturnũ:qui aliqñ in Italia regnauerat: vnde ait tuorꝝ:nã & Latinus inde originẽ ducit:vt Fauno picus pater:isq parentẽ Te saturne refert: tu sanguinis vltimus auctor. Esto cõponent Consentit:sed nõ inuita. Sit romana potens itala virtute ppago. Hoc videt dicere. Si fata liter iminet vt troianis origo romana descendat.troiani italorꝝ nomẽ accipiant:vt romani de italis nõ de troianis videntur esse pgeniti.

Es germana iouis saturniq altera ples. Locus de obscuris:de quo quidã hoc sentiũt:petis pene illicita:sed concedenda sunt:qñ soror iouis es.i.saturni filia:qđ si voluerimus admittere dupliciter sequens versus erit incõgruus: vt irarũ tantos voluis sub pectore fluctus:vnde melius est vt ita intelligam?: soror iouis es .i.Saturni. Vnde nõ mirũ est tantã te retinere iracundiã sub pectore: nã scimus vnũquẽq p generis qualitate ĩ iram moueri. Nobiles em & si ad psens videnẽ ignoscere. tamen in posterum iram seruant: qđ nunc iunoni videtur obiicere. Nam cum se concedere diceret petit tamen qđ grauiter posset obesse troianis Sic Home. inducit Chalchanta dicentẽ de Agamẽnone Regẽ iræ ita se habent:vt etiam si ad psens indulgere videatur:stimulos iracundiæ ad futurũ reseruent. Do quod vis. Bene præsenti vsus est tpe: nã promissio in diis p facto est. Subsident.remanebunt.latebunt latinorꝝ scilicet multitudine: vt Galeaq ima subsedit acestes. Ritusq sacrorꝝ adiiciam. Verum est. nã sacra matris deũ romani pbrygio more coluerunt Mentẽ lætata retorsit.iste quidẽ hoc dicit:sed cõstat bello punico secundo exoratã iunonẽ:tertio vero bello a Scipione sacris quibusdam etiã romã esse translatam.

CHRI. Troianos potuisti. Ad vitã moresq ptinet hæc fabula.iuno autẽ est ipsa ambitio q impellit turnũ.i.iniustũ regem & fœdus rumpere:& multa infanda patrare. Verũ iuppiter.i.ipse tandẽ huiuscemodi impia facta coercet:atq eum pstat fauorẽ recte agentibus:vt victores eua repossint. Pro latio obtestor.ostẽdit impudentiã ambitiosorꝝ qui etiã victi aliquid contra fas petere audeant.

SER. His actis.remoto Turno auxilio. Dimittere ab ar. Per transitũ bistorie vsus est verbis.nã qui ab exercitu relaxant: ab armis dicuntur remitti. Sal. de Appio: vbi eum tota incontione ab exercitu cogit discedere dicit se eius opera nõ vsurũ eumq ab armis dimittit.

Pestes cog.d. Proprie pestes vocantur: diræ vero cognomine:& dicte diræ q non nisi ante irarum iouẽ videnẽ: vt Sæuiq in limine regis Apparent diræ. Tartareã mægerã. Bene tartaream addidit: vt oñdat eẽ & terrenã & aereã

Sic dea submisso contra saturnia vultu
Ista quidẽ qa nota mihi tua magna voluntas
Iuppiter & turnũ & terras inuita relinquo:
Nec tu me aerea solam nunc sede videres
Digna idigna pati:sed flãmis cincta sub ipsa
Starem acie:traberẽq inimica ĩ plia teucros
Iuturnã misero fateor succurrere fratri:
Suasi:& pro vita maiora audere probaui.
Non vt tela tamen nõ vt contenderet arcum
Adiuro stygii caput implacabile fontis
Vna superstitio superis quæ reddita diuis
Et nũc cedo equidẽ pugnasq exosa relinquo
Illud te nulla fati quod lege tenetur:
Pro latio obtestor:pro maiestate tuorꝝ
Cum iam cõnubiis pacẽ fœlicibus esto
Component:cũ iam leges & fœdera iungent
Ne vetus indigenas nomẽ mutare latinos
Neu troas fieri iubeas:teucrosq vocari:
Aut vocẽ mutare viros:aut vertere vestes:
Sit latium:sint albani per sæcula reges.
Sit romana potens itala virtute propago:
Occidit:occideritq sinas cũ nomine troia
Olli subridens hoĩm rerumq repertor
Es germana iouis:saturniq altera proles
Irarum tantos voluis sub pectore fluctus?
Verũ age & incœptũ frustra submitte furorẽ:
Do qđ vis:& me victusq volensq remitto
Sermonẽ ausonii patriũ moresq tenebunt:
Vtq est nomẽ erit:cõmixti corpore tantum
Subsident teucri:morem ritusq sacrorum
Adiiciam:faciamq omnes vno ore latinos.
Hinc gen ausonio mixtũ qđ sanguie surget
Supra hoĩes supra iræ deos pietate videbis:
Nec gẽs vlla tuos æque celebrabit honores:
Annuit his iuno:& mentẽ lætata retorsit:
Interea excedit cœlo:nubemq relinquit.
His actis aliud genitor secum ipse volutat
Iuturnãq parat fratris dimittere ab armis
Dicunt geminæ pestes cognomine diræ:
Quas & tartareã nox in tempesta megæram
Vno eodẽq tulit partu paribusq reuinxit
Serpentũ spiris:ventosasq addidit alas.
Hæ iouis ad solium sæuiq in limine regis
Apparent

Apparent:acuuntq; metũ mortalibus ægris
Si qñ letum horrificũ morboſq; deum rex
Molitur:meritas aut bello territat vrbes.
Harũ vnã celerẽ demittit ab æthere ſummo
Iuppiter:inq; omen iuturnæ occurrere iuſſit
Illa volat:celeriq; ad terrã turbine fertur:
Nõ ſecus ac neruo p nubem impulſa ſagitta
Armatam ſæui parthus quã felle veneni
Parthus ſiue cydon telũ immedicabile torſit
Stridens:& celeris incognita trãſilit vmbras
Talis ſe nocte ſata tulit:terraſq; petiuit:
Poſtq; acies videt iliacas:atq; agmina turni
Alitis in paruæ ſubito collecta figuram
Quæ quondã in buſtis aut culminib⁹ deſertis
Nocte ſedens ſerũ canit iportuna p umbras
Hanc verſa in faciem turni ſe peſtis ad ora
Fertq; refertq; ſonãs:clypeũq; euerberat alis
Illi mẽbra nouus ſoluit formidine torpor
Arrepteq; horrore come&ꝫ vox faucib⁹ heſit
At procul vt diræ ſtridorem agnouit & alas
Infœlix crines ſcindit iuturna ſolutos
Vnguib⁹ ora ſoror fœdãs & pectora pugnis.
Quid nunc te tua turne põt germana iuuare:
Aut qd iã miſeræ ſuperat mihi:qua tibi lucẽ
Arte morer:talin poſſũ me opponere mõſtro
Iam iam linquo acies:ne me terete timentem
Obſcœnæ volucres:alarũ verbera noſco:
Letalemq; ſonũ:nec fallunt iuſſa ſuperba
Magnanimi iouis:hec p virginitate reponit
Quo vitã dedit æternã:cur mortis adẽpta eſt
Conditio:poſſem tantos finire dolores
Nunc certe:& miſero fr̃i comes ire p vmbras
Iã morta'ego:baud mihi qcquã dulce meo⁹
Te ſine frater erit.o q̃ ſatis ima debiſcat
Terra mihi:maneſq; deã demittat ad imos:
Tantũ effata caput glauco contexit amictu
Multa gemẽs:& ſe fluuio dea cõdidit alto.
Aeneas inſtat contra:telumq; coruſcat
Ingens arboreũ:& ſæuo ſic pectore fatur.
q̃ nũc deide mora ẽ:aut qd iã turne retractas
Nõ curſu:ſæuis certandũ eſt cominus armis:
Verte oẽs tete in facies:& cõtrabe quicquid
Siue animis ſiue arte vales:opta ardua pẽnis
megærã: nã vt etiã in tercio diximus: volunt
periti quandã triplicẽ poteſtatẽ & in terris:&
apud ſuperos ſicut eſt furiarum apud inferos.
Ideo autẽ dicit bas ex nocte ꝓgenitas:vt oſtẽ
dat:& latenter oriri & intolerabilẽ eẽ irã deo⁹

Vno eodẽq; tulit partu. Diſpoſitio hæc poe
tæ:q̃ dicit bas & ſimiles eẽ furiis:& cũ bis eſſe
ꝓcreatas. hoc agit vt oñdat illã prudentiũ opi
nionẽ eẽ tã apud ſupos q̃s in aereis. ſicut apud
inferos furias. Apparẽt. præſto ſunt ad obſe
quiũ:vnde etiã apparitores cõſtat eẽ noiatos.

Letũ horrificũ. Volunt Iouem nõ eẽ mortis
auctorem:ſed poſſe mortis genere vel ꝓdeſſe
vel obeſſe mortalib⁹. Inq; nomẽ iuturnæ oc
currere iuſſit:vt iuturnæ omen fraternæ mor
tis efficeret. Non ſecus ac neruo per vrbem.
ſic illa deſcẽdit vt ſolet ſagitta deſcendere:hinc
Statius traxit vt diceret de diſco iacto. Simi
liſq; cadenti Creſcit in aduerſos. Impulſa. au
tem ꝓprie:ſic ſupra Incertum qua pulſa manu

Felle veneni. Amaritudine veneni ſucco no
xio: aut certe peripbraſticos dixit venenum.

Tranſilit vmbras. hyperbole eſt:namq; vm
bras ſemper tela comitanẽ: hinc ait. Tranſilit
vmbras ſagitta:Male eñ quidã auras legunt.

Talis. ſe taliter collecta ex nimia. ſ. furiæ ma
gnitudine. Culminibus deſertis. noctuã di
cit nõ bubonẽ. Nam ait Alitis in paruæ. Bu
bo autẽ maior eſt. Serum canit. Triſte:diu
turnũ:vt Seraq; terifici cecinerũt omina vates
Sallu. Serum bellum in anguſtiis futuꝝ. So
nans clypeũq; ver. a. ſigna ſunt iſta plangentiũ

Stridorẽ. vocis ſcilicet ſonũ:nam vtrũq; tan
git auguriũ & oſcinũ & ꝓpetum. Duræ. imit
ti. quæ poſſet fratrẽ cernere tot laboribus ſub
ditum. Monſtro. augurio ex Iouis volunta
te venienti. Obſcenæ volucres. inuidioſe di
xit:nã vna eſt. Quo vitã dedit æternã. quia oc
currebat:ſed põſtitit immortalitatẽ: dicit bãc eẽ
cauſam doloris.

DO. Nõ ſecus. interponit̃ pabola q̃ nar
ratio interrũpat̃:vt legentis tedium exdudat.

Alitis. noctuã vel bubonem intelligit. Pro
virginitate. ꝓ erepto viginitatis bonore.

CHRI. Dicunt̃ gemie peſte. De bis i ſu
periorib⁹ diximꝰ. bic tn demõſtrat q̃les ſint fu
rie aduerſus ſuperos. Aſper ait Megerã babe
re vim tantum apud inferos.

SER. Glauco a. q̃ſi nympha ꝓpter vnda
ſimilitudinẽ. Ingens arboreũ. Non ſunt epi
theta: ſed æneas ingens telũ choruſcat arbo
reũ. Contrabe. collige:eſt aũt boſtilis iracun
dia. Caput q̃ſſans. Cõcutiens & cõq̃ſſans ca
put. Et iuppiter bo. Ordo eſt ferox boſtis.

Saxum circũſpicit. Homeri hic totus locus
eſt. Campo q̃d forte iacebat Limes agro po
ſitus. ſecundũ artẽ priori reſpondit: ſic Sallu.
Eſt in carcere locus:quod tullianũ appellatur.

Manu raptum trepida. aut feſtina:aut re vera
trepida:quia ſequitur. Sed neq; currentem
nec ſe cognoſcit euntẽ. Torquebat. bene im
perfecto vſus eſt tẽpore:quia non eſt pfectum

qđ voluit: vt Nec ſpatiũ totũ euaſit: nec ꝓtulit ictũ. Nec ſpatiũ euaſit. hic diſtinguẽdũ vt ſit totũ nec totũ ꝓtulit ictũ. i. euacuat⁹ ẽ ipet⁹ ipi⁹ ſpatio lõgiore. Ac velut i ſomnis. compatio Homeri. Nec quo ſe eripiat. Totũ em troiani clauſerãt. Sortit⁹ fortuna oculꝰ. bũc locũ ad feriẽdũ oculꝰ elegit æneas: quẽ fortuna deſtinauerat vulneri: Fulmine tãti. ꝓ tonitru: ſine q̃ nunq̃ fulmẽ mittit. Atri turbinis ĩſtar. multis vtit cõpationib⁹ ad exprimẽdũ nimiũ ipetũ. Et inſtar vt ſup̃ dixim⁹: ꝓ ſe plenũ ẽ: nec recipit ꝓpoſitionẽ: licet Seren⁹ ad ĩſtar dixerit: qđ i idoneis repit auctorib⁹. Ict⁹. pcuſſus: nunc pticipiũ ẽ ac ſi diceret: cecidit eliſus. Equidẽ merui. Scdm artẽ rhetoricã: nã q̃tiens ꝓſonæ in inuidia ſunt aliæ ꝓ bis ponunt: vñ ait. Ego qdẽ occidi mereor: ſed tu debes ignoſcere parentis intuitu. Nec dep̃cor. nõ refuto.

DO. Aeneas inſtar. Redit ad narrationẽ quã iterruperat iterpoſitis dictis Iunonis: Iouis & Iuturnæ Ingẽs arboreũ. Nõ baſtã: ſed geſtatorẽ laudat. Pinnis. ſp pinna & Nõ pẽna ẽ apd Donatũ In ſõnis. ponit pabolã quã q̃ſq̃ i ſe exptus itelligere p̃t qđ Turno euenerit Vrbẽ. vl̃ i q̃ erat Lauinia: vl̃ vñ expectaret auxiliũ: qđ pudor peterevetabat Nec q̃ ſe eripiat. fugiẽdi occaſio deerat. Audẽdi fiducia negabat: nullũ ſperat auxiliũ ſorore iam remota Humilis. corpore. i. ſupplex deiecto faſtu.

CHRI. Alto. ꝓfundo: vt ne tam crudele ſpectaculũ videret: nã grauiora vt iã diximus ſunt q̃ videmus q̃ quæ audim⁹. Arboreum expreſſit qđ diceret ingens. Quæ nũc d. m. Amara in hoſtẽ verba: & bois indubitatã victoriã ſibi. ꝓponẽtis & q̃ ſimplr æneæ clementiæ nõ cõuenirent ſed merita Turni bæc ab eo extorquebãt. Ille ca. q. nõ diſcedit a ferocitate ſua: & victus ſe victũ fateri nõ vult. neq̃ humanis æneæ virib⁹ cedit: ſed a Ioue ſupari dolet. Torquebat. Incipiebat qđ cõtorquere: ſed defecerũt vires: vt rem pficere non poſſet.

Genua l. Proceleumaticus pes ẽ: qui ex quatuor ſyllabis conſtat. p̃t tñ redire ad dactylum ſi v q̃ vocalis ẽ cõuertat in cõſonantẽ & facta ſynereſi genua duar sit ſyllabarũ. Concreuit conriguit: vt Subito cõcreſcunt flumine cruſtæ. De hoc dictum eſt in geor. Per mane. vacuum. Atqui dare vacuũ non: ſed regionem ab aere occupatã dicimus vacuam: quia ita cedit aer vt nihil eſſe videat. Nec ſpatiũ euaſit id eſt nõ eſt egreſſus ex toto illo ſpatio: qui intercedebat inter ſe & æneã. ergo defecit in ſpatio antecq̃ ad æneã pueniret. Hinc eſt q̃ non ꝓtulit. i. ad deſtinatũ finẽ tulit. Nã per in compoſitione abſolutã rem demõſtrat. Hinc illud eſt: vt ſi quis legere incœperit: & nõ totũ legerit dicat legi: ſed nõ perlegi: qđ autẽ de inſomnio dicit: pbyſicũ eſt. Sortitus ſor. ocu. id eſt ſumens fortunã. i. fortunatũ ictũ oculis: quia oculis p̃elegit quo telum dirigat: quæ res ſibi futura ſit fortunata: Nec. f. t. d. c. Sententia eſt: nõ venit tanto ipetu fulmen: nã fulminis ipetu ſcinduntẽ nubes: vñ ipſe diſſultando gignũt crepitũ. Turbinis. De quo iã dictũ. Ille humilis. Optimũ exẽplũ. Nã ſuperiores qui ſunt nunq̃ cedere potiori volunt: niſi cũ penitus victi ſunt: & quo tempore nihil illis prodeſt.

Aſtra ſequi: clauſumq̃ caua te cõdere terra.
Ille caput q̃ſſans nõ me tua feruida terrent
Dicta feror dii me terrent: & iuppiter hoſtis
Nec plura effatus: ſaxũ circũſpicit ingens
Saxũ antiquũ ingens cãpo qđ forte iacebat
Limes agro poſitum: litẽ vt diſcerneret aruis
Vix illud lecti bis ſex ceruice ſubirent
Qualia nũc hominũ ꝓducit corpora tellus.
Ille manu raptũ trepida torq̃bat in hoſtem
Altior inſurgens & curſu concitus heros.
Sed neq̃ currentem ſe nec cognoſcit euntem
Tollentẽ ve manu ſaxumq̃ ĩmane mouentẽ
Genua labãt: gelid⁹ cõcreuit frigore ſanguis.
Tum lapis ipſe viri vacuum ꝓ inane volutus
Nec ſpatiũ euaſit totũ: nec pertulit ictum.
Ac veluti ĩſomnis oculos vbi languida pſſit
Nocte ꝙes neq; cquã auidos extẽdere curſus
Velle videmur & i mediis conatibus ægri
Succidimus: nõ lingua valet ñ corpore notæ
Sufficiunt vires: nec vox nec verba ſequunt
Sic turno quacunq̃ viam virtute petiuit:
Succeſſum dea dira negat: tũ pectore ſenſus
Vertunt varii: rutulos aſpectat & vrbem
Cunctaturq̃ metu: telumq̃ inſtare tremeſcit:
Nec quo ſe eripiat: nec qua vi tendat in hoſtẽ
Nec currus vſquam videt: aurigamq̃ ſororẽ
Cunctanti telum æneas fatale coruſcat
Sortitus fortunã oculis: & corpore toto
Eminus intorquet murali concita nunquam
Tormẽto ſic ſaxa fremunt: nec fulmine tanti
Diſſultant crepitus: volat atri turbinis inſtar
Exitiũ dirum haſta ferens: oraſq; recludit
Loricæ: & clypei extremos ſeptẽplicis orbes
Per mediũ ſtridens tranſit femur: icidit ictus
Ingens ad terrã duplicato poplyte turnus
Conſurgunt gemitu rutuli: totuſq̃ remugit
Mõs circũ: & vocẽ late nemora alta remittũt
Ille bũilis ſupplexq̃ oculos dextrãq̃ p̃cantẽ
Protendẽs equidẽ merui nec dep̃cor inquit.

Seruius.

Vtere ſorte tua: miſeri te ſi qua parentis
Tangere cura poteſt: oro: fuit & tibi talis
Anchiſes genitor dauni miſerere ſenectæ:
Et me ſeu corpus ſpoliatū lumine mauis
Redde meis: viciſti: & victū tendere palmas
Auſonii videre: tua eſt lauinia coniunx.
Vlterius ne tende odiis: ſtetit acer in armis
Aeneas voluens oculos dextrāq; repreſſit.
Et iam iamq; magis cūctantē flectere ſermo
Cœperat infœlix humero cum apparuit alto
Balthеus: & notis fulſerunt cingula bullis.
Palantis pueri victū quē vulnere turnus
Strauerat: atq; hūeris inimicū iſigne gerebat
Ille oculis poſtq̄ ſæui monumēta doloris
Exuuiaſq; hauſit furiis accenſus & ira
Terribilis tu ne hinc ſpoliis indute meorum
Eripiare mihi: palas te hoc vulnere palas
Immolat: & pœnā ſcelerato ex ſanguie ſumit
Hoc dicens ferrū aduerſo ſub pectore condit
Feruidus: aſt illi ſoluunt frigore mēbra:
Vitaq; cū gemitu fugit indignata ſub vmbras

SER. Vtere ſorte t. interfice hoſtē tuū Fuit & tibi talis an. Hic diſtinguē dū vt duo dicat: & habuiſti prēm & pr̄es. Et me redde meis. Ordo ē: redde meis: ſed ne ex apto rē viro forti pudendā peteret: interpoſitō e vſus ē dicens Seu corp⁹ ſpoliatū lumie maius. Tēdere palmas auſonii v. Ad gloriā æneæ ptinet q̄ ſe turnus cūctis p̄ntib⁹ victū fateē. Tua eſt lauinia con. Quæ fuerat cā certamis. Vlteri⁹ ve ten. o. Noli velle crudelitatē tuā vltra fata ꝓtendere: ſed redde corp⁹ ſepulchro. Acer in ar. Nō tantū ad p̄ns referē: ſed qa ſemp in armis acer eē cōſueuit. Cunctantē flectere ſermo cœperat. Ois intentio ad æneæ ptinet gloriā. Nam & ex eo qđ hoſti cogitat parcere: pi⁹ oñdit: & ex eo q̄ eū iteremit pietatis geſtat iſigne. Nā Euādri ituitu palātis vlciſcit mortē. Infœlix balthеus. nulli dño fœlix: & ſic ē dictū infœlix balthеus ſicut Lacedæmonios hymeneos. Et ſciēdū balthеū habuiſſe Turnū ad iſultatōem: & iactantiā: nō ad vtilitatē. Vñ ē Atq; humeris inimicū inſigne gerebat. Monumēta do. ꝓprie: nā & monumētū ab eo dictū ē qđ mentē moneat Hauſit. Vidit vt Hauriat nūc oculis ignē crudelis ab alto. Palas immolat. Ad ſuæ mōtis & abrupti fœderis vltionē te tanq̄ hoſtiam immolat palas. Frigore. Morte: vt Corpuſq; lauant frigentis & vngunt. Vitaq; cu. ge. fugit idi. ſub vm. Indignata vel quia mox p̄ceps veniā nō merāt: vel qa lauiniā fore ſciebat æneæ: vel quia vt ſup̄ dē Canilla dixē mus: diſcedebat a iuuene. Nam volūt phyſicē animā diſcedere a corpe iuitā: cū quo adhuc hītare naturæ legib⁹ poterat: ſic Ho. ΦΥΧΝΔΕΚΜΕΛΕΩΝ ΥΠΕΞΕΝΗΧΘΗΝΑΙΔΟΣΔΕΒΑ ΒΗΡΕΙΟΥΠΟΤΜΟΥΓΟΟΥΣΑΚΙΤΟΥΣΑΝΔΡΟΤΗΔΑΚΑΙΗΒΗΝ.

DO. Victoria æneæ quā ponit in fine operis perficit atq; abſoluit cumulū laudū æneæ: quas a principio ad finem omni artificio continuauit.

CHRI. Merui nec deꝑcor. Cū viro forti pudenda res videreē vitā ab hoſte deꝑcari: id artificio ſe latenterq; agit. Et primo ꝓmittit mortē ſuā ſibi: q̄ res videē poſſe vehemēter hoſti miſericordiā cōmouere: Deinde cū p̄ſona ſua odioſa fit: interponit p̄ſonā parētis qđ validiſſimū eē poterat: p̄ſertim apud eū q̄ in patrē pientiſſim⁹ fuit. Vtere ſorte tua: Nō concedit plenā victoriā ſibi: nō em̄ dixit vtere fortitudine tua ſed fortuna q̄ tibi magis q̄ virtus fauit. Miſeri parentis. Cōmiſeratio a ſtatu q̄ miſer: & a ſanguine q̄ parēs: & poſtremo ab ætatæ: cū dicit Dauni miſerere ſenectæ. Et me. dū p̄cat vt reddat cadauer: pōt flectere vt cōdonet vitā. Viciſti. Magna ē laus q̄ victi teſtimonio victor euadas. Et victū. Cū ſummo gemitu ꝓnunciaē. Nō em̄ mouē morte vir fortis: ſed q̄ victus ſit Auſonii. Quos ego cupiebā adhibere teſtes meæ victoriæ teſtes erūt meæ ignominiæ. Et hæc etiā flectere potuerūt æneā: vt cū nactus eē t plenā victoriā inuictū dementia vtereē: qđ oīno fortiſſimi viri ē. Auſonii Apud quos ſummā gloriā ex rebus p multa tpa p̄clariſſime geſtis acquiſiuerā apud eoſdē momento tpis: & illā amitto: & ignominiā ſubeo. Videre. Q đ neq; hacten⁹ viderāt: nec viſuros putarāt. Tua. Qua qđ mihi miſerius accidere pōt: vt victor p̄miū victoriæ ſecū auferat. Lauinia. Emphaſim habet nomē. q. d. quā ego mea vita cariorē habui: & ꝓpter quā oēs hos labores ꝓtuli. Vlterius ne tende odiis. nō em̄ eſt magni & excelſi viri cū hoſtē tanta cū gloria ſuparit: & oīa ſit p̄mia cōſecut⁹: eū occidere velle. Nā inter magnas fortitudinis ꝓtes reponiē inimicitias cōdonare. Nā vindictā q̄rere humilis puſilliq; ai eē apparet. Hinc Iuuenal. Ad ſummā collige q̄ vindicta nemo magis gaudet q̄ fœmina. Stetit acer. Cōſtitit nō metu qa acer ſed inclinās ad miſericordiā. Ignouiſſetq; ſi Turn⁹ Palanti ignouiſſet. Sed cū ex balthei ad monitu recordaretur crudelitatis Turni magis piū iudicauit amico Euandro & q ſua cā filiū vnicū amiſerat ſatiſfacere q̄ inimiciſſimo Turno vitā cōcedere: vt pietate poti⁹ q̄ crudelitate ip̄m interemerit. Admonet p̄terea poeta multa i vita facere boies tanq̄ ad ſuā imortalē gloriā ptineāt: ex qb⁹ deinde i exitiū ruunt. Id em̄ ob dereptū Palātbis balthеū opinione ſua decept⁹ in ſe exptus ē Turn⁹. Furiis & ira. Implacabili idignatōe. Tu. tā imitis. Indute ſpoliis meor. Qđ nō ad tuā defenſionē ſed ad ſupbā iactātiā ptinet. Mihi. emphaſim bēt. q. d. tā forti tā iuriaq; i meos collataq; pſecutori. Palas. Nō mea crudelitas: ſed vltio quam Palanti dabo. Immolat. Nō veluti hoſtē ceſum: ſed veluti hoſtiā q̄ facti fœderis iuſtiſſimū piaculū ſit. Scelerato. Qui cōtra pacē primo & cōtra iura hoſpitalitatis: deinde cōtra fœdus arma ſumpſerat.

Finis

Maphei Veggii Laudensis poetæ Clarissimi Liber Terciusdecimus Additus Duodecim Aeneidos Libris.

t Vrnus vt extremo vitã sub marte ꝓfudit
Subdũt se rutuli æneæ troiana sequetes
Agmina: debinc supis meriti reddunt bonores
Congaudet gnato ac sociis memor ante malorꝝ
Actorum pater æneas. turni inde latinus
Morte dolet. patriæ miserãda incẽdia daunus
Euersæ: & cari deflet pia funera gnati.
Cõubium instaurat gnatæ lætosqꝫ bymeneos
Rex socer æneæ genero: gens vtraqꝫ pacto
Fœdere pacis ouat: tum nomine coniugis vrbẽ
Instruit: & tandẽ placida sub pace regentẽ
Transtulit æneam venus astra in summa beatũ.
t Vrnus vt extremo deuictus marte ꝓfudit
Effugietem aiaꝫ medioqꝫ sub agmie victor
Magnanimus stetit æneas mauorti? heros
Obstupuere omnes: gemitũqꝫ dedere latini
Et durum ex alto reuomẽtes corde dolorẽ
Concussis cecidere animis: ceu frondib? ingens
Silua dolet lapsis boriali impulsa tumultu.
Tum tela infidũt terræ: & mucronibus hærent:
Scutaqꝫ deponũt bumeris: & prælia damnãt:
Insanumqꝫ borrent optati martis amorem
Nec frenum nec colla pati captiua recusant:
Et veniã orare: & requiẽ finemqꝫ malorũ:
Sicut acerba duo quãdo in certamina tauri
Concurrũt largo miscẽtes sanguine pugnã.
Cuiqꝫ suum pecus inclinat: sin cesserit vni
Palma duci: mox quæ victo pecora añ fauebant
Nunc sese imperio subdunt victoris: & vltro
Qz̃qꝫ animũ dolor altus habet: parere fatenẽ
Non aliter rutuli licet mgẽs mœror adbausit
Pectora pulsa metu cæli ducis: inclyta malũt
Arma seq: & pbrygiũ æneam: fœduseqꝫ precari
Pacis: & æternã rebus belloqꝫ quietem
Tunc turnũ super assistens placido ore ꝓfaẽ
Aeneas: quæ tanta animo dementia creuit:
Vt teucros superũ monitis summiqꝫ tonantis
Imperio buc vectos patereris daunia proles
Italia: & pactis ne quicqꝫ expellere tectis:
Disce iouem reuereri: & iussa facessere diuũ.
Magnũ etiã capit ira iouẽ: memoresqꝫ malorũ
Sollicitat vindicta deos: en vltima tanti
Meta furoris adest: quo contra iura fidemqꝫ
Iliacam rupto turbasti fœdere gentem.
Ecce suprema dies aliis exempla sub æuum
Venturũ missura iouem & temnere frustra
Fas sit: & indignos bellorum accendere motus
Nunc armis lætare tuis: beu nobile corpus
Turne iaces: at non tibi erit lauinia paruo
Nec dextra tamẽ æneæ cecidisse pudebit.
Nũc rutuli binc auferte ducẽ vĩm: arma virũqꝫ
Largior: atqꝫ omnẽ deflendæ mortis bonorẽ.
Sed quæ palantis fuerat ingentia balthei
Pondera transmittã euandro: vt solatia exso
Haud leuia boste ferat: turnoqꝫ exultet adẽpto
Vos memores tamẽ ausonii melioríb? vti
Discite bellorum auspiciis: ego sydera iuro
Nunqꝫ acies: nunqꝫ arma libens in plia mouí:
Sed vestris actus furiis defendere toto
Optaui: & licuit troianas robore partes.
Nec fatus plura æneas se lætus ad altos
Vertebat muros: & troia tecta petebat.
Vna ipsum teucrorꝫ omnis conuersa iuuẽtus
Exultans sequit̃: volucresqꝫ p ardua pedũ vi
Quadrupedes citat: incusans acri ore latinos:
Ignauosqꝫ vocãs: strepit altus plausibus æther
Et q̃uis inbumata rogis date corpora surgat
Ingens cura animo socioqꝫ imponere flamis
Maius opus tamẽ æneas sub pectore voluẽs
Primũ aris meritos supos mandabat bonores:
Tũ pingues patrios iugulãt ex morte iuuẽcos.
Immittuntqꝫ sues: niueasqꝫ in templa bidentes:
Purpureã effuso pulsantes sanguine terram.
Viscera diripiũt: & cæsim in frustra trucidant.
Denudãtqꝫ gregẽ: & flamis verubusqꝫ remittũt
Tum vina effundunt patberis: & dona lyei
Accumulant: plenis venerant̃ lancibus aras.
Thura ignes adolent. onerata altaria fumant.
Tũ plausus per tecta mouẽt: magnũqꝫ tonantẽ
Extollunt: veneremqꝫ: & te saturnia iuno
Iam placidã: & meliorẽ ingenti laude fatenẽ
Mauortẽqꝫ ipsum: tamẽ extera turba deorum
In mediũ efferẽ summis cum vocibus altis
Perlata ad cœlos: ante omnis gratior vnus
Aeneas duplices mittebat ad æthera palmas:
Et puerum pauca ore dabat complexus iulum
Nate in quo spes vna patris p tanta laborum
Quem variis actus fatis discrimina duxi
Ecce inuẽta quies: ecce illa extrema malorũ
Erumnis factura modũ acceptissima semp
Atqꝫ optata dies: quã dura in bella vocatus
Sæpe tibi diis auspicibus me meminisse futurã
Iam memini: nũc te q̃primũ aurora rubebit
Crastina sublimẽ rutulorũ ad mœnia mittã:
Debinc sese ad gentẽ iliacam voluebat: & alto
Pectore verba trabens blãdo est sic ore locutus
O socii p dura ac densa pericula vecti
Per tantos bellorũ æstus: dupliceſqꝫ furores
Armorũ: per totqꝫ byemes: p quicqd acerbum:
Horrendũ: graue: triste: ingens: p qcqd iniquũ:
Infaustũ: & crudele foret: couertice mentẽ
In melius: iam finis adest: bic meta malorũ
Stabit: & optatam latia cum gente quietem
Iungemus: dabit inde mibi lauinia coniunx
Bello acri defensa italo cum sanguine mixta
Troianam transferre æterna in sæcula gentem.
Vnum oro socii ausonios cõmuniter æquo
Ferte aio: & vosmet socero obseruare latino.
Sceptrũ idẽ sublime gerent. sentẽtia mentẽ
Hæc habet: at bello vos: & præstantibus armis
Discite me: & pietate sequi: quæ gloria nobis
Cesserit in ꝓmptu ẽ: sed cœlũ & sydera testor
Qui vos tantorꝫ eripui de clade malorũ:
Idem ego sub maiora potẽs vos præmia ducã.
Talibus orabat. varioqꝫ in pectore casus
Præteritos voluens: partamqꝫ labore quietem
Haud paruo: nimiũ ardenti exundabat amore
In teucros: grauibus tandem euasisse periclis
Exultans: velut exiguis cum ex æthere gyrans
Incubuit pullis: & magno turbine miluus
Insiliens auido ore furit: stragẽqꝫ minat̃.
Tum cristata ales ꝓculso pectore mater

Consurgit misero gnatorum exterita casu.
Rostrum iacuit:totisq; petit conatibus hostē:
Et multa expulsum vi tandem cedere cogit
Debinc pturbatos crocitās exquirit:& omnes
Attonitos cogit pro caris anxia gnatis.
Et tanto ereptos gaudet superesse perido
Non secus anchisa genitus mulcebat amicis
Troianos dictis:antiquū corde timorem
Flagrantisq; agitans curas:& gaudia longis
Tandem parta malis:& quæ perferre molestū
Ante fuit:meminisse iuuat.verum altior idem
Ingenti:& clara æneas supeminet omnes
Virtute excellens:& pro tot numina donis
Exorat:summisq; iouem cum laudibus effert.
Interea rutuli:magnū:& miserabile funus
Exanimūq; ducem tulerant sub tecta frequētes.
Correpti mœrore animos:largumq; pluentes
Hymbrem oculis:& iam lato clamore latinū
Defessum:& varios agitantem pectore casus
Cōplerant:qui postq; altos crebrescere questus
Et turnum ingenti confossum vulnere vidit:
Haud tenuit lachrymas:debic mœstū lenit agmē
Corripuit manibus verbisq; silentia ponens.
Ceu spumantis apri quādo per viscera dentes
Fulmineos canis excepit præstātior omni
Ex numero:tunc infausto perterita casu
Cætera turba fugit latrantū:atq; ore magistrum
Circūstans querulo pauitat:magnoq; vlulatu
Infremit:ac cōmota manu dominiq; iubentis
Ore solet:gemitūq; premit:sesecq; coercet.
Haud aliter rutuli suppressa voce querūt.
Tunc sic illachrymans rex alto corde latinus
Verba dabat:quātos humana negocia motus
Alternasq; vices miscent quo turbine fertur
Vita hominū o fragilis damnosa supbia scæptri
O furor o nimiū dominādi innata cupido
Mortales quo cæca vehis:quo gloria tantis
Inflatos transfers animos quæsita periclis:
Quot tecū insidias:quot mortes:quāta malorū
Magnor̄ tormēta geris:quot tela:quot enses
Ante oculos si cernis habes.heu dulce venenū
Et mūdi letalis bonos:heu tristia regni
Munera:quæ haud paruo cōstent:& grādia rer̄
Pondera:quæ nunq; placidā ꝓmittere pacem
Nec requiē conferre queant.heu sortis acerbæ
Et miseræ regale decus:magnoq; timori
Suppositos regum casus pacisq; negatos
Quid turne ingenti ausoniā mouisse tumultu
Et dura æneadas turbasse in bella coactos.
Quid iuuat & violasse sacræ promissa quietis
Pignora:quæ tibi tanta aio impatiētia venit:
Vt matrē cum gente deum:iussuq; tonantis
Huc vecta gereres:& nostris pellere tectis
Vltro instans velles:natæq; abrumpere fœdus
Pollicitæ genero æneæ:& me bella negante
Dura mouere manu:quæ tanta insania mentē
Implicuit:quotiens te in sæui martis euntem
Agmina sublimēq; in equo & radiātibus armis
Tentaui reuocare:& iter suspendere cœptū
Corripui:& pauitās cedentē in limine frustra.
Inde ego quāta tuli:testant̄ mœnia tectis
Semirutis magnisq; albentes ossibus agri.
Et latium toto vacuatum robore:& ingens
Exitium fluuiisq; humana cede rubentes.
Et longi tepidisq; metus:duriq; labores
Quos totiens senior per tanta pericula cœpi.
At nūc turne iaces:vbi nam generosa iuuentæ
Gloria:& excellens anim?:quo splēdidus altæ
Frontis honos:quonā illa decēs frōtis imago:
Ab quātas dauno lachrymas acresq; dolores
Turne dabis:quāto circūfluet ardea fletu
Sed nō degeneri & budibundo vulnere fossum
Aspiciet:saltem hoc miseræ solamen habebit
Mortis:vt æneæ troiani exceperis ensem.
Hæc fatus lachrymisq; genas impleuit abortis.
Tum sese ad turbā voluēs:miserabile corpus
Attolli:& caram mœsti genitoris ad vrbem
Deferri:atq; pios fieri mandabat honores.
Mox circūfusi rutuli lato agmine cæsum
Sublimē ingenti iuuenem posuere pharetro:
Multa super teucrum raptorū insignia secum
Et galeas:& equos:ensesq; & tela ferentes
Post currus phrygia sudantes cæde sequunt̄.
Ite lachrymās & ducis equū docta arte metiscus
Rorantē:& fletu maḍidū qui vixerat ante
Victorē turnū:atq; hostili strage furentem.
Hinc alii versa arma gerunt:tum extera pubes
Flens sequit̄:largisq; humectat pectora guttis.
Et iam fessi ibant per mura silentia noctis
Cedentis sese:gressumq; intecta latinus
Flexerat ingenti turbatus funere mentē
Vna omnes lachrymas:matres pueriq; senesq;
Fundebāt mœstā implentes mugitibus vrbē.
Inscius ad tantos daunus supesse dolores
Et gnatum extremo cōsumptū marte superbā
Effudisse animā:largisq; ad mœnia duci
Cum lachrymis:alios gemitus curasq; fouebat
Nāq; ex diuersa caderent dum parte latini:
Et calido turnus fœdaret sanguine terram
Vrbem ingens flama:& muros inuaserat altos
Fumabatq; rutis miseri patris ardea tectis:
Et tota in cinerem vergebat:& astrat fauillæ
Altiuolæ implebant:nec spes plus vlla salutis
Siue quidē sic diis placitū est:seu præsentia turni
Signū vt fata darent:borrēdo marte pempti.
Ex templo concussi animos:turbataq; ciues
Pectora cedētes miserandæ sortis iniquū
Deflebant casum:longoq; ex ordine matres
Ataq; auidos totis fugiebāt viribus ignes.
Ac veluti cum nigra cobors posuere sub alta
Arbore:& infixa radice cubilia longo
Formicæ instantes operi.sin dura securis
Incūbat:versosq; infringat culmine paruas
Sæua casas:mox certatim sese agmine sparso
Corripuit:mœstaq; fuga:trepidæq; ferunt̄
Et velut ignitum testudo euersa calorem
Cum sensit luctata diu:pedibusq; renitens
Caudā agitansq; caput magna vi cedere tentat.
Aestuat:& multa insidians conamina miscet.
Haud aliter miseri p tanta pericula ciues
Jactabant sese:& turbata mente ferabant.
Ante omnes senio confectus ad æthera voces
Fundebat querulas daunus:superosq; vocabat
Tum vero e mediis visa est consurgere flamis
Percussisq; ales volitare per aera pennis
Indicium nomēq; vrbis versæ ardea seruans:
Et cui sublimes

Et cur sublimes stabant in mœnibus arces
Mutata effusis nũc circum labitur alis.
Attoniti nouitate omnes: monitisq; deorum
Haud paruis confusi humeros atq; ora tenebãt
Atq; daunus patriæ ardenti cõcussus amore
Euersæ: duros gemitus sub corde premebat.
Hæc inter magno volitans prænũcia motu
Fama ruit: latisq; animos clamoribus implet
Aduentare nouum multo cum milite funus:
Et turnum exanimẽ: & letali vulnere victũ.
Mox turbati omnes nigras duxere frequẽtes
Intensas ex amore faces: ardentibus agri
Collucent flamis: debinc se veniẽtibus addunt.
Quos postq; toto videre ex agmine matres
Percussus vocem palmis ad æthera tollunt.
At daunus cari vt patuerũt funera nati
Substitit: & demũ ingenti correpta dolore
Ora mouens mediũ sese furibundus in agmen
Proripuit: turnũq; super prostratus & hærens
Q̃ primũ fari potuit: sic edidit ore
Nate patris dolor: & fessæ miseranda senectæ
Rapta quies quo me tantis iactare periclis
Duxisti: & sæuis tandẽ deuicte sub armis
Quo tua me prestans animi constantia vexit.
Hic daræ virtutis bonos: & gloria sceptri:
Hoc magni decus imperiũ: tales ne triumphos
Nate refers: hæc illa quies promissa parenti
Afflicto: totiens: hæc meta optata laborum.
Heu miserũ q̃ præcipites labentia casus
Sæcla agitant: quãto voluũtur fata tumultu:
Qui iam sublimes referebas clarus honores:
Et magnus toto in latio: quem troes in armis
Horrendũ: & trepidi totiens sensere furentẽ:
Nũc mi turne iaces miserandũ: et flebile corpus
Iã mutũ ẽ sine voce caput: quo pulchrior alter
Non fuit in tota ausonia: nec gratior vllus
Eloquio: nec quis positis ingentior armis
Nate vbi forma nitẽs: niueaq; in fronte serenus
Ille decor: dulcisq; oculorũ aspectus: & altæ
Sydereus ceruicis honos: his gloria martis
Contigit auspiciis: tali rediture paratu
Discedens voluisti auidis te credere bellis:
Heu mortẽ inuisam quæ sola vltricibus armis
Elãtos frenas animos cõunia toti
Genti sceptra tenens: æternaq; fœdera seruãs:
Quæ magnos puosq; teris quæ fortib⁹ æquas
Imbelles populisq; duces: seniumq; iuuentæ.
Heu mortẽ obscurã quæ causa indigna coegit
Eripere: atq; meũ crudeli vulnere natum
Afficere: o felix tam grato cædis amata
Successũ lætare tuæ quæ tanta dolorum
Fugisti monumenta grauisq; imania casus
Pondera. quid misero genitori plura paratis
O superi: natum rapuistis: & ardea flamis
Cõsumpta in cinere versa est: nũc æthera pẽnis
Verberat. ab me turne tua plus cæde cruenta.
Deerat adhuc sors ista patris suprema senectæ
At vero tali se res cum fœdere versant
Vt quẽ infecta furens miserũ fortuna morat̃
Illũ omni petat infrendens: & turbine cogat:
Dixerat: & multa illacbrymãs largo ore rigabat
Hymbre: trabẽs duros gẽit⁹ rabidosq; dolores
Qualis: vbi icubuit validus iouis vnguib⁹ ales
Et paruũ effuso diuulsit sanguine fœtum
Cerua videns: miseri turbant̃ funere nati
Postea lux latum splendore impleuerat obem.
Tunc pater infractos fatali marte latinus
Defecisse videns italos: totamq; potenti
Cedere fortunã æneæ: bellicq; tumultũ:
Ingentisq; animo curas & fœdera voluens
Connubii promissa suæ nateq; bymeneos.
Prestantes vocat electos ex agmine toto
Mille viros: qui dardaniũ comittent̃ ad vrbem
Spectatũ virtute ducem: iungitq; togatos
Multa oratores memorans: & euntibus vltro
Imperat vt quando auspiciis: monitisq; deorũ
Troianam miscere italo cum sanguine gentem
Expediant: placido interfint animoq; recusant:
Aeneadesq; vebant alta inter mœnia læti.
Interea ipse vrbem labefactã: & vulgus inerme
Componit: solidatq; animos: requiẽq; futuram
Spondet: & æternã ventura in secula pacem
Inde iubet meritos turba plaudente triũphos
Sublimesq; domos fieri regales honores.
Atq; alacris mouet vnanimes vt fronte serena
Occurrant genero veniẽti: & pectore toto
Excipiant gentem iliacã: magnisq; receptent
Plausibus: optatæq; offundant pacis amores.
Iãq; instructa cohors teucrorũ castra subibat
Cincta comas ramis oleæ: pacẽq; rogabat.
Q̃ bonus æneas ad se intra regia duci
Tecta iubet: causamq; viæ placido ore requirit
Tunc senior sic incipiens ardentia drances
Verbera mouet nimiũ erepti pro funere turni
Exultans: o troiane dux inclyte gentis
Glia spesq; pbrygũ: quo nec pietate: nec armis
Maior in orbe fuit: victi obtestamur: & omnes
Iuramus deosq; deas inuitus in vnum
Conflatũ vidit latium: & temerata latinus
Fœdera nec pbrygios vnq; turbauit bonores
Quin nate quando superũ sic vota ferebant
Cõubia: & generũ magno te optabat amore.
Sed quicq d tanto armorũ flagrante tumultu
Tantorũ furiisq; operũ: atq; laboribus actũ est
Id rapidus turni: & stimulis incensus iniquis
Confectusq; odiis furor attulit ille negantes
Inuitasq; dedit latias in prælia gentes.
Illũ omnis cõuersa cohors poscebat vt armis
Cederet: & magnũ sineret succedere pactis
Cõubiis anchisiaden: inde optimus ambas
Iungebat palmas defessa ætate latinus
Infractus: nimioq; ardentem marte rogabat:
Nec nostræ potuere preces inflectere durum:
Nec diuum portẽta animũ: quin acrius ignẽ
Spumabat ferus ore vomens: bellumq; ciebat.
At vero dignum inuenit pro talibus ausis
Exitum qui te tandem victore momordit
Nigrante pstratus humũ: nunc improb⁹ ædes
Tartareas visurus eat quæratq; sub imo
Nunc alias acheronte acies: alioq; bymenæos
Tu melior succede bonis laurentibus bæres.
In te omnis domus: & fessi inclinata latini
Spes iacet. vnũ omnes itali sup aurea mittũt
Sydera: & ingentẽ bello & celestibus armis

Extollunt:& vera canunt præconia voces.
Te grauiũ veneranda patrũ consultaq; turba:
Inualidiq; ætate senes:te læta iuuentus:
Et cupidæ matres:pueri:innuptæq; puellæ.
Vnanimes æquo ore volũt:turnũq; sub armis
Exultant cecidisse tuis:te tota precat̃
Ausonia & daris præstant̃ laudibus effert:
In te vnum conuersi oculi:pater ipse latinus
Iam senior sola hæc longeuæ munera vitæ.
Qui gnatam tibi iũgat habet: genericq; nepotes
Troianos italo admixtos in sæcula mittat.
Ergo age magne veni teucrorũ ductor:& altos
Ingredere:& celebres cape q̃s spõdem⁹ honore
Finierat:cũctiq; eadẽ simul ore fremebant:
Quos pius æneas bylari cũ fronte receptos
Prosequit̃ paucis:& amico pectore fatur.
Nec vos:nec placida solitũ sub pace latinũ
Arguerim:verum infesti violentia turni
Tantũ op⁹ haud dubito:et tãti discrimia martis
Conciuit:iuuenilis em̃ plus laudis amore.
Quicq d id est tamẽ ausoni nil pacta recuso
Cõubia:& sanctã æterno cum fœdere pacem
Iungere.rex idẽ imperiũ:& venerãda tenebit
Sceptra socer:statuẽq; mei mihi mœnia teucri
Et nomẽ natæ vrbis erit:socioq; penate
Adiiciam vos:cõmunes in sæcula leges:
Concordesq; ingenti animo mittetis amores:
Interea quid restat adhuc imponite flamis
Corpora:quæ duri miseranda insania belli
Arripuit:debinc q̃p primũ crastina surget
Clara dies:læti laurentia tecta petemus
Dixerat:& tanto affatu conuersa tenebat.
Ora simul:stupefacti omnes: & apertius ingens
Mirantes pietatis opus:mox robore toto
Congestas rapuere pyras:ignemq; repostis
Ciuibus imisere:altumq; sub æthera fumus
Euolat:atq; atris cœlũ sublime tenebris
Condit̃:inumeras ex omni rure bidentes
Glandi legosq; sues iugulãt pinguesq; iuuẽcos.
Immittũtq; rogis latos incendia campos,
Enudant:fremit impulsus clamoribus aer.
Iãq; sequẽs darũ extulerat lux aurea phœbũ.
Tunc teucri ausoniq; omnes mixto agmine læti
Cõsedere in equis:& gressũ ad tecta mouebat
Laurenti:atq; altis erectã mœnibus vrbem.
Ante omnes pius æneas:post ordine drances
Multa duci senior memorãs:debinc vnica ples
Ascanius:multũq; animi maturus aletbes:
Et grauis ilioneus mnesthbeusq; acerq; serestus.
Sergestus fortisq; gyas:fortisq; cloantbus.
Post alii mixtiq; itali teucriq; sequũtur.
Interea effusi stabant per mœnia ciues:
Sublimisq; alta statuebant laude triumphos
Troianã cupido expectantes pectore turbam.
Et iam aduentabant quos læta fronte latinus
Occurrens magna excepit comitante caterua.
At post q̃ medio venientem ex agmine vidit
Dardaniũ æneam haud vera illusit imago:
Nãq; omnes simul excellens atq; altior ibat.
Et late regalem oculis spargebat bonorem
Sydereis:tunc q̃primũ data copia fandi est:
Et voces capere atq; optatas iũgere dextras

Incipit:& prior affatur placido ore latinus
Venisti tandẽ:cupidum ne fixa fefellit
Spes animũ lux troianæ clarissima gentis:
Magnorũ quem iussa deũ tot casibus actum:
Italia & nostris voluerũt sistere tectis:
Q̃q; humana furẽs nimis ausa licẽtia sanctas
Turbarit leges:& diuum exciuerit iras:
Quin etiã inuictũ totiens meq; arma negantẽ
Tradiderit duri pferre pericula martis
Factũ etenim:sed nec paruo stat numina iustas
Indignata animis:misere vltritia pœnas.
Nũc age magne phrygũ ductor:q̃ ois origo
Seditionis abest:& tanti criminis auctor.
Connubiis succede:& ꝓmissis hymenæis.
Sunt mihi regna:iacent ereptis oppida muris.
Sola autẽ fessæ spes vnica nata senectæ
Te generũ:& natũ tempus cõplector in omne:
Quẽ contra bonus æneas rex maxime nullã
In te horum causam armorũ tantiq; tumultus
Crediderim:placidæ assueto sub tempore pacis
Et si qua est: pone hãc curã pater optime quæso
Nunc adsum:& patrẽ:& socerũ lætus in omnis
Accipio casus:magni mihi surgit imago
Anchisæ:& rursum ardebo genitoris amore.
Talibus orabant inter se:& tecta subibant
Regia:cum studio effusæ matresq; nurusq;
Longæuiq; patres stabãt iuuenũq; cohortes
Pulchra reuisentes troianæ corpora gentis
Ante omnes magnũ æneam:cupidoq; notabãt
Altum aio genus:& præstantẽ frontis honorẽ
Quæsitãq; alacres pacem optata quietis
Munera laudabant:ceu q̃ longus & ingens
Agricolas tenuit resolutis nubibus hymber
Suspensos:curuumq; diu requieuit aratrũ.
Tunc si darus equos spacioso limine titan
Laxet:& aurato cœlũ splendore serenat
Lætitia exundant:& sese hortant̃ agrestis.
Non secus ausonii tam læto in tempore rerum
Composuere animos:& iam rex alta latinus
Atria:regalesq; habitus intrarat:& vna
Optimus æneas:sequit̃ quem pulcher iulus:
Debinc itali mixtiq; phryges:tũ splendida lato
Applausu:& magno complet̃ regia cœtu.
Hæc inter matrũ innumera nurumq; caterua
In mediũ comitata venit lauinia virgo:
Sydereos deiecta oculos quã troius heros
Virtute & forma ingentem mirabile dictu
Vt vidit:primo aspectu stupefactus inhæsit:
Et secum turni casus miseratus acerbos
Qui haud pua spe ductus ouãs ĩ prælia tantos
Ciuisset motus:duriq; arsisset in armis:
Tum vero æterno iungunt̃ fœdera nexu
Cõubii:& multa canũt cum laude hymenæos.
Debinc plausus fremituq; altũ sup aera mittũt
Et lætam vocem per regia tecta volutant.
At fidum interea æneas affatur achaten.
Vadat:et andromachæ quõdã data mũeraveste
Intextas auro ferat:et quod sæpe solebat
Dum res troianæ stabant circũdare collo
Auratum gẽmis circũsceptũq; monile.
Præterea magnũ cratera in pignus amoris:
Quem priamus patri anchisæ donauerat olim

Nec mora

Nec mora iussa sequẽs pulcherria portat acha-
Munera:cũ socer ingentẽ cratera latinus (tes
Donatum capit:ac coiunx lauinia vestes
Atq; monile decẽs placido debinc pectore sese
Demulcẽt:variisq; trabũt sermonib9 boras.
Et iam tarda epulas fugientis tempora lucis
Poscebant:mox regali couiuia luxu
Effundunt latosq; alta intra tecta paratus.
Cõuenere omnes strato discũbere in ostro
Delicíis iussi: & dapibus se inferre futuris.
Dat manibus crystallus aquas: mẽsisq; reponũt
Flauentẽ cererem:tum læta fronte mnistrii
Innumeri magno distinguũt ordine curas.
Pars dapibus reficit mẽsas:pars pocula miscet:
Crateraſq; replet.nũc hac nunc voluitẽ illac
Turba frequẽs:varios miscẽtq; p atria motus.
At puerum pater inotis spectabat iulum
Luminibus:vultũ admirans moresq; latinus:
Et grauiter puerili ex ore cadentia verba:
Maturũq; animũ ante annos: & multa rogabat
Permixtas referens voces:debinc oscula figens
Dulcia complexũ manib9 iũctumq; fouebat.
Et nimiũ exultans fœlicẽ:& munere diuum
Donatum æneam pro tali prole ferebat.
Postq; epulis cõpressa fames:traducere longã
Incipiunt fando:& labentem fallere noctem:
Nunc duros troiæ casus genteſq; pelasgas:
Nunc fera laurẽtis memorãtes prælia pugnæ:
Quo primũ diffuse acies:quo tela vicissim
Pulsa loco:qui primus ouans inuaserit agmẽ:
Fulmineũq; ardens in equo madefecerit ensem
Præcipue tros æneas seniorq; latinus
Magnorũ heroum latiiq; antiqua potentis
Gesta recensebant:fugientẽq; borrida gnati
Arma fui saturnum italis latuisse sub oris.
Hinc latium dixisse:genusq; in mõtibus altis
Cõposuisse vagum:legesq;:& iura dedisse:
Et bacchi:& frugũ cultus:debinc tecta secutum
Esse paterna iouẽ:vtq; electra atlantide cretus
Iasio idæas cæso phrygiæ esset ad vrbes
Dardanus ex chorito multa cum gente pfectus
Vtq; insignẽ aquillã dono:& ioue prẽ supbus
Hectoreæ gentis signum:illustresq; tulisset
Primus auum titulos troiane stirpis origo.
Talibus atq; aliis inter se longa trabebant
Tempora:tum fremitus lætæq; per atria voces
Alta volant:strepitu ingenti tectũ oñe repletur
Dant lucem flamæ: & lato splendore coruscant.
Cõsurgunt phryges citbara resonãte sequũtur
Ausonii:& plausum ingeminãt:seq; agmie toto
Permiscẽt:variantq; pedes:raptumq; ferunt
Et iam festa nouem largo connubia luxu
Attigerant celebrata dies:tum maximus heros
Aeneas vrbem curuo signabat aratro:
Fundabantq; domos:& amictas aggere fossas
Ecce aũt fatu baud paruũ diffundere flamã
Ingentem:& fulgore leuem:& se nubibus altis
Miscentẽ summo lauinia vertice visa est.
Obstupuit pater æneas:dupliceſq; tetendit
Ad cœlum cũ voce manus:si iupiter vnq;
Gens monitis troiana tuis:terraq; mariq;:
Paruit imperijſq; libens:si numina vestras
Si merui coluiq; aras:per siquid agendum est
Quod restat:placidã fœlici afferre quietem
Augurio:& firmate:malisq; imponite finem
Talia iactantem circũstitit aurea mater
Se venerem confessa:almo & sic edidit ore
Gnate animo pone banc curã:& meliora capesse
Signa deum:gaudensq; bonis succede futuris.
Nunc tibi parta ges: nũc meta extrema malorũ
Nunc tandẽ optatã componũt sæcula pacem.
Nec flamã ad cœlos perlatã e vertice caræ.
Coniugis borresce:at constantẽ dirige mentẽ.
Nãq; erit illa tuũ celebri quæ sanguine nomen
Troianosq; auctura duces ad sydera mittat.
Hæc tibi magnanimos sublimi prole nepotes
Conferet:egregiis totum qui laudibus orbem
Cõplebunt:totũq; sua virtute potentes
Sub iuga victoresq; trabent: quos gloria sũmo
Oceanũ transgressa ingens æquabat olympo.
Quos tandẽ inumera ardens post illustria rerũ
Gesta deos factura vebet super ætbera virtus.
Hanc flamã ventura tuæ præconia gentis
Designant:boc omnipotens e culmine signũ
Sydereo dedit:at tantarũ in munere laudum
Quam statuis dicas a nomine cõiugis vrbem
Præterea sacros troia exardente penates
Ereptos compone noua intra mœnia:& altos
Infer ad æternũ mansuros tempus bonores.
Hi tibi mira feram tanto vrbis amore trabentẽ:
Vt vecti ad sedes alias loca prima latini
Sponte sua repetent:iterum:iterumq; reuersi.
O fœlix quẽ tanta manẽt:debinc pace tenebis
Sub placida gentẽ iliacam:post fessus:& æuo:
Confectus tandem elysias socer ibit ad vmbras
Succedes sceptro:atq; italis dominabere:leges
Cõmunes teucrisq; ferens:tum lætus ad altũ
Tẽ mittes cœlũ.sic stat sententia diuum.
Dixit:& inde leues fugiens se vexit ad auras.
Aenëas tanto stupefactã nomine mentem
Percussus:diuæ peragit mandata parentis:
Et iam compositos fœlici in pace regebat
Dardanidas:& iam decedens sceptra latinus
Liquerat:& pius æneas successerat:omnẽ
Ausoniam:lataq; potens ditione tenebat.
Iam parib9 phryges atq; itali se moribus vltro
Et socia ingenti firmabant pectora amore.
Concordiq; æquas miscebant fœdere leges.
Tum medio venus exultans se imisit olympo.
Ante iouem:& cõplexa pedes sic ore locuta est.
Omnipotẽs genitor q solus ab æthere summo
Cuncta moues: qui res hominũ curasq; recẽses
Dũ teucros traberet fortuna inimica recordor
Spondebas finem erumnis:rebusq; salutem.
Nec tua me promissa pater sententia fallit.
Nãq; omnes gaudere sacra tris pace per annos
Viderunt italiæ nullo discrimie partes.
Verum ad syderei missurũ culmina cœli
Pollicitus magnũ æneam:meritũq; ferebat
Illaturũ astris:quod nũc sub pectore versas:
Illamq; optat matura pollos æneia virtus
Olli hominũ fator atq; deũ dedit oscula ab alto
Pectore verba ferens quãtũ cytherea potentẽ
Aeneam æneadasq; omnes infessus amaui:

Et terra:& pelago:& per tanta pericula vectos:
Nosti:& sæpe equidē indolui cūmotus amore
Gnata tuo:tādemq; malis iunone secunda
Imposui finem.nunc stat sententia menti.
Qua ductorem alta phrygū succedere cœlo
Instituī:& firma est:numeroq; inferre deorum
Constat:& id concedo libens:tu si quid in ipso
Mortale est ad me:atq; astris ingentibus adde:
Quin si alios sua habet virtus:q laude penni
Accingant sese gestis prestantibus orbem
Exorrent:illos rursum super æthera mittā
Assensere omnes:superi:nec regia iuno
Abnuit:ad magnū æneam suadebat ad altum
Efferri cœlum:& voces addebat amicas
Tum venus aerias descendit lapsa per auras.
Laurentūq; petit vicina nuncius vndis
Flumineis vbi currit i æquora barūdine tectus
Tūc opus gnati abluere:& deferre sub vmbras
Quicq d erat mortale iubet de hinc læta recentē
Fœlicemq; animā secum super æra dixit.
Immisitq; æneam astris:quem iulia proles
Indigetē appellat:templisq; imponit honores.

Alcini versus.

De numero vatum si quis se ponat homerū:
Proximus a primo:tum maro primus erit.
Et si post primū maro ponat homerum:
Longe erit a primo quisquis secūdus erit.

Cornelii galli versus.

Temporibus lætis tristamur maxime cæsar
Hoc vno amisso quem gemo virgiliū
Sed vetuit relegi:si tu patiere libellos
In quibus æneam condidit ore sacro.
Roma rogat:pcibus eteni tibi supplicat orbis:
Ne pereant flamis tot monumēta ducum.
Atq; iterū troiam:sed maior flama cremabit
Fac laudes italum:fac tua facta legi.
Aeneamq; suum fac maior nūcius ornet.
Plus fatis possunt cæsaris ora dei.

P.V.Maronis bortulus.

Adeste musæ maximi proles iouis
Laudem feracis prædicemus hortuli.
Hortus salubres præbet corpori cibos:
Varioscq; cultus sæpe cultori refert.
Holus suaue:multiplex herbæ genus:
Vuas nitentes:atq; fœtus arborum.
Non defit hortis & voluptas maxima:
Multisq; cōmixta modis iucunditas.
Atq; strepentis vitreus ambit liquor.
Sulcoq; ductus irrigat riuus sata:
Flores nitescunt discolore gramine
Pinguntq; terras gemmeis honoribus.
Apes susurro murmurant gratæ leni.
Cum summa florum vel nouos rores legūt.
Fœcunda vitis coniuges vlmos grauat
Textas ue inumbrat pampinus barūdines.
Opaca præbent arbores vmbracula:
Prohibentq; densis feruidum solem comis.
Aues canoros garrulæ fundunt sonos.
Et semper aures cantibus mulcent suis.
Oblectat hortus:auocat:pascit:tenet:
Animoq; mœsto demit langores graues.
Membris vigorem reddit:& visus capit.
Refert labori pleniorem gratiam.
Tribuit colenti multiforme gaudiū.

De Vino & Venere.

Nec veneris:nec tu vini capiaris amore:
Vno nāq; modo vina venusq; nocent.
Vt venus eneruat vires:sic copia vini:
Et tentat gressus:debilitantq; pedes.
Multos cæcus amor cogit secreta fateri:
Arcanum demens detegit ebrietas.
Bellum sæpe petit ferus exitiale cupido:
Sæpe manu:itidem bacchus ad arma vocat.
Perdidit horrendo troiā venus improba bello:
Et lapithas bello perdis iacche graui.
Deniq; cum mentes hominū furiarit vterq;:
Et pudor:& pbitas:& mœtus omnis abest.
Compedibus venerem vinclis cōstringe lyeū
Nec te muneribus lædat vterq; suis.
Vina sitim sedant:natis venus alma creandis:
Serua fines horum:transiluisse nocet.

De liuore.

Liuor tabificum malis venenum
Intactis vorat ossibus medullas.
Et totum bibit arbutus cruorem.
Quod quisq; furis inuidetq; sorti
Vt dedet sibi pœnas semperq; ipse est.
Testatur in gemitu graues dolores:
Suspirat gemit:incutitq; dentes:
Sudat frigidus intuens quod odit:
Effundit mala lingua virtus atrum.
Pallor terribilis genas colorat:
Infœlix macies renudat ossa
Non lux:non cibus est suauis illi.
Nec potus iuuat:at sapor lyæi:
Nec si pocula iupiter propinet.
Atq; hæc porrigat:& ministret hebe.
Aut tradat granymedes ipse nectar.
Non somnū capit:aut quiescit vnq̄
Torquet viscera carnifex cruentus.
Vesanos tacitos mouet furores.
Intentans animo faces erinnys.
Et talis titii quo vultur intus
Qui semper lacerat comesti mentem.
Viuit pectore sub dolente vulnus.
Quod chironia nec manus leuaret:
Nec phœbus:soboles ue clara phœbi.

De cantu syrenarum.

Syrenas varios cantus achelois proles:
Et solis:& miseros ore ciere modos.
Illarum voces:illarum musa mouebat:
Omnia quæ thimele carmina dulcis
Quod tuba:qđ lytui:qđ cornua rauca fuerunt
Quodq; foraminibus tibia mille sonat.
Quodq; leues calami suauis cantat & ædo:
Quod lyra:qđ citheræ:qđ moribūdus olor
Illector nautas dulci modulamine vocis:
Mergebat auide fluctibus ianis.
Sanguine sisipho generatus vectus vlyxes:
Et totos solida præstitit arte suos.
In leui cara sociorū callida circes:
Atq; suas victis præbuit ipse manus.
Transiluit scopulos & inhospita littora dassis:
Illi præcipites dissiluere freto.

Sic blanda

Sic blandas vocis notas: ac carmina vicit.
Sic tamē exitio monstra canore dedit.

Eiusdem.

Clarus inoffenso redibat lumine titan:
Lecti ficusq; dies erat omnibus æthere puro.
Vosq; simul iuuenes animis: & voce fauētes:
Concelebrate diem notis fœlicibus almum:
Prosper vt is semp redeat vaticq; quot annis
Asmenidæ referam alacres sua mantua vati.

De fortuna.

Fortuna potens: tantū
Iuris atrox quæ vendicas
Euertis quæ bonos: eligis improbos:
Nec seruare potes muneribus fidem.
Fortuna īmeritos auget bonoribus.
Fortuna innocuos claudibus afficit.
Iustos illa viros pauperie grauat.
Indignos eadem diuitiis beat.
Hæc aufert iuuenes: & retinet senes.
Iniusto arbitrio tempora diuidens.
Quod dignis admittit transfert ad impios:
Nec discrimen habet: rectaq; iudicat:
Incōstans fragilis perfida lubrica.
Nec quos clarificat ppetuo fouet.
Nec quos deserit perpetuo premit.

De orpheo.

Treicius quōdam vates
Fide creditur canora
Mouisse sensus trium fratrum:
Atq; omnes tenuisse vagos:
Et surda cantu concitasse saxa.
Suaui sono testudinis
Arbores secutæ vmbrā ferūt præbuisse vati:
Sed placidis hominū dictis
Fera corda mitigauit:
Doctaq; vitam voce temperauit.
Iusticiā docuit: cœtu quoq; cōgregauit vno:
Moresq; agrestes expoliauit orpheus.

De seipso.

Mellifluū quisquis romanū nescit bomer
Me legat: & lecto credat vtrūq; sibi.
Illius immensos miratur græcia campos:
At minor est nobis: sed bene cultus ager.
Non miles pastor curuus non defit arator:
Hæc grais cōstant singula: trina mihi.

De ætatibus animaliū.

Per binos decies q; nouem superexit in annos
Iusta senescentū quod & implet vita virorū
Hos nouies superat viuendo garula cornix:
Et quater egreditur cornicis sæcula ceruus:
Alipedem ceruum ter vicit coruus & illum
Multiplicat nouies phœnix reparabilis ales:
Quā nos ppetuo decies peruertimur æuo
Nympbæ bymadryades: qrū lōgissima vita ē
Hæc cobibet fines viuacia fata animantū.
Cætera secreta nouit deus arbiter æui.

De ludo.

Sperne ludum: versat mentes vesana libido.
Fraude carete graues: ignari credite doctis:
Lusuri nūmos: animos quoq; ponere debēt.
Irasci nemini victos placet optime frater.
Ludite secure quibus est æs semper in archa:

Si quis babet nūmos veniens exibit inanis
Lusori cupido semper grauis exitus instat.
Sancta probis pax est: irasci desine victus.
Nullus vbiq; potest fœlici ludere dextra.
Initio furiis ego sum tribus addita quarta.
Plecte truces animos: vt vere ludere possis.
Ponite mature bellum precor: iraq; cesset.

Monostica de erumnis Herculis.

Prima dionei tolerata erumna leonis:
Proxima lernæā ferro: & face cōtulit bydram:
Mox berymantheū vis tercia perculit aprū.
Aeripedis quarto tulit aurea cornua cerui.
Stymphalidas pepulit volucres discrīe qnto.
Threiciā sexto spoliauit amazona baltheo.
Septima in argeis stabulis impensa laboris.
Octauo expulso numerat adorea tauro.
In diomedis victoria noua quadrigis.
Gerione extincto decimā dat byberia palmā
Vndecimū mala hespidū distracta triūphum
Cerberus extremi suprema est meta laboris.

Argumēta duodecim librorū æneidos

Aeolus imittit ventos iunone precante:
Troianosq; vagos libycas expellit in oras.
Solaturq; venerem dictis pater ipse dolentē.
Aeneam recipit pulchra tarthagine dido:
Cui venus ascanii sub imagine mittit amorē.

Secundi.

Cogitur æneas bellorum exponere causas:
Graiorumq; dolos: & equū: fraudēq; sinonis
Excisamq; vrbem: priamiq; miserrima fata.
Vtq; patrē impositū forti ceruice p ignes
Extulerit: claramq; amiserit ipse creusam.

Tercii.

Post casum troiæ fabricata dasles superstes:
Vela dat æneas: vrbemq; in littore thraces
Mox aliam pulsus creteis condidit oris.
Cedit & binc: belenūq; videt: pceptaq; sumit
Aetnæum cyclopa fuit: sepelitq; parentem

Quarti.

Ardet amore graui dido soror anna suadet
Nubere: iūgunt nimbo cogente sub antro.
Incusat precibus patrem cotemptus biarbas:
Nauigat æneas iussu iouis: illa dolore
Impatiens: & amore necē sibi ptinus infert.

Quinti.

In siculas iterum terras fortuna reducit
Aeneam: tumuloq; patris psoluit bonorem.
Tum cogit naues incendere troadas iris.
Troes ibi linquūt socios: venus anxia placat
Neptūnū: somnus palynurū mergit i vndas.

Sexti.

Sacratam pbœbo cumarum fertur in vrbem
Rex phrygius: vatisq; petit respōsa sibyllæ.
Misenum sepelit: post bæc adit infera regna
Congressusq; patri discit genus omne suorū
Quoq; modo casus valeat superare futuros.

Septimi.

Tandem deueniūt laurentia troes in arua.
Et pace accepta læti noua mœnia condunt.
Nocte satam iuno furiam vocat: illa latinos
Inter: & æneidas bellum serit: & ciet arma.
Protinus auxiliis terra instruit itala turmas.

Octaui.

Vidit vt æneas ſumma vi bella parari:
Arcadas euandrūq; ſenem ſibi fœdere iūgit:
Dardanioq; duci ſociatur betruria tota.
Arma petit genitrix: dat mulciber: ī clypeoq;
Res pingit latias: & fortia facta nepotum.

Noni.

Ad turnum propere iunoni mittit͞ iris:
Infeſtatq; animos: acie͞ mouet ille phrygasq;
Obſidet inde igni euerſa eſt æneia claſſis.
Euryalus: niſuſq; ruunt: nece prælia noctis.
Vt turnus potitur caſtris: impellitur inde.

Decimi.

Placat & vxorem dictis & iurgia natæ
Iupiter auxiliis inſtructus troius heros:
Aduenit: occurrūt pplī: atq; i littore pugnāt.
Occidit: a turno palas: victorq; ſuperbus
Aeneæ eripitur: mezentius interit acer.

Vndecimi.

Occiſis proprium pars vtraq; reddit bonorem
Supplicibus calydone ſat⁹ negat arma latinis
Cum turno alterno iurgat certamine drāces
Aeneas equitem præmittit: & obuia virgo
Excipit: extincta rutuli dant terga camilla.

Duodecimi.

Troianis rutuliſq; placet cōiungere fœdus.
Id rutuli rumpunt: nato venus alma medet͞
Dictamo: rutuliq; ruunt periuria victi.
Cogitur æneæ dauni cōcurrere proles.
Palantea necem miſero dant cingula turno.

P. V. Maronis de muſarū inuentis.

Clio geſta canens tranſactis tempora reddit.
Mel pomene tragico ꝓclamat mœſta boatu.
Comica laſiuo gaudet ſermone thalia.
Dulciloquis calamos euterpe flatibus vrget
Terpſicore affect⁹ citharis mouet: ipat auget
Plectra gerēs eratho ſaltat pede: carie vultu:
Carmina calliope libris heroica mandat.
Vrania poli motus ſcrutat͞: & aſtra.
Signat cūcta manu: loqturq; polymnia geſtu
Metis apollineæ vis baſ mouet vndiq; muſas
In medio reſidēs cōplectit͞ omnia phœbus.
Clio biſtorias iuenit: mel pomene tragœdias
Talia comœdias. euterpe tibias. terpſicore
Pſalteriū. eratho geometriā. calliope litteras.
Vrania aſtrologiā. polynia rhetoricam.

Epitaphia virorum illuſtriū.

Palladius.

Conditus hic ego ſum: cuius mō ruſtica muſa
Per ſiluas: parvus venit ad arma virum.

Aſclepiades.

Tityron ac ſegetes cecini maro: & arma virūq;
Mantua me genuit: parthenope ſepelit.

Euſebius.

Virgilius iacet hic: qui paſcua verſibus edit:
Et ruris cultus: & phrygies arma viri.

Pompelianus.

Qui pecudes: qui rura canit: qui prœlia vates:
In calabris moriens hac requieuit humo.

Maximianus.

Carminibus pecudes: & rus: & bella canendo:
Nomen inextinctū virgilius meruit.

Vitalis.

Mantua mi patria eſt: nomē maro: carmia ſiluæ
Ruraq; cum bellis: parthenope tumulus.

Baſilius.

Qui ſiluas: & agros: qui prœlia verſibus ornat
Mole ſub hac ſitus eſt ecce poeta maro.

Aſmodianus.

Paſtores: vaſtes ego ſum: cui rura: duceſq;
Carmina ſunt: hic me preſſit acerba quies.

Vouianus.

A ſiluis ad agros: ab agris ad prœlia venit.
Muſa maronis adeſt nobilis ingenio.

Eugenius.

Bucolica expreſſi: & ruris præcepta colendi:
Mox cecini pugnas: mortuus hic habito

Iulianus.

Hic data virgilio requies: qui carmine dulci
Et pana: ſegetes: & fera bella canit.

Hilaſius.

Paſtores cecini: docui qui cultus in agris:
Prœlia deſcripſi: contegor hoc tumulo.

Aliud.

Subduxit morti viuax pictura marorem:
Et quem parca tulit: reddit imago virum.

Aliud.

Lucis damna nihil tanto nocuere poetæ
Quem preſentat bonos carminis: & plutei.

Virgilius.

Mantua me genuit: calabri rapuere: tenet nunc
Parthenope: cecini paſcua: rura: duces.
Triſtia fata tui dum fles in daphnide flacci
Docte maro fratrē diis īmortalibus æquas.
Paſtor arator eques: paui colui ſuperaui:
Capras rus boſtes fronde ligone manu.
Iupiter in cœlis: cæſar regit omnia terris.
Tarpeio quōdam conſedit culmine cornix
Eſt bene non potui dicere: dixit erit
Littera rem geſtā loquit͞: res ipſa medullam
Verbi quā viuax mens videt: intus habet.
Sus iuuenis ſerpens caſu venere ſub imo
Sus iacet extinctus: ſerpēs pede: ille veneno.
Anguis: aper iuuenis pereūt i muliere morſu
Hic fremit: ille gemit: ſibilat hic moriens.
Sus: ſerpens iuuenis pariter periere viciſſim.
Dēte perit iuuenis: ſerpēs pede porc⁹ ab ictu.

P. V. Maronis de ſpeculo.

Eddit͞ effigies: liquidaq; tuentis in vnda:
Qualis in aduerſo ſpeculo cernit͞ orbe.
Formā puram refert oculis ſpectantibus vnda.
Quales obiecti ſpeculi fulgore vident͞:
Fontis aquæ redeūt ſimulacra imitantia verū:
Qualia leue refert ſpeculi cū cernimus æquor:
Exprimit oppoſitas in mollibus vnda figuras:
Leuati quales ſpeculi victor ipſe remittit.
Apparet mendax in limi fonte figura.
Qualem reiectat ſpeculi nitidiſſimus orbis:
Vnda quieta refert alto de gurgite formas:
Ac veluti ſpeculū nitido ſplendore coruſcans
Spectātis faciem mūdiſſimus aſſimulat fons:
Sicut in oppoſito ſpeculi ſolet æquore cerni
Forma repercuſſus liquidarū fingit aquarū.
Qualis purifico ſpeculorū ex orbe reducit.
Fontibus in liquidis: ſimplex generat͞ imago.

Vt ſolet

Vt ſolet a ſpeculo facies reſplendente referri.
Effigies liquido reſpondet ab æquore fontis.
Qualis & a ſpeculo ſimulatrix vnda reſultat:
Effringit ſpecies puriſſimus odor aquarum:
Palma velut ſpeculi viuas imitantia formas
Fonte repulſaꝫ depicta tuentis imago:
Ceu leui in ſpeculo ſolet apparere figura.

Mira Virgilii verſus expientia.

Qua ratis egit iter iũcto boue plauſtra trabunt
Poſtq̃ triſtis byems frigora iunxit aquas.
Suſtinet vnda rotam patulæ modo puia puppi:
Vt concreta geiu marmoris inſtar habet.
Quas mo plauſtra pmit vndas:ratis añ ſecabar
Poſtq̃ brumali diriguere gelu.
Vnda rotam patitur:celerẽ nunc paſſa carinam.
In glaciem ſolidam verſus vt amnis abit.
Quæ ſolita eſt ferre vnda rates: fit puia plauſtris
Vt ſtetit in glaciem marmore verſa nouo
Semita fit plauſtro:q̃ puppis aduecta cucurrit
Poſtq̃ frigoribus bruma coegit aquas.
Orbita ſignat iter:modo qua cuius alueus exit;
Stringit aquas tenues vt glacialis byems.
Omnis iter plauſtro dat q dedit ante carinæ
Diruit vt ventis vnda fit apta rotis.
Plauſtra boues ducũt: qua remis acta carina eſt.
Poſtq̃ diriguit craſſus inane liquor.
Vnda capaxq̃ ratũ:plauſtris iter algida præbet:
Frigoribus ſæuis vt ſtetit amnis iners.
Plauſtra viã carpunt qua puppes ire ſolebant:
Cum frigidus boreas obſtupefecit aquas.

Mira Virgilii experientia.

Thaumantis proles varianti veſte figuras
Multicolor picto per nubila deuolat arcu:
Iris & inſigni decorat curuamine cœlũ:
Cum ſol ardentes radios in nubila fecit:
Cum colorifico nymbos fulgore repleuit:
Apparet varii radiis diſtincta coloris
Clara ſub æthereis fulget thaumantia proles
Nubibus:vt radiis pluuiũ ſol attigit bymbrẽ
Et picturato cœlum velamine cingit:
Diſcolor æthereis apparet nubibus iris:
Poſtq̃ flamiferi rapuerũt lumina ſolis:
Et cœlum variis miranda coloribus ornat
Vmbriferas nubes radiis vbi cõtigerit ſol
Luce ſub aduerſa varios iacit vnda colores:
Dicit hæc iris picto ſpectantibus arcu
Dum nubes radiis fulgentibus tetigit atris
Phœbus & aduerſo lumĩe reſplẽduit bymbri
Tunc iacit inſegnes p nubila denſa colores
Mirifico nubes ambit thaumante creata:
Quas cũ ex aduerſo tetigit rota fulgida ſolis
Tunc iris vario circũdat nubila cinctu
Nuncia iunonis vario decorata colore
Aethera nubificũ complectit orbe decoro
Cum phœbus radios in nubem iecit aquoſã:
Nubila cum phœbus pfudit lumine claro:
Tũc fit vt humor aquæ ſuffulgeat: atq̃ color
Sub varia ſpecie iaciat mirabilis arcbus.
Tũ radiis bymbres: & aquæ pẽdul⁹ bumor
Frangit:exiſtit quã græcia nominat iris
Multorũ inſignis vario ſplendore colorũ
Iris habet varios ſubiecta luce colores:
Quã ſol bymbriferũ fulgens de luce creauit
Cum pepulit radiis obſtatia nubila claris:
Luce repentina tum ſol impleuit aquoſus
Aduerſas nubes:effulget protinus iris
Picta veſte decens:& multi coloribus alis

De quattuor temporibus anni.

Vterq̃ nouum ſtabat cinctũ florente corona.
Stabat nuda æſtas:& ſpicea ſerta gerebat.
Stabat & autũnus calcatis ſordibus vuis.
Et glacialis byems canos byrſuta capillos.
Vere ſinum tellus aperit:floreſq̃ miniſtrat.
Tẽpore ſolis ager meſſis fert pinguis opimas
Fœcundos autũne lacus de vitibus imples.
Vis byems glacie currentis alligat vndas
Frigoribus pulſis nitidũ ver æthera mulcet.
Scindit agros æſtus phœbeis ignib⁹ ardens.
Autũno dat byems mixtũ vicina teporem.
Albentes hæc durat aquas: & flumina nectit
Ver pingit vario geminãtia prata colore.
Ignea veſtit agros culmis cærealibus æſtas:
Vitibus autũnus turgẽtes detrabit vuas.
Aſt frigore biberno quid⁹ niue:nubib⁹ æther
Vere venus gaudet floribus aurea ſertis.
Flaua ceres æſtatis habet ſua tempora regna.
Viniſero autũnus ſumma ẽ tibi bacche ptãs.
Imperiũ ſæuis byberno tempore ventis.
Vere grauis fundit tellus cũ floribus herbas
Frugiferas aruis fert æſtus torrida meſſes.
Pomifer autũnus tenero dat palmite fructũ.
Mox byems bybernis albeſcit opta pruinis
Vere nouo letis decorant floribus arua:
Et riget æſtiuis byrſutus campus ariſtis.
Labra per autũnum muſto ſpumãtia feruent
Et ponũt frondes byemali frigore ſiluæ.
Ver placidũ vario nectit de flore coronas.
Spicea ſerta gerit calidiſſima ſolibus æſtas.
Tẽporaq̃ autũno cingũt tua bacche racemis
Triſtis byems mõtes niueo velamine veſtit.
Ver agrum nitidũ gẽmis ſtellantibus ornat.
Et feruens æſtas pinguiſſima frugibus arua.
Mox autũnali redolet vindemia fœtu.
Frõde nem⁹ male nudat byẽs:ãneſq̃ rigeſcũt
Purpureos flores bumus effert vere comãti
Et cereris donis borreſcũt arua per æſtũ.
Bacche tuo tẽpus fluit autũno liquores:
Obtegit tellus per frigora veſte niuali.
Vere tepet picto zephyris ſpirãtibus aer.
Decreſcũt celeres æſtiuis ignibus amnes
Temperies autũne fluit tua nectare dulci;
Perq̃ byemẽ let⁹ cœlo niuis aduolat bymber
Veris bonos tepidi floret: virẽt omnia ridẽt.
Arua ſub æſtiuis vnda torrentia labris.
Vite coronatas autũnus degrauat vlmos:
Decutit ipſe rigor ſiluis byemalis bonorem.
Flore ſolum vario depingit odoriferũ ver.
Falciferamq̃ deam meſſes remorant in æſtu.
Dat muſto grauidas autũnus pomifer vuas
Scythonia gratialis byems niue cana ſeneſcit.

P.V.M. De ortu ſolis.

a Vrora oceanum croceo velamine fulgẽs
Liquerat:& biiugis vecta rubebat equis.
Luce polum nitida perfundit candidus orbis

Et clarum emicuit sol oriente iubar.
Rosida puniceo palantias exit amictu
Astrigerum inficiens luce oriente polum.
Sol insigne caput radiorum ardente corona
Promit ab æquoreis thetos ortus aquis.
Extulit oceano caput aureus igniferum sol:
Fugerunt toto protinus astra polo.
Concessere deo tenebræ rebusq; colores.
Lux iterum cūctis reddidit alma suis.
Titboni coniunx roseo sublumine iubar
Inficit:& cœlum lutea sydereum.
Cum sol igni feros currus e gurgite magno
Sustulit:& claris astra fugauit equis.
Nox abit astrifero velamine cincta micanti:
Et redigit stellas:exoriturq; dies.
Emicat oceano phœbi tota clara relicto.
Illustrata nitent lumine cuncta suo:
Aurea fulgebat roseis aurora capillis.
Et matutino rore madebat humus.
Tethos vnda vago cum prosilit æquore titan
Flamiferos vultus ore micante furens.
Exoritur phœbus pfundens luce nitenti
Et maria:& terras:stelliferūq; polum.
Astraq; cesserunt fulgentia crinibus aureis:
Et mox sydereas oculit atra faces.
Sol oriens cursusq; suos e gurgite tollens
Oceano:claro reddidit orbe diem.
Flamiferūq; iubar:terræq;:poloq; reduxit:
Et pepulit radiis astra repente suis.
Mēnonis vt genitrix infecerat humida cœlū:
Et roseis manibus sydera dispulerat.
Phœbus athlanteis e fluctibus aureus orbem.
Sustulit igniferum:luxq;:diesq; redit.
Præuia flamiferi cursus aurora rubebat:
Extuleratq; alto gurgite phœbus equos.
Noctiuagosq; simul radiis vagantibus ignes
Depulerat cœlo:reddideratq; dies.
Vix aurora suo rubefecerat æthera curru.
Summaq; canebat roribus herba nouis.
Prosilit e mediis cadens rota tethios vndis:
Et vaga cesserunt sydera solis equis:
Surgit ab oceano titbonis fulgida coniunx:
Et veste ab rosea subruit ipsa pedes.
Tum phœbus radiis nitidum fulgētibus orbē
Depellit e tenebris:noxq; peracta fuit.

P.V.M.De berculis laboribus.

c Ompressit nemeæ primū virtute leonē.
Extincta ē anguis q pululat bydra scdo.
Tercius euictus sus est erymātibius ingens.
Cornibus auratis ceruū necat ordine quarto.
Deiicit borrisono quinto stymphalidas arcu.
Abstulit bippolyti sexto sua vincula vitæ.
Septimus angei stabulum labor egerit vndis:
Octauo domuit magno luctamine taurum.
Tūc diomedis equos nono cum rege pempto.
Geryonem decimo triplici cum corpore vicit.
Vndecimo abstractus vidi noua cerberus astra.
Postremo besperidū victor:tulit aurea mala.

P.V.M.de littera y.

l Ittera pythagoræ discrimine secta bicorni
Humanæ vitæ speciem perferre videtur.
Nam via virtutis dextrū petit arduā callem.
Difficilemq; aditum primū spectantibus offert
Sed requiem præbet fessis in vertice summo.
Molle ostentat iter via lata:sed vltima meta
Præcipitat captos:voluitq; per ardua saxa
Quisquis em duros casus virtutis amore
Vicerit:ille sibi laudēq; decusq; parabit:
Atqui desidiam:luxūq; sequet inertem:
Dum fugit oppositos incauta mente labores.
Turpis inops simul miserabile transigit æneū.

P.V.M.de signis cælestibus.

p Rimus adest aries:taurusq; insigníb⁹ auro
Cornibus:& frēs:& cancer aquatile signū
Tum leo terribilis veniens:atq; innuba virgo
Libra subit:caudaq; aial quod dirigit ictum:
Armatusq; arcu chiron:& corniger bircus
Fusor atq; simul:& fulgentis piscis in auro
Creditor est belles:& proditor cicropeus:
Et gemini iuuenes:& pressus ab hercule cancer
Horrendusq; leo sequit cum virgine sancta.
Libraq; lance pari:& violētus acumine caudæ.
Inde sagittiferi facies sæuis:& capricornus:
Et qui potat aquam puer vrniger:& duo pisces
Signorū princeps aries:& taurus:& vna
Tyndaridæ iuuenes:& feruida brachia cancri
Herculeusq; leo:nemeæ pauor armaq; virgo
Libra iugo æquali pendens:& scorpius acer:
Centaurusq; senex chiron & cornua capri:
Et iuuenis gestator aquæ:piscesq; supremi.
Corniger astrorꝫ ductor:taurusq; secūdus:
Tum sydus geminū:& cancri gemētis imago
Trūxq; leo:& virgo quæ spicea munera gestat:
Et libram quā cæsar habet:chelasq; minaces.
Atq; arcu pollens:& falsi gurgitis bircus:
Vrnaq; nymbiferi:piscisq; nouissima forma
Dux aries:& frons tauri metuenda minacis.
Et ledæ soboles:& cancri torridus ignis:
Terribilisq; leo:speciesq; virginis almæ
Momentūq; sequens cauda timendus adunca.
Hinc tendēs arcum:liquidi caper æquoris inde
Troianusq; puer geminiq; sub æthere pisces.
Rubigenas iuuenes victor:tauriq; trucis frons:
Et proles duplex ioui:& nepa torrida flamis
Aestifer inde leo mixta cum virgine fulgens.
Quā sequit libra:& violenta cuspide sæuus
Semifer ardupotēs:subit & capricorn⁹ aquosus
Et cui nomen aquæ faciūt:pisceq; gemelli.
Corniger in primis aries:& corniger alter
Taurus:itē gemini:sequit quos cancer adustus
Terribilisq; feræ species:& iusta puella:
Libra simul:nigrum ferens acumine virus:
Centaurusq; biformis adest:pelagiq; puella:
Atq; amnē fundens:& pisces sydus aquosum:
Corniger ductor gregis:europæ quoq; victor
Et duo tyrānidæ:tum cancer sole perustus.
Herculeaq; manu pressus leo:& optima virgo:
Hinc erutinæ spēs:venit armatusq; veneno
Scorpius:atq; sagittifer:æquoreiq; capifrons:
Quiq; vrnā gerit:& pisces duo signa sub vno.
Principiū signis ouium sator:inde iuuencus

Progenies

Elegia in Mecœnatis obitu: quæ dicit̃ Virgilii: cum non sit.

d Efleram iuuenis tristi modo carmine fata.
Sunt etiã merito carmina danda seni.
Vt iuuenis deflendus erat: tam candidus: & tam
Lomgius annoso viuere dignus auo.
In religata ratis nunc̃p defessa carina
It redit in vastos semp onusta lacus.
Illa rapit iuuenes prima florente iuuenta:
Non oblita rapit sed tamẽ illa senes.
Nec mihi mecœnas tecum fuit vsus amici
Illius: hoc ergo conciliauit opus.
Fidus eras nobis. nam propter cæsaris arma
Cæsaris: & simulem propter in arma fidem.
Regis eras genus betrusci: tu cæsaris almi
Dextera romanæ tu vigil vrbis eras
Omnia cum posses: tanto tam carus amico
Te sensit nemo posse nocere tamẽ.
Pallade cum docta phœbus donauerat artes
Tu decus: & laudes huius: & huius eras.
Vincit vulgares vincit peritus harenas:
Littore in extremo quas simul vnda mouet.
Quod discinctus eras: aĩo quoc̃p carpit̃ vno
Diluuii ac nimia simplicitate tua.
Sic illi vixere quibus fuit aurea virgo:
Quæ bene præcincto post modo pulsa fugit.
Inuide quid tandem tunice nocuere solutæ?
Aut tibi ventosi quid nocuere sinus?
Num minus vrbis erat custos: & cæsaris obses?
Num tibi non tutas fecit in vebe vias?
Nocte sub oscura quis te spoliauit amantem?
Quis tetigit ferro durior ipse latus.
Maius erat potuisse tamẽ: nec velle triũphos
Maiores maius abstinuisse fuit.

Domitii Calderini Veronẽsis cõmentarii in P. Vir. Maronis Elegiam.

Eflerã iuuenis tristi mõ carmie fa-
d ta. Nõ cõpertũ habem⁹ cuius hæc
elegia fuerit. neq̃. n. Virgilio ascribi potest ex dicẽdi charactere: nec est alter auctor quem ea tempestate existimemus scripsisse: verũ nõ desunt q Lactãtii Firmiani opus dicãt. Eo em̃ stilo versari videt̃: quo & eius viri scripta videnr̃. sũma tamẽ ois est: vt Mecœnatẽ laudet: pariterq̃ filii ipius mortẽ defleat. Iuuenis. filii mei q̃ imatura morte pempt⁹ fuit. Seni meriti. q̃ iã diẽ suũ obierat: vt sicut. Iuuenes. filiũ Mecœnatis. Auo annoso. i genere dixit neq̃ em̃ mecœnatis auus lõgo vixisse tpe tradit̃. vñ quẽpiã aliũ lõgioris vitæ hoiẽ notauit. Annoso. antiqssimo. Ratis. rates trabes incultæ appellabantur: nauigio postea accomodatæ sũt: & p nauib⁹ ponũtur. Ratis. acherõtis. Carina appellatur trabs illa in fundo nauis quã circũ tabulæ tanq̃ brachia affingunt̃: etiã p naui ponũtur. Lac⁹ vastos fluuis lætbei. p qđ charon aias trãsfert. Amici illi⁹. qm̃ habui cõsuetudinẽ. Tecũ o mecœnas. nõ habui familiaritatẽ illi⁹ filii tui. Opus. si habet p hãc epistolã de obitu filii mecœnatis eidẽ se factũ amicũ. Regis ethruſci. qa mecœnas nat⁹ erat ex nobili stirpe ac regia aretinorũ. vñ & Hora. Mecœnas atauis edite regib⁹. Vrbis erat custos: qm̃ Cæsare in bella cõcedẽte Mecœnatẽ vrbis romæ custodem & gubernatorẽ reliquisse cõstat.

Posse noces. cõmẽdat ex animi trãqllitate & mãsuetudie: qa de noie vlciſci voluit.

Pallade. designat Mecœnatẽ artib⁹ liberalib⁹ pstãtissimis: hinc litteratos sp̃ coluit pariter rẽ militarẽ amauit cui⁹ artis & dea Pallas est. Vincit vulgares. oñdit doctrina Mecœnatẽ & rerũ pitia nõ sanguis claritate principatũ adeptum fuisse: atq̃ aliis pstãtissimis platũ. Vulgares. populares.

Arenas. in extremo littore dr̃ mecœnatẽ sapientẽ supare oẽs gẽmas & lapides p̃ciosos q̃ nascunt̃ in mari. Extremo oriẽte. Qui. Induitis collo lapides oriẽte petitos

Discinct⁹. oñdit mecœnatẽ molli ac effœminato fuisse corpe: verũ magnanimitate & simplicitate vitæ pstãtissime: q̃lis fuisse tradit̃; & diluuii tẽpestate: in q̃ p tpe & necessitate quisq̃ ad villæ cultũ nitebat̃ & oportunitatẽ. Discincti em̃ homies laxi ac molles et minime apti appellant̃. Hortensiũ discinctũ hominẽ & vt nepotem & luxuriosum appellauit: contra cinctos illustres & omnib⁹ laboribus exercitos atq̃ expeditos intelligim⁹. Animo tuo. id est magnitudine animi tui.

Diluuii. qualis simplicitas fuit tempore diluuii. Sic vixere. laudat ipsum a iusticia. Virgo. Iusticia quæ vnacũ pudicitia nequitiã mundi reliquisse p̃ditum est non cum fide vt multi scribunt: dicente Iuuenali in satyra: Credo pudicitiam saturno rege moratam. Postq̃ ad superos astrea recessit Hac comite atq̃ duæ pariter fugere sorores. & hoc cum de pudicitia loqueret̃. Præcinctos. industres. Inuide. ad inuidos qui criminabant̃ ex corporis mollicie: ac dicit illam animi prudentiam compescitam: sic quæ nihil offuisse. Solutæ aut tibi ventosi. notat vestium tenuitatem: quæ ventos faciũt. Dicit tempore quo gubernator vrbis relictus est ab Augusto Siciliã petente vrbem omni impedimẽto liberam fuisse. Quis spoliauit. quasi diceret: nemo te spoliauit amantẽ. Ipse solent dictiones nõnunq̃ vacare teste Seruio: qm̃ Vir. ingt: Nũc dextra ingeminãs: nũc ille sinistra. ille em̃ abũdat. Maius erat. laudat Mecœnatẽ: qa nõ erat ambitiosus i desiderãdis triũphis cũ potuisset hẽ: tum ab illis se abstinuit: quod quidẽ mai⁹ fuit.

Nymphas.musas. Iugera.habuit enim hæc iugera i æsqliis:& bis ptētus ab Ora. fuisse phibet: nisi qd in ædificio mole re pbendit: ex q exulans in sabinis & ipsius Horatii agrū spectare poterat. Pierides phœbū. colens ipse Mecœnas musas studiosissime venerabat poetas: vt Virgiliū Horatiū:Propertiū. Argutas.sonoras quæ aues erāt in tuis hortis:vel aues poetas intellígit.q.d.Mecœnatē esse numerādum inter sonoros poetas. Meonii.cōmendat Mecœnatē a poetica.Meon.id ē Homeri.nā variæ fuerūt sentētiæ de ipius patria.epborus em cumæū dixit: pindar? smyrnæū: & cbium Antimachus: & Nicander Colopbniū: Aristarchus & Dionysius Atbenienſem: Aristoteles bietem: nōnulli salaminium: alii argiuum contendunt.Oui.meoniū:vnde est: Aspice mœnidem a quo ceu fonte peremni Vatū pieriis ora rigant aquis. Marmora.marmorea. Faceret.facere poterat. Defunctus. emeritus. Pius.pii dicunt qui maiores suos excolūt. Illū piscosi.Octauius vicit Sextū pompeiū bello nauali in mari siculo. Piscosi.asperi. Pelori.pelorus sūmis est ex promōtoriis siciliæ aduersus italiā.

Rates.s.Sexti pompeii. Puluere i æmathio.æmathia appellat Thessalia ab æmathione filio Deucalionis. Saxa pelori. notat Mecœnatē fuisse secutū Augustū i bello contra Sextū pompeiū per Agrippam & fratrem:& comissa pugna no a carybdi & scylla ea parte qua pelorus italiā respicit. Piscosi em dicit: quia circa ipsum promontorium propter aspera saxa optimi sunt pisces. Illū.Mecœnatem. Ignib? id est incendere naues inimicorū. Philippi.campi thessaliæ a philippo rege denominati. Puluere æmathio.id est certamine. nam & contra Cassium & Brutum Mecœnas Octauiū secutus est. Tener fuit ſm Senecam: qui eū mollissimū dixit corpore etiā effœminato. Niliacæ carinæ. ſignificat & illuz fuisse secutum Augu. ad bellum actiacum habitū tamē contra Antonium & Cleopatrā:quā nauigia sequebant ægyptiaca vnde niliacæ dixit. Circum.quādo erat & ante et circū Aug.erat semp fortis. Secutus. Octauius victoria potitus est de Antonio & Cleopatra: quam idem Antonius imperio vrbis ornare pollicitus fuerat in stupri præmium:verum deuictus est:& Cleopatra Alexandriā vsq ad nili caput

Maluit vmbrosam quercū:nymphasq canētes
Paucaq pomoli iugera certa soli.
Pierides phœbūq coles in mollibus hortis
Sederat argutas garrulus inter aues.
Marmora meonii vincunt monumēta libelli.
Viuitur ingenio:cætera mortis erunt.
Quid faceret:defunctus erat:comes ipiger idē
Miles:& augusti fortiter vsq pius.
Illum piscosi viderunt saxa pelori
Ignibus hostiles reddere ligna rates.
Puluere in æmathio fortem videre philippi
Quā tener ille fuit:tam grauis hostis erat.
Cum freta niliacæ texerunt lata carinæ
Fortis erat circum:fortis & ante ducem.
Militis æoi fugientis terga secutus
Teritus ad nili dum fugit ille caput.
Pax erat:hæc illos laxarunt ocia cultus.
Omnia victores marte sedente decent.
Actius ipse lyram plectro percussit eburno
Postq victrices conticuere tubæ.
Hic modo miles erat: ne posset fœmina romam
Dotalem stupri turpis habere sui.
Hic tela in profugos tantū curauerat arcum
Misit ad extremos exorientis equos.
Bacche coloratos postq deuicimus indos
Potasti galea dulce iuuante merum
Et tibi securo tunicæ fluxere solutæ:
Te puto purpureas tunc habuisse duas.
Sum memor:& certe memini sic ducere thyrsos
Bacchia purpurea candidiora niue.
Et tibi thyrsus erat gemmis ornatus:& auro.
Serpentes hederæ vix habuere locum.
Argentata tuos etiam sandalia talos.
Vixerunt:certe:nec puto bacche negas.
Mollius es solito mecum tum multa locutus:

aufugit. Aeoi.autē militis quia ex oriēte ipsam plures sunt secuti:& Herodes rex iudeoz:& amathus arabiæ:& Polemon ex ponto & bessi: & Philadelphus ex paphlagonia: & glices quando Mithridates ex comagena Amyntas lycaonius ex mauritania:& pene totus oriēs. Ipse.Mecœnas:q exactis bellis dedit operā musicæ & poeticæ. Hic.Mecœnas. Fœmia turpis.Cleopatra meretrix. Dotalē.qa in cōuiuiis & crapulis Antoni? pmiserat imperiū vrbis:hic Mecœnas i pfugos ægyptios fugiētes quos pepulit vsq ad orientē. Bacche.vertit sermonē ad Bacchū & colligere hinc possum? ex poetæ verbis:q victoriæ & triūpho ipi? dei interfuisset:se dicit Gallū poetā opus hoc scripsisse:quippe i cui? corp? euphorbi & pythagoræ ac Homeri & Ennii aio intrasse pbat:verū fuerit sit vel ne icertū habeo qcūq ille sit oino refert. Coloratos.nigros factos calore solis. Alibi Vir.in geor.iiii.vsq coloratis amnis deuex? ab indis

Tunicæ.vestes longe duas.s.vestes habuisse eo tpe. Thyrsos.bastas pāpinis inuolutis:qbus in sacris Bacchi & choreis vtebant. Purpura.etiā repit alba quū ppriē sit rubra. Tibi cōsulto.o bacche. Vix

Et tibi consulto verba fuere noua.
Impiger alcide multo defuncte labore.
Sic memorant curas te posuisse tuas:
Sic tecum tenera lætum lusisse puella
Oblitum nemeę iamq; erymanthe tui
Vltra nunqd erat: torsisti police fusos:
Lenisti morsu leuia fila parum.
Percussit crebros te ꝓpter lydia nodos:
Te ꝓpter dura stamina rupta manu.
Lydia te tunicas iussit lasciua fluentes
Inter lanificas ducere sæpe suas.
Claua torosa tibi pariter cum pelle iacebat:
Quam pede suspenso ꝑcutiebat amor.
Quis fore credebat cũ iam p̃mit impiger ĩfans:
Hydros ingentes vix capiente manu.
Tũc ne renascentem tereret velociter hydram:
Frangeret ĩmanes vel diomedis equos:
Vel tribus aduersis eõem fratribus aluũ
Et sex aduersas solus in arma manus.
Fudit & æolidas postq̃ dominator olympi
Dicit̃ in nidum ꝓcubuisse bouem.
Atq; aqlam misisse suã: quæ quereret equis
Posset armaturo vina referre ioui.
Valle sub idęa: dum te formose sacerdos:
Inuenit: & presso molliter vngue rapit
Sic est. victor amet. victor potiat̃ in vmbra.
Victor odorata dormiat inq; rosa.
Victorẽ victus metuat. metus imperet illi.
Membra nec instrata cernere discat humo:
Tempa dispensat vsus: & tempa cultus:
Hęc homĩes: pecudes: hęc moderant̃ aues
Lux est: taurus arat. nox est. reqescit arator.
Liberat emerito feruida colla boui:
Cõglutinant̃ aquæ scopulis se cõdit hirundo
Verberat & gelidos garrula vere lacus.
Cæsar amicus erat: poterat vixisse solute
Cum iam cæsaridez quod cupiebat: erat.
Indulsit merito: nõ est temerarius ille.
Vicimus augusto iudice dignus erat.
Ergo saxa parens postq̃ scylleia legit
Cyaneosq; metus iam religanda ratis.
Viscera disiiecti mutauit arietis agni
Oetas: & succis omne perita suis.

habuere. tygres vix habebant locum propter multitudinem gemmarum seu serpentum. Sandalia. genus calciamentorũ alborum: quibus magni viri vtebantur.

Noua non militaria sed dulcia & amori apta. Impiger alcide vertit sermonẽ ad herculem. Defuncto. id est q euasisti a multis laboribus. Puella tenera. quia habebat Oniphalem: cui ſm oraculum responsum parere coactus erat. dum nauigãs in aphricam a quorundã ex amicis suis sponte essz venundatus: illa em̃ iordane mæniorũ. id ẽ lydioꝝ regine filia fuit. Nemei laboris habito in silua nemea pp mortez leonis circa mõtẽ tritonẽ & ẽt in apro erymãtheo arcadiæ agros deuastãte: & mandatũ erat vt eũ viuum afferret. Morsu. nam mulieres filãdo solent mordere fila. Nodos. qa Oniphale faciebat multos nodos cã tua o Hercules: qm̃ & tu idem faciebas. Torosa. mẽbrosa ex duro amore versus Oniphalem.

Pede suspẽso. quia hercules suspẽdebat pedem suũ sup pedem aiacem: sicut sepius nos fecimus renascentẽ propter fœcũditatẽ capitis. Equos. equos threiicii Diomedis hũana carne vescẽtes interemit Hercules. Tribus fratribus. Geryonem tangit q in insula erythrea existens tria corpa habebat: & sic sex manus. Aluum. ventrem

Aeolidas. thetũ & ephialtẽ Aeoli filios.

Dñator. iuppiter. Nitidũ claꝝ diẽ. hoc ſm morez thraciæ: q̃ quietas dies & felices candido lapillo denotabãt. Referre Ioui qa voluit habere Ganymedẽ. Sacerdos fecit em̃ ipsum sacerdotẽ in ida silua. Eormose. o Ganymedes. Potiat̃. Mecœnas amica. In vmbra. i. hortis suis. Rosa. pestana maioris odoris ſm morem antiquũ lectos: & anaclyteria ex rosarum filiis conficiebat: ad suauitatem spirandã: vt & de principe Antonio Helius Lampridius refert.

Dispensant. diuidunt & ordinant: om̃ia fieri solẽt ſm seriẽ tpis. Cæsar amicus erat cõcludit in laudẽ mecœnatis nil fuisse qđ a cæsare impetrare nequisset Amicus. Mecœnati erat paratus ad omnia eius vota. Indulsit. gessit morem ei. Saxa parens. Iason legit. i. nagauit: de Iasone loq̃r. Oethas rex colchoꝝ filiã habuit medeã. Oethas dr̃ ab oetha theophrastus ponit herbã in ægypto qua reuiuiscũt hoĩes. Iuba historicus tradit succis herbaꝝ reuocari hoĩes ad vitã Xanthus primo historiaꝝ ait draconis Catulũ reuocatũ ad vitã herba quadã. quã balin appellãt. Colchidos medea in formaz vetulæ mutata intrauit iolchon regiã peliæ regis thessaliæ testãs se missaz ab hyphoreis cũ qbusdam medicaminib⁹ vt faceret iuuenẽ peliam: & vt fidem darẽt verbis suis experimento ꝓbauit: mactauit em̃ arietem. & in aheno coxit: & ĩde restituit in vitã pelias senex phanatic⁹ cupiẽs iuuenescere ꝓpera-

uit vt id fieret: & ſic a Medea cæſus fuit:

Ergo ſaxa laudat & ipm iaſonis cōpatōe & Aeſonis ad iuuētutē reuocati: ac dicit eo mō reuocari ad iuuentutē debuiſſe Mecœ natē. parens Medea mater ob filios quoq; habuerāt. ex iaſone. Cyaneos metus. ſym plegadas ita ei denoiant vltra pontū intra ſe ſcopuli cōcurrentes. Arietis. ſignificat medeā poſtq; ad iolchō vrbem peliæ regis puenit: vt ſuā doctrinā: atq; artē oſtenderet mactaſſe arietē & in abeno decoxiſſe: mox i agnū reſtituiſſe: q̄d cū pelias optaret iuue neſcēdi gr̄a atq; id faceret a medea ceſus fu it p eius filias: vt Oui. teſtat. Oetas. Me dea filia oetæ regis: & per ſynereſim prima breuis & ſecūda longa in vnā conuertit ſyl labā longā. Oīe. ad oē fueat piter Oui. Medeæ faciūt ad ſcelus oīe manus. Her ba. Pli. ex theophraſto & ex multis aliis te ſtat i ægypto herbā q̄ boies reuiuiſcūt. qui dam hāc moli: nō nulli balin. cui⁹ ſucco: dra conis catulos ad vitā reuocaſſe: q̄dam xan thus dixit hmōi herba medeā vſum poeta oīdit. Q̄d fuit. q̄d fuit li herbæ reuiuiſcūt tāto magis debēt boies reuiuiſcere. Cer ui viuaces. cerui teſte Pli. exuperāt. c. ānos: & mutatis cornibus iuuēeſcūt. Anguſta. qa ita cito nos morimur. Cornices. nōgē tos ānos viuere p̄duntur. Vñ & Oui. Ora capitq; nouē cornicis ſcl'a paſſe. Aurore ti thonus. aurora. Titanis & terræ filia fuit: di ctaq; ab eo q̄ ab igne ſolis vt auro aureſcit. Tithon⁹ fili⁹ laomedontis Priami p̄ris reli cto fratre ex phrygia in aſſyriam ſe cōtulit: breui i re militari p̄ſtātiſſim⁹ fuit. Regi gra tus duxit vxorē filiā regis æthiopum: ex q̄ genuit Mēnonē ea tēpeſtate priam⁹ vexa bat bello teutani regis capodaciæ: rgnum phrygiæ tūc ſubditū erat regib⁹ aſſyriorum Tithon⁹ q̄ p̄fectus erat aſſyrioꝝ miſit Mē nonē filiū cū decē milibus æthiopum: toti dēq; ſuſianis: & cū ducētis curribus vt pria mo auxiliū ferret. Alii volūt tithonos fuiſ ſe duos & phrygē & aſſyriū: & ſcribūt non peon. Alterū menonē tithoni: ſed alterum imperaſſe phrygiæ & lydiæ: & ex vxore di dimene genuiſſe Cybelē. Titoni de titono auroræ marito pluria ſcripta ſunt. Itaq; ſatiſ eſt intelligere illū ſenē delectatōne tñ cōiu gis iuuenes centeni quotidie i mēnonē fili um in troianoꝝ auxiliū quondā miſſuꝫ ex vltima plaga oriētis. Vt tibi vita foret. vt fieret marit⁹ auroræ. Iubam. crines. Tori. vult compare eū beſpero atlantis filio. To ri ſponſæ. Heſperō illū. Heſper⁹ fili⁹ fuit at lantis cū aſcēdiſſet montē atlantē nunq̄ am pli⁹ viſus fuit Credideſt incolæ impiti aſcē diſſe cœlū & eē ſtellam: q̄ eadē mane dī luci fer: alii volūt Venerē adeo p̄ditā fuiſſe amo re beſperi formoſi iuuenis: vt ei⁹ nomē ſumpſerit: & ven⁹ eſt q̄ dī beſperus & lucifer: hic vero beſperus fili us fuit auroræ & cephali. Hoc āt ideo qa pythagora eandē mūere eē ſtellā q̄ ſero & mane appet: & in ſero beſperus in mane lucifer appellat. Igne. amore. Hic lucifer. Corytū. crocū intelligit: q̄ plurimū in cori co ciliciæ antro abūdat: criſias ſic lugis palmiſe. palmifero inter aſſyriā & phœniciā locus e palmaꝝ abūdā

His te mecœnas iuueneſcere poſſe decebat
Hęc vtinā nobis calchidos berba foret.
Reddit̄ arboribus florens reuirentibus æſtas.
Ergo nō homini quod fuit añ redit:
Viuaceſq; magis ceruos decet eē pauentes:
Si quoꝝ in torua cornua fronte rigēt.
Viuere cornices multos dicunt̄ in annos.
Cur nos anguſta conditōe ſumus.
Paſcit̄ auroræ tithonus nectare coniunx:
Atq; ita iam tremulo nulla ſenecta nocet.
Vt tibi vita foret ſemp medicamine ſacro:
Te vellem auroræ complacuiſſe virū:
Illius aptus eras croceo recubare cubili.
Tu dare purpurea lora regenda manu.
Tum mulcere iubam: tū iam torſiſſet habenas
Procedente die reſpiciētis equi.
Queſiuere tori iuuenē: ſic beſperon illum
Quem nexū medio ſoluit in igne venus.
Queꝫ nūc in fuſcis placida ſub nocte nitentem:
Luciferū contra currere cernis equis.
Hic tibi coritiū: caſias hic donat olentis:
Hic te palmiferis balſama miſſa iugis
Nūc precium cādoris bēs: nūc reddit̄ vmbris.
Ve ſumus oblīti decubuiſſe ſenem.
Ter pyliū fluere ſui ter noſtra canum
Dicebant tñ hunc nō ſatis eſſe ſenem.
Neſtoris annoſa viciſſem ſęcula: ſi me
Diſpenſante tibi ſtamina nempe foret.
Nūc ego qd poſſum: tellus leuis oſſa teneto.
Pendula librato pondus & ipſa tuum.
Semp ſerta tibi dabimus: tibi ſemp odores
Nonnunq̄ ſitiens florida ſemp eris.
Sic eſt mecœnas fatoveniente locutus
Frigidus & iam: iam tum moriturus erat.
Me ne inqt iuuenis primeui turpiter añ
Anguſtam bruti nō cecidiſſe fidem:
Pectore maturo fuerat puer: integer ęuo
Et magnū magni cęſaris illud opus.
Diſſidio vellemq; priuſ: non omnia dici
Inciditq; pudor queꝫ prope dixit amor.

Sed manifestus erat moriens: quęrebat amatæ
Coniugis amplexus: oscula: verba manus
Si tñ hoc satis: vixi te cæsare amico.
Et morior dixit: dum moriorq; satis.
Mollibus ex oculis aliqs ꝓcedet & humor:
Cum dicar subita voce fuisse tibi.
Hoc tibi cõtingat: iaceã tellure sub æqua
Nec tñ hoc vltra me potuisse velim.
Sed meminisse velim: viuã sermonibus: illic
Semp ero: semper si meminisse voles
Et decet: & certe viuã tibi semp amore:
Nec tibi q̃ morie desinit esse tuus.
Ipse ego quicqd ero cineres interq; fauillas
Tũc ego nõ potero nõ memor eẽ tui.
Exemplũ viri te ꝓpter molle beate
Vnus mecœnas teq; ego propter eram.
Arbiter ipse fui: voluit quod contigit eẽ
Pectus eram vere pectoris ipse tui.
Viue diu micare senex: pete sydera sero:
Est opus hoc terris: te quoq; velle decet.
Et tibi succresçant iuuenes bis cęsare digni:
Sed tradant porro cæsaris vsq; genus.
Et tibi securo quod primũ liuia coniunx
Expleat amissi munera rupta gener.
Cum decus in terris diuis in signis auitis:
Te venus in patrio collocet ipsa sinu.

P.V. Maronis coppa.

Oppa syrissa caput graia rdimita mitella
Crispũ sub crotalo docta mouere latus:
Ebria famosa saltat lasciua taberna
Ad cubitum raucos excutiens calamos.
Quid iuuat æstiuo defessum puluere abesse
Quam potius bibulo decubuisse toro:
Sunt cuppæ: calices: cyathi: rosa: tibia: chordæ:
Triclinia vmbrosis frigida harundinibus:
En & mœnalio q̃ garrit dulce sub antro
Rustica pastoris fistula more sonat.
Est & vappa cado nup diffusa picato.
Et strepitans rauco murmure riuus aquę
Sunt etiã croceo violæ de flore corolæ:
Sertaq; purpurea lutea mixta rosa:
Et q̃ virgineo libata achelois ab amne
Lilia vimineis attulit in chalatis.

tissim? ex quo ẽt loco balsama aduehi prodũt ex arbore modica: & hoc non longe ab hierosolymis. Cãdoris. virtutis. Nestora canũ. qa nestor vixit tres ætates: fuitq; nelei filius. Nele? i messania regione cõdidit opidũ pilon: vñ Nestor pili?. Pili tres sũt i pelopomneso: in pisea regione & hæc pilos cõdita ab emathote tercio i messania patria Nestoris. Tell?. o tell?. Librato. ꝓ libres. serta. i. semp ponã coronã sup tumulũ tuũ: & sacrificabo. Angustã. breuẽ in cæsarem. q. d. voluissem mori añ bella ciuilia. Illud opus fuerat. n. nutrit? a cæsare. Dissidio. q̃ fuit inter Augustũ cassiũ & brutũ. Amor. cogit me vlteri? loq: manifest? moriẽs: determinata erat ei mors. Si tñ hoc satis. Mecœnas incipit alloq Augustũ. Hũor. lachryma. Sub æq̃. ñ ponderosa. Potuisse vltra. i. iacere nõ desidero in meliore tellure q̃ tu. Eram pect? pectoris. erã cor cordis tui. Te quoq; velle d. i. diuiuere. In terris. ob cõmoditatẽ mortaliũ. Cæsare. hoc dicit ꝓp tiberiũ adoptatũ ab Augusto: & germanicũ ab ipso tiberio. Quin & drusum tiberii fratrem. vt eñ Sueto. tradit ex scribonia iulia nata est ex liuia infans q cõcept? fuerat imaturus fuit edit? Iulia marcello Augusti iunxit. Deinde. M. agrippæ: ex q̃ tres nepotes caiũ & titũ & luciũ: agrippinã & iuliã nepotes de qbus late apd Sueto. traduntẽ. pducant: & amplificẽt. munera ruptæ. qa in ptu fili? obiit primo sinu. i. i cæsaris sinu. i. faciet te deũ. Cæsaris vsq; gen?. sp sint ex genere tuo. Liuia cõiunx. i. pdidit qa liuie drusilla fecit abortũ ex Augusto.

Oppa syrissa. Oñis hui? opusculi sũma ẽ hortẽ mecœnatem & socios ad voluptatẽ insinuatõne quadã vtẽs coppæ mecœnatis libertatæ: q̃ a loco sic noiata greciæ apud orchomenõ boetiæ. sũt eñ coppe iuxta cephisũ amnẽ q lacũ facit copaide nomiatũ: syrissa q̃ venerat ex syria. Graia mitella. Fuit ei mitra ornamẽtũ capitis primũ apud mœonios: deide ægypti & syri vsi sũt teste herodo. Vir. Mæonia mentum mitra crineq; madẽte. Crotalo. crotalũ instrñ musicũ q̃ ægyptii i deoꝝ cerimoniis vtebãtur: & q dẽ æruo qđ ẽ pulso denoiarũt nõnulli græcoꝝ ꝓ plaustro resonãte posuerũt. alii annulũ ex ære factũ q ferreo baculo pcutiebaẽ ad sonitũ reddendũ intellexeĩt. Calamos. phystulas q̃s ipa pulsabat. Raucos sonoros. Ad cubitũ. i. qetẽ. Bibulo. nã q dormiũt videntẽ bibere susurrẽdo i somno.

Cuppæ. vasa vinaria. Cordæ. cythareæ.

Triclinia: lecti erãt: vel triclinia in qb? veteres comedebãt. Harũdinib?. q̃ solebant apponi ad voluptates. Menalio. arcadico. i. qles solẽt eẽ in mõte arcadio vbi solebant pastores: & ẽt põt referri ad euandrũ q venerat ex arcadia: vbi erat palanteũ: & palatium cõdiderat. Vappa. vinũ asperũ & feti-

Sunt & caseoli: quos iuncea fiscina siccat.
Sunt autūnali cærea pruna die:
Castaneæq; nuces: & suaue rubentia mala:
Est hic munda ceres: est amor: est bromius.
Sunt & mora cruenta: & lentis vua racemis.
Et pendet iunco ceruleus cucumis.
Est tuguri custos armatus falce saligna.
Sed nō & vasto est inguine teribilis:
Huc alibida veni. fessus iam sudat asellus
Parce illi: vestri delitium est asinus.
Nunc cantu crebro rumpūt arbusta cicadæ.
Nūc vere in gelida sede lacerta sedet.
Si sapis æstiuo recubans nunc prolue vitro
Seuvis cristallo ferre nouos calices
Eia age pampinea fessus requiesce sub vmbra:
Et grauidum roseo necte caput strophio.
Formosus tenere decerpes ora puellæ.
Ab pereant cui sunt prisca supercilia.
Quid cineri ingrato seruans bñ olentia serta
An ne coronato vis lapide ista tegi?
Pone merum & talos: pereat q crastina curat:
Mors aūt veniens: viuite ait: venio.
P. V. Maronis est: & non.
St nō cūcti monosyllaba nota freq̄ntant.
His dēptis nihil ē hoīm qđ sermo volutz
Omnia in bis: & ab bis sunt omnia: siue negoci
Siue ocí quicq̄ est: seu turbida: siue quietis.
Alterutro: pariter nonnunq̄: sæpe seorsis
Obsistunt dubiis: vt mores ingeniumq̄:
Et faciles: vel difficiles contentio nacta est.
Si consentitur mora: nulla interuenit: est: est.
Si controuersam dissensio subiiciet non:
Hinc fora dissultant clamoribus: hinc furiosi
Iurgia sunt cyrci: cuneati hinc læta theatri
Seditio: & tales agitat quoq; curia lites.
Coniugia & nati cum patribus ista quietis
Verba serūt studiis: salua pietate loquentes
Hinc etiam placidis schola consona disciplinis
Dogmaticas agitat placito certamine lites.
Hinc oīnis certat dialetica turba sophoz
Est lux: est ne: dies ergo: non conuenit istuc
Nam facibus multis: aut fulgurib⁹ quotiēs lux
Est nocturna homini: nō est lux ista dici.
Est & nō igit quotiens lucē eē fatendū ē:
Sed nō eē diē mille hinc certamia surgūt:
Hinc pauci mlti quoq; talia cōmeditates
Murmure cōduso rabiosa silētia rodunt:
Qualis vita hoīm: duoquā monosylla versant.

dum: & Vappa dicitur vinū Euaporatum. id est quod amisit saporē. Picata. nigra vel apice lege Martialem. Chorolæ. dicunt a choro & sic a chorona cecropio apud himetū more tem athenienſem ſolent adeſſe apes. Lutbea rubicūda apud buco. Mollia. lutbeola achelas nympha fuit achelοi filiæ em achelοi dicūtur ſirenes vt idem Virgi. alibi ſirenum cantz varios achelοia proles ſiſcina caniſtrū & cbalatus. Bromius. Cognomen bacchi ē a bromo quod eſt conſummo vino enimz moderate ſumpto omnes humores repellunt. Tuguri. caſta paſtoralis. Cuſtos. Priapus ſaligna ex ſalice factus. A lybida. priape a lybidibus apud quos in veneratōne eſt. Illi. aſello. Veſtri. i. quod habet ex vobis. Vitro. cyatho vitreo. Aeſtiuo. optimo & aptō tempe æſtatis Strophium. coronā. Decerpes. capies. Priſca pereant. illi q ſeruāt grauitatez vt priſci noſtri habuere: Cineri ingrato. nibil ſentienti alibi idē Vir. in. vi. æn. Flebant & cineri ingrato ſupma ferebant: ſolebant em ſepulcbra vnguentis & floribus odoriferis ſpargere antiq qđ teſtat tibull⁹ dicēs. Illic quas mittit dines panchaia merces æoi q arabes diues & aſſiria Pone. pare & funde vinū. Curat. q ſeruat voluptatem ad diem craſtinum.

St & nō. Deridet dialeticos & ſopbiſtas: quoz omnis ſcientia nugax & vana eſt: nec aliud continet q̄. eſt & nō. Fatemur buiuſmodi diſputatōnibus ingeniū reddi acutius: ſed tamen barbarius fieri in primis autem effectum eoz exponit inde bippotheticuz quendam ſyllogiſmum adducit. Cuncti. mortales. Illoz. dialecticorum boīm. Otii. getis: alterutro vnum dicim⁹. Obſiſtūt aduerſant Seorſis. a ſe remotis & incognitis: vt mores ſunt illoz ſic & diſputāt. Si conſentit ab aduerſario. Subiiciat. ſubiungat & dicat aduerſarius non eſt verum: ſubito fiunt controuerſiæ. Cuneati. ad ſimilitudinem cunei facti. Coniugia. marītus & vxor agitant bæc ē & nō: & ſic nati faciūt cum patribus. Cōſona. cōueniens agitat mouet lites. Dogmaticas. dogma ſignificat decretū & iudiciū atq; deliberationem. Sophoz. ſapientiū. Eſt lux. exemplum ponit bippotheticoz ſyllogiſmoz: quorum ſpecies ſunt qninq̄ ſyllogiſmoz dialecticorum. viii. & x. tradant. Et lux. fateris eſſe lucem: ergo eſt dies. Non eſt dies. nō videt dies. Certamina. diſputatōnes qualis vita. exclamatio poetæ q mirat qđ ſp vita bominū verſat in bis monoſyllabis eſt & nomen.

Pub. V.

P.V.Maronis vir bonus.

V Ir bonus & ſapiẽs:qualẽ vix repperit vllũ
Milibus e cũctis hominũ cõſultus apollo:
Iudex ipſe ſui totum ſe explorat ad vnguem.
Quid proceres: vaniq; leuis quid opinio vulgi:
Securus.mũdi inſtar babẽs teres atq; rotũdus
Externæ ne quid labis per leuia ſidat.
Ille diem quã longus erit ſub ſydere cancri:
Quãtaq; nox tropico ſe porrigit in capricorno:
Cogitat:& iuſto trutinæ ſe examine penſat.
Ne quid biet:ne quis ꝑturbet angulus:æquis
Partibus vt coeat:nil vt deliret amuſſis.
Sit ſolidum quodcũq; ſubeſt: nec inania ſubtus
Iudicet amo tus digitis pellẽtibus ictus.
Non prius in dulcem declinat lumina ſomnũ.
Omnia quam longi reputauerit acta diei.
Quo præter greſſus:quid geſtũ in tpe:quid nõ
Cur iſti facto decus affuit:aut ratio illi:
Quid mihi præteritũ:cur hæc ſententia ſedit:
Quã melius mutare fuit:miſeratus egentem:
Cur aliquẽ fracta perſenſi mente dolorẽ:
Quid volui:qd nolle bonũ foret:vtile honeſto
Cur malus antetuli:num dicto:aut deniq; vultu
Perſtrictus quiſq;:cur me natura magis q̃
Diſciplina trahit:ſic dicta & facta ꝑ omnia
Ingrediens:ortoq; a veſpere cũcta reuoluẽs
Offenſus prauis dat palmã & præmia rectis.

P.V.Maronis roſæ.

V Er erat: & blãdo mordẽtia frigora morſu
Spirabat croceo mane reuecta dies.
Strictior eoos præceſſerat aura iugales
Aeſtiferũ ſuadens anticipare diem.
Errabam riguis ꝑ quadrua compita in herbis
Maturo cupiens me vegetare die.
Vidi concretas per gramina feſſa ruinas
Pendere:aut olerum ſtare cacuminibus.
Caulibus:& patulis teretes colludere guttas:
Et celeſtis aquæ pondere tunc grauidas.
Vidi peſtano gaudere roſaria cultu
Ex oriente nouo roſida lucifero.
Rara pruinoſis canebat gemma frutetis
Ad primos radios interitura die.
Ambigeres raperet ne roſis tũc aura ruborem:
An daret:& flores tingeret orta dies.
Ros vnus:color vnus:& vnũ mane duoꝝ.
Syderis & floris eſt domina vna venus.
Forſan & vnus odor.ſed celſior ille ꝑ auras
Difflatur:ſpirat ꝓximus iſte magis.

V Ir bon⁹.Sermo de viro bono hic habet in quo Maro nr̃ non min⁹ alios ſapientes q̃ ſe in numero ſapientũ eſſe declarat qui tam recte interꝓtat boiem bonũ & ſapientẽ & merito Apollini cõpand⁹ videt:q Socratẽ ſapiẽtẽ ſolũ iudicauit. Iudex.qui iudicat ſeipm ad vnguẽ.i.ꝑfectionẽ.nã metaphora a marmorariis ſumpta: q vnguẽ ſup marmora elaborata & plana facta ducũt. Quin & poſſum⁹ deducere ab his q magna diligẽtia & cõſideratiõe aliq̃d faciũt & in ipa re cogitãda vngues ꝓmordẽt. Perſi. Nec demorſus ſapit vngues. Secur⁹. ſapiẽs nõ quærit q̃d faciãt ꝓceres & cæteri boies. Rotũd⁹.oĩs res rotũda ꝑfectior ẽ Leuia.polita & ornata. Ille ſapiẽs. Cancri. cancer ſignũ cæleſte: ad qd̃.xv.kal̃.Iuli.ſol accedit: ꝑ qd̃ æſtatẽ deſignat. Capricorno.capricorn⁹ ſignũ cæleſte e tælo ſacratũ ꝓpter memoriã Amalthææ capræ: q̃ Iouẽ aluiſſe & lactaſſe ꝓditur.ad hoc ſignũ ſol accedit.xv.kal̃. Ianuarias. Tropicũ.dr̃a tropi q̃ eſt cõuerſio. Eo.n.tpe ſol ſe cõuertit & retrogradit̃.expenſat.ſe.examine ĩ medio ſpacio. Hiet.vltra aperiet.ſe coeat vult vir ſapiens qd̃ vita ſua ſit æq̃ ex oĩ tpe. Amuſſis regula ſiue linea: q̃ latomi aut fabri vtunt̃: ſed late ꝑ omĩ ordine ſumit̃.

Delirare.a lyra quæ ſulcũ ſignificat cõponit̃: & de ꝓpoſitiõe & errare: atq; etiã ſulcũ & viã regulã incedere notat. Subeſt.oĩs locus quẽ ſapiẽs vult eẽ ſolidũ. Decus.ornamẽtũ. Rõ. iudiciũ.placuit miſeratus ſi quẽ videt egentẽ.

Cur aliquẽ.cur paſſus ſũ dolorẽ. nã cur ego poti⁹ ducor & vicor malignitate nr̃æ q̃ doctrinæ ꝓſtantia.Prauis.rebus ledit̃ ſapiens bonis lætatur.

V Er erat. Opuſculũ Virgi.de roſa:in quo virgines hortat̃ ad voluptatẽ ꝓcipiẽdã: & pariter viros intelligẽ poſſumus erudiri ad ætatis ſuæ cõmoda ꝓcipiẽda: ita.n.pulchritudo & virginũ dec⁹ ꝓterit: & breue tp̃s ſortitæ ſũt:ſicut roſa q̃ mane apta & viuacitatẽ oñdẽs pacto die lãguida & fragilis vero rubore deꝑdito appet. Ver.tp̃us veris:quo oĩa floret. Reuecta.reducta. Croceo.purpureo ꝓpter auroræ ruborẽ. Strictior.qa noctes ſunt breuiores. Anticipare.añ cape. Quadrua.quadrata. Signis.aſpis. Vegetare.viuatiorẽ me eſſe. Pruinas.rores. Gramia.berbas. Guttas.cõgelatas. Grauidas.caules oppꝑſſos pruinis.peſtũ opidũ in cãpania abũdantiſſimũ roſarũ. Biferi.qua roſaria peſti. Lucifero.ſtella matutina. Canabat.albeſcebat. Roſida.plena rore ad primos radios: qa q̃n ſol oriẽ roſa liq̃ſcit. Duoꝝ auroræ & floris color vn⁹. Ille color floris dea Venus dea floris & ſtellæ.

Murex.cõchille:quo tingit purpura hæc rosa. Galero.appellat galerũ illa folia:qbus vestit rosa.obeliscus Amianus Marcellin⁹ dicit obelis cũ lapidẽ asprimũ i figura metæ cuiusdã sensim a pceritate i celsum cõsurgentẽ esse: & vt radiũ imitẽ paulati gracilescentẽ ipseq; quadrata in vertice pductũ augustũ manuq; artificis leuigatũ:ad cuius similitudinẽ rosæ ipi⁹ cubarẽ noster hic poeta obeliscũ appellat rosa videt obeliscus anteq; aperiat. Mucronẽ. cuspidẽ. Illa.alia rosa explicabit amict⁹ folia: quæ sunt tanq; amictus. Meditans cogitãs. Rosa.qñ est apta vt calathus ridens.i.lætus. Rutilauerat.splẽduerat:sed facta est Pallida. Punica.rubicũda. Rubore.rosaq;. Nouat⁹ nouatiões. Iũcta.piũcta & vicina. Aeuũ suũ qa rosa viuit lõgo tpe noie & fama atq; gloria Oui. in amoribus: Venturæ memores iã nũc æstote senecte Sic nullũ vobis tps abibit iers.

Domitii Calderini Veronensis cõmẽtarii in pu. Virgilii Maronis Culicem.

p Astor oues de more ad vmbrã copellẽs ad fontẽ platanis & aliis arboribꝰ inumbratã puenit huiꝰ aquã serpẽs bibere solitꝰ illuc puenit:pastorẽ q obdormierat repit morsu ipetere nitebat:cũ lex pastorẽ mordẽs excitauit pastor culicẽ mãu captã iteremit.et indignat⁹ postea qp culicẽ suæ salutis cãm ineme rat:iteq; obdormiuit:culicẽ in quiete videt: ei omnẽ inferoq; corã mõstrantẽ excitat⁹ demq; somno ei sepulcrũ miro instruit ornatu. Thalia.musas Iouis & Memoriæ filias Poetæ tradũt. Alii tetis iouis ac terræ ac cœli: alii bomerũ is eẽ asserit. Hesiod⁹ noia recẽset videlicet. Clio.eutberpe:Thalia:melpœmene:terpsicore:Erato:polymnia:Vrania:Calliope.Diodorus barũ nomiꝰ ꝓprietatẽ ponit ꝓpter gloriã: quæ poetarũ laudibus orit ob voluptatẽ pceptã ab audiẽtibus: qm poetarũ laus lõgo tpe viret a melodia q demulceãt audiẽtes oblectatio ob doctrine bona. Quod docti amẽt boies poetæ imortalitas ob suauitatẽ gloriã qd viros doctos ad cœlũ tollat gloria. Quod cantus suauitate cæteras antecedẽs magis ab auditoribꝰ extimẽt. Pbœbus erit.pbœbꝰ & Diana Latonæ & Iouis filii pbœbũ lyrã ab Mercurio accepisse ait bigin⁹. Almachimæreo nõ ꝓcul a carmileso mote lyciæ ẽ cõuallis quædã noie chimæra a littore porrecta i mediterranea. hic finxerũt de mõstro chimæra: qd occidit belloraphon. fabula tamẽ est xanthus flumẽ quem priores sirbin vocabant ad decẽ stadia lembis nauiganti est latonæ templũ vltra quod ad sexaginta stadia est xanthus inter lycias vrbes maximã olim Latonã cũ filiis deueniſſe:& vt sitim sedaret psedisse ꝓpe paruũ lacũ:q & sub chimæra est. est & chimæra lyciæ mons q flamas vomit ab eo labit xanthus q descendit in pbrygiã in radice mõtis patiũ facit lacum: ad queꝫ peruenit Latona cum filiis

Cõmunis paphiæ dea syderis & dea floris
Præcipit vnius muricis esse habitum.
Mentum intereat:quo se nascentia florum
Germina comparibus diuiderent spaciis.
Hæc viret angusto foliorum tecta galero.
Hanc tenui folio purpura rubra notat.
Hæc peperit prima fastigia celsa obelisci
Mucronem absoluens purpurei capitis.
Vertice collectos illa exinuabat amictus:
Iam meditans foliis se numerare suis
Nec mora:ridentis calathi patefecit honorẽ
Prodens inclusi semima densa croci.
Hæc modo quæ toto tum lauerat igne comarũ:
Pallida collapsis deseritur foliis.
Mirabar celerem fugitiua ætate rapinam:
Et dum nascunt consenuisse rosas.
Ecce & defluxit rutuli coma punica floris
Dum loquor:& tellus tacta rubore micat.
Tot species:tantosq; ortus:variosq; nouatus
Ipsa dies aperit:conficit ipsa dies.
Conquerimur natura breuis qd gratia florũ est
Ostentata oculis ilico dona rapis:
Quã longa vna dies:ætas tam longa rosarum:
Quas pubescentes iuncta senecta premit.
Quã modo nascentem rutulus conspexit eous:
Hanc radiens sero vespere vidit anum.
Sed bene quod paucis licet interitura diebus
Succedens æuum prorogat ipsa suum.
Collige virgo rosas:dũ flos nou⁹.et noua pubes
Et memor esto æuum sic properare tuum.

P.V.Maronis ad Octauiũ culex.

I Vsimus octaui gracili modulante thalia:
Atq; vt araneoli tenuẽ formauimus orsũ.
Lusimus: hæc propter culicis sunt carmĩa dicta
Omnis vt historiæ per ludum cõsonet ordo.
Notitræq; ducum voces:licet inuidus adsit:
Quisquis erit culpare iocos musamq; paratus
Pondere vel culicis leuior:famaq; feretur.
Posterius grauiore sono tibi musa loquetur
Nostra:dabunt cũ securos mihi tẽpore fructus:
Vt tibi dignato poliantur carmina sensu:
Latonæ:magniq; decus iouis:aurea proles
Pbœbus erit nostri princeps:& carmis auctor

Et recinente lyra fautor.siue educat illum
Alma chimæreo xanthi pfusa liquore:
Seu decus astrigeri:seu qua parnassia rupes:
Hinc atq; hinc patula ꝑpandit cornua fronte:
Castaliæq; sonans liqdo ꝑlabitur vnda.
Quare pieri laticis decus ite sonores
Naiades:& celebrate deum ludente chorea
Et tu sancta pales ad quã ventura recurrunt
Agrestum bona:secura sit cura canentis
Aerios nemoꝝ saltus feror inter & astra.
Et tu cui meritis oritur fiducia chartis
Octaui verũde meis allabere cœptis.
Sancte puer.tibi nanq; canit nõ pagina belluꝫ:
Phlegra giganteo sparsa est quo sangnie tellus.
Nec centaureos lapithas compellit in enses.
Vrit erichthonias oriens nõ ignibus arces.
Nõ pfossus athos:nec magno vincula ponto
Lecta meo quærent iam sera volumine famam
Non bellespontus pedibus pulsatus equoꝝ
Gratia cum timuit venientis vndiq; psas:
Mollia sed tenui pede currere carmina versu
Viribus apta suis phœbo duce ludere gaudet.
Hoc tibi sancte puer mortalibus:& tibi certet
Gloria ꝑpetuum lucens mansura p æuum.
Et tibi sede pia maneat locus:& tibi sospes
Debita fœlices memoret vita per annos
Grata bonis liceat:sed nos ad cœpta feramur:
Igneus ętbereas iam sol penetrarat in arces.
Candidaq; aurato quatiebat lumina curru.
Crinibus & rosæis tenebras aurora fugabat.
Protulit e stabulis ad pabula læta capellas
Pastor:& excelsi montis iuga summa petiuit.
Lurida qua patulos velabant gramina colles:
Iam siloís:dumisq; vagæ:iam vallibus abdunt
Corpora:iamq; omni celeres e parte vagante
Tondebant tenero viridantia gramina morsu:
Scrupea desertas bęrebãt ad caua rupes:
Pendula ꝓiectis carpuntur & arbuta ramis.
Densaq; virgultis auide labrusca petuntur.
Hęc suspensa rapit carpente cacumina morsu:
Hęc salicis lentæ:vel q̃ noua nascitur alnus.
Hęc teneras fruticum sentes rimãtur.at illa

Imminet in riui ꝑstantis imaginis vndaꝫ.

æstiuo tempe vt sitim sedaret. Rustici id egre ferentes lacũ intrantes turbauerũt aquã q̃ statim demutati sunt in ranas. Siue educat illũ. luna legi noluit non alma vt hoc sit qđ Diana ꝑbuit se fieri obstetricem. Seu decus astrigeri.id est iuppiter qui educauit bacchum. Naꝫ liber pater & apollo idẽ est vt ipse in ait Geor. Liber ex alma ceres.i.sol & luna. Seu q̃ parnasia rupes hinc.in parnaso boetiæ monte est vasta rupes hæc vel numinis maiestate vel situ bonoreꝫ in sentibus generat:vndiq; fere ꝑceps in forma theatri recessus:quo sonit? voces q; mltiplices audiunt:hic est apollinis delphici templũ:hic fons castali?musis dicat?has oras pieres natio threicia habitauere: vñ pierius fons & pieridies musæ.Nec Qui.assenti amus:qui dixit hoc nomen a filiabus pieri cũ eis certantib?& deuictis in picas mutatis mu sas accepisse. Phlegra giganteo. phlegra sil ua & vallis est in thessalia:vbi omes gigantes contra iouem pugnauerunt:& fulminati a Io ue occisi sunt cuius in fideꝫ faces saxaq; adhuc ibi cernunt:Solinus meminit Alia phlegra ẽ in italia nõ longe a cumis. Nec centauros lapithas.Lapithus apollinis & scilbiæ penei filius circa peneuꝫ flu.thessaliæ imperauit a quo illi populi lapithæ appellati sunt hinc ex Cirione phorbantem:& periphantem liberos suscepit.Periphas ex astigea octo liberos genuit natu maior Aniton ex Ayclace ixionem ꝑcreauit:& cum ꝓiecisset socerum in ardentem foueam a ioue purgatus est tandem ausus interpellare iunonem de stupro inter posita a ioue in forma iunonis nube ex ea centauros ꝑcreauit.Hos ferunt tanq; pirithoi cognatos: ab eo regni paterni ptẽ petiisse. Qđ renuenti bellum a centauris illatuꝫ est:quo sedato quũ pyrithous Hippodamiam despondisset theseo ad nuptias ac Centauris vocatis in humo ebrii fœminis quæ in nuptiis erant stuprum inferre voluere:qua iniuria permotus Theseus & lapithæ multis centauris peremptis reliquos ex ciuitate expulerunt.hanc ob causaꝫ centauri vna aduersus lapithas ꝓfecti plures interfecere:Qui cedi superfuere partim i pho leon arcadiæ profecti sunt partim in malea habitauerunt. ¶Perfossus athos.Xerxes persarum rex bellũ contra græcos & ꝑsertim athenienses gessit:cunq; ꝑsica classis ad eleuntem cheronesi stationem haberet:ne per desidiam torpesceret iussu regis montem athon perfodere cepit adiuuãtib?.& accol' ꝑpositi opi fuere artbaches artbachis fili?& bubaresmegateri filius:est mons athos ingens ad mare ptingit:desinens in pẽinsule effigiæ:cum Isthmo duodecim stadioꝝ:in quo est vrbs sana nomine fossa fiebat iuxta senã retro limitẽ. latitudinem fossæ duæ triremes implebant strymõ fl. cui?bostia ꝓpe sunt pontibus victus fuit.

O bona paſtoris:ſi q nō pauperis vſum
Mente prius docta faſtidiat:& ꝓbet illis
Oīa luxuriæ preciis incognita curis:
Quę lacerant auidas inimico pectore mentes:
Si nō aſſyrio fuerint bis lauta colore
Attalicis opibus data vellera.ſic nitor auri
Sublaqueare domos animū nō angit auarum:
Pícturæq; decus.lapidum nec fulgor in vlla
Cognitis vtílitate manet:nec pocula gratū
Alconis referent boeticq; toreuma:indi
Conchea bacca maris ꝑcio æſta pectore puro.
Sępe ſup tenero ꝓcumbūt gramine corpus:
Florida cum tellus gemmantis picta ꝑ herbas
Vere notat dulcis diſtincta coloribus arua.
Atq; illū thalamo lætum retinente paluſtrí:
Ociaq; inuidia degentem:ac fraude remota
Pollentemq; ſibi viridi cum palmite lucens
Mollia pampineo ſubter coma vélat amictu.
Illí ſunt gratæ rotantes lacte capellæ:
Et venus:& fœcunda pales:& vallibus imis
Semp opaca nouis manantia fontibus antra:
Quis magis optato queat eſſe beatior æuo:
Quā qui mente ꝓcul putas: ſenſuſq; ꝓbando
Non auidas agnouit opes:nec triſtia bella:
Nec funeſta tenet valide certamina claſſis:
Quo ſpoliis dum ſancta deū fulgētibus ornet
Templa:nec euectos finē tranſcendit habendi.
Aduerſum ſociis vltro caput hoſtibus offert.
Illí falce deus colit nō arte politus.
Ille colit lucos.illi panchaica thura
Floribus agreſtes herbis variantibus adſunt.
Illí dulcis adeſt requies:& pura voluptas
Libera ſimplicibus curis huic imminet oīs
Dirigit hūc ſenſus:hęc cura eſt ſubdita cordi:
Qualibet vt requie motus cōtemptor abundet
Iocundoq; locet languentia corpa ſomno.
O pecus:o panes:o gratiſſima tempe

Nō beleſpont⁹.Herodo.li.viii. pons in beleſponto abidonuſq; & ſeſton.vii.ſtadii ſpatio factus tēpeſtate primū delapſus ē.mare indignat⁹ Xerxes iuſſit beleſpontum trecētis verberibus pcuti:& ſacci cōpedes mea ſtigmata & colaphos incuti cū barbara execratione q̄ſi diſiecta pontis pœnas daret opis ꝓpoſitis caput ꝑcidit aduocati alii triremē biremes & triremes ſiī.cccix.verſus exinū pontuz ab altero latere.cccxiiii.ponto tranſuerſas hæ anchoris vaſtiſſimis tenebant relicto ſpatio inter ordinē nauigioꝝ vt eēt tranſit⁹ nauib⁹ in pontum. cōtineti machinamēta ligna ānexa fuere funibus lino & ſcyrpo ſupiniectæ poſtea trabes fuere:ſup q̄s ipoſuere noſtrā facto bincinde agre ne aſpectu maris aialia trāſeūtia terrerentur viii.dies cōſumpſere trāſeūdo. Aſſyrio colore.Babylō aſſyriæ diuerſo colore intexuit ſed annoꝝ aſtalus intexere inuenit vnū attalicum & attalicæ veſtes & babilonicæ. Bis lauta. i. i colore pluries imerſa:de eis tibull⁹:Sola puella digna ē cui mollia charis vellera det ſuccis bis madefacta thyros.Domos.gtō caſu poſitū eſt.Nā ſueto.auctoritate Octauí⁹ Auguſt⁹ ſolitus ē pnūciare domos ꝓ dom⁹ in gto caſu & ſení⁹ & ſinu⁹ & ꝓ ſtulto Batediū:& ꝓ pullo pulelatiū. Vir. vt Octauio gtificarē eo de mō caſum primū pnūciauit. Alconis referēt poetiq; toreuma toreumata ſunt opa magnificæ ſculpta:Sallu.in catelinario:cū tabulas ſig toreumata emūt. Conchea bacca maris.Margaritas maxie indus ocean⁹ fert vt Pli.meminit.Margarita gen⁹ cōchilii ē. Boeticq; toreuma.Pli.li.xxxiiii.dicit ꝓximos a māitore fuiſſe boetū agraganta & Mīē:quoꝝ oīm extant opa i inſula Rodioꝝ poet⁹ apud lyndiā minerua.in tēplo agragas in tēplo liberi pīs in ipſa rbodo baccas:centauroſq; celatos in ſcypbis.

Hæc pocula gratū alconis.alcon Ouí.meminit in metha.nīm argēteoꝝ q æneæ paterā celauerat:Craterē æneæ quē fabricauerat alcon Hile⁹ & longo celauerat argumēto. Illí falce de⁹ colit.ad priapū alludit de q̄ ſic i obſcœno carmīe:non me praxiteles ſcopas ne fecit:Hic ſum phidiaca manu polit⁹:ſed lignū rude villicus dolaui:dixit mihi tu priapus eſto.Fili⁹ Iuit veneris & dyoniſii. Aegyptii āt dicūt de priapo ſcribētes Iſidē cū cæteris oſiridis corpis ptes a titanib⁹ dilaniari repiſſet ꝑter pudenda q̄ illi in flumē iecerāt ꝓcepiſſe ſacerdotibus ꝓ deo coli ea in tēplo:q̄ ſuſpēdi iuſſit:& vt Diodorus meminit nō mō in ciuitatū tēplis minime ſed in aggreſtib⁹ locis vinearū & hortorū cuſtos coli meruit fructuū fures falce caſtigās cui ſacra cū lude fiūt.appellat etiā ithyphalus & tiphō. Ille.c.l.il.p. thura.ꝑter arabiā nullis vt pli.meminit ac ne arabie q̄dē vniuerſæ: ſed i ea tm regione q̄ Saba appellat:q̄d ſignificare græci miniſteriū vocāt in hac ē pācbaia regiūcula q̄dam:ſpectat em ſaba ort⁹ ſolis æſtiui vndiq; in vici pibus:& a dextera maris ſcopulis inceſſa id ſolū e rubro lacteū tradit alexā. magn. in pueritia ſiue pſimonia thura aris ingerēti pædogogus Leonides dixerat vt illo mō cū deuiciſſet thuriferas gētes ſacrificaret:at ille arabia potitus thure onuſtā nauim miſit ei:large exhortat⁹ vt deos adoraret. O pecus o panes & c.inter oſſā & olympū nemoroſa planicies & cōuallis ē i theſſalia: tēpe vocāt mōtibus circūdata oli palus:ſed p⁹ea quū hercules fracto mōte dedit alueū nihil amœni⁹ atq; delectabili⁹:ſecat em planitiē pene⁹ flu.ſp ligidus:cui⁹ ripæ arboribus inumbrate ab ea ſili⁹ tudie poetæ vt meminit ꝓbus:loca oia amœna & delectabilia tpe appellauerūt.peneus āt gnq; milia paſſuū longitudie & ferme ſex latitudine vltra viſum

Fontis amadryadum quaq; nõ diuite cultu
Aemulus ascræ o pastor sibi quisq; poeta
Securã placido traducit pectore curam.
Talibus in studiis baculo dum nixus apricas:
Pastor agit curas:& dum nõ arte canora
Compacta solidum modulat arundine carmẽ
Tendit & euectus radios hyperionis ardor
Lucidaq; ętbereo ponit discrimina mũdo:
Dum iacit oceanũ flamas in vtrunq; capaces:
Et iam compellente vagæ pastore capellę
Ima susurrãtis repetebant ad vada lymphæ:
Quæ subter viridem residebãt cærula muscum
Iam medias operum partes euectus erat sol
Cum densas pastor pecudes cogebat ĩ vmbras
Et ꝓcul aspexit luco residente virenti
Delia diua tuo:quo quodam victa furore
Venit nyctileum fugiens cadmeis agaue
Infandas scelerata manus:& cæde cruenta
Quę gelidis bacchata iugis requieuit in antro.
Posterius pœnam nati se morte futuram
Hic etiam viridi ludentes panes in herba
Et satyri dryadesq; choros egere puellæ
Naiadum coetu:tm̃ nõ orpheus hebrum
Restantem tenuit ripis:siluasq; canendo:
Quantũ te penu remorantę diuę chorea
Multa tuo lætę fundentes gaudia vultu.
Ipsa loci natura domum resonãte susurro
Quis dabat:& molli fessas refouebat in antro.
Nam primum prona surgebant valle patentes
Aerię platanus:inter quas impia lotos:
Impia quę socios ithaci mœrentis abegit:
Hospita dum nimia tenuit dulcedine captos.
At quibus insigni curru ꝓiectus equoꝝ
Ambustos phœton luctu mutauerat artus:
Heliades teneris amplexæ brachia truncis:
Candida fundebãt tentis velamina ramis:
Posterius cui demophoon ęterna reliquit
Perfida lamentandi mala perfida multis

boies attollẽtibus se dextera leuaq; leuiter cõ uexis iugis iter sua luce viridante allabit viridis calculo amœnus circa ripas gramine canorus auiũ cõcentu. Solũ nõ adeo ferax allicit at q; iucundũ aspectu vt visentes ipsa amœnitas alliciat & inuitet. Fontis hamadryadũ. Drys pli. referente nõ quercus dicit:sed robur:q; arbor est & spẽs quercuũ:durior tamẽ. Hamadryades non quercuum sed roborum deæ. & sacerdotes gallici q vaticinabant in roboribꝰ druidæ appellati sunt. Aemulus ascræo pastor. s. q. poetæ. id est Hesiodo. q pastor fuit & pecudes pauit. Qui. primo de arte docet: pascenti pecudes vallibus asera tuis. Radios beperionis regina q̃ etiam ob prudentiam & virtutẽ magna mater appellata est thitee & celi filia ex fratre suo biperione in virũ assumptum lunam & solẽ genuit poetæ tantũ vsurpauere vt patris nomẽ ꝓ filio ponerẽt in vtrunq; oceanũ indicũ: qui ab oriente & atblanticũ ab occidente qui terras ab occidente cõtingit vt Mella ait. Flamas capaces. nam solidũ est in medio cursus spatio vtrunq; complectitur oceanũ & ideo flamas capaces. Luco tuo delia diua. lucus erat sub cytberone monte: in q̃ erat garaphius fas ea qua sunt thessalica tẽpe vbi secum nymphis diana lauabat:sed cũ Acteon voluisset videre quid esset in fonte:vidit dianã nudã. ideo ab eadẽ Actbeon ẽ mutatus in ceruũ:& suis canibus dilaniatus atq; laceratus ẽ Qui. in ibidẽ. Quiq; verecũdæ speculantẽ labra dianæ:id ẽ deponto in. v. inscius actbeon vidit sine veste dianã. Præda fuit canibus nõ minus iste suis idem etiam in opere met. Diana delia dicta a delo insula:in qua nata est. Venit n. Nictilius bacchus. dicit. quia eius sacrificia noctu fiebant:quæ ex asia prius in græciam:e græcia in italiam translata. Agaue Cadmi filia pentheũ ex Echione filiũ sacra bacchi spernentẽ furore & baccho instigata interemit:vbi ad se rediit pœnitẽtia ducta & dolore in antrũ successit sub citberone vbi lacus est dianæ. Orpheus œagri filius sono lyre sistebat flumina montes & siluas mouebat.

Hebrũ. Hebrus thraciæ flu. Peneu. peneꝰ thessaliæ flu. p tempe discurrens. Aeriæ platanus. platanus arbor durat in multũ tempo ris spatiũ. vt Pli. docet:ait. n. est delphica platanꝰ agamennonis manu sata:& altera gargaphiæ arcadiæ luco in aulocrone q̃ ab apanica itur in phrygiã oñditur platanꝰ:ex q̃ pepẽdit Marsias victus ab apollinæ:q̃ iam cũ magnitudine effecta est arbor. n. est solũ ad vmbram voluptatis cã compata. Quas ipia lotbos. lotbos arbor in quã eius noie nympha Neptũni filia fugiẽs priapũ dicit conuersa:quã pli. laudat:est alia q̃ romæ an domos ad vmbraꝝ amœnitatẽ ponebat tibi sit eadẽ & nũc appellat amarenꝰ q̃ cerasa babet acria in obsoniis dulcia siluis inqt Quos succo nobilis arbor & dulces poscit lotbos minus bospita baccha. Diximus & de arbore lotbo in vltimo de ponto:quã aphrica gignit. Nã vlyxes. c. ciconibus temp estate delatus est in aphricã vñ vix abduxit socios q gustauerãt fructum lotbi:in quo am etiam cõuersos fabulant. vnde Ouidi. iiii. de tristibus: Sic noua dulychio lotbos gustata palato illo quo nocuit grata sapore fuit. Heliades. solis filiæ dictæ sunt. belios græci nos solẽ dicimꝰ:ide beliades bæ cũ fœtonte frẽ

Perfide demophoon & nūc defende puellā:
Quam comitabanť fatalia carmina quercus
Quercus ante datæ cereris quaꝫ ſemina vite
Illas triptolemi mutauit ſulcus ariſtis
Hic magnū argoe nauí decus edita pinus
Proceras decorat ſiluas birſuta per artus
Appetit aereis contingere montibus aſtra:
Ilicis & nigræ ſpecies:& læta cupreſſus:
Vmbroſæqꝫ manent fagus bedereqꝫ ligantis
Brachia fraternos plangat ne populus artus:
Ipſeqꝫ excedūt ad ſumma cacumīa lentæ.
Pingūtqꝫ aureolos viridi pallore corimbos
Quis aderat veteris myrtbus non neſcia fati
Ad volucres patulis reſidētes dulcia ramis
Carmina per varios edunt reſonantia cantus.
His ſuperat gelidis manās e fontibus vnda:
Quæ leuibus placiduꝫ riuis ſonat orta liquorē.
Et quanq̄p gemmas auiū nox obſtrepit aures.
Hanc quærulæ referūt voces:quis nantia limo:
Corpora lympba fouet:ſonitus alit aeris eccbo
Argutis & cuncta fremunt ardore cicadis
Et circa paſſim feſſæ cubuere capellæ.
Excelſiſqꝫ ſuper dumis: quæ leuiter afflans
Aura ſuſurrantis poſſit confundere venti
Paſtor vt ad fontes denſa requieuit in vmbra:
Mitem concepit pectus membra ſoporem
Anxius inſidiis nullis:ſed lentus in berbis
Securo preſſos ſomno mādauerat artus.
Stratus humí dulcem capicbat corde quietem
Ni fors incortos iuſſiſſet ducere caſus.
Nam ſolitum voluens ad tempus tractibꝰ ideꝫ
Immanis vario maculatus corpore ſerpens
Merſus:vt in limo magno ſub ſyderis æſtu
Obuia vibranti carpēs grauis aera līgua:
Squamoſos late torquebat mōtibus orbes.
Tollebāt auræ iuuentis ad omnia nixus.
Iam magis:atqꝫ magis corpꝰ reuolubile voluēſ
Attollit pectus nitidis fulgoribus:& ſe
Sublimi ceruice caput:cui triſtia ſuperne

qui antea Eridanus vocabatur & ideo padus
in quē fluuiū cecidit fulminatꝰ eridanꝰ dictꝰ eſt
deploraſſent in pplos cōuerſæ ſunt. ſiue vt in
buco.idem aſſeti erat in aluos dicēs atq̄p ſolo
pceras erigit alnos:phæton em̄ Clymenes &
Solis filiꝰ cū affectatū paternū currū regere nō
poſſet:mundūq̄p incēdiſſet a ioue fulminatꝰ ē:
& in padū deiectꝰ. Perfide demophoon.id ē
nūc defende puellā phyllis lycurgi thraciæ re-
gis filia demophoonta theſei athenien̄ſis filiuꝫ
fere naufragū e bello troiano redeuntem exci
pit boſpitio:fouit & claſſes eiꝰ amore capta re
parauit: & data de cōiugio fide demophoon
a puella primā reuiſere vno menſe rediturum
impetrauit:& cū p̄miſſo tpe nō rediiſſet: puel
la tum diu fleuit donec lachrymæ maturuerūt
& in arborē demutata eſt:plericq̄p amygdalum
eſſe volūt. Pli. ait puellam ſe in amygdalo ſiue
frondibꝰ ſuſpēdiſſe & ſternutio auctore arbo-
rem tn̄ demū viruiſſe cū reuerſi demophoon
tis cōiugis ſenſit amplexū: amplexu cognito
flores ſimul ac frondes emiſiſſe:licer Plini.di-
cat nunq̄p virere arborē:ex q̄ phyllis ſe ſuſpen
dit. Quercus añ datæ. Ceres vt Pli. ē auctor
frumenti vſum dedit & leges prima adinue-
nit:ideo legifera ē dicta:ātea em̄ rudis morta-
litas glandibꝰ veſcebať triptolemꝰ vt idem eſt
auctor bouē & aratrū reperit vt alii volūt bri-
ges athenienſem Oui. in quarto de ponto ait
Quis mel ariſteo:qs baccho vina falerna: Tri
ptolemo fruges poma dat alcynoo. Ilicis & ni
gre. ilex arbor duplex ē ſed hæc de q̄ poeta lo
quiť dicť a græcis ſimilaces folia habet ſimi-
lia oleæ:gladē puā. Myrtbus nō neſcia vete-
ris fati. myrtbus in tumulū adhibebať: & pri-
mo viſa vt meminit Theopbraſtus in tumu-
lo elpenoris nauis. Vlyxis gubernatoris. &
ideo Vir. in polydori tumulo:eam natā dixit.
Pli. aūt refert in veliterno myrtbus eſt conſpi-
cuæ magnitudinis manu prioris apbricā ſata
ſubeſt ſpecꝰ:in q̄ manes eiꝰ cuſto dire draco tra
ditur & ideo myrtbus nō eſt neſcia fati. i. mor
tis. Corpa lympba fouet ſonitꝰ alit aeris ec-
cbo. Eccbo vocalis nympba garrulū admodū
de multis verbis id habet:vt nouiſſima tm̄ re
ferat. Iuno cū poſſet multas nympbas cum io
ue dep̄bendere iſtius ſepiꝰ loquacitateꝫ dū fu-
gerent nympbæ retardata:q̄d aiaduertens iu-
no fecit:vt tn̄ in fine loquēdi voces ingemina
ret audita verba reportet. Nec em̄ narciſum li
ropes & cepbiſi filiū tum. xvi. annū agentem
adamauit:cui cum vagareť forte p deuia rura
ſæpe loq conata:nam repugnāte deſtitit:expe
ctabat em̄ vt ille prius emitteret vocē:tandem
ſeductus a fidis comittibus exclamauit puer
eqs adeſt idem rn̄dit eccbo:ſtupet bic:& con-
uerſus in oms ptes iterum bucveni inquit nō
min̄ illa iterat:tandē puer bic coeamus. i. con-
ueniamus dixit libentius reſponſura nulli ſono coeamus retulit eccbo:& egreſſa e ſiluis ē vt vinceret man̄
ſperato collo. fugiens puer complexu. Ante ait emoriar q̄p ſit tibi copia noſtri:& ſic q̄d fuerit ſpreta pudibū
da tecta frondibꝰ in ſiluis latet & antris:& dolore macie q̄ cōſumpto corpe ex ea tn̄ vox ſupfuit: oſſa vero in
ſaxa cōuerſa ſūt. ſuccꝰ corpis i aera. Tollebāt auræ vebemētis. Tollere ē iferre: vl eleuare Vir. iii. geor. Tol-
lentemq̄p mi-

Edita purpureo lucens maculator amictu
Aspectuq; micant flamantia lumina toruo:
Metabat sese circũ loca. tum videt ingens
Aduersum recubare ducẽ gregis acrior instat
Lumina diffundens intẽdere: & obuia toruo
Sæpius arripiens infrendere: qđ sua quisq;
Aduada venisset: naturæ comparat arma.
Ardet mente: furit stridoribus: intonat ore.
Flexibus & versis torquet corporis orbis.
Manant sanguineæ p tractus vndiq; guttæ.
Spiritibus rumpit fauces: cui cũcta paranti
Paruulus bũc prior humeros cõteret alũnus:
Et mortẽ vitare monet p culmina namq;
Qua deducta genas pendebãt lumina gẽmis.
Ac senioris erat naturæ papula: telo
Iacta leui: tum ꝓsiluit furibũdus: et illum
Obtritũ morti misit: cui dissitus omnis
Spiritus excessit sensus: tum torua tenentẽ
Lumina respexit serpentẽ cominus. inde
Impiger exanimus vix cõpos mente refugit:
Et validũ dextra truncũ detraxit ab ore.
Qui casus sociaret opem: numẽ ue deorum
Prodere sic dubiũ voluit sed vincere tales
Horrida squamo si voluentia mẽbra draconis
Atq; reluctantis crebris: fœdæq; petentis
Ictibus ossa feris: cingũt: qua tempora cristæ:
Et quod erat tardus omni languore remoto.
Nescius aspiciens timor obcæcauerat artus.
Hoc minus implicuit dira formidine mentẽ.
Quem postq; vidit cæsum langueſcere: sedit:
Iã quatit: & biiugis oriẽs berebo cit equos nox
Et piger aurato vesper procedit ab oeta:
Cũ grege cõpulso pastor duplicãtibus vmbri
Vadit: & in fessos requiẽ dare cõparat artus:
Cuius vt intrauit leuior per corpora somnus.
Languidaq; effuso requierũt mẽbra sopore
Effigies ad eum culicis deuenit: & illi
Tristis ab euentu cecinit conuicia mortis.
Inquit: quid meritis: ad quæ dilatus acerbas
Cogor inire vices: tua dum me carior ipso
Vita fuit vita: rapior per inania ventis.
Tu lentus refoues iucunda membra quiete
Ereptus de terris e cladibus: ad mea manes
Viscera letbæas cogũt trãsnare per vndas.
Præda charontis agor. videt flagrãtia tædis
Lumina collucent in estis omnia templis.
Obuia tisiphone serpẽtibus vndiq; compta:
Et flãmas: & sæua quatit mibi verbera pœna
Cerberus: & diris flagrãt latratibus ora:
Anguib⁹ binc atq; bic arẽt cui colla reflexis.
Sanguineũq; micant ardorẽ luminis orbes.
Heu quid ab officio digressa est gra: cũ te
Restitui superis læti iam lumine ab ipso:
Præmia sunt pietatis vbi: pietatis bonores
In vanas abiere vices: & rure recessit
Iusticiæ prior illa fides: instantia vidi
Alterius sine respectu mea fata relinquẽs:
Ad pariles agor euentus: fit pœna merẽti.
Pœna sit exitiũ modo sit: cũ grata volũtas
Existat officium: feror auia carpens:

lentẽq; minas & sibila colla tumẽtẽ. & in prio æneidos: Et mulcere dedit fluct⁹: & tollẽ ven tos: auræ. n. vires inferebãt: & eũ ad oia agilẽ faciebãt. Iam quatit & biiugis oriẽs berebo cit equos nox. equi noctis sũt nigri: diei cãdi: solis ruff.: lunæ alter niger alt: r albus Põp. Et nullos lunã bre dixit autẽ Nox est vmbra terræ. nã cũ terra opponit̃ soli nox ẽ: et nisi in terueniat sol: vt Catullus dixit nox ẽ. Et piger aura v. p. ab oeta. oetba Thessaliæ mõs: q mare tingit versus Atbicã regionẽ: in quo co bustus Hercules fuit: a quo occidẽte em̃ sole stellas credũt oriri siẽ mane sol exoriri videt̃ ab ida troadis mõte: vt Lucreti⁹ ait vesper: vt Meminit. M. Varro. a plauto vesperugo dr̃: vt vesp vesperugo vespe vergilie occidũt. A pacuuio lucifer iubarq; qđ iubata sit stella tem pus in vtrũq; vesperũ & luciferũ volũt tẽpus esse noctis: sed Catulus dicebat oẽs tenebras noiare noctẽ. Ereptus de terris e cladib⁹ ad mea manes. manes dii inferi dicunt̃ ab eo qđ dicebãt antiqui manõ boc est bonũ: nõ quod boni sunt: sed qa bonos putabãt qbus aias cõ mẽdabãt: & manes appellauerũt: binc imane nõ bonũ. i. borrendũ & asperũ dr̃. debinc etiã mane dicit principiũ dr̃: qđ Marcus Varro & ab eo qđ cũ manat ab oriẽte dies ab eo & bo mines nã luce & mane apud Ro. dicti sunt & Lucii & manii. Lumia collucẽt ifernis. tẽplũ trib⁹ modis dr̃ vt. M. Varro asserit ab natura ab auspiciis: ab similitudine. natura i cœlo. ab auspiciis in terra: ab silitudine sub terra: in cœ lo templũ dicit̃: vt i Hecuba magna tẽpla cœr li tũ cõmixta stellis. splẽdidis i terra vt piboea serupea saxa bacchi tẽpli ꝓpe egredit̃ sub tra: vt i andromacha acherusia tẽpla alta orci sal uete infera. Qđ cœli est q̃ttuor ptes ducit̃: sini stra ab oriẽte. dextra ab occasu: antica ad meri diẽ: postica ad septẽtrionẽ: sub tra tẽplũ atterẽ do circa bellũ qua attuimur dictũ est templũ.

Auia cimerios inter distantia lucos:
Quem circa tristes densent in omnia pœnæ
Nam victus sedet immanis serpentibus orbos
Deuinctus mœstus ꝓcul aspiciēs ephialten:
Conati quōdam cum sint incendere mūdum
Et tytios latona tuas memor anxius iras
Implacabilis ira iacet viuus alitis esca.
Tereor a tantis insistere tereor vmbris:
Ad stygias reuocatus aquas. vix vltimus anni
Restat nectareas diuum qui ꝓdidit escas:
Gutturis arenti reuolutus in omnia sensu.
Quid saxū procul aduerso: qui monte reuoluit:
Contempsisse dolor quē numina: vincit acerbus
Ocia quærentem frustra sub lite puellæ.
Ite quibus tædas accendit tristis erynnis.
Sic hymen præfata dedit cōnubia mortis.
Atq; alias alio densat super agmine turmas
Impietate fera: cum cernam colchida matrē
Anxia sollicitus meditantē vulnera natis.
Iam pandionias miserandas prole puellas:
Quarū vox querula ē: supat quod bistoni⁹ rex.
Orbus epops mœreri volucres euectus ī auras
Ad discordantes cadmeo sanguine fratres.
Iam truculēta ferūt: infestaq; lumina corpus.
Alter in alterius iamq; aduersatus vterq;
Impia germani manat quod sanguīe dextra.
Hebeu mutandus nunq; labor: auferor vltra
In diuersa magis distantia lumina cerno.
Elysiam tranandus agor delatus ad vndam:

Et tytios latona. Tytius Iouis filiꝰ ex helcrō orcomeni: qa interpellaret Latonā de stupro adactꝰ ad inferos ab Apolline dat pœnas. nā eius sp cōsumptū renascēs iecur vultures diri piūt. Ad stygias reuocatꝰ aq̄s. tantalꝰ Iouis filiꝰ rex paphlagoniæ Jouī: Mercurio: & Cereri hospitio exceptis filiū Pelopē epulandū dedit. abstinuere dii. Ceres brachiū qđ deuorauerat restituit eburnū patrē dii apud iferos būc affecere supplicio: vt sitiēs aquā quā babꝫ ad mentū ñ possit degustare: & esuriēs poma supra ceruicē pendētia excerpe nō possit. alii volūt iō dare pœnā Tantalū qđ admissus ad deorum secreta: & mystica sacra ea vulgarit.

Auia cymerios int̄ d.lu. cymeriū fuit vetustissimū opidū ꝓpe cumas ad Acherusiā paludē vbi ē descēsus ad inferos: iō cymerios lucos ꝓ inferno vsurpauit. habitauere & illic ppli Cymerii egredientes cauernas & nō egredientes: nisi nocturno tpe erāt bi sacerdotes dātes oracula deleti a cāpano rege cū semel eēnt mētiti oraculū. Deuictus mœstus ꝓcul asp. ephialtē alous Titanis filiꝰ ex vxore Iphimeride violata a neptūno duos pueros genauit ephialtē & Otbon: bi singulis diebꝰ crescebāt: vñ supbia moti Iouē ad pugnā inꝑpellauerūt q̄ re Iupiter indignatꝰ apud inferos deiectos ppetuis afficit cruciatibꝰ. Vir. vi. ænei. Vidi et aloidas gemios imania vidi. Corpa q manibꝰ magnū rescidere cœlū Agressi supisq; iouē detrudere regnis. Quid saxū ꝓcul aduerso q mōte reuoluit. Sisyphus Corynthi quæ tūc epbyre dicebat rex æoli filiꝰ: & creūtis pr̄ hospites coacti cū illi pedes lauarēt nacto tpe in opere p̄cipitabat in mare: Quia apud inferos saxū a mōtis vertice ad radices p̄ceps cōtinuo: deinde & i sublime euoluere coactus ē būc Thesēꝰ vicit. Ocia quærētem frustra sub lite puellæ. Danaus Beli filius. L. filias ægysti fratris totidem cōiuges dare negans ex ægypto pulsus primo magna naui argos nauigauit & Stenelo pulsus argis præfuit ægystus filiis insequi iussit: ac ne rediret nisi interempto fratre. Danaus vt se liberaret ꝓmisit nuptias: admonuit vero filias vt noctu maritos trucidarent: oēs efficiūt præter Hypimestram: quæ Lino siue lineo pepcit Sic hymen p̄fata. Hymē Bacchi & Veneris filiꝰ vt Capella tradit despatꝰ puellæ cōnubia p̄littora solꝰ vagabat. piratæ q ad sacra eleusinē Cereris ꝓficiscētes virgines rapuerāt: capiunt̄ & puellæ liberant̄ i primꝰ hymē athenas veniēs hoc detulit: & nuptias obtīficiū a matre puellæ impetrat: quā ob fœlicitatē vt ī nuptiis Junonis memoriā hymē vocarēt atheniēses cōstituere: vt apud Ro. Thalasio. Anxia sollicitis meditantē vulnera natis. Medea oetæ regis colchorū ex Perse filia qđ Jason eius vir Creusā Creontis corynthiorū filiā in vxorē accepat: sese spretā ægre ferens viro corā duos natos dydymū & Thessandrū interemit relicto thessalo: a quo thessalia dicta est: binc vecta draconibus ad Aegeū fugit. Jā pandionias miserāda &c. Pandionatbenarū rex filiā prognē Thereo Thraciæ regi seu Magaræ vxore dedit. bic alterā eius sororem stuprauit: quia cognita Progne vna cum Philomela sorore Itbin filiū epulandum patri Thereo posuerunt: quærit Itbim pater sæpius intercœnandū. Progne ait quæ pascis intus babes Philomela vero pueri cruentum caput offert: & repulsa mensa ambas ense insequit̄: & sic sese præcipitantes pre dolore Progne in hyrundiuem: Philomela in auem luscinolam: Itbis in carduellum seu phasianū: Thereus incristatā auem: quæ regum decus ostendat vertitur nomine opops: vnde Ouī. meta. libro sexto. Vertitur in volucrem cui stant in vertice cristæ. Prominet in modicū pro longa cuspide rostrū Nomē opops volucri faciēs armata videt. At discordātes Laius Cad-

Obuia tisiphone

Obuia tisiphone comitas heroidas vrget
Aduersum pferre faces. alcestis ab omni.
Inuiolata vacat cura: quod sęua mariti
Hic calcedonias admeti cura morata est.
Ecce ithaci coniunx semp decus vna charontis
Eœmineum concepta decus manet: & pcul illã
Turba ferox iuuenum telis confixa procorum
Quin misera eurydice tanto mœrore recessit:
Pœnaq; respectus: & nũc manet orpheus in te:
Audax ille quidem q mitem cerberon vnquã
Credidit: aut illi ditis placabile uumen:
Nec timuit phlegetonta furãs ardẽtibus vndis
Nec mœsta obtentu ditis ferrugine regna.
Defossasq; domos: ac tartara nocte cruenta
Obsita: nec faciles ditis sine iudice sedes:
Iudice: qui vitæ post mortem indicat acta.
Sed fortuna valens audacem fecerat orphea
Iam rapidi steterant amnes & turba ferarum
Blanda voce sequax regionẽ insederat orphei.
Iamq; vnamviridi radicem mouerat altę
Quercus humo. steterãt amnes siluæq; sonore
Sponte sua. cantus rapiebant cortice amara.
Labentes biiuges etiam per sydera luna
Pressit equos: & tu currentis menstrua virgo
Auditura lyram tenuisti nocte relicta.
Hęc eadem potuit ditis te vincere coniunx
Eurydicemq; vltro ducendam reddere: non fas
Non erat inuitam diuæ exorabile mortis.
Illa quidẽ nimium manes experta seueros
Pręceptum signabat iter: nec retulit inter
Limina: nec diuæ corrumpit limina lingua:
Sed tu crudelis: crudelis tu magis orpheu
Oscula cara petens rupisti iussa deorum.
Dignus amor venia gratum si tartara nossent
Peccatũ meminisse graue: & vos sede piorum:
Vos manet berouz contra manus. hic & vterq;
Aeacides: peleus nanq; & telamonia virtus
Persecura patris locant numina: quoq;
Connubiis venus: & virtus iniunxit honorez.
Hunc rapuit feritas: illum nereis amauit.
Assidet: aciuuenis sciat te gloria sortis
Alter in excessum referens a nauibus ignis
Argolicis. phrygios torua feritate repulsos.

O quis non referat talis diuortia belli:
Quæ troiæ videre viri: videreq; graii
Teucria cum magno maneret sanguine tellus:
Et simois: xanticq; liquor: sygæaq; præter
Litrora cum troas sæui vos hectoris ira
Viderit in classes inimica mente pelasgas
Vulnera: tela: neces: ignes inferre paratos.
Ipsa magis: nanq; ida potens feritatis: & ipsa
Datq; faces altrix cupidis præbebat alumnis:

mi pronepos ædipodam generat: ædipodes. Etheoclẽ & polinicem ex locasta ppria matre eos relinqt: vt alternis regnarẽt annis. Etheocles polinici regnũ nõ restituit: sed exulẽ facit cõfugit ad adrastũ argoꝝ regem: & accœpta filia argiã in vxorẽ conspirantib? cũ eo tbideo: Perthenopeo adrasto Amphi byppomedonte: & capaneo regibus: q pari fato occubuere pter senẽ Adrastũ polinices nõ mutuis vulneribus cum etheocle fratre occubuit in duello: mansitq; defunctis discordia. Nam cũ cremarent pira sese in duas diuisit ptes. Ecce ithaci coninnx semp decus vna charontis: penelope icbari: seu icbariũtis filia errantẽ Vlyxẽ coniugem p decenniũ summa castitate expectans pcos oms quos habebat multos & psertim heri damenta summa vna constãtia repulit. dicim? Icarion & icarius nominãdi casu. Hic calcedonias admeti. calcedon megarensiũ vrbs est ppe constantinopolim satis cõdita: sed sterili loco. calcedonii cæci appellati: quod neglexerũt locũ fertilem & amœnũ vbi byzantiuz postea conditũ. Aduersum pferre faces alcestis ab oñi. Alcestis seu Alceste Perilei filia nupsit diueto phereoꝝ regi: ex quo genuit eumelũ: q in bello troiano fuit hæc continebat marito mortẽ ex oraculo cũ alii exppinqs recusarent sponte subiit. Quid misera eurydice tãto. Eurydice talonis filia vxor orpheiicta ab angue cũ eam inseqrẽ aristeus periit orpheo dolentia pserpina cõcessa in culpa eí? ablata quapropter eurydice ad campos Elysios translata est & Orpheus apud inferos pro ea dat pœnas. Alter in excessuz referens a nauibus ignes argolicis phrygios. Hector pgressus ad naues ignem in prora iacere ac sæuire incẽdiis ceperat: territi græci resistere nõ poterant. aduoluti omnes ad genua a gallis auxilia imploran tes. hoc tempore rediens aiax e phrygia sæuientẽ respexit Hectorem primo impetu hostẽ nauibus repulit: & extincto igni ipsum hectorem ictu saxi turbauit: pstratũ eripuere e manibus aiacis troiani: & semianimem tulerunt intra muros. Aiax victor fugientes inseqbat non sine magna strage. Sygæaq; pter. sygæũ vrbs fuit in littore etiam. Augusti tpe diruta in ea nauale achiuoꝝ & portus & achaica castra: prope etiã lacus erat. Ida. mõs troadis.

Omnis vt in cineres rhetei littoris ora
Classibus ambustis flama lachrymante daret:
Hinc erat oppositus contra telamonius heros:
Obiectoq; dabat clypeo certamina: & illinc
Hector erat troiæ summũ decus: acer vterq;
Fulminibus cœlo veluti fragor editur ense
Tegminibus: telisq; sup: sygæaq; pter
Eriperet reditus: alter vulcania ferro
Vulnera, piectus depellere nauibus instat
Hoc erat æacides vultu lætatus honore:
Dardaniæq; alter fuso quod sanguine campus
Hectora lustrauit victor de corpore troia
Rursus acerba fremit: paris hũc qđ lętat: & huic
Arma dolis ithaci virtus quod concidit icta.
Hinc gerit euersos proles laertia currus.
Et iam strymoni rhesi: victorq; dolonis
Pallade iam lætat ouans: rursusq; tremescit
Pamoicon: asiamq; horret lestrygones atrox.
Illum scylla rapax canibus succincta molossis:
Aetnæusq; cyclops illũ: metuẽda charybdis:
Pallantesq; lacus: & squallida tartara terent.
Hic & tantalæ gener æacus amplus atridæ
Assit argiuum lumen: quo flama tegente
Oris erichthonias, pstrauit funditus arces.
Reddidit heu grauius pœnas tibi troia: furenti
Hellespontiacis obiturus reddidit vndis.
Illa vices hoim testata est copia quondã:
Nequisq; ppriæ fortunę munere diues:
Iret in ęternũ cœlum sup omne: ppinquo
Frangit inuidiæ telo decus ibat in altum
Bis ergo repetens patriam: ditataq; pda.
Arcis erichthoniæ comes huic erat aura scda
Per placidũ cursu pelagus nereis ad vndas
Signa dabat: pars inflexis supata carinis.
Cum seu cælesti fato: seu syderis ortu
Vndiq; mutat cœli nitor: omnia ventis:
Omnia turbinibus sunt anxia: iam maris vnda
Syderibus certat cõsurgere: iamq; supne
Corripere & sol: & sydera cuncta minantur.
Acvenit in terras cœli fragor. hic modo lęta
Copia nũc miseris circũdat anxia fatis.
Immoriturq; sup fluctu: & saxa caphareis.
Euboicas & per cautes cęicaq; late
Littora cum phrygiæ passim vaga pda pacta
Fluctuat. ęquoreo omis iam naufraga fluctu.
Hic alii sidũt pariles viri vtis honore
Heroes: mediisq; siti sunt sedibus omes:
Omis roma decus magni quos suscipit orbis:
Hic fabii deciiq; hic est oratia virtus:
Hic & fama vetus nunq; moritura p ęuum
Curtius: & mediis quẽ quondã sedibus orbis:
Deuotum bellis consumpsit gurges invnda
Mutius. & prudens ardorem corpe passus:
Legitime gessit cui fracta potentia regis.
Hic curius claræ socius virtutis: & ille
Flaminibus deuota dedit qui corpa flamis.
Iure igitur talis sedes pietatis honores
Istic scipiadasq; duces deuota triumphis
Mœnia quos rapidos libycæ carthagis horret
Illi laude sua vigeant ego ditis opacos
Cogor adire lacus viduos a lumine phœbi:
Et vastũ pblegetonta pati: quos maxia minos
Conscelerata pia discernit vincula sede.
Ergo quam causam mortis: quam dicere vitæ
Verberibus sæue cogunt ab iudice pœnæ.
Cum mihi tu sis causa maligne: conscius adsis.
Sed tolerabilibus curis hæc immemor audis.
Et tamen in vanis demitte somnia ventis.
Digredior nunq; rediturus: tu cole fontes:
Et virides nemoq; siluas: & pascua lætus:
Et mea diffusas rapiãtur dicta per auras.

Rhetei littoris ora. Plinius ait mille qngentis passibus remotum a portu ilium est immune: nam omnis rerum daritas apud poetas extra sinum sunt Rhœthea littora habitata bis oppidis Rhœtheo. dardania: arisbe. Et iam strymonii. strymion. fluuius thraciæ eius bostia sunt ad radices athi montis. Phœsi. Rhœsus rex iouis filiꝰ affinitate iunctꝰ erat Priamo: tum mercede cõductus auxilium ferebat: & prius q̃ copias auxiliares Illio inferret: interfectus fuit. nã paulo ante captus erat Dolon vir troianus qui tortus ab Vlyxe confessus est affuturũ Rhœsum: & oraculo nunciatum si eiꝰ equi bibissent Xanthi aquam fore Troiã æternam: & non posse expugnari.

Domitii Calderini Commentarii in Culicem Maronis Finis.

Dixit: & extrema tristis cum voce recessit.
Hūc vbi sollicitū dimisit inertia vitæ:
Interius grauiter mentē ęger: nec tulit vltra
Sensibus infusum culicis de morte dolorē.
Quātumcūq; sibi vires tribuere senilēs:
Quis tñ infestum pugnas deuicerat hostē
Riuū pp aquę viridi sub fronde latentem
Conformare locū capit impiger hūc: & in orbē
Destinat: ac ferri cupidum repetiuit in vsum
Gramineā viridi foderet de cespite terram.
Iam memor inceptū pagens sibi cura laborem
Congestū cumnlauit opus: atq; agere multo
Telluris tumulus formatū creuit in orbem:
Quē circū lapidē leui de marmore formans
Conserit assidue curæ memor: hic & acanthos
Et rosa purpureo arescit rubicunda colore:
Et violæ oñe genus: hic est & spartica myrtus:
Atq; hiacynthos & hic cilico crocus edit̄ aruo
Laur⁹ itē phœbi dec⁹ exurgēs rhodo daphnæ
Liliaq;: & roris nouania cura marini:
Herbaq; thuris opes priscis imitata sabinis
Chrysantusq;: hederæq;: nitorq; pallēte coribo
Et bacchus lybie regis memor: hic amarāthus:
Bumastusq; virens: & semp florida pinus.
Nō illic narcissus abest: cui gloria formæ
Igne cupidineo ꝓprios exarsit in artus.
Et quoscūq; nouāt vernantia tpa flores.
His tumulus sup inseriē: tum fronde locaē
Elogiū: tacita quod firmat littera voce.
Parue culex custos pecudum nil tale merenti
Funeris officiū vitæ pro munere reddo.

P.V.Maro. dirę: id est carmen exe
cratorium ad battarem.

Attare cygneas repetamus carmiē voces
Diuisas iterū sedes: & rura canamus
Dura quibus diras indiximus impia vota.
Ante lupos rapient hædi: vituli ante leones:
Delphini fugient pisces aquilæ ante columbas
Et conuersa retro rerum discordia gliscet
Multa prius: fuerit q̄ non mea libera auena
Montibus & siluis dicam tua facta lycurge
Impia: trinacriæ sterilescant gaudia nobis.
Nec fœcunda senis nostri fœlicia rura
Semina pturiant segetes: nō pascua colles
Nō arbusta nouas fruges: nō pampinus vuas:
Ipse nō siluæ frondes. nō flumina montes
Rursus: & hoc iterū repetamus battare carmē.
Effœtas cereris sulci condatis auenas.
Pallida flauescant æstu sitientia prata:
Immatura cadāt ramis pendētia mala.

Domicii Calderini Veronensis in diras P.V.Ma. enarratio.

b Attare cygneas. summa opusculi huius est talis: Quū bello ciuili iter. M. Antonium & Augustū habito Cremonenses. M. Antonio fauissent victoria potitus Augustus in eos vltōne puniēdos aim direxisset. Arius centurionez misisse tradit̄ diuidēdos inter milites cremonēsis ppli agros: sed cū ñ sufficissent: & vicinoꝝ mātuanoꝝ agros diuisit. Quo circa virgiliani agri iter alios militib⁹ dati sūt: qđ ægre ferēs maro nō solū ꝓpter deperditos agros: verū etiā pp amicā lydiā in mātua derelictā hoc opusculū scripsit Vir. & diras appellauit: hoc ē malæ fortūæ imp̄catones i hostes factas: Dirigit autē ad battaꝝ nō vicum vt aliq male sentiūt: sed sicut p̄ot ex verbis Vir. colligi Battar⁹ arbor erat i agro virgiliano: itaq; fagū de q̄ i buc. scribit intelligimus. Repetam⁹. qa scripserat mortē culicis lachrymabilē. Cygnus. olor etiā appellat̄ auis ē alba: & cū ad mortem puenit maximo dolore agit̄: adeo vt flere videat̄: hinc Ouid. infastis de Arione loquens veluti canētia dura transfix⁹ pēna tēpa cantat olor. significat igit̄ hoc loco lachrymabiles voces se repetiturū de amissione agri sui. q̄les culex sup ægerat. Sedes. rura mea diuisa itra milites. Quib⁹. agris. Indixim⁹. deuouim⁹. Diras. imp̄catones Añ lupos. oia sunt in contrariuz qđ est impossibile. Gliscet. crescet. Auena. ꝓ stilo poetico & scribēdi caractere accipit̄ ē ei⁹ herba inter frumēta nascēs a crescēdi auiditate auena appellata ē. Montib⁹ & siluis: qa & mōs circūdabat arua Vir. hinc in buco. Frigus captabis opacū: & alibi q̄ se subducere colles incipiūt: mollioq; iugū demittere dyuo. Lycurge. rex thraciæ q̄ quū sacra bacchi sperneret falce genu subsecuit suum: dicit ergo tale omen Ario se dicturum: & milienum torū nominabant eum in quo ager contigerat Virgilianus. Trinacriæ. dicit postquam sibi ablati sunt agri talis eos sequitur sterilitas: qualem habuerūt siculi: cū inde ꝓserpina a Plutone fuisset rapta. Senis nostri. patris mei Virgilii: qui dicebat Rusacus rex. Sulci. vos sulci agri abscondatis. Effœtas. vacuas. Cereris. frumēti. Aestu. in æstate sunt oñia pestifera.

Desint & siluis fondes: & frontibus humor:
Nec desit nostris deuotū carmen auenis.
Hęc veneris vario florentia serta decore
Purpureos campos q̄ pingit auena colore.
Hinc auræ dulces: hinc suauis spūs agri
Mutent pestiferos æstus: & terra venena:
Dulcia nō oculis: nō auribus vlla ferant.
Sic p̄cor: & nr̄is supent hæc carmina votis
Ludimus: & multū nostris cantata libellis
Optima siluaq; formosis densa viretis.
Tondemus virides vmbras: nec læta comātes
Iactabis mollis ramos inflantibus auris.
Nec mihi sæpe meū resonabit battare carmen
Militis impia cum succedit dextera ferro
Formosæq; cadent vmbræ: formosior illis.
Ipse cades iterū domini fœlicia ligna
Ne quicq; nostris potius deuota libellis
Ignibus æthereis flagrabit iuppiter ipse,
Iuppiter hanc aluit. cinis hęc tibi fiat oportet.
Thracis tum boreæ spirent immania vires.
Purus agat mixtā fulua caligine nubem
Africus: imineat nymbis mutātibus hymber:
Cum tua cyaneo resplendens ęthere silua
Nō iterum dicens berebo tua lidia dixit
Vicinæ flamæ rapiāt ex ordine vites.
Pascantur segetes diffusis ignibus auræ.
Trāsuolet arboribus: cōiungat & arbor aristas
Pertica: q̄ nostros metata est impia agellos.
Qua nr̄i fines olim cinis omnia fiat.
Sic p̄cor: & nostris supent hęc carmina votis
Vnde: q̄ nostris pulsatis littota lymphis:
Littora: q̄ dulcis auras diffunditis agris:
Accipite has voces: migret neptunnus in arua
Eluctibus & spissa campos p̄fundat harena
Qua vulcanus agros p̄stos iouis ignib⁹ arcet:
Barbara dicat̄ libyce soror altera syrtis.
Tristius hoc memini reuocasse battare carmē.
Nigro multa mari dicūt portenta natare:
Monstra repentinis terentia sæpe fugaris:
Cum subito emersere furenti corpa ponto.
Hęc aget infesta neptunnus cæca tridenti:
Atrū conuertens ęstum maris: vndiq; ventis.
Et fuscum cinerem canis exhauriat vndis.
Dicant̄ mea ruta: ferrū: mare: nauta caueto
Rura: quibus diras indiximus impia vota.
Si minus heu neptūne tuis infundimus aris
Battare fluminibus tu nostros trade dolores.
Nam tibi sunt fontes: tibi flumina semp amica.
Nil est q̄d p̄dam vlterius. merita omnia dici.
Flectite currentes lymphas vaga flumia retro,
Flectite: & aduersi rursum diffundite campis.
Incurrant amnis passim remeantibus vndis:
Nec nr̄os exire sināt errorib⁹ agros.
Dulcius hoc: memini: reuocasti battare carmē:
Emanent subito sica tellure palludes.

Oculis. neq; audiant̄: neq; videant̄ aliq̄ dulcia. Optima. tu battarus. Viretū. virgultū. Dextera militis arii. Iuppiter. aer.

Boreæ thracis. ga boreas flat ex thracia q̄ est in septentrione. Immania. imaniter.

Fulua caligine. ī̄spicit puluerē q̄ solet agē te vento caligare oculos. Tua silua. ex te arbore facta. Cyaneo nō a colore cælesti: sicut q̄dam int̄ptati sunt dixit: sed a cyneis petris in regione p̄ōti freq̄nter se mouentibus epithetū traduxit: vt ita ex motu aeris & ventoq; ipsius arboris mouent̄ hucatq; illuc traberent̄: & implerent̄: veluti Cyneæ insulæ. Lydia. Lydiā em̄ amicā Virgi. nō noie p̄prio sed placabilē notare voluit. nusq; enim meretrices placabiliores q̄ Lydia reperiunt̄: vt nō solum a fututorib⁹ p̄cia exigant qui animo illis p̄soluant. Pascātur. deuorent̄. Aureæ. ventoq;. Transuolet. eripiat̄ & eradicetur. Metata. mensurata & quæ metam facit. Pertica. lignea.

Vnde. aquas mintii fluuii declarauit: & littus nō solū maris verum & fluminis dici posse. Accipite. audite. Neptunn⁹. mare ip̄m trāseat i arua mea. Pastos cōsumptos.

Barbara. silua dr̄ barbara: & syrtes loca eē africæ fines ægyptuq; versus piculosissima a syrin dcā: q̄d e trabere. Est em̄ inæq̄litas maris & terræ magna & i vno loco p̄fundissima i alio vero satis vadosa: spirāteq; vento cumul⁹ barenæ: q̄ sup̄ mare fuerat in p̄fūdissimas resident valles: & q deprimebat mox sup aq̄s aggerit̄ & sūt syrtes maiores & minores & spacio passuū ducētoq; q̄nq̄ginta miliū. Sepant̄. mior a carthagine trecētis milib⁹ passuū distat & totidē ambit⁹. maior vero q̄dringētis. xxv. milib⁹ passuū. Seruius vero vbicūq; barenosa i mari sūt loca syrtes asserit nō citari. Barbara aspa inculta & alt syrtis. i. tota barenosa. Dicūt. boies portēta nasci tumēti mari. Nigro. turbato & p̄celloso. Agat hæc. faciat portēta Neptūn⁹ amādo. Fuscū cinerē. terrā nigrā. Dicāt̄. mea rura. videant̄ eē q̄dā mare turbidus.

Min⁹ infundim⁹. min⁹ dam⁹ o neptunne

Et metat hinc miles spicas vbi legimus olim:
Occupet arguti grylli caua garrula rana:
Tristius hoc rursum dicat mea fistula carmẽ:
Precipitent altis fumãtes montibus bymbres.
Et late teneãt diffusos gurgite campos.
Quis dñis infesta minãtes stagna relinquãt.
Vnde lapsa meos agros puenerit vnda.
Piscetur nostris in finibus aduena arator
Aduena ciuili qui semp crimine creuit.
O male deuoti pratoꝝ crimina agelli:
Tuqꝫ inimica tui semp discordia ciuis.
Exul ego indemnatus egens.mea rura reliqui:
Miles aut accipiat funesti ꝑmia belli.
Hinc ego de cumulo mea rura nouissima visaꝫ.
Hincibo in siluas.obstabunt iam mihi colles.
Obstabunt montes:campos audire licebit.
Dulcia rura valete:& lydia dulcior illis:
Et casti fontes:& fœlix nomen agelli.
Tardius ab miseræ descendite monte capellæ.
Mollia nõ iterum carpetis pabula nota.
Tuqꝫ resiste pater:& prima nouissima nobis.
Intueor campos:longũ manet bostis in illis.
Rura valete iterum tuqꝫ optima lydia salue:
Siue eris:& si nõ mecũ morieris vtrunqꝫ.
Extremum carmen reuocemus battare auena.
Dulcia amara prius fient:& mollia dura.
Candida nigra oculi cernent:& dextera leua:
Migrabunt casus aliena in corpa reꝫ:
Quam tua de nris emigret cura medullis.
Gaudia semp em̃ tua me memisse licebit.
Inuideo vobis agri:formosaqꝫ prata.
Hoc formosa magis.mea qđ formosa puella
Est vobis.tacite vim̃ suspirat amorem.
Vos nũc illa videt:vobis mea lydia ludit.
Vos nũc alloquit̃:vos nũc arridet ocellis.
Et mea summissa meditat̃ carmina voce.
Cantat & interea mihiqꝫ cantabat in aureꝫ.
Inuideo vobis agri:discetis amare:
O fortunati nimium:multumqꝫ beati:
In quibus illa pedis niuei vestigia ponet.
Aut roseis digitis viridem decerpserit vuam:
Dulci namqꝫ tumet nondũ viticula baccho
Aut inter varios veneris stipendia flores
Mẽbra declinarit:tenet ãqꝫ illæserit herbam
Et secreta meos furtim narrabit amores.
Gaudebunt siluæ:gaudebũt mollia prata:
Et gelidi fontes:auiumqꝫ silentia sient.
Tardabunt riui labentes currite lymphę:
Dum mea iocundas exponat cura querelas.
Inuideo vobis agri:mea gaudia babetis.
Et vobis nũc est mea quæ fuit ante voluptas.
Hei male trabescũt morientia membra dolore
Et calor infuso decepit frigore mortis.
Quod mea nõ mecũ domina est:nõ vlla puella
Doctior in terris fuit:ac formosior: ac si
Fabula non vana est:tauro ioue dig̃:vel auro.
Iuppiter euertas:auro mea sola puella est.
Fœlix taure pater magni gregis:& decꝰ:ad te

tuis altaribus quã debeamꝰ fac tu o Battare qđ fontes tui sparganẽ p aruam mea:vt videanẽ mare retro currentibus vndis. Sinãt exire.i.faciãt qđ sp sintĩ meis agris errores .i. inundatones.fontiũ. Caua.concauitatẽ Grillus.i.sit rana ĩ eo loco vbi stabant grilli. Minantes.i.milites q minantes nobis terreanẽ talibus imbribus:& coganẽ relinquere meos agros belli inter.M.Antoniũ & Augu. Cumulo.cumulũ hũc in buco. Vir. optime declarauit cũ inquit Iamqꝫ sepulcbrum incipit apparere bianoris bic emꝫ Bianor Amnis tusci & Mantbus Thyresiae filius fuit.a q̃ mantua denominata est:buius sororem Lydiam fuisse dixerunt a qua & denominari potuit amica Virgilii pater virgilii dicebaẽ Virgilius Rusticus. Casus.euentus & fortuna. Emigret. discedet suspiret lydia.illa lydia videt vos fontes & alloquitur & cantat vobis discetis vos fontes agriq̃ mei amari a lydia. Viticula parua vitis illeserit concumbendo currite o nipbe currite dum ergo expono meas querimonias Tauro Ioue: Europam respicit filiam agenoris regis pbœniciæ quæ cum armentis delectaretur:& sæpe supra ascendere consueuisset:Iuppiter i formosissimum taurum conuersus eam absumptam in bos locos detulit:qbꝰ nomẽ europæ inditũ est.

Auro.ad Danaen Acrisii filiam retulit q̃ in turri Aenea clausa erat:ne quis eam stuprasset propter oraculum quod erat vt filius maior parente nasceretur. quare Iuppiter in pluuiũ aurum conuersus gremio puellæ exceptus fuit: sicqꝫ eã conpræssit & ex ea Perseus natus fuit. Auertas aures dũ Lydia cantat.ne capiaris eius amore.

Vaccula nõnunq̃ secreta cubilia captans
Frustra te patiẽ siluis mugire dolore.
Et pater hædoꝝ fœlix:sempq; beate
Siue petis montes p̃ruptos saxa perrãs:
Siue tibi siluis noua pabula fastidire:
Siue libet campis:tecũ tua læta capella ẽ.
Et mas quocunq; est:illi sua fœmina iuncta
Interpellatos nunq̃ plorauit amores.
Cur nõ & nobis facilis natura fuisset:
Cur ego crudelem patior tam sæpe dolorem:
Sydera p̃ viridem redeũt cũ pallida mundũ
Inuicem pbœbe excurrẽs:atq; aureus orbis
Luna tui tecũ est.cur nõ est & mea mecũ
Luna:dolor nostri qd sit.miserere dolentis.
Pbœbe gerens in te laurus celebrabit amorem
Et quẽ pompa deũ nõ siluis fama locuta est.
Oñia vos estis.secum sua gaudia gestat.
Aut insperſa videt mundo:q̃ dicere longũ est:
Aurea quin etiã cum sæcula voluebant:
Conditio similisq; foret mortalibus illis:
Hęc quoq; p̃terea notũ minoidis astrũ:
Quæq; virum virgo sicut captiua secuta est.
Lędere cęlicolæ potuit vos nostra qd ęstas:
Conditio nobis vitæ q̃ durior eẽt.
Ausus ego primus castos violare pudores:
Sacratamq; meæ vitam tentare puellę:
Immatura meæ quoq; noxe soluere facta:
Istius atq; vtinã facti mea culpa magistra
Prima foret lætum mihi vita diutius esset.
Non mea nõ vllo morerer tempore fama:
Dulcia cum veneris furatus gaudia primuꝝ
Diceret:atq; ex me dulcis foret orta voluptas.
Non mihi nõ tantum tribuerũt impia vota:
Auctor vt occulti noster foret error amoris.
Iuppiter ante sui semp mendacia factus
Cum iunone prius coniunx:q̃ ductus vterq; ẽ
Gaudia libauit dulcem furatus amorem.
Et mecum tenera gauisa est ludere in herba.
Purpureos flores quos insup accumbebat
Gaudia formoso supponens gaudia collo.
Tum credo fuerat mauors distentus in armis.
Nam certe vulcanus opus faciebat:& illi
Tristi turpabatq; mala fuligine barbam:
Non aurora nouos etiã plorauit amores
Atq; rubens oculos roseo celauit amictu.
Talia cęlicolæ nunqd minus:aurea promo:
Ergo qd deus atq; heros cur nõ minor ętas:
Infœlix ergo nõ illo qui tempore natus:
Quo facilis natura fuit:fors o mea leua
Nascẽdi miserũq; genus quo sera libido est
Tanta meæ vitæ cordis fecere rapinam.
Vt maneã:qd vix oculis cognoscere possis.

Vaccula. Parua vacca. Pater hædorum. bircus. Interpellatos.animalia nunquaꝝ plorant amores. Impeditos .interruptos sicut ergo sydera semper redeunt in vices suas sed ego non possũ redire ad meos agros

Tui orbis.omnia vos estis vos:vos scilicet luna & pbœbe. Estis omnia. oñia tenetis. Voluebãtur.errant. Similis cõditio.nam aureo sæculo nymphæ secutæ errabant per siluas & loca. Minoidis. tangit Ariadnem filiam Minois quam in littore a Theseo derelictam Bacchus rapuit: & in cœlo ductam in sydus conuertit: Et coronam astronomi eam appellant Virgil. primo Georgi. Gnosiaque ardentis decedat stella coronæ. Numina autem vt plurimuꝝ suas amicas cœlo consecrabant. Vitam. quia omnes virgines in signum castitatis signum gerebant:hoc est lineas fascias in signum ligatæ virginitatis solebant & zonã afferre qua cingebantur: vt etiam Catullus in primo passeris ostendit dum inquit: qd zonam soluit diu ligatam. Meæ noxæ. quod cõcubuerim cum Lydia. Iuppiter ante sui.priusquam factus est coniunx q̃ diceretur:quasi dicat habuit coitum cum Iunone priusquam esset coniunx. Opus. rhœtia. Illi.mœsto Vulcano. Aurora. Amauit Titbonum.ipsa enim nunquã habuit talem infœlicitatem qualem ego.

Aurea.quasi dicat deberem ego etiã habere ætatem auream:qualem habuerũt dei

Leua sors. aduersa. Tanta. mala mihi fuere: vt ita maneam quod me vix posses cognoscere.

P.V.Ma. ætbna: quæ a quibusdaz Cornelio tribuitur.

Tbna mihi ruptiqz cauis fornacib⁹ignes:
Et q̃ tam fortes voluãt incendia caulę:
Qd fremat impiũ: qd raucos torqueat æstus
Carmẽ erit: dexter mihi carmis auctor apollo
Seu tibi dodone potior tecumqz fauentis
Seu te cynthos habet: seu delos gratior illa:
In noua pierio ꝓperent a fonte sorores
Vota: ꝓ insolitum phœbo duce tutius itur.
Aurea securi quis nescit sæcula regis:
Cum domitis nemo cererem iactaret in aruis:
Venturisqz malas ꝓhiberet frugibus herbas:
Annua sed sacræ complerẽt horrea messes.
Ipse suo flueret bacchus pede: mellaqz lentis
Penderent foliis: & pingui pallas oliua
Secretos amnes ageret: cum gratia ruris
Non cessit cuiqz melius sua tempa nosse.
Vltima quis tacuit iuuenũ certamina colchos:
Quis nõ argolico defleuit pergamon igni
Impositã. & tristi natorum funere matrem.
Auersum ve diem: sparsum ve in semine dentẽ:
Quis nõ periure doluit mendacia puppis
Desertam vacuo minoida littore questus
Quicqd in antiquũ iactata est fabula carmen.
Fortius ignotas molimur pectore curas:
Qui tanto motus operi: quæ causa parennis
Explicet indensum flamas: & ructet ab imo
Ingenti sonitu moles: & ꝓxima queqz
Ignibus irriguis vrat: mens carminis hęc est.
Principio: ne quem capiat fallatia vatum
Sedes esse dei: tumidisqz e faucibus ignem
Vulcani ruere: & clausis resonare cauernis.
Festinantis opus nõ est tam sordida diuis
Cura: neqz extremas ius est dimittere inertes
Sydera seducto regnant sublima cœlo.
Illa neqz artificum curant tractare laborẽ:
Discrepat a prima facies hæc altera vatũ.
Illis cyclopas memorant fornacibus vsos:
Cum sup incudem numerosa in verbera fortes
Horrendũ magno quaterẽt sub põdere fulmẽ
Armarẽtqz iouem. turpe ẽ sine pignore carmẽ:
Proxima viuaces ætbnei verticis ignes

Domitii Calderini Cõmentarii in ætbnam Virgi.

Hoc virgilianum esse opus plericqz ex auctoribus testantur: & Senec. in epistolis: adeo vt Nasonem non ob aliam causaz opus de ætbna dimisisse affirmet: nisi ꝓpter Virgilium: quez iam scripsisse compertum habebat Cornelius Seuerus etiam ob eandem causam deterritus traditur. summa tamen opera est vt causam ætbnei incendii referet. non quale poetæ asserũt: sed quæ a summis poetis exposita sit Quis enim ignoret ætbnam flagrantem adeo vt niues nequaqz cadere auctores existi mauerint: atqz vt quinquagena & centena milia passuum arenas flamarum globos eructaret. ardet autem noctibus semper & miraculũ igneum materiã tanto æuo sufficere patet. crater eius ambitu stadia. xx. fauilla taurominiũ & catinum vsqz peruenire affirmant. Fragorẽ vero ad maronem & gemellos colles quocũqz modo tm̃ per noctem lucere: & splendentẽ apparere affirmauere a cacumine. Nam interdiu fumo & caligine obsidetur. Dodona. dodona epiri. siluas in qua oracula ꝓ columbas reddebantur: licet Herodotus mulierem quandam reddidisse affirmet. Phaselia in licia mons est ardens vt ætbna quem Plinius appellat phasen ibidem. sicut & in patera apollo oracula reddebat binc litias sortes alibi poetã appellasse affirmant. Cynthos. mons ẽ vbi Apollo etiam colebatur alibi insulam vnã esse cicladum legimus. Delos. delos insula in ægeo mari ducta qua dila. i. manifesta Apollinis responsa preberent. Securi regis. id est Saturni. Amnes secretos. quia tacite fluit oleum: & matrem intellige medeam. Diem auersum. tangit fabulam Atrei & Thiestis.

Sparsum in semine. tangit Cadmum q dentes seminauit draconis vnde nati sunt homines armati. posset etiam intelligi de iasone.

Quis non periure. tangit thesea qui Phædram sororem Ariadnes elegit in vxorem licet ipsi Ariadne iureiurando se eam in vxorẽ dicturum promisisset. Minoida. filiam Minois Ariadnem. Principio. in narrationis huius principio dicit se neqz executurum poetica figmenta sed tantum res physicas: ac causas veras ignium spirantium ex ætbna resonare cauernis in secessu & remotione ætbnæ subterranei sunt meatus adiram vsqz insulam: vbi Vulcanus cum aliis suis fabris fulmina fabricare dicitur binc ictibus loca omnia resonat: vnde Virgili. Insula sicarnum vixit latus æoliamqz erigitur lyparim fumantibus ardua saxis: Quam subter specus & Cyclopum exesa caminis Antra ætbnea tonent. validiqz incudibus ictus. Sine pignore. id est ratione.

Proxima. id est tercia. Phælegæi. campi Phlegæi ideo sũt dicti quia ibi stant in copia maxima ignis. His natura secũdũ multos auctores loquor q dicũt gigãtes pedes habuisse serpentinos. Sinuat. curuat. Coacerua-

Impia sollicitat phlegæis fabula castris.
Tentauere nefas olim detrudere mundo
Sydera: captiuiq; iouis transferre gigãtes
Imperiũ: & victo leges imponere cœlo.
His natura suos aluo tenus ima p orbes
Squameus intortos sinuat vestigia serpens.
Cõstruit magnis ad prelia mõtibus agger.
Pelion ossa creat: summus pmit ossan olympus
Iam coaceruatas nitunt scandere moles.
Impius: & miles metuentia cominus astra
Prouocat infestus cõctos ad plia diuos.
Iuppiter e cœlo metuens: dextraq; coruscam
Armatus flamam renouat caligine mundũ.
Incursant vasto primũ clamore gigantes.
Hic magno tonat ore pr: geminatq; fauentes
Vndiq; discordes comitũ simul agmine vẽtos.
Densa p attonitas rumpunt fulmina nubes
Atq; in arma ruit quæcũq; potentia diuũ.
Et mars sæuus erat: iam cætera turba deor
Stãt vtrũq; metus: validos tum iuppiter ignes
Increpat: & iacto pturbat fulmine montes.
Illic deuecte verterũt terga ruinæ
Infecte diuis acies: atq; impius hostis
Preceps cũ castris agit: materq; iacentis
Impellẽs victos: tum pax est reddita mũdo
Tum liber celsa venit p sydera cœli:
Defensiq; decus mũdi nũc reddit astris:
Gurgite trinacrio morientẽ iuppiter æthna
Obruit enceladũ: vasti quoq; põdere montis
Aestuat: & pestulãs expirat faucibus ignes
Hęc est men dosæ vulgata licentia famæ.
Vatibus ingeniũ est: hãc auget nobile carmen.
Plurima ps scęnica est rerũ fallacia vates.
Sub terris nigros viderũt carmina manes.
Atq; inter cineres diris pallentia regna
Mentiti vates stygias vndasq; canentes.
Hi tityon septẽ strauere in iugera fœdũ:
Sollicitãt magna te circũ tantale pœna:
Sollicitãtq; siri minos tuaq; æacę in vmbris
Iura canũt: idemq; rotãt ixionis orbem.
Quicqd & interius falsi sibi conscia terra.
Nõ est terra satis: speculant numina diuũ.
Nec metuũt oculos alieno admittere cœlo:
Norũt bella deum: norũt abscondita nobis
Cõiugia: & falsa quotiẽs sub imagine peccent.
Taurus in europen: in ledã cãdidus ales:
Iuppiter vt dianæ pciosus fluxerit hymber.
Debita carminibus libertas ista: sed omis
In vero mihi cura canam: quo feruida motu
Estuat ęthna: nouosq; rapax sibi cogerat ignes
Quacũq; imensus se terræ porrigit orbis
Extremiq; maris curuis agitatus ab vndis
Nõ totũ in solidũ defit. namq; omnis hiatu
Secta est omis hum?: penituq; cauata latebris:
Exiles suspensa vias: igiturq; animãtis
Per tota errãtes pcurrũt corpa venæ.
At vitã sanguisq; omis qua comeat idem
Terra voraginibus cõceptas digerit auras.
Scilicet haud olim diuiso corpe mũdi
In maria: ac terras: & sydera sors data cœlo
Prima: secuta maris: deseditq; infima tellus.
Sed totis rimosa cauis: & calis aceruis
Exeat imparibus iactis ex t pe saxis:
Vt crebro introrsus spacio vacuata corymbos

tas. acumulatas. Mater. i. terra qa dñr filii ter
ræ gigãtes. Sub terris. audent poetæ ex scia
nõ solũ rerũ bũanaq;: verũ etiã diuinaq;: ponit
aũt carmia p ipsis poetis. Mentiti: qa nõ bnt
rem manifestã. Hi tityon. tityus titaui & ea
re filio latone vim inferre voluit. licet Vir. Ter
ræ filiũ nec nõ ab ea nutritũ Nec nõ & tityum
terræ oipotẽtis alumnũ: tantæ ei magnitudis
fuit vt vix eũ. iii. iugeta agri capent fœdũ lasci
uum. Sollicitãt magna. qa bnt aqs & poma
nec tñ esuriẽs cõtingere pot. dãnatus em ad i
feros qa deor sacra reuelarat. Ouidi?. Querit
aqs in aqs & poma fugacia carpit Tantalus:
boc illi garrula lingua dedit: & boc in li. de sũ
titulo. alibi tñ ppter pelopẽ filiuz inter epulas
deor appoitũ ad bmoi penas dãnatũ legim?
Sollicitãt. q fiũt. Minos Acacus & phada
mant? p poetas iudices inferor traduntur.
Idẽq; rotãt ixion Iouis scriba ac vn? ex cen
tauris q cũ iunonis cõcubitu se iactaret a ioue
fulminat? & ad infetos dãnat? voluit rota: vñ
tibull?. Illic iunonẽ tentare ixionis ausi Versã
tur celeri noxia mẽbra rota. Alter ixion legit
apud porphirionẽ q socerum suũ pdidit facta
ignis fouea vt nõ solũ dotẽ veruz cũcta ipsius
possideret Hora. Taur? in europã. i. iuppiter
mutat? in taurũ. In ledã candid?. qm mutat?
fuit in cygnũ mutat? deuenit in Danaem acri
sii filiam in pluuium aurum. Corymb?. hæde
ræ habet racemos inæqles sicut terra q est in
æqualis. Edit: consumit: deuorat.

Pendeat in ſeſe ſimili quoq; terra figura
In tenues laxata vias nō oīs in arctum:
Nec ſtipata coit:ſiue illi cā vetuſta ē.
Nec nata ē facies:ſeu liber ſpūs intra
Effugiēs molitur iter:ſed lympha perēni
Edit humū limo:furtumq; obſtantia mollis
Haud etiā incluſi ſolidū videre vapores:
Atq; igni q̄ſita via eſt:ſiue oīa certis
Pugnauere locis nō eſt hic cā dolendi.
Dum ſtet opus cauſæ:qs em̄ nōviderit illud
Eſſe ſinus penitus tantos emergere fontes
Cum videt:ac torrēs imo ſe emergere hiatu
Nō ille ex tenui:vocēq; agat acta neceſſe ē:
Confluit errātes:arceſſant vndiq; ab vndis:
Et trahat ex pleno q̄ fontē cōtrahat amne.
Flumia qn etiā latis currētia riuis
Occaſus habuere ſuos:aut illa vorago
Direpta in p̄ceps fatali cōdidit ore:
Aut occulta fluūt tectis adopta cauernis
Atq; inopinatos referunt ꝓcul edita curſus.
Q̄ ſi diuerſos emittat terra canales:
Hoſpitū fluminū:aut ſemita nulla ꝓfecto
Fontibus.& riuis cōſtet via: pigraq; tellus:
Conſerta in ſolidum ſegnis ſub pondere ceſſet.
Q̄ ſi p̄cipiti conduntur flumia terræ:
Condita ſi redeūt:ſiqua etiā incōdita ſurgūt
Haud mirū clauſis etiā ſi libera ventis
Spiramēta latent:certis tibi pignora rebus:
Atq; oculis hæſura vias dabit ordine tellus.
Immēſum plerūq; ſinus:& iugera peſſu;
Intercepta leget:denſæq; abſcondita nocti
Proſpectare ꝓcul chaos ac ſine fine ruinę
Cernis & in ſiluis:ſpacioq; cubilia retro:
Antraq; demiſſis pedibus fodiſſe latebris.
In compta via ē operum:tm̄ influit intra
Argumēta dabūt ignoti vera ꝓfundi.
Tu mō ſubtiles aīo duce p̄cipe curas:
Occultamq; fidē manifeſtis aſtrue rebus.
Nam quo liberior:quoq; ē animoſior ignis
Sp:& incluſus nec euectus:ſæuior ira eſt.
Sub terra:penituſq; mouēt hæc plura neceſſe ē
Vincla magis ſoluāt:magis hoc obſtātia pellāt
Nec tn̄ in rigidos exit contēta canales.
Viſa niuē flama auertit:qua ꝓxima cędūt
Obliquū ſecat:qua viſa tetertima cauſa ē.
Hinc tibi terra tremor motu:hīc tibi dēſ hiatu
Spūs exagitat venas:ceſſantiaq; vrget.
Q̄ ſi ſpiſſa foret:ſolidoq; inſtaret inani
Nulla daret mirāda ſui ſpectacula tellus.
Pigraq;:& pondus confeſtim mobilis eēt.
Sz ſummis ſi forte putas cōcredere cauſis
Tantū opus:& ſummis alimentū viribus oris:
Quæ valida in ꝓmpto cernis:validoſq; r̄ceſſus
Fallere:ſed nondū tibi lumīe certaq; recto.
Nanq; illuc q̄cunq; vacat ſpecus oīs hiatum:
Et res introitu ſoluūt:adituq; patenti:
Cōuerſæ languēt vires:aīoſq; remittunt.
Quippe vbi cōtineat vētos:qua q̄q; morantis
Inuacuo deſinit:ceſſat:tantūq; ꝓfundi
Explicat errātes:& in ipſo limīe tardant.
Anguſtis opus ē turbare in faucibus illos
Feruet opus:dēſiq; p̄mūt:p̄miturq; ruina
Hinc furtim boreę atq; noto:nūc vn⁹ vterq; eſt.
Hinc vēti rabies:hinc ſæuo quaſſat hiatu.
Fundamēta ſolo trepidāt:vrbeſq; caducæ.
Inde neq; ē aliud:ſi fas ē credere mḋo:
Venturā antiquam faciē:veracius omen.
Hęc primo ſpēs iterum:naturaq; terræ
Introrſus ceſſante ſolo trahit vndiq; venas:
Aethna ſui manifeſta fides:& ꝓximavero ē.
Nō illic duce me occultas ſcrutabere cauſas
Occurrēt oculis ipſe: cogitētq; fateri.

Obſtantia.molis.molem obſtantem. Vapores.ventorum furores. Omnia. elementa. Sinus.curuitates. Tenui.ex re minima. Confluit er.in aquas fluentes. Occaſus.fines ſuos. Pigra.deciſa. Ceſſet det locū. Abſtrue.abſconde. Sæuior. ſub terra maiorem ſi qua obſtantia ipſi ignes obſtāt: & impellunt. Hinc.ex hac cauſa. id eſt igne & ventis fiunt terræmotus. Spiſſa.ſi nō haberet illas concauitates. Faciem antiquam. in chaos antiquum. Aethna eſt fides. æthna enim facit teſtimonium:quod eſt veriſimile. Duce me.non potero te edocere: ſi voluerís perſcrutari.

Pluríma nanq; patent illí miracula monti.
Hinc vaſti terẽt aditus:mergũtq; ꝓfundo.
Corrigit artus:penituſq; quod exigit vltra.
Hinc ſpiſſæ rupes obſtãt:diſcordiaq; ingens:
Inter opus nectũt varios:mediumq; coercent.
Pars igní domitæ:ps ignes ferre coactæ.
Vt maíor ſpẽs æthnę ſuccurrat inanis.
Hęc illís ſedes tantarũq; area rerum eſt.
Nũc opus artificẽ incendit:cauſaſq; repoſcit
Nõ illos parui aut tenuis diſcriminis ignes.
Mille ſub exiguo ponam tibí tpe veras
Res:oculiq; docẽt:certas res credere cogũt.
Quín etiã tactu moneant cõtingere toto
Si liceat,ꝓhibent flamæ:cuſtodiaq; ignis
Illí operum eſt:arcẽt aditu:diuinaq; rerũ:
Vt maíor ſpẽs æthnę ſuccurrat inanis.
Cura ſine arbitrío eſt eadẽ:ꝓcul omnia cernis:
Nectñ eſt dubiũ penitus qn torqueat æthna:
Aut qs mirandus tantæ faber imperet arti.
Pellitẽ exuſtæ glomeratus nymbus barenę.
Flagrãtes ꝓperant moles voluunt̃ ab imo
Fundamẽta:fragor tota nũc rumpit̃ æthna.
Nunc fuſca pallent incendía mixta ruína
Ipſe,ꝓcul magnos mirat̃ iuppiter ignes.
Ne ve ſepulta nouí ſurgãt in bella gigantes:
Neu ditem pudeat regní:neu tartara cœlo
Vertat in occulto:tm̃ premit omnia dextra
Congeries operís ſaxoꝝ:& putris barena:
Quæ nec ſponte ſua faciũt:nec corpis vllí
Suſtẽtata cadũt:robuſtis viríbꝰ oẽs vertice ſęuo
Exigit̃:vertit vaſa
Indenſum congeſta rotant:voluũtq; ꝓfundo
Hæc cã expectata ruũt:incendía montis
Spũs inflati nomen languentibus aer.
Nam ꝓpe natura par eſt violentia ſemp
Ingeniũ velox illí:motuſq; perennis.
Verum opus auxilío interpellat corpe:nullus
Impetꝰ ẽ ipſi:qua ſpũs impat:audit. ignis
Nunc prĩceps magnuſq; ſub hoc duce militat
Huic qm̃ in ꝓmptu eſt operí natura:ſoliq;
Vna ipſi venti q̃ res incendía paſcit
Cum ſubito cohibet̃:ineſt quæ cauſa ſilenti
Subſequar immenſus labor eſt:ſed fertilis idęz
Digna laboranti reſpondet premia curis
Non oculis ſolum pecudũ miranda fuere:
More nec effuſis in humũ graue paſcere corpꝰ
Noſſe fidem rebus:dubiaſq; exquirere cauſas.
Sacra ꝓrgentẽ:capitiq; attollere cœlum
Scire quot:& q̃ ſint:cur magno talía mundo
Príncipía occaſus metuũt:ad ſæcula ꝓgunt:
Et firma ęterno relígata eſt machína mundo
Solís ſcire modũ:& quãto minor orbita lunę ẽ
Cur illí breuior:cur iſti ꝓuolet orbis
Annuus ille monet q̃ certo ſydera currãt
Ordíne:quæq; ſuo careant incondita cura.
Scire vices etiam ſignoꝝ: & tradita iura:
Nubila cur cœlo terrę denũciet hymbres:
Quo rubeat phœbe:quo frater palleat igní.
Tempa cur variant armi:primaq; iuuẽta
Ver æſtate pręit:cur ęſtas ipſa ſeneſcit.
Aut ũnoq; obrepit hyems: & in orbe cucurrit.
Axem ſcire helices:& triſtem noſſe cometem.
Lucifer vnde micet:q̃ ve heſperus:vñ bootes
Saturní cur ſtella tenax:cur martia pugnax

Vaſti. ꝓfundi. Euomit. qa æthna euomit & emittit ſaxa cõbuſta in mare. Hic vaſti.cupit exponere miracula mõtis æthnæ: ac dicit terribiles cauernaꝝ introit9 mari merſos eſſe.
Mergũt.exeunt. Exigit.vltra ſe extendit.
Spiſſæ duræ & freq̃ntes. Diſcordia. qm̃ nõ pmittũt rupes vltra extendi ignes. Domitæ ps æthnæ ardet:ps cõſumpta ẽ incendio. Cogunt.qa q̃ videmus oculis cogimur credere.
Arcet.ab introitu. Nimb9.multitudo imo fundo æthnæ. Sepulta.qeta.Enchaladus caput ſuũ ſepultũ hz ſub æthna. Ditẽ.plutonez nam ſi apiret̃ æthna:viderent̃ tartara. Dextra.potentia. Exigit̃.cogit̃ emittere. Vaſa. appellat vaſa illa ſaxa punicea. qa ſunt concaua. Rotant.voluũt. Par.qa ſemp eadẽ ẽ violentia in æthna nõ em̃ magis æſtuat vno tẽpe q̃ alío. Duce.ſpũ ventoꝝ. Militat.ardet.
Subſequar.narrabo cãm.qa ignis ſilet. Pecudũ.nõ ſolũ hæc videbunt̃ miranda boibus verũ etiã reb9 inanímatis. Capiti cœlum.i.caput. Cœlo ſæcula.p omnia tpa. Aeterno.qa machina hui9 incendii in æthna ſemp duratura eſt. Orbita.rotũditas. Ann9.ſol p annũ ſuum curſum facit. Incõdita.incõpoſita. Vices.alternationẽ & viciſſitudinẽ. Phœbe luna. Seneſcit.tres ptes ſũt æſtatis:ẽ noua adulta & pceps. Axem.i.polũ articum q̃ belice a grais nauigãtib9 petit̃ cynoſura vero a tyriis: q̃ eſt in polo antartico. Cometẽ. qm̃ mutatiõnẽ indicat regnoꝝ:mariſq; ꝓcellas & tempe

Quo rapiant nautæ:quo ſydere lintea tendant:
Scire vias maris:& cœli ꝑdicere curſus.
Quovolet orion:quo ſæuus incubet index.
Et quęcũq; iacent tanto miracula mũdo:
Non digeſta pati:nec aceruo condita rex:
Sed manifeſta notis certa diſponere ſede.
Singula diuini eſt aĩ:ac iucunda voluptas.
Sed prior hæc hoĩm cura eſt cognoſcere terrã.
Et quæ nũc miranda tulit natura notare.
Hęc nobis magna affinis cęleſtibus aſtris.
Na; q̃ mortalis ſpẽs:quę amentia maior
In iouis errantẽ regno ꝓquirere velle:
Tantũ opus ante pedes trãſire: & ꝑdere ſignes
Torqueũt miſeri in paruis:ꝑmimurq; labẽtes
Dum ſeſe precio redimãt:verũq; ꝓfeſſa eſt.
Tum demũ viles taceant. inopeſq; relictæ
Noctes atq; dies:feſtinãt arua coloni.
Callent rure manus glebax:experimur vſu.
Fertilis hæc ſegetiq; feratior:altera viti.
Hęc platanis humus:hęc herbis digniſſima tel
Hęc diti melior pecori:ſiluiſq; fidelis Ilus
Aridiora tenẽt oleæ:ſucceſſior vlmis
Grata:leues cruciãt animos:& corpa cauſæ.
Horrea vti ſaturent.tumeãt & dolia muſto.
Plenaq; deſecto ſurgãt fœnilia campo.
Sic auidi ſemp qua viſum eſt carius iſtis:
Implendus ſibi quiſq; bonis eſt artibus:illis
Sunt animi fruges:hęc rerum maxima merces:
Scire qd occulto naturæ terra coercet.
Nullum fallere opus nõ multos cernere ſacros
Aethnei montis fremitus aĩmq; furentis
Non ſubito pallere ſono:nõ credere:ſubter
Scrutamur rimas: euertimus omne ꝓfundum.
Queriẽ argenti ſemen:nũc aurea vena.
Torquenẽ flama terræ:ferroq; domanẽ.
Cęleſti migraſſe minas ad tartara mundi
Noſſe quid impediat ventos: qd nutriat ignes
Vñ repente quies & multo fœdere pax ſit:
Concreſcãt animi penitus ſeu forte cauernę:
Introitus ipſi ſeruẽt:ſeu terra munitus
Rara foraminibus:ne ve in ſe abſtrahat auras
Plenius hęc etiã rigido qua vertice ſurgit.
Illinc infeſtus:atq; hinc obnoxius intus

Vndiq; diuerſas admittere cogitat auras.
Et coniuratis addit concordia vires.
Siue introrſus agũt nubes:& nubilus auſter:
Seu forſan flexere caput: tergoq; ferunẽ
Prępipites delecta ſono premit vna fugato.
Torrenteſq; aures:pulſataq; corpa denſat.
Nam veluti ſonitura diu tritone canoro
Pellit opes collectus aquę:victuſq; mouere
Spũs:& longas emugit buccina voces:
Carmineq; irriguo magni cortyna theatri
Imparibus numeroſa modis canit arte regẽtis.
Quæ tenuẽ impellens aĩam ſubremigat vndã:
Haud aliter ſũmota furens turrentibus aura
Pugt i anguſto & magnũ & cõmurmurat ętna
Credendũ eſt etiam ventox exiſtere cauſas
Sub tetris ſimiles hax quas cernimus extra
Vt cõdenſa cremẽt inter ſe corpa: turba
Eliſa in vacuũ fugiãt:& ꝓxima ſecum
Nomina tota trabũt tutaq; in ſede reſiſtunt
Quod ſi forte mihi q̃dam diſcordia tecũ eſt:
Principiis quod his credas cõſurgere ventos:
Non dubiũ rupes aliquas penituſq; cauernas
Prouebere ingẽti ſonitu:caſuq; ꝓpinquas

ſtatem nauigantibus. Bootes. arcthophylax:quaſi boum agitator nanq; eſt vltimus ſeptem ſtellax:ideo bootes appellat. Tenax. ptinax. Pugnax q̃ ſtella martis denotat bellum. Orion.ſtella q̃ ortu ſuo indicat pluuias:ideo alibi in æneidæ.Cum ſubito aſſurgẽs fluctu nymboſus orion. Index.tempeſtatis Notis.ſignis cognoſcere boies prius volunt cognoſcere terreſtria q̃ cæleſtia. Noctes.ſine lucro ſunt noctes qa nõ ſunt exercitæ. Callẽt.hñt duritiẽ & tumiditatẽ duram in nauib? vel in alia ꝑte membrox. Viti. ad vinũ ꝓducendũ. Diuiti. pingui borrea vbi reponunẽ frumẽta. Deſecto. falce ſecro & inciſo. Nullũ fallere opus.i.ſcire oĩa opera. Vertimus.vertendo exquirim?. Minas. qa gigantes q voluerunt expellere iouẽ cœlo miſſi ſunt ad tartara. Aie.flatus ipſius æthnæ. Seruẽt.ſtent in ipſo introitu. Coniuratis.ſimul flantibus. Corpa pulſata.i.aerem: & hoc pacto fiunt nubes. Sonoro.tibicine tritone. Opeſ.copias aquax.Cortina.ſecretior locus templi dicebatur:vbi coruatis intumeſcebat.& extendebaẽ ad carmina & oracula dicẽda& ſimiliter loc? velatus in theatro ex quo egrediunẽ recitatores miniì dici ꝑt modis ſonis. Aĩam.flatum nomiã tota:qa non pñt intelligi qui venti ſint & exeant.

Diffugere:impelliq; aĩas:hinc cernere vẽtos
Aut humore etiã nebulas effundere largo.
Haud cãpis:agriſq; ſolẽt:quos obruit amnis.
Vallibus exoriẽs caligat nubilus aer.
Flumĩa parua ferũt auras:vis ꝓxima vẽto ẽ.
Eminus aſpirat fortis:& verberat humor.
Atq; hoc invacuos ſi tanta potẽtia reꝝ ẽ.
Hoc plura efficiũt:introcluſiq; neceſſe ẽ:
His agit᷑ cauſis extra pœnituſq; coactis
Exagitãt:vẽtos pugnãt in faucibus añ
Pugnãtes ſuffocãt:& intus velut vnda ꝓfundo
Terq; quaterq; exuſta graues vbi pibit euros
Ingemiat fluctus:& primos vltimus vrget.
Haud ſecus aſtrictus certamine tangit᷑ ictu
Spũs:inuoluẽſq; ſuo ſibi pondere vires
Denſa p ardẽtes exercẽt corpa neruos.
Et quacũq; iter ẽ ꝓperat tranſitq; morantes:
Donec cõfluuio reuoluẽs æſtibus amnis
Exilit atq; furẽt tota vomit igneus æthna.
Qđ ſi forte putas iiſdẽ decurrere vẽtos
Faucibus:atq; iiſdẽ pulſus remeare notandas
Res oculis locus iſte dabit:coget negare
Quãuis cęruleo ſiccus ſic frigeat æther:
Purpureoq; rubẽs ſurgat iubar aureus oſtro
Illinc obſcura ſemp caligine nubes:
Pigraq; defuſo circũſtrepat humida vultu:
Proſpectat ſublimis opus:vaſtoſq; receſſus
Nõ illã videt æthna:nec vllo intercipit ęſtu.
Obſequtur quacũq; iubet leuis aura:reditq;
Placantes etiã cęleſtia numina thure
Sũmo cerne iugo:vel q̃ liberrimus ęthna
Improfectus hiat tantaꝝ ſemina reꝝ.
Si nihil irritet flamas:ſtupeatq; ꝓfundũ.
Huic igit᷑ credis torrẽs vt ſpũs illi
Qui rupes terrãq; vorat:q fulminat ignes
Cur exit vires:& p̃ceps flexit habenas
Pręſertim ipa ſuo declina pondere nunq;
Corpa diripiãt:varioq; abſolueret arcu.
Qđ niſi fallor:adeſt ſpẽs tantuſq; ruinis
Impetus attentos ꝙculoꝝ tranſfugit ictus.
Nec leuitas tantos igit᷑ ferit aura: mouetq;
Sparſa liquore manus ſacros vbi vẽtilat ignes
Verberat oꝛ᷑ tñ:pulſataq; corpa nr̃a
Incurſant adeo tenuis vim auſa repellit.
Non cinerẽ ſtipulam ve leuem nõ arida ſorbet
Gramina nõ tenuis plantis humor exit eiſdem
Surgit adoratis ſublimis fumus ab aris.
Tanta qes illi eſt:& pax inoxia rapti
Siue pegrinis agit᷑ ꝓpriiſq; potentis
Cõiurant animę cauſis illę impetus ignis
Et montis ptes atras ſubuertit harena
Vaſtaq; concurſu trepidantia ſaxa fragoris
Ardenteſq; ſimul flamas ac flumĩa rumpũt.
Haud aliter.q̃ cũ prono iacuere ſub auſtro:
Aut aqlone fremũt ſiluæ dant brachia nodo
Implicitæ:hę ſerpũt iũctis incẽdia ramis.
Nec te decipiant ſtolidi mendacia vulgi
Exhauſtos ceſſare ſinus: date tẽpa rurſus:
Vt rapiunt vires:repetantq; in plia victi.
Pelle nefas aio:mendacẽq; exue famam.
Nõ eſt diuitiis iam ſordida rebus egeſtas:
Nec paruo mẽdicat opes:nec congregat auras
Pręſto ſunt ope ventoꝝ: examina ſemp.
Cauſa latet quęrũt piter:cogũtq; morari.
Sępe p̃mit fauces magnis exhauſta ruinis
Cõgeries:claditq; vias luctamine ab vno
Et ſciſſo veluti tecto ſub pondere p̃ſto eſt
Haud ſecus aut teneros cũ ſuccũ frigida monti
Deſidiam tutoq; licet diſcedere montes.
Poſt vbi cõtinuere morã ve ocius vrgẽt.
Pellũt oppoſitas moles:ac vincula rumpũt.
Quicqd in obliquũ eſt frangũt iter acrior ictu
Impetus exorit᷑:magnis opata rapinis
Flama micat:latoſq; ruens exũdat in agros
Si ceſſant a iure ferũt ſpectacula venti.
Nũc ſupant q̃cũq; regũt incendia ſiluæ:
Quæ flamis alimenta vocent:qd nutriet æthna

Animas ventos: humore pluuiis quæ ex ventis creatur oblinit circumlauat. Vis.potentia quia aura eſt lenior vento. Vacuos. ventos ſuffocant claudũt iter. Neruos. vires igniũ ardentes. Confluuio. fluctuum copia. Receſſus.remotionẽ terraꝝ. Hiat.apit Irritet.cõmouet. Arcũ. curuitatẽ. Rumpũt.erũpũt. Nefas:opinionẽ nefãdã exaio. Egeſtas.miſeria p̃ſto paratæ ſunt flamæ. Teneros.paruos ignes. Tuto ſine fractione. Exundat.diffunditur.

Incendi poterunt

Incendi poterũt illis vernacula cauſis
Materia:oppoſitũq; igni genus vtile terent:
Vrit᷑ aſſidue callidus nũc ſulphuris humor.
Nũc ſpiſſus crebro p̃bet᷑ vimine ſuccus.
Pigue bitumen adeſt : & quicqd comin⁹ atras
Irritat flamas illius corpis æthna eſt.
Atq; hanc materiã penitus diſcurrere fõtes
Infectæ erumpũt & aq̃ radice ſub ipa.
Pars oculis manifeſta facet:q̃ corpa ipaq; dura
Ac lapis in pingui feruẽt incendia ſucco.
Quin etiã variæ q̃dam ſint vimine ſaxa
Toto monte liquãt:illis cuſtodia flamæ
Vera tenax q; data eſt:ſed maxia qppe molaris
Illius incendi lapidis ſic vĩdicat æthnã
Quẽ ſi forte manu teneas:& robore cernas
Nec ſeruare putes ignẽ:nec ſpargere poſſe:
Sed ſimul ac ferro quæras:rñdet:& ictu
Scintillat color:hũc multis circũdare flamis
Et potes extorquere aĩos:atq; exue robur
Fundet᷑ ferro citius:nam nobilis illi
Et metuens natura mali eſt:vbi cogit᷑ igni
Sed ſimulatq; hauſit flamas:nõ tutior hauſti
Vlla domus ſeruãs aciem:duramq; tenaci
Septa fides tutũ eſt illi patia victo.
Vix vnq̃ redit in vires:atq; euomit ignẽ.
Totus em̃ denſo ſtipat᷑ robore tarda
Per tenues admiſſa vias incendia nutrit.
Cõtanterq; eadem:& pigre accepta remittit
Nec tñ hoc vno qđ montis plurima pars eſt
Vincit:& incendi cãm tenet: illa ꝓfecto
Miranda eſt lapidũ viuax aĩoſaq; virtus.
Cætera materies quecũq; eſt fertilis igni
Vt ſemel accenſa eſt:morit᷑:nec reſtat in illa
Qđ repetas tantũ cinis:& ſine ſemie terra eſt
Sic ſemel atq; iterum patiens ac mille ꝓhauſtis
Ignibus inſtaurat vires:nec deſinit añ
Quã leuis excocto defecit robore pumex:
In cinerẽ putreſq; iacet delapſus barenas.
Cerne locis etiaq; ſiles arſiſſe cauernas.
Illic materie naſcentis copia maior
Sed gen⁹ hoc lapidis certiſſima ſigna coloris
Qđ nullas adiũxit opes:& languit ignis:
Dicit᷑ inſidiis flagrans æthnaria quondam.
Nũc extincta ſup tectiſq; neapolim inter
Et cumas locus ad multis iam frigidus amnis
Quãuis ineternũ pingueſcat ab vrbe ſulphur
In mercem legit᷑ tanto eſt fœcundius æthna
Inſula cui nomẽ facies dedit ipſa rotũda
Sulphur em̃ ſolũ:nec obſeſſa cacumĩe terra eſt.
Et lapis accretus retegendis ignibus aptus
Sed raro fumat:q vix ſuccendit᷑ ardet
In breue:mortales flamas qđ copia nutrit
Inſula durata vulcani noĩe ſacra:
Pars tñ incendi maior effrixit:& alto
Iactatas recipit claſſes:portuq; tuet᷑
Quæ reſtat minor eſt:& diues vbere terra eſt:
Sed nõ æthneis vires que conferat illi.
Atq; hęc ipſa tñ iam quondam extincta fuiſſet
Hi furtim generet ſecretis callibus humor
Materiã:ſiluamq; ſuã preſſoq; canali
Huc illuc ageret ventos:& poſceret ignes.
Sed melius res ipſa nota eſt ſpectataq; veris
Occurrit ſignis:nec tentat fallere peſtem.
Nam circa latera:atq; imis radicibus æthnę
Candentes efflant lapides:diſiectaq; ſaxa
Intereunt venis:manifeſto vt credere poſſis
Pabula:& ardendi cãm lapidem eſſe molarem
Cuius defectus ieiunus colligit ignis.
Ille vbi collegit flamas iacet:& ſimul ictu
Materiã accendit:cogitq; liqueſcere ſecũ.
Haud eqdem mirũ factu qđ cernimus extra
Si leniter opus reſtat magis:vtitur:illic

Vernacula.vulgaris & familiaris & vt dixero materna. Bitumẽ.genus cretæ. qđ ſi qñ accendit᷑ extingui nõ pot & de natura ſulphuris eſt. Molares.lapides. Incendi. ꝓ incendii. Quemas ferro.pcutias ſaxum ferro ſubito emittit ignẽ. Acie.ſplendorẽ.q.d.nihil ẽ ſplẽdidius. Stipat᷑.circũdat᷑. Vias.venas ipſius lapidis. Miranda.qđ emittat ignẽ. Coloris qa ipſe lapis eſt niger quaſi cõbuſtus ab igne. Etnaria.inſula in ſinu puteolano:quam Pli.dicit a ſtatone nauiũ æneæ fuiſſe denoiatam: qa etiam ibi ſunt incendia. eſt em̃ locus inter Neapolim & cumas:vbi olim erat incendiuz:dedit nomẽ æthne nam æthno.i.comburo. Effrixit.frigida facta ẽ. Alto mari. Preſſo canali. ſtricta via. Nota.ẽ ſignũ. Peſtẽ.cõſumptionẽ. Ieiunus.auid⁹. Sobaris .ſobaros vehemens dr̃ vñ ſobaris vehemẽtib⁹ ignib⁹.amiſſis opibus ſuco. Mitis. quia deſcendit in ſimilitudinem fluminis.

Sollicitatq; magis vicina incendia saxũ:
Certaq; venturæ p̃mittit pignora flamæ.
Nam simulatq; mouet curis turbãq; minutus:
Diffugit ex temploq; solũ trabit ictaq; ramis:
Et graue sub terra murmur demõstrat:& ignes
Tum pauidũ fugere:& sacris recedere rebus
Parere:& tuto speculaberis omnia colli.
Nam subito efferuẽt onerosa incendia raptis
Accensæ subeunt moles: truncęq; ruinæ
Et volũt:atq; atra sonant examina barenæ.
Nec recipit flamas:mons binc defensus ãbelat
Atq; aperit se bostis:decrescit spũs illic.
Haud aliter quã cum læto deuicta tropbęo
Prona iacet campis acies:& castra sub ipsa.
Tum siquis lapidum summo ꝓtabuit igni
Asperior sopita est:& quedam sordida fax est:
Qualem purgato cernes discedere ferro.
Verum vbi paulatim exiluit sublata caduci
Congeries saxi angusto e vertice surgũt.
Sic veluti in fornace lapis turretur:& omnis
Exuiẽ penitus venis subit altius bumor
Amissis opibus leuis sine pondere pumex
Excutiẽ liquor ille magis seruare:magisq;
Fluminis in spẽm mittis ꝓcedere tandeq;
Incipit:& primis dimittit collibus vndas
Ille paulatim bis sena in milia pergunt.
Quippe nibil reuocat:curtis nibil ignib⁹ obstat
Nulla tenet frustra moles:simul omnia purgãs
Nũc siluas rupesq; vorat bæc tela solumq;
Ipsa adiurat opes:facileq; sibi induit annos.
Quod si sorte cauis contatus vasibus bæsit
Vtpote inęquales voluens ꝓpascitur agros.
Ingeminat fluctus:& stantibus increpar vndis
Sicut cũ curuo rapidũ mare cernitur æstu:
Ac primum tenuis sinu agit vlteriores:
Progrediens late diffundiẽ:& succernẽs
Flumina consistũt ripis:ac frigore durant
Paulatimq; ignes coeunt ac flamea messis:
Exuiẽ facies tũc prima vt quæq; rigescit
Effumat moles:atq; ipso pondere tracta
Voluiẽ ingenti strepitu p̃cepsq; sonanti
Cum solido inflexa est pulsantes dissipat ictus
Et quia discluſa est:candenti robore fulget.
Et micat examen plagis ardentia saxa.
Scintillat procul esse fide procul esse ruentes
Incolumi feruore cadũt verum impetus ignes
Si fumant quondam vt ripas traiecerit amnis
Vix iunctis quisq; fixo demouerit illas
Vicenos psæpe dies:dies iacet obruta moles:
Sed frustra certis disponere singula cauſis
Tentamus:si firma manet tibi fabula mendax:
Materiam ve credas aliam:furere igne fauillã
Plurima ꝓprietate simul cõcrescere:siq;
Commixtũ vento flagrare bitumine sulpbur
Nam post exustam cretã quoq; robore fundit
Et figulos buic esse fidem: debinc frigoris vsu
Duritiem reuocare suaq;:& constringere venas
Sed signum commune leue est:atq; irrita cã
Quæ trepidat:verum vbi certo pignore cũstat.
Nam velut arguti naturæ æreus ignis
Condomitus constat:eadẽq; & robore saluo
Vltraq; q̃p possis æris cognoscere portaq;
Haud aliter lapis ille tenet:seu forte madentes:
Effluit in flamas:seu sit securus ab illis
Conseruatq; notas:nec vultu ꝑdidit ignes.
Quin etiã extremã multis color ipse resoluit
Non odor aut ętas putris: magis ille magisq;
Vna operis facies:eadem ꝑ omnia terra est.
Nec tamen inficior lapides ardescere certos
Interius furere accensos:bęc ꝓpria virtus.
Quin ipsis quędam siculi cognomina saxis
Imposuere:fricas etiam ipso nomine signant
Fusiles esse notas:nunq; tamen illa liquescunt
Quamuis materies foueat succosior intus
Nec penitus venæ fuerint commissa molari:
Quod siquis lapidis miratur fusile robur
Cogitet obscuri verissima dicta libelli
Et dicet vero mibi insuperabile gigni
Omnia quæ rarum naturæ semina iacta:
Sed nimiũ bæc mirũ densissima corpa sæpe

Molles. reparatio. Quod & si forte cauis contactus vasibus bæsit. sinũ prima longa significat vas Vir. in buco. Sinũ lactis & bæc tibi liba Priape quot annis Messis flamea. copia flamaꝝ. Robore. duritia. Examẽ. multitudo saxorum. Venas. in quibus regnat ignis. Pignore. ꝓmissione. Portam. aperti onem. Conseruat. splendorem suum. Fricas. id est frigidas fricas significat frigeo.

Solido. q̃si

Et ſolido vicina:tamen compeſcimus igni.
Non animos æris flamis ſuccumbere cernis:
Lenticiq; plumbi nox exuit ipſaq; ferri
Materies ꝑdura tamen ſubuertit̃ igni.
Spiſſa quod ſuſpenſis fornacibus aurea ſaxa
Exudant ꝑcium quædam fortaſſe ꝓfundo
Incomperta iacent:ſimiliſq; obnoxia ſorte.
Nec locus ingenio eſt:oculi te iudice vincent.
Nam lapis ille riget ꝑculſus:& ignibus obſtat
Si paruis torrere velis cœloq; patenti
Candentẽ ꝑſſumq;:agendũ fornace coerce:
Nec ſufferre pōt:nec ſæuum durat in boſtem.
Vincit̃:& ſoluit vires captuſq; liqueſcit.
Quæ maiora putas autem tormenta moueri
Poſſe manu:q̃ tanta putas incendia noſtris
Suſtentare opibus:tantis fornacibus æthna
Vritur & ſacro nunq; nec fertilis igne
Sed non q noſtro feruet moderacior vſu
Sed cœli ꝓprior vel quali iuppiter ipſe
Armatus flama eſt:his viribus additus ingẽs
Spũs aſtrictis eliſis faucibus:vt cum
Fabriles operas rudibus contendere maſſis
Feſtinãt:ignes quatiũt:folleſq; trementes
Examinant:ꝑſſoſq; inſtigant agmine ventos.
Hęc operis fama ẽ:ſic nobilis vtitur æthna.
Terra foraminibus vires trahit:vrget in arcu;
Spũs:incendit viuus ꝑ maxima ſaxa.
Magnificas laudes operoſaq; viſere templa
Diuitiis boim aut ſacra memorare vetuſta
Traduce materia terris per ꝓxima fatis
Currimus:atq; auidi veteris mendacia fama
Eruimus:cunctaſq; libet ꝑcurrere gentes
Nũc iuuat o gygiis circũdata mœnia thebis
Cernere quod fratres ille impiger ille canono
Condere fœlices alieno interſerit ęuo.
Inuitata piis nunc carmine ſaxa lyraq;
Nunc gemina ex vno fumantia ſaxa vapore
Miramur:ſeptemq; duces raptumq; ꝓfundo
Detinet eurotas illic:& ſparſa lycurgi:
Et ſacer in bellum numerus ſua turba recenti.
Nunc hic cecropiæ variis ſpectant̃ athenæ
Carminibus:gaudẽtq; ſui victrice minerua.
Excidit hic reduci quondã tibi ꝑfide theſeu
Candida ſollicito ꝑmittere vela parenti
Tu quoq; athenarũ carmen tam nobile fidus
Erigone ſedes veſtra amphiona canoris
Euocat in ſiluis:& tu ſoror boſpita tectis
Acciperis:ſolis tereus fereus exulat agris:

Solido:quaſi dura. Animos. vires ipſius ferri. Lenticiẽ. debilitatem. Aurea. ſplendida ꝓpter ignẽ. Obnoxia:qa etiam illa ſunt ſplẽdida. Patenti cœlo. in aere.

Sæuũ boſtẽ. ignẽ. Vſu. nõ eſt talis ignis quo vtimur nos ꝑ vſu ſed q̃li vtit̃ iuppiter in fabricandis fulminibus. Folles. inſtrumenta q̃bus ignis creat̃. Inſtigant. ſollicitent. Frẽs. zoetũ & amphionẽ: nõ & etheoclẽ & pollinicẽ hoc loco. Illeũ zoetus. ille can. Amphion. eurotas fl. Theſſaliæ iuxta quã apollo pauit armẽta admeti. Raptũ ꝓfun. amphiaraũ lycurgi. Sparſa genua. Lycurgus rex thraciæ. q genu ſibi abſcidit dum bacchi ſacra cõtemneret. Victrici. qa vicit neptũnũ in imponẽdo noie. Athenis orta. n. fuit cõtentio inter neptunnũ & mineruã de imponẽdo noie: cõtractũq; vt nomen imponeret:q ſignũ vtili⁹ oñderet percuſſa terra neptunn⁹ effudit equũ aial bello aptũ Mineruavero oleam arborẽ pacis ſed pax bello ꝑſtat:iõ athena victrix hita nomẽ impoſuit. Theſeu. notat patrẽ theſei egea ꝑcipitaſſe ſe i fluct⁹: nomeq; mari dediſſe: dũ theſea redeuntẽ a mino tauro interfecto expectaret cui mãdarat vt ſi victor eẽt vela nauiũ alba ferrent̃: ſi vict⁹ nigra: verũ oblitiſ nautis mutare vela nigra relata ſũt. ſicq; credens filiũ a minotauro abſumptũ excidit i mare. Perfide. ingt ꝓp ariadnẽ ab ipſo theſeo derelictã i littore. Fid⁹. tãgit fabulã icari: q cũ agricolæ merũ potaſſet: illi ebrii venenũ potaſſe exiſtimãtes eũ pemerũt. Canis vero q eũ comitarat ad erigonẽ ſororẽ: ſiue vt alii dicũt filiã: q̃ cũ mime redeuntem Icaꝝ videret ſibi fidiſſimũ & oĩa loca ꝑ qui ſiſſet: ab oraculo bũit vt alieno in elemento q̃ritaret: ſicq; i aere ꝑquiſiuit ſacris adhibitis q̃ oſcylla vocitant̃: de q̃bus Vir. i geor. Oſcylla ex alta ſuſpendũt mollia pinu athenaꝝ qa icar⁹ athen. fuit. Ampbiona. iouis fili⁹ ex anthiopa cantu & cythara adeo eruditus: vt eo pulſante lapides ſe cõponerent i ædificiũ. ſicq; thebana mœnia ſcribũt̃ fuiſſe cõſtructa Hora. in poetica. Ductis & amphion thebane cõditor arcis ſaxa mouere ſono teſtudinis & ꝑce blãda ducere q̃ vellet. Sorores. phillomellã dicit acceptã a Progne ſorore: dũ a thereo fuiſſet violata: boſpita ãt tecti. dicit qa i pietib⁹ niſi dificãt birundines. Ferreus thereus. vpupa.

Miramur troiæ cineres: & flebile victis
Pergamõ extictosq; suos frygas hectora puũ
Cõspicim' magni tumulũ ducis hic & achilles
Impiger: & victus magni iacet hectoris vltor.
Quin etiã graiæ fixas timuere tabellas.
Signa q̃ nũc papbiæ rorãtes pte capillos
Sub cruce nũc paruí ludentes cocblite nati
Nunc triſtes circa ſubiecta altaria ceruæ
Velatuſq; pater: nũc gloria viua minoris.
Quinetiã illa manus operũ turbæq; morantez
Hęc viſenda puta terræ dubiuſq; mariſq;
Artificis naturæ ingens opus aſpice: nulla
Cũ tanta bumanis pbœbus ſpectacula cernes
Præcipuæq; vigil ferueus cũ ſirius ardens
Inſeqtur miranda tñ ſub fabula montem
Nec minus ille pio q̃p̃q; ſors nobilis ignis.
Nam qñ ruptis excanduit ętbna cauernis.
Et velut euerſit penitus fornacibus ignes
Et vecta in longũ rapidis feruoribus vnda:
Haud aliter ſæuo q̃p cũ ioue fulgurat ętber:
Et nitidũ obſcura cœlũ caligine torquet.
Ardebãt at uis ſegetes: & milia cultu
Iugera cum dñis: ſiluæ colleſq; virentes
Vix dũ caſtra putãt boſtẽ nouiſſe tremebãt
Et iam finitimæ portas euaſerat vrbis
Tũ vero vt cui eſt animus viresq; rapinæ
Tutari conant opes: gemit ille ſub auro.
Colligit ille arma: & ſtulta ceruice reponit:
Defectũq; raptis illũ ſua carmina tardãt.
Hic velox nimiũ pperat ſub pondere paup
Et qđ cuiq; fuit cari fugit ipſe ſub illo
Sed nõ incolumis dñm ſua p̃da ſecuta eſt
Contãtes vorat ignis: & vndiq; torret auaros.
Conſeqtur fugiſſe ratos: & p̃mia captis
Increpat: ac nullis parſura incendia paſcunt.
Vel ſolis parſura deis: nanq; optima ples
Amphion paterq; pari ſub munere ſortes.
Cũ iam vicinis ſtreperent incendia tectis
Aſpiciũt pigrũq; patrem matremq; ſenemq;
Ebeu defeſſos: poſuiſſent limine membra.
Parcite auara manus dicens attollere p̃das
Illis diuitiæ ſole materq; paterq;
Hãc rapies p̃dam mediũq; ixire p ignez
Ipſo dante fidem pperato maxima rerum:
Et merito pietas homini tutiſſima virtus
Erubuere pios iuuenes attingere flamæ.
Et quęcunq; ferunt illi veſtigia cedunt
Fœlix illa dies: illa innoxia terræ
Dextera læua tenẽt ſæuaq; incendia feruent
Ille p obliquos ſignis fratrẽq; triumphans
Tutus vterq; pio ſub pondere ſufficit illam
Et circa gemínos auidus ſibi temperat ignis
Incolumes abeũt tandẽ: & ſua numina ſecum
Salua ferũt: illos mirant carmina vatum.
Ille ſe poſuit claro ſub nomine ditis.
Nec ſanctos iuuenes attingũt ſordida fata.
Sed iure ceſſere domus: & iura priorum.

Hectora. Hector. n. vt tradit Dares phrigius pue ſtaturæ fuit. Magni ducis. achillis. qui ſepultus fuit in ſigeo promontorio ad quẽ tumulũ quũ veniſſet alexãder magnus o fortunate inqt tu iuuenis. qui tue virtutis homez habuiſti pconẽ Impiger ita enim ex natura Achilles erat. vnde boratius. Scriptor honoratũ ſi forte reponis achillem. Impiger iracũdus inexorabilis acer. Victus Paridem dicit. qui vltor fuit hectoris in interficiẽdo Achillem ſagitta ab appolline directa et ipſe tamen a pirrho victus fuit atq; intereptus. Graiæ. athenas dicit. Leges. ſolinis. Papbiæ. Veneris. quã apelles depinxit Athenis.

Dioclidæ nati ex filia diocłei qui fuit filius Orſilochi. vt eſt apud homez: diocłei inde appellant omnes poſtea qui diuinã gloriam babent. Minacem. xerxem: q cõbuſſit athenas hominibus vacuas. Viſenda. & lõge magis debes exiſtimare qđ miracula ætbne tanto magis ſunt viſenda

Excanduit. extra candorem et ardorẽ exarſit. Sæuo. ioue. fulmina mittente.

Euaſerat. ille qui iuerat ad videndum ætbnam que eſt vrbs in ipo monte. & exuſta fuit. Paſcunt. deuorant. Amphion. frater zoetbus. Pios. i. dũ illi vadunt ad arripiendos patres ab incendio flamæ non illis nocent ſed cedũt ignes Ditis. plutonis. Priorum. iuerũt ad loca btõz.

Tſim e vario. Opuſculũ boc Virgilius ad meſſalã dirigit. q auguſtũ tpe magnis in rebus & pſertim militaribus exercebat: eratq; ptẽrea orator non indignus & poeta. cupiebat igit maro beniuolentiſſimũ illũ ſibi efficere: cũq; nõnulla ad Mecœnatẽ & Octauiũ ſcripſiſſet: Cyrim ad ipſum meſſalã direxit in quo libro oſtendit fame atq; glorie gratia

P.V.Maronis ciris ad messalam.

T sim e vario iactatũ laudis amore
Irritaq; expertũ fallacis ꝑmia vulgi
Cecropius suaues expirans hortulus auras
Florentes viridis sophiæ complectit᷑ vmbras:
Tu mea queret eo dignũ sibi ꝙrere carmẽ
Longe aliud studiũ alioscꝫ accincta labores
Altius ad magni suspendit sydera mũdi
Eplacitũ multis ausa est arcendere collem:
Non tñ absistam cœptis dextere munus:
In quo iure meas vtinã requiescere musas:
Et leuiter blandũ liceat deponere morem.
Quod si mirificũ genus omnes
Mirificum sæcli modo sit tibi velle libido
Si me iam summa sapientia pangeret arte
Quatuor antiquis hęredibus est data consors:
Vñ hominuꝫ errores longe: lateq; ꝑ orbem
Despicere: atq; humiles possuꝫ cõtẽnere curas.
Non ego te talem venerarer munere tali:
Non equidem ꝙuis interdum ludere nobis
Et gracilẽ molli liceat pede claudere versum.
Sed magno intexẽs si fas est dicere peplo
Qualis erichtheis olim portat᷑ athenis:
Debita cum castæ soluunt᷑ dona mineruæ:
Tarda ue confecto redeunt qnquennia lustro:
Cum leuis alterno zephirus concrebuit euro:
Et prono grauidũ ꝓuexit pondere cursum
Fœlix ille dies fœlix & dicit᷑ annus:
Fœlices qui talẽ annum videre: diẽq;:
Ergo palladiæ texunt᷑ in ordine pugnæ.
Magna gigãteis ornat᷑ pepla trophęis.
Horrida sanguineo pingunt᷑ ꝓlia cocco.
Additur aurata delectus cuspide typho:
Qui prius osseis consternẽs æthera saxis
Ematbio celsum duplicabat vertice olympum
Tale deæ velum solenni in tpe portant.
Tali re vellem iuuenum doctissime ritu
Purpureos inter soles: & candida lunæ
Sydera cæruleis orbẽ pulsantia signis
Naturæ rerum magnis intexere chartis.
Aeternũ sophiæ coniunctũ carmine nomen
Nostra tuum senibus loq̃ret᷑ pagina sæclis:
Sed qm̃ ad tantas nunc primũ nascimur artes
Nunc primũ teneros firmamus robore neruos
Nec tm̃ interea quæ possumus: in quibus æui
Prima rudimenta: & primos exegimus annos
Accipe dona meo multum vigilata labore:
Et proxima tuis nõ magna exordia rebus:
Impia prodigiis vt quondam exercuit amplis
Scylla nouos auiũ sublimis in aere cœtus
Viderit: & tenui conscẽdens sydera penna
Cæruleis sua tecta superuolitauerit alis

semp se fuisse accensum libroscꝫ græcos nõ solum poeticos verũ philosophicos euoluisse. nũc. quocꝫ nec ipam poeticã relinquere affirmat laudis eiusdem gra: ideocꝫ nõ merito cyrim opus appellat: nam cyriso ꝑconizo ẽ & cyris ꝑconiũ: lꝫ auẽ quandã eẽ videat᷑ Vir. oñdere sophiæ phiæ. Fallacis. incõstãtis. Nũc ea: s. phia. Eo. vulgo. Alioscꝫ. poeticos: nam tũc dabat opam phiæ: nũc intẽdit dare operã carminib⁹. Collẽ. locũ difficilẽ. Absistã. desistã Mun⁹. poeticũ. In quo munere poetico. Morẽ. scribẽdi. Oms. artes vel musæ. Pangeret. cãtaret. Consors. s. phia ẽ data beredibus pythagorã hoc loco platonẽ Epicurũ. & Aristotelẽ itellexit: q ꝑcipuæ de phia bñmeriti fuerũt at scripserũt. Vñ. ex qua phia. q. d. possum ꝓ phiam repbendere mores boim: ea emm nos impellit ad bñ beateq; viuendũ. Humiles. terrestres curas & diuina cõsiderare atq; cælestia. Peplũ. velũ appellam⁹ quo maxime vestales vtebant᷑: sed etiã dr insigne ex serico factũ in quo depingit᷑ aliq d: aut scribit᷑. vt populo apparere consueuit. Qualis. versus. Erycteis. ga Erycteus fuit rex athenienſium Dona. sacra mineruæ: q̃ celebrant᷑ ab athenienſibus: ac nomẽ imposuit suũ ipsa emm athena dicebat᷑. Quinquatria sacra singulis quinq; annis fiebant: & ꝑsertim in quinq; diebus: vñ quinquatria Mineruæ appellata sunt. Zephyrus. describit tpus in quo fiebãt sacra Mineruæ videlicet in reditu zephyri in primo vere. Texnnt᷑. in peplo pugnæ palladiæ gesta contra gigantes. Succo. colore rubro. Typho. addit᷑ ẽt typho i peplo: q ẽt fuit vn⁹ ex gigantibus dux ꝑcipuus. Osseis. ossæ mõtis. Aematbio vertice. i. pelio mõte thessaliæ nã æmathia thessalia dr a rege post deucalionem Deæ. Palladi solenni. in festis qnquatriis. Doctissime. o messala poetã sicut oñdit Tibul. in carmine Te messala canam. Intexere depinge. Naturæ. inter naturales. Senibus futuris ætatibus. Nascimur incipim⁹. Rebus. gestis. Impia scylla. nũc ꝓponit quid sit dicturus Scylla nisi filia Minois amore capta: patrem suum prodidit crinemq; aureum quo durante fatum erat vt regnum sibi perpetuum esset subsecuit sed tandem spreta a Minoe quum nauigaret in auem fertur conuersa sed infra latius declarabimus. Cæruleis. nigrescentibus.

Hanc ꝓ purpureo pœnam scelerata capillo:
Proq; pr̄is soluens excissa funditus vrbem:
Cū plures illam & magni messala poetæ
Nam verū fateamur: amāt: polymnia verū
Longe alia ꝑhibent mutatā membra figura
Scyllęū monstra in saxū conuersa vocati
Illam eē erumnis quā sæpe legamus vlyxi
Candida succinctā latrātibus inguina mōstris
Dulichias vexasse rates: & gurgite in alto
Depssos nautas canibus lacerasse marinis.
Sed neq; meoniæ hęc patiunt̄ credere chartæ
Nec malus istoꝝ dubiis erroribus auctor.
Nanq; alias alii vulgo finxere puellas
Quæ colophoniaco scyllæ dicunt̄ homero
Ipse gratinei matrē sed siue erichthei:
Siue illam monstro genuit grādæua biformi:
Siue est neutra parens: atq; hoc carmine toto
Inguinis id viciū veneris descripta libido.
Siue etiā exactis spēm mutata venenis
Infœlix virgo: qd em̄ commiserat illa:
Ipse pater timidam sæua complexus harena
Coniugiū caræ violauerat amphitrites.
Ast tn̄ exigit longo post tpe pœnas.
Vt tū cura suæ veheret̄ coniugis alto
Ipsa trucē multo misceret sanguine pontū.
Seu vero: vt ꝑhibent: forma cōuinceret omnes
Et cupidos q̄stu passim spoliaret amantes:
Piscibus & canibus rabidis vallata repente est
Horribiles circū vidit sibi sistere formas
Heu quotiens mirata nouos expaluit artus
Ipsa suos: quotiens heu ꝑtimuisse latratus
Ausa quod est mulier numen fraudare deoꝝ
Edictam veneri votoꝝ vertere pœnam:
Quā mala multiplici iuuenū qd̄ septa caterua
Dixerat: atq; aīo meretrix iactata feraꝝ
Infamem tali meritoꝝ more fuisse
Docta palepaphiæ testat̄ voce bachynnus.
Quicqd & vt quisq; tale de clade locutus
Omnia sunt potius liceat notescere crini:
Atq; vnam ex multis scyllam non esse puellis.
Quare & quæ cantus meditati mittere certos
Magna nimis cupidis tribuisti p̄mia diua:
Pierides quaꝝ castos altaria postes
Munere sæpe meo inficiūt foribusq; hyacinthi
Deponunt flores: aut suaue rubens narcissus:
Aut croceus alterna coniungens lilia calta:
Sparsaq; liminibus floret rosa: nūc age diuæ

Vrbe. magarēsi. nisus em̄ pater regnabat me
gare: q̄ diruta fuit a Minoe. Amāt. illā scyllā:
nam crebro scribūt de scylla. Polimnia. musa
Scyllæū. monstrū vocitat̄: sed nota varias eē
opiniones. qdam dicūt scyllam nisi: in q̄ mon-
strū siue saxū scyllæū cōuersum: alii dicūt phor
ci & Creteidos filiaꝫ spreto Tritone adamasse
Neptunnū ex quo triton irat⁹ acceptis a cir-
ce venenis locū maris in q̄ scylla lauare se con-
sueuerat infecit: quem cū intrasset puella mox
mutata ē in monstrū: & eē inguina canes vide
bant̄ latrantes hero s̄m quosdā hui⁹ formam
Vir. iii. ænei. describit dicēs prima hois facies
postrema imani corpe pistrix delphinum cau
das vtero commissa lupoꝝ. Hom. quoq; pe-
des. xii. habuisse & colla. vi. caputq; in singl̄is
terribile e nauiq; auferre hoīm corpa solitā si-
cut sex accipit e naui Vlyxis. quidam dicūt ab
amphitrite mare fuisse infectū iratā Scyllam a
mari a neptūno. oui. vero asserit amatā a glau
co: quē cū circe ad suū amorē diuertere nequi-
ret: venenis suis mare infecit dicebat em̄ glau-
cus pri⁹ in mari frōdes nascituras: & in monti
bus algas q̄ in littorib⁹ nascunt̄ qua obliuisci
scyllei posset amoris: q̄ aūt hic poeta scylleum
saxū dicit tangit historiā: nā teste Solino saxū
est i mari siculo plures sub se hn̄s refectos sco-
pulos: & cū fluct⁹ maris ingredit̄. latratum ca
num repn̄tat. Erūnis. calamitatib⁹ vlyxis.
Dulychiū. oppi. vlyxis in regno laertis. eadē
fere carmia in buco. sunt. Meoniæ. homeri q
dicit filiā fuisse phorci nō Nisi. Vulgo. vbiq;
Colophoniaco. qm̄ homerus Colophonis
ciuis habet̄: q̄ vrbs est meoniæ: vbi apollo ma
xime celebrat̄: & etiā ab oppido clari⁹ appella
tur. Cratim. qa vt diximꝰ phorci & crateidos
nymphæ filia fuit. Eryctei. nā qdam dicūt ip-
sam eryctei filiā regis athenie. nonulli athidos
filiā: q̄ filia cranai fuit: q etiā athenis teste stra-
bone impauit. Neutra. nec cretis nec Athis
toto carmiæ. ē libido Veneris in scyllam. Ex-
actis. ductis venenis. Pr̄. neptūn⁹. Amphi-
tritē. vxor fuit neptunni. Trucē. tēpestuosuꝫ.
Sanguie. qm̄ fecit illā scyllam mutari in mon
strū sparso prius ei⁹ sanguine. Quæstu. lucro
nam ob p̄dam amantū fuit cōuersa in mōstrū:
Vallata. circūdata. Numen. qa qn̄ numina
maris ibant volebat ea defraudare. Edictam
veneri. Venus em̄ affecit scyllā hac pœna qm̄
spoliabat amantes: cum gratis eis seruire de-
buisset. Pachinnus. ꝓmontoriū siciliæ. Pa-
lepaphiæ. veneris. Quicqd. oīa sunt ibi q̄ de
cantata sunt a poetis. Notescere claram fieri.
Diua. Venus. Meditāti. nā scylla semp me-
ditabatur decipere amantes. Crocus. calta:
Narcisus. Hyacinthus flores.

Precipue nr̄o

Pręcipue noſtro nũc aſpirare labori:
Atq; nouũ æterno ꝑtexite honore volumẽ
Sunt pandioniis vicinæ ſedibus vrbes
Aetheos inter colles & candida theſei
Purpureis latex ridentia littora conchis:
Quaꝫ nõnulli fama concedere digna
Stat megara attei quondam mutata labore
Archadio phœbiq; decus: nanq; affuit illi
Vnde etiã cythareæ voces imitantẽ acutas
Sæpe lapis recrepat cyllenia munera pulſus
Vt veterem ſonitu phœbi teſtatẽ honorẽ:
Hanc vrbem añ alios q tum florebat in armis
Fecerat infeſtam populator remige minos:
Hoſpitioq; ſenis hypolidoſa victo
Carpathium fugiens & flumina ceratea
Texerat hũc bello repetens corinthius heros
Attica cretęa ſternebat rura ſagitta:
Sed neq; tũc ciues: neq; tũc rex ipſe veretẽ
Infeſto ad muros volãti ex agmine turmas
Ducere: & indomita virtute retundere mentes
Reſponſum qm̃ ſatis eſt meminiſſe deoꝝ
Nam capite a ſummo regis mirabile dictu:
Candida cęſaries florebant tpa lauro
Et roſeus medio fulgebat vertice crinis
Cuiuſq; ſeruata diu natura fuiſſet:
Tam patriã incolumen niſi regnũq; futuruꝫ
Concordes ſtabili firmarũt numine parcæ
Ergo omis cano reſidebat cura capillo.
Aurea ſolenni comptum quoq; fibula ritu
Corſellæ tereti nectebat dente cicadę.
Nec vero hæc vobis cuſtodia vana fuiſſet:
Nec fuerat niſi ſcylla nouo concepta furore:
Scylla patris miſeri patriæq; inuenta ſepulchꝝ
O nimium cupidis ſi nõ inbiaſſet ocellis.
Sed malus ille puer quẽ nec ſua flectere mater
Irarum potuit: quem nec pater: atq; auus idem
Iuppiter ille etiã pœnos domitare leones
Et validas docuit victas manſueſcere tigres
Ille etiã diuos boies: ſed dicere magnum eſt
Idem cum ſupis acuebat paruulus iras
Iunonis magnæ: cuius piuria puellæ:
Olim ſe meminere diu piura puellę:
Nõnulli liceat: violauerit inſcia ſedem
Dum ſacris opata deæ laſciuit: & extra
Procedit longe matrũ comitũq; caterua
Suſpenſam gaudẽs in corpe ludere veſtẽ.
Et tumidos agitante ſinus aqlone relaxans:
Necdum etiã caſtos agitauerat ignis honores:
Nec dum ſolenni lympha ꝑfuſa ſacerdos
Pallentis foliis caput exornarat oliuę

Pandionis. Pandion emm̃ rex fuit athenarũ & pater Niſi q habuit filiam ſcyllã. Atheos. athenięſes. Tenſa. vrbs in peloponenſo eſt plurali tn̄ numero declinata ſicut arthaſſata n̄ longe ẽ a pilo. Latex. aq̃. Quaꝫ. conchariũ.

Attei. ipſius Athys. Deus phœbi. hoc dicit pp nymphã alchatone megarẽſem: que ab apolline amata fuit: & q̃ dedit nomẽ cuidã arci megarenſiũ: in quã ipſa ſcylla aſcendere conſueueratvt ſpectaret littora mariſ: dicitq; apollo in ipſius arcis mœnibus cytharã cõdidiſſe acceptam a Mercurio cyllenio ab cyllene mõte arcadiæ dicto. quo circa quotiens arcis lapides mouebantẽ: ſonitũ reddebat cythara: vnde modulandi ratõnem accepiſſe mortales libro viii. refert Regia turris erat vocalibus addita muris. In quibus auratã ꝑles latonia ferẽ Deꝓſuiſſe lyram: ſaxo ſonus eius inbæſit. Sæpe illuc ſolita eſt aſcendere filia Niſi: Et petere ex iguo reſonantia ſaxa lapillo: quod idẽ hoc loco poeta cõmemorat. Hãc vrbem añ alias. tangit quemadmodũ. Minos venit cõtra megaram. Remige bello. nauali. Hippolydoſa. dicitẽ componiturq; ab ippus quod eſt equus: & lidoſa quaſi lidora. i. fetida & maledica Interdũ hippolidoſa igitẽ erat megara ꝓpter mortes. Carpathiũ. Carpathos inſula eſt Rhodioꝝ & opp. in creta: ſed ab inſula carpathium mare eſt appellatũ. Ceratbus. fluuius cretæ apud gnoſum ciuitatem. Heros minos Attica ruta. athenas ſagitta cretæa qa in creta & pcipue apud gnoſum ſagittis aptiſſimi calami naſcunt. Reſponſuꝫ. reddit cauſam qa Niſus nõ timebat bellũ & pugnã minois & hoc ꝓpter crineꝫ fatalem quo durante nõ poterant mœnia vrbis deuaſtari. Fibula. nectabat crinem Niſi. Corſellæ. ex ebore factæ. corſellæ in africa oppi. ẽ vbi ſunt elephãtes inde corſellæ eburneæ. Furore. amore Minois quia ſcylla patri Niſo & patriæ ruina fuit. Malus puer. nunc damnat Cupidinẽ. qa fuit cauſa tanti mali. Auus idem. qui ex venere natus. q̃ erat filia iouis: licet plures cupidines enarrant: alius emm̃ ex mercurio & Diana: & alius ex marte. Ille etiã nũc docet potentiã cupidinis. Magnũ. eſt dicendũ de ſuperis. ſ. iunonis. puer emm̃ iunonem furentẽ fecit. Ipſa inſcia. Scylla. Deæ. iunonis. Suſpenſam. pendentem. qa qn̄ mulier incedit habet veſtẽ laxã: q̃ videt ludere. Ignis. amor pallentis: ſic in buco. Pallenti cedit oliuæ.

Cum lapſe e manibus fugit pila: cũq; relaxæ
Procurrit virgo quo vti ne ꝓdita ludo
Aurea iam gracili ſoluiſſet corpore palla
Omnia q̃ retinere gradũ curſumq; mararí:
Poſſent: o tecum vellem tua ſemper baberes
Nõnunq̃ violata manu ſacraria diuæ
Iurando infœlix ne quicq̃ iura piaſſes:
Et ſi quis nocuiſſe tibi periuria credat
Cauſa pia eſt: timuit fratri te oñdere iuno
At leuis ille deus cui ſemp adoleſcentum
Queritᷣ ex oñi verboꝝ iniuria dicto
Aurea fulgẽti depromẽt tela pharetra
Heu nimiũ teriti: nimium tirynthia iuſſu
Virginis interea defixerat oñia mente:
Quæ ſimul ac venis hauſit ſitiẽtibus ignẽ:
Et validum pœnitus concepit in oſſa furorẽ
Sæua velut gelidi ſindonũ biſtonis bonores
Icta ve barbarico cybeles antiſtia buxo
Infœlix virgo tota bacchatᷣ in vrbe
Non ſtorace ideo flagrentes picta capillos
Cognita nõ teneris pedibus: ſic omnia ſeruans
Non niueo retinẽs bacchata monilia collo
Multũ illi incerto trepidãt veſtigia curſu:
Sæpe redit patrios aſcẽdere ꝓdita muros:
Aereaſq; facit cãm ſe viſere turres:
Sæpe etiã triſtes voluẽs in nocte q̃relas
Sedibus ex altis cœli ſpeculatᷣ amorẽ:
Caſtraq; ꝓſpectat crebris lucẽtia flamis:
Nulla collũ nouit caꝝ nec reſpicit aurum
Nõ arguta ſonãt: tenui pſalteria chorda.
Nõ lybico molles plaudunᷣ plectine telę
Null' in ore rubor: vbi eñ rubor obſtat amori:
Atq; vbi nulla malis repperit ſolatia tantis
Turbidamq; videt labi ꝑ viſcera mortẽ:
Quo vocat ire dolor: ſubiũgũt quo tẽdere fata
Ferᷣ: & horribili ꝑceps impellitᷣ oſtro
Vt pr̃is ab demẽs crinẽ de vertice ſeruet
Furtim: atq; arguto detonſum mitteret boſti.
Namq; hæc cõditio niſi rapto opponitᷣ vna
Siue illa ignorãs qs nõ bonus oñia malit
Credere: quã tanto ſcelere damnare puellã
Heu tñ infœlix qd eñ imprudẽtia ꝓdeſt.
Niſe pr̃ cum quo direpta crudeliter vrbe
Vixerat vna ſup ſedes in tuffibus altis
Feſſus vbi extructo poſſis conſcẽdere nido
Tu quoq; auis moriere: dabit tibi filia pœnas.
Gaudete o celeres ſubnixę nubibus altis:
Quæ mare q̃ virides ſiluas lucoſq; ſonantes
Incolitis: gaudete vagæ blandæq; volucres
Vtq; adeo humani mutatæ corꝑis artus
Vixo crudelis fatoꝝ lege puellę
Dauliades crudele venit cariſſima vobis
Cognatos angens reges numerũq; ſuoꝝ
Ciris & ipſe pater vos o pulcherrima quonda;
Corpa cæruleas prẽuertite in æthera nubes:
Qua nouus ad ſuperũ ſedes calcheius: & qua
Candida conceſſos aſcendat ciris bonores.
Iamq; adeo dulci deuictus lumina ſomno

Pila. neſciebat ludere pila. quẽ admodũ pu
ellæ furentes ſolent. Diuæ. iunonis ga mulie
res colebant ꝑ quã etiã iurabant lunæ. Per iu
nonem iurante miniſtro. Adoleſcentũ. g ex
minimis dictis patiuntᷣ iniuriã. Fortia tæla.
q̃libet hercules tyrinthius fuit vſus Thyri⁹ in
peloponẽſo vrbs inſignis mœnib⁹ fuit & qui
dem dixerũt coli ibidem cupidinẽ. Virgis.
ſcyllæ. Biſtonis. ẽ lacus in thracia iuxta quẽ
ex buxo tibiã inuenerũt q̃ phrygii vſi ſunt.
Antiſtia. ſacerdotiſſa. Sitonion. ſitõ ciuitas
ẽ thraciæ. vñ ſitones ppli thraciæ. Storacæ.
ſtorax gen⁹ arboris ex q̃ odoriferũ fiebat vn
gentũ: & quo capillos aſpgebãt bacchata. gẽ
mis ornata. Cœli. ſimulabat ſe videre ſydera
cœli & ſpeculari. ſed ſolũ faciebat vt poſſẽ ſpe
ctare regem Minoem amatũ. Pſalteria. ge
nus inſtrumenti muſici. Libico eburneo. Ru
bor. quia palentes ſunt amãtes: lege Ouidiuꝫ
in amoribus. Preceps. ſine reſpectu ſalutis.
Oſtro. vaſtæ ex oſtro in quo mitteret boſti
nũc paternũ crinẽ. Rapto. capillo Niſi pr̃is.
Qui bonus. poeta excuſat puellã: qd quiſq;
iudex optim⁹ exiſtimaret puellã non rapuiſſe
crinẽ paternũ dedita opa: ſed poti⁹ ex ignorã
tia & caſu quodam. Celeres. aues veloces.
Hũani. qa ex bũano corpe facte ſunt aues.
Dauliades. pgne & philomella q̃ fuerũt de
daulia oppido thraciæ cariſſima ſcylla. cogna
tos qa niſus pr̃ ſcyllæ frater erat philomelle. &
pgnes ex pãdione pente rege athenaꝝ. Cy
ris. i. ſcylla q̃ cyris ẽt denoiata ẽ qa capillũ pr̃is
ſecuit. Cyris eñ græce etiaꝫ tondeo ſigt. itaq;
vana ab auctoribus denoiatio ipſius declara
tur. Peruertite. ite añ oñs nubes. Calchei⁹.
chalcis oppi. eſt locroꝝ: & in euboia eſt ſed nõ
ꝓpterea Niſus megarenſium rex calchei⁹ no
minatus eſt: ſed potius ab aureo capillo: nam
calcos æs & metallũ ſigt. Iãq; adeo. deſcribit
tps q̃ ſcylla rapuit crinẽ niſo penti nã ieaſſum.

Nisus erat:vigilumq; procul custodia primis
Excubeas foribus studio iactabat inani:
Cum furtim tacito descendēs scylla cubili
Auribus arreptis nocturna silentia tentat:
Et primum tenuēq; singultibus aerea captat.
Tum suspensa leuans digitis vestigia primis
Egredit̄:ferroq; manus armata bidenti
Euolat:at demptæ subita in formidine vires
Cæruleas sua furta prius testatur ad vmbras:
Nam qua se ad patrium tendebat semita limen
Vestibulo in thalami paulū remorat̄: & altum
Suspicit ad cœli nutantia sydera mundi:
Non accepta piis ꝓmittens munera diuis:
Quam simul ogygii phœnicis filia charmæ
Surgere sensit auus:sonitum nam fecerat illi
Marmoreo æratus stridens in limine cardo
Corripit extemplo fessam languore puellā:
Et simulo nobis sacrum caput inquit alumna
Non tibi nequicq̄ viridis per viscera pallor
Aegroto tenui suffudit sanguine venas.
Nec leuis hoc faceret:neq; ei pote cura subegit
Haud fallor quod te potius rhamūsia fallor
Nam qua te causa nec dulcis pocula bacchi
Nec grauidos cereris dicam cōtingere fœtus:
Quæ causa ad patrium solam vigilare cubile.
Tempe quo fessas mortalia pectora curas:
Quo rapidos etiā requiescunt flumina cursus.
Dic age nūc miseræ saltem quod sæpe petenti
Iurabas nihil esse mihi cum mœsta parentis
Formosos circū virgo morerere capillo:
Hei mihi ne furor ille tuos inuaserit artus
Ille arabis mirrhæ quondā q cepit ocellos
Vt scelere infando quod nec sinit ad astra
Ledere vtrunq; vno studeas errore parentē
Quod si alio quouis animo iactaris amore:
Nam te iactari nō est amatuntia nostri
Tam rudis vt nullo possim cognoscere signo.
Sin confessus amor noto te macerat igne
Per tibi dictynne pñtia numina iuro
Prima deum quæ dulce mihi donat alumnam
Omia quæ potius digna atq; indigna laturam
Milia visuram quam te tam tristibus istis
Sordibus & scoria patiar tabescere tali.

Hæc loqtur:molliq; vt se velauit amictu
Frigidulam iniecta circundat veste puellam:
Quæ prius vt tenui steterat succincta corona
Dulcia de ingenis rorantibus obscula figens
Perseqtur miseræ causas exquirere tales.
Nec tn̄ ante vllas patitur sibi reddere voces
Marmoreū tremebūda pedeq; quā retulit intra.
Illa aūt quod nūc me inqt nutricula torques
Quid tm̄ꝑperas nostros nouisse furores:
Non ego cōsueto mortalibus vror amore
Nec mihi notoꝝ deflectūt lumina vultus
Nec genitor cordi est vltro:nāq; odimus oms
Nil amat hic animus nutrix qd oportet amari

Primis pedib?.i.punctis pedū vt ita dicam
Furta.recipiēdo crinē. Altū.alte. Mūdi.
qeti & sereni. Charme. puella filia cuiusdaq;
ogygii.i.thebani. Phœnicis.hic est nomē ꝑ-
priū cuiusdā ceserani. Charme.nutrix ipsius
scyllæ. Alūna.verba charmes ad scyllā ei?alū
nam. Pote.potēs.Qd.i.sed. Ramnusia.dea
indignatonis dr̄:& Nemesis a qbusdā noiat̄
ramnusia a rbami op. de q̄ Luca.in euboia de
noiata ē:in q̄ etiā ciuitate fortuna colebat̄ Lu
ca.Et timidis infesta colit q̄ numina rbāniſ: &
Oui. Exiget ad diras vltrix rhānisia pœnas.
ꝑprie.& ait contra sipbos eius deæ vt Plī.ait
in capitolio limulacbrum erat:& neq; ipsi?lati
nū nomen habet̄.Itaq; male quidā ꝑ fortuna
interptant̄. Pocula.nec venisti ad bibendū
nec comedēdū. Flumia cursus.talis sensus ē
in buco.Et mutata suos regerūt flumia curs?.
Myrrha.cynaræ cyprioꝝ regis filia q̄ paren
tis cōcubitū affectauit:ex quo adonis nat?tra
dit̄. Adrastea ipsa rhānusia vel Nemesis dcā
ga circa circū Adrastus rex illi templū cōdidit
sed dit̄. Amatuntia appellat̄ ab amatunte in-
sula in mari ægeo:q̄ Veneris sacra fuit.facit er-
go deriuatiuū amatū amatunti?a um:amatun
teus a um. Amatūtia scylla. tam rudis es o
scylla qd vnico signo possuq; cogscere furores
tuos ergo non est qd te iactes.i.mihi aliquid
dicas de amore tuo. Dictynna. diana a cretē
denominata est quia virgo quædā cretē: suaq;
virginitatē dianæ dicans: a Minoe cū oppri-
meret̄:& fugæ via nulla daretur:in mare se p-
cipitē dedit postea ei?cadauer rhete comper-
tum fuit:qd græce diction dr̄.sed cū patria pe
ste laboraret:rñsum habuerunt a diana ædem
consecrarēt.quod ipsi faciētes dianā ipsaq; dy-
ctinam vocauere.vñ Tibullus Perq; suas im-
pune sinit dyctinna sagittas. Scoria.scoriam
metalloꝝ squammā & purgationē denoiant.
Scoria.i.cura & ingenti passione. Marmo-
reum.albū. Illa aūt rñsio Scyllæ. Consueto.
quo mortales vti solent:sed potius de vino.
Cordi.non sum capta amore paterno.

In quo falsa tñ lateat pietatis imago
Sed media ex acie mediis ex hostibus ebeu
Quid dicã: quo ve ipsa malũ hoc exordiat ore:
Dicã eqdem: qm̃ qd nõ tibi dicere nutrix
Non sinis: extremũ hoc munus moriẽtis bẽto.
Ille vides nr̃is q mœnibus assidet hostis:
Quem pater ipse deum sceptri donauit honore
Cui parce & tribuũt nullo quod vulnere lædi.
Dicendũ frustra circũuehor omnia verbis.
Ille mea ille idem oppugnat p̃cordia minos
Qd̃ te p diuum crebros obtestor amores
Perq; tuũ memoris haustũ mihi pectus alũnæ:
Vt me si versare potes: nec pdere malis.
Sinautem optatæ spes est incisa salutis:
Nec mihi quã merui inuideas nutricula mortẽ
Nam si te nobis malus o malus optia charme
Ante hũc cõspectum casus ve deus ve tulisset:
Aut ferro hoc aperit ferrum qd̃ veste latebat:
Purpureum patris dempsissem vertice crinem:
Aut mihi p̃senti peperissem vulnere lætũ.
Vix hec ediderat: cum clade exterrita tristis
Intonsos multo deturpat vulnere crines:
Et grauiter quæstu charme complorat anili:
O mihi nũc iterum crudelis reddite minos.
O iterum nostræ minos inimice senectæ
Semp & aut olim nata o te ppter eundẽ;
Aut amor insanę luctum portauit alumnæ:
Te ne ego tam longe capta atq; euecta nequiui
Tam graue seruitium: tam duros passa labores
Effugere: obsistam exitium crudele meos;
Iam iam nec nobis ea quæ senioribus vllum
Viuendi copiam viuit genus: aut qd ego amẽs
Te erepto brito marte est spes vana sepulcri
Te brito marte diem potui pducere vitę
Atq; vtinam cereri: nec tantum grata dianæ
Venatus esses virgo sectata viros;
Gnosia neu pacto cõtendens spicula cornu
Dictæas ageres ad gramina nota capellas
Nunc̃p tam obnixæ fugeres omninos amores
Prąceps aeris specula de montibus isses:
Vnde alii fustisse ferũt: & numina phocę
Virginis assignat: alii quo notior esses:
Dyctinnam dixere tuo de noie lunam.
Sint hęc vera velim: mihi certe nata perisses
Nunc̃p ego te summo volitantẽ i vertice mõtis
Hircanos inter comites agmenq; ferarũ
Conspiciam: nec te redeuntẽ amplexa tenebo:
Verum hęc tum nobis grauia: atq; indigñ fuere:
Tum mea alumna tui cũ spes integra maneret.
Et vox ista meas nondũ violauerat aures.
Te ne etiam fortuna mihi crudelis ademit:
Te ne o sola meæ viuendi causa senectæ
Sępe tuo dulci ne quicq̃p capta sopore
Cum premeret natura: mori me velle negaui:
Vt tibi coritio glomerarem flamera luto
Quo nũc me infœlix: aut q̃ me numina seruãt
Aut nescis qua lege patris de vertice canos
Edita candentes ptexerat purpura crines:
Quæ tenuis patrio pressit suspensa capillo:
Si nescis aliquã possum sperare salutem.
Insciа qm̃ qdem scelus es conata nefandũ
Sin est: qd̃ metuo: per me mea alũna tuumq;
Expertum multis miseræ mihi rebus amorem
Perdere sæua p̃cor p flumina sacra ilythiæ
Ne tantũ in facinus tam molli mente sequaris.
Non ego te incœpto fieri qd̃ nõ pote conor
Flectere: amor: neq; sit cũ diis contendere nim
Sed patrios incolumi potius te nubere regno.

Heu heu. qm̃ amor meus est in mediis hostibus. Nõ dicere nõ sinit? oia pmittit dicere & apire tibi. Pr̃ deũ. iuppiter donauit sceptri honore. qa fecit ipm̃ regẽ. Haustũ. potũ a me qa gustaui & bibi lac tuũ. Incisa. remota. q. d. si nulla br̃ spes. Pepissem lethũ. mortua eem. Turpauit crinẽ audita oone scyllæ illico charme crines terra maculauit. Seruitium tuũ. o mios. Quæ supple dar̃ seioríb?. Quid ego. supple dico hæc oia. Brito martis virgo illa dcã fuit q̃ minos vt virginitate spoliaret p seq̃bar̃. Naupacto. Liui? ciuitatẽ ætoliæ fuisse oñdit in bello macedonico vbi meleager versabar̃ sagittis i venatib? vtens. Cornu. g naupacto. i. arcu q̃li naupactoi vtebanr̃. Dictæas. a dictæ nipha vel a dictæ mõte cræteo.

Obnixe. certati & magñ conatu. Phoræ. a loco. i. virgis phoreæ alii poẽte. Tuo noie. tua cã. Hircanos. bircania armenũ silua; in q̃ serpẽtes abũdãt. vñ comites bircanos. i. sæuos.

Negaui. mori p te q̃uis naturæ cursus ppe ect. Cont?. ciui. cicilię croci abũdantissima & qdem suauis. Flamea. vela tenuissima qbus virgies spõsæ quũ ad maritũ ducebanr̃ vterẽ tur tegẽdi pudori gr̃a. vñ claudian? flamea sol licitũ puellatura pudorẽ. Lege. fatali. s. Ilythiæ. Ilythia diana ẽ appellata qa dea siluaꝝ ẽ. Illi em̃ silua est & thea dea: vnde Ilythea silua rum dea. Molli. lasciua. Poteris.

Atq; aliquos tñ esse velis tibi alūna pennates:
Hoc vnū exitio docta atq; experta monebo.
Qđ si nō alia poteris ratōne parentem
Flectere: sed poteris: quid em̄ non vnica possis:
Tūc potius tamen ipsa pio cum iure licebit
Cum facti cām tempusq; doloris habebis.
Tūc potius conata tuo: atq; incerta referto
Neq; deosq; tibi comites mea alumna futuros
Polliceor: nihil est qđ texat in ordine longum:
Hic vbi sollicitus aī reuelauerit æstus
Vocibus & blanda pectus spe viserat ægrum
Paulatim tremebunda genis obducere vestem
Virginis: & placidā tenebris captare quietem
Inuerso bibulum restinguens lumen oliuo.
Incipit ad crebros insani pectoris ictus
Ferre manu assiduis mulcent p̄cordia palmis
Noctē illā sic mœsta sup morientis alumnæ
Frigidulos cubito subnixta pependit ocellos.
Postera lux: vbi læta diem mortalibus almum
Et gelido veniente mane quatiebat ab oeta
Quem pauidæ alternis fugitāt optantq; puellę
Hesperiū vitant: optant ardescere solem
Pręceptis paret virgo butricis: & omnes
Vndiq; conquirit nubendi sedula causas
Tentanē patriæ summissis vocibus aures:
Laudanturq; bonę pacis bona: multus inepto
Virginis insolitę sermo nouus erat in ore
Nūc tremere instantis belli certamina dicit.
Communēq; timere deū tunc regis amicis.
Nanq; ipso vetita est orbari mœsta parente
Cum ioue cōes q quondā habuere nepotes
Nūc etiam cōfecta dolo mendacia turpi
Inuenit: & diuū teret formidine ciues.
Nūc alia ex aliis nec desunt omia quærunt.
Quin etiam castos ausa est corrumpe vates:
Et cum cæsa pio cecidisset victima ferro
Vt sint q generū minora auctoribus extis
Iungere: & ancipites suaderēt tollere pugnas:
At nutrix patula componēs sulphura tecta
Narcissum casiamq; herbas incendit olentes:
Terq; nouena ligat triplici diuersa colore
Fila: ter in gremiū circū inquit despue virgo
Despue ter virgo: numero deus impare gaudet
Hinc magno generata ioui frigidula sacra
Sacra nec idæis auibus: nec cognita graiis
Pergit amycleo spargēs altaria thallo
Regis iolchiacis animū defigere votis:
Verū vbi nulla mouet stabilē fallacia nisum
Nec possunt boies: nec p̄nt flectere diui:
Tanta est in paruo fiducia crine cauendi:
Rursus ad inceptū sociam ne adiungit alumnę
Purpureūq; parat rursus tondere capillū:
Cum longo qđ captat succurrere amori
Nō minus illa tñ reuebi qđ mœnia crescāt
Gaudeat: & cineri patrię est iucūda sepulchro

Poteris. potest fieri. Quid enim. q. d. omnia poteris apud parentem tuum cum sis vnica. Referto. narribis patri. Futuros. habebis & me & deos hominesq; fauentes.

Virginis. Scyllæ. Bibulum. quia bimē bibit oleum. id est ardendo cōsumit. Oetha mons inter macedoniam & thessaliam: a quo prim⁹ solis ortus græcis apparet. Optant fugiunt. quia puellæ fugiunt: & cupiunt videri: vt in Bucolic. Et fugit ad salices & se cupit ante videri. Patriæ aurem. cohortabuntur patrem ad pacem cum Minoe. Inepto. vel virgineo: qa᷑ gies nesciūt log: vel inepto propter furorem. vt Virgili⁹. Incipit affari mediaq; in voce resistit. Mendacia. omnia dicebant & simulabant patri vt fieret pax. Vates. scylla corrupit vates vt dicerent faciendaq; pacem cum Minoe: Extis. animalium.

Ancipites. dubias. Ter nouena. xxvii. fila vt in Buco. Ter litia. Generata. Scylla filia. Idæis. troianis faciebant enim sacra Ioui nunq; cognita troianis & græcis. Talū. herbam verbenam. Amycleo. id est spartano. amyclæ enim est ciuitas spartbæ: Iolchiacis: qualibus vsa est Medea in iolcho que est ciuitas thessaliæ vbi regnum erat Peliæ & Aesonis patris ipsius iasonis: qui ad iuuentā euocatus fuit auxilio Medeæ. erāt præterea venificæ multe in thessalia: & herbæ venificis aptissimæ. Stabulis. id est ab aula sua: nam stabulum apud antiquos erat prior & præstantior pars domus. Tondere. secare. Reuebi. reduci. Coma. capillus aureus. Ostro sydonio. id est purpureo: nam Sydon ciuitas vbi nascitur murex: ex cuius sanguine tingitur ostrum.

Ergo metu capiti ſylla eſt inimica paterno.
Tum coma ſidonio florens ſuccidit̃ oſtro.
Tum capit̃ megara. & diuũ reſponſa ꝓbantur
Tũc ſuſpenſa nouo ritu de nauibus altis
Per mare cæruleum trahit̃ niſea virgo:
Cum plures illam nymphæ mirant̃ in vndis
Mirat̃ pater oceanus: & candida tethis.
Et cupidas ſecum rapiens galathea ſorores.
Illa etiã iunctis magnũq; piſcibus æquor
Et glauco bipedũ curru metit̃ equoꝝ
Leucothoe: paruuſq; dea cum matre palæmon
Illi etiã æternas ſortiti viuere luces,
Cara iouis ſoboles: magnũ iouis incrementum
Tyndaridæ niueos mirant̃ virginis artus.
Has adeo voces: atq; hæc lamenta ꝓ auras
Fluctibus in mediis queſtu voluebat inani
Ad cœlũ infœlix ardentia lumina tollẽs.
Lumina: nam teneras arcebãt vincula palmas.
Supprimite: o paulum turbata o flamĩa venti
Dũ queror: & diuos: q̃q̃ nil teſtibus illis
Profeci: extrema moriens tñ alloquor hora.
Vos ego: vos adeo venti teſtabor: & auræ
Vos o mantina ſi qui de gente venitis:
Cernitis illa ego ſum cognato ſanguine vobis
Sylla qđ o ſalua liceat tibi dicere ꝓgne
Illa ego ſum niſi pollentis filia quondam
Certatim ex omni petiit quã græcia regno:
Qua curuus terras amplectit̃ belleſpontus
Illa ego ſum minos ſacrato fœdere coniunx
Dicta tibi. tñ hæc: & ſi nõ accipis audis
Vincta me tam magni tranabo gurgitis vndas
Vincta tot aſſiduas pendebo ex ordine luces:
Non equidẽ me alio poſſum contẽdere dignã:
Supplicio: q̃q̃ patriam caroſq; penates
Hoſtibus immittiq; addixi ignara tyranno.
Verũ eſt hęc minos illos ſcelerata putaui
Si nr̃a ante aliquis nudaſſet fœdera caſus
Eacturos quoꝝ direptis mœnibus vrbis.
O ego crudelis flamã delubra petiui.
Te vero victore prius vel ſydera curſus
Mutatura ſuos quã te mihi talia captæ
Facturũ metui: iam iam ſcelus omĩa vincit
Ten ego plus patrio dilexi ꝓdita regno:
Ten ego nec mirũ vultu decepta puella
Vt vidi: vt petii: vt memanus abſtulit error.
Nõ equidẽ ex iſto ſperaui corpe poſſe
Tale malũ naſci: forma vel ſydera fallor.
Nõ me deliciis commouit regia diues
Coralio fragili: & lachrimoſo mouit electro
Me nõ florentes ęquali corpe nymphæ.
Nõ metus incenſam potuit retinere deorum
Omĩa vincit amor: qđ em̃ nõ vinceret ille
Nõ mihi iam pingui ſudabũt tpa myrtha:
Pronuba nec caſtos accendet pinus odores
Nõ lybis aſſirio ſternet̃ lectulus oſtro.
Magna q̃ror: nec vt illa qdem cõis alumna
Omĩbus iniecta tellus tumulabit harena
Me ne inter comites: ancillarũq; cateruas
Mænalias inter famulaꝝ munere fungi
Coniugis atq; tuæ quæcunq; erit illa beata
Non licuit grauidos penſo deuolere fuſos.
At belli ſaltẽ captiuã lege neceſſes.
Iam feſſæ tandẽ fugiũt de corpe vires:

Glauco. viridi. Mat. e. ino. Palæmõ. Le
arcus nota eſt fabula apud Ouidium in faſtis.
Cbara iouis ſoboles. de polluce & caſtore
intelligit. Has adeo voces concludit quẽ
admodum ipſa ſcylla conqueſta fuerat de mi
noe. quod no merita ſm ſpeciem ſuam fuiſſet
conſecuta. Lumina. oculos. Arcebant. cõ
ſtat em̃ poſtea q̃ parent ſcylla ꝓdidit. & ad mi
noem venit; ſperans cõnubio ipſius iungi ad
proram nauis ſuſpendi iuſſa. Quæq; in teſti
bus illis. eadem verba ferme ſunt in bucoli.
Mantina. i. tbracia: nam mãtinæ populi tbra
ciæ ſunt: qbus impauit Tbereus prognes ma
ritus. Cognato ſanguine. qa ſum filia Niſi
fratris pbilomelæ & Prognes q̃ fuit vxor Te
rei. Pollentis. ſplendẽtis impio. Vincta. Li
gata ad prorã nauis. Verum eſt. o minos qđ
ꝓdidi patriam quod ſum digna tali ſupplicio
Quoꝝ direptis: q. d. ego exiſtumaui eos vl
turos iniuriã a me patriæ illatam. Ipſi. mega
renſes. Non te. cui ſeruiui. Flamã. quia feci
incendi omnia templa ꝓpter te. plus amaui te
q̃ patrem & regnũ paternũ. Abſtulit me. hæc
eadem verba ſunt in buco. Deliciis. nõ ſum
capta diuitiis tuis: nec coralio nec electro.
Lachrymoſo. qa ex lachrymis arboris popu
li defluit. Incenſam. inflamatã nullum habui
reſpectum deorum dũmodo te amarẽ. Pro
nuba. quia faces pineæ fieri ſolent quæ accen
dunt̃ in nuptiis. Lybis. eburneus: quia in ly
bia ſunt elephantes ex quibus eſt ebur. Mæ
nalias. arcadias. Captiui. omnes captiui in
bello macta

Et caput inflexa lentũ ceruice recumbit.
Marmorea adductis labascunt brachia nodis
Aequore pestes immania corpa ponti
Vndiq; cõueniũt: & glauco in gurgite circum
Verbera caudaq; atq; oris minitant hiatu:
Iam tandẽ casus boĩm: iam respire minos
Sit satis hoc: tantũ solam vidisse malorũ.
Vel fato fuerit nobis hæc debita pestis.
Vel casu incepto merita vel deniq; culpa
Omnia nã potius q̃ te lesisse putabo.
Labit interea reuoluta ab littore classis.
Magna repẽtino sinuãtur littoracoro.
Flectitur in viridi remus sale languida fessæ
Virginis in cursu moritur querimonia lõgo
Deserit angustis inclusum faucibus isthmõ
Cypselidæ magni florentia regna corinthi.
Prẽterit abruptas chironis ptinus arces:
Infestumq; suis diræ testitudinis exit.
Spelæum multoq; cruentas hospite cautes.
Iamq; adeo tutum lõge piræea cernit.
Et notas secum heu frustra respectat athenas:
Iam pcul e fluctu minoia respicite arua:
Florẽtesq; videt iam cyclades: hic strophadasq;
Hinc sinus: hinc statõ: cõtra pater hermiona
Linquitur ante alias lõge gratissima delos
Nereidum matri: & neptunnio ẽgeo.
Prospicit incinctam spumanti littore chintum:
Marmoreãq; pharõ: viridẽq; ad lapsa donysã:
Aeginamq; simul: se mentiferãq; seriphum
Fertur: & incertis iactatur ad omnia ventis
Cymba velut magnas sequtur cũ paruula classes
Afer & hyberno baccbat in ẽquore turbo.
Donec tale decus formæ vexauerit ægram.
Nõ tulit: ac misero mutauit virginis artus
Cæruleo pollens cõiunx neptunnia regno:
Sed tamen externam squãmis vestire puellam
Infidosq; inter teneram cõmittere pisces
Nõ statuit: nimiũ est auidũ pecus amphitrites.
Aeriis potius sublimem sustulit alis.
Esset vt in terris facti de nomine ciris.
Ciris amyclæo formosior ausere ledæ
Hic velut in niueo teneræ cum ptinus ouo
Effigies animantur & internodia membris
Imperfecta nouo fluitãt cõcreta colore.
Sic liquido scyllæ circumfusum equore corpus
Semiferi incertis etiam nunc partibus artus
Vndiq; mutabant: atq; vndiq; mutabatur
Oris bonos primũ multis optata labella.
Et patulæ frõtis species cõcrescere in vnum
Cœpere: & gracili mentum pducere rostro.
Tum qua se medium capitis discrimen agebat
Ecce repente velut patrios imitatur honores
Purpuream concussit apex in vertice cristam
At membris varios intexens pluma colores
Mansurum volucri vestiuit tegmine corpus:
Lentaq; perpetuas fuderũt brachia pennas.
Inde alias partes: nimioq; infecta rubenti

bello mactabanẽ. Marmorea. alba. Adductis. curuatis. Classis. minois. describit recessum minois a megara. Salo. mari. Isthmos. strictura illa terræ appellatẽ inter ioniũ & ægeum mare Luca. Qualiter vndas. Qui secat & geminũ medius mare sepat isthmos: Nec patiẽ conferre fretũ: si terrã recedat ioniũ Aegeo franget mare. Cysselidæ. a cysselo ixionis & ladæ filio dicti sunt corinthii: Et eñ fuerat oraculũ primũ corinthioꝝ tyrannũ fuisse: cui successit Periãder filius: & nomẽ habuit a mẽsuræ frumentariæ genere qđ cysselã noiant: qp peeum q̃rentib? corinthiis interficere in mensura frumentaria mater proditur cõdidisse.

Scyronis. scyron in megaræ montib? habitat se tradit: atq; appellantes hospites interficere solitũ & pdari: inde scyronia saxa denoiata sũt

Speleũ. cepulã sigt. sed port? est sub saxis scyroniis insaust?. olim minoi: & inde rupes minoia vocitata. Pyrrea. pyrreũ locũ foꝝ athenien sem sigt piter & portũ eiusdẽ nois fuisse tradũt. Cycladẽ. in mari ægeo. Strophadæ similiter insulæ sũt appellatæ a cõuersione: quã fecerũt Zœthus & calais beroe & orythiæ filii depulsis harpiis a mẽsis phinei: & plotæ antea dicebanẽ: Hermiona. ciuitas ẽ in conspectu maris ægei. Delos. notissima insula origine phœbi & dianæ. Cynth?. ciuitas. Pharos & donissaꝝ. insulæ cycladũ clarissimæ marmorib?. Aeginã serypbũ. ẽt clarissimas insulas nõ magnitudie: sed qđ ad eas cõsueuit dãnatus aliqs dimitti: Egonia vero i peloponẽso est vbi eadem est hermione: & dcã est teste Oui. a mẽe æaci. Ait eñ æacus æginã genitricis noie dixit est eñ in epidauri conspectu.

Conuixit nep. Amphitrite vxor neptunni: verum ponit̃ p omni mari qđ circuit terrã. id est oceano. Aliis aeris. ga conuersa est in auẽ

Anser cygno qui habuit rem cum Læda: sed idem iuppiter erat. Honos. reuerentia oris & forme suorum quia post illa tempora nunq; petiit oras megarenses.

Crura:nouãq; aciem obduxit squallida pellis.
Et pedibus teneris vngues cõfixit acutos
Et tñ hoc demũ miseræ succurrere pacto
Vix fuerat placida neptunni coniuge dignũ
Nunq; illam postbac oculi videre suos
Purpureas saluo retinentẽ vertice vitas.
Nõ thalamus tyrio fragrans accepit amomo
Nullæ illam sedes:qd eñ iam sedibus illis.
Quæ simul vt sese cano de gurgite velox
Cũ sonitu ad cœlũ stridentibus extulit alis
Et multũ late dispsit in æquore rorẽ
Infœlix virgo nequicq; morte recepta
Incultũ solis in rupibus exigit æuũ
Rupibus & scopulis & littoribus desertis.
Nec tñ hoc iterũ pœna sine:nanq; deũ rex
Oñia q impio terras; milia versat
Cõmotus talẽ ad supos volitare puellã:
Cum pr extinctus cæca sub nocte lateret:
Illi p pietate sua:nam sæpe videmus
Sanguine tauros; supplex respserat auras
Sæpe deũ largo decorarat munere sedes
Reddidit optatã mutato corpe vitam
Fecit & in terris balyetbos ales vt esset.
Quippe aqlis sp gaudet deus ille choruscus
Huic vero miseræ qñ iam nata deos;
Iudicio natiq;:& cõiugis ante fuisset.
Infesti apposuitq; odiũ crudele parẽtis
Iamq; vtinã æthereo signos; munere pstans
Vnũ quẽ duplici stellas; sydere vidi
Scorpius alternis clariũ fugiãt orionem:
Sic inter sese tristis balyetbus in iras
Et ciris memori seruant ad sæcula fato
Quacunq; illa leuẽ fugiẽs secat æthera pẽnis
Ecce inimicus atrox magno stridore p auras
Insequtur nisius:q̃ se fert nisius ad auras
Illa leuẽ fugiẽs raptim secat æthera pennis.

Exigit.pterit ætatẽ suam in scopulis & rupibus. Halyetbos.de genere aquilaꝝ:quæ talem babent naturam.vt non pprio generis sui concubitu nascanẽ:sed ex diuersis aquilis fœtus:quos nascunt generosos cogendo eos intueri in dies solares pascunt. Infesti.quia pater Nisus est inimicus buic aui. Atrox. pater Nisus.

P. Virgilii Maronis catalecton. Priapus loquitur.

Ere rosa:autũno pomis æstate frequẽtor
Spicis:vna mibi est borrida pestis byes
Nam frigẽs metuo:& vereor ne ligneus ignẽ
Hic deus ignarus præbear agricolis.
Ego bæc ego arte bac fabricata rustica.
Ego arida viator ecce populus
Agellum bunc sinistra tute quem vides
Hericq; villam bortulumq; pauperis
Tueor:malasq; furis arceo manus.
Mibi corola picta vere ponitur:
Mibi rubens arista sole feruido.
Mibi virenta dulcis vua pampino:
Mibi glauca oliua duro cocta frigore
Meis capellæ delicata pascuis
In vrbe madulta lacte portant vbera:
Meisq; pinguis agnus ex ouilibus
Grauem domum
Teneraq; matre mugiente vacula
Deum pfundit ante templa sanguinem
Proin viator bunc deum vereberis:
Manumq; sursum babebis.boc tibi expedit
Parata nanq; crux est arte mentula.
Velim pol iniquis:ac pol ecce villicus
Venit valenti cui reuulsa brachio
Fuit ista mentula apta claua dextræ
Hunc:iuuenes locum villulamq; palustrem
Tectam luimine iunceo cariscq; manipIis
Quærcus arida rustica formata securi
Nutrior magis & magis vt beata quot annis
Huius nam domini colunt mediumq; salutant
Pauperis tugurii pater filiusq;
Alter assidua colens diligentia vt berba
Aspera si dumosa meoq; remota sacello:
Alter parua ferens semper munera larga
Florido mibi posuit pietas vere corollas
Primitiis & tenera virens spica mollis arista.
Luteæ violæ mibi:lacteumq; pauper.
Pallentesq; cucurbite:& suaue olentia mala
Vua pampinea rubens educata sub vmbra
Sanguinea etiam mibi:sed tacebimus arma
Barbatus linit birculus cornipedesq; capellæ.
Pro quis omnia honoribus boc necesse priapæ
Præstare & domini bortulũ vineamq; tueri
Quare binc o pueri mala abstinere rapina
Vicinus prope dives est negligensq; priapus
Inde sumite semitã bæc deinde vos feret ipsa
De qua sæpe tibi venit:sed sæpe videre
Non licet occulis lumine clausa viri
De qua sæpe tibi nõ venit adbuc mibi nãq;
Si occulis longe est tangere quod nequeas
Venit aut ibi sed iam mibi nuncius iste
Quid pdest illi dicere quæ rediit

Hormethios; amator iste verborum
Iste iste rbetor namq; quatenus totus
Thucydides tyrannus atticæ febris
Thaugallicum imminet ipsemet male illisit
Ista omnia verba ista miscuit fratri
Aspice quem

Aſpice quem video ſubnixum gloria regno
Altius & cœli ſedibus extulerat
Terraq; hic bello magnum concuſſerat orbem
Hic reges aſiæ fregerat hic populos.
Hic graue ſeruitiũ tibi iam tibi roma minaꝫ
Cætera nancq; viri cuſpide conciderant
Cum ſubito in medio rerum certamine p̃ceps
Corruit & patria pulſus in exilium
Tale deum numen tali mortalia nutu
Fallax momento temporis hora dedit,
Quocunq; ire ferunt varie nos tempora vitæ
Pangere qua terras quoſcq; videre homines
Diſpeream ſi te fuerit mihi carior alter
Alter enim quis te dulcior eſſe poteſt
Conuenit ante alios diui diuumq; furores
Cuncta neq; indigna multa dedere bona
Cũcta quib⁹ gaudet phœbus de⁹ ipſeq; phœbo
Doctior o quis te muſa fuiſſe poteſt
O quis te in terris loquiꝫ iucundior vno
Clio nam certe candida non loquitur
Quare illud ſatis eſt ſi te permittis amari
Nam contra vt ſit amor mutuus inde mihi

Ite hinc manes rhetorum manipli
Inflata roſo non achaico verba
Et vos ſeliquit arquitiq; varroq;
Scholaſticorum vario madens pingui
Ite hinc inani cybalon iuuentutis
Tuq; o mearum cura ſexte curarum
Vale ſabine iam valete formoſi
Nos ad beatos vela immittimus portus
Magni petentes docta dicta ſcyronis
Vitamq; ab omni vendicamus cura
Ite hinc camœnæ: nam nos quoq; limite ſæuæ
Dulces camœnæ nam fatebimur verum
Dulces fuiſtis: & tamen meas chartas
Reuiſitote: ſed pudenter & raro
Socer beate nec tibi nec alteri
Generq; noctu impudicum caput
Tuq; nunc puella talis & tuo
Stupore preſſa rus babitet mihi
Vt ille verſus vſq; quaq; pertinet
Gener ſocerq; perdidiſtis omnia
Scilicet hoc ſine fraude varro dulciſſime dicam
Diſpeream niſi me perdidit iſte potus
Sinautem p̃cepta vetant me dicere: ſane
Non dicam: ſed me perdidit iſte puer

Villula quæ ſcyronis eras & pauper agelle
Verum illi domino tu quoq; diuitiæ
Me tibi & hoc vna mecum quos ſemp amaui
Siquid de patria triſtius audiero
Commendo primiſq; patrẽ tu nunc eris illi
Mantua quod fuerat quodq; cremona prius
Pauca mihi niueo: ſed nõ incognita phœbo
Pauca mihi docte dicite pegaſides
Victoria eſt magni: magnum deus ecce trium
Victor qua terræ: quaq; patent maria
Horrida barbarice portans inſignia pugnæ
Magnus & æneides vſq; ſuperbus eryx
Nec minus idcirco noſtros expromere cantus
Maximus & ſanctos dignus inire choros
Hec itaq; inſuetis iactor magis optime curis
Quid de te poſſim ſcribere: quid vetibi
Nancq; fatebor em̃ quæ maxima deterrẽdi
Debuit hortandi maxima cauſa fuit
Pauca tua in noſtras venerũt carmina chartas
Carmina cum lingua tum ſale cecropio
Carmina q̃ pylium ſcælis accepta futuris
Carmina ſed pylium vincere digna ſenem
Molliter huic viridi patulæ ſub tegmie quercus
Mœris paſtores: & mœlibeus erant
Dulcia iactantes alterno carmina verſu
Qualia trinacriæ doctus amat iuuenis
Certatim ornabant omnes heroida diuæ
Certatim diuæ munere queq; ſuo
Fœlicem ante alios tanto ſcriptore puellam
Alterno famam dixerit ipſe prior
Non illa heſperidum ni munere capta fuiſſet
Quæ volucrẽ curſu vicerat hyppomantem
Candida cygneo non edita tyndaris ouo
Non ſupero fulgens caſſipea polo
Non defenſa diu multum certamine equorum
Optabant grauide quod ſibi queq; manus
Sæpe animã prob qua pater impius bauſit
Sæpe rubro ſimilis ſanguine fluxit bumus
Raptato curru nimiũq; per æthera terræ
Immitti expectant fulmine & bymbre iouem
Non ocius raptum pulli liquere penates
Tarquini patrios filius atq; pater
Illo quo primũ dominatus roma ſupbos
Mutauit placidis tempora conſulibus
Multa nec immeritis donauit mater alumnis
Præmia meſſalis maxima publicolis
Nam q̃d ego immẽſi memorẽ ſtudia iſta laboriſ
Horrida quid duræ tempora militiæ
Caſtra foro ſolitis vrbi p̃ponere caſtra
Tam p̃cul hoc nato tam p̃cul hac patria
Immo derata patri iam ſydera: iamq; calores
Sternere vel dura poſſe ſuper ſilice
Sæpe trucẽ aduerſo plabens ſydera pontum
Sæpe audendo mare & vincere ſæpe byemen
Sæpe etiã denſos immittere corpus in boſtes
Communem belli nõ meminiſſe deum
Nũc celeres afros perituræ in milia gentis
Aurea nũc rapidi flumina adire tagi
Nunc aliam ex alia bellando quærere gentem
Vincere & oceani finibus vlterius
Non nm̃ eſt inquã tantas attigere laudes:
Quin auſim hoc etiam dicere vix hoim eſt
Ipſa hæc ipſa ferent rerũ monumenta p orbem
Ipſa etiam egregium facta decus parient
Hos ea quæ tecum finxerũt carmina diui
Cynthius & muſæ baccbus. & egiale
Si laudem aſpirem bumilis ſed adire ſirenas
Sic patrio graios. carmine adire ſales
Poſſumus optatis plus iam p̃cedimus ipſis
Hoc ſatis eſt: pingui nil mihi cum populo

Sabinus ille quem videtis boſpites
Ait fuiſſe multo celerrimus
Neq; vllus volantis impetus eis

Nequisisse præterire siue mantuam
Opus foret volaret siue brixiam
Neq; hoc negat triphonis æmuli domus
Negare nobilem insulam ve cæruli
Vbi iste post sabinus ante quintio
Bidende dicit attondisse forcipe
Comata colla ne quis orion iugo
Premente dura vulnus ederet iuba
Cremona frigida & lutosa gallia
Tibi hæc fuisse & esse cognitissima
Ait sabinus vltima ex origine
Tua stetisse vltime in voragine
Tuas in palude deposuisse sarcinas
Et inde tot per orbitosa milia
Iugum tulisse leua siue dextera
Strigare mulas siue vtrunq; cœperat
Neq; vlla vota semitalibus deis
Tibi esse sancta propter hoc nouissimum
Paterna lora ꝓximumq; pectinem
Sed hac prius fuere nunc eburnea
Sed eque sedes eque dedicat tibi
Gemellæ castor: & gemellæ castoris

Quis deus optauit te nobis abstulit: an quæ
Dicunt animo pocula dura mero
Vobiscum si est culpabilis sua quenq; sequũtur
Facta quidem meriti crimen habent cyathi
Scripta quidem tua nos multum mirabimur
Raptum & romanam flebimus hystoriam
Sed tu nullus eris: peruersi dicite manes
Nunc supesse patri quod fuit inuidia
Superbe noctu repuditum caput
Datur tibi quella quam petis datur

P.V. Maronis moretum

Am nox hybernas bis qnq; pegerat oras
Excubitorq; diem cantu p̄dixerat ales
Similus exigui cultor cum rusticus horti
Tristia vetituræ metuens ieiunia lucis
Membra leuat vili sensim demissa grabato
Sollicitaq; manu tenebras explorat inertes
Vestigatq; focuꝫ: læsus quem deniq; sensit
Paruulus exusto remanebat stipite fumus
Et cinis obducte celabat lumina prunæ
Admouet his ꝓnam submissa fronte lucernam
Et ꝓducit acu stupas humore carentes
Excitat & crebris languentem faucibus ignẽ
Tandem concepto tenebre fulgore recedunt
Oppositaq; manu lumen defendit ab aura
Et reserat clausa quæ præuidet ostia clauis
Fusus erat terra frumenti pauper aceruus
Hinc sibi depromit quantũ mensura patebat:
Quæ bis in octonas excurrit pondere libras.
Inde abit: assistitq; mole: paruaq; tabella
Quã fixam paries illos seruabat in vsus
Lumina fida locat: geminos tũc veste lacertos
Liberat & cunctus villosæ tegmine capræ
Peruertit caudaq; cauum geminumq; molarum
Aduocat inde manus operi partitus vtrasq;
Leua ministerio dextra est intenta labori
Hæc rotat assiduis gyris: & concitat orbem
Trita ceres silicum rapido decurrit ab ictu
Interdum fasse succedit leua sorori
Alternatq; vices: modo rustica carmina cantat:
Agrestiq; suum solatur voce laborem
Interdum clamat cybalem: erat vnica custos
Afra gens tota patriam testante figura
Torta comam: labroq; tumens: & fusca colore
Pectora lata iacent mammis: compressior aluo
Cruribus exilis: spaciosa ꝓdiga planta
Continuis rumis calcanea scissa rigebant
Hanc vocat: atq; arsura fossis imponere ligna:
Imperat: & flama gelidos adolere liquores
Sed postq̃ impleuit iustum versatile finem
Transfert inde manu fusas in cribra farinas
Et quatit: ac remanẽt summo purgamina dorso
Subsidit syncera: foraminibusq; loquatur
Emendata ceras: leui tum protinus illam
Componit tabula: tepidas supingerit vndas
Contrahit admixtas tum frondes. atq; farinas
Transuersat durata liquidoq; coactu
Interdum grumos spargit sale: iamq; subiactu
Leuat opus: palmisq; suum dilatat in orbem
Et notat impressis æquo discrimine quadris:
Infert inde foco: cybale mundauerat aptum
Ante locum testisq; tegens supaggerat ignes
Dumq; suas peragit vulcanus: vestaq; partes
Similis in terra vacua nõ cessat in hora
Verum aliam sibi quærit opem: neu sola palato
Si nõ grata ceres: quas iungat compat escas
Non illi suspensa fossis canaria iuxta
Durati sale terga suis: trunciq; vacabant
Traiectus medium parto: sed caseus orbem
Et vetus astricti fascis pendebat anethi
Ergo aliam mollit̃ opem sibi prouidus heros
Hortus erat iunctus casule: quẽ vimina pauca:
Et calamo redimita leui munibat arundo
Exiguus spacio: variis: sed fertilis herbis
Non illi deerat: quod pauperis exigit vsus
Interdum locuplex à paupere plura patebat
Nec sumptus erat illud opus sed regula curæ
Si qñ vacuum casula pluuiæ ve tenebant
Festa ve lux: si forte labor cessabat aratri
Horti opus illud erat: varias disponere plantas
Horat: & occulte committere semina terræ
Vicinosq; apte cura summittere riuos
Hic bolus hic late fundentes brachia betæ
Fœcundisq; rumex: maluæq; inuleq; virebant:
Hic cicer: & capiti nomen debentia porra
Sic etiam nocuum capiti gelidumq; papauer
Grataq; nobilium requies lactuca ciboꝝ
Et grauis in latum dimissa cucurbita ventrem.
Verum hic non domini. quis em̃ cõtractior illo
Sed populi prouentus erat: noctisq; diebus
Venales holerum fasces portabat in vrbem
Inde domum ceruice leuis: grauis ære redibat:
Vix vnq̃ vrbani comitatus merce marcelli
Cepa rubens sectiq; famem domat aera porri
Quæq; trabunt acri vultus nasturcia morsu
Intibaq;: & venerem reuocans eruca morantem
Tunc quoq;

Tũc quoq; tale aliqd meditãs intrauerat hortũ.
Ac primũ leuiter digitis tellure refossa
Quattuor educit cum spicis allia fibris.
Inde comas apii graciles:rutamq; rigentem
Vellit:& exiguo coriandra trementia filo.
Hæc vbi collegit:lætum consedit ad ignem:
Et clara famulam possit mortaria voce
Singula tum capitum numeroso cortice nudat
Et summis spoliat coriis:tentaq; passim
Spgit humi:atq; adiicit seruatũ gramie bulbum
Tingis aqua lapidisq; cauũ demittit in orbem.
Hic salis inspergitq; micas:sale diuus adusto
Caseus adiicit:dictas sup inserit herbas.
Et leua vestem setosa sub inguina fulcit.
Dextera pistillo primum fragrantia mollit
Allia:tum pariter mixto terit omnia succo:
Et manus in gyrum:paulatim singula vires
Deperdunt ꝓprias:color est e pluribus vnus.
Nec totus viris:quia lactea frusta repugnant.
Nec de lacte nitens:quia tot variat ab herbis
Sæpe viri nares acer iaculatur apertas
Spũs:& summo damnat sua prandia vultu
Sæpe manu summa lachrymãtia lumina tergit.
Immeritoq; furens dicit conuitia fumo.
Procedebat opus:non iam salebrosus vt ante
Sed grauior lentus ibat pistillus in orbes.
Ergo palladii:guttas instillat oliui
Exiguiq; super vires infundit aceti:
Atq; iterum cõmiscet opus:mixtũq; retractat
Tum demum digitis mortaria tota duobus
Circuit.inq; globum distantia contrahit vnum
Constet vt effecti species:nomenq; moreti.
Exuit interea cybale quoq; sedula panem:
Quem recipit lotis manibus:pulsoq; timore
Hinc famis:inq; diez securus simulus illam
Ambit crura ocreis paribus:tectusq; galero
Sub iuga parentes cogit lorata iuuencos
Atq; agit in segetes:& terræ condit aratrum.

Publii Virgilii Maronis opera: cũm
Seruii Mauri Honorati grammatici:
Aelii Donati: Christophori Landini:
atq; Domitii Calderini: Cõmentariis:
Numberge impssa impẽsis Anthonii
Koberger Anno xpi M cccc xcii.

LAVS OMNIPOTENTI DEO.

Tabula librorum qui in hoc volumine continentur.

P.V.Maronis vita. Virgilius.
P.V.Maronis bucolicorum liber cum Seruii grammatici commentariis necnō & Christophori landini Tytire.
P.V.Maronis georgicon libri quatuor cum Seruio ei⁹ interprete Christophoroq; landino Quid faciat
P.V.Maronis æneidos libri duodecim cum Seruii grammatici: & Donati atq; Christophori landini interprætationibus. Arma virum
Alcini versus De numero
Cornelii galli versus Temporibus
P.V.Maronis hortulus Adeste
P.V.Maronis de vino & venere Nec
P.V.Maronis de liuore Liuor
P.V.Maronis de cantu serenarum Sirenas
P.V.Maronis eiusdem Clarus
P.V.Maronis de fortuna Fortuna
P.V.Maronis de Orpheo Threicius.
P.V.Maronis de seipso Mellifluum
P.V.Maronis de etatibus animalium Per binos.
P.V.Maronis de ludo Sperne
P.V.Maronis de erumnis Herculis Prima
Argumenta duodecim librorū æneidos Aeolus.
P.V.Maronis de musarum inuentis Clio.
Elegia in mecœnatis obitu: quæ dicitur Virgilii cum non sit. Defleram.
Epitaphia virorum illustrium Conditus.
P.V.Maronis de speculo Redditur.
P.V.Maronis de Herculis laboribus Compressit.
P.V.Maronis de littera y Littera
P.V.Maronis de cælestibus signis Prim⁹.
Versus Ouidii. Qualis
Summa virgilianæ narratōnis in tribus operibus. Bucolicis: Georgicis: & æneidæ Pastorum
P.V.Mar. sup libris duodecim æneidos Solus
P.V.Maronis priapeia Carminis
P.V.Ma. coppa cū Domitii cōmentariis Coppa
P.V.Maronis est & non Est & non
P.V.Maronis vir bonus Vir bonus
P.V.Maronis de rosis Domitio interp̄te Ver erat
P.V.Mar. culex cū domitii expositōne Lusimus.
P.V.Mar. diræ cū domitii interp̄tatōne Battare.
P.V.Maronis æthna: q̄ a quibusdam Cornelio tribuitur: quod opus domitius exposuit. Aethna mihi
P.V.Maronis ciris. Et si me.
P.V.Maronis catalecton. Vere rosa
P.V.Maronis moretum. Iam nox

FINIS

BIBLIOTEKA GŁÓWNA w Poznaniu Uniw. im. A. Mickiewicza

C 155.

Os 7710

4°

BIBLIOTEKA UNIW. W POZNANIU
Inc. 182 A
UNABUŁY